XII
H
29

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XII
H
29
NAPOLI

Digitized by Google

Google

MARTINI
BONACINÆ
MEDIOLANENSIS,
SACRÆ THEOLOGIÆ, ET J. U. D.
UTICENSIS EPISCOPI, COMITIS PALATINI,
& utriuſque Signaturæ Referendarii Apoſtolici,

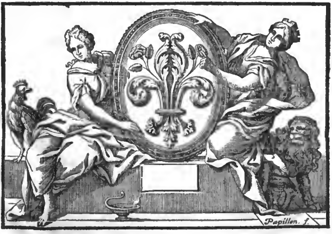
OPERUM DE MORALI THEOLOGIA,
& omnibus Conſcientiæ nodis,

TOMUS TERTIUS,
De Cenſuris omnibus Eccleſiaſticis in particulari,

IN QUO

Non ſolùm de cenſuris in Bulla Cœnæ, à S. D. N. Papa URBANO VIII. *editis, verùm etiam de variis* GREGORII XV. *&* URBANI VIII. *necnon de aliis omnibus Excommunicationibus, Suſpenſionibus, & Interdictis à jure communi latis ad hanc uſque diem, clara methodo ſigillatim, & accuratè diſſeritur.*

EDITIO NOVISSIMA AUCTIOR.

LUGDUNI,
Ex Officina ANISSON & POSUEL.

M D C C X L I.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

TRACTATUM de Cenſuris in Bullam Cœnæ Domini Perilluſtris, & Reverendiſſimi Domini D MARTINI BONACINÆ, ex mandato Reverendiſſ. P. Fr. Nicolai Rodulfii, ſacri Apoſtolici Palatii Magiſtri, libentiſſimè pervolvi, nihilque in eo reperi, quod vel bonis moribus, vel religioni adverſetur, quinimò ob egregiam doctrinam, & eruditionem in eodem contentam dignum exiſtimo, ut ad publicam utilitatem typis mandetur. In quorum fidem me propria manu ſubſcripſi Romæ, hac die 5. Janvarii 1627.

AUGUSTINUS BARBOSA.

Imprimatur, Fr. Nicolaus Rodulfius Ordinis Prædicatorum, Sancti Palatii Magiſter.

TRACTATUM de Cenſuris omnibus Eccleſiaſticis in particulari, in quo non ſolùm de Cenſuris in Bulla Cœnæ, verùm etiam de aliis omnibus excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis à jure communi latis uſque ad annum 1627. Perilluſtris, & Reverendiſſimi D. MARTINI BONACINÆ, ex mandato Reverendiſſ. P. Fr. Nicolai Rodulfii, ſacri Apoſtolici Palatii Magiſtri libentiſſimè pervolvi, nihilque in eo reperi, quod vel bonis moribus, vel religioni adverſetur, quinimò ob egregiam doctrinam, & eruditionem in eodem contentam dignum exiſtimo, ut ad publicam utilitatem typis mandetur. In quorum fidem me propria manu ſubſcripſi Romæ, hac die 12. Februarii 1627.

AUGUSTINUS BARBOSA

Imprimatur, Fr. Nicolaus Rodulfius Ordinis Prædicatorum, Sancti Palatii Magiſter.

INDEX

CONTINENS SINGULAS DISPUTATIONES
Quæſtiones, Sectiones, Puncta, Paragraphos, & Difficultates,
quæ in hoc tertio Tomo continentur.

DISPUTATIO I.

De cenſuris in Bulla Cœnæ contentis. Pag. 1

QUÆSTIO I.

De iis, quæ in proœmio hujus Bullæ continentur, & communia ſunt cenſuris deinceps tradendis ibid.

Punct. 1. De [illegible] hujus Bullæ quoad nomen ſignificatione, & [illegible] ibid.
2. De [illegible] Bullæ, ſeu cenſurarum, quæ in Bulla continentur. 2
3. De causa [illegible] hujus Bullæ, ſeu cenſurarum, quæ in Bulla continentur. 3
4. De causa materiali, & finali hujus Bullæ, ſeu cenſurarum. 4
5. De duratione hujus Bullæ, & multiplicatione cenſurarum, quæ in ea continentur. [illegible]

QUÆSTIO II.

De prima excommunicatione in Bulla Cœnæ contenta contra hæreticos, legentes ipſorum libros; & ſchiſmaticos. 6

Punct. 1. Quid ſit [illegible]. ibid.
2. An ob hæreſim [illegible] incurratur excommunicatio, & quis ab ea [illegible]. 8
3. Utrum qui recipiunt, credunt aut favent hæreticis, excommunicationem incurrant. 10
4. Utrum qui [illegible] hæreticorum, aut aliorum prohibitos legunt, retinent, imprimunt, vel defendunt, hujus excommunicationis [illegible]. ibid.
5. De [illegible] excommunicationis contra ſchiſmaticos. 1[illegible]

QUÆSTIO III.

De ſecunda excommunicatione, quæ in appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium fertur his verbis: Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, &c. 15

Punct. 1. Quæ [illegible], & qua de cauſa hic prohibeatur. ibid.
2. Qui [illegible] appellantes ab ordinationibus Papæ. ibid.

QUÆSTIO IV.

De excommunicatione lata contra piratas, & eorum receptatores, ac fautores. 17

Punct. 1. Quænam perſona [illegible] excommunicatione hujus canonis. ibid.
2. Quænam actiones in hoc canone [illegible] prohibeantur. 19

QUÆSTIO V.

De excommunicatione lata contra eos, qui naufragantium bona ſurripiunt. 20

Punct. 1. [illegible] iſtius cenſuræ latæ contra [illegible] bona. ibid.
2. Quænam in [illegible] excommunicationis latæ contra [illegible] bona. ibid.
3. Quænam eſſe debeant bona, quæ rapiuntur, ut hujus canonis cenſura incurratur. 21
4. Quænam capientes naufragantium bona ab hac cenſura [illegible]. 22

QUÆSTIO VI.

De excommunicatione, quæ contrahitur propter impoſitionem, auctionem, vel exactionem pedagiorum, ſeu gabellarum. 23

Punct. 1. Quid ſit pedagium, gabella, [illegible]. ibid.
2. Quænam ſit materia hujus canonis, [illegible] ibid.
3. Qui [illegible], [illegible] cenſuram [illegible], auctionem & exactionem pedagiorum, & gabellarum. 24

QUÆSTIO VII.

De excommunicatione, quæ contrahitur ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum. 26

Punct. 1. Q[illegible] canonis, & litterarum Apoſtolicarum, & [illegible] falſificationis intelligatur. ibid.
2. Quænam [illegible] hujus cenſuræ, ſeu quæ [illegible] 27
3. Quodnam ſit ſubjectum, ſeu in quas perſonas excommunicatio hujus canonis feratur ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum. ibid.

QUÆSTIO VIII.

De cenſura excommunicationis, quæ imponitur deferentibus vel tranſmittentibus ad infideles, equos, arma, ferrum, ſeu metallum, lignamina, [illegible], funes & ſimilia [illegible] accommodata. 28

Punct. 1. Quænam ſit materia proxima hujus cenſuræ, ſive quænam [illegible] excommunicationis cenſura intelligantur. ibid.
2. Quænam ſint materia, quæ deferri prohibeantur, quod [illegible] hujus cenſuræ, ſeu quænam perſonæ excommunicationem incurrant [illegible] enumeratas. [illegible]
3. De [illegible] ad quos arma, & alia prædicta deferri, vel tranſmitti prohibentur. 32
4. De cauſis excuſantibus ab incurrenda cenſura in hoc canone [illegible]. 33

QUÆSTIO IX.

De excommunicatione lata contra eos, qui impediunt advehentes victualia, & alia neceſſaria ad Romanam Curiam. 36

Punct. 1. Quænam ſit materia hujus cenſuræ ſeu quænam actiones ſub cenſura prohibeantur, & quam malitiam habeant. ibid.
2. Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu quinam prædictam cenſuram incurrant impediendo victualia, & alia neceſſaria ad Romanam Curiam deferri. 38
3. De cauſis excuſantibus ab incurrenda hujus canonis cenſura. 40

QUÆSTIO X.

De excommunicatione lata contra eos, qui accedentes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedentes, vel in ea commorantes interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, vel detinent. 45

Punct. 1. Quænam ſit materia proxima hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicatione prohibeantur. ibid.
2. Quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum, ſeu contra quas perſonas [illegible] excommunicatio feratur. 46

QUÆSTIO XI.

De excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, aut peregrinos ad Romanam urbem devotionis gratia proficiſcentes, vel in ea morantes, vel recedentes. 48

Punct. 1. Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione in hoc canone prohibeantur. 49
2. Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu quinam [illegible] excommunicationem incurrant occidendo, vulnerando, ſpoliando, &c. 50
3. Contra quas perſonas prædictæ actiones homicidii, vulnerationis, [illegible], &c. [illegible] ut excommunicationis pœna incurratur. 51
4. Quin [illegible] cauſis [illegible] occidendo, vulnerando, ſpoliando Romipetas, ſeu peregrinos, [illegible] excommunicationis cenſura [illegible]. 54

QUÆSTIO XII.

De undecima excommunicatione, quæ contrahitur offendendo S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos. 55

Punct. 1. Quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur. ibid.

2. Contra

Index Diſputationum , Quæſtionum , &c.

2. Contra quas perſonas occiſio, mutilatio , & aliæ actiones in hoc canone damnatæ fieri debeant,ut cenſura incurratur. 57
3. De ſubjecto hujus cenſuræ, ſeu contra quas perſonas excommunicatio hujus canonis feratur. 59
4. Utrùm non ſolùm in hac Bulla , verùm etiam alibi jure communi lata ſit excommunicatio contra offendentes Cardinales , & Epiſcopos. 61

QUÆSTIO. XIII.

De excommunicatione lata contra offendentes eos , qui ad Romanam Curiam recurrunt cauſa negotiorum. 62

Punct.1.Quænam ſit materia hujus canonis,ſeu quænam actiones hîc fieri prohibeantur contra perſonas, quæ in Romana Curia cauſas agunt , vel negotia. ibid.
2. Contra quas perſonas prælatæ actiones occidendi , percutiendi , vel ſpoliandi fieri debeant, ut cenſura incurratur. 63
3. Quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum , ſeu contra quas perſonas excommunicatio hujus canonis lata ſit. 64
4. Utrùm cenſura hujus canonis, alio in jure ſit expreſſa. 66

QUÆSTIO. XIV.

De excommunicatione contra eos , qui prætextu appellationis à gravamine , aut executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem recurrunt , & dictarum litterarum executionem impediunt , & accedentes ad Curiam Romanam pro negotiis proſequendis, gratiis , & litteris impetrandis prohibent. ibid.

Punct.1. Quænam ſit materia hujus primæ partis,ſeu quænam ſint actiones in prima hujus canonis parte prohibitæ , & quodnam ſit ſubjectum excommunicationis in hoc canone contentæ , contra recurrentes ad laicam poteſtatem, &c. ibid
2. Quænam ſit materia ſecundæ partis , ſeu quænam actiones in ſecunda hujus canonis parte, ſub excommunicatione prohibeantur , & quodnam ſit ſubjectum hujus excommunicationis editæ contra impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum. 69
3. Quænam ſit materia tertiæ partis hujus canonis,ſeu quænam actiones hîc prohibeantur , & quodnam ſit ſubjectum hujus excommunicationis editæ contra eos,qui prohibent, ne quis ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis accedat , ne litteras impetret , vel ne impetratis utatur , &c. 72

QUÆSTIO. XV.

De excommunicatione contra eos , qui cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocant, vel earum curſum, aut executionem litter. Apoſt. aliarumque expeditionum impediunt. 73

Punct.1. De materia hujus excommunicationis,ſeu de actionibus propter quas incurritur præſentis canonis excommunicatio edita contra avocantes cauſas à judicibus Eccleſiaſticis , vel eorum jurium , aut expeditionem litterarum Apoſtolicarum impedientes , &c. 74
2. De ſubjecto,ſeu perſonis, quæ vinculo hujus cenſ.irretiuntur 77
3. Utrùm hæc cenſura alibi expreſſa reperiatur. ibid.
4. Utrùm avocantes cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, aut Apoſtolicarum litterarum executionem impedientes , poſſint aliquibus de cauſis ab excommunicatione hujus Bullæ excuſari. ibid.
§.1.Utrùm laici ex privilegio Sum. Pont. avocantes cauſas Eccleſiaſticas , & ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis à cenſura hujus canonis incurrenda excuſentur. ibid.
§.2.Utrùm impedientes cauſarum Eccleſiaſticarum curſum , aut executionem litterarum Apoſtolicarum , prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ , ab excommunicationis pœna excuſentur. 78
§.3.Utrùm conſuetudo , ſaltem immemorabilis, excuſare poſſit laicos judices , cauſas Eccleſiaſticas ad ſe avocantes , ſeque in earum cognitionem intromittentes. ibid.
§.4.Utrùm neceſſitas , ſeu defenſio , ſeu prætextus prohibendæ violentiæ , injuriæ , ſeu damni excuſet laicos judices ab excommunicatione Bullæ, avocando cauſas à judicibus Eccleſiaſticis , aut alia hîc vetita faciendo. 79
§.5.Utrùm prætextus Bullæ aliquibus in locis non publicatæ, aut non acceptatæ , ſufficientem excuſationis cauſam ab incurrenda excommunicatione afferat. 83

QUÆSTIO. XVI.

De excommunicatione contra trahentes , vel trahi procurantes perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal , & contra facientes ſtatuta , quibus Eccleſiaſtica libertas læditur, & diminuitur. 84

SECTIO. I.

Circa primam canonis partem , in qua prohibetur violatio libertatis fori per tractionem perſonarum Eccleſiaſticarum ad laicale tribunal. ibid.

Punct.1.Quid ſit libertas Eccleſiaſtica,quæ lædi prohibetur. ibid.
2. Quo jure libertas Eccleſiaſtica inducta ſit. ibid.
3. Quænam perſonæ appellandæ ſint Eccleſiaſticæ , ita ut libertatis Eccleſiaſticæ privilegio gaudeant, & ad laicale tribunal trahi non poſſint. 87
4. Quibus actibus in prima hujus canonis parte vetitis libertas Eccleſiaſtica violetur , ſeu quænam ſit materia hujus canonis editi contra trahentes Eccleſiaſticos ad laicale tribunal , &c. 89
5. Quænam perſonæ contra libertatem in prima hujus canonis parte præſcriptam faciant,trahendo , vel trahi faciendo Eccleſiaſticos ad ſæculare tribunal , ſeu quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum. 90
6. Utrùm dentur aliqui caſus,in quibus laicus excommunicationis gladio non feriatur, Eccleſiaſticas perſonas ad ſuum tribunal trahendo. 93

SECTIO. II.

Circa ſecundam hujus canonis partem , in qua prohibentur aliqua actiones , quibus libertas Eccleſiaſtica per ſtatuta , vel ordinationes , aut ipſarum uſum diminuitur. 97

Punct.1.Quænam actiones in ſecunda hujus canonis parte prohibeantur, ſeu quænam ſit materia excommunicationis in hac parte expreſſa. 98
2. Quænam decreta, vel ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam ſeu contra jura Eccleſiarum cenſeantur. 99
3. De ſubjecto iſtius excommunicationis , ſeu quænam perſonæ cenſura hujus canonis afficiantur ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ,& jurium Sedis Apoſtolicæ , aliarumque Eccleſiarum occaſione ſtatutorum , & decretorum. 104
4. Utrùm excommunicationis pœna contra eos , qui libertatem Eccleſiaſticam ſtatutis, aut præceptis lædunt , alibi expreſſa reperiatur , & quomodo ab excommunicatione hujus canonis differat. 105

QUÆSTIO. XVII.

De excommunicatione contra impedientes Prælatos , ne ſua juriſdictione Eccleſiaſtica utantur. 106

Punct.1.Quænam ſit materia hujus cenſuræ , ſeu quænam actiones Eccleſiaſticæ juriſdictioni contrariæ in hoc canone prohibeantur. 107
2. De ſubjecto,ſeu perſonis , contra quas hujus canonis excommunicatio lata eſt, ob recurſum ad curias ſæculares,&c.111
3. Utrùm excommunicatio contra turbantes , ſeu impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam alibi expreſſa reperiatur. ibid.

QUÆSTIO. XVIII.

De excommunicatione , quæ contrahitur , tum ob uſurpationem juriſdictionis , redituum , fructuum , & proventuum ad Summum Pontificem , vel ad alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentium , tum ob eorundem ſequeſtrationem ſine legitima ſuperiorum licentia. 112

Punct.1.Quænam ſit materia hujus cenſuræ,ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur, videlicet uſurpando, vel ſequeſtrando juriſdictionem, reditus Eccleſiaſticos, &c. 115
2. Quænam res uſurpari vel ſequeſtrari debeant , ut cenſura hujus canonis incurratur. ibid.
3. De ſubjecto hujus cenſuræ , ſeu contra quas perſonas hujus canonis cenſura feratur ob uſurpationem juriſdictionis, fructuum , &c. 117
4. Utrùm bonorum Eccleſiaſticorum acceptatio , & uſurpatio non ſolùm in Bulla, verùm etiam aliis in locis vetita,& interdicta ſit. 119

QUÆSTIO. XIX.

De excommunicatione contra imponentes decimas , taleas & alia onera Eccleſiaſticis perſonis , Eccleſiis , Monaſteriis , & eorum fructibus. 120

Punct.1. Quænam ſit materia hujus cenſuræ , ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna interdicantur. ibid.
2. Quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ excommunicationi hujus canonis ſubjiciantur imponendo tributa,aliave onera Eccleſiaſticis , & ipſorum bonis,& proventibus, aut impoſita recipiendo , aut aliâ ratione ad illorum exactionem concurrendo. 123
3. Quibuſnam tributa , ſeu onera imponi ſub excommunicationis pœna in hoc canone vetitum ſit. 124
§.1.Quibuſnam perſonis , locis , & bonis vetitum ſit onera imponere. ibid.
§.2.Quo jure vetitum ſit laicis collectas , & onera Eccleſiaſticis imponere. 126
§.3.In quibus caſibus licitum ſit collectas, & onera Eccleſiaſticis imponere. 127
4. Utrùm excommunicatio contra imponentes collectas Eccleſiis , vel Eccleſiaſticis perſonis,non ſolùm in hac Bulla Cœnæ , verùm etiam alibi expreſſa reperiatur. 130

QUÆSTIO XX.

De excommunicatione contra judices ſeculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas. 132

Punct. 1. Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, & quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna interdicantur. ibid.

2. Quódnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ interponentes ſe in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticos, excommunicationi ſubjiciantur procesſando, banniando, &c. 134

3. Utrùm dentur aliqui caſus, in quibus interponentes ſe in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas ab excommunicatione iſtius canonis immunes ſint. 135

§. 1. Utrùm Epiſcopo liceat familiam armatam habere ad exercenda ſuæ juriſdictionis munera. 136

§. 2. Utrùm Epiſcopus, aliùſve judex ordinarius, vel delegatus, dum ſuam juriſdictionem, ſeu ſententiam per ſuos miniſtros exercere non poteſt, brachium ſæculare implorare valeat, & ſæculares judices ad præſtandum auxilium cogere queat. ibid.

§. 3. Utrùm ſæculares teneantur auxilium Eccleſiaſtico judici petenti concedere, etiam non examinata cauſa, aut viſo proceſſu. ibid.

QUÆSTIO XXI.

De excommunicatione contra invadentes, & occupantes civitates, terras, loca, aut jura Eccleſiæ Romanæ, vel juriſdictionem in illis uſurpantes, aut vexantes. 137

Punct. 1. Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna prohibeantur. ibid.

2. Quodnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum, ſeu quænam perſonæ cenſuram hujus canonis incurrant, invadendo vel uſurpando bona, vel jura Eccleſiæ Romanæ, aut ſupremam illius juriſdictionem perturbando, &c. 140

3. Quænam civitates, loca, jura, & juriſdictiones, invadi, occupari, vexari, aut uſurpari in hoc canone interdicantur. 141

QUÆSTIO XXII.

De iis, quæ pertinent ad durationem abſolutionem, revocationem privilegiorum, ac conſuetudinem, promulgationem, & reverentiam hujus Bullæ. ibid.

Punct. 1. De duratione hujus Bullæ. ibid.

2. De abſolutione cenſurarum, quæ in Bulla Cœnæ continentur. 141

3. De pœnis contra abſolventes à caſibus Bullæ. 146

4. De iis quæ obſervanda ſunt in abſolutione ab excommunicationibus Bullæ recipienda ab eo, qui excommunicationem contraxit, ut abſolutio ſubſiſtat. 148

5. De revocatione privilegiorum, conſuetudinum, & præſcriptionum. 149

6. De publicatione Bullæ. 150

7. De obligatione, qua nonnulli tenentur tranſſumptum Bullæ apud ſe tenere, legere, percipere, fidem adhibere, non infringere, aut violare. 151

DISPUTATIO II.

De excommunicationibus omnibus in particulari, extra Bullam Cœnæ Domini. 153

QUÆSTIO I. ibid

De iis, quæ ſervanda ſunt in monitoriis, vel edictis, ad aliquem denunciandum, vel ad reſtitutiones faciendas editis. ibid.

Punct. unic. De excommunicatione, quæ ab homine fertur ad reſtitutiones faciendas. ibid.

QUÆSTIO II.

De excommunicationibus nemini reſervatis, quæ ut plurimum ſunt communes omnibus. 156

Punct. 1. De excommunicatione contra laicos, qui oblationes intra Eccleſiam factas, de Eccleſiis auferunt, & ſibi uſurpant. ibid.

2. De excommunicatione contra cogentes fœminam ad religionem. ibid.

3. De excommunicatione contra trahentes fœminas à Religione. 157

4. De excommunicatione contra impedientes viſitatores monialium in ſuo munere. 158

5. De excommunicatione contra eos, qui vocati ad dirigendas moniales in electionibus non abſtinent ab iis, ex quibus diſcordiæ oriri, vel oriæ nutriri poſſunt circa electiones. 159

6. De excommunicatione contra cogentes ad matrimonium. ib.

7. De excommunicatione contra contrahentes matrimonium in caſibus prohibitis in *Clement. unica de conſang.* 160

8. De excommunicatione contra negantes matrimonia clandeſtina ante Tridentinum celebrata valida fuiſſe, aut matrimonium a filiis familias, inconſulto patre, celebratum, validum eſſe. 162

9. De excommunicatione contra raptores mulierum, & præbentes illis conſilium, auxilium, vel favorem. 163

10. De excommunicatione contra procurantes abortum fœtus animati. ibid.

11. De excommunicatione contra impugnantes literas à Papa conceſſas ante ſignationem. 164

12. De excommunicatione contra perſequentes hoſtiliter Cardinales. 165

13. De excommunicatione contra vexantes Inquiſitores alioſque ſancti officii miniſtros. ibid.

14. De excommunicatione contra præſumentes docere, vel pertinaciter aſſerere, habenti conſcientiam peccato mortali gravatam, neceſſariam non eſſe confeſſionem ante ſumptionem Euchariſtiæ. 166

15. De excommunicatione contra eos qui abſolutionem, vel revocationem alicujus cenſuræ per vim, aut metum extorquent. ibid.

16. De excommunicatione contra imprimentes libros ſine ſuperiorum licentia. 167

17. De excommunicatione contra præſumentes edere gloſſas, commentarios, & annotationes in decreta Concil. Trid. 169

18. De excommunicatione contra impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam, vel Eccleſiaſticos judices, illa utentes. 170

19. De excommunicatione contra eos, qui præſumunt per ſe, vel per alios graviter ſpoliando bonis, aut aliàs injuſtè perſequendo, Electores Eccleſiaſticos, ſive electores vel ipſorum conſanguineos, vel Eccleſias, vel Monaſteria, vel ipſorum bona, eo quod noluerint eligere illum, pro quo rogabantur, ſeu inducebantur. ibid.

20. De excommunicatione contra laicos, qui compellunt perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiarum laicis, vel qui uſurpant aliquid ultra pactum, aut ultra naturam contractus ſubmiſſionis bonorum abſque legitima licentia Papæ & conſenſu Capituli. 171

21. De excommunicatione contra exigentes, ſeu extorquentes pedagia, & alia tributa ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis. 172

22. De excommunicatione contra concedentes repreſſalias, aut extendentes conceſſas adverſus perſonas Eccleſiaſticas. 173

23. De excommunicatione contra eos, qui in Eccleſiis, monaſteriis, aut piis locis regalia, cuſtodiam, aut titulum defenſionis de novo uſurpare conantur, jura, aliave bona earundem Eccleſiarum, & aliorum piorum locorum vacantium bona uſurpare præſumunt, & contra Clericos earumdem Eccleſiarum aliaſque perſonas eorumdem locorum piorum, quæ id fieri procurant. 174

24. De excommunicatione contra præſumentes impedire ſequeſtrationem ab ordinario fieri circa beneficium poſt latam ſententiam in Curia Romana contra poſſeſſorem beneficii, qui beneficium per triennium pacificè non poſſedit, & contra eos, qui fructus ſequeſtratos occupare præſumunt. 175

25. De excommunicatione contra eos, qui moleſtiam inferunt Collegio, & deputatis fabricæ S. Petri. ibid.

26. De excommunicatione contra fœminas ſtatum Beguinarum aſſumentes, vel in eo perſeverantes. 176

27. De excommunicatione contra profitentes fictam religionem Fraticellorum, Bizochorum, ſeu Beguinorum, & contra Prælatos, qui eos admittunt. ibid.

28. De excommunicatione contra eos, qui Fratres Ordinis Prædicatorum conveniunt coram judice ſæculari, vel Eccleſiaſtico, non propoſita priùs cauſa ſuperiorum ipſorum Fratrum ex Leone X. ibid.

29. De excommunicatione contra pingentes, vel inficientes Agnos Dei, vel retinentes ſic infectos, & venales proponentes. ibid.

30. De excommunicatione contra eos, qui ſcienter præſumunt ſepelire hæreticos, vel eorum receptatores, ac fautores. 177

31. De excommunicatione contra eos, qui tempore interdicti ſepeliunt mortuos in loco ſacro in caſibus à jure non conceſſis, aut qui etiam alio tempore ſepeliunt publicos excommunicatos, aut interdictos, aut uſurarios. 178

32. De excommunicatione contra Magiſtros, ſeu DD. qui religioſum poſtquam dimiſit habitum, medicinam, aut leges docere, aut in ſcholis retinere præſumunt. 179

33. De excommunicatione contra mandantes aliquem occidi per aſſaſſinos, aut receptantes, defendentes, aut occultantes hujuſmodi aſſaſſinos. 180

34. De excommunicatione contra eos, qui Cardinalibus in conclavi exiſtentibus literas, vel nuncium mittunt, vel ſecretò loquuntur. 181

35. De excommunicatione contra parentes, quæ procurat ut aonſavasos de aliis, quam de manifeſtis injuriis, ſe intromittat. 182

36. De excommunicatione contra eos, qui aliquid confingunt, vel fraudem committunt, ut judex ad ſeminam perſonaliter ſe conferat, ad ejus teſtimonium ſuſcipiendum. 184

37. De

37. De excommunicatione contra magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis, qui aliorum hoſpitium conducunt infra tempus conductionis ſine licentia inquilinorum. 185
38. De excommunicatione contra divinatores, exercentes ſortilegia, invocantes dæmonem, aut conſulentes divinatores, &c. ibid.

QUÆSTIO III.

De excommunicationibus Papæ reſervatis, quæ ſunt communes omnibus perſonis. 187
Punct. 1. De excommunicatione contra ambientes Papatum, aut tractantes de electione futuri Pontificis, vivente adhuc Pontifice, eóque inconſulto. ibid.
2. De excommunicatione contra facientes ſponſiones, ſeu excommiſſas ſuper vita, morte, & futura electione Summi Pontificis, aut ſuper promotionibus Cardinalium. 188
3. De excommunicatione contra eos, qui literas, ſcriptum, nuncium, notam, aut ſignum ad exiſtentes in conclavi mittunt vel recipiunt, vel è contra. 189
4. De excommunicatione contra habentes litteras Apoſtolicas falſas, ſi intra viginti dies, illas non deſtruant, vel non reſignent. ibid.
5. De excommunicatione contra eos, qui in litteris Apoſtolicis, ut illarum expeditionem gratis aſſequantur, fingunt ſe nepotes, fratres, aut familiares, continuos commenſales Cardinalium, aut aliorum, quorum literæ ex privilegio, vel conſuetudine gratis expediri ſolent. ibid.
6. De excommunicatione lata contra percuſſores Clericorum. 190.

SECTIO I.

Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur in hoc textu. 190
§. 1. In quo explicatur materia, ſeu actio principalis iſtius excommunicationis. ibid.
§. 2. In quo explicatur materia minus principalis, ſeu actiones acceſſoriæ, ob quas hujus canonis excommunicatio incurritur. 191

SECTIO II.

De ſubjecto iſtius excommunicationis. 192

SECTIO III.

Quænam perſonæ gaudeant privilegio canonis, ita ut, qui eas percutit, & vim infert, in excommunicationem hujus canonis incidat. 193

SECTIO IV.

Quandonam injiciens manus violentas in Clericum excuſetur ab excommunicatione. 194

SECTIO V.

Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione, ob Clerici percuſſionem contracta, 196
7. De excommunicatione contra offendentes Cardinales, & Epiſcopos. 199
8 De excommunicatione contra ſcientes, & non revelantes conſpirationem in perſonam alicujus Cardinalis 200
9 De excommunicatione contra occupantes bona Cardinalium in conclavi exiſtentium, aut etiam alias ipſorum domum invadentes, & aliquid hoſtiliter diripientes, aut vulnerantes aliquem ibi exiſtentem. ibid.
10. De excommunicatione contra occupantes bona Montium pietatis, Eccleſiæ, beneficii, aut alterius pii loci. ibid.
11. De excommunicatione contra eos, qui ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ retinent, aut retinentes non revelant. 201
12. De excommunicatione contra effringentes, & ſpoliantes Eccleſias. ibid.
13. De excommunicatione contra auferentes, aut retinentes lapides vel alia ornamenta Eccleſiarum, aut præſtantes conſilium auferenti, vel retinenti, aut non revelantes. 202
§. *Incidens* de excommunicatione contra extrahentes reliquias ex cœmeteriis, cryptis, vel catacumbis, intra, vel extra Urbem exiſtentibus. 203
14. De excommunicatione contra imponentes, vel exigentes tributa à clericis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis. 204
15. De excommunicatione contra vexantes eos, qui cenſuram in aliquem tulerunt. ibid.
16. De excommunicatione contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam locis ſacris conceſſam. 205
§. 1. Quid nomine immunitatis intelligatur, & cur Eccleſiaſtica nuncupetur. ibid.
§. 2. Quo jure introducta ſit immunitas Eccleſiaſtica. ibid.
§. 3. Quot effectus pariat immunitas Eccleſiaſtica. ibid.
§. 4. Quibus locis competat immunitas, ita ut delinquens ab illis extrahi non poſſit. 207
§. 5. Quænam perſonæ gaudeant immunitate Eccleſiæ. 210
§. 6. Utrùm latrones, graſſatores viarum, & depopulatores agrorum immunitate priventur. 212
§. 7. Utrum occidentes, vel mutilantes in Eccleſia immunitate gaudeant. 213
§. 8. Utrùm proditorie aliquem occidens Eccleſiaſtica immunitate careat. 214
§. 9. Utrùm reus aſſaſſinii Eccleſiaſtica immunitate privetur 215
§. 10. Utrùm reus hæreſis Eccleſiaſtica immunitate careat. 216
§. 11. Utrùm reus criminis læſæ majeſtatis immunitate gaudeat Eccleſiaſtica. 217
§. 12. Utrùm confugiens ad Eccleſiam tradendus ſit curiæ ſæculari in caſibus Bullæ. 218
§. 13. Quam culpam & pœnam incurrant violantes immunitatem. 220
§. 14. Quænam ſit materia & ſubjectum iſtius culpæ & pœnæ impoſitæ contra violantes immunitatem. 221
§. 15. De cauſis excuſantibus ab hac excommunicatione contra violatores immunitatis impoſita. 222
§. 16. Quis poſſit ab hac excommunicatione abſolvere. 223
17. De excommunicatione contra exigentes juramenta illicita impoſſibilia, damnoſa, vel contraria libertati Eccleſiaſticæ aut decretis Concilii Tridentini. 224
18. De excommunicatione contra præſumentes turbare, vel impedire ea, quæ ſtatuta ſunt pro Eccleſia Tolosana. ibid.
19. De excommunicatione contra impedientes executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ. ibid.
20. De excommunicatione contra violantes interdictum in certis caſibus. 225
21. De excommunicatione contra participantes in crimine criminoſo. 228
22. De excommunicatione contra excommunicatos à delegato Papæ, perſeverantes in excommunicatione per annum. ibid.
23. De excommunicatione contra abſolutos in articulo mortis, aut tempore impedimenti, non præſentantes ſe legitimo ſuperiori, à quo alias abſolvendi erant, & contra abſolutos à Papa, vel Legato ſub conditione, & onera; ſed poſtea conditionem, & onus non adimplent. 229
24 De excommunicatione contra ſimoniacos in ordine, & beneficio. ibid.
25. De excommunicatione contra committentes ſimoniam confidentialem in beneficiis, &c. 232
26. De excommunicatione contra petentes, vel exigentes aliquid in collatione, aliâve proviſione beneficiorum Eccleſiaſticorum vel admiſſione ad illorum poſſeſſionem. 234
27. De excommunicatione contra dantes, vel promittentes aliquid nuntiantibus proviſiones à Sede Apoſtolica factas &c. 235
28. De excommunicatione contra eos, qui pro beneficiis obtinendis ſeipſos pro aliis in examine ſupponunt, aut beneficium impetrant pro aliis cum oblatione penſionis, aut cum ſpe annuæ penſionis, aut alicujus commodi temporalis, beneficia impetrant pro ſeipſis cum animo illa reſignandi in favorem aliorum. ibid.
29. De excommunicatione contra dantes, vel recipientes aliquid ex pacto pro ingreſſu in religionem. 236
30 De excommunicatione contra eos, qui ob quæſtum publicant, vel concedunt indulgentiam aut facultates abſolvandi. 238
31. De excommunicatione contra dantes aliquid vel recipientes, promittentes, vel promiſſionem acceptantes pro gratia, vel juſtitia obtinenda in curia Romana. Item contra præbentes conſilium, auxilium, vel favorem contra ſcientes, & non revelantes eos, qui ex pacto tacito, vel expreſſo, dant vel recipiunt aliquid pro dicta gratia, vel juſtitia obtinenda in Curia Romana. 239
32. De excommunicatione contra dantes, promittentes, recipientes, &c. pro gratia, vel juſtitia etiam extra Curiam Romanam in locis Sedi Apoſtolicæ immediatè, vel mediatè, in temporalibus ſubjectis. 246
33. De excõmunicatione contra docentes fieri poſſe confeſſionem ſacramentalem per litteras, ſeu nuntium confeſſario abſenti, & abſolutionem à confeſſario abſente obtineri, &c. ibid.
34. De excommunicatione contra impugnantes B. Virginis Mariæ conceptionem, & contra damnantes de hæreſi, vel mortali peccato eos, qui aſſerunt B. Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe. 247
35. De excommunicatione contra impugnantes inſtitutum, & conſtitutiones Societ. Jeſu. 249
36. De excommunicatione contra conficientes libellos famoſos, aut aliqua ſcripta contra Ordinem Prædicatorum, aut Franciſcanorum, aut injurias aliquas eis inferentes, aut recipientes Apoſtatas, &c. 250
37. De excommunicatione contra impedientes, aut prohibentes ingreſſum religionis, iis, qui ad congregationem Monachorum B. Mariæ montis Oliveti Ordinis S. Benedicti, ſe transferre cupiunt 251
38. De excommunicatione contra fœminas ingredientes monaſteria religioſorum, & contra alios quoſcumque ingredientes monaſteria monialium. ibid.
39. De excommunicatione contra accedentes ad ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ. 252

40. De excommunicatione contra eos, qui quoſlibet libros, & codices impii Thalmud, & alia quæcumque librorum volumina, & ſcripta à conſtitutione Summorum Pontificum damnata habent, legunt, &c. ibid.

41. De excommunicatione contra ſuadentes Papæ, ut infeudet, aut alienet civitates, & loca S. R. E. quovis prætextu id faciant. 253

42. De excommunicatione contra extrahentes frumentum, blada, legumina, & alia id genus extra ſtatum Eccleſiaſticum, aut à locis immediatè ſubjectis Eccleſiæ Romanæ ad loca mediatè ſubjecta ibid

43. De excommunicatione contra incendiarios 256

44. De excommunicatione contra deferentes alumina ex partibus infidelium ad fideles. 257

45. De excommunicatione contra exenterantes corpora defunctorum, ut alibi ſepeliant. ibid.

46. De excommunicatione contra eos, qui Chriſtianos in locis Turcarum inventos capiunt, aut liberè eos abire non permittunt. 258

47. De excommunicatione contra offendentes rectores, vel officiales provinciæ Marchiæ Anconitanæ, ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ. 259

48. De excommunicatione quæ cauſa duelli contrahitur. ibid.

49. De excommunicatione contra eligentes aliquem in ſenatorem, rectorem, vel officialem urbis Romæ abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate, &c. 265

50. De excommunicatione contra falſificantes monetas in regno Franciæ, aut falſas ſcienter introducentes. 266

51. De excommunicatione contra revocantes exules ab exilio, concedentes ſalvum conductum, receptantes, auxilium conſilium, vel favorem præbentes. ibid.

QUÆSTIO IV.

De excommunicationibus non reſervatis contra clericos. ibid.

Punct. 1. De excommunicatione contra clericos in ſacris exiſtentes, qui matrimonium contrahere præſumunt. ibid.

2. De excommunicatione contra impugnantes in concionibus, aut diſpenſationibus montem pietatis. ibid.

3. De excommunicatione contra abſolventes à caſibus in Bulla Cœnæ contentis. 267

4. De excommunicatione contra eos, qui in civitate diverſarum linguarum, & rituum, munus adminiſtrandi ſuſcipiunt ſine conſenſu Epiſcopi. ibid.

5. De excommunicatione contra Sacerdotes præſumentes recipere præfecturam ſæcularem, eámque poſt admonitionem non dimittentes. 268

6. De excommunicatione contra Sacerdotes, alióſque clericos, dignitatem, aut perſonatum habentes, qui legibus, aut phyſicæ operam navant. ibid.

7. De excommunicatione contra clericos intereſſentes agitationi taurorum, & ferarum. 269

8. De excommunicatione contra fictè reſignantes, vel permutantes beneficia. 271

9. De excommunicatione contra clericos, qui domos uſuratiis alienigenis locant, aut alio titulo concedunt. ibid.

10. De excommunicatione contra clericos, & religioſos habentes curam Eccleſiarum ſi provocaverint, ut regalia jura, & loca Eccleſiarum vacantium ab aliis occupentur. 27:

11. De excommunicatione, & pœnis contra alienantes bona eccleſiaſtica, aut illa recipientes ſine juſta cauſa, & ſolemnitate, ac conſenſu Summi Pontificis. ibid.

QUÆSTIO V.

De excommunicationibus contra Clericos Papa reſervatis 273.

Punct. 1. De excommunicatione contra obtinentes Eccleſias parochiales cum juramento inſerviendi perſonaliter infra certum tempus, ſed poſtea juramentum non adimplentes. ibid.

2. De excommunicatione contra Prædicatores, Sacram Scripturam interpretantes juxta ſenſum contrarium proprio ſenſui, & interpretationibus DD. ab Eccleſia, vel uſu approbatorum, aut prædicantes tempus præfixum Antichriſti, vel judicii, aut ſuas inſpirationes, vel revelationes. 274

3. De excommunicatione contra participantes cum excommunicatis à Papa, eóſque admittentes ad divina officia. 275

4. De excommunicatione contra inducentes aliquem voto, juramento, vel promiſſione ad eligendam ſepulturam apud eorum Eccleſias, vel non mutandam jam electam. 276

5. De duplici excommunicatione. Prima contra commiſſarios, & judices delegatos Sedis Apoſtolicæ concedentes alienationem bonorum Eccleſiaſticorum fieri in detrimentum Eccleſiarum. Secunda contra alios doloſè, vel ſcienter procurantes hujuſmodi alienationem, aut alienationis decretum. Ibid.

6. De excommunicatione contra Eccleſiaſticos, qui perſonas Eccleſiaſticas coram judice laico conveniunt. 277

7. De nonnullis aliis excommunicationibus præter ſuperiùs enumeratas contra Clericos. 278

QUÆSTIO VI.

De excommunicationibus non reſervatis contra Epiſcopos & Prælatos Eccleſiaſticos. ibid.

Punct. 1. De excommunicatione contra Epiſcopum, qui in civitate, vel diœceſi diverſarum linguarum, propria auctoritate ſuſcipit munus adminiſtrandi. ibid.

2. De excommunicatione contra majorem Pœnitentiarium, & officiales Pœnitentiariæ præſumentes intromittere ſe in expeditionibus prohibitis in Bulla Pii IV. ibid.

3. De excommunicatione contra Nuncios Apoſtolicos, & alios ex cauſa quavis tranſmiſſos ad Imperatorem, Reges, Duces, alióſque Principes impetrantes ab ipſis litteras, aut favores vocales ad dignitates obtinendas ibid.

4. De excommunicatione contra Epiſcopos, alióſque Prælatos Romam lateotes venientes, & ab ea recedentes non obtenta à Papa diſcedendi licentia. 280

QUÆSTIO VII.

De excommunicationibus reſervatis contra Cardinales, Epiſcopos, Prælatos, & officiales Eccleſiaſticos. 281

Punct. 1. De excommunicatione contra delinquentes in electione Summi Pontificis, vel occaſione Papatus. ibid.

§. 1. De excommunicatione contra Cardinales committentes ſimoniam in electione Papæ. ibid.

§. 2. De excommunicatione Summorum Pontificum Gregor XV. & Urbani VIII. contra Cardinales non ſervantes formam, in eligendo Summo Pontifice præſcriptam, aut præſumentes aliquid facere vel attentare contra ipſam Bullam, quæ incipit *Æterni Patris.* 282

2. De excommunicatione contra Cardinales revelantes ea, quæ Papa in conſiſtorio, aut alia occaſione ſub ſecreto tegenda expreſsè indicavit. 283

3. De excommunicatione contra Epiſcopos, alióſque Prælatos, qui privant beneficiis curiales, ſeu officiales Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ. 284

4. De excommunicatione contra Epiſcopos, alióſque collatores beneficiorum non ſervantes ſuſpenſionem contractam ob indebitam admiſſionem reſignationis, vel collationis beneficii. 285

5. De excommunicatione contra Inquiſitores Epiſcopis inferiores, eorumque ſubſtitutos, qui delinquunt in ſuo officio per omiſſionem, aut injuſtam vexationem. ibid.

6. De excommunicatione contra officiales Pœnitentiariæ accipientes aliquid etiam ſponte oblatum aut laboris ratione aut occaſione conceſſionum, ſeu expeditionum. 286

7 De excommunicatione contra miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, deficientes in reſidendis integrè computis, & rationibus. 287

8. De excommunicatione contra Rectores, & Gubernatores Civitatum, aliarúmque locorum ſtatus Eccleſiaſtici recipientes munera, præter eſculenta, & poculenta, & contra eos, qui præfata munera tradunt. ibid.

QUÆSTIO VIII.

De excommunicationib. non reſervatis contra religioſos. 288

Punct. 1. De excommunicatione contra religioſos, qui ex vi ſuæ regulæ, ſeu profeſſionis bona, ſeu reditus, congruam ſuſtentationem habere non poſſunt, ſi aliquem ad profeſſionem admittant, vel novam domum, ſeu loca acquirant, vel jam habita alienent ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. ibid.

2. De excommunicatione contra mendicantes recipientes novas domos, vel alienantes jam receptas ſine licentia Papæ. 289

3. De excommunicationibus contra nonnullos religioſos ſine debita licentia tranſferentes ſe ad alias religiones, vel eos admittentes. ibid.

4. De excommunicatione contra religioſos faventes ſtatui Beguinarum. 290

5. De excommunicatione contra religioſos profeſſos matrimonium contrahentes. ibid.

6. De excommunicatione contra religioſos profeſſos temerè habitum dimittentes. ibid.

7. De excommunicatione contra religioſos è clauſtro exeuntes ad audiendas leges, aut medicinam, & intra bimeſtre non redeuntes. 294

8. De excommunicatione contra religioſos ad ſtudia accedentes abſque licentia ſui Prælati, & conſilio conventus, vel majoris partis. 296

9. De excommunicatione contra Monachos & canonicos regulares adeuntes curias Principum ad nocendum ſuis Prælatis, aut monaſteriis. 297

10. De excommunicatione contra religioſos cujuſvis ordinis, & alios prædicantes, vel privatè pronuntiantes indulgentias S. Mariæ ad populum in Urbe extendi ad ſæculares viſitantes Eccleſias privilegiatorum. 298

11. De excommunicatione contra fratres, & moniales S. Claræ utentes Bullis Cruciatæ ſine ſuperiorum licentia. ibid.

12. De excommunicatione contra religioſos uſurpantes ſibi decimas, vel earum ſolutionem impedientes vel non permittentes. 299

13. De excommunicatione contra retrahentes auditores à ſolutione decimarum, vel negligentes ſuadere ut ſolvant, & præſumentes prædicare nondum purgata præfata negligentia. 300
14. De excommunicatione contra religioſos non ſervantes interdictum vel ceſſationem à divinis, quam ſervari videnr à cathedrali, vel à matrice, ſeu parochiali Eccleſia. 301
15. De excommunicatione contra religioſos mendicantes, & parochos non ſervantes pacem inter ſe factam 303
15. De excommunicatione contra monachos tenentes arma intra ſepta monaſterii. ibid.

QUÆSTIO IX.

De excommunicationibus contra religioſos Papæ reſervatis. 304.
Punct. 1. De excommunicatione contra religioſos mendicantes transfeuntes ad ordines monaſticos, exceptis Carthuſianis. ibid.
2. De nonnullis excommunicationibus contra nonnullos religioſos admittentes alios ad ſuam religionem ſine debita facultate, aut deferentes alienum habitum, aut detractantes obedientiam ſuperiorum. 305
3. De excommunicatione contra detinentes in ſuis monaſteriis Apoſtatas ordinis Prædicatorum ibid.
4. De excommunicatione contra Minores de Obſervantia ſubornantes pro ſe, vel pro alio in electionibus, aut procurantes favorem extra religionem ad officium in religione obtinendum. 306
5. De excommunicatione contra religioſos adminiſtrantes ſine ſpeciali parochi licentia ſacramenta Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ, vel ſolemnizantes matrimonium, aut abſolventes ſine debita facultate ab excommunicationibus reſervatis, aut à pœna, & culpa. ibid.
6. De excommunicatione contra fratres minores, qui tempore interdicti admittunt fratres, vel ſorores tertii ordinis ad audienda officia. 309
7. De excommunicatione contra ſuperiores ordinum religioſorum non denunciantes ſuos religioſos hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos. ibid.
8. De excommunicatione contra religioſos euntes ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris. 310
9. De excommunicatione ob violationem clauſuræ. 311

QUÆSTIO X.

De excommunicationibus non reſervatis contra judices, magiſtratus, & dominos temporales. ibid.
Punct. 1. De excommunicatione contra dominos temporales alioſque rectores, & officiales civitatis, in qua electio Summi Pontificis facienda eſt, ſi obſervari non faciant ea, quæ præſcribuntur *in cap. ubi periculum, de electione in 6.* ibid.
2. De excommunicatione contra violantes exemptionem ordinum mendicantium pro eorum perſonis, bonis, colonis, mercibus, & animalibus à ſolutione gabellarum, & quarumcunque contributionum, oneriſque hoſpitandi milites. 312
3. De excommunicatione contra facientes ſervari ſtatuta, & conſuetudines libertati Eccleſiaſticæ contrarias, vel non facientes deleri dicta ſtatuta de capitularibus ſuis intra duos menſes poſt ſcientiam ejus, &c. ibid.
4. De excommunicatione contra dominos ſæculares qui ſuis ſubditis interdicunt, ne cum Prælatis, aut aliis perſonis Eccleſiaſticis contractus ineant, vel communia obſequia exhibeant. ibid.
5. De excõmunicatione contra eos, qui intra menſem poſt habitã criminis cognitionem obſervari non faciunt conſtitutionem *in c. fœlici, de pœnis in 6.* contra inſequentes Cardinales. 313
6. De excommunicatione contra Principes, & alios dignitatem ſæcularem habentes, qui poſt trinam admonitionem negligunt ſui officii munus obire. ibid.
7. De excommunicatione contra magiſtratus ſæculares non præbentes Epiſcopis auxilium circa clauſuram monialium. 314
8. De excommunicatione contra dominos temporales reſiſtentes Epiſcopis, & inquiſitoribus, ſeu impedientes officium S. Inquiſitionis. 315
9. De excommunicatione contra Magiſtratus, & officiales non obedientes Cardinalibus congregationis SS. Inquiſitionis. 316
10. De excommunicatione contra Inquiſitores, & commiſſarios ipſorum, & Epiſcoporum, ſeu capitulorum extorquentes pecuniã prætextu officii aut applicantes fiſco bona Eccleſiæ. ib.
11. De excommunicatione contra procuratores officii correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ, & literarum minoris juſtitiæ, ſeu contradictarum intromittentes ſe in cauſis ipſis interdictis à Pio IV. 317
12. De excommunicatione contra Legatos, Vicelegatos, Gubernatores, judices, officiales, & commiſſarios, qui præſumunt ſe in officiis notariorum per Cameram venditis, aut vendendis, aut in ſcripturis in præjudicium Notariorum per ſe, vel per alios intromittere, aut Notarios illa officia emẽtes vexare. 318
13. De excommunicatione contra Rectores, Gubernatores, alioſq; officiales, & miniſtros, qui pœnas, & mulctas pecuniarias & confiſcationes alteri applicãt, quam Cameræ Apoſtolicæ. ib.
14. De excommunicatione contra DD. univerſitatum gymnaſiorum, & alios facultatem doctorandi habentes, ſi patiantur aliquem ad cathedras, vel ad gradum aliquem promoveri non facta fidei profeſſione. 319
15. De excommunicatione contra Dominos, alióſque officiales foventes uſuras, aut compellentes ad ſolutionem uſurarum. ibid.
16. De excommunicatione contra deferentes, vel deferri concedentes in ſtatu Eccleſiaſtico arma brevioris menſuræ trium palmorum. 321
17. De nonnullis aliis excommunicationibus contra Principes, & Dominos temporales. ibid.

QUÆSTIO ULTIMA.

De excommunicationibus reſervatis contra Dominos temporales. 322

DISPUTATIO III.

De ſuſpenſionibus omnibus in particulari. ibid.

QUÆSTIO I.

De ſuſpenſionibus, quæ ob malam ordinum ſuſceptionem, vel illorum exercitium incurruntur. ibid.
Punct. 1. De ſuſpenſione contra recipientem ordines ante legitimam ætatem. ibid.
2. De ſuſpenſione contra eum qui ordines per ſaltum ſuſcepit. 324
3. De ſuſpenſione contra recipientes ordines extra tempora à jure præſcripta. 326
4. De ſuſpenſione contra recipientes ordines, non ſervatis debitis temporum interſtitiis. ibid.
§. 1. De recipiente, vel conferente plures ordines eodem die. ib.
§. 2. De ſuſcipientibus ordines non ſervatis temporum interſtitiis 327
5. De ſuſpenſione contra ſuſcipientes ordines ſimoniacè 328
6. De ſuſpenſione lata contra eum, qui ordines ſuſcipit, dum vinculo cenſuræ obſtrictus eſt. 330
7. De ſuſpenſione contra conjugatos ſuſcipientes ordines ſacros. 331.
8. De ſuſpenſione contra recipientes ſacros ordines abſque ullo titulo. 334
9. De ſuſpenſione lata contra ſuſcipientem ordines ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit. 335
10. De ſuſpenſione quæ incurritur ſuſcipiendo ordines, vel conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, irregulari, ſimoniaco, hæretico, vel ſchiſmatico. 338
11. De ſuſpenſione, quæ contrahitur ſuſcipiendo ordines ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprii Epiſcopi, & ſine literis dimiſſoriis, aut commendatitiis, ſeu teſtimonialibus. 339
12. De ſuſpenſione, quæ contrahitur ſuſcipiendo ordines à proprio Epiſcopo extra diœceſim abſque licentia Epiſcopi, in cujus diœceſi ordines conferuntur. 342

QUÆSTIO II.

De ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, & alios Prælatos delinquentes in ordinatione, & Pontificalibus. 343
Punct. 1. De ſuſpenſione contra Epiſcopum præſumentem conferre primam tonſuram infanti. ibid.
2. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui injuſtè ordinat invitum. ibid.
3. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui ordinat ſacerdotem indignum, ſeu minus idoneum. 344
4. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, vel alium præſumentem conferre tonſuram illiterato. ibid.
5. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram conjugato. ibid.
6. De ſuſpenſione contra eum, qui clerico bigamo aut ei, qui pœnitentiam publicam peregit, ordines confert. ibid.
7. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram, vel ordines alicui non ſibi ſubdito abſque licentia ſui ſuperioris. ibid.
8. De ſuſpenſione contra conferentem duos ſacros ordines eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio. 345
9. De ſuſpenſione contra conferentem ordines alicui ſine ſufficienti titulo, cum pacto, ut ordinatus nihil ab eo petat in defectum beneficii, vel patrimonii. ibid.
10. De ſuſpenſione contra Epiſcopum qui ordines confert alicui religioſo ante profeſſionem, ſeu votum ſolemne. ibid.
11. De ſuſpenſione contra conferentes ordines, vel tonſuram ſimoniacè. ibid.
12. De ſuſpenſione contra Epiſcopum exercentem Pontificalia in aliena diœceſi abſque expreſſa licentia ordinarii loci. 346

QUÆSTIO III.

De ſuſpenſionibus, quæ incurruntur, exercendo functiones ordinum contra juris diſpoſitionem. 347
Punct. 1. De ſuſpenſione lata contra clericum exercentem functiones ordinum in loco interdicto, aut facientem in præfato loco celebrari. ibid.

2. De ſuſpenſione contra ſacerdotem, vel Epiſcopum omittentem ſine gravi cauſa Miſſam jam inchoatam. 348
3. De ſuſpenſione contra ſacerdotem celebrantem Miſſam, & in ea non communicantem. ibid.
4. Contra confeſſarios non ſervantes formam à congregatione Apoſtolica præſcriptam in confeſſionibus audiendis. 349
5. De ſuſpenſione contra Parochum, vel alium ſacerdotem ſæcularem, vel regularem, qui ſponſos in matrimonium conjungit vel benedicere audet abſque licentia Parochi ad quem hoc munus pertinet. 350
6. De ſuſpenſione contra recipientem oblationes ab uſurario, aut illum ſepelientem, & contra accipientem eleemoſynas à violatore ſeu raptore publico Eccleſiarum, & contra aſſiſtentem ipſius ſepulturæ. 351

QUÆSTIO IV.

De ſuſpenſionibus ob delicta circa beneficia, ſeu occaſione beneficiorum, aut bonorum Eccleſiaſticorum. ibid.

Punct. 1. De ſuſpenſione contra eligentes Epiſcopos, aut curatores animarum, non ſervata debita forma. 352
2. De ſuſpenſione contra admittentes reſignationem, non ſervata forma Pii V. 353
3. De ſuſpenſione contra compromiſſarium eligentem indignum in Epiſcopum, vel ad dignitatem ſuperiorem Epiſcopatu. ib.
4. De ſuſpenſione ſaltem comminatoria contra confirmantem electionem indigni ad curam animarum. 354
5. De ſuſpenſione, tam contra præſumentes eligere ad beneficia Eccleſiaſtica cum abuſu poteſtatis ſæcularis, quam contra conſentientes hujuſmodi electioni. ibid.
6. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui electum ad Epiſcopatum, vel dignitatem Epiſcopatu majorem confirmat, vel conſecrat, non præmiſſa inquiſitione, an is, qui appellationem in electione interpoſuerat apud Sedem Apoſtolicam, & poſtea renunciaverat appellationi renunciaverit appellationi abſque pravitate. 355
7. De ſuſpenſione contra Epiſcopum qui religioſum abſque licentia ſui ſuperioris promovet ad clericatum, vel majorem monaſterii in ſuo monaſterio conſtituit. 356
8. De ſuſpenſione contra electores Epiſcoporum, qui electionem electo non præſentant infra octo dies, poſtquam eam commode illi præſentare potuerunt. ibid.
9. De ſuſpenſione contra impugnantes electionem, poſtulationem, vel aliam proviſionem, opponendo aliquid in perſonam electi, vel proviſi, ſed poſtea deficientes in probatione. 357
10. De ſuſpenſione contra Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, alioſque monaſteriorum Prælatos, promotos à Sede Apoſt. aut ab ea recipientes munus confirmationis, conſecrationis vel benedictionis, & poſtea adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum ſine litteris Apoſtolicis recipientes. 358
11. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores non ſervantes Extravagantem, *ſuſcepti regiminis*, quæ eſt Joan. XXII. ro tit. *ne Sede vacante*, circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium. ibid.
12. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos privantes beneficiis eos, qui in Romana Curia commorantur. 359
13. De ſuſpenſione contra Prælatos, tam ſæculares, quàm regulares procurantes clericos capi à dominis temporalibus, ut beneficia reſignent, vel ut citati ad Sedem Apoſtolicam non accedant, & contra ipſoſmet citatos procurantes capi, ne ſtatuto tempore comparare valeant. ibid.
14. De ſuſpenſione contra eum, qui Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis gravare præſumit. 360
15. De ſuſpenſione contra occupatores bona Eccleſiæ ſede vacante pertinentia ad ipſam Eccleſiam, vel ad Prælatum defunctum, vel ad ſucceſſorem. 361
16. De ſuſpenſione contra Prælatos, qui bona Eccleſiarum laicis ſubmittunt, & contra Clericos, qui non denunciant Prælatos præſumentes, præfata bona laicis ſubmittere. 362
17. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, vel Abbatem alienantes bona Eccleſiaſtica abſque licentia Summi Pont. aut non ſervata forma Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.* 363
18. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, & alios delegatos conſentientes alienationi bonorum Eccleſiaſticorum per ſoſdes. ib.

QUÆSTIO V.

De ſuſpenſionibus latis contra judices Eccleſiaſticos, ſæculares, vel regulares in judiciis, vel ſententiis ferendis delinquentes. 364

Punct. 1. De cenſura ſuſpenſionis, & interdicti contra ferentes cenſuram ſine debita ſolemnitate. ibid.
§. 1. De cenſura interdicti per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, lata contra eum, qui excommunicationis ſententiam profert abſque prævia competenti admonitione. ibid.
§. 2. De ſuſpenſione ab ingreſſu Eccleſiæ, & à divinis per menſem contra judicem Eccleſiaſticum ferentem cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſine ſcriptis, vel ſine expreſſione cauſæ, aut non tradentem ſi requiſitus fuerit, exemplar, id eſt, copiam ſententiæ intra menſem. 365
2. De ſuſpenſione ab officio contra conſervatores, qui de aliis, quàm de manifeſtis injuriis ſcienter cognoſcunt. 367
3. De ſuſpenſione contra judicem Eccleſiaſticum qui per gratiam, vel ſordes aliquid facit in judicio contra conſcientiam, & juſtitiam in damnum partis. 368
4. De cenſura ſuſpenſionis, & interdicti contra viſitatores ordinarios, qui occaſione viſitationis aliquid ultra victualia accipiunt. 369
5. De ſuſpenſione ad ſex menſes ab officio doctorandi lata contra promoventes ad doctoratum, vel magiſterium, niſi juramentum prius extorqueant à promovendis, ut in ſolemnitate recipiendi doctoratum, vel magiſterium non expendant ultra ſommam trium millium Turonenſium argenteorum. 371
6. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui poſt celebrationem Concilii Provincialis, non conveniat Abbates, Presbyteros, & Clericos, & univerſam ſuæ Diœceſis plebem, ut illis referat geſta in Concilio Provinciali. ibid.
7. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Epiſcopis Superiores, qui præſcriptis temporibus ad Apoſtolorum limina non accedunt. 372
8. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, & alios Epiſcopis ſuperiores, ob quæſtum publicantes, vel concedentes indulgentiam, aut facultates abſolvendi. ibid.
9. De ſuſpenſione contra Archiepiſcopum, vel Epiſcopum relaxantem incendiariis pœnam ipſis impoſitam *in cap. peſſimam*, 23. *quæſt.* 8. ibid.
10. De ſuſpenſione contra Epiſcopos alióſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, ut Patriarchas, & Archiepiſcopos, qui ex odio, gratia, amore, vel lucro, ſeu commodo temporali omittunt procedere contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi, aut temerè vexant aliàque imponendo illi notam, vel ſuſpicionem hæreſis, vel impedimenti ab eo illati in officio Inquiſitionis. 373
11. De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui neceſſariam correctionem non adhibet contra ſimoniacos in Sacramentis, vel ordinibus. ibid.

QUÆSTIO. VI.

De ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, Prælatos, & alios, ob alia delicta diſtincta à præcedentibus. ibid.

Punct. 1. De ſuſpenſione contra Epiſcopum concubinarium non reſipiſcentem poſt admonitionem Synodi Provincialis. ibid.
2. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Pontificali dignitate præditos ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubjecta extra caſus neceſſitatis. ibid.
3. De ſuſpenſione, tam contra eos, qui juramentum præſtant de tenendo ſchiſmate, quàm contra ipſos ſchiſmaticos. ib.
4. De ſuſpenſione contra impugnantes immaculatæ, ac B. V. conceptionem vel in alterutram partem diſputantes, aliam refellendo. ibid.
5. De ſuſpenſione contra Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas locantes, aut alia ratione concedentes domus manifeſtis uſurariis alienigenis, ſcientes eos illis abuſuros ad fœnus, quaſi ex officio exercendum. 374
6. De ſuſpenſione contra Clericos utentes veſtibus prohibitis. ib.
7. De ſuſpenſione comminatoria, & aliis pœnis contra eos, qui imagines eorum, de quibus fama, vel opinio ſanctitatis, vel martyrii invaluit, proponunt cum laureolis, radiis, vel ſplendoribus, aut libros continentes geſta, miracula, revelationes, vel beneficia tanquam ipſorum interceſſionibus obtenta publicant, aut tabellas, ſeu imagines fictas, pictas, vel exſculptas appendunt, aut lampades, ſeu lumina ad ipſorum ſepulchra ſine debita facultate accendunt. 375

QUÆSTIO VII.

De nonnullis ſuſpenſionibus, quæ ab aliquibus Doctoribus aſſeruntur, & aſſeruntur; ſed ab aliis refelluntur, & rejiciuntur. 376

Punct. 1. Utrùm publicus peccator ſit ipſo facto ſuſpenſus. ibid.
2. Utrùm committens nefandum Sodomiæ crimen ſit ipſo jure ſuſpenſus. ibid.
3. Utrùm Clericus raptor mulieris ſit ipſo jure ſuſpenſus. 377
4. Utrùm Clericus publicus, ſeu notorius concubinarius, vel fornicator, ſit ipſo jure ſuſpenſus. ibid.
5. Utrùm ſimoniacus in beneficio, ſit ipſo jure ſuſpenſus. 378
6. Utrùm Clericus provocans ad duellum, vel in eo pugnans, ſit ipſo jure ſuſpenſus. ibid.

QUÆSTIO VIII.

De ſuſpenſionibus contra religioſos. ibid.

Punct. 1. De ſuſpenſione contra religioſos, qui ad ordines ſacros nondum facta profeſſione promoventur. 379
2. De ſuſpenſione contra Abbates, alióſque prælatos religionum à Sede Apoſtolica, promotos, accipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum abſque litteris authenticis ejuſdem Sedis. ibid.
3. De ſuſpenſione contra Abbates & alios quoſcumque concedentes litteras dimiſſorias aliis, quàm religioſis ſibi ſubditis. ib.

4. De

Index Diſputationum, Quæſtionum, &c.

4. De ſuſpenſione contra religioſum conjungentem in matrimonium, aut benedicentem ſponſos alienæ parœciæ abſque facultate proprii parochi, vel ordinarii. ibid.
5. De ſuſpenſione contra religioſos mendicantes, qui admittunt aliquem ad profeſſionem nondum expleto probationis anno. ibid.
6. De ſuſpenſione contra religioſos pecuniam, vel munera in viſitatione recipientes. 381
7. De ſuſpenſione ab officio contra Prælatos religioſos præſidentes monaſteriis, prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi jura, reditus, aut poſſeſſiones alicui concedant. ibid.
8. De ſuſpenſione contra religioſos, qui inique ſibi uſurpant decimas Eccleſiarum, eaſque intra duos menſes non reſtituunt, aut prohibent eas ſolvi, & intra menſem à prohibitione, ſeu impedimento non deſiſtunt. 382
9. De ſuſpenſione ab officio prædicandi, contra religioſos non admonentes pœnitentes de onere ſolvendi decimas, poſt quam à rectoribus Eccleſiarum requiſiti fuerint, ut admoneant. ibid.
10. De ſuſpenſione contra prælatos religioſorum non ſatisfacientes intra menſem partibus læſis, quoties ad ipſos Prælatos aliquid pervenit occaſione exceſſuum commiſſorum à ſuis religioſis, & requiſiti ſatisfactionem intra menſem non præſtiterint. 383
11. De ſuſpenſione ſeu irregularitate contra apoſtatas à religione, &c. ibid.
12. De ſuſpenſione ab executione ordinum contra religioſum à religione ejectum. 385
13. De ſuſpenſione contra religioſos præſumentes introducere mulieres in monaſteria. ibid.
14. De ſuſpenſione contra monachos nigros non utentes habitu, & veſtitu juxta formam præſcriptam in *Clem. c. §. ſi quis autem de ſtatu monachorum.* ibid.
15. De ſuſpenſione contra monachos nigros, qui venationi, aut aucupationi clamoroſæ aut alias cum canibus, aut avibus ex propoſito interſunt. 386
16. De ſuſpenſione contra Fratres Prædicatores, præſumentes perturbare officium Inquiſitionis contra hæreticos exercitum à Fratribus minoribus. ibid.
17. De ſuſpenſione contra Fratres Ordinis Prædicatorum promotos ad Prælaturam, ſi poſtquam promoti fuerint ad Epiſcopatum, vel ad aliam Prælaturam, ſuſcipiant conſecrationem antequam reſtituant ordini libros, & alia, quæ tempore promotionis habebant. ibid.

QUÆSTIO IX.

De ſuſpenſionibus contra capitula, & conventus. ibid.

DISPUTATIO IV.

De interdictis in particulari. ibid.

QUÆSTIO I.

De interdictis perſonalibus generalibus. 387

Punct. 1. De interdicto contra eos, qui cauſam dederunt interdicto locali. ibid.
2. De interdicto contra capitulum, quod Sede vacante litteras dimiſſorias concedit intra annum à die vacationis alicui qui non ſit arctatus ratione beneficii recepti, vel recipiendi ex Tridentino *ſeſſ. 7. c. 10.* ibid.
3. De interdicto contra univerſitates imponentes, exigentes, vel recipientes taleas, decimas, ſeu alia tributa, aut conſilium, auxilium, vel favorem præbentes, *cap. clericis de immunitate.* ibid.
4. De interdicto contra univerſitatem, quæ concedit repreſſalias vel conceſſas extendit contra perſonas Eccleſiaſticas, vel ipſarum bona, etiam prætextu cujuslibet conſuetudinis, niſi conceſſionem, vel extenſionem revocet intra menſem. ibid.
5. De interdicto contra univerſitatem, capitulum, & collegium, quod à ſententiis Summi Pontificis appellat ad futurum Concilium generale, aut conſilium, vel favorem præbet. ibid.
6. De interdicto contra præſumentes perturbare, vel impedire ea, quæ pro Eccleſiis Toloſana ſtatuta ſunt in *Extravag. ſalubriter de præbendis.* ibid.
7. De interdicto contra capitulum, univerſitatem, vel collegium non ſervans conſtitutionem Joannis XXII. circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium, juxta *Extravag. unicam, ne Sede vacante.* ibid.
8. De interdicto contra collegium, vel univerſitatem quæ uſurariis manifeſtis permittit conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum.

QUÆSTIO II.

De interdictis perſonalibus ſpecialiter latis, & nonnullis etiam generalibus, ſeu mixtis. 388

Punct. 1. De interdicto contra ferentem excommunicationem abſque prævia admonitione, & teſtibus, *c. ſacro, de ſent. excommun.* ibid.
2. De interdicto contra recipientem Epiſcopatum, Abbatiam vel aliam dignitatem de manu laici. ibid.
3. De interdicto contra Epiſcopos, & Abbates, qui in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum non ſervant formam præſcriptã in *Extravag. Ambitioſæ, de rebus Eccl. non alienandis.* ibid.
4. De interdicto contra Epiſcopos, & Epiſcopis ſuperiores aliquid ſibi uſurpantes ex redditibus Eccleſiarum vacantium *c. præſenti, de officio ordinarii in 6.* ibid.
5. De interdicto contra judices Eccleſiaſticos, qui Officiales Romanæ Curiæ, aut alias in Romana Curia pro ſuis negotiis exiſtentes privant beneficiis, eaque aliis conferunt. *Extravag. de privilegiis.* ibid.
6. De interdicto contra quoſcunque, qui interdictum locale generale violant, celebrando, aut faciendo celebrare divina in locis interdictis, aut qui admittunt excommunicatos publice, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam. ibid.
7. De interdicto contra Metropolitanum, qui per nuncium, aut litteras non defert intra ſex menſes Epiſcopos ſuffraganeos abſque juſta & rationabili cauſa non reſidentes ultra annum, & contra Epiſcopum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem qui non defert Metropolitanum ultra annum. 389
8. De interdicto contra Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos accipientes occaſione viſitationis aliquid ultra victualia. ibid.
9. De interdicto contra Prælatos edentes, ſeu publicantes gloſſas, ſcholia, aut interpretationes circa cõcilium Tridentinum, abſque licentia Papæ. ibid.
10. De interdicto contra Preſbyteros, Diaconos, vel Subdiaconos qui in crimine fornicationis jacent. ibid.
11. De interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ contra capitula, collegia, ſocietates, congregationes & locorum piorum ſuperiores, & alios, ad quos pertinet, ſi non auferunt capſam cum inſcriptione, *Pro eleemoſinis Miſſarum*, dum alio celebrandarum Miſſarum onere detinentur, aut ſi pecunias acceptas pro perpetuo onere celebrandarum Miſſarum non deponant apud ædem ſacram, vel perſonam fide dignam, & idoneam ut quamprimum in bonis immobilibus frugiferis implicentur. 390
12. De interdicto contra conferentes ordines ſimoniacè. 395
13. De interdicto contra Cardinales, Epiſcopos & alios Prælatos recipientes beneficia, vel penſiones in commendam. ibid.

QUÆSTIO III.

De interdictis localibus generalibus, & ſpecialibus. ibid.

Punct. 1. De interdicto contra civitatem, cujus domini temporales, rectores, & officiales non obſervant ea, quæ ſervanda ſunt in electione Summi Pontificis, quoties Summus Pontifex mortuus eſt in illa civitate, & in ea futuri Pontificis electio facienda eſt. ibid.
2. De interdicto contra civitatem, caſtrum, vel locum, cujus collegium, aut univerſitas exigit, ſeu extorquet, aut ſolvere compellit per ſe, vel per alium, ſuo, vel alieno nomine pedagia, vel guidagia, aut exactiones ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, exceptis rebus, quas cauſa negotiationis deferunt. ibid.
3. De interdicto contra civitatem, quæ inſequentibus hoſtiliter Cardinales auxilium, conſilium, vel favorem præbet, aut hujuſmodi delinquentes infra menſem punire negligit, dum punire poteſt, *c. felicis de pœnis in 6.* 392
4. De interdicto contra territorium, & loca illius qui injurioſe, aut temere Epiſcopum percutit, capit, bannit, vel hoc fieri mandat, conſulit, vel ratum habet. ibid.
5. De interdicto contra regna, terras, & loca eorum, qui impedire præſumunt Legatum, ſeu Nuncium Summi Pontificis, ne terras ſibi ſubjectas ingrediatur. 393
6. De interdicto contra terras Eccleſiaſticorum, qui per menſem animo indurato perſtiterunt in cenſura contracta, eo quod permiſerint uſurarium manifeſtum in terris ſuis commorari ad fœnus exercendum, ipſorum enim terræ Eccleſiaſtico interdicto ſubjiciuntur, quandiu in illis terris uſurarii commorantur, *c. uſur. de uſur. in 6.* ibid.
7. De interdicto contra locum, in quo ſcienter ſepultus fuit hæreticus aut ejus receptator, defenſor, vel fautor. 394

Generali a

GEneralia præcepta, quæ ſingulis excommunicationibus, & cenſuris accommodari poſſunt, in peculiari volumine tradidi. Nunc gradum facio ad explicandas ſigillatim cenſurarum pœnas, quæ jure communi latæ ſunt; & quia præcipuum tenent locum excommunicationes, quæ in Bulla Cœnæ continentur, ab ipſis exordium ſumam, relata priùs ſummaria tabella excommunicationum in præfata Bulla contentarum; ipſum verò Bullæ textum paulatim referam in explicatione ſingularum excommunicationum.

SUMMA

SUMMARIA TABELLA

EXCOMMUNICATIONUM
in Bulla Cœnæ contentarum.

EXCOMMUNICATIO PRIMA fertur.

Contra
- Quoſcumque hæreticos, & Apoſtatas à fide.
- Credentes hæreticorum.
- Receptatores.
- Fautores.
- Defenſores.
- Legentes ſcienter, Retinentes, Imprimentes, Defenſores quomodolibet, } Libros hæreticorum continentes hæreſim aut tractantes de religione.
- Schiſmaticos, & ſubtrahentes ſe ab obedientia Summi pontificis.

EXCOMMUNICATIO II.

Principaliter contra appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium Generale.
Acceſſoriè contra dantes auxilium, & favorem ad appellandum.
Singulares perſonæ excommunicantur; univerſitates verò, & capitula interdicuntur.

EXCOMMUNICATIO III.

Principaliter contra { Piratas, Curſarios, & Latrunculos maritimos } Diſcurrentes mare Summi Pontificis; præcipuè à Monte argentario ad Terracinam;

Acceſſoriè contra { Receptatores, Fautores, Defenſores, } { Eorumdem piratarum. Curſariorum, & Latrunculorum maritimorum.

EXCOMMUNICATIO IV.

Contra ſurripientes bona Chriſtianorum naufragantium, etiamſi hæc bona exiſtant in ipſis navibus, vel ſint ejecta, ſive in mari, ſive in littore inventa, & hoc militat non ſolùm in mari Pontificio, verùm etiam in alio quolibet.
Privilegium, conſuetudo, immemorabilis temporis poſſeſſio, aut alius quicunque prætextus, ab hac cenſura non excuſat.

EXCOMMUNICAITO V.

Contra
- Imponentes nova pedagia, ſeu gabellas in terris ſuis.
- Eadem augentes.
- Exigentes prohibita imponi, vel augeri.

Excipiunt ſupremam habentes poteſtatem in terris ſuis, ſeu qui hoc poſſunt jure ſibi permittente, vel Summo Pontifice concedente.

EXCOMMUNICATIO VI.

Contra { Falſificantes, Falſo fabricantes, Falsò ſignantes. } { Litteras, Supplicationes, } { Summi Pontificis. Vicecancellarii. Vices ipſorum gerentium.

EXCOMMUNICATIO VII.

Contra
- Deferentes, ſeu Tranſmittentes
  - Equos,
  - Arma,
  - Ferrum,
  - Filum ferri,
  - Stannum,
  - Chalybem,
  - Omnia genera Metallorum,
  - Lignamina,
  - Canabem,
  - Funes ex canabe, vel alia materia,
  - Materiam funium,
  - & alia hujuſmodi quibus Catholici impugnantur,
  - Ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes. Ad hæreticos expreſsè, vel nominatim declaratos à Sede Apoſtolica;
- Facientes certiores prædictos hoſtes de rebus concernentibus ſtatum reipublicæ Chriſtianæ, in damnum Chriſtianorum, aut Catholicæ religionis, ſive certiores faciant per ſe, ſive per alios.
- Dantes auxilium, Conſilium, Favorem, Prædictis hoſtibus in damnum Chriſtianorum.
- Privilegia prædictis non ſuffragantur, quia revocantur.

EXCOMMUNICATIO VIII.

Principaliter contra
- Impedientes eos, qui victuália, & alia ad uſum Romanæ curiæ adducunt.
- Invadentes eos, qui prædicta advehunt.
- Prohibentes, ne prædicta deferantur.
- Perturbantes, ne adducantur.

Acceſſoriè contra defendentes per ſe, vel per alios, qui prædicta faciunt.

EXCOMMUNICATIO IX.

Contra
- Interficientes, Mutilantes, Spoliantes, Capientes, Detinentes, Per ſe, vel per alios
  - Venientes ad Curiam.
  - Morantes in Curia.
  - Recedentes à Curia.
- Uſurpantes ſibi juriſdictionem ordinariam, vel delegatam Summi Pontificis, vel judicum ipſius ad præſtandas præfatas actiones contra morantes in Curia.

EXCOMMUNICATIO X.

Principaliter contra
- Interficientes, Mutilantes, Vulnerantes, Detinentes, Capientes, Deprædantes,
  - Romipetas, ſeu peregrinos ad Urbem accedentes, Morantes in Urbe, Recedentes ab Urbe, Cauſa devotionis, ſeu peregrinationis.

Acceſſoriè contra dantes auxilium, conſilium, vel favorem præfatis delinquentibus.

EXCOMMUNICATIO XI.

Principaliter contra
- Interficientes.
- Mutilantes.
- Vulnerantes.
- Percutientes.
- Capientes.
- Carcerantes.
- Retinentes.
- Hoſtiliter inſequentes.
- Ejicientes ex diœceſibus, territoriis, ſeu dominiis
- Cardinales.
- Patriarchas.
- Archiepiſcopos.
- Epiſcopos.
- Legatos Sedis Apoſtolicæ.
- Nuncios.

Acceſſoriè contra
- Mandantes.
- Ratum habentes.
- Auxiliantes.
- Conſulentes.
- Faventes.

EXCOMMUNICATIO XII.

Principaliter contra
- Occidentes, Percutientes, Spoliantes, Per ſe, vel per alios,
  - Recurrentes ad Romanam Curiam ob lites, & negotia.
  - Procurantes in iiſdem cauſis, & negotiis,
  - Geſtores negotiorum,
  - Advocatos,
  - Procuratores,
  - Agentes,
  - Auditores deputatos ſuper præfatis negotiis,
  - Judices, videlicet ordinarios, vel delegatos,

Acceſſoriè contra
- Committentes id fieri.
- Exequentes per alios,
- Procuratores,
- Dantes auxilium, conſilium, aut favorem.
- Directè, vel indirectè.

EXCOM.

EXCOMMUNICATIO XIII.

Contra
- Recurrentes ad laicam poteſtatem prætextu appellationis à gravamine, vel futura executione litterarum Sedis Apoſtolicæ & judicum Apoſtolicorum.
- Facientes præfatam appellationem admitti à laica poteſtate, etiam inſtante fiſci Procuratore, vel Advocato.
- Facientes capi litteras Apoſtolicas, citationes, inhibitiones, & alia decreta à laica poteſtate.
- Facientes præfata ab eadem poteſtate detineri;
- Impedientes, vel prohibentes prædictarum litterarum executionem.
- Impedientes inſtrumenta, vel acta confici ſuper executione dictarum litterarum,
- Impedientes illa tradi parti, cujus intereſt,
  - Per ſe, vel alios, publicè, vel occultè
- Capientes,
- Percutientes,
- Vulnerantes,
- Carcerantes,
- Retinentes,
- Ejicientes ex civitatibus, locis & regnis,
- Spoliantes bonis,
- Perterrefacientes,
- Concutientes,
- Comminantes,
  - Per ſe, vel per alios, publicè, vel occultè,
    - Partes actrices,
    - Agentes partium.
    - Conſanguineos.
    - Affines.
    - Familiares.
    - Notarios.
    - Executores.
    - Subexecutores dictarum litterarum.
- præſumentes prohibere,
- Præſumentes ſtatuere,
- Præſumentes mandare,
- Præſumentes retinere Apoſtolicas apud ſe, vel per Notarium, vel aliàs quomodolibet,
  - Directè, vel indirectè,
    - Ne quis ad Curiam accedat, vel ſequatur.
    - Vel ne litteras impetret, vel impetratis utatur,

Litteræ Apoſtolicæ non ſolùm ſunt Bullæ verùm etiam brevia, litteræ ſacræ pœnitentiariæ, juxta probabilem ſententiam, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria, proceſſus executoriales, & alia quælibet decreta Summi Pontificis, Legatorum, Nunciorum, Præſidentium, Auditorum Cameræ Apoſtolicæ, Commiſſariorum, Judicum, & Delegatorum Apoſtolicorum.

EXCOMMUNICATIO XIV.

Principaliter contra omnes cujuſcumque dignitatis, Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis, etiam Regiæ, & imperialis authoritate propria, & de facto.
- Advocantes cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas, ut beneficiales, decimarum, & ſimilium.
  - Ab auditoribus Curiæ Romanæ.
  - A Commiſſaria Apoſtolica.
  - Vel ab aliis judicibus Eccleſiaſticis.
- Impedientes earumdem cauſarum
  - Curſum, vel audientiam,
  - Perſonas,
  - Capitula,
  - Conventus,
  - Collegia,
    - Volentes proſequi prædictas cauſas.
- Interponentes ſe tanquam judices de cognitione hujuſmodi cauſarum.
- Compellentes partes actrices, quæ commiti fecerunt hujuſmodi cauſas ad revocandum, vel revocare faciendum.
  - Citationes.
  - Inhibitiones.
  - Alias litteras in hujuſmodi cauſis decretas.
- Compellentes eaſdem partes
  - Ad faciendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, abſolvi cenſuris, & pœnis in illis contentis.
  - Vel ad conſentiendum eos à prædictis cenſuris, & pœnis abſolvi.
- Impedientes quomodolibet executionem litterarum Apoſtolicarum, executorialium proceſſuum, & decretorum.

Acceſſoriè contra
- Præſtantes favorem, conſilium, aſſenſum.
- Mandantes, ſeu facientes, per alios actiones principaliter prohibitas, auctoritate propria, & de facto.

Ab hac cenſura non excuſat prætextus exemptionum, privilegiorum Apoſtolicorum, violentiæ prohibendæ, illarum prætenſionum, aut etiam ſupplicandi Papæ, niſi re ipſa ſupplicent, & ſupplicationem proſequantur.

EXCOMMUNICATIO XV.

Contra
- Trahentes,
- Trahi facientes,
- Trahi procurantes,
  - Directè, vel indirectè,
  - Ex officio, vel ad inſtantiam partis, vel aliorum,
    - Perſonas Eccleſiaſticas,
    - Capitula,
    - Conventus,
    - Collegia.
      - Ad ſuum Tribunal.
      - Audientiam.
      - Cancellariam.
      - Conſilium.
      - Parlamentum.
- Facientes,
- Ordinantes,
- Publicantes,
  - Statuta,
  - Ordinationes,
  - Conſtitutiones,
  - Pragmaticas,
  - Alia quævis decreta,
    - Quibus Eccleſiaſtica libertas aliquo modo directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè,
      - Tollitur.
      - Læditur.
      - Deprimitur.
      - Reſtringitur, aut juribus Sedis Apoſtolicæ, vel aliarum Eccleſiarum præjudicatur.
- Utentes ſtatutis, vel ordinationibus contra libertatem Eccleſiaſticam.

EXCOMMUNICATIO XVI.

Principaliter contra
- Impedientes
  - Epiſcopos,
  - Prælatos,
  - Aut alios judices Eccleſiaſticos
  - Ordinarios,
    - Ne juriſdictione ſua Eccleſiaſtica utantur contra quoſcumque juxta diſpoſitionem ſacrorum canonum, & conſtitutionum Eccleſiarum.
- Recurrentes ad Curias ſæculares ad eludendum fori Eccleſiaſtici judicium.
- Procurantes à Curiis ſæcularibus prohibitiones, ſeu mandata, etiam pœnalia contra ſententias doctorum judicum ordinariorum, vel delegatorum,
- Decernentes dicta mandata, ſeu prohibentes,
- Exequentes hujuſmodi mandata.

Acceſſoriè contra
- Dantes in eiſdem auxilium,
- Conſilium,
- Patrocinium,
- Favorem.

EXCOMMUNICATIO XVI.

Contra
- Uſurpantes
- Sequeſtrantes, ſine legitima facultate.

- Juriſdictionem,
- fructus,
- Reditus,
- Proventus,

Pertinentes
- Ad Summum Pontificem,
- Ad Sedem Apoſtolicam,
- Ad quaſcumque alias perſonas Eccleſiaſticas.

- Ratione Eccleſiarum.
- Monaſteriorum.
- Aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum.

EXCOMMUNICATIO XVIII.

Principaliter contra omnes cujuſcumque omnino dignitatis.
- Imponentes, & exigentes, per ſe vel per alios directè, vel indirectè.
  - Decimas,
  - Collectas,
  - Taleas,
  - Præſtantias,
  - Alia onera,
    - Clericis.
    - Aliis perſonis Eccleſiaſticis.
    - Bonis Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum.
    - Fructibus.
    - Redditibus.
    - Proventibus prædictorum.
- Recipientes ſic impoſita, etiamſi recipiant à ſponte dantibus,

Acceſſoriè contra omnes cujuſcumque prorſus dignitatis.
- Procurantes,
- Præſtantes,
  - Auxilium.
  - Conſilium.
  - Favorem.

EXCOMMUNICATIO XIX.

Contra
- Quoſcumque Magiſtratus,
- Judices,
- Notarios,
- Scribas,
- Executores,
- Subexecutores,
- Conſiliarios,
- Senatores,
- Præſidentes;
- Cancellarios,
- Vicecancellarios,
- Alios quovis nomine nuncupatos,

Interponentes ſe in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus, contra perſonas Eccleſiaſticas,
- Proceſſando,
- Banniendo,
- Capiendo,
- Proferendo ſententias;
- Exequendo,
- Excedendo terminos licentiæ Apoſtolicæ.
- Abutendo præfata licentia.

ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.
- Speciali.
- Specifica.
- Expreſſa.

EXCOMMUNICATIO XX.

Principaliter contra præſumentes.
- Per ſe, vel per alios directè, vel indirectè, in totum, vel
  - Invadere,
  - Deſtruere,
  - Occupare,
  - Detinere,
    - Civitates,
    - Terras,
    - Loca,
    - Jura,
      - Eccleſiæ Romanæ mediatè, vel immediatè ſubjecta;
  - Uſurpare,
  - Perturbare,
  - Retinere,
  - Vexare,
    - Supremam juriſdictionem in dictis locis;

Acceſſoriè contra
- Adhærentes,
- Auxiliantes,
- Conſulentes,
- Faventes,
  - Quomodolibet.

EXCOMMUNICATIO XXI.

Contra abſolventes à præfatis excommunicationibus, ſine debita facultate; quamquam iſta excommunicatio non eſt reſervata ex vi Bullæ præciſe.

TRACTA

TRACTATUS
DE CENSURIS
OMNIBUS ECCLESIASTICIS IN PARTICULARI.

DISPUTATIO PRIMA.

De Cenſuris in Bulla Cœna contentis.

HÆC Bulla in tres dividitur partes. Prima pertinet ad procemium, in quo Summus Pontifex cauſas, quibus ad has cenſuras ferendas maturo conſilio adductus eſt, aperit. Secunda continet cenſuras in particulari contra certum perſonarum genus exercentium actiones in Bulla vetitas. Tertia nonnulla ad validam iſtarum excommunicationum abſolutionem, durationem, promulgationem & reverentiam pertinentia recenſet. Ego igitur ut debito progrediar ordine, in primis, & ante omnia explicationem eorum aggrediar, quæ ad procemium pertinent, & communia ſunt cenſuris Bullæ, in particulari poſtea tradendis, & exponendis.

QUÆSTIO I.

De iis, quæ in procemio hujus Bullæ continentur, & communia ſunt cenſuris deinceps tradendis.

IN hac diſputatione quinque principaliter explicabo.
Primò, variam Bullæ ſignificationem, & ipſius originem.
Secundò cauſam ipſius efficientem.
Tertiò formalem.
Quartò materiam.
Quintò durationem, & multiplicationem cenſurarum, & quæ in hac Bulla continentur.

PUNCTUM I.

De varia hujus Bullæ quoad nomen, ſignificatione, & ipſius origine.

1 *Quid ſit & unde dicatur Bulla, & de varia illius appellatione.*
2 *Quotuplex ſit genus proceſſus.*
3 *Uſus Bullæ quandonam, & à quo primum incepit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quid ſit, & unde dicatur Bulla, & de varia illius appellatione.

1 BUlla nihil aliud eſt, quàm ſcriptura in membrana deſcripta plumbo funibus pendente. Dicitur autem *Bulla* ob appoſitionem plumbi, in quo Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, capita impreſſa ſunt, ad differentiam Brevium, quibus plumbum non apponitur, ſed cera; litteræ enim Apoſtolicæ in duplici differentia ſunt. Aliæ dicuntur Brevia; quia brevi, & compendioſa ſcriptura continentur: & ſola cera ſignantur annulo piſcatoris, id eſt, ſigillo, quod à ſancto Petro, qui piſcator erat, veriſimiliter creditur adhibitum fuiſſe. Aliæ dicuntur Bullæ à plumbea Bulla illis appenſa, & ob id non cenſentur expeditæ, antequam illis appoſitum fuerit plumbum, eo verò appoſito perfectæ, & expeditæ exiſtimantur. Ut hoc clarius intelligatur, obſerva *Bullam* ſignificare tumorem illum qui ex aqua ebulliente; vel ex pluvia cadente formatur, & ſtatim deſinit, & evaneſcit, ex quo tritum illud ſermone proverbium originem traxit, *Homo Bulla*, ad indicandam humanæ vitæ brevitatem, & vanitatem.

Rurſum Bulla apud antiquos erat inſigne aureum, quod viri triumphantes præ ſe ferebant, ſed proceſſu temporis Bullam auream ad collum deferebant, ut humanæ vitæ memores eſſent. Bulla verò apud ſcriptores ſignificat ſigillum, quo utimur ad muniendam ſcripturam. Ita Alex. *l. 1. conſ.* 215. quem citat & ſequitur Gregor. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. c. n. 4. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 1. c. 3. Ludovic. Gomez *in regul. utriuſque ſignaturæ compend. circa med.* Duard. *l.* 1. c. 1. *quaſ.* 4 n. 4. Filliuc. *tr.* 16. c. 1. n. 3 Rebuff. *de benef. tit. Bulla nova, n.* 11 *& ſeqq. pag mihi* 544. Alterius *de cenſur. diſp.* 1. c. 1. *l.* 5. *de excom. Bulla*, Alex Scot. *in dictionario jur. verb. Bulla*. Appellantur etiam *litteræ*, quia cum omnia Principum reſcripta generico nomine litteræ dicantur, idem ſibi nomen iſtæ vendicare poſſunt.

Aliquando vocantur *litteræ*, cum addito *Apoſtolicæ*, quia factæ ſunt à Summo Pontifice, S. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſore.

Vocantur etiam *proceſſus*, ſeu *litteræ proceſſus*, quia per modum proceſſus à Summo Pontifice fiunt. Ut hoc meliùs intelligatur.

2 Quotuplex ſit genus proceſſûs.

2 Adverte duplex eſſe genus proceſſûs. Alterum fieri conſuevit examinatis teſtibus, & ſervata ſolemnitate à jure præſcripta contra certas perſonas, quæ jam deliquerunt. Alterum fit in genere contra eos, qui infuturum nonnulla crimina perpetraverint: hoc poſteriori modò non priori, Bulla Cœnæ vocatur proceſſus, ſeu litteræ proceſſus, illa autem particula *proceſſus*, in ſingulari, & in plurali accipi poteſt. Si accipiatur in ſingulari, erit genitivi caſus, nec ulla adjicietur virgula inter litteræ, & proceſſus: ſi in plurali, erit nominativi caſus, & virgula adjicienda erit ita ut hic ſenſus gignatur, litteræ ſeu proceſſus. Hunc poſteriorem ſenſum magis approbat Leonardus Duardus *lib.* 1. c. 4. q. 4 n. 1. Ego verò magis approbo primum, tum quia nulla ſolet interponi virgula: tum quia in Bulla non diceretur *lecta*, ſed *lecti*: adjectivum enim proximiorem ſubſtantivum, cui commodatur, appellat. Verùm hæc quæſtio eſt de nomine. Denique vocatur *Bulla Cœnæ*, ſeu, *Bulla in Cœna Domini*, quia feria quinta Hebdomadæ ſanctæ, in qua Chriſtus cœnam diſcipulis fecit, editur, & promulgatur, ut *puncto ſeq.* clarius explicabo.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Uſus Bullæ quandonam, & à quo primùm incepit. 3 USus Bullæ antiquiſſimus eſt, & de ipſius origine non conſtat: ita DD. ferè commun. quamquam Saytus *lib* 3. c. 1. *num.* 1. & Duardus *lib.* 1. *c.* 4. *q.* 1. *ad fin.* putant Toletum in hac fuiſſe opinione, ut ſenſerit hanc Bullam originem traxiſſe à Martino V. qui fuit anno 1410. ſed hoc falsò adfingitur Toleto, cùm ipſe *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 4 in hæc verba loquatur.

Adnotandum eſt, proceſſus hos antiquos eſſe, & Romanos Pontifices ſolitos fuiſſe eos à multis annis publicare: nam in Vaticana bibliotheca reperiuntur proceſſus Gregor. VI. qui vixit anno Domini 1379. Imò alii Doctores ſimpliciter exiſtimant, hujus Bullæ originem ignorari; nam Hoſtienſ. *lib* 5. *de crimine fal.* §. *qualiter committatur, v. porrò*, qui fuit anno 1275. meminit conſuetudinis edendi has litteras; conſequenter ſignum eſt, Bullam extitiſſe ante Gregor VI. Duardus *loc. cit.* Saytus *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 7 *& ſeqq.* Fillluc. *tr.* 25. *c. quaſ* 2. *n.* 4. Alterius *diſp. c.* 4.

PUNCTUM II.

De cauſa efficiente Bullæ, ſeu cenſurarum, quæ in Bulla continentur.

1 *Quiſnam ſit cauſa efficiens hujus Bullæ.*
2 *Quibus nominibus conditor Bullæ appelletur.*
3 *Cur ſervum ſervorum in Bulla Pontifex ſeipſum appellet*
4 *An liceat præciſa Baptiſmi occaſione, nomen ſibi proprium privata auctoritate immutare.*
5 *Liberum eſt Summo Pontifici quod ſibi velit nomen aſſumere.*
6 *Summus Pontifex non tenetur ſibi nomen immutare.*
7 *Mutatio reſpectu Summi Pontificis initium traxit à Sergio Papa.*
8 *Qua de cauſa introducta fuerit nominis mutatio.*
9 *Summus Pontifex non debet ab alio nominis ſui mutationem expectare, ſed id ſibi ipſi imponere.*
10 *Bulla Cœnæ vim haberet, etiamſi Summus Pontifex in eà ſibi nomen non immutaret.*
11 *Cur Summi Pontificis nomen in Bulla exponatur.*
12 *Proponuntur rationes ad oſtendendum, non eſſe valida geſta Summi Pontificis ante coronationem.*
13 *Oppoſita ſententia eſt vera, & reſpondetur rationibus in contrarium.*

PRiùs oſtendam, utrùm Summus Pontifex ſit cauſa efficiens Bullæ, & incidenter, quibus nominibus Summus Pontifex appelletur, indicabo. Secundò, utrùm Summus Pontifex Bullam edere poſſit ſtatim ac electus eſt; etiamſi pontificatûs inſignia coronatione nondum acceperit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quiſnam ſit cauſa efficiens hujus Bullæ. 1 CAuſa efficiens hujus Bullæ eſt Summus Pontifex, qui eam pro tempore edit. Ratio eſt, quia ille dicitur cauſa efficiens Bullæ à quo cenſuræ in ea contentæ imponuntur: cenſuræ autem in Bulla contentæ imponuntur à Summo Pontifice, pro tempore, ut conſtat ex iis verbis: *Urban. VII. Epiſcopus ſervus ſervorum*, &c. & ex antecedentibus: *Litteræ proceſſus Sanctiſſimi Domini noſtri.*

Quæres quibus nominibus conditor Bullæ appelletur; in præcitatis enim verbis, multa nomina continentur.

Reſpondeo Summum Pontificem Bullæ conditorem variis nominibus vocari; aliquando vocatur Chriſti Vicarius, quia Chriſti vices in terris gerit; aliquando vocatur Petri ſucceſſor, quia in locum B. Petri Principis Apoſtolorum ſuffectus eſt. Aliis etiam nominibus aliquando appellatur, ſed his prætermiſſis, hic ſolùm explicabo nomina, & ipſorum cauſas, quibus Summus Pontifex ſeipſum in hac Bulla nuncupat.

2 Quibus nominibus conditor Bullæ appelletur. 2 Primò igitur Summus Pontifex nomine Sanctiſſimi appellatur, ut patet ex illis Bullæ verbis, *litteræ proceſſus Sanctiſſimi D. N.* Duplici autem de cauſa hoc nomine vocatur. Prima eſt ratione muneris, & dignitatis, quia ad ipſum principaliter pertinet theſaurum indulgentiarum & ſuffragiorum Eccleſiæ diſtribuere, cenſuras ferre & abſolvere, Chriſti gregem paſcere, & inſtituere, juxta illa verba Chriſti, *paſce oves meas*, & ex eis. quæ ego tradidi *de indulgentiis*, & aliis in locis. Secunda eſt ratione ſanctitatis, quæ cæteris antecedere debet: ſicut enim Sacerdotes aliique viri Eccleſiaſtici vitæ ſanctitate aliis prælucere debent Matt. 5. *Vos eſtis lux mundi*; ita Summus Pontif. ſanctimonia, probitate, vitæ exemplo, morum honeſtate, & integritate omnibus Chriſti fidelibus præire debet: hac de cauſa Leonem I. à Patribus Concilii Chalcedonenſis Sanctiſſimum, & Beatiſſimum primò appellatum fuiſſe, obſervat Duardus *lib.* 1 *c.* 4. *q.* 2. *n.* 10. Azor. 1. *p. lib.* 4. *c.* 4. *q.* 2. *ſub fin.* ubi hoc colligit ex epiſtola ad Hormiſdam Papam, quæ manuſcripta in bibliotheca Vaticana reperitur.

Secundò Summus Pontifex non ſolùm vocatur Sanctiſſimus, verùm etiam Dominus noſter, ut patet ex præcitatis verbis. Ratio eſt, tum quia Summus Pontif. ſupremam in hac militante Eccleſia poteſtatem habet, tum quia ipſe judicat omnes, & à nemine judicatur, *c. cuncta per modum* 9 *q.* 3. tum quia ipſo præſente, reliquæ dignitates etiam ſæculares conquieſcunt, *cap. volentes, de deleg.* ut fuſius proſequitur Duard. *loc. cit.* hoc titulo Hormiſdam Papam, in Concilio Epheſi congregato Dominum noſtrum vocatum fuiſſe, innuit Duard. *loc. cit.* Azor. 1. *p. lib.* 2. *c.* 4. *q.* 1. *&* 2.

Tertiò Summus Pontifex appellatur Papa, id eſt, Pater patrum, ipſe enim principem locum inter Patres, Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, alióſque primates tenet, & quamvis priſcis temporibus nomen Papæ tribueretur etiam Epiſcopis, proceſſu tamen temporis, & Gregorii VII. præcepto, anno 1073. in Synodo Romæ habita, 6. Kal. Martii receptum eſt, ut nullus præter Romanum Pontificem, Papæ nomine vocaretur, teſte Azor. *loco citat. q* 1. *ſub finem.* Duardus *lib.* 1. *c.* 4. *q* 7.

Quartò, appellatur Epiſcopus ratio eſt, quia illi maximè conveniunt munera, & opera Epiſcoporum; tunc Epiſcopi nomen à Græco in Latinum ſermonem tranſlatum, ſignificat ſpeculatorem *c. clericus, diſt.* 21. vel ſuperintendentem, *cap. quis Epiſcopatum* 8. *q.* 10. ſumpta etymologia ab iis, qui apud Athenienſes Epiſcopi vocabantur, Epiſcopi enim apud Athenienſes illi dicebantur, quibus cura panis, & aliorum ad cibum pertinentium impoſita erat, ut patet ex *l. muneribus* ... *munerr.* ubi Azor 1. *p. l.* 3 *c.* 17. *q.* 1. Summus igitur Pontifex jure merito Epiſcopus vocatur, quia eſt ſupremus ſpeculator, & ſuperintendens, ipſique cura paſcendi fideles incumbit, juxta illud Joannis cap. ult. *paſce oves meas.*

Addo Epiſcopi nomen Summo Pontifici jure merito accommodari, quia juriſdictionem, & poteſtatem Epiſcopalem in toto orbe exercere poteſt: ob id ipſe, & non alius œcumenicus Epiſcopus, id eſt, univerſalis, ſupremus, ac ſummus Antiſtes vocari poteſt, ut pluribus oſtendit Azorius *lib* 4. *c* 4. *q* 3. Alias hujus nominis congruentes rationes enumerat Duardus *lib.* 1. *c.* 5. *q* 2. *n.* 2. *& ſeqq.* ſed allatæ magis probantur.

3 Cur ſervum ſervorum in Bulla Pontifex ſe ipſum appellet. 3 Quintò ſolet ſe Summus Pontif. in Apoſtolicis litteris ſervum ſervorum vocare, ut ex ipſo hujus Bullæ initio manifeſtè apparet. Ratio cur hoc ſe nomine appellet, deſumitur primò ex humilitate ipſius exiſtimatione: & Chriſti exemplo, qui *ſeipſum exinanivit formam ſervi accipiens*; aliiſque hanc rationem præcipiſſit, *ut qui major eſt veſtrum fiat ſicut veſter miniſter*, & juxta illud, *cum omnia feceritis, dicite, quia ſervi inutiles ſumus.*

Secundò, quia Summus Pontifex vices gerit Apoſtolorum Petri, & Pauli, qui ſervi Dei jure merito vocari poſſunt; cum autem Pontifex in hoc munere obeundo Apoſtolis inſervire dicatur, potuit hac ratione ſervum ſervorum ſe appellare. Ita gloſſ. & alii in *proœmio, 6, Decret.* Hinc originem illa duo carmina traxerunt,

Servierant tibi Roma priùs domini dominorum,
Servorum ſervi nunc tibi ſunt domini.

Alias congruentias percenſet Duardus *lib.* 1. *c.* 5. *q.* 3. quas apud ipſum conſulere poteſtis, præcipuè enim ſunt illæ, quas attuli, & præſertim prima, propter quam Greg. I. honorificas appellationes humilitatis affectu repudians ſervus ſervorum ſe ipſum appellare incepit, teſte Azor. *lib.* 4 *cap* 4. *q.* 1 *in fin.* Joan. And. apud gloſſ. *in proœmio* 6. *Decret in v. ſervus ſervorum Dei*, Duardo *num* 7. Botero *in dictis virorum illuſtrium*, & aliis.

4 An liceat præciſa Baptiſmi occaſione nomen ſibi proprium privata auctoritate immutare. 4 Sextò, Summus Pontif. cujus Bullam explicandam ſuſcepimus, vocatur Urbanus VIII. ad diſtinctionem aliorum Pontificum, qui hoc nomen, ſaltem quoad omnia, non habuerunt. Ratio impoſitionis hujus nominis ab ipſa pendet Summi Pontificis voluntate, quia nominis impoſitio eſt ad placitum hominum, niſi humana lege prohibeatur: Summus autem Pontifex legi humanæ quoad vim coactivam ſubditus non eſt. Hac occaſione obiter obſerva, baptizato, rationis uſu habenti, aut ipſius parentibus, liberum quidem eſſe nominis electionem facere, præciſa tamen ea occaſione non licet ob periculum fraudis cuiquam ſibi nomen immutare, abſque ſuperioris facultate, nominis enim mutatio ad ſuperiorem pertinet, ut poſt Philipp. Francum *in proœmio* 6 *Decret.* obſervat Duard. *lib.* 1. *c.* 4. *q.* 5. *n.* 14. & alii quos retuli *de Sacram diſp* 1 *q.* 2 *punct.* 4. *n.* 29. Ex quo patet à fortiori licitam non eſſe fraudulentam nominis mutationem, præſertim, cum hæc interdicatur, *l.* 1. *C. de mutat nomin.* præſumitur autem fraudulenta nominis mutatio, quoties quis in particulari caſu utitur eo ſe nomine appellari, quo generaliter, & ut plurimum vocari non conſuevit. Vide Franc in *loc cit* Bart. in *l. demonſtratio ff. de cond. & demonſt* Duard. *loc cit.*

5 Liberum eſt Summo Pontifici, quod ſibi velit nomen aſſumere. 5 Ex dictis infertur liberum eſſe Summo Pontifici aſſumere quod ipſe voluerit nomen, abſque alterius licentia, quia nullum in terris ſuperiorem agnoſcit, nec in alicujus fraudem nomen ſibi immutat.

6 Summus Pontifex non tenetur ſibi nomen immutare. 6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Summus Pontifex teneatur ſibi nomen immutare, dum ad Pontificatum evehitur.

Reſpondeo negativè, ratio eſt, tum quia Summi Pontifices initio naſcentis Eccleſiæ nomen ſibi non immutabant, ergo ſignum eſt nullum circa nominis mutationem extare præceptum: tum quia non poteſt ullum jus naturale, divinum, vel humanum afferri, quo nominis mutatio præcipiatur.

Objicies primò. Chriſtus immutavit nomen Petro, cùm enim antea Simon vocaretur, Chriſtus illi nomen Petri impoſuit. Matt. 16. *Beatus es Simon Bariona.* &c *& ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* ergo Summus Pont. obligandus videtur ex divino præcepto ad mutandum ſibi nomen, dum ad Apoſtolicam Sedem promovetur; ex factis enim divina obligatio colligitur, cùm omnis Chriſti actio ſit noſtra inſtructio, *cap. Deus omnipotens* 2 *q.* 1. & *cap Significaſti, de elect.*

R. ſpon

Reſpondeo negando conſequentiam; non enim ex quolibet Chriſti facto colligitur obligatio, ut in ſimili docui *de Euchariſtia*; alioquin Euchariſtia ſemper in veſperis conficienda eſſet, & quoties conficitur, aliqui communicandi eſſent. Cur autem Chriſtus nomen Petro immutaverit conſtabit ex dicendis.

Objicies ſecundò, nullus Summorum Pontificum ſolet nominis mutationem prætermittere: nam Urban. VIII. vocabatur Maffeus. Gregorius XV. Alexander, Paulus V. Camillus, Clemens VIII. Hippolytus Sixtus V. Felix, & ſic de cæteris; ergo ſignum eſt aliquam obligationem circa nominis mutationem extare.

Reſpondeo negando conſequentiam, tum quia nulla lex hujuſmodi obligationem continens aſſignari poteſt; tum quia ſicut omiſſione aliorum Summ. Pontificum, qui in primordiis Eccleſiæ nomen ſibi non immutabant, nullum arguitur peccatum, ita nullum affirmari debet præceptum ex nominis mutatione poſtmodû introducta, & uſu recepta, peccatum enim eſt contra præceptum.

7 Mutatio nominis reſpectu Summi Pontificis initium traxit à Sergio Papa.

7 Secundò dubium eſt, quandónam inceperit hæc nominis mutatio.

Reſpondeo præciſa mutatione nominis Petri incepiſſe à Sergio Papa, cui cum antea proprium nomen eſſet Os porci, Sergii, nomen impoſitum fuit, ut in Chronica Martini apud Archidiaconum *in proœm. 6. lib. Decret.* ab eo tempore reliqui Summi Pontifices nomen ſibi mutari curarunt.

8 Qua de cauſa introducta fuerit nominis mutatio.

8 Tertiò dubium eſt, qua de cauſa introducta fuerit hoc nominis mutatio.

Reſpondeo fuiſſe primò ad dimittendam alterius nominis turpitudinem, ſi fortè contingat, ut quis minus honeſto nomine antea vocaretur, ut de Sergio Papa dictum eſt.

Secundò ad indicandum aliquod myſterium dignitati conveniens, ut cum D. Petro factum fuit, cum enim antea Simon appellaretur, Chriſtus Petrum in futurum vocari voluit, quia ipſi tanquam ſolidæ & firmæ petræ Eccleſia, & univerſa fidelium congregatio inniti debebat. Matth. 16. *& ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

Tertiò ad oſtendendum anteactæ vitæ mutationem, & novi hominis inſtitutionem.

9 Summus Pontifex non debet ab alio nominis ſui immutationem expectare ſed id ſibi ipſi imponere.

9 Quartò dubium eſt, utrùm Summus Pontifex debeat ipſe ſibi nomen imponere; an potiùs ab alio nominis impoſitionem expectare debeat.

Reſpondeo ipſum debere ſibi nomen imponere. Ratio eſt, quia nominis impoſitio ad ſuperiorem pertinet: Summus autem Pontifex nullum in terris ſuperiorem agnoſcit. Ita Francus *loco ſuprà cit.* Duardus n. 14.

10 Bulla Cœnæ vim haberet, etiamſi Summus Pontifex in ea ſibi nomen non immutaret.

10 Quintò dubium eſt, utrùm Bulla Cœnæ vim habeat, etiamſi nomen Summi Pontificis illam edentis non apponatur. Hanc difficultatem pluribus tractat Duard. *l. 1. c. 4 qu. 6.* hac diſtinctione adhibita, vel conſtat de intentione Summi Pontificis volentis Bullam Cœnæ inſcribi abſque nomine, vel non conſtat. Si non conſtat, invalida eſt, quia præſumitur falſa; conſequenter qui eam non ſervat, non ligatur cenſuris in ea contentis. Si verò conſtat, valida eſt, quia Summus Pontifex non tenetur ſtylo, vel conſuetudine Curiæ, ſed illam immutare & variare poteſt.

Ego verò breviter reſpondendum cenſeo hujuſmodi Bullam à Summo Pontifice editam validam eſſe, conſequenter afficere, & obligare, præſertim ſi, ut moris eſt, edatur Summo Pontifice præſente, Cardinali Diacono publicationem faciente, & magna populi copia aſtante. Ratio eſt, tum quia lex vim habet ab intentione legiſlatoris, non ab expreſſione nominis ipſius conditoris, tum quia de ratione legis non eſt ut ſcriptura mandetur, ut idem Duardus fatetur; ergo neque nominis expreſſio, tum quia in dubiis judicandum eſt potius in favorem actûs, ut valeat, quàm peccatum, quia nullo jure conſtat Summum Pontificem obligari ad hujuſmodi expreſſionem, cùm non ipſe facultatem à ſtylo, ſed ſtylus ſuas vires à Summi Pontificis conſenſu accipiat.

Ex quo licet inferre primò contra Duardum, tranſgreſſorem ligari cenſuris in hujuſmodi Bulla expreſſis.

Secundò hujuſmodi Bullam in foro externo non eſſe præſumendam falſam, quoties conſtaret illam à Summo Pontifice editam fuiſſe; quamvis fortè aliquis de ipſius voluntate, & intentione dubitaret. Idem dici poteſt de aliis reſcriptis, quoties ſciretur, Summum Pontificem illa admiſiſſe, & conſenſiſſe; Summus enim Pontifex non ſolùm verbis, verùm etiam factis derogare poteſt legibus; & ſuæ Curiæ ſtylo.

Si verò non conſtaret, à Summo Pontifice admiſſa, & conceſſa fuiſſe, judicium ferendum eſſet contra valorem hujuſmodi reſcriptorum, quia ex conſueto Curiæ ſtylo præſumerentur ſubreptitia & falſa; quamvis is, cui de validitate reſcripti conſtaret, eo uti poſſet; fieri enim poteſt, ut quis conſcius ſit voluntatis Summi Pontificis, & valoris, quamvis illam in judicio probare nequeat, ob conſuetum Curiæ ſtylum, vel aliis de cauſis præſumptionem in contrarium inducentibus.

Tertiò etiamſi darem hujuſmodi Bullam defectu expreſſionis nominis, aut alia de cauſa non ſubſiſtere; nihilominus tranſgreſſores afficiuntur cenſuris, non vi præfatæ promulgationis, ſed præcedentium; cum enim Bulla vim habeat legis, nec extinguatur morte conditoris, ſequitur Bullam vim obligandi habere, quatenus ab anteceſſoribus lata fuit, quamvis fortè detur caſus, ut invalida ſit quatenus ad hoc Summo Pontifice emanat. Hoc tamen intelligendum eſt, niſi Bulla invalida ad aliquos caſus extendatur, quos præcedens non continebat, tunc enim perſpicuum eſt præfatam Bullam, quoad illos caſus non obligare, quia actus invalidus nihil operatur, nec ullum præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum.

11 Sextò dubium eſt, cur Summi Pontificis nomen in Bullis apponatur. 11 Cur Summi Pontificis nomen in Bulla exponatur.

Reſpondeo apponi ut ſciatur à quo emanaverint.

SECUNDA PROPOSITIO.

12 SI aliquis Summorum Pontificum Bullam ante coronationem ederet, validè ageret, illáque ab omnibus ſervanda eſſet; ac ſi poſt coronationem edita fuiſſet. Hæc propoſitio licèt quoad Bullam, cujus explicationem proſequor, difficultate careat, cum poſt accepta à S.D. N. Urbano VIII. coronationis inſignia emanaverit; nihilominus hanc paucis hic explicandam duxi, tum ob caſum poſſibilem, tum ob dubia, quæ circa alia Summorum Pontificum reſcripta ſuboriri poſſunt. Solutio autem iſtius difficultatis ab ea quæſtione pendet; in qua quæritur, utrùm Summus Pontifex, ſtatim, poſt electionem, ſummam habeat auctoritatem, eáque legitimè fungi poſſit, etiam ante coronationem. 12 Proponuntur rationes ad oſtendendum, non eſſe valida geſta Summi Pontificis ante coronationem.

Ratio dubitandi eſt primò, quia ſicut Archiepiſcopus ſine pallio nec Archiepiſcopi nomen ſibi vendicat, nec ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis; rectè exequitur, *c. 3. extra de auct. & uſu pallii, & cap. quod ſicut 28. extra de elect.* ita &c.

Secundò, quia Imperator, corona nundum ſuſcepta, plenitudine poteſtatis caret, nec Imperator dicitur *l. antepen. ff. de mil. teſtam.* ergo neque Summus Pontifex plenitudinem poteſtatis habet ante coronationem.

Tertiò, quia Summus Pontifex à duabus Cardinalium partibus electus, licèt ante coronationem reſcripta concedat; nihilominus non ſe ſubſcribit Epiſcopum, ſed electum Epiſcopum, nec utitur Bulla pro ſigillo integra, ſed dimidiata: nam in ea parte, in qua Summi Pontificis nomen deſcribi ſolet nihil imprimit: ergo aliquid poteſtatis Summo Pontifici deeſſe videtur ante coronationē.

13 His minimè obſtantibus, dicendum omnino eſt, Summum Pontificem poſſe poſt electionem omnia præſtare, ac ſi coronationis inſignia accepiſſet. Ratio eſt primò, quia Imperator poſt electionem eſt legitimus Imperator, etiam nondum inunctus, vel coronatus, nec novum jus per coronationem acquirit, ut patet exemplo Alberti, & Maximiliani, qui nec inuncti, nec coronati fuerunt, & tamen Imperii munus obierunt, ut pluribus oſtendit Reſtaurus Caſtaldus *in tract. de Imperator q. 46 tom. 16. tractatuum.* Alterius *lib. 6. diſp. 25. c. 8. ad fin. verſ. ad hanc.* Antonius Siculus *in tr. de poteſtate, & excellentia regia, q. 88.* ubi teſtatur de communi. Martin. Laudenſis *in opuſc. de Princip. notab. 15.* Corneus *conſ. 1. lib. 3.* contra Felinum *cap. cum te, de reſcriptis.* Baldum *in l. fin. C. de quadrien. præſcript.* & alios arbitrantes Imperatorem poſt electionem habere generalem adminiſtrationem, non autem plenitudinem poteſtatis. 13 Oppoſita ſententia eſt vera, & reſpondetur rationibus in contrarium.

Secundò, quia præpotens Deus facta à duabus Cardinalium partibus Summi Pontificis electione, confert illi plenariam, & Apoſtolicam auctoritatem, *cap. in nomine Domini 23. diſt.* ergo fruſtrà requiritur coronatio.

Tertiò, quia id expreſsè decernitur *in extravagant. ult. de ſentent. excom.* ubi contra eos, qui litteras ſuper quibuſcumque negotiis a Summo Pontifice ante coronationem conceſſas impugnare præſumunt, ſententia excommunicationis pronunciatur. Ita Epiſcopus Gerunden. *in lib. de corona. fol. 17.* Sayrus *lib. 3. c. 35. n. 29.* Suarez *de cenſur. diſp. 23. ſect. 6. n. 1. & ſeqq.* Filliucius *tr. 14. c. 5. q. 7.* Reſtaurus Caſtaldus *loco cit. n. 3.* Alterius *loco cit.* & alii communiter.

Ad primam dubitandi rationem negatur conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia de Archiepiſcopo ita in jure ſancitum eſt: non autem de Summo Pontifice, qui neminem in terris ſuperiorem habent, nec ad Pontificias ſanctiones ex vi enactiva tenetur.

Ad ſecundam patet reſponſio, ex prima ratione ad meam ſententiam comprobandam allata.

Ad tertiam negatur conſequentia: nam ex antecedenti propoſitione, non colligitur defectus poteſtatis, ſed voluntatis; Summus enim Pontifex vult ante coronationem conſuetas Eccleſiæ ceremonias ſervare & aliquid coronationi, quæ magna cum pompa, & lætitia celebratur, deferre.

PUNCTUM III.

De cauſa formali hujus Bullæ, ſeu cenſurarum, quæ in Bulla continentur.

1 *Quænam ſit cauſa formalis.*
2 *Cur Bulla vocetur* litteræ lectæ in die Cœnæ.
3 *Utrùm hæc Bulla valeat, etiamſi non legatur.*
4 *Principes nequeunt promulgationem, aut acceptationem Bullæ impedire.*
5 *Bulla valida eſſet etiamſi ederetur ſine data anni, & diei.*
6 *Si Bulla ederetur ſine data anni & diei num fidem faceret in judicio apud quos de ipſius editione conſtaret.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit cauſa formalis.

1 CAuſa formalis ſunt verba, & ſolemnitas; quæ in ferenda Bulla ſervatur. Hæc propoſitio patet ex dictis *de cenſuris in genere*; quibus autem verbis, & qua ſolemnitate, hæc Bulla edatur, colligitur ex ipſius Bullæ contextu, & tenore, ſicut etiam ex dictis *de legibus* conſtat, quæ ſolemnitas, ſeu forma ſervanda ſit in condendis legibus, hic ſolum nonnullas difficultates explicabo, occaſione ſumpta ab ipſiſmet Bullæ verbis.

2 Cur Bulla vocetur litteræ lectæ in die Cœnæ.

2 Prima difficultas eſt, cur iſta Bulla vocetur litteræ lectæ in die Cœnæ Domini.

Reſpondeo hoc nomine vocari, quia eo die legi & promulgari conſueverunt; antiquitus enim feria quinta in Cœna Domini, die Aſcenſionis, die dedicationis Baſilicæ Apoſtolorum Petri, & Pauli, & in octava S. Martini generales quidam proceſſus contra hæreticam pravitatem edi, & promulgari conſueverunt, ex gloſſ. *clement.* 1. *de judic.* Hoc verò tempore ſolum in die Cœnæ, coram Summo Pontifice, magno populi cœtu adſtante, & uno ex Cardinalibus Diaconis publicationem faciente leguntur, & publicantur.

3 utrùm hæc Bulla valeat, etiamſi non legatur.

3 Secunda difficultas eſt, utrũ hæc Bulla valeat etiã nõ legatur.

Reſpondeo non valere donec ſolemniter legatur, aut alia ratione promulgetur. Ratio eſt, quia de ratione legis eſt promulgatio, ut cum D. Thoma, Sylveſtro, Navarro, Vaſquez, Azor, Salas, Suarez & aliis contra Panormit. & alios docui *de leg. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4 *n.* 7. *& ſeqq.* ubi etiam reſpondi ad *cap.* 1. *de poſtulat. Prælatorum* ubi dicitur ad obſervantiam legis ſufficere, ut ſufficienter edatur aut promulgetur. Videnda ſunt, quæ ibi tradidi, ne aliena à propriis locis tradere videar. Ibi etiam docui, utrùm lex obliget ubi uſu recepta non eſt, canone decimoquinto oſtendam, utrùm Bulla obliget, ubi non eſt acceptata.

4 principes nequeunt promulgationem, aut acceptationem Bullæ impedire.

4 Sed modò dubium ſupereſt, utrum Principes, aut Reges promulgationem Bullæ Cœnæ, aut illius acceptationem, & obſervantiam impedire poſſint in ſuo regno, ſeu principatu? Solutio illius difficultatis facilè colligi poteſt ex dictis *de legibus, diſp.* 1. *q.* 1 *punct.* 1. *n.* 5. *& diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *& ſeqq.* hic nihilominus breviter, & in ſpecie examinanda eſt.

Reſpondeo Principes aut Reges, etiamſi nullum in temporalibus ſuperiorem agnoſcant, impedire non poſſe quin Bulla in ſuo territorio publicetur, acceptetur, & obſervetur. Ratio eſt, tum quia Principes, & Reges, ſubditi ſunt poteſtati ſpirituali Summi Pontificis, juxta illud Bonif. VIII. *in extravaganti, unam ſanctam*, ubi ſic loquitur, *oportet gladium eſſe ſub gladio, & temporalem auctoritatem ſpirituali ſubjici poteſtati*, & *cap. nunquam* 95. *diſt. cap. ſi Imperator*, & *c. cùm ad verum, eadem diſtinct.* Sed fulminatio cenſurarum pertinet ad poteſtatem Summi Pontificis ſpiritualem, ut patet ex dictis *de cenſuris*, & ex communi Doctorum ſententia, qualis enim eſt poteſtas ferendi cenſuras, talis eſt uſus illius poteſtatis; ergo Principes, & Reges ſubditi ſunt fulminationi cenſurarum; ergo illarum publicationem impedire non poſſunt, publicatio enim eſt medium conducens ad fulminationem cenſurarum, & ad uſum hujus poteſtatis ſpiritualis, ut cenſuræ innoteſcant, timeantur, & vitentur; tum quia ipſos Reges, & Principes Summus Pontifex ligare poteſt cenſuris, Chriſtus enim Petro, & ejus ſucceſſoribus abſolutè dixit, *paſce oves meas*, & *quodcũque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis*; ergo à fortiori ligare poterit cenſuris alios inferiores, temporali Principum ſæcularium poteſtati ſubjectos, ergo impediri non poterit in publicatione cenſurarũ: nam cui conceditur finis, concedi etiam debent media: tum quia ex cõmuni Doctorum ſententia, quos retuli *de leg. loc. c.* Summus Pontif. poteſt condere, ſaltem indirectè, leges politicas, & civiles totum orbem obligantes in ordine ad ſalutem animarum: ergo à fortiori condere poterit leges Eccleſiaſticas, continentes cenſuras, quibus fuga peccatorum, emendatio delinquentiũ, & ſalus animarum ſpiritualis intenditur, & procuratur; tum quia totum orbem Summo Pontifici pro territorio inſervire, commune eſt omnium axioma; quod colligitur ex *c. novit. de jud.* quilibet autem in ſuo territorio exercere poteſt actus, qui ſuæ juriſdictionis limites non excedant; tum quia hæc eſt communis Catholicorũ Principum conſuetudo, & nullus unquã in Eccleſia extitit caſus, quo Principes ſæculares Catholici ſuam interpoſuerint auctoritatem, contra Summi Pontificis in ſpiritualibus poteſtatem, & juriſdictionem: & ſi praxis judicandi circa ſpiritualia apud aliquos invaluit, privilegio, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ id ipſum factum eſſe invenimus. Ita ſentire videntur Valentia, Vaſquez, Salas, Bellarm. & alii, quos retuli *de legib. & in octavo Decalogi præcepto locis ſuprà cit.* aſſerẽtes litterarum Apoſtolicarum executionem à laica poteſtate impediri nõ poſſe, & in ſpecie Marius Alter. *to.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 1. *c.* 8. & Duard. *lib.* 3. §. 7 *q.* 1.

Objicies primò, nullus poteſt eſſe judex in propria cauſa, *l.* 1. *C. ne quis in ſua cauſa judicet*; ſed quæ in Bulla continentur majori ex parte pertinent ad propriam Summi Pontificis cauſam, nempe ad conſervandam Sedis Apoſtolicæ auctoritatem; ergo Summus Pontifex non poteſt in caſibus Bullæ Cœnæ judicare, aut punire; conſequenter Bulla invalida eſt, & conſequenter à Principibus rejicienda, & non admittenda.

Reſpondeo primò negandum Summum Pontificem non poſſe in iis, quæ præcipuam ipſo auctoritatem lædunt judicare, ſicut Reges, & ſæculares jus habent judicandi, & puniendi, eos, qui ſibi vim vel injuriam inferunt, ipſorúmque bona regio fiſco adjudicandi, *l. proximè*, *ff. de his qui teſtamen.*

Reſpondeo ſecundo Summum Pontificem nõ judicare in cauſa propria, ſed in delicto alieno, ad quod advertendum, & puniendum facultatem habet; quilibet enim legitimus ſuperior poteſt, juxta limites ſuæ facultatis, crimina prohibere, bono publico conſulere, & violatores ſuæ poteſtatis punire.

Objicies 2. quæ continẽtur in Bulla non ſunt aliquid ſpirituale; non enim ſunt aliquid divinitus inſtitutũ ut ſunt ſacramenta; ergo Principes ſæculares poſſunt illorum uſui, & publicatione obſtare.

Reſpondeo quæ continentur in Bulla, pertinere ad poteſtatem ſpiritualem à Chriſto Eccleſiæ collatam, ſunt enim uſus, & exercitium juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quam Summo Pontifici à Deo immediatè communicatam eſſe docui *de cenſuris, diſp.* 1. *q.* 3 *punct.* 2. *initio in tertia editione*; & colligitur ex *cap. novit. de jud.* conſequenter Principes ſeculares nequeunt in materia cenſurarum ſuam interponere auctoritatem.

Objicies 3. poteſtates Principum ſæcularium prior eſt auctoritate Eccleſiaſtica, hæc enim ſolummodo cœpit poſt aſſumptam à Deo humanitatem; ergo illa non poteſt ab hac impediri: & conſequẽter ſi Principes ſæculares Bullam Pontificum ſui ſubditis minus utilem, aut perniciosam cõcordiæ Reipublicæ eſſe cognoverint, curare, & cavere poterunt, ne promulgetur, alioquin in publica erga ſubditos adminiſtratione, & regimine impedire poſſẽt.

Reſpondeo, duplicem eſſe poteſtatem, unam laicam & ſecularẽ, alteram Eccleſiaſticã, & ſpiritualẽ; & licet ſecularis prior ſit Eccleſiaſtica, tamen Eccleſiaſticæ poteſtati obeſſe, aut contraire non poteſt, quòd ſi fortè daretur caſus, in quo re ipſa Bullæ promulgatio allatura eſſet communi Reipublicæ paci perturbationẽ & damnum, Principes ſæcularẽs non poſſent ſibi jus facere; ſed ſupplices libellos Summo Pontifici exhibere, illiſque cauſam non promulgandæ Bullæ aperire deberent, ut infrà clarius oſtendam.

Objicies quartò, Bulla fertur per modum proceſſus; ſed proceſſus factus ſine citatione eſt invalidus, ergo Bulla invalida eſt: ergo Princeps ſæcularis non tenetur illi aſſentire, ſed poteſt illi tanquam invalidæ reſiſtere, contradicere, & curare, ne à ſuis ſubditis recipiatur & in uſum redocatur.

Reſpondeo proceſſum factum ſine citatione invalidum eſſe, quoties defenſio competit reo contra proceſſum. Hic autem, ſi pax adeſſet non poſſet impedire Bullæ uſum, conſequẽter ad hũc proceſſum nõ requiritur citatio: duplex eſt enim genus proceſſus, unum in particulari contra certas, & determinatas perſonas quæ jam deliquerunt: alterum in genere contra futuros delinquentes, cujuſmodi Bulla noſtra cenſetur. Ad primum genus proceſſus requiritur citatio, non verò ad ſecundum; conſtat enim cenſuris generaliter ferendis nullam citationem adhiberi. Ita Jo. Monach. in *c.* 2 *de conſtit. lib.* 6. & alii quos citat, & ſequitur Alter. *loc. cit. ad* 4. ubi has objectiones, & argumentum proponit, & diſſolvit.

5 Bulla invalida eſſet, etiamſi ederetur ſine data anni, & diei.

5 Tertia difficultas eſt, utrùm hæc Bulla obliget, ſi edatur ſine data anni, & diei.

Reſpondeo Bullam ſi ſolemniter edatur, & publicetur eo pacto quo tunc edi, & publicari conſuevit, valida videri: etiãſi data diei & anni non apponeretur. Ratio eſt, tũ quia Summo Pontifici non deeſt auctoritas, & facultas condendi leges, & obligãdi, nõ ſervata hac ſolemnitate; tum quia multæ leges in ſacris canonibus recenſentur, in quibus non extat clara; tum quia in primo conſt. Cod. *in verb.* & *ſi qua earum*, dicitur; *leges ſeu conſtitutiones ſine die & conſule valent*, tum quia nõ eſt præſumendũ Summ. Pontificẽ velle actũ invalidum facere, & fideles eludere tum quia Summus Pontifex non obſtringitur legibus Principũ ſæculariũ, aut etiam Eccleſiaſticorum quoad vim coactivam; ergo ipſius leges nõ ſũt irritæ ob omiſſam ſolemnitatem iure civili, vel etiam canonico in aliis legibus præſcrip. Ita ex parte Bart. *in tract. de repræſ. in verb. data*, ubi aſſerit hoc diligenter eſſe animadvertendum præter leges, ſtatuta nonnullarum communitatum, contra Marium Alterium *in expoſitione Bullæ diſp.* 2. *cap* 8. *clauſula ult. col.* 5. *verſ hic quæri poteſt.* Duard. *lib.* 1. *c.* 4. *q.* 9. & alios aſſerentes leges antiquas validas eſſe, non autem leges quæ de novo emanent. Vide Alterium *loc. cit.* ubi plura circa datam diei, & loci differit.

Neque obſtat *l. ſi qua, C. de diverſ. reſcript.* ubi dicitur privilegia quæ in corpore juris non continentur, invalida eſſe, ſine die, & conſule. Reſpondeo enim ibi ſermonem eſſe de privilegiis Imperialibus; nos autem loquimur de legibus Summi Pontificis, qui jure Cæſareo in ſuis legibus non ligatur.

6 Si bulla ederetur ſine data anni, & diei num fidem faceret in judicio apud eos, apud quos de ipſius editione non conſtaret.

6 An autem hujuſmodi litteræ fidem facerent in judicio apud eos, quibus compertum non eſſet Summum Pontificem præfatam Bullam ſine data diei, & anni edidiſſe, alia ratio eſt; forum enim externũ in præſũptione falſitatis fundari poteſt, de qua re videri poteſt Romanus *conſ.* 231. quam etiam citat Duard. *loc. cit. n.* 7.

PUNCTUM IV.

De cauſa materiali, & finali hujus Bullæ, ſeu cenſurarum.

1 *Quænam ſit cauſa materialis* [illegible] *Bulla Cœnæ.*
2 *Quodnam ſit ſubjectum.*
3 *Quibus de cauſis Summus Pontifex hanc Bullam edere ſoleat.*

Primit

Digitized by [illegible]

PRæmittendum eſt, cauſam materialem cenſuræ duplicem eſſe, proximam ſcilicet, & remotam; cauſa materialis proxima eſt illa, circa quam verſatur lex continens cenſuram; hæc autem, eſt actio, quæ prohibetur, vel omiſſio, ut eſt, v. g. aſſenſus contra fidei articulos, inobedientia, &c. cauſa materialis remota eſt ſubjectum, cui prohibetur actio, ut patet ex ſingulis generalibus traditis *de cenſuris diſp. 7. q. 3. punct. 3.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit cauſa materialis excommunicationem, Bullæ Cœnæ.

1 CAuſa materialis proxima hujus Bullæ ſunt actiones, quæ in ea vetantur, vel præſcribuntur. Ratio eſt, quia illa eſt cauſa materialis alicujus legis, circa quam amplectendam, vel dimittendam verſatur lex: Bulla autem verſatur circa actiones in ea expreſſa, ut circa hæreſim, inobedientiam, &c.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Quodnam ſit ſubjectũ.

2 CAuſa remota, ſeu ſubjectum cenſurarum Bullæ, ſunt omnes, & ſingulæ perſonæ, quæ actiones in hac Bulla prohibitas exercent, ſive ſint viri, ſive fœminæ, ſive laici, ſive religioſi, vel Eccleſiaſtici, etiamſi Epiſcopatûs, vel Cardinalatûs dignitate fulgeant, ut patet ex dictis *de legib. & cenſuris in genere diſp. 1. q. 1. punct. 4.* cum Azorio, Salas, Ugolino, & aliis, quibus adde Filliuc. *tr.* 16. *n.* 21. Alterium *diſp. 8. c. 1. & diſp. 9. c. 1. col. 4. & 5. verſ. ſtatus*, Duard. *canone* 8. *q.* 10. *n.* 14 & alibi pluribus in locis, Ugolin. & alios Bullæ Commentatores, quos in explicatione ſingulorum ferè canonum adducam. An autem Reges, vel Imperator comprehendantur in iis caſibus, in quibus aliqua ratione non exprimuntur, infrà pluribus in locis explicabo, præſertim dum loquar de excommunicatione ob violationem clauſuræ.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Quibus de cauſis Sum. Pont. hanc Bullam edere ſoleat.

3 TRiplici de cauſa Summus Pontifex hanc Bullam edere ſolet: Prima eſt, ut pura, & integra ſervetur fides Catholica, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, ad *Hebr.* 11. Hæc autem fides maximè ſervatur prohibitione hæreſis, ſchiſmatis, lectionis librorum errores contra fidem Catholicam continentium, ut habetur in prima clauſula primi canonis hujus Bullæ.

Secunda eſt, ut ſervetur unio fidelium cum Chriſto, ejuſque Vicario in terris, quæ unio violatur per ſchiſma, per receſſum ab obedientia Summi Pontificis, per negationem primatûs, & appellationem ad futurum Concilium, per falſificationem literarum Apoſtolicarum, per læſionem perſonarum Eccleſiaſticarum, per vim & injuriam illatam iis, qui ad Romanam Curiam accedunt, vel in ea commorantur, vel ad illam neceſſaria deferunt, per uſurpationem Eccleſiaſticæ juriſdictionis, per invaſionem urbis, aut alterius loci Eccleſiæ ſubjecti.

Tertia eſt, ut ſervetur ſocietas ſine offenſione inter ipſoſmet fideles, ita ut alter alteri offenſionis cauſam non præbeat. Hæc autem ſocietas læditur deprædatione, & latrociniis maritimis, impoſitione onerum debitorum, violatione immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, & ſimilibus, quæ ſigillatim in ſequentibus explicabuntur.

PUNCTUM V.

De duratione hujus Bullæ, & multiplicatione cenſurarum, quæ in ea continentur.

1 *Bulla tenet, donec alia edatur.*
2 *Cenſura Bullæ videntur potius lata à jure, quàm ab homine.*
3 *Cenſura Bullæ non iterantur iterata publicatione Bullæ.*
4 *Caſus aliàs expreſſi in jure, & ſimul in Bulla Cœnæ remanent, ſub diſpoſitione juris communis, ſi modò in Bulla reticeantur.*
5 *An caſus juris in Bulla revocati acquirat reſervationem Bullæ, remiſſivè.*
6 *Qui excommunicationem contraxit ob crimen aliàs in Bulla expreſſum, remanet excommunicatus, donec abſolvatur; etiamſi poſtmodũ caſus in illa Bulla non ampliùs exprimatur.*

DUo principaliter in hoc puncto explicabo.

Primò, quandiu duret Bulla ſeu cenſuræ in ea contentæ.

Secundò, utrùm cenſuræ multiplicentur multiplicata Bullæ promulgatione, & editione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Bulla tenet, donec alia edatur.

1 BUlla vim habet, & perſeverat, donec alia de novo edatur & promulgetur. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex illa ejuſdem Bullæ clauſula ſub finem, *volentes præſentes noſtros proceſſus durare quouſque alii publicentur.*

Hinc ſequitur primò, præcedentem Bullam non extingui condita alia, ſed nondum promulgata; quia Bulla viget donec alia publicetur.

Objicies, in Bulla dicitur hos proceſſus durare, donec alii fiant aut publicentur.

Reſpondeo particulam *aut*, in hoc loco debere intelligi declarativè, aut copulativè, ut ſuo loco probabo.

Secundò Bullam non extingui, dum Summus Pontifex à ſe Pontificatum abdicat, juxta *c. 1. de renunciatione, lib. 6.* Bulla enim vim habet, donec alia promulgetur.

Tertiò, Bullam non extingui ſi contingat Papam ab hoſtibus capi.

Quartò, Bullam non ceſſare morte Summi Pontificis.

2 Cenſuræ Bullæ videntur potiùs latæ à jure, quàm ab homine.

2 Hinc colligi poteſt ſolutio illius quæſtionis, in qua quæritur, utrum cenſuræ, in Bulla Cœnæ contentæ, dici debeant latæ à jure, an potiùs ab homine.

Reſp. dici potius debere latas à jure, quàm ab homine. Ratio eſt, tum quia habent propriam legis, & conſtitutionis à jure latæ naturam; propria enim legis, & conſtitutionis à jure latæ natura eſt, ut non extinguatur mortuo condente, iſtæ autem cenſuræ non extinguuntur mortuo conditore, ſed eo extincto adhuc perſeverant, donec alia Bulla edatur, ut apertè conſtat ex præfatis verbis, quæ in Bulla hiſce temporibus apponi conſueverunt, *volentes præſentes noſtros proceſſus quouſque alii publicentur durare*, &c. tum quia multæ ex præfatis cenſuris in ſacris canonibus expreſſæ reperiuntur, ut eſt illa contra percuſſores Eccleſiaſticorum, *cap. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. contra eos qui Romipetis moleſtias inferunt *ſi quis Romipetas* 24. *q.* 3. contra hæreticos. *cap. excommunicamus* 1. & 2. *de hæret.* contra imponentes nova pedagia, *cap. quoniam de immun. Eccl. in* 6. contra eos, qui prohibita ad hoſtes deferunt, *cap. ita quorundam de Judæis.* Ita Navar. *c.* 27. *n.* 73. ubi ait ob perpetuitatem dicendas eſſe à jure. Vivald. *in explicat. Bullæ, clauſula, volentes*, Arſmenus Teparus, & Joſeph. Ludov. quos citat, & ſequitur Joan. Salas *de leg. diſp.* 1. *ſect.* 9. *n.* 62. *verſ. eſt ergo.* Alter. *lib.* 4. *diſp.* 1. *c.* 4. *verſ Dico ſecundò.* & *diſp.* 2. *c.* 1. *verſu volentes*, Duard *lib* 1. *c.* 3. *q* 7. *canc.* 3. *n.* 28. Suar. *de leg. l.* 1. *c.* 10 *n.* 15. licèt ex parte diſſentiat *de cenſ. diſp.* 11. *ſect.* 1. *n* 2 Avil. 2. *p. c.* 1. *dub. unic. verſ. rogas.* Sayr. *c.* 4. *n.* 23. licet oppoſitum ſentiat *l.* 3. *c.* 1. *n.* 18 & alii quos retuli *de cenſ. in genere, diſp.* 2. *q.* 1. *pun.* 2. *ad fin* contra Becan. *in tr. de fide, c* 13. *q.* 8. *n.* 6. Sotum *in* 4. *diſt.* 22. *q.* 1. *a.* 3. Tolet. *lib.* 1. *c.* 18 & alios apud Filliuc. *tr.* 15. *c.* 1. *q.* 4. *n.* 7. apud Becan *loc. cit.* apud Alter. *loc. cit.* & apud alios præcitatos DD. & contra Reginald *lib* 9. *n* 210. ubi aſſerit nec eſſe propriè ab homine, nec propriè à jure, ſed medii cujuſdam generis.

Objicies primò, hæ literæ vocantur *proceſſus*; ſententiæ autem, in proceſſu latæ non dicuntur à jure, ſed ab homine.

Reſpondeo ad cognoſcendum, an aliqua cenſura dicenda ſit à jure lata, vel ab homine, non eſſe inſpiciendam nominis etymologiam, ſed potiùs rationem, & rei naturam. Iſtæ autem cenſuræ naturam habent pœnæ à jure latæ.

Objicies ſecundò, veteres cenſuræ per novæ Bullæ promulgationem ceſſant; conſequenter, ſi quid in poſteriori omittatur, ſtatim deſinit obligare, etiamſi expreſsè non revocetur; ergo ſignum eſt iſtas cenſuras non à jure, ſed ab homine latas eſſe, cùm lex, & jus, etiamſi ſæpiùs, & ſæpius circa eandem remſeratur, non deſinat; niſi revocetur per poſteriorē, aut niſi aliquid illi contrariũ decernatur.

Reſpondeo ceſſare, quia Summus Pontifex, & uſus ita interpretatur eſt; non tamen hinc ſequitur, quin cenſuræ in Bulla Cœnæ, dici non debeant à jure latæ cum ex ſe perpetuo duraturæ ſint, & ad perpetuam rei memoriam edantur.

Ex dictis colligitur differentia inter Bullas, quæ priſcis temporibus edebantur, & inter eas, quæ hoc tempore promulgantur, quòd illæ latæ dicebantur ab homine, iſtæ à jure.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Cenſuræ Bullæ non iterantur iterata publicatione Bullæ.

3 CEnſuræ non multiplicantur iterata publicatione, & editione Bullæ Cœnæ. Ratio, eſt quia antecedentes, ceſſant adveniente novæ Bullæ publicatione; ergo cenſuræ non multiplicantur iteratis publicationibus, alioquin antecedentes non ceſſarent; ſed adhuc vires haberent adveniente novæ Bullæ publicatione. Addo neque cenſuras, quæ in corpore juris continentur, & in hac Bulla repetiuntur, iterari, & multiplicari; conſequenter facientem aliquid, cujus prohibitio habetur in corpore juris, & in Bulla Cœnæ, non ligari pluribus excommunicationibus (modò plura hujus Bullæ capita non tranſgrediatur; tunc enim perſpicuum eſt ligari pluribus cenſuris; tum quia unaquæque cenſura diſtincta eſt ab alia; tum quia cauſa diverſa diverſum producit effectum. Ratio autem, cur faciens aliquid, quod in Bulla, & in corpore juris vetitum eſt, unam tantummodò cenſuram incurrat, eſt, tum quia conditores corporis juris, & hujus Bullæ eandem habent poteſtatem: quando autem aliquid ſub cenſura ejuſdem ſpeciei prohibetur à pluribus ſuperioribus, eandem poteſtatem habentibus, non multiplicantur cenſuræ, juxta numeram ſuperiorum, ut docui *de cenſ. in genere diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4. *num.* 12. *& ſeqq.* cum Ugol. Suar. Coninck. Filliuc. Sayr. & aliis. Tum quia proferens excommunicationem, quæ ob eandem cauſam etiam in jure lata eſt, non præſumitur, velle novam cenſuram ferre: ſed expreſſam in jure declarare, & ſuo præcepto quodammodo corroborare, ſeque illi accommodare, niſi aliud exprimat; nam pœnæ mitius explicandæ ſunt. Ita Navar. *in c. ita quorundam, de Judæis, notab.* 15. *in gl. alt. num.* 4. & 37. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 1. *n.* 3. & *ſeq.* Reginald. *l.* 9. *num.* 228. *ad fin.* Filliuc. *n.* 13. & alii quos retuli *de cenſuris loc. cit. n.* 12. & 22.

4 Caſus aliàs expreſſi in jure, & ſimul in Bulla Cœnæ, remanent ſub diſpoſitione juris communis, ſi modo in Bulla reticeantur.

4 Sed modò dubium eſt primò, quid ſentiendum ſit de illis caſibus, qui jure communi, & ſimul etiam in Bulla aliàs continebantur, ſed modò, dum Bulla iteratur, ea parte, vel in totum in Bulla reticentur.

Reſpondeo illos remanere ſub diſpoſitione juris communis eo pacto, quo uſu recepti erant ante Bullæ conſtitutionem; cùm enim diſpoſitio, quoad illos caſus, ceſſet per iterationem alterius Bullæ, in qua non exprimuntur, ut ſuppono, ſequitur antiquum jus eum retinere ſtatum, quem ante Bullæ iterationem habebant. Ita Saytus *lib.* 3. *c.* 2. *n.* 5. Filliuc. *n.* 16. Navar. *loc. cit. n.* 25. *& ſeqq. lib.* 9. *n.* 218.

Imò Saytus, & Filliucius addunt priora privilegia quibus per Bullam derogatum eſt, ſi Bulla iterum edatur, ſine derogatione privilegiorum reviviſcere, quia revocatio privilegiorum vim habebat ex diſpoſitione Bullæ, ergo ceſſante Bulla, per quam revocata fuerant, ceſſat revocatio.

Verum, hæc ampliatio, ſeu additio mihi diſplicet; quia illa privilegia jam erant ſublata, & extincta per priores Bullas: privilegium autem extinctum non reviviſcit, abſque nova ipſius conceſſione.

Ad rationem in contrarium reſpondeo, revocationem privilegiorum ſortitam fuiſſe ſuum effectum, ſtatim ac Bulla ipſorum revocatoria publicata fuit privilegium autem revocatum, & extinctum lapſu temporis non reviviſcit, niſi iterum concedatur. Quamobrem omiſſione clauſulæ revocatione privilegiorum, ceſſat quidem cauſa deſtructionis ipſorum privilegiorum, ſed non ſufficienter ponitur cauſa conſtructionis, & reviviſcentiæ.

5 An caſus juris in Bulla revocati acquirant reſervationem Bullæ tenuſſivè.

5 Secundò dubium eſt, utrùm caſus in jure expreſſi, qui in hac Bulla innovantur reſervationem Bullæ ſortiantur.

Reſpondeo varias eſſe in hac re Doctorum ſententias, de quibus infrà, ubi agam de nonnullibus juribus, quæ in hac Bulla innovantur, de abſolutione ab his cenſuris.

6 Qui excommunicationem contraxit ob crimen aliàs in Bulla expreſſum, remanet excommunicatus donec abſolvatur, etiamſi poſtmodum caſus ille in Bulla non ampliùs exprimatur.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm is, qui excommunicationem contraxerat, ob delictum in Bulla Cœnæ prohibitum, remaneat adhuc excommunicatus, & abſolutione indigeat, etiam ſi poſtea contingat, ut Summus Pont. dum Bullam iterum edit, hujuſmodi delictum non ampliùs in Bulla comprehendat.

Reſpondeo remanere excommunicatum, donec abſolvatur, quia excommunicatio ſemel contracta ſecum trahit ſuum effectum, & ſemper ligat donec per abſolutionem auferatur: ideo omiſſio illius cenſuræ efficit, ut delinquentes in futurum non ligentur excommunicatione, non autem ut illi, qui antea deliquerunt, abſoluti cenſeantur. Ita Alterius *lib.* 5. *diſp.* 1. *c.* 6. *ad fin.* Reginaldus, Saytus, Filliuc. & alii *locis cit.* omiſſis aliis, quos retuli *de irregularitate*, *q.* 5. *punct.* 1. *in* 4 *editione*, ubi in praxi ita ſervandum eſſe innui; quamvis in contrarium nonnullæ rationes afferri poſſint, ut *ibid.* oſtendi.

QUÆSTIO II.

De prima excommunicatione in Bulla Cœna contenta contra hæreticos, legentes ipſorum libros, & ſchiſmaticos.

IN hac prima excommunicatione multa perſonarum genera comprehenduntur, nempe hæretici, eorumdem credentes, receptatores & fautores, legentes libros eorumdem hæreſim continentes, aut de religione tractantes, tenentes hujuſmodi libros, aut imprimentes, ac denique ſchiſmatici, & inobedientes Summo Pontifici, ut patet ex ſequentibus Bullæ verbis.

Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, auctoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac noſtra, quoſcumque Huſſitas, VViclephiſtas, Lutheranos, Zuinglianos, Calviniſtas, Ugonottas, Anabaptiſtas, Trinitarios, & à Chriſtiana fide Apoſtatas, ac omnes, & ſingulos alios hæreticos, quocumque nomine cenſeantur & cujuſcumque ſecta exiſtant; ac eorum credentes receptatores, fautores, & generaliter quoſlibet illorum defenſores, ac eorumdem libros hæreſim continentes, vel de religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolica ſcienter legentes, aut retinentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quavis publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore: necnon ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & à Rom. Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt.

Ut gradatim incedam, quinque principaliter explicabo in hac quæſtione.

Primò, quid ſit hæreſis.

Secundò, an ob hæreſim incurratur excommunicatio.

Tertiò, an excommunicatio incurratur ob favorem, & receptionem hæreticorum.

Quartò, an incurratur ob lectionem, retentionem, impreſſionem, & defenſionem librorum vetitorum.

Quintò, an ob ſchiſma. Et quamvis hæc eadem alibi tradiderim, nihilominùs, quia hujus loci ſunt maximè propria, hic eadem nonnullis additis referre decrevi.

PUNCTUM I.

Quid ſit hæreſis.

1 *Quid ſit hæreſis.*
2 *An Catechumenus dici poſſit hæreticus.*
3 *An ſit hæreticus, qui dubitat circa fidei veritatem.*
4 *An ſit hæreticus, qui non credit articulum ſibi revelatum.*
5 *An ſit hæreticus negans Chriſtum eſſe viſibilem.*
6 *An ſit hæreticus qui ex ignorantia craſſa errat circa fidem, ſed paratus corrigi cognita veritate.*
7 *An hæreſim committat, qui errat ex ignorantia craſſa, & adhuc erraret ſi ſciret errorem illum eſſe contra fidem.*
8 *An Apoſtata ſit hæreticus, & quotuplex ſit Apoſtata.*
9 *Hæreticus eſt, qui negat hunc eſſe verum Papam.*
10 *An ſit de fide adeſſe nunc Chriſti corpus ſub ſpeciebus conſecratis in Eccleſia Dei.*
11 *Pontificium aliquis an fœmina fuerit.*
12 *An Papa poſſit eſſe hæreticus, & errare in rebus fidei.*

UNICA PROPOSITIO.

1 HÆreſis eſt voluntarius error intellectus cum pertinacia contra aliquam fidei veritatem. Dicitur *error voluntarius*, quia peccatum ſine conſenſu, & voluntate non committitur; hac de cauſa, qui circa res fidei errat involuntariè, non admittit peccatum hæreſis, & qui invitus patitur tentationes hæreticas, ſeu contra fidem, non eſt hæreticus, quia defuit voluntarium. Signum autem ad judicandum defuiſſe voluntarium eſt triſtitia, quam tentatione hæreſis vexatus ſentit in ipſo conflictu, aut ſtatim poſt conflictum, nam qui alicui errori voluntariè cum pertinacia aſſentitur, non ita facilè reſipiſcit. Ita Sanch. *in ſum. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 24. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 2. *n.* 24. *&* 26. & alii communiter. 1 Quid ſit hæreſis.

Dicitur *error intellectus*, quia ſicut actus fidei eſt actus, ſeu aſſenſus intellectus; ita hæreſis, quæ eſt contraria fidei, eſt error ipſius intellectus: ex quo fit, ut ſi quis proferat propoſitionem hæreticam ſine aſſenſu intellectus, non dicatur hæreticus, nec ſubjaceat excommunicationi latæ contra hæreticos. Ita communiter DD.

Dicitur *cum pertinacia*, quia ſi quis errat circa res fidei, etiam culpabiliter, non dicitur hæreticus, niſi pertinaciam habeat. Pertinacia autem non eſt attendenda penes durationem temporis, aut ob firmam perſiſtentiam in errore; ſed ex cognitione & animadverſione definitionis Eccleſiæ contrariæ illi errori; unde ille dicitur hæreticus, qui aliquid ſentit contra fidem, ſciens contrarium teneri ab Eccleſia Catholica, quamvis non perſeveret in tali errore. Hæreticus etiam eſt, qui aliquid ſentit contra definitionem Eccleſiæ; ſed ita affectus eſt ut contrarius ſenſurus ſit ſi argumentis convincatur, aut ſi res illi proponatur à viro docto; nam iſte recedit à definitione Eccleſiæ, ſciens ab illa contrarium teneri. Ita Vaſquez 1. 2. *diſp.* 59 *c.* 4. & alii.

2 Ex dictis colligi poteſt primò Catechumenum negantem aliquem fidei articulum, dici poſſe hæreticum, juxta Caſtro *de juſta hæret. punit. c.* 8. Suar. *t.* 3. *diſp.* 5 *ſect.* 2. *n.* 24. Ban. 2. 2. *q.* 11. *a.* 2. Ratio eſt, quia ſentit aliquid contra definitionem Eccleſiæ cum pertinacia, ut ſuppono. Juxta verò Cajet. 2. 2. *q.* 10. *art.* 5. Tolet. *in ſum. c.* 3. *lib.* 3. *n.* 5. Fill. *tr.* 16. *c.* 2. *n.* 22. Sayt. *l.* 3. *c.* 6. *n.* 11. Duard. *l.* 2. *in can.* 1. *q.* 31. *n.* 3. & alios, non eſt hæreticus. Sed iſti DD. meo judicio, conciliari poſſunt hoc modo, ut primi dicant, eum eſſe hæreticum, qui ſimpliciter ſentit aliquid contra definitionem Eccleſiæ, ſecundi verò ſentiant illum eſſe hæreticum, qui ſentit aliquid contra definitionem Eccleſiæ, poſtquam ſolemniter profeſſus eſt fidem in Baptiſmo, vel Catechiſmo; cùm autem Catechumenus nondum ſit profeſſus fidem ſolemniter, non poteſt dici hæreticus hoc ſecundò modo, ſed primo, verum tamen eſt ſecundum omnes DD. Catechumenum negantem aliquem fidei articulum, non ſubjici pœnis ab Eccleſiaſticis contra hæreticos, quia nondum eſt ſubditus juriſdictioni Eccleſiæ, ut patet ex dictis *de cenſuris*. Eodē pacto fictè, aut invalidè baptizatus non ſubjacet Eccleſiæ pœnis negando aliquem fidei articulū, ut patet ex ratione proximè allata. 2 An Catechumenus dici poſſit hæreticus.

3 Secundò eum, qui poſitivè dubitat in rebus fidei, eſſe hæreticum; ut ſi dubitet aliquam rem fidei eſſe incertam, & dubiam. Ratio eſt, quia voluntariè errat contra fidei veritatem, judicando incerta eſſe, & dubia, quæ certa ſunt, & vera. Ita Valent. 2. 2. *diſput.* 1. *q.* 11. *punct.* 1. Sylveſter *verb. hæreſis*, *q.* 8. Fill. *n.* 28. Duard. *lib.* 2. *in canon.* 1. *q.* 13. Reginald. *lib.* 9. *n.* 137. Azor. *lib* 8 *cap.* 9. *q* 6. Toletus, & alii. 3 An ſit hæreticus, qui dubitat circa fidei veritatem.

4 Tertiò eum, qui non credit aliquem articulum ſibi ſpecialiter revelatum, eſſe hæreticum, & affici pœnis hæreticorum; quia negat veritatem fidei cum pertinacia. Ita Sanch. *loc. cit. n.* 32. contra Azorium *loc. cit. q.* 4. exiſtimantem illum non affici pœnis hæreticorum, & contra nonnullos alios non improbabiliter exiſtimantes illum, in rigore loquendo, non eſſe hæreticum, quia nihil ſentit contra ullam veritatem ab Eccleſia propoſitam. 4 An ſit hæreticus, qui non credit articulum revelatum.

5 Quartò, illum præſumi hæreticum, qui negat propoſitionē quæ deducitur evidenter ex una propoſitione de fide, & altera naturali, nam propoſitio deducta ex his duabus propoſitionibus eſt de fide. Unde, qui negat Chriſtum eſſe viſibilem, eſt hæreticus; quia hæc 5 An ſit hæreticus, negans Chriſtum eſſe viſibilem.

propo

Digitized by Google

propoſitio deducitur ex una propoſitione naturali: omnis homo eſt riſibilis, & ex altera de fide, ſed Chriſtus eſt homo; ea quibus evidenter infertur, ergo Chriſtus eſt riſibilis, conſequenter negans Chriſtum eſſe riſibilem eſt hæreticus, & incurrit excommunicationem, proferendo exteriùs hanc propoſitionem: Chriſtus non eſt riſibilis. Ita Sanch. *lib.* 1. *c.* 8. *n.* 12. & alii recentiores.

6 An ſit hæreticus, qui ex ignorantia craſſa errat circa fidem, ſed eſt paratus corrigi cognita veritate.

6 Quintò eum non eſſe hæreticum, qui ex ignorantia craſſa errat circa res fidei; ſed ita eſt affectus, ut ſit paratus corrigi, ſeu obedire Eccleſiæ, cognito errore, ſeu cognita rei veritate, ſeu definitione Eccleſiæ. Ratio eſt, quia hæreſis eſt error voluntarius cum pertinacia contra veritatem fidei; qui autem errat circa res fidei ex ignorantia craſſa, ſed eſt paratus obedire, & corrigi, cognito errore, non dicitur habere voluntarium errorem cum pertinacia, licet admittamus illum errorem eſſe voluntarium in cauſa, & culpabilem, ſimulque habere malitiam, quæ reducitur ad hæreſim; ſicut alia peccata commiſſa ex ignorantia culpabili, reducuntur ad eam ſpeciem, ad quam pertinent, ſi ſacta fuiſſent ſcienter; ut patet ex dictis *de peccatis*: non tamen admittimus illum errorem habere gravitatem hæreſis, quæ conſiſtit in voluntario errore cum pertinacia contra definitionem Eccleſiæ.

7 An hæreſim committat, qui errat ex ignorantia craſſa, & adhuc erraret, ſi ſciret errorem illum eſſe contra fidem.

7 Rogabis an hæreſim committat, qui ex ignorantia craſſa errorem aliquem profert contra fidem, quem adhuc voluntariè proferret, ſi ſciret illum eſſe contra fidem & definitionem Eccleſiæ.

Reſpondeo affirmativè, quia cenſetur ſufficienter pertinax contra Eccleſiam; ex quo patet à fortiori, quid dicendum ſit de errore contra veritatem fidei contingente ex ignorantia affectata: ut ſi quis eligat neſcire res fidei, ut liberiùs erret in fide, hic enim dicitur habere ignorantiam affectatam, & eſt hæreticus poſtquam commiſit aliquem errorem contra fidem. Ratio eſt primò, quia ille error eſt voluntarior cum pertinacia, cum profitens velit errare in fide, nec velit obedire Eccleſiæ. Secundò, quia talis ignorantia non minuit, ſed auget gravitatem delicti, ut patet ex alibi dictis. Si verò aliquis affectè, ſeu negligat ſcire res fidei non ut libentius erret in fide, ſed ex tædio, & negligentia addiſcendi, vel ob aliam cauſam, non eſt verus hæreticus enim dicitur errare cum pertinacia, cum ſit paratus corrigi ab Eccleſia nec quidquam ſentire velit, contra Eccleſiæ definitionem. Verum quidem eſt illum errorem reduci ad hæreſim, non tamen habere gravitatem hæreſis, nec ſubjicitur pœnis contra hæreticos latis, quia deficit pertinacia. Ita Arag. 2. 2. *q.* 11. *n.* 3. Sayr. *l.* 1. *c.* 9. *n.* 20. & alii. Ex quo patet in confeſſione explicandam eſſe affectum quem quis habebat, quando errorem protulit ex ignorantia craſſa, vel affectata; ſicut etiam, inquit Valent. *diſp.* 1. *q.* 10 *punct.* 5. explicandus eſt numerus, & qualitas articulorũ quos quis negavit, ſicut explicanda eſt quãtitas furti. Sed de hac re ſatis *in tr. de pœnitentia.*

8 An Apoſtata ſit hæreticus, & quotuplex ſit Apoſtata.

8 Sextò colligitur apoſtatam à fide ſubjacere pœnis hæreticorum: nam apoſtata eſt verus hæreticus deſerendo veram fidem, Duardus *lib.* 2. *q.* 13. Filliuc. *n.* 28. & alii.

Hac occaſione advertendum eſt, triplicem eſſe apoſtaſiam. Prima eſt à fide, ſecunda à clericatu, tertia à religione. Apoſtata à fide dicitur ille qui totam fidem Catholicam deſerit. Apoſtata à religione dicitur, qui facta profeſſione per tria vota, deſerit religionis habitum, animo illum non amplius recipiendi: non tamen dicitur apoſtata ſi tranſeat ad aliam religionem.

An vero ſit excommunicatus non ingrediendo arctiorem, conſtabit ex infrà dicendis. Apoſtata clericatu dicitur ille, qui clericalem habitum dimittit animo non ampliùs recipiendi. Vide quæ dixi *de beneficiis*, & quæ tradit Duard. *l.* 2. *in can.* 1 *q.* 13. *& ſeqq.*

9 Hæreticus eſt, qui negat hunc eſſe verum Papam.

9 Septimò probabiliter ſuſtineri, poſſe illum eſſe hæreticum, & conſequenter excommunicatum in Bulla Cœnæ, qui negat hunc Sum. Pontificem Urban. VIII. eſſe verum Papam & caput Eccleſiæ, poſtquam ſufficienter proponitur, ſeu poſtquam conſtat ipſum eſſe ritè, & canonicè electum. Ratio eſt, tum quia in ſententia multorum DD. de fide eſt hunc eſſe verum Papam, & patebit ex rationibus proximè adducendis, ergo hæreſim committit, qui negat hunc eſſe verum Papam, negans enim propoſitionem de fide, hæreticus eſt. Tum quia dum hæretici Eccleſiæ reconciliantur, ex conſtitutione Martini V. interrogari debent, an credant Pontificem pro tempore eſſe verum Pontif. ſucceſſorẽ B. Petri, & Chriſti Vicarium, ergo ſignum eſt hunc eſſe fidei articulum. Tum quia tota Eccleſia credit, & tenet hunc eſſe verum Papam; ergo id credit fide divina, non verò humana; alioquin falli poſſet, cum fidei humanæ falſum ſubeſſe poſſit. Tum quia id, quod Sum. Pont. definit, & declarat tanquam de fide credendum, non eſt credendum fide humana, ſed divina, ergo etiam fide divina credendum eſt ipſum eſſe verum Pont. Petri ſucceſſorem, & Chriſti Vicarium in terris, alioquin obligaremur ad credendum fide divina judicium hujus Pontificis, quem fide ſolum humana crederemus eſſe verum Papam, S. Petri ſucceſſorem. Præterea dum Sum. Pontif. aliquid de fide credendum definit, infallibilem habet Spiritus ſancti aſſiſtentiam, alioquin poſſet nobis aliquid fide divina credendum proponere, quod re ipſa credendum non eſſet, quod rectæ gubernationi Eccleſiæ, & divinæ providentiæ adverſatur, ſed qui habet infallibilem Spiritus ſancti aſſiſtentiam, eſt verus Papa, illique credere debemus: nam pſeudo Papa non habet aſſiſtentiam Spiritus ſancti, illique non debemus credere; non enim credere debemus pſeudo-Prophetis, & pſeudo-Chriſtis, *Mat.* 24. Tum quia ex una propoſitione de fide, & altera moraliter certa, in ſententia multorum DD. contra Suar. & alios, inferri poteſt per ſyllogiſmum Theologicum concluſio, quæ fide divina credatur, non quidem ut illata per ſyllogiſmum, (aſſenſus enim concluſionis non eſt aſſenſus fidei;) ſed ut explicata per alias propoſitiones; talis autem concluſio eſt iſta; Qui canonicè electus eſt in Papam, eſt verus Papa; ſed hic canonicè electus eſt: ergo eſt verus Papa. Tum quia ſi fide non conſtat hunc eſſe verum Papam, neque conſtare poteſt hoc eſſe verum Conc. nam verum Conc formaliter includit verum Papam; ſed negans hoc eſſe verum Conc. eſt hæreticus; non minus, ac ſi negaret, vera eſſe quatuor Evangelia; teſte Magno Gregorio; ergo &c. Ita Azor. 1. *p. lib.* 5 *cap.* 5. *queſt.* 4. Suar. in *tract. de fide, ſpe, & charitate, diſp.* 10. *ſect.* 5. *n.* 5. & alii recentiores Magiſtri Societatis Jeſu, contra Cajet. 2. 2. *q.* 1. *a.* 3. in *reſponſ. ad* 4. Bann. 2. 2. *q.* 1. *a.* 10. *in prioribus comment. dub.* 2. *ad* 2. Curdub. *l.* 1. *q.* 17. §. 2. & alios, apud præcitatos DD.

Dixi, *poſtquam ſufficienter proponitur*; quia qui negaſſet hunc eſſe verum Papam, antequam ei ſufficienter proponeretur, non peccaſſet, nec fuiſſet hæreticus: nam qui facilè credit, levis eſt corde: tunc autem ſufficienter proponitur, dum conſtat ritè, & verè electum eſſe; vel, ut ait Suar. *n.* 6. dum moraliter conſtat illum eſſe acceptatum à tota Eccleſia, & pacificè poſſidere primatum, atque adeo poſſe obligare omnes fideles ad credendum quidquid definierit.

10 Objicies primò, non minus de fide eſt, nunc adeſſe Chriſti corpus ſub ſpeciebus conſecratis in Eccleſia Dei, in qua eſt verum ſacerdotium, ſacrificium, & Sacramentum, quàm eſſe verum caput Eccleſiæ, ſed non eſt de fide has ſpecies in particulari eſſe verè conſecratas; & verum Chriſti corpus continere; ergo neque de fide eſt, hunc eſſe verum Papam, caput Eccleſiæ, ſucceſſorem B. Petri, & Chriſti Vicarium. 10 An ſit de fide adeſſe nunc Chriſti corpus ſub ſpeciebus conſecratis in Eccleſia Dei.

Reſpondeo, conceſſa majori propoſitione, negandam eſſe conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia nullum ſequitur inconveniens ex ignorantia, quod hæ ſpecies non ſint conſecratæ: magna autem in Eccleſia perturbatio ſequitur, ſi neſciatur quiſnam ſit Eccleſiæ caput, via enim, & aditus aperitur ſchiſmaticis, & hæreticis, contendentibus ſuos paſtores veros eſſe paſtores, & caput Eccleſiæ. Propterea opus eſt, ut fide ſupernaturali, cui falſum ſubeſſe non poteſt, credatur hunc eſſe verum Eccleſiæ caput.

Objicies ſecundò, non poſſumus credere fide divina hunc eſſe verum Papam, niſi etiam credamus eum eſſe baptizatum, Sacerdotem, & canonicè electum; ſed nobis non conſtat eſſe baptizatum, eſſe Sacerdotem, & canonicè electum, ergo neque conſtat fide divina eſſe verum Papam.

Reſpondeo primò ex hoc argumento duntaxat ſequi Spiritum ſanctum, qui Eccleſiæ aſſiſtit, non permiſſum, ut is in Papam eligatur, & habeatur in tota Eccleſia, qui non ſit baptizatus, Sacerdos, & legitimè electus.

Reſp. ſecundo non videri abſurdum, aſſerere de fide eſſe, Papam eſſe baptizatum & Sacerdotem, quia hic eſt articulus cum noſtro conjunctus: dato enim uno articulo fidei, dari etiam debent cætera cum illo neceſſariò connexa, ſicut dato tanquam de fide quod Chriſtus fuerit verus homo, concedendum, eſt etiam de fide habuiſſe eum ſanguinem in venis, & alia, quæ homini neceſſaria ſunt.

Reſp. tertiò Suar. has conditiones per ſe primò non pertinere ad fidem, ſed eſſe quaſi concluſiones Theologicas, quæ conſecutione quadam inferuntur: ſicut enim ex fine arguuntur media, ita ex eo, quod Deus Eccleſiæ, conceſſit, nunquam erret in rebus fidei, & vera ſemper utatur regula; ita etiam ſua infallibili providentia diſpoſuiſſe cenſetur, ne unquam erret in electione illius, qui ad hanc dignitatem eligitur; ſed eligat eum qui præditus ſit conditionibus ad eam neceſſariis. Hæc reſponſio quoad ſubſtantiam coincidere videtur cum duabus, quas ego attuli, & in hoc ſolùm differre videtur, quod Suar. negat concluſionem Theologicam eſſe objectum fidei, quod à pluribus aliis DD. negatur, quamvis enim concluſio Theologica, deducta ex una de fide, & altera moraliter certa, non ſit de fide, ut deducta, nihilominus ut explicata per alias propoſitiones poteſt eſſe objectum fidei, ut alibi, Deo favente, oſtendam.

Objicies tertiò, ita ſe habet Sum. Pontifex reſpectu eorum, quæ credenda Eccleſiæ proponit, ſicut ſe habet Concionator, qui fidem Barbaris explicat, & verbum Dei proponit, ſed Barbari non credunt fide infuſa vera eſſe, quæ concionator proponit; ſed per conjecturas judicant ipſum non fallere: ergo neque fide divina credenda ſunt, quæ Sum. Pontifex proponit; conſequenter neque fide divina credendum eſt hunc eſſe verum Papam.

Reſpondeo negando paritatem: nam Sum. Pontifex ſe habet, tanquam judex, & interpres Dei; conſequenter illius judicium falli non poteſt. Concionator verò non eſt certus judex, & interpres; ſed fieri poteſt, ut fallatur, & proponat, tanquam de fide credendum quod re ipſa credendum non ſit.

11 Objicies quartò qui vitas Pontificum ſcripſerunt, affirmant Joan. VIII. fuiſſe fœminam, ſed fœmina incapax eſt ſacerdotii, & Papatûs: ergo non eſt de fide hunc eſſe verum Papam, quia fidei non poteſt ſubeſſe falſum. 11 Pontificum aliquis an fœmina fuerit.

Reſp. id omninò fabuloſum eſſe, confictum ab hæreticis & multis mendaciis adornatum, ut pluribus oſtendit Cardinalis Bellarm. *l.* 3. *de Romano Pontifice c.* 24. Honufrius in *annotationib.* apud Platinam, & fuſiſſimè Georgius Scherer Sacerdos Societatis Jeſu

qui hac de re peculiarem tractatum Viennæ *impreſſum* edidit.

Objicies quintò, Deus nunquam revelavit hunc hominem eſſe verum Pontificem, & Eccleſiæ caput; ergo non eſt de fide hunc eſſe verum Papam; ergo non eſt hæreticus, qui hanc propoſitionem negat.

Reſpondeo, Deum revelaſſe hunc eſſe verum Papam, dum revelavit Petrum eſſe caput Eccleſiæ, dum enim revelavit Petrum eſſe caput Eccleſiæ, ſimul etiam generaliter de omnibus ejus ſucceſſoribus revelavit, ut bene Suar. in *tr. de fide, diſp* 10. *ſect* 5. *n.* 6. & ſicut fide credendum eſt, hanc eſſe veram Eccleſiam, licèt Deus in individuo, & in particulari hoc non revelaverit, ſed in genere, ita fide credendum eſt, hunc eſſe verum Eccleſiæ caput, & quilibet tenetur credere, poſtquam ritè & ſufficienter propoſitum fuit.

Objicies ſextò, aliquando contigit ut is pro vero Pontifice haberetur, qui re vera non erat, ut tempore antipapatûs; ergo non eſt de fide hunc eſſe verum Papam, quia hæc eſt res, cui poteſt ſubeſſe falſum: fidei autem falſum ſubeſſe non poteſt; alioquin Deus falſitatis auctor eſſe poſſet, quod eſt contra fidem.

Reſpondeo numquam accidiſſe, ut tota Eccleſia exiſtimaverit aliquem eſſe verum Papam, qui re ipſa talis non eſſet, licèt aliquoties pro tempore non agnoverit verum, & certum Paſtorem: aliud autem eſt, non agnoſcere verum Paſtorem, aliud conſpirare, & conſentire in aliquem, tanquam in Paſtorem, qui re vera non ſit: nam dum Eccleſia non agnoſcit verum Paſtorem, & caput, non exponitur periculo falſorum dogmatum (cùm ea, quæ tunc temporis fiunt, certa non exiſtimentur, donec per indubitatum Papam decernantur,) ſicut exponeretur, ſi falſum Paſtorem, tanquam verum & certum agnoſceret, & reciperet.

Objicies ſeptimo, negans hunc eſſe verum Papam, non punitur, tanquam hæreticus; ergo re ipſa non videtur hæreticus.

Reſpondeo negando conſequentiam in noſtra ſententia. Ratio autem, cur non puniatur tanquam hæreticus, eſt, quia ſententia, quam ego ſequor, non eſt explicitè definita ab Eccleſia, & multos habet contrarios DD. In ſententia tamen omnium dicendum eſt illum, qui negat hunc eſſe verum Papam, illique obedientiam præſtare negligit, ſchiſmaticum eſſe, & ſchiſmaticorum pœnis ſubjici, de quibus infrà *in hac quæſt. punct. ult.*

12 An Papa poſſit eſſe hæreticus. & errare in rebus fidei.

12 Sed modò dubium eſt, utrùm Sum. Pontifex poſſit etiam in fide, & in hæreſis crimen incidere? Pro ſolutione iſtius difficultatis.

Notandum eſt primò, Papam dupliciter conſiderari poſſe: Primò ut Papam; ſecundò ut privatam perſonam. Tunc conſideratur ut perſona privata, quando aliquid dicit, vel facit tanquam privatus auctor, ut ſi librum interpretatur, aut quæſtionem tractet non dicens ſe Apoſtolica auctoritate loqui; imò quando definit aliquem articulum, illumque aliqua verborum circumlocutione adornat & nonnulla addit, quæ tanquam de fide definire non intendit, reſpectu eorum, quæ adduntur, dicitur privatus Doctor.

Notandum eſt ſecundo ea quæ definiuntur à Papa, eſſe in duplici differentia. Alia ſpectant ad totam Eccleſiam, ut ſunt definitiones fidei, & morum: alia ſpectant ad particulares perſonas, vel ſunt controverſiæ facti, ut quando controvertitur, an talis ſit irregularis, &c. Hic non loquimur de definitione in controverſiis ad particulares perſonas pertinentibus, quia in iſtis poteſt Papa errare ex falſa informatione teſtium, aut alia ex cauſa, ut ſentiunt communiter DD. Sed loquimur de definitionibus ad totam Eccleſiam ſpectantibus. His poſitis.

Reſpondeo primò, Papam poſſe tanquam privatum Doctorem ex ignorantia in rebus fidei falli, & errare. Ratio eſt, quia non conſtat hoc ei privilegium collatum eſſe, ut tanquam privatus Doctor errare nequeat ex ignorantia, præſertim cum Sum. Pontifices non ſemper æquè docti ſint, & contrarias aliquando habeant opiniones, ut patet in Joan. XXII. qui exiſtimabat animas non viſuras Deum ante diem Judicii; non tamen hinc ſequitur ipſum eſſe hæreticum quia hæreſis ſupponit contumaciam. Ob id.

Reſpondeo ſecundò, Summum Pontificem non poſſe eſſe hæreticum, neque ut Pontificem, neque ut privatum Doctorem, conſequenter neque poſſe in controverſiis fidei, & morum errare, aut in hæreſim labi. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex eſt ſucceſſor D. Petri ergo debet habere eandem auctoritatem, poteſtatem, & dignitatem, quam habebat D. Petrus; alioquin non diceretur D. Petri ſucceſſor: Petro autem collata fuit infallibilitas rerum fidei Matth. 16 *Ego dico tibi: quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, portæ inferi* id eſt, hæreſes, *non prævalebunt adverſus eam*, & Lucæ 22. *Oravi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, quomodo autem poſſet in fide fratres ſuos confirmare, ſi labe hæreſis infectus eſſet. Ita Suar. in *tr. de fide diſp.* 10. *ſect* 6. *dub.* 4. *n.* 15. Pichiue *lib.* 4 *hierarch. c.* 8. Simanc. *de Catholic. inſtit. tit.* 14. *n.* 14. Bannez 1a parte 2. 2. *q.* 2. *concluſ.* 4. Azor Bellarm, & alii *locis proximè citandis* contra Torrian. *in tract. de diſp* 16 *dub.* 1. Valent. in *Analyſi fidei*, Cajet & alios præcitatos DD. exiſtimantes, Papam ut privatam perſonam, poſſe hæreticum eſſe.

Hinc colligi poteſt primò, nullum Romanorum Pontificum fuiſſe hæreticum, ut bene oſtendit Azor. *t.* 2 *lib.* 5. *cap.* 5. Bellarminus *lib.* 4. *de Romano Pontifice, cap* 9 *& ſeqq.* & Baronius *t.* 2. *&* 10 ubi reſpondet ad argumenta, & exempla nonnullorum Pontificum, quæ in contrarium afferri poſſent, ut de Marcello, Victore, Liberio, &c. quæ ego libens prætermitto, cùm apud præcitatos DD. videri poſſint.

Secundò non eſſe curandum de ea quæſtione, in qua quæritur, quid faciendum eſſet de Summo Pontifice, ſi in hæreſim laberetur, de qua Farin. *in tract. de hæreſi*, nam in noſtra ſententia non poteſt eſſe hæreticus, ergo fruſtra quæritur, quid de eo faciendum ſit, ſi in hæreſim incidat: non eſt tamen improbabilis ſententia nonnullorum exiſtimantium, Papam, ut privatum hominem, poſſe in hæreſim incidere, hanc ſententiam ſequuntur Bann. Cajet. Valent. Luiſius, Torrian, Canus, Sotus & alii, ubi etiam oſtendunt Papam hæreticum deponendum eſſe, & quomodo Concilium in tali eventu poteſtatem in Papam haberet vide Suarez, Torrian. Farinac. Valent. & præcitatos DD. Neque obſtant nonnulli textus, qui contra nos afferri poſſent. Reſpondetur enim illos intelligendos eſſe, poſita probabili opinione aſſerentium Papam poſſe in hæreſim labi, non autem definiunt; an labi poſſit, necne.

PUNCTUM II.

An ob hæreſim incurratur excommunicatio, & quis ab ea poſſit abſolvere.

1 *Quibus pœnis hæreticus afficiatur.*
2 *An hæreticus incurrat excommunicationem.*
3 *A quonam hæreticus mentalis abſolvi poſſit.*
4 *An ligetur excommunicatione hæreticus, qui non aperit caput ſacris imaginibus.*
5 *An ligetur excommunicatione hæreticus, qui dicit: peream ni ita eſt.*
6 *An excommunicationem incurrat, qui hæreſim pronunciat per verba æquivoca.*
7 *An qualibet manifeſtatio hæreſis ſufficiat ad incurrendam excommunicationem.*
8 *An decretis Tridentini derogetur ſine illorum expreſſa mentione.*
9 *An hæretici vitandi ſint.*
10 *An hæreticus adhibere poſſit ad ſuſcipiendum infantem de ſacro fonte.*
11 *Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione ob hæreſim contracta.*

1 NOtandum multis pœnis affici hæreticum, ut pœna amiſſionis bonorum, irregularitatis, excommunicationis, &c. Hic tantum agam de excommunicatione, quia hæc ſola ad rem præſentem facere videtur. Pœnam irregularitatis explicui *in tr. de irregularitate*. Quæ de omiſſione bonorum dici poſſent facilè colligentur ex dictis *de contractib. de confiſcatione bonorum*. Alias etiam pœnas ſuis locis explicavi, omnia enim ſuis locis tradenda ſunt, ut confuſionis tædium, & prolixitatis faſtidium evitetur. 1 Quibus pœnis hæreticus afficiatur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 HÆreticus, qui ſuam mentem exteriùs ſufficienter manifeſtat verbis, aut ſignis, incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ Papæ reſervatam, etiam ſi ſuam mentē occultè manifeſtet. Quod incurrat excommunicationem, clarum eſt in jure, *c. ad abolendam, cap. excommunicatus de hæreticis, c. quicumque, de hæreticis, in* 6 & in hoc canone Bullæ Cœnæ. Ut hæc propoſitio clarius intelligatur, examinandæ ſunt ſingulæ ipſius particulæ. 2 An hæreticus incurrat excommunicationem.

Dixi *ſuam mentem exteriùs manifeſtat*, quia ſi quis interiùs aliquid ſentiat contra fidem, ſed nullum ſignum animi ſui exteriùs exhibeat, non incurrit excommunicationem Ratio eſt, tum quia Eccleſia non habet juriſdictionem in actus mentè internos; tum quia Eccleſia numquam excommunicavit hæreticum purè mentalem; ergo ſignum eſt hæreticum purè mentalem non poſſe ab Eccleſia excommunicari, cùm Eccleſia omnem conatum adhibeat in amputandis hæreſibus. Ita Azor. 1. *p. lib.* 3. *c.* 10. *quæſ.* 3. Sanch. *in opere morali lib. c.* 8. Duard. *lib.* 2. *in canon.* 1. *q.* 24. & alii communiter, contra Roſellam Gloſſam, & alios apud Azor. *loc. cit.*

3 Hinc ſequitur hæreticum purè mentalem poſſe à quolibet approbato confeſſario abſolvi. Ratio eſt, quia hæreſis eſt reſervata ſolùm ratione excommunicationis: hæc autem non incurritur ab hæretico purè mentali. Ita Aragonius 2. 2. *q.* 11. *a.* 3. & alii communiter. 3 A quonam hæreticus abſolvi poſſit.

Dixi, *ſufficienter exteriùs manifeſtat*, quia ſi quis hæreſim mente revolvens, aliquod ſignum exterius faciat, ex quo, attentis ſimul aliis circumſtantiis occurrentibus, non poſſit humano more cognoſci hæreſis, non incurrit excommunicationem, quia non ſufficienter exteriùs manifeſtat mentem ſuam, cum per illud ſignum non poſſit hæreſis ab aliquo cognoſci, nec proferens judicari hæreticus, conſequenter neque poteſt puniri pœna excommunicationis, nam illa hæreſis ita cenſetur occulta, ac ſi omnino eſſet interna, ut contingit quando aliquis fornicatur credens fornicationem licitam eſſe. Ita Azor, 1. *p. l.* 8 *c.* 9. *q.* Ban. 2. 2. *q.* 11. *a.* 4. Duardus n. 56. Filliuc n. 29. Garzias *de benefic. p.* 11. ubi in hanc ſententiam, 24. Doctores recenſet, & alii contra nonnullos alios.

4 Ex quo inferunt DD. primò, non incurri excommunicationē ab eo, qui mente revolvens ſuā hæreſim, non aperit caput imaginibus SS. vel auguſtiſſimo Euchariſtiæ, Sacramento, aut non genuflectit, eo quòd non credat adeſſe corpus Chriſti aut Imagines eſſe adorandas, ſecus dicendum eſt, ſi non aperiat caput, dum hoſtia elevatur; tunc enim illius hæreſis cōcipitur ab adſtantibus, & ipſe præ- 4 An ligetur excommunicatione hæreticus, qui non aperit caput ſacris imaginibus.

ſumit

ſumitur hæreticus. Idem dico ſentiendum putat Sanchez, qui ex interne hæreſi nunquam ingreditur templum, hic enim exterius ſufficienter præſumitur hæreticus ex omiſſione.

5 An ligetur excommunicatione hæreticus, qui dicit, Peream, ni ita eſt

5 Secundò non incurri excommunicationem ab eo, qui mente volens hæreſim profert verba imperfecta, ut ſi dicat, ita eſt, vel peream, niſi ita ſit. Idem dic ſi annuat capite, aut ſemur percutiat: nam hæc ſigna ſunt indifferentia, cùm non magis ſignificent hæreſim, quàm aliquid aliud; quis enim hæc ſigna inſpiciens judicaret hæreſim? Ita Doctores citati contra Garziam *n.* 105

Tertiò non eſſe excommunicatum, qui credens Chriſtum non eſſe hominem, hæc verba ſolum profert: Verè non eſt homo, ſicut neque eſt excommunicatus, qui ſuam hæreſim exprimit per characteres, vel notas à ſe impoſitas, quando tales characteres à nullo alio percipi poſſunt. Idem dic de eo, qui ex interna hæreſi prorumpit in blaſphemiam non hæreticam: nam blaſphemia non hæreticalis non ſignificat hæreſim, nec præſumitur hæreſis: Ita Sanch. *c.* 8. *n.* 14 *loco cit.* & alii communiter.

9 An ex communicationem incurrat, qui hæreſim pronunciat per verba æquivoca.

6 Quartò non eſſe excommunicatum, qui ſuam hæreſim pronunciat per verba æquivoca, ſeu amphibologica; quia verè manifeſtat hæreſim per verba ſufficienter exprimentia internam hæreſim. Ita Suar. *tom* 5 *de cenſuris diſp.* 4 *ſect.* 3. *n.* 17 & alii.

7 An quælibet manifeſtatio hæreſis ſufficiat ad incurrendam excommunicationem.

7 Rogabis, an quælibet manifeſtatio hæreſis, quæ ſufficienter ſignificet hæreſim, ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, contra hæreticos latam.

Reſpondeo ad incurrendam excommunicationem ſufficere manifeſtationem, quæ animū oſtendit hæreticum: modò illa manifeſtatio proveniat ab interna hæreſi, cum qua integret unum peccatum. Ex quo fit ut legens, tranſcribens, aut diſputando pronuncians hæreſim, quam antea tenebat, non incurrat excommunicationem ſi eam legat, vel tranſcribat, vel pronunciet abſq; animo aſſerendæ hæreſis nam illa manifeſtatio non oſtendit animū hæreticū, nec eſt mala malitia hæreſis: excōmunicatio autem contra hæreticos lata incurritur ob hæreſim manifeſtatam per aliquod ſignum externum, cui communicatur malitia hæreſis ab actu interno. Similiter ſequitur non eſſe excommunicatū, qui ſuā hæreſim manifeſtat amico, vel cōfeſſario nō animo eſſe tenendæ hæredis, ſed animo capiendi conſiliū, vel cōfeſſionis faciendæ; nam talis manifeſtatio nō eſt peccatum exterius hæreſis, quamvis habere poſſit malitiā ſacrilegii ſi fiat in cōfeſſione, ſine debito dolore requiſito ad Pœnitentiæ ſacramentum ſuſcipiendum Præterea non eſt excommunicatus qui dicit ſe aliàs talem hæreſim habuiſſe, ſicut nō eſt peccatum perjurii dicere ſe aliàs perjuraſſe. Qui verò hæreſim profert in ſomnis, vel ebrietate, quā ante ſomnū interiùs conceperat, juxta probabilem aliquorum ſententiā videtur excommunicatus, ſi ante cognovit ſe ſolitū eſſe hæreſim proferre, & non adhibuit diligentiam ad eam nō proferendam. Ratio eſt, quia illa manifeſtatio eſt mala in cauſa proveniens ab interna hæreſi, & imputatur ad culpam hæreſis, ſicut ad culpam imputātur cætera peccata quæ prævidentur ſecutura in ſomno, vel ebrietate niſi adhibeatur diligētia ad ea præcavenda, unde ſicut percutiens clericum in ſomnis eſt excōmunicatus, ſi prævidit percuſſionem, & nō cavit; ita excōmunicatus videtur, qui hæreſim interius habuit quā ſe in ſomnis prolaturū prævidit, & nō cavit. Sed mihi probabilius videtur cum Sanch *c.* 8 *n.* 14. Duard. *q.* 24. *n.* 19 & aliis non eſſe excommunicatum: nam excommunicatio videtur impoſita ob hæreſim formalē, nō verò ob ſolam materialem, qualis eſt propoſitio hæretica in ſomnis prolata. Nec eſt eadem ratio de percuſſione Clerici contingente in ſomno, vel ebrietate; nam ipſa percuſſio per ſe, & directè eſt prohibita ſub excommunicatione; prolatio verò hæreſis nō eſt prohibita ſub excōmunicatione, niſi quatenus habet adjūctā malitiā hereſis internæ, quā exteriùs prodit, & manifeſtat.

Dixi in propoſitione, *incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ*, ut advertamus excommunicationem latam contra hæreticos non eſſe ex jure divino, ſed humano, ut patet ex dictis *de cenſuris*, & ita ſentiunt plures DD. apud Azorium *c.* 10. *quæſ.* 2. apud Sayrum *lib.* 1. *c* 4. *n.* 8. & apud Duardum *lib.* 2 *in canon.* 1. *q.* 18 *n.* 4. contra nonnullos alios apud præcitatos DD.

Dixi excommunicationem Papæ reſervatam, quia abſolutio ab excommunicatione ob hæreſim reſervatur Papæ in Bulla Cœnæ: ibi, *& cujuſvis Concilii decretis*; ubi tollitur facultas Epiſcopis in Cōcilio conceſſa. Quamvis olim poſſent Epiſcopi per ſeipſos abſolvere ab hæreſi occulta, propter facultatē ſibi conceſſā in Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de ref.* ut clarius cōſtabit ex dicendis ad finem Bullæ.

8 An decretis Tridentini derogetur ſine illorum expreſſa mentione.

8 Objicies, decreto Tridentini non derogatur, niſi illius expreſſa mentio fiat; ergo Epiſcopi poſſunt adhuc ab excommunicatione ob hæreſim contracta abſolvere, modò delictum ſit occultum.

Reſpondeo negando antecedens. Ut hæc reſponſio meliùs intelligatur,

Obſervandum eſt non levem difficultatē inter DD eſſe, utrùm ad revocationem alicujus decreti in ipſo Concilio contenti requiratur derogatio expreſſa, vel potiùs ſufficiat tacita, qualis hæc eſſe videretur, non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis. Nonnulli DD. quos retuli *de legib. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 8. §. 3. *n.* 13. aſſerūt decreto Tridentini non cenſeri derogatum, niſi expreſſa mentio ejuſdem Concilii, vel ſaltem Conciliorum in genere fiat. Sed cō tractā ſententiā recentiores DD Romanæ Curiæ ſectatores tuē eunt aſſerētes decretis Concilii. Trid. cenſeri derogatum per clauſulam generalem, *non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis; &* multo magis, ſi dicatur, *nō obſtantibus cujuſvis Concilii decretis*.

Ratio deſumitur ex eodem Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 21. ubi dicitur, *omnia & ſingula quæ ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, ſancta Synodus declarat, ita decreta fuiſſe ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur.* Quamobrem dicendum cenſeo, expreſſam Concilii derogationem non requiri; quia dum Summus Pontifex aliquid decernit cōtra Tridentini decretū dicendus eſt potius uti facultate ſibi reſervata, quàm aliquid contra Tridentini diſpoſitionem facere, ut ex praxi, & ſtylo Romanæ Curiæ obſervat Gonzal. *ad reg.* 8. *gl.* 6. *n.* 120. Filli. *n.* 310. *tr.* 16. Rota in una Bononiē Prioratus 9. Julii 1606. coram R. D. Manzanedo. Idem colligitur ex alia Rotæ deciſione in una penſionis Sancti Angeli. 18. Decemb. 1559. coram Cardinali Phamphilo, in qua deciditur, validam eſſe reſervationem penſionis (modò Summus Pontifex conſcius fit valoris) poſitam ſuper Epiſcopatu, cujus redditus ſummam mille ſcutorum aureorum non excedunt; etiam in Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 13. habeatur, hujuſmodi Epiſcopatum nullis penſionibus, aut reſervationibus fructuū gravādum eſſe. Imò, Pius V. anno 1570. motu proprio, quem ad verbum refert Garzias *de benef.* 4 *p. c.* 4. *n.* 33. declaravit, in conceſſionibus Apoſtolicis propria manu Papæ ſignatis, nō opus eſſe ſpeciali, aut generali derogatione Conc. Trid. Idemque tenet Sacra Cardinalium Congregatio, teſte eodem Garcia *num* 34 modò ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit. Ratio hæc eſſe poteſt, tum quia Summus Pontifex facultatem ſibi reſervavit in Conc. Trid *loco cit.* Tum quia Summus Pontifex non præſumitur ignorare decreta Concilii Tridentini, quod ſinguli Prælati ſemper præ manibus habere debent.

Ex dictis igitur patet; Epiſcopos non poſſe hoc tempore ab excommunicatione ob hæreſim contracta, ab aliis cenſuris in Bullæ Cœnæ contentis abſolvere; quia ad calcem ejuſdem Bullæ habetur clauſula, non ſolum tacitè, verùm etiam expreſsè derogatoria cujuſvis Concilii.

Dixi, *quamvis eam occultè manifeſtet* ut ſciremus excommunicationem incurri ab eo, qui hæreſim ſolus profert, nullo alio præſente; nam illa hæreſis eo modo manifeſtata ſubjicitur juriſdictioni, & judicio Eccleſiæ: quamvis non poſſit in judicio probari defectu teſtium, quod eſt per accidens, ut conſtat in aliis delictis prohibitis ſub cenſura, in quibus cenſura contrahitur, etiamſi delicti occultè perpetrentur. Ita Simanchas *de Catholic. inſt. tit* 42. *n.* 7. Azor. *c.* 10. *quæſt* 4. Filliucius *num.* 28. Sanch. *in opere morali lib.* 6 *c* 16 *n.* 103. & alii communiter.

9 Quæres an hæretici, qui ſuam hæreſim ſufficienter exteriùs protulerunt, vitandi ſint cùm ſint excommunicati, ſeu utrùm poſſimus communicare cum hæreticis. 9 An hæretici vitandi ſint

Reſpondeo hujus quæſiti ſolutionem colligi ex dictis de excommunicatione in communi, nihilominus hic breviter dico, non eſſe vitandos, niſi ſint nominatim denunciati excommunicati. Ratio eſt, quia in Concilio Conſtantienſi *in c. ad evitanda*, conceſſum eſt fidelibus, ut non teneantur vitare excommunicatos, qui non ſunt nominatim denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores; ergo non tenemur, quantum ex vi excommunicationis vitare hæreticos, licet notorios, ut Lutheranos, qui generaliter excommunicantur in Bulla Cœnæ; ſed poſſumus cum ipſis conſuetudinem habere, loqui, orare, Sacramenta recipere, ſecluſo ſcandalo, & intentione favendi hæreticis ut hæretici ſunt. Ita Suarez *to* 5 *diſp.* 18 *ſect.* 1. *concl.* 5. Filliucius *tr.* 16. *c.* 2. *n.* 30 Duardus *lib.* 2 *in canon.* 1. *q.* 7. & alii communiter.

10 Addit tamen Azor. *lib.* 8. *cap.* 15. *quæſ.* 7. non poſſe adhiberi hæreticum ad ſuſcipiendum filium de ſacro fonte, quod etiam ego ſentio, quia ad patrem pertinet inſtruere filium ſuſceptum in rebus fidei, quod non præſtabit hæreticus. Idem docet Sanch *lib.* 2. *c.* 9 *n.* 12. ubi refert Navarrum, & alios. 10 An hæreticus adhiberi poſſit ad ſuſcipiendum infantem de ſacro fonte.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Abſolutio ab excommunicatione ob hæreſim contracta, Summo Pontifici reſervata eſt, ut patet ex verbis hujus Bullæ ad finem; conſequenter nullus, quamvis Epiſcopi dignitate fulgeat, poteſt hoc tempore abſolutionem ab hæreſi conferre, quia privilegium Epiſcopis conceſſum in Trid *ſeſſ.* 24. *c.* 6. revocatum fuiſſe docui *de cenſuris diſp.* 1. *q* 3. *punct.* 2. *n.* 2. cum Sanch. Molina, & Farinacio, & in hoc puncto *num.* 7. & conſtat ex illis Bullæ verbis, *& cujuſcunque Concilii*. 11 Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione ob hæreſim contractā.

Farinacius tamen *tract. de hæreſ q.* 192. § 4. *n.* 52. poſt gloſſ *in c. excommunicam.* 13. *credentes, ad fin. verſ & licet* Hoſtienſ. *n.* 24. *verſ. & dato*, Felin. & alior, obſervat, Epiſcopus, licet non poſſit hoc tempore ab excōmunicatione ob hæreſim contracta in foro conſcientiæ directè abſolvere; nihil minus poſſe in foro externo, & in ſua Diœceſi hæreticos inquiſitos, & pœnitentes ad fidem reductos recipere, Eccleſiæ reconciliare, illiſque pœnitentiā injungere, talemq; abſolutionē prodeſſe etiam in foro interiori, ſic enim probat textus *in c. ut officium, in principio, verſ. ſi vero de hæreticis in* 6. illis verbis, *abſolutionis beneficium impēdatis, & injūgatis eidē: quod injūgi talibus conſuevit*, hæc ſūt ipſiſſima Farinacii verba qui idem aſſerit de Inquiſitore § 4. d. cés. Inquiſitorē non poſſe quidem directè in foro conſci. nitæ abſolvere; poſſe verò in foro exteriori dum judicialiter procedit & cognita cauſa

pœnitens

Pœnitentem Eccleſiæ reconciliare, præmiſſa per pœnitentem ab juratione, eamdem facultatem extendit erga credentes, receptantes, defenſores, & fautores hæreticorum, ex *cap. ut officium citato*, ubi dicitur; *Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abjurata, venire voluerit ad Eccleſiæ unionem: ei juxta formam Eccleſiæ abſolutionis beneficium impendatis* Vide Sanch. *in opere morali, lib. 2. c. 12. n. 1. & ſeq.* Farinacium *loco cit. n. 54.* Pegnam *loco cit.* aliosque DD. quos ad finem Bullæ adducam, ubi hanc quæſtionem fuſius explicabo *q. 21. punct. 2.*

PUNCTUM III.

Utrùm qui recipiunt, credunt, aut favent hæreticis, excommunicationem incurrant?

1 *An hæreticorum receptatores, fautores, defenſores, &c. ligentur excommunicatione.*
2 *Quinam veniant nomine receptatorum, fautorum, defenſorum, &c.*
3 *Utrùm credens, recipiens, &c. ligetur excommunicatione ante ſecutum effectum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 An hæreticorum receptatores, defenſores, &c. ligentur excommunicatione.

1 POEna excommunicationis, quæ lata eſt contra hæreticos, extenditur ad credentes, receptatores, fautores, & defenſores hæreticorum, ſecuto effectu. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ ſuprà citatis, & ex *cap. excommunicatus* §. *credentes, de hæreticis.*

2 Quinam veniant nomine receptatorum, fautorum, defenſorum, &c.

2 Quæres primò, quinam veniant nomine credentium, fautorum, receptatorum, &c.

Reſpondeo nomine credentium intelligi eos qui fidem præſtãt erroribus hæreticorum, conſequenter excommunicationi contra hæreticos latæ ſubjiciuntur, modo fidem, quam ipſorum erroribus adhibent, verbis, aut ſignis exteriùs, manifeſtent. Item credentes hæreticorum dicuntur illi, qui licèt diſtinctè non præſtent aſſenſum erroribus hæreticorum, confusè tamen putant illorum doctrinam eſſe veram; conſequenter aliquo pacto dici poſſunt hæretici, ut accidit quando quis dicit. Volo mori in fide Lutheri; nomine verò receptatorum, fautorum, & defenſorum intelliguntur qui recipiunt, favent, vel defendunt hæreticos formaliter, id eſt, quatenus hæretici ſunt, ſeu ex motivo hæreſis, ſeu intentione favendi hæreſi; hoc eſt enim favere hæreticis formaliter, ut inquiunt communiter DD. Unde ſi quis beneficium faciat hæretico ratione amicitiæ, vel conſanguinitatis, vel metus, exempli gratia, illum occultando ob amicitiam, ne à judice capiatur, non dicitur favere hæretico, ut hæreticus eſt: quia non favet intentione, ſeu ex motivo hæreſis, ſed ob amicitiam. Quando verò dubitatur an aliquis receptaverit conſanguineum ut hæreticum, vel amicum, præſumitur receptaſſe ut amicum, ob naturalem affectionem, & inclinationem ad ſanguinem. Ita Graffius *1. p. lib. 4. c. 18. num. 35.* & alii. Secus ſi receptatus ſit extraneus, ut cum Azorio oſtendit Duardus *lib. 2. q. 28. n. 15. & ſeq.* tunc enim non adeſt naturalis affectio & inclinatio.

3 Utrùm credẽs, recipiẽs, &c. ligentur excommunicatione ante ſecutum effectum.

3 Quæres ſecundò, utrùm credens, receptans, vel favens incidat in excommunicationem, nondum ſecuto effectu hæreſis; ut ſi quia teſtimonium dixit in favorem hæretici, aut ſi quis hæreticum occultavit, ne caperetur, ut poſſet hæreſim diſſeminare; ſed hæreticus captus, aut alia ratione impeditus non potuit diſſeminare hæreſes.

Reſpondeo non incidere in excommunicationem, nondum ſecuto effectu. Ratio eſt, tum quia ſicut mandans percuti Clericum non incurrit excommunicationem, non ſecuta percuſſione; ita, &c. Tum quia quando aliquis effectus prohibetur ſub excommunicatione, & minus principaliter prohibetur mandatum, vel conſilium, vel favor, non incurritur excommunicatio ab eo, qui mandavit, vel conſuluit, &c. niſi ſecuto effectu, ut docui *de cenſuris in genere*. In noſtro autem caſu principaliter prohibetur hæreſis, & acceſſoriè favor: & conſilium, ut patet ex contextu Bullæ, ubi primo loco enumeratur hæreſis, & poſtea in ejus deteſtationem enumerantur fautores. Ita Suarez *tom. 5. de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2. n. 8.* Filliuc. *n. 30.* Sanch. *lib. 2. c. 10. n. 9.* & alii contra Saytum *lib. 3. c. 5. n. 4.* Duardum *lib. 2. in canon. 1. q. 35. n. 2.* Non eſt tamen neceſſe, ut hæreticus, cui favor præſtatur, ſit denunciatus excommunicatus; nam talis favor non prohibetur ratione excommunicationis, ſed ratione hæreſis, & poteſt dari caſus, ut aliquis ſit hæreticus, licèt non ſit excommunicatus: ut quando quis ſcit errorem ſuum eſſe contra definitionem Eccleſiæ, ſed neſcit, latam eſſe excommunicationem contra hæreticos, in quo caſu fautor illius dicitur fautor hæretici, illique favendo ex intentione hæreſis contrahit excommunicationem. Ita Suarez *loco cit. num. 9.* Filliucius *tr. 13. c. 2. quæſt. 5. n. 36. & 39.* Duardus *lib. 2. in canon. 1. q. 3. verſ. ſecunda. ſententia* & Sanch. *in ſumma. lib. 2. cap. 10. n. 6.* contra Ugolinum *de cenſuris Papæ reſervatis 1. p. c. 1.*

Utrùm verò licitum ſit ſupplices libellos in favorem hæretici, exhibere ut liberetur, conſtabit ex dicendis infrà *quæſt. 9. punct. 2. num. 23.*

PUNCTUM IV.

Utrùm qui libros hæreticum, aut aliorum prohibitos legunt, retinent, imprimunt, vel defendunt, ligentur excommunicatione.

1 *Quotuplices ſint libri hæreticorum.*
2 *An legens, aut retinens libros prohibitos ligetur excommunicatione.*
3 *An legens librum hæreſiarchæ excommunicatione ligetur*
4 *An legentes libros & ſcripta continentia divinationes, & ſortilegia.*
5 *An legentes libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem veneream excommunicatione afficiantur*
6 *An legentes ſcholia, ſeu additiones hæreticorum contenta in libris Catholicorum*
7 *An incurrat excommunicationem legens, retinens, imprimens, aut defendens libros hæreticorum tractantes de religione, aut hæreſim continentes.*
8 *An ignorantia craſſa excuſet.*
9 *An excuſat ignorantia affectata.*
10 *A quònam obtinenda ſit facultas, legendi libros hæreticorum.*
11 *An requiratur, ut aliquis legat per ſeipſum.*
12 *An ligetur excommunicatione qui oralis tantùm percurrit.*
13 *An ad incurrendam excommunicationem requiratur, ut legem intelligat.*
14 *Parvitas materiæ excuſat.*
15 *Quomodo retinens libros prohibitos incurrat excõmunicationẽ.*
16 *An retinens unum folium incidat in excommunicationem.*
17 *Retinens librum hæreticum quandònam præſumatur hæreticus.*
18 *Habens librum hæreticum tenetur illũ tradere Inquiſitoribus.*
19 *Quomodo impreſſores ligentur excommunicatione.*
20 *Quomodo defendens libros hæreticorum afficiatur excommunicatione.*
21 *Quomodo intelligatur particula*, libros hæreticorum.
22 *Quomodo intelligatur particula*, continentes hæreſim, aut tractantes, &c.

1 Quotuplices ſint libri hæreticorum.

1 NOtandum libros prohibitos eſſe in duplici differentia. Alii ſunt hæreticorum, alii non hæreticorum. Rurſus libri hæreticorum, aut tractant de religione, aut hæreſim continent; aut neque tractant de religione neque hæreſim continent. Libri hæreticorum continentium, hæreſim, vel tractantium de religione, vetiti ſunt in Bulla Cœnæ, qui verò neque hæreſim cõtinent, neque tractant de religione, non ſunt vetiti in Bulla Cœnæ, ſed in Indice librorum prohibitorum, ubi etiam ſub excommunicatione legi, vel retinere prohibentur libri aliorum auctorum damnatorum ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis.

Verùm ut in hac re, quæ ſatis implicata videtur, clara methodo progrediar, priùs agam de prohibitione, & excommunicatione Indicis; poſtea de prohibitione, & excommunicatione Bullæ.

PRIMA PROPOSITIO.

2 An legens, aut retinens libros prohibitos ligetur excommunicatione.

2 QUi legit, aut retinet libros hæreticum, vel alterius cujuſvis auctoris, damnatos, atque prohibitos ob hæreſim, aut ob falſi dogmatis ſuſpicionem, incurrit excommunicationem Indicis. Hæc propoſitio conſtat ex Indice librorum prohibitorum, *regula decima*, ubi dicitur *quòd ſi quis libros hæreticorum, vel cujuſvis auctoris ſcripta ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit ſive habuerit, ſtatim, excommunicationis ſententiam incurrat.* Hæc autem excommunicatio nulli reſervata eſt; ſed jure communi poteſt à quolibet confeſſario auferri, quia in præfato Indice librorum prohibitorum *regul. 10. ad finem*, nulla imponitur reſervatio; ab excommunicatione autem non reſervata quilibet confeſſarius approbatus jure communi abſolvere poteſt, *cap. nuper, de ſententia excommunicationis.* Hoc tamen limita

Primò, modò libri hæreticorum non contineant hæreſim, neque tractent de religione, quia ſi contineant hæreſim, aut tractant de religione, incurritur excommunicatio Papæ reſervata, legendo, aut retinendo dictos libros, ut dicetur in ſecunda propoſitione.

Secundò, limita, & intellige de libris prohibitis ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, quia ſi alio nomine ſint prohibiti, non incurritur excommunicatio ab eo, qui illos legit, vel retinet, modò non ſint libri hæreticorum, ut dictum eſt. Ratio eſt quia excommunicatio non incurritur, niſi ſit in jure expreſſa in præfato autem Indice nulla reperitur expreſſa excommunicatio contra eos, qui legunt, vel retinent libros interdictos alio titulo, quàm jam expreſſo: nam in præcitata Indicis Bulla, poſt prææallegata verba ſic habetur, *qui verò libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter mortalis peccati reatum, quo afficitur, judicio Epiſcoporum ſeverè puniatur.* Ex quibus verbis clarè colligitur non eſſe latam pœnam excommunicationis

3 An legens librum hæreſiarchæ excommunicatione ligetur.

3 Ex dictis ſequitur primò legentẽ librũ hæreſiarchæ ſubjacere huic excommunicationi, etiamſi præfatus liber non cõtineat hæreſim, neque tractet de religione: nã dicitur legere librũ hæretici damnatũ *in reg. 2. de indiciis initio.* Idem valet in eo qui legit librum alicujus hæretici nondũ approbatũ, & examinatũ à Theologis Catholicis juſſu Epiſcopi, & Inquiſitoris, hic enim dici-

tur

tur legere librum hæretici prohibitum *in præfata reg. 2. indicis verſ. qui verò.* Rurſus idem militat in legente librum catholicè conſcriptum, cujus auctor in hæreſim poſtea lapſus eſt, & liber nondum ab Inquiſitore generali permiſſus eſt; hujus enim auctoris liber dicitur liber hæretici prohibitus *in præf. reg. 2. indicis ad fin.*

4 An legentur legentes libros, & ſcripta continentia divinationes & ſortilegia.

4 Secundò eadem cenſura affici legentes libros, & ſcripta continentia divinationes, & ſortilegia, ut ſunt libri, & ſcripta Geomantiæ, Hydromantiæ, Aëromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, ſeu libros & ſcripta, in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, & incantationes artis magicæ, quibus affertur modus recedendi à Catholica fide, adorandi Dæmones, & ſimilia veræ fidei contraria. Ratio eſt, quia hujuſmodi libri in indice *reg. 9.* vetiti ſunt ob hæreſim, vel ſaltem ob falſi dogmatis ſuſpicionem. Imò legentes hujuſmodi libros afficiuntur excommunicatione Bullæ Cœnæ quoties iſti ſunt libri hæreticorum, ſimulque hæreſim continent, conſtabit ex ſecunda propoſitione, & ita in dubio judicandum eſt, quia auctores Necromantiæ in foro externo præſumuntur hæretici; ex Farinacio *tom. de hæreſi q. 181 n. 36.* & Duard. *q. 45. concl. 4 n. 16.* Idem autem eſt judicium fori externi, & interni dum forum externum falſa præſumptione non nititur: fieri tamen poteſt ut legentes hujuſmodi libros non incurrant excommunicationem Bullæ, quoties veriſimiliter credunt auctores hujuſmodi librorum non fuiſſe veré hæreticos, id eſt, habuiſſe errorem in intellectu. Ratio eſt, tum quia ad incurrendam excommunicationem Bullæ opus eſt, ut libri in ea vetiti ſcienter legantur, id eſt, ut legens ſciret eſſe librum hæretici, & hæreſim continere, juxta Ugol. & alios: tum quia quamplures Magi reperti ſunt, qui non fuerunt hæretici, eo quòd aſſenſum non præſtarent iis, quæ ſcripſerunt; ſed exiſtimarunt iſta dogmata eſſe impia, & à vera fide aliena. Vide Duardum *loco cit. concl. 4* Ugol. hic *in expoſitione Bullæ* § 1. Ant. de Souſa hic *c. 1. diſp. 13* & Alter. *lib. 3. diſp. 2. c. 6. ad finem, & c. 7 dub. 3.*

5 An legentes libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem incurrant excommunicationem.

5 Tertiò legentem libros vetitos ob excitationem ad turpem, & veneream libidinem, non ſubjacere vinculo excommunicationis, quia non legit libros hæreticorum, aut libros vetitos ob hæreſim, vel ob ſuſpicionem falſi dogmatis, ſed potius ob periculum ſuccumbendi venereæ voluptati. Ita Duardus *loco cit. n. 19.* Alterius *lib. 3. diſp. 2. c. 7. dub 4.*

6 An legentes ſcholia, ſeu additiones hæreticorum contentas in libris Catholicorum.

6 Quartò legentem ſcholia, ſeu additiones hæreticorum, quæ continentur in libris Catholicorum, ſubjacere excommunicationi latæ in indice, quia legit ſcripta damnata ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem, ut dicitur *in regula 10. indicis.* Ita Duard. *lib. 2. in can. 1. q. 83. n. 3.* Imò Suarez *tom. 5. de cenſuris diſp. 21. ſect. 2. n. 11* & Alter. *in Bulla Cœnæ lib. 5. c. 6. dub. 1. col. 5.* putat legentem hujuſmodi ſcholia affici excommunicatione Bullæ Cœnæ; quando ſcholia adeò copioſa, & multa ſunt, ut liber potius conſtituatur ex ſcholiis & annotationibus, quam ex textu. Sed oppoſitum mihi magis probatur, quia liber, cui multa ſcholia addita ſunt, nomen non accipit ab annotationibus, ſed ab auctore textus, quamobrem Summam D. Thomæ non appellamus librum Cajetani, quamvis majori ex parte conſtet ex commentariis, illi à Cajetano adjectis. Ita Sanch. *in opere morali l. 2. c. 20, num. 15.* Duard. *loco cit quæſt 41. num. 6.* Navarrus apud Suar. *loco cit.* Anton. de Souſa *in expoſitione Bullæ cap 12. diſp. 13. n. 7.*

An verò legens librum vetitum excuſari poſſit à cenſura ob materiæ parvitatem, conſtabit ex infra dicendis.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 An incurrat excommunicationem legens, retinens, imprimens aut defendens libros hæreticorum tractantes de religione, aut hæreſim continentes.

7 Qui ſcienter, & abſque Summi Pontificis licentia publicè, vel occultè legit, aut retinet, aut imprimit, aut alio quovis modo defendit libros hæreticorum tractantes de religione, aut hæreſim continentes, incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ Papæ reſervatam; quamvis legat, vel retineat, vel imprimat curioſitatis gratiâ, & abſque pravo animo. Hæc propoſitio patet ex ſuprà citatis Bullæ verbis. Sed ut clarius intelligantur, nonnulla circa ſingulas hujus propoſitionis particulas advertenda ſunt.

8 An ignorantia craſſa excuſet.

8 Dixi *ſcienter*, ut advertas eum, qui ex ignorantia craſſa legit libros, quos neſcit eſſe libros hæreticorum, aut ſcit quidem eſſe libros hæreticorum, ſed neſcit continere hæreſim, aut tractare de religione, non incurrere dictam excommunicationem, qui ad eam incurrendam requiritur ſcientia. Sanchez *lib. 2 cap. 10 n. 18.* Duardus *lib. 2. quæſ. 36 n. 2.* Ugolinus hic §. 6. *verſ. primum,* Anton. de Souſa hic *diſp. 13 n. 8. ad finem.* Alterius *lib 2. cap 5 diſp. 2. cap 6. verſ. quare.*

9 An excuſet ignorantia affectata.

9 Si quæras an ignorantia affectata excuſet. Reſpondetur non excuſare, juxta Alter. *c. 8. quæſ. 3.* Suar. & alios, ſed mihi probabilior videtur ſententia Sanch. *c. 10. n. 20.* Duardi *q. 37. n. 5.* & aliorum aſſerentium ignorantiam craſſam, & affectatam excuſare. Ratio eſt, quia qui aliquid facit ex ignorantia, etiam affectata, non dicitur ſcienter facere; ſcientia enim quamlibet ignorantiam excludit; hoc tamen limita, modò ignorantia non ſit conjuncta cum ingenti temeritate; tunc enim cenſetur adeſſe ſcientia. Ingens temeritas dicitur, quando habetur magna ſuſpicio pravitatis libri.

10 A quonam obtinenda ſit facultas legendi libros hæreticorum.

10 Dixi, *abſque Summi Pontificis licentia*, quia, ut aliquis excuſetur à prædicta excommunicatione, requiritur licentia Summi Pontificis, ut patet tum ex verbis Bullæ Cœnæ: tum ex Brevi Julii III. quod incipit, *Cum meditatio*, & refertur ad finem Directorii Inquiſitoris *fol. 553.* & ex Bulla Pii IV. cujus initium eſt, *Cum pro munere*, quibus revocantur aliæ facultates etiam Epiſcopis, Archiepiſcopis, & aliis conceſſæ legendi & retinendi libros hæreticos, ſeu de fide ſuſpectos, exceptis Inquiſitoribus, commiſſariiſque ſuper hæretica pravitate ab Apoſtolica Sede, pro tempore deputatis, durante illa deputatione. Ex quo ſequitur non ſufficere licentiam Inquiſitoris, aut etiam Epiſcopi ſecluſo caſu magnæ neceſſitatis, in quo Summus Pontifex adiri non poſſit; tunc enim Papa non præſumitur Epiſcopo facultatem diſpenſandi adimere, ut patet ex dictis *de legib.* Ita Graff. *loc. cit. n. 4.* Reginald. *n. 255.* & alii apud Duard. *q. 53.* Facultatem verò legendi libros vetitos, tantummodo per indicem Conc. Trid. per ſe loquendo, concedere poteſt Epiſcopus, & generalis Inquiſitor; quia hæc facultas, ipſis in indice non aufertur; imò potius ipſis permittitur jus tradendi hujuſmodi libros viris doctis expurgandos, & conſequenter legendos. Ita Reginald. *lib. 9 n. 55.* Alter. *lib 5. diſp 2. c. 6. col. 2. v. 3.* Hoc tamen intellige, niſi adſit peculiaris aliqua prohibitio. Imò Ant. Souſa *diſp. 55. n. 5.* poſt Pegnam *in direct. c. 5. tom. 3* §. *nihilominus, fol. 9.* putat ſubſtitutos Inquiſitorum, ſeu commiſſarios ab Inquiſitoribus deputatos poſſe libros hæreticorum legere, quia hujuſmodi Commiſſarii cenſentur à Sede Apoſtolica inſtituti. Sed hoc ego difficulter conceſſerim, quia facultas legendi libros hæreticorum conceditur Inquiſitoribus, & deputatis à Sede Apoſtolica: Inquiſitor autem non eſt Sedes Apoſtolica hoc tamē intellige primò, niſi Inquiſitor peculiare privilegium habeat: tunc enim perſpicuum eſt, poſſe facultatem concedere juxta præſcriptos privilegii limites. Secundò intellige, modò non ſint Commiſſarii authoritate Sedis Apoſtolicæ creati; iſti enim excipiuntur in Bullis Julii III. & Pii IV. Ita Alter. *c. 6. col. 3. verſ hæc prohibitio.* An autem, quia ab Epiſcopo, vel Inquiſitore facultatem habet legendi aliquem librum, poſſit eundum in alia diœceſi legere, conſtat ex dictis *de legib. diſp. 1. q 3. punct. 6* cum. Sanch. Navarro, Suarez, & aliis quibus adde Reginaldum *loco cit.*

11 Dixi in propoſitione *legit*, ut adverteres, ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, ut aliquis per ſeipſum legat; hic enim propriè dicitur legere. Ex quo ſequitur primò eos ab excommunicationis pœna excuſari, qui famulos, vel alios legentes audiunt; quamvis audiens ſit cauſa, cur famulus, vel alius ſibi audienti legat: nam Bulla loquitur de legente, non verò de audiente, vel conſulente, qui non dicitur propriè legere; ſicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat, famulus verò, vel alius, qui juſſu alterius legit dictos libros, non excuſatur à peccato; & ab excommunicatione, niſi hoc faciat ex metu gravi, modo metus non ſit incuſſus in contemptum fidei; vel Eccleſiæ, ut patet ex dictis de cauſis excuſantibus à cenſuris. Ita Sayrus *lib. 3. c. 5.* Anton. de Souſa *c. 2. diſp. 4.* Reginald. *n. 258.* Duardus *q. 48* Sanchez, Navarr. Ugolinus, & alii apud Fillliuc. *tract. 16. c. 2. quæſit. 4. n. 44.* & apud alios præfatos Doctores contra Sayrum *lib 3. c. 15. n. 14* & Graffium *lib. 4. deci. c. 18. n. 34.* Alterium *c. 6. dub. 2,* exiſtimantes eum qui in cauſa eſt, ut alter legat, vel in lectione perſiſtat excommunicationis vinculo irretiri. 11 An requiratur ut aliquis legat per ſeipſum.

12 Secundò ſequitur, eum ligari excommunicatione, qui oculis percurrit, quæ in libro vetito continentur, etiamſi lingua nihil exprimat, hic enim juxta communem loquendi uſum dicitur legere; nec lectio in prolatione verborum conſiſtit. Ita Graff. *1. p. dec. lib. 4. cap. 18. n. 45.* Ugolinus hic *verſ. ac eorum libros*, §. 1 *verſ quanto. Ant.* de Souſa *diſp. 13 n. 6.* & alii. 12 An ligetur excommunicatione qui oculis tantum percurrit.

13 Tertiò ſequitur excommunicationem ab eo incurri, qui prædictos libros legit; etiamſi non intelligat quæ legit. Ratio eſt, tum quia hic juxta communem loquendi uſum dicitur legere: tum quia Bulla in deteſtationem hæreſis intendit penitus prohibere lectionem hujuſmodi librorum, cùm hæreſis ſerpat ut cancer: tum quia ſicut retinens incurrit excommunicationem, etiamſi nō legat, nec intelligat ita etiam licet non intelligat. Et quamvis lectio non noceat legenti, quia non intelligit; poteſt tamen nocere audientibus, propterea imperitus Græcæ, ſeu Latinæ linguæ, legendo librum vetitum Latinè, vel Græcè conſcriptum, non videtur excuſandus ab excommunicatione; quamvis illum excuſet Sanchez & *lib. 2. c. 10. n. 55.* & Duardus *q. 47 n. 6.* Ugol. hic *verſic. ac eorum libros* §. 1 *verſ quanto*, Anton. de Souſa *diſp. 31 n. 5.* 13 An ad incurrendam excommunicationem requiratur, ut legens intelligat.

An verò retinens librum de rebus ſacris tractantem ſine nomine auctoris incidat in excommunicationē Conc. Trid. *ſeſſ. 4 de edit. ſacrorum librorum*, conſtabit ex dicendis ſuo loco, ubi oſtendam indicere, niſi liber examinatus, & approbatus fuerit ab Ordinario.

14 Sed modò dubium eſt, utrùm parvitas materiæ excuſet.

14 An parvitas materiæ excuſet.

Prima ſententia eſt Ugolini *verſ. octavò*, Toleti *lib. 1. in ſummas in explicatione Bullæ, excommunicatione 1. n. 14.* & aliorum exiſtimantiū parvitatē materiæ nō excuſare. Ratio eſt, quia fieri poteſt ut aliquis legendo unam ſolam lineam, vel duas, imbibat errorē.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur affirmat parvitatem materiæ excuſare. Ita Alter. *c. 6. dub. 4.* & alii ſtatim citandi. Ratio eſt, quia, ſicut in reliquis materiis ut plurimum datur parvitas materiæ; ita etiam in lectione librorum: propterea qui legit tres vel quatuor lineas, excuſatur à Reginaldo *n. 254.* Graffio *loco cit. n. 43* qui legit decem excuſatur à Sayro *lib. 3. de excommunicatione, c 5. n. 21.* imò Sanchez *cap. 10. n. 31.* Duardus *q. 46 num 4.* excuſent legentem integram paginam. Sed hoc mihi non probatur, quia videtur materia gravis, ſi pagina grandior ſit.

Ad

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo, ad incurrendam excommunicationem requiri, ut lex Eccleſiaſtica in materia gravi violetur; non violatur autem in materia gravi, ſi duæ parvæ lineæ leguntur, etiamſi fortè ex illarum lectione grave damnū ſequatur.

15 Quomodo retinens libros prohibitos incurrat excommunicationem.

15 Dixi in propoſitione, *retinet*, ut adverterem iſtam excommunicationem non ſolum incurri à legente, verùm etiam ab eo, qui retinet dictos libros, ſive eos retineat, curioſitatis gratiâ, ſive ad eos confutandos; ſive eos retineat in domo propria, ſive in aliena; ſive nomine proprio, ſive alterius; his enim omnibus modis dicitur liber retineri. Hac de cauſa vendentes caſeum, vel aromata, incurrunt excommunicationem retinendo dictos libros, ut eorum foliis involvant caſeum, vel aromata. Ita Ugolinus *p.* 2. *c.* 1. Graffius 1. *p. deciſ. lib.* 4. *c.* 18. Sanchez n. 52. Duardus *lib.* 2. *in canon* 3. *q.* 51. *n.* 17. Antonius de Souſa *diſp* 15. *n.* 2. Alterius *lib.* 3. *cap.* 7. *verſ. tenentes*, & alii; excuſari tamen poteſt, qui dictos libros retinet ad breve tempus, e. g. ad unam, vel alteram horam, vel etiam ad unum, vel alterum diem, juxta Sanchez n. 5. quamvis adſit opportunitas eos conſignandi ſuperiori, nam retentio unius, vel duorum dierum, juxta Sanchez n. 55. Duardum *q.* 51. n. 31. Regnaldum *lib.* 9. *n.* 216. cenſetur materia modica, & brevis retentio, conſequenter non videtur ſufficiens ad incurrendam excommunicationem. Hinc fit à fortiori excuſandos eos, qui retinent dictos libros, expectantes opportunitatem illos conſignandi ſuperioribus, ille enim contra prohibitionem retinere dicitur, qui oblata opportunitate, ad Inquiſitores non defert. Ita Antonius de Souſa *diſp.* 16. n. 2. & alii Doctores citati.

16 An retinens unum folium incidat in excommunicationem.

16 Sed modò dubium eſt primò utrum iſta excommunicatio extendatur ad eos, qui partem tantùm, vel unum folium dictorum librorum retinent.

Ugolinus & Filliucius *locis citatis*, affirmativè reſpondent. Ratio eſt, tum quia ſicut legens unum folium incurrit excommunicationem, ita eam incurrit retinens: tum quia liber unico folio contineri poteſt, præſertim ſi plicetur. Sanchez verò excuſat retinentem unum tantummodo folium; quia ſolum videtur parva materia, reſpectu retentionis. Sed hæc ratio facilè ſolvitur, quia ſicut eſt materia gravis, reſpectu lectionis; ita reſpectu retentionis.

17 Retinens librum hæreticum quandonam præſumatur hæreticus.

17 Secundò dubium eſt, utrùm retinens librum hæreticum, cenſendus ſit hæreticus.

Reſpondeo diſtinguendo, vel liber, qui apud aliquem invenitur ab eo compoſitus eſt, vel ab alio: ſi liber hæreticus ab ipſo compoſitus eſt, retinens in foro externo præſumitur hæreticus. Ratio eſt, tum quia, ſicut hæreticus eſt, & præſumitur, quia hæreſim cum pertinacia profert: juxta illud Lucæ 19. *De ore tuo te judico*, & Matth. 12. *Ex abundantia cordis os loquitur*; *Ex verbis tuis juſtificaberis*, & *ex verbis tuis condemnaberis*; ita etiam à fortiori qui librum hæreticum componit. Major enim animi firmitas & obſtinatio illi ineſſe cenſetur, qui librum hæreticum componit, quàm qui data occaſione hæreſim ex animo profert. Si verò liber hæreticus non eſt compoſitus ab eo apud quem invenitur, is apud quem invenitur, incurrit ſuſpicionem de fide, magis, vel minus, habita ratione circumſtantiarum concurrentium, perſonæ, qualitatis libri, & ſimilium. Ratio eſt, tum quia ſic habetur in Bulla Pii IV. quæ incipit *Dominici gregis*; tum quia ſuſpicio deſumitur ex conjecturis, una autem ex conjecturis inducentibus ſuſpicionem de fide, eſt amplecti vel retinere apud ſe arma fidei contraria qualis eſt liber hæreticus. Vide Pegnam *in directorio commento* 3 §. *horum tamen ſententia*, & §. *ſed alter caſus*. Graffium 1. *p. lib.* 4. *deciſ. c.* 18. *n.* 36. Antonium de Souſa hic c. 2. *diſp.* 16 Simancam *de Catholica inſtitut. c.* 38. *n.* 23. Alterium *lib* 5. *diſp.* 2. *c.* 7. *col.* 1. *verſ. ſed dubitare poſſet quis.*

18 Habens librum hæreticum tenetur illum tradere Inquiſitoribus.

18 Tertiò dubium eſt, utrùm habens librum hæreticum teneatur illum tradere, vel ipſe poſſit eum comburere.

Reſpondeo, per ſe loquendo, teneri tradere Inquiſitoribus, ut conſtat ex quodam motu proprio Julii III. qui incipit. *Cùm meditatio.* Ita Azorius *lib.* 8. *cap.* 16 *quæſit.* 11. Sanchez nu 56. Duardus *q.* 32. Antonius de Souſa *diſp* 15. *n.* 4. Alterius *diſp.* 2. *c.* 7. *dub.* 2. & alii; quamvis non deſint, qui excuſent comburentes propria auctoritate, aut tradentes iis, qui eos legere poſſunt: nam fini legis hoc pacto ſatisfaciunt. Ita Campegius apud Zanchinum *de hæret. cap.* 7. Filliucius *num.* 85. & alii quorum opinio in hac materia probabilis eſt, quia aliquando fieri poteſt, ut edictum juſta de cauſa feratur, obligans ſub cenſura ad conſignandos actualiter libros ipſiſmet Inquiſitoribus, præceptum enim juſta de cauſa latum obligat. Verùm ex vi Bullæ Cœnæ, qui librum hæreticum propria auctoritate comburit, non ligatur hac cenſura, quia non dicitur retinere, etſi fortè antea retinuerit, & ob id cenſuram contraxerit. Ita Sanchez *loco citato*, Antonius de Souſa *loco citato*, & alii.

19 Quomodo Impreſſores ligentur excommunicatione.

19 Dixi *imprimit*, ut adverterem hanc excommunicationem extendi ad Impreſſores.

Sed modò dubium eſt, quinam vocari debeant impreſſores.

Reſpondeo illos vocandos eſſe impreſſores, qui communi modo loquendi dicuntur imprimere, & ad impreſſionem proximè concurrunt, qualis dicitur primò auctor libri, vel alius tradens librum ad imprimendum. Secundò dominus officinæ, de cujus mandato liber imprimitur. Tertiò illi omnes qui concurrunt ad componendos ſimul characteres, qui chartam humectant, vel typis excudunt. Vide Sayrum *lib* 3. *c.* 3. Ugol. *loco cit.* Alter. *lib.* 5 *diſp.* 2. *c.* 8 Filliucium n. 46. Duardum *q* 35. *lib* 2. *in can* 1 Graffium, Sanchez, & Tolerum *loc. citatis*. Antonius de Souſa hic *c. de diſp* 17. ubi contra Ugolinum *in verb. imprimentes* §. 2. *verſ.* 2. nomine imprimentium putat etiam comprehendi eos, qui exemplar impreſſum, ſeu typos corrigunt. Idem aſſerit de eo, qui hæreticorum libros ſcribit, ut imprimantur. Sed hoc ſecundum non approbo, quia ſcribere non eſt imprimere; ſcribens tamen incurrit excommunicationem tanquam fautor hæretici.

20 Quomodo defendens libros hæreticorum afficiatur excommunicatione.

20 Dixi, *aut quovis modo defendit*, ut adverterem hac excommunicatione comprehendi eum, qui quovis modo ſcienter defendit libros hæreticorum, ut ſi affirmet illos non eſſe pravos, non eſſe ſubjiciendos igni, vel ſi impediat, ne ab Inquiſitoribus inveniantur, vel comburantur, vel ſi apologiam componat in defenſionem libri, & hoc extenditur ad eos, qui defendunt dictos libros diſputationis gratiâ: nam Bulla excommunicat defendentes quovis modo, non tamen videtur comprehendi, qui laudat ſtylum, & ingenium auctoris, non enim dicitur defendere librum hæreticum ſicut neque dicitur defendere, qui laudat bonam doctrinam, quæ in eo continetur; ſed non quatenus in eo continetur: aut qui dicit, hic liber bonus eſſet, niſi hæreſis inſerta fuiſſet: aut hic liber bonus eſt, diſplicente mihi hæreſi: nam hic non dicitur propriè defendere cùm ſimul judicet eſſe reprobatione dignum ob hæreſim, in eo libro contentam. Ita Ugolin. in *expoſitione Bullæ*, *c.* 1. *verſ. eorum quomodolibet* n. 2. *ad finem*. Sanchez *lib.* 2. *c. n.* 68.

21 Quomodo intelligatur particula, libros hæreticorum.

21 Dixi, *libros hæreticorum* quia ad incurrendam excommunicationem Bullæ opus eſt ut libri qui leguntur, retinentur, vel defenduntur, ſint libri, quorum auctores ſint hæretici.

Hinc ſequitur primò eos, qui legunt, vel retinent libros Magorum, ſeu magicæ artis, ut ſic, non ligari excommunicatione Bullæ, quia Magi præcisè non ſunt hæretici; quamquam tempore Pii V. hic caſus etiam in Bulla exprimebatur. An autem incurrant excommunicationem Judicis, ſuprà explicatum eſt.

Secundò eos, qui legunt, vel retinent libros Catholicorum in quibus referuntur, vel inſeruntur errores, vel adnotationes hæreticorum, non affici excommunicatione Bullæ; etiamſi legant animo imbibendi errores, nam iſti non ſunt libri hæreticorum. Ita Suar. *loco cit. ſect.* 2. *n.* 10. Azorius *c.* 16. *quæſ.* 2. Sanchez n. 23. Reginald. *lib* 9. *n.* 212. Duardus *q.* 43. & 45. Filliucius *tract.* 16. *cap.* 2. *quæſit.* 8. *num.* 41. Antonius de Souſa *diſp.* 13 *n.* 7. & 8. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 2. *c* 6. *col* 3 *dub.* 1. & alii.

Tertiò eos, qui legunt libros Catechumenorum, infidelium non baptizatorum, in quibus continentur errores contra fidem, non ligari excommunicatione Bullæ, juxta Sanchez *num.* 22. Duardum *lib.* 2. *quæſt.* 35. *n.* 3. & *ſeqq.* Antonium de Souſa *loc. cit.* & alios, quia Catechumenus errans contra fidem, juxta hos Doctores non eſt hæreticus, conſequenter ejus libri, continentes errorem contra fidem, non dicuntur libri hæreticorum. Sed juxta alios Doctores dicentes Catechumenum poſſe eſſe hæreticum, dicendum eſt comprehendi exceptis iis libris, qui paſſim ſunt permiſſi, licèt in iis aliqui errores ſint admixti.

Quartò in excommunicatione Bullæ comprehendi, qui legunt librum hæretici nondum typis impreſſum, ſive legat proœmium libri, ſive præfationem, ſive epiſtolam ad lectorem, & hoc verum eſt, etiamſi hæreticus nondum ſit condemnatus, juxta Sanchez n. 24. contra Graffium *num.* 43. exiſtimantem requiri ut legatur liber hæretici condemnati, alioquin non incurritur excommunicatio Bullæ. Addit tamen Sanch. *n.* 29. Duardus *q.* 44 §. 6. Antonius de Souſa hic *cap.* 2. *diſp.* 13. *n.* 5. contra Ugolinum hic § 1. *verſiculo* 9. eum excuſari, qui legit epiſtolam, ſeu brevem aliquam compoſitionem, in qua ſit inſertus hæretici error, modò illa compoſitio, communi loquendi modo uno folio contineatur, nec dicatur liber, nec ſit pars libri, nam verſamur in excommunicatione, quæ eſt odioſa, conſequenter reſtringenda. Sed de hac re ſuprà.

Quintò: illum non comprehendi, qui legit librum Catholici, in quo per ignorantiam inſertus eſt aliquis error contra fidem, nam talis liber non dicitur liber hæretici. & hoc verum videtur, etiamſi auctor illius libri in hæreſim lapſus ſit, poſtquam illum librum edidit, quia hic non dicitur liber hæretici formaliter, ſed Catholici, qui poſtea reus hæreſis effectus eſt. Ita Antonius de Souſa *diſp.* 13. *n.* 15. Incidit tamen in excommunicationem Judicis, qui hujuſmodi librum legit, ut patet ex ſupra dictis.

22 Quomodo intelligatur, continentes hæreſim aut tractantes, &c.

22 Dixi, *libros hæreſim continentes*, *vel de religione tractantes*, quia ad incurrendam excommunicationem Bullæ, non ſufficit ut legatur, vel retineatur liber cujuſvis hæretici, ſed ut legatur liber hæretici, qui tractet de religione, vel contineat hæreſim, ut patet ex Bulla. Ille liber dicitur tractare de religione, in quo ex profeſſo, & non tantùm incidenter ſeu obiter diſſeritur de re ſacra, ut de S. Scriptura, de articulis fidei, de rebus ad cultum Dei, vel Sanctorum, ſpectantibus, vel de Theologia ſcholaſtica; ſecus ſi de hiſtoria, vel Philoſophia, vel inferioribus artibus, Suar. n. 10 Sanchez n. 34. Sayrus *l.* 3. *c. n.* 12. Antonius de Souſa *diſp.* 13 *num.* 9. Duardus *lib.* 2. *q.* 41. Alter. *lib.* 5. *diſp.* 2. *c.* 6. *col* 4. Ex quo ſequitur excommunicationem Bullæ ab iis incurri, qui legunt libros hæreticorū tractantes de religione, aut continentes aliquam hæreſim.

Amplia primò etiamſi legens ſit ipſe auctor libri, aut etiamſi liber unam tantum hæreſim contineat; adhuc enim dicitur legere librum hæretici continentem hæreſim. Ita Doctores citati.

Amplia

Digitized by Google

Amplia ſecundò, etiamſi liber non tractet de hæreſi ex profeſſo, ſeu etiamſi argumentum libri non ſit de hæreſi; ſufficit enim ut hæreſim contineat, aut de religione tractet, ut patet ex verbis Bullæ; licet Graſ. *n.* 40 *&* 82 Anton. de Souſa *diſp* 13 *n.* 2. *ad fin.* & alii velint, ut liber tractet de hæreſi ex profeſſo; aut de religione.

Amplia tertiò, etiamſi legatur ea pars libri, in quo hæreſis non eſt expreſſa: ſufficit enim, ut legatur aliqua pars libri, in quo hæreſis contineatur; nam adhuc dicitur legi liber hæretici.

Addo cum Alterio *c.* 6. *verſ. quare,* Sanch & Suar. *loc. cit* hoc verum eſſe etiamſi hæreſis declarata ſit, ut patet illata ratione; verum ſi detur caſus, ut aliquis hæreticus varios tractatus ediderit redactos in diverſa volumina, in quorum uno contineatur hæreſis, & non in alio, non incurritur excommunicatio legendo, vel retinendo volumen, in quo hæreſis non continetur, quia non dicitur legi liber continens hæreſim, vel tractans de religione.

Ex dictis in præcedentibus colligitur ad incurrendam excommunicationem Bullæ ob lectionem librorum vetitorum, tres conditiones requiri. Prima eſt, ut auctor libri, qui legitur, ſit hæreticus. Secunda, ut contineat hæreſim; vel tractet de religione; ideo ſi auctor libri eſt hæreticus, ſed liber hæreſim non continet, aut non tractat de religione, legendo non contrahitur excommunicatio. Tertia eſt, ut ſcienter legatur. Omnes illæ conditiones in præcedentibus explicatæ ſunt.

Hic agendum eſſet de obligatione, & pœnis confiſcationis bonorum contra hæreticos editis; ſed de his egi *in tract. de contractibus, diſp.* 3. *q.* 8. *punct ult.*

Rurſus agendum eſſet de obligatione & pœnis contra eos, qui hæreticos ſanctæ Inquiſitionis officio non denunciant, ſed ab hujus rei explicatione ſuperſedeo, quia ſatis diſſerui *in lib. variar. tractionum. diſp.* 6. *punct* 2. ad ibi dicta me remitto.

PUNCTUM V.

De pœna excommunicationis contra ſchiſmaticos.

1 *Quid ſit ſchiſma, quoad nomen.*
2 *Quid ſit ſchiſma, quoad definitionem, & eſſentiam.*
3 *Multa corollaria, inferuntur ex dictis in definitione ſchiſmatis.*
4 *Schiſma eſt peccatum mortale ex ſuo genere.*
5 *Schiſma non poteſt eſſe peccatum veniale ex parvitate materiæ.*
6 *Utrum ſchiſma unam tantummodo malitiam habeat.*
7 *Quis poſſit ſchiſmaticum abſolvere.*
8 *Quibus pœnis ſchiſmaticus afficiatur.*
9 *An ſchiſmatici ſtatim priventur juriſdictione.*
10 *Schiſmaticus ligatur excommunicatione, & quando.*
11 *Schiſmaticus incurrit pœnam inhabilitatis ad beneficia.*
12 *Schiſmaticus non incurrit ipſo facto privationem beneficiorum prius adeptorum præciſo alio delicto.*
13 *Schiſmaticus non incurrit irregularitatem, quandiu delictum non ſit notorium.*
14 *Quam pœnam incurrat ſuſcipiens Ordines, vel beneficia à ſchiſmatico.*

1 Quid ſit ſchiſma, quoad nomen.

1 Schiſma eſt nomen Græcum, quod Latinè *ſciſſura* vertitur, ut ex Iſidoro *lib.* 8. *Etymologiarum, c.* 3. tradit S. Thom. 2. 2. *q.* 39. *a* 1. Dicitur autem *ſciſſura*, quia ſeparat Chriſti fideles à ſuo capite, ut patet ex dictis *de charitate in tract de legib. diſp* 3 *q.* 4. *punct ult.* §. 3. quæ hic paucis additis, vel mutatis, repetenda cenſeo, quia ad intelligentiam hujus primi canonis, & excommunicationis in ſchiſmaticos latæ neceſſaria ſunt. Quamobrem hic tria principaliter explicabo.

Primò, quid ſchiſma.
Secundò, quale peccatum.
Tertiò, quibus pœnis puniatur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Quid ſit ſchiſma quoad definitionem & eſſentiam.

2 Schiſma eſt voluntaria, & pertinax ſubtractio, & ſeparatio ab obedientia univerſalis Eccleſiæ, vel Summi Pontificis, qui principem in Eccleſia locum tenet. Ita communiter DD, cum S. Thoma 2. 2. *q* 39. *a.* 1.

3 Multa corollaria inferuntur ex dictis in definitione ſchiſmatis.

3 Hinc ſequitur primò religioſum, qui ſe ſubtrahit ab obedientia ſui Prælati, & civem, qui principem ſuum deneget, non eſſe ſchiſmaticum, quia non ſubtrahit ſe ab obedientia univerſalis Eccleſiæ, vel Summi Pontificis. Ita Reginal. *lib.* 17. *n.* 112. Sanchez *in ſumma, lib* 2. *c.* 36. *n.* 6 & alii communiter.

Secundò eum, qui recedit ab obedientia Epiſcopi, vel particularis Eccleſiæ; ſeu Diœceſis, non eſſe propriè ſchiſmaticum, quia ſchiſma eſt rebellis diviſio, & ſeparatio ab Eccleſia univerſali, ab ipſius capite. Ita Ugolin. *de cenſuris Papæ reſervatis* 2. *p. c.* 1. *n* 3. Reginald. *loc. cit.* Azor. 1 *p. lib.* 8. *c.* 20 *q.* 4. Sanch. *loc. cit. n.* 6. Duard. *in Bullam Cœnæ. lib.* 2. *q.* 16. *n.* 3. contra Valent. 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 11. *punct.* 1. *poſt* 3. *propoſitionem.* Petrum de Lorca 2. 2. *q.* 39 *art.* 4. *diſp.* 48 *n.* 11.

Tertiò eum, qui per peccatum mortale ſeparatur ab unione charitatis, qua Chriſti fideles vinculo charitatis inter ſe cum Deo connectuntur, non mereri notam ſchiſmatici, quia hæc eſt impropria ſeparatio, & ſubductio ab Eccleſia, ſeu ab ipſius capite; ut caput eſt. Ita Reginald. *l.* 9. *n.* 158.

Quartò eum non cenſeri propriè ſchiſmaticum, qui per excommunicationem arcetur à communi fidelium cœtu; hic enim non intendit ſe ab obedientia univerſalis Eccleſiæ, vel Summi Pontificis ſubtrahere; ſed in pœnam delicti repellitur ab hominum conſortio. Ita Reginald *lib.* 9 *n.* 158. Alter. *diſp.* 2. *cap.* 9. *col.* 5. Anton. de Souſa *diſp.* 18 *n.* 7. & alii communiter.

Quintò eum non cenſeri ſchiſmaticum, qui ob offenſam, quam à Summo Pontifice paſſus eſt, non vult ipſius præceptis morem gerere; nam hic non dicitur rebellis Summo Pontifici, ut Pontifex eſt; ſed animo vindictæ, vel ex pravo in perſonam Summi Pontificis affectu retrahit ſe ab ipſius ſubjectione, quamvis recognoſcat ipſum tanquam Chriſti Vicarium, & Principem univerſalis Eccleſiæ, ut ſuppono. Ita Reginald. *loco cit. n.* 159. Alter. *loco cit.* & alii.

Sextò eum non appellari ſchiſmaticum, qui rem à Summo Pontifice præſcriptam non vult adimplere, quia ſibi gravis, vel incommoda eſt: hic enim non recedit ab obedientia Summi Pontificis, ut Summus Pontifex eſt, vel ut caput Eccleſiæ, cum ipſum adhuc recognoſcat tanquam ſuperiorem Ita S. Tho. *loc. cit.* Reginald. *lib.* 9. *num* 16. Cajetan. 2 2. *q.* 39. *a.* 1. *dub.* 1. Bannez *ibid ad fin.* Sanch. *num* 3. Valent. *loc cit. propoſitione* 3. Azor. & Ugolin *loc. cit.* Alter. *col.* 5. & Leonard Duardus *l. cit.* Hoc tamen limitandum eſt, modò non præſtet aliquod opus quo indirectè oſtendat ſe à Summo Pontifice ſubtrahere. hic enim eſt ſchiſmaticus.

Septimò ſubditum juriſdictioni temporali Summi Pontificis non cenſeri propriè ſchiſmaticum, ſi nolit ipſi ſubjici, tanquam illius loci domino, ſed alteri principi ſubjectionem, & obedientiam præſtare intendat, hic enim non eſt rebellis à Summo Pontifice, ut eſt caput Eccleſiæ, ſed ut eſt illius loci Princeps: ſchiſma autem non eſt rebellio formaliter in Papam, ut Papa eſt, ſed quatenus eſt ſupremus Chriſti Vicarius. Ita Ugolin. *loc. cit.* n. 4. Sanchez *n.* 4. Azorius *quæſ* 4 & alii DD. citati.

Octavo, illum non eſſe ſchiſmaticum, qui ſubtrahit ſe ab obedientia illius, quem probabiliter putat non eſſe legitimum Papam: hic enim non recedit ab obedientia Summi Pontificis, ſed hujus perſonæ, quam putat ad Sedem Pontificiam non fuiſſe legitimè electam. Ita Valentia *l. cit. propoſitione* 5. Alter. *lib.* 3. *diſp.* 2. *cap.* 9. *verſ. ſi tales,* Sanch. *num.* 3. Azor. Ugol. & alii *loc. cit.*

Secus dicendum eſt ſi ab obedientia, & ſubjectione Pontificis canonicè electi ſe ſubtrahat, & adhæreat alteri non canonicè electo: aut ſi recedat ab utroque, dum duo fuerunt electi, & non conſtat quiſnam legitimè Pontificatum teneat; quamvis enim, in dubio nequeat alteri eorum tanquam certo Pontifici adhærere, (dubium enim pro certo non eſt habendum, debet tamen utrumque, tanquam dubium Chriſti vicarium in terris habere, donec decernitur, quiſnam illorum legitimus, & verus ſit Petri ſucceſſor & Pontifex in dubio autem, quando non conſtat de legitima alterius electione, recurrendum eſt ad Concilium generale, ut ab ipſo dijudicetur, & definiatur, quiſnam verus Pontifex; nullus enim congruentior modus aſſignari poteſt, ad hanc antipapatûs litem dirimendam, quàm Concilii generalis judicium, cujus definitioni, qui ſtare noluerit, ſchiſmaticus habendus erit, & ſchiſmaticorum pœnis ſubjiciendus, *cap. licet, de elect.* vide Caietanum *verb. ſchiſma* Sayrum *lib.* 3. *c.* 5. *ad finem*, Reginaldum *lib.* 9. *n.* 160. Duard. in *Bulla Cœnæ* n. 10. Alterium *loco cit. c.* 9. Sanch. & alios DD. citatos.

An verò Summus Pontifex, qui fuit canonicè electus, teneatur tempore ſchiſmatis cedere Papatui, ſi aliter, pax in Eccleſia eſſe nequeat, videri poteſt apud Turrecrem. *lib* 4 *ſum cap* 13. & apud Alterium *loc. cit. verſ. quæris iterum.* Ubi docent non teneri ex juſtitia, quia utitur jure ſuo, teneri verò ex charitate, quia quilibet ſaltem ex charitate tenetur bonum commune præferre proprio.

Nonò illum eſſe ſchiſmaticum, qui recedit à Summo Pontifice, aut avocat alios à ſubjectione Summi Pontificis, ut Summus Pontifex eſt, aut qui non vult cum aliquibus communicare, hac ſolùm de cauſa, quia ſunt ſubditi Papæ, ut Papa eſt: nam hic facit aliquid intentione ſubtrahendi ſe à Sede Apoſtolica, & facto ipſo eſt reus ſchiſmatis. Ita Reginaldus *lib.* 9. *n.* 159. Anton. de Souſa *diſp.* 18. *n.* 4. & alii.

Decimò illum eſſe ſchiſmaticum, qui contempto Sum. Pontifice, facit, aut facere intendit Synodos generales, aut qui gerit ſe ut Papam, & caput Eccleſiæ, cùm non ſit canonicè electus, hoc enim pacto ſubtrahit ſe à ſubjectione Summi Pontificis: ſicut enim reus eſt damni, qui damni cauſam dat, aut qui facit opus, ex quo damnum facilè ſequi poteſt; ita reus eſt ſchiſmatis, qui facit aliquid ex quo ſequitur diviſio, & ſeparatio ab univerſali Eccleſia, vel à capite. Ita Caietan. *verb ſchiſma* Valent. *loc. cit.* Sanch. *n.* 5. Bannez 2. 2. *q* 39. *a.* 1. *dub.* 1. *ad tertium argumentum*, Duard. *loco cit. n.* 7. Reginaldus *lib.* 9. *n.* 159. Ugolin. *loco cit.* § 2. *n* 1. Suar. *de cenſuris. diſp* 21. *ſect.* 2. *n.* 13. Alterius *c* 9 *cit col.* 3. *verſ. ſecundò.* Antonius de Souſa *diſp.* 18. *n.* 4.

Undecimò illum eſſe ſchiſmaticum, qui ſpirituales actiones facit, ut jejunium, eleemoſynam, orationem, intendens illas facere, non ut eſt pars Eccleſiæ Catholicæ, ſed ut ſejunctus ab Eccleſia, ac ſi ipſe quoddam totum ab Eccleſia ſegregatum conſtitueret; ſic enim recedit ab univerſali Eccleſia, conſequenter etiam à capite,

Digitized by Google

eum membra, & caput ſint inter ſe connexa. Ita Valentia *loc. cit.* poſt primam propoſitionem, Sanchez *loc. cit. n.* 2. & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Schiſma eſt peccatum mortale ex ſuo genere.

4 SChiſma eſt peccatum mortale graviſſimum ex ſuo genere, Ratio eſt, tum quia adverſatur charitati, cujus proprium eſt unire & conciliare; tum quia graviſſimis pœnis punitur, ut patebit ex dicendis in ſequenti propoſitione. Ita Valentia 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 13 *punct.* 1 *propoſit.* 2. & *punct.* 2. *in princip.* Sanchez *loc. cit.* Reginald. *lib.* 17. *n.* 113. & alii communiter.

Dixi, *ex ſuo genere*, ut innuerem ob indeliberationem, & imperfectam inadvertentiam fieri poſſe veniale, ut patet ex regulis generalibus traditis *in tr. de peccatis*. Utrùm verò ſchiſma ſit peccatum gravius hæreſi, videri poteſt apud S. Thomam 2. 2. *q.* 39. *a.* 2. apud Valentiam *punct.* 2. & apud alios commentatores S. Thomæ.

5 Schiſma non poteſt eſſe peccatum veniale ex parvitate materiæ.

5 Sed modò dubium eſt primò utrum ſchiſma fieri poſſit peccatum veniale ex parvitate materiæ.

Reſpondeo negativè, ut patet à ſimili, in hæreſi, aut blaſphemia nam ſchiſma conſiſtit formaliter in diviſione, & rebellione ab unitate univerſalis Eccleſiæ aut capitis; rebellio autem, & diviſio ab hujuſmodi unitate, in quavis materia reperiatur, graviſſimam continet inordinationem. Ita Valentia *loc cit punct.* 2. *in principio.* Sanchez *loc. cit.* Cajetanus, & alii apud Valentiam.

6 Utrùm ſchiſma unam tantummodo malitiam habeat.

6 Dubium eſt ſecundò, utrum ſchiſma unam tantummodo malitiam habeat.

Reſpondeo per ſe, & ex ſuo genere, continere malitiam contra charitatem, ſi præcisè ſpectetur ſchiſma, quatenus dicit ſeparationem à capite, vel ab univerſali Eccleſia ſine errore intellectus, aut ſine contemptu ſpeciali; nam addito ſpeciali contemptu, aut errore intellectus, continet malitiam ſpecialis inobedientiæ, aut hæreſis. Fieri tamen poteſt, ut aliquis renuat ſubjici Sum. Pontifici, aut Eccleſiæ, etiamſi credat Sum. Pontificem eſſe verum Chriſti Vicarium in terris & fidem interiùs præſtet omnibus fidei articulis, qui ab Eccleſia credendi proponuntur; conſequenter fieri poteſt, ut ſchiſma reperiatur ſine hæreſi, quamvis hæreſis eſſe nequeat ſine ſchiſmate, omnis enim hæreticus recedit ab univerſali Eccleſia, quatenus renuit omnibus & univerſis fidei articulis ab ea propoſitis aſſenſum præbere. Ita Reginald. *lib.* 19. *n.* 111. & *lib.* 9. *n.* 138. Sayr. *loc. cit. n.* 2. Turrian. 2. 2. *q.* 39 *art.* 2 *dub. unico* Petro de Lorca 2. 2. *q.* 89. *a.* 4. *diſp.* 48. *n.* 7. Alterius *l. cit.* Duar. *lib.* 2. *q.* 56. *n.* 4. & alii communiter, teſte Sanchez *loco cit. n.* 8. cum S. Thoma 2. 2. *q* 39. *n.* 1. *ad tertium.*

7 Quis poſſit ſchiſmaticum abſolvere.

7 Hinc colligimus, habentes facultatem abſolvendi à caſibus Bullæ Cœnæ, poſſe ſchiſmaticum abſolvere; tum quia hoc proprium eſt excommunicationis contractæ ob hæreſim, ut auferri nequeat abſque ſpeciali expreſſione, juxta Suarez, & alios quos retuli *de cenſ. diſp.* 2. *q.* 8 *punct.* 1. *ſub fin.* quibus adhæret Sanchez, *loco ibi allegato.* & *in Decalogo, lib.* 2. *c* 16. *n.* 178. non requiritur ergo ſpecialis expreſſio ſchiſmatis in facultate abſolvendi, tum quia facultas generalis generaliter explicanda eſt.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Quibus pœnis ſchiſmaticus afficiatur.

8 SChiſmaticus multis pœnis afficitur. Prima eſt pœna privationis Eccleſiaſticæ poteſtatis, *cap. didicimus.* ſtatim citando. Ut hoc clarius intelligatur, advertendum eſt duplicem eſſe poteſtatem, unam ordinis, alteram juriſdictionis. Poteſtas ordinis fundatur in charactere, quem in anima indelebiliter & inſeparabiliter impreſſum conſtat ex dictis *de pœnitentia*, & *de Sacramento Ordinis*, conſequenter dicendum eſt, ſchiſmaticum non privari poteſtate Ordinis, etiamſi denuntiatus ſit excommunicatus. Ita S Thomas 2. 2. *q* 39 *a.* 3. Banes *ibid.* Duard. *n.* 14. Suarez *de cenſuris. diſp* 23 *ſect* 3. *n.* 4. Azorius 1. *p. lib.* 8. *c* 10. *punct* 9. & alii quamvis plures, quos citat, & ſequitur Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1 *q.* 15 *punct.* 3. *initio*, omiſſis iis, quos in ſimili retuli *de Sacramentis, locis citatis*, & *de cenſuris*, *diſp.* 1. *q.* 2 *punct.* 1. § 4. *n.* 5. Poteſtas vero juriſdictionis, qualis eſt facultas abſolvendi, excommunicandi, indulgentias concedendi, beneficia conferendi, &c. confertur ab Eccleſia, & hac poteſtate carent ſchiſmatici in pœnam tanti delicti *c didicimus.* 24. *q* 1. ubi dicitur *didicimus omnes hæreticos*, & *ſchiſmaticos nihil habere poteſtatis*, & *juris.* Ratio eſt, quia cum ſchiſmatici voluntariè ſe ſeparavam ab Eccleſia, & ab ipſius capite, par non eſt, ut fruantur fructu juriſdictionis, qui ab Eccleſia, & ab ipſius capite in Eccleſiæ membra derivat.

Ex quo ſequitur invalidam eſſe ſacramentalem abſolutionem collatam à ſchiſmatico, ſaltem poſtquam nominatim denunciatus fuerit ſchiſmaticus; nam abſolutio collata ſine juriſdictione non ſubſiſtit.

9 An ſchiſmatici ſtatim priventur juriſdictione.

9 Dixi, *ſaltem poſtquam nominatim denunciatus fuerit ſchiſmaticus*, nam dubium eſt inter DD an ſchiſmaticus careat juriſdictione, antequam nominatim denunciatus fuerit ſchiſmaticus. Azor. enim *loc. cit. q.* 9. *ad fin.* cui adhærere videntur Valent. *loc. cit. verſ. tertia ſententia*, & alii, putant ſchiſmaticos, quatenus tales ſunt, juriſdictione carere; quamvis nondum denunciati fuerint; nam ſunt extra Eccleſiam, ut pote rebelles Eccleſiæ, nolentes ſe ipſos Eccleſiæ, aut ipſius capiti ſubjicere. Alii verò probabilius putant non carere juriſdictione, niſi poſtquam denunciati fuerint, nam in Concilio Conſtantienſi, cujus conſtitutionem refert Tolet. *lib* 1 *c.* 13 *n* 2. Sotus *in* 5 *diſt.* 22. *q.* 1. *n.* 4. & noviſſimè Coriolanus *in compendio Conciliorum*, *in Concilio Conſtantienſi ſub finem*, colligi videtur nullum eſſe vitandum ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ, niſi notorius ſit clerici percuſſor, aut niſi nominatim denunciatus reus perpetrati delicti, cui adjuncta eſt communionis privatio. Ita Duard *in comm. Bullæ lib.* 2. *c.* 56. *n.* 23. *ad fin.* & alii, quos tacito nomine refert Azor *l. cit.* Alter. *cap* 9 *col.* 5. *verſic quæres tamen qua.* Ideo ſentire videntur quamplures DD. apud Valent *loco cit. verſ hanc primam ſententiam.* Vide quæ in ſimili dixi *de cenſuris, diſp* 2. *q.* 5. *punct.* 2. *ſub finem.*

An verò valida ſit abſolutio, aut alius actus pertinens ad juriſdictionem factus ab eo, quem populus communi errore, aut titulo colorato ſchiſmaticum eſſe ignorabat, patet ex dictis *de cenſuris diſput.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. § 4. & ex dictis *de matrimonio*, *q* 2. *punct.* 8. & præter Doctores ibi citatos idem nobiſcum tradit Valentia *loco cit. punct* 3. *verſic.* & *videantur.*

10 Secunda eſt pœna excommunicationis, quam ſchiſmaticus ipſo facto incurrit, ut patet ex Bulla Cœnæ hic *excomm.* 1 *ſub fin.* quamvis aliàs in dubium verteretur, an omnes ſchiſmatici excommunicationis pœnæ ipſo facto ſubjicerentur. 10 Schiſmaticus ligatur excommunicatione, & quando.

Ex quo ſequitur eos, qui nolunt ſubjici Eccleſiæ, aut recedunt ab obedientia Papæ ut Papa eſt, ligari vinculo excommunicationis, nam hic *in Bulla Cœnæ, excomm.* 1. *ad finem*, dicitur *excommunicamus*, & *anathematizamus ſchiſmaticos*, & *eos, qui ſe à noſtra*, & *Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt*, *vel recedunt.*

Obſerva tamen primò eum, qui non obtemperat præcepto Papæ, eo quòd illius præcepti obſervantia ſibi commoda non ſit, aut quia perſonam Summi Pontificis pravo animi affectu proſequitur, non ſubjacere excommunicationi, modo non intendat ſe ab illius obedientia ſubtrahere, ut Papa eſt, hic enim non eſt propriè ſchiſmaticus, nec dicitur formaliter recedere ab obedientia Papæ Ita Ugolin *loc. cit. n.* 9. Tolet *lib.* 4. *c* 21 *ad fin.* Azor. *loc. cit. quæſt.* 5. Sanch. *loc. cit num.* 12. Suar. *tom.* 5. *de cenſuris. diſp.* 2. *ſect.* 2. *n.* 12. Turrian. *tom. de hæreſi. q.* 184. *n.* 29. Alter *loc. cit. col.* 5. Duard. *n.* 19. ubi etiam agunt an ſchiſmatici priventur privilegio fori, contra Antonium de Souſa *diſp.* 18. *n.* 5.

Dices, Sum. Pontifex in Bulla Cœnæ non ſolùm excommunicat ſchiſmaticos, verum etiam eos, qui recedunt ab obedientia Sum. Pontificis, ergo ne dicamus Summum Pontificem ſuperfluè locutum fuiſſe (cum recedentes ab obedientia Papæ, ut Papa eſt, nomine ſchiſmaticorum comprehendantur) dicendum eſt, non ſolùm recedentes formaliter ab obedientia Papæ, ligari excommunicatione, verùm etiam alios quoſcumque, qui præceptis renuunt quovis prætextu obedire: alioquin fruſtra adderentur illa verba, & *eos qui ſe à noſtra, vel ſummi Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt.*

Reſpondetur illa verba non ſuperfluè apponi, ſed majoris perſpicuitatis gratiâ & ad majorem terrorem incutiendum, ut homines retrahantur a peccato ſchiſmatis, quod ut plurimum contingit per receſſum ab obedientia Papæ. Ita Ugolin. & Sanch. *loc. cit.* Alterius *in explicatione Bullæ, c.* 9. *verſic. dubium occurrit.* Leonard. Duard. *in expoſitione Bullæ, lib* 2. *q.* 56 *n* 16.

Obſerva ſecundò eum, qui ſolùm recedit ab obedientia alicujus particularis Epiſcopi, non ſubjacere huic excommunicationi, ut patet ex dictis in præcedentibus, ex quibus etiam patet, quid ſentiendum ſit in nonnullis.

Obſerva tertiò ſchiſmaticum, qui ſolo animo intendit ſe ſubtrahere ab obedientia Papæ non affici hac excommunicatione: nam ad incurrendam excommunicationem non ſufficit actus internus. Secus dicendum eſt de eo, qui ſchiſma factis, aut verbis, aut alio ſigno externo manifeſtat. Ita Sayrus *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 21 *ad fin.* Sanch. *l. cit. n.* 15. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 10 *ſub fin* Duard. *n.* 17. ſchiſma enim ſatis conſummatur in externo opere. Ideo ligatur hac cenſura qui facto exteriori indicat ſe recedere ab obedientia Papæ, quamvis in mente non intendat recedere; nam delictum ſchiſmatis conſiſtit in ſubtractione ab obedientia Papæ, ſubtractio autẽ contingere poteſt non ſolum cum actu interno ſe ſubtrahẽdi, verum etiã cum ſolo externo opere, ut conſtat ex illationibus ſuperius allatis.

Hinc patet primo, eos ligari hac cenſura, qui in Anglia externæ obedientiæ ſigna exhibent erga Regem, quibus indicare præſumuntur, ipſum eſſe Chriſti Vicarium in ſpiritualibus, qualem ipſe ſe jactat, etiamſi interiùs in mente ſentiant ipſum non eſſe Chriſti Vicarium; nam facto, & opere externo, ſeu indirectè recedunt à vero Eccleſiæ capite. Ita Sanchez *loc cit n.* 14. Duard. *loc. cit n.* 8. Suar. *de cenſuris*, *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 13. Alter. *c.* 9. *col.* 6. *verſ. idem explicat.* & alii.

Secundò patet differentia inter excommunicationem, quæ ob hæreſim contrahitur, & inter excommunicationem, quæ ob delictum ſchiſmatis incurritur. nam excommunicatio ob hæreſim non contrahitur, niſi adſit error in mente, (nullus enim eſt hæreticus, niſi aliquid in mente ſentiat contra fidem;) excommunicatio verò ob ſchiſma contrahitur ſolo exteriori opere, ſchiſma enim ſufficienter in ſua ſpecie compleſur per exteriorem actum; etiamſi non adſit intentio ſubtrahendi ſe ab obedientia Papæ, & ſchiſma ſufficienter committitur; non ſolùm directa intentione ſubtrahendi ſe ab obedientia Papæ,

verum

verùm etiam indirecta, qua quis opere externo ita ſe gerit, ac ſi Papæ ſubjectus non eſſet. Ita Sanch. Suar. Duard. & alii *loc. cit.* quibus adde Anton. de Souſa. *hic in Bulla Cœnæ diſp.* 19. n. 8

Obſerva quartò, has cenſura non ligari fautores, receptatores, aut defenſores ſchiſmaticorum: nam in odioſis non eſt facienda extenſio ultra verborum proprietatem, & ſignificationem. in Bulla autem Cœnæ non ſignificatur hac cenſura ligari fautores, & receptatores, ſicut exprimuntur fautores, & receptatores hæreticorum. Ita Suar *loc. cit. n.* 14. Sanch. *loc. cit* n. 16. Altes. *in expoſitione Bullæ, c. 9. ad fin. verſ. ſecundò*, Anton. de Souſa *diſp.* 19. *n.* 6 Duard. *loc. cit. n.* 8 & alii, quos in ſimile retuli *de cenſuris*; ligantur tamen excommunicatione contenta in conſtitutione Pauli V. quæ incipit; *Cùm ex Apoſtolatus officio*, ubi etiam habentur aliæ pœnæ, hæc tamen excommunicatio Pauli IV. jure communi non eſt reſervata, conſequenter ejus abſolutio conferri poteſt a quolibet approbato Confeſſario; niſi alicubi extet peculiaris prohibitio, qualem Mediolani extare docui *de cenſuris, diſp.* 1. *q.* 3.

An verò participans, ſeu favorem præſtans, ſchiſmatico denunciato excommunicato incurrat excommunicationem, latam contra participantes in crimine criminoſo, patet *cap. nuper de ſententia excommunicationis*, & ex regulis generalibus alibi traditis; ubi oſtenſum eſt incurrere, modo participet in crimine cum excommunicato vitando poſt Extravag. *ad evitanda*.

11 Schiſmaticus incurrit pœnam inhabilitatis ad beneficia.

11 Tertia pœna eſt inhabilitas ad beneficia in futurum conſequenda, *cap. quia diligentia de electione*; & hoc procedit, etiamſi ſchiſmaticus pœnitentiam delicti egerit; pœnitentia enim non tollit inhabilitatem; *cap. quia diligentia cit.* eam tamen tollit diſpenſatio Summi Pontificis, ſicut enim Summi Pontificis auctoritate inducitur, ita etiam ejuſdem facultate aufertur.

Addo eam poſſe per Epiſcopum auferri, quamdiu delictum eſt occultum, juxta Concil. Trident. diſpoſitionem. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Ubi decernitur Epiſcopum poſſe in quibuſcumque caſibus occultis, etiam Papæ reſervatis, abſolvere quoſcumque delinquentes. Ita Sanch *loco cit. n.* 18. Idem innuit Henriquez *lib. 1. cap.* 56 *n.* 1. *in Gloſſ. littera F.* dum aſſerit, quamlibet inhabilitatem ad beneficia in delicto occulto provenientem, poſſe per Epiſcopum auferri. Videnda ſunt, quæ in ſimili dixi de abſolutione cenſurarum, & diſpenſatione irregularitatis.

12 Schiſmaticus non incurrit ipſo facto privationem beneficiorum prius adeptorum præciſo alio delicto.

12 Sed modò dubium eſt, primò, utrùm ob ſchiſma non ſolùm incurratur inhabilitas ad beneficia in futurum conſequenda, verum etiam inducatur ipſo facto privatio beneficiorum, quæ ſchiſmaticus ante ſchiſma poſſidebat.

Reſpondetur negativè, ſi loquamus de ſolo ſchiſmate non habente annexum hæreſis crimen. Ratio eſt, quia non eſt imponenda pœna, niſi jure habeatur. Nec obſtat *cap. quia diligentia*, cum non loquatur de beneficiis adeptis, ſed de adipiſcendis. Ita Sanch. *loc. cit. n.* 19. contra Rebuff. *in praxi beneficiorum, tit. de modis amittendi beneficia, n.* 59. & alios.

Dixi, *ſi loquantur de ſolo ſchiſmate, non habente annexum hæreſis crimen*, nam quid ſentiendum ſit de crimine hæreſis, ſatis conſtat ex dictis *de beneficiis*, & ex dictis *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. § 2. *quæſ.* 1. ubi etiam oſtendi, an qui privationem beneficii contraxit, teneatur ſe propriis ſponte beneficio abdicare, non expectata ſententia criminis declaratoria.

Obſerva tamen, quòd licèt ſchiſma reperiri poſſit ſine hæreſi, ut plurimum tamen adjunctam habet hæreſim, propterea ſchiſmatici incurrunt ſuſpicionem hæreſis, conſequenter debet abjurare ſchiſma; ut docet Pegna & alii, quos citat, & ſequitur Duardus *hic lib. 2. q.* 56. *n.* 12. *in expoſitione Bullæ Cœnæ*.

13 Schiſmaticus non incurrit irregularitatem, quamdiu delictum non ſit notorium.

13 Secundùm dubium eſt, utrùm ſchiſmaticus non ſolùm incurrat inhabilitatem ad beneficia, verùm etiam irregularitatem.

Reſpondetur negativè, modò crimen non ſit notorium. Ratio eſt, quia non eſt ponenda irregularitas, niſi in jure expreſſa habeatur; in jure autem nulla habetur irregularitas contra ſchiſmaticos. Ita Suar. *tom. 5 de cenſuris, diſp.* 4. *ſect.* 3. *n* 7. Sanch. *loc. cit. n.* 40. Sayrus *de cenſuris, lib. 7. c. 12. n.* 16. contra Majolum *de irregularitate, lib. 5. c. 46. n.* 4 Azor. *loc. cit. quæſ.* 8. Duard. *lib.* 20. *p.* 65. 11. & alios apud præcitatos DD.

Dixi, *modò delictum non ſit notorium*; nam commune eſt omnibus criminibus notoriis depoſitione dignis, ut irregularitatem pariant, donec infamis per pœnitentiam abſolvatur, ut docui, *de irregularitate diſp. 7. q. 3. punct.* 2. cum Navar. & aliis, quibus adhæret Sanchez *loc. cit.* n. 20.

14 Quam pœnam incurrat ſuſcipiens Ordines vel beneficia à ſchiſmatico.

14 Tertiò dubium eſt, quam pœnam incurrant, qui ordines, vel beneficia à ſchiſmaticis ſuſcipiunt.

Reſpondetur primò, ſuſcipientem Ordines incurrere ſuſpenſionem ab uſu Ordinum à ſchiſmaticis ſuſceptorum *c.* 1. *de ſchiſmatic.* ubi irritantur collationes Ordinum, non quia collatio Ordinum, quoad ſubſtantiam, non teneat; ſed irritantur quoad uſum, quatenus ſcienter recipiens Ordinem à ſchiſmatico impeditur ne illos exerceat. Ita Duard. *n.* 16. Lorca, *loc. cit. n.* 16. Suar. *de cenſur. diſp.* 23 *ſect.* 5 *n.* 4. Sanch. *loc. cit.* 20. & alii.

Reſp. ſecundò, ſuſcipientem beneficium, vel dignitatem à ſchiſmatico privandum eſſe beneficio, vel dignitate Eccleſiaſtica. *c.* 1. *de ſchiſmatic.* Vide Suar. & Sanch. *loc. cit.* An verò hæc procedant, quandiu ſchiſmaticus non eſt denunciatus; patet ex dictis n. 8.

Hic agendum eſſet de abſolutione excommunicationis, ob ſchiſma, aut ob alias cauſas in hoc canone expreſſas, contractæ

ſed de his aptior locus erit ad finem Bullæ: præterquam quòd *in tract. de cenſuris in genere, de Sacramentis*, & ſuprà *punct.* 2. & alibi de hac re ſufficienter actum eſſe videtur.

QUÆSTIO III.

De ſecunda excommunicatione, quæ in appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium fertur, his verbis.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos, cujuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint. Univerſitates verò, Collegia, & Capitula, quocunque nomine nuncupentur, interdicimus ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris, ac Romanorum Pontificum pro tempore exiſtentium, ad univerſale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit.

IN hac quæſtione duo principaliter explicabo.

Primò quid ſit appellatio, & cur vetita ſit in hac Bulla.

Secundò, quam pœnam incurrant appellantes, ad illam cooperantes: ſeu quinam ligentur cenſura hujus canonis.

PUNCTUM I.

Quid ſit appellatio, & qua de cauſa hîc prohibeatur.

1 *Quid ſit appellatio.*

2 *Cur appellatio ab ordinationibus Papæ vetita ſit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 APpellatio eſt de minori judice ad majorem provocatio. Ita Gloſſ. *in cap. non putamus, de conſuet. lib. 6.* & alii communiter *cit. de appellat.* Plura de appellatione, & conditionibus ad eam requiſitis, explicavi *de cenſuris in genere*, quæ ibi videri poſſunt ſi lubet. 1 Quid ſit appellatio.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 APpellatio à mandatis, vel ordinationibus Sum. Pontif. prohibetur ob injuriam, quæ Sedi Apoſtolicæ per hujuſmodi appellationem irrogatur; cùm enim appellatio fiat a minori judice ad majorem; appellans ab ordinationibus, vel mandatis Papæ ad futurum Concilium, inducere videtur ſchiſma, & rebellionem in Eccleſia. Ob id Julius II. *in extravag. ſuſcepti regiminis*, hujuſmodi appellantes jubet, tanquam ſchiſmaticos, & malè de fide ſentientes haberi; indicat enim Concilium generale auctoritatem habere ſupra Papam, quod eſt falſum; cum omnia Concilia Romanæ Eccleſiæ auctoritate facta ſint, & ab ea robur accipiant, ut dicitur *in cap. ſignificaſti de elect.* Ita communiter Doctores. 2 Cur appellatio ab ordinationibus Papæ vetita ſit.

PUNCTUM II.

Quam pœnam incurrant appellantes ab ordinationibus Papæ.

1 *Omnes appellantes ab ordinationibus ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium, vel præſtantes auxilium, vel favorem, ligantur excommunicatione.*

2 *Appellantes ab ordinationibus Epiſcoporum non ligantur excommunicatione.*

3 *Non ſolùm appellantes ab ordinationibus Papæ, ut Papa eſt, verùm etiam, ut princeps temporalis excommunicatione ligantur.*

4 *Appellans ad futurum Papam vel ad Concilium generale præſens, non ligantur excommunicatione Bullæ.*

5 *Appellans ad Concilium Provinciale, vel Synodale, non ligatur hac cenſura.*

6 *Appellans à Concilio Cardinalium ad futurum Pontificem, non ligatur hac cenſura.*

7 *Non ſolum appellans, verùm etiam auxilium, vel favorem præſtans excommunicatur.*

8 *Appellatio principaliter prohibetur, auxilium & favor accesſoriè.*

9 *Conſulentes appellationem non ligantur excommunicatione Bullæ, ſed excommunicatione Julii II. à qua poteſt abſolutio conferri virtute privilegiorum.*

10 *Appellans ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium ligatur excommunicatione, etiamſi appellat ab ordinationibus injuſtis ſecus ſi contradicat executioni ſententia.*

Digitized by Google

11 *Capitula, & univerſitas appellantes ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium, ſubjiciuntur interdicto perſonali, & hoc verum eſt etiamſi Capitulum ipſum non appellet, ſed appellanti favorem, vel auxilium præſtet.*

12 *Si Epiſcopus ſit unus de Capitulo, & in appellatione à Papa ad Concilium concurrat, tanquam unus de Capitulo non incurrit interdictum; ſi verò concurrat tanquam particularis perſona, excommunicationem incurrit.*

13 *Præſtans auxilium vel favorem ad reſiſtendum præceptis, poſt interpoſitam appellationem, non ligatur excommunicatione. Idem dic de ratum habente.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Omnes appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium, vel præſtantes auxilium, vel favorem, ligantur excommunicatione.

1 Omnes, & ſinguli, cujuſcunque gradus, & conditionis ſint appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis Papæ ad futurum Concilium generale, aut favorem, vel auxilium præſtantes, ligantur vinculo excommunicationis, quicunque illi ſint, modò non ſint Univerſitatis, Capitula, vel Collegia; hæc enim ligantur interdicto. Hæc propoſitio potius explicatione indiget, quàm probatione, cum expreſſè habeatur in præcitatis Bullæ verbis.

Dixi, *omnes & ſinguli*, ut adverterem hanc pœnam ad quoſlibet in hac re delinquentes extendi, ut patet tum ex regulis generalibus q. 1. allatis, tum ex præcitatis Bullæ verbis.

2 Appellantes ab ordinationibus Epiſcoporum non ligantur excommunicatione.

2 Dixi, *ab ordinationibus Summi Pontificis*, ad diſtinctionem eorum, qui ab ordinationibus Epiſcoporum, aut aliorum appellant ad alios Epiſcopos: iſti enim non dicuntur appellare ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium generale, ut dicitur in Bulla.

Dixi, *ab ordinationibus ſeu mandatis*, ut indicarem comprehendi non ſolùm appellantes à ſententiis particularibus, verùm etiam ab aliis generalibus quibuſcunque admonitionibus, cenſuris pœnis; quia hæ omnes nomine ordinationum veniunt. Ita Avterius *in expoſit. hujus canon. q. 5.* Duard. *lib. 2. in canon. 1. q. 7. n. 6.* Ugolinus *ibid. verſ. quintò.*

3 Non ſolum appellantes ab ordinationibus Papæ ut Papa eſt, verum etiam ut Princeps temporalis, excommunicatione ligantur.

3 Rogabis, utrum hac cenſura ligentur ii ſolùm, qui ab ordinationibus Summi Pontificis, qua Summus Pontifex eſt, appellant, an etiam qui appellant ab ipſius ordinationibus, vel mandatis juriſdictionem ipſius temporalem, ſeu qua Princeps temporalis eſt, concernentibus.

Reginald. *lib. 9. diſp. 163. verſ. notandum tertiò*, putat eos ſolùm hac cenſura ligari, qui appellant à ſententiis Papæ in cauſis ſpiritualibus, aut in iis quæ ſunt ſpiritualibus annexa; quia iſtæ ſolæ pertinent ad Papam, ut Papa. Secus dicendum putat de cauſis temporalibus. Opinio Reginaldi his rationibus probari poteſt tum quia verba formaliter accipienda ſunt; illa autem verba canonis, *Noſtri ac Romanorum Pontificum*, &c. juxta formalem ſignificationem intelligi non poſſunt niſi Papa, ut Romanus Pontifex eſt, tum quia hæc cenſura impoſita eſt ad vitandum ſchiſma, & rebellionem in Eccleſia per appellationem ad futurum Concilium, cùm per hujuſmodi appellationem ſignificetur Summum Pontificem non habere ſupremam in Eccleſia poteſtatem, ſed ipſum eſſe Concilio generali inferiorem, cum autem per appellationem in temporalibus non ſit periculum hujuſmodi ſchiſmatis, & rebellionis (non enim implicat Summ. Pontificem in temporalibus ſubjici Principi temporali; cum terras donatione acceperit à Principibus ſecularibus, qui potuiſſent eas ſub hac conditione donare, ſibique jus in hac parte reſervare;) ſequitur appellantes in cauſis temporalibus ab ordinationibus Papæ, non ligari his pœnis: præſertim cùm in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda ſit. Propter has rationes, quæ mihi ea tempore occurrunt, non exiſtimo probabilem Reginaldi opinionem.

Nihilominus probabilius arbitror appellantem ab ordinationibus, ſeu mandatis Sum. Pontificis, etiam in cauſis temporalibus, ad Concilium generale, ligari hac cenſura. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex abſolutè excommunicat appellantes à ſuis ordinationibus, ſeu mandatis his *ab ordinationibus, ſeu mandatis noſtris*, ubi autem jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *l. 1. § generaliter. de leg. praſt.* & *l. de pretio, ff. d. pud. in rem act.* tum quia, ſicut Summ. Pontifex excommunicat piratas in mari Pontificio diſcurrentes, quod ad ſummum Pontificem, ut Princeps temporalis, pertinet, ita non repugnat Summum Pontificem excommunicaſſe appellantes ab ordinationibus, ſeu mandatis ab ipſo factis, ut Princeps temporalis eſt. Ita ſentire videntur communiter DD. dum abſolutè, & ſine diſtinctione loquuntur.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, verba accipi debere juxta univerſalem, & abſolutam ſignificationem, quam præ ſe ferunt.

Ad ſecundam reſpondeo primò cauſam finalem adæquatam præfatæ diſpoſitionis eſſe ut evitetur injuria auctoritatis Pontificiæ, inadæquatam verò, ſeu præcipuam ut vitetur rebellio, & ſchiſma in Eccleſia: quamvis ergo per appellationem in cauſis temporalibus non ſubeſſet cauſa ſchiſmatis, tamen ſubeſſet periculum injuriæ, cum à ſupremo Principe non detur ad alium appellatio.

Neque obſtat quòd Summus Pontifex terras ſibi ſubditas donatione à principibus ſecularibus acceperit; nam re ipſa ſimpliciter accepit; & abſolutè eſt Dominus & ſupremus Princeps; illique fit injuria per appellationem ad alium.

Reſp. ſecundò circa legis intelligentiam ſtandum eſſe verbis legis abſolutè prolatis, & juxta propriam ſignificationem acceptis.

4 Appellans ad futurum Papam, vel ad Concilium generale præſens non ligatur excommunicatione Bullæ.

4 Dixi in propoſitione *ad futurum Concilium*; nam ſi quis appellaret ad futurum Papam, vel ad Concilium generale præſens, excuſari poſſet ab hac cenſura, quia in pœnis, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, *cap. odia de reg. jur. in 6.* Bulla autem, juxta propriam verborum ſignificationem, intelligitur de appellantibus ad futurum Concilium, non verò ad præſens, vel ad Papam ſucceſſorem: quamvis etiam appellans ad Concilium generale præſens injuriam Sedi Apoſtolicæ faciat, non tamen excommunicationis pœna ligatur, ut patet ex ratione proximè allata. Ita Sayr. *lib. 3. c. 6. num. 4.* Reginal. n. 163. Filliuc. n. 36. Duard. *q. 7. n. 10.* contra Gambarupiam hic c. 2. n. 12.

5 Appellans ad Concilium Provinciale, vel Synodale, non ligatur hac cenſura.

5 Dixi, *ad Concilium generale*, ut excluderem appellantes ad Concilium Synodale, vel provinciale; de his non loquitur Bulla, & in pœnis benigna, & ſtricta interpretatio facienda eſt. Ita DD. cit.

6 Appellans à Collegio Cardinalium ad futurum Pontificem, non ligatur hac cenſura.

6 A fortiori non ligantur appellantes à Collegio Cardinalium ad futurum Summum Pontificem, vel à Concilio ad Summum Pontificem. Secus ſi à Concilio, cui Papa intereſſet, appellatur ad aliud Concilium generale; tunc enim diceretur appellare ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium.

7 Non ſolum appellans, verum etiam auxilium, vel favorem præſtans excommunicatur.

7 Dixi, *aut favorem auxilium præſtans*, quia non ſolum appellantes, verum etiam favorem, vel auxilium quovis pacto præſtantes (modò favor, & auxilium influant ad appellandum) pœnam excommunicationis incurrunt, ut in Bulla dicitur.

8 Appellatio principaliter prohibetur, auxilium & favor ex conſequenti.

8 Obſerva tamen contra Duard. *q. 6.* hanc eſſe differentiam inter appellationem & auxilium, vel favorem, quod appellatio principaliter prohibetur, auxilium verò & favor acceſſoriè, ut clarè conſtat, tum ex illis verbis, *quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit*, tum ex re ipſa, cum favor, & auxilium interdicatur ſolum ratione appellationis, conſequenter præſtans auxilium vel favorem, non ligatur excommunicatione, nondum ſecuta appellatione, nam ad incurrendam cenſuram neceſſarius eſt effectus, ſeu actio principaliter publica, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere, diſp. 1. q. 1. punct. 3.* Ita Suar. *num. 16.* Duard. *lib. 2. in can. 1. q. 3.* licet oppoſitum ſentiat in caſu allato Navarr. *c. 27. n. 58.* Sayrus *loc. cit. n. 6.* Filliuc. n. 36. Sebaſtianus Medices *in ſumm. peccat. Capit. tit. 9. q. 78. n. 13.* Ugolin. *in expoſit. hujus can. ad finem, pag. mihi* 114.

Ex dictis ſequitur Advocatos, tabelliones, teſtes, aliòſque favorem, vel auxilium præſtantes ad appellandum, in hanc cenſuram incurrere, ſecuta appellatione. Ita Ugolin. *loco cit. ſub finem, pag. mihi* 115. Duard. & alii Doctores.

9 Conſulentes appellationem non ligantur excommunicatione Julii II. à qua poteſt abſolvi confeſſarius virtute privilegiorum.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrum conſulentes appellationem incurrant excommunicationem.

Reſp. non incurrere excommunicationem hujus canonis, tum quia in hoc canone non exprimuntur conſulentes, & Summus Pontifex dum excommunicationem ad conſulentes extendi cupit, illos exprimit, ut patet in reliquis caſibus: tum quia ſi conſulentes exprimuntur, maximè illis verbis, *quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit*, cum autem conſilium præciſè ſumptum diſtinguatur ab auxilio, & favore (favor enim, & auxilium, propriè loquendo, ſunt actiones externæ, quibus alter juvatur ad aliquid faciendum; conſilium verò eſt opus ſpirituale, & ab intrinſeco dirigens intellectum) ſequitur conſulentes illis verbis non comprehendi. Ita Vivald. *loc. cit.* Sayr. *n. 6.* Reginald. *lib. 9. n. 163.* Ugolin. *expoſitione hujus canonis ſub finem verſ. excipiuntur tamen.* Filliuc. n. 3. Suar. *n. 17.* & alii Doctores contra Navar. *loc. cit.* Ugolin. *loc. cit. verſ. nec non eos*, & Gambarupiam hic *cap. 2. n. 10.* Verùm, licèt conſulens non ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ, ligatur tamen excommunicatione Papæ reſervata à Julio II. *in extravag. ſuſcepti regiminis* & Pio II. in Bulla, quæ incipit, *execrabilis*. anno 1459. Calendas Februarii, quamquam illius abſolutio confeſſarii poteſt virtute privilegiorum, virtute quorum non licet abſolvere à caſibus Bullæ, ut alibi oſtenſum eſt. Filliucius, Sayrus, Vivaldus *loc. cit.* Duardus *q. 7. n. 8.* Ugolinus *verſ. quoad tertium.*

10 Appellans ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium ligatur excommunicatione, etiamſi appellet ab ordinationibus injuſtis, ſecus ſi contradicat executioni iniquæ.

Hac eadem excommunicatione in extravag. Julii II. ligantur decernentes, deliberantes, vocem dantes, & approbantes aliorum dicta; ut ſi dicant poſſe, licere, aut debere appellare. Ita Doctores citati, qui ex præfata Extravag. obſervant, eum, qui conſulit hoc licere, ligari excommunicatione, etiamſi appellatio ſecuta non fuerit.

10 Secundò dubium eſt utrùm appellans ab ordinationibus Summi Pontificis ad futurum Concilium ligetur hac cenſura, etiamſi appellat ab ordinationibus injuſtis, aut factis ex ira, vel animi perturbatione.

Reſpondeo ligari, tum quia Bulla generaliter loquitur de appellantibus ab ordinationibus; tum, quia militat eadem ratio, ob quam Summus Pontifex hanc pœnam tulit; & quiſque debet potius privatum damnum pati, quam gravem Sedi Apoſtolicæ injuriam inferre. Ita Reginald. *n. 163. ad finem*, (quamquam hic aliquam excuſationem admittit, dum injuſtitia evidens eſt.) Filliuc. *n. 15.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 13.* Duard. *q. 7. num. 5.* Secus dicendum arbitror de eo, qui executioni ſententiæ contradicit: ut ſi quia injuſtè privatus ſit regno, & privationis executionem per vim impediat, hic enim non dicitur appellare ad futurum Concilium generale, ſed vim vi repellere. Ita Ugolin. *loco cit. q. 1. n. 6. pag. 121.* Duard. *q. 5. n. 18.* & alii.

11 Capitula & univerſitas appellantes ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium, ſubjiciuntur interdicto perſonali, & hoc verum eſt, etiamſi Capitulum ipſum non appellet, ſed appellanti favorem, vel auxilium præſtet.

11 Tertiò dubium eſt, quam pœnam incurrant Capitula, & Univerſitates contra canonem delinquentes.

Reſpon-

Reſpondeo ligari interdicto, ut patet ex verbis Bullæ, cùm enim Univerſitas non poſſit excommunicari, *cap. Romana de ſentent. excommunic in 6* poſſit autem interdici, meritò Summus Pontifex in Collegia, Univerſitates, & Capitula pœnam interdicti ipſo jure tulit; & hoc interdictum eſt perſonale, de quo plura Duard. *lib. 2. can. 2. q. 4. n. 6.* quæ hic ego prætermitto, cum ſufficienter ſuis locis explicanda ſint. Hoc interdicto ligantur Capitula, etiamſi non omnes, ſed tantummodo major pars concurrerit; nam factum à majore parte cenſetur factum à toto Capitulo, *cap. cùm inter Canonicos. in princip. de elect.* Ita Ugol. *§. verb. univerſitates.* Duard. *q. 7. n. 21.* & alii.

Addo cum Ugolino *loc. cit. num. 5* Duardo *loc. cit.* Capitulum hoc interdicto ligari, etiamſi ipſum Capitulum non appellet, ſed ſolùm præſtet favorem appellanti, quia una pars legis aliam declarat, & Summus Pontifex intendit non ſolum ligare appellantes, verùm etiam auxilium, vel favorem præſtantes.

12 Si Epiſcopus ſit unus de Capitulo & in appellatione à Papa ad Concilium concurrat tanquam unus de Capitulo non incurrit interdictum, ſi verò concurrat tanquam particularis perſona excommunicationem incurrit.

12 Rogabis, utrùm Cardinalis, vel Epiſcopus Canonicatum habens (fieri enim poteſt, ut Epiſcopus unus ſit ex Canonicis *cap. a collatione. de appell. in 6*) ſi concurrant cum Capitulo, tanquam unus de Capitulo, ad appellandum ab ordinationibus Summi Pontificis ad futurum Concilium, ligentur interdicto.

Reſpondeo negativè: quamvis enim interdicto Capitulo cenſentur interdicti Clerici, aliique Capitulum conſtituentes, non tamen interdictus eſt Epiſcopus qui ſit unus ex Canonicis illius Capituli. Ratio eſt, quia Epiſcopus, & alii majores Prælati non ligantur interdicto niſi ſpecialiter exprimuntur. *c. quia periculoſum de ſentent. excom. in 6.* In hoc autem canone ſermo eſt de interdicto, non exprimuntur Epiſcopi, ſed ſimpliciter Univerſitas, Capitula & Collegia. Ita Sayrus *l. 4. c. 12. n. 1. 4. & 5* Duard. *loc. cit. q. 4. n. 2. & ſeq.* Ugol. *tab. 1. c. 1. §. 6. 7. n. 12.* & alii apud præcitatos DD. omiſſis iis, quos ego ſuo loco retuli *in tr. de cenſ. in genere.* Hoc tamen intellige, modo Epiſcopus ad appellationem concurrat tanquam unus de Capitulo: nam ſi ſeorſim concurrat, tanquam particularis perſona, ligatur excommunicatione, ut ſi Epiſcopus concurrat dum Capitulum non eſt legitimè congregatum, ſeu quando multi ſeorſim concurrunt ad appellationem; tunc enim non concurrunt ut Capitulum, ſed ut ſingulares perſonæ, ſingulares autem perſonæ, quæcumque illæ ſint, appellantes, vel favorem, aut auxilium præſtantes ad appellandum, ligantur excommunicatione hujus Bullæ, ut ſuperius dictum eſt. Ita Duard. *l. cit. n. 5. & 28 & ſeqq.* Sayrus *l. cit. n. 8.* ubi ex communi DD. ſententia docet Epiſcopos ligari quidem excommunicatione lata à jure vel ab homine abſque ſpeciali Epiſcoporũ mentione, non verò Interdicto, vel ſuſpenſione, quod etiam ego *de legibus & cenſuris in genere*, pluribus allegatis DD. comprobavi.

13 Præſtans auxilium vel favorem ad reſiſtendum præceptis, poſt interpoſitam appellationem, non ligatur excommunicatione. Idem dico de ratum habente.

13 Quartò dubium eſt, utrùm præſtans favorem vel auxilium ad reſiſtendum præceptis poſt interpoſitam appellationem, ligetur pœnis hujus canonis.

Reſpondeo negativè, quia in Bulla ſermo eſt de appellantibus, vel dantibus auxilium, vel favorem ad appellandum, non verò de actionibus appellationem ſubſequentibus. Idem valet in ratihabitione, ſeu approbatione appellationis jam interpoſitæ. Ita Suarez *loc. cit. n. 26.* Duard. *q. 7. n. 38.* & alii.

QUÆSTIO IV.

De excommunicatione lata contra piratas, & eorum receptatores, ac fautores.

Excommunicatio contra piratas, & ipſorum fautores his verbis habetur. *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes piratas, curſarios, ac latrunculos maritimos diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario uſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores defenſores.*

Occaſione hujus cenſuræ duo principaliter explicanda ſunt.
Primum eſt quænam perſonæ ligentur hac pœna.
Secundum quæ actiones ſub excommunicatione prohibeantur.

PUNCTUM I.

Quænam perſonæ ligentur excommunicatione hujus canonis.

1 *Subjectum hujus cenſuræ ſunt piratæ, curſarii & latrunculi maritimi.*
2 *Quinam dicantur piratæ.*
3 *Qui causâ negotiationis navigant, ſed oblata opportunitate deprædantur, non ligantur excommunicatione.*
4 *Non ſunt excommunicati, qui indicto bello, etiam injuſtè, deprædantur.*
5 *Qui clam ſurripit, aut ſuborta rixa alium in mari occidit, non afficitur excommunicatione Bullæ.*
6 *Latro unde dictus ſit.*
7 *Recipiens aliquem in navim, ut invitum ducat & vita, vel rebus privet, excommunicationem incurrit.*
8 *Qui navigationem ſuſcipit causâ navigandi, & ſimul deprædandi, excommunicatus eſt etiamſi animum habeat agendi prædas contra unam ſolùm nationem.*
9 *Qui deprædantur ſolum in lacu, aut fluvio, non incurrunt excommunicationem: etiamſi naves à mari venientes ibi expectent. Secus ſi naves per mare inſequantur, eaſque in flumen recurrens ſpolient.*
10 *Agentes prædam contra infideles non baptizatos, non incurrunt excommunicationem. Idem valdè probabiliter dici poteſt de ſpoliantibus hæreticos.*
11 *Spolians infideles advehentes merces ad portum fidelium cum privilegio, ſeu ſalvo conductu excommunicationem incurrit, juxta probabilem ſententiam.*
12 *Spolians infideles advehentes merces in utilitatem fidelium, ligantur excommunicatione. Secus ſi ſpoliet advehentes merces in damnum fidelium.*
13 *Spolians naves fidelium mercibus infidelium onuſtas non ligatur excommunicatione, modo id faciat ſine damno fidelium.*
14 *Pirata fidelis, ſi mare Pontificium diſcurrat animo ſolùm deprædandi infideles, non ligatur excommunicatione. Secus ſi animum habeat deprædandi quoſcumque.*
15 *Perſonæ acceſſoriæ iſtius excommunicationis ſunt receptatores, fautores, & defenſores.*
16 *Receptatores, vel fautores non ligantur excommunicatione antequam piratæ ingreſſi fuerint mare.*
17 *Præſtans opem piratis ex metu gravi excuſatur à cenſura, licet à peccato non excuſetur, ſi auxilium ferat ad rem intrinſecè malam.*
18 *Remigantes in triremibus Turcarum aggredientium naves Chriſtianorum excuſantur à mortali, & à cenſura ſi id faciunt ex metu gravis damni.*
19 *Inſervientes piratis excommunicationem incurrunt.*
20 *Occultans vel retinens bona à piratis ablata per ſe loquendo non afficitur excommunicatione.*
21 *Excipiens piratam domi titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non ligatur excommunicatione.*

Perſonæ quæ cenſura iſtius canonis afficiuntur; aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ, prius loquar de principalibus, poſtea de acceſſoriis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Perſonæ principales, quæ excommunicatione feriuntur in hoc canone, ſunt piratæ, curſarii, & latrunculi maritimi. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ prææallegatis: ut autem clariùs intelligatur nonnullæ difficultates explicandæ ſunt. — 1 Subjectum hujus cenſuræ ſunt piratæ curſarii, & latrunculi maritimi.

2 Prima difficultas eſt, quinam dicantur piratæ. Angelus *v. piratæ*, putat omnes in mari, aut flumine deprædantes ſine bello juſto, dici poſſe piratas; cùm hac tamen differentia, quod deprædantes in mari ſine juſto bello ligantur excommunicatione hujus canonis, non verò deprædantes in flumine, quia in Bulla dicuntur *piratæ, vel latrunculi maritimi.* — 2 Quinam dicantur piratæ.

Sylv. *v. excom. n. 56.* Graſſius *1. part. deciſ. l. 4. c. 18. n. 73. & ſeqq.* Cajet. *v. excom. c. 18.* putant, piratas, curſarios, & latruncolos maritimos idē ſignificare: piratæ enim vulgo dicuntur, *Corſarios*, latrunculi vero maritimi ſunt parvi piratæ, quaſi piratæ ſint majores latrones, qui navibus aut biremibus, vel triremibus in mari utuntur: latrunculi verò, qui exiguo navigio, & parvo apparatu prædantur. Verum tamen eſt nonnullas conditiones ad conſtituendũ piratam aſſignare à Sylv. quas etiam enumerat, & ſequitur Duard. *l. 2. in can. 3. q. 2. n. 4.* Sayr. *l. 4. c. 7. n. 4.* eas tamen rejicit Suar. *diſp. 25 ſect. 2. n. 24. & ſeq.* Regin. *l. 9. n. 264.* Navar. ex parte *c. 27 n. 29.*

Quamobrem illis omiſſis, ut de more brevitati conſulam arbitror cum Suarez *loco cit.* Sayro *n. 3* Navar. *loc. cit.* illos dici piratas, vel latruncolos maritimos, qui quaſi ex officio, bello non indicto, nauticum latrocinium exercent ſeu animo deprædandi ſe negotiationi dederunt, ſeu qui verſantur principaliter in agendis prædis in mari.

Ex hac definitione colligitur ſolutio multorum caſuum.

3 Primò eos qui navigant causâ negotiationis, ſeu mercaturæ, ſed oblata opportunitate deprædantur, non ligari hac pœna. Ratio eſt, quia piratæ, vel latrunculi maritimi, juxta communẽ ſententiã dicuntur illi, qui quaſi ex officio nauticum latrocinium exercent, ſeu ſe navigationi dederũt animo deprædandi, non autem illi qui aliquando ſolùm, & incidenter deprædantur. Ita Suar. *loc cit n. 2.* Filliuc. *n. 74. ad fin. & 82.* Nav. *loc. cit.* contra Regin. *l. 9. n. 264. ad fin.* Sayr. *n. 4.* & alios aſſerentes hoc comprehendi ſub verbo *latrunculos maritimos*, eo quòd latrocinium maritimum cõmittant. — 3 Qui causâ negotiationis navigant, ſed oblata opportunitate deprædantur, non ligantur excommunicatione.

4 Secundò eos non incidere in pœnas hujus Bullæ, qui indicto bello juſto, vel etiam injuſto, res adverſariorum capiunt. Ratio eſt quia licet injuſtitiam cõmittant injuſtè privando adverſarios bonis ſuis in bello injuſto, nihilominus hoc delictum non dicitur propriè furtum, ſeu rapina, à qua denominatur quis pirata, vel latro: furtũ enim, aut rapina, fit ſolùm titulo rapiendi rẽ alienã: illud verò delictum non fit ſolo animo accipiendi rem alienam, ſed titulo belli, ſeu prætextu vindictæ, ſeu pœnæ, aut defenſionis: conſequenter deprædantes in bello injuſto non dicuntur piratæ, vel latrones, ſed hoſtes, *l. hoſtes ff. de cap. & l. hoſtes ff. de verb. ſignific.* — 4 Non ſunt excommunicati, qui indicto bello etiam injuſto deprædantur.

Digitized by Google

conſequenter non ligatur pœnis contra piratas, & latrunculos maritimos impoſitis. Ita Navarr. *loc. cit.* Filliuc. *n.* 28. *&* 63 Suarez *loc. cit. n.* 14 *ad* 30. Duard. *q.* 2. *n.* 5. *&* 6. Saytus *num.* 3. contra Angelum, Caiet. & Reginald. *loc. cit.*

Hinc patet, quid dicendum ſit de Britannis, aliiſque Catholicis Regis Hiſpaniarum hoſtibus, qui naves Indicas ingenti pecuniæ ſumma onuſtas deprædari conantur: ſi enim id faciunt tantummodo prætextu belli, excuſari poſſunt ab hac excommunicatione, quia in hac parte potius dici poſſet hoſtes, quàm piratæ, verùm, quia hoc indifferenter agunt, notam excommunicationis non evadunt, ſunt enim piratæ, & maritimum latrocinium committunt. Ita Suar. *n.* 24 Filliuc. *n.* 84. hoc tamen intellige juxta dicenda *puncto ſeq. à ſ. e.* 3.

5 Qui clam ſurripit, qui ſubortâ rixa aliquem in mari occidit non afficitur ex communicatione Bullæ.

5 Tertiò eos, qui recreationis gratiâ, vel alia de cauſa navigant, ſed inter ipſos ſubortâ rixa aliquem occidunt, non ligat pœna hujus canonis, quia non dicuntur latrones maritimi, vel piratæ. Ita Alter. *c.* 3. *dub.* 5. Duard. *q.* 8. *can.* 4. & alii DD. citati.

Idem dic de eo qui clam ſurripit, hic enim non vocatur latro, latrocinium enim importat vim, & violentiam, & latrones dicti ſunt à latendo, eo quod lateant in locis occultis, & poſtmodum publicè aggrediuntur, & capiunt. gl. *in l hoſtes, ff. de verb. ſignific.* Alii etiam putant.

6 Latro unde dictus ſit.

6 Latrones dici à latere, eo quod è latere aggrediantur ad prædandum, ſeu ſpoliandum viatores, hac de cauſa ſatellites Imperatorem olim comitantes, vocantur latrones, quaſi laterones, ſeu aſſiſtentes à latere, ut inter alios obſervat Duard. *q.* 1. *n.* 1.

7 Recipiens aliquem in navim, ut in altum ducat & vita, vel rebus privet excommunicationem incurrit.

7 Quartò eum, qui aliquem in navim recipit, hoc animo ut in altum deferat, ibique ipſum vita, vel rebus ſpoliet, ligat hac pœna, quia hic dicitur maritimum latrocinium committere & mare diſcurrere animo occidendi, vel prædandi. Ita Alter. *c.* 3 *dub.* 5 Regin. *n.* 265. Duard. *q.* 7. ubi idem dicendum putant de eo, qui aliquem ſincere in navim admiſit, ſed poſteà mutata voluntate occidit, aut ſpoliat, hic enim utitur mari ad ſuum delictum patrandum. Ego vero hunc caſum non facile admiſerim, quia potius ex accidenti utitur mari ad ſuum delictum. Secus ſi delinquens poſt voluntatis mutationem adhuc in altum duxerit, eum, quem occidit, vel ſpoliavit animo occidendi, vel ſpoliandi: tunc enim dicitur pirata, cum per ſe utatur mari ad ſuum delictum.

8 Qui navigationem incipit causâ navigandi, & ſimul deprædandi excommunicatur eſt etiamſi animum habeat agendi prædas contra unam ſolum nationem.

8 Quintò eum, qui ſe navigationi dedit, non ſolum causa belli, verum etiam causa diſcurrendi, ut videlicet non ſolum hoſtes, verum etiam alios prædetur, incurrere cenſuram hujus canonis, quia huic convenit ratio piratæ. Ita communiter DD.

Idem dic de eo, qui navigationem inchoavit causâ belli, vel mercaturæ, ſed poſtea incipit mare diſcurrere animo prædandi hic enim ſtatim ac incipit hoc animo mare diſcurrere, piraticam exercet, & dicitur effectus pirata. Ita Filliuc. *n.* 82. Reginald. 265. & Suar. *loc cit.* qui jure merito idem extendunt ad eum: qui ſemel tantum eam navigationis actionem dirigit ad deprædandum quia ex unico actu poteſt quis pirata denominari. Idem valet in eo, qui navigationem inſtituit animo deprædandi unam tantùm nationem, e.g. Hiſpanos ex India venientes, huic enim piratæ nomen, vel ſaltem maritimi latronis, convenit. Ita præcitati DD. contra Sylveſt. & alios *loc. cit.*

9 Qui deprædantur ſolum in lacu, aut fluvio, non incurrunt excommunicationem, etiamſi naves ex mari venientes ibi expectent. Secus ſi naves per mare inſequantur, eaſque in flumen receptas ſpolient.

9 Sextò eum, qui in lacu aut in fluminibus ſolùm prædantur, non ligari excommunicatione Bullæ, quia hac ligantur ſolum diſcurrentes mare, & latrocinium maritimum exercentes. Ita communiter DD. Idem, meo judicio, ſentiendum eſt de iis, qui verſantur ſolùm in fluminibus in agendis prædis, ſed data, vel etiam expectata occaſione alicujus navis è mari venientis, & flumen ingredientis, etiam ſpoliant, iſti enim non diſcurrunt mare pontificium nec maritimum, ſed fluviale latrocinium committunt, licet oppoſitum ſentiat Reginal. *num.* 266 quamquam hujuſmodi prædones fluviales puniuntur *in c.* 5. *de raptorib.* pœna excommunicationis commin atoria: ibi enim ferri mandatur excommunicatio contra eos, qui Romanos, aut alios Chriſtianos pro negotiatione, aut aliis honeſtis cauſis navigio vectos aut capere, aut rebus ſuis ſpoliare præſumunt. Ita Suar. n. 25. Filliuc. *n.* 74. *&* 79. Illi verò, qui navim in mari inſequuntur, eamque ſpoliant, poſtquam ſe causâ defenſionis in flumen, vel causâ cibi, aut quietis ad alteram receptr adduxerunt, & bonis privant, incurrunt iſtam excommunicationem, quia dicuntur piratæ mare diſcurrentes. Idem valet in iis qui ſe in flumine, vel ſinu, aut ſcopulo abdiderunt ut navigantes incautos, vel non animadvertentes, ipſorum inſidiis aggrediantur; illi enim dicuntur piratæ, & latrunculi maritimi, quia mare ingreſſi ſunt animo deprædandi. Ita Filliuc. n. 28. Regin. *loc. cit.* Alter. ex parte *c* 3. *dub* 2. *&* 1 Duard. *can.* 3. *q.* 9. *&* 10.

10 Aggrediens prædam contra infideles non baptizatos non incurrunt excommunicationem, idem valde probabiliter dici poteſt de ſpoliantibus hæreticos.

10 Secunda difficultas eſt, utrum iſta excommunicatio non ſolum feratur in eos, qui verſantur in prædis contra Chriſtianos, & fideles agendis, verum etiam contra infideles.

Reſp. diſtinguendo, aut verſantur animo deprædandi tam fideles quàm infideles, aut animo deprædandi tantummodo infideles. Si verſantur animo deprædandi utroſque, ſeu quoſlibet indifferenter, ſubjiciuntur huic pœnæ ob rationem ſæpius repetitam, ſi verſentur eo ſolum fine, ut infideles ſpolient, non ſubjacent huic pœnæ, juxta probabiliorem ſententiam. Ratio eſt, tum quia finis & intentio Sum. Pontif. eſt, ut conſulatur indemnitati Chriſtianorum, mare Sedis Apoſt. navigantium, indemnitati autem Chriſtianorum conſulitur excommunicando eos qui Chriſtianos inſequuntur, & ſpoliant, tum quia par eſt ut æquitas, & juſtitia ſervetur tam inter offendentes, quàm inter eos qui offenduntur: ſicut ergo infideles qui offenduntur ſi piraticá exerceant non incurrunt pœnam excommunicationis (Infideles enim non baptizati non ſubjiciuntur juriſdictioni Eccleſiæ ſpirituali, ut loco ſuo probatū eſt) ita neque fideles piraticam exercentes contra infideles, pœnâ excommunicationis incurrunt, tum quia inter Catholicos, Turcas & hæreticos ſemper viget actuale, vel habituale bellum; qui autē adverſariū ſpoliat in dicto bello, non incurrit pœnâ hujus Bullæ ut ſuperius dictum eſt. Ita Tolet. *in explicatione Bullæ* § 2 *in fine.* Suar. *n.* 21. *verſ. in contrarium.* Filliuc. *n.* 78 Sayr. *c.* 8. *n.* 7. Vivald. *in expoſit. Bullæ n.* 29. Imo Filliuc. *n.* 90 Sayr. *n.* 9 Reginal. *n.* 270 Vivald. n 30 Duard. *q.* 5. *n.* 2. putant vetitum non eſſe ſub cenſura ſpoliare hæreticos, præſertim illos, qui damnum Catholicis inferūt, quales ſunt hæretici Angliæ, & Flandriæ. Ratio eſt, quia æquū non eſt, ut qui Eccleſiam totis viribus oppugnant, armis Eccleſiæ ſpiritualibus protegantur, & defendantur. Hæc opinio valdè probabilis eſt, quamquam ad iſtam rationem reſponderi poſſet hinc ſolùm colligi hos dignos eſſe, qui non protegantur, de facto tamen protegi ob legem univerſalē, qua piratæ excommunicantur.

11 Spolians infideles advehentes merces ad port. infidelium cum privilegio, ſeu ſalvo conducto excommunicationem incurrit, juxta probabilem ſententiam.

11 Majus dubium eſt primo de Chriſtianis, qui ſpoliant infideles advehentes merces ad portum, & terras Chriſtianorum, habentes ſecuritatis privilegium, ſive ſalvū conductum, ut vulgo dicimus.

Reſpondent Duard. *loc. cit. in reſponſione ad tertium argumentum* Suar. Filliuc. *loc cit.* ſpoliantes hujuſmodi infideles huic pœnæ non ſubjacere, licet digni ſint pœna corporali, vel etiam ſpirituali, ab Eccleſiaſtico Judice infligenda, *c.* 5 *excommunicationi, de raptorib.* Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi deprædatio vergit in damnum, & injuriam Principum, qui ſecuritatis fidem dederunt, tum quia injuſte ſpoliant & faciunt contra Summ. Pontificis intentionem, excommunicantis maritimos latrunculos, tum quia iſti juxta communem loquendi modum dicuntur piratæ, vel ſaltem latrunculi maritimi. Ita ſentire videtur Ugolin. *loc. cit.* § 2 *ad finem*. loquens de ſpoliantibus Judæos in terris, Chriſtianorum pacifice viventes.

12 Spolians infideles advehentes merces in utilitatem fidelium, ligantur excommunicatione. Secus ſi ſpoliet advehentes merces in damnum fidelium.

12 Secundo dubium eſt, utrum Chriſtiani ſubjaceant huic pœnæ, dum ſpoliant infideles advehentes merces fidelium.

Reſp. diſtinguendo, vel advehunt merces fidelium in ipſorum fidelium utilitatem, & commodum, vel in detrimentum ipſorum fidelium. Si advehunt merces fidelium in ipſorum utilitatem, ſubjacent huic pœnæ, quia dicuntur potius piraticam contra fideles quàm contra infideles agere, & potius Catholicos, quam infideles ſpoliare, niſi fortè dum accipiunt, animo parati ſint ad reſtitutionem fidelibus faciendam, poſtquam cognoverint ad ipſius bona ablata pertinere. Si verò advehunt merces fidelium in damnum, & injuriam ipſorum fidelium, ut ſi abducant merces quas Chriſtianis abſtulerunt, cenſeo pœnam hujus Bullæ non incurrere, tum quia iſti non dicuntur prædas de fidelibus, ſed de infidelibus agere; tum quia nihil faciunt contra voluntatem dominorū. domini enim quorum bona infideles abſtulerant, malunt ea bona à fidelibus, quàm ab infidelibus poſſideri, & quamvis forte adoriremus ſubtrahentes ab infidelibus bona, quæ ipſi infideles injuſte à fidelibus abſtulerunt, obligari ad reſtitutionem, (de qua re alibi egi) non tamen hinc ſequitur ſubtrahentes hujuſmodi bona ab infidelibus, ligari excommunicatione, quia hæc lata eſt in eos, qui injuſte ſpoliant, & latrocinium contra dominorum voluntatem exercent, non vero in eos, qui injuſtè retinent. Ita Alter. *c.* 4 *dub.* 6. Reginald. *n* 166. *ad fin* & alii, hoc tamen intelligitur, niſi mare diſcurrant animo deprædandi etiam fideles, nam tunc perſpicuum eſt hac de cauſa ligari, juxta infra dicenda.

13 Spolians naves fidelium mercib. infidelium onuſtas, non ligatur excommunicatione, modo id faciat ſine damno fidelium.

13 Tertiò dubium eſt, utrum hanc pœnam evadant, qui navim Chriſtianorum mercibus infidelium onuſtam invadunt, & ſpoliat.

Reſp. diſtinguendo, vel id faciunt, non illato fidelibus damno, vel damno ipſis illato. Si hoc faciunt damno fidelibus illato, ut ſi non ſolùm bona infidelium, verùm etiam navim, aut bona fideliū abduxerunt, ligantur excommunicatione, quia piraticam contra fideles agunt. Idem nonnulli DD. ampliandum putandum auferunt merces infidelium, pro quorum ſecuritate fideles fidejuſſionem præſtiterant, nec alia ipſis à Principe vetitum erat merces infidelium advehere, aut pro ipſarum ſecuritate fidejubere, ut patet ex proximè allata ratione. Ita Regin. *n* 270. Alter. *c.* 2. *ſel.* 4. *in principio.* Sed quid mihi in hac ampliatione ſentiendum ſit, conſtabit ex dicendis *quæſt. proximè ſeq.* Si verò nullum fidelibus damnum inferant, ut ſi merces tantummodo infidelium abducāt, relicta fidelibus navi, aliiſque ipſorum mercibus, cenſuram ob hujuſmodi ſpoliationem non incurrunt, quia maritimum latrocinium non exercent contra fideles Ita Reginald. *n* 267 *&* 270.

14 Pirata fidelis, ſi mare Pontificium diſcurrat animo ſolum deprædandi infideles, non ligatur excommunicatione. Secus ſi animum habeat deprædandi quoſcunque.

Hoc tamē limitari poteſt, modo navis aſſecurata non ſit à fidelibus, tunc enim damnum inferretur fidelibus, cum periculum rei aſſecuratæ ſtet penes aſſecurantem. Sed de hac limitatione infrà.

14 Quartò dubium eſt, utrum pirata fidelis ſpolians alterum piratam, excommunicationem hujus canonis contrahat.

Reſp. diſtinguendo, vel pirata mare Pontificium diſcurrit intentione ſolum deprædandi, occidendi, vel ſpoliandi alterum piratam vel intentione etiam ſpoliandi alios fideles, quos juſte ſpoliare non poteſt Si mare diſcurrit intentione ſpoliandi, vel occidendi tantummodo piratā, non incurrit excommunicationē, tū quia licitū eſt piratas occidere, & ſpoliare, *c ſi quis* 23 *q.* 5. tū quia piratæ æquiparantur hoſtibus fidei, & Principis, ex Bal. *in auth. navigia*

C. de furtis. Si verò diſcurrit mare Pontificium animo ſpoliandi non ſolùm piratas, verùm etiam alios, incidit in excommunicationem, quia exercet actionem in Bulla vetitam ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Juxta hanc diſtinctionem conciliari poſſunt DD. quorum nonnulli partem affirmantem, alii negantem tueri conantur. Ugol. enim *c. 3 §. 2. verſ. 2.* Filliuc. *tr. 20. c. 4. n. 91.* Graffis *loc. cit. tit. 65* putant non ligari. Alterius verò *in expoſitione hujus canonis c. 3.* Gambarupta hic *c. 3. n. 3* & Duardus *can. 3. q. 6. & c. 4. q. 4.* affici putant.

SECUNDA PROPOSITIO.

15 Perſonæ acceſſoriæ alterius excommunicationis ſunt, receptatores, fautores, & defenſores.

15 PErſonæ acceſſoriæ quæ hac excommunicatione ligantur, ſunt receptatores, fautores; & defenſores piratarum, aliorumque maritimorum latrunculorum per mare diſcurrentium. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ præcitatis.

16 Receptatores, vel fautores non ligantur excommunicatione antequam piratæ ingreſſi fuerint mare.

16 Dubium tamen eſt primò, utrùm fautores, vel receptatores hujuſmodi piratarum ligentur hac pœna antequam illi, quibus auxilium præſtiterunt ad piraticam, ingreſſi ſint mare, & piraticam inceperint exercere.

Reſpondeo non ligari, antequam piratæ mare ingreſſi fuerint. Ratio eſt, quia cauſa acceſſoria non ligatur cenſura, nondum adimpleto actu principali, ob quem cenſura impoſita eſt: cenſura autem impoſita eſt ob latrocinium maritimum, aut ſaltem ob maritimam diſcurſionem animo patrandi latrocinii, ut clarius conſtabit ex dicendis, *punct. ſeq.* Contrarium docet Duard. *loc. cit. q. 2. n.* . . putans fautores principaliter excommunicari, & excommunicatione ligari, non ſecuta diſcurſione. An verò conſulentes ligentur eadem pœna ac qua fautores, patet ex dictis *punct. præced.* ubi dixi non ligari. Ita Saytus *n. 7.* contra Navarrum *c. 27. n. 59* & Sebaſtianum Medices *p. 2 tit. 9 q. 78. num. 151.* Gambarupta hic *c. 3. n. 4*

17 Præſtans opem piratis ex metu gravi excuſatur à cenſura, licet à peccato non excuſetur, ſi auxilium ſit ad rem intrinſecè malam.

17 Dubium eſt ſecundò, utrùm qui per metum, auxilium, vel opem præſtant piratis, incurrant pœnam excommunicationis.

Reſpondeo diſtinguendo, vel auxilium præſtant per metum gravem, vel ſine metu gravi. Item vel præſtant opem in re indifferenti, vel in re intrinſecè mala: ſi opem per metum gravem præſtant, excuſantur ab excommunicationis pœna, quamvis graviter peccent contra jus naturæ, ſi cooperentur damno alterius, ſeu ſi actionem intrinſecè malam exerceant. Ratio eſt, quia metus gravis excuſat ab incurrendis cenſuris, quamvis non excuſet à peccato contra jus naturæ, ſeu ab actione intrinſecè mala, ut dictum eſt *de cenſuris in genere, de reſtitutione & de peccatis*, cenſura enim lata eſt ab Eccleſia, quæ non cenſetur velle cum gravi detrimento ſub cenſura obligare, niſi aliter ex circumſtantiis appareat. Si verò ſine metu gravi opem præſtant, ligantur pœna excommunicationis, quia Eccleſiæ præcepta obligant, ſaltem cum levi damno. Ita communiter DD. Utrùm verò Eccleſia obliget aliquando, vel obligare poſſit ſub cenſura cum periculo gravis damni, aut vitæ, patet ex dictis *de cenſuris diſp. 1. q. 2. punct. 5.* ex dictis *de legib. diſp. 4. q. 8 punct. 2 & de reſtit. diſp. 1. q. 1 punct. 10.*

18 Remigantes in triremibus Turcarum aggredientium naves Chriſtianorum excuſantur à mortali & à cenſura, ſi id faciant ex metu gravis damni.

18 Hinc ſequitur primò remigantes in triremibus Turcarum, aggredientium naves Chriſtianorum, non ligari pœna cenſuræ quoties grave damnum paterentur non remigando. Ratio eſt, tum quia actionem ex ſe indifferentem exercent, tum quia metu gravi coguntur id facere: metus autem gravis excuſat à cenſuris, fieri tamen poteſt ut peccent contra jus naturæ ſi ad prædandum cooperentur, illa enim eſt actio intrinſecè mala. Ita Filliucius *n. 76.* Navarrus *c. 27. n. 63.* Saytus *lib. 3. c. 7 n. 8* Gambarupta hic *cap. 1. num. 4.* Suarez *diſp. 21. ſect. 2. n. 62.* Coninchus, Salas & alii quos retuli *de cenſuris, & de legibus, locis cit.* contra Duard. ex parte, *lib. 2 can. 3 q. 13. concl. 22 & ſeqq.* Sanch. & alios, quos retuli *de cenſuris, & de legibus, loc. cit.*

19 Inſervientes piratis excommunicationem incurrunt.

19 Secundò ſequitur inſervientes piratis, e. g. milites, gubernatores, aliosque ſimiles in hac excommunicatione comprehendi, quia etiam ipſi appellari poſſunt piratæ, vel ſaltem ad fautores, vel defenſores revocantur. Ita Filliuc. *n. 76.* Navar. & Sayr. *loc. cit.*

20 Occultantes, vel retinentes bona à piratis ablata, per ſe loquendo, non afficiuntur excommunicatione.

20 Dubium eſt tertiò, utrùm in hanc pœnam incurrant non ſolùm qui piratas recipiunt, vel defendunt, verum etiam qui bona ab ipſis ablata occultant, vel retinent.

Reſpondent affirmativè Ugolinos *in expoſitione hujus Bullæ c. 3. §. receptatores. n. 1.* poſt Rebuff. *in praxi beneficiorum, in expoſ. Bullæ n. 1. verſ. auxilium.* Ratio eſt, quia ſicut furti tenetur qui res furtivas à fure ſciens accipit, *inſtit. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur. §. conceptum, in fine*, ita de latrocinio, favore piratarum tenetur, qui res à piratis accepit.

Ego verò dicendum cenſeo accipientes hujuſmodi bona præciſè non ligari excommunicatione Bullæ, niſi piratæ ob id animoſiores fiant ad latrocinia maritima committenda, vel ſecuritatem inde accipiant, vel commodius res captas retinere poſſint. Ratio eſt, quia licet in foro externo puniatur tanquam particeps latrocinii, & cooperatores piratarum, in foro tamen conſcientiæ non ligantur excommunicatione, niſi cum allata limitatione, quia ad incurrendam hanc pœnam opus eſt, ut faveat piratis formaliter.

21 Excipiens piratam domo titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non ligatur excommunicatione.

21 Ex quo fit, ut ſi quis titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ piratam domo excipiat, habentem res injuſtè ablatas, non ligetur hac pœna, quia non dicitur favere piratæ formaliter, hac eadem de cauſa ubi lege cautum eſt ſub excommunicatione ne Clerici tormentum igneum domi retineant, ſi conſanguineum, aut alium qui hujuſmodi armorum genus deferre ſolet, in domum ſuam recipiat, non ligatur excommunicatione, quia tantummodo per accidens dicitur hujuſmodi tormentum domi retinere.

PUNCTUM II.

Quænam actiones in hoc canone ſub excommunicatione prohibeantur.

1 *Actiones hic prohibitæ aliæ ſunt principales, & aliæ acceſſoriæ.*
2 *Ingreſſus in mare animo deprædandi, ſufficit ad incurrendam excommunicationem, etiamſi deprædatio actualiter ſecuta non fuerit.*
3 *Ingrediens mare animo deprædandi, toties excommunicationem incurrit, quoties exercet actiones diſcurrendi moraliter interruptas.*
4 *Solus diſcurſus piraticus in mare immediatè, vel mediatè ſubjecto Summo Pontifici, excommunicatione punitur, non verò diſcurſus in alieno mari.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Actiones hic prohibitæ aliæ ſunt principales, & aliæ acceſſoriæ.

1 ACtiones in hoc canone prohibitæ aliæ ſunt acceſſoriæ, & aliæ principales. Principales ſunt latrocinium maritimum, aut diſcurſus per mare Pontificium animo deprædandi. Acceſſoriæ ſunt, favor, defenſio, & receptio. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, & ex dictis *puncto præced.* Ut autem clarius intelligatur, nonnullæ difficultates proponendæ ſunt, & diſſolvendæ.

2 Ingreſſus in mare animo deprædandi ſufficit ad incurrendam excommunicationem etiamſi deprædatio actualiter ſecuta non fuerit.

2 Prima eſt, utrùm ingreſſus in mare ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, etiamſi nondum ſecuta ſit ſpoliatio, mutilatio, vel occiſio.

Reſp. affirmativè. Ratio eſt, tum quia diſcurſus maritimus animo ſpoliandi factus, principaliter in hac Bulla prohibetur, ut patet conſideranti verba ipſius Bullæ ſuperiùs citata; cenſura autem incurritur adimpleto actu principaliter vetito ſub cenſura; tum quia cum Sum. Pont. ad incurrendam cenſuram requirit mutilationem, homicidium, vel ſpoliationem, id exprimere ſolet. Ita Regin. *n. 165.* Suar. *diſp. 21 ſect. 2. n. 19. ad fin.* quamvis ipſe non audeat abſolutè de hoc judicium ferre. Filliuc. *n. 75* Ugolin. *c. 3 §. 1 n. 1. pag. 121.* Graf. *1 p. 4. c. 18 n. 67.* Duar. *l. 2. n. 4 n. 2.* contra Sayr. *l. 3. c. 7. n. 5.* & alios apud Ugolinum *loco cit.*

3 Ingrediens mare animo deprædandi toties excommunicationem incurrit, quoties exercet actiones diſcurrendi moraliter interruptas.

3 Hinc patet differentia inter Bullam Julii II. & Gregorii XIII. & inter Bullam Clem. VIII. & Pauli V. & ſubſequentium Pontificum, quod in Bulla Julii II. & Gregorii XIII. exprimebatur mutilatio, occiſio, deprædatio, & ſpoliatio; in Bulla autem Clementis VIII. & Pauli V. & ſubſequentium Pontificum non exprimitur, conſequenter non præexigitur ad incurrendam excommunicationis pœnam, ſed ſufficit ingreſſus in mare animo prædandi, cùm hæc ſit actio principaliter in hac Bulla prohibita, nec ullus alius effectus præſcribatur. Ita Suarez, & Filliuc. *loco cit.* Secunda difficultas eſt, utrùm toties excommunicatio incurratur, quoties pirata mare Pontificium diſcurrit animo prædandi.

Reſpondeo toties incurrere, quoties exercet actiones diſcurrendi moraliter interruptas; nam quælibet actio vetita ſub excommunicatione ſufficit, ad incurrendam excommunicationem ſicut pluries Clericum percutiens plures contrahit excommunicationes. Ita communiter Doctores quos retuli *de cenſuris in genere & de irregularitate* quibus adde Duard. *loc. cit. q. 1* contra Ugolin. *loc. cit. c. 5. §. 1 num pag.* . . . exiſtimantem excommunicationem iterari ſolùm per mutationem actuum voluntatis.

4 Solus diſcurſus piraticus in mari immediatè vel mediatè ſubjecto Sum. Pont. excommunicatione punitur non verò diſcurſus in alieno mari.

4 Tertia difficultas eſt, utrùm ſub excommunicatione prohibeatur diſcurſus piraticus in quolibet mari, an tantummodo in Pontificio.

Reſp. ſub excommunicatione prohiberi ſolùm diſcurſum in mari quod Sedi Apoſtolicæ immediatè, vel etiam mediatè ſubeſt. Ratio eſt, tum quia reliqua maria habent proprios dominos, à quibus cuſtodiuntur, & defenduntur; tum quia ſic colligitur ex propria verborum ſignificatione, in Bulla enim legitur, *piratas, & latrunculos maritimos diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario uſque ad Terracinam*. mare enim quod inter montem Argentarium, & Terracinam jacet, immediatè ſubjacet Sedi Apoſtolicæ, conſequenter piratæ illud diſcurrentes incidunt in excommunicationem. Imò etiam in eandem incidunt diſcurrentes mare mediatè ſubjectū Sedi Apoſtolicæ, ut clarè colligitur ex illa loquendi formula, *diſcurrentes mare noſtrum, præcipuè à monte Argentario uſque ad Terracinam*, ſupponit ergo Sum. Pont. non ſolùm diſcurrentes mare interjacens montem Argentariū, & Terracinā, quod immediatè ſubeſt ipſius cuſtodiæ, verùm etiam diſcurrentes aliud mare; quod ad Sedem Apoſtolicam aliqua ratione pertineat, quale nonnulli DD. dicunt eſſe mare Tyrrhenum, ſeu Jonicum, & Adriaticum, quod regnum Neapolitanum, Siciliam, Corſicam, & Sardiniam attingit. Ita Filliuc. *n. 75* Duard. *l. 4. can. 3. q. 3* Ugol. *in expoſ. Bullæ c. 3. §. 2. verſ. 3* Tolet. *l. 1. cap. 20. verſ. advertendum.* contra Suar. *diſp. 21 ſect. 2. n. 18. ad fin.* Graf. *1. p. decis. 4 c. 18. n. 67.* Alterium *in expoſit. hujus canonis c.* . & alios arbitrantes piratas diſcurrentes quodcumque mare, ſi tamen Chriſtianorum præcipuè Papæ, ligari excommunicatione.

Ex noſtra ſententia ſequitur diſcurrentes mare Venetorum, aut

Digitized by Google

Indorum, non ligari hac cenſura, quia non dicuntur diſcurrere mare quod ad Sum. Pontificem immediatè, vel mediatè pertineat. Ita Ugolin. & Duard. *locis cit.* contra Suarez, Graffium, & alios, quorum ſententia probabilis eſt.

QUÆSTIO V.

De excommunicatione lata contra eos, qui naufragantium bona ſurripiunt.

DUplex extat excommunicatio contra ſurripientes naufragantium bona.

Prima eſt *in cap. excommunicamus de rapt.* ubi ſic habetur, *Qui Chriſtianos naufragium paſſos damnata cupiditate ſpoliant rebus ſuis, niſi ablata reddiderint, excommunicatione ſe noverint ſubjacere.*

Secunda habetur in Bulla Cœnæ, in hæc verba: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & ſingulos qui Chriſtianorum quorumcumque, navibus tempeſtate, ſeu in transitu, ut dici ſolet jactatis, vel quoquomodo naufragium paſſis, ſive in ipſis navibus, ſive in eiſdem ejecta, mari, vel in littore inventa cujuſcumque generis bona tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cujuſque maris regionibus, & littoribus, ſurripuerint. Ita ut nec ob quodcumque privilegium, conſuetudinem, aut longiſſimi, etiam immemorabilis temporis poſſeſſionem, ſeu alium quemcumque prætextum excuſari poſſint.*

Ut hic canon gradatim explicetur quatuor explicanda propono.

Primum eſt, quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu contra quas perſonas feratur iſta excommunicatio.

Secundum, quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actio ſub excommunicatione prohibeatur.

Tertium eſt, quorum eſſe debeant bona, quæ capiuntur, ut præſens excommunicatio incurratur.

Quartum, quandonam capientes bona naufragorum excuſentur ab hac pœna incurrenda.

PUNCTUM I.

Quodnam ſit ſubjectum iſtius cenſuræ latæ contra ſurripientes naufragantium bona.

1 *Omnes & ſinguli etiam hæretici ſurripientes bona Chriſtianorum naufragantium, ligantur excommunicatione hujus canonis.*
2 *Non ſolùm ſurripientes clam & occultè hujuſmodi bona, verùm etiam rapientes per vim, hac excommunicatione afficiuntur.*
3 *Conſulentes, receptatores, & fautores ſurripientium hujuſmodi bona non incidunt in hujuſmodi excommunicationem.*
4 *Fautor, ſeu auxiliator incurrit iſtam excommunicationem cooperando contactu phyſico.*
5 *Accipiens hujuſmodi bona in cuſtodiam à ſurripientibus non incurrit hanc cenſuram.*
6 *Non afficitur excommunicatione qui bona titulo depoſiti accipit ab ipſo naufragium paſſo, etiamſi ea poſtea reſtituere nolit.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Omnes & ſinguli etiam hæretici ſurripientes bona Chriſtianorum naufragantium ligantur excommunicatione hujus canonis.

1 OMnes, & ſinguli, qui bona Chriſtianorum naufragorum, mari, aut in littoribus exiſtentia ſurripiunt, contrahunt pœnam excommunicationis in Bulla Cœnæ contentam. Hæc propoſitio perſpicua eſt ex verbis Bullæ.

Dixi, *omnes & ſinguli*, ut indicarem hanc pœnam ad quoſcumque extendi, non ſolùm ad Catholicos, ut patet ex regulis generalibus ſuperius traditis, verùm etiam ad hæreticos Chriſtianorum bona ſurripientes: nam etiam illi ſubditi ſunt poteſtati, & juriſdictioni Eccleſiæ, conſequenter afficiuntur pœnis ab Eccleſia impoſitis. Secus dicendum eſt de infidelibus, qui ſanctum Baptiſma nondum ſuſceperũt, iſti enim non ſubjiciuntur legibus Eccleſiæ ſpiritualibus, ut ſuo loco oſtenſum eſt, conſequenter neque ligantur pœnis Eccleſiaſticis. Ita Ugol. hic *c.4 § 1 verſ. nam plegia.* Alter. hic *c.2.* Duard hic *q.1.n.2* Filliuc. Regina. & alii *locis prox. ià citandis.* An verò communitas ſurripiens naufragorum bona ligetur hac cenſura, oſtendam *q.5. punct.3.n.8.*

2 Non ſolùm ſurripientes, clam, & occultè hujuſmodi bona, verùm etiam rapientes per vim, hac excommunicatione afficiuntur.

2 Sed modò dubium eſt primo, utrùm non ſolùm ſurripientes hujuſmodi bona clam, & occultè, verùm etiam rapientes per vim ligentur hac pœna. Ratio dubitandi eſt, quia rapere eſt rem alterius per vim auferre, *l. quo naufragium ff. de incend. ruin. nauf.* ſurripere verò eſt clam, & occultè capere, ſeu latenter rem auferre, invito domino, *l. quo naufragium. titulo & l. ſi debitor, ff. de furtis.* Sum. autem Pont. loquitur de ſurripientibus, ibi *ſurripuerint.* & in pœnis non facienda extenſio.

Reſp. non ſolum clam auferentes, ſeu ſurripientes hujuſmodi bona, verum etiam per vim rapientes vinculo hujus cenſuræ obſtringi. Ratio eſt, quia licet furtum, quod committitur ſurripiendo, non ſit rapina, ut docui *de reſtit.* cum S. Thom. & aliis, & conſtat ex *l. 1 ff. de furtis* nihilominus rapina eſt furtum, quia includit, furtum, & peculiarem malitiam illi ſuperaddit ratione violentiæ, cum rapina committatur ſciente domino & contradicente. Ita Duardus *lib.2. can.4. quæſt.16. num.6. & ſeqq.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo, Summ. Pontificem loqui de ſurripientibus, conſequenter etiam de raptoribus, cum rapientes ſint etiam fures, licet non omnes fures dicantur rapientes, rapina enim non ſolum malitiam furti, verum etiam graviorem culpam neceſſario in confeſſione aperiendam includit.

3 Conſulentes, receptatores & fautores ſurripientium hujuſmodi bona non incidunt in hanc excommunicationem.

3 Secundò dubium eſt, utrùm hæc pœna extendatur ad conſulentes, fautores, & receptatores ſurripientium hujuſmodi bona.

Suarez *diſp.21 ſect.2 n.52.* Filliuc. *tr.16. 4 q.4 n.14 1.1.1* & Alter. hic *cap.3* putant conſulentem non ligari præſtantem verò auxilium, vel favorem ligari, quia per ſe, ac proximè cooperatur tali crimini, conſequenter ſpoliator, ac latro dici poteſt.

Idem ſentiendum putat de receptatore, ſeu potius participe bonorum, quoties non eſt merus receptator perſonæ, ſed eſt particeps bonorũ ſurreptorum, ut ſi inter ipſum, & ſurripientem bona ſurrepta dividantur, ita tamen ut ſciat hujuſmodi bona ſurrepta fuiſſe iis, qui naufragiũ paſſi ſunt. Idem arbitratur de mandante.

Ego vero cenſeo hujus canonis pœnam ad conſulentem, jubentem, mandantem, ratum habentem, præſtantem auxilium, vel favorem aut recipientem bona jam ablata non extendi. Ratio eſt tum quia verſamur in materia pœnali, in qua non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem: ſurreptio autem juxta propriam ſignificationem importare videtur actionem phyſicam, qua res aliena actũ ſurripitur; tum quia Summus Pontifex dum vult cenſuras contra fautores, receptatores, alioſque morales cooperatores extendere, ſolet id exprimere, ut patet in aliis cenſuris hujus Bullæ. Ita Ugolin. hic *c. 4. § 2. verſ. 10. pag. 145.* Duard. hic *q.13 n.44.*

Ad rationem Suarez reſpondeo hujuſmodi receptatorem, vel fautorem, vel mandantem non eſſe propriè ſpoliatorem phyſicè, ſed moraliter, ſicut etiam eſt conſultor, qui licet reus ſit ejuſdem ſpeciei malitiæ, & in defectum cauſæ principalis obligetur ad reſtitutionem, tamen non ligatur pœnis contra facientes impoſitis, cenſura enim loquens de cauſa phyſica efficiente, non eſt ad moralem extendenda, & loquens de faciente, non intelligitur de mandante, ut ex regulis generalibus traditis *in cenſuris*.

4 Fautor, ſeu auxiliator incurrit iſtam excommunicationem cooperando contactu phyſico.

4 Hoc tamen limitandum eſt, modò fautor, ſeu auxiliator contactu phyſico non cooperetur ad rem alienam auferendam, nam qui hoc pacto cooperatur propriè loquendo, dici poteſt ſpoliator, & latro: ut ſi famulus, aut alius opem ferat domino, aut alteri ad naufragorum bona auferenda, aut ſi quis funes, aut alia inſtrumenta deferat, alter aſſiſtat, & alius transferat. Idem probabiliter dici poteſt de eo qui navim latroni accommodat ad bona ſurripienda cum pacto ea dividendi.

Ex dictis in hac dubitatione colligitur primo conſultorem, aut fautorem, aut receptatorem raptoris hujuſmodi bonorum, non ligari pœna hujus canonis.

5 Accipiens hujuſmodi bona in cuſtodiam à ſurripientibus, non incurrit hanc cenſuram.

5 Secundò eum non ligari, qui hujuſmodi bona in cuſtodiam accipit à ſurripientibus: nã licet peccet accipiendo (niſi fortè accipiat animo illa reſtituendi veris dominis, quibus eſt reſtituere tenetur juxta *l. 3. in eum ff. de incend. ruin. nauf. reg.*) non tamen incidit in hanc excommunicationem. Ratio eſt, ut tum quia non dicitur ſurripere, ut habetur in Bulla, tum quia dum Summus Pontifex intendit cenſura ligare eos, qui recipiunt bona ab aliis rapta, ſeu accepta, ſolet hoc exprimere, ut patet ex Bulla Gregorii XIII. qui hos expreſſit, reliqui verò Pontifices ſubſequentes non expreſſerunt. Ita Filliuc. *n.98.* Additionator ad Quarantam *v. bona naufragantium. verſ. 5 limitatur* contra Suar. *loc. cit. n. 53.*

6 Non afficitur excommunicatione qui bona titulo depoſiti accepit ab ipſo naufragium paſſo etiamſi ea poſtea reſtituere nolit.

6 Addo eum non ſubjici excommunicationi, qui bona titulo depoſiti accepit à domino naufragium paſſo, & poſtea denegat depoſitum, quod à domino per teſtes probari non poteſt. Ratio eſt, quia hic non dicitur ſurripere, cum accipiat tradente domino, ſed injuſtitiam committit contra obligationem depoſiti. Ita Additionator ad Quarantam *v. bona naufragantium, verſ. 3.* Duard. *q. 9. n. 1.* quanquam ex parte diſſentiat. *n. 4.*

PUNCTUM II.

Quænam ſit materia iſtius excommunicationis latæ contra ſurripientes naufragantium bona.

1 *Simplex ſurreptio, id eſt, injuſta acceptio bonorum naufragantiũ in mari, vel in littore inventorum eſt materia hujus cenſuræ.*
2 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit ſurreptio & non eſt neceſſaria mora in reſtituendo.*
3 *Surripiens bona naufragorum, & poſtea illorum reſtitutionem differens ligatur excommunicatione Bullæ & excommunicationi contenta* in cap. excommunicationi, de raptoribus.
4 *Non ſufficit quolibet acceptio ad hanc cenſuram incurrendam, ſed requiritur actio injuſta contra paſſos naufragium.*
5 *Qui naufragorum bona accipit bona fide, comperta rei veritate tenetur reſtitutionem facere ſub excommunicatione contenta* in cap. excommunicationi, de raptorib.
6 *Surreptio bonorum facta ante naufragium, vel in ipſa naufragii trepidatione, non ſufficit ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
7 *Iſta excommunicatio non incurritur ſurripiendo naufragorum bona in flumine, aut lacu, aut extra littus maris ejecta.*

8 Non

7 *Non ſufficit qualibet ſurreptio, ſed ea qua fit ex bonis navium, quæ aliquo modo naufragium paſſa ſunt.*

9 *Surripiens bona in mari levandæ navis gratiâ projecta, excommunicationem incurrit.*

10 *Excommunicatur qui navim ipſam jam exoneratam, vel navis inſtrumenta ſurripit.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Simplex ſurreptio, id eſt, injuſta acceptio bonorum naufragantium in mari, vel in littore inventorum, eſt materia hujus cenſuræ.

1 Simplex ſurreptio, id eſt, injuſta acceptio bonorum naufragantium in mari, vel in littore inventorum, eſt materia hujus cenſuræ, hæc enim eſt actio ſub excommunicatione hujus Bullæ prohibita. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ ſuperiùs allatis, in quibus actio ſurripiendi prohibetur, nec ulterius actionis alia fit mentio.

Occaſione hujus propoſitionis quintuplex difficultas diſſolvenda occurrit.

Prima eſt circa illa verba, *ſimplex ſurreptio.*

Secunda eſt illa, *injuſta acceptio.*

Tertia, quarta, & quinta circa illa *naufragantium in mari, vel in littore inventorum.*

2 Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit ſurreptio, & non eſt neceſſaria mora in reſtituendo.

2 Prima igitur difficultas eſt, utrùm ad hanc cenſuram incurrendam ſola ſurreptio ſufficiat, an etiam requiratur mora in reſtituendo. Reſp. ſufficere ſurreptionem, quia Sum. Pont. abſolutè fert excommunicationem ob ſurreptionem, nulla facta mentione moræ in reſtitutione facienda. Ita Sayrus *lib.* 3 *c.* 8 *n.* 3. Suar. *loco cit. n.* 29 Filliuc. *q.* 13. *n.* 99 Reginald. *lib.* 9. *n.* 229. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 21. Gambarupta hic *c.* 4. *n.* 3. Duard. hic *q.* 2. *n* 7. Ugol. *c* 4. *ſ.* *verſ.* 11. contra Caiet. *v. excommunicatio*, *c.* 23. Navar *c.* 27. *n.* 118.

Ex quo ſequitur ſurripientem naufragantium bona, hac cenſura ligari, etiamſi fortè quamprimum reſtituat.

3 Surripiens bona naufragorum, & poſtea illorum reſtitutionem differens, ligatur excommunicatione Bullæ, & excommunicatione contenta in *c. excommunicationis de raptorib.*

3 Rogabis, utrùm in bona naufragorum ſurripit & poſtea diutius differt reſtitutionem, duplicem cenſuram incurrat, unam in Bulla Cœnæ ob ſurreptionem alteram in *c. excommun. de rapt.*

Ratio dubitandi eſt, quia non multiplicantur cenſuræ ob actionem prohibitam in jure, & in Bulla Cœnæ, ut ſuperius dictum eſt.

His non obſtantibus probabilius mihi dicendum videtur cum Suar. *loc. cit. n.* 30. Filliuc *n.* 99 Duard *lib.* 2. *can.* 4. *q.* 2. *n.* 10. Alter hic *c.* 2. *col.* 1. duplicem cenſuram incurri. Ratio eſt quia adeſt duplex delictum, & duplex contumacia ſub cenſura prohibita; nec eadem actio prohibetur in Bulla, *& c. excommunicationi, de rapt.* nam in Bulla ſub excommunicatione ſimpliciter prohibetur ſurreptio, ſeu latrocinium, *in c. verò excommunicationi, de rapt.* interdicitur morosa retentio. Hæc tamen differentia eſt inter excommunicationem Bullæ, & excommunicationem *c. excommunicationi, de rapt.* quòd hæc nulli eſt reſervata, illa verò Papæ.

Ad rationem dubitandi reſpondeo cenſuram non multiplicari, dum in Bulla fertur cenſura ob eandem cauſam, ob quam lata eſt cenſura in jure: in hoc autem caſu lata eſt ob diverſam cauſam, illa ob ſurreptionem, & iſta ob retentionem, quæ ſufficit ad hanc cenſuram incurrendam, quoties quis oblata reſtituendi occaſione non reſtituit; is enim dicitur eſſe in mora culpabili, ſufficiente ad cenſuram incurrendam, dum moraliter poteſt reſtituere, & non reſtituit. Ita Alterius hic, *c.* 1. Duard. & Filliuc. *loc. cit.*

4 Non ſufficit quælibet acceptio ad hanc cenſuram incurrendã, ſed requiritur actio injuſta contra paſſos naufragium.

4 Secunda difficultas eſt, utrùm quælibet acceptio, vel ſurreptio ſufficiat ad hanc cenſuram incurrendam.

Reſp. negativè, niſi actio ſit injuſta contra paſſos naufragium: nam de hac ſolùm ſermo eſt in Bulla. Quamobrem qui bona capit naufragorum, animo illa reſtituendi vero domino, in hanc cenſuram non incurrit, quia actio non eſt injuſta, nec accipiens quidquam retinet invito domino, qui nullum ob id damnum patitur.

Idem valet ſi ea interim uſi velit, probabiliter credens ſe comperto domino potentem eſſe ad ſolvendum, nihil enim facere videtur cum notabili damno domini: ſecus ſi credat ſe non fore potentem ad reſtituendum comperto domino, aut domino paſtorum damnum ex rei uſu, hic enim dicitur ſurripere cum damno domini. Ita Duard. *q.* 11. Sayrus *n.* 4. & alii communiter.

5 Qui naufragorum accepit bona bona fide, bona comperta, rei veritate tenetur reſtitutionem facere ſub excommunicatione contenta in *rap. excommunicationis de raptoribus.*

5 Addo eum, qui aliquid accepit ſciens alienum, ſed neſciens eſſe naufragantium, non incurrere hanc cenſuram: quia non videtur formaliter agere contra hunc canonem, cùm probabiliter ignoret hæc eſſe naufragantium bona, ut ſuppono. Ita Suar *n.* 29. Regin. *n.* 268. *ad fin.* Obſervat tamen Reginald. illum, poſtquam cognovit hæc eſſe naufragorum bona incidere in excommunicationem Bullæ ſi ſtatuat hujuſmodi bona retinere. Ego vero arbitror non incidere in excommunicationem hujus Bullæ, ſed in excommunicationem *c. excommunicat. de rapt.* Ratio eſt, quia in hac Bulla ſermo eſt de ſurripientibus, non de retinentibus, *in c. autem excommunicationi,* mentio habetur de retentione, ibi, *niſi ablata reddiderint,* conſequenter hac ligabitur excommunicatione, *c. excommunicatione de rapt.* quanquam poterit jure communi à quolibet confeſſario abſolvi, juxta *nuper. de ſent. excom.* Ita Sayr. *n.* 4. Cajet. Navar. & Suar. *loc. cit.* Filliuc. *n* 98. Reginald. *n* 269.

6 Surreptio bonorum facta ante naufragium, vel in ipſa naufragii trepidatione, non ſufficit ad illã excommunicationem incurrendam.

6 Tertia difficultas eſt, utrùm ſurreptio bonorum, facta ante naufragium, vel in ipſa naufragii trepidatione, vetita ſit ſub excommunicatione.

Reſp. negativè, quia Sum. Pontif. loquitur de iis, qui ſurripiunt, navibus in tranſverſum jactatis, & naufragium paſſis, & cum verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Ugol hic *cap.* 4. §. 2. *verſ.* 9. *pag.* 144 Reginald. *n.* 271. Graffiar. *p.* 1. *dec. lib.* 4. *c.* 18 *n.* 62. *verſ.* 6. contra Duard. hic *q.* 7. *n.* 1. *& ſeqq.* Ob id Reginald. ab hac cenſura excuſat accipientem bona, quæ cauſâ levandæ navis projiciuntur à nautis, dum nulla eſt tempeſtas, ſed eam metuunt, vel navis periculum abſque tempeſtate timent. Neque obſtat, *Pedius ff. de incend. ruin. nauf.* ubi habetur, eos dici poſſe ex naufragio rapere, qui cùm nondum naufragium fiat, in ipſa naufragii trepidatione rapiunt; Reſpondetur enim non ſtrictè & propriè dici poſſe ex naufragio rapere; ſicut etiam conſulens furtum dicitur furari, & tenetur ad reſtitutionem, ſed propriè non eſt fur, nec afficitur cenſuris contra fures latis, ſi quæ latæ eſſent.

7 Iſta excommunicatio non incurritur ſurripiendo naufragorum bona in flumine, aut extra littora maris ejecta.

7 Quarta difficultas eſt, utrùm ſub excommunicationem Bullæ non ſolum vetita ſit ſurreptio bonorum naufragantium in mari, verùm, etiam ſurreptio bonorũ naufragantium in flumine, vel lacu.

Reſpondeo vetitam eſſe tantummodo ſurreptionem bonorum in littore inventorum, vel naufragantium in mari. Ita Filliuc. *n.* 97. Reginald. *n.* 270. *ad fin.* Duard. *quæſ.* 8. Ratio eſt, quia in legibus, præſertim in materia pœnali, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem: in Bulla autem ſignificatur eos tantum hac pœna ligari, qui ſurripiunt ex bonis in mari aut in littora inventis.

Hinc ſequitur primò ſurripientem naufragorum bona extra littus maris, e. g. in civitatem vi ventorum tranſmiſſa, non affici hac excommunicatione, quia in Bulla ſermo eſt de ſurripientibus naufragorum bona in mari, vel in littore, inventa. Ita Duard. *q.* 8. contra Graffiar. *n.* 74.

Secundò ſequitur contra Filliucium *loco cit.* eum hac pœna non ligari, qui ſurripuit bona in flumine inventa, etiamſi naufragium factum ſit in ipſo fluminis ingreſſu, modò naufragium factum ſit intra alveum ipſius fluminis, & bona delata non ſint intra maris ambitum, vel ad littus maris. Ratio eſt, quia non dicuntur ſurripi bona naufragantium, in mari, aut in littore inventa.

Secus dicendum eſt ſi naufragium fiat in portu, aut in alio maris loco quodcunque mare illud ſit, quoniam verba Bullæ generalia ſunt; ibi, *tam in noſtris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cujuſque maris regionibus, & littoribus.*

Nec obſtat quod quis rapiat hujuſmodi bona in ſuo mari, vel in ſuo littore, ſufficit enim Perſonam, quæ delinquit ſubjectam eſſe poteſtati Sum. Pontificis, cui totus orbis pro territorio inſervit, *cap novit. de judic.* Ita Ugolin §. 1. *ad fin.* & alii communiter.

8 Non ſufficit quælibet ſurreptio, ſed ea quæ fit ex bonis navium, quæ aliquo modo naufragium paſſa ſunt.

8 Quinta difficultas eſt, utrùm ſub excommunicatione prohibeatur quælibet ſurreptio bonorum quacunque ratione in mari inventorum.

Reſpondeo non prohiberi quamlibet ſubreptionem, ut dicetur in quarto puncto, ſed eam, quæ fit ex bonis navium, quæ jactatæ ſunt, quoquo modo naufragium paſſæ: ut ſi navis naufragium fecerit, eò quod appulerit in ſirtes, vel ſcopulum inculpabiliter, aut etiam ex incuria nautarum, vel vi ventorum fracta fuerit; aut vetuſtate in mari diſſoluta ſit.

Secus dicendum putat Filliuc. *n.* 89. de bonis illius navis, quæ bombardis ab hoſtibus diſrupta fuit, vel incendio periit.

Sed contrarium mihi probabilius videtur cum Ugol. *c.* 4. §. 1. *verſ* 3. Vivaldu *caſu* 4 *num.* 28. Duard *q.* 6 *num.* 1. quia navis hoc pacto diſrupta naufragium aliquod patitur: Summus autem Pontifex loquitur de quolibet naufragio, ibi, *quoquo modo naufragium paſſus.*

9 Surripiens bona in mari levandæ navis gratiâ projecta excommunicatione incurrit.

9 Addo idem ſentiendum eſſe de bonis, quæ gratiâ levandæ navis in mari projecta ſunt. Ratio eſt, tum quia Summus Pont. generaliter excommunicat ſurripientes bona è navibus ejecta: tum quia hæc in mare projiciuntur ob naufragii periculum, tum quia horum bonorum dominium remanet apud priores dominos, qui ea projecerunt animo eadem poſtea perquirendi, & conſequendi cùm potuerit, *l. qui levandæ ff ad leg. Rhodiam de jactu,* ita communiter DD. Hoc tamen intelligendum eſt juxta dicta in 3. *difſic.* ubi hoc limitandum cenſui in acceptis ante naufragium.

10 Excommunicatur qui navim ipſam jam exoneratã, vel navis inſtrumenta ſurripit.

10 Rurſus addo hoc idem valere non ſolum ſi capiuntur bona, quæ navibus vehebantur; verùm etiamſi capiatur ipſamet navis, jam exonerata; aut ipſius inſtrumenta, aut remi, anchoræ, funes. nam verbum illud, *cujuſcunque generis bona,* generale eſt, & conſequenter omnia complectitur. Ita Ugol. hic §. 1. *verſ. quinto.* Alterius hic *c.* 3. *dub.* 5. Duard *q.* 3. *n* 3.

PUNCTUM III.

Quorum eſſe debeant bona, quæ rapiuntur, ut hujus canonicis cenſura incurratur.

1 *Bona debent eſſe Chriſtianorum, ut cenſura hujus canonis incurratur.*

2 *Hoc tamen limitatur, modò Chriſtiano ipſi non ſint piratæ, qui bona ad infideles deferant, contra Eccleſiæ prohibitionem.*

3 *Capiens bona infidelium non afficitur excommunicatione Bullæ.*

4 *Capiens bona Chriſtianorum excommunicationem incurrit; etiamſi prædicta bona in navibus infidelium veherentur, vel etiamſi ab infidelibus fuerint aſſecurata.*

5 *Capiens bona hæreticorum non incidit in excommunicationem Bullæ.*

UNICA

Digitized by Google

UNICA PROPOSITIO.

1 Bona debent eſſe Chriſtianorum, ut cenſura hujus canonis incurratur.

1 AD incurrendam hujus Bullæ cenſuram, opus eſt ut ſurripiantur bona Chriſtianorum, quicunque illi ſint. Ratio eſt quia de his tantummodo ſermo eſt in Bulla, ibi, *Chriſtianorum quorumcumque.*

2 Hoc tamen limitatur, modò Chriſtiani ipſi non ſint piratæ, nec bona ad infideles deferant, contra Eccleſiæ prohibitionem.

2 Hæc propoſitio limitanda eſt primò, modò Chriſtiani, quorum bona ſurripiuntur, non ſint piratæ, nam piratæ ſunt diffidati, & hoſtibus æquiparantur, conſequenter bonis ſpoliari poſſunt, ut patet ex dictis *q. præced. punct. 1 prop. 1. dub.* 4. idémque tradit, Filliuc *n.* 91. Duard. hic *q.* 4 & alii communiter. Hoc tamen ſublimita cum Duard. *q.* 4 *n.* 12. niſi bona illa eadem numero eſſent Chriſtianorum, & injuſte piratis ablata; tunc enim ſurripiens hujuſmodi bona poſt naufragium, animo ſibi applicandi, ligatetur cenſura, quia furtum committeret, & uſurparet ſibi bona Chriſtianorum.

Secundò limita, modò bona Chriſtianorum non deferrentur ad infideles contra Eccleſiæ prohibitionem, ut ſunt Arma, & alia de quibus infra.

3 Capiens bona infidelium non afficitur excommunicatione Bullæ.

3 Ex dictis ſequitur primò, capientem bona infidelium non affici cenſura hujus Bullæ.

4 Rapiens bona Chriſtianorum excommunicationem incurrit, etiamſi prædicta bona navibus infidelium veherentur, vel etiamſi ab infidelibus fuerint aſſecurata.

4 Secundò, hanc pœnam incurri, ſi rapiuntur bona Chriſtianorum, etiamſi navibus infidelium veherentur; parum enim refert, an bona Chriſtianorum navibus fidelium an infidelium, veherentur. Ita Duard. *q.* 3. *loc. cit.* Filliuc *n.* 88.

Hoc tamen nonnulli DD. limitant, niſi bona fidelium eſſent ab infidelibus aſſecurata, tunc enim damnum potius infidelibus, quàm fidelibus afferretur, cum periculum rei aſſecuratæ ſtet penes aſſecurantem. Ita Reginald. *n* 160. Alterius hic *cap.* 2. *verſ. verùm.* Duard. in ſimili. *lib.* 1. *canon.* 10. *q.* 2. *n* 4

Verùm hæc limitatio rejici poſſet, dicendo Summum Pontificem excommunicare ſurripiendo bona Chriſtianorum: hic autem capiuntur bona Chriſtianorum, quamvis Chriſtiani quaſi per accidens damnum non patiantur ob aſſecurationem infidelium. Ita Duard. *q.* 3. *n.* 13. Ugol. in ſimili *c.* 10. §. *de prædantes n.* 3 *p.* 274.

Tertiò, idem valere ſive bona deferrentur biremibus, ſive aliis navibus grandioribus, vel etiam parvis ut cymbis, & ſcaphis: nomen enim navis hoc in loco generaliter accipitur pro quolibet navigio. Ita Filliuc. *loc. cit.* Graffius *lib.* 4. *dec. c.* 18. *n.* 71. Reginald. *lib* 9. *n.* 168. Duard. *q.* 3. *n* 1.

5 Capiens bona hæreticorum non incidit in excommunicationem Bullæ.

5 Quartò capientem bona hæreticorum non incidere in hanc cenſuram. Ratio eſt, tum quia nomine Chriſtianorum in favorabilibus non veniunt hæretici, *cap. ſicuti de hæret.* tum quia præſumendum non eſt, per ſe loquendo, Eccleſiam velle eos, qui totis viribus ipſam oppugnant, ſpiritualibus Eccleſiaſticæ juriſdictionis armis protegere, & tueri. Ita Sayr. *lib.* 3. *c.* 8. *n.* 7. Reginald. *n.* 270. *ad fin.* Ugol. in *expoſit. hujus canonis.* Alter. hic *c.* 2. *dub.* 7. Uſuard. *ibid. n.* 30. Filliuc *n.* 10. Duard. hic *q.* 3. *n.* 6.

PUNCTUM IV.

Quandonam capientes naufragorum bona ab hac cenſura excuſentur.

1 *Surripiens bona naufragorum excuſatur ab hac cenſura, quoties excuſatur à mortali culpa.*

2 *Qui rem modicam accipit, excommunicationem Bullæ non incurrit.*

3 *Probabile eſt ad incurrendam excommunicationem requiri valorem duorum aureorum.*

4 *Ignorantia juris, & facti excuſat.*

5 *Accipiens animo reſtituendi vero domino non incurrit excommunicationem Bullæ, etiamſi poſtea reipſa non reſtituat, ſed afficitur excommunicatione* c. excomm. de rap.

6 *Ab hac cenſura excuſatur accipiens bona, quæ probabiliter credit pro derelictis haberi.*

7 *Quænam bona pro derelictis haberi cenſeantur.*

8 *Ab hac cenſura non excuſat conſuetudo, vel privilegium, niſi fortè juſta de cauſa conceſſum ſit.*

9 *Summus Pontifex aliquando poteſt privilegia, & leges Principum ſæcularium revocare.*

10 *Surripiens naufragantium bona non excuſatur titulo præſcriptionis.*

11 *Prætextus non excuſat, & quid nomine prætextûs intelligatur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Surripiens bona naufragorum excuſatur ab hac cenſura, quoties excuſatur à mortali culpa.

1 SUrripientes bona naufragorum excuſantur ab hac cenſura, quoties excuſari poſſunt à mortali culpa, & injuria contra naufragos. Ratio eſt, quia ad incurrendam excommunicationis pœnam requiritur mortalis culpa, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere.*

Hinc colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

2 Qui rem modicam accipit, excommunicationem Bullæ non incurrit.

2 Primò, illum excuſari ab hac cenſura qui rem modicam non ſufficientem ad mortale peccatum furti ſurriperet, niſi fortè etiam alii de communi conſenſu vel ſcientia alienis fimiliter res mediocres auferrent, quæ ſimul ſumptæ materiam notabilem conſtituerent, juxta dicta *de reſtitutione.* Ita Ugol. §. 1. *verſ.* 7. Gambarupta *n.* 7. Filliuc. *n.* 95. *ad finem* Duard. *q.* 11. & 12. quamvis à me diſſentiat ex parte, cujus fundamenta hic non rejicio, cùm ſufficienter ſolvi poſſint ex dictis *de reſtitutione*; exiſtimat enim.

3 Probabile eſt ad incurrendam excommunicationem requiri valorem duorum aureorum.

3 Ad incurrendam excommunicationem requiri valorem duorum aureorum. Idem tenet Sayr. *de cenſuris, lib* 1. *c.* 9. *n.* 33. Quaranta *v. bona naufragantium* Filliuc. in ſimili *de muneribus religioſorum.*

Neque obſtat Tridentinum. *ſeſſ.* 25. *c.* 2 *de reform.* quia non loquitur ad rem noſtram, ſed de facultate, quam Epiſcopis permittit, excommunicandi eos, qui res jam ſubtractas, vel inventas non reſtituunt. Vide tamen probabilis eſt Duardi opinio, *qu.* 1. *n.* 5. & aliorum *locis cit.* quam inferiùs probabiliter ſuſtineri poſſe oſtendam, nam ex Concilii conſtitutione non decet excommunicatio ferri pro re vulgari: res autem, quæ quantitatem duorum aureorum non attingit, vulgaris dicitur, *l ſi oleum* §. *finali cum l. ſeq ff. de dolo mal.* conſequenter neque Summus Pontifex præſumitur, voluiſſe in re leviori excommunicare.

4 Secundò illum excuſari, qui naufragorum bona ſurripuit, invincibiliter ignorans vetitum eſſe ſub cenſura, aut probabiliter credens id eſſe licitum, aut credens quidem aliena eſſe, ſed neſciens eſſe naufragorum bona: hic enim formaliter non peccat contra naufragium paſſos, ut ſuperiùs dictum eſt cum Suarez, & aliis, contra Gambaruptam *c.* 4. *n.* 8.

4 Ignorantia juris & facti excuſat.

5 Tertiò, illum excuſari, qui animo reſtituendi vero domino accipit, etiamſi poſtea mutata voluntate intendat ſibi retinere; hic enim ſub cenſura prohibetur ſurreptio, non retentio, quanquam hic incidat in excommunicationem *cap. excommunicationi, de rapt.* ut ſuperiùs dictum eſt *punct.* 1.

5 Accipiens animo reſtituendi vero domino non incurrit excommunicationem Bullæ, etiamſi poſtea reipſa nō reſtituat, ſed afficitur excommunicatione. *cap. excommunic. de raptor.*

6 Quartò excuſari accipientem bona quæ probabiliter credit pro derelictis haberi. Ratio, eſt tum quia nihil retinet invito domino, cum dominium ab ipſo ſit abdicatum, tum quia bona derelicta fiunt primi occupantis. *Inſtit. de rerum diviſ.* §. *alia ſanè.*

6 Ab hac cenſura excuſatur accipiens bona, quæ probabiliter credit pro derelictis haberi.

Neque obſtat quod in Bulla dicitur, ſurripientem nullo prætextu excuſari poſſe, tum quia Bulla loquitur de ſurripiente; accipiens autem bona derelicta non dicitur ſurripere, tum quia nomine prætextûs intelligitur cauſa juſta, qui autem bona derelicta retinet, non habet cauſam injuſtam retinendi.

7 Rogabis, quænam bona pro derelictis habeantur.

7 Quænam bona pro derelictis haberi cenſeantur.

Reſp. id prudenti judicio ex circumſtantiis colligendum eſſe.

Prima deſumitur ex verbis projicientis, ut ſi projiciens dixit, nolle ea amplius tum rebus ſui haberi, nullum enim certius ſignum haberi poteſt, quàm proteſtatio ipſius domini.

Secunda ex tempore, ut ſi dominus bona ſua projecit eo tempore, quo nullum gravis tempeſtatis periculum imminebat.

Tertia ex modo projiciendi, ut ſi librum apertum in mare projecit, aut veſtes omnino ſolutas. Secus ſi librum clauſum, aut pannis involutum abjecit.

Quarta ex loco, ut ſi dominus prope portum paſſus ſit naufragium, & poſtquam in portum ſe recepit, neque per ſe, neque per alios curet bona illa recuperare.

Quinta, juxta multos Doctores eſt, ſi projiciatur res, quæ facilè peritura ſit, aut recuperatu difficilis, aut facilis ad corrumpendum: ut ſi in mare projiciatur farina, vel ſaccharum, vel mala punica, ficus, & ſimilia, quæ diſſolvuntur, & corrumpuntur; aut ſi metallum abjiciatur quod ob ſui gravitatem profundum petit. Ita Sayr. *lib.* 3. *c. n.* 9. ubi plures alios DD. refert Filliuc. *loc. cit. num* 93. & 96. Alterius *in expoſitione hujus canonis c.* 2. *dub.* 9. Ugol. hic. §. 2. *verſ.* 12. *p.* 143. Graffius *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 74 Duard. hic *q.* 13. Reginald. *lib.* 9. *n.* 271.

Verùm hæc quinta conditio mihi non probatur, quoties apparet projicientem nolle illa bona pro derelictis habere, etiamſi alioquin facile peritura ſint. Ratio eſt, tum quia nullus facilè præſumitur velle ſuum prodigere, & jactare, *l. cùm de indebito, ff. de condict. indebit.* tum quia res mea manet mea quandiu conſumpta non eſt, ut docui *de reſt. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 6. conſequenter domino reſtituenda eſt, ſoluto recuperanti debito laboris pretio. Ita Gambarupta *c.* 4. *n.* 5. idémque tradit Ugol. *in expoſit. hujus canon. c.* 4 §. 2 *n.* 3. *pag.* 141. Vivaldus *in Candelabro caſu* 4. *n.* 34. in *expoſ Bullæ.* Duard. hic *q* 15. quanquam iſti DD. aliter ſentiendum putant de re, quæ talis naturæ eſt, ut ſi ablata non fuiſſet, domino extincta fuiſſet, nec ad litus perveniſſet.

8 Quæres, utrùm ab hac cenſura incurrenda excuſare poſſit conſuetudo, vel privilegium capiendi hujuſmodi bona.

8 Ab hac cenſura non excuſat conſuetudo, vel privilegium niſi fortè juſta de cauſâ conceſſum ſit.

Reſpondeo non excuſare, quia in Bulla revocantur quælibet privilegia, abrogatur conſuetudo & invalida redditur uſucapio non ſolùm longiſſimi, verùm immemorabilis temporis.

Hinc ſequitur primò privilegium alicui à Principe injuſtè conceſſum ad acquirenda hujuſmodi bona invalidum eſſe, ſicut etiam invalidæ ſunt leges, quibus Principes hujuſmodi bona fiſco addicunt; juri enim naturæ adverſantur cùm jus naturæ non dictet afflictionem afflicto addendam, aut dominum ſine juſta cauſâ rebus ſuis ſpoliandum eſſe; conſequenter tuti non ſunt Principes, qui ea ſibi applicant, niſi fortè intentionem habeant reſtituendi dominis comparentibus; illis autem non comparentibus tenentur ea in pios uſus erogare, cùm bona incerto cenſeantur, juxta dicta *de reſtit.* Ita Cajet. *v. excommunicatio cap.* 23. Duardus *q.* 19 & 20. Navar. *cap.* 27 *n.* 128. Tabiena *excom.* 5. *caſu* 25. Paludanus & alii apud Sayrum *num.* 7. quanquam Paludanus, Tabiena, & Sayrus putant de conſenſu Epiſcopi applicari poſſe fiſco ad defenſionem dominis non comparentibus.

Dici

Dixi in illatione, *Privilegium à Principe injuſtè conceſſum*, quia ſi privilegium rationabiliter à Principe concedatur, non videtur invalidum, ut ſi accurrentibus cum vitæ periculo ad ſublevandos nautas in evidenti ſubmerſionis periculo conſtitutos, & auxilium implorantes, privilegium conceſſum ſit, quo aliqua bona naufragium paſſa retinere valeant; nam periculum, cui ſe accurrentes ſubjiciunt, pretio æſtimabile eſt, & præmium meretur. Idem valet ſi ſtatuto, vel conſuetudine id concedatur; quamvis enim recuperans aliena bona cum proprio vitæ periculo teneatur ad illorum reſtitutionem, detracta laboris, & periculi æſtimatione, hæc cum pretio digna ſunt, ut cum Navarro, Rebello, Molina, & aliis inuit *de reſtit. diſp. 1. q. 3. punct. 1. ad finem* quibus adde Alterium *loco cit. dub. 2. & 3.* Duardum *q. 15.* Ugol. *§. 2. n. 3.* Graſſium *loco cit.* nihilominus ſtatuto, vel conſuetudine induci poteſt, ut bona acquirantur accurrentibus ad ſalvandum vitam naufragorum auxilium implorantium. Ita Duardus *lib. 2. can. 4. q. 16. n. 4.* Gambaropta *c. 4. n. 6.* Vivaldus *n. 54.* & alii quamplures, quos ego retuli *de reſtitut. diſp. 1. q. 3. punct. 4. ad finem.*

9 Summus Pontifex aliquando poteſt privilegia, & leges Principum ſæcularium revocare. 9 An autem Summus Pontifex revocare poſſit privilegia, vel leges à Principibus ſecularibus latas, patet ex dictis *de legibus*, poſſe quoties hujuſmodi leges, vel privilegia ſunt contra jus naturæ vel divinum, ſeu quando id conducit ſaluti animarum; nam Summus Pontifex univerſalem habet juriſdictionem in iis, quæ ad ſalutem animarum pertinent. Ita præter DD. *in tract. de legibus relatos docet* Navarr. *in cap. novit. de judic. notab. 3. n. 23. & ſeqq.* Joan. Andreas, *in cap. extirpanda, de præbend.* Francus & alii apud Duardum *q. 18. n. 9. & ſeqq.*

10 Surripientem naufragantium bona, non excuſat titulo præſcriptionis. 10 Secundò ſequitur ſurripientem non juvari titulo præſcriptionis, ſeu potius uſurpationis, quæ eſt poſſeſſio rei mobilis tempore à lege definitorum Summus Pontif. prohibet hunc excuſationis titulum, præſertim cum poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribat. An autem ſucceſſor ſingularis, aut alius, qui à fure emit, poſſit rem emptam ſpatio 30. vel 40. annorum uſucapere, conſtat ex dictis de præſcriptione *in tract. de reſtitut.* cum Molina, Leſſio, Covar. & aliis, quibus adde Duard. *loco cit. q. 21.*

11 Prætextus non excuſat, & quid nomine prætextus intelligatur. 11 Tertiò non excuſari ſurripientem ab excommunicatione, etiamſi excuſatione dignum ſe arbitretur aliquo prætextu, id eſt, obtentu, ſeu velatione alicujus cauſæ fictæ, vel etiam veræ, ſed non juſtæ, prætextus enim ſignificat cauſam, non ſolum fictã, & ſimulatam; verùm etiam verã, *l. ſubartu, de tranſact. & l. ſub prætextu. C. de tranſ.* hoc tamen intellige, modò prætextus, ſeu cauſa quæ allegatur, ſit injuſta; nam ſi cauſa juſta ſit, ut quia accepit bona derelicta, aut quia cũ periculo vitæ præfata bona acquiſivit ſtatuto vel conſuetudine id ſibi concedente, excuſatur, juxta ſuperius dicta.

QUÆSTIO VI.

De excommunicatione, quæ contrahitur propter impoſitionem, auctionem, vel exactionem pedagiorum, ſeu gabellarum.

TOtam hujus canonis materiam tribus punctis explicabo.

In primo oſtendam, quid ſit pedagium, ſeu gabella.

In ſecundo, quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones ſub cenſura prohibeantur.

Tertio, quodnam ſit hujus excommunicationis ſubjectum, ſeu in quas perſonas, illa excommunicatio feratur, quæ his verbis in Bulla continetur: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis nova pedagia, ſeu gabellas, præter quam in caſibus ſibi à jure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſt. licentia permiſſis, imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt*

PUNCTUM I.

Quid ſit pedagium, gabella, portorium.

1 *Pedagium quid ſit.*
2 *Gabella quid ſit.*
3 *Portorium quid ſit.*
4. *Nomine pedagii, guidagii, portorii, ſeu gabellæ, ac vectigalis non venit taxa, talea, collecta, præſtantia, perticatus, domus panis, & his ſimilia.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Pedagium quid ſit. 1 PEdagium, quod dicitur à pede, nihil eſt aliud, quàm quoddam tributum, quod pro tranſitu perſonæ per aliqua loca ſolvitur, ad reparationem, vel conſtructionem pontium, viarum, navium: Solet etiam dici guidagium, quod eſt tributum, quod pro cuſtodia, & ſecuritate viatum à tranſeuntibus ſolvitur. Ita communiter DD.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Gabella quid ſit. 2 GAbella, ſeu vectigal, ſi propriè, & ſtrictè loquamur, nihil eſt aliud quàm tributum, quod pro delatione, ablatione tranſlatione, aut venditione rerum, ſeu mercium ſolvitur; vel, ut alii dicunt, eſt tributum, ſeu vectigal, quod pro mercibus invectis perſolvitur, vulgari ritoque nomine appellatur datium, aut duana, ſeu dogana.

Dixi, *ſi propriè & ſtrictè loquimur*, quia nomen gabellæ latiùs acceptum, extenditur ad penſionem, cenſum, guidagium, pedagium, portorium, taleas, collectas & ſimilia, Quid autem ſit penſio, & cenſus, conſtat ex dictis ſuis locis, nihil enim aliud ſunt, quàm jus exigendi certam quantitatem ex bonis alienis. Quid vero ſit taxa, vel talea, ſtatim aperiam.

TERTIA PROPOSITIO.

3 PORTORIUM, quod à portu nomen accepit, eſt ſpecies gabellæ ſeu vectigalis, quod ſolvitur pro rebus, quæ navi deferuntur, ad aliquem locum, vel ab aliquo loco aſportantur, vel per aliquem locum transferuntur. Ita poſt Alex. *in l. cenſoria, ff. de verb. ſignif.* & poſt Sylveſtrum, Angelum, Tabienam, & alios *in v. gabella & pedagium*, obſervat Ugol. *in expoſit. Bullæ, c. 4. n. 4.* Rebuffus *in praxi Benef. in expoſit. Bullæ, art. 3.* Tolet. *ibid. ex torm. 3.* Sayrus *lib. 3. c. 9. n. 4.* Duard. *lib. 2. can. 3. q. 4.* Graſſius *1. part. dec. lib. 4. c. 18.* Suarez ex parte *diſp. 21. ſect. 2. n. 41.* & alii communiter. 3 Portorium quid ſit.

4 Ex dictis igitur licet inferre taxas, taleas, collectas, præſtantias, & his ſimilia, non contineri ſub nomine pedagii, ſeu gabellæ ac vectigalis ſtrictè accepti, ut patet ex natura, & fine hujuſmodi onerum, & tributorum; pedagium enim ſolvitur ad reparationem viarum, pontium, vel navium: guidagium pro ſecuritate viatum: portorium pro portu, aut potius naulitu: vectigal, ſeu gabella pro mercibus vehendis, vel invectis. Talea vero, præſtantia, taxa & collecta idem ſignificant; & nihil aliud ſunt, quàm pecunia, ſeu præmium, ſeu compoſitio, ſeu onus, ſeu tributum, quod ſolvitur ſervata proportione ſubſtantiæ cujuſque, ut bene obſervat Sayrus *n. 10.* Duard. *q. 4. n. 7.* Suarez *diſp. 21. ſect. 2. n. 42. verſ. alia verba*, poſt Sylveſtrum, Tabienam, & alios *locis cit.* 4 Nomine pedagii portorii, ſeu gabellæ ac vectigalis non venit taxa, talea, collecta, præſtantia, perticatus, domus panis, & his ſimilia.

Idem dic de onere, quod alicubi perticatus dicitur, aut de gravamine, quod pro [illegible] ſolvitur, & [illegible] his ſimilibus, quæ propriè loquendo ſub nomine pedagii, aut vectigalis non continentur. Rurſus inferri poteſt, non nomine pedagii, aut gabellæ non comprehendi domum panis, in qua dominus loci, vel communitas deponi mandat vectigalia, & facultatem ea vendendi uni concedit, nam huic non convenit ratio vectigalis, & potius dici debet monopolium, quam vectigal. Ita Filliuc. *n. 10.* cum Hoſtienſ. & aliis contra Graſſium, *loc. cit. n. 97.* Duard. *n. 6.*

Hæc diligenter advertenda ſunt pro ſolutione [illegible] caſuum.

Ex his enim colligitur legem pœnalem, & conſequenter hunc noſtrum canonem loquentem de pedagiis, & gabellis, explicandum eſſe tantummodo de pedagio, guidagio, vectigali, ſeu gabella, & portorio propriè acceptis, non vero de taxis, taleis, collectis, præſtantiis, perticatu, gravamine domus; juxta certiorem ſententiam, quam ſequitur Ugol. *loco cit. §. 3. ad fin. verſ. Poſtremò* Cajet. *v. excommunicatio, c. 71.* Duard. *loco cit.* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 41. ad finem.* & Filliuc. ex parte *n. 107.* ubi probabiliter ab excommunicatione juris communis excuſari poſſe putat communitatem recognoſcentem ſuperiorem, ſi collectam pro ſuis neceſſitatibus imponat. Reginald. tamen *lib. 9. n. 284. & ſeq.* & Filliuc. *n. 108.* putant imponentem collectas ſine licentia ligari hac cenſura, modo imponens ſupremam poteſtatem non habeat.

PUNCTUM II.

Quænam ſit materia hujus canonis; ſeu quænam actiones ſub cenſura in hoc canone prohibeantur imponendo pedagium, augendo, &c.

1 *Materia hujus cenſuræ quænam ſit.*
2 *Quænam dicatur impoſitio novi pedagii, ſeu gabella.*
3 *Quid nomine auctionis intelligatur.*
4 *Ligatur hac cenſura is, qui obtenta facultate gabellam imponendi ſuper una re, imponit ſuper alia.*
5 *Quid nomine exactionis intelligatur.*
6 *Exactio prohibetur eadem excommunicatione; qua impoſitio, & auctio.*

UNICA PROPOSITIO.

1 MAteria hujus cenſuræ, ſeu actiones ſub hac cenſura prohibitæ, ſunt impoſitio novi pedagii, ſeu gabellæ auctio, & illius exactio. Hæc propoſitio conſtat ex illis Bullæ verbis, *imponunt, vel augent, ſeu imponi, vel augeri prohibita exigunt.* Ut ſingulæ illius propoſitionis particulæ clarè intelligantur, explicandæ ſunt ſubſequentes quæſtiones. 1 Materia hujus cenſuræ quænam ſit.

2 Quæres primo, quænam dicatur impoſitio novi pedagii, ſeu gabellæ, ſeu quodnam dicatur novum pedagium, ſeu vectigal. 2 Quænam dicatur impoſitio novi pedagii, ſeu gabellæ.

Reſpondeo illud dici novum de cujus impoſitionis initio non extat memoria, ſeu quod nunquam in eo loco fuit impoſitum, dicitur autem novũ reſpectu loci, in quo exigitur, non habita ratione alterius loci; fieri enim poteſt, ut alibi vetus ſit & licitum, hic autem novum, & illicitum, ut bene Ugolinus hic §. *ſeu imponi*

verſis:

*verſic.tertiò,cap.*161.Duard.*q.*9. & alii communiter. Illud verò vetus & antiquum vectigal dicitur,cujus impoſitionis origo memoriam hominum excedit, illa igitur illicitæ, & invalida ſunt vectigalia, quæ noviter impoſita ſunt ſine legitima facultate; illa verò licita, quæ à legitimo ſuperiore impoſita ſunt, vel quorum initium memoriam hominum tranſcendit: poſſeſſio enim immemorabilis arguit juſtum titulum, nempe privilegium, aut aliam juſtam cauſam, ut communiter fatentur Theologi,& Juriſperiti. Ita Saytus *n.*12. Ugol.hic *c.*5.*initio,num.*6. Graſſius 1.*part.lib* 4 *c.*18.*n.*79.Duard.hic *q.*2.Alterius hic *c.*2. Filliuc.*tra.*16.*c.*5.*n.*18.Reginald.*lib* 9.*c.*16.*n.*283. & hoc diligenter obſervandum eſt pro iis, qui vectigalia exigunt, cùm alioquin ea ſe poteſtatem non habeant imponendi vectigalia, nam in habentibus facultatem imponendi vectigalia, non eſt inſpiciendum, an vectigal novum ſit, an vetus, cùm ipſi jus habeant novum imponendi, & vetus augendi: quibus autem hoc jus competat, conſtabit ex dicendis *in* 3. *punct.*

Ex dictis igitur conſtat, quænam dicatur impoſitio novi vectigalis, quæ ſub excommunicatione in hac Bulla prohibetur.

3 Quid nomine auctionis intelligatur. 3 Quæres ſecundò, quid nomine auctionis intelligatur, & utrùm ſub eandem pœnam cadat auctio vectigalis, ſub quam cadit impoſitio.

Ad primam partem reſpondeo, nomine auctionis intelligi augmentum gravaminis, ſeu tributi ſolvendi à tranſeuntibus, aut res aliquas vendentibus.

Ad ſecundam reſpondeo cadere ſub eandem excommunicationis pœnam, ut patet, tum ex verbis Bullæ, tum quia vectigal, qua parte augetur, cenſetur novum, cùm pars præexiſtens ſit illi accidentaria, ſicut autem prohibetur impoſitio novi vectigalis, ne ſubditorum pecuniæ à Principibus exhauriantur, ita par fuit, ut auctio veteris ſub eadem pœna interdiceretur. Ita Sylveſter *verb.excommunicatio* 7.*n.*19. Duard.*loco cit.& q.*8.*& q.*13.*verſic.decima.*Graſſius *loco citato.*Tolet.*lib.*1.*c.*15.*n* 11.Sylveſt *v gabella,*3.*num* 7.Reginald *n.*874.& alii apud præcitatos DD.contra Armillam *in ſumm v. gabella*, *num.* 8. & alios, qui cenſent arbitrantur auctionem tributi non eſſe impoſitionem tributi, conſequenter non ſubjacere pœnæ contra impoſitionem latæ,niſi exprimatur.

4 Ligatur hac cenſura, qui obtenta facultate gabellam imponendi ſuper una re, imponit ſuper alia. 4 Hinc colligere licet, illum hac cenſura ligari, qui obtenta facultate imponendi gabellam ſuper una re,imponit ſuper alia,vel qui imponit majorem, quàm ſibi conceſſum fuerit; hæc enim eſt impoſitio novi vectigalis. Ita Filliuc.*q.*3.*n* 106. & alii DD.

5 Quid nomine exactionis intelligatur. 5 Quæres tertio, quid nomine exactionis intelligatur,& utrum exactio eadē excōmunicationis pœna prohibeatur,qua impoſitio.

Ad primam quæſtionis partem reſpondeo, nomine exactionis in hoc loco intelligi actionem, qua quis ab invito tributum noviter impoſitum ſine legitima imponendi auctoritate extorquet; nam *exigere* eſt aliquid extorquere ab eo qui invitus, ſeu involuntariè mixtè tradit, ſeu qui ſolvere nollet ſi poſſet *l ſolvendo. ff.de negot.geſtis.*Ita Sayt. *loco cit.*n.8. Cajet. *v.excommunicatio. c.*39.*&* 71.Suarez *n.*43.Filliuc.*n.*115.Reginald.& Navarr. *locis ſtatim citandis.* Duard. *q.*8.*n.*1. & alii apud Sayrum *loco cit.* & apud.Ugol. *c.*5. §. *quis cap* 163.

Is igitur invitus ſolvere dicitur, regulariter loquendo, qui aliquid tradit petenti tanquam ſibi debitum,ſeu qui ſolvere nollet ſi poſſet. Si vero tradat ex amore, vel animi liberalitate, aut ſponte, non rogatus, dicitur donare; conſequenter hujuſmodi receptio non eſt vetita, quamquam pauci ſunt, qui donare præſumantur; nullus enim ferè traderet, niſi peteretur, tanquam ex debito, vel niſi periculum alicujus incommodi ſibi timeret. Ita Cajet.& Saytus *locis citatis.* Navarr. *c.*17 *n.*61. Duard.*q* 9 Regin.*n* 276.*ad finem.* Tolet. *lib* 1.*c.*22 *n.*13. Gambaropta hic *c* 5. *n.*19. & alii apud præcitatos DD.

6 Exactio prohibetur eadem excommunicatione, qua impoſitio, & auctio. 6 Ad ſecundam quæſtionis partem reſpondeo exactionem eadem excommunicationis pœna vetari, qua impoſitio, & auctio, Probatur,tum ex verbis Bullæ ſuperiùs citatis,ibi,*vel augeri prohibita exigunt*,tum ex fine,& intentione Summi Pontificis; cum enim Sum.Pontifex intentionem habeat conſulendi indemnitati & libertati ſubditorum,ne magis,quam par ſit,gravarentur,& ne ipſorum pecuniæ exhaurirentur,operæ pretium fuit,ut non ſolùm impoſitio, vel auctio gabellæ ſine legitima auctoritate impoſitæ ſub pœna excommunicationis interdiceretur,verùm etiam exactio,ſine qua vana,& inutilis redderetur impoſitio,& auctio gabellarum. Hæc tamen potiùs indicat finem,& congruentiam diſpoſitionis quàm diſpoſitionem ipſam,& excommunicationis impoſitionem,quæ magis ex prima,quàm ex ſecunda ratione colligitur.

PUNCTUM III.

Quodnam ſit ſubjectum, ſeu in quas perſonas hujus canonis cenſura feratur, ob impoſitionem, auctionem, & exactionem pedagiorum, & gabellarum.

1 *Quinam incidant in hanc cenſuram.*
2 *Quinam gabellas imponere poſſint, abſque periculo cenſuram contrahendi*
3 *Ille poteſt vectigalia imponere, qui facultatem habet à ſupremo Principe.*
4 *Summus Pontifex poteſt alteri gabellam imponendi facultatem concedere, quoties bono ſpirituali expedire judicaverit.*
5 *Probabile eſt tyrannos uſurpatione regni poſſe abſque excommunicatione gabellas imponere, quoties poſſident locum, cui aliàs competebat jus imponendi vectigalia.*
6 *Tyrannus ſolo regimine, & adminiſtratione, juxta probabiliorem ſententiam excommunicatione ligatur, gabellas injuſtè imponendo.*
7 *Princeps juſtam habens cauſam imponendi gabellam in ſuo territorio ſi eam præſcribat, ſolvi non ſolum à laicis, verùm etiam à religioſis, in excommunicationem hujus canonis incidit, juxta probabiliorem ſententiam.*
8 *Communitas, quæ gabellam imponit, non incurrit excommunicationem juxta probabiliorem ſententiam.*
9 *Imponens gabellas in terris alienis non incurrit excommunicationem.*
10 *Jubens, mandans, vel conſulens nova tributa imponi, non ligatur hac cenſura, juxta probabilem ſententiam.*
11 *Multi caſus ex præcedentibus inferuntur.*
12 *Qui gabellas antiquitùs impoſitas ſeu aliqua de cauſa intermiſſas de novo exigit, non ligatur hac cenſura.*
13 *Qui pro fluminis tranſitu pecuniam exigit, non afficitur hac cenſura. Idem valet in facultate concedendi tenendi cymbam, quâ viatores transferuntur.*
14 *Excommunicatio non extenditur ad eos qui viatores aggrediuntur & pecunias ipſis extorquent, fingentes ſe gabellarum exactores eſſe.*
15 *Exactor vectigalium qui aliquid ſupra taxam à Principe præſcriptum exigit, cenſuram hujus canonis contrahit, juxta probabilem auctorum ſententiam.*
16 *Qui capit defraudantes gabellas, ipſoſque ad exactores ducit, non ligatur excommunicatione.*
17 *Reformans vectigalia jam impoſita non ſubjicitur vinculo hujus cenſuræ modò rem aliam majoris valoris non exigat,aut ſolvi imponat.*
18 *Exigens per metum gravem, aut probabiliter ignorans injuſtitiam vectigalis, excommunicationem non incurrit.*
19 *An ſubditi, dubitantes de juſtitia vectigalis teneantur ad illius ſolutionem, remiſſivè.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quinam incidant in hanc cenſuram. 1 OMnes, qui in terris ſuis imponunt, augent, vel exigunt pedagia, vel gabellas in caſibus ſibi à jure, vel ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ auctoritate non permiſſis,in excommunicationem hujus canonis incidunt. Hæc propoſitio non indiget probatione, cùm evidenter conſtet ex verbis Bullæ; ſed potiùs explicanda eſt in ſolutionibus ſubſequentium difficultatum.

2 Quinam gabellas imponere poſſint abſque periculo cenſuram contrahendi. 2 Prima difficultas eſt, quinam gabellas imponere poſſint, ita ut hanc cenſuram non incurrant gabellas imponendo.

Reſpondeo illos poſſe gabellas imponere,qui,in ſuis terris ſupremam habent facultatem, nullumque ſuperiorem in temporalibus agnoſcunt. Ratio eſt, quia cùm hujuſmodi perſonæ ſupremam habeant poteſtatem circa regimen, & adminiſtrationem,& impoſitio vectigalium ſit eſſectus ſupremæ juriſdictionis,*c.innovamus de cenſib.& c.ſuper quibuſdam, de verb ſignif.* par eſt ut vectigal imponere valeant, quo alantur & dignitatis onera ferre & periculis occurrere poſſint,tum quia in jure nulla extat contra hujuſmodi perſonas prohibitio. Ita DD.ſtatim citandi, & præterea Molina, Navarr. Tolet. Suarez, Vaſquez, & alii, quos retuli *de contract. diſp* 2. *q.*9. *punct.*1.

Hinc ſequitur primò, Duces, Comites, Barones, Marchiones, Dominos, alioſque poteſtatem ſupremorum Principum non habentes non poſſe gabellas imponere, conſequenter vinculo hujus cenſuræ obſtringi gabellas imponendo. Ita Pius V. teſte Toleto *lib* 1. *c.*22. *n.*10. *ad finem.*

Secundò Summum Pontificem, Imperatorem, Regem, Ducem Florentiæ, alioſque ſupremos Principes, ſuperiorem non agnoſcentes, poſſe in ſuis terris vectigalia imponere, ut fuſiùs probat Saytus *loco cit n.*25.*& ſeqq* Duard.*quæſt* 5.Filliuc.*n* 104 Suarez *diſp.*21.*ſect.*2.*n.*36.Tolet.*lib.*5 *c.*73.*n.*1 Gambarepta hic *c.*5.*n* 4 Alterius & alii quos retuli *de contract.diſp.*5 *q.*9 *punct.*1.Eadem facultas conceditur Concilio Generali *in cap. ſuper quibuſdam, de verborum ſignif.*

Tertiò Reſpublicas liberas, & perfectas poteſtatem imponendi vectigalia habere, qualis eſt Reſp. Veneta, Genuenſis, aliæque ſimiles Reſpublicæ, vel civitates, ſupremam auctoritatem habentes;ſicut enim hujuſmodi facultatem in Principem transferunt; ita eandem per ſe ipſas exercere poſſunt,modò major communitatis pars conſentiat, & ſuam auctoritatem in Principem non tranſtulerint.Ita DD.cit.& alii apud Duard.*q.*7.*num* 4 apud Gambaroptam *loco cit.* & apud alios præcitatos DD.

3 Ille poteſt vectigalia imponere, qui facultatem habet à ſupremo Principe. 3 Quartò facultatem imponendi vectigalia competere iis,quibus data eſt à ſupremis ipſorum Principibus facultas illa imponendi; ſicut enim quis poteſt gravamen imponere,ita etiam illius imponendi facultatē alteri dare in locis ſibi de jure in hac re ſubjectis.

Idem dici poſſe de iis,qui hujuſmodi facultatem immemorabili conſuetudine præſcripſerunt;probabilis eſt multorum DD.opinio

quam ſequitur Medina *de reſtit. q.* 13. Saytus n. 17. Reginaldus *n.* 283 Alterius hic *cap.* 2. Ugolinus hic §. 1. Duardus hic *q.* 2. *n.* 4. *& q.* 6. *n.* 8. *& q.* 7. *n.* 6. Panormitanus, Sylveſter, & alii contra Bartolum, & alios apud Salas *de legib diſp.* 15. *ſect.* 10. *num.* 118. apud Saytum *loc. cit.* & apud Vaſquez in *opuſc. c.* 6. §. 1. *&* 6. *n.* 65. Nihil enim obſtat, quo minus illa facultas præſcribi poſſit; ſed de hac re alibi.

4 Summus Pontifex poteſt alteri gabellam imponendi facultatem concedere, quoties bono ſpirituali expedire judicaverit.

4 Majus dubium eſt utrùm Summus Pontifex poſſit alteri in temporalibus ſibi non ſubdito facultatem ad gabellas imponendas concedere.

Reſp. poſſe, quoties id bono ſpirituali expedire judicaverit, ut in ſimili probavi *de legibus*, & ex eo apertè deducitur, quod Chriſtus Dominus, qui conſtitutus eſt à Patre Rex ſuper Sion montem ſanctum ejus; ſuper ſanctam, inquam, Eccleſiam, conceſſit ſuo in terris Vicario, Romano Pontifici, generalem facultatem in ſpiritualibus, quantam ſonant illa verba, *Paſce oves meas*, & illa alia; *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis*, & conſequenter conceſſit eidem ſuo Vicario, facultatem circa ea omnia quæ ad ſpiritualis juriſdictionis exercitium poſſunt neceſſaria, vel opportuna media eſſe; cujuſmodi eſt hoc de quo agitur. Et ita plerique quos retuli *de legibus*, & hic *q.* 5. *pun.* 4. *n.* 9.

5 Probabile eſt tyrannos uſurpatione regni poſſe abſque excommunicatione gabellas imponere, quoties poſſident locum, cui aliàs competebat jus imponendi vectigalia.

5 Quintò ſequitur Tyrannus, juxta probabilem nonnullorum ſententiam, quam ſequitur Filliuc. *n.* 109. incidere in excommunicationem hujus canonis, gabellam imponendo, quia caret poteſtate, & jure; (loquimur autem de Tyranno uſurpatione regni ſeu principaliter: nam de Tyranno ſolo regimine, & adminiſtratione, alia difficultas eſt quam hic ſtatim explicabo.)

Dixi, *juxta probabilem nonnullorum ſententiam*, ut adverterem oppoſitum mihi verius videri. Ratio eſt, tum quia ad incurrendam hanc cenſuram opus eſt, ut imponens gabellam, eam imponat in terris ſuis: ſed loca, in quibus Tyrannus gabellas imponit non ſunt ipſius Tyranni, alioquin dici non poſſet Tyrannus uſurpatione regni quod poſſidet, & occupat, tum quia licèt inique poſſideat regnum, nihilominus Reſpublica præſumitur jus illi conferre; ſicut enim Reſpublica poſſet leges ferre, & vectigalia imponere, ita præſumitur eandem facultatem in Tyrannum transferre ad vitanda graviora incommoda, ut in ſimili docui *de legib. diſp.* 1. *q.* 1. *pun.* 7. §. *n.* 12. *& ſeqq.* cum Leſſio, Salas, Arragonio, Salonio, Banne, & aliis contra Sotum, & Suarez.

Secus dici poſſet de Tyranno, qui poſſidet aliquod oppidum, ſeu caſtrum, cui aliàs non competit jus imponendi vectigalia: ſicut enim hujuſmodi oppidum non poteſt gabellas imponere, ut ſuppono; ita neque facultatem ad illas imponendas in alterum transferre valet, juxta vulgatam regulam, *Nemo plus juris in alterum transferre poteſt, quàm ipſe habeat*, conſequenter gabella ab ipſo impoſita non tenet. Valde tamen probabile mihi videtur, hunc ligari cenſura, quia non imponit vectigalia in terris ſuis.

6 Tyrannus ſolo regimine, & adminiſtratione, juxta probabiliorem ſententiam excommunicatione ligatur, gabellas injuſtè imponendo.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm Tyrannus ſuo regimine, & adminiſtratione, qui ſcilicet juſtè poſſidet regnum; ſed iniquè ſubditos vexat bonis ſpoliando, aut injuſtè gravando contrahat hanc pœnam, ſi vectigalia poteſtatem ſuam excedentia imponat, cum alias gaudeat poteſtate ad gabellas juſtè imponendas.

Eadem difficultas fieri poteſt in aliis Principibus, injuſta vectigalia imponentibus. Ugolinus hic § 3. *verſ.* 4. Tolet. hic *lib.* 1. *c.* 22. *n.* 9. *excommunicatione* 5. Filliucius *num.* 105. Reginaldus *n.* 274. Navarrus *cap.* 27. *n.* 61. Saytus *cap.* 9. *n.* 7. *lib.* 3. putant contrahere. Sed oppoſitum mihi verius videtur cum Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 37. *verſ. hinc verò*, Sylveſtro *v. gabella* 3 *n.* 7. S. Antonin. 2. *part. tom.* 1. *c.* 13. §. 7. Graſſio 1 *p. li.* 4 *c.* 18. *n.* 80. Duardo hic *q.* 6. & aliis arbitrantibus, Regem, ſeu Principem teneri hac cenſura, dum gabellas injuſtè imponit. Ratio eſt, quia à Summo Pontifice ſimpliciter & abſolutè excommunicantur qui gabellas imponunt in caſibus ſibi à jure non conceſſis; ut diſertè conſtat ex verbis Bullæ. Sed principi conceſſum non eſt in jure ut gabellas injuſtè imponat, jus enim injuſtitiam fovere, nec actus jure naturæ invalidos approbare, aut validare poteſt; ergo Princeps injuſtè gabellas imponens excommunicatur.

7 Princeps juſtam habens cauſam imponendi gabellam in ſuo territorio, ſi eam præſcribat ſolvi non ſolùm à laicis, verùm etiam à religioſis in excommunicationem hujus canonis incidit, juxta probabiliorem ſententiam.

7 Hinc ſolvi poteſt illa difficultas qua quæritur, utrùm Princeps habens juſtam cauſam imponendi gabellam in ſuo territorio; ſi eam imponat, ſimulque præſcribat eam ſolvi non ſolùm à laicis, verùm etiam à religioſis, ſeu clericis, incidat in hanc cenſuram.

Reſpondent Suar. & alii *locis ſtatim citandis*, ex diſpoſitione hujus canonis præcisè non incidere in hanc cenſuram, quia Rex imponit gabellam in ſuis terris in caſu ſibi permiſſo, id eſt, ex cauſa juſta, ut ſupponitur, e. g. ad impediendos inimicorum incurſus, ad defenſionem regni, vel ad reparationem viarum, &c. conſequenter impoſitio gabellæ quoad ſubſtantiam eſt juſta, licèt quoad modum, ſeu quoad perſonas dicatur injuſta: Sum. enim Pontifex non prohibet circumſtantiam modi ſub excommunicatione, ſed impoſitionem in caſu non permiſſo: caſus autem non permiſſus eſt ſi imponatur ſine poteſtate, ſeu ſine juſta cauſa. Ita Graſſius n. 84. Reginald *n.* 276 Navar. *c.* 27. *n.* 61 Suar. *n.* 30. Sayr. *lib.* 3 *c.* 9. *n.* 11. Cajetan. *v. excom. c.* 71 & alii apud Saytum *loco cit.*

Idem dicendum cenſet Ugolin. *c.* 5 *ad finem verſ.* 3 *pag.* 164. ſi Princeps habens juſtam cauſam imponendi gabellam, eam imponat, illamque perſolvi mandet à privilegiatis, ſeu exemptis, ut patet ex allata ratione.

Secus dicendum eſt in omnium ſententia ſi Princeps nullam habens juſtam imponendæ gabellæ cauſam, eam imponat, ſive illam præcipiat ſolvi tantummodo à ſubditis, ſive etiam à clericis ſeu exemptis; tunc enim dicitur gabellam imponere in caſu non permiſſo. Ita Suarez *n.* 40. Graſſius *n.* 48. Sayrus, & alii *locis citatis*.

Dixi, *ex diſpoſitione hujus canonis præcisè*: quia præfati DD. putant imponentes, vel exigentes gabellas à clericis incurrere cenſuram inferiùs explicandam *can.* 18. vel ſaltem cenſuram contentam *in cap. quamquam, de cenſibus*; hanc verò non incurrere.

Ego verò cenſeo præfatum Principem gabellam clericis imponentem, etiamſi aliàs ſimpliciter habeat cauſam imponendæ gabellæ, incurrere cenſuram hujus canonis. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex generaliter excommunicat imponentes gabellas ſine Summi Pontificis licentia, in caſibus ſibi non permiſſis; ſed præfatus Princeps non imponit gabellas in caſibus permiſſis, ſed potiùs prohibitis, *cap. quamquam, de caſibus, cap. non minus*, & in aliis textibus, *tit. de immunit.* ergo Summus Pontifex hunc excommunicat. Ita Caietan. *verb. excom. c.* 71. Duard. hic *q.* 6. *n.* 26. *& ſeq.* & *q.* 10. *n.* 1. Toletus *lib.* 1. *c.* 22 *n.* 12.

Neque obſtat aliam excommunicationem haberi *can* 18. *hujus Bullæ*, contra exigentes taleas à clericis; nam illa reſtringitur ad ibi expreſſa, ut loquitur de exigentibus taleas, & alia ibi expreſſa, hæc verò univerſalior eſt, & loquitur de quibuſcumque imponentibus, augentibus, vel exigentibus gabellas in caſibus non permiſſis.

Ad rationes in contrarium reſpondeo, præfatum Principem imponere vectigal in caſu non permiſſo; conſequenter ligari excommunicatione. Oppoſita tamen opinio probabilis eſt, & ſequenda illam ſuſtinere poſſet exigentes nova tributa, alioquin juſta ex parte materiæ materialis, & ex parte cauſæ efficientis; ſed injuſta ex parte perſonarum, à quibus exigitur, ut quia plus ab uno exigitur, quàm ab alio, aut quia exigitur à privilegiato, & exempto, non incidere in hanc excommunicationem; niſi fortè privilegiatus ſit clericus, tunc enim perſpicuum eſt exigentem à clericis ligari ſaltem excommunicatione, *cap. quamquam de cenſibus*, ut etiam oppoſita ſententia concedit.

8 Communitas, quæ gabellam imponit, non incurrit excommunicationem, juxta probabiliorem ſententiam.

8 Secunda difficultas eſt, utrùm communitas imponens vectigalia incurrat excommunicationem. Ratio dubitandi eſt, quia communitas non excommunicatur, *c. Romana, de ſentent. excom. in* 6. licet interdici poſſit, ut *in tract. de cenſuris* oſtenſum eſt, Filliuc. *tr.* 16. *c.* 5. *q.* 5. *n.* 102 Reginald. *n.* 275. Ugolin. hic §. 1. Alterius *in expoſitione hujus canonis, c.* 4. *dub.* 3. Saytus *loco cit.* reſpondent univerſitatem collectivè ſumptam non excommunicari; ſingulos verò de communitate, culpam in re admittentes, excommunicari; quia ſufficienter determinantur per actionem, qui ad gabellæ impoſitionem cooperantur. Hæc opinio probabilis eſt, tum ob allatam rationem, tum ob praximde qua teſtatur Alterius *loc. cit.* Quamquam oppoſita ſententia mihi non videtur improbabilis, ſicut neque improbabile eſt quod tradunt Ugolin. *c.* 4. §. 2. *n.* Duard. *lib.* 2. *in canon.* 3. *quaſt.* 23 *n.* 43. & alii, quos ſupra retuli, aſſerentes communitatem, naufragorum bona ſurripientem, non ligari excommunicatione lata contra ſurripientes naufragorum bona. Idem in terminis propoſitæ difficultatis tradit idem Duard. hic *canon.* 5. *q.* 6. *n.* 6. *& ſeq.* licet trepidet, & in praxi ſuſtinendam putet oppoſitam ſententiam.

Ratio ergo cur communitas hac excommunicatione non ligatur eſt, tum quia non afficitur excommunicatione, niſi exprimatur *c. Romana cit.* tum quia cum ipſa communitas bonum publicum reſpiciat, & ex privatis perſonis conſtet, non præſumitur velle pecuniam privatorum exhaurire, conſequenter neque Summus Pontifex cenſetur velle illam excommunicare, niſi exprimat.

9 Imponens gabellas in terris alienis non incurrit excommunicationem.

9 Tertia difficultas eſt, utrùm imponens gabellas in terris alienis, excommunicationem hujus canonis incurrat. Exemplum eſſe poteſt, ſi Rex extraneo facultatem concedat imponendi vectigalia in proprio ipſius Regis territorio, vel in alieno.

Reſpondetur negativè, quia Summus Pontifex communicat imponentes gabellas in ſuis terris: hic autem non imponit gabellas in ſuis terris ſed alterius.

10 Jubens, mandans, vel conſulens nova tributa imponi, non ligatur cenſura juxta probabiliorem ſententiam.

10 Quarta difficultas eſt, utrùm jubentes, mandantes, vel conſulentes nova tributa imponi, ligentur excommunicatione hujus canonis.

Reſp. negativè, quia non exprimuntur, & ex regulis generalibus conſtat cenſuram latam contra facientes non extendi ad jubentem, mandantem, vel conſulentem. Ita Ugolin. hic *cap.* 5 §. 3. *verſ. quarto pag.* 159. Duard. hic *q.* 6. *n.* 13 Idem dicendum videtur de illis, qui mandant, vel conſulunt exigi: nam canon hic loquitur de imponentibus, augentibus, & exigentibus; qui autem mandat, vel conſulit exigi, non dicitur verè & propriè exigere.

Neque obſtat regula *Qui per alium facit, per ſe ipſum facere cenſetur*; non enim dicit, qui per alium facit per ſe ipſum facit, ſed cenſetur facere per ſe, id eſt, interpretativè, & quaſi metaphoricè, ſeu moraliter, cum autem verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, Quamobrem verum eſt mandantem, vel conſulentem graviter delinquere, & graviſſimis pœnis dignum eſſe; non tamen ex verbis noſtri canonis colligitur excommunicatum eſſe: nam Sum. Pont. id expreſſiſſet, dicendo *per ſe, vel per alium*, ſeu *directè, vel indirectè*. Ita ex parte ſentire videtur Duard. hic *q.* 13. *n.* 4. quàvis in fine oppoſitum innuat,

ſicut etiam oppoſitum tenet Suarez *diſput.21.ſect.2.n 43.*Ugolinus hic § *ſeu imponi, vel augeri, verſ 4.& 8.* Navarr.*c.27.n.61.* Graff.*1.p.lib.4.c.18 n 83.*Sayr.*c.9.n.8.*Reginald.*l.9 n.176.* & alii communiter aſſerentes hac cenſura ligari exigentes per ſe ipſos, aut famulos præpoſitos ad exigendum, alioſque miniſtros, qui exactioni cooperantur, ut qui recipiunt pecunias, qui ſcribunt, qui explorant ea quæ feruntur, &c. Horum DD. opinio circa mandantem probabiliſſima eſt propter auctoritatem, imò in praxi ſuſtineri deberet, ſi conſtaret in praxi receptam eſſe, uſus enim & praxis eſt optima legis interpres.

21 Multi caſus ex præcedentibus inferuntur.

21 Ex dictis in præcedentibus colligitur ſolutio multarum difficultatum.

Primò imponentes, vel augentes in terris ſuis vectigalia ſine legitima facultate, ligari excommunicatione, idem valet, juxta meam ſententiam, ſi imponant, vel augeant ſine juſta cauſa, vel ſi eam imponant ſolvendam ab exemptis, ut conſtat ex dictis occaſione primæ difficultatis.

Secundò communitatem, juxta probabilem ſententiam, non ligari pœna gabellas imponendo, quamquam fieri poteſt ut graviter peccet & alicubi peculiariter interdictum eſt taxas, aut gabellas imponere.

Tertiò imponentem gabellas in terris alienis, non ligari hac pœna. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex loquitur de imponentibus in terris ſuis, tum quia imponens gabellas in terris alienis facilius cohiberi, & ab injuſta vexatione retrahi poteſt à legitimis ſuperioribus.

Quartò mandantem, vel conſulentem imponi, vel exigi gabellas, non teneri vinculo hujus cenſuræ, ut in quarta difficultate probatum, & explicatum eſt.

11 Qui gabellas antiquitùs impoſitas, ſed aliqua de cauſa intermiſſas de novo exigit, non ligatur hac cenſura.

Quintò imponentem taxas non ſubjacere huic pœnæ, ut patet ex dictis in prima propoſitione. Secus dic de imponente novas gabellas ſine legitima facultate, aut illas exigente, id eſt recipiente ab invitis: qui autem novas gabellas imponere dicantur, patet ex dictis *in 2. punct.*

12 Qui pro fluminis tranſitu pecuniam exigit, non ſtringitur hac cenſura. Idem valet in facultate concedendi, tenēd. Cymbam, qua viatores transfretuntur.

12 Sextò eos non affici hac excommunicatione, qui gabellas antiquitùs impoſitas, ſed aliqua de cauſa intermiſſas, de novo exigunt, ut ſi oppidum iniquè detentum fuit ab aliquo, aut diu caruit legitimo Principe, ob idque gabella non fuit ſoluta, ſed poſtea legitimo Principe comparente vel conſtituto, iterum exiguntur; aliud enim eſt gabellam noviter imponere, aliud antiquitùs impoſitam noviter exigere, primum interdicitur, ſi fiat ſine facultate, ſecundum non prohibetur: ita Ugolin. hic §.1.*verſ.*5. Duard.*q.13. n.7. verſ 4* Sayrus *lib. 3.c.9.n.12.*poſt Sylveſtrum *verb.gabella 3.n.5.*

13 Septimò hac cenſura non comprehendi eos, qui pro fluminis tranſitu pretium exigunt; iſti enim pecuniam non recipiunt, titulo gabellæ, ſed potius in mercedem, & ſtipendium proprii laboris, quem tranſeuntibus locare præſumuntur.

14 Excommunicatio non extenditur ad eos, qui viatores aggrediuntur, & pecunias ipſis extorquent fingentes ſe gabellarum exactores eſſe.

Ob id etiam nonnulli Doctores excuſandum putant terræ dominum, qui pretio facultatem alicui facit tenendi cymbam, & tranſvehendi viatores, ſicut enim id per ſeipſum, vel per famulos facere poſſet, ita etiam, ut hoc à conductore fiat concedere poteſt. Ita Juannes Andreas. & alii, quos ſequitur Filliuc.*tract. 16.cap. 5. n 111.* Idem valet in eo, qui pecuniam à viatore accipit, ut ipſum per aliqua loca tutum, & ſecurum ducat; hoc enim non eſt vectigal, ſed pretium operæ, quam viatori locat, & ad quam locator non tenetur. Ita Ugolin.*c.5.ſub finem, verſ. 6. pag. 164.* Duard. *q.13.ad finem, verſic. ſextò limitatur.*

15 Exactor vectigaliū, qui aliquid ſupra taxam à Principe præſcriptam exigit, cenſuram hujus canonis contrahit, juxta probabilem auctorum ſententiam.

14 Octavò hanc pœnam non extendi ad eos, qui aggrediuntur viatores, & ab ipſis pecuniam extorquent, fingentes ſe gabellarum exactores eſſe; tum quia, iſta excommunicatio videtur lata in eos qui auctoritativè gabellas imponunt, aut exigunt, exiſtimantes eas ſibi jure deberi, tum quia iſti potius dicuntur furtum, & rapinam committere, quam gabellam exigere. Ugolin.*loc.cit.ad fin.* Duard. *loc.cit.verſ. quintò*, Rebuffus *in expoſitione hujus Bullæ.*

15 Imò non videtur improbabile exactorem vectigalium, qui aliquid plus exigit, quàm a ſuperiore præſcriptum ſit, non ligari excommunicatione, tum quia Rebuffus, & alii putant in Bulla excommunicari ſolùm imponentes vectigalia, vel augentes ſine legitima facultate, vel exigentes impoſita, vel aucta publica auctoritate abſque ſuperiorum licentia, iſte autem non exigit aucta publica auctoritate, ſed ipſe privata auctoritate extorquet; tum quia hæc eſt potius rapina, & furtum, quàm exactio gabellæ, cujus repetitionem, & compenſationem a Principe petere poteſt is, qui ab exactore fuit injuſtè damnificatus, hæc opinio mihi probabilis videtur, quamvis Filliuc. *n 113.* & alii oppoſitum ſentiant.

16 Qui capit defraudantes gabellas, ipſoſque ad exactores ducit, non ligatur excommunicatione.

16 Nonò eos, qui non exigunt gabellas, ſed capiunt defraudantes gabellas, ipſoſque ad exactores ducunt, non ligari excommunicatione; iſti enim non dicuntur exigere, licet ad exactionem aliqua ratione cooperentur. Oppoſitum tamen valde probabile eſt, idemque ſuſtinet Ugolin. *verſ ſeu imponi, v quinto, pag. 165.* & Duard. *q.13.n 5.* & alii quos retuli n. 10

17 Reformans vectigalia jam impoſita non ſubjicitur vinculo hujus cenſuræ, modò rem aliam majoris valoris non exigat, aut ſolvi imponat.

17 Decimò reformantem vectigalia jam impoſita, ut ſi loco tritici, aut olei, aut vini pecuniam æqualis valoris exigat, aut ſolvi mandet, non ſubjici vinculo excommunicationis, hic enim propriè non dicitur novum vectigal imponere, vel exigere, ſed aliquid circa modum immutare, contra prohibitionem juris *in l.vectigalia, ff.de public & vectigal.* Ita Filliuc.*n 110.* Secus ſi pecuniam, vel rem, aliam majoris valoris exigat, aut ſolvi imponat, nam ratione exceſſus, & augmenti dicitur novum vectigal imponere, vel exigere

18 Exigens per metum gravem, aut probabiliter ignorans injuſtitiam vectigalia excommunicationem non incurrit.

18 An verò exigentes per metum gravem, aut probabiliter ignorantes injuſtitiam vectigalis excuſentur à cenſuris, & à peccato, patet ex regulis generalibus traditis *de cenſur.in genere, & peccatis.*

19 An ſubditi dubitantes de juſtitia vectigalis teneatur ad illius ſolutionem ſemaſlivè.

19 Utrùm verò ſubditi dubitantes, vel probabiliter opinantes gabellas injuſtas eſſe, teneantur eas ſolvere, & exactores Principum poſſunt cum tali dubio illas exigere, conſtat ex dictis *de reſtitut.* ubi explicavi ea, quæ faciunt ad obligationem ſolvendi gabellas, vel ad reſtituendum dum gabella non fuit ſoluta. Videri poſſunt quæ ibi tradidi, cùm hujus loci propria non ſint.

QUÆSTIO VII.

De excommunicatione, qua contrahitur ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum.

TRia principaliter explicanda ſunt in hac quæſtione.

Primò, quid intelligatur nomine Bullæ, vel ſupplicationis, cujus falſificatio ſub excommunicatione prohibetur, & quid nomine falſificationis.

Secundò, quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actio ſub cenſura prohibeatur.

Tertiò quodnam ſit ſubjectum, ſeu quinam ligentur hac cenſura quæ in hæc verba profertur: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma brevis, ac ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S.R.E.V. Vicecancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontificis ſignatarum, necnon falsò fabricantes litteras Apoſtolicas, etiam in forma brevis, & etiam falsò ſignantes ſupplicationes hujuſmodi, ſub nomine Pontificis Romani, ſeu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.*

PUNCTUM I.

Quid nomine ſupplicationis, & litterarum Apoſtolicarum, & quid nomine falſificationis intelligatur.

1 *Quænam dicantur litteræ Apoſtolicæ, brevia, & ſupplicationes.*
2 *Litteræ ſacræ Congregationis Pœnitentiariæ, Dataria, Epiſcoporum, &c. non comprehenduntur ſub nomine litterarum Apoſtolicarum.*
3 *Quid nomine falſificationis hoc in loco intelligatur.*
4 *Quot modis falſificatio contingat.*

PRIMA PROPOSTIO.

1 LItteræ Apoſtolicæ dicuntur illæ, quæ nomine Sum Pontificis expediuntur, ſive ſint Bullæ, ſive brevia: hæc autem differentia eſt inter Bullas & brevia, quod Bullæ plumbeo ſigillo expediuntur; brevia verò ceræ rubeæ annulo piſcatoris ſignantur. Supplicationes verò dicuntur illæ petitiones, quæ in ſcriptis Summo Pontifici, aut Vicecancellario, aut alteri vicem ipſorum gerenti exhibentur, ad obtinendam juſtitiam, e.g. diſpenſationem, indulgentias, aut ad obtinendam juſtitiam, e. g. ut cauſa alicui mandetur definienda, Ita Reginaldus *lib.9.c.17. n.287.* Alter hic *c.1.*Suar.*diſp.21.ſect 2.n.45.*Ugolin.hic *pag.173.*Duard.hic *q.1. n 5* & alii communiter.

1 Quænam dicantur litteræ Apoſtolicæ, brevia & ſupplicationes.

2 Hinc ſequitur litteras ſacræ Congregationis Cardinalium, aut Pœnitentiariæ, aut Epiſcopi, aut Nuncii, aut Legati à latere, aut Datarii non comprehendi ſub nomine litterarum, vel ſupplicationum Apoſtolicarum, aut Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum; quia non expediuntur nomine Papæ, aut Vicecancellarii, ſub nomine ipſorum Commiſſariorum, Ita Navarr. *c. 27. n.62.* Alter, *diſp.7.lib.5.cap.1.verſic.hinc ſequitur.* Suarez *nu. 49.* Reginaldus *n 289.* Duardus *lib.2.can 6 q.2.n.5.& q.10. nu.10.* Ugolin.hic § *3.n.6.* Graffius *n.94.* Gambarupta hic *cap. 6. n. 8.* quamquam Duardus *q.10 n 17.* dubitat, an falſificantes litteras Legati à latere Incidant in hanc cenſuram, quia Legatus à latere vices gerit Summi Pontificis, ſed oppoſitum mihi probabilius videtur, dum litteræ Legati non expediuntur nomine Summi Pontificis, ut dictum eſt.

2 Litteræ ſacræ Congregationis Pœnitentiariæ, Datariæ, Epiſcoporum, &c. non comprehenduntur ſub nomine litterarum Apoſtolicarum.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 NOmine falſificationis in hoc loco intelligitur additio, mutatio, vel detractio aliqua à præfatis litteris, vel ſuplicationibus; nam falſa redditur ſcriptura quoties aliquid additur, vel minuitur, quod antea poſitum, ſeu conceſſum non erat: ergo illa dici debet falſificatio, cui aliquid additur, vel minuitur, quod antea non erat.

3 Quid nomine falſificationis hoc in loco intelligatur.

4 Hoc autem multis modis contingere poteſt. Primò aliquid addendo, ſeu ſcribendo, vel ſubſcribendo. Secundò radendo, lecando aut lavando. Tertiò ſigillum verum falſis litteris apponendo. Quartò fabricando falſas litteras, aut ſignando falſo ſigillo; vel, etiā vero, ſed ſine conſenſu illius ad quem ſpectat. Ita Ugol. Alter,

4 Quot modis falſificatio contingat.

Duardus,

Duardus, Reginaldus, Suarez, Gambacurta, Sayrus, & alii communiter in hunc canonem.

PUNCTUM II.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actio ſub cenſura prohibeatur.

1 *Materia eſt fabricatio, falſificatio, & ſignatio litterarum Summi Pontificis, &c.*
2 *Illa eſt materia ſufficiens hujus cenſuræ, quâ mutatur ſenſus à concedente intentus.*
3 *Ad cognoſcendam materiæ parvitatem, aut gravitatem, non eſt attendenda verborum quantitas, ſed ſignificatio.*
4 *Corrigens errorem Grammaticæ, non incurrit iſtam excommunicationem.*
5 *Addens aliquid licèt modicum, mutans ſenſum à Summo Pontifice intentum excommunicationem incurrit, etiamſi parti, aut fiſco grave damnum inde non ſequatur.*
6 *Extendens tempus in litteris expreſſum excommun. ligatur.*
7 *Corrigens litteras, juxta Summi Pontificis mentem excommunicationem non contrahit.*

DUo breviter explicabo.
Primò, quænam ſit materia, ſeu actio prohibita ſub cenſura.
Secundò, utrum quælibet materia, ſeu actio hic prohibita, ſufficiens ſit ad incurrendam cenſuram.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia eſt fabricatio, falſificatio, & ſignatio litterarum Sum. Pont. &c.

1 MAteria, ſeu actio prohibita ſub cenſura, eſt falſa fabricatio, falſificatio, & ſignatio litterarum, ſeu ſupplicationum Summi Pontificis, aut Vicecancellarii, vel alterius vices ipſorum gerentis. Hæc propoſitio patet ex ipſo Bullæ textu; quid autem nomine falſificationis intelligatur, & quot modis contingat, dictum eſt *puncto præcedenti*.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Illa eſt materia ſufficiens hujus cenſuræ, qua mutatur ſenſus à concedente intentus.

2 ILla eſt materia, ſeu actio ſufficiens eſt ad hanc cenſuram incurrendam, qua mutatur ſenſus à concedente intentus. Ratio eſt, tum quia hæc cenſetur materia notabilis, & pertinens ad ſubſtantiam litterarum, vel ſupplicationum, quæ in verborum ſignificatione conſiſtit; tum quia hæc eſt vera, & formalis falſificatio. Materia autem hujus cenſuræ eſt falſificatio litterarum & ſupplicationum.

3 Ad cognoſcendam materiæ parvitatem non eſt attendenda verborum quantitas, ſed ſignificatio.

3 Ex quo ſequitur, ad cognoſcendum in hac re materiæ gravitatem ſufficientem ad cenſuram, non eſſe attendendam verborum quantitatem, quæ additur, vel detrahitur, ſed ſignificationem: nam fieri poteſt, ut additione unius verbi puncti, vel apicis, mutetur ſenſus à Papa intentus, aliquando verò non mutetur mutatione nonnullorum litterarum; juxta illud *in c. ex conſcientia, de crimine falſi*, ubi dicitur propter paucarum litterarum raſuram in loco non ſuſpecto reſcriptum non probari falſum; ergo non eſt attendenda verborum quantitas, ſed ſignificatio.

4 Corrigens errorem Grammaticæ, non incurrit illam excommunicationem.

4 Secundò ſequitur, illum non ligari cenſura contra falſarios lata, qui errorem Grammaticæ corrigit aut etiam; qui verba aliqua addit, vel detrahit, quibus additis, vel detractis, adhuc remanet ſenſus à Papa intentus, hæc enim non videtur materia ſufficiens ad incurrendam cenſuram, cùm non adſit formalis falſificatio, nec quidquam fieri videatur notabiliter contrarium intentioni Sum. Pontificis. Secus ſi verborum ſenſus mutetur aut Bulla ex invalida fiat invalida, aut ex valida præſumatur magis valida. Ita Navar. *loc. cit. n.* 61. Graffius *p.* 1. *lib.* 4. *c.* 16 *n.* 78. Tolet. *dub.* 3. Alter. hic *c.* 2 Filliuc. *n* 190. Duard. hic *q.* 7. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2 *n.* 46. Regin. *n.* 288. Ugol. hic §. 2. Sayr. *n.* 11. Gambacurta hic *c.* 6. contra Panormitanum. *cap. ex litteris, de fide inſtrument.* & alios apud prænotatos Doctores.

Nec obſtat, quòd aliàs Summo Pœnitentiario privilegium abſolvendi concederetur ab excommunicatione, etiam ſenſu non mutato; nam multa privilegia conceduntur ad pacandam ſcrupuloſorum, vel contrariæ ſententiæ adhærentium conſcientiam. Aliam reſponſionem affert Duardus, quæ difficultatem non tollit.

5 Addens aliquid licet modicum, mutans ſenſum à Sum. Pontifice intentum excommunicationem incurrit, etiamſi parti, aut fiſco grave damnum inde nõ ſequatur.

5 Tertiò illum huic cenſuræ ſubjici, qui aliquid quamvis modicum, addit, vel detrahit, cujus additione, vel detractione ſenſus verborum à Summo Pontifice intentus variatur; etiamſi fortè parti, vel fiſco grave damnum inde non ſequatur. Ratio eſt, tum quia ſequeretur nullum peccatum, vel cenſuram incurri, dum falſificarentur litteræ Pontificis, quoties illarum falſificatio in nullius damnum vergit; tum quia hic eſt verè falſarius; tum quia licet falſificatio per ordinem ad partem, vel ad fiſcum gravem jacturam non pariat, per ordinem tamen ad ſuperiorem; cujus auctoritas falſificatione formali litterarum contemni videtur, gravis ipſi injuria irrogatur, ſufficiens ad excommunicationem incurrendam. Ita ſentire videtur Alter. *lib.* 5. *diſp.* 7. *cap.* 1. *verſ. cùm enim*. Oppoſitum tamen non ſine probabilitate docet Suarez *loc. cit.* Graffius hic. *n.* 87. Cajetan. *verb. falſarius*, Duard. *loc. cit. n.* 2. & *q.* 10. *n.* 7. Navarr. ut *loc. cit.* & alii.

6 Extendens tempus in litteris expreſſum, excommunicatione ligatur.

6 Quartò illum hac cenſura ligari, qui extendit tempus in litteris expreſſum: ut ſi Sum. Pontifex litteris conceſſit ad triennium & impetrans mutavit in quinquennium. Ita communiter DD.

7 Corrigẽs litteras, juxta Sum. Pontificis mentem excommunicationem non contrahit.

7 Quintò illum probabiliter excuſari poſſe, qui litteras corrigit juxta mentem Summi Pontificis: ut ſi ſcriptor aliquid aliter expreſſit, quàm in ſupplicatione à Papa conceſſum fuit; tunc enim corrigens litteras, juxta ſupplicationem à Papa ſignatam, non videtur propriè litteras falſificare, ſed potiùs falſitatem tollere, ut ſi in ſuplicatione dicebatur, Caio Bergomen. & ſcriptor ſcripſerit Caio Brixien. vel ſi in ſuplicatione exprimebatur quartus conſanguinitatis gradus, & Notarius appoſuit affinitatis, tunc enim corrigens juxta ſupplicationem non incurrit excommunicationem, quia non falſificat, ſed falſitatem tollit, & veritatem apponit. Ita Duardus, Sayrus, Reginald. Ugolin. Gambacurta, & alii, contra Suarez *loc. cit. n.* 57. *verſic. alio modo*. Alterium *loc. cit. propoſitione* 2. *pag. mihi* 511. Quamquam cavendum eſt ne hæc correctio fiat propria auctoritate, ſed facienda eſt per Officiales, ſeu Notarios ad hoc in Curia deputatos; niſi fortè difficilius ad ipſos aditus eſſet, ut obſervant præfati Doctores.

PUNCTUM III.

Quónam ſit ſubjectum, ſeu in quas perſonas excommunicatio hujus canonis feratur ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum.

1 *Omnes falsò fabricantes, ſignantes, & falſificantes litteras Sum. Pont. &c. ſubjiciuntur huic excommunicationi.*
2 *Et hoc verum eſt, etiamſi falſificent litteras, quibus nullus unquam utitur. Secus ſi adſit parvitas materiæ, aut ſi litteræ jam evanuerint, modò ob falſificationem robur non acquirant.*
3 *Obtinens à Summo Pontifice litteras invalidas ob defectum expreſſionis excommunicationem non incurrit.*
4 *Idem dic de impetrante litteras mentitè ſibi nomine.*
5 *Idem valet de comburente, aut dilacerante litteras Apoſtolicas, ut ad uſum adhiberi nequeant alio ſenſu, quàm Sum. Pontifex intenderit.*
6 *Retinens apud ſe litteras falſificatas non remanet excommunicatus excommunicatione Papæ, ſed potiùs Ordinarii ſi ab eo Ordinario lata ſit*, juxta cap. dura, de crimine falſi.
7 *Utens litteris falſificatis non remanet excommunicatus excommunicatione Bullæ, ſed contrahit excommunicationem c. ad* falſariorum, de crimine falſi, *modò utens ſit laicus.*
8 *Favens, conſulens, aut mandans falſificationem, non incurrit excommunicationem hujus canonis, ſed excommunicationem capitis* ad falſariorum.
9 *Falſificans litteras Apoſtolicas incurrit excommunicationem, etiamſi præfata littera invalida ſiat ob ſurreptionem.*
10 *Falſificans litteras à Summo Pontifice ſcriptas, tanquam à perſona privata immunis eſt ab hac cenſura.*
11 *Falſificans litteras Apoſtolicas excommunicatione afficitur, licèt illis poſtea non utatur, modò littera jam ſiat expedita.*
12 *Incipiens litteras falſificare, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit.*
13 *Falſificans litteras animo illis non utendi, ſed perdendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Omnes falsò fabricantes, ſignantes, & falſificantes litteras Summi Pontificis &c. ſubjiciuntur huic excommunic.

1 SUbjectum hujus excommunicationis ſunt omnes falsò fabricantes, ſignantes, falſificantes litteras, vel Supplicationes Summi Pontificis, aut Vicecancellarii, aut gerentiam vices ipſorum. Hæc propoſitio perſpicua eſt ex textu, & ex dictis in præcedentibus punctis. Ratio eſt, quia illud eſt ſubjectum hujus cenſuræ, quod præſtat actiones in hac Bulla prohibitas; qui autem falsò fabricant, falsò ſignant, vel falſificant litteras Summi Pontificis, aut Vicecancellarii, aut gerentium vices ipſorum, præſtant actiones in hac Bulla vetitas.

2 Et hoc verum eſt etiã ſi falſificent litteras, quibus nullus unquam utitur. Secus ſi adſit parvitas materiæ, aut ſi litteræ jam evanuerint modò ob falſificationem robur non acquirant.

2 Hæc propoſitio intelligenda & limitanda eſt, niſi parvitas materiæ excuſat, ut dictum eſt *punct. præcedenti*, ubi etiam explicatum eſt, quænam dici poſſit materia gravis. Secundò, niſi id caſu fiat, hæc enim non eſt vera falſificatio, imò Regin. *n.* 288. *ad fin.* putant idem valere, cùm quis falſificat litteras, quibus nemo unquam utatur, idem ſentire videntur DD. quos retuli *punct. præcedenti n.* 15. Sed hoc mihi diſplicet, quia hæc eſt vera falſificatio. Tertiò limitatur cum Navarro, Vivaldo, & aliis apud Reginald. *n.* 289. & ab Ugolino §. 2 & Duard. *q.* 6. modò non falſificentur litteræ, quæ jam evanuerint; perinde enim eſt ac ſi litteræ ampliùs non ſint, cum evanuerint; hoc tamen ſublimita, modo non ita falſificentur, ut in futurum utiles reddantur, tunc enim mutatur ſenſus à Papa intentus; conſequenter eſt vera litterarum Apoſtolicarum falſificatio, ut ſi Summus Pontifex privilegium ad quinquennium conceſſit, & impetrans, eo lapſu, quinquennium mutavit in ſeptennium, decennium, &c.

3 Obtinens à Summo Pontifice litteras invalidas ob defectum expreſſionis, excommunicationem non incurrit.

Ex dictis in hac propoſitione colligi poteſt.

Primò, obtinentem à Sum. Pontifice litteras, quæ invalidæ ſint ob taciturnitatem veri, vel expreſſionem falſi, non incurrere excommunicationem, quamvis illis utatur; quia hic dicitur non falsò fabricare, ſignare vel falſificare, ſed obtinere litteras, quæ

verè Pontificiæ ſunt, licèt invalidè ob defectum expreſſionis. Ita Suar. n. 50. Gambar. hic n. 7. Navar. c. 27. n. 62. Alter. hic *c. 4. dub.* 4. Reginald. n. 290. Sylveſt. Cajet. & alii quamplures apud Sayr. *lib.* 3. *c.* 10. n. 3. quos etiam ſequitur Duard. *q.* 4. n. 4. *verſ. unde.* Utrùm verò falſificans hujuſmodi litteras in hanc cenſuram incidat, dicam n. 4.

4 Item dic de impetrante litteras mentito ſibi nomine.
3 Idem valet in comburente, aut dilacerante litteras Apoſtolicas, ut ad uſum adhiberi nequeant alio ſenſu quàm Sum. Pontifex intenderit.

4 Secundò impetrantes litteras mentito ſibi nomine, id eſt ſub nomine alieno, quòd ſibi falsò imponunt, non ligari hac cenſura, quia obtinent veras litteras Apoſtolicas; quamvis incurrant poenam falſarii proprii nominis. Ita Filliuc. *tract.* 16. *c.* 8. *q.* 2. *n.* 186. Duard *q.* 4. n. 3. *verſ. ſecundò inſertur*, & alii apud Sayr *n.* 5.

5 Tertiò comburentem, aut dilacerantem litteras Apoſtolicas non puniri pœna hujus cenſuræ, quia non dicitur falſificare. Ita communiter DD. Hoc tamen ego intelligo, modò non auferatur pars aliqua modica, ex cujus ablatione uſus literarum non tollatur; ſed adhuc ad uſum adhiberi poſſint alio ſenſu, quàm Papa intenderit, quamquam hæc potius dicitur mutatio, & falſificatio, quàm dilaceratio; dilaceratione enim propriè accepta tollitur valor, & uſus litterarum.

6 Retinens apud ſe litteras falſificatas non remanet excommunicatus ea communicatione Papæ, ſed potius Ordinarii, ſi ea ab Ordinario lata ſit, juxta cap. de crimine falſi.

6 Quartò retinentem apud ſe litteras falſificatas non teneri excommunicatione hujus canonis, quia in Bulla non eſt ſermo de retinentibus, quamquam fieri poteſt, ut excommunicationem ab Ordinario impoſitam incurrat quoties ea lata eſt ab Ordinario contra eos, qui dictas litteras intra viginti dies non deſtruunt, vel reſignant, juxta *cap. dura, de crimine falſi.* Ita Duard. *q.* 2. *num.* 19. Suar. n. 49. Reginald. Gambarupta & alii, *loc. cit.* & hæc excommunicatio, ſi lata ſit reſervatur Sum. Pontifici, ex *cap. dura, cit.* Vide quæ infrà tradam *diſp.* 2. *q.* 3. ubi de hac ex ex propoſito agam in explicatione *cap. dura, cit.*

7 Utens litteris falſificatis non remanet excommunicatus excommunicatione Bullæ, ſed contrahit excommunicationem cap. ad falſariorum, de crimine falſi, modò utens ſit laicus.

7 Quintò utentem litteris falſificatis non ligari hac pœna, quia nulla de utentibus mentio in Bulla reperitur, quanquam his ſcienter, vel cum ignorantia mortaliter culpabili utens contrahit excommunicationem, *cap. ad falſariorum, de crimine falſi*, ſi laicus ſit; ſi verò clericus, privandus eſt officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis, ut benè obſervat Panorm. *in dict. cap* n. 6. Sayr. n. 4. Alter. *cap.* 4. *dub.* 5 *& cap.* 5. Filliuc. *n.* 18. Duard. *q.* 2. *n.* 2. & alii. Imò clerici qui per ſe falſitatem exercuerint, degradandi ſunt, & brachio ſæculari tradendi, ut juxta conſtitutiones puniantur. Notandum tamen eſt illud verbum, *exercuerint*, quod frequentiam indicare videtur.

8 Favens, conſulens, aut mandans falſificationem, non incurrit excommunicationem hujus canonis, ſed excommunicationem capitis ad falſariorum.

8 Sextò fautores, conſulentes, aut mandantes falſificationem, non comprehendi in hac Bulla, quia non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum, ſignificationem. Verum tamen eſt ligari excommunicatione *in c. ad falſariorum*, contenta, quæ nulli reſervata eſt, quia ibi excommunicantur non ſolùm qui per ſe; verum etiam, qui per alium falſitatis vitium exercent cum fautoribus & defenſoribus. Ita Suar. *num* 48. *&* 49. Filliuc. *num.* 188. Graſſius 1. *decif. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 95. Ugol hic §. 2. Alter. hic *cap.* 4. *dub.* 5. n. 189. ubi contra nos addere videtur, mandantes non ſolùm ligari pœna *cap. ad falſariorum*; ſed etiam excommunicatione hujus Bullæ, quod etiam ſentiunt Vivaldus, & alii apud Sayrum n. 7. & apud Duardum *lib.* 2. *in canon.* 6. *q.* 3. *initio.*

9 Falſificans litteras Apoſtolicas, incurrit excommunicationem, etiamſi præfatæ litteræ invalidæ ſint ob ſurreptionem.

9 Septimò falſificantes litteras Apoſtolicas ſubjacere huic excommunicationi; etiamſi fortè hujuſmodi litteræ Apoſtolicæ ſint invalidæ ratione ſurreptionis, aut injuſtitiæ, aut alia de cauſa, modò litteræ completæ ſint; nam hic verè dicitur litteras Apoſtolicas falſificare. Ita Alter. *c.* 3. *ad finem & c.* 4. *dub.* 6. contra Duard. *q.* 5 *n.* 2. *& q.* 19 *ad finem*; ubi aliter ſenſit de falſificantibus litteras injuſtas, aut alia ratione invalidas.

10 Falſificans litteras à Summo Pontifice ſcriptas, tanquam à persona privata, immunis eſt ab hac cenſura.

10 Octavò falſificantem litteras, quas Summus Pontifex, tanquam perſona privata ſcribit, non ligari excommunicatione, ut ſi amico ſcribat, ut ad ſe inviſendum accedat. Ratio eſt, quia iſtæ non dicuntur litteræ Apoſtolicæ, propriè loquendo, & in pœnis mitior interpretatio facienda eſt. Ita Ugolin. hic §. 2 n. 3 *verſ.* 6. ubi hoc notandum ait. Duard. *q.* 12. *n.* 13. Secus ſi litteræ ſcribantur, tanquam à perſona publica, ſeu tanquam à Summo Pontifice; etiamſi Summus Pontifex tantummodò electus ſit, ſed nondum conſecratus, ut bene Ugolinus hic §. 1. *ad finem*, Duardus hic *q.* 10. *verſ. tertiò.* Ratio eſt, quia Summus Pontifex juriſdictionem acquirit per electionem, Panormit. *cap. licèt de electione*; conſequenter falſificans ipſius litteras poſt electionem, dicitur litteras Apoſtolicas falſificare.

11 Falſificans litteras Apoſtolicas excommunicatione afficitur, licet illis poſtea non utatur modò litteræ jam ſint expeditæ.

11 Nonò illum affici excommunicatione, qui litteras, vel ſupplicationes falſificat; quamvis illis poſtea non utatur; hic enim verus eſt falſificator. Ita communiter Doctores.

Quid autem ſentiendum ſit de eo qui falſificat animo ſtatim dilacerandi, oſtendam n. 13.

Hoc tamen intelligendum eſt, modò litteræ jam ſint expeditæ id eſt, ſignatæ, & munitæ ſigillo, ſeu plumbo. Ratio eſt, quia verſamur in materia pœnali, in qua ſtricta interpretatio facienda eſt, Summus autem Pontifex loquitur de falſificantibus litteras Apoſtolicas, & illæ non appellantur litteræ Apoſtolicæ, quæ nondum ſunt perfectæ, ſeu quibus deeſt aliqua conditio, ut litteræ Apoſtolicæ dicantur, ſicut illud non eſt teſtamentum, in quo eſſentialis defectus reperitur, *l. Paulus ff de verb. ſignific.* Ita Alter. *loc. cit.* a. 4. *dub.* 6. Sayrus *loc. cit. n.* 13. Duard *q.* 6. *n.* 2. *& q.* 10. *n.* 11. Ugol. hic §. 2. *ad fin. n.* 7.

Dices, ergo neque ligabitur excommunicatione, qui falſificat litteras Apoſtolicas quas obtinuit, tacendo, quod exprimendum erat, aut falſum aperiendo, cùm iſtæ litteræ ſubreptitiæ ſint, & invalidæ.

Reſp. negando hanc conſequentiam, quia licet iſtæ litteræ careant effectu, & validitate, ob ſurreptionem; nihilominus ſunt veræ litteræ Apoſtolicæ; conſequenter, qui eas falſificat, excommunicationem hujus canonis incurrit. Ita Alter. *l. cit. dub.* 6. & alii, quidquid in contrarium ſentire videatur Duard. hic *q.* 10. *ſub fin.*

12 Incipiens litteras falſificare, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit.

12 Decimo illum non teneri excommunicatione hujus canonis qui litteras falſas fabricare cœpit; ſed pœnitentia ductus ab inchoato opere deſtitit, antequam litteras perficeret. Ratio eſt, quia non dicitur falſas litteras Apoſtolicas fabricaſſe, cùm illæ ſolùm Apoſtolicæ litteræ dicantur, perfectæ ſunt, ſeu ad quas nihil aliud requiritur, juſta Curiæ ſtylum, & conſuetudinem. Ita Alter. a. 3. *ſub finem.* Duard. *q.* 10. *n.* 21. Idem dici poteſt de eo, qui verbum aliquod abraſit animo addendi aliud, ſed pœnitentia ductus non addidit, ſed prius verbum iterum appoſuit. Ratio eſt, quia non dicitur propriè falſificator, cùm idem in litteris ſenſus perſeveret, appoſitione verbi antea ſubtracti. Ita Reginald. n. 288. Graſſius *n.* 94. Duard *q.* 10. *n.* 3. Ugolin. § 1. *verſ. tertiò.* Dices, ſtatim ac prius verbum abraſum fuit, mutata fuit verborum ſignificatio; ergo ſtatim contracta fuit excommunicatio.

Reſpondeo non cenſeri mutatam verborum ſignificationem, quando actio completa non fuit; actio autem non fuit completa ſolùm detractione primi verbi, quod ſubtractum fuerat, intentione addendi aliud diſtinctam habens ſignificationem.

13 Falſificans litteras animo non utendi, ſed perdendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris.

13 Addit Alterius hic a. 4. *dub.* 2. *pag.* 516. Duard. *q.* 12. n. 2. poſt Sylveſtrum *verb. excommunicatio* 7. *n.* 8. eum, qui falſificat litteras animo illis non utendi, ſed ſtatim perdendi, & deſtruendi, non affici excommunicatione, quia verè voluit ſe corrigere, quin etiam animum habuit ſtatim lacerandi, ſed oppoſitum mihi probabilius videtur, tum quia hic verè dicitur litteras Apoſtolicas falſificare: tum quia Eccleſia non punit animum internum, ſed actum externum peccaminoſum: tum quia, ubi jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.

QUÆSTIO VIII.

De cenſura excommunicationis, quæ imponitur deferentibus, vel tranſmittentibus ad infideles, equos, arma, ferrum, ſeu metallum, ligamina, canapem, funes & ſimilia uſui bellico accommodata.

Excommunicatio iſtius canonis in hæc verba fertur: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimicos, vel hæreticos per noſtras, ſive hujus ſanctæ Sedis ſententias expreſsè, vel nominatim declaratos deferunt ſeu tranſmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, calybem, omniáque alia metallorum genera atque bellica inſtrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipſo canapo, quàm ex quacumque alia materia, & ipſam materiam, aliáque hujuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum, ipſos Turcas, & Chriſtianæ religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt, illiſque ad id auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant. Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, quibuſvis perſonis, Principibus, Rebuſpublicis per nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis, de hujuſmodi prohibitione expreſſam mentionem non facientibus.*

Quatuor principaliter explicanda ſunt in hac quæſtione.

Primò, quænam ſit materia proxima hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones hic prohibeantur.

Secundò, quænam ſit materia quæ deferri prohibetur, & quænam ſit ſubjectum hujus prohibitionis, & cenſuræ, ſeu quænam perſonæ huic cenſuræ ſubjaceant.

Tertiò, erga quos homines præfatæ actiones, prædictis perſonis ſub excommunicatione interdicantur.

Quartò, utrùm aliquis excuſari poſſit ab hac cenſura: titulo privilegii, vel alterius cauſæ.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia proxima hujus cenſuræ, ſive quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis cenſura interdicantur.

1 *Enumerantur actiones quæ ſunt materia hujus cenſuræ.*
2 *Actiones in hoc canone interdictæ majori ex parte non jure expreſſæ.*
3 *Conſilium, auxilium, & favor ſunt actiones in hoc canone principaliter prohibita, etiam præciſa delatione, & tranſmiſſione armorum.*

4 *Auxilium*

4 *Auxilium & favor in revelatione ſecreti ſunt materia hujus cenſuræ, modò revelatio revera ſequatur.*

5 *Actiones in hoc canone prohibitæ continent malitiam ſacrilegii, & injuſtitiæ.*

6 *Exercens actiones in hoc canone prohibitas, tenetur ad reſtitutionem damni Reipubl. Chriſtianæ.*

DUo explicanda ſunt in hoc puncto.
Primò, quænam actiones hic prohibeantur.
Secundò, quot peccata contineant actiones hic vetitæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Enumerantur actiones, quæ ſunt materia hujus cenſuræ.

1 ACtiones, quæ ſub excommunicatione, ipſo facto in hoc canone prohibentur, ad tria capita revocantur.

Primum eſt deferre, vel tranſmittere equos, arma, ferrum, filum ferri, ſtannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, item ligamina, canapem, funes ex canape, vel ea alia materia, & ipſam materiam funium, & alia hujuſmodi quibus Catholicæ religionis hoſtes Chriſtianos, & Catholicos impugnant.

Secundum eſt per ſe, vel per alios certiores facere Turcas, alióſve Chriſtianæ religionis inimicos, vel hæreticos de rebus ſtatum Reipublicæ Chriſtianæ concernentibus, in damnum Chriſtianorum, & Catholicæ religionis.

Tertium eſt auxilium, conſilium, & favorem prædictis Chriſtianæ religionis hoſtibus in damnum Chriſtianorum præſtare. Hæc propoſitio ex ipſius Bullæ verbis, quæ initio adduxi, clarè conſtat, & ex iis, quæ in ſequentib. punctis tradentur, evidentiùs eluceſcet.

2 Actiones in canone interdictæ majori ex parte in jure ſunt expreſſæ.

2 Hic ſolùm advertendum cenſeo, præfatas actiones, ſaltem majori ex parte vetitas etiam eſſe jure communi: *cap. ita quorundam, de Judæis*, ubi ſub excommunicatione, & aliis pœnis prohibitum eſt, deferre arma, ferrum, & ligamina galearum ad Saracenos. In *cap. ſignificavit.* excommunicantur, qui merces prohibitas ad Saracenos deferunt, ſive per nuncios mittunt. In c. *ad liberandum, eodem titulo*, excommunicatione veodentes triremes, vel naves; & *in Clement. V. de Judæis*, prohibetur arma, victualia, mercimonia in Alexandriam, & loca Saracenorum terræ Ægypti deferre, portare, promittere, vel extrahere, vel permittere, quòd extrahantur de partibus Chriſtianorum, ut eò deferantur, vel conſilium, vel auxilium dare. Ex quo patet deferre victualia, vetitum eſſe in hac Clementina, licèt non ſit vetitum in Bulla Cœnæ, ut benè Suar. *n. 52.* contra Navarr. *n. 63.* in *cap. ita quorundam, de Judæis.*

3 Conſiliũ, auxilium, & favor ſunt actiones in hoc canone principaliter prohibitæ, etiam præciſa delatione & tranſmiſſione armorum.

3 Quæres, utrum conſilium, auxilium, vel favor ſint actiones principaliter prohibitæ, an tantum acceſſoriè ad delationem, & tranſmiſſionem. Nonnulli Doctores reſpondent acceſſoriè prohibitas eſſe: non verò principaliter, ut in ſimili dictum eſt de receptatoribus, & fautoribus hæreticorum; nam Summus Pontifex principaliter prohibet delationem, & tranſmiſſionem, & in illius deteſtationem eodem tenore verborum prohibet conſilium, auxilium, vel favorem.

Sed longè verius eſt, iſtas actiones principaliter prohibitas eſſe etiam præciſa delatione, & tranſmiſſione armorum. Ita Suar. *loc. cit. n. 59.* Filliuc. *q. 10. n. 153.* Ugolin. *hic* Alter. *c. 10* in *verbo, illiſque.* Duardus *lib. 2. canon. 7. q. 16. n. 4.* & alii communiter.

Ratio eſt, quia ſi Summus Pontifex voluiſſet ſolùm acceſſoriè prohibere conſilium, auxilium, & favorem, dixiſſet, dantes, conſilium, auxilium, vel favorem ad ea, id eſt, ad ſupradicta actiones prohibitas; ſed cùm Summus Pont. dixerit *dantes auxilium, vel favorem illis*, id eſt, infidelibus, de quibus, proximè ſermo fuerat, *ad id*, hoc eſt, in damnum Chriſtianorum, videtur principaliter ad conſilium, auxilium, & favorem reſpexiſſe, & eodem pacto has actiones prohibuiſſe, quoad eundem finem præcedenter prohibuerat.

Hinc patet reſponſio ad rationem in contrarium, neque eſt eadem ratio de receptatoribus, & fautoribus hæreticorum; nam ex contextu hujus canonis colligitur, conſilium, & favorem in hoc canone principaliter prohiberi, non verò favorem in materia hæreſis, ut ſuo loco oſtenſum eſt.

4 Auxilium & favor in revelatione ſecreti ſunt materia hujus cenſuræ, modo revelatio revera ſequatur.

4 Major difficultas eſt, utrùm auxilium, vel favor in revelatione ſecreti hic prohibeatur ſub cenſura, ſaltem acceſſoriè, hoc eſt utrùm adjuvans ad revelandum vinculo hujus cenſuræ obſtrictus maneat, Suar. *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. n. 58.* Filliucius *n. 150.* exiſtimant ipſam revelationem infidelibus factam prohiberi ſub cenſura; non verò ſi revelatio fiat Catholico, ut infidelibus revelet, nam in Bulla dicitur, *Necnon illos, qui per ſe, vel alios de rebus ſtatum Reipublicæ concernentibus in Chriſtianorum perniciem, & damnum ipſos Turcas; & Chriſtianæ religionis inimicos, necnon hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt; illiſque ad id auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtant.* Ex quorum verborum contextu patet particulam *illiſque*, referri ad hoſtes, & infideles, conſequenter revelantes infidelibus & hoſtibus ligari cenſura, non verò eos, qui dant conſilium, vel favorem alicui Chriſtiano, ut ſecreta infidelibus revelet.

Sed mihi probabilius videtur, non ſolùm revelantes ſecretum infidelibus, verùm etiam, eum qui eſt in cauſa, ut alter revelet, ſubjici excommunicationi, modò revelatio revera ſequatur. Ratio eſt quia in Bulla non ſolùm habetur clauſula *per ſe vel per alios*; ſed etiam particula, *quomodolibet*, quæ referri poteſt ad omnes actiones præcedentes prohibitas: cùm ergo in præcedentibus prohibita ſit revelatio ſecreti, videtur etiam prohibita cooperatio. Ita Ugol. hic *verſ. ſecundò afficit.* Duard. *q. 31. n. 2. ad fin.* & *q. 34. n. 5.* Alter. *lib. 5. diſp. 8. c. 10. col. 2. verſ. ſed modò perquirendum.* Filliuc. *q. 10. n. 154.* licèt ſibi contrarius videatur *n. 150.* Ex quo patet à fortiori revelantes per nuntium incurrere excommunicationem, ut patet tum ex particula, *quomodolibet*, tum ex aliis verbis antecedentibus, *per ſe, vel per alios.* Ob id etiam nuntius incurrit, quia etiam ipſe revelat, ſeu adjuvat, & cooperatur in fide, & auctoritate mittentis. Hac etiam de cauſa probabilius cenſeo, deferentem litteras in quibus rationabiliter ſuſpicatur revelationem ſecreti contineri ſubjici huic cenſuræ, dicitur enim auxilium præſtare, & moraliter revelare; ſicut, qui ignem admovet & applicat, dicitur comburere. Ita Suar. *loc. cit. n. 58.* Filliuc. *n. 150.* Duard. *q. 32. n. 1. & q. 38. n. 16.* Ugolin hic *in verbo, necnon illos, verſ. ſecundò.* Idem probabiliter dici poteſt de eo, qui de præfatis cum aliis loquitur, prævidens ipſos infidelibus revelaturos, quamvis hoc illis non mandet, ut in ſimili patet ex dictis *de irregularitate.*

Dixi, *modò revelatio re ipſa ſequatur*; nam ſi nuntius in via captus ſit, aut occiſus, aut literæ interceptæ, antequam ad hoſtes pervenirent, revelans non ligaretur? ut in ſimili probabo de mandante, hic enim non dicitur certiores facere hoſtes. Ita Ugolin. & Duard. *loc. cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Actiones in hoc canone prohibitæ continent malitiam ſacrilegii, & injuſtitiæ.

5 ACtiones recenſitæ in prima propoſitione duas ſaltem ſpecie malitias continent. Prima eſt ſacrilegium, quia Sum. Pontifex præfatas actiones prohibet, ne damnum Catholicæ religioni inferatur; actio autem ſuam malitiam in fine accipit. Sicut ergo actio contra religionem Catholicam impia eſt, & ſacrilega; ita etiam præfatas actiones ſacrilegii labem continere dicendum eſt. Ita Cajetan. *verb. excommunicatio*, *c. 20.* Sayrus *lib. 5. c. 11. n. 5.* Filliuc. *tr. 16. c. 6. n. 127.* & alii.

Secunda malitia eſt culpa injuſtitiæ, opus enim injuſtum contra Rempublicam agit, qui aliquam ex prædictis actionibus facit, in præjudicium Reipublicæ Chriſtianæ. Sicut contra juſtitiam peccat, qui gladium Petro accommodat, prævidens ipſum ad necem alteri inferendam gladio abuſurum; cenſetur enim cauſa injuſta damni Reipublicæ Chriſtianæ inde probabiliter eventuri. Hæc doctrina mihi probabiliſſima videtur, quam à fortiori ſuſtineri coguntur Medina, Petrus Navarrus, Azorius, Reginaldus, & alii quos retuli *de contract. diſput. 3. q. 2. punct. 5. art. 4.* & alibi, damnantes de peccato injuſtitiæ eos, qui monopolium exercent, aut qui ad damnum cooperantur.

6 Exercens actiones in hoc canone prohibitas tenetur ad reſtitutionẽ damni Reipubl. Chriſtianæ.

6 Hinc colligi poteſt exercentes præfatas actiones teneri ad reſtitutionem damni Reipublicæ Chriſtianæ ab hoſtibus ea de cauſa illati; nam cauſa injuſta damni tenetur ad reſtitutionem damni ſervato tamen ordine, & regulis reſtitutionis, quæ *in tr. de contractib.* tradidi, ob id *in cap. ad liberandum, de Judæis*, hæc pœna deferentibus arma, & alia neceſſaria ad impugnandos Chriſtianos imponitur, ut ſcilicet ad gremium Eccleſiæ, non admittantur, niſi priùs in ſubſidium Terræ ſanctæ reſtituant totum, id quod lucrati ſunt in mercimonio, & tantundem de ſuo; & ſi non ſunt ſolvendo, ita puniantur, ut alii deterreantur. Eadem pœna imponitur *in extravag. de Judæis, cap. multa mentis.*

PUNCTUM II.

Quænam ſit materia, quæ deferri prohibetur, & quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu quænam perſonæ excommunicationem incurrant ob actiones in primo puncto enumeratas.

1 *Materia ſunt equi, cameli, aſini, muli, boves, &c.*

2 *Item arma tam offenſiva quam defenſiva.*

3 *Cultri ad cibos, vel calamos ſcindendos non ſunt materia hujus cenſuræ.*

4 *Inſtrumenta fabrorum ferrariorum, agricolarum, &c. non ſunt materia remota hujus cenſuræ.*

5 *Ferrum tam factum, quàm nondum perfectum, infidelibus deferri in hoc canone prohibetur. Idem dic de ſtanno, pecunia, & alio metallorum genere.*

6 *An victualia & veſtimenta in hac Bulla comprehendantur.*

7 *Tradens lecticam, ſellam & alia hujuſmodi ad animi relaxationẽ inſervientia, excommunicationem hujus canonis non incurrit.*

8 *Deferentes, vel tranſmittentes arma, & alia ſimilia, ſunt ſubjectum hujus cenſuræ.*

9 *Et hoc verum eſt etiamſi deferant abſque prava intentione.*

10 *Idem extenditur ad perſonas cujuſlibet dignitatis.*

11 *Deferens pecuniam ligatur hac cenſura, ſaltem ſi deferat tempore belli.*

12 *Alchymiſta tradens ſecretum conficiendæ pecuniæ, ligatur hac cenſura quoties prævidet damnum inde Chriſtianis ſecuturũ.*

13 *Chriſtiani militantes in caſtris, vel navibus infidelium contra Chriſtianos ſubjiciuntur huic excommunicationi.*

14 *Chriſtiani decertantes in caſtris infidelium contra alios infideles non afficiuntur hac cenſura.*

15 *Permutans equos validos pro invalidis, aut arma apta pro ineptis, cenſuram incurrit; etiamſi prædictas equos, vel arma è locis infidelium antea extraxiſſet.*

16 *Tradens vel tradi conſulens oppidum; vel arcem infidelibus, cenſuram hujus canonis incurrit.*

17 *An Chriſtianus vendens in ſua domo, vel ſtatu ſui Principis arma infidelibus, ſubjiciatur huic cenſuræ.*

18 *Nautæ, muliones & ſimiles, arma, & alia hic prohibita infidelibus deferentes, vel tranſportantes ipſos infideles cum ſuis armis, aut accommodantes naves, equos, vel ſervos ad deferendum, gladio hujus cenſuræ feriuntur.*

19 *Princeps Chriſtianus bellum inferens adversùs aliam Principem Chriſtianum, ut deſiſtat ab obſidione, vel bella contra Turcas, aliáſque infideles, laqueo iſtius excommunicationis ſuſpenditur.*

20 *Idem militat in Principe, qui arma ex ſuis partibus extrahi permittit, ſciens illa infidelibus deferri.*

21 *Idem valet in Principe, qui tranſitum infidelibus ad deprædandos Catholicos proficiſcentibus permittit.*

22 *Mandans arma infidelibus deferri, vinculo ligatur hujus cenſuræ.*

23 *Mandans arma infidelibus deferri, non ligatur hac cenſura, ſi arma re ipſa non deferantur.*

24 *Conſulens infidelibus aliquid in damnum Chriſtianorum incurrit excommunicationem.*

25 *Utrùm conſulens infidelibus aliquid in damnum Chriſtianorum, excommunicationem hujus canonis incurrat etiamſi nullum damnum Chriſtianis inde ſequatur.*

26 *Conſulens non ligatur hac cenſura; quoties ſuo conſilio non influit, ut quia infideles parati erant damnum inferre.*

27 *An conſulens ſe tanquam excommunicatum gerere debeat, quoties dubitat an ſuo conſilio influxerit in damnum.*

28 *Ratam habens delationem armorum ad infideles, non obſtringitur cenſura canonis.*

29 *Certiores faciens infideles de ſtatu Reipubl. Chriſtianæ in damnum Chriſtianorum excommunicationem incurrit.*

30 *Idem valet in eo qui certiores facit hæreticos de rebus ad ſtatum Reip. pertinentibus in damnum Catholicæ religionis.*

31 *Tradens arma infidelibus in terris Chriſtianorum excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.*

EXplicatis actionibus, quæ ſunt materia proxima hujus cenſuræ, explicanda modò eſt,

Primò materia remota, ſeu circa quam illarum actionum.

Secundò materia ſubjectiva, ſeu potiùs ſubjectū hujus cenſuræ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia ſunt equi, cameli, aſini, muli, boves, &c.

1 MAteria, quæ deferri prohibetur, ſunt primò equi, ut expreſſum eſt in Bulla, item cameli, aſini, muli, boves, licet enim hæc animalia nomine equorum in rigore non veniant; comprehenduntur tamen ſub illis verbis, & alia hujuſmodi, & qui ea tranſmitteret ad infideles, auxilium illi præſtare proculdubio diceretur. Ita Alterius *lib. 5. diſp. 7. c. 7. col. 2.* Duard. *canon. 7. quæſt.* 19. Ugol. hic *verbo arma, pag.* 207. Filliuc. *n.* 134. Vivald. *caſu* 7. n. 4. Saytus *lib. 3. cap.* 11. *n.* 17. Graffius *lib. 4. c.* 18. Navarr. *in manuali, c.* 27. *n.* 63. Gambarupta hic *caſu* 7. *n.* 10. contra Reginaldum *lib. 9. c.* 18. *n.* 294.

2 Item arma tam offenſiva quam defenſiva.

2 Secundò arma ſive offenſiva, ſive defenſiva: verbum enim generale eſt. Nomine armorum intelliguntur inſtrumenta per ſe inſtituta ad uſum bellicum, ſive publicum ſive privatum: ut ſunt haſtæ, ſclopi, bombardæ, galeæ, enſes, pugiones, glandes, pilæ, pulvis tormentarius, ſulphur, pix, ſal nitrum, ſulles cuſpide munitæ, & ſimilia uſui bellico accommodata, ſive ad offenſionem inſerviant, ſive ad defenſionem; ſecus dic de lapidibus, aut lignis, quia hæc non ſunt per ſe inſtituta & arte facta ad uſum bellorum, ſed ſunt inſtrumenta quaſi naturalia, nec juxta communem loquendi uſum ſub armorum nomine veniunt.

3 Cultri ad cibos, vel calamos ſcindendos non ſunt materia hujus cenſuræ.

3 Cultri verò ad cibos, vel calamos ſcindendos non comprehenduntur, ex communi Doctorum ſententia, quia juxta communem loquendi modum non vocantur arma, niſi fortè cultes adeò grandes ſit, ut in bello deſervire poſſit; tunc enim ſub armorum genere comprehendi poteſt. Bartolus *in l. 1. §. 1. ff. ad leg. Jul. de vi publ.* Abbas *in cap. clericum, de vita & honeſtate clericorum*, n. 7. & alii apud Alterium *loc. cit. col.* 2. & Duard. *q.* 10. *n.* 5. Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 6. *n.* 8. Filliuc. *tr.* 14. *c.* 8. *n.* 142. Saytus *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 29. Ex quo patet quid dicendum ſit de geſtantibus hujuſmodi cultros in iis locis, in quibus ſub excommunicatione, vel ſub aliis pœnis armorum delatio prohibetur.

4 Inſtrumenta fabrifertariorum, agricolarum, &c. non ſunt materia remota hujus cenſuræ.

4 Addo inſtrumenta quibus fabri ferrarii, fabri lignarii, agricolæ, aliique artifices in ſuarum artium exercitio utuntur, non comprehendi ſub armorum nomine, conſequenter illum qui ea deferet ad infideles, non ligari hac cenſura niſi fortè tantæ quantitatis ſint, ut ex iis inſtrumenta bellica facilè fieri poſſint; tunc enim ligatur, quia ferrum, ſeu materiam vetitam ad infideles defert, ex Navarro *in cap. quorumdam, notab. 5. de Judæis* Filliucio *n.* 135. Ugolino *verb. arma, n. 2. pag.* 208. Duardo *q.* 10. Sayro *loco cit. n.* 18. Gambatupta *caſu* 7.

5 Ferrum tam factum, quàm nondum perfectum, infidelibus deferri in hoc canone prohibetur. Idem de ſtanno pecunia, & omni alio metallorum genere.

5 Tertiò ferrum, ſive factum ſit, ſive nondum factum, ut ſunt virgæ, laminæ, & globi ferrei. Idem dic de vena ferri, quia licèt ipſa non ſit ferrum actu, ſeu ferrum purum, & mundum; nihilominus ſaltem comprehenditur ſub illis verbis, *& alii hujuſmodi*, quia maximè poteſt inſervire ad impugnandos Chriſtianos Ita Suarez *n.* 55. citans Sylveſtrum *excom.* 7. Filliuc *n.* 137. Sayr. *loc. cit. n.* 29. Ugolin. *loco cit. verb. ferrum.* Alter. *loc. cit. c. 6. col. 5. dub.* 2. Duardus *q.* 21. Coriolanus *in expoſitione Bullæ, verſ. addo*, & alii communiter; licèt non conveniant, an vena ferri ſub nomine ferri comprehendatur, ut Navarrus *in cap. ſeu quorundam, notab.* 6. *n.* 8. & Reginald. *n.* 296 Gambarupta *caſu* 7. *n.* 13.

Quartò omnia genera metallorum, ut ſtannum, chalybs, argentum, aurichalcum, æs & ſimilia Idem cenſeo de pecunia, tum quia eſt aliquod metalli genus, quamquam oppoſitum oſtendere conatur Duard. *q.* 22. *n.* 3 *& ſeq.* & *q.* 38. *n.* 9. tum quia maximè inſervit bello ad oppugnandos hoſtes Quapropter à Carolo V. rogati, Jacobus Medices, & Jacobus Trivultius à Ludovico XI Gallorum Rege, quid ad belli apparatum opus eſſet; pecunia, repetita ter hoc nomine, opus eſſe dixerunt; tum quia prohibita frumenti tranſportatione; cenſetur etiam prohibita delatio farinæ, ut docet Varius *in ſuo ſyl opin.* 65. quem citat & ſequitur Ugolin. *in verb. omniaque alia metallorum genera. pag* 210 ergo, &c. Ita Filliuc. Reginald. Gambarupta, Suarez *loc cit.* Ugolin. & alii.

An vero Alchimiſta tradens ſecretum conficiendi metalla comprehendatur in hac Bulla, conſtabit, ex infrà dicendis.

Quintò belli inſtrumenta, ut tympana, tubæ, fiſtulæ, coronæ; & alia hujuſmodi, quibus milites ad bellum excitantur, vel inſtruuntur. Item ſcalæ ad conſcendendos muros, currus, manus ferreæ, quibus naves detinentur, ne aufugiant. Ita Saytus *num.* 30. Duard. *q.* 24. Ugolin. *in verb. bellica inſtrumenta*, Alter. *c. 7. col.* 7.

Sexto, ligamina, funes, & materia funium, & alia hujuſmodi, quæ ad bellum deſervire poſſunt, ſeu quibus infideles mediatè, vel immediatè uti poſſunt ad impugnandos Chriſtianos. Ita Doctores citati.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm victualia, & veſtimenta in hac Bulla comprehendantur.

Navarrus *in cap. quorundam* n. 63. & Duard. *comm.* 7. *q.* 29. exiſtimant victualia in hac Bulla prohiberi, quia in hac Bulla generaliter excommunicantur deferentes prohibita; cùm autem delatio victualium prohibita ſit *in Clement. 5. de Judæis*, ſequitur deferentem victualia ligari cenſura hujus Bullæ. 6 An victualia, & veſtimenta in hac Bulla comprehendantur.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel victualia deferuntur eo tempore, quo, moraliter loquendo, non poſſunt bello inſervire, vel eo tempore, quo moraliter poſſunt inſervire. Si primum, victualia non comprehenduntur in hac cenſura, quia nullum verbum in Bulla reperitur, quod ad victualia, hoc pacto intellecta, extendatur: Ex quo patet reſponſio ad argumentum Navarri; falſum enim eſt in Bulla extare verbum complectens ea omnia, quæ per alia jura vetita ſunt, ut bene obſervat, *num.* 52. *ad fin.* Coriolanus. Hic *verſ. adverte*, ob id deferens victualia non incurrit cenſuram reſervatam in Bulla Cœnæ, ſed in Clementina cit.

Si ſecundum, id eſt, ſi victualia deferuntur eo tempore, quo moraliter loquendo, inſervire poſſunt ad impugnandos Chriſtianos, comprehenduntur in Bulla Cœnæ, tunc enim ſunt quaſi inſtrumenta, & auxilia belli, & contineri videntur ſub illis verbis, atque bellica inſtrumenta, & funes, ex quacunque materia, & ipſa materia, & alia hujuſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impugnant, vel ſaltem continentur ſub illis verbis; *præſtantes auxilium.* Ita Suarez n. 55. Filliuc. n. 139. Vivald. hic n. 15. Duard. *q.* 8 n. 3. & *quæſt.* 38 *n.* 9.

Hinc patet, quid dicendum ſit de veſtimentis, & materiis eorum, ac denique de aliis omnibus, quibus tam in pace, quàm in bello infideles utuntur; in his enim reſpondendum eſt cum eadem diſtinctione; quamvis Vivald. & Duar. multis in locis ex parte diſſentiant.

7 Approbo tamen quod tradit Vivaldus hic, n. 22. & Duard. *q.* 26. *n.* 4 aſſerentes eum non affici hac cenſura, qui traderet lecticam, ſellam, aut naviculas ad animi relaxationem inſervientes, quia hæc non inſerviunt ad impugnandos Chriſtianos. Imò Duardus *loc. cit.* & alii exiſtimant tradentem naves, aut alia, hic ſolum generaliter prohibita, non ligari cenſuris hujus canonis, ſi tempore pacis abſque prava intentione tradat, ſed ego cum præfata diſtinctione cenſeo reſpondendum, tum in prædictis, tum in conſimilibus caſibus. 7 Tradens lecticam, ſellam, & alia hujuſmodi ad animi relaxationem inſervientia excommunicationem hujus canonis non incurrit.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt, qui deferunt, vel tranſmittunt arma, equos, metalla, funes, & ſimilia, quæ in prima propoſitione explicata ſunt, ad Turcas, Saracenos, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, vel etiam ad hæreticos expreſsè, vel nominatim à Summo Pontifice declaratos. 8 Deferentes, vel tranſmittentes arma, & alia ſimilia, ſunt, ſubjectum hujus cenſuræ.

Secundò, qui per ſe, vel per alios certiores faciunt præfatos hoſtes, & hæreticos de rebus concernentibus ſtatum alicujus Chriſtianæ Reipublicæ, in damnum Chriſtianorum, & religionis Catholicæ, qui autem nomine ſtatus Reipublicæ Chriſtianæ, aut religionis Catholicæ intelligatur, conſtabit ex infra dicendis.

Tertiò, qui prædictis hoſtibus, & hæreticis auxilium, conſilium, vel favorem in damnum Chriſtianorum quomodolibet præſtant. Hæc propoſitio clarè exprimitur in Bulla.

9 Amplia prædicta primo, etiamſi deferens, abſq; prava intentione deferat, 9 Et hoc verum eſt etiamſi deferant abſque prava intentione.

Digitized by Google

deferat; defectus enim, ſeu carentia pravæ intentionis non tollit contumaciam, & transgreſſionem præcepti Eccleſiaſtici. Ita Navarrus *in cap. quorundam, de Judæis notab. 8. n. 11. & 41. & in manuali c. 23. n. 63.* Duardus hic *q. 2. n. 13. & q. 38. n. 7.* Hoc tamen intellige modò non adſit probabilis ignorantia, hæc enim excuſat, ut patet ex regulis generalibus.

10 Idem extenditur ad perſonas cujuſlibet dignitatis.

10 Amplius ſecundò ad quoſcunque præfata facientes, quacunque dignitate fulgeant; nam in Bulla loquitur per particulam *omnes* quæ omnes includit, *l. Julianus, ff. de legatis* 2. & mentionem facit etiam de principibus. Ita Duard. *q. 18. n. 2.*

11 Deferens pecuniam ligatur hac cenſura, ſaltem ſi deferat tempore belli.

11 Hinc ſequitur primò, deferentes pecuniam, & alia, quæ in prima propoſitione recenſita ſunt, ligari hac cenſura, ſaltem ſi tempore belli deferant.

12 Alchymiſta tradens ſecretum conficiendæ pecuniæ: ligatur hac cenſura.

12 Major difficultas eſt; utrùm Alchymiſta; tradens ſecretum conficiendi pecuniam, vel alia metallorum genera, ligetur hac cenſura.

Reſpondeo ligari quoties prævidet ex revelatione ſeu traditione talis ſecreti damnum Chriſtianis ſecuturum, tunc enim dicitur auxilium, aut conſilium infidelibus præſtare in damnum Chriſtianorum. Ita Vivald. hic *n. 10. in alt. editione*, & Duard. *canon. 7. q. 23. ad finem*, ubi cenſet hunc ſolum incurrere, ſi tempore belli malo animo formali, aut virtuali hujuſmodi ſecretum ad hoſtes tranſmittat.

13 Chriſtiani militantes in caſtris vel navibus infidelium contra Chriſtianos ſubjiciuntur huic excommunicationi.

13 Secundò ſequitur Chriſtianos militantes in caſtris, vel navibus infidelium, contra Chriſtianos excommunicari in Bulla Cœnæ, quia dicuntur conſilium infidelibus dare, & hoc verum eſt etiamſi præfati Chriſtiani ſint ſubditi ipſorum infidelium, quorum nomine bellum contra Chriſtianos geritur, ut patebit ex dicendis. An verò ob periculum gravis incommodi excuſari poſſint ab hac cenſura, conſtabit ex infrà dicendis *punct. 4. n. 7.* Idem dic de Chriſtianis, qui ex Chriſtianorum exercitu fugiunt ad Turcas, ex Sayro *n. 17.* Regin. *n. 300.* Navar. *notab. 8. n. 33.* Duard. *q. 38. n. 2.*

14 Chriſtiani decertantes in caſtris infidelium contra alios infideles non afficiuntur hac cenſura.

14 Chriſtiani verò decertantes in caſtris infidelium contra alios infideles non afficiuntur hac cenſura, quia non dicuntur impugnare, vel auxilium præſtare infidelibus contra Chriſtianos. Ita Filliuc. ex parte *n. 131. & 141.* Navarr. *in c. ita quorundam, notabili 4. num. 13. de Judæis* Alter. *lib. 5. diſp. 8. c. 2. quæſito 4.* Idem dic de tradentibus arma præfatis infidelibus pugnantibus contra alios infideles, quoties rationabiliter putant ipſos non uſuros illis contra Chriſtianos, ut patet ex allata ratione; quamvis poſtea per accidens contingat, ut illis contra Chriſtianos utantur, id enim per accidens ſequitur reſpectu tradentis, cùm id rationabiliter non timeret, nec tradiderit hoſtibus. Ita Filliuc. *n. 131.* Duard. *q. 6. n. 9. & q. 13. n. 2.* Navarr. *loc. cit.*

15 Permutans equos validos, pro invalidis, aut arma apta pro ineptis, cenſuram incurrit; etiamſi prædictos equos, vel arma è locis infidelium antea extraxiſſet.

15 Tertiò permutantes cum infidelibus equos validos pro invalidis, aut arma utiliora, & aptiora pro ineptis, vel longè deterioribus, incurrere cenſuram, quoties talis permutatio in damnum Chriſtianorum vergere poteſt, & hoc verum eſt, etiamſi illa arma, vel equos antea extraxiſſet ex locis ipſorum infidelium, ſeu ea comparaſſet contractu emptionis, vel alio titulo; adhuc enim permutationem exercet cum damno Chriſtianorum, ut ſuppono. Ita Navarr. *loco citato, n. 23.* Sayrus *n. 17.* Filliuc. *n. 140.* Azorius *1. p. lib. 8. c. 23. q. 9.* Duard. hic *q. 9. n. 1.* Reginald *lib. 9. c. 18. n. 298.* Vivald. hic *caſu 7. n. 13.* Gambarupta hic *caſu 7. n. 12. & 17.*

Secus ſi equum imbellem pro robuſto & domito, aut arma minus apta cum aptioribus commutaret, etiamſi valoris exceſſum pretio compenſaret, tunc enim non videretur actionem Chriſtianis noxiam exercere, neque diceretur arma Chriſtianorum hoſtibus deferre, ſed potius auferre, ut benè Navarr. *loco cit. notab. 8. n. 23. verſ. 10.* Sayrus *n. 17.*

16 Tradens, vel tradi conſulens oppidum, vel arcem infidelibus.

16 Quartò eos qui tradunt vel tradi conſulunt arcem, vel oppidum infidelibus, incurrere cenſuram hujus canonis, juxta probabiliorem ſententiam, tum quia ſicut incurrunt tradentes arma, quibus arces oppugnantur, ita multo magis ex Summi Pontificis intentione excommunicari videntur, qui tradunt ipſas arces, oppida, vel civitates, præſertim cùm in ipſis arcibus & oppidis etiam arma, & inſtrumenta bellica reperiantur, tum quia dicuntur auxilium infidelibus ad impugnandos Catholicos dare. Ita Nav. *loc. cit. n. 34.* Sayrus *n. 17. ad finem*, Filliuc. *n. 142.* Reginald. *lib. 3. c. 18. n. 300.*

17 An Chriſtianus vendens in ſua domo vel ſtatu ſui Principis arma infidelibus ſubjiciatur huic cenſuræ.

17 Quintò Chriſtianum ſubditum Principi infideli, aut Catholicum ſubjectum Principi hæretico nominatim declarato, non ligari, juxta nonnullos Doctores, hac cenſura, ſi ex ſua domo, vel civitate transferat arma, ferrum, & alia ad infideles, vel hæreticos eidem Principi ſubjectos, quia hic non dicitur propriè deferre ad infideles, vel hæreticos, cum præfata jam exiſtant in territorio, & dominio Principis infidelis. Ut autem quis cenſeatur deferre modo in hac Bulla ſcripto, debet habitare apud Chriſtianos, & non eſſe ſubditus Principi infidelium. Ita Filliuc. *q. 3. n. 132.* Sylv. *verb. excomm. 8. n. 64.* Tabiena *excommun. 6. n. 7.* Reginald. *n. 300.* & alii apud Sayrum *n. 19.* quibus adde Alter. hic *diſp. 8. c. 2. ad finem*, ubi conatur oſtendere & probare Chriſtianos commorantes in terris Turcarum non ligari hac cenſura, ſi fabricent arma, & Turcis vendant; quia hæc prohibitio, & aliæ ſimiles non extenduntur ad ſubditos infidelium; ſed ad Principes Chriſtianos, & eorum ſubditos.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, talem Chriſti fidelem hac cenſura ligari, quoties ex tranſlatione armorum damnum ſequitur Chriſtianis: quamvis enim admitterem iſtum non dici propriè deferre ad infideles, nihilominus dicitur præſtare auxilium in damnum Chriſtianorum, & ſicut Chriſtiani, qui Principi infideli ſubjecti ſunt, vinculo hujus cenſuræ detinentur quoties abſque rationabili cauſa eidem Principi in bello inſerviunt contra Chriſtianos: ita etiam ligantur ſi arma deferant infidelibus eidem Principi ſubjectis cum damno Catholicorum, ſive deferant ex oppido Chriſtianorum ad infideles, ſive ex oppido infidelium ad aliud, modò juſtam non habeant excuſationis cauſam. Ita Tolet. *lib. 1. c. 23. n. 6.* Duard. *lib. 2. c. 7. q. 8.* Reginald. *lib. 2. c. 18. n. 300.* Navarr. *notab. 6. n. 27.* Sayrus *n. 19.* & alii quos referam *n. 31.*

18 Nautæ, muliones, & ſimiles arma, & alia hîc prohibita infidelibus deferentes vel tranſportantes ipſos infideles cum ſuis armis aut accommodantes naves, equos vel ſervos ad deferendum, gladio hujus cenſuræ feriuntur.

18 Sextò nautas, muliones, & his ſimiles deferentes arma vel alia hic prohibita infidelibus, aut tranſportantes ipſos infideles cum ſuis armis, incidere in cenſuram, quia iſti deferunt, vel ſaltem adjuvant. Ita Navarr. Reginald. Ugol. & alii. Idem dic de accommodantibus naves, currus, equos, vel ſervos ad deferendum, quia favent & adjuvant, ut bene Ugol. hic *c. 7. initio n. 7. ad finem* *Duard. q. 15. n. 6. & q. 38. n. 3.* & alii.

19 Septimò Principem Chriſtianum, qui bellum infert adverſus alium Principem Chriſtianum, ne deſiſtat ab obſidione, vel bello contra Turcas, ligari hac cenſura; quia infidelibus auxilium ferre dicitur in damnum Chriſtianorum. Ita Alterius *c. 10. col. 2. ad fin.* Navarr. *notab. 8. n. 6.* & Duard. *q. 34. n. 3.* Regin. *n. 298.* qui hoc idem ſentiendum putat.

19 Princeps Chriſtianus bellum inferens adverſus alium Principem Chriſtianum, ne deſiſtat ab obſidione, vel bello contra Turcas, alioſque infideles, laqueo iſtius excommunicationis ſuſpenditur.

20 Primò de Principe, qui arma extrahi permittit ex ſuis portibus, ſciens illa infidelibus deferri, ſed hoc ego non facilè admiſerim quoties arma non ſunt ipſius Principis, aut quoties non tenetur ex juſtitia damnum Chriſtianorum impedire, ut in ſimili patet ex dictis *de cenſur. diſp. 7. q. 4. punct. 8. n. 37. & ſeqq.* quamquam non excuſatur à gravi culpa, ut *ibid.* & alibi pluribus in locis docui.

20 Idem militat in Principe qui arma eſt ſuis portibus extrahi permittit, ſciens illa infidelibus deferri.

21 Secundò de Principe, qui tranſitum infidelibus ad deprædandos Catholicos proficiſcentibus permittit aut non prohibet. Sed mihi diſtinguendum, videtur, vel petitus tranſitum concedit, vel non petitus negativè ſe habet, & non prohibet. Si petitus tranſitum concedit tacitè, vel expreſsè ligatur hac cenſura, quia dicitur favorem, vel auxilium infidelibus præſtare. Si non petitus negativè ſe habet, non incurrit, quia non dicitur auxilium, vel favorem præſtare; nam favor, conſilium, & auxilium importare videntur actionem ſeu cooperationem phyſicam, vel moralem; hic autem negativè ſe habendo, ſeu permittendo, dum ex juſtitia non tenetur impedire, non exercet actionem phyſicam, vel moralem in damnum Chriſtianorum; quamvis aliunde peccare poſſit contra charitatem, & contra ſtrictiſſimam naturæ obligationem de damnis proximi & præſertim Catholicæ religionis impediendis.

21 Idem valet in Principe, qui tranſitum infidelibus ad deprædandos Catholicos proficiſcentibus permittit.

22 Octavò mandantem arma infidelibus deferri, hujus cenſuræ vinculo ligari; tum quia mandare nihil eſt aliud, quam per alios facere, ſeu tranſmittere, in hoc autem canone, non ſolùm excommunicantur deferentes, id eſt, portantes, ſive facientes per ſe ipſos; verùm etiamſi tranſmittentes, id eſt, deferentes per alios, ſive mandantes, tum quia, etiamſi daremus, hos non contineri ſub verbo, *transferentes*; dicendum ſaltem eſſet comprehendi: ſub verbo *præſtantes auxilium, vel favorem* Ita Rebuff. *in explicatione Bullæ n. 5. in v. deferunt* quem citat, & ſequitur Ugol. hic *c. 7. n. 3.* Azor. *loc. cit. q. 13.* Alter. hic *c. 10. v. & primò, col. 3.* Duar. *q. 15. n. 2. & ſeqq.* contra Sayrum *lib. 3. c. 11. n. 23.* & Tolet. *c. 23. n. 7. verſ. aliud dubium.*

22 Mandans arma infidelibus deferri vinculo ligatur hujus cenſuræ.

Objicies, cenſura lata contra facientes non comprehendit mandantes, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris*, cum communi Doctorum ſententia, contra Sylveſt. *verb. excommunicatio 7. n. 24.* & Panorm. *in cap. mulieres, n. 9. & ſeqq. de ſententia excommunic.* ergo neque cenſura lata contra deferentes, vel tranſmittentes extenditur ad mandantes.

Reſpondeo cenſuram latam contra facientes; non extendi ad mandantes, quando dubium eſt, an ſuperior ligare voluerit mandantes vel quando id ſufficienter non expreſſit; in noſtro autem caſu ſufficienter expreſſit mandantes, ut patet ex duplici ratione allata.

23 Major difficultas eſt utrum mandans arma deferri ligetur hac cenſura, ſi re ipſa non deferantur.

23 Mandans arma infidelibus deferri, non ligatur hic cenſura, ſi arma re ipſa non deferantur.

Reſpondeo negativè: tum quia actio, quæ hic principaliter prohibetur, eſt adjuvare infideles, mandatum autem eſt actio acceſſoria ſerviens opem immediatè, & cenſura non incurritur ob ſolam actionem acceſſoriam, ſeu non ſecuto affectu prohibito ſub cenſura, effectus autem non dicitur ſecutus, dum mandatum executionem non obtinuit, id eſt, quandiu mandatarius re ipſa non detulit, tum quia deferens arma ad infideles, & non tradens non ligatur; ergo neque ligatur mandans, antequam mandatarius re ipſa detulerit. Ita Duard. *q. 16. n. 7.* Alter. *lib. 5. c. 10. col. 3. verſ. non eſt autem.*

Utrùm verò mandans, vel conſulens ligetur cenſura, revocato mandato, vel conſilio, patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris, & de reſtit.* & ex objectione proximè ſequenti.

Objicies qui auxilium præſtat infideli, ligatur hac cenſura ex Ugol. hic *in verb. illiſque, verſ. poſtremo* Duard. *q. 34. n. 4.* Alterio *loco cit. col. 2. initio*; etiamſi infideles damnum non inferant; ergo etiam ligatur, qui mandavit, licet mandatarius non detulerit.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia qui dedit auxilium, præſtitit actionem principaliter hic vetitam. Idem nonnulli Doctores ſentiendum putant de eo, qui conſilium dedit infideli ad damnum inferendum Catholicis; etiamſi infidelis non ſit motus eo conſilio; hic enim fecit actionem principaliter

prohibitam. Sed quid ego ſentiam dicam *n.* 26. Qui verò conſilium alteri commiſit, ut deferret infidelibus, poſtea, non fuit delatum ob revocationem conſilii, vel alia de cauſa, non incidit in excommunicationem, ut patet, tum ex rationibus allatis de mandante; tum quia in textu dicitur, illis qui ad id conſilium præſtant, hic autem non dicitur conſilium infideli præſtitiſſe.

24 Conſulens infidelibus aliquid in damnum Chriſtianorum incurrit excommunicationem.

24 Nonò eum qui conſulit infidelibus aliquid in damnum Chriſtianorum, incurrere præfatam excommunicationem: ut ſi conſulatur turres ædificari, bombardas aſportari; & ſimilia; nam hæc vergunt in damnum Chriſtianorum, in Bulla autem excommunicantur, qui conſilium, auxilium, vel favorem præſtant in damnum Chriſtianorum, Ita communiter DD.

25 Utrum conſulens infidelibus aliquid in damnum Chriſtianorum excommunicat onem hujus canonis incurrat, etiamſi nullum damnũ Chriſtianis inde ſequatur.

25 Addunt primò Ugol. *in verb. illiſque, num.* 1. *verſic poſtremo pag.* 229. & Duard. *q.* 38. *n.* 30. conſulentem, vel auxiliantem, ligari præfata excommunicatione, etiamſi nullum Chriſtianis damnum ſequatur, tum quia deferens arma ligatur, etiamſi nullum damnum ab infidelibus poſtea inferatur; tum quia Summus Pontifex ſimpliciter ſub excommunicatione prohibet conſilium, auxilium, & favorem, nec reſpicit ad actuale damnum; ſed ſolùm ſuſpicit conſilium vel auxilium præſtitum eſſe, ut colligi videtur ex illa particula, *quomodolibet*. Idem etiam ſentiunt de revelantibus ſecreta, Ugol. hic *v. notam illos, verſ.* 6. Duard *q.* 38. *n.* 17. & alii quorum opinio valdè probabilis eſt.

Oppoſita tamen opinio mihi non videtur improbabilis; tum quia cenſura non incurritur, niſi ſecuto effectu ſub cenſura prohibito, effectus autem ſub cenſura prohibitus in hoc canone non cenſetur adeſſe, donec ab infidelibus aliqua actio Chriſtianis damnificativa fiat, cujuſmodi eſt turrim ædificare, &c. tum quia mandans, vel conſulens percuti clericum, non ligatur cenſura canonis niſi ſecuta clerici percuſſione; ergo neque ligatus conſulens aliquid infidelibus in damnum Chriſtianorum, niſi re ipſa ſequatur aliqua actio, ex qua Chriſtianis damnum aliquod irrogatum eſſe cenſeatur, tum quia licèt auxilium, & conſilium non ſit actio acceſſoria delationi, & tranſmiſſioni, ut ſuprà tradidi *punct.* 1. *n.* 3. eſt tamen acceſſoria damno, cujus intuitu prohibetur, ut patet ex illa particula, *ad id*, cenſura autem non incurritur ob ſolam actionem acceſſoriam, niſi aliud de mente legiſlatoris, ex verbis diſpoſitionis ſufficienter colligatur. Ita ſentire videntur Suarez, & Sanchez, quos in ſimili retuli *de receptatoribus & fautoribus hæreticorum*.

Hinc patet reſponſio ad rationes Ugol. & Duard.

Ad primam reſpondeo, deferentem arma ſtatim ligari; quia armorum, & aliorum in hoc canone expreſſorum delatio per ſe directè interdicta eſt ſub excommunicatione; modò infidelibus hæc tradita ſint, ut patet conſideranti ſenſum verborum.

Ad ſecundam reſpondeo, Summum Pontificem nolle ſimpliciter eum excommunicationi ſubjicere, qui conſilium, vel favorem præſtat, ſed qui hoc facit in damnum Chriſtianæ Reipublicæ & Catholicæ religionis, & illa particula, *quomodolibet*, adhibetur non ad excludendum actuale damnum; ſed ad indicandum hac cenſura ligari eum, qui conſilium, auxilium, vel favorem quavis ratione præſtat, id enim multis modis fieri poteſt, quos homo ſuo ingenio invenit, ſed legiſlator non excogitavit, conſequenter nec ſpecialibus verbis exprimere voluit.

26 Conſulens non ligatur hac cenſura, quoties ſuo conſilio non influit, ut quia infideles parati erant damnum inferre.

26 Addit ſecundò Ugolinus conſulentem ligari, etiamſi infideles abſque ipſius conſilio ad damnum inferendum parati eſſent. Sed oppoſita ſententia probabilior eſt, quia hujuſmodi conſilium nullum præſtat effectum, nullúmque Chriſtianis damnum infert, nec perfectam conſilii rationem habet, ut in ſimili probavi *de cenſuris in communi, diſp* 7. *q.* 4. *pun* 8. *n.* 19 cum Avila, Henriq. Coninck, Sayro, & aliis, quibus adde Duard. hic *q.* 38. *n.* 60. *verſ. tertiò*. Hoc tamen intelligendum eſt, modò conſulens non ſit cauſa, ut infideles alias parati, citius, vel faciliùs, vel crudelius damnum inferant, tunc enim conſilium hac in parte efficax eſt.

27 An conſulens ſe tanquam excommunicatum gerere debeat quoties dubitat an ſuo conſilio influxerit in damnum.

27 Utrùm verò cenſendus ſit excommunicatus, qui conſilio infidelibus dato, dubitat infideles ipſius conſilio motos eſſe ad inferendum damnum; patet ex dictis in ſimili *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 1. *punct.* 4 *n.* 7. in primis editionibus, in poſterioribus vero *punct.* 5. *n.* 7. ubi cum Maſcardo, Sayro, & aliis oſtendi cenſendum eſſe excommunicatum: quia juris præſumptio eſt contra ipſum.

28 Ratam habens delationem armorum ad infideles nõ obſtringitur cenſura canonis.

28 Decimo eum, qui ratam habet delationem armorum ad infideles, non obſtringi cenſura hujus canonis. Ratio eſt, tum quia excommunicatio non incurritur, niſi præſtetur actio prohibita ſub cenſura; qui autem ratam habet delationem armorum, non præſtat actionem hîc prohibitam, nullum enim de ratificatione verbum in hoc canone habetur, & ratihabitio poſterior eſt actione prohibita, tum quia regula generalis eſt, cenſuram, aliáſque pœnas Eccleſiaſticas non extendi ad ratum habentes, niſi exprimantur, ut patet ex dictis *de cenſuris*, ubi etiam explicavi, quandónam ratihabitio comparetur mandato. Ita in ſpecie Duard. *q* 17. *n.* 7. *& ſeqq.* Alter. hic *c.* 10. *col.* 6. *ad finem, & 7. verſ. ſupereſt*; quamvis iſte non abſolutè, ſed ſub diſtinctione loquatur.

29 Certiores faciens infideles de ſtatu Reip. Chriſtianæ in damnum Chriſtianorum excommunicationem incurrit.

29 Undecimo eum, qui certiores facit infideles de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ in damnum Chriſtianorum, incidere in hanc pœnam. Obſerva tamen, ſtatum, de quo certiores fieri non debent hoſtes infideles, eſſe ſtatum temporalem non ſolùm totius Chriſtianitatis, ſed etiam uniuſcujuſque particularis regni, provinciæ vel civitatis in particulari; nam in Bulla non dicitur de rebus concernentibus ſtatum totius Reipublicæ Chriſtianæ, ſed Chriſtianæ Reipublicæ, hoc autem verificatur de quolibet oppido, & communitate. Quamobrem, qui infideles aliquos admonet, talem arcem non eſſe ritè munitam, facilé que capi poſſe, ligatur hac cenſura, quia certiores facit infideles de rebus ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentibus in damnum Chriſtianorum; ſecus ſi certiores faciat ſolum in damnum alicujus particularis perſonæ; nam cenſura fertur ob admonitionem perniciosam Chriſtianis, id eſt, regno, provinciæ, civitati, vel oppido. Ita Sayrus *cap.* 11. *n.* 31. Ugol. hic *n* 2 *p.* 164. Duard. *q.* 30.

30 Duodecimò eum qui certiores facit hæreticos de rebus pertinentibus ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ in damnum Catholicæ religionis, ſubjici pœnæ excommunicationis; ut ſi admoneat eligendum eſſe Principem Catholicum, cujus electionem impedituri ſint hæretici, ut eligatur hæreticus; aut ſi Catholicus ſignificet in tali urbe magnam eſſe rerum caritatem, & inopiam quo cognito hæretici illam urbem occupant, hoc enim valdè vergit in detrimentum Catholicæ religionis, cum ex dominio hæreticorum magnum Chriſtianæ religioni impendat periculum; hæreſis enim graſſatur, & ſerpit ut cancer. Ita Ugol. hic *n.* 2. Duard. *q.* 30. *n.* 2. Reginald. *lib* 9. *c.* 8. *n.* 304. 30 Idem valet in eo qui certiores facit hæreticos de rebus ad ſtatum Reip. pertinentibus in damnum Catholicæ Religionis.

31 Sed modo circa prædicta difficultas remanet, utrùm qui arma, vel alia in Bulla expreſſa tradit infidelibus in terris Chriſtianorum vendendo, vel permutando, incurrat hanc cenſuram. 31 Tradens arma infidelibus in terris Chriſtianorum excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.

Prima ſententia eſt negativa. Ratio eſt, tum quia in Bulla Cœnæ prohibetur delatio, vel tranſmiſſio; hic autem non videtur deferre, vel tranſmittere ad infideles, cum eis vendat arma in terris Chriſtianorum, & in materia cenſurarum verba accipienda ſunt juxta propriam ſignificationem, ne in pœnis latior interpretatio fiat; tum quia, etiamſi vendens præfata faciat contra finem legis Summi Pontificis, non tamen facit contra legem, quia non exercet actionem a Summo Pontifice in Bulla prohibitam, conſequenter non ligatur cenſura, quamvis fortè peccet contra jus naturæ obligans ad pugnandum pro patria, & ad eam non impugnandam. Ita Navarrus *loc. cit. n.* 41. Cajet. *loc. cit. c.* 10 Tolet. *l.* 1 *c.* 23. *n.* 5. *verſ primum dubium*. Sayrus *n.* 26. Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 23. *q.* 7. Gambacurta hic *caſu* 7. *n.* 18.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt Sylv. *v. excom. n.* 64. Fil. *n.* 144 Duard. *q.* 7. *n.* 3. *& q.* 18 *n* 2. Ugol. hic *n.* 4. Alterii hic *c* 2. *qu.* 3. *col.* 3 *& cap.* 3. affirmantium incurrere. Ratio eſt, quia non ſolum excommunicantur deferentes, vel tranſmittentes, verùm etiam præſtantes auxilium infidelibus ad impugnandos Chriſtianos: iſti autem præſtant auxilium tradendo arma, quibus infideles probabiliter judicantur uſuri contra Chriſtianos, ut ſuppono.

Hinc ſequitur primò vendentes navem, ſive triremem infidelibus in portu Chriſtianorum, incurrere hanc cenſuram, tanquam præſtantes auxilium. Ita Alterius *c.* 3. *verſ ſed dubitari poteſt*. Filliucius & alii *locis citatis*, licet Navarr. Cajetan. & Tolet. oppoſitum ſentiant ex vi hujus canonis; quamvis comprehendatur *in cap. ad liberandum de Judæis*, ubi non ſolum excommunicantur deferentes, verùm etiam vendentes.

Secundò, eos ligari hac cenſura; qui Romæ vendunt arma Judæis, ibi habitantibus, quoties probabiliter ſuſpicantur arma ab ipſis emi in damnum Chriſtianorum, e. g. ne ea tranſmittant ad alios infideles, ſecus ſi vendant ad ſuos uſos. Ratio autem probabiliter ſuſpicandi arma à Judæis emi in damnum Chriſtianorum, hæc eſſe poteſt, ſi Judæi clanculum emant, ſi emant in magna quantitate, ſi emant haſtas, bombardas, & ſimilia: tunc enim veriſimile eſt, ab ipſis non emi in proprium ipſorum uſum, ſed ad impugnandos fideles, ſeu ad ea tranſmittenda infidelibus in damnum Chriſtianorum. Ita Reginald. *lib.* 9. *n.* 301. Navarr. *loc. cit. notab.* 4. Filliuc. *n.* 129. Alter. *lib.* 3. *diſp* 8. *c.* 2. *col.* 3 *ad finem*, loquens de Saracenis habitantibus in terris Chriſtianorum, *& cap* 3. *col.* 1. Vendens verò enſem Saraceno, vel Turcæ, qui ſervus eſt Chriſtiani, non ligatur hac cenſura, quia vendit ad illius uſum, nec ullum Chriſtianis damnum ſequitur. Ita Alter. *c.* 2. *q* 3. *ad finem*.

PUNCTUM III.

De iis, ad quos arma, & alia præfata deferri, vel tranſmitti prohibentur.

1 *Enumerantur varia perſonarum genera ad quas arma, & alia hic prohibita deferri non poſſunt.*

2 *Infideles, qui non ſunt hoſtes Chriſtiani nominis, non comprehenduntur in hac Bulla.*

3 *Deferens arma hæreticos ab Epiſcopo, Nuncio, vel alio Prælato declaratos; non verò à Papa vel ab ejus officialibus, excommunicationem non incurrit.*

4 *Item non incurrit deferens arma ad hæreticos notorios, & manifeſtos, ſed non expreſſè, & nominatim à Sede Apoſtolica declaratos, licèt actu, vel habitu Catholicos impugnent.*

5 *Quinam dicantur hæretici expreſſè, vel nominatim à Sede Apoſtolica declarati.*

6 *Utrum deferens arma ad Catholicos Principi infideli ſubjectos ligetur hac cenſura.*

7 *Deferens arma ad ſchiſmaticos pugnantes contra Eccleſiam, non ligatur cenſura hujus canonis.*

UNICA

UNICA PROPOSITIO.

1 Enumeramus varia perſonarum genera, ad quas arma, & alia hic prohibita deferri non poſſunt.

1 Quatuor perſonarum genera in hac Bulla exprimuntur, quibus vetitum eſt deferre arma, & alia in ſecundo puncto recenſita.

Primò, Saraceni, illi Mahumetanæ perfidiæ ſectatores, qui in Alexandria Ægypti, vel etiam in Aſia, præſertim, versùs maritimas partes degere conſueverunt.

Secundò Turcæ, qui Aſiam præſertim Moſopotamiam, Syriam, Arabiam, vel etiam alias orbis oras inhabitant.

Tertiò alii Chriſtiani nominis hoſtes, ut ſunt Tartari, Mauri, Iudæi habitantes in terris infideliũ, qui nomini Chriſti validè ſunt infenſi, & infeſti, & Eccleſiam acriter oppugnarent, ſi potentia, & viribus valerent. Idem dic de aliis infidelibus & paganis, qui Chriſtianos deteſtantur, quia Chriſtiani ſunt, iſti enim ſunt Chriſtiani nominis hoſtes, quales ſunt nonnulli ex Indis. Idem valet in Atheis, in Apoſtatis à fide Chriſtiana. Ita Navarr. *in cap. ita quorundam, de Judæis, notab. 64.* Saytus *c. 9. n. 14. & ſeq.* Filliuc. *n. 128.* Regin. *lib. 9. cap. 18. n. 263.* Gambacurta hic *caſu 7. n. 5. & ſeq.* Alter *lib. 5. c. 2. col. 3.* Duard. *q. 3. n. 3.* & alii communiter.

2 Infideles qui non ſunt hoſtes Chriſtiani nominis, non comprehenduntur in hac Bulla.

2 Illi verò infideles, qui non ſunt hoſtes Chriſtiani nominis, non comprehenduntur in hac Bulla; nam Bulla non prohibet præfata deferri ſimpliciter ad infideles, ſed quatenus ſunt hoſtes actu vel habitu; tales autem ſunt, qui ob Chriſtianiſmum bellum cum Chriſtianis gerunt, vel geſſerunt, vel animo parati ſunt ad illud gerendum. Ita Rebuff quem citat, & ſequitur Suarez *n. 65* Filliuc. *n. 129. quæſ. 3. & 5.* Alter hic *c. 3 col. 3.* Navarr. *loco cit. notab. 4. n. 25.* Reginald. *n. 293.* Ugol. *§. 1. n. 7.* Duard. *q. 3 n. 6.* Gambacurta hic *c. 7. n. 9.* Secus dicendum eſt de infidelibus, qui Chriſtianos impugnant, non ob Chriſtianam Religionem, ſed ob injuriam à Chriſtianis acceptam, vel ob juſtam aliam cauſam, ut quia Chriſtiani bona ipſorum iniquè occuparunt. Ita DD. citati.

Obſerva tamen, illos etiam dici hoſtes, qui fœdere pacis cum aliquibus Chriſtianis conjuncti ſunt, non verò cum aliis, ut inter Venetos, & Turcas, ex Filliucio *n. 148.* Turcæ enim ſunt hoſtes Chriſtiani nominis, etiamſi pacem cum Venetis habeant.

Quartò hæretici expreſsè, vel nominatim declarati à Sede Apoſtolica, quamvis enim iſti non ſint inimici nominis Chriſti, ſunt tamen inimici Catholicæ religionis, eamque odio habent; proſequuntur, & totis viribus impugnare, & extirpare conantur, expreſſimque in Bulla hiſce temporibus continentur, quamvis in Bulla Gregorii XIII. non eſſent expreſſi, & ob id Navarr. & Tolet. qui tunc temporis vivebant, aliquando exiſtimarunt illos non comprehendi: unde ſequitur.

3 Deferens arma ad hæreticos ab Epiſcopo, Nuncio, vel alio Prælato declaratos, non verò à Papa, vel ab ejus officialibus, excommunicationem non incurrit.

3 Primò, deferentes arma ad hæreticos, qui non à Sede Apoſtolica, ſed ab Epiſcopo, vel Nuntio, vel Inquiſitore, vel alio Prælato, vel judice declarati ſunt hæretici, non incidere in hanc cenſuram, quia Summus Pontifex hanc cenſuram extendit ſolùm ad eos, qui per ſententiam ipſius Summi Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ declarati ſunt. Obſerva tamen nomine ſententiæ à Sede Apoſtolica latæ, non ſolùm intelligi eam quæ immediatæ fertur, à Papa, ſed etiam, quæ fertur ab officialibus, aut delegatis Summi Pontificis intra Curiam Romanam, vel ubi Papa reſidet, nam quidquid iſti agunt, poteſtate, & juriſdictione Papæ agunt. & Sedes Apoſtolica dicitur eſſe in loco, ubi Papa reſidet, vel ubi Curia remanet recedente Summo Pontifice, *Clement. ne Romani, §. fanè de elect.* contingit enim aliquando Curiã alicubi eſſe, & alibi Summum Pontificem, *Clement cit.* Ita Alter. *diſp 8. li. 5. c. 2. col 5. verſ. ſed quæret aliquis*. Duard. *q. 4. n 6.* Nav. & alii, quos in ſimili retuli de datis, & acceptis pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia.

4 Item non incurrit deferens arma ad hæreticos notorios & manifeſtos, ſed non expreſsè, & nominatim à Sede Apoſtolica declaratos licet actu, vel habitu Catholicos impugnent.

4 Secundò deferentes armæ ad hæreticos notorios, & manifeſtos, non ligari hac cenſura, quia iſti non dicuntur hæretici expreſsè, vel nominatim à Sede Apoſtolica declarati. Ita Alterius *loco cit. quæſito ult.* Tolet. Filliuc. & alii DD. ſtatim citandi contra Ugol. hic *n. 6.* Vivald. *n 5.* Duard *q. 4.* quamquam hoc limitatur à Fill. *n. 132.* ab Alterio, Duard. & aliis, modò tales hæretici non impugnent, actu, vel habitu Catholicos; tunc enim putant comprehendi ſub illa clauſula; *& alios Chriſtiani nominis inimicos.* Ego verò hanc limitationem non valdè approbo; tum quia illa clauſula extendi videtur ſolùm ad infideles, & paganos, non verò ad hæreticos, qui poſtea in ſequentibus verbis exprimuntur; tum quia hæretici ſunt quidem inimici Catholicæ religionis, non verò Chriſtiani nominis, cùm & ipſi ſe Chriſtianos jactent.

5 Quinam dicantur hæretici expreſsè, vel nominatim à Sede Apoſtolica declarati.

5 Sed modò dubium eſt, quinam dicantur hæretici expreſsè, vel nominatim à Sede Apoſtolica declarati.

Duard. *q. 4. n. 4. & ſequentibus*, Vivald. *loco cit. n. 5.* & alii putant, illos dici expreſsè declaratos, qui in genere declarati ſunt, ut ſunt Lutherani, Zuingliani, Calviniſtæ, Huſſitæ. Nominatim verò qui expreſſo nomine ut Lutherus Calvinus, Zuinglius. Ex quo infert idem Duard. deferentes arma Lutheranis, modo in Germania exiſtentibus, qui nominatim declarati non ſunt, ligari hac cenſura quia Summus Pontifex loquitur per particulam disjunctivam, vel conſequenter ad incurrendam hanc cenſuram ſufficit alteram partem, verificari, id eſt, arma deferri hæreticis nominatim; vel expreſsè declaratis, cum autem Lutherani in genere declarati ſint expreſsè, id eſt, apertè, & manifeſtè, juxta *c. 1. de conſt. in 6. & cap. ſi cui nulla, de prabendis*. ſequitur deferentes arma Lutheranis incidere in hanc cenſuram.

Saytus *lib. 3. c. 51. n. 16.* Toletus *lib. 1. cap. 25. num. 5. verſic. adverte.* Filliucius *n. 136.* arbitrantur eos ſolùm ligari, qui deferunt arma hæreticis expreſsè, & nominatim declaratis, ut fuit Regina Angliæ.

Ego verò cenſeo non opus eſſe, ut hæretici ſint nominatim, id eſt, expreſſo nomine declarati; ſed ſatis eſſe ut alio ſigno æquivalente nomini proprio indicati ſint, ut ſi in ſententia excommunicationis dicatur. Declaramus hæreticum illum qui fungitur tali munere, vel qui in tali loco verba hæretica protulit, vel qui tali libello auctoritatem Pontificiam impugnavit; hic enim dicitur expreſsè declarari, licèt nomen ipſius proprium non exprimatur. Hoc pacto benè ſalvatur textus Bullæ alternativè loquentis. Ita Alterius *loc. cit. verſ poſtremo.* Ad argumentum Duard. reſpondetur, Lutheranos, & ſimiles nondum eſſe nominatim, ſeu expreſsè declaratos, ſed in genere, cùm nulla ſententia extet, quæ manifeſtè declaret hos eſſe hæreticos, quamvis in genere manifeſtè conſtet Lutheranos, alióſque hæreticos in Bulla Cœnæ excommunicari, & Lutherani in Concilio Tridentino non ſemel tanquam manifeſti hæretici pronuncientur.

6 Quæres primò, utrum deferens arma ad Catholicos Principi infideli, vel etiam hæretico nominatim declarato ſubjectos, hanc cenſuram incurrat.

6 Utrùm deferens arma ad Catholicos Principi infideli ſubjectos ligetur hac cenſura.

Reſpondeo negativè, modò putet ipſos Chriſtianos uſuros illis armis contra Principem infidelem, vel hæreticum. Ratio eſt quia non dicitur arma deferre ad hæreticos vel infideles, neque damnum Catholicis infert.

Hoc tamen limitandum eſt, modò probabiliter non credat Principem per delationem illorum armorum potentiorem futurum ad impugnandos, Chriſtianos, ut quia ſubditos ſpoliabit armis, vel compellet ad pugnam contra Catholicos, tunc enim deferentes incurrunt, quia auxilium mediatè præſtant Principi infideli, vel hæretico nominatim declarato, & in Bulla vetitum eſt auxilium quomodolibet præſtare infidelibus Chriſtiani nominis hoſtibus. Ita Alterius *verſ. poſtulabit quid.* Duard. *loco cit. q. ad finem, & q. 6. n. 2.* Filliuc. *n. 129.* Ugol. hic *n. 6. verſ. hæretici domum.*

Idem dicendum arbitror de eo qui arma, aut alia hic prohibita defert ad Principem Chriſtianum, qui fœdus habet cum infidelibus præſtandi ipſis opem contra Chriſtianos, etiam occaſione religionis, hic enim ligatur quoties rationabiliter timet præfatum Principem armis illis uſurum in auxilium prædictorum infidelium contra Chriſtianos. Ita Navarr. *in c. ita quorumdam, n. 17. de Judæis*, Duard. *q. 6. n. 6.*

7 Quæres ſecundò, utrum deferens arma ad ſchiſmaticos pugnantes contra Romanam Eccleſiam, ligetur cenſura hujus canonis.

7 Deferens arma ad ſchiſmaticos pugnãtes contra Eccleſiam non ligatur cenſura hujus canonis.

Reſpondeo negativè, quia ſchiſmaticus propriè loquendo, non eſt hæreticus declaratus, ut ſuppono, neque eſt Chriſtiani nominis, hoſtis, ſed inobediens Summo Pontifici: verba autem in materia pœnali ſtrictè accipienda ſunt. Ita Duard. *lib. 2. can. 7. q. 5. n. 4.* contra Vivald. *in expoſitione hujus canonis, caſu 7. num. 3.* regulariter tamen ſchiſmatici ſunt etiam hæretici, ut patet ex dictis *quæſt. 2. punct. 5.*

PUNCTUM IV.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda cenſura in hoc canone contenta.

1 *Parvitas materiæ excuſat.*

2 *Imperfectio actûs excuſat.*

3 *Deferens arma ad infideles, ſed non tradens, excuſatur ab hac cenſura.*

4 *Tradens ferrum artifici infideli, ut ex eo arma ſibi conficiat. non incidit in hanc cenſuram.*

5 *Admonens Turcas, alióſve infideles de rebus ipſis antea notis excuſatur ab hac cenſura.*

6 *Metus gravis damni excuſat ab hac cenſura.*

7 *Chriſtiani in navibus Turcarum metu mortis navigantes, excuſantur ab hac cenſura.*

8 *Hoc tamen probabiliter limitari poteſt, modo ipſis non remigantibus damnum Chriſtianis adhuc ſequeretur.*

9 *Detegens infidelibus ſecreta Chriſtianæ Reipub. vi tormentorum, excommunicationem non evadit, juxta probabiliorem ſententiam.*

10 *Præſtans auxilium, conſilium, vel favorem infidelibus contra Principem Chriſtianum, ne ita fortis & potens fiat, ut ei aucta potentia reſiſtit nequeat, excommunicationem incurrit.*

11 *Nonnulli caſus per Epiikeiam excipiuntur, in quibus deferentes arma infidelibus ab hac cenſura excuſantur.*

12 *Deferens arma, pecuniam, & alia infidelibus pro redemptione captivorum, excuſatur, per ſe loquendo ab hac cenſura.*

13 *Item deferens arma pro neceſſaria ſui, vel ſuorum defenſione, excuſatur ab hac cenſura.*

14 *Excuſatur deferens, ſeu permutans in utilitatem Chriſtianorum.*

15 *Deferens ex privilegio Summi Pontificis prædicta excuſatur.*

16 *Quandonam deferens merces, aut victualia infidelibus abſque privilegio, excuſetur.*

17 *Enumerantur pœnæ impoſitæ contra deferentes prohibita ad Saracenos.*

Quamvis

Digitized by Google

QUamvis ſolutio hujus puncti facilè colligi poſſit ex dictis *de legibus, de peccatis, & de cauſis excuſantibus à cenſuris in communi*, hic nihilominus occaſione nonnullarum difficultatum, quæ circa hunc canonem in ſpecie proponi ſolent, nonnulla breviter attingam, & paucis diſſolvam.

Primum eſt, utrùm parvitas materiæ excuſet.

Secundum imperfectio actionis, e. g. ſi quis arma deferat ad infideles, ſed non tradat: vel ſi conſilium præſtet, ſed nullum poſtea damnum ſequatur.

Tertium eſt metus.

Quartum eſt Epikeia.

Quintum eſt privilegium, omiſſis aliis cauſis, quas locis ſuprà citatis in genere tradidi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Parvitas materiæ excuſat.

1 PArvitas materiæ excuſat ab hac cenſura incurrenda. Ratio eſt quia ad incurrendam excommunicationis pœnam, requiritur gravis culpa; parvitas autem materiæ excuſare poteſt à gravi culpa. Ita Navarr. *in cap ita quorumdam, notab.* 8. *n.* 31. *de Judæis* Sayrus *loco cit* n. 2. Vivald. *in expoſitione Bullæ Cœnæ n.* 15. Filliuc. *quæſito* 7 *n.* 146 Duard. *can.* 7. *q.* 15. *n.* 8 Regin. *lib.* 9. *c.* 18. *n.* 298. Quamquam magna prudentia opus eſt in dijudicanda materiæ parvitate, vel gravitate; illa enim cenſenda eſt gravis materia, ex qua notabile damnum ab hoſtibus judicio prudentis viri afferri poteſt; levis verò, ex qua leve damnum timetur. Hac de cauſa, qui titulo gratitudinis, vel ob negotia bene geſta pugionem, galeam, vel arcum, vel aliud genus donaret infidelibus, non ligaretur cenſura ob materiæ parvitatem. Nav. *n* 22 Sayrus *n.* 17. Reginald. *loco cit.* Secus ſi donaret equum vel unam hominis armaturam, vel navim, vel triremem, hæc enim non videtur levis materia. Idem dic ſi traderet galeam, vel aliquod armorum genus, quod apud infideles paſſim non habetur, indéque infideles occaſionem arriperent fabricandi, vel aliunde advehendi conſimilia arma cum detrimento Chriſtianorum. Ita DD. citati. Addit Nav. *n.* 9. Duard. *q.* 15. *n.* 8 Sayrus n. 53. eum, qui daret ferrum infideli in remotis Æthiopiæ regionibus, quo infidelis uſurus eſſet ad clavos domui perficiendæ neceſſarios, non affici hac cenſura, quia hæc videtur materia parva, indéque damnum Chriſtianis non timetur. Sed hoc mihi non probatur, quia in legibus Eccleſiaſticis non eſt ſimpliciter ſpectandus finis præcepti, qui non cadit ſub præceptum; ſed materia, ſeu actio ipſa prohibita, hic autem prohibetur delatio illius materiæ, qua infideles Chriſtianos impugnant. Ita ſentire videtur. Alter. hic *c.* 3. *verſic.* 25. Ugol. hic *n.* 8. Duard *p.* 12. *num.* 3. & alii, exiſtimantes eum, qui defert arma infidelibus, non ad impugnandos Chriſtianos, ſed alia de cauſa, ligari hac cenſura.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Imperfectio actus excuſat.

2 IMperfectio actus ſub cenſura prohibiti excuſat à cenſura incurrenda. Ratio eſt, tum quia materia cenſurarum eſt pœnalis, conſequenter odioſa, conſequenter reſtringenda. *cap. odia de regulis juris in* 6. tum quia verba cum effectu accipienda ſunt, niſi aliud conſtet de mente legiſlatoris. Ita Navarr. *loc. cit.* n 29. *verſ* 55. Reginaldus n 298. Sylveſter, Angelus, & Tabiena apud Sayrum n. 21 Filliuc. *quæſ.* 7. *q.* 143. Vivald. hic *in fine hujus canonis*. Duard. *q.* 10. *n.* 6 contra Alterium hic *c.* 4. *propoſitione* 3. & 4. Ugol. hic §. 1. n. 11. & alios.

3 Deferens arma ad infideles, ſed non tradens, excuſatur ab hac cenſura.

3 Hinc ſequitur primò eum, qui arma ad infideles detulit, ſed non tradidit, non ligari hac cenſura, ut patet tum ex rationibus allatis, tum quia tranſlatio non dicitur perfecta, niſi res perveniat ad eum; ad quem deſtinata erat. Propterea litteræ non dicuntur ad me delatæ, vel tranſmiſſæ, niſi re ipſa mihi tradantur. Ita Doctores ſtatim citandi contra Ugol. & Alterium *locis cit.* Secus ſi res tradita ſit infidelibus, ſed ſtatim repetatur; cenſura enim contracta eſt traditione rei; nec delictum deſinit eſſe perfectum ob recuperationem. Ita Nav. n. 59. Vivald. n 17. *in novis*. Ugol. hic *c.* 6. *n.* 13. Sayrus n. 17. *verſ ſic etiam*. Duardus *q.* 10. *n.* 11. Reginaldus *n.* 98. & alii apud præcit. DD.

4 Tradens ferrum artifici infideli, ut ex eo arma ſibi conficiat, non incidit in hanc cenſuram.

4 Major difficultas eſt, utrùm tradens ferrum artifici infideli, ut ex eo ſibi arma conficiat, ligetur hac cenſura.

Reſpondeo negativè, quia ferrum, moraliter loquendo non dicitur traditum infideli juxta mentem Summi Pontificis, nec dicitur tradi alteri, quod quis tradit animo ſtatim repetendi, & reipſa ſtatim recuperaturus eſt, *l. aliud eſt capere. ff. de verbor ſignificat.* Ita Ugol. hic §. 1. *n.* 7. *ad finem pag.* 193. Duard. *q.* 14. *ad finem.*

Secundo ſequitur eum, qui mandavit arma ad infideles deferri, non ligari cenſura, ſi mandatarius reipſa non detulit, quia mandatum eſt acceſſorium actui principali, & effectus nondum eſt ſecutus, ut ſuprà *punct* 3 n 23. cum Alter & Duard. fuſius oſtendi.

Tertio eum, qui revelat alicui Chriſtiano ſecreta Reipublicæ Chriſtianæ, ut ea detegat infidelibus, non ligari cenſura, antequam Chriſtianos detegat. Ita Duard. & Alterius *loco cit.* & alii, quos *punct.* 1. n. 4. retuli.

5 Admonēs Turcas, alioſve infideles de rebus ipſis antea notis excuſatur ab hac cenſura.

5 Quartò hac cenſura non ligari eum, qui Turcas alioſve infideles certiores facit de iis, quæ ipſis jam nota erant, modo nihil novi addat. Ratio eſt, quia non facit actum completum, ſub cenſura prohibitum, cùm non dicatur certiores facere infideles; nam qui certus eſt certificari amplius non poteſt *c. cum qui certus de regulis juris in* 6. Ob id à peccato detractionis excuſatur, qui de occultis alterius delictis loquitur cum illo cui ea cognita, & perſpecta erant, ut patet ex dictis *de reſtitutione*. Ita Duard. *q.* 33. *n.* 2 contra Ugol. hic §. 1 *n.* 12. *pagina mihi* 199. Alterius *lib.* 5. *diſt.* 8 *col.* 5. *verſic. ſed quare aliqui. pag.* 352.

Objicies, deferens arma ad infideles ligatur hac cenſura etiamſi infideles illis armis non indigeant, aut illis armis non utantur ad impugnandos Chriſtianos; ergo etiam ligatur referens ſecreta, infidelibus antea nota.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia ille præſtat actionem prohibitam ſub cenſura; defert enim arma ad infideles, quod principaliter vetitum eſt ſub excommunicatione; hic verò non dicitur certiores facere infideles, conſequenter non ligatur cenſura lata contra eos, qui certiores faciunt infideles.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Metus gravis damni excuſat ab hac cenſura.

6 MEtus gravis damni excuſat ab hac cenſura, niſi fortè damnum valde grave Reipublicæ præponderet. Ratio eſt, quia Eccleſia ſuis præceptis, regulariter loquendo, non obligat cum gravi damno, vel incommodo, ut alibi probavi.

An verò poſſit aliquando cum gravi detrimento obligare, patet ex dictis *de cenſuris diſput.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. & fuſius *in tractatu de peccatis diſp.* 5. *q.* 8. *punct.* 2.

7 Chriſtiani in navibus Turcarum metu mortis navigantes excuſantur ab hac cenſura.

7 Ex hac propoſitione ſequitur Chriſtianum in navibus Turcarum metu mortis navigantem contra Chriſtianos excuſari poſſe ab hac cenſura, ſaltem ſi ipſo non remigante, damnum nihilominus Chriſtianis inferretur, quia per metum gravem exercet actionem ex ſe indifferentem, ut cum Molina, Sanchez Leſſio, Rebello, Azorio, Reginaldo, Vaſquez, & aliis docui *de reſtitutione diſp.* 1. *quæſt.* 5. *punct.* 10. *num.* 4. & *diſput.* 2. *quæſt* 1. *punct unica de peccatis*, & *de cenſuris loc. cit.* contra Ugol. in *expoſitione hujus canonis* §. 1. *de denunciantibus verſic. tertiò afficit, pagina* 125. & alios, quos innui *locis citatis*, ubi etiam quæſivi, utrùm teneatur ad teſtimonium damni inde ſecuti. Idem dici poteſt de iis, qui metu mortis, vel alterius gravis damni deferunt arma, vel alia prohibita ad infideles. Ita Navarrus *in cap. ita quorumdam, notabili* 8. n. 16. Sayr *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 58 Duard. hic *q.* 15. Idem etiam dici poteſt de iis, qui naves armis onuſtas, aut arcem armis inſtructam metu mortis aufugientes dimittunt & derelinquunt, ita ut ab infidelibus cum detrimento Chriſtianorum capiatur. Ita Duardus *quæſt.* 13.

8 Hoc tamen probabiliter limitari poteſt, modo ipſis non remigantibus damnum Chriſtianis adhuc ſequeretur.

8 Dixi, *ſaltem ſi ipſo non remigante, damnum Chriſtianis nihilominus inferretur*, quia ſi damnum, ipſo non remigante, non impediretur probabile quidem eſt non ligari cenſura hujus canonis, ut patet, tum ex argumento allato, tum ex rationibus ad ſolutionem ſequentis difficultatis afferendis pro prima ſententia, probabile tamen etiam eſt ligari, quia licèt Eccleſia, regulariter loquendo, non obliget ad obſervandum præceptum cum gravi damno proprio, tamen poteſt obligare, & præſumitur obligare, quoties ex tranſgreſſione legis damnum longè majus Reipublicæ infertur, ut patet ex dictis *de cenſuris, & de peccatis locis citatis*; bonum enim commune præponderat privato, illaſque intuitu probabile eſt, Sum. Pontificem injunxiſſe excommunicationem facientibus aliquid cum infidelibus in damnum Reipublicæ Chriſtianæ, vel Catholicæ religionis. Ita Reginald. *lib.* 9. *c.* 18 *num.* 199. Sanchez & alii, quos retuli *de peccatis loco cit.* contra Saymu *c.* 11. *n.* 18.

9 Detegens infidelibus ſecreta Chriſtianæ Reipublicæ vi tormentorum, excommunicationem non evadit juxta probabiliorem ſententiam.

9 Major difficultas eſt primò, utrum, qui vi tormentorum detegit infidelibus ea, quæ ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernunt, hoc anathemate feriatur.

In hac difficultate ſententias aliorum proponam, deinde quid ego ſentiam explicabo.

Prima ſententia negativa eſt Duard. *lib.* 2 *annot.* 7. *q.* 31. Valentiæ, Salas, & aliorum, quos retuli *de peccatis*, & *de cenſuris locis citatis*. Ratio eſt primo, quia hic non dicitur contumax contra præceptum Eccleſiæ, cùm Eccleſia non obliget cum gravi damno. Secundò, quia in hoc canone excommunicantur, qui certiores faciunt infideles de rebus ad ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ ſpectantibus, hic autem non dicitur certiores facere infideles; ſed ſecreta vi tormentorum ab ipſo inveſtigantur, & extorquentur, *l. edictum ff de quæſt* & is, in rigore loquendo, dicitur alterum certiorem facere, qui aliquid per nuncium, vel per litteras ſignificat, ut ex Cicerone, & Plauto erudite oſtendit Duard. *loc. cit.* *n.* 4. in materia autem pœnali verba rigoroſè accipienda ſunt.

Secunda ſententia affirmativa eſt Alterii *lib.* 5. *diſp.* 8 *c.* 9. *col.* 6. *quæſ.* 2. Ugol. hic §. 1. *denunciantibus, verſic. tertio afficit p.* 155. Vaſquez, Sylveſt. Azorii, Becani, & aliorum, quos retuli *de reſtit. de peccatis & de cenſuris, locis citat.* Ratio eſt, tum quia Eccleſia poteſt obligare ſub cenſuris ad vitandum grave damnum commune quod quilibet jure naturæ tenetur præcavere, cum enim hic graviter peccet contra jus naturæ, obligans ad non oppugnandam patriam ſeu rempublicam, puniri poteſt pœna cenſuræ, oppugnando, ſeu aliquid faciendo cum gravi damno communi; ergo etiam in hoc caſu Eccleſia præſumitur obligare, & tranſgreſſores pœna cenſuræ punire; eùm intendat præcavere damnum Chriſtianorum, & excommunicare, qui quovis modo auxilium, vel favorem infidelibus præſtant in damnum Catholicæ religionis, vel Reip. Chriſtianæ,

tum

Digitized by Google

tum quia is, qui præfata revelat, non dicitur metum pati in revelatione, cùm ipſius poteſtate poſitum ſit uti verbis amphibologicis in quem voluerit ſenſum, ſicque interrogantes jure licito deludere, ut patet ex dictis *in 8. Decalogi præcepto*; tum quia ſicut qui baptizatum rebaptizat per metum, incurrit irregularitatem, quia poſito metu poteſt baptizare, & non baptizare, cùm Baptiſmus non ſolùm pendeat ab actione externa, ſed etiam ab intentione, à qua baptizans poteſt deficere ſi velit, ut docui *de cenſuris diſp. 7. q. 3. punct. 3. n. 7.* ita &c.

Sed mihi diſtinguendum videtur: vel revelans poteſt verbis amphibologicis eludere interrogantes, & ſic tormenta evadere; vel non poteſt: ſi poteſt eludere, & evadere tormenta, adhibitis verbis amphibologicis, incurrit cenſuram revelando ſecreta. Ratio eſt, quia non dicitur ſecreta revelata per metum gravem; is enim non dicitur vim, vel metum gravem pati, qui ab eo facili negotio poteſt ſe liberare, ut patet ex dictis *de peccatis, & de matrimonio*. Si verò nequeat eludere, ſed rationabiliter credat ſe acriter torquendum ab infidelibus, donec ipſos de rebus ad Chriſtianæ Reipublicæ ſtatum pertinentibus certiores fecerit; probabile quidem eſt revelantem ſecreta tormentorum metu, non ligari cenſura, quia Eccleſia non videtur obligare fideles ſub cenſura cum tam gravi damno. Valde tamen etiam probabile eſt obligare, ut conſtat ex rationibus; quas in comprobationem ſecundæ ſententiæ adduxi.

Ad primam rationem primæ ſententiæ, quatenus huic noſtræ diſtinctioni obſtat, reſpondeo dixi contumacem contra præceptum Eccleſiæ, quoties damnum Chriſtianorum æquivocatione præcaveri poteſt, vel quoties damnum valde grave Chriſtianorum ſua morte poteſt impedire.

Ad ſecundam rationem reſpondeo, juxta communem loquendi modum, poſſe aliquem, non ſolum per litteras, vel per nuntium, ſed etiam in præſentia certiorem fieri, ſive denuncians ſponte aperiat, ſive involuntariè manet, præſertim ſi ea, quæ vi tormentorum detexerat, tranſactis tormentis ratificet & probet.

10 Secundò difficultas eſt, utrum excommunicatione ligetur, qui favorem, auxilium, vel conſilium præſtat infidelibus contra Principem Chriſtianum, ne ita fortis, & potens fiat, ut ei aucta potentia reſiſti nequeat.

10 Præſtans auxilium, conſilium vel favorem infidelibus contra Principem Chriſtianum, ne ita fortis & potens fiat, ut ei aucta potentia reſiſti nequeat excommunicationem incurrit.

Ratio dubitandi eſt primò, quia licitum eſt Principi Catholico uti opera infidelium, aliiſque arma tradere occaſione belli, quod ipſe gerit contra alium Catholicum Principem: ergo etiam licitum eſt auxilium præbere infidelibus contra Principem Catholicum, qui ſuperatis infidelibus probabiliter creditur arma ſuſcepturus contra alios Principes Catholicos, illóſque profligaturus, & ſuperaturus.

Secundò, quia licitum eſt cuique ſe ſuáque tueri & defendere, *l. ut vim, ff. de juſt. & jure*; ſed qui præſtat auxilium infidelibus contra principem Catholicum, ne potentior fiat, videtur, ſe aut ſua tueri; cum hoc non faciat intentione præſtandi auxilium, & favorem infidelibus in damnum Chriſtianorum, & Catholicæ religionis; ſed ne Principis Chriſtiani vires augeantur cum periculo aliorum Principum.

Tertiò quia quidam Gallorum Princeps fœdus cum Turcis iniit, teſte Navarr. *in c. ita quorumdam, notab. 4. n. 27. de Judæis.* Ugol. & Duardo *locis proximè citandis*: cum autem in facto Principis delictum præſumi non debeat, dicendum videtur licitum eſſe fœdera cum infidelibus inire, aliiſque opẽ & auxiliũ præbere contra Principem Catholicũ, de cujus potentia rationabiliter timetur.

Quartò, quia Principi Catholico contra alium principem Catholicum præliante opem ferre poſſum, ergo etiam Principi infideli, præſertim, ſi id faciam ad vitandum grave mei principatus, vel Reipublicæ incommodum.

His minimè obſtantibus contrarium longè verius, & ſuſtinendum arbitror. Ratio eſt, tum quia infideles, ut plurimum injuſtum, & iniquum bellum contra Chriſtianos Principes gerunt, nullo autem jure conſtat licitum eſſe favere, & cooperari actioni iniquæ, & injuſtæ, tum quia Summus Pont. in ſua Bulla excommunicat eos, qui infidelibus, vel hæreticis à Sede Apoſtolica denunciatis auxilium vel favorem quomodolibet præſtant, qua loquendi forma excludere voluit omnem tergiverſandi rationem, quia in præfato caſu non licet ipſis infidelibus bellum proprio nomine contra præfatum Principem Catholicum gerere; ergo neque licet infidelibus contra præfatum Principem auxilium, vel favorem exhibere, cùm par ratio videatur. præſertim, cum is qui auxilium infidelibus contra Principem Chriſtianum præſtat non ſolum indirectè, ſed directè ipſum Principem lædere videatur, lædit enim ſuis armis, ſuis militibus, vel ſuis pecuniis, tum quia ſi hoc ei licitum eſt, maximè, ut ſe, ſuáque tueatur. Sed hæc ratio non obſtat, ut patet ex regulis generalibus traditis *de reſtitutione, & homicidio*, nam licitum eſt ſolum alterum oppugnare, & vim inferre, dum vis ab altero ſibi inique infertur, ex communi Doctorum ſententia quod hic non accidit, ut ſuppono. Ita Ugol. hic c. 7. § *ultima ad finem*, Duard. hic q. 35. n. 2. & alii.

Reſpondendum modo ſupereſt ad rationes dubitandi initio allatas.

Ad primam reſponderetur primò ab aliquibus Doctoribus, ut à Cachetano Oſaſcho *in diſp. An Principi Chriſtiano. &c.* & aliis negari, licitum eſſe Principi Chriſtiano convocare infideles ad bellum, conſequenter prima ratio in hac ſententia nihil probat, negato enim antecedente, nihil inferri poteſt, cùm concluſio in præmiſſis virtualibus ſaltem contineatur, ut ſuppono ex Philoſophia.

Reſpondeo ſecundo concesſo antecedente, ut etiam conceſſi *in tr. de contract. diſp. 1. quæſt. ultima ſect. 8. punct. ult. § 5. quæſ 5.* cum Valentia, Reginald. Rodrig. & aliis, quibus adde Alterium, *tom. 1. l. 5. diſp. 8. c. 5 & 8. dub. 7.* ubi teſtatur de communi Theologorum ſententia, & Duard. *lib. 2. canon. 7. q. 36. n.* 18 qui plures alios Doctores nominatim recenſet, conceſſo, inquam antecedente præciſo ſcandalo, & periculo fidei, nego conſequentiam, Ratio diſparitatis eſt, tum quia Princeps Catholicus, qui bellum juſtum gerit, actionem juſtam exercet: licitum autem eſt actioni juſtæ cooperari, & aliorum auxilium ad illam exercendam implorare, Princeps verò infidelis, ut plurimum injuſtè Chriſtianos oppugnat, & inique impugnat; tum, quia jure naturali, civili & canonico permittuntur ea quæ ad ſui defenſionem neceſſaria ſunt, *l. ut vim, ff. ad leg. Aquil. cap. ſi verò, de ſentent. excommun. & c. dilecto eod. tit.* Cui autem aliquid conceditur, cenſentur etiam conceſſa media; ſed advocatio infidelium eſt medium ad ſui defenſionem, ergo: tum quia Summus Pont. prohibet arma tradere infidelibus in damnum Chriſtianorum, Chriſtianus autem Princeps convocans infideles in ſui defenſionem, & auxilium, non tradit arma, vel auxilium infidelibus in damnum Chriſtianorum, ſed in commodum, & utilitatem, nam juſtam ſui, ſuorúmque defenſionem principaliter intendit; licèt inde ſequatur damnum principis Chriſtiani, nec poſtmodum arma infidelibus relinquit, prævidens ipſos præfatis armis in perniciem Chriſtianorum abuſuros, ut ſuppono cum Nav. *in c. ita quorumdam, de Judæis, n.* 15. Reginald. *lib. 9. c. 18. n.* 301. Duard. *loco citato* n. 35. & aliis.

Ad ſecundam reſpondeo licitum eſſe, ſe, ſuaque tueri cum invaſione, & morte inimici dum vis ab eo infertur; non verò licitum eſſe inimicum prævenire, nec tranſgredi moderamen inculpatæ tutelæ, in noſtro autem, caſu non infertur vis Principi, qui auxilium infidelibus præſtat; nec ipſe juſtum gerit bellum contra Principem, qui ab infidelibus oppugnatur, ut ſuppono.

Ad tertiam reſpondeo fœdus cum infidelibus contra Principem Catholicum a Principe Catholico iniri poſſe, dum iniquè ab eo impugnatur, ut ſupra probatum eſt; tunc enim fœdus initur ob neceſſariam ſui defenſionem, nec obſtat probabilis ſuſpicio, quia tamẽ damnum mihi a Principe Catholico inferendum, ſi victoriam ex infidelibus retulerit, quia non ſunt facienda mala, ut eveniãt bona.

Ad quartam negatur conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia Summus Pontifex ſub excommunicatione interdixit opem infidelibus ferre in damnum Chriſtianorum, non verò fidelibus contra fideles.

QUARTA PROPOSITIO.

11 In iis caſibus, qui per Epikeiam cenſentur excepti, locus eſt excuſationi ab hac cenſura, lex enim non excedit legiſlatoris voluntatem à qua robur, & vires accipit, ut cum Suarez, Salas, & aliis docui *de legibus, diſp. 1. q. 1. punct. ultimo, § 2. n. 8. & ſeqq.* ubi etiam explicavi, primò ex quibus modis, & rationibus colligi poſſit caſum aliquem à legiſlatore per Epikeiam exceptum eſſe. Secundò in dubio faciendum ſit.

11 Nonnulli caſus per Epikeiam excipiuntur, in quibus deferens arma infidelibus ab hac cenſura excuſatur.

12 Ex dictis ſequitur primò deferentem ad infideles arma, pecuniam, vel alia pro redemptione captivorum, non ſubjacere huic cenſuræ, tum quia hic caſus per Epikeiam exceptus eſt, cum maximum commodum Chriſtiani ſentiant ex redemptione captivorum, tum quia uſu receptum eſt ut captivi redimantur, delata ſaltem pecunia, quæ inter prohibita primum ſibi locum vindicare videtur, tum quia hoc clarè videtur expreſſum *in c. ſignificavit de Judæis*, quamvis ille textus loquatur ſolum poteſt factam treugam. Ita Nav. *in c. ita quorumdam, notab. 8. n. 56. de Judæis.* Vivald. n. 63 *in antiquis, in novis.* vero n. 15. Filliuc. *tr. 27 c. 8. quæſito* 8. n. 145. Alterius *diſp. 8. c. 5. col. 4 & 5* Reginald *n.* 290. Duard. hic q. 11. *n. 4. & ſeqq.* Sayrus *n. 34. ad fin.* Ugol. hic § 1. *n.* 11. *pag.* 169. *& ſequentibus*, ubi hanc rem fuſe proſequitur (frequenter cito paginas Ugol. quia quæ ab ipſo traduntur, non facile poſſunt inveniri) quamquam multi ex præfatis Doctoribus id tempore belli minimè poſſe exiſtimant.

12 Deferens arma, pecuniam & alia infidelibus pro redemptione captivorum excuſatur, per ſe loquendo, ab hac cenſura.

Hoc tamen limitandum cenſeo, modò redimentes commodè nequeant captivos redimere rebus non prohibitis, nam ſi aliis rebus non prohibitis redimere valeant, ex quibus damnum Chriſtiani inferri nequeunt, arbitror redimi non poſſe delatione rerum prohibitarum, tunc enim non eſt locus exceptioni per Epikeiam, cum eſſet neceſſitas deferendi.

Secundò, modò prohibita non tradantur in tanta quantitate, ut ex ipſorum traditione longè plus damni ſequatur Reipublicæ Chriſtianæ, quam commodi ex redemptione, ut ſi redimendus ſit vir imbellis, in re militari non verſatus qui redimi nequeat ſine magna rerum prohibitarum quantitate. Ratio eſt, tum quia in tali caſu bonum commune præferendum eſt privato, tum quia *in c. ſignificavit* permittitur aliquid deferri; qui modus loquendi non arguit permiſſionem magnæ quantitatis, ex Ugol. *loco cit. n. 11. ſub finem.* Duard. *n.* 11. Reginald. *loc. cit.* parvitatem autem, vel magnitudinem quantitatis in hoc caſu pendendam exiſtimo ex qualitate perſonæ, quæ redimitur, ſpectatis temporis, & belli circumſtantiis: cùm enim Summus Pontifex quantitatem non definiat, illam viri prudentis judicio definiendam, conſiderantis, relinquit.

13 Secundò

13 Item deferens arma pro neceſſaria ſui, vel ſuorum defenſione excuſatur ab hac cenſura.

13 Secundò ſequitur deferentem arma pro neceſſaria ſui, vel ſuorum defenſione, vel pro rebus magni momenti conſervandis, non incurrere cenſuram. ſuperior enim non præſumitur obligare cum tanto rigore, vel incommodo, ut à ſimili patet ex dictis de metu. Ita Sayrus *lib.3.c.11.n.34 ad finem, verſ.quarto*, Fillituc. *loc.cit.n.147.* Ugol.5.c *n* 6. Duard.*q.32.& 38.n.13.*

14 Excuſatur deferens, ſeu permutans in utilitatem Chriſtianorum.

14 Tertiò excuſari deferentem, ſeu permutantem in utilitatem, & commodum Chriſtianorum, ut ſi permutet equum debilem pro ſtrenuo. Ita Nav.*n.63 notab* 8 Sayrus *loc.cit.verſ. ſecundò.* Reginald.*n.*302. Gambarupta hic *c.*6 Fillituc. & alii quos ſupra retuli. Ratio eſt, quia utiliter geritur negotium Chriſtianorum, quorum intuitu decreta eſt prælata cenſura; conſequenter hic caſus videtur per Epiekeiam exceptus. Pari de cauſa probabiliter aliqui ſentiunt, eum excuſari poſſe, qui arma Saracenis deferret, prævidens plus commodi ex pretio, & pecuniis armorum percepturos Chriſtianos, quàm incommodi ex delatione armorum. Ita Reginaldus n 303 Verùm in hac re non ſunt laxandæ habenæ, quia fieri poſſet, ut multi hunc ſibi titulum excuſationis adſcriberent, allecti ſpe lucri. & à fortiori rejiciendam cenſeo Duard. opinionem *q.*38. n 15. probabiliter exiſtimantis, non incurri excommunicationem, ſi arma infidelibus deferantur, dum infideles illis non indigent.

QUINTA PROPOSITIO.

15 Deferens ex privilegio Summi Pontificis prædicta excuſatur.

15 QUi privilegio Summi Pontificis arma, vel alia prohibita defert ad infideles, non ligatur hac cenſura, modo in ipſo privilegio hujus prohibitionis expreſſa mentio contineatur. Ratio eſt, quia excommunicatio pendet ab intentione, & voluntate Summi Pontificis: ſi ergo Summus Pontifex privilegio aliquem eximat, dicendum eſt, exceptum immunem eſſe ab excommunicatione; tum quia legitimus ſuperior, & legiſlator poteſt in ſuis legibus diſpenſare, *c per venerabilem, qui filii ſint legit.* & patet ex dictis *de diſpenſationibus*, ergo etiam Summ. Pont. poteſt in hac conſtitutione diſpenſare, tum quia Summ. Pontif. alias cum Januenſibus diſpenſavit, teſte Tabiena *ver. excomm.6 n.5.* Alterio *c.11.col.2.* Tolet.*c.*63.*n.*14. Gamb. hic *c.5.ad fin.* & aliis; ergo ſignũ eſt diſpenſari poſſe à Summo Pontifice, alioquin non diſpenſaſſet.

An autem licitè, aut validè diſpenſet, dum non habet juſtam diſpenſandi cauſam, aut dum is, qui arma, aut alia prohibita defert ad infideles cum peccato contra jus naturæ, patet ex dictis de diſpenſationibus, validè quidem in ſua lege, ſed non licitè diſpenſare. In jure verò naturæ neutro modo diſpenſare, quia jus naturale ab eo non pendet; nec ipſius poteſtati ſubjectum eſt, ut probavi *de legibus*, ubi cum communi Doctorum ſententia excepti caſus juramenti, voti, matrimonii rati, & ſimilium; quæ obligationem humanam adjunctam habent, quamquam etiam in aliis caſibus, in quibus dubium eſt de obligatione juris naturalis, declarare poteſt, jus naturale non obligare, & conſequenter aliquid permittere, ut benè Azorius hic *c.15.col.3 dub.2.*

Hinc ſequitur eum, qui ex privilegio arma, & alia prohibita ad infideles defert, non ligari cenſura, licet forte fieri poſſit, ut aliquando peccet contra jus naturale, & divinum.

Dixi in propoſitione, *modò in ipſo privilegio hujus prohibitionis expreſſa mentio fiat*; quia privilegium in quo hæc prohibitio non exprimitur explicitè vel æquivalenter, invalidum eſt, quia Summus Pontifex irritum reddit quodlibet privilegium, aliter conceſſum, ut benè Tolet. *lib.1.c.*c 3 *n.*14. Alter. *lib.5.diſp.8. cap.11.col* 2. Duard. *canon.7.q.37.concl.4.*

Hoc tamen intelligitur de privilegiis ſpectantibus ad delationem eorum, quæ in hoc canone vetita ſunt, quæ ſcilicet uſui bellico mediatè, vel immediatè ſerviunt. Quamobrem privilegia exercendi commercia, aut deferendi merces, & victualia, & alia, quæ in canone prohibita non ſunt, non requirunt præfatam mentionem, neque hic revocata cenſentur; cum de hujuſmodi privilegiis Summus Pontifex hic non loquatur.

16 Quandónam deferens merces, aut victualia infidelibus abſque privilegio excuſetur.

16 Utrùm verò deferens merces aut victualia infidelibus abſque privilegio Summi Pontificis ligetur excommunicatione, patet ex ſupradictis cum diſtinctione *punct.*1 *n.*6. non ligari excommunicatione hujus canonis, ſed alia, quæ habetur *in c.quod olim, de Judæis, & in extravaganti, multa de Judæis*: & hoc valet etiamſi ea deferant ex privilegio ſuorum Principum ſecularium, quia ſecularis Princeps diſpenſare non poteſt in jure canonico, & Eccleſiaſtico. Ita Duard & Altecius *loc.cit.* Plura de Poteſtate, & forma revocandi privilegia tradidi *de legibus*, quæ hic opus non eſt repetere.

Ex dictis igitur in præcedentibus punctis conſtat, quandónam deferens arma, vel alia prohibita per ſe, vel per alios ſit hoſtibus Chriſtiani nominis, & hæreticis expreſsè declaratis, aut præfatis ſecreta ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernentia revelans, aut illis auxilium, conſilium; vel favorem præbens, incidat in excommunicationem.

17 Enumerantur pœnæ impoſitæ contra deferentes prohibita ad Saracenos.

17 Prædictis addendum cenſui, præter excommunicationem alias pœnas in jure latas eſſe contra deferentes prohibita ad Saracenos; nam ex *c. ita quorumdam, de Judæis*, bonis privari debent à principibus & in ſervitutem à capientibus redigi, & *in extravaganti multi, eodem titulo*, additur perpetua infamia, incapacitas teſtamenti, activa & paſſiva inhabilitas ad ſucceſſiones tam ex teſtamento, quam inteſtato. publica officia ipſis denegantur; non poſſunt ullos actus legitimos, & exercere, & tanquam excommunicati, & hoſtes Catholicæ fidei publicè denunciandi ſunt diebus Dominicis, & feſtivis. Præterea jure civili *in l. nemo, C. quæ res, export. non deb.* indicta eſt pœna publicationis bonorum contra eos, qui barbaris arma vendunt. Eadem pœna extenditur ad eos qui barbaros, & Turcas ad conſtituendas naves inſtruunt. *l. fin. C de pœn.* Vide Duard. *lib 2.can.7.quæſt.1. n.19. & q.38.n.9.* Alterium *lib.5.diſp.8.cap.2.col.2.*

QUÆSTIO IX.

De excommunicatione lata contra eos, qui impediunt advehentes victualia, & alia neceſſaria ad Romanam Curiam.

TENOR BULLÆ.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu invadentes eos, qui victualia, ſeu alia ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, ſeu perturbant, ſeu hæc facientes defendunt per ſe, vel alios cujuſcumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & ſtatus, etiamſi Pontificali, ſeu regali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.

TRia principaliter in hac quæſtione explicabo.

Primò quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones hic prohibeantur, & quam malitiam habeant.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum, ſeu quænam perſonæ hanc cenſuram incurrant.

Tertiò quibus de cauſis ab hac cenſura incurrenda excuſari poſſint.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones ſub cenſura prohibeantur, & quam malitiam habeant?

1 *Materia hujus cenſuræ ſunt actiones in hoc canone ſub cenſura vetitæ, quarum aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ.*
2 *Quid ſignificat verbum,* impedire.
3 *Nolens res ſuas vendere, aut donare, ut ad Romanam Curiam deferantur, non comprehenditur ſub hac cenſura.*
4 *Retrahens metu, mendaciis, vel alia ſimili ratione adducentem victualia ad uſum Romanæ Curiæ, cenſuram hujus canonis incurrit.*
5 *Quid ſit* invadere.
6 *Quid ſit* prohibere.
7 *Quid ſit* perturbare.
8 *Quid nomine victualium intelligatur.*
9 *Quænam dicantur neceſſaria ad uſum Romanæ Curiæ.*
10 *Utrum litteræ, & conſequenter impedientes tabellarios ſub hac cenſura comprehendantur.*
11 *Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ.*
12 *An incidat in hanc cenſuram impediens victualia convehi ad Urbem, abſente Summo Pontifice.*
13 *Aſſignatur differentia inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & aliarum conſtitutionum editarum contra impedientes advehi neceſſaria ad Urbem.*
14 *Utrùm nomine frumenti intelligantur farina, aut etiam panis.*
15 *Quam malitiam contineant actiones in hoc canone prohibitæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus cenſuræ ſunt actiones in hoc canone ſub cenſura vetitæ, quarum aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ.

1 MAteria proxima hujus cenſuræ, ſunt actiones in hoc canone ſub cenſura vetitæ, ut ex regulis generalibus conſtat. Harum autem actionum aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ.

Principales ſunt, primò impedire, ſeu invadere eos, qui victualia, ſeu alia ad uſum Romanæ curiæ neceſſaria adducunt. Secundo prohibere, impedire, ſeu perturbare, ne prædicta ad Romanam Curiam, advehantur.

Acceſſoriæ ſunt per ſe, vel per alios defendere illos qui prædicta faciunt, ut ſatis claré in ipſamet Bulla declaratur. Ut autem ſingula clariùs, & diſtinctiùs intelligantur explicabo ſingula verba in hac Bulla expreſſa.

2 Quid ſignificet verbum impedire.

2 Dubium ergo eſt primo quid ſignificet verbum illud *impedire.*

Reſpondeo ſignificare actionem, qua quis alteri obſtat, detinet, ſive hoc faciat per vim, ſive per metum, ſive alia actione Ita

Ugolinus

Ugolinus hic *c.8.n.1.pag.131.* Duardus *canon.8.quaſt.2.* Alterius *diſp.9.cap.4.col.2.verſ.item*

3 Nolens res ſuas vendere, aut donare, ut ad Romanam Curiam deferantur, non comprehenditur ſub hac cenſura.

3 Hinc ſequitur primo illum, qui non vult res ſuas vendere, vel donare, ut ad Romanam Curiam deferantur, non comprehendi ſub hac cenſura, etiamſi hoc faciat, ut ad Curiam deferantur, nec aliæ adſint, quæ adduci poſſint. Ratio eſt, quia verba, præſertim in materia pœnali, propriè accipienda ſunt, *l. quidquid adſtringenda. ff. de verb. obl.* niſi oppoſitum conſtet de mente diſponentis, *l. non aliter ff. de leg.3.* Qui autem non vult vendere, vel donare, propriè loquendo non dicitur impedire, cùm hoc verbum potiùs indicet actionem impedimenti, & moleſtiæ, quàm negationem actionis. Ita Suar *de cenſuris, diſp.21.ſect.1.n.64.verſ. ut autem.* Duard.*q.1.n.1.* Alter.*diſp.9.c.4.col.2.verſ.item* Nec obſtat prava intentio, quia ad incurrendam cauſam requiritur actio ſub cenſura prohibita, & non ſufficit animus contra finem legis, etſi lex ipſa violetur per actionem in Bulla expreſſam, ut benè Alter *loc.c.*

4 Retrahens metu, mendaciis, vel alia ſimili ratione adducentem victualia ad uſum Romanæ Curiæ cenſuram hujus canonis incurrit.

4 Secundò illum, qui mendaciis, metu, deceptione aut alia ratione iniqua in cauſa eſt, ut adducens victualia, aut alia ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria, ab incepto deſiſtat, ligari hac cenſura, quia facit actionem in hoc canone interdictam; dicitur enim impedire. Ita Alter *diſp.8.c.1.col.5. verſ. Itaque excommunicatio* Ugolin. & Duard. *locis cit.*

5 Quid ſit invadere.

5 Dubium ſecundò eſt, quid ſit *invadere.*

Reſpondeo idem eſſe, ac contra aliquem ire, id eſt, vim, ſeu impetum inferre, ſeu in aliquem irruere, ſeu aggredi, ut illum ſpoliet, interficiat, vel damnum, ſeu injuriam inferat, juxta illud Virgilii 2 Æneidos.

Invadunt urbem ſomno, vinoque ſepultam.

Ita Ugolinus *loc.cit.n.3.verſ.invadere.* Duardus *loco cit. quaſt.2. n.6.* Gambarupta hic *c.8.n.4.* & alii.

Ex quo patet hoc verbum *invadere* importare vim, ſeu actionem violentam in alterum, conſequenter eum, qui mulionem, vel nautas, victualia advehentes ad Romanam Curiam interficit, ut præfata adducant, comprehendi ſub prohibitione hujus canonis, quia verè invadit, & vim infert adducentibus victualia, quatenus victualia deferunt, ut clariùs infrà explicabitur.

6 Quid ſit prohibere.

6 Tertiò dubium eſt, quid ſit *prohibere.*

Reſpondeo idem eſſe, ac verbis impedire, ſeu id fiat auctoritate publica, ſeu privata. Ita Ugolin.*cap.8. §. 3. verſ.decimò, pag.239.* Duardus *quaſt.7.n.1. & quaſt. 10.n.8.* ob hujus verbi ſignificationem cenſet Ugolinus dominum civitatis, qui ſuis militibus mandat, ut non permittant deferri victualia ad Romanam Curiam, incurrere cenſuram hujus canonis; ſed quid mihi in hoc caſu ſentiendum ſit, infrà explicabo.

7 Quid ſit perturbare.

7 Quartò dubium eſt, quid ſignificet verbum *perturbare.*

Reſpondeo idem ſignificare, ac ſimpliciter impedire, ſeu quovis modo obſtare verbis, vel factis. Ita Ugolin. *cap. 8. verſ. ac etiam eos,* Duardus *quaſt.7. n.1.*

8 Quid nomine victualium intelligatur.

8 Quintò dubium eſt, quid nomine victualium intelligatur, & quænam res ad uſum Romanæ Curiæ neceſſariæ dicantur.

Reſpondeo victualium nomine intelligi ea, quibus ad uſum, potum, & veſtitum utimur, *l. verbo victus, & l. cætera de verb. ſignif.* hujuſmodi autem ſunt triticum, farina, panis, legumina, oleum olera, caſeus, carnes, piſces, uva, juncus, medicinæ, & his ſimilia; item ſericum, lana, linum, & ſimilia, quibus veſtes confectæ ſunt, vel confici poſſunt. Ita Alter.*diſp.9.c.2.col.2. & 3.* Bald. Cyn. & Azor. quos retuli *in quarto Decalogi præcepto, diſp.6. quaſt. unica punct.6.§.1.n.1.* Ugol. Duard. Filliuc. & alii communiter.

9 Quænam dicantur neceſſaria ad uſum Romanæ Curiæ.

9 Alia vero ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria dicuntur primò quæ pertinent ad neceſſarium, vel decentem Curialium ſtatum, ut pecunia, equi, muli, fœnum, hordeum, paleæ, candelæ, ligna, ac denique alia ſpectantia ad victum, veſtitum, habitationem, vel etiam honeſtam recreationem ipſorum Curialium, vel familiæ.

Secundo ea, quibus Curiales utuntur in ſuis muneribus obeundis, & negotiis exercendis, ut papyrus, cera, plumbum, ferrum, filum, & ſimilia. Ita DD. citati, prædictorum tamen nomine non comprehenduntur canes, & accipitres venationi inſervientes; quia non ſunt neceſſarii ad neceſſarium, vel decorum Curialium ſtatum; præſertim cùm venatio Eccleſiaſticis interdicatur, ut ſuo loco probavi. Idem dic de ſimiis, pſittacis, taxillis, aleis, & aliis hujuſmodi, quia non videntur neceſſaria ad decẽtem Curialium ſtatum; conſequenter, qui prohibet, ne præfata ad Romanam Curiam deferantur, non incidit in hanc cenſuram, quia cui verba diſpoſitionis non conveniunt, nec diſpoſitio convenire debet, *l.4.§ toties, ff. de damn infect.* Ita Duard *q.5.n.4.* Ugol. hic *§.4.col.3. & 4.* Alter.*c.4.col.3. & q.10.n.19.* addens idem ſentiendum eſſe de muſicis inſtrumentis, & aliis ad delectationem facientibus; ſed hoc mihi non probatur, ſaltem de muſicis inſtrumentis, & ſimilibus, quæ ad honeſtum animi relaxationem faciunt; cùm hæc uſui honeſtarum hominum conveniant, & natura noſtra relaxatione indigeat.

10 Utrùm litteræ, & conſequenter impedientes tabellarios ſub hac cenſura comprehendantur.

10 Major difficultas eſt, utrùm litteræ in hoc canone comprehendantur, conſequenter, utrùm, qui tabellarios impedit, ne litteras Romam deferant, afficiatur hac cenſura.

Reſpondendum videtur negativè cum præfatis DD quia litteræ non pertinent ad victualia, vel ad uſum Romanæ Curiæ. Hoc tamen mihi limitandum videtur, niſi præfatis litteris inſerta ſint chirographa, quibus pecunia ad Curiam combitutionam hujuſmodi chirographa maximè neceſſaria ſunt uſui Curialium; & ſicut impediens deferentem pecuniam ad Curiam obſtringitur vinculo excommunicationis; ut præfati DD. concedunt, ita obſtringi videtur impediens deferentem præfata chirographa, quibus pecunia Romam virtualiter transfertur, & tranſmittitur.

11 Quid veniat appellatione Romanæ Curiæ.

11 Sexto dubium eſt, quid veniat appellatione Romanæ Curiæ, cujus rebus ſub excommunicatione prohibetur, ut victualia, & alia ad uſum Curiæ neceſſaria deferri impediantur.

Reſpondeo intelligi locum ſummi tribunalis, ſeu potiùs ſummum Eccleſiæ tribunal, ſeu audientiam Papæ, ipſo præſente, vel etiam abſente. Dico etiam *abſente,* quia fieri poteſt, ut Sum. Pontifex in uno loco exiſtat, & alibi Curia *Clem. ne Romani, § ſané de electione, verſ. eo tamen adjecto* Quamobrem ſi Summ. Pontif. deambulandi causâ aliquem locum accedat ſine ſua audientia, dicitur ibi eſſe Summus Pontifex ſine Curia, quia ad Romanam Curiam conſtituendam, non ſufficit perſona Sum Pontificis, contra Alter.*c.8* & Filliuc *loco cit.* Gambarupt. hic *c.8.n.6.ad finem.* Fieri tamen poteſt, ut Romana Curia duobus in locis reperiatur, ut ſi Summus Pont ad aliquem locum ſe transferat cum nonnullis officialibus, & miniſtris, & nonnullos etiam Romæ dimittat ad cauſas, & negotia expedienda. Quamobrem Pius II Romanis de ipſius diſceſſu ab Urbe conquerentibus, ob timorem Curiæ amittendæ, ſtatuit, ut ipſa refert in ſuis conſtitutionibus, ut nonnulli Cardinales, Auditores Rotæ, Advocati, & alii litas proſequentes in Urbe remanerent, quoadiu eſſe abeſſet, indicans velle Curiam non minus Romæ, quàm ſecum eſſe.

Ex quo licet inferre Curiam Romanam conſtare, non ſolùm Summo Pontifice, tanquam capite, ſed etiam Cardinalibus, Auditoribus, Judicibus, aliiſque miniſtris, & officialibus audientiæ cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum, ipſorum familiaribus litigantibus, aliiſque Romam venientibus ob negotia, coram officialibus Summi Pontificis expedienda; nam omnes iſti ad ſummum Eccleſiæ tribunal, ſeu audientiam Papæ aliqua ratione pertinent. Vide Alter. *diſp.9.c.3.col 4.verſ his permiſſis;* Duard.hic *quaſt.6.* Ugol.hic *§ 6.* Sayrum *lib. 5. c.12.n.3.* Filliuc. *tract.16 c.7. quaſt.4* Graffi.m *lib.4. deciſ cap.18.n.98.* Reginald. *lib.9.cap 19.num.306.* & alios, quos, retuli de datis, & promiſſis in Romana Curia *in tract de legibus, diſp.10.quaſt.2 punct.8. §.1. & infrà q.10.punct.1.num.2.*

Hinc ſequitur eum, qui dum Summus Pontifex Ferrariæ, aut alibi cum ſua audientia, ſive Curia reperitur, prohibet victualia ad eum locum deferri, ligari hac cenſura. Ita Ugolin. §. 4. Duard.*quaſt.10.n.19.* Gambarupta *c 8 ad finem,* & alii Doctores citati. Idem dic de eo, qui tunc temporis prohibet victualia Romam deferri, abſente Sum. Pontifice, modo, ipſo abſente, Romæ manſerint nonnulli officiales, vel judices ad cauſas, nomine Sum. Pontificis expediendas; nam Curia etiam Romæ exiſtit, cùm eadem ſit ratio totius & partis, *l. quæ de tota ff. de rei vind.* Ita Ugolinus *cap 8.§ 3.verſic. octavo col.5. & §.4.verſ 4.* Duard.*quaſt. 10. num.8.* & alii Doctores citati. Secus ſi abſente Summo Pontifice Curia ſimpliciter transferatur; tunc enim

12 An incidat in hanc cenſuram impediens victualia convehi abſente Summo Pontifice.

12 Impediens, ne ad Urbem victualia convehantur, non incidit in hanc excommunicationem, quia Summus Pontifex non prohibet impediri delationem ad Urbem Romanam ſimpliciter, ſed ad Curiam Romanam; tunc autem Romæ Curia non exiſtit; cum alio translata ſit, ut ſuppono. An vero aliam incurrat, patet ex conſtitutionibus Clem VII. Pii V. & Greg XIII nam in conſtitutione Clem. VII. in qua confirmat aliam Sixti IV. & Julii II. cavetur ne Barones, & Domicelli Romani, ac quæcumque aliæ perſonæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæculares cujuſcumque dignitatis exiſtentes, etiam Cardinalatûs honore fulgentes oppida, terras, & villas, infrà quinquaginta millaria à dicta Urbe poſſidentes, ab eorum ſubditis frumenta, & blada præterquam pro uſu, & neceſſitate victûs domûs eorum emere, & ad dictam urbem deferri interdicere, & prohibere præſumant, aut ad alia loca, quam ad eandem Urbem, abſque ſpeciali ipſius, ſeu Cameræ Apoſtolicæ licentia, quæ ipſi innotuerit deferre audeant, vel in præmiſſis auxilium, conſilium, vel favorem publicè, aut occultè, directè, aut indirectè, quovis quæſito colore præſtare attentent. Alioquin contra facientes, videlicet Barones, ac communitatem, & univerſitatum ſingulares perſonæ excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrant, à qua ab alio, quam à Sum. Pontif. & facta de eo ſpeciali, & expreſſa mentione, præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolvi non poſſint. Archiepiſcopi verò, Epiſcopi, aut alii Prælati ſuſpenſionem à divinis contrahant. Eandem conſtitutionem confirmarunt, & innovarunt. Pius V. & Greg. XIII. contra quoſcumque mediatè, vel immediatè ſubjectos Sedi Apoſtolicæ, extrahentes frumenta, legumina, &c. contra eos, qui per ſe, vel per alios aggravant, vel impediunt illos, qui ad Urbem Romam afferunt, & contra eos, qui triticum, legumina, & cujuſcumque generis frumentorum, & frugum quantitatem emunt, ultra uſum unius anni pro ſe, ſuiſque familiis. Vide Alter. *diſp. 8.c.5.* Duard.*canon.8 q.1. & q.10.n.10.* qui benè obſervant ex his conſtitutionibus conſtare eos, qui triticum, vel alias fruges ad almam Urbem deferri quovis pacto impediunt, ligari excommunicatione, etiamſi contingat Curiam ab Urbe, Roma penitùs diſcedere: nam iſtæ conſtitutiones in favorem Urbis directè conditæ ſunt.

13 Aſſignatur differentia inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & aliarum conſtitutionum contra impedientes advehi neceſſaria ad Urbem.

13 Magna tamen differentia eſt inter excommunicationem Bullæ Cœnæ, & harum conſtitutionum. Primò, quia excommunicatio

Bullæ Cœnæ omnes afficit;hæc verò ſolùm Barones,& Domicellos poſſidentes oppida, & terras infra quinquaginta milliaria ab Urbe,vel juſta conſtitutionem Greg.XIII.omnes Sedes Apoſtolicæ mediatè, vel immediatè ſubjectas. Secundò excommunicatio Bullæ reſpicit delationem quarumcumque rerum ad uſum Curiæ acceſſariam: hæc verò ſolum triticum, legumina, & omnis generis frumenta,& fruges. Tertiò excommunicatio Bullæ reſpicit commodum Curialium,hæc verò omnium Romæ exiſtentium, ob id impedient deferri prædictas fruges Romam, ſive ad Curiales ſive ad alias quaſlibet privatas perſonas,incurrit excommunicationem in his conſtitutionibus expreſſam.Quartò excommunicatio Bullæ non ligat ementes victualia ultra ſui, & familiæ uſum;niſi fortè id faciant malo dolo,id eſt,intentione impediendi delationem iſtorum ad Romanam Curiam; hæc verò afficit ementes ultra ſui,& familiarum uſum unius anni,vel ad alia loca, præterquam ad Urbem ſine ſpeciali, licentia transferentes.

14 Utrùm nomine frumenti intelligatur etiam farina, aut panis.

14 Utrùm verò nomine frumenti intelligatur etiam farina aut panis ex ea confectus,diſſenſio eſt inter Doctores, de qua re ego infra *in explicatione Bulla Pauli V.*contra eos, qui frumenta, blada, legumina, & oleum extrahunt, vel extrahi faciunt à ſtatu Eccleſiaſtico, extra illum, vel etiam locis immediatè ſubjectis Eccleſiæ Romanæ ad loca ejuſdem Eccleſiæ mediatè ſubjecta.Loca immediatè ſubjecta Eccleſiæ Romanæ ſunt illa, quæ ab ipſa reguntur, ſeu ad quæ Eccleſia Romana mittit gubernatores, prætores, ſeu officiales; mediatè ſubjecta ſunt illa, quæ alteri domino data ſunt in feudum Eccleſiæ, ut benè Filliucius *tract.* 13. *c.6.q.9.n.157.* & alii quos referam *quæſt.* 21.

In explicatione ejuſdem Bullæ Pauli V. oſtendam, utrùm extrahentes frumentum ad proprium uſum, ſaltem unius diei, incurrant excommunicationem. Præterea explicabo, utrùm illa excommunicatio reſervata ſit, dicam enim jure ſemper reſervatam non eſſe, quamquam ſtylo Curiæ, & Summi Pontificis approbatione factam fuiſſe reſervatam, teſtatur Filliucius *tract.* 14. *cap.6 quæſt* 10. *n.96. ad finem.*

Sed contrarium à viris fide dignis confeſſiones in urbe excipientibus accepi: licèt enim Filliucius, & alii putent iſtam excommunicationem ex conſuetudine reſervatam fuiſſe: contrarium tamen alii ſentiunt, & abſolvunt. Tum quia conſuetudo eſt aliquid facti; conſequenter non præſumitur,niſi probetur,eaque non probata ſtandum eſt juris diſpoſitioni, in qua hujuſmodi reſervatio non extat. Tum quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio,& facilius eſt reſervationem impoſitam per conſuetudinem auferre, quàm non impoſitam inducere.

SECUNDA PROPOSITIO,

15 Quam malitiam contineant actiones in hoc canone prohibitæ.

15 Actiones in hoc canone interdictæ ex vi hujus prohibitionis malitiam ſacrilegii continere videntur.Ratio eſt; tum quia Summus Pontifex in commodum, utilitatem, & honorem Curialium Sedi Apoſtolicæ inſervientium,vetuit ne Romana Curia in victualibus offendatur, tum quia ſicut ſacrilegium ab eo committitur, qui ſibi bona Eccleſiaſticorum uſurpat,aut qui Eccleſiaſticos coram laico Judice convenire contendit, vel ſimilia facit in damnum Eccleſiaſticorum; ita ſacrilegium ab eo incurritur, qui Sedem Apoſtolicam, ſeu Romanam Curiam in ſuis victualibus, aliiſque ad ipſius uſum pertinentibus lædit. Ita Cajet.*verb.excommunicat.c.19.*Sayrus *lib.3.c.1 n.2.*Filliuc.*tr.*16. *c.7.quæſt.1.num.*155. Reginald. *lib.9. num* 507. *cap.*19. Duardus *quæſt* 10 *n.*3.

Dixi in propoſitione,*ex vi hujus canonis*,quia ex natura actionis fieri poteſt, ut injuſtitiæ labem ut plurimùm adjunctam habeant,ut ſi quis minis,vi,metu,fraude,& alio ſimili pacto impediat victualia ad Rom. Curiam transferri, fieri etiam poteſt, ut alia ſpecie malitia huic peccato adjungatur pro diverſitate circumſtantiarum, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis.*

PUNCTUM II.

Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu quinam præfatam cenſuram incurrant impediendo victualia, & alia neceſſaria ad Romanam Curiam deferri.

1 *Omnes injuſtè impedientes, vel invadentes eos, qui victualia, vel alia ad uſum Romana Curia adducunt, huic cenſura ſubjiciuntur.*
2 *Impediens deferentes victualia non quatenus ad Romanam Curiam deferuntur, ſed alio titulo, excuſari poteſt ab hac cenſura, juxta DD. hic relatos.*
3 *Iſta excommunicatio extenditur ad omnes cujuſcumque dignitatis.*
4 *Item ad eos,qui impediunt deferentes oves,capras,gallinas,&c.*
5 *Idem valet de impedientibus eos,qui nondum deferre cœperunt, ſed deferre volebant.*
6 *Idem militat, etiamſi ea, qua deferuntur, emi non ſoleant à Curialibus, ſed ab aliis incolis ejuſdem loci.*
7 *Item ſi impediat auctoritate privata, vel publica.*
8 *Gubernator provincia, vel civitatis, qui triticum ex ſua ditione extrahi prohibet,nec ad Rom Curiam deferri permittit, ut ſua provincia conſulat, excuſatur ab hac cenſura.*
9 *Spolians pecuniis proficiſcentem ſine victualibus ad Rom. Curiam excuſatur ab hac cenſura.*
10 *Idem valet ſi ſpoliet pecuniis proficiſcentem cum victualibus, modò victualia non auferat.*
11 *Non excuſatur ſpolians victualibus, qua deferebantur ad uſum certæ, perſona.*
13 *Compellens deferentem victualia ad ſolutionem vectigalis excuſatur ab hac cenſura.*
14 *Invadens referentē victualia ob privatas inimicitias excuſatur.*
15 *Subtrahens è manibus furis equum ſibi furto ſublatum excuſatur.*
16 *Item excuſatur emens victualia ab eo, qui ea ad Curiam deferebat.*
17 *Item excuſatur tradens in carcerem deferentem victualia.*
18 *Impediens deferre piſces putridos ad Rom.Curiam excuſatur.*
19 *Princeps impediens deferre victualia ad Rom. Curiam abſque juſta cauſa excommunicationem incurrit.*
20 *An Princeps, per cujus territorium victualia ad Rom. Curiam advehuntur poſſit impedire, & detinere, ut illa in ſuorum ſubditorum uſum impendat*
21 *Mandans,vel conſulens prohiberi delationem victualium,juxta probabiliorem ſententiam excuſatur ab hac cenſura.*
22 *Quas pœnas præter excommunicationem incurrant impedientes tranſlationem victualium ad Romanam Curiam.*
23 *Defendentes per ſe, vel alias præfata facientes excommunicationem incurrunt.*
24 *Defendens, ſeu protegens poſt ſecutum effectum impedimenti, vel evaſionis, excuſatur ab hac cenſura.*

Cum duo perſonarum genera in hoc canone exprimantur, principales ſcilicet, & acceſſoriæ, de utriuſque per diſtinctas propoſitiones agendum eſt.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Subjectum hujus cenſuræ ſunt omnes injuſtè impedientes, vel invadentes eos, qui victualia, vel alia ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria adducunt, vel ne præfata ad Romanam Curiam deferantur, impediunt, vel prohibent, ſaltem quatenus ea ad Romanam Curiam deferuntur, vel per ſe, vel per alios hæc facientes defendunt. Hæc propoſitio ex verbis Bullæ, & ex iis, quæ puncto præcedenti tradidi, perſpicuè conſtat, & potius explicatione multorum caſuum, quàm probatione indiget. 1 Omnes injuſtè impedientes, vel invadentes, eos qui victualia vel alia ad uſum Romanæ Curiæ adducunt, huic cenſuræ ſubjiciuntur.

Dixi *omnes*, ut indicarem hanc cenſuram generalem eſſe; & ad quoſcumque extendi, excepto conditore, ut patet ex regulis generalibus.

Dixi, *injuſtè impedientes*, tum quia, qui jure licito impediunt, non ligantur hac cenſura; nam cenſura non incurritur, niſi ob gravem culpam: tum quia, dum prohibetur moleſtiam, vel impedimentum afferri, intelligitur de injuſto impedimento, quod prava intentione affertur, non verò de moleſtia jure allata, Gloſſ.*in c.1.verb. inſeratis de ſtatutis monachorum*,Bald.Alexand. Ruin & alii apud Alterium *diſp.9.c.4.col* 1. Ugol,Suarez, Duardus,Reginaldus,Sayrus,Filliucius & alii *locis ſtatim citandis.*

2 Dixi *ſaltem quatenus,ad Romanam Curiam deferuntur* quia ſi quis alio titulo invadat,vel impediat,vinculo hujus cenſuræ juxta communem Doctorum ſententiam, non obſtringitur. Ratio eſt; tum quia verba formaliter accipienda ſunt; tum quia maleficia ex propoſito, & fine diſtinguuntur; tùm quia ſicut recipiens domi hæreticum alio titulo, quam favendi hæreſi:non ligatur cenſura contra receptatores hæreticorum impoſita,ut ſupra ſuo loco probavi; ita invadens, vel impediens deferentem victualia,non animo impediendi victualium tranſlationem ad Romanam Curiam ſed alio fine, non incidit in hanc pœnam Ita Navar.*in manuali c.17.n.62.*Caietan *verb.excommunicatio,c.19.*Suar.*diſp.21.ſect* 2. *n.*63.Filliucius *quæſt* 4 Sayr.*lib.* 3 *n.12.n.4.*Reginald. *lib.9.c.*15. n.302.Graffius *lib.4.deciſ* 18.*num.*96.Duard. *quæſt.*10. *num.*11. *can.*8.*& quæſt.*35.*num.*2.Vivaldus *n.*11.in ultima impreſſione,licèt contrarium ſentire videatur Ugol.quem referam *n.*14. 2 Impediens deferentes victualia non quatenus ad Romanam Curiam deferuntur ſed alio titulo, excuſari poteſt ab hac cenſura juxta DD. hic relatos.

Dixi, *juxta communem ſententiam*, quia quid ego ſentiam explicabo *quæſt. ſeq.*

3 Ex dictis in hac propoſitione ſequitur primò, omnes cujuſcumque dignitatis,& conditionis homines,qui præfatas actiones exercent,ligari hac cenſura,ſive ſint Epiſcopi,ſive Cardinales, ſive regali,vel Imperiali dignitate præditi,ut in textu dicitur: nam dictio *omnes*,neminem excludit,l.*exterioribus,& l.Julianus. ff de legat* 3.Ita Alter.*diſp* 9 *c.*1.*col* 4.*ſub finem*, Duard. *canon.*8.*q.*10. *n.*1.*& ſeqq* Tolet.*lib.*1.*c.*26.*num* 1. & alii communiter, & hoc valet primò, etiamſi impedientes Sum. Pontifici in temporalibus ſubjecti non ſint: nam Summus Pontifex juriſdictionem ſpiritualem in totum orbem exercet,& ſacrilegium,quod impediendo delationem victualium ad Sedem Apoſtolicam committitur, poteſtati Summi Pontificis,ſpirituali ſubjicitur Ita Nav.*in c. novit. notat.7.n.40.de Judæis*,quem citat,& ſequitur Duard.*q.*10.*n* 3 Secundò valet, etiamſi deferentes ſolum impediantur, & ea ipſæ 3 Iſta excommunicatio extenditur ad omnes cujuſcumque dignitatis.

non

Digitized by Google

non auferantur ; nam Summus Pontifex principaliter prohibet impedientes, vel invadentes, nec requirit reſum deiatatum ablationem. Ita Duard. *n.* 40. *q.* 10 Ugolin. §. 3. *verſic.* 5.

4 Item ad eos, qui impediunt deferentes oves, capras, gallinas, &c.

4 Secundo eos ligari, qui deferentes oves, capras, gallinas, caſeum, lac, & alia ad uſum pertinentia, impediunt, ſive deferant curru, ſive navibus, ſive jumentis, ſive humeris; nam verba textus his ritè accommodantur.

5 Idem valet de impedientibus eos qui nondum deferre cœperunt, ſed deferre volebant.

5 Idem dic non ſolùm de impedientibus eos, qui actu præfata deferunt ſeu adducunt; ſed etiam de impedientibus eos, qui deferre volunt, ſed nondum deferre cœperunt, quia Summus Pontifex non ſolum excommunicat impedientes deferentem, ſed etiam illos, qui prohibent, ne præfata adducantur, & afferantur Ita Ugolin. *c.* 8. *verſ. ac etiam eos.* n. 1 *pag.* 543. Duard. *q.* 10. *n.* 8. & 9. Alterius *c.* 5. *col* 3. *verſ. octavò, alia.*

6 Idem militat, etiamſi ea, quæ deferuntur, emi non ſoleant à Curialibus ſed ab aliis incolis ejuſdem loci.

6 Tertiò eos ligari, qui deferentem victualia Romam impediunt, etiamſi forté Curiales ea emere non ſoleant, ſed ſolum alii incolæ illius loci, in quo Romana Curia reſidet: ut ſi quis impediat ferentem magnam piſcium, aut mercium copiam, quas mercatores, qui annonam faciunt immediatè emere ſolent; non verò Curiales. Ratio eſt, quia hæc deferuntur ad uſum Romanæ Curiæ, nam ad uſum Romanæ Curiæ deferri dicuntur, non ſolum ea, quæ immediate Curialibus traduntur, ſed etiam, quæ uſui Curiæ inſerviunt, vel quæ apta ſunt Curiæ inſervire, & Romam deferuntur animo illas vendendi, ſeu tradendi Curialibus, aliiſque ea emere, vel recipere volentibus. Ita Fillliuc. *tr.* 16 *c* 3. *q.* 2. *n.* 156.

7 Item ſi impediatur auctoritate privata, vel publica.

7 Quartò, eum ligari, qui victualia Romam transferenda impedit, ſive impediat vi, ſive metu, ſive detentione in carcere, ſive auctoritate privata, ſive publica; cùm enim Bulla non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus; hoc tamen intellige, modo juſtam non habeat detinendi, ſeu impediendi cauſam, ut ſuprà dictum eſt; nam qui juſtam habet impediendi cauſam, non dicitur iniquè impedire; ſed jure ſuo utitur. Ita Ugolinus *loco cit* § 3 *ſub finem verſ. decimò.* Duard. *q.* 10. *n.* 8 & alii.

Obſerva tamen Principem, aut alium impedientem non excuſari ab hac cenſura, quoties practicè dubitat de juſta impediendi cauſa, cùm enim præcepto Summi Pontificis conſtet, illudque poſſideat, obſervari debet, & in ipſius favorem judicandum. Ita Suarez *tom.* 5. *de cenſuris diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 64. Duard. *q.* 10. *n.* 11. Filliucius *tract.* 15. *c.* 7. *quæſ.* 2. *n.* 136. & alii quos retuli de conſcientia dubia *in tract. de peccatis.*

8 Gubernator Provinciæ, vel Civitatis, qui triticum ex ſua ditione exire prohibet, nec ad Roman. Curiam deferri permittit, ut ſuæ provinciæ conſulat, excuſatur ab hac cenſura.

8 Quintò gubernatorem alicujus provinciæ, vel civitatis qui triticum ex provincia, vel ditione ſua extrahi prohibet; nec deferri permittit ad Romanam Curiam, ut ſuæ Provinciæ, vel Civitati conſulat, non ligari hac cenſura, quia non impedit injuſtè; ſed jure licito; cùm teneatur damnum ſuæ provinciæ, vel civitatis præcavere. Et quamvis triticum, ob ipſius prohibitionem ad Romanam Curiam non adducatur; id tamen eſt quaſi per accidens & præter ipſius intentionem; in moralibus enim attenditur id, quod eſt per ſe, non verò id quod eſt per accidens, *l. non omnes, ff. ſi cert. pet.* Idem dic de gubernatore, vel cuſtode Urbis, qui volentem ad Romanam Curiam, dum peſte laborat, proficiſci, prohibet ne proficiſcatur, ſi periculum ſit, ne rediens Urbem inficiat. Idem dic ſi deferentem victualia impediat, ne in latrones, vel in flumen incidat, vel ne morbus, quo detinetur ingraveſcat. Ita Alterius *loco cit.* Ugolinus *c.* 8. Vivaldus hic *n.* 6. *in nova edit.* Gambarupta *cap.* 8 n. 3. & alii Doctores citati.

9 Spolians pecuniis proficiſcentem ſine victualibus ad Rom. Curiam excuſatur ab hac cenſura.

9 Sextò eum non ligari cenſura hujus Canonis, qui Romam proficiſcentem ſine victualibus, aliiſque ad Romanæ Curiæ uſum neceſſariis, ſpoliat pecuniis. Ratio eſt, quia non dicitur invadere, vel impedire deferentem victualia, cum illa pecunia, ſeu veſtes non deferantur ad uſum Curialium; ſed ad proprium deferentis commodum, & utilitatem, ut ſuppono. Ita Alterius *diſp.* 9. *c.* 2. *ad finem*, Vivald, Sayr. & Regin. *loc. cit.* & hoc verum videtur, etiamſi is, qui ſpoliatur pecuniis ſit Curialis; nam ex verbis Bullæ ſatis apparet ad incurrendam hanc cenſuram requiri, ut is qui invaditur, vel impeditur, deferret victualia ad uſum Curiæ, id eſt, ad perſonas diſtinctas ab ipſo deferente; delatio enim ad Curiam importare videtur diſtinctionem perſonarum; nullus enim propriè loquendo, dicitur aliquid deferre ad ſeipſum, cùm ipſe in ejus poſſeſſione jam exiſtat.

10 Item valet, ſi ſpoliet pecuniis proficiſcentem cum victualibus, modò victualia non auferat.

10 Sed modò dubium eſt, utrùm qui deferentem victualia ſpoliat pecuniis, non ablatis victualibus incidat in hanc cenſuram. Ratio dubitandi eſt, quia iſte dicitur invadere deferentem victualia ad Romanam Curiam, & ad hanc cenſuram incurrendam non eſt opus, ut ipſamet victualia auferantur, ut ſuprà dictum eſt. Ita Alterius, Duardus, & Ugolinus *locis proximè citandis.* Mihi reſpondendum videtur non incurrere cenſuram hujus canonis. Ratio eſt, quia hæc cenſura incurritur ob ſacrilegium, quo Romana Curia offenditur in victualibus, & aliis ad ipſius uſum pertinentibus. In hoc autem caſu non offenditur in victualibus, aut aliis ad uſum Romanæ Curiæ pertinentibus; cum hæc non auferantur ut ſuppono, & quaſi per accidens victualium delatio impediatur Ita Vivald. *loco cit. n.* 13. *in novis* Reginaldo n. 307. Sayr. *loco cit. num* 4. contra Ugolinum § 4. *verſ. tertio.* Alterium *diſput.* 9 *cap.* 4. *dub.* 1 & 2. Duardum *canon.* 8 *q.* 10. *n.* 18.

Hoc tamen intellige primò modò non ſpoliet animo impediendi delationem victualium; tunc enim ligatur, ſi ob id ſpoliatus pecuniis, victualia ad Romanam Curiam non deferat. Ratio eſt, quia ſua actione injuſtè impedit delationem victualium ad Romanam Curiam.

Secundo intellige, modò pecunia deferatur ad uſum, & commodum ipſius deferentis, non verò ad uſum alicujus Curialis; nam ſi deferatur ad uſum Curialis, ſpolians afficitur hac cenſura, quia offendit Curiam in iis, quæ ad ipſius uſum ſpectant.

Tertiò intellige, modò non interficiat, aut vulneret: hac enim actione dicitur propriè invadere, & impedire delationem victualium.

11 Septimò eum non ligari, qui res ſuas vendere non vult, transferendas ad Romanam Curiam, etiamſi forte deſint aliæ; nam hic non dicitur propriè impedire, cum nullam actionem poſitivam exerceat, ſed potius negativè ſe habere videatur. Ita Suar. & Reginald. *loc. cit.* Alterius, & alii quos retul. *punct.* 1. *dub.* 6. **11 Excuſatur is, qui non vult res ſuas vendere Romam transferendas.**

12 Octavò eum incurrere cenſuram, qui ſpoliat aliquem victualibus quæ ab ipſo deferebantur ad uſum certæ perſonæ, ſi ea ſit ex Curialibus, ſeu familia Curialium. Ratio eſt, quia dicitur impedire deferentem victualia ad uſum Romanæ Curiæ: Curia enim accipitur pro hominibus Curiam Conſtituentibus. Ita Ugol. *c.* 8. §. 3. *verſ. ſextò*, & §. 4. *verſ.* 3. Alterius *diſp.* 8. *c.* 4. *dub.* 2. nec puto diſſentire Vivaldum *loco cit. n.* 73. Duardum *quæſ.* 10 *num.* 6. & 18. Reginaldum *n.* 307. Sayrum n. 4. contrarium aſſerentes ſine diſtinctione, & non ſine magna probabilitate. **12 Non excuſatur ſpolians victualibus, quæ deferebantur ad uſum certæ perſonæ.**

Dixi, *ſi ea ſit ex Curialibus*, quia ſi is, ad quem deferebantur, Curialis non ſit, probabilius arbitror, non incurrere, quia non dicitur impedire deferentes victualia ad uſum Romanæ Curiæ. Ita Alterius, & alii præfati Doctores contra Ugolinum *locis citatis*, an verò aliam excommunicationem incurrant, patet ex dictis *punct.* 1. *dub.* 6.

13 Nonò, non incurrere, qui deferentem victualia compellit ad ſolutionem vectigalis, etiamſi pro ſolutione vectigalis, aliquota vectigalium pars ſolvenda ſit; non enim injuſtè impedit. Idem militat in exactore vectigalium, qui omnes res Romam deferendas aufert in pœnam non ſoluti vectigalis. Ita Vivaldus n. 70. & *in novis n.* 4. Reginald. *n.* 307. Duardus *q.* 10 *n.* 14. Gambarupta *c.* 8. *n* 5. Hoc tamen intelligendum eſt, modo vectigal ſit juſtum, alioquin exactores, præcipuè bona fide non excuſarentur, quia non dicerentur juſtam habere cauſam. **13 Compellens deferentem victualia ad ſolutionem vectigalis excuſatur ab hac cenſura.**

14 Decimò non incurrere, qui ob privatas inimicitias invadit deferentem victualia ad Romanam Curiam, tum quia hic non impedit formaliter deferentem victualia, ſed primariò & per ſe intendit ex illo, tanquam ex inimico vindictam capere: in moralibus autem attenditur id quod eſt per ſe, non verò, quod eſt per accidens. *l. non omnes, ff. ſi cer. pet.* tum quia recipiens domi hæreticum ob conſanguinitatem, vel amicitiam, non animo favendi illius hæreſi, non ligatur cenſura contra receptatores hæreticorum lata, ita invadens, vel occidens deferentem victualia, non animo impediendi delationem victualium, ſed ut vindictam ex eo ſumat, non ligatur cenſura contra impedientem tranſlationem victualium impoſita. Ita Vivaldus *num.* 12. *in novis*, & Sayrus *loco cit.* Duardus *canone* 8. *quæſit.* 10 *n.* 17. contra Ugolinum *c.* 8 § 4. *verſ. tertiò.* **14 Invadens deferentem victualia ob privatas inimicitias excuſatur.**

15 Undecimò, eum non incurrere, qui equum ſibi furto ſublatum ſubtrahit è manibus furis, illum ad Romanam Curiam adducentis; non enim iniquè impedit, cùm jus habeat ad rem ſuam recuperandam, illamque repetere poſſit ubicumque extitat, *l. in civilem, C. de furtis*, & patet ex regulis generalibus traditis *de reſtit.* **15 Subtrahens è manibus furis equum ſibi furto ſublatum excuſatur.**

16 Duodecimò eum excuſari, qui emit victualia ab eo, qui ea ad Curiam deferebat, non ſolum ſi emat in ſui, & familiæ uſum: verùm etiam ſi emat, ut vendat cum lucro, hic enim utitur jure ſuo, ſibique conſulit, & per accidens dicitur impedire delationem victualium ad Romanam Curiam. Secus ſi emat hac intentione, ne ad Romanam Curiam deferantur, tunc enim principaliter agit contra hunc canonem, & propriè dicitur impedire. Ita Alterius *cap.* 4 *col* 3. *verſ. ſed ſi quærat aliquis*, Suarez *diſp.* 21. n. 64 *ſect.* 2. Reginaldus n. 307. Duardus *q.* 1. *n.* 2. **16 Item excuſatur emens victualia ab eo, qui ea ad Curiam deferebat.**

17 Decimotertiò eum excuſari, qui deferentem victualia in carcerem trudi, vel detrudi facit ob patratum crimen, vel ob debitum ſibi ab eo perſolvendum; & hoc verum videtur, etiamſi occaſionem illum detrudendi in carcerem arripiat eo tempore, quo ille victualia Romam deferebat. Ratio eſt, quia utitur jure ſuo, & impedimentum delationis victualium non eſt intentum; ſed per accidens ſequitur, præter impedientis intentionem. Ita Duardus *q* 10. *n.* 14. & alii. **17 Item excuſatur trudens in carcerem deferentem victualia.**

18 Decimoquartò, eum excuſari, qui victualia corrupta, ut piſces putridos, ad Romanam Curiam deferri impedit, ne emptores decipiantur, vel damnum patiantur; tunc enim non dicitur iniquè impedire, nec damnum Curiæ inferre, ſed potiùs commodum. Ita Vivald. hic *n* 7. *in novis.* Duardus *q* 10. *n.* 15. **18 Impediens deferri piſces putridos ad Roman. Curiam excuſatur.**

19 Decimoquintò, Principem hac cenſura ligari, qui deferentem ad Romanam Curiam victualia impedit, vel invadit abſque juſta cauſa, ſive illa victualia ex ipſius territorio extraherentur, ſive aliunde advehërentur, ut ſi impediat, ne per ſuum territorium tranſeant. Ita Ugolinus n. 1. Duardus *q.* 2 n. 5. **19 Princeps impediens deferri victualia ad Rom. Curiã abſque juſta cauſa excommunicationem incurrit.**

Dixi, *abſque juſta cauſa*; nam juſta interveniente cauſa, e. g. titulo impendendæ caritatis, & inopiæ in ſuo territorio, impedire poteſt, ut jam probatum eſt.

20 Sed modò dubium eſt, utrum victualia, quæ ex alieno territorio, **20 An Princeps per cujus territorium victualia ad Rom. Curiam advehuntur, poſſit impedire & detinere, ut alia in ſuorum uſum impendat.**

Digitized by Google

ad Romanam Curiam advehuntur, poſſit Princeps, per cujus territorium & principatum tranſeunt, impedire, & detinere, ut ea in uſum ſuorum ſubditorum impendat, inſumat, dum in ſuo principatu gravis annonæ caritas urget.

Reſpondet affirmativè Ugol. *c.* 8. *col.* 3. *verſic. non dolo malo*, & Duard. *lib.* 2. *canon.* 8. *q.* 4. *n.* 2. Ratio eſt, quia neceſſitas non habet legem, ſed ipſa ſibi legem facit, *cap. ſicut non, de conſecrat. diſt.* 1. & *cap. quod non eſt licitum, de regulis juris*, tum quia metus gravis incommodi excuſat à cenſuris; tum quia *c. diſcipulos, de conſecr. diſt.* 5. Chriſtus excuſat diſcipulos evellentes, & edentes ſpicas; quia id fame coacti faciebant, tum quia ordinata charitas à ſe ipſo incipit; & à proximioribus, ut probatum eſt *in tract. de legib. diſp.* 3. *q.* 3. *punct.* 5. & 6.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel Curia majori, vel pari laborat neceſſitate, vel non laborat. Item, vel neceſſitas ſubditorum illius Principis eſt extrema, vel non extrema.

Si neceſſitas eſt extrema, poteſt Princeps victualium tranſlationem impedire, & in uſum ſuorum ſubditorum inſumere; tum quia neceſſitas extrema facit omnia communia, ut cum S. Thoma & aliis Doctoribus docui *de contractibus, diſp.* 2. *q.* 8. *punct.* 3. *n.* 3. tum quia id probant rationes Ugolini, & Duardi. Hoc tamen intelligitur, modò Curia in pari egeſtate non exiſtat; ut patebit ex ratione, & limitatione proximè tradenda.

Si verò neceſſitas ſubditorum Principis non eſt extrema, ſed tantummodò gravis, probabile eſt Principem poſſe victualia Romam deferenda, impedire ad uſum ſuorum ſubditorum, quia magnum jus Principibus à natura tributum eſt ad proſpiciendum bono communi: cujus curam ſuſceperunt. Hoc tamen intelligitur, cæteris paribus, id eſt, modò Curia Romana in æquali neceſſitate non exiſtat; nam ſi Curia Romana, ad quem victualia deferebantur, pari, vel majori neceſſitate laboret, cenſeo Principem non poſſe victualium delationem impedire. Ratio eſt; tum quia in pari neceſſitate melior eſt conditio poſſidentis, vel majus jus habentis; Curia autem jus majus habet, cùm in ipſius commodum victualia deferrentur, & ipſius uſui deſtinata eſſent; tum quia privatus non poteſt in gravi neceſſitate res alienas ſibi applicare, ut patet ex dictis *de reſtit. loco cit. n.* 5. cum probabiliori ſententia: ergo neque Princeps poteſt in præfato caſu victualia, quæ Romam in commune commodum advehebantur, detinere, ut in ſuorum ſubditorum uſum impendat.

Ad rationes in contrarium, quatenus præfatæ diſtinctioni obſtare poſſunt.

Ad primam reſpondeo, neceſſitatem non habere legem, modò neceſſitas ſit extrema, & cætera ſint paria.

Ad ſecundam reſpondeo, metum gravem non ſemper excuſare, ut *quæſt. præced.*

Ad tertiam reſpondeo diſcipulos excuſari; tum quia Chriſtus, qui ratione perſonæ divinæ ſupremum, & eminens dominium habebat, poterat jus in Apoſtolos transferre; tum quia fieri poteſt, ut materia parva eſſet, ita ut domini non cenſerentur rationabiliter inviti; tum quia diſcipuli extrema laborabant neceſſitate, cùm alium non haberent cibum.

21 Mandans vel conſulens prohiberi delationem victualium, jure probabiliorem ſententiam excuſ. ſetur ab hac cenſura.

21 Quæres primò, utrùm mandans, vel conſulens prohiberi, vel perturbari delationem victualium, vel deferentem, invadi, vel impediri, incurrat in hanc cenſuram.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima eſt Ugolini *c.* 8. *n.* 2. *verſiculo immediatè col.* 3. affirmantis dominum, qui mandat ſuis militibus, ut victualia ad Romanam Curiam deferri non permittant, incurrere hanc cenſuram. Ratio eſt, quia hic propriè videtur prohibere, & dolo malo impedire. Quamobrem *in l.* 1. *§. feciſſe, ff. de eo per quem factum erit*, ſic habetur: *feciſſe dolo malo non tantùm is putatur, qui ſuis manibus, vel per ſuos retinuerit; verùm qui alios quoque rogaverit.* Idem cenſet Vivaldus de eo, qui alteri conſilium dat impediendos, vel invadendos deferentes victualia.

Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt Duar. *canon.* 8. *q.* 3. & 9. *q.* 10. *n.* 31. negantis mandantem, vel conſulentem incurrere. Ratio eſt; tum quia cenſura lata contra facientes non afficit mandantes, vel conſulentes, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in communi*, nam qui mandat, non dicitur facere phyſicè, ſed moraliter; non enim ipſe facit, ſed præſcribit, ut fiat, & qui conſulit alteri, ut impediat, vel invadat, non dicitur impedire, vel invadere, propriè loquendo, ſed ſolùm moraliter, & remotè; tum quia Summus Pontifex volens huic excommunicationi eos ſubjici; qui defendi mandant delinquentes contra iſtam conſtitutionem, dicit, per ſe, vel alios; cùm autem id non expreſſerit in aliis caſibus, ſatis indicavit, nolle mandantes hac cenſurâ ligari, præſertim cùm in materia pœnali verſentur.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo mandantem non dici propriè, & phyſicè impedire; ſed moraliter, ad incurrendam autem cenſuram non ſufficit actio & cooperatio moralis, ſed requiritur phyſica, niſi aliud exprimatur.

22 Quas pœnas præter excommunicationem incurrant impedientes tranſlationem victualium ad Rom. Curiam.

22 Quæres ſecundò, utrùm impedientes prædictorum tranſlationem ad Romanam Curiam, incurrant alias pœnas, præter cenſuram hujus canonis.

Reſpondeo ex vi hujus canonis incurrere ſolùm excommunicationem, quia nulla alia pœna hic exprimitur; ex aliis verò juribus Barones, aut alii, qui terras, vel oppida in feudum, vel alio titulo retinent à Sede Apoſtolica, privantur dominio dictorum feudorum; terræ verò, & oppida ſubjiciuntur Eccleſiaſtico interdicto. Imò perſiſtentes ultra ſex menſes contumaciter in ſuo propoſito, ex nunc ipſo jure privantur omnibus civitatibus, oppidis, villis, feudis, & juribus, quæ ab Eccleſia Romana, vel ab aliis obtinebant & ad illa, & alia obtinenda inhabiles efficiuntur. Ita Clem. VIII. anno 1527. in Bulla edita pro abundantia rei frumentariæ, & agriculturæ exercendæ, quam conſtitutionem confirmavit Pius V. anno 1566. motu proprio *de privilegiis artis agriculturæ*, & Gregor. XIII. anno 1578. Pontificatus ſui in 6. in Bulla edita contra extrahentes frumenta, &c. eandem extendit ad quoſcunque Sedi Apoſtolicæ mediatè, vel immediatè ſubjectos, qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè perturbare, vel prohibere audent, ne præfata ad urbem Romam afferantur. Vide Alterium *lib.* 3. *diſp.* 9. *c.* 5. Duard. hic *q.* 1. *n.* 2. & *q.* 10 *n.* 10. & ea quæ inferiùs tradam de excommunicatione contra extrahentes frumentum, blada, legumina, & oleum.

SECUNDA PROPOSITIO.

23 Defendentes per ſe, vel per alios præfata, excommunicationem incurrunt.

23 Hac cenſura ligantur, non ſolum illi, qui præfata faciunt; ſed etiam, qui per ſe, vel per alios præfata facientes defendunt. Hæc propoſitio ſatis clarè, & diſtinctè in ipſamet Bulla explicatur.

Hinc ſequitur primò eum ligari excommunicatione, qui defendit, id eſt, protegit aliquem, ut tutò, & liberè invadat deferentes victualia, aut impediat, ne præfata ad Curiam abducantur, hic enim propriè dicitur defendere. Ita Alterius *c.* 5. *ad finem.*

Secundò eum hac cenſura ligari, qui præfata facientes defendi mandat, nam in Bulla dicitur, *hæc facientes defendunt per ſe, vel per alios*; qui autem mandat, facit per alios. Ita Duard. *canon* 8. *ad finem*, referens Avilam *de cenſuris, part.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 2. *concluſ.* 2.

Hoc tamen intelligitur primò, modò ſequatur effectus, id eſt modò defendat eum, qui reipſa invadit, vel impedit delationem victualium; nam illa actio defenſionis eſt acceſſoria: excommunicatio autem lata ob actionem acceſſoriam non incurritur effectu non ſecuto, ut ſæpius dictum. Ita Alterius *c.* 5. *ad finem, diſp.* 9. & alii, quos in ſimili retuli de excommunicatione contra fautores hæreticorum impoſita.

Secundò intellige de iis, qui facto impediunt; nam qui jure impedit, non ligatur, quia defenſio juridica nulli denegatur. Ita Alter. *loc. cit.* Gambacurta hìc *c.* 1. *n.* 29. ubi alios refert in ſimili loquentes de injuſtè damnatis de hæreſi.

24 Defendens, ſeu protegens poſt ſecutum effectum impedimenti, vel invaſionis, excuſetur ab hac cenſura.

24 Addit idem Alterius eum, qui defendit, ſeu protegit ſolùm, poſt ſecutum effectum impedimenti, vel invaſionis, non ligari hac cenſura, ut ſi eum defendat, ne ob invaſionem factam, vel ob impedimentum illatum capiatur à ſatellitibus, vel non puniatur. Ratio eſt, quia Summus Pontifex excommunicat eos, qui per ſe, vel alios defendunt hæc facientes, id eſt, invadentes delatores victualium, vel impedientes, ne victualia ad uſum Curiæ deferantur, qui autem defendit poſt ſecutum effectum, non dicitur defendere invadentes delatores victualium, vel impedientes ipſorum tranſlationem ad uſum Curiæ; cùm enim iſta actio defenſionis, prohibita ſub cenſura ſit acceſſoria principalibus actionibus, opus eſt ad incurrendam cenſuram, ut ipſa ordinetur, & fiat in ordine ad actiones principaliter prohibitas, ſecuto autem effectu invaſionis, vel impedimenti delationis victualium, non poteſt defenſio ordinari ad actiones principaliter prohibitas; cùm actio principalis jam præceſſerit, ſuumque effectum ſortita ſit, conſequenter hæc dicitur potius defenſio perſonæ, quàm delicti.

Hæc opinio probabilis mihi videtur, ſed eam intelligendam cenſeo cum hac limitatione, modò delinquens ob hujuſmodi defenſionem non fiat animoſior ad hujuſmodi crimina in poſterum patranda; tunc enim defenſor id prævidens non evadit excommunicationem, quia non ſolum dicitur defendere perſonam delinquentis, ſed etiam aliqua ratione in cauſa eſt, ut delictum ſub cenſura vetitum poſteà committatur.

PUNCTUM II.

De cauſis excuſantibus ab incurrenda hujus canonis cenſura.

1 *Impediens ex juſta cauſa non ligatur hac cenſura.*
2 *Utrùm impediens in dubio præſumendum ſit juſtè vel injuſtè impediviſſe.*
3 *Parvitas materiæ excuſat.*
4 *Quænam cenſeatur materia parva.*

Solutio iſtius puncti facilè colligitur, tum ex regulis generalibus, tum ex dictis in quæſtionibus præcedentibus. Hic ſolum difficultas eſſe poteſt.

Primò de impediente eſt juſta cauſa.

Secundò de parvitate materiæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Impediens ex juſta cauſa non ligatur hac cenſura.

1 Impediens ex juſta cauſa non ligatur hac cenſura. Ratio eſt, quia cenſura gravis non incurritur, niſi ob mortale peccatum

rum, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere*, qui autem juſta de cauſa impedit, non peccat mortaliter. Hæc propoſitio multis exemplis explicata eſt *puncto præcedenti*, quæ iterum repetere opus non eſt.

An verò dubitans ſe juſtam habere impediendi cauſam excuſetur, patet ex dictis *punct. præcedenti illatione 4. n. 7. verſ. obſerv.*

2 Utrùm impediens in dubio præſumendus ſit juſtè vel injuſtè impediviſſe.

2 Sed modò difficultas eſt, utrùm in dubio præſumendum ſit impedientem juſte impediviſſe. Solutio iſtius difficultatis potius pertinet ad forum externum, quam ad forum conſcientiæ, in quo ſtandum eſt dictis pœnitentis, ut dictum eſt *de Sacramento pœnitentiæ.*

Alterius *lib. 5. diſp. 9. c. 1. col. 3. verſ. ſed poſtulabit*, cui adhærere videtur Duard. *canon. 8. q. 2. n. 5. verſic. hac eadem*, reſpondet ad eum qui fuit impeditus, & petit impedientem puniri, pertinere onus probandi impedimentum injuſtè illatum fuiſſe. Ratio eſt; tum quia actori incumbit onus probandi, *cap. act. 6. q. 6.* quilibet enim præſumitur bonus, niſi contrarium probetur, *cap. olim de reſt. ſpoliat.* tum quia ſi Clericus ab oſtiario, ſeu officiali Principis percuſſus agat contra officialem, debet ipſe probare officialem ex odio percuſſiſſe, ut docet Innocent. *in cap. ſi verò 1. n. 1. de ſententia excomm.* ergo etiam, &c.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel qui impedit, publicam gerit perſonam, vel privatam. Si publicam, præſumitur juſte impediviſſe, niſi oppoſitum ex circunſtantiis colligatur; conſequenter probatio pertinet ad impeditum. Ratio eſt, tum quia in facto publicæ perſonæ, ſeu Principis, non præſumitur delictum, cum enim juriſdictione & poteſtate publica gaudeat, præſumitur ſuo jure uſus; tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ pro ſententia Alterii. Si vero impediens privata perſona ſit, ſufficit, ut impeditus probet ſe impeditum, dum victualia Romam deferret. Ratio eſt, quia cum impediens jus non habeat impediendi, præſumitur injuſte impediviſſe, ſtatim ac conſtat de ſubſtantia impedimenti, conſequenter ipſe probare debet ſe id de jure feciſſe.

Ad primam rationem in contrarium, reſpondeo actori incumbere onus probandi ſubſtantiam criminis, non vero illius qualitatem, quoties probata ſubſtantia, qualitas ſufficienter præſumitur.

Ad ſecundam reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia officialis præſumitur id ex officio feciſſe jure ſibi permittente turbam arcere, ut patet ex dictis *de cenſuris excommunicationis, quæ ob percuſſionem Clericorum contrahitur*; conſequenter aſſerens officialem injuſte percuſſiſſe, probare debet.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Parvitas materiæ excuſat.

3 PArvitas materiæ ab hac cenſura excuſat. Ratio eſt, quia parvitas materiæ excuſat à mortali culpa, ut oſtendi *in tr. de peccatis*, ergo excuſat etiam ab excommunicatione, quæ gravem culpam ſupponit.

4 Quænam cenſeatur materia parva.

4 Sed modo difficultas eſt, quænam cenſeatur parvitas materiæ. Reſpondeo magnitudinem, & parvitatem materiæ judicio prudentis viri definiendam eſſe; cum enim Sum. Pontifex illam non exprimat, prudentis viri arbitrio definiendam relinquit.

Hinc ſequitur primò, eum, qui impedit deferri ea, quæ ad conſtituendam quantitatem mortalis peccati in furto non ſufficiunt, non cenſeri materiam ſufficientem ad incurrendam iſtam excommunicationem. Imò multi Doctores arbitrantur eam quantitatem, quam quis per ſe ipſum defert, vel etiam unum, vel alterum animal, quod quis ad vendendum ducit, non eſſe materiam ſufficientem. Ita Filliuc. *tr. 16. c. 7. q. 3. n.* 160. ubi viros doctos Romæ ita ſenſiſſe teſtatur, & idem à ſimili ſentire videtur Navarrus, & alii quos in ſimili retuli *in octavo Decalogi præcepto*, dum loquerer de excommunicatione, quæ contrahitur ob datas, vel promiſſas pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda. Et ratio hæc eſſe poteſt, quia Summus Pontifex hanc cenſuram impoſuit, ut conſuleret bono Curialium, bonum autem Curialium notabiliter non læditur ob defectum præfatæ quantitatis. Ob id *in tract. de reſtit.* docui ad incurrendum mortale peccatum, ob damnum communitati illatum, materiam longè majorem neceſſariam eſſe, quam in damno contra privatas perſonas.

Secundò ſequitur illum excuſari, per ſe loquendo, qui ſolum per aliquas horas in cauſa fuit, ut victualium delatio differretur; parvitas enim materiæ non ſolùm ex quantitate rei, verùm etiam ex magnitudine temporis pendenda eſt. Ita Ugolinus §. 3. *verſ. 9.* Graſſius *lib. 4. c. 18. n. 90.* Reginald. *lib. 9. c. 19. n. 306.* qui ſpatium unius horæ modicum tempus in hac materia arbitrantur.

Tertiò eum ligari, qui in cauſa eſt, ut tot animalia non adducantur, quæ ad gregem conſtituendum ſufficerent; hæc enim eſt materia gravis. Ita Filliuc *loc. cit.*

Quartò eum ligari hac excommunicatione, per ſe loquendo, qui deferri prohibet ea, quæ navi, vel curru deferuntur, hæc enim judicio prudentis viri materia notabilis exiſtimatur.

Idem de ea quantitate, quam equus onuſtus Romam defert, ſentiendum putat Filliuc. *loc. cit. n.* 160. Sed hæc univerſaliter loquendo, non approbo, nam ligna, calx, olera, & his ſimilia, quæ uno equo deferuntur, non videntur materia ſufficiens ad hanc cenſuram incurrendam. Ideo in caſibus particularibus ſtandum erit judicio prudentis viri; ut ſupra dictum eſt.

QUÆSTIO X.

De excommunicatione lata contra eos, qui accedentes ad Curiam Romanam, vel ab ea recedentes, vel in ea commorantes interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, vel detinent.

VErba illius canonis hæc ſunt,

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes, ab eadem, ſuâ vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, ſpoliant, capiunt, detinent, necnon illos omnes, qui juriſdictionem ordinariam, vel delegatam à nobis, vel noſtris judicibus non habentes illam ſibi temerè vendicantes, ſimilia contra morantes in ea Curia audent perpetrare.

Duo principaliter explicabo in hac quæſt.
Primò, quænam ſit materia iſtius canonis.
Secundò, quodam ſit ſubjectum.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia proxima hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicatione prohibeantur.

1 *Materia hujus cenſuræ eſt interficere, mutilare, ſpoliare, capere, detinere accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel recedentes.*
2 *Quid nomine Sedis Apoſtolicæ intelligatur.*
3 *Quinam dicantur venientes ad Sedem Apoſtolicam.*
4 *Is non dicitur veniens, qui arrepto jam itinere mutavit propoſitum aut longo tempore ab inchoato itinere deſiſtit.*
5 *Is non dicitur ad Sedem Apoſtolicam venire qui Romam venit putans hic Curiam adeſſe, cum alibi exiſtat ex ſuppoſitione.*
6 *Quinam dicantur recedentes.*
7 *Non ligatur hac cenſura occidens, vel mutilans vagabundum à Sede Apoſtolica recedentem.*
8 *Occidens, vel mutilans eum, qui in Curia morabatur, non afficitur excommunicatione.*
9 *An occidens, vel mutilans recedentem à Sede Apoſt. in hanc cenſuram incurreret, ſi in Bulla de recedentibus nulla mentio fieret.*
10 *Quinam dicantur interficere.*
11 *An ligatur hac cenſura qui non habet voluntatem interficiendi, ſed ſolum leviter percutiendi, ſi re ipſa homicidium ſequatur.*
12 *An ligetur hac cenſura leviter percutiens ſi percuſſus ex propria culpa, vel incuria Medicorum periit.*
13 *An ligetur interficiens unum dumtaxat hominem ad Romanam Curiam accedentem.*
14 *Quid ſignificet verbum* mutilare.
15 *Quodnam dicatur membrum.*
16 *Abſcindens aliquam carnis partem aut verberans, &c. non afficitur hac cenſura.*
17 *Abſcindens membrum jam debilitatum excommunicationem incurrit.*
18 *Quid ſignificet verbum* ſpoliare.
19 *Clam ſurripiens, aut dolo curans ſibi pecuniam tradi ab accedentibus ad Sedem Apoſtolicam, non afficitur hac cenſura.*
20 *Exules ſeu latrones qui viatores ad Sedem Apoſtolicam accedentes ſpoliant, iſtam excommunicationem incurrunt.*
21 *An rapiens uxorem, filios, vel ſervos, quos accedens ad Sedem Apoſtolicam ſecum ducebat, excommunicatione ligetur.*
22 *Familiares, quinam dicantur.*
23 *Quid ſignificet verbum* capere.
24 *An capiens aliquem ex familia accedentis, vel recedentis à Sede Apoſtolica excommunicatus ſit.*
25 *An deprædantes meliones accedentium ad Curiam excommunicationem incurrant.*
26 *Qui perſonaliter aliquem comprehendit, ſed illum poſtea liberum dimittit, excommunicationem hujus canonis incurrit. Secus ſi conatus eſt tantummodo capere, ſed non capit.*
27 *Juſtè capiens accedentem ad Sedem Apoſtolicam non punitur pœna excommunicationis.*
28 *Quandonam debitor dicatur fugitivus.*
29 *Capiens aliquem de mandato ſuperioris non incurrit excommunicationem.*
30 *Capiens aliquem, vel domo includens, ne ab hoſtibus capiatur, excommunicationi non ſubjicitur.*
31 *Parvitas materiæ excuſat & quandonam contingat.*
32 *Quid ſignificat verbum* detinere.
33 *Qui præcepto impedit, ne domo quis, vel alio loco exeat, & conſequenter, ne ad Sedem Apoſtolicam accedat, excommunicationem non incurrit.*
34 *Uſurpantes ſibi juriſdictionem contra morantes in Curia Rom. eos occidendo, mutilando, ſpoliando, capiendo, detinendo, excommunicationem incurrunt, modo id auctoritativè faciant.*
35 *Facientes præfatas actiones contra accedentes ad Rom. Curiam*

privata auctoritate excommunicationem incurrunt.

36 *Facientes vero eaſdem privata auctoritate contra commorante in Curia non incurrunt.*

37 *Epiſcopus vel alius Prælatus, qui præfatas actiones præſtat contra aliquem ex ſibi ſubditis in Curia commorantem excommunicationem contrahit.*

38 *Officiales Papæ non ligantur excommunicatione præfatas actiones ferendo contra morantes in Curia.*

39 *Ad incurrandam iſtam excommunicationem requiritur ſcientia, & non ſufficit ignorantia.*

40 *Commorantes in Curia, quinam dicuntur.*

41 *An Sedes Apoſtolica differat à Curia.*

42 *Suadens præfatas actiones fieri, excommunicationem incurrit.*

43 *Hoc tamen intelligitur, modò ſecutus ſit affectus.*

44 *Interficiens de mandato ſuperioris juriſdictionem non habentis, excommunicationem non incurrit.*

CUm iſta excommunicatio lata ſit in favorem Sedis Apoſtolicæ, ne lædatur in perſonis, quæ ad ipſam confugiunt, vel in Curia morantur.

Primo loquar de actionibus, quibus vexantur accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel recedentes.

Secundò de actionibus, quibus læduntur ii, qui in Romana Curia moram trahunt, uſurpata contra ipſos juriſdictione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus cenſuræ eſt interficere, mutilare, ſpoliare, capere detinere, accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel recedentes.

1 MAteria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica læditur interficiendo per ſe, vel per alios, mutilando, ſpoliando, capiendo, vel detinendo eos, qui ad ipſam Sedem Apoſtolicam veniunt, vel ab ea recedunt. Hæc propoſitio in ipſamet Bulla diſtinctè ſatis explicatur. Ratio autem hujus diſpoſitionis eſt, tum quia ſi accedentibus, vel recedentibus à Romana Curia impunè damnum inferri permitteretur, non leve damnum Sedes Apoſtolica pateretur, nam extranei illius acceſſum pertimeſcerent, & à negotiis in Curia Romana pertractandis, & expediendis impedirentur, tum quia par eſt, ut qui ſe protectioni Eccleſiæ ſubjiciunt, Eccleſiæ armis protegantur, & defendantur.

Ut hæc propoſitio clariùs, & diſtinctiùs intelligatur, explicandæ ſunt ſingulæ ipſius particulæ.

2 Quid nomine Sedis Apoſtolicæ intelligatur.

2 Quæres igitur primò, quid nomine Sedis Apoſtolicæ hoc in loco intelligatur. Alter. *diſp.* 10. *c.* 2. *dub.* 4. Reginald. *lib.* 9. *n.* 308. conatur oſtendere, nomine Sedis Apoſtolicæ intelligi Papam, ut Papa eſt, id eſt quatenus eſt Paſtor, & caput totius Eccleſiæ Catholicæ, juriſdictionem ſpiritualem à Chriſto acceptam exercens. Vel intelligi audientiam Papæ, ut Papæ, id eſt, ut complectitur officiales, & miniſtros Sedis Apoſtolicæ. Ratio eſt, quia verba formaliter accipienda ſunt, *l. in delictis, § extraneus. ff. ad legem Aquiliam.* Sedes autem Apoſtolica formaliter accepta eſt illa quæ fuit à Chriſto inſtituta, antequam Papa regnum temporale acquireret. Idem tenent Nav. & Molina, quos retuli *in* 8. *Decalogi præcepto, diſp.* 10 *q.* 2. *punct.* 3 *§ unic. n.* 4 *& ſuprà q.* 9. *n.* 11.

Ex hac ſententia ſequitur occidentem eos, qui ad ſummum Pontificem accedunt, tanquam Principem temporalem, ſeu ut officium temporale conſequantur, non affici pœnis hujus canonis.

Sed mihi dicendum videtur, nomine Sedis Apoſtolicæ intelligi Summum Pontificem, quatenùs juriſdictionem habet non ſolùm ſpiritualem, verùm etiam temporalem. Ratio eſt, tum quia verba accipienda ſunt juxta communem loquendi uſum, tum quia nomine Sedis Apoſtolicæ intelligitur Curia Romana, ut idem Papa clare explicat in hoc canone: at Curia Romana non ſolum ſignificat audientiam Papæ ſpiritualem, ſed etiam temporalem; ergo, &c. Ita Duard. h. c. *q.* 1. *n.* 2, Filliuc. *tract.* 15. *c.* 6. *q.* 5. *n.* 139, ubi teſtatur de praxi Pœnitentiariæ, *& tr.* 16. *c.* 7. *q.* 6. *n.* 164. Azorius & alii quos retuli *in* 8. *Decalogi præcepto, loco cit.* quamquam valdè probabilem arbitror Alterii, & aliorum opinionem.

3 Quinam dicantur venientes ad Sedem Apoſtolicam.

3 Quæres ſecundò, quinam dicantur venientes ad Sedem Apoſtolicam.

Reſpondeo illos dici, qui ratione Summi Pontificis, ſeu intuitu negotiorum in Curia tractandorum, iter inchoarunt animo accedendi ad Romanam Curiam, causâ negotiorum apud Summum Pontificem, ut dictum eſt. Si verò alia de causâ Romam accedant, quàm ratione negotiorum in Curia gerendorum, non dicuntur venientes ad Sedem Apoſtolicam, ſed ad Curiam Romanam: verba enim formaliter accipienda ſunt. Ita Caietan *verb. excommunicatio*, *c.* 14. Nav. *in manuali*, *c.* 27 *n.* 65. Tolet. *lib.* 1. *c.* 26. *dub.* 1 *n.* 3. Sayrus *lib.* 3. *c.* 13. *num* 3. Alter *diſp.* 10. *c.* 1 *col.* 4. Duard *canon.* 9 *q.* 1 Coriolanus hic *verſ adverte.* Ugol. hic *cap.* 3. Filliuc. *tract.* 16. *cap* 7. *quæſ.* 6 n. 164.

Ex quo ſequitur primò eos, qui Romam veniunt causâ ſtationum, & indulgentiarum, aut causâ Urbis inviſendæ, non appellari venientes ad Sedem Apoſtolicam. Idem dic de illis, qui Romam veniunt abſente Summo Pontifice, & ipſius Curia ab urbe Roma. Ita DD. cit. quanquam qui hos vexant, alio titulo excommunicationem incurrant, ut conſtabit ex infrà dicendis.

Secundò, eos dici ad Sedem Apoſtolicam accedere, qui negotium cum Summo Pontifice mediatè vel immediatè habent, ut ſi Romam veniant causa ſolvendi tributum, aut decimas Summo Pontifici debitas; vel causâ impetrandi beneficium, penſionem, breve, indulgentiarum, officium, vel gratiam, & quid ſimile, etiam temporale, ut dictum eſt contra Alterium *loc. cit.* & contra Duard. ſibi contrarium *q.* 37. *n.* 7. Reginald. & alios.

4 Is non dicitur veniens qui arrepto jam itinere mutavit propoſitum aut longo tempore ab inchoato itinere deſtitit.

4 Sed modò dubium eſt utrum illi dicantur venientes, qui arrepto jam itinere propoſitum veniendi mutarunt, aut longo tempore ab inchoato deſtiterunt.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in Bulla dicitur, *venientes & recedentes*, quibus verbis ſignificatur actio, ſeu motus progreſſus continuus ad locum, qui autem veniendi voluntatem mutat, aut alienis negotiis longo temporis intervallo detinetur, non dicitur progredi, ſeu accedere ad locum, niſi revocata voluntate, aut dimiſſis illis negotiis iterum Romam verſus iter arripiat.

Ex quo licet inferre, non incurri excommunicationem ab eo, qui interficit, ſpoliat, vel detinet eum, qui ſolum decreverat iter ſuſcipere ad Curiam, aut qui ad Curiam causâ negotiorum in Curia accedebat; ſed veniendi voluntatem mutaverat, aut longo tempore iter intermiſerat. Ratio eſt, quia non dicebatur amplius Romam venire: ſtandum tamen eſt judicio prudentis viri ad judicandum, quodnam cenſeatur longum, vel breve tempus in hac materia, ut quis dicatur veniens, vel recedens; fieri namque poteſt, ut unum, & idem temporis ſpatium breve, & longum cenſeatur ad conſtituendum unum actum continuum, vel diſcontinuum & interpolatum, ut bene cum Jaſone in *l.* 1 *§. qui præſens, num.* 8. *&* 9. *ff. de verborum obligat.* obſervat Alterius *diſp.* 10. *c.* 2. *verſ. quæret aliquis, col.* 4. Duard. *q.* 1. *n.* 5.

In hac igitur materia licèt aſſignari non poſſit certus dierum numerus ad cognoſcendum longum, vel breve intervallum, ſed judicio prudentis, vel ſuperioris ſtandum ſit, & in dubio petenda ſit abſolutio, *cap. venerabilibus, de ſententia excommunicationis. lib.* 6 *& cap. ſolet. eodem titulo.*

Nihilominus vir prudens, vel ſuperior, debet præcipuè inſpicere cauſam interruptionis, intervalli. Quamobrem non cenſetur longum tempus dum quis legitimo impedimento, ſeu neceſſitate detentus inchoatum proſequi non potuit, ut ſi in pravam incidit valetudinem, ob quam alicubi diutius commorari coactus fuit, nam legitimè impedito non currit tempus. Secus ſi legitimo ceſſante impedimento, vel cauſa, plures dies inſumpſit in re aliqua longè diverſa ab itinere, nec ordinata mediatè, vel immediatè ad iter peragendum, ſeu ad finem cujus intuitu iter ſuſceperat. Vide Alterium *diſp.* 10. *c.* 2. *& col.* 3 *dub.* 2. per totum, ubi hanc rem proxime proſequitur, Ugol. *c.* 9. *§.* 2 n. 1 Duard. *canone* 9. *q.* 1. *n.* 2. *&* 3.

Hinc patet, quid dicendum ſit de recedentibus.

5 Is non dicitur ad Sedem Apoſtolicam venire, qui Romam venit putans ibi Curiam adeſſe, cum alibi exiſtat ſuppoſitione.

5 Secundo dubium eſt, utrum ille dicatur veniens ad Sedem, ſeu Curiam Apoſtolicam qui Romam proficiſcitur, putans ibi Curiam eſſe, cujus intuitu Romam verſùs, iter arripit, cùm tamen Curia alibi ſit, ut ſuppono. Ugol. *cap.* 9. *§.* 1. *num.* 3 *verſ.* 7. *ad finem.* Duard. *canone* 9. *q.* 37. *n.* 4 affirmativè reſpondent, quia intentionem habet eundi ad Sedem Apoſtolicam, ut ad illam ſe conferat iter arripit, eſto erret.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, conſequenter arbitror inferentem huic injuriam non ligari cenſura hujus canonis. Ratio eſt, quia ad incurrendam cenſuram requiritur factum prohibitum ſub cenſura, factum autem prohibitum ſub cenſura eſt injuria contra accedentes ad Sedem Apoſtolicam; hic autem re ipſa non accedit ad Sedem Apoſtolicam, ſed ad urbem, in qua non eſt Curia Apoſtolica, ut ſuppono. Secus dic, ſi arripiat animo accedendi ad Sedem Apoſtolicam, ubicumque exiſtat; tunc enim animo, & re accedit ad Sedem Apoſtolicam.

Hinc patet quid dicendum ſit de eo, qui offendit aliquem, quem putabat Romam proficiſci, ſed re vera aliò progrediebatur.

6 Quinam dicantur recedentes.

6 Quæres tertio, quinam recedentes dicantur in hoc canone, utrùm ſcilicet illi omnes ſub excommunicatione comprehendantur, qui à Sede Apoſtolica diſcedunt; an illi tantum, qui causâ negotiorum ad Sedem Apoſtolicam acceſſerunt, deinde peractis negotiis ad ſuos revertuntur.

Reſpondendum videtur illos ſolùm intelligi, qui ad Sedem Apoſtolicam acceſſerant causâ negotiorum in Curia expediendorum. Ratio eſt, tum quia Summus Pontif. hoc canone intendit conſulere indemnitati eorum qui ad Sedem Apoſtolicam confugiunt, ne timore damni in via inferendi, ab acceſſu retrahantur poſſiſſent autem retrahi non ſolum, ſi periculum in acceſſu immineret, verum etiam in receſſu, ob id jure merito Summus Pont. voluit anathemati ſubjicere vexantes illos, qui negotiorum causâ ad Curiam Romanam ſe contulerant, & peractis negotiis ad ſuos redeunt lares, tum quia ſi Sum. Pont. voluiſſet diverſas perſonas indicare, uſus fuiſſet particula, *vel*, quæ poni ſolet inter diverſa, ex Gonzalez ad *regulam* 8 *Cancell. gloſſ* 48 *n.* 17 *& gloſſ* 52. *n.* 5. Ret. *in conſtitut. Cathalan. gloſſ* 4. *num.* 122. & aliis apud Aug. Barboſ. *de diſtinctionib. diſt.* 360. & apud Alter. *diſp.* 10. *c.* 2. *verſ.* 3. Cum vero Summ. Pontifex uſus ſit dictione, *&* quæ regulariter eſt conjunctiva, & copulativa, ut ex *l. ſi quis ita ſtipulatus ff. de verborum obligat. & l. Titia textores* 3. *nihil. ff de legat.* 1 & aliis juribus obſervat Tuſcus *tom.* 7. *concl.* 873. *n.* 1 Menoch. *conſ.* 117. & alii communiter, ſequitur Summum Pontificem nomine recedentium voluiſſe eos ſolum exprimere, qui ad Sedem Apoſtolicam venerant gratiâ ſeu recti negotiorum, tum quia verbum *recedo*, opponitur verbo *accedo*.

ſeu

ſeu *venio*: ergo illi dicuntur accedentes, qui jam acceſſerunt; alii verò qui non acceſſerant, non dicuntur, propriè loquendo accedere, ſed diſcedere proficiſci, vel abire. Ita Alterius *loc. cit.* & Duardus *q. 2. num. & ſeq.* Ugolinus §. 5.

7 Non ligatur hac cenſura occidens, vel mutilans, vagabundum à Sede Apoſtolica recedente.

7 Hinc ſequitur primo eum, non ligari excommunicatione hujus canonis, qui mutilat, vel occidit vagabundum à Sede Apoſtolica recedentem: nam ſtatim ac Roma egreſſus eſt animo redeundi, amittit privilegium hujus canonis: nam domicilium habere cenſetur ubi reperitur, cum nullibi certum habeat domicilium, ſed ipſi totus orbis inſerviat loco domicilii Ita Duard. *q. 73. n. 14.* Ugolin. *c. 9* § 2. & alii communiter.

8 Occidens vel mutilans eum, qui in Curia morabatur, non afficitur excommunicatione.

8 Secundo ſequitur eum non affici hac cenſura, qui mutilat, occidit, vel ſpoliat aliquem diſcedentem à Sede Apoſtolica, ad quem non venerat ad negotia tractanda, ſed in Curia morabatur. Ita Doctores cit.

Neque obſtat ipſos Curiales poſitos eſſe ſub protectione Sum. Pontificis, conſequenter hanc cenſuram extendendam eſſe ad illos, qui eos in receſſu à Curia vexant Reſpondeo enim negando hanc extenſionem; tum quia Bulla loquitur de accedentibus ad Sedem Apoſtolicam pro negotiis, non verò de commorantibus in Curia; tum quia Gregorius XIII. in ſua Bulla, expreſſit etiam commorantes in Curia, reliqui verò Pontifices non expreſſerunt, conſequenter non gaudent protectione hujus canonis, mutatio enim verborum legis aliquid operari debet. Ita Alterius *loco cit. verſ. ſecundò*, & Duardus *loc. cit. n. 11.*

Tertiò ſequitur, illum cenſura hujus canonis affici qui recedentem à Curia, ad quam venerat causâ negotiorum, vexat, occidendo, mutilando, &c. nam hic ſub verbis canonis comprehenditur, in canone enim dicitur *venientes, & recedentes*: quæ dictio conjungit diverſa, efficitque, ut utrumque copulatum æque principaliter vetitum ſit, *l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. oblig.* Menoch. *conſil. 65. n. 35* Bartolus in *l. Titia textores.* §. 1. *de leg. 1.* & alii apud Barboſam *de dictionibus dict. 93. n. 4.* & apud Alterium *loc. cit. verſic. ſecundò ſequitur, ad finem.*

9 An occidens, vel mutilans recedentes à Sede Apoſtolica in hanc cenſuram incurreret ſi in Bulla de recedentibus mentio fieret.

9 Objicies contra dicta in tertio quæſito, verba non ſuperfluè ponuntur, ſed aliquid operari debent, *c. ſolitæ, de majoritate, & obedientia*; ſed privilegium eundi ad aliquem locum, cenſetur etiam conceſſum ad redeundum, quamvis nihil aliud exprimatur, nam ire, & redire æquiparantur in jure, *c. magna, de voto, c. finali, de treugu. & pace, & c. quia diverſitatem de conceſſ. præb.* Felinus *in finali, de treugu, & pace*; cum ergo accedentes ad Sedem Apoſtol. gaudeant privilegio, ne offendantur in receſſu, quamvis nulla de receſſu mentio fieret in Bulla, ſequitur, per verbum, *recedentes* non ſolum intelligi eos, qui ad Romanam Curiam causâ negotiorum acceſſerant, ſed etiam eos qui morabantur in Curia ad quam non venerant causâ negotiorum in Curia tractandorum.

Reſp. verbum *recedentes* non ſuperfluè poni, etiamſi ſolum illud interpretemur, juxta ſenſum à nobis traditum, ponitur enim ſaltem ad clariorem intelligentiam, & ad dubia, quæ in materia cenſurarum ſuboriri poſſent, controverſia enim eſt inter DD. utrum vexans recedentem ligetur excommunicatione lata contra vexantes accedentem ad aliquem locum, ſi in cenſura non exprimatur vexans recedentes, quamvis enim Rebuff. *in explicatione hujus canonis, art 5. in verb. recedentes.* Ugolin. hic §. 1 *n. 1.* Duard *can. 10. q. 14* affirment incurrere, ob rationem in objectione allatam nihilominus oppoſita ſententia non caret probabilitate, quia in materia cenſurarum non valet extenſio de caſu ad caſum, vel à majori ad minus, vel à minori ad majus, ſed verbis diſpoſitionis ſtandum eſt.

10 Quinam dicantur interficere.

10 Quæres quartò, quiſnam dicatur interficere.

Reſpondeo illum dici, qui mortem alteri infert gladio, baculo, ſaxis, veneno, aut alia ratione.

11 An ligetur hac cenſura, qui non habet voluntatem interficiendi, ſed ſolum leviter percutiendi, ſi re ipſa homicidium ſequatur.

11 Sed modò dubium eſt primò, utrùm interficiens accedentem ad Sedem Apoſtolicam, cujus interficiendi voluntatem non habebat, ſed ſolum leviter percutiendi, incurrat excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia homicidium huic imputatur, cum exercuerit actionem periculoſam, ex qua mors reipſa ſecuta eſt, ut ſuppono, tum quia hic eſt irregularis ob homicidium; ergo etiam eſt excommunicatus. Ita Doctores quos retuli *de cenſuris. diſp. 7. q. 4 punct 8 & 9.* quidquid in oppoſitum ſentiat Duardus *lib. 1. can. 9. q. 9.* & Alter. *diſp. 10. c. 4. col. 3. verſic. rurſus.*

Secus dicendum eſt de illo, qui accedentem ad Curiam ex ſolum percuſſione percuſſit, quæ nullo modo apta erat ad mortem inferendam, ſed caſu accidit, ut percuſſus fugiendo lapſus ſit in parietem, & fracto capite interierit, modò hoc à percutiente præviſum non fuerit, ut docui *de contr. diſp. 1. q. ult ſect 2. punct. 2. n. 1.*

12 An ligetur hac cenſura leviter percutiens ſi percuſſus ex propria culpa, vel incuria Medicorum periit.

12 Utrum verò, qui leviter percuſſit, ſed percuſſus ex propria culpa, vel ex incuria, & negligentia Medicorum mortuus eſt dicatur interficere, & conſequenter ligetur cenſura hujus canonis, conſtat ex dictis *de contractib. loc. cit. n. 4. & de cenſuris, diſp. 5. q 4. punct. 7. n. 16.* quæ per lectorem videri poſſunt.

Item ex dictis *de cenſur loc cit punct. 8. n. 27.* conſtat, utrùm omnes cooperatores homicidii ſint rei homicidii, & conſequenter cenſuræ hujus canonis, ſive omnes de communi conſenſu lethaliter percuſſerint, ſive aliqui leviter, & nonnulli graviter, etiam abſque conſenſu. Videantur, quæ, *ibi* tradidi, & præcipuè DD. *ibid.* à me relati; etiam poteſt Duardus *canone 9. q. 12. & 13.* & Alter. *diſp. 10 c. 4. col. verſ. rurſus & dub. 3.*

13 An ligetur interficiens, unum dumtaxat hominem ad Romanam Curiam accedentem.

13 Secundò dubium eſt, utrum interficiens unum tantum hominem ad Romanam Curiam accedentem violet hunc canonem & ſubjiciatur cenſuræ in eo expreſſæ. Ratio dubitandi eſt, quia noſter canon loquitur in plurali, *qui ad Sedem Apoſtolicam accedentes & ab ea recedentes*, in pœnalibus autem, & odioſis non eſt facienda extenſio.

Nihilominus ſuſtinendum eſt, occidentem unum hominem, reum eſſe violationis noſtri canonis, conſequenter ſubjici excommunicationi in eo expreſſæ. Ratio eſt tum quia ſequeretur etiam imponentem unam tantummodo gabellam ſine legitima Superioris facultate non ligari cenſura Bullæ, in qua in numero plurali excommunicantur imponentes novas gabellas; tum quia conſtitutio lata contra blaſphemantes Sanctos afficit eum qui unum tantummodo S. blaſphemat, licet nonnulli DD. apud Duardum oppoſitum ſenſerint, & excommunicatio contra injicientem manus violentas in clericum, ligat eum, qui una tantum manu vim infert, & ſic de cæteris; tum quia hic eſt uſus, & praxis; uſus autem, ſeu praxis, & conſuetudo eſt legitima legis interpres. Ita Duard. *q 11.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo Sum. Pont. in numero plurali exprimere perſonas, quæ vexantur, non quia opus ſit ad incurrendam cenſuram plures numero perſonas vexari, ſed quia in numero plurali expreſſerat eos, qui vexant accedentes ad Sedem Apoſt. Sicut ergo ad incurrendam hanc cenſuram non eſt opus, ut multi ſimul occidant, aut mutilent, ita neque requiritur, ut multi occidantur, vel mutilentur, &c. quamobrem ſingula ſingulis accommodanda ſunt, ita ut hæc cenſura incurratur non ſolum, dum plures interficiunt plures, verum etiam, dum ſinguli ſingulos; ut bene Duard. *loc. cit. reſponſione ad primum argumentum.*

14 Quid ſignificet verbum mutilare.

14 Quæres tertiò, quid ſignificet verbum *mutilare*.

Reſpondeo ſignificare abſciſſionem, ſeu obtruncationem, & ſeparationem alicujus membri à corpore. Ratio eſt, tum quia ſic colligitur ex *c. penultimo de corpore vitiatis*, ubi manu altera privatus dicitur mutilatus; tum quia mutilatio comparatur homicidio. *Clement. ſi furioſus, de homicidio*, nec ſcilicet de causa, quia eſt partialis, ſeu particularis occiſio; ſcilicet membri, non enim quælibet abſciſſio dici debet partialis occiſio, in rigore loquendo. Ita Alter. *diſp. 10. c. 3. col. 1. verbo mutilare* Ugolin. hic *in verbo mutilat.* Duard. hic *q. 14.* Suarez *diſp. 44. ſect.* à Avila, Molina; & alii quos retuli *de cenſuris diſp. 7. q. 4 punct. 8. n* ; omiſſis quam pluribus aliis apud prætatos Doctores, contra Panormit. in *c. cùm illorum, de ſentent. excom.* Sylveſt. *verbo homicidium 3. quæſito, 3.* & alios arbitrantes mutilare, non eſſe membrum abſcindere, ſed impedire officium membri: ut ſi quis ita membrum alterius debilitet ut eo uti non poſſit.

15 Quodnam dicatur membrum.

15 Sed modo dubium eſt, quodnam dicatur membrum, cujus mutilatione incurritur cenſura hujus canonis.

Reſpondeo juxta dicta *de cenſuris loc. cit. n. 3.* membrum appellari eam corporis partem, quæ proprium habet officium, diſtinctum ab aliis partibus, ut eſt oculus, manus, pes, auris, virile membrum; non vero digitus, ungues, dentes, barba, capilli, ſeſſes, nates, pars aliqua carnis aut copia ſanguinis, auricula, id eſt, cartilago illa externa, qua defenditur auris, & facies ornatur. Ita Suarez, & Duard. *locis cit.* Navarr. Covar. Avila, & alii quamplures, quos retuli *de cenſuris loc. cit* contra Alterium *c. 4. dub 5* Cajetanum, & alios, quibus adde Ugolinum hic *de cenſuris Summo Pontifici reſervatis cap. 9. verb. mutilant n. 3. pag. 251.*

16 Abſcindens aliquam carnis partem, aut verberans, &c. non afficitur hac cenſura.

16 Hinc ſequitur primo illum non ſubjici huic excommunicationi, qui partem aliquam carnis abſcindit, capillos, vel barbam, aut dentes evellit, aut digitum, vel aliquam alicujus membri partem abſcindit, aut verberat. Ratio eſt, quia non dicitur mutilare juxta propriam verbi ſignificationem. Item dic de illo, qui accedenti ad Sedem Apoſt. membrum debilitat ſine abſciſſione, etiamſi membrum ad ſuam operationem inutile efficiatur; hic enim non dicitur mutilare licet is, qui hoc pacto debilitatus eſt ſanus dici non poſſit, ut dicitur *in l. idem Officium, ff. ædilit. edict.* cujus legis auctoritate nituntur Panormit. & alii univerſim ad probandum, mutilare, non eſſe membrum abſcindere, ſed ita percutere, ut membrum ad ſuum officium maneat impeditum, verum ex dicta l. colligitur ſolum non eſſe ſanum. Ita DD. cit. Idem militat in eo, qui partem manus alteri abſcindit, quia conſanata abſciſſio non eſt inhabilis effectus ad operationes. Idem valet in eo, qui claudum efficit, nullo membro abſciſſo, aut qui lumen oculorum adimit non eruto oculo. Idem contra Alter. *c. 4. dub. 5.* Duard. *q. 15. n. 22.* & alios, ſentiendum arbitror de eo, qui partem aliquam membri præcidit, qua præciſa membrum ad ſuam operationem inutile effectum eſt, hic enim, propriè loquendo, non dicitur, mutilare, niſi forte pars, quæ remanet, exigua ſit & modica reſpectu abſciſſæ; hæc enim communiter loquendo dicitur mutilatio, ita communiter Doctores, teſte Alter. *cap. 3. verſ. mutilant.*

17 Abſcindens membrum jam debilitatum excommunicationem incurrit.

17 Secundo ſequitur illum affici excommunicatione, qui proficiſcenti ad Sedem Apoſt. abſcindit manum, vel aliud membrum jam aridum, & inutile ad ſuas operationes: nam hic dicitur hominem mutilare: cum membrum, licet aridum, ſit membrum hominis, & pertineat ad integritatem, & decorem corporis. Ita Alter. *loc. cit.* Duard. *q. 18* & alii, quos retuli *de cenſuris loc. cit. punct. 8.* contra Suarez *tom. 5. diſp. 44 ſect. n. 11.* cujus opinio probabilis eſt. Secus

ſi præſcindat cadaver alicujus hominis, qui ad ſedem Apoſtolicam accedebat, & in via objicit. Ratio eſt, quia Summus Pontifex excommunicat mutilantes homines ad Sedem Apoſtolicam accedentes, hic autem non dicitur mutilare hominem, ſeu præſcindere membrum humanum, ſed cadaveris. Ita Suarez *loc. cit.* Duard. *q.* 19. & alii quos retuli *de cenſuris*, *loc. cit.* contra Majorum *lib.* 5 *de regular. c.* 50. *n.* 8.

18 Quid ſignificet verbum ſpoliare.

18 Quæres, quartò, quid ſignificet verbum *ſpoliare.*

Reſpondeo, idem eſſe invitum exuere bonis fortunæ ut veſtibus, pecuniis, armis, equis, *l. bona fides, verſ. latro ſpolia, quæ mihi abſtulit ff. depoſit. & l.* 1. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* Et quamvis verbum *ſpoliare*, aliquando ſignificet exuere bonis, non ſolum mobilibus, verum etiam immobilibus, *c. tranſmiſſa, c. ſæpe, de reſtit. ſpoliat.* hoc tamen in loco ſignificat injuſtè exuere bonis mobilibus: nam Summus Pontifex hunc canonem edidit, ne accedentes ad Romanam Curiam ſpolientur bonis, quæ ſecum deferunt. Verum tamen eſt aliquem bonis ſpoliari non ſolum ſi pluribus, verum etiamſi unica re exuatur, ſicut bona dicuntur rapta, etiamſi res una tantum rapta fuerit, *l. Prætor §. bona rapta, ff. de vi bona*, Ita Alter. *diſp.* 10. *c.* 2. *col.* 3. & 4. *verſ. ſpoliat.* Ugol. hic *c.* 9. *verſ. ſpoliat. n.* 3. Duard. *can.* 6 *q.* 20.

Ex dictis ſequitur rapientem veſtem, pecuniam, equum, vel alia, quæ accedentes ad Sedem Apoſtolicam ſecum deferunt, ligari cenſura hujus canonis (niſi materiæ parvitas, vel ignorantia excuſet juxta regulas generales,) nam hæc omnia nomine bonorum mobilium continentur. Idem ſentiendum arbitror de ſcripturis, quia bona mobilia appellari debent, cum ſub dominio hominum exiſtant, & ad uſum hominum inſerviant: & ſicut jura, & actiones vocantur bona, *l. bonorum ff. de verborum ſignificat.* ita etiam vocari debent ſcripturæ quibus bona acquiruntur, defenduntur, & conſervantur. Ita Duard. *q.* 22. & alii.

19 Clam ſurripiens, aut dolo, curans ſibi pecuniam tradi ab accedentibus ad Sedem Apoſtolicam non afficitur hac cenſura.

19 Sed modò dubium eſt primo, utrum clam ſurripiens, aut dolo curans ſibi pecuniam tradi ab iis, qui cauſa negotiorum ad Sedem Apoſtolicam accedunt, dicatur ſpoliare, & conſequenter in cenſuram hujus canonis incidere.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia ſpoliare non eſt furari, ſed potius rapinam, & deprædationem committere, quæ quoddam violentiæ genus importat, ut patet ex dictis *de reſtit.* & ex *c. excommunicationi, de raptor.* Ita ſentire videtur Alterius *verſic. ſpoliat. citato, ſub finem.* Duard. *q.* 21, quamvis idem Alterius *loco ſtatim citando* oppoſitum clare ſentiat.

20 Fures ſeu latrones, qui viatores ad Sedem Apoſtolicam accedentes ſpoliant, iſtam excommunicationem incurrunt.

20 Hinc ſequitur contra Ugol. *loc. cit. n.* 4. & Alter. *diſp.* 11. *c.* 1. *col.* 5. *verſic. deprædantes*, illum non affici cenſura hujus canonis qui furtim crumenam ſubtrahit, quia non dicitur ſpoliare; latrones verò, vel fures, qui viatores ad Sedem Apoſtolicam proficiſcentes aggrediuntur, illiſque bona mobilia eximunt, in hoc canone comprehenduntur, ſaltem ſi hoc faciant iis accedentes, ut accedentes ſunt, ut infra dicetur. Ratio eſt, quia dicuntur ſpoliare, & hoc verum eſt ſive ſubtrahant veſtes, ſive pecunias, ſive equos, vel alia, quæ accedentes ad Sedem ſecum afferunt niſi parvitas materiæ excuſet, ut ſupradictum eſt. Idem ſentiendum arbitror non ſolum ſi bona, quibus ſpoliantur, jure dominii poſſideant, verum etiam titulo depoſiti, vel cuſtodiæ, vel commodati, adhuc enim dicuntur ſpoliari. Et hoc verum videtur etiamſi ſpolientur ab iis, qui ea bona ad talem uſum accommodarunt, ut patet ex dictis *de reſtitut.* Idemque ſuſtinet Ugol. hic *in verbo ſpolia*, *n.* 6. *p.* 256. Duar. *can.* 9 *q.* 73. *num.* 3. & Alterius *diſp.* 10. *p.* 1. *dub.* 6.

21 An rapiens uxorem, filios, vel ſervos quos accedens ad Sedem Apoſtolicam ſecum ducebat, excommunicatione ligatur.

21 Secundo dubium eſt, utrùm rapiens uxorem, filios, vel ſervos quos accedentes ad Curiam ſecum ducunt, ligetur cenſura hujus canonis, tanquam ſpoliator, vel tanquam tranſgreſſor iſtius canonis.

Quatuor ſententiæ in hac difficultate aſſignari poſſe videntur.

Prima ſententia eſt negativa. Ratio eſt primò, quia hæc cenſura lata videtur contra eos, qui ſubtrahunt bona fortunæ, homo autem non videtur inter bona fortunæ computandus ob ipſius dignitatem, & excellentiam, alioquin in teſtamento quo quis alteri omnia bona ſua relinquit, comprehenderentur uxor, filii, &c. quod falſum eſt.

Secundò, quia Sum. Pont. videtur hic ſolum voluiſſe prohibere ne furtum, vel rapina, homicidium, mutilatio, vel detentio contra accedentes ad Sedem Apoſt. committatur, ſubtractio autem uxoris filii, vel ſervi non eſt furtum, vel rapina, &c. ſed peculiari nomine appellatur in jure plagium, quod præcipuis pœnis in jure punitur, ut bene oſtendit Mol. Theologus *tr. de juſt. diſp.* 674. *n.* 7.

Tertiò, quia is dicitur ſpoliari, cui eripiuntur ea, quæ ſub ipſius dominio ſunt, ſed homo non eſt ſub dominio alterius.

Quartò, quia in materia odioſa facienda eſt ſtricta verborum interpretatio; verbum autem ſpoliandi, juxta ſtrictam interpretationem, videtur ſolum extendi ad ea, quæ aliquâ ratione perſonam illius qui ſpoliatur, tegunt, vel attingunt, vel ab ipſo, vel ab aliis de ipſius mandato deferuntur, dum ſimul iter peragunt, ut eſt pecunia, & ſimilia.

Secunda ſententia eſt Ugol. hic in verbo *ſpoliant* n. 5. Duar. hic *q.* 23 & aliorum affirmantiũ, eum, qui aufert uxorem, filios, vel ſervos quos accedens ad Sedem Apoſt. ſecum ducebat, ligari cenſura hujus Bullæ. Ratio eſt, tum quia is ligatur hac cenſura, qui accedenti ad Sedem violenter ſubtrahit ipſius bona, ſed uxor, & filii dicuntur eſſe in bonis præcipuis, mariti, & patris, bona enim alicujus non ſolum dicuntur ea, quæ ſub ipſius dominio ſtrictè accepto ſunt; ſed etiam illa ad quæ habet actionem, petitionem, perſecutionem, *l. bonorum*, 1. *ff. de verb. ſignific.* maritus autem actionem habet in uxorem; eſt enim caput uxoris, & uxor ſub mariti poteſtate exiſtit, quoad gubernationem, & obſequia domeſtica Gen. 3. *ſub viri poteſtate eris*, & vocatur quaſi familia viri *c. hæc imago*, & *c. mulierem.* 33. *q.* 5. Panormit. *in c. non eſt. n.* 9. *de ſponſal.* Covar. 4. *decret.* 2 *part. cap.* 6. Sanch. *l.* 9. *de matr. diſp.* 4. *n.* 9 & 10. tum quia ſubtrahens filiam reſiſtentibus parentibus, aut illis, ſub quorum cura eſt, committit raptum, ut docui *de matr. q.* 4 *punct.* 18. *n.* 1. raptus autem eſt ſpolium: ſpolium enim eſt genus, ſub quo raptus, tanquam ſpecies ſub genere continetur.

Tum quia ſubtrahentes equum commodatum quo utitur is, qui ad Sedem Apoſt. accedit, incidit in hanc cenſuram, ergo etiam incidit abducens filium, vel uxorem quorum opera utitur maritus, & pater.

Tum quia Sum. Pont. conſulere voluit accedentibus ad Sedem Apoſt. ne timore damni in via recipiendi retraherentur; non ſufficienter autem conſuluiſſet adjecta pœna illis, qui facultates eripiunt, non autem abducenti uxorem, vel filios quorum jactura longe gravior eſt, & major: plagium enim dictum eſt à plaga, & dolore, quo afficiuntur illi, qui rapiuntur aut parentes, aut domini talium filiorum, vel mancipiorum, ut benè obſervat Mol. *loc. cit. n.* 7.

Tertia ſententia eſt Alterii *diſp.* 10 *c.* 2. *col.* 4. *verſ. quoad famulos*, Duard. *q.* 37. *n.* 5. *verſ.* 14. cum diſtinctione loquentium hoc pacto: vel infertur injuria illis, ſine quibus domini, & principales ad Sedem Apoſt. commode venire non poſſunt; vel infertur illis, quorum opera domini, ſeu principales ad iter peragendum non indiget. Si infertur injuria illis ſine quibus principales ad Sedem Apoſt commodè venire non poſſunt, inferens injuriam occidendo, mutilando, vel ſpoliando, ligatur cenſura hujus canonis. Ratio eſt, quia privilegium domino conceſſum extenditur ad familiares, & domeſticos, quoties dominus ſine domeſticis, & familiaribus privilegio uti non poteſt, *c. licet, verſ. cum conceditur, de privil. lib.* 6. Si verò injuria infertur illis, quorum opera domini, ſeu principes non indigent ad iter peragendum, inferens injuriam non ligatur excommunicatione; quia privilegium ſecuritatis ab Eccleſia conceſſum ad ipſos, extendi non videtur, ut colligitur ex *c. licet. cit.* Verum quæ dicta ſunt in hac tertia ſententia, valent ad probandum ipſoſmet comitantes gaudere privilegio hujus canonis, non eſt autem, id quod hic diſputatur.

Hinc patet quid dicendum ſit de illis, qui comitantur euntem ad Sedem Apoſtolicam, ſed non ſunt familiares euntis.

22 Familiares quinam dicuntur.

22 Familiares vocantur perſonæ liberæ: quæ ſe ipſas mercede obſtringunt ad aliquod honeſtum ſervitium, & obſequium, ex Franco *in cap. finali n.* 14. *de verb. ſignific.* & ex aliis, quæ ſequitur Alter. *loco cit.* & *diſp.* 11. *c.* 4. *col.* 3. *dub.* 6.

Quarta ſententia, quam ego conſtituendam puto, affirmat, eum qui rapit familiares, vel alios, quos dominus, intuitu negotiorum in curia tractandorum, ſecum ducit, vel Romam mittit, affici hac excommunicatione, non tanquam ſpoliatorem domini, ſeu principalis, ut vult ſecunda ſententia, ſed potius tanquam exactores accedentis ad Sedem Apoſtolicam. Ratio eſt, tum quia omnes iſti dicuntur ad Sedem Apoſtolicam venire, cùm ad eundem finem veniant, ob quem dominus, ſeu principalis Romam ſe confert; licèt ex primario hoc obſequium domino præſtare intendat. Tum quia ſicut familiaris alicujus familiaris Papæ præſumitur familiaris Papæ, & inſerviens Legato Summi Pontificis, cenſetur Summo Pontifici inſervire, ex Rota Romana in cauſa Romana S. Petri 8. April. 1622. verſ. placebat etiam coram R. D. Pirovano; ita etiam inſerviens venienti ad Sedem Apoſtolicam cauſâ negotiorum, dicitur venire cauſâ negotiorum a domino tractandorum.

Idem ſentiendum arbitror non ſolùm de familiaribus pretio conductis, verum etiam de patre, filiis & uxore, modò cauſâ negotiorum ducantur, vel mittantur; militat enim in omnibus eadem ratio.

Dixi *cauſâ negotiorum* quia ſi dominus aliquem, e.g. filiam, vel filium Romam ducat, in monaſterio, vel collegio alendum, & inſtruendum, vel ut almæ Urbis ornamenta inſpiciat, rapiens hujuſmodi filium non videtur incidere in iſtam excommunicationem; quia non dicitur occidere, mutilare, capere, vel detinere accedentem ad Sedem Apoſt. cùm hic alio ſine Romam proficiſcatur, quàm cauſâ negotiorum, neque incurreret tanquam ſpoliator ſubtrahendo patrem filio; quia verbum *ſpoliare* juxta communem loquendi uſum, non accipitur in hoc ſenſu, ut patet ex rationibus in prima ſententia allatis. Hinc patet idem dicendum eſſe de extraneis, qui dominum, ſeu principalem comitantur cauſâ ſolùm urbanitatis, vel obſequii, aut pretio conducti, modo ab iſtis non ſubtrahantur res domini; tunc enim dominus ipſe diceretur ſpoliari, ſi res ipſius auferrentur in ipſo comitatu, ut infra dicetur de mulionibus.

Ad primam rationem primæ ſententiæ, quatenus nobis adverſatur, reſponderi poſſet primo juxta ſecundam ſententiam, uxorem, & filios inter præcipua bona connumerari, & licet non acquirantur illi, cui omnia bona defuncti relinquuntur, hoc accidit, quia morte teſtatoris ſolvuntur ab onere, & ſubjectione, qua erga ipſum antea tenebantur, & quia teſtator poteſt ſolum in alterum tranſmittere ea, quorum dominium, & liberam diſponendi facultatem habet; non habet autem abſolutum dominium uxoris, & filiorum.

Reſpondeo ſecundò, juxta meam ſententiam, præfatum delin-

quentem

quentem comprehendi hac cenſura, quoties vexat accedentes ad Sedem Apoſtolicam.

Ad ſecundam reſponderi poſſet primo, juxta ſecundam ſententiam, Summum Pontificem ſub cenſura generaliter prohibuiſſe ſpoliationem accedentium ad Sedem Apoſtolicam: ſpoliatio autem contingit non ſolum dum pecunia, aut veſtes, vel ſimilia per vim auferuntur, verum etiam, dum uxor, vel filius patri, vel marito repugnanti ſubtrahuntur: nam rapina, & plagium ſub ſpoliatione, tanquam ſpecies ſub genere continentur. An autem hoc crimen dicendum ſit rapina, vel plagium, conſtat ex propria cujuſque nominis ſignificatione, nam plagium propriè committitur, dum aliquis rapitur, ut in ſervitutem iniquè redigatur, aut vendatur. Vide Mol. *loc. cit.* & Azor. 3 *p* 4 *lib.* 4 *c.* 12.

Reſpondeo, ſecundò, delinquentem ligari hac cenſura, quatenus ſpoliat, vel detinet accedentes ad Sedem Apoſtolicam.

Ad tertiam & quartam patet reſponſio ex dictis: ſicut etiam ad rationes ſecundæ, & tertiæ ſententiæ, quatenus nobis aliqua ex parte opponuntur, facile reſpondetur ex dictis.

21 Quid ſignificet verbum capere

23 Quæres quintò, quid ſignificet verbum, *capere*.

Reſpondeo omiſſis variis hujus verbi ſignificationibus, quas refert gloſſa *in extravag. unica, verb. capere. de privileg.* inter Extravag. Joannis XXII. hoc loco idem ſignificare, ac perſonaliter detinere, ſeu manibus comprehendere venientes ad Sedem Apoſtolicam aut recedentes: ſicut etiam hoc eodem pacto accipitur *in c. cùm Epiſcopus. de offic. ord. lib. 6. cap. ad Apoſt. de re judicata, cap. ut fama, extra de ſentent. excomm.* & alibi pluribus in locis à gloſſa *loc. cit.* & ab Alterio *diſp.* 10. *c.* 3. *col.* 4. *verſ. capiunt.*

Hinc ſequitur eum, qui perſonaliter comprehendit accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel recedentes ſubjici pœnis hujus canonis. Ita communiter.

22 An capiens aliquem ex familia accedentis, vel recedentis à Sede Apoſtolica excommunicatus ſit.

24 Addo cum Alterio *loco cit.* Ugol. *in verba ſpoliant.* Duar. *q.* 73. *n.* 3. idem ſentiendum eſſe, ſi capiatur aliquis ex familia accedentium, vel recedentium à Sede Apoſtolica. Ratio eſt tum quia ſicut ſpolians aliquem ex familia accedentium comprehenditur ſub diſpoſitione hujus canonis, ut dictum eſt *dub.* 2. ita etiam capiens: tum quia privilegium domino conceſſum, cenſetur conceſſum familiæ, *cap. licèt. §. finali, de privil. lib* 6. tum quia familiares dicuntur venire ad Sedem Apoſtolicam causâ negotiorum; quamvis illa non ſint per ipſos immediatè tractanda, ſed a dominis quibus inſerviunt, & famulantur. Imò Duard. & Ugol. *locis cit.* arbitrantur cenſuram iſtam extendi ad eos, qui deprædantur muliones accedentium ad Curiam, modo ſciant res illas eſſe accedentium ad Curiam.

23 An deprædantes muliones accedentiū ad Curiam excommunicationem incurrant.

25 Sed hoc mihi non probatur, quia non dicuntur ſpoliare accedentes ad Sedem Apoſtolicam, cùm muliones Romam adeant ad ſarcinas transferendas, non ad negotia, ut ſuppono, hoc tamen limita, niſi muliones ſint in comitatu dominorum, tunc enim ipſi domini cenſentur ſpoliari, dum accedunt ad Sedem Apoſtolicam, ut *quæſt. ſequenti* oſtendam.

26 Qui perſonaliter aliquem comprehendit, ſeu illum poſtea liberum dimittit, excommunicationem hujus canonis incurrit. Secus ſi conatus eſt tantummodo capere, ſed non capit.

26 Sed modò dubium eſt, utrùm, qui aliquem perſonaliter comprehendit, ſed illum poſtea liberum dimittit, dicatur capere, & conſequenter ligetur excommunicatione hujus canonis.

Reſpondeo affirmativè, niſi juſtè id egerit, aut niſi parvitas materiæ, judicio prudentis excuſet. Ratio eſt, quia actus perſonalis comprehenſione fuit conſummatus. Ita Alter. *loco cit.* & alii, quos in ſimili retuli *q.* 24. *n.* 1. & contra Duard. *q* 8 *punct* 4. *n.* 2. & 3. aliter ſentientem de eo qui capit, & retinendi animum non habet.

Secus dicendum eſt de illo, qui conatus eſt capere, ſed actualiter non cepit. Ratio eſt; tum quia *capere* eſt perſonaliter, & actualiter apprehendere; tum quia verba legis intelligenda ſunt cum effectu *l. ſi per alium. §. decore ff. ne quis eum, qui in jus vocat. eſt cap. hac autem verba, de pœnit. diſt.* 1. Ita Alter. *loco cit.* & alii quos retuli *in regulis generalibus de cenſuris.*

27 Dixi in reſponſione, *niſi juſtè egerit*, nam juſtè capiens non ligatur cenſura, cùm hæc mortale peccatum ſupponat, ut ſuo loco probatum eſt.

27 Juſtè capiens accedentem ad Sedem Apoſtolicam non punitur pœna excommunicationis.

Hinc ſequitur primò illum, non incidere in hanc cenſuram, qui accedentem ad Sedem Apoſtolicam perſonaliter capit ob delictum in ſua ditione patratum. Ratio eſt, quia non capit injuſtè, ſed juſtè, tamquam delinquentem, cui Summus Pontifex favere non intendit. Ita Vivald hic *n.* 82. in veteri impreſſione, & in nova *n.* 6. Reginald *lib.* 9. *c.* 16. *n.* 310. Alterius *loco cit. verſ. quæret.* Ugol. *c.* 9. *§.* 1. *n.* 4. Duard. *q* 37. *n.* 8. & alii, qui hoc idem jure merito ſentiendum putant de Abbate, qui capit Monachum fugitivum, & Apoſtatum aſſerentem ſe velle Sedem Apoſtolicam adire, aut de Vicario generali Epiſcopi capiente, vel retinente religioſum aliquem confugientem ad Sedem Apoſtolicam ſine licentia ſui ſuperioris, juxta Bullam Sixti V. *de regul.* apud Vivald. *loc. cit.* n. 8. in novis. Idem valet de eo, qui ſuum debitorem de fuga ſuſpectum ad Sedem Apoſtolicam venientem, capit privata auctoritate, dum commodè judicem adire non poteſt, ut de ipſius licentia capiat; videtur enim uti jure ſuo, cui non præſumitur Eccleſia velle damnum inferre; ſicut etiam ex communi Doctorum ſententia clericus de fuga ſuſpectus capi poteſt ſine excommunicatione, ut quàmprimùm Epiſcopo conſignetur, teſte Alterio *c.* 4 *dub* 7. ubi refert Jaſonem, Innocentium, Panormitanum, & alios, ubi etiam cum Baldo *in l. pignoris, C. de pignoribus*, Felino, Jaſone, & aliis docet debitorem vocari fugitivum, non ſolùm quando actu fugit, verùm etiam dum præparat ſe ad fugam.

28 Imò etiam quando probabiliter dubitatur de fuga ex ſolis conjecturis, licèt aliter non probetur; ſed de hac re alibi.

28 Quandonam debitor dicatur fugitivus.

29 Secundo ſequitur, eum non affici hac excommunicatione, qui de mandato ſuperioris ſeu judicis capit venientem ad Sedem Apoſtolicam, ut patet, tum ex rationibus allatis; tum quia non peccat mortaliter, ut ſupponitur argumento textus in *cap. ſi clericos de ſentent. excommunic. lib. 6 &c. ut fama eodem titulo.* Ita Alter. *loc. cit.* Ugol. *n.* 3. *in verbo, detinent pag* 259. Vivald. & alii.

29 Capiens aliquem de mandato ſuperioris non incurrit excommunicationem.

30 Tertiò, eum non contrahere excommunicationem, qui accedentem ad Sedem Apoſtolicam violenter capit, aut domo includit, ne ab hoſtibus capiatur, tum quia non injuſtè capit vel detinet; tum quia utiliter gerit negotium illius, in cujus commodum Summus Pontifex hunc canonem edidit; ita S. Antoninus, quem in ſimili citat, & ſequitur Alterius *loc. cit.*

30 Capiens aliquem, vel domo includens, ne ab hoſtibus capiatur, excommunicationi non ſubjicitur.

31 Dixi; *aut niſi parvitas materiæ excuſet*: parvitas enim materiæ à mortali excuſat, & conſequenter à cenſura, ideò qui aliquem capit, ſtatim illum dimiſſurus, probabile eſt non aſtringi vinculo hujus cenſuræ; quia moraliter loquendo, non videtur capere *l. non videtur* 52 *de regul. jur.* Ita Duard. *loc. cit.* Verum quid mihi in hoc caſu ſentiendum ſit, conſtat ex dictis *q.* 8 *punct.* 4 *n.* 3.

31 Parvitas materiæ excuſat, & quandonam contingat.

32 Quid ſignificet verbum detinere.

32 Quæres ſextò quid ſignificet verbum *detinere*.

Reſpondet Duard. *q.* 52. Idem eſſe, ac manu, vel ligamine tenere, ſeu cuſtodiæ, vel carceri tradere. Ego verò cenſeo idem eſſe, ac captum detinere, ſeu morari, & impedire; cum enim fieri poſſit, ut accedens ad Curiam impediatur ab itinere, vel quia ab aliquo capitur, vel quia captus detinetur; Summ. Pontifex voluit utramque actionem capiendi, & detinendi ſub cenſura prohibere. Ita Alterius *loc. cit verb. detinere.*

33 Qui præcepto impedit, ne domo quis, vel alio loco exeat, & conſequenter, ne ad Sedem Apoſtolicam accedat excommunicationem non incurrit.

33 Sed modò dubium eſt, utrùm qui præcepto impedit ne domo, vel alio loco exeat conſequenter, ne ad Sedem Apoſtolicam accedat, ligetur excommunicatione.

Reſpondeo negativè cum Duardo *loc. cit. n.* 3 & 4. contra Alterium *loc. cit.* & *c.* 4. *dub* 8. & Ugolinum hic *in verb. detinens. n* 1 *pag.* 256. & eundem Duardum *q.* 31. *n.* 2. exiſtimantes eum incidere in hanc excommunicationem, qui quacumque ratione dolo malo moratur venientes ad Sedem Apoſtolicam. Sed ratio mea eſt, quia *detinere*, videtur importare actionem phyſicam violentam contra perſonam captam, & cum verſemur in materia pœnali, extenſionem cavere debemus; impedire autem præcepto non eſt detinere, ſed potiùs arreſtare: arreſtatio enim contingit ſine manuum injectione, captio fit cum manuum injectione, detentio verò manuum injectionem ſupponere videtur, ex Abbate *in Clemens. multorum, de hæreticis, in verbo capere,* Duard. & aliis.

Hinc patet, quid dicendum ſit de eo, qui non violenta actione, ſed tantummodò verbis minatoriis in cauſa eſt, ut aliquis ad Sedem Apoſtolicam non accedat, probabiliter enim ſuſtineri poſſe videtur, non incidere in hanc excommunicationem, licet graviter peccet. Contrarium docet Alterius *diſp.* 10 *c.* 4. *dub.* 8. quem ſequi videtur Duard. 31 *n.* 2. & 3. & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

34 Uſurpantes ſibi juriſdictionem contra morantes in Curia Rom. eos occidendo, excommunicationem non incurrunt, modò id auctoritativè faciant.

34 Materia hujus cenſuræ non ſolùm eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica læditur occidendo, mutilando, ſpoliando, capiendo, vel detinendo accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel ab ea recedentes; verum etiam eſt ſacrilegium, quo eadem Sedes offenditur, prædictas actiones exercendo auctoritativè, uſurpata temere juriſdictione contra prædictas perſonas, in Curia Sedis Apoſtolicæ morantes, causâ negotiorum in ea expediendorum. Hæc propoſitio ſatis apertè conſtat textu, ibi, *Nec non illos omnes, qui juriſdictionem ordinariam, vel delegatam*, &c.

Dixi, *auctoritativè*, quia ſi quis morantes in Curia ſpoliet, vel alia ex præfatis actionibus tanquam privata perſona vexet, non afficitur cenſura hujus canonis; quia Summus Pontifex loquitur de iis, qui hæc faciunt auctoritativè, vendicantes ſibi juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, quam non habent. Ita Cajet. *ver. excom. cap.* 15. Suarez *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 4 Ugol hic *verſu, necnon illos num.* 2 Suarez *diſp.* 21. *ſect* 2. *num.* 66. Toler. *lib.* 1. *cap.* 26. *n* 4. *verſ. aliud dubium* Duard. *canon.* 9. *q.* 33. *num.* 6. Alterius *lib.* 3. *diſput.* 10. *cap.* 5. *col.* 2. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 7. *quæſito* 5.

Hinc ſequitur eum, qui commorantes in Curia inborta rixa interficit, aut furando ſpoliat, non affici hac cenſura, quia id non facit auctoritativè.

35 Facientes prælatas actiones contra accedentes ad Romanam Curiam privata auctoritate excommunicationem incurrunt.

35 Ex quo patet differentia inter eum, qui prædictas actiones facit contra accedentes ad Curiam, vel recedentes, & inter eum, qui eas facit contra commorantes; nam qui eas facit contra commorantes non incurrit excommunicationem, niſi eas faciat auctoritativè, qui verò eas facit contra accedentes, incurrit, ſive eas faciat auctoritate privata, ſive publica. Ita DD. citati.

36 Facientes verò eaſdem privata auctoritate contra commorantes in Curia non incurrunt.

Dixi, *uſurpata, juriſdictione*, quia in textu dicitur, *juriſdictionem ſibi temerè vendicantes*, ideo ſi quis juriſdictionem alibi quidem habeat ſed non in Curia Romana, obſtringitur vinculo iſtius excommunicationis ſpoliando, capiendo vel detinendo commorantes in Romana Curia. Ratio eſt, quia hæc facit uſurpata juriſdictione.

36 Hinc ſequitur Epiſcopum, vel alium Prælatum, qui aliquam ex præfatis actionibus præſtat contra aliquem ex ſibi ſubditis in Curia commorantem, contrahere excommunicationem, tum quia uſurpat ſibi juriſdictionem, quam in ſubditum, quamdiu in Curia moratur, non habet; cum ille ſub protectione Summi Pontificis

unitas

exiſtat, & privilegio venientium ad Sedem Apoſtolicam gaudeat, *cap. quia diverſitatem, de conceſſ. præbend. & cap. ſtatutum, §. quærendo, de reſcript. lib. 6.* tum quia Summus Pontifex excipit ſolum eos, qui poteſtatem in prædictos exercent, habentes juriſdictionem ab ipſo Papa, vel ipſius judicibus. Epiſcopus autem non habet tunc juriſdictionem à Papa, vel ab ejus officialibus, ut benè obſervat Altetius *loc. cit. verſ. quæres quis.*

37 Epiſcopus, vel alius Prælatus, qui præfatas actiones præſtat contra aliquem ex ſibi ſubditis in Curia commorantem, excommunicationem contrahit.

37 Ex quo licèt inferre à contrario, officiales Papæ non ligari hac cenſura, ſi actiones aliquas prohibitas præſtent contra morantes in Curia, quia licèt iniquè agant, & juriſdictionis ſuæ terminos excedant, nihilominus juriſdictionem habent in Curia. Ita Altetius *loco citato,* Duard. *q. 33. ad finem.*

38 Dixi in propoſitione *temerè*, quia ſi quis bona fide, vel etiam cum ignorantia vincibili, craſſa, vel affectata putans ſe juriſdictionem habere, aliquam ex prædictis actionibus præſtet contra morantes in Curia, non incidit in pœnam hujus canonis, quia non temerè ſibi vendicat juriſdictionem, particula enim *temerè*, includit ſcientiam, audaciam, fraudulentiam, ac dolum, *cap. per venerabilem, qui fil. ſint. legit.* Ita Duard *q. 33. n. 3.* Vivald. *hic.* Altetius *c. 5. col. 3. verſ. illam ſibi, & col. 5 verſ. audeat.* Ugol. *loco cit.* Sanch. & alii, quos ſuo loco retuli *de cenſuris in genere*, & alibi contra Suarez, Filliucium, & alios.

38 Officiales Papæ non ligantur excommunicatione præfatas actiones præſtando contra morantes in Curia.

Dixi, *contra prædictas perſonas in Curia morantes*; id eſt, exiſtentes in Curia ad peragenda negotia apud Sedem Apoſtolicam; nam Summus Pontifex de illis loquitur, qui ad Sedem Apoſtolicam veniunt negotiorum cauſâ, ibique poſtea morantur intuitu negotiorum.

39 An incurrendam iſtam excommunicationem requiratur ſcientia, & non ſufficit ignorantia.

39 Quamobrem nomine commorantium in Curia, hoc in loco, non intelliguntur illi, qui in Curia degunt, ut Summo Pontifici, Cardinalibus, Prælatis, vel aliis Curiæ officialibus inſerviant, vel aliud agant; ſed qui in Curia reperiuntur ad negotia expedienda, nam ex præcedentibus verbis ſumitur explicatio, & intelligentia ſubſequentium *l. ſi ſervus plurium, §. fin. ff. de legat. 1.* in præcedentibus autem Sum. Pontifex loquutus fuerat de accedentibus ad Sedem Apoſtolicam cauſâ negotiorum in Curia tractandorum; ergo etiam in ſubſequentibus agit de morantibus in Curia cauſâ negotiorum. Ita Altetius *diſp. 10. cap. 2. col. 1. & c. 5. col. 4. verſ. morantes,* Duard *q. 34. & q. 37. n. 33.* Ugol. *in verbo, nec non illos,* contra Tolet. *l. 1. c. 46. n. 6.* Filliuc. & alios.

Nomine Curiæ, in hoc loco, intelligitur Sedes Apoſtolica, ut patet, tum ex ipſo textu, tum ex ſupradictis.

40 Commorantes in Curia quinam dicantur.

49 Quamquam in rigore loquendo, non eſt idem Sedes Apoſtolica, & Curia Romana; nam curia accipitur pro audientia Papæ, ſeu pro tribunali Summi Pontificis quod duobus in locis eſſe poteſt, ſcilicet Romæ abſente Papa, & alio in loco, ubi ſit Papa, ut ſæpius docui Sedes verò Apoſtolica per antonomaſiã, jure antiquo accipi conſuevit pro Eccleſia Romana, cujus caput eſt Summus Pontifex, Vicarius Chriſti, & ſucceſſor Petri, & uno tantum in loco exiſtit, nempe ubi Papa reperitur, vide Altetium *diſp. 10. c. 1. col. 2. verſ. ad Sedem* ubi hanc rem fusè proſequitur, ut plurimum tamen Sedes Apoſtolica accipitur pro Romana Curia.

41 An Sedes Apoſtolica differat à Curia.

41 Sed modo dubium eſt, utrum hac cenſura ligetur non ſolum is qui præfatas actiones contra morantes in Curia facit, verùm etiam judex qui eas fieri mandat.

Reſpondeo affirmativè ſecuta actione. Ita Altetius *diſp. 10. c. 5. col. 6. verſ. ſed difficultas,* Filliuc. *tract. 16. c. 7 quæſ. 3. & 8.* Duard. *can. 9. q. 35.* Ratio eſt, tum quia hujuſmodi actiones fieri conſueverunt potiùs per alios, quàm per ipſoſmet judices, juriſdictionem ſibi uſurpantes: tum quia Summus Pontifex intendit illos excommunicare, qui eas actiones auctoritativè faciunt contra morantes in Curia, quas in præcedentibus fieri ſub excommunicatione vetuit contra accedentes ad Curiam, vel recedentes (nam Summus Pontifex utitur his verbis, *ſimilia contra morantes in eadem Curia audeat perpetrare,*) quæ loquendi forma refertur ad præcedentia, & indicat ſimilitudinem actionum, non ſolum quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad modum; non enim afferri poteſt ratio, cur potiùs ad ſubſtantiam actionum, quàm ad modum referatur; ſed in accedentibus ſub excommunicatione fieri vetuit præfatas actiones, non ſolùm per ſe, verùm etiam per alios contra accedentes ad Curiam, vel recedentes, (inquit enim Sum. Pontifex, *ſua, vel aliorum opera interficiunt*, &c.) ergo etiam excommunicare intendit non ſolum eos, qui præfatas actiones exercent per ſe, verùm etiam qui eas fieri mandant, id eſt, per alios faciunt. Ita Altetius *diſp. 10. c. 5. col. 3. verſ. ſed difficultas oritur.* Ugol. *hic c. 9. verſ. nec non illos n. 2.* Duard. *can. 9 q. 35. n. 2. & ſeqq.* Suarez *de cenſuris, diſp. 21 ſect. 2. n. 66. ad finem.*

42 Suadens præfatas actiones fieri, excommunicationem non incurrit.

42 Dixi, *ſecuta actione* quia cenſura non incurritur, niſi ſecuto effectu prohibito ſub cenſura, ut patet ex regulis generalibus; effectus autem prohibitus ſub cenſura non eſt mandatum ſimpliciter, ſed interfectio, mutilatio, &c. facta per ſe, vel per alium. Ita Altetius *loco cit. c. 5. ad finem.* Duard. *q. 4. n. 1.* Filliuc. *q. 8. n. 170.*

43 Hoc tamen intelligitur modo ſecutus ſit effectus.

43 Major difficultas eſt, utrum interficiens de mandato ſuperioris juriſdictionem non habentis à Papa; vel ab ipſius officialibus ligetur hac cenſura. Ratio dubitandi eſt, quia executor non agit auctoritativè, nec ſibi juriſdictionem uſurpat; Summus autem Pontifex loquitur de illis, qui præfatas actiones prohibitas agunt, non habentes juriſdictionem ordinariam, vel delegatam à Papa, vel ab ejus officialibus.

44 Interficiens de mandato ſuperioris juriſdictionem non habentis excommunicationem non incurrit.

44 His non obſtantibus arbitror ligari cenſura, quia etiam ipſi dicuntur agere auctoritativè, nempe auctoritate, & poteſtate accepta ab eo, qui præcipuam juriſdictionem uſurpavit, cujus nomine delictum exequitur, hoc tamen intellige, modò non excuſentur ob aliquod ignorantiæ genus, nam in textu habentur hæc duo verba *temerè,* & *audeat,* quæ indicant audaciam, ſcientiam, & dolum. Ita Altetius *loc. cit.* Duard. *q. 26. n. 35. n. 5.* Suarez *loco cit. n. 66. ad finem,* & alii communiter.

PUNCTUM II.

Quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum, ſeu contra quas perſonas iſta excommunicatio feratur.

1 *Huic cenſuræ ſubjiciuntur omnes, qui actiones in præcedentibus expreſſas faciunt.*
2 *Mandans, vel jubens præfata fieri, excommunicatur.*
3 *Mandans præfatas actiones excommunicationem incurrit, etiamſi in gratia exiſtat tempore executionis mandati.*
4 *Utrùm mandans verberare, incurrat excommunicationem, ſecuto homicidio, vel mutilatione.*
5 *Utrùm dans conſilium, auxilium, vel favorem ligetur excommunicatione.*
6 *Utrùm ratas habens præfatas actiones excommunicationem incurrat.*
7 *Utrùm qui non impedit excommunicationem contrahat.*
8 *An occultans arma accedentium ad Sedem Apoſtolicam remaneat excommunicatus ſecuta illorum morte, vel mutilatione.*
9 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit una ex præfatis actionibus.*
10 *An qui plures actiones præſtat, plures contrahat excommunicationes.*
11 *An occidens, vel mutilans plures uno ictu pluribus afficiatur excommunicationibus.*
12 *An occidens, ſpolians, vel mutilans Turcam, aliumve infidelem, cenſuram hujus canonis incurrat.*
13 *An ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut prædictæ actiones fiant in accedentes ad Sedem Apoſtolicam, ut accedentes ſunt & non ex alia cauſa.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Huic cenſuræ ſubjiciuntur omnes, qui actiones in præcedentibus expreſſas faciunt.

1 Subjectum hujus cenſuræ ſunt omnes & ſinguli, qui per ſe vel per alios interficiunt, vel mutilant, vel ſpoliant, vel capiunt, vel detinent Catholicos accedentes ad Sedem Apoſtolicam, vel recedentes, aut qui uſurpata temerè auctoritate præfatas actiones, per ſe, vel per alios contra morantes in Curia audent perpetrare. Hæc propoſitio ſatis clare in ipſamet Bulla exprimitur; conſequenter potiùs explicatione ſingularum partium, quàm probatione indiget.

Dixi *omnes & ſinguli,* ut innuerem hac cenſura omnes cujuſcumque conditionis homines cenſuræ capaces obſtringi, nam in textu habetur particula, *omnes,* quæ cum generalis ſit generaliter intelligenda eſt. An verò afficiat Reges, & Imperatorem, patet ex dictis *de clauſura,* & alibi pluribus in locis.

2 Mandans vel jubens præfatas fieri, excommunicatur.

2 Dixi *per ſe vel per alios,* ut innuerem non ſolùm illos, qui per ſe ipſos præfatas actiones exequuntur, ſubjici huic cenſuræ; verùm etiam illos, qui mandant, vel jubent, nam in textu dicitur, *ſuâ vel aliorum operâ,* &c. Ita Ugol. *hic §. 1. n. 1. verſ. item excommunicatio.* Duard. *canon. 9. q. 4.* Altetius & alii.

Hoc tamen limita primò, modò ſecuta ſit actio homicidii, vel mutilationis, &c. quia cenſura non incurritur, niſi dum ſecuto effectu prohibito ſub cenſura, ut ſuo loco docui.

3 Mandans præfatas actiones excommunicationem incurrit, etiamſi in gratia exiſtat tempore executionis mandatis.

3 Secundò, modò mandatum revocatum non fuerit: nam effectus, revocato mandato, non imputatur mandanti; cum ipſe non cenſeatur influere in effectum prohibitum ſub cenſura, modò revocatio innotuerit mandatario; nam ſi mandans effectum, ſub cenſura mandanti prohibitum, & mandans conetur mandatum revocare; ſed revocatio non perveniat ad aures mandatarii, arbitror mandantem ligari cenſura, quia ſuo mandato influit in effectum ſub cenſura prohibitum, etiamſi eo tempore, quo mandatum executioni mittitur, mandans in gratia exiſtat, ut cum communi Doctorum ſententia docui *de cenſuris diſp. 1. q. 1. pun. 6. n. 1* contra Altetium *diſp. 8. c. 10 & diſp. 10. c. 3. col. 1. verſ.* Duard. *lib. 1. can. 9. q. 3. n. 1 & ſeqq.* Avilam *2. part. cap. 5. diſp. 3. dub. 7.* Filliuc. *tract. 11. c. 8 quæſito 13. n. 167.* & alios.

4 Utrùm mandans verberare, incurrat excommunicationem ſecuto homicidio, vel mutilatione.

4 Tertiò limitatur à Duardo *q. 6.* modò mandans re ipſa mandaverit occidere, ſpoliare, &c. nam ſi mandavit tantùm verberare, mandans non videtur reus hujus cenſuræ, quia Summus Pontifex excommunicat eos, qui ſua vel aliorum opera occidunt, mutilant, &c. ergo iſta excommunicatio extendi non debet ad mandantes verberari, etiamſi fortè occiſio, vel mutilatio ſequatur: ſicut enim verberans non dicitur interficere, vel mutilare, ita neque mandans verberare, dicitur mandare interfici, vel mutilari. Neque eſt par ratio de irregularitate, quam perſpicuum eſt ab eo contrahi, qui expreſsè mandat aliquem verberare, expreſsè inhibendo ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur, nam hic caſus de irregularitate expreſſus eſt *in c. fin. de homicid. l. 6.* & in pœnalibus non eſt facienda extenſio à majori ad minus, vel à minori ad majus, ut alias

Digitized by Google

aliàs docui Ita Duard. *loc. cit.* Azor. & alii, quos ego retuli *de reſt. diſp.* 1 *q.* 5. *punct.* 6. *n.* 7 contra Clavem Regiam, & alios. Verum iſta tamen limitatio mihi diſplicet in hoc canone, tum quia ſicus qui percutit aut vulnerat, ſed non occidit, mutilat, ſpoliat, aut capit, ligatur hac cenſura, etiam in ſententia ejuſdem Duar. *q.* 31. *n.* 2. quoties vulnera, aut verbera talia ſunt, ut vulneratus, aut percuſſus commodè nequeat, ſaltem per aliquod tempus, iter peragere; ita, &c. tum quia quamvis mandans verberari accedentem ad Sedem Apoſtolicam non incurrat excommunicationem, tanquam mandator homicidii, vel mutilationis, videtur tamen eam incurrere tanquam mandans impedire; perſpicuum enim eſt hujuſmodi verberibus ineptum reddi ad iter commodè perficiendum, ut ſuppono.

5 Utrùm dans conſilium, auxilium, vel favorem ligetur excommunicatione.

5 Sed modo dubium eſt primò utrùm auxilians, favens, aut conſulens præfatas actiones, incurrat cenſuram hujus canonis.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt tum quia nullum in hoc canone verbum reperitur, quod ad conſulentes, vel fautores referatur; nam in hoc canone dicitur *ſua vel aliorum opera interficiunt, mutilant*, &c qui autem dat conſilium, favorem, vel auxilium, ad occidendum, vel mutilandum, non dicitur ſuâ operâ interficere, vel mutilare; nam hoc nomen *opera* juxta propriam ſignificationem; non adhibetur ad ſignificandum conſilium, favorem, vel auxilium; ſed actionem induſtriam aut laborem ipſius operantis; conſequenter hac cenſura ligatur is ſolum, qui actionem mutilationis, vel homicidii exercet, vel qui actiona alterius utitur jubendo, vel mandando; non verò conſulendo, favendo, vel auxiliando: tum quia in Bullis antiquioribus, ut in Bulla Greg. XIII. extabant illa verba, *dantes auxilium, conſilium, vel favorem, vel qui talia fieri mandant*. Cùm autem ea verba à Sixto V. ablata ſint, conjicere poſſumus, Sum. Pontificem nolle amplius hac cenſura ligare conſulentes, auxiliantes, vel faventes, quando enim variantur verba, etiam diſpoſitio variari cenſetur & quando ceſſant verba legis, etiam diſpoſitio ceſſare debet, *l.* 4 *§. prætor*, & ibi Alex. *ff. de damn. infect* tum quia, dum Summus Pontifex intendit excommunicationis vinculo ligare conſulentes, vel auxiliantes, ſolet eos exprimere, ut patet in quampluribus aliis caſibus noſtræ Bullæ, & alibi multis in locis. Ita Suar. *diſp.* 21 *ſect.* 1. *n.* 66. Alter. *diſp.* 10. *c.* 3. *col.* 1. *&* 2. *verſ ſed videndus*, Duard. *can.* 9. *q.* 4 *n.* 5. *& q.* 8. *n.* 1 Filliuc. *tr.* 16. *c.* 7. *quæſ.* 3. *n.* 163. Hoc tamen intellige, modò non adſit cooperatio ad actionem hic prohibitam, interficiendo, vel mutilando, tunc enim perſpicuum eſt auxiliantem incurrere excommunicationem, ut per ſe patet. Ita Alterius, & Suarez *locis citatis*.

6 Utrùm ratas habens præfatas actiones excommunicationem incurrat.

6 Secundò dubium eſt, utrùm ratam habens aliquam ex præfatis actionibus, in hoc canone prohibitis, ligetur cenſura hujus canonis.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in hoc canone excommunicantur, qui per ſe, vel per alium occidunt, mutilant, &c. qui autem ratum habet homicidium, vel mutilationem, non dicitur occidere, vel mutilare; nam ratihabitio eſt poſterior facto, conſequenter illius cauſa eſſe non poteſt, cùm cauſa prior ſit effectu. Neque obſtat ratihabitionem comparari mandato; tum quia aliud eſt comparari, aliud eſſe: tum quia ratihabitio non comparatur mandato, niſi in caſibus in jure expreſſis, ut docui *de cenſuris*, & alibi pluribus in locis, cum communi Doctorum ſententia.

7 Utrùm qui non impedit, excommunicationem contrahat.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm qui non impedit actiones in hoc canone prohibitas, excommunicationem hujus canonis incurrat.

Reſpondeo negativè, etiamſi aliàs teneatur ex charitate, vel juſtitia impedire. Ratio eſt, quia etiamſi is, qui tenetur impedire reus ſit culpæ non impediendo, nihilominus non aſtringitur cenſura contra exercentes aliquam actionem poſitivam impoſita in noſtro autem caſu, cenſura impoſita eſt contra eos, qui aliquam ex prænominatis actionibus præſtant, non verò contra eos, qui non impediunt, nam qui non impedit, non facit actionem hic prohibitam ſub cenſura, ſed negativè ſe habet. Ita Duar *lib.* 2. *can. q.* 8. *n.* 7. *& ſeq.*

Objicies, qui non impedit homicidium, quod ex juſtitia tenetur impedire, non ſolùm obligatus ad reſtitutionem, ut docui *de reſtitutione*; verùm etiam incurrit irregularitatem; ut oſtendi *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 5. *punct.* 8. *n.* 37. cum probabiliori ſententia; præterea qui clerici percuſſionem permittit, quam impedire poteſt, incurrit excommunicationem latam contra percuſſores clericorum, *c. quanta. de ſentent. excom.* ergo etiam, qui poteſt præfatas actiones impedire, incurrit excommunicationem non impediendo.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia ad obligationem reſtitutionis inducendam, ſufficit mortale peccatum contra juſtitiam cum damno proximi; & ad incurrendam irregularitatem ſufficit moralis cooperatio poſitiva ad homicidium: nam qui non præſtat actionem poſitivam, quam erga aggreſſum præſtare debet, privat ipſum oppreſſum jure ſuo, & auxilio ſibi neceſſario, conſequenter videtur in ipſius homicidium influere: tum quia in irregularitate ita uſu, & conſuetudine receptum eſt, in dubiis autem ſtandum eſt uſui, & conſuetudini, cum hæc ſit legitima juris interpres.

Ad id quod dicitur de permittente clerici percuſſionem, reſpondeo hunc eſſe caſum particularem in jure expreſſum, ſaltem pro foro externo, *in cap. quanta*, in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio de uno caſu ad alium.

Ex dictis in hoc dubio ſequitur primò, eum, qui præfatas actiones non impedit, dum contra clericum fiunt, non ligari cenſura hujus canonis; licèt ligetur cenſurâ latâ contra percuſſores clericorum, *cap. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. nam *in c. quanta, cit.* excommunicatio lata contra injicientes manus violentas in clericos extenditur ad non impedientes dum ex juſtitia tenentur impedire; ut docui *de cenſuris, diſp.* 2. *q* 4. *punct.* 3. *n.* 5. cum Molina, & aliis: excommunicatio verò hujus canonis ex nullo jure conſtat extendi ad non impedientes.

8 An occultant arma accedentiũ ad Sedem Apoſtolicam remanea excommunica us ſecuta illorum morte, vel mutilatione.

8 Secundo eum, qui arma accedentium ad Sedem Apoſtolicam occultat, aut illis denegat, prævidens fore, ut armis traditis poſſint ſe tueri contra aggreſſores, non incidere in hanc cenſuram; quamvis enim in foro conſcientiæ graviter peccet, etiam contra juſtitiam, dũ injuſtè tenuit arma domino tradere; nihilominus ipſe non occidit neque mutilat. Idem ſentiendum putat Duard. *n.* 11. de eo, qui aſſiſtit homicidio, non ut feriat, ſed ut opem ferat delinquentibus. Sed hoc mihi diſplicet, ſi ob ipſius aſſiſtentiam delinquentes animoſiores fiunt ad occidendum, vel mutilandum, nam in hoc caſu comparatur homicidis, ipſique homicidium imputatur, non ſolum quoad culpam, ſed etiam quoad actionem phyſicam.

9 Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit una ex præfatis actionibus.

9 Dixi in propoſitione, *interficiunt, vel mutilant*, &c. ut innuerem ad incurrendam excommunicationem hujus canonis, non requiri omnes præfatas actiones ſimul; ſed unam earum ſufficere. Ratio eſt, quia licèt Summus Pontifex explicitè non loquatur per particulam alternativam *vel*, tamen eundem ſenſum efficit, ut ſufficienter colligitur ex fine, ſeu ex ratione legis quæ dicitur anima legis *l. non dubium. C. de legat.* Sicut enim corpus dirigitur ab anima, ita lex à ratione, ab ea que interpretationem accipit *c. intelligentia, de verborum ſignificatione*. Ratio autem, ſeu finis hujus legis, & canonis fuit cavere, ne accedentes ad Sedem Apoſtolicam impedirentur; ſecum autem per unam, vel alteram ex præfatis actionibus impediri poſſint fateri debemus ſenſum hujus canonis alternativum eſſe, conſequenter unam, vel alteram actionem ſufficere ad incurrendam illam excommunicationem; nam ad veritatem propoſitionis alternativæ ſatis eſt, alteram veram eſſe, *cap. in alternativis, de regulis juris in* 6 Menoch. *de præſumpt. lib.* 6. *p.* 83. *n.* 4. & alii communiter.

10 An qui plures actiones præſtat, plures contrahat excommunicationes.

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm qui plures actiones in hoc canone prohibitas facit, unam, vel plures excommunicationes incurrat.

Reſpondeo ſolutionem hujus difficultatis conſtare ex dictis *de cenſuris in genere diſp.* 2. *q.* 2 *punct.* 5. *n.* 2. ubi oſtendi unam tantùm incurrere, ſi eas actiones exerceat contra eandem perſonam abſque morali interruptione: tunc enim cenſentur una tranſgreſſio moralites, & unum delictum ex eodem motivo prohibitum. Secus ſi cum morali interruptione; tunc enim cenſentur plura delicta, conſequenter tot cenſuræ incurruntur, quot ſunt actiones moraliter interruptæ. Ita Alterius *diſp.* 10. *c.* 4. *col* 4 *dub.* 4. Sayr. *lib.* 1. *c.* 10. *n.* 9. Duard. hic *q.* 28. Suarez, Ugolinus, & alii, quos retuli *de cenſuris, loc. cit.* Vide dicenda *quæſt. ſeqq. punct.* 3. *n.* 16.

11 An occidens, vel mutilans plures uno ictu, pluribus aſtringatur excommunicationibus.

11 Secundò dubium eſt, utrum qui aliquam ex præfatis actionibus contra plures ſimul exercet, ut ſi mandet plures interfici, aut ſi uno ſclopi ictu plures petat ad necem, plures excommunicationes incurrat. Alter. *loc. cit. c.* 4. *col* 5. *verſic. item plures*, Sayr. *lib.* 1. *c.* 10. *num* 9. Duard. Ugol. hic *v. detinent n.* 4 *col.* 5. *verſ ad quid*, & alii reſpondent tot cenſuras incurrere, quot ſunt homines, qui occiduntur, vel mutilantur, vel detinentur. Ego verò *in tract. de cenſuris loc cit. n.* 7 *quæſ* 3. cum Suar. docui probabiliter ſuſtineri poſſe, unam dumtaxat excõmunicationem incurrere; quia videtur unum tantummodò peccatum, & unam numero tranſgreſſionem committere, ut *ibid.* multis exemplis probavi; ubi etiam nonnullas alias quæſtiones *ibid.* explicavi, à quibus hic ſuperſedeo, cum ad doctrinam *de cenſuris in genere* pertineant.

Dixi in propoſitione, *Catholicos accedentes*, &c. ut innuerem, hac cenſura obſtringi eum, qui præfatas actiones facit contra Catholicos cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant; nam propoſitio indefinita æquipollet univerſali, ut pluribus docet Felinus *in cap. invocamus, de trenga. & pace*.

Utrum verò eandem cenſuram incurrat, qui injuriam infert uxori, filiis, aut familiaribus accedentium ad Sedem Apoſtolicam, patet ex ſupra dictis *punct. præcedenti n* 25. *& ſeqq*

12 An neceſdent, ſpolians, mutilans Turcam, aliumve infidelem cenſuram hujus canonis incurrat.

12 Major difficultas eſt, utrum in eandem cenſuram incidat, qui præfatas actiones præſtat contra infideles, v. g contra Judæos, Turcas, hæreticos. In hac difficultate diviſio eſt inter Doctores.

Prima ſententia negativa eſt Duard. *lib.* 2. *can.* 9. *q.* 4. Covarruvix, Ambroſini, & aliorum, quos in ſimili retuli *in tract. de legibus, diſp* 3. *q.* 7. *§.* .. *n.* 5. & plures alios refert, & ſequitur Petrus Gambacurta *de immunitate, Eccleſiarum. lib.* 4 *c* 7. *&* 8 & Farin. *de carceribus, & carceratis q.* 28 *n.* 68. Ratio eſt, tum quia ipſi infideles non incidunt in hanc cenſuram, dum mutilant, ſpoliant, vel capiunt fideles ad Sedem Apoſtolicam accedentes; ergo neque fideles incidunt, dum mutilant, ſpoliant, vel capiunt infideles; par enim eſſe debet omnium ratio, & conditio, tum quia verſimile non eſt, Eccleſiam velle eos, qui ſub ipſius poteſtate, & juriſdictione non exiſtunt, gravi cenſurarum gladio tueri & par non eſt, ut ii ab Eccleſia protegantur, qui ejus gremio, tutelæ ac fidei committere ſe ipſum recuſat, ut argumentatur Covar. 1 *var c.* 10. *n* 11. *verſ* 13. Secunda ſententia affirmativa eſt Alterii *diſp* 10 *c.* 2. *col* 4 *dub.* 3. Ugolini *in expoſitione hujus canonis in verbo ſpoliant, n.* 4. Martii Italiæ *in tract de immunitate lib.* 1. *c.* 3 *§* 3 Filliucii *tract.* 16 *c* 5. *n.* 20. Vivaldi hic *caſu* 9. *n.* 5. *in novis* Sylveſtr. *verb. immunit.* 3. *n* 2. & aliorum quos retuli *tract. de legibus loc. cit.* & nonnullos

alios;

alios referam, *quæſt. ſequenti, punct.* 2. *n.* 50. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex abſolutè, & indiſtinctè loquitur: ubi autem jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, gloſſ. *in l. pretia ff. de Publiciana in rem actione*: tum quia finis Eccleſiæ in hac conſtitutione eſt, ut illis, qui apud Summum Pontificem negotia tractaturi ſunt, liber, & ſecurus pateat aditus; cum autem hic finis non ſolum ſubſiſtat reſpectu fidelium ad Sedem Apoſtolicam confugientium; verum etiam reſpectu infidelium (Eccleſia enim non ſolum Chriſtianos, & Catholicos benigne, & humaniter excipit; verum etiam infideles ad ipſum confugientes admittit, nullique gremium claudit, *cap. ſuper eo. de hæret. lib.* 6. *cap. duo iſta* 23. *q.* 4. *& cap. ſedes, de reſcriptis*, ubi inquit Innocentius, *Sedes Apoſtolica conſuevit exhibere ſe petentibus liberalem.*) ſequitur non ſolum fideles, verum etiam infideles gaudere privilegio ſecuritatis in hoc canone indiſtinctè conceſſo.

Hæc ſecunda ſententia mihi probatur: tum propter alias rationes; tum quia, ſicut infideles confugientes ad Eccleſiam gaudent immunitate Eccleſiæ, dum fieri volunt Chriſtiani, ut docui *de legib. loc. cit.* cum Baiardo, Suarez & aliis quos etiam ſequitur Alexander Peregrinus *tract. de immunit. cap.* 52. *dub.* 1. ita etiam gaudere debent privilegio ſecuritatis, dum ad Sedem Apoſtolicam negotiorum cauſa confugiunt.

Hinc patet quid dicendum ſit de excommunicatis, & aliis quavis cenſura obſtrictis. Imò etiam de hæreticis; quamvis iſti non gaudeant privilegio immunitatis in crimine hæreſis, ut *loco cit.* oſtendi, ob exceptionem in Bulla Gregorii XIII. expreſſam. Vide dicenda *ſequenti quæſt. punct.* 2. *n.* 20.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt quia infideles incapaces ſunt cenſuræ & non ſubjiciuntur judicio Eccleſiæ, juxta illud 1. Cor. 5. *Quid mihi de his, qui foris ſunt*, conſequenter non ligantur cenſuris Eccleſiaſticis, Chriſtiani verò vexantes, fideles, vel infideles ad Romanam Curiam proficiſcentes, ſubjecti ſunt poteſtati Eccleſiæ, conſequenter etiam pœnis ab ea impoſitis, quoties crimen ſub pœna prohibitum perpetrare audent, conſequenter non eſt par omnium ratio: ſicut neque æqualis conditio in irregularitate ad homicidium, certum enim eſt fidelem, qui occidit infidelem irregularem eſſe, infidelem verò, qui fidelem, vel alium infidelem interficit, non eſſe irregularem, utpotè irregularitatis incapacem ante Baptiſmum, ut docui *de irregularitate diſp.* 7. *q.* 1. *in princ. n.* 4.

Ad ſecundam reſpondeo ex rationibus pro ſecunda ſententia allatis ſatis apertè nobis conſtare de mente Summi Pontificis, abſolutè loquentis, & humaniter admittentis quoſcumque ad ſe confugientes, conſequenter ex interpretativa ipſius voluntate non levem conjecturam deſumimus ad explicandam univerſaliter conſtitutionem, indiſtinctè, & generaliter ab ipſo editam.

Dixi in propoſitione, *accedentes ad Sedem Apoſtolicam*: ut indicarem hanc cenſuram non incurri, dum occiduntur proficiſcentes ad almam Urbem alia de cauſa, quam intuitu negotiorum in Curia Summi Pontificis tractandorum, ut patet ex dictis *pun.* 1. ubi nonnulla dubia explicavi.

13 An ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut prædictæ actiones fiant in accedentes ad Sedem Apoſtolicam, ut accedentes ſunt, & non ea alia cauſa.

13 Sed modò dubium eſt utrùm ligetur hac cenſura, qui aliquam ex prædictis actionibus facit in accedentes ad Sedem Apoſtolicam, non quatenus accedentes ſunt, id eſt, quatenus ad Curiam Romanam proficiſcentur causâ negotiorum, ſeu non ob odium recurſus ad Sedem Apoſtolicam, ſed ob inimicitias aliundè contractas, ſeu ex ira, vel voluntate furandi, vel alia de cauſa.

Prima ſententia affirmat incurrere. Ratio eſt, tum quia injurioſè percutiens clericum ligatur cenſura, etiamſi non intendat percutere ex pravo affectu clericatûs, *cap. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. ergo etiam interficiens, vel mutilans accedentem ad Sedem Apoſtolicam ligatur hac cenſura, quamvis non interficiat, vel mutilet intuitu acceſsûs ad Sedem Apoſtolicam, ſed alia injuſta de cauſa; cum quia ubi jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *d. l. pretia, ff. de Public. in rem actione*, & jus generaliter loquens, generaliter intelligendum eſt, *l.* 1. *§. generaliter, ff. de legat. præſt.* Summus autem Pontif. videtur generaliter interdixiſſe ſub pœna excommunicationis ipſo facto, ne accedentes ad Sedem Apoſtolicam interficiantur, mutilentur, &c. alioquin non ſufficienter conſultum eſſet proficiſcentibus ad Romanam Curiam, ſi impunè vexari permitterentur. Hanc ſententiam ſequitur Ugolin. *cap.* 9. *§.* 1. *num* 3. *verſ.* 8. *pag.* 248. Alphonſ. Vivald. hic *num* 81. in antiqua impreſſione: in novis verò *num.* 2. licet obſcurè loquatur Reginald. *l.* 9. *num.* 19. *num.* 309. Alterius in ſimili *diſp.* 11. *c.* 1. *ad finem. verſ. neque opus*, affirmantes interficientem, mutilantem, ſpoliantem, capientem, vel detinentem eum, qui ad Romanam Curiam accedit, affici hac cenſura quamvis id non faciat ex odio Romanæ Curiæ, ſeu intuitu acceſsûs ad Romanam Curiam, ſed vel ob privatas inimicitias, vel animo lucri, vel alia de cauſa.

Secunda ſententia aſſerit ad incurrendam hanc cenſuram opus eſſe, ut prædictæ actiones fiant in accedentes ad Sedem Apoſtolicam, ut accedentes ſunt, id eſt, ex odio Curiæ ſeu in deteſtationem recurſûs ad Curiam, vel ne adverſarius jus ſuum in Curia proſequatur, vel ne ſibi moleſtiam inferat Curia. Secus ſi id faciat ob privatas inimicitias aliundè contractas, vel alia de cauſa. Ratio eſt; tum quia recipiens hæreticum non ligatur hac cenſura, niſi illum recipiat intuitu hæreſis, & qui impedit victualia deferentem ad Curiam, non incidit in excommunicationem, ſi ob inimicitias occidat vel alia ratione impediat, quàm quia victualia defert ad Romanam Curiam, ut ſupra dictum eſt *q.* 9. *punct.* 5. *n.* 2. &c. tum quia verba formaliter accipienda ſunt, præſertim in materia pœnali, in qua ſtricta interpretatio facienda eſt. Ita Duard. *can.* 9. *n.* 2. *& can.* 10. *q.* 10. *n.* 6. *& ſeqq.* Cajet. *verb. excom. cap.* 15. Gambacurta hic *c.* 9. *n.* 1. Graffius, & alii apud Duard. *n.* 4. & alii quamplures, quos in ſimili retuli *quæſt. antecedenti, punct.* 5. imò Duard. *q.* 37. *n.* 7. & alii putant eum, qui injuriam infert accedenti ad Papam, ut temporalem dominum, non incidere in excommunicationem hujus canonis.

Utraque ſententia probabilis eſt, & probabiliter ſuſtineri poteſt, quamquam ego probabiliorem, & in praxi conſulendam arbitror primam ſententiam. Qui tamen ſuſtinere cupit ſecundam.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondebit, in jure ſimpliciter excommunicari percutientem clericum ſuadente diabolo: dicitur autem qui percutere ſuadente diabolo, quoties cum mortali culpa injurioſè percutit; in noſtro verò caſu non excommunicantur, qui ſimpliciter mutilant, vel occidunt homines; ſed qui mutilant, vel occidunt homines accedentes ad Sedem Apoſtolicam cujus favore, & intuitu lata eſt iſta excommunicatio.

Ad ſecundam reſpondebit in lege generaliter, & indiſtinctè loquendo locum eſſe interpretationi, diſtinctioni, & limitationi, quoties iſta poſtulat ratio, aut formalis verborum ſignificatio, neque ob id negandum eſt, conſultum eſſe accedentibus ad Sedem Apoſtolicam; ſufficienter enim illis conſultum eſt impoſita excommunicationis pœna iis, qui eos vexant intuitu Romæ Curiæ; ſi verò alio fine vexent, aliis pœnis puniri debent pro quantitate criminis.

An verò occidens, vel mutilans accedentem ad Sedem Apoſtolicam, in dubio præſumendus ſit occidiſſe, ut accedentem.

Reſpondeo affirmativè, ſi ex habitu, colloquio, vel alia via cognoſcebant illum, quem occidit, vel mutilavit, de iis eſſe, qui Sedem Apoſtolicam adeunt, ut patet ex dictis *q. præced. punct.* 3. contra Alterium *ibi* citatum.

Qui verò ſuſtinere intendit primam ſententiam, ad primam rationem ſecundæ ſententiæ reſpondere poterit, negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia receptio hæretici non eſt principaliter prohibita ſed ſolùm acceſſoriè in deteſtationem hæreſis, conſequenter recipiens alio fine non ligatur cenſura contra receptatores hæreticorum lata; actiones verò homicidii, mutilationis, ſpoliationis, &c. videntur in hoc canone principaliter prohibitæ, conſequenter quavis intentione iniqua fiant, ſufficiunt ad incurrendam excommunicationem.

Ad ſecundam reſpondeo ſalvari formalem verborum ſignificationem, quavis iniqua intentione præfatæ actiones fiant, quia verum eſt dicere, ſpoliatum, mutilatum, aut interfectum fuiſſe virum ad Curiam accedentem, etiamſi occiſus fuerit ob privatas inimicitias; & cum Summus Pontifex non loquatur cum reduplicatione, fruſtrà nos reduplicationem requirimus, & ſine ſufficienti ratione aſſerimus opus eſſe, ut injuria inferatur accedentibus ad Sedem Apoſtol. ut accedentes ſunt. Vide dicenda *quæſt. ſeqq. punct.* 4. *n.* 3.

Dixi in propoſitione, *aut qui uſurpata temerè auctoritate præfatas actiones per ſe, vel per alios contra morantes in Curia audent perpetrare*, quia excommunicatio non ſolùm incurritur ab iis, qui actiones in præcedentibus enumeratas faciunt contra accedentes ad Sedem Apoſtolicam, verùm etiam ab iis qui ea præſtant contra morantes in Curia causâ negotiorum, modò id faciant agant cùm temeraria juriſdictionis uſurpatione, ut patet ex dictis in 1. *punct. propoſ.* 2. ubi ſingulas ſecundæ partis iſtius propoſitionis particulas ſufficienter explicavi.

Hic modò agendum eſſet de cauſis excuſantibus ab hac cenſura, ſed quia iſtæ facilè colligi poſſunt ex dictis *quæſt. præced. & de cenſuris in genere*, gradum faciam ad explicandam decimi canonis excommunicationem.

QUÆSTIO XI.

De excommunicatione lata contra lædentes Romipetas, aut peregrinos ad Romanam urbem devotionis gratiâ proficiſcentes, vel in ea morantes, vel recedentes.

Decima excommunicatio Bullæ fertur in hæc verba; *Item, excommunicamus & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, ſeu deprædantes Romipetas, ſeu peregrinos ad Urbem causâ devotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipſa recedentes, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.*

Quatuor principaliter in hac quæſtione explicabo.

Primò, quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur in hoc canone.

Secundò, quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum.

Tertiò, contra quas perſonas actiones in hoc canone prohibitæ fieri debeant, ut hujus cenſuræ pœna incurratur.

Quartò, quibus de cauſis facientes præfatas actiones contra Romipetas ab iſtius excommunicationis vinculo excuſentur.

PUNCTUM

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione in hoc canone prohibeantur.

1 *Explicatur materia, ſeu actiones in hoc canone principaliter prohibita.*
2 *Jure antiquo vetitum erat ſub excommunicatione vexare peregrinos Hieroſolymitanos.*
3 *Quid ſignificet verbum* vulnerare: *& conſequenter quandonam vulnus infligi dicatur.*
4 *An extrahens modicam ſanguinis copiam ſua percuſſione, excommunicationem incurrat.*
5 *Dubitans an ſua percuſſio ſufficiat ad conſtituendum vulnus, probabiliter non remanet excommunicatus.*
6 *Cur Summus Pontifex in hac Bulla expreſſit interficientes, & mutilantes, cùm alioquin ſufficienter expreſſi cenſeantur in verbo,* vulnerantes
7 Deprædari *quid ſignificet.*
8 *Obſidentes vias & adorientes Romipetas, illiſque pecuniam, veſtes, & alia ſubtrahentes, excommunicantur in hoc canone.*
6 *An filios vel uxores Romipetarum abducens quis, in excommunicationem incurrat.*
10 *Qui clam aut furtim pecuniam, aut alia Romipetis ſubtrahit, excommunicationem hujus canonis non incurrit.*
11 *Excommunicationem non incurrit, qui peregrinum jam ab alio occiſum ſpoliat.*
12 *Spolians muliones Romipetarum ſarcinas deferentium excommunicationem incurrit, ſaltem ſi muliones comitabantur ipſos Romipetas.*
13 *Explicatur materia ſeu actiones acceſſoriè prohibita.*
14 *Quiſnam dicatur auxilium, vel ſavorem præſtare.*
15 *Præſtans auxilium, favorem, vel conſilium non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta actione principaliter prohibita.*

CUm aliquæ actiones principaliter, & aliquæ acceſſoriè in hoc canone prohibeantur, primo loco agam de iis, quæ principaliter interdicuntur, ſecundò de iis, quæ acceſſoriè vetantur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia, ſeu actiones in hoc canone principaliter prohibitæ.

1 MAteria principalis hujus cenſuræ, ſeu actio principaliter prohibita, eſt ſacrilegium, quod committitur contra Romipetas, interficiendo, mutilando, vulnerando, detinendo, capiendo, vel deprædando. Hæc propoſitio ſatis clarè conſtat ex textu. Ratio ejus hæc eſſe poteſt, quia cùm peregrini devotionis gratia Romam proficiſcantur; & religionis ſpecimen exhibeant, jure merito Eccleſia debet illos gladio cenſurarum tueri, & ſui protectionem ſuſcipere; conſequenter qui aliqua prædictarum, vel inferius aſſignandarum actionum eos vexant, ſacrilegii culpam, & hujus canonis pœnam incurrunt, cùm lædant eos, qui Eccleſiæ protectione & ſecuritatis privilegio gaudent. Ita Cajet. *verb. excom. cap.* 13. Sayr. *lib.* 8. *cap.* 14. *n.* 5. Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 5. *q.* 7. *n.* 119.

2 Jure antiquo vetitum erat ſub excommunicatione vexare peregrinos Hieroſolymitanos.

2 Hæc eadem cenſura jure antiquo lata erat, ut patet ex Bulla Martini V. apud Sylveſt. *v. excom. n.* 24. *excommunicatio,* 2. ex Bulla Julii II. apud Cajet. *verb. excom. c.* 13. & ex Bulla aliorum Summorum Pontificum, quas innuunt Alter. *lib.* 5. *diſp.* 31. *c.* 1. & 6. Duard. *can* 20. *q.* Sayr. *lib.* 3. *c.* 17. Nav. *in manuali, c.* 27. *n.* 65. & alii paſſim qui hanc differentiam inter recentes, & inter antiquas Bullas obſervant, quòd in antiquis excommunicabantur etiam vexantes peregrinos Hieroſolymitanos, & ipſorum bona fiſco addicta erant; in novis verò excõmunicari ſolùm conſueverunt, qui Romipetas, ſeu peregrinos ad Urbem causâ devotionis accedêtes vexant.

Ut allata propoſitio clarius, & diſtinctiùs intelligatur, explicandæ ſunt actiones, quæ hîc principaliter prohibentur, omiſſa expoſitione horum verborum: *interficere, mutilare, capere, & detinere,* cùm de his *in præced. q. punct.* 1 ſufficienter egerimus.

3 Quid ſignificet verbum vulnerare, & conſequenter quandonam vulnus infligi dicatur.

3 Quæres igitur primò, quid ſignificet verbum *vulnerare.*

Reſpondeo idem eſſe ac ſauciare, ſeu vulnera infligere, ſive, ut vulgò dicimus, ferire; tunc autem dicitur vulnus infligi, cùm pars aliqua corporis ictu ſcinditur, ſeu aperitur, & ſeparatur *l. ſi ſervus, §. inquit lex. ff. ad leg. Aquil.* ex quo patet differentia inter vulnerationem, & percuſſionem, quòd percuſſio contingere poteſt ſine vulnere, id eſt ſine ſciſſura, & ſeparatione in corpore cum ſolo tactu cutis violento; vulnus verò infertur dum cutis ſcinditur, & ictu aliquo pars corporis aperitur; cùm autem pars corporis aperiri non ſoleat ſine ſanguinis effuſione, ſequitur vulnus eſſe non poſſe ſine ſanguinis emiſſione, nec quemquam vocari vulneratum niſi ita percutiatur, ut ex percuſſione ſanguis effluat, ut ex communi DD. ſententia *in c. propoſuiſti de conſ. Eccleſ.* obſervat Alter. *diſp.* 11. *c.* 1. *col.* 2. Vivald. *in expoſit. hujus canonis n.* 3. Duard. hic *q.* 2. & *q.* 18. *n.* 10. Gambarupra, hic *c.* 10 *n.* 6.

Hinc ſequitur excommunicatione hujus canonis non ligari eum qui peregrinum ad Urbem proficiſcentem verberat ſeu percutit ſine vulnere, & ſanguinis effuſione, ut ſi virga, baculo, pugnis offendat. Ratio eſt, tum quia, dum Sum. Pont. excommunicationem contra percutientes ferire intendit, addere ſolet *percutientes,* tum quia non eſt idem percutere, & vulnerare, ut oſtenſum eſt, ergo excommunicatio lata contra vulnerantes non ligat ſimpliciter percutientes: nam in pœnis verba ſtrictè, & in propria ſignificatione accipienda ſunt, *in c. pœnis de reg. jur. in* 6. interpretatione legum pœnæ molliendæ ſunt potiùs, quàm exaſperandæ, *l. interpretat. ff. de pœn.* Ita Alt. *lo. cit. c.* 1. *col.* 4. *dub.* 4. Duard. *l.* 2. *can.* 10. *q.* 1. *n.* 2. Ugol. *c.* 10. *v. vulnerantes, n.* 1. Filliu. *tr.* 16. *c.* 4. *q.* 9. *n.* 124. Gambarupt. *loc. cit.* Vivald. hic, *caſu* 10. *n.* 3.

Amplia id procedere, etiamſi ex percuſſione aliqua carnis contuſio, tumor, livor, vel macula in cute appareat, militant enim eædem, rationes. Hoc tamen probabiliter limitari poteſt, niſi tumor talis ſit: ut ejus causâ cutis interiùs ita aperiatur, ut neceſſe ſit Medicum adhibere, quod partem ictu percuſſam artificiosè adaperiat ad extrahendam ſaniem; tunc enim percuſſio cauſa eſt ſciſſionis, & ſeparationis, *l. ſi in corpore ſervus. ff. ad leg. Aquil.* Ita Duard. Gambarupt. & Alter. *locis cit.*

Secundò contundentem ora pugnis, abſque ulla ſciſſione, & ſeparatione in corpore, non ligari cenſura hujus canonis, quia propriè loquendo non dicitur vulnerare. Idem dici poteſt de eo, qui os in brachio, vel in femore perfringit abſque ſciſſione carnis, & ſanguinis effuſione: hic enim non dicitur vulnerare. Ita Duard. Vivald. Gambarupt. & Alter. *loc. cit.*

4 An extrahens modicam ſanguinis copiam ſua percuſſione, excommunicationem incurrat.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm is vulnerare dicatur, qui modicam ſanguinis copiam ſua percuſſione extrahit. Ratio dubitandi eſt tùm quia *in tract. de matr. q.* 4. *punct. ult. n.* 20. magnam ſanguinis copiam ad polluendam Eccleſiam requiri docui, juxta communem DD. ſententiam; ergo etiam ad incurrendam excommunicationem ob vulnus inflictum peregrinis Romam devotionis gratiâ proficiſcentibus, magna ſanguinis copia requiritur: tum quia ſtatutum puniens vulnus, intelligitur de magno vulnere, non de levi, & modico, Bald. *l. ult. C. de ædilit. act.*

Reſpondeo non dici vulnerare, neque cenſuram incurrere, ſi ſanguinis effuſio adeò modica, & exigua eſt ut judicio prudentis viri ad mortalem culpam ſufficiens minimè cenſeatur. Ratio clara eſt, quia ad incurrendam excommunicationem mortalis culpa requiritur. Secus ſi ad mortalem culpam pertingat, ad quam regulariter loquendo, pertingere ſolent præciſa inadvertentia, defenſione, & juſta cauſa, nam Sum. Pont. indiſtinctè loquitur de vulnerantibus, nec ullum verbum de ſanguinis effuſione fecit; ſufficit ergo quælibet vulneratio mortaliter peccaminoſa, ut benè Alt. *loc. cit. c.* 1. *col.* 3. *dub.* 2 contra Gambarupt. *c.* 10 *n.* 5.

5 Dubitans an ſua percuſſio ſufficiat ad conſtituendum vulnus, probabiliter non remanet excommunicatus.

5 Si verò adhibita debita diligentia dubitetur, an percuſſio ſufficiat ad conſtituendum vulnus: Alt. *loc. cit.* exiſtimat percutientem cenſendum eſſe excommunicatum; quia tutior pars eligenda eſt. Idem ſentire videntur Suar. Azor. Rebell. & alii, quos retuli *de cenſ. diſp.* 2 *q.* 2. *punct.* 6. *§.* 1 *n.* 49. Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, ut docui *loc. cit.* cum Sanch. & aliis; tum quia in dubio melior eſt conditio libertatis poſſidentis; tum quia in foro externo non præſumitur vulneratus; cum in dubiis favendum ſit reo, *reg. cùm ſunt. de reg. jur. in* 6. Dices quando dubitatur an percuſſio clerici gravis ſit, vel levis, judicanda eſt gravis, Extravaganti, quæ incipit *perlectis* apud Navar. *c.* 27. *n.* 91. etiam in hoc caſu, quando dubitatur, an percuſſio gravis ſit, & ſufficiens ad rationem vulneris judicanda eſt gravis, & ſufficiens ad vulnus conſtituendum.

Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia id ſpecialiter præſcribitur in præfata Extravag. ſuppoſita tamen mortali culpa; in pœnis autem non eſt facienda extenſio ab uno caſu ad alium. Vide quæ tradidi *de cenſ. l. cit. & diſp.* 2. *q.* 4. *pun.* 5. *n.* 2. *& diſp.* 7. *q.* 1 *pu.* 4. in primis editionibus; in poſterioribus verò *pun.* 5.

Ad primam rationem dubitandi reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia ad polluendam Eccleſiam requiritur ſanguinis effuſio: effuſio autem importat aliquam ſanguinis copiam, & abundantiam; vulnus verò ſubſiſtere poteſt abſque ſanguinis effuſione, cum vulnus dicatur à ſciſſura, & ſciſſione in corpore, non verò à ſanguinis fluxu, & effuſione.

Ad ſecundam ex teſtimonio Baldi deſumptam reſponderi poteſt primò hanc eſſe privatam unius Doctoris opinionem. Secundò Baldum loqui de pœnis in foro ſæculari, quæ ne judicia & lites nimium multiplicentur, pro levibus delictis, ut plurimum non irrogantur. Tertiò ſtatutum puniens vulnus, intelligi debere de magno vulnere, non vulnuſculo, & levi raſura, quæ ad mortalem culpam non accedat, ut ſi una tantùm vel altera gutta ex vulnuſculo fluxerit, ſervato viri prudentis judicio.

6 Cur Summus Pontif. in hac Bulla expreſſerit interficientes, & mutilantes, cum aliquin ſufficienter expreſſi cenſeantur in verbo *vulnerantes.*

6 Secundò dubium eſt cur Sum. Pontif. in hac Bulla expreſſerit interficientes, & mutilantes, cum iſti ſufficienter comprehendi videantur in verbo *vulnerantes;* omnis enim qui interficit, vel mutilat, etiam vulnerat.

Reſponderi poteſt primò dari poſſe caſus, in quibus aliquis occidi poteſt abſque vulnere, ut quando quis vinculo ad collum appoſito necatur, & ſine ſanguinis effuſione ſuffocatur, aut quando veneno interimitur.

Reſpondeo ſecundò etiamſi omnis mutilatio ſub nomine vulneris comprehendatur; nihilominus Sum. Pont. eam clarioribus verbis indicare voluit, progrediendo à gravioribus delictis ad leviora, ob id primo loco expreſſit interficientes. Secundò mutilantes. Tertiò vulnerantes, & ſic deinceps, ut benè Alt. *diſp.* 11. *c.* 1. *col.* 3. *q.* 3.

7 Deprædari quid ſignificet.

7 Quæres ſecundò quid ſignificet verbum. *deprædari.*

Reſpondeo idem eſſe ac injuſtè, & violenter rem alterius auferre; nam hoc verbum ſuam trahit originem à prædone, prædo autem is dicitur, qui bello non indicto graſſatur, & prædam per vim agit. Alio nomine vocatur latro, ut patet ex *l. hoſtes, ff. de ver. ſignif. & l. hoſtes, ff. de capit. & poſtlim. reverſ.* ubi ſic habetur, *hoſtes ſunt quibus bellum publicè populus Romanus decrevit, vel ipſi populo Romano; cæteri verò latrunculi, vel prædones appellantur.*

8 Obſidentes vias, & adorientes Romipetas illiſque pecuniam, veſtes & alia ſubtrahentes excommunicantur in hoc canone.

8 Hinc ſequitur primò illos ſub cenſura hujus canonis comprehendi, qui vias obſident, & adoriuntur Romipetas, illiſque per vim pecuniam, veſtes, vel alia bona ſubtrahunt. Ita communiter DD. hunc canonem interpretantes. Imò Duard. hic *can. 10. q. 3. n. 1.* idem ſentiendum arbitratur.

9 An filios vel uxores Romipetarum vi abducens excommunicationem incurrat.

9 De eo, qui filios vel uxores Romipetarum per vim abducit, quod ego in hoc caſu facilius admitto, quàm in excommunicatione præcedentis canonis ob variam verborum ſignificationem: nam in præcedenti canone excommunicatio lata eſt contra ſpoliantes, in hoc verò contra deprædantes; prædo autem non ſolùm is dicitur, qui res aufert, verùm etiam, qui homines in ſervitutem redigit privata auctoritate, ut ex præcitatis juribus non obſcurè colligitur: & hoc à fortiori in ſententia omnium fatendum eſt, ſi uxor, & filii cauſa devotionis Romam cum patre adibant; tunc enim in Romipetarum numerum adſcribendi ſunt, conſequenter privilegio ſecuritatis Romipetæ conceſſo gaudent. Vide quæ tradidi in ſimili *q. præced. punct. 1. n. 16. & infrà punct. 3. propoſit. 2.*

10 Qui clàm, aut furtim pecuniam alia Romipetis ſubtrahit excommunicationem hujus canonis non incurrit.

10 Secundò illos non ligari hac cenſura, qui furtim pecunias, vel alias res ſurripiunt. Ratio eſt, quia furari potius, quàm deprædari dicuntur, cum res non violenter, ſed clam rapiant. Ita Ugol. hic *c. 10 verſ. deprædantes n. 3.* Alter. *diſp. 11. c. 1. col. 5.* Duard. *q. 3. n. 2.* Filliuc. *tract. 16 c. 5. q. 9. n. 114.*

Neque obſtat *l. ſi urbana prædia. ff. de condict. indeb. & l. ſi pignore. § ſi prædo. ff. de pig. act.* in quibus quilibet injuſtus, & malæ fidei poſſeſſor, qui res alienas rapit, prædo appellatur; reſpondeo enim nomen prædonis in præcitatis juribus metaphoricè, & non in propria ſignificatione uſurpari, ut benè Alt. *loco cit.*

11 Excommunicationem non incurrit, qui peregrinum jam ab alio occiſum ſpoliat.

11 Tertiò eum non affici hac cenſura, qui peregrinum jam ab alio occiſum veſtibus, vel pecuniis ſpoliat. Ita DD. citati. Ratio eſt, quia mortuo nullam vim infert, nec deprædatur, vis enim, ſeu violentum eſt à principio extrinſeco reſiſtente paſſo, ut ait Ariſtoteles, & Philoſophi communiter.

12 Spolians muliones Romipetarum ſarcinas deferentium, excommunicationem incurrit, ſaltem ſi muliones comitabantur ipſos Romipetas.

12 Quartò eos incidere in hanc cenſuram, qui muliones Romipetarum ſarcinas, & bona deferentes deprædantur. Ratio eſt, quia ipſi Romipetæ ſpoliari cenſentur, cùm ipſis dominis invitis & contradicentibus damnum inferatur; alioquin nobiles viri, qui per alios, veſtes, & alia bona deferunt, hoc privilegio non gauderent, quod abſurdum videtur, ut benè argumentatur Ugol. *loc. cit. n. 3.* Duard. *q. 3. n. 3.*

Hoc tamen limitari poſſe videtur primò, modò muliones ſimul cum dominis iter agant: nam ſpolians mulionem ſeorſim iter agentem non videtur deprædari Romipetas, ſeu peregrinos cauſa devotionis: nam ſpoliatio mulionis reſpectu domini non eſt deprædatio, cùm fiat ipſo abſente & inſcio, ut ſuppono; ſicut etiam ſuppono ipſos muliones Romam adire cauſa devotionis.

Secundò limitatur à Duard. n. 4. Ugol. *l. cit. n. 3.* modò muliones periculum rerum, quas deferunt, in ſe non ſuſceperint, nam dicitur ſpolians muliones, qui periculum rerum in ſe ſuſceperant; dicitur potiùs deprædari muliones, quàm dominos, qui periculum rerum in muliones rejecerunt. Sed quid mihi in hac limitatione ſentiendum ſit, patet ex ſupradictis in excommunicatione lata contra piratas, *punct. 1. propoſ. 3. illat. 2.* ubi contrariam ſententiam cum præfatis DD. in ſimili ſuſtinui.

SECUNDA PROPOSITIO.

13 Explicatur materia, ſeu actiones acceſſoriè prohibitæ.

13 MAteria minus principalis, ſeu actio in hoc canone acceſſoriè prohibita, eſt ſacrilegium, quod contra Romipetas, peregrinos devotionis cauſa Romam pergentes committitur præbendo auxilium, favorem, vel conſilium, ad occidendum, mutilandum, vulnerandum, capiendum, detinendum, ſeu deprædandum Romipetas, ut clarè conſtat ex ipſa Bulla.

14 Quiſnam dicatur auxilium, vel favorem præſtare.

14 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur auxilium, vel favorem in hoc caſu præſtare.

Reſpondeo illum dici, qui opem aliqua ratione confert ad præfata delicta, modò in ipſamet delicta, actualiter, & poſitivè influat. Quamobrem, qui pecuniam, vel arma ad hujuſmodi delicta patranda commodat, aut qui crimen perpetrantibus aſſiſtit, ne metu retrahantur, dicitur auxilium, aut favorem præſtare; qui verò ſimul cum aliis vulnerat, capit, aut deprædatur, non dicitur ſolùm auxiliari, aut auferre, ſed cooperari ſubſtantiæ delicti, & delictum ipſum tanquam cauſa principalis committere. Ita Ugol. *c. 10. verſ. & in his dantes. n. 1.* Duard. *q. 16.* & Alt. *diſp. 8. c. 10.* ubi de horum terminorum intelligentia copioſè diſſerit.

15 Præſtans auxilium, favorem, vel conſilium, non incurrit excommunicationem nondum ſecutis actione principaliter prohibita.

15 Utrum verò conſulens præfata crimina incidat in excommunicationem, quoties ipſius conſilium non fuit efficax, id eſt, quoties vulnerans, ſpolians, vel capiens eo conſilio motus non eſt ad crimen patrandum, patet ex regul. gener. traditis *de cenſ.* & in ſimili in præcedentibus hujus Bullæ excommunicationibus.

Secundò dubium eſt, utrum auxilium, favorem, vel conſilium præbens ad vulnerandum, capiendum, vel ſpoliandum, ſtatim ligetur excommunicatione, nondum ſecuto delicto, cujus intuitu auxilium, favor vel conſilium datum fuit. In hujus difficultatis explicatione duplicem ſententiam aſſignabo.

Prima eſt Duardi *lib. 2. can. 10. q. 17. n. 2.* ubi conatur oſtendere præſtantem auxilium, favorem, vel conſilium, ſtatim ligari excommunicatione nondum ſecuto effectu. Ratio ipſius præcipua eſt quia auxilium, favor, & conſilium æquè principaliter prohibetur ac mutilatio, vulneratio, & deprædatio; nam Sum. Pont. iſtas omnes actiones conjungit per particulam, *&*; natura autem hujus particulæ eſt copulare, & conjungere præcedentia cum ſubſequentibus, necnon efficere, ut & copulatum æquè principaliter veniat, ex Gloſſa *in cap. querelam de ſimon.* Panormitano *ibid. n. 5.* Jaſon. & aliis. Si ergo iſtæ omnes actiones æque principaliter prohibentur, ſequitur aliqua ipſarum præſtita ſtatim excommunicationem incurri.

Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt Alt. *diſp. 11. cap. 5. ſub fin. verſ. & in his dantes.* Ugol. *cap. 10. verſ. & in his dantes, n. 1. & 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 5. q. 10. n. 116.* aſſerentium dantes conſilium, auxilium, vel favorem non ligari excommunicatione, nondum ſecuta mutilatione, vulneratione, detentione, vel deprædatione. Ratio eſt, tum quia, qui Romipetam vulnerare, vel deprædari conatur, non ligatur hac cenſura ante vulnerationem, vel deprædationem; ergo neque præbens auxilium, favorem, vel conſilium ligatur hac cenſura ante præfatas actiones: tum quia auxilium, favor, & conſilium non per ſe primò, & principaliter prohibentur, ſed in deteſtationem mutilationis, vulnerationis, & aliarum actionum quibus vis, & actualis violentia Romipetis infertur, ut apertè conſtat ex verbis Bullæ, ibi, *& in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.* Ex regulis autem generalibus, traditis *de cenſuris in genere,* & alibi pluribus in locis, conſtat cenſuram non incurri ob actiones acceſſoriè, & minus principaliter prohibitas, nondum ſecuto effectu.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo, auxilium, conſilium vel favorem non æquè principaliter prohiberi, ac mutilationem, vulnerationem, &c. nec obſtat particula illa copulativa, *&*: tum quia ex verbis, & modo loquendi conſtat quo pacto iſtæ actiones prohibentur, tum quia dictio, *&* ſæpè ſumitur pro disjunctiva, *vel* ex Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.* Gloſſ. 3. n. 14. & aliis, quos recenſet Auguſt. Barb. *de dictionib. dictione 93. n. 18.* conſequenter disjungit caſus, & diſpoſitionem ampliat ad diverſa, juxta ſubjectam materiam ex DD. citatis, & ex Rota Romana apud Farinac. *deciſ. 770. n. 4.* in noſtro autem caſu hanc dictionem disjunctivè accipiendam eſſe, omninò fateri debet etiam ipſe Duardus, alioquin ſequeretur hanc cenſuram non incurri, niſi ab iis, qui occidunt, mutilant, vulnerant, capiunt, & deprædantur, & ſimul auxilium, conſilium, vel favorem præſtant.

PUNCTUM II.

Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu quiſnam præſentis canonis excommunicationem incurrat occidendo, vulnerando, ſpoliando, &c.

1 *Explicantur perſonæ, quæ cenſuræ hujus canonis ſubjiciuntur.*
2 *Juſtè occidens, vel ſpolians non incurrit excommunicationem.*
3 *Romipeta, ſeu peregrinus excommunicationem incurrit occidendo, ſpoliando, &c. alium Romipetam, ſeu peregrinum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ cenſuræ hujus canonis ſubjiciuntur.

1 OMnes, & ſinguli injuſtè interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, deprædantes, Romipetas, ſeu peregrinos, ad Urbem cauſa devotionis, vel peregrinationis ſecedentes, vel in ea morantes, vel recedentes, vel in id dantes auxilium, conſilium, vel favorem, excommunicationem præſentis canonis incurrunt. Hæc propoſitio à nullo negari poteſt, niſi ab iis, qui Sum. Pontificis auctoritatem temerè, & impudenter impugnant; innititur enim verbis à Sum. Pontifice prolatis.

Dixi, *omnes & ſinguli,* ut innuerem hanc cenſuram extendi ad omnes cujuſvis conditionis homines, modò cenſuræ capaces ſint, ut patet tum ex dictis in præcedentibus quæſtionibus; tum ex traditis *de cenſuris in genere.* An verò afficiat Reges, aut Imperatorem, patet ex dictis *de clauſura,* & alibi.

2 Juſtè occidens, vel ſpolians non incurrit excommunicationem.

2 Dixi *injuſtè,* quia juſtè vulnerans, vel occidens non ligatur excommunicatione, ut ſi occidat ad ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, vel ſi tanquam exulem, & proſcriptum interficiat in territorio Principis, in quo impunè, & licitè exules, occidi poſſint. Ita Ugol. hic c. 1. Filliuc. *tract. 16 c. 5. qu. 9. n. 112.* Duard. *q. 18. n. 9.* Vivald. *hic* Sayr. *lib. 3. c. 14. n. 8.* Reginald. *lib. 9. c. 9. n. 311.*

3 Romipeta, ſeu peregrinus excommunicationem incurrit occidendo, ſpoliando, &c. alium Romipetam, ſeu peregrinum.

3 Hic ſolùm dubium occurrit explicandum, utrùm Romipeta, ſeu peregrinus, qui alium peregrinum injuria afficit in hanc cenſuram, incidat, ſicut reliquos incidere dicimus.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia clericus, qui alium clericum percutit, incurrit excommunicationem, *c. ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* ergo etiam peregrinus incurrit occidendo, vulnerando, capiendo, vel alias actiones in hoc canone prohibitas in alium

alium peregrinum exercendo, tum quia Summus Pontifex generaliter, abſolutè, & indiſtinctè loquitur; ergo generaliter, & indiſtinctè intelligendus eſt.

Amplia ſive id facias ex propoſito, data opera, ſive in rixa percitus ira, & calore iracundiæ motus: militant enim eædem rationes, modo non adſit tanta animi perturbatio, quæ animadvertentiam & conſenſum ad mortale peccatum requiſitum auferat, ut patet ex regulis generalibus. Ita Duard. *q.* 6 *n.* 1. Filliuc. *n.* 123. Alter. *diſp.* 11. *c.* 4. *dub.* 1. contra Viv. *in expoſitione hujus canonis ad fin. n.* 13. ubi graviſſimos Romanæ Curiæ DD. ſuæ ſententiæ adhæſiſſe teſtatur; verum quod ego dixi omninò ſuſtinendum eſt, cùm hoc tempore in Bulla Sum. Pontif. non requiratur, ut injuria ex propoſito inferatur; ſicut tempore Cajet. Navar. & Vivald. in Bulla Gregor. XIII. exprimebatur, & requirebatur, conſequenter nunc ſufficit injuriam hoc canone expreſſam peregrinis fieri cum advertentia ad mortale peccatum ſufficiente, quamvis ex poſitivo, & directo voluntario non fiat.

Objicies, quod favore alicujus inductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri, *l. quod favore. C. de leg.* ſed favore peregrinorum lata eſt excommunicatio hujus canonis; ergo non debemus aſſerere peregrinos contra præſentem conſtitutionem delinquentes excommunicatione hujus canonis affici.

Reſpondeo hunc canonem favore peregrinorum latum eſſe, ne injuriis afficiantur, vel impediantur, non verò, ut injuriis afficiant, vel impediant alios. hac enim in parte canon illis non ſuffragatur.

Aliæ difficultates, quæ in hoc puncto explicari poſſent, explicabo *in punct. ſubſeq.* cujus expoſitionem Deo Duce, aggredior.

PUNCTUM III.

Contra quas perſonas præfatæ actiones homicidii, vulnerationis, ſpoliationis, &c. fieri debeant, ut excommunicationis pœna incurratur.

1 *Ut cenſura hujus canonis incurratur, opus eſt, ut homicidium, ſpoliatio &c. fiant contra Romipetas ſeu peregrinos ad Urbem causâ devotionis accedentes.*

2 *Quis dicatur Romipeta hoc in loco.*

3 *Occidens, vel mutilans proficiſcentem ad Urbem cauſa devotionis, excommunicationem incurrit, etiamſi ibi non exiſtat Papa.*

4 *Lædens civem Romanum ſacra Urbis loca viſitantem non incurrit excommunicationem, modò ille civis alibi non habitet.*

5 *Offendens famulos, ſeu familiares accedentes ad Urbem afficitur excommunicatione, quoties famuli, ſeu familiares ſunt in comitatu domini.*

6 *Vexans peregrinos ad ſanctum Jacobum Compoſtellanum, vel ad Domini ſepulchrum, vel ad Ædem Lauretanam, non incurrit excommunicationem.*

7 *Vexans peregrinum volentem ſolùm loca ſacra viſitare extra Urbis mœnia exiſtentia, non incurrit excommunicationem, juxta ſententiam Auctoris contra alios.*

8 *Quiſnam dicatur cauſa devotionis, vel peregrinationis ad Urbem accedere.*

9 *An limina Apoſtolorum idem ſignificent, quod Roma, ſeu Urbs.*

10 *Quomodo differant devotio, & peregrinatio.*

11 *Pergens Romam ad viſitandas Eccleſias dicitur peregrinus cauſa devotionis.*

12 *Idem dic de eo, qui Romam adit cauſa adimplendi votum.*

13 *Secus de eo, qui cauſa negotii, vel litis Romam proficiſcitur.*

14 *Qui Romam venit causâ negotii, & devotionis ſimul, gaudet hoc privilegio.*

15 *Quomodo poſſumus diſcernere finem principalem à minus principali.*

16 *Vexans eum, qui Romam proficiſcitur cauſa devotionis, & ſimul cauſa negotii in Curiâ peragendi, unam tantùm excommunicationem incurrit, juxta ſententiam Auctoris.*

17 *Afficiens injuriis hic vetitis clericum ſeu religioſum peregrinationis gratiâ Romam proficiſcentem ſine licentia ſuperioris, excommunicationem incurrit.*

18 *Clericis, & religioſis interdicta eſt peregrinatio ſine licentia ſuperioris ſuſcepta.*

19 *Clerici, & religioſi poſſunt peregrinationem Romam verſùs ſuſcipere cauſa proſequendæ appellationis, aut vitandæ gravis & injuſtæ vexationis.*

20 *Occidens, mutilans aut ſpolians Turcam, hæreticum, vel excommunicatum Romam devotionis gratiâ proficiſcentem excommunicationem incurrit.*

21 *Vexans actionibus prædictis commorantes in Urbe cauſa devotionis excommunicatur.*

22 *Vexans aliqua ex præfatis actionibus incolas urbis Romæ non ligatur excommunicatione.*

23 *Vexans aliqua ex præfatis actionibus recedentes ab Urbe ad quam cauſa devotionis, venerat, ſubjicitur excommunicationi.*

24 *Qui Romam acceſſerat cauſa devotionis, ſed poſteà nulla ibi pia opera exercuit, non fruitur privilegio hujus canonis dum recedit.*

25 *Peregrinus, qui poſtquam loca ingreſſus, nollet ea viſitaſſe & peregrinationem ſuſcepiſſe, non fruitur privilegio hujus canonis, juxta ſententiam Auctoris, dum ad ſuos revertitur.*

26 *Qui inchoato, Romam verſùs itinere domum revertitur, ut aliquid faciat, non fruitur hoc privilegio juxta ſententiam Auctoris.*

OB injuriam triplici perſonarum generi illatam incurritur cenſura hujus noſtri canonis.

Primum perſonarum genus ſunt peregrini, Romam devotionis gratia proficiſcentes.

Secundum idem in Urbe morantes.

Tertium, recedentes ab Urbe. De ſingulis per diſtinctas propoſitiones in ſequentibus agam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 UT cenſura hujus canonis incurratur, opus eſt ut aliquæ ex præfatis actionibus fiant contra Romipetas, ſeu peregrinos ad Urbem cauſa devotionis ſeu peregrinationis accedentes. Hæc propoſitio aliqua potius explicatione, quàm probatione indiget, cùm unicuique textum inſpicienti clara ſit & perſpicua.

1 *Ut cenſura hujus canonis incurratur opus eſt, ut homicidium, ſpoliatio, &c. fiant contra Romipetas ſeu peregrinos ad Urbem cauſa devotionis accedentes.*

2 Quæres primò, quiſnam dicatur Romipeta in hoc loco.

Reſpondeo illum dici, qui cauſa devotionis Romam pergit; nam hoc nomen *Romipeta* dupliciter accipitur, primò latè univerſaliter pro eo qui quavis de cauſa proficiſcitur ad Urbem, ut ipſummet nomen apertè indicat. Secundò ſtrictè, & preſsè pro eo, qui Romam cauſa devotionis accedit, ut ex ſubſequentibus verbis hujus canonis apertè declaratur. Sicut etiam *peregrinus*, qui à peregrinando nomen duxit, dupliciter accipitur. Primò latè pro eo, qui extra patriam verſatur, & alio nomine vocatur extraneus, advena, hoſpes, forenſis, *l. cives C. de incol. lib.* 10. Secundò ſtrictè, & preſsè accipitur pro eo, qui cauſa devotionis ad limina Apoſtolorum, vel ad alia loca ſacra accedit, ut clarè Sum. Pontif. in Bulla exprimit. Romipetæ igitur, ſeu peregrini ſecundo modo accepti gaudent privilegio hujus canonis, & ſub protectione Sedis Apoſtolicæ ſecuri conſiſtunt, *c. arguta* 2. *q.* 9. & alibi pluribus in locis relatis ab Alter. *loco cit.* ubi peregrinorum privilegia recenſet. Ita Cajet. *in ſumma verb. excomm. c.* 13 *prope finem.* Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *c.* 14 *n.* 6. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 5. *q.* 8. *n.* 120. Alter. *diſp.* 11. *c.* 5. *col.* 1 & 2. Duard. *can.* 10 *q.* 8 Ant. de Souſa hic *c.* 11. *n.* 4 & alii communiter, & hoc valet.

2 *Quis dicatur Romipeta hoc in loco.*

3 Etiamſi Romæ, ad quam peregrini ſe conferunt, Curia Romana non exiſtat, ut ſi Sum. Pontif. abiit, & ſecum Curiam tranſtulerit. Ratio eſt, quia Sum. Pontif. loquitur de accedentibus ad Urbem, non verò ad Curiam. Ita Cajet. *verb. excomm. c.* 12. *verſ. & nota.* Ugol. hic §. *ad fin.* Reginald. *n.* 311. Duard. *q.* 3. *n.* 4. Navarr. *c.* 27. *n.* 63. Vivald. hic *n.* 8. in nova impreſſione, Ant. de Souſa hic. *cap.* 11. *n.* 4.

3 *Occidens vel mutilans proficiſcentem ad Urbem cauſa devotionis excommunicationem incurrit, etiamſi ibi non exiſtat Papa.*

4 Hinc ſequitur primò eum, qui aliqua prædictarum actionum lædit civem Romanum ſacra Urbis loca viſitantem, non affici hac cenſura, quia non offendit peregrinum, ſeu Romipetam: qui verò civem Romanum alibi inhabitantem, ſed Romam, ubi domicilium habet, devotionis cauſa venientem vexat, afficitur hac cenſura; quia Romipetam offendit, quamvis ſtrictè loquendo non dicatur offendere peregrinum: latiùs enim patet nomen Romipetæ, quam peregrini, ut per ſe patet. Ita Doctores citati.

4 *Lædens civem Romanum ſacra Urbis loca viſitantem non incurrit excommunicationem, modò ille civis alibi non habitet.*

5 Secundò eum, qui offendit famulos, vel familiares, comitantes dominum devotionis cauſa Romam proficiſcentem, affici excommunicatione; quia etiam ipſi ad Urbem cauſa devotionis peregrinari cenſentur. Ita Ugol. Duard. Alter. & alii, quos in ſimili *q. præced.* recenſui. Imò Alter. *diſp.* 11. *c.* 3. *dub.* 6. & Duard. *can.* 10 *q.* 16. *num.* 5.

Idem ſentiendum putant, etiamſi prædict. familiares intentionem habeant non peregrinandi cauſa devotionis, ſed ſolum obſequii causâ erga dominum, quia privilegium domino conceſſum extenditur ad familiares, *c. licet de privil. lib* 6.

5 *Offendens famulos, ſeu familiares accedentes ad Urbem, afficitur excommunicatione, quoties famuli, ſeu familiares ſunt in comitatu domini.*

Sed oppoſitum in hoc caſu mihi probabilius videtur, quia in materia pœnali, præſertim cenſurarum, non eſt facienda extenſio ultra verborum ſignificationem: verba autem hujus canonis ſignificant, illos ligari excommunicatione, qui vexant accedentes Romam cauſa devotionis; non verò cauſa famulatus. Neque ob id privilegium inutile redditur quia prodeſt famulis, & dominis accedentibus cauſa devotionis, neque adeſt neceſſitas extendendi privilegium ſecuritatis ad ipſos, dum cauſa devotionis peregrinari non intendunt. Hinc patet reſponſio ad *c. licet cit.*

6 Tertiò eum qui peregrinos ad S. Jacobum Compoſtellanum, vel ad ſacrum Chriſti Domini ſepulchrum, vel ad Ædem Lauretanam proficiſcentes offendit, non ſubjacere huic excommunicationi, quia iſti non ſunt Romipetæ, ſeu peregrini ad Urbem, nomine enim Urbis per antonomaſiam, dicitur Roma, *c. Alphon.* 87 *ff. de verb. ſignif.* ſicut ſi ſermo ſit de jure civili ſimpliciter, Romanorum intelligitur, *de jur. nat. gent. & civil.* §. *ſed jus quidem civile.* Ita Doctores citati.

6 *Vexans peregrinos ad ſanctum Jacobum Compoſtellanum, vel ad Domini ſepulchrum, vel ad Ædem Lauretanam, non incurrit excommunicationem.*

7 Quartò eum qui peregrinum cauſa devotionis volentem, ſolum accedere ad S. Laurentium, extra Mœnia Romæ, vel ad S. Sebaſtianum, vel ad tres fontes, vel alias Eccleſias in territorio Romano exiſtentes & Urbi continuas & adjacentes offendit, vinculo hujus cenſuræ obſtringi, juxta probabilem nonnullorum opinionem, quam ſequitur Alterius *diſp.* 11. *cap* 3 *col.* 1. *quæſ.* 8. Duardus, *can.* 10. *quæſt.* 5 *num* 2. & *ſeqq.* Ratio eſt, quia dicitur offendere Romipetam, ſeu peregrinum ad Urbem devotionis

7 *Vexans peregrinum volentem ſolum loca ſacra viſitare extra Urbis mœnia exiſtentia, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris, contra alios.*

cauſa accedentem, quamvis Romam non ingrediatur. Urbs enim, inquiunt ipſi, accipitur hoc loco pro territorio, non quidem ut territorium dicit comitatum, & diſtrictum, ſeu diœceſim, ſed ut dicit univerſitatem agrorum intra fines civitatis.

Dixi, *juxta probabilem nonnullorum opinionem*, quia oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio, quia verſamur in materia cenſurarum, ſeu pœnali, in qua verba accipienda ſunt juxta ſtrictiorem ſignificationem, *c. ſtatutum de elect.* nomine autem Urbis, juxta propriam, & ſtrictam ſignificationem, ea tantùm loca veniunt, quæ intra mœnia continentur, ut Panormit. *in c. Rodulphus n.4.* Felin. *n.12 de reſcript.* Quare licèt demus in materia favorabili nomine Urbis intelligi univerſitatem agrorum cujuſque civitatis, hic tamen verſamur in materia, quæ licet favorabilis ſit reſpectu peregrinorum; odioſa tamen eſt reſpectu delinquentium, conſequenter juxta naturam pœnarum, & cenſurarum minùs explicanda eſt, conſequenter mihi probabilius videtur excommunicationem non incurri vulnerando eum, qui ſolùm decreverat loca ſacra extra muros Urbis exiſtentia inviſere.

Objicies, interdicta civitate, cenſentur etiam interdicta ſuburbia; ergo etiam excommunicatio lata contra vexantes eos, qui ad Urbem proficiſcuntur; cenſetur lata contra vexantes eos, qui ad ſuburbia, & loca contigua & quaſi adjacentia pergunt.

Reſpondeo negando conſequentiam, quia à diſparatis non valet illatio, præſertim in materia pœnali. Ratio autem diſparitatis eſt, quia circa interdictum extat juris diſpoſitio, & extenſio, *c. ſi civitas de ſentent. excommunicat. in 6.* non verò in noſtro caſu 8. & 9.

8 Quiſnam dicatur cauſa devotionis, vel peregrinationis ad Urbem accedere.

8 Quæres ſecundo, quiſnam dicatur cauſa devotionis, vel peregrinationis accedere ad Urbem, ſeu Romam, ſeu etiam ad limina Apoſtolorum: nam quando de peregrinatione agitur, pro eodem accipiuntur limina, & Roma, ſeu Urbs; ubi verò de alia re tractatur, limina Apoſtolorum non accipiuntur pro urbe Roma, in qua glorioſiſſima Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli corpora requieſcunt, ſed pro Papa, aut Curia Romana, juxta materiam de qua agitur, *c. ego N. de jurejur* & ibi Doctores communiter, quos citat, & ſequitur Alter. *lib. 5. diſp. 11. c. 3. col. 3.*

9 An limina Apoſtolorum idem ſignificent quod Roma, ſeu Urbs.

9 Reſpondeo illum dici cauſa devotionis, vel peregrinationis accedere, qui Romam pergit animo colendi Deum in ſeipſo, vel in Sanctis. Devotio eſt affectus circa ea, quæ ſunt divini cultus, ſeu eſt actus religionis, quo voluntas intendit Deum colere, & honorare, vel inquit S. Thomas 2. 2. q. 82. eſt promptitudo voluntatis affectus ad aliquid efficiendum propter obſequium, honorem, & cultum Dei: hoc tamen in loco cauſa devotionis non ſumitur, ut diſtincta à cauſa peregrinationis, ſed pro eadem uſurpatur, ut patet ex illa particula *ſeu*, quæ cùm hic ponatur inter duo ſimilia, non disjunctivè accipitur, ſed expoſitivè ad declaranda præcedentia, ut notat Gloſſ. *in c. bona, de poſtulat. prælat.* Rota Romana apud Seraph *deciſ. 393. n. 6.* Panormit. *in d. c. bona. n. 17* & alii apud Auguſtinum Barboſam *de diction. 312. num. 3,* & apud Alter. *lib. 5. diſp. 11 c. 3. col. 4. verſic. cauſa devotionis.*

10 Quomodo differant devotio, & peregrinatio.

10 In hoc tamen differunt devotio, & peregrinatio quòd devotio eſt actus interior religionis, peregrinatio eſt actus illius exterior, ſeu effectus, ac ſignum: nam ſi hominem more peregrinorum indutum, & Eccleſias viſitantem inſpiciam, illum Romam cauſa devotionis adveniſſe, & eſſe peregrinum confeſtim judicabo. Ita Cajet. *verb. excommunicatio. c. 13* Ugolin *c. 10. n. 6. circa medium.* Alter. *loco cit.* Duardus *quæſt. 9. num. 2.* Filliucius *tr. 16. c. 5. quæſt. 8.*

11 Pergens Romam ad viſitandas Eccleſias dicitur peregrinus cauſa devotionis.

11 Ex dictis ſequitur, primò, illum, qui Romam pergit ad viſitandas Eccleſias, venerandas Reliquias, vel indulgentias conſequendas, dici Romam pergere cauſa devotionis, ſeu peregrinationis; nam iter ſuſcepit ex affectu inſerviendi Deo, ſeu vacandi cultui divino, conſequenter qui hunc vexat; ligatur excommunicatione. Ita DD. cit.

12 Idem dic eo, qui Romam adit cauſa adimplendi votum.

12 Secundò eum, qui cauſa adimplendi votum, vel pœnitentiam à Confeſſario, vel alio judice Eccleſiaſtico impoſitam Romam adit, dici cauſa devotionis Romam adire; tum quia voluntas adimplendi, votum, vel pœnitentiam includit affectum exequendi aliquid, quod eſt divini cultus; tum quia præſumendum eſt Sum. Pontificem loqui juxta communem loquendi uſum; peregrinus autem, qui ad Urbem accedit cauſa adimplendi votum, vel pœnitentiam, juxta communem loquendi uſum, dicitur Romam accedere cauſa devotionis, ſeu devotam peregrinationem ſuſcipere Ita Vivald. *n. 9* Alter. *diſp. 11. c. 5. ad fin.* Filliuc. *tract. 16. c. 5 n. 120.* quidquid dicat Duard *q. 8. n. 7. & ſeqq.*

13 Secus de eo, qui cauſa negotii, vel litis Romam proficiſcitur.

13 Tertiò eum, qui cauſa proſequendæ litis, vel alterius negotii Romæ peragendi, Romam venit, non dici ad Urbem cauſa devotionis venire, conſequenter eum, qui hunc vulnerat, cenſuram hujus canonis non incurrere.

Dico *hujus canonis*, quia fieri poteſt, ut cenſuram alterius canonis contrahat, juxta dicta *c. præcedenti*, ſi videlicet Romam tendat cauſa negotii in Curia tractandi, ut *ibidem* explicavi.

14 Qui Romam venit cauſa negotii & devotionis, ſimul gaudet hoc privilegio.

14 Sed modò dubium eſt primò, utrum qui Romam venit non ſolùm cauſa negotii, verùm etiam cauſa devotionis, gaudeat privilegio hujus canonis; ut ſi veniat Romam, ut Eccleſias viſitet, & ſimul amici conſpectu fruatur, vel ut bibliothecas emat, vel ut appellationem proſequatur, vel ob alia negotia.

Reſpondeo primò ſi principaliter Romam adire intendit cauſa devotionis, ſecundariò, ſeu impulſivè alia de cauſa vexans hujuſmodi peregrinum incidit in excommunicationem; quia dicitur vexare Romipetam, ſeu peregrinum ad Urbem cauſa devotionis accedentem; nam ſecundarii fines, ſeu cauſæ impulſivæ non tollunt rationem finis primarii, à quo actio ſpecificatur, & pendet, actio enim ſpecificatur ab eo, quod principaliter agitur, *l. qui injuria, in princ. ff. de furtis. & c. cum voluntate de ſent. excom.* Idem ſentiendum arbitror, ſi peregrinus non ſolùm cauſa devotionis; verum etiam ſi ob alios fines æquè principaliter, vel etiam minùs principaliter Romam adire intendit, tum etiam in hoc caſu vexans hujuſmodi Romipetam ligatur excommunicatione, tum quia dicitur vexare accedentem ad Urbem cauſa devotionis; nam unus & idem actus plures fines habere poteſt, nec ratio unius finis deſtruit aliam: poteſt enim quis ob varia variarum virtutum motiva, ſeu fines præſtare unum, & eundem actum, qui à ſingulis motivis ſingularum virtutum, honeſtatem induat, ut communiter concedunt Theologi, tum quia Sum. Pont. excommunicat eos, qui peregrinos vexant, nec diſtinguit, an deinceps alia negotia peragant, præſertim cùm nullus ferè Romam veniat, quin ſimul aliquid aliud agat.

Reſpondeo ſecundo, ſi peregrinus Romam adire intendat, ut amici conſpectu fruatur, vel ut appellationem proſequatur, vel ob alia negotia principaliter, ſeu tanquam ob cauſam finalem; ſecundariò verò cauſa devotionis, tanquam ob cauſam impulſivam, vexans hujuſmodi peregrinum non afficitur excommunicatione, quia non dicitur vexare peregrinum ad Urbem cauſa devotionis proficiſcentem: actio enim ſuam ſpeciem ſumit ab actu primario, non à ſecundario, & in qualibet actione inſpicitur id, quod principaliter agitur, *c. cum voluntate de ſent. excom.* Confirmatur, quia ſi veniens Romam principaliter cauſa negotiorum, & ſecundariò cauſa devotionis, vocari poſſet peregrinus cauſa devotionis; ſequeretur omnes Romam accedentes vocandos eſſe peregrinos; conſequenter omnes privilegio hujus canonis gaudere, cum nullus ferè Romam veniat, qui pro temporis opportunitate aliquas Eccleſias non viſitet, & aliquod pietatis, & devotionis opus non præſtet. Ita Ugol. *in explicatione hujus canonis. § 2 n 1.* Alter. *c. 4 dub. 7* Duard. *q. 6. n 3. & q 9 num. 1. & ſequentibus*, Vivald. hic *n. 8* Filliuc. *tract. 16 cap 5. quæſt. 8.* Antonius de Souſa hic *cap. 21 num. 5.* quamvis iſti Doctores mecum in omnibus non conveniant, id enim ſolùm admittunt quando devotio eſt cauſa principalis, non verò quando eſt finis minus principalis.

15 Rogabis, quo pacto diſcernere poſſimus finem principalem à fine ſecundario, ſeu cauſam finalem à cauſa impulſiva, ut judicium feramus, an peregrinans cauſa devotionis; vel potiùs cauſa alterius negotii Romam veniat, & privilegio hujus canonis gaudeat. Omiſſa reſponſione Alr. Nav. & aliorum, quæ mihi non probatur. 15 Quomodo poſſimus diſcernere finem Principalem à minus principali.

Reſp. finem principalem illum dici, qui eſt cauſa ſubſtantiæ actionis, ſeu cujus gratia fit opus, & quo ſublato opus non fieret, ut ſi Canonicus choro interſit, ut percipiat diſtributiones (poteſt enim hoc fine abſque ſimonia intereſſe: non quidem, ut illas percipiat, tanquam pretium divini officii, alioquin labè ſimoniæ committeret; ſed ut quid adnexum divino officio ad ſui ſuſtentationem) diſtributiones dicuntur cauſa finalis intereſſendi: quia ſublatis diſtributionibus non intereſſet; niſi fortè interſit ob diſtributiones, & ſimul ob divinum cultum, cùm principaliter vacare deberet; nam eadem actio plures fines partiales habere poteſt, quorum ſinguli ſint ipſius actionis cauſa, ita ut actio ab omnibus tanquam à fine adæquato pendeat, ut ſuprà dicebam. Finis verò ſecundarius, ſeu cauſa impulſiva illa eſt quæ non eſt cauſa actionis, ſed impellit, & excitat ad actionem, & ea cauſa non poſita adhuc actio fieret: ut ſi quis Romam eat, ut limina inviſat, & amicum viſitet; ſed ita ſit affectus, ut limina inviſeret, etiamſi amicus ibi non adeſſet: viſitatio liminum eſt cauſa finalis, viſitatio verò amici eſt cauſa impulſiva, ſi peregrinus ita ſit affectus, & animo paratus, ut Romam non adiret, niſi limina non adeſſent. Hanc rem pluribus explicavi *de contr. diſp 3. q. 1 p. 2 § 2. q. 2. n 8. & ſeqq.* & alibi propterea non eſt opus hic diutiùs in explicatione horum terminorum immorari.

16 Secundò dubium eſt, utrum vexans eum, qui non ſolum cauſa devotionis, verùm etiam etiam negotii in Curia peragendi ad Urbem accedit, duplicem incurrat cenſuram: nam ob injuriam peregrino illatam; alteram ob injuriam factam accedenti ad Sedem Apoſtolicam cauſa negotii in Curia tractandi. 16 Vexans eum qui Romam proficiſcitur cauſa devotionis & ſimul cauſa negotii in Curia peragendi, unam tantùm excommunicationem incurrit, juxta ſententiam Auctoris.

Reſpondent Vivald. hic *num. 8.* Duardus *q. 9. n. 1. & 2.* duplicem cenſuram incurrere. Ratio eſt, quia delinquit contra utrumque canonem. Imò ſi offendat clericum, Romam ob utrumque finem accedentem, triplicem excommunicationem contrahit; duas ſcilicet in Bulla Cœnæ expreſſas, tertium verò *in cap. ſi quis ſuadente diabolo 17 q 4.*

Hoc tamen præfati Doctores limitant, modò peregrinus æquè principaliter accedat Romam cauſa negotii & cauſa devotionis; nam ſi principaliter accedat cauſa negotii, ſecundariò cauſâ devotionis, incurrit ſolum cenſuram præcedentis canonis: ſi accedat principaliter cauſa devotionis, ſecundariò cauſa negotii, obſtringitur ſolùm vinculo hujus cenſuræ; ſed quidquid ſit de hac modificatione, & limitatione, de qua dictum eſt ad calcem primi quæſiti.

Reſpondendum mihi videtur unam tantùm cenſuram incurrere, quia unum delictum committit, & unam numero tranſgreſſionem ex eodem motivo interdictam, nam Summus Pontifex ex eodem motivo ſecuritati intendit conſulere, & proſpicere accedentibus

ad

Digitized by Google

ad Urbem cauſâ negotiorum, eſt cauſa devotionis, ut ſingulis ad Urbem, vel ad Curiam ſecurus, & liber aditus pateat. Ob id DD. communiter afferunt vexantes eos qui Romam tendunt cauſa negotiorum, vel cauſa devotionis, ſacrilegium committere, quia videlicet lædunt eos, qui ſub Eccleſiæ protectione conſtituti ſunt; ſicut ſurripiens in Eccleſia committit ſacrilegium, quia injuriam loco ſacro facit, cujus intuitu res in Eccleſia exiſtentes tutas eſſe Sum. Pontifex intendit, ut docui *de ſacrilegio primo Decalogi præcepto.*

Oppoſita tamen opinio probabilis eſt, ad cujus rationem reſponderi poteſt, utrumque Canonem, ex eodem motivo ſecuritatis præſtandæ Chriſti fidelibus Romam pergentibus, conditum eſſe; cenſuræ autem non multiplicantur ob multiplicationem legum ex eodem motivo editarum. Secus ſi offendatur clericus; tunc enim peculiaris cenſura incurritur, quia percuſſio clericorum ſpeciali quadam ratione vetita eſt in honorem ordinis, & ſtatus Eccleſiaſtici, ut alibi dictum eſt.

Ex quo fit, ut qui Clericum Romam cauſâ devotionis venientem vulneravit, debeat in obtinenda abſolutione utramque circumſtantiam explicare, alioquin abſolutus ſolum remanet ab ea, cujus cauſam expreſſit, *c. qui pro cauſa, de ſent. excom.* & patet ex dictis *de cenſuris, & diſpenſationibus.*

27 Afficiens injuriis hic ventis clericum, ſeu religioſum peregrinationis gratiâ Romam proficiſcentem ſine licentia ſuperioris excommunicationem incurrit.

17 Tertiò dubium eſt, utrum injuriam hoc canone vetitis afficiens clericum, vel religioſum, peregrinationis gratia Romam proficiſcentem, ſine ſuperiorum licentia, ligetur hac cenſura.

18 Clericis, & religioſis interdicta eſt peregrinatio ſine licentia ſuperioris ſuſcepta.

18 Pro ſolutione illius difficultatis advertendum eſt, clericis interdictum eſſe peregrinari, & diſcedere à propria diœceſi, etiamſi devotionis cauſa, abſque Prælatorum ſuorum licentia, *cap. non oportet, de conſecrat. diſt. 5.*

Amplia primò, etiamſi peregrinari intendat cauſa ſtudii, *cap. relatum. de clerico non reſid.* aut cauſa voti; ſicut enim illis vetitum eſt peregrinationem vovere; ita etiam à fortiori ſuſcipere ſine ſuperiorum licentia, *c. magna, de voto, &c. non oportet cit.* Ita Burgas in *tract. de irreg. p. 5. in tit. de peregrinis, & ignotis, num. 1.* Alter. *diſp. 11. cap. 4. col. 4. dub. 4.* Duard. hic *q. 16.* Carolus de Graſſis *in tract. de effect. clericatus, effectu 25.*

Amplia ſecundò, non ſolùm in clericis ſimplicibus, verùm etiam à fortiori in iis, qui beneficia poſſident, cùm enim frequenter accidat, ut celebrationi divinorum officiorum, & Sacramentorum adminiſtrationi operam dare debeant; jure merito interdicitur ipſis peregrinatio; quamvis ex ſua natura utilis ſit, honeſta, & fructuoſa ut patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. in principio, in decreto de invocatione, & veneratione reliquiarum*, & pluribus docet Alter. *loc. cit. c. 1.* Et hoc multò magis militat in Epiſcopis, qui peregrinari nequeunt ſine licentia Papæ, ut patet ex allatis rationibus, & ex c. *magna de voto, & auth. de ſanctiſſ. Epiſc. § interdicimus.* Idem aſſerendum eſt de religioſis, *c. non oportet, &c. magna, citatis.* Cum enim obedientiam ſuis ſuperioribus voverint, par eſt, ut à ſuperiorum voluntate in ſuis actionibus motum gerant & obſequantur. Ita DD. Imò in præcitatis juribus cautum etiam eſt, ne laici, non obtentis ab Epiſcopo litteris commendatitiis, peregrinentur; nam Epiſcopi eſt ferre judicium, an peregrinationem ſuſcipere expediat, quamquam in laicis hæc licentia potius ex honeſtate, & decentia, quam ex præcepto ſequitur, conſuetudine recte.

19 Clerici & religioſi poſſunt peregrinationem Romã verſùs ſuſcipere cauſa proſequendæ appellationis, aut vitandæ gravis, & injuſtæ vexationis.

19 Hæc tamen limitatur, niſi peregrinationem ſuſcipiant Romam verſùs ad proſequendam appellationem, vel ad evitandam gravem, & injuſtam vexationem; tunc enim licitum eſt Papam, non verò alium ſuperiorem adire, etiam invito Prælato, *cap. omnes oppreſſi, 2. q. 6.* Ita DD. citatis. His præmiſſis,

Ad propoſitam difficultatem reſpondeo clericos, vel religioſos gaudere privilegio hujus canonis, & conſequenter eos, qui præfatis Romam peregrinationis gratia proficiſcentibus, injuriam inferunt, ligari excommunicatione. Ita Alterius *diſp. 11. c. 4. dub. 5.* contra Duard *can. 10. q. 15. n. 3. & ſeq.* Ratio eſt, tum quia ſi clericus anno ſancto ſine licentia Epiſcopi Romam pergat, & fruatur Jubileo, ipſius fructu non privatur, ex Joan. de Ao. *in tract. de Jubil.* & aliis. Item qui tempore Jubilei delinquit ſpe obtinendi remiſſionem virtute Jubilei: frui poteſt Jubileo, ut docui, *de pœnit.* cum communi DD. ſententia, Imò qui privilegio abuſitus, non ſtatim privilegium amittit, licèt dignus ſit, qui eo privetur, ut docui *de privil. ad fin.* Item ſcrupuloſus, qui vovit non emittere vota ſine confeſſarii conſenſu, validè poſtea vovet, non requiſito confeſſarii conſenſu & qui jurat ſe domum non venditurum, validè eam vendere poteſt, licèt contra juramentum faciat. Rurſus beneficiarius criminoſus, qui divinum officium coram Prælato recitat, non ſolum ut Deum laudet, verùm etiam ut vir probus ab ipſo judicetur, vel ut hac ratione beneficium extorqueat, ſatisfacit præcepto divini officii, & dicitur actum orationis, vel etiam devotionis præſtare; ergo à pari, &c. tum quia Sum. Pont. abſolutè, & indiſtinctè privilegium ſecuritatis concedit accedentibus ad Urbem cauſa devotionis, ſed clericus accedit cauſa devotionis, videlicet ex affectu ad Deum, ut Deum laudet, ſacras Eccleſias viſitet, SS. reliquias colat; ergo fruitur privilegio. Neque obſtat peregrinationem fieri cum peccato, reſpondetur enim peccatum non tollere propriam actus peregrinationis rationem; alioquin etiam qui Romam pergit animo viſitandi ſacras reliquias, & ſimul ſubtrahendi pecunias ſociis in via, vel animo patrandi aliquod delictum in Curia, non diceretur Romam cauſa peregrinationis pergere; & privilegio ſecuritatis gaudere, quod non videtur admittendum, Quamquam dignus eſt, ut privilegio privetur ob pravam intentionem, & circumſtantiam, quæ actum peregrinationis illicitum efficit, & peccaminoſum.

Hinc patet reſponſio ad rationes, quibus Duard. contrariam ſententiam fulcire, & ſuſtinere conatur.

20 Occidẽs mutilans, & ſpolians Turcam, hæreticum, vel ex communicatum Romam devotionis gratiâ proficiſcentem, excommunicationem incurrit.

20 Quartò, dubium eſt utrùm vexans paganum, Judæum, hæreticum, vel excommunicatum, vel alia obſtrictum, cenſuris recedentem ad urbem cauſa converſionis, vel cauſa devotionis, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo affirmativè cum Ugolino hic § 2. *n. 1. verſ. 4. 5. & 6. p. 269.* Filliuc. *tr. 16. c. 5. quæſt. 8. n. 120.* Duard. *lib. 2. can. 10. q. 18. n. 2.* Alt. *diſp. 11. c. 4. dub. 1. 2. 3. & 4.* Ant. de Souſa hic *c. 11. n. 1.* Ratio eſt, quia cui convenit ratio diſpoſitionis, convenit etiam ipſa diſpoſitio, arg. *l. non accuſare, § omnibus, ff. ad turpſat. l. ſi verò 65. § de viro, ff. ſolut. matrim. & c. cum ſecundum, § fin. de hæret. lib. 6.* præfatis autem perſonis convenit ratio diſpoſitionis; ut inductione in ſingulis clarè oſtendi poteſt.

Primò enim infideles Baptiſmo carentes poſſunt Romam venire; ut præcepta fidei doceantur, & Baptiſmum ſuſcipiant; poſſunt Eccleſias inviſere, in ipſis orationes ad Deum fundere, & divinis officiis, etiam Miſſæ uſque ad certam partem intereſſe, *c. Epiſcopus, de conſecratione diſt. 1.*

Secundò hæretici Romam venire poſſunt, ut abſolutione, & reconciliatione obtenta, ſacras Eccleſias viſitent, & alia quam plurima pietatis, & devotionis opera in urbe præſtent.

Tertiò excommunicati, etiamſi communium Eccleſiæ ſuffragiorum, aut indulgentiarum capaces minime ſint, nihilominus poſſunt in Eccleſiis privatim orare, ut patet ex dictis *de cenſ.* Idem ſervata proportione dicendum eſt de ſuſpenſio, vel interdicto, & à fortiori de irregulari, ut conſtat ex dictis *de cenſ.* dum ſingulas harum pœnarum Eccleſiaſticarum effectus explicarem.

SECUNDA PROPOSITIO.

21 Vexans alterius prædictis commorantes in Urbe cauſa devotionis, excommunicatur.

21 NOn ſolum qui occidunt, mutilant, vulnerant, vel alias actiones in hoc canone vetitas faciunt contra accedentes ad Urbem, ligantur excommunicatione hujus canonis, verum etiam, qui prædicta faciunt contra morantes in Urbe cauſa devotionis, ſic enim clarè habetur in hoc canone, cujus verba retuli initius quæſt. retuli.

22 Vexans aliqua ex præfatis actionibus incolas Urbis Romæ non ligatur excommunicatione.

22 Hoc tamen intellige, modò morantes in Urbe ſint Romipetæ, ſeu peregrini cauſa devotionis ad Urbem Romam; quia de his tantum ſermo eſt in noſtra Bulla, ut benè Cajet. *verſ. excom. c. 13.* Alt *lib. 5. diſp. 11. c. 5. col. 3. verſ. quamobrem.* Vivald. hic *cuſu 10. n. 10.* Duard Ugol. & alii communiter: quapropter, qui incolam Urbis vulnerat, non ligatur hac cenſura, quia non offendit peregrinum, ſeu Romipetam cauſâ devotionis, & hoc verum eſt, etiamſi incola Urbis ea opera exerceat, quæ ſunt propria peregrinorum, adhuc enim vocari non poteſt peregrinus. Ita Alter. *lib. 5. diſp. 11. c. 5. q. 3.* Gambarupt. *c. 10.* Anton. de Souſa hic *c. 12.* Duard. *q. 11.* Ugol. Vivald. & alii communiter.

Ex dictis ſequitur civem Mediolanenſem, qui Romam peregrinatur cauſa devotionis, non poſſe hoc excommunicatione vexari vulneratione, aut deprædatione, quandiu Romæ commoratur cauſa peregrinationis. Idem dic de cive Romano, qui dum alibi habitationem habet, inde ſe transfert Romam cauſa devotionis, ut ſic enim vocari poteſt Romipeta cauſa devotionis, ut diximus *in prima illatione poſt primum quæſitum.* Si verò abſoluta devotione intendat Romæ manere, non gaudet ampliùs hoc privilegio, nec vocari poteſt Romipeta, ſeu peregrinus; nam Sum. Pontif. hoc privilegium peregrinis conceſſit ſolum pro tempore, quo vocari poſſunt, & ſunt peregrini. Quamobrem, qui Romam cauſa devotionis ſe contulit, ut peregrinus, deinde Urbis pulchritudine, vel etiam pietate allectus decrevit Romæ domicilium conſtituere, ut frequentiùs loca ſacra inviſere poſſit, SS. reliquias venerari, & ſimilia pietatis opera præſtare, non gaudet ampliùs privilegio hujus canonis, quia ſtatim ac conſtituit domicilium, id eſt, ſtatim ac incipit Romæ habitare, animo ibi perpetuò manendi, deſinit eſſe peregrinus, & fit incola, habitator Urbis, conſequenter, qui eum lædit; cenſuram hujus canonis non incurrit. Ita Alterius Duard. Vivald. Anton. de Souſa, & alii *loc. cit.*

TERTIA PROPOSITIO.

23 Vexans aliqua ex præfatis actionibus recedentes ab Urbe, ad quam cauſa devotionis venerant, inbiurt excommunicationi.

23 NOn ſolùm vexans peregrinos accedentes ad Urbem, vel in ea morantes cauſa peregrinationis, ſeu devotionis incurrit excommunicationem, verùm etiam, qui vexat recedentes ab ea. Hæc propoſitio clarè conſtat ex textu, in quo Sum. Pontif. idem privilegium ad peregrinos ab Urbe recedentes extendit, quod ad Urbem devotionis gratia proficiſcentibus conceſſerat. Ita communiter Doctores.

24 Qui Romam acceſſerat cauſa devotionis ſed poſteà nulla ibi pia opera exercuit, non fruitur privilegio hujus canonis, dum recedit.

An verò peregrini ab Urbe recedentes hoc privilegio gauderent ſi de ipſis nulla expreſſa mentio facta fuiſſet, conſtat ex dictis *q. præced. punct. 1. q. 3. ad fin.* poſt tertiam propoſitionem.

24 Ex dictis colligi poteſt primò eum, qui Romam cauſâ peregrinationis, & devotionis acceſſit; ſed dum ibi moraretur, nulla devotionis opera fecit, non gaudere privilegio hujus canonis dum ad ſuos revertitur, conſequenter eum vulnerantem in excommunicationem hujus canonis non incidere. Ratio eſt, quia Sum. Pontif. excommunicat vexantes peregrinos ad Urbem cauſa devotionis

accedentes, vel recedentes ; hic autem, ob oppoſit.& voluntatis mutationem, non vocatur amplius peregrinus cauſa devotionis, ſicut is,qui iter inchoat animo accedendi Romam causâ peregrinationis quamdiu in hac voluntate perſiſtit, vocatur peregrinus; ea verò mutata peregrini nomen non meretur,nec privilegio hujus canonis gaudet ; quia principali ſublato tollitur acceſſorium, *cap. acceſſorium.de regulis juris* , & ceſſante cauſa, ceſſant omnia, quæ ratione illius conceduntur,*c.cum ceſſante de appellationib.* Ita Ugolin.hic *in verb.ab ipſa recedentes.* Alteriut *diſp.*11. *c.*5.*col.*2. *quaſ.*2 Duard.*q.*13.

Objicies contra iſtam illationem, is, qui causâ devotionis ad Urbem acceſſit,ſed morbo correptus Eccleſias inviſere,& pietatis opera,quæ decreverat,exercere non potuit,neque infecta domum redire coactus eſt, gaudet privilegio hujus canonis & qui eum in reditu vexat, incurrit excommunicationem: ergo incurrit etiam excommunicationem in propoſito caſu cùm par ratio eſſe videatur.

Reſpondeo negando conſequentiam.Ratio diſparitatis eſt,quia in primo caſu,qui Romam causâ devotionis acceſſit,ſed ibi nulla pietatis opera ſua culpa præſtitit, vocari non debet peregrinus causâ devotionis, cum voluntatem, & propoſitum circa devotionem mutaverit,devotio enim formaliter conſiſtit in actu interno, ſeu in affectu circa pia divini cultus opera:in ſecundo verò caſu eſt & vocatur peregrinus; cùm ad Urbem causâ devotionis acceſſerit,nec propoſitum mutaverit, licet morbo impeditus opera exequi,& perficere non potuerit; conſequenter privilegio peregrinorum privari non debet.Ita Alter. c.5 *dub.*1. Ugol.& Duard. *locis citatis.* Verum tamen eſt,hunc non conſequi indulgentias viſitantibus loca ſacra conceſſas,quia non præſtat opera ad conſecutionem indulgentiarum præſcripta, ut ſuppono; hoc enim indulgentiarum proprium eſt,ut non obtineantur non præſtitis iis,quæ Summus Pontifex injunxit ; niſi aliud in privilegio indulgentiarum expreſſum ſit, ut docui ſuo loco *de indulgentiis*, idemque ſuſtinent Alterius,& Duardus *locis citatis.*

Secundò ſequitur recedentem ab Urbe, ad quam devotionis gratiâ peregrinationem ſuſceperat, gaudere privilegio hujus canonis,donec ad ſuos redeat, etiamſi in reditu,vel acceſſu ad amicum divertat,aut etiamſi diutius in itinere, vel in Urbe moretur ob morbum,vel ob juſtam cauſam, juxta dicta *q. præcedente.* Ita Ugolin.*loc.cit.* Filliuc.n.121.Sayrus n.6.Duard.*q.*11.Antonius de Souſa hic *diſp.*69 *n.*4 & alii. Ratio eſt,quia ſicut cenſetur accedens & peregrinus ſtatim ac domo egreſſus iter Romam verſus ſuſcipit,ita cenſetur reverſus,ſeu rediens quouſque Roma relicta domum reverſus ſit;nam quod operatus propoſitum in propoſito, operari etiam debet oppoſitum in oppoſito,argum *l fin.§.fin.ff.de leg.*3.Imò Ugolin.*loc.cit.*exiſtimat.

25 Peregrinus qui poſtquam loca inviſit, nollet ea viſitaſſe & peregrinationem ſuſcepiſſe, non ſruitur privilegio hujus canonis, juxta ſententiam Auctoris dum ad ſuos revertitur.

25 Hujuſmodi peregrinum redeuntem privilegio hujus canonis frui,etiamſi poſtquam pia loca inviſit, nollet viſitaſſe, & peregrinationem ſuſcepiſſe. Ratio eſt,quia devotionis cauſa Romam venit & quæ pietatis erant, præſtitit, & quod factum eſt infectum reddi non poteſt,*l in bello.§.infecta ff.de capt.& poſtl.reverſ.*

Sed oppoſitum in hoc ultimo caſu mihi probabilius videtur, ut patet ex rationibus allatis in prima illatione ; hic enim retractatione voluntatis vocari non poteſt amplius peregrinus causâ devotionis ; conſequenter privilegio,devotionis cauſa peregrinis conceſſo gaudere non videtur,quamdiu in ea voluntatis retractatione perſeverat ſicut enim accedens,ſi inchoato itinere pœniteat iter ſuſcepiſſe,privilegio non gaudet,licèt re ipſa devotionis cauſa itineri ſe dederit, & dicatur peregrinus denominatione extrinſeca ab actu præterito ; ita neque gaudet, qui peracto ad urbem itinere, pœnituit illud ſuſcepiſſe : nam quod operatur propoſitum in propoſito, debet oppoſitum in oppoſito.

Ad argumentum Ugolini reſpondeo,inde ſolùm colligi ipſum eſſe peregrinum denominatione extrinſeca,& gaviſum fuiſſe privilegio, non verò nunc eſſe peregrinum cauſa devotionis,illique ſecuritatis privilegium ſuffragari,id enim ſuæ culpæ imputare,& adſcribere debet.

26 Qui inchoato Romam versùs itinere domum revertitur, ut aliquid ibi faciat, non fruitur hoc privilegio, juxta ſententiam Auctoris.

26 Tertiò eum,qui inchoato itinere domum revertitur, ut aliquid faciat,vel accipiat, quod domi oblitus fuerat, non gaudere privilegio hujus canonis, quamdiu domum revertitur:conſequenter,qui eum in reditu vulneraret, in excommunicationem hujus canonis, non incideret.Ratio eſt, quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis,neque diſpoſitio convenire debet : huic autem non conveniunt verba hujus diſpoſitionis, quia canon loquitur de vexantibus accedentes ad Urbem,vel ab ea recedentes:hic autem non accedit ad Urbem,cum domum redeat,neque recedit ab Urbe,cum ad illam nondum pervenerit.Contrariam tamen ſententiam valdè probabilem arbitror,quam ſequitur Ugol hic c 10 § 1. *verſ tertiò efficit.* Duard *q.*12 & eidem adhærere videtur Alter.*c.*5.*dub.*1.

PUNCTUM IV.

Quibus de cauſis vexantes occidendo, vulnerando, ſpoliando Romipetas, ſeu peregrinos ab iſtius excommunicationis cenſura excuſentur.

1 *Ignorantia invincibilis juris facti vel pœnæ excuſat.*
2 *Quo pacto ignorantia probabilis probatur.*
3 *Vexans peregrinum incurrit excommunicationem, etiamſi vexet non ut peregrinum ad urbem.*
4 *Juſta cauſa vulnerandi,capiendi &c.excuſat ab hac cenſura.*
5 *Occidens, ſpolians, &c. peregrinum in adulterio deprehenſum, cum propria uxore, vel filia, non excuſatur ab hac cenſura juxta mentem Auctoris.*
6 *Parvitas materiæ excuſat.*

SOlutio iſtius puncti facilè colligi poteſt,tum ex dictis *de cenſuris in genere* ; tum ex traditis præcedentibus quæſtionibus. Ob id ita ſolum in hoc puncto breviter attingam.

Primò an ignorantia excuſet.

Secundo juſta cauſa.

Tertiò parvitas materiæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IGnorantia invincibilis, & probabilis juris, facti vel etiam pœnæ, excuſat ab iſta excommunicatione. Ratio eſt, quia 1 Ignorantia invincibilis juris, facti, vel pœnæ excuſat.
cenſuræ ferri conſueverunt contra contumaces;contumax autem non eſt,qui probabili laborat ignorantia,ut patet ex regulis generalibus allatis *de cenſuris, & de peccatis*; ubi etiam oſtendi,& reprobavi ſententiam non ſolùm Alterii pluribus in locis ; verùm etiam quamplurium aliorum Doctorum arbitrantium ignorantiam non excuſare, quoties quis ignorat id, quod ſcire tenebatur. Vide quæ dixi *de peccatis diſp.*2.*q.*8. *punct.*3.

2 Quo verò pacto ignorantia probabilis probetur,& cui onus 2 Quo pacto ignorantia probabilis probetur.
probandi incumbat videri poteſt apud Alter. *lib.*5.*diſp.*10.*cap* 4. *dub.*1.*col.*2. apud Maſcard.*de prob.tom.*2. *concl.*88. Duard. *lib.*1. *can* 9.*q.*27 *n* 15. & paſſim apud Juriſtas ; & alios, quos retuli *in tract.de legibus,diſp.*1.*q.*8 *punct.*3 *n.*13.

Ex dictis in hac propoſitione ſequitur prædones,& graſſatores viarum excuſari poſſe ab excommunicatione,dum aliquem aggrediuntur, qui nullum peregrinationis ſignum exhibet, nec ipſis aliundè notum eſt peregrinum ad Urbem eſſe. Secus ſi peregrinus conſueta peregrinorum inſignia, & habitum deferat : tunc enim graſſatores facile conjicere poſſunt illum eſſe peregrinum ad Urbem, vel ſaltem ſufficientem habent dubitandi rationem ; an peregrinus ſit, conſequenter rei veritatem inquirere, & inveſtigare tenentur, conſequenter poſita cognitione cenſuræ contra vexantes Romipetas impoſitæ, excuſari non poſſunt ab excommunicatione.

3 Major difficultas eſt,utrùm excuſetur ab excommunicatione; 3 Vexans peregrinum incurrit excommunicationem, etiamſi eum vexet non ut peregrinum ad Urbem.
qui poſita cognitione cenſuræ,& peregrinationis ad Urbem vexat peregrinum,non ut peregrinus eſt ad Urbem, ne ſcilicet Romam ſe conferat, peregrinationis,& devotionis gratiâ;ſed ob privatas inimicitias,vel alia de cauſa Duard. *li.*2.*can.*20.*q* 10.cum Vivald. Navarr.& Sayro conatur oſtendere non incurrere:Et hæc ſententia probari poteſt rationibus allatis quæſt. præcedenti de confugientibus ad Sedem Apoſtolicam,*punct.*2.*n* 13.

Sed oppoſitam ſententiam probabiliorem, & in praxi conſulendam cenſeo, ut patet ex dictis *q.*10.*punct* 2.*cit.n.*13.eamque ſequitur Reg.*lib.*6.*c.*19.*n* 31.Alt.*lib* 5.*d.*11.*c.*1.*ad fin. verſ. neque opus eſt.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 JUſta cauſa vulnerandi,aut capiendi,aut alias actiones in hac Bulla expreſſas exercendi excuſat ab excommunicatione.Hæc 4 Juſta cauſa vulnerandi, capiendi &c excuſat ab hac cenſura.
propoſitio patet ex ſupradictis *punct* 2. & alibi pluribus in locis, ideò ſi Judex ſervato juris ordine peregrinum delinquentem detineri,vel ſuſpendi jubeat,aut ſi quis ad ſui defenſionem peregrinum cum moderamine inculpatæ tutelæ vulnerat,vel occidit,non incurrit excommunicationem.

5 Idem ſentiendum putat Vivald.hic *caſu* 11. n 5. *in novis*, & 5 Occidens ſpolians, &c. peregrinum in adulterio deprehenſum cum propria uxore, vel filia, non ex cuſatur ab hac cenſura,juxta mentem Authoris.
Duard de eo,qui peregrinum in adulterio deprehenſum cum uxore,matre,ſorore,vel filia vulnerat,modò vulneret incontinenti,ut patet à ſimili de percuſſione Clerici turpiter cum prædictis inventi, ex *c.ſi verò de ſent.excom.* Ratio eſt, quia Eccleſia judicat percutientem ex magno paſſionis impetu id agere,& potius humano quodam modo ſe defendere, & proprium honorem tueri, quam violentas,& injurioſas manus in alterum injicere.Ita Duard.*q* 10. n 10.Vivald.*loco cit.*& alii, quos in ſimili retuli, de uxoricidio *in tract.de matrim.q.*3.*pun.*14 n.16 *& de cenſuris*, dum loquuſer de excommunicatione, quæ ob violentas manus in Clericos contrahitur. *diſp.*2. *q.*4. *punct.*1.*n.*5.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur ſaltem, dum vulneratur peregrinus turpiter inventus cum alia, quam cum propria uxore. Ratio eſt, quia *in c.ſi verò, cit.* ſermo eſt de percutiente Clericum ; non de percutiente peregrinum, diſpoſitum autem in uno caſu,non eſt trahendum ad alium in verbis diſpoſitionis non expreſſum. Vide dicenda *q ſeq.punct* 3. *n.* 5.

An autem in dubio præſumendus ſit quis juſtè, vel injuſtè vexaſſe, conſtat ex ſupradictis de impedientibus delatione victualium ad Urbem.

TERTIA PROPOSITIO.

6 PArvitas materiæ cenſetur cauſa ſufficienter excuſans ab ex- 6 Parvitas materiæ excuſat.
communicatione in iis caſibus, in quibus parvitas materiæ

date

Digitized by Google

dari poteſt. Ratio eſt, quia ſicut parvitas materiæ excuſat à mortali culpa, ita etiam ab excommunicatione, quæ mortalem culpam ſupponit. Magna tamen prudentia opus eſt in dijudicanda materiæ magnitudine, vel parvitate, præſertim cum fieri poſſit, ut actio, quæ in uno caſu levis exiſtimatur gravis, in alio jure merito cenſeatur.

Utrùm verò detinens, ſeu vexans, peregrinum metu compulſus aut alia cauſa ductus excuſetur, patet ex ſæpius traditis aliis in locis, quæ inde petenda ſunt, & ſuis quæque locis accommodanda, ne ſæpius eadem repetere cogar.

QUÆSTIO XII.

De undecima excommunicatione, quæ contrahitur offendendo S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos.

EXcommunicatio undecima his verbis exprimitur.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales ac Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Sedis Apoſt. Legatos, vel Nuntios, aut eos à ſuis diœceſibus territoriis, terris, ſeu dominiis ejicientes, nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium vel favorem.

Quatuor præcipuè in hac quæſtione explicare conabor.

Primò, quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

Secundò, contra quas perſonas præfatæ actiones fieri debeant ut cenſura incurratur.

Tertiò, quodnam ſit ſubjectum hujus canonis, ſeu quænam perſonæ ligentur excommunicatione.

Quartò, utrùm cenſura hujus canonis alibi etiam repetiatur.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

1 *Explicatur in quonam conſiſtat materia principalis iſtius excommunicationis.*
2 *Quid ſit* percutere.
3 *Auferens pallium Cardinali, aut frangens non ligatur hac cenſura.*
4 *Quid ſit* carcerare, capere, detinere.
5 *Inſultum faciens ad domum Cardinalis quandonam ligetur hac cenſura.*
6 *Quid ſit* hoſtiliter inſequi.
7 *Quid ſignificet* ejicere.
8 *An non admittens, vel impediens Legatos, vel Nuntios ingredi terras ſibi ſubjectas ligetur hac cenſura.*
9 *Quænam electio hoc in loco prohibeatur.*
10 *Quid nomine diœceſis intelligatur.*
11 *Quid nomine territorii.*
12 *Quid nomine terræ.*
13 *Quid nomine dominii.*
14 *Expellens Prælatum à domo principis non ligatur hac cenſura.*
15 *Ejiciens Nuntium vel Epiſcopum à loco in quo juriſdictionem exercere poteſt, afficitur hac cenſura.*
16 *Eadem afficit ejicientes Cardinales ab Eccleſiis ſuis titularibus.*
17 *Ejiciens Epiſcopum à terris patrimonialibus excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.*
18 *Ejiciens Epiſcopum à regno, qui Epiſcopatui renunciavit, excommunicationem incurrit.*
19 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit, ut ejectio fiat verbis, aut factis.*
20 *Explicatur materia minus principalis hujus cenſuræ.*
21 *Quid ſit* mandare.
22 *Quid ſit* ratum habere.
23 *Verbum duplicem habens ſignificationem, genericam ſcilicet, & ſpecificam, in pœnalibus accipiendum eſt in ſpecifica ſignificatione.*
24 *Excommunicatio, quæ ob ratihabitionem incurritur, à quo tempore incurratur.*
25 *Qui factum in hoc canone prohibitum à principio improbavit, & poſtmodum approbat, excommunicationem incurrit, juxta ſententiam Authoris.*
26 *Quid ſit* auxiliari.
27 *Quid ſit* conſulere.
28 *Ut excommunicatio propter conſilium incurratur, opus eſt ut influat in opus prohibitum.*
29 *Quid ſit* favere.

CUm materia hujus cenſuræ alia ſit primaria, alia ſecundaria, & acceſſoria, prius agam de primaria, poſtmodum de acceſſoria, & ſecundaria.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria primaria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo Cardinales, & alii Prælati in hoc canone expreſſi offenduntur per aliquam actionem hic principaliter prohibitam. Ratio eſt; quia materia primaria alicujus cenſuræ eſt illa, quæ ſub cenſura primariò prohibetur: ſed id quod ſub cenſura in hoc canone primariò prohibetur, eſt præfatum ſacrilegium; ergo præfatum ſacrilegium eſt materia primaria hujus cenſuræ. Ita Cajet. Sayros, Reginald. Graſſius, Filliuc. & alii communiter *locis infra citandis*.

1 Explicatur in quonam conſiſtat materia principalis illius excommunicationis.

Hoc autem ſacrilegium conſiſtit in actionibus hic principaliter prohibitis, quæ ſunt interficere, mutilare, vulnerare, percutere, carcerare, detinere, hoſtiliter inſequi, & ejicere ex diœceſibus, terris, ſeu dominiis; quid autem unaquæque iſtarum actionum ſignificet, patet ex dictis in præcedentibus quæſtionibus, exceptis nonnullis quas hic explicabo.

2 Dubium ergo eſt primò, quid ſignificet *percutere*.

2 Quid ſit percutere.

Reſpondeo idem eſſe, ac cum dolore cædere, ſeu verberare; ſeu corporaliter pulſare manu, pugno, ſeu alapa, virga, baculo, ſaxo, flagello, vel alio inſtrumento. *lex Cornelia. ff. de injur.* Ita Ugol. *c. 10. verb. vulnerantes, n. 1.* Duard. *lib. 2. canone 11. qu. 3.* Alterius *lib. 5. diſp. 11. c. 4. col. 2. verſ. percutientes.*

3 Hinc colligi poteſt, eum qui pallium, quod Cardinalis defert, aufert, vel frangit, aut qui in faciem conſpuit, vel aquam in ipſum infundit, non ligari cenſura hujus canonis, quia non dicitur ipſum percutere. An verò dicatur violentas manus injicere, & ob id cenſuram canonis *ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* contrahat, patebit ex dicendis ſuo loco incurrere, qui vim perſonæ infert, latius enim patet vim inferre, quam percutere.

3 Auferens pallium Cardinali, aut frangens non ligatur hac cenſura.

4 Dubium ſecundo eſt, quid ſit *carcerare, capere, & detinere.*

4 Quid ſit carcerare, capere detinere.

Reſpondeo *carcerare* nihil aliud eſſe, quam aliquem in aliquo loco cuſtodire, ne fugiat, ſeu tradere in aliquem locum, & cuſtodire, ne exire poſſit; ad hunc enim finem carcer inventus eſt, *l. 1. ff. de cuſt. reor. & cap. quamvis, de pœnis, lib. 6.* Ita Alterius *loco cit. col. 2. verſ. carcerantes.* Ugol. hic *c. 11. verſic. capientes, n. 1. & ſeqq.* Duard. *q. 4.*

Capere idem eſt, ac aliquem comprehendere manu vinculo vel alia ratione.

Detinere idem eſt, ac morari, ſeu de facto aliquem tenere, etiamſi detinens illum non ceperit: fieri enim poteſt, ut quis aliquem capiat, illúmque alteri detinendum tradat. Ob id Sum. Pont. non ſolùm ſub excommunicatione vetuit capere; verum etiam detinere, vel carcerare, & hoc verum eſt, ſive id fiat publica, ſive privata auctoritate; quia Sum. Pont. ſine diſtinctione loquitur; conſequenter indiſtinctè intelligendus eſt. Ita Ugol. & Duard. *loc. cit.* Filliuc. *tr. 16. q. 3. n. 236.*

5 Qui verò inſultum facit Cardinali, vel alteri Prælato ad domum, vel illum in domo obſidet, non ut illum ibi cuſtodiat, ſed verecundiam inferat, vel contumeliis afficiat; non dicitur capere, carcerare, vel detinere: conſequenter comprehendi non videtur in hac Bulla. Ita Innocentius, & alii, quos citat, & ſequitur Sayr. *lib. 3. c. 15. n. 6. & q. 10. n. 3.* Filliuc. *tr. 16. c. 9. q. 7. n. 245.* Duard. *q. 4. ad fin. & q. 5. n. 3.* Ugol. hic *verbo, vel hoſtiliter inſequentes, n. 5. & ſeq.* Angelus, & alii apud Sayr. contra Alter. hic *lib. 5. diſp. 12. c. 4. col. 5. verſ. hac opinio.*

5 Inſultum faciens ad domum Cardinalis quandonam ligetur hac cenſura.

6 Dubium eſt tertiò, quid ſignificet *hoſtiliter inſequi.*

6 Quid ſit hoſtiliter inſequi.

Reſp. idem eſſe; quod hoſtili more proſequi aliquem, tanquam hoſtem capitalem, ſeu publicè, & manifeſtè, hoſtes enim publicè, & manifeſtè proſequuntur animo nocendi. Quamobrem hoſtiliter inſequi in hoc caſu, nihil aliud ſignificare videtur, quàm aliquem injuſtè inſequi animo nocendi, ipſo advertente, ſibique cavente, ſeu fugiente, ut manus inſequentis evadat. Ita Sylv. *verb. excom. 7. n. 23.* S. Antoninus *3. part. tit. 24. c. 2.* Nav. *conſ. 31. n. 4. de ſentent. excom.* Filliuc. *tr. 16. c. 9. q. 8. n. 246.* Duard *q. 5. n. 5.* Sayr. *c. 14. n. 7.* Antonius de Souſa *c. 12. diſp. 59. n. 2.* Ugol. hic *verſ. vel hoſtiliter inſequentes*, Reginald. *lib. 9. c. 20. n. 313.* Alterius ex parte *c. 4. citato, col. 3. & 4.*

Hinc ſequitur primò, eum, qui aliquem inſequitur animo vulnerandi, vel capiendi, vel carcerandi, vel ſpoliandi, vel alia ratione lædendi, dici hoſtiliter inſequi, quia hæc hoſtes, inſequentes faciunt; conſequenter, qui hoc pacto inſequitur, ligatur excommunicatione hujus canonis; etiam ſi actualis vulneratio, carceratio, vel ſpoliatio non ſequatur: ſola enim actio inſequendi ex ſe injurioſa eſt, & hic principaliter prohibita. Ita Alter. *quaſ. 3.* Duard. Filliuc. & alii *locis cit.*

Secundò ſequitur eum, qui Cardinalem perſequens telum, vel ſaxum projicit, ut ipſum interficiat, vel detineat, obſtringi vinculo hujus cenſuræ, licèt ipſum non attingat; quia hæc eſt hoſtilis inſecutio. Idem dic de eo qui Cardinalem domi obſidet, ut eum detineat, mutilet, vel occidat, ut patet ex allata ratione. Secus ſi ſolum paret ſe ad inſequendum, aut ſi obſideat, vel ſequatur ſolum, ut verecundia, aut verbis contumelioſis afficiat; Summus enim Pontifex ſub excommunicatione prohibet actualem inſecutionem, actualis autem inſecutio non verba, ſed factum ſignificare videtur. Ita Ugol. Duard. & alii *locis citatis*, contra Alterium *loc. cit.* ex parte.

7 Dubium eſt quartò, quid ſignificet *ejicere.*

7 Quid ſignificet ejicere.

Reſpondeo idem eſſe, quod aliquem ante receptum expellere. Ex quo ſequitur, non idem eſſe ejicere, & non admittere; conſequenter excommunicationem latam contra ejicientes non afficere eos, qui non admittunt. Ita Filliuc. Ugol. Duard. Alterius, & alii *locis proximè citandis.*

8 An non admittens, vel impediens Legatos, vel Nuncios ingredi terras ſibi ſubjectas ligetur cenſura.

8 Extat in extravaganti, *ſuprà gentes*, Joannis XXII. *de conſuetudine*, *inter communes*, excommunicatio contra non admittentes, vel impedientes Legatos & Nuncios Apoſtolicos ingredi terras ſubjectas, hæc tamen excommunicatio non eſt reſervata, & ſolùm afficit impedientes, non verò mandantes, conſulentes, &c. Ita Alterius *diſp.* 1 2. *c* 4 *ad finem*, Duard. hic *q.* 8. *ad finem*. Tolet. *lib.* 1 *c.* 2. *n.* 5. *verſ. undecimo.*

9 Quænam ejectio hoc in loco prohibeatur.

9 Rogabis primò, quænam ejectio hoc in loco prohibeatur.

Reſpondeo prohiberi expulſionem è diœceſibus, territoriis, terris, ſeu dominiis ipſorum Prælatorum, ſic enim textus apertè indicat, ibi, *aut eos ex ſuis diœceſibus.*

10 Quid nomine diœceſis intelligatur.

10 Nomine diœceſis, intelligitur univerſitas locorum, ſeu territorium, cujus juriſdictio in ſpiritualibus & gubernatio unico Prælato demandata eſt, *cap. Epiſcopos* 7. *q.* 1. *cap. ſacrorum* 63. *diſt.* & *c.* 1. *de offic. ordin.*

11 Quid nomine territorii.

11 Territorium ſtrictè loquendo, eſt univerſitas agrorum, intra fines cujuſque civitatis, terræ, caſtri, ſeu oppidi exiſtentium, *pupillus*, §. *territorium*, *ff. de verb. ſignificat.*

12 Quid nomine terræ.

12 Appellatione terræ intelligitur civitas, villa, caſtrum, oppidum *cap.* 1 *ùm in partibus*, *in fin. de verb. ſignific.*

13 Quid nomine dominii.

13 Nomine dominii, ſignificantur loca, quæ ſub juriſdictione unius domini exiſtentium dominium, & juriſdictio æquiparantur, *l. qui furore. ff. de ſtat. hom.* voluit autem Sum. Pontifex hæc omnia nomina percenſere, ut clarum & manifeſtum fieret, quandonam cenſura ob ejectionem incurratur.

14 Expellens Prælatum à domo Principis non ligatur hac cenſura.

14 Hinc ſequitur primò, expellentem Prælatum à palatio Principis non ligari cenſura hujus canonis, quia non dicitur expellere à territorio, terra, vel dominio ipſius Prælati ejecti. Ita Suar. *diſp.* 21 *ſect.* 2 *n.* 7. Duard *lib.* 2 *canone* 11. *q.* 4. *n.* 6. Sayrus *lib.* 3. *cap* 15. *n.* 8 Filliuc. *n* 248 Reginald. *lib.* 9. *n.* 313. Navarrus *cap.* 27 *n* 67.

15 Ejiciens Nuncium, vel Epiſcopum à loco in quo juriſdictionẽ exercere poteſt, afficitur hac cenſura.

15 Secundò ejicientem Epiſcopum aut nuncium è territorio, in quo juriſdictionem habet, ſeu in quo munus, & officium ſuum obire debet, affici excommunicatione hujus Bullæ, quia ejecit à diœceſi, territorio, aut terra ipſius ejecti; cùm enim Sum. Pont. dicat, *ejicientes eos à ſuis diœceſibus*, &c. illa particula *ſuis*, relationem, & ordinem dicit ad illam particulam, eos, id eſt, Prælatos: diœceſes autem & territoria, dicuntur eſſe Prælatorum, quatenus in illis jus aliquod, vel juriſdictionem habent, vel munus ſuum obire debent. Ita Panormit. in *cap pro illorum*, *n.* 2. *de præbend.* Alt. *c.* 4. *ſub finem*, *verſ. ſed petet aliquis*. Ugol. hic §. 1. *n.* 4. Duard *q.* 9. *n.* 6. & *q.* 4. *n.* 6. contra Filliuc. *tr.* 16. *c.* 9. *q.* 9. *n.* 248.

16 Eadem afficiuntur ejicientes Cardinales ab Eccleſiis ſuis titularibus.

16 Tertiò ſequitur ejicientem Cardinales ab Eccleſiis ſuis titularibus excommunicationem incurrere, quia expellit à dominio ſeu locis, in quibus juriſdictionem, & dominium habent. Ita ſentire videtur Alterius *c.* 4. *col.* 11. *verſ. ſeu dominiis.*

Quartò ejicientem prædictos Prælatos à locis, in quibus nullum habent jus, vel poteſtatem, non ligari excommunicatione hujus canonis; quia non dicitur expellere Prælatos à ſuis diœceſibus, territoriis, vel dominiis. Ita Navarr. *c.* 27. *n.* 67. *verſ. quinto*, Filliuc. *loc. cit.* Alterius *loc. cit.* & alii.

17 Ejiciens Epiſcopum à terris patrimonialibus excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.

17 Major difficultas eſt, utrùm ejiciens præfatos Prælatos à terris in quibus poteſtatem habent titulo patrimonii ſeu hæreditatis, vel in quibus nati ſunt, vel domicilium habent; incidat in hanc excommunicationem.

Reſpondendum mihi probabilius videtur cum Alterio *loc. cit.* contra Ugolinum, & Duard. *locis citatis*, in excommunicationem incidere, quia in hoc caſu verificantur verba canonis, abſolutè excommunicantis ejicientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris ſuis; terra enim, quæ alicui titulo patrimonii, hæreditatis, originis vel domicilii competit juxta communem, & vulgarem loquendi modum, dicitur ſua.

Objicies, Sum. Pont. iſtam excommunicationem impoſuit favore dignitatum, alioquin ipſarum mentio fruſtra hic facta fuiſſet; ergo, ut quis excommunicationem contrahat, debet expellere Prælatum à loco, in quo ſpiritualem, vel temporalem juriſdictionem habeat ratione dignitatis; non verò titulo patrimonii, vel alia ratione.

Reſpondeo, etiamſi Summus Pontifex in gratiam dignitatis hoc privilegium conceſſerit; nihilominus cum abſolutè, & indiſtinctè loquatur, par non eſt, ut nos hoc privilegium ad terras, ratione dignitatis aliqua ratione ſubjectas, reſtringamus.

18 Ejiciens Epiſcopum à regno qui Epiſcopatui renunciavit, excommunicationem incurrit.

18 Quintò ſequitur expellentem à regno Epiſcopum qui Epiſcopatui renunciavit, affici excommunicatione Bullæ, etiamſi hujuſmodi Epiſcopus poſt renuntiationem nullam ibi juriſdictionem habeat ordinariam vel delegatam; dicitur enim expelli à ſua diœceſi, vel terra, quia nomine terræ intelligitur locus, in quo Epiſcopus vivit, vel munus ſuum exercet. Ita Alterius *c.* 3. *dub.* 2. Anton de Souſa *diſp.* 67. *n* 3. & alii apud Alterium *loc. cit.* quamvis contraria opinio carere non videatur probabilitate.

19 Ad incurrendam iſtã excommunicationẽ ſufficit, ut ejectio fiat verbis aut facto.

19 Rogabis ſecundò, utrùm ejectio hic ſub excommunicatione prohibita, fieri debeat facto, an ſufficiat verbis, ſeu præcepto, ſeu minis.

Reſpondeo ſufficere verbis; quia ſolis verbis comminatoriis poteſt quis è loco expelli: requiritur tamen effectus, id eſt ut Prælatus ob minas actu relinquat diœceſim, & recedat; nam verba intelligi debent cum effectu, *c. relatum de cleric. non reſid.* Ita Duardus & Alterius *locis cit.* Filliuc. *n.* 248 & *ſeqq.*

Hinc ſequitur judices præcipientes Epiſcopo, ut è regno, vel diœceſi, vel urbe exeat, ſecuto effectu ligari excommunicatione. Idem dic de lictoribus mandata exequentibus, quia iſti omnes dicuntur Epiſcopum è ſua diœceſi, vel terra ejicere. Ita DD. cit.

SECUNDA PROPOSITIO.

20 MAteria minus principalis, ſeu acceſſoria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo quis Cardinales, alióſque Prælatos, in hoc canone expreſſos, offendit, mandando, ratum habendo, auxilium, conſilium, vel favorem præbendo in actionibus principaliter prohibitis, quas in prima propoſitione explicavi. Quamobrem actiones minus principales, ſeu acceſſoriæ ſunt mandatum, ratihabitio, auxilium, conſilium, vel favor circa actiones principaliter prohibitas. 20 Explicatur materia minus principalibus hujus cenſuræ.

21 Sed modo dubium eſt primò, quid ſit *mandare*. 21 Quid ſit mandare.

Reſpondeo idem eſſe, ac munus, officium, ſeu onus alteri imponere, ſeu jubere, rogare, aut committere alteri aliquid fieri gratis, vel etiam pretio, tacitè, vel expreſsè, juxta dicta *de reſtitutione & de cenſuris*, quæ hic non eſt opus repetere. Ubi etiam oſtendi, utrùm mandans revocato mandato, vel ſacta mandati pœnitentia, ligetur excommunicatione, ſi effectus ſub excommunicatione prohibitus ſequatur vi prioris mandati.

22 Secundò dubium eſt, quid ſit *ratum habere*. 22 Quid ſit ratum habere.

Reſpondeo idem eſſe, quod approbare aliquam actionem ſuo nomine factam: quod ut clarius intelligatur.

Advertendum eſt, ad incurrendam excommunicationem ob ratihabitionem nonnullas conditiones requiri

Prima eſt, ut actio, quæ approbatur, facta ſit nomine approbantis; cum enim ratihabitio dupliciter accipiatur, primo late pro qualibet approbatione, & conſenſu in actum præteritum, *l.* 1. *C. ſi major factus ratum habuerit*, & *l. quod enim* 12. *ff. rem ratam habere.* Secundo ſtrictè, & preſsè pro approbatione alicujus actionis ſuo nomine factæ, *reg.* 9. & 10 *de regul. jur. in* 6. & *c. cum quis. de ſentent excom.* In hoc loco ſermo eſt de ratihabitione ſecundo modo accepta, quæ propriè ratihabitio dicitur, cum enim in materia pœnali verſemur, verba ſtrictè accipienda ſunt, juxta propriam, & ſtrictam ſignificationem; quando.

23 Verbum aliquod duplicem admittit ſignificationem, unam genericam, alteram ſpecificam; in pœnalibus, & odioſis ſumendum eſt in arctiore, & ſpecifica ſignificatione, ex Panormit. *in cap. Rodulphus n.* 3. *de reſcript.* 23 Verbum duplicem habens ſignificationem, genericam ſcilicet, & ſpecificam in pœnalibus accipiendum eſt in ſpecifica ſignificatione.

Addo ratihabitionem propriè acceptam requiri, ut approbetur actio tanquam ſuo nomine facta. Quamobrem ſi quis approbet aliquam actionem, & de illa gaudeat, neſciens ſuo nomine factam, non dicitur propriè ratum habere, licet graviter peccet ob conſenſum, & affectum ad peccatum; nam ad ratihabitionem non ſolum requiritur, ut approbetur materiale factum; ſed etiam ipſius qualitas, quod ſcilicet factum ipſius nomine geſtum ſit, *c ratum de reg. jur. in* 6. Ita Sylv. *verb. conſenſus*, *n* 6. Anton. de Souſa hic *diſp.* 64. Duard. hic *q.* 15. Alter. *c. colum.* 7. Reginald. *n.* 314 Navar. Suar. Mol. & alii quos retuli *de cenſ. diſp.* 2. *q.* 4. *punct* 3. *n.* 8. *ad fin.*

Secunda conditio eſt, ut factum approbetur aliquo actu externo, ut verbis, nutu, vel ſigno æquivalenti; cenſura enim non incurritur ob actum merè internum; quia Eccleſia non judicat de merè internis, *c. ex tua, de ſimon.*

Dixi, *vel aliquo æquivalenti*, ut indicarem ad ratihabitionem non opus eſſe approbatione explicita, ſed ſufficere implicitam, quæ conſiſtit in aliquo facto, vel etiam omiſſione; ut ſi quis audeat Prælatum aliquem nomine alterius detinere, & is, cujus nomine detinetur, taceat, nec curat dimitti, cum poſſit, & teneatur, ut ſuppono, hic enim facto approbat, *c* 1. *ut lite non conteſtata.* Ita Sylv. *loc. cit.* Antonius de Souſa *c.* 12. *diſp.* 64 *num* 5 Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 71. Alterius *c.* 6. *col.* 6. Filliuc. *tract.* 16. *c* 9 *quæſit.* 4. *ad finem.* Quamquam hic potius dicitur mandare, quam ratum habere, quia ratihabitio videtur eſſe de præterito. Ita Ugol. *verſic. vel ratum habentes, ad finem.*

Tertia eſt, ut qui ratum habet factum ſub cenſura prohibitum, habilis fuerit ad illud perpetrandum, ſeu mandandum eo tempore, quo perpetratum eſt, nam ratihabitio fictione juris retrotrahitur, & comparatur mandato & virtuale quoddam mandatum cenſetur. Non poteſt autem rationem virtualis mandati habere, niſi is qui mandavit, habilis eſſet tempore facti ad illud perpetrandum; cum enim hæc ſit juris fictio, par eſt, ut ſolum ſuper materiam habilem, & poſſibilem cadat. Bart. *in l. ſi quis pro tempore. ff. de uſuc* Sylveſt. *loc. cit.* Anton. de Souſa *c.* 12. *diſp.* 64. *n.* 2. Duard. hic *q.* 5. Nav. Avila, Mol. & alii, quos retuli *de cenſ. loc. cit.*

Hinc ſequitur primò eum, qui approbat percuſſionem, vel detentionem Cardinalis, ſua contemplatione factam, non ligari cenſura hujus canonis, ſi percuſſio perpetrata fuit eo tempore, quo is, qui approbat, amens erat, vel infans. Verum ſi Cardinalis contemplatione infantis diutius detineatur, donec infans ſufficientẽ rationis uſum nactus ſit, tuncque cognoſcat Cardinalem ſuo nomine detineri, &

Digitized by Google

& ſciat ſe poſſe, & debere illum dimittere, vel remedium adhibere ad illum dimittendum, ex tunc afficitur hac cenſura; quia ratam habet detentionem ſuo nomine factam, vel potiùs eam tacitè mandat, conſequenter, licèt non incurrat excommunicationem approbando detentionem, ut ab initio factam, incurrit tamen approbando continuationem, id eſt detentionem habentem tractum ſucceſſivum: ſicut enim ſi carceratio, aut alia actio, habens tractum ſucceſſivum, ab initio non ſit facta nomine alicujus, ſed poſtea nomine alicujus continuetur, is qui novis eam ſuo nomine continuari, afficitur cenſura, quia ratam habet detentionem talis perſonæ, ex Suarez, Duardo, & Filliucio *locis proximè citatis*, ita &c.

24 Excommunicatio, quæ ob ratihabitioné incurritur, à quo tempore incurratur.

24 Obſerva tamen excommunicationem, quæ ob ratihabitionem incurritur, non contrahi ab eo puncto, quo delictum perpetratum eſt, ſed ab eo, quo ratum habetur crimen. Ratio eſt, quia cenſura eſt pœna; pœna autem non incurritur, antequam delictum committatur; cùm autem is, qui ratum habet crimen, non deliquerit ante ratihabitionem, ſequitur non ligari cenſura ante ratihabitionem, ut docui *de cenſuris loc. cit.* n. 7. idémque præter DD. ibi citatos, docent Tabiena *excomm. 5. caſu* 1. *n.* 45. Ugolin & Duard. *locis citatis*, Alter. *verſ. ſed quærunt*, & alii communiter.

Objicies, ratihabitio retrotrahitur, & comparatur mandato, *c. ratihabitionem, de regul. jur. in* 6. ob id contractus ſub ratihabitione celebratus, accedente ratihabitione ſubſiſtit, ac ſi ab initio celebratus fuiſſet, ex communi Doctorum ſententia; ergo etiam excommunicatio ob ratihabitionem impoſita, accedente ratihabitione ligabit ab eo tempore, quo delictum perpetratum fuit.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia in contractibus conditionalibus id ſpeciali jure ſancitum eſt, ut ſuo loco oſtendi; cenſuræ verò hoc pacto retrotrahi non poſſunt, quia ſupponunt delictum, & non niſi patrato delicto incurruntur, ſuumque effectum non ſuſpendunt, *cap. licèt, de ſententia excom. & cap. paſtorali, de appell.*

Secundo à fortiori ſequitur eum non affici cenſura, qui detentionem Cardinalis, ſuo nomine factam, non approbat, ſed potius improbat, quia hic non dicitur ratum habere.

25 Qui factum in hoc canone prohibitum à principio improbavit, & poſtmodum approbat excommunicationem incurrit, juxta ſententiam Auctoris.

25 Major difficultas eſt, utrùm, qui à principio factum improbavit, poſtea verò approbavit, ligetur cenſura.

Reſpondet negativè Pedericus de Senis *conſ.* c 38 Marianus Socinus *in cap. ſicut tuis, n.* 17. *de ſimon.* & alii, quos citat, & ſequitur Alter. *loc. cit. verſ. ſecundò objicit.* Ugolin. *loco cit.* n. 6. & Antonius de Souſa *diſp.* 64 n. 5. Duar. *q.* 16. loquens de actibus non habentibus tractum ſucceſſivum. Ratio eſt, tum quia factum intelligitur de prima vice, *l. boves, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific.* tum quia, ſicut qui ſtatim ab initio approbat, ligatur excommunicatione, etiamſi poſtea reprobet, ita non ligatus excommunicatione, qui ab initio reprobat, licèt poſtea approbet, ut quod operatur oppoſitum in propoſito, operetur oppoſitum in oppoſito.

Sed oppoſitum mihi verius, & probabilius videtur. Ratio eſt, tam quia hic verè dicitur ratum habere delictum ſuo nomine factum; tum quia, ſicut irregularitatem contrahit, qui ab initio mandatum occidendi reſpuit, & illud poſtea acceptavit, & executioni dedit, ut cum eodem Ugolino, Suarez, & aliis docui *de irregul. diſp.* 7 *q.* 4 *punct.* 8. *art.* 17. ita, &c.

Ad canones in contrarium reſpondeo, factum intelligi de prima vice, qua committitur; in noſtro autem caſu delictum committitur, dum approbatur, etiamſi poſtmodum reprobetur, vel antea reprobatum fuerit; tunc enim adimpletur conditio, ſub qua lata fuit cenſura; & ſicut, qui delictum ab initio approbat, ſtatim ligatur, quia cenſura ſecum trahit ſuum effectum; conſequenter deſinere non poteſt per retractionem ſubſequentem, ita ligatur cenſura, qui approbat, quamvis antea reprobaverit; quia tunc conditio cenſuræ incurrendæ adimpletur, cujus effectus per reprobationem antecedentem non tollitur, nec impeditur.

26 Quid ſit auxiliari.

26 Tertiò dubium eſt, quid ſit *auxiliari* in hoc caſu.

Reſpondeo eſſe actum, quo quis opem fert ad patrandum delictum in hoc canone damnatum; id autem contingere poteſt dando arma, vel alia inſtrumenta ad patrandum delictum, aut accommodando miniſtros, ſeu homines ad Prælatum, e. g. detinendum, aut exhibendo pecuniam, aut occultando aliquem, ut data opportunitate inde valeat exire ad aliquem Prælatum interficiendum. Ita Ugolin. hic *v. præſtantes auxilium*, Duard. *q.* 17. Antonius de Souſa *diſp.* 62. n. 6. Alter. *diſp.* 12. *c.* 6. *col.* 16. & 17. *verſ. ſeu præſtantes eis auxilium.*

27 Quid ſit conſulere.

27 Quartò dubium eſt, quid ſit *conſulere.*

Reſp. eſſe actum, quo quis ſuadet, verbis impellit, vel modum patrandi delictum docet, aut ſecuritatem aperit, aut utilitatem ſecuturam oſtendit, *l. in actione, ff. de furt.* & *l. ſaps. ff. de verb. ſignif.*

Hinc colligi poteſt, quandonam quis dicatur, conſulere actiones in hoc canone vetitas, & conſequenter cenſuram hujus canonis incurrat.

28 Ut excommunicatio propter conſilium incurratur, opus eſt ut influat in opus prohibitum.

28 Obſerva tamen ad cenſuram incurrendam opus eſſe, ut conſilium influat in effectum, id eſt, ut ſit cauſa effectus. Ob id, qui homicidium Epiſcopi conſulit alicui jam parato eundem occidere, non obſtringitur excommunicatione, modò ipſa ſuo conſilio, nulla ratione moveat delinquentem ad patrandum crimen, ut patet ex dictis *de cenſuris & reſtis*, ubi etiam oſtendi eum, qui parato majus damnum alicui inferre, ſuadet minus eidem inferre, non eſſe reum delicti. Videnda ſunt, quæ ibi tradidi, ne ſæpius idem repetatur.

29 Quintò dubium eſt, quid ſit *favere.* 29 Quid ſit favere.

Reſp. idem eſſe, quod commodum, ſeu utilitatem præſtare, ſeu aliquid facere conferens, & juvans ad finem ab alio intentum. Quamobrem, qui commendat, vel laudat delinquentem, ut delictum committat, aut qui eundem tuetur, comitatur, vel alia ſimili ratione adjuvat, ut crimen tutò perpetret, dicitur favere; conſequenter cenſuris contra faventes in tali crimine latis obſtringitur. Ita Ugolin. *v. vel fautorem*. Antonius de Souſa *diſp.* 6 c. *n.* 6. Duard. *diſp.* 17. *n.* 4. Alter. *c.* 6. *ſub finem, verſ. vel favorem.*

Opus tamen eſt, ad incurrendam cenſuram, ut favor influat in effectum: nam ſi delinquens ſine illo favore delictum adhuc commiſſurus erat, præſtans favorem non ligatur cenſura, ut in ſimili dictum eſt de conſulente. Ita Gloſſ. *in Clement.* 1. *verbo defenſaverit, verſ. circa tertium, de pœn.* Sylveſter. *v. excomm.* 7. *n.* 44. *excommunic. c.* 15. Alterius *c.* 6. *col.* 22. *verb. non incurritur*, Saytus *c.* 15. *n.* 13. & alii; quoa in ſimili retuli de conſulente, & adjuvante, in materia irregularitatis.

PUNCTUM II.

Contra quas perſonas occiſio, mutilatio, & aliæ actiones in hoc canone damnatæ fieri debeant, ut cenſura incurratur.

1 *Ad incurrendam cenſuram opus eſt, ut actiones fiant contra perſonas in canone expreſſas.*
2 *Quid nomine Cardinalium intelligatur.*
3 *Rubeus galerus ad ſubſtantiam Cardinalitiæ dignitatis non pertinet.*
4 *Patriarcharum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum nomine quinam veniant.*
5 *Excommunicatio lata contra vexantes Epiſcopos, non afficit vexantes Archiepiſcopos, juxta nonnullos DD. ſed oppoſitum Auctori probabilius videtur.*
6 *Vexans Cardinalem non afficitur excommunicatione lata contra vexantes Epiſcopos præcisè.*
7 *Interficiens, vel capiens Epiſcopum tantummodo electum, & confirmatum, ſed nondum conſecratum, non afficitur excommunicatione.*
8 *Interficiens Epiſcopum ſuſpenſum excommunicatum; vel degradatum, afficitur excommunicatione hujus canonis.*
9 *Quinam veniant nomine Legatorum & Nunciorum.*
10 *Legati, ſeu Nuncii an gaudeant hoc privilegio, dum redeunt à legatione, & nunciatione.*
11 *Occidens, vel detinens Clericum, vel religioſum de familia Card. Epiſcopi, vel Nuncii non ligatur hac cenſura.*
12 *An ligetur excommunicatione* cap. fœlicis, de pœnis.
13 *Familiares Papæ, aut Cardinalium quinam dicantur.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Ut cenſura hujus canonis incurratur, opus eſt, ut aliqua actionum hic vetitarum fiat contra perſonas hic expreſſas, cenſura enim non ligat ultra mentem conditoris, verbis expreſſam: perſonæ autem hic expreſſæ ſunt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Legati, & Nuncii, ut patet ex textu. 1 Ad incurrendam cenſuram opus eſt, ut actiones fiant contra perſonas in canone expreſſas.

2 Quæres primò, quinam Cardinalium nomine intelligantur in hoc loco.

Reſp. nomine Cardinalium S. R. E. venire eos qui ad Cardinalatus gradum electi ſunt à Sum. Pontifice, & conſenſum electioni præſtiterunt: nam electione, ſeu nominatione Sum. Pontificis, & aſſenſu electi creantur Cardinales. Ita communiter DD. 2 Quid nomine Cardinalium intelligatur.

3 Ex quo ſequitur primò rubeum galerum ad ſubſtantiam Cardinalitiæ dignitatis non pertinere, conſequenter mutilantem, capientem, vel hoſtiliter inſequentem Cardinales affici excommunicatione hujus canonis, quamvis Cardinales galerum nondum obtinuerint, aut in Conſiſtorio loqui non permittantur: nam re ipſa ſunt Cardinales, & ſuo ſuffragio ad Sum. Pontificis electionem concurrere poſſunt, ut patet ex Bullis Sum. Pontificum, in quibus de Sum. Pontificis creatione, Sede vacante, tractatur. Ita Palud. *in* 4. *diſp.* 18. *q.* 3. *a.* 1. *caſu* 16. Saytus *l.* 3. *c.* 15. *num.* 3. Duard. *can.* 11. *q.* 6 n. 1. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 9. *qu.* 5. n. 239. Antonius de Souſa *c.* 11. *diſp.* 60. *n.* 1. Ugolin. hic *c.* 11. §. 1. *n.* 1. & *ſeq.* 3 Rubeus galerus ad ſubſtantiam Cardinalitiæ dignitatis non pertinere.

Secundo ſequitur, interficientem Cardinales Eccleſiæ S. Jacobi Compoſtellani, vel Ravenatenſis, aut Canonicos ordinarios Metropolitanæ Eccleſiæ Mediolanenſis, qui in antiquioribus ſcripturis Cardinales minores nuncupabantur, non affici excommunicatione hujus canonis: quia iſti non ſunt Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ, ut dicitur in textu. Imò etiamſi in textu non adderentur hæc verba S. R. E nihilominus tacitè ſubintelligerentur, quia nomine Cardinalium, communi modo loquendi, intelliguntur Cardinales S. R. E. Ita Marius Alter. *diſp.* 12 *c.* 6. *col.* 6. Filliuc. & alii.

De Cardinalium poteſtate & auctoritate, præſertim Sede vacante nonnulla egi *in tr. de legibus, diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 16. cum Sebaſtiano Medice, Salas, & aliis, quæ ibi videri poſſunt, dum locus fuerit: ſimúlque conſuli poteſt Sylveſter *verb. Cardinales & verb. electio* 3. *q.* 3.

4 Quæres

4 Patriarcharum, & Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum nomine quinam veniant.

4 Quæres ſecundò, quinam veniant nomine Patriarcharum, Archiepiſcoporum & Epiſcoporum.

Reſpondeo nomine Patriarcharum intelligi illos qui pluribus provinciis præſunt, & alio nomine vocantur primates, *cap. provinciis, diſt. 99.* & Primum locum inter Epiſcopos, poſt ſummum Pontificem tenent, dicuntur autem Patriarchæ, quaſi Patres *c. clericus, 21. diſt.* Nomine Archiepiſcoporum, qui etiam Metropolitani nuncupantur, veniunt illi Epiſcopi uni provinciæ, & Epiſcopis ejuſdem provinciæ præſunt. Epiſcopi vero dicuntur illi, qui uni civitati, & diœceſi præſunt, *cap. cleros, §. Epiſcopus diſt. 21.* Ex quo patet Epiſcoporum ordinem (præciſo Summo Pontifice, qui Sacerdotum in hac vita degentium Princeps eſt) tripartitum eſſe, unus eſt Patriarcharũ, ſecundus Archiepiſcoporum, poſtremus Epiſcoporũ.

5 Excommunicatio lata contra vexantes Epiſcopos, non afficit vexantes Archiepiſcopos, juxta nonnullos DD. ſed oppoſitum Auctori probabilius videtur.

5 Hinc inferunt Alterius hic *c. 3. column. 1* Duard. hic *q. 6. num 9.* excommunicationem latam contra vexantem Epiſcopos, non ligare vexantem Archiepiſcopos, & Patriarchas, quia excommunicatio non excedit perſonas expreſſas, quamvis enim in iis, quæ ſpectant ad ordinem Epiſcopalem, ſeu ad officium Pontificale, nomine Epiſcoporum veniant Archiepiſcopi, & Patriarchæ tam in favorabilibus, quàm in pœnalibus, (cum enim omnes eumdem ordinem habeant, nec inveniatur ordo ſuperior Epiſcopatu, ſequitur expreſſis Epiſcopis, cenſeri etiam expreſſos ſuperiores eumdem ordinem habentes, in iis, quæ ad ordinem, & pontificale officium pertinent, ex gloſſa *in c. quia periculoſum, verb. de Epiſcopis, de ſententia excommun.* Geminiano, & Franco *ibid.*) nihilominus in iis, quæ ratione dignitatis, & perſonæ conceduntur, nomine Epiſcoporum non ſemper continentur Archiepiſcopi, & Patriarchæ, conſequenter, ſi Sum. Pontifex in hac Bulla de Epiſcopis ſolùm mentionem feciſſet: interficiens Archiepiſcopum, vel Patriarcham, non incideret in excommunicationem Bullæ.

Sed oppoſitum mihi, probabilius videtur; tum quia nomen Epiſcopi in genere ſumptum complectitur etiam Archiepiſcopos, & Patriarchas, cum verè Epiſcopi ſint; tum quia hic canon etiam in ſententia Duard. *q. 8.* Alterii *c. 3.* & aliorum editus eſt ratione conſecrationis & ordinis Epiſcopalis, non ratione dignitatis, & juriſdictionis, præciſè: alioquin interficiens Epiſcopum ſolùm confirmatum, ſed nondum conſecratum, ligaretur cenſura hujus canonis, quod ipſi negant, eo quod Epiſcopus confirmatus juriſdictionem Epiſcopalem habet, non verò ordinem: cum ergo in iis, quæ ordinem, & Pontificalia reſpiciunt, appellatione Epiſcoporum comprehendantur Archiepiſcopi & Patriarchæ, ſequitur vexantem Patriarchas, & Archiepiſcopos, ſubjici huic cenſuræ, etiamſi in Bulla duntaxat de Epiſcopis fieret expreſſa mentio; non verò de Archiepiſcopis, & Patriarchis: Horum tamen omnium Summus Pontifex expreſſè meminit ad majorem declarationem, & ad tollenda dubia, ne quis ignorantiæ prætextu ſe tueri prætendat. Secus dic, ſi de Cardinalibus explicitè locutus non fuiſſet.

6 Vexans Cardinalem non afficitur excommunicatione lata contra vexantes Epiſcopos præciſè.

6 Quamvis enim Cardinalis Epiſcopum dignitate præcedat; nihilominus Cardinalis, ut ſic, non eſt Epiſcopus, ſed ab Epiſcopo formaliter differt; conſequenter, qui antiquioribus temporibus, dum in Bulla ſermo de Cardinalibus non habebatur, vexabat Cardinales, non ligabatur excommunicatione Bullæ Cœnæ. Ita Alterius, & Duard. *locis cit.*

7 Interficiens, vel capiens Epiſcopum tantum modo electum & confirmatum, ſed nondum conſecratum, afficitur excommunicatione.

7 Sed modò difficultas eſt primò, utrum interficiens, vel capiens Epiſcopum electum tantum, & confirmatum, ſed non conſecratum, ligetur excommunicatione Bullæ. Ratio dubitandi eſt tum quia hæc conſtitutio favorabilis eſt Epiſcopis; conſequenter extendenda videtur ad Epiſcopos, duntaxat confirmatos, ſed nondum conſecratos; tum quia Epiſcopus confirmatus verè & propriè videtur Epiſcopus; gaudet enim juriſdictione Epiſcopali, & actus juriſdictionis exercere poteſt *c. at ſi clerici, de judiciis, & c. nihil de elect.* hujus ſententiæ eſt Graff. *1. part. l. 4. dec. c. 18. n. 12.*

Sed oppoſita ſententia communior, & probabilior eſt Cajetani *verb. excommun. cap. 12.* Nav. *c. 27 n. 27.* § 8. Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 69 ad finem.* Ugol. hic *in verbo, ac, ad Patriarchas n. 3.* Alterii hic *c. 3. dub. 2. & ſeqq.* Sayr. *lib. 3. c. 25. n. 4.* Antonii de Souſa hic *c. 21. dub. 61. n. 3.* Vivaldi hic *caſu undecimo, n. 8* Gambarupta hic *c. 15. n. 13.* Duard. hic *q 8* Regin. *lib. 9* c. 20 n. 313 Filliuc. *tract. 16. quæſit. 5 n. 240.* Panormitani, Felini, Cardinalis & aliorum apud Alterium, *locis cit. d. 2.* apud Souſam *n. 4.* aſſerentium Epiſcopum non conſecratum non gaudere privilegio hujus canonis, etiamſi poſſeſſionem adeptus ſit, conſequenter offendentem hujuſmodi Epiſcopum hac excommunicatione non ligari. Ratio eſt; tum quia Epiſcopus confirmatus, ſed nondum conſecratus non eſt verè, & propriè Epiſcopus, cum careat charactere Epiſcopali, qui per conſecrationem confertur, tum quia verſamur in materia pœnali cenſurarum, in qua non facienda extenſio *cap. odioſa, de regul. jur.* tum quia ſicut is, qui Archiepiſcopatum adeptus eſt, non poteſt Archiepiſcopus appellari ante pallii receptionem, *c. tranſmiſſam, de elect. & c. niſi ſpecialis de auctor. & uſu pallii*, conſequenter qui illum offendit, non incurrit excommunicationem hujus canonis (niſi fortè conſecratus ſit, tunc enim privilegio Epiſcopi gaudet, ut bene Alter. c. 3. *dub* 4. Duard. hic *q. 8. n. 9.* & alii:) ita neque is qui Epiſcopatum obtinuit, ſtrictè, & propriè, loquendo, appellari poteſt Epiſcopus ante conſecrationem.

Ad rationes dubitandi facilis eſt reſponſio ex rationibus à me adductis ad noſtram ſententiam comprobandam.

8 Interficiens Epiſcopum ſuſpenſum excommunicatum, vel degradatum afficitur excommunicatione hujus canonis.

8 Secundò difficultas eſt, utrùm interficiens Epiſcopum ſuſpenſum, excommunicatum, irregularem, vel degradatum verbaliter, incidat in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo affirmativè, quia hic verè eſt Epiſcopus, cum ordinem Epiſcopalem retineat, ut patet ex dictis *de ſacramento ordinis*; character enim indelebiliter imprimitur, & in anima permanet. Idem dicendum eſt de Epiſcopo, qui loco, Epiſcopatui, & dignitati renunciavit; hic enim characterem Epiſcopalem retinet, & ordines quoad ſubſtantiam validè confert. Ita Alter. *cap. 3. dub. 6.* Sayr. *lib. 3. c. 15. n. 4.* Duard. *q. 8. n. 5. & ſeq.* Reginald. *lib. 9. n. 313* Ugol. hic *c. 51. §. 1. n. 1. ad finem,* in ſimili loquens de Cardinali verbaliter ſolum depoſito, vel hæretico, vel ſchiſmatico, antequam hujuſmodi criminis reos declaratos ſit. Secus dic de degradato realiter, quia hic omnibus clericorum privilegiis privatur. *c. degradatio, in fin. de pœn lib. 6* Ita Ugol. *§. 2. n. 12.* Duard. hic *q. 22. n. 18. ad finem.* Alterius c. 3. *dub. 6. verſ. quares.*

9 Quinam veniunt nomine Legatorum, & Nunciorum.

9 Quæres tertiò, quinam appellatione Legatorum & Nunciorum comprehendantur.

Reſpondeo eos comprehendi, qui ad Principes negotiorum gratiâ à Sum. Pontifice mitti conſueverunt: horum autem alii dicuntur Legati à latere, & hi Cardinales hoc tempore eſſe ſolent, *cap. ad eminentiam, de ſent. excomm.* Alii dicuntur nati, & hi ſunt, qui Epiſcopalem dignitatem conſequuntur cui ea conceſſione Summi Pontificis adnexum eſt Legati privilegium, *cap. 1. de offic. legat. cap. 1. de appell.* Alii verò ſunt miſſi, & hi propriè, & uſu recepto vocabulo, Nuncii appellantur *c. 1. de offic. leg. in* 6. Ita Hoſtienſis *in ſum. de offic. leg.* Ugol. hic *c. 11. n. 9.* Duard. hic *q. 7.* Filliuc. *n. 241.* Salas *de legibus diſp. 8. ſect. 11. n. 51.* iſti verò gaudent privilegio hujus canonis, donec legationem compleverint, vel dignitate privati ſint, ut bene Alter. *c. 3. dub. 6. ad finem,* ubi etiam idem Alterius *dub. 5.* Duard. & alii poſt Gambaruptam *de offic. leg. lib. 1. c. 2.* obſervant.

10 Legati, ſeu Nuncii, an gaudeant hoc privilegio dum recedunt à legatione, & nunciatione.

10 Hujuſmodi Legatos ſeu Nuncios, ſtatim ac urbis porta egrediuntur, gaudere privilegiis, & prærogativis Legatorum, non ſolum dum ad præfixum locum accedunt, verum etiam dum recedunt, etiamſi interim alicubi moram trahant, quia privilegium eundi ad aliquem locum cenſetur etiam conceſſum ad redeundum. Sed hæc ego, univerſaliter loquendo non facile admiſerim in materio ſaltem pœnali, & odioſa in qua verba inſpicienda, & obſervanda ſunt; cum enim fieri poſſit, ut quis legationem compleverit, vel dignitate privatus ſit, dum Romam redit, aſſerendum non videtur, eum tunc temporis privilegio hujus canonis frui; niſi idem ſit Epiſcopus, & hac parte privilegio canonis gaudeat.

Ex dictis in hoc puncto colligi poteſt, quænam perſonæ privilegio hujus canonis gaudeant; hic enim canon illi tantummodo ſuffragatur, quorum intentionem Summus Pontifex fecit, non vero aliis. Ex quo fit ut interficiens clericum, vel alium ſacerdotem, vel religioſum, vinculo hujus cenſuræ non obſtringatur, quia hic non eſt Cardinalis, Epiſcopus, &c.

11 Occidens vel detinens, Clericum vel religioſum de familia Cardinalis Epiſcopi, vel Nuncii, non ligatur hac cenſura.

11 Hic ſolum ſupereſt dubium, utrum in hanc excommunicationem incidat, qui clericum, vel religioſum de familia alicujus Cardinalis, Epiſcopi, vel Nuncii occidit, vulnerat, vel alia actione in hoc canone damnata vexat.

Reſpondeo non incidere, etiamſi id faciat coram Cardinali, Epiſcopo, vel Nuncio, & ipſorum intuitu, ſeu in contemptum ipſorum. Ratio eſt, quia cenſura non ligat ultra mentem conditoris verbis expreſſam; hic autem non exprimuntur hujuſmodi familiares, ſed Cardinales, & alii Prælati, quibus hoc privilegium, ratione dignitatum conceſſum eſt, quamvis ergo vulnerans familiarem alicujus Cardinalis, vel Epiſcopi, intuitu ipſius graviter peccet, & injuriam etiam ipſimet Cardinali, vel Epiſcopo inferre cenſeatur non tamen cenſura hujus canonis punitur, quia non eſt contumax contra hunc canonem, neque in hoc canone exprimitur, quod autem conſtitutio non dicit, neque nos dicere debemus, *l. ſi vero, § de viro ff. ſolut. matr & l unic. §. ad deficientis, C. de cadur. tollend* Ita Marius Alter. hic *l. 5 diſp. 12. c. 3. dub. 7. col. 14.* Antonius de Souſa hic *c. 12. diſp 66. n. 3.* Duard. *lib. 2. canon* 11. *q. 10. n* 1 *& ſeqq.* contra Armillam *verb. excommunicatio, de excommunic. 2.* contra inſectatores Cardinalium. Vivaldus hic *in Candelabro,* n 36. *in antiquioribus.* Sayrum *lib. 3. c. 15. n. 3.* & alios.

12 An ſequatur excommunicatione c. felicis, de pœnis.

12 Obſervant tamen DD. fere communiter offendentem aliquem ex familia Papæ aut Cardinalium affici excommunicatione, *cap. felicis, de pœnis.* Hoc tamen intelligitur primò, modò qui offenditur, ſit clericus, vel religioſus; textus enim non loquitur de familiaribus laicis Cardinalium, aut Papæ, ſed de familiaribus clericis, & religioſis. Secundò intelligitur, & limitatur, modo ſint familiares Papæ, vel Cardinalium, de his enim ſermo eſt in præfato capitulo, non verò de familiaribus Patriarcharum, vel Epiſcoporum contra Nav. *c. 27. n. 69.* Antonium de Souſa *loco citato* Duard. *q* 22. *n.* 16.

Addunt tamen hanc excommunicationem *c. felicis cit.* non eſſe Papæ reſervatam; quia reſervatio extendenda non eſt, ultra caſus expreſſos; hæc autem reſervatio non eſt ibi expreſſa. Ita Gemin. *in c. fœlicis cit.* Sylv. & alii, quos citat & ſequitur Alter. *l. cit. dub.* Duard. *q. 10. ad fin.* contra Anton. de Souſa *loc. cit.* Ego verò non ſolum exiſtimo iſtam excommunicationem, ſi qua forte lata eſt contra offendentes familiares Papæ aut Cardinalium, non eſſe reſervatam; verum etiam probabilius cenſeo nullam contra ipſos in præfato textu excommunicationem exſtare, quia nullum ibi

verbum

verbum excommunicationis contra ipſos reperitur, ſed tantummodo decernitur, ut offendentibus familiares Papæ, aut Cardinalium imponatur pœna pro qualitate culpæ, ibi, *proportionetur pœna delicto, ita quod vindicta ex æquo exceſſu reſpondente, ab offenſa noſtrorum cohibeantur deinceps munus temeraria formidine ultionis.*

13 Familiares Papæ aut Cardinalium quinam dicantur.

13 Qui autem dicendi ſint familiares Papæ, aut Cardinalium, mihi pluribus in locis explicavi, & declaratur *in cap. fin. de verborum ſignific. in fine*, illi enim dicuntur familiares, qui ſeſe in obſequium alicujus Principis tradiderunt, & ab eo victum recipiunt, etiamſi extra domum degant, modò in neceſſariis domi, aut foris adſint. Hæc autem familiaritas, ſicut contrahitur conſenſu domini recipientis, & ipſius recepti, ita alterius renunciatione diſſolvitur, ſicque familiaritatis privilegium ceſſat argument. *l. item in legato, § penult. ff. de legat. 3. & l. 2. & 3. ff. de aur. & argent. leg.* Vide Geminianum *in cap felicis, cit. n. 8. & 9* Ancharanum *n. 3.* Gomezium *ad regul. Cancell. q. 13. verſic. eſt tamen alterius.* Cochier. *ad regul. 30. Cancell. verb. beneficia familiaris Cardin. pag 311.* Alterium *loco cit.* & deciſiones Rotæ infinitis in locis.

PUNCTUM III.

De ſubjecto hujus cenſuræ, ſeu contra quas perſonas excommunicatio hujus canonis feratur.

1 *Explicantur perſonæ, quæ ſubjiciuntur.*
2 *Cardinalis, Epiſcopus, vel Nuntius, occidens, vel capiens alium Cardinalem, Epiſcopum, vel Nuncium, ſubjicitur huic excommunicationi.*
3 *Cardinalis ſeipſum ferro, veneno, vel alia ratione occidens, percutiens aut vulnerans, non incurrit excommunicationem, juxta probabilem ſententiam Auctoris.*
4 *Juſtè occidens, vel percutiens Cardinales, &c. non ligatur hac cenſura.*
5 *Occidens, aut percutiens Cardinales, vel Epiſcopum turpiter inventum cum propria matre, uxore, aut filia, excommunicationem incurrit juxta probabilem Auctoris ſententiam.*
6 *Ad incurrendam hujus canonis excommunicationem culpa gravis requiritur.*
7 *Ignorantia excuſat.*
8 *Ad incurrendã juſtam excõmunicationem neceſſarius eſt effectus.*
9 *Mandans, ratum habens, conſulens, favens, & auxilians præfata delicta excommunicationem incurrit.*
10 *Excommunicatio non incurritur ſtatim præſtito conſilio, auxilio, vel favore, nondum ſecuto effectu principali.*
11 *Mandans percuti unum Epiſcopum, non incurrit excommunicationem, ſi mandatarius alium Epiſcopum percutiat.*
12 *Defenſor, vel receptator percutiens Cardinales vel Epiſcopos, non ligatur cenſura hujus canonis, ſed* cap. felicis, *&* Clement, ſi quis, de pœnis.
13 *Juſtè defendens præfatos delinquentes incurrit excõmunicationẽ.*
14 *Qui non impedit percuſſionem Cardinalis, vel Epiſcopi, cùm poſſit impedire, non incurrit excommunicationem, juxta ſententiam Auctoris.*
15 *Qui non revelat conſpirationem in Cardinales, excommunicationem incurrit latam à Pio V.*

CUm actiones in hoc canone prohibitæ, aliæ ſint principales, & aliæ acceſſoriæ, ut ſuprà dictum eſt, ſequitur, etiam perſonas, quæ contra iſtam conſtitutionem delinquunt, alias aliquando principaliter, alias aliquando acceſſoriè in delictum influere, & excommunicatione ligari. Priùs loquar de perſonis primi generis, deinde poſterioris.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ ſubjiciuntur.

1 OMnes ſine juſta cauſa, & cum lethali culpa, contra hunc canonem occidentes, vulnerantes, capientes, carcerantes, detinentes, hoſtiliter inſequentes, vel a ſuis terris, vel dominiis ejicientes Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, vel Nuncios, in excommunicationem hujus canonis incidunt, effectu ſecuto: Hæc propoſitio ſatis clara, & perſpicua eſt ex ipſo textu, qui univerſaliter, & indiſtinctè loquitur de iis, qui aliquas actiones in hoc canone damnatas præſtant.

Hinc ſequitur primò homines, cujuſcumque ſexus, & conditionis exiſtant, ligari hac cenſura quoties delictum in hoc canone interdictum committunt, ſive ſint maſculi, ſive fœminæ ſive privati ſint homines, ſive publici ſive ſenes, ſive adulti ſive infantes, modò rationis uſu polleant, nec per ignorantiam, vel aliam juſtam cauſam excuſentur; reatus enim abſolutè loquitur, & lex abſolutè loquens extenditur ad omnes ſubjectionis legum capaces, niſi fortè privilegio excipiantur aut peculiari nota digni ſint. Ita Ugol. hic *c 11. § 1. n 1.* Duard. *can. 11. q. 3 3. n. 1.* & alii, quos in ſimili retuli *& 1. de legib. diſp. 1. q. 1. punct. 6.*

2 Cardinalis, Epiſcopus, vel Nuncius occidens, vel capiens aliũ Cardinalẽ, Epiſcopum, vel Nuncium ſubjicitur huic excommunicationi.

2 Secundò ſequitur Cardinalem offendentem aliqua iſtarum actionum alium Cardinalem, Epiſcopum, vel Nuncium, affici excommunicatione hujus canonis, quia delinquit contra canonem & licèt ipſe privilegio gaudeat, ne ab aliis offendatur, non tamen privilegium illi ſuffragatur, ut alios impunè offendere valeat. Ita Ugol. *loc. cit.* Duard. *loc. cit.* & alii quos in ſimili retuli *quæſt. præcedent. punct. 1. n. 3.*

3 Cardinalis ſeipſum ferro, veneno, vel alia ratione occidens, percutiens, vulnerans, non incurrit excommunicationem, juxta probabilem ſententiam Auctoris.

3 Tertiò probabiliter ſuſtineri poſſe, Cardinalem, qui ſe ipſum ferro, veneno, laqueo, vel alia ratione vulnerat, aut percutit, ſubjici huic excommunicationi: quia facit actionem in hoc canone interdictam ſub excommunicatione, nec ipſe decedere poteſt privilegio hujus Bullæ; quia hæc Bulla in favorem dignitatis edicta eſt, nullus autem cedere poteſt favori in gratiam alterius conceſſo, & ſicut clericus ſe ipſum percutiens non eximitur ab excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente diabolo*, 17. *q.* 4, ita neque Cardinalis, Epiſcopus, vel Nuncius liber erit ab excommunicatione Bullæ, ſi ſeipſum vulneret, vel percutiat, militat enim in his caſibus eadem ratio. Ita Ugol. *loco cit.* Tabiena *in verb. excommunicatio 5. caſu* 1. n. 32. Idem innuit Alterius *diſp. 12. c. 3. dub. 2.* Duard. hic *q. 8. n. 8 & q. 22. n. 2.*

Contrarium tamen mihi non videtur improbabile; tum quia ſcienti & volenti non fit injuria, *l. nemo præſumitur. ff. de regul. jur. & cap. ſcienti, eodem titulo in 6.* tum quia quod favore alicujus inductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri, *l. nulla juris ratio 24 ff. de leg. l. quod favore; C eodem tit. & c. quod ob gratiam 61 de reg. jur. in 6.* tum quia Summus Pontifex in hoc canone loqui videtur de exercentibus iſtas actiones in diſtinctas perſonas; carceratio enim, hoſtilis inſecutio, & ejectio ſupponunt diſtincta ſubjecta; ergo idem dicendum videtur de vulneratione, & percuſſione, quia una pars diſpoſitionis aliam explicat.

Ad rationem in contrarium, reſpondeo, privilegium hujus canonis latum eſſe in favorem dignitatis, quam Cardinales, Epiſcopi, & Nuncii ſuſtinent; non verò ſimpliciter, & abſolutè & in genere in favorem Eccleſiaſticæ dignitatis; alioquin offendens Abbates, & alios Prælatos Eccleſiaſticos, in hoc canone non expreſſos, ſubjiceretur huic excommunicationi, quod nullus dicere poteſt. Ex quo patet differentia inter hunc canonem, & illum *ſi quis ſuadente diabolo.* Imò nonnulli Doctores arbitrantur, neque clericum affici excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente*, dum in ſe ipſum manus violentas injicit.

4 Juſtè occidens, vel percutiens Cardinales &c. non ligatur hac cenſura.

4 Dixi in prima propoſitione, *ſine juſta cauſa*, quia ſi quis juſtam habeat percutiendi cauſam, ut ſi ad ſui, ſuorumque defenſionem, pudicitiæ, vel bonorum, cum moderamine inculpatæ tutelæ, Epiſcopum, vel Cardinalem percutiat, vel occidat, eximitur ab excommunicatione: quia non percutit injuſtè & cum lethali culpa, cenſura enim ſupponit lethalem culpam. Ita Suarez *diſp. 21. ſect. 2. n. 69.* Ugol. hic § 2 Nav. *c 27. n 67* Duard. *q. 15. & 22. n. 16.* Alterius hic *c. 6 dub. 1.* Sayrus *lib. 3. c. 15. n. 5.* Gambaropta hic c. 11. *num 5.*

Item ſi quis Cardinalem, vel Epiſcopum obſideat, non ut illum detineat, vel in carcerem conjiciat, ſed ut caſtrum juſtè obtineat, non hac ligatur cenſura, quia juſtam habet cauſam id faciendi, jureque ſuo utitur, ut ſuppono. Si verò obſideat ad caſtrum injuſtè obtinendum, probabilius cenſeo excommunicatione ligari; quia hæc videtur hoſtilis inſecutio: id enim hoſtes communiter peragere ſolent. Ita Alter, *diſp 12. c. 4. quæſ. 1. col 6 in finem.* contra Duard, *q. 22. n. 23.* quamvis illi Doctores alio nitantur fundamento, aliâque via incedant.

Sed modò dubium eſt, utrùm cauſæ, quibus percutiens clericum excuſetur ab excommunicatione *in cap. ſi verò 1. 2. de ſent. excommun.* juſtæ, & ſufficientes cenſeantur ad excuſandum etiam percutientem Cardinales, Epiſcopos, & Nuncios: ut

5 Occidens aut percutiens Cardinales, vel Epiſcopum turpiter inventum cum propria matre, uxore aut filia, excommunicationem incurrit juxta probabilem Auctoris ſententiam.

5 Si quis occidat, aut percutiat Epiſcopum turpiter inventum cum propria matre, uxore, vel filia.

Vivaldus hic *n 5. & ſeqq.* Ugol. & Duard. *locis cit.* affirmat ſufficere. Ratio eſt, quia qui Epiſcopum, vel alium in continenti percutit, in præfatis caſibus non præſumitur percutere ſuadente diabolo, aut violenter opprimere; ſed ex vehementi paſſionis impetu agere, & proprium honorem humano quodam modo tueri, conſequenter non videtur contumax contra Bullam.

Sed oppoſita ſententia tutior eſt, eámque ſequitur Alterius *diſp. 12. c. 5. dub 3.* Ratio eſt, tum quia hic canon abſolutè excommunicat offendentes Cardinales, & alios Prælatos hîc expreſſos, abſque exceptione cauſarum *in cap. ſi verò 1. & 2. de ſententia excommunicationis*, contentarum; ergo fruſtrà nos excipimus hujuſmodi cauſas; verba enim generaliter prolata, generaliter intelligenda ſunt, juxta proprium verborum ſignificationem, etiam in materia pœnali, & odioſa, *l. de pretio, ff. de public. in rem action. & cap. ſolitæ, in fin. de majoritate & obedientia*, tum quia percutiens clericum turpiter inventum cum filia, ligaretur excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente diabolo 17 q 4.* niſi exciperetur *in c ſi verò 1. & 2. de ſententia excommun.* ergo etiam excommunicatione Bullæ ligatur percutiens Epiſcopum in hujuſmodi crimine inventum, cùm hic caſus nullibi exceptus reperiatur, & exceptio in uno caſu non ſit ad alium trahenda.

Hic patet reſponſio ad rationem Vivaldi, Duardi, & aliorum, quorum ſententia probabilis quidem eſt, ſed noſtra in praxi tutior & probabilior. Vide dicta in ſimili *quæſt. præced. punct. 4. n. 5.*

6 Ad incurrendam hujus canonis, excommunicationem culpa gravis requiritur.

6 Dixi in propoſitione, *cum lethali culpa*, ut adverterem, ad incurrendam excommunicationem, culpam gravem requiri, ut ſuo loco probavi. Quamobrem qui actionem aliquam venialiter tantùm culpabilem ob materiæ levitatem facit, non ſubjicitur excommunicationi: ut autem materia, ſeu actio levis cenſeatur, non ſolum inſpicienda

Digitized by Google

inſpiciends eſt corporalis læſio, verùm etiam injuria, quæ per hujuſmodi actionem irrogatur, fieri enim poteſt, ut actio phyſicè, & entitativè leviſſima ſit, & nihilominus, ſecundum moralem exiſtimationem, gravem injuriam contra honorem inferat, conſequenter ad incurrendam excommunicationem ſufficiat, ut docui de excommunicatione, quæ ob violentas manus in clericos incurritur. Idémque docet Alterius hic *cap.* 5. *dub.* 1.

Dixi *contra hunc canonem*, ut adverterem non quamlibet gravem culpam ſufficere ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, ſed requiri lethalem culpam contra hunc canonem, tunc autem cenſetur lethalis culpa contra hunc canonem, quando quis illius cognitione habita lædit perſonas hîc expreſſas, cognita ab ipſo lædente perſonæ qualitate. Secus ſi canonis, perſonæ, vel qualitatis ignorantia laboret, ut docui *de cenſuris in genere.*

7 Ignorantia excuſat.

7 Hinc ſequitur illum, qui percutit Cardinalem, probabiliter ignorantem hanc diſpoſitionem, non affici excommunicatione, quia laborat probabili ignorantia juris.

Item, ſi quis percutiat Cardinalem noctu incedentem, vel mutato habitu, neſciens illum eſſe Cardinalem, non ligatur excommunicatione hujus canonis; etiamſi alias mortaliter peccet. Ratio eſt, quia ignorat qualitatem perſonæ, conſequenter non videtur contumax, & formaliter delinquens contra hunc canonem. Ita Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 69. Alterius *diſp.* 13. *c.* 5. *dub.* 1. Duardus hic *q.* 11 *n.* 2. & *q.* 22. *n.* 18. Ugol. hic *in verbo, ſeu præſtantes eis auxilium, n.* 4. Saylus, *n.* 5. & alii.

Utrùm verò intendens percutere Epiſcopum incurrat iſtam excommunicationem, ſi re ipſa eum non percutiat, ſed alium dictum eſt *de cenſuris*, ubi etiam nonnullas alias difficultates, quæ hic explicari poſſent, diſſolvi. Sed ibi conſulendæ ſunt, cum ad regulas generales de ignorantia excuſante ab excommunicatione pertineant.

8 Ad incurrendam juſtam excommunicationem neceſſarius eſt effectus.

8 Dixi in propoſitione, *ſecuto effectu*; quia verba cum effectu intelligenda ſunt, ut dictum eſt *in* 1. *puncto.* Quamobrem qui conatur percutere, capere, vel detinere, aut qui proponit inſequi, vel ejicere, ſed reipſa non inſequitur, vel non ejicit, iſtam excommunicationem non incurrit. Ita communiter Doctores.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Mandans, ratum habens, conſulens, favens, & auxilians præfata delicta excommunicationem incurrit.

9 NOn ſolùm interficientes, vulnerantes, percutientes, capientes, detinentes, hoſtiliter inſequentes, vel ejicientes Cardinalem, & alios Prælatos, de quibus in hoc canone ſermo eſt, vinculo cenſuræ obſtringuntur, verùm etiam mandantes, ratum habentes, ſeu præſtantes in præfatis actionibus auxilium, conſilium; vel favorem. Hæc propoſitio patet ex textu.

10 Excommunicatio non incurritur ſtatim præſtito conſilio, vel favore, nondum ſecuto effectu principali.

10 Quæres primò, utrùm mandans, conſulens, auxilians, vel favens principaliter excommunicetur, ita ut ſtatim præſtito mandato, conſilio, vel auxilio ligetur vinculo excommunicationis, etiamſi nondum ſecutus ſit effectus mandati, conſilii, vel auxilii.

Reſpondeo non ligari, antequam mandatarius, vel conſultus rem perfecerit, & executioni tradiderit. Ratio eſt, tum quia dum ſuperior principaliter excommunicat facientes, & in odium delicti conſtitutionem extendit ad mandantem, conſulentem, faventem, vel auxiliantem, mandans, conſulens, auxilians, vel favens excommunicationem non contrahit, nondum ſecuto effectu. In noſtro autem caſu, Summus Pontifex primò excommunicat interficientes, vulnerantes, percutientes, &c. Deinde excommunicationem extendit ad mandantes, &c. tum quia verba abſolutè prolata intelligenda ſunt cum effectu, *c. relatum, de clericis non reſident.* tum quia Summus Pontifex excommunicat mandantes, vel conſilium, vel favorem præſtantes ad ea, quæ antea ſub excommunicatione prohibuerat, ibi, *necnon ea mandantes,* &c. ſed antea prohibuerat ſub excommunicatione actualem occiſionem, vulnerationem, percuſſionem, &c. ibi, *interficientes, vulnerantes, percutientes,* &c. quæ actualem offenſionem important; ergo etiam in poſteriori parte videtur ſolùm prohibere mandatum, conſilium, vel favorem cum actuali occiſione, vulneratione, percuſſione, &c. præſertim cum illa dictio *necnon* quæ in textu habetur, reſolvatur in copulam, *&*, repetátque omnes qualitates præcedentes, ex Bart. *l. Seio, ff. de fidei inſtrum.* & alii communiter. Ita Sylveſt. *verb. excom.* 7. *n.* 44 Tabiena *verb. excommunic.* 5. *caſu* 5. *n.* 4. Vivald. hic *n.* 89. in antiquis in novis verò *n.* 9. Alter. *diſp.* 13. *c.* 6. *col.* 4. *difficult.* 1. ubi refert Rebuff & alios, Ugol. hic *in verb. necnon ea mandantes,* §. 8. *n.* 1. Sayr. *lib.* 3. *c.* 15. *n.* 9. Antonius de Souſa *diſp.* 63. *n.* 5. & alii contra Duardum *lib.* 2. *can.* 21. *q.* 12. *n.* 1. *& ſequent.* exiſtimantem iſtas actiones principaliter prohiberi.

An verò mandans, vel conſulens incurrat excommunicationem, quoties mandatum, vel conſilium revocavit, vel pœnitentiam delicti peregit, vel præmiſit diligentiam ad revocandum delictum, ſed revocationem mandatario ſignificare non potuit, vel mortuus eſt ipſe mandans, antequam mandatarius rem perficeret, & executioni traderet, conſtat ex dictis *de cenſuris*, de excommunicatione, quæ contrahitur ob clerici percuſſionem & alibi pluribus in locis, à quorum repetitione abſtinendum cenſeo, cum ibi commodè conſuli, & videri queant, faciunt enim ad regulas generales.

11 Mandans percuti unum Epiſcopum, non incurrit excommunicationem, ſi mandatarius alium Epiſcopum percutiat.

11 Hic ſolùm ſubjungo dubium, utrùm mandans percuti unum Epiſcopum, incurrat excommunicationem, ſi mandatarius percutiat alium Epiſcopum.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia, quæ mandatarius agit ultra fines mandati, non imputantur mandanti, *l. diligenter, ff. mandati*; conſequenter mandans non tenetur de percuſſione hujus Epiſcopi, conſequenter non ligatur excommunicatione impoſita contra mandantes percuſſionem Epiſcoporum. Ita Ugol. hic *verb. necnon ea mandantes,* §. 2. *n.* 7. Alterius *c.* 6. *col.* 3. *&* 4. *verſ. oportet* Marianus, Socinus, & alii apud Ugol. *loc. cit. n.* 7. Azorius 3 *part. lib.* 2. 8 *verſ.* 6. contra Duard. *q.* 4. ubi oppoſitam ſententiam veriorem arbitratur.

Utrum verò conſulens, ratum habens auxilium, vel favorem præſtans, vinculo hujus cenſuræ innodetur, patet ex dictis *punct.* 1.

12 Defenſor, vel receptator percutientis Cardinales vel Epiſcopos, non ligatur cenſura hujus canonis, ſed cap. felicis, & Clement. ſi quis, de pœnis.

12 Quæres ſecundò, utrùm defenſor, vel receptator interficientis, vel percutientis Cardinalem, Epiſcopum, vel Nuncium, cenſura hujus canonis obſtringatur.

Reſpondeo diſtinguendo, vel recipit, & defendit illum ante patractum delictum, vel patracto delicto. Si recipit illum, vel defendit ante patratum delictum, ligatur excommunicatione, quoties ex receptione, vel defenſione delictum committitur, vel in fieri conſervatur. Ratio eſt, quia hujuſmodi receptator verè dicitur auxilium, & favorem ſua receptatione, ſeu defenſione ad patrandum delictum præſtare; conſequenter incidit in excommunicationem hujus canonis latam contra præſtantes auxilium, vel favorem ad aliquod crimen in hoc canone expreſſum.

Si verò recipit, vel defendit illum poſt patratum crimen, vinculo hujus excommunicationis non innodatur. Ratio eſt, quia Summus Pontifex in hoc canone intendit eos excommunicatione afficere, qui auxilium, conſilium, vel favorem præſtant ad patrandum delictum, ut patet ex illis verbis, *præſtantes eis auxilium* &c. qui autem recipit, vel defendit poſt patratum crimen non dicitur auxilium præſtare ad patrandum delictum, etiamſi delinquentem recipiat, vel defendat. Suppono enim delictum, jam patratum, & completum eſſe, neque nomine defendentis, vel receptantis commiſſum fuiſſe. Ita Nav. *c.* 27. *n.* 67. *verſ. ſexta.* Alterius *diſp.* 12. *c.* 6 *col.* 18 *punct.* 2. *& col.* 21. *verſ. ſed quæri.* Duard. *canon.* 1 *q.* 17. *n.* 6. Anton. de Souſa *diſp.* 6, *n.* 3 & 4 Reginald. *lib.* 9 *n.* 154 Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 72. Filliuc. *tr.* 16. *c.* 9 *punct.* 6 *ad finem*, *n.* 141.

Excipit ab hac doctrina eum, qui recipit vel ſcienter defendit inſequentem percutientem vel capientem Cardinalem; hic enim afficiuntur excommunicatione expreſſa *in c. felicis, de pœnis, in* 6. eadem excommunicatio extenditur ad eum, qui defendit percutientem, bannientem, aut capientem Epiſcopum, *Clement.* 1. *ſi quis de pœnis*, de qua re infrà.

13 Juſtè defendens præfatos delinquentes, incurrit excommunicationem.

13 Hoc tamen intellige primò, de injuſtè defendente, nam juſtam defenſionem non præſumitur ſuperior velle prohibere, ut ſi quis, putans reum criminis innocentem eſſe, intendat illum tanquam innocentem ex juris diſpoſitione probare, licet poſtea reus, & nocens reipſa comperiatur. Ita Sylveſt. *verb. excomm.* 7. 46. *verb.* 3. Cardin. *in Clem.* 1 *num.* 12. *quæſ.* 48. Duard. hic *q.* 1. *num.* 6. gloſſ. *in c. felicis citato.*

Secundò intellige de iis, qui abſque juſta cauſa recipiunt, vel defendunt; nam quod ex juſta cauſa fit, prudenter fieri cenſetur, nec ad culpam, vel pœnam imputatur. Quamobrem qui reum hujus criminis defendit, vel recipit, ne ab aliquo privata auctoritate & iniquè lædatur, non ſubjicitur pœnis *c. felicis*, vel *Clement. cit.* nam quilibet poteſt opem ferre, ne proximus injuria afficiatur, *cap. dilectus de ſentent. excomm. lib.* 6. Ita gloſſ. Sylv. & alii *locis cit.*

Imò præfati Doctores idem ſentiendum putant de recipientibus delinquentes non tanquam delinquentes, ſed titulo conſanguinitatis, & affinitatis, quia licet hujuſmodi recipientes non omnino abſolvantur; tamen non adeò gravi pœna puniuntur ſicut extranei *l.* 1. *&* 2. *ff. de iis, qui latron. occult.* & patet ex dictis *de receptatoribus hæreticorum.*

14 Qui non impedit percuſſionem Cardinalis, vel Epiſcopi, cum poſſit impedire, non incurrit excommunicationem, juxta ſententiam Auctoris.

14 Quæres tertiò, utrùm qui percuſſionem, vel aliud delictum in Cardinalem, Epiſcopum vel Nuncium committi non impedit, cum alioqui commodè impedire valeat, excommunicationem hujus canonis incurrit. Ugol. hic *in verb. vel favorem.* Alterius *lib.* 5 *diſp.* 12. *cap.* 6. *col.* 10. *propoſitione* 1. *& col.* 18. *propoſitione* 5. Duard. hic *q.* 18. *n.* 1 *& ſeqq.* exiſtimantes incurrere. Ratio eſt primo, quia iſta excommunicatio afficit præſtantes favorem; qui autem poteſt impedire, & non impedit, præſertim dum ex officio, vel ex juſtitia impedire tenetur, cenſetur favorem & præſtare & cooperari delicto, ut apertè colligitur ex *c. quanta, de ſententia excommunicationis*, ubi habetur, quòd hi delinquentibus favere dicuntur, qui cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obviare, ex *c. qui poteſt* 23. *q.* 3. ubi dicitur, *qui poteſt obviare, & perturbare perverſos, & non facit, nihil aliud eſt, quam favere eorum impietati, nec enim caret ſcrupulo, qui manifeſto facinori deſinit obviare,* & ex *c. non inferenda* 23. *q.* 3. ubi dicitur *qui non repellit à ſocio injuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille qui facit.* Secundo, quia qui clerici percuſſionem non impedit, dum eam ex juſtitia impedire tenetur, afficitur excommunicatione, *can. ſi quis ſuadente* ut patet ex *cap. quanta citato*, ergo etiam excommunicatione afficitur, qui delictum in hoc canone damnatum non prohibet, dum commodè poteſt prohibere. Hæc ſententia probabiliſſima eſt.

Sed mihi probabilius videtur, eum, qui non prohibet delictum hujus canonis, non affici excommunicatione hujus canonis, non prohibendo præcisè, niſi fortè conſentiat cooperando, & auctoritatem præſtando. Ratio eſt; tum quia communiter approbari ſolet reg. jur. *in l. culpa caret, ff. de regulis juris*, in qua dicitur, neminem

ex

Google

ex ſola ſcientia, & notitia criminis teneri: tum quia in hoc canone excommunicentur patrantes delictum, vel præſtantes auxilium, conſilium, aut favorem ad illud patrandum: qui autem non impedit propriè loquendo, non præſtat auxilium, conſilium, vel favorem, cum negativè ſe habeat; auxilium verò, conſilium, & favor poſitivum influxum importare videntur; tum quia verſamur in materia pœnali, & odioſa, in qua ſtricta interpretatio facienda eſt; tum quia dum Summus Pontifex vinculo excommunicationis ligari intendit non impedientes, ſolet eos exprimere, ut *in cap. quanta, de ſententia excommunicationis.*

Dixi, *niſi fortè conſentiat cooperando, aut auctoritatem præſtando*; nam ſi quis ſua taciturnitate in cauſa ſit, ut delinquentes animoſiores, & promptiores fiant ad patrandum delictum, ſeu auctoritatem ſuam præſtet, reus eſt excommunicationis, quia auxilium, & favorem delicto præſtat.

Ad primam rationem in contrarium reſponderi poteſt, illam procedere ex præſumptione fori externi, aut dum auctoritas præſtatur delicto, quod non impeditur. Secus ſi non impediens negativè tantum ſe habeat, hic enim propriè loquendo non dicitur favorem præſtare.

Ad ſecundam reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia circa non impedientem clerici percuſſionem extat peculiaris conſtitutio *in cap. quante, citato*. Quamobrem etiam ad illum textum non improbabiliter reſponderi poſſet, procedere ſolum, vel quoad præſumptionem fori externi; vel dum auctoritas, & conſenſus præſtatur in percuſſionem juxta Gloſſam *in cap. quanta cit. ad finem.*

15 Qui non revelat conſpirationem in Cardinales, excommunicationem incurrit latam à Pio V.

15 Excipiendus tamen eſt ab hac ſententia caſus, in quo quis ſciens aliquem in perſonam alicujus Cardinalis conſpiraſſe tacet, dum patefacere poteſt: hic enim incidit in excommunicationem & pœnas à Pio V inflictas in Bulla, quæ incipit *infelicis ſaculi* edita anno 1569. 14 Kalend. Januar. occaſione mortis attentatæ contra D. Carolum Borromeum Eccleſiæ Mediolanenſis Archiepiſcopum & S.R.E. Cardinalem. In qua conſtitutione præſcribitur ut quiſquis quovis modo cognoverit, ſive ex litteris, ſcripturis, cœtu, conatu, concurſo, inſidiis, aliiſque ſignis, & indiciis qualemcumque ſcientiam habuerit, vel etiam conjecerit, vel intellexerit quempiam auctorum, adminiſtrorum, vel conſectorum conjurationis, ſeu conſpirationis, aut commiſſi, committendive criminis in perſonam Cardinalis, teneatur quamprimum id Romano Pontifici, ſi in Curia fuerit, ſin autem, ordinario loci; vel ſi Cardinalis ipſe ordinarius extiterit, propinquiori Epiſcopo, etſi crimen nondum commiſſum fuerit, etiam ipſi Cardinali quanto citius revelare, & quicunque etiam non ſubditus, & omninò extraneus hac in re defecerit, cujuſcumque dignitatis fuerit, excommunicationis laqueo innodatus remaneat, pariterque majeſtatis reus infamiam, omnes pœnas *in c. felicis, de pœnis, in* 6. inflictas eo ipſo incurrat.

Circa hunc caſum, ſeu conſtitutionem Pii V. hic obiter quæri poſſet, utrum ſciens hujuſmodi conſpirationem in perſonam Cardinalis poſſit admonere conſpirantes, ut deſiſtant, ita ut ſi ob admonitionem credat illos a patrando delicto deſtitutos, eximatur ab onere denunciandi delinquentem Summo Pontifici, vel Epiſcopo, ut dicitur in Bulla Pii V.

Duard. *loco cit. n.* 12. *& ſeqq.* exiſtimat præmittendam eſſe admonitionem delinquenti, dum ſperatur profutura, nec periculum eſt in mora. Imò ſentire videtur eum, qui correctione retrahit delinquentem à crimine, non eſſe reum excommunicationis, etiamſi crimen ipſum non denunciet.

Ego verò de vigore juris exiſtimo eum, qui novit hujuſmodi crimen in perſonam Cardinalis patrari, vel patratum eſſe, teneri delinquentem Summo Pontifici, vel Epiſcopo denunciare, ut dicitur in Bulla Pii V. Ratio eſt quia quoties denunciatio, vel accuſatio præcipitur in pœnam delinquentis, & ob commune bonum, facienda eſt, ſive delinquens privata correctione emendetur, ſive non. In hac autem conſtitutione Pii V præſcripta videtur revelatio in pœnam delinquentis, & ob commune bonum, quod offenſione Cardinalium violatur, ut colligitur ex verbis conſtitutionis, quibus præcipiuntur delinquentes revelari non ſolum ante patratum crimen, verum etiam crimine perpetrato. Ita Alterius *c.* 6 *col.* 20. *Calet. pag.* 620. & alii, quos retuli *de cenſuris*, dum loquerer de excommunicatione, quæ contrahitur non revelando crimen.

Dixi in mea reſponſione *de vigore juris*, quia ſi uſum, & praxim reſpiciamus, nonnulli DD. arbitrantur iſtam conſtitutionem non obligare, putant enim illam uſu receptam non fuiſſe ob præcepti difficultatem: nam homines ab hujuſmodi delationibus maximè abhorrent. Ita Filli. *tr.* 14. *c.* 6. *q.* 11. *n.* 97. *verſ.* 8.

An verò, qui cognitionem hujuſmodi criminis habet, illumque nulla ratione probare poteſt, teneatur adhuc denunciare, patet ex dictis *in* 8. *Decalogi præcepto, diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 9 *& ſeqq. & de cenſuris loco citato.*

PUNCTUM IV.

Utrùm non ſolùm in hac Bulla, verùm etiam alibi jure communi lata ſit excommunicatio, contra offendentes Cardinales, & Epiſcopos.

1 *Enumerantur jura, in quibus excommunicatio fertur ob cauſas in hac Bulla expreſſas.*

2 *Exercens aliquam actionem prohibitam in hac Bulla, & in aliis juribus, non incurrit plures excommunicationes.*

3 *Cardinalis, Epiſcopus, vel Nuncius, quandonam declarare poſſit delinquentem in hanc cenſuram incurriſſe.*

4 *Quandonam poſſit quis in propria cauſa jus dicere.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Enumerantur jura, in quibus excommunicatio fertur ob cauſas in hac Bulla expreſſas.

1 Multis in locis lata eſt excommunicatio contra offendentes Cardinales, & Epiſcopos. Primò enim lata eſt *in c. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. ubi generaliter fertur excommunicatio contra percutientes clericos. Nomine autem clericorum, in materia Epiſcopis favorabili comprehenduntur Epiſcopi, *l. presbyteros, C. de Epiſc. audient.* Imò etiam Cardinales, præſertim cùm nullus ad Cardinalatus apicem evehatur, qui tonſura initiatus non ſit.

Secundo in *Clement. ſi quis ſuadente, de pœnis*, latat excommunicatio contra percutientes, capientes & bannientes Epiſcopos, & contra mandantes hujuſmodi actiones. Imò ad hoſce delinquentes extenduntur pœnæ, quæ *in cap. felici. ſtatim citando*, latæ ſunt contra offendentes Cardinales, ut mox oſtendam.

Tertio *in cap. felicis, de pœnis in* 6. habetur excommunicatio contra eos, qui Cardinalem hoſtiliter inſequuntur, percutiunt, capiunt, vel hæc facientes, vel fieri mandantes ſocii ſunt, vel ratum habent, vel conſulunt, vel favent, aut poſtea receptant, vel ſcienter defendunt.

Ex quo patet excommunicationem iſtius capitis latiùs patere & univerſaliorem eſſe excommunicatione Bullæ, cùm illa ad receptatores, & defenſores extendatur, non verò iſta, ut *puncto antecedenti quæſit.* 2. oſtendi. Ubi etiam explicavi quandonam receptator & defenſor, ob defenſionem, vel receptionem delinquentis contrahat excommunicationem.

Adde alias etiam graviſſimas pœnas, ut infamiæ, banni publicationis bonorum, privationis beneficiorum, & ſimilium, adjici in præfato *c. felicis*, in noſtra verò Bulla, ſola excommunicatio exprimitur.

An verò civitas oppidum & caſtrum, auxilium, conſilium, vel favorem præbens hujuſmodi delicto contra Cardinales, vel Epiſcopos, ligetur interdicto, patebit ex dicendis *de interdicto*, in caſibus particularibus.

Quarto, per Bullam Pii V. quæ incipit, *infelicis ſaculi*, edita anno 1569. 14. Calend. Januar. excommunicatio, & pœnæ *cap. felicis*, extenduntur ad eos, qui conſpirationem in Cardinalem, ſciunt, & non revelant, de qua re *puncto præcedenti ad finem.*

2 Exercens aliquam actionem prohibitam in hac Bulla, & in aliis juribus, non incurrit plures excommunicationes.

2 Hic ſolum quæri poſſet primò, utrum exercens aliquam actionem ſub excommunicatione prohibitam in hac Bulla, & in jure antiquo, tot excommunicationes incurrat, quot ſunt leges illam actionem ſub excommunicatione prohibentes.

Reſpondet negativè Alterius *lib.* 5 *diſp.* 1 *a. c.* 2. *col.* 6. *ſub finem*, Sayrus *lib.* 1. *c.* 10 *n.* 11. Duard. *canone* 12. *q.* 4. *n.* 3 & alii. Ratio eſt, quia non tot cenſuræ incurruntur, quot ſunt leges eandem actionem ſub eadem cenſura prohibentes ex eodem motivo, & cauſa, modò cenſuræ latæ ſint à ſuperiore eandem poteſtatem, & juriſdictionem habente: in noſtro autem caſu cenſuræ latæ ſunt a ſuperiore ejuſdem auctoritatis, nempe à Summo Pontifice, & ex eodem motivo.

Hæc ſententia mihi placet, & eſt conformis iis, quæ ego tradidi *de cenſuris in genere*, cum communi Doctorum ſententia, quæ conſulenda ſunt ut hæc doctrina meliùs percipiatur. Verum tamen eſt, eum qui excommunicationem contraxit variis juribus inflictam, acriori correctione dignum eſſe, & majori pœnitentia plectendum; quamvis enim pluralitas legum ex eodem motivo conditarum ſpecificam peccatorum diverſitatem non inducat, graviorem tamen culpã intra latitudinem ejuſdem ſpeciei indicat, ob pravum peccatoris affectum, qui duriorem, & obſtinatiorem habet voluntatem.

3 Cardinalis, Epiſcopus, vel Nuncius, quandonam declarare poſſit delinquentem in hanc cenſuram incurriſſe.

3 Quæres ſecundò, utrùm Cardinalis, Epiſcopus, vel alius Prælatus percuſſus, vel aliter offenſus declarare poſſit offendentem pœnis excommunicationis incurriſſe.

Reſpondeo diſtinguendo vel delictum eſt notorium, vel non eſt notorium. Si delictum non eſt notorium, Prælatus non poteſt declarare offendentem in excommunicationem hujus canonis incidiſſe. Ratio eſt, quia in propria cauſa nemo judex, aut arbiter eſſe poteſt, *l.* 1. *C. ne quis in ſua cauſa jud. l. penult. ff. de arbit. & l. qui juriſdictionem, ff. de juriſdict. omnium judic.* ubi habetur neminem poſſe judicium exercere, ſeu jus dicere in cauſa propria, vel ſuorum, ut uxoris, liberorum, vel cæterorum, quos ſecum habet.

Si verò delictum eſt notorium, poteſt Cardinalis, Epiſcopus, vel alius Prælatus offenſus in loco in quo juriſdictionem habet, declarare offendentem laqueo excommunicationis innodatum eſſe. Ratio eſt, quia licèt nullus, regulariter loquendo, poſſit in propria cauſa jus dicere contra offendentem; nihilominus id fallit, dum delictum eſt notoriũ, & pœna eſt à jure determinata; cum enim in notoriis non exigatur cognitio cauſæ, *c. manifeſtè* 2. *q.* 1. aut alia probatio, vel ſententia in ſcriptis ſolemniter proferenda, ſed ſolùm declaratio, *c. cùm ſecundum. in fine de hæret. lib.* 6. non eſt à ratione alienum, ut offenſus judicium exerceat in eum, qui publicè injuriã intulit, & pœnam à jure determinatam ſuo delicto promeritus eſt: nam ipſe Prælatus non infligit pœnam, neque fert ſententiam condemnatoriam, ſed declaratoriam ſolùm, & denunciatoriam,

neque eſt propriè judex, ſed juris executor: ſupponimus enim pœnas à ſacris canonibus inflictas adversùs tales transgreſſores, conſequenter latam eſſe ſententiam, quæ ſecum trahit executionem, & reum per denonciationem non magis ligari, quam antea eſſet, *c. paſtoralis, de appellationibus.*

Si verò factum quidem notorium eſt, ſed aliqua ratione dubitatur, utrum excommunicatio contracta ſit, tutius, & convenientius eſt hujuſmodi declarationem fieri à ſuperiore, ut omnis ſuſpicio iniquæ declarationis auferatur. Ita Francus *in cap. felicis citat. n. 6.* Alterius *loco cit. col. 3. verſic. ad hanc igitur.* Duard. n. 4. Videri poſt Jaſon *in d. l. qui juriſdictioni,* Panormit. *in c. ex parte de verborum ſignificatione.* Innocentius *ibidem*, Francus *loco cit.* Geminianus *in cap. 1. de pœnis, lib 6.* Alterius hic *lib. 5. diſp. 12. cap. 7. col. 1. & ſequenti,* ubi etiam agit, utrùm Cardinalis, & Prælatus privilegiatus poſſit ab eadem excommunicatione abſolvere, Duard. hic *q. 10* & Doctores communiter *in cap. felicis cit.* ubi prolixè ſatis agunt.

4 Quandonam poſſit quis in propria cauſa jus dicere.

4 Quandonam poſſit quis jus dicere in propria cauſa.

QUÆSTIO XIII.

De excommunicatione lata contra offendentes eos, qui ad Romanam Curiam recurrunt cauſâ negotiorum.

TExtus Bullæ hic eſt: *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel per alias perſonas Eccleſiaſticas, quaſcumque, vel ſeculares, ad Romanam Curiam ſuper eorum cauſis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Advocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam auditores, vel judices ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum hujuſmodi occidunt, ſeu quoque modo percutiant, bonis ſpoliant ſeu qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè delicta hujuſmodi committere, exequi vel procurare, aut eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur: cujuſcumque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.*

Quamvis Summus Pontifex *canone 9.* excommunicationem tulerit contra eos, qui per ſe, vel alios offendunt accedentes ad Romanam Curiam, vel in ea morantes, vel ab ea recedentes, ut ſuperius explicavi: nihilominus hic excommunicationem extendit, non ſolùm ad eos, qui occidunt, percutiunt, vel ſpoliant accedentes per ſeipſos Romam cauſâ negotiorum, vel tranſmittentes, procurantes, negotiorum geſtores, Advocatos, procuratores, & agentes, ſeu etiam auditores, vel judices ſuper dictis cauſis, vel negotiis deputatos, verùm etiam ad eos, qui ad hæc facienda directè, vel indirectè cooperantur, aut auxilium, conſilium, vel favorem præſtare præſumunt.

Ex quo patet differentia inter nonum canonum, & hunc in ordine undecimum, de quo hîc agere incipio, & quatuor gradatim quæram.

Primò, quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actiones hîc fieri prohibeantur.

Secundò, contra quas perſonas præfatæ actiones fieri debeant ut cenſura incurratur, ſeu quænam perſonæ hujus canonis privilegio gaudeant.

Tertiò, quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum, ſeu quinam hujus canonis cenſura ligentur.

Quartò, utrùm hæc cenſura in jure alibi reperiatur.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus canonis, ſeu quænam actiones hîc fieri prohibeantur contra perſonas, quæ in Romana Curia cauſa agunt, vel negotia.

1 *Explicatur materia excommunicationis in hoc canone contenta.*
2 *Excommunicatio contrahitur percutiendo accedentem ad Rom. Curiam, ſive percutio fiat pugnis, ſive alapa, ſive virga.*
3 *Conſpuens in faciem, aut aquam è feneſtra emittens contra proficiſcentem ad Rom. Curiam, excommunicationem non incurrit.*
4 *Subtrahens veſtes, pecuniam & alia proficiſcenti Romam excommunicatione ſubjicitur, etiamſi proficiſcens eas res non ſecum deferret ſed domi reliquiſſet.*
5 *Afficiens contumeliis, aut detrahens de proficiſcente ad Romanam Curiam laqueo iſtius excommunicationis non innodatur.*
6 *Auferens bona proficiſcenti ad Curiam Roman. non incidit in hanc cenſuram, quoties ex titulo juſtæ compenſationis aufert.*
7 *Excommunicatio iſtius canonis non incurritur ob ſubtractionem bonorum, niſi ſubtractio fiat ratione cauſarum in Romana Curia agendarum.*
8 *Explicatur materia minus principalis.*

MAteria hujus canonis, ſeu actiones in hoc canone damnatæ, aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ. Prius agam de principalibus, poſtmodum de acceſſoriis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria principalis, & primaria hujus canonis, eſt ſacrilegium, quod committitur occidendo, percutiendo, vel ſpoliando, confugientes per ſe, vel per alios causâ negotiorum ad Sedem Apoſtolicam, vel ipſorum procuratores, actores, Advocatos vel judices, ut in 2. *punct.* explicabo. Ratio cur his actionibus ſacrilegium committatur eſt, quia perſonæ ſub protectione Eccleſiæ exiſtentes offenduntur actionibus ſpecialiter in hoc canone interdictis. Ita Cajet. *in ſumm. verb. excom.* 15. Filliu. *tract.* 16, c. 7. *quæſt. 9. n. 172.* Sayr. *lib. 3. c. 25. n. 2.* Antonius de Souſa *c. 13. in annotationibus circa textum.* Alterius *diſp. 23. c. 1. initio.* — 1 Explicatur materia in excommunicationis in hoc canone contenta.

Quid autem ſit *occidere, percutere*, & *ſpoliare*, patet ex dictis in præcedentibus quæſtionibus.

Hinc ſequitur primò actionem, qua quis alterum interficit gladio, veneno, aut alia ratione, ſubjici pœnæ hujus canonis, quia exercet actionem in hoc canone prohibitam; dicitur enim occidere recurrentem, ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis negotiis, ut ſuppono.

2 Secundò percuſſionem in hoc canone prohiberi, ſive fiat pugnis, alapa, fuſte vel alia ratione, etiam ſine vulnere; quia hæc eſt vera, & propriè dicta percuſſio. Ita Ugol hic *verſ. quoque modo, percutiunt*, n. 7. Alter. *diſp* 13. c. 3. *col. 4. verſ. ſeu quoque modo*, Duardus hic *q. 5. n. 1.* contra Vivaldum hic *n. 4* exiſtimantem eum, qui alapa percutit, non ligari hac excommunicatione. — 2 Excommunicatio contrahitur percutiendo accedentem ad Rom Curiam, ſive percuſſio fiat pugno, ſive alapa, ſive virga.

Addo à fortiori prohibitam cenſeri vulnerationem, aut mutilationem, percuſſio enim non ſolum ea dicitur, quæ nullum vulnus, vel mutilationem infert, verùm etiam ea, quæ cum vulnere, vel mutilatione conjuncta eſt: ob id Summus Pontifex particulam illam adjecit, *quoquo modo percutiunt*, ut quemlibet percuſſionis modum complecteretur. Ita DD. citati.

3 Secùs dicendum arbitror de actione conſpuendi in faciem, aut aquam ex feneſtra immittendi, aut rumpendi pallium, quia hæ facteus, juxta communem loquendi modum, non dicitur percutere: excommunicationem tamen canonis *ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4. incurrit, ſi hæc in clericos faciat; licèt enim non dicatur, ſtrictè loquendo, percutere, dicitur tamen vim, ſeu violentas manus inferre. Ita Vivaldus, & Duardus, & alii *locis citatis*. — 3 Conſpuens in faciem, aut aquam è feneſtra emittens contra proficiſcentem ad Romanam Curiã, excommunicationem non incurrit.

4 Tertiò actionem, qua quis alteri Romam proficiſcenti aufert veſtes, pecuniam, vel alias res mobiles, vel etiam immobiles, ut aliquem privet domo, agro, aut vinea, cadere ſub prohibitionem hujus canonis, ſive illas res ſpoliatus ſecum deferret, ſive non. Idem dic de eo, qui ſpoliat jure, vel ſervitute. Ratio eſt, tum quia canon abſolutè loquitur de ſpoliatione bonorum, facta occaſione negotiorum; ergo abſolutè intelligendus eſt de ſpoliatione quorumcumque bonorum, *l. de pretio, ff. de Publicana in rem actione.* Tum quia interdicta eſt ſpoliatio recurrentium ad Curiam Apoſtolicam, ut liber illis ad eam aditus pateſiat, liber autem aditus ad Romanam Curiam non pateret niſi etiam in bonis immobilibus, vel mobilibus domi relictis, & in juribus, & ſervitutibus privilegio hujus canonis protegerentur: nam timore bonorum, quæ domi reliquerunt, amittendorum retrahi facilè poſſent ab acceſſu, vel recurſu ad Sedem Apoſtolicam. — 4 Subtrahens veſtes, pecuniam & alia proficiſcenti Romam, excommunicationi ſubjicitur etiamſi proficiſcens eas res non ſecum deferret, ſed domi reliquiſſet.

Ex quo patet differentia inter hunc, & nonum canonem, quod in nono canone excommunicantur ſolum ſubtrahentes bona accedentium ad Sedem Apoſtolicam: cùm autem accedentes ad Sedem Apoſtolicam non deferant ſecum bona immobilia; ſequitur Summum Pontificem, ibi intelligi ſolum de bonis mobilibus quæ accedentes deferunt. In hoc verò canone excommunicantur ſubtrahentes bona recurrentium ad Sedem Apoſtolicam, & cum poſſit quis ad Curiam Romanam recurrere per alium, vel per literas, ipſo domi remanente, par eſt, ut protegatur tam in bonis, quæ ſecum defert, quàm in iis, quæ domi reliquit, præſertim cum Summus Pontifex abſolutè dicat, *bonis ſpoliant.* Ita Alterius *lib. 3. diſp. 13. c. 1 colum 5 pag. 645.* Ugol hic *in verbo bonis ſpolians, n. 2.* Duard. hic *q. 7. n. 1. & ſequentib.* ubi idem putat de ſubtrahente uxorem, ſervos, vel filios. Sed quid mihi in hac re ſentiendum ſit, patet ex dictis *in expoſitione noni canonis*, *q. 10. punct. 1. n. 81.*

5 Major difficultas eſt, utrùm in hoc canone prohibeatur actio, qua quis recurrentem ad Sedem Apoſtolicam verbis contumelioſis afficit famam, vel honorem voce, vel ſcriptis ſubtrahit, ob talem recurſum. Ratio dubitandi eſt, tum quia in hoc canone excommunicantur ſpoliantes bonis; qui autem infamat, vel honorem ſubtrahit, dicitur bonis ſpoliare: nam bona ea dicuntur, quæ ſunt in noſtra poteſtate, & dominio; fama autem eſt in noſtro dominio, & libertate, quilibet enim eſt ſuæ famæ dominus, illamque aliquando prodigere poteſt, ut patet ex dictis *de reſtitutione.* Tum quia verbum, *ſpolio*, ad ſignificandam famæ ablationem adhiberi ſolet, ex Marco Tullio *in oratione pro Publio Quintio*, ubi ſic loquitur, *Nereſſe eſt, iſte qui amicum, ſocium, affinem, fama, & fortuna ſpoliare conatus eſt, vanum ſe, & perfidioſum, & impium eſſe fateatur.* — 5 Afficiens contumeliis aut detrahens de proficiſcente ad Romanam Curiam, laqueo iſtius excommunicationis non innodatur.

His non obſtantibus probabilius cenſeo actionem, qua quis alterum infamat, vel honorem aufert, in hoc canone ſub excommunicatione non prohiberi. Ratio eſt, quia ex ſignificatione verborum, maximè inſpiciendus, & attendendus eſt communis loquendi uſus & praxis: verbum autem *ſpoliare* communiter adhiberi non ſolet, ad ſignificandum famæ ablationem, & cùm verſemur in materia pœnali, & odioſa, censuratum, ſtricta verborum interpretatio facienda

eſt

Digitized by Google

eſt juxta communem loquendi uſum, ut patet ex dictis *de legibus* Ita Alterius *diſp.* 13. *c.* 1. *ſub finem*, *verſ. ex his*. Duard. hic *q.* 5. *c.* 53. Ugolinus hic *verbo ſeu, quoquo modo percutiunt*. Vivaldus hic *n.* 4. & in antiquioribus *n.* 91. Antonius de Souſa hic *diſp.* 70. *n.* 3 licèt contrariam ſententiam probabilem putet.

Ad rationes dubitandi reſponſio patet ex rationibus à me allatis; afficere enim aliquem contumelia, non eſt ſpoliare, juxta frequentiorem ſermonis uſum.

6 Auferens bona proficienti ad Curiam, Romanam non incidit in hanc cenſuram, quoties ex titulo juſtæ cõpenſationis, aufert.

6 Secundò difficultas eſt, utrùm actio qua quis alteri res aufert ad compenſationem ſibi faciendam, ſub prohibitionem, & excommunicationem hujus cadat.

Reſpondeo negativè; modo non accipiatur aliquid ultra debitum. Ratio eſt, tum quia in hoc canone vetita eſt ſpoliatio; actio autem, qua quis rem alienam ad compenſationem accipit, non eſt ſpoliatio, ſed compenſatio, ſed acceptio rei ſibi debitæ. Tum quia in hoc canone fertur excommunicatio contra eos, qui ſpoliant recurrentes ad Sedem Apoſtol. occaſione cauſarum; ut in tertia difficultate explicabo; hic autem non accepit occaſione cauſarum; ſed animo recuperandi quod ſibi debitum eſt. Imò etiamſi id occaſione cauſarum ageret, aliàs non facturus; non propterea excommunicationi ſubjiceretur; quia actionem injuſtam non exercet, nec pravus animus actionem compenſationis injuſtam reddit, modò notabiliter non excedat cum mortali culpa, tunc enim ligatur excommunicatione, ratione exceſſus, cauſa negotiorum facti, quia injuſtè ſpoliat cauſâ negotiorum. Ita Alter. *loc. cit. c.* 1. *col.* 6. *verſ. ex dictis patet*. Vivald. hic *caſu* 4. *n.* 8. & *caſu* 12 *n.* 4. *in novis*. Duard. hic *q.* 7. *n.* 4. Ugol. hic *verſ. bonis ſpoliant*, *n.* 2. Ant. de Souſa *diſp.* 71. *n.* 1. & quamplures alii, quos in ſimili retuli *de cenſuris diſp.* 1. *q.* 6. *punct.* 1. *n.* 77. dum loquutus ſum de iis, qui non revelant delinquentes, quos per edicta ſuperiorum denunciare jubentur.

Neque obſtat compenſationem cum ſcandalo fieri; quia ſcandalum reddit actionem illicitam, ſed non injuſtam; nec compenſationis rationem aufert. Ita Antonius de Souſa *loco cit.* contra Duardum, Alterium, & Vivaldum *loc. cit.*

7 Excommunicatio huius canonis non incurritur ob ſubtractionem bonorum, niſi ſubtractio fiat ratione cauſarum in Romana Curia agendarum.

7 Tertiò difficultas eſt, utrùm quælibet injuſta uſurpatio, & ſubtractio in hoc canone ſub excommunicatione prohibeantur.

Reſpondeo negativè, ſed opus eſſe, ut ſubtractio fiat occaſione cauſarum, id eſt, ut recurrens bonis ſpolietur, quia ad Sedem Apoſtolicam recurrit. Secus ſi ex aliis motivis, & occaſionibus ſpolietur. Ratio eſt, quia Summus Pontifex eos ſolum excommunicat qui recurrentes ad Sedem Apoſtolicam per ſe, vel per alios, ſuper eorum cauſis, & negotiis, occaſione cauſarum, vel negotiorum occidunt, percutiunt, vel ſpoliant; ergo opus eſt, ut præfatæ actiones intuitu cauſarum, ſeu negotiorum fiant. Ita Alter. *loc. cit. col.* 5. *verſ. ex dictis*. Fillius *tr.* 16. *c.* 7. *q.* 10. *n.* 173. Ugol. hic, §. 1. *verſ.* 4. Graffius *lib.* 4. *deciſ. n.* 104. Vivald. *loc. cit. n.* 95. in antiquis in novis verò *n.* 3. Reginald. *lib.* 9. *c.* 210 *n.* 315. Duard. *q.* 7 *n.* 3. Ant. de Souſa hic *in expoſitione textus verſ. circa hanc*. Sayrus *cap.* 16. *num* 4. Cajetanus *c.* 15. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 71.

Hinc ſequitur primò, fures, aut latrones, qui recurrentes ad Sedem Apoſtolicam ſpoliant, vel occidunt, non affici excommunicatione hujus canonis, quia id agunt animo deprædandi, non autem occaſione cauſarum, vel negotiorum, ut in textu dicitur. Ita Alterius, & Duardus *loc. cit.* Ugolinus hic *verſ. bonis ſpoliant*, *n.* 2. Vivaldus, Graffius, & Reginald. *locis cit.*

Secundò ſequitur eum, qui recurrentem ad Sedem Apoſtolicam non occidit, non cauſa negotiorum, ſed ob privatas inimicitias, aliunde ortas, non affici excommunicatione hujus canonis, quia non occidit causâ negotiorum. Ita Doctores citati. Secus ſi occidat intuitu diſpenſationis, conſecutionis beneficii, aut abſolutionis in Romana Curia obtinendæ: hic enim dicitur occidere causâ negotiorum. Ita Ugol. hic *n.* 5.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Explicatur materia minus principalis.

8 Materia minus principalis, & acceſſoria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quod committitur ab iis, qui occiſionem, percuſſionem, vel ſpoliationem prædictarum perſonarum præſumunt mandare, exequi, vel procurare, aut in eis auxilium, conſilium, vel favorem præſtare. Hæc propoſitio clara eſt ex textu, & clarior fit exemplis, & illationibus in tertio puncto adducendis.

An verò iſtæ actiones debeant in effectum poſitivè influere, ut pœna hujus cenſuræ puniantur, patet ex ſupradictis in ſuperioribus quæſtionibus, debere poſitivè influere. Quamobrem conſulens delictum alicui, qui firmiter in mente ſua decreverat illud delictum committere, non incurrit excommunicationem; quia non influit, quamquam ſi dubitetur, an ſuo conſilio influxerit, præſumitur influxiſſe, ut alibi docui. Idemque docet Alter. hic *c.* 2. *dub.* 2.

PUNCTUM II.

Contra quas perſonas præfatæ actiones occidendi, percutiendi, vel ſpoliandi fieri debeant, ut cenſura incurratur.

1 *Explicantur, perſonæ quæ in hoc canone offendi prohibentur.*
2 *Quinam dicantur ad Romanam Curiam recurrere.*
3 *Offendens infidelem ad Sedem Apoſtolicam recurrentem excommunicationem contrahit.*
4 *An recurrens ad Sedem Apoſtolicam fruatur privilegio hujus canonis, abſolutis ſuis negotiis.*
5 *Utrùm recurrenti ad Sedem Apoſtolicam privilegium hujus canonis ſuffragetur, dum ad ſuos revertitur lares.*
6 *Nomine Romana Curia venit Summus Pontifex, non ſolùm quatenus juriſdictionem habet ſpiritualem, verùm etiam temporalem.*
7 *Quinam dicantur cauſam ſuam proſequi in Romana Curia; & quinam procurantes.*
8 *Quinam procuratores, negotiorum geſtores, & actores.*
9 *Quinam dicantur Advocati.*
10 *Quinam dicantur Auditores.*
11 *Quinam dicantur Judices.*
12 *Utrùm occidens vel ſpolians judicem, advocatum, vel procuratorem extra Romanam Curiam exiſtentem cauſa negotii, quod in Romana Curia peragitur, ligetur excommunicatione.*
13 *Percutiens, vel ſpolians conſanguineos recurrentis ad Romanam Curiam, non plectitur cenſura hujus canonis.*

Bonacinæ Sum. Mor. Tom. III.

UNICA PROPOSITIO.

1 Perſonæ, quæ in hoc canone offendi prohibentur, & privilegio hujus canonis gaudent, ſunt novem. 1 Explicantur perſonæ, quæ in hoc canone offendi prohibentur.

Primò recurrentes ad Romanam Curiam in ſuis cauſis, & negotiis; id eſt, confugientes ad tribunalia Summi Pontificis per viam appellationis, aut per viam principalis petitionis, aut cauſa diſpenſationis, vel conſecutionis beneficii, & ſimilium.

2 Rogabis quiſnam dicatur ad Romanam Curiam recurrere. 2 Quiſnam dicatur ad Romanam Curiam recurrere.

Reſpondeo non ſolùm illum dici ad Romanam Curiam recurrere, qui ſeipſum perſonaliter confert ad Romanam Curiam, ut ibi negotia ſua tractet; verùm etiam illum, qui alium tranſmittit, vel per litteras negotium tractat. Ratio eſt, tum quia juxta propriam verborum ſignificationem, is ad aliquem judicem, vel ad aliquod tribunal recurrere dicitur, qui cauſas vel negotia illic peragenda, & tractanda transfert, quamvis ſeipſum illuc perſonaliter non conferat, *cap. licet ex ſuſcepto, de foro compet. c. qualiter, de accuſat, & cap. cum ex litteris de reſtit. ſpoliat.* Tum quia in textu dicitur, *recurrentes per ſe, vel per alios*, quæ verba, cùm bis ponantur, primo loco referuntur ad recurrentes, ſecundo ad patrantes crimina. Is autem dicitur per alium recurrere, qui alium tranſmittit, vel per litteras negotium tractat. Ita Doctores ſtatim citandi. Incola verò civitatis, vel loci, in quo eſt Romana Curia, non dicitur ad Curiam recurrens, conſequenter privilegio hujus canonis non gaudet, niſi fortè partes recurrentis agat. Ita Sayrus *in explicatione hujus canonis lib.* 3. *c.* 26. *num.* 5. Anton. de Souſa *c.* 13. *diſp.* 68. *n.* 2. Reginaldus *lib.* 9. *n.* 316. Duard *canone* 12. *q.* 3. *n.* 1. Alterius *diſp.* 15. *c.* 3. *verb. per ſe, vel per alios, & verſ. recurrentes*. Ugol. ex parte §. 1. *verſ.* 6. licet idem Ugol. hic §. 1. *n.* 3. *verſ. quintò, in excommunicationem*, arbitretur huic excommunicationi non ſubjici offendentem eos, qui per litteras negotia ſua agunt. Quæ opinio improbabilis non videtur, quoties quis tranſmittit litteras, vel conſilia ipſimet judici, quia tunc probabiliter dici poteſt non recurrere ad Romanam Curiam per ſe, vel per alios; ſed per litteras & ſcripturas.

Ex dictis ſequitur primò offendentem eos, qui ad Romanam Curiam recurrunt pro negotiis, & cauſis, affici excommunicatione; ſive offendat Romæ, ſive alibi, hic enim dicitur offendere recurrentem ad Romanam Curiam, & hoc verum eſt, etiamſi is, qui offenditur, ſit laicus, vel eccleſiaſticus, excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, irregularis, aut etiam hæreticus, modò ad Curiam ſe conferat, causâ negotiorum in Romana Curia agendorum.

3 Offendens infidelem ad Sedem Apoſtolicam recurrentem, excommunicationem contrahit.

3 Imò idem ſentiendum arbitror, ſi offendatur infidelis, nondum Baptiſmi lavacro inſignitus; Summus enim Pontifex abſolutè loquitur de recurrentibus ad Romanam Curiam. Ita Ugol. hic §. 1. *num.* 2. *verſ. quintò*. Alterius *diſp.* 13. *c.* 3. *col.* 3. & alii quos ſupra retuli *canone* 10 *quæſt.* 11. *punct.* 3. *n.* 20. contra Duardum *quæſt.* 3. aliter ſentientem de offendente infidelem, nondum baptizatum.

Secundò ſequitur non affici excommunicatione offendentem eum, qui ad Romanam Curiam accedit, non cauſâ negotiorum; ſed alia de cauſa, ut animi gratia. Ita Ugolinus §. 1. *n.* 3. *verſ.* 3. Duard. *q.* 9. *n.* 9. & alii.

4 An recurrens ad Sedem Apoſtolicam fruatur privilegio hujus canonis abſolutis ſuis negotiis.

4 Major difficultas eſt, utrùm privilegio hujus canonis gaudeat recurrens ad Sedem Apoſtolicam in ſuis negotiis, ipſis jam abſolutis & terminatis.

Reſpondeo non gaudere; quia Summus Pontifex privilegium concedit recurrentibus ad Sedem Apoſtolicam, hic autem, abſoluta cauſa, non dicitur recurrens; ſicut in ſimili patet ex dictis de offendentibus peregrinos qui cauſa devotionis Romam acceſſerunt, ſed domum jam redierunt. Ita Ant. de Souſa *diſp.* 68. *n.* 3.

Ex quo ſequitur eum, qui hujuſmodi recurrentem, peractis jam cauſis, occidit; non ſubjici huic excommunicationi etiamſi illum occidat intuitu negotiorum.

5 Utrùm recurrendi ad Sedem Apoſtolicam privilegium hujus canonis ſuffragetur ſaltem, dum ad ſuos revertitur lares.

5 Secundò difficultas eſt, utrùm recurrens ad Sedem Apoſtolicam, peractis, & terminatis negotiis, gaudeat privilegio hujus canonis, ſaltem donec domum redierit.

Antonius de Souſa *loco citato*, Duardus hîc *q. 8.* Ugolinus hîc *verſ. at illa, pag. 343.* Alter. *c. 3. col. 4.* putant gaudere; tum quia privilegium alicui conceſſum ad eundum, cenſetur etiam conceſſum ad redeundum: tum quia non eſſet ſufficienter conſultum confugientibus ad Sedem Apoſtolicam, ſi abſoluto negotio impunè occidi, aut percuti poſſent: nam retrahi, & retardari poſſent ab acceſſu timore damni, terminata cauſa, incurrendi.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, quia, licet privilegium eundi cenſeatur, regulariter loquendo, conceſſum etiam ad redeundum, nihilominus in materia cenſurarum ſtandum eſt verbis diſpoſitionis, & ipſis ſtricta interpretatio facienda eſt; cùm autem is, qui negotium & cauſam abſolvit, non dicatur ampliùs recurrens ad Sedem Apoſtolicam, ſequitur iſtum abſolutis negotiis non gaudere privilegio hujus canonis; etiamſi domum nondum redierit; tum quia, qui domi manſit, & cauſam per alium in Curia peragendam curavit, ſtatim abſoluta cauſa non dicitur amplius recurrens; ergo neque dici debet recurrens is, qui finito negotio domum revertitur.

An verò is gaudeat privilegio canonis novi, ibi explicatum eſt; ille enim loquitur etiam de recedentibus. Ita Alterius, & Duardus *loc. cit.*

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, in materia cenſurarum ſtandum eſſe verbis cenſuræ, quæ ſtrictè explicanda ſunt; non verò amplianda ultra propriam ipſorum ſignificationem: conſequenter, ſi de accedentibus loquantur, non ſunt ad recedentes trahenda, & extendenda.

Ad ſecundam reſpondeo ſufficienter conſultum eſſe, juxta mentem Sum. Pontificis. Summus autem Pontifex intentionem ſolum habuit auferendi impedimenta proxima, quibus acceſſus ad Roman. Curiam impeditur, non autem remota. Neque hinc ſequitur, recedentes impunè occidi, quia delinquentibus irrogatur pœna aliis juribus ſancita, quamvis pœna hujus canonis non plectantur.

6 Nomine Romanæ Curiæ venit Sum. Pontifex non ſolùm quatenùs juriſdictionem habet ſpiritualem, verùm etiam temporalem.

6 Tertiò difficultas eſt, quid nomine Rom. Curiæ intelligatur, ad quam recurrentes offendi prohibentur ſub excommunicatione.

Hæc difficultas in præcedentibus explicata eſt; hîc ſolùm remanet dubium, utrùm nomine Romanæ Curiæ intelligatur audientia, ſeu tribunal Summi Pontificis, ut Pontifex eſt, an etiam, ut dominus, & Rex temporalis.

Reſpondeo intelligi tribunal Summi Pontificis, non ſolùm ut Summ. Pontifex eſt, juriſdictionem habens ſpiritualem, ſed etiam ut Rex, ſeu Princeps temporalis eſt. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex abſolutè loquitur de Curia Romana, nulla facta diſtinctione; ergo neque nos diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de Publ. in rem act.* Tum quia conceſſiones temporales, aut feudales, expediuntur nomine Sedis Apoſtolicæ, cui applicatum, & adjectum fuit temporale dominium; ergo ſignum eſt, nomine Curiæ, vel Sedis Apoſt. non intelligi tribunal Sum. Pontificis, quatenus juriſdictionem habet ſpiritualem; ſed etiam quatenus temporali dominio gaudet. Tum quia hic eſt uſus, & praxis ſacræ Pœnitentiariæ teſte, Filliu. *tr. 16. c. 6. q. 10. n. 176.* cui adde alios, quos retuli de datis & promiſſis pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, contra Molinam, Navarrum, Alterium, & alios, quos non ſolum ibi, verùm etiam in præcedentibus quæſtionibus adduxi.

Hinc ſequitur percutientem, vel ſpoliantem eum, qui ad Romanam Curiam confugit ob cauſas, ſeu negotia, in excommunicationem hujus canonis incurrere, ſive cauſæ illæ ſpirituales ſint, ſive temporales, ſive civiles, ſive criminales. Ita Ugolin. *§. verſ. ſeptimo*, Fillin. *loco cit.* Duard. *can. 12. q. 3. n. 4.*

Et hoc verum eſt ubicumque Romana Curia exiſtat, ſive Romæ, ſive alibi, & ad quoſcumque judices recurrat, modò ſint judices Romanæ Curiæ. Ita Ugolin. hîc *§. 1. n. 2. verſ. ſextò*, Filliu. *n. 174.* & alii quos in ſimili in præcedentibus retuli.

Hinc tranſeamus ad explicandas alias perſonas, quæ privilegio hujus canonis gaudent.

7 Quinam dicantur cauſam ſuã proſequi in Romana Curia, & quinam procurantes.

7 Secundò igitur perſonæ quæ hoc privilegio gaudent, ſunt proſequentes, aut procurantes cauſas, ſeu negotia in Romana Curia. Quamobrem, qui aliquem, actione hîc vetita, poſtquam recurſum habuit ad Curiam Romanam, offendit, incidit in excommunicationem. Illi dicuntur proſequentes, qui cauſam, ſeu negotium jam inchoatum agunt. Procurantes ii cenſentur, qui ſuam præſtant operam, ſeu opem, vel cooperationem, ut cauſa, ſeu negotium expediatur. Ita Ugol. *loc. cit. n. 7.* Alterius *c. 3. col. 3.* Duard. *q. 1. n. 5.*

8 Quinam dicantur procuratores, negotiorum geſtores, & actores.

8 Tertiò, Procurantes, negotiorum geſtores, & actores. Hæc autem differentia eſt inter procurantes, & procuratores, quòd procurantes dicuntur omnes, qui ad negotii vel cauſæ expeditionem cooperantur. Procurator verò, qui publico, & authentico inſtrumento conſtitutus eſt, & in judicio comparere poteſt, agendo partes principales, cujus vices gerit. Ita Sayrus *lib. 3. c. 16. ad finem.* Duard. *loc. cit. n. 5.* Ugol. hîc *verſ. negotiorum geſtores, n. 3.* Alterius *c. 3. col. 6.* Reginald. *lib. 9. c. 20. n. 317.* Negotiorum geſtor, vel actor dicitur, qui negotia alterius tractat, etiamſi mandatum non habeat. Vide præcitatos Doctores.

Hinc ſequitur eum, qui aliquem ad Rom. Curiam recurrentem, vel ejus adminiſtros, & cooperatores ad cauſam, vel negotium expediendum offendit, ligari cenſura hujus canonis, ſive dicatur procurator, ſive procurans, ſive negotiorum geſtor, ſeu actor, ſeu agens, ſeu alio nomine vocetur. Sum. enim Pontifex præfata nomina adjecit, ut oſtenderet hac excommunicatione non ſolùm ligari offendentem recurrentes ad Rom. Curiam; verùm etiam ipſorum defenſores in Romana Curia, quovis nomine appellentur.

Ex quo patet, quid dicendum ſit de tutoribus, curatoribus, ſyndicis, aliiſque conſimilibus, qui cauſas recurrentium tuentur.

9 Quartò, Advocati. Hi autem dicuntur, qui cauſæ patrocinium ſuſcipiunt & quid de jure faciendum ſit, oſtendunt, *l. ſancimus, C. de advocatis diverſ. judic. l. 1. ff. de poſtulat.* Ita Alter. *loco cit. ver. advocatos.* Duard. & Ugolin. *locis citatis*, qui tamen bene obſervant eum, qui Romam accedit animo exercendi munus Advocati in genere, non gaudere privilegio hujus canonis, quia Summus Pontifex loquitur de illis, qui Advocati munus exercent in favorem eorum, qui recurſum actu habent ad Romanam Curiam, ut patet ex illo verbo, *recurrentes.* 9 Quinam dicantur Advocati.

10 Quintò, Auditores. Iſti autem ſunt, quibus cura demandatur cauſa audiendi, & examinandi, *c. ſuper quæſtionum, §. intentionis, de offic. de leg.* non tamen poſſunt cauſam definire, niſi delegatam facultatem habeant; *Clement. auditor. de reſcriptis.* Plura ad Auditoris officium ſpectantia videri poſſunt apud Specul. *in titulo de Auditore*, Zabarellam *in Clem. auditor.* Joannem Andream *in cap. ſolet de ſentent. excommunicationis*, Ugol. hîc *verſ. ſeu etiam auditores*, Alterium & Duardum *locis cit.* 10 Quinam dicantur Auditores.

11 Sextò, Judices. Iſti autem ſunt qui cauſas jure ordinario, vel delegato cognoſcunt, & decidunt.

Ex quo ſequitur offendentem judicem, qui cauſam recurrentis ad Romanam Curiam cognoſcit, aut definire debet, ligari excommunicatione, & hoc verum eſſe putant Alterius *diſp. 13. c. 3. col. 7. verſ. vel judices*, Ugol. *c. 12. ad finem, verſ. ſeu etiam auditores, n. 3.* Reginald. *lib. 9. n. 316.* Filliuc. *n. 174.* non ſolum ſi hujuſmodi judex, vel etiam Advocati, procuratores, actores, vel ſollicitatores Romæ exiſtant, verùm etiamſi 11 Quinam dicantur Judices.

12 Extra Curiam degant; Summus enim Pontifex cauſas recurrentium ad Sedem Apoſtolicam frequenter remittere ſolet ad Epiſcopos, aliosque judices ordinarios, vel ab ipſo delegatos extra Romanam Curiam, & cùm abſolutè, & indiſtinctè loquatur de judicibus, Advocatis, procurantibus, & aliis, ſine diſtinctione intelligendus videtur, *cap. ſi Romanorum diſtinct. 19. & l. de pretio, ff. de public. in rem actione.* 12 Et an occidens, vel ſpolians judicem, Advocatum vel Procuratorem extra Romanam Curiã exiſtentem cauſa negotii, quod in Romanam Curiam peragitur, excommunicatione ligetur.

Sententia illorum Doctorum mihi probatur, cum hac tamen limitatione, modò cauſa, ſeu negotium ab iſtis agatur, ſeu procuretur in Curia Romana. Ratio eſt, quia Summus Pontifex loquitur de offendentibus recurrentes ad Romanam Curiam, ac illorum negotia in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, &c. ubi notanda eſt illa clauſula, *ac illa in eadem Curia*, quæ referri videtur ad omnia ſubſequentia, ut in ſimili alias docui cum Sanchez, & aliis.

Ex quo ſequitur primò eum, qui partes recurrentis ad Romanam Curiam agit, ſeu procurat non in Romana Curia, ſed alibi, non gaudere privilegio hujus canonis; conſequenter, qui eum offendit non ligatur cenſura hujus canonis; quia non offendit procurantes in Romana Curia. Secus ſi procurent in Romana Curia, licèt fortè contigerit à Romana Curia recedere, poſt breve tempus ad eam redituros; negari enim non poteſt, quin iſti procurantes in Romana Curia cenſeantur. Ita Filliuc. *n. 174.*

Secundò eum, qui offendit judicem extra Romanam Curiam exiſtentem, cui de mandato Summi Pontificis impoſita eſt cauſæ cognitio, & definitio, contrahere excommunicationem; quia offendit judices Romanæ Curiæ. Ita Doctores citati.

13 Quæres utrùm percutiens, vel ſpolians fratres, filios, aut alios conſanguineos recurrentium ad Sedem Apoſtolicam, vel procuratorum, auditorum, vel judicum, ligetur excommunicatione hujus canonis. 13 Percutiens, vel ſpolians conſanguineos recurrentis ad Romanam Curiam, non plectitur cenſura hujus canonis.

Reſpondeo negativè: etiamſi id faciat occaſione cauſarum, vel negotiorum. Ratio eſt, quia nullus de his ſermo eſt in hoc canone. Ita Filliuc. *n. 177. ad finem.*

PUNCTUM III.

Quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum, ſeu contra quas perſonas excommunicatio hujus canonis lata ſit.

1 *Explicantur perſonæ, quæ huic cenſuræ ſubjiciuntur.*
2 *Juſtè occidens, vel ſpolians recurrentem ad Romanam Curiam excuſatur ab hac cenſura incurrenda.*
3 *Injuſtè percutiens, vel ſpolians injuſtè recurrentem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationem hujus canonis incurrit, juxta ſententiam Auctoris.*
4 *Ignorantia ab hac cenſura excuſat.*
5 *Ratas habens actiones in hoc canone prohibitas, non obſtringitur vinculo hujus cenſuræ.*
6 *Item non obſtringitur non impediens præfata delicta.*
7 *An faciens plures actiones in hoc canone damnatas plures excommunicationes incurrat remiſſivè.*
8 *Percutiens clericum Romam cauſa negotiorum proficiſcentem duplicem incurrit excommunicationem.*

Sicut duo actionum genera in hoc canone prohibentur; ita etiam duplex perſonarum genus excommunicatur. Aliud eſt exercen

excitentium actiones principales, & primarias: aliud acceſſorias & quaſi ſecundarias. De utriſque in duplici propoſitione diſſeram.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ huic cenſuræ ſubjiciuntur.

1 OMnes, & ſinguli, cujuſcunque gradus & conditionis exiſtant, excommunicationem incurrunt, injuſte occidendo, percutiendo, aut bonis ſpoliando recurrentes ad Romam Curiam cauſâ negotiorum, vel illos proſequentes, procuratores, actores, Advocatos, vel Judices; modo, occidant, percutiant, ſpolient cauſa negotiorum, ut ex ipſo textu, & ex dictis in præcedentibus, ſufficienter conſtat. Secus dicendum eſt de iis, qui abſque prævia occiſione, percuſſione, vel ſpoliatione impediunt, ne quis ad Curiam recurrat, vel cauſas, aut negotia apud Curiam proſequatur. Ratio eſt, quia Summus Pontifex non loquitur de impedientibus ſimpliciter, ſed de occidentibus, percutientibus, & ſpoliantibus, aliiſque ad hæc crimina coopecantibus, & ſpoliantibus; vel impediens, ne quis ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis accedat excommunicationem alio titulo incurrat, patebit ex dicendis *quæſtione ſequenti.*

Dixi, *omnes & ſinguli*, ut indicarem hanc cenſuram univerſalem eſſe, & ad quoſcunque extendi, ſive maſculos, ſive fœminas, ſive ſenes, ſive adoleſcentes, doli tamen capaces, ſive infimæ ſortis homines, ſive in dignitate conſtitutos, ſive publica, ſive privata auctoritate id agant: Sum. enim Pont. abſolutè, & univerſaliter loquitur, ut patet; tum ex illis verbis canonis, *omnes illos*, tum ex illis, *cujuſcunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint.* Ita communiter DD. hujus canonis interpretes.

2 Iuſtè occidens vel ſpolians recurrentem ad Romanam Curiam excuſatur ab hac cenſura incurrenda.

2 Dixi *injuſtè*, ut oſtenderem non qualemcumque percuſſionem, occiſionem, vel ſpoliationem recurrentis ad Sedem Apoſt. pœna excommunicationis puniri; ſed injuſtam. Quamobrem, qui recurrentem ad Sedem Apoſt. vim vi repellendo, ad neceſſariam ſui defenſionem occidit, non contrahit excommunicationem. Ratio eſt, tum quia non occidit injuſte: tum quia non dicitur occidere intuitu cauſarum & negotiorum, ut dicitur in textu. Rurſus, qui aliquem criminaliter accuſat de vero crimine, & ob accuſationem cauſa eſt mortis, percuſſionis, vel ſpoliationis bonorum, aut qui accuſatum morti judicialiter adjudicat, non ſubjicitur huic excommunicationi; quia utitur jure ſuo, & juſtè agit. Item qui proſcriptum ad Romanam Curiam venientem, ad quam venire non poteſt, non obtenta a Principe facultate, occidit, non remanet excommunicatus, quia id jure ſibi permittente agit, ut ſuppono ex dictis de homicidio *in tract. de reſtitu.* & hoc probabiliter ſuſtineri poteſt, non ſolum ſi illum occidat, ut proſcriptum, ſeu bannitum, verum etiam ſi illum occidit intuitu negotiorum, ſeu cauſarum tractandarum: hic enim principaliter inſpicienda eſt actio externa; quæ jure permittente, juſta eſt, licet interior affectus pravus ſit. Ita ſentire videtur Ugol. hic §. 1. *n.* 3 Sayr. *c.* 16. *n.* 4 Duard. *q.* 2 *ad finem.* Altetius *diſp.* 13. *c.* 1. *ad finem, verſ minus quoque.* Antonius de Souſa hic *c.* 13. *diſp.* 69. *n.* 1. Reginald *n.* 215 *notabili* 3. Fillin. *tr.* 16. *c.* 7. *n.* 179.

3 Injuſtè percutiens, vel ſpolians injuſte recurrentem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationem hujus canonis incurrit, juxta ſententiam Auctoris.

3 Major difficultas eſt, utrum qui injuſte accuſat, percutit, vel ſpoliat recurrentem injuſtè ad Sedem Apoſtolicam, ſubjiciatur huic excommunicationi.

Rebuffus *in praxi beneficiorum in expoſitione Bullæ, art.* 9. *in verb. recurrentes*, Reginald. *lib.* 9. *n.* 319. Duard *q.* 9. *verſ.* 5. & Antonius de Souſa *c.* 13. *diſp.* 69. *n.* 5. *& ſeq.* exiſtimant non ſubjici, modò percutiatur is, quem certo conſtat, non habere jus in foro externo, vel conſcientiæ confugiendi ad Sedem Apoſt. Ratio eſt, quia ſicut non præſumitur Sum. Pontifex velle cauſis injuſtis favere; ita neque injuſte recurrentibus: & ſicut recurrens injuſte id facit, ita neque beneficio gaudet. Secus ſi cauſa dubia ſit; tunc enim ſuperiori competit jus decidendi, an recurſus juſtus ſit, vel injuſtus, & poſſeſſio pro recurrente ſtare videtur.

Ego verò probabilius ſentio eum, qui actionem hic vetitam facit contra injuſte recurrentem ad Sedem Apoſt. ligari excommunicatione hujus canonis. Ratio eſt, tum quia Sum. Pont. abſolutè, & indiſtinctè loquitur de recurrentibus ad Romanam Curiam ob cauſas, ſeu negotia, ergo indiſtinctè intelligendus eſt. *cap. ſolita.* § *fin. de major. & obed.* tum quia fieri poteſt ut recurrens bona fide recurrat, putans ſe juſtam proſequi cauſam: ergo par eſt, ut privilegio hujus canonis protegatur: tum quia percutiens in tali eventu peccat contra juſtitiam, ut dictum eſt *de reſtit.* ergo ligatur pœna hujus canonis, lata contra eos, qui injuſtè percutiunt recurrentes ad Rom. Curiam; tum quia aperiretur via delictis, cum pars paſſione ducta ferè ſemper exiſtimet, partem adverſam nullum prorſus jus habere, & iniquè litem proſequi. Ita Alter. *diſp.* 13 *c.* 1. *col.* 3. *verſ. Petr. Rebuffus.* Ugol. hic §. 2. *n.* 3. *ſub fin. verſ ſeptimò* & alii.

Ad rationem in contrarium reſpondeo Sum. Pont. abſolutè loqui, conſequenter præſumi quoſcunque ad Curiam Romanam recurrentes tueri, ne via delictis aperiatur.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Ignorantia ab hac cenſura excuſat.

4 NOn ſolùm qui accedentes ad Sedem Apoſtolicam cauſa negotiorum, vel alias perſonas ſuperius recenſitas occaſione cauſarum, vel negotiorum occidunt, percutiunt, vel bonis ſpoliant, cenſura hujus canonis innodantur, ut ſupra oſtenſum eſt: verum etiam, qui per ſe, vel per alios directè, vel indirectè præfata delicta committere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare præſumunt, ſic enim in Bulla iiſdem ferè verbis habetur.

5 Ratas habens actiones in hoc canone prohibitas, non obſtringitur vinculo hujus cenſuræ.

5 Hæc tamen propoſitio intelligitur primò ſecuto effectu. Ratio eſt; tum quia quando aliquæ actiones principaliter, & aliquæ acceſſoriè prohibentur ſub excommunicatione, excommunicatio non incurritur, nondum ſecuto effectu principaliter ſub cenſura prohibito. effectus autem principaliter prohibitus eſt occiſio, percuſſio, & ſpoliatio. mandatum verò, auxilium, conſilium, & favor acceſſoriè tantum prohibentur, ut ſatis clare patet ex illis verbis, *aut in iiſdem auxilium*, &c. aliud enim eſt auxilium, conſilium, vel favorem præbere ad delicta committenda, aliud, in ipſis delictis, tum quia verba intelligenda ſunt cum effectu, præſertim in materia pœnali, niſi aliter de mente diſponentis conſtet. Ita Alter. *li.* 62. *col.* 2. *verſ. vel procurare*, Ugol. hic §. 1 *ad fin. n.* 3. *verſ. poſtremò*, contra Duard. *canone* 11 *q.* 9. *n.* 5. *& ſeqq.*

6 Item non obſtringitur non impediens præfata delicta.

6 Secundò intelligitur, modò id ſcienter fiat, nam Summus Pontifex utitur his verbis *præſtare non verentur*, quæ loquendi forma importat præſumptionem, & ſcientiam. Quamobrem qui ex inconſideratione conſilium præbet ad occidendum, recurrentem ad Sedem Apoſt. aut qui ex culpabili ignorantia neſcit aliquem ad Romanam Curiam recurrere, non ligatur excommunicatione, ſi illum occidat; quia Summus Pontifex ſcientiam requirit. Ita Duard *q.* 9 *n.* 9. *ad finem*, Alter. *c.* 2 *ſub finem* Reginald. *n.* 317.

Hinc ſequitur primò hac excommunicatione non ſolum ligari eum qui per ſeipſum hujuſmodi delicta perpetrare audet; verum etiam, qui imponit, præcipit, jubet, vel mandat tacitè, vel explicitè, ſic enim dicitur per alios committere directè, vel indirectè.

Secundò eum qui aliquem ad Romanam Curiam recurrentem injuſtè de crimine accuſat, aut falſis teſtibus de aliquo crimine convincit, incidere in excommunicationem ſi ex illa accuſatione mors percuſſio, vel bonorum ſpoliatio ſequatur illi, qui iniquè accuſatus eſt intuitu negotiorum in Curia agendorum. Ratio eſt, quia hic, ſaltem indirectè, cauſa eſt occiſionis, percuſſionis, vel ſpoliationis. Ita Reginald. *n.* 318. Fillin. *n.* 179 Sayrus *c.* 16. *n.* 4. & alii DD. citati.

Tertiò eum, qui ad Romanam Curiam confugere volenti ſuadet, ut tali via, quam ſuadens novit à latronibus, & graſſatoribus obſideri, tranſeat, ligari excommunicatione hujus canonis, ſi confugiens ad Romanam Curiam a latronibus occidatur, percutiatur, vel ſpolietur. Ratio eſt, quia hic ſaltem indirectè cauſa eſt hujuſmodi. Idem a fortiori dicendum cenſeo de eo, qui equum proficiſcentis ad Romanam Curiam impellit in fluvium, in quem incidens corruit, & aquarum copia opprimitur, & ſuffocatur. Ita Ugol. hic § *primo*, *n.* 1. *verſ.* 3. Duard. *canone* 9. *n.* 4. Regin. n. 318. Alter. hic *c.* 2. *verſ ſeu qui*, referens Bartol. & alios, ubi etiam cum Gloſſa idem optimè extendit ad eum, qui aliquem gravat vel moleſtiis afficit ad hunc finem, ut hujuſmodi crimina perpetret. Idem militat in eo, qui de aliqua perſona apud alterum detrahit, & gravia mala narrat, quibus audiens movetur ad perſonam illam occidendam, percutiendam, vel ſpoliandam. Ita Reginald. *n.* 318.

7 An faciens plures actiones in hoc canone damnatas, plures excommunicationes incurrat, remiſſivè.

7 Quæres primò, utrùm ratas habens præfatas actiones, incidat in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo duplicem ſententiam in hac quæſtione aſſignari poſſe.

Prima eſt affirmativa Altetii *diſp* 13. *c.* 1 *col.* 2. *verſ. quæret quis.* Ratio eſt, tum quia cujus intuitu delictum committitur, & aliud poſtea ratum habet, videtur indirectè cauſa delicti: qui autem directè, vel indirectè eſt cauſa delicti in hoc canone prohibiti, cenſuram hujus canonis incurrit: tum quia ratihabitio comparatur mandato, *regul. ratihabitionem de regul. jur. in* 6. mandans autem ſubjicitur pœnæ hujus canonis.

Secunda ſententia, quam veram, & ſuſtinendam cenſeo, eſt negativa, Duard. hic *canone* 11. *q.* 9. *n* 3. *verſic. imò Alter.* Ugol. hic §. 1 *n.* 1. *verſ. item locum.* Fillin. *tr.* 16. *cap.* 7 *quæſ.* 12. *num.* 181. aſſerentium illum qui ratas habet præfatas actiones, non ſubjici excommunicationi. Ratio eſt; tum quia in pœnis ſtricta interpretatio facienda eſt, juxta propriam verborum ſignificationem; in hoc autem canone nullum extat verbum indicans illum qui ratas habet hujuſmodi actiones, puniri pœna excommunicationis: nam illa verba, *per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè.* connotant poſitivum influxum, & cooperationem ad actum prohibitum. Rati autem habitio eſt poſterior actu: conſequenter in actum poſitivè influere non poteſt; tum quia ratihabitio non eſt mandatum, ſed fingitur, & aſſimilatur mandato; in cenſuris autem non valet argumentari à ſimili, ſed ſtandum eſt verbis ipſis diſpoſitionis, ut docui *de cenſuris.*

Ex his duabus rationibus; patet reſponſio ad rationes primæ ſententiæ.

8 Percutiens clericum Romam cauſa negotiorum proficiſcentem, duplicem incurrit excommunicationem.

8 Quæres ſecundò, utrùm qui non impedit præfata delicta, quæ alioquin impedire poſſet, vinculo hujus cenſuræ irretiatur.

Alterius *loco cit.* 2. *col.* 3 *dub.* 3. Duard. *loc. cit. num.* 7. Fillin. *n.* 182. aſſerunt perſonam publicam, quæ juriſdictionem, & poteſtatem habet, vinculo hujus cenſuræ irretiri, non impediendo; cùm alioquin impedire poteſt. Idem ſentiendum putant de perſona

Digitized by Google

privata, quoties dolo malo permittit; ſecus ſi permittat ex negligentia.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, ut in ſimili dixi *q. præcedenti*. Ratio eſt, quia ad hanc cenſuram incurrendam neceſſarius videtur actus aliquis poſitivus in crimen prohibitum, ut examinanti verba textus liquidò conſtabit. Qui autem non impedit, nullum poſitivum actum in crimen prohibitum exercet, cum negativè ſe habeat; nec magis in delictum influat, non impediendo pravo animo, quàm ex ſola culpabili negligentia.

Hoc tamen intelligitur, modo quaſi auctoritativè non aſſiſtat; tunc enim delinquens animoſior fit ad delictum patrandum, conſequenter aſſiſtens cenſetur auxilium, vel favorem præſtare.

Quæres tertiò, utrùm faciens plures actiones in hoc canone damnatis plures cenſuras incurrat.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de cenſura in genere*.

Quæres quartò utrùm percutiens clericum, ad Romanam Curiam recurrentem causâ negotiorum, non ſolùm ligetur excommunicatione hujus, verùm etiam *c. ſi quis ſuadente diabolo* 17. *q.* 4.

Reſpondeo affirmativè, tum quia duas leges, cenſuram excommunicationis continentes; & ex variis motivis lata violat; hæc enim edita eſt non ſolùm favore perſonarum recurrentium, verum etiam cauſarum, ne ipſarum expeditio, vel excuſatio impediatur ſeu favore Romanæ Curiæ, ut ad illam ſingulis liber aditus pateat. Illa verò *in c. ſi quis*, condita eſt in honorem ordinis Eccleſiaſtici, tum quia, ſicut exercens aliquam actionem in multis canonibus hujus Bullæ, & ex variis motivis interdictam, ligatur multiplici excommunicatione, ita, &c. Alter, hic *c.* 1. *col.* 3. *verſ. ſed dicet aliquis* Duard. *q.* 4. Toletus *lib.* 1. *c.* 17. *n.* 5 *verſ. dubium eſſe poteſt*. Ugol. hic *c.* 12. §. 1 *n.* 1. *verſ.* 4. Vivald. *caſu* 11. *n.* 2. *num. in novis*, & alii communiter.

P U N C T U M IV.

Utrùm cenſura hujus canonis, alio in jure ſit expreſſa.

1 *Enumerantur textus, in quibus excommunicatio expreſſa reperitur contra vexantes proficiſcentes ad Rom. Curiam, præter excommunicationem hujus canonis.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Enumerantur textus in quibus excommunicatio expreſſa reperitur contra vexantes proficiſcentes ad Rom. Curiam præter excommunicationem hujus canonis.

1 CEnſura hujus canonis non ſolùm in hac Bulla, verùm etiam alibi promulgata reperitur.

Primò enim refertur in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 15. *in cap.* quod incipit, *ſacroſancta Synodus*, & in Concil. Baſileenſi *ſeſſ.* 2. *cap. ſacroſancta generalis Synodus*. In quibus Conciliis eadem excommunicatio extenditur ab invaſores, ſeu ſpoliatores accedentium ad Concilium generale, vel ab eo recedentium, adjectis ſimul aliis pœnis contra terras ſic impedientium, modo non ultra unam diœceſim contineant. Item civitates, villæ, caſtra, oppida, & quælibet alia loca, in quibus patratores hujuſmodi exceſſuum, ſeu eorum receptatores, vel ipſi conſentientes, faventes, aut dantes auxilium, conſilium, vel favorem, publicè morantur, & loca in quibus perſonæ hujuſmodi detentæ fuere, ne venire poſſint ad Concilium, omnia ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto, & jubetur ut ipſi impedientes omnibus diebus feſtis pulſatis campanis, & candelis accenſis denuncientur, nec ab alio, quam à Romano Pontifice abſolvi poſſunt excepto mortis articulo, modò etiam tunc ſufficientem præſtent cautionem obediendi Eccleſiæ. Eaſdem pœnas incurrunt illi qui eos abſolvere præſumunt & interdictum ab officio prædicationis, lectionis, ſacramentorum, & audiendarum confeſſionum incurrunt. Vide Cardinalem Jacobatium *lib.* 5. *de Conſil. artic.* 5. Alterium *lib.* 5. *diſſ.* 13. *c.* 3. *ad finem*.

Neque obſtat dicere, Concilium Baſileenſe non fuiſſe legitimum & à Summo Pontifice approbatum. Reſpondeo enim quoad illa acta, quæ ad cenſuras, irregularitatem, & cauſas beneficiales attinent, confirmatum fuiſſe à Nicolao V. teſte Azorio, & Coriolano, in Chronologico, ubi de hoc Concilio agit, & in compendio Conciliorum, & apertè conſtat ex Bulla Nicolai V. circa approbationem hujus Concilii, *col.* 2.

Secundò reperitur alia conſtitutio, aliquo tamen pacto à diſpoſitione noſtri canonis diverſa, *in extravaganti, divina*, Eugenii IX. *de privilegiis*, in qua præſcribitur, ut ordinarii aliive ſuperiores non procedant, nec excommunicare, ſuſpendere, vel privare officio vel beneficio, vel etiam ſententiam ferre præſumant contra officiales, pro tempore exiſtentes in obſequiis Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ, nec contra alios venientes ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis, vel eorum cauſis proſequendis, nec in ea morantes, dum durat proſecutio cauſarum vel ab ea recedentes, & ſi quæ attentant, ſunt irrita, & ſi quomodolibet privant, vel privatos declarant beneficiis, vel illa aliis conferunt, vel ad hoc ſe intromittunt, tam dantes, quàm recipientes, ipſo facto ſunt excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, vel Conciliis etiam generalibus.

Q U Æ S T I O XIV.

De excommunicatione contra eos, qui prætextu appellationis à gravamine, aut executione litterarum Apoſtolicarum ad laïcam poteſtatem recurrunt, & dictarum litterarum executionem impediunt, & accedentes ad Curiam Romanam pro negotiis proſequendis, gratiis, & litteris impetrandis prohibent.

EXcommunicatio hujus canonis in hæc verba fertur.

Item excommunicamus, anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares, cujuſcumque dignitatis, qui prætexentes frivolam quamdam appellationem à gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum, etiam in forma Brevis tam gratiam quàm juſtitiam concernentium: necnon citationum, inhibitionum, ſequeſtrorum, monitoriorum, proceſſuum executorialium, & aliorum decretorum à nobis, & à Sede prædicta ſeu Legatis, Nunciis, Præſidentibus Palatii noſtri & Cameræ Apoſtolicæ Auditoribus, Commiſſariis aliiſque judicibus, & delegatis Apoſtolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint, aut aliàs ad Curias ſæculares, & laïcam poteſtatem recurrunt, & ab ea inſtante etiam fiſci Procuratore, vel Advocato, appellationes hujuſmodi admitti, ac litteras citationes, inhibitiones ſequeſtra, monitoria & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quive ut illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarii ſuper hujuſmodi litterarum, & proceſſuum executione, inſtrumenta vel acta conficere, aut confecta parti cujus intereſt tradere debeant, impediunt, vel prohibent hac etiam partis, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines familiares, Notarios, executores, ſubexecutores, litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant carcerant, detinent, ex civitatibus, locis, & regnis ejiciunt bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt & comminantur per ſe, vel alium, ſeu alios, publicè, vel occultè, quive aliàs quibuſcumque perſonis in genere, vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas, vel litteras à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis utantur, directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios, ſeu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

Hic canon communiter à DD. in tres partes dividi ſolet.

In prima agitur de iis, qui prætextu appellationis à gravamine vel futura executione litterarum Apoſtolicarum recurrunt ad laïcam poteſtatem, ab eaque appellationem admitti, aut præfatas litteras capi, & retineri faciunt.

In ſecunda agitur de iis, qui dictarum litterarum executionem aliqua ratione impediunt, vel prohibent.

In tertia de iis, qui accedentes ad Rom. Curiam pro negotiis proſequendis gratiis, vel litteris impetrandis, directè, vel indirectè prohibent, ne accedant, vel recurrant, vel ne impetratis utantur, vel dictas litteras apud ſe, vel apud alios quomodolibet retinere præſumant.

De his ſingulis in ſequentibus punctis ſigillatim agam, variato aliquantiſper ordine, quem in præcedentibus ſervandum duxi.

Sed prius obſerva hanc eandem excommunicationem latam eſſe in *cap. quoniam, de immunitate Eccleſiarum*, quæ pluribus verbis proponitur, & amplificatur, non tamen eſt reſervata, ſed de hac alibi, præſertim *excommun.* 16. *punct.* 3.

P U N C T U M I.

Quænam ſit materia hujus primæ partis, ſeu quænam ſunt actiones in prima hujus canonis parte prohibitæ, & quodnam ſit ſubjectum excommunicationis in hoc canone contentæ, contra recurrentes ad laïcam poteſtatem, &c.

1 *Explicatur materia hujus excommunicationis, quæ conſiſtit in ſacrilegio, quod committitur recurrendo ad laïcam poteſtatem.*
2 *Quænam perſonæ incurrunt excommunicationem recurrendo ad Curias ſæculares.*
3 *Frivolæ appellationis nomine quid intelligatur.*
4 *An liceat ad laïcos confugere, dum Eccleſiaſticus judex adiri non poteſt.*
5 *An liceat ad laïcos confugere ad vim expellendam.*
6 *Conſuetudo immemorabilis confugiendi ad laïcos non excuſat.*
7 *Implorare auxilium laïcorum tanquam privatarum perſonarum ad injuriam repellendam, ſeu ad neceſſariam ſui defenſionem, non videtur in hoc canone interdictum ſub excommunicatione.*
8 *Laïcus poteſt ad Eccleſiaſticum in defectum ſæcularis judicis confugere, remiſſivè.*
9 *Litterarum Apoſtolicarum nomine quid intelligatur.*

10 Cita

10 *Citatio quid ſit*
11 *Inhibitio quid ſit.*
12 *Sequeſtrum quid ſit.*
13 *Monitorium quid ſit.*
14 *Proceſſus quid ſit.*
15 *Litteræ executoriales quænam dicantur.*
16 *Decretorum nomine quid intelligatur.*
17 *Supplicationes ſignatæ comprehendi videntur ſub nomine decretorum.*
18 *Nomine litterarum Apoſtolicarum non ſolùm intelliguntur illæ, quæ à Summo Pontifice conceduntur, verùm etiam alia, quæ in hoc canone expreſſa ſunt.*
19 *Collegium Cardinalium non venit nomine Sedis Apoſtolicæ.*
20 *Confugiens ad Curiam ſæcularem, & ab ea petens admitti appellationem, non incurrit excommunicationem hujus canonis.*
21 *Impediens apud Judicem laicum litteras judicum Apoſtolicorum Romæ, vel alibi exiſtentium incurrit excommunicationẽ.*
22 *Impediens executionem litterarum Pœnitentiariæ excommunicationem incurrit.*
23 *Item incurrit impediens litteras Congregationis Cardinalium, quæ de mandato Papæ ſcribuntur.*
24 *Non ſolùm interponens appellationem apud Curiam ſæcularem, verùm etiam alia ratione recurrens, excommunicationem incurrit.*
25 *Laici facientes appellationem admitti ab Eccleſiaſticis judicibus, excommunicationem non incurrunt.*
26 *Excommunicatio incurritur recurrendo ad judices laicos, etiam ſi ſubditi ſint Eccleſiæ, imò etiamſi Eccleſiaſtici ſint, & temporali juriſdictione gaudeant.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia hujus excommunicationis quæ conſiſtit in ſacrilegio, quod committitur recurrendo ad laicam poteſtatem.

1 MAteria hujus primæ partis eſt ſacrilegium quo Sedis Apoſtolicæ auctoritas violatur. Primò, recurrendo ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem; prætextu frivolæ appellationis à gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum. Secundò faciendo admitti hujuſmodi appellationes à laica poteſtate, inſtante etiam fiſci Procuratore, & Advocato. Tertiò faciendo capi, vel retineri prædictas litteras ab eadem laïca poteſtate. Hæc propoſitio ex verbis textus apertè & conſtat, & potius aliqua ſingularum partium explicatione, quàm probatione indiget.

Quod hujus canonis materia ſit ſacrilegium, patet, quia ſacrilegium committitur, quoties Sedis Apoſtolicæ auctoritas, & juriſdictio violatur; hîc autem violatur auctoritas, & juriſdictio Sedis Apoſtolicæ; quia ipſa negligitur, & poteſtati laicæ poſtponitur appellatio enim non eſt à ſuperiore ad minorem, ſed à minori judice ad ſuperiorem provocatio, *c. placuit*. 2. q. 2. non è contra Cajet. *verb. excommunicatio, c.* 29. Sayr. *lib.* 3. *c.* 17 n. 8 Regin. *l.* 9 c 21. n. 320. Filliuc *tr.* 16. *cap.* 8. *quæſito* 4. *n.* 192 Duard. *hic*, & alii Doctores communiter, qui in hujus canonis expoſitionem ſcripſere.

Quod autem hoc ſacrilegium committatur, recurrendo ad laicam poteſtatem; aut curando appellationem à laica poteſtate acceptari, vel litteras Apoſtolicas capi, vel retineri, perſpicuum eſt, tum ex hujus canonis diſpoſitione, in qua hujuſmodi ſacrilegium anathemate punitur, tum ex ratione proximè allata; tum quia alibi etiam vetitum eſt ab Eccleſiaſticis judicibus ad laicos appellare, *c. qualiter, & quando, de judic. c. ſi quis clericum, & cap. clericum* 11. q. 1. & alibi.

Hinc ſequitur primò non ſolùm prohibitam eſſe actionem, qua quis motu proprio ad Curiam ſæcularem recurrit, & ab ea obtinet appellationem admitti; verùm etiam illam, qua id facit conſilio, ſuaſione, & opere Advocati vel Procuratoris fiſci, nam in textu dicitur, *& ab ea*, id eſt à laïca poteſtate, *inſtante etiam fiſci Procuratore vel Advocato appellationes hujuſmodi admitti*, &c. Ita Alt. *c.* 1. *ad fin.* Duard. q 4. Ugol. hic §. 1. *n.* 1. *verſ. ſeptimo.* Idem dic de actione, qua quis litteras Apoſtolicas capi, & retineri facit, ut in canone habetur, ibi, *litteras, & alia prædicta capi, & retineri faciunt.*

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Quænam perſonæ incurrant excommunicationem recurrendo ad Curias ſæculares.

2 SUbjectum cenſuræ hujus canonis ſunt omnes, & ſinguli, tam laici, quàm Eccleſiaſtici, qui prædictas actiones vetitas faciunt. Hæc propoſitio patet ex dictis *anathematizamus omnes, tàm Eccleſiaſticos, quàm ſæculares cujuſcumque dignitatis, &c.*

Amplia non ſolum ſi illas faciant auctoritate publica; verùm etiam privata. Ratio eſt, quia non ſolùm excommunicantur recurrentes, ſed etiam facientes appellationem acceptare, capere, &c. ſed iſtæ actiones fieri ſolent à particularibus perſonis, cum magiſtratus ad inſtantiam alicujus particularis hæc præſtent: ergo hic comprehenduntur non ſolùm qui præfata faciunt auctoritate publica; verùm etiam qui privata. Ita Navar c. 27. *num.* 68. Ugol. *verſ. quive ille col.* 6. *verſ. poſtremò*, Vivald. hic n. 93. Anton. de Souſa *diſp.* 72. *n.* 3. Altec. & alii

3 Frivolæ appellationis nomine quid intelligatur.

3 Quæres primò, quid nomine frivolæ appellationis hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo eam intelligi, quæ fit ſine legitima, & ſufficiente cauſa, c. *cum appellationibus frivolis, de appellationibus lib.* 6. aut quæ invalida eſt, inanis, vana, & nullius momenti.

Ex quo ſequitur à contrario ſenſu illam non cenſeri frivolam quæ ex juſta cauſa & validè fit, quamquam ferè nunquam contingere. poteſt, ut adſit ſufficiens cauſa appellandi à judicibus Sum. Pontif. ad laicam poteſtatem; etiamſi quis putet ſe à Sum. Pontif. iniquè vexari, & opprimi, ut cum Azor Farin. Decian. Molin. Ambroſ. & Salas docui *de leg. diſp.* 10. *quæſt.* 5. *punct.* 2. § 1. *n.* 10. *& ſeqq.* quibus adde Alter. hic *diſp.* 14. *cap.* 1. *col.* 5. Duard. hic *quæſt.* 5 *n* 1. Filliuc. hic *cap.* 8. *quæſ.* 5. Sayr. *cap.* 17 *num.* 5 ex parte Mirandam, *de ordine Jud q.* 30. *art.* 12. *concluſ.* 3. ubi frivolam appellationem eam eſſe dicit, quæ vana eſt, & nullius momenti. Antonium de Souſa *diſp.* 74. *c.* 1. *&* 3.

Hinc ſequitur eum affici excommunicatione hujus canonis, qui prætextu, ſeu ſpecie appellationis à violentia, ſeu gravamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum recurrunt ad Curias ſæculares, ut dicitur in textu: & hoc verum cenſeo, etiamſi id faciant ad neceſſariam ſui defenſionem, vel ad manifeſtam injuriam Eccleſiaſtici, & Apoſtolici judicis propulſandam. Ratio eſt, tam quia Sum. Pont. excommunicat eos, qui quovis modo, in præjudicium juriſdictionis Eccleſiaſticæ ad Curiam ſæcularem recurrunt, ut infrà oſtendam; tum quia frivolam prætexit appellationem, recurrendo ad laicam poteſtatem, frivola enim appellatio ea dicitur, quæ fit ſine juſta cauſa; aut invalidè, inaniter, & iniquè. Appellatio autem, quæ fit à judicibus Eccleſiaſticis ad Curias ſæculares, inanis eſt, iniqua, & invalida, & fit ſine juſta, & ſufficienti cauſa; tum quia per hujuſmodi appellationem ordo juriſdictionis perturbatur; nam legitima appellatio eſt illa, quæ fit ab inferiore ad ſuperiorem, *c. omnis oppreſſus c. ſi quis, & c. placuit* 2. q. 6. ergo illa non eſt legitima, ſed inanis, levis, & frivola, quæ non fit ad ſuperiorem; judex autem ſæcularis, ad quem fit appellatio non eſt ſuperior judex Eccleſiaſtico; tum quia per hujuſmodi recurſum datur occaſio Curiæ ſæculari uſurpandi juriſdictionem Apoſt. ut colligitur ex *c. ſi quando de offic. deleg* ideo dum Judex Eccleſiaſticus injuriam infert, adeundus eſt ſuperior Eccleſiaſticus, & in defectum omnium adiri debet Papa per viam appellationis, aut per ſupplices libellos; non vero adiri debet judex ſæcularis, quia jus Eccleſiaſticæ libertatis violari non debet, etiam ad alicujus innocentis damnum impediendum: libertas enim Eccleſiaſtica in commune bonum Eccleſiaſtici ordinis inſtituta fuit, & bono privatorum præponderat; damnoque innocenti occurri poteſt adeundo ſuperiores Eccleſiaſticos, aut Sum. Pontif.

4 Verùm vero dum Judex Eccleſiaſticus aut Sum. Pontif. adiri non poteſt, liceat ad laicos confugere, patebit ex infra dicendis, & conſtat ex dictis *de leg. loco proximè citando*, ubi etiam oſtendi quomodo ſe gerere habeat is, qui ſe à Sum. Pont. iniquè opprimi putat. Vide Filliuc. *loc. cit.* Alter *diſp* 15 c. 3. Duard. Azor. & alios, quos retuli *diſp.* 10 *de leg.* contra Covarr. & alios *ibidem* allegatos, ubi etiam oſtendi, an aliquando liceat Clericis ad Curias ſæculares confugere, ſaltem in locis hæreticorum, aut aliorum infidelium, ubi nulla alia ſupereſt ſibi conſulendi via. 4 An liceat ad laicos confugere, dum Eccleſiaſticus judex adiri non poteſt.

5 Objicies primò contra ea, quæ dicimus in hac illatione. Licitum eſt cuique vim vi repellere vel innocentis cauſam ſuſcipere *l. ut vim ff. de juſtitia & jure*, ſed judex Eccleſiaſticus, aut Sum. Pont. vim infert, ut ſuppono; ergo repelli poteſt: non poteſt autem alia ratione repelli, quàm adeundo laïcam poteſtatem: ergo licitum eſt laicam poteſtatem adire; conſequenter laica poteſtas poterit, & tenebitur innocentem ad ſe confugientem tueri & appellationem admittere. 5 An liceat confugere ad laicos ad vim expellendam.

Reſpondeo primò juxta dicta *de leg.* licitum eſſe vim vi repellere, quoties id fieri poteſt ſine graviori damno, & incommodo; gravius autem incommodum in tali eventu ſequitur adita ſæculari Curia, quia Eccleſiaſtica juriſdictio læditur, & Reip. perturbatio inde facilè ſequitur; & ſicut innocens non poteſt ſe tueri occidendo aggreſſorem, quoties ex morte aggreſſoris notabile damnum Reip. ſequitur, ut docui, *de homicidio*, cum communi DD. ſententia, ita neque licet ad Curiam ſæcularem appellare, quoties ex hujuſmodi appellatione libertati Eccleſiaſticæ præjudicium affertur; hæc enim præferenda eſt bono privato, vel etiam publico ſæculari, per ſe loquendo; quia cæteris paribus jus Eccleſiaſticum, præſtantius eſt jure ſæculari, & libertas Eccleſiaſtica in commune bonum Eccleſiaſticorum inducta fuit.

Reſpondeo ſecundò, licitum eſſe vim vi repellere, modò ſervetur moderamen inculpatæ tutelæ, hic autem non ſervatur moderamen inculpatæ tutelæ, quia invaſus poteſt alia ratione ſe tueri confugiendo ad ſuperiores judices Eccleſiaſticos, ad quos talis cauſæ cognitio ſpectat. Vide quæ tradidi de homicidio ad ſui defenſionem facto *in tract. de reſt. diſp.* 2. *q ult. ſect.* 1. *punct* 8.

Objicies ſecundò Sum. Pont. hic ſolùm excommunicare videtur eos, qui ad Curias ſæculares confugiunt prætexentes frivolam appellationem: ergo qui ad præfatas Curias confugiunt ad injuriam propulſandam, non ſubjiciuntur excommunicationi, quia iſti frivolam appellationem non prætexunt, ſed veram nam prætextus appellationis imaginem, & ſpeciem appellationis importat, non veram appellationem, prætextus enim eſt fictio, figura, ſpecies, ſeu velamen, quo quis adducit ſe fingit ad aliquid agendum; cum tamen alia cauſa ducatur, & moveatur: in hunc ſenſum Suetum: *in vita Cæſaris, & in vita Tyberii* utitur verbo *prætextus*; & *Virgilius.*

Conjugium vocat hoc prætexit nomine culpam.

& Cicero *in Piſonem : nemo poteſt exercitum apertè petere, ut non prætexat cupiditatem triumphi.*

Reſpondeo primò hic prohiberi quemlibet recurſum à judicibus Eccleſiaſticis ad laicam poteſtatem, ut infra oſtendam.

Reſpondeo ſecundò cum Azor. 1. *part. lib 5. c. 11. col. 5. q. 1. ſub fin. verſ unum eſt*, Duard. hic *q. 4. n. 10* Filliuc. *tract. 19. c. 10 q. 4. n 154.* nomen *prætextus* adhiberi non ſolum ad ſignificandam fictam cauſam, verùm etiam veram, *l. ſub prætextu. C. de tranſ. c. inter monaſterium de re jud & c. ſuberta, eodem tit.* conſequenter in hoc canone non ſolum excommunicantur illi, qui ficta, & ſimulata cauſa ad laicam poteſtatem appellant; verùm etiam qui id re ipſa faciunt cauſâ injuriæ judicis Eccleſiaſtici propulſandæ. Ratio eſt, tum quia non habent juſtam, & ſufficientem appellandi cauſam ab Eccleſiaſticis ad laicos; tum quia appellatio, quæ ab Eccleſiaſticis judicibus ad laicam poteſtatem fit, friſola appellatio, ſeu prætextus frivolæ appellationis vocatur. Neque nomen frivolæ appellationis exuit, etiamſi ea aliqua cauſa, utpote ad injuriam Eccleſiaſtici judicis propulſandam inſtituatur; adhuc enim ſacrilega eſt, injurioſa, irrita, & invalida, cum ab Eccleſiaſticis judicibus ad laicos non detur appellatio; frivola enim appellatio idem eſt, quod appellatio vana, & nullius momenti, quamvis appellans ea aliqua cauſa, non tamen ſufficienti, moveatur ad eam interponendam. Propterea ille dicitur frivolam appellationem prætexere, qui appellationem vanam, & inutilem, & ſine ſufficienti cauſa adducit, quidquid in contrarium ſentire videtur Ceval. Antonius de Souſa, & alii *locis infrà citandis.*

6 Conſuetudo immemorabilis confugiendi ad laicos ertuiat.

6 Objicies tertiò, alicubi extat conſuetudo immemorabilis confugiendi ad laicos ad propulſandam injuriam ab Eccleſiaſticis illatam; conſuetudo autem immemorabilis damnanda non videtur, quia præſumptionem privilegii parit, & vim privilegii habet, *cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignif. c. uniro de præſcript. in 6. l. hoc jure § ductus aqua. ff. de aqua quotid. & æſtiva.* Præterea conſuetudine poteſt induci, quod privilegio concedi poteſt, ex Card. Tuſco *tom. 2. lit. C. concluſ. 808.* Decio *conſ. 389. & 649.* & aliis. Sed privilegio Summi Pontificis concedi poteſt facultas recurrendi ad laicam poteſtatem, ergo hujuſmodi facultas etiam conſuetudine induci poteſt.

Reſpondeo cum Azor. *loc. cit. col. 10. verſ. ſed objiciunt.* Duard. hic *q. 5. n 4.* Anton. de Souſa *diſp 76. n. 5.* & aliis non poſſe hujuſmodi conſuetudinem induci, vel inductam admitti, & tolerari abſque conſenſu Summi Pontificis. Ratio eſt, tum quia conſuetudo præſcribi non poteſt cum mala fide, & incapacitate ſubjecti, id eſt, dum ſubjectum non eſt capax illius, quod per conſuetudinem inducitur: ſed laicus non eſt capax Eccleſiaſticæ poteſtatis, ergo laicus non poteſt hujuſmodi poteſtatem acquirere per conſuetudinem, tum quia conſuetudo induci non poteſt, quoties ipſa revocatur, & reprobatur: perpetuis autem ferè temporibus, jure antiquo, & ſingulis ferè annis in Bulla Cœnæ rejicitur, reprobatur, & revocatur hujuſmodi conſuetudo, ut patebit ex infrà dicendis, & conſtat ex dictis *de leg diſp. 10. q. 2. punct. 1 § 1. & ſequentibus*, ubi alias objectiones, quæ hic adduci poſſent, attuli, & diſſolvi.

Ex quo patet privilegium aliquando plus poſſe, & prodeſſe, quàm conſuetudinem. Ita Joan. And. *in c. 2. de præbend* in 6. Filliuc. *c. 10. n. 355.* Innocentius Panormit. Felinus, & alii apud Azor. *lib 5. c. 12. col. 10. verſic. ſeq objiciunt.* & complures alios enumerat Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, effectu 1 n. 375 & ſequent.*

7 Implorare auxilii laicorum tanquam privatarum perſonarum ad injuriam repellendâ, ſeu ad neceſſariam ſui defenſionem non videtur in hoc canone interdictum, ſub excommunicatione.

7 Rogabis, utrùm qui ad repellendam injuriam, ſed ad neceſſariam ſui defenſionem auxilium laicorum implorat, tanquam privatarum perſonarum, incidat in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia Sum. Pontif. excommunicat eos, qui ad Curias ſæculares, ſeu ad laicam poteſtatem recurrunt. Curia autem ſæcularis, ſeu laica poteſtas, formaliter loquendo, ea dicitur, quæ juriſdictionem publicam exercet: hic autem ſuppono iſtum ad laicos confugere, tanquam ad privatas perſonas, tum quia defenſio licita eſt, & de jure naturæ, ſervatis debitis conditionibus *Clement. paſtoralis de ſententia, & re judic.* Ita Rodriq. 1. *part. ſumma. cap. 156. num. 8.* Vega *in ſumm. tom. 1. c. 39. caſu 1. n fin.* Duardus hic *q. 3. num 9. & q. 9. num. 4.* Anton. de Souſa hic *diſp. 74. n. 4. & diſput. 3. n. 5. & ſequent.* Filliuc. *tract. 16. c. 8. quæſ 5. num. 200.* Sayr. *lib. 1. c. 18. n. 9.* Idémque à fortiori ſuſtinere debent illi Doctores, qui arbitrantur licitum eſſe, dum ex litterarum Apoſtolicarum executione grave damnum alicui injuſtè infertur; nec adeſt Eccleſiaſticus judex, qui poſſit, & velit huic incommodo occurrere; licitum, inquam, eſſe ad Curiam ſæcularem recurrere ad hujuſmodi damnum impediendum, donec res Summo Pontifici deferatur. Ita Sayr. *loco citato*, Covar. & alii apud Carolum de Craſſis *loco cit num. 100 & ſeqq. & 196.* apud Antonium de Souſa *diſp 75. num. 1. & diſp. 78. num. 5.* apud Ceval. *tract. de cognit. per viam violentiæ, in proœmio cap. 10. n. 29.* apud Salas *diſput. 14 ſect. 12.* ſed de hac re infrà *quæſtione ſequenti.*

8 Laicus poteſt ad Eccleſiaſticum in defectum ſecularis judicis confugere, remiſſivè.

8 An verò ex oppoſito licitum ſit laico ad Eccleſiaſticum Judicem in defectum judicis ſæcularis confugere; patet ex dictis *de leg.* ubi affirmativè reſponſum eſt, idémque, præter Doctores *ibi citato* tenet Marta *de jurid. part 3. c. 8. n. 39. & ſequenti.* Regin. *lib. 9 n. 329.* Andreas, & alii apud Ant. de Souſa *c 14. diſp. 75. n. 11.* & apud Carol. de Craſſ. *loc. cit.* contra Ceval. *pract. q. tom. 4 q. 897. in diſcurſu ad Regem n. 50.*

9 Litterarum Apoſtolicarum nomine quid intelligatur.

9 Quæres quartò, quid nomine litterarum Apoſtolicarum, quibus ad laicam poteſtatem appellare non licet intelligatur.

Reſpondeo complures intelligi.

Primò intelliguntur Bullæ, quæ plumbeo ſigillo muniri conſueverunt, ut alibi oſtendi.

Secundò brevia, etiamſi gratiam, vel juſtitiam, contineant; cùm enim litteræ Apoſtolicæ aliæ ſint Bullæ, quæ primo, & principaliter litterarum Apoſtolicarum nomen ſibi vindicant; aliæ vero in forma brevium conſcribantur, & cùm diſſentiant inter DD. eſſe poſſit, an Brevia nomine litterarum Apoſtolicarum venire debeant, præſertim in materia pœnali cenſurarum, ideò Sum. Pontif. ad dirimendas lites addit, *etiam in forma Brevis.* Et quia litterarum aliæ juſtitiam continent, ut ſunt litteræ, quæ ad lites concedunturs aliæ continent gratiam, ut ſunt litteræ, quibus Papa confert, aut conferri mandat beneficium, Sum. Pont. utramque litterarum ſpeciem expreſſit: conſequenter excommunicationi ſubjicit eum, qui ad ſæcularem Curiam confugit, ut litterarum Apoſtolicarum executionem impediat, ſive litteræ in forma Bullarum, ſive in forma Brevis conſcriptæ, ſive gratiam contineant, ſive juſtitiam.

10 Citatio quid ſit.

10 Tertiò, nomine litterarum Apoſtolicarum intelliguntur citationes. Citatio nihil aliud eſt, quam vocatio in jus, ſive fiat per nuncium, ſive per epiſtulam, ſive voce præconis, ſive per edictum in loco publico, *l. 1 ff. de in jus vocand* Ita Alciat *in rubr C. de in jus vocand* Alt. *diſp. 14. cap 1. col 3.* Ugol. hic *n. 1.* Duardus hic *q. 1. n. 2.* Filliuc. *tr. 16. c. 8 quæſtio 5. n. 198.* & alii.

11 Inhibitio quid ſit.

11 Quartò inhibitiones. Inhibitio autem eſt mandatum ſuperioris, quo prohibet, ne aliquid faciat, aut cœptum proſequatur. Ita Doctores citati.

12 Sequeſtrum quid.

12 Quintò ſequeſtra. Sequeſtrum hoc in loco eſt mandatum ſeu facultas auctoritate judicis conceſſa ad rem aliquam; de qua controverſia eſt, apud alium deponendam. Quamquam Duardus, Ugolin. & Filiuc. nomine ſequeſtri, rem ipſam apud ſequeſtrum depoſitam intelligant.

13 Monitorium quid ſit.

13 Sextò monitorium. Monitorium autem eſt præceptum à judice factum ſine cognitione cauſæ, cum clauſula *ſi ſenſeris te gravatū.*

14 Proceſſus quid ſit.

14 Septimò, proceſſus. Eſt autem proceſſus ſcriptura continens acta judicii per publicam perſonam fideliter conſcripta, *c. quoniam contra de probat.* Ita Alter. *loc. cit. n. 4.* Duard. *n. 6.*

15 Litteræ executoriales quænam dicantur.

15 Octavò litteræ executoriales, quibus ſcilicet aliquid alteri committitur exequendum.

16 Decretorum nomine quid intelligatur.

16 Nonò alia decreta. Nomine autem aliorum decretorum intelliguntur ea omnia, quibus aliquid decernitur à Sum Pontif. vel ab aliis judicibus, Apoſtolicis, etiamſi non ſint Bullæ, Brevia, citationes, & ſimilia. Vide præcitatos Doctores, ſi lubet.

17 Supplicationes ſignatæ comprehendi videntur ſub nomine decretorum.

17 Hinc ſequitur ſub prælatis litteris Apoſtolicis probabiliter comprehendi ſupplicationes ſignatas, quia ſaltem ſub generali nomine decretorum comprehendi videntur, Ita Filliuc. *n. 198.* cujus opinionem probabiliſſimam cenſeo, contra Regin. *lib 9. c. 12. n 310.* exiſtimantem ſupplicationes Apoſtolicas concernentes gratiam, vel juſtitiam, per Rom. Pontif. vel S. E. R. Vicecancellarium; ſeu per gerentes eorumdem vices, aut de mandato ejuſdem Rom. Pontif. ſignatas & datas: hoc loco non comprehendi, conſequenter impedientem illarum executionem non afficit excommunicatione lata in ſecunda parte hujus canonis, contra impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum.

18 Nomine litterarum Apoſtolicarum non ſolùm intelliguntur illæ, quæ à Summo Pontifice conceduntur, verum etiam aliæ, quæ in hoc canone expreſſæ ſunt.

18 Sed modò dubium eſt, utrùm nomine litterarum Apoſtolicarum hoc in loco illæ ſolum intelligantur, quæ ab ipſomet Sum. Pontif. immediatè emanant, an etiam, quæ ab aliis judicibus.

Reſpondeo, intelligi eas quæ à perſonis in hoc canone expreſſis emanarunt. Perſonæ autem hic expreſſæ ſunt.

Primò ipſe Sum. Pontif. hujus Bullæ auctor. Secundò Sedes Apoſtolica, cujus nomine intelliguntur reliqui Pontifices, à quibus præfatæ litteræ, ſeu decreta, emanarunt, vel emanabant.

19 Collegium Cardinalium non venit nomine Sedis Apoſtolicæ.

19 Imo Alt. hic *c. 1. col. 5.* Ugol. hic *§ 1. n. 1. verſ. quarto amplificatur.* Duard. hic *q 9. n 3.* nomine Sedis Apoſtolicæ comprehendi putant collegium Cardinalium, conſequenter eos vinculo excommunicationis ligari, qui ad impediendas litteras, vel decreta Collegii Cardinalium ad Curiam ſæcularium recurrunt. Ratio eſt, tum quia Sedes Apoſtolica nunquam moritur *c. ſi gratiosè de reſcript.* tum quia vero ſimile non eſt Summum Pontificem voluiſſe privilegium hujus canonis concedere judicibus inferioribus, non autem Collegio Cardinalium, quod præſtantioris dignitatis eſt, & excellentiæ.

Sed oppoſitum mihi probabile videtur, quia verſamur in materia pœnali in qua ſtricta verborum interpretatio facienda eſt, juxta propriam verborum ſignificationem. Nomine autem Sedis Apoſtolicæ, proprie loquendo non intelligitur Collegium Card. & licet Sedes Apoſtolica non dicatur mori, mortuo Sum. Pontif. ſicut neque dignitas Epiſcopalis dicitur mori, mortuo Epiſcopo: nihilominùs, dicitur vacare, conſequenter non reſidet penes Collegium Cardinalium. Hoc tamen limitandum eſt in iis, quæ Collegium Cardinalium facit de mandato Papæ, ſeu ex facultate Sedis Apoſtolicæ, ut regulariter facere conſuevit; in his enim Collegium Cardinalium venit ſaltem nomine judicum, & delegatorum Apoſtolicorum de quibus in Bulla ſermo eſt, conſequenter impediens executionem litterarum facti Collegii excommunicationem incurrit.

Tertiò

Tertiò Legati, & Nuncii. Quis autem Legatus, & Nuncius dici debeat conſtat ex dictis in præcedentibus quæſtionibus.

Quartò Præſidentes Palatii, & Cameræ Apoſtolicæ, quales ſunt Cardinales, Camerarius, Clerici Cameræ, aliique Officiales ejuſdem Cameræ.

Quintò Auditores, Commiſſarii, aliique judices, & delegati Apoſtolici, ut patet ex ipſiſmet Bullæ verbis.

20 Confugiens ad Curiam ſæcularem & ab ea petens admitti appellatione, non incurrit excommunicationem hujus canonis.

20 Hinc ſequitur primò, eum, qui ad Curiam ſæcularem confugit, & ab ea petit admitti appellationem à decreto lato ab Epiſcopo, vel ejus Vicario, vel ab alio Prælato, non affici cenſura hujus canonis, quia non impedit executionem litterarum Sedis Apoſtolicæ, & ejus officialium, de quibus in hoc canone ſermo eſt. Ita Ugol. hic §. 1. n. 1 n. 2. *verſ.* 2. Alter. hic *c. 1. col 6. verſ. hinc ſequitur*. Duard. hic *q. 9. n. 3.* Filliuc. *tr. 16. c. 8. q. 6. n* 200.

21 Impediens apud judicem laicum literas judicum Apoſtolicorũ Romæ vel alibi exiſtentium, incurrit excommunicationem.

21 Secundò eum ligari excommunicatione, qui apud laicam poteſtatem impediri curat literas judicum Apoſtolicorum Romæ commorantium, aut alibi exiſtentium, ut ſunt Legati, Nuncii, & alii judices a Sede Apoſtolica delegati. Ita Ugol. §. 1. *verſic. quarto amplificatur*. Duard. hic *q. 9. n. 3.* Filliuc. *n.* 198.

22 Idem probabiliter dicendum arbitror de litteris Pœnitentiariæ, cum ea conſtitutione Julii III. *Rationi congruit*, tum quia expediuntur à Summo Pœnitentiario; tanquam à Præſidente, vel delegato à Papa. Ita DD. citati, contra Regin. *lib. 9. n.* 330.

22 Impediens executionem literarum Pœnitentiariæ, excommunicationem incurrit.

23 Idem probabilius dicendum arbitror de litteris Congregationis Cardinalium, expoſitioni Concilii Tridentini præfectorum, quoties de mandato Papæ ſcribuntur, cum obligatione ad illas executioni mandandas; & obſervandas; etiamſi nomine congregationis ſcribantur, & ab aliquo Cardinalium ſubſcribantur. Ratio eſt, quia hujuſmodi Cardinales in tali eventu ſunt Judices à Sum. Pontifice delegati, non ſolùm ad declarandum, verùm etiam ad jus dicendum in tali eventu; conſequenter hujuſmodi litteræ emanate dicuntur à delegatis Apoſt. Contrarium tenet Reg. *l. cit. n* 311.

23 Item impediens literas Congregationis Cardinaliũ, quæ de mãdato Papæ ſcribuntur.

Dixi, *quoties mandato Papæ ſcribuntur cum obligatione ad illas ſervandas*; nam ſecus dicendum arbitror de litteris Congregationis, quibus ſimpliciter locus Concilii explicatur. Ratio eſt, quia ſacra Congregatio non intendit hic litteris obligationem inducere, ſed liberam relinquit eas ſequendi facultatem, ut docui *de leg. q. 1. punct. 3.*

24 Non ſolùm interponens appellationem apud Curiam ſæcularem, verùm etiam alia ratione recurrens, excommunicationem incurrit.

24 Quæres tertiò utrum non ſolùm qui appellationem apud Curiam ſæcularem interponunt; verùm etiam qui alia ratione ad ipſam recurrunt, incidant in excommunicationem hujus canonis. Ratio dubitandi eſt, tum quia quamplures DD. loquuntur ſolum de appellantibus ad Curiam ſæcularem, & facientibus capi, vel detineri litteras Apoſtolicas, tum quia Sum. Pont. eorum tantummodò meminiſſe videtur qui prætexentes frivolam appellationem recurrunt ad laicam poteſtatem, ab eáque appellationem admitti, ac litteras, vel alia decreta Apoſtolica capi, vel detineri faciunt.

His non obſtantibus cenſeo non ſolùm eum, qui appellationem interponit; verùm etiam qui ratione confugit ad laicam poteſtatem ad impediendam præfatarum litterarum executionem, vinculo hujus cenſuræ obſtringi. Ratio eſt, quia Sum. Pontif. non ſolùm excommunicat prætexentes, & interponentes appellationem apud Curiam ſæcularem; verùm etiam aliàs recurrentes, id eſt, alio caſu, & alio quocumque modo, hoc enim ſignificat illa particula, *aliàs*, ut conſtat *ex l. denique §. interdictum ff. de penul. legat. & l. 1. § ſive autem. ff. de aqua quotid. & æſtiva*. Idémque notant Hondedeus *conſ. 70 n 52. tom. 1.* Cæned. *pract. q. ſingul. 62 n. 5.* Capua. *deſ.* 110. *n 5. part. 1.* & alii apud Barboſam *de dictionibus, dictione 9.* apud Gratum *dictione 9.* & apud Alter. hic *c. 2. col 1. ſub fin.*

Hinc ſequitur primò eum puniri excommunicatione hujus canonis, qui ut impediat executionem litterarum, aliorúmve decretorum, Sum. Pont. vel aliorum judicum Apoſtolicorum, recurrit ad laicam poteſtatem appellando, aut ſupplicationem porrigendo, aut ſæculare brachium invocando, aut alio quovis modo. Ita Alter. *Loc. cit.* Duard. hic *q. 1 num. 2.* Filliuc. *tr. 16. c. 8. n. 199.* Ugolin. hic §. 1. *ver. ſecundo loco*.

Secundò ſequitur illum, qui ad laicos judices recurrit ad impediendam litterarum Apoſtolicarum executionem, ligari, excommunicatione hujus canonis, ſive appellationem ad ipſos interponat, ſive ipſorum opera utatur, ut ipſi auctoritativè faciant appellationes ab Eccleſiaſticis judicibus admitti; hic enim dicitur ad laicam poteſtatem recurrere, prætextu appellationis. Et hoc valet ſive præfati judices dictam appellationem ab Eccleſiaſticis judicibus admitti faciant viva voce, ſive litteris hortatoriis, auctoritativè, & ſub nomine officii ſcriptis. Secus ſi recurrens id fieri curet privato ipſorum nomine, & titulo amicitiæ, quia tunc non dicitur recurrere ad Curias ſæculares, ſeu ad laicam poteſtatem formaliter. Ita Filliuc *n.* 190. *& ſequentib.* & alii quos retuli in hoc *puncto primo, verſic. regularibus, n.* 7.

25 Laici facientes appellationem admitti ab Eccleſiaſticis judicibus excommunicationem non incurrunt.

25 An verò ſi judices laici, dum præfatam appellationem ab Eccleſiaſticis judicibus admitti faciunt, incidant in iſtam excommunicationem.

Puto non incidere, quia appellationem ipſi non admittunt, neque litterarum Apoſtolicarum executionem impediunt ſimpliciter, vel ſecundùm quid, quia videlicet non ſequitur beneplacitum, proprium conſenſum, vel examen, ut dicetur in explicatione ſecundæ partis hujus canonis.

Ex dictis igitur conſtat, non ſolùm eum, qui appellationem interponit; verùm etiam qui alia ratione confugit ad laicam poteſtatem pro impedienda litterarum Apoſtolicarum executione, ligari excommunicatione.

Amplia primò, ſive recurrens ſit laicus, ſive Eccleſiaſticus, quia de his omnibus canon hic noſter loquitur.

Amplia ſecundò, ſive recurrat ad laicam poteſtatem in cauſis ſpiritualibus, ſive in temporalibus, profanis. Ratio eſt, quia Sum. Pontif. non diſtinguit, ſed abſolutè loquitur; conſequenter & nos non diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. in rem actione*. Ita Ugol. hic §. 1. *n.* 1. *verſ. quinto*, Filliuc. *loco citato, n.* 199. & alii.

26 Excommunicatio incurritur recurrendo ad judices laicos etiamſi ſubditi ſint Eccleſiæ, imò etiamſi Eccleſiaſtici ſint, & temporali juriſdictione gaudeant.

26 Amplia tertiò etiam ſi judices laici, ad quos quis confugit ſint ſubditi Eccleſiæ, & à Summo Pontiſ. conſtituti, ut ſunt gubernatores civitatum; nam iſti poteſtate laica gaudent, conſequenter ad ipſos recurri non poteſt. Ita Ugol. *loc. cit. verſic. poſtremò*, Filliuc. *n.* 199.

Idem dicendum eſt de eo, qui ad Prælatum Eccleſiaſticum habentem ſolùm ditionem temporalem, & laicam, confugit. Secus ſi Eccleſiaſticam ſolam habeat, vel Eccleſiaſticam, & laicam ſimul, & ad illam non confugiat, quatenus laicam poteſtatem habet: nam Summus Pontifex loquitur de recurrentibus ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem; non verò ad Judicem Eccleſiaſticum. Ita Ugol. *loc. cit. n. 1. verſ. tertiò*, Filliuc. *n.* 195. Suar. *diſp. 15. ſect 2 num. 76.*

Amplia quartò, etiam ſi laicus judex interpoſitam appellationem non admittat; Summus enim Pontifex loquitur de recurrentibus ad Curias ſæculares, & laicam poteſtatem, & non requirit appellationis admiſſionem. Ita Filliuc. *n.* 199. & alii, quos retuli, *num.* 24.

Ad primam rationem dubitandi allatam *n.* 24. reſpondeo primò præfatos DD. dum loquuntur de interponentibus appellationem, non excludere confugientes alia ratione. Secundò nomine appellationis intelligere quemlibet modum, & rationem, qua quis ad Curias ſæculares recurrit.

Ad ſecundam patet reſponſio ex particula, *aliàs recurrentes*.

PUNCTUM II.

Quænam ſit materia ſecundæ partis, ſeu quænam actiones in ſecunda hujus canonis parte, ſub excommunicatione prohibeantur, & quodnam ſit ſubjectum hujus excommunicationis editæ contra impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum.

1 *Explicatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Non incurrit excommunicationem, qui petit litteras Apoſtolicas ſibi exhiberi, ut illas præcisè examinet.*
3 *Litteris Apoſtolicis non obediens, aut conſenſum non præſtans non incurrit excommunicationem.*
4 *Impediens litterarum Apoſtolicarum executionem in aliquo caſu, in quo rationabiliter putat illas locum non habere, non incurrit excommunicationem.*
5 *Affinium, & conſanguineorum nomine non comprehenduntur cognati cognatione legali, aut ſpirituali, aut habentes impedimentum publicæ honeſtatis.*
6 *Familiarium nomine quinam intelligantur.*
7 *Coloni recenſentur inter familiares.*
8 *Ad incurrendam excommunicationem hujus canonis 23. opus eſt, ut offendantur perſonæ hic expreſſæ occaſione litterarum Apoſtolicarum, citationum, &c.*
9 *Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
10 *Impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrunt, ſive id faciant, publica, ſive privata auctoritate.*
11 *Impedientes prædictarum litterarum executionem incurrunt excommunicationem, ſive id faciant per ſe, ſive per alios.*
12 *Ratam habens actionem impediendi executionem prædictarum litterarum non incurrit excommunicationem.*
13 *Conſulens impediri præfatam actionem non incurrit excommunicationem.*
14 *Princeps impediens poſſeſſionem beneficii capi abſque ſuo beneplacito excommunicationem incurrit.*
15 *Impediens ne executor, cui litterarum Apoſtolicarum executio demandata eſt, civitatẽ ingrediatur, excommunicationẽ incurrit.*
16 *Impediens executionem litterarum Apoſtolicarum juri patronatus derogantium facit contra diſpoſitionem hujus canonis.*
17 *Magiſtratus impediens litteras Apoſtolicas executioni mandari, antequam adveniat conſenſus ſui Principis, remanet excommunicatus.*
18 *Clerici, ſeu Eccleſiæ Prælati non utentes litteris à Summo Pontifice ſibi conceſſis, antequam accedat Principis, vel Magiſtratus beneplacitum, vel examen excommunicationem hujus canonis non incurrunt.*
19 *Princeps laicus, ſive Magiſtratus dubitantes de veritate, vel falſitate litterarum Apoſtolicarum non excuſantur ab excommunicatione hujus canonis incurrenda, ſi illarum executionem impediunt auctoritativè cum prætextu cognoſcendæ veritatis.*

20 *Laicus non poteſt auctoritativè litteras cognoſcere, & illarum executionem impedire; etiamſi conſtet illas ſurreptitias, & invalidas eſſe.*

21 *Judex laicus, cui conſtat litteras Apoſtolicas ſurreptitias eſſe, poteſt dum aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum non patet, illam executionem impedire, & interim Summum Pontificem certiorem cum humilitate facere.*

22 *Principes laici non poſſunt litteras Apoſtolicas petere, ut illas auctoritativè cognoſcant.*

23 *Princeps laicus incurrit excommunicationem petendo litteras à Legato, ut ſciat an verus ſit Legatus, vel non.*

24 *Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo ſibi litteras exhiberi, ut eas examinet & recognoſcat, non autem ut illorum executionem impediat.*

25 *Prohibens, vel impediens litteras executioni mandari, aut inſtrumenta ſub harum executione confici, vel confecta parti tradi, excommunicationem incurrit.*

26 *Licitum eſt Principis conſenſum petere, ut major auctoritas, & facilior fides à populo litteris Apoſtolicis præſtetur.*

27 *Prohibens, vel impediens litterarum Apoſtolicarum executionem, excommunicationem incurrit.*

28 *Ad incurrendam hujus partis excommunicationem requiritur ſcientia ſeu præſumptio.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria ſecundæ partis hujus canonis eſt ſacrilegium quod committitur.

Primò ſimpliciter impediendo litterarum Apoſtolicarum executionem, id eſt, impediendo ſine ulla conditione, vel clauſula, ne præfatæ litteræ executioni tradantur.

Secundò impediendo ſecundùm quid, ne ſcilicet prædictæ litteræ executioni mandentur ſine beneplacito, conſenſu, vel examine poteſtatis laicæ.

2 Non incurrit excommunicationem, qui petit litteras Apoſtolicas, ſibi exhiberi, ut illas præcisè examinet.

2 Obſerva tamen primò, illum non delinquere contra hunc canonem, qui petit præfatas litteras ſibi exhiberi, ut illas examinet, modò hac ratione litterarum Apoſtolicarum executionem non impediat, ut infrà probabo.

3 Litteris Apoſtolicis non obediens, aut conſenſum non præſtans, non incurrit excommunicationem.

3 Obſerva ſecundò, illum non affici excommunicatione hujus canonis, qui ſimpliciter non paret litteris Apoſtolicis, aut ſuum conſenſum non præſtat; aliud enim eſt non parere litteris, aliud executionem illarum impedire, impediendo, e. g. illas publicari, aut parti intimari, aut fidem de publicatione dari: à diverſis autem non fit illatio, *l. Papilianus exuli. ff. de minor.* Ita Navar. *conſil. 36. de ſent. excom.* Alter. *diſp. 14. c. 2. dub. 3. col. 4.* Duard. hic *q. 9. n. 10. & ſeq.* Reg. *lib. 9. c. 21. num. 324.* ubi aſſerit hoc valere etiam ſi illi, contra quos litteræ Apoſtolicæ emanarunt, renuant illis hoc colore, ſeu titulo obedire; quòd Principis, ſeu Curiæ conſenſus non ſit obtentus. Ratio eſt, quia iſti propriè loquendo non dicuntur impedire, vel prohibere.

4 Impediens litterarum Apoſtolicarum executionem in aliquo caſu, in quo rationabiliter putat illas locum non habere, non incurrit excommunicationem.

4 Obſerva tertiò illum non ligari hac excommunicatione, qui litterarum Apoſtolicarum executionem in aliquo caſu impedire conatus, in quo rationabiliter putat illas locum non habere. Ratio eſt, tum quia hic non peccat mortaliter, conſequenter neque ſubjicitur excommunicationi, quæ mortale peccatum ſupponit; tum quia ſequeretur Procuratores, Advocatos; aliósque qui præfatas litteras alio ſenſu intelligunt, quàm re ipſa intelligi debeant, affici excommunicatione, quod non videtur admittendum, *l. nam quod abſurdum, ff. de bon. lib.* Ita Duard. hic *q. 9. n. 14.*

Tertiò hoc ſacrilegium committitur impediendo, ne Tabelliones & Notarii conficiant acta, vel inſtrumenta ſuper executionem hujuſmodi litterarum, & proceſſuum.

Quartò impediendo, ne inſtrumenta, vel acta confecta ſuper executione hujuſmodi litterarum tradantur parti cujus intereſt.

Quintò capiendo partes actrices, vel ipſarum agentes, conſanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, vel ſub executores litterarum, aliorúmve decretorum Apoſtolicorum, de quibus *puncto præcedenti* egimus. Has perſonas Sum. Pontif. expreſſit, quia contingere aliquando ſolet, ut qui ipſos impetrantes litteras Apoſtolicas vexare non poteſt, vexet conſanguineos, affines, vel familiares, ut hoc pacto litterarum Apoſtolicarum executionem impediat. Qui autem dicantur agentes, vel actores, omnibus perſpicuum eſt. Qui autem ſint conſanguinei, vel affines, explicavi *in tract. de matr. q. 3. punct. 5. & 11.* ad quem locum horum terminorum explanatio propriè pertinet.

5 Affinium & conſanguineorum nomine non comprehenduntur cognati cognatione legali, aut ſpirituali, aut habentes impedimentum publicæ honeſtatis.

5 Obſerva tamen nomine affinium, & conſanguineorum non comprehendi cognatos cognatione legali aut ſpirituali, aut habentes impedimentum publicæ honeſtatis: quia iſti propriè loquendo non ſunt conſanguinei, ſive affines, ut ex iis, quæ tradidi *de matr. q. 3. citato*, manifeſtè conſtat, conſequenter qui occaſione litterarum Apoſtolicarum hos caperet, aut vexaret, in excommunicationem hujus canonis non incideret. Et hoc idem ſentiendum putat Duard. *q. 7. n. 7.* de offendentibus affines ex copula illicita. Sed oppoſitum mihi probatur; quia etiam illi juxta communem loquendi uſum, & ſacrorum canonum ſenſum affines vocantur; conſequenter exercens contra ipſos actionem, hic prohibitam excommunicationem incurrit: ad quem autem uſque gradum affinitas ex illicita copula protendatur, ex dictis *de matrim.* conſtat

6 Familiarum nomine quinam intelligantur.

6 Major difficultas eſt, quid nomine familiarium hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo intelligi domeſticos, qui alicui, tanquam capiti ſubſunt, ab eóque victum recipiunt, & vitam ſimul degere conſueverunt, cujuſmodi ſunt uxor, filii, ſervi, famuli, ut in ſimili docui *de cenſur. diſp. 5. punct. 4. n. 21.*

7 Coloni recenſentur inter familiares.

7 Imò Duard. hic *q. 6. n. 11.* putat etiam colonus inter familiares connumerari; conſequenter eum, qui colonos prædictarum perſonarum capit, cenſura hujus canonis obſtringi.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur; quia coloni nec in eadem domo degere, nec victum à Domino tanquam ab ejuſdem familiæ capite recipiunt; nec juxta vulgarem loquendi uſum familiares vocari ſolent.

Sextò hoc ſacrilegium committitur aliquam ex præfatis perſonis percutiendo.

Septimò, vulnerando.

Octavò, carcerando.

Nonò, detinendo.

Decimò ex civitatibus, locis, & regnis ejiciendo.

Undecimò bona ſpoliando, ſive bona mobilia ſint, ſive immobilia; nam in canone ſermo eſt abſolute de bonis. Quid autem ſit *ſpoliare, ejicere, detinere, capere, vulnerare, & percutere*, in præcedentibus quæſtionibus explicatum eſt.

Duodecimò, perterrefaciendo, modo terror, ſeu metus gravis ſit, tum quia juxta metus levis rationem habere non ſolent, ut alibi cum communi DD. ſententia docui; tum quia excommunicatio ſupponit actionem mortaliter peccaminoſam. Ita Ugol. *verſ. quive illa col. 5. n. 2. verb. excom.* Filliuc. *tr. 16. c. 8. q. 6. n. 201.* Alter. hic *c. 3. verſ. capiunt.*

Decimotertiò concutiendo, id eſt, nomine alterius metum inferendo.

Decimoquartò comminando.

8 Ad incurrendam excommunicationem hujus canonis opus eſt, ut offendantur perſonæ hic expreſſæ occaſione litterarum Apoſtolicarum, citationum, &c.

8 Obſerva tamen ad incurrendam excommunicationem ad iſtas actiones opus eſſe, ut perſonæ, quas expreſſi in verbo, *capiendo*, offendantur occaſione dictarum litterarum, citationum, &c. Secus ſi alia de cauſa offendantur: ut ſi occidantur ob privatas inimicitias; ſpolientur lucri cauſâ, è locis ejiciantur timore incommodi ab ipſis recipiendi, niſi ejiciantur, &c. Ratio eſt, quia ex verborum contextu apertè conſtat intentionem Summ. Pontif. hanc eſſe, ut præfatæ perſonæ non offendantur occaſione prædictarum litterarum, citationum, &c. ergo ſi alia de cauſa offendantur, excommunicatio non incurritur; actus enim agentium non operantur ultra intentionem eorum, *l. non omnes, ff. ſi certum petatur*, & incluſio unius eſt excluſio alterius, *l. cùm prætor. ff. de re jud. & c. nonne de præſum.* Ita Ugol. l. hic *verſ. quive illa, ſub fin. excipitur tamen.* Tolet. hic *excommunicatione 9. n. 4. verſ. & intelligitur.* Coriol. hic *ad fin. verſ. excipitur tamen*, Duard. hic *q. 9. n. 14.* Reginald. *lib. 9. c. 21. n. 310.*

Ex dictis igitur conſtat materiam ſecundæ partis hujus canonis eſſe actiones ſacrilegas contra libertatem Eccleſiaſticam hic expreſſas: iſtæ autem ſunt prohibere, ſeu impedire executionem litterarum Apoſtolicarum ſimpliciter, vel ne executioni tradantur abſque conſenſu, vel beneplacito Principis, ſeu magiſtratus. Impedire ne acta, vel inſtrumenta ſuper executione prædictarum litterarum conficiantur, vel ne parti, cujus intereſt, tradantur, capere perſonas prædictas, vel eas percutere, vulnerare, carcerare, detinere, ejicere, bonis ſpoliare, perterrefacere, concutere, comminari.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

9 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt omnes illi, qui præfatas actiones præſtant.

10 Impediens executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrunt, ſive id faciant, publica, ſive privata auctoritate.

10 Amplia primò, ſive eas præſtent auctoritate publica, ſive privata. Ratio eſt quia Sum. Pont. abſolutè loquitur de impedientibus vel prohibentibus, non ſolùm autem magiſtratus, ſed etiam particulares perſonæ impedire poſſunt. Ita Navarr. *c. 27. n. 68. verſ. quinta*, Vivald. hic *n. 95. in antiquis*, Ugol. hic *verſ. quive illa, col. 6. verſ. poſtremo.* Ant. de Souſa *diſp. 72. n. 5.* Alter. *loc. cit.* Duard. *q. 9. num. 5.* Regin. *n. 328.* contra Sayr. *lib. 7. c. 17. num. 6.* Graſſium *lib. 4. c. 28. n. 107.* Filliuc. *tr. 16. c. 8. q. 7. n. 102.* quorum opinio non videtur improbabilis. Sicut enim recurrens ad laicos tanquam ad perſonas privatas, non afficitur iſta excommunicatione, ut dictum eſt *punct. 2. n. 7.* ita &c. Verùm ad hanc rationem reſponderi poſſet negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia Sum. Pont. in hac parte abſolutè loquitur.

11 Impediens prædictarum litterarum executionem incurrunt excommunicationem, ſive id faciant per ſe ſive per alios.

11 Amplia ſecundò, ſive hæc faciant per ſe, ſive per alios, ſive publicè, ſive occultè, nam Sum. Pont. ad finem ſecundæ partis hujus canonis adjecit hæc verba, *per ſe, vel alium, ſeu alios publicè, vel occultè*, quæ verba referuntur ad omnes actiones in hac propoſitione expreſſas: hæc enim eſt natura clauſulæ in fine adjectæ; ut ad omnia antecedentia, in quibus eadem ratio militat, referatur. Libertas autem Eccleſiaſtica violari poteſt non ſolùm, dum quis præfatas actiones per ſe ipſum publicè, vel occultè exercet; verùm etiam, dum per alium ſeu alios; conſequentes, qui præfatas actiones per ſe, vel per alium facit, publicè, vel occultè, vinculo hujus cenſuræ irretitur.

Ex dictis ſequitur primò, non ſolum eum, qui actu impedit, aut capit, aut ad Curiam ſæcularem, ſeu ad ſæcularem Principem

recurrit, ut litterarum Apoſtolicarum executionem impediat, affici hac excommunicatione; verùm etiam illum, qui alteri mandat, ut recurrat, vel litterarum executionem impediat, capiet. &c. Ratio eſt, quia excommunicatio fertur in eos, qui per ſe vel alium, &c. Ita Alter. *loc. cit. dub.* 4. Filliuc. n. 202. Anton. de Souſa *diſp.* 73. n. 3. contra Vicald. hic n. 93. *in antiquis*, exiſtimantem mandantes hic non excommunicari.

12 Ratam habens actionem impediendi executionē prædictarum litterarum non incurrit excommunicationem.

12 Imò Ugol. *verſ. quive illa*, Alt. *loc. cit.* Navar. *conſil.* 67. *de ſentent. excomm.* Corol. *hic verſ. qua excommunicatio*, idem ſentiendum putant de ratum habente, ſed hoc mihi diſplicet; quia ratihabitio non eſt mandatum; nec qui ratas habet præfatas actiones, dicitur illas per ſe, vel per alium facere, ſed approbare quod alter ſuo nomine fecit, ut patet ex dictis in præcedentibus quæſtionibus. Ita Duard. hic *q.* 9. *n.* 9. ſed cum dubio.

13 Conſulens impedire præfatam actionem non incurrit excommunicationem.

13 Addo etiam conſulentem non ligari hac excommunicatione: tum quia non ſufficienter exprimitur, dum Sum. Pontif. excommunicationem ad conſulentes extendere intendit, ſolet id exprimere. Ita Vicald. & Antonius de Souſa *locis citatis*; tum quia illa verba, *per ſe, vel per alium*, non verificantur de conſulente, ut aliàs docui, an verò conſulens ligetur excommunicatione ſubſequentis canonis *c. quoniam de immunit.* ſuo loco explicabo.

14 Princeps impediens poſſeſſionem beneficii capi abſque ſuo beneplacito excommunicationem incurrit.

14 Secundò Principes, qui non permittunt clericos poſſeſſionem beneficii à Sede Apoſtolica obtenti capere abſque ſuo conſenſu, & beneplacito, affici excommunicatione hujus canonis, niſi id faciant ex privilegio Sum. Pont. Ita communiter DD.

15 Impediens ne executor, cui litterarum Apoſtolicarum executio demandata eſt, civitatem ingrediatur, excommunicationem incurrit.

15 Tertiò illum affici excommunicatione hujus canonis, qui prohibet, ne executor, cui litterarum executio demandata eſt, ingrediatur civitatem, vel locum, in quo executio facienda eſt. Ratio eſt, quia hic dicitur ſimpliciter prohibere litterarum Apoſtolicarum executionem. Ita Alter. *diſp.* 14. *c. col.* 3. *verſ. poſtulabit.* Filliuc. n. 202. Duard. *q.* 9. *n.* 7. *& ſequenti.* Ugol. hic *verſ. quive illa verb. quarto.*

Idem dic ſi parti principali, reſiſtenti executioni litterarum Apoſtolicarum, judex laicus aſſiſtat, & ſua aſſiſtentia in cauſa ſit ne executio impediatur. Ita Filliuc. n. 203.

16 Impediens executionem litterarum Apoſtolicarū juriſpatronatus derogantium facit contra diſpoſitionem hujus canonis.

16 Quartò ſequitur eum ligari excommunicatione, qui executionem impedit litterarum Apoſtolicarum juri patronatus laicorum derogantium, aut conſtituentium penſionem externis clericis ſolvendam, ut ſi penſio ſolvenda Italo per Hiſpanum præſcribatur. Ita Filliuc. *tr.* 16. *c.* 8. *q.* 6. *n.* 292. Duard. hic *canone q.* 9. *§.* 5. *n.* 3. & alii, quos retuli *de leg. diſp.* 10. *q.* 1. *pun.* 1. *§.* 1. *n.* 04. ubi hoc prolixè explicavi contra Covarr. *pract. quæſtionum, c.* 36. & alii apud Sal. *loco ſuprà citato*, & apud Antonium de Souſa *diſp.* 75. qui contrarium uſum in aliquibus locis receptum excuſant, tum ob immemorabilem conſuetudinem, tum ob privilegium à Sede Apoſtolica conceſſum. Verùm hanc conſuetudinem admitti non poſſe oſtendi *puncto præced.* in ſolutione ad ſecundam objectionem. Præterea allegantis ſe habere privilegium, incumbit onus oſtendendi ſeu probandi: nam privilegium, non præſumitur, niſi probetur ſaltem per famam *c. contra morem, diſtinct.* 110. *c. porrò & paſtoral. de privil.* Ratio eſt, quia quilibet juri communi ſubjectus cenſetur niſi peculiari facultate eximatur, præſertim in hac materia in qua jus Eccleſiaſticum poteſtati laicæ reſiſtit. Vide Marcam *de juriſd. part* 2. *c.* 5. *& c.* 40. *n.* 18. Azor. *loc. cit. c.* 12. Carolum de Graffiis *effectu* 1. *n.* 181. Duard. *loc. cit. q.* 5. *n.* 5. Maſcard. *de probat.* Filliucium *tract* 16. *c.* 10. *n.* 258.

17 Magiſtratus impediens litteras Apoſtolicas executioni mandari antequam adveniat conſenſus ſui Principis remanet excommunicatus.

17 Quintò magiſtratum, qui prohibet litteras executioni tradi antequam adveniat ſui Principis conſenſus, vel examen, affici excommunicatione hujus canonis. Ratio eſt, tum quia conſenſus magiſtratus, & principis pro eadem re accipitur, & quaſi unum, & idem utriuſque videtur eſſe tribunal: tum quia iſti dicuntur impedire uſum litterarum impetratarum, ut dicitur *in tertio puncto, in expoſitione tertia partis hujus canonis.* Item Alt. *diſp.* 14. *cap.* 2. *col.* 3. *dub.* 3. Regin. 322. Duard. hic *q.* 9. *n.* 10. Quamquam iſti Doctores alias rationes afferant, quæ non valdè convincunt.

18 Clerici ſeu Eccleſiæ Prælati non utentes litteris à Summo Pontifice ſibi conceſſis, antequam accedat Principis, vel Magiſtratus beneplacitum, vel examen, excommunicationem hujus canonis non incurrunt.

18 Sextò clericos, ſeu Prælatos Eccleſiæ, ad quos frequenter litteræ Apoſtolicæ dirigi ſolent, non incidere in iſtam excommunicationem ſi præfatis litteris non utantur, aut executioni non tradant, antequam Principis, vel magiſtratus beneplacitum, conſenſus, vel examen accedat. Ratio eſt quia Sum. Pont. excommunicat eos, qui impediunt, vel prohibent executionem, aut uſum, non verò eos, qui non exequuntur: aliud autem eſt impedire, vel prohibere, aliud non exequi. Ita Reg. n. 327. Alt. Duard. & alii, quos retuli *propoſitione prima verſ. obſerva ſecundò* n. 9.

Ex quo inferri poteſt judices inferiores, capitaneos, lictores, ſatellites, aliosque ſimiles rogatos ad ferendum auxilium pro dictarum litterarum executione, non ligari hac cenſura, ſi opem ferre renuant: illi enim non dicuntur impedire, vel prohibere, ſed non exequi.

Idem valet in notariis, executoribus, & ſubexecutoribus prædictarum litterarum, qui acta, vel inſtrumenta ſuper illarum executione conficere, aut confecta parti recuſarent tradere, niſi habito Principis, vel magiſtratus beneplacito, vel examine, ut patet ex proximè allata ratione. Secùs ſi impediant, vel prohibeant, ne inſtrumenta, vel acta ab aliis conficiantur, vel non tradantur parti cujus intereſt, aut ſi impediant, vel prohibeant, ne alter litteras Apoſtolicas executioni ſimpliciter mandet, vel ſine conſenſu Principis, vel magiſtratus.

19 Princeps laicus, ſive

19 Sed modò difficultas eſt, primò, utrùm quando dubitatur litteras Apoſtolicas ſurreptitias eſſe, & invalidas, licitum ſit magiſtratui, ſeu Principi ſæculari prædictarum litterarum executionem impedire, donec cognoſcat, an veræ ſint, vel falſæ: ut ſi dubium ſit an Summus Pontifex in conceſſione beneficii juriſpatronatus, juri patronatûs derogare intendat.

Magiſtratus dubitantes de veritate, vel falſitate litterarum Apoſtolicarum non excuſantur ab excommunicatione hujus canonis incurrenda, ſi illarum executionem impediunt auctoritativè cum prætextu cognoſcendæ veritatis.

Reſpondeo magiſtratum ſæcularem ſeu laicam poteſtatem non poſſe in tali eventu litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, aut de illarum validitate auctoritativè diſcutere. Ratio eſt; tum quia id expreſsè colligitur ex verbis Bullæ, in qua prohibetur recurſus ad laicam poteſtatem prætextu appellationis à violentia, ſeu gravamine, vel executione litterarum Apoſtolicarum, ſimulque cavetur, ne hujuſmodi litterarum executio impediatur; tum quia litteræ Apoſtolicæ, juxta ſacros canones, & Eccleſiaſticas diſpoſitiones diſcutiendæ ſunt, ergo par eſt, ut illarum diſcuſſio, judicium, & recognitio ab Eccleſiaſtico judice fiat; tum quia cavendum eſt periculum violandæ libertatis Eccleſiaſticæ: magnum autem periculum violandi libertatem Eccleſiaſticam imminet conceſſa laicis facultate diſcutiendi, & cognoſcendi auctoritativè de veritate Bullarum ſeu litterarum Apoſtolicarum: tum quia ſicut unus Rex non poteſt abſque peccato injuſtitiæ litteras alterius Regis cognoſcere: ita multo minus cognoſcere litteras Apoſtolicas, cùm Papa juriſdictionem ſuam à Chriſto habeat, non minus independenter à laica poteſtate, quàm Rex ſæcularis ab alio Rege; tum quia laicus non poteſt eſſe competens judex inter perſonas Eccleſiaſticas, aut in cauſis Eccleſiaſticis, etiam ex prorogata juriſdictione, *c. nullus, & cap. ſi diligenti de foro compet. cap. ſi clericus* 11. *q.* 1. nec conſuetudo poteſt hujuſmodi juriſdictionem conferre. Ita Panorm *in c. quando de conſuetud.* Ant. de Souſa, Azor. Duard. Felin. & alii *locis citatis*, contra Covarr. *pract. quæſtionum*, *c.* 35. *n.* 4. Diedacum *lib.* 2. *de libert. c.* 2. & alios *locis citatis*.

20 Laicus non poteſt auctoritativè litteras cognoſcere, & illarum executionē impedire, etiamſi conſtet illas ſurreptitias, & invalidas eſſe.

20 Addo laicos non poſſe auctoritativè cognoſcere, aut impedire litterarum Apoſtolicarum executionem, non ſolùm ſi dubitetur, verùm etiam ſi conſtet ipſas ſurreptitias eſſe, & invalidas, ut patet ex rationibus proximè allatis; niſi fortè executio litterarum impediatur donec Summus Pontifex informetur, ut dicetur *quæſt. ſequenti.* Quamobrem, ſi dubitetur de validitate litterarum Apoſtolicarum vel etiamſi illarum invaliditate conſtet, non poſſunt laici litterarum executionem impedire, ſed de illorum ſurreptione, ſeu invaliditate opponere poſſunt coram Eccleſiaſtico judice, cujus eſt Apoſtolicas litteras examinare, diſcutere, & recognoſcere, vel etiam Summo Pontifici ſupplicationem exhibere, modò ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur. Ita Doctores citati contra Cevallos *pract. quæſtionum*, *q.* 897. Covar. & alios.

21 Judex laicus, cui conſtat litteras Apoſtolicas ſurreptitias eſſe, poteſt dum aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum non patet, illarum executionem impedire, & interim Summum Pontificem certiorem facere cum humilitate.

21 Verùm ſi detur caſus, ut aditus ad judicem Eccleſiaſticum non pateat, periculúmque ſit in mora gravis damni, ſi litteræ Apoſtolicæ ſurreptitiæ, & invalidæ executioni tradi permittantur, concedi poteſt magiſtratum, qui manifeſtè conſtat litteras eſſe ſurreptitias, poſſe illarum executionem impedire, & interim de hac re cum humilitate, & obedientiæ affectu certiorem facere Summum Pontificem, ut in explicatione ſequentis canonis oſtendam. Ratio eſt, tum quia veroſimile eſt Summum Pontificem nolle in tali eventu excommunicationis gladio ferire eum, qui tuetur innocentem, grave damnum alioquin injuſtè perpeſſurum, quod alia ratione vitari non poteſt, niſi à laica poteſtate protegatur, ut ſupponitur; tum quia ſic colligitur ex *cap. ſi quando de reſcriptis*, ubi decernitur reſcripto parendum eſſe, vel cauſam rationabilem aſſignari debere cur non pareatur. Ita Simancas *de Catholicis inſtitu. tit.* 2. *de pœnis*, *n.* 34. Victoria *de auctoritate Papæ propoſit.* 22. Anton. de Souſa *diſp.* 76. *n.* 2. Saytur *lib.* 3. *c.* 17. *n...* Coriolanus hic *verſ. hoc ſuppoſito* Graſſius *lib.* 4. *deciſ. c.* 18. *n.* 108. Reginald. *lib.* 9. *n.* 321. Toletus *excommunicatione* 9. Ambroſius, Decianus & alii, quos retuli *in tract. de legibus*, *diſp.* 10. *q.* 5. *punct* 1. *§.* 1. *n.* 12.

Hinc colligi poteſt ſolutio illius difficultatis, qua quæritur quid facere poſſit clericus, dum in locis hæreticorum moram trahit, ubi nulli ſunt judices Eccleſiaſtici juriſdictionem Eccleſiaſticam exercentes.

Reſpondeo adeundum eſſe Summum Pontificem, ſi adiri, & conſuli poteſt, ut remedium adhibeat, neceſſitati conſulat; ipſe enim eſt ſupremus judex nec alius ibi propinquior adeſt, ut ſuppono, & hoc præſertim valet, dum caſus aliquis eſt notabilis, & valde generalis in aliqua provincia. Si verò Summus Pontifex conſuli nequit, aut conſultus remedium nolit adhibere, aut locus non detur exequendi ipſius mandata, faciendum eſt, quod recta ratio dictat, quia caſus ad terminos juris naturalis, vel gentium revocatus: conſequenter faciendum eſt quod recta ratio, ſeu naturale lumen ſecundum rectam rationem dictat. Ita Farinac. Azor. Decianus, Mol. Salas Ambroſinus, quos retuli *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *§.* 1. *n.* 12. *ſub finem.* Filliuc. *tr.* 16. *c.* 8. *quæſito* 4. *n.* 197. Suar. *in tract. de fidei defenſione, lib.* 4. *n. de immunit. c.* 34. *n.* 9. Alterius *de cenſuris lib* 5. *diſp.* 15. *c.* 3. *col.* 7. *verſ. rurſus.* Addit Suarez clericum in tali eventu conveniri poſſe coram judice laico jure defenſionis; quia hic eſt ſuavior modus defendendi, conſervandi jus ſuum, aut recuperandi, aut etiam, communi bono conſulendi, idémque in fortioribus terminis admittunt Covar. Diaz. Cevallos, & alii, quos ſuprà retuli. Verùm quid mihi in hoc caſu ſentiendum ſit, patet ex dictis in præcedentibus, & conſtabit ex dicendis *q. ſequenti pun* 4. Quamvis enim probabilis ſit ſententia Suarez & aliorum: nihilominus probabilius cenſeo clericum non poſſe coram laico judice, tanquam

judice

judice competente, judicialiter conveniri tum ob præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ, quæ bono privatorum, regulariter loquendo, præfertur; tum quia neceſſitas ſola non confert juriſdictionem: tum quia non ſunt facienda mala, ut eveniant bona. Dico *judicialiter*; quia ſi quis non intendat illum judicialiter convenire, tanquam coram judice, Eccleſiaſticam juriſdictionem habente; ſed quaſi privata judicis opera uti, procuſdubio excuſatur, etiamſi forte judex inde occaſionem arripiat judicialiter, & ex officio procedendi: conveniens enim clericum in tali eventu non cenſetur actibus judicialibus contra clericum cooperari; ſed prætermittere ut ſibi conſulat, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis*.

22 Principes laici non poſſunt litteras Apoſtolicas petere, ut illas auctoritativè cognoſcant.

22 Secundò difficultas eſt, utrùm Principes laici poſſint litteras Apoſtolicas à Legato, vel Nuncio Sum. Pontif. exigere, ut cognoſcat, an verus ſit Sum. Pontificis Nuncius, vel Legatus.

Reſpondeo Principem laicum non poſſe hujuſmodi litteras, quaſi ex propria poteſtate exigere, non ſolùm dum vult illarum executionem impedire, ut ſuperius oſtenſum eſt; verùm etiam dum illas auctoritativè recognoſcere intendit. Ratio eſt, quia auctoritativa recognitio hujuſmodi litterarum ad Eccleſiaſticum judicem ſpectat; laicus non eſt competens judex inter Eccleſiaſticas perſonas, neque in cauſis Eccleſiaſticis, etiam ex prorogata juriſdictione *c. nullus, &c. ſi diligenti de foro comp.*

Dixi, *auctoritativè recognoſcat*, quia ſi id ſolùm faciat, ut ſciat, an verè Legatus ſit, petere poteſt à Legato litteras ſuæ juriſdictionis.

23 Princeps laicus incurrit excommunicationem petendo litteras à Legato, ut ſciat an verus ſit Legatus vel non.

23 Imo etiam ipſe Nuncius, ſeu Legatus tenetur litteras, ſuæ legationis teſtes exhibere non ut à Principe laico auctoritativè judicetur, ſed ut ipſe Princeps, & populus cognoſcant eum eſſe Sum. Pontif. Nuncium, ſeu Legatum; non enim veroſimile eſt Summum Pontif. velle, ut aſſerenti ſe ipſius Nuncium eſſe ſtatim fides præſtetur, antequam ſuæ legationis diplomata protulerit, & oſtenderit, præſertim cum fieri poſſit, ut quis, falſis litteris, aut ſine litteris, legationis munus ſibi, iniquè uſurpet: quòd ſi probabile dubium ſuboriatur, an hujuſmodi litteræ veræ ſint, vel falſæ, non tenebitur Princeps, aut populus ipſi tanquam Nuncio obedire, donec de litterarum Apoſtolicarum veritate conſtet, ut docem *de leg. diſp.* 2 *q* 1 *punct.* 2.5.*n.* 15. cum Azor. adde Marc *de juriſd* 2. *part. c.* 35.*n.*1.*& ſeqq.* Maſcard. *de prob. concl.* 491. Anton. de Souſa hic *diſp.* 76 Duard. hic *q.* 5.*n.* 6 Cottol. hic *excom.* 14 *ad fin. verſ. petet*, Graſſium 1. *part lib.* 4.*c.* 18.*n.* 120 & Alt. *lib.* 5. *diſp.* 12.*c.* 3.*col.* 6. *dub.* 5. *verſ. quæret quis* ubi cum Gamb. *lib.* 1. *de offic. deleg. c.* 3. Panormit. Bartol. & aliis differentiam aſſignat inter Legatum Apoſtolicum Cardinalem, & alium, qui Cardinalis non eſt, quòd Cardinali aſſerenti ſe Legatum vivæ vocis oraculo creatum eſſe, aut litteras legationis amiſiſſe credendum eſt, non verò alteri.

24 Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo ſibi litteras exhiberi, ut eas examinet, & recognoſcat non autem illarum executionem impediat.

24 Sed modò dubium eſt, utrùm Princeps laicus, ſeu magiſtratus ſæcularis incidat in excommunicationem hujus canonis, ſi litteras Apoſtolicas petat ſibi exhiberi, non ut illarum executionem impediat; ſed ut illas examinet, & recognoſcat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia Sum. Pont. excommunicat impedientes ſimpliciter litterarum Apoſtolicarum executionem, aut prohibentes, ne prædictæ litteræ executioni tradantur ſine beneplacito, conſenſu, vel examine laicæ poteſtatis; non verò examinantes.

25 Prohibens, vel impediens litteras executioni mandari, aut inſtrumenta ſub harum executione confici, vel confecta parti tradi excommunicationem incurrit.

25 Hoc tamen intellige, modò litterarum Apoſtolicarum executioni moram hac ratione inducant, vel non intendant, ut non aliter executioni mandentur, quam poſt ipſorum examen, vel approbationem. Ita Anton. de Souſa *diſp.* 76. Regin. *lib.* 9.*n.* 325. *& ſequenti* Alterius *diſp.* 34.*c.* 2. *col.* 3. *verſ. notandum eſt ſecundo*, & Duard. hic *q.* 5.*n.* 7 *ſub fin.* qui etiam addunt.

26 Licitum eſt Principis conſenſum petere, ut major auctoritas, & facilior fides à populo litteris Apoſtolicis præſtetur.

26 Licitum eſſe Principis conſenſum petere, ut major auctoritas, & facilior fides à populo litteris præſtetur, aut alia ſimili de cauſa; conſequenter Principem in tali eventu poſſe ſubſcribere, *placet, fiat, exequatur*, & ſimilia. Quamobrem ſi Princeps ab aliis requiſitus litteris Apoſtolicis ad majorem cautelam, ſeu ad majus robur ſubſcribat, aut illis ſub temporalibus pœnis obtemperari præcipiat, & executoriales litteras ad hunc finem concedat, non obſtringetur vinculo hujus cenſuræ, etiam ſi ob hujuſmodi conſenſum, ſeu beneplacitum aliquam pecuniam exigi jubeat. Ita Reg. & alii.

27 Prohibens, vel impediens litterarum Apoſtolicarum executionem excommunicationem incurrit.

27 Tertiò difficultas eſt, utrùm qui prohibent, vel impediunt præfatas litteras executioni mandari, aut inſtrumenta, vel acta ſuper hujuſmodi litterarum executione confici, aut confecta tradi parti cujus intereſt, ligentur excommunicatione, non ſecuto reali impedimento, ſeu non poſito effectu: ut ſi quis prohibuit litteras Apoſtolicas executioni tradi; & tamen non obſtante prohibitione executioni traditæ ſunt. Ratio dubitandi eſt quia verba, præſertim materia pœnali, intelligenda ſunt cum effectu, ut patet ex regulis generalibus, niſi aliter ex verbis de mente legiſlatoris conſtet.

His non obſtantibus probabilius cenſeo ad incurrendam iſtam excommunicationem non requiri actuale, & reale impedimentum ſeu effectum prohibitionis. Ratio eſt, quia Sum. Pont. loquitur ſub disjunctione *impediunt, vel prohibent*: ergo non requirit, ut prohibitionem ſequatur reale impedimentum; ſed impedimentum ipſum attentatum, ſeu prohibitio ſola ſufficit; nam qui executionem litterarum prohibuit, dicitur prohibuiſſe, etiamſi litteræ Apoſtolicæ, non obſtante prohibitione, ſuum ſortitæ ſunt effectum.

Ex quo ſequitur, eum ſubjici huic excommunicationi, qui edicto vel ſtatuto generali, vel particulari prohibet, ne litteræ Apoſtolicæ ſine ſuo conſenſu, vel beneplacito in executionem mittantur, aut ne inſtrumenta parti tradantur, &c. Ita Regin. *lib.* 9. *c.* 21. *n.* 323. ubi tamen ipſe opinatur.

28 Ad incurrendam hujus partis excommunicationem requiritur ſcientia ſeu præſumptio.

28 Ad hanc cenſuram incurrendam requiri præſumptionem, quod ego non admitto; quia in textu dicitur, *impediunt, vel prohibent*, non autem dicitur, impedire, vel prohibere præſumtur, vel audent, vel non verentur, & ſimilia.

Ad rationem dubitandi reſpondeo ex verbis Bullæ ſatis conſtare, ad incurrendam excommunicationem non opus eſſe, ut prohibitionis effectus adſit, & prohibitionem ſequatur reale impedimentum; ſed alterutrum ſufficere.

PUNCTUM III.

Quænam ſit materia tertiæ partis hujus canonis, ſeu quænam actiones hîc prohibeantur, & quónam ſit ſubjectum hujus excommunicationis editæ contra eos, qui prohibent, ne quis ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis accedat, ne litteras impetret, vel ne impetratis utatur, &c.

1 *Explicatur materia excommunicationis edita contra prohibentes ne quis ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis accedat, ne litteras impetret, vel impetratis utatur.*

2 *Ad incurrendam hujus tertiæ partis excommunicationem requiritur ſcientia ſeu præſumptio.*

3 *Explicantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*

4 *Non ſolùm prohibens, aut alias actiones hic vetitas faciens, incurrit excommunicationem eas faciendo publicè, verùm etiam privata auctoritate.*

5 *Juſtè impediens, ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem.*

6 *Injuſtè impediens, ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem, niſi impediat ratione litterarum, vel gratiarum Apoſtolicarum.*

7 *Non ſolùm impediens directè, verùm etiam indirectè recurſum ad Romanam Curiam, excommunicationis pœna punitur.*

8 *Non ſolùm impediens aliquem in particulari, ne ad Romanam Curiam accedat, excommunicationem incurrit, verùm etiam qui in genere præſcribit, ſeu ſtatuit, ne aliquis accedat.*

9 *Impediens, ne aliquis ſuum negotium in Romana Curia tractet per litteras quod tractare decreverat, excommunicationi ſubjicitur.*

10 *Injuſtè impediens, ne quis ad Romanam Curiam perſonaliter accedat, remanet excommunicatus, etiamſi impeditus idem negotium in eadem Curia tractet.*

11 *Scienter intercipiens litteras excommunicationem incurrit, ſi inde advertat negotium in Romana Curia impediri.*

12 *Epiſcopus, vel etiam alius injuſtè impediens, ne quis diſpenſatione aliòve privilegio in Romana Curia obtento utatur, excommunicationem non evadit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia excommunicationis editæ contra prohibentes, ne quis ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis accedat, ne litteras impetret, vel impetratis utatur.

1 MAteria tertiæ partis hujus canonis, quæ incipit ibi *quive alias*, eſt ſacrilegium contra Sedem Apoſtolicam, quod committitur aliqua iſtarum actionum.

Prima eſt præſumere directè, vel indirectè prohibere, ſtatuere, aut mandare in genere, vel in ſpecie, ne quis ad Romanam Curiam accedat, vel recurſum habeat, pro quibuſvis ejus negotiis proſequendis, ſeu gratiis, vel litteris impetrandis, ſeu ne gratias ipſas, litteras à Sede Apoſtolica impetret, ſeu ne impetratis utatur.

Secunda eſt præſumere prædictas litteras apud ſe retinere, vel apud Notarios, ſeu Tabelliones, vel alios quomodolibet. Hæc propoſitio conſtat ex verbis Bullæ, & clarius conſtabit ex dicendis in ſecunda propoſitione.

2 Ad incurrendam hujus tertiæ partis excommunicationem requiritur ſcientia ſeu præſumptio.

2 Hic ſolùm obſerva, non quamlibet iſtarum actionum ſufficere ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, niſi adſit præſumptio, temeritas, audacia, ſeu ſcientia. Ratio eſt, quia Sum. Pont. requirit præſumptionem, ut ſcilicet actio fiat ab eo, qui ſcit actionem, quam præſtat, vetitam eſſe ſub excommunicatione, præſumptio enim requirit ſcientiam; conſequenter excludit quamcumque ignorantiam, niſi forte ignorantia cum ingenti temeritate conjuncta ſit, ut alibi cum Sanch. docui. Quamobrem qui aliquam ex præfatis actionibus præſtat ex ignorantia culpabili, craſſa, vel etiam affectata vinculo hujus excommunicationis non ligatur. Ita Duard. hic *q.* 9. *n.* 17. Alt. *diſp.* 14 *cap.* 3. *ad fin. v. illud ſolum* Reg. *n.* 352. Sanch. & alii contra Killiue. *tract.* 16. *c.* 8. *quæſit.* 7.*n.* 106. exiſtimantem ignorantiam craſſam non excuſare.

SECUNDA PROPOSITIO

3 Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

3 QUi auctoritate publica, vel privata injuſtè audent directè, vel indirectè, in genere, vel in ſpecie prohibere, vel mandare, ne quis ad Romanam Curiam accedat, vel recurſum habeat pro ſuis negotiis proſequendis ſeu gratiis, ac litteris impetrandis, vel ne gratias ipſas, aut litteras à Sede Apoſtolica impetret, ſeu ne

injuſtè

Digitized by Google

impetratis utatur, aut qui audent prædictas litteras retinere apud ſe, vel apud notarios, ſeu tabelliones, vel aliàs quomodolibet, ſubjiciuntur excommunicationi hujus canonis: ſic enim claré ſatis & apertè in hoc canone decernitur, & ſtatuitur.

4 Non ſolùm prohibens, ſed alias actiones hic veritas faciens incurrit excommunicationem eas faciendo publicâ, verùm et à privatâ auctoritate.

4 Dixi, *qui auctoritate publica, vel privata*, ut adverterem eum ſubjici excommunicationi, qui prædicta fecit quavis auctoritate, publica ſcilicet, vel privata, vel laica, vel Eccleſiaſtica canon enim generaliter, & determinatè loquitur. Ita Navar. *c.* 27. *num* 68. Duard. *q.9.n.*18. & alii contra Ugol. hic *verſ. quive alias num.*1. *verb. quæ excommunicatio*, ubi exiſtimat in hac tertia canonis parte ſermonem eſſe de perſonis juriſdictionem habentibus, Quamquam idem Ugol. ſi bene examinetur, in noſtram ſententiam trahi poteſt, nec contraria ſibi dixiſſe videtur.

5 Juſtè impediens ne quis ad Romanam Curiam accedat non incurrit excommunicationem.

5 Dixi, *injuſtè*, quia ſi quis juſta de cauſa impediat, ne quis ad Romanam Curiam accedat, vel recurrat, non incidit in excommunicationem; quia excommunicatio lethalem culpam ſupponit. Quamobrem, qui Titium impedit, ne ad Sedem Apoſtolicā ſe conferat, eo quod timeat ipſum ab inimicis, aut à latronibus in via occidendum, vel ſpoliandum, non afficitur excommunicatione. Idem dic de Principe, qui edicto cavet, aut alia ratione prohibet, ne ſui ſubditi Romam pergant, quia novit ibi peſtem graſſari, aut quia ipſorum opera ad præcavendum grave damnum indiget. Ita Alt. *diſp.*14.*c.*3.*col.*4.*verſ. quarto notandum.* Duard hic *q.*9.*n.*16. *v ſic ampliata* Ugol. hic *v. quive alias, col.* 4. *in verbo excipitur.*

6 Injuſtè impediens ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem niſi impediat ratione litterarum, vel gratiarum Apoſtolicarum.

6 Addo ad incurrendam iſtam excommunicationem non ſatis eſſe, ut quis euntem ad Romanam Curiam injuſtè ſimpliciter impediat; ſed opus eſſe, ut impediat occaſione litterarum, vel gratiarum Apoſtolicarum: nam Sum. Pont. non excommunicat impedientem abſolutè, ſed impedientem, ne quis ad Romanam Curiam accedat, vel recurrat pro negotiis proſequendis, gratiis, vel litteris impetrandis, aut ne impetratis utatur; ad incurrendam autem cenſuram neceſſaria eſt ipſamet actio cum ea qualitate, quam ſuperior præſcripſit. Ita Duard. & Ugol. *loco cit* & alii quos in ſimili in præcedentibus retuli.

Dixi, *audent*: quia ad incurrendam excommunicationem ob actiones in hoc puncto expreſſas requiritur præſumptio, ſeu ſcientia, ut dictum eſt in prima propoſitione.

7 Non ſolùm impediens directè, verùm etiam indirectè recurſum ad Romanam Curiam, excommunicationis pœna punitur.

7 Dixi, *directè, vel indirectè*: quia Sum. Pont non ſolùm intendit eum excommunicationis gladio ferire; qui aliquem directè ab acceſſu, vel recurſu ad Romanam Curiam avertit; verùm etiam qui indirectè in cauſa eſt, ne ad illam accedat, vel recurrat, ut ſi alicui litem iniquè intentet; vel impedimentum, per ſe, vel per aliū apponat, quo detineatur; ita ut ad Sedem Apoſtolicam accedere, vel recurrere non valeat. Ita Alt. *c.*3.*col.*3. *&* 4. *verſ hic animadvertendum.* Duard. hic *q* 9 *n.*15. Ugol. hic *verb. quive alias, verbo quinto* Filliuc. *n.*297. contra Regin. ea parte, *n.*331. quatenus aſſerit eos non excommunicari, qui quæſito aliquo colore, dolo arte, & fraude impediunt aliquem ne ad Romanam Curiam pro cauſis vel gratiis accedat, aut gratias, vel litteras impetret.

8 Non ſolùm impediens aliquem in particulari ne ad Romanam Curiam accedat, excommunicationem incurrit, verùm etiam qui in genere præſcribit, ſeu ſtatuit, ne aliquis accedat.

8 Dixi, *in genere, vel in ſpecie*: quia non ſolùm excommunicatur is, qui huic, vel illi mandat, vel præcipit, ne ad Romanam Curiam accedat, verùm qui edicto, vel mandato generali, præſcribit ne quis ad Romanam Curiam ſe conferat, ſeu ne alios judices adeat. Ita Doctores citati.

Ex dictis ſequitur primò, eum puniri pœna excommunicationis, qui quovis pacto impedit aliquem, ne ad Romanam Curiam accedat, aut recurrat pro quolibet ſuo negotio, vel gratia, vel litteris impetrandis, ut pro beneficio, penſione, abſolutione, diſpenſatione, officio Eccleſiaſtico, vel etiam ſæculari, pro aſſignatione judicis, vel pro alia cauſa gratiæ, vel juſtitiæ: hæc enim omnia comprehenduntur ſub nomine negotiorum, gratiarum, & litterarum. Ita Ugol. *loc. cit. verſ. tertiò afficit.* Duard. *loc. cit. n.*15. *verſ. quintò.* Alt. *loc. cit. verſ. ſecundò adnotandum.*

Secus dicendum arbitror de impediente volentem ad Curiam accedere, ut Curiam inſpiciat, ut curialem amicum inviſat, ut munus afferat, vel quid ſimile fiat. Ratio eſt, quia hic non impedit acceſſum, vel recurſum pro negotio apud Curiam tractando, vel pro gratiis, vel litteris impetrandis. Ita Alt. *loc. cit.* contra Duard. & Ugol. exiſtimantes illum affici excommunicatione, qui impedit volentem ad Curiam accedere, ut librum Romano Pontifici dicatum offerat, & dono det.

9 Impediens ne aliquis ſuum negotium in Romana Curia tractet per litteras, quod tractare decreverat, excommunicatione ſubjicitur.

9 Secundò ſequitur hanc excommunicationem ab eo incurri, qui in cauſa eſt, ne quis negotium ſuum, quod per litteras in Romana Curia tractare decreverat, non tractet. Ratio eſt, quia impedit recurſum ad Romanam Curiam pro negotiis; recurſus enim fit per litteras, vel Nuncium, etiamſi recurrens domo non exeat, ut in præcedentibus quæſtionibus oſtendi.

10 Injuſtè impediens ne quis ad Romanam Curiam perſonaliter accedat, remanet excommunicatus, etiamſi impeditus idem negotium in eadem Curia tractet.

10 Idem probabiliter dicendum arbitror de eo, qui volentem ad Romanam Curiam cauſa negotiorum, vel gratiarum proficiſci, injuſtè in cauſa eſt, ne proficiſcatur; etiam ſi impeditus negotium per litteras, vel per Nuncium in Romana Curia poſtea tractet. Ratio eſt, quia Sum Pont alternativè loquitur de impediente accedentem, vel recurrentem: hic autem impedit accedentem, conſequenter iniquè cauſa eſt, ne liber huic ad Romanam Curiam aditus pateat.

11 Scienter intercipiens litteras excommunicationem incurrit, ſi inde adverſus negotium in Romana Curia impediri.

11 Idem ob eandem rationem cenſeo de eo, qui alterius litteras ad negotium in Romana Curia tractandum ſcienter intercepit, & ob id in cauſa eſt, ut alter ab inchoato negotio deſiſtat, vel ut ad Sed. Apoſtol perſonaliter accedere cogatur, ne litteris in futurum interceptis damnum patiatur: hic enim indirectè ſaltem impedit recurſum, quamvis indirectè ſit cauſa perſonalis acceſſus.

12 Epiſcopus, vel etiam alius injuſtè impediens, ne quis diſpenſatione, aliove privilegio in Romana Curia obtento utatur excommunicationem non evadit.

12 Tertiò eum affici excommunicatione, qui præſumit impedire, ne quis gratias, litteras Apoſtolicas impetret, vel ne impetratis utatur. Quamobrem ſi Epiſcopus ſpurium, qui diſpenſationem circa natalium defectum impetravit, ad ordines admittere nolit; incidit in excommunicationem, modò aliud non obſtet, quo Epiſcopus adducatur ad non promovendum. Item ſi beneficii à Romano Pontifice collati poſſeſſionem capi iniquè impediat, aut ſi ad gratiam, quam quis à Summo Pontifice obtinuit, renuat admittere, in excommunicationem hujus canonis incidit. Hoc tamen intellige, niſi Epiſcopus juſta de cauſa id faciat, ut ſi aliqua ſigna falſitatis, vel ſurreptionis ſubeſſe dubitet: tunc enim ſuſpendere poteſt prædictarum litterarum executionem, donec admonito Summo Pontifice conſtiterit de veritate Ita Ugol. hic *verſ. quive alias n.*3. Altertius *loco cit. verſ. ſextò notandum*, Duard. hic *q.*9. *n.*18. Reginal. *lib.*9 *n.*328.

Imò Reginald. *loc. cit.* exiſtimat Epiſcopum, qui litteras Apoſtolicas abſque ſuo conſenſu, vel examine executioni tradi prohibet, non ligari excommunicatione, ſi id faciat, non ut litterarum Apoſtolicarum executionem impediat, ſed ut agnoſcat, an veræ ſint, vel falſæ. Ratio eſt, quia nihil agere videtur contra rationabilem Summi Pontificis intentionem, ne via fraudibus aperiatur. Hæc opinio mihi probatur, quoties litteræ ad ordinarios diriguntur, vel quoties aliqua ſubeſt cauſa, & rationabilis cauſa, quæ id licitè fieri ſuadeat. Secus ſi in litteris præſcribatur, ut non obſtante Epiſcopi voluntate in executionem mittantur: tunc enim Epiſcopus, id ſciens, executioni litterarum nulla ratione obſtare poteſt.

Quartò ſequitur eum contrahere excommunicationem, qui litteras Apoſtolicas non tradit illis quorum intereſt, aut mandat eas apud publicos ſcribas, ſeu tabelliones, ſeu alios retineri, ne tradantur illis ad quos pertinent. Ita Doctores citati. Ratio eſt, quia impedit ne litteris impetratis utantur.

QUÆSTIO XV.

De excommunicatione contra eos, qui cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocant, vel earum curſum, aut executionem litterarum Apoſtolicarum, aliarumque expeditionem impediunt.

TENOR BULLÆ.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & ſingulos qui per ſe, vel alios, auctoritate propria, ac de facto quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu; beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & commiſſariis noſtris aliiſque judicibus Eccleſiaſticis, avocant, illorumque curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam judices interponunt, Quive partes actrices, quæ illas committi fecerunt: & faciunt ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel conſentiendum, eas contra quos tales prohibitiones emanarunt, à cenſuris, pœnis in illis contentis abſolvi, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum, & decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium, aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſeu etiam donec ipſe ad eos informandos, ut dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicari fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, etiamſi talia committentes fuerint Præſides Cancellariorum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Conſiliarii, ordinarii; vel extraordinarii quorumcumque principum ſæcularium; etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeu Vicarii fuerint.

HUjus canonis explicationem quatuor punctis complectar.

In primo agam de materia hujus excommunicationis, ſeu de rationibus, propter quas iſta excommunicatio incurritur.

In ſecundo, de ſubjecto, ſeu perſonis, quæ vinculo hujus cenſuræ irretiuntur.

In tertio, utrùm hæc cenſura alibi expreſſa reperiatur.

In quarto, de cauſis ab hac cenſura excuſantibus.

PUNCTUM I.

De materia hujus excommunicationis, ſeu de actionibus propter quas incurritur præſentis canonis excommunicatio, edita contra avocantes cauſas à judicibus Eccleſiaſticis, vel eorum jurium, aut expeditionem litterarum Apoſtolicarum impedientes, &c.

1 *Explicatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Advocare cauſas quid ſit.*
3 *Qui conatus eſt cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocare: ſed reipſa non avocavit, excommunicationem non incurrit.*
4 *Avocatio cauſarum auctoritativè fieri debet, ut cenſura incurratur.*
5 *Avocatio cauſarum an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem ſive fiat auctoritate laica, ſive Eccleſiaſtica.*
6 *Avocatio cauſarum an ſufficiat ad incurrendam iſtam cenſuram, ſi propria fiat auctoritate abſque prætextu privilegii Apoſtolici.*
7 *Avocatio cauſarum an vetita ſit ſub excommunicatione, non ſolùm ſi fiat à judicibus Sedis Apoſtolicæ; verùm etiamſi fiat ab aliis judicibus.*
8 *Avocatio cauſarum ſpiritualium, vel eis annexorum ad laica tribunalia an vetita ſit, quando judices Eccleſiaſtici negligentes ſunt in hujuſmodi cauſis cognoſcendis.*
9 *In quibus cauſis vetitum ſit à judicibus Eccleſiaſticis avocare.*
10 *Cauſæ ſpirituales quænam ſint.*
11 *Cauſæ ſpirituales annexæ quænam dicantur.*
12 *Cauſa in qua de beneficii poſſeſſione agitur, an pertineat ad Eccleſiaſticum, an ad ſæcularem judicem.*
13 *Cauſarum ſpiritualium curſus impediri non poteſt.*
14 *Impediens curſum cauſarum Eccleſiaſticarum non incurrit excommunicationem, niſi etiam ſe tanquam judicem in earum cognitione interponat.*
15 *Cauſarum curſus auctoritate impediri debet, ut cenſuris incurratur.*
16 *Interponens ſe in cognitionem cauſarum ſpiritualium excommunicatur.*
17 *Compellens partes actrices ad revocandum, vel revocari faciendum &c. excommunicationem incurrit.*
18 *Nomine partis actricis quinam intelligantur.*
19 *Compellens auctoritativè partes actrices ad conſentiendum abſolutioni, excommunicatur.*
20 *Inducens via judiciaria, precibus, vel promiſſionibus ad conſentiendum abſolutioni, non incurrit excommunicationem.*
21 *Compellens judicem ad impendendam abſolutionem non incurrit excommunicationem hujus canonis, ſed illam, quæ habetur in capitulo unico de his, quæ vi. &c.*
22 *Impediens auctoritate judiciaria executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrit.*
23 *An impediens non ſolùm executionem litterarum Apoſtolicarum, verùm etiam aliorum judicum Eccleſiaſticorum excommunicationi ſubjiciatur.*
24 *Mandans cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis avocari, ipſarum curſum impediri, &c. excommunicationem ſubit.*
25 *Explicatur materia acceſſoria hujus canonis.*
26 *Ratam habens avocationem cauſarum ſpiritualium à judicibus Eccleſiaſticis non incurrit excommunicationem.*
27 *Eccleſiaſticus, qui ſponte patitur ſe trahi pro cauſis ſpiritualibus ad judices ſæculares, non afficitur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris.*
28 *Conſulens, favens, aut mandans cauſas ſpirituales, à judicibus Eccleſiaſticis avocari, non incurrit excommunicationem effectu nondum ſecuto.*

MAteria hujus cenſuræ alia eſt primaria, & principalis: alia quaſi ſecundaria, & acceſſoria, de utraque diſtinctis propoſitionibus in hoc puncto diſſeram.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtol. in ſua juriſdictione violatur per aliquas actiones in hoc canone expreſſas. Ita communiter DD. Actiones autem in hoc canone expreſſæ ſunt iſtæ.

Prima, auctoritate propria, ac de facto avocare cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas ab Auditoribus, & Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ.

2 Avocare cauſas quid ſit.

2 Sed modo dubium eſt primò quid ſit avocare cauſas.

Reſpondeo idem eſſe, quod cognitionem, ſeu definitionem cauſarum apud alios judices pendentium ad ſe trahere, & revocare. Hoc autem tripliciter contingere poteſt. Primò expreſsè trahendo ad ſe cauſas apud alios pendentes, ut ſe judex ſæcularis partes coram Eccleſiaſtico judice litigantes actualiter citet ad proſequendam cauſam coram ſuo tribunali. Secundò prohibendo primo judici, coram quo agitur, ne ampliùs in hac cauſa procedat, ſeu ne ſe ingerat, vel intromittat. Tertiò inhibendo partibus, ne cauſam coram primo judice proſequantur. Ita DD. *in c. ut noſtrum de appellationibus*, quibus adde Ugol. hic *c.* 14. §. 1. Alter. *diſp.* 55. *c.* 1. Duardom hic *can.* 14. *q.* 7. *n.* 1. *& ſeqq. q.* 13. *n.* 2. Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 10. *q.* 2. *n.* 245.

3 Qui conatus eſt cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocare, ſed reipſa non avocavit excommunicationem non incurrit.

3 Hinc ſequitur primò illos non affici excommunicatione, qui conati ſunt avocare, ſed re ipſa non avocarunt. Ratio eſt, tum quia in hoc canone ſermo eſt de avocatione: tum quia verba cum effectu intelligenda ſunt. Ita Ugol. hic §. 1. *ad finem*, Duardus *quæſt.* 13. *n.* 7.

Secundò ſequitur, ad incurrendam excommunicationem, de qua hic agimus, opus eſſe, ut avocentur ad ſæculare tribunal cauſæ, quæ jam coram Eccleſiaſtico tribunali introductæ fuerant: qui enim cauſas ſpirituales nondum inductas apud judices Eccleſiaſticos agit, non dicitur illas à judicibus Eccleſiaſticis avocare. Ita Duard. hic *q.* 5. *n.* 30. contra Ugol. *loc. cit. verſ. ſeptimò.* Filliucium *n.* 253. & alios.

An autem hic contrahat excommunicationem ſubſequentium canonum agendo cauſas, quæ ad Eccleſiaſticos pertinent, inferius oſtendam contrahere.

4 Avocatio cauſarum auctoritativè fieri debet ut cenſura incurratur.

4 Secundò dubium eſt, utrùm avocatio cauſarum auctoritativè fieri debeat, ut hæc cenſura incurratur.

Reſpondeo affirmativè: nam in textu dicitur, *auctoritate propria prætextu exemptionum, vel aliarum gratiarum, ac litterarum Apoſtolicarum*, quibus auctoritas conferri ſolet. Ita Anton. de Souſa hic *diſp.* 77. *n.* 5. Saytus *lib.* 3. *c.* 18. *n.* 7. *ad* Suarez *diſp.* 25. *ſect.* 2. *n.* 7. Duard. hic *q.* 3. *n.* 1. Coriol. hic *verſ. benè verum*, Reginald. *lib.* 9. *c.* 52. *n.* 535. & alii communiter.

5 Avocatio cauſarum an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, ſive fiat auctoritate laica, ſive Eccleſiaſtica.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm avocatio cauſarum à judicibus Eccleſiaſticis vetita ſit, non ſolùm ſi fiat auctoritate laica, verùm etiam ſi fiat auctoritate Eccleſiaſtica; ut ſi princeps ſæcularis, vel etiam Eccleſiaſticus, ut Epiſcopus, vel Cardinalis juriſdictionem Regis in ipſius Curia exercens, ad ſe trahat cauſam, quæ coram Nuncio, vel Commiſſariis Sedis Apoſtolicæ agitur, dicitur avocaſſe cauſam auctoritate laica. Si verò ſimplex Epiſcopus avocet, cauſam ad judices Sedis Apoſtolicæ, vel ad alium Epiſcopum pœnitentem, dicitur avocare auctoritate Eccleſiaſtica.

Reſpondeo triplicem ſententiam in hac difficultate aſſignari poſſe.

Prima eſt Reginald. *loc. cit. num.* 335. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 10. *q.* 2. *num.* 233. & aliorum, quorum opinionem probabilem putat Sayr. *lib.* 3. *c.* 18. *n.* 5. aſſerentium avocationem cauſarum vetitam eſſe quavis auctoritate fiat. Ratio eſt, tum quia Sum. Pontif. generaliter loquitur de avocantibus ſine debita auctoritate cauſas apud judicem Eccleſiaſticum pendentes, neque in textu eſt ullum verbum, quo hæc prohibitio ad exercentes laicam poteſtatem reſtringatur: tum quia materia hujus excommunicationis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica, aut Eccleſia in ſua juriſdictione violatur; at Sedes Apoſtolica, aut Eccleſia violari poteſt in ſua juriſdictione, non ſolùm ſi avocatio fiat auctoritate laica; verùm etiam ſi fiat auctoritate Eccleſiaſtica: utroque enim modo Eccleſiaſtica juriſdictio lædi, & uſurpari poteſt; tum quia Sum. Pontif. expreſsè excommunicat facientes vetita in hoc canone, ſive ſæculari dignitate præfulgeant, ſive ſint Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeu Vicarii; ſed iſti auctoritate Eccleſiaſtica gaudent; ergo avocatio cauſarum vetita eſt, non ſolùm ſi fiat auctoritate laica; verùm etiam ſi fiat auctoritate Eccleſiaſtica

Secunda ſententia eſt Navarri *c.* 27. *n.* 70. Sayri *loc. cit. n.* 5. Sebaſtianus Medices in *ſumm. tit.* 9. *q.* 78. *n.* 15. exiſtimantium avocationem cauſarum à judicibus Eccleſiaſticis vetitam eſſe ſolùm ſi fiat auctoritate laica. Ratio eſt, quia in hoc canone ſermo eſt de avocantibus cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas à judicibus Eccleſiaſticis. Et ſi canon iſte ritè perpendatur, juxta Summi Pontificis intentionem, videtur editus ſolùm contra eos, qui laica fungentes poteſtate Eccleſiaſticam juriſdictionem ſibi uſurpant prætextu exemptionum, & privilegiorum Apoſtolicorum.

Tertia ſententia quæ mihi probabilior videtur, diſtinguit: vel avocatio cauſarum à judicibus Eccleſiaſticis fit per eum, qui fungitur auctoritate laica, vel per eum, qui fungitur auctoritate Eccleſiaſtica. Si fit per eum, qui fungitur auctoritate Eccleſiaſtica, non eſt ſufficiens ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, modò fiat ab eo, quatenus Eccleſiaſticam juriſdictionem exercet, ut patet ex ratione ſecundæ ſententiæ; quia Sum. Pont. in hoc canone loqui ſolùm videtur de iis, qui juriſdictionem laicam exercent avocando à judicibus Eccleſiaſticis.

Si verò avocatio fit per eũ, qui fungitur auctoritate laica, perſpicuum

cuum eſt ſufficere ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, etiamſi fiat ab eo, quia aliam habet juriſdictionem Eccleſiaſticam; ut ſi avocatio fiat ab Epiſcopo, vel Cardinali, qui jure patrimonii laicalem Principatum habet, aut in Curia ſæcularis Principis temporalem adminiſtrat juriſdictionem. Ratio eſt, tum quia hic offendit Eccleſiam, vel Sedem Apoſtolicam introductione alienæ poteſtatis; tum quia in hoc canone ſermo eſt etiam de Epiſcopis, Archiepiſcopis, Abbatibus, & Vicariis, &c. ſed iſti non comprehenduntur quatenus Eccleſiaſticam juriſdictionem exercent; ergo ſaltem comprehenduntur quatenus laica poteſtate fruuntur. Ita Alterius *diſp.*15. *c.*1. *verſ. omnes & ſingulos.* Suarez *diſp.*21. *ſect.*2. n.76. Duard. hic *q.*4. n.1. *concl.*1. & 2. Anton. de Souſa hic *cap.*15. *diſp.*77. n.3. & 4.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondeo, Summum Pontificem loqui de iis, qui auctoritate laici cauſas judicum Eccleſiaſticorum ad ſe trahunt.

Ad ſecundam reſpondeo, materiam hujus cenſuræ eſſe ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica, aut Eccleſia offenditur ab iis, qui poteſtate laica juriſdictionem Eccleſiaſticam in cauſis ſpiritualibus, vel illis annexis ſibi uſurpant.

Ad tertiam reſpondeo Summum Pontificem excommunicare non ſolùm laicos; verùm etiam Eccleſiaſticos, modò cauſas judicum Eccleſiaſticorum ad ſe avocent quatenus auctoritate judiciaria laica fulgent.

6 Avocatio cauſarum an ſufficiat ad incurrendam iſtam cenſuram, ſi propria fiat auctoritate abſque prætextu privilegii Apoſtolici.

6 Quartò dubium eſt, utrùm avocatio cauſarum facta auctoritate propria abſque prætextu privilegii Apoſtolici, ſufficiat ad incurrendam iſtam excommunicationem.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe cum Suar. *diſp.*21. *ſect.*2. *n.*75. Coriol. hic *verſ. benè verum*, ad incurrendam iſtam excommunicationem opus eſſe, ut prædictæ cauſæ avocentur, vel impediantur non ſolum auctoritate judiciaria; verùm etiam prætextu litterarum Apoſtolicarum. Ratio eſt, tum quia utrumque proponitur ſub eadem continuata oratione, nec ulla dictio adjicitur, quæ iſta ſeorſim, & disjunctivè accipi oſtendat: tum quia verſamur in pœnalis cenſurarum, in qua ſtricta interpretatio facienda eſt, juxta propriam verborum ſignificationem. Ideo dicendum eſt Summum Pontificem excommunicare eos, qui cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocant, vel illarum curſum impediunt auctoritate judiciaria, prætextu litterarum; ac gratiarum Apoſtolicarum, ſeu exemptionum, quas Summus Pont. ſupponit falsò confingi, vel eas revocat, irritat & nullius roboris eſſe declarat, niſi fortè privilegia cum hac limitatione conceſſa ſint, ut revocata non cenſeantur, niſi in revocatione ſpecialis de ipſis mentio fiat, juxta ea quæ tradidi de privilegiis *in tr. de legib.* Idem ſentire videtur Filliu. *tr.*16. *c.*10. *q.*2. *n.*244. dum ait in hac Bulla excommunicari omnes avocantes cauſas prædictas tam ſub vero, quàm ſub ficto prætextu exemptionis, & privilegiorum Apoſtolicorum; quia etiamſi Sedes Apoſtolica aliàs conceſſiſſet hujuſmodi privilegia, in hac Bulla eadem revocat, annullat, & nullius momenti eſſe declarat.

Ex hac ſententia ſequitur eum, qui prædictas cauſas avocat, vel illarum curſum impedit de facto, auctoritate propria, abſque prætextu privilegii, iſta excommunicatione non ligari.

Contrarium docent Alterius hic *diſp.*15. *c.*1. *col.*1. *verſic. quarumcumque exemptionum.* Duard. hic *q.*3. n.1. & 13. *n.*1. Regin. *lib.*9. *c.*22. n.336. & alii arbitrantes avocationem prædictarum cauſarum auctoritativè factam ſufficere ad incurrendam iſtam excommunicationem; etiamſi facta non ſit prætextu privilegii Apoſtolici. Ratio eſt, excommunicatur, quia hoc facit auctoritate propria, qui autem id faceret prætextu exemptionis, & privilegii, non diceretur id facere auctoritate propria; ergo neceſſe non eſt ad incurrendam iſtam excommunicationem, ut id faciat prætextu privilegii.

Verùm ad hanc rationem reſponderi poteſt eum id facere auctoritate propria, etiamſi id faciat prætextu privilegii, cum enim privilegium nullum ſit, non dicitur alia ratione id facere, quàm propria auctoritate.

7 Avocatio cauſarum an vetita ſit ſub excommunicatione, non ſolùm ſi fiat à judicibus Sedis Apoſtolicæ, verùm etiamſi fiat ab aliis judicibus.

7 Quintò dubium eſt, utrùm avocatio cauſarum ſpiritualium, vel quaſi ſpiritualium, vetita ſit ſub cenſura hujus canonis, non ſolùm ſi cauſæ avocentur à judicibus Sedis Apoſtolicæ; verùm etiamſi avocentur ab aliis judicibus Eccleſiaſticis.

Prima ſententia eſt avocationem vetitam eſſe, etiamſi cauſæ avocentur ab aliis judicibus Eccleſiaſticis. Ratio eſt, quia verba generaliter prolata, generaliter intelligenda ſunt, juxta propriam ipſorum ſignificationem. Summus autem Pontifex generaliter loquitur de avocatione cauſarum à judicibus Eccleſiaſticis. Et ſi ſolam avocationem cauſarum à judicibus Sedis Apoſtolicæ ſub excommunicatione interdicere voluiſſet, non dixiſſet à judicibus Eccleſiaſticis, ſed à judicibus Apoſtolicis, vel alia ſimili verborum forma uſus fuiſſet. Ita Filliuc. *tr.*16. *cap.*10. *q.*1. *n.*250. Anton. de Souſa hic *c.* 15. *n.*2. *verſ. contra nomen.* Duard. hic *canone* 14. *q.*7. *n.*1. Hæc ſententia probabiliſſima eſt.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt Alter. hic *diſp.*15. *c.*2. *col* 4. *verſ. poſtulabit.* Ugol. hic §.1. *n.*1. *verſ. tertiò. in excommunicationem*, & aliorum affirmantium ſolam avocationem cauſarum ſpiritualium, vel ſpiritualibus adnexarū à judicibus Eccleſiaſticis Sedis Apoſtolicæ, vetitam eſſe ſub excommunicatione. Ratio eſt primò, quia materia hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo juriſdictio Sedis Apoſtolicæ violatur in ſua juriſdictione, ex Cajetan. *verb. excommunicatio c.*30. & alios communiter: avocatio autem cauſarum à judicibus, qui non ſunt judices Sedis Apoſtolicæ, non eſt ſacrilegium, quo Sedis Apoſtolicæ juriſdictio violatur.

Verùm ad hanc rationem, qui primam ſententiam ſequitur, reſpondere poterit materiam hujus cenſuræ, eſſe ſacrilegium, quo juriſdictio Sedis Apoſtolicæ, vel etiam aliarum Eccleſiarum læditur quamvis enim Summus Pont. primariò intenderit conſulere juriſdictioni Sedis Apoſtolicæ, nihilominus illius occaſione interdixit etiam, ne aliæ inferiores Eccleſiæ in ſua juriſdictione offendantur ſicut à ſimili patet in aliis caſibus, in quibus aliquid Principibus ſæcularibus contra Eccleſiam prohibere voluit; nihilominus eadē occaſione eandem prohibitionem ad privatas perſonas extendit.

Secunda ratio eſt, quia Summus Pontifex loquendi hac forma uſus eſt, ab Auditoribus, Commiſſariis noſtris; aliiſque judicibus Eccleſiaſticis. Ubi notanda eſt illa particula, *aliis* quæ eſt repetitiva, & relativa ſimilium, *l. ſi fugitivi, C. de ſervis fugit. l. quidam relegatus, ff. de rebus dubiis c. ſedes de reſcript.* Idem docent communiter DD. quos maximo numero congerit Barboſa *de dictionibus, dictione* 17. n.1. Angelus Gratus *dictione* 10. *n.*1. & Cardinalis Tuſchus *to.*2. *concl.*245. Sed Summus Pontifex in accedentibus locutus fuerat de judicibus ſuis: ergo etiam de judicibus Summi Pontificis intelligenda ſunt verba ſubſequentia, quæ ad antecedentia relationem habent: & cùm Summus Pontifex non ſolum habeat judices Eccleſiaſticos, ad quos pertinet cognitio cauſarum ſpiritualium vel ſpiritualibus adnexarum; verum etiam laicos, quibus aliarum rerum cognitionem injungit, eos ſolùm excommunicatione punit, qui avocant cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas à judicibus ſuis Eccleſiaſticis.

Verùm ad hanc rationem reſpondere poſſet, particulam, *aliis*, non ſemper eſſe relativam, & repetitivam ſimilium, ſed aliquando diverſa ab expreſſis ſignificare, *l. ſi ſurdus ſub conditione*, §. *libertas, ff. de leg.*1. Pariſ. *conſ.*79. *n.*21. *lib.*1. & alii quamplures quos præcitati Doctores referunt, ſi quis enim reſcriptum contra Titium, & alios obtineat, hujuſmodi reſcriptum non ſolum ad Titiū; verùm etiam ad alios non expreſſos extenditur; quamvis igitur nonnulla antecedentia verba & nonnulla ſubſequentia, ſolùm de judicibus Sedis Apoſtolicæ verſicentur, non tamen hinc ſequitur omnia de ſolis Summi Pontificis judicibus intelligenda eſſe.

Ex his patet ſecundam ſententiam, quæ mihi probabilior videtur, non adeò firmis niti rationibus; quia etiam valde probabiliter ſuſtineri poſſit prima ſententia, quæ juriſdictioni Eccleſiaſticæ favorabilior eſt. Quamquam ad ipſius rationem reſponderi poſſet, Summum Pontificem non loqui ſimpliciter, & abſolute de quibuſcunque judicibus Eccleſiaſticis; ſed de judicibus ſuis Eccleſiaſticis, ut patet ex rationibus ſecundæ ſententiæ.

An autem avocans cauſas ab aliis judicibus Eccleſiaſticis excommunicationem ſubſequentium canonum contrahat, tanquam impediens juriſdictionem Eccleſiaſticā, conſtabit ex infra dicēdis.

8 Sextò dubium eſt, utrùm cauſarum ſpiritualium, vel eis adnexarum avocatio ad laica tribunalia vetita ſit; etiamſi judices Eccleſiaſtici negligentes ſint in hujuſmodi cauſis cognoſcendis. 8 Avocatio cauſarum ſpiritualium vel eis adnexarum ad laica tribunalia an vetita ſit, quādo ſud ces Eccleſiaſtici negligentes ſunt in hujuſmodi cauſis cognoſcendis.

Reſpondeo etiam in hoc caſu vetitam eſſe; tum argumento textus *in cap. qualiter, & quando de judic.* ubi expreſſe prohibetur, ne pro defectu juſtitiæ clerici ad ſæculare judicium trahantur, quia laici incapaces ſunt juriſdictionis in cauſis ſpiritualibus vel eis adnexis; nec enim per conſuetudinem acquirere poſſunt ut quæſtione præcedenti docui. Ita Panorm. Alexander de Nevo, Farinac. Ambroſinus, Azorius, & alii, quos retuli *in tract. de legib. diſp.*10. *q.*1. *punct.*1. §.1. *n.*12. quibus adde Alter. *diſp.*15. *c.*3. *col.*6. *verſ. ex his duabus.* Martam *de juriſdict. punct.*4. *caſu* 146. *& ſeq.* Duard. hic *canone* 4. *q.*8. *num.*1. *& ſequenti.* Filliucium *tract.*16. *cap.*10. *quæſito*.... Coriolanum hic *verſ. dubitatur hic*, *& verſ. propterea.* Reginald. *lib.*9. *cap.*22. *n.*338. & quamplures alios apud præcitatos Doctores, contra Bernardum Diaz *in ſua pract. cap.*102. Covar. *pract. quæſt. cap.*35. Menoch. *de retinenda poſſeſſione remedio* 3. *num.*356. Cevallos & alios, quos quæſtione præcedenti adduxi.

Et hoc ampliandum eſſe putant Marta, Duardus, & alii *locis citatis*, non ſolùm in cauſis ſimpliciter Eccleſiaſticis; verùm etiam in cauſis mixti fori, quoties judex Eccleſiaſticus cauſæ cognitionem prævenit: tunc enim non poſſunt hujuſmodi cauſæ ob negligentiam Eccleſiaſtici judicis ad ſæculare tribunal revocari, quia juriſdictio fori præventi extincta eſt ob præventionem fori Eccleſiaſtici prævenientis: ſicut enim non datur appellatio ad aliquem judicem fori præventi: ita neque ob negligentiam judicis prævenientis cauſa devolvi debet ad judicem fori præventi; ſed ad ſuperiorem judicem fori prævenientis.

Sed quid mihi in hac ampliatione ſentiendum videatur, patet ex dictis *de legibus loc. cit. n.*32. cum Baldo, Julio Claro, & aliis.

Objicies primò contra dicta in reſponſione ad hanc ſextam difficultatem, *in cap.*2. *de regul.* conceditur reclamatio ad Principem in cauſa Eccleſiaſtica.

Reſpondeo nomine Principis in eo cap. intelligi Papam, ac alios textus citand. *cap. filiis* 16. *q.*7. *c. ſi quis cum clerico* 11. *q.*1. *cap. adminiſtratores, c. Principes* 23. *q.*5. in quibus datur Principibus facultas cognoſcendi de cauſis Eccleſiaſticis, quoties Eccleſiaſtici judices in iis cognoſcendis negligentes ſunt, vel in earum cognitione ſeſe intromittere nolunt.

Reſpondeo omiſſis aliorum DD. reſponſionibus, non dari in illis textibus facultatem Principibus ſæcularibus avocandi ad ſe cauſas Eccleſiaſticas, ſed ſolùm ipſis licitum eſſe admonere judicem Eccleſiaſticum de neglecta, vel iniquè adminiſtrata juſtitia, vel dic admoneri Principes de obligatione qua tenentur Eccleſiaſticos judices adjuvare, *cap. Principes* 23. *q.* 5. Vel dic illos canones abrogatos eſſe in hac Bulla, & ab Innoc. in *cap. qualiter de judic.* nam antiquitùs multa fuerunt permiſſa, quæ poſtea jure merito mutata, revocata, vel abrogata ſunt. Ita Sal. Azor. & alii quos retuli *loc. cit. de leg. n.* 13. Idemque docet Alt. *diſp.* 15. *c.* 3. *col.* 8. *verſ. ad ea* Farin. *de inquiſit. q.* 8. *n.* 46. Suar. *l.* 4. *de immun. c.* poſt Panormit. Gloſſam, & alios.

Objicies ſecundò, Judex Eccleſiaſticus in defectum Principis ſæcularis negligenter ſe gerentis in juſtitia erga ſuos ſubditos adminiſtranda, vel in cauſis cognoſcendis, poteſt illas cauſas cognoſcere, & ſuum cuique tribuere, *c. licet, & c. tranſmiſſa de foro compet.* ergo etiam Judex laicus in defectum judicis Eccleſiaſtici poteſt cauſas Eccleſiaſticas cognoſcere, & jus cuique ſuum tribuere, par enim in utroque caſu ratio videtur.

Omiſſis reſponſionibus Duardi, Martæ, & aliorum, reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia Judex Eccleſiaſticus poteſtatem habet exercendi judicia civilia, & poſitiva, ſaltem indirectè per ordinem ad ſalutem animarum ſpiritualem, ut docui *de leg diſp.* 1. *punct.* 3. *n.* 5. cum Suar. Salas, Tolet. & aliis. Laici verò incapaces ſunt juriſdictionis Eccleſiaſticæ, niſi expreſſo Summi Pontificis privilegio capaces efficiantur, *cap. cauſam de præſcript. & cap. Sacerdotibus* 11. *q.* 1.

Alias objectiones, quæ hic afferri poſſet, dilui quæſtione præcedenti, & nonnullæ diſſolventur occaſione dicendorum *punct.* 4. ubi explicabo utrùm licitum ſit cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocare prætextu violentiæ prohibendæ.

9 In quibus cauſis vetitum ſit à judicibus Eccleſiaſticis avocare.

9 Septimò dubium eſt, quænam ſint cauſæ quas ſub excommunicatione vetitum hic eſt, à judicibus Eccleſiaſticis avocare, impedire, &c.

Reſpondeo eſſe cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas.

10 Cauſæ ſpirituales quænam ſint.

10 Cauſæ ſpirituales ſunt illæ, quibus de ſpirituali, ſeu de jure rei ſpiritualis agitur, ut de ſacramentis, cenſuris, decimis, oblationibus, primitiis, beneficiis, jure præſentandi, eligendi, & nominandi, & his ſimilibus e.g. an ſacramentum tali forma adminiſtratum teneat; an hoc vel illud matrimonium valeat; an hic ad decimarum ſolutionem teneatur; an huic competat jus nominandi, eligendi, vel præſentandi ad beneficia Eccleſiaſtica, an hic habeat jus ſepulturæ, jus decimarum, jus collationis beneficii.

Ex quo licet inferre non ſolùm eas vocari cauſas ſpirituales, in quibus agitur de rebus, quæ ſunt ſpirituales formaliter, ſeu quoad entitatem, & eſſentiam, verùm etiam illas, in quibus agitur de rebus, quæ antecedenter, vel conſequenter ſpirituales vocantur, ut explicavi *in tract. de ſimonia.*

11 Cauſæ ſpirituales annexæ quænam dicantur.

11 Cauſæ ſpirituales adnexæ ſunt illæ, quæ cum re ſpirituali connexionem habent, ut eſt jus patronatus; quod dicitur adnexum rei ſpirituali, quia dirigitur ad beneficium, ſeu ad conferendum alteri jus in beneficii fructus, quod eſt aliquid ſpirituale, ut patet ex dictis *de ſimonia*; conſequenter agere de ipſo jure patronatus pertinet ad judicem Eccleſiaſticum; ad judicem verò laicum pertinere non poteſt, niſi acceſſoriè, ut ſi de univerſitate bonorum agitur, quibus adnexum eſt jus patronatus, acceſſoriè etiam de ipſo, agatur ſicut ſi bona, quibus adnexum eſt jus patronatus, vendantur, etiam jus patronatus eodem contractu in emptorem transfertur.

12 Cauſa in qua de beneficii poſſeſſione agitur, an pertineat ad Eccleſiaſticum an ad ſæcularem judicem.

12 Utrùm verò cauſa in qua de beneficii poſſeſſione agitur, ut ſi laicus vexet clericum, ne poſſeſſionem beneficii retineat, vel ut ipſum de poſſeſſione dejiciat; clericus verò contra laicum agat judicio poſſeſſorio retinendi, vel recuperandi; utrùm, inquam, iſta cauſa ſit ſpiritualis: diſſentio eſt inter DD. de qua conſuli poteſt Marta *de jurid.* Covar. *pract. quæ. c.* 35. Alter. *lib.* 5. *diſp.* 15. *c.* 2. *col.* 2. *ſequenti*, Duard. hic *canone* 14. *q.* 5. Panorm *in cap. litteras, de juram. calum.* Azor. 1. *p. lib.* 5. *c.* 14. ubi de his, & ſimilibus caſibus plura diſſerunt. Et hunc eundem caſum ego explicavi *de legibus. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 28. ideo ibi videri poteſt.

Hactenus explicavimus primam actionem ſacrilegam, qua Sedes Apoſtolica in ſua juriſdictione offenditur.

13 Cauſarum ſpiritualium curſus impediri non poteſt.

13 *Secunda actio* eſt impedire cauſarum ſpiritualium, vel ſpiritualibus annexarum Surſum, proſecutionem, audientiam, perſonas, Capitula, Conventus, vel Collegia, quæ prædictas cauſas proſequi vellent.

14 Impediens curſum cauſarum Eccleſiaſticarum non incurrit excommunicationem, niſi etiam ſe tanquam judicem in earum cognitione interponat.

14 Iſta tamen actio non videtur ex ſe ſufficiens ad incurrendam iſtam excommunicationem, niſi conjuncta ſit cum ſubſequente, quia Sum. Pont. loquitur per particulam *ac*, quæ ſimultatem requirit, ut innuit Alt. hic *c.* 1. *col.* 2. *verſ. ac ſe*, conſequenter qui ſolùm impedit curſum prædictarum cauſarum, non videtur affici excommunicatione hujus canonis, niſi etiam ſe tanquam judicem in prædictarum cognitione interponat. Qui verò in cognitione prædictarum cauſarum ſe immiſceret, afficeretur excommunicatione ſubſequentium canonum, etiamſi curſum prædictarum cauſarum non impediret, ut ſuo loco explicabo.

15 Cauſarum curſus auctoritativè impediti debet, ut cenſura incurratur.

15 Addo ad incurrendam iſtam excommunicationem opus eſſe, ut prædictæ cauſæ auctoritativè impediantur. Ideo ſi quis iſtarum cauſarum proſecutionem, aut executionem litterarum impediret, non tanquam Judex, ſed ut advocatus, vel procurator, vel alia ratione in iſtam excommunicationem non incideret; quia non diceretur auctoritate propria impedire, ut ſupra dictum eſt. Ita Alter. *loco citato.*

16 Interponens ſe in cognitione cauſarum ſpiritualium excommunicatur.

16 *Tertia* eſt interponere ſe tanquam judicem in prædictarum cauſarum cognitione. Secus ſi tanquam Procurator, vel Advocatus ſe ingerat: nam canon loquitur de interponente ſe tanquam judicem. Ita Ugol. hic §. 2. *n.* 2. *ad fin.* Duard. *q.* 13. *n.* 5.

17 Compellens partes actrices ad revocandum, vel revocari faciendum, &c. excommunicationem incurrit.

17 *Quarta* eſt compellere auctoritativè partes actrices, quæ prædictas cauſas committi fecerunt ad revocandum, vel revocari faciendum citationes, inhibitiones, aut alias litteras decretas ſuper hujuſmodi cauſis.

18 Nomine partis actricis quinam intelligantur.

18 Nomine partis actricis intelligitur is, qui cauſas prædictas judici Eccleſiaſtico committi fecit; etiamſi alioquin reus ſit, hac enim in parte eſt actor. Ita Ugol. hic *verſ. quive partes actrices, n.* 1. Duard. *q.* 13. *n.* 8. quorum opinio probabilis eſt.

19 Compellens auctoritativè partes actrices ad conſentiendum abſolutioni, excommunicatur.

19 *Quinta* eſt compellere eaſdem partes actrices ad faciendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, abſolvi à cenſuris, & pœnis in illis contentis, aut ad conſentiendum eos abſolvi. Ad incurrendam tamen excommunicationem, ob hujuſmodi compulſionem opus videtur, ut iſta compulſio auctoritate judiciaria fiat. Quamobrem privata perſona per vim, & metum compellens partem actricem ad revocandas citationes. & inhibitiones, vel ad conſentiendum abſolutioni in iſtam excommunicationem non incidit. Ita Alt. *l. cit. verſ quarta actio*, contra Filliuc. *tr.* 19. *c.* 10. *q.* 4. *n.* 253. Ugol. hic *verſ. quive partes actrices, verbo item, vel tanquam judices*, Duard. hic *q.* 13. *n.* 8.

Neque obſtat illa particula, *vel aliàs compellant*, quæ videtur omnem modum compulſionis publica, vel privata auctoritate factum comprehendere. Reſpondeo enim comprehendere omnes alios modos compellendi auctoritate judiciaria, ſive compulſio fiat per ſtatutum, ſive alia ratione.

20 Inducens via judiciaria, precibus, vel promiſſionibus ad conſentiendum abſolutioni, non incurrit excommunicationem.

20 Ex dictis ſequitur primò, eum, qui via judiciaria, aut precibus, aut promiſſionibus, vel pecunia inducit partes actrices ad præſtandum prædictum conſenſum, non incidere in excommunicationem: quia non dicitur compellere: is enim compelli dicitur qui ad aliquid agendum contra ſuam voluntatem injuſtè inducitur, ut per vim, vel metum, *c. conqueſtus, de foro compet.* Ita Ugol. hic *verb. quive partes actrices in verbo, item excipitur.* Alt. *diſp.* 15. *c.* 2. *col.* 3. *verb. infertur.* Filliuc. *loc. cit. n.* 253. Duard. *q.* 13. *n.* 9.

21 Compellens judicem ad impendendam abſolutionem non incurrit excommunicationem hujus canonis, ſed illam, quæ habetur in capitulo unico de his, quæ vi, &c.

21 Secundò ſequitur eum non affici excommunicatione præſentis canonis, qui compellit judicem, à quo excommunicatio, & aliæ pœnæ inflictæ ſunt, ut abſolutionem impendat. Ratio eſt, quia canon non loquitur de compellente judicem, ſed de compellente partes actrices. Ita DD. citati. Hic tamen non eſt liber ab alia excommunicatione quæ habetur in *c. unico de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt, lib.* 6. conſtat enim extorquentem per vim, vel metum abſolutionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti excommunicatione prædicti capitis innodari, de qua te infrà ſuo loco. Interea videri poteſt Regin. *l.* 9 *n.* 346. ubi hanc excommunicationem fusè explicat.

22 Impediens auctoritate judiciaria executionem litterarum excommunicationem incurrit.

22 *Sexta actio* eſt, auctoritate judiciaria impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, executorialium, proceſſuum, & decretorum, quomodolibet.

Ubi notanda eſt illa particula, *quomodolibet* quæ omnem modum, quo litterarum Apoſtolicarum executio impediri poteſt, includit, ex Paradiſo *conſ.* 58. *n.* 10. *tom.* 1. Gozad. *conſ.* 14. *n.* 22. & alii communiter. Quamobrem qui litteras Apoſtolicas non permittit recipi, vel publicari, vel juxta ipſarum tenorem, vel alia ratione executioni tradi, gladio hujus cenſuræ feritor. Ita Ugol. *in verbo, vel executionem*, Duard. *q.* 13. *n.* 10. Alt. *c.* 2. *verſ. quomodolib.*

An verò prædictarum litterarum executionem aliquo prætextu impediens ab hac cenſura excuſetur, conſtabit ex dicendis *punct.* 4.

23 An impediens non ſolùm executionem litterarum Apoſtolicarum, verum etiam aliorum judicum Eccleſiaſticorum excommunicationi ſubjiciatur.

23 Addit Duard. *n.* 10. non ſolùm impedientem executionem litterarum Apoſtolicarum ligari excommunicatione hujus canonis, verum etiam impedientem executionem litterarum, & decretorum, aliorum judicum Eccleſiaſticorum. Ratio eſt; tum quia ſicut in ſententia multorum avocans cauſas ab aliis judicibus Eccleſiaſticis ſubjicitur excommunicationi; ita etiam impediens executionem decretorum, tum quia Sum. Pont. loquitur de impedientis executionem decretorum; de quibus antea egerat, ibi, *ac decretorum prædictorum*, in præcedentibus autem egerat de decretis circa cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas, quæ avocantur à judicibus Eccleſiaſticis: contraria tamen opinio probabilior mihi videtur; quia probabilius eſt hic ſolùm agi de cauſis ad Sedem Apoſtol. pertinentibus? conſequenter etiam de decretis, quæ occaſione ipſarum cauſarum ab ipſa Sede emanarunt, ut colligitur ex his quæ docui *dub.* 5. *n.* 7.

24 Mandans cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſtici avocari ipſarum curſum impediri &c. excommunicationem ſubit.

24 *Septima actio*, quæ prædictis addi debet, eſt mandatum ad aliquam ex præfatis actionibus faciendam. Ratio eſt quia in textu dicitur, *qui per ſe, vel per alios*; is autem per alium facit, qui mandat, ſeu per alium fieri curat. Ita Ugol. hic §. 1. *n.* 1. *verſ. item afficit*, Duard. hic *q.* 1. *n.* 1. & *q.* 13. *n.* 4. Alter. *c.* 2. *col. ult. verb. hinc ſequitur.* Quanquam mandatum dici potiùs debet actio acceſſoria, nec ſufficere videtur ad incurrendam iſtam excommunicationem; nondum ſecuto effectu, ut patet ex ſæpius alibi dictis, & conſtabit ex dicendis, *n.* 28.

SECUNDA

SECUNDA PROPOSITIO.

15 Explicatur materia acceſſoria hujus canonis.

15 MAteria hujus cenſuræ non ſolùm eſt ſacrilegium, quo juriſdictio Sedis Apoſtolicæ & Eccleſiæ violatur actionibus, principaliter prohibitis, quas in prima propoſitione explicavi, verùm etiam eſt ſacrilegium conſiſtens in actionibus acceſſoriis: actiones autem acceſſoriæ in hoc canone prohibitæ, ſunt favor, conſilium, & aſſenſus auctoritativè præſtitus in actionibus principalibus prohibitis.

Ex quo ſequitur mandatũ hic prohiberi, etiamſi aliis verbis ſufficienter expreſſum non fuiſſet; continet enim aſſenſum & favorem.

16 Ratum habens avocationem cauſarum ſpiritualium à judicibus Eccleſiaſticis, non incurrit excommunicationem.

16 Imò Duardus *quæſt.13. n.19.* Ugolinus *verſic. quando ſufficit, verbo, vel executionem*, Alt. *loc. cit.* putant enim comprehendi ratihabitionem. Sed hoc ego non approbo; quia ratihabitio eſt aſſenſus, & approbatio poſterior facto: hic autem prohibetur aſſenſus influens in factum.

17 Eccleſiaſticus qui ſponte patitur ſe trahi in cauſis ſpiritualibus ad judices ſæculares, non afficitur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris.

17 Præterea Alter. hic *cap.2. col. fin.* Duard. *q.13.* & alii putant Eccleſiaſticos, qui ſponte ſpatiuntur trahi pro cauſis ſpiritualibus ad judices ſæculares, affici excommunicatione hujus canonis, quia conſentiunt, conſulunt, vel favent avocationi; ſed hoc mihi non probatur, per ſe loquendo, quia qui trahitur ad tribunal, vices rei ſuſtinet: reus autem auctoritativè non conſentit, favet, vel conſulit.

In explicatione hujus ſecundæ propoſitionis diutius non immorabor, quia quæ hic de conſilio aſſenſu, & favore dici poſſent, ſufficienter explicata ſunt in præcedentibus quæſtionibus.

18 Conſulentes, faventes aut mandantes cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis avocari non incurrit excommunicationem effectu nondum ſecuto.

18 Hic ſolùm obſervandum cenſeo iſtam excommunicationem non incurri ob conſenſum, favorem, vel conſilium, nondum ſecuto effectu. Ratio eſt, tum quia verba cum effectu intelligenda ſunt tum quia iſtæ ſunt actiones acceſſoriæ: ob actiones autem acceſſorias cenſura non incurritur, nondum poſita actione principali, Contrarium tenet Duard. hic *q.10. n.10. verſ. ſexto.*

PUNCTUM II.

De ſubjecto, ſeu perſonis quæ vinculo hujus cenſuræ irretiuntur.

1 *Explicantur perſonæ, quæ iſtam excommunicationem incurrunt evocando cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis, aut illarum curſum impediendo, &c.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ quæ iſtam excommunicationem incurrunt evocando cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis, aut illarum curſum impediendo &c.

1 OMnes, & ſinguli, qui, ſine ſpeciali Summi Pontificis facultate actiones in præcedenti puncto explicatas per ſe, vel per alios auctoritativè faciunt, in hujus canonis excommunicationem incidunt. Et hoc verum eſt, etiamſi prædicta facientes ſint præſidentes Cancellariarum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Conſiliarii, tàm ordinarii, quàm extraordinarii, quorumcumque Principum; etiamſi regali, ducali, vel alia quacumque dignitate præfulgeant, aut Archiepiſcopi, aut Epiſcopi, aut Abbates, aut Commendatarii, aut Vicarii, & quamvis iſtæ, perſonæ in fine canonis enumerentur, nihilominus extenduntur & referuntur ad omnia antecedentia, *c.2. de appellat.*

Dixi *ſine ſpeciali Summi Pontificis facultate*: quia qui hæc faceret de ipſius licentia non contraheret excommunicationem, quia non diceretur hoc facere propria auctoritate, & de facto, ut dicitur in textu; ſed auctoritate Summi Pontificis hoc jus ſibi concedentis; conſequenter dici poſſet judex Summi Pontificis, ſeu Sedis Apoſtolicæ.

Dixi, *prædicta facientes*, id eſt, actiones tam principales, quàm acceſſorias. Ex quo licet inferre perſonas huic cenſuræ ſubjectas, alias eſſe principales, alias acceſſorias, ut in ſimili in præcedentibus quæſtionibus explicavi, quæ hic opus non eſt repetere.

PUNCTUM III.

Utrùm hæc cenſura àlibi expreſſa reperiatur.

1 *Enumerantur textus in quibus aliqua ex parte cenſura hujus canonis jure antiquo lata erat.*

2 *Impediens ne quis litteras à Sede Apoſtolica impetret, vel litiget coram judice Eccleſiaſtico in cauſis Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubjicitur.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Enumerantur textus in quibus aliqua ex parte cenſura hujus canonis jure antiquo lata erat.

1 HÆc cenſura non ſolùm jure novo in Bulla Cœnæ inducta fuit, verùm etiam ex parte jure antiquo. Primò *in c. quoniam de immunit. Eccleſia lib.6.* ubi excommunicatio fertur contra eos, qui in cauſis ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine pertinentibus.

2 Impediens ne quis litteras à Sede Apoſtolica impetret, vel litiget coram judice Eccleſiaſtico, in cauſis Eccleſiaſticis excommunicationi ſubjicitur.

2 Impediunt, ne quis litteras à Sede Apoſtolica impetret, vel litiget coram judice Eccleſiaſtico, vel delegato, tam directè, quàm indirectè, per ſe, vel per alium, eadem excommunicatio afficit dantes conſilium, auxilium, vel favorem, donec judici Eccleſiaſtico, & parti impeditæ ſatisfactionem præſtiterint. Vide Reginald. *lib.9. c.22. ver. notandum ſecundò, & n.345. verſ. notanda ſunt*, ubi excommunicationem præfati capitis fuſiſſimè explicat.

Secundò, *in cap. quicumque, de ſentent. excommunicationis lib.6.* extat excommunicatio impoſita contra eos, qui offendunt, aut licentiam offendendi concedunt in perſonis vel in bonis illorum, qui cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti tulerunt, vel quorum occaſione iſtæ cenſuræ latæ ſunt. Videri poteſt textus, ubi nonnulla alia ſub eadem excommunicatione prohibentur, de quibus nos infrà diſſeremus.

An verò extorquens revocationem, vel abſolutionem excommunicationis, ligetur cenſura *in cap. unico, de his quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, patet ex ſupradictis, *puncto 1.* in explicatione quintæ actionis, & clariùs conſtabit ex infrà dicendis ſuo loco.

PUNCTUM IV.

Utrùm avocantes cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, aut Apoſtolicarum litterarum executionem impedientes, poſſint aliquibus de cauſis ab excommunicatione hujus Bullæ excuſari.

NOnnullæ cauſæ percenſeri poſſunt, de quibus inter DD. ambigitur, & dubitatur utrùm ſufficiant ad excuſandos eos ab excommunicatione, qui hujus canonis decreta non obſervant avocando cauſas à judicibus Eccleſiaſticis, aut illarum curſum impediendo, &c.

Prima cauſa eſt privilegium Summi Pontificis, aut Epiſcoporum. Secunda ſupplicatio Summo Pontifici exhibita. Tertia conſuetudo. Quarta neceſſitas, ſeu defenſio, ſeu prætextus violentiæ arcendæ. Quinta prætextus legis non publicatæ, vel non acceptatæ. Quæ autem occaſione illius puncti tradentur, accommodari etiam poterunt aliis caſibus, in quibus ſæculares judices appellationem ab Eccleſiaſticis judicibus ad ipſos recurrentium admittunt, aut Eccleſiaſticos ordinarios impediunt, ne juriſdictione ſua Eccleſiaſtica utantur; par enim omnium ratio quoad violationem libertatis Eccleſiaſticæ. Quamquam de hac re in ſpecie infrà *q.17.* diſſerere debeo, ubi etiam loquar de cenſura excommunicationis impoſita non ſolùm contra judices impedientes; verùm etiam contra ipſos recurrentes ad ſæculares Curias.

§. I.

Utrùm laici ex privilegio Summi Pontificis avocantes cauſas Eccleſiaſticas, & ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis, à cenſura hujus canonis incurrenda excuſentur.

1 *Privilegium Summi Pontificis excuſat ab excommunicatione facientes actiones in hoc canone expreſſas.*
2 *Aſſerenti ſe privilegium habere incumbit onus probandi.*
3 *Privilegii limites ſervandi.*
4 *Privilegium Epiſcopi, aliorumque Prælatorum, non excuſat facientes actiones in hoc canone prohibitas.*
5 *Privilegium non inducitur per tolerantiam Summi Pontificis.*
6 *Privilegia ante hujus Bullæ editionem conceſſa revocata ſunt.*
7 *Privilegium Principibus conceſſum revocari poteſt.*

UNICA PROPOSITIO.

1 PRivilegium Summi Pontificis legitimè conceſſum ab iſtius excommunicationis vinculo excuſat avocantes cauſas ſpirituales, & Eccleſiaſticas à judicibus Eccleſiaſticis, vel illarum curſum impedientes. Ratio eſt, tum quia canon hic loquitur de avocantibus auctoritate propria: qui autem aliquid ex privilegio facit, non dicitur auctoritate propria facere; ſed auctoritate concedentis privilegium. Tum quia res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, *cap. omnis, 27. q.1. & c. omnis res, de regul. jur. in antiquis*, ſed hæc conſtitutio lata eſt voluntate Summi Pontificis. Ergo ejuſdem voluntate, ſeu privilegio diſſolvi poteſt; tum quia ſicut Summus Pontifex poſſet hunc canonem in totum reſpectu omnium abrogare quoad prohibitionem Eccleſiaſticam, ita etiam poteſt in partem reſpectu eorum, quibus privilegium concedit. Ita communiter Doctores. Hujuſmodi privilegio Potentiſſimum, & Auguſtiſſimum noſtrum Hiſpaniarum Regem & nonnullos alios gaudere in cauſis violentiæ arcendæ, & damni impediendi, affirmat Bannes *2. 2. q.67. art.* Julius Clarus *lib.1. § ultimò, q.36. n.26.* Menoch. *de retinenda poſſeſ. remed. n.354.* Bellarminus *in tract. de Summo Pontifice contra Barclaium c.35. col.7. verſ. addebat.* & alii contra Cevalios, *in tract. de cognit.* pluribus in locis ubi dum praxim tribunalis della fuerza tueri, & à peccato, & cenſura excuſare conatur, excuſationis cauſam aufert, negando Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros, ac magiſtratus hoc facere ex privilegio, vel ex conſuetudine privilegio innixa. — 1 Privilegium Sum. Pontificis excuſat ab excommunicatione facientes actiones in hoc canone expreſſas.

2 Obſerva tamen primò aſſerenti, ſe privilegium habere, incumbere onus probandi, quia præſumptio eſt in contrarium, cùm lex poſſideat: præſumptio enim ſtat pro poſſidente, ut cum Menochio, Sanchez & aliis docui in *tract. de peccatis* dum loquerer de conſcientia dubia. — 2 Aſſerens ſe privilegium habere incumbit onus probandi.

3 Obſerva ſecundò, privilegii limites ſervandos eſſe, quia quicquid ultra — 3 Privilegii limites ſervandi.

ultra privilegii præſcriptum agitur, propria & uſurpata auctoritate agitur cum detrimento libertatis Eccleſiaſticæ, conſequenter peccatum, & pœna contra tranſgreſſores, hujus Bullæ impoſita incurritur.

Ex dictis igitur patet, Principes, Privilegium à Summo Pontifice habentes, excuſari ab excommunicatione hujus canonis avocando cauſas ſpirituales ad ſua tribunalia, aut litterarum Apoſtolicarum executionem impediendo, modo privilegii formam ſervent, & modò privilegium revocatum non fuerit, juxta dicenda in ſolutione ſecundi dubii proximè ſequentis.

4 Privilegium Epiſcopi, aliorumque Prælatorum, non excuſat facientes actiones in hoc canone prohibitas.

4 Dixi in propoſitione, *privilegium à Summo Pontifice conceſſum*, ut adverterem privilegium Epiſcopi, aliorumque Prælatorum, aut Conciliorum non ſufficere; quia inferior in lege ſuperioris diſpenſare non poteſt, ut patet ex regulis generalibus traditis *de legibus diſp.* 1. *q.* 3. & idem in ſpecie tradidi *ibidem diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *§.* 3. *n.* 2. *& ſeq.* quod ibi videri poteſt cum Doctoribus *ibi* citatis, quibus adde Suarez *de immunit. lib.* 4. *c.* 34. *n.* 20. Idem dic de concordia inter Reges & Prælatos, ut bene Suarez *loc. cit.*

5 Privilegium non inducitur per tolerantiam Summi Pontificis.

5 Sed modò dubium eſt. Primò, utrum tolerantia Summi Pontificis privilegium inducat, conſequenter ab hac cenſura excuſet.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt; tum quia ſimplex tolerantia, ſaltem dum ſuperior commodè obſtare non poteſt, privilegium non inducit, *c. cum jam dudum, de prebend.* tum quia nulla adeſt tolerantia, cum Summi Pontifices excludant omnes prætextus. Ita Carolus de Graſſis *effectu* 1. *n.* 383. Cajetan. *verbo excommunicatio, c.* 30 *in fin.* Duard. hic *canone* 15. *q.* 13. *n.* 11. Alt. *lib.* 5. *diſp.* 15. *c.* 2. *col.* 5. *verſ. animadvertis.* Ugol. hic *in verb. vel executionem*, Filliuc. *tract.* 16. *c.* 10. *queſito* 4. *n.* 256. & alii apud præcitatos DD. contra Coriolanum *in explicatione Bulla ad finem.* Gregorium Lopez *in l.* 13. *tit. p.* 2. Avendanum, & alios apud Cevallos *in tract. de cognitione, Gloſſa* 6. *n.* 42.

6 Privilegia ante hujus Bullæ editionem conceſſa revocata ſunt.

6 Secundò dubium eſt, utrùm privilegia Summi Pontificis conceſſa, antequam hæc Bulla ederetur, hoc tempore poſt Bullæ editionem proſint, & ſuffragentur.

Reſpondeo negativè, quia in hac Bulla revocantur, ibi, *quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum pretextu.* Idemque habetur *in canone* 19. ſaltem in cauſis criminalibus, de quibus ibi ſermo habetur, & ſub finem Bullæ, ibi, *non obſtantibus privilegiis*, &c. Ita Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 3. *n.* 75. *& in tr. de Catholica fidei defenſione, lib.* 4. *de immunit. c.* 34. *num.* 27. Alter. hic *c.* 2. Duard. *q.* 9. *n.* 8.

Hoc tamen intellige, niſi privilegium confirmatum fuerit, aut niſi fortè privilegium ſub peculiari aliqua & inuſitata forma conceſſum ſit, ut per verba hujus Bullæ revocatum non cenſeantur, quælibet enim revocatio non ſufficit ad abroganda ſingula privilegia ſub quavis forma conceſſa, ut patet ex dictis *de privilegiis in tr. de legibus*, quæ hic neceſſe non eſt repetere, cùm ad eum locum pertineant, ibique videri poſſint cum DD. ibi citatis, quibus adde Suarez *lib.* 4. *de immunit. c.* 34. *n.* 27. *& ſeqq.* quamquam revocatio privilegiorum in hac Bulla generaliſſima eſt.

Hinc colligi poteſt primò ſolutio ad *c. filius, & nepotibus* 17. *q.* 7. & ad alios textus, in quibus concedi videtur Principibus ſæcularibus facultas, & privilegium cognoſcendi cauſas, ad Eccleſiaſticos pertinentes, dum Eccleſiaſtici in iis cognoſcendis, & delinquentibus puniendis negligentes ſunt. Reſpondeo enim hujuſmodi privilegium abrogatum fuiſſe, ut patet ex ſupradictis *punct.* 1. *n.* 8. & ex infra dicendis, ubi alias reſponſiones ad hunc textû afferam.

Non nego tamen, quin etiam hoc tempore quamplures caſus extent ad laicale forum pertinentes, de quibus *q.* 15. *puncto* 6. latiſſimè diſſeram.

7 Privilegium Principibus conceſſum revocari poteſt.

7 Secundò colligi poteſt privilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticorum, Principibus conceſſum, revocari poſſe, etiamſi per conſuetudinem immemorabilem, tale privilegium innixum obſervatum fuerit. Ratio eſt; tum quia privilegium ſubdito conceſſum revocari poſſe communis eſt DD. opinio, ſed privilegium cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas conceſſum eſt ſubdito; etiamſi conceſſum ſit Imperatori, aut Regibus; Papa enim eſt illis ſuperior, cum Chriſtus generaliter, & indiſtinctè dixerit Petro, & conſequenter ejus ſucceſſoribus, *paſce oves meas*: tum quia hujuſmodi privilegium eſt odioſum, utpote libertati Eccleſiaſticæ contrarium; ergo ſtrictè, explicandum eſt; ita ut conceſſum cenſeatur illo modo, quo libertati minus præjudicet; conſequenter revocari poteſt, tum quia hæc cenſetur juriſdictio delegata, quæ revocari poteſt, ut fusè probat Suarez *de immunit. l.* 4. *c.* 34. *n.* 27. Cevallos *in tract. de cognit. in proœmio, c.* 10. *n.* 7. *& ſeq.* Sned. *tom.* 3. *conſ.* 419. 15. Paul. Caſtr. *vol.* 1. *conſ.* 317. Card. Tuſchus *tom.* 5. *verſ. libertas Eccleſiaſtica, concluſ.* 431. & alii, quos retuli *de legibus*, ubi etiam oſtendi, an privilegium conceſſum non ſubdito; vel per modum contractus aliquando revocari poſſit. Idem oſtendam infrà *q.* 22. *puncto* 5. *n.* 3.

§. II.

Utrùm impedientes cauſarum Eccleſiaſticarum curſum, aut executionem litterarum Apoſtolicarum, prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ, ab excommunicationis pœna excuſentur.

1 *Prætextus ſupplicandi, vel informandi Summum Pontificem, excuſare poteſt impedientes executionem litterarum Apoſtolicarũ.*

2 *Impediens malitiosè litterarum Apoſtolicarum executionem non excuſatur ab hac cenſura, etiamſi id faciat prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Prætextus ſupplicandi, vel informandi Summum Pontificem excuſat à pœna impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum.

1 IMpeditores litterarum Apoſtolicarum executionem excuſari poſſunt ab excommunicatione hujus canonis, ſi impediant prætextu informandi, aut ſupplicationem exhibendi ſummo Pontifici, modò tamen ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur. Ita expreſſe in hoc canone habetur; cùm enim ſæpe contingat, ut quis litteras Apoſtolicas ſubreptitias eſſe, ut iniquum gravamen, vel ſimilia continere arbitretur, Summus Pontifex indulſit, ut impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem, interpoſita apud ipſum ſupplicatione, immunes ſint ab excommunicatione; modo hujuſmodi ſupplicationem, coram ipſo Summo Pontifice, & Sede Apoſtolica proſequantur.

2 Impediens malitiosè litterarum Apoſtolicarum executionem non excuſatur ab hac cenſura etiamſi id faciat prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ.

2 Sed modò dubium eſt, utrùm ab hac cenſura excuſetur is, qui nullam prorſus cauſam habet impediendi litterarum Apoſtolicarum executionem, ſed malitiosè id facit, ne is cujus favore præfatæ litteræ conceſſæ fuerunt, ipſarum privilegio & fructu perfruatur, donec ipſe ſupplicationem Summo Pontifici exhibuerit, illamque proſecutus ſit.

Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia Summus Pontifex ab iſta excommunicatione videtur illum abſolutè excipere, qui litterarum executionem impedit, prætextu ſupplicationis, & informationis Summo Pontifici faciendæ: prætextus autem non ſolùm importat cauſam veram, ſed etiam fictam, ut Doctores communiter fatentur.

His non obſtantibus, arbitror iſtum ab excommunicatione non excuſari. Ratio eſt quia dolus & propria culpa nemini patrocinari debent, *l. nec ex dolo. ff. de dolo. l. ſi, qui dolo ff. de rei vend. & cap. audivimus, de colluſ. deteg.* tum quia Summus Pontifex eos ſolùm excuſat, qui ad ipſum informandum ſupplicant, vel ſupplicari faciunt; modò ſupplicationem legitimè proſequantur. Is autem, qui novit nullam ſe prorſus habere cauſam impediendi litterarum Apoſtolicarum executionem non poteſt ſupplicationem legitimè proſequi. Ita ſentire videtur Alterius *lib.* 5. *diſp.* 15. *c.* 2. *colum.* 4 *verſ. ſed poſtulabis*, Filliu. *tract.* 10. *c.* 18. *quæſt* 4. *n.* 258. *verſ. infertur ſexto.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo primò, Summum Pontificem dum loquitur de ſupplicationibus, non uti nomine prætextus. Secundò etiamſi prætextûs meminiſſet, explicandus eſſet de prætextu rationabili, ſaltem juxta mentem ſupplicantis. Tertiò reſpondeo Summum Pontificem excipere ſupplicantes, modò ſupplicationem legitimè proſequantur, is autem, qui nullam habet cauſam, non poteſt ſupplicationem legitimè proſequi.

§. III.

Utrùm conſuetudo, ſaltem immemorabilis, excuſare poſſit laicos Judices cauſas Eccleſiaſticas ad ſe avocantes, ſeque in earum cognitionem intromittentes.

1 *Conſuetudo licèt immemorabilis non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas à judicibus Eccleſiaſticis.*

2 *Vis quandonam repelli poſſit, & quas conditiones requirat.*

3 *Conſuetudo immemorabilis an vim privilegii habeat.*

4 *Conſuetudo non ſemper idem operatur, quod privilegium.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conſuetudo licèt immemorabilis non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas à judicibus Eccleſiaſticis.

1 PRincipes ſæculares, aliique judices laici non poſſunt ſe prætextu conſuetudinis etiam immemorabilis excuſare avocando à judicibus Eccleſiaſticis cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas, vel in cauſarum Eccleſiaſticarum cognitione ſe intromittentes. Ita Axor Anton. de Souſa, & alii, quos retuli *quæſt. præcedenti, punct.* 1. *quæſ.* 1 *poſt ſecundam propoſitionem, n.* 5. *&* 6. ubi etiam attuli differentiam inter conſuetudinem, & privilegium. Idem tenet Navar. *cap.* 27. *n.* 69. Rota *deciſ.* 10. *de conſuet. in antiquis*, Farin. *conſ.* 68 *in deciſ. cauſarum crimin.* ubi refert deciſ. Rotæ *anno* 1595. Suar. *in tract. de fidei defenſione, lib.* 4. *de immunit. c.* 34. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſit.* 4. *n.* 255. *& quæſit.* 5. *num.* 264. Sayrluc *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 8. Duard. *lib.* 2. *can.* 14. *q.* 9. *n.* 3. *& can.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 59. *verſ.* 13. *& can.* 19 *quæſ.* 8. Regin. *lib.* 9. *cap.* 12. *num.* 341. Alter. *diſp.* 15. *cap.* 3. *ad fin. & diſp.* 16. *cap.* 2. *col.* 7. *verſ. ad hanc*, & alii communiter, quos retuli *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *§.* 3. contra Covarruviam.

Cevallos, Diaz, & alios, quos ſuperiùs adduxi. Idem ſuſtinere videntur omnes Doctores, quos referam *q.* 16. *punct.* 2. aſſerentes libertatem Eccleſiaſticam eſſe de jure divino.

Ratio iſtius propoſitionis eſt,

Primò, quia, ut conſuetudo excuſet debet eſſe legitima, & præſcripta: conſuetudo autem præſcribi non poteſt, quoties ſubjectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur. Panorm. & Felinus *in c. cauſam de præſcrips. & in cap. quando, de conſuetud.* Decianus *in tract. crimin.* 1. *part. lib.* 4. *cap.* 9. *num* 14.

Baldus

Bald. *in l.omnes.C. de præſcript. 30. vel 40. annorum*, Carolus de Graſſ.*de effectibus cleric.effectu 1.n 380.*& alii communiter : cùm ergo laici incapaces ſint juriſdictionis ſpiritualis,& Eccleſiaſticæ, *c.cauſam de præſcript & c.ſoliſa,de major.& obed* ſequitur ipſos non poſſe hanc juriſdictionem per conſuetudinem acquirere,conſequenter non poſſe prætextu conſuetudinis ſe tueri, & excuſare.

Secundo, quia libertas Eccleſiaſtica eſt de jure divino , ut fusè probabo *q.ſeq.punct.*2. nulla autem conſuetudo contra jus divinum legitime induci poteſt , cum homines juri divino derogare nequeant , ut DD. communiter fatentur.

Tertiò , quia conſuetudo , quæ ſingulis ferè annis revocatur, & reprobatur, legitima eſſe non poteſt , ut patet ex dictis *de legibus* ; præfata autem conſuetudo perpetuis ferè temporibus , & ſingulis ferè annis rejicitur , revocatur , reprobatur. Imò conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam reprobatur , non ſolum in Bulla Cœnæ, & in jure Canonico, *c.noverit, de ſent. excom.c. Clerici , de jud. cap. cum terra , de electione* , verùm etiam jure civili *in auth. Caſſa, C. de ſacroſanctis Eccleſiis.*

Quarto , quia Summus Pontifex quaſcumque exemptiones , prætextus , & alias prætenſiones excludit , excepto prætextu informationis , ſeu ſupplicationis coram Sum. Pont. exhibendæ , modo ſupplicatio exhibita non deſeratur : ergo Princeps , aliique judices non poſſunt ſe prætextu conſuetudinis excuſare , exceptio enim firmat regulam in caſibus non exceptis , *l.nam quod liquidò , §. fin. ff. de pen. leg. c.2. de conjug. lepros.*

Quintò , quia vel iſta conſuetudo nititur privilegio , vel nullo privilegio fulcitur. Si nullo privilegio fulcitur , nullum jus confert,ut probatum eſt:ſi nititur privilegio,adhuc non poteſt utentibus ſuffragari, quando enim conſuetudo, licet immemorabilis, fundatur in privilegio,non plus operatur,quàm ipſum privilegiũ, cum vires ab eo accipiat,*l.hoc jure §.ductus aquæ.ff.de aqua quotidiana, & æſtiva. c.ſuper quibuſdam, §. præterea de verb. ſignif.* idemque concedunt , communiter DD Cum ergo privilegium in hac Bulla ſublatum ſit,ſequitur judices laicos, cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahentes,vel illatum executionem impedientes à peccato , & à cenſura non excuſari titulo conſuetudinis.

Sextò, quia ſi permitti non poteſt hujuſmodi conſuetudo, maximè quia jure naturæ, & divino licitum eſt vim vi repellere, & innocentem tueri,*l.ut vim. ff.de juſt & jur.* Sed hæc ratio , quæ eſt Achilles nonnullorum adverſariorum , non militat in noſtro caſu ; ergo hujuſmodi conſuetudo admitti non poteſt. Minor probatur , quia ex communi DD ſententia.

2 Vis quandonam repelli poſſit & quas conditiones requirat.

2 Non eſt licitum vim repellere , niſi cum duplici conditione.

Prima eſt,ut certò conſtet de injuria illata,nam ſi dubium ſit, præſumendum eſt in favorem ſuperioris Eccleſiaſtici , tum quia in facto Principis, ſeu ſuperioris non præſumitur delictum ; tum quia judices laici , dum ipſis certò non conſtat de injuria alteri illata à judice Eccleſiaſtico , periculo ſe exponunt inferendi injuriam ſuperiori Eccleſiaſtico , ipſumque privandi jure,quod habet in ſibi ſubditum : cum autem iſta conditio ut plurimum deſit , dum judices laici appellationem in cauſa Eccleſiaſtica admittunt (ipſis enim certo non conſtat de injuria ab Eccleſiaſtico judice illata , quod ex ipſo facto manifeſtè apparet , cum appellationem admittant , ſeque interponant , ut juridicè examinent , an vis inferatur necne , ut bene obſervat Suarez *de immun. lib.3. c.34.n.35.* ſequitur judices laicos criminis , & excommunicationis, ut plurimum , reos eſſe , niſi ex privilegio id faciant.

Secunda conditio eſt , ut ſervetur moderamen inculpatæ tutelæ ; moderamen autem inculpatæ tutelæ non ſervatur , dum laicus , aut Eccleſiaſticus ad laicos judices recurrit , & appellationem apud ipſos interponit quod tripliciter probo.

Primò, quia non ſervatur moderamen inculpatæ tutelæ , quoties invaſo alia competit ratio evadendi ab invaſione , & injuſta vexatione abſque majori , vel æquali damno , quam vim inferendo, ut communiter conceditur à DD. & patet ex dictis de homicidio ad neceſſariam ſui defenſionem patrato ; ſed in noſtro caſu invaſo competit alia ratio evadendi abſque majori , vel æquali damno : poteſt enim recurſum ad Eccleſiaſticum judicem habere,& in defectum unius ſuperioris Eccleſiaſtici alium adire, juxta ſacrorum canonum diſpoſitionem,ut etiam in foro ſæculari uſu, & praxi litigantium communiter receptum eſt.

Secundò , quia non ſervatur moderamen inculpatæ tutelæ , quoties quis ſeipſum, aut alium tuetur cum graviori damno Reip. in noſtro autem caſu tuentur alium cum graviori damno publico, videlicet uſurpatione juriſdictionis Eccleſiaſticæ , quæ maximi momenti exiſtimatur , & in commune commodum Eccleſiaſticorum jure divino , canonico , & civili inducta fuit.

Tertiò , quia moderamen inculpatæ tutelæ non ſervatur,quoties major vis infertur,quàm opus ſit ut ad tuendum oppreſſum : in noſtro autem caſu major vis infertur,quàm opus ſit,tum quia innocens defenditur publica auctoritate cum uſurpatione juriſdictionis Eccleſiaſticæ,dum privatim defendi poteſt abſque læſione libertatis Eccleſiaſticæ ; tum quia defendi poteſt admonendo ſuperiores Eccleſiaſticos, juxta ſacros canones, aut ſupplicationem porrigendo Sum.Pont. eamque legitimè proſequendo,ut in Bulla conceditur, non adito laico tribunali , ut in ſimili patet de culpa homicidii,& de irregularitate ob homicidium contracta : is enim à culpa homicidii, & pœna irregularitatis non excuſatur, qui ve- ræ aggreſſorem occidit , dum vitæ periculum evitare potuit fugiendo , aut tantummodo percutiendo , vel mutilando, ut benè Sylv. *v.homicidium 3 q.4. in princ.* Majol. *l.5. de irregul. c.48.* n.6. Ludov.Molina *tom 4.tract.3.diſp.11.n* 2.Suarez,Reginaldus, Sayrus, & alii, quos retuli *de irreg. diſp 7. q.4.punct.6.n.2. & in contract. diſp.2. quæſt.ult. ſect.1. punct.8.*

Quæ dicta ſunt in hac ſexta ratione quilibet adnotare debet , quia vera, ſolida, & firma ſunt , & omnia Cevallos argumenta , & fundamenta funditus evellunt & evertunt.

Neque obſtat dicere juriſdictionis actum non exerceri, nec libertatem Eccleſiaſticam lædi , cùm id fiat via defenſionis , & poteſtatis extraordinariæ, Reſpondeo enim hoc è veritate longiſſime alienum eſſe , ut §. ſequenti oſtendam.

3 Objicies primo, aliquibus in locis uſus,& conſuetudo immemorabilis invaluit confugiendi ad laicos judices ad impediendam vim & injuriam ab Eccleſiaſticis judicibus illatam : conſuetudo autem immemorabilis vim privilegii habet , & privilegii præſumptionem inducit , *c. ſuper quibuſdam de verb. ſignif. & l. hoc jure , § ductus aquæ, ff. de aq ua quotid. & æſtiva.* 3 Conſuetudo immemorabilis ad vim privilegii habeat.

Rurſus id conſuetudine ſaltem immemorabili poteſt induci , quod privilegio concedi poteſt. Decianus *conſ. 589 & 649.* & alii. Sed privilegio Sum. Pontif. concedi poteſt facultas recurrendi ad laicos judices in cauſis Eccleſiaſticis ; ergo eadem facultas conſuetudine ſaltem immemorabili induci poteſt.

Reſpondeo ſolutionem iſtius objectionis conſtare ex ſupradictis *q.14. punct.1. n.6.* ubi etiam rationes attuli , cur hujuſmodi conſuetudo induci nequeat , nec privilegii rationem habeat.

Quamobrem hic iterum dico cum Azorio, Duardo , Antonio de Souſa , & aliis , quos ibi enumeravi , non poſſe hujuſmodi conſuetudinem induci , vel inductam admitti , & tolerari niſi Summ. Pontificis conſenſus accedat , ut patet , tum ex rationibus in propoſitione allatis ; tum quia hujuſmodi conſuetudo multis in locis,præſertim in hac Bulla damnatur , & reprobatur.

4 Ex quo licet inferre privilegium, & conſuetudinem non idem operari ; ſed privilegium aliquando plus prodeſſe, quàm conſuetudinem, ut bene Joan.Andr. *in c.2.de prab.in 6.* Innocent. Panormitan. & alii apud Azorium *lib.5.cap.10.col.10.verſ.& objiciunt* , & apud Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus , effectu 1. n.175. & ſeqq.* 4 Conſuetudo non ſemper id operatur quod privilegium

Objicies ſecundò,conſuetudo ob commune bonum introducta permitti poteſt;ergo conſuetudo recurrendi ad laicos judices permitti poteſt, dum commune bonum poſtulat aliquid fieri contra immunitatem Eccleſiaſticam ; tunc enim hic caſus per epikiam cenſetur in lege exceptus ; vel ſaltem, quod lege prohibetur,neceſſitas permittit,& licitum facit, *cap ſi quis propter neceſſitatem, de furtis, cap.pervenit, de immun.Eccleſ. cap filiis, vel nepotibus,* ubi Gloſſa 16. *q.7. & cap. qualiter, & quando de judiciis.*

Reſpondeo commune bonum libertatis Eccleſiaſticæ poſtulare, ut hujuſmodi conſuetudo non admittatur.

Verum ſi detur caſus,ut commune bonum poſtulet aliquid fieri,quod aliàs contra libertatem Eccleſiaſticam cenſeretur;non poteſt illud auctoritativè fieri,ſed privata auctoritate,& per modum defenſionis : nam ſola neceſſitas non confert juriſdictionem , & ſine juriſdictione judicium exerceri non poteſt, præſertim contra privilegium fori Eccleſiaſtici, & cauſarum Eccleſiaſticarum.Quæ vero faciunt judices laici dum Eccleſiaſtici ad ipſos recurrunt , non faciunt auctoritate privata , ſed judiciali : vident enim acta proceſſus & ferunt ſententiam ; conſequenter libertatem Eccleſiaſticam offendunt ; niſi hoc faciat ex legitimo Sum. Pontificis privilegio.

Ex dictis colligitur rejiciendam eſſe opinionem Ceval.*in tract. de cognitione,c.12.in proœmio,* & nonnullorum aliorum indiſtinctè aſſerentium , licitum eſſe recurſum ad laica tribunalia ; eo quod hic recurſus immemorabili conſuetudine receptus eſſet antequam in BullaCœnæ ſub prætextu violentiæ prohiberetur. Ratio cur rejici debeat, eſt quia hujuſmodi conſuetudo legitimè introducta non eſt, ut patet ex rationibus in propoſitione allatis.

An autem hujuſmodi conſuetudo teneat ob ſcientiam, & tolerantiam Sum.Pont.conſtat ex dictis §.1.*dub.*1. ubi probatum eſt non tenere. Secus dicendum eſt , ſi legitimum adſit privilegium.

§. IV.

Utrum neceſſitas, ſeu defenſio,ſeu prætextus prohibendæ violentiæ,injuriæ,ſeu damni excuſet laicos judices ab excommunicatione Bullæ , avocando cauſas à judicibus Eccleſiaſticis , aut alia hic vetita faciendo.

1 *Prætextus prohibendæ violentiæ non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas , aut litterarum Apoſtolicarum executionem impedientes.*

2 *Clerici , & Prælati Eccleſiaſtici à quibus puniendi ſint*

3 *Epiſcoporum cauſæ criminales ad Summum Pontificem hoc tempore ſpectant.*

4 *Leges libertati Eccleſiaſticæ repugnãtes irritæ ſunt & invalidæ.*

5 *Reges ante Chriſti Domini adventum non ſolùm temporalem , verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habebant.*

6 *Moyſes ſolùm temporale dominium, verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habebat.*
7 *Juriſdictio Eccleſiaſtica non poteſt ad laicam poteſtatem redire tanquam ad ſuum principium.*
8 *Juriſdictio ſpiritualis & Eccleſiaſtica à Chriſto collata fuit.*
9 *Juriſdictione Eccleſiaſtica uſi ſunt Eccleſiaſtici ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora.*
10 *Principes non ſunt abſoluti domini omnium bonorũ temporaliũ.*
11 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt in defectum Principis juriſdictionem exercere.*
12 *Iudex laicus poteſt auctoritate privata periculo occurrere, & damnum impedire, dum periculum eſt in mora.*
13 *Iudex laicus damnum impedire poteſt auctoritativè, dum periculum eſt in mora: interpoſita legitima ſupplicatione apud Summum Pontificem.*
14 *Iudex laicus non poteſt litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, ſi interpoſita ſupplicatione Summus Pontifex adhuc velit ſuas litteras executioni mandari.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Prætextus prohibendæ violentiæ non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas aut litterarum Apoſtolicarum executionem impedientes.

1 PRætextus prohibendæ violentiæ, ſeu injuriæ, & damni impediendi non eſt titulus ſufficiens ad excuſandos eos, qui cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas à judicibus Eccleſiaſticis avocant, aut litterarum Apoſtolicarum executionem impediunt, aliàve hic vetita faciunt. Ita Suar. Azor. Al:.Duard. Reg.& alii *loc.infrà cit.* Ratio eſt primò, quia Sum.Pont.non obſtante hujuſmodi prætextu excommunicat eos, qui hæc præſtant.

Neque obſtat dicere Summ. Pontificem loqui de injuſto prætextu: non verò de juſta defenſione. Reſpondetur enim hanc non eſſe juſtam defenſionem, & prætextum, cùm non ſervetur moderamen inculpatæ tutelæ, & Summ. Pontifex abſolutè loquatur de quolibet prætextu, excepta ſupplicatione, ut in præcedentibus §§. explicavi.

Secundò, quia jure canonico pluribus in locis interdictum fuit ne cauſæ Eccleſiaſticæ ad profanos, & civiles judices devolvantur, etiamſi Eccleſiaſtici judices in adminiſtranda juſtitia erraverint, aut negligenter ſe geſſerint, *c. qualiter. de judic. ſi quis clericus, c.placuit, c.Chriſtianis. c.Clericum 11.q.1.*

Tertiò, quia violentia arceri, & juſtè repelli non poteſt, niſi ſervato moderamine inculpatæ tutelæ; hic autem non ſervatur moderamen inculpatæ tutelæ, ut in præcedenti § evidentiſſimè demonſtravi, cùm alia via, & cum minori damno occurri poſſit violentiæ, injuriæ, & damno ab Eccleſiaſticis illato, quàm judices ſeculares adeundo. Nec ego ulla ratione adduci poſſum ad credendum ſeculares judices in adminiſtranda juſtitia diligentiores futuros, regulariter loquendo, Eccleſiaſticis. Quamobrem ſi vis, & injuria ab aliquo judice Eccleſiaſtico inferatur, poterit is, cui vis, & injuria illata eſt, appellationem apud ſuperiorem judicem Eccleſiaſticum interponere, aut judex laicus ſupplicare poterit judices Eccleſiaſticos, ut neceſſitati occurrant, & uno negligenter ſe gerente poteſt alium ſuperiorem adire, (ſicut etiam uſu receptum eſt in tribunalibus laicorum,) poteſt enim, juxta ſacrorum canonum diſpoſitionem, aditum habere primò ad Epiſcopum, ſecundò ad Archiepiſcopum, tertiò ad Patriarchas, ſeu Primates, quartò ad Nuncios, & Legatos Apoſtolicos, quintò ad Sum.Pont. *c.quo auſu, c. ſi quis Epiſcopus 23.q.3.c. filiis 16.q.7.*

2 Clerici & Prælati Eccleſiaſtici à quibus puniendi ſint.

2 Hac etiam de cauſa, ſi clericus, vel Epiſcopus delinquat, non à laico, ſed à ſuperiori Eccleſiaſtico judicandus, & puniendus eſt. Clericus enim coram Epiſcopo convenitur, Epiſcopus coram Archiepiſcopo, Archiepiſcopus coram Primate, Primas coram Sum Pont.ut probavi *de leg.diſp.10.q.2. punct.5.§.5.num.*10.

3 Epiſcoporum cauſæ criminales ad Summum Pontificem hoc tempore ſpectant.

3 Quamquam hoc tempore Epiſcoporum cauſæ criminales Sum. Pont. ſpectant, vel ad Epiſcopos à Sum.Pont. deputatos, ut infrà oſtendam ex Tridentino *ſeſſ.13.c.8.& ſeſſ.24. cap.5.* & ex ſacra Cardinalium declaratione.

Quartò, quia actus propulſandi auctoritativè injuriam eſt actus juriſdictionis; ſed actus juriſdictionis non poteſt exerceri in non ſubditos: ergo non poteſt à laicis exerceri in Eccleſiaſticos, qui laicæ poteſtati ſubditi non ſunt, ex communi DD. ſententia *in c. Eccleſia ſancta. Mariæ, de conſt.* Confirmatur, quia nemo mittere debet falcem in meſſem alienam: cauſæ autem Eccleſiaſticæ non ſunt meſſis laicorum, ſed Eccleſiaſticorum, *c.ſolitæ de Major.& obed.c.Eccleſia, de conſtit.*

Quintò, quia judex laicus eſt inferior Eccleſiaſtico; ergo non poteſt illius defectum ſupplere: defectus enim, ſuppleri debet à ſuperiore, ſicut appellatio non datur à ſuperiore ad inferiorem, ſed ab inferiore ad ſuperiorem.

Sextò, quia Rex Galliæ non poteſt ob injuſtitiæ defectum cauſas Regis Hiſpanorum cognoſcere, ut concedunt etiam adverſarii, ob diſtinctionem juriſdictionum; ergo multo minus Principes ſæculares poſſunt prætextu arcendæ violentiæ in cauſis Eccleſiaſticis ſe intromittere, cùm juriſdictio Eccleſiaſtica non minus diſtincta ſit à laica, quàm ſit juriſdictio unius Principis ſæcularis à juriſdictione alterius; & ſicut judex laicus non patienter ferret, laicum ſibi ſubditum in cauſa temporali conqueri coram judice Eccleſiaſtico de injuria ſibi à judice laico illata: ita multo minus Eccleſiaſticus judex pati debet, ut Eccleſiaſticus coram judice laico conqueratur de vi ſibi illata, ut benè argumentatur Suarez *lib.4.de immun.c.34.n.5.& 38.*

Septimò, quia ſi recurſus, & appellatio Eccleſiaſticorum ad Curiam ſæcularem permittenda eſt, maximè ob publicam neceſſitatem, & ad neceſſariam innocentis defenſionem, ſed hæc ratio non eſt ſufficiens, tum quia non adeſt neceſſitas ut §. *præcedenti* probavi; tum quia neceſſitas non confert juriſdictionem, ſed legitimus ſuperioris conſenſus.

Neque obſtat dicere in cognitione per viam violentiæ non exerceri actus juriſdictionis; conſequenter laicum non indigere juriſdictione Eccleſiaſtica; hoc enim infrà rejicietur.

Octavò, quia, quod una via prohibetur, altera permitti non debet, ſaltem dum ſimilis in utraque ratio reperitur, *regul. cum quid reg.jur.in 6.* ſed appellatio, ſeu recurſus ad ſæcularia tribunalia, etiam in ſententia Cevallos, & nonnullorum adverſariorum prohibetur via juriſdictionis ordinariæ: ergo etiam prohibetur per viam extraordinariæ cognitionis, & defenſionis; cum ſimilis in utraq; ratio reperiatur, ut conſtabit ex ratione proximè ſequẽti.

Nonò, quia iſta extraordinaria cognitio, ſeu defenſio auctoritativè, & ordinariè exercetur, (licèt eadem omninò procedendi forma non ſemper adhibeatur, & ad tegendam uſurpatæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ labem nomine extraordinariæ juriſdictionis, & defenſionis nuncupetur:) ſed ordinaria cognitio prohibetur ut adverſarii fatentur; ergo etiam extraordinaria, nam eadem utriuſque ratio eſt, cum utraque libertatem Eccleſiaſticam lædat. Neque rationi conſentaneum eſt, ut prætextu extraordinariæ juriſdictionis, & ſub ſpecie, ac nomine defenſionis naturalis Eccleſiaſtica juriſdictio uſurpetur, & Eccleſ.immunitati damnum inferatur.

Dices primò cum Ceval. *in tract.de cognit. gloſſ. n.*10. nullum juriſdictionis actum exerceri, cùm non agatur de juriſdictione exercenda, ſed de vi tollenda.

Sed contra primò, quia quæ Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, in ſententia adverſariorum; quæ autem pertinent ad officium Principis, ſunt actus juriſdictionis, in hoc enim diſtinguitur officium Principis ab officio perſonæ privatæ.

Secundò, quia juriſdictio dicta eſt à jure dicendo *l.§. damnus ff de ſuſpectis tutoribus*; ſed judices, ad quos fit recurſus, jus dicunt, nam vident acta proceſſus, ferunt ſententiam, teſte Ceval.*gl.6.§.1.* & poſtquam cognoverunt appellantem non habuiſſe juſtam appellandi cauſam, condemnant ipſum in expenſis, & damnis alteri illatis, cogunt judicem Eccleſiaſticum ad acceptandum appellationem, imò ipſummet judicem, ſi in ſua perſiſtit ſententia in expenſis condemnare conſueverunt, ut fatetur ipſe Ceval. *gloſſ.8.n.11.* Guttier. *lib.1.pract.q.19.* Seſſe *de inhabit. juſt.c.8.§.3.* & alii. Luce autem meridiana clarius eſt, iſtos eſſe actus judiciales, ut benè Suar. *de immun. l.4. c.*34. & colligitur ex *c. jurgantium, de ſent. & re judic.*

Dices ſecundò cum eodem Ceval. libertatem Eccleſiaſticam non lædi, ſed protegi, augeri, & defendi, recurrendo ad laicos judices ad propulſandam vim, & injuriam; aliud enim eſt juriſdictio, aliud protectio, & defenſio, ut colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.25.c.20.* ubi Reges Catholici conſtituuntur protectores quoad Concilii obſervationem, licet juriſdictionem non acquirant.

Sed contra primò, quia ſi libertas Eccleſiaſtica hoc pacto protegeretur, Sum. Pont. Collegium Cardinalium, aliique Primates Eccleſiæ non deteſtarentur hujuſmodi conſuetudinem, & praxim: ſed laudibus efferrent, commendarent, approbarent. An autem Sum.Pont.aliique Primates Eccleſiæ hujuſmodi conſuetudinem approbent, adverſarii conſulant Bullam Cœnæ Domini, aliaque decreta Eccleſiaſtica, vel potius (quia hæc alieno ſenſu ab ipſis extorquentur, & exponuntur) rogent Summum Pontificem, ut ipſos de ſua mente certiores facere dignetur, ut violandæ libertatis Eccleſiaſticæ periculum evitent.

Secundò, quia juriſdictio Eccleſiaſtica non protegitur, nec defenditur, dum cauſarum ad Eccleſiaſticos judices pertinentium cognitio ad ſæculares Curias deducitur; hæc enim non eſt defenſio, ſed alienæ juriſdictionis uſurpatio.

Dices tertiò cauſam Eccleſiaſticam non directè cognoſci, ſed ſummariam informationem capi, & ſolùm indirectè de cauſa Eccleſiaſtica judicari.

Sed contra, primò quia adverſarii fatentur, uſu receptum eſſe ut cauſæ Eccleſiaſticæ aliquando in totum cognoſcantur, & viſo proceſſu ſententia feratur.

Secundò, quia ſicut ex directa cognitione libertas Eccleſiaſtica directè violatur, ita ex indirecta indirectè: parum autem refert, quod aliquid fiat directè, vel indirectè *l. non dubium, C. de legib.* Quamobrem ad violandam libertatem Eccleſiaſticam ſatis eſt, ut aliquis articulus materiam Eccleſiaſticam concernat, & ut perſona Eccleſiaſtica ad ſæculare tribunal, tanquam rea in eodem articulo trahatur, ut benè Suar.*l.4 de immu.c.34.n.34.ad fin.*

4 Objicies primò, multis in locis leges, & ſtatuta reperiuntur, quibus approbatur, & fovetur uſus, & praxis recurrendi ad ſæculares Curias ad vim, & injuriam ab Eccleſiaſticis illatam impediendam, cùm autem præſumendum non ſit, iſtas leges irritas eſſe & ſacrilegas, dicendum videtur licitum eſſe recurſum ad laicos judices ad vim impediendam. — 4 Leges libertati Eccleſiaſticæ repugnantes nullæ ſunt, & invalidæ.

Reſpondeo nullam rationem de hujuſmodi legibus habendã eſſe ſi ab eo editæ fuerunt, qui facultatem, & privilegium non habebat

cogno

cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticorum ad violentiam impediendam ut in ſimili dixit Marius Italia, loquens de legibus immunitati locorum Eccleſiaſticorum præjudicantibus in regno Siciliæ: nam leges & ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam irrita ſunt, & invalida, utpote ab eo lata qui circa res Eccleſiæ, vel circa perſonas Eccleſiaſticas diſponendi facultatem non habet, ut ſuppono *c. 2. de judic. c. Eccleſia ſancta Mariæ. de conſtit. & c. bene quidem 96. diſtinct. l. privilegia, & auth. Caſſa, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Vide Bellarm. ſi lubet, in reſponſione ad quendam libellum, occaſione interdicti contra Venetos editi *pag. 17. verſ. mirabile,* Baron. *anno 452. & anno 453.* & Suar. *in tract. de fidei defenſione, lib. 4. de imm. c. 53. n. 11. & c. 14. n. 19.* aſſerentes Principes in condendis hujuſmodi ſtatutis exceſſiſſe, Eccleſiaſticam juriſdictionem ſibi uſurpando. Sed de hac re diſſeram *q. ſeq. ſect. 2. punct. 2. & ſeq.*

Objicies ſecundò, qui facit aliquid ad quod tenetur ex officio, non peccat; conſequenter neque cenſuram incurrit: materia enim cenſuræ eſt peccatum: non autem actio ex officio debita. Sed Principes, qui ſuperiorem in ſua temporali ditione non agnoſcunt faciunt id ad quod tenentur ex officio, cognoſcendo cauſas per viam violentiæ, nam temporale dominium ipſis collatum fuit, hac conditione, & onere, ut populum urgente neceſſitate tueantur, ergo non peccant; conſequenter cenſuram non incurrunt. Ut hæc objectio intelligatur,

5 Reges ante Chriſti Domini adventum non ſolùm temporalem verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habebant.

5 Advertunt Ceval. *in tr. de cognitione, in prologo, n. 120. & ſeqq.* Coval. *pract. c. 4. n. 3.* & alii, penes Reges, & Principes ſæculares, ante Chriſti Domini adventum non ſolùm temporalem, verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem extitiſſe, (ut patet in Moyſe, qui poteſtatem in laicos, & in levitas habebat,) ipſoſque quoddam quaſi contractu inito cum populis, à quibus tributa, & ſubſidia recipiunt, obſtrictos fuiſſe ad defendendum populos à quavis violentia, quovis modo illata. Deinde ſpiritualem poteſtatem Chriſtus Dominus detraxit à Principibus ſæculi, eamque D. Petro & ejus ſucceſſoribus contulit. Quamquam Eccleſiaſtici hac juriſdictione uſi non ſunt ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora; ſeu utriuſque juriſdictionis temporalis & ſpiritualis uſum habebant Reges, aliique domini temporales.

Ex quo fit, ut ſi judices Eccleſiaſtici facultate ſibi à Chriſto collata non ritè utantur, ſed abutantur, inferendo aliis violentiam, facultas ſpiritualis, quæ à regali, & politica deſumpta eſt, redeat ad ſuum principium, id eſt, ad Principes ſæculares revertatur, quælibet enim res de facili ad cauſam remeat primævam, *l. qui res §. aream, ff. de ſolut.* conſequenter Principes ſæculares poſſunt per viam protectionis clericos, & laicos ab injuriis, & violentiis, ab Eccleſiaſticis judicibus illatis, defendere, & pœnam in temporalibus ipſiſmet judicibus Eccleſiaſticis imponere, præſertim cum Rex abſolutus ſit in temporalibus dominus in ſuo regno.

Reſpondeo minorem propoſitionem omninò falſam eſſe: falſum enim eſt Principes, cognoſcendo cauſas per viam violentiæ facere id, ad quod tenentur ex officio, nam ex officio tenentur ſolùm ſuſcipere, & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum: Eccleſiaſtici autem non ſunt ſubditi Principibus laicis, ſed Eccleſiaſticis, *c. Eccleſia, de conſtit.* Præterea tantum abeſt, ut Principes laici cognoſcendo cauſas per viam violentiæ faciant id, ad quod tenentur ex officio, ut potius faciant contra proprium officium, Principis enim officium eſt, quieti, paci, & bono publico conſulere, & ſuum cuique tribuere, dum autem Princeps laicus in cauſis Eccleſiaſticis ſe ingerit, falcem mittit in meſſem alienam, Eccleſiaſticam juriſdictionem uſurpat, Eccleſiæ libertatem violat; conſequenter bonum publicum evertit; immunitas enim Eccleſiaſticorum à laica poteſtate in commune Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum bonum à Deo conceſſa fuit: ſicut etiam privilegium canonis 17. q. 4. in commune Eccleſiaſtici ordinis decus, & honorem inductum fuit, ut alibi cum communi DD. ſententia docui.

Neque obſtat dicere temporale dominium collatum fuiſſe Principibus laicis hac conditione, ut ſubditos tuerentur in qualibet neceſſitate.

Reſpondeo enim hanc conditionem in cauſis Eccleſiaſticis in pactum deduci non potuiſſe, tum quia potuerunt populi non Principem ad rem illicitam obligare, nec plus juris in ipſum transtulerunt, quàm ipſi haberent: tum quia conditio de re turpi non obligat nec approbatur à jure, ſed rejicitur, ut patet ex dictis *de matrimonio, & de contractibus.*

Præterea in diſcurſu, & explicatione ſecundæ objectionis multa falſa adjiciuntur, quæ ſilentio prætereunda non ſunt.

Primò enim falſum eſt, juriſdictionem ſpiritualem extitiſſe penes Principes ſæculares, & deſumptam fuiſſe à laica poteſtate, ut pluribus oſtendit Suar. *in tract. de fidei defenſione, contra Regem Angliæ, lib. 3. c. 7. & ſeqq.* Bellarm. *in tract. de poteſtate Papæ, contra Barclaium, c. 34.* Turrecrem. *ſuper decreta 1. p. c. ſacroſancta, diſt. 21. num. 2.* & alii Ratio eſt, tum quia dignius non dependet à minus digno; & quod poteſtatem creatam excedit, non poteſt ab ea deduci: poteſtas autem Eccleſiaſtica excedit poteſtatem laicam & altioris eſt ordinis, ut bene probat Suar. *c. 8.* & Turrecrem. *loco proximè citato.* tum quia ex nullo Scripturæ loco probari poteſt, Principibus ſæcularibus collatam fuiſſe ſpiritualem juriſdictionem ratione dominii temporalis, ſed eos, qui temporalem, & ſpiritualem juriſdictionem exercuerant, fuiſſe ſimul Reges, & Sacerdotes, ut patet in Moyſe, & aliis; ergo ſpiritualis juriſdictio è temporali deduci non potuit, tum quia oppoſita ſententia damnatur in Concilio Conſtant. ſeſſ. 15 *canon. 9* Idemque tradit Turrecrem. *in ſum. de Eccleſ. 2. p. l. 4. c. 38. ad fin. verſ. Apoſtolis:* tum quia juriſdictio ſpiritualis, & Eccleſiaſtica non potuit deſumi ab ea poteſtate, in qua nunquam fuit, juriſdictio autem ſpiritualis nunquam extitit penes laicam poteſtatem, ut ſic, ut benè Suar. *lib. 3. c. 8.*

6 Moyſes non ſolùm temporale dominium, verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habebat.

6 Ad id quod dicitur de Moyſe, qui temporale dominium habebat, & nihilominus juriſdictionem in Levitas circa temporalia, cauſas, & judicia exercebat, ſex Coval. & alii.

Reſpondeo Moyſem non ſolùm temporale dominium, verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habuiſſe, quia Summi Sacerdotis dignitatem habebat: nam *Pſ. 98.* dicitur *Moyſes, & Aaron in Sacerdotibus ejus,* & *Exod. 40.* dicitur, incenſum Deo obtuliſſe, quod præcipuum Sacerdotum munus erat, ut bene oſtendit Bellarm. *in reſponſione cujuſdam libelli,* occaſione interdicti contra Venetos editi *pag. 9.* Suar. *lib. 3. c. 9.* Durand & alii quos referam *q. ſeq. punct. 2.*

7 Juriſdictio Eccleſiaſtica non poteſt in laicam poteſtatem redire tanquam ad ſuum principium.

7 Secundò falſum eſt Eccleſiaſticam juriſdictionem redire ad laicam, tanquam ad ſuum principium, tum quia id gratis aſſeritur, tum quia non poteſt redire ad id tanquam ad principium, à quo ſuam non duxit originem: juriſdictio autem Eccleſiaſtica non duxit originem à laica, ſed à divina juxta illud Apoſtoli, *Non eſt poteſtas niſi à Deo.* ut bene Bellarm. & alii Doctores pluribus oſtendunt, ubi etiam probant.

8 Juriſdictio ſpiritualis, & Eccleſiaſtica à Chriſto collata fuit.

8 Spiritualem, & Eccleſiaſticam juriſdictionem à Chriſto collatam fuiſſe Petro, & ejus ſucceſſoribus. *Paſce oves meas,* Matth. 21. *Tibi dabo claves regni cælorum, quodcumque ligaveris,* &c. Matth. 16. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo.* Matth. 18. Conſequenter, ſi ſpiritualis juriſdictio in Eccleſia deficeret, non ad laicos judices, ſed potiùs ad Chriſtum, qui eam contulit, & univerſum judicaturus eſt ordem, redire deberet, tum quia juriſdictio Eccleſiaſtica, & ſpiritualis non poteſt redire ad perſonas ipſius incapaces: laici autem incapaces ſunt juriſdictionis ſpiritualis, *cap. cauſam de præſcript. cap. ſolitæ, de major. & obed. cap. unam ſanct. in de major. cap. qualiter, & quando, de judic.* Tum quia juriſdictio, quæ ab alia ſuperiore deſumpta fuit, non ſtatim per illius abuſum devolvitur ad ſuperiorem; nam ſi Imperator regnum alicui concedat, & Prætor alicujus urbis à rege conſtitutus juriſdictione abutatur, ſubditos iniquè vexando, illa juriſdictio ſtatim devolvitur ad Imperatorem, ſed recurſus gradatim faciendus eſt.

9 Juriſdictione Eccleſiaſtica uſi ſunt Eccleſiaſtici ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora.

9 Tertiò falſum eſt Eccleſiaſticos uſos non fuiſſe juriſdictione Eccleſiaſtica ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora, nam D. Paulus *in epiſtola ad Timotheum Epheſianum Epiſcopum, cap. 5.* mandat ut accuſationem contra Presbyterum non recipiat, niſi duobus, vel tribus teſtibus probetur, ibi, *Adverſus Presbyterum accuſationem noli recipere niſi ſub duobus, vel tribus teſtibus,* & alibi, *Quid vultis in virga veniam ad vos?* ſupponit ergo S. Paulus juriſdictionis uſum penes Epiſcopos ſuo tempore extitiſſe ut bene probat Bellarm. *in reſponſ. ad libellum citatum,* & Suar. *l. 4. de immun. c. 53. n. 9.* Quamquam initio naſcentis Eccleſiæ, non ſolùm Eccleſiaſtici verùm etiam laici in cauſis Eccleſiaſticis ſe immiſcebant; non quia hoc ipſis jure proprio competeret, ſed quia Sum. Pontifex id dignis de cauſis permittebat, aut quia judicibus laicis nondum perfectè conſtabat perſonas Eccleſiaſticas jure divino exemptas fuiſſe, ut fusè oſtendit Suar. *in tract. de fidei defenſione, lib. 4. c. 53. n. 8. 14. & 18.*

10 Principes non ſunt abſoluti domini omnium bonorum temporalium.

10 Quartò falſum eſt, Principes, & Reges eſſe dominos abſolutos omnium bonorum temporalium, in regno exiſtentium. Ratio eſt, tum quia alioquin pro ſuo libito poſſent taxas ſuper Eccleſiæ bonis imponere, ſine Sedis Apoſtolicæ conſenſu, quod omnino falſum eſſe infrà *q. 19.* multis juribus, & rationibus evidentiſſimè demonſtrabo: tum quia dominium bonorum Eccleſiaſticorum, vel reſidet penes Eccleſiam, id eſt, penes congregationem fidelium, adminiſtratio penes Prælatos, & alios, quibus conferuntur ea Innoc. *c. cum ſuper electione, de cauſa poſſeſſ. & propter,* vel penes Summum Pontificem, juxta Flamin. Pariſ. *lib. 2. de reſign. q. 4. num. 34.* Archidiaconum & Gonzal. apud Joan. Hieron. Soptan. *de alienatione rerum Eccleſiaſticarum, tract. 44. c. 3. n. 3.* vel apud Deum immediatè, juxta Suar. *l. 4. de immunitate, c. 16. num. 11.* & alios quos retuli *in lib. variarum tractationum. diſp. 2.* ergo dominium bonorum Eccleſiaſticorum non reſidet penes Principem laicum, cum duo domini in ſolidum ejuſdem rei eſſe non poſſint, *l. ſi ut certo, § ſi duobus, ff. commod.* Videri poſſunt, quæ infrà tandem *q. 19.* ubi fuſiùs ne oſtendam bona Eccleſiaſticorum libera, & exempta eſſe à poteſtate laicorum, non ſolùm jure civili, & canonico verùm etiam divino, conſequenter poteſtati laicæ non ſubjici. Imò ibidem hanc ipſam quæſtionem in terminis explicabo *q. 19. punct. 2. n. 5. & diſp. 2. q. 4. punct. 11.*

Objicies tertiò, jure naturæ dictante, licitum eſt, cuique vim vi repellere, & innocentis cauſam ſuſcipere & tueri, *l. ut vim, ff. de juſtit. & jur.* ſi ergo judex Eccleſiaſticus vim inferat, poterit ſæcularis judex innocentem ad ſe confugientem tueri, ejuſque appellationem admittere.

Reſpondeo primò gloſſa *in l. ut vim, citata,* licitum eſſe vim vi repellere, dum vis injuſtè infertur ab aliquo privato, non autem ab eo, cui ſubditi ſumus *l. injuriarũ. §. 1. ff. de injur. & l. qui reſtituere, ff. de rei vend.* Quamobrẽ ſi judex non ſupremus vim inferat, nullũ ſupereſt remediũ, quem, ut ſervato juris ordine, ad ſuperiorẽ appellatio interponatur. Si judex ſupremus iniquè vexet, nullũ ſupereſt remediũ, niſi ut pœna æquo, & patiẽti animo feratur, & ſuſtineatur.

Reſpondeo

Reſpondeo ego ſecundò, licitum eſſe vim vi repellere, modò evidenter conſtet de injuria à ſuperiore illata, ut ſuprà oſtenſum eſt, & modò ſervetur moderamen inculpatæ tutelæ: hoc autem non ſervatur, dum invaſus alia ratione ſine gravi incommodo ſe tueri poteſt, quàm vim inferendo, ut in noſtro caſu accidit, in quo læſus ſe ipſum tueri poteſt, confugiendo ad ſuperiores judices Eccleſiaſticos, ad quos judicium ſpectat.

Reſpondeo tertiò, licitum eſſe vim vi repellere quoties id fieri poteſt ſine graviori damno communi; in hoc tamen caſu gravius damnum commune ſequitur adeundo ſæculares judices, nam Eccleſiaſtica juriſdictio violatur, & perturbatio in judiciis ſequitur; & ſicut innocens non poteſt aggreſſorem occidere, quoties ex morte aggreſſoris grave damnum Reipublicæ ſequitur, bonum enim publicum præferendum eſt privato; ita neque licet ſæculares judices adire, quoties libertati Eccleſiaſticæ grave damnum inde infertur: libertas enim Eccleſiaſtica in commune bonum Eccleſiaſticorum à Deo conceſſa fuit; conſequenter, cæteris paribus, bono aliquorum privato præferenda eſt: maximi enim momenti ab Eccleſia jure meritò exiſtimatur. Vide tradita § 3. *in ſexta ratione.*

Neque obſtat dicere, libertatem Eccleſiaſticam non lædi, cùm laici judiciales actus non exerceant, ſed ſolius innocentis curam & protectionem privata auctoritate ſuſcipiant,

Reſpondetur enim hoc verbis à nonnullis laicis aſſeri; ſed contrarium re ipſa fieri, ut Eccleſiaſticæ libertati illudant, & alienam juriſdictionem hoc prætextu ſibi uſurpent, ut conſtat ex ſupra dictis.

Objicies quartò, præcepta humana non præjudicant præceptis divinis; ſed Reges tenentur ex præcepto divino innocentes ab oppreſſione eripere, & tueri Jer. 12. *Judicate manè judicium, & eruite vi oppreſſos de manu calumniantis*, &c. c. 22. *Audi verbum Domini Rex Juda, qui ſedes ſuper ſolium David, facite juſtitiam, & liberate vi oppreſſos de manu calumniatoris.*

Reſpondeo primò, hæc, & ſimilia loca intelligi debere, ſervatis ſervandis: Deus enim iniqua non præcipit, naturæ ordinem non pervertit; nec juriſdictiones confundit. Quæ autē ſervanda ſint in defenſione oppreſſi, patet in ſupradictis *in 3. object. & §. 3. in 6. rat.*

Reſpondeo ſecundò, Reges debere juſtitiam facere ſuis ſubditis non autem Eccleſiaſticis, qui ab ipſorum juriſdictione immunes, & exempti ſunt.

21 Judex Eccleſiaſticus poteſt in defectum Principis juriſdictionem exercere.

21 Objicies quintò, judex Eccleſiaſticus, in defectum Principis ſæcularis, deficientis in jure ſuis ſubditis tribuendo, & in cauſis cognoſcendis, poteſt illas cauſas cognoſcere; & jus cuique ſuum tribuere, *cap. licet, & cap. tranſmiſſa. de foro compet.* Panorm. *c. qualiter, n. 7. de judic.* gloſſ. *ibi verb. prohibemus*, & alii communiter, ergo etiam judex laicus, in defectum Principis Eccleſiaſtici, poteſt Eccleſiaſticorum cauſas cognoſcere, & jus cuique ſuum tribuere, tum quia par in utroque caſu ratio eſſe videtur; tum quia *in c. ſi clius 16. q. 7.* dicitur, ſi Prælatus ſit negligens, implorari poſſe Regem.

Reſponderi poſſet primò, ex hoc argumento ad ſummum ſequi, in caſu neceſſitatis id licitum fore, ſi uno judice Eccleſiaſtico deficiente, nullus alius Eccleſiaſticus ſupereſſet, ad quem recurſus haberi poſſet, nec alia circumſtantia hunc recurſum vitiaret.

Reſpondeo ergo ſecundò, conceſſo antecedente, falſam eſſe conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt; quia judex Eccleſiaſticus poteſtatem habet exercendi, ſaltem indirectè, judicia civilia, & politica per ordinem ad ſalutem animarum ſpiritualem, ut probavi *in tract. de legibus, diſp. 1. q. 1. punct. 3. n. 5.* cum Suarez, Toleto, Salas & aliis; laici verò incapaces ſunt juriſdictionis Eccleſiaſticæ, niſi privilegio Summi Pontificis capaces efficiantur: ut dictum eſt §. 1. tum quia ſic colligitur *ex cap. qualiter, & quando, de judiciis*: tum quia ſæcularis eſt inferior, conſequenter ipſius negligentia ſuppleri poteſt per Eccleſiaſticum judicem ex facultate juris canonici, quōd ita decernit ob animarum utilitatem, judex verò Eccleſiaſticus eſt ſuperior judice laico; conſequenter laicus ipſius defectum ſupplere nequit; non enim hoc poteſt virtute propria, ut per ſe patet, neque virtutis juris civilis, cum jus civile nullam habeat in clericum auctoritatem · neque virtute juris canonis, cùm hæc poteſtas & auctoritas nullibi expreſſa reperiatur, ut bene argumentatur Suar. *loc. cit. n. 21.* Quamobrem ſi judex laicus negligens ſit in juſtitia adminiſtranda, is, qui injuriam paſſus eſt, adire poteſt Eccleſiaſticum judicem, qui laicum per cenſuras compellet ut ſuo munere juſtè fungatur, *cap. adminiſtratores 23. q. 5.* Si verò judex parere neglexerit, poterit judex Eccleſiaſticus innocentem tueri, eique jus ſuum tribuere, tum in pœnam judicis negligentis, tum jure naturali protectionis, quo vim vi repellere licet, *l. ut vim, D. de juſt. & jur.* Ita Suar. *lib. 4. de immunitate, c. 34. n. 18.* Salas Toletus & alii *locis citatis.*

Ad caput *filius*, reſpondeo, aut illud intelligi in ſpeciali caſu, quando Eccleſiæ bona per clericos dilapidantur, ut loquitur textus, aut adiri poſſe Regem, non tanquam judicem, ſed tanquam protectorem & defenſorem, ut moneat Prælatum, & interim bona tueatur donec Summus Pontifex conſuli poſſit, ut benè Suar. *lib. 4. de immun. c. 14. n. 21.* Azor. & alii, quos *loc. cit. de legibus* adduxi.

Objicies ſextò, judex, qui innocentem inique vexat, privatur juriſdictione, eaque in alium transfertur. Matth. 21. *Auferetur à vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus ejus*, iſta autem gens, in quam hujuſmodi juriſdictio transfertur, ſunt Principes laici, quibus boni communis cura demandata eſt, & a quibus Eccleſiaſtica juriſdictio prius deducta fuit.

Reſpondeo eum, qui injuſtè vexat innocentem dignum eſſe, qui juriſdictione privetur, juxta illud Eccleſiaſtici: *Regnum de gente in gentem transferetur propter injuſtitias, & injurias & contumelias, & diverſos dolos*: non tamen ſequitur ipſo facto transferri, & ad laicos devolvi, præſertim cùm adſint alii judices Eccleſiaſtici, qui juſtitiam ritè adminiſtrare poſſint, alioquin etiam ſequitur juriſdictionem ſæcularem à judice laico amitti, ſtatim ac laicus judex poteſtate abutitur.

Ad id, quod dicitur, ex *Math.* 21. reſpondeo primò, Chriſtum loqui comminatoriè, ſeu per verba futuri temporis. Secundò loqui de tranſlatione regni Dei ab Hebræis, quos alloquebatur, in gentes, quæ facient fructus ejus; non verò de tranſlatione juriſdictionis Eccleſiaſticæ in laicos, ut eum locum Cevallos malè interpretatur.

Objicies ſeptimò. Eccleſiaſtici ſunt cives, & membra temporalis Reip. ex Bellarm. *lib. 1. de Clericis, 28.* Farin. *de inquiſit. q. 28. n. 30.* Molin. *diſp. 31. concl. 6.* & aliis; ſed cives & membra Reipublicæ ſubjiciuntur Principi temporali; omnis enim anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt, teſte D. Paulo, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit; ergo Eccleſiaſtici ſubjiciuntur Principi temporali; ergo tenentur legibus politicis, quæ commune Reipublicæ bonum reſpiciunt: ergo tenentur legibus Principum, editis ad violentiam arcendam; conſequenter retrahi poſſunt à Principe ab inferenda injuria & violentia.

Reſpondeo primò ad majorem propoſitionem cum Suarez, Bellarmino, & aliis contra Barclaium *c. 34.* apud Bellarmin. contra Cevallos *de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, c. 4. n. 10.* & alios Eccleſiaſticos eſſe cives & membra Reipublicæ, non tamen hinc ſequi eos ſubjici poteſtati laicæ; exemptio enim Eccleſiaſtica non efficit ipſos non eſſe cives, & membra Reipublicæ, ſed immunes, & exemptos reddit à juriſdictione Principis, qui Rempublicam in temporalibus regit, & gubernat, ut etiam ipſi adverſarii concedunt in cauſis ſpiritualibus, ſicut ſi ejuſdem civitatis duo ſint Principes, quorum alter unius partis civitatis dominus ſit, alter alterius, omnes illius civitatis incolæ vocari poſſunt cives illius civitatis, licet non ab utroque, ſed ab altero tantùm principe judicari poſſint. Idem dic de Principe alicujus civitatis cive, & poſtmodum in Principem ejuſdem civitatis electo, qui ob aſſumptionem ad principatum non deſiit eſſe civis, & nihilominus ab onere legum eximitur, nec ad illam obſervantiam ex vi coactiva tenetur. Præterea in eodem Monaſterio reperiri poſſunt nonnulli religioſi, qui à poteſtate ſuperioris ordinarii illius Monaſterii exempti ſunt, licet omnes ſint religioſi, & omnes vocari poſſint membra ejuſdem Conventus, ſeu Monaſterii.

Ad auctoritatem D. Pauli reſpondeo illam intelligendam eſſe reſpectivè ad ſuos ſuperiores in ſuo foro: non enim quælibet eſt cuilibet Principi, vel Imperatori ſubditus; ſed proprio, ut bene Suar. *lib. 2. de immun. c. 2. num. 9.* Bellarm. *in reſponſione cujuſdam ſi belli*, & alii DD. Catholici.

An autem Eccleſiaſtici ex vi directiva teneantur legibus Principum in materia omnibus communi editis, ut ad ſervandum tritici pretium, patet ex dictis *de legibus*, teneri; non tamen hinc ſequitur Eccleſiaſticos ſubjici poteſtati Principum: tum quia etiam Princeps ex vi directiva tenetur ſuis legibus in materia illi accommodata, & omnibus communi, ut probavi *de legibus* & tamen non eſt ſibi ipſi ſubditus; tum quia Eccleſiaſtici non tenentur legibus Principum, præcisè ob Principum auctoritatem: ſed vel ex honeſtate, & dictamine juris naturalis, vel ad præcavenda ſcandala, vel ex diſpoſitione ſacrorum canonum, præcipientium hujuſmodi leges ſervari, ut bene Suar. *lib. 4. de immunit. c. 16. n. 5. uſque ad 15.* Bellarm. *de poteſtate Summi Pontificis, contra Barclaium.* & alii quos retuli *in tr. de legibus, diſp. 1. q. 1. punct. 6.*

Reſpondeo ſecundo hoc argumentum eſſe contra ipſos adverſarios: nam Sum. Pontifex in ſententia ipſorum potuit clericos eximere à ſæculari poteſtate in rebus temporalibus, etiam invitis Principibus temporalibus, ut concedit Ceval. *in tr. de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, c. 6. n. 6.* Covar. *pract. quæſt.* & alii quos Ceval. Suar. & Bellarm. allegant; exemptus autem non ſubjicitur illi, à quo exemptus eſt, alioquin implicantia in adjecto adeſſet.

Dices primò cum Ceval. *in prologo, n. 28.* Eccleſiaſticos exemptos eſſe à laica poteſtate quoad forum, non quoad protectionem. Propterea D. Paulus, qui ſe Romanum civem eſſe dixit, & Cæſarem appellavit, *c. ſi in adjutorium, diſt.* 10. non ſe ſubjecit poteſtati laicæ quoad forum, ſed protectionem.

Reſpondeo Eccleſiaſticos, dum ipſorum recurſus ad laicos judices admittitur ſubjici poteſtati laicæ quoad forum; quis enim ignorat clericum quoad forum poteſtati laicæ ſubjici, dum appellatio in foro laico contra ipſum admittitur, ſententia in favorem appellatis pronunciatur, & mulcta imponitur; perſpicuum enim eſt illum, in cujus damnum ſententia fertur, & mulcta imponitur, non protegi; ſed puniri & poteſtati laicæ ſubjici, quæ omnia libertati Eccleſiaſticæ adverſantur.

Ad id quod dicitur de D. Paulo, reſpondeo ipſum non appellaſſe à judice Eccleſiaſtico ad laicum; ſed à laico ad laicum, ut ab eo eriperetur, & protegeretur, cùm aditū ad alium non haberet, quod à caſu noſtro longè alienum eſt. Præterea reſponderi poteſt cum Suarez *l. 4. de immunit. c. 13.* principio naſcentis Eccleſiæ aliquam juriſdi-

Juriſdictionem Eccleſiaſticam de conſenſu Summorum Pontificum penes laicos Principes extitiſſe, ut dictum eſt in ſolutione ſecundæ objectionis. Vide dicenda *q.16. punct.2. in reſponſione ad ſecundam rationem.*

Objicies octavò, Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus non eſt data facultas ad deſtructionem, ruinam & excidium: ſed ad ædificationem, & utilitatem, teſte D. Paulo, & *c.1. de offic.ordin.* ibi *non ad præjudicandum, ſed potius ad ea quæ Deo placito ſunt proſequendū.* Si ergo Eccleſiaſtici; Qui ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, utantur facultate in ruinam & deſtructionem, facultas, & juriſdictio impediendæ ruinæ competeret judicibus laicis: in hoc enim caſu facultas laicorū, à qua deducta eſt facultas Eccleſiaſtica, ceſſare non videtur; ſicut ſi Summus Pōtifex caſum aliquē ſibi reſervet, nihilominus Epiſcopi facultas non ceſſat in caſu neceſſitatis; ſed poteſt ex facultate ordinaria, quæ ante reſervationem gaudebat abſolvere & diſpenſare, ac ſi reſervatio lata non fuiſſet; & ſicut rerū diviſio, quæ ob commune bonum inventa fuit, ceſſat in caſu extremæ neceſſitatis, unius etiam duntaxat perſonæ, *c.ſi quis propter neceſſitatem, de furtis* ita juriſdictio Eccleſiaſtica ceſſat in caſu violentiæ.

Reſpondeo negando conſequentiam: nam ex hoc argumento ſi quid probat, ad ſummum ſequitus in extrema neceſſitate, dum nulla alia ſuppetit via conſulendi damno innocentis, licitum eſſe laicis innocentem tueri, id enim tantum probat caſus allatus de reſervatione & extrema neceſſitate; nam ſi habens caſum reſervatum, valeat Summum Pontificem, ſaltem per litteras adire, non poteſt ab Epiſcopo abſolvi, ut docui *de cenſuris.* Item qui aliqua laborat neceſſitate, non poteſt res alienas ſibi uſurpare, præſertim dum aliunde ſibi valet conſulere, ut docui *de reſtitutione*, pari ergo ratione ſi Eccleſiaſticus, vel laicus ab Eccleſiaſtico vexetur, & opprimatur, non poterit judex laicus cauſam cognoſcere, ſeu judicialites ſe ingerere, dum aditus ad alium Eccleſiaſticum judicem patet; & ſicut Eccleſiaſticis non eſt data facultas in ruinam, & deſtructionem: ita neque laicis, & ſicut dum unus laicus facultate ſibi conceſſa abutitur, alii judices laici non privantur ſua juriſdictione; ita etiam dum unus judex Eccleſiaſticus malè judicat, cæteri Eccleſiaſtici non privantur facultate ſibi conceſſa; conſequenter ad ipſos, non ad laicos aditus, & recurſus habendus eſt.

Objicies nonò, id quod jure canonico approbatur, non debet ad culpam imputari, ſed *in cap. in Regum 23.q.5.* indirectè approbatur actus, quo Reges tuentur vi oppreſſos de manu calumniatorum: ergo, &c.

Reſpondeo primò hujuſmodi actum approbari, modò ſerventur, quæ ſervanda ſunt, nec aliena juriſdictio uſurpetur.

Secundò hujuſmodi actum approbari, dum à Regibus exercetur circa ſæculares ſubditos, & in ſuo foro, ut bene Suarez *lib.4. de immunitate, c.24. n.38. & ſeqq.* & patet ex ipſomet textu, in quo ſermo eſt tantummodo de ſæcularibus; cauſæ autem, vel perſonæ Eccleſiaſticæ non ſunt ſubditæ ſæcularibus Principibus, nec de ipſorum foro, non ſolum via juriſdictionis ordinariæ, verùm neque extraordinariæ, ſeu defenſionis naturalis, dum aditus ad ſuperiorem Eccleſiaſticum patet.

Objicies decimò, *in c.filiis & nepotibus 16.q.7. & c. adminiſtratores 23. q.5.* Principibus laicis facultas datur cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas in defectum judicum Eccleſiaſticorum.

Reſpondeo primò, in præfatis, aliiſque juribus, quæ ſuprà *q.15. punct 1.n.8* retuli, & explicavi, non dari Principibus laicis facultatē cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas in defectum judicū Eccleſiaſticorū, ſed admoneri, ut judices Eccleſiaſticos certiores faciāt, de neglecta juſtitia, vel ut auxiliū præſtēt judicibus Eccleſiaſticis.

Reſpondeo ſecundò, illos textus revocatos fuiſſe *in cap qualiter, de judic.* & in hac Bulla. Ita Alterius, Suar. Farin. Salas, & alii, quos *loc. cit.* nominatim recenſui.

Ex dictis in hoc §. ſequitur, judicem laicum non poſſe litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, aut cauſas Eccleſiaſticas cognoſcere, aut eas à judicibus Eccleſiaſticis avocare; etiāſi id faciat prætextu impediendæ violentiæ, & perturbationis in Republica vitandæ, ut patet ex dictis in propoſitione. Ita Alter. *diſput.15. ſ.3. col.8. verſ. ſed objicies.* Azor. *1.p.lib.5.c.14. quæſ.7.* Duard. hic *q.10* Regin. *lib.9. c.22.n.338.* Suar. Bellarm. & alii *locis ſuprà citatis* contra Vivald. hic *n.100. in antiquis.* Covar. & alios. Doctores cit. omiſſis aliis apud Carol. de Graff & apud Ceval. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, in prologo.*

12 Judex laicus poteſt auctoritare privata periculo occurrere, & damnum impedire, dum periculum eſt in mora.

12 Quæres, quid faciendum ſit, ſi detur caſus, ne periculum ſit in mora, & gravi damno occurri non poſſit, niſi laicus judex illius impediendi curam ſuſcipiat.

Reſpondeo judicem laicum poſſe damnum, non quidem auctoritativè, ſed tanquam privatam perſonam cum moderamine inculpatæ tutelæ, impedire, Ratio eſt, tum quia hoc non videtur rationabili Summi Pontificis intentioni contrarium; tum quia in hoc caſu valet illud axioma, *vim vi repellere licet, l.ut vim. ff. de juſt. & jur.* tum quia in hoc canone excommunicantur ii, qui cauſas avocant, vel litterarum executionem impediunt auctoritate propria, ut ſuprà dictum eſt: hic autem non videtur auctoritate propria impedire, cùm hoc non faciat auctoritativè, nec ſine tacito Summi Pontificis conſenſu. Ita Sayr. *lib.3.c.18.n.6. & 9.* quem Ceval. *in tract. de cognitione, c.12.n.25.* injuſtè redarguit, Suar. *lib.4. de immunitate, c.34. num.7.* Alter. *lib.5. diſput 15.c.3. col 6. & 7.* Duard. *q.10. num.1. & q.11. num.3. & q.13. num 11.* & alii quos retuli *quæſt. præcedenti punct.2.* à fortiori Antonius de Souſa *diſp.75. & 78. num.3. & 5.* Covar. *pract. quæſt. cap 35. num.3.*

13 Judex laicus damnum impedire poteſt auctoritativè, dum periculum eſt in mora interpoſita legitima ſupplicatione apud Summum Pontificem.

13 Addo in tali eventu judicem laicum poſſe, etiam abſque periculo excommunicationis auctoritative litterarum executionem impedire, interpoſita apud Summum Pontificem ſupplicatione, modò eam poſtea legitimè proſequatur. Ratio eſt, quia hic caſus in Bulla excipitur, & laicis videtur hæc facultas in Bulla Cœnæ permitti, cum hac conditione, & limitatione, ut ſupplicationem legitime, ſeu juxta juris ordinem proſequantur.

Obſerva tamen cum Regin. n.344. ſi cauſa tractata ſit coram Auditoribus, & Commiſſariis Apoſtolicis, ſatis eſſe ſupplicationem ipſis exhibere, & coram ipſis proſequi: nam ipſi agunt nomine Sedis Apoſtolicæ; conſequenter parum refert ſupplicationem ipſis, vel Summo Pontifici exhiberi.

Addo etiam non improbabiliter ſuſtineri poſſe eum, qui litteras aliorum judicum Eccleſiaſticorum impedit, poſſe ſupplicare ipſum judicem Eccleſiaſticum, & coram ipſis ſupplicationem proſequi: hæc enim videtur intentio Summi Pontificis: nam ſicut impedient litteras Apoſtolicas debet ſupplices libellos Summo Pontifici exhibere, & coram Sede Apoſtolica ſupplicationem proſequi; ita qui litteras aliorum judicum Eccleſiaſticorum impedit, poteſt ipſos judices ſupplicare, & coram ipſis ſupplicationem proſequi. Hoc dictum ſit pro iis, qui putant hac excommunicatione ligari non ſolùm impedientes executionem litterarum Apoſtolicarum; verùm etiam aliorum judicum Eccleſiaſticorum, quamquam ego arbitror hos potius ligari excommunicatione 15. vel 16. canonis, ut conſtabit ex ibi dicendis.

14 Judex laicus non poteſt ſuſcepturum Apoſtolicarum executionē impedire, ſi interpoſita ſupplicatione Summus Pontifex adhuc velit ſuas litteras executioni mandari.

14 Sed major difficultas eſt, utrum ſi interpoſita ſupplicatione Summus Pontifex adhuc velit ſuas litteras executioni mandari, Judex laicus poſſit eas adhuc impedire, quoties litteræ manifeſtam continent injuſtitiam, & iniquum gravamen.

Eadem difficultas eſt, utrum ſi daretur caſus, ut Summus Pontifex delicta impunita relinquat, aliorum jura occupet, innocentes injuſte vexet, & alia contra jus naturale, vel divinum faciat, poſſit Princeps, aliique ſæculares innocentium jura tueri, & alia præſtare, quibus injuriæ occurratur, & jus cuique ſuum tribuatur.

Victoria de poteſtate Papæ, & Concilii, *in propoſitione 22.* exiſtimat, licitum eſſe, etiam auctoritate publica, facto & vi reſiſtere Sum. Pontifici, & ipſius mandata, & ordinationes impedire, quoties talia mandata, & ordinationes in deſtructionem vergunt: nam jus naturale permittit vim vi repellere, *l.ut vim ff de juſt. & jur. l.1.§. vim vi, ff. de vi, c. ſignificaſti 2. de homicid. c. jus naturale diſt.1.* Idem ſentire videtur Covar. & Ant. de Souſa *locis ſupr. cit.* Vivald. *n.102* Bernard. Diaz *in pract c.102.* Regin. *n.340.* Ceval. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, in prologo. 120. & ſeq.*

Ego verò reſpondeo neque in tali eventu, (quem potius mente concipi, quam re ipſa futurum arbitror) poſſe Summo Pontifici auctoritativè reſiſti, & juriſdictionem à ſæculari judice in ipſum exerceri. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex nullum habet in terris ſuperiorem, à quo in ſua juriſdictione impediri, aut judicari poſſit, ſed à ſolo Deo judicatur, *c.nemo, c.ipſi ſunt, & c.cuncta 9.q.3 & c.ſi Papa diſt.46.* tum quia jure naturæ dictante, major ſupplere debet juriſdictionem minoris; non verò minor majoris; ergo naturæ ordo pervertitur, dum ſæculares Principes, qui Summo Pontifice inferiores ſunt, ſuam exercere volunt auctoritatem in Summum Pontificem, & in ipſius acta. Vide Alter *loc.cit. c.3. col.8 & 9.* Martam *de juriſdict. 4 p. caſu 146.* Azor. *1.p.lib.5.c.14. quæſito 6.* Cajet. *in opuſc. de poteſt. c.27.* Duard. *q.12.* Filliuc. *tr.16.c 10 quæſito 4.n. 254.*

Ad rationem Victoriæ, & aliorum, omiſſis aliorum ſolutionibus, reſpondeo jure naturæ permitti, ut vis vi repellatur, modò aliud jus naturæ non prævaleat, aut gravius incommodum non ſequatur; ob id Doctores communiter, quos retuli *de homicidio*, negant licitum eſſe privato dum à Principe invaditur, vim repellere cum morte Principis, quoties ex morte Principis grave Reipublicæ damnum ſequeretur. Vide quæ tradidi *de legibus, diſp. 29. q.2. punct.1.§.1.n.10. & ſeqq. & de homicidio, in tract. de contract. & in hac quæſt. punct.1.n.8. & q.14. punct.1.n.5. & ſeq. & quæſt. proxime ſequenti.*

Utrum verò ipſimet recurrentes ad ſæculare tribunal contra Bullæ diſpoſitionem excommunicationem incurrant, patet ex dictis *q. 14 punct. 2. num. 2. & ſeqq.* & conſtabit ex dicendis *q.17. punct.1 num.22. & ſeqq.* incurrere, præterea ex dictis *q.14. punct.2.n.21.* conſtat utrum in locis hæreticorum, in quibus aditus ad Eccleſiaſticos judices nulla ratione patet, licitum ſit ad ſæculares judices recurſum habere.

§. V.

Utrùm prætextus Bullæ aliquibus in locis non publicatæ, aut non acceptatæ, ſufficientem excuſationis cauſam ab incurrenda excommunicatione afferat.

1 *Prætextus Bullæ alicubi non publicatæ non excuſat tranſgreſſores Bullæ.*

2 *Prætextus Bullæ non acceptatæ non excuſat tranſgreſſores ab excommunicatione.*

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

1 Prætextus Bullæ alicubi non publicatæ non excuſat tranſgreſſores Bullæ.

1 PRætextus legis, ſeu Bullæ non publicatæ in aliquibus locis, in quibus Bulla non obſervatur, non excuſat tranſgreſſores ab excommunicatione. Ratio eſt, quia leges Pontificiæ obligant Chriſti fideles, etiamſi in ſola Romana Curia publicatæ ſint, ut pluribus docui *de legibus, diſp.1. q.1. punct.4.n.16. & ſeqq.* cum Sylveſtro, Valentia, Vaſq. Azor. & aliis. Idemque tenent Navar. *con.1.conſt.n.19.* Filliuc. *tr.16.c.10.n.258. verſ. infertur quarto.* Coriol.hic. Ratio eſt, tum quia nullo jure cautum eſt, ut aliis in locis publicatio fiat, tum quia ſic uſu receptum eſt, tum quia alioquin ſequeretur multas decretales, quæ alibi publicatæ non fuerunt extra Urbem non obligare, & nihilominus conſtat eas tanquam obligatorias ſervari. Videnda ſunt, quæ tradidi *de legib.* ut repetitionis tædium evitem.

An autem Principes, Bullæ publicationem, acceptationem, & obſervantiam in ſuo territorio impedientes, graviter peccent, fuſius explicavi *q.1. punct.3. dub* 3. & infrà *q.17.* explicabo, utrum excommunicationem hujus Bullæ incurrant.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Prætextus Bullæ non acceptatæ non excuſat tranſgreſſores ab excommunicatione.

2 PRætextus legis, ſeu Bullæ non acceptatæ in iis locis, in quibus non obſervatur, non eſt titulo ſufficiens ad excuſandos tranſgreſſores ab excommunicatione. Ratio eſt, quia etiamſi ab aliquibus Doctoribus concedatur legem, non ſolùm ſæcularem, verum etiam Eccleſiaſticam non obligare, ubi acceptata non eſt; id tamen fallit, ubi conſtat ſuperiorem velle dependenter ab acceptatione obligare, ut cum Suar. Vaſq. Salas, Regin. & aliis probavi *de legib.diſp.5.q.1.punct.4.n.29.& ſeq.* quibus adde multas Rotæ deciſiones, ut notavi *de legibus loc.cit.in ultima impreſſione* Sed Sum. Pontifex vult independenter ab acceptatione Bullæ obligare: ergo &c. Minor probatur, tum quia Summus Pontifex in Bulla excludit omnem prætextum, & prætenſionem, tum quia à viris fide dignis accepi, nonnullos Summos Pontifices de hac re interrogatos reſpondiſſe, contrariam ſententiam, quæ in legibus Pontificiis acceptationem requirit, explodendam, & rejiciendam eſſe, cum Pontifex non acceperit poteſtatem à populo, ſed à Deo: ergo Bulla Cœnæ independenter ab acceptatione obligat, quidquid Becanus, & alii in contrarium ſentiant. Obſerva tamen aliud eſſe, legem non eſſe acceptatam, aliud legem contrario uſu abrogatam fuiſſe. Ego de primo loquor, non de ſecundo, de hoc enim egi *in tra. de legibus.*

De aliis cauſis ab excommunicatione incurrenda, excuſantibus ut ignorantia, oblivione, & ſimilibus, hic opus non eſt agere, quia de illis ſufficienter actum eſt *de cenſuris in genere*, *de peccatis*, & alibi pluribus in locis. Neque hic percenſere volo caſus, in quibus licitum eſt perſonas Eccleſiaſticas ad laicale tribunal trahere; quia proprius iſtorum locus eſt *in diſp.16. punct.4.* ſingula enim ſuis locis agenda ſunt.

QUÆSTIO XVI.

De excommunicatione contra trahentes, vel trahi procurantes perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal, & contra facientes ſtatuta, quibus Eccleſiaſtica libertas læditur, & diminuitur.

DEcima-quinta excommunicatio hujus Bullæ in hæc verba fertur: *Quive ex prætenſo eorum officio, vel ad inſtantiam partis, aut aliorum quorumcumque perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conventus, Collegia Eccleſiarum quarumcumque, coram ſe ad ſuum tribunal, audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum præter juris canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quovis quæſito colore. Necnon qui ſtatuta ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa & quovis quæſito colore ac etiam prætexta cujuſvis conſuetudinis, aut privilegii, vel alias quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis, & ordinatis uſi fuerint unde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcumque Eccleſiarum juribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præjudicatur.*

Hic canon connectitur cum antecedente, & cum tribus aliis ſubſequentibus, quia ſub una, & eadem verborum forma, excommunicatione continente, enuntiatur; nam verba illa, *c. excommunicamus, & anathematizamus*, quæ initio cujuſlibet canonis apponi ſolent, in hoc canone, & tribus ſequentibus non referuntur. Cum autem hic canon, cujus explicationem aggredior, in duas dividatur partes, in quarum.

Prima prohibentur actiones, quibus libertas Eccleſiaſtica violatur, trahendo perſonas; Eccleſiaſticas ad ſæcularia tribunalia.

In ſecunda interdicuntur actiones, quibus eadem libertas violatur per ſtatuta, vel ipſorum uſum; de utriuſque generis actionibus diſtinctè, & gradatim agam in duabus ſectionibus proximè ſeqq.

SECTIO I.

Circa primam canonis partem in qua prohibetur violatio libertatis fieri per tractionem perſonarum Eccleſiaſticarum ad laicale tribunal.

IN hac ſectione principaliter diſſeram.

Primò, quid ſit libertas Eccleſiaſtica.

Secundò, quo jure inducta fuerit.

Tertiò, quænam perſonæ privilegio libertatis Eccleſiaſticæ gaudeant.

Quartò, quibus actibus ſub excommunicatione in hoc canone prohibitis Eccleſiaſtica libertas violetur, ſeu quænam ſit materia cenſuræ in hoc canone latæ.

Quintò, quænam perſonæ libertatem Eccleſiaſticam lædant, itaut cenſuram hujus canonis incurrant, ſeu quodnam ſit ſubjectum ipſius excommunicationis.

Sextò, utrùm dentur aliqui caſus, in quibus non obſervantes Eccleſiaſticam libertatem, ſeu trahentes Eccleſiaſticas perſonas ad ſæculare tribunal, ab excommunicationis pœna excuſentur.

PUNCTUM I.

Quid ſit libertas Eccleſiaſtica, quæ lædi prohibetur.

1 *Deſcribitur libertas Eccleſiaſtica.*
2 *Libertas Eccleſiaſtica quotuplex ſit.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Deſcribitur libertas Eccleſiaſtica.

1 LIbertas Eccleſiaſtica eſt immunitas, & exemptio ab oneribus, vel à ſubjectione, vel coactione temporalis poteſtatis, ſeu eſt libera facultas faciendi quidquid fieri licet; ſeu eſt naturalis facultas faciendi quodlibet, niſi jure prohibeatur, *l. libertas. ff. de ſtatu hominum.*

Ex quo ſequitur libertatem Eccleſiaſticam lædi, quoties laici aliquid clericis præcipiunt, quod jure divino, vel canonico illis præceptum non eſt, aut quoties aliquid eis prohibent, quod ipſis nullo jure prohibitum eſt? hoc enim pacto auferunt Eccleſiaſticis liberam facultatem faciendi, quod aliàs ipſis liberè fieri licebat, ſive hæc facultas competat illis ex jure divino, ſive canonico, ſive civili. Quamobrem inquit Cajet. *verb. excommunicatio, c.55. notab.* 5. Duard. *q. 59. n.1.* & alii libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in omni eo, in quo Eccleſia ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ non ſunt ſubjectæ aut arctatæ, ſive illud ſpectet ad eſſe naturale, ſive ad ſpirituale, ſive ad operari, ſive ad recipere, ſive ad quodcumque aliud, ſive ad eis conveniat ex dono naturæ, ſive ex dono gratuito, ſive ex jure communi, ſive ex privilegio. Ut hoc clarius intelligatur.

2 Libertas Eccleſiaſtica quotuplex ſit.

2 Obſerva libertatem, ſeu immunitatem Eccleſiaſticā triplicē eſſe.

Prima dicitur localis, quia competit locis, ut eſt privilegium, immunitatis conceſſum Eccleſiis, ne qui ad ipſas confugiunt, extrahi poſſint, & à laicis comprehendi.

Secunda eſt realis, qua gaudent bona Eccleſiarum, quæ à cenſu, tributo, ſeu collectis poteſtatum ſæcularium libera ſunt, & immunia.

Tertia eſt perſonalis, quæ perſonis ipſis Eccleſiaſticis conceſſa eſt, ne oneribus afficiantur: cùm enim perſonæ Eccleſiaſticæ cultui divino addictæ, & mancipatæ ſint, jure merito ab oneribus, & judiciis laicorum Principum immunes eſſe debent. De immunitate locali egi *in tract. de legibus, diſp.3. q.7.* & de immunitate reali ab oneribus, & tributis diſſerui *in tract. de reſtit. & de contract. diſp.2. q.9. punct.2.* & infrà, Deo favente, agam.

Hic ergo agendum ſupereſt de libertate, & immunitate perſonali cujus definitionem jam tradidi; quam in ſecunda canonis parte generaliter mentio fiat de libertate Eccleſiaſtica, & de immunitate ſeu juribus Eccleſiarum, ut ex dicendis ſectione ſecunda conſtabit.

Hinc gradum facio ad oſtendendum, quo jure inducta ſit libertas Eccleſiaſtica, & quamvis hanc quæſtionem, *in tra. de legibus. diſp.10.q.2. punct.2.§.1.n.2.* explicaverim; nihilominus eandem de verbo ad verbum nonnullis additis huc transferendam duxi, cùm hujus loci propria ſit; & maximè conducat ad ſolutionem nonnullarum difficultatum infrà explicandarum.

PUNCTUM II.

Quo jure libertas Eccleſiaſtica inducta ſit.

1 *Clerici quoad cauſas ſpirituales exempti ſunt jure divino.*
2 *Affertur ſententia aſſerens Eccleſiaſticos jure civili & canonico, non verò divino exemptos eſſe.*
3 *Summus Pontifex poſſitne invitis Principibus exemptionem inducere.*
4 *Adducitur ſententia aſſerentium libertatem Eccleſiaſticam inductam eſſe jure civili, & canonico, juri divino valdè conformi, & conſentaneo.*

5 *Affertur*

Digitized by Google

5 *Aſſeritur ſententia aſſerentium libertatem Eccleſiaſticam eſſe de jure divino.*
6 *An Clerici principio naſcentis Eccleſiæ ſubditi eſſent laicis.*
7 *Sanctus Paulus an peccaverit appellando ad Cæſarem.*
8 *Pilatus an ſupra Chriſtum poteſtatem haberet.*
9 *Summus Pontifex an poſſit facultatem laico concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas.*
10 *Epiſcopus an poſſit facultatem laicis concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Clerici quoad cauſas ſpirituales exempti ſunt jure divino.

1 CLerici, aliique Eccleſiaſtici jure civili, canonico, & divino exempti ſunt à laica poteſtate, non ſolùm quoad cauſas ſpirituales, verùm etiam quoad temporales, & quoad perſonas. Quòd exempti ſint quoad cauſas ſpirituales patet, tum quia cauſæ ſpirituales cognoſcendæ, & definiendæ ſunt per poteſtatem ſpiritualem, omnis enim poteſtas operatur circa materiam ſibi ſubjectam, vel ſubordinatam: cauſæ autem ſpirituales, & Eccleſiaſticæ non ſunt materia ſubjecta poteſtati laicæ, cùm enim poteſtas ſæcularis diſtincta ſit ab Eccleſiaſtica, debet etiam habere materiam diſtinctam à materia Eccleſiaſtica; tum quia in Eccleſia eſt poteſtas juriſdictionis, juxta illud, *Paſce oves*, &c. *Quodcumque ligaveris* &c. *Quid vultis? in virga veniam ad vos*, &c. ad Timoth. 5. *Adverſus Preſbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus.* Sed hæc poteſtas non competit laicis; ipſis enim data non fuit, ſed Eccleſiaſticis, cùm oſtendi non poſſit, quandònam laicis data fuerit, & cùm ſit ſuperioris ordinis, inferiori poteſtati ſubordinari non poteſt. Alias rationes, & textus aſferam *q. 19 punct. 3 §. 2.* ad hanc rem comprobandam, in qua Doctores Catholici conveniunt, & à fortiori patebit ex dicendis de cauſis civilibus, criminalibus, & temporalibus.

Quòd autem Eccleſiaſtici quoad cauſas civiles, aut criminales, exempti ſint à laica poteſtate jure civili, canonico, & divino, non certò conſtat inter DD. nam in duas ſententias diviſi ſunt.

2 Aſſeritur ſententia aſſerens Eccleſiaſticos jure civili & canonico, non verò divino, exemptos eſſe.

2 Prima ſententia eſt Eccleſiaſticos exemptos eſſe jure civili, & canonico; non verò divino. Hæc ſententia tres habet partes.

Prima eſt Eccleſiaſticos exemptos eſſe jure civili (non quod privilegium exemptionis primam traxerit originem à Principibus, aut quòd illorum voluntas, ſeu donatio fuerit cauſa neceſſaria iſtius privilegii, ſed quòd ipſis conſentientibus introductum, & ab ipſis conceſſum fuerit eo modo quo concedi potuit.) Hæc prima pars patet, tum ex *auth. ut clerici apud proprios judices conveniantur*, ex *l. placet. C. de ſacroſanct. Eccl. & l. 2. C. de Epiſc. & cler. & l. 7. eod. tit.* ibi, *qui per injuriam hæreticorum ad curiam devocati ſunt, abſolvantur, & de cætero ad ſimilitudinem Orientis ad curias minimè devocentur, ſed immunitate pleniſſima potiantur.* In quo licet oſtendatur, occaſione hæreticorum hujuſmodi privilegium conceſſum fuiſſe, nihilominus abſolutè latum fuit, & ſupponitur antea latum fuiſſe in Orientali Eccleſia; tum ex verbis Caroli Magni *in ſuo capitulari libro, c. 109.* ibi, *Clerici non ſæcularibus judicibus, ſed Epiſcopali audientiæ reſervantur: fas enim non eſt, ut divini muneris miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio*; tum ex facto Conſtant. Magni inferius allegando. Imò in hac re nulla eſt inter DD. controverſia, teſte Azor. 1. *p. lib. 5. c. 12. q. 1. verſ. convenit etiam.* Idemque multis probat Suarez *de immun. l. 4. c. 12.*

Secunda pars primæ ſententiæ eſt Eccleſiaſticos exemptos eſſe jure canonico, quæ pars perſpicuè conſtat ex Mileuitano *in c. placuit*, Conc. Conſtantinopolit. cit. ex Chalcedonenſi *can. 9* Carthaginenſi III *can. 9.* ex Conc. Lateran. X. *ſeſſ. 9.* in Bulla reformationis, ex Trid. *ſeſſ. 25 c. 20. & c. Chriſtianus, c. non minus, de immunitate Eccleſiæ, cap. ſi Imperator, diſt. 99.* & ex quàm pluribus aliis textibus relatis à nobis *de contract. loc. cit.* & à Doctoribus ſtatim citandis, & infrà *q. 19 punct. 3. §.* ubi ex profeſſo oſtendi Eccleſiaſticos immunes eſſe à laica poteſtate quoad collectas, & tributa.

3 Summus Pontifex poſſit invitis Principibus exemptionem inducere.

3 An autem Summus Pontifex, præciſa exemptione juris civilis, aut etiam divini, potuiſſet Eccleſiaſticos à poteſtate laica eximere, invitis Principibus.

Reſpondeo affirmativè cum Suarez *lib. 4. de immunit. cap. 11.* Covar. *pract. quæſt. c. 31. concl. 3 & 4.* Henriq. *lib. 7. de indulgent. cap. 24.* Soto, Cevallo, & aliis, quos ſuprà retuli. Ratio eſt, tum quia obſervantia iſtius immunitatis præcipitur ſub cenſuris ipſis etiam Principibus temporalibus, *cap. noverit & cap. gravem, de ſententia excommunicationis, cap. quamquam, de cenſibus in 6 & cap. ultimo, de rebus Eccleſ. non alienand.* ergo ſignum eſt, Summum Pontificem poſſe immunitatem Eccleſiaſticam inducere, etiam invitis ipſis Principibus, tum quia Petro & ejus ſucceſſoribus collata eſt facultas gubernandi Eccleſiam, ligandi, atque ſolvendi in omnibus, quæ ad bonum Chriſtianæ religionis & Eccleſiæ regimen neceſſaria ſunt; ſed iſta exemptio eſt valdè neceſſaria religioni Chriſtianæ ut res Eccleſiaſticæ cum debita veneratione tractemus, Ergo Petro, & ejus ſucceſſoribus data fuit facultas inducendi hujuſmodi exemptionem; tum quia hujuſmodi exemptio eſt conſentanea juri naturali, ut patebit ex ultima ratione afferenda ad probandam ſecundam ſententiam; ergo eſt materia præcepti; ergo præcipi poteſt invitis Principibus.

Objicies primò, Summus Pontifex non poteſt aliquem jure ſuo privare; ſed Principes laici habebant jus in clericos in ſuo territorio exiſtentes, ſi immunitas Eccleſiaſtici jure divino, vel civili inducta non fuiſſet, ergo exemptio non poſſet jure canonico præcipi diſſentientibus Principibus laicis; alioquin jure ſuo privati poſſent.

Reſpondeo primò ad minorem propoſitionem Principes laicos ex vi ſui muneris, nunquam habuiſſe juriſdictionem in Eccleſiaſticos, ex nullo enim Scripturæ loco hanc juriſdictionem probare poſſunt, ut oſtendi *q. 5. punct. 4.* conſequenter introductione exemptionis, & à Summo Pontifice facta, nullo jure privarentur.

Reſpondeo ſecundò ad majorem propoſitionem, Summum Pontificem poſſe aliquem jure ſuo privare, dum id neceſſarium eſt per ordinem ad rem præceptam concesſa enim juriſdictione ad aliquem finem, cenſentur etiam conceſſa media *l. 2. ff. de juriſd. omn. jud.* Cum ergo ſubtractio Eccleſiaſticorum à laica poteſtate (ſi admitteremus Eccleſiaſticos, præciſo exemptionis privilegio, laicis Principibus ſubditos eſſe) neceſſaria ſit ad rectam Eccleſiæ gubernationem, dicendum eſt Eccleſiaſticos à Papa eximi potuiſſe; etiamſi, quaſi per accidens, damnum laicis Principibus inde ſequeretur.

Objicies ſecundò, Epiſcopus non poſſet clericos in ſua diœceſi exiſtentes eximere, ſi exemptio ab aliis conceſſa non fuiſſet; ergo neque Papa. Conſequentia probatur, tum quia poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi, quod Papa in toto terrarum orbe, tum quia Epiſcopo deneganda non videtur poteſtas diſponendi ea, quæ ad convenicns Eccleſiæ ſuæ regimen ſpectant. Si ergo ab Epiſcopo in ſua diœceſi introduci non poſſet Eccleſiaſtica exemptio, hæcque neceſſaria non eſſet regimini ipſius Eccleſiæ, neque à Papa introduci poſſet.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia nuſquam legitur, hanc facultatem Epiſcopis conceſſam; cum enim Epiſcopi ſuam juriſdictionem non habeant immediatè à Deo, ſed à Summo Pontifice, non poſſunt in ſua diœceſi quidquid eis non prohibetur, ſed quidquid eis conceditur: tum quia exemptio Eccleſiaſticorum, à laica poteſtate eſt res graviſſimi momenti, & magna indiget auctoritate, cauſæ autem majores Summo Pontifici reſervatæ ſunt, *cap. majores, de bapt.* tum quia Epiſcopus non poteſt privilegium exemptionis augere; ergo neque poteſt introducere, tum quia ex hujuſmodi exemptione magna ſequi poſſent ſcandala, & perturbationes inter Principes, & Prælatos, niſi magna cum prudentia & auctoritate fiat; ergo privilegium inducendæ exemptionis videtur ad ſolam Summi Pontificis auctoritatem pertinere, ut bene argumentatur Suarez *loco cit. n. 11.*

Negandum tamen non videtur primò, quin Epiſcopus poſſit aliqua ſuis clericis præcipere, licet inde aliquod damnum laicæ poteſtati ſequatur, ut ſi præcipiat ſuis clericis, ut cauſis, in quibus liberum eſt ipſis judicem eligere, eligant Eccleſiaſticum. Ratio eſt tum quia hujuſmodi præceptum, in rigore loquendo, non videtur juriſdictioni laicorum derogare, cùm clericis liberum aliàs eſſet judicem eligere; tum quia ſicut indecens eſt, fidelem coram infideli cauſam agere; ita indecens, & periculoſum videtur clericos à laicis puniri, vel judicari; conſequenter hæc videtur materia præcepti ab Epiſcopo indicendi.

Secundò negandum non videtur, quin Epiſcopus poſſit obſervantiam alicujus exemptionis, à Principe conceſſæ præcipere: Epiſcopus enim poteſt privilegium Eccleſiæ conceſſum acceptare, & illius obſervantiam præcipere; ſic enim non privat laicum jure ſuo, ſed jus Eccleſiæ tuetur, ut bene Suarez *n. 13.* & hæc de ſecunda parte primæ ſententiæ.

Tertia pars primæ ſententiæ eſt Eccleſiaſticos exemptos non eſſe jure divino. Ratio eſt primò, quia eſt ſacris litteris, aut Eccleſiæ traditione, vel ex teſtimonio Patrum non colligitur clericos jure divino exemptos eſſe à laica poteſtate; ergo non ſunt exempti jure divino. Secundò, quia principio naſcentis Eccleſiæ clerici ſubditi erant Principibus laicis, ad Romanos 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. & hoc propter ordinationem Dei*; ſupponit ergo D. Paulus non ſolùm laicos, verum etiam clericos ſubjectos eſſe laicæ poteſtati, cum illa particula, *omnis*, neminem excipiat & Act. c. 25. dicitur, *Ad tribunal Cæſaris ſto, ubi oportet me judicari.* Præterea in antiquo Teſtamento Sacerdotes ſubjiciebantur Regibus, & Salomon privavit Abiathar ſacerdotio, 3. *Regum, c. 2.* Tertiò, quia Joannis 19. Chriſtus dixit Pilato *non haberes poteſtatē adverſus me ullam, niſi data tibi eſſet deſuper*; ſi ergo Pilato conceſſa erat poteſtas adverſus Chriſtum, à fortiori dicendum videtur laicis judicibus competere facultatē judicium in clericos exercendi.

Quartò, quia Chriſti fideles per ſacramenta Baptiſmi, & Chriſmatis, quibus inunguntur, non ſubtrahuntur à laica poteſtate; ergo neque ſubtrahuntur clerici.

Quintò; quia privilegium immunitatis à Conſtantino conceſſum fuit, teſte Baronio *anno 130.* ad inſtantiam Hilarii, qui in libro ad eundem in hæc verba loquitur: *Beneficia natura tua provideat, & decernat clementia tua, ne judices poſthac præſumant, & uſurpent, ac putent ſe cauſas cognoſcere clericorum*, ubi notanda eſt illa particula, *poſthac*, quæ principium iſtius exemptionis indicat: ergo immunitas non eſt de jure divino.

Sexto, quia licèt Principes conceſſerint clericis privilegium & exemptiones à ſuis judicibus, non tamen exemerunt à ſua propria imperiali poteſtate, ut patet, cum ex *auth. nullus, C. de Epiſcop. & cleric.* ubi ſic dicitur: *Nullus Epiſcopus invitus ad civilem, vel militarem Judicem in qualibet cauſa producatur, vel exhibeatur, niſi Princeps jubeat*, tum ex facto Carol. V. qui Hermannum Colonæ Archiepiſcopum in jus ad ſe vocari juſſit pro criminibus ipſi objectis.

Septimò, quia ſi clerici jure divino exempti eſſent, non poſſet Summus Pontifex libertatem Eccleſiaſticam reſtringere, & minuere, & clericorum cauſas laicis committere; cùm Summus Pontifex non poſſit in jure divino diſpenſare. Ita Medina *C. de reſtitut. q.* 15. Michael Salonius 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. *controverſia* 1. *concluſ.* 4. Banes *ibid.* Soto *in* 4. *diſtinct.* 25. Covarr. *pract. quæſt. cap.* 31. Farin. *de inquiſit. quæſt.* 8. *ſub initium.* Molina *tract.* 3. *diſp.* 49. *&* 51. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 4. Sayrus *lib.* 3 *cap.* 22. *n.* 8. Menoch. *de arbitr. caſu* 430 *num* 1. Bellarminus *tom* 1. *controverſ. lib.* 1. *cap.* 28. Cevallos *locis infrà citandis*, Vivaldus *hic caſu* 15. *n.* 3. *in novis*, & alii.

4 Adducitur ſententia aſſerentium libertatem Eccleſiaſticam inducteam eſſe jure civili, & canonico, juri divino valdè conformi, & contentaneo.

4 Secunda opinio eſt aſſerentium clericos non eſſe exemptos jure divino, ſed jure civili, & canonico, valde conformi juri divino. Quòd non ſint exempti jure divino, conſtat ex argumentis allatis ad probandam tertiam partem primæ opinionis; ſicut etiam ex probatione primæ, & ſecundæ partis ejuſdem primæ opinionis colligitur, exemptos eſſe jure civili, & canonico. Quòd verò hoc jus ſit valdè conforme juri divino, conſtabit ex rationibus in tertia opinione aſſerendis: quæ ad hoc probandum maximè conducunt; nam jus divinum aliquando appellatur quidquid boni in ſacris litteris factum eſſe legitur; quamvis de eo nullum propriè præceptum extat. Ita Salonius *loc. cit. concl.* 9. Salas *de legib. diſp.* 14. *ſect.* 15. *n.* 120. Molina, Leſſius, & alii *locis citatis.*

5 Aſſertur ſententia, aſſerentium libertatem Eccleſiaſticam eſſe de jure divino.

5 Tertia opinio, quæ mihi longè probabilior videtur, eſt, clericos non ſolùm jure civili, & canonico, ut patet ex argumentis primæ opinionis; verùm etiam jure divino exemptos eſſe. Ratio eſt, tum quia *Pſalm.* 104. dicitur, *Nolite tangere Chriſtos meos*, quæ verba licèt intelligantur de Patriarchis, qui erant uncti, & à Deo miſſi ad populum; intelligenda tamen etiam ſunt à fortiori de clericis & Sacerdotibus, qui uncti ſunt, divino cultui peculiariter mancipati, & interpretes ad populum tranſmiſſi; tum quia *cap. Imperator. diſt.* 96. habetur, Domino inſtituente, ad Eccleſiam pertinere clericorum, & Eccleſiarum gubernationem, & curam, Deúmque voluiſſe clericos, & Sacerdotes ordinari, & diſcuti, non à poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus. Idem habetur *c. quamquam de cenſibus*, ubi Bonifacius VIII. ait Eccleſias, Eccleſiaſticáſque perſonas, & eorum bona non ſolùm humano jure, verùm etiam divino à poteſtate civili eximi, & liberari. In *cap. relatum* 11. *q.* 1. dicitur, taliter prævaricantes prævaricari ſunt in Deum ſuum, & non obediunt præceptis ejus. In *c. nimis, de jurejurand.* ibi, *nimis de jure divino*, quidam laici uſurpare nituntur, cùm viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes, ad præſtandum ſibi fidelitatis juramenta compellunt. Ita Conc. Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. in Bulla reformat. Curiæ habetur, *cùm in jure tam divino, quàm humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit*, &c. & in jure Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 20. abſolutè, & ſine ulla diſtinctione habetur, Eccleſiæ, & Eccleſiaſticarum perſonarum immunitatem Dei ordinatione, & canonis ſanctionibus conſtitutam eſſe; tum quia, cùm libelli accuſationem contra clericos continentes, Conſtantino Magno delati eſſent reſpondiſſe ferunt, ad ſe de hujuſmodi cauſis judicium non pertinere; *vos enim*, inquit Conſtantinus, *à nemine judicari poteſtis, ſed ad ſolius Dei judicium reſervamini*, ut habetur *c. continua* 11. *q.* 1. *& c. futurum* 12. *q.* 1. tum quia David nunquam auſus eſt lædere Saulem, non ſolùm cauſâ offenſionis, verùm etiam cauſâ defenſionis, quia Saul unctus erat; ergo neque licet lædere, vel punire clericos, & Sacerdotes, qui uncti ſunt, cujus unctionis umbra erat unctio Saülis; tum quia præciſa diſpoſitione juris canonici, verum eſt, Eccleſiaſticos eſſe patres, & paſtores ſæcularium, ſed non decet, ut paſtor judicetur ab ovibus, & ſuperior ab inferiore, *c. cùm inferior. & c. ſolita de majorit. & obed.* ergo non decet clericos judicari à poteſtate ſæculari; ergo præciſa prohibitione juris civilis, & canonici, dicendum eſt aliam prohibitionem, nempe divinam, vel naturalem extare, qua cavetur, ne clerici poteſtati laicæ ſubjiciantur. Ita Sylveſt. *verb. immunitas* 1. *quæſt.* 4 Suar. *de immun. lib.* 4. *c.* 9 14. *&* 15. Azor. 1. *p. lib.* 5. *c.* 12. *quæſ.* 5. Ambroſin. *de immun. c.* 16. *n* 4. Bellarm. *in contro. de clericis, c.* 28. Fillioc. *tr.* 16. *c.* 18. *quæſ.* 10. *n.* 316. Angel. *verb. immunitas, n.* 33. Clavis Reg *lib* 12. *c.* 8 *n.* 6. Valent. & alii quamplures, quos refert Ceval. *communium contra communes, q* 550. *& in tr. de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, c.* 5. *n.* 1. *in prologo, n.* 95 Proſper. Farin. *de inquiſit. q.* 8. *n.* 2. *verſ. amplia primò.* Marta *de juriſd.* 2. *p. c.* 6. Alt. *diſp.* 6 *c.* 2. Duard. *can.* 15. *q.* 18. *n.* 6. *& ſeqq.* Carol. de Graſſis *de effectib. clericat. effect.* 1. *n.* 2. Jul. Clar. *lib.* 1. §. *fin q.* 3. *n.* 1. & alii apud præcitatos DD.

Ad rationes aliarum opinionum, quatenus noſtræ ſententiæ adverſantur; ad probandam libertatem clericorum non eſſe jure divino præſcriptam, reſpondendum eſt.

Ad primam reſpondetur, libertatem clericorum colligi ex ſacris litteris, ex Conciliis, & ex teſtimoniis in jure expreſſis.

6 An clerici principio naſcentis Eccleſiæ ſubditi eſſent laicis.

6 Ad ſecundam reſpondeo clericos, principio naſcentis Eccleſiæ ſubditos fuiſſe paganis, non quia pagani jure divino poteſtatem in clericos haberent; ſed quia Summi Pontifices juſtis de cauſis hoc permittebant, aut quia clerici obedientiam illi præſtare debebant, ne detrimentum fidei, & religioni Catholicæ afferretur.

Vel dic ſubjectos fuiſſe de facto, non de jure. Vel dic clericos, eſſe ſubditos Principibus quoad vim directivam, non quoad vim coactivam. Ita Azor. *quæſt.* 8. *ad finem*, & alii quos retuli *de legibus, diſp.* 1. *punct.* 6.

Ad id quod dicitur de Sacerdotibus antiquæ legis reſpondetur, Reges antiquæ legis majorem poteſtatem habuiſſe, quàm Sacerdotes, vel etiam ipſos, quia judicia in alios Sacerdotes exercuerunt, fuiſſe Sacerdotes, & Reges. Vide Duard. *n.* 29. & alios præcit. DD.

7 Sanctus Paulus an peccaverit appellando ad Cæſarem.

7 Ad id quod dicitur *Actor* 25. reſpondetur, Paulum ad Cæſarem appellaſſe, non jure, ſed facto, non tanquam ad ſuperiorem ſuum, cùm ab ejus juriſdictione exemptus eſſet jure divino, ſed quia nulla alia ratione poterat injuſtam vexationem & falſam accuſationem avertere; nam jure naturali poſſumus auxilium alterius implorare ad propulſandam vim, & redimendam injuſtam vexationem, dum à legitimo ſuperiore auxilium ad noſtram defenſionem implorare non poſſumus. Ita Salonius *concl.* 5. *ad fin.* Duard. *canone* 15. *q.* 18. *n.* 40. Suar. *lib.* 4. *de immunit. c.* 10. *n.* 4. Bellarm. *c.* 12. *ſua apologia* Quamvis enim cauſa Pauli, quæ tunc agebatur, non eſſet civilis, ſed religionis, nempe de prædicatione ad gentes, *Actorum* 22. de reſurrectione mortuorum, *c.* 23. quòd eſſet ſectæ Nazaræorum defenſor *c.* 24. & de aliis quæſtionibus ad Catholicam religionem pertinentibus *c.* 25. nihilominus male non egit appellando ad judicem laicum, & infidelem; tum quia hujuſmodi judicium evitari non poterat; tum quia cùm jam ſub inferiori judice laico, & infideli conſtitutus eſſet, non videtur contra rectam rationem egiſſe appellando ad legitimum ſuperiorem ejuſdem inferioris judicis, & accuſatorum, & quorum injuſta vexatione aliter ſe redimere non poterat, quam appellando ad Cæſarem, eo meliori modo, quo poterat.

Iſtam reſponſionem conatur Azor. *cap.* 14. *quæſt.* 6. *ad fin.* cum gloſſa refellere: mihi tamen probatur, ſi recurſus ad laicos fiat, tanquam ad privatas perſonas, ſeu non tanquam ad ſuperiores Eccleſiaſticis, ut dictum eſt in expoſitione 14. canonis hujus noſtræ præſentis Bullæ, ubi alias reſponſiones attuli, ſola enim neceſſitas non confert laicis juriſdictionem in Eccleſiaſticos.

8 Pilatus an ſupra Chriſtum poteſtatem habeat.

8 Ad tertiam, omiſſis aliis reſponſionibus, quas refert Salonius *concl.* 5. reſpondeo Pilatum habuiſſe ſupra Chriſtum poteſtatem facti, non juris, quatenus à Deo permiſſum fuit, ut Chriſtus in quo Pilati judicio ſubjiceretur. Ita Azor. *loc. cit* Duard. *l. cit. c.* 35. & alii. Vel dic Chriſtum ſe ſubjeciſſe judicio Pilati, tanquam arbitri, non tanquam judicis. Ita Salonius, S. Thomas, & Cajetanus. Sed mihi magis placet prima reſponſio, quam etiam ſequitur Suar. *in tr. de fidei defenſione contra Regem Angliæ, lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 12. cum Chryſoſtomo, & Cyrillo.

Ad quartam reſpondeo negando conſequentiam: non enim eſt eadem ratio clericorum, & aliorum Chriſtianorum, cùm clerici ſint divinis miniſteriis mancipati, & in ſortem, & hæreditatem Chriſti cooptati peculiari quadam ratione.

Ad quintam reſpondeo, inde ſolum colligi immunitatem Eccleſiaſticam eſſe etiam de jure civili eo modo, quo à laicis concedi potuit: id enim quod jure divino, vel canonico præſcriptum, vel prohibitum eſt, poteſt etiam jure civili præcipi, vel prohiberi, ut patet in ſimili de crimine uſuræ, & aliis. Addo teſtimonium Hilarii, quod Cevallos adducit *in tr. de cognitione per viam violentiæ in proœmio, c.* 5. *n.* 81. noſtræ potius ſententiæ favere, quam adverſari. Hilarius enim ad coercendam nonnullorum audaciam petit decerni, & providери, ne laici judices uſurpent, & præſumant cognoſcere cauſas clericorum, ubi notanda ſunt illa verba, *uſurpent, & præſumant* quæ ſupponunt antea indictam fuiſſe Eccleſiaſticam immunitatem: præſumptio enim & uſurpatio iniquam, & injuſtam actionem contra prohibitionem ſignificant, ut etiam bene advertit Suarez *in tr. de fidei defenſione, lib.* 4 *c.* 12. *n.* 6.

An autem Principes poſſint Eccleſiæ aliquod privilegium circa rem temporalem ſibi ſubjectam concedere, certum eſt poſſe, ut patet ex donatione Conſtantini, & aliorum.

Ad ſextam reſpondeo Eccleſiaſticos abſolutè exemptos fuiſſe, ut ſupra probatum eſt.

Ad auth reſpondetur illius diſpoſitionem in ea parte irritam eſſe, utpote libertati Eccleſiaſticæ, jure divino inductæ, contrariam.

Ad factum Caroli V. reſpondeo primò ab eo in jus vocatum fuiſſe Hermanum, non ut Archiepiſcopum, ſed ut principem Imperii; feudatarius enim in cauſa feudali ſubjicitur domino feudi.

Reſpondeo ſecundò, Carolum V. fuiſſe protectorem cleri, & Academiæ Colonienſis, teſte Surio *anno* 1545. conſequenter potuiſſe Hermanum ad ſe vocare, non tanquam ad judicem, ſed tanquam ad protectorem; conſequenter id non feciſſe auctoritate propria, ſed de licentia Summi Pontificis, qui eum protectorem conſtituerat.

Ad ſeptimam reſpondet Ambroſinus *cap.* 8. *n.* 1. *&* 8. Decianus *in tr. crimin. lib* 4. *cap.* 9. *n.* 16. Clarus *lib.* 5. *q.* 41. *n.* 8. Covarr. *loco cit. cap.* 30. Farinac. *loco cit* & alii Papam non poſſe legem univerſalem facere, qua clerici à laica poteſtate careantur, poſſe tamen in aliquibus caſibus diſpenſare: quia Summus Pontifex poteſt in caſu aliquo particulari diſpenſare jure divino.

9 Summus Pontifex an poſſit facultatem laico concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas.

9 Sed mihi dicendum videtur cum Azorio *c.* 12. *quæſt.* 1. *ad finem*, Ambroſino, & aliis Summum Pontificem, dum laicis facultatem concedit cognoſcendi de cauſis clericorum, cenſeri laicis in ea parte facultatem delegare: hæc enim eſt poteſtas juriſdictionis, non autem ordinis: poteſtas autem juriſdictionis delegabilis eſt: Imò hanc facultatem fœminis delegari poſſe putant præſati DD. ſed de hac re quid nobis ſentiendum ſit, conſtat ex dictis *de legibus, punct.* 3. *n.* 35. *& de cenſuris, quæſt.* 1. *punct* 2.

10 Objicies

10 Epiſcopus an poſſit facultatem laicis concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas.

10 Objicies, Epiſcopus, aliique Prælati inferiores Summo Pontifice non poſſunt hanc facultatem delegare laicis, aut etiam clericis conjugatis; ergo neque Summus Pontifex poteſt hanc facultatem laicis demandare, & delegare.

Reſpondeo negando conſequentiam, quamvis enim habens facultatem ordinariam poſſit eam alteri delegare, nihilominus Epiſcopus non poteſt hanc facultatem laico in criminalibus, aut in civilibus, excepta urgenti neceſſitate, committere. Ratio eſt, tum quia impeditur à jure, *c. nullus judic. & c. ſi diligenti 12. de foro compet.* tum quia clerici jure communi ſunt exempti à poteſtate laica: Epiſcopus autem non poteſt in jure communi diſpenſare, ut patet ex dictis *de diſpenſationibus*. Ita innuit Azor. *loc. cit. quæſ. 2. verſ. ſed dubitari poteſt, ad finem*, & in terminis Decianus *loc. cit. lib. 4. c. 8. n. 70.* Julius Clar. *loco cit. q. 42. n. 5.* Anton. de Souſa *c. 29. diſp. 96. num. 3. ad finem*, Comitol. *lib. 6. q. 22.* Filliuc. *tract. 16. c. 11. quæſ. 3. n. 308. ad finem*, Reginald. *lib. 19. n. 66.* Ambroſinus *c. 18. n. 3.* ubi nonnullos alios DD. refert.

Neque obſtat *c. clericum 11. q. 1.* nam revocatum fuit in juribus citatis. Non nego tamen, quin Epiſcopus poſſit adhibere laicos aſſeſſores, aut clericum delinquentem per laicos capere, ut docui *de cenſ.* aut etiam, quin probabile ſit Epiſcopum poſſe facultatem laico dare conveniendi clericum in civilibus *c. 2. & 4. de foro compet.* juxta Panorm. *c. at ſi clerici de judiciis*, Clav. Reg. *lib. 12. c. 8. n. 9.* Farinac. *n. 4. ad ſin.* Decis. *70. & ſeqq.* & alios, qui hoc idem ſentiunt de Abbate reſpectu ſui monachi exempti; nam Abbas reſpectu ſui monachi juriſdictionem habet, quaſi Epiſcopalem.

PUNCTUM III.

Quænam perſonæ appellandæ ſint Eccleſiaſticæ, ita ut libertatis Eccleſiaſticæ privilegio gaudeant, & ad laicale tribunal trahi non poſſint.

1 *Perſonæ Eccleſiaſticæ quænam ſint.*
2 *Clerici in minoribus conſtituti gaudent privilegio fori.*
3 *Clericus conjugatus gaudet privilegio fori, modò non ſit bigamus, & modò habitum, & tonſuram deferat.*
4 *Clericus, non bigamus mortua uxore recuperat privilegia clericalia, modo ſervet præſcripta in Tridentino.*
5 *Clericus initiatus prima tonſura, vel ordinibus gaudet privilegio, etiamſi ordines ſuſceperit ſine dimiſſoriis, aut etiam eos ſuſceperit ab Epiſcopo excommunicato, &c.*
6 *Habitum clericalē ſuſcipiens præcisè non gaudet privilegio fori.*
7 *Famuli, aut familiares Cardinalium Epiſcoporum, aut aliorum clericorum, non gaudent privilegio fori.*
8 *Uxor clerici Græci, vel etiam Latini, an poſſit corā Laico conveniri.*
9 *Clericorum nomine veniunt omnes religioſi.*
10 *Item novitii, etiam converſi.*
11 *Novitii poſſunt in religione abſolvi à cenſuris reſervatis, à quibus abſolvi poſſunt reliqui religioſi.*
12 *Laicus non gaudet privilegio fori, quoties non mutato habitu ſe ſuaque bona religioni mancipavit.*
13 *Moniales novitiæ vel etiam converſæ gaudent privilegio fori.*
14 *Novitius deſerens religionem, à quo puniri poſſit ob delictum in religione patratum.*
15 *Religioſus, qui patrato delicto religionis habitum ſuſcipit, an gaudeat privilegio fori.*
16 *Equites S. Joannis, S. Jacobi, & alii, an gaudeant privilegio fori.*
17 *Tertiarii S. Franciſci, S. Dominici, & quandónam gaudeant privilegio fori.*
18 *Eremitæ, vel etiam alii religioſum habitum aſſumentes, & locis piis inſervientes, quandonam gaudeant privilegio fori.*
19 *Capitula, Conventus, Collegia Eccleſiarum veniunt nomine perſonarum Eccleſiaſticarum.*
20 *Hoſpitaliorum, & Xenodochiorum Rectores an comprehendantur ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Perſonæ Eccleſiaſticæ quænam ſint.

1 PErſonæ Eccleſiaſticæ ſunt illæ, quæ ſub laicorum genere non comprehenduntur & privilegio fori gaudent: omnes enim perſonæ vel ſunt laicæ, vel Eccleſiaſticæ, *c. duo ſunt genera hominum 12. q. 1.* Ita Sayrus *lib. 3. c. 19. n. 7.* Anton. de Souſa hic *c. 19. n. 3.* Duard. hic *q. 1. n. 1.* Navar. *in manuali c. 27. n. 79.* Ugold. hic *c. 22. in antiquis.* Ambroſinus, Farinacius, Julius, Clarus, & alii, quos retuli *de legibus diſp. 10. q. 2. punct. 1. §. 2. de cenſuris diſp. 2. q. 4. punct. 2.* ubi ſequentes difficultates explicavi; & huc paucis mutatis, vel additis tranſtuli.

Hinc colligitur primò, nomine Eccleſiaſticorum intelligi Summum Pontificem ut perſpicuum eſt, inter omnes; præterea Cardinales, Epiſcopos, Patriarchas; iſti ſub laicorum genere non comprehenduntur.

Secundò Sacerdotes, aliósque ſacris initiatos.

2 Clerici in minoribus conſtituti gaudent privilegio fori.

2 Tertiò conſtitutos in minoribus, modò ſervent ea, quæ in Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 6.* præſcribuntur; ſicut enim hoc nomine juxta communem loquendi modum, veniunt tonſura initiati: multò magis venire debent minoribus ordinibus inſigniti. Præterea omnes ordines minores dicuntur aliquo modo ſacri *c. erubeſcant 32. diſt.* Imò in noſtra ſententia ſunt ſacramenta, ut patet ex dictis *de ſacram. ordinis*; ergo conſtituti in minoribus gaudere debent privilegio conſtitutorum in ordinibus majoribus, quamquam hi peculiari quadam ratione ſacri dicuntur, ut ſuo loco docui. Ita Farin. *tract. crim. q. 8. n. 5.* Decian. *tract. crim. part. 1. lib. 4. cap. 9. n. 21.* Carolus de Graffiis *effect. 1. n. 77.* & alii communiter.

3 Clericus conjugatus gaudet privilegio fori, modò non ſit bigamus & modo habitum & tonſuram deferat.

3 Adde hoc nomen & hoc privilegium extendi etiam ad clericos conjugatos, *c. unico de clerico conjugato in 6. ibi, Præſenti declaramus edicto hujuſmodi clericos conjugatos pro commiſſis ab eis exceſſibus vel delictis trahi non poſſe criminaliter, vel civiliter ad judicium ſæculare.* Ita Marta *de juriſdict. p. 4. caſu 153.* Duardus *in canon. 15. q. 4.* Alter. ex parte *lib. 5. diſp. 10. c. 1.* Carol. de Graffiis, Clarus, Farinacius & alii *locis citandis*, contra Covar. *pract. quæſt. c. 31. n. 7.* & alios, exiſtimantes hujuſmodi clericos gaudere privilegio fori in criminalibus, non verò in civilibus.

Hoc tamen intelligendum eſt primò modò clerici non ſint bigami, bigamia vera, vel interpretativa, ut in ſimili patet ex dictis *de cenſ. diſp. 2. q. 4. punct. 1. n. 5.* Quamquam Jul. Clar. *n. 8. c. 36.* Carol. de Graff. *n. 998* & alii oppoſitum ſentire videntur de bigamo bigamia interpretativa. Hoc tamen ego reſtringerem ad bigamum minoribus ſolùm ordinibus initiatum; nam clericum ſacris ordinibus initiatum arbitror gaudere privilegio fori; ſicut *in tr. de cenſ. loc. cit. punct. 4. n. 11.* dixi gaudere privilegio canonis; nam *c. unic. de bigamis*, ſermo eſt de bigamo in minoribus ſolum conſtituto.

Secundò intelligitur, modò habitum, & tonſuram deferant, & alicujus Eccleſiæ miniſterio ab Epiſcopo deputati ſint, juxta Tridentinum *loc. cit.* Quamquam hoc tempore clerici conjugati non ſolent habitum, & tonſuram deferre, ut cum Fulgoſio obſervat Jul. Clar. *n. 11.* & Farinac. *de inquiſit. q. 8. n. 60. verſ. limita tertiò*; conſequenter hoc privilegio frui non conſueverunt.

4 Clericus non bigamus mortua uxore, recuperat privilegia clericalia, modò ſervet præſcripta in Tridentino.

4 Verum tamen eſt clericum, qui cum una virgine contraxit, ea mortua lucrari omnia privilegia clericalia, ſi ea ſervet quæ in Tridentino præſcribuntur. hic enim verus eſt clericus; conſequenter clericorum privilegiis frui debet, ſi præſcripta in Concilio ſervet. Ita Julius Clarus *§. fin. q. 36. num. 15.* ubi teſtatur de communi, Carolus de Graffiis *de effectibus clericat. effectu 1. n. 90.* Covar. *pract. quæſt. cap. 31. num. 7.*

Tertiò intelligitur, modò clericus conjugatus abſtineat ab armis deferendis; ſicut enim in ſententia nonnullorum, clericus non conjugatus, qui ſe negotiationibus, & armis immiſceret, amittit hoc privilegium; ita etiam amittere debet conjugatus. Ita Jul. Clarus *loco cit. num. 10.* ubi cum Bertrando teſtatur de communi, Farinacius *n. 93.* cum Boſſio, & aliis, Scaccia *de judic. p. 1. cap. 11. n. 20.* Carol. de Graffiis *de effectibus clericatus, effectu 1. n. 87.* Hoc tamen ego reſtringo ad clericum minoribus initiatum & ſufficienter admonitum, juxta tradita *de cenſuris q. 4. punct. 4.* & juxta regulas inferius tradendas.

5 Clericus initiatus prima tonſura, vel ordinibus gaudet privilegio, etiamſi ordines ſuſceperit ſine dimiſſoriis, aut etiam eos ſuſceperit ab Epiſcopo excommunicato, &c.

5 Quartò nomine clericorum veniunt initiati prima tonſura; nam collatione primæ tonſuræ in ſortem, & hæreditatem Domini aſſumuntur (clericus enim ſignificat ſortem, vel hæreditatem) & à laica poteſtate ſubtrahuntur, *cap. clerici, &c. cùm non ab homine de judic. &c. nullius, de foro compet.* Hoc tamen intelligendum eſt modò habitu, & tonſura utantur, & alia præſtent, quæ juxta Tridentinum *loco cit.* requiruntur. Ita communiter DD. idémque infrà *§ 7. n. 13. & ſeqq.* fuſius oſtendam.

Addo, hoc privilegium ante ſententiam Judicis extendi ad Clericos qui prima Tonſura, vel Ordinibus ab alieno Epiſcopo, ſine litteris dimiſſoriis ſunt initiati: adhuc enim vocantur Clerici in Domini ſortem vocati, & è laicorum grege extracti, donec per Judicis ſententiam declarentur privati privilegio. Ita DD. citandi. Idem militat in eo, qui Ordines ſuſcipit ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, depoſito, vel degradato. Vide dicenda *diſp. 4. quæſt. 1. punct. 11. n. 20. & ſeq.*

Objicies, in Concil. Trid. *ſeſſ. 27. c. 10.* præſcribitur, clericum qui Sede vacante cum litteris dimiſſoriis obtentis à capitulo ad minores ordines promotus fuit, privilegio clericali, præſertim minoribus, non gaudere: ergo à fortiori non gaudet initiatus ordinibus ſine litteris dimiſſoriis.

Reſpondeo primò hanc pœnam reſpectu initiatorum minoribus non eſſe ipſo jure inflictam, quia Concilium utitur verbo futuri temporis *non gaudeant*. Ita Navar. *de tempor. ordin. conſ. 9.* Sayr. *de tempor. ord. deciſ. 21.* Sanch. *lib. 7. de matr. diſp. 46. n. 18.* Cæpol. *conſ. 21. num. 10. in crimin.* Bajardus, & alii quos citat, & ſequitur Carolus de Graffiis *de effect. cleric. effectu 1. ampliat. 92. n. 624. & ſeq.* contra Maſcardum *de probat. concluſ. 1140. n. 2.* & alios.

Reſpondeo ſecundò Concilium non loqui de iis, qui ſimpliciter ſine dimiſſoriis ordinati ſunt; ſed illis, qui Sede vacante Ordines ſuſceperunt, obtentis litteris à Capitulo; diverſa autem non fit illatio *l. Papinianus exuli ff. de minoribus.* Ita Marta *de juriſd. part. 4. caſu 149.* Duard. *lib. 2. canon 15. q. 3. n. 7. & ſeqq.* An autem ordinatus prima tonſura, vel minoribus Ordinibus ab alieno Epiſcopo, cum falſis dimiſſoriis, gaudeat privilegio fori explicabitur *loco cit.* ubi oſtendam poſt ſententiam Eccleſiaſtici Judicis, non gaudere, juxta conſtitutionem Urbani VIII.

6 Habitum clericalem ſuſcipiens præciſe non gaudet privilegio fori.

6 Addit Ambroſin. *c. 12. n. 6.* cum Dec. *tract. crim. lib. 4. c. 4. n. 17.* hoc privilegium extendi ad eos, qui ſuſcepto habitu, nondum verò accepta prima tonſura inſerviunt Eccleſiæ animo adeundi ad ſtatum clericalem, & hoc verificari putat Ambroſinus in diœceſi Mediolanenſi, in qua cupiens ad ſtatum clericalem admitti,

contenta ab Archiepiſcopo licentia habitu per annum in habitu clericali incedit, antequam prima ei tonſura conferatur. Sed hoc mihi nulla ratione probatur; tum quia hic non gaudet privilegio canonis; ergo neque gaudet privilegio fori: tum quia in Tridentino *loco cit.* praeſcribitur delatio habitus, & tonſuræ, ut clericus privilegio fori gaudeat; tum quia non ſunt propriè perſonæ Eccleſiaſticæ. Ita innuit Reginald. *lib.* 9. *n.* 351.

7 Famuli, aut familiares Cardinalium, Epiſcoporum, aut aliorum, clericorum, non gaudent privilegio fori.

7 Addit Julius Clarus *lib.* 5. *q.* 35. *n.* 11. hoc privilegium extendi ad famulos, & ad domeſticos, ac familiares Cardinalium, nam Romæ obſervari putat cum Zabarella *Clement. ne Romani, de elect.* ut Cardinalium famuli ad ipſos Cardinales puniendi remittantur. Sed contrarium hoc tempore ſervatur, ut à viris fide dignis accepi, & teſtatur Fariu. *de inquiſit. q.* 8. *n.* 46. Scaccia *in tract. de judic. part.* 1. *c.* 11. *n.* 22. Carolus de Graffis *de effectibus clericat. effectu* 1. *ampliat* 24. *n.* 147. *& ſeqq.* Hoc etiam privilegium ad duos familiares Referendariorum utriuſque ſignaturæ extendi aſſerunt Doctores, ex motu proprio Pauli III. qui incipit *debita conſideratione*, & eſt 23 in ordine §. 9. *folio mihi* 649 Verum ſi prædicta Bulla recte perpendantur, non eximit illos à laica poteſtate; ſed ab Eccleſiaſticis judicibus, illóſque Summo Pontifici immediatè ſubjicit. Vide Bullam Pauli III. citatam.

Addunt etiam extendi ad famulos, ſive familiares Epiſcoporum, quamvis ſint merè laici, c. *dilecto filio, de officio Archid.* Ita Marta *de juriſd. part.* 4. *caſu* 112. Monteſpreſſus, Abbas, Boſſius, & Capicius apud Julium Clarum, Felinus, Burſatus, & alii apud Farinacium, *q* 8. *n* 43. & apud Ambroſinum *c.* 22. *n.* 13. & apud Carolum de Graffis *effectu* 1. *n.* 128. Apud Marium Antonium *lib.* 3. *var. reſol.* 73. apud Auguſtinum Barboſam *de poteſt Epiſcopi* 3. *part. c.* 507. *n.* 9 ubi hoc extendit ad Notarios Curiæ Epiſcopi, ad fiſcalem, cuſtodes carcerum, lictores, alióſque conſimiles. Verùm cum hujuſmodi famuli, ſeu familiares non ſint propriè perſonæ Eccleſiaſticæ, arbitror trahentem illos ad ſæcularia judicia non affici excommunicatione Bullæ; verſamur enim in materia pœnali, quæ juxta propriam verborum ſignificationem intelligenda eſt. Ita Alterius *diſp.* 16. *c. dub.* 9. Duard. *canone* 15. *q.* 8. *n.* 13. *&* 14. Regin. *lib.* 9. *n.* 354. *&* 355. & alii. Neque obſtat c. *dilecto*; nam ibi agitur de particulari caſu exemptionis familiæ Archiepiſcopi, & religioſorum à poteſtate cujuſdam Archidiaconi, quem caſum Summus Pontifex definiri, & expediri mandat juxta pacificam illius loci conſuetudinem, nec ullum facit verbum de exemptione familiarum Epiſcopi à laica poteſtate.

8 Uxor clerici Græci, vel etiam Latini, an poſſit coram laico conveniri.

8 Hinc patet quid dicendum ſit de famulis aliorum clericorum; quamquam multi diſſentiant, ut videri poteſt apud Carolum de Graffis *loco citat. n.* 146. *& ſeqq.* Decianum *part.* 1. *c.* 9. & apud præcit. Doctores, & à fortiori conantur oſtendere, legitimam uxorem clerici Græci, vel etiam Latini minoribus conſtituti non poſſe, vivente viro, coram laico conveniri quia ſunt una caro. Idem ſentiendum putant de filiis legitimis clericorum. Sed oppoſitum uſu receptum arbitror, quia ſunt verè laici; conſequenter judicio laicorum ſubjiciuntur.

9 Clericorum nomine veniunt, omnes religioſi.

9 Quintò nomine clericorum in hac materia veniunt religioſi cujuſcumque ordinis. Ratio eſt, tum quia in favorabilibus appellantur clerici, ut cum Avila, Ugolino, Henriques, & aliis docui *de cenſuris, diſp* 5. *punct.* 2. *n.* 21. Clerici enim alii dicuntur regulares, alii ſæculares. Sæculares dicuntur, non quia ſint laici, & propriè ſæculares *c. clericis, vel ſæculares* 13 *q.* 2. ſed quia inſtar laicorum propria bona poſſident, & in ſæculo vivunt, non facta ullius regulæ profeſſione; religioſi verò dicuntur qui regulam profitentur, tum quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione, quæ incipit, *cùm aliàs nonnulli* privilegio libertatis gaudere oſtendit, non ſolùm perſonas ſæculares Eccleſiaſticas; verùm etiam perſonas cujuſvis ordinis, vel militiæ, etiam ſancti Joannis Hieroſolymitani, & regulares quoquo modo, ut clariùs infrà explicabo.

10 Item novitii etiam converſi.

10 Hoc privilegium extenditur non ſolùm ad profeſſos, verùm etiam ad novitios; quamvis converſi nuncupentur. Ratio eſt, tum quia novitii dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ, tum quia gaudent privilegiis religioſorum. Ob id *in tract. de ſacramentis diſp.* 5. *q.* 7 *punct.* 3. §. 1. *n.* 18. docui.

11 Novitii poſſunt in religione abſolvi à cenſuris reſervatis à quibus abſolvi poſſunt religioſi.

11 Novitios in religione abſolvi poſſe à cenſuris reſervatis, à quibus abſolvi poſſunt profeſſi. Ita Decianus *loco cit. cap.* 9. *n* 24. Farinacius *loco cit. n.* 46. Ambroſinus *c.* 22. *n.* 11. Scaccia *de judic. part.* 1. *c.* 82. *n.* 51. Nav. *lib.* 3. *de regular conſil.* 58. Azorius *tom.* 1. *l.* 12 *c.* 3. *quæſt.* 3. Rodriq. *quæſtionum regularium, q.* 51. *art.* 12. *tom.* 3. Carolus de Graffis *effectu* 1. *ampliat.* 9. *n.* 79.

12 Laicus non gaudet privilegio fori quoties non mutato habitu ſe, ſuaque bona religioni mancipavit.

12 Secus dicendum eſt de laico, qui ſe, ſuaque bona alicui Monaſterio, non mutato habitu mancipavit, & poſtea delictum commiſit; hic enim non venit nomine religioſi, quia nullo jure conſtat hoc ei nomen competere. Ita Aufrerius *deciſ* 8. Julius Clarus *lib* 6. *quæſt* 35. *n.* 12. Duardus *canon.* 15. *q.* 3. *n* 4. & alii.

13 Moniales novitiæ, vel etiã converſæ gaudent privilegio fori.

13 Rurſus hoc privilegium non ſolum extenditur ad veros religioſos, verùm etiam ad moniales profeſſas, vel novitias, licèt converſas; nam hæ gaudent privilegio religioſarum, ut patet ex dictis *de cenſuris, diſp* 2. *q.* 4 *punct.* 1. ubi locutus etiam ſum de Eremitis, & Equitibus.

14 Novitius deſerens religionem à quo puniri poſſit ob delictum in religione patratum.

14 Major difficultas eſt primò, utrùm novitius, poſtquam religionem deſeruit, non habens beneficium: aut ſacros ordines, judicari, & puniri poſſit à laica poteſtate ob delictum tempore novitiatus perpetratum.

Molina *tom* 4. *tract.* 3 *diſp.* 49. *n.* 14 Navarrus *tit. de regularib. lib.* 3 *conſil.* 58. Ambroſinus *loc. cit. n.* 11. Farinac. *loco cit. verſic. ampliat* 16. & alii, putant puniri, & judicari poſſe; etiamſi delictum in monaſterio novitiatus tempore commiſerit, modò Prælatus non inceperit cognoſcere de illo delicto, vel ſi inceperit cognoſcere, non curet de juriſdictione à ſe præventa.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, tum quia ad cognoſcendum cui foro quis ſubjiciatur, inſpiciendum eſt delicti tempus, & ſtatus quo tempore delicti reperiebatur, ex Baldo *in l. affinitatis, C comm. de ſucceſſ.* ſed hic tempore delicti erat novitius, & conſequenter immunis à laica poteſtate: ergo remanet immunis à laica poteſtate ob delictum in novitiatu commiſſum, tum quia qui tempore clericatus delictum commiſit, non poteſt relicto clericatu ob illud delictum à laico puniri, ut in Concilio Neapolitano judicatum fuiſſe refert Grammat *dec.* 10. *n.* 3. de clerico beneficiario, qui clericali ſtatu derelicto uxorem duxerat. Idem docet Sayrus in Clavis Reg Sayrus Reg. *lib.* 12. *cap.* 7. *n.* 9. Clar. *qu.* 36. *verſ ſed hic quæro*, Farinac. *loco cit n.* 66. Abbas *cap. unic. de obligat. ad ratio.* Cenedus *in collect part.* 2. *collect.* 23. *n.* 2. Carolus de Graffis *effect.* 1. *ampliat.* 97. *n* 647. & alii communiter; ergo neque novitius puniri poteſt à laico.

Neque hinc ſequitur delictum remanere impunitum; quia poteſt à prælato, vel à Summo Pontifice, qui omnium religioſorum caput eſt, puniri.

15 Secunda difficultas eſt an religioſus, qui patrato delicto religionis habitum aſſumpſit, gaudeat privilegio fori. 15 Religioſus qui patrato delicto religionis habitum ſuſcipit, an gaudeant privilegio fori.

Reſpondeo non gaudere, quoties ad religionem admittitur, non adhibita à ſuperioribus inquiſitione, quam Sixtus V. præſcripſit, an videlicet aliquod delictum commiſerit, an ære alieno teneatur, &c. Ratio eſt, tum quia hoc peculiariter decernitur in Bulla Sixti V. quæ eſt 71. in ordine, & incipit, *cùm de omnibus*, & in caſibus particularibus conſulenda eſt; tum quia præſumitur habitum in fraudem ſuſcepiſſe, ut in ſimili docui de Clerico. Vide Molinam *loc. cit.* & Farinacium *n.* 104.

16 Tertia difficultas eſt, utrum Commendatarii, ut Equites S. Joannis, S. Jacobi, & alii gaudeant privilegio canonis, & fori, ita ut incurratur excommunicatio ab eo, qui illos percuſſit, vel ad ſæculare forum trahit. 16 Equites S. Joannis, S. Jacobi, & alii, an gaudeant privilegio fori.

Reſpondeo Equites, qui ſunt verè religioſi, ut ſunt Equites S. Joannis, qui in communi vivunt, & votum ſolemne caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ emittunt gaudere privilegio canonis; nam revera ſunt religioſi, conſequenter gaudent privilegiis religioſorum; religioſi autem gaudent privilegio canonis, & fori. Ita Molina *tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 50 *n.* 5. Navar. *lib.* 3. *conſiliorum de regularibus, conſil* 13. Azor. *p* 1. *lib.* 13. *cap.* 5. *quæſt.* 4. Ugol. hic *n.* 1. Carolus de Graffis *effectu* 1. *n.* 309. ubi plures Doctores enumerat, & alii apud Sanch. *in ſum. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 11. Reliqui verò milites Commendatarii, qui non vivunt in Congregatione, nec vota paupertatis, caſtitatis & obedientiæ emittunt, non gaudent hoc privilegio, quia verè non ſunt religioſi; ſecus ſi vota emittant, aut illis communicata ſint privilegia clericalia, quales videntur Equites S Jacobi, qui licet non voveant perfectam caſtitatem, & paupertatem, nihilominus habent privilegium canonis, & fori, niſi fortè alicubi contraria conſuetudine fuerit abrogatum; nam in aliquibus regnis uſu receptum eſt, ut Equites nonnullarum religionum non fruantur privilegio canonis, aut fori, & in fructibus commendarum fiat executio per judicem ſæcularem ob ipſis Equitibus contracta: teſte Marta *de juriſdict. p.* 2. *c.* 35. & Duard. *lib* 1. *can.* 15. *quæſt* 1. *num.* 13.

An autem hujuſmodi conſuetudo contra libertatem hujuſmodi perſonarum legitima ſit, patebit ex infra dicendis. Vide Garciam *de benefic.* 1. *c* 4. *n.* 15. *& ſeq* ubi fusè oſtendit, etiam Equites S. Jacobi, Calatravæ & Alcantaræ non eſſe quidem, verè, & ſtrictè loquendo, religioſos, eſſe tamen perſonas Eccleſiaſticas, & ſervantes tria vota ſuo modo; conſequenter gaudere privilegio canonis, & fori. Idemque valet, in Equitibus ordinis Chriſti in Luſitania, S. Lazari in Sabaudia, & S. Stephani Florentiæ, aliiſque conſimilibus, qui privilegio ſunt exempti, aut tria vota emiſerunt. Ita Navar. *conſil.* 10. *de regul.* Filliuc. *loc. cit. n* 14. *ad finem*, & alii apud Garcias, & apud Sanchez *loc. citatis*, apud Martam *de juriſd. part.* 2. *cap.* 32. apud Duardum *canon* 15 *q.* 5. apud Alterium *diſput.* 16 *c.* 3. apud Ugolinum, Azor. *locis cit.*

Quarta difficultas eſt, utrùm Tertiarii S. Franciſci, vel S. Dominici gaudeant privilegio.

17 Tertiarii S. Franciſci. S. Dominici & c. quandonam gaudeant privilegio fori.

17 Reſpondeo Tertiarios, qui domi vivunt extra congregationem, non gaudere dicto privilegio, etiamſi ſervent regulam B. Franciſci, vel S. Dominici, nam iſti non ſunt religioſi. Illi verò, qui aſſumpto habitu monachali ſeſe manciparunt obſequiis alicujus approbatæ religionis ſub obedientia ſuperioris illius religionis, gaudent hoc privilegio, quandiu ita vivunt; nam pro illo tempore cenſentur religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ſicut cenſentur novitii: nam religioſi nomen in hac re non ſolùm accipitur pro illis, qui profeſſionem emiſerunt: verùm etiam, qui illius ſtatus ſunt participes, ut ſunt Tertiarii gregatim viventes, novitii, & alii. Ita Rota ex Navar *c.* 27. *n.* 79. *verſ. octava*, Sacra Cardinalium Congregatio ex Filliuc. *quæſito* 4. *n.* 14 Suares *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 10. Alter. *loco cit. cap* 1. *quæſ* 4. ubi hoc multis rationibus probat Carol. de Graffis *effectu* 1. *n.* 92. & alii communiter teſte Coninch.

loco

Digitized by Google

loco ſtatim citando, contra Cajetanum *verb. excommunicatio, verſ. nona ſeptimò*, contra multos alios apud Carolum de Graſſis.

18 Eremitæ, vel etiam alii religioſum habitum aſſumentes, & locis piis inſervientes, quandonam gaudeant privilegio fori.

18 Hinc ſequitur illos homines, qui aſſumpto habitu religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia Monialium, & ad petendum pro ipſis eleemoſynam gaudere hoc privilegio.

Ex quo ulterius patet, hoc privilegium extendi ad Eremitas qui in communitate vivunt in antiqua Congregatione gaudente hoc privilegio, vel ad eos, qui vivunt in communi ſub aliquo Prælato ex tacita, vel expreſſa Sum. Pont. auctoritate; quamvis in ea religione non fiat profeſſio: nam iſti cenſentur religioſi. Ita Navarr. *in manuali c.* 27. *n.* 70. Sylv. *verb. excom.* 6. *n.* 3. & alii, quos citat, & ſequitur Mol. *loc. cit. diſp.* 50 *n.* 4. Avila *loc. cit.* Sum. *n.* 22. Filliuc. *n.* 24. Regional. *l.* 1 *l.* 1 14. & *lib.* 8. *n.* 353. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 164. Carolus de Graſſis *effect.* 1. *n.* 104. Marta *de juriſd.* 4. *part. caſu* 113. Duard. *q.* 6. *n.* 1. Alter. *c.* 1. *dub.* 5. ubi hoc privilegium extendi putat ad Eremitas, qui peculiarem vivendi modum tenent, habitum religioſum deferentes alicui ſacro loco ex obligatione ſervientes ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, quidquid nonnulli apud præfatos DD. contrarium teneant.

19 Capitula, Conventus, Collegia Eccleſiarum veniunt nomine perſonarum Eccleſiaſticarum.

19 Quarta difficultas eſt, utrum nomine perſonarum Eccleſiaſticarum venire poſſint Capitula, Conventus, & Collegia Eccleſiarum.

Reſpondeo affirmativè; quia hæc nihil aliud ſunt quàm cœtus, congregatio, ſeu multitudo perſonarum Eccleſiaſticarum ſimul cohabitantium, quæ multitudo alicubi appellatur Capitulum, ut eſt Capitulum Canonicorum, alicubi Conventus, ut eſt Conventus Monachorum; alicui Collegium, ut ſunt Collegia Societatis Jeſu. Quamquam Conventus aliquando accipiunt pro loco quem Monachi incolunt & inhabitant; ſicut etiam Capitulum aliquando uſurpatur pro loco ad quem Canonici conveniunt, Collegium pro loco in quo religioſi degunt.

Hinc colligi poteſt differentia inter hujuſmodi Congregationes & perſonas particulares Eccleſiaſticas, quod illæ univerſitatem important, conſequenter trahens illas ad judicium, non trahit illas ut ſingulas, ſed ut quandam communitatem, & univerſitatem. Perſonæ vero particulares ſingularia individua conſtituunt, & trahens illas ad judicium, non trahit tanquam univerſitatem, *ſed* ut ſingulas, ſeu ſingulares perſonas. Vide Sylveſt. in *verb. Collegium*. Abbatem in *c. ex litteris, de conſtit.* Ugol. hic, *c.* 15. *n.* 2. Duard. hic *l.* 2. *canone* 15. *q.* 9. Decianum *tract. crimin. p.* 1. *l.* 4 *c* 9. *n.* 41. Carol. de Graſſis *de effectib. clericalibus, effectu* 5. *ampliat.* 19 *n.* 126.

20 Hoſpitaliorum, & Xenodochiorum, Rectores, an comprehendantur ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarū.

20 An verò Rectores Xenodochiorum, & Hoſpitaliorum perſonæ Eccleſiaſticæ cenſendæ ſint, conſtat ex dictis, & videri poteſt apud Decian. *loc. cit. n.* 39. apud Carol. de Graſſis *loc. cit. ampliat.* 17. *n.* 117. & apud Duardum *loc. cit.*

Ex dictis in hoc puncto colligi poteſt ſolutio multorum caſuum quos afferam *punct.* 4.

PUNCTUM IV.

Quibus actibus in prima hujus canonis parte vetitis, libertas Eccleſiaſtica violetur, ſeu quænam ſit materia hujus canonis editi contra trahentes Eccleſiaſticos ad laicale tribunal.

1 *Explicatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Actiones in hoc canone interdicta tres ſunt*
3 *Trahere ex prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis ad ſæculare tribunal, quid ſit.*
4 *Judex non afficitur excommunicatione, dum clericus propria ſponte ſiſtit ſe coram iſtius tribunali.*
5 *Quid ſit tribunal.*
6 *Quid ſit audientia.*
7 *Cancellaria quid ſit.*
8 *Conſilium quid ſit.*
9 *Parlamentum quid ſit.*
10 *Trahens Eccleſiaſticos ad ſæculare tribunal non incurrit excommunicationem, niſi hoc auctoritativè faciat.*
11 *Pars, vel ejus procurator curans Eccleſiaſticum ad ſæculare tribunal trahi, non incurrit excommunicationem.*
12 *Judex non incurrit excommunicationem, dum amicabiliter, & non auctoritativè alicui Eccleſiaſtico ſuadet, ut ad ſuum tribunal accedat.*
13 *Judex curans clericum ad tribunal alterius trahi, non incurrit excommunicationem.*
14 *Satellites capientes Eccleſiaſticos, an incurrant excommunicationem hujus canonis.*
15 *Trahens, vel trahi procurans indirectè perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal, excommunicationem incurrit.*
16 *Judex iniquè vexans famulos, vel conſanguineos Eccleſiaſticorum ut ipſi Eccleſiaſtici cogantur ad ſuum tribunal accedere incurrit excommunicationem.*
17 *Judex trahens, vel trahi procurans Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, incurrit excommunicationem, licet Eccleſiaſticus ille vinculo excommunicationis aut irregularitatis teneatur.*
18 *Citatio per ſe non eſt materia hujus excommunicationis.*
19 *Capiens præcisè perſonam Eccleſiaſticam non videtur incurrere excommunicationem hujus decimi quinti canonis.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria hujus canonis eſt ſacrilegium, quo auctoritas Sedis Apoſtolicæ offenditur exercendo aliquam actionem in hoc canone expreſſam contra libertatem fori, qua perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent. Ita Cajet. *verb. excommunicatio c.* 29 Anton. de Souſa hic *cap.* 16 Saytus, Alter. hic, Duardus, Ugol. Filliucius, Suarez, & alii communiter.

2° Actiones in hoc canone interdictæ tres ſunt.

2 Quæres primò, quænam ſint actiones, quibus libertas Eccleſiaſticarum perſonarum contra præſcriptum hujus canonis offenditur.

Reſpondeo tres eſſe.

Prima eſt ex prætenſo officio, vel ad inſtantiam aliorum directè vel indirectè trahere perſonas Eccleſiaſticas, ſeu Collegia, Capitula, vel Conventus Eccleſiarum ad ſuum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, ut in canone habetur.

Secunda eſt trahi facere prædictas perſonas ad prædicta tribunalia.

Tertia eſt procurare, ut trahantur.

3 Trahere ex prætenſo officio vel ad inſtantiam partis ad ſæculare tribunal quid ſit.

3 Sed modò dubium eſt primò, quinam dicantur trahere ex prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis.

Reſpondeo illum dici trahere ex prætenſo officio, qui nemine petente, quaſi hoc ei ex officio competat, aliquem ad ſuum judicium quaſi nolentem adducit: trahere enim, actionem moraliter violentam, ſive aliquam coactionem importat, ut bene obſervat Suarez *diſp.* 21. *ſect* 2. *n.* 78. & alii.

Ille dicitur aliquem trahere ad inſtantiam partis, ſeu aliorum, qui alio petente, ſeu inſtante, aliquem ad ſuum judicium, quaſi per coactionem trahit, ut patet ex dictis in 8. *Decalogi præcepto*, dum loquetur de modo procedendi in judicio. Videri poteſt, Duard. *canone* 15. *q.* 2. Ugol. hic § 1. *n.* 2. *verſ. ſecundò*, Alter. *diſp.* 16.

4 Judex non afficitur excommunicatione, dum clericus propria ſponte ſiſtit ſe coram ipſius tribunali.

4 Hinc ſequitur judicem non affici excommunicatione hujus canonis, dum clericus volens ſe purgare propria ſponte, ſiſtit ſe coram ſæculari judice: judex enim non dicitur hunc trahere, vel trahi facere, aut procurare. Ita Saytus, *n.* 7. Duard. *q.* 10 *n.* 4. Alter. *diſp.* 16. *c.* 1. *col.* 15. *verſ. poſtulabit aliquis*, contra Filliuc. *n.* 260. Ratio eſt, quia in hoc canone ſub excommunicatione prohibetur trahere, vel trahi facere ex prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis: hic autem non trahit, nec trahi facit. Verùmtamen eſt acta in hujuſmodi judicio irrita eſſe, & invalida; etiamſi clericus intendat juri ſuo cedere: cum enim privilegium exemptionis conceſſum ſit in honorem ordinis, & ſtatus Eccleſiaſtici, certum eſt clericum non poſſe hujuſmodi privilegio renunciare, *cap. ſi diligenti, de foro compet.* Ita communiter DD. ut patet ex dictis *de privilegiis*.

5 Quid ſit tribunal.

5 Secundò dubium eſt, quid ſit Tribunal, Audientia, Cancellaria, Conſilium, & Parlamentum.

6 Quid ſit audientia.

Reſpondeo idem eſſe, quod judicia ſæcularia, quæ juxta variam locorum conſuetudinem, variis nominibus appellantur. Quamquam hæc nomina, ut plurimum, pro loco, in quo præfata judicia exercentur uſurpari ſolent, dum jus dicunt, *l. penult. ff. de juſt. & jur.*

7 Cancellaria quid ſit.

6 Audientia eſt locus, in quo cauſæ audiuntur, aguntur, vel decernuntur.

8 Conſilium quid ſit.

7 Cancellaria eſt locus, in quo reſcripta judicium concedi, vel cauſæ tractari ſolent.

9 Parlamentum quid ſit.

8 Conſilium eſt locus, in quo judices, ſeu conſiliarii ad negotia tractanda congregantur.

9 Parlamentum eſt locus, in quo plures conveniunt ad juſtitiam exercendam, & adminiſtrandam. Ita Duard. *q.* 10. & alii.

10 Trahens Eccleſiaſticos ad ſæculare tribunal non incurrit excommunicationem, niſi hoc auctoritativè faciat.

10 Tertiò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus canonis excommunicationem opus ſit, ut præfatæ actiones auctoritativè fiant.

Reſpondeo opus eſſe ut auctoritate judiciaria fiant, tum quia in textu dicitur, *qui ex prætenſo officio vel ad inſtantiam partis trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant*, ubi notāda eſt illa particula, *ex officio, vel ad inſtantiam partis*; hæc enim loquendi forma actionem auctoritativè factam importat; tum quia in textu dicitur, *ad ſuum tribunal, audientiam*, &c. qui autem aliquid privata auctoritate agit, non dicitur ad ſuum tribunal trahere. Ita Ugol. hic § 1. *n.* 11. *verſ. nemò*, Duard. hic *q.* 10. *n.* 1. Sayt. *l.* 3. *c.* 19. *n.* 6. Alter. *diſp.* 16. *c.* 1. *col. penult. verſ. hinc ſequitur*, Regnaid. *lib.* 9. *n.* 336.

11 Pars vel ejus procurator curans Eccleſiaſticum ad ſæculare tribunal trahi non incurrit excommunicationem.

11 Hinc ſequitur primò, partem, vel ejus procuratorem, qui curat perſonas Eccleſiaſticas trahi ad forum ſæculare, non affici excommunicatione hujus canonis; quia id non agit auctoritate judiciaria, ut patet ex rationibus proximè allatis. Ita DD. cit.

12 Judex non incurrit excommunicationem, dum amicabiliter, & non auctoritativè alicui Eccleſiaſtico ſuadet, ut ad ſuū tribunal accedat.

12 Secundò judicem, qui non auctoritativè, ſed amicabiliter ad ſedandas lites alicui ſuadet ut ad ſuum tribunal accedat, in foro conſcientiæ, non ligari excommunicatione: quia non dicitur trahere, ſaltem auctoritativè. Secus ſi id auctoritativè faciat minis, ſuaſionibus, vel alio quovis modo. Ita Sayt. Alt. Duard. Regin. *loc. cit.*

13 Judex curans clericum ad tribunal alterius trahi, non incurrit excommunicationem.

13 Tertiò judicem, qui clericum ad tribunal alterius judicis à ſuo tribunali diſtinctum trahi procurat, non affici excommunicatione hujus canonis; tum quia non videtur id auctoritativè facere, cùm nullam in alieno tribunali juriſdictionem habeat, ut ſupponitur; tum quia non trahit coram ſe ad ſuum tribunal, ut dicitur in textu, ſed ad alienum: in pœnis autem ſtandum eſt verbis diſpoſitionis, in propria, & ſtricta ſignificatione acceptis.

Quartò non ſolùm judices, verùm etiam ipſorum miniſtros trahentes, vel trahi facientes prædictas perſonas ad ſæcularia tribunalia

vinculo hujus cenſuræ obſtringi; nam miniſtri ſunt veluti pars quædam judicum, & manus magiſtratus, & unum tribunal conſtituunt. Ita Alter. *cap. 1. verſ. trahunt*, Saytus *loco cit. n. 6.* Duard. *q. 18 n. 4.* Regnaud *n. 356.*

14 Satellites capiendo Eccleſiaſticos an incurrant excommunicationem hujus canonis.

14 Improbabile mihi tamen non videtur ſatellites, qui clericos capiunt cenſura hujus canonis non ligari; quia illi in rigore loquendo, non dicuntur trahere, vel trahi facere perſonas Eccleſiaſticas coram ſe ad ſuum tribunal; ſed trahunt ad judicem, ſeu ad tribunal judicis.

Dixi, *cenſura hujus canonis*, ut exciperem cenſuram canonis, *ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* hanc enim perſpicuum eſt à ſatellitibus incurri, dum perſonas Eccleſiaſticas præter juris diſpoſitionem capiunt, & ad laicos judices ducunt. Ac autem incurrant latam in canone 16.

15 Trahens vel trahi procurans indirectè perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal, excommunicationem incurrit.

15 Quarto dubium eſt, utrum ad hanc cenſuram ſufficiat præfatas actiones fieri indirectè.

Reſpondeo affirmativè, quia in Bulla dicitur *trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quovis quæſito colore*, id eſt, quovis modo judex iniquè trahat perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal.

16 Hinc ſequitur judices huic excommunicationi ſubjici, dum iniquè vexant conſanguineos Eccleſiaſticorum, aut ipſorum famulos, vel colonos, aut ipſorum bona diripiunt, aut ſimilia injuſtè agunt, ut ipſimet Eccleſiaſtici tribunal ipſorum ſæculare adire cogantur: hoc enim pacto perſonas Eccleſiaſticas coram ſe, & ad ſuum tribunal indirectè trahunt. Ita Suar. *diſp. 21. ſect. 2 n. 78.* Altetius *diſp. 16. cap. 1. colum. penult. verſ. hinc ſequitur.* Ugol. hic *cap. 1. n. 1. verſ. poſtremo*, Duard. *q. 12 n. 1.* Filliuc *tr. 16. c. 12. q. 6. n. 261.*

16 Judex iniquè vexans famulos, vel conſanguineos Eccleſiaſticorum ut ipſi Eccleſiaſtici cogantur ad ſuum tribunal accedere, incurrit excommunicationem

17 Quæres ſecundò, utrum præfatæ actiones veritæ ſint ſub excommunicatione; etiamſi fiant in perſonas Eccleſiaſticas cenſuratum, aut irregularitatis vinculo obſtrictas, aut etiam verbaliter depoſitas.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia hujuſmodi pœnæ Eccleſiaſticæ non auferunt privilegia clericalia, ut docui *de cenſuris*. Ita Panormitan. *c. cùm non ab homine, n. 9. de judic.* Felinus *ibidem*, quos citat, & ſequitur Duard. *q. 11. n. 59. verſ. undecimo*, Alter. Ugol. & alii, quos referam *q. 19.*

Secus dicendum eſt, ſi perſonæ Eccleſiaſticæ realiter degradatæ ſunt, ut conſtabit ex infra dicendis.

17 Judex trahens vel trahi procurans Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, incurrit excommunicationem, licet Eccleſiaſticus ille vinculo excommunicationis, aut irregularitatis teneatur.

18 Quæres tertiò utrum citatio perſonæ Eccleſiaſticæ ad laicale tribunal ſit materia hujus cenſuræ, ita ut judex laicus citans Eccleſiaſticum, excommunicationis pœnam incurrat.

Reſpondeo citationem præcisè non eſſe materiam hujus cenſuræ; quia ſimplex citatio non eſt tractio, & adductio ad ſæculare tribunal. Ita innuit Suar. *diſp. 21. ſect. 2 n. 78.* dum ait, trahere ad judicium idem eſſe, ac inducere ad comparandum judicem. Ugol. hic *§. 1. n. 11. verſ. decimo*, Duard. hic *q. 26. n. 4. contra* Filliucium *tr. 16. c. 10. q. 6. n. 260.*

Hoc tamen intellige de citatione ſimplici; quia ſi perſona Eccleſiaſtica virtute citationis coram judice comparcat, certum eſt, judicem in excommunicationem incidere; quia dicitur trahere, vel trahi procurare perſonam Eccleſiaſticam coram ſe.

18 Citatio per ſe non eſt materia hujus excommunicationis.

19 Quæres quartò, utrùm capere perſonam Eccleſiaſticam ſit materia hujus canonis, ita ut judex capi procurans incidat in excommunicationem.

19 Capiens præcisè perſonam Eccleſiaſticam, non videtur incurrere excommunicationem hujus decimi quinti canonis.

Reſpondeo capere præcisè, non eſſe materiam hujus excommunicationis, ſeu actionem in hoc canone ſub excommunicatione interdictam, quia capere præcisè non eſt trahere, vel trahi facere coram ſe ad ſuum tribunal &c. Secus ſi judex curet Eccleſiaſticum capi, & ad ſe adduci, vel in carcerem trahi, tunc enim perſonam Eccleſiaſticam coram ſe trahi procurat.

Dixi *materiam hujus excommunicationis*, quia capiens, aut capi procurans perſonas Eccleſiaſticas ob cauſas capitales ſeu criminales, afficitur excommunicatione decimi noni canonis, quamobrem, ut hæc reſponſio rectius intelligatur, diſtinguendum eſt: vel perſona Eccleſiaſtica capitur ob cauſas criminales, vel ob civiles. Si ob civiles, capiens, vel capi mandans non incurrit excommunicationem Bullæ, ut patet ex ratione proximè allata; ſaltem ſi captus ſtatim dimittatur, & in carcerem non conjiciatur (incurrit tamen excommunicationem canonis, *ſi quis ſuadente diabolo 17 q. 4.* exceptis caſibus in jure permiſſis, de quibus infra, & facit, contra libertatem Eccleſiaſticam.) Si capitur ob cauſas criminales, capiens, vel capi mandans incidit in excommunicationem canonis decimi non hujus Bullæ. Imo etiam aliquando incurrit excommunicationem canonis decimi ſexti, ut ex illius diſpoſitione conſtabit.

Ex dictis in hoc puncto colligi poteſt ſolutio multorum caſuum quos in ſequenti puncto enumerabo.

PUNCTUM V.

Quænam perſonæ contra libertatem in prima hujus canonis parte præſcriptam faciant, trahendo, vel trahi faciendo Eccleſiaſticos ad ſæculare tribunal, ſeu quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum.

1 *Explicantur perſonæ, qui huic excommunicationi ſubjiciuntur trahendo, vel trahi procurando perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal.*

2 *Judex Eccleſiaſticus incurrit excommunicationem trahendo auctoritate laica Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal.*

3 *Judex Eccleſiaſticus non incurrit excommunicationem trahendo alium Eccleſiaſticum ſibi non ſubditum ad ſuum tribunal.*

4 *Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, etiamſi illum trahat ob graviſſima delicta.*

5 *Clericus ſacris ordinibus initiatus privilegio fori gaudet, etiamſi non ſervet ea quæ præſcribuntur in Conc. Trident. ſeſſ. 23. c. 6.*

6 *Clericus, degradatus non gaudet privilegio fori.*

7 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura enormitatibus ſe immiſcet, an privilegio fori gaudeat.*

8 *Judex laicus ſubjicitur huic excommunicationi, trahendo ad ſuum tribunal clericum ob delicta tempore laicalis ſtatus ab ipſo patrata.*

9 *Clericus, qui patrato delicto tempore laicalis ſtatus, ſtatum clericalem aſſumpſit intentione ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, an privilegio fori gaudeat.*

10 *Clericalis ſtatus quomodo cognoſci poſſit aſſumptus in fraudem fori ſæcularis.*

11 *Votum fuiſſe emiſſum ante patratum delictum, quomodo probari poſſit.*

12 *Probandi onus, ſtatum Clericalem per fraudem aſſumptum fuiſſe, cui incumbat.*

13 *Judex laicus afficitur excommunicatione, etiamſi Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal trahat intentione ipſum abſolvendi.*

14 *Reges non poſſunt Epiſcopos auctoritativè convocare.*

15 *Judex laicus incurrit excommunicationem, trahendo clericum ad ſuum forum ob falſum coram ſe depoſitum.*

16 *Judex laicus non poteſt clericum ad ſuum tribunal trahere dum clericus tenetur de evictione.*

17 *Judex laicus, incurrit excommunicationem trahendo ad ſuum tribunal clericum cauſa officiorum ſæcularium.*

18 *Judex laicus non poteſt clericum ad ſuum tribunal trahere, etiamſi illum trahere intendat tanquam ſucceſſorem, & hæredem bonorum laici; etiamſi lis coram laica cujus eſt hæres, inchoata fuiſſet.*

19 *Clericus non poteſt pro depoſito coram laico judice conveniri.*

20 *Clericus, qui cum laicis delictum commiſit, conveniri non poteſt coram laico judice.*

21 *Coram quo facienda ſit appellatio, dum cauſa ſemel fuit deciſa per duos judices, unum laicum, alterum clericum.*

22 *Clerico injuriam inferens à quo puniri debeat.*

23 *Clericus à laica poteſtate capi non poteſt, dum ab ea puniri nequit.*

24 *Clericus in flagranti crimine deprehenſus capi poteſt à laico, ſi periculum, ſit ut aufugiat.*

25 *Clericus incedens ad patrandum delictum capi poteſt à laico, judici Eccleſiaſtico conſignandus.*

26 *Clericus debitor de fuga ſuſpectus an capi poſſit.*

27 *Clericus deferens arma contra Principis edictum an capi poſſit.*

28 *Clericus licet illegitimus capi non poteſt, modò ſit ordinibus ſaltem minoribus initiatus.*

UNICA PROPOSITIO.

1 OMnes cujuſcumque conditionis homines, qui auctoritate laica injuſtè trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè vel indirectè, quovis quæſito colore perſonas Eccleſiaſticas ad ſe, ſuumque tribunal, Audientiam, Concilium, Parlamentum delinquunt contra libertatem Eccleſiaſticam in hoc canone præſcriptam; conſequenter hujus canonis excommunicationem incurrunt. Hæc propoſitio conſtat ex verbis Bullæ, & ex iis, quæ puncto præcedenti tradidi.

1 Explicantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur trahendo vel trahi procurando perſonas eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal.

Ex hac propoſitione colligi poteſt primò, quoſcumque judices authoritate ſæculari trahentes, vel trahi procurantes ad ſuum tribunal perſonas Eccleſiaſticas in excommunicationem hujus canonis incidere.

2 Amplia non ſolum in judicibus laicis, verum etiam in Eccleſiaſticis quoties auctoritate laica perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum ſæculare tribunal trahunt, vel trahi faciunt, aut procurant; nam ſi Cardinalis ſit prorex alicujus regni, aut alicujus urbis Gubernator à Rege conſtituatur, perſpicuum eſt ipſum in excommunicationem incidere, ſi ad ſuum tribunal ſæculare perſonas Eccleſiaſticas trahat, exceptis caſibus in jure permiſſis. Ita Cajet. *verb. excom. c. 29* Filliuc *tr. 16. c. 10.* Duard. *canone 15. quæſt. 1. n. 1. & q. 28 n. 1.* Regin. *l. 6. c. 23. n. 350. q. 6 n. 261.*

2 Judex Eccleſiaſticus incurrit excommunicationem, trahendo auctoritate laica Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal.

3 Limita, ſi judex Eccleſiaſticus perſonam Eccleſiaſticam ad ſuum tribunal Eccleſiaſticum trahat, etiamſi perſona Eccleſiaſtica non ſit illi judici ſubdita; nam hic canon intelligitur de iis, qui auctoritate laica trahunt, vel trahi faciunt ad ſæculare tribunal; Sum. enim Pont. conſuluiſſe videtur immunitati Eccleſiaſticorum, contra laicos. Ita Cajet. *de excom. c. 29. verſ. ubi nota*, Ugol. hic *§. 1. ad finem verſ. poſtremo.* Duard. hic *q. 28. n. 6.*

3 Judex Eccleſiaſticus non incurrit excommunicationem, trahendo alium Eccleſiaſticum ſibi non ſubditum ad ſuum tribunal.

Ex quo licet inferre, quod quando Collegium, id eſt multitudo hominum, quorum major, vel æqualis pars eſt Eccleſiaſticorum, judicat laicos, qui tunc cum Eccleſiaſticis judicant, pœnam excommunicationis non incurrunt; quia præſumitur Collegium Eccleſiaſticum: dignius enim trahit ad ſe minus dignum, ex Gloſſ.

cap.

Digitized by Google

cap. quod in dubiis de conſecrat. Eccleſiæ, in verbo conſecratio. Ita Sylveſt, *verb. Collegium initio.* Duard. hic *canone 14. quaſt. 9. n. a.* Reginald. *lib. 9. n. 358.*

4 Iudex laicus incurrit excommunicationem trahendo Eccleſiaſticum ad ſuũ tribunal, etiam ſi illum trahat ob graviſſima delicta.

4 Secundò colligitur Judices, qui auctoritate laica trahunt Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal, affici excommunicatione hujus canonis, etiamſi trahant, vel trahi faciant, aut procurent ob graviſſima delicta e.g. ob proditionem patriæ, blaſphemiam, hæreſim, crimen falſæ monetæ; Sodomiæ, & alia enormia delicta; tum quia id prohibetur ſub excommunicatione in hoc canone; tum quia actio examinandi, judicandi, & puniendi ſupponit poteſtatem in eum, qui examini, judicio, pœnæ adjudicatur: laicus autem nullam habet poteſtatem, & juriſdictionem in clericum; quia Clerici jure divino, & naturali exempti ſunt à laica poteſtate. Ita Farin. *tract. crim. 1 part. quaſt. 8. n. 5. & ſeqq.* Carol. de Graſſis n. 668. & alii. Hoc tamen intellige quandiu exempti remanent; quandiu autem exempti remaneant inferius explicabo ex diſpoſitione Tridentini *ſeſſ. 23. c. 6.* ubi Concilium loquitur ſolùm de Clerico prima tonſura, vel minoribus ordinibus initiato.

5 Clericus ſacris ordinibus initiatus fori privilegio gaudet etiamſi non ſervet ea quæ præſcribuntur in Concilio Tridentino, ſeſſ. 23. c. 6.

5 Nam ſi loquamur de Clerico ſacris ordinibus inſignito, dicendum eſt ipſum gaudere privilegio clericali, etiam ſi non ſervet ea, quæ in Concilio Trident. *loco citato* præſcribuntur; tum quia ex nullo jure colligitur ipſum hoc privilegio privari; tum quia ordinis ſacri ſuſceptione videtur perpetuò mancipatus ſervitio Eccleſiæ, & addictus divino obſequio, nec amplius ad ſæcularem ſtatum redire poteſt; ergo par non eſt, ut poteſtati laicæ ſubjiciatur. Vide Suar. *de cenſuris diſp. 22. n. 58.* Carol. de Graſſis *effect. 1. n. 345.* Decian. 8 *part. lib. 4. c. 9. n. 18.*

Amplia etiam ſi homicidium contra Principem, vel contra alium, aut etiam ſi hæreſim, aut alia enormia delicta committat; adhuc enim libertatem Eccleſiaſticam retinet, ut patet ex allatis rationibus. Vide Farin. *n. 28. de inquiſit.* Marc. *de juriſd. part. 4. caſu 133.* Alt. *canone 19. c. 2. col. 4. verb. reſpondeo,* Duard. *can. 15. q. 11. n. 30. & ſeq.* Carol. de Graſſis n. 916. *& ſeq.*

6 Clericus degradatus non gaudet privilegio fori.

6 Limita tamen primò niſi ob patrata crimina degradetur, aut Curiæ ſæculari tradatur, juxta *c. cum non ab homine de re jud.* tunc enim judicari, & puniri poteſt à laica poteſtate; quia Clericus per degradationem amittit privilegium. Imo facta reali degradatione poteſt juxta juris civilis diſpoſitionem puniri, & judicari; quia poteſtati civili ſubditus effectus eſt, *c. ad falſariorum de crimine falſi.* Ita Farin. *q. crimin. q. 8. n. 48.* Panorm. *c. cùm non ab homine de judic. notabili ultimo.* Jul. Clarus *l. 36. verſ. ſed an ſæcularis* Ambr. *de immunit. c. 17. n. 27.* Abbat, & alii apud præcitatos DD.

7 Clericus qui dimiſſo habitu, & tonſura enormitatibus ſe immiſcet, an privilegio fori gaudeat.

7 Limitant ſecundò Navarr. Ambroſ. Farin. & alii DD. ſtatim citandi, quibus adde Regin. *lib. 29. num. 70.* niſi Clericus dimiſſo habitu, & tonſura enormitatibus ſe immiſceat: nam ſi Clericus, etiam ſacris ordinibus initiatus, dimiſſo habitu, & tonſura enormitatibus ſe immiſceat, amittit privilegium fori, *c. perpendimus de ſentent. excomm.* ſaltem poſt trinam admonitionem, *cap. contingat eodem titulo.*

Sed hæc limitatio mihi diſplicet: quia nullo jure ſufficienter probatur. Neque obſtat *cap. perpendimus citatum,* ut obſervat Coninch. *de ſacramentis diſp. 14. n. 160.* & Suar. *n. 23.* & alii apud Ambroſ. *c. 17. n. 28.* nam ibi non eſt ſermo de privilegio fori, ſed canonis, conſequenter ex illo cap. ſolum colligitur, eum, qui abjecto habitu clericali tyrannidi, ac enormitati ſe inverecundè immiſcet, privilegio canonis privari, etiam ante omnem monitionem. Vide Covar. *q. pract. cap. 32. n. 2* Farin. *tit. de inquiſit. q. 8. n. 53.* Jul. Clarum *loco citato. quaſito 36.* Molinam *tract. 3. diſp. 46. n. 21.* Ambroſ. *de immunit. c. 17. n. 12.* Imò Navarrus *cap. 27. n. 81.* Coninch. *diſp. 14. num. 156.* & alii apud Covarr. n. 9. apud Suarez *loco cit. n. 12.* apud Farin. *num. 14.* & apud Ricc. *deciſ. 606. n. 3* putant monitionem non requiri; quia *cap. perpendimus,* non meminit ullius monitionis. In ſententia tamen omnium dicendum eſt debere ſaltem omninò de criminis enormitate conſtare; quia qualitas conferens juriſdictionem, ante omnia probari debet, ut juriſdictioni locus ſit *l. ſi quis aliena. ff. de judic.* Ob id Farinac. n. 58. cum Joan. Andrea, Cæpola, & aliis putat opus eſſe, ut clericus in flagranti reperiatur. Hæc omnia de verba ad verbum paucis admixtis addidi *in tract. de leg. diſp. 10. q. 18. punct. 1 §. 1. n. 5.*

8 Iudex laicus ſubjicitur huic excommunicationi trahẽdo ad ſuum tribunal clericum ob delicta tempore laicalis ſtatus ab ipſo perpetrata.

8 Tertiò colligitur Judices laicos incidere in hanc cenſuram trahendo Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal, etiam ſi trahant Clericos ob patratum delictum tempore ſtatus laicalis, quo delicto patrato effecti ſunt Clerici, aut religioſi. Ratio eſt, tum quia privilegium explicandum eſt, quantum verborum ſenſus patitur, maximè in favorem religionis, & ſtatus Eccleſiaſtici; ſed jura ſimpliciter eximunt perſonas Eccleſiaſticas Deo dicatas; nec reſtrictionem addunt ad crimina poſt Clericatum, vel ante Clericatum commiſſa: ergo fruſtrà limitatio, & reſtrictio additur; tum quia qui patrato delicto confugit ad Eccleſiam materialem, gaudet privilegio immunitatis, nec poteſt à Curia ſæculari capi; ergo etiam privilegio immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ gaudet, qui patrato delicto ſtatum clericalem aſſumit; tum quia privilegium immunitatis conceſſum eſt clericis; quia decet ipſos à laicis judicibus judicari. Sed hæc ratio militat tam in delictis commiſſis ante aſſumptionem ſtatus clericalis quàm poſt; ergo &c. tum quia, ſicut *in l. hos accuſare ff. de accuſat.* decernitur. Legatum Provinciæ accuſandum non eſſe de illo delicto, quod ante Legationem commiſit; ita à fortiori clericus, qui delictum tempore ſtatus laicalis perpetravit, non videtur coram ſæculari judice de crimine accuſandus; tum quia aſſumens aliquem ſtatum, ſicut tenetur ad onera illius ſtatus; ita etiam ſentire debet commoda, & privilegia illius ſtatus. Inter commoda autem, & privilegia ſtatus clericalis enumeratur exemptio à laica poteſtate; tum quia laicus poteſtatem, & juriſdictionem non habet in Clericos, & Sum. Pont. excommunicat trahentes Eccleſiaſticos, quovis quæſito colore; tum quia licet in imponenda pœna attendi debeat tempus delicti *l. 1. ff. de pœnis;* hinc tamen non ſequitur, quin mutato perſonæ ſtatu mutetur etiam forum, *l. ſi filius. 1.* Ita communiter DD contra Anton. Gomez. 3. *var. reſolutionum. c. 10. n. 5.* Ugol. *c. 15. §. 1. n. 8. verſ.* & alios apud Ambroſin. *cap. 19.* apud Carolum de Graſſis *effectu 1. n. 1071.* & apud Carolum *loc.* ſtatim *citando,* abſolutè aſſerentes, ſuſcipientem primam tonſuram poſt delictum judicandum eſſe à judice ſæculari.

9 Clericus qui patrato delicto tempore laicalis ſtatus, ſtatum clericalem aſſumpſit intentione ſubtrahendi ſe à laica poteſtate, an privilegio fori gaudeat.

9 Hanc illationem intelligendam putant DD. communiter, modo clericus ſtatum clericalem non aſſumpſerit intentione ſubtrahendi ſe à laica poteſtate; nam hic dicitur habitum per fraudem aſſumpſiſſe; fraus autem nulli debet patrocinari. Ita Zerola *verb. clericus n. 9.* Gomez *3. variarum c. 10.* Molin. *tr. 3. diſp. 49. n. 21.* Covar. *practicarum. quaſt. 12. verſ. ſecunda concluſio.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. q. 66. n. 35.* Gutierrez *lib. 1. pract. quaſ. 4.* Julius Cl. *q. 36. n. 38.* Additionator ad Julium Clarum *ibidem littera G.* Farin. *l. cit. n. 104. limitatione 9.* Ambro. *c. 19. n. 5.* & quamplures alii apud præcitatos.

Hæc limitatio probabilis eſt; quamvis ego probabilius ſentiam oppoſitum; tum quia dici poſſet iſtum uti jure ſuo, aſſumendo ſtatum clericalem; qui autem jure ſuo utitur, nemini fraudem facit; tum, quia hinc non ſequitur eum, qui ſtatum clericalem aſſumpſit hac intentione, privari ipſo facto privilegio clericali licet fortè dignus ſit, qui hujuſmodi privilegio privetur. Ita Suarez *l. 4. de immunitate c. 15. n. 17.* Communem verò DD. opinionem ego veram puto, quoties quis habitum clericalem aſſumpſit non animo perſiſtendi in ſtatu clericali, & Deo inſerviendi; ſed hac ſola intentione, ut evitet forum ſæculare; hunc enim arbitror revera aſſumere habitum in fraudem, eum vero, qui occaſione delicti perpetrati movetur ad aſſumendum habitum animo ſerviendi Deo, & ſimul vitandi forum ſæculare, non puto dici habitum in fraudem fori ſuſcipere: ſed potius uti jure ſuo, nec graviter peccare, ut docui *de matr. q. 3. punct. 9. n. 6.*

10 Clericalis ſtatus quomodo cognoſci poſſit aſſumptus in fraudem fori ſæcularis.

10 Difficultas eſt, quomodo cognoſcere valeamus, an ſtatus clericalis aſſumptus fuerit in fraudem fori ſæcularis.

Reſpondetur licet hoc tempore rarò fieri poſſit, ut quis clericalem ſtatum aſſumat in fraudem fori ſæcularis; quia Concilium Trident. *ſeſſ. 23. c. 4.* decrevit illis tantummodo primam tonſuram conferendam eſſe, quos probabiliter conſtat hunc vitæ ſtatum elegere, ut fidelem Deo cultum præſtent, non ut ſæculare judicium effugiant, nihilominus clericalem ſtatum in fraudem fori ſæcularis aſſumptum eſſe probari poteſt.

Primò ſi clericatus, ſtatim patrato delicto aſſumptus fuit; nam ex vicinitate actuum magna deſumi conſuevit conjectura, niſi ſuſpicio graviore præſumptione diluatur. l. a Maſcard. *tom. 1. concluſ. 815. n. 4.* Anton. Gabr. *communium opinionum tit. de præſumpt. concluſ. 13. n. 7.* Ambroſ. *c. 19. n. 8.* & alii apud Covar. *pract. q. c. 3.* & apud Carol. de Graſſis *l. cit. & n. 1127. & ſequentibus, & 1144.*

Secundò ſi delinquens priùs fuerat diffamatus, vel delatus ad Curiam ſæcularem, vel jam condemnatus ob patratum delictum, aut ſi lis jam cœpta erat coram laico judice per conteſtationem, vel citationem; hic enim metu pœnæ præſumitur ſtatum clericalem, vel religioſum elegiſſe ad vitandum laicale forum, & juriſdictio cenſetur perpetuata coram priori judice per citationem. Ita Clarus *l. cit. n. 39. verſ. ſed in hoc,* ubi docet Senatum judicaſſe beneficium in fraudem obtentum fuiſſe ab eo, quia beneficium patrato delicto obtinuerat. Idem tradit Farin. *n. 110.* Ambr. *c. 19. n. 10.* Covar. & Mol. *l. cit.* & quamplures alii apud præfatos Doctores præſertim apud Farin. *n. 810,* apud Duard. *l. 2. canon. 23. q. 21. n. & 4 ſeqq.* apud Marc. *de juriſd. part. 4. caſu 176* & apud Carolum de Graſſis *effectu 1. n. 1086. & ſeq.*

Obſerva tamen primò eum, qui patrato ſcelere, religioſum, vel clericalem ſtatum in fraudem fori ſæcularis, vel lite jam cœpta coram ſæculari judice ſuſcepit, non poſſe à laico judice corporali pœna puniri; nam per ſuſceptionem ſtatus Eccleſiaſtici effectus eſt de ſorte, & hæreditate Chriſti, & peculiari quadam ratione Deo, & Eccleſiæ ſervitio addictus eſt, ergo par non eſt, ut poteſtati ſæculari particulariter ſubjiciatur. Ita communiter DD. Probabile tamen eſt puniri poſſe pœna pecuniaria, & confiſcatione bonorum: ut abſolutè docet Clar. *loc. cit.* cum Aufrerio, Vivio, Boſſ. & aliis quibus adhæret Farin. *loc. cit. n. 107. & conſ. 77.* Carol. de Graſſ. *effectu 1. n. 1129.* Duard. *canone 19 q. 7. n. 4.* Ambroſ. Covarr. & Mol. *loc. cit.* & alii apud præfatos DD. nam probabiliter ſuſtineri poſſe diximus, aſſumentem ſtatum clericalem in fraudem fori ſæcularis ſubjici poteſtati ſæculari, ſed non ſubjicitur quoad pœnam corporalem; ergo ſubjicitur ſaltem quoad pecuniariam.

Ex dictis ergo in hac illatione conſtat Clericum, hunc ſtatum patrato delicto aſſumpſit animo vitãdi forum ſæculare, ſubjici poteſtati laicæ quoad pœnã ſolùm pecuniariam; ſi verò bono animo

Digitized by Google

& abſque fraude aſſumpſit, non ſubjici poteſtati laicæ, neque quoad pœnam pecuniariam, neque quoad corporalem, quamobrem, qui ſtatum clericalem ſuſcipit ob votum emiſſum ante patratum crimen, nulla ratione poteſt a laica poteſtate puniri, quia non dicitur ſuſcipere ſtatum clericalem in fraudem fori ſæcularis. quamquam in foro externo præſumitur ſtatum clericalem in fraudem fori ſuſcipere, ſi eum ſtatim patrato delicto, vel poſt diffamationem, delationem, vel accuſationem ſuſcipiat, niſi probet ſe illum ex voto ſuſcipere, ſeu ſe votum religionis, vel clericalis ſtatus ante patratum delictum emiſiſſe.

11 Votum fuiſſe emiſſum ante impetratum delictum, quomodo probari poſſit.

11 Hanc autem voti ante delictum emiſſionem aliqui DD. probari poſſe putant juramento ipſius clerici; nam quæ in animo conſiſtunt, probamus juramento ipſius aſſerentis; votum autem in animo conſiſtit, cum mente, & voluntate concipiatur, & emittatur. Ita Dec. *l. cit.* n. 53. & alii apud Ambroſin. n. 12. apud Carol. de Graff. *effect.* n. 1099. *& ſeqq.*

Alii verò probabilius putant non ſufficere juramentum ipſius clerici, niſi etiam alias adducat conjecturas, quibus præſumatur verum eſſe ipſius juramentum. Ratio eſt, tum quia quando agitur de gravi præjudicio, non ſtatur juramento aſſerentis, etiam in iis, quæ ab animo pendent; hic autem agitur de præjudicio laicæ poteſtatis, ad quam evitandam Clericus allegat votum, tum quia tantus eſt evitandæ laicæ poteſtatis effectus, ut plures parati eſſent ad falsò jurandum, ſe ſtatum clericalem ex voto elegiſſe. Ita aliis citatis docet Farin. n. 214. *fol.* 95. Covar. & Mol. *l. cit.*

12 Probandi onus ſtatum clericalem per fraudem aſſumptum fuiſſe, cui incumbat.

12 Obſerva ſecundò onus probandi ſtatum clericalem per fraudem aſſumptum fuiſſe, incumbere illi, qui contendit aſſumptum fuiſſe per fraudem; cùm enim fraus non præſumatur, niſi probetur, *l. 1. ff. pro ſocio, & l. quoties. §. qui dolo, ff. de probat.* dicendum eſt ab eo probandam eſſe, qui aſſerit clericalem ſtatum per fraudem aſſumptum fuiſſe, *c. ſancimus* 1. *q.* 1. Vide Farin. *n.* 211. Maſcard. *de prob. t.* 1. *concl.* 814. *n.* 5. quomodo autem probetur ſtatum clericalem aſſumptum fuiſſe per fraudem, conſtat ex dictis in difficultate proximè explicata.

Obſerva tertiò eum, qui ſtatum clericalem per fraudem aſſumpſit degradandum eſſe, ſi ob delictum dignus ſit mutilatione, aut morte. Ita Mol. *tr.* 3. *diſp.* 49. *n.* 21. *ad fin.*

13 Judex laicus afficitur excommunicatione, etiamſi Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal trahat intentione ipſum abſolvendi.

13 Quartò colligitur judices laicos affici excommunicatione hujus canonis trahendo Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal; etiamſi trahant intentione abſolvendi. Ratio eſt, tum quia abſolutio ſupponit ſubjectionem in eo, qui abſolvitur; clericus autem non eſt ſubditus poteſtati laicæ, tum quia Summus Pontif. excommunicat trahentes quovis quæſito colore.

Objicies, quod favore alicujus introductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri *l. quod favore, C. de leg.* ſed favore clericorum introducta eſt exemptio: ergo exemptio non debet in ipſorum damnum retorqueri: ergo clerici poſſunt abſolvi à laico judice, ſi delictum committant; quòd aliàs ad laicam poteſtatem pertinet, alioquin exemptio vergeret in ipſorum damnum.

Reſp. negando ultimam conſequentiam; nam magis favorabile eſt ſtatui clericali omnino exemptum eſſe à laica poteſtate, quàm illi aliqua ratione ſubjectum eſſe; abſolutio autem ſupponit ſubjectionem. Ita Decian. *p.* 1. *c.* 9. *n.* 9. *l.* 4. Carol. de Graff. *effect.* 1. n. 157.

14 Reges non poſſunt Epiſcopos auctoritativè convocare.

14 Quartò Reges, aut Principes non poſſe ſine periculo excommunicationis coram ſe, vel coram ſuo tribunali auctoritativè convocare Epiſcopos, aut alios Prælatos; etiamſi id faciant prætextu libertatis, & ſalutis Eccleſiæ ſervandæ. Ratio eſt, tum quia nullibi conſtat, hanc facultatem principibus collatam fuiſſe; tum quia Sum. Pont. excommunicationi ſubjicit in hac Bulla judices auctoritate laica trahentes, vel trahi facientes Eccleſiaſticos coram ſe ad ſuum tribunal, Audientiam, &c.

Nec obſtat Reges ab aliquibus canonici juris interpretibus vocari patronos in Cathedralibus Eccleſiis; nomen enim patroni ab ipſis uſurpari tuto pro defenſoribus, & protectoribus Eccleſiarum, non tamen hinc licet inferre ipſis poteſtatem auctoritativè convocandi Eccleſiaſticos communicatam fuiſſe, ut benè docet Azorius. *loc. cit. c.* 14. *quæſt. ult.* contra nonnullos alios.

15 Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo clericum ad ſuum forum ob falſum coram ſe depoſitum.

15 Sextò judicem laicum vinculo excommunicationis obſtringi trahendo clericum, qui falſum coram ſe depoſuit ad ſuum tribunal, ut illum pœna corporali, vel pecuniaria puniat. Ratio eſt, tum quia clericus non poteſt trahi ad forum ſæculare, tum quia licet laicus falſum deponens coram Judice Eccleſiaſtico puniri poſſit; non ſolum à judice laico, verum etiam ab Eccleſiaſtico, ut detur locus præventioni, ut cum Bart. & quampluribus aliis docet Jul. Clarus *l.* 5. *q.* 38. n. 15. nihilominus Judex laicus, non poteſt clericum coram ſe ipſo falſum deponentem punire; quia laicus non habet juriſdictionem in clericus. Ita Farin. *loc. cit. q.* 8. *n.* 26. Julius Clar. *q.* 38. n. 14. ubi aſſerit hanc eſſe communem Canoniſtarum ſententiam; Amb. *c.* 18. n. 11. Marta *de juriſd. part.* 4. *caſu* 118. *n.* 9. *&* 17. Duard. *q.* 11. *n.* 34. Carol. de Graffis *effectu* 1. n. 145. & quamplures alii apud præfatos DD. contra Bald. Cyſum, & nonnullos alios apud Farin. *n.* 26. *verſ. amplia*, & apud Carolum de Graffis *loc cit.* n. 1146.

Neque obſtat lex. *nullum, C. de teſt.* in qua decernitur teſtem, qui aures judicis offendit, poſſe ab eo judice puniri, non obſtante quocunque privilegio fori.

Reſpondetur enim clericos ea lege non aſtringi, cùm poteſtati laicæ non ſubjiciatur, nec legibus civilibus aſtringantur.

16 Septimò judicem affici excommunicatione, trahendo Clericum ad ſuum tribunal, etiamſi eum trahat in caſu, in quo Clericus tenetur de evictione; Clericus enim gaudet privilegio fori, Si verò lis agatur contra laicum, qui rem a Clerico emit, & Clericus aſſiſtat defenſioni emptoris, ut ubi cauſa agatur, non poteſt Clericus trahere cauſam ad tribunal Eccleſiaſticum, quia principaliter agitur contra laicum, non contra Clericum, qui ad judicium ſuo nomine non accedit, ſed in defenſionem emptoris. Vide Covarr. *practic. quæſt. c.* 8. Capic. *deciſ.* 197. Ambroſin. *c.* 1. n. 23. & alios ab eo relatos, Duard. *q.* 11. *n.* 44. & Mart. *l. cit. caſu* 34. Carolum de Graffis *effectu* 1. n. 161. 16 Judex laicus non poteſt Clericum ad ſuum tribunal trahere, dum Clericus tenetur de evictione.

17 Octavò judicem laicum vinculo excommunicationis irretiri trahendo Clericum ad ſuum tribunal etiamſi eum trahere intendat prætextu officiorum ſæcularium, quæ Clericus exercet. Ratio eſt, tum quia Bulla univerſaliter loquitur, & ſolùm excipit caſus in jure expreſſos: expreſſio autem firmat regulam in caſibus non exceptis; tum quia licet Clericus nequeat officia ſæcularia ſine ſuperioris diſpenſatione ſuſcipere, *c. Sacerdotibus cleric. vel monach.* nihilominùs privilegium clericale retinet, & exemptus eſt a laica poteſtate, *c. fin. de vita, & honeſt. cleric.* Quamobrem Clericus, qui officium tutoris, vel curatoris, vel adminiſtratoris bonorum exercuit, & in eo deliquit, non poteſt in judicium à laico ad reddendam rationem vocari; quamvis enim delinquat aſſumendo hujuſmodi officium, non tamen amittit fori privilegium. Ita Ambroſ. *c.* 20. *n.* 54. Mart. *de juriſd. p. caſu.* 148. Duard. *can.* 15. *q.* 11. *n.* 26. *&* 48. & alii contra nonnullos DD. Gallos. 17 Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo ad ſuum tribunal Clericum cauſâ officiorum ſæcularium.

18 Nonò colligitur clericum; qui tanquam hæres in bona laici ſucceſſit, non poſſe à judice laico abſque excommunicatione ratione illorum bonorum ad laicale forum trahi. Ratio eſt, tum quia in Bulla excommunicantur trahentes, vel trahi procurantes quovis quæſito colore, tum quia quamvis laicus, in cujus bona Clericus ſucceſſit à laica poteſtate judicari potuiſſet, non tamen à laica poteſtate judicari poterit Clericus, cùm hoc exemptionis privilegio gaudeat. Ita DD. ſtatim citandi, & hoc valet; etiamſi lis inchoata fuiſſet contra laicum coram judice laico, & lite pendente mortuus ſit laicus, in cujus bona Clericus ſucceſſit. Ratio eſt, tum quia inutilis videtur ſententia contra Clericum a judice laico prolata, nam eum per laicum non poſſet executioni mandari, & nec Eccleſiaſticus judex cogi poſſet ad curandum, ut per ſe ipſum executione demandetur; cum Eccleſiaſticus judex poteſtati laicæ minimè ſubjiciatur; tum quia Clericus non poſſet coram laico conveniri, ſi lis nondum inchoata fuiſſet; ergo neque conveniri poterit, lite jam inchoata, cum præventio laici judicis poteſtati Eccleſiaſticæ derogare non poſſit. Ita Felin. Abbas, Immol. & alii, quos citat, & ſequitur Amb. *de immun. c.* 10. *n.* 45. & Rot. Rom. *dec.* 552. Mart. *de juriſd. p.* 4. *caſu* 33. Duard *can.* 15. *n.* 3. Alc. *l.* 5. *diſp.* 16. *c.* 2. *col.* 11. *& ſeq caſu* 3 Covar. *pract. q. c.* 8. Farin. *de inquiſ. q.* 8. *n.* 46. Regin. *l.* 9. *c.* 352. *v. movendum*, Carol. de Graffis. n. 1240. & alios aſſerentes Clericum ſubjici foro laico, quoad lites inchoatas contra hæredem cui ſuccedit. 18 Judex laicus non poteſt, Clericum ad ſuum tribunal trahere, etiam ſi illum trahere intendat tanquam ſucceſſorem, & hæredem bonorum laici, etiamſi lis coram laico, cujus eſt hæres inchoata fuiſſet.

19 Decimò colligitur Clericum; qui in judicio ſæculari depoſitum recepit, non poſſe pro reſtitutione depoſiti coram laico judice conveniri, vel cogi ad reſtituendum; exemptus enim eſt à laica poteſtate, conſequenter judex laicus eum trahens ad ſuum tribunal excommunicationem incurrit. Ita Surd *lib.* 3. *conſ.* 396. *n.* 35. Ambroſ. *loc. cit. n.* 53. & alii contra Bald. *l. acceptum, num.* 4 *C. de uſuris*, Farin. *n* 123. & alii. Idem dicendum eſt de Clerico qui coram judice laico fidejuſſit pro laico, vel etiam pro Clerico. Ratio eſt, tum quia actus judicialis factus coram judice non ſuo, invalidus eſt, tum quia Clericus exemptus eſt à laica poteſtate. Ita Socin. *c.* 1 *de foro comp. n.* 45 Anchar Marſil. & alii apud Ambroſ. *c.* 10. *n* 39. contra Bartolum, Salicet. & alios apud præcitatos Doctores. 19 Clericus non poteſt pro depoſito coram laico judice conveniri.

20 Unde etiam colligitur Clericum, qui cum laico vel etiam cum pluribus laicis delictum commiſit judicandum eſſe ab Eccleſiaſtico judice, non verò a laico, alioquin judex excommunicationem incurrit; Clericus enim non poteſt auctoritate laica trahi ad ſeculare tribunal, qui exemptus eſt à laica poteſtate. Imò non ſolum ipſum Clericum; verum etiam ſocios criminis cum eo perpetrati ad Eccleſiaſticum judicem remittendos eſſe teſtantur plurimi DD. Ratio eſt, tum ne continentia cauſæ dividatur, & de eadem re diverſæ, & contrariæ ferantur ſententiæ, tum quia magis dignum trahit ſe minus dignum, *c. quanto de judic.* Ita Farin. *de inquiſit. quæſt.* 8. n. 151. Marta *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 118. *&* 112. Duard. *canone* 17 *q* 11. *n.* 48. Carol. de Graf. *effect.* 1. *n.* 232. & communiter DD. ex Gomezio *cap.* 2. *de reſcript.* n. 74. Boſſio *titulo de foro compet.* n. 126. *in fine*, Menoc. *de arbitrariis caſu* 371. *n.* 12. Ambroſin. *cap.* 20. *num.* 3. *& ſequentibus*, Deciano *tr. crim. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 44. & quam pluribus aliis, quorum ſententia probabiliſſima eſt. 20 Clericus, qui cum laicis delictum commiſit, conveniri non poteſt coram laico judice.

Sed contrarium mihi probabilius videtur cum Julio Claro *l.* 5. *ſentent. n.* 41. *verſ. etenim* Covarr. *q.* 34. n. 2. Antonio Gomeſio 3. *variarum cap.* 10. n. 6. Molina *tract.* 3. *diſp.* 49. n. 13. & aliis apud præcitatos DD. præſertim apud Farinacium n. 151. apud Carolum de Graffis n. 136. Ratio eſt, tum quia in praxi, præſertim Mediolani, aliter ſervatur; hic enim laicus à laico, & Clericus ab Eccleſiaſtico judice judicatur; tum quia cauſa dividua

eſt

eſt, & ritè ſubjici poteſt utrique foro, ſervato modo procedendi in utroque foro, juxta proprias regulas; tum quia *l. ſi quæ uxori ff. de furtis in principio;* habetur eum, qui præſtitit opem uxori, ad ſurripienda mariti bona, puniendum eſſe pœna furis: nec gaudere privilegio uxoris, quæ non punitur pœna furis: ergo non eſt abſurdum idem delictum, & cooperantes ad id delictum diverſimodè judicari nonnunquamque à ſuo judice pro conditione ſtatus, quantitate culpæ, ac modo procedendi, & puniendi in diverſis tribunalibus.

21 Coram quo facienda ſit appellatio, dum ſemel fuit decisa per duos judices, unum laicum, alterum Clericum.

21 An verò appellatio facienda ſit coram laico, vel coram Eccleſiaſtico, quando cauſa ſemel fuit deciſa per duos judices, unum laicum, & alterum clericum; in quos cauſa fuerat compromiſſa.

Reſpondendum videtur faciendam eſſe coram Eccleſiaſtico judice; tum quia dignior trahit ad ſe minus dignum; tum quia cum hic agatur de actu ipſorum arbitrorum, quorum judex non poteſt eſſe laicus, ut patet ex illatione proximè præcedenti, dicendum eſt appellationem interponendam eſſe coram Eccleſiaſtico judice. Ita Calcan *conſil. ult.* Felin. *c. 1. de præſcript. n. 6.* Aſterius *tr. de poteſt. Eccleſ. ſuper laicos caſu 13* Ambroſin. *c. 20. n. 6.* & alii quamplures apud Covar. *2. variarum c. 12. in princ.* contra ipſum Covarruviam & alios.

22 Clericus injuriam inferens à quo puniri debeat.

22 Quæres, utrùm inferens injuriam Clerico puniri debeat ab Eccleſiaſtico, an à laico judice. Gloſſa apud Jul. Clar. *q. 16. n. 42. v. quæro,* putat puniendum eſſe ab Eccleſiaſtico judice. Alii verò arbitrantur dari locum præventioni.

Ego cum Julio Claro, Bald. *lib. 3. conſ. 260.* & aliis arbitror ab utroque judice judicari & puniri poſſe, non obſtante abſolutione, vel condemnatione facta in altero foro. Ratio eſt, tum quia utrique foro illata fuit injuria, cùm inferens injuriam Clerico delinquerit, non ſolùm contra jus canonicum, verùm etiam contra jus civile, ut in præcedentibus probatum eſt; ergo ab utroque judicari debet, ut condigna delicto pœna imponatur; tum quia cum alia ſit jurisdictio fori laicalis, & alia fori Eccleſiaſtici, ſententia in uno foro lata non parit exceptionem in alio foro: tum quia ficri poteſt, ut aliquod delictum ſecundum unam rationem ſubjiciatur foro laico, ſecundum aliam ſubjiciatur tantummodò foro Eccleſiaſtico, ut docet Molin. *loc. ſtatim cit.* Cavendum tamen eſt, ne gravior pœna imponatur, quàm delicti gravitas poſtulet, nam juſtitia exigit delicta ſolùm puniri, juxta ipſorū qualitatem. Quamobrem judex poſterior ſolùm procedere debet ad ſupplendam pœnam in qua injungenda primus judex defecit. Ita Mol. *t. 4. tr. 4. d. 49. n. 3.* Marta *de juriſd. part. 4. caſu 129. ad fin.* Covar. *2. variar. c. 10. n. 6.* Duard. *in Bulla Cœnæ canone 16. q. 5. n. 2.* Graſſius *2. part. l. 4. c. 18. n. 140.* & alii Doctores ſtatim citandi.

Objicies, nullus duplicem pœnam pati debet ob idem delictum *c. non afferamus 24. quæſt. 1.* nec Deus bis judicat in idipſum; ergo qui ſemel in uno foro fuit condemnatus, non poteſt in alio foro puniri.

Reſpondeo non imponi duplicem pœnam pro eodem delicto, nec bis judicari in eodem foro; ſed unam pœnam delicto condignam imponi. Vide Jul. Clar. *loc. cit. q. 57. n. 14. verſ. ſed quæro.* Gomez *3. var. c. 1. n. 4.* Farin. *l. c. delict. q. 4.* Ambroſ. *a. 20. n. 10. & ſeqq.* Graſſium & Martam *locis citatis,* Covar. *2. var. cap. 12. n. 15.* Molinam *loc. cit. n. 3.*

Hinc patet quid dicendum ſit de eo, qui commiſſo ſacrilegio ad utrumque forum fuit delegatus & inquiſitus.

23 Clericus à laica poteſtate capi non poteſt dum ab ea puniri nequit.

23 Duodecimò colligitur Clericum à laica poteſtate abſque excommunicatione capi non poſſe, & in carcerem detrudi, vel ad laicum judicem adduci, quoties à poteſtate laica puniri non poteſt. Ratio eſt, quia Clericus ad ſæcularia forum trahi non poteſt, nec laicus poteſtatem in Clericos habet, & ſicut poteſtas ad judicandum, & puniendum requiritur; ita etiam ad capiendum.

24 Clericus in flagranti crimine deprehenſus capi poteſt à laico, ſi periculum ſit ut aufugiat.

24 Excipe primò, niſi capiatur in flagranti crimine gravi, & periculum ſit, ut fugam arripiat. Ita DD. ſtatim citandi contra Anton. de Souſa *c. 10. diſp. 95. n. 4.*

25 Clericus incedens ad patrandum delictum capi poteſt à laico, judici Eccleſiaſtico conſignandus.

25 Secundò niſi Clericus illicitè incedat ad patrandum delictum; tunc enim capi poteſt, & detineri ut Eccleſiaſtico judici tradatur, vel ut delictum patrandum impediatur, modò diutiùs non detineatur, ſed ſtatim ac commodè poteſt judici Eccleſiaſtico conſignetur. Ratio harum exceptionum eſt, inquit Clarus; tum quia Reipublicæ intereſt, ut delictum non remaneat impunitum, & delinquens non impunè abeat; tum quia nihil ſieri videtur contra rationabilem Eccleſiæ voluntatem. Ita Menoch. *de arbitrariis, caſu 180. n. 22. & ſequent.* Duardus *lib. 2. canone 15. q. 11. num. 55.* Carolus de Graſſis *n. 888. & ſeq.* Jul. Clarus *lib. 5. quæſt. 28. nu. 6. verſ. ſi verò,* ubi teſtatur de communi Farin. *loco citato, n. 117. 120. & 122.* Decian. *n. 119.* Ambroſin. *cap 18. n. 31.* Reginald. *lib. 10. n. 70.* & alii contra Martam *de jurisdictione parte 4. caſu 4.* & alios.

26 Clericus debitor de fuga ſuſpectus an capi poſſit.

26 Addunt Decian. *n. 10* Farin. *n. 119.* Alt. *diſp. 40 cap. 3. col. 9. dub. 3.* & alii hoc idem procedere in Clerico, debitore de fuga ſuſpecto: putant enim hujuſmodi Clericum debitorem ea cauſa civili capi poſſe, modò quamprimum conſignetur ſuperiori Eccleſiaſtico, nec Clericus ſufficientem pro debito præſtet cautionem, nec aditus ad judicem Eccleſiaſticum pateat, periculumque in mora ſit, ſicut enim licitum eſt ipſimet creditori Clericum, in tali eventu privatim detinere, & à fuga impedire; ita etiam licitum eſt poteſtati laicæ.

Hæc opinio eſt probabilis, ſervatis tamen limitationibus a Doctis contra Martam *de juriſd. part. 4. caſu 41.* Duard. *can. 15. q. 11. num. 54.*

27 Clericus deferens arma contra Principis edictum, an capi poſſit.

27 Excipitur tertiò quando Clericus defert arma, quæ Principum edicto deferri prohibentur; in hoc enim caſu, inquiunt Jul. Clar. *lib. 5. quæſt. 36. n. 12.* Farin. *n. 96.* Covar. *practicarum quæſtionum q. 33. n. 7.* Alter. *loc. cit.* Corſolanus *in explicatione Bullæ, excommunicatione 19. ad fin.* Placha apud Farinacium ſpoliari poteſt armis, & capi, ut judici Eccleſiaſtico puniendus conſignetur.

Sed mihi diſplicet iſta exceptio. Ratio eſt, tum quia Clerici non ſubjiciuntur poteſtati laicæ, nec tenentur ex vi coactiva legibus Principum ſæcularium; tum quia licet deferentes arma faciant contra Canones, quibus armorum uſus Clericis prohibetur, hoc tamen delictum non adeò grave reputatur, ut Clericus poteſtati laicæ ſubjiciatur, ut benè obſervat Decian. *in pract. crimin. l. 4. c. 9. n. 140. & ex L. 1. C. ut armorum uſus.* Ambroſinus ex parte Marta *de juriſd. p. 1. caſu 7. n. 20.* Duard. *can. 15 q. 11 n. 91.* Non nego tamen, quin Epiſcopus poſſit ſatellitibus fori ſæcularis dare facultatem capiendi Clericos arma deferentes, ut captos poteſtati Eccleſiaſticæ tradant, hoc enim nullo jure vetatur, cùm Clerici capi non ſoleant, niſi à laicis, parum autem referre videtur, an capiantur à ſatellitibus, & miniſtris fori Eccleſiaſtici; an ſæcularis, modo capiantur de mandato Prælati Eccleſiaſtici.

28 Clericus illegitimus capi, non poteſt modò ſit ordinibus ſaltem minoribus initiatus.

28 Decimotertiò cum affici excommunicatione, qui auctoritate laica ad ſe trahit Clericum illegitimum, aut alio Canonico impedimento detentum, modo Clericus ſit minoribus ſaltem ordinibus, initiatus & ea ſervet, quæ in Tridentino *ſeſſ. 23. c. 6.* præſcribuntur. Ratio eſt, quia hujuſmodi impedimentum non tollit characterem; conſequenter nec privilegium ratione characteris conceſſum, licet ordinis uſum impediat, ut ſuo loco oſtenſum eſt. Secus dic ſi Clericus tantummodo prima tonſura initiatus ſit; hæc enim characterem non imprimit, & cum ſit diſpoſitio ad ordines ſupponit ſubjectum habile, juxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem; conſequenter invalidè confertur illegitimo, ſeu alteri Canonicum impedimentum ad ſuſcipiendos ordines habenti. Ita Sigiſmund. Scac. *de jud. p. 1. l. 11. n. 19.* Maſcard. *de probat. concluſ. 302. n. 19. & ſeq.* & alii quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſ. *de effectu cler. effectu 1. ampliat. 51. n. 340. & ſeqq. & n. 526. & ſeq.* idemque ſentire videntur Garzias, Avila, Suarez, Sayrus, & alii quos retuli *de cenſuris diſp. 7. q. punct. 1. n. 4.* contra P. Aloyſium Bariolam. Quæ dicta ſunt in præcedentibus illationibus, omnia ferè de verbo ad verbum, paucis mutatis, aliàs tradidi *in tr. de legib. diſp. 10. q. 2. punct. 1 §. 1.*

PUNCTUM VI.

Utrùm dentur aliqui caſus, in quibus laicus excommunicationis gladio non feriatur, Eccleſiaſticas perſonas ad ſuum tribunal trahendo.

1 *Epiſcopus an poſſit laico facultatem delegare trahendi Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal.*
2 *Summus Pontifex poteſt laico facultatem concedere, judicia exercendi contra perſonas Eccleſiaſticas.*
3 *Primus caſus in quo Clericus poteſtati laicæ ſubjicitur, eſt degradatio.*
4 *Secundus eſt bigamia.*
5 *Tertius eſt ſuſceptio hujus habitus in fraudem.*
6 *Quartus eſt cauſa feudi.*
7 *Clericus tenetur ſtare juramenta fidelitatis.*
8 *Quintus caſus eſt in cauſa reconventionis in civilibus tantùm, & modò reconventio fiat incontinenti.*
9 *Sextus eſt, juxta nonnullos Doctores, dum Clericus enormitatibus ſe immiſcet.*
10 *Septimus dum Clericus effectus eſt incorrigibilis; quamquam ſola incorrigibilitas per ſe loquendo non ſufficit, ſed adhuc requiritur, ut Clericus incorrigibilis brachio ſæculari tradatur.*
11 *In quibus caſibus Clericus incorrigibilis amittat privilegium etiam ſi brachio ſæculari non tradatur.*
12 *Annus, ſeu tempus à lege præſcriptum continuum eſſe debet.*
13 *Clericus, qui ob artem in lege prohibitam privilegium fori amiſit, poteſt privilegium per diſpenſationem Epiſcopi recuperare, poſtquam artem deſeruit.*
14 *Clericus negotia ſæcularia exercens, an privilegiū fori amittat.*
15 *Clericus lanionem, aut cauponem publicè agens, quandonam fori privilegium amittat.*
16 *Clericus aſſaſſinii reus an privilegio fori privetur.*
17 *Clericus aſſaſſinus, an poteſtati ſæculari ſubjiciatur ante ſententiam criminis declaratoriam.*
18 *Sententia criminis declaratoria contra Clericum aſſaſſinii reum, à quo ferenda ſit.*
19 *Clericus quandonam fori privilegium amittat ex præſcripto Concilii Tridentini.*
20 *Clericus prima tonſura initiatus ex conſuetudine alibi recepta non privatur privilegio fori, etiam ſi præſcripta in Concilio Tridentino non obſervet.*

21 *Clericus habens beneficium gaudet privilegio fori, licet non ſervet cætera in Concilio ſancita.*
22 *Licentia Epiſcopi an debeat eſſe expreſſa.*
23 *Clericus, cui conceſſa eſt penſio tanquam clerico non gaudet privilegio fori, dum habitum & tonſuram non defert. Secus ſi habet patrimonium, vel aliquid, aliud quod in titulum dari ſolet*
24 *Qui beneficii collationem obtinuit, gaudet privilegio fori; etiam ſi nondum obtinuerit poſſeſſionē, licet aliqui oppoſitum ſentiant.*
25 *Ut Clericus fori privilegio gaudeat, debet at plurimum Eccleſiæ inſervire, non autem rarò*
26 *Qui conſuetudinem habet dimittendi habitum, ita ut publicè laicus exiſtimetur, amittit privilegium fori. Secus ſi aliquoties dimittat, & Clericus adhuc exiſtimetur.*
27 *Clericus minoribus initiatus ſi habitum, & tonſuram non deferat, amittit privilegium abſque alia monitione, ſi verò beneficium habeat, aut ſacris ordinibus initiatus ſit, non amittit privilegium, niſi ter ſpecialiter admonitus at habitum clericalem deferat.*
28 *Clericus qui ob impotentiam, vel ob aliam juſtam cauſam clericalem habitum non defert, non amittit privilegium fori.*
29 *Clericus non deferens habitum, an graviter peccet.*
30 *Clericum qualem habitum deferre debeat, ut fori privilegio gaudeat.*
31 *Habitus cognitio ad quem judicem pertineat, dum ſuboritur controverſia an clericalis ſit.*
32 *Clericalis ſtatus quomodo probari poſſit.*
33 *Clericus non ſervans præſcripta in Concilio, an ſubjiciatur non ſolùm foro laicali, verùm etiam Eccleſiaſtico.*
34 *Clericus minoribus initiatus non gaudet privilegio fori, ſi inſerviat alteri Eccleſiæ quam Epiſcopus non præſcripſit.*
35 *Clericus, qui privilegio fori privatur, an etiam privilegium canonis amittat.*
36 *Clericus gaudet privilegio canonis, etiamſi habitum non deferat, & non ſervet reliqua in Concilio Tridentino præſcripta.*

IN hoc puncto non quæram, utrùm Judex laicus trahens Eccleſiaſticos ad ſuum tribunal prætextu privilegii, vel tolerantiæ, incidat in excommunicationem; conſtat enim prætextum tolerantiæ & privilegii contra diſpoſitionem Bullæ non ſuffragari, ut q. præced. punct. 4. probavi. Idem dic de conſuetudine; cùm enim libertas Eccleſiaſtica ſit de jure divino, non poteſt per conſuetudinem auferri, quia conſuetudo contra jus divinum induci non poteſt, ita præter DD. *in præced q citat.* docent Alt *diſt. 16 c. 2. col. 7. & ſeq.* Duard. *can. 15. q. 11. n. 59. verſ. 13.* Bell. *tr. 16. c. 10. q. 6. n. 164.* & alii.

1 Epiſcopus an poſſit laico facultatem delegare trahendi Eccleſiaſticos ad ſuū tribunal.

1 Multi tamen putant Epiſcopos poſſe in cauſis civilibus, & temporalibus facultatem laico delegare. Ita Sylv. *verbo Jud. 1. n. 4.* Tol. *lib. 1. c. 27. v. ſecundus,* Alt. & Duard. *l. cit. c. 2. de jud.* contrarium tenetur Bald. in *l circa fin C. de indicta viduit.* Gloſſ. *in c. ſignificaſti, de foro compet.* & alii apud Ant. de Souſa *diſp 82 n. 6.* Ratio eſt, tum quia Epiſcopus diſpenſare non poteſt in jure communi Eccleſiaſtici autem jure communi exempti ſunt à laica poteſtate. Neque conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi, *in c. 2.* quod ab adverſariis aſſertorium quia *in c. ſignificaſti de foro comp.* habetur Clericum non poſſe in judicem non ſuum conſentire, niſi fortè ſit perſona Eccleſiaſtica, & Epiſcopi diœceſani voluntas accedat; ſignum ergo eſt Epiſcopum non poſſe hanc facultatem laico demandare. Sed quidquid ſit de privilegiis Epiſcoporum concedendum ſaltem eſt.

2 Summus Pontifex poteſt laico facultatem concedere judicia exercendi contra perſonas Eccleſiaſticas.

2 Summum Pontificem univerſaliter poſſe laico facultatem concedere circa perſonas Eccleſiaſticas, non ſolum in civilibus, & temporalibus, verum etiam in criminalibus, & ſpiritualibus; tunc enim Judex laicus non judicabit propria poteſtate, ſed auctoritate Summi Pontificis, tanquam ipſius miniſter, & delegatus. Vide Panorm. *c. 2. n. 5. de jud.* Alter. hic *cap. 1. colum. 11. & 11. verſ. tertius caſus,* Duard. hic *q. 11. n. 59. & 93.* Balduin. & Antonium de Souſa *l. cit.* & alios, quos retuli *quæſt. præced. punct. 4.* ubi etiam docui hoc privilegium non præſumi, niſi probetur, aut niſi tot adſint conjecturæ, quibus hujuſmodi privilegium præſumatur.

His ergo omiſſis, quæ ſuperiùs explicata ſunt, explicandum ſupereſt, in quibus caſibus licitum ſit laico judici perſonas Eccleſiaſticas ad ſuum tribunal trahere, vel judicare, cùm in hoc anno ne excommunicentur trahentes, vel trahi facientes ad tribunal ſæculare, præter juris canonici diſpoſitionem. Et quamvis hæc alibi explicaverim; nihilominùs cùm hujus loci propria ſint, eadem huc de verbo ad verbum nonnullis additis transferenda cenſui.

UNICA PROPOSITIO.

PLures aſſignantur caſus, in quibus judici laico conceſſum eſt perſonas Eccleſiaſticas abſque excommunicationis pœna ad ſuum tribunal trahere

3 Primus caſus in quo Clericus poteſtati laicæ ſubjicitur, eſt degradatio.

3 Primus eſt, cum Clericus fuerit degradatus, ſeu depoſitus realiter, tunc enim traditur brachio ſæculari judicandus, & puniendus *c. degradatio de pœnis in 6* & per degradationem omnia Clericorum privilegia amittit. Ita communiter DD. quos citat, & ſequitur Jul. Clar. *lib. 5. c. 6. n. 35.* Ambroſin. *de imm. c. 27. n. 7.* Mol. *to. 4. tr. 3. diſp. 49. & 54. n. 10.* Farin. *de inquiſ. q. 8. n. 71.* Scacc. *tr. crim. c. 11 n. 58.* Carol de Graffis *effect. n. 813.* Duardus *canone 19. q. 7. n. 8.* Alterius *lib. 5. diſp.* 20. *c. 1. q. 6.* Clavis Regia & alii, *locis citatis.*

4 Secundus eſt bigamia.

4 Secundus eſt, cùm Clericus eſt bigamus, quando ſcilicet duxit viduam, aut quando mortua prima quam virginem duxerat, duxit aliam: Clericus enim bigamus bigamia vera, vel interpretativa omnia Clericorum privilegia amittit, *c. unic. de bigamis, in c.* in dubio autem, an uxor eſſet virgo præſumitur virgo ut benè Ant. Gomez *3. var. c. 10. n. 4.* Farinacius *loc cit. n. 8.* Marta *de juriſdict. part 4. c. 36* Duard. *canone 15. q. 11. n 87.* & alii.

5 Tertius eſt ſuſceptio hujus habitus in fraudem.

5 Tertius eſt, cùm Clericus clericalem habitum ſuſcepit in fraudem, ut ſæculare judicium effugeret, juxta ſuprà dicta *puncto 4. n. 9. & ſeqq.*

6 Quartus e ſt cauſa feudi.

6 Quartus caſus eſt in cauſa feudi: nam vaſſallus, quamvis Clericus in iis, quæ pertinent ad feudum ſubjectus domino feudi quamvis ſæculari, *c. verum, de foro compet. & c. cæterùm, de judiciis* ſive agatur petitorio, de proprietate ipſius feudi; ſive poſſeſſorio, de ſola poſſeſſione feudi; nam in cauſa feudi non ſubjectus judicio domini feudi, tanquam perſona Eccleſiaſtica, ſed tanquam Princeps, Dux, Marchio, vel Comes a domino directo conſtitutus. Hæc eſt communior opinio Canoniſtarum, teſte Julio Claro *l 4. § feudum q. 90. n 8.* quam ſequitur S. Antoninus *3 part. tit 9 c. 2. § 3.* Suar. *de immunit. lib. 4. c. 14. n. 12.* Toletus *lib. 5. c. 56.* Sylv. *verb judex 1. qu ſito 2.* Sayrus in Clavi Regia *lib. 12. c. 8. n. 9.* Reginald. *l 9. n. 351.* Farinacius *de inquiſit q. 8. n. 22. verſicul limita primò.* Menochius *de retinenda poſſeſſione remedio 3. n. 506. & ſeq* Surdus *lib. 3. conſil. 396.* Ambroſinus *c 20 n. 56.* Suarez *part. 1. q. 2.* Marta *de juriſdict part. 4. caſu 89. n 5. & ſeqq* Duard. *canone 15. q. 11 n 68 & ſeqq.* Carolus de Graffis *loco proximè citando,* & alii contra nonnullos alios; quorum opinionem putat eſſe communem Guido Papa *dec. 139.*

7 Clericus tenetur ſtare juramento fidelitatis.

7 Ex quo licet inferre Clericum teneri ſtare juramento fidelitatis præſtito domino directo feudi Ita Abbas *c. nimis de jurejurando,* Bald. & alii apud Ambroſium *n. 57.* apud Martam *de juriſdict. part. 4. caſu 43. n. 17. & caſu 139.* & apud Carol. de Graffis *effectu 1. n. 721. & effectu 1. n. 211.* Hæc tamen intellige ſolum in cauſa Feudi, nam ſi Clericus aliquod delictum committat, non poteſt judicari, vel puniri ab ipſo domino feudi laico, nam in materia odioſa, utpote contra libertatem Eccleſiaſticam, non eſt facienda extenſio. Ita Abbas, & alii apud Farinacium *loc. cit. n. 22. ſub finem.* & apud Martam *part. 4. caſu 89 n. 18 3. n. 6.*

8 Quintus caſus eſt in cauſa reconventionis in civilibus tantum, & modo reconventio fiat incontinenti.

8 Quintus caſus eſt in cauſa reconventionis, nam ſi Clericus in civilibus conveniat laicum coram judice laico, poterit laicus conventus reconvenire Clericum in materia civili coram eodem judice, dum arbitratur ſe aliquam actionem contra Clericum in cauſa civili habere, *c. 1. & 2. de mutuis petitionibus, & c. accuſatores, verſ cujus in agendo 3. qu. 8.* Ita communior DD. opinio quam ſequitur Farin. *de inquiſit. q. 8. n 99.* Decianus *tr. crimin. lib 4. c. 9. n. 17.* Surdus *lib. 3 conſil. 396. n. 6.* Ambroſin. *c. 20. n. 35.* Clavis Regia *loc. cit.* Regin. *lib. 9. n. 359* Graffius *lib. 4. deciſ. cap 18. n. 134.* Marta *de juriſd part. 4. caſu 107. ſub finem,* Duardus *can. 15. q. 11. n. 67.* & alii apud præcit. DD. & apud Carol. de Graff. *effect. 1. limit. 3. n. 745. & ſeqq* contra nonnullos alios. Ratio eſt, quia neceſſe hanc actionem laico convento concedere, ut jus ſuum commodius contra Clericum tueri poſſit, ne lites multiplicentur.

Amplia, etiam ſi Clericus deſiſtere velit ab actione contra laicum inchoata, adhuc enim videtur laico competere facultas proſequendæ litis contra Clericum, cùm illius proſequendæ jus per reconventionem acquiſierit. Ita DD. citati.

Ex quo ſequitur Clericum teneri ſtare ſententiæ contra ſe latæ ab eo judice, cum per reconventionem eff. ctus ſit ipſi in hac parte ſubditus. Ita Clavis Regia, & alii.

Limitant tamen communiter DD. primò, modò reconventio fiat incontinenti in principio litis, vel ſtatim poſt conteſtationem litis. Cum enim cauſæ conventionis, & reconventionis ſimul tractandæ ſunt, neceſſe eſt reconventionem fieri ante litis conteſtationem, vel in ipſa conteſtatione, vel ſtatim poſt litis conteſtationem. Vide DD. cit. licet Carol. de Graff. *n. 762.* cum aliis oppoſitum ſentire videatur.

9 Sextus eſt juxta nonnullos Doctores, dum Clericus enormitatibus ſe immiſcet.

Limita ſecundò in cauſa civili; ſicut enim Clericus non poteſt laicum in cauſa criminali convenire, juxta dicta *de irregularitate* ita neque poteſt à laico in cauſa criminali reconveniri, *cap negandæ, 2. q. 2.* Ita Regin. *lib. 9. n. 352.* Far. *n. 100.* Scac. *in tract. crim. p. 1. c 11. n. 93.* Carol de Graf *n. 763.* & alii DD. citati.

10 Septimus, Clericus effectus eſt incorrigibilis, quamquam ſola incorrigibilitas, per ſe loquendo, non ſufficit, ſed adhuc requiritur, Clericus incorrigibilis brachio ſæculari tradatur.

Limita tertiò in cauſa reconventionis, non verò in executione ſententiæ; quamvis enim Clericus poſſit à laico reconveniri, & teneatur ſtare ſententiæ nihilominus ſecuta ſententia non poterit a laico judice cogi ad ſolvendum, quia coactio ſupponit juriſdictionem; judex autem laicus non habet juriſdictionem in Clericum præciſa occaſione reconventionis. Ita Reg. Graffius, & alii *loc. cit.*

9 Sextus caſus eſt cum Clericus enormitatibus ſe immiſcet, juxta ſententiam plurimorum DD. ſed hunc caſum ſic abſolutè intellectum ſuperius rejecimus *pun 4. n. 7.*

10 Septimus caſus eſt, dum Clericus effectus eſt incorrigibilis. Ille cenſetur incorrigibilis qui poſtquam condemnatus eſt, in ſimilia, vel pejora delicta labitur, & ſuperioris correctionem refugit. Vide Sylv. *verb. incorrigibilis,* Regin. *lib. 9. c. 23. n. 251.* & alios Doctores ſtatim citandos.

11 Sed

Digitized by Google

11 In quibus caſibus Clericus incorrigibilis amittat privilegium, etiamſi brachio ſæculari non tradatur.

11 Sed modò dubium eſt, an Clericus incorrigibilis amittat privilegium fori abſque alia declaratione, vel diſpoſitione.

Reſpondeo negativè, regulariter loquendo. Ratio eſt, tum quia nullo jure ſufficienter probatur ſola incorrigibilitate privilegium clericale amitti, tum quia *c. cùm non ab homine*, præſcribitur Clericum deprehenſum in furto, homicidio, perjurio, aut ſimili crimine, deponendum eſſe, deinde ſi poſt depoſitionem adhuc incorrigibilis ſit, excommunicandum eſſe, & creſcente contumacia anathematizandum, id eſt ſolemniter, & cùm ceremoniis quas adhiberi in ferendo anathemate docui *de cenſuris*. Quod ſi adhuc incorrigibilis ſit, Panorm. Seacc. Boſſ. & alii, quos citat, & ſequitur Farin. *loc. cit. n. 51. v. ſecunda ſit concluſio*, & Carol. de Graffis *effectu 1. n. 809.* putant ipſo facto privari privilegio clericali; quia inquiunt ipſi, *c. cùm non ab homine*, dicitur, poſtquam facta fuerint hæc omnia comprimendum eſſe per poteſtatem ſæcularem, cùm Eccleſia non habeat ultra quid faciat.

Sed mihi dicendum videtur requiri adhuc ſententiam judicis Eccleſiaſtici, qui hujuſmodi Clericum brachio ſæculari tradat. Ratio eſt tum quia *in c. cùm ab homine, cit.* non dicitur judicem ſæcularem poſſe ſua auctoritate hujuſmodi Clericum ad ſuum tribunal trahere, ſed potius judicem Eccleſiaſticum, poſtquam depoſuit, excommunicavit, & anathematizavit Clericum incorrigibilem, debere illum per judicem ſæcularem comprimere, tum quia *c. ut famæ*, habetur non poſſe Clericum incorrigibilem, à laico comprehendi, niſi de mandato Prælati Eccleſiaſtici; ergo judex laicus non poteſt quicquam in Clericum incorrigibilem, niſi de mandato judicis Eccleſiaſtici; ergo Clericus incorrigibilis non amittit privilegium ipſo jure. Ita Suar. *de cenſ. diſp. 22. ſect. 1. n. 9.* Conineb. *diſp. 24. dub. 15 n. 159.* Duard *canone 15. q. 11. n. 87.* & alii apud Farin. *q. 8 cit. n. 51.* & apud Ambroſinum *c. 17. n. 18.* contra Navarrum *c. 25. n. 79.* Carolum de Graffis, Panormit. & alios præcit. Doctores.

Neque obſtat *cap. perpendimus de ſent. excomm.* cùm non ſit ibi ſermo de privilegio fori, ſed canonis.

Dixi, *regulariter loquendo*, ut exciperem primò caſum expreſſum *c. unic. de vita, & honeſtate Clericorum in 6.* ubi habetur clericos joculatores, & hiſtriones, & ſcurras (id eſt, qui mimum agunt) ſi per annum artem illam ignominioſam exercuerint, aut ſi tempore breviori & tertio moniti non reſipuerint, ipſo jure privari privilegio clericali. Ita Farin. *de inquiſit. crim. q. 8 n. 79.* Suarez *loco cit. n. 15.* Decian *lib. 4. c. 9 n. 86.* Rig. *lib. 19. n. 70.* Molin. *tr. 3. diſp. 49. n. 20.* Conineh. *n. 162.* Duard *loc. cit. n. 88* Carol. de Graſ. *effectu 1. n. 1334.* Filliuc. *tr. 16 c. 11. q. 8 n. 314.* & alii apud Farin. *loc. cit.* & apud Ambroſinum *cap. 18. n. 21. & 25.* licet ipſe Ambroſinus *loc. cit.* cum Joanne Moneccho, & aliis putet diſpoſitionem capitis unici citati procedere ſolùm in Clerico minoribus ordinibus, non verò majoribus inſignito, cum in Clerico majoribus ordinibus decorato requiratur degradatio, antequam à laica poteſtate puniatur. Verùm caput citatum abſolutè loquitur ubi jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. Ita Decianus *n. 86.* & Farin. *n. 97.*

12 Annus ſeu tempus à lege præſcriptum continuum eſſe debet.

12 Obſerve tamen cum Ambroſino *n. 27.* Diaz, Lopez, & alii annum, de quo ſermo eſt, *in c. unico cit.* debere eſſe continuum, & non ſufficere plures menſes diverſorum annorum, qui ſimul uniti integrum annum conſtituant; tum quia in dubio tempus à lege præfixum continuum eſſe debet, Gloſſa *in jurisd. & tem. præſcript.* Idemque in ſimili anno Novitiatus præcedente profeſſionem tradunt Flamin. *de reſignat. lib. 3. q. 11.* Navarrus *conſil. 31. de regul.* & Henriq. *lib. 13. cap. 40 n. 2.* tum quia verſamur in materia odioſa utpote contraria libertati Eccleſiaſticæ, & conſequenter non extendenda.

13 Clericus, qui ob artem in lege prohibitam privilegium fori amiſit, poteſt privilegium per diſpenſationem Epiſcopi recuperare poſtquam artem deſeruit.

13 Obſervo etiam hujuſmodi Clericum poſſe privilegium recuperare per diſpenſationem Epiſcopi poſtquam hanc artem deſeruit, eamque pœnituit exercuiſſe, ut in ſimili docui *de cenſuris*.

Obſerva denique Clericum poteſtati laicæ non ſubjacere, ſi abſolvatur, antequam à laico ob exercitium iſtius artis judicetur, & ſufficienter puniatur, juxta ſuprà dicta. Ita Ambroſ. *loc. cit.* Decian. *lib. 4. crimin. c. 9. n. 86* & alii.

14 Clericus negotia ſæcularia exercens an privilegium fori amittat.

14 Secundò nonnulli Doctores excipiunt etiam Clericum negotia ſæcularia exercentem, ſi ter monitus non deſiſtat. Ita Farin. *n. 93.* Ambroſ. *n. 23.* Carolus de Graffis *de effect. cler. effectu 1. limitat. 7. n. 844.* & alii per ipſos allegati; ſed falluntur; quia *in cap. ult. de vita, & honeſtate Cleric.* non agitur de amiſſione privilegii quoad perſonam, ſed quoad res, ut docui *de cenſuris loc. cit. punct. 4. n. 7.* cum Molina & aliis, & idem tenet Suarez *loco cit n. 17.* & Coninch *n. 161.* Clericus igitur negotia ſæcularia exercens non amittit ipſo facto privilegium clericale quoad perſonam, etiam poſt tertiam monitionem.

15 Clericus lanionem, aut cauponem publicè agens, quandonam fori privilegium amittat.

15 Tertiò excipiunt Clericum agentem publicè lanionem, aut cauponem, *Clem. 1. de vita, & honeſt. Cler.* Obſerva tamen in dicta Clement. ſermonem, tantummodo eſſe de Clerico conjugato, aut de non conjugato, qui non gerit habitum, & tonſuram. Quamobrem Clericus conjugatus, qui per ſeipſum cauponis, vel macellarii officium exercet, ſi ter monitus non deſiſtat, aut ſi præmiſſa monitione deſtitit, ſed idem officium poſtea reſumit, privatur privilegio clericali. Si verò Clericus non conjugatus habitum, & tonſuram deferens hoc officium exerceat, non amittit privilegium clericale quoad perſonam, ſed ſolum quoad res ſuas. Ita Coninchus *n. 161.* Molina, & alii, quos retuli *de cenſ. loc. cit. n. 9* Duardus *n. 88.* Carolus de Graffis *n. 850.* & *968.* Decianus, Ambroſinus, Jul. Clarus, & Farinacius *loc. cit.* quamvis Molina *tract. 3. diſp. 49. n. 10.* ſibi contrarius videatur.

16 Clericus aſſaſſinii reus an privilegio fori privetur.

16 Quartò excipiunt crimen aſſaſſinii; nam Marſilius, Grammaticus & alii apud Ambroſinum *c. 17. n. 3.* apud Carolum de Graffis *effect. 3. n. 668. & ſeq.* & apud Farin. *de inquiſit. q. 8 n. 82.* putant Clericum ob aſſaſſinii crimen amittere privilegium fori. Ratio eſt, quia *c. 1. de hom. in 6.* habetur pœna excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, ordine, officio, & beneficio ipſo facto contra eos, qui aliquem occidi faciunt per aſſaſſinos, aut eos recipiunt, occultant, vel defendunt; etiamſi mors ſecuta non fuerit. Verùm hic caſus hoc tempore ad praxim revocari non poteſt; quia non ampliùs extant aſſaſſini, de quibus ſermo eſt in præcitato cap. Quamvis enim hoc tempore nomine aſſaſſinorum veniant, qui pretio aliquem occidunt aut occidi mandant, ut explicavi de immunitate Eccleſiaſtica *in tract. de legib.* nihilominus jure antiquo aſſaſſinii ſolummodò dicebantur quidam infideles, qui pretio conducti Chriſtianos occidebant, ut multis Doctoribus citatis oſtendit Molin. *diſp. 15 n. 2.* contra nonnullos alios, quos ſequitur Farin *n. 83.* Carolus de Graff. *loc. cit.*

17 Clericus aſſaſſinus, an poteſtati ſæculari ſubjiciatur ante ſententiam criminis declaratoriam.

17 Verum quidquid ſit de nomine aſſaſſinii, ſaltem arbitror Clericum aſſaſſinii reum non ſubjici poteſtati ſæculari, niſi poſt ſententiam criminis declaratoriam. Ratio eſt, tum quia diſpoſitio requirit aliquam actionem: reus autem non tenetur ante declarationem ſubire pœnam, quæ ad ſui executionem, actionem hominis requirit, tum quia quamdiu retinet beneficium, gaudet privilegio fori, ut colligitur ex Trident. *ſeſſ. 23. c. 6.* ſed retinet officium, & beneficium, ſaltem donec declaretur reus aſſaſſinii, cum non teneatur ſponte ſe beneficio abdicare, ut patet ex dictis *de legibus*, ergo gaudet privilegio fori, donec declaretur reus aſſaſſinii. Ita præter DD. citatos *d. l. 1.* Far. *de inquiſ. quæſt. 8. n. 85.* Ambroſ. *c. 17. n. 10* Clarus *lib. 5. ſententiarum q. 36. n. 3.* Marta *de juriſdict. p. 4. caſu 129.* Duardus *can. 13. q. 11. n. 13.* Covar. Capicius, & alii apud præcitatos Doctores contra nonnullos alios negantes declarationem requiri.

18 Sententia criminis declaratoria contra Clericum aſſaſſinii reum à quo ferenda ſit.

18 Sed modò difficultas eſt, à quo ferenda ſit ſententia criminis declaratoria.

Reſpondeo ferendam eſſe ab Eccleſiaſtico judice; cùm enim Clericus reus aſſaſſinii gaudeat privilegio fori, ſaltem donec declaretur reus aſſaſſinii, neceſſariò fatendum videtur ſententiam criminis declaratoriam ferendam eſſe ab Eccleſiaſtico judice; & patebit ex rationibus ſtatim adducendis. Ita Julius Clarus *q. 36. n. 31.* & alii apud Ambroſin. *c. 17. n. 18.* & apud Farinacium *de inquiſit. q. 8. n. 85.* quibus adhæret Molina *tom. 4. tract. 3. diſp. 49.* ubi optimè docet ſententiam ferendam eſſe à judice Eccleſiaſtico, non verò à laico, dum quæritur, an talis Clericus inter eos connumerandus ſit qui privilegio non gaudent; vocato tamen, & audito judice, & aliis, qui cum privilegio fori, non frui contendunt. Ratio eſt; tum quia ſic decernitur *c. ſi judex, de ſentent. excomm. lib. 6.* tum quia aliquem exemptum eſſe res eſt ſpiritualis; res autem ſpiritualis ad Eccleſiaſticum judicem ſpectat; tum quia quando naſcitur inter judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem diſſenſio, ad quem ipſorum juriſdictio pertineat, definitio pertinet ad Eccleſiaſticum judicem ob majorem ipſius auctoritatem, *c. ſi judex cit.* ut cum communi DD. ſententia tradit Covar. *loc. cit. c. 33. n. 2.* contra Clarum *q. 36. n. 21.*

19 Clericus quandonam fori privilegium amittat ex præſcripto Concilii Tridentini.

19 Octavus & ultimus caſus, in quo Clericus fori privilegium amittit, habetur in Tridentino *ſeſſ. 23. c. 6. de reformatione*, ubi decernitur Clericum prima tonſura, aut etiam minoribus ordinibus initiatum privilegio fori non gaudere, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ, ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in ſeminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines ſuſcipiendos verſetur.

20 Clericus prima tonſura initiatus ex conſuetudine alicubi recepta non privetur privilegio fori, etiamſi præſcripta in Concilio Tridentino non obſervet.

20 Obſerva tamen primò alicubi receptum eſſe, ut Clericus prima tonſura initiatus à laica poteſtate non puniatur, vel capiatur, etiamſi de licentia Epiſcopi non degat in ſeminario, vel in aliqua ſchola, &c. Hanc conſuetudinem, ubi legitimè recepta, & præſcripta eſt, ſervandam eſſe cenſeo; tum quia vergit in favorem libertatis Eccleſiaſticæ; tum quia hæc exemptio potuit legitimo tempore præſcribi contra laicos, tum quia non videtur illi derogatum per Tridentini decretum, cùm hujuſmodi conſuetudinis nulla habeatur mentio in Tridentino. Ita ſentire videtur in ſimili Carolus de Graff *de effect. cler. effectu 1. n. 914.* Suarez *lib. 8. de immunit. c. 14 n. 16.* & alii.

Obſerva ſecundò alicubi factam eſſe conventionem, & concordiam circa juriſdictionem de conſenſu Sedis Apoſtolicæ, & hanc conventionem ſervandam cenſeo; nam Summus Pontifex poteſt juriſdictionem delegare.

Verùm cum occaſione hujus decreti plures emergant difficultates, eas breviter conabor explicare.

21 Clericus habens beneficium gaudet privilegio fori, licet non ſervet cætera in Concilio ſancita.

21 Prima difficultas eſt, utrùm ſit aliqua differentia inter Clericum habentem beneficium, & eum, qui inſervit Eccleſiæ; aut degit in ſeminario, aut verſatur in aliqua univerſitate de licentia Epiſc.

Reſpondeo affirmativè; nam Clericus habens beneficium gaudet privilegio fori, etiamſi habitum & tonſuram non deferat. Tridentinum enim disjunctivè loquitur per particulam, *aut*, Julius Clar.

lib. 5.

Digitized by Google

lib. 5. ſententiarum, q. 36 n. 19. Leſſius *lib. 2. c. 33 dub. 5. n. 38.* Curt. *lib. 1 pract. quæſtionum q. 7.* Riccius in *ſua praxi decis.* 607 ubi plures alios Doctores refert Rodrig. 1. *p. c. 55. concl. 2.* Auguſtinus Barboſa *in Tridentinum ſeſſ. 23. c. 6.* & alii quamvis Ambin. *c. 17. n. 3.* & Suarez *de cenſur. diſp. 22. ſect. 1. n. 11.* contrarium innuant, Clericus verè, qui non habet beneficium non gaudet hoc privilegio, niſi deferat habitum, & tonſuram, ſimulque inſerviat alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi; hæc enim copulative præſcribuntur. Quamobrem ſimul cum habitu, & tonſura requiritur, ut Clericus inſerviat alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi, vel ſaltem commoretur in ſeminario Clericorum, vel in aliqua ſchola, vel univerſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines.

22 Licentia Epiſcopi an debeat eſſe expreſſa

22 An autem licentia, ſeu mandatum Epiſcopi, de quo loquitur Trid. debeat eſſe expreſſum, Menochius *de præſumpt. lib. 6. q. 76. n. 41.* putat requiri expreſſum, Sed quid nobis ſentiendum ſit conſtat ex dictis *de matr. q. 2. punct. 8 n. 11* cum Rebello, & aliis.

23 Clericus cui reſervata eſt penſio, tanquam Clerico, non gaudet privilegio fori dum habitum, & tonſuram non defert. Secus ſi habet patrimonium, vel aliquid aliud, quod in titulum dari ſolet.

23 Secunda difficultas eſt, utrùm Clericus, cui reſervata fuit penſio, ut Clerico, gaudeat privilegio fori, dum habitum, & tonſuram non defert. Ratio dubitandi eſt, quia beneficiarius gaudet, ergo etiam gaudet penſionarius, cùm penſio ſit velut beneficium, & obligationem inducat recitandi officium.

Reſpondeo hujuſmodi Clericum non gaudere privilegio fori, niſi habitum, & tonſuram deferat; nam Clericus tonſura, vel minoribus initiatus, non gaudet privilegio fori, niſi habitum clericalem cum tonſura deferat; excepto Clerico habente beneficium, ut colligitur ex Trident. *loc. cit.* penſio autem non eſt propriè beneficium. Ita Sacram Cardinalium Congregationem ſenſiſſe teſtatur Joannes Callemarcius, & Petrus Marzilla *ſeſſ. 23.* Carol. de Graſſis, *n. 1305.* Garzias *de beneficiis 1. part. cap. 5. num. 70.* Gonzalez *ad regul 8. Cancell. Gloſſ. 5. §. 5. n. 6.* Auguſtin. Barboſa *ſeſſ. 23. cap. 6. n. 4.* & alii contra Duardum, *canon. 15. q. 11. n. 64* Marcam *de juriſd. part. 2. caſu 32.* & alios apud Carolum de Graſſis *effect. 1. quæſt. 11. n. 1158.*

Ad rationem dubitandi patet reſponſio ex dictis. Secus dicendum eſt de beneficio, quamvis modici valoris, aut de præſtimonio quod dari ſolet in titulum, aut de alio, quod beneficium propriè nuncupetur. Ita Riccius *decis 388.* & alii communiter; cùm enim hæc veniant nomine beneficii par eſt, ut beneficii privilegium pariant. Idem tradit Barboſa *in remiſſ. ſeſſ. 23. c. 6. n. 28.* & Carolus de Graſſis *q. 12. n. 1224.*

24 Qui beneficii collationem obtinuit gaudet privilegio fori, etiamſi nondum obtinuerit poſſeſſionem, licet aliqui oppoſitum ſentiunt.

24 Tertia difficultas eſt, utrùm qui beneficii collationem obtinuit, nondum verò adeptus eſt illius poſſeſſionem, fruatur privilegio, juxta Trident. decretum, Farin. *de inquiſit. q. 8. n. 70.* Menochius *tom. 3. conſ. 359.* Maſcard. *concl. 392.* Carol. de Graf. *n. 1258.* Julius Clarus *loco citato*, & apud Farinacium putant non gaudere, Ratio eſt, quia non dicitur propriè beneficiarius, nec tenetur ad onera beneficii, juxta ſententiam nonnullorum Doctorum, quos retuli *de horis canonicis*, ergo neque fruitur privilegiis beneficiario conceſſis; nam qui non ſentit onus, par eſt, ut neque ſentiat commodum.

Hæc opinio probabiliſſima eſt. Sed mihi probabilius dicendum videtur, Clericum, qui beneficii collationem obtinuit, non verò poſſeſſionem, gaudere privilegio fori, modò collatio valida ſit. Ratio eſt, tum quia hic juxta communem loquendi modum dicitur beneficium obtinuiſſe, & dicitur jus habere ad beneficium, & titulum beneficii, tum quia verſamur in materia libertatis Eccleſiaſticæ, quæ favorabilis eſt, conſequenter extendenda. Ita Boëtius, Zabarella, & alii apud Riccium *in praxi beneficiorum deciſione 388.* ubi ſacram Congregationem idem ſenſiſſe teſtatur, dum non ſtat per ipſum, ne beneficii poſſeſſionem capiat, ut quando litem movit contra intruſum & beneficii poſſeſſionem capere non potuit, nondum lata ſententia, eandem ſententiam tenet Covarruvias, *3. var. c. 56. in principio*, Cenedo *l. 1. pract. q. n. 4 q. 4. n. 22* & alii quamplures apud Auguſtinum Barboſam *in remiſſ. ſeſſ. 23. c. 6. n. 5. & 8.*

25 Ut Clericus fori privilegio gaudeat, debet ut plurimum Eccleſiæ inſervire, non autem rarò.

25 Quarta difficultas eſt, utrùm Clericus tonſura initiatus privilegio fori gaudeat, ſi bis, vel ter tantummodò inſervierit Eccleſiæ, & poſtea deſtiterit.

Reſpondeo non gaudere; nam Tridentinum requirere videtur perſeverantiam, & frequentiam ſervitii, & is, qui à ſervitio in futurum præſtando deſiſtit, aut rarò inſervit, propriè loquendo, non dicitur Eccleſiæ inſervire: Tridentinum enim his verbis utitur; *niſi clericalem habitum & tonſuram deferat, alicui Eccleſiæ mandato Epiſcopi inſerviat.* Hoc verbum, *inſerviat*, non videtur importare ſervitium ut plurimum intermiſſum, ſed potius importat moralem perſeverantiam, ſaltem pro majori parte. Ita Cenedo *lib. 1. pract. quæſtionum 4. n. 15.* Menochius *conſil. 918. n. 21.* Aug. Barboſa *loco citato n. 13.* Riccius *in ſua praxi decis. 388.* Carol. de Graſſ. *de effect. clericatus effectu n 1183.*

26 Qui conſuetudinem habet dimittendi habitum, ita ut publicè laicus exiſtimetur, amittit privilegium fori. Secus

26 Quinta difficultas eſt, an Clericus, qui habitum, vel tonſuram aliquoties dimittit, amittat privilegium fori.

Reſpondeo negativè, niſi conſuetudinem habeat non utendi habitu, vel tonſura, ut ita publicè laicus exiſtimetur. Ratio eſt; tum quia Tridentinum non requirit continuam omninò habitus, & tonſuræ delationem, nec is habitum, vel tonſuram dimiſiſſe dicitur, qui aliquoties tonſuram, vel habitum exuit, non animo ſimpliciter dimittendi, ſed reaſſumendi; tum quia Clericus tonſura, vel minoribus ſolùm ordinibus initiatus, non amittit privilegium canonis, ut docet Suar. *de cenſuris diſp. 22. ſect. 2. n. 18. ad finem.* Bannes *2. 2. q. 12. art. 1 diffic. 3. concl. ult.* Conimb. *de ſacram. diſp. 14. dub. 15. n. 165.* niſi habitum, & tonſuram omninò deferat, vel niſi continuata conſuetudine non utatur habitu, & tonſura, & in habitu laicali perſeveret, ergo à fortiori non amittit privilegium fori, quod difficiliùs amittitur, quàm privilegium canonis, juxta Suarez *loc. cit. n. 13.* Conimb. *loc. cit.* Panorm. *c. de Apoſtatis, n. 6. &* alios contra Alexandrum de Nevo, & alios apud Ricc. *decis. 607. n. 6*, tum quia in ſacra Congregatione deciſum eſt teſte Riccio *loco ſtatim citando*, & aliis Clericum, qui dimiſſo clericali habitu homicidium commiſerat, & ſine clericali habitu à laica poteſtate captus fuerat; remittendum eſſe ad forum Eccleſiaſticum, quia non præſumitur dimiſiſſe habitum animo illum deſerendi, ſed ut commodiùs delictum perpetraret. Ita Bald. *l. ſi quis, n. 3. Cod. de Epiſcopis & Clericis*, ubi aſſerit Clericum, qui dimiſſo habitu delictum commiſit, gaudere privilegio fori, ſi conſuetudinem illius deferendi habebat. Idem aliis citatis docet Riccius *in praxi Clericorum, decis 606. n. 7.* Carol. de Graſſis *effectu 1 n. 949. & ſequent.* & Farin. *n. 68.* contra Maſcardum *de probat. concl. 122.* de Clerico qui tonſuram, & habitum, quem tempore delicti dimiſerat, iterùm aſſumit. Idem clarè innuit Suarez, Bannes, & Conimbr. *locis citatis.*

26 ſi aliquoties dimittat, & Clericus adhuc exiſtimetur.

Quæ hactenus diximus in expoſitione propoſitæ difficultatis, procedunt in Clerico prima tonſura, vel minoribus ſolum ordinibus initiato; nam ſi loquamur de Clerico habente beneficium Eccleſiaſticum; aut ſacris ordinibus initiato, arbitror hunc gaudere privilegio clericali, etiamſi habitum, & tonſuram dimiſerit, nullo enim jure probatur hunc amittere privilegium clericale, niſi fortè ſit incorrigibilis, aut enormitatibus ſe immiſcuerit, juxta ſuperiùs dicta. Ita ſentire videtur Conimb. & Suar *loc. cit.* Jul. Clarus *q. 36 v. hac autem*, & Far. *q 8. citato n. 79.*

27 Clericus minoribus initiatus ſi habitum, & tonſuram non deferat, amittit privilegium abſque alia monitione, ſi verò beneficium habeat, aut ſacris ordinibus initiatus ſi, non amittit privilegium, niſi ter ſpecialiter admonitus, ut habitum clericalem deferat.

27 Sexta difficultas eſt, an Clericus incedens ſine habitu, & tonſura, amittat privilegium fori etiamſi non admoneatur.

Reſpondeo diſtinguendo, vel loquimur de Clerico prima ſolùm tonſura, vel minoribus ordinibus initiato; vel loquimur de Clerico habente beneficium, vel ad ſacros ordines promoto. Si loquamur de Clerico tonſura, vel minoribus ordinibus initiato, cenſeo non gaudere privilegio fori, quamvis non admoneatur. Ratio eſt, quia licet jure antiquo, ſeu jure communi canonum, *c. in audientia, & c. cum contingat, de ſent. excomm.* neceſſaria eſſet triplex admonitio ad amittendum privilegium, ut obſervavit etiam ſacra Cardinalium Congregatio, cujus declarationem refert Joan. Gall. *ſeſſ. 23. c. 6.* tamen jure novo Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. c. 6.* aliter ſancitum eſt, juríque antiquo derogatum fuit, ut pluries per ſacram Congregationem declaratum fuiſſe teſtatur Riccius *in praxi clericorum, dec. 606. n. 4.* & in hanc ſententiam plures adducit DD. Quamobrem Clericus, qui cum habitu clericali incedere non conſuevit, ſubditur foro ſeculari, abſque alia monitione, Idem dic de Clerico, qui cum habitu clericali incedit, ſed nulli Eccleſiæ inſervit, vel non degit in aliqua ſchola, vel univerſitate de licentia Epiſcopi juxta Trid *ſeſſ. 23 c. 6.* in quo decernitur Clericum prima tonſura initiatum, aut in minoribus conſtitutum non gaudere privilegio fori, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſerviat deferens habitum & tonſuram, aut niſi verſetur in aliqua ſchola, vel univerſitate de licentia Epiſcopi, ſimulque habitum. & tonſuram deferat.

Si verò loquamur de Clerico habente beneficium Eccleſiaſticum, vel in ſacris conſtituto, cenſeo neceſſariam eſſe trinam admonitionem à judice Eccleſiaſtico factam, antequam Clericus fori privilegium amittat. Ratio eſt, quia non receditur à jure communi ſacrorum canonum, niſi quatenùs contrarium jure novo exprimitur; jure autem ſacrorum canonum *c. in audientia, & c. cum contingat* &c. præſcribitur trina monitio ſpecialis, & nominatim facta, nec jure novo in Tridentino *loco cit.* aliter decernitur circa Clericum beneficium habentem, aut in ſacris conſtitutum. Ita Farin. *n. 60.* Clarus *q. 36. hac autem*, & alii quamplures apud Farinacium.

Hinc tamen aliqui DD. limitant.

Primò, modò Clericus non ſe immiſceat enormitatibus, hunc enim putant privilegio fori privari abſque ulla admonitione, quamvis ſit ſacris initiatus; verùm de hac limitatione ſuperius egi *puncto 4. n. 7.*

Secundò quod dictum eſt de neceſſitate trinæ monitionis, limitant niſi monitio fiat in Synodo: tunc enim una monitio facta ſub expreſſa comminatione amiſſionis privilegii, ſi habitus clericalis non deferatur, videtur ſufficere, quia hujuſmodi monitio vim habet conſtitutionis, ad conſtitutionem autem non requiritur trina admonitio, cùm ſemper admonere præſumatur, *c. 2. de conſt. in 6.* Ita Jul. Clar. *quæſt. 36. verſ ſed quid ſi.* Hoſtienſis Cæpola, & alii apud Farinacium *n. 62.* & apud Carolum de Graſſis *effect. 1. num. 900.*

28 Clericus, qui ob impotentiam, ve, ob aliam juſtam cauſam clericalem habitum non defert, non amittit privilegium.

28 Septima difficultas eſt, an Clericus, qui juſta de cauſa clericalem habitum, vel tonſuram non defert, privilegio clericali privetur.

Reſpondeo negativè Ratio eſt, tum quia pœna non eſt ſubeunda abſque culpa; tum quia hic caſus cenſetur per Epikeiam exceptus.

Ita Doctores ſtatim citandi.

Hinc

Hinc ſequitur, eum, qui in locis hæreticorum tonſuram, vel habitum clericalem non defert ad vitandam mortem, non incurrere privationem privilegii clericalis. Idem dicendum eſt de eo, qui ob paupertatem veſtes non habet, aut qui ob calvitiem, vel ob capitis debilitatem tonſuram non geſtat: etiam ſi capitis debilitas, vel calvities propria culpa fuerit contracta, e.g. quia intemperanter vixit, morbum Neapolitanum luxurioſè vivendo contraxit, indeque in morbum incidit. Ita Julius Clarus *lib. 6. q. 36. v. quæro nunc, n. 14.* Ambroſ. *c. 23. n. 7.* Immol. *Clem. 2. de vita, & honeſtate Clericor.* Riccius *in praxi Cleric. deciſ. 606. ad fin.* & ita in Curia Toletana deciſum fuiſſe teſtatur Clarus *loc. cit.* Aufrer. *dec. 256.* Farin. *n. 67.* Carol. de Graſſis *effectu 1. n. 1171. & ſeqq.* Decian. *n. 169. c. 9. lib. 4.*

29 Clericus non deferens habitum an gravius peccet.

29 An verò qui clericalem habitum, & tonſuram non deferre graviter peccet, conſtat ex dictis *de Sacramentis, diſp. 8. q. unica puncto ultimo n. 2.* & clarius conſtabit ex dicendis *in tract. de obligationibus clericorum, & beneficiariorum.*

30 Clericus qualem habitum deferre debeat, ut fori privilegio gaudeat.

30 Octava difficultas eſt, qualem habitum clerici deferre debent, ut in habitu clericali incedere dicantur, & privilegio fori gaudeant juxta Tridentinum decretum *seſſ. 23. c. 6.*

Reſpondeo clericos religioſos debere habitum, juxta ſuæ religionis inſtitutum, deferre: clericos verò ſæculares debere ſe locorum conſuetudini accommodare, ita ut iis utantur veſtibus, quibus clerici in ea regione uti conſueverunt; licet enim in jure prohibeantur clerici quaſdam veſtes deferre, ut veſtes rubras, aut viridea, biretum duorum colorum, de quibus Follerus *in practic. crim. verbo audiantur excuſatores, n. 45. fol. 62.* nihilominus jura affirmativè non præſcribunt veſtes à clericis deferendas, ut iis adhibitis in habitu clericali incedere dicantur: propterea jure optimo loci conſuetudinem inſpiciendam eſſe tradit Julius Clarus *lib. 5. c. 36. n. 11. v. dixi cleric.* Farin. *de inquiſit. q. 8. p. 68.* Ambroſ. *c. 23. n. 13.* per ſe tamen loquendo illum privilegio fori gaudere arbitror, qui eo utitur veſtium genere, ut ſi à populo videatur, clericus judicetur. Ita Jul. & Clar. & alii *locis citatis.*

31 Habitûs cognitio ad qualem judicem pertineat, dum ſuboritur controverſia an Clericalis ſit.

31 Verùm ſi controvertatur, an habitus, cum quo inventus eſt clericus, ſit clericalis, cenſeo hanc habitûs cognitionem ad Eccleſiaſticum judicem pertinere. Ratio eſt, tum quia ad Epiſcopum pertinet, habitum à clericis deferendum præſcribere: ergo ad eum etiam ſpectat cognoſcere, an habitus ſit clericalis quando notoriè conſtat habitum non eſſe clericalem; tum quia, ſicut laicus non poteſt judicialiter cognoſcere, an aliquis ſit clericus, ut judicet, an gaudeat privilegio fori, ut docet Covarr. *c. 31. n. 1.* Jul. Clar. *loc. cit. n. 11.* Molin. *n. 10.* ubi teſtatur de magis communi, licet ſummariam informationem poſſit aſſumere, vel Eccleſiaſtico judici conſignet, ſi aſſumpta ſummaria informatione, clericum eſſe cognoverit, ut multis citatis docuit Farin. *loc. cit. n. 34.* ita non poteſt judicialiter cognoſcere, an habitus ſit clericalis. Ita Covarr. *pract. q. 33. initio.* Molina *num. 10.* Farinacius *loc. cit.* Ambrosinus *cap. 25. num. 15.* Menochius *de præſumpt. lib. 6. q. 76 num. 341.* Zerola *in praxi parte 1. verb. clericus, num. 3.* contra Julium Clarum *lib. 5. q. 36. n. 21.* Maſcardum *concl. 961. num. 4.* & alios.

32 Clericalis ſtatus quomodo probari poſſit.

32 Quo autem pacto probare quis poſſit ſe clericum eſſe, videri poteſt apud Farin. *de inquiſit. q. 8. n. 38. verſ. ſed quæro, & ſequenti,* & apud Maſcardum *tom. 1. concluſ. 301. & ſequenti.* Obſerva tamen judicem laicum, dum hæc coram Judice Eccleſiaſtico pendent, debere ſuperſedere. Ratio eſt, tum quia fieri poteſt, ut actus exerceat in perſonam exemptam; tum quia ſequeretur eloſoriam eſſe cognitionem Eccleſiaſtici judicis. Ita Mol. *tract. 3. diſp. 39. n. 6.* Farin. *loc. cit. n. 35.* ubi relato Cæpolla Rolando, & Covarruv. teſtatur de communi, quidquid nonnulli apud Carolum de Graſſis *effectu 1. num. 1257. & ſeqq.* in oppoſitum ſentire videantur.

33 Clericus non ſerveans præſcripta in Concilio, an ſubjiciatur, non ſolùm foro laicali, verùm etiam Eccleſiaſtico.

33 Nona difficultas eſt, utrùm clericus, qui tonſuram e. g. non defert, vel non inſervit Eccleſiæ de mandato Epiſcopi, aut in alia re deficit, quam Tridentinum præſcribit ut privilegio fori gaudeat, poſſit non ſolùm foro laicali ſubjici, verum etiam Eccleſiaſtico.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia Eccleſia non abdicavit à ſe jus cognoſcendi de criminibus clericorum: tum quia ſic cenſuit ſacra Congregatio, teſte Riccio *in praxi clericorum deciſ. 607. n. 4.* Scac. *part. 1. de judic. cap. 18. n. 101.* Carol. de Graſſis *n. 6289.* Quamobrem licet hujuſmodi clerici forum judicis ſæcularis declinare non poſſint ex hoc decreto; tamen iſtud decretum non obſtat Epiſcopo, quominùs jure ſuo uti poſſit in hujuſmodi clericos delinquentes, ſi adhuc clerici permanent.

34 Clericus minoribus initiatus non gaudet privilegio fori, ſi inſerviat alteri Eccleſiæ, quam Epiſcopus non præſcripſit.

34 Decima difficultas eſt, utrùm clericus minoribus initiatus, ſi alteri Eccleſiæ inſerviat, quàm illi, cui Epiſcopus inſervire præcepit, gaudeat privilegio fori.

Reſpondeo negativè, quia Sum. Pontifex præſcribit clerico volenti privilegio fori gaudere, ut inſerviat illi Eccleſiæ, quam ipſe denegavit. Ita Carolus de Graſſis *effect. 1. q. 1. n. 1170.* nec ſatis eſt ut inſerviat in temporalibus, ſed in ſpiritualibus inſervire debet: de hujus enim ſervitii genere loqui cenſetur Concilium Tridentinum. Ita Covar. *2. var. cap. 1. num. 9.* Carol. de Graſſis *loc. cit. q. 5. n. 1177.* & alii.

35 Clericus qui privilegio fori privatur an etiamſi privilegium Canonis amittat.

35 Undecima difficultas eſt, an qui dimiſſo habitu, vel tonſura vel ſervitio Eccleſiæ, amittit privilegium fori, amittat etiam privilegium canonis, & è contra, qui aliqua de cauſa privilegium canonis amittit, amittat etiam privilegium fori.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia à diverſis non fit illatio. *l. Papinianus ff. de judic.* tum quia privatio privilegiorum clericis in favorem libertatis conceſſorum, eſt pœnalis: conſequenter odioſa, & conſequenter non extendenda; tum quia ſic colligitur ex *c. perpendimus ſentent. excomm.* ubi Summus Pontifex ab excommunicatione canonis excuſat quemdam Comitem, cujus mandato ſuſpenſus fuerat Sacerdos, qui abjecto habitu ſeditionem fecerat, non tamen illum excuſare videtur à culpa contra libertatem Eccleſiaſticam, dum pœnitentiam illi Comiti injungi præſcribit, ut obſervat Coninch *diſp. 14. dub. 15. n. 160.* Suarez *de cenſuris, diſp. 22. ſect. 1. n. 12. & 13.* & aliis; tum quia illuſtriſſimam Cardinalium Congregationem ita cenſuiſſe fertur. Ita Riccius *deciſ. 607. n. 5.* Comitolus *reſponſionum moralium lib. 6 q. 10. n. 2.* Regin. *lib. 19. n. 97.* Joannes de Gallemart. *seſſ. 23. c. 6* Gonzalez *ad reg. 8. Cancellaria Gloſſa 5. §. 3.* Venodo *lib. 1. q pract. q. 4. n. 21.* Molina *tract. 3. diſp. 49 n. 3.* & alii apud Auguſtinum Barboſam *in remiſſ. ſeſſ. 23 c. 6* omiſſis iis, quos retuli *de cenſ. diſp. 2. quæſt. 4. pun. 4. num. 11.*

Objicies privilegium canonis videtur in privilegio fori, tanquam pars in toto includi; ergo ex amiſſione privilegii fori tutè inferri poteſt, inquit Coninch. *diſp. 14 n. 163.* & amiſſio privilegii canonis.

Reſpondeo negando antecedens; hæc enim ſunt duo privilegia, quorum unum auferri poteſt alio retento. Ita cenſuit ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Riccio *loc. cit. dec. 607. n. 5.* Joannes de Gallemart. *ſeſſ. 23. c. 6. in princ.* & aliis.

36 Clericus gaudet privilegio Canonis, etiamſi habitum non deferat, & non ſervet tel qua in Concilio Tridentino præſcripta.

36 Hinc colligitur Clericum initiatum prima tonſura, vel minoribus ordinibus, gaudere privilegio canonis; etiamſi habitum non ferat, vel tonſuram non geſtet, aut non inſerviat Eccleſiæ, vel non verſetur in aliqua univerſitate, vel ſchola de licentia Epiſcopi: conſequenter percutientem hujuſmodi Clericum affici excommunicatione lata contra injicientes manus violentas in Clericos. Ita Rodrig. *in ſumma c. 80. n. 17.* Garz. *de benef. part. 2. c. 2.* & alii apud Ricc. *deciſ. 607.* contra Felician. de Solis *lib. 2 de cenſ. c. ult. n. 14.* Clericus enim prima tonſura initiatus privilegio canonis gaudet, cum Trid. hoc privilegium ipſi non abſtulerit.

Hoc tamen reſtringi debet primò ad Clericum non conjugatum; Clericus enim conjugatus non gaudet privilegio canonis; imò neque fori, niſi habitum, & tonſuram deferat, & niſi contraxerit cum virgine, & alicui Eccleſiæ inſerviat de mandato Epiſcopi; ut docui *de cenſuris loc. cit. punct. 2. n. 1. & 3. & punct. 4. n. 12. ex cap. unico de Clericis conjugatis,* & patet ex Tridentino *ſeſſione 23. cap. 6.*

Secundò reſtringi poſſe videtur ad Clericum, qui non omninò deſeruit habitum, vel qui non habet beneficium, vel qui non eſt in ſacris conſtitutus; nam Clericus prima tonſura, vel minoribus ordinibus initiatus, non ſolum privilegium fori ipſo facto amittit, dum habitum omnino deſerit, verum etiam amittit privilegium canonis, ſaltem poſtquam ab Epiſcopo, vel ab alio juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habente, ter fuit admonitus in generali, vel in particulari, ut habitum, & tonſuram deferat, *c. contingit, de ſententia excomm. & c. ſi verò eodem titulo.* Ratio eſt, quia cum ad ſtatum laicalem redeat, par non eſt, ut privilegiis Clericorum fruatur. Ita Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 163.* Farin. *n. 60. ſub fin.* Suarez *de cenſ. diſp. 22. ſect. 1. n. 11.* & alii quamvis nonnulli alii, quos tacito nomine refert Coninch. *n. 163.* abſolutè cenſeant Clericum, qui omninò deſeruit habitum, ipſo facto privari non ſolùm privilegio clericali, verùm etiam canonis.

An verò Clericus habitum derelictum animo non amplius reaſſumendi, iterum aſſumere, eoque aſſumpto, iterùm privilegio clericali frui poſſit, colligitur tum ex dictis *in hoc puncto,* tum ex iis, quæ tradidi *de cenſ. loco cit. punct. 2. n. 1.* cum Suarez, Sayro, & aliis, ut docui frui poſſe. Idem innuit Molina *n. 10.* & Carolus de Graſſis *effectu 1. q. 17. n. 1231. & ſeq.* ubi alios DD. refert. Hæc omnia de verbo ad verbum *in tract. de leg.* paucis quibuſdam additis tradidi; ſed hæc transferenda duxi, quòd hujus non minus, quàm illius loci propria ſint.

SECTIO II.

Circa ſecundam hujus canonis partem, in qua prohibentur aliqua actiones, quibus libertas Eccleſiaſtica per ſtatuta, vel ordinationes, aut ipſarum uſum diminuitur.

In hac ſectione quatuor præcipuè diſſeremus.

Primò, quænam ſit materia hujus excommunicationis, ſeu quænam actiones in hac ſecunda canonis parte prohibeantur.

Secundò, quandonam ſtatuta, vel decreta, circa quæ prædictæ actiones verſantur, contra libertatem Eccleſiaſticam cenſeantur.

Tertiò, quodnam ſit ſubjectum hujus excommunicationis, ſeu contra quas perſonas iſta excommunicatio lata ſit.

Quartò, utrùm iſta excommunicatio alibi in jure expreſſa reperiatur, & quo pacto differat ab excommunicatione hujus canonis.

PUNCTUM I.

Quænam actiones in ſecunda hujus canonis parte prohibeantur, ſeu quænam ſit materia excommunicationis in hac parte expreſſa.

1 *Explicatur materia hujus excommunicationis.*
2 *Statuere ordinationes, vel decreta facere quid ſit.*
3 *Statutum faciens contra libertatem Eccleſiaſticam non incurrit excommunicationem, antequam ſtatutum promulgatum ſit.*
4 *Statutum edens excommunicatione ligatur, etiamſi ſtatuti executio non ſequatur.*
5 Ordinare *quid ſit.*
6 Publicare *quid ſit.*
7 *Princeps, qui ſtatutum non facit, ſed ab alio factum promulgari curat, incidit in excommunicationem.*
8 *Præcones, aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant, utrùm excommunicationem incurrant.*
9 *Statutis, vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, quinam uti dicatur.*
10 *Statutis contra libertatem factis privata utens authoritate, an excommunicationem incurrat.*
11 *Qui unam ex actionibus in hoc canone prohibitis facit, excommunicationem incurrit.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia hujus excommunicationis.

1 MAteria hujus partis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica circa libertatem Eccleſiaſticam offenditur per aliquas actiones in ſecunda hujus canonis parte expreſſas, & à me ſtatim exprimendas, & explicandas. Ita Cajet. & alii quos retuli *ſection. 1. punct. 3.*

Actiones autem in ſecunda hujus canonis parte expreſſæ, ſunt quatuor.

Prima eſt, ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticæ, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa facere, quibus libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut reſtringitur, ſeu juribus Sedis Apoſtolicæ, aut quarumcumque Eccleſiarum directè, vel indirectè, vel tacitè, vel expreſsè præjudicatur.

2 Statuere ordinationes, vel decreta facere quid ſit.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit ſtatuere, ſeu ſtatuta, ordinationes, vel decreta facere.

Reſpondeo eſſe aliquid per modum legis vel decreti, ſive præcepti conſtituere. Ita Ugol. hic, *verſ. necnon qui ſtatuta col.* 3. ubi ait decreta, ordinationes, & ſtatuta hic pro eodem accipi, ut patet ex illa particula, *ſeu*, quæ antecedentia declarat.

Filliuc. *tract. 16. c. 10. q. 7. n. 167.* & Alterius hic *c. 3.* obſervant, non ſolum decreta generalia, verùm etiam particularia hic prohiberi, nam Summus Pontifex prohibet non ſolùm ſtatuta, ſed etiam quæcumque alia decreta in genere, vel in ſpecie, conſequenter in hoc canone prohibetur, non ſolùm ſtatutum propriè dictum; verùm etiam præceptum, ſeu ſententia, aut quælibet alia ordinatio, nam ordinationes, ſeu ſententiæ judicum: juxta receptum loquendi uſum decreta vocantur, *l. decreta, ff. de re judic.* Vide Alterium *diſp. 14. c. 1. col. 5.* Addit Alterius *diſp. 16. c. 3. col. 4.* nomine decreti intelligi etiam mandatum. Idem innuit Duard. *q. 21. ad finem.*

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, cùm enim in materia pœnali verſemur, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem: ob id ſi judex nullo edito decreto mandet alicui, ut compellat Titium Clericum ad ſolvendum tributum, non afficitur excommunicatione hujus canonis; quia hujuſmodi mandatum non habet vim decreti: loquor enim de puro mandato. Secus ſi mandatum auctoritativè imponatur ad modum decretorum.

3 Statutum faciens contra libertatem Eccleſiaſticam non incurrit excommunicationem antequam ſtatutum promulgatum ſit.

3 Dubium eſt ſecundò utrùm faciens ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem, etiamſi ſtatutum, ſeu decretum nondum ſit promulgatum.

Reſpondeo non incidere ante promulgationem. Ratio eſt, tum quia leges, & decreta non habent rationem legis; & decretorum antequam publicentur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de legibus, & de cenſuris*; ubi etiam differentiam attuli inter ſtatuta, & decreta; tum quia Summus Pontifex uſus eſt verbo, *fecerint*, quod rem perfectam indicare videtur, *l. 3. §. hac verba. ff. de negot. geſt.* Ita Doctores ſtatim citandi.

Ex quo patet à fortiori eum, qui cœpit ſtatutum facere, & poſteà deſtitit, non affici excommunicatione hujus canonis. Ita Alt. *diſp. 16 cap. 1. col. 6. dub. 2. verſ. reſpondeo,* Filliu. *loco citato, n. 166.* Ugol. hic *verba necnon qui ſtatuta §. 4. verſic. tertiò.* Antonius de Souſa hic *cap. 16. diſp. 81. n. 1.* Duardus hic *quæſt. 21. n. 1. & ſeqq.*

4 Statutum edens excommunicatione ligatur, etiamſi ſtatuti executio non ſequatur.

4 Tertiò dubium eſt utrùm, ſecuta publicatione, qui ſtatutum edidit, vel ordinavit, ſtatim afficiatur excommunicatione, etiamſi ſtatuta numquam executioni mandentur.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia adeſt actio, ſeu materia ſub cenſura prohibita. Ita Alt. *loc. cit.*

Secunda actio, eſt ordinare decreta, vel ſtatuta.

5 Ordinare quid ſit.

5 Sed modo dubium eſt, quid ſit *ordinare*.

Reſpondet Duard. *q. 21. ſub fin. ad contrarium*, idem eſſe, ac mandare. Sed iſta expoſitio mihi non probatur, tum quia Summus Pontifex dixiſſet, *ordinat fieri*, nam imperfecta videtur loquendi forma, tum quia ait, *ordinat ſtatuta*, vel *decreta*; id eſt, mandat decreta, vel ſtatuta; tum quia dum Summus Pontifex prohibere intendit mandatum, ſolet id exprimere, aut clariſſimis verbis uti, non autem dubiis, & obſcuris.

Alii verò Doctores putant *ordinare* idem eſſe quod diſponere, ſeu componere, & legiſlatoris mentem verbis explicare; fieri enim poteſt, ut Princeps dum ſtatutum facere intendit, imponat conſiliario, aut alteri, ut illud componat, explicet, ſeu alia ratione ordinet, & in formam ſtatuti redigat in quo caſu uterque ſecuta publicatione in cenſuram incidit, ſaltem ſi uterque auctoritativè id faciat, ut infrà dicam. Ita Alt. *cap. 3. col. 5.* Filliuc. *tr. 16. cap. 10. q. 7. n. 167.* Ugol. & alii.

Tertia actio eſt ſtatuta, vel decreta publicare.

6 Publicare quid ſit.

6 Sed modò dubium eſt primò quid ſit *publicare*.

Reſpondeo idem eſſe, quod promulgare voce præconis, ſeu expoſitione & affixione decretorum in locis publicis, & conſuetis.

7 Princeps qui ſtatutum non facit, ſed ab alio factum promulgari curat, incidit in excommunicationem.

7 Secundò dubium eſt utrùm Princeps, qui non facit ſtatutum ſed ab alio factum iterum promulgari curat, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo affirmativè, quia cùm hujuſmodi promulgatio majus robur, & vim tribuat ſtatuto præcedenti, vim ſtatuti habet præſertim ſi edatur nomine ipſius, qui promulgari curat; in canone autem excommunicantur quomodolibet facientes ſtatuta, vel decreta. Ita Alt. *loco citato.*

8 Præcones aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant, utrùm excommunicationem incurrant.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm præcones, ſeu miniſtri inferiores qui de mandato Principis, ſeu magiſtratus ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant cenſuram hujus canonis incurrant.

Reſpondet Alt. *loc. cit. dub. 5.* Filliuc. *tract. 16. cap. 10. q. 7. n. 167.* incurrere, quia ipſi verè, & propriè dicuntur ſtatuta publicare, & à Summo Pontifice excommunicantur quomodolibet publicantes; ergo afficiuntur pœnis, contra publicantes decreta in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ editis, niſi fortè titulo probabilis ignorantiæ excuſentur, neſcientes quicquam in illis decretis contra libertatem Eccleſiaſticam contineri, aut ignorantes latam eſſe excommunicationis pœnam contra publicantes, ut conſtat ex *regulis generalibus*. Hæc opinio probabiliſſima eſt, & confirmari poteſt ratione allata *ſectione præcedenti puncto 3. illatione 4.*

Non exiſtimo tamen improbabilem ſententiam aliorum exiſtimantium præconem, alióſque miniſtros, qui de mandato ſuperioris, cujus eſt ſtatuta, & decreta facere, promulgant, non affici excommunicatione hujus canonis. Ratio eſt, quia Summus Pontifex excommunicare intendit eos qui auctoritativè promulgant, ſicut excommunicat auctoritativè facientes, vel ordinantes ſtatuta, vel alia decreta. Ita Suar. *de cenſ. diſp. 21. ſect. 2. n. 79.* Duar. hic *q. 21. can. 15. n. 2.*

Ad rationem in contrarium reſponderi poteſt, illud verbum *publicaverint*, non intelligi executivè, ſed auctoritativè. Niſi fortè dicas judiciale tribunal ex his omnibus miniſtris conſtare, & ſimul omnes concurrere ad ſtatutum ſuo modo edendum, & publicandum, ut in ſimili dictum eſt *ſect. præcedenti punct. 3. illat. 4.*

Quarta actio eſt ſtatutis, ſeu decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, vel ordinatis uti.

9 Statutis vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis quiſnam uti dicatur.

9 Sed modò dubium eſt primò: quiſnam dicatur uti ſtatutis, ſeu decretis factis vel ordinatis contra libertatem Eccleſiaſticam.

Reſpondeo illum dici uti ſtatutis, qui ea obſervat, ſeu adhibet ad aliquem uſum: nam proprius legis uſus eſt ejus obſervantia. Quamobrem qui judicat ſecundum hujuſmodi ſtatuta, aut illa ſervari facit exigendo gabellam, e. g. clericis impoſitam, in iſtam excommunicationem incidit. Ita Sayrus *lib. 3. c. 19. n. 10.* Alter. hic *c. 3. col. 8. verſic. vel factis* Duard. hic *q. 24. n. 1.* Filliuc. *tract. 16. c. 10. n. 168.* quidquid alii in oppoſitum ſentiant, quos infrà referam.

10 Statutis contra libertatem factis privata utens auctoritate, an excommunicationem incurrat.

10 Major difficultas eſt utrùm ad hanc cenſuram incurrendam opus ſit, ut quis hujuſmodi ſtatutis auctoritativè utatur, ſeu auctoritativè obſervet.

Sayrus, Alterius, & Duardus negativè reſpondent: putant enim omnes hujuſmodi ſtatutis utentes, etiamſi juriſdictione careant, affici excommunicatione hujus canonis. Quamobrem, qui virtute hujuſmodi ſtatutorum aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam agunt, vel ſe contra eandem defendunt, cenſuram hujus canonis incurrunt. Ratio eſt; quia Bulla univerſaliter, & ſine diſtinctione loquitur. Hæc opinio valde probabilis eſt.

Sed probabile etiam videtur oppoſitum, tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra eos qui juriſdictionem contra libertatem Eccleſiaſticam, & jura Eccleſiarum exercent; tum quia illa excommunicatio videtur edita in confirmationem illius, quæ lata fuerat *in cap. noverit de ſentent. excommun.* illa autem lata fuerat in eos qui hujuſmodi ſtatuta ſervari faciunt ibi *qui de cætero dicta ſtatuta ſervari fecerint*, quæ loquendi forma juriſdictionem, & poteſtatem indicare videtur.

Ex dictis ſequitur primò, Principem, vel alium, qui facto ipſo, non ratione ſtatutorum, libertatem Eccleſiaſticam offendit, ut ſi abſque prævio ſtatuto tributum à clerico exigat, aut confugientem ad Eccleſiam extrahat, in cenſuram hujus canonis non incidere; quia non utitur ſtatutis, vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam,

ut dictum in explicatione dubii. Ita Ugol. hic §. 4. *verſ.* 5 Duardus *q.* 28. *n.* 15. Regin. *lib.* 9. *n.* 361. Navarrus *c.* 27 *n.* 119. Alt. *c.* 3. *col.* 5. *verſ. fecerat.* Idem probabiliter dici poteſt de eo, qui poſito ſtatuto aliquid facit contra libertatem Eccleſiaſticam, non auctoritativè; ſed privata auctoritate, aut non vigore ſtatuti, hic enim non dicitur uti ſtatuto juxta Bullæ intentionem. An autem qui confugientem ad Eccleſiam extrahit, aut tributum exigit, excommunicationem alibi expreſſam incurrat, ſuis locis oſtenſum eſt.

Secundò non ſolùm judicem, verùm etiam notarios, aliosque Curiæ officiales, qui ſtatutis, ſeu decretis contra libertatem Eccleſiaſticam editis utuntur, vinculo hujus excommunicationis obſtringi; quia iſtæ ſunt perſonæ publicæ, auctoritate publica gaudent, auctoritativè operantur, & ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam utuntur. Ita Alt. *c.* 3 *col* 7. *dub.* 4. Duardus *q.* 11. *n* 6. *verſ. judices autem.*

21 Qui unâ ex actionibus in hoc Canone prohibitis facit excommunicationem incurrit.

21 Secundo dubium eſt, utrùm quælibet prædictarum actionum ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, vel omnes requirantur. Ratio dubitandi eſt, quia in Bulla tres primæ actiones exprimuntur, addita copula, *&*, dicitur enim, *fecerint, ordinaverint, & publicaverint*, proprium autem hujus particulæ eſt copulare, & conjungere antecedentia cum ſubſequentibus. *l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. l. Titia textores, § nihil. ff. de legat.* 1. *& l. ſi ita quis hæres. ff. de hæredib. inſtituen.* ibi, *quamvis*, & *ſyllaba conjunctionem faciat.* His tamen non obſtantibus.

Reſpondeo quamlibet iſtarum actionum ſeorſum ſufficere ad incurrendam hujus Canonis, excommunicationem. De quarta actione nullum eſt dubium; quia exprimitur per particulam, *vel*, ibi, *vel factis, vel ordinariis uſi fuerint.* De reliquis tribus probatur, quia particula, *&*, ſumitur pro disjunctiva, *vel*, quoties ſubjecta materia iſtam ſignificationem admitti petit, ſeu quoties ponitur inter eas quæ eundem effectum pariunt, ex Cened. *pract. q. ſing.* 50. *n.* 7. & aliis apud Aug. Barboſam *dict.* 93. n. 18. ſubjecta autem materia hanc ſignificationem admitti petit; tum quia eſt favorabilis Eccleſiæ, tum quia alioquin ferè nunquam cenſura incurreretur ob violatam libertatem Eccleſiaſticam, cùm auctores ſtatutorum contra libertatem Eccleſiaſticam non ſoleant illa ordinare, ſed ab aliis ordinari curent. Præterea unaquæque iſtarum actionum eundem effectum parit, unaquæque libertati Eccleſiaſticæ adverſatur. Ita Duard. hic *canone* 15. *q* 1. *ad finem*, Fill. *tr.* 16. *c.* 10. *q* 7. *n.* 266. Alterius *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 4. *&* 5. *dub.* 1. contra Duardum ſibi contrarium hic *q.* 11. *n.* 1. Ugolin. hic *verſ. necnon qui ſtatuta*, § 4. *col.* 4. *verſ. tertio.*

PUNCTUM II.

Quænam decreta, vel ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, ſeu contra jura Eccleſiarum cenſeantur.

1 *Statuta, & decreta contra libertatem Eccleſiaſticam quænam cenſeantur.*
2 *Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur.*
3 *Statutum, quo decernitur, ne litteræ Apoſtolicæ, quibus juripatronatus laicorum derogatur, admittantur, vel ne penſio exteriùs ſolvatur, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.*
4 *Statuens ne Clerici quid emant, aut vendant, violat libertatem Eccleſiaſticam.*
5 *Statutum, quo laici prohibentur cum Clericis contractus inire, libertati Eccleſiaſticæ repugnat.*
6 *Idem dic de ſtatuto, quo Clerici timidiores fiunt, & laici audaciores.*
7 *Idem de ſtatuto quo perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ipſorum bona poteſtati laicæ ſubjiciuntur.*
8 *Statutum arctans expenſas in mortuariis faciendas, quandonam ſit contra libertatem Eccleſiaſticam.*
9 *Statutum quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat ſine licentia Principis, libertati Eccleſiaſticæ opponitur.*
10 *Idem dic de ſtatuto, quo prohibentur Eccleſiæ ſine licentia laici Principis ædificari.*
11 *Statutum præſcribens aliquam formam non ſolùm à laicis, verùm etiam à Clericis in contractibus ſervandam, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
12 *Clerici an teneantur ſaltem ex vi directiva ad ſervandas leges Principum.*
13 *Clerici non ſervantes leges Principum ſæcularium in commune bonum editas, à quibus puniri debeant.*
14 *Contractus celebrati à clericis ſine ſolemnitate à Principibus ſæcularibus præſcripta an validi ſint.*
15 *Statutum, quo in publicam utilitatem decernitur ne oriza prope urbem ſeminetur, aut linum madefiat, non ligat Clericos ex vi coactiva.*
16 *Statutum excludens Eccleſiaſticos à Collegio Doctorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
17 *Statutum, quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
18 *Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut bona, quæ ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca pervenerunt, intra tantum temporis vendantur.*
19 *Idem dic de ſtatuto quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relicta, aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ ſolvatur.*
20 *Statutum præſcribens bona in non ſubditos alienari nulla Eccleſiaſticarum facta mentione libertati Eccleſiaſticæ non repugnat.*
21 *Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione, libertatem Eccleſiaſticam offendit.*
22 *Idem dic de ſtatuto prohibente laicis ne ad Eccleſiaſticos appellent.*
23 *Idem dic de ſtatuto, præcipiente, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæculares judices confugiant.*
24 *Statutum quo decernitur, ut pater filios etiam Clericos coram judice laico emancipet, quoties emancipare intendit, libertati Eccleſiaſticæ derogare non videtur.*
25 *Statutum præcipiens ut Eccleſiaſtici gabellas ſolvant pro rebus ad ſui, vel familiæ ſuſtentationem neceſſariis, Eccleſiaſticam libertatem lædit.*
26 *Princeps prohibens juramentum adhiberi in contractibus ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere.*
27 *Laicus Princeps faciens ſtatutum, quo prohibet ne ſæculares cum monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate contra libertatem Eccleſiaſticam peccat.*
28 *Statutum, quo cavetur, ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſtatutorum, ab ipſo ſtatuente editorum, videtur contra libertatem Eccleſiaſticam peccare.*
29 *Statutum, quo cavetur, ne illis, qui ſtatuenti ſubditi non ſunt, non ſuffragetur, libertati Eccleſiaſticæ non adverſatur.*
30 *Statutum laicorum decernens omne debitum ſpatio quinque annorum intelligi præſcriptum, libertati Eccleſiaſticæ opponitur ſi de Eccleſiaſticis ipſis ſermo ſit.*
31 *Libertas Eccleſiaſtica, utrùm formaliter lædi debeat ad hoc, ut cenſura incurratur.*
32 *Excommunicatio incurritur, etiamſi libertas Eccleſiaſtica indirectè, & tacitè, per ſtatuta, vel eorum uſum lædatur.*
33 *Statutum, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum ſeu fructuum ex bonis Eccleſiæ perceptorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.*
34 *Coloni Eccleſiæ an ſtatutis laicorum ligentur.*
35 *Statutum quo revocatur privilegium, ſeu aliud ſtatutum laicorum editum in favorem Eccleſiæ, aut Clericorum repugnat libertati Eccleſiæ.*
36 *Statutum laicorum puniens concubinas Clericorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur in ſententia multorum Doctorum, ſed contrarium Auctori probatur.*
37 *Statutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi tantùm contra tertias perſonas feratur.*
38 *Statutum laicorum repugnat Eccleſiaſticæ libertati, etiamſi prætextu boni communis feratur.*
39 *Libertas Eccleſiaſtica quænam dicatur.*
40 *Statutum faciens, ordinans, publicans, vel utens illo contra jura totius Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel etiam particularis Eccleſiæ pœnam excommunicationis incurrit.*
41 *Epiſcopus, ſeu ordinarius quomodo ſe gerere debeat, dum animadvertit aliquod ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſari.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Statuta, & decreta contra libertatem Eccleſiaſticam quænam cenſeantur.

1 ILla ſtatuta, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, & jura Eccleſiarum cenſentur, quæ juri, exemptioni, libertati, ſeu privilegiis perſonarum Eccleſiaſticarum, vel Eccleſiarum præjudicant. Ita communiter Doctores.

Hoc tamen intellige, modò ſtatuta, ſeu decreta ex ſe, id eſt, ratione rei præſcriptæ, hujuſmodi juri, exemptioni, ſeu privilegiis præjudicent, & non ex ſtatuentis intentione; non enim punitur ſola intentio, ſeu actus internus, ſed externus ſub cenſura prohibitus: ſi ergo actus externus, ſeu ſtatutum ſeipſa non attingat res Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticas perſonas, neque ipſarum exemptionem diminuit, non incurritur excommunicatio; licet ſtatorarius ob pravam intentionem peccet, ut ex ſe clarum eſt, aut etiam licet per accidens inde damnum Eccleſiaſticis, aut Eccleſiæ ſequatur: nam quæ per accidens ſunt, ab Eccleſia non conſiderantur. Ita Cajet. *verb. excommun. c.* 31. Alt. *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 10 *verſ. quod verò ſpectat*, Regin. *lib.* 9. *n.* 359 Anton. de Souſa hic *cap.* 16 *diſp.* 84. *n.* 3. Suarez *diſp.* 21. *n.* 91. Filliu. *tr.* 16. *c.* 10. *quæſ.* 7. *n.* 270. Duard. hic *canone* 15. *quæſt.* 19. *n.* 5. Coriolenus hic *verſ. ponderat.* contra Filliu. *loco citato* n. 283. dicet exiſtimantem de ſtatuto, quod per accidens Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis nocet.

Hinc colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

Primò illata ſtatuta, ſeu decreta libertati Eccleſiaſticæ adverſari, quibus in genere, vel in ſpecie læduntur, vel reſtringuntur privilegia à Deo, vel à jure communi, canonico, vel civili Eccleſiaſticis perſonis, vel Eccleſiis conceſſa, vel conſuetudine acquiſita. Hujuſmodi privilegia ſunt.

2 Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur.

2 Jus decimarum, exemptio à foro, vel legibus laicorum, libera rerum Eccleſiaſticarum gubernatio, jus exercendæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ, immunitas locorum ſacrorum, & ſimilia; ob id judex laicus, qui ſub decreto, vel ſtatuto lædit, ſeu reſtringit, vel

impedit immunitatem locorum ſacrorum, libertam rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem, decimarum exactionem, exemptionem perſonarum Eccleſiaſticarum à laica poteſtate, publicationem Bullæ ſeu executionem litterarum Apoſtolicarum, aut juriſdictionem Eccleſiaſticam, incidit in excommunicationem hujus Bullæ, quia ſtatuit, vel ordinat aliquid, quo libertas Eccleſiaſtica, vel jus Eccleſiaſticum læditur. Ita communiter Doctores.

3 Statutum quo decernitur, ne litteræ Apoſtolicæ, quibus jus patronatus laicorum derogatur, admittantur, vel ne penſiones exteris ſolvantur, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.

3 Idem dic de ſtatuto quo cavetur, ne admittantur litteræ Apoſtolicæ, quibus juri patronatus laicorum derogatur, vel ne exteri ad beneficia Eccleſiaſtica admittantur, vel ne ſolvantur penſiones exteris, vel cauſæ beneficiorum, juriſpatronatus, decimarum, & ſimilium coram judice laico tractentur. Ita Sylveſter, Archidiaconus, & Cardinalis apud Alterium *c. 5. dub. 2.* Duardus Carolus de Graſſis, & alii communiter.

4 Statuens ne Clerici quid emant, aut vendant, violat libertatem Eccleſiaſticam.

4 Secundò ſtatutum, ſeu leges, per quas Eccleſiaſtici timidiores fiunt, libertati Eccleſiaſticæ adverſari ex Bartolo *in authent. Caſſa C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quem Canoniſtæ ferè communiter ſequuntur *in cap. noveris, de ſent. excommunic.* tunc autem Eccleſiaſtici dicuntur timidiores fieri, quoties privantur iis rebus, quæ in jure naturali, gentium, & civili communia ſunt civibus, aut quoties non permittuntur frui rebus, quibus reliqui cives fruuntur, & Eccleſiaſtico ſtatui non repugnant, aut quoties fiunt deterioris conditionis, etiam in illis bonis temporalibus, quæ communia ſunt omnibus civibus; hoc etiam pacto Clerici timidiores fiunt; quia homines à ſtatu Eccleſiaſtico avertuntur, dum hæc fieri vident cum Eccleſiaſticis, eo quod Eccleſiaſtici ſunt.

Hinc patet magiſtratus laicos ſtatuentes, ne Clerici quid emant, aut vendant, ne alterius operas conducant, ne panem coquant, ne per talem pontem tranſeant, ne in civitate maneant, affici excommunicatione hujus Bullæ, quia Eccleſiaſtici ob hujuſmodi ſtatuta deterioris conditionis fiunt. Ita DD proximè citandi.

Idem dicendum cenſeo de ſtatuentibus, ne laici vendant Clericis, ne molant, vel coquant panem, aut ne alia obſequia Clericis præſtent. Ratio eſt, tum quia Eccleſiaſtici ob hujuſmodi ſtatuta timidiores fiunt; tum quia hujuſmodi actiones immunitati Eccleſiaſticæ adverſari decernitur *in c. finali, de immunitate Eccleſiarum in 6.* tum quia libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in facultate faciendi quidquid fieri licet; Eccleſiaſtici autem non poſſunt facere quidquid eis fieri licet, dum magiſtratus hujuſmodi decreta, vel ſtatuta edunt: non enim poſſunt ori opera eorum quos ad ſui uſum aliàs adhibere, jure naturæ permittente, conceſſum eſt. Ita Reginald. *lib. 9. c. 23. n. 258. & ſeq.* Filliu. *loc. cit.* n. 275. Marta *de juriſdict. part. 4. caſu 6.* Duard. *canone 15. quæſt 19.* n. 83. Suarez *lib. 4. de immunitate, c. 22. n. 16. & ſeqq.* Carol. de Graſſis *de effect. clericat. effectu 2. quæſit. 44.* n. 358. *& ſeqq.* contra Navarrum *c. 27.* n. 119. *verſic. ſeptimò* Cajet. *l. cit.* Coriolanum, *hic*, Ugolinum hic §. 3. *col. 3.* exiſtimantes Eccleſiaſticam libertatem non cenſeri læſam, niſi lædatur in iis, in quibus Eccleſiæ libertas eſt, quatenùs Eccleſia, ſeu Congregatio fidelium, hæc enim eſt libertas Eccleſiaſtica formaliter. Secus ſi lædatur in iis, quæ pertinent ad politicum convictum, ſeu ad ſocietatem hominum: hæc enim non eſt libertas Eccleſiaſtica.

Sed formaliter quod non aſſerimus, ſuſtinendum eſt; tum quia Sum. Pontifex abſolutè loquitur de libertate Eccleſiaſtica, qua videlicet gaudent perſonæ Eccleſiaſticæ; etiamſi verſetur circa rem communem laicis, & Eccleſiaſticis; tum quia Sum. Pontifex conſulere intendit Eccleſiaſticis perſonis, ne à ſæcularibus magiſtratibus vexentur: grave autem damnum paterentur Eccleſiaſtici, ſi laici eos impunè vexare poſſent in iis, quæ ad convictum politicum ſpectant, ut in cibo emendo, in tritico molendo, & ſimilibus.

5 Statutum quo laicis prohibentur cum Clericis contractus inire, libertati Eccleſiaſticæ repugnat.

5 Hinc patet quid dicendum ſit de ſtatuto, quo laici prohibentur cum Clericis contractus inire; conſtat enim irritum eſſe, & libertati Eccleſiaſticæ adverſari, quia tollitur facultas Eccleſiaſticis utendi jure ſuo. Ita Marta *caſu 62.* Duard. *n. 127.* Carol. de *effectu 2. n. 393.* Alterius *c. 6. dub. 6.* ubi etiam oſtendunt, utrum Eccleſiaſtici teneantur ſolemnitates in contractibus à laicis præſcriptas obſervare, & reſpondent teneri dum volunt laicos ſibi obligare. Vide quæ tradidi *de legibus, diſp. 1. q. 1. punct. 6. de contractibus*, & alibi, & infrà in hoc puncto n. 11.

6 Idem de ſtatuto, quo Clerici timidiores fiunt, & laici audaciores.

6 Tertiò à fortiori colligitur ſtatutum, quo decernitur, ut interficiens laicum pœnâ centum aureorum plectatur; occidens verò Clericum pœnam quinquaginta ſolum aureorum incurrat, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt, tum quia homines ob hujus ſtatutum retrahuntur à ſtatuto Eccleſiaſtico capeſſendo; tum quia Eccleſiaſticos gravari cenſetur, cum laicis occaſio detur occidendi Clericos ſpe minoris pœnæ incurrendæ, & Clericis libertas cum laicis converſandi aufertur, timore mortis, quæ ex ea cauſa à laicis recipiendæ. Ita Felinus *in cap. Eccleſia ſancta Mariæ*, Marta *de juriſdict. p. 4. caſu 60 & 61.* Regin. *lib. 9. n. 358.* Carolus de Graſ. *loco ſtatim citando.* Fill. *loco cit. n. 270.* Duard. hic *quæſt. 19. n. 3.* Angelus, Tabiena, Sylveſter, & alii communiter apud præcitatos Doctores, apud Carolum de Graſſis *de effect. cleric. effectu 2.* n. 75. & 444. & apud Suarez *loco cit. n. 11. & ſeqq.*

Objicies, hujuſmodi ſtatutum per accidens ſolum libertati Eccleſiaſticæ adverſatur; aliud enim eſt Clericorum libertatem auferre, vel lædere, aliud non punita violantes libertatem, & jura Eccleſiaſticorum; ſicut aliud eſt beneficium, ſeu privilegium non concedere, aliud derogare, quamobrem hinc ſolum inferri videtur libertatem Eccleſiaſticam per accidens, & indirectè lædi, ut in ſimili docet Azor. *p. 1. l. 1. c. 13. q. 4.* Ugol. ea parte hic n. 3. *col. 2.*

Reſpondeo libertatem Eccleſiaſticam hujuſmodi ſtatuto per ſe lædi. Ratio eſt; quia cùm Clerici non ſint deterioris conditionis aliis, iniquum gravamen per hujuſmodi ſtatutum illis imponitur, & jus ipſorum directè violatur.

7 Idem de ſtatuto, quo perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ipſorum bona poteſtati laicæ ſubjiciuntur.

5 Quartò ſtatutum, quo perſonæ Eccleſiaſticæ, ſeu ipſorum bona, & jura poteſtati laicæ ſubjiciuntur, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia perſonæ Eccleſiaſticæ à laica poteſtate exemptæ ſunt quoad perſonas, & bona. Ita communiter DD. & clariùs conſtabit ex dicendis *in explicatione canonis 18.*

8 Statutum arctans expenſas in mortuariis faciendas, quandonam ſit contra libet atem Eccleſiaſticam.

8 Quintò ſtatutum arctans expenſas in mortuariis faciendas eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quoties reſpicit eas expenſas quæ ad Dei cultum immediatè, & ad ſalutem animæ defuncti ſpectant, ut ſi ſtatuto caveatur, ne plures candelæ adhibeantur, ne plures Clerici conveniant, ne certa eleemoſyna Clericis, aut pauperibus facienda excedatur, *c. fin. de rebus Eccl. non alienandi*: ubi cavetur, ne laici diſponant de mortuariis, quia ſunt annexa ſpiritualibus, in quibus laici nullam habent juriſdictionem. Si verò ſtatutum eam ſolum reſtringat expenſarum partem, quæ ad mundanam pompam pertinent; non videtur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; quamvis inde per accidens Eccleſiaſtici damnum patiantur, ut ſi præſcribatur cubicula non ornari pannis nigris, aut ſolos filios nigris veſtibus indui, aut tot ſolum ſervos nigro habitu indutos adhiberi, aut rogum non erigi, aut pretioſas culcitras non fieri, aut talem modum in ædificandis ſepulcbris ſervari. Ratio eſt; quia hujuſmodi ſtatutum fieri videtur de re temporali, cùm per ſe dirigatur ad tollendam ambitionem & pompam, quæ ad vivorum ſolatium, non ad Dei cultum, & animæ defuncti ſalutem pertinet, ut ſuppono, & per accidens eſt, Eccleſiaſticos inde damnum pati. Ita Cajetanus *loco citato*, Navarrus *c. 27.* n. 119. Coriolanus *in expoſitione hujus canonis ad finem*, Anton. de Souſa hic *diſp. 28 n. 3.* Suarez *de cenſuris, diſp. 21. ſect. 2.* n. 91. Regin *lib. 9. c. 23. n. 300.* Marta *de juriſd part. 4. caſu 54.* Alterius *diſp. 16. c. 6. dub. 3* & quamplures alii apud præcitatos DD. & apud Carol. de Graſ. *effectu 2. quæſito 9.* n. 467. *& ſequentib.* contra Filliu. *tract. 16. c. 10. quæſit. 8. n. 273.* & alios.

9 Statutum quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat, ſine licentia Principis, libertati Eccleſiaſticæ oppoſitum.

9 Sextò ſtatutum, quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat ſine licentia Principis, vel Præſidis, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Felinus *in cap Eccleſia S. Mariæ n. 123.* Panormitan. *conſ. 83.* quod incipit, *præfatas dubium.* Alterius *lib. 5. diſp. 16. c. 6. dub. 4.* contra Angelum *conſil. 21.* cujus initium eſt, *nulla perſona*, & alios præcitatos DD. & apud Carolum de Graſſis *effect. 2. q. 47. n. 368.*

10 Idem de ſtatuto, quo prohibentur Eccleſiæ ſine licentia laici Principis ædificari.

10 Septimò ſtatutum, quod prohibetur Eccleſias ſine licentia Principum ſæcularium ædificari, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; tum quia Eccleſia privilegium habet ædificandi Eccleſias ſibi à Conſtantino Imperat. conceſſum, *c. futuram 12. q. 1.* libertas autem Eccleſiaſtica violatur, quoties Eccleſia impeditur, ne ſuis privilegiis uti poſſit; tum quia impediens Eccleſias ædificari, ſacrilegii reus eſt, *c. ſunt quidem 1. q. 1.* ergo facit injuriam Eccleſiæ, ergo libertatem Eccleſiaſticam lædit: ſacrilegium enim incurritur ob juris Eccleſiaſtici læſionem, & ob injuriam Eccleſiis, vel rebus ſacris illatam. Ita Duardus hic *quæſt. 19. n. 68. & ſequentibus*, & alii.

Objicies, quilibet etiam privatus impedire poteſt, ne Eccleſia in ſuo prædio ædificetur, ipſo non conſentiente; quilibet enim eſt rei ſuæ moderator, & arbiter. *l. in re mandata. C. mandati*; ergo à fortiori licitum erit Principi prohibere, ne Eccleſiæ in ſuo territorio ipſo inconſulto erigantur, & conſtruantur.

Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia privatus dominium directum habet in ſuo prædio, conſequenter eo uti poteſt ad quem voluerit uſum; conſequenter etiam impedire poteſt, ne ſacellum in eo conſtruatur: Princeps verò non habet dominium directum, ut ſuppono in ſuo territorio, ſed ſolùm habet juriſdictionem, quam ad continendos in officio ſubditos, non autem ad diſponendum pro ſuo libitu de bonis ſubditorum, exercere poteſt. Secus ſi Princeps dominium directum de bonis immobilibus ſui territorii habeat, quo dominio nonnulli Reges potiuntur.

11 Statutum præſcribens aliquam formam non ſolùm à laicis, verùm etiam à Clericis in contractibus ſervandam, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

11 Octavò ſtatutum quo decernitur, ut non ſolùm laici, verùm etiam Clerici teneantur aliquam formam, ſeu præmium, vel aliud onus ſervare in contractibus venditionis, emptionis, locati, depoſiti, commodati, mutui, ſocietatis, aut in donationibus, teſtamentis, legatis, fideicommiſſis, & aliis hujuſmodi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam quatenùs Clericos obligare intendit. Ratio eſt, quia Eccleſiaſtici à laica poteſtate exempti ſunt: quamvis enim ex vi directiva teneantur ad ſervandas leges Principum ſæcularium quoties ratio naturalis, & æquitas ſuadet, ut ab omnibus ſerventur, aut quoties Eccleſiaſtici intendunt ſibi laicos, cum quibus contrahunt obligare, ut ſuprà notavi num. 5. Nihilominus Princeps juriſdictionem in Eccleſiaſticos exercere non poteſt; conſequenter non poteſt ipſos in ſua lege onerosâ exprimere, aliquid ipſis præcipiendo, aut prohibendo; ſicut etiam non poteſt pœnam ab ipſis, dum ſuam legem non obſervant, repetere: alioquin Eccleſiaſtici ſubjicerentur dominis temporalibus, & ab ipſis cogi poſſent ad ſuas leges, & ſtatuta ſervanda, quod eſt falſum. Ita Doctores

in

in cap. Eccleſia S. Maria, & alii, quamplures apud Carol. de Graſ. *de effectib Cleric. effectu* 2. n. 3. 44. 191. *& ſequent. &* 117. *& ſequentib. & n.* 311. præſertim n. 488. contra multos alios, quos idem allegat, n. 191.

12 Clerici an teneantur ſaltem ex vi directiva ad ſervandas leges Principum.

13 Clerici non ſervantes leges Principum ſæcularium in commune bonum editas à quibus puniri debeant.

12 An verò Eccleſiaſtici teneantur ex vi directiva, ad ſervandas leges Principum ſæcularium, quoties libertati Eccleſiaſticæ non repugnant, patet ex dictis *de legib. diſp.* 1. *quaſt.* 3. *punct.* 6. *n.* 19. ubi docui, & probavi ex vi directiva teneri legibus commune bonum reſpicientibus, & libertati Eccleſiaſticæ non repugnantibus.

13 Addo Eccleſiaſticos, quoties ad leges ſæcularium dominorum ſervandas obligantur ex jure naturæ, & directiva, ut in legibus pretia rerum taxantibus, cogi poſſe ab Epiſcopo ad eas ſervandas, *cap non minus, de immunitate Eccleſ. & cap.* 1. *eodem in* 6. Ratio eſt, quia Clerici à ſuperiore juriſdictionem in ipſos habente compelli poſſunt ad ſervandum jus naturæ. Vide Martam *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 4. *& ſeq* Alterium *lib* 3. *cap.* 5. *difficultate* 3. *&* 4. Carol. de Graſſis *loco cit. n.* 212. *&* 227 *& ſeqq.* præſertim n 484. Duard *canone* 1 *q. quaſt.* 17. *n.* 45 *& ſeqq.* & alios quos retuli *de legib. quaſt.* 1. *punct.* 6.

Hinc ergo patet Clericos directè, ex vi coactiva (quidquid ſit de vi directiva) non teneri legibus ſeu ſtatutis, & decretis laicorum, & hoc valet ſive Clerici in legibus exprimantur, ſive non; nam Clerici poteſtati laicæ non ſubjiciantur, & ſicut Princeps laicus non poteſt illos obligare, dum expreſſam illorum mentionem facit ex communiori ſententia apud Carol. de Graſſis n. 218. ita neque obligat vel obligare poteſt, dum Clerici non exprimuntur; quia in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt, *cap. cùm in generali. de reg. jur in* 6.

Ex quo ſequitur Clericum non teneri lege civili, quâ cavetur, ut bona adventitia filiorum patri acquirantur, *l. cùm oportet. C. de bonis quæ liberis*, Marta *p.* 4. *caſu* 56 & alii quos retuli *de contractibus, & de beneficiis*.

Præterea non teneri ſtatuto quo alicubi præcipitur, ut occiſor non ſuccedat occiſo; quidquid in oppoſitum ſentiat Carolus de Graſſis *effectu* 2. n. 268. Rurſus non teneri lege quâ præſcribitur ut hæres, qui non confecit inventarium, teneatur ad ſolvenda debita defuncti ultra vires hæreditatis *l. ſi tamen bonis. & l. fin C. de jur. delib.* ex Duardo, & aliis, contra plures alios, quos citat, & ſequitur Carol. de Graſ. *effectu* 2. n. 252. & ſic de conſimilibus legibus, ſtatutis, vel decretis judicandum eſt, modò firmata non ſint jure divino, naturali, vel canonico: tunc enim Eccleſiaſtici tenentur, & à Prælato Eccleſiaſtico cogi poſſunt ad illas leges, & decreta ſervanda, non quatenùs jure civili præcisè injuncta ſunt, ſed quatenus vires, & robur habent à jure divino, naturali vel canonico. Vide præcitatos DD, & præſertim Martam, Alterium, & Carol. de Graſſis *toto effectu* 2. ubi plures de Clericorum exemptione à laicorum legibus & ſtatutis quæſtiones tractant.

14 Contractus celebrati à Clericis ſine ſolemnitate à Principibus ſæcularibus præſcripta, an validi ſint.

14 Major difficultas eſt, utrùm contractus à Clericis celebrati ſine ſolemnitate à jure civili præſcripta, irriti ſint, & quomodo.

Reſp. cum Suarez *lib.* 4. *de immun. c.* 16 *ſub finem*. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 167. *c.* 4. & aliis irritos eſſe, non quatenus irritantur à poteſtate laica; ſed quatenùs jus canonicum hujuſmodi leges acceptat quoad vim directivam: conſequenter hujuſmodi irritatio fundatur potiùs in juriſdictione Eccleſiaſtica, quàm in civili. Vide Suar. *l. cit.*

Hoc tamen limitandum eſt modò jus canonicum alia via non ſuſtineat actum, vel in favorem Clerici, vel in favorem actus; tunc enim jus canonicum ſervatur. Quamobrem teſtamentum clerici factum ſine ſolemnitate à jure civili præſcripta ſuſtinetur, quia jus canonicum minori ſolemnitate contentum eſt, *c. cùm eſſet, de teſtamentis*. Vide Tradita *de contractibus ſine ſolemnitate juris civilis celebratis*.

15 Statutum quo in publicam utilitatem decernitur, ne oriza prope urbem ſeminetur, aut linum madefiat non ligat Clericos ex vi coactiva.

15 Nonò ſtatutum quo in publicam utilitatem decernitur, ne oriza prope Urbem ſeminetur, aut linum madefiat, ob periculum aëris inficiendi & corrumpendi, non ligare Clericos ex vi coactiva, conſequenter libertati Eccleſiaſticæ adverſari, ſi in eo de Eccleſiaſticis ſermo habeatur: Eccleſiaſtici enim laicæ poteſtati non ſubjiciuntur. Ex vi tamen directiva Eccleſiaſtici tenentur ad hujuſmodi ſtatuta in communem utilitatem edita, ut dictum eſt *de legibus loco cit.* Ita Vulpellus *in tract. de libert. Eccleſiaſtic. p.* 3. *n.* 16. Surdus *conſil* 301. n 4. Menoch. *conſ.* 800. & alii apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 2. *quaſt.* 61. *n.* 410. abi tamen obſervat cavendum eſſe à prædicto Menochii conſilio; quia libertati Eccleſiaſticæ repugnat.

16 Statutum excludens Eccleſiaſticos à Collegio Doctorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

16 Decimò ſtatutum excludens Clericos, vel religioſos à collegio DD. repugnare libertati Eccleſiaſticæ, ut patet ex ratione ſæpius allata. Ita Beroius *conſ.* 146 *n.* 18. Oſaſc. *deciſ.* 17. & alii apud Carol. de Graſſis *effectu* 2. *quaſt.* 70. *n.* 435. contra Carpanum *in ſtatut. c.* 484. *n.* 118. *lib.* 1. & alios apud Carolum de Graſſis.

17 Statutum quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

17 Undecimò ſtatutum, quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, vendantur, aut donentur, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Et hoc verum eſt, etiamſi bona feudalia ſint aut ea ipſa triborum fiſco ſolvantur. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi ſtatutum juri, & privilegio Eccleſiarū, & Eccleſiaſticorum derogat, *l. jubemus, C. de ſacroſanct. Eccl.* tum quia editores hujuſmodi ſtatuta ſubjiciuntur excommunicationi tanquam violatores libertatis Eccleſiaſticæ, *c. eos qui. de immunit. Eccleſ. lib.* 6. Ita Marta *de juriſd. p.* 5. *caſu* 6. Duardus *hic q.* 19. *n.* 83. Carol. de Graſſis *effectu* 2. 1. *q.* 41. *n.* 340. Fillius. *tr.* 14. *c.* 9 *q.* 4 *n.* 157 & alii, quos ipſi nominatim referunt, licet Carolus de Graſſis *n.* 362. aliter ſentiat de bonis feudalibus, cujus opinio ſuſtineri poteſt, quoties hujuſmodi bonis adnexum eſt onus, quod à Clerico præſtari non poteſt.

18 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut bona quæ ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca perveniunt, intra tantum tempora vendantur.

18 Præterea libertati Eccleſiaſticæ adverſatur ſtatutum, quo præcipitur, ut bona quæ ad Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas legato aut alio titulo pervenerunt, intra tantum temporis vendantur, vel æſtimentur, & æſtimatio, ſeu pretium Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis tradatur. Ita Decius *in cap. Eccleſia S. Maria* n. 191. *de conſtit.* Baldus, Hoſtienſis, & alii apud Duardum, & apud Carol. de Graſſis *loco cit. q.* 42. *n.* 349. *& ſeqq. & q.* 96. *n.* 479. & patet ea ratione ſæpius allata.

19 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relictæ aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ ſolvatur.

19 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relicta ſolvatur aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ Ratio eſt, quia laici facultatem non habent diſponendi circa relicta ad pias cauſas, hæc enim adnexa dicuntur ſpiritualibus, quia ad cultum divinum, & Eccleſiarum uſum deputantur, *c fin. de rebus Eccleſ. non alien.* Ita Panormitanus *conſil.* 26. quod incipit *Quidam officiales*, Felinus *in cap. Eccleſia S. Maria* n. 11. Marta 4 *part. caſu* 24. Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *dub.* 3. Duard. *p* 16. *n* 33. & alii.

20 Statutum præſcribens bona in non ſubditos alienari nulla Eccleſiaſticorū facta mentione, libertati Eccleſiaſticæ non repugnat.

20 Statutum verò præſcribens bona in non ſubditos alienari, vel alienata æſtimari, & pretium emptoribus, ſeu dominis tribui, nulla Eccleſiaſticorum facta mentione, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quia hujuſmodi ſtatutum ad Eccleſiaſticos extendi non videtur; quamvis Eccleſiaſtici magis extranei ſint, quoad juriſdictionem laicorum, quàm alienigenæ, nam in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt. *cap. cùm in generali, de reg. jur l. Lucius. §. penult. ff. ad municip.* & diſpoſitio generalis non cadit in perſonas ſpeciale privilegium habentes, ut patet ex dictis *de privilegiis*.

Idem dic de ſtatuto, quo prohibentur arma vendi non ſubditis & ſic de ſimilibus ſtatutis. Ita Alexand. *conſil.* 112 *n.* 14. *vol.* 2. Marta *de juriſdict. part.* 4, *caſu* 4. Hondedeus *conſ.* 3. *n.* 96. *lib.* 1. *& conſil.* 20. *n.* 7. *lib.* 2. Gozadinus *conſil.* 76. *n.* 12 Carol. de Graſſis *de effect. cler. effectu* 2. *n.* 10 *& ſeqq.* Alter. *c.* 6. *dub.* 7. Duard. *q* 17. *n.* 18. & alii apud Martam *l. cit.* apud Seraphinum *in tr. de privil. jur. privil.* 77. *n.* 22. & apud Carolum de Graſſis *de effect. cleric. effectu* 2.

21 Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione, libertatem Eccleſiaſticam offendit.

21 Duodecimò ſtatutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione parentum, agnatorum, vel aliorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia impedit, ne bona locis piis, vel Eccleſiis acquirantur; tum quia retrahit Eccleſiaſticos à ſtatu clericali, & religioſo, ſicut autem invalidum eſt legatum, quo volenti religionem ingredi legantur quinquaginta, centum verò momenti in ſæculo *auth. de ſanctiſſimis, Epiſ.* ita invalidum eſt hujuſmodi ſtatutum: licet enim argumentum fàcere inter legem, & ultimam voluntatem *§. diſp. authen. de nupt.* Ita Marta *caſu* 4. *&* 5. Alterius hic *c.* 5 *dub.* 7. Folinus *in cap. Eccleſia S. Maria n.* 101. Duardus & alii apud Carolum de Graſſis *effectu* 2 *n.* 214. Sed ipſe n. 169. *& ſeqq.* cum Marta, Paſſio, Macorello, & aliis oppoſitam ſententiam tuetur, ſi ſtatutum editum fuit, antequam fœmina religionem ingrederetur: Vide prædictum Carol. de Graſſis, ubi plures quæſtiones ad hanc rem pertinentes tractat.

22 Idem dic de ſtatuto prohibente laicis ne ad Eccleſiaſticos appellent.

22 Decimotertiò ſtatutum prohibens, ne laicis appellare liceat ad Sum. Pontificem, vel ad alios Prælatos, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia derogat juri Eccleſiaſticorum, ad quos in aliquibus caſibus recurſus haberi poteſt, ut quando laicus alia ratione, quod ſuum eſt, obtinere non poteſt, *cap. licet ex ſuſcepto de foro compet.* tum quia laici nullam habent in Eccleſiaſticos juriſdictionem; ergo non poſſunt ipſorum juriſdictionem impedire. Vide Martam *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 91. Duard. *canone* 8. n. 129. *& ſeqq.* Carolum de Graſſis *de effect. clericatus effectu* 2. *quaſt.* 77. *n.* 455.

23 Idem dic de ſtatuto. Præcipiente, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæculares judices confugiant.

23 Decimoquartò ſtatutum præcipiens, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæcularia tribunalia recurrant, vel ut judices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſe advocent, dum Eccleſiaſtici in illis cognoſcendis negligentes ſunt, libertati Eccleſiaſticæ adverſari, ut patet ex dictis *quaſt. præcedenti*. Ratio eſt, quia in hoc canone vetitum eſt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam quovis prætextu & colore edere: Idemque docet Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 14. *q.* 7. Duard. *loc. cit. n.* 8. *& ſeq.* Ugol. hic §. 3. & alii communiter.

24 Statutum quo decernitur ut pater filios etiam Clericos coram judice laico emancipet, quoties emancipare intendit, libertati Eccleſiaſticæ derogare non videtur.

24 Decimoquintò probabiliter ſuſtineri poteſt ſtatutum, quo decernitur, ut pater volens emancipare filios, etiam Clericos, emancipationis actum coram judice laico faciat, libertati Eccleſiaſticæ non derogare. Ratio eſt, quia non magis repugnare videtur hoc ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ, quàm ipſe actus emancipationis; pater autem volens emancipare filium Clericum, illum coram judice ſæculari emancipare ſolet; quia emancipatio non eſt actus filii, ſed patris. Ita Rota *deciſ.* 178. *alias* 7 *tit. de jud. in antiquis*, Ferretus *conſ.* 101. *n.* 2. *l. c.* Aufrerius & alii apud Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 1. *limit.* 21. *n.* 930. Sed hoc apud me difficultate non caret; quamvis enim emancipatio ſit actus patris, & non filii, eſt tamen circa filium, & eum coram laico cogere videtur, ne quid à patre, ſecuta emancipatione petere valeat, oppoſita tamen ſententia probabilis eſt ob auctoritatem DD. illam ſectantium.

25 Statutum præcipiens, ut Eccleſiaſtici gabellas ſolvant pro rebus ad ſui, vel familiæ juſtè rationem neceſſariis, Eccleſiaſticam libertatem lædit.

25 Decimoſextò ſtatutum, quo præcipitur, ut Eccleſiaſtici ſolvant gabellas pro frumento, non pro iis rebus, quas ad familiæ ſuſtentationem emunt; non verò pro iis, quas ad

Digitized by Google

proprium ipſorum uſum inſerviunt, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia libertas Eccleſiaſticorum hoc pacto læditur, & reſtringitur, ut in textu dicitur.

Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut Clerici ſolvant quidem vectigalia, ſed non tantum, quantum laici: hoc enim pacto libertas Eccleſiaſtica læditur, & reſtringitur. Si verò in ſtatuto abſolutè dicatur Clericos eadem ratione ſubjici poteſtati Principis, qua laicos certum eſt, libertatem Eccleſiaſticam violari, ſeu deprimi, ut in Bulla habetur. Ita Ugolinus hic *verſic necnon qui ſtatuta*, Duardus hic *q.* 25 *n.* 1. *& ſeq.* & alii communiter.

Rurſus ſtatutum, quo decernitur, ut emptor gabellam ſolvat, etiam pro parte venditoris, etiamſi emerit ab Eccleſiaſticis, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; quia onus Eccleſiaſticis imponitur, qui ob hujuſmodi ſtatutum res ſuas minori pretio vendere coguntur. Ita Flaminius, & alii apud Carolum de Graffis *de effectibus Cleric. effectu* 2. *q.* 98. *n.* 481.

Præterea ſtatutum, quo præcipitur, ut transferentes triticum extra portam ad molendinum ſolvant decem; transferentes vero per certam quandam portam, ſolvant quindecim, eò quòd extra illam portam exiſtant molendina Epiſcopatus vel beneficiariorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & non tantum quoad molendina Epiſcopatus, vel beneficiariorum; quia vergit in præjudicium Eccleſiæ, & impedit Clericis liberam adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum, de quibus ſæculares Principes diſponere non poſſunt. *cap. benè quidem* 96. *diſtinct.* & *cap. Eccleſiæ S. Mariæ, de conſtit.* Ita Anchar. *conſ.* 12. & 23. Felin. *in c. Eccleſia S. Maria, n.* 135. contra Calderinum *conſil.* 61. & alios apud Felinum *loco cit.* & apud Alterium *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 10. & apud Carolum de Graffis *effectu* 2. *q.* 22. *n.* 35. *& ſeqq.*

26 Princeps prohibens juramentum adhiberi in contractibus ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere.

26 Decimoſeptimò. Principem, qui nullum in temporalibus ſuperiorem agnoſcit, non eſſe reum violatæ libertatis Eccleſiaſticæ, dum ad evitanda perjuria, quæ paſſim in contractibus committebantur, edicto cavet, ne juramentum in celebratione contractuum adhibeatur, ſed ejus loco addatur hæc loquendi forma, *ſub ſincera, & immaculata fide*, idemque quoad civilia operetur, quod juramentum. Ratio eſt, tum quia ad Principem ſpectat formam in contractibus ſervandam præſcribere, & immutare, juramentum autem pertinet ad formam contractus; & ſicut Princeps præcipere poteſt juramentum contractui addi, ut contractus majus robur, & vires habeat, ita etiam interdicere poteſt illud emitti: cujus enim eſt actum aliquem præcipere, ejuſdem etiam eſt illum prohibere, quoties expedire judicaverit. Tum quia licèt juramentum ſit actus religionis, & ut ſic ſub laicam poteſtatem non cadat: nihilominus, ut eſt actus humanus, & quid acceſſorium contractui, qui ſub laicam poteſtatem cadit, præcipi, & prohiberi poſſe videtur: acceſſorium enim ſequitur naturam principalis, *l. etiam C. de jure dot. & reg. acceſſorium* 42. *de reg. juris, n.* 6. tum quia Princeps ſæcularis poteſt dies feſtos præcipere non tanquam ſacros, & ex virtute religionis, ſed prætextu civilis honoris, aut alio titulo, & tranſgreſſores punire poteſt, ut docui *de leg. diſp.* 5. *q. unic. punct.* 1. *n.* 4. ergo etiam præcipere, & prohibere poteſt juramentum in contractibus, non ut eſt aliquod ſacrum, ſed ut aliquid civile, ad malum, ut injuria Dei evitetur. Præterea ſicut blaſphemia, quæ religioni opponitur, non ſolùm divino, & canonico jure; verùm etiam civili prohibetur: imò blaſphemia, modo hæreticalis non ſit, eſt mixti fori, daturque locus præventioni, ut cum Panorm. Navar. Covar. & aliis docui in *tr. de leg. diſp.* 3. *q.* 8. *punct.* 1. *n.* 5. ita non videtur à ratione alienum, ut laicus Princeps jubeat contractum ſine juramento iniri ad vitandum perjurium, & injuriam Dei. Tum quia libertas Eccleſiaſtica violatur, quoties Eccleſiaſticis aufertur facultas utendi jure ſuo, ſeu faciendi, quod ab ipſis fieri licet, aut etiam quoties ſpiritualis, & Eccleſiaſtica juriſdictio uſurpatur: in hoc autem caſu hujuſmodi facultas non aufertur, nec ſpiritualis poteſtas uſurpatur, nec judices Eccleſiaſtici impediuntur, quin ſua auctoritate circa perjurii crimen utantur. Tum quia judex laicus ex uſu, & praxi communiter recepta defert reis juramentum, ad veritatem extorquendam, & ad vitandum mendacium, & poſſet illud non deferre, ſi vellet; ergo multò magis Princeps prohibere poteſt juramentum in contractibus emitti, ut perjurium evitetur, conſequenter non videtur reus criminis violatæ libertatis Eccleſiaſticæ, hoc prohibendo. Ita in fortioribus terminis Gama *dec.* 247. *n.* 2. Valaſch. *conſ.* 49. Pinell. *in l.* 2. *C. de reſcind. vend. p.* 3. *c.* 1. *n.* 11. quamquam oppoſitam ſententiam ſuſtinent Ægidius Bellamera *in c. contingat, de foro compet.* & nonnulli alii recentiores, quorum opinio probabiliſſima eſt.

Neque obſtat, quòd Princeps contractui, ſub ſincera, & inviolata fide celebrato, tribuat robur, & effectum, quem parit contractus cū juramento initus: non enim intendit hujuſmodi contractui conferre obligationem religionis erga Deum, quæ naturaliter profluit à juramento, ipſumque neceſſario ſequitur, nec à voluntate Principis pendet; ſed effectum, & firmitatem jure civili introductam, & contractui vallato juramento collatam communicare intendit, nequè has in parte ſæcularis poteſtatis terminos excedit. Hoc tamen limitandum eſt, modò id fiat ſine præjudicio libertatis Eccleſiaſticæ: quamobrem ſi Princeps prohibeat juramentum contractui apponi, ne cauſæ temporales, prætextu vitandi perjuria ad forum Eccleſiaſticum deducantur, à culpa non excuſatur; quia libertatem Eccleſiaſticam ſaltem indirectè offendit, ut bene Suar. *tom.* 2. *de relig. lib.* 2. *c.* 38. *n.* 15. nec diſſentit Mol. *tom.* 2. *diſp.* 271. *verſ. addidimus.*

27 Laicus Princeps, faciens ſtatutum, quo prohibet ne ſæculares cum Monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate contra libertatem Eccleſiaſticam peccat.

27 Decimo octavò ſtatutum, quo decernitur, ut nullus ſæcularium Moniales alloquatur abſque licentia ſui officialis, ad hoc à ſe deputati, etiamſi facultatem alloquendi ab ordinario prædictarum Monialium alioquin habeat, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt tum quia per hujuſmodi ſtatutum libertas Monialibus aufertur utendi jure ſuo & faciendi quod ab ipſis fieri licet. Tum quia ex ſententia Bartoli *in Authentic. Caſſa, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ex communi Canoniſtarum ſententia libertas Eccleſiaſtica læditur, quoties Eccleſiaſtici timidiores fiunt, ſeu avertuntur à ſtatu Eccleſiaſtico, eò quòd videant Eccleſiaſticos ita tractari à laicis: hoc autem contingit in propoſito caſu. Ita ſentire debent Doctores, quos retuli *n.* 4. & 5.

Neque obſtat dicere præfatum ſtatutum non ferri contra Moniales, ſed contra ſæculares perſonas, qui Principi laico ſubjiciuntur, & ipſius ſtatutis afficiuntur. Reſpondetur enim hujuſmodi ſtatutum directè ferri in laicos, ſed terminativè contra Moniales, quæ ob hujuſmodi ſtatutum jure ſuo privantur, & timidiores fiunt.

28 Statutum, quo cavetur ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſtatutorum ab ipſo ſtatuente editorum, videtur contra libertatem Eccleſiaſticam.

28 Decimonono ſtatutum, quo judex laicus decernit, ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſuorum ſtatutorum, juxta probabiliorem ſententiam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Ratio eſt, tum quia repugnat privilegiis, & juribus Eccleſiaſticorum: Eccleſiaſticis enim jus competit accommodandi ſe moribus aliorum, nec deterioris eſſe debent conditionis, quàm alii. Tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ *n.* 4. *illatione ſecunda.*

Quamobrem ſi ſtatuto caveatur, ut extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, Clericus poteſt beneficio hujus ſtatuti gaudere, & fœminas excludere, ita Panorm. *in c. conſtitutis, de in integrum reſtit.* Felin. *in c. Eccleſia S. Maria n.* 77. & *ſequenti*, & quamplures alii apud Duard. hic *canone* 15. *q.* 19. *n.* 19. *& ſeqq.* apud Marram *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 25. & 29. contra Baldum *in c. ut ſi clerici, de judic.* & alios, quos citat, & ſequitur Carolus de Graffis *de effect. cleric. effect.* 2. *n.* 125. *& ſeqq.* præſertim, *n.* 485. & *n.* 500.

Objicies, Clerici non ſubjiciuntur legibus, ſeu ſtatutis Principum ſæcularium, *c. Eccleſia S. Maria de conſtit.* ergo neque uti poſſunt privilegiis hujuſmodi ſtatutorum; conſequenter hujuſmodi ſtatuta non videntur libertati Eccleſiaſticæ adverſari; par enim eſt, ut qui legis onus non ſentit, nec ipſius commodum & fructum recipiat, *c. quia fruſtrà de uſuris.* Imò in *cap. Eccleſia S. Maria, de conſtit.* decernitur ſtatuta laicorum circa perſonas, ſeu res Eccleſiaſticas nullum robur habere; etiamſi in commodum Eccleſiaſticorum ſancita ſint, niſi ab Eccleſia approbentur.

Reſp. Eccleſiaſticos non ſubjici legibus, & ſtatutis laicorum, quoad vim coactivam; conſequenter hujuſmodi ſtatuta in hac parte nullam vim habere, donec approbata fuerint ab Eccleſia; Eccleſiaſtici enim cogi non poſſunt ad ſtatuta laicorum ſervanda, donec approbentur; cum laici juriſdictione in Clericos careant. Non tamen hinc ſequitur, quia Clerici frui poſſint privilegio ſtatutorum à laicis conceſſo, jure communi, & conſuetudine id eis permittente: conſequenter ſtatutum, quo cavetur, ne Clerici favore hujuſmodi privilegiorum fruantur, libertati Eccleſiaſticæ adverſari videtur.

Secus ſi ſtatuto habeatur, ut hujuſmodi ſtatutum Eccleſiaſticis non noceat; hoc enim ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ non repugnat, ſed favet.

29 Statutū, quo cavetur, ne illis qui ſtatuenti ſubditi non ſunt, non ſuffragetur, libertati Eccleſiaſticæ non adverſatur.

29 Major difficultas eſt utrum contra libertatem Eccleſiaſticam cenſendum ſit illud ſtatutum laicorum, in quo ſuperior laicus præſcribit, ut ſtatutum non ſuffragetur, nec proſit aliis, qui ſubditi non ſunt.

Reſpondeo eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi ex circumſtantiis appareat judicem velle hoc privilegium ad Clericos extendi, ut patet ex rationibus proximè citatis. Si verò de judicis voluntate dubitetur, præſumendum eſt hujuſmodi ſtatutum non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia aliud eſt derogare libertati, & privilegiis, aliud nolle privilegium concedere; in Bulla autem prohibetur derogare libertati, non verò nolle privilegium concedere. Tum quia in hujuſmodi ſtatuto nulla fit mentio Eccleſiaſticorum, etiamſi ipſi non ſint laicis ſubditi. Ergo hujuſmodi ſtatutum non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam; nam in generali diſpoſitione non comprehenduntur ea, quæ in ſpecie comprehendi, & fieri non poſſunt, *l. Lucius, §. penult. ff. ad municip.* laicus autem non poteſt in ſpecie à privilegiis, & beneficiis ſuorum ſtatutorum Eccleſiaſticos excludere. Ita ex parte ſentit. Azor. *part.* 1. *l.* 5. *c.* 13. *q.* 4. Bartol. Bald. & alii, quos citat, & ſequitur Carol. de Graf. *effect.* 2. *n.* 26. *& ſeqq.* contra Duard. hic *q.* 19. *n.* 41. & alios.

Utrùm vero ſtatutum laicorum aliquid decernens contra Clericos conjugatos invalidum ſit & libertati Eccleſiaſticæ contrarium, colligi poteſt ex ſupradictis *num.* 3. ubi oſtendi Clericum conjugatum gaudere privilegio canonis, & fori, itaut percuti, vel ad laicale forum trahi non poſſit, ſervatis conditionibus ibi traditis. Aliis verò privilegiis Clericorum non gaudet; conſequenter in aliis ligari poteſt ſtatutis laicorum. Vide DD. ibi citatos, & præterea Alterium *l.* 5. *diſp.* 1. *c.* 6. *dub.* 9. Hoc tamen reſtringendum cenſeo ad Clericos conjugatos in Eccleſia Latina. An autem Clerici conjugati in Eccleſia Græca fruantur privilegiis, aliàs oſtendam *in tr. de benefic.* & patet ex dictis *de voto.*

30 Statutum laicorum decernens omne

30 Vigeſimò ſtatutum laicorum præſcribens omne debitum intelligi præſcriptum ſpatio quinque annorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi in ipſo de Eccleſiaſticis fiat mentio: Eccleſiaſticis enim

enim

debitum ſpatio quinque annorum intelligi præſcriptum libertati Eccleſiaſticæ opponitur, ſi de Eccleſiaſticis in ipſo ſermo ſit.

enim non ſunt laicæ poteſtati ſubditi, *l. placet C. de Epiſt. & cler.* ſtatutum autem ſubditos ſolùm ligat, *c. ut animarum, de conſtit. lib. 6. c. multi 2. q. 1.* Si verò in ſtatuto non fiat mentio Eccleſiaſticorum, validum eſt, & obligat alios, non verò clericos, conſequenter ſi clericus ſuccederet intra quinquennium laico, qui negligens fuiſſet in repetendo ſuo credito, non amitteret jus ad repetendum illud creditum; etiamſi quinquennium elaberetur poſtquam ipſe ſucceſſit. Ita Ancharan *conſil.* 208. cujus initium eſt, *ſupradictum ſtatutum*, Felinus *in c. Eccleſia S. Mariæ n.* 138. *de conſtit.* quos citat, & ſequitur Alter. *loc. cit. dub.* 12. Marta *n.* 4. *caſu* 4. *ad fin.* Duard. *q.* 17. *n.* 55. Carolus de Graſſis *effectu* 2. *q.* 17. *n.* 406. & 407.

Ex dictis igitur in præcedentibus illationibus conſtat, quandonam ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe cenſeantur, ut cenſura hujus canonis incurrant.

31 Libertas Eccleſiaſtica, utrum formaliter lædi debeat ad hoc, ut cenſura incurratur.

31 Sed modò dubium eſt primò, utrum ad incurrendam hujus canonis excommunicationem opus ſit, ut lædatur libertas Eccleſiaſtica formaliter, id eſt, in iis rebus, in quibus Eccleſia libera eſt quatenus Eccleſia, ſeu congregatio fidelium.

Reſpondeo hoc non opus eſſe, ſed ſufficere, ut lædatur in iis, quæ communia ſunt laicis, & Eccleſiaſticis, in quibus Eccleſiaſtici à laica poteſtate immunes, & exempti ſunt, ut patet ex ratione allata in *ſecunda illatione* contra Navarrum, Ugolinum, Cajet. & alios, in his enim læditur jus Eccleſiaſticorum.

32 Excommunicatio incurritur, etiamſi libertas Eccleſiaſtica indirectè, & tacitè, per ſtatuta, vel eorum uſum lædatur.

32 Secundo dubium eſt; utrum ad incurrendam hujus Bullæ cenſuram ſufficiat libertatem Eccleſiaſticam per ſtatuta, vel eorum uſum indirectè, & tacitè lædi.

Reſpondeo affirmativè, quia in Bulla dicitur, *directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præjudicatur.*

Hinc ſequitur primò cenſuram incurri, ſi ſtatuto pœna imponatur contra conſanguineos clericorum, qui judicio laicorum ſubjici noluerunt; indirectè enim libertas Eccleſiaſtica violatur, quia clerici timore damni, quod conſanguineis imminet, quodammodo coguntur ſe ipſos judicio ſæcularium ſubjicere. Ita DD. ſtatim citandi, & alii apud Carol. de Graſſis *effectu* 2. *n.* 106. & 111. & 186.

33 Statutum, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum ſeu fructuum ex bonis Eccleſiæ perceptorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.

33 Idem dic de ſtatuto, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum, ſeu fructuum ex bonis Eccl. ſiæ perceptorum, nam indirectè læditur jus Eccleſiæ, quæ ob hujuſmodi onus viliori pretio ſua bona locare cogitur. Ita Federicus de Senis *conſ.* 251. Baldus *conſil.* 32. *tom.* 1. Fill. *tract.* 16. *n.* 275. & alii apud Alter. *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 5. apud Martam *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 15. apud Surdum *conſ.* 301. *n.* 74. & *ſeq. tom.* 3. & apud Duard. *q.* 27. *n.* 2. ubi etiam oſtendunt.

34 Coloni Eccleſiæ, an ſtatutis laicorum ligentur.

34 Colonos Eccl. ſiæ ſtatutis laicorum non ligari; quod ego verum puto ſolùm circa bona, & fructus Eccleſiæ: Hac etiam de cauſa cenſeo ſtatutum laicorum concedens conductoribus prædiorum, ut prædia dimittere poſſint ſuis locatoribus, non tenendi ad conductores bonorum Eccleſiaſticorum. Ita Barthol. *conſ.* 187. habens initium, *Domini priores artium*, quem citat, & ſequitur Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, n.* 137. Alterius *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 12. Marta *a part. caſu* 40. & apud præcitatos DD. & apud Carolum de Graſſis *effectu* 2. *n.* 179. & *ſeq.* & *n.* 293. ubi etiam oſtendit, utrum coloni partiarii poſſint partem fructuum colonicam è territorio contra Principis edictum extrahere, & aſſerit non poſſe, quia coloni Eccleſiaſticorum ſubditi ſunt Principibus, & ad illorum ſtatuta tenentur, quoties ex illorum obſervatione damnum Eccleſiaſticis non ſequitur. Vide Carolum de Graſſis *loc. cit.* An autem coloni partiarii poſſint pro parte colonica ad collectas & tributa obligari conſtabit ex dicendis *q.* 19.

35 Statutum quo revocatur privilegium, ſeu aliud ſtatutum laicorum editum in favorem Eccleſiæ, aut clericorum, repugnat libertati Eccleſiaſticæ.

35 Secundò probabilius eſſe, ſtatutum, quo revocatur privilegium ſeu aliud ſtatutum laicorum, editum in favorem Eccleſiæ, aut clericorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt, quia Eccleſia conceſſione illius privilegii acceptati jus acquiſivit: laici autem non poſſunt juri Eccleſiæ derogare; quamvis poſſent ab initio hujuſmodi jus, ſeu privilegium non concedere; tum quia privilegium conceſſum non ſubdito, & ab eo acceptatum, regulariter tranſit in contractum. Quamobrem ſi extat ſtatutum antiquum laicorum, quo præſcribitur, ut ſingulis annis certa eleemoſyna in tali Eccleſia offeratur, non poſſunt laici novum edere ſtatutum, quo decernant, illam eleemoſynam in poſterum non perſolui. Ita Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ n.* 124. *de conſtitut.* quem citat, & ſequitur Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 2. Duard. hic *q.* 27. *n.* 13. Marta *de juriſdict. part.* 4. *cap.* 27. *n.* 14. & *ſeqq.* Sanchez, Suarez & Salas, quos retuli *de privilegiis puncto* 8. §. 3. omiſſis quamplurimis aliis, quos refert Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus, effectu* 2. *n.* 14. & *ſeqq.* Carpanus *in ſtatut. Mediolani pa.* 380. *n.* 26. contra Anton. de Souſa hic *diſp.* 34. *n.* 6. Ugol. hic *c.* 16 *verſic. nec non qui ſtatuta* §. 4. *col.* 3. Panormitan. *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.* 24. *de conſtitut.* & alios apud præcitatos DD. exiſtimantes eum, qui privilegium conceſſit, poſſe illud revocare, ſicut enim poteſt revocare legem; ita etiam privilegium; modò a Sum. Pontifice approbatum non ſit; nam privilegium à Summo Pontifice approbatum cenſetur Eccleſiaſticum, conſequenter à laico revocari non poteſt, ut concedit etiam Ugol. Anton. de Souſa, & alii *locis cit.* quibus adde Pirrhum & alios quos citat & ſequitur Cevallos *in tract. de cognit. vim violentia, in proœmio c.* 10. *n.* 21. Vide quæ infrà dicam *q.* 22. *punct.* 5. *n.* 5.

Addunt Marta *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 41. Alt. *diſp.* 16. *cap.* 6. *col.* 6. *dub.* 8. Duard. *loco cit. num.* 16. Felinus, Archidiaconus, & alii apud Alterium *loco citato*; & apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 2. *n.* 98. & *ſeq.* & *effectu* 1. *n.* 181.

36 Statutum laicorum puniens concubinas clericorum libertati Eccleſiaſticæ adverſatur, in ſententia multorum DD. ſed contrarium ab auctore probatum.

36 Statutum laicorum puniens concubinas clericorum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia concubinatus ab Eccleſia prohibetur *c. nemo blandiatur* 35. *q.* 8. & in Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 8. conſequenter puniri debet ab Eccleſia. Tum quia fœmina, quæ turpem habet conſuetudinem cum clerico ſacris ordinibus inſignito, ſacrilegium committit: ſacrilegium autem fœminarum ab Eccleſiaſtico judice punitur, *c. virginitas* 27. *q.* 1. *c. cùm ſit. de for. compet.* & *c. quiſquis* 17. *q.* 4. Tum quia hujuſmodi fœmina eſt de familia clerici, ergo à judice Eccleſiaſtico puniri debet.

Ego verò exiſtimo hujuſmodi ſtatutum non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, modò in eo ſtatuto non tollatur Eccleſiaſticis judicibus facultas de eodem delicto cognoſcendi. Ratio eſt, tum quia libertas Eccleſiaſtica læditur, quoties Eccleſiaſticis facultas aufertur utendi jure ſuo, ſeu faciendi quod ab ipſis fieri licet; ſed in hoc caſu non aufertur Eccleſiaſticis facultas utendi jure ſuo, ſeu faciendi, quod ab eis fieri licet; jus enim ipſis non competit retinendi concubinas: Tum quia concubinatus utroque jure damnatus eſt, 20. *diſt. per totam,* & *l. omnia privilegia, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Tum quia etiamſi daremus concubinatum jure civili damnatum non eſſe, concedendum tamen eſſet interdici poſſe, & de facto prohiberi per hujuſmodi ſtatutum ne fœmina turpiter cum clericis commiſceatur: ergo hujuſmodi ſtatutum non derogat libertati clericorum, cum ipſi clerici nõ ſubjiciantur ſæculari, ſed fœminæ, judicibus ſæcularibus ſubditæ. Ità Anch. ex parte *conſ.* 196.

Ad primam rationem reſpondeo hujuſmodi concubinatum non ſolum ab Eccleſia, verum etiam à judice laico puniri poſſe, poſito hujuſmodi ſtatuto.

Ad ſecundam eodem pacto reſpondendum eſt. Nam concubinatus poſita prohibitione fuit laicalis ſic mixti fori; ſicut homicidium in Eccleſia commiſſum ab Eccleſiaſtico, & ſæculari judice puniri poteſt.

Ad tertiam reſpondeo præfatam concubinam ab utroque judice puniri poſſe, etiamſi de familia clerici cenſeatur; non enim ob id gaudet privilegio fori, ut ſupra cum eodem Alterio, Duardo, & aliis oſtendi.

37 Statutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi tantum contra certas perſonas Eccleſiaſticas feratur.

37 Tertiò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus canonis cenſuram opus ſit ut prædicta ſtatuta, ſeu decreta ferantur in genere, vel in ſpecie contra omnes perſonas Eccleſiaſticas, vel contra aliquas tantum.

Reſp. ſatis eſſe, ſive in genere ferantur contra omnes Eccleſiaſticos ſive in ſpecie contra nonnullos tantum, ſeu contra certam perſonam Eccleſiaſticam, ut ſi edicto decernatur à Canonico talis urbis, vel à poſſeſſore talis beneficii decimarum tributum, aut vectigal exigi; hoc enim eſt in ſpecie ſtatuere, ſeu decretum facere. Ita DD. ſtatim citandi. Si verò in genere præcipitur, ut omnes cujuſcumque ordinis, & conditionis ſint, tributum, aut vectigal ſolvant, hujuſmodi ſtatutum non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non cenſetur latum contra perſonas Eccleſiaſticas. Nam in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt, ut patet ex dictis *illatione* 11. & 16. Ita Ugol. hic. *verſ. nec non qui ſtatuta* § 1. ibi, *quartò afficit.* Duard. *q.* 20. *n.* 1. contra Alter.

Hoc tamen limitatur, niſi ex circunſtantiis appareat Magiſtratum, ſeu judicem voluiſſe ſuo generali decreto etiam Eccleſiaſticos contineri, ut ſi lato generali decreto, in quo Eccleſiaſticorum mentio facta non fuit, curet vectigal edicto præſcriptum non ſolum à laicis, verùm etiam ab Eccleſiaſticis exigi. Nam ſuo decreto libertatem Eccleſiaſticam lædit, & uſus indicat, quo ſuo decreto comprehendi voluerit.

38 Statutum laicorum repugnat Eccleſiaſticæ libertati, etiamſi prætextu boni communis feratur.

38 Quartò dubium eſt, utrùm cenſura hujus canonis incurratur etiamſi ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, ſeu contra jura Eccleſiarum edatur prætextu boni communis e.g. ad propulſandos inimicos, ad muniendas arces, ad retrahendum clericos ab injuriis in laicos inferendis.

Reſpondeo incurri, quia Summus Pontifex excommunicationem abſolutè fert contra ferentes quælibet decreta (ſive illa vocentur ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticæ, ſive alio nomine) ex quovis prætextu, & quovis quæſito colore, aut aliàs quomodolibet, ut in Bulla dicitur.

Idem dic, ſi præfata decreta fiant prætextu privilegii, vel conſuetudinis. Tum quia conſuetudo contra jus divinũ induci non poteſt. Tum quia conſuetudo legitima non eſt, niſi legitimo tempore præſcripta ſit; conſuetudo autem contra libertatem Eccleſiaſticam præſcribi non poteſt, cum Bulla ſingulis ferè annis innovetur, & contraria conſuetudo reprobetur, ut pluribus oſtendi *q.* 13. *punct.* 4.

Secus dicendum eſt primò, ſi hoc fiat ex vero Summi Pontificis privilegio. Nam privilegio Summi Pontificis concedi poteſt, ut quis Eccleſiis & Eccleſiaſticis onera imponat, quæ ejuſdem Summi Pontificis auctoritate imponi poſſunt: hæc enim auctoritas delegabilis eſt; & quæ laicus in tali eventu facit, non jure proprio; ſed Pontificio præſtat, ut ſupra oſtenſum eſt *punct.* 4. *citato*, §. 2.

Secus dicendum eſt ſecundò; decreta à laicis fiant, in caſibus in quibus hoc eis permittitur, ut ſi tributa à clericis conjugatis exigi concedant. Ratio eſt, tum quia id fit Eccleſia permittente, ut ſuppono, & conſtat ex ſupradictis. Tum quia in his caſibus Eccleſiaſtica libertas lædi non cenſetur.

Quintò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus canonis excom-

Digitized by Google

municationem ſatis ſit ſtatutum, vel decretum fieri ordinare, vel publicari, vel uti contra jura alicujus Eccleſiæ, vel aliquorum Eccleſiaſticorum.

39 Libertas Eccleſiaſtica, quænam dicatur.

39 Pro ſolutione iſtius difficultatis.

Advertendum eſt primò libertatem Eccleſiaſticam eſſe illam, qua tota Eccleſia fruitur, ſive illam habeat ex privilegiis à Deo, ſive à Sum. Pont. ſive ab Imperatore conceſſit (ſolùm enim Imperatorem poſſe privilegia temporalia toti Eccleſiæ concedere, docet Innocentius *in c. cum ad verum, diſt.* 96. conſequenter Reges, alioſque Principes non poſſe privilegia generalia toti Eccleſiæ; ſed particularibus tantum Eccleſiis concedere.) Ita Innoc. & alii *in c. noverit de ſent. excomm.* Cajet. *verb. excomm. c.* 31. *notab.* 5. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 1. Navar. *c.* 27 Regin. *l.* 9. *c.* 13. *n.* 157. Ugol. hic, *verſ. noveca qui ſtatuta* §. 6. Duardus & Sayr. *locis proximè citandis*, Fill. *tract.* 16. c. 10. q 7. n 266. omiſſis quampluribus relatis à Carolus de Graff. *de effect. cleric. effect.* 2. *n.* 67. *& ſeqq.*

Ex quo ſequitur libertatem Eccleſiaſticam non lædi ſtatutis, vel decretis contra jura aliquarum Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum editis; quia libertas Eccleſiaſtica eſt illa, qua tota Eccleſia gaudet. ſi verò ſtatuta ſunt contra jura, & privilegia, totius Eccleſiæ, læditur libertas Eccleſiaſtica, ſive illa privilegia conceſſa fuerint perſonis Eccleſiaſticis, ſive Eccleſiis; vel locis piis, ſive prædiis, & bonis ad Eccleſiam, ſeu Clericos ſpectantibus; quia hæc ſunt privilegia generalia, quibus tota Eccleſia gaudet.

Advertendum eſt ſecundò in hoc Canone latam eſſe excommunicationem, non ſolum contra illos, qui libertatem Eccleſiaſticam ſtatutis, vel decretis lædunt; verùm etiam contra illos, qui ſtatutis, vel decretis præjudicium inferunt juribus S. dis Apoſt. aut quarumcumque Eccleſiarum. His poſitis ad propoſitam difficultatem.

40 Statutum faciens, ordinans, publicans, vel utens illo contra jura totius Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel etiam particularis Eccleſiæ, pœnam excommunicationis incurrit.

40 Reſpondeo, eum, qui ſtatutum facit, ordinat, publicat, vel utitur contra jura, & privilegia, quibus tota Eccleſia gaudet, affici excommunicatione hujus Canonis: quia hic, propriè loquendo, dicitur libertatem Eccleſiaſticam lædere. Imò ſi hæc faciat contra jura Sedis Apoſt. vel particularis Eccleſiæ, adhuc afficitur excommunicatione; licet enim libertatem Eccleſiaſticam non lædet, tamen juribus Sedis Apoſt aut Eccleſiarum præjudicat, ut in Bulla dicitur; conſequenter cenſuram hujus canonis incurrit, licèt non contrahat excommunicationem latam *in c. novit. de ſent. excom.* ubi ſermo eſt de libertate Eccleſiaſtica. Ita Ugol. *loc. cit.* Suar. *l.* 3. *c.* 19 *n.* 9 Regin. *n.* 458. Duardus *q.* 16. *n* 1. Coriolanus hic *verſic. nunc autem*, Carol. de Graff. *loc. cit.* ubi alios refert contra Sylveſt. *verb. immunitas* 2. *n.* 1. Cajet. *verb. excommunicatio c.* 31.

Idem dicendum arbitror ſi ſtatutis, ſeu decretis violentur jura Canonicorum alicujus Eccleſiæ, quibus Canonici gaudent ratione beneficii, ſeu dignitatis Hæc enim dicuntur jura Eccleſiæ. Secus dicendum opinor, ſi privilegia, ſeu jura ſint particularibus perſonis conceſſa, ita ut extincta perſona, extinguantur. Hæc enim non dicuntur jura Eccleſiarum, & multò minus ad Eccleſiaſticam libertatem pertinent. Ita ſentire videtur Ugol. hic § 6 col. 3.

41 Epiſcopus, ſeu ordinarius, quomodo ſe gerere debeat, dum animadverterit aliquod ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſari.

41 Sextò dubium eſt quomodo ſe gerere debeat ordinarius, & Epiſcopus, dum aliquod ſtatutum à laicis contra libertatem Eccleſiaſticam editum eſſe animadverterit.

Reſpondeo ſi dubium ſit an aliud ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſetur, & damnum Eccleſiæ, & clericis inferat, Epiſcopus cogere poteſt conditorem ad declarandum expreſsè tali ſtatuto clericos, & Eccleſias non comprehendi: hoc enim pacto occurrere poteſt damno Eccleſiarum, & Clericorum. Ita Graff. Ugol. Alter. & alii *locis proximè citandis*. Si verò perſpicuè conſtet illud ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, præcipere debet conditori, & iis, ad quos pertinet, ut illud omninò collant, & mandent non obſervari, ipſiſque in hoc deficientibus debet ipſe auctoritate ſua collere, & declarare hujuſmodi ſtatutum irritum eſſe, & invalidum, ipſi enim incumbit munus tuendi, & ſervandi libertatem Eccleſiaſticam. Vide Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ n.* 145. *de conſtitut.* Joan. Andr. *in c. fin. de immunit. Eccleſ. l.* 6. & Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *c.* 6 *dub.* 24. Graff. 1. *part. l.* 4 *in expoſit. Bullæ n.* 119. Ugol. hic *verſ. noveca qui* 3. *col.* 3. *verſ.* 3. *afficit*, & Carolum de Graffis *de effect. clericatus, effectu* 2. *ſub fin. n.* 515. *& ſeqq.* Sayr. *lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17.

An verò abſolutio impendi poſſit, antequam hujuſmodi ſtatuta de libris deleantur, conſtabit ex dicendis ſub finem hujus Bullæ *quaſt. ult. punct.* 4.

PUNCTUM III.

De ſubjecto iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ cenſura hujus canonis afficiantur ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ, & jurium Sedis Apoſtolicæ, aliarumque Eccleſiarum occaſione ſtatutorum, & decretorum.

1 *Explicantur perſonæ quæ ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ cenſuram excommunicationis incurrunt, occaſione ſtatutorum & decretorum.*

2 *Communitas utrum cenſuram excommunicationis incurrat faciendo ſtatuta.*

3 *Conſiliarii, qui de mandato Principis ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam faciunt, excommunicationem incurrunt.*

4 *Senatores, aut alii qui ſuo voto ad legem contra libertatem Eccleſiaſticam condendam concurrunt, excommunicationi ſubjiciuntur.*

5 *Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam facienti præſtans auxilium, conſilium, vel favorem, non incurrit excommunicationem, niſi ſuo voto, vel alio ſimili modo ad ſtatutum concurrat.*

6 *Statutum fieri mandans contra libertatem Eccleſiaſticam, utrum ſententiam excommunicationis incurrat.*

7 *Statutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam ſcribens, non videtur reus excommunicationis.*

8 *Conſuetudinem inducens, vel ea utens contra libertatem Eccleſiaſticam, excommunicationem non incurrit.*

9 *Conſuetudine acquiri non poteſt facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.*

10 *Magiſtratus ſcientes ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm excommunic. incurrant non impediendo.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ cenſuram excommunicationis incurrunt occaſione ſtatutorum & decretorum.

1 QUi ſtatuta, vel decreta quælibet in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa faciunt, ordinant, vel publicant, vel factis aut ordinatis, utuntur, quibus libertas Eccleſiaſtica læditur, vel juribus Sedis Apoſt. aut aliarum quarumlibet Eccleſiarum quomodolibet directè, vel indirectè, vel expreſsè præjudicium infertur, cenſuram hujus canonis incurrunt. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, & ſingulæ ejus partes in præcedentibus explicatæ ſunt.

Hinc ſequitur primò quemlibet ſuperiorem, laica poteſtate fulgentem, affici excommunicatione hujus canonis, faciendo ſtatutum, vel decretum, vel condendo, ſive is ſit Prætor, Princeps, vel Judex, ſive ſit Epiſcopus, Cardinalis, vel alius. Nam Sum. Pont. abſolute, & indiſtinctè loquitur; & hi omnes cenſuræ capaces ſunt. Ita Suarez *in c. noverit de ſent. excomm. verſ. ſed circa hoc*. Ugolinus hic *verſ. necnon qui ſtatuta*, §. 3. n. 1. *verbo item excommunicatio*. Duardus *can.* 15 *q.* 26. *ad finem*, & *q.* 28. *n.* 7. & alii quos in ſimili retuli *ſect. praced.* ubi oſtendi hunc canonem loqui de iis, qui Eccleſiaſticos auctoritate laica ad forum ſeculare trahunt, & hanc pœnam extendunt etiam ad Reges, & Imperatorem. Sed quid ego in hac re ſentiam alibi explicavi.

Secundò non ſolum Principes, & Judices, ſed etiam Magiſtratus, Communitates, Conſules, Rectores, Conſiliarios, Senatores, & alios quovis nomine vocentur, affici excommunicatione hujus canonis, faciendo ſtatuta, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, vel contra jura Sedis Apoſt. vel Eccleſiarum. Ita Alt. hic *l.* 5. *diſp.* 16. *cap.* 3. *dub.* 4. *col.* 7. Suarez *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 89. Duard. hic *q.* 25. Antonius da Souſa *c.* 16. *diſp.* 83. *n.* 5 *& ſeq.* Reginald. *lib.* 9. *num.* 368. contra Ugol. hic *verb. necnon qui ſtatuta*, §. 4. *verſ.* 6. exiſtimantem.

2 Communitas utrum cenſuram excommunicationis incurrat faciendo ſtatuta.

2 Excommunicationis cenſuram non incurri à communitate hujuſmodi ſtatuta faciente. Ratio noſtra eſt, tum quia licet communitas, ut ſic excommunicari non poſſit, ut patet ex dictis *de cenſ. diſp.* 1. *q. punct.* 4. *n.* 7. *ex cap. Romana* §. *in univerſitatem de ſent. excom. l.* 6. Nihilominus ſinguli ex communitate facientes contra decretum ſub cenſura latum, excommunicationem incurrunt ut *ibid.* explicavi, & clarè conſtat ex *c. noverit de ſent. excom.* ubi expreſſè excommunicantur poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarii locorum, in quibus hujuſmodi ſtatuta facta ſunt. Tum quia cenſura hujus canonis fertur contra quomodolibet facientes ſtatuta vel decreta contra jura Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticorum; ſive ergo illa faciant nomine proprio, ſive nomine Principis, ſive ſoli, ſive cum aliis, per vota & ſuffragia, incidunt in excommunicationem. Nam probabile eſt illa verba, *vel aliàs quomodolibet fecerint*, non ſolùm referri ad quamlibet cauſam, colorem, & prætextum, quo ſingulares judices moventur ad ſtatuta, vel decreta facienda, contra Duard. hic *q.* 21. *n.* 2. *verſ. ad ſecundum*, Ugolin. hic *verſ. necnon ſtatuta* ubi *ſextò afficit*, verùm etiam referri ad omnem prorſus modum faciendi, in totum ſcilicet, vel in partem: hæc enim eſt dictio univerſalis, quæ omnem modum, & omnes caſus comprehendit ex Menoch. *remed.* 6. *de recuper. n.* 85. Cened. *pract. q ſing.* 93. *n.* 1. *& ſeqq* Flaminio *de reſig. l.* 2. *q.* 25. *n.* 4. *& ſeqq.* & aliis. Quamobrem notanda eſt illa loquendi forma, *aut aliàs quomodolibet fecerint*, &c. illa particula, *aliàs*, denotat alium quemlibet prætextum, colorem, vel cauſam qua Legiſlator movetur ad faciendum ſtatutum, vel decretum. Illa verò particula *quomodolibet*, denotat quemlibet modum faciendi, ordinandi, vel publicandi. Explicatis hoc pacto his verbis optimè ſalvatur Summi Pontificis intentio, & verborum ſuperfluitas evitatur. Nam illa particula, *aliàs*, ex ſe ſignificat aliter, vel alio modo, *l. denique* §. *interdum*, *ff. de penul legat. l.* 1. § *jure, ff. de aqua quotid. & æſtiv.* Ita Barſ. *in l. ff de condit. & demonſt* Corneus, Hondedeus, & alii apud Gratum *dict.* 9. & apud Bach. *dict.* 9.

3 Conſiliarii, qui de mandato Principis ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam faciunt, excommunicationem incurrunt.

3 Tertiò Cenſur. & Conſil. quibus Princeps mandat, ut legem in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ, faciant, vel approbent, vinculo hujus cenſuræ ligari. Ratio eſt, quia licet ſolus Princeps propria auctoritate legem condat, nihilominus etiam Cenſores, & Conſiliarii eam ſuo modo condunt, vel ordinant; conſequenter ex communicatione afficiuntur, cùm hæc lata ſit in quolibet modo facientes,

vel

vel ordinantes legem, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita Antonius de Souſa hic *cap.16.diſp.83.num.5.* An autem hoc intelligendum ſit de quibuſlibet Conſiliariis, patet ex dicendis illatione proxima ad finem.

4 Senatores, aut alii qui ſuo voto ad legem cõtra libertatem Eccleſiaſticam concurrunt, excommunicationi ſubjiciuntur.

4 Quarto Senatores, aliíſque, qui ſuo voto, & ſuffragio ad legem condendam concurrunt, afficit excommunicatione; quia afficit quomodolibet facientes legem, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam. Idem dic de illis, qui ſe legi ſubſcribunt; etiamſi ad illam condendam ſuffragium & votum denegaverint. Ratio eſt, quia iſta excommunicationis pœna fertur in eos, qui quomodolibet ſtatuta, vel decretum fecerint contra libertatem Eccleſiaſticam; qui autem legi ſubſcribit, dicitur legem aliquo modo facere, lex enim conſtituitur nomine ſubſcribentis. Ita Ant. de Souſa *cap 16. diſp.* 83.n.7.

Secus dicendum eſt de Conſiliariis, qui modò conſilio perſuadent, ſeu inducunt Regem ad condendam legem contra libertatem Eccleſiaſticam; ipſi verò non approbant, non ordinant, non diſponunt, nec ſubſcribunt, nec voto deciſivo concurrunt. Ratio eſt, quia iſti non dicuntur legem, vel decretum facere, ſed ſuadere, ut fiat, ut clarius conſtabit ex dicendis in ſolutione difficultatis proximè ſubſequentis.

5 Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam facienti præſtans auxilium, conſilium, vel favorem, non incurrit excommunicationem, niſi ſuo voto, vel alio ſimili modo ad ſtatutum concurrat.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præſtantes auxilium, conſilium, vel favorem ad faciendum ſtatutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam incidant in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo negativè, niſi ſuo voto, & ſuffragio, vel alio ſimili modo ad ſtatuta, vel decreta edenda concurrant. Ratio eſt; tum quia ex regula generali ſæpius repetita conſtat, cenſuram latam in facientes, non extendi ad conſulentes, auxiliantes, vel faventes, tum quia dum ſuperior iſtos ſuo præcepto comprehendi intendit, exprimit. Ita Duardus hic *q 2 2 n.1. verſic. confirmatur.* Ant. de Souſa hic *diſp.83 num.4. & c.19. n.5.* Alter. *lib. 5. diſp.19. c.4. colum.1. verſic.1. necnon,* & alii contra Toletum *lib 1. cap.29 verſic. adverte etiam*, ubi arbitratur excommunicationem latam *in canone* 14.15 16. & 17. extendi ad conſulentes & ad faventes, etiamſi in unoquoque iſtorum canonum non exprimantur conſilium, favor &c. Ratio eſt, quia omnes iſtæ cenſuræ ſub uno contextu copulativè leguntur; verùm hæc ratio non obſtat, quia licèt iſtæ cenſuræ ſub uno contextu legantur; nihilominus per diverſos §§ diſtinguuntur, & non idem in omnibus diſponitur.

6 Statutum fieri mandans contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm ſententiam excommunicationis incurrat.

6 Secundo dubium eſt, utrùm mandans ſtatutum fieri contra libertatem Eccleſiaſticam huic cenſuræ ſubjiciatur.

Reſpondere poteſt negativè, ſi loquamur de nudo, & ſimplici mandato; quia cenſura lata in facientes non ligat mandantes, ut patet ex regulis generalibus.

Probabilis tamen etiamſi eſt oppoſita ſententia, quam ſequitur Duard. *q.22.n 5. ſub finem.* & Alter. *diſp.16.cap.3.col.4.* Ratio eſt, tum quia probabile eſt, verbum illud, *ordinare*; non idem eſſe, quod *diſponere*, ſed *mandare* juxta Duard. *loc. cit.* conſequenter hac cenſura comprehendi mandantes, ſecuta ſtatuti publicatione; tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra quomodolibet facientes ſtatuta; ille autem qui mandat fieri, dicitur facere, ſi non per ſe, ſaltem per alium; idem ſentire videtur Plotus, Jurius & alii apud Carolum de Graſſis *effectu* 2. n.63.

7 Statutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam ſcribens, non videtur reus excommunicationis.

7 Tertio dubium eſt, utrum ſcriptores ſtatutorum ſeu decretorum contra libertatem Eccleſiaſticam, vel jura Eccleſiarum, cenſuram hujus canonis incurrant.

Reſpondendum videtur non incurrere cenſuram hujus canonis, niſi fortè ſint Cancellarii, vel ſimiles, quos Princeps, vel communitas conſtituit ad facienda ſtatuta pro bono communi. Ratio eſt, tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra eos, qui ſtatuta vel decreta auctoritativè faciunt, vel ordinant; qui autem ſcribit, non auctoritativè facit, vel ordinat; niſi forte ſint Cancellarii, vel ſimiles, qui ad hoc à Principe, vel communitate conſtituuntur, tum quia Summus Pontifex nullam de ſcribentibus mentionem hic facit; ergo noluit eos excommunicationi ſubjicere, alioquin aliquam de ipſis mentionem feciſſet, ficut fecit *in cap. noverit*, in quo excommunicantur etiam ſcribentes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed illa excommunicatio non eſt reſervata, ut infra dicam. Ita Duard. hic *q.22.n.1 & ſeq.* Reginald. *lib.9.n.362.* & alii quos referam *puncto ſequenti*, contra Suarez *diſp.21. ſect 2. n.79.* Ant. de Souſa *c.16.diſp.71. n.8.* Cajetanum *verb. excommunicatio. & c.31. notabili 3.* Alterium *diſp.16.cap.3 dub.3. col.7.* Filliuc. *tr.16.c.10 n.267.* ex parte. Quamquam multi ex aliis in noſtram ſententiam cum præfata limitatione intellectam trahi poſſunt.

Objicies, iſta excommunicatio lata eſt contra facientes, vel ordinantes, vel publicantes ſtatuta, vel decreta quomodolibet contra libertatem Eccleſiaſticam; qui autem ſcribit, videtur aliquo modo, ordinare, vel publicare; quia ſcriptura eſt publicum inſtrumentum quo lex, & ſtatuta publicantur.

8 Conſuetudinem inducens, vel ea utens, contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicationem non incurrit.

Reſpondeo iſtam excommunicationem latam eſſe contra eos, qui ex quavis cauſa, vel prætextu auctoritativè faciunt, vel ordinant, vel publicant, ſtatuta, vel decreta. ſcriptor autem non ordinat, vel publicat auctoritativè, ligatur tamen cenſura lata *in c. noverit.* ut *puncto ſequenti* clarius oſtendam.

8 Quartò dubium eſt, utrùm conſuetudinem inducens, aut utens conſuetudine jam introducta contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicationem hujus canonis incurrat.

Reſpondeo non incurrere cenſuram hujus canonis; ſed illam quæ reperitur *c. noverit de ſententia excommun.* Ratio eſt, quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis, neque diſpoſitio, & ejus pœna convenire debet; huic autem non conveniunt verba diſpoſitionis; quia Bulla loquitur de ſtatutis, & decretis: conſuetudo autem, propriè loquendo, non eſt ſtatutum, vel decretum cùm alia ſit definitio ſtatuti, & decreti, alia conſuetudinis, & aliud ſit conſuetudinem inducere, vel inducta uti, aliud ſtatutum, vel decretum facere, vel aut prætextu conſuetudinis, vel privilegii, ut in Bulla dicitur, & cùm verſemur in materia pœnali, verba ſtrictè, & propriè accipienda ſunt. Ita Suarez *diſp.21 ſect.2.n.86.* Duard. *canone 15. quæſ 13.n.4. & q.14.n 5.* Reginald. *lib 9.c.14 n.361. verſic. adverte quoque.* Filliuc *tract.16.c.10 quæſit.7.n 368.* contra Sayrum *lib.3.c.19.n.10.* Anton. de Souſa hic *cap.36.diſp.80. n.6.* Coriolanum hic *verſic. ad incurrendam.*

Dixi non incurrere cenſuram hujus canonis, ſed *cap. noverit*; quia in prædicto cap. lata eſt excommunicatio contra utentes conſuetudine contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ tamen excommunicatio non eſt reſervata.

9 Conſuetudine acquiri non poteſt facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.

9 An verò conſuetudine acquiri poſſit facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, conſtat ex dictis in antecedentibus quæſtionibus non poſſe; tum quia conſuetudo contra jus divinum induci non poteſt; tum quia hujuſmodi conſuetudo reprobatur in Bulla Cœnæ *in cap noverit de ſentent. excommun. & in auth Caſſa C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ita Vaſquez *de ſucceſſ.* § 10. n 561 Surdus *conſil* 301 & *n.55.lib.3* Natta *conſil.495.c.14 lib.3.* Privilegio tamen Summi Pontificis, non verò ullius Summo Pontifice inferioris, concedi poteſt facultas faciendi, id quod eo ſecluſo contra libertatem Eccleſiaſticam cenſeretur: Summus enim Pontifex hanc facultatem delegare poteſt, ut patet ex ſupra dictis *quæſt.15. punct.4.* idémque in terminis innuit Fill. n.274. Felinus *c 2. de majorit. & obed.* & alii apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu 2.n.38.* ubi alios refert, & *n.184. & ſeqq.* ubi loquitur de ſtatutis laicorum confirmatis à Papa.

10 Magiſtratus ſcientes, ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam utrùm excommunicationem incurrant, non impediendo.

10 Quinto dubium eſt, utrùm Magiſtratus, vel rectores civitatis ſcientes ſervari ſtatutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam; non impedientes, excommunicatione afficiantur.

Reſpondeo negativè; quia cenſura lata ob poſitivam actionem, non incurritur ob omiſſionem. Ita Cajetanus *c.31. verſic. tertio nota* Suarez *diſp.21. ſect.2.num 83* Alter. *diſp.16.c.4 difficultate 1.* Fill. *tract 16.cap.10 quæſito 7.num.368.* Duard. hic *canone 15. q.13.n.3.* contra Navarr *cap 27.n.129.* Reginald. *lib.9.c.23.n 364. ſub finem, & n.359 ſub finem.*

PUNCTUM IV.

Utrùm excommunicationis pœna contra eos, qui libertatem Eccleſiaſticam ſtatutis, aut præceptis lædunt, alibi expreſſa reperiatur, & quomodo ab excommunicatione hujus canonis differat.

1 *Explicatur excommunicatio* cap. eos, qui de immunitate Eccl.
2 *Explicatur excommunicatio* c. gravem, *edita contra non delentem de ſuis libris ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria.*
3 *Excommunicatio* cap. gravem, *an ſit ipſo jure lata, vel ferenda.*
4 *Scriptores Statutorum & alii violatores libertatis Eccleſiaſticæ per ſtatuta, vel conſuetudines ligantur excommunicatione* cap. noverit, de ſent. excommun. *quod hic explicatur.*
5 *Aſſignatur differentia inter excommunicationem* cap. noverit, *& excommunicationem Bullæ.*
6 *Statuta è capitularibus non delens an incurrat excommunicationem* cap. noverit, *etiamſi illa obſervari non curet.*
7 *Statuta de ſuis libris non amovens, ſed ſolum indicans ſe illis ſtatutis noluiſſe libertati Eccleſiaſticæ contraire, an ab excommunicatione eximatur.*

UNICA PROPOSITIO.

PLuribus in locis excommunicatio lata eſt contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ.

1 Explicatur excommunicatio cap. eos, qui de immunitate Eccleſ.

1 Primò *in c. eos, qui de immunitate Eccleſ. in 6* excommunicantur domini temporales, qui præcipiunt ſuis ſubditis, ne perſonis Eccleſiaſticis aliquid vendant, vel ab eis emant, vel ne communia obſequia exhibeant, ſcilicet, ne coquant panem, molant triticum, &c.

Circa hanc excommunicationem obſerva primò, in hoc cap. ſermonem non eſſe de ſtatutis; conſequenter Principem ſæcularem, qui non promulgato ſtatuto, vel decreto; interdicit ſuis ſubditis, præfata obſequia Eccleſiaſticis præſtent, in excommunicationem hujus cap. incidere.

Obſerva ſecundò, in hoc cap. ſermonem eſſe tantummodo de dominis, ſæculare dominium habentibus, quid ad ſuis ſubditis præcipiunt. Quamobrem ſi quis temporale dominium non habens interdicat ſuis ſubditis ne obſequia Eccleſiaſticis præſtent, aut contractus ineant, non afficitur excommunicatione. Item ſi quis temporale dominium habens hoc interdiceret aliquibus non ſibi ſubditis pœnam hujus textus non contraheret; qui textus loquitur de habentibus temporale dominium, qui ſuis ſubditis interdicunt, ne contractus cum Eccleſiaſticis ineant, vel ne obſequia exhibeant.

Obſerva

Digitized by Google

Obſerva tertiò excommunicationem hujus cap. nulli reſervatam eſſe, ut patet ex regulis generalibus, quia nulla reſervationis verba in hoc cap. habentur. Vide gloſſam *hic*, Navarr. *c.* 27. *n.* 130. *verſ. vigeſimatertia*, Sayr. *lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 17. Sylveſtrum *verb. excommunic.* 8. *n.* 50. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 9. *quæſit.* 4.

a Explicatur excommunicatio c. gravem edita contra non delentem de ſuis libris ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria.

a Secundò *in cap. gravem de ſent. excom.* fertur excommunicatio contra Conſiliarios, officiales civitatis, qui non delent de ſuis libris ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam. Præterea ſtatorarii habentes feuda Eccleſiaſtica, illis privantur.

3 Excommunicatio c. gravem, an ſit ipſo jure lata, vel ferenda.

3 Circa hanc excommunicationem obſerva dubium eſſe, utrùm ſit ipſo jure lata. Ratio dubii eſt, quia in textu dicitur, *excommunicationis ſententiam promulgare procures*, quæ ſunt verba futuri temporis; verba autem futuri temporis non indicant cenſuram ipſo jure latam; ſed ferendam, ut ex regulis generalibus conſtat.

Nihilominus gloſſa *in præfato cap. verb. promulgare procures*. Alter. *diſp.* 16. *cap.* 4 *ſub finem, verſ. eadem excommunicatio*, & alii, quorum ſententia valdè probabilis eſt, putant iſtam excommunicationem eſſe ipſo jure latam: ſenſus enim eſt, *excommunicationis ſententiam promulgare procures*; quia jam ſunt excommunicati *in cap. noverit, de ſentent. excommunicat.* ſeu *procura promulgari*, ſeu *denunciari excommunicatos*; Summus enim Pontifex non ſolum vult illos excommunicationi ſubjici, ſed etiam à judice excommunicatos denunciari.

Ad rationem dubitandi reſpondeo illa verba eſſe futuri temporis quoad promulgationem, & denunciationem; non autem quoad pœnam ipſam excommunicationis; nullus enim denunciari ſolet excommunicatus, niſi prius in excommunicationem lapſus ſit.

4 Scriptores ſtatutorum, & alii violatores libertatis Eccleſiaſticæ per ſtatuta, vel conſuetudines ligantur excommunicatione cap. noverit de ſentent. excom. quod hîc explicatur.

4 Tertiò *in cap. noverit. de ſentent. excommunic.* habetur alia excommunicatio contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ per ſtatuta, vel conſuetudines: excommunicantur enim primò ſtatutarii, & ſcriptores ſtatutorum, niſi fortè ſcribant in privatam formam; hujuſmodi enim ſcriptores probabile eſt in præfato cap. non comprehendi, juxta ſanctum Antoninum 3. *part. tit.* 24 *c.* 27 *ad finem*, & Reginaldum *loco cit.* n. 363. Sed oppoſitum probabilius videtur, quia textus ſimpliciter loquitur de ſcriptoribus; ii tamen qui ſcribunt judicata, debent illa in publicam formam ſcribere, ut cenſuram hujus canonis incurrant. Ratio eſt, quia in textu id exprimitur. Ita Filliuc. *tract.* 16. *c.* 10. *quæſit.* 7. n. 263. & alii, quos retuli *puncto præcedenti, dub.* 3.

Secundò, qui faciunt ſervari ſtatuta edita, vel conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiaſticam, niſi prædicta ſtatuta de capitularibus ſuis fecerint amoveri.

Tertiò Conſules, Rectores, & Conſiliarii locorum, ubi hujuſmodi ſtatuta, & conſuetudines editæ fuerint vel ſervatæ, modò ſcilicet ad hujuſmodi ſtatutorum editionem, vel obſervantiam concurrant: nullus enim ob peccatum alterius excommunicatur. Ita Reginald. *lib.* 9 n. 364. Tolet. *lib.* 1. *c.* 38. *n.* 13. Alter hîc *c.* 4. *difficult.* & alii, quos retuli *dub.* 2. *ad finem.*

Quartò qui ſecundùm illam præſumunt judicare, vel judicata in publicam formam ſcribere.

5 Aſſignatur differentia inter excommunicationem c. noverit, & excommunicationem Bullæ.

5 Hinc facilè colligi poteſt differentia inter excommunicationem *cap. noverit*, & illam, quæ hîc in Bulla Cœnæ habetur.

Primò enim differt; quia excommunicatio *c. noverit*, extenditur ad ſcriptores ſtatutorum, & ad ſervantes conſuetudinem introductam contra libertatem Eccleſiæ: in Bulla autem Cœnæ non eſt ſermo de ſcriptoribus, vel de ſervantibus conſuetudinem; aliud enim eſt ſervare conſuetudinem, aliud ferre ſtatutum, vel decretum præter conſuetudinis; in Bulla prohibetur hoc ſecundum, non primum.

Secundò excommunicatio *cap. noverit*, non eſt reſervata de jure communi; excommunicatio vero Bullæ reſervata eſt.

Tertiò in *cap. noverit*, excommunicantur qui ſtatuta ſervari faciunt, niſi illa de capitularibus, id eſt, libris, *in* quibus ſtatuta ſcribuntur, fecerit amoveri: in Bulla autem excommunicantur qui præfata ſtatuta obſervant, ſeu ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam utuntur, nec ulla mentio ſit de illis, qui non curant de libris ſuis deleri. Ita præcitati DD. quamquam Reginald. *n.* 361. & alii volunt aliud eſſe ſervare ſtatuta, aliud uti ſtatutis; is enim dicitur ſtatutum obſervare, qui facit id, quod in ſtatuto decernitur; is vero dicitur uti, qui ſtatutum aſſumit ad aliquem ſui uſum, & commodum, e.g. agendo contra aliquem ex vi ſtatuti, repetendo eleemoſynam, revocando donationem, & ſimilia.

Ego vero, licèt ſentiam non ſemper idem eſſe, ſervare ſtatutum, & uti ſtatuto, nihilominus arbitror ſæpe fieri poſſe, ut is qui ſervat, vel ſervari facit ſtatutum, dicatur illo uti, ut ſi judex inferior judicet ſecundùm ſtatuti formam, dicitur illo uti, & illud ſervare. Quamobrem prudentis viri judicio relinquimus, quandónam quis uti ſtatuto, vel ſtatutum ſervare cenſeatur. Vide ſupradicta *punct.* 1. *n.* 9. *& ſeqq.* An verò poſſit quis abſolvi antequam curet ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam edita deleri, conſtabit ex dicendis ſub finem Bullæ. *q.* 22. *punct.* 4.

6 Statuta è capitularibus non delens an incurrat excommunicationem, c. noverit, etiamſi illa obſervari non curet.

6 Hîc tamen dubium occurrit primò, utrum ad incurrendam excommunicationem *c. noverit*, ſatis ſit, ut quis ſtatuta è capitularibus non deleat, etiamſi ea obſervari nō curet, vel utrum neceſſe ſit ut quis illa obſervari curet, & ſimul nō faciat illa è capitularibus amoveri.

Reſpondeo utrumque requiri ad iſtam excommunicationem incurrendam. Ratio eſt, tum quia cenſura non incurritur, niſi adſit opus prohibitum, & adimpleatur conditio ſub qua cenſura infertur niſi autem utrumque concurrant, non adeſt opus prohibitum ſub cenſura neque adimpletur conditio, ſub qua cenſura lata eſt, nam in textu dicitur, *necnon & qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita niſi ea de capitularibus ſuis fecerint amoveri*, ubi notandum eſt illa particula, *niſi*, quæ exceptionem ſignificat, *reg. peccatum de regul. juris in* 6. *& l. actione. C. de tranſact.* Præterea eadem particula conditionem importat, ex Rota Romana apud Farinacium *deciſ.* 167. *num.* 7. *tom.* 1 *p.* 2. & alii apud Auguſt. Barboſam d. 184. & apud Angelum Gratum *dict.* 137. tum quia verſamur in materia pœnali, in qua benignior, & mitior interpretatio ſuſtinetur. Ita Cajetanus *verb. excommunicatio, c.* 31. Nav. *c.* 27. *n.* 119. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. n. 20. Duard *canone* 15. *quæſt.* 14. *n.* 2. contra Alterium *diſp.* 16. *c.* 4. *dub.* 1. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſita* 7. n. 268. *& tract.* 14. *cap.* 10 *num.* 166. *quæſit.* 2 Tolet *lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 23. Reginaldum *lib.* 9. *c.* 23 n. 362. Angelum, Paludanum, Tabienam, & alios, quos citat, & ſequitur Saytus *lib.* 3 *cap.* 34. *n* 4. *verſ. tertia excommunicat.*

Concedo tamen eos, qui hujuſmodi ſtatuta ſervant, præſumendo ſecundum illa judicare affici excommunicatione non ſolum lata in Bulla Cœnæ; verum etiam in *cap. noverit*; quia in dicto cap. excommunicantur præſumentes judicare ſecundùm illa ſtatuta, & in Bulla excommunicantur qui ſtatutis utuntur. Ita Suar. n. 88. & probabile cenſet Filliuc. *n.* 268 *ad finem.*

Objicies contra reſponſionem primi dubii, qui conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam introductas ſervari facit, ligatus excommunicatione *c. noverit*, etiamſi nihil de capitularibus deleri faciat, ergo etiam eandem excommunicationem incurrit, qui ſtatuta ſervari facit, licèt ea de capitularibus ſuis amoveri non curet.

Reſpondeo negando conſequentiam, quia hæc conditio requiritur ſolum in ſtatutis, non autem in conſuetudinibus.

7 Statuta de ſuis libris non amovens, ſed ſolùm indicans ſe illis ſtatutis noluiſſe libertati Eccleſiaſticæ contraire, an ab excommunicatione eximatur.

7 Secundò dubium eſt, utrùm in excommunicationem incidat, qui ſtatuta de ſuis libris reipſa non amovet, ſed aliqua verba adjicit, quibus indicat ſe noluiſſe illis ſtatutis libertati Eccleſiaſticæ adverſari, aut nolle illa amplius ſervari, aut velle pro non ſcriptis haberi. Panorm. *in c. noverit. cit.* n. 1. Alter. *cap.* 6. *col.* 6. Duard. *q.* 13. *ad finem*, Fill. *tract.* 1 *cap.* 4. 10. *quæſit.* 2. *n.* 166. Sylveſter, Felinus, & alii apud Sayrum, & Alter. *locis citatis*, reſpondet incidere, ſaltem ſi ea ſervari faciat, & ſimul non curet de libris deleri. Ratio eſt, quia non facit id, quod ſub cenſura facere tenetur: tenetur enim ſub cenſura amovere, ſeu delere.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel dubium eſt, utrùm ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſetur, vel certum eſt. Si adverſari dubitatur, ſatisfacit oſtendendo noluiſſe illis ſtatutis Eccleſiaſticos, vel Eccleſias comprehendi. Ratio eſt, tum quia canon loquitur de ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam: hujuſmodi autem ſtatutum poſita tali declaratione non cenſetur contra libertatem Eccleſiaſticam, in dubiis enim ſtandum videtur verbis legiſlatoris ſuam mentem aperientis. Si vero conſtet ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, non ſufficit prædictam cautelam adhibere: quia in *cit. noverit. & in auth. Caſſa de ſacroſanct. Eccleſ.* expreſsè præcipitur hujuſmodi ſtatuta è libris omnino auferri, ut ſcilicet ex hominum mentibus amoveantur, nec alicui occaſio in futurum detur eadem ſtatuta edendi.

Objicies, is non peccat in legem, qui eam ſervat per æquipollentiam: nam voluntas inſpicienda eſt, non verba; conſtat enim verba intentioni deſervire, non intentionem verbis, *l. in his de verb. ſignific.* ergo qui prædicta cautione utitur, non violat diſpoſitionem *cap. noverit*, cum idem ferè ſit delere ſtatuta, & proteſtari ſe ea non feciſſe animo violandi libertatem Eccleſiaſticam, ſeu nolle ea ſervari. Omiſſis aliorum ſolutionibus. Ego

Reſpondeo negando conſequentiam, non enim hæc ſunt æquipollentia, ut patet ex ratione a me allata in ſolutione difficultatis.

QUÆSTIO XVII.

De Excommunicatione contra impedientes Prælatos, ne ſua juriſdictione Eccleſiaſtica utantur

TENOR BULLÆ.

Necnon qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alióſque ſuperiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoſcunque judices Eccleſiaſticos Ordinarios, quomodolibet hac de cauſa directè, vel indirectè carcerando; vel moleſtando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon conſanguineos, & affines impediunt, quominus ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur, ſecundùm quod canones, & ſacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt,

ac

Digitized by Google

ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinarium, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque ſententia, & decreta, aut alias fori Eccleſiaſtici judicium eludentes ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares incurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinariis aut Delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant conſilium, patrocinium, & favorem in eiſdem.

IN hac quæſtione tria principaliter explicabo.

Primò, quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ hujus canonis cenſuram incurrant, impediendo Eccleſiaſticos, ne ſua juriſdictione utantur.

Tertiò, utrùm hæc cenſura alibi expreſsè reperiatur.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones Eccleſiaſticæ juriſdictioni contrariæ, in hoc canone prohibeantur.

1 *Explicatur materia hujus cenſuræ in genere.*

2 *Impediens directè, vel indirectè judices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit.*

3 *Judici ſuadens, ne juriſdictione ſua utatur, non afficitur excommunicatione ſi hoc faciat ſine vi & metu.*

4 *Impediens juſtè Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem.*

5 *Judici Eccleſiaſtico prohibens ne excommunicationem contra aliquem ferat, aut mandans, ut excommunicationem latam revocet, an excommunicationem incurrat.*

6 *Impediens Prælatum, quem dubitat juſtè uti juriſdictione, an in hujus canonis excommunicationem incidat.*

7 *Impediens privata authoritate judicem Eccleſiaſticum, ne ſua juriſdictione utatur, an ligetur excommunicatione.*

8 *Lacerans aut commaculans edictum Epiſcopi in loco publico affixum, an afficiatur excommunicatione Bullæ.*

9 *Impediens ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione laica utantur, an excommunicationi ſubjiciatur.*

10 *Impediens uſum juriſdictionis delegatæ non incurrit excommunicationem hujus canonis.*

11 *Impediens Abbates, Archidiaconos & ſimiles, ne ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit.*

12 *Impediens Epiſcopos, ne juriſdictionem exerceant in illis caſibus, quibus illam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valent ex Concilii præſcripto, excommunicationem incurrit.*

13 *Impediens Epiſcopum ne ſua juriſdictione utatur excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus.*

14 *Impediens judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur, in cauſis mixti fori, quandnam excommunicationis cenſuram contrahat.*

15 *Carcerans aut alia ratione moleſtiam inferens agentibus, familiaribus, conſanguineis, vel affinibus Prælatorum ordinariorum, excommunicationem incurrit, ſi hoc pacto uſum juriſdictionis eorum impediat.*

16 *Impediens Epiſcopum ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat, non videtur excommunicationem incurrere.*

17 *Item non incurrit impediens Epiſcopum ne poteſtatem ordinis exerceat.*

18 *Impediens judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quandònam excommunicationem incurrat.*

19 *Impediens Prælatum ne juriſdictione utatur, juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſentio eſt inter Doctores quæ hic dirimitur.*

20 *Impediens per mandatum ſeu per alium, ne judex Eccleſiaſticus ordinarius ſua juriſdictione utatur, utrùm excommunicationem incurrat.*

21 *Impediens judices Eccleſiaſticos, ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur.*

22 *Recurrens ad Curias ſæculares, neglecto foro Eccleſiaſtico, an excommunicationem incurrat.*

23 *Recurrens ad judicem ſæcularem incurrit excommunicationem, etiamſi recurrat poſt ſententiam, vel ante.*

24 *Cancellaria & Curia nomine quid intelligatur.*

25 *Sententia & decretum quid ſit.*

26 *Eludere judicium fori quiſnam dicatur.*

27 *Recurrens à judicibus Eccleſiaſticis ad laicos, incurrit excommunicationem, etiamſi ſententia contra recurrentem ab Eccleſiaſtico judice lata injuſtitiam contineret.*

28 *Recurrens ad Curias ſæculares, an excommunicationem incurrat, etiamſi à judice laico, ad quem recurrit, nihil obtineat.*

29 *Recurrens ad Curias ſæculares & ab illis obediens prohibitiones, eáſque executioni mandari curans, an plures excommunicationes incurrat.*

30 *Decreta in Curia ſæculari edita ad inſtantiam judicis Eccleſiaſtici, quæ deleri curat, non incurrit excommunicationem*

31 *Procurans decerni mandata à Curiis ſæcularibus, contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.*

32 *Prohibitiones, vel mandata quæ contra judices Eccleſiaſticos decerni procurantur, an debeant eſſe pœnalia.*

33 *Procurans prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos executioni mandari, ligatur excommunicatione.*

34 *Faciens prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.*

35 *Exequens prohibitiones, aut mandata contra judices Eccleſiaſticos excommunicationis pœna punitur.*

36 *Satellites, aut alii qui mandata contra judices Eccleſiaſticos exequuntur, in excommunicationem incidunt.*

37 *Auxilium conſilium patrocinium, vel favorem præbens, ne judices Eccleſiaſtici ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit.*

38 *Auxilium, conſilium, vel favorem præbens ad impediendum Prælatos, ne juriſdictione ſua utantur, vel ad aliam actionem canone 16. vetitam, incurrit excommunicationem.*

39 *Conſulens recurſum, vel aliam actionem in can. 6 principaliter prohibitam non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta actione principali.*

CUm materia, ſeu actiones in hoc canone interdictæ aliæ ſint principales, & aliæ acceſſoriæ, non ſolùm hic agam de principalibus, verum etiam de acceſſoriis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria præcipua hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quod committitur contra Eccleſiam, faciendo aliam actionem principalem in hoc canone interdictam, qua Eccleſiaſtici impediuntur, ne ſua juriſdictione utantur. Ita communiter DD. — 1 Explicatur materia hujus cenſuræ in genere.

2 Prima autem actio eſt quomodolibet directè, vel indirectè impedire judices Eccleſiaſticos ordinarios hoc animo, ne ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque utantur juxta diſpoſitionem canonum, conſtitutionum Eccleſiaſticarum, & Conciliorum generalium, præſertim Tridentini, ut patet ex ipſomet Bullæ textu. Quid autem ſignificet verbum *impedire*, conſtat ex ſupradictis in præcedentibus quæſtionibus. — 2 Impediens directè, vel indirectè judices Eccleſiaſticos ordinarios ne ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit.

Hinc ſequitur primò eum, qui vi, vel metu in Eccleſiaſticum judicem, vel in ſuos, vel in ſua bona, prohibet, ne judex faciat ea, quæ ad ipſius juriſdictionem ſpectant, vel ne facta executioni mittantur, vel ut executioni mandata revocentur, in excommunicationem hujus canonis, incidere; quia impedit uſum juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut in ſimili conſtat ex *l fin. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*.

3 Secundò eum, qui ſine vi, & metu, ſed precibus, litteris hortatoriis, præmio, amore, aliáve ſimili ratione in cauſa eſt, ne judex juriſdictione ſua utatur, non affici excommunicatione; quia non dicitur propriè impedire, ſed judex volens deſiſtit, & ſubornatus, vel non invitus ad aliquid injuſtè agendum movetur, *l fin. citata*. Ita Ugol. hic *n. 2. verſ. modi, §. 2. ad finem*, Graffius 1. *part. lib 4. c. 19. n. 124. &* 138. Duard *canone* 18. *q.* 6. *n* 3 Fillliuc. *tra.* 16 *c.* 10. *q.* 10. *n.* 279 Alterius *diſp* 17. *c.* 1. *col.* 8. *verſ tribus autem modis*, Coriolanus hic *verſ. hortatoriè* — 3 Judici ſuadens, ne juriſdictione ſua utatur, nõ afficitur excommunicatione, ſi hoc faciat, ſine vi & metu.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſub excommunicatione vetitum ſit juſtè impedire Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur. Ratio dubitandi eſt, quia Summus Pontifex excommunicat quomodolibet impeditores, illa enim particula, *quomodolibet*, quamlibet impediendi rationem comprehendere videtur, eſt enim dictio univerſalis, quæ omnes caſus, & omnem penitus modum includit, nullúmque caſum reſpuit, ex Menoch. *remed. 6. de recuper. n* 15. Pariſio *de reſig lib* 9. *q.* 25. *n.* 6. & alii apud Aug. Barboſ. *dict.* 182 *n.* 1. *& ſequentibus*, & apud Antonium Angelum Gratum *dict.* 218. — 4 Impediens juſtè Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem.

His non obſtantibus reſpondeo vetitum eſſe tantummodo injuſtè impedire. Ratio eſt, tum quia qui juſtè impedit, non peccat; excommunicatio autem ſupponit mortale peccatum; tum quia interdictum eſt impedire Prælatos ordinarios, ne juriſdictione utantur, juxta canones, conſtitutiones Eccleſiaſticas, & Concilia generalia; dum autem Prælatos juſtè impeditur, juriſdictione Eccleſiaſtica non utitur, juxtà canones; ſed potiùs contrarium quia alioquin dari poſſet bellum, ut ita dicam, utrimque juſtum; quod, regulariter loquendo, non admittitur. Ita Alterius *lib.* 5. *diſp.* 17. *c.* 1. *ſub finem*, Ugol. hic *n.* 2. *&* 6. 2. *verſ* 4. Fill. *tract* 16. *c.* 10. *q.* 10. *n.* 277. Duard. hic *can.* 16. *q.* 1. *n.* 3 Ant. de Souſa hic *cap* 17. *n.* 4.

Hinc ſequitur primò, eum, qui Prælatum impedit, ne juriſdictione utatur in eum qui non eſt illis ſubditus, non affici excommunicatione; quia canones concedere non ſolent juriſdictionem in non ſubditum, *c ſententia* 11. *q.* 3. *& ca. ad noſtram de conſuetud.* idem dic de eo, qui prohibet, ne judex progrediatur in cauſa, in qua reus ad alium legitimè appellavit: judicium enim per appellationem ad eum devolvitur judicem, penes, quem legitima interponitur, ut docui de appellatione *in tract. de cenſuris in communi.*

PUNCTUM I.

Quænam actiones in ſecunda hujus canonis parte prohibeantur, ſeu quænam ſit materia excommunicationis in hac parte expreſſa.

1 *Explicatur materia hujus excommunicationis.*
2 *Statuere ordinationes, vel decreta facere quid ſit.*
3 *Statutum faciens contra libertatem Eccleſiaſticam non incurrit excommunicationem, antequam ſtatutum promulgatum ſit.*
4 *Statutum edens excommunicatione ligatur, etiamſi ſtatuti executio non ſequatur.*
5 Ordinare *quid ſit.*
6 Publicare *quid ſit.*
7 *Princeps, qui ſtatutum non facit, ſed ab alio factum promulgari curat, incidit in excommunicationem.*
8 *Præcones, aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant, utrùm excommunicationem incurrant.*
9 *Statutis, vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, quinam uti dicatur.*
10 *Statutis contra libertatem factis privata utens auctoritate, an excommunicationem incurrat.*
11 *Qui unam ex actionibus in hoc canone prohibitis facit, excommunicationem incurrit.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia hujus excommunicationis.

1 MAteria hujus partis eſt ſacrilegium, quo Sedes Apoſtolica circa libertatem Eccleſiaſticam offenditur per aliquas actiones in ſecunda hujus canonis parte expreſſas, & à me ſtatim exprimendas, & explicandas. Ita Cajet. & alii quos retuli *ſection.* 1. *punct.* 3.

Actiones autem in ſecunda hujus canonis parte expreſſæ, ſunt quatuor.

Prima eſt, ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticæ, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa facere, quibus libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut reſtringitur, ſeu juribus Sedis Apoſtolicæ, aut quarumcumque Eccleſiarum directè, vel indirectè, vel tacitè, vel expreſsè præjudicatur.

2 Statuere ordinationes, vel decreta facere quid ſit.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit ſtatuere, ſeu ſtatuta, ordinationes, vel decreta facere.

Reſpondeo eſſe aliquid per modum legis vel decreti, ſive præcepti conſtituere. Ita Ugol. hic, *verſ. necnon qui ſtatuta col.* 3. ubi ait decreta, ordinationes, & ſtatuta hic pro eodem accipi, ut patet ex illa particula, *ſeu*, quæ antecedentia declarat.

Filliuc. *tract.* 16. *c.* 20. *q.* 7. *n.* 267. & Alterius hic *c.* 3. obſervant, non ſolùm decreta generalia, verùm etiam particularia hic prohiberi; nam Summus Pontifex prohibet non ſolùm ſtatuta, ſed etiam quæcumque alia decreta in genere, vel in ſpecie, conſequenter in hoc canone prohibetur, non ſolùm ſtatutum propriè dictum; verum etiam præceptum, ſeu ſententia, aut quælibet alia ordinatio, nam ordinationes, ſeu ſententiæ judicum: juxta receptum loquendi uſum decreta vocantur, *l. decreta, ff. de re judic.* Vide Alterium *diſp* 14. *c.* 1. *col.* 5. Addit Alterius *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 4. nomine decreti intelligi etiam mandatum. Idem innuit Duard. *q.* 25. *ad finem.*

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, cùm enim in materia pœnali verſemur, non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem; ob id ſi judex nullo edito decreto mandet alicui, ut compellat Titium Clericum ad ſolvendum tributum, non afficitur excommunicatione hujus canonis; quia hujuſmodi mandatum non habet vim decreti; loquor enim de puro mandato. Secùs ſi mandatum auctoritativè imponatur ad modum decretorum.

3 Statutum faciens contra libertatem Eccleſiaſticam non incurrit excommunicationem antequam ſtatutum promulgatum ſit.

3 Dubium eſt ſecundò utrùm faciens ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam incidat in excommunicationem, etiamſi ſtatutum, ſeu decretum nondum ſit promulgatum.

Reſpondeo non incidere ante promulgationem. Ratio eſt, tum quia leges, & decreta non habent rationem legis, & decretorum antequam publicentur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de legibus, & de cenſuris* ubi etiam differentiam attuli inter ſtatuta, & decreta, tum quia Summus Pontifex uſus eſt verbo, *fecerint*, quod rem perfectam indicare videtur, *l.* 3. *§. hæc verba. ff. de negot. geſt.* Ita Doctores ſtatim citandi.

Ex quo patet à fortiori eum, qui cœpit ſtatutum facere, & poſteà deſtitit, non affici excommunicatione hujus canonis. Ita Alt. *diſp* 16 *cap.* 2. *col.* 6. *dub.* 1. *verſ. reſpondeo*, Filliuc. *loco citato, n.* 266. Ugol. hic *verba necnon qui ſtatuta §.* 4. *verſic. tertiò*, Antonius de Souſa hic *cap.* 16. *diſp.* 81. *n.* 2. Duardus hic *quæſt.* 21. *n.* 1. *& ſeqq.*

4 Statutum edens excommunicatione ligatur, etiamſi ſtatuti executio non ſequatur.

4 Tertiò dubium eſt utrùm, ſecuta publicatione, qui ſtatutum edidit, vel ordinavit, ſtatim afficiatur excommunicatione, etiamſi ſtatuta numquam executioni mandentur.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia adeſt actio, ſeu materia ſub cenſura prohibita. Ita Alt. *loc. cit.*

Secunda actio, eſt ordinare decreta, vel ſtatuta.

5 Ordinare quid ſit.

5 Sed modò dubium eſt, quid ſit *ordinare.*

Reſpondet Duard. *q.* 22. *ſub fin. ad contrarium*, idem eſſe, ac mandare. Sed iſta expoſitio mihi non probatur, tum quia Summus Pontifex dixiſſet, *ordinat fieri*, nam imperfecta videtur loquendi forma, tum quia ait, *ordinat ſtatuta*, vel *decreta*; id eſt, mandat decreta, vel ſtatuta; tum quia dum Summus Pontifex prohibere intendit mandatum, ſolet id exprimere, aut clariſſimis verbis uti, non autem dubiis, & obſcuris.

Alii verò Doctores putant *ordinare* idem eſſe quod diſponere, ſeu componere, & legiſlatoris mentem verbis explicare; fieri enim poteſt, ut Princeps dum ſtatutum facere intendit, imponat conſiliario, aut alteri, ut illud componat, explicet, ſeu alia ratione ordinet, & in formam ſtatuti redigat in quo caſu uterque ſecuta publicatione in cenſuram incidit, ſaltem ſi uterque auctoritativè id faciat, ut infrà dicam. Ita Alt. *cap.* 3. *col.* 5. Filliuc. *tr.* 16. *cap.* 10. *q.* 7. *n.* 267. Ugol. & alii.

Tertia actio eſt ſtatuta, vel decreta publicare.

6 Publicare quid ſit.

6 Sed modò dubium eſt primò quid ſit *publicare.*

Reſpondeo idem eſſe, quod promulgare voce præconis, ſeu expoſitione & affixione decretorum in locis publicis, & conſuetis.

7 Princeps qui ſtatutum non facit, ſed ab alio factum promulgari curat, incidit in excommunicationem.

7 Secundò dubium eſt utrùm Princeps, qui non facit ſtatutum, ſed ab alio factum iterum promulgari curat, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo affirmativè, quia cùm hujuſmodi promulgatio majus robur, & vim tribuat ſtatuto præcedenti, vim ſtatuti habet præſertim ſi edatur nomine ipſius, qui promulgari curat; in canone autem excommunicantur quomodolibet facientes ſtatuta, vel decreta. Ita Alt. *loco citato.*

8 Præcones aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant, utrùm excommunicationem incurrant.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm præcones, ſeu miniſtri inferiores qui de mandato Principis, ſeu magiſtratus ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant cenſuram hujus canonis incurrant.

Reſpondet Alt. *loc. cit. dub.* 2. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 10. *q.* 7. *n.* 267. incurrere, quia ipſi verè, & propriè dicuntur ſtatuta publicare, & à Summo Pontifice excommunicantur quomodolibet publicantes; ergo afficiuntur pœnia, contra publicantes decreta in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ editis, niſi fortè titulo probabilis ignorantiæ excuſentur, neſcientes quicquam in illis decretis contra libertatem Eccleſiaſticam contineri, aut ignorantes latam eſſe excommunicationis pœnam contra publicantes, ut conſtat ex *regulis generalibus.* Hæc opinio probabiliſſima eſt, & confirmari poteſt ratione allata *ſectione præcedenti puncto* 3. *illatione* 4.

Non exiſtimo tamen improbabilem ſententiam aliorum exiſtimantium præconem, alióſque miniſtros, qui de mandato ſuperioris, cujus eſt ſtatuta, & decreta facere, promulgant, non affici excommunicatione hujus canonis. Ratio eſt, quia Summus Pontifex excõmunicare intendit eos qui auctoritativè promulgant, ſicut excommunicat auctoritativè facientes, vel ordinantes ſtatuta, vel alia decreta. Ita Suar. *de cenſ. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 79. Duar. hic *q.* 21. *can.* 15. *n.* 2.

Ad rationem in contrarium reſponderi poteſt, illud verbum *publicaverint*, non intelligi executivè, ſed auctoritativè. Niſi fortè dicas judiciale tribunal ex his omnibus miniſtris conſtare, & ſimul omnes concurrere ad ſtatutum ſuo modo edendum, & publicandum, ut in ſimili dictum eſt *ſect. præcedenti punct.* 3. *illat.* 4.

Quarta actio eſt ſtatutis, ſeu decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, vel ordinatis uti.

9 Statutis vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis quiſnam uti dicatur.

9 Sed modò dubium eſt primò: quiſnam dicatur uti ſtatutis, ſeu decretis factis vel ordinatis contra libertatem Eccleſiaſticam.

Reſpondeo illum dici uti ſtatutis, qui ea obſervat, ſeu adhibet ad aliquem uſum: nam proprius legis uſus eſt ejus obſervantia. Quamobrem qui judicat ſecundùm hujuſmodi ſtatuta, aut illa ſervari facit exigendo gabellam, v. g. clericis impoſitam, in illam excommunicationem incidit. Ita Saytus *lib.* 3. *c.* 19. *n.* 10. Altar. hic *c.* 3. *col.* 8. *verſic. vel factis* Duard. hic *q.* 24. *n.* 2. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 10. *n.* 268. quidquid alii in oppoſitum ſentiant, quos infrà referam.

10 Statutis contra libertatem factis privata utens auctoritate, an excommunicationem incurrat.

10 Major difficultas eſt utrùm ad hanc cenſuram incurrendam opus ſit, ut quis hujuſmodi ſtatutis auctoritativè utatur, ſeu auctoritativè obſervet.

Saytus, Alterius, & Duardus negativè reſpondent: putant enim omnes hujuſmodi ſtatutis utentes, etiamſi juriſdictione careant, affici excommunicatione hujus canonis. Quamobrem, qui virtute hujuſmodi ſtatutorum aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam agunt, vel ſe contra eandem defendunt, cenſuram hujus canonis incurrunt. Ratio eſt; quia Bulla univerſaliter, & ſine diſtinctione loquitur. Hæc opinio valde probabilis eſt.

Sed probabile etiam videtur oppoſitum, tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra eos qui juriſdictionem contra libertatem Eccleſiaſticam, & jura Eccleſiarum exercent; tum quia illa excommunicatio videtur edita in confirmationem illius, quæ lata fuerat in *cap. noverit de ſentent. excommun.* illa autem lata fuerat in eos qui hujuſmodi ſtatuta ſervari faciunt ibi *qui de cætero dicta ſtatuta ſervari fecerint*, quæ loquendi forma juriſdictionem, & poteſtatem indicare videtur.

Ex dictis ſequitur primò, Principem, vel alium, qui facto ipſo, non ratione ſtatutorum, libertatem Eccleſiaſticam offendit, ut ſi abſque prævio ſtatuto tributum à clerico exigat, aut confugientem ad Eccleſiam extrahat, in cenſuram hujus canonis non incidere; quia non utitur ſtatutis, vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam,

ut

Digitized by Google

ut dictum in explicatione dubii. Ita Ugol hic §. 4. *verſ.* 5 Duardus *q.* 28 *n.* 15. Regin. *lib.* 9. *n.* 361. Navarrus *c.* 27 *n.* 119. Alt. *c.* 3. *col.* 5. *verſ. ſeeerat.* Idem probabiliter dici poteſt de eo, qui poſito ſtatuto aliquid facit contra libertatem Eccleſiaſticam, non auctoritativè; ſed privata auctoritate, aut non vigore ſtatuti, hic enim non dicitur uti ſtatuto juxta Bullæ intentionem. An autem qui confugientem ad Eccleſiam extrahit, aut tributum exigit, excommunicationem alibi expreſſam incurrat, ſuis locis oſtenſum eſt.

Secundò non ſolùm judicem, verùm etiam notarios, alioſque Curiæ officiales, qui ſtatutis, ſeu decretis contra libertatem Eccleſiaſticam editis utuntur, vinculo hujus excommunicationis obſtringi; quia iſtæ ſunt perſonæ publicæ, auctoritate publica gaudent, auctoritativè operantur, & ſtatutis contra libertatem Eccleſiaſticam utuntur. Ita Alt. *c.* 3. *col* 7. *dub.* 4. Duardus *q.* 11 *n.* 6. *verſ. judices autem.*

11 Qui unā ex actionibus in hoc Canone prohibitis facit excommunicationem incurrit.

11 Secundò dubium eſt, utrùm quælibet prædictarum actionum ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, vel omnes requirantur. Ratio dubitandi eſt, quia in Bulla tres primæ actiones exprimuntur, addita copula, *&*, dicitur enim, *fecerint, ordinaverint, & publicaverint*, proprium autem hujus particulæ eſt copulare, & conjungere antecedentia cum ſubſequentibus. *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig. l. Titia textores, §. nihil, ff. de legat.* 1. *& l. ſi ita qua hæres. ff. de hæredib. inſtituend.* ibi, *quamvis*, & *ſyllaba conjunctionem faciat.* His tamen non obſtantibus.

Reſpondeo quamlibet iſtarum actionum ſeorſum ſufficere ad incurrendam hujus Canonis, excommunicationem. De quarta actione nullum eſt dubium; quia exprimitur per particulam, *vel*, ibi, *vel factu, vel ordinariis uſi fuerint.* De reliquis tribus probatur, quia particula, *&*, ſumitur pro disjunctiva, *vel*, quoties ſubjecta materia iſtam ſignificationem admitti petit, ſeu quoties ponitur inter eas quæ eundem effectum patiunt, ex Ceoed. *pract. q. ſing.* 50. *n.* 7. & aliis apud Ang. Barboſam *dict.* 93. *n.* 18. ſubjecta autem materia hanc ſignificationem admitti petit; tum quia eſt favorabilis Eccleſiæ, tum quia alioquin ferè nunquam cenſura incurretur ob violatam libertatem Eccleſiaſticam, cùm auctores ſtatutorum contra libertatem Eccleſiaſticam non ſoleant illa ordinare, ſed ab aliis ordinari curent. Præterea unaquæque iſtarum actionum eundem effectum parit, unaquæque libertati Eccleſiaſticæ adverſatur. Ita Duard. hic *canone* 15. *q.* 1. *ad finem*, Fill. *tr.* 16. *c.* 10. *q.* 7. *n.* 266. Alterius *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 4. *&* 5. *dub.* 1. contra Duardum ſibi contrarium hic *q.* 11. *n.* 2. Ugolin. hic *verſ. necans qui ſtatuta*, §. 4. *col.* 4. *verſ. tertio.*

PUNCTUM II.

Quænam decreta, vel ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, ſeu contra jura Eccleſiarum cenſeantur.

1 *Statuta, & decreta contra libertatem Eccleſiaſticam quænam cenſeantur.*
2 *Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur.*
3 *Statutum, quo decernitur, ne litteræ Apoſtolicæ, quibus juripatronatus laicorum derogatur, admittantur, vel ne penſio exterius ſolvatur, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.*
4 *Statuens ne Clerici quid emant, aut vendant, violat libertatem Eccleſiaſticam.*
5 *Statutum, quo laici prohibentur cum Clericis contractus inire, libertati Eccleſiaſticæ repugnat.*
6 *Idem dic de ſtatuto, quo Clerici timidiores fiunt, & laici audaciores.*
7 *Idem de ſtatuto quo perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ipſorum bona poteſtati laicæ ſubjiciuntur.*
8 *Statutum arctans expenſas in mortuariis faciendas, quandonam ſit contra libertatem Eccleſiaſticam.*
9 *Statutum quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat ſine licentia Principis, libertati Eccleſiaſticæ opponitur.*
10 *Idem dic de ſtatuto, quo prohibentur Eccleſiæ ſine licentia laici Principis ædificari.*
11 *Statutum præſcribens aliquam formam non ſolùm à laicis, verùm etiam à Clericis in contractibus ſervandam, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
12 *Clerici an teneantur ſaltem ex vi directiva ad ſervandas leges Principum.*
13 *Clerici non ſervantes leges Principum ſæcularium in commune bonum editas, à quibus puniri debeant.*
14 *Contractus celebrati à clericis ſine ſolemnitate à Principibus ſæcularibus præſcripta an validi ſint.*
15 *Statutum, quo in publicam utilitatem decernitur ne oryza prope urbem ſeminetur, aut linum madefiat, non ligat Clericos ex vi coactiva.*
16 *Statutum excludens Eccleſiaſticos à Collegio Doctorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
17 *Statutum, quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.*
18 *Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut bona, quæ ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca pervenerunt, intra tantum temporis vendantur.*
19 *Idem dic de ſtatuto quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relicta, aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ ſolvatur.*
20 *Statutum præſcribens bona in non ſubditos alienari nulla Eccleſiaſticarum facta mentione libertati Eccleſiaſticæ non repugnat.*
21 *Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione, libertatem Eccleſiaſticam offendit.*
22 *Idem dic de ſtatuto prohibente laicis ne ad Eccleſiaſticos appellent.*
23 *Idem dic de ſtatuto, præcipiente, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæculares judices confugiant.*
24 *Statutum quo decernitur, ut pater filios etiam Clericos coram judice laico emancipet, quoties emancipare intendit, libertati Eccleſiaſticæ derogare non videtur.*
25 *Statutum præcipiens ut Eccleſiaſtici gabellas ſolvant pro rebus ad ſui, vel familiæ ſuſtentationem neceſſariis, Eccleſiaſticam libertatem lædit.*
26 *Princeps prohibens juramentum adhiberi in contractibus ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere.*
27 *Laicus Princeps faciens ſtatutum, quo prohibet ne ſæculares cum monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate contra libertatem Eccleſiaſticam peccat.*
28 *Statutum, quo cavetur, ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſtatutorum, ab ipſa ſtatuenta editorum, videtur contra libertatem Eccleſiaſticam peccare.*
29 *Statutum, quo cavetur, ne illis, qui ſtatuenti ſubditi non ſunt, non ſuffragetur, libertati Eccleſiaſticæ non adverſatur.*
30 *Statutum laicorum decernens omne debitum ſpatio quinque annorum intelligi præſcriptum, libertati Eccleſiaſticæ opponitur ſi de Eccleſiaſticis ipſis ſermo ſit.*
31 *Libertas Eccleſiaſtica, utrùm formaliter lædi debeat ad hoc, ut cenſura incurratur.*
32 *Excommunicatio incurritur, etiamſi libertas Eccleſiaſtica indirectè, & tacitè, per ſtatuta, vel eorum uſum lædatur.*
33 *Statutum, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum ſeu fructuum ex bonis Eccleſiæ perceptorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.*
34 *Coloni Eccleſiæ, an ſtatutis laicorum ligentur.*
35 *Statutum quo revocatur privilegium, ſeu aliud ſtatutum laicorum editum in favorem Eccleſiæ, aut Clericorum repugnat libertati Eccleſiæ.*
36 *Statutum laicorum puniens concubinas Clericorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur in ſententia multorum Doctorum, ſed contrarium Auctori probatur.*
37 *Statutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi tantùm contra tertias perſonas feratur.*
38 *Statutum laicorum repugnat Eccleſiaſticæ libertati, etiamſi prætextu boni communis feratur.*
39 *Libertas Eccleſiaſtica quænam dicatur.*
40 *Statutum faciens, ordinans, publicans, vel utens illo contra jura totius Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel etiam particularis Eccleſiæ pœnam excommunicationis incurrit.*
41 *Epiſcopus, ſeu ordinarius quomodo ſe gerere debeat, dum animadvertit aliquod ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſari.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Statuta; & decreta contra libertatem Eccleſiaſticam quænam cenſeantur.

1 Illa ſtatuta, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, & jura Eccleſiarum cenſentur, quæ juri, exemptioni, libertati, ſeu privilegiis perſonarum Eccleſiaſticarum, vel Eccleſiarum præjudicant. Ita communiter Doctores.

Hoc tamen intellige, modò ſtatuta, ſeu decreta ex ſe, id eſt, ratione rei præſcriptæ, hujuſmodi juri, exemptioni, ſeu privilegiis præjudicent, & non ex ſtatuentis intentione; non enim punitur ſola intentio, ſeu actus internus, ſed externus ſub cenſura prohibitus: ſi ergo actus externus, ſeu ſtatutum reipſa non attingat res Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticas perſonas, neque ipſarum exemptionem diminuit, non incurritur excommunicatio; licet ſtatutarius ob pravam intentionem peccet, ut ex ſe clarum eſt, aut etiam licet per accidens inde damnum Eccleſiaſticis, aut Eccleſiæ ſequatur: nam quæ per accidens ſunt, ab Eccleſia non conſiderantur. Ita Cajet. *verb. excommun. c.* 31. Alt. *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 10 *verſ. quod verò ſpectat*, Regin. *lib.* 9. *n.* 359 Anton. de Souſa hic *cap.* 16. *diſp.* 84. *n.* 3. Suarez *diſp.* 21. *n.* 91. Filliu. *tr.* 16. *c.* 10. *quæſ.* 7. *n.* 270. Duard. hic *canone* 15. *quæſt.* 19. *n.* 5. Coriolanus hic *verſ. ponderat.* contra Filliu. *loco citato n.* 283. aliter exiſtimantem de ſtatuto, quod per accidens Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis nocet.

Hinc colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

Primò illata ſtatuta, ſeu decreta libertati Eccleſiaſticæ adverſari, quibus in genere, vel in ſpecie læduntur, vel reſtringuntur privilegia à Deo, vel à jure communi, canonico, vel civili Eccleſiaſticis perſonis, vel Eccleſiis conceſſa, vel conſuetudine acquiſita. Hujuſmodi privilegia ſunt.

2 Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur.

2 Jus decimarum, exemptio à foro, vel legibus laicorum, liberaterum Eccleſiaſticarum gubernatio, jus exercendæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ, immunitas locorum ſacrorum, & ſimilia; ob id judex laicus, qui ſub decreto, vel ſtatuto lædit, ſeu reſtringit, vel impedit

impedit immunitatem locorum ſacrorum, libertam rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem, decimarum exactionem, exemptionem perſonarum Eccleſiaſticarum a laica poteſtate, publicationem Bullæ ſeu executionem litterarum Apoſtolicarum, aut juriſdictionem Eccleſiaſticam, incidit in excommunicationem hujus Bullæ, quia ſtatuit, vel ordinat aliquid, quo libertas Eccleſiaſtica, vel jus Eccleſiaſticum læditur. Ita communiter Doctores.

3 Statutum quo decernitur, ne litteræ Apoſtolicæ, quibus juri patronatus laicorum derogatur, ad mittantur, vel ne penſio ea eis ſolvatur libertati Eccleſiaſticæ adverſatur.

3 Idem dic de ſtatuto quo cavetur, ne admittantur litteræ Apoſtolicæ, quibus juri patronatus laicorum derogatur, vel ne externi ad beneficia Eccleſiaſtica admittantur, vel ne ſolvantur penſiones externis, vel cauſæ beneficiorum, juriſpatronatus, decimarum, & ſimilium coram judice laico tractentur. Ita Sylveſter, Archidiaconus, & Cardinalis apud Alterium *c.5.dub.*2. Duardus Carolus de Graffiis, & alii communiter.

4 Statuens ne Clerici quid emant, aut vendant violat libertatem Eccleſiaſticam.

4 Secundò ſtatutum, ſeu leges, per quas Eccleſiaſtici timidiores ſiunt, libertati Eccleſiaſticæ adverſari ex Bartolo *in authent. Caſſa C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quem Canoniſtæ ferè communiter ſequuntur *in cap. noverit, de ſent. excommunic.* tunc autem Eccleſiaſtici dicuntur timidiores fieri, quoties privantur iis rebus, quæ in jure naturali, gentium, & civili communia ſunt civibus, aut quoties non permittuntur frui rebus, quibus reliqui cives ſruuntur, & Eccleſiaſtico ſtatui non repugnant, aut quoties ſiunt deterioris conditionis, etiam in illis bonis temporalibus, quæ communia ſunt omnibus civibus; hoc etiam pacto Clerici timidiores ſiunt; quia homines à ſtatu Eccleſiaſtico avertuntur, dum hæc fieri vident cum Eccleſiaſticis, eo quod Eccleſiaſtici ſunt.

Hinc patet magiſtratus laicos ſtatuentes, ne Clerici quid emant, aut vendant, ne alterius operas conducant, ne panem coquant, ne per talem pontem tranſeant, ne in civitate morentur, affici excommunicatione hujus Bullæ, quia Eccleſiaſtici ob hujuſmodi ſtatuta deterioris conditionis ſiunt. Ita DD proximè citandi.

Idem dicendum cenſeo de ſtatuentibus, ne laici vendant Clericis, ne molant, vel coquant panem, aut ne alia obſequia Clericis præſtent. Ratio eſt, tum quia Eccleſiaſtici ob hujuſmodi ſtatuta timidiores ſiunt; tum quia hujuſmodi actiones immunitati Eccleſiaſticæ adverſari decernitur *in c. finali, de immunitate Eccleſiarum in* 6. tum quia libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in facultate faciendi quidquid fieri licet; Eccleſiaſtici autem non poſſunt facere quidquid eis fieri licet, dum magiſtratus hujuſmodi decreta, vel ſtatuta edunt: non enim poſſunt uti opera eorum quos ad ſui uſum aliàs adhibere, jure naturæ permittente, conceſſum eſt. Ita Reginald. *lib.9.c.*23.*n.*258. *& ſeq.* Fillin. *loc. cit. n.*271. Marta *de juriſdict. part.*4. *caſu* 6. Duard. *canone* 15. *quæſt.* 19. n. 83. Suarez *lib.4. de immunitate, c.*22. n. 16. *& ſeqq.* Carol. de Graffiis *de effect. clericat. effectu* 2. *quæſit.* 44. *n.*358. *& ſeqq.* contra Navarrum *c.*27. *n.*119. *verſic. ſeptimò* Cajet. *l. cit.* Coriolanum, *hic*, Ugolinum hic §. 1. *col.*3. exiſtimantes Eccleſiaſticam libertatem non cenſeri læſam, niſi lædatur in iis, in quibus Eccleſiæ libertas eſt, quatenùs Eccleſia, ſeu Congregatio fidelium, hæc enim eſt libertas Eccleſiaſtica formaliter. Secus ſi lædatur in iis, quæ pertinent ad politicum convictum, ſeu ad ſocietatem hominum: hæc enim non eſt libertas Eccleſiaſtica.

Sed formaliter quod non aſſerimus, ſuſtinendum eſt; tum quia Sum. Pontifex abſolutè loquitur de libertate Eccleſiaſtica, qua videlicet gaudent perſonæ Eccleſiaſticæ; etiamſi verſetur circa rem communem laicis, & Eccleſiaſticis; tum quia Sum. Pontifex conſulere intendit Eccleſiaſticis perſonis, ne à ſæcularibus magiſtratibus vexentur: grave autem damnum paterentur Eccleſiaſtici, ſi laici eos impunè vexare poſſent in iis, quæ ad convictum politicum ſpectant, ut in cibo emendo, in tritico molendo, & ſimilibus.

5 Statutum quo laici prohibentur cũ Clericis contractus inire, libertati Eccleſiaſticæ repugnat.

5 Hinc patet quid dicendum ſit de ſtatuto, quo laici prohibentur cum Clericis contractus inire; conſtat enim irritum eſſe, & libertati Eccleſiaſticæ adverſari, quia tollitur facultas Eccleſiaſticis utendi jure ſuo. Ita Marta *caſu* 61. Duard. n. 157. Carol. de *effectu* 2. n. 193. Alterius *c.*6 *dub.*6. ubi etiam oſtendunt, ut nim Eccleſiaſtici teneantur ſolemnitates in contractibus à laicis præſcriptas obſervare, & reſpondent teneri dum volunt laicos ſibi obligare. Vide quæ tradidi *de legibus, diſp.*1.*q.*1. *punct.*6. *de contractibus*, & alibi, & infrà in hoc puncto n. 11.

6 Idem dic de ſtatuto, quo Clerici timidiores ſiunt, & laici audaciores.

6 Tertiò à fortiori colligitur ſtatutum, quo decernitur, ut interficiens laicum pœnâ centum aureorum plectatur; occidens verò Clericum pœnam quinquaginta ſolum aureorum incurrat, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt, tum quia homines ob hujus ſtatutum terrabuntur à ſtatu Eccleſiaſtico capeſſendo; tum quia Eccleſiaſticus gravari cenſetur, cum laici occaſio detur occidendi Clericos ſpe mitioris pœnæ incurrendæ, & Clericis libertas cum laicis converſandi aufertur, timore mortis, quavis ex cauſa à laicis recipiendæ. Ita Felinus *in cap. Eccleſia ſancta Mariæ*, Marta *de juriſdict. p.*4. *caſu* 60 *&* 62. Regin. *lib.*9. *n.*358. Carolus de Graſ. *loco* ſtatim *citando*. Fill. *loco cit.* n. 270. Duard. hic *quæſt.* 19. n. 3. Angelus, Tabiena, Sylveſter, & alii communiter apud prætactos Doctores, apud Carolum de Graffiis *de effect. cleric. effectu* 2. n. 75. *&* 444. & apud Suarez *loco cit. n.*11. *& ſeqq.*

Objicies, hujuſmodi ſtatutum per accidens ſolum libertati Eccleſiaſticæ adverſatur; aliud enim eſt Clericorum libertatem auferre, vel lædere, aliud non punire violatores libertatem, & jura Eccleſiaſticorum; ſicut aliud eſt beneficium, ſeu privilegium non concedere, aliud derogare, quamobrem hinc ſolum inferri videtur libertatem Eccleſiaſticam per accidens, & indirectè lædi, ut in ſimili docet Azor. *p.*1. *l.*1. *c.*13. *q.*4. Ugol. ea parte hic n. 3. *col.* 2.

Reſpondeo libertatem Eccleſiaſticam hujuſmodi ſtatuto per ſe lædi. Ratio eſt, quia cùm Clerici non ſint deterioris conditionis aliis, iniquum gravamen per hujuſmodi ſtatutum illis imponitur, & jus ipſorum directè violatur.

7 Idem de ſtatuto, quo perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ipſorum bona poteſtati laicæ ſubjiciuntur.

7 Quartò ſtatutum, quo perſonæ Eccleſiaſticæ, ſeu ipſorum bona, & jura poteſtati laicæ ſubjiciuntur, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia perſonæ Eccleſiaſticæ à laica poteſtate exemptæ ſunt quoad perſonas, & bona. Ita communiter DD. & clariùs conſtabit ex dicendis *in explicatione canonis* 18.

8 Statutum arctans expenſas in mortuariis faciendas, quandonam ſit contra libertatem Eccleſiaſticam.

8 Quintò ſtatutum arctans expenſas in mortuariis faciendas eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quoties reſpicit eas expenſas quæ ad Dei cultum immediatè, & ad ſalutem animæ defuncti ſpectant, ut ſi ſtatuto caveatur, ne plures candelæ adhibeantur, ne plures Clerici conveniant, ne certa eleemoſyna Clericis, aut pauperibus facienda excedatur, *c. fin. de rebus Eccl. non alienandis*: ubi cavetur, ne laici diſponant de mortuariis, quia ſunt annexa ſpiritualibus, in quibus laici nullam habent juriſdictionem. Si verò ſtatutum eam ſolum reſtringat expenſarum partem, quæ ad mundanam pompam pertinent; non videtur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam: quamvis inde per accidens Eccleſiaſtici damnum patiantur, ut ſi præſcribatur cubicula non ornari pannis nigris, aut ſolos filios nigris veſtibus indui, aut tot ſolum ſervos nigro habitu indutos adhiberi, aut rogum non erigi, aut pretioſas culcitras non fieri, aut talem modum in ædificandis ſepulchris ſervari. Ratio eſt, quia hujuſmodi ſtatutum fieri videtur de re temporali, cum per ſe dirigatur ad tollendam ambitionem & pompam, quæ ad vivorum ſolatium, non ad Dei cultum, & animæ defuncti ſalutem pertinet, ut ſuppono, & per accidens eſt, Eccleſiaſticos inde damnum pati. Ita Cajetanus *loco citato*, Navarrus *c.* 27. *n.* 119. Coriolanus *in expoſitione hujus canonis ad finem*, Anton. de Souſa hic *diſp.* 28. *n.*3. Suarez *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.*2. n. 91. Regin *lib.*9. *c.*23. *n.*300. Marta *de juriſd. part.*4 *caſu* 54. Alterius *diſp.*16. *c.*6. *dub.*3. & quamplures alii apud prætaxatos DD. & apud Carol. de Graf. *effectu* 2. *quæſito* 9. *n.* 407. *& ſequentib.* contra Fillio. *tract.*16. *c.* 10. *quæſit.* 8. *n.*273. & alios.

9 Statutum quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat, ſine licentia Principis, libertati Eccleſiaſticæ opponitur.

9 Sexto ſtatutum, quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat ſine licentia Principis, vel Præſidis, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ* n. 113. Panormitan. *conſ.*83. quod incipit, *præſens dubium*. Alterius *lib.* 3. *diſp.* 16. *c.*6. *dub.*4. contra Angelum *conſil.*11. cujus initium eſt, *nulla perſona*, & alios præcitatos DD. & apud Carolum de Graffiis *effect.* 2. *q.*47. *n.*368.

10 Idem dic de ſtatuto, quo prohibentur Eccleſiæ ſine licentia laici Principis ædificari.

10 Septimò ſtatutum, quod prohibetur Eccleſias ſine licentia Principum ſæcularium ædificari, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; tum quia Eccleſia privilegium habet ædificandi Eccleſias ſibi à Conſtantino Imperat. conceſſum, *c. futuram* 12. *q.*1. libertas autem Eccleſiaſtica violatur, quoties Eccleſia impeditur, ne ſuis privilegiis uti poſſit; tum quia impediens Eccleſias ædificari, ſacrilegii reus eſt, *c. ſunt quidem* 1. *q.*1. ergo facit injuriam Eccleſiæ, ergo libertatem Eccleſiaſticam lædit: ſacrilegium enim incurritur ob juris Eccleſiaſtici læſionem, & ob injuriam Eccleſiis, vel rebus ſacris illatam. Ita Duardus hic *quæſt.* 19. *n.*68. *& ſequentibus*, & alii.

Objicies, quilibet etiam privatus impedire poteſt, ne Eccleſia in ſuo prædio ædificetur, ipſo non conſentiente; quilibet enim eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati*; ergo à fortiori licitum erit Principi prohibere, ne Eccleſiæ in ſuo territorio ipſo inconſulto erigantur, & conſtruantur.

Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia privatus dominium directum habet in ſuo prædio, conſequenter eo uti poteſt ad quem voluerit uſum; conſequenter etiam impedire poteſt, ne ſacellum in eo conſtruatur: Princeps vero non habet dominium directum, ut ſuppono in ſuo territorio, ſed ſolùm habet juriſdictionem, quam ad continendos in officio ſubditos, non autem ad diſponendum pro ſuo libito de bonis ſubditorum, exercere poteſt. Secus ſi Princeps dominium directum de bonis immobilibus ſui territorii habeat, quo dominio nonnulli Reges potiuntur.

11 Statutum præſcribens aliquam formam non ſolùm à laicis, verùm etiam à Clericis in contractibus ſervandam, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

11 Octavò ſtatutum quo decernitur, ut non ſolùm laici, verùm etiam Clerici teneantur aliquam formam, ſeu præmium, vel aliud onus ſervare in contractibus venditionis, emptionis, locati, depoſiti, commodati, mutui, ſocietatis, aut in donationibus, teſtamentis, legatis, fideicommiſſis, & aliis hujuſmodi, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam quatenùs Clericos obligare intendit. Ratio eſt, quia Eccleſiaſtici à laica poteſtate exempti ſunt: quamvis enim ea vi directiva teneantur ad ſervandas leges Principum ſecularium quoties ratio naturalis, & æquitas ſuadet, ut ab omnibus ſerventur, aut quoties Eccleſiaſtici intendunt ſibi laicos, cum quibus contrahunt obligare, ut ſuprà innui *num.* 5. Nihilominus Princeps juriſdictionem in Eccleſiaſticos exercere non poteſt: conſequenter non poteſt ipſos in ſua lege nominatim exprimere, aliquid ipſis præcipiendo, aut prohibendo; ſicut etiam non poteſt pœnam ab ipſis, dum ſuam legem non obſervant, repetere; alioquin Eccleſiaſtici ſubjicerentur dominis temporalibus, & ab ipſis cogi poſſent ad ſuas leges, & ſtatuta ſervanda, quod eſt falſum. Ita Doctores

in

in cap. Eccleſia S. Mariæ, & alii, quamplures apud Carol. de Graſ. *de effectib. Cleric. effectu* 2. *n.* 3. 44. 191. *& ſequent. &* 227. *& ſequentib. & n.* 321. præſertim n. 488. contra multos alios, quos idem allegat, *n.* 191.

12 Clerici an teneantur ſaltem ex vi directiva ad ſervandas leges Principum.

12 An verò Eccleſiaſtici teneantur ex vi directiva, ad ſervandas leges Principum ſæcularium, quoties libertati Eccleſiaſticæ non repugnant, patet ex dictis *de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 6. *n.* 29. ubi docui, & probavi ex vi directiva teneri legibus commune bonum reſpicientibus, & libertati Eccleſiaſticæ non repugnantibus.

13 Clerici non ſervantes leges Principum ſæcularium in commune bonum editas à quibus puniri debeant.

13 Addo Eccleſiaſticos, quoties ad leges ſæcularium dominorum ſervandas obligantur ex jure naturæ, & directiva, ut in legibus pretia rerum taxantibus, cogi poſſe ab Epiſcopo ad eas ſervandas, *cap. non minus, de immunitate Eccleſ. & cap.* 1. *eodem in* 6. Ratio eſt, quia Clerici à ſuperiore juriſdictionem in ipſos habente compelli poſſunt ad ſervandum jus naturæ. Vide Martam *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 4. *& ſeq* Alterium *lib.* 5. *cap.* 5. *difficultate* 3. *&* 4. Carol. de Graſſis *loco cit. n.* 512. *&* 227 *& ſeqq.* præſertim *n.* 404. Duard. *canone* 1. *quæſt.* 17. *n.* 45. *& ſeqq.* & alios quos retuli *de legib. quæſt.* 1. *punct.* 6.

Hinc ergo patet Clericos directè, ex vi coactiva (quidquid ſit de vi directiva) non teneri legibus ſeu ſtatutis, & decretis laicorum, & hoc valet ſive Clerici in legibus exprimantur, ſive non; nam Clerici poteſtati laicæ non ſubjiciuntur, & ſicut Princeps laicus non poteſt illos obligare, dum expreſſam illorum mentionem facit ex communiori ſententia apud Carol. de Graſſis n. 228. ita neque obligat vel obligare poteſt, dum Clerici non exprimuntur; quia in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt, *cap. cùm in generali. de reg. jur. in* 6.

Ex quo ſequitur Clericum non teneri lege civili, quâ cavetur, ut bona adventitia filiorum patri acquirantur, *l. cùm oportet. C. de bonis quæ liberis*, Marta *p.* 4. *caſu* 26. & alii quos retuli *de contractibus, & de beneficiis.*

Præterea non teneri ſtatuto quo alicubi præcipitur, ut occiſor non ſuccedat occiſo; quidquid in oppoſitum ſentiat Carolus de Graſſis *effectu* 2. *n.* 268. Rurſus non teneri lege quâ præſcribitur ut hæres, qui non confecit inventarium, teneatur ad ſolvenda debita defuncti ultra vires hæreditatis *l. ſi tamen bonis. & l. fin. C. de jur. delib.* ex Duardo, & aliis, contra plures alios, quos citat, & ſequitur Carol. de Graſ. *effectu* 2. *n.* 252. & ſic de conſimilibus legibus, ſtatutis, vel decretis judicandum eſt, modò firmata non ſint jure divino, naturali, vel canonico: tunc enim Eccleſiaſtici tenentur, & à Prælato Eccleſiaſtico cogi poſſunt ad illas leges, & decreta ſervanda, non quatenùs jure civili præcisè inducta ſunt, ſed quatenus vires, & robur habent à jure divino, naturali vel canonico. Vide præcitatos DD. & præſertim Martam, Alterium, & Carol. de Graſſis *toto effectu* 2. ubi plures de Clericorum exemptione à laicorum legibus & ſtatutis quæſtiones tractant.

14 Contractus celebrati à Clericis ſine ſolemnitate à Principibus ſæcularibus præſcripta, an validi ſint.

14 Major difficultas eſt, utrùm contractus à Clericis celebrati ſine ſolemnitate à jure civili præſcripta, irriti ſint, & quomodo.

Reſp. cum Suarez *lib.* 4. *de immun. c.* 16 *ſub finem.* Vaſq. 1. 2. *diſp.* 167. *c.* 4. & aliis irritos eſſe, non quatenus irritantur à poteſtate laica; ſed quatenùs jus canonicum hujuſmodi leges acceptat quoad vim directivam; conſequenter hujuſmodi irritatio fundatur potiùs in juriſdictione Eccleſiaſtica, quàm in civili. Vide Suar. *l. cit.*

Hoc tamen limitandum eſt modò jus canonicum alia via non ſuſtentat actum, vel in favorem Clerici, vel in favorem actus; tunc enim jus canonicum ſervatur. Quamobrem teſtamentum clerici factum ſine ſolemnitate à jure civili præſcripta ſuſtinetur, quia jus canonicum minori ſolemnitate contentum eſt, *c. cùm eſſet, de teſtamentis.* Vide Tradita *de contractibus ſine ſolemnitate juris civilis celebratis.*

15 Statutum quo in publicam utilitatem decernitur, ne oryza prope urbem ſeminetur, aut linum madefiat non ligat Clericos ex vi coactiva.

15 Nonò ſtatutum quo in publicam utilitatem decernitur; ne oryza prope Urbem ſeminetur, aut linum madefiat, ob periculum aëris inficiendi & corrumpendi, non ligare Clericos ex vi coactiva; conſequenter libertati Eccleſiaſticæ adverſari, ſi in eo de Eccleſiaſticis ſermo habeatur: Eccleſiaſtici enim laicæ poteſtati non ſubjiciuntur. Ex vi tamen directiva Eccleſiaſtici tenentur ad hujuſmodi ſtatuta in communem utilitatem edita, ut dictum eſt *de legibus loco cit.* Ita Vulpellus *in tract. de libert. Eccleſiaſtic. p.* 3. *n.* 16. Surdus *conſil.* 301. *n.* 4. Menoch. *conſ.* 800. & alii apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 2. *quæſt.* 61. *n.* 410. ubi ritè obſervat cavendum eſſe à prædicto Menochii conſilio; quia libertati Eccleſiaſticæ repugnat.

16 Statutum excludens Eccleſiaſticos à Collegio Doctorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

16 Decimò ſtatutum excludens Clericos, vel religioſos à collegio DD. repugnare libertati Eccleſiaſticæ, ut patet ex ratione ſæpius allata. Ita Beroiꝰ *conſ.* 146. *n.* 18. Oſaſc. *deciſ.* 17. & alii apud Carol. de Graſſis *effectu* 2. *quæſt.* 70. *n.* 435. contra Carpanum *in ſtatut. c.* 424. *n.* 118. *lib.* 1. & alios apud Carolum de Graſſis.

17 Statutum quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca trãſferantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

17 Undecimò ſtatutum, quo cavetur, ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, vendantur, aut donentur, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Et hoc verum eſt, etiamſi bona feudalia ſint aut ex ipſis tributum fiſco ſolvatur. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi ſtatutum juri, & privilegio Eccleſiarũ, & Eccleſiaſticorum derogat, *l. jubemus. C. de ſacroſanct. Eccl.* tum quia editores hujuſmodi ſtatuta ſubjiciuntur excommunicationi tanquam violatores libertatis Eccleſiaſticæ, *c. eos qui, de immunit. Eccleſ. lib.* 6. Ita Marta *de juriſd. p.* 5. *caſu* 6. Duardus hîc *q.* 19. *n.* 83. Carol. de Graſſis *effectu* 2. *q.* 41. *n.* 340. Filliuc. *tr.* 14. *c.* 9. *q.* 4. *n.* 157 & alii, quos ipſi nominatim referunt, licet Carolus de Graſſis *n.* 362. aliter ſentiat de bonis feudalibus, cujus opinio ſuſtineri poteſt, quoties hujuſmodi bonis adnexum eſt onus, quod à Clerico præſtari non poteſt.

18 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut bona quæ ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca perveniunt, intra tantum temporis vendantur.

18 Præterea libertati Eccleſiaſticæ adverſatur ſtatutum, quo præcipitur, ut bona quæ ad Eccleſias, vel Eccleſiaſticas perſonas legato aut alio titulo pervenerunt, intra tantum temporis vendantur, vel æſtimentur, & æſtimatio, ſeu pretium Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis tradatur. Ita Decius *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.* 192. *de conſtit.* Baldus, Hoſtienſis, & alii apud Duardum, & apud Carol. de Graſſis *loco cit. q.* 42. *n.* 343. *& ſeqq. & q.* 96. *n.* 479. & patet ex ratione ſæpius allata.

19 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, de re ad pias cauſas relictæ aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ ſolvatur.

19 Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relicta ſolvatur aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ. Ratio eſt, quia laici facultatem non habent diſponendi circa relicta ad pias cauſas, hæc enim adnexa dicuntur ſpiritualibus, quia ad cultum divinum, & Eccleſiarum uſum deputantur, *c. fin. de rebus Eccleſ. non alien.* Ita Panormitanus *conſil.* 26. quod incipit *Quidam officiales*, Felinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.* 18. Marta 4 *part. caſu* 14. Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *dub.* 3. Duard. *q.* 16. *n.* 33. & alii.

20 Statutum præſcribens bona in non ſubditos alienari nulla Eccleſiaſticorũ facta mentione, libertati Eccleſiaſticæ non repugnat.

20 Statutum verò præſcribens bona in non ſubditos alienari, vel alienata æſtimari, & pretium emptoribus, ſeu dominis tribui, nulla Eccleſiaſticorum facta mentione, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quia hujuſmodi ſtatutum ad Eccleſiaſticos extendi non videtur, quamvis Eccleſiaſtici magis extranei ſint, quoad juriſdictionem laicorum, quàm alienigenæ, nam in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt, *cap. cum in generali, de reg. jur. l. Lucius. §. penult. ff. ad municip.* & diſpoſitio generalis non cadit in perſonas ſpeciale privilegium habentes, ut patet ex dictis *de privilegiis.*

Idem dic de ſtatuto, quo prohibentur arma vendi non ſubditis & ſic de ſimilibus ſtatutis. Ita Aleand. *conſil.* 210 *n.* 14. *vol.* 2. Marta *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 4. Hondedeus *conſ.* 3. *n.* 26. *lib.* 1. *& conſil.* 20. *n.* 7. *lib.* 2. Gozadinus *conſil.* 76. *n.* 12. Carol. de Graſſis *de effect. cler. effectu* 2. *n.* 10 *& ſeqq.* Alter. *tr.* 6. *dub.* 7. Duard. *q.* 27. *n.* 18. & alii apud Martam *l. cit.* apud Seraphinum *in tr. de privil. jur. privil.* 77. *n.* 22. & apud Carolum de Graſſis *de effect. cleric. effectu* 2.

21 Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione, libertatem Eccleſiaſticam offendit.

21 Duodecimò ſtatutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione parentum, agnatorum, vel aliorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia impedit, ne bona locis piis, vel Eccleſiis acquirantur; tum quia retrahit Eccleſiaſticos à ſtatu clericali, & religioni; ſicut autem invalidum eſt legatum, quo volenti religionem ingredi leganeur quinquaginta, centum vero manenti in ſæculo *auth. de ſanctiſſimis. Epiſ.* ita invalidum eſt hujuſmodi ſtatutum: licet enim argumentum facere liceat legem, & ultimam voluntatem §. *diſp authen. de nupt.* Ita Marta *caſu* 4. *&* 5. Alterius hîc *c.* 7 *dub.* 7. Foſlinus in *cap. Eccleſia S. Mariæ n.* 101. Duardus & alii apud Carolum de Graſſis *effectu* 2. *n.* 214. Sed ipſe *n.* 269. *& ſeqq.* cum Marta, Paſſio, Marcello, & aliis oppoſitam ſententiam tuetur, ſi ſtatutum editum fuit, antequam fœmina religionem ingrederetur. Vide prædictum Carol. de Graſſis, ubi plures quæſtiones ad hanc rem pertinentes tractat.

22 Idem dic de ſtatuto prohibente laicis ne ad Eccleſiaſticos appellent.

22 Decimotertiò ſtatutum prohibens, ne laicis appellare liceat ad Sum. Pontificem, vel ad alios Prælatos, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia derogat juri Eccleſiaſticorum, ad quos in aliquibus caſibus recurſus haberi poteſt, ut quando laicus alia ratione, quod ſuum eſt, obtinere non poteſt, *cap. licet ex ſuſcepto de foro compet.* tum quia laici nullam habent in Eccleſiaſticos juriſdictionem; ergo non poſſunt ipſorum juriſdictionem impedire. Vide Martam *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 92. Duard. *canone* 8. *n.* 129. *& ſeqq.* Carolum de Graſſis *de effect. clericorum effectu* 2. *quæſt.* 77. *n.* 450.

23 Idem dic de ſtatuto. Præcipiente, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæculares judices confugiant.

23 Decimoquartò ſtatutum præcipiens, ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæcularia tribunalia recurrant, vel ut judices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſe advocent, dum Eccleſiaſtici in illis cognoſcendis negligentes ſunt, libertati Eccleſiaſticæ adverſari, ut patet ex dictis *quæſt. præcedenti.* Ratio eſt, quia in hoc canone vetitum eſt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam quovis prætextu & colore edere: Idemque docet Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 14. *q.* 7. Duard. *loc. cit. n.* 8. *& ſeq.* Ugol. hic § 3. & alii communiter.

24 Statutum quo decernitur ut pater filios etiam Clericos coram judice laico emancipet, quoties emãcipare intendit, libertati Eccleſiaſticæ derogare non videtur.

24 Decimoquintò probabiliter ſuſtineri poteſt ſtatutum, quo decernitur, ut pater volens emancipare filios, etiam Clericos, emancipationis actum coram judice laico faciat, libertati Eccleſiaſticæ non derogare. Ratio eſt, quia non magis repugnare videtur hoc ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ, quàm ipſe actus emancipationis: pater autem volens emancipare filium Clericum, illum coram judice ſæculari emancipare ſolet; nam emancipatio non eſt actus filii, ſed patris. Ita Rota *deciſ.* 178. *alias* 7 *tit. de jud. in antiquis*, Ferreres *conſ.* 102. *n.* 2. *l.* 1. Aufrerius & alii apud Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 2. *limit.* 21. *n.* 930. Sed hoc apud me difficultate non caret; quamvis enim emãcipatio ſit actus patris, & non filii, eſt tamen circa filium, & eum coram laico cogere videtur, ne quid à patre, ſecuta emancipatione petere valeat, oppoſita tamen ſententia probabilis eſt ob auctoritatem DD. illam ſectantium.

25 Statutum præcipiens, ut Eccleſiaſtici gabellas ſolvant pro rebus ad ſuæ, vel familiæ ſuſtentationem neceſſariis, Eccleſiaſticam libertatem lædit.

25 Decimuſextò ſtatutum, quo præcipitur, ut Eccleſiaſtici ſolvant gabellas pro frumento, non pro iis rebus, quas ad familiæ ſuſtentationem emunt; non verò pro iis, quæ ad

Digitized by Google

proprium ipſorum uſum inſerviunt, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia libertas Eccleſiaſticorum hoc pacto læditur, & reſtringitur, ut in textu dicitur.

Idem dic de ſtatuto, quo decernitur, ut Clerici ſolvant quidem vectigal, ſed non tantum, quantum laici: hoc enim pacto libertas Eccleſiaſtica læditur, & reſtringitur. Si verò in ſtatuto abſolutè dicatur Clericos eadem ratione ſubjici poteſtati Principis, qua laicos, certum eſt, libertatem Eccleſiaſticam violari, ſeu deprimi, ut in Bulla habetur. Ita Ugolinus hic *verſic necnon qui ſtatuta*, Duardus hic *q. 15 n. 1. & ſeq.* & alii communiter.

Rurſus ſtatutum, quo decernitur, ut emptor gabellam ſolvat, etiam pro parte venditoris, etiamſi emerit ab Eccleſiaſticis, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam; quia onus Eccleſiaſticis imponitur, qui ob hujuſmodi ſtatutum res ſuas minori pretio vendere coguntur. Ita Florianus, & alii apud Carolum de Graſſis *de effectibus Cleric effectu 2. q. 98. n. 481.*

Præterea ſtatutum, quo præcipitur, ut transferentes triticum extra portam ad molendinum ſolvant decem; transferentes vero per certam quandam portam, ſolvant quindecim, eò quòd extra illam portam exiſtant molendina Epiſcopatus vel beneficiatorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, & non valere quoad molendina Epiſcopatus, vel beneficiatorum; quia vergit in præjudicium Eccleſiæ, & impedit Clericis liberam adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum, de quibus ſæculares Principes diſponere non poſſunt. *cap. benè quidem 96. diſtinct. & cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* Ita Anchar *conſ. 12 & 13* Felin. in *c. Eccleſia S. Maria n. 135* contra Caldetinum *conſil. 61.* & alios apud Felinum *loco cit.* & apud Alterium *diſp. 16. c. 6. dub. 10.* & apud Carolum de Graſſis *effectu 2. q. 11. n. 310. & ſeqq.*

26 Princeps prohibens juramentum adhiberi in contractibus ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere.

26 Decimoſeptimò, Principem, qui nullum in temporibus ſuperiorem agnoſcit, non eſſe reum violatæ libertatis Eccleſiaſticæ, dum ad evitanda perjuria, quæ paſſim in contractibus committebantur, edicto cavet, ne juramentum in celebratione contractuum adhibeatur, ſed ejus loco addatur hæc loquendi forma, *ſub ſincera, & immaculata fide*, idemque quoad civilia operetur, quod juramentum. Ratio eſt, tum quia ad Principem ſpectat formam in contractibus ſervandam præſcribere, & immutare; juramentum autem pertinet ad formam contractus, & ſicut Princeps præcipere poteſt juramentum contractui addi, ut contractus majus robur, & vires habeat, ita etiam interdicere poteſt illud emitti: cujus enim eſt actum aliquem præcipere, ejuſdem etiam eſt illum prohibere, quoties expedire judicaverit. Tum quia licèt juramentum ſit actus religionis, & ut ſic ſub laicam poteſtatem non cadat: nihilominus, ut eſt actus humanus, & quid acceſſorium contractus, qui ſub laicam poteſtatem cadit, præcipi, & prohiberi poſſe videtur: acceſſorium enim ſequitur naturam principalis, *l. etiam C. de jure dot. & reg. acceſſorium 42. de reg. juris, n. 6.* tum quia Princeps ſæcularis poteſt dies feſtos præcipere non tanquam ſacros, & ex virtute religionis, ſed prætextu civilis honoris, aut alio titulo, & tranſgreſſores punire poteſt, ut docui *de leg. diſp. 5. q. ante punct. 1 n. 4.* ergo etiam præcipere, & prohibere poteſt juramentum in contractibus, non ut eſt aliquod ſacrum, ſed ut aliquid civile, vel etiam, ut injuria Dei evitetur. Præterea ſicut blaſphemia, quæ religioni opponitur, non ſolùm divino, & canonico jure, verùm etiam civili prohibetur: imò blaſphemia, modo hæreticalis non ſit, eſt mixti fori, daturque locus preventioni, ut cum Panorm. Navar. Covar, & aliis docui *in tr. de leg. diſp. 5. q. 8. punct. 2. n. 5.* ita non videtur à ratione alienum, ut laicus Princeps jubeat contractum ſine juramento iniri ad vitandum perjurium, & injuriam Dei. Tum quia libertas Eccleſiaſtica violatur, quoties Eccleſiaſticis aufertur facultas utendi jure ſuo, ſeu faciendi, quod ab ipſis fieri licet, aut etiam quoties ſpiritualis, & Eccleſiaſtica juriſdictio uſurpatur: in hoc autem caſu hujuſmodi facultas non aufertur, nec ſpiritualis poteſtas uſurpatur, nec judices Eccleſiaſtici impediuntur, quin ſua auctoritate circa perjurii crimen agatur. Tum quia judex laicus ex uſu, & praxi communiter recepta defert reis juramentum, ad veritatem extorquendam, & ad vitandum mendacium, & poſſet illud non deferre, ſi vellet: ergo multò magis Princeps prohibere poteſt juramentum in contractibus emitti, ut perjurium evitetur, conſequenter non videtur reus criminis violatæ libertatis Eccleſiaſticæ, hoc prohibendo. Ita in fortioribus terminis Gama *dec. 247. n. 8.* Valaſch. *conſ. 49.* Pinell. *in l. 2. C. de reſcind. vend. p. 3. c. 2. n. 11.* quamquam oppoſitam ſententiam ſuſtinent Ægidius Bellamera *in c. contingat, de foro compet.* & nonnulli alii recentiores, quorum opinio probabiliſſima eſt.

Neque obſtat, quòd Princeps contractui, ſub ſincera, & inviolata fide celebrato, tribuat robur, & effectum, quem parit contractus cum juramento initus: non enim intendit hujuſmodi contractui conferre obligationem religionis erga Deum, quæ naturaliter profluit à juramento, ipſumque neceſſario ſequitur, nec à voluntate Principis pendet; ſed effectus, & firmitatem jure civili introductam, & contractui vallato juramento collatam communicare intendit, neque hac in parte ſæcularis poteſtatis terminos excedit. Hoc tamen limitandum eſt, modò id fiat ſine præjudicio libertatis Eccleſiaſticæ: quamobrem ſi Princeps prohibeat juramentum contractui apponi, ne cauſæ temporales, prætextu vitandi perjuria ad forum Eccleſiaſticum deducantur, à culpa non excuſatur; quia libertatem Eccleſiaſticam ſaltem indirectè offendit, ut bene Suar. *tom. 2. de relig. lib. 2. c. 38. n. 15* nec diſſentit Mol. *tom. 2. diſp. 671. verſ. addidimus.*

27 Laicus Princeps, faciens ſtatutum, quo prohibet ne ſæculares cum Monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate, contra libertatem Eccleſiaſticam peccat.

27 Decimo octavò ſtatutum, quo decernitur, ut nullus ſæcularium Moniales alloquatur abſque licentia ſui officialis, ad hoc à ſe deputati, etiamſi facultatem alloquendi ab ordinario prædictarum Monialium alioquin habeat, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt tum quia per hujuſmodi ſtatutum libertas Monialibus aufertur utendi jure ſuo & faciendi quod ab ipſis fieri licet. Tum quia ex ſententia Bartoli *in Authentic. Caſſa, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ex communi Canoniſtarum ſententia libertas Eccleſiaſtica læditur, quoties Eccleſiaſtici timidiores fiunt, ſeu avertuntur à ſtatu Eccleſiaſtico, eò quòd videant Eccleſiaſticos ita tractari à laicis: hoc autem contingit in propoſito caſu. Ita ſentire debent Doctores, quos retuli *n. 4. & 5.*

Neque obſtat dicere præfatum ſtatutum non ferri contra Moniales, ſed contra ſæculares perſonas, qui Principi laico ſubjiciuntur, & ipſius ſtatutis afficiuntur. Reſpondetur enim hujuſmodi ſtatutum directè ferri in laicos, ſed terminativè contra Moniales, quæ ob hujuſmodi ſtatutum jure ſuo privantur, & timidiores fiunt.

28 Statutum, quo cavetur ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſtatutorum ab ipſo ſtatuente editorum, videtur contra libertatem Eccleſiaſticam.

28 Decimonono ſtatutum, quo judex laicus decernit, ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſuorum ſtatutorum, juxta probabiliorem ſententiam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Ratio eſt, tum quia repugnat privilegiis, & juribus Eccleſiaſticorum. Eccleſiaſticis enim jus competit accommodandi ſe moribus aliorum, nec deterioris eſſe debent conditionis aliis. Tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ *n. 4. illatione ſecunda.*

Quamobrem ſi ſtatuto caveatur, ut ex tractibus maſculis fœminæ non ſuccedant, Clericus poteſt beneficio hujus ſtatuti gaudere, & fœminas excludere. Ita Panorm. *in c. conſtitutis, de in integrum reſtit.* Felin. *in c. Eccleſia S. Maria n. 77. & ſequenti.* & quamplures alii apud Duard. hic *canone 15 q. 19. n. 13. & ſeqq* apud Marram *de juriſdict. part. 4. caſu 14. & 19.* contra Baldum *in c. ut ſi clerici, de judic.* & alios, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effect. cleric effect. 2. n. 185. & ſeqq.* præſertim *n. 485. & n. 500.*

Objicies, Clerici non ſubjiciuntur legibus, ſeu ſtatutis Principum ſæcularium, *c. Eccleſia S. Maria de conſtit.* ergo neque uti poſſunt privilegiis hujuſmodi ſtatutorum; conſequenter hujuſmodi ſtatuta non videntur libertati Eccleſiaſticæ adverſari; par enim eſt, ut qui legis onus non ſentit, nec ipſius commodum & fructum recipiat, *c. quia fruſtrà de uſuris.* Imò in *cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit.* decernitur ſtatuta laicorum circa perſonas, ſeu res Eccleſiaſticas nullum robur habere, etiamſi in commodum Eccleſiaſticorum ſancita ſint, niſi ab Eccleſia approbentur.

Reſp. Eccleſiaſticos non ſubjici legibus, & ſtatutis laicorum, quoad vim coactivam; conſequenter hujuſmodi ſtatuta in hac parte nullam vim habere, donec approbata fuerint ab Eccleſia; Eccleſiaſtici enim cogi non poſſunt ad ſtatuta laicorum ſervanda, donec approbentur, cùm laici juriſdictione in Clericos careant. Non tamen hinc ſequitur, quin Clerici frui poſſint privilegio ſtatutorum à laicis conceſſo, jure communi, & conſuetudine id eis permittente: conſequenter ſtatutum, quo cavetur, ne Clerici favore hujuſmodi privilegiorum fruantur, libertati Eccleſiaſticæ adverſari videtur.

Secus ſi ſtatuto habeatur, ut hujuſmodi ſtatutum Eccleſiaſticis non noceat; hoc enim ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ non repugnat, ſed favet.

29 Statutū, quo cavetur, ne illis qui ſtatuenti ſubjecti non ſunt, non ſuffragetur, libertati Eccleſiaſticæ non adverſatur.

29 Major difficultas eſt utrùm contra libertatem Eccleſiaſticam cenſendum ſit illud ſtatutum laicorum, in quo ſuperior laicus præſcribit, ut ſtatutum non ſuffragetur, nec proſit illis, qui ſubditi non ſunt.

Reſpondeo eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi ex circumſtantiis appareat judicem velle hoc privilegium ad Clericos extendi, ut patet ex rationibus proximè citatis. Si verò de judicis voluntate dubitetur, præſumendum eſt hujuſmodi ſtatutum non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia aliud eſt derogare libertati, & privilegiis, aliud nolle privilegium concedere; in Bulla autem prohibetur derogare libertati, non verò nolle privilegium concedere. Tum quia in hujuſmodi ſtatuto nulla fit mentio Eccleſiaſticorum, etiamſi ipſi non ſint laicis ſubditi. Ergo hujuſmodi ſtatutum non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam; nam in generali diſpoſitione non comprehenduntur ea, quæ in ſpecie comprehendi, & fieri non poſſunt, *l. Lucius, §. penult. ff. ad municip.* laicus autem non poteſt in ſpecie à privilegiis, & beneficiis ſuorum ſtatutorum Eccleſiaſticos excludere. Ita ex parte ſentit. Azor. *part. 1. l. 5. c. 13 q. 4.* Bartol. Bald. & alii, quos citat, & ſequitur Carol. de Graſ. *effect. 2. n. 186. & ſeqq.* contra Duard. hic *q. 19. n. 41.* & alios.

Utrùm verò ſtatutum laicorum aliquid decernens contra Clericos conjugatos invalidum ſit & libertati Eccleſiaſticæ contrarium, colligi poteſt ex ſupradictis *pun. 3.* ubi oſtendi Clericum conjugatum gaudere privilegio canonis, & fori, itaut percuti, vel ad laicale forum trahi non poſſit, ſervatis conditionibus ibi traditis. Aliis verò privilegiis Clericorum non gaudet; conſequenter in aliis ligari poteſt ſtatutis laicorum. Vide DD. ibi citatos, & præterea Alterium *l. 5 diſp. 16 c. 6. dub. 9.* Hoc tamen reſtringendum cenſeo ad Clericos conjugatos in Eccleſia Latina. An autem Clerici conjugati in Eccleſia Græca fruantur privilegiis, alibi oſtendam *in tr. de benefic.* & patet ex dictis *de voto.*

30 Statutum laicorum decernens omne

30 Vigeſimò ſtatutum laicorum præſcribens omne debitum intelligi præſcriptum ſpatio quinque annorum, eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi in ipſo de Eccleſiaſticis fiat mentio: Eccleſiaſtici

tum

Digitized by Google

debitum ſpatio quinquennium intelligi præſcriptum libertati Eccleſiaſticæ opponitur, ſi de Eccleſiaſticis in ipſo ſermo ſit.

enim non ſunt laicæ poteſtati ſubditi, *l. placet C. de Epiſc. & cler.* ſtatutum autem ſubditos ſolùm ligat, *c. ut animarum, de conſtit. lib. 6. c. multi* 2. *q.* 1. Si verò in ſtatuto non ſiat mentio Eccleſiaſticorum, validum eſt, & obligat alios, non verò clericos, conſequenter ſi clericus ſuccederet intra quinquennium laico, qui negligens fuiſſet in repetendo ſuo credito, non amitteret jus ad repetendum illud creditum; etiamſi quinquennium elaberetur poſtquam ipſe ſucceſſit. Ita Anchar *conſil.* 408. cujus initium eſt, *ſupradictum ſtatutum*, Felinus *in c. Eccleſia S. Mariæ* n. 138. *de conſtit.* quos citat, & ſequitur Alter. *loc. cit. dub.* 22. Marta n. 4. *caſu* 4. *ad fin.* Duard. *q.* 17. *n.* 55. Carolus de Graſſis *effectu* 2. *q.* 17. *n.* 405. & 407.

Ex dictis igitur in præcedentibus illationibus conſtat, quandonam ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam eſſe cenſeantur, ut cenſura hujus canonis incurrant.

31 Libertas Eccleſiaſtica, utrum formaliter lædi debeat ad hoc, ut cenſura incurratur.

31 Sed modò dubium eſt primò, utrum ad incurrendam hujus canonis excommunicationem opus ſit, ut lædatur libertas Eccleſiaſtica formaliter, id eſt, in iis rebus, in quibus Eccleſia libera eſt quatenus Eccleſia, ſeu congregatio fidelium.

Reſpondeo hoc non opus eſſe, ſed ſufficere, ut lædatur in iis, quæ communia ſunt laicis, & Eccleſiaſticis, in quibus Eccleſiaſtici a laica poteſtate immunes, & exempti ſunt, ut patet ex ratione allata in *ſecunda illatione*. contra Navarrum, Ugolinum, Cajet. & alios, in his enim læditur jus Eccleſiaſticorum.

32 Excommunicatio incurritur etiamſi libertas Eccleſiaſtica indirectè, & tacitè, per ſtatuta, vel eorum uſum lædatur.

32 Secundò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus Bullæ cenſuram ſufficiat libertatem Eccleſiaſticam per ſtatuta, vel eorum uſum indirectè, & tacitè lædi.

Reſpondeo affirmativè, quia in Bulla dicitur, *directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſſè præjudicatur.*

Hinc ſequitur primò cenſuram incurri, ſi ſtatuto pœna imponatur contra conſanguineos clericorum, qui judicio laicorum ſubjici noluerunt: indirectè enim libertas Eccleſiaſtica violatur, quia clerici timore damni, quod conſanguineis imminet, quodammodo coguntur ſe ipſos judicio ſæcularium ſubjicere. Ita DD. ſtatim citandi, & alii apud Carol. de Graſſis *effectu* 2. *n.* 106. & 111. & 180.

33 Statutum, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum ſeu fructuum ex bonis Eccleſiæ perceptorum, libertati Eccleſiaſticæ, adverſatur.

33 Idem dic de ſtatuto, quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum, ſeu fructuum ex bonis Eccl. ſiæ perceptorum, nam indirectè læditur jus Eccleſiæ, quæ ob hujuſmodi onus viliori pretio ſua bona locare cogitur. Ita Federicus de Senis *conſ.* 188. Baldus *conſil.* 35. *tom.* 1. Fill *tract.* 16. *n.* 175. & alii apud Alter. *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 5. apud Martam *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 15. apud Surdum *conſ.* 301. *n.* 74. & *ſeq. tom.* 3. & apud Duard. *q.* 27. *n.* 2. ubi etiam oſtendunt.

34 Coloni, Eccleſiæ, an ſtatutis laicorum ligentur.

34 Colonos Eccl. ſiæ ſtatutis laicorum non ligari; quod ego verum puto ſolùm circa bona, & fructus Eccleſiæ: Hac etiam de cauſa cenſeo ſtatutum laicorum concedens conductoribus prædiorum, ut prædia dimittere poſſint ſuis locatoribus, non extendi ad conductores bonorum Eccleſiaſticorum. Ita Barthol. *conſ.* 187. habens initium. *Domini priores artium*, quem citat, & ſequitur Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ*, n. 137. Alterius *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 1. Marta *a part. caſu* 41. & apud præcitatos DD. & apud Carolum de Graſſis *effectu* 2. *n.* 179. & *ſeq.* & n. 193. ubi etiam oſtendit, utrum coloni partiarii poſſint partem fructuum colonicam è territorio contra Principis edictum extrahere, & aſſerit non poſſe; quia coloni Eccleſiaſticorum ſubditi ſunt Principibus, & ad illorum ſtatuta tenentur, quoties ex illorum obſervatione damnum Eccleſiaſticis non ſequitur. Vide Carolum de Graſſis *loc. cit.* An autem coloni partiarii poſſint pro parte colonica ad collectas & tributa obligari, conſtabit ex dicendis *q.* 19.

35 Statutum quo revocatur privilegium, ſeu aliud ſtatutum laicorum editum in favorem Eccleſiæ, aut clericorum, repugnat libertati Eccleſiaſticæ.

35 Secundò probabilius eſſe, ſtatutum, quo revocatur privilegium ſeu aliud ſtatutum laicorum, editum in favorem Eccleſiæ, aut clericorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſari. Ratio eſt, quia Eccleſia conceſſione illius privilegii acceptati jus acquiſivit: laici autem non poſſunt juri Eccleſiæ derogare, quamvis poſſent ab initio hujuſmodi jus, ſeu privilegium non concedere; tum quia privilegium conceſſum non ſubdito, & ab eo acceptatum, regulariter tranſit in contractum. Quamobrem ſi extat ſtatutum antiquum laicorum, quo præſcribitur, ut ſingulis annis certa eleemoſyna in tali Eccleſia offeratur, non poſſunt laici novum edere ſtatutum, quo decernant, illam eleemoſynam in poſterum non perſolvi. Ita Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ n.* 124. *de conſtitut.* quem citat, & ſequitur Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 2. Duard. hic *q.* 27. *n.* 15. Marta *de juriſdict. part.* 4. *cap.* 25. *n.* 4. & *ſeqq.* Sanchez, Suarez & Salas, quos retuli *de privilegiis puncto* 2. §. 3. omiſſis quamplurihus aliis, quos refert Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus*, *effectu* 2. n. 14. & *ſeqq.* Carpanus *in ſtatut. Mediolani pa.* 380 *n.* 20. contra Anton. de Souſa hic *diſp.* 34 n. 6. Ugol. hic *c.* 16 *verſ. inter eos qui ſtatuta*. §. 4. *col.* 3. Panurmitan. *in cap. Eccleſia S. Mariæ n.* 34. *de conſtitut* & alios apud præcitatos DD. exiſtimantes eum, qui privilegium conceſſit, poſſe illud revocare, ſicut enim poteſt revocare legem; ita etiam privilegium, modò à Sum. Pontifice approbatum non ſit; nam privilegium à Summo Pontifice approbatum cenſetur Eccleſiaſticum, conſequenter à laico revocari non poteſt, ut concedit etiam Ugol. Anton. de Souſa; & alii *locis cit.* quibus adde Pinuam & alios quos citat & ſequitur Cevallos *in tract. de cognit. vim violentia*, *in proœmio* c. 20. n. 21. Vide quæ infrà dicam *q.* 22. *punct.* 5. n. 5.

Addunt Marta *de juriſdict. p.* 4. *caſu* 41. Alt. *diſp.* 16. *cap.* 6. *col.* 6. *dub.* 8. Duard. *loco cit. num.* 26. Felinus, Archidiaconus, & alii apud Alterium *loco citato*; & apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 2. *n.* 98. & *ſeq.* & *effectu* 1. n. 181.

36 Statutum laicorum puniens concubinas clericorum libertati Eccleſiaſticæ adverſatur, in ſententia multorum DD. ſed contrarium ab auctore probatur.

36 Statutum laicorum puniens concubinas clericorum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, tum quia concubinatus ab Eccleſia prohibetur *c. nemo blandiatur* 32. *q.* & in Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 8. conſequenter puniri debet ab Eccleſia. Tum quia fœmina, quæ turpem habet conſuetudinem cum clerico ſacris ordinibus inſignito, ſacrilegium committit: ſacrilegium autem fœminarum ab Eccleſiaſtico judice punitur, *c. virginitas* 27. *q.* 1. *c. cum ſit. de for. compet.* & *c. quiſquis* 17. *q.* 4. Tum quia hujuſmodi fœmina eſt de familia clerici, ergo à judice Eccleſiaſtico puniri debet.

Ego verò exiſtimo hujuſmodi ſtatutum non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, modò in eo ſtatuto non tollatur Eccleſiaſticis judicibus facultas de eodem delicto cognoſcendi. Ratio eſt, tum quia libertas Eccleſiaſtica læditur, quoties Eccleſiaſticis facultas aufertur utendi jure ſuo, ſeu faciendi quod ab ipſis fieri licet; ſed in hoc caſu non aufertur Eccleſiaſticis facultas utendi jure ſuo, ſeu faciendi, quoad ab eis fieri licet; jus enim ipſis non competit retinendi concubinas: Tum quia concubinatus utroque jure damnatus eſt, 20. *diſt. per totam*, & *l. omnia privilegia, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Tum quia etiamſi daremus concubinatum jure civili damnatum non eſſe, concedendum tamen eſſet interdici poſſe, & de facto prohiberi per hujuſmodi ſtatutum ne fœmina turpiter cum clericis commiſceatur; ergo hujuſmodi ſtatutum non derogat libertati clericorum, cùm ipſi clerici nō ſubjiciantur ſæculari, ſed fœminæ, judicibus ſæcularibus ſubditæ. Ità Anch. ea parte *conſ.* 196.

Ad primam rationem reſpondeo hujuſmodi concubinatum non ſolum ab Eccleſia, verum etiam à judice laico puniri poſſe, poſito hujuſmodi ſtatuto.

Ad ſecundam eodem pacto reſpondendum eſt. Nam concubinatus poſita prohibitione fori laicalis fit mixti fori: ſicut homicidium in Eccleſia commiſſum ab Eccleſiaſtico, & ſæculari judice puniri poteſt.

Ad tertiam reſpondeo præfatam concubinam ab utroque judice puniri poſſe; etiamſi de familia clerici cenſeatur; non enim ob id gaudet privilegio fori, ut ſupra cum eodem Alterio, Duardo, & aliis oſtendi.

37 Statutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi tantum contra certas perſonas Eccleſiaſticas feratur.

37 Tertiò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus canonis cenſuram opus ſit ut prædicta ſtatuta, ſeu decreta ferantur in genere, vel in ſpecie contra omnes perſonas Eccleſiaſticas, vel contra aliquas tantum.

Reſp. ſatis eſſe, ſive in genere ferantur contra omnes Eccleſiaſticos ſive in ſpecie contra nonnullos tantum, ſeu contra certam perſonam Eccleſiaſticam, ut ſi edicto decernatur à Canonis talis urbis, vel à poſſeſſore talis beneficii decimarum tributum, aut vectigal exigi; hoc enim eſt in ſpecie ſtatuere, ſeu decretum facere. Ita DD. ſtatim citandi. Si verò in genere præcipitur, ut omnes cujuſcumque ordinis, & conditionis ſint, tributum, aut vectigal ſolvant, hujuſmodi ſtatutum non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non cenſetur latum contra perſonas Eccleſiaſticas. Nam in generali diſpoſitione non veniunt ea, quæ in ſpecie diſponi non poſſunt, ut patet ex dictis *illatione* 12. & 16. Ita Ugol. hic. *verſ. inter eos qui ſtatuta* § 1. ibi, *quarto eſſicit*. Duard. *q.* 20. *n.* 1. contra Alter.

Hoc tamen limitatur, niſi ex circumſtantiis appareat Magiſtratum, ſeu judicem voluiſſe ſuo generali decreto etiam Eccleſiaſticos contineri, ut ſi lato generali decreto, in quo Eccleſiaſticorum mentio facta non fuit, curet vectigal edicto præſcriptum non ſolum à laicis, verum etiam ab Eccleſiaſticis exigi. Nam ſuo decreto libertatem Eccleſiaſticam lædit, & uſus indicat, quo ſuo decreto comprehendi voluerit.

38 Statutum laicorum repugnat Eccleſiaſticæ libertati, etiamſi prætextu boni communis feratur.

38 Quartò dubium eſt, utrùm cenſura hujus canonis incurratur: etiamſi ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, ſeu contra jura Eccleſiarum edatur prætextu boni communis e. g. ad propulſandos inimicos, ad muniendas arces, ad retrahendum clericos ab injuriis in laicos inferendis.

Reſpondeo incurri, quia Summus Pontifex excommunicationem abſolutè fert contra ferentes quælibet decreta (ſive illa nuncentur ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, pragmaticæ, ſive alio nomine) ex quovis prætextu, & quovis quæſito colore, aut aliàs quomodolibet, ut in Bulla dicitur.

Idem, dic, ſi præfata decreta fiant prætextu privilegii, vel conſuetudinis. Tum quia conſuetudo contra jus divinū induci non poteſt. Tum quia conſuetudo legitima non eſt, niſi legitimo tempore præſcripta ſit: conſuetudo autem contra libertatem Eccleſiaſticam præſcribi non poteſt, cum Bulla ſingulis ferè annis innovetur, & contraria conſuetudo reprobetur, ut pluribus oſtendi *q.* 15. *punct.* 4.

Secus dicendum eſt primò, ſi hoc fiat ex vero Summi Pontificis privilegio. Nam privilegio Summi Pontificis concedi poteſt, ut quis Eccleſiis & Eccleſiaſticis onera imponat, quæ ejuſdem Summi Pontificis auctoritate imponi poſſunt: hæc enim auctoritas delegabilis eſt; & quæ laicus in tali eventu facit, non jure proprio; ſed Pontificio præſtat, ut ſupra oſtenſum eſt *punct.* 4. *citato*. §. 2.

Secus dicendum eſt ſecundò, ſi decreta à laicis fiant, in caſibus in quibus hoc eis permittitur, ut ſi tributa à clericis conjugatis exigi concedant. Ratio eſt, tum quia id fit Eccleſia permittente, ut ſuppono, & conſtat ex ſupradictis. Tum quia in his caſibus Eccleſiaſtica libertas lædi non cenſetur.

Quintò dubium eſt, utrum ad incurrendam hujus canonis excom-

Digitized by Google

municationem ſatis ſit ſtatutum, vel decretum fieri ordinari, vel publicari, vel uti contra jura alicujus Eccleſiæ, vel aliquorum Eccleſiaſticorum.

39 Libertas Eccleſiaſtica, quænam dicatur.

39 Pro ſolutione iſtius difficultatis.

Advertendum eſt primò libertatem Eccleſiaſticam eſſe illam, qua tota Eccleſia fruitur, ſive illam habeat ex privilegiis à Deo, ſive à Sum. Pont. ſive ab Imperatore conceſſis (ſolùm enim Imperatorem poſſe privilegia temporalia toti Eccleſiæ concedere, docet Innocentius *in c. cùm ad verum, diſt.* 96. cùm aliquoties Reges, aliòſque Principes non poſſe privilegia generalia toti Eccleſiæ; ſed particularibus tantùm Eccleſiis concedere.) Ita Innoc. & alii *in c. noverit de ſent. excomm.* Cajet. *verb. excomm. c.* 53. *notab.* 5. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. Navar. *c.* 27. Regin. *l.* 9. *c.* 12 5. *n.* 157. Ugol. hic, *verſ. necnon qui ſtatuta* §. 6. Duardus & Sayr. *locis proximè citandis*, Fill. *tract.* 16. *c.* 10. *q.* 7. *n.* 266. omiſſis quamplurimis relatis à Carolo de Graff. *de effect. cleric. effect.* 2. *n.* 67. *& ſeqq.*

Ex quo ſequitur libertatem Eccleſiaſticam non lædi ſtatutis, vel decretis contra jura aliquarum Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum editis; quia libertas Eccleſiaſtica eſt illa, qua tota Eccleſia gaudet, ſi verò ſtatuta ſunt contra jura, & privilegia, totius Eccleſiæ, læditur libertas Eccleſiaſtica, ſive illa privilegia conceſſa fuerint perſonis Eccleſiaſticis, ſive Eccleſiis; vel locis piis, ſive prædiis, & bonis ad Eccleſiam, ſeu Clericos ſpectantibus; quia hæc ſunt privilegia generalia, quibus tota Eccleſia gaudet.

Advertendum eſt ſecundò in hoc Canone latam eſſe excommunicationem, non ſolùm contra illos, qui libertatem Eccleſiaſticam ſtatutis, vel decretis lædunt; verùm enim contra illos, qui ſtatutis, vel decretis præjudicium inferunt juribus Sedis Apoſt. aut quarumcumque Eccleſiarum. His poſitis ad propoſitam difficultatem.

40 Statutum faciens, ordinans, publicans, vel utens illo contra jura totius Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ, vel etiam particularis Eccleſiæ, pœnam excommunicationis incurrit.

40 Reſpondeo, eum, qui ſtatutum facit, ordinat, publicat, vel utitur contra jura, & privilegia, quibus tota Eccleſia gaudet, affici excommunicatione hujus Canonis: quia hic, propriè loquendo, dicitur libertatem Eccleſiaſticam lædere. Imò ſi hæc faciat contra jura Sedis Apoſt. vel particularis Eccleſiæ, adhuc afficitur excommunicatione; licet enim libertatem Eccleſiaſticam non lædat, tamen juribus Sedis Apoſt. aut Eccleſiarum præjudicat, ut in Bulla dicitur: conſequenter cenſuram hujus canonis incurrit, licèt non contrahat excommunicationem latam *in c. novit, de ſent. excom.* ubi ſermo eſt de libertate Eccleſiaſtica. Ita Ugol. *loc. cit.* Suar. *l.* 3. 2. 59. *n.* 9. Regin. *n.* 458. Duardus *q.* 16. *n.* 1. Coriolanus hic *verſic. nunc autem*, Carol. de Graff. *loc. cit.* ubi alios refert contra Sylveſt. *verb. immunitas* 2. *n.* 1. Cajet. *verb. excommunicatio* 2. 31.

Idem dicendum arbitror ſi ſtatutis, ſeu decretis violentur jura Canonicorum alicujus Eccleſiæ, quibus Canonici gaudent ratione beneficii, ſeu dignitatis. Hæc enim dicuntur jura Eccleſiæ. Secus dicendum opinor, ſi privilegia, ſeu jura ſint particularibus perſonis conceſſa, ita ut extincta perſona, extinguantur. Hæc enim non dicuntur jura Eccleſiarum, & multo minus ad Eccleſiaſticam libertatem pertinent. Ita ſentire videtur Ugol. hic § 6. col. 3.

41 Epiſcopus, ſeu ordinarius, quomodo ſe gerere debeat, dum animadvertit aliquod ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſari.

41 Sextò dubium eſt quomodo ſe gerere debeat ordinarius, & Epiſcopus, dum aliquod ſtatutum a laicis contra libertatem Eccleſiaſticam editum eſſe animadverterit.

Reſpondeo ſi dubium ſit an aliud ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſetur, & damnum Eccleſiæ, & clericis inferat, Epiſcopus cogere poteſt conditorem ad declarandam expreſsè tali ſtatuto clericos, & Eccleſias non comprehendi: hoc enim pacto occurrere poteſt damno Eccleſiarum, & Clericorum. Ita Graff. Ugol. Alter. & alii *locis proximè citandis*. Si verò perſpicuè conſtet illud ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, præcipere debet conditori, & iis, ad quos pertinet, ut illud omnino tollant, & mandent non obſervari, ipſiſque in hoc deficientibus debet ipſa auctoritate ſua tollere, & declarare hujuſmodi ſtatorum irritum eſſe, & invalidum, ipſi enim incumbit onus tuendi, & ſervandi libertatem Eccleſiaſticam. Vide Felin. *in c. Eccleſia S. Mariæ, n.* 145. *de conſtitut.* Joan. Andr. *in c. fin. de immunit. Eccleſ. l.* 6. & Alter. *lib.* 5. *diſp.* 16. 2. 6. *dub.* 24. Graff. 1. *part. l.* 4. *in expoſit. Bullæ n.* 219. Ugol. hic *verſ. necnon qui* 3. *col.* 3. *verſ.* 3. *afficit.* & Carolum de Graffis *de effect. clericatus, effectu* 2. *ſub fin. n.* 513. *& ſeqq.* Sayr. *lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 27.

An verò abſolutio impendi poſſit, antequam hujuſmodi ſtatuta de libris deleantur, conſtabit ex dicendis ſub finem hujus Bullæ *quaſt. ult. punct.* 4.

PUNCTUM III.

De ſubjecto iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ cenſura hujus canonis afficiantur ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ, & jurium Sedis Apoſtolicæ, aliarumque Eccleſiarum occaſione ſtatutorum, & decretorum.

1 *Explicantur perſonæ quæ ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ cenſuram excommunicationis incurrunt, occaſione ſtatutorum & decretorum.*

2 *Communitas utrum cenſuram excommunicationis incurrat faciendo ſtatuta.*

3 *Conſiliarii, qui de mandato Principis ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam faciunt, excommunicationem incurrunt.*

4 *Senatores, aut alii qui ſuo voto ad legem contra libertatem Eccleſiaſticam condendam concurrunt, excommunicationi ſubjiciuntur.*

5 *Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam facienti præſtans auxilium, conſilium, vel favorem, non incurrit excommunicationem, niſi ſuo voto, vel alio ſimili modo ad ſtatutum concurrat.*

6 *Statutum fieri mandans contra libertatem Eccleſiaſticam, utrum ſententiam excommunicationis incurrat.*

7 *Statutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam ſcribens, non videtur reus excommunicationis.*

8 *Conſuetudinem inducens, vel ea utens contra libertatem Eccleſiaſticam, excommunicationem non incurrit.*

9 *Conſuetudine acquiri non poteſt facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.*

10 *Magiſtratus ſcientes ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm excommunic. incurrant non impediendo.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ cenſuram excommunicationis incurrunt occaſione ſtatutorum & decretorum.

1 QUi ſtatuta, vel decreta quælibet in genere, vel in ſpecie ex quavis cauſa faciunt, ordinant, vel publicant, vel factis aut ordinatis, utuntur, quibus libertas Eccleſiaſtica læditur, vel juribus Sedis Apoſt. aut aliarum quarumlibet Eccleſiarum quomodolibet directè, vel indirectè, vel expreſsè præjudicium infertur, cenſuram hujus canonis incurrunt. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, & ſingulæ ejus partes in præcedentibus explicatæ ſunt.

Hinc ſequitur primò quemlibet ſuperiorem, laica poteſtate fulgentem, affici excommunicatione hujus canonis, faciendo ſtatutum, vel decretum, vel eo utendo, ſive is ſit Prætor, Princeps, vel Judex, ſive ſit Epiſcopus, Cardinalis, vel alius. Nam Sum. Pont. abſolutè, & indiſtinctè loquitur; & hi omnes cenſuræ capaces ſunt. Ita Socin. *in c. noverit de ſent. excomm. verſ. ſed circa hoc.* Ugol. hic *verſ. necnon qui ſtatuta*, §. 3. *n.* 1. *verbo item excommunicatio*, Duardus *can.* 15 *q.* 26. *ad finem, & q.* 18. *n.* 7. & alii quos in ſimili terulo *ſect. præced.* ubi oſtendi hunc canonem loqui de iis, qui Eccleſiaſticos auctoritate laica ad forum ſæculare trahunt, & hanc pœnam extendunt etiam ad Reges, & Imperatorem. Sed quid ego in hac re ſentiam alibi explicavi.

Secundò non ſolùm Principes, & Judices, ſed etiam Magiſtratus, Communitates, Conſules, Rectores, Conſiliarios, Senatores, & alios quovis nomine vocentur, affici excommunicatione hujus canonis, faciendo ſtatuta, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, vel contra jura Sedis Apoſt. vel Eccleſiarum. Ita Alt. hic *l.* 5. *diſp.* 16. *cap.* 3. *dub.* 4. *col.* 7. Suarez *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 89. Duard. hic *q.* 25. Antonius de Souſa *c.* 16. *diſp.* 81. *n.* 5. *& ſeq.* Reginald. *lib.* 9. *num.* 361. contra Ugol. hic *verb. necnon qui ſtatuta*, §. 4. *verſ.* 6. exiſtimantem.

2 Communitas utrum cenſuram excommunicationis incurrat faciendo ſtatuta.

2 Excommunicationis cenſuram non incurri à communitate hujuſmodi ſtatuta faciente. Ratio noſtra eſt, tum quia licet communitas, ut ſic excommunicari non poſſit, ut patet ex dictis *de cenſ. diſp.* 1. *q. punct.* 4. *n.* 7. *ex cap. Romana* §. *in univerſitatem de ſent. excom. l.* 6. Nihilominus ſinguli ex communitate facientes contra decretum ſub cenſura latum, excommunicationem incurrunt ut *ibid.* explicavi, & clarè conſtat ex *c. noverit de ſent. excom.* ubi expreſsè excommunicantur poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarii locorum, in quibus hujuſmodi ſtatuta facta ſunt. Tum quia cenſura hujus canonis fertur contra quomodolibet facientes ſtatuta vel decreta contra jura Eccleſiarum, ſeu Eccleſiaſticorum, ſive ergo illa faciant nomine proprio, ſive nomine Principis, ſive ſoli, ſive cum aliis, per vota & ſuffragia, incidunt in excommunicationem, Nam probabile eſt illa verba, *vel aliàs quomodolibet fecerint*, non ſolùm referri ad quamlibet cauſam, colorem, & prætextum, quo ſingulares judices moventur ad ſtatuta, vel decreta facienda, contra Duard. hic *q.* 21. *n.* 2. *verſ. ad ſecundum*, Ugolin. hic *verſ. necnon ſtatuta* ibi *ſentè affecit*, verùm etiam referri ad omnem prorſus modum faciendi, in totum ſcilicet, vel in parte: hæc enim eſt dictio univerſalis, quæ omnem modum, & omnes caſus comprehendit ex Menoch. *remed.* 6. *de recuper. n.* 15. Cenedo *pract. q. ſing.* 91. *n.* 1. *& ſeqq.* Flaminia *de reſig. l.* 2. *q.* 25. *n.* 4. *& ſeqq.* & aliis. Quamobrem notanda eſt illa loquendi forma, *aut aliàs quomodolibet fecerint*, &c. illa particula, *aliàs*, denotat alium quemlibet prætextum, colorem, vel cauſam qua Legiſlator movetur ad faciendum ſtatutum, vel decretum. Illa verò particula *quomodolibet*, denotat quemlibet modum faciendi, ordinandi, vel publicandi. Explicatis hoc pacto his verbis optime ſalvatur Summi Pontificis intentio, & verborum ſuperfluitas evitatur. Nam illa particula, *aliàs*, ea ſe ſignificat aliter, vel alio modo, *l. denique* §. *interdum*, *ff. de penul legat. l.* 1. § *jure*, *ff. de aqua quotid. & æſtiv.* Ita Bart. *in l. ff. de condit. & demonſt.* Cornaus, Hondedeus, & alii apud Gratum *dict.* 9. & apud Barb. *dict.* 9.

3 Conſiliarii, qui de mandato Principis ſta tum contra libertatem Eccleſiaſticam faciunt, excommunicationem incurrunt.

3 Tertiò Cenſor. & Conſil. quibus Princeps mandat, ut legem in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ faciant, vel approbent, vinculo hujus cenſuræ ligari. Ratio eſt, quia licet ſolus Princeps propria auctoritate legem condat, nihilominus etiam Cenſores, & Conſiliarii eam ſuo modo condunt, vel ordinant; conſequenter excommunicatione afficiuntur, cùm hæc lata ſit in quolibet modo facientes,

vel

vel ordinantes legem, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam. Ita Antonius de Souſa hic *cap.16.diſp.23.num.5.* An autem hoc intelligendum ſit de quibuſlibet Conſiliariis, patet ex dicendis illatione proxima ad finem.

4 Senatores, aut alii qui ſuo voto ad legem cōtra libertatem Eccleſiaſticam concurrunt, excommunicationi ſubjiciuntur.

4 Quartò Senatores, aliósque, qui ſuo voto, & ſuffragio ad legem condendam concurrunt, affici excommunicatione; quia afficit quomodolibet facientes legem, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam. Idem dic de illis, qui ſe legi ſubſcribunt; etiamſi ad illam condendam ſuffragium & votum denegaverint. Ratio eſt, quia iſta excommunicationis pœna fertur in eos, qui quomodolibet ſtatuta, vel decretum fecerint contra libertatem Eccleſiaſticam; qui autem legi ſubſcribit, dicitur legem aliquo modo facere, lex enim conſtituitur nomine ſubſcribentis. Ita Ant. de Souſa *cap 16. diſſ.* 83.n.7.

Secus dicendum eſt de Conſiliariis, qui modò conſilio perſuadent, ſeu inducunt Regem ad condendam legem contra libertatem Eccleſiaſticam; ipſi verò non approbant, non ordinant, non diſponunt, nec ſubſcribunt, nec voto deciſivo concurrunt. Ratio eſt, quia iſti non dicuntur legem, vel decretum facere; ſed ſuadere, ut fiat, ut clariùs conſtabit ex dicendis in ſolutione difficultatis proximè ſubſequentis.

5 Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam facienti præſtans auxilium, conſilium, vel favorem, non incurrit excommunicationem, niſi ſuo voto, vel alio ſimili modo ad ſtatutum concurrat.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præſtantes auxilium, conſilium, vel favorem ad faciendum ſtatutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam incidant in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo negativè, niſi ſuo voto, & ſuffragio, vel alio ſimili modo ad ſtatuta, vel decreta edenda concurrant. Ratio eſt; tum quia ex regula generali ſæpius repetita conſtat, cenſuram latam in facientes, non extendi ad conſulentes, auxiliantes, vel faventes, tum quia dum ſuperior iſtos ſuo præcepto comprehendi intendit, exprimit. Ita Duardus hic *q.22. n.1. verſic. confirmatur.* Ant. de Souſa hic *diſp.83.num.4.* & *c.19. n.3.* Alter. *lib.5. diſp.19. c.4. colum.1. verſic. 1. necnon,* & alii contra Toletum *lib 1.cap.19 verſic. adverte etiam*, ubi arbitratur excommunicationem latam *in canone* 14.15.16. & 17. extendi ad conſulentes & ad faventes, etiamſi in unoquoque iſtorum canonum non exprimantur conſilium, favor &c. Ratio eſt, quia omnes illæ cenſuræ ſub uno contextu copulativè leguntur; verùm hæc ratio non obſtat, quia licèt iſtæ cenſuræ ſub uno contextu legantur: nihilominus per diverſos §§. diſtinguuntur, & non idem in omnibus diſponitur.

6 Statutum fieri mandans contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm ſententiam excommunicationis incurrat.

6 Secundo dubium eſt, utrùm mandans ſtatutum fieri contra libertatem Eccleſiaſticam huic cenſuræ ſubjiciatur.

Reſponderi poteſt negativè, ſi loquamur de nudo, & ſimplici mandato; quia cenſura lata in facientes non ligat mandantes, ut patet ex regulis generalibus.

Probabilis tamen etiamſi eſt oppoſita ſententia, quam ſequitur Duard. *q.22.n 3. ſub finem.* & Alter. *diſp.16.cap.3.col.4.* Ratio eſt, tum quia probabile eſt, verbum illud, *ordinare*; non idem eſſe, quod *diſponere*; ſed *mandare* juxta Duard. *loc. cit* conſequenter hac cenſura comprehendi mandantes, ſecuta ſtatuti publicatione; tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra quomodolibet facientes ſtatuta; ille autem qui mandat fieri, dicitur facere, ſi non per ſe, ſaltem per alium; idem ſentire videtur Plotus, Julius & alii apud Carolum de Graffiis *effectu* 2. n.63.

7 Statutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam ſcribens, non videtur reus excommunicationis.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm ſcriptores ſtatutorum ſeu decretorum contra libertatem Eccleſiaſticam, vel jura Eccleſiarum, cenſuram hujus canonis incurrant.

Reſpondendum videtur non incurrere cenſuram hujus canonis, niſi fortè ſint Cancellarii, vel ſimiles, quos Princeps, vel communitas conſtituit ad facienda ſtatuta pro bono communi. Ratio eſt, tum quia iſta excommunicatio videtur lata contra eos, qui ſtatuta vel decreta auctoritativè faciunt, vel ordinant; qui autem ſcribit, non auctoritativè facit, vel ordinat; niſi fortè ſint Cancellarii, vel ſimiles, qui ad hoc à Principe, vel communitate conſtituuntur, tum quia Summus Pontifex nullam de ſcribentibus mentionem hic facit; ergo noluit eos excommunicationi ſubjicere, alioquin aliquam de ipſis mentionem feciſſet, ſicut fecit *in cap. noverit*, in quo excommunicantur etiam ſcribentes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam; ſed illa excommunicatio non eſt reſervata, ut infrà dicam. Ita Duard. hic *q.22.n.1 & ſeq* Reginald. *lib.9.n.362.* & alii quos referam *puncto ſequenti*, contra Suarez *diſp.21.ſect.2. n.79.* Ant. de Souſa *c.16.diſp.71. n.2.* Cajetanum *verb. excommunicatio*, & *c.31. notabili* 3. Alterum *diſp.16.cap.3 dub.3. col.7.* Filliuc. *tr.16.c.10.n.167.* ex parte. Quamquam multi ex illis in noſtram ſententiam cum præfata limitatione intellectam trahi poſſunt.

Objicies, iſta excommunicatio lata eſt contra facientes, vel ordinantes, vel publicantes ſtatuta, vel decreta quomodolibet contra libertatem Eccleſiaſticam; qui autem ſcribit, videtur aliquo modo, ordinare, vel publicare; quia ſcriptura eſt publicum inſtrumentum quo lex, & ſtatuta publicantur.

Reſpondeo iſtam excommunicationem latam eſſe contra eos, qui ex quavis cauſa, vel prætextu auctoritativè faciunt, vel ordinant, vel publicant, ſtatuta, vel decreta. ſcriptor autem non ordinat, vel publicat auctoritativè, ligatur tamen cenſura lata in c. *noverit*, ut *puncto ſequenti* clarius oſtendam.

8 Conſuetudinem inducens, vel ea utens, contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicationem non incurrit.

8 Quartò dubium eſt, utrùm conſuetudinem inducens, aut utens conſuetudine jam introducta contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicationem hujus canonis incurrat.

Reſpondeo non incurrere cenſuram hujus canonis; ſed illam quæ reperitur *c. noverit de ſententia excommun.* Ratio eſt, quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis, neque diſpoſitio, & ejus pœna convenire debet: huic autem non conveniunt verba diſpoſitionis; quia Bulla loquitur de ſtatutis, & decretis: conſuetudo autem, propriè loquendo, non eſt ſtatutum, vel decretum cùm alia ſit definitio ſtatuti, & decreti, alia conſuetudinis, & aliud ſit conſuetudinem inducere, vel inducta uti, aliud ſtatutum, vel decretum facere, vel uti prætextu conſuetudinis, vel privilegii, ut in Bulla dicitur, & cùm verſemur in materia pœnali, verba ſtrictè, & propriè accipienda ſunt. Ita Suarez *diſp.21 ſect.2.n.86.* Duard. *canone* 15. *quæſ* 13.n.4. & *q.14.n.2.* Reginald. *lib.9.c.24. n.361. verſic. adverte quoque.* Filliuc. *tract.16.c.10 quæſt.7.n* 368. contra Sayrum *lib.3.c.19.n.10.* Anton. de Souſa hic *cap.36.diſp.*80. n.6. Coriolanum hic *verſic. ad incurrendam.*

Dixi non incurrere cenſuram hujus canonis; ſed *cap. noverit*; quia in prædicto cap. lata eſt excommunicatio contra utentes conſuetudine contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ tamen excommunicatio non eſt reſervata.

9 At verò conſuetudine acquiri poſſit facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, conſtat ex dictis in antecedentibus quæſtionibus non poſſe; tum quia conſuetudo contra jus divinum induci non poteſt; tum quia hujuſmodi conſuetudo reprobatur in Bulla Cœnæ *in cap noverit de ſentent excommun.* & *in auth Caſſa C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ita Vaſquez *de ſucceſſ.* § 10. n 561. Surdus *conſil* 301 & n.55 *lib.3* Natta *conſil.*495.c.14.*lib.3.* Privilegio tamen Summi Pontificis, non verò ullius Summo Pontifice inferioris, concedi poteſt facultas faciendi, id quod eo ſecluſo contra libertatem Eccleſiaſticam cenſeretur: Summus enim Pontifex hanc facultatem delegare poteſt, ut patet ex ſupra dictis *quæſt.*15.*punct.*4. idémque in terminis innuit Fill. n.274. Felinus *c.2. de majorit.* & *ibid.* & alii apud Carolum de Graffis *de effectibus cleric. effectu* 2.n.38. ubi alios refert, & *n.*184. & *ſeqq.* ubi loquitur de ſtatutis laicorum confirmatis à Papa.

9 Conſuetudine acquiri non poteſt facultas condendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.

10 Quintò dubium eſt, utrùm Magiſtratus, vel rectores civitatis ſcientes ſervari ſtatutum, vel decretum contra libertatem Eccleſiaſticam; non impedientes, excommunicatione afficiantur.

10 Magiſtratus ſcientes; ſervari ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam utrùm excommunicatiouem incurrant, non impediendo.

Reſpondeo negativè; quia cenſura lata ob poſitivam actionem, non incurritur ob omiſſionem. Ita Cajetanus *c.31. verſic. tertiò* nota Suarez *diſp.21. ſect.2.num* 83. Alter. *diſp.16.c.4. difficultate* 2. Fill. *tract.16.cap.10 quæſito* 7 *num.*268. Duard. hic *canone* 15. *q.*13.*n.*3. contra Navarr *cap* 17.*n.*129. Reginald. *lib.9.c.*23.*n* 364. *ſub finem*, & n.359. *ſub finem.*

PUNCTUM IV.

Utrùm excommunicationis pœna contra eos, qui libertatem Eccleſiaſticam ſtatutis, aut præceptis lædunt, alibi expreſſa reperiatur, & quomodo ab excommunicatione hujus canonis differat.

1 *Explicatur excommunicatio* cap. eos, qui de immunitate Eccl.
2 *Explicatur excommunicatio* c. gravem, *edita contra non delentem de ſuis libris ſtatuta libertati Eccleſiaſticæ contraria.*
3 *Excommunicatio* cap. gravem, *an ſit ipſo jure lata, vel ferenda.*
4 *Scriptores Statutorum & alii violatores libertatis Eccleſiaſticæ per ſtatuta, vel conſuetudines ligantur excommunicatione* cap. noverit, de ſent. excommun. *quod hic explicatur.*
5 *Aſſignatur differentia inter excommunicationem* cap. noverit, *& excommunicationem Bullæ.*
6 *Statuta è capitularibus non delens an incurrat excommunicationem* cap. noverit, *etiamſi illa obſervari non curet.*
7 *Statuta de ſuis libris non amovens, ſed ſolùm indicans ſe illis ſtatutis noluiſſe libertati Eccleſiaſticæ contraire, an ab excommunicatione eximatur.*

UNICA PROPOSITIO.

Pluribus in locis excommunicatio lata eſt contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ.

1 Explicatur excommunicatio cap. eos, qui de immunitate Eccleſ.

1 Primò *in c. eos, qui de immunitate Eccleſ. in 6* excommunicantur domini temporales, qui præcipiunt ſuis ſubditis, ne perſonis Eccleſiaſticis aliquid vendant, vel ab eis emant, vel ne communia obſequia exhibeant, ſcilicet, ne coquant panem, molant triticum, &c.

Circa hanc excommunicationem obſerva primò, in hoc cap. ſermonem non eſſe de ſtatutis; conſequenter Principem ſæcularem, qui non promulgato ſtatuto, vel decreto; interdicit ſuis ſubditis, præfata obſequia Eccleſiaſticis præſtent, in excommunicationem hujus cap. incidere.

Obſerva ſecundò, in hoc cap. ſermonem eſſe tantummodo de dominis, ſæculare dominium habentibus, quid id ſuis ſubditis præcipiunt. Quamobrem ſi quis temporale dominium non habens interdicat ſuis ſubditis ne obſequia Eccleſiaſticis præſtent, aut contractus ineant, non afficitur excommunicatione. Item ſi quis temporale dominium habens hoc interdiceret aliquibus non ſibi ſubditis, pœnam hujus textus non contraheret; quia textus loquitur de habentibus temporale dominium, qui ſuis ſubditis interdicunt, ne contractus cum Eccleſiaſticis ineant, vel ne obſequia exhibeant.

Obſerva

Digitized by Google

ac etiam eos, qui poſt ipſorum Ordinarium, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque ſententia, & decreta, aut alias fori Eccleſiaſtici judicium eludentes ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares incurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, Ordinariis aut Delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant conſilium, patrocinium, & favorem in eiſdem.

IN hac quæſtione tria principaliter explicabo.

Primò, quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ hujus canonis cenſuram incurrant, impediendo Eccleſiaſticos, ne ſua juriſdictione utantur.

Tertiò, utrùm hæc cenſura alibi expreſsè reperiatur.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones Eccleſiaſticæ juriſdictioni contrariæ, in hoc canone prohibeantur.

1 *Explicatur materia hujus cenſuræ in genere.*

2 *Impediens directè, vel indirectè judices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit.*

3 *Judici ſuadens, ne juriſdictione ſua utatur, non afficitur excommunicatione ſi hoc faciat ſine vi & metu.*

4 *Impediens juſtè Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem.*

5 *Judici Eccleſiaſtico prohibens ne excommunicationem contra aliquem ferat, aut mandans, ut excommunicationem latam revocet, an excommunicationem incurrat.*

6 *Impediens Prælatum, quem dubitat juſtè uti juriſdictione, an in hujus canonis excommunicationem incidat.*

7 *Impediens privata authoritate judicem Eccleſiaſticum, ne ſua juriſdictione utatur, an ligetur excommunicatione.*

8 *Lacerans aut commaculans edictum Epiſcopi in loco publico affixum, an afficiatur excommunicatione Bullæ.*

9 *Impediens ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione laica utantur, an excommunicationi ſubjiciatur.*

10 *Impediens uſum juriſdictionis delegatæ non incurrit excommunicationem hujus canonis.*

11 *Impediens Abbates, Archidiaconos & ſimiles, ne ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit.*

12 *Impediens Epiſcopos, ne juriſdictionem exerceant in his caſibus, quibus illam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valent ex Concilii præſcripto, excommunicationem incurrit.*

13 *Impediens Epiſcopum ne ſua juriſdictione utatur excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus.*

14 *Impediens judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur, in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat.*

15 *Carcerans aut alia ratione moleſtiam inferens agentibus, familiaribus, conſanguineis, vel affinibus Prælatorum ordinariorum, excommunicationem incurrit, ſi hoc pacto uſum juriſdictionis eorum impediat.*

16 *Impediens Epiſcopum ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat, non videtur excommunicationem incurrere.*

17 *Item non incurrit impediens Epiſcopum ne poteſtatem ordinis exerceat.*

18 *Impediens judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quandonam excommunicationem incurrat.*

19 *Impediens Prælatum ne juriſdictione utatur, juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſenſio eſt inter Doctores quæ hic dirimitur.*

20 *Impediens per mandatum ſeu per alium, ne judex Eccleſiaſticus ordinarius ſua juriſdictione utatur, utrùm excommunicationem incurrat.*

21 *Impediens judices Eccleſiaſticos, ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur.*

22 *Recurrens ad Curias ſæculares, neglecto foro Eccleſiaſtico, an excommunicationem incurrat.*

23 *Recurrens ad judicem ſæcularem incurrit excommunicationem, etiamſi recurrat poſt ſententiam, vel ante.*

24 *Cancellariæ & Curiæ nomine quid intelligatur.*

25 *Sententia & decretum quid ſit.*

26 *Eludere judicium fori quiſnam dicatur.*

27 *Recurrens à judicibus Eccleſiaſticis ad laicos, incurrit excommunicationem, etiamſi ſententia contra recurrentem ab Eccleſiaſtico judice lata injuſtitiam contineret.*

28 *Recurrens ad Curias ſæculares, an excommunicationem incurrat, etiamſi à judice laico, ad quem recurrit, nihil obtineat.*

29 *Recurrens ad Curias ſæculares & ab illis obediens prohibitiones, eaſque executioni mandari curans, an plures excommunicationes incurrat.*

30 *Decreta in Curia ſæculari edita ad inſtantiam judicis Eccleſiaſtici, quæ deleri curat, non incurrit excommunicationem.*

31 *Procurans decerni mandata à Curiis ſæcularibus contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.*

32 *Prohibitiones, vel mandata quæ contra judices Eccleſiaſticos decerni procurantur, an debeant eſſe pœnalia.*

33 *Procurans prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos executioni mandari, ligatur excommunicatione.*

34 *Faciens prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.*

35 *Exequens prohibitiones, aut mandata contra judices Eccleſiaſticos excommunicationis pœna punitur.*

36 *Satellites, aut alii qui mandata contra judices Eccleſiaſticos exequuntur, in excommunicationem incidunt.*

37 *Auxilium, conſilium patrocinium, vel favorem præbens, ne judices Eccleſiaſtici ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit.*

38 *Auxilium, conſilium, vel favorem præbens ad impediendum Prælatos, ne juriſdictione ſua utantur, vel ad aliam actionem canone 16. vetitam, incurrit excommunicationem.*

39 *Conſulens recurſum, vel aliam actionem in casu 6 principaliter prohibitam non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta actione principali.*

CUm materia, ſeu actiones in hoc canone interdictæ aliæ ſint principales, & aliæ acceſſoriæ, non ſolum hic agam de principalibus, verum etiam de acceſſoriis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria præcipua hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quod committitur contra Eccleſiam, faciendo aliam actionem principalem in hoc canone interdictam, quâ Eccleſiaſtici impediuntur, ne ſua juriſdictione utantur. Ita communiter DD.

1 Explicatur materia hujus cenſuræ in genere.

2 Prima autem actio eſt quomodolibet directè, vel indirectè impedire judices Eccleſiaſticos ordinarios hoc animo, ne ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcunque utantur juxta diſpoſitionem canonum, conſtitutionum Eccleſiaſticarum, & Conciliorum generalium, præſertim Tridentini, ut patet ex ipſomet Bullæ textu. Quid autem ſignificet verbum *impedire*, conſtat ex ſupradictis in præcedentibus quæſtionibus.

Hinc ſequitur primò eum, qui vi, vel metu in Eccleſiaſticum judicem, vel in ſuos, vel in ſua bona, prohibet, ne judex faciat ea, quæ ad ipſius juriſdictionem ſpectant, vel ne facta executioni mittantur, vel ut executioni mandata revocentur, in excommunicationem hujus canonis incidere; quia impedit uſum juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut in ſimili conſtat ex *l. fin. C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit*.

2 Impediens directè, vel indirectè judices Eccleſiaſticos ordinarios ne ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit.

3 Secundò eum, qui ſine vi, & metu, ſed precibus, litteris hortatoriis, præmio, amore, aliâve ſimili ratione in cauſa eſt, ne judex juriſdictione ſua utatur, non affici excommunicatione; quia non dicitur propriè impedire, ſed judex volens deſiſtit, & ſubornatus, vel non invitus ad aliquid injuſtè agendum movetur. *l. fin. citata*. Ita Ugol. hic *n. 2. verſ. modi. §. 2. ad finem*, Graffius *1. part. lib. 4. c. 19. n. 124. &* 138. Duard. *canone 18. q. 6. n. 3* Fillius. *tra. 16 c. 10. q. 10. n. 279* Alterius *diſp. 17. c. 1. col. 8. verſ. tribus autem modis*, Corinlanus hic *verſ. hortatoriè*

3 Judici ſuadens, ne juriſdictione ſua utatur, nõ afficitur excommunicatione, ſi hoc faciat, ſine vi & metu.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſub excommunicatione vetitum ſit juſtè impedire Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur. Ratio dubitandi eſt, quia Summus Pontifex excommunicat quomodolibet impedientes, illa enim particula, *quomodolibet*, quamlibet impediendi rationem comprehendere videtur, eſt enim dictio univerſalis, quæ omnes caſus, & omnem penitus modum includit, nullúmque caſum reſpuit, ex Menoch. *remed. 6. de recuper. n. 15.* Paſſio *de reſig. lib. 9. q. 25. n. 6.* & alii apud Aug. Barboſ. *dict. 282 n. 1. & ſequentibus*, & apud Antonium Angelum Gratum *dict. 218*.

4 Impediens juſtè Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem.

His non obſtantibus reſpondeo vetitum eſſe tantummodo injuſtè impedire. Ratio eſt, tum quia qui juſtè impedit, non peccat; excommunicatio autem ſupponit mortale peccatum; tum quia interdictum eſt impedire Prælatos ordinarios, ne juriſdictione utantur, juxta canones, conſtitutiones Eccleſiaſticas, & Concilia generalia; dum autem Prælatus juſtè impeditur, juriſdictione Eccleſiaſtica non utitur, juxta canones; ſed potiùs contrarium quia alioquin dari poſſet bellum, ut ita dicam, utrimque juſtum; quod, regulariter loquendo, non admittitur. Ita Alterius *lib. 5. diſp. 17. c. 1. ſub finem*, Ugol. hic *n. 2. & 4. 2. verſ. 4.* Fill. *tract. 16 c. 10. q. 10. n. 277.* Duard. hic *can. 16. q. 1. n. 3* Ant. de Souſa hic *cap. 17. n. 4*.

Hinc ſequitur primò, eum, qui Prælatum impedit, ne juriſdictione utatur in eum qui non eſt illis ſubditus, non affici excommunicatione; quia canones concedere non ſolent juriſdictionem in non ſubditum, *c. ſententia 11. q. 3. & ca. ad noſtram de conſuetud.* idem dic de eo, qui prohibet, ne judex progrediatur in cauſa, in qua reus ad alium legitimè appellavit: judicium enim per appellationem ad eum devolvitur judicem, penes, quem legitima interponitur, ut docui de appellatione *in tract. de cenſuris in communi*.

communi. Ita Duard. Ugolin. Alter. *locis cit.*

Idem dic de impediente Prælatum excommunicatum vitandum, ne juriſdictionem exerceat; excommunicatus enim vitandus per canones impeditur, ne juriſdictionis actus faciat. Imò ipſius acta juriſdictionis invalida ſunt, ut docui de effectibus excommunicationis *in tract. de cenſuris.* Idem militat de conſimilibus caſibus, in quibus Prælatus juriſdictione caret, aut illa utitur contra canones, & decreta Conciliorum generalium: nam Summus Pontifex excommunicat impedientem Prælatos ordinarios, ne juriſdictione utantur eo modo, quo illis canones, & conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & Concilia generalia concedunt; ergo ſi impediatur Prælatus, dum alio pacto, ſeu contra canones juriſdictionem exercet, excommunicatione non ligatur: argumentum enim à contrario ſenſu validum eſt, quoties contrarium non eſt in jura expreſſum, nec abſurdum ſequitur *l.1.§ hujus rei, ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſdict. l.2. C. de condit. infert. c. cùm virum, de regul. cap. à bonis 2. de ſentent. excomm.* Everardus *in topic. legal. loco* 4. Malcardus *de probat. concl.* 1146. Mantica *de conject. ult. lib.* 3 *tit.* 14. Card. Tuſchus *tom.* 1. *lit. A concl.* 498. & alii communiter.

Secundò ſequitur eum, qui judicem Eccleſiaſticum prævenit in cauſa mixti fori, non affici pœna hujus canonis; quia non impedit injuſtè; cum præventio jure communi admittatur, & licita ſit *l. ſi pluribus, ff. de leg.* 1. *& l.* 1 *ff. de offic. præſid.* Ita Ugol. hic §.2. *verſ.* 4. Duar. hic *q.* 5 *n.* 1. Ant. de Souſa *diſp.* 85 *n.* 4. Fill. *tr.* 16. *c.* 19. *quæſt.* 10.

Tertiò Principem ſæcularem, qui Eccleſiaſtico judici prohibet, ne excommunicationem contra aliquem ferat, vinculo hujus excommunicationis obſtringi; quia injuſtè impedit uſum Eccleſiaſticæ juriſdictionis. Ita Ugol. hic *n.* 1. *verſic. modi*, ubi hoc idem ſentiendum putat de eo, qui judici Eccleſiaſtico mandat, ut excommunicationem latam revocet.

5 Judici Eccleſiaſtico prohibens, ne excommunicationem contra aliquem ferat, aut mandans, ut excommunicationem latam revocet, an excommunicationem incurrat.

5 Sed oppoſitum mihi in hoc caſu improbabile non videtur; quamvis enim extorquens abſolutionem cenſuræ, vel ejus revocationem per vim, vel metum ligetur excommunicatione lata *in c. unico de his, quæ vi, metûſve cauſa fiunt, lib.* 6. nihilominus non videtur affici excommunicatione hujus canonis; quia in hoc canone excommunicantur impedientes judices Eccleſiaſticos, ne utantur juriſdictione contra aliquos; non verò excommunicantur facientes uti juriſdictione in ſtandem alicujus.

Dices, qui curat per vim, vel metum actus juriſdictionis revocari, in excommunicationem hujus canonis incidit; ergo etiam in eandem incidit, qui excommunicationis abſolutionem per vim extorquet.

Reſponderi poteſt negando conſequentiam, quia judex excommunicando functus jam eſt juriſdictione, & excommunicationis ſententia vim habuit in continenti, modò abſolutè, & non comminatoriè lata ſit, conſequenter qui abſolutionem excommunicationis ipſo jure latæ per vim extorquet, non videtur affici excommunicatione hujus canonis. Secus ſi revocari curet mandatum comminatorium excommunicationis.

Ad rationem dubitandi initio allatam reſpondeo, eum, qui quomodolibet impedit Prælatum, ne juriſdictione ſua utatur: juxta diſpoſitionem conſtitutionum Eccleſiaſticarum affici excommunicatione; ſecus ſi alio pacto utatur: nam illa particula *quomodolibet*, licèt ex ſe univerſalis ſit, tamen per verba ſubſequentia reſtringitur, & ab illis interpretationem limitatam capit.

6 Impediens Prælatum, quem dubitat juſtè uti juriſdictione, an in hujus canonis excommunicationem incidat.

6 Rogabis utrùm impediens Prælatum quem dubitat juriſdictione juſtè uti, ſeu juxta conſtitutiones Eccleſiaſticas, in excommunicationem hujus canonis incidat.

Reſpondeo exponere ſe periculo incurrendi excommunicationem, quia fieri poteſt, ut Prælatus ſua juriſdictione licitè utatur, & in dubio cenſendus eſt licitè uti; quia in facto ſuperioris non præſumitur delictum & ſicut impediens in foro externo judicatur excommunicatus; ita etiam in foro conſcientiæ judicari debet, niſi adhibita diligentia comperiret, ſe Prælatum impediviſſe, dum juriſdictionem non exerceret, juxta canones & Eccleſiaſticas conſtitutiones. Ita ſentire videntur Alterius, & Duardus *locis cit.* & alii quos retuli *de cenſuris, diſp.* 2. *q.* 1. *punct.* 6. §.2. *n.* 49. *& ſeq. & diſp.* 7. *q.* 1. *punct.* 5. *n.* 7.

Objicies, in dubiis favendum eſt poſſidenti ſuam libertatem, ergo impediens non eſt præſumendus excommunicatus.

Reſpondeo favendum eſſe illi pro quo ſtat poſſeſſio: poſſeſſio autem pro eo ſtat, pro quo ſtat juris præſumptio: præſumptio autem ſtat pro Prælato, qui non præſumitur ſua juriſdictione iniquè uti.

An verò impediens juriſdictionis Eccleſiaſticæ uſum prætexto defenſionis, & violentiæ prohibendæ; excommunicationem incurrat, patet ex dictis *q.* 15. *punct.* 4.

7 Impediens privata authoritate judicem Eccleſiaſticum, ne ſua juriſdictione utatur, an ligetur excommunicatione.

7 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis cenſuram neceſſe ſit impedire judices Eccleſiaſticos auctoritate publica, an ſufficiat privata auctoritate impedire.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe non ſufficere privata auctoritate impedire, ſed opus eſſe publica. Ratio eſt, inquiunt DD. ſtatim citandi, quia canon iſte continuari videtur cum antecedenti: in antecedente autem ſermo eſt de perſonis publicam auctoritatem laicam exercentibus, ut ſuprà dictum eſt. Ita Graffius *part.* 1. *lib.* 4. *c.* 10 *n.* 139. Duard. hic *q.* 3. Navarr. *in manuali c.* 27. *n.* 69. *&* 70. Fill. *tract.* 16. *cap.* 10. *quæſt.* 10. *n.* 277. Suarez *diſp.* 21. *n.* 75. Alterius *cap.* 1. *colum.* 1. *verſic. verùm*, contra eundem Fillium, *tract.* 16. *c.* 10. *quæſt.* 9. *ad finem*, ubi ſibi contrarius videtur, Alterius *diſp.* 17. *c.* 1. *verſ. dubitari poteſt.* Ugolinum hic §.1. *n.* 1. *verſ. quæ excommunicatio.*

An autem impediens juriſdictionem auctoritate privata incurrat excommunicationem *c. quoniam, de immunit. Eccleſ. lib.* 6. Reſpondent Francus *ibi n.* 4. Geminianus *n.* 8. Anchar. *n.* 2. Alterius *loc. cit.* incurrere, quia licèt initio capitis, ſeu in narrativa ſermo ſit de illis, qui juriſdictione temporali gaudent; nihilominus diſpoſitio generalis eſt; diſpoſitio autem, & deciſio legis attendenda eſt; ſed de hac re infrà.

8 Lacerans aut commaculans edictum Epiſcopi, in loco publico affixum an afficiatur excommunicatione Bullæ.

8 Ex dictis ſequitur eum qui noctu commaculat, vel dilacerat edictum Epiſcopi in loco publico affixum, non affici excommunicatione hujus canonis; quia non dicitur impedire juriſdictionem Epiſcopi auctoritate publica laicali; quamquam graviter peccet, & graves pœnas mereatur. Ita Graffius, & Duardus *locis cit.*

9 Impediens ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione laica utantur, an excommunicationi ſubjiciatur.

9 Tertiò dubium eſt, utrùm hujus canonis excommunicatio contrahatur impediendo ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione profana, & laica utantur, ut ſi Epiſcopus Novariæ, vel alterius civitatis, dominium, & juriſdictionem in aliquo loco temporalem habeat, in uſu juriſdictionis temporalis impediatur.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia canon loquitur de impediente uſum juriſdictionis Eccleſiaſticæ; ergo ſecus dicendum eſt de impediente uſum profanæ, temporalis, laicæ juriſdictionis: limitata enim cauſa limitatum producit effectum, *l. cùm prætor ff. de judic.* Ita Ugolinus hic § 2. *verſic.* 1. Duardus hic *canone* 16. *quæſt.* 7. *n.* 6. Anton. de Souſa hic *cap.* 17. *n.* 1. Altmius *diſp.* 17. *c.* 9 *col.* 9. *verſ. cum autem.*

10 Impediens uſum juriſdictionis delegatæ, non incurrit excommunicationem hujus canonis.

10 Quartò dubium eſt utrùm excommunicatio hujus canonis incurratur impediendo uſum juriſdictionis delegatæ, vel opus ſit, ut uſus juriſdictionis ordinariæ impediatur. Pro ſolutione iſtius difficultatis.

Advertendum eſt juriſdictionem delegatam eſſe illam, quæ conceditur perſonæ, nec ei debetur ratione officii, ſeu dignitatis, ut ſi Epiſcopus alicui facultatem concedat ad cognoſcendam aliquam cauſam. Juriſdictionem verò ordinariam eſſe illam, quæ alicui competit eo officio, vel ratione dignitatis, ſive illi competat ex conceſſione juris ſive ex conſuetudine, ſive ex præſcriptione. Quamobrem non eſt vocanda juriſdictio propriè delegata; ſed potiùs ordinaria illa, quæ datur dignitati, ſeu perſonis ratione dignitatis, & in perpetuum, ut eſt illa, quæ in Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. *de reform.* Epiſcopis conceditur, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis ad corrigendos religioſos exemptos extra Monaſterium delinquentes, aut illa, quæ *ſeſſ.* 16. *c.* 6. datur Epiſcopis ad abſolutionem ſuis ſubditis impendendam, dum delicta occulta ſunt, & ad judiciale forum minimè deducta. Hoc poſito.

Reſpondeo excommunicationem hujus canonis non incurri impediendo uſum juriſdictionis propriè delegatæ: ſed ordinariæ. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex loquitur de impedientibus Prælatos ordinarios, ne juriſdictione ſua Eccleſiaſtica utantur; tum quia ſi Summus Pontifex voluiſſet excommunicationem incurri impediendo juriſdictionis delegatæ uſum, id expreſſiſſet, ſicut in excommunicatione contra recurrentes ad Curias ſæculares in hoc canone expreſſit. Ita Duard. *q.* 7. *n.* 4. Alter. *dict.* 17. *c.* 1. *col.* 6. *verſ. ſequitur ſecundò*, & alii DD. proximè citandi, contra Ugolin. hic §. 1. *n.* 10.

11 Impediens Abbates Archidiaconos, & ſimiles, ne ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit.

11 Hinc ſequitur primò excommunicationem incurri impediendo Abbates, Decanos, vel Archidiaconos, ne juriſdictione illorum dignitati annexa, utantur, hæc enim eſt juriſdictio ordinaria. Idem dic de impediente Vicarii generalis juriſdictionem, quæ illi tanquam Epiſcopo Vicario competit: hæc enim eſt juriſdictio ordinaria, cùm illi ratione officii à jure concedatur. Ita Alter. *diſp.* 17. *c.* 2. *col.* 2. Reginald. *lib.* 9. *c.* 24 *n.* 363. Fill. *n.* 279. Duard. *q.* 7. *n.* 1. Ugol. hic §.1. *verſ. item afficit*, ubi hoc idem jure merito extendit, non ſolùm ad impedientem Cardinales ne juriſdictione utantur in Eccleſia ſua titulari (habent enim juriſdictionem ordinariam in Eccleſia ſui tituli, ut alibi oſtendi,) verùm etiam ad impedientem Generales, vel Provinciales ordinum. Imò idem ſentiendum putat de impedientibus Legatos à latere, vel Nuncios, tum quia ſunt Epiſcopi, de quibus in textu expreſſa mentio habetur; tum quia juriſdictio jure ordinario ipſis competit.

12 Impediens Epiſcopos, ne juriſdictionem exerceant in iis caſibus, in quibus illa tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valent ex Concilii præſcripto, excommunicationem incurrit.

12 Secundò excommunicationem contrahi impediendo Epiſcopos, ne juriſdictionem exerceant, etiam in illis caſibus in quibus Concilium Tridentinum illis tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis juriſdictionem confert. Ratio eſt, tum quia hæc juriſdictio ordinaria potius cenſetur, quàm delegata, cum Epiſcopis concedatur ratione dignitatis, ut patet ex iis quæ tradidi *de legib. diſp.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 3. cum Azorio, Covarr. & aliis; tum quia in hoc canone excommunicatio fertur contra impedientes ordinarios, ne juriſdictione Eccleſiaſtica utantur, quatenus canones, conſtitutiones Eccleſiaſticæ & decreta Conciliorum generalium, præſertim Tridentini ſtatuunt ergo excommunicatio incurritur impediendo Epiſcopos, ne juriſdictionem exerceant in iis caſibus, in quibus Concilium eis facultatem concedit, tanquam Sedi Apoſtolicæ Delegatis. Ita gloſſa *in cap. irrefragabili, de offic. ordin.* Suarez *diſput.* 21. *ſect.* 2. Fill. *tract.* 12 *c.* 1. *quæſt.* 6. Alter. *diſp.* 17. *cap.* 1. *col.* 6. Sayrus *lib.* 3. *c.* 20. *n.* 4. Duardus *canone* 16. *q.* 2. *n.* 1. Coriolanus hic *initio.*

Præterea excommunicationi ſubjicitur impediens Epiſcopum in iis, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum

ſuorum

Digitized by Google

ſuorum ſpectant, etiamſi fortè juriſdictionem exerceat, tanquam Delegatus Sedis Apoſtolicæ, juxta Concilii Tridentini diſpoſitionem *ſeſſ.* 24.*c.*10. Epiſcopus enim non ob id deſinit eſſe ordinarius, nec dicitur juriſdictionem propriè delegatam exercere, cùm hæc juriſdictio dignitati Epiſcopali concedatur, & perpetua ſit. Dicitur autem Delegatus Sedis Apoſtolicæ, ut ſubditis occaſio tollatur detrectandi obedientiam Epiſcopo prætextu exemptionis à conſueta Epiſcopi juriſdictione. Deinde etiamſi darem Epiſcopum, dum aliquid, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus facit, ut dum Eccleſiam exemptam viſitat, juxta conſtitutionem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22.*c.*8.*& ſeſſ.* 24.*c.*9. non dici juriſdictionem ordinariam exercere; nihilominus impediens illum immunis non eſſet ab excommunicatione contra impedientes Commiſſarios Apoſtolicos edita *canone* 14. Fill. *tr.*16.*c.*10.*quæſ.*10 *n.*279.

13 Impediens Epiſcopum ne ſua juriſdictione utatur, excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus.

13 Tertiò impedientem Epiſcopum, ne ſua juriſdictione utatur, affici excommunicatione hujus canonis; etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus. Ratio eſt, quia etiamſi admitterem iſtum ante conſecrationem non eſſe propriè Epiſcopum; negari tamen non debet, quin ſit judex ordinarius: nam poſt confirmationem, juriſdictionem habet ex Gloſſa communiter recepta *in cap. tranſmiſſam, de elect.* Ugolino hic §.1. *verſ. verum*, Alter. *diſp.*27.*cap.*1.*col.*3. Fill. *quæſ.*10 *n.*279. Duard. *q.*7.*n.*1.

Secus ſi impediat Epiſcopum electum, & confirmatum, antequam Epiſcopatus poſſeſſionem cœperit: nam Epiſcopus ante adeptam Epiſcopatus poſſeſſionem, non poteſt licitè, aut validè juriſdictionem exercere, nec Epiſcopatus poſſeſſionem adipiſci, vel tanquam Epiſcopus recipi vel admitti, antequam litteras Apoſtolicas obtineat: alioquin acta hujuſmodi Epiſcopi irrita ſunt, & invalida, & tam Epiſcopus, quàm illum recipientes incidunt in pœnas *extravag. injunctæ, de elect. in extrav. communi.* Ita Duard. *loc. cit. n.*1. *verſ. bene verum.* Alterius *diſp.*19 *c.*1.*col.*4. *verſ. ſolutio.* Panormitanus *c. qualiter de elect.* & alii.

14 Impediens judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat.

14 Quintum dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis pœnam, ſatis ſit impedire judices ordinarios Eccleſiaſticos in cauſis mixti fori.

Pro ſolutione notandum eſt illa crimina eſſe mixti fori, quæ ab utroque foro vetita ſunt; conſequenter ab utroque judice puniri poſſunt, ut rapina, uſura, adulterium, & ſimilia à laicis perpetrata.

Dixi *à laico*, quia Eccleſiaſtici delinquentes non poſſunt à laicis puniri, ut pluribus oſtendi *quæſt. præcedenti*, idemque tradunt Panormitan. *in cap. cùm ſit generale, n.* 3 *de foro compet.* Navarr. *in c. noveris, de ſentent. excom. notabili* 6 *n.*40. Graſſius *lib.* 4. *hic n.* 226. Ugolin. hic §.2. *verſ.* 4. & alii communiter.

Notandum eſt ſecundò in caſu mixti fori jure communi dari locum præventioni, ita ut forum, quod prius ad ſe cauſam avocat, ſententiam ferre debeat. Aliud verò forum ſupplet ſolum defectum primi judicis, injuncta pœna culpæ commenſurata, ſi prius judex in ea injungenda defecerit, vel eam executioni mandare non potuit, ut patet ex dictis *quæſt. præcedenti. ſect.* 1. His poſitis,

Reſp. eum, qui judices ordinarios in cauſis mixti fori prævenit cognoſcendo cauſam, ſeu illam definiendam accipiendo, antequam ad judicem Eccleſiaſticum deducta eſſet, non affici excommunicatione, quia non impedit injuſtè, cùm præventioni locus ſit, juxta dicta *in ſecundo notabili.* Si verò impediat judicem Eccleſiaſticum, dum Eccleſiaſticus laicum prævenit, aut dum jus habet cognoſcendi, non obſtante quavis laici judicis præventione, afficitur excommunicatione quia impedit judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur, ut ſi laicus qui prævenit, impediat judicem Eccleſiaſticum, ne cenſuras contra delinquentem latas promulget. Ita Ugol. hic § 2. *verſic.* 4 Duard. *q.* 5 Antonius de Souſa *diſp.* 85. Graſſius *loco cit.* Fill. *tr.*16.*c.*10. *quæſito* 10.*n.*280.

15 Carcerans, aut alia ratione moleſtiam inferens agentibus, familiaribus, conſanguineis, vel affinibus Prælatorum ordinariorum, excommunicationem incurrit, ſi hoc pacto uſum juriſdictionis eorum impediat.

15 Sextò dubium eſt, utrùm hujus canonis cenſura incurratur non ſolùm directè, vel indirectè carcerando, aut moleſtando agentes, Procuratores, Familiares, conſanguineos, vel affines Prælatorum ordinariorum, verùm etiam dum alia ratione judices ipſi ordinarii in uſu juriſdictionis ſuæ Eccleſiaſticæ impediuntur.

Reſpondeo incurri quovis modo judices Eccleſiaſtici ordinarii impediantur in ſuæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ uſu. Ratio eſt, quia Summus Pontifex, excommunicat quomodolibet impedientes, & illa verba *directè vel indirectè carcerando, vel moleſtando*, addita fuerunt à Paulo V. & à ſucceſſoribus non ad reſtringendam excommunicationis pœnam; ſed illam ampliandam, ne judices Eccleſiaſtici à ſuo munere obeundo & juriſdictione exercenda, indirectè retraherentur metu moleſtiæ ſuis agentibus, familiaribus, conſanguineis, vel affinibus inferendæ. Nonnulli enim laici cum moleſtiam Prælatis inferre non poſſent, ipſorum conſanguineos, familiares, alioſve ipſis Prælatis aliquo titulo conjunctos, vexare non verebantur, ut Prælati à ſui muneris uſu retraherentur, conſequenter ipſos Prælatos indirectè impedire dicebantur. Ad auferendum autem iſtud impedimentum Sum. Pontifex iſta verba addidit, *directè, vel indirectè.* Ita Duard. *can.*16.*q.*3. Quidquid in oppoſitum ſentire videatur Antonius de Souſa hic *c.*17. *n.*1. *verſ. modi quibus impediri non debent.*

16 Impediens Epiſcopum, ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat, non videtur excommunicationem incurrere.

16 Septimò dubium eſt, utrùm cenſura hujus canonis incurratur, impediendo Epiſcopum, ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat. Ratio dubitandi eſt, quia impedit judicem ordinarium, ne ſua juriſdictione utatur: abſolutio enim ſacramentalis non ſolùm eſt actus ordinis; verùm etiam juriſdictionis, ut ſuppono ex dictis *de ſacramentis*, cum communi Doctorum ſententia. His non obſtantibus.

Reſpondeo non incurri; quia in hoc canone ſermo eſt de impedientibus uſum juriſdictionis fori exterioris, ut patet ex illis verbis, *judices ordinarios*, ne juriſdictione ſua Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur. Adde hunc non dici impedire uſum juriſdictionis Eccleſiaſticæ contra aliquem, ut in Bulla dicitur, ſed potius impedire, ne juriſdictio in gratiam, & utilitatem alicujus exerceatur. Ita Ugol. hic *n.*3. *ſub finem*, Duard. hic *canon* 16. *q.*7. *n.* 7. *verſic.* 6.

Idem à fortiori dicendum videtur de eo, qui Parochum impedit, ne alicui beneficium abſolutionis impendat, ut patet ex rationibus proximè allatis, ex quibus etiam colligitur reſponſio ad rationem dubitandi, abſolutio enim ſacramentalis non eſt actus juriſdictionis fori exterioris, ſed interni.

17 Item non incurrit impediens Epiſcopum ne poteſtatem ordinis exerceat.

17 Idem ſentiendum arbitror, ſi Epiſcopus impediatur ne poteſtatem ordinis exerceat: poteſtas enim ordinis communiter à Doctoribus contradiſtingui ſolet à poteſtate juriſdictionis. Ita Duard. & Ugol. *locis cit.* contra Alterium *diſp.*17.*c.*1.*col.*4. *quæſ.* 1.

18 Impediens judicem Eccleſiaſticum ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quandonam excommunicationem incurrat.

18 Octavò dubium eſt, utrùm cenſura hujus canonis incurratur impediendo judicem Eccleſiaſticum ordinarium, ne juriſdictione ſua utatur in cauſis ad judicem Eccleſiaſticum ſpectantibus ex conſuetudine, Fillucius *tr.*16.*c.*10.*n.*10.*n.*280. affirmativam ſententiam ſimpliciter, & abſolutè ſuſtinet.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel judex Eccleſiaſticus impeditur in cauſis ad ipſum ſpectantibus ex conſuetudine, quæ per ſacros canones non eſt approbata, & confirmata, & ſic impediens hujus canonis excommunicationem non incurrit; quia non impedit Eccleſiaſticum judicem ne juriſdictione ſua utatur, ſecundùm quod canones, vel Eccleſiaſticæ conſtitutiones decernunt. Si verò impeditur in cauſis ad ipſum pertinentibus ex conſuetudine per ſacros canones, vel conſtitutiones Eccleſiaſticas approbata, & confirmata, impediens incurrit excommunicationem, quia impedit Prælatum, ne juriſdictione ſua utatur ſecundum quod Canones, vel Eccleſiaſticæ conſtitutiones ſtatuunt. Quamobrem ſi Clericus conveniat laicum pro rebus ſuis, vel Eccleſiæ coram Eccleſiaſtico judice, ubi conſuetudine receptum eſt, ut Clericus laicum pro hujuſmodi rebus coram Eccleſiaſtico judice conveniat, impediens in tali eventu judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione, per conſuetudinem in laicos acquiſita utatur, incidit in excommunicationem, quia hujuſmodi conſuetudo approbatur per ſacros canones, *c. ſi clericus laicum* 5. *& c. cùm ſit generale* 8. *de foro compet.* Item ſi quis impediat judicem Eccleſiaſticum ordinarium, ne ſuam exerceat juriſdictionem in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ratione perſonæ, negotii, vel rei pertinentibus ex antiqua conſuetudine, incidit in excommunicationem, quia iſta conſuetudo approbari videtur *c. quoniam de immunit. Eccl.* ut patebit ex dicendis *punct.* 3. Ex quo licet inferre ſententiam Fillucii, regulariter loquendo veram eſſe.

19 Impediens prælatum, ne juriſdictione utatur, juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſenſio, eſt inter Doctores quæ hic dirimitur.

19 Nonò dubium eſt, utrùm verum ſit ſub excommunicatione impedire Prælatum, dum ſua juriſdictione utitur, juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, Antonius de Souſa hic *c.*17.*n.* 4. *ad finem*, affirmativè reſpondet: tum quia nomine conſtitutionum Eccleſiaſticarum intelligitur quæcumque lex Eccleſiaſtica; tum quia etiam ſtatuta Conciliorum Provincialium vocantur Canones, §. *porrò diſtinct.*

Sed contrarium mihi probabilius videtur; quia nomine conſtitutionis Eccleſiaſticæ intelliguntur ſanctiones, & decreta Summorum Pontificum: ſicut enim libertas Eccleſiaſtica illa dicitur, quæ univerſaliter conceſſa eſt; ita etiam conſtitutio Eccleſiaſtica ea vocatur quæ à Summo Pontifice tanquam ab univerſali Paſtore edita eſt. Ita Alterius *diſp.*17.*c.*1 *col. penult. verſ. ſecundùm quod.*

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, negando nomine Eccleſiaſticarum conſtitutionum hoc in loco intelligi quamcumque legem.

Ad ſecundam reſpondeo nomine canonum in materia pœnali accipi ſtrictè, & propriè pro conſtitutione edita à Papa, ſeu ſancita in Concilio generali, ut *in c.*1. *de conſtit. & ibi* Felinus *n.*1 & alii.

20 Impediens per mandatum, ſeu per alium ne judex Eccleſiaſticus ordinarius ſua juriſdictione utatur, excommunicationem incurrat.

20 Decimò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis cenſuram ſatis ſit impedire per mandatum, ſeu per alium.

Reſpondeo affirmativè, quia in textu habetur dictio *quomodolibet*, quæ omnem impediendi modum comprehendi ſuprà ſæpius probavi. Ita Ugol. hic §.1. *verſ.* 3. Duard. hic *q.*4.*n.*2. *verſ. ad contrarium*, *& q.*7.*n.*3.

21 Impediens judices Eccleſiaſticos ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur.

21 Undecimò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit impedire judices Eccleſiaſticos ne ſua juriſdictione utantur; etiamſi effectus impedimenti non ſequatur, id eſt, etiamſi non obſtante tali impedimento judex Eccleſiaſticus à ſuæ juriſdictionis uſu non ceſſet.

Reſpondeo non ſatis eſſe hoc pacto impedire, tum quia præbens hujuſmodi impedimentum re ipſa non dicitur impedire, ne judex juriſdictione ſua utatur, tum quia pœna ob aliquod delictum impoſita non incurritur, niſi delictum conſummatum, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere, de affinitate.* & alibi. Ita Alterius *diſp.*7. *c. col.* 8 *verſ. quominus. pag.*713. Duard. hic *quæſt.* 7.*n.*7. *ad finem.*

An verò ad hanc cenſuram incurrendam opus ſit, ut impedimentum inferatur animo impediendi juriſdictionis uſum, conſtabit ex dicendis in puncto proximè ſequenti.

Explicatis iis, quæ ad intelligentiam primæ actionis in hoc canone interdictæ faciunt, confero me ad reliquas actiones explicandas.

22 Recurrens ad Curias ſæculares, neglecto foro Eccleſiaſtico, an excommunicationem incurrat.

22 *Secunda actio* in hoc canone interdicta eſt recurrere ad Curias ſæculares, ſeu per iis judicium fori Eccleſiaſtici eludere, recurrendo ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares animo impediendi ſententias, & decreta judicum Eccleſiaſticorum ordinariorum, vel Delegatorum, ut patet ex textu Bullæ.

23 Recurrens ad judicem ſæcularem incurrit excommunicationem, etiamſi recurrat poſt ſententias, vel ante.

23 Amplia primò, ſive quis ad tribunalia judicum ſæcularium recurrat poſt ſententias, & decreta Ordinariorum, vel quorumcumque Delegatorum, ſive recurrat ante hujuſmodi ſententias, decreta, ſeu ordinationes, ut ſi quis timore alicujus decreti ab Eccleſiaſtico judice contra ſe ferendi recurrat ad ſæcularia tribunalia, & ab illis impetret mandata & prohibitiones, ne quid contra recurrentem ab Eccleſiaſticis judicibus decernatur. Ratio, qua moveor ad hanc ampliationem ſuſtinendam eſt, quia in textu dicitur, *poſt ipſorum Ordinariorum, vel etiam ab eis Delegatorum quorumcumque ſententias, & decreta, aut aliàs*, dictio autem, *aliàs*, idem eſt, ac aliter, vel alio modo, *l. 1. §. jure, ff. de cond. & demonſt. & l. denique, §. interdum. ff. de pecul. legat.* Ita Reginald. n. 369. Fillin. *quæſito 10. n. 283.* contra Duardum hic *quæſt. 1. verſic. nam in primis*, Ugolinum hic *verſic. ac etiam n. 1.* Alterium hic *c. 2. col. 1. verſ. quare.*

Amplia ſecundò non ſolùm ſi quis recurrat ad tribunal laicorum ad obtinendas inhibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos ordinarios, verum etiam ad hæc obtinenda contra Delegatos; quia canon de his etiam in hac parte loquitur. Ex quo patet differentia inter primam actionem, & ſubſequentes, quod in prima ſermo tantummodo eſt de impedientibus uſum juriſdictionis ordinariæ; ſubſequentes verò extenduntur ad eos, qui aliquam ipſarum actionum faciunt contra judices, ordinarios, vel delegatos, ut ex ipſo canone clariſſimè conſtat. Ita communiter DD.

24 Cancellariæ, & Curiæ nomine quid intelligatur.

24 Sed modò dubium eſt primò, quid intelligatur nomine Cancellariæ, & Curiæ, quarum recurſus prohibetur.

Reſpondeo nomen Cancellariæ intelligi tribunal laicorum, quod alicubi Cancellaria vocatur.

Nomine Curiæ ſæcularis ſignificari tribunalia judicum ſæcularium, quæcumque illa ſint, ob id enim in textu additur illa clauſula univerſalis, *& alias Curias ſæculares.* Ita Alterius *diſp. 12. c. 2. col. 1. verſ. ad Cancellarias.*

25 Sententia & decretum quid ſit.

25 Secundò dubium eſt, quid ſit ſententia, & decretum.

Reſpondeo ſententiam eſſe definitionem judicis, qua litibus invicem contendentium finis imponitur, *cap. jurgantium, de ſentent. & re judic.*

Decretum verò ſignificat quamcumque judicis definitionem, ordinationem, ſeu mandatum, præceptum, & ſententiam tam definitivam, quàm interlocutoriam. Alterius *loc. cit. col. 1. ad finem*, Duard. hic *can. 16 q. 7 n. 8.* & alii.

26 Eludere judicium fori quiſnam dicatur.

26 Tertiò dubium eſt, quid ſit eludere, ſeu quiſnam dicatur eludens judicium fori Eccleſiaſtici.

Reſpondeo illum dici eludentem, qui non habita ratione judicii Eccleſiaſtici ad Curias ſæculares confugit in præjudicium poteſtatis, & juriſdictionis, quam judex Eccleſiaſticus contra confugientem, vel exercuit, vel exercere debebat.

Ex quo ſequitur eum, qui poſt ſententiam, ſeu ordinationem, proviſionem, vel præceptum ab Eccleſiaſtico judice pronuntiatum, ad ſæculares judices recurrit, affici excommunicatione hujus canonis, quia hic dicitur eludere judicium fori Eccleſiaſtici ad tribunal laicorum recurrendo.

27 Recurrens à judicibus Eccleſiaſticis ad laicos, incurrit excommunicationem, etiamſi ſententia contra recurrentem ab Eccleſiaſtico judice lata injuriam contineret.

27 Et hoc verum arbitror, etiamſi ſententia contra recurrentem lata, violentiam, aut injuſtitiam contineret, hic enim adhuc dicitur judicium Eccleſiaſtici fori eludere; cum ob injuſtitiam ab Eccleſiaſtico judice ſibi factam, non habeat jus ad laicos confugiendi; ſed alium ſuperiorem Eccleſiaſticum adire debeat, ut ex *c. tranſmiſſa, & cap. licet, de foro compet.* & ex aliis juribus *in q. 15.* explicatum eſt, contra Antonium de Souſa hic *c. 17. n. 3.* Covarruviam, Ceuallos, & alios. Hoc tamen limitari poteſt juxta dicta *q. 15. punct. 4.*

28 Recurrens ad Curias ſæculares, an excommunicationem incurrat, etiamſi à judice laico, ad quem recurrit, nihil obtineat.

28 Quartò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis pœnam ſatis ſit recurrere ad Curias ſæculares; etiamſi à judice laico ad quem recurritur, nil obtineatur, vel opus ſit, ut mandatum, ſeu prohibitio contra judices Eccleſiaſticos obtineatur.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt aſſerentium nec ſatis eſſe recurrere à judicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares, ſed opus eſſe, ut prohibitiones, ſeu mandata, contra præfatos judices obtineantur & executioni mandentur. Ideò ſi quis ab Eccleſiaſticis judicibus ad ſæculares recurrat, non incidit in excommunicationem hujus canonis, niſi etiam mandata & prohibitiones contra Eccleſiaſticos judices obtineat, & illa executioni mandaret; ita ut prædictis judicibus Eccleſiaſticis intimentur. Ratio eſt, tum quia nullum præjudicium Eccleſiaſticæ juriſdictioni affertur ex recurſu ad ſæculares, niſi aliquid contra judices Eccleſiaſticos decernatur; ſed præjudicium cenſetur ſolùm attentatum, tum quia iſtæ tres actiones, recurrere, & procurare decerni, & executioni mandari decreta, vel prohibitiones contra judices Eccleſiaſticos, in textu exprimuntur, addita inter ipſas dictiones *&*, quæ concurſum omnium copulativorum requirit *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verbor. oblig. l. ſi is, qui ducenta, ff. de rebus dub. & c. 2. de reſcript.* tum quia verba cum effectu intelligenda ſunt, *l. 1. § hæc verba, ff. quod quiſque juris, & l. quoties, ff. qui ſatiſdare cogantur.* Ita Vivald. *hic* Navarr. *conſ. 20. de ſent. excomm.* Fill. *tract. 16. c. 10 quæſ. 11. n. 283.* Ugolinus hic *verſ. ac etiam eos, n. 1* Duard. hic *can 16 q. 6. n. 3. & ſeqq.*

Hinc ſequitur excommunicationem ab eo non contrahi, qui ad ſæcularem judicem recurrit contra Eccleſiaſticos judices, & alius eo inſcio, vel contradicente mandatum contra eoſdem obtinet, vel executioni mandari curat.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt affirmantium ſufficere, ut à judicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares recurratur animo petendi à ſæcularibus judicibus auxilium, ſeu mandata, vel inhibitiones contra Eccleſiaſticos judices; etiamſi poſtea re ipſa non obtineantur, vel obtenta executioni non mandentur. Ratio eſt, quia quælibet aliarum actionum in hoc canone expreſſarum, ſufficit ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, etiamſi eis addatur copula, *&*; ergo etiam quælibet iſtarum ſufficit, cùm par ratio videatur, & copula illa, *&*, quamvis aliquando requirat omnia copulata adimpleri, nihilominus ſæpè ponitur inter diverſa, & ſeorſum disjunctivum facit, ut alibi probavi, & apertè conſtat ex aliis actionibus in hoc canone interdictis, quarum ſingulæ ad incurrendam excommunicationem ſufficiunt. Ita Alter. *diſp. 17. c. 2. col. 2. & 3. verſic. verùm hic oritur*, & Reginald. *lib. 9. c. 24. n 369 notabili 5.*

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo ſufficere præjudicium attentatum per recurſum; quia recurſus per ſe prohibetur.

29 Recurrens ad Curias ſæculares, & ab illis obtinens prohibitiones, eaſque executioni mandari curans, an plures excommunicationes incurrat.

Ad ſecundam rationem patet reſponſio ex ratione ſecundæ ſententiæ.

Ad tertiam reſpondeo facto recurſu adeſſe effectum ſub cenſura prohibitum. Secus ſi quis cogitet ſolùm recurrere, vel conetur recurrere, ſed actu non recurrat; tunc enim non abeſt actio, ſed effectus ſub cenſura prohibitus.

29 Utrùm verò qui recurrit, & prohibitiones & mandata obtinet, illaque executioni mandati curat, plures excommunicationes incurrat, conſtat ex dictis in quæſtionibus antecedentibus incurrere, quoties iſtæ actiones ſunt moraliter diſtinctæ; quidquid in contrarium ſentiat Alterius *loco cit. col. 3.* quem à fortiori ſequi debent alii DD. ſuſtinentes iſtas tres actiones copulativè prohiberi, & conſequenter omnes requiri ad incurrendam hujus canonis excommunicationem, ob recurſum ad Curias ſæculares.

30 Decreta in Curia ſæculari edita ad inſtantiam judicis Eccleſiaſtici, qui deleri curat, non incurrit excommunicationem.

30 Quintò dubium eſt, utrùm excommunicatio ab illo contrahatur, qui curat deleri, & tolli decreta, in Curia ſæculari edita ad inſtantiam judicum Eccleſiaſticorum, ſeu in confirmationem decretorum Eccleſiaſticorum. Reſpondeo, ſi præcisè curet præfata decreta in ſæculari Curia ſancita deleri, non incidit in excommunicationem. Ratio eſt, tum quia hic non dicitur recurrere, ſed potiùs trahi ab Eccleſiaſtico judice ad ſæculare tribunal, ad quod Eccleſiaſticus judex pro ſuorum decretorum confirmatione recurrit, tum quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis, neque diſpoſitio convenit, *l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. l. quod conſtitutum. ff. de militari teſtament.* verba autem iſtius canonis non conveniunt huic caſui; quia in canone ſermo eſt de eludentibus judicium Eccleſiaſticum, recurrendo ad Curias ſæculares, & procurando ab iis prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos, quòd hic non contingit, cum recurrens ad Curias ſæculares conetur ſolum impedire, ne in Curia ſæculari confirmatio decretorum Eccleſiaſticorum obtineatur, vel obtenta tollatur, non verò curet tolli decreta Eccleſiaſticorum judicum. Ita Sayrus *lib 3. c. 10. n. 5.* Duard. hic *can. 16. q. 6. n. 4.* Antonius de Souſa hic *c. 17. n. 3.* Fill. *tr. 16. c. 10. quæſit. 11 n 285.* Corſolanus *in expoſitione Bullæ verſic ſecundum eſt.*

Hinc colligi poteſt excommunicationem ab eo non contrahi, qui Epiſcopo recurrente ad tribunalia ſæcularia pro confirmatione ſuarum ordinationum, vel decretorum, ad eadem tribunalia recurrit, inhibitiones impetrat, ſeu procurat, ne confirmatio concedatur Epiſcopo. Ita DD. citati.

31 Procurans decerni mandata à Curiis ſæcularibus contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.

31 *Tertia actio* in hoc canone principaliter prohibita, eſt procurare à Curiis ſæcularibus decerni mandata, vel prohibitiones contra prædictos judices Eccleſiaſticos ordinarios, vel delegatos.

32 Prohibitiones, vel mandata, quæ contra judices Eccleſiaſticos decerni procurantur, an debeant eſſe pœnalia.

32 Sed modò dubium eſt, utrùm neceſſe ſit, ut præfatæ prohibitiones, vel mandata, quæ contra judices Eccleſiaſticos decerni procurantur, ſint pœnalia.

Reſpondeo cum Reginaldo *lib. 9. n 369.* Alterio *diſp. 17. c. 2. col. 1 verſ. & ab illis.* Duardo hic *quæſt. 7. n. 9.* contra Ugolinum *verſ ac etiam, n. 3.* Filliucium *n. 283. & ſeqq.* probabilius mihi videri ſufficere quaſlibet prohibitiones, vel mandata ſimpliciter facta etiam ſine appoſitione pœnæ. Ratio eſt, quia canon abſolutè, & generaliter loquitur, & illa particula, *etiam pœnalia*, non additur reſtrictivè, ſed ampliativè, ut ex *l. 1. de teſtibus*, obſervat Menochius *conſil. 331. n. 7. & conſil. 336. n. 17.* Rota Romana apud Farinacium *dec. 369 n. 1. tom. 1.* Duard. *deciſ. 8 n. 12.* & alii, quos refert Auguſtinus Barboſa *dict. 95. n. 1.* Vel dic per dictionem illam, *etiam*, idem ſignificari, quod *maximè*; ita ut ſenſus ſit, eum ligari excommunicatione, qui ad Curias ſæculares confugit, & ab illis impetrat prohibitiones, & mandata, maximè ſi pœnalia ſint, ut in ſimili tenet Baldus *lib. 3. conſil. 309.* & Antonius Agnelus Gratus *dict. 60. n. 6.*

33 Quartò

Google

33 Procurās prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos executioni mandari ligatur excōmunicatione.

33 *Quarta actio* eſt procurare ut prædictæ prohibitiones, vel mandata contra præfatos judices Eccleſiaſticos executioni mandentur.

Utrum verò tres proximæ dictæ actiones neceſſariæ ſint ad incurrendam hujus canonis pœnam, vel earum una ſine aliis ſufficiat, conſtat ex dictis *in expoſitione ſecundæ actionis, dub. 4. n. 28.*

34 Faciens prohibitiones, vel mandata contra judices Eccleſiaſticos excommunicationem incurrit.

34 *Quinta actio* prædictas prohibitiones, ſeu mandata facere contra præfatos judices Eccleſiaſticos. Quamobrem judex laicus, qui hujuſmodi mandata facit, ſtatim excommunicationis vinculo ligatus; etiamſi mandata executioni mandari non curet; nam *decernere* eſt actio diſtincta ab executione. Ita Ugol. *verſic. eos.*

35 Exequens prohibitiones, aut mandata contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationis pœna punitur.

35 *Sexta* eſt præfatas prohibitiones, ſeu mandata exequi, ut ſi quis hujuſmodi præcepta judici Eccleſiaſtico intimet, vel pœnam exigat, aut alia ratione mandata exequatur.

36 Satellites, aut alii qui mandata contra judices Eccleſiaſticos exequuntur, in excommunicationem incidunt.

36 Ex quo ſequitur ſatellites, alioſque juſtitiæ miniſtros, qui dicta mandata exequuntur, in pœnam hujus canonis incidere, niſi forte metu gravis incommodi, vel probabilis ignorantiæ titulo excuſentur. Ita Ugolinus *loco proximè cit.* Alterius *diſp. 17. c. 2. col. 4. verſ. eos quoque*, Duard. hic *quæſt. 7. n. 9. verſ. 4. & 11.* Fill. *num. 286.*

Quis autem metus gravis cenſeatur, & ſufficiat, ne quis excommunicationem contrahat, conſtat tum ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in communi*, tum ex ſupradictis quæſtionibus.

Hactenus explicavi actiones in hoc canone principaliter prohibitas. Actionum modò acceſſoriè interdictarum, expoſitionem breviter aggredior; quia quæ circa ipſarum intelligentiam dici poſſent, ex alibi dictis facilè deducuntur.

SECUNDA PROPOSITIO.

37 Auxiliū, conſilium, patrocinium, vel favorē præbens, ne judices Eccleſiaſtici ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrunt.

37 MAteria minus præcipua, ſeu acceſſoria iſtius cenſuræ eſt *ſacrilegium*, quod committitur contra Eccleſiam faciendo aliquam actionem acceſſoriè hic prohibitam.

Prima autem *actio* acceſſoriè prohibita eſt dare auxilium ad ſupradictas actiones principales in præcedenti propoſitione fuſiùs explicatas, e. g. tradendo pecuniam, quam recurrens tradat judici laico, ut prohibitionem, vel mandatum obtineat, vel ſcribendo inhibitiones, & mandata, &c.

Secunda dare conſilium.

Tertia dare patrocinium & licèt iſta actio implicitè contineatur in auxilio, & favore: nihilominùs Sum. Pontifex voluit hanc clarioribus verbis exprimere, ut omnis dubitandi ratio è medio tolleretur. Quamobrem Advocatus, vel alius qui appellantis à decretis judicum Eccleſiaſticorum ad Curias ſæculares patrocinium ſuſcipit & apud judicem laicum inſtat, illumque rationibus, ſeu juribus injuſtè inducit ad ferendas prohibitiones, vel mandata contra Eccleſiaſticos judices, vel ad alia executioni mandanda, pœnis hujus canonis ſubjicitur. Ita Alterius *diſp. 17. c. 2. col. 6. verſ. ſeu dant.* Ugol. hic *verſ ſeu dant. n. 1.*

Quarta actio eſt dare favorem, e. g. curando, ut facilis ingreſſus ad ſæculares Curias recurrenti pateat, vel quamprimum inhibitio concedatur.

38 Auxiliū, conſilium, vel favorē præbens, ad impediendum, Prælatos, ne juriſdictione ſua utantur vel ad aliam actionem in canone 16. vetitam incurrit excommunicationem.

38 Circa iſtas actiones acceſſorias dubium eſt primò utrùm, ad excommunicationem hujus canonis incurrendam ſatis ſit conſilium, auxilium, vel favorem ad quamlibet prædictarum actionum principaliter prohibitarum.

Reſpondeo affirmativè, quia actiones acceſſoriæ prohibentur in ordine ad principales; ſed actiones principales alternativè, & disjunctivè interdictæ ſunt, & unaquæque illarum ſufficit, ut ſuprà dictum eſt; ergo etiam ſufficit aliquam actionem acceſſoriam circa prædictas principales ſeorſim ſumptas exercere.

Ex quo ſequitur, eum, qui auxilium, vel conſilium dat recurrenti à judicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares ligari excommunicatione ſtatim ac is, cui datum eſt conſilium vel auxilium, recurſum ad Curias ſæculares habuit, etiamſi ab illis nulla prohibitionem, vel mandatum contra Eccleſiaſticos judices obtineat, vel antequam mandatum obtentum executioni mandet. Ita Alterius *diſp. 17. c. 2. ad finem*, contra Duardum *q. 7. n. 9* & alii quos retuli in explicatione ſecundæ actionis principaliter prohibitæ *dub. 4.*

39 Conſulēs recurſum, vel aliam actionem in can. 16 principaliter prohibitam, non incurrit, excommunicationem nondum ſecuta actione principali.

39 Secundò dubium eſt, utrùm faciens aliquam actionem acceſſoriam incurrat excommunicationem, nondum ſecuta actione, ſeu effectu principaliter prohibito: ut ſi quis conſulat alteri recurſum ad Curiam ſæcularem causâ obtinendi mandatum, vel prohibitionem contra judicem Eccleſiaſticum, afficiatur excommunicatione, antequam recurrens obtineat mandatum, & ejus executionem.

Reſpondeo non incurrere, nondum ſecuta actione principaliter prohibita. Ratio eſt, tum quia hoc eſt proprium actionum acceſſoriarum, ut ad cenſuram incurrendam non ſufficiant, niſi adſit actio principalis, cujus intuitu vetitæ ſunt actiones acceſſoriæ, ut alibi ſæpiùs dixi, tum quia Sum. Pontifex excommunicat dantes conſilium, auxilium, vel favorem in eiſdem, ut dicitur in textu; iv autem non dicitur, propriè loquendo dare conſilium, vel favorem in aliqua actione, quæ nondum exiſtit. Ita Ugol. *hic verſ ſeu dant ad fin.* Alterius hic *c. 9. col. ultim. verſ. nihilominus*, Regin. *lib. 9. c. 14. n. 169 notab. 5.* Coriolanus *hic verſ hic ergo*, contra Duardum hic *q. 7. n. 11.* ubi cenſet iſtas actiones non eſſe acceſſoriè, ſed principaliter prohibitas.

PUNCTUM II.

De ſubjecto, ſeu perſonis, contra quas hujus canonis excommunicatio lata eſt, ob recurſum ad Curias ſæculares, &c.

1 *Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Judices Eccleſiaſtici auctoritate Eccleſiaſtica ſe invicem impedientes non incurrunt excommunicationem.*
3 *Impediens Judices Eccleſiaſticos in ſua juriſdictione non animò impediendi uſum juriſdictionis, non incurrit excommunicationē.*
4 *Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur ob actiones acceſſorias.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt omnes injuſtè quomodolibet, directè, vel indirectè impedientes judices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua juriſdictione contra quaſcumque utantur. 1 Explicāda perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Dixi, *omnes*, ut indicarem hanc cenſuram extendi ad omnes impedientes cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant: nam textus abſolutè loquitur. Ita communiter Doctores.

Ex quo ſequitur tam laicos, quàm Eccleſiaſticos ligari excommunicatione hujus canonis, dum injuſtè auctoritate laicali impediunt judices Eccleſiaſticos, ne juriſdictione ſua utantur.

2 Si verò Eccleſiaſtici judices ſe invicem impediant auctoritate Eccleſiaſtica, ut via præventionis, vel recurſus ad ſuperiores Eccleſiaſticos, non videntur in excommunicationem hujus canonis incurrere; quia iſta excommunicatio videtur lata in deteſtationem auctoritatis, & poteſtatis ſæcularis, quæ adhiberi ſolet ad impediendum uſum juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Ita Fill. *tr. 16. c. 1. q. 10. n. 277.* Alterius *diſp. 17. c. 1. verſ. neminem*, Duard. hic *q. 7. n. 2.* 2 Judices Eccleſiaſtici auctoritate Eccleſiaſtica ſe invicem impedientes, non incurrunt excommunicationem.

Dixi, *judices Eccleſiaſticos ordinarios*, ut innuerem iſtam excommunicationem non incurri impediendo judices delegatos, ut patet ex dictis *puncto præcedenti, in explicatione primæ actionis*, ubi etiam plures alias difficultates ad hanc rem facientes propoſui, & diſſolvi.

Dixi, *contra quoſcunque*, ut ſciatur impedientem Prælatum, ne ſua juriſdictione utatur, affici excommunicatione, ſive impediat, ne utatur juriſdictione contra Principes, magiſtratus, communitates, collegia, aut alios quoſlibet ſæculares, ſive ne utatur contra Clericos, & Eccleſiaſticos in quibuſcumque cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus. Ita Filliucius *tr. 16 c. 10. q. 11. n. 282.* Alter. *diſp. 15. c. 1. col. penultima verſ. cùm autem*, & alios

3 Quæres utrum impediens judices Eccleſiaſticos, ne juriſdictione ſua utantur alia de cauſa, quàm impediendi uſum juriſdictionis, afficiatur excommunicatione hujus canonis, ut ſi judicem Eccleſiaſticum ob privatas inimicitias vexet, aut vulneret, aut aliam inferat moleſtiam, ob quam præfatus judex juriſdictionem ſuam exercere non valeat. 3 Impediens judices Eccleſiaſticos in ſua juriſdictione non animo impediendi uſum juriſdictionis, non incurrit excommunicationem.

Reſp. non affici excommunicatione. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *quomodolib. hac de cauſa*, ubi notanda eſt illa clauſula *hac de cauſa.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 SUbjectum hujus cenſuræ non ſolum ſunt impedientes judices ordinarios Eccleſiaſticos, ne ſua juriſdictione utantur, ut in prima propoſitione explicatum eſt verùm etiam omnes illi tam laici, quàm Eccleſiaſtici qui judicium fori Eccleſiaſtici eludentes ad Curias ſæculares recurrunt animo impediendi decreta, & ordinationes judicum Eccleſiaſticorum ordinariorum vel delegatorum, & qui à Curiis ſæcularibus procurant prohibitiones, vel mandata contra præfatos judices Eccleſiaſticos decerni, aut contra illos exequi. Item huic cenſuræ ſubjiciuntur decernentes hujuſmodi prohibitiones, vel mandata, aut illa exequentes, aut dantes in his conſilium, auxilium, patrocinium, & favorem. Hæc propoſitio ſatis conſtat ex iis quæ puncto præcedenti dixi. Propterea in ejus explicatione diutius non immorabor. 4 Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur ob actiones acceſſorias.

PUNCTUM III.

Utrùm excommunicatio contra turbantes, ſeu impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam, alibi expreſſa reperiatur.

1 *Explicatur excommunicatio* cap. quoniam de immunit.
2 *Affertur differentia inter excommunicationem Bullæ, & cap.* quoniam.
3 *Religioſi Ordinis ſancti Franciſci de Obſervantia incurrunt excommunicationem, dum ad Curias ſæculares recurrunt contemnentes ordinationes Commiſſariorum ſui Miniſtri Generalis.*
4 *Explicatur excommunicatio* cap. quicumque, de ſententia excommunicationis.
5 *Gravans vel moleſtans ſuo proprio motu judices Eccleſiaſticos; qui cenſuram tulerunt ſive eos, quorum occaſione cenſura lata eſt ſive aliquem ſuorum, excommunicationem c.* quicunque *incurrit.*
6 *Suorum nomine quinam intelligantur.*
7 *Licentiam præbens injuſtè vexandi eum qui cenſuram tulit, vel eos quorum occaſione cenſura lata eſt, non incurrit excommunicationem.*

K 2   8 *Mad*

8 *Mandans judicem Eccleſiaſticum, vel aliquem ſuorum gravari incurrit excommunicationem.*

9 *Excommunicatio cap.* quicumque, *quandonam Summo Pontifici reſervata ſit.*

10 *Aſſertur differentia inter excommunicationem Bullæ, & cap.* quicumque.

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicatur excommunicatio, c. quoniam, de immunit.

1 NOn ſolùm in hac Bulla ut explicatum eſt, verùm etiam *in c. quoniam, de immunit. Eccleſ.* lata eſt excommunicatio contra turbantes juriſdictionem Eccleſiaſticam, nam *in c. quoniam cit.* excommunicantur qui in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ratione rei, negotii, vel perſonæ, pertinentibus de jure, vel antiqua conſuetudine impedit ne quis litteras Apoſtolicas impetret, aut ne litiget coram jure Eccleſiaſtico ordinario, vel delegato tam directè, quàm indirectè per ſe, vel per alium.

Excommunicantur etiam dantes conſilium, auxilium, vel favorem, & iſta excommunicatio perſeverat, donec delinquens ſatisfactionem præſtiterit judici Eccleſiaſtico, & parti quam impedivit, ſeu turbavit in proſecutione ſui juris.

Quæ circa hujus cap. intelligentiam dici poſſent, facilè colliguntur ex dictis in hac, & præcedentibus quæſtionibus.

2 Aſſertur differentia inter excommunicationem Bullæ, & c. quoniã.

2 Hic ſolum breviter notanda eſt differentia inter excommunicationem hujus Bullæ, & illam, quæ *in cap. quoniam cit.* habetur.

Prima differentia eſt, quòd excommunicatio Bullæ Sum. Pontifici reſervata eſt, excommunicatio verò *c. quoniam*, non eſt reſervata ſeu à quolibet Confeſſario approbato jure communi auferri poteſt, modò delinquens judici Eccleſiaſtico, & parti impeditæ ſatisfecerit. Ob id Gl. *ibidem* obſervat, delinquentem non poſſe abſolvi, niſi effectualiter ſatisfecerit, quod etiam ego, per ſe loquendo approbo, aliquando tamen fieri poteſt, ut quis licitè abſolvatur, nondum præſtita actuali ſatisfactione, ut patet ex iis, quæ tradidi *de cenſuris in genere, diſp. 2. q. 3. punct. 9* ubi hanc difficultatem in terminis explicavi, ad ibi dicta te remitto.

Secunda differentia eſt, quia in Bulla Cœnæ ſermo eſt ſolùm de impedientibus judices Eccleſiaſticos ordinarios, ne ſua juriſdictione utantur, in c. verò *quoniam*, ſermo eſt de impedientibus, ne quis litiget coram judice Eccleſiaſtico ordinario, vel delegato.

Tertia differentia eſt, quia Bulla loquitur de impedientibus quomodolibet judices Eccleſiaſticos directè, vel indirectè, *c.* verò *quoniam*, loquitur de impedientibus alios, etiam laicos, ne litigent, vel conveniant alios coram judice Eccleſiaſtico: regulariter tamen loquendo, qui alium impedit, ne coram Eccleſiaſtico judice litiget, videtur etiam indirectè impedire judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione ſua utatur; conſequenter excommunicatione Bullæ affici videtur, niſi titulo ignorantiæ, aut alia juſta de cauſa excuſetur. Vide Duard. *can. 16. q. 3. n. 5. verſ. adde.* & Alterium *diſp. 17. c. 1. ad fin.* ubi etiam explicant differentiam inter hunc decimum ſextum canonem, & inter decimumtertium, & decimumquartum ejuſdem Bullæ, quam differentiam quilibet extrahere poteſt, ſi verba ſingulorum canonum citè perpendat, & inter ſe conferat.

3 Religioſi Ordinis S. Franciſci de obſervantia incurrunt excommunicationem, dum ad Curias ſæculares recurrunt contemnentes ordinationes commiſſariorum ſui Miniſtri Generalis.

3 Quæres, utrùm extent aliæ cenſuræ in hac materia.

Reſp. primò in quadam conſtitutione Gregorii XIII. cujus initium eſt: *Quoniam noſtro paſtorali*, extare excommunicationem Sum. Pontifici reſervatam contra Religioſos, vel Religioſas Ordinis S. Franciſci de obſervantia, qui ad Curias ſæculares recurrunt contemnentes ordinationes Commiſſariorum ſui miniſtri Generalis.

4 Explicatur excommunicatio cap. quicumque de ſententia excommunicationis.

4 Reſpondeo ſecundò, *in c. quicumque, de ſentent. excom in 6* reperiri excommunicationem latam, primò contra eos, qui dant licentiam vexandi, vel gravandi in perſonis vel bonis, judices, qui cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti tulerunt aut aliquem ſuorum, aut aliquem eorum, quorum occaſione cenſura lata eſt, aut obſervantes illam cenſuram, vel eos, qui cum affectis cenſura communicare nolunt.

Hoc tamen intelligitur, niſi is, qui licentiam dedit, re adhuc integra licentiam revocaverit, aut ſi res non ſit integra, ſed ad bonorum captionem proceſſum ſit, niſi intra octo dies reſtitutionem, vel ſatisfactionem fecerint.

5 Gravans vel moleſtans ſuo proprio motu judices Eccleſiaſticos, qui cenſuram tulerunt, ſive eos quorum occaſione cenſura lata eſt, ſive aliquem ſuorum excommunicationem c. quicumque incurrit.

Secundò contra eum, qui præfata licentia uti audet moleſtando vel gravando judices Eccleſiaſticos, qui cenſuram tulerunt, vel eos, quorum occaſione cenſura lata eſt, vel aliquem ſuorum.

5 Tertiò contra eum, qui ſine licentia motu proprio moleſtat, vel gravat judices Eccleſiaſticos, qui cenſuram tulerunt, vel eos, quorum occaſione cenſura lata eſt, vel aliquem ſuorum. Circa iſtam excommunicationem,

6 Suorum nomine qui-nam intelligantur.

6 Dubium eſt primò, quid nomine *ſuorum* in hoc c. intelligatur.

Reſp. intelligi propinquos, vel familiares ut conſanguineos, filios, famulos, aliaſque domeſticos; iſti enim vocantur *ſui*. Ita Gloſſa *in dict. c. quicumque, verb. ſuorum.* Caiet. *verb. excomm. c. 36.* Nav. *c. 27. n. 99.* Regin. *lib. 9. c. 24. n. 380.* Sayr. *lib. 3. c. 29. n. 23.* & alii, quos in ſimili retuli *de cenſ. diſp. 7. quæſt. 4. punct. 3. n. 4.*

Hinc ſequitur eum, qui prohibet, ne quis aliquid vendat, aut emat, aut molat frumentum judici, qui excommunicationem tulit vel ejus familiæ, affici excommunicatione hujus capitis *quicumque.* Ita Gloſſa, & alii *locis cit.* hic enim dicitur gravare perſonas in d. cap. expreſſas.

7 Licentiam præbens juſtè vexandi eum qui cenſuram tulit, vel eos quorum occaſione cenſura lata eſt, non incurrit excommunicationem.

7 Secundò dubium eſt, utrùm juſtè vexans, juſtè vexandi licentiam præbens, afficiatur excommunicatione prædicti cap.

Reſpondeo negativè; quia propriè loquendo, is gravari non cenſetur, cui aliquod onus, vel moleſtia juſtè imponitur, juſtè enim patitur, quod patitur. Et hoc verum eſt, etiamſi vexans ex odio, & vindicta vexet, modò re ipſa non plus vexet, quàm ratio juſtitiæ ferat. Ratio eſt, quia ad incurrendam excommunicationem non attenditur actus internus, ſed externus, ſub cenſura prohibitus. Ita DD. citati, & alii quoad in ſimili adduxi de eo, qui Clericum juſtè verberat, quamvis id etiam ex ira faciat. Idemque ſuſtinere debent DD. quos in hac quæſt. adduxi *pun. 1. dub. 1. n. 4.*

8 Mandans judicem Eccleſiaſticum, vel aliquem ſuorum gravari, incurrit excommunicationem.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm dans mandatum ad aliquam ex præfatis actionibus faciendam incidat in excommunicationem.

Reſpondent affirmativè Sylveſter *verb. excommun. 7. n. 27. § duodecima*, Sayrus *loc. cit.*

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel qui dat mandatum, publica utitur auctoritate in eum, qui delictum committit, ita ut patrato delicto ei ſubjiciatur; vel nulla in ipſum auctoritate gaudet. Si nulla in eum auctoritate gaudet, cenſeo dantem mandatum non affici excommunicatione hujus capitis, quia non dicitur, propriè loquendo, licentiam dare, & cum in materia pœnali verſemur, verba ſtrictè interpretari debemus. Si verò auctoritate gaudet in delinquentem, arbitror dantem mandatum affici excommunicatione; quia hujuſmodi mandatum continet facultatem, & approbationem. Idem à fortiori dicendum eſt de jubente, & præcipiente, ut etiam præfati Doctores admittunt; nam juſſio licentiam comprehendit.

9 Excommunicatio c. quicumque quandonam Sum. Pontifici reſervata ſit.

9 Quartò dubium eſt, utrùm excommunicatio *cap. quicumque*, ſit Summo Pontifici reſervata.

Reſpondeo eſſe reſervatam Summo Pontifici, ſi delinquens in excommunicatione manſerit per duos menſes; ante verò duos menſes non eſt Sum. Pontifici reſervata, ut apertè conſtat ex verbis dicti cap. Idem obſervant Sayrus, Reginaldus, & alii *loc. cit.*

10 Aſſertur differentia inter excommunicationem Bullæ, & c. quicumque.

10 Quintò dubium eſt, quæ differentia ſit inter excommunicationem Bullæ & excommunicationem præfati *c. quicumque.*

Reſpondeo eſſe differentiam, quod excommunicatio Bullæ lata eſt contra impedientes, aut procurantes impedire Prælatos, ne juriſdictione ſua utantur; conſequenter hujuſmodi excommunicatio ut plurimum favet Eccleſiaſticæ juriſdictioni exercendæ. Excommunicatio verò *c. quicumque*, edita eſt contra eos, qui occaſione cenſurarum inflictarum vexant, vel dant licentiam vexandi infligentes cenſuras, vel eos, quorum occaſione cenſuræ latæ ſunt, ut jam explicatum eſt; conſequenter hujuſmodi excommunicatio directè favet juriſdictioni cenſuratum exercitæ.

QUÆSTIO XVIII.

De Excommunicatione, quæ contrahitur, tum ob uſurpationem juriſdictionis, redituum, fructuum, & proventuum ad Summum Pontificem, vel ad alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentium; tum ob eorumdem ſequeſtrationem, ſine legitima Superiorum licentia.

TENOR BULLÆ.

Quive juriſdictiones, ſeu fructus, redditus, & proventus ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcumque Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes uſurpant, vel etiam quavis occaſione, vel cauſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum, ad id legitimam facultatem habentium, expreſſa licentia ſequeſtrant.

UT ordine conſueto progrediar, quatuor præcipuè explicanda propono in hac quæſt.

Primò quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

Secundò circa quas res, actiones hic vetitæ fieri debeant, ut cenſura incurratur, ſeu quodnam ſit objectum actionum in hoc canone interdictarum.

Tertiò quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ, ſeu contra quas perſonas hæc cenſura feratur.

Quartò utrùm hæc cenſura alibi reperiatur.

PUN

Digitized by Google

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone prohibeantur, videlicet uſurpando, vel ſequeſtrando juriſdictionem, reditus Eccleſiaſticos, &c.

1 *Explicatur in genere materia hujus cenſuræ.*
2 *Materia hujus cenſuræ ſpecialiter conſiſtit in uſurpatione juriſdictionis, aut proventuum Eccleſiaſticorum, vel eorum ſequeſtratione.*
3 Uſurpare *quid ſit.*
4 *Fures, qui fructus, vel proventus Eccleſiaſticorum furantur, non incidunt in excommunicationem Bullæ.*
5 *Fructus Eccleſiaſticorum beneficiorum ab alio ſublatos, ſeu apud ſe exiſtentes non reſtituens ex negligentia, non ligatur excommunicatione Bullæ.*
6 *Uſurpans ſibi bona à ſuis prædeceſſoribus Eccleſiæ tradita; incurrit excommunicationem.*
7 *Uſurpans bona Eccleſiaſtica incurrere videtur excommunicationem quavis intentione uſurpet.*
8 Sequeſtrare *quid ſit.*
9 *Sequeſtratio quotuplex ſit.*

PRiùs explicabo materiam in genere, deinde in ſpecie ſeu in quibuſnam actionibus ſpecialiter hæc materia conſiſtat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur in genere materia hujus cenſuræ.

1 MAteria hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo Eccleſiaſticæ perſonæ in ſuis bonis Eccleſiaſticis, vel Eccleſiaſtica libertas, & auctoritas in præfatis bonis offenditur, & violatur. Ratio eſt, quia ſacrilegium committitur, dum uſurpantur bona Eccleſiaſtica, quibus Eccleſiæ miniſtri ad propriam ſuſtentationem, & ad temporalem cultum indigent, *in c. ſunt qui opes, & c. quiſquis 17. q. 4. c. prædia, & cap. indignè 12. q. 1.* Sed materia hujus cenſuræ eſt præfata uſurpatio, & læſio; ergo materia hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo Eccleſiaſticæ perſonæ in ſuis bonis offenduntur. Ita Alterius *diſp. 18. c. 1. col. 4. verſ. hinc ſequitur, ad fin.* Cajet. *verb. excom. 17.* Sayr. *l. 3. c. 11. n. 2.* Filliu. *tr. 16. c. 8. q. 8. n. 209.* Anton. de Souſa *in expoſit. Bullæ c. 18. n. 1.* & alii.

Ut hoc clariùs intelligatur, adverte fructus beneficiorum dupliciter conſiderari poſſe.

Primò ut ſunt res quædam, quæ per contractum licitum à beneficiario in alium transferuntur, & hoc pacto efficiuntur profani, & ſub poteſtatem Regum, & Principum cadunt.

Secundò ut ſunt fructus beneficiorum, ſeu quatenus ad Eccleſiaſticam perſonam pertinent, & hoc pacto immunes, & exempti ſunt à poteſtate laicorum, quia non ſolum beneficia, quæ conſiſtunt in jure percipiendi fructus Eccleſiaſticos, ſunt ſacra; ſed etiam ipſamet prædia Eccleſiarum, ut talia ſunt, & ipſorum fructus, conſequenter qui abſque legitima facultate illos eripit, ſacrilegium committit. Vide Calderinum *in cap. noſtra, de reſcript. q. 3.* & Felinum *ibidem* n. 9.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Materia hujus cenſuræ ſpecialiter conſiſtit in uſurpatione juriſdictionis, aut proventuum Eccleſiaſticorum, vel eorum ſequeſtratione.

2 MAteria hujus cenſuræ ſpecialiter conſiſtit.

Primò in uſurpatione juriſdictionis, aut fructuum redituum, & proventuum pertinentium ad Sedem Apoſtolicam, vel ad alias quaſlibet perſonas Eccleſiaſticas ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, vel beneficiorum Eccleſiaſticorum.

Secundò in præfatorum ſequeſtratione, quavis occaſione fiat ſine legitima facultate. Hæc propoſitio clarè conſtat ex textu.

3 Uſurpare quid ſit.

3 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit *uſurpare*.

Reſp. hoc verùm accipi pro actione, qua quis rem alienam ſibi adſcribit, tanquam propriam, ſeu tanquam ſibi debitam, licet ſciat ad alium pertinere, ex Gl. *in c. multi 1. q. 1.* Vel, ut alii loquuntur, pro actione qua quis rem alienam capit, non tanquam alienam, ſed tanquam propriam, ſeu ac ſi ad ſe pertineret. Quamobrem is dicitur uſurpare bona in hoc canone expreſſa, qui ea ſibi tanquam propria vendicat, quaſi poteſtate in his habens, ſeu quaſi jure proprio utens. Ita Cajet. *in ſum. verb. excom. c. 17. verſ. ſecunda.* Alterius *diſp. 18. c. 1. col. 4. verſ. ad hunc modum.* Navarrus *c. 27. n. 69.* Toletus *lib. 1. c. 28. in verb. tertia.* Duard. *canone 17. q. 10. & 11. n. 1.* Suarez *diſp. 21. ſect. 2. n. 69.* Ugol. hic *c. 12. n. 4.* Fill. *tr. 16. c. 8. n. 255.* Antonius de Souſa *diſp. 87.* Reginald. *lib. 9. c. 25. n. 372.* & alii.

4 Fures, qui fructus, vel proventus Eccleſiaſticorum furantur, non incidunt in excommunicationem Bullæ.

4 Hinc ſequitur primò fures, latrones, & milites, qui fructus & proventus Eccleſiaſticorum furantur, aut rapiunt, non incidere in cenſuram hujus canonis, quia non dicuntur hæc bona uſurpare, juxta ſtrictam & formalem hujus verbi ſignificationem, cùm hæc non ſubtrahant tanquam propria, ſeu ac ſi ad ſe pertinerent, ſeu prætenſo jure, ſed rapiunt tanquam aliena. Ita Doctores citati, quamvis oppoſitum ſentire videatur Sayrus *lib. 3. c. 11. n. 4.* cujus ſententiam probabilem putat Fill. *loc. citat.* Quamquam idem Sayrus n. 4. *ad finem* noſtram ſententiam non reprobat.

5 Fructus Eccleſiaſticorum beneficiorum ab alio ſublatos, ſed apud ſe exiſtentes non reſtituens ex negligentia, non ligatur excommunicatione Bullæ.

5 Secundò eum, qui fructus Eccleſiaſticorum beneficiorum ab ſublatos, ſed apud ſe exiſtentes non reſtituit, ex negligentia ſolvendi, non ligari hac excommunicatione; quia non dicitur uſurpare, cum illos non retineat tanquam ſibi debitos, ſeu ad ſe pertinentes, licèt ſciat ab alio antea uſurpatos fuiſſe. Ita Alter. *loc. c. 1. dub. 4. ad fin.* poſt Cardinalem *in Clem. 1. n. 21. de decimis.* Secus ſi illos tanquam proprios retineat: tunc enim dicitur uſurpator & parum refert eſſe primum, vel ſecundum uſurpatorem. Ita Fill. *n. 214.* & alii quos referam *punct. 3. n. 3. & ſeq.*

6 Uſurpans ſibi bona à ſuis prædeceſſoribus Eccleſiæ tradita incurrit excommunicationem.

6 Tertiò eum ligari excommunicatione, qui bona à ſuis prædeceſſoribus Eccleſiæ tradita ad divina officia perſolvenda, ſibi vendicat tanquam ad ſe pertinentia, putans divina officia malè adminiſtrare, aut qui multas in bello fecit expenſas, quarum debitam à Principe compenſationem non accepit, & ob id bona Eccleſiaſticorum titulo compenſationis accipit tanquam ſibi debita: hic enim dicitur bona ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentia uſurpare, niſi forte ob bonam fidem, & ignorantiam excuſetur. Ita Toletus *in expoſit. tertia partis, excomm. nona, c. 29.* Reginald. *loco cit. n. 371. verſ. ſecundum eſt*, & alii.

7 Uſurpans bona Eccleſiaſtica incurrere videtur excommunicationem quavis intentione uſurpet.

7 Rogabis utrùm in hoc canone vetita ſit uſurpatio prædictorum bonorum quavis intentione fiat.

Reſpondent Caietanus, Alterius, & Navarrus prohibitum eſſe hæc bona uſurpare, vel ſequeſtrare, non qualitercumque, ſed tanquam res Eccleſiaſticas, id eſt, ut ſunt res, proventus, ſeu redditus Eccleſiæ. Ratio eſt, quia verba formaliter accipienda ſunt: non viderentur autem formaliter accipi, niſi bona Eccleſiæ prædicta intentione acciperentur.

Ego verò ſentio vetitam eſſe prædictorum bonorum uſurpationem, quavis intentione fiat, modò bona uſurpentur, id eſt, accipiantur, tanquam ad ſe pertinentia. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex abſolutè, & indiſtinctè excommunicat eos, qui prædicta bona uſurpant, id eſt, ſibi tanquam propria vindicant, ſeu appropriant: hæc enim eſt formalis interpretatio verbi *uſurpare*; ergo fruſtra limitatio additur, aſſerendo opus eſſe, ut bona Eccleſiæ ſubtrahantur, quatenùs ſunt bona Eccleſiæ: ſatis ergo eſt ad incurrendam cenſuram, ut uſurpans ſciat hæc bona Eccleſiæ eſſe, & ea ſibi adſcribat tanquam ſibi debita, & quaſi jure proprio, ut benè in hac parte Sayrus *loc. cit. n. 4.* quem rejicere prætendit Duard. *canone 17. q. 11. n. 1.* & alii. Quamquam omnes iſti DD conciliari poſſe videntur hoc pacto, aſſerendo non opus eſſe, ut uſurpans accipiat illa bona, quatenus ſunt Eccleſiæ, ſeu, quia ad Eccleſiam pertinent; ſed ut ſunt Eccleſiæ, id eſt, ut accipiat illa tanquam ad ſe pertinentia, ſicut ad Eccleſiam pertinent. Ita Toletus *c. 19. n. 7.* Fill. n. 253.

8 Sequeſtrare quid ſit.

8 Secundò dubium eſt, quid ſignificet verbum *ſequeſtrare*.

Reſp. in hoc loco idem eſſe, ac bona juriſdictionaliter deponere, ſeu impedire, ne ab Eccleſiaſticis perſonis, ad quas ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, vel beneficiorum pertinent, percipiantur. Sic enim colligitur, tum ex ſubjecta materia, de qua in hoc canone tractatur, contra violatores Eccleſiaſticæ immunitatis, & libertatis, tum ex ratione, & definitione ſequeſtri in genere; *ſequeſtrare* enim, in genere loquendo nihil aliud eſt, quam rem aliquam, de qua inter duos controvertitur, tradere alicui certæ perſonæ cuſtodiendam, vel etiam poſſidendam, donec lis dirimatur, & conſtet cui de jure debeatur *l. ſequeſter, ff. de verborum ſignificat. & l. intereſſe puto ff. de acquirenda poſſeſſione.* Ita Suarez *n. 68.* Moneta *de diſtribut. 1. part. q. 9. n. 1.* ubi fusè de ſequeſtro diſſerit. Alterius *c. 2.* Duard. hic *q. 10.* Reginaldus, Ugolin. Souſa & alii *locis citatis.*

9 Sequeſtratio quotuplex ſit.

9 Obſerva tamen duplicem eſſe ſequeſtrationem; alteram voluntariam, quæ fit de conſenſu utriuſque partis; alteram neceſſariam, quæ fit præcepto judicis ad inſtantiam unius tantùm partis; vel ex officio judicis. Hoc in loco non eſt ſermo de ſequeſtratione primo modo, ſed ſecundo: nam Sum. Pont. cavere intendit damna & injurias Eccleſiaſticorum: nullus autem ſciens, & volens damnum, & injuriam pati cenſetur, cùm ſcienti, & volenti non fiat injuria, *c. ſcienti de reg. jur.* Ita DD. citati per Panormitanum *in c. dilectus n. 12. & ſeq. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Curtium *in tr. de ſeqq. q. 1. n. 59.*

PUNCTUM II.

Quænam res uſurpari, vel ſequeſtrari debeant, ut cenſura hujus canonis incurratur.

1 *Explicantur bona quorum uſurpatione cenſura hujus canonis incurritur.*
2 *Quid, & quotuplex ſit juriſdictio.*
3 *Uſurpans ſibi quamcumque juriſdictionem, excommunicationem incurrit.*
4 *Juriſdictionem furtivè exercens, an excommunicationem incurrat.*
5 *Jactans, & oſtentans ſe Epiſcopum talis loci & Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem.*
6 *Fructuum & redituum nomine quid intelligatur.*
7 *Reditus unde dicantur.*
8 *Proventus unde dicantur.*
9 *Pecunia ex venditione fructuum redacta an inter fructus, ſeu reditus computetur.*

10 *Diſtributionum uſurpatio an ſub excommunicatione vetita ſit.*
11 *Ad quoſnam pertinere debeant bona quorum uſurpatione vel ſequeſtratione cenſura hujus canonis incurritur.*
12 *Uſurpans juriſdictionem Epiſcopi ſpiritualem, vel etiam temporalem adnexam Epiſcopatui excommunicationem incurrit.*
13 *Uſurpantes fructus monaſterii, vel etiam annuum reditum religioſo relictum de conſenſu Prælati aut bona patrimonialia monacho à parentibus tradita, quorum adminiſtratio eidem à ſuperiore conceſſa fuit, excommunicationem incurrit.*
14 *Hæres, vel alius, qui bona monaſterio, vel Eccleſiæ relicta non conſignat, non incurrit excommunicationem.*
15 *Monaſterii nomine quid ſignificetur.*
16 *Uſurpans fructus alicujus Oratorii approbati, & deputati ad celebrandum in eo divina officia, ligatur excommunicatione.*
17 *Secus ſi Oratorium ſit privatum, id eſt, non approbatum, nec deputatum ad celebrandum in eo Miſſæ ſacrificium.*
18 *Uſurpans fructus alicujus cœmeterii, an excommunicationem incurrat.*
19 *Uſurpans fructus, vel reditus hoſpitalis, an excommunicationem incurrat.*
20 *Uſurpans juriſdictionem alteri delegatam incurrit excommunicationem.*
21 *Uſurpans fructus commendarum pertinentes ad Equites ſancti Joannis, vel ad alios Religioſos, incurrit excommunicationem.*
22 *Uſurpans ea quæ ſacerdos acquiſivit occaſione audiendarum confeſſionum, vel funerum, vel concionum, & ſimilium, non ligatur excommunicatione.*
23 *Uſurpans fructus bonorum patrimonialium, ad quorum titulum ſacerdos ſacris ordinibus initiatus eſt, non incurrit excommunicationem.*
24 *Uſurpans fructus bonorum quæ beneficiarius nomine proprio emit, non incurrit excommunicationem, etiamſi ea emerit ex fructibus beneficii.*
25 *Uſurpans fructus pertinentes ad ſacerdotem ratione altaris, ſeu capellaniæ, cujus titulum ipſe non habet, non ligatur excommunicatione.*
26 *Uſurpans fructus beneficii, quod alter beneficiarius conduxit, non incurrit excommunicationem.*
27 *Uſurpans juriſdictionem Epiſcopo competentē titulo paternæ ſucceſſionis, ſeu titulo patrimonii, non incurrit excommunicationem.*
28 *Uſurpans prædia, Eccleſias, vel ipſamet beneficia an incurrat excommunicationem.*
29 *Uſurpans prædia beneficii temporalis, non ſubjicitur excommunicationi.*
30 *Clerici cadentes arbores frugiferas ſuorum beneficiorum an incurrant excommunicationem Bullæ, vel ſaltem extravagantis Pauli II. vel Concilii Tridentini.*
31 *Uſurpans fructus, vel proventus beneficii vacantis, an incurrat excommunicationem.*
32 *Uſurpans fructus Sedis Apoſtolicæ mortuo Summo Pontifice incurrit excommunicationem.*
33 *Uſurpans fructus pertinentes ad Summum Pontificem non ut Summus Pontifex eſt, ſed ut Princeps temporalis, an excommunicationem incurrat.*

UT ea, quæ hoc loco explicanda propoſui, clarè percipiantur, gradatim progrediar. Priùs enim explicabo, quænam bona, uſurpanda, & ſequeſtranda ſint. Secundò ad quas perſonas hæc bona pertinere debeant, & qua ratione, ſeu titulo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicantur bona quorum uſurpatione cenſura hujus canonis incurritur.
2 Quid & quotuplex ſit juriſdictio.

1 BOna, quorum uſurpatione, & ſequeſtratione præſens excommunicatio incurritur, ſunt juriſdictiones, fructus, redditus, & proventus, ut expreſſe dicitur in Bulla.

2 Quæres primò, quid, & quotuplex ſit juriſdictio, cujus uſurpatione contrahitur excommunicatio.

Reſpondeo juriſdictionem eſſe facultatem, ſeu poteſtatem juris dicendi circa res, vel perſonas, *l. imperium ff. de juriſdictione omnium judicum*, hæc autem juriſdictio multiplex eſt. Eccleſiaſtica, & temporalis. Item alia eſt ordinaria, alia delegata, & alia acceſſoria, ut docui *de legib. loco* ſtatim *citando*. Rurſus alia contentioſa, quæ fit cum ſtrepitu judiciali, & in die feſto exerceri non poteſt, ut patet ex dictis *in tertio Decalogi præcepto*. Alia eſt gratioſa, & voluntaria, quæ nemine contradicente ſolet exerceri in omni loco, & tempore, ut pluribus in locis aliàs oſtendi, Videri poteſt Filliucius *tract. 16. c. 8. quæſt. 10. n. 219.* Ugolin. *cap 17 n. 2.* Duard. *lib. 2. canon 17. q. 3.* & quæ ego tradidi *in tract. de legibus diſput. 10. q. 2. punct. 1. n. 3.*

3 Uſurpans ſibi quamcumque juriſdictionem excommunicationem incurrit.

3 Hinc ſequitur primò eum ligari cenſura hujus canonis, qui juriſdictionem quamcumque ſibi uſurpat, ſaltem ſi illam uſurpet tanquam propriam, & ad ſe pertinentem, & modò juriſdictio, quam uſurpat, pertineat ad perſonas Eccleſiaſticas ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, ut infrà explicabo. Ratio iſtius illationis eſt, tum quia hic canon ſimpliciter loquitur de juriſdictionibus, ergo de qualibet intelligendus eſt juxta regulas generales ſæpiùs repetitas; tum quia juriſdictio cenſetur fructus illius dignitatis, cui adnexa eſt, ſicut etiam collatio beneficii dicitur eſſe in fructu menſæ Epiſcopalis, *cap cùm olim de majoritate & obedientia*. Ita Ugolin. *loco citato*, Suarez *diſputata 1. ſect. 2. num. 91.* Duard. *q. 3. n. 3.* Antonius de Souſa *in relectione Bullæ, c. 18 diſput. 86. num. 2.* Filliucius *loco cit.* contra Alterium *diſp 18. c. 1. colum. 2. verſic al juriſdictiones*, exiſtimantem & probantem hunc canonem intelligendum eſſe de juriſdictione temporali, non verò de ſpirituali Prælatorum. Primò, quia, inquit, ipſe de ſpirituali egerat *canone 14. 15. & 16.* Secundò, quia hic agit de fructibus & proventibus, qui ſunt res temporales, conſequenter etiam agere videtur de juriſdictione temporali. Tertiò, quia utitur numero plurali, *juriſdictiones*; ergo videtur loqui de temporali; quia juriſdictio ſpiritualis eſt una correſpondens dignitati. Temporales verò juriſdictiones plures, & variæ eſſe poſſunt, competentes eidem Prælato. Verùm iſtæ rationes mihi valde infirmæ videntur.

Ad primam, & ſecundam reſpondeo non ſolùm agere de proventibus; verùm etiam de juriſdictionibus abſque reſtrictione. Nec congruum eſt hic iterum agere de juriſdictione ſpirituali; quamvis de eadem in præcedentibus tractaverit, præſertim cum hic agat de fructibus, & juriſdictio inter proventus, & fructus beneficii Eccleſiaſtici recenſeri poſſit, ex Suarez *diſp. 22. ſect. 2. num. 9.*

Ad tertiam reſpondeo uti nomine plurali, ut non ſolùm temporalem, ſed etiam ſpiritualem juriſdictionem complectatur.

4 Juriſdictionem furtivè exercens an excommunicationem incurrat.

4 Dixi in præcedente illatione, *ſaltem ſi illam uſurpet tanquam propriam*, quia ſi illam furtivè exerceat, inquit Duard. *q. 3. n. 15.* non incurrit excommunicationem, ut in ſimili dictum eſt de latronibus, & furibus. Sed hæc limitatio mihi diſplicet; quia quicumque juriſdictionis actus exercet, juriſdictionem non habens, videtur ſibi juriſdictionem uſurpare, cùm illam exercere ſoleat, quaſi proprio jure utens, eamque ſibi adſcribens.

5 Jactans, & oſtentans ſe Epiſcopum talis loci Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem.

5 Secundò ſequitur eum, qui ſe verbis præcisè jactat, & oſtentat Epiſcopum talis Eccleſiæ vel prælatum, cùm re ipſa non ſit, non ligari cenſura hujus canonis; quia cùm nullum juriſdictionis actum exerceat, nec ulli damnum inferat, non videtur reus uſurpatæ juriſdictionis. Secus dicendum arbitror de eo, qui ſibi Epiſcopatum, vel Prælaturam arrogat, ut infrà explicabo.

6 Fructuum, & redituum nomine quid intelligatur.

6 Quæres ſecundò, quid nomine fructuum, redituum & proventuum hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo intelligi emolumenta, & utilitates, quæ ratione beneficiorum, monaſteriorum, vel Eccleſiarum ad Eccleſiaſticos ſpectant, ſive ſuapte natura producantur, ſive hominis induſtria concurrente proveniant: fructus enim alii naturales ſunt, alii induſtriales, & alii mixti, ut cum Menochio, Vaſquez, Molina, & aliis docui *de contractibus, diſp. 1. q. 3. punct. ult. §. 1. n. 1.* Cùm autem reditus, & proventus nomen latius pateat, quàm nomen fructus in ſtricta ſignificatione acceptum, ex gloſſa *in cap generali, de elect. in 6. & Clement. 1. de rebus Eccleſ. non alienand.* Surdo *conſil 162. num. 2.* Alterio *diſput. 18. c. 1. colum. 2.* Duardo hic *q. 1.* Moneta *de diſtribut. 1. part. q. 7. n. 2.* & aliis. Propterea Summus Pontifex volens excommunicatione obſtringi eos, qui emolumenta clericorum uſurpant, ad tollenda dubia, addidit fructus, redditus, & proventus. Redditus verò ſunt annui fructus, dicti à verbo *redeo*, eo quod ſingulis annis redeant, ex Tiraquello in *retract. lig. §. 1.* Navarro *de reddit. q. 1. monit.* Ugolino hic *c. 17. n. 3.* Munera, & Duardo *locis citatis*.

7 Reditus unde dicatur.
8 Proventus unde dicatur.

7 Vel etiam à verbo *reddo*, eo quod fundus reditus ferat, ex Alterio *loc. cit.* & aliis.

8 Proventus dicitur à verbo *provenio*, & eſt nomen univerſale, complectens omnia quocùmque titulo provenientia, ſive ex mulcta, ſive ex juriſdictione, ſive quocumque alio pacto, ex Innocentio *in c. paſtoralis, n. 4. de donat.* Ugolino, Duardo. & Alterio *locis cit.* ex fructibus tamen detrahendæ ſunt expenſæ, quia fructus dicuntur illi, qui ſuperſunt, detractis expenſis factis gratia acquirendorum, colligendorum, & conſervandorum fructuum *l. ſi à domino §. fructus, ff. de petit. hered. & l. 1. C. de fruct. & lit. expen.*

Hinc ſequitur uſurpantem glandes, oleas, ſylvas cæduas, fœnum, triticum, uvas, penſiones domorum, vel prædiorum cenſus, decimas & alia ad Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, vel beneficiorum pertinentia, ligari cenſura hujus canonis, quia hæc omnia nomine fructuum, redituum, & proventuum continentur. Ita Alterius, Duard. Ugolin *locis cit.* qui putant idem ſentiendum de uſurpantibus, vel ſequeſtrantibus vecturas navium, vel jumentorum, aut mercedes colonorum, aut ſervorum operas ad perſonas Eccleſiaſticas prædicto modo ſpectantes, quia nomine proventuum comprehenduntur.

Idem dic de uſurpante jus fruendi re aliqua fructifera, quia hujuſmodi jus ſignificatur nomine fructus, *l. vacca. ampl. ff. de evict.* Alterius *loco cit. col. 2.* Idem militat de uſurpante fœtum animantium, pilum, lac, & lanam, quia hæc nomine fructuum comprehenduntur, *l. in periculum ff. de uſur. & l. vacca citata.*

Hæc tamen intellige, modò Eccleſiaſticis perſonis competant ratione Eccleſiarum, vel beneficiorum, ut dicetur *in 2. propoſitione.* Quamobrem uſurpans animal fructuoſum pertinens ad ſacerdotem ratione Eccleſiæ, ſeu beneficii, ligatur hac cenſura ſtatim ac fructum ex illo animali percipit.

Secus dicendum eſt de animali infructuoſo, vel de aliis bonis mobilib. non fructuoſis: hæc enim non ſunt juriſdictiones, fructus,

vel

vel proventus, de quibus ſermo eſt in Bulla. Ita Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 8. *q.* 9. *n.* 116. & alii DD. citati.

9 Pecunia ex venditione fructuum redacta an inter fructus, ſeu reditus computetur.

9 Addunt Fill. n. 221. & alii pecuniam ex venditione fructuum, vel redituum redactam, computari inter fructus, ſeu reditus; ſubrogatur enim in locum fructuum. Et multo magis inter fructus recenſentur panni, panes, & alia ex frumento, aliiſque fructibus confecta, hæc enim ſunt redi us prædiorum.

Sed quod dicitur de pecunia apud me difficultatem habet, quia ipſa non eſt reditus, & proventus; ſed ſubrogatur in locum fructuum, & proventuum; verba autem in materia cenſurarum ſtrictè intelligenda ſunt; alioquin etiam empta ex prædicta pecunia, vel quæſita ex commotatione rerum prædictarum computari deberent inter fructus, & proventus, quod falſum eſt, ut idem Filliuc. admittit.

10 Diſtributionum uſurpatio an ſub excommunicatione vetita ſit.

10 Sed modo dubium eſt, utrùm uſurpatio, vel ſequeſtratio diſtributionum hoc canone ſub excommunicatione prohibeatur.

Duardus *q.* 5. *num.* 25. affirmativè reſpondet, ſi diſtributiones ex fructibus alicujus beneficii percipiantur.

Sed mihi probabiliter dicendum videtur uſurpationem, vel ſequeſtrationem diſtributionum in hoc canone non comprehendi; conſequenter uſurpantem diſtributiones hac cenſura non ligari. Ratio eſt, tum quia hoc canone ſub excommunicatione vetitum eſt uſurpare, vel ſequeſtrare bona ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentia ratione beneficii Eccleſiæ, vel monaſteriorum, ſed diſtributiones non pertinent ad Eccleſiaſticos ratione beneficii, ſed ratione intereſſentiæ occaſione beneficii, & potius dici poſſunt merces, & ſtipendium beneficiarii, quàm fructus beneficii; licet fortè colligantur ex bonis, in quibus aliàs beneficium conſtitutum erat; tum quia in hoc canone ſermo ſolùm eſt de fructibus, reditibus, & proventibus: diſtributiones autem propriè acceptæ, regulariter loquendo, ſub nomine fructuum, redituum, & proventuum non comprehenduntur, ut cum Boëtio, Gonzalez, Garzia, & Gutierrez docui de horis canonicis *diſput.* 2. *punct.* 1. n. 10 tum quia verſamur in materia pœnali cenſurarum; conſequenter odioſa; conſequenter reſtringenda, *l. cum quidam. ff. de lib. & poſthum. c. convocantes* 22. *diſt & c. odia de regul. juris in* 6.

An verò uſurpantes, vel ſequeſtrantes diſtributiones incidant in excommunicationem Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 11. patebit ex dicendis *punct.* 4.

Utrùm verò uſurpans ipſoſmet fundos, Eccleſias, vel beneficia, incurrat excommunicationem hujus canonis, conſtabit ex dicendis *punct.* 3.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Ad quoſnam pertinere debeant bona, quorum uſurpatione, vel ſequeſtratione, cenſura hujus canonis incurritur.

11 Bona quorum uſurpatione, vel ſequeſtratione excommunicatio, hujus canonis incurritur, pertinere debent ad Summum Pontificem, ſeu ſedem Apoſtolicam, vel ad alias perſonas Eccleſiaſticas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel Beneficiorum Eccleſiaſticorum; ſic enim expreſsè decernitur in hoc canone. Qui autem nomine Eccleſiaſticarum perſonarum intelligantur, alibi explicabo.

Hinc ſequitur primò uſurpantem fructus, vel reditus ad Sum. Pont. ſpectantes, vel ad Cardinales, Patriarchas, Epiſcopos, Abbates, Parochos, alióſque inferiores clericos, Eccleſiaſticis perſonis gaudentes, vel ad Religioſos, aut Equites S. Joannis, aut alios Eccleſiaſticos, ligari hac cenſura, modò præfati fructus, vel reditus ad has perſonas pertineant ratione Eccleſiæ, vel beneficii, ſive beneficium ſæculare ſit, ſive regulare; ob id enim Sum. Pontiſ. in Bulla addidit, *ratione Monaſteriorum, vel beneficiorum*, ut utrumque beneficii genus complecteretur. Quæ autem ſint beneficia Eccleſiaſtica, ſæcularia, vel regularia, patet ex dictis *de beneficiis*; non enim neceſſe eſt hic ſingula perſequi, ne tractatus confundantur, & prolixitate obſcuritas gignatur.

12 Uſurpans juriſdictionem Epiſcopi ſpiritualem vel etiam temporalem adnexam Epiſcopatui, excommunicationem incurrit.

12 Secundò eum, qui uſurpat juriſdictionem Epiſcopi ſpiritualem vel temporalem adnexam Epiſcopatui, cenſura hujus canonis obſtringi; ſecus ſi juriſdictio temporalis illi non competat ratione Epiſcopatus, ſed ratione patrimonii, aut alio titulo; nam Sum. Pont. conſulere intendit perſonis Eccleſiaſticis in bonis Eccleſiaſticis quæ ipſi ratione beneficiorum Eccleſiaſticorum, Eccleſiarum, vel Monaſteriorum competunt; non verò in bonis, vel fructibus profanis, alio titulo, quàm Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel beneficiorum debitis, ut benè Cajet. *c.* 27 Navar. *c.* 27 *n.* 70. Duard. hic *q.* 3. *n.* 24. Ugol. hic, Alt. *diſp.* 18 *c.* 1. *col.* 3 *v. ratione Eccleſiarum.*

13 Uſurpans fructus Monaſterii, vel etiam annuũ reditum religioſo relictũ de conſenſu Prælati, aut bona patrimonialia Monacho à parentibus tradita, quorũ adminiſtratio eidem à ſuperiore conceſſa fuit, excommunicationem incurrit.

Tertiò uſurpantem, vel ſequeſtrantem fructus, vel proventus ad Religioſos pertinentes ratione Monaſterii, excommunicatione hujus canonis obſtringi; nam iſti ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & ad ipſos pertinet jus percipiendi fructus ratione Monaſterii, ſeu beneficii regularis.

13 Addo non ſolùm uſurpantem fructus perceptos ex prædiis monaſterii ligari hac cenſura; verùm etiam uſurpantem annuum reditum religioſo relictum de conſenſu Prælati, aut uſurpantem bona patrimonialia Monacho à parentibus tradita, quorum adminiſtrationem ſuperior eidem Monac. conceſſit: hæc enim ſunt bona, ſeu reditus Monaſterii; quia priùs cenſetur acquiſita Monaſterio; deinde conceſſa adminiſtratio religioſo, nam quidquid Monachus acquirit, Monaſterio acquirit. Ita Panormit. *in c. Monachi, de ſtatu Monachorum*, & Sylveſter, *relig* 8. *n.* 5. quos ſequitur Filliuc. n. 215.

14 Hæres, vel alius qui bona Monaſterio, vel Eccleſiæ relicta non conſignat, non incurrit excommunicationem.

14 Secùs dicendum eſt de hærede, vel alio, qui bona immobilia, vel mobilia, vel annuos reditus Monaſterio, vel Eccleſiæ relictos non conſignat. Ratio eſt, quia cum hæc ante conſignationem non poſſideantur à Monaſterio, vel Eccleſia, non dicitur uſurpare fructus, vel proventus pertinentes ad Eccleſiaſticas perſonas ratione Monaſterii, vel Eccleſiæ. Ita Filliuc. *loc. cit. n.* 218.

15 Monaſterii nomine quid ſignificetur.

15 Nomine Monaſterii ſignificantur Cœnobium, & locus, vel ut vulgò dicitur, Conventus, ubi Monachi, & religioſi communiter degunt, *c.* 2. 16. *q.* 1. & *q.* 7. *c. Monaſterium* 18. *q.* 2. Quamobrem nomine Monaſterii non ſolùm intelligitur locus, in quo Monachi propriè accepti communiter vivunt; verùm etiam, Cœnobium, ſeu Conventus Canonicorum, & clericorum regularium, aliorumque Religioſorum; nam ex communi loquendi uſu nomine Monaſteriorum intelliguntur omnia Monaſteria in quibus religioſi vivunt in communi: verba autem legis explicanda ſunt, juxta communem loquendi uſum, & conſuetudinem, ut patet ex dictis *de leg.* & ex *l. liberorum. §. quod tamen Caſſius.* ubi Bart. *ff. de legat.* 3. *l. labeo. ff de ſuppellect. leg.* Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 1. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſ.* 11. *num.* 68 *& ſequent.* Duardus hic *quæſt.* 8. *num.* 4.

Addo intelligi etiam Monaſteria religioſarum fœminarum; ut patet ex allata ratione, & in ſpecie tradit Ugol. hic n. 6. & § 1 *v.* 3. ex *c. Joannes, juncto c. cùm virum, de regul.* conſequenter fœminæ religioſæ gaudent privilegio hujus canonis, ratione bonorum ad Monaſterium pertinentium; ipſæ enim ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & fructus percipiunt ratione Monaſteriorum; conſequenter uſurpans fructus ad ipſas, ratione monaſterii pertinentes, excommunicationem hujus canonis incurrit.

16 Uſurpans fructus alicujus Oratorii approbati, & deputati ad celebrandum in eo divina officia, ligatur excommunicatione.

16 Quartò uſurpantem fructus alicujus Oratorii publicè à Summo Pontifice, vel Epiſcopo approbati, & deputati ad celebranda in eo divina officia, ligari cenſura hujus canonis, quia hujuſmodi Oratorium venit nomine Eccleſiæ, eſt locus religioſus, nec poteſt amplius ad profanos uſus converti, ex Panormit. *in c. fin. de cenſ. & cl. vel alter.* Suar. *de cenſ. diſp.* 34 *ſect.* 1. *num.* 7. Duardo hîc *qu.* 6. *num.* 6. Alter. *diſput* 10 *c.* 2 *dub* 3. *col.* 3. Sylveſt. *in verb. Eccleſia* 2. *num.* 1. Henriq. & Filliuc. quos in ſimili retuli *de cenſuris diſp.* 5. *punct* 3. *n.* 105.

17 Secùs ſi Oratorium ſit privatum, id eſt, non approbatum, nec deputatum ad celebrandum in eo Miſſæ ſacrificium.

17 Secùs ſi Oratorium ſit privatum, id eſt, ab Epiſcopo non approbatum, nec deputatum ad celebrandum in eo Miſſæ ſacrificium; hoc enim non venit nomine Eccleſiæ, neque pius locus, ſtrictè loquendo, vocatur ex Sanchez, quem retuli *de cenſuris loc. cit. n* 12. Panorm. & Alt. *locis citatis*, Mattha *de juriſd part.* 4. *caſu* 13. *n.* 7. Duar. *loc. cit. n* 3 *& ſeqq.* ubi hac ratione ductus, affirmat, uſurpantem bona hujuſmodi Oratorii privati, non ſolum non ligari cenſura hujus canonis; verùm neque cenſura Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22 *c.* 11. quia Concilium loquitur de locis piis, & cùm verſemur in materia pœnali cenſuram, ſtricta interpretatio facta eſt, *cap. odia de reg. juris in* 6.

18 Uſurpans fructus alicujus cœmeterii, an excommunicationem incurrat.

18 Quintò uſurpantem fructus alicujus cœmeterii præcisè non affici excommunicatione hujus canonis, licet incurrat cenſuram Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *c.* 11. Ratio eſt, quia licet cœmeterium dici poſſit locus pius; tamen propriè loquendo non eſt Eccleſia, neque Monaſterium, neque beneficium, & cùm agatur de cenſuris, verba ſtrictè & in ſignificatione propria accipienda ſunt.

Contrariam ſententiam in hoc caſu circa cenſuram hujus canonis probabiliorem eſſe dicit Duardus *q.* 6. *n.* 11. cujus opinio mihi non probatur, ut patet ex allata ratione, niſi fortè cœmeterium conſtitutum ſit in Monaſterio; tunc enim cenſetur pars Monaſterii, & ipſius privilegiis gaudet, aut niſi cœmeterium non ſolùm principaliter conſtitutum ſit gratiâ ſepulturæ, verùm etiam, ut in eo Miſſæ ſacræ celebrentur, etiam ſepulturæ, & Eccleſiæ rationem habet, vel ſaltem eſt acceſſorium Eccleſiæ, & ob id polluta Eccleſia, pollutum remanet cœmeterium, non è contra: acceſſorium enim ſequitur principale non è contra; conſequenter fructus hujuſmodi cœmeterii non ſolùm dicuntur cœmeterii; verùm etiam Eccleſiæ, ut benè in hac parte Duard. *loc. cit.*

19 Uſurpans fructus vel reditus Hoſpitalis an excommunicationem incurrat.

19 Sextò uſurpantem fructus, vel reditus alicujus Hoſpitalis, etiam fundati auctoritate Epiſcopi ſubjici quidem excommunicationi Concilii Trid. *loc. cit.* non tamen excommunicationi hujus canonis. Ratio eſt, quia Hoſpitale nomine beneficii propriè appellandum non eſt, & ipſius fructus non ſunt conſtituti ad Eccleſiaſticas perſonas alendas; ſed in genere ad alendos pauperes. Neque vocari poteſt Monaſterium, vel Eccleſia licet privilegio Eccleſiarum gaudeat, *l. omnia privilegia, C de Epiſcop. & cleric.* Panormit. *in c. ex litteris de conſuet.* n. 1. & 2.

Contrarium tenet Alt. *diſp.* 15. *c.* 2. *q.* 4. *col.* 5. Duard hic *q* 9. *n.* 6. & 9. de Selva *p* 1. *q* 3. *n* 9. exiſtimantes Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata appellari beneficia.

20 Uſurpans juriſdictionem alicui delegatam, incurrit excommunicationem.

20 Septimò uſurpantem juriſdictionem alicui delegatam non afficit hac cenſura. Ratio eſt, quia hujuſmodi juriſdictio non competit illi, cui delegata fuit ratione beneficii, Eccleſiæ, vel Monaſterii, ſed ex commiſſione; alioquin non diceretur delegata, ſed ordinaria, ut docui in *octavo decalogi præcepto*, idemque ex parte ſuſtinet, & ex parte probare videtur Duard. *loc. cit.*

21 Uſurpans fructus Commendarum, pertinentes ad Equites S. Joannis, vel ad alios Religioſos, incurrit excommunicationem.

21 Octavò uſurpantem fructus Commendarum, pertinentes ad Equites S. Joan. vel ad alios religioſos, ſubjacere huic excommunicationi; quia hujuſmodi Commendæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica juxta dicta *de beneficiis.* Secus dic de Commendis pertinentibus

ad illos Equites, qui non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, cujuſmodi ſunt illi, qui non gaudent privilegio fori, & in quorum Commendis, fieri ſolet executio per judicem ſæcularem pro debitis ipſorum Equitum, ut ex Marta *de juriſdict. p. 2. c. 32. n. 14. & ſeqq.* notat Duardus hic, *q. 9. n. 8* Hoc tamen intelligendum eſt juxta dicta *q. 16. punct. 3.*

22 Uſurpans ea quæ Sacerdos acquiſivit occaſione audiendarum Confeſſionum, vel funerum, vel concionum, & ſimilium non ligatur excommunicatione.

22 Nonò uſurpantem ea, quæ ſacerdos acquiſivit pro celebratione Miſſarum extra fructus beneficii, aut occaſione audiendarum confeſſionum, vel funerum, aut pro concionibus, aliiſque hujuſmodi functionibus, non ligari hac cenſura; quia hæc bona non competunt illi ſacerdoti ratione beneficii, vel Eccleſiæ, ſed ratione propriæ induſtriæ, & laboris, in cujus ſtipendium traduntur, ut cum Navar. Garcia, Azorio, Leſſio, & Moneta docui *de beneficiis*, dum loquerer de obligatione, qua beneficiarii tenentur fructus beneficii in pios uſus expendere *punct. 1. n. 13* Idemque ſentire videtur Ugol hic *§. 2. n. 1. verſ. 2.* Graſſius *lib. 4. n. 130.* & alii quos retuli *punct. 3. n. 3.*

23 Uſurpans fructus bonorum patrimonialium ad quorum titulum ſacerdos ſacris ordinibus initiatus eſt, non incurrit excommunicationem.

23 Decimò uſurpantem fructus, quos ſacerdos percipere ſolet ex bonis patrimonialibus, ad quorum titulum promotus eſt ad ſacros ordines, non obſtringi hac excommunicatione, quia illi fructus non competunt illi ratione Eccleſiarum, vel beneficiorum Eccleſiaſticorum: hujuſmodi enim bona non ſunt beneficia Eccleſiaſtica; licet aliquibus privilegiis gaudeant; & cum Summus Pontifex loquatur de fructibus, & redditibus ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentibus, ratione bonorum Eccleſiaſticorum, reliqua excludit; nam incluſio unius eſt excluſio alterius, *c. nonne de præſumpt. & l. cum prætor, ff. de judic.* Ita ſentire videtur Navarrus *cap. 17. n. 71. verſic. ſexta.* Cajetanus *in ſumma, verbo excommunicatio, cap. 27.* Saytus *lib. 3. cap. 21. num. 4.* Suarez *loc. citato n. 95.* Antonius de Souſa *diſp. 86. num. 3.* Toletus *lib. 1. cap. 28.* Graſſius *lib. 4. deciſ. cap. 18. num. 130.* Filliucius *tract. 16. cap. 8. num. 214. quæſit. 6.* contra Ugol. *cap. 17. §. 2. num. 1. verſic. 2.* Duardum hic *quæſt. 5. n. 3. & quæſt. 13. num. 2. verſic. 4.* & Martam *de juriſd. par. 4. caſu 2149. 101.*

24 Uſurpans fructus bonorum quæ beneficiarius nomine proprio emit, non incurrit excommunicationem, etiam ſi ea emerit ex fructibus beneficii.

24 Idem à fortiori dicendum eſt de uſurpatore fructus aliorum bonorum patrimonialium, aut aliorum quæ beneficiarius emit nomine proprio, etiamſi illa emerit ex fructibus beneficii, ſeu Eccleſiæ: iſte enim non dicitur uſurpare fructus Eccleſiaſticæ perſonæ debitos ratione Eccleſiæ, vel beneficii. Ita Ugol. *loc. cit.* Duardus *q. 5. n. 4. v. quo verò.* Cajetanus, Navarrus, Ant. de Souſa, & alii *loc. cit.* omiſſis iis, quos retuli *de benef. loc. alleg. in 3. illatione.*

25 Uſurpans fructus pertinentes ad ſacerdotes ratione altaris, ſeu capellaniæ cujus titulum ipſe non habet non ligatur excommunicatione.

25 Idem ſentio de fructibus pertinentibus ad Sacerdotem ratione altaris ſeu Capellaniæ; cujus titulum ipſe non habet: nam hujuſmodi altare non eſt beneficium, cum ad nutum amoveri poſſit, & non ſit jus perpetuum, juxta dicta *de beneficiis.* Neque dici poteſt Eccleſia, cum dos illi aſſignata non ſit in titulum beneficii, ut benè Duard. hic *q. 9. n. 7.*

Secus ſi hujuſmodi Capellæ auctoritate Epiſcopi inſtitutæ ſunt, & propriam dotem habeant, tunc enim ſub nomine beneficiorum includuntur, gloſſ. *Clem. 2. de decim.* Decius *ibidem*, & Felin. *cap. ex parte n. 2. de reſcript.* & alii, quos retuli *de benef.*

26 Uſurpans fructus beneficii quod alter beneficiarius conduxit, non incurrit excommunicationem.

26 Undecimò uſurpantes, vel ſequeſtrantes fructus beneficii Eccleſiaſtici quod alter beneficiarius conduxit, non affici excommunicatione; quia non dicitur uſurpare fructus pertinentes ad perſonam Eccleſiaſticam ratione beneficii, ſed ratione contractus conductionis, hic enim, qui conduxit, non percipit hos fructus, tanquam beneficiarius, ſed tanquam conductor. Ita Duard. *loc. cit.*

27 Uſurpans juriſdictionem Epiſcopo competentem titulo paternæ ſucceſſionis, ſeu titulo patrimonii, non incurrit excommunicationem.

27 Idem valet in uſurpante juriſdictionem alicujus Epiſcopi quam Epiſcopus habet, non ratione dignitatis Epiſcopalis, ſed ob paternam in feudo ſucceſſionem, vel ob alium titulum ipſi ratione perſonæ competentem, ut dictum eſt *in ſecunda illatione.* Ita Duard. *lib. 1. can. 17. q. 3. n. 13. v. dixi* Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 95.* Filliuc. *n. 219.* Navarr. Cajet. & alii *loc. cit.*

28 Uſurpans prædia, Eccleſias, vel ipſamet beneficia, an incurrat excommunicationem.

28 Sed modò dubium eſt primò, utrum uſurpans feuda, prædia, Eccleſias, vel ipſamet beneficia, cenſuram hujus canonis incurrat. Prima ſententia eſt negativa. Ratio eſt quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis, neque convenit ipſa diſpoſitio, *leg. dies cautioni, §. toties, v. cæterum, ff. de dam. infect. & l. ita autem, ff. de adminiſtrat. tutor. l. quod conſtitutum ff. de milit. teſt. & c. indemnitatibus § penult. de elect. lib. 6.* gloſſ. & Bart. *in pracit. jur.* Cardinal. Tuſcus *tom. 8. littera V. concl. 89.* Mar. Anton. *var. reſol. lib. 3. reſ. 9. n. 4.* & alii paſſim. Verba autem hujus Canonis non conveniunt, uſurpanti fundos, Eccleſias, & beneficia; quia Summ. Pontifex loquitur de uſurpantibus juriſdictionem, fructus, & proventus. Huic ſententiæ adhæret Duard. hic *quæſt. 4. n. 18.* cum hac tamen limitatione modò uſurpans prædia, Eccleſias, vel beneficia ſinat fructus, & proventus percipi ab Eccleſiaſticis ad quos de jure pertinent, ſecùs ſi ipſe ſibi fructus applicet. Idem ſentire videtur Ugol. hic *c. 17. §. 2. n. 1.* dum in utramque partem propendet, & nullam abſolutè probare audet.

Secunda ſententia eſt affirmativa Alterii *lib. 5. diſp. 18. c. 2. col. 5. dub. 1.*

Probat hanc ſententiam Alterius *loco citato.* Primò, quia uſurpatio fructuum eſt cauſa excommunicationis; ergo multo magis occupatio beneficii, ratione cujus Clericus habet jus ad fructus; nam propter quod unumquodque tale, & illud magis. Secundò, quia ſpectanda eſt potius intentio legis, quam ipſius verba, *l. cum pater dulciſſimis ff. de leg. 2. c. Marcian. qu. 2, & c. fin. de reg. jur. lib. 6.* Intentio autem legis, & legiſlatoris hæc fuit, ne fructus beneficiorum, vel ipſamet beneficia, vel Eccleſiæ uſurpentur. Tertiò, quia ſi Sum. Pont. de hac re interrogatus fuiſſet, ita reſpondiſſet; id autem pro lege habendum eſt, quod Legiſlator reſpondiſſet, ſi dum illam condebat, interrogatus fuiſſet juxta gloſſam ſingularem *in l. tale pactum, §. fin. de pact.* verùm etiam, quia verſamur in materia pœnali cenſurarum, in qua non eſt argumentandum à minori ad majus, neque ſtandum eſt habituali Legiſlatoris voluntati (voluntas enim mente retenta nihil operatur, *l. ſi repetendi ff. de condict. ob cauſam.* Rot. Rom. apud Far. *deciſ. 354. num. 6. vol. 1. p. 1*) propterea hanc ſententiam, quam ego approbo, aliis rationibus ſic probo, tum quia uſurpans hujuſmodi prædia, vel bona, regulariter loquendo, fructus etiam, & proventus ſibi conſuevit applicare, & hoc pacto cenſuram evitare non poteſt, ut etiam in hac parte auctores primæ ſententiæ concedere videntur; quia occupans hujuſmodi bona vel Eccleſias, dicitur etiam uſurpare ſibi jus fruendi hujuſmodi bonis; nomine autem *fructus* non ſolum ſignificantur fructus qui ſuapte natura, vel concurrente hominis induſtria conſeuntur; ſed etiam ſignificatur uſus fructus, ſeu jus fruendi, *l. vult. empt. ff. de evict. & l. per ſervum, §. ſi uſus fructus, ff. de uſu. & habitat.*

Ad rationem quam ad probandam primam ſententiam adduxi, reſpondeo verba hujus canonis ritè accommodari noſtro caſui, quatenus uſurpans prædia, vel ipſas Eccleſias, uſumfructum ipſarum ſibi uſurpare cenſetur.

29 Uſurpans prædia beneficii temporalia, non ſubjicitur excommunicationi.

29 Secus dicendum eſt de uſurpante prædia beneficia temporalis. Ratio, eſt quia Sum. Pont. loquitur de uſurpantibus fructus, vel redditus pertinentes ad Eccleſiaſticas perſonas rationes beneficiorum Eccleſiaſticorum, beneficium autem temporale non eſt beneficium Eccleſiaſticum, ut patet ex dictis *de benef.* Idemque ex Rebuffo *in pract. benef. de collat. §. præfati quoque ordinarii in verb. beneficiorum Eccleſ.* obſervat Duard. *cap. 17. q. 6. n. 2.*

30 Clerici cædentes arbores frugiferas ſuorum beneficiorum, non incurrunt excommunicationem Bullæ, vel ſaltem Extravagantis Pauli II. vel Concil. Trid.

30 Secundo dubium eſt, utrum clerici cædentes arbores fructiferas ſuorum beneficiorum incidant in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia cùm ſua beneficia legitimè poſſideant, non poſſunt, propriè loquendo, dici uſurpatores; tum quia arbores frugiferæ non ſunt juriſdictiones, fructus redditus, & proventus Eccleſiaſticorum; alioquin etiam ad ipſum beneficiarium pertinent, & ſic beneficiarius non poſſet dici uſurpator; bona autem, quorum uſurpatione cenſura hujus canonis incurritur, debent eſſe juriſdictiones, fructus, vel redditus Eccleſiaſticorum. Ita Filliuc. *tr. 6. c. 8. q. 11. n. 223.* ubi etiam quærit, utrùm qui præfatas arbores cædit, incidat ſaltem in ſuſpenſionem, vel excommunicationem Extravag. Pauli II. *de rebus Eccl. non alienandis*, & reſpondet affirmativè cum Navar. *conſ. 6. de rebus Eccleſ. non alien.* ſi cædens prædictas arbores, alias etiam alienavit vendendo, donando vel alio modo. Ratio eſt, quia prædictæ arbores connumerantur inter bona pretioſa; in præfata autem Extravag. prohibetur alienatio bonorum immobilium, vel etiam mobilium pretioſorum, quæ ſervando ſervari poſſunt. Sed quid mihi in hac re ſentiendum ſit, patet ex dictis *de contr. diſp. 3. q. 8 punct. 4. n. 19. & in lib. tract. q. 2.* ubi hanc difficultatem prolixius explicavi cum eodem Navarro, Afflict. Quarant. Ricc & aliis An verò cædens præfatas arbores incurrat excommunicationem Concil. Trid. *ſeſſ. 22. c. 11.* conſtabit ex infrà dicendis *punct. ult.*

31 Uſurpans fructus, vel proventus beneficii vacantis an incurrat excommunicationem.

31 Tertiò dubium eſt utrùm uſurpans fructus, redditus vel proventus beneficii vacantis, incidat in hanc cenſuram.

Prima ſententia eſt negativa Cajetani *in ſum. verb. excom. c. 27. v. 3.* Toleti *lib. 1. c. 29. n.* . Ratio eſt, tum quia Sum. Pont. excommunicat uſurpantem juriſdictiones, fructus vel proventus pertinentes ad perſonas Eccleſiaſticas: mortuo autem Sum. Pont. vel beneficiario, fructus non pertinent ad perſonas Eccleſiaſticas: conſequenter uſurpans præfatos fructus non ligatur excommunicatione hujus canonis.

Secunda ſententia eſt affirmativa, Navarr. *in manual. c. 27. n. 71. §. Sexta*, Sayri *lib. 3. c. 21. n. 4.* Suarez *de cenſ. diſp. 21. ſect. 2. n. 97.* Alter. *diſp. 18. c. 2. col. 4. v. ex his quinque.* Regin. *lib. 9. c. 15. n. 172. v. tertium eſt.* Filliuc. *tr. 16. n. 217* Duard. *lib. 1. can. 13. q. 12.* Ugol. *c. 17. § 1. v. quinto.* Anton. à Souſa *diſp. 88. n. 2.* Huic ſententiæ ego ſubſcribo. Ratio eſt, tum quia Sum. Pont. conſulere intendit libertati Eccleſiaſticæ, & bonis Eccleſiaſticis, ne impunè, & liberè uſurpentur; intentio autem Sum. Pontif. validè fruſtraretur, & eluderetur, ſi fructus & proventus, beneficio vacante, impunè diſtrahi, & uſurpari poſſent, cum tunc temporis maximum periculum impendeat bonis Eccleſiaſticis ob defectum Paſtoris, & poſſeſſoris: nulla enim majorem curam habere conſuevit, quam proprius paſtor, qui fructus in ſui uſum, & commodum percipit; tum quia beneficio vacante, adhuc verum eſt dicere, fructus, illius pertinere ad perſonas Eccleſiaſticas, quia fructus beneficii vacantis ſunt ſucceſſori. Neque opus eſt, ut dum fructus uſurpantur, pertineant ad perſonam determinatam, alioquin ſequeretur uſurpantem fructus monaſterii non affici cenſura hujus canonis, cum hujuſmodi fructus non pertineant ad particularem, & determinatam perſonam, ſed ad hanc communitatem. Addo dici poſſe fructus tempore vacationis beneficii pertinere ad Commendatarium, vel œconomum, non tanquam ad veros dominos; ſed tanquam ad cuſtodes, vel depoſitarios ut illos collato beneficio reddant ſucceſſori; nam quæ alicui titulo cuſtodiæ, vel depoſiti compe-

ſunt

tunt dicuntur ad illum pertinere, *L. verbum illud pertinere, ff. de verb. ſignific.* vel ſaltem dici poteſt, hujuſmodi fructus pertinere ad Summum Pontificem, tanquam ad ſupremum diſpenſatorem, qui poteſtatem habet præfatos fructus, tempore vacationis obvenientes, impendendi in ſuos, vel aliorum uſus.

Ad rationem primæ ſententiæ reſponſio patet ex ſecunda ratione ſecundæ ſententiæ.

32 Vſurpans fructus Sedis Apoſtolicæ mortuo Sum. Pont. incurrit excommunicationem.

32 Hinc ſequitur primò à fortiori uſurpantem fructus Sedis Apoſtolicæ, mortuo Sum. Pontif. affici excommunicatione, tum ob rationes allatas de fructibus beneficii vacantis; tum quia uſurpat fructus pertinentes ad Sum. Pontif. juxta ſenſum Bullæ, in qua dicitur, *ad Nos, & Sedem Apoſtolicam*, nam illa particula *Nos*, refertur ad dignitatem, quæ non moritur; *cap. ſi gratiosè de reſcript. lib 6.* Deinde etiamſi admitterem illam particulam *Nos*, referri ad perſonam Rom. Pontif. nihilominùs Sum. Pontifex ad tollenda omnes dubia addidit, *& ad Sedem Apoſtolicam*, id eſt, ad Eccleſiam Romanam, etiamſi Sum. Pontifice deſtituta eſſet, & orbata. Ita DD. citati.

Secundò uſurpantem fructus alicujus Monaſterii, in quo, aut omnes religioſi mortui ſint, aut nulli tunc reperiantur, eo quod alio tranſlati ſint, innodari excommunicatione hujus canonis. Ita Alt. Suar. Duard. Anton. à Souſa, & alii *locis cit.*

33 Vſurpans fructus pertinentes ad Summum Pontificem, non ut Summus Pontifex eſt, ſed ut Princeps temporalis, an excommunicationem incurrat.

33 Quartò dubium eſt, utrùm uſurpans fructus, & proventus pertinentes ad Sum. Pontif. non ut Summus Pontifex eſt, juriſdictionem habens circa ſpiritualia, & beneficialia, ſed quatenus eſt Princeps temporalis, poteſtatem temporalem exercens incidat in iſtam excommunicationem. Ratio dubitandi eſt, tum quia reliqui DD. qui hunc canonem expoſuerunt, dixerunt hunc canonem præcipuè latam eſſe in defenſionem immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ contra uſurpatores fructuum, & proventuum Eccleſiaſticorum; ergo uſurpans fructus non Eccleſiaſticos, hac cenſura non innodatur, fructus autem pertinentes ad Sum. Pont. tanquam Principem temporalem, non ſunt Eccleſiaſtici; tum quia uſurpans fructus alicujus Epiſcopi, vel Abbatis, competentes illi non ratione beneficii, ſed patrimonii, vel principatus laici, vel alio titulo, non incidit in iſtam excommunicationem; ergo neque incidit uſurpans fructus, vel proventus ad Sum. Pontificem tanquam temporalem Principem pertinentes: tum quia in canone dicitur, *ad Nos*, quod verbum referri debet ad Sum. Pontificem hujus legis conditorem; hujus autem legis non eſt conditor, ut Princeps temporalis, ſed ut ſpiritualem juriſdictionem in totum orbem exercens, & alibi oſtendi; tum quia in hoc canone non ſolùm dicitur *ad Nos, ſed ad nos, & Sedem Apoſt.* ubi notanda eſt illa particula, *&*, quæ cùm ſit copulativa, & conjunctiva, requirit utrumque ſimul verificari, & omnia copulata adimplet, *l. ſi habent, §. hæredi plures, ff de condit. inſt. l. ſi quis ita ſtipulatus, ff de verb. oblig. l. Titia, textores, §. nihil, ff de legat.* 1. Caputaq. *deciſ* 410. *n.* 4. *p.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *§ 7. proœm. n.* 123. Menoch. *conſ.* 117. *n* 54. Tuſchus *t.* 2. *littera D. concluſ.* 274. *n.* 1. & DD. communiter *in l.* 1. *princ. ff. de juſt. & jur.* Ut igitur hæc cenſura incurratur, opus eſſe videtur, ut uſurpentur fructus, vel proventus pertinentes ad Sum. Pont. & ad Sed. Apoſt. id eſt ad Eccleſiam Romanam, ſeu ad Summum Pontificem, ſpirituali facultate fulgentem: Sedes enim Apoſtolica formaliter importare videtur auctoritatem à Chriſto inſtitutam, & Petro ac ejus ſucceſſoribus collatam, juxta Navarrum Mol. & alios, quos alibi adduxi.

Ob has rationes aliquis fortaſſe non improbabiliter adduci poſſet ad ſuſtinendum, uſurpantes fructus, vel juriſdictionem Sum. Pont. tanquam Principis temporalis, non incidere in cenſuram hujus canonis.

Ego verò in hac difficultate, quam miror à nemine hactenus tractatam fuiſſe, cùm ad praxim non leviter conducat, probabilius dicendum cenſeo, uſurpantem juriſdictionem, fructus, vel proventus Sum. Pont. non ſolùm ut Sum. Pont. eſt, verùm etiam ut Princeps temporalis ligari cenſura hujus canonis; niſi ignorantia vel alio titulo excuſetur. Ratio eſt, tum quia illa particula *ad Nos*, profertur ſine diſtinctione, & limitatione; ergo ſine diſtinctione, & limitatione intelligenda eſt, *l. ſi finita, §. de cæteris ff. de damn. infect. l.* 1. *§ generaliter, ff de leg. præſt.* & alibi, ergo uſurpans fructus, juriſdictionem, vel proventus pertinentes ad Sum. Pontificem, ut Princeps temporalis, vel ſpiritualis, vinculo hujus cenſuræ obſtringitur; tum quia licet Sum. Pont. præcipuè intendat conſulere bonis Eccleſiaſticis, nihilominus cùm abſolutè loquatur de bonis ad ipſum pertinentibus, abſolutè intelligendus eſt; ſicut licet intendat conſulere immunitati, & libertati bonorum Eccleſiæ contra dominos temporales, & laicos judices: nihilominus hic canon afficit etiam alios; quia generaliter loquitur, ut infrà dicetur cum Cajet. Reg. & aliis; tum quia illa dictio *&*, quamvis regulariter loquendo, ſit copulativa, & conjunctiva, nihilominus aliquando uſurpatur pro disjunctiva, *vel*, ex Gonzalez ad *regul.* 8. *gl.* 3. *n* 14. Cenedo *pr. & canon. q ſing.* 50. *n.* 7. & aliis. Quod autem in noſtro caſu disjunctivè accipiatur, ſatis conſtat ex ſubſequentibus verbis, in quibus adjicitur particula, *&*, pro disjunctiva, *vel*, alioquin uſurpans fructus alicujus Sacerdotis non incurrit hanc cenſuram, niſi fructus ad illum pertinerent ratione beneficii, & monaſterii ſimul, quod non eſt admittendum, licet Sum. Pont. in canone dicat, *ratione monaſteriorum, Eccleſiarum, & beneficiorum*, ſicut ergo uſurpans fructus alicujus Eccleſiaſticæ perſonæ ligatur hac cenſura, ſive fructus ad illam perſonam pertineant ratione monaſterii, ſive beneficii, ita ligatur uſurpans fructus, & proventus Sum. Pontificis, ſive ad illum pertineant, ut Principem Eccleſiaſticum, ſive ut Principem temporalem.

Secus dicendum eſt de uſurpante fructus Sum. Pontificis patrimoniales, ut perſona particularis eſt, quia verba canonis non conveniunt huic caſui, conſequenter, neque convenit diſpoſitio, nam illa verba *ad Nos, & ad Sedem Apoſtolicam* auctoritativè proferuntur, & formaliter ſunt intelligenda.

Ad rationes dubitandi facilis eſt reſponſio ex rationibus quas ego ultimo loco adduxi, ut id reſponſione ad ſingulas non immorer, cùm illarum ſolutionem quiſque facilè deducere poſſit.

PUNCTUM III.

De ſubjecto hujus cenſuræ, ſeu contra quas perſonas hujus canonis cenſura feratur ob uſurpationem juriſdictionis, fructuum, &c.

1 *Recenſentur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Vſurpantes juriſdictionem, fructus, vel proventus Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrunt, ſive laici ſint ſive Eccleſiaſtici.*
3 *Qui retinet juriſdictionem, vel fructus ab alio uſurpatas, incurrit excommunicationem ſtatim ac eos tanquam proprios retinere incipit.*
4 *Idem militat in eo, qui fructus Eccleſiaſticorum ſequeſtrantes ſurripit, & ſibi tanquam proprios adſcribit.*
5 *Vſurpans juriſdictionem, vel fructus ad Eccleſiaſticos pertinentes titulo patrimonii, non incurrit excommunicationem.*
6 *Subtrahens clerico tantum ex fructibus beneficii quantum reſpondet ſuo credito, non incurrit excommunicationem.*
7 *Explicantur perſonæ, quæ ob ſequeſtrationem juriſdictionis aut proventuum Eccleſiaſticorum excommunicationem incurrant.*
8 *Judex cujus auctoritate ſequeſtratio fit, in excommunicationem incidit.*
9 *Extorquens ſequeſtrum incurrit excommunicationem.*
10 *Sequeſtrationem fructuum Eccleſiaſticorum ſibi concedi conſulens, mandans vel procurans, non incurrit excommunicationẽ.*
11 *Sequeſtrum faciens ad tollendas lites non excuſatur.*
12 *Princeps, aliique judices laici ſequeſtrantes fructus, & alia, excommunicationem incurrunt.*
13 *Sequeſtrans fructus de licentia judicis ſæcularis afficitur excommunicatione.*
14 *Sequeſtrandi facultatem quiſnam concedere poſſit.*
15 *Sequeſtrans ex ratihabitione non excuſatur.*
16 *Licentia petita, ſed denegata, non excuſat.*
17 *Judex ſequeſtrandi facultatem concedens, an excommunicationem incurrat.*
18 *Sequeſtratio in quibus caſibus licitè fieri poſſit.*

IN hoc puncto loquar prius de uſurpantibus, deinceps de ſequeſtrantibus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 OMnes uſurpantes juriſdictiones, fructus, redditus vel proventus ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes, ratione monaſterii, Eccleſiæ, vel beneficii, ligantur excommunicatione, niſi ob ignorantiam, vel ob aliam cauſam excuſentur. Hæc propoſitio explicatione potius, quàm probatione indiget; nam pro ratione ſtat æqua, & rationabilis voluntas Summi Pontificis ita decernentis in commodum, & utilitatem perſonarum Eccleſiaſticarum, ne in ſuis fructibus Eccleſiaſticis iniquè lædantur. — 1 Recenſentur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Dixi, *omnes*, ut indicarem hanc cenſuram univerſalem eſſe, conſequenter extendi ad quoſcunque præfatos fructus, vel juriſdictiones iniquè ſibi adſcribentes, & vendicantes, quaſi jure ſibi debitos, ut patet ex vera hujus verbi, *uſurpare*, etymologia, & ſignificatione; nam textus abſolutè, & indiſtinctè loquitur de uſurpantibus.

2 Vſurpantes juriſdictionem, fructus, vel proventus Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrunt, ſive laici ſint, ſive Eccleſiaſtici.

2 Ex quo ſequitur Principes, alioſque ſuperiores, vel inferiores, cujuſcumque ſexus, & conditionis exiſtant, uſurpantes expreſſa in hoc canone incurrere cenſuram hujus canonis. Ita Duard. Ugol. & alii *locis* ſtatim *citand.* qui hoc etiam extendunt ad Reges, ſed de hac re alibi. Idem dic de perſonis Eccleſiaſticis prædicta facientibus, ſive ſint clerici ſimplices, ſive in dignitate conſtituti, ut Cardinales, Epiſcopi, aliique inferiores Prælati, vel clerici. Ratio eſt, quia ubi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; Sum. autem Pont. non diſtinguit de laicis, vel Eccleſiaſticis; ſed abſolutè loquitur de uſurpantibus juriſdictionem, vel fructus Eccleſiaſticos pertinentes ratione beneficii, vel Eccleſiæ: & quamvis Sum. Pont. præcipuè intenderit, conſulere bonis Eccleſiaſticorum, ne auctoritate laicorum offendantur; verba tamen generalia ſunt, nec ad alios reſtrictiva, & limitata. Ita Regin. *l.* 9. *c.* 25 *n.* 372. Ugol. hic *c.* 17. *§.* 1. *n.* 1. *v. quæ excommunicatio*, Duard. *l.* 2. *can.* 17. *q.* 2. *n.* 1. Filliuc. *tr.* 15. *c.* 8 contra Anton. de Souſa, *c.* 28. *diſp.* 9. *vers reſpondendum*, ubi aſſerit Eccleſiaſticos non ligari hac cenſura, dum fructus Eccleſiaſticorum ſequeſtrant auctoritate Eccleſiaſtica; ſed ſolùm dum funguntur laica auctoritate, vel dum prælatos fructus tanquam ſæculari titulo ſibi debitos uſurpant; qua

quia Summus Pontifex conſulere intendit immunitati Eccleſiaſticæ contra laicos, ut patet, inquit Souſa ex præcedenti canone cujus hic eſt pars. Idem tenet circa ſequeſtrationem Ugol. hic *v. eſt etiam col 3. verb. excipitur etiam*, dum loquitur de ſequeſtrantibus. Idem innuit Duard. *q. 13. v. ampliatur*, ubi loquitur ſolum de judicibus laicis, Alt. *c. 1. colum. 3. verſic. reſpondeo*, Fill. *loco cit.* ſed quod non aſſeruimus verius eſt, ut patet ex ratione à me allata.

3 Qui retinet juriſdictionem, vel fructus ab alio uſurpatos incurrit excommunicationem, ſtatim ac eos tanquam proprios retinere incipit.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm qui juriſdictionem, vel fructus non uſurpavit, ſed retinet ſciens ab alio ereptos eſſe, incidat in excommunicationem, ut ſi filius retineat fructus Eccleſiaſticorum ſciens illos à patre iniquè ſublatos eſſe.

Reſpondeo incidere ſtatim ac illos tanquam proprios retinere incipit. Ratio eſt, quia ex tunc dicitur uſurpare fructus Eccleſiaſticos, licet ipſe primò non uſurpaverit, ſed alius; Idem enim eſt detinere tanquam proprium, & invadere, ſeu uſurpare, ſeu alienum ſicut idem peccatum furti committitur, injuſtè detinendo, & furripiendo, *c. ſæpe de reſtit. ſpoliat.* Ita Alt. *diſp. 18. c. 1. ad fin. col. 5. dub. 2.* Duard. *can. 17. q. 13. n. 3. verſ. octavo*, Fill. *n. 224.* Vide dicta *punct. 1. num. 5.*

4 Idem militat in eo, qui fructus Eccleſiaſticorum ſequeſtratos ſurripit, & ſibi tanquam proprios adſcribit.

4 Idem dicendum eſt de illo, qui fructus Eccleſiaſticorum legitimè ſequeſtratos ſurripit, ſibique tanquam proprios adſcribit: hic enim dicitur uſurpare fructus pertinentes ad Eccleſiaſticas perſonas, etiamſi non conſtet cuinam certo debeantur, *Clem. 1. de ſequeſtr. fruct.* & patet ex dictis in ſimili de uſurpante fructus beneficii vacantis. Ita Fill *n. 130.* & alii.

Secus dicendum eſt de illo, qui fructus ab alio ereptos non intendit ſibi tanquam proprios retinere, ſeu appropriare; ſed ſolùm negligens eſt in reſtitutione facienda, aut ſolum retinet, tanquam alienos, hic enim non dicitur uſurpare fructus Eccleſiaſticorum & conſequenter cenſuram contra uſurpantem fructus Eccleſiaſticorum impoſitam non incurrit; etiamſi contra juſtitiam peccet, injuſtè detinendo, ut ſupra dictum eſt.

Dixi in propoſitione *juriſdictiones, fructus, proventus, vel reditus*, ut indicarem res ipſas, quarum uſurpatione cenſura incurritur, ut in primo, & ſecundo puncto explicatum eſt.

5 Uſurpans juriſdictionem, vel fructus ad Eccleſiaſticos pertinentes titulo patrimonii, non incurrit excommunicationem.

5 Dixi, *ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes ratione Eccleſiarum, monaſteriorum, vel beneficiorum*, ut oſtenderem ſubtrahentem juriſdictionem, vel fructus Eccleſiaſticos non ſubjacere huic excommunicationi, niſi juriſdictio, vel fructus ad Eccleſiaſticos pertineant, ratione monaſterii, vel beneficii, vel Eccleſiarum. Quamobrem, qui fructus alicujus Epiſcopi, vel alterius Clerici, ex titulo patrimonii competentes, quaſi proprio jure ſibi adſcribit, hanc cenſuram non contrahit.

Idem dic de fructibus quos ſacerdos mercenarius, ſeu Vicarius alicujus parochi in exercenda animarum cura percipit, hos enim non percipit titulo beneficii, vel Eccleſiæ, cum ipſe titulo illius beneficii non gaudeat; ſed ratione ſtipendii, & mercedis ob laborem debitæ, ut dictum eſt *illat. 9. punct. præced. n. 12. & ſeqq.* Secus ſi ſubtrahat fructus ipſius Parochi, quos ex beneficii prædio collegit; etiamſi fortè illud prædium à laica Eccleſiæ relictum ſit; nam eo ipſo, quod Eccleſiæ acquiſitum eſt, cenſetur Eccleſiaſticum, & fructus inde collecti dicuntur ratione Eccleſiæ. Ita Navarr. *conſ. 1. n. 2. de immunit. Eccleſ.* Alt. *lib. 5. diſp. 8. cap. 1. col. 3. v. quæret aliquis*, Anton. de Souſa *c. 18. diſp. 86. n. 4.*

Dixi, *niſi ob ignorantiam excuſetur*; perſpicuum enim eſt ignorantiam tam juris, quam facti, vel etiam pœnæ in noſtra ſententia excuſare. Propterea fieri poteſt, ut multi, præſertim rudes homines quibus hæc Bulla ſufficienter declarata non fuit ab hac excommunicatione liberentur, ut benè Alt. hic *c. 2. col. 5. v. ſequitur*. Ugol. hic, *§. 2. v. poſtremo*, & alii.

Dixi, *vel ob aliam juſtam cauſam excuſentur*; nam multis de cauſis fieri poteſt, ut quis hanc cenſuram evadat, ut patet tum ex dictis *de cenſ. in genere*, tum ex traditis in præcedent. quæſtionibus.

6 Subtrahens Clerico tantùm ex fructibus beneficii, quantum reſpondet ſuo credito, non incurrit excommunicationem.

6 Hinc ſequitur eum, qui clerico tantùm ex fructibus beneficii ſubtrahit, quantùm reſpondet ſuo credito, non affici hac cenſura, modò ſummam ſui crediti non excedat. Ratio eſt; quia id facit juſta de cauſa, nempe titulo compenſationis, quæ licitè fieri poteſt ſervatis regulis, & conditionibus, quas *tract. de reſt.* recenſui. Ita præter DD. ibi citatos, Navarr. *conſ. 32. in conſil. de ſent. excomm.* Alt. *lib. 5. diſp. 18. c. 1. col. verſ. hinc ſequitur*, Fill. *tract. 16. c. 8. q. 11. num. 127.* Idem a fortiori dicendum eſt de eo, qui conſcientiæ beneficiarium expreſsè, vel tacitè fructus ipſius ſubtrahit, ut in ſimili patet ex dictis *de furto*; quia juſtam habet ſubtrahendi cauſam, nempe voluntatem beneficiarii, qui dominium fructuum beneficii habet, juxta tradita *de benef. & obligation. benef.* an verò tacita voluntas ſuperioris in ſequeſtratione ſufficiat, conſtabit ex dicendis in ſecunda propoſitione, ubi etiam oſtendam utrum mandans vel conſulens uſurpationem prædictorum, in hanc excommunicationem incidat.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Explicantur perſonæ, quæ ob ſequeſtrationem juriſdictionis aut proventuum Eccleſiaſticorum excommunicationem incurrunt.

7 OMnes qui juriſdictionem, fructus, vel proventus ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes ratione monaſterii, Eccleſiæ, vel beneficii quavis occaſione, vel cauſa ſequeſtrant, ſine Summi Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium, expreſſa licentia, excommunicatione hujus canonis innodantur.

Hæc propoſitio patet ex ipſo Bullæ textu, ex quo eadem fere verba deſumpſi, & quoad omnes ferè partes in præcedentibus punctis explicavi.

Dixi *omnes*, ut indicarem hanc cenſuram extendi ad quoſcumque, ut in prima propoſitione dictum eſt, ſive ſequeſtrans ſit judex ordinarius, ſive delegatus, ſive ſit laicus, ſive Eccleſiaſticus, qui facultatem ſequeſtrandi non habeat, quidquid Ugol. Duard. Alter. & Antonius de Souſa, quos ſuprà retuli, in oppoſitum circa Eccleſiaſticos ſentiant.

8 Judex, cujus auctoritate ſequeſtratio fit, in excommunicationem incidit.

8 Ex quo patet judices, quorum auctoritate ſequeſtratio fit, incidere in hanc cenſuram: ipſi enim dicuntur ſequeſtrare, cum hoc verbum juriſdictionem, & auctoritatem importet.

9 Exequens ſequeſtrum incurrit excommunicationem.

9 Idem ſentio de miniſtris exequentibus ſequeſtrum; tum quia ſunt veri ſequeſtratores: tum quia exequens, unum cenſetur cum judice mandante, & illius auctoritate operatur, & unum eſt utriuſque delictum, *l. athletas. ff. de fal.* Bartol. *in l. hoc accuſare. ff. lege Julia. ff. de accuſ.* Fill. *n. 229.* Cynus, & alii apud Ant. de Souſa *diſp. 89. ad fin.* omiſſis, quos ego in ſimili ſupra retuli *q. .. punct. ..*

10 Sequeſtrationem fructuum Eccleſiaſticorum ſibi concedi conſulens, mandans, vel procurans, non incurrit excommunicationem.

10 Sed modò dubium eſt utrum conſulens, vel mandans, vel procurans, & inſtans apud judicem ſæcularem, ſequeſtrationem Eccleſiaſticorum fructuum ſibi concedi, incidat in hanc cenſuram.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia excommunicatio lata contra facientes aliquid, non afficit procurantes, conſentientes, conſulentes, vel mandantes, niſi exprimantur, ut patet ex regulis generalibus, & ex communi DD. ſententia, tum quia in Bullis antiquioribus Clem. VII. & Pauli III. in hoc canone adhibantur verba quibus procurans, conſulens, mandans, & favens comprehendebantur; cùm autem illa verba hiſce temporibus ſublata ſint, ſine dubio aſſerere poſſumus procurantem, conſulentem, mandantem vel faventem excommunicationis cenſura hiſce temporibus non affici: nam mutatio verborum, mutationem diſpoſitionis indicat *l. 4. §. Præter. ff. de dam. infect. & l. ſtatutum, ff. de adminiſtr. tutor.*

Neque obſtat in præcedentibus excommunicationibus ſermonem eſſe de mandantibus, & conſulentibus. Reſpondetur enim verba præcedentium excommunicationum ad hunc canonem non referri, cum ſint diſtincti canones, & ſenſum diſtinctum à præcedentibus faciant. Ita Navar. *conſ. 36. de ſent. excom.* Alt. *lib. 5. diſput. 18. c. 2. col. 3.* Additionator ad Stephanum Quarantam *in verb. bona Eccleſ. uſurpantes.* Fillius. *tract. 16. c. 8. quæſito 12 n. 228. & 231.* Ugolinus hic *verſ. vel etiam col. 3. ſub fin.* contra Toler. *l. 1. cap. 30. num. 6. verſic. adverte*; Duardus ex parte *canone 17. quæſt. 2. n. 1. & quæſt. 23.*

Dixi in propoſitione, *quavis occaſione, vel cauſa*; quia Summus Pontif. nullam ob cauſam vult ſequeſtrationem prædictorum fieri ab iis, qui legitimam ſequeſtrandi facultatem non habent.

11 Sequeſtrum faciens ad tollendas lites non excuſatur.

11 Hinc ſequitur primò eum affici excommunicatione, qui ſequeſtrum facit ad tollendas lites, & diſcordias, vel ad ſervandos fructus ne diſſipentur, vel ut poſſeſſor impotens fiat ad ſolvendum, vel alia quavis de cauſa; nam Sum. Pont. ut incommodis occurreret, quæ ex ſequeſtratione facilè ſuboriri poſſunt, quamlibet ſequeſtrationem ſive legitima auctoritate factam, ſub excommunicatione interdixit. Ita Ugol. hic *verſ. vel etiam, col. 2, verbo poſtremo*, Alter. *cap. 2. col. 2. verſic. vel etiam*, Duard. *quæſt. 13. n. 7. verſic. tertio.*

12 Principes aliique judices laici ſubſequeſtrantes fructus, & alia, excommunicationem incurrunt.

12 Secundò ſequitur Principes, aut alios judices laicos, qui fructus, vel alia in hoc canone expreſſa ſequeſtrant ſine legitima facultate excommunicationem incurrere; etiamſi id faciant hac de cauſa, ut Eccleſiaſtici tædio affecti deſiſtant ab uſurpatione ſæcularis juriſdictionis, quam ſuppono ab Eccleſiaſticis uſurpatam eſſe. Ratio eſt, quia Sum. Pont. prohibuit bona Eccleſiaſticorum quavis occaſione, vel cauſa ſine debita licentia ſequeſtrari. Neque juriſdictio ſæcularis ab Eccleſiaſticis uſurpata confert jus laicis uſurpandi bona Eccleſiaſticorum ad ſervandam æqualitatem in judiciis, quia ſæculares incapaces ſunt Eccleſiaſticæ juriſdictionis, illiſque onus incumbit obſequendi Eccleſiaſticis, non verò auctoritas imperandi, *c. bene quidem diſtinct. 96. & c. laicis 16. q. ult.* Ita Marta *de juriſd. p. 4. caſu 15. n. 25. caſu 49 & 101.* quem ſequitur Duard. *lib. 2. can. 17 n. 3. & ſeqq.* Azor. & alii, quos in ſimili retuli *in 8. Decalogi præcepto*, contra Covarr. *pract. q. c. 35. n. 5.* & alios apud Maio. & Duard. *locis cit.*

Dixi in propoſitione, *ſine Sum. Pont. vel aliorum ad id facultatem habentium expreſſa licentia*; quia Sum. Pont. prohibet ſequeſtrationem aliter fieri. Quamobrem.

13 Sequeſtrans fructus de licentia judicis ſæcularis afficitur excommunicatione.

13 Qui uſurpat, vel ſequeſtrat Eccleſiaſticorum fructus de licentia judicis ſæcularis, afficitur excommunicatione, quia judex ſæcularis legitimam facultatem ad id non habet. Ita Reginaldus *lib. 9. c. 25. n. 271.* & alii.

14 Sequeſtrandi facultatem quiſnam concedere poſſit.

14 Sed modò dubium eſt primò, quinam facultatem ſequeſtrandi fructus Eccleſiaſticorum concedere poſſunt.

Reſpondeo non ſolùm Sum. Pontif. ut in Bulla dicitur, verùm etiam Epiſcopos & eorum Vicarios, Legatum Sed. Apoſt. vel Nuncium poſſe hanc facultatem concedere; ſicut enim ipſi ſequeſtrandi facultatem habent, ita eandem aliis tribuere poſſint. Ita Ugol. *v. etiam col. 3.* Alt. *cap. 2. col. 2. v. ſine Rom.* Reg. *loco cit. n. 373. ad fin.* & alii.

Eandem etiam concedere poſſunt partes litigantes, de quorum intereſſe agitur, modò utraque pars conſentiat; nam ſecundum jura in ſequeſtrat. conſentire poſſunt, & ſequeſtratio non videtur Eccleſiaſticæ

Digitized by Google

ſiaſticæ libertati, & immunitati contraria, interveniente conſenſu ipſorum Eccleſiaſticorum ad quos juriſdictiones, & fructus pertinent. Ita Ant. de Souſa *diſp.* 89. *n.* 3. Alt. Duard. Regin. & alii, dum aſſerunt in hoc canone vetitam eſſe ſequeſtrationem neceſſariam, non verò voluntariam.

15 Sequeſtrans ex ratihabitione non excuſatur.

15 Dubium eſt ſecundò, utrum ſufficiat ratihabitio illius, qui præfatam facultatem ſequeſtrandi concedere poteſt.

Reſpondeo negativè, ſive ratihabitio ſit præſens, ſive futura ſpectetur, hoc eſt, ſive quis ſequeſtret credens legitimum ſuperiorem de præſenti tacitè conſentire, ſive credens ipſum in caſu aliquo licito approbaturum, poſtquam id factum eſſe cognoverit. Ratio eſt, quia Summus Pontifex expreſſam licentiam requirit: licentia autem, quæ per tacitum conſenſum obtinetur, non dicitur licentia expreſſa, & multo minus dicitur licentia expreſſa, quæ ſolùm obtinetur poſt factum; dum enim licentia; vel conſenſus ad aliquem actum requiritur, opus eſt, ut actum ipſum præcedat, Panormit. *in c. licet n.* 11 *de reg. & c. tua nos, n.* 7. *de Eccleſ. adif.* Alter. *c.* 2. *col.* 2. *q.* 1. Duard *q.* 13. *n.* 7. *v. nec ſatis*, & alii quamplures, quos in ſimili refert *de pœnitentia*, & alibi.

16 Licentia petita, ſed denegata non excuſat.

16 Ex quo à fortiori patet, non ſatis eſſe, ut licentia petatur; ſed denegetur, licèt fortè injuſtè denegetur, nam licentia petita; ſed non conceſſa; non poteſt vocari expreſſa licentia, neque jus confert. Quamobrem ſi Epiſcopus injuſtè licentiam deneget, ſuperior adeundus eſt; ut ipſe facultatem tribuat, vel ad eam tribuendam Epiſcopum compellat, *c. nullus, de jure patron.* Ita Panormit. *c. relatum* 1. *de cler. non reſid.* Duard. *loc. cit.* Alt. *loc. cit. quæſito* 1, & alii quos in ſimili retuli *de pœnitentia*.

An verò licentia in ſcriptis obtineri debeat, patet ex dictis *de matr. & de leg. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4. *n.* 49.

17 Judex ſequeſtrandi facultatem concedens; an excommunicationem incurrat.

17 Dubium eſt tertiò, utrum Epiſcopus, vel alius judex ſequeſtrans fructus, vel ſequeſtrandi facultatem concedens, dum ſecundùm jura ſequeſtrare, vel ſequeſtrandi facultatem dare non poteſt, in hanc cenſuram incidat.

Ugol. hic, *v. vel etiam. col.* 3. *verſ. excipitur etiam*, exiſtimat Epiſcopos, vel alios judices Eccleſiaſticos non affici excommunicatione; etiamſi injuſtè ſequeſtrent: nam etiam injuſta ſententia tenet *c. ſacro, de ſent. excom. & c.* 1 *de re jud. lib.* 6. Idem ſentire videntur Alt. Duard. & alii DD. exiſtimantes hunc canonem latum eſſe contra judices laicos, non autem contra Eccleſiaſticos.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel ſequeſtratio de jure eſt invalida, quia ſcilicet facta eſt; dum validè fieri non poterat, vel cum licentia invalida, aut eſt valida licet fortè ſit injuſta, ſeu illicita. Si ſequeſtratio de jure eſt invalida, cenſeo ſequeſtrantem incidere in excommunicationem; quia Summus Pontifex ad evitandam excommunicationem requirit ſequeſtrationem fieri ab habente auctoritatem ſequeſtrandi (ſive illa auctoritas ſit delegata per licentiam expreſſam, ſive ſit ordinaria, qui enim facultatem aliis tribuere poteſt, eadem etiam ipſe uti poteſt: *auth. multo magis C. de ſacroſ. Eccleſ.*) qui autem licentiam invalidè obtinuit, aut qui ultra terminos ſuæ poteſtatis ſequeſtrat, non dicitur habere poteſtatem ad ſequeſtrandum, ſeu ad id, ut dicitur in Bulla; poteſtas enim, & juriſdictio ſuis terminis, & finibus clauditur, & circumſcribitur: ergo invalidè ſequeſtrans ob nullitatem licentiæ, vel ob defectum juriſdictionis, incidit in iſtam excommunicationem, niſi titulo bonæ fidei excuſetur. Quando autem ſequeſtratio ſit invalida ob nullitatem licentiæ, vel ob defectum juriſdictionis; colligi poteſt, tum ex regulis generalibus traditis *de leg. diſp.* 1 *q.* 1 *punct.* 7 §. 5. *n.* 1. *& q.* 1 *punct* 3. *n.* 8. *& diſp.* 10. *q.* 1. *punct.* 4 *n.* 3 *& ſeqq* & alibi tum ex natura ſequeſtrationis, quæ regulariter loquendo interdicta eſt, *l. unic. C. de prohibita ſequeſt.* nihil enim innovandum eſt lite pendente *c.* 1 *ut lit. pend.* Excipiuntur tamen nonnulli caſus, in quibus ſequeſtratio à judice Eccleſ. fieri permittitur.

18 Sequeſtratio in quibus caſibus licitè fieri poteſt.

18 Primus eſt ad puniendam contumaciam, *c. de dolo, & cont.*

Secundus dum conſtat fructus dilapidari, vel timetur, ne recuperatio fructuum commodè fieri poſſit; tunc enim ſequeſtrari poſſunt, *c. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct c. fin. eodem titulo.*

Tertius eſt, cùm beneficium vacat, *c. cùm vos de offic. ordin.*

Quartus cum poſſeſſio eſt attentata, quia lite pendente; tunc enim ſequeſtratio conceditur ante ſententiam, Caputaq. *dec.* 151. *&* 157. *p.* 3. Creſcent. *dec.* 5. *de ſequeſtr. poſſeſſ.* & alibi Rota Romana pluribus in locis.

Quintus eſt in cauſa, quæ judici juſta videatur; tunc enim judex poteſt ex officio ſequeſtrum opponere, Lancelot. *de attentat.* 1 *part. c.* 12. *lim.* 12. *&* 3. *p. c.* 29. *n.* 148. & alios caſus recenſet Gonzal. *ad regul.* 8. §. 7. *proæm n.* 20. *& ſeqq.* Car. *p.* 2. *in tract. de ſequeſt.* Franc. Curt *in tr. de ſequeſtr. q.* 1. Moneta *de diſtr p.* 1. *q.* 9 *n.* 5. *& ſeqq.* & alii Juriſperiti ex profeſſo de hac re agentes.

PUNCTUM IV.

Utrùm bonorum Eccleſiaſticorum acceptatio, & uſurpatio non ſolùm in Bulla, verùm etiam aliis in locis vetita, & interdicta ſit.

1 *Uſurpatio bonorum Eccleſiaſticorum pluribus in locis interdicta eſt.*
2 *Quænam actiones in hoc canone prohibeantur.*
3 *Uſurpationis nomine quid intelligatur.*
4 *Quinam excommunicationem in hoc canone expreſſam incurrant.*
5 *Beneficiarius cadens arbores frugiferas an excommunicationem incurrat.*
6 *Laicus bona Eccleſiaſtica poſſidens ſine debita licentia excommunicationem incurrit.*
7 *Rectores piorum locorum excommunicationem incurrunt cadendo arbores, illáſque in proprios uſus convertendo.*
8 *Uſurpans quotidianas diſtributiones excommunicationem incurrit.*
9 *Surripiens vel ſequeſtrans fructus alicujus beneficii excommunicationem incurrit, etiamſi beneficium vacet.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Uſurpatio bonorum Eccleſiaſticorum pluribus in locis interdicta eſt.

1 BOnorum Eccleſiaſticorum invaſio, & uſurpatio non ſolùm in Bulla Cœnæ vetita eſt, verùm etiam jure communi pluribus in locis, ut in Concil. Tribur. *cap.* 7. Concil. Aurelian III. *c.* 23. & Concil. V. *c.* 15. in Concil. Pariſ. 1. *c.* 1. Mogunt. in *c.* 6 & 16. VVormatien *c.* 75. Aquiſgran. *cap.* 88. Lateran. ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. *&* 10. *c. prædia, & ſeqq* 12. *q.* 2. *c. attendendum eſt* 17. *q.* 4 *conqueſtus de for. comp. c. generali de elect. in* 6. *unico de jurejur. & dam. dat. in* 6. In quibus textibus prohibetur uſurpatio juriſdictionis Eccleſiaſticæ, jurium, & bonorum, tam mobilium, quàm immobilium Eccleſiis applicatorum, etiamſi Eccleſia vacet. Sed inſtar omnium acceſſit decretum Concilii Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 11. *& ultimo*, ubi ſtrictiſſimè cavetur, ne quis alicujus Eccleſiæ, vel beneficii, vel loci pii bona mobilia, vel immobilia, cenſus, ac jura etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu quaſcumque obventiones, quæ in miniſtrorum & pauperum neceſſitates converti debent per ſe, vel per alios, quavis arte in proprios uſus convertere præſumat, aut impediat, ne ab iis percipiantur, ad quos jure pertinent: alioquin incidit in excommunicationem, à qua abſolvi non poteſt, niſi à Romano Pontifice, & facta reſtitutione. Imo ſi clericus, vel patronus ſit, alias etiam pœnas incurrit. Nam patronus Eccleſiæ hujus criminis reus, incurrit etiam ipſo jure privationem juriſpatronatus; clericus verò, qui hujuſmodi delicto cooperatur, aut conſentit, ultra dictas pœnas privationem beneficiorum, & inhabilitatem ad alia contrahit, & ab uſu ſuorum ordinum, etiam præſtita ſatisfactione, & obtenta abſolutione, arbitrio ſui ordinarii ſuſpendi debet.

Multa circa hujus ſacroſancti Concilii decretum difficili poſſunt, ſed occaſione hujus 17. canonis, quem explicandum ſuſcepimus, nonnullas ſolum difficultates incidenter, & per tranſennam attingam, & breviter diſſolvam, ut hujuſmodi decretum cum noſtro canone conferatur, & differentia inter utrumque diſcernatur.

2 Quænam actiones in hoc canone prohibeantur.

2 Difficultas eſt primò, quænam actiones in hoc decreto prohibeantur.

Reſpondeo tres præſertim prohiberi.

Prima, eſt converſio, & uſurpatio prædictorum bonorum in proprium uſum, ut patet ex verbis Concilii.

3 Uſurpationis nomine quid intelligatur.

3 Nomine autem uſurpationis in hoc loco non ſolùm intelligitur actio, qua quis rem alienam, quaſi jure proprio, ſeu tanquam ſibi debitam vendicat, & adſcribit, ut in explicatione hujus canonis Bullæ Cœnæ dictum eſt *punct.* 1. Sed intelligitur actio quælibet injuſta, qua quis bona prædictorum locorum invadit, & ſurripit, ut colligitur ex illis verbis *quacumque arte, aut quocumque quæſito colore in proprios uſus convertit*, opus tamen eſt, ut hæc ſciens faciat, id eſt, ut ſurripiens ſciat, illa bona ad Eccleſias, ſeu beneficia, vel ad alia pia loca pertinere, Summus enim Pontifex præſumptionem requirit.

Hinc ſequitur fures, & latrones, prædictorum locorum bona ſurripientes, in hanc cenſuram non incurrere, ſi neſciant bona, quæ ſurripiunt ad loca pia pertinere, & cognitionem hujus prohibitionis non habeant. Ita Duard. *can.* 17. *q.* 1 *n.* 3. & Illuſtriſſima Cardinalium congregatio, quæ interpretationi Concilii præeſt, ſi credimus Gallemar. Marzillæ, & aliis.

Secunda actio eſt impedire, ne bona, de quibus in præcedentibus mentionem fecimus, ab iis percipiantur, qui jus illa percipiendi habent; Quid autem dicatur impedire, patet ex dictis in quæſtionibus præcedentibus.

Tertia actio eſt mandatum ad prædictas actiones faciendas, ut patet ex illis verbis Concilii *per ſe, vel per alios*, quamquam mandans hujuſmodi actiones, non incurrit excommunicationem ob mandatum præciſè, ſed neceſſarius eſt effectus, ut patet, tum ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere*, tum quia verba Concilii non verificantur, non ſecuta prædictorum bonorum uſurpatione, & verba cum effectu intelligenda ſunt, *l.* 1. §. *hæc verba, ff. quod quiſque jur. l. quoties, ff qui ſatis dare cog. l.* 4. §. *cond. ff. de jud. c. reg. de cler. non reſ.* ubi gloſſ. *& c. ſi à jud. de app. lib* 6. C. Tuſc. *t.* 8. *lit. V. concl* 90.

4 Quinam excommunicationem in hoc canone expreſſam incurrant.

4 Secunda difficultas eſt, quónam ſit ſubjectum hujus cenſuræ.

Reſpondeo omnes tam Eccleſiaſticos, quam ſæculares cujuſcumque ſexus, & conditionis exiſtant, ſubjici huic cenſuræ, dum aliquam actionem in Concilio interdictam præſtant; ſic enim ex verbis Concilii generalibus apertè colligitur.

5 Beneficiarius cædens arbores frugiferas, an excommunicationem incurrat.

Hinc ſequitur primò cædentem arbores alieni beneficii, ſibique illas uſurpantem, vinculo hujus excommunicationis innodari, hic enim præſtat actionem in Concilio prohibitam, dum arbores alieni beneficii cædit, & ſibi uſurpat.

5 Dico *alieni beneficii*; nam ſi ipſemet beneficiarius, qui beneficium legitimè poſſidet, arbores etiam frugiferas incidat, & illas

ad

ad proprium commodum convertat, non ligatur excommunicatione Concilii. Ratio eſt, tum quia licet beneficiarius peccet incidendo, non tamen peccare videtur, inciſas recipiendo; nam arbores inciſæ videntur fructus beneficii; & conſequenter beneficiario cedere videntur, licet ob perpetratum ſcelus graviter puniri debeat, tum quia Concilium intelligitur de extraneis, non verò de poſſeſſoribus beneficiorum, qui extranei non ſunt ex declaratione Illuſtriſſimorum Cardinalium, teſte Fill. *tract.* 16. *c.* 8 *q.* 12. *n.* 25. Gallemartio, Marzillâ, & aliis, qui declarationes ſacræ Congregationis collegerunt.

An verò beneficiarius prædictas arbores cædens, incidat in excommunicationem Pauli II. aut ejus noſtræ Bullæ, patet ex ſupradictis *punct.* 2 *dub.* & ex dictis *de contract. diſp.* 3. *de alienatione bonorum Eccleſiæ*, & ex dictis *in meo lib. variar. tract. quæſt.* 2.

6 Laicus bona Eccleſiaſtica poſſidens ſine debita licentia excommunicationem incurrit.

6 Secundò ſequitur laicum poſſidentem beneficium, vel bona Eccleſiaſtica abſque legitima Sum. Pont. auctoritate; etiamſi illa bona ſint juriſpatronatus proprii, excommunicationem Concilii contrahere, quia iniquè occupat bona Eccleſiæ, vel beneficii, conſequenter facit actionem in Concilio vetitam. Ita ſacram Cardinalium Congregationem ſenſiſſe præcitati DD. affirmant.

7 Rectores piorum locorum excommunicationem incurrunt cædendo arbores, illáſque in proprios uſus convertendo.

7 Tertiò Rectores piorum locorum cædentes arbores frugiferas, illáſque in proprios uſus convertentes cum damno locorum piorum incidere in excommunicationem Concilii, ut ex ſuperiori ſæpius ratione liquidò conſtat: ipſi enim dominium non habent fructuum beneficii, ſicut habent beneficiarii. Si verò arbores frugiferas cædant, ſed in proprios uſus non convertant, non ſubjiciuntur huic excommunicationi: quia non faciunt actionem in Concilio vetitam ſub excommunicatione, cum non dicantur prædictas arbores in proprios uſus convertere, vel uſurpare, vel impedire, ne ab iis percipiantur, ad quos pertinent. Ita ſacra Card. Congregat.

8 Uſurpans quotidianas diſtributiones, excommunicationem incurrit.

8 Quartò ſequitur iniquè ſequeſtrantes, vel uſurpantes quotidianas diſtributiones, affici cenſura Concilii; quia faciunt actiones, quibus excommunicationis pœnam Concilium adjunxit: Concilium enim excommunicationem impoſuit, tam impedienti, ne præfata bona percipiantur ab iis, ad quos pertinent, quam uſurpanti emolumenta, ſeu quaſcumque obventiones, quæ in miniſtrorum neceſſitatem converti debent. Nomine autem quarumcumque obventionum, & emolumentorum veniunt diſtributiones; quia emolumentum ſignificat quamlibet utilitatem, quomodocumque ex aliqua re provenientem, *c. nemo de ſimonia c.* 1. *de teſt.* ita que colligitur ex *deciſ. Rota in una Lucana penſionis* 10. *Januarii* 1622. idemque in terminis tradit Duard. *can.* 17. *q.* 4 *n.* 12. & *ſeqq.* Monet. & alii, quos retuli *de bonis can. diſput.* 2. *q.* 2. *punct.* 2. *n.* 2.

9 Surripiens vel ſequeſtrans fructus alicujus beneficii excommunicationem incurrit, etiamſi beneficium vacet.

9 Quintò ſurripientem, vel iniquè ſequeſtrantem fructus alicujus beneficii affici excommunicatione Concilii, etiamſi beneficium vacet: hi enim dicuntur fructus, beneficii in ſe convertere uſurpando, vel impedire ne à dominis percipiantur, ſequeſtrando: *ſequeſtrare* enim eſt impedire, ex Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2 *num* 98. Duard. *can.* 17 *q.* 2. *n.* 1. *v. quinto & ſexto*. Quamquam *impedire* latius pateat quam *ſequeſtrare*, nam qui ſequeſtrat, impedit, non autem omnis qui impedit ſequeſtrat.

An verò ad incurrendas hujus Concilii pœnas, præter excommunicationem (hanc enim conſtat ipſo jure latam) requiratur ſententia judicis, vel reus ea ſponte ſub ſe teneatur, patet ex dictis *de leg.* quæ ibi videnda ſunt, ut prolixitatis, & repetitionis tædium avitemus.

Ex dictis igitur facilè cognoſci poteſt, in quibus canon Bullæ Cœnæ conveniat, vel differat cum decreto Concilii Trid. convenit enim, quia utrumque generale eſt, quoad perſonas, & quoad excommunicationem ipſo facto latam, & Summo Pontifici reſervatam; licet Epiſcopus ab excommunicatione Concilii abſolvere poſſit quamdiu delictum eſt occultum, ut ſuo loco oſtendi; facta tamen reſtitutione.

Differt verò primò quoad pœnas, quatenus Bullæ Cœnæ ſolùm excommunicationem injungit, Concilium verò patronis, & clericis alias pœnas imponit.

Secundò quoad actiones, decretum enim Concilii univerſalius eſt, & plura prohibet, quam prohibeat Bulla; nam in Bulla non prohibetur mandatum, ſed ſolum uſurpatio propriè accepta, & ſequeſtratio juriſdictionis fructuum, & proventuum debitorum tantum Eccleſiæ, monaſterii & beneficii. In Concilio verò prohibetur mandatum, impedimentum, & quælibet injuſta invaſio, & uſurpatio bonorum, jurium, fructuum, emolumentorum, & quarumcumque obventionum, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, ſive percipiantur ex aliqua Eccleſia, ſive beneficio ſæculari, vel regulari, vel ex monte pietatis aliiſque piis locis.

QUÆSTIO XIX.

De Excommunicatione contra imponentes decimas, taleas, & alia onera Eccleſiaſticis perſonis, Eccleſiis, Monaſteriis, & eorum fructibus.

TENOR BULLÆ.

Quive collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera clericis, Prælatis, & aliis perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & proventibus hujuſmodi abſque ſimili Romani Pontificis ſpeciali, & expreſſa licentia, imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis, exigunt, aut ſic impoſita etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Necnon qui per ſe, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi vel procurare, aut in eiſdem auxilium, conſilium, vel favorem præſtare non verentur, cujuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus; etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii potentatus; quicumque etiam regnis, provinciis, civitatibus, & terris, quoquomodo Præſidentes, Conſiliarii & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti. Innovantes decreta ſuper ſacros canones, tam in Lateranenſi noviſſimè celebrato, quàm in aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum cenſuris, & pœnis in eis contentis.

Quatuor explicabo in hac quæſtione.

Primò, quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicatione interdicantur.

Secundò, quódnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum, ſeu quænam perſonæ afficiantur excommunicatione, imponendo, & exigendo tributa, ab Eccleſiaſticis, vel Eccleſiis.

Tertiò, quibúſnam onera, & tributa imponere non liceat & quibus liceat.

Quartò utrùm præfatæ actiones alibi prohibitæ reperiantur, ſeu alibi vetitum ſit, onera perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis imponere.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia hujus cenſuræ, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna interdicantur.

1 *Explicatur materia hujus cenſuræ.*
2 *Talearum collectarum & aliorum nomine quid intelligatur.*
3 *Tributorum, & aliorum onerum, tam realium, quàm perſonalium impoſitio an vetita ſit ſub excommunicatione.*
4 *Tributorum impoſitio vetita eſt ſub excommunicatione decimâ quinti canonis, etiam præciſa exactione.*
5 *Exigens tributa à laicis impoſita excommunicationem incurrit.*
6 *Exigens aliquam pecuniam ab Eccleſiaſticis non incurrit excommunicationem Bullæ, ſed quamquam de cenſibus, quoties onus non fuit Eccleſiaſticis impoſitum.*
7 *Exigens pedagia incurrit excommunicationem Bullæ, juxta ſententiam Auctoris.*
8 *Exigens aliquid ab Eccleſ. non tanquam tributum, & onus, ſed tanquam pretium ſui laboris, non incurrit excommunicationem.*
9 *Exigens pretium à clerico pro translatione, & tranſitu fluminis non afficitur excommunicatione.*
10 *Recipiens tributum ab Eccleſiaſtico ſponte traditum non incurrit excommunicationem.*
11 *Exigens tributum animo reſtituendi, non excuſatur ab excommunicatione.*
12 *Exigens minimum tributum excuſatur ab excommunicatione ratione parvitatis materiæ.*
13 *Latrones capientes clericos, eiſque taleas imponentes pro eorum redemptione, excommunicationem non incurrunt.*
14 *Gabellam imponi, & exigi mandans excommunicationem incurrit.*
15 *Imponens tributa aliis excommunicationem incurrit quoties hujuſmodi impoſitio in gravamen Eccleſiaſticorum cedit.*
16 *Satellites, aliique officiales cooperantes ad ſolutionem collectarum & onerum, in excommunicationem incidunt.*
17 *Tradens pecuniam clerico ad ſolvendum pedagium, ſeu aliud, non incurrit excommunicationem.*
18 *Dans conſilium Eccleſiaſtico, ut ſolvat tributum, excuſari poſſe videtur ab excommunicatione, etiamſi id faciat in favorem exactorum.*
19 *Qui non prohibet, cùm aliàs prohibere poſſit impoſitionem, vel* exactionem

exactionem tributorum, & onerum, contra Eccleſiaſticos, non videtur reus excommunicationis.

Actiones, quæ in hoc Canone interdicuntur, aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ. Principales ſunt tres, videlicet tributa, ſeu onera imponere & exigere, & impoſita recipere, etiam à ſponte dantibus. Acceſſoriæ ſunt, videlicet, præfata per ſe, vel per alios, directè, vel indirectè facere, exequi, vel procurare, aut in eiſdem conſulere, auxiliari, vel favere. Iſtas actiones ſigillatim explicabo.

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia hujus cenſuræ.

1 Materia hujus cenſuræ eſt ſacrilegium, quo immunitas Eccleſiaſtica offenditur aliqua actione in hoc canone expreſſa. Ita communiter DD.

Prima autem *actio* in hoc Canone expreſſa, & interdicta, eſt imponere collectas, decimas, taleas, præſtantias, & alia onera perſonis Eccleſiaſticis, & eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, fructibus, & proventibus, abſque Summi Pontificis licentia, & eadem tributa, ſeu onera exigere.

2 Talearum, collectarum, & aliorum nomine quid intelligatur.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid nomine collectarum, decimarum, talearum, præſtantiarum, & aliorum onerum intelligatur.

Reſpondeo intelligi quælibet onera ſuper bonis, aut perſonis Eccleſiaſticis impoſita, ſive nuncupentur collectæ, ſive decimæ, ſive taleæ, ſive præſtantiæ, ſive alio quovis nomine vocentur; ob id addita ſunt illa verba generalia, *& alia onera.*

Ex quo ſequitur imponentes gabellas, pedagia, guidagia, tributa, & his ſimilia perſonis Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, aut fructibus, & proventibus ſine facultate Sum. Pont. affici excommunicatione hujus canonis, quia ſine ſpeciali & expreſſa Summi Pont. licentia collectas, ſeu onera prædictis imponit. Ita Sylveſt. *verb. gabell. 4. in princ.* Duard. hic *q. 1. n. 12.* & alii communiter.

3 Tributorum & aliorum onerum tam realium quam perſonalium impoſitio an vetita ſit ſub excommunicatione.

3 Rogabis utrum in hoc Canone vetitum ſit ſub excommunicatione, non ſolùm imponere tributa, & onera realia, verùm etiam perſonalia: Pro ſolutione, advertendum eſt, onera in triplici differentia eſſe, alia ſunt perſonalia quæ in ſola hominis induſtria, & labore conſiſtunt abſque diſpendio, & ſumptu rei familiaris, ut eſt munus tutelæ, ac curationis, & alia de quibus *in l. 1. §. illud tenendum eſt, & l. fin. ff. de mun. & honor.* Alia ſunt merè realia, quæ conſiſtunt in ſumptibus, ſeu in danda abſque corporali labore. Alia denique ſunt mixta, quæ laborem corporis, & ſumptus rei familiaris complectuntur. His poſitis,

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe, in hoc Canone vetitum eſſe ſub excommunicatione imponere onera merè realia, & mixta qua parte realia ſunt, non verò perſonalia. Ratio eſt, tum quia perſonæ Eccleſiaſticæ oneribus realibus potiſſimum vexari ſolent; ergo ipſorum immunitati in his potiſſimum conſulendum fuit, tum quia in aliis juribus, ut *in c. quamquam de cenſ.* & alibi ſermo eſt de oneribus realibus; atque etiam Bulla de iis intelligenda videtur; nam in dubia intelligentia unius legis ab alia lege deſumi poteſt; tum quia Sum. Pont. expreſſit ſolùm onera realia; nam collectæ, taleæ, & præſtantiæ ſunt onera quæ pecunia ſolvuntur. Ita Ugol. hic *c. 18. n. 2. v. quoad tertium*; contra Duard. Fillinc. & alios proximè citandos.

Dices: Summus Pont. non ſolùm interdixit collectas, taleas, & præſtantias, verùm etiam decimas, & alia onera. Decimæ autem aliæ ſunt prædiales, aliæ mixtæ, aliæ perſonales. Præterea notanda eſt illa clauſula generalis, *& alia onera*, quæ rem diverſam ſignificare ſolet, *l. ſi fundus ſub condit. § libertas ff. de legat. 1.* Bart. *in l. ſi quis. §. fin. de leg. 2.* Rota apud Farin. *deciſ. 734. n. 5. vol. 2.* Deciań. *conſ. 55. num. 3.* & alii apud Grat. *dictiona decima*, & apud Aug. Barb. *dict. 27. num. 3.*

Reſpondeo decimas perſonales non conſiſtere in ſimplici labore, & induſtria, ſed in rebus labore, & induſtria acquiſitis; illa verò clauſula generalis, *& alia onera*, ſimilitudinem denotat, & licet rem adverſam indicet; tamen eſt repetitiva ſimilium, & ſignificat rem ejuſdem qualitatis, cujus eſt antecedens, *l. quidam relegatus*, & ibi Bart. *ff. de reb. dub. l. 3. C. de ſervis fugit. & ſodes de reſcr.* Rota Rom. apud Far. *deciſ. 391. n. 5. & 663. n. 8. ſ. 1. p. 2. & deciſ. 719. n. 5. p. 1.* & alii apud Grat. Barb. *locis cit.*

Ex dictis ergo conſtat probabiliter ſuſtineri poſſe imponentem perſonis Eccleſiaſticis onera ſimpliciter perſonalia, non affici excommunicatione hujus Canonis. Ita Ugol. *loc. cit.* Idémque à fortiori ſuſtinere debent Navar. *c. 27. n. 128.* & Cajet. *verb. excommunicatio c. 71.* aſſerentes in hoc Canone vetitum eſſe tantummodo imponere, & exigere onera, & tributa ratione bonorum, & proventuum Eccleſiaſticorum contra Alt. *diſp. 19. c. 2. col. 2. v. ſed oritur difficultas.* Duard. *can. 18 q. 1. num. 13. & ſeqq. q. 2. n. 1.* quibus etiam adhærere videtur Suarez *de cenſ. diſp. 21. ſect. 2. num 99. ad fin. & diſp. 24. ſect. 2. n. 22.* Fillinc. *tract. 14. c. 9. n. 62. ad fin. & tract. 16. quæſ. 2. num. 293.*

Verumtamen eſt imponentem onera perſonalia Eccleſiaſticis ratò effugere excommunicationem canonis 16. ubi excommunicantur quomodolibet facientes ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones, ſeu quævis alia decreta contra libertatem Eccleſiaſticam; quia autem hujuſmodi onera Eccleſiaſticis imponit, facit ordinationem, ſeu præceptum contra libertatem Eccleſiaſticam, quia Eccleſiaſtici à poteſtate laica exempti ſunt. Ita ſentire videtur Suar. *diſp. 21. ſect. 2. n. 99.* Duard. *q. 4. n. 3.* & alii quos *q. 15.* adduxi.

Utrùm verò exigens onera realia non ratione bonorum, ſed ratione perſonarum impoſita, incidat in excommunicationem hujus Canonis, conſtabit ex dicendis in explicatione tertiæ actionis *dub. 1.*

Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis pœnam ſatis ſit tributa, ſeu onera Eccleſiaſticis, vel eorum bonis imponere, an etiam opus ſit, ut impoſita exigantur ab imponente per ſe, vel per alios.

Reſpondeo ad incurrendam hujus Canonis cenſuram non ſatis eſſe imponere tributa, & onera, ſed requiri, ut exigantur: Ratio eſt, quia utraque actio in hac Bulla copulativè exigitur, ibi, *imponunt, & diverſis etiam exquiſitis modis exigunt.* Dictio autem copulativa ex natura ſua poſtulat omnia copulata verificari, & ſimul eſſe, *l. ſi quis ita, ff. de verb. oblig.* Reliquæ verò actiones hujus Canonis per particulam alternativam, *vel*, prohibentur. Ita Duard. hic *q. 4. n. 1. & ſeq.* Quar. Regin. & alii quos retuli *de contr. diſp. 2. q. 9. punct. 2. n. 13.* contra Toletum hic *n. 4.* Molinam *diſp. 607. ad finem*, & alios.

4 Tributorum impoſitio vetita eſt ſub excommunicatione decimiquinti canonis expreſſa exactione.

4 Dixi, *ad incurrendam hujus canonis cenſuram*, quia ad incurrendam excommunicationem Canonis decimiquinti ſatis eſt imponere tributa perſonis Eccleſiaſticis, quia impoſitio hujuſmodi tributorum, & onerum, nihil eſt aliud, quam ordinatio, qua Eccleſiaſtica libertas læditur; in canone autem 15. vetitum eſt ſub excommunicatione quomodolibet facere ordinationes, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, vel illis uti. Ita Suar. & Duard. *locis cit.* & alii quos retuli *in explicatione excommunicationis decima quinta hujus Bullæ.*

Secunda actio in hoc canone expreſſa eſt, tributa, ſeu onera Eccleſiaſticis, vel eorum bonis impoſita exigere: hæc tamen actio conjungitur cum antecedenti, & cum ea connecti debent, ut imponens tributa, ſeu onera excommunicationi hujus canonis ſubjiciatur; utraque actio per copulam, *&*, exprimitur, ut *dub. 3.* explicatum eſt.

5 Exigens tributa laicis impoſita excommunicationem incurrit.

5 An autem ad incurrendam hujus Canonis pœnam ſatis ſit tributa ſeu onera ad alio impoſita exigere; etiamſi exigens illa non impoſuerit.

Reſpondetur ſufficere; quia in textu adduntur alia verba, quæ hoc ſatis indicant, ut patebit ex dicendis in explicatione tertiæ actionis, & ſubſequentium.

Tertia actio eſt tributa, ſeu onera Eccleſiaſticis, vel eorum bonis impoſita recipere, etiamſi tradens ſponte tradat, & concedat.

6 Exigens aliquam pecuniam ab Eccleſiaſticis non incurrit excommunicationem Bullæ, ſed cap. quamquam de cenſibus, quoties hoc onus non fuit Eccleſiaſticis impoſitum.

6 Circa iſtam actionem dubium eſt primò, utrùm extorquens aliquam pecuniam ab Eccleſiaſticis iſtam excommunicationem incurrat, quoties hoc onus non fuit Eccleſiaſticis impoſitum.

Reſpondeo negativè, quia Summus Pont. excommunicat recipientes tributa ſic impoſita, id eſt, impoſita Eccleſiaſticis, vel eorum bonis, & fructibus, ſeu proventibus; ergo à contrario ſenſu extorquens aliquod tributum non impoſitum Eccleſiaſticis, vel eorum bonis, non afficitur excommunicatione hujus Canonis; argumentum enim à contrario ſenſu valet, ut alibi probavi, præſertim in materia pœnali, in qua ſtandum eſt propriæ, & ſtrictæ verborum expoſitioni. Ita DD. ſtatim citandi.

Ex quo ſequitur cuſtodes portæ, civitatis, aut fluminis, pontis, vel potius extorquentes pedagium, gabellam, ſeu tributum, ab Eccleſiaſticis de quibus Princeps in impoſitione pedagii, ſeu tributi nullam mentionem facit, non affici excommunicatione hujus canonis; quia ad incurrendam iſtam excommunicationem opus eſt recipere onera impoſita Eccleſiaſticis, Eccleſiis, Monaſteriis, vel ipſorum bonis. Verum tamen eſt præfatos cuſtodes affici excommunicatione *cap. quamquam de cenſ.* quia in dicto cap. ſermo ſimpliciter eſt de exigentibus, vel extorquentibus per ſe, vel per alium, vel compellentibus ad ſolvendum: excommunicatio tamen iſtius cap. non eſt reſervata: nam ibi nulla reſervationis mentio fit; conſequenter ab eo auferri poteſt, qui ab excommunicationibus Papæ non reſervatis abſolvendi facultatem habet, juxta *cap. nuper. de ſent. excom.* facta tamen prius reſtitutione, ut *in c. quamquam citato* decernitur. Ita Sayrus *lib. 3. c. 22. n. 10.* Quarant. *verb. vectigal. v. ut autem exigentes*, Ugol. hic *verſic. & diverſis etiam*, Duardus *can. 18. quaſt. 14. n. 1. & ſeq.* Vivaldus hic *num. 11. in novit.* Suarez *diſp. 23. ſect. 4. num. 12.* Toletus *lib. 1. cap. 21. ad finem*, Reginaldus *lib. 9. num. 376 & 381.* Antonius de Souſa hic *cap. 19. diſp. 91. n. 4.* Fillius. *tract. 14. cap. quæſ. 10. num. 62.* & alii communiter contra Alterium *diſp. 19. cap. 3. col. 2. verſic. ſecundò animadvertendum*, ubi cenſet exactores, ſeu publicos Miniſtros excommunicatione Bullæ affici, dum ab Eccleſiaſticis extorquent gabellas, ſeu tributa, etiamſi illa tributa laicis tantummodo impoſita fuerint. Item innuit Regin. *lib. 9. num. 377.*

7 Exigens pedagia incurrit excommunicationem Bullæ, juxta ſententiam Auctoris.

7 Secundò dubium eſt, utrùm exigens pedagia, quæ ſunt onera realia à Clericis, incidat in excommunicationem Bullæ.

Reſpondet Navar. & Cajet. *locis in ſequenti dubio alligandis*, non incidere in excommunicationem Bullæ, ſed in excommunicationem *c. quamquam de cenſ.* quia in Bulla vetitum eſt ſolùm exigere tributa, & onera ratione proventuum Eccleſiarum.

Sed ego ſentio incidere; quia in Bulla vetitum eſt imponere onera, & tributa non ſolùm bonis Eccleſiaſticis, verùm etiam perſonis Eccleſiaſticis, & ſic impoſita recipere, ut conſtat ex illis verbis, *& alia onera clericis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus.* Hinc patet reſponſio ad rationem in contrarium. Ita Alter. *c. 3. col. 4. v. 4. notandum.*

8 Exigens aliquid ab Eccleſiaſticis non tanquam tributum, & onus, ſed tanquam pretium ſui laboris, non incurrit excommunicationem.

8 Tertiò dubium eſt utrùm exigens aliquid ab Eccleſiaſticis, non tanquam tributum, & onus; ſed tanquam pretium ſui laboris, incidat in excommunicationem hujus canonis.

Reſpondeo negativè, etiamſi hoc pretium indifferenter pro omnibus taxatum ſit. Ratio eſt, quia Summus Pontifex loquitur de exigentibus taleas, collectas & alia onera; quatenus ſcilicet onera ſunt, non verò quatenus ſunt pretium juſti laboris, & operis: verba enim formaliter accipienda ſunt, nec veroſimile eſt, Summum Pontificem voluiſſe aliquem obligare ad laborem, & operam ſuam gratis impendendam. Ita Alt. *diſp.* 19. *c.* 3. *col.* 4. *verſ. quintò notandum*, Filliuc. *tract.* 16. c. 11. *q.* 2. *num.* 297. *& tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 10. Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 21. Duard *q.* 13. *n.* 2. *v. & tanto*, l'anormit. Capra, Burſat, Caſtro, & alii apud Bellet *de exempt. cleric.* § 6. *n.* 2. *& ſeqq.* Idemque in fortioribus terminis ſuſtinent Navarr. *cap.* 27. *n.* 118. & Cajet. *verb. excommunicatio, c.* 71. *&* 1. 39. aſſerentes exigentem pedagia à clericis non affici excommunicatione hujus canonis, ſed ſolum excommunicatione, *c. quamquam de cenſ.* quod tamen ego *dub.* 2. rejeci.

9 Exigens pretium a Clerico pro tranſlatione, & tranſitu fluminis, non afficitur excommunicatione.

9 Hinc ſequitur eum, qui clericum navigio transfert, & pretium pro tranſlatione, & tranſitu fluminis recipit, excommunicationis vinculo non obſtringi; quia id non recipit, tanquam tributum, ſed tanquam ſtipendium ſui laboris. Secus ſi aliquid exigat, tanquam tributum, ut ſi ratione tranſitus exigat pedagium; hoc enim eſt tributum, quod ratione tranſitus ſolvitur. Ita Alt. Suar. Fill. Duard. *locis proximè citatis.*

10 Recipiens tributum ab Eccleſiaſtico ſponte traditum, non incurrit excommunicationem.

10 Quartò dubium eſt utrùm recipiens tributum ab Eccleſiaſticis ſponte traditum, hujus canonis excommunicationem incurrat. Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia in textu dicitur, *aut ſic impoſita, etiam à ſponte dantibus, & concedentibus recipiunt.*

Ratio verò dubitandi pro parte negativa eſt, quia quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata C. mandati.*

Pro ſolutione notandum eſt, ſpontaneum, & voluntarium duplex eſſe. Alterum eſt omnino voluntarium, quod videlicet fit abſque prævia coactione, aut metu, aut ignorantia. Alterum dicunt voluntarium mixtum, quia ſcilicet partim videtur voluntarium, & partim involuntarium, & quamvis ſimpliciter ſit voluntarium, nihilominus aliquid involuntarii includit, ut ſi Titius in naufragio ad levandam navim, & ſervandam vitam aliquas merces in mare projiciat, non dicitur illas omnino voluntariè in mare projecere, ſed voluntariè mixtè; quia illas projicit metu majoris incommodi, aliàs non projecturus. Item ſi clericus exactoribus aliquod tributum tradat; quia illud impoſitum eſt, ſeu quia exactores impediunt tranſitum, donec tributum ſolvat, non tradit omnino voluntariè, ſed voluntariè mixtè, tradit enim, quia impoſitum eſt, ſeu quia exigitur, etiamſi nulla ei alia vis, aut violentia inferatur. Hoc poſito.

Reſpondeo recipientem aliquid à clericis propria ſponte, & voluntate omnino libera tradentibus, non affici excommunicatione hujus canonis, tum quia quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, tum quia volenti non fit injuria, *l.* 1. *ff. de injuriis*, tum quia Summ. Pont. loquitur de recipientibus tributa, & onera impoſita: qui autem recipit aliquid ab iis, qui propria ſponte, & voluntate omninò libera tradunt, non dicitur recipere tributa impoſita, ut in notabili explicatum eſt. Qui ergo recipit aliquid à clericis, propria ſponte donantibus, ſeu voluntate omnino libera tradentibus, non incurrit, excommunicationem. Secus ſi accipiat tanquam ſibi debitum, ſeu ob impoſitionem onerum; etiamſi recipiat abſque alia vi, vel coactione, vel prævia petitione; quia non recipit à tradente omninò liberè, & voluntariè, ſed tantùm voluntariè mixtè, & hoc pacto intelligenda eſt Bulla, dum excommunicat recipientes tributa, & onera; etiamſi recipiant à ſponte dantibus & concedentibus. Ita Suarez *de cenſ. diſput.* 21. *ſect.* 2. *num* 99. *& diſput.* 23 *ſect.* 4. *n.* 22. Alex. *conſ.* 110. *num.* 10. Bern. *in tract. de gab. p.* 7. *num.* 23. Vlvald. hic *num.* 117. in antiquis, in novis verò *num.* 12. Quar. *verb. vectig. v. ut autem*, Sayrus *lib.* 7. *c.* 12. *num.* 10 Ant. de Souſ. *c.* 19 *diſput.* 93. *numer.* 2. Duard. *can.* 18. *q.* 16. Ruin *conſ.* 219. *num.* 9. *lib.* 1. Carol. de Graffis *de effect. cler. effect.* 3. *num.* 98. & aliis, quidquid nonnulli alii in contrarium ſentiant.

Hinc patet reſponſio ad rationes dubitandi.

11 Exigens tributum animo reſtituendi, non excuſatur ab excommunicatione.

11 Quintò dubium eſt, utrùm exigens, & mandans exigi tributa à clericis, animo reſtituendi in fine anni in excommunicationem hujus canonis incidat.

Reſpondeo incidere: etiamſi id faciat ad vitandas fraudes miniſtrorum exigentium gabellas. Ratio eſt, quia re ipſa præſtat actionem in hac Bulla ſub excommunicatione prohibitam, & clericis oneroſam. Ita Alt. *diſp.* 19. *c.* 3. *ſub fin. verſ. ſextò notandum*, & Duar. *q.* 15. *n.* 3. quamquam Duardus putat iſtum excuſari, ſi in fine anni aliquid plus reſtituat in compenſationem incommodi, & intereſſe. Sed hoc ego non approbo, ut patet tum ex ratione allata, tum quia illa major compenſatio non tollit excommunicationem antea contractam ob injuſtam exactionem.

12 Exigens minimum tributum excuſatur ab excommunicatione ratione parvitatis materiæ.

12 Sextò dubium eſt, utrùm exigens minimam gabellam ab Eccleſiaſticis contrahat excommunicationem. Alt. *diſp.* 18 *c.* 3. *ad fin.* exiſtimat contrahere, ſi à clerico modicam gabellam, quæ non ſit ſufficiens ad mortale peccatum, accipiat cum intentione exigendi ab aliis clericis uſque ad notabilem quantitatem.

Ego verò ſentio non incidere, niſi poſtquam ad notabilem quantitatem ad mortale peccatum pervenerit. Ratio eſt, quia parvitas materiæ ſicut excuſat à peccato mortali, ita etiam excuſat ab excommunicatione, quæ ob mortale peccatum incurritur, & quamvis recipiens, cum præfata intentione mortaliter peccet, ratione pravæ intentionis recipiendi ab aliis uſque ad notabilem quantitatem, nihilominus non afficitur excommunicatione, quia iſta non incurritur ob peccatum internum, ſeu ob intentionem exigendi gabellas, ſed ob ipſammet actionem externam; illa autem externa exactio defectu parvitatis materiæ, non ſufficit ad excommunicationem contrahendam.

13 Latrones capientes Clericos, eiſque taleas imponentes pro eorum redemptione excommunicationem non incurrunt.

13 *Septimò* dubium eſt utrùm latrones capientes clericos, illiſque taleas imponentes pro eorum redemptione, in excommunicationem hujus canonis incidant.

Reſpondeo negativè, quia iſti non exigunt taleas, & onera, de quibus hic ſermo eſt; in hoc enim canone ſermo eſt de collectis & oneribus, quæ talia ſunt juxta communem loquendi uſum, & quæ tanquam debita exiguntur. Ita Ugolin. hic *v. diverſis etiam num.* 7. Duardus hic, *q.* 10. *n.* 19.

Idem dic de illis, qui domui clericorum incendium minantur, niſi tantam pecuniæ ſummam ſolvant, ut patet, tum ex ratione proximè allata, tum quia collectæ, onera & tributa ea propriè dicuntur, quæ ob publicam neceſſitatem, vel utilitatem imponuntur.

Quarta actio in hoc canone prohibita eſt per ſe, vel per alios directè, vel indirectè prædicta facere, id eſt imponere, exigere, vel ſic impoſita recipere à proximè dantibus.

14 Gabellam imponi & exigi mandans excommunicationem incurrit.

14 Ex illa particula *per ſe, vel per alios*, ſequitur Principem, qui ſuo magiſtratui, ſeu vicario mandat, ut gabellam Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis imponat, & exigat, affici excommunicatione; quia per alios imponit, & exigit. Magiſtratus verò, vel vicarius, qui hoc de mandato Principis facit in excommunicationem incidit; quia ipſe imponit, & exigit, vel recipit, ut ſuppono.

Idem dic de illo, qui per famulos exigit, aut per eos, quibus jus exigendi conceſſit contractu locationis, aut alia ratione; tam enim qui jus conceſſit, quam ipſimet exactores, qui hujuſmodi jus acceperunt contractu conductionis, aut alia ratione, in excommunicationem hujus canonis incidunt, ſecuta exactione, quia per ſe, vel per alios exigunt. Ita Ugol. hic *c.* 18. *in verbo necnon qui per ſe n.* 1. *& ſeqq.* Alt. *diſp.* 19. *c.* 4. *col.* 2. *verſ. illi*, Duard. hic *q.* 20. *n.* 4. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 11. *q.* 5. *n.* 299.

15 Imponens tributa aliis, excommunicationem incurrit, quoties hujuſmodi impoſitio in gravamen Eccleſiaſticorum cedit.

15 Ex illa particula *directè, vel indirectè*, ſequitur, non ſolùm imponentes onera ipſiſmet Eccleſiaſticis, & eorum fructibus affici excommunicatione; verùm etiam imponentes aliis, quoties ex hujuſmodi impoſitione damnum ſequitur Eccleſiaſticis perſonis, ut ſi colonis Eccleſiaſticorum graviora onera imponant, ex quorum impoſitione Eccleſiaſtici detrimentum patiantur, e. g. ſi coloni Eccleſiaſticorum ingraventur collectis ut Eccleſiaſtici ſua illis bona locare cogantur viliori pretio, hujuſmodi enim onera cenſentur indirectè imponi Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis.

Idem ſentiendum eſt, quoties graviora tributa, & onera imponuntur conſanguineis, ſeu aliis, qui cum Eccleſiaſticis bona indiviſa habent, ita ut damnum etiam in ipſoſmet Eccleſiaſticos redundet; tunc enim Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis onera indirectè imponi cenſentur. Secùs ſi Eccleſiaſtici ex hujuſmodi impoſitione nullam damnum patiantur. Ita Ugol. *loc. cit. verſ. necnon. num.* 2. Menoch. *de arbitr. caſ.* 562. Alt. *c.* 4. *col.* 2. *v. illi*, Duard. *q.* 17. *n.* 1. *& ſeq.* Azor *p.* 1. *lib.* 5. *c.* 15. *q.* 7 & alii, quos refertam *punct.* 3. *dub.* 3. *&* quamplures alios allegat Car. de Graf. *effect.* 3. *n.* 50. 87. *&* 146. *& ſeq.*

Addo cum Alt. Ugol. *locis cit.* onus indirectè imponi Eccleſiaſticis dum coguntur bona ſua vendere; niſi taleas, & collectas quas laici ſolvunt, ſolvere velint: quia indirectè compelluntur collectas ſolvere, niſi bona ſua vendant, quod eſt oneroſum Eccleſiaſticis. Ob id *q.* 16. docui ſtatutum, quo Eccleſiaſticis præſcribitur bona Eccleſiaſtica intra tantum temporis alienari, Eccleſiaſticæ libertati contrarium eſſe.

Quinta actio eſt prædicta per ſe vel per alios directè vel indirectè exequi. Hac de cauſa Principes, aut alii, qui mandant onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis impoſita exigi, aut qui hujuſmodi mandatum exequuntur, excommunicatione afficiuntur, ut in actione proximè præcedenti explicatum eſt.

Sexta actio eſt prædicta procurare, id eſt, mediatorem eſſe ad imponenda onera, & tributa, vel ad illa recipienda.

16 Satellites, aliique officiales cooperantes ad ſolutionem collectarum, & onerum in excommunicationem incidunt.

16 Ex quo ſequitur officiales, aut ſatellites, aliòſve qui Eccleſiaſticos citant ad ſolvenda onera, aut capiunt, aut pignus accipiunt, aut fructus ſequeſtrant, vel quid ſimile agunt, ut Eccleſiaſticis collectas, & onera ſolvere cogantur, in excommunicationem hujus canonis incidere, niſi probabili ignorantia, vel alio juſto titulo excuſentur. Ratio eſt, quia non verentur prædicta procurare ut in Bulla dicitur. Ita Ugol. *v. necnon n.* 4. Alt. *c.* 4. *col.* 2. *v. quamobrem*, Duard. hic *q.* 20. *num.* 4.

Septima actio eſt auxilium in ſupradictis præſtare, id eſt, auxiliari, ad imponenda, & exigenda, vel recipienda tributa, aliáve onera.

Ex quo ſequitur Notarios, qui edicta, & præcepta conſcribunt aut qui ea componunt, ſeu dictant affici excommunicatione hujus canonis, quia in prædictis auxilium præſtare dicuntur.

Idem valet in iis, qui exigentes comitantur, aut qui Eccleſiaſticos tranſeuntes manifeſtant, ne immunes abeant, aut qui vias cuſtodiunt, ne Eccleſiaſtici pedagia, aliáve onera non ſoluto tranſeant; iſti enim auxilium ad onera exigenda præſtant. Ita Ugol. hic *v. aut in eiſdem, num.* 1. Alt. *c.* 4. *col.* 2. Duard. *q.* 20. *n.* 4. *v.* 9.

17 Secun-

Digitized by Google

17 Tradens pecuniam Clerico ad ſolvendum pedagium, ſeu aliud onus, non incurrit excommunicationem.

17 Secus dic de illo, qui clerico volenti pedagium, ſeu onus ſolvere, mutuam tradit pecuniam ad ſolvendum; tum quia hic non dicitur auxilium præſtare ad imponenda, vel exigenda onera, ſed ad ſolvenda; tum quia ſicut clericus ſolvendo non incurrit, ut infrà oſtendem, ita neque incurrit, qui mutuat, vel donat pecuniam ad ſolvendum. Ita Ugol. *loc. cit. num.* 1. Idem ſentiendum eſt de conſulente, & faciente.

Octava actio, eſt conſilium præſtare, id eſt, ſuadere, ſeu hortari ad imponenda, vel recipienda tributa, rationem, & modum præſcribere, quo imponi vel exigi poſſint. Ita Alt. Ugol. & Duard. *locis cit.*

18 Dans conſilium Eccleſiaſtico, ut ſolvat tributum excuſari poſſe videtur ab excommunicatione, etiamſi id faciat in favorem exactorum.

18 Addunt Ugol. & Duard. hanc excommunicationem incurri, non ſolùm ſi conſilium detur imponentibus, vel exigentibus, verùm etiam ſi conſilium detur ipſis Eccleſiaſticis, quibus onera impoſita ſunt, ut ſolvant, modò in favorem exactorum hortatio fiat. Sed iſta ampliatio mihi non valdè placet; quia Sum. Pontifex excommunicat dantes conſilium in eiſdem, id eſt, in actionibus ſuperiùs expreſſis; inter actiones autem ſuperiùs expreſſas, non recenſetur ſolvere; ergo dans conſilium ad ſolvendum non excommunicatur, neque obſtat verbum illud, *procurare*, quia potius adhibetur ad ſignificandum externum opus, quàm animi actionem, ſeu conſilium.

Nona actio eſt favorem præſtare ad imponenda, & exigenda, vel recipienda tributa, aliáve onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, vel fructibus impoſita.

Ex quo ſequitur eum affici excommunicatione, qui ſuam imponenti tributum pollicetur opem, dum aliquis contradixerit, aut qui volenti tributum exigere opem fert, aut aſſiſtit, ut Eccleſiaſtici ad ſolvendum inducantur, hic enim favorem præſtat. Ita Ugol. *loc. cit. verſ. aut eiſdem, n.* 3.

19 Qui non prohibet, cùm aliàs prohibere poſſit, impoſitionem, vel exactionem tributorum, & onerum contra Eccleſiaſticos non videtur reus excommunicationis.

19 Sed modò dubium eſt, utrùm, qui non prohibet, cùm alias prohibere poſſit, & debeat; cenſeatur favere, conſequenter in excommunicationem hujus canonis incidat.

Reſpondendum mihi videtur negativè. Ratio eſt, quia excommunicatio impoſita propter actionem poſitivam non incurritur propter actionis omiſſionem; aliud enim eſt actio, & aliud omiſſio, præſtatio autem favoris eſt actio. Ita ſentire videtur gloſſa in ſimili *in c. quanto de ſentent. excom.* contra Ugol. *loc. cit. n.* 3. Duar. *q.* 20. *n.* 4. *ad fin.* & Alt. *diſput.* 19. *cap.* 2. *col.* 1. *& ſeqq. & c.* 4. *col.* 3. ubi etiam loquitur de Conſiliario tacente, & non curante contradicere Principi tributum Eccleſiaſticis imponenti, & contra Belles. *diſquiſ. part.* 2. *cleric. tit. de exempt. cleric. & bonorum* §. 9. *per totum*, præſertim *n.* 4. *ad fin.* ubi Farinacium, Clarum, & alios allegat.

An verò ob favorem, conſilium, auxilium, vel mandatum excommunicatio incurratur antequam principales actiones adimpleantur, patet ex dictis ſuprà in præcedentibus quæſtionibus, ubi ſæpiùs dictum eſt, excommunicationem ob actiones acceſſorias non incurri, antequam aliqua principalium actionum præſtetur.

PUNCTUM II.

Quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu quænam perſonæ excommunicationi hujus canonis ſubjiciantur, imponendo tributa, aliáve onera Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, & proventibus, aut impoſita recipiendo, aut alia ratione ad illorum exactionem concurrendo.

1 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Tyrannus iniquè regnum poſſidens huic excommunicationi ſubjicitur, tributum Eccleſiaſticis imponendo.*
3 *Succeſſores ſeu hæredes imponentium gabellas Eccleſiaſticis, excommunicationem incurrunt illa exigendo.*
4 *Princeps temporalis non eſt abſolutus dominus bonorum in ſuo territorio exiſtentium.*
5 *Dominium bonorum Eccleſiaſticorum penes quem exiſtat.*
6 *Dominium bonorum Eccleſiaſticorum non pertinet ad congregationem fidelium.*
7 *Eccleſia particularis non habet dominium bonorum Eccleſiaſticorum.*
8 *Prælati Eccleſiaſtici imponentes onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, excommunicationem incurrunt, juxta probabiliorum Auctoris ſententiam.*
9 *Solventes tributa à laicis impoſita Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, an excommunicationem incurrant.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

1 Omnes cujuſcumque gradus, & conditionis homines in hujus canonis excommunicationem incidunt, dum per ſe, vel per alios directè, vel indirectè imponunt, & exigunt præfata tributa, vel onera, aut impoſita recipiunt, aut ad illorum exactionem concurrunt ſuo conſilio, auxilio, vel favore. Ratio eſt, quia Bulla univerſaliter loquitur, & utitur verbis, quodlibet perſonarum genus complectentibus, ibi, *cujuſcumque ſint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut ſtatus; etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, ſeu Principes, Duces, Comites, Barones, & alii Potentatus, quibuſcumque etiam Regnis, Provinciis, civitatibus, & terris, quomodo Præſidentes, Conſiliarii, & Senatores, aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti.*

Hinc ſequitur primò, Principes, Barones, Adminiſtratores civitatum, aliòſve ſæculari poteſtate fulgentes, affici excommunicatione hujus canonis, præfatas actiones faciendo.

2 Tyrannus iniquè regnum poſſidens huic excommunicationi ſubjicitur, tributum Eccleſiaſticis imponendo.

2 Idem dic de Tyranno iniquè regnum poſſidente.

3 Succeſſores, ſeu hæredes imponentium gabellas Eccleſiaſticis excommunicationem incurrunt illas exigendo.

3 Secundò non ſolùm imponentes, verùm etiam ipſorum ſucceſſores, exigentes gabellas Eccleſiaſticis vel ipſorum bonis ab anteceſſoribus impoſitas, pœna iſtius canonis affici, ſive ibi ſucceſſerint ex teſtamento, ſive ab inteſtato. Ratio eſt, quia faciunt actiones in hoc canone interdictas.

Tertiò quoſcumque alios prædicta procurantes, ſeu facientes auctoritate publica, vel privata, huic cenſuræ ſubjici, ideò famuli Principum imponentium tributa, conductores vectigalium, ipſorum miniſtri eandem excommunicationis pœnam ſubeunt; quia Bulla complectitur omnes cujuſcumque ſtatus, conditionis homines Filliuc. hic, n. 199. & alii.

4 Princeps temporalis non eſt abſolutus dominus bonorum in ſuo territorio exiſtentium.

4 Objicies contra propoſitionem, & primam illationem. Princeps ſæcularis eſt abſolutus dominus bonorum in ſuo territorio exiſtentium; ergo poteſt juxta ſuum prudens arbitrium talias, & collectas imponere.

Reſpondeo negando Principem ſæcularem eſſe dominum abſolutum bonorum Eccleſiaſticorum intra ſui ipſius territorii limites exiſtentium.

5 Dominium bonorum Eccleſiaſticorum, penes quem exiſtat.

5 Si quæras ſub cujus dominio bona Eccleſiaſtica exiſtant.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam. Prima eſt Navarri *in Apol. de redit. Eccl. q. monit.* 16. 21. *&* 40. *& q.* 3. *mon.* 31. *n.* 17. in nova impreſſione, Suar. *lib.* 4. *de imm. c.* 18. *num.* 7. & aliorum aſſerentium dominium bonorum Eccleſiaſticorum immediatè, & proximè eſſe ſub dominio Dei & Chriſti, non per metaphoram, ſed per omnimodam proprietatem; tum quia offerens aliquid Eccleſiæ, dicitur illud Deo offerre; tum quia hujuſmodi bona vocantur dominica, ſeu res dominicæ, ſeu patrimonium Chriſti *can.* 30. *Apoſt.* tum quia hujuſmodi bona magis ſubjiciuntur Sum. Pont. quàm Principi laico, cum divino cultui, ſeu ſuſtentationi miniſtrorum Dei inſervire debeant; Sed Sum. Pont. non habet proprium dominium bonorum Eccleſiaſticorum, etiam illorum quæ ſpecialiter ad Eccleſiam Rom. pertinent. *c. non liceat* 12. *q.* 2. conſequenter ea non poteſt pro ſuo libito diſtrahere, & alienare; ſed ſolum tanquam fidelis, & prudens adminiſtrator, & diſpenſator; ergo multo minus ſæcularis Princeps illorum dominium habet.

6 Dominium bonorum Eccleſiaſticorum non pertinet ad congregationem fidelium.

6 Ex hac ſententia ſequitur primò dominium bonorum Eccleſiaſticorum non pertinere ad congregationem fidelium, ſeu ad totam Eccleſiam univerſalem, eo quod ipſi in ſuo cap. donata videantur. Ratio eſt; tum quia congregatio fidelium eſt inferior Sum. Pont. tum quia hujuſmodi bona donata ſunt Chriſto, non ipſi Eccleſiæ directè, & immediatè.

7 Eccleſia particularis non habet dominium bonorum Eccleſiaſticorum.

7 Secundò à fortiori Eccleſiam particularem, non ſolùm non habere dominium omnium bonorum Eccleſiaſticorum; verùm neque bonorum illius Eccleſiæ. Ratio eſt, quia ipſa eſt inferior Sum. Pont. & ab eo pendet in ſuorum bonorum adminiſtratione, tum quia hujuſmodi bona non ſunt donata ipſiſmet Eccleſiaſticis miniſtris, ſed Chriſto, qui ea per ſuos miniſtros acceptat.

Secunda ſententia eſt Innocentii *c. cùm ſuper eleƈt. de cauſa poſſeſſ. & propter* Turrecrematæ *c. videntes*, 12. *q.* 1. *in art.* 2. Cajet. 2. 2. *q.* 34. *art.* 8. & aliorum aſſerentium dominium bonorum Eccleſiaſticorum exiſtere penes Eccleſiam, vel univerſalem, vel particularem reſpectivè, juxta intentionem eorum, qui ea bona donarunt. Quamquam Eccleſia particularis non poteſt ad libitum de hujuſmodi bonis diſponere abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, vel univerſalis Eccleſiæ conſenſu.

Verùm quidquid ſit de veritate iſtarum ſententiarum, ex neutra ſequitur Principem laicum poſſe tributa ſuper bonis Eccleſiaſticis imponere; tum quia licet admittamus illa eſſe ſub dominio Papæ, vel Eccleſiæ; negari tamen non poteſt, quin hujuſmodi bona ad Chriſtum peculiari quadam ratione pertineant, cùm divino ipſius cultui, & honori oblata, & mancipata ſint, & Chriſti patrimonium cenſeantur; ergo non poſſunt aliis applicari, & tributo ſubjici; tum quia perſonæ Eccleſiaſticæ, ad quas, juxta ſecundam ſententiam, pertinet dominium hujuſmodi bonorum, non ſunt ſubditæ Principi laico; non enim dominium illorum bonorum habent, ut communitas civilis, ſed ut Eccleſiaſtica, & ut corpus Chriſti.

8 Prælati Eccleſiaſtici imponentes onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, excommunicationem incurrunt, juxta probabiliorem Auctoris ſententiam.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrum Prælati Eccleſiaſtici imponentes per ſe, vel per alios onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, & impoſita exigentes, in cenſuram hujus canonis incurrant.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima ſententia diſtinguit hoc pacto. Aut Eccleſiaſticis tributa imponunt auctoritate Eccleſiaſtica, aut laica; ſi imponunt auctoritate laica, & quia dignitati annexa eſt juriſdictio temporalis, vel quia imponens vices Regis, aut Principis in aliquo territorio gerit, in excommunicationem incidit, ut ex Bullæ verbis clarè conſtat, ibi, *aut quavis etiam pontificali dignitate inſigniti*. Si verò imponit auctoritate Eccl. non incurrit excommunicationem; quia iſta excommunicatio lata eſt contra offendentes immunitatem Eccleſiaſticam; immunitas autem Eccleſiaſtica non offenditur ob actiones, ab Eccleſiaſticis, Eccleſiaſtica auctoritate factas; etiamſi Eccleſiaſtici prædicta onera imponentes peccent, non ſolum contra

faciunt canones 3. q. 10. c. *cùm Apoſtolus & c. prohibemus, de cenſib.* verùm etiam contra juſtitiam, quia Eccleſiaſticos indebitè gravant Filliuc. *tr. 16. c. 11. q. ſub fin. n. 300.*

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur affirmat incurrere, quavis auctoritate Eccleſiaſtici onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis imponant, & exigant, vel impoſita recipiant. Ratio eſt, tum quia Prælatus Eccleſiaſticus, ſi tanquam Prælatus Eccleſiaſticus conſilium, vel auxilium præſtet Principi ſæculari ad imponenda, & exigenda vectigalia, ut ſi excommunicationem, aut alias Eccleſiaſticas pœnas minetur, non ſolventibus tributum à Principe Eccleſiaſticis impoſitum procul dubio excommunicationem incurrit; ſi Eccleſiaſticis metu illarum pœnarum onera ſolvant; tum quia Bulla expreſsè, & abſolutè loquitur de Prælatis, & Eccleſiaſticis, ibi, *aut quavis etiam Pontificali dignitate inſigniti*, ubi autem jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. in rem act. & l. 1. § generaliter. ff. de leg. praſt.* Ita Duard. *can. 18. q. 18. n. 1.* Alt. *diſp. 19. c. 4. ſub fin. v. cujuſcumque ſint.*

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo Summum Pontificem primariò quidem intendiſſe immunitati Eccleſiaſticæ contra laicos conſulere; nihilominus eadem occaſione voluiſſe etiam Eccleſiaſticos, & ipſorum bona tueri, ne ab ullo, etiam Eccleſiaſtico oneribus graventur.

Hinc ſequitur Epiſcopum, qui ut Epiſcopus clericis ſuæ diœceſis decimas, ſeu collectas ſine Sum. Pont. expreſſa licentia imponit, & exigit, vinculo hujus excommunicationis obſtringi.

9 Solventes tributa à laicis impoſita Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis, an excommunicationem incurrant.

9 Secundò dubium eſt, utrùm non ſolùm imponentes collectas, vel auxilium, conſilium, aut favorem præſtantes ad eas imponendas; verùm etiam ipſimet ſolventes, afficiantur excommunicatione hujus canonis, aut ſaltem *cap. clericis de immunitate Eccl. in 6.*

Alt. *diſp. 19. c. 5. col. 5. v. his omnibus*, affirmativè reſpondet. Idem ſentire videntur Ugol. & Duard. quos retuli *punct. praced. in explicatione octava actionis*. Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, ut oſtendam *punct. ſeq. § 3. n. 18. & punct. 4. n. 3.*

PUNCTUM III.

Quibuſnam tributa, ſeu onera imponi ſub excommunicationis pœna in hoc canone vetitum ſit.

IN hoc puncto tria principaliter explicabo.

Primò quibuſnam perſonis, locis, & bonis vetita tributa, & onera imponere.

Secundò, quo jure id vetitum ſit, etiam præciſa hujus Bullæ conſtitutione.

Tertiò, in quibus caſibus licitum ſit, tributa Eccleſiaſticis imponere, & impoſita exigere.

§. I.

Quibuſnam perſonis, locis, & bonis vetitum ſit onera imponere.

1 *Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis.*
2 *Eccleſiaſticorum nomine quinam veniant.*
3 *Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis, licet irretitis cenſura, vel etiam verbaliter degradatis.*
4 *Onera qua à ſubditis ſolvuntur Principibus pro capite, ſolvenda non ſunt ab Eccleſiaſticis.*
5 *Tributum, ſeu onus hoſpitandi milites, &c. non poteſt Eccleſiaſticis imponi.*
6 *Imponens collectas & onera famulis clericorum; non afficitur excommunicatione hujus canonis.*
7 *Tributa, aliaque onera, colonis Eccleſiaſticorum quandónam imponi poſſint.*
8 *Coloni partiarii, aut conductitii, an obligentur ad collectas, & onera.*
9 *Emphyteuta bonorum Eccleſiaſticorum an teneantur ad collectas & onera.*
10 *Bona emphyteuſi ſubjecta minori collecta gravanda ſunt.*
11 *Enumerantur bona, & loca pia, quibus collecta à laicis imponi nequeunt.*
12 *Bona patrimonialia Eccleſiaſt. vel ab ipſis acquiſita, immunia ſunt à tributis, & collectis, juxta probabiliorem ſententiam.*
13 *Bona patrimonialia donata, vel aſſignata pro titulo ſacrorum ordinum, gaudent privilegio immunitatis à collectis & oneribus.*
14 *An clericus teneatur bona ſibi pro titulo à patre aſſignata adducere in partitionem hæreditatis paternæ.*
15 *Bona donata Eccleſiis gaudent privilegio immunitatis, etiamſi donans hoc animo donaverit ut ex ipſis collecta non ſolveretur.*
16 *Bona ab Eccleſiaſticis empta immunia ſunt ab oneribus.*
17 *Bona Eccleſiaſticis acquiſita obnoxia ſunt tributis, qua ipſis bonis pravio partium pacto impoſita fuerant, antequam Eccleſiaſticis acquirerentur.*
18 *Bona in Eccleſiaſticos tranſlata oneri tributorum ſubjiciuntur quoties dominus illorum bonorum pro ſe, & ſuis hæredibus premiſit ſolutionem tributorum, antequam illa bona in Eccleſiaſticos transferentur.*
19 *Tributum, ſeu gabella quo pacto ſolvenda ſit ex bonis, qua in communi pro indiviſo poſſidentur à clericis, & laicis ſimul.*
20 *An ſolvendum ſit tributum ex fructibus ſeu reditibus Eccleſiaſticorum poſtquam in laicos tranſlati ſunt.*
21 *Exigens collectas ab iis, qui fructus Eccleſiaſticorum emerunt, non afficitur excommunicatione.*

IN hoc § prius loquar de perſonis, poſtea de locis, & bonis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN hac Bulla vetitum eſt primò tributa, vel onera Eccleſiaſticis imponere, & impoſita exigere. Hæc propoſitio ex verbis Bullæ ſufficienter conſtat, & ratio eſt, quia laici liberi ſunt in multis caſibus ab oneribus Eccleſiæ; ergo etiam par eſt, ut Eccleſiaſtici, & ipſorum bona ab oneribus laicorum eximantur. — 1 Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis.

2 Nomine Eccleſiaſticorum veniunt clerici prima tonſura, vel ordinibus inſigniti. Prætereà religioſi, tam novitii, quàm profeſſi, & alii, de quibus ſuprà ſufficienter egi *q. 16. punct. 3.* — 2 Eccleſiaſticorum nomine quinam veniant.

3 Hinc ſequitur primò clerico, aut religioſo non poſſe auctoritate laica tributum imponi, etiamſi clericus ſit excommunicatus, ſuſpenſus, interdictus, vel irregularis, aut etiam verbaliter degradatus, ob id enim Clericatum non amittit; conſequenter neque privilegio Clericorum, & Eccleſiaſticorum privatur. Ita Alt. *diſp. 19. c. 6. dub. 11.* Duard. *q. 14. n. 3.* Ugol. *§. 1. verſ. quintò.* Secus ſi clericus actualiter depoſitus ſit, aut alia ratione privilegium clericale amiſerit; tunc enim deſinit eſſe perſona Eccleſiaſtica; conſequenter Eccleſiaſticum privilegium amittit, ut alibi docui. Idemque tradunt DD. præcitati. — 3 Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis, licet irretitis cenſura, vel etiam verbaliter degradatis.

An verò Clericus; qui non ſervat ea, quæ in Concilio Tridentino præſcribuntur, gaudeat immunitate vectigalium, conſtabit ex dicendis §. 3. *caſu* 1.

4 Secundò ſequitur onera, quæ ſubditis ſolvuntur Principibus pro capite, non eſſe ab Eccleſiaſticis ſolvenda; hæc enim onera Eccleſiaſticis imponi nequeunt à laicis abſque ſpeciali Summi Pont. privilegio. Idem dic de oneribus antiquis, quæ ab Eccleſiaſticis exigebantur, antequam ad ſtatum Eccleſiaſticum aſſumerentur; hæc enim ſunt onera perſonalia impoſita rebus intuitu perſonarum, vel impoſita perſonis ſubjectis intuitu bonorum; perſonæ autem Eccleſiaſticæ non ſunt laicis ſubjectæ. Ita Filliuc. *tr. 16. c. 11. q. 2. n. 194.* & alii proximè citandi. — 4 Onera quæ à ſubditis ſolvuntur Principibus pro capite, ſolvenda non ſunt ab Eccleſiaſticis.

5 Tertiò onus hoſpitandi Principes, vel ipſorum Legatos, vel milites, non poſſe Eccleſiaſticis imponi, vel tolerari ex conſuetudine, quia vel onus imponitur ratione perſonæ, vel ratione bonorum; Eccleſiaſtici autem exempti ſunt à laica poteſtate quoad bona & quoad perſonam, ut infra probabo. Ita Bald. Panorm. & alii apud Quarant. *verb. vectigal. verſ. ſextò*, & apud Bellet. *de exempt. p. 1. §. 2. n. 4. & ſeqq.* apud Coriolan. hic *verſ. 5.* quibus adde Filliucium *n. 351.* — 5 Tributum ſeu onus hoſpitandi milites, &c. non poteſt Eccleſiaſticis imponi.

6 Quartò imponentes collectas, & onera famulis Clericorum non affici excommunicatione hujus canonis; quia in hoc canone vetitum eſt tantummodo collectas, & onera Eccleſiaſticis imponere: famuli autem Clericorum non ſunt Eccleſiaſtici, ut patet ex dictis *q. 66. punct. 3. n. 7.* ubi etiam locutus ſum de familiaribus Cardinalium, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum. Ita Duard. hic *can. 18. q. 14. n. 1.* contra Filliuc. *loc. cit. n. 302.* — 6 Imponens collectas & onera famulis Clericorum non afficitur excommunicatione hujus Canonis.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm coloni Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticorum gaudeant immunitate à collectis, tributis, aliiſque oneribus; vel ad illa teneantur. — 7 Tributa, aliaque onera colonis Eccleſiaſticorū quandonam imponi poſſint.

Reſpondeo quadruplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima affirmat teneri, quia coloni ſubditi ſunt Principibus laicis, Ergo tributa, & onera Principibus impoſita ſolvere debent. Ita Oſaſcb. *in deciſ. Pedem. deciſ.* 83 & 116. & alii.

Secunda negat teneri, quia hujuſmodi coloni videntur immunes à muneribus perſonalibus, & realibus, gloſſa, *in leg. ſi penes in verb. recepta, C. de agricolis, & cenſit. lib.* 10. & alii. Ex quibus infert Natta *conſ.* 409. colonos clericorum non teneri ad onera, quæ perſonis imponuntur pro rebus, cujuſmodi ſunt angariæ, perangariæ, onus hoſpitandi, aut alendi milites, & alia conſimilia onera. Idem tradit Abbas *conſ. 9. in fin. p. 1.* Belletus *diſquiſ. clerical. tit. de exemp. cleric. §. 7. n. 1.* Peder. de Sen. *conſ. 3. n. 20. in fine.* Fill. *tr. 16. c. 11. n. 4. n. 302.*

Tertia ſententia diſtinguit; aut onus imponitur colonis ſimpliciter pro fructibus, qui ex fundis Eccleſiaſticis percipiuntur, aut ſolùm pro parte colonica. Si onus imponitur ſimpliciter pro fructibus, qui ex fundo Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum percipiuntur, coloni non tenentur ad hujuſmodi onera, ſed immunitate gaudent, quia hujuſmodi onerum impoſitio in damnum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum vergit, conſequenter hujuſmodi onus cenſetur Eccleſiaſticis impoſitum. Si verò onus imponitur ſolùm pro parte colonica ad colonos pertinente, non ſunt immunes, quia fructus à ſolo ſeparati non ſunt amplius in dominio Eccleſiæ, ſed ad colonos pro rata, ſeu portione colonica ſpectant; conſequenter laicæ poteſtati ſubjici poſſunt. Ita Surdus *conſil. 302. num. 85. & 89. libr. 3.* Menochius *de arbitr. caſu 180. numer. 8. & caſu 561. num. 35.* Belletus *loco citato num. 4.* Burſatus *conſil. 25. num. 3. & conſ. 42. n. 4.* Federicus de Senis *conſil. 121. n. 9.* Carolus de Graffis *de effectibus clericatus, effectu 3. num. 56.* Alterius *diſp. 19. dub. 9.*

&

& alii quamplures apud præcitatos Doctores, omiſſis iis, quo retuli *punct.* 1. in explicatione quartæ actionis.

Quarta ſententia eſt aſſerentium collectas, & tributa imponi poſſe colonis poſſe parte colonica, modò ex impoſitione hujuſmodi onerum nullum Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis damnum ſequatur; alioquin Eccleſiaſtici indirectè gravarentur contra hujus Bullæ, & ſacrorum canonum diſpoſitionem; ſicut etiam Prælatus, ſi ſua prædia colat per operarios, ad nullum onus tenetur pro parte ruſtica; quia fructus non ſunt operariorum, ſed ipſiuſmet, qui laicæ poteſtati ſubjectus non eſt. Ita Burſat. *conſ.* 42. *num.* 15. Ambartanus *in c. quamquam de conſ.* & alii apud Carolus de Graſſis n. 70. & apud Bellet. *loc. cit.* Idemque in fortioribus terminis ſuſtinent DD. relati pro ſecunda ſententia.

Verùm quid ego in hac re ſentiam, opus non eſt ut in medium afferam; ſcio enim hanc litem eſſe ſub judice, & coram Sanctiſſimo acerrimè agitari: expectanda igitur eſt Summi Pontificis deciſio, illique acquieſcendum, nam inſpectis, partium juribus maturo conſilio ſuum cuique tribuet.

8 Coloni partiarii, an conductitii, an obligentur ad collectas, & onera.

8 Secundò dubium eſt utrùm non ſolùm coloni partiarii, verùm etiam conductitii, & alii conductores bonorum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum teneantur ad collectas, & onera.

Reſpondent nonnulli DD. hujuſmodi conductores obligari poſſe ad tributa, & collectas pro fructibus, modò id fiat ſine damno Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum quorum bona conducunt. Ratio eſt, quia fructus pro quibus collecta, & onus imponitur, pertinent ad laicos conductores, ut præfati DD. ſupponunt. Ergo collectæ, & oneri ſubjici poſſunt à laico Principe, cui etiam ipſi conductores ſubjecti ſunt. Secus dicendum eſt ſi gabella imponatur non ratione fructuum, ſed ratione prædiorum, & bonorum; nam bona Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum immunia ſunt, conſequenter tributum ipſis imponi non poteſt, ſicut neque imponi poteſt, ſi Eccleſiaſtici ex impoſitione hujuſmodi gabellæ incommodum, & damnum patiantur, ut ſi ob impoſitionem hujuſmodi gabellæ difficile invenire queant colonos, ſeu conductores, qui juſto pretio prædicta bona conducant; tunc enim Eccleſiaſtici indirectè gravari cenſentur. Ita Port. *conſ.* 184. n. 9 Natta *lib.* 1. *conſ.* 514. Decian. *r.* 3. *conſ* 51. n. 4. Feder. de Sen. *conſ.* 111. n. 5 Menoch. *de arbitr. conſ.* 562. n. 34. Bellet. §. *citato* n. 1. *&* 5. *&* §. 8. n 1. Carol. de Graſſis *de effect. clericatus, effectu* 3 *num.* 71 *&* 174. & alii apud præcitatos Doctores.

Verum quid ego in hac re ſentiam, ſtandum eſſe arbitror Summi Pontificis deciſioni, ut dictum eſt *dubio præcedenti*, ſolutio enim iſtius difficultatis affinis eſt præcedenti.

9 Emphyteutæ bonorum Eccleſiaſticorum an teneantur ad collectas, & onera.

9 Tertio dubium eſt, utrùm emphyteutæ, qui bona Eccleſiarum vel Eccleſiaſticorum in emphyteuſim acceperunt, teneantur ad collectas, & onera.

Reſpondent multi Doctores teneri dum onera impoſita fuerunt ſolùm pro dominio utili, vel pro fructibus. Ratio eſt; quia privilegium immunitatis conceſſum eſt Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, & fructibus; bona autem emphyteutica non ſunt Eccleſiaſticorum, quoad dominium utile, qui per contractum emphyteuticum dominium utile, quod eſt ſeparatum à dominio directo, in emphyteutam tranſlatum eſt; conſequenter ad ipſum pertinent fructus; conſequenter tam fructus, quam dominium utile ſubjectum eſt juriſdictioni Principis ſæcularis; tum quia collectæ principaliter imponuntur perſonæ, & ſecundario rebus *l. reſcripto & l. fieri ff. de muneribus, & honoribus*. Sed emphyteutæ ſunt perſonæ laicæ Principibus ſubjectæ, ut ſuppono & ad ipſas præfati fructus pertinent, ergo imponens collectas dictis bonis excommunicationem hujus canonis non incurrit; collectæ enim non imponuntur pro dominio directo, ſed pro utili, & fructibus, ut ſuppono. Ita Alt. *diſput.* 19. *c.* 6. *dub* 6. Surdus *conſ.* 318. *num.* 13. *& ſeqq. vol.* 3. Filliuc. *loco citato num.* 302. Calvacanus *deciſ.* 44. *num* 100. *verſ.* 4. Carol. de Graſſis *effectu* 3. *num.* 77. *&* 131. Menoch. *de arbitr. caſu* 562. *num.* 11. & alii contra plures alind apud Carolum de Graſſis *num.* 77. & apud Bellet. *loc. cit.* §. 8. *num.* 5.

Hoc tamen limitandum eſt, modò id fiat ſine damno domini directi, qui bona in emphyteuſim conceſſit; alioquin ipſe dominus directus, indirectè gravari cenſeretur, ut ſi prædia ob hujuſmodi onus minori pretio in Emphyteuſim concedere cogeretur. Ita Oddo *conſ.* 70. *num.* 6. *&* 35. Decios *conſ* 48. Beroius *conſ.* 110 *&* 131. *lib.* 1. Natta *conſ.* 114. & alii apud Carol. de Graſſis *effectu* 3. n. 82. quidquid aliqui in contrarium ſentiant apud Bellet. *loco citato*.

10 Bona emphyteuſi ſubjecta minori collecta gravanda ſunt.

10 Ubi etiam ex Purpurato, & aliis obſervat res emphyteuſi ſubjectas minori onere, & collecta gravandas eſſe, propter onus canonis; alioquin emphyteuta plus cæteris gravaretur, aut ipſe dominus directus gravaretur; quia non poſſet conſueto pretio bona ſua in emphyteuſim concedere.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Enumerantur bona, & loca pia, quibus collectæ à laicis imponi nequeunt.

11 LAici prohibentur collectas, & onera imponere bonis Eccleſiaſticorum, Eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, & impoſita exigere, vel recipere, etiam à ſponte dantibus. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, & ex rationibus allatis in præcedenti propoſitione.

Utrùm verò Capellæ, Hoſpitalia, & alia loca veniant nomine Eccleſiarum vel beneficiorum Eccleſiaſticorum in præcedentibus explicatum eſt *quæſt.* 26.

Præterea interdictum eſt præfatis oneribus gravare non ſolùm prædicta bona, verùm etiam fructus, redditus, & proventus Eccleſiaſticorum, Eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum. Quamobrem non licet ex animalibus prædictorum; aut ex aliis rebus ipſorum mobilibus, vel immobilibus gabellam collectam, vel aliud onus exigere, ut patet ex illis verbis Bullæ *bonis, fructibus, redditibus & proventibus*.

12 Bona patrimonialia Eccleſiaſticorum vel ab ipſis acquiſita, immunia ſunt à tributis, & collectis, juxta probabiliorem ſententiam.

12 Sed modò dubium eſt primò, utrùm bona patrimonialia Eccleſiaſticorum; ſeu Eccleſiaſticis acquiſita, exempta ſint à tributis, ita ut imponens illis tributa, & exigens vel impoſita recipiens, excommunicationem hujus canonis incurrat.

Reſpondeo duas eſſe in hac re DD. ſententias.

Primò eſt Purpurati, *conſ.* 314. & aliorum negantium hujuſmodi bona exempta eſſe. Ratio eſt; tum quia hujuſmodi bona, laicalia ſunt, & poteſtati Principis ſubjecta; ergo tributis, & oneribus a ſæculari Principe gravari poſſunt; tum quia multis in locis uſu, & praxi receptum eſt, ut tributa, onera bonis Eccleſiaſticorum patrimonialibus, aut aliunde acquiſitis imponantur.

Secunda ſententia eſt aſſerentium præfata Eccleſiaſticorum bona de rigore juris & præciſis in contrarium privilegiis immunia eſſe ab oneribus, & tributis, etiamſi hujuſmodi bona ſuperflua ſint Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis. Ratio eſt, tum quia in Bulla dicitur, *ne eorum, & Eccleſiaſticorum bonis*, ubi notanda eſt particula *eorum*, quæ refertur ad bona patrimonialia Eccleſiaſticorum: nam de bonis Eccleſiaſticis ſermo eſt in ſubſequentibus verbis; tum quia Bullæ diſpoſitio conformis videtur diſpoſitioni juris antiqui; jure autem antiquo *in c. quamquam de conſ.* bona Eccleſiaſticorum patrimonialia exempta ſunt; tum quia onus tributorum immediatè, & proximè imponitur perſonæ pro rebus, conſequenter perſonæ principaliter gravantur, & ſecundario bona, *l. reſcripto, & l. fin. ff. muneribus, & oneribus*; ſed perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent immunitate; nec poteſtati laicæ ſubjiciuntur, ergo non poſſunt ipſis onera imponi, non ſolùm pro bonis Eccleſiarum, verùm neque pro patrimonialibus. Ita Ugol. hic *c.* 18 §. 3. *num.* 1. Covarruv. *pract. q c* 31. *num.* 5. Tolet. *lib.* 1. *c.* 29. Sayr. *lib.* 3. *de conſ. c.* 25. *num.* 9. Marta *de juriſd part.* 4. *caſu* 49 *num.* 9. Carolus de Graſſis *effectu* 3. *num.* 19. *& ſequentibus*, Azorius 1. *part. lib.* 5. *cap.* 16. *initio*, Molina *de juſtit. diſput.* 670. *verſic. adverto*, Leſſius *lib.* 2. *c.* 33. *dub.* 3. Joannes Salas de *leg. diſput.* 14. *ſect.* 11. *num.*. Alt. *diſput.* 10. *c.* 2 *colum.* 6. *& ſequentibus* Filliucius *tractatu* 16. *cap.* 11. *q.* 3. *num.* 198. Duardus hic *canon.* 18. *q.* 5. *num* 4. *& quæſt.* 6. *num.* 3. Medina *C. de reſtitut. quæſt.* 15. Suarez *de immunitate lib.* 4. *c.* 14 *num.* 4. *& cap.* 15. Reginaldus *lib.* 4. *num.* 377. *&* 597. Bellettus *de diſquiſit. clerici, part.* 1 *tit. de exempt. clerici, & bon.* § 5. ubi plures alios allegat contra Purpuratum *conſ.* 324. & alios apud præcitatos Doctores.

Dixi in ſecunda ſententia, *de rigore juris, & præciſis privilegiis*; nam privilegio Summi Pontificis id licitè fieri poſſe conſtat ex dictis *diſp.* 15. *punct.* 4. *&* §. 1.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondeo, ad legitimam tributorum impoſitionem non ſufficere, ut bona temporalia ſubjecta ſint principibus; quia onus, & obligatio tributorum non imponitur immediatè rebus, ſed perſonis. Perſonæ autem Eccleſiaſticæ non ſunt ſubditæ Principibus laicis.

Ad ſecundam reſpondeo hujuſmodi conſuetudinem tolerari poſſe iis in locis in quibus extat privilegium Sum. Pont. Vide ſupradicta *q.* 15. *punct.* 4. §. 1.

13 Bona patrimonialia, vel aſſignata pro titulo ſacrorum ordinum gaudent privilegio immunitatis à collectis, & oneribus.

13 Ex dictis ſequitur primò à fortiori bona patrimonialia ab extraneo donata, vel à patre aſſignata, ut ad illorum titulum Clericus ſacris ordinibus initiatus gaudere privilegio immunitatis. Ita Card. Taſcbus *r.* 5. *bona concl.* 114. Felin. *in c. Eccleſ. ſanctæ Mariæ n* 10. *&* 17. Bellet. *cit. n* 9. Coriol. hic *limit* 3. Carol. de Graſſis *loco cit.* Duard. Alter. & alii *loco cit.* contra Covarruviam, & alios apud Bellet. *loc cit.*

14 An clericus teneatur bona ſibi pro titulo à patre aſſignata adducere in partitionem hæreditatis paternæ.

14 An autem clericus hujuſmodi bona ſibi pro titulo à patre aſſignata teneatur in partitione hæreditatis paternæ conferre, & in legitima computare, negat Marta *de juriſdict. parte* 4. *caſu* 49. *num.* 7. Duardus hic *can.* 18. *q.* 6. *num.* 3. *ad fin.* & alii; Sed oppoſitum mihi probatur, ut docui, & probavi *de contractibus diſputatione* 3. *quæſtione* 6. *punct.* 6. §. *unico, num.* 5. ad dicta ibi ſe remitto. Sicut etiam eſt dictis *de contractibus, diſputat.* 3. *quæſt.* 8. *punct.* 4. *numer.* 33. habet utrum clericus poſſit hujuſmodi bona vendere, & alienare antequam novum titulum ſufficientem acquirat.

15 Bona donata Eccleſiis gaudent privilegio immunitatis, etiamſi donans hoc animo donaverit, ut ex ipſis collecta non ſolveretur.

15 Secundò ſequitur bona Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis donata immunitatis privilegio frui, ut patet rationibus ſæpiùs allatis. Et hoc verum eſt etiamſi donans hoc animo donaverit, ut donatarius ad collectarum ſolutionem ex bonis ſuis ampliùs non teneretur; hic enim jure ſuo utitur, & ille re ipſa dominium bonorum in Eccleſias, vel Eccleſiaſticos tranſtulit, ut ſuppono.

Secus ſi animo non ſolvendi gabellas Eccleſiaſticis donare confingat; ſed re ipſa non donet: tunc enim hujuſmodi bona immunitatem non acquirunt, quia ipſorum dominium non transfertur in Eccleſiaſticos, intuitu quorum immunitas bonis conceſſa eſt: nam ficta donatio non eſt donatio. Imò participes hujuſmodi fraudis

Digitized by Google

fraudis tenentur ad reſtitutionem damni, quod reſpublica ſeu Princeps ex hujuſmodi ficta donatione patitur circa collectarum exactionem; nam cauſa injuſta damni, ad illius reſtitutionem obligatur, ut ſuo loco probavi. Idem tradit Quaranta *verb. vectigal. limit.* 1. Coriolanus hic *limit.* 1. Duard. *quæſt.* 9. *n.* 11. Bellerus *de diſquiſit. part.* 1. *de exempt. cleric.* §. 3. Alter. *diſp.* 16. *c.* 6. *dub.* 2. *ſub finem*, & alii quam plures, quos refert Bellerus *loco cit.* & Carolus de Graſſis *effect.* 3. *n.* 288 *& ſeqq.* ubi etiam plures conjecturas refert ex quibus intelligi, & cognoſci poteſt donationem in fraudem tributorum, factam fuiſſe.

16 Bona ab Eccleſiaſticis empta immunia ſunt ab oneribus.

16 Tertiò ſequitur bona ab Eccleſiaſticis empta, vel alio titulo acquiſita, tributis, & oneribus Principum ſæcularium non eſſe obnoxia, ut patet tum ex rationibus ſuperiùs allatis, tum quia, per mutationem perſonæ mutatur qualitas inhærens rei ratione perſonæ *l. locatio.* § *fiſcus ff. de publican. & vectigal.* & *l. per procuratorem* 89 *ff. de acquirenda hereditate*, ergo tributa, & onera impoſita rebus ratione perſonarum mutari debent mutatione perſonæ Eccleſiarum, in quam tranſeunt, tum quia *in c.* 1. *de immunitate Eccleſiarum in* 6. habetur bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum acquiſita, & acquirenda immunia eſſe à tributis. Ita Suarez *de immunitate, lib.* 4. *c.* 25 *n.* 3. Guttierez *practic.* 33 *lib.* 1. *q.* 3. ubi plures alios refert, & alii Doctores proximè citandi.

17 Bona Eccleſiaſticis acquiſita obnoxia ſunt tributis, quæ ipſis bonis ex prævio partium pacto impoſita fuerint, antequam Eccleſiaſticis acquirerentur.

17 Hoc tamen limitandum cenſeo, niſi hujuſmodi onera ex prævio partium pacto præfatis bonis impoſita eſſent, antequam in Eccleſiaſticos ſeu in Eccleſias transferrentur: res enim tranſit cum onere juxta *c. cùm paſtoralis, & c. cùm non ſit de decimis, & c. ex litteris de pignoribus.* Hac de cauſa ſi res, onere penſionis ſolvendæ ad certos annos obſtricta, tranſeat ad clericos antequam penſio ſolvatur, clerici tenentur ad penſionem non ſolutam, quia res tranſit cum onere, ex Felino, & aliis apud Alterium *diſp.* 16. *c.* 5. *col.* 11. *dub.* 6. *ad finem*, omiſſis iis, quos magno numero retuli *de penſionibus, punct.* 6. Idémque tradunt Reginald. *n.* 380. *lib.* 9. Filliuc. hic *n.* 208. Oldradus *conſ.* 169. Carolus de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 3. *n.* 155. ubi plures alios refert, Quaranta, Purpuratus, Cardinalis Tuſchus, Panormitanus, & alii, quos infra referam § 3. *caſu* 4. Bellerus tamen §. 3 *n.* 3. Coriolanus hic *limit.* 4. Carol. de Graſſis *n.* 171. Azor. *part.* 1. *lib.* 5 *c.* 13. *quæſit.* 1. Marta *de juriſdict. part.* 4. *caſu* 11. *n.* 38. *& ſeqq.* Duard. *q.* 6 *n.* 4. Alterius *diſp.* 19. *c.* 6. *col.* 3. *& diſp.* 16. *c.* 5 *col.* 10. *dub.* 6. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 11. *quæſ.* 2. *n.* 294. & alii, id ſolum admittitur in tributis ordinariis, & perpetuis; non vero in extraordinariis, quæ juxta negotiorum varietatem, & rerum neceſſitatem, in majori aliquando ſumma, & aliquando in minori imponi ſolent.

Alii verò Doctores, excepto Suarez, & Gutierrez, generaliter iſtam limitationem admittunt, etiamſi onera abſque partium conſenſu impoſita fuiſſent præfatis bonis antequam ad Eccleſiaſticos transferrentur.

18 Bona in Eccleſiaſticos tranſlata oneri tributorum ſubjiciuntur, quoties dominus illorum bonorum pro ſe, & ſuis hæredibus promiſit ſolutionem tributorum, antequam illa bona in Eccleſiaſticos transferrentur.

18 Secundo dubium eſt utrùm bona in Eccleſiaſticos tranſlata oneri tributorum ſubjiciantur, quoties dominus illorum bonorum, antequam in Eccleſiaſticos transferantur, promiſit pro ſe, & ſuis hæredibus ſe ſoluturum tributa, collectas, & onera, quæcumque imponerentur, & ad hoc obligavit omnia ſua bona præſentia, & futura.

Reſpondeo hujuſmodi bona, oneri tributorum ſubjici. Ratio eſt, tum quia poſita hujuſmodi promiſſione contracta eſt obligatio realis, non ſolùm afficiens perſonas ipſas laicas; verum etiam bona: onus autem reale bonorum tranſit ad ipſorum poſſeſſorem; tum quia ex communi ſententia, quam ſequitur Alterius *diſp.* 16. *c.* 5. *col.* 10. *dub.* 6. *verſ. excipitur.* Marta *loco citato, caſu* 14. *ad finem*, Azor. Duardus, & alii *locis citatis*, poteſt quis ſua bona Eccleſiaſticis legare, hac conditione, ut onera, & tributa à Principibus imponenda ſolvant (quilibet enim eſt rei ſuæ moderator, & arbiter, & poteſt rem ſuam alteri donare iis conditionibus, & oneribus quæ ſibi probantur,) ergo etiam poteſt quis ſe, & ſua bona obligare ad ſolvendum tributum pro tempore imponendum. Ita Bartolus *in l. reſcripto, §. ſciendum ff. de muneribus, & honoribus.* Reginaldus *lib.* 9. *n.* 380. Suarez & Gutierez *locis citatis*, & alii contra Felinum *in c. Eccleſia ſancta Maria. n.* 79. Azorium *loco citato*, Alterium *diſp.* 16. *cap.* 6. *dubio* 5. *col.* 10. Duardum hic *qu.* 6. *num.* 10. & alios.

Secus dici poteſt, ſi ſtatuto caveatur ut omnia bona, quæ in territorio talis civitatis exiſtunt, obnoxia ſint tributis, & oneribus in futurum imponendis, & determinandis: tunc enim probabiliſſimum eſt Eccleſiaſticos non teneri ad tributa impoſita poſt tranſlationem bonorum in Eccleſiaſticos. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi bona, quando Eccleſiaſticis acquiſita ſunt, non erant affecta onere tributi cùm nondum illis impoſitum eſſet tributum; ſed tantummodo, lata fuiſſet lex de illo imponendo, & dum tributum imponitur, bona immunia ſunt, & exempta, tum quia ad hoc faciunt

19 Tributum, ſeu gabella quo pacto ſolvenda ſit ex bonis quæ in communi pro indiviſo poſſidentur à clericis & laicis ſimul.

rationes allatæ. Ita Alterius *diſp.* 16. *c.* 5. *dub.* 6. Abbas *in cap. Eccleſia ſancta Maria de conſtit. & cap. fin. de vita, & honeſtate clericorum*, Duardus *can.* 18. *q.* 6. *n.* 8. & alii communiter.

19 Tertiò dubium eſt, utrum bona quæ in communi, & indiviſo poſſidentur à clericis cum laicis, ut à clerico, & fratre laico, immunitate gaudeant, conſequenter exigentes gabellas pro hujuſmodi bonis excommunicatione afficiantur.

Marta *de juriſdictione, part.* 4. *caſu* 11. Duardus *canon.* 18. *quæ.* 9. *n.* 1. & alii, affirmativè reſpondent.

Ego verò cenſeo hujuſmodi bona, pro rata bonorum ad clericos pertinentium, gaudere immunitate Eccleſiaſtica *l. fin. C. quemadmodum civil. Mun. indic.* Ratio eſt, quia in hac parte ad Eccleſiaſticos, ſpectant, conſequenter ipſorum privilegiis gaudent. Pro rata vero bonorum ad laicos ſpectantium non gaudent immunitate, niſi aliud ferat legitima conſuetudo. Ratio eſt, tum quia utile per inutile non vitiatur, *de regulis juris. in* 6. tum quia immunitas Eccleſiaſticis conceſſa eſt, ne damnum, & gravamen ipſis à laicis imponatur: ipſis autem damnum, vel gravamen hac in parte non imponitur. Ita Speculator *in tit. de cleric. conjug. v.* 13. *verſicul. quod ſi clericus.* Alterius *diſp.* 19. *c.* 6. *colum.* 4 *dub.* 2. Natta *conſ.* 180 *n.* 3. Lambertinus, & alii quamplures apud Carol. de Graſſis *effectu* 3. *num.* 286.

20 Quartò dubium eſt, utrùm fructus, & reditus Eccleſiaſticorum, immunitate à tributis gaudeant, etiam poſtquam in laicos tranſlati ſunt. 20 An ſolvendum ſit tributum ex fructibus, ſeu reditibus Eccleſiaſticorum poſtquã in laicos tranſlati ſunt.

Reſpondeo negativè Ratio eſt, tum quia non ſunt amplius bona Eccleſiaſticorum, tum quia ſicut bona laicorum tranſlata in Eccleſiaſticos, privilegium immunitatis à gabellis acquirunt, ita etiam bona Eccleſiaſticorum in laicos tranſlata, privilegium amittunt: mutata enim perſona, quæ eſt cauſa privilegii, extinguitur privilegium, *l. per procuratorem, & l. C. de impenſa lucrativa deſcrip. lib.* 10. Ita Alterius *diſp.* 16. *dub.* 5. *ad finem, & dub.* 6. Federicus de Senis *conſil* 109. & alii apud Alterium *loco citato, dub.* 5. apud Duard. hic *q.* 11. *ad finem*, apud Bellarum *diſquiſit. clerical part.* 1. *titul. de exempt.* § 8 *n.* 2. apud Menochium *de arbitr. caſu* 180. *n.* 8. *& caſu* 562. *n.* 43. & apud Carolum de Graſſis *effectu* 3. *num.* 89. contra Boſſium *tr. crimin. in tit. de Princip.* 11 Belletum *num.* 4. & apud alios.

21 Hinc ſequitur exigentes collectas ab iis, qui fructus Eccleſiaſticorum emunt, non affici excommunicatione iſtius canonis, ut patet ex rationibus allatis. Quamobrem excommunicatio non incurritur, ſi emptor hujuſmodi fructuum, dum illos in civitatem transfert, vectigal ad portam ſolvere cogatur. Ita Doctores citati. Hoc tamen intellige, modò dominium fructuum acquiſitum ſit laicis emptoribus; alioquin eſſent bona, & fructus Eccleſiaſticorum, quæ oneribus gravari non poſſunt, & bene Menochius *caſu* 562. *n.* 59. & Carolus de Graſſis *n.* 91. 21 Exigens collectas ab iis, qui fructus Eccleſiaſticorum emerunt, non afficitur excommunicatione.

§. II.

Quo jure vetitum ſit laicis collectas, & onera Eccleſiaſticis imponere.

1. *Eccleſiaſtici jure divino immunes ſunt à laica poteſtate in cauſis ſpiritualibus.*
2. *Eccleſiaſtici quoad perſonas exempti ſunt à laica poteſtate jure canonico & divino.*
3. *Eccleſiaſtici jure civili, canonico, & divino, exempti ſunt, quoad collectas, & onera.*

UNICA PROPOSITIO.

PRobabiliſſimum eſt Eccleſiaſticos jure humano, & divino immunes eſſe à laica poteſtate, non ſolum in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, ut communiter conceditur à Doctoribus; verùm etiam in temporalibus, tam quoad perſonas, quàm quoad bona ſua. In hac propoſitione non conveniunt omnes Doctores: aliqui enim putant Eccleſiaſticos in temporalibus exemptos eſſe tantummodo jure civili & canonico; non verò jure divino, & eorum rationes adduxi *in tract. de legibus diſp.* 19. *q.* 2. *punct.* 2. §. 1. *num.* 2. & ſuprà *q* 16. *punct.* 2.

Alii putant exemptos eſſe jure civili, & canonico valde conſono juri divino, tum quia *Pſal.* 114. dicitur *Nolite tangere Chriſtos meos*; tum quia par eſt, ut Eccleſiaſtici ob dignitatem, & excellentiam à laica poteſtate eximantur. Ita Molina, Bannes, Salonius, Bellarmio, Leſſius, & alii, quos retuli *de legibus, loco cit.* & ſuprà *q.* 16. *citata.*

Alii denique, quorum opinio mihi probabilior videtur, ſuſtinent Eccleſiaſticos à laica poteſtate immunes eſſe jure civili, canonico, & divino, non ſolùm in cauſis ſpiritualibus, verùm etiam in temporalibus, tam quoad perſonas, quàm quoad bona ſua.

1 Quod Eccleſiaſtici jure divino immunes ſint à laica poteſtate in cauſis ſpiritualibus, communis eſt omnium Catholicorum opinio. Ratio eſt, tum quia poteſtas ſpiritualis eſt ſupernaturalis, & à Chriſto collata fuit, non Regibus, aliiſque ſæcularibus; ſed Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus. *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis*: tum quia *in cap. quamquam, de cenſibus, & in cap. ſi Imperator* 96. *diſtinct.* habetur, *Ad ſacerdotes Deus voluit quæ Eccleſia diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſæculi poteſtates.* Idémque colligitur ex Conc. Conſtant. *ſeſſ.* 8. ex Innoc. III. *c. Eccleſia ſancta Maria*, ex Eugenio III. *c. decernimus, de judic.* & alibi. Ita Covarruvias *practicarum quæſtionum, c.* 31. Farinacius *de inquiſit. q.* 8. Alterius *lib.* 5. *diſp.* 20. *c.* 2. *dub.* 1. Ambroſinus *de immunitate c.* 16. Carolus de Graſſis *de effectibus clericatus effectu* 1. *n.* 9. Bellarminus *tom.* 1. *controv.* 5. *lib.* 1. *c.* 28. Salas *de leg. diſput.* 14. *ſect.* 8. Suarez *lib.* 4. *de immunit. c.* 2. *& ſeq.* Molina *de juſt. diſp.* 31. & alii communiter, quos innui *de legibus, diſt.* 10. *q.* 1. *punct.* 5. §. 1. *num.* 1. & ſuprà *q.* 14. *punct.* 1. ubi alias rationes adduxi. 1 Eccleſiaſtici jure divino immunes ſunt à laica poteſtate in cauſis ſpiritualibus.

2 Quod

2 Eccleſiaſtici quoad perſonas exempti ſunt a laica poteſtate jure canonico, & divino.

2 Quòd Eccleſiaſtici quoad perſonas exempti ſunt à laica poteſtate, tam jure civili, quàm canonico & divino patet, tum ex multis juribus Imperialibus, tum ex multis Conciliis,& textibus per me adductis *loco cit. de legibus*,& ſuprà *q.16.punct.*2. ad quæ Lectorem remitto,ne ſæpius eadem ſine cauſa repetam.

3 Eccleſiaſtici jure civili canonico & divino exempti ſunt quoad collectas, & onera.

3 Quòd verò Eccleſiaſtici quoad collectas, & onera liberi ſint, tam jure humano civili, & canonico, quàm divino probatur ; & quidem,

Primò de jure civili conſtat ex *Auth nulla communitas.C. de Epiſc.& cler.*ubi collectas ab Eccleſiaſticis exigi vetatur,ex *l.placet,C.de ſacroſanct. Ecclеſ.& l.*2.*C.de Epiſc.& cler.*ubi clerici, & eorum bona ab oneribus,gabellis,collectis,& ſimilibus eximuntur.

Secundò de jure canonico idem patet ex *c.non minus, & cap. adversùs de immun. Eccleſ.*& alibi plurimis in locis,quos retuli *punct* 4.& præſertim in hac Bulla, in qua jura antiqua renovantur.

Tertiò de jure divino idem colligitur tum ex *Matth.* 17. ubi Chriſtus cum ſancto Petro hoc modo loquitur,*Reges terræ à quibus accipiunt tributum,vel cenſum à filiis ſuis, an ab alienis.* Deinde ſubdit,*ergo liberi ſunt filii.* Nomine autem filiorum hoc in loco non intelligitur tantummodo Chriſtus;quia in plurali loquitur,neque intelligendi ſunt omnes Chriſtiani pia,communi uſu, & experientia teſte,Chriſtiani laici tributum Principibus ſolvunt; ergo intelligendi ſunt Eccleſiaſtici, ut bene Hieronymus *in eum locum* & alii apud Suarez *lib.4.de immunit.* a. 8, *n.*16,tum ex *c. quamquam de cenſib.*ubi ſic legitur:*Cùm igitur Eccleſia,Eccleſiaſticæque perſonæ,ac res ipſarum non ſolùm jure humano,quinimo & divino à ſæcularium perſonarum exactionibus ſint immunes*,&c.

Neque obſtat primò,dicere,hoc ibi non definiri,ſed obiter dici: reſpondetur enim,etiamſi hoc admitterem cum Bellarm. *loc.cit.*& aliis,dicendum ſaltem eſſet hanc fuiſſe doctrinam à Bonif. VIII. *in citato cap.*traditam,& ab Eccleſia receptam & approbatam.

Secundò non obſtat dicere in citato cap.ſermonem eſſe de cauſis Eccleſiaſticis,& ſpiritualibus:quia Sum.Pontifex addit, *ac res ipſarum.* Ita Maria, Ambroſinus, & alii quamplures,quos retuli *q.*18 *pun.* 2. quibus adde Barſatum *conſ.*42. *n.* 2. ubi teſtatur de magis communi,Fill.*tr.*16.*c.*11.*quæſ.*10.*n.*316 Bellettum *diſquiſ cler part.*1 *tit de exempt.cler. & eorum bonorum,* § 1.n.1 *& ſeqq.* Regin *l* 9 *n* 381. ubi hanc communem vocat Canoniſtarum ſententiam,Alterium *diſp.*19. *c.*6. *dub.*12. Duard.hic *q.*20.*n.*5.*verſ. undecimò.*

Ex dictis ſufficienter probata remanet propoſitio,ex qua licebit inferre,conſuetudine induci non poſſe, ut Eccleſiaſticis tributa, & onera à laicis imponerentur;quia Eccleſiaſtici jure divino liberi ſunt ab hujuſmodi oneribus à laicis imponendis:nulla autem conſuetudo legitima contra jus divinum induci poteſt,ut ſuo loco docui.

An autem privilegio Summi Pontificis poſſint hujuſmodi onera imponi,patebit ex dicendis §. *ſequenti.*

Objicies contra dicta de exemptione Eccleſiaſticorum jure divino a tributis,& oneribus,Chriſtus *Matth* 17.præcipit ſolvi tributum pro ſe,& Petro:ergo ſignum eſt Eccleſiaſticos, qui longè ſunt inferiores Chriſto,& Petro,teneri tributum ſolvere.

Reſp.eo loco potiùs colligi oppoſitum,tum quia Chriſtus juſſit tributum ſolvi,ne ſcandali anſam præberet ; tum quia ex illis verbis hic cenſus elicitur à majori ad majus. Filii Regum exiſtentes in paterno regno liberi ſunt, & immunes ab oneribus, & tributis Regiis,ergo à fortiori immunis eſſe debet Chriſtus, qui eſt Filius ſuprem. Regis cui omnes Principes,& Reges ſubjiciuntur:Deus enim eſt Rex omnium Regum. Quamobrem cùm exactores tributorum ſcire vellent, cur Chriſtus tributum Cæſari non ſolveret. Chriſtus interrogavit Petrum à quibuſnam ſolvendum eſſet tributum,à filiis,an ab alienis,Petrus reſpondit,*ab alienis*;ſubjungit Chriſtus. *ergo liberi ſunt filii. Ut autem non ſcandalizemus eos,vade ad mare,& invenies ſtaterem,illum ſumens da pro me,& te.*

Dices primò ex hoc loco non colligi exemptionem,ſed potius obligationem ſolvendi,quia Chriſtus innuit tributum ſolvendum eſſe ab alienis,*non* autem à filiis. Chriſtus autem ſecundùm humanitatem non erat Filius Dei; nam vel ubi ſermo eſt de filiis naturalibus vel adoptivis ; vel de filiis quaſi per metaphoram ratione creationis. Non poteſt ibi eſſe ſermo de filiis adoptivis; alioquin ſequeretur omnes juſtos eſſe à tributis exemptos, quod non eſt admittendum;juſti enim,dum in gratia exiſtunt,ſunt filii adoptivi,& cùm in hac vita conſtare non poſſit, quinam in gratia exiſtant, dicendum eſſet omnes fideles exemptos eſſe,cùm omnes in ſtatu filiorum ſint, aut ſaltem illum habere poſſint,& etiam inchoatum habeant per fidem,& per baptiſmum. Si Chriſtus locutus ſuit de filiis per metaphoram, ratione creationis (creaturæ enim dici poſſunt filii Dei,Job 38.28.*qui eſt pluviæ pater*,& Deut. 32 6 *Haccine reddis Deo populo ſtulte & inſipiens:nunquid non ipſe eſt pater tuus qui creavit te.*)Sequitur omnes homines liberos eſſe à tributis;quod nullus rectè ſentiens admiſerit,cùm univerſali hominum praxi adverſetur. Si locutus fuit de filiis naturalibus,ſequitur ex eo loco Verbum divinum, id eſt, ſecundam SS. Trinitatis perſonam gaudere privilegio immunitatis ; non autem Chriſtum ſecundùm humanitatem,& multo minus alios Eccleſiaſticos.

Reſp. Chriſtum ibi locutum fuiſſe de filiis naturalibus,& propriis,ut patet, tum ex allatis rationibus, quæ ad hoc probandum faciunt;tum quia locutus fuit de illis filiis,quos Petrus intelligere poterat & re ipſa intellexit:Petrus autem intellexit de filiis propriis,cùm illos contradiſtinguat ab alienis, & extraneis, qui non ſunt filii naturales:cum autem Chriſtus,non ſolum ut Deus ſit filius proprius & naturalis Dei,verum etiam,ut homo ſequitur ipſum liberum fuiſſe à tributis,non ſolùm ut Deum,verùm etiam ut hominem. Quod autem Chriſtus ſit Filius Dei naturalis; etiam in quantum homo,patet,tum quia *Lucæ* 1.35.dicitur, *quod naſcetur ex te ſanctum vocabitur Filius Dei.*& ad Romanos 8 32. *qui proprio Filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Sed Chriſtus non eſt natus ex Maria virgine,& traditus pro nobis,ut Deus,ſed quatenus homo:ergo eſt Filius Dei naturalis, ut homo, tum quia Chriſtus in quantum homo,vel filius naturalis eſt, vel adoptivus; ſed non poteſt dici filius adoptivus : adoptio enim ex communi Theologorum,& Juriſperitorum ſententia, eſt aſſumptio,ſeu acceptatio perſonæ extraneæ ad hæreditatem,ergo eſt filius naturalis. Ita S.Th. 3.*part.q.*23 *art.*4. Suarez 3.*p.de incarn.& in tr.de fidei defenſione l.*4.*de imm.c.*5.*n.*7. Salmeron *ta.*6.*de miraculis Chriſti, tr.* 37. Becanus 3. *part de Incarn. c.*18.*q.*4.*&* 5. & alii.

Ut autem rectiùs intelligatur quo pacto dici poſſit,Chriſtum, in quantum eſt homo,eſſe Filium Dei naturalem,advertendum eſt, illam particulam *in quantum homo*, dupliciter ſumi poſſe. Primò ratione perſonæ ſeu ſuppoſiti.Secundo ratione naturæ.Si ſumatur ratione perſonæ,ſeu ſuppoſiti, certum eſt Chriſtum eſſe Filium Dei naturalem;quia illud ſuppoſitum eſt Filius Dei naturalis,& natura humana Chriſti non habet aliud ſuppoſitum præter divinum nec illud ſuppoſitum, ex eo quòd in eo ſubſiſtit natura humana, deſinit eſſe Filius Dei naturalis. Si verò illa particula, *in quantum homo*,ſumatur ratione naturæ,dici poteſt primò Chriſtus Filius Dei naturalis,non per æternam generationem, ſed propter gratiam unionis per quam ipſa naturalis filiatio ſubſtantialiter conjuncta eſt humanitati.

Secundò, quia ratione unionis hypoſtaticæ habet jus ad hæreditatem æternam;hoc autem jus non eſt adoptionis,quia non eſt datum perſonæ extraneæ,ſed eſt fundatum in ipſa unione hypoſtatica; conſequenter dici poteſt connaturale;licet enim datum ſit naturæ extraneæ;non tamen datum eſt perſonæ extraneæ, ut bene argumentatur Becanus *loco cit.q.*5.*n.*6.

Dices ſecundo,ex prælatis Chriſti verbis non colligi,Petrum immunem eſſe à tributis;cùm ipſe non eſſet Filius Dei,nec comprehendatur ſub illis verbis, *ergo liberi ſunt filii.*

Reſpondeo primò; quamvis Petrus illis verbis explicitè non comprehenderetur, ſufficienter tamen comprehenditur in ſubſequentibus, in quibus Chriſtus indicat à Petro ſolvendum tributum,ne ab aliis ſcandalum ſumatur;ſupponit ergo Petrum de jure liberum eſſe à tributis,& ad illud ſolvendum teneri ſolùm ratione vitandi ſcandali.

Reſpondeo ſecundò, immunitatem Petri colligi etiam ex illis verbis hoc pacto intellectis & explicatis. Filius Regis liber eſt à tributis;ergo etiam domeſtici,& familiares ipſius; ergo à fortiori liber eſt Petrus, qui eſt domeſticus, & familiaris Chriſti, ejuſque Vicarius,& ſucceſſor futurus.

Dices,tertiò,hinc ſaltem colligitur alios Apoſtolos, & Eccleſiaſticos exemptos non eſſe à tributis, cùm Chriſtus videatur ſolùm voluiſſe eximere Petrum,ibi, *ut autem non ſcandalizemus eos, da pro me & te.*

Reſpondent primò nonnulli,alios Apoſtolos tunc temporis non adfuiſſe, conſequenter opus non fuiſſe de ipſis ſermonem facere. Verùm quidquid ſit de hac reſponſione, quæ facilè rejici poteſt; tum quia ſolido caret fundamento,tum quia ex forma loquendi, in plurali prolata ab exactoribus tributorum ſatis indicatur alios Apoſtolos adfuiſſe,ibi.*Magiſter veſter non ſolvit didrachma.*

Reſpondeo ſecundò illorum exemptionem ſatis colligi ex reſponſione ſecundæ objectionis, quia ſicut familiares filii Regis immunes ſunt a tributis;ita a fortiori familiares, & domeſtici Chriſti,qui eſt Rex regum,& Filius naturalis Dei.

Reſponderi poteſt tertiò Petrum,qui caput Apoſtolorum futurus erat,repræſentaſſe etiam alios Apoſtolos,& Eccleſiaſticos; & vicem totius Eccleſiaſtici ſtatus geſſiſſe, ut in ſimili eadem verba interpretatur S. Aug.*ſerm.*6. *de verbis Apoſtoli* Sicut ergo Petrus non debebat tributum ſolvere, niſi ratione vitandi ſcandali ; ita neque Alii Apoſtoli,& Eccleſiaſtici,quorum vices Petrus gerebat. Vide Suar.*lib.*4.*de immun.*a.5.*& c.*8.*n.*16 *& ſeqq.*& Salm.*loc.cit.*

§. III.

In quibus caſibus licitum ſit collectas, & onera Eccleſiaſticis imponere.

1 *Clericus habitum aſſumens in fraudem vectigalium, vectigal ſolvere tenetur tùm ſugit ſtatum clericalem aſſumere,ſecus ſi re ipſa,& ex animo ſtatum clericalem aſſumat.*

2 *Clericus immunis videtur à tributis,etiamſi divinis non inſerviat,& alia in Concilio Trid ſeſſ.*23.*c.*6.*præſcripta non ſervet.*

3 *Clericus Latinus conjugatus non eſt immunis ab onere tributorum.*

4 *Clerici feudatarii tenentur ad tributa.*

5 *Clericus negotiationem lucrativam exercens tenetur ad gabellas pro rebus quas negotiationis cauſâ defert.*

6 *Negotiationem lucrativam, ſive mercaturam quiſnam exercere dicatur.*

7 *An Clericus teneatur oſtendere gabellario res quas ad ſui uſum defert.*

8 *An Clericus negotiator teneatur vectigal ſolvere ex rebus, quas negotiationis cauſa advehit, antequam ter admoneatur.*

9 *Clericus negotiator amittit immunitatis privilegium ſolùm quoad ea, quæ negotiationis cauſâ tractat.*

10 *Controverſia inter Clericum, & exactores ſuborta quid faciendum ſit.*

11 *Judex Eccleſiaſticus adeundus eſt, dum ſuboritur dubium inter Eccleſiaſticum, & exactores vectigalium.*

12 *Tributa, & onera imponi poſſunt à laicis de conſenſu Summi Pontificis.*

13 *Facultas imponendi collectas Eccleſiaſticis ceſſat ceſſante cauſa imponendi.*

14 *Laici non acquirunt jus imponendi collectas ob conſuetudinem.*

15 *Tributa, & onera non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis pro reparatione pontium, pro munitione caſtri, &c.*

16 *Tributa non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis de conſenſu Epiſcoporum, aliorumve Prælatorum; etiamſi Princeps ea velit imponere ob publicam utilitatem.*

17 *An tributa, & onera directè & immediatè reſpicientia utilitatem bonorum Eccleſiaſticorum ſolvenda ſint à Clericis, ſaltem ex æquitate, & vi directiva.*

18 *Clerici, aliive ſolventes talem, ſeu collectam ex proventibus, vel bonis Eccleſiaſticis, an excommunicationem incurrant.*

UNICA PROPOSITIO.

NOnnulli percenſentur caſus, in quibus Eccleſiaſtici à collectis, & oneribus ſæcularium immunes non ſunt.

1 Clericus habitum aſſumens in fraudem vectigalium vectigal ſolvere tenetur, cùm fingit clericalem ſtatum aſſumere, ſecus ſi reipſa, & ex animo ſtatum clericalem aſſumat.

1 Primus caſus eſt, quando quis habitum clericalem aſſumit in fraudem vectigalium ne ſcilicet ſolvat vectigalia, ſed re ipſa non eſt Clericus. Ratio eſt, tum quia fraus patrocinari non debet fraudem committenti; tum quia immunitas conceſſa eſt Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis: hic autem non eſt Eccleſiaſticus, cùm habitu fingat ſe Clericum, & reipſa non ſit, ut ſuppono. Si verò re ipſa ſit Clericus, prima tonſura initiatus, nec clericalem habitum dimiſerit, gaudet immunitate collectarum, & onerum, quia hic eſt perſona Eccleſiaſtica, conſequenter privilegiis Eccleſiaſticorum gaudet. Et hoc verum eſt, etiamſi clericalem ſtatum aſſumpſerit hoc animo, ut liber fieret ab oneribus tributorum, & onerum, utitur enim jure ſuo ſtatum clericalem aſſumendo, & iſta intentio non tollit ſtatum clericalem; conſequenter neque immunitatem ratione ſtatus Eccleſiaſtici conceſſam. Et hoc ampliandum puto; etiamſi ad ſtatum clericalem advolaverit animo poſtea dimittendi eundem ſtatum: nam illa intentio non tollit ſtatum clericalem ſubſequentem; conſequenter neque tollit privilegium immunitatis clericali ſtatui conceſſum.

Nec eſt eadem ratio de illo, qui patrato delicto clericalem habitum aſſumit intentione vitandi ſæcularem forum, & animo non perſiſtendi in ſtatu clericali, quem ſuprà diximus non gaudere privilegio fori; nam ille propriè dicitur clericalem ſtatum capeſſere in fraudem fori ſæcularis, cùm ob præcedens delictum foro laicali ſubjiceretur, & cauſa vitandi forum ſæculare, ad clericalem ſtatum advolet. Hic autem, de quo loquimur, ad ſtatum clericalem aſcendit, ut privilegio clericali utatur, dum in clericali ſtatu perſiſtit; conſequenter jure ſuo uti cenſetur: cùm in hac parte poteſtati ſæculari non ſubjiciatur: nec quidquam antea fecerit, propter quod iſto privilegio gaudere nequeat tempore ſtatus clericalis. Hoc pacto intelligenda ſunt, quæ tradidi *de contract. diſp.* 1. *q.* 9. *punct.* 2. *n.* 2. cum Stephano Quaranta. Idemque Duard. *can.* 18. *q.* 7. *n.* 2. ubi hoc limitandum putat, modò hujuſmodi Clericus divinis inſerviat, & reliqua in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. præſcripta ſervet, alioquin non gaudet privilegio immunitatis. Eandem limitationem admittit Regin. *lib.* 9. *c.* 25. *n.* 376. *notab.* 3. Suarez *lib.* 4. *de immun. c.* 26. *n.* 14. Coriolanus hic *verſic. quam amplia*. Sed hæc limitatio mihi diſplicet, quia etiamſi

2 Clericus immunis videtur à tributis, etiamſi divinis non inſerviat, & alia in Concil. Trident. ſeſſ. 23 c. 6. præſcripta non ſervet.

2 Clericus ſimplex non habens beneficium, non gaudeat privilegio fori, niſi habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola de licentia Epiſcopi verſetur, juxta Tridentinum *loc. cit.* nihilominus aliis privilegiis non privatur; quia Concilium Trid. prædicta requirit ſolùm in eo, qui privilegium fori gaudere cupit; conſequenter non eſt facienda extenſio ad alia privilegia.

3 Clericus Latinus conjugatus non eſt immunis ab onere tributorum.

3 Secundus caſus eſt de Clerico conjugato; Clericus enim Latinus conjugatus caret omnibus privilegiis Eccleſiaſticis, excepto privilegio canonis, & fori, hoc enim gaudet *c. clerici, de cler. conjug. in* 6. modò ſervet ea, quæ Concilio Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. præſcripta ſunt. Ita Carolus de Graſſis *de effectibus clericat. effectu* 3. *n.* 4. Covar. *pr. quæſt.* 13. *n.* 9. Panorm. *c. ex parte. n.* 2. Alter. *diſp.* 19 *c.* 6. *dub.* 9. Duard. *q.* 13. *n.* 1. Suarez *de immun. lib.* 4. *c.* 28. Belletus §. 9. *n.* 5. & alii, quos alibi adduxi contra nonnullos apud Carolum de Graſſis *loco cit.*

Secus dicendum eſt de Clericis Græcis conjugatis: iſti enim ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ; conſequenter privilegio immunitatis, Eccleſiaſticis conceſſo, fruuntur. Ita Carol. de Graſ. *effectu* 3. *n.* 40. & *n.* 117. ubi hoc privilegium extendit etiam ad uxores. Quaranta *verbo vectigal, ſub initium.* Azor. 1 *part lib.* 5. *c.* 12. Coriolanus hic *verſ. ſecundo amplia.* Duard. *loc. cit.* & alii contra Cardinalem Tuſchum §. *bona, concl.* 114. & alios apud Carol. de Graſ. *n.* 43.

4 Clerici feudatarii tenentur ad tributa.

4 Tertius caſus eſt de Clericis feudatariis; perſpicuum enim eſt Eccleſiaſticos feudatarios teneri ad onera ratione feudi impoſita, quia Clericus in iis, quæ ad feudum pertinent, ſubjicitur domino feudi, licèt ſæculari, ut multis Doctoribus citatis docui ſuprà *q.* 16. *pun.* 5. *n.* 6. Idemque in terminis tradunt Marta *de juriſd. p.* 4. *caſu* 10. *n.* 53. Duard. hic *q.* 10. Regin. *lib* 9. *n* 380. & alii quamplures apud Carolum de Graſſis *effectu* 3. *n.* 279. *& ſeqq.*

5 Clericus negotiationem lucrativam exercens tenetur ad gabellas pro rebus, quas negotiationis cauſâ defert.

5 Quartus caſus eſt, quando Clericus negotiationem lucrativam exercet: tunc enim tenetur pedagia, & gabellas ſolvere pro rebus, quas negotiationis cauſâ defert, vel deferri facit, vel tranſmittit, *c. quamquam de cenſibus.* Idem dic quando Clericus aliis de cauſis privilegia clericalia amiſit.

6 Negotiationem lucrativam, ſive mercaturam quiſnam exercere dicatur.

6 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur mercaturam exercere, ſeu negotiationem lucrativam facere.

Reſpondeo illum dici qui aliquid emit, vel contractu oneroſo acquirit, ut ex illius venditione lucrum referat. Secus ſi aliquid emat ad ſui, vel familiæ ſuſtentationem, & deinde data occaſione lucri, idem cum lucro vendat; cùm enim hoc non emerit ad vendendum, vel permutandum cum lucro, non dicitur juxta communem loquendi uſum negotiari; attendi enim in hac re ſolet finis, ſeu prima deſtinatio ob quam res contractu acquiritur, & venditio in caſu propoſito eſt quaſi per accidens. Ita Nav. *c.* 13. *n.* 51. Quaranta *verb. vectigal. verſ. tertiò quatenus*, Suar. *diſp.* 25. *ſect.* 4. *n.* 21. Molina *de juſtitia, diſp.* 339 & 672. Duard hic *q* 7. *n* 17. Regin. *lib.* 9. 379. Belletus *de exempt. cleric. à mun.* §. 4 *n.* 5. & alii.

Adduut etiam multi DD. ad negotiationem requiri, ut quis res emat, ut eas non mutatas iterum vendat. Ita Reginald, *loco cit.* Panormit. Roland, & alii apud Carol. de Graſſis *n.* 181. apud Belletum *loco cit.* §. 4. *ad finem.* plures alios, ego referam *de obligat. Clericorum.* Alii verò nomen negotiationis latius ſumunt, & extendunt etiam ad res aliqua induſtria mutatas a venditore.

Hinc ſequitur primò illum, qui gregem conducit, ut ex illo lac, & caſeum conficiat, & cum lucro vendat, cenſeri poſſe negotiationem exercere, ſaltem juxta ſecundam ſententiam; conſequenter teneri ad onera cæteris negotiatoribus impoſita in eo negotii genere, quod exercet. Idem dic de illo, qui agrum conducit, ut fructus inde perceptos cum lucro vendat: hoc enim genus eſt negotiationis.

Secus ſi agrum conducat, ut ex illius fructibus ſe, & familiam ſuſtentet, is enim non dicitur negotiari, qui aliquid ad ſui, vel familiæ uſum accipit, ſicut etiam Clericus conductori ſuccedens poteſt in conductione perſeverare, donec locationis tempus finiatur, & interim agri conducti fructus vendendo non dicitur negotiari, quia ipſe non accepit agrum ut inde lucrum referret, ſed quia jus habet ſuccedendi primo conductori, cujus onus in ſucceſſorem tranſmittitur. Ita Leſſius *lib.* 2. *c.* 21. *n.* 6. Molina *diſp.* 342. *n.* 7. Reginald. *loco cit.*

Secundò, ſequitur illum qui equum emit hoc animo, ut illum locet, vocari poſſe negotiatorem; conſequenter gabellam, quæ ex tali contractu ſolvi conſuevit, obligari: quia contractum oneroſum celebrat, ut inde lucrum recipiat, Ita Molina *diſp.* 34. *n.* 14. Quaranta *loc. cit. verſic ſimiliter.*

Tertiò illum non dici negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex ſuo agro colligit, vendit, ſive in eodem loco vendat, ſive aliò transferenda curet, ut carius vendere poſſit; nullus enim negotiari cenſetur, vendendo res ex propriis bonis Eccleſiaſticis, vel patrimonialibus collectas; ex Tolet. Sylveſtro, & aliis quos retuli *de contractib. diſp* 2 *q* 9. *pun.* 2. §. 1. Quibus adde Carolum de Graſſis *effectu* 2. & Beller *loc. cit.* §. 4. Quamquam B. Pachinus, Parpalius, & alii in oppoſitum ſentiant apud Carolum de Graſſis *n.* 178.

Quartò illum non vocari negotiatorem, qui animalia emit, illaque in propriis agris educat, & nutrit, ut poſtquam grandiora, vel pinguiora effecta fuerint, vendat, veluti quoſdam fructus ex agro provenientes. Ita DD. citati, qui hoc idem ſentiendum putant de eo, qui pullum emit, ut grandiorem effectum vendat, tum quia hoc induſtriæ, & artificii genus eſt potius, quàm negotiationis, tum quia id uſu permiſſum videtur, cùm indecentiam non arguat.

Hinc patet quid dicendum ſit de illo, qui in ſuo feudo venam ferri, vel metalli habet, indeque ferrum confici, & vendi curat; de qua re vide Nav. *c.* 27. *n.* 128. Mol. *diſt.* 341. *n.* 6. Carolum de Graſſis *loc. cit. n* 108. ubi plures alios refert. Duard, *q.* 8. *cit. n.* 16. qui arbitrantur illum cenſeri negotiatorem. Secus dicendum eſt in ſententia Reginald. Panorm. Belleri, & aliorum, qui eum non putant negotiatorem, qui aliquid emit, illudque mutata forma vendit. Idem tenet Federicus de Senia *conſil.* 107.

7 An Clericus teneatur oſtendere gabellario res quas ad ſui uſum defert.

Quintò illum non appellari negotiatorem, qui vinum panem, alia ad ſui, vel familiæ ſuſtentationem emit; conſequenter non teneri ad ſolutionem vectigalis negotiatoribus injuncti. Ita Mol. *loc. cit.* Quaranta, & alii quos retuli *de contract. loco cit. n.* 4.

8 An Clericus negotiator teneatur vectigal ſolvere ex rebus, quas negotiationis cauſâ advehit, antequam admoneatur.

7 An autem Clericus teneatur oſtendere gabellario res, quas ad ſui uſum ducit, licèt ad gabellæ ſolutionem non teneatur, communis Juriſperitorum opinio eſt teneri. Ita Bald. *conſ.* 97. *lib.* 2. Roland. *conſ.* 71. *n.* 22 *lib.* 4. & alii apud Achillem de Graſſis *effectu* 1. *n.* 257. & apud Belletum §. 6. *n.* 1. Sed quid ego ſentiam patet ex dictis *de contract. diſp.* 2. *q.* 9. *n.* 5. *n.* 6.

8 Secundò dubium eſt, utrum Clericus negotiator teneatur ex

rebus

rebus quas negotiationis cauſâ advehit, vel tranſmittit, vectigal onus ſolvere, antequam ter moneatur, ut à negotiatione deſiſtat.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima eſt Molinæ *de juſt. diſp.* 341 n. 10. Duard. hic *quæſt.* 8. *n.* 9. Alterii *diſp.* 16. *c.* 6. *col.* 10. *quæſit.* 13. Buttii, Panorm. Ferreti, & aliorum apud Carolum de Graſſis *effectu* 3. *n.* 148. aſſirmantium teneri, etiamſi trina admonitio non præceſſerit. Ratio eſt, quia *in c. quamquam de cenſibus*, excipiuntur ab immunitate gabellarum; qui cauſa negotiandi res aliquas deferunt, vel deferri faciunt, vel tranſmittunt, nec ulla mentio fit trinæ admonitionis. Hæc ſententia probabiliſſima eſt.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt Rodriq. *in ſum. c.* 73 *n.* 12. Lopez *in inſtruct. p.* 2. *c.* 41. Reginaldi *l.* 9. *n.* 379. *ad finem*, Antonii de Souſa hic *t.* 19. *diſp.* 92. *n.* 3. *ad finem*, & aliorum aſſerentium Eccleſiaſticos non teneri tributa ſolvere, antequam ter admoneantur, ut mercaturam non exerceant. Ratio eſt, tum quia *in c. ex litteris, de vita & honeſt. cleric.* decernitur Clericos exercentes negotia, non gaudere privilegio clericali, quoad facultates, ſed ſubjacere ſtatutis, & conſuetudini patriæ, ſi ter moniti non reſipiſcant; ſupponitur ergo hujuſmodi Clericus privilegio clericali immunitatis, & exemptionis quoad facultates, gaudere, antequam ter admoneantur; tum quia Clerici negotia exercentes verè ſunt Eccleſiaſtici; ergo Eccleſiaſticorum privilegiis gaudent, donec illis priventur; illis autem non privantur, niſi poſt trinam admonitionem, *cap. ex litteris citato.*

Ad argumentum primæ ſententiæ reſpondetur ſatis eſſe, ut mentio trinæ admonitionis fiat, *in cap. ex litteris cit.* unus enim textus alium declarat. Hoc pacto intelligenda ſunt, quæ tradidi *de contractibus, loco ſuprà citato.*

9 Clericus negotiator amittit immunitatis privilegium ſolum quoad ea, quæ negotiationis cauſa tractat.

9 Tertiò dubium eſt, an tum Clericus negotia exercens amittat privilegium immunitatis non ſolùm quoad bona, quæ negotiationis gratiâ tractat, ſed etiam quoad alia.

Reſpondeo amittere, ſolùm quoad ea, quæ ad negotiationem pertinent. Ratio eſt, quia ita expreſſe ſancitum videtur *in c. quamquam de cenſ.* ubi ab exemptione pedagiorum, vel guidagiorum ea ſolùm excipiuntur, quæ cauſâ negotiandi deferuntur, vel tranſmittuntur. Ita Alterius *loc. cit. quæſ.* 3. contra Ferretum *de legib. n.* 582. Carolum de Graſſis *effectu* 3. *n.* 177. ubi alios refert.

10 Controverſia inter Clericum & exactores ſuborta quid faciendum ſit.

10 Quartò dubium eſt, quid faciendum ſit, quando inter Clericum, & exactores vectigalium controverſia oritur de clericatu, vel de fine ad quem res deferuntur, utrum ſcilicet cauſa negotiandi deferantur, an ad alium finem, vel an ſuæ ſint, vel alterius.

Reſpondeo ſtandum eſſe juramentum Clerici, vel ipſius nuncium, ſeu famulorum, dum Clericus abſens eſt, niſi perſonarum qualitas, aut aliæ circumſtantiæ aliud ſuadeant. Ratio eſt, quia nimis grava foret Eccleſiaſticis pro hujuſmodi rebus ad judices paſſim recurrere; ergo juramento ipſorum, vel famulorum ſtandum eſt. Ita Stephanus Quarantia *verbo vectigal verſic. & quia*, Duard. *canone* 18. *quæſ.* 13. *n.* 3. *& quæſ* 16 *ad fin.* Belletus *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de exempt. cleric.* §. 6. *n.* 1. Alterius *diſp.* 16. *cap.* 6. *col.* 11. *quæſit.* 2. Baldus, Jaſon, & alii apud Carolum de Graſſis *effectu* 3. *n.* 185. *&* 258. & apud Belletum *loc. cit.*

11 Judex Eccleſiaſticus adeundus eſt, dum ſub oritur dubium inter Eccleſiaſticum, & exactores vectigalis.

11 Verùm ſi pro deciſione dubii judicem adire contingat, adiri debet judex Eccleſiaſticus, ut alibi oſtendi, quia Clericus coram laico conveniri non debet. Ita Rolandus *conſil.* 71. Duard. *q.* 13. *n.* 3. Alter. *loc. cit. quæſ.* 2. ubi refert Cardinalem, & Ancharanum, omiſſis iis, quos ſuprà retuli *q.* 16. & plures alios refert Carolus de Graſſis *de effectu* 1. *cleric. effectu* 1. *q.* 1. *n.* 1268. & Belletum *loc. cit. n.* 1. ad finem.

12 Tributa, & onera imponi poſſunt à laicis de conſenſu Sum. Pontificia.

12 Quintus caſus, in quo licitum eſt collectas, & onera Eccleſiaſticis imponere, eſt, dum id fit de conſenſu, & expreſſa Summi Pontificis licentia; nam quod laici tunc temporis, agunt cenſentur agere ex facultate ſibi à Papa delegata, & conceſſa. Summus tamen Pontifex non ſolet hanc facultatem laicis concedere, niſi gravis neceſſitas, vel publica utilitas, vel pietas exigat; tum quia impoſitio tributorum juſtam cauſam requirit; tum quia ſic colligitur *c. non minus, & c. adverſus, de immunit.* Vide Alterium *diſp.* 19. *cap.* 2. *lib.* 5. Duard. hic *q.* 3. Navarrum *in manuali c.* 17. *n.* 107. Carolum de Graſſis *effectu* 3. *n.* 287. Bellerum §. 12.

13 Facultas imponendi collectas Eccleſiaſticis ceſſat, ceſſante cauſa impoſitionis.

13 An verò ceſſante cauſa, ob quam Summus Pontifex facultatem laicis conceſſit imponendi Eccleſiaſticis collectas, & tributa, ceſſet etiam facultas laicorum.

Reſpondeo ſolutionem hujus difficultatis ſatis conſtare ex dictis *de diſpenſat. & de privilegiis, q.* 3 *pun.* 8. § 2. ad quæ me remitto. Præterea videri poteſt Alterius *diſp.* 19 2. *ad finem*, *verſ. quod ſi* & Duard. hic *q.* 3. *ad finem*, ubi reſpondent ceſſare; quia veriſimile non eſt Summ. Pontificem velle, ut hujus privilegium duret ceſſante in totum ejus conceſſionis cauſa; præſertim cum illa conceſſio juribus, & immunitati Eccleſiaſticorum, quæ valde favorabilis eſt, adverſetur.

14 Laici nõ acquirunt jus imponendi collectas ob conſuetudinem.

14 Quæres primò, utrùm conſuetudo tribuat jus laicis imponendi collectas, & onera Eccleſiaſticis.

Reſpondeo negativè; etiamſi conſuetudo ſit longæva, vel immemorabilis. Ratio eſt, tum quia probabiliſſimum eſt Eccleſiaſticos jure divino immunes eſſe ab oneribus, & tributis laicorum; nulla autem conſuetudo poteſt juri divino derogare, ut probavi *de legibus*; tum quia hujuſmodi conſuetudo eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: *in auth.* autem *Caſſa C. de ſacroſanct. Eccleſ.* caſſa & irrita eſſe, denunciari per totam Italiam præcipiuntur omnia ſtatuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticas perſonas inductæ; tum quia laici incapaces ſunt juris in Eccleſiaſticos, ut ſuperius probavi *q.* 15 *punct.* 4. poteſtas autem imponendi collectas, & onera Eccleſiaſticis, ſupponit jus in Eccleſiaſticos; tum quia Bulla non obſtante quavis conſuetudine excommunicat eos, qui collectas, & onera Eccleſiaſticis imponunt ſine ſpeciali Summi Pontificis facultate. Idemque expreſsè habetur *in c. quamquam de cenſibus.* Ita Ruinus *conſ.* 127. *in fine, tom.* 4. Bertrand *conſ.* 31. *n.* 27. Surd. *conſil.* 41. *tom.* 1. Fill. *tr.* 16. *c.* 11. *quæſit.* 2. *n.* 293. Suarez *lib.* 4. *de immun. c.* 24. Regin. *lib.* 9. *n.* 381. Duard. *q.* 20. *n.* 5. Panorm. Lupus, & alii apud Carolum de Graſſis *de effectibus cleric. effectu* 3 *n.* 120. *& ſeqq.* apud Alterium *c.* 6. *dub.* 11. & apud Bellerum *de exempt.* §. 6. *n.* 1. contra Bartolum in *l.* 1. *C. de auro coronario lib.* 10. & alios apud Ugolin hic §. 1. apud Carol. de Graſſis *loco cit. n.* 124. *& ſeqq.* Hoc tamen à Baldo, Riminald. & aliis, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *loco cit. n.* 129. limitatur, niſi conſuetudo introducta ſit, & obſervata cum tolerantia Summi Pontificis: Sum. enim Pontifex videtur hujuſmodi uſum & conſuetudinem approbare.

Sed oppoſitum mihi probatur, quia Summus Pontifex circa finem hujus Bullæ reprobat omnem conſuetudinem decretis hujus Bullæ contrarium, & in hoc canone ſimpliciter, & indiſtinctè excommunicat omnes imponentes Eccleſiaſticis perſonis, vel Eccleſiaſticorum bonis collectas, vel onera: ergo non præſumitur conſuetudinem approbare.

15 Quæres ſecundò, utrùm Principes poſſint Clericis imponere collectas, tributa, & alia onera pro reparatione pontium, vel murorum civitatis, pro munitione caſtri, pro conſervanda via, pro arcendis hoſtibus, vel pro alia ſimili cauſa, publicam utilitatem reſpiciente. 15 Tributa, & onera non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis pro reparatione pontium, pro munitione caſtri, &c.

Reſpondeo Principes non poſſe propria auctoritate, & abſque conſenſu Summi Pontificis hujuſmodi onera Clericis imponere, etiamſi cauſa publicæ utilitatis imponat. Ratio eſt, tum quia Clerici exempti ſunt à laica poteſtate quoad perſonas, & quoad bona, ut ſuperius probatum eſt; tum quia ſic decernitur *in c. adverſus, de immunitate*; tum quia bona Eccleſiaſtica ſacris uſibus deputata, non debent ad profanos, & communes uſus converti. Imò alia etiam bona, quibus Eccleſiaſtici aluntur, gravari non debent; quia communiter cedunt etiam in utilitatem laicorum, aut ſaltem ſunt veluti accidentaria, & acceſſoria perſonæ; conſequenter exemptionem perſonæ participare debent, ne laici occaſionem arripiant gravandi Eccleſiaſticos; tum quia Clerici pro communi populorum utilitate laborant; ergo par eſt, ut communibus utilitatibus perfruantur, etiamſi ad illas ſimpliciter non concurrant; tum quia Clerici non debent eſſe deterioris conditionis militibus, & magiſtratibus; ſed illi ab oneribus, & contributionibus eximi conſueverunt; ergo etiam eximi debent Clerici, qui non minùs publicæ utilitati inſerviunt, quàm milites & magiſtratus, & jus publicum non ſolum conſiſtit in magiſtratibus, verùm etiam in ſacris, & in Sacerdotibus *c. jus publicum diſt.* 1. Ita Belletus *tit. de exempt. Cleric.* §. 2. Alter. *c.* 6. *dub.* 8. Marta *loc. ſtatim citand.* Fill. hic *n.* 396. Bertrand *conſ.* 31. *n.* 14. Suar. *l.* 4. *de immun. cap* 26. *n.* 14. Alter. hic *diſp* 19. *c* 1. Duard. hic *q.* 3. *&* *q.* 12. Mol. *diſp.* 6. *n.* 72. Antonius de Souſa hic *diſp* 92. *n* 7. Purpurat. *conſ* 335. *&* 485. Dec. *conſil.* 14 *n* 50. Carol. de Graſſis *de effect. clericatus effectu* 3. *n.* 250. *& ſeq.* & alii communiter, quos præcipui DD. referunt, omiſſis, quamplurimis aliis, quos ego adduxi *de contract. diſp.* 2. *q* 9. *n.* 3. contra Purpuratum ſibi contrarium *conſ.* 50. *per totum lib* 5. *& conſ.* 324. Surdum *conſil.* 301. *n.* 3. *lib.* 3 & alios apud Belletum, apud Carol. de Graſſis *locis cit.* & apud Gutierrez. *l.* 1. *pract. quæſt. c.* 3.

Dixi *propria auctoritate, & abſque conſenſu Summi Pontificis*; quia de conſenſu Sum. Pontificis prædicta onera imponi poſſunt ob publicam utilitatem, quoties facultates laicorum non ſufficiunt ad conſulendum neceſſitatibus, & utilitatibus civitatum, vel aliorum locorum. Ratio eſt, tum quia in hoc canone hujus Bullæ cujus explicationem proſequor, ſimpliciter excommunicantur imponentes taleas, collectas, vel alia onera, ſine ſpeciali, & expreſſa Summi Pont. licentia; tum quia idem expreſsè cautum eſt in *Clericis de immun. in c. adverſus, tit.* ubi dicitur in neceſſitatibus, & utilitatibus civitatum, vel aliorum locorum, cùm non ſufficiunt facultates laicorum, Clericos conveniri non poſſe, niſi priùs Sum. Pontifex conſulatur; de conſenſu igitur Summi Pontificis collecta, & onera Clericis imponi poſſunt ob publicam utilitatem, dum facultates laicorum non ſufficiunt.

16 Rogabis, utrùm de conſenſu Epiſcoporum, aliorumve Prælatorum, vel laicorum laicus Princeps poſſit Eccleſiaſticis, ob publicam neceſſitatem & utilitatem tributa & onera imponere. 16 Tributa non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis de conſenſu Epiſcoporũ, aliorumve prælatorum, etiamſi princeps ea velit imponere ob publicam utilitatem.

Reſpondeo negativè, quia in *c. adverſus, de imm. Eccl.* conſenſus Papæ poſtulatur. Quamquam ſi Epiſcopus & Clericus conſenſum præſtent inconſulto Papa factum tenet, quia in *c. adverſus*, & in aliis juribus non additur verbum irritans, & alioquin jure ordinario talem conſenſum præſtare poſſunt quamquam ſi hoc faciant inconſulto Papa, delinquunt contra præceptum [illegible], & jure merito puniri poſſunt. Ita Suar. *l.* 4. *de imm. c.* 26. *n.* 17. *ad fin.*

Hoc tamen limitatur, niſi periculum ſit in mora, id eſt, niſi magna ſit neceſſitas, quæ recurſum, & aditum ad Papam ſine periculo, aut ſcandalo non permittat: nam ſi gravis neceſſitas ſuperveniat,

nec Sum. Pontifex commodè conſuli poſſit, Epiſcopus unà cum clero poterit in impoſitionem, & exactionem prædictarum collectarum, & onerum, conſenſum præſtare; quia hæc ei facultas datur *in c. non minus, de immun.* Ita communiter Doctores.

Rogabis quid ſervandum ſit, dum collectæ, & onera Eccleſiaſticis imponantur ob publicam utilitatem.

Reſpondeo tres conditiones ſervandas eſſe.

Prima eſt, ut laicorum facultates non ſufficiant, alioquin Epiſcopus conſenſum præſtare non poteſt; quia hæc conditio requiritur *in cap. non minus, & c. adversùs jam citatis, de immunit.* Ita Matta 4 *part. cent.* 1 *caſu* 1. *n.* 52. Borellus *conſil.* 72. *n.* 31. Bellerus *loco cit* §. 1. *n.* 3. Decian. *conſil.* 51. *n.* 31. *lib.* 3 Molin. *diſp.* 672. Carol. de Graſſis *n.* 244. Suarez *lib.* 4. *de immun. cap.* 26. *n.* 15. & alii communiter.

Secunda eſt, ut cauſa, ob quam collectæ, ſeu onus Clericis imponitur, principaliter, & immediatè reſpiciat Eccleſiaſticos, & non generali ſolùm ratione. Ratio eſt, quia alioquin ſequeretur Eccleſiaſticis ſemper imponi poſſe tributum, quoties laicis imponitur, cùm tributum quatenus ob commune bonum imponitur, in Eccleſiaſticorum etiam utilitatem aliqua ratione cedit. Ita Sylv. *verb. immunit.* 1. *n* 20 Antonius de Souſa *diſp.* 92. *n.* 7. Rinaldus ſenior *conſil.* 740. *n.* 20. Carol. de Graſſis *n.* 234. & alii.

Ex quo fit, ut Clerici nequeant obligari ad tributum impoſitum pro ſumptibus factis in adventu Regis, vel pro victoria ab hoſtibus reportata, ut bene Ugolinus hic *cap.* 18 §. 3. *n* 3.

Tertia, ut cum aſſenſu Epiſcopi, ſimul adſit conſenſus Clericorum, quia *in c. adversùs, & in c. non minus cit.* præſcribitur conſenſus Epiſcopi, & clericorum. Et ratio eſt, quia quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, *Clem.* 1. *de cenſ. & c. ad hoc, de offic. Archid. & c. quod omnes, de regul. jur. in* 6. Nomine autem conſenſus cleri, Suar. n. 16. intelligendum putat conſenſum Epiſcopi cum Capitulo ſuæ Cathedralis Eccleſiæ: clerus enim hoc nomine intelligi ſolet *tit. de iis, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli.*

Ego vero nomine cleri in hoc loco intelligendam puto diœceſanam Synodum, vel ſaltem conſenſum præcipuorum ex tota diœceſi; nam quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet: ergo requiritur conſenſus omnium, ſaltem primariorum, qui ſunt vicarii foranei, qui certis regionibus præficiuntur.

Ex quo patet conſenſum ſolius Epiſcopi non ſufficere. Verum ſi Clerici in caſu urgentis neceſſitatis conſenſum præſtare nolint, ſufficiat conſenſus Epiſcopi, & Princeps, ſeu populus in tali eventu poterit officium ſuperioris Eccleſiaſtici implorare, ut Clericos ad collectam, & tributum ſolvendum compellat, arg. textus *in cap. nullus, de jure patronat.* Ita Mon. cit. *conſil.* 900. *n.* 15. *l.* 7. Belletus *loco cit.* §. 2 *n.* 9. Natta *conſil.* 318. *n.* 4. Surdus *conſil.* 311. *n.* 67. Carolus de Graſſis *de effectu cleric. effectu* 3. *n.* 241. & alii apud præfatos DD.

Ex dictis igitur conſtat Clericis imponi non poſſe tributum, onus à laica poteſtate, niſi Summi Pontificis conſenſus accedat, nec ſufficit conſenſus Epiſcopi, & cleri, *c. clericis, & c. adversùs, de immun.* niſi caſus magnæ neceſſitatis ſuperveniat, & periculum ſit in mora, ita ut aditus ad Papam non pateat concurrentibus etiam tribus aliis conditionibus ſuperius allatis.

17 Sed modò dubium eſt, utrùm Clerici ſaltem ex æquitate, & ex vi directiva teneantur ad onera, quæ non ſolum in laicorum utilitatem, verùm directè, principaliter, & immediatè in utilitatem bonorum ipſorum Clericorum diriguntur, ut ſi onus imponatur, ad reparandum flumen, quod directè minatur ruinas agris Clericorum, & laicorum; aut ſi onus imponatur ad reparandam cloacam quæ per plateam, & ſimul per domum Clericorum tranſit, vel ad reficiendam, ſeu aptandam viam propè agros Clericorum ita deſtructam, ut Clerici ad ſua prædia cum plauſtris accedere nequeant.

17 An tributa, & onera directè, & immediatè reſpicientia utilitatem bonorum Eccleſiaſticorum ſolvenda ſint à clericis ſaltem ex æquitate & vi directiva.

Suar. *lib.* 4. *c.* 26. *n.* 6. abſolutè ait non teneri ante conſenſum & decretum Epiſcopi cum clero; nam Eccleſiaſtici immunes ſunt ab oneribus laicorum; alii verò DD. quorum opinio eſt probabilis, reſpondent ex vi directiva teneri pro rata ætis, & libræ, ad quam aſcendunt prædia, in quorum utilitatem, & reparationem onus impoſitum dirigitur. Ratio eſt, tum quia qui ſentit commodum, par eſt, ut ſentiat onera, *c. qui ſentit, de reg. jur. in* 6. tum quia ex communi ſententia Clerici tenentur oneri ſolvendi mercedem ſalvario, id eſt, campario, qui curam prædiorum laicorum, & Eccleſiaſticorum habet. Natta *conſ.* 311. Burſat. *conſ.* 41. *n.* 15. & alii apud Bell. § 6. *n.* 3. Præterea tenentur pecuniam conferre Medico à communitate conducto, dum Medici opera uti volunt, ex Caſtro *conſ.* 424. Bellet. §. 6. *n.* 6. Rurſus tenentur ad expenſas factas in purgatione putei communis clericis, & laicis, ex Barbat. *conſ.* 1. *n.* 59. *& ſeqq. vol* 3. & aliis apud Bellet. *l. cit. n.* 7 ergo etiam ad onera in utilitatem Clericorum immediatè, & principaliter impoſita teneri videntur, non quidem titulo onerum, & collectarum præcisè, ſed potius titulo mercedis, & contributionis I a Alt. *diſp.* 8. Duard. *q.* 20. *n.* 34 Ugol. Purpuratus, Bellet. *loc cit.* Molina, & alii, quos retuli *de contract diſp.* 2. *q.* 9 *punct.* 2. *n.* 3. omiſſis iis, quos *hac q.* citavi *punct.* 1. *dub.* 3. quibus adde Fill. *n.* 296. ubi ait teneri ex juſtitia, Regin. *l.* 9 *n.* 380. *ad fin.* Coriol. hic *limit.* 5. Verùm ſuſtinens ſententiam Suar. dicere poſſet Clericos in præcitatis caſibus teneri pro rata, quia hæc non ſunt tributa, ſed pretium, & merces operis, & laboris; ad tributa autem Clerici non tenentur: etiamſi ob commune bonum impoſita fuerint. Non eſt eadem ratio impoſitionis tributorum, & aliarum legum in publicam utilitatem editarum, ad quas Clerici tenentur ex vi directiva: nam illæ à ſacris canonibus approbarentur, iſte autem rejiceretur.

Dixi *ex vi directiva*; quia perſpicuum eſt Clericos non teneri ex vi coactiva; conſequenter cogi non poſſunt à laicis ad hujuſmodi tributa ſolvenda; niſi adſint conſtitutiones ſuperiùs allatæ. Ratio eſt quia Eccleſiaſtici poteſtati laicæ non ſunt ſubjecti, conſequenter in edicto, quo tributa imponuntur, comprimi non poſſunt Clerici. Quidquid Ugol §. 3. *n.* 3. *v.* 4. cum aliis, quos ipſe adducit, in contrarium ſentiat, exiſtimantium, qui in prædictis caſibus onera Eccleſiaſticis imponit, excommunicationem hujus canonis non incurrere. Sed contrarium longè probabilius eſt; tum ob illatam rationem, tum quia in hoc canone innovantur jura antiqua: jure autem antiquo ſtatutum fuit, ut tributa, & onera etiam in caſu neceſſitatis, & utilitatis civitatis, vel aliorum locorum Clericis imponi non poſſint, inconſulto Sum. Pontifice, niſi neceſſitas aliud ſuadeat, & periculum ſit in mora, ut explicatum eſt *quæſito præcedenti*. Ex quo patet aliud eſſe concurrere ad expenſas immediatè, & principaliter in utilitatem Clericorum factas, aliud poſſe ipſis à poteſtate laica pro hujuſmodi expenſis collectas, & onera imponi.

18 Objicies contra dicta in hac difficultate *c. Clericis, immunit.* non ſolùm excommunicantur laici imponentes taleas, & alia onera Eccleſiaſticis, ſeu præſtantes ad hoc conſilium, auxilium vel favorem, verùm etiam omnes tam Eccleſiaſtici quàm laici, qui taleas ex proventibus, vel bonis Eccleſiaſticis ſolvunt, vel promittunt, vel conſentiunt ſe ſoluturos ſub quovis titulo, prætextu, & colore id faciant; ergo probabiliter ſuſtineri non poteſt Eccleſiaſticos teneri ad præfata onera, cum nullus obligari poſſit ad id, quod licitè & ſine excommunicatione præſtare non poteſt.

18 Clerici aliive ſolventes taleas, ſeu collectas ex proventibus vel bonis Eccleſiaſticis, an excommunicationem incurrant.

Reſpondeo primò *c. clericis cit.* intelligi poſſe quando impoſitio onerum reſpicit ſolum ſimpliciter, & in genere publicam utilitatem non verò quando reſpicit directè principaliter & immediatè privatam utilitatem, & neceſſitatem bonorum Eccleſiaſticorum.

Reſpondeo ſecundo prædictum textum intelligendum eſſe quando in impoſitione eorum fit mentio Eccleſiaſticorum; tunc enim libertas Eccleſiaſtica læditur, & Eccleſiaſtici injuriæ gravantur, quia laici non poſſunt leges in Eccleſiaſticos ferre, & eos cogere ut *q.* 16. probatum eſt.

Reſpondeo tertiò illud *c. clericis* revocatum eſſe à Clemente V. *in Clement. unica, de immunit. Eccleſiarum* ubi revocat prædictum textum, & vult ſervari jura antiqua, id eſt, *c. non minus, &c. adversùs, de immunit.*

Dices prædictum textum in Bulla Cœnæ cenſeri renovatum; quia in Bulla innovantur omnia decreta antiqua.

Reſpondeo primò in Bulla innovari decreta in Conciliis generalibus edita; caput autem *clericis*, arbitror non fuiſſe decretum in Concilio generali, ſed à Bonifacio VIII. editum. Contrarium tamen tenent Toletus *l.* 1. *c.* 30 *n.* 5. *ad finem*, & Alter. *diſp.* 19. *c.* 5. *col.* 5. *verſic. his omnibus*, exiſtimantes decretum Bonifacii locum habere, ac ſi in Bulla relatum eſſet.

Reſpondeo ſecundò innovari decreta antiqua, quoad ea, quæ hîc decernuntur, ut patet ex illa particula *ſuper his*, in Bulla autem nihil decernitur circa ſolventes collectas; ergo præfatum caput non eſt innovatum, quoad ſolventes; conſequenter ſolventes collectas, & alia onera hoc tempore excommunicati non ſunt. Ita Toletus *l.* 1. *c.* 30. *n.* 8. *verſ. poſtremo*, Ant. de Souſa hîc *diſp.* 84. *n.* 4.

Dices, etiamſi admitterem caput *clericis* non cenſeri in Bulla innovatum, negandum ſaltem non eſt, non fuiſſe innovatum in Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.*... ubi innovantur ſacri canones, & Concilia generalia omnia, & aliæ Apoſtolicæ ſanctiones in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editæ.

Reſpondeo hoc pacto dici etiam poſſe innovatam fuiſſe Clementinam unicam Clementis V. in qua ad tollendas controverſias revocatum fuerat, *c. clericis*, cùm etiam ipſum in favorem Eccleſiaſticæ libertatis editum ſit, & excommunicationem ferat non ſolum contra imponentes tributa, & collectas Eccleſiaſticis, verum etiam contra dantes auxilium, & favorem.

Ex his ſequitur ſolventes collectas non ſubjici excommunicationi. Ita Toletus *lib* 1. *c.* 30. *n.* 8. Anton. de Souſa *diſp.* 84. *n.* 4.

PUNCTUM IV.

Utrùm excommunicatio contra imponentes collectas Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, non ſolùm in hac Bulla Cœnæ, verùm etiam alibi expreſſa reperiatur.

1 *Enumerantur textus, in quibus interdictum fuit Eccleſiaſticis onera, & tributa à laicis imponi.*

2 *Succeſſores imponentium collectas excommunicationem incurrunt, dum ſunt in mora ſatisfaciendi.*

3 *Succeſſores imponentium tributa Eccleſiaſticis ad quam ſatisfactionem teneantur.*

4 *In Bulla innovantur ſolùm decreta aliorum Conciliorum generalium quoad illas actiones, quæ in Bulla exprimuntur.*

5 *Salvo*

5 *Solventes collectas non afficiuntur.*

6 *Succeſſor illius qui gabellam impoſuit, non afficitur excommunicatione Bullæ, non ſatisfaciendo intra menſem.*

7 *Recipiens collectas ab Eccleſiaſticis non afficitur excommunicatione Bullæ, ſi in impoſitione collectarum mentio nulla fiebat Eccleſiaſticorum.*

8 *Excommunicationes, ſeu pœnæ ſacrorum canonum, quæ in hac Bulla innovantur, non ſortiuntur reſervationem Bullæ, juxta probabiliorem ſententiam.*

EXplicatio hujus puncti neceſſaria non ſolùm, ut ſciatur, quandonam excommunicationis pœna incurratur, verùm etiam ut intelligatur quinam canones in Bulla innovati cenſeantur, Bulla enim innovat canones Conciliorum generalium circa hanc materiam.

UNICA PROPOSITIO.

1 PLuribus in locis extat excommunicatio contra imponentes collectas, & onera Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis.

a Enumerantur textus, in quibus interdictum fuit Eccleſiaſticis onera & tributa à laicis imponi.

Primò in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. *in c. non minus, de immunit. Eccleſ.* ubi imponentes collectas, vel alia onera Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, ſi moniti non deſiſtant, excommunicantur, tam ipſi, quàm eorum fautores, nec abſolvi poſſunt, donec competentem ſatiſfactionem præſtiterint: excipitur tamen caſus utilitatis, vel neceſſitatis communis in quo caſu ſi laicorum facultates non ſuppetant; datur facultas imponendi prædicta onera, interveniente conſenſu Epiſcopi, & cleri, & iſta excommunicatio non eſt in textu reſervata.

Secundò in Concilio Lateran. ſub Innocentio III. *in c. adverſus de immunitate*, ubi innovata fuit diſpoſitio *c. non minus*, ſub Alexandro III. ſublata tamen eſt prædicta facultas imponendi collectas, vel onera de conſenſu Epiſcopi, & cleri, niſi periculum ſit in mora, ut ſuprà explicatum eſt.

Præterea ſancitum fuit, ut hujuſmodi onera imponi nequeant, inconſulto Summo Pontifice; etiamſi adſit utilitas, vel neceſſitas communis, nec ſuppetant facultates laicorum. Item definitum fuit, ut non ſolùm imponentes collectas, vel onera excommunicationi ſubjiciantur; verùm etiam ipſorum ſucceſſores in officio, niſi intra menſem ſatisfecerint: nam ſuccedit in onera, qui in honorem ſuccedit, & iſta excommunicatio in eo c. non reſervatur.

2 Observa tamen ſucceſſores non affici excommunicatione, niſi in mora ſint ſatisfaciendi: excommunicatio enim ſupponit mortalem culpam, ut bene Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 101. Fill. hic n. 302. Alt. *diſp.* 19. *c.* 5. *col.* 3. Duard. hic *q.* 19.

2 Succeſſores imponentium collectas excommunicationem incurrunt, dum ſunt in mora ſatisfaciendi.

3 Rogabis quam ſatisfactionem præſtare teneantur ſucceſſores, ne excommunicatione obſtringantur.

3 Succeſſores imponentium tributa Eccleſiaſticis ad quam ſatisfactionem teneantur.

Respondeo teneri inducere communitatem ad ſatisfaciendum, in cujus utilitatem conceſſum eſt tributum, ſeu collecta, in defectum verò communitatis tenentur ipſi ſucceſſores ad reſtitutionem damni, quod Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ impoſitione illius collectæ paſſæ ſunt, hoc enim eſt onus reale, conſequenter in ſucceſſores tranſmittitur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de reſtitutione*.

Hoc tamen intelligitur, modò ſucceſſores ſint hæredes prædeceſſorum, qui collectam impoſuerunt; hæredes enim tenentur ad onera defuncti realia. Si verò non ſint hæredes; ſed ſimplices ſucceſſores in officio, ſeu magiſtratu, vel conſulatu, non tenentur ex propriis, ſed ex bonis communibus, curando ſatiſfactionem præſtari ab iis, quibus collectæ applicatæ ſunt. Ita Suarez, Alter. & Fill. *locis citatis*.

An autem iſta excommunicatio contra ſucceſſores lata, cenſeatur in Bulla Cœnæ innovata, & reſervata, conſtabit ex dicendis.

Tertiò *in cap. clericis de immunitate*, à Bonifacio VIII. lata fuit excommunicatio Papæ reſervata, non ſolùm contra imponentes collectas: verùm etiam contra ipſoſmet Eccleſiaſticos ſolventes, promittentes, aut ſolvere conſentientes ſub quovis prætextu, titulo colore.

Præterea communitates in hoc culpabiles ſubjiciuntur interdicto. Item recipientes, aut in prædictis conſilium, auxilium, vel favorem præſtantes excommunicatione innodantur.

Verùm iſtam excommunicationem Benedictus XI. *in extrav. quod olim de immunit.* moderatus eſt, ita ut robur, & vires non habeat in ſolventibus, vel recipientibus, à ſponte dantibus. Deinde ſecutus eſt Clemens V. qui ad dirimendas controverſias ortas occaſione, *c. clericis, & extravag. quod olim*, utramque diſpoſitionem abſtulit *in Clem. quoniam, de immunit.* & omnia ad terminos Conciliorum Lateranenſium *in c. non minus, & in c. adverſus*, reduxit, volens tamen excommunicatione affici exigentes ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis collectas, ſeu alia onera, ſimiliter ad id dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

Quartò in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. in Bulla reformationis Curiæ propè finem, innovatæ ſunt omnes cenſuræ excommunicationis, interdicti, & depoſitionis editæ contra imponentes onera Eccleſiaſticis, & exigentes etiam à ſponte dantibus & conſentientibus. Præterea delinquentes in prædictis inteſtabiles reddidit, & inhabiles ad omnes actus legitimos effecit.

Quintò *in c. quamquam, de cenſibus*, Bonifacius VIII. excommunicat exigentes, vel extorquentes, per ſe, vel per alium, ſuo, vel alieno nomine pedagia, vel guidagia ex rebus, quæ non deferuntur cauſa negotiationis. Si verò fuerit univerſitas, vel Collegium, interdicitur, non obſtante quavis conſuetudine; nec abſolutio excommunicationis, vel interdicti impendi poteſt, nondum facta reſtitutione, & præſtita competenti ſatisfactione. De iſta excommunicatione nonnulla diſſeram infrà *de excommunicationibus non reſervatis*.

Clemens verò V. in confirmationem, & executionem prædictarum cenſurarum *in c. quamquam*, editarum, novam conſtitutionem fecit in Clem. præſenti, de cenſibus, in qua præcipit, ut diœceſani locorum, poſtquam ſciverint aliquos in excommunicationem, vel interdictum incidiſſe ob tranſgreſſionem *c. quamquam de cenſibus*, omninò publicent, vel publicari faciant cenſuram contra prædictos latam. Addendum eſt in Concilio Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 20. innovari, & confirmari omnes ſacros canones, & Concilia generalia in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, & libertatis Eccleſiaſticæ edita. Quamquam in Concilio nulla peculiaris cenſura infertur, ſicut infertur in Bulla Cœnæ, in qua innovantur decreta Conciliorum generalium.

Sed circa prædictas cenſuras in præcedentibus caſibus expreſſas.

4 Dubium eſt primò, utrùm in Bulla Cœnæ innoventur omnia quæ in prædictis textibus expreſſa ſunt.

4 In Bulla innovantur ſolùm decreta aliorum Conciliorum generalium quoad illas actiones, quæ in Bulla exprimuntur.

Reſpondeo innovari ſolùm decreta Conciliorum generalium, quoad illas actiones, quæ in Bulla exprimuntur. Ratio eſt, quia in hoc canone dicitur, *innovantes decreta, ſuper his in Conciliis generalibus edita.* Ita Toletus *lib.* 1. *c.* 30. *n.* 8. *verſ. poſtremo.* Reginald. *lib.* 9. *n.* 575. *ad finem*, Sayrus *lib.* 3. *c.* 22. *n.* 12. Duard. hic *quaſt.* 19. Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 100 *de cenſ.* Anton. de Souſa *c.* 13. *diſp.* 94. *n.* 4. contra Filliuc. *tr.* 16. *c.* 11. *quaſt.* 5. *n.* 303. *ad finem.*

5 Ex quo ſequitur primò ſolventes collectas, vel onera non affici excommunicatione Bullæ, quia de his ſermo non eſt in Bulla Cœnæ, in qua innovantur ſolùm decreta Conciliorum, quoad actiones hîc expreſſas. Ita Ant. de Souſa, & Toletus *loc. cit.* An autem alia afficiantur excommunicatione, patet ex dictis *caſu* 3. *& punct. præcedenti, n.* 18.

5 Solventes collectas non afficiuntur excommunicatione Bullæ.

6 Secundò ſequitur ſucceſſorem illius, qui gabellam impoſuit, juxta dicta caſu ſecundo, non affici excommunicatione Bullæ, non ſatiſfaciendo intra menſem, quia Bulla de illo non loquitur. Ita Suarez, & Ant. de Souſa *locis cit.* Duard *quaſt.* 19. Alter. *diſput.* 19. *c.* 6. *col.* 4. *verſ. item quæri*, contra Fill. n. 303 *ad finem.* Secus ſi non ſolùm non reſtituat, verùm etiam aliquam actionem in hoc canone prohibitam faciat, tunc enim verum eſt excommunicationem Bullæ contrahere; quia contra Bullam delinquit.

6 Succeſſor illius, qui gabellam impoſuit non afficitur excommunicatione Bullæ non ſatiſfaciendo intra menſem.

7 Tertiò ſequitur recipientem collectas ab Eccleſiaſticis, de quibus in impoſitione collectarum, & onerum Princeps nullam mentionem fecit, non affici excommunicatione Bullæ, ſed excommunicatione *in c. quamquam, de cenſibus, in* 6. Ratio eſt, quia in Bulla excommunicantur exigentes collectas Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis aut eorum bonis impoſitas, iſtæ verò collectæ non fuerunt Eccleſiaſticis impoſitæ, ut ſuppono. Quòd verò incurrant excommunicationem *c. quamquam*, patet ex ſupradictis.

7 Recipiens collectas ab Eccleſiaſticis non afficitur excommunicatione Bullæ, ſi in impoſitione collectarum mentio nulla fiebat Eccleſiaſticorum.

Neque obſtat dicere in Bulla innovari ſacros canones, conſequenter innovari caput *quamquam*, citatum. Reſpondetur enim primò innovari ſacros canones in Conciliis generalibus expreſſos: caput autem, *quamquam*, fuit editum à Bonifacio VIII. reſpondetur ſecundò innovari ſacros canones quoad actiones in hoc canone prohibitas, ibi, *innovantes decreta ſuper his*, in hoc autem canone Bullæ vetitum non eſt ſub excommunicatione, exigere gabellas non impoſitas. Ita Toletus *loc. cit* n. 8. & Duard. *q.* 15. *n.* 3.

8 Secundò dubium eſt, utrùm cenſuræ, & pœnæ ſacrorum canonum, quæ in hac Bulla innovantur, cenſeantur ob innovationem reſervatæ ſunt excommunicationes Bullæ.

8 Excommunicationes, ſeu pœnæ ſacrorum canonum quæ in hac Bulla innovantur, non ſortiuntur reſervationem Bullæ, juxta probabiliorem ſententiam.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima affirmat. Ratio eſt, quia idem eſt innovare ſacros canones, ac illos de novo edere; & ferre; ſed cenſuræ in Bulla editæ ſunt reſervatæ; ergo etiam reſervatæ ſunt in eadem Bulla innovatæ Confirmatur ex vulgari axiomate; Omnia noſtra facimus, cujus auctoritate facimus, *l.* 1. *C. de veter. jur. enuclean & c. ſi Apoſtolica, de præbend.* Ita Toletus *lib.* 1. *c.* 30. *n.* 5. Alter. *diſp.* 19. *c.* 3. *col.* 5. *verſ. de omnibus*, Fill. *n.* 303. Duard *lib.* 1. *canone* 3. *q.* 3.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilis videtur, negat ſortiri reſervationem Bullæ. Ratio eſt, tum quia innovare canones, non eſt reſervare: ſed in priſtino ſtatu conſtituere, ac ſi aboliti non eſſent, in priſtino autem ſtatu non habebant reſervationem Bullæ, ſuppono, tum quia verſamur in materia pœnali, in qua benigna interpretatio fieri ſolet.

Ex dictis patet reſponſio ad rationem primæ ſententiæ. Ad confirmationem reſpondeo, illud axioma valere, dum inferiorum decreta innovantur, vel confirmantur confirmatione eſſentiali: tunc enim vires habent, ac ſi ab eodem innovante, vel confirmante edita fuiſſent, ut patet ex dictis *de legibus* cum Sanchez, & aliis. Idemque tradit Ant. de Souſa hîc *c.* 19. *diſp.* 94. *n.* 5. *& ſeqq.*

Hinc ſequitur primò, eum qui excommunicationem contraxit ignorans Bullæ decreta, ſciens verò prohibitiones ſacrorum canonum, poſſe jure communi à quolibet confeſſario approbato abſolvi ab excommunicatione jure communi non reſervata, licèt reſervata ſit in Bulla Cœnæ. hic enim ab excōmunicatione Bullæ Cœnæ ob ignorantiam excuſatur, ut ſuppono: non autem ab excōmunicatione ſacrorum canonum quæ reſervata non eſt, & cujus cognitionem

Digitized by Google

habet, ut ſuppono; conſequenter à quolibet confeſſario approbato jure communi abſolvi poteſt.

Secundò eum, qui excommunicationem contraxit ob aliquem caſum non expreſſum in Bulla, ſed ſolùm in aliquo textu antiquo, poſſe à quolibet approbato confeſſario jure communi abſolvi, ſi caſus ille jure antiquo reſervatus non erat: jura enim antiqua innovantur ſolùm quoad ea, quæ in Bulla Cœnæ continentur, & ob Bullæ renovationem, peculiarem non acquirunt reſervationem.

QUÆSTIO XX.

De Excommunicatione contra judices ſæculares, qui ſe interponunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas.

TENOR BULLÆ.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoſcumque Magiſtratus, & Judices, Notarios, Scribas, Executores, ſubexecutores quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illos proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, ſpecifica, & expreſſa hujus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ licentia, quique ejuſmodi licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendunt, vel aliàs perperam abutantur; etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarii, Senatores, Præſidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

IN hac quæſtione principaliter explicabo.

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone interdictæ ſint.

Secundò, quódnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis, ſeu contra quas perſonas hæc cenſura impoſita ſit.

Tertiò, utrùm dentur aliqui caſus, in quibus excommunicatio non incurratur, interponendo ſe in præfatis cauſis contra Eccleſiaſticas perſonas.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, & quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna interdicantur.

1 *In quonam conſiſtat materia iſtius excommunicationis.*
2 *Judex qui ſuo mandato, conſilio, &c. concurrit ad proceſſum, afficitur excommunicatione iſtius canonis.*
3 *Particula* quomodolibet *quid ſignificet.*
4 *Cauſa capitalis quænam dicatur.*
5 *Cauſa criminalis quænam ſit.*
6 *Quid ſit* proceſſare.
7 *Judex laicus qui in cauſa criminali, informationem judicialiter capit contra perſonam Eccleſiaſticam, excommunicationem incurrit.*
8 *Judex informationem verbaliter capiens non incidit in excommunicationem.*
9 *Judex laicus qui proceſſum contra Eccleſiaſticos in cauſa criminali ex propoſito non inſtituit, non ſubjicitur excommunicationi.*
10 *Banniens perſonam Eccleſiaſticam in excommunicationem incidit.*
11 Bannire, *ſeu* relegare *quid ſit.*
12 *Capiens, aut concurrens ad capiendum perſonas Eccleſiaſticas excommunicationem incurrit.*
13 *Quid ſit* capere.
14 *Proferens ſententiam contra perſonas Eccleſiaſticas excommunicationem incurrit.*
15 *Quid ſit* proferre ſententiam.
16 *Laicus exequens ſententiam contra perſonam Eccleſiaſticam excommunicationem incurrit.*
17 *Extendens licentiam contra perſonas Eccleſiaſticas ultra caſus expreſſos, in excommunicationem incidit.*
18 *Qualis eſſe debeat licentia interponentis ſe in cauſis Eccleſiaſticorum, ut excommunicationem evadas.*
19 *An ſufficiat licentia Legati ad interponendum ſe in cauſis criminalibus.*

UNICA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium quo judices, & alii, in hoc canone expreſſi libertatem Eccleſiaſticam offendunt, interponendo ſe contra Eccleſiaſticas perſonas in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus. Ita communiter interpretes iſtius canonis. — 1 In quonam conſiſtat materia iſtius excommunicationis.

Quæres primò, quænam actiones in hoc canone exprimantur, & ſub excommunicationis pœna interdicantur.

Reſpondeo ſex actiones exprimi, licet Duardus, Filliucius, Sayrus, & alii DD. communiter ſeptem eſſe adſtruant: putant enim interponere ſe quomodolibet in capitalibus, ſeu criminalibus, eſſe actionem è reliquis diſtinctam.

Sed hoc mihi non probatur: nam interponere ſe in præfatis cauſis non eſt actio ſpecifica à reliquis diſtincta, ſed actio generica, quæ in aliis actionibus hic expreſſis imbibitur, & ab illis contrahitur tanquam genus à ſpecie. Summus enim Pontifex hoc pacto loquitur, *quomodolibet ſe interponentes in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo*, &c. quia loquendi forma Summus Pontifex uſus non fuiſſet, ſi actionem iſtam à reliquis diſtinguere, & ad contrahendam excommunicationem ſufficere voluiſſet; ſed in hæc, vel ſimilia verba loquutus fuiſſet; *quomodolibet interponentes ſe, proceſſantes, bannientes*, &c. aut hoc pacto effatus fuiſſet, *quomodolibet interponendo ſe, proceſſando, banniendo*, &c.

Prima igitur *actio* eſt, quomodolibet interponere ſe in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, proceſſando.

2 Ex quo ſequitur judicem, qui ſuo mandato, conſilio, auxilio, vel favore concurrit ad proceſſum in præfatis cauſis contra perſonas Eccleſiaſticas, excommunicatione iſtius canonis affici; qui illa particula. — 2 Judex qui ſuo mandato, conſilio, &c. concurrit ad proceſſum, afficitur excommunicatione iſtius canonis.

3 *Quomodolibet*, omnem penitus modum excludit, *cap. indemnitatibus*, §. *ſi qua verò de elect. lib. 6.* Menoch. *de recuperand. remed. 6. n. 15.* Gozadinus *conſil. 14. c. 21.* Pariſius *conſil. 58. num. 10. tom. 1.* & alii communiter.

Hoc idem militat in quatuor actionibus proximè ſequentibus; quia illa particula, *quomodolibet*, afficit verbum *interponere*, quod eſt genus ad omnes iſtas actiones. — 3 Particula quomodolibet, quid ſignificet.

Sed pro majori hujus primæ actionis, & ſubſequentium intelligentia, nonnulla dubia proponenda, & diſſolvenda ſunt.

4 Dubium eſt primò, quænam dicatur cauſa capitalis, ſeu criminalis. — 4 Cauſa capitalis, quænam dicatur.

Reſpondeo cauſam capitalem illam dici, in qua de crimine capitali, ſeu de capitis diminutione agitur: diminutio autem capitis dupliciter contingere poteſt, primò naturaliter, ut ſi pœna mortis naturalis, vel mutilationis membri imponenda ſit.

Secundò civiliter, per amiſſionem civitatis, ut ſi agatur de crimine, cui pœna exilii, vel triremium adjuncta eſt: reus enim per hujuſmodi pœnam ſubtrahitur à civitate, & capitis diminutionem pati dicitur; *Inſtit. de c. diminut.* Ita Jaſon *l. tranſigere, C. de tranſact.* gloſſ. *ibid.* Alterius *lib. 5. diſp. 20. c. 1. ſol. 3. verſ. in cauſis.* Ugol. hic *n. 1.* Duard. hic *can. 19. q. 4. n. 2.* Ant. de Souſa hic *c. 20. n. 3.*

5 Cauſa criminalis illa eſt, in qua agitur de pœna inferenda, ut juſtitiæ vindicativæ ſatisfiat: cùm enim juſtitia vindicativa poſtulet delicta à magiſtratu puniri, cauſa cenſetur criminalis, quoties in ea de hujuſmodi pœna in ſatisfactionem fiſci, ſeu juſtitiæ vindicativæ tractatur. Quando verò agitur de pœna applicanda parti, ut videlicet ſatisfactio parti præſtetur, juxta regulas juſtitiæ commutativæ præſcribentis jus ſuum cuique tribui, cauſa civilis nuncupatur. Ita Graff. *lib. 4. deciſ. c. 18. n. 134.* Ant. de Souſa *loc. cit. n. 3.* Reginald. *lib. 9. c. 26. n. 384.* Ugol. hic *c. 19. §. 2. verſ. item pœnam.* Coriolanus hic contra Duardum, & Alterium *loc. cit.* laté nimis in hoc canone accipientes nomen *cauſa criminalis*; illud enim extendunt etiam ad cauſas, in quibus civiliter tractatur. — 5 Cauſa criminalis quænam ſit.

6 Dubium eſt ſecundò, quid ſit *proceſſare*. — 6 Quid ſit proceſſare.

Reſpondeo variam eſſe in hac re Doctorum ſententiam.

Prima eſt Graffii *lib. 4. dec. c. 18. num. 134.* Reginald. *lib. 9. c. 16. n. 384.* & aliorum exiſtimantium *proceſſare* idem eſſe, ac inquirere contra aliquem in ordine ad pœnam de crimine ſumendam.

Ex hac ſententia ſequitur eum, qui proceſſum contra Eccleſiaſticos facit, animo illius præſentandi non officialibus Regiis, ſed Summo Pontifici, aut Prælato Eccleſiaſtico, non affici excommunicatione iſtius canonis; quia non ſumit informationem in cauſis criminalibus animo inferendi pœnam.

Præterea excommunicatione hujus Canonis non ligatur, qui informationem capit de crimine alicujus Eccleſiaſtici, non ut pœnam inferat, ſed ut facti veritas cognoſcatur. Ita DD. citati, quibus adde Duardum *loco proximè citando.*

Secunda ſententia eſt Duardi hic *canone 19. q. 5. num. 1. & ſeqq.* Filliucii *tract. 16. c. 11. quæſit. 8. n. 312.* Uguliní hic *c. 19. n. 2.* aſſerentium *proceſſare* idem eſſe ac informationem capere, ſeu actus judiciales contra perſonam Eccleſiaſticam exercere, incipiendo à citatione, proceſſus enim à citatione incipit, ex Bartolo, Jaſone, & aliis *in rubr. C. de in jus vocand.*

Ex quo ſequitur judicem laicum, qui informationem capit de alicujus Eccleſiaſtici crimine, illúmque non citat, pœna excommunicationis non obſtringi; quia proceſſus à citatione initium ſumit.

Tertia

Digitized by Google

Tertia ſententia cenſet *proceſſare* in hoc caſu idem eſſe, ac contra aliquem inquirere, ſeu factum alicujus inveſtigare in cauſis criminalibus. Ita Ant. de Souſa hic c. 20. n. 5. *ad fin. & diſp.* 95. *n.* 2. *ad finem.*

Huic ſententiæ ex parte ſubſcribo. Quamobrem ego arbitror *proceſſare* idem eſſe, ac judicialiter informationem contra aliquem accipere, ſeu alios actus judicialiter circa aliquam cauſam facere, nomine enim *proceſſus* intelligo omnes actus, qui in judicio fiunt circa aliquam cauſam uſque ad ſententiam. Ratio eſt; quia circa verborum intelligentiam ſtandum eſt communi acceptationi, nomine autem *proceſſus*, vulgò, & communiter intelligitur quælibet judicialis informatio, & inquiſitio contra aliquem accepta.

7 Judex laicus, qui in cauſa criminali informationem judicialiter capit, contra perſonam Eccleſiaſticam, excommunicationem incurrit.

7 Hinc ſequitur primò judicem laicum; qui in cauſa criminali judicialiter informationem accepit contra perſonam Eccleſiaſticam in excommunicationem hujus canonis incidere; quia perſonam Eccleſiaſticam proceſſare dicitur in cauſa criminali. Et hoc verum eſſe judico, etiamſi judex laicus hanc informationem occultè ſumat animo præſentandi proceſſum Sum. Pont. vel Prælato, adhuc enim contra Bullæ diſpoſitionem delinquit, cum in ea ſimpliciter ſub anathematis diſtrictione interdicatur proceſſum contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſa criminali inſtituere. Nec intentio præſentandi proceſſum ſuperiori Eccleſiaſtico confert juriſdictionem, ad informationem contra Eccleſiaſticos judicialiter accipiendam, nec rationem tollit proceſſus, nec perſonas Eccleſiaſticas ſæculari authoritati ſubjicit: alioquin hujuſmodi proceſſus validus eſſet, quod nullus benè ſentiens hactenus dixit. Hæc tamen illatio intelligitur exceptis caſibus, de quibus infrà *punct.* 2.

8 Judex informationē verbaliter capiens, non incurrit excommunicationem.

8 Secundò ſequitur judicem, qui informationem verbaliter, non verò judicialiter accipit, in excommunicationem hujus canonis non labi; quia proceſſus eſt actus judicialis. Ita ſentire videtur Sayr. hic c. 23. *n.* 2. Duard. hic *q.* 5. *ad fin. & q.* 5. *n.* 3. & alii, qui illam particulam *quomodolibet*, intelligendam putant juridicè, vel auctoritativè.

9 Judex laicus, qui proceſſum contra Eccleſiaſticos in cauſa criminali ex propoſito non inſtituit, non ſubjicitur excōmunicationi.

9 Tertiò ſequitur judicem laicum, qui non ex propoſito contra Eccleſiaſticos proceſſum inſtituit in cauſa criminali, ſed in proſecutione proceſſus comperit delicti auctorem eſſe Eccleſiaſticum, non ſubjici excommunicationi hujus canonis, quia hic, propriè loquendo, non dicitur Eccleſiaſticos proceſſare; ſed potius ex officio, vel ad inſtantiam partis procedere ad inquirendum criminis auctorem; quem rationabiliter ſuſpicari poterat eſſe virum laicum ſubditum.

Idem dici debet, dum judex ſæcularis proceſſum facit circa crimen, ad quod laicus, & Eccleſiaſticus cooperatus eſt; tunc enim judex ſæcularis poterit dicta teſtium circa Eccleſiaſticum recipere, quatenus opus fuerit ad proceſſum perficiendum contra laicum, non verò contra Eccleſiaſticum; quia cauſa Eccleſiaſtici non agitur per ſe, & propriè coram laico judice, ſed ſolum incidenter, obiter, & ſecundariò. Ita ſentire videntur omnes præcitati DD.

Secùs dicendum eſt ſi judex laicus in cauſa inquiſitionis comperiat delinquentem eſſe Eccleſiaſticum, & nihilominùs inquiſitionem, & proceſſum proſequatur, præſertim ſi hoc faciat animo puniendi etiam ipſum Eccleſiaſticum: tunc enim verè, & propriè dicitur proceſſum contra Eccleſiaſticas perſonas facere.

Ad fundamentum primæ ſententiæ reſpondetur de ratione proceſſus non eſſe, ut inquiſitio fiat animo infligendi pœnam, ſed ſatis eſſe, ut inquiſitio de crimine alterius judicialiter fiat; etiamſi adſit animus non inferendi pœnam, vel permittendi, ut occaſione illius proceſſus ab alio pœna inferatur.

Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ reſpondetur proceſſum non ſemper à citatione initium ſumere; nam ſi facta judiciali inveſtigatione de crimine alicujus, is de cujus crimine facta eſt inveſtigatio moriatur antequam ad judicium per citationem vocetur, perſpicuum videtur illam inquiſitionem vim proceſſus habere; quamvis citatio facta non fuerit.

Objicies, citatio non eſt de ratione proceſſus incompletè ſumpti, ſed de ratione proceſſus perfectè, & completè accepti, ad incurrendam autem excommunicationem neceſſaria eſt actio completa, & perfecta, ut patet ex regulis generalibus; conſequenter neceſſe eſt, ut proceſſus ſit completus, & citationem contineat.

Reſpondeo ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficere actionem in hoc canone requiſitam: in hoc autem canone non requiritur proceſſus completus, nec id requirunt DD. ſecundæ ſententiæ, ſed ſufficit actus, quo quis quomodolibet proceſſat, ſeu interponit ſe proceſſando. Secùs dicendum arbitror, ſi judex ſæcularis admittat ſolùm querelam in actis ſui tribunalis contra Clericum productam, deinde judicialiter de rei veritate non inquirat, nec alios judicialiter actus contra præfatum Clericum exerceat; hic enim juxta communem loquendi uſum non dicitur proceſſare, conſequenter iſtius canonis excommunicatione non afficitur.

10 Banniens perſonam Eccleſiaſticā in excommunicationem incidit.

10 *Secunda actio* in hoc canone principaliter expreſſa, & interdicta, eſt bannire perſonam Eccleſiaſticam, ſeu quomodolibet interponere ſe banniendo, ut in texto dicitur.

11 Bannire, ſeu relegare quid ſit.

11 Sed modò dubium eſt, quid ſit *bannire*, ſeu *relegare*.

Reſpondeo nihil aliud eſſe quàm ejicere ſeu privare aliquem civitate, vel patria, perpetuò, vel ad tempus, *l. relegat. ff. de interd.* Ita Sylveſt. *verb. bannum*, §. 4. Alt. hic *diſp.* 20. *c.* 1. *col.* 8. *v. banniendo.* Fill. *loc. cit.* 313. Ugolinus *num.* 3.

Hinc ſequitur ſupremum magiſtrum, qui facta de Clerici delicto inquiſitione judiciali, aut extrajudiciali, eum ejicit de provincia, quam regit, affici excommunicatione hujus canonis; quia hoc eſt banni, & relegationis genus. Imò Fill. n. 12. hoc verum eſſe putat, etiamſi ſola extrajudicialis inquiſitio proceſſerit, & ejectio non ſequatur. Sed hoc non approbo; quia non video, ubinam ſola extrajudicialis inquiſitio in hoc canone ſub excommunicatione interdicatur.

12 Capientes, aut curantes ad capiendū perſonas Eccleſiaſticas excommunicationem incurrit.

12 *Tertia actio* eſt capere, ſeu quomodolibet interponere ſe capiendo perſonas Eccleſiaſticas.

13 Quid ſit capere.

13 Sed modò dubium eſt quid ſit *capere*.

Reſpondeo nihil aliud eſſe, quam perſonaliter aliquem apprehendere, ſeu comprehendere; hoc autem fit, ſive quis detineatur injectis in ipſum manibus, ſive etiam manuum injectione, ita ut cuſtodiatur, ut è loco in quo cuſtoditur, liberè exire nequeat. Ita Fill. & Alt. *loc. cit.* Nav. *conſ.* 33. *de ſententia excommunicationis.*

14 Proferēs ſententiam contra perſonas Eccleſiaſticas excommunicationem incurrit.

14 *Quarta actio* eſt proferre ſententiam contra perſonas Eccleſiaſticas in cauſa criminali.

15 Quid ſit proferre ſententiam.

15 Quid autem ſit *proferre ſententiam*, omnibus exploratum, & notum videtur; nihil enim aliud eſt, quàm poſt proceſſum ferre decretum, ſeu præceptum.

16 *Quinta actio* eſt præfatam ſententiam exequi, id eſt, executioni mandare id quod judex laicus contra perſonam Eccleſiaſticam decrevit.

19 Laicus exequens ſententiam contra perſonam Eccleſiaſticam excommunicationem incurrit.

Obſerva tamen ad excommunicationem iſtius canonis incurrendam non opus eſſe, ut ſententia feratur, vel lata executioni mandetur, ſed ſufficit capere, proceſſare, vel aliam quamlibet actionem in hoc canone vetitam facere: quia Bulla disjunctivè loquitur.

17 Extendens licentiam contra perſonas Eccleſiaſticas ultra caſus expreſſos in excommunicationem incidit.

17 *Sexta actio* eſt licentiam, quam quis habet à Sede Apoſtolica ad faciendas prædictas actiones contra Eccleſiaſticos, extendere ad perſonas, & cauſas in licentia non expreſſas, vel illa licentia abuti, ut ſi Judex facultatem habeat procedendi, vel capiendi, Clericos reos læſæ majeſtatis in perſonam Principis, dicitur facultatem ad perſonas, & caſus non expreſſos extendere, vel facultate abuti, ſi occaſione furti, fornicationis, perjurii, falſificationis monetæ, vel alterius delicti Clericos capiat vel inquirat.

18 Qualis eſſe debeat licentia interponentis ſe in cauſis Eccleſiaſticorum, ut excommunicationem evadat.

18 Sed modò dubium eſt, qualis eſſe debeat licentia, quam laicus Judex à Sum. Pont. habere debet, ut ſine excommunicatione in cauſis Eccleſiaſticorum criminalibus ſe interponere valeat.

Reſpondeo talem eſſe debere, qualem Sum. Pont. in hac Bulla præſcribit, Sum. autem Pont. præſcribit ut licentia ſit ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, per quam loquendi formam virtualiter revocata cenſentur privilegia, quæ ſpecialem, ſpecificam, & expreſſam de hac re mentionem non continent, ſicut in Bulla Gregorii XIII. expreſſè revocata fuerant omnia hujuſmodi privilegia, quibuſcumque conceſſa, ut benè Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2. n. 103. Duard. hic *q.* 6. Fill. n. 314. Alt. hic *diſp.* 26. *c.* 1. *col.* 10.

Ex quo ſequitur primò licentiam genericam non ſuffragari. Propterea obtinens facultatem à Papa cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticorum, non poteſt ſe in cauſis criminalibus intromittere; quia hujuſmodi facultas non eſt ſpecifica, ſed generica, & communis ad cauſas civiles & criminales. Imò nonnulli DD. idem ſentiendum putant; etiamſi in privilegio detur facultas cognoſcendi quaſlibet cauſas criminales: quia hæc licentia generica eſt, & non ſpecifica. Ita ſentire videntur præcitati DD. contra Alt. *l. cit.* cujus opinio probabilis eſt. Quamobrem, ut privilegium ſuffragetur, requiritur ut in eo mentio fiat de tali delicto in ſpecie, hæc enim dicitur licentia ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa: non tamen opus eſt, ut hæc licentia ſit ſpecialis quoad perſonam; vel quoad delictum in individuo, ſed ſatis eſt ut facultas detur circa tale delictum in ſpecie, etiamſi facultas univerſalis ſit quoad perſonas Eccleſiaſticas; tempora, & loca, quibus tale delictum perpetratum fuerit; ideò judex laicus poteſt ſe intromittere in cauſa criminali, in ſuo privilegio hoc pacto expreſſa. Facultatem tibi impertimus cognoſcendi quodlibet crimen homicidii in perſonam Principis, à quacumque perſona Eccleſiaſtica, quocumque in loco, vel tempore perpetratum fuerit; hæc enim facultas eſt ſpecialis, & ſpecifica, & expreſſa videtur, licet non ſit expreſſa quoad crimen in individuo, vel quoad perſonam Eccleſiaſticam, tempus, & locum; quia Sum. Pontifex non requirit ſpecialem, & expreſſam mentionem individui, ſed ſpeciei in Bulla enim dicitur ſpecifica. Ita Doctores cit.

Ex quo patet nonnulla privilegia ſub prædicta forma, nonnullis judicibus conceſſa, non cenſeri in hac Bulla revocata. Ita Suarez, & Duard. *loc. cit.* contra Alt. *diſp.* 20 *c.* 1. *ſub fin.* ubi quærit; utrùm excuſari poſſint nonnulli Galliæ judices, qui pro delatione armorum, & nonnullis aliis caſibus Clericos judicant, prætextu privilegii, quam difficultatem etiam Navarr. c. 27. n. 71. proponit, ſed indeciſam relinquit.

Secundò ſequitur judicem prædicta facientem, prætextu tacitæ licentiæ non excuſari: ideò qui prædicta faciunt, & ſciente, & non contradicente Summo Pontif. non excuſantur, quia hujuſmodi taciturnitas non ſolùm non arguit conſenſum expreſſum, ut in Bulla præſcribitur: verùm neque tacitum, ut pluribus alibi docui, præſertim *de ſacramentis, & legibus.* Idem docet Alt. hic *cap.* 1. *col.* 10. *verſ. uni ſpeciali.*

Digitized by Google

19 An ſufficiat licentia Legati ad interponendum ſe in cauſis criminalibus.

19 Utrùm verò licentia Legati à latere ſufficiat.

Reſpondent Alter. *loc. cit.* & Ugolinus hic §. 2. n. 2. & Duard. *quæſt. 6 ſub finem*, non ſufficere, quia Summus Pontifex licentiam Sedis Apoſtolicæ requirit. Ego verò cenſeo ſtandum eſſe facultati, & privilegio Legati à latere, & juxta vires privilegii ferendum eſt judicium. Ex quo patet à fortiori non ſufficere licentiam Epiſcopi, vel alterius Prælati, ut q. 16. oſtendi, niſi forte hæc fiat in ſubſidium ipſius Epiſcopi, ut infrà dicetur.

PUNCTUM II.

Quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis; ſeu quænam perſonæ interponentes ſe in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticos, excommunicationi ſubjiciantur, proceſſando, banniendo, &c.

1 *Explicantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Judices quinam dicantur.*
3 *Notarii quinam dicantur.*
4 *Scribæ quinam dicantur.*
5 *Executores quinam dicantur.*
6 *Subexecutores quinam ſint.*
7 *Reges aliique Principes in hujus canonis cenſuram non incidunt, proceſſando perſonas Eccleſiaſticas.*
8 *Judices Eccleſiaſtici interponentes ſe in cauſis criminalibus excommunicationem non incurrunt.*
9 *Laicus interponens ſe in cauſis criminalibus contra Clericum conſentientem, excommunicationem incurrit.*
10 *Judex laicus, qui non facit proceſſum, ſed tantummodò examinat clericum tanquam teſtem, non incurrit excommunicationem hujus canonis, modò illum non examinet tanquam principalem aut contra alium Eccleſiaſticum.*
11 *Accuſatores, aut alii interponentes querelam contra Eccleſiaſticam perſonam excommunicatione hujus canonis non afficiuntur.*
12 *Judex laicus, aliive officiales ſæcularis Curiæ in excommunicationem non incidunt proceſſando, capiendo, &c. perſonas Eccleſiaſticas, dum id faciunt ad inſtantiam fori Eccleſiaſtici.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Explicantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

1 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt omnes, & quicunque magiſtratus, & judices, notarii, ſcribæ, executores, ſubexecutores, quomodolibet interponentes ſe, in quibuſcunque cauſis criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, illas proceſſando, banniendo, capiendo, ſeu ſententias contra illas proferendo, vel exequendo, ſine ſpeciali, & expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia, aut præfatam licentiam ad perſonas, & caſus non expreſſos extendendo, vel aliàs perperam abutendo. Hæc propoſitio in textu perſpicuè continetur, & quoad actiones in hoc canone interdictas, in præcedenti puncto ſufficienter explicata eſt.

Dixi *omnes, & quicunque*, ut indicarem iſtam excommunicationem extendi ad quoslibet hic expreſſos, nempe ad magiſtratus, judices, &c.

2 Judices quinam dicantur.

2 Judices illi vocantur, qui jus populo dicunt, ſicut etiam magiſtratus ſunt perſonæ publicæ jura exercentes, *l. eum qui. ff. de juriſd. omn. jud.* ut ſunt gubernatores civitatum, proreges, præſides provinciarum ſenatores, conſiliarii provinciæ, vel civitatis, & alii conſimiles, qui non eodem nomine ubique appellantur & hoc verum eſt, ſive ſint magiſtratus ſupremi, ſive medii, ſive infimi, quia textus abſolutè de magiſtratibus loquitur. Ita Fillius n. 530.

3 Notarii quinam dicantur.

3 Notarii ſunt perſonæ publicæ, quibus inſtrumenta publica, & acta judicii conficiendi facultas competit quorum ſcripturis fides adhibetur. Acta autem judicii ſunt citationes, dilationes, exceptiones, petitiones, reſponſiones teſtium, depoſitiones, inſtrumentorum productiones, appellationes, & ſimilia, quæ ex *cap. quoniam contra, de probat.* percenſentur à Duardo hic *canone 19. q. 3. ad finem.*

4 Scribæ quinam dicantur.

4 Scribæ ſunt ſubſtituti notariorum, illi ſcilicet, quos notarii adhibent ad proceſſus, vel ſententias ſcribendas, & vulgo *ſcriptores*, ſeu *ſcrivani* vocantur, & iſti excommunicationem contrahunt, etiamſi unum tantummodo actum ſcribant, quia Bulla excommunicatione afficit quomodolibet interponentes ſe in cauſis criminalibus. An autem parvitas materiæ excuſet, patet ex alibi dictis.

5 Executores quinam dicantur.

5 Executores ſunt Curiæ officiales, & miniſtri, quibus onus incumbit exequendi mandata, vel ſententias judicum, capiendo, banniendo, & alia in hoc canone vetita faciendo.

Ex quo fit, ut ſatellites, aliique juſtitiæ miniſtri excommunicatione hujus canonis afficiantur capiendo, carcerando, ligando, ſuſpendendo pro qualibet cauſa criminali, ut bene Ugolinus hic §. 3. n. 2. Duard. hic *q. 8. n. 4.* Reginald. *lib. 9. q. n.* 385.

6 Subexecutores quinam ſint.

6 Subexecutores ſunt illi, quorum opera executores utuntur in mandatis, vel ſententiis judicum exequendis.

7 Reges aliique Principes in hujus canonis cenſuram non incidunt, proceſſando perſonas Eccleſiaſticas.

7 Quæres primò, utrùm, Reges, aliive Principes in hujus canonis cenſuram incidant proceſſando, vel faciendo aliquam actionem in hoc canone expreſſam.

Reſpondeo non incidere; quia in Bulla exprimuntur ſolùm magiſtratus, & judices, qui ſunt Principe inferiores, & ſunt illius miniſtri, & officiales. Præterea dum Summus Pontifex cenſuram ad hos extendere intendit, ſolet ſpeciali, vel ſaltem generali nomine exprimere, ut in excommunicationibus præcedentibus apparet. Ita Fill. *tract. 16. c. 11. quæſt. 7. n. 308. & ſequenti*, Sanch. alii, quos retuli *de excommunicatione, quæ ob violationem clauſuræ contrahitur.*

8 Judices Eccleſiaſtici interponentes ſe in cauſis criminalibus, excommunicationem non incurrunt.

8 Quæres ſecundo, utrùm judices Eccleſiaſtici interponentes ſe in cauſis criminalibus, dum in illis ſe interponere non poſſunt, excommunicatione hujus canonis afficiantur.

Reſpondeo negativè; quia Sum. Pontifex excommunicationem hujus canonis ferre ſolum intendit contra judices laicos, & alias perſonas hic expreſſas, ut patet, tum ex illis verbis *contra Eccleſiaſticas*; ſupponere ergo videtur eos, qui prædictas actiones faciunt, non eſſe Eccleſiaſticos, tum ex illis verbis, *etiamſi talia committentes fuerint Conſiliarii, Senatores, Præſidentes, Vicecancellarii, &c.* quæ munera laici obire ſolent. Ita Ugol. hic §. 2. *verſ. quintò*, Fill. *loc. cit. n.* 308. Duard. hic *q. 8. n. 5. verſ. quarto.*

Hoc tamen intelligendum eſt, modò Eccleſiaſtici prædicta non faciant utentes poteſtate laica, ut ſi Epiſcopus id faciat, quatenus eſt Conſiliarius, vel Præſes Principis laici, tunc enim afficitur excommunicatione, ac ſi laicus eſſet, ut in ſimili *q. 15.* probavi, idemque præcitati DD. admittunt.

9 Laicus interponens ſe in cauſis criminalibus contra Clericum conſentientem excommunicationem incurrit.

9 Quæres tertiò, utrum laicus interponens ſe in cauſis criminalibus contra Clericum, conſentientem contra ſe inquiſitionem, ſeu proceſſum fieri ſubjiciatur excommunicationi hujus canonis.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia facit actionem ſub excommunicatione in hoc canone interdictam. Summus enim Pontifex abſolutè excommunicat interponentes ſe in cauſis criminalibus, niſi adſit licentia Summi Pontificis: exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis, *l. nam quod liquidè, § fi. ff. de pen. legat. & c. 1. de conjug. leproſor.*

Objicies, quilibet cedere poteſt privilegio, & favori ſuo, *l. quod favore, C. de leg.* & ſicut D. Paulus ad Cæſarem appellavit *Actor. 25.* ita etiam alii Eccleſiaſtici poſſunt conſenſum ſuum in judicem laicum præſtare.

● Reſpondeo in iis, quæ in honorem, & utilitatem totius Eccleſiaſtici ordinis conceſſa ſunt, non poſſe conſentire, & juri ſuo cedere, quia præjudicium afferret, ut cum communi DD. ſententia docui *de privilegiis*, & alibi pluribus in locis, immunitas autem Eccleſiaſtica in utilitatem totius Eccleſiaſtici ſtatus conceſſa eſt, ut alibi docui: ſicut ergo Clericus non poteſt in præfato caſu conſentire, ita neque judex laicus poteſt contra ipſum inquirere.

Ad id, quod dicitur de D. Paulo, reſpondeo ipſum non appellaſſe ad Cæſarem tanquam ad proprium judicem, ſed ad prævendam Feſti tyrannidem, injuriam, & injuſtam vexationem. Vide dicta *q. 16. punct. 2.*

10 Judex laicus, qui non facit proceſſum, ſed tantummodo examinat Clericum, tanquam teſtem non incurrit excommunicationem hujus canonis, modò illum non examinet tanquam principalem aut contra alium Eccleſiaſticum.

10 Major difficultas eſſe videtur, utrùm judex, qui non facit proceſſum contra Clericum, ſed illum tantummodo examinat, ut teſtem ad rei veritatem indagandam, in hujus canonis cenſuram incidat.

Reſpondeo in cenſuram hujus canonis non incidere, ſi præcisè illum examinet. Ratio eſt, quia hujuſmodi examen non eſt proceſſus contra Eccleſiaſticum. Secus, ſi illum examinet tanquam principalem, aut in cauſa criminali alterius Eccleſiaſtici, aut ſi illum in aliquo cubiculo, tanquam in carcere detineri curet, donec verum confeſſus fuerit; ſic enim dicitur proceſſare, vel capere Eccleſiaſticam perſonam. Ita Navarr. *conſil. 13. de ſententia excommunicationis.* Alterius *diſp. 20. c. 1. col. 8. verſ. quæret quis*, Duard. hic *q. 9. ad finem.*

An autem præfatus judex cenſuram ex alio titulo incurrat, patet ex dictis *in quæſtionibus præcedentibus*, præſertim *q. 16.*

11 Accuſatores, aut alii interponentes querelam, contra Eccleſiaſticam perſonam, excommunicatione hujus canonis non afficiuntur.

11 Quæres quartò, utrum accuſatores aut alii querelam contra Eccleſiaſticam perſonam coram judice laico interponentes, excommunicatione hujus canonis afficiantur.

Reſpondeo negativè, quia nullam actionem in hoc canone expreſſam faciunt, non enim dicitur proceſſare, capere, bannire, ſententiam proferre, vel exequi. Idem dic de Advocatis, Procuratoribus, teſtibus, aliiſque apud Judices inſtantibus, ut Eccleſiaſtica perſona capiatur, in exilium ejiciatur, vel inquiratur, ut patet, tum ex ratione proximè allata, tum quia Bulla tantùm loquitur de magiſtratibus, judicibus, notariis & executoribus; ergo non eſt ad alios caſus, vel perſonas extendenda. Ita Alter. *diſp. 20. c. 1. colum. 3. verſ. hæc excommunicatio.* Fill. *tr. 16. c. 11. quæſt. 8. ad finem n.* 313. Duard. hic *can. 19. q. 8. n. 6.* Ugol. hic *c. 19. ſub initium verſ. ſecundò.*

Utrùm verò accuſator, teſtis, & alii contra Eccleſiaſticam perſonam in cauſa criminali agentes afficiantur excommunicatione canonis decimiquinti, & aliorum præcedentium, vel ſubſequentium, Duard. Alter. Fill. *loc. citatis* affirmat. Sed quid mihi ſentiendum ſit, patet ex præcedentibus quæſtionibus, ubi omnia ſigillatim ſuis locis explicavi.

12 Judex laicus aliique officiales ſæcularis Curiæ in excommunicationem non incidunt proceſſando, & c. perſonas Eccleſiaſticas, dum id faciunt ad inſtantiam fori Eccleſiaſtici.

12 Quæres quintò, utrùm judex laicus, aut notarius, aut executores Curiæ ſæcularis in hanc cenſuram incidant, ſi ab Epiſcopo, vel ab alio Prælato requiſiti interponant ſe in cauſa criminali contra Eccleſiaſticam perſonam, ſcribendo, proceſſando, capiendo, vel ſententiam ab Eccleſiaſtica judice latam exequendo.

Reſpondeo non incurrere; quia prædicta faciunt tanquam miniſtri & inſtrumenta Epiſcoporum, quibus aſſiſtere, & opem præſtare tenentur, dum ipſorum auxilium ab Epiſcopis imploratur ad continendos in officio clericos, *c. Princeps, & c. prodeſt* 23. *q.* 5. *& cap. cùm ad verum ventum eſt* 96. *diſtinct.* Ita Alterius *diſp. 20. c. 1. colum. 8. & 9. quæſt. 2.* poſt Innocentium *cap. 3. n. 2.*

de

de off. ordin. & Panorm. *Ibidem n.11.* Coriolanus hic *verſ. quintus eſt.* Duardus hic *q.6. ad finem*, Ugolinus hic *c. 19. §.3. ad finem.* Reginaldus *lib.9.n.385. verſ. tertius caſus*, & alii, quos retuli in §. poſt tertium, punctum occaſione octavi caſus. Epiſcopus tamen non poteſt laico facultatem inquirendi contra clericum dare, quia diſpenſare non poteſt in jure communi, ut patet ex regulis generalibus. An autem in civilibus hanc facultatem laico concedere poſſit, ſatis explicavi q.16.

PUNCTUM III.

Utrùm dentur aliqui caſus, in quibus interponentes ſe in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas ab excommunicatione iſtius canonis immunes fiant.

1 *Judex laicus non incurrit excommunicationem proceſſando, vel capiendo Eccleſiaſticum degradatum Curiæ ſæculari traditum.*

2 *Judex laicus capiens, & proceſſans clericum perpetuò diffidatum, & bannitum ab Eccleſiaſtico judice, excommunicationem non incurrit.*

3 *Idem dic de capiente, vel proceſſante clericum bigamum.*

4 *Idem aſſerendum eſt de capiente clericum non deferentem habitum, & tonſuram.*

5 *Judex capiens clericum, quem clericum eſſe ignorabat, tenetur illum ſub excommunicatione dimittere, vel ad Eccleſiaſticum judicem remittere, poſtquam cognovit eſſe clericum.*

6 *Capiens clericum, qui minores ordines accepit intra annum à morte Epiſcopi cum litteris dimiſſoriis Capituli, non incurrit excommunicationem, modò clericus non eſſet arctatus.*

7 *Capiens Clericum in flagranti crimine deprehenſum, ut ſuperiori Eccleſiaſtico conſignetur, non incurrit excommunicationem.*

8 *Capiens clericum debitorem fugientem non incurrit excommunicationem.*

9 *Capiens clericum turpiter inventum cum matre, filia, ſorore, vel uxore, non incurrit excommunicationem.*

10 *Capiens clericum de licentia ſpecifica Summi Pontificis non afficitur excommunicatione.*

11 *Laicus capiens, aut ſententiam exequens contra Eccleſiaſticum non afficitur excommunicatione, dum id facit tanquam miniſter, & adjutor fori Eccleſiaſtici.*

RAtio dubitandi eſt, quia Summus Pontifex abſolutè excommunicat interponentes ſe in cauſis criminalibus contra perſonas Eccleſiaſticas, proceſſando, capiendo banniendo, &c. excepto caſu, in quo quis hæc facit de conſenſu Summi Pontificis; exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis, *auth. de non alien. §. ut autem, & l. Tributum. §. ultimo, ff. de teſtam. milit.* & alibi. His non obſtantibus ſit.

UNICA PROPOSITIO.

1 Judex laicus non incurrit excommunicationem proceſſando vel capiendo Eccleſiaſticum degradatum Curiæ ſæculari traditum.

PLures recenſentur caſus in quibus laici poſſunt, ſine excommunicatione aliquas actiones in hoc canone expreſſas facere.

1 Primus caſus eſt, dum Eccleſiaſticus degradatus, & traditus eſt Curiæ ſæculari, quia per degradationem univerſa Eccleſiaſtica privilegia amittit, *cap. degradatio de pœnis in 6. & cap. cum non ab hom. de jud.* Vide quæ tradidi *de legibus diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. n. 5. limitat. 1 & §. 4. n. 2.*

2 Judex laicus capiens & proceſſans clericum perpetuò diffidatum, & bannitum ab Eccleſiaſtico judice, excommunicationem non incurrit.

2 Secundus caſus eſt dum clericus eſt perpetuò diffidatus, & bannitus ab Eccleſiaſtico judice, nam banniens facultatem concedit, ut bannitus impunè occidi poſſit, *l. reus, C. de accuſat.* Sicut ergo hujuſmodi clericus diffidatus, ſeu bannitus impunè, & licitè, præciſa prava intentione, & circumſtantia, occidi poteſt à privato; ita etiam puniri poteſt à laica poteſtate. Ita Alter. hic *diſp. 10. c. 1. col. 6. q. 7.* Ugol. hic *§ 1 verſ. quintò*, Duard. hic *q. 7. caſu 4.* & alii apud præcit. DD. hic tamen caſus intelligendus videtur, modò banniens facultatem haberet privandi clericum privilegio clericali, & concedendi ut impunè occidi poſſet.

3 Idem dic de capiente, vel proceſſante clericum bigamum.

3 Tertius caſus eſt, dum clericus eſt bigamus; hic enim omnia clericorum privilegia amittit, *cap. unico de bigamis in 6.* Idem dic de clerico conjugato, qui habitum, & tonſuram non defert, ut docui *de leg. loco cit. n. 2.* & ſuprà *q. 16. pun. 5. & de cenſ. diſp. 4 punct. 4. n. 11.*

4 Idem aſſerendum eſt de capiente clericum non deferentem habitum & tonſuram.

4 Quartus caſus eſt, dum clericus prima tonſura vel minoribus ordinibus initiatus clericalem habitum, & tonſuram non defert; hic enim privilegio fori privatur in Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 6. de reformat.* Quæ circa hunc caſum dici poſſent, fusè à me pertractata ſunt *de legib. loco citato, n. 9.* & ſuprà *quæſ. 16. punct. 5. n. 19. & ſeqq.*

5 Judex capiens clericum quem talem eſſe ignorabat, tenetur illum ſub excommunicatione dimittere, vel ad Eccleſiaſticum judicem remittere poſtquam cognovit eſſe clericum.

5 Qui verò caperet clericum ſacris ordinibus initiatum, vel beneficium habentem, aut aliis qualitatibus in præfato Concilii cap. præſcriptis occultum, neſcius illum eſſe clericum, licet ab excommunicatione ob ignorantiam excuſetur; nihilominus poſtquam conſtiterit de clericatu (cujus diſcuſſio facienda eſt apud judicem Eccleſiaſticum, ex communi DD. ſententia *in cap. ſi judex laicus, de immunit. in 6.*) tenetur illum dimittere, vel ad Eccleſiaſticum judicem remittere, ut bene Mol. *t. 4. diſp. 49.* Regin. *l. 9. n. 385. verſic. ſeptimus*, & alii: nam clericus ſacris inſignitus aut præfatis qualitatibus ornatus, privilegio fori gaudet, ut patet, tum ex præcitato Concilii decreto, tum ex iis, quæ ego in præallegatis locis tradidi, quæ repetere opus non eſt, ubi etiam explicavi, utrum negotia exercens, aut publicè lanionem, aut cauponem agens, aut arma contra Principis conſtitutionem deferens, aut enormitatibus ſe immiſcens, aut clericalem ſtatum in fraudem aſſumens privilegium fori amittat.

Utrùm verò privilegio canonis privetur, conſtet ex dictis *de cenſuris diſp. 2. punct. 4.*

6 Capiens clericum qui minores ordines accepit intra annum à morte Epiſcopi cum litteris dimiſſoriis Capituli, non incurrit excommunicationem, modò clericus non eſſet arctatus.

6 Quintus caſus eſt, dum clericus minores ordines intra annum à morte ſui Epiſcopi accipit cum litteris dimiſſoriis Capituli; hic enim privilegio clericali, præſertim in criminalibus, non gaudet, niſi arctatus eſſet occaſione beneficii accepti, vel accipiendi; ſic enim in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. c. 10.* diſponitur, niſi fortè dicas cum Navarro *conſil. 19.* Sanchez *de matr. diſp. 46. n. 18.* Sayro *deciſ. 21. de temp. ordinand.* verbum *gaudeat* eſſe futuri temporis; conſequenter non inducere privationem ipſo facto.

7 Capiens Clericum in flagranti crimine deprehenſum, ut ſuperiori Eccleſiaſtico conſignetur, non incurrit excommunicationem.

7 Sextus caſus eſt, dum clericus in flagranti crimine reperitur, nec aliter à crimine removeri, aut impediri poteſt, quàm illum capiendo; tunc enim ſervato moderamine capi poteſt, hoc animo, ut ſuperiori Eccleſiaſtico conſignetur. Ratio eſt tum quia hic caſus cenſetur in Bulla per Epikeiam exceptus; tum quia Summus Pontifex loqui cenſetur de actionibus, quæ injuſtè contra Eccleſiaſticos fiunt; tum quia capiens clericum in præfato caſu non dicitur interponere ſe in cauſa criminali contra Eccleſiaſticum; ſed impedire clericum ne damnum inferat, illúmque tradere judici Eccleſiaſtico, ut cauſam cognoſcat; tum quia jure naturæ dictante non ſolùm licitum eſt ſe ipſum defendere; verùm etiam innocenti cauſam tueri; dum autem quis clericum in flagranti capit, vel capi præcipit, animo illum tradendi Eccleſiaſtico judici; defendit propriam, vel innocentis cauſam. Ita Alter. *diſp. 10. cap 1. col. 9. dub. 3.* Ugol. hic *§. 1. verſ. item*, Duard. hic *q. 7 n. 2 & q. 8. n. 5. ad finem*, Vivald. hic *n. 153. in antiquis*, Molina, Suarez, Filliucius, & alii, quos retuli *de cenſuris diſp. 2. q. 4 punct 4 n. 1. in tertia editione, & ſeqq.* contra Antonium de Souſa hic *c. 10. diſp 95. n. 4.*

8 Capiens clericum debitorem fugientem, non incurrit excommunicationem.

8 Hinc ſequitur primò eum, qui capit, vel capi mandat clericum debitorem, fugientem, vel fugam parantem, aut volentem alteri injuriam inferre, aut ſua vel aliena bona aſportantem, non affici excommunicatione hujus canonis, aut etiam canonis *ſi quis ſuadente diabolo 17. q. 4.* modò majorem vim non inferat, quam opus ſit, & modò clericum detineat, animo illum tradendi judici Eccleſiaſtico.

9 Capiens clericum turpiter inventum cum matre, filia, ſorore, vel uxore, non incurrit excommunicationem.

9 Quæres, utrùm judex, qui clericum turpiter inventum cum matre, filia, ſorore, vel uxore propria incontinenti capit, ut judici Eccleſiaſtico conſignet, excuſari poſſit ab excommunicatione.

Reſpondeo affirmativè, tum quia id facit ad ſui defenſionem; tum quia difficillimum eſt in hujuſmodi caſu iſtum temperare dolorem; & conſequenter hic caſus ſaltem per Epikeiam exceptus videtur. Clericus turpiter inventus dicitur non ſolùm ſi inveniatur in actu carnalis copulæ, verum etiamſi inveniatur in alio quolibet turpi actu, ut in oſculis, amplexibus, vel tactibus impudicis, vel ſignis actui propinquis in loco ſuſpecto. Ita Vivaldus *hic in explicatione Bullæ n. 124* Antonius de Souſa hic *diſp. 97.* Molina Conincchus, Avila, Navarrus, & alii, quos retuli *de cenſuris diſput. 2. quæſt. 4 punct. 4. num. 5.* Idémque à fortiori ſuſtinere debent Molina *de juſt. diſput. 7. tract. 3.* & alii DD. aſſerentes clericum in tali caſu impunè, & ſine excommunicatione occidi poſſe contra Covar. *in 4. decr. p. 2. c. 7. §. ... n. 12.* Navarrum, & alios quos retuli *de cenſuris loc. cit.*

10 Capiens clericum de licentia ſpecifica Summi Pontificis non afficitur excommunicatione.

10 Septimus caſus eſt, dum capitur Eccleſiaſticus de licentia ſpecifica, & expreſſa Summi Pontificis, ut *punct. 1. ad finem*, explicatum eſt. Utrùm verò conſuetudo excuſare poſſit ſaltem in caſibus particularibus, patet ex dictis *q. 14. punct. 1. & q. 45. punct. 4.* nòn poſſe; tum quia conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam induci non poteſt, tum quia Concilium Lateranenſe ſub Leone X. conſtitut. quæ incipit, *regimini*, prohibet capere, & detinere perſonas Eccleſiaſticas, & cuilibet conſuetudini in contrarium derogat; ſicut etiam Summus Pontifex in hac Bulla revocat omnes conſuetudines contrarias; & hoc verum eſt, etiamſi conſuetudo immemorabilis ſit, ut *q. 15. punct. 4. & præcedenti q.* probavi. Ita Alterius hic *c. 1. col. 3. dub. 1.* Rota *in antiquis tit. de conſuet. deciſ. 19. num. 4.* Duard. hic *q. 8.* & alii ferè communiter, quos locis ſuprà citatis retuli contra Julium Clarum *in praxi l. 5 §. fin. c. 36 n. 2.* Covarruviam; & alios aliter ſentientes de conſuetudine recepta circa caſus aliquos particulares; ſed rationes, & fundamenta iſtorum Auctorum ſuperius rejeci *q. 14 punct 1. & q. 15 punct. 4.*

Ad rationem dubitandi initio allatam.

Reſpondeo Summum Pontificem excommunicare interponentes ſe in caſibus criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas, quandiu Eccleſiaſticum privilegium retinent, aut dum Eccleſiaſtici capiuntur injuſtè, vel ſine Summi Pontificis expreſſa facultate.

Hic agendum eſſet, utrùm cenſura hujus canonis alibi expreſſa reperiatur, ſed de hac re vide quæ ſuperius tradidi *q. 12. punct. 4. & q. 15. punct. 3* ex quæſtionibus ſequentibus. Præterea conſuli poteſt *c. inclita, c. placuit 11. quæſt. 1. & c. ſi quis diligenti. de foro compet.* quibus in locis conſtat Eccleſiaſticos privilegio gaudere, ut apud laicos in cauſis civilibus, vel criminalibus conveniri non poſſint, in hoc etiam facit *cap. ſi quis ſuadente 17. q. 4.* ubi excommunicatio fertur contra eos, qui manus violentas in clericos injiciunt,

M 2 qui

qui enim clericum injuſtè capit, violentas manus in clericum conjicit, vide *tract. de cenſ. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct* 4. ubi hunc textum fuſiſſimè explicavi, & textum infrà de excommunicationibus in particulari Summo Pontifici reſervatis latè explicabo.

11 Octavus caſus eſt, dum id faciunt tanquam miniſtri, & adjutores fori Eccleſiaſtici, à quo ipſorum ſæculare brachium, & auxilium imploratur.

11 Laicus capiens, aut ſententiam exequens contra Eccleſiaſticum, non ſufficit ſub excommunicatione, dum id facit tanquam miniſter, & adjutor fori Eccleſiaſtici.

Verùm, ut hic caſus meliùs intelligatur, nonnulla dubia, quorum explicatio valde neceſſaria videtur, in ſequentibus §§. proponam, & diſſolvam.

Primum dubium eſt, utrùm liceat Epiſcopo familiam armatam habere ad exercenda ſuæ juriſdictionis munera.

Secundum utrum Epiſcopus aliúſve judex Eccleſiaſticus ordinarius vel delegatus, dum ſententiam per ſuos miniſtros exercere non poteſt, brachium ſæculare implorare valeat, & ſæculares judices cogere ad auxilium præſtandum.

Tertiò, utrùm ſæculares teneantur auxilium Eccleſiaſtico judici petenti concedere, etiam non viſo proceſſu, & non examinata cauſæ juſtitia.

§. I.

Utrùm Epiſcopo liceat familiam armatam habere ad exercenda ſuæ juriſdictionis munera.

1 *Epiſcopo licet familiam armatam habere.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Licitum eſt Epiſcopo familiam armatam habere. Ratio eſt primò, quia conceſſa alicui juriſdictione, cenſentur etiam conceſſa ea omnia ſine quibus juriſdictio exerceri non poteſt, *l.* 2. *ff. de juriſd. omn. jud.* cùm autem Epiſcopis conceſſa ſit juriſdictio ad coercendum in officio ſibi ſubditos in juriſdictione Eccleſiaſtica, ad judicandos, & puniendos delinquentes, *c.* 1. *de offic. ordin. ſtatuimus* 16. *q.* 1. *c. quoniam* 18. *diſt. c. in Archiepiſcopatu, de raptoribus*, & alibi, cumque eos in officio continere, & punire non poſſint niſi contra ipſos familia armata aliquando utantur, ſequitur Epiſcopis familiam armatam concedendam eſſe. Secundò; quia uſu & praxi in Eccleſia receptum eſt, ut contra delinquentes priùs procedatur realiter, vel perſonaliter, & poſtremò per cenſuras in juris ſubditum: Epiſcopus autem non poſſet hoc pacto procedere, ſi familia careret armata; æquitas enim, & honeſtas non patitur, ut Epiſcopi, vel clerici hoc munus per ſe ipſos obeant, ergo Epiſcopi familiam laicalem armatam habere debent, cujus operâ uti valeant. Tertiò, quia in Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *cap* 5. cui adſtiterunt Reges, & Principes ſæculares, ſancitum eſt, ut Eccleſiaſtici judices valeant oppignorationes facere, aut perſonas capere per ſuos proprios, aut alienos executores, ubi notanda eſt illa particula, *vel*, quæ alternativa eſt, & disjunctiva; conſequenter ſupponit judicibus Eccleſiaſticis familiam armatam competere, & convenire: alioquin non poſſent per ſuos proprios executores capere.

1 Epiſcopo licet familiam armatam habere.

Neque obſtat dicere Concilium intelligendum eſſe tantummodo de judicibus Eccleſiaſticis, temporale dominium habentibus. Reſpondetur enim Concilium abſolutè, generaliter, & indiſtinctè loqui, ut perſpicuè conſtat ex illis verbis: *In cauſis verò judicialibus mandatur omnibus judicibus Eccleſiaſticis cujuſcumque dignitatis exiſtant*, &c. ubi autem Concilium generaliter, & indiſtinctè loquitur, generaliter, & indiſtinctè intelligendum eſt, *l. de pretio, ff. de public. in rem actione.*

Quartò, quia ſacra Cardinalium Congregatio de mandato Pii V. re diligenter perpenſa, & auditis hinc inde præſtantiſſimis Advocatis, declaravit Epiſcopis licere familiam armatam habere. Ita Baldus *l.* 3. *ff. de offic. præfect. vegil.* Aufret. *de poteſtate jud. Eccleſ. ſuper laicis & eorum bonis, n.* 18. Rolandus à Valle *conſ.* 37. *lib.* 4. Franciſcus Pegoa *in part. direct. commenta* 105. *poſtremò, pagina* 114. Decius *in c. ſignificaſti n.* 19. *verſ unde infert* Menochius *de arbit. caſu* 394. *n.* 70. Camillus de Curte, Urſinus, Turrecremata, Salzedo ad Bernardum Diaz, & alii ferè communiter, quos citat, & ſequuntur Ugol. *de poteſtate Epiſcopi, c.* 4. §. 11. Paulus Tuſchus *in tract. de viſit. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 16. *verſ ſed an Epiſcopus*, Franciſcus Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 1. *c.* 9. *n.* 18. *& ſeq.* Sbroſius *de offic. vicar. lib.* 1. *quæſ.* 191. Carolus de Graſſis *de effectibus clericat. effectu* 1. *n.* 129. Cardin. Tuſchus *lit. F. concl.* 153. *n.* 13. Bellerus *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de favore cleric. reali*, §. 1. *n.* 12. *& tit. de bonis cleric* §. 24. *ad finem*, Marta *de juriſd.* 1. *part. q.* 5. Campanil *in diverſ. jur. canonic. rubr.* 12 *c.* 13. *n.* 88. Marius Antonius *variar. reſol. lib.* 4. *reſol.* 14. Ludovicus Redolfinus *de brachio ſæculari, n.* 45. Franciſcus Molinus *de brach. ſæcul. cap.* 18. *n.* 12. *& ſeq.* & alii contra Cevallos *comm. contra commun. q.* 897. *n.* 79. *& ſeqq.* Julium Clarum *lib.* 6. §. *fin. quæſt.* 37. *n.* 8. *& quæſt.* 96. *n.* 7. Panorm. Gemin. Anchar. Francum, & nonnullos alios apud præcit. DD. & apud Aug. Barboſam *de poteſtate Epiſcop.* 3. *p. allegat.* 107. *num.* 7. Rationes autem, quæ in contrarium adduci poſſent, referuntur à Molino *c.* 18. eas autem, hic non recenſeo; quia facillimè ſolvi, & apud Molinum videri poſſunt.

§. II.

Utrùm Epiſcopus, aliúſve judex ordinarius, vel delegatus, dum ſuam juriſdictionem, ſeu ſententiam per ſuos miniſtros exercere non poteſt, brachium ſæculare implorare valeat, & ſæculares judices ad præſtandum auxilium cogere queat.

1 *Epiſcopi aliique judices Eccleſiaſtici Brachium ſæculare implorare poſſunt.*

2 *Judex Eccleſiaſticus, dum auxilio brachii ſæcularis indiget, cogere poteſt judices ſæculares ad præſtandum auxilium.*

3 *Judex ſæcularis negligens Eccleſiaſtico judici petenti auxilium præſtare, qua pœna puniendus ſit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici judices brachium ſæculare implorare poſſunt. Ratio eſt, tum quia ad actionem licitam, & honeſtam aliorum opem implorare licitum eſt. Ob id DD. communiter admittunt Principem poſſe in bello juſto infideles ſuum auxilium convocare, præciſa aliqua prava circumſtantia, ut docui *de contractibus*, tum quia id expreſſè colligitur ex *c. pericoloſum* 1. *de offic. ordin.* ex *c. delicto de ſent. excomm.* & ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 3. ibi, *per ſuos proprios, aut alienos executores.* Ita Menoch. *de arbit. l.* 2. *caſ.* 452. *n.* 4. Panormit. Jaſon & alii, quos citat, & ſequitur Emanuel Rodriquez *quæſ. regul. q* 8. *art.* 4. Marcus Antonius Genuenſis *in praxi Curiæ Neapolit. c.* 36. Farinacius *in praxi crimin q.* 97. *n.* 82. Alciatus, & Marta *locis ſuprà cit.* Cenedus *ad decret. collect.* 101. *n.* 12. *& ſeqq.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc.* 3. *p. alleg.* 157. *n.* 14. *& ſeqq.* Riccius *in praxi implorationis brachii, dec.* 310. in prima editione.

1 Epiſcopi aliique judices Eccleſiaſtici brachium ſæculare implorare poſſunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Judex Eccleſiaſticus, dum auxilio brachii ſæcularis indiget, cogere poteſt judices ſæculares ad præſtandum auxilium. Ratio eſt, tum quia Concilium Tridènt. cui Imperatores, Reges, & Principes interfuerunt, ſuúmque conſenſum præſtiterunt *ſeſſ.* 25. *c.* 3. dat facultatem judicibus Eccleſiaſticis capiendi, vel quaſcumque oppignorationes faciendi, quoties expedire videbitur, per ſuos proprios, vel alienos executores: ſi ergo datur facultas capiendi, vel pignus faciendi per alienos miniſtros, & executores, cenſetur etiam data facultas cogendi ipſos executores ad præſtandum auxilium; nam conceſſa alicui facultate ad aliquid præſtandum, cenſentur etiam conceſſa illa omnia, quæ ad illam facultatem exercendam neceſſaria ſunt, *l.* 2. *de juriſd omn. jud.* alioquin ea facultas inutilis eſſet, tum quia ſuperior poteſt inferiores ad actus licitos, & honeſtos obligare; ſed magiſtratus ſæcularis eſt inferior judice Eccleſiaſtico. Ergo cogi poteſt ab Eccleſiaſtico judice ad præſtandum ſibi auxilium in actibus juſtitiæ, quos licitos, & honeſtos eſſe, nullus eſt ambigendi locus. Ita Farinac. *in praxi crimin q.* 97. *n.* 82. Dec. *in tr. crimin. l* 4. *c.* 10. *n.* 3. Menoch. *de arbit. lib.* 2. *caſu* 4, 2. *n.* 2. Avalos *in direct. jud Eccleſ.* 2. *p. c.* 1 3. *n.* 52. Rodolphinus *tract. de brach ſæcul. n.* 46. Emanuel Rodriquez *tom.* 1. *q. regul. q.* 8. *art.* 14. Franciſcus Mol. *de brachio ſæcul c.* 14. Cened *ad decret. collect* 101. *n.* 12. Aug. Barboſa *de poteſtate Epiſc.* 3. *p. alleg.* 107. *n.* 25. Abbas Decius, Navarrus, & alii apud Marcum Antonium Genuenſem *c.* 36. ubi teſtatur de communi Doctorum ſententia, & apud Jacobum Sbroſium *p.* 190. *n.* 5. *de offic. vicar.*

2 Judex Eccleſiaſticus, dum auxilio brachii ſæcularis indiget, cogere poteſt judices ſæculares ad præſtandum auxilium.

3 Addunt Menochius *loc. cit.* Riccius *in praxi implorationis brachii*, §. *notabilia n.* 2. judices ſæculares, qui auxilium judici Eccleſiaſtico, dum neceſſe eſt, præbere negligunt, ipſius arbitrio puniendos eſſe: quia in jure non eſt ſancita peculiaris pœna. Quamquam Franciſcus Molinus *de brachio, ſæcul. c.* 14. acriter reprehendit Menochium in hac parte.

3 Judex ſæcularis negligens Eccleſiaſtico judici petenti auxilium præſtare, qua pœna puniendus ſit.

Verumtamen eſt uſu, & praxi aliquibus in locis receptum ut præfati judices ſola excommunicatione puniantur, donec debitam Eccleſiaſtico judici obedientiam exhibuerint, & paruerint, teſte Menochio *loco citato*, Molino *c.* 5. *&* 14. Avalos, Rodriguez *locis citatis*; nulla enim facilior, & congruentior pœna imponi poſſe videtur, cùm pœnam pecuniariam, vel perſonalem Eccleſiaſticus judex à laico magiſtratu, non niſi magna cum difficultate, ut pluſimum, repetere valeat.

§. III.

Utrùm ſæculares teneantur auxilium Eccleſiaſtico judici petenti concedere, etiam non examinata cauſa, aut viſo proceſſu.

1 *Judex ſæcularis tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico petenti, etiam non examinata juſtitia cauſæ.*

2 *Et hoc valet etiam in cauſis mixti fori.*

3 *Præterea idem valet etiam dum judex Eccleſiaſticus aliquem ſæculari Curiæ puniendum tradit.*

4 *Judex*

Digitized by Google

4 *Judex laicus non tenetur auxilium judici Eccleſiaſtico præbere dum conſtat de injuſta ſententia.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Judex ſæculare tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico, petenti, etiam non examinata juſtitia cauſæ.

a SÆculares judices tenentur auxilium Eccleſiaſtico judici petenti concedere; etiam non examinata juſtitia cauſæ, vel ſententiæ judicis Eccleſiaſtici. Ita Alciatus *cap. 1. de offic. ordin.* Marta *de juriſdict. 1. part. quæſt. 61.* Rodriquez, Marcus Antonius Genuenſis, & alii *locis cit.* contra Cevallos *comm. opin. 4. part. quæſt. 897. num. 89.* Cenedum *ad decret. collectanea. 105. num. 13.* & alios apud Auguſtinum Barboſam *loc. cit. num. 26.* apud Riccium *in praxi implorat. brach. reſol. 186. ad finem*, in *novis*, apud Rollandum a Valle *conſ. 37. num. 7.* apud Sbrozium *de Vicario Epiſcopi, quæſt. 190. num. 7.* & apud Molinum *de brach. ſecul. cap. 7. num. 1 & ſeqq. & cap. 9. num. 14. & ſeqq.* & apud Cevallos *loco cit.* Ratio eſt, tum quia facultas cognoſcendi de juſtitia cauſæ competit ſuperiori, magiſtratus autem ſæcularis non eſt ſuperior in cauſis Eccleſiaſticis, tum quia ſæculares non adiciſcuntur tanquam judices, ſed tanquam executores ordinationis ab Eccleſiaſtico judice factæ, ut dictum eſt *puncto 1. num. 10.* officium autem executoris non eſt cauſam cognoſcere, ſed exequi quoties de injuſtitia non conſtat; tum quia ſicut ſæcularis Princeps poteſt ſibi ſubditos ad bellum in neceſſitate compellere, & ſubditi tenentur ei obedire, quoties ipſi perſpicuum non eſt bellum injuſtum eſſe; ita, &c. tum quia in dubio, præſertim in facto Principis, non præſumitur delictum *l. merito, ff. pro ſocio*, ergo ſæculares vocati ad ferendam Eccleſiaſtico judici opem, iniquè agunt, negligendo auxilium ferre, nondum cognita juſtitia cauſæ, & nondum examinatis actibus proceſſus; videntur enim delictum in facto judicis Eccleſiaſtici præſumere; tum quia brachium ſæculare, ut plurimum, fruſtrà imploraretur, ſi auxilium à laicis præſtandum non eſſet, antequam acta proceſſus examinarentur; quamplures enim eſſerere auderent de juſtitia proceſſus non conſtare; tum quia ſi diſſenſio, & controverſia ſuper juriſdictionis competentia, & præoccupatione oriatur inter ſæculares & Eccleſiaſticum judicem, ad judicem Eccleſiaſticum pertinet judicium ferre, an ipſis, vel potiùs ſæcularibus ea juriſdictio competat, ex Covar. *pract. quæſtion. c. 33. num. 1.* Molina *de brach. ſæcul. cap. 9. num. 49.* & aliis, quos retuli *diſput. 10. de legibus.* Ita etiamſi dubium ſuboriatur inter Eccleſiaſticos, & ſæculares de juſtitia cauſæ, aut proceſſus juſtificatione, judicis Eccleſiaſtici judicio ſtandum eſt; conſequenter judices ſæculares opem ferre tenentur, etiam non examinatis actibus proceſſus.

2 Et hoc valet etiam in cauſis mixti fori.

2 Hoc tamen limitatur primò à nonnullis Doctoribus in cauſis mixti fori. Ita Rodinus *in tract. de majeſt. Princip. num. 85* Rodriquez *loco citat.* & alii apud Clarum Julium *in pract. crim. §. fin. quæſt. 37. & 96. verſ. quæro*, etiam *in fine*, apud Sbrozium *loco citat. num. 9.* & apud Molinum *de brachio ſæculari cap. 10. num. 30. & ſeq.*

Ego verò cum communi Canoniſtarum ſententia, neque in cauſis mixti fori hoc admittendum puto, ut patet ex allatis rationibus. Et hoc præſertim valet, dum Eccleſiaſticus judex petit ſolùm familiam, quæ executio ſententiæ, quam ipſe ferre intendit, faciliùs fiat, ut concedit idem Molina *loco cit. cap. 12. num. 32.* cum Panormit. *in cap. de offic. ordin.* & Doctoribus aliis. Quamquam in cauſis mixti fori laicus judex poteſt proprios proceſſus facere, & pœnam imponere, quatenus Eccleſiaſtici in debita delicto pœna imponenda defecerunt, ut patet ex dictis *de tract. de legibus*, & hic *in expoſitione Bullæ q. 16.* cum Julio Claro, Farinacio, Covarruvia, & aliis communiter.

3 Præterea idem valet, etiam, dum judex Eccleſiaſticus aliquem ſæculari Curiæ puniendum tradit.

3 Secundò limitatur ab Auguſtino Barboſa *n. 27.* & aliis, quos ipſe allegat, in caſu, quo judex Eccleſiaſticus aliquem damnavit, eumque ſæculari Curiæ puniendum tradidit: tunc enim ſæculares judices non ſemper tenentur ſententiam judicis Eccleſiaſticæ exequi non cognita cauſa (excepta cauſa hæreſis, cujus cognitio Eccleſiaſtica eſt;) conſequenter laicus ſententiam Eccleſiaſtici judicis in cauſa hæreſis confeſtim exequi tenetur, ex communi Doctorum ſententia, teſte Claro § *hæreſis*, n. 4. Molina & aliis, idémque conſtat ex *c. inquiſitionis §. prohibemus de hæret.* & ex Bulla Bonifacii VIII. quæ incipit *Dilectus filius*, & refertur in fine decretorum Inquiſitorum.

Sed hæc limitatio mihi diſplicet; quia reus non traditur judicibus ſæcularibus, puniendus tanquam judicibus, ſed tanquam executoribus adminiſtris, & adjutoribus fori Eccleſiaſtici, ſecus ſi tradatur ipſis tanquam judicibus.

An autem in eo eventu ſtare poſſit proceſſui ab Eccleſiaſticis facto, colligitur ex dictis *de legibus, diſp. 3. quæſt. 7. §. 6. n. 3.* licèt in caſu ibi tradito aliter ſentiendum ſit.

4 Judex laicus non tenetur auxilium judici Eccleſiaſtico præbere dum conſtat de injuſta ſententia.

Ex quo patet judicem laicum teneri, abſque cognitione proceſſus fori Eccleſiaſtici, familiam accommodare, delinquentem in carcere, vel triremibus detinere, quoties Eccleſiaſticus judex id petit Bald. *conſil. 91. vol. 3.* & alii communiter.

4 Limitatur tertiò, quoties conſtet de injuſta ſententia judicis Eccleſiaſtici: tunc enim judex laicus brachium Eccleſiaſtico judici præbere non tenetur. Hæc limitatio mihi probatur, tum quia nullus cooperari poteſt actioni iniquæ, & injuſtæ, executio autem pœnæ, in ſententia injuſta ſancitæ, eſt actio injuſta, tum quia quod nullum eſt, nullam meretur exec., & in *lib. 4. ff. de re jud.* hujuſmodi autem ſententia irrita eſt, & nulla, ut probavi *in tract. de legibus.* Ita Menoch. *in tract. de retin. poſſe remed. 3. n. 360. verſ. debet etiam judex.* Jacobus Sbrozius *de vicario Epiſcopi, q. 190. n. 7.* Molinus *de brach. ſæculari c. 9. n. 17. & c. 11. n. 35. & 45.* Riccius *verb. praxis implorationis brachii deciſ. 405.* & alii communiter quos præcitati Doct. referunt, & præſertim Molinus *n. 35. citato.*

Hinc ſequitur primò ſæculares judices non teneri brachium Eccleſiaſtico judici concedere ad aliquem puniendum, quem conſtat non ſervato juris ordine, aut abſque legitima probatione ab Eccleſiaſtico judice damnatum fuiſſe, hæc enim ſententia injuſta eſt. Ita Doctores communiter.

Secundò judicem laicum non teneri opem præſtare judici Eccleſiaſtico, dum ejus brachium petitur, pendente legitima appellatione ad ſuperiorem; nam per legitimam appellationem cauſa ad ſuperiorem judicem devoluta eſt, conſequenter is, à quo legitimè appellatum fuit, iniquè, & injuſtè procedit, cum appellatione pendente nihil innovandum ſit, *l. 1. ff. nihil novari appell. pend.* Ita Oldradus *conſil. 84.* & alii apud Sbrozium *loc. cit. n. 15.* & apud Riccium, *deciſ. 301.*

QUÆSTIO XXI.

De Excommunicatione contra invadentes, & occupantes civitates, terras, loca, aut jura Eccleſiæ Romanæ, vel juriſdictionem in illis uſurpantes, aut vexantes.

TENOR BULLÆ.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, ſeu alios directè vel indirectè quocumque titulo, vel colore invadere, deſtruere, occupare, & detinere præſumpſerint in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Inſulas Sardiniæ, & Corſicæ, Terras circa Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venuſinum, Sabienſem, Marchiæ Anconitatæ, Maſſæ Trabariæ, Romandiolæ, Campaniæ, maritimas Provincias, illarúmque Terras; & loca, ac Terras ſpecialis commiſſionis Arnulforum civitatéſque noſtras, Bononiam, Caneſam, Ariminum, Beneventum, Paruſium, Avenionem, civitatem Caſtelli, Tudertum, Ferrariam, Clomacum, & alias civitates, terras, & loca, vel jura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, dictaque Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel immediatè ſubjecta, necnon ſupremam juriſdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Eccleſiæ competem de facto uſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præſumunt, necnon adhærentes, fautores, & defenſores eorum, ſeu illis auxilium, conſilium, vel favorem quomodolibet præſtantes.

IN hac quæſtione principaliter explicabo:

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicatione prohibeantur.

Secundò, quódnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum ſeu quænam perſonæ excommunicationem hujus canonis incurrant uſurpando terras, juriſdictionem, & jura Eccleſiæ Romanæ aut aliam actionem interdictam faciendo.

Tertiò, quænam bona, & jura invadi, uſurpari, aut vexari prohibeantur.

PUNCTUM I.

Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones in hoc canone ſub excommunicationis pœna prohibeantur.

1 *Explicatur materia in genere iſtius excommunicationis.*
2 *Explicantur in ſpecie actiones in hoc prohibita.*
3 *Quid ſit* invadere.
4 *Aggrediens injuſtè aliquod oppidum Romanæ Eccleſiæ, aut illud deſtruens, excommunicationem incurrit.*

M 3   5 Invad.

atem oppidi, vel provinciæ excommunicationem in-

5 *Invader*

ere quid ſit.

6 *Dpans civitates vel loca Eccleſiæ Romanæ, excommunicatio-*
9 *nem incurrit.*

Qualibet iſtarum actionum ſufficit ad incurrendam excommunicationem iſtius canonis.

9 *Aggrediens civitatem ſeu oppidum Rom. Eccleſiæ excommunicationem incurrit; etiamſi hoc faciat abſque animo ſubtrahendi illas ab Eccleſia Romana.*

10 *Factio invadens urbem ad opprimendam alteram factionem ibi exiſtentem, excommunicationem incurrit.*

11 *Deprædantes terras Rom. Eccleſiæ animo ſolùm furandi, non incidunt in excommunicationem.*

12 *Invadens, vel occupans civitatem, vel oppidum cauſâ compenſationis faciendæ, aut injuriæ ulciſcendæ, in excommunicationem incurrit ſi hoc injuſtè faciat.*

13 *Uſurpans ſupremam juriſdictionem Rom. Eccleſiæ excommunicationem incurrit.*

14 *Perturbans præfatam juriſdictionem, in excommunicationem incidit.*

15 *Uſurpans juriſdictionem ſupremam, excommunicationem incurrit, ſive juriſdictio temporalis ſit, ſive ſpiritualis.*

16 *Quid intelligatur nomine* ſupremæ juriſdictionis.

17 *Impediens executionem ſententiæ à Summo Pontifice, vel aliis, qui præſunt conſultationi latæ, excommunicationem incurrit.*

18 *Banniti, aut alii qui civitatem ingrediuntur, aſſerentes ſe commiſſarios, vel legatos Summi Pontificis eſſe, excommunicationem incurrunt.*

19 *Vendens oppida ſtatus Eccleſiaſtici excommunicationem incurrit.*

20 *Impediens aut vexans judicem in aliqua civitate circa ipſius juriſdictionem, non incurrit excommunicationem.*

21 *Uſurpans, vel perturbans ſupremam Romanæ Eccleſiæ juriſdictionem ſede vacante, excommunicationem incurrit.*

22 *Uſurpans juriſdictionem incurrit excommunicationem, etiam præciſis aliis actionibus.*

23 *Exercens, vel retinens ſupremam juriſdictionem ex legitima conceſſione, non incurrit excommunicationem.*

24 *Rex Hiſpaniarum exercens ſupremam juriſdictionem in Sicilia an excuſetur.*

25 *Uſurpans, vel invadens loca Romanæ Eccleſiæ ex ignorantia, non incurrit excommunicationem.*

26 *Adhærens uſurpanti bona Romanæ Eccleſiæ excommunicationem incurrit.*

27 Adhærere *quid ſit.*

28 *Approbans Uſurpationem, vel turbationem ſupremæ juriſdictionis, aut locorum Eccleſiæ Romanæ ſubjectorum excommunicationem incurrit.*

29 *Præſtans actionem neceſſariam in canone prohibitam non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta aliqua actione principali.*

30 *Faciens plures actiones ſub excommunicatione prohibitas, tot excommunicationes incurrit, quot ſunt actiones moraliter interruptæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Explicatur materia in genere iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium, quo Eccleſia Romana offenditur invaſione & occupatione terrarum, vel jurium temporalium ad ipſam pertinentium, aut uſurpatione, vel perturbatione ſupremæ juriſdictionis quam Romana Eccleſia in iſtis terris habet. Hæc propoſitio ex proximè dicendis perſpicuè conſtat, & in ea conveniunt omnes DD. hujus canonis interpretes.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Explicantur, in ſpecie actiones in hoc prohibitæ.

2 ACtiones, in quibus præfatum ſacrilegium conſiſtit, & quibus Eccleſia Romana in præfatis bonis temporalibus offenditur, ſunt octo principales, & quinque acceſſoriæ.

Prima actio principalis eſt per ſe, vel per alium directè, vel indirectè, ſub quocumque titulo, & colore invadere cum præſumptione terras, & loca in totum, vel in partem, aut jura ad Romanam Eccleſiam pertinentia, ipſique mediatè, vel immediatè ſubjecta.

Sed pro majori iſtius actionis intelligentia nonnulla dubia explicanda, & diſſolvenda ſunt.

3 Quid ſit invadere.

3 Dubium eſt primò, quid ſit *invadere*.

Reſpondet Ugolinus hic *cap.* 20 *n.* 2. *verſ. quoad ſecundam.* Fillincius *tract.* 18 *n.* 61. Antonius de Souſa hic *cap.* 21. *num.* 2. Suarez *de cenſuris, diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 104. *invadere* idem eſſe, ac hoſtiliter aggredi. Quamobrem præfati DD. arbitrantur excommunicationem non incurri, niſi invaſio, & aggreſſio hoſtilis ſit. Idem ſentire videntur de verbo *deſtruere*; nam ex Suarez *loc. cit. invadere & deſtruere* ſignificant hoſtilem incurſum. Ratio eſt, quia Bulla, quæ hoc tempore promulgatur, conformis videtur Bullæ Sixti V. & Gregorii XIII. in Bulla autem Sixti V. & Greg. XIII. verbis *invadere*, & *deſtruere* addebatur particula *hoſtiliter*.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, *invadere* idem eſſe, ac injuſtè aggredi; etiamſi hoſtiliter id non fiat. Ratio eſt, tum quia invaſio ex ſua natura non importat hoſtilem incurſum, ſed injuſtam aggreſſionem; ergo hoſtilis animus ad invaſionem fruſtrà requiritur; tum quia mutatio verborum mutationem diſpoſitionis arguit; cùm ergo in noſtra Bulla non addatur particula, *hoſtiliter*, cenſetur etiam mutata diſpoſitio; conſequenter illa particula hoc tempore ſine fundamento ſubintelligitur. Ex quo patet reſponſio ad rationem Suarez, Ugolini, & aliorum. Idem à fortiori dicendum eſt de verbo *deſtruere*.

4 Aggrediens injuſtè aliquod oppidum Rom. Eccleſiæ, aut illud deſtruens, excommunicationem incurrit.

4 Hinc ſequitur, illum qui oppidum aliquod Romanæ Eccleſiæ injuſtè aggreditur, vel deſtruit in totum vel in partem conſentiente illius oppidi Gubernatore, affici excommunicatione iſtius canonis, hic enim licèt non videatur hoſtiliter invadere, vel deſtruere, cùm pacificè, ſine armis, & de conſenſu Gubernatoris id faciat, ut ſuppono: quia tamen Gubernatoris conſenſus injuſtus eſt, & invalidus, non tollit injuſtitiam aggreſſionis, vel deſtructionis licèt rationem hoſtilis incurſionis auferre videatur. Ita ſentire videtur Alterius hic *lib.* 5. *diſp.* 21. *cap.* 1. *colum.* 2. *verſ. invadere*, & Duardus hic *can.* 40. *q.* 4.

5 Invadens partem oppidi, provinciæ, excommunicationem incurrit.

5 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hujus canonis excommunicationem ſatis ſit partem provinciæ, civitatis, vel oppidi invadere.

Reſpondeo affirmativè, quia in textu dicitur, *in totum, vel in partem.*

Tertiò dubium eſt, quomodo intelligenda ſint illa verba, *per ſe vel per alium, directè, vel indirectè, ſub quovis prætextu, vel colore cum præſumptione.*

Reſpondeo explicationem iſtorum verborum ſatis conſtare ex dictis in præcedentibus quæſtionibus, præſertim *q.* 9. 12. 13. 14. & aliis.

Iſtæ omnes particulæ applicantur etiam omnibus aliis actionibus in hoc canone principaliter prohibitis, ut patet legenti textum.

Ex quo ſequitur, illum affici excommunicatione, qui invadit per ſe immediatè, aut per milites, & exercitum; ſatis enim eſt invadere, vel occupare, per ſe, vel per alium. Idem dic de eo, qui cives cogit, ſuadet, vel ſubornat, ut ſe illi dedant, & ab Eccleſiæ poteſtate recedant; hic enim ſecuta traditione incurrit, quia ſatis indirectè invadere videtur. Idem valet in eo, qui prætextu injuriæ à civibus acceptæ, vel prætextu donationis, aut præſcriptionis urbem invadit, demolitur, vel retinet; ſatis enim eſt hoc agere quovis prætextu.

Secunda actio principaliter prohibita eſt deſtruere.

6 Deſtruere quid ſit.

6 Rogabis quid ſit *deſtruere*.

Reſpondeo idem eſſe, ac corrumpere ſeu extructum diruere, ſeu demoliri, & devaſtare, & hoc ſufficit ad excommunicationem contrahendam; etiamſi hoſtilis actio non adſit; ſufficit enim injuſta demolitio, ut in explicatione primæ actionis dictum eſt.

7 Occupans civitates, vel loca Eccleſiæ Romanæ excommunicationem incurrit.

7 *Tertia actio* eſt occupare: hoc autem nihil aliud eſt, quàm rapere, aut uſurpare, vel, ut alii Doctores communiter loquuntur, nihil aliud eſt, quàm raptum vi tenere.

Quarta actio eſt detinere: Hoc autem ſignificat rem injuſtè occupatam non reſtituere, vel, ut alii DD. communiter aiunt, nihil aliud eſt, quam rem acquiſitam ſponte tenere; etiamſi ipſe detinens non invaſerit.

Ex quo ſequitur hæredem illius, qui injuſtè invaſit, vel occupavit, vinculo hujus canonis obſtringi, ſi rem à parente iniquè occupatam detineat.

Idem dic de legatario, vel donatario, vel emptore; cui legato vel donatione, aut venditione terra antea iniquè occupata relinquitur, donatur, venditur, eàmque legatarius, vel donatarius, vel emptor detinet; quia iſti omnes injuſtè detinent, cùm nemo plus juris in alium transferre poſſit, quàm ipſe habeat. Ita Ugol. hic §. 1. *verb.* 4. Duard. *canon.* 10. *q.* 4. *num.* 3. Fillruc. *tract.* 16. *c.* 3. *q.* 7. *num.* 64. Alterius *diſp.* 21. *c.* 1.

8 Quælibet iſtarum actionum ſufficit ad incurrendam excommunicationem iſtius canonis.

8 Circa prædictas quatuor actiones dubium eſt primò, utrùm quælibet ipſarum ſufficiat ad excommunicationem hujus canonis incurrendam.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia particula, *&*, quæ in hoc canone apponitur licèt regulariter loquendo, & ex ſui natura ſit copulativa, & conjunctiva; nihilominus disjunctivè accipitur, quoties ſubjecta materia id exigit, aut quoties ponitur inter ea, quæ incompatibilia ſunt, Gonzales *ad regul.* 8. *gloſſ.* 3. *n.* 14. Cenedo *pract. quæſt. ſing.* 50. *n.* 7. & alij apud Auguſtinum Barboſam *diction.* 93. *n.* 18. hic autem de ſubjecta materia exigit, ut prædictæ actiones disjunctivè accipiantur: alioquin ſufficienter conſultum non eſſet bonis Eccleſiæ Romanæ; quia rarò, & ferè numquam iſtæ actiones ſimul fiunt. Præterea illa dictio, *&*, ponitur inter incompoſſibilia, nam deſtruere, & detinere incompoſſibilia ſunt: quod enim deſtructum eſt, occupari, & detineri non poteſt: tum quia noſtra Bulla in hac parte conformis eſſe debet Bullis aliorum prædeceſſorum; rationabiliter enim præſumi non debet Summum Pontificem Urbanum VIII. voluiſſe derogare conſtitutionibus, in utilitatem Romanæ Eccleſiæ ab aliis editis; in Bullis autem prædeceſſorum, præſertim Gregorii XIII. apponebatur particula alternativa; & diſtinctiva *vel*, Altarius *diſp.* 21. *c.* 1. *col.* 8. *verſ. dixi.* Suarez *de cenſur. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 15. Duard. *can.* 10. *q.* 2.

9 Aggrediens civitatem, ſeu oppidum Rom. Eccleſiæ, excommunicationem incurrit, etiamſi hoc faciat abſque animo ſubtrahendi illas ab Eccleſia Rom.

Hinc ſequitur eum, qui invadit civitatem, etiamſi illam detinere non poſſit, affici excommunicatione. Idem dic de eo, qui juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ in terris ejuſdem Eccleſiæ vexat, vel perturbat; etiamſi eam ſibi non uſurpet, una enim actio ſufficit.

9 Secundò dubium eſt, utrum quælibet prædictarum actionum ad excommunicationem incurrendam ſufficiat, etiamſi fiat abſque

animo

animo ſubtrahendi terras,vel alia loca poteſtati, & juri Eccleſiæ Romanæ ſubdita.

Reſpondeo ſufficere etiamſi abſque præfata intentione fiat. Ratio eſt,quia Sum. Pont. prædictam intentionem, ad excommunicationem incurrendam,non requirit,ſed abſolutè loquitur; ergo fruſtra, & ſine fundamento quis talem intentionem requirit. Ita Cajet.*de excommunic.c.*27.Suar.*diſp* 21.*ſect.*2.*n.*105.Reginal.*l.* 9. *ad fin.n.*383. Duardus hic *canon* 10.*q.*5. Alt.*diſp.*21.*cap.*1. *col.*2. Filliuc *tract.*16.*cap.*3.*quæſtio* 7.n 63.Sayrus *lib.* 3.*cap.*24.*n.*5.

10 Factio invadens urbem ad opprimendam alteram factionem ibi exiſtentem, excommunicationem incurrit.

10 Hinc ſequitur dum factio in civitatibus Papæ exiſtit, & altera factio extra urbem exiſtens urbem invadit,milites & Duces iſtius factionis invadentis, excommunicationis pœna obſtringi,etiamſi urbem invadant animo opprimendi adverſarios, non vero intentione ſubtrahendi urbem à poteſtate Papæ. Ratio eſt; tum quia Sum. Pont. *ſine* reſtrictione loquitur; tum quia hujuſmodi invaſio fieri non ſolet ſine aliqua civitatis deſtructione. Ita Sayrus *l.*3.*c.*24.*n.*5. & omnes alii præcitati DD.

Imò Alt.*lib.*5.*diſp.*21.*col.*1.*v.dubitari poteſt* Sayr. *loc.cit.*Duard. *loc.cit.q.*5. ad *fin.* exiſtimant hac eadem excommunicatione ligari bannitos,aliosque facinoroſos homines,qui terras Romanæ Eccleſiæ deprædantur, & incolas occidunt.

11 Deprædantes terras Romanæ Eccleſiæ animo ſolum furandi, non incidunt in excommunicationem.

11 Sed oppoſitum mihi verius videtur, ſi id faciant animo ſolùm furandi,& ſurripiendi,ſeu intentione comparandi ſibi victum aut vindictam de inimicis ſumendi, non autem intentione occupandi, & detinendi terras, in quibus prædas agant. Ratio eſt,quia non dicuntur aggredi,ſeu invadere,detinere,occupare,& detinere terras, & loca Romanæ Eccleſiæ, ſed potius ingredi terras, & in illis furta, & latrocinia committere,nec juriſdictionem impedire videntur, niſi per accidens. Ita ſentire videtur Ugol.hic §.1. *ſub fin.* Filliuc.*tr.*16.*q* 9.*n* 68. & alii, qui ad invaſionem, vel deſtructionem, hoſtilem incurſum requirunt.

12 Invadens vel occupans civitatem, vel oppidum cauſâ compenſationis faciendæ, aut injuriæ ulciſcendæ, excommunicationem incurrit, ſi hoc injuſtè faciat.

Secus dic, ſi præfati homines civitatem, aut oppidum propriè loquendo, invadant, occupent, vel detineant, vel in totum, vel in partem illud deſtruant; tunc enim perſpicuum eſt excommunicatione ligari; quia actionem ſub excommunicatione vetitam agunt. Et in hac re multum facit modus,quo actionem præſtant: fieri enim poteſt, ut actio uno modo in hoc canone prohibeatur; non autem alio.

At verò banniti, aut alii, qui bannitos domi excipiunt,alia excommunicatione afficiantur, infrà oſtendam, dum loquar de excommunicationibus contra omnes.

12 Tertiò dubium eſt, utrùm ad evitandam iſtam excommunicationem ſatis ſit aliquam ex præfatis actionibus facere, cauſa compenſandi damni,aut prætextu alicujus injuriæ ulciſcendæ ſibi ab aliqua civitate illatæ.

Reſpondeo non ſatis eſſe, quoties hujuſmodi prætextus rationem injuſtæ actionis, & præſumptionis non aufert. Ratio eſt quia Sum. Pontif. prohibet prædicta fieri cum præſumptione ſub quocumque titulo vel colore. Ita ſentire videtur Ugolin.hic §.1 *v.*4. Duar.hic *q.*10.*n.*2. Vivald.hic n.1. Filliuc *n.*67. aſſerentes excommunicationem contrahi ab invadente, vel occupante; etiamſi dicat injuriam, vel damna ſibi à prædictis locis fuiſſe illata, vel ſe jus in ipſis habere, aut titulo donationis, præſcriptionis, aut jure belli ſibi competere. Secùs dicendum eſt quoties titulus probabilis eſt,ut dicam *dub.*4.poſt explicationem quatuor actionum proximè ſequentium.

13 Uſurpans ſupremam juriſdictionem Rom. Eccleſiæ, excommunicationem incurrit.

13 *Quinta actio*, eſt de facto uſurpare ſupremam juriſdictionem Rom.Eccl.Is autem uſurpare dicitur, qui aliquid tanquam ſibi debitum, & ad ſe pertinens accipit, vel tenet, ut alibi explicavi.

14 Perturbans præfatam juriſdictionem, in excommunicationem incidit.

14 *Sexta*, eſt præfatam juriſdictionem de facto perturbare.

Septima, eſt eandem retinere.

Octava, eandem vexare. Quid autem ſit *perturbare,retinere*, aut *vexare* ex propria; & uſitata ipſorum verborum ſignificatione omnibus clarè conſtat, & in præcedentibus ſufficienter explicatum eſt.

15 Uſurpans juriſdictionem ſupremam, excommunicationem incurrit,ſive juriſdictio temporalis ſit, ſive ſpiritualis.

15 Sed modò dubium eſt primò, utrùm nomine juriſdictionis in hoc loco intelligatur ſpiritualis, an temporalis.

Reſpondeo intelligi temporalem, tum quia Sum.Pont. de ſpirituali ſufficienter egerat in præcedentibus, præſertim excommunicatione ſecunda; tum quia id apertè colligitur ex præcedentibus verbis iſtius canonis,in quibus Summus Pontifex de bonis,& juribus temporalibus locutus fuerat: ergo etiam in ſubſequentibus Bulla intelligitur de juriſdictione temporali. Ita communiter interpretes hujus canonis.

16 Quid intelligatur nomine ſupremæ juriſdictionis.

16 Secundo dubium eſt quid nomine *ſupremæ juriſdictionis* intelligatur. Ugol hic *v.necnon,n.*1. Filliuc.*tr.*1 *5.cap.* 5. *quaſ.* 9.*n.*67. Duard hic,*q.* 8.intelligi putant dominium directum, & utile quod Eccleſia in locis, & juribus in hoc canone expreſſis habet.

Alterius verò loco proximè citando,& alii nomine *ſupremæ juriſdictionis* intelligunt merum imperium; hoc enim eſt ſuprema juriſdictio, ex gloſſa in *l.imperium.ff.de juriſd.omn.jud.& c. quod tranſlationem de offic. deleg.* nihil autem aliud videtur eſſe merum imperium, quàm poteſtas gladii, quam Eccleſia habet ad puniendos in ſuo territorio facinoroſos. Ita Alt. *l.*5.*diſp.*20.*c.*1.*col.*3.*v. per ſupremam*, nec diſſentiunt in hac parte Ugol.& Duard.*loc.cit.* Quod autem nomine *juriſdictionis* non intelligatur dominium directum, & utile,probatur,tum quia hoc ſatis exprimitur in præcedentibus verbis, ſaltem ibi, *loca, vel jura*; tum quia ſequeretur, omnes habentes dominium directum & utile alicujus loci, dici poſſe; ſupremam juriſdictionem habere,quod falſum eſſe arbitror.

Ego vero nomine *ſupremæ juriſdictionis* eam intelligo, quæ competit Summo Pontifici,ut Princeps eſt,circa res magni præjudicii,ut ſunt cauſæ ſtatus,cauſæ ſanguinis,confiſcationis bonorum, & ſimilia,hæc enim in ſtatu Eccleſiaſtico ad ſupremam Romanæ Eccleſiæ auctoritatem pertinent, & in his de re magni momenti agitur. Ita ſentire videtur Jaſon, & Bart.*in l.imperium citata*,ubi loquentes de maxima juriſdictione, eam maximam appellant, ad quam pertinet tractatio magni præjudicii.

17 Impediens executionem ſententiæ à Summo Pontifice, vel aliis, qui præſunt conſultationi latæ excommunicatione incurrit.

17 Hinc ſequitur primò, eum, qui executionem ſententiæ,cauſâ punitionis corporalis,aut confiſcationis bonorum,à Sum.Pont.vel ab Illuſtriſſimis Cardinalibus,qui conſultationi ſtatus Eccleſiaſtici ex ordine Sanctiſſimi præſunt, latæ, impedit,ſeu perturbat, affici excommunicatione iſtius canonis; quia ſupremam juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ impedire dicitur.

18 Banniti aut alii,qui Civitatem ingrediuntur,aſſerentes ſe Commiſſarios, vel legatos Sum. Pont. eſſe excommunicationem incurrunt.

18 Secundò ſequitur bannitos, & alios, qui aliquam Romanæ Eccleſiæ provinciam vel civitatem intrant,aſſerentes ſe commiſſarios, ſeu Legatos eſſe Sum. Pont. excommunicationis pœna obſtringi;quia conſtitutio hujuſmodi commiſſariorum ad ſupremam Romanæ Eccleſiæ juriſdictionem pertinet; conſequenter gerentes ſe tanquam commiſſarios,ſupremam juriſdictionem uſurpant. Ita Sayr. *l.*3.*c.*24. *num.* 5. Duard. hic *q.*8. n.2. & alii, qui ritè obſervant ad incurrendam hujus canonis excommunicationem non opus eſſe, ut juriſdictio vi, aut armis uſurpetur, perturbetur, aut vexetur; ſed ſatis eſſe; ut id fraude, & dolo fiat abſque vi, hoc enim pacto dicitur de facto uſurpari, aut vexari, ut in textu dicitur.

19 Vendens oppida ſtatus Eccleſiaſtici, excommunicationem incurrit.

19 Tertiò vendentem civitates, vel oppida ſtatus Eccleſiaſtici affici excommunicatione hujus canonis; quia venditio civitatum, & oppidorum res magni præjudicii eſt, & ad ſupremam pertinet juriſdictionem. Hoc pacto intelligi poteſt Ugol. & Duard.

20 Impediens, aut vexans judicem in aliqua Civitate circa ipſius juriſdictionem,non incurrit excommunicationem.

20 Quartò ſequitur illum, qui judicem in aliqua civitate vexat, & impedit circa ipſius juriſdictionem, vel ipſius juriſdictionem uſurpat, non affici excommunicatione iſtius canonis; quia non uſurpat ſibi,nec perturbat ſupremam juriſdictionem, niſi fortè id faciat animo ſibi talem juriſdictionem applicandi eámque paulatim ſibi uſurpandi, ita ut Romana Eccleſia ex juriſdictione privetur; tunc enim dicitur ſibi jura Eccleſiæ Romanæ uſurpare, ac detinere, ut in præcedentibus explicatum eſt. Idémque in terminis tradit Alt. *diſp.*21 *c.*1 *col.*8.*in princ. v. per ſupremam.*

21 Uſurpans vel perturbans ſupremam Romanæ Eccleſiæ juriſdictionem Sede vacante, excommunicationem incurrit.

21 Tertio dubium eſt utrum uſurpans, vel perturbans ſupremam Romanæ Eccleſiæ juriſdictionem, Sede vacante, in hujus canonis cenſuram incidat. Ratio dubitandi eſt,quia in Bulla dicitur, *ſupremam juriſdictionem Nobis,& eidem Romanæ Eccleſiæ competentem.* ubi notanda eſt illa particula *Nobis*, juriſdictio enim non competit, Summo Pontifice mortuo; quia ipſo mortuo, poteſtas quoad ipſum extinguitur; alioquin ſi à mortuis ad vitam miraculosè excitaretur, creato novo Pontifice, Pontificatus illi reſtituendus eſſet, quod non eſt admittendum, ut alibi docui.

His non obſtantibus cenſeo uſurpantem,aut perturbantem præfatam juriſdictionem Sede vacante, in cenſuram hujus canonis incidere; quia verba canonis in tali eventu ſufficienter verificantur, nam verbum illud *Nobis*, verificatur de Sum. Pont. à quo Bulla edita eſt, vel de futuro, & ponitur loco dignitatis Pontificiæ, quæ nunquam perit, licet perſona pereat.

22 Quartò dubium eſt utrùm prælatæ quatuor actiones copulativè, an disjunctivè intelligendæ ſint.

Reſpondeo disjunctivè intelligendas eſſe, ſicut dictum eſt de quatuor primis proximè præcedentibus *dub* 1. n.8.

22 Uſurpans juriſdictionem incurrit excommunicationem, etiam præciſis aliis actionibus.

23 Quintò dubium eſt,utrùm exercentes, ſeu retinentes ex privilegio, & legitima conceſſione ſupremam juriſdictionem in locis in hac Bulla expreſſis, afficiantur excommunicatione.

23 Exercens vel retinens ſupremam juriſdictionem ex legitima conceſſione non incurrit excommunicationem.

Reſpondeo negativè,quia Bulla excommunicat uſurpantes,perturbantes, vel retinentes de facto; qui autem hæc retinet, vel facit ex conceſſione, non dicitur retinere de facto, ſed jure.

24 Rex Hiſpaniarum exercens ſupremam juriſdictionem in Sicilia,an excuſetur.

24 Hoc pacto excuſari poſſe potentiſſimum Hiſpaniarum Regem, qui ſupremam juriſdictionem in Sicilia, Sardinia obtinet, & Rempublicam Genuenſem,quæ eandem juriſdictionem in Corſica exercet,teſtantur Ugol.hic,§.2 *col.*4 Reg.*l.*9.*n.*387.Fill.hic *tr.*16. *cap.*3.*quaſ.*5.*n.*68.Alter.*lib.*5 *diſp.*21.*cap.*1.*col.*6.*verſ per illum,& cap.*2. *col.*3.4. & 5.ubi etiam oſtendit quo pacto Genuenſes, & Rex Hiſpaniarum excuſari poſſint, etiamſi hoc tempore cenſum Sedi Apoſtolicæ non ſolvant; cenſus enim Genuenſibus remiſſus fuit à Lucio II.& veroſimile eſt Sardiniam à Bonifacio VIII. qui Jacobum ſecundum Aragoniæ Regem Pontificio diplomate Sardiniæ Regem creavit, liberè conceſſam fuiſſe,atque immunem ad Reges Aragoniæ perveniſſe, ac proinde ad Ferdinandum, cognomento Catholicum,ac Carolum V. & ad Philippos ejus ſucceſſores. Videri poteſt Alter. *loc.cit. cap.*2. *verſ de Inſulis Sardiniæ.*

Objicies omnia privilegia ſub quacumque forma, etiam per modum contractus, conceſſa, revocantur in hac Bulla ſub finem; ergo præfati Principes excuſari non poſſunt prætextu conceſſionis & privilegii.

Reſpondeo privilegia revocari quoad actiones ſub cenſura prohibitas in hac Bulla,in Bulla autem interdictum eſt præfata bona,vel ſupremam juriſdictionem de facto uſurpare,perturbare,vel retinere. Qui autem ex legitima conceſſione retinet, non dicitur de facto

M 4 uſurpa-

uſurpare, vel retinere ; alioquin ſequeretur etiam omnes conceſſiones feudales, & emphyteuticas per Bullæ publicationem irritari, & revocari, quod dici non poteſt.

Major difficultas eſt circa Monarchiam Auguſtiſſimi Regis in Sicilia, quem Baron. *anno* 1097. p. 677. ejuſque compendiatores Bzovius *eodem anno* n. 6. q. 266 *& ſeqq.* & præcipuè Spond. *eodem anno à n* 1. *uſque ad* 45. tegere, & evertere acerrimè conantur; aliud enim eſt ſuprema juriſdictio, aliud Monarchia.

Oppoſitum tenent Faſellus Sicolus, Jo. Lucas Barberius, & alii recentiores rerum Hiſpaniarum Hiſtorici.

Verùm hæc ego nulla facio; quia meum non eſt falcem mittere in meſſem alienam.

25 Uſurpans vel invadens loca Romanæ Eccleſiæ ex ignorantia non incurrit excommunicationem.

25 Sextò dubium eſt, utrùm qui invadunt, uſurpant, detinent, aut vexant prædicta loca, vel juriſdictionem, ignorantes conſtitutionem iſtius Bullæ, aut prædicta bona ad Eccleſiam Romanam pertinere, in excommunicationem hujus canonis incidant.

Reſpondeo non incidere, quia Summus Pontifex excommunicat præſumentes : præſumptio autem ſecuritatem, aut ingentem temeritatem requirit, ut patet ex dictis *de cenſ. in genere*, cum communi DD. ſententia

Idem à fortiori judicandum eſt, ſi prædicta fiant bona fide, & cum probabili titulo, juxta prudentum hominum judicium : tunc enim cum deficiat culpa, certum eſt non incurri pœnam, quæ gravem culpam ſupponit, ut benè Suar. *de cenſ. diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 105. allegans Cajet. *in ſum. c.* 31 *v.* 4. Duard. hic *can.* 20. *q.* 5.

Hactenus explicavimus actiones principales, modo ſupereſt, ut actionum minus principalium, & acceſſoriarum interpretationem aggrediamur.

26 Adhærens uſurpanti bona Eccleſiæ excommunicationem incurrit.

26 *Prima actio acceſſoria* eſt adhærere delinquentibus prædicta facientibus ; is autem adhærere dicitur, qui alicujus factionem libere ſequitur abſque prævio pacto, ad diſtinctionem confœderationis, quæ pactionem requirit. Vide gloſſ. in *c. olim de cenſ. & in c. ut circa, de re jud.* & Fel. *ſuper Rubr. a* 18. *de treuga, & pace.*

Hinc ſequitur eos, qui conſiliis hujuſmodi delinquentium aſſiſtunt, illiſque in ſua mente conſentiunt, licèt poſitivè ad illorum conſilium non concurrant, non votum ferant, cenſura hujus canonis obſtringi ; quia adhærere dicuntur.

27 Adhærere quid ſit.

27 Idem dic de aliis alia ratione delictum approbantibus : antequam perpetretur. Dico, *antequam perpetretur* : quia ſi quis perpetrato delicto, illud approbet, non videtur reus excommunicationis ; quia nullam facit actionem in ordine ad delictum, intuitu cujus actiones acceſſoriæ interdictæ ſunt, niſi fortè crimen tractũ habeat ſucceſſivum, tunc enim adhærens hujuſmodi actioni, aut ad illam aliqua ratione concurrens, excommunicationem incurrit. Imò dici poteſt participare in crimine crimínoſo, ut ſi quis urbem Sedis Apoſtolicæ injuſtè detineat, & alter adhæreat approbando hujuſmodi detentionem: tunc enim præſtat actionem acceſſoriam in ordine ad principalem; conſequenter excommunicatione ligatur, & hoc verum arbitror : etiamſi hujuſmodi approbatio, ſeu adhæſio reipſa non influat in delictum ; poteſt enim quis alicui factioni adhærere, etiamſi contingat factionis auctores ipſius ope non uti, nec ad patrandum delictum ob ipſius adhæſionem moveri : alioquin ſi potius ejus influxus exigeretur, fruſtrà addita fuiſſet hæc particula *adhærentes*, cum ii, qui aliqua ratione opem, & influxum exhibent, ſub verbis ſubſequentibus ſufficienter exprimantur. Additam autem exiſtimo particulam *adhærentes*, tum in deteſtationem peccati, tum ad præcavendum cooperationis, & damni periculum; quia facillimè fieri poteſt, ut qui mente adhæret, & voluntatem ſuam delinquentibus, aut aliis prodit, opem etiam, & auxilium præbeat. Contrarium tenet Fill. *tr.* 16. *c.* 3. *ad fin. n.* 69. ubi aſſerit adhærentes excommunicatione ligari, ſi præſumant aliquam ex prædictis actionibus prohibitis facere.

28 Approbans uſurpationem, vel turbationem ſupremæ juriſdictionis, aut locorum Eccleſiæ Romanæ ſubjectorum excommunicationem incurrit.

Secunda actio acceſſoria eſt favere.

Tertia auxiliari.

Quarta conſulere.

Quinta defendere. Quid autem unaquæque iſtarum actionum ſignificet, ſæpius in præcedentibus explicavimus.

29 Præſtans actionem acceſſoriam in Canone prohibitam non incurrit excommunicationem nondum ſecuta aliqua actione principali.

Hinc ſequitur eum, qui equos, arma, milites, victualia, opes, pecunias, aut res alias præbet, aut conſulit, ſuadet, hortatur, aut tranſitum per ſua loca concedit ad faciendam aliquam actionem principaliter prohibitam, affici excommunicatione iſtius canonis quia iſti non ſolum adhærentes: verùm etiam ſequaces, & fautores vocantur,

28 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam excommunicationem quælibet actio acceſſoria per ſe ſufficiat ; aut neceſſe ſit, ut aliqua actio principalis ſequatur.

30 Faciens plures actiones ſub excommunicatione prohibitas tot excommunicationes incurrit quot ſunt actiones naturaliter interruptæ.

Reſpondeo actionem acceſſoriam per ſe non ſufficere, niſi actio aliqua principalis ſequatur. Ratio eſt, quia cùm actiones acceſſoriæ intuitu principalium prohibeantur, excommunicatio non incurritur, non ſecuta aliqua principali actione, ut in præcedentibus quæſtionibus ſæpius dixi. Idemque in terminis tradidit Alter. hic *diſp.* 21. *c.* 3 *col.* 7. *v. meritò hic dubitari poteſt.* Fil. *tr.* 16. *c.* 3. *ad n.* 69.

29 Secundò dubium eſt, utrùm præſtans plures ex præfatis actionibus tot excommunicationes incurrat, quot ſunt actiones, quas præſtat, ut ſi invadat, occupet, & deſtruat.

30 Reſpondeo tot excommunicationes incurrere, quot ſunt actiones moraliter interruptæ ; tunc enim ſunt plures tranſgreſſiones moraliter, & plura numero peccata ; conſequenter plures cenſuræ quæ ob tranſgreſſiones, & peccata in hac Bulla prohibita incurrunt. Secus ſi tranſgreſſiones non ſint moraliter diſtinctæ, ut ſi quis urbem invadat, & ſtatim deſtruat ; tunc enim eſt unum numerò peccatum ; conſequenter una excommunicatio contrahitur. Ita Alt. hic *diſp.* 21. *c.* 1. *col.* 5. *v. ſed dubitari*. Duard. hic. *q.* 3. Suarez & alii, quos retuli *de cenſ. in genere* contra Ugol. hic §. 2. *n.* 4. Fil. *tr.* 16. *c.* 3. *q* 68. & alius.

PUNCTUM II.

Quódnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum, ſeu quænam perſonæ cenſuram hujus canonis incurrant invadendo, vel uſurpando bona, vel jura Eccleſiæ Romanæ, aut ſupremam illius juriſdictionem perturbando, &c.

1 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Juſtè invadens vel occupans bona Eccleſiæ Romanæ, non incurrit excommunicationem.*
3 *Promulgatio Bullæ an ſufficiat ad interrumpendam præſcriptionem.*
4 *Poſſidens bona Eccleſiæ non tenetur illa ſuperveniente dubio reſtituere, niſi de rei veritate conſtet.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Omnes & ſinguli, qui aliquas ex actionibus in præcedenti puncto explicatis, injuſtè faciunt, excommunicationem iſtius canonis incurrunt. Ratio eſt, quia Sum. Pont. generaliter, & indiſtinctè loquitur, nec quemquam excipit, ergo generaliter intelligendus eſt, *l.* 1. *§ generaliter, ff. de legat. præſtand.* 1 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Ex quo ſequitur Reges, Principes, laicos, Eccleſiaſticos, alioſque cujuſcumque conditionis, & ſtatus homines, cenſuræ capaces, excommunicatione iſtius canonis ligari, ſi aliquam ex prædictis actionibus præſtent. Ita Duard. hic *q.* 10 *n.* 4. *v. duodecimo*, Ugo. hic §. 1. *n.* 1. & alii, & licet Reges, & Imperatores in hoc canone non exprimantur, tamen ſubintelliguntur; quia verba generaliter ſunt : & plures iſtarum actionum ſunt propriæ Regum.

2 Dixi, *injuſtè faciunt*, quia ſi juſta de cauſa aliquas ex præfatis actionibus faciant, non afficiuntur excommunicatione, ut ſi id faciant de conſenſu Sum. Pont. aut alio juſto titulo, 2 Juſtè invadens vel occupans bona Eccleſiæ Romanæ, non incurrit excommunicationem.

Ex quo ſequitur primò habentem civitatem in feudum, quæ ab alio injuſtè occupatur, aut quæ per rebellionem deficit à fide illius, cui in feudum data fuerat, non affici excommunicatione, illam invadendo, capiendo, & detinendo; quia non injuſtè agit ; nec Sum. Pont. præſumitur velle injuſtitiam alterius iniquè occupantis fovere, *c.* 5. *de re jud in* 6. *& l. meminerint. C. unde vi.* Ita Ugol. hic § 1. *col.* 4. *v. non primò* Antonius de Souſa hic, *c.* 21. *n.* 3. Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 1. *n.* 105.

Neque obſtant illa verba quæ in textu habentur, *ſub quocumque titulo, vel colore*. Reſpondetur enim intelligi debere de colore & titulo injuſto, ut probatum eſt.

Secundò ſequitur eos, qui ex valida Sedis Apoſtolicæ conceſſione, civitates, vel alia loca poſſident, cenſura hujus canonis non obſtringi. Ita Ugol. hic §. 1 *col.* 4 *verſ. nam primo.* Fill hic *tract.* 16. *c.* 3. *q.* 9. *n.* 68. Reg. *l.* 9. *n.* 389. ubi benè obſervat Sum. Pont. voluiſſe juribus Eccleſiæ Romanæ conſulere, ne detrimentum ipſis inferatur ; non tamen voluiſſe jus Principum ſi quod in præfatis terris habent, auferre.

Tertiò ſequitur eum, qui aliqua Eccleſiæ Romanæ bona, ſeu jura, bona fide, & proprio nomine poſſedit ſpatio centum annorum ab excommunicatione iſtius canonis excuſari, quia non dicitur bona Romanæ Eccleſiæ injuſtè tenere, cùm ſpatio centum annorum res Eccleſiæ Romanæ præſcribantur, ut cum Maſc. Men. & aliis docui *de contractibus diſp.* 1. *q. ult. punct.* 5. §. 2. *n.* 12. *&* 28. ut patet ex *c. ad audientiam, cùm nobis, c. ſi diligenti, de præſc. c. nemo* 16. *qu.* 2. & ex *authen quas actiones, C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

Hoc tamen intelligitur modò bona, quæ præſcribuntur capacia ſint præſcriptionis : non enim omnia bona præſcribi poſſunt, ut *ibidem* docui cum Mol. *diſp.* 79. Cardinali Tuſcho, & aliis.

3 Rogabis utrùm excommunicatio, quæ ſingulis annis contra occupantes bona Eccleſiæ promulgatur, ſufficiat ad interrumpendam, & impediendam præſcriptionem. 3 Promulgatio Bullæ an ſufficiat ad interrumpendam præſcriptionem.

Duard. *canon.* 20. *q* 9. *n.* 7. Fill. *c. cùm non liceat de præſcript.* & alii exiſtimant præſcriptionem bonorum Eccleſiæ Romanæ interrompi per excommunicationem Bullæ, quæ ſingulis annis promulgatur. Ratio eſt, quia præſcriptio interrumpitur per Synodalem proclamationem, *c. ſanctorum de præſcript.* ergo multò magis interrumpi debet per editionem Bullæ, quæ magna cum ſolemnitate promulgatur.

Ego verò cenſeo ſolam Bullæ proclamationem non ſufficere ad interrumpendam præſcriptionem, niſi malam fidem, aut dubiũ poſſidenti inducat. Ratio eſt, quia præſcriptio bona fide inchoata non interrumpitur, niſi mala fides, ſeu dubium ſuperveniat, ut docui *de contract. loc. cit.* adeſt enim poſſeſſio, & bona fides. Sed poſita Bullæ promulgatione fieri poteſt ut mala fides non ſuperveniat, ut ſi quis bona fide poſſideat aliqua bona Eccleſ. Rom. clarè non expreſſa

in

Google

In Bulla, & ob id nullum concipiat dubium: aut ſi poſito dubio diligentiam adhibeat ad rei veritatem aſſequendam, eamque aſſequi non poſſit, ergo ſola excommunicatio, ſeu Bullæ promulgatio non ſufficit ad interrumpendam præſcriptionem. Ita Covar. *in c. poſſeſſor malæ fidei*, §. 12. *n.* 5. *de reg. jur. in* 6. Mari. Alter. hic *lib.* 5. *diſput.* 2. *c.* 1. *col.* 3. *v. in hac q.* ubi citat Ruin. *conſ.* 37. *n.* 17. *vol.* 4. & hanc difficultatem fuſiſſimè proſequitur.

Ad rationem in contrarium reſpondetur, præſcriptionem per ſynodalem proclamationem interrumpi, quoties mala fides ſupervenit, ſecùs ſi mala fides, vel dubium non ſuperveniat; quamquam in foro externo præſumenda videtur mala fides; quia conſtat de lege prohibente bona Eccleſiæ Romanæ detineri, conſequenter præſcriptionem interrumpi, & excommunicationem à poſſeſſore hujuſmodi bonorum incurri præſumitur.

4 Poſſidens bona Eccleſiæ non tenetur illa ſuperveniente dubio reſtituere, niſi de rei veritate conſtet.

4 An verò poſſidens bona Eccleſiæ teneatur in conſcientia ſuperveniente dubio; rem Eccleſiæ reſtituere, etiamſi adhibita diligentia cognoſcere nequeat, an res ſua ſit, an Eccleſiæ, Alter. *loc. citat. c.* 3. *ad fin.* Sotus *l.* 4. *de juſt. q.* 5. *art* 4. & alii putant teneri pro ratione dubii.

Sed oppoſitam alii probabilius arbitrantur, ut putant ex dictis *de contract. de leg.* cum Sanch. & aliis, quia poſſeſſio ſuffragatur poſſidenti, & meliorem ipſius efficit conditionem; conſequenter poſſidens ſufficientem habere videtur deponendi dubii rationem, præmiſſa tamen prius debita diligentia ad veritatem aſſequendam.

PUNCTUM III.

Quænam civitates, loca, & juriſdictiones; invadi, occupari, vexari, aut uſurpari in hoc canone interdicantur.

1 *Eccleſia Romana, ſeu Summus Pontifex an dominium in totum orbem habeat.*
2 *Enumerantur civitates, & loca, quorum invaſio, occupatio, deſtructio, & detentio in hoc canone ſub excommunicatione prohibetur.*
3 *Loca immediatè, vel immediatè ſubjecta R. Eccleſ. quænam dicantur.*
4 *Invadens deſtruens, vel occupans bona privatorum, non incurrit excommunicationem Bullæ.*

ANtequam hujus puncti explicationem aggrediar, præmittendum cenſui, Eccleſiam Romanam jus & dominium temporale in aliquibus locis obtinere.

1 Eccleſia Romana, ſeu Summus Pontifex, an dominium in totum orbem habeat.

1 Dixi *in aliquibus locis*; quia licet inter DD. diſſenſio ſit utrum Sum. Pontif. dominium in totum orbem habeat; mihi probabilior videtur non habere; tum quia Sum. Pontifices dominium temporale donationi ab Imperatoribus, & Principibus acceptum referunt, *c. Conſtantinus* 1. & 2. *diſput.* 96. & *c. ego Ludovicus, diſt.* 63. tum quia Sum. Pont. non plus juris habet in bonis temporalibus, quam Chriſtus, cujus vices gerit, in terris haberet; valdè autem probabile eſt Chriſtum quatenùs homo eſt, non habuiſſe dominium temporale in hac vita, cum aſſignari nequeat titulus, quo illud haberet, non enim habuit titulo hæreditariæ ſucceſſionis, aut titulo electionis, aut titulo juſti belli, aut titulo donationis, ut pluribus oſtendit Bellar. *l.* 5. *de Pont. cap* 4. Suar. *de incarnatione diſp.* 48. *ſect.* 1. *concl* 2. Mart Bec. *de incarn. c.* 14. *n.* 5 contra Navar. Hoſt. Panormit. & alios apud præcit. DD & apud Valent. *de incarn. c.* 21. *punct.* 6. omiſſis aliis, quos ego retuli *de leg. diſput.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 5. ubi docui Sum. Pont. non habere directè juriſdictionem temporalem in totum orbem. Quamvis ergo Sum. Pont. dominium temporale in totum orbem non habeat: negandum tamen non eſt, quia aliquibus in locis illud ei competat titulo donationis ab Imp. Conſtantino factæ B. Sylveſtro ne Pontificalis apex vileſceret, *c. Conſtantinus, cit.* Aliæ etiam donationes Eccleſiæ factæ, vel confirmatæ fuerunt ab aliis Principibus, ut à Pipino Rege Francorum, Carolo Magno ipſius filio, & ab aliis, quos refert Sigon. *l.* 3. *de regno. Ital. anno* 773. Alt. *l.* 3. *diſp.* 21. *c.* 2. *per totum*, & alii, qui ſigillatim percenſent loca quæ Romanæ Eccleſiæ ab Imperatoribus, aliiſque Principibus donata fuerunt. His poſitis,

Quærimus in hoc puncto quænam ſint loca Eccleſiæ Romanæ quæ invadi, deſtrui, occupari vel detineri, in hac Bulla prohibeantur.

UNICA PROPOSITIO.

2 Enumerantur civitates, & loca quorum invaſio, occupatio deſtructio, & detentio in hoc Canone ſub excommunicatione prohibetur.

2 CIvitates, & loca, quæ in hoc canone invadi, devaſtari, vel detineri prohibentur, ſunt illa omnia, quæ hic in ſpecie, vel in genere exprimuntur.

In ſpecie exprimuntur primò Alma Urbs, ſecundò regnum Siciliæ; tertiò Sardinia; quartò Corſica; quintò terræ citra Pharum; ſextò Patrimonium; ſeptimò Ducatus Spoletanus; octavò Comitatus Venaſinus, nonò Comitatus Sabinenſis; decimò Marchia Anconitana; undecimò Maſſa Trebariæ; duodecimò Romandiola; decimotertiò Campania; decimoquartò Maritimæ Provinciæ; decimoquintò Terræ Arnulphorum; decimoſextò Bononia; decimo ſeptimò Cæſana; decimooctavò Ariminum; decimononò Beneventum; vigeſimò Peruſium; vigeſimoprimò Avenio; vigeſimoſecundò civitas Caſtelli; vigeſimotertiò Tudertum; vigeſimoquartò Ferraria; vigeſimoquintò Comacum, vigeſimoſextò aliæ civitates, terræ & loca Eccleſiæ Romanæ mediatè, & immediatè ſubjecta.

His accedunt jura & juriſdictio ſuprema de quibus in primo puncto egimus.

3 Sed modò dubium eſt primò quænam loca dicantur immediatè vel mediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ. 3 Loca immediatè, vel mediatè ſubjecta Rom. Eccleſiæ quænam dicantur.

Reſp. illa dici immediatè ſubjecta, in quibus Sum. Pont. dicit, vel dicere poteſt jus per ſeipſum, vel per gubernatores à ſe miſſos, vel etiam per delegatos ab ipſis Gubernatoribus, vel Conſulibus, ſeu Præſulibus civitatum; ad quos Sum. Pont. Gubernatores, vel judices mittit. Illa verò dicantur mediatè ſubjecta, in quibus Eccleſia juriſdictionem non exercet, ſed facultatem jus dicendi in alios tranſtulit, retento ſibi dominio directo, ut ſunt loca, quæ in feudum alicui tradita ſunt. Quamquam inter hujuſmodi loca differentia eſt, quod aliqua recognoſcunt Papam, tanquam ſuperiorem temporalem, ut eſt Ducatus Sermonetenſis, Signinus, Braccianenſis, & ſimiles; alia verò non recognoſcant Papam, tanquam ſuperiorem temporalem acta, ut Ducatus Parmenſis, & olim Ferrarienſis, Urbinatenſis, & alii antequam finita linea ad Sedem Apoſt. devolverentur. Ita ſentire videtur Alt. hic *diſp.* 21. *c.* 1. *col.* 4. *v. additur quoque*. Ugol. hic *c.* 20. *n* 7. *quoad tertium*, Fill. *tr.* 16. *c.* 3. *q* 8. *n.* 63. contra Duard. *can.* 20. *q.* 8. exiſtimantem loca in feudum conceſſa non dici mediatè, ſed immediatè ſubjecta.

Hinc ſequitur excommunicatione iſtius canonis obſtringi primò eum qui urbes invadit, deſtruit, vel detinet ad quas Sum. Pontifex gubernatores, vel judices mittit. Ita communiter DD.

Secundò eos, qui urbes, vel loca Domicellorum, Baronum Romanorum, qui Sum. Pont. in temporalibus ſuperiorem agnoſcunt. Ita communiter DD. Idem ſentiendum arbitror de eo, qui civitates, aut loca Ducis Parmenſis injuſtè invaderet, deſtrueret, vel detineret: quia hæc loca ſunt mediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ, conſequenter gaudent privilegio Bullæ. Hanc ſententiam probabilem putat Fill. *loc. cit. n* 66. Ego verò certam arbitror, ſaltem cum invadens aliquam ex prædictis actionibus injuſtè facit, ex qua damnum Eccleſiæ, quæ dominium directum retinet, ſequi poſſit.

4 Secundò dubium eſt utrum invadens, deſtruens, vel occupans bona privatorum in terris Eccleſiæ Romanæ exiſtentia, pœnam hujus canonis incurrat. 4 Invadens, deſtruens, vel occupans bona privatorum, non incurrit excommunicationem Bullæ.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in Bulla excommunicantur invadentes, deſtruentes, vel occupantes loca, vel jura ad Romanam Eccleſiam pertinentia: bona autem privatorum propriè loquendo, non dicuntur ad Romanam Eccleſiam pertinere, ſed ad particulares, & privatas perſonas. Ita Alt. *l.* 5. *diſput.* 21. *c.* 1. *col* 4. *verſ. ex hac clauſula.* Ugol. *c.* 20. §. 1. *n.* 2. Duard. hic *can.* 20. *q.* 10. *n.* 5. Fill. *loc. n* 68.

Ex quo ſequitur primò fures, ſeu latrones, ac prædones viarum, qui domum, vel agrum alicujus privati invadunt, vel occupant, non ſubjici huic pœnæ, ut patet ex ratione proximè allata.

Secundò pœna illius excommunicationis non affici eos, qui invadunt, deſtruunt, vel occupant loca, vel jura pertinentia ad Sum. Pontif. non autem quatenus Pontifex, & Rex temporalis eſt, ſed ut privatus. Ratio eſt, quia non dicuntur invadere, deſtruere, vel occupare loca, vel jura Eccleſiæ Romanæ, & Sum. Pont alioquin hujuſmodi bona non transferrentur in hæredes Sum. Pontif. ſed ad Pontificis ſucceſſores in dignitate devolverentur.

Nec obſtat illa particula, *Nobis*, quæ in textu ponitur. Reſpondetur enim illam particulam non referri ad Sum. Pont. quatenus privato jure gaudet, ſed quatenus eſt Princeps Eccleſiæ Romanæ in temporalibus, & hoc clariùs indicatur ex dictione *&*, ibi *Nobis, & eidem Eccleſiæ* in Bulla cum ſermo eſt de bonis, quæ ad Sum Pontificem, & ſimul ad Romanam Eccleſiam ſpectant; nam dictio *&*, copulativa eſt; conſequenter veritatem utriuſque extremi requirit, bona autem, quæ Sum. Pont. nomine privato, & proprio poſſidet, non pertinent ad Summum Pontificem, & ad Romanam Eccleſiam, nec implicat Regem bona duplici titulo poſſidere; uno ut Rex, altero ut privata perſona.

QUÆSTIO XXII.

De iis, quæ pertinent ad durationem; abſolutionem, revocationem privilegiorum, ac conſuetudinum, promulgationem & reverentiam hujus Bullæ.

AD majorem Bullæ confirmationem, Summus Pontifex nonnullas adjecit clauſulas, per §§. diſtinctas, circa durationem, abſolutionem, & alia quæ à nobis ſigillatim in hac quæſt. explicanda ſunt.

PUNCTUM I.

De duratione Bullæ.

1 *Bulla quandiu duret.*
2 *Bulla præcedens non extinguitur, ſi alia fiat; ſed non publicetur.*

3 *Bulla præcedens extinguitur per publicationem novæ Bullæ, etiamſi publicatio fiat alio die, quàm feria quinta.*

TENOR BULLÆ.

Volentes præſentes noſtros proceſſus, ac omnia, & quæcumque his litteris contenta, quouſque alii hujuſmodi proceſſus à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore exiſtente, fiant, aut publicentur, durare, ſuaſque effectus omnino ſortiri.

QUamvis hujus puncti explicatio ſufficienter conſtet ex dictis *quæſt.* 1 *punct.* 4. nihilominus occaſione clauſulæ allatæ idem iterum breviter oſtendam.

UNICA PROPOSITIO.

1 Bulla quamdiu duret. 1 BUlla durat donec alia fiat, & publicetur. Hæc propoſitio perſpicua eſt ex textu.

2 Bulla præcedens non extinguitur, ſi alia fiat, ſed non publicetur. 2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præcedens Bulla extinguatur, ſi alia fiat, ſed non publicetur. Ratio dubitandi eſt, quia Sum. Pont. disjunctivè loquitur per particulam *aut*, ait enim proceſſus iſtius Bullæ durare, donec alii fiant, aut publicentur; ergo alterum ſufficit juxta naturam dictionis alternativæ, quæ verificatur, altera tantùm parte adimpleta, *c. in alternativis de reg. jur. in* 6.

Reſpondeo præcedentem non extingui, donec ſubſequens promulgetur. Ratio eſt; quia Sum. Pont. intendit fideles ad obſervantiam Bullæ obligare, donec alia fiat, quæ obliget; ſed ſubſequens Bulla non obligat, niſi publicetur (lex enim non obligat ante publicationem, ut pluribus docui *de leg. diſp.* 1. *q.* 1 *punct.* 4. cum communi DD. ſententia: alioquin ſequeretur aliquibus diebus proximè antecedentibus feriam quintam Cœnæ Domini, nullam eſſe Bullæ obligationem, dum typis excuditur illa, quæ feria quinta promulganda eſt, non enim obligaret prima, quia ſubſequens facta eſt, ut ſuppono; neque obligaret ſecunda, quia nondum promulgata eſt; cum autem hæc admittenda minimè videatur, dicendum eſt præcedentem non extingui, donec ſubſequens promulgetur.

Ex quo ſequitur præcedentem Bullam non ceſſare per creationem novi Pont. aut per illius mortem civilem, ut ſupra *q.* 1. *punct.* 4 dictum eſt.

Ad rationem dubitandi reſpondeo primò particulam *aut*, quæ in hoc §. ponitur, accipi copulativè, & conjunctivè, interdum enim hoc pacto accipitur, *l. ſæpe de verb. ſignif. l. cùm quidam, eodem tit.* Ita Cined. & Vulp. apud Barboſam *de diction. diction.* 36. n. 1. Alterius hic *lib.* 5. *diſp.* 12. *c.* 1. *ſub fin.* Navarr. Salas, & alii, quos retuli *de leg. loc. cit n.* 6.

Reſpondeo ſecundò particulam *aut*, accipi poſitivè, & declarativè, quoties ſubjecta materia id exigit, ut hoc in loco. Ita Suar. *l.* 3 *de leg. c.* 16. *n.* 1. Duard. *in Bul. Cœnæ l.* 1. *c.* 4. *q.* 8. *n.* 9. *& l.* 3. §. 1. *q.* 1. *n.* 11. Hondedeus *conſ.* 96. *n.* 28. *volum.* 2. Cardinal. Jacobat. *de Concil. lib.* 3. *art.* 1. *n.* 130. & hoc etiam pacto intelligendum eſt caput 1. *de poſtul. Prælat.* ut oſtendi *de legib. loco cit.*

3 Bulla præcedens extinguitur per publicationem novæ Bullæ, etiamſi publicatio fiat alio die quàm feria quinta. 3 Secundò dubium eſt, utrùm præcedens Bulla extinguatur per publicationem novæ Bullæ factam alia die, quàm feria quinta Cœnæ Domini, qua die Bulla publicari conſuevit.

Reſp. extingui, quia Sum. Pont. abſolutè præſcribit præcedentem durare, donec alia publicetur, nec ullam de die mentionem facit; ergo quovis die Bulla ſubſequens promulgetur, ceſſabit prima; modò tamen ſubſequens vim, & rationem Bullæ Cœnæ habeat; nam Sum. Pont. vult omnia contenta in Bulla durare, & ſuum effectum ſortiri, donec alii hujuſmodi proceſſus fiant, & publicentur; particula autem, *hujuſmodi*, ſimilitudinem indicat *l. denique ff. de pignor. & c. fin. de foro compet.* Ant. Angelus Grat. *dict.* 79. *n.* 1. Card. Tuſcus *lit. D. concl.* 287. *n.* 3. Aug. Barboſa *dict.* 69. *num.* 2. Duard. hic *l.* 3. § 1. *quæſt.* 2. *n.* 2.

PUNCTUM II.

De abſolutione cenſurarum, quæ in Bulla Cœnæ continentur.

1 *Solus Summus Pontifex auctoritate ordinaria poteſt ab excommunicationibus Bullæ abſolvere.*
2 *Epiſcopus non poteſt hoc tempore ab excommunicationibus Bullæ etiam occultis abſolvere.*
3 *Concilii Tridentini mentio neceſſaria non eſt in revocatione decretorum ipſius.*
4 *Legatus à latere non poteſt ab excommunicatione Bullæ abſolvere.*
5 *Inquiſitores poſſunt ab excommunicatione ob hæreſim contracta abſolvere, etiamſi crimen hæreſis ad officium ipſorum delatum non ſit.*
6 *Inquiſitores poſſunt abſolvendi facultatem in crimine hæreſis alteri delegare.*
7 *Habens privilegium abſolvendi ab excommunicationibus Bullæ abſolvere poteſt.*
8 *Privilegium ſeu facultas abſolvendi à caſibus Bullæ, quando concedenda ſit.*
9 *Quilibet Sacerdos poteſt in articulo mortis ab excommunicationibus abſolvere.*
10 *Laicus aut clericus, nondũ ſacerdotali ordine inſignitus, non poteſt etiam in articulo mortis ab excõmunicationibus abſolvere.*
11 *Abſolutio ab excommunicatione impendi poteſt à Sacerdote, non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam in proximo ejus periculo.*
12 *Abſolutio ab excommunicationibus Bullæ impendi poſſet, etiamſi in Bulla articulus mortis non exciperetur.*
13 *Summus Pontifex validè poteſt abſolutionem ſibi reſervare, etiam in articulo mortis.*
14 *Juriſdictio, quam ſimplices Sacerdotes in articulo mortis habent, non eſt ordinaria, ſed delegata.*
15 *Abſolutio impendi poteſt non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam tempore impedimenti, quod aditum ad Sedem Apoſtolicam non permittit.*
16 *Hoc tamen intelligitur de Epiſcopis, vel de Sacerdotibus ab Epiſcopo approbatis.*
17 *Privilegium habens abſolvendi circa caſus reſervatos & cenſuras, non poſſet ab excommunicatione Bullæ abſolvere, etiam præciſo Bullæ decreto.*
18 *Abſolvendi facultas in quibuſdam caſibus revocatur in decreto Clementis.*
19 *Abſolvendi privilegium habentes non poſſunt à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere; etiamſi caſus illi annexam habeant excommunicationem.*
20 *Habentes privilegium abſolvendi poſſunt à caſibus in decreto Clementis VIII. expreſſis abſolvere in Urbe, & extra Italiam, non verò in Italia.*
21 *Abſolvendi privilegium habentes in quibuſdam caſibus in individuo expreſſis, poſſunt etiam hoc tempore abſolvere, non obſtante decreto Clementis VIII.*
22 *Abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab ipſius delegato, dum irretitus cenſura non poteſt Romam adire.*
23 *Impedimentum legitimum quiſnam habere dicatur.*
24 *Vicarius Epiſcopi poteſt impeditos abſolvere.*
25 *Delegatio ſpecialis quænam dicatur.*
26 *Abſolvendus in articulo mortis, aut tempore impedimenti, quidnam præſtare teneatur.*

TENOR BULLÆ.

Cæterùm à prædictis ſententiis nullus per alium quàm per Roman. Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, cautione præſtita, abſolvi poſſit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumvis ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipſiſque ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conventibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cujuſvis Concilii decreta, verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere, & in ſpecie, conceſſorum, & innovatorum, ac concedendorum. Quòd ſi fortè aliqui contra tenorem præſentium, talibus, excõmunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerit, eos excommunicationis ſententia innodamus, gravius contra eos, ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, proceſſuri.

QUæ de abſolutione cenſurarum hîc afferri poſſent, fusè à me diſputata ſunt *in tract. de cenſuris in genere diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *& ſeq.* Quamobrem in hoc loco ea ſolùm breviter percutiam, quæ ad Bullam Cœnæ pertinent. Et

Primò quidem loco oſtendam, quinam poſſit abſolvere auctoritate ordinaria.

Secundò, quis delegata extra mortis articulum.

Tertiò, quis poſſit, in articulo mortis, vel legitimi impedimenti.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

1 Solus Summus Pontifex auctoritate ordinaria poteſt ab excommunicationibus Bullæ abſolvere.

1 SOlus Summus Pontifex poteſt auctoritate ordinaria beneficium abſolutionis ab excommunicationibus in hac Bulla contentis, per ſe, vel per alium conferre. Ratio eſt, quia Summus Pontifex abſolutionem iſtarum excommunicationum ſibi reſervat, adempta aliis omnibus abſolvendi facultate, ut ex præcitatis Bullæ verbis liquido conſtat.

Hæc propoſitio intelligitur, primò modò Pontifex à ſe Pontificatum non abdicaverit per renunciationem: tunc enim Pontificalis ipſius dignitas ceſſat; conſequenter etiam ceſſat facultas abſolvendi à caſibus in Bulla expreſſis.

Secundò intelligitur, modò Summus Pontifex rationis uſu non deſtituatur: nam abſolutio eſt actus humanus, qui ab amente, & rationis uſu deſtituto exerceri non poteſt. Ita Ugolinus hic *n.* 5. ubi addit in tali eventu dandum eſſe à Collegio Cardinalium curatorem, qui à cenſuris abſolvat, & reliqua præſtet.

2 Epiſcopus non poteſt hoc tempore, ab excommunicationibus Bullæ etiam occultis abſolvere.

2 Sed modò dubium eſt, utrum Epiſcopus poſſit in ſua diœceſi abſolvere ſibi ſubditos, contra Bullam delinquentes.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. opinionem.

Prima opinio affirmat poſſe, dum caſus occulti ſunt. Ratio eſt, tum quia Epiſcopus poteſt in ſua diœceſi quod poteſt Papa in toto orbe. Secundo, quia in decreto Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Epiſcopus in foro conſcientiæ poteſt per ſeipſum, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, abſolvere à quibuſcumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis. Imo etiam in crimine hæreſis, ſed per ſeipſum.

Neque obſtat dicere, decretum Tridentini revocatum eſſe, tum quia decreta Concilii generalis præſertim novi, & moderni, cujuſmodi ex Tridentinum, non cenſentur revocata, niſi illius Concilii expreſſa mentio fiat, ex Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 26. *n.* 7. & *lib* 8. *diſp.* 35. *n.* 17. Henriquez *lib.* 7. *c.* 26. *n.* 3. & aliis: hic autem Concilii Tridentini nulla fit expreſſa mentio, tum quia vitanda eſt legum correctio, quantum fieri poteſt, ut multis probat Sanchez *l.* 2. *de matr. diſp.* 24 *n.* 8. Vitamus autem legum correctionem, aſſerendo Bullam conformem eſſe diſpoſitioni Concilii Tridentini, in quo Epiſcopis datur ſolùm facultas abſolvendi à caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non verò à non occultis, ergo eodem pacto intelligenda eſt Bulla Cœnæ; alioquin jurium correctio non vitaretur, quoties enim lex poſterior generaliter loquitur, limitanda eſt per ſpecialem antiquiorem, niſi expreſſis verbis illi contradicat; quamvis in lege nova addatur clauſula, *non obſtante lege contraria*, tum quia in Bulla Cœnæ non cenſetur revocari facultas Cruciatæ abſolvendi in aliquibus caſibus, ergo neque revocari cenſetur facultas Epiſcoporum. Ita Bannes 2. 2. *q.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. *poſt ſecundam concl. argumento* 3. Aragonius *ibid. art.* 3. *col.* 10. *verſ ſed dubium* Vivald *in candelab. hic n.* 141. in antiquioribus, Nugnos *in add. ad* 3. *part. q.* 8. *art.* 5. *dub.* 10. *ad finem*, Anton. de Souſa hic *c.* 10. *diſp.* 100. Rodriguez, Vega, Emmanuel Sà, & alii quamplures apud Sanchez *in opere morali l.* 2. *c.* 11. *n.* 27. ubi ſententiam fusè probat, apud Souſam *loco cit.* & apud Auguſtinum Barboſam *in remiſſ. ad ſeſſ.* 24. *c.* 6. *n.* 25. apud Farinacium *de hæreſi q.* 61. § 4. *n.* 52. & 61. & apud Garziam *de benef. p.* 11. *c.* 11. *c.* 10. *n.* 115. apud Suarez *diſp.* 21 *ſect.* 3. *n.* 5. Ugol. hic *verſic. etiam prætextu, pag.* 408.

Ex hac ſententia ſequitur Epiſcopum poſſe per ſe ipſum, non ſolùm ab hæreſi, verùm etiam ab aliis caſibus Bullæ abſolvere, dum caſus occulti ſunt: nam cui licet quod plus, licet etiam quod minus, *regul.* 54. *de reg. jur. in* 6.

Secunda ſententia, quæ mihi probatur aſſerit Epiſcopum non poſſe hoc tempore à caſibus Bullæ, etiam occultis, abſolvere. Ratio eſt, tum quia in Bulla revocantur omnia decreta cujuſvis Concilii: tum quia Summi Pontifices Pius V & Gregorius XIII. necnon ſacra Cardinalium Congregatio, quæ præeſt interpretationi ſacri Concilii, & ſupremæ Inquiſitioni, declarant Epiſcopum non poſſe ab hæreſi abſolvere; conſequenter neque ab aliis caſibus in Bulla Cœnæ expreſſis, nam ſi decretum Concilii revocatum eſt quoad facultatem abſolvendi ab hæreſi: revocatum eſt, quoad alios caſus, cum Bulla generaliter loquitur. Ita Molina *tom.* 4. *de juſt. q.* 64. *n* 8 Azor. 1 *part.* 8. *c.* 19. *quæſ.* 3. & *c.* 10 *q.* 10. Vivald. pal. noſtram [illegible] in recentiori edit. *p.* 1. *tit.* 12. *de abſolut n.* 15. Sanchez & Garzias [illegible] & alii quamplures, quos ipſi allegant. Vide quæ ſuprà tradidi *q.* 3. *punct.* 2. *n.* 8. & *ſequentibus*.

3 Concilii Tridentini mentio neceſſaria non eſt in revocatione decretorum ipſius.

3 Neque obſtat dicere in Bulla non fieri expreſſam Concilii Tridentini mentionem; conſequenter ipſius decreta non cenſeri in Bulla revocata.

Reſpondeo enim ad revocationem decretorum Concilii Tridentini neceſſariam non eſſe ſpecialem, & individuam ipſius mentionem; ſed ſufficere generalem derogationem. Ratio eſt, (inquit Gonzales *loco proximè citando*, & Garzias 4. *part. c.* 5. *n.* 30. & *ſequent.*) quia propter tanti Concilii auctoritatem nunquam ferè ſolet ſpecialiter derogari. Sed firmior ratio eſt, quia decreta Concilii Tridentini ſunt facta, ſalva Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ut patet ex eodem Concilio *cap. fi. ſeſſ.* 25. ergo in præfato Concilio Summus Pontifex liberam ſibi reſervavit diſpenſandi facultatem, conſequenter in revocatione decretorum Concilii Tridentini neceſſaria non eſt ſpecialis, & individua ipſius mentio. Ita Rota *in una ſancti Angeli penſionis* 16. *Decembris* 1594. coram Cardinali Pamphilio & *in altera Prioratus* 9. *Junii* 1606. coram Reverendiſſimo Manzanedo, Anaſtaſius Germon. *in tr. de indult. Cardin.* § *per qua ſublatis n.* 47. Hieron. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſ.* 6. *n.* 210, Garzias *loco citato* & alii, licet non deſint contrarium ſentientes, ut oſtendi *de legibus diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 8. § 3. *n.* 13.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondeo negando Epiſcopum poſſe in ſua diœceſi quidquid Papa poteſt in toto orbe; non enim diſpenſare poteſt in impedimentis matrimonii, & in aliis quæ poteſtati Papæ reſervantur; alioquin Epiſcoporum auctoritas auctoritati Summi Pontificis ſubordinata non eſſet.

Ad ſecundam patet reſponſio ex dictis, nec eſt ſimile de privilegio Cruciatæ; quia cùm hoc per modum contractus onerosi concedatur, peculiarem ſui mentionem in revocationem requirit, ut patet ex dictis *de legibus loc. cit.* ubi etiam *n.* 2. & 11. oſtendi utrum privilegium per modum contractus conceſſum revocari poſſit; dixi enim revocari non poſſe abſque juſta, & rationabili cauſa; juſta verò concurrente cauſa, revocari poſſe: ut etiam infrà *q.* 2. oſtendam.

4 Legatus à latere non poteſt ab excommunicatione Bullæ abſolvere.

4 Secundò dubium eſt, utrum Legatus à latere poſſit abſolutionem à cenſuris in Bulla contentis impendere.

Ratio dubitandi eſt, tum quia poteſt abſolvere ab excommunicatione ob percuſſionem clerici contracta .... *c. ad eminentiam, de ſent. excomm.* quæ excommunicatio eſt Summo Pontifici reſervata, ergo etiam ab iſta poteſt abſolvere; tum quia Legatus à latere poteſtatem habet ad omnia, quæ Papæ conveniunt, *c.* 1. *de verb. ſignificat. in* 6. His non obſtantibus.

Reſpondeo Legatum à latere non poſſe ab his cenſuris abſolvere. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex hos caſus ſibi ſimpliciter reſervavit, ut patet ex illis verbis; *Nullus per alium quàm per Romanum Pontificem*, &c. tum quia nullus textus, nec ulla ratio qua contrarium ſufficienter probetur, afferri poteſt. Ita Felinus c. *ad eminentiam n.* 5. *de ſent. excomm.* Francus *in c. felicis n.* 5. *de pœnis in* 6. Alter. hic *l.* 5. *diſp.* 11. *c.* 7. *col* 1. & *ſeqq. verſ. de his Legatis*, & alii aſſerentes hujuſmodi Legatos non poſſe ab excommunicatione *c. felicis, de pœnis*, contracta ob percuſſionem Cardinalium abſolvere, Duard. *lib.* 4 *canone* 11. *q.* 21. *n.* 4. & *lib.* 3. § 1. *q.* 8. *n.* 4.

Ad primam dubitandi rationem reſpondeo negando conſequentiam: quamvis enim admitterem Legatum à latere poſſe ab excommunicatione ob percuſſionem clericorum levem, vel etiam enormem abſolvere, non tamen ſequitur etiam poſſe ab excommunicationibus Bullæ.

Ad ſecundam reſpondeo, negando Legatum à latere poteſtatem habere ad omnia, quæ Papæ conveniunt: non enim poteſtatem habet ad ea, quæ excipiuntur, & ſoli Summo Pontifici reſervantur. Nec contrarium decernitur *in cap.* 1. *de verb. ſignific.*

Hinc patet, quid dicendum ſit de Nunciis, qui Legati miſſi vocantur.

5 Inquiſitores poſſunt ab excommunicatione ob hæreſim contracta abſolvere, etiamſi crimen hæreſis ad officium ipſorum delatum non ſit.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm Inquiſitores poſſint ab excommunicatione, ob hæreſim contracta, abſolvere.

Reſpondeo cauſa cognita poſſe abſolvere, non ſolum in foro conſcientiæ, verum etiam in foro externo, ut fusè probat Emericus *in direct.* 3. *inquiſit.* 3. *part. quæſt.* 92. & Pegna *ibid. n.* 141. Sanc. *loco ſtatim citando*, Graſſius, Victorellus, & alii apud Garziam *de benefic. p.* 11. *c.* 5 *n.* 180.

Major difficultas eſt, utrùm Inquiſitor poſſit abſolutionem conferre, dum hæreticus eſt occultus, & ipſius crimen ad officium ſanctæ Inquiſitionis delatum non eſt.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri, Inquiſitores poſſe in delictis occultis abſolutionem excommunicationis ob hæreſim conferre in foro conſcientiæ. Ratio eſt, quia in conſtitutione Clementis VIII. quæ incipit, *cum ſicut & vobis etiam*, quam refert Pegna *in direct. inquiſit. in fine*, facultas abſolvendi in foro conſcientiæ conceditur Inquiſitoribus, & eorum Commiſſariis, prævia tamen hæreſi abjuratione, ſeu promiſſione non relabendi. Ita Rodrig. *in Bulla Cruciata* § 9. *n.* 66. ubi hanc ſententiam in Hiſpania uſu receptam eſſe teſtatur Graſſius 1. *p. deciſ. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 5 Gutier. *q. canon.* 1. *c.* 13. *n.* 6. Duard hic *lib.* 3. *q.* 12 *n.* 4. & alii apud Sanch. *in opere morali lib.* 2. *c.* 12. *n.* 1. & *ſeqq.* ubi hanc opinionem probabilem eſſe arbitratur. Quid autem operetur abſolutio in foro conſcientiæ, patet ex dictis *de cenſuris in genere*.

Neque obſtare videtur decretum Clementis VIII. & declarationes Illuſtriſſimorum Cardinalium infrà citandæ. Reſpondetur enim in ipſis ſermonem eſſe de ſacerdotibus ſæcularibus, vel regularibus, non de Inquiſitoribus.

Hoc tamen limitandum eſt primò, niſi peculiaris aliqua prohibitio extet, de qua mihi adhuc non conſtat, ſecundò niſi aliud uſu receptum ſit; nam aliquibus in locis hæc facultas ab Inquiſitore non conceditur.

6 Inquiſitores poſſunt abſolvendi facultatem in crimine hæreſis alteri delegare.

6 Rogabis utrùm Inquiſitores poſſint prædictam facultatem abſolvendi alteri delegare.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia hæc facultas competit Inquiſitoribus ex officio, conſequenter eſt ordinaria: facultas autem ordinaria delegari poteſt. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 5. *ad fin.* Duardus *loc. cit. n* 14 & *ſeq.* Hoc tamen intellige primò, modò peculiaris aliqua prohibitio à Summo Pontifice non fiat, ut per ſe patet. Secundo niſi extet uſus, & praxis in contrarium, ut dictum eſt numero præcedenti.

An autem abſolutio teneat, dum hæreticus fictè converſus eſt, aut dum aliquas hæreſes exprimit, alias non manifeſtatis, patet ex dictis

de

de legibus diſp 1. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *num.* 13. cum Suarez, Sayro, & aliis, & videri poteſt Sanchez *loco citato, num.* 8. *& ſeqq.* Duardus *loc. cit. n.* 19. *& ſeqq.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Habens privilegium abſolvendi ab excommunicationibus Bullæ abſolvere poteſt.

7 Ille poteſt ab excommunicationibus, in Bulla Cœnæ contentis abſolvere, qui privilegium, & facultatem ab aliis abſolvendi à Summo Pontifice obtinuit. Ratio eſt, quia Summus Pontifex non ademit ſibi facultatem abſolvendi à cenſuris; ergo poteſt illam concedere; legiſlator enim legem ſuam ſolvere, & facultatem in ea diſpenſandi alteri delegare poteſt. Imo Summus Pontifex non ſolet per ſe ipſum abſolvere: ſed abſolvendi facultatem aliis delegare conſuevit.

Objicies, in Bulla revocantur omnia privilegia, tam conceſſa, quàm concedenda: etiamſi concedantur ex juſta cauſa; nam nomen *prætextus*, quod in hac Bulla ponitur, *ibi, prætextu facultatum*, non ſemper ſignificat velamen & fictum colorem, ſed aliquando etiam ſignificat veram cauſam, *l. ſub prætextu, C. de tranſact.* & hic accipitur pro privilegio & facultate validè conceſſa.

Reſpondeo in hac Bulla non revocari ſimpliciter omnia privilegia conceſſa, & concedenda, ſed tantùm quæ in genere, & in ſpecie aut expreſſis caſibus in individuo.

An verò privilegio Bullæ Cruciatæ, vel alteri per modum contractus conceſſo derogatum ſit quoad facultatem abſolvendi, patet ex dictis de privilegiis *in tract. de legibus diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 8. *n.* 3. ubi negativè reſponſum eſt.

8 Privilegium, ſeu facultas abſolvendi à caſibus Bullæ, quomodo concedenda ſit.

8 Sed modò dubium eſt, qua forma concedendum ſit privilegium, ut facultas abſolvendi à caſibus Bullæ Cœnæ validè obtineatur.

Reſpondeo hoc tempore requiri, & ſufficere clauſulam derogatoriam Bullæ, ſeu expreſſam, & individualem caſuum Bullæ Cœnæ mentionem. Quòd ſufficiat clauſula derogatoria patet, nam cujus eſt legem condere, ejuſdem eſt in eadem diſpenſare, & diſpenſandi facultatem dare; hoc autem fieri ſolet per derogationem legis ſeu Bullæ. Quibus verò verbis opus ſit ad legem abrogandam, conſtat ex iis, quæ tradidi de privilegiis *in tr. de legibus, diſp.* 1. *q.* 3. *pun.* 8. §. 3. & præter DD. ibi citatos videri poteſt, ſi lubet, Ugol. hic *in verb. niſi in eis n.* 3. Duard. hic *lib.* 3. §. 1. *q.* 1. *n.* 36. *& ſeqq.*

Ex quo ſequitur, illum poſſe à cenſuris Bullæ abſolvere, qui facultatem obtinuit abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ, non obſtante in contrarium ejuſdem Bullæ decreto; his enim verbis decreto Bullæ derogatur.

An autem facultas abſolvendi ab omnibus caſibus, etiam in Bulla Cœnæ, extendatur ad ſolvendum ab excommunicatione ob hæreſim contracta, patet ex dictis *de cenſuris, diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 1. *n.* 13. ubi negativam partem tanquam probabiliorem ſuſtinui, quia excommunicatio ob hæreſim ſpecialiter reſervatur.

Quòd verò etiam ſufficiat expreſſa caſuum Bullæ Cœnæ mentio in individuo, colligi videtur ex ipſiſmet Bullæ verbis, in quibus revocantur ſolùm privilegia conceſſa, aut concedenda in genere, & in ſpecie; ergo non revocantur privilegia, in quibus in individuo exprimuntur caſus Bullæ Cœnæ: lex enim ultra propriam verborum ſignificationem extendenda non eſt, alioquin ſequeretur eum qui viva voce facultatem à Summo Pontifice obtinuit abſolvendi ab aliquibus caſibus Bullæ, expreſſis in ſingulari, re ipſa non obtinere facultatem abſolvendi, & à Papa decipi, quod non videtur admittendum. Ita Ugol. *n.* 3. Duard. 11. Alterius hic *diſp.* 2. *c.* 2. *col.* 34. *verſ. ſed modò.*

Hinc ſequitur ſufficere, ſi in privilegio hæc verba adjiciantur: Concedimus tibi facultatem abſolvendi à caſibus Bullæ Cœnæ, ac ſi ad verbum expreſſi eſſent; iſta enim loquendi forma æquivalet expreſſioni in individuo, & decreto Bullæ derogat.

Secundò validam eſſe facultatem abſolvendi, in qua unus Bullæ caſus in individuo exprimitur, & reliqui in genere; valida autem eſt quoad caſus in individuo expreſſos, ut ſi dicatur: Concedimus tibi facultatem abſolvendi ab excommunicatione ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum, & ab aliis cenſuris Bullæ Cœnæ. Ratio eſt, quia ſit mentio aliquorum caſuum Bullæ in individuo, ergo ab illis abſolutio impendi poteſt; nam utile per inutile non vitiatur, *de reg. jur.* ab aliis verò impendi non poteſt abſolutio, & multò minus ab hæreſi, niſi ipſa exprimatur, ut ſupra dictum eſt.

Tertiò illum, qui facultatem abſolvendi obtinuit ab omnibus cenſuris, non poſſe à caſibus Bullæ Cœnæ abſolvere; quia hæc facultas generalis eſt.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Quilibet ſacerdos poteſt in articulo mortis, ab excommunicationibus abſolvere.

9 Quilibet ſacerdos etiam cenſuris irretitus, aut degradatus poteſt in articulo mortis abſolutionem ab excommunicationibus Bullæ impendere. Ratio eſt, tum quia hic caſus in Bulla excipitur, tum quia in articulo mortis nulla eſt reſervatio, ex Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 7 tum quia, quod in aliorum utilitatem inſtitutum eſt, non debet in ipſorum damnum retorqueri, *l. quod favore. ff. de reg. jur.* Sed reſervatio inſtituta eſt in favorem fidelium, ut retrahantur à peccatis, quæ gloriæ conſecutionem impediunt; ergo reſervatio caſuum non debet in damnum fidelium retorqueri, conſequenter ipſis in articulo mortis exiſtentibus denegari non debet abſolutio reſervatorum. Ita communiter DD. ſicque uſu fidelium receptũ eſt.

Ampliatur hæc propoſitio, etiamſi ſacerdos, qui abſolutionem impedit, obſtrictus ſit aliqua cenſura, vel ſit degradatus; quia Concilium Tridentinum confert juriſdictionem in tali eventu omnibus ſacerdotibus, nulla facta exceptione.

Neque obſtat *cap. Subdiaconus* 24. *q.* 1. *& cap. præter* 32 *diſt.* ubi dicitur ſacramenta ab hæreticis, vel excommunicatis collata in periculo mortis, nullum effectum habere, dempto Baptiſmo.

Reſpondetur enim primò, illos textus cenſeri per Tridentini decretum abrogatos. Secundò intelligi poſſe, dum infirmus abſolvendus probabile perverſionis periculum timet, obtinendo abſolutionem ab hæreticis, vel aliis excommunicatis.

10 Laicus aut clericus nondum ſacerdotali ordine inſignitus, non poteſt etiam in articulo mortis ab excommunicationibus abſolvere.

10 Limitatur hæc propoſitio, modo abſolvens reipſa ſit ſacerdos tum quia Concilium Trident. loquitur de ſacerdotibus; non verò de aliis, tum quia facultas abſolvendi à cenſuris in articulo mortis conceditur, ut quis à peccatis abſolvi poſſit: qui autem ſacerdos non eſt, à peccatis abſolvere non poteſt.

Ex quo ſequitur.

Primò laicum non poſſe excommunicatum in articulo mortis exiſtentem abſolvere. Ita communiter DD. contra Sylveſtrum, & alios; quos retuli *de cenſuris diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 3. *n.* 1.

Neque obſtat primò *cap. ſanctum de conſecrat. diſt.* 4. ubi dicitur quemdam naufragum in articulo mortis reconciliatum fuiſſe per laicum. Reſpondetur enim primò, ibi referri factum, non tamen approbari. Secundò ibi ſermonem eſſe de reconciliatione à pœnitentia publica, quæ illi impoſita fuerat ob relapſum; non verò de abſolutione ab excommunicatione, juxta gloſſam *ibidem verſ pœnitentia.* Secundò non obſtat *c. quem pœnit. diſt.* 1. ubi habetur pœnitentem poſſe in articulo mortis peccata ſua laico confiteri: Reſpondeo enim laicum poſſe confiteri peccata ſua laico; non ut obtineat abſolutionem à peccatis, vel à cenſuris: ſed ad propriam ſui confuſionem, & humiliationem, ut patet ex dictis *de ſacramentis.*

Secundò clericum tonſura, vel minoribus ordinibus, vel Subdiaconatu, & Diaconatu initiatum, non poſſe à cenſuris abſolvere; ut patet ex rationibus in limitatione allatis. Ita communiter Theologi, contra Sayrum *l.* 2. *c.* 2. *n.* 2. Ugolinum hic *verſ. niſi in mortis articulo* §. 1. *n.* 3. Sylveſtrum, & alios, quorum opinio ab aliquibus non improbabilis cenſetur; & multò minus improbabile eſt, Vicarium Epiſcopi, clericali ſolùm tonſura initiatum, poſſe in articulo mortis exiſtentes ab excommunicatione abſolvere, ut aſſeverantur docet idem Ugol. *loco cit.*

An autem dum infirmus in articulo mortis exiſtit, eique exiſtunt duo ſacerdotes, alter approbatus ad confeſſiones excipiendas; alter verò ſimplex, & non approbatus, poſſit ſimplex confeſſionem excipere, explicavi *de cenſuris diſp* 1. *q.* 3. *puncto* 3. *n.* 3. ubi negativam partem, tanquam probabiliorem ſuſtinui. Eademque ratio militat dum præſens eſt ſimplex ſacerdos, & ſimul aditus ad ſuperiorem patet, aut dum adeſt obſtrictus cenſura, vel alio impedimento canonico, & alter hujuſmodi impedimento non eſt obſtrictus, vel obſtrictus minori impedimento. Vide tradita *de cenſuris, punct.* 3. *cit.*

11 Abſolutio ab excommunicatione impendi poteſt à Sacerdote, non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam in proximo ejus periculo.

11 Sed modò dubium eſt, utrùm quilibet ſacerdos abſolvere poſſit non ſolùm in articulo mortis; verùm etiam in periculo mortis. Ut ſolutio illius difficultatis intelligatur.

Advertendum eſt, periculum mortis aliquando diſtingui ab articulo mortis: periculum enim mortis duplex eſt, proximum ſcilicet, & remotum: Proximum contingit: dum in tali periculo quis reperitur, in quo ut plurimum mors contingere ſolet, ſive periculum proveniat à cauſa libera, ſive à naturali ut dum quis in navi exiſtit, & gravis tempeſtas inſurgit, ex qua veroſimiliter mors ſecutura timetur: aut dum febri correptus, aut ab alio vulneratus, mortem brevi futuram rationabiliter ſuſpicatur, & hujuſmodi periculum mortis non videtur diſtingui ab articulo mortis: articulus enim mortis dicitur, dum mors proximè imminet ob cauſam naturalem, aut violentam. Periculum verò minus proximum, ſeu remotum contingit, dum quis in tali periculo exiſtit, ex quo ut plurimum mors ſequi non ſolet; ut ſi quis levi morbo, aut levi vulnere detineatur, aut ſi quis ad triremes damnetur: damnati enim ad triremes non in proximo, ſed in remoto mortis periculo reperiuntur. His poſitis, ad propoſitam difficultatem,

Reſpondeo quemlibet ſacerdotem poſſe non ſolùm exiſtentes in articulo mortis, verùm etiam exiſtentes in probabili, & proximo vitæ periculo abſolvere. Ratio eſt, tum quia proximum mortis periculum, & articulus mortis idem ſunt, ut explicatum eſt, tum quia jura promiſcuè loquuntur, de articulo mortis, & de periculo mortis, ut patet ex *c. ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. ubi aſſeritur excommunicatum ob clerici percuſſionem poſſe urgente mortis periculo abſolvi, *c. ea noſcitur, de ſent. excomm.* dicitur, prædictum excommunicatum poſſe infirmitatis tempore abſolvi timore mortis, *& c. non dubium, c. de his & c. quamvis, de ſententia excomm.* habetur excommunicatum ob percuſſionem clerici poſſe in articulo mortis abſolvi: tum quia exiſtens in gravi mortis periculo tenetur confiteri, ergo par eſt, ut abſolutionem cenſurarum, quæ confeſſioni, & ſuſceptioni ſacramentorum obſtant, obtinere valeat; tum quia ex intentione ſuperioris privilegium concedentis interpretatio, & intelligentia privilegii deſumenda eſt. Intentio autem Summi Pontificis facultatem concedentis abſolvendi excõmunicatos, in articulo mortis exiſtentes, eſt ne quis detineatur obſtaculis, quibus quis impediri poteſt, ne ſalutem æternam conſequatur; hoc autem militat non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam in probabili & proximo vitæ periculo.

Secus

Secùs dicendum eſt, dum quis in remoto mortis periculo exiſtit: hoc enim non eſt articulus mortis, nec intentio Sum. Pontif. aut verba Bullæ ad hujuſmodi caſum extenduntur. Ita communiter DD quot retuli *de cenſ. loc. cit.* n. 4. quibus adde Azor. *tom.* 1. *lib* 8 *c.* 19. Comitol. *lib.* 1. *q.* 21. & 22. & *lib.* 5. *q.* 4. Coninch. *de ſacram. tom.* 1. *diſp.* 8. *n* 90. & *ſeqq.* Regin. *lib.* 1. n. 68. & *ſeqq.* Duard. hic *lib.* 3. §. 2. *q.* 1. Alterium *lib.* 1. *diſp.* 6. *col.* 4. Graffium *lib.* 1. *p.* 1. *c.* 11.

Ex dictis ſequitur primò eum ab excommunicationibus Bullæ, à quolibet ſacerdote abſolvi poſſe, cui mors imminet ob incendium, ob prælii conflictum, ob vulnus, ob invaſionem inimicorum, ob gravem morbum, ob judicis ſententiam, ob partum proximè futurum in fœmina, quæ alias non peperit, aut quæ aliàs cum vitæ periculo peperit, ob periculoſam navigationem, ſeu naufragium. Et hoc verum videtur, etiamſi navigio propria ſponte ſuſcepta ſit: poſito enim quod moraliter inchoaverit navigationem ſatis periculoſam, & à qua antea abſtinere poterat, dicitur in probabili & proximo mortis periculo exiſtere. Hoc pacto intelligendum cenſeo Graffium, Duard. & alios *locis citatis.*

Secundò damnatum ad triremes non poſſe ab excommunicationibus à quolibet Sacerdote abſolvi; quia hic non dicitur in proximo mortis periculo exiſtere, niſi gravis tempeſtas ſuboriatur. Ita Sanch. *in oper. mor. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 4. Duard *lib.* 3 §. 2. *q.* 1. n. 5. quidquid contrarium dicat Emmanuel Sa. *verb. abſolutio* n 4.

12 Abſolutio ab excommunicationibus Bullæ impendi poſſet, etiamſi in Bulla articulus mortis non exciperetur.

12 Secundo dubium eſt utrum exiſtens in articulo mortis abſolvi poſſit ab excommunicationibus, in Bulla contentis: etiamſi articulus mortis in Bulla non exciperetur.

Reſpondeo poſſe. Ratio eſt, quia in articulo mortis nulla eſt caſuum reſervatio, ex Trid. *ſeſſ* 14. *c.* 7. tum quia hic caſus cenſetur ſaltem tacitè, & per Epikeiam exceptus, non enim præſumendum eſſet Sum. Pont voluiſſe abſolutionem à cenſuris cum tanto fidelium periculo reſervare, & abſolvendi facultatem ſacerdotibus adimere. Ita Ugol hic *v. niſi in mortis articulo*, § 1. Duard. hic *lib.* 3. §. 2. *q* 5 & alii.

13 Summus Pontifex validè poteſt abſolutionem ſibi reſervare etiã in articulo mortis.

13 Major difficultas eſſe videtur, utrùm Sum. Pontifex poſſit excommunicationum abſolutionem ita reſervare, ut nullus omninò poſſit abſolutionem in articulo mortis conferre, & ſi conferat irrita ſit.

Reſpondeo id non eſſe faciendum, quia impietatem redoleret; verùm ex ſuppoſitione, quid fieret, irritaretur abſolutio. Ratio eſt quia ſine juriſdictione validè conferri non poteſt abſolutio: ſacerdotes autem in tali eventu juriſdictionem non haberent; non enim illam haberent ex jure divino, quia poteſtas juriſdictionis confertur ab Eccleſia ſeu à Chriſto, mediante Eccleſia, ut patet ex dictis *de ſacram.* neque illam haberent ab Eccleſia, quia Sum Pontif. ex facta ſuppoſitione illam ſibi ſoli reſervaſſet; hæc enim eſt natura juriſdictionis delegatæ, ut acquiſita non cenſeatur, niſi legitimus ſuperior eam conferre voluerit.

14 Juriſdictio, quam ſimplices Sacerdotes in articulo mortis habent, non eſt ordinaria, ſed delegata.

14 Juriſdictio autem, quam ſimplices ſacerdotes in articulo mortis habent, eſt delegata, non enim propriè loquendo dici poteſt ordinaria, cum ex vi muneris ſacerdotalis præciſè non proveniat, nec ſacerdotalem characterem per ſe conſequatur; poſſet igitur Sum. Pontif. ſi vellet facultatem abſolvendi in articulo mortis aliis ſacerdotibus auferre, quamquam id malè ageret, & graviter delinqueret.

Alii vero prælati Summo Pontifice inferiores, non poſſunt hanc facultatem ſibi reſervare, quia hujuſmodi facultas ex conſuetudine, & conceſſione Sum. Pont. in jure expreſſa, pendet: Prælatus autem inferior non poteſt facultatem, & conceſſionem ſuperioris independenter à ſuperioris voluntate abrogare. Ita Duardus *loc. cit. quæſt.* 4. Sotus in 4. *diſt* 18. *quæſt.* 4. *art.* 4. *verſic. diſtinguitur*, & alii.

15 Abſolutio impendi poteſt non ſolum in articulo mortis, verùm etiam tempore impedimenti, quoad aditũ ad Sedem Apoſtolicam non permittit.

15 Tertiò dubium eſt, utrùm non ſolùm exiſtentes in articulo ſeu proximo periculo mortis, verum etiam detenti impedimento, ob quod Sedem Apoſtolicam, ſeu alium, facultatem habentem abſolvendi ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ contentis, adire non poſſunt, abſolvique ab alio, quam à Romano Pontifice. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia in Bulla excipitur tantummodo mortis articulus, in quo ſingulis ſacerdotibus facultas abſolvendi competit; ergo extra mortis articulum non poteſt quis ab alio, quàm Sum. Pontifice, vel delegato ab ipſo abſolutionem obtinere; nam exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, *l. nam quod liquidè,* *v. fin ff. de penu. legat l. cum Prætor ff. de jud.* & *c.* 2 *de conjugi lepraſor.* & *c. nonne de præſumpt.*

Ratio verò dubitandi pro parte affirmativa deſumitur ex benigna Sum. Pont voluntate, qui non præſumitur velle caſum cum tanto fidelium incommodo reſervare. Pro ſolutione,

Advertendum eſt, aut nos hic loqui de Epiſcopis, aut de aliis ſacerdotibus. Prius dicam, quid de aliis ſacerdotibus ſeorſim, deinde quid de Epiſcopis, n. 2.

16 Hoc tamen intelligitur de Epiſcopis, vel de Sacerdotibus ab Epiſcopo approbatis.

16 Reſpondeo igitur ſacerdotes, qui non ſunt Epiſcopi, etiamſi aliàs privilegium abſolvendi ab excommunicationibus Bullæ haberent, non poſſe hoc tempore ab excommunicationibus Bullæ impeditos abſolvere prætextu facultatis Apoſtol. Ratio eſt; quia in Bulla revocantur omnes facultates, & indulta conceſſa vel concedenda in genere, vel in ſpecie, & conceditur facultas abſolvendi tantummodò in articulo mortis, tum quia in Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. dicitur ſacerdotes nihil poſſe in caſibus reſervatis extra mortis articulum: ergo abſolvere non poſſunt impeditos, alioquin aliquid poſſent extra mortis articulum.

17 Privilegium habẽs abſolvendi circa caſus reſervatos & cenſuras, non poſſet ab excommunicationibus Bullæ abſolvere, etiam præciſo Bullæ decreto.

17 Rogabis utrum habentes privilegia circa caſus reſervatos, & cenſuras, poſſint præciſo Bullæ decreto, in quo privilegia revocantur ab excommunicationibus Bullæ abſolvere.

Reſpondeo non poſſe, ut patet ex decreto Clem. VIII. & ex declaratione Congregationis Illuſtriſſimorum Cardinalium *anno* 1601. *die* 9. *menſis Januarii*, quæ incipit, *ſacra Congregatio*, & in alia ejuſdem Congregationis declaratione edita *anno* 1602. *die* 16. *Novembris* quæ incipit, *Cùm autem dubia*, ac denique in alia, quam Paulus V. in confirmationem decreti Clement. VIII. & præcedentium ſacræ Congregationis declarationum editarum præcipit *anno* 1607. *die* 7. *Januarii.* Quæ declaratio & decreta referuntur à Baldo, *verbo caſus reſervatus, poſt* n. 14. à Steph. Quaranta *verbo caſus reſervatus*, Gambarupta *de caſibus reſerv. c.* 33. n. 5 & Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *q.* 1. n. 16. in quibus decretis, & declarationibus revocantur omnia privilegia antea conceſſa, ibi *jubet, ac præcipit, ne quis prætextu privilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut vivæ vocis oraculo, ab ullo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ contentis, aut aliàs à Sede Apoſtolica reſervatis, vel reſervandis, nullo caſu etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat.*

Circa decreta, ſeu declarationes,

18 Abſolvendi facultas in quibuſdam caſibus revocatur in decreto Clementis VIII.

18 Advertendum eſt primò, in ipſis non ſolùm revocari privilegia omnia quibuſcumque locis vel perſonis conceſſa ad abſolvendum à cenſuris in Bulla Cœnæ, verum etiam revocari privilegia abſolvendi ab excommunicatione tracta ob percuſſionem Clericorum, vel violationem clauſuræ monialium ad malum finem, ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ, juxta conſtitutionem Greg XIII. quæ incipit, *cùm aliàs nonnulli*, ob provocationem, & pugnam in duello juxta Tridentinum & conſtitutionem Greg. XIII. quæ incipit *ad tollendam*, ob ſimoniam realem ſcienter contractam, ac etiam ob confidentiam beneficialem.

Denique revocantur privilegia abſolvendi à caſibus, quos Ordinarii locorum ſibi reſervarunt vel in futurum reſervabunt, ut clarè conſtat ex ipſiſmet decretis, & declarationibus.

Petes, utrùm habentes privilegia poſſint ab aliis cenſuris abſolvere exceptis caſibus proximè narratis.

Reſp. poſſe juxta privilegii tenorem. Ratio eſt, quia nullus afferri poteſt textus in quo privilegia in hac parte revocata ſint.

Neque obſtat decretum Pauli V. ubi ſimpliciter revocari videntur privilegia abſolvendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ, vel ordinariis locorum reſervatis.

Reſpondeo enim decretum Pauli V. Congregationis Cardinalium, editum eſſe in confirmationem decreti Clem. VIII. ejuſdemque declarationis; conſequenter intelligendum, & limitandum eſſe ad caſus in præfato Clementis decreto, & declaratione contentos, & in hoc decreto latiùs explicari.

19 Abſolvendi privilegium habentes non poſſunt à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere, etiamſi caſus illi annexam habeant excõmunicationem

19 Neminem poſſe prætextu privilegii abſolvere non ſolùm à caſibus reſervatis non habentibus annexam excommunicationem, verùm etiam ab habentibus annexam excommunicationem. Cùm in decreto Clem VIII mentio fieret de caſibus reſervatis, dubitabatur, an illud intelligendum etiam eſſet de cenſuris ab Epiſcopo latis, & reſervatis. Ita reſpondit ſacra Congregatio de hac re conſulta, teſte Duard hic *lib.* 3. §. 2. *q.* 1. n. 33.

Quamquam nonnulli arbitrantur privilegia ſimpliciter revocata fuiſſe non ſolùm quoad omnes cenſuras, & caſus Ordinariis locorum reſervatos: verum etiam quoad alias omnes cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas.

20 Habentes privilegium abſolvendi, poſſunt à caſibus in decreto Clementis VIII. expreſſis abſolvere in Urbe, & extra Italiã, non verò in Italia.

20 Advertendum ſecundo in prædictis, decretis ſeu declarationibus ſermonem eſſe de ſacerdotibus per univerſam Italiam extra Urbem commorantibus, & approbatis ad confeſſiones, & abſolutiones prætextu privilegii Apoſtolici, non verò de exiſtentibus Romæ aut extra Italiam, ut patet ex illis verbis, *Sacerdotibus omnibus, tam ſecularibus, quam regularibus per univerſam Italiam extra Urbem degentibus, ad confeſſiones audiendas probatis.*

Ex quo patet ſacerdotes in Urbe, aut extra Italiam degentes, poſſe etiam à prædictis caſibus abſolvere virtute privilegiorum ipſis conceſſorum, ſpectatis verbis uniuſcujuſque privilegii, exceptis tamen caſibus Bullæ Cœnæ, quia in illa indefinite revocantur omnia privilegia, in quibus in genere, vel in ſpecie facultas datur abſolvendi à caſibus Bullæ Cœnæ, niſi caſus Bullæ in individuo exprimantur, ut notabili proximè ſequenti adnotabo.

Addo in prædictis decretis mentionem non fieri de Epiſcopis & facultatibus ab ipſis conceſſis quia iſta decreta facta ſunt potius ad ſervandam, quàm ad minuendam Epiſcop. auctoritatem.

21 Abſolvendi privilegium habentes in quibuſdam caſibus in individuo expreſſis, poſſunt etiã hoc tempore abſolvere, non obſtante decreto Clementis VIII.

21 Advertendum tertiò in prædictis decretis, ſeu declarationibus non revocari privilegia conceſſa ad abſolvendum à caſibus in individuo expreſſis, ut ſi in privilegio facultas detur abſolvendi ab excommunicatione in cauſa duelli contracta, vel ob falſificationẽ literarum Apoſtolicarum &c. Ratio eſt; quia in decreto Clementis VIII. revocantur privilegia in genere, vel in ſpecie conceſſa, non autem in individuo ibi, *generaliter, vel ſpecificè*. Nomine autem *individui* hoc in loco non appello ſimpliciter caſum ſingularem, qui jam contingit, ſed caſum in Bulla particulariter expreſſum, ut falſificationem literarum Apoſtolicarum, impoſitionem vectigalium, &c. Ex dictis igitur conſtat ſacerdotes non poſſe hoc

tempore abſolutionem cenſurarum Bullæ conferre iis, qui Romam ob legitimum impedimentum adire non poſſunt.

22 Abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab ipſius delegato, iam inveniens cenſura non poteſt Romam adire.

22 Major difficultas eſt utrùm Epiſcopus, vel alius ab Epiſcopo delegatus poſſit à caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis abſolutionem conferre quoties is, qui cenſura irretitus eſt, laborat aliquo impedimento, ob quod Romam phyſicè, vel moraliter adire non poteſt, injuncto præcepto delinquenti, præſentandi ſe Sum. Pontifici, quam primum poterit.

Reſpondeo multos DD. affirmativè reſpondere. Ratio eſt tum quia hic caſus per Epikeiam exceptus videtur: cum enim Sum. Pontif. cenſuratum abſolutionem reſervet in utilitatem fidelium, non præſumitur velle beneficium abſolutionis illi denegari, qui legitimum habet impedimentum, ob quod ad Sum. Pont. ſe conferre nequit; tum quia *in c. ea noſcitur, c. de his. & c. eos qui ſent. excom. in 6.* expreſſis verbis in genere dicitur, eos, qui ob mortis articulum, vel ob aliud legitimum impedimentum, ad illum, à quo aliàs de jure abſolvendi fuerant, recurſum habere nequeunt, poſſe ab alio à ſententia canonis, vel hominis abſolvi; tum quia dum Sum. Pont. intendit cenſuras reſervare, etiam in caſu legitimi impedimenti, ſolet id exprimere, ut in decreto Clement. VIII. quod ſuperiùs allegavi. Ita Ugol. hic *v. niſi in mortis art.* §. 4. *n.* 1. Duard. hic *lib.* 3. §. 2 *q.* 8 *n.* 9. *& ſeqq.* Panor. *in c. de cæterum.* 1 *de ſent. excom.* Alt. *lib.* 3. *diſp.* 2 2. *c.* 2. Nav. *in manuali c.* 27. *n.* 89. Sanch *in opere morali lib.* 2. *c.* 13. *n* 36. (ubi ſolùm excipit excommunicationem ob hæreſim contractam) Coriol. hic *de abſolutione n* 4. & alii quamplures apud præcit. DD. omiſſis iis, quæ retuli *de cenſ. in genere diſp.* 1. *q.* 3 *punct.* 1. *n.* 4. *verſ. reſpondeo.*

23 Impedimentum legitimum quiſnam habere dicatur

23 Legitimum autem impedimentum quis habere cenſetur, quoties abſolutè, aut ſine gravi ſuo, vel aliorum damno, ſeu periculo Romam adire non poteſt, & probabiliter timet hujuſmodi impedimentum diuturnum fore. Ita Ugol. hic *loc. cit.* §. 4 *n.* 2. Duard. *loc cit. n.* 26. Alter. *loc. cit. q.* 2. *col.* 14. *& ſeq.* Coriolanus *loc. cit.* & alii.

Ego verò probabiliùs cenſeo Epiſcopum, aut alium non poſſe, per ſe loquendo, hoc tempore abſolutionem excommunicationum Bullæ conferre habenti legitimum impedimentum, ob quod Romam adire non poteſt. Ratio eſt, tum quia in Bulla excipitur tantummodo articulus mortis, in quo cuilibet ſacerdoti facultas abſolvendi competit; ergo non licet abſolutionem conferre laboranti legitimo ſolùm impedimento; tum quia uſu ita receptum arbitror, tum quia contrarium nullo jure ſufficienter probatur: nec ſuffragatur in hoc caſu Epikeia; quia expreſsè conſtat de contraria Summi Pontificis intentione. Ita in ſimili Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 27. Innocentius *c. quamvis de ſententia excommunicationis.*

Neque obſtant præcitati textus; quia in *c. ea noſcitur. & c de his* non eſt ſermo, de caſibus Bullæ, ſed de excommunicatione contracta ob Clerici percuſſionem, & de eadem intelligendum videtur *c eos qui de ſent excom.* in quo non datur facultas abſolvendi, ſed ſolum decernitur eos, qui ob mortis articulum, aut ob legitimum impedimentum abſoluti ſunt ab alio, quàm ab eo, à quo fuerant abſolvendi, in excommunicationem reincidere, ſi legitimo ceſſante impedimento non ſe præſentent illi, à quo aliàs abſolvendi erant; tum quia etiamſi admitterem in *præcit. c. eos. qui de ſent. excom.* facultatem concedi ad abſolvendum legitimè impeditos; nihilominus hujuſmodi facultas cenſetur in hac Bulla revocata, ſicut etiam revocatum eſſe Concil. Trident. decretum *ſeſſ.* 14. *c.* 6. quoad facultatem Epiſcopis conceſſam, ſuperiùs oſtendi.

Ex dictis patet reſponſio ad rationes in contrarium allatas ad probandam Ugol. Duard & aliorum ſententiam; quam non exiſtimo improbabilem, tum ob allatas rationes: tum quia probabile eſt excommunicatum neceſſitatem habentem celebrandi, ſeu communicandi, poſſe ab excommunicatione abſolvi, antequam celebret, ut patet ex dictis *de Sacram diſp* 5. *q.* 7. *punct.* 5 §. 3. *n.* 8. ergo probabile eſt habentem legitimum impedimentum, poſſe abſolvi, ob id dixi in mea reſponſione *per ſe loquendo*, ut exciperem caſum gravis neceſſitatis, in quo quis abſolutione indiget, nec recurſum ad Sum. Pont. vel ad alium facultatem abſolvendi habentem habere poteſt, in hoc enim caſu admitti poteſt Epikeia; ſervata tamen magna circumſpectione, & injuncto onere pœnitenti præſentandi ſe Sum. Pont. quamprimum poterit.

24 Vicarius Epiſcopi poteſt impeditos abſolvere.

24 Rogabis utrùm Vicarius Epiſcopi (ex ſententia eorum, qui putant Epiſcopum poſſe ab excommunicationibus Bullæ abſolvere habentem impedimentum, ob quod non poteſt Romam adire) poſſit impeditos abſolvere.

Reſpondeo affirmativè, ſive loquamur de Vicario ſpecialiter deputato ad abſolvendum hujuſmodi impeditorum, ſive de generaliter deputato, qui Vicarius generalis vocatur.

Quòd Vicarius ſpecialiter deputatus poſſit abſolvere, ratio eſt, quia facultas abſolvendi impeditos competit Epiſcopo ratione officii, & vi dignitatis Epiſcopalis, facultas autem, quæ ratione officii competit, delegabilis eſt; ergo ſpecialiter delegatus poteſt abſolvere.

25 Delegatio ſpecialis quænam dicatur.

25 Specialis delegatio duobus modis contingit. Primò circa caſum ſpecialiter oblatum. Secundò circa omnes caſus Epiſcopo reſervatos. Quovis modo fiat delegatio, poteſt delegatus abſolutionem conferre, ut in ſimili Sanchez *in opere morali, lib* 2. *c.* 11. *n.* 23. ubi plures alios refert.

Quòd verò Vicarius generalis poſſit ex vi commiſſionis generalis abſolvere, ratio eſt quia facultas Epiſcoporum delegabilis eſt, & privilegium generaliter conceſſum, generaliter accipiendum eſt, niſi rei gravitas ſpecificam, & individualem mentionem requirat. Ita Rodrig. Navarr. Emmanuel Sà, & alii quamplures apud Sanchez *loc. cit. n.* 23.

Ex quo patet à fortiori Vicarium generalem poſſe abſolvere à cenſuris, à quibus Epiſcopus poteſt, ſi in facultate ei conceſſa exprimatur aliquid ex his, quæ ſpecialem mentionem requirunt, ut ſi detur facultas conferendi beneficia, deinde addatur clauſula generalis, videlicet, & omnia alia faciendi, quæ per nos poſſumus; etiamſi talia ſint, quæ ſpecialem mentionem requirant. Ita Gloſſa *in c.* 2 *de offic. vicar.* Duard *lib.* 3. §. 2 *q.* 9. *n.* 16.

26 Quartò dubium eſt, quid præſtare debeat, qui in articulo mortis, aut tempore neceſſitatis, & impedimenti abſolvitur ab alio quam à Romano Pontifice. 26 Abſolvendus in articulo mortis, aut tempore impedimenti quidnam præſtare teneatur.

Reſpondeo teneri jurare ſe acceſſurum ad Sum. Pontif. ſeu ad eum, ad quem extra talem caſum pertinet abſolutio, ſeque ejus mandatis pariturum. Quòd ſi ſublato mortis periculo & ceſſante impedimento Papam, ſeu alium ſuperiorem, à quo aliàs abſolvi poterat, non adeat, in excommunicationem reincidet *c. eos qui de ſent. excom.* Præterea tenetur cautionem pignoratitiam, vel fidejuſſoriam confeſſario illam exigenti exhibere, quoties ad ſatisfactionem pecuniariam tenetur. Hæc tamen intelligenda ſunt, modo abſolvendus poſſit juramentum, & prædictas cautiones præſtare.

De hac re vide tradita *in meo tr. de cenſ in genere. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 11. *& ſeq.* ibi enim regulas generales tradidi, quæ huic materiæ accommodantur, & quas hic repetere neceſſe non eſt.

PUNCTUM III.

De pœnis contra abſolventes à caſibus Bullæ.

1 *Abſolvere præſumens ab excommunicationibus Bullæ excommunicationem incurrit.*

2 *Idem dic de laico, qui abſolutionem impendit fingens ſe Sacerdotem eſſe.*

3 *Confeſſarius fingens abſolvere, ſed re ipſa non abſolvens, non incurrit excommunicationem juxta probabilem ſententiam.*

4 *Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ ex ignorantia, non incurrit excommunicationem.*

5 *Abſolvens per metum gravem non incurrit excommunicationem.*

6 *Abſolvens excommunicatum à peccatis, non autem ab excommunicationibus Bullæ, non incurrit excommunicationem.*

7 *Abſolvens plures unica abſolutione, non incurrit plures excommunicationes.*

8 *Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ, incurrit excommunicationem, ſed non reſervatam in Bulla.*

9 *Incurrit excommunicationem reſervatam in decreto Clementis VIII ſi abſolvat prætextu privilegii.*

10 *Religioſi abſolventes ab excommunicationibus reſervatis, incurrunt excommunicationem.*

11 *Abſolvens eum, qui excommunicationem reſervatam in decreto Clem VIII. contraxit abſolvendo in caſibus ibi expreſſis, non incurrit excommunicationem in præfato decreto expreſſam.*

12 *Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ non incurrit alias pœnas præter excommunicationem.*

TENOR BULLÆ.

Quòd ſi fortè aliqui, contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus, graviùs contra eos ſpiritualiter, & temporaliter, prout expedire noverimus, proceſſuri.

PRiùs diſſeram de pœna excommunicationis, deinceps de aliis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 QUilibet præſumens abſolvere ab excommunicationibus Bullæ ſine debita facultate excommunicationem incurrit. Hæc propoſitio patet ex præcitatis Bullæ verbis, in quibus excommunicatione ligantur præſumentes abſolvere contra tenorem præſentium; etiamſi abſolutio irrita ſit, ut pote collata ſine juriſdictione, & poteſtate. 1 Abſolvere præſumens ab excommunicationibus Bullæ, excommunicationem incurrit.

Dixi *quilibet*, ut indicarem hanc cenſuram generaliter latam eſſe contra quoſcumque præſumentes abſolutionis beneficium conferre contra Bullæ diſpoſitionem.

Ex quo ſequitur primò, Epiſcopos, aliosque Prælatos, Confeſſarios, vel Clericos huic excommunicationi ſubjici, ſi abſolutionem cenſuris Bullæ ſine debita facultate conferre præſumant.

2 Idem ſentiendum arbitror de laico, qui abſolutionem impendit, ſe 2 Idem dic de laico, qui abſolutionem impendit fingens ſe Sacerdotem eſſe.

ſe fingens Sacerdotem, vel Clericum; aut ſi privilegium habens abſolvendi ab aliis cenſuris, & illius prætextu etiam à caſibus Bullæ abſolvere audeat.

3 Confeſſarius fingens abſolvere, ſed reipſa non abſolvens, non incurrit excommunicationem juxta probabilem ſententiam. 3 Secundò Confeſſarium, aut alium, qui fingit abſolvere, ſed re ipſa non intendit abſolvere, non affici excommunicatione Bullæ, juxta probabilem nonnullorum ſententiam. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex non videtur eos excommunicare, qui ſolùm formam abſolutionis externùs proferunt, ſed qui beneficium abſolutionis, quantum eſt ex ſe, conferre intendunt: hic autem non dicitur beneficium abſolutionis impendere, ſed jocari, deludere, vel decipere. Ita Doctores ſtatim citandi. Quamquam oppoſitum non caret magna probabilitate, ut patebit ex dicendis *diſp.* 5. dum loquar de excommunicatione lata contra religioſos abſolventes ab excommunicationibus reſervatis. Idem ſi pœnitens ſciat illum, à quo abſolvitur, eſſe laicum, & nullum habere privilegium ad abſolvendum, non videtur laicus in excommunicationem Bullæ incidere abſolvendo tum quia beneficium abſolutionis non impendit, cùm de jure abſolutionis, & juriſdictionis ſpiritualis incapax ſit; conſequenter Sum. Pontifex de ipſo loqui non videtur: tum quia per hujuſmodi abſolutionem non derogatur fini Sum. Pontificis; quia pœnitens illa abſolutione non utetur, cùm ſciat illam nullius roboris eſſe, ſeque nova abſolutione indigere, perinde ac ſi illam ab ipſo non obtineret. Idem ſentire videtur Ugol. hic *part.* 3. *c.* 3. *n.* 3. poſt Zabarellam *in Clem.* 1. *q.* 5. *verſ. ex hoc infertur. de privilegiis*, ubi laicos aliter puniendos eſſe dicit Altetius *diſp.* 55. *c.* 3. *col.* 4 *verſ. dices* Duard. hic *li.* 3. *c.* 3. *q.* 5. Ant. de Souſa hic *c.* 12. *diſp.* 100. *n.* 4. Hinc patet quid dicendum ſit de religioſo converſo, de moniali, aut alia fœmina, ſi abſolutionem ab ipſa impendi contingeret.

Dixi in propoſitione *præſumat*; quia Sum. Pontifex non intendit excommunicatione quoſcumque ligare, ſed eos, qui præſumunt abſolvere, id eſt, abſolvunt ſcientes, ſe non poſſe abſolvere: cenſura enim non ligat ultra mentem conditoris verbis expreſſam.

Ex quo ſequitur primò illum excuſari ab hac cenſura, qui ex inadvertentia, oblivione, aut ex ignorantia non craſſa hujus prohibitionis abſolvit. Ita communiter DD. Ratio eſt, tum quia non præſumit abſolvere, præſumptio enim dolum, & ſcientiam includit.

4 Abſolvẽs ab excommunicationibus Bullæ ex ignorantia, non incurrit excommunicationem. 4 Addo idem ſentiendum eſſe, ſi abſolvat ex ignorantia craſſa & ſupina. Quamvis enim hujuſmodi ignorantia non excuſet à peccato & à præcepti tranſgreſſione excuſat tamen ab excommunicatione contra præſumentes lata. Ratio eſt, quia præſumptio dolum, & ſcientiam importat; præfata autem ignorantia excludit præſumptionem, eo quòd laborans hujuſmodi ignorantia ſi legem prohibentem ſciret, eam obſervaret. Ita Sanch. Avilla, & alii quos retuli *de cenſuris in genere diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 18. *& q.* 5. *punct.* 1. *n.* 11. Duard. hic §. 3. *q.* 1. *n.* 2. contra Alter. hic *clauſula* 3. *diſp.* 22. *c.* 3. *col.* 3. *verſ. hinc infertur.* Suar. *de cenſ. diſp.* 4. *ſect.* 10. Navarr. *c.* 27 *n.* 74. Ant. de Souſa hic *n.* 3. Ugolin. hic *n.* 3. & quamplures alios arbitrantes ignorantiam craſſam, vel affectatam non excuſare.

4 Abſolvẽs per metum gravem non incurrit excommunicationem. 5 Secundò illum excuſari ab hac cenſura, qui abſolutionem impendit per metum gravem, vel apprehenſum ut gravem, nam actio, quæ per hujuſmodi metum fit, non dicitur ex præſumptione fieri. Ita Ugolin. *loc. cit. n.* 3. Ant. de Souſa hic *n.* 3. Duard. hic *q.* 3 *n.* 3. Alter. *loc. cit. col.* 4. *verſ. ex quo.* Hoc tamen limitari poteſt, modò intendat non abſolvere, ſed ſolùm verba materialiter proferre, ut in ſimili probavi *in tr. de cenſuris diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *n.* 7. cum Suarez, Regineldo, Henriquez, & aliis, quamquam Ugolin. Duardus, & alii hunc caſum ſine diſtinctione admittunt.

6 Abſolvẽs excommunicatum à peccatis, non autem ab excommunicationibus Bullæ, non incurrit excommunicationem. 6 Quæres primò, utrùm præſumens abſolvere à peccatis, non autem ab excommunicationibus Bullæ, in excommunicationem Bullæ incidat.

Reſpondeo valdè probabiliter ſuſtineri poſſe cum Zabarella *in Clement.* 1. *de privileg. n.* 21 *q.* 37. Sylveſtro *verbo excommunicatio* 7. §. 36. *verſ.* 8. Ugolino hic 3. *part. c.* 3. *verſ. tertia*, abſolventem ſolùm à peccato, ob quod lata eſt excommunicatio, non verò ab excommunicatione, non affici excommunicatione Bullæ: tum quia Sum. Pontifex videtur ſolùm excommunicare abſolventes à cenſuris, ut colligitur ex illis verbis, *contra tenorem præſentium talibus excommunicatione, & anathemate, &c. & in §. præcedenti*, ibi, *cæterum à prædictis ſententiis, &c.* nomine autem *ſententiæ* non intelligitur peccatum, ſed excommunicatio, & una pars legis declarat aliam, *l. ut gradatim, ff. de muner. & honor.* ergo abſolvens ſolùm à peccato non obſtringi excommunicatione Bullæ, incluſio enim unius eſt excluſio alterius, *c. nonne de præſumpt. & l. cùm prætor ff. de jud.* & à diverſis non fit illatio, *l. Papinianus exuli. ff. de minor.* tum quia excommunicatus non eſt incapax Sacramentalis abſolutionis, & fructus ſacramenti, ſi bona fide abſolutionem recipiat, juxta communiorem ſententiam; ergo etiam Sacerdos, ſi illam conferat, validè confert, licèt peccet conferendo abſolutionem illi, quem novit à Sacramentorum ſuſceptione ob excommunicationem repellitum quia in materia cenſurarum, utpotè pœnali benignior interpretatio facienda eſt, *l. cùm jura de reg. jur.* tum quia peccata ſub cenſura prohibita non reſervantur per ſe, ſed ratione cenſuræ; ergo abſolutio unius impendi poteſt abſque alio.

Non tamen hinc ſequitur, quin ſacerdos graviſſimè peccet, & graves pœnas mereatur, hoc pacto abſolvendo. Prætereà pœnitens non eximitur ab obligatione adeundi Summum Pontificem vel alium legitima facultate munitum; quia excommunicationis reſervatæ vinculo adhuc detinetur.

Dixi, *valde probabiliter ſuſtineri poſſe*; quia oppoſitam ſententiam probabilem exiſtimo, eamque ſequitur Altetius hic *diſp.* 12. *c.* 3. *col.* 5. *verſ. ad hanc dubitationem*, ſibi contrarius in ſimili *col.* 9. *verſ. quarto*, Antonius de Souſa *c.* 24. *n.* 5. Duardus hic *q.* 4. *n.* 3. ſibi contrarius in ſimili hic §. 3. *quæſt.* 1. *n.* 7. *verſ. item.* Ratio eſt, tum quia Sum. Pontifex non loquitur tantummodò de abſolvente à cenſuris, ſed de abſolvente laqueatos excommunicatione, & anathemate: qui autem irretitum excommunicatione abſolvit à peccatis, re ipſa dicitur abſolvere laqueatum excommunicatione: tum quia cenſuræ per ſe non reſervantur, ſed peccata cum cenſura: tum quia ex oppoſita ſententia fieri poteſt, ut aliquod incommodum ſequatur, cum fieri poſſit, ut pœnitens ſe immunem ab excommunicatione arbitretur, & præcepta Bullæ parvipendat. Ob hanc præcipuè rationem iſtam ſententiam in praxi ſuadendam cenſeo, quoties hujuſmodi periculum imminet; nam ad alias rationes facilis eſt reſponſio ex dictis.

7 Quæres ſecundò, utrùm qui plures una abſolutione, ſine legitima facultate præſumit abſolvere, plures excommunicationes incurrat. 7 Abſolvẽs plures, unica abſolutione, non incurrit plures excõmunicationes.

Reſpondeo ſolutionem hujus quæſiti conſtare ex dictis *de cenſuris diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 1. *quæſ.* 3. *n.* 3. ubi docui unam tantummodò cenſuram incurrere. Ratio eſt quia tot ſunt cenſuræ, quot ſunt tranſgreſſiones ſub cenſura prohibitæ. Qui autem unica abſolutione plures ſimul abſolvit, unicam tranſgreſſionem committit: tum quia, qui plures Clericos uno ictu percutit, unam excommunicationem contrahit, ut *ibid.* docui cum Suarez, contra Nav. *c.* 5. *n.* 18. Duard. hic §. 3. *q.* 5. *n.* 3. *& ſeq.* Ant. de Souſa hic *c.* 24. *n.* 2. Ugolinum hic *n.* 2. ergo etiam unam excommunicationem incurrit, qui plures unica abſolutione abſolvit. Ita Duardus, Antonius de Souſa, & alii, *loc. cit.* contra Ugolinum.

8 Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ, incurrit excommunicationem, ſed non reſervatam in Bulla. 8 Quæres utrùm excommunicatio, quam contrahit, qui præſumit abſolvere irretitos excommunicatione Bullæ, ſit reſervata Summo Pontif. ſicut ſunt cæteræ excommunicationes ejuſdem Bullæ.

Reſpondeo non eſſe reſervatam. Ratio eſt, tum quia excommunicatio contra abſolventes à caſibus Bullæ ponitur poſt reſervationem factam in præcedenti §. ergo illa reſervatio extenditur ad caſus præcedentes, non verò ad hunc ſubſequentem, de cujus reſervatione nulla mentio fit in Bulla; tum quia in Bullis antiquioribus, ut in Bulla Pauli II. adjiciebantur verba in quibus hæc cenſura reſervabatur, quæ verba hoc tempore non apponuntur; ergo ſignum eſt, Summum Pontificem nolle hanc cenſuram reſervationi ſubeſſe: mutatio enim verborum mutationem diſpoſitionis arguit, ut alibi ſæpius probavi. Ita Navar. *in manuali. c.* 27. *n.* 74. *verſ. ſecunda.* Suar. *diſp.* 21. *ſect.* 3. *n.* 6 Tolet. *in ſumm lib.* 1. *c.* 35. *n.* 7. Says *lib.* 3. *c.* 25. *n.* 7. Duard. hic *lib.* 3 § 3. *q.* 1 *n.* 2. Ant. de Souſa hic *c.* 24. *diſp.* 101. *n.* 3. Altetius hic *diſp.* 22. *c.* 3. *dub.* 2. *col.* 7. Coſiolanus hic *de obſervatione n.* 3. *pag. mihi* 962. Fill. *tr.* 16. *c.* 7 *quæſ.* 8. *n.* 124. contra Ugol. hic *n.* 4. *verſ. quod ſi forte.* Caiet. *in ſum. verb. excomm. c.* 77. Vivald. hic *ſub finem. n.* 140. in antiquioribus, & alios.

Objicies primò excommunicationes Bullæ ſunt ab homine latæ: excommunicationis autem ab homine latæ abſolutio reſervata eſt conditori excommunicationis, vel ejus ſuperiori, *c. paſtoralis, de offic. ordin.*

Reſpondeo primò, excommunicationes Bullæ latas eſſe à jure; facultas autem abſolvendi ab excommunicationibus jure latis, jure communi competit cuilibet confeſſario approbato niſi addita ſit reſervatio, *c. nuper, de ſentent. excommunicationis.*

Reſp. ſecundò etiamſi admitteremus excommunicationes Bullæ ab homine latas eſſe, nihilominus dicendum eſſe, latas eſſe per ſententiam generalem: excommunicationes autem latæ per ſententiam generalem aſſimilantur excommunicationibus à jure latis, quoad abſolutionem ut pluribus docui *de cenſuris in communi.*

Objicies ſecundò, in extravag. *etſi dominici*, quæ eſt ultima in ordine, *de pœnit. & remiſſ.* impoſita eſt excommunicatio contra commutantes quoque vota, & abſolventes à caſibus Bullæ, & nonnullis aliis, quæ excommunicatio eſt reſervata: cùm enim Sum. Pontif. in prædicta extravaganti interdixiſſet abſolutionem à prædictis caſibus impendi; hæc verba ad finem extravagantis ſubjungit, *contra facientes excommunicationis ſententiam incurrant, à qua niſi in mortis articulo, ab alio quàm à Romano Pontif. abſolvi non poſſint.*

Reſpondeo Summum Pontificem ibi loqui ſolum de abſolvente prætextu facultatum à Sixto IV. illius extravagantis conditore conceſſarum, ut patet ex ipſamet extravagante, quæ facultates, ſeu confeſſionalia jam expirarunt.

Objicies tertiò, Summus Pontifex in Bulla ſibi reſervat alias pœnas inferendas; ergo etiam ſibi reſervare videtur præfatæ excommunicationis abſolutionem.

Reſpondeo negando conſequentiam; quamvis enim Summus Pontifex reſervet ſibi facultatem imponendi alias pœnas, & poſſit etiam ſibi abſolutionem iſtius excommunicationis reſervare; ipſa tamen iſtam abſolutionem ſibi in Bulla non reſervat; aliud enim eſt excommunicationem, & ejus abſolutionem ſibi reſervare: aliud reſervare ſibi facultatem reſervandi, & alias pœnas inferendi. Hoc ſecundum facit Summus Pontifex, non primum.

9 Incurrit excommunicationem reſervatam in decreto Clementis VIII. ſi abſolvat præter privilegia.

9 Sed modò difficultas eſt, primò, utrùm excommunicatio, quam

contrahit præſumens abſolvere ab excommunicationibus Bullæ, ſaltem reſervata ſit vi decreti Clementis VIII. quod incipit, *ſacra Congregatio*, licèt in Bulla reſervata non ſit.

Duardus *lib. 3. 5 quæſ. 1. n. 3.* abſolutè dicit incurrere cenſuram vi præfati decreti reſervatam; Antonius verò de Souſa hic *c. 24. diſp. 10 t. n. 4.* abſolutè dicit non eſſe reſervatam, ſed à quolibet confeſſario auferri poſſe.

Ego reſpondeo diſtinguendo, ſi abſolvens abſolvit prætextu facultatum, & privilegiorum à Sede Apoſtolica conceſſorum, excommunicationem in prædicto decreto reſervatam incurrit; modò abſolvens ſit Sacerdos in Italia exiſtens extra Urbem; ſic enim clarè colligitur ex prædicto decreto, ſi verò non abſolvit prætextu privilegii, ſed ex malitia vel humano reſpectu, vel ex culpabili negligentia, cenſeo non incurrere cenſuram in eo decreto reſervatam; quia in eo eſt ſermo de præſumentibus abſolvere prætextu privilegiorum, & facultatum Ita Suar. *diſp. 28. ſect. 5. n. 29. ſub fin.* Fill. *tr. 15. quæſt. 8. n. 184 & tr. 13. c. 7. quæſt. 8. n.* 181.

Hinc patet, quandonam ſimplex confeſſarius jure communi poſſit ab hujuſmodi excommunicatione abſolvere: poteſt enim in ſecundo caſu, non verò in primo; quidquid in contrarium dicant Antonius de Souſa, & Duardus *locis cit.*

10 Religioſi abſolventes ab excommunicationibus reſervatis incurrunt excommunicationem.

10 Addit Duard. *loco citato n. 7.* Religioſos privilegiatos affici excommunicatione abſolvendo; nam quicumque religioſi non privilegiati, qui præſumunt abſolvere excommunicatos à canone, vel à ſententiis per ſtatuta provincialia, vel ſynodalia promulgatis, exceptis caſibus in jure expreſſis, vel privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis, incurrunt excommunicationem Sum. Pontifici reſervatam *in Clem. religioſi, de privil. & exceſſ. privil.* cujus expoſitio conſuli poteſt apud Caietan. *verb. excommunicatio, c. 67.* apud Sanctum Antoninum *3 part. tit. 24. c. 54.* apud Suar. *diſp. 22. ſect. 5. n. 28* apud Alt. hic *diſp. 12. c. 3. dub. 3.* & apud Fill. *tr. 14. c. 8. quæſ. 1.*

Verum iſta additio, & ampliatio in hoc caſu mihi non probatur, ſi loquamur de religioſis abſolventibus excommunicatum, qui non abſolvit prætextu privilegii Apoſtolici; cùm enim excommunicatio, de qua loquimur, reſervata non ſit, poteſt jure communi à quolibet confeſſario facultatem habente abſolvendi à mortalibus auferri, *c. nuper de ſent. excom.* nec Sum. Pontifex cenſetur religioſis hanc facultatem auferre, quia non videtur prohibere religioſis legitimæ poteſtatis uſum, ſed uſurpatæ juriſdictionis abuſum: cuilibet autem Sacerdoti habenti facultatem abſolvendi à mortalibus competit etiam facultas abſolvendi ab excommunicationibus non reſervatis, *c. nuper citato.*

Ad Clementinam citatam reſpondeo ibi excommunicari religioſos abſolventes ſine debita facultate ab excommunicationibus reſervatis per canones, aut Concilia Provincialia, vel Synodalia; non autem abſolventes à non reſervatis, ut clarè colligitur ex illis verbis, *qui excommunicatos à canone,* præterquam in caſibus à jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel à ſententiis per ſtatuta provincialia, aut ſynodalia promulgatis, excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendi.

11 Abſolvēs eum qui excommunicationem reſervatam in decreto Clementis VIII. contraxit, abſolvendo in caſibus ibi expreſſis, non incurrit excommunicationem in præfato decreto expreſſam.

11 Secundò difficultas eſt, utrùm abſolvens ſine privilegio eum qui excommunicationem contraxit, eo quòd abſolverit prætextu privilegii à caſibus Bullæ, incurrat excommunicationem præfati decreti Clementis VIII. Ratio dubitandi eſt: quia præfato decreto excommunicantur præſumentes abſolvere ab excommunicationibus, ſeu caſibus in Bulla Cœnæ contentis: hæc autem excommunicatio in Bulla Cœnæ contineretur.

His non obſtantibus probabilius cenſeo, non incurrere excommunicationem in præfato decreto expreſſam, & reſervatam. Ratio eſt, quia in eo decreto excommunicantur præſumentes abſolvere in caſibus in Bulla Cœnæ reſervatis, aut in futurum reſervandis, vel ab aliis quinque caſibus ibi expreſſis; prædicta autem excommunicatio non eſt caſus in Bulla Cœnæ reſervatus, ſed in decreto Clementis VIII.

Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Addo Sacerdotem ſæcularem abſolventem à cenſuris ſine debita facultate non incurrere excommunicationem, excepta excommunicatione à caſibus Bullæ, & caſibus decreti Clementis VIII. Ratio eſt, quia nullibi extat excommunicatio contra Sacerdotes ſæculares. Ita Sayrus *lib. 3. c. 29. n. 27.* Vivald. *in expoſit. Bullæ n. 143.* Alter. Fill. & alii *locis cit.*

Dico *contra Sacerdotes ſæculares:* nam contra regulares abſolventes ab excommunicationibus reſervatis lata eſt excommunicatio in *Clemen. religioſi de privileg.*

Ex dictis colligitur primò, abſolventem ſine legitima facultate ab excommunicationibus in Bulla expreſſis incurrere ex vi Bullæ excommunicationem Bullæ non reſervatam, modò non abſolvat prætextu privilegii: abſolvens enim prætextu privilegii Apoſtolici incurrit excommunicationem Papæ reſervatam in decreto Clementis VIII.

Secundò abſolventem ſine legitima facultate illum, qui excommunicationem reſervatam contraxit, eo quod abſolutionem prætextu privilegii contulerit contra decretum Clementis VIII. in caſibus in eo expreſſis, non affici excommunicatione decreti Clementis VIII. quia hic non dicitur abſolvere à caſibus Bullæ, & ab aliis in eo decreto expreſſis. Idem dic de Sacerdote ſæculari, qui abſolvit excommunicatos ob alias cauſas, quàm ob expreſſas in præfato decreto; quamvis enim graviſſimè peccet, & invalidè abſolvat, jure tamen communi lata non eſt excommunicatio contra abſolventem ab excommunicationibus, exceptis caſibus Bullæ Cœnæ, & aliis præfato decreto Clementis VIII. contentis, ſuprà à me enumeratis, exceptis etiam religioſis abſolventibus ab excommunicationibus reſervatis, ut dictum eſt ad calcem primæ difficultatis. Quamquam Filliucius *tract. 15. c. 7. quæſ. 8. n. 182.* cum aliis ſimpliciter exiſtimat abſolventem à caſibus Papalibus vel reſervatis Ordinario, excommunicationem incurrere.

Dixi, *jure communi*, ut adverterem in aliquibus locis jure particulari latam eſſe excommunicationem, ut in provincia Mediolanenſi, in qua contra præſumentes abſolvere à caſibus reſervatis lata eſt excommunicatio ipſo facto, & contra eos, qui hoc faciunt prætextu privilegii, impoſita eſt ſuſpenſio in Concilio Provinciali *V. tit. quæ pertinent ad pœnit. ſacramentum, c. cùm pro temporum ſynod. diœceſ. c. 58.*

SECUNDA PROPOSITIO.

12 PRæter excommunicationem nulla pœna ipſo facto imponitur abſolventibus ab excommunicationibus Bullæ, ſed Summus Pontifex alias pœnas ſpirituales, & temporales, ſuo arbitrio decernendas minatur, & jure quidem antiquo in Bullis addebatur ſuſpenſio ab officio prædicandi, legendi, audiendi confeſſiones, & miniſtrandi ſacramenta, ſed hoc tempore ſublatæ ſunt, & judicio Summi Pontificis, prout ipſe expedire judicaverit, reſervantur. **12 Abſolvēs ab excommunicationibus Bullæ non incurrit alias pœnas præter excommunicationem.**

PUNCTUM IV.

De iis, quæ obſervanda ſunt in abſolutione ab excommunicationibus Bullæ recipienda ab eo, qui excommunicationem contraxit, ut abſolutio ſubſiſtat.

1 *Abſolvendus ab excommunicatione Bullæ propoſitum habere debet, non relabendi.*
2 *Abſolutio ſolemnis quænam dicatur.*
3 *An alius præter Sacerdotem poſſit ſolemnem abſolutionem conferre.*
4 *Abſolutio quæ ad actum aliquem gerendum conferri ſolet, an proſit obſtricto excommunicatione Bullæ.*
5 *Abſolutio, quæ ad aliquem actum gerendum cum reincidentia confertur, in quibuſnam caſibus non proſit.*
6 *Abſolvendus ab excommunicatione ob decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, quid præſtare debeat.*
7 *Archivia & capitularia quidnam ſint.*
8 *Statuta quomodo publicè revocentur.*
9 *Publicantes decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, an illa revocare teneantur, dum abſolutionem obtinere intendunt.*
10 *Tolerantia Summi Pontificis an excuſet facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.*

TENOR BULLÆ.

Declarantes, & proteſtantes quamcumque abſolutionem, etiam ſolemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos ſub præſentibus comprehenſos, niſi priùs à præmiſſis cum vero propoſito ulteriùs ſimilia non committendi deſtiterint, ac quoad eos qui contra Eccleſiaſticam libertatem, ut præmittitur ſtatuta fecerint, niſi priùs ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, & decreta hujuſmodi publicè revocaverint, ex archiviis, ſeu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & caſſari, ac nos de revocatione hujuſmodi certiores fecerint, non comprehendere, ne eis aliter ſuffragari, quin etiam per hujuſmodi abſolutionem, aut quoſcumque alios actus contrarios tacitos, vel expreſſos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam noſtram, vel ſucceſſorum noſtrorum quantocumque tempore continuatam, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, ac quibuſque juribus Sedis Apoſtolicæ, ac S.R.E. undecumque, & quandocumque quæſitis, vel quærendis, nullatenus præjudicari poſſe, aut debere.

IN Bulla primo loco proponitur, quid agere debeant ſinguli ab excommunicationibus Bullæ abſolvendi.

Secundò quid faciendum ſit ab iis, qui ſtatutum in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ condiderunt.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ABſolvendus ab excommunicatione, ob delictum in Bulla prohibitum contracta, verum propoſitum habere debet, **1 Abſolvendus ab excommunicatione Bullæ propoſitum habere debet non relabendi.**

ſimilis

Digitized by Google

ſimilia in poſterum non committendi, alioquin abſolutio non tenet. Hæc propoſitio clarè conſtat ex præcitatis Bullæ verbis, in quibus habetur abſolutionem aliter non ſuffragari.

Ex quo ſequitur illum, qui abſolutionem ab hæreſi obtinet, fingens ſe converſum, aut voluntatem non habens non relabendi, remanere abſolutum; quia non deſiſtit a crimine Bullæ cum vero propoſito ulteriùs ſimilia non committendi. Idem dic de eo, cui abſolutio impenditur ob uſurpationem bonorum Eccleſiaſticorum, ſed illa reſtituere non intendit.

Hæc propoſitio ampliatur non ſolùm in abſolutione privata, verum etiam in publica, & ſolemni, quia textus noſter de quacumque abſolutione loquitur.

2 Abſolutio ſolemnis quænam dicatur.

2 Solemnis abſolutio eſt illa, quæ fit ſervatis cæremoniis, & recitatis precibus, quæ pro hujuſmodi abſolutione præſcribuntur ab Eccleſia *in Rituali, & in cap. cùm aliquis* 11. *q.* 3. *& cap. à nobis* 2. *de ſent. excomm.*

Abſolutio vero non ſolemnis eſt illa, quæ ſine iis præfatis cæremoniis impenditur.

3 An alius præter Sacerdotem poſſit ſolemnem abſolutionem conferre.

3 An autem ſolemnis abſolutio ab alio impendi poſſit, quàm à Sacerdote, diſſentio eſt inter DD.

Sayrus enim *de cenſuris lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 1. *ad finem*, Duard. *lib.* 3. § 4. *quæſt.* 2. 2. 5. *&* 11. & alii communiter, teſte Sayro, *loc. cit.* arbitrantur hujuſmodi abſolutionem non niſi à Sacerdote impendendam eſſe. Ratio hæc eſſe poteſt, quia in ſolemni abſolutione impendenda adhiberi ſolet ſtola, & quædam orationes recitantur, quæ ad Sacerdotem pertinent. Contrarium ſentire videtur Covarr. *in c. alma mater p.* 1. § 11. *n.* 10. *de ſentent. excomm. lib.* 6. Ratio eſt, quia judex, qui excommunicationem tulit, ſolemniter abſolvere poſſe videtur, ſi publicè excommunicat: par enim eſt poteſtas ligandi, & abſolvendi *l. qui condemnare, ff. de regul. & c. verbum de pœnit. diſtinct* 11. ſed fieri poteſt, ut ſuperior, qui excommunicationem tulit, non ſit Sacerdos; ergo neceſſe non eſt, ut ſolemnis abſolutio à Sacerdote conferatur.

Ego ſentio regulariter loquendo abſolutionem ſolemnem à Sacerdote impendendam eſſe, quia hic eſt uſus, & praxis Eccleſiæ. Quamquam aliquando impendi poteſt à non Sacerdote, ut quando Summus Pontifex alicui Prælato Sacerdotali ordine non inſignito facultatem ſolemniter abſolvendi concedit, ut quando publicæ utilitati expedire judicat per ſeipſum abſolvere: in his tamen caſibus Prælatus, ſeu judex omittere debet cæremonias, quæ Sacerdotibus, vel initiatis ordine ſacro competunt, ut ſunt delatio ſtolæ, Dominus vobiſcum, & ſimilia. Hoc pacto conciliari poſſunt præcitatæ ſententiæ.

4 Abſolutio quæ ad actū aliquem gerendum conferri ſolet, non prodeſt obſtricto excommunicationis Bullæ.

4 Quæres utrum irretito excommunicatione Bullæ ſuffragetur abſolutio illa, quæ ad actum aliquem gerendum, vel ad validitatem conſecutionis reſcripti Apoſtolici confertur cum clauſula conſueta, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, &c.

Duardus hic § 4 *quæſt* 3. *n.* 6. *& ſeqq.* aſſerit hujuſmodi abſolutionem ſuffragari, etiamſi, qui abſolutionem conſequitur, propoſitum non habeat ſimilia non committendi; exceptis tamen nonnullis caſibus, ad quos abſolutio cum prædicta clauſula ex juris diſpoſitione extenditur, de quibus infrà.

Ego verò probabilius cenſeo hujuſmodi abſolutionem non ſubſiſtere non ſolum in caſibus in jure exceptis; verùm etiam in aliis caſibus, in quibus excommunicatio Bullæ contracta eſt. Ducor hac ratione; quia Summ. Pontifex in hac Bulla irritam reddit quamcumque abſolutionem, niſi verum propoſitum adſit, ſimilia in poſterum non committendi: præfata autem abſolutio eſt, aliqua abſolutio, licèt non ſit totalis.

5 Abſolutio quæ ad aliquem gerendum cum reincidentia confertur, in quibuſnā caſibus non prodeſt.

5 Rogabis, quinam ſint alii caſus, in quibus abſolutio cum prædicta clauſula non prodeſt.

Reſpondeo plures à Doctoribus aſſignari. Primò aſſignatur hæreſis, *c. excommunicamus*, §. *credentes, de hæret.* Secundò aſſignantur caſus inſordeſcentiæ in cenſuris per annum, aut perſiſtentiæ in excommunicatione per quatuor menſes, in caſibus Julio III. expreſſis in quadam conſtitutione, quæ in hæc verba refertur: *Statuit, & ordinavit hujuſmodi abſolutionem non ſuffragari non parentibus rei judicatæ, incendiariis, violatoribus Eccleſiarum, falſificatoribus & falſificari procurantibus litteras, & ſupplicationes Apoſtolicas & illis utentibus, receptatoribus & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles ferentibus, violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis via*

6 Abſolvendus ab excommunicatione ob decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, quid præſtare debeat.

facti, auſu temerario Apoſtolicis mandatis non obtemperantibus, & nuncios vel executores Sedis Apoſtolicæ, & ejus officialium eis commiſſa exequentes impedientibus, qui propter præmiſſa vel aliquod eorum excommunicati à jure, vel ab homine per quatuor menſes ſcienter excommunicationis ſententiam hujuſmodi ſuſtinuerint, & generaliter quibuſcumque aliis qui cenſuris aliquibus, etiam aliis, quàm ut præfertur, quomodolibet ligati in illis per annum continuum inſorduerint. Vide Rebuff. *in praxi benef. in declarat. nova praxis*, §. *tè jue abſolventes.* Mandoſium *in tract. de ſing. grat. tit. de abſol. de excommunicatione, propè finem.* Duardum hic *lib.* 3 §. 3, *quæſt.* 3. *n.* 6. *& ſeq.* Ugol. hic 3. *part. c.* 4. *n.* 3. Alteriom *diſp.* 22. *lib.* 5. *c.* 4. *col.* 4. *verſ qua abſolutio.*

SECUNDA PROPOSITIO.

Qui ſtatuta, ordinationes, vel decreta contra libertatem Eccleſiaſticam fecerunt, non ſolùm propoſitum ſimilia non committendi habere debent, verùm etiam prædictas ordinationes, ſeu decreta debent revocare, & de archiviis, ſeu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiantur delere, & caſſare & Summum Pontificem de hujuſmodi revocatione certiorem facere.

7 Rogabis primò, quid ſint archivia, & capitularia.

7 Archivia & capitularia quænam ſint.

Reſpondeo archivia ea loca dici, in quibus Scripturæ ſervantur capitularia verò ſunt libri ſtatutorum, in quibus ſtatuta, ſeu eorum capitula referuntur. Ita Gloſſa *in authen. Caſſa, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Duard. hic *q.* 4. *n.* 1.

8 Statuta quomodo publicè revocentur.

8 Rogabis ſecundò quomodo ſtatuta publicè revocentur, ſeu irritentur, & declarentur nullius roboris eſſe.

Reſpondeo publicè revocari per edicta in locis publicis affixa, ſeu voce præconis, edicentis populo, cui editio ſtatutorum innotuerat, hujuſmodi ſtatuta ſublata eſſe, aut etiam in conſilio, dum Senatus congregatus eſt. Ita Ugolin. hic *part.* 3. *c.* 4. *n.* 4. Duard. hic *q.* 3. *n.* 5. Antonius de Souſa hic *n.* 2. Alterius hic *lib.* 5. *diſp.* 22. *c.* 4. *col.* 5. *verſ.* 1.

9 Publicantes decreta contra libertatem Eccleſiaſticam an illa revocare teneantur, dum abſolutionem obtinere intendunt.

9 Rogabis tertiò, utrùm non ſolùm conditores prædictorum ſtatutorum, ſeu decretorum prædicta ſtatuta revocare debeant; verùm etiam illi, qui ea publicarunt, aut illis uſi ſunt.

Reſpondeo ſolos conditores, ea re Bullæ ad hoc onus obligari; quia Bulla loquitur ſolum de facientibus ſtatuta, pragmaticas, & decreta, quid verò de aliis ſentiendum ſit, conſtat ex dictis *q.* 16. *punct.* 4.

10 Tolerantia Summi Pontificis, an excuſet facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam.

10 Quæres, utrùm facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, aut alia ratione delinquentes contra Bullam, excuſari poſſint ab excommunicatione, vel tranſgreſſione Bullæ ob tolerantiam Summi Pontificis ſcientis, & non contradicentis, vel ob alios actus contrarios.

Reſpondeo non excuſari; quia Summus Pontifex declarat, affirmat, & omni meliori modo, quo poteſt, notum facit (hoc enim ſignificat verbum *proteſtantes*) nolle per abſolutionem, aut tolerantiam, aut per alios quoſcumque actus juribus Sedis Apoſtolicæ, & diſpoſitioni Bullæ præjudicare.

PUNCTUM V.

De revocatione privilegiorum, conſuetudinum, & præſcriptionum.

1 *Refertur tenor Bullæ.*
2 *Conſuetudo, vel prætextus privilegii non excuſat delinquentes contra Bullam.*
3 *Privilegii revocatio à legitimo ſuperiore facta, valida eſt.*
4 *Privilegium validè revocari poteſt, etiamſi per modum contractus conceſſum ſit.*
5 *Privilegia Eccleſiæ conceſſa revocari non poſſunt.*
6 *Privilegia in quibus aliquid contra hujus Bullæ diſpoſitionem conceſſum fuit, cenſentur revocata ſolùm quoad ea, quæ in Bulla continentur.*

TENOR BULLÆ.

1 Refertur tenor Bullæ.

1 *Non obſtantibus privilegiis, indulgentiis, indultis, & litteris Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus ſupradictis, vel eorum alicui, ſeu aliquibus aliis cujuſcumque ordinis, ſtatus, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamſi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, ſeu quavis Eccleſiaſtica, & mundana præfulgeant dignitate; vel eorum Regnis, Provinciis, civitatibus, ſeu locis à prædicta Sede, ex quavis cauſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, ſub quavis alia forma, & tenore, ac cum quibuſvis clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, conceſſis etiam continentibus quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non poſſint, per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, necnon conſuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcumque longiſſimis, & aliis, quibuſlibet obſervantiis, ſcriptis, vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus, ac ſententias, quominus includantur in eis, ſe juvare valeant, vel tueri. Quæ omnia, quoad hoc, eorum omnium tenores, ac ſi ad verbum nihilo penitus omiſſo infererentur, præſentibus pro expreſſis habentibus, penitus tollimus, & omninò revocamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.*

DE privilegiis, & ipſorum revocationibus ego aliàs ſufficienter egi. Propterea hic breviter ea ſolùm attingam, quæ ad Bullæ intelligentiam pertinent.

In hoc igitur puncto duo breviter explicabo.

Primò, utrùm poſſit quis prætextu conſuetudinis, aut privilegii excuſari ab iis ſervandis, quæ in Bulla præſcribuntur.

Secundo, utrùm valida ſit privilegiorum revocatio.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Conſuetudo, vel prætextus privilegii, non excuſat delinquentes contra Bullam.

2 NUllus excuſari poteſt ab iis, quæ in Bulla diſponuntur, prætextu obſervantiæ, ſeu conſtitutionis etiam immemorabilis, vel præſcriptionis, quamvis longiſſimæ, aut prætextu privilegii ſub quacumque forma, vel cujuſcumque perſonæ concesſi. Ratio eſt, quia hæc omnia in hoc §. revocantur. Quibus autem verbis utendum ſit, ut privilegia ſufficienter revocata cenſeantur, conſtat ex iis, quæ tradidi *de legib. diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 17. § 3. *n.* 11.

Hinc ſequitur eos qui contra hujus Bullæ diſpoſitionem delinquunt, excuſari non poſſe; etiamſi privilegium habeant fultum quacumque clauſula, quæ excommunicari à Papa nequeant; omnia etiam privilegia in Bulla revocantur cuicumque conceſſa, & ſub quacumque forma.

Objicies, præſcriptio jus tribuit, & conſuetudo immemorabilis vim pacti, ac tituli habet Gloſſa *in c. ſuper quibuſdam.* Abbas *ibidem n.* 8. *de verb. ſignific.* & alii communiter; ergo poteſt quis titulo præſcriptionis, vel conſuetudinis immemorabilis excuſari.

Reſpondeo negando conſequentiam; quamvis enim præſcriptio jus tribuat, dum objectum capax eſt, & conſuetudo vim tituli & privilegii inducat; nihilominus in hac Bulla revocantur, ſicut revocantur omnia privilegia. Vide ſupradicta *q.* 17. *pun.* 4. ubi de hac re fuſius egi.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Privilegii revocatio à legitimo ſuperiore facta valida eſt.

3 REvocatio cujuſcumque privilegii, à legitimo ſuperiore facta, valida eſt, ſaltem dum juſta cauſa ſubeſt; etiamſi privilegium in remunerationem, aut per contractum oneroſum conceſſum eſſet. Ratio eſt, quia privilegium vires accipit à concedente; ergo etiam ab eo tolli poteſt, quamdiu executioni mandatum non eſt; res enim per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur; & ſicut ſuperior potuit aliquem à lege eximere; ita etiam poteſt illum legi iterum ſubjicere, quoties expedire judicaverit. Ita communiter DD. quos retuli *de legibus loco citato n.* 1. *& ſeqq.* quibus adde Alterium, Duardum, Ugolinum, & Antonium de Souſa *in expoſitione hujus Canonis.*

4 Privilegiū validè revocari poteſt, etiam ſi per modum contractus conceſſum ſit.

4 Objicies primò, jure naturali tenemur pacta ſervare *l.* 1. *ff. de pactis*; ergo tenemur privilegia per viam contractus conceſſa, cùm hæc vim pacti habeant, nec auferantur ſine damno illius, cui conceſſa fuerant.

Reſpondeo pacta jure naturali ſervanda eſſe, quamdiu obligant, ſeu quamdiu jus naturale dictat eſſe ſervanda, ſeu quamdiu non ſuboritur juſta cauſa ad illa revocanda; jus enim naturale non ſemper obligat, ſed mutatis aliquando circumſtantiis deſinit obligare, ut docui *in tract. de peccatis.* Quamvis ergo Papa nequeat privilegia per viam contractus, vel remunerationis conceſſa revocare ſine juſta cauſa; nihilominus juſta cauſa concurrente non ſolùm poteſt, verùm etiam aliquando tenetur; cùm enim in conſcientia bono communi conſulere teneatur, obligatur etiam ea, quæ boni communis conſecutionem impediunt, auferre; ſicut ergo Princeps poteſt privatorum bona ſubtrahere ob gravem boni communis neceſſitatem; ita multo magis poteſt privilegium per modum contractus conceſſum revocare.

Ex hoc à fortiori verum eſt, ſi ſuperior, qui privilegium in remunerationem, aut per contractum conceſſum revocat, aliquid aliud in compenſationem concedat, ex Panorm. *in cap. novit de jud.* Decio *ibid. n.* 6. Suarez *de legibus. lib.* 8. *c.* 37. Ant. de Souſa hic *diſp.* 102. *n.* 3. Duardo hic §. 5. *q.* 1. *n.* 1. Alterio hic *diſp.* 21. *c.* 3. *ſub finem verſ. ex his.*

5 Privilegia Eccleſiæ cōceſſa revocari non poſſunt.

5 Objicies ſecundò, Imperator, aliique Principes laici non poſſunt privilegia Eccleſiæ conceſſa revocare, ex Panormitano *in c. ſuper* 2. *n.* 4. *de appell.* Suarez *lib.* 4. *de immun. c.* 30. Alter. *diſp.* 21. *c.* 5. *verſ. ex his.* Duardo hic *q.* 1. *n.* 2. & aliis; ergo neque Papa revocare poteſt privilegia laicis conceſſa, par enim videtur ratio, ut æqualitas ſervetur.

Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia omnes Chriſti fideles ſunt Summo Pontif. ſubjecti; Eccleſia autem, & Eccleſiaſtici non ſunt ſubditi Principum laicorum; conſequenter privilegia Eccleſiæ conceſſa à laicis revocari non poſſunt; ſtatim enim ac privilegium acceptatum eſt, vim habet, & ſuum operatur effectum, nec laici in Eccleſiaſticos poteſtatem habent.

Ut hæc diſparitas faciliùs intelligatur, ſupponendum eſt omnia bona Eccleſiaſtica, ut ſuperius probavimus *q.* 19. *pun.* 3. § 2. jure divino libera & immunia eſſe à poteſtate laica, cum autem privilegium Eccleſiæ conceſſum, ab eaque acceptatum inter bona Eccleſiæ connumeretur, ſequitur Principem laicum non poſſe privilegium Eccleſiæ conceſſum revocare; alioquin poteſtatem haberet ſuper Eccleſiaſtica bona, ut bene argumentatur Suarez *loco citato num.* 19. Privilegium verò laicis conceſſum ab Eccleſia non ſit liberum, & immune à poteſtate Eccleſiaſtica; conſequenter ab Eccleſia revocari poteſt. Vide ſupradicta *q.* 16. *pun.* 2. *num.* 33.

6 Privilegia in quibus aliquid contra hujus Bullæ diſpoſitionem cōceſſum fuit, cenſentur revocata ſolum quoad ea, quæ in Bulla continentur.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm privilegia, in quibus aliquid contra hujus Bullæ diſpoſitionem concedebatur ſimpliciter, & quoad omnia revocentur.

Reſpondeo revocari ſolùm quoad ea, quæ in hac Bulla prohibentur: utile enim per inutile non vitiatur, *de regul. jur. in* 6. Ita Sayrus *lib.* 5. *n.* 15. *n.* 10 Duard. *loco cit.*

PUNCTUM VI.

De publicatione Bullæ.

1 *Refertur tenor Bullæ.*
2 *Publicatio Bullæ ubi facienda ſit.*
3 *Faciens aliquem actum in Bulla prohibitum poſt publicationem Bullæ afficitur excommunicatione, etiamſi Bulla nondum eſſet valvis Eccleſiarum affixa.*
4 *Publicatio Bullæ Romæ facta ſufficit ad inducendam ubique obligationem.*
5 *Bulla à quibuſnam publicanda ſit extra Urbem.*
6 *Epiſcopi, aliique Prælati negligentes publicare Bullam, graviter peccant.*
7 *Publicatio Bullæ an ſemel tantùm in anno ex obligatione facienda ſit.*
8 *Epiſcopi non ſatisfaciunt curando Bullam publicari ſolùm in urbe.*
9 *Epiſcopi extra diœceſim exiſtentes non tenentur Bullam in loco in quo tunc exiſtunt publicare.*
10 *Cardinales an teneantur Bullam publicare in ſuis Eccleſiis.*
11 *Epiſcopi titulares non tenentur Bullam publicare.*
12 *Parochi, aliique Sacerdotes inferiores non tenentur ex vi Bullæ ad illius publicationem.*
13 *Epiſcopi, aliique Prælati quandonam à publicatione Bullæ excuſentur ob metum, & minas.*
14 *Bulla quo tempore publicanda ſit in Eccleſiis.*

TENOR BULLÆ.

1 *Ut verò præſentes noſtri proceſſus ad publicam omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas, ſeu membranas, proceſſus ipſos continentes, valvis Eccleſiæ Sancti Joannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe appendi facimus, ut ii, quos proceſſus hujuſmodi concernunt, quod ad ipſos non pervenerint, aut quòd ipſos ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, ut proceſſus ipſi, & præſentes litteræ, ac omnia, & ſingula in eis contenta eò fiant notiora, quò in pleriſque civitatibus, & locis fuerint publicata univerſis, & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis, & Prælatis ubilibet conſtitutis per ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, ut per ſe, vel per alium, ſeu alios præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno aut ſi expedire viderint, etiam pluries in Eccleſiis ſuis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.*

CUm ex dictis *in tract. de legibus, diſp.* 2. *quæſ.* 8. *punct.* 3. *& de cenſuris in communi diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. perſpicuè conſtet ignorantem legem ab ipſius culpabili tranſgreſſione, & cenſura ob tranſgreſſionem impoſita, excuſari, ſive ſit ignorantia legis, ſive facti, ſive etiam pœnæ in materia cenſurarum, juxta nonnullorum ſententiam, jure meritò Summus Pontifex in hoc §. Bullam publicari præcipit, ne excuſationem prætextu ignorantiæ afferat. In hoc igitur puncto tria breviter explicabo.

Primò, ubi publicanda ſit Bulla ut obligationem inducat.

Secundò, à quibus

Tertiò, qua occaſione.

PRIMA PROPOSITIO.

2 BUllæ publicatio Romæ facienda eſt. Ratio eſt, quia quælibet lex à Principe lata publicanda eſt in Curia Principis juxta receptum Curiæ uſum, ut cum Salonio, Valentia, Suarez, Salas. 2 Publicatio Bullæ ubi facienda ſit.

Azorio

Azorio, & aliis docui *de leg. diſp. 1. q. 1. punct. 8. n. 15 & ſeqq.* ergo etiam Bulla Romæ publicanda eſt; Romæ autem publicatur non ſolùm, dum coram Sum. Pontif. à Cardinali Diacono alta voce legitur, & enunciatur, verùm etiam dum ad valvas Eccleſiæ ſancti Joan. Lateranenſis, & S. Petri affigitur: Sum. enim Pont. in his locis quos populus devotionis gratiâ frequentare ſolet, publicè apponi præcipit, ne quis ignorantiam alleget: nam veroſimile non eſt id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur, ut in Bulla dicitur.

3 Faciens aliquem actum, in Bulla prohibitum poſt publicationem Bullæ afficitur excommunicatione, etiamſi Bulla nondum eſſet valvis Eccleſiarum affixa.

3 Sed modò dubium eſt primò; utrùm, quia lecta publicè Bulla coram Romano Pontifice, facit aliquid in Bulla prohibitum, antequam Bulla valvis prædictarum Eccleſiarum apponatur in excommunicationem incidit.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia ſtatim ac Bulla coram Sum. Pont. & populo adſtante publicè enunciata eſt; vim legis habet, & publicata cenſetur; (quamvis eam probabiliter ignorantes à culpa excuſentur, & cenſura non ligentur,) ergo obligat antequam prædictarum Eccleſiarum valvis affigatur: tum quia præcedens Bulla obligat; donec alia fiat, & publicetur; ergo facient actum in Bulla prohibitum antequam Bulla ad valvas exponatur, afficitur excommunicatione Bullæ, ſi non ſubſequentis, quæ nondum expoſita eſt, ſaltem antecedentis, quam annis præcedentibus expoſitam eſſe ſupponimus. Prima tamen ratio congruentior eſt, dum Bulla editur aliquam mutationem à præcedente includens.

4 Publicatio Bullæ Romæ facta ſufficit ad inducendam ubique obligationem.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ad legis obligationem inducendam ſatis ſit eam Romæ publicari.

Reſpondeo ſatis eſſe, ut probavi *de leg. loc cit. n. 16. v. reſpondeo tertiò*, idémque præter DD. ibi citatos in ſpecie tradit Alter. hic *diſp. 22. c. 6. col. 6* Quamobrem Chriſti fideles extra urbem degentes excommunicationibus Bullæ Romæ publicatæ afficiuntur, ſi actum in Bulla vetitum interdum faciant, antequam in propria regione promulgetur.

Hoc tamen intelligendum eſt, niſi probabili ignorantia laborent; ignorantia enim à peccato excuſat; conſequenter etiam à cenſura, quæ ob peccatum incurritur; quamquam ignorantia in foro externo non præſumitur, niſi probetur: cum enim hæc præſumptio non ſit juris, & de jure, non excludit probationem in contrarium, ut benè Panorm. *c. 10. n. 11. de poſt. Prælat.* & alii communiter; quomodo autem ignorantia probetur, aliàs docui cum Maſcard. & aliis. Vide Alt. hic *diſp. 22. c. 6. col. 5. v. poſtulavit.* & Duard. hic *quaſt. 1.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Bulla à quibuſnam publicanda ſit extra Urbem.

5 Bulla extra urbem publicanda eſt à Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, locorum Ordinariis, & Prælatis ubilibet conſtitutis. Ratio eſt; quia ipſis in virtute ſanctæ obedientiæ à Sum. Pont. in Bulla præcipitur, ut per ſe, vel per alios Bullam publicent poſtquam eam receperint, aut illius notitiam habuerint; quamvis enim Bulla obliget; etiamſi ab Epiſcopis non publicetur, nihilominus Sum. Pont. vult, eam publicari; ut clarius omnibus innoteſcat.

6 Epiſcopi aliique Prælati negligentes publicare Bullam graviter peccant.

6 Ex quo ſequitur Prælatos, qui Bullam publicare negligunt graviter peccare: faciunt enim contra præceptum in re gravi obligans ſub mortali; tunc enim præceptum ſub mortali obligat quando res, quæ præcipitur, gravis eſt, aut præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ, ut pluribus docui *de leg. diſp. 4. q. 1. punct. 7. §. 4. num 4. & ſequentibus.*

7 Publicatio Bullæ an ſemel tantùm in anno ex obligatione facienda ſit.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Prælati ſatisfaciant, Bullam publicando ſemel in anno.

Reſpondeo teneri ſub gravi culpa toties publicare, quoties expedire judicaverint: ſic enim in Bulla jubetur. Quamobrem Mediolani uſu receptum eſt, ut non ſolùm in die Cœnæ verùm etiam in aliis ſolemnitatibus, ſaltem in partem publicetur.

8 Epiſcopi non ſatisfaciunt curando Bullam publicari ſolùm in Urbe.

8 Secundo dubium eſt, utrùm Epiſcopi, aliique Prælati ſatisfaciant publicando Bullam in civitate, in qua degunt.

Alt. *diſp. 22. c. 6. col. 6. v. 4.* putat Epiſcopos ſatisfacere publicando in Eccleſia Cathedrali, ſeu matrice, & majore.

Ego verò probabilius cenſeo teneri etiam extra Urbem in Eccleſiis ſuæ juriſdictioni ſubditis publicare; ſaltem per alios; ſi ita expedire judicaverint; tum quia in Bulla dicitur *in Eccleſiis*; non verò *in Eccleſia*, tum quia ex officio curare tenentur, ut ſubditi ſciant leges, & præcepta.

9 Epiſcopi extra diœceſim exiſtentes non tenentur Bullam in loco, in quo tunc exiſtunt publicare.

9 Tertiò dubium eſt utrùm Prælati extra ſuam diœceſim exiſtentes teneantur in loco, in quo pro tempore reperiuntur Bullam publicare.

Reſpondeo negativè, quia obligantur Bullam Eccleſiis in ſuis publicare: Eccleſia autem, in qua tunc exiſtunt, non eſt ſua; ſed alteri Prælato ſubjecta, ut ſuppono; curare tamen non tenentur, ut in Eccleſiis propriæ Diœceſis publicetur; etiamſi à diœceſi longè abſint, quia præceptum ſub forma alternativa imponitur.

10 Cardinales, an teneantur Bullam publicare in ſuis Eccleſiis.

10 Quartò dubium eſt, utrùm Cardinales ad Bullæ publicationem in Eccleſiis teneantur.

Reſpondeo diſtinguendo, vel loquimur de Eccleſiis titularibus in Urbe exiſtentibus, vel de Eccleſiis extra Urbem. Si loquamur de Eccleſiis extra Urbem tenentur ad Bullæ publicationem in iis Eccleſiis, in quibus juriſdictionem ordinariam habent, cum animarum cura; textus enim loquitur de omnibus Prælatis, quibus animarum cura incumbit.

Si verò loquamur de Eccleſiis in Urbe.

Reſpondeo Cardinales ad hujuſmodi publicationem non teneri; tum quia Bulla ſufficienter in Urbe publicatur per affixionem ejuſdem ad valvas Eccleſiarum SS. Joann. & Petri Apoſtolorum Principis; tum quia Sum. Pont. non obligat Prælatos ad publicationem Bullæ in Urbe faciendam, ſed extra urbem, ibi, *quo in pluriſque locis, & civitatibus, &c.*

11 Epiſcopi titulares non tenentur Bullam publicare.

11 Quintò dubium eſt, utrum Epiſcopi titulares teneantur Bullam publicare.

Reſpondeo non teneri ſaltem per accidens; cùm enim Eccleſia careant, non poſſunt Bullam in ſua Eccleſia publicare; conſequenter Bullæ publicatione in ſuis Eccleſiis facienda, eximuntur; cui enim verba diſpoſitionis non conveniunt, nec convenit diſpoſitio, *l. toties ff. de dam. infect.* Ita Ugol. hic *p. 3. c. 6. v. inſuper n. 3.* Anton. de Souſa hic *c. 27. n. 4.*

12 Parochi aliique ſacerdotes inferiores non tenentur ex vi Bullæ ad illius publicationem.

12 Sextò dubium eſt utrum Parochii, aliique Sacerdotes inferiores onere publicandæ Bullæ teneantur.

Reſpondeo non teneri ex vi Bullæ. Ratio eſt: quia cùm iſti juriſdictione careant, Prælatorum nomine non veniunt, *Prælati* enim, propriè loquendo illi dicuntur, qui juriſdictionem aliquam in foro externo habent *c. decernimus*, juxta gloſſ. *v. Eccleſiarum Prælati, de Jud.* In Bulla autem ſermo eſt de Epiſcopis, aliiſque Prælatis. Ita Alt. *diſp. 22. c. 6. col. 7. v. 3.* Ugol. hic *part. 3. c. 6. v. inſuper n. 3.* Anton de Souſa *loco cit. n. 4.*

Dixi non teneri ratione Bullæ, nam ratione proprii muneris fieri poteſt, ut Parochi aliquando teneantur Bullam publicare, ut patet ex dictis *de leg.*

13 Epiſcopi aliique Prælati quandonam à publicatione Bullæ excuſentur ob metum, minas, &c.

13 Septimo dubium eſt, utrùm Prælati à publicatione Bullæ excuſentur ob minas, ſeu metum & impedimentum Principum.

Sayr. *lib. 3. c. 25. n. 12.* in expoſitione hujus §. reſpondet, non teneri, quoties publicatio Bullæ nullius eſt fructus, ſed potiùs ſcandalum, vel maxima perturbatio ſequeretur. Sum. enim Pont. ad rem inutilem vel impoſſibilem obligare non intendit. Idem docet Alt. *diſp. 22. c. ad fin.*

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel metus gravis eſt, vel levis: ſi levis, non excuſantur, quia metus non excuſat à tranſgreſſione legis, & à cenſuris, ut docui *de leg. diſp. 1. q. 8. punct. 2. de cenſur. diſp. 1. q. 2. punct. 3. n. 2.* Si metus gravis eſt excuſantur, ut *ibidem* probavi, modo tamen metus in odium fidei ſeu religionis, aut Eccleſiaſticæ poteſtatis non incutiatur; tunc enim tenentur publicare; quia bonum religionis, fidei, & Eccleſiaſticæ poteſtatis præferendum eſt privato. Vide tradita *loc. cit.* ubi etiam oſtendi, quando metus gravis, aut levis cenſeatur, & hanc rem pluribus exemplis explicavi.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Bulla quo tempore publicanda ſit in Eccleſiis.

14 Bulla extra Urbem publicanda eſt in Eccleſiis, dum eſt major populi cœtus convenerit; ſic enim in Bulla diſponitur, & ratio eſt, quia Bulla publicatur, ut ad plurium notitiam veniat; nulla autem ferè opportuniori occaſione ad plurium notiam venire poteſt, quàm ſi Bulla publicetur, dum major populo multitudo ad Eccleſiam causâ divinorum convenerit.

Utrum vero Bullæ publicatio neceſſariò facienda ſit in die feſto, aut fieri poſſit in loco non ſacro, ad quem major populi copia confluxerit causâ concionis audiendæ conſtat ex dictis in ſimili *de matr. q. 2. punct. 6. n. 17 & ſeqq.*

Plura de publicatione Bullæ hic diſſerere potuiſſem, niſi de hac re *in tract de leg. loc ſuprà cit.* ſufficienter egiſſem, vide ibi tradita.

PUNCTUM VII.

De obligatione, qua nonnulli tenentur tranſſumptum Bullæ apud ſe tenere, legere, percipere, fidem adhibere, non infringere, aut violare.

1 *Refertur tranſſumptum Bullæ.*
2 *Quinam teneantur tranſſumptum Bullæ apud ſe habere.*
3 *Quandonam quis dicatur apud ſe tranſſumptum Bullæ habere.*
4 *Bullæ tranſſumptum non habens an graviter peccet.*
5 *Tranſſumptum Bullæ non habens non peccat, ſi caſus Bullæ memoriter teneat.*
6 *Parochus peccat non detinendo apud ſe tranſſumptum Bullæ, etiamſi nondum ſacerdotali ordine inſignitus ſit.*
7 *Epiſcopi, Prælati, & Confeſſarii tenentur Bullam legere, & quæ circa ea continentur percipere.*
8 *Tranſſumpto Bullæ fides adhibenda eſt.*
9 *Hoc tamen intelligitur, modò tranſſumptum Bullæ munitum ſit manu publici Notarii, & ſigillo judicis.*
10 *Dignitatem habere, quanam perſonæ dicantur.*
11 *Bullam materialem perfringens, vel coinquinans an peccet.*
12 *Verbum* contraire *quid ſignificet.*
13 *Infringens, aut impugnans Bullam præter gravem culpam, puniendus eſt pœna Summi Pontificis arbitraria.*

TENOR BULLÆ.

1 Referuntur tranſſumptum Bullæ.

1 *Ceterùm Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, & Eccleſiarum Prælati, necnon Rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſæculares, quorumvis ordinum Regulares ad audiendas peccatorum confeſſiones, quavis auctoritate deputati tranſſumptum præſentium litterarum penes ſe habeant, eaſque diligenter legere, & percipere ſtudeant. Volentes earumdem præſentium tranſſumptis, etiam impreſſis, Notarii publici manu ſubſcriptis, & ſigillo judicis ordinarii Romanæ Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eandem prorſus fidem in judicio, & extra illud ubique locorum adhibendam fore, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, inmedationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, revocationis, commiſſionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, &c.*

IN hoc ultimo Bullæ §. quatuor præcipuè præſcribuntur.

Primò, quinam tranſſumptum Bullæ apud ſe habere teneantur.

Secundò, quinam teneantur Bullæ tranſſumptum legere, & quæ in eo continentur percipere.

Tertiò, utrùm fides hujuſmodi tranſſumptis adhibenda ſit.

Quartò, utrùm perſtringentes Bullam, aut audentes illi contraire graviter peccent.

De his ſingulis per diſtinctas propoſitiones agendum eſt in hoc puncto.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Quinam teneantur tranſſumptum Bullæ apud ſe habere.

2 PAtriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, & Eccleſiarum Prælati; præterea Parochi, aliique curam animarum habentes, necnon confeſſarii, tam regulares quam ſæculares tranſſumptum Bullæ apud ſe habere debent; ſic enim in Bulla decernitur.

3 Quandonam quis dicatur apud ſe tranſſumptum Bullæ habere.

3 Sed modò dubium eſt primò, quomodo quis Bullæ tranſſumptum apud ſe habere dicatur.

Reſpondeo illum dici penes ſe Bullæ tranſſumptum habere, qui illud habet in propria domo, ſeu in ſua Eccleſia, nam res aliqua penes me eſſe dicitur, quæ in domo mea eſt, *l. Titia cum Teſtamento, §. Caius, de leg. 3. & ibi* Bartol. & alii. Et hoc verum eſt, etiamſi Bulla detineatur titulo depoſiti, vel commodati, Summus enim Pontifex præfatis perſonis præſcribit Bullam penes ſe habere: is autem aliquid penes ſe habet, qui illud detinet, ſive detineat tanquam dominus, ſive tanquam depoſitarius, vel commodatarius. Ita Alter. *lib. 5. diſp.* 22. *c.* 7. Duard. hic *lib.* 3. § 8. *q* 3. *n.* 1. *& ſeq.* & alii.

Ex quo ſequitur Parochum, aliumve confeſſarium, qui Bullam domi, aut in confeſſionali, in quo pœnitentium confeſſiones excipit affixam detinet, ſatisfacere oneri Bullæ. Idem dic de confeſſariis religioſorum; etiamſi unum tantùm Bullæ exemplar in Monaſteriis detineant, modò illud exemplar exiſtat in loco monaſterii publico, ad quem liberum ſit monacho accedere, dum Bullam legere voluerit; tunc enim ſinguli religioſi moraliter loquendo, dicuntur tranſſumptum Bullæ penes ſe habere.

Secundò ſequitur confeſſarios non teneri Bullam præ manibus habere, aut in pera deferre, ſicut enim quis dicitur librum vetitum detinere, ſeu penes ſe habere, quamvis illum in pera non geſtet; ita &c.

4 Bullæ tranſſumptum non habens, an graviter peccet.

4 Secundò dubium eſt, utrùm prædictæ perſonæ peccent, non detinendo penes ſe tranſſumptum Bullæ.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt Antonii de Souſa hic *c.* 18. *n.* 2. Alter. hic *diſp* 22. *c.* 7. *ccl.* 3. exiſtimantium ex vi Bullæ præcisè non peccare mortaliter; tum quia in Bulla nullum extat verbum præceptivum, ſed tantummodò dicitur, *penes ſe habeant*, quæ loquendi forma potius conſilium, quàm præceptum denotat: tum quia in Bulla Pii V. adjiciebantur verba præceptiva, quæ hoc tempore ſublata ſunt; mutatio autem, & diverſitas verborum mutationem diſpoſitionis indicat, *l. de pretio. ff. de publ.* & *l.* 1. *§. generaliter. ff. de leg. præſtand.* Ejuſdem ſententiæ videntur eſſe Navar. Sayr. Alphonſ. de Caſtro, & alii, quos retuli *de legibus diſp* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 7. § 4. *num.* 10. aſſerentes verba imperativo modo ſimpliciter prolata, in legibus non indicare obligationem ſub mortali, niſi cadant ſuper materiam ex ſe obligantem ſub mortali.

Dixi, ex *vi Bull. præcisè*, quia aliundè fieri poteſt, ut obligentur, ut videlicet ſciant caſus Bullæ Cœnæ: cum enim quilibet ea ſcire teneatur, quæ ad proprium officium pertinent, ſequitur confeſſarios, aliósque ſupradictos Prælatos teneri Bullam apud ſe habere, ne aliquis error contingat, ad ſciendum ea, quæ in Bulla continentur. Quamquam huic obligationi ſatisfacere poſſent, ſi Bullam apud alium exiſtentem legerent: poteſt enim quis contenta in Bulla noſſe etiamſi Bullam penes ſe non habeat.

5 Tranſſumptum Bullæ non habens non peccat ſi caſus Bullæ memoriter teneat.

5 Ob id præcitati DD. arbitrantur, illum excuſari poſſe à peccato qui caſus Bullæ novit, etiamſi illam penes ſe non habeat: actus enim agentium non operatur ultra intentionem eorum, *leg. in agris, ff. de acquir. rer. domin. & c. fin. de præbend.* Summus autem Pontifex intendit Bullam detineri, ut contenta in ipſa non ignorentur.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, aſſerit confeſſarios, aliósque prædictos teneri ſub mortali, ex vi Bullæ tranſſumptum illius apud ſe habere. Ratio eſt, tum quia verba imperativo modo prolata in legibus præceptum continent, ut docui *de leg. loco citato n.* 10. tum quia Bulla edita eſt per modum legis, lex autem ex ſui natura in materia gravi obligat ſub mortali, & à conſilio contra diſtinguitur, ut patet ex dictis *de leg.* Ita Ugol. hic 3. *p c.* 7. *n.* 3. Duard. *lib.* 3. §. 8. *q.* 1. 3.

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſpondeo, verba imperative prolata importare imperium, & præceptum.

Ad ſecundam reſpondeo, mutationem verborum, mutationem diſpoſitionis indicare, quoties mutatio eſt ſubſtantialis, id eſt, quoties mutatur ſignificatio, & verba quæ remanent, eandem vim non habent: hic autem remanent verba vim præcepti habentia.

6 Parochus peccat non detinendo apud ſe tranſſumptum Bullæ, etiamſi nondum ſacerdotali ordine inſignitus ſit.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm Parochus, qui ſacerdotali ordine nondum initiatus eſt, graviter peccet, ſi Bullæ tranſſumptum penes ſe non habeat. Reſpondet Ugol. *loc. cit. n* 2. ex vi Bullæ præcisè non peccare. Ratio eſt; quia Bulla loquitur de Prælatis, Confeſſariis, aliiſque curam animarum exercentibus, prædictus autem Parochus curam animarum non exercet, nec Sacramenta adminiſtrat.

Sed mihi probabilius videtur hujuſmodi Parochum ex vi Bullæ peccare, quia cui verba diſpoſitionis conveniunt, convenit etiam diſpoſitio. Bulla autem verbum facit de Rectoribus, & exercentibus curam animarum: Parochus autem capta pacifica beneficii poſſeſſione dicitur Rector animarum, & poteſt ea præſtare, quæ ad proprium Parochi officium ſpectant, exceptis iis, quæ ſacros ordines exigunt; poteſt enim matrimonio aſſiſtere, & ſimilia facere, quæ ad animarum curam pertinent. Ex quo patet reſponſio ad contrariam Ugolini rationem.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Epiſcopi Parochi, & Confeſſarii tenentur, Bullam legere, & quæ circa ea continentur percipere.

7 EPiſcopi, Parochi, Confeſſarii, aliique in prima propoſitione expreſſi, non ſolùm tenentur Bullam penes ſe habere, verùm etiam legere, & quæ in ea continentur percipere. Ratio eſt, tum quia vana, & inutilis eſſet Bullæ detentio, niſi ad eam legendam, & percipiendam obligarentur, finis enim, & intentio Summi Pontificis eſt, ut præfatæ perſonæ caſus Bullæ intelligant, ut munus ſuum ritè obire valeant, & delinquentes excommunicationibus Bullæ irretitos non abſolvant; tum quia in Bulla dicitur, *eas diligenter legere, & percipere ſtudeant.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Tranſſumpto Bullæ fides adhibenda.

8 TRanſſumptis Bullæ fides adhibenda eſt tam in judicio quàm extra, quæ ipſimet originali Sum. Pont. adhiberetur.

Hoc tamen intelligitur, modò tranſſumpta Notarii manu ſubſcripta ſint, & ſigillo judicis ordinarii Romanæ Curiæ, vel alterius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munita ſint.

Ex quo ſequitur eum, qui negaret latam eſſe excommunicationem ob aliquem caſum in Bulla expreſſum, ut falſificationem litterarum Apoſtolicarum, aut ob novi vectigalis impoſitionem convinci poſſe, exhibito Bullæ tranſſumpto, manu Notarii publici ſubſcripto, & ſigillo judicis ordinarii, aut alterius perſonæ in dignitate poſitæ munito, ſive tranſſumptum manu ſcriptum ſit, ſive typis impreſſum, ut patet ex illa particula, *etiam impreſſis.*

9 Hoc tamē intelligitur, modò tranſſumptum Bullæ munitum ſit manu publici Notarii, & ſigillo judicis.

9 Sed modò dubium eſt primo, utrùm tranſſumpto Bullæ fides neceſſariò adhibenda ſit, ſi manu publici Notarii ſubſcriptum ſit, non autem munitum ſigillo judicis, &c.

Reſpondendum cenſeo negativè; quia utrumque in Bulla copulativè præſcribitur, ibi, *Notarii publici manu ſubſcriptis, & ſigillo judicis*, &c.

Hoc tamen ego limitandum cenſeo, niſi de rei veritate aliundè conſtet: nam ſi judici aliundè conſtet de caſibus Bullæ neceſſariam non arbitror Bullæ authenticæ exhibitionem ad convincendum reum.

10 Dignitatem habere quænam perſonæ dicantur.

10 Tertiò dubium eſt, quænam perſonæ cenſeantur in dignitate conſtitutæ: ita ut tranſſumpto Bullæ, ipſius ſigillo munito, fides adhibenda ſit.

Reſpondeo

Digitized by Google

Reſpondeo nomine perſonæ in dignitate conſtitutæ, ſeu habentis dignitatem, illam intelligi, quæ præeminentiam habet cum adminiſtratione, vel juriſdictione, *l. honor. ff. de muner. & honor.* Ita Panorm Felinus, & alii *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſtitut. & c. ad aures, de reſcript.* Oldradus *conſil.* 130, quod incipit, *in Eccleſia Valentina*, quem citat, & ſequitur Alterius hic *diſp.* 22. *c.* 7. *ad finem.* Duardus hic *lib.* 3. § 8. *q.* 4 *n.* 1. Rebuffus, Hoieda, & alii quamplures apud Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſ.* 5. §. 1. *n.* 4.

Ex quo ſequitur Epiſcopos, Vicarios Generales, Abbates, Priores, Guardianos, alióſque religioſorum præfectos, adminiſtrationem, & juriſdictionem habentes, vocari conſtitutos in dignitate. Secus dicendum de Parochis, aliiſque ſimplicibus ſacerdotibus: iſti enim juriſdictionem in foro externo non habent; conſequenter neque dignitatem. Idem ſentiendum putat Duard. de Archipresbyteris, Archidiaconis, Primiceriis, & his ſimilibus, qui ſolo nomine, juxta loci conſuetudinem, dignitatem habere dicuntur: iſti enim, propriè loquendo, non dicuntur perſonæ in dignitate conſtitutæ. Contrarium tamen ſentire videtur Azor 2 *p. lib.* 3. *c.* 13. *quæſito* 5. ubi oſtendit non ſolùm illos cenſeri in dignitate conſtitutos, qui juriſdictionem habent; verùm etiam qui honorificum locum, & ſedem in choro tenent, in conſenſu, in comitiis, in conventibus; aut qui in ſententia ferenda in publicis ſupplicationibus, in inceſſu cæteris antecellunt, ſed in hac re infrà, dum loquar de obligatione ad clauſuram ſervandam cum Sanchez, & aliis.

QUARTA PROPOSITIO.

11 Bullam materialem perfringens vel contaminans, aut peccet.

11 QUi Bullam ipſam materialem perfringit, aut contra ipſam ire præſumit, graviter peccat. Ratio eſt, quia ad veſtrum eſt in Bulla ſub indignatione omnipotentis Dei & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli. Hæc autem loquendi forma indicat prohibitionem ſub mortali: indignatio enim Dei non incurritur, niſi ob gravem culpam, peccatum enim veniale non tollit gratiam & amicitiam Dei, ut pluribus alibi docui, idémque in ſpecie tradit Ugol. hic §. 1. *n.* 2. Duard. hic *q. ult.* Alter. *diſp.* 22 *c.* 8.

Hinc ſequitur primo, illum, qui Bullam contendit, peccare graviter, hic enim dicitur infringere. Idem dic de illo, qui Bullam inficere, coinquinare, aut delere præſumit: hic enim dicitur ire contra paginam Bullæ, ut in textu habetur.

Hoc tamen intelligitur primò, modò id ſciens, & volens faciat; ignorantia enim & inadvertentia excuſant; quia in textu dicitur, *auſu temerario*.

Secundò intelligitur, niſi adſit parvitas materiæ, hæc enim à mortali excuſat, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis* contra Duardum hic *q.* 6 *n.* 1. & Alterum, aliter ſentientes in præſenti caſu.

Tertiò intelligitur, modò id fiat pravo animo, ſeu fine, aut ſine juſta cauſa. Nam hæc verba *auſu temerario*, important dolum, & malitiam. Quamobrem qui abſque ullo pravo affectu Bullam apud ſe inventam comburit, aut alia ratione deſtruit, eo quod illa indigeat, non videtur reus lethalis culpæ, Alter. hic *cap.* 8. *col.* 2. *diſp.* 22. & alii.

Secundò, ſequitur illum graviter peccare, qui aſſerit Summum Pontificem non potuiſſe hanc Bullam edere, aut qui contra Bullam inſurgit, ſeu impugnat, hic enim dicitur Bullæ contraire. Idem ſentiendum putant Duardus, Alterius, Antonius de Souſa, Ugolin. & alii *in hoc* §. de eo qui contenta in Bulla non obſervat: hic enim dicitur Bullæ contraire.

12 Verbum contraire quid ſignificet.

12 Ego verò ſentio verbum *contraire*, potius adhiberi ad ſignificandam externam actionem in Bullam, quàm aliam actionem, præcedentium canonum diſpoſitioni contrariam; licèt, enim qui Bullæ diſpoſitionem non ſervat, lethalem culpam, & cenſuram Bullæ incurrat; nihilominus non videtur contra hunc ultimum § delinquere; tum quia hic editus videtur ad comprimendam illorum audaciam, qui injurioſam aliquam actionem contra ipſummet Bullæ exemplar faciunt; nam ex hujuſmodi actione animi maximè depravati ſignum datur, & ea, quæ in Bulla continentur, parvipendendi occaſio exhibetur; tum quia Summus Pontif. in hæc verba loquitur. *Nulli omnino hominum liceat hanc paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire*, nomine autem *pagina* non intelligitur ſimpliciter diſpoſitio Bullæ, ſed ipſum materiale exemplar, cui Summus Pontifex debitam reverentiam exhiberi intendit.

Tertiò ſequitur, illum graviter peccare, qui Bullam ad valvas Eccleſiæ affixam amovere, aut illam è manibus ſacerdotis volentis illam publicare, extrahere præſumit, ne publicetur; hic enim ſe opponit paginæ Bullæ. Idem ſentiendum putant Duard. *q.* 6. & Alter. *his* de eo qui Bullam in terris ſuis non ſervari contendit.

13 Infringens, aut impugnans Bullam præter gravem culpam, puniendus eſt pœna Summi Pontif. arbitraria.

13 Rogabis, utrùm infringens, aut impugnans Bullam, præter lethalem culpam, aliqua pœna puniendus ſit.

Reſpondeo puniendum eſſe pœna Summi Pontificis arbitraria, tum quia, qui contra Summi Pontificis conſtitutionem delinquit, pœnam meretur; cùm autem hæc pœna non ſit in Bulla taxata, & ipſo jure impoſita, ut patet ex illis verbis futuri temporis, *noverit, ſe incurſurum* legitimo ſuperioris judicio definienda erit; tum quia, verbum *indignationis* abſolutè prolatum, pœnam arbitrariam ſignificare ſolet. Ita Baldus *l. cunctos populos, C. de ſumma Trin. & fide Cathol. in nova repetitione in leg.* gloſſa *in extravaganti* 1. *inter communes, verbo indignationem de ſenſibus*, & alii quos citat, & ſequitur Alter. hic *diſp.* 22. *c.* 8. *col.* 4. & 5. Quamquam Martam Laudenſ. *q.* 18. & alii putant, impugnantem, ſeu contravenientem deponendum eſſe.

Et hæc de tota Cœnæ Domini Bulla ſcrip, quæ perſpiciorum judicio, & Sanctæ Matris Eccleſiæ correctioni, ac cenſuræ ſemper ſubjici, & ſubmitti volo.

DISPUTATIO II.

De Excommunicationibus omnibus in particulari extra Bullam Cœnæ Domini.

IN enumerandis excommunicationibus hunc ordinem inſtituam.

Primò innuam regulas quaſdam in genere ſervandas, dum jubemur certum delinquentium genus denunciare, aut reſtitutionem facere.

Secundò enumerando excommunicationes nemini reſervatas, quæ ut plurimùm ſunt communes omnibus.

Tertiò excommunicationes Papæ reſervatas, quæ ſunt communes omnibus.

Quartò excommunicationes non reſervatas contra clericos.

Quintò excommunicationes contra clericos Papæ reſervatas.

Sextò excommunicationes non reſervatas contra Epiſcopos, & Prælatos Eccleſiaſticos.

Septimò excommunicationes reſervatas contra Cardinales, Epiſcopos, Prælatos, & officiales Eccleſiaſticos.

Octavò excommunicationes non reſervatas contra religioſos.

Nonò excommunicationes contra religioſos Papæ reſervatas.

Decimò excommunicationes non reſervatas contra judices, magiſtratus, & dominos temporales.

Undecimò excommunicationes non reſervatas contra dominos temporales.

QUÆSTIO I.

De iis, quæ ſervanda ſunt in monitoriis, vel edictis, ad aliquem denunciandum, vel ad reſtitutiones faciendas editis.

HOc in loco priùs agendum eſſet de iis, quæ ſervanda ſunt in monitoriis aut edictis, dum jubemur aliquem denunciare; ſed quia hæc fusè ſatis explicata ſunt *in lib. variar. tract. diſp.* 6. ubi etiam expoſui obligationem denunciandi hæreticos, aut confeſſarios ad turpia in confeſſione ſollicitantes, opus non eſt ut in his explicandis rectum detineat, præſertim cùm Lector facilè poſſit conſulere, quæ ibi tradidi, hic ſolum explicabo excommunicationem quæ incurritur, dum ab homine jubemur ſub excommunicatione reſtitutionem facere.

PUNCTUM UNICUM.

De excommunicatione quæ ab homine fertur ad reſtitutiones faciendas.

1 *Excommunicatio ferri poteſt pro cauſa temporali, modò intentio ferentis ſit recta.*

2 *Quiſnam poſſit excommunicationem ferre ad reſtitutiones faciendas.*

3 *Vicarius Epiſcopi poteſt excommunicationem ferre contra eos, qui non reſtituunt.*

4 *Eadem facultas competit Vicario Capituli, Sede vacante, & aliis Prælatis exemptis, juriſdictionem Epiſcopalem habentibus.*

5 *Excommunicatio, quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur, fieri poteſt etiam contra perſonam determinatam.*

6 *Epiſcopus juſtâ cauſâ poteſt perſonam laicam determinatam excommunicare.*

7 *Aſſignantur cauſæ propter quas ferri poteſt excommunicatio pro cauſa temporali.*

8 *Aſſignantur cauſæ excuſantes ab incurrenda excommunicatione lata ad reſtitutiones ferendas.*

9 *Penſionarius qui termino præfixo non potuit penſionem ſolvere, excuſatur ab excommunicatione.*

10 *Penſionarius excuſatur à præfata excommunicatione, non ſolvendo penſionem, donec is, qui jus penſionis habet, declaret cum decreto judicis velle excommunicationem à penſionario incurri.*

11 *Excommunicatio non contrahitur, donec creditor declaret per ſententiam ejuſdem Cameræ Apoſtolicæ, ſe velle, ut debitor excommunicationem incurrat.*

12 *Penſionarius, qui ob non ſolutam penſionem declaratur excommunicatus*

municatus non cenſetur excommunicatus, à die qua eſt in mora ſolvendi, ſed ſolùm ab ea qua creditor declarat velle ut debitor excommunicationem incurrat.

13 *Prælatus an poſſit ſub cenſura obligare ad reſtitutionem, cùm notabili debitoris incommodo.*

14 *Debitor, ſeu penſionarius, qui prævidet ſe non poſſe termino præfixo reſtituere, excommunicationem incurrit, ſi reſtitutionem non facit, dum impotentiam futuram prævidit.*

15 *Debitor, qui termino præfixo ob impotentiam non reſtituit, tenetur adhuc ſub cenſura reſtitutionem facere, ſublata impotentia.*

QUamvis ea, quæ ad hujus puncti ſolutionem faciunt, magna ex parte ſoluta remaneant ex alibi dictis, nihilominùs quia iſta excommunicatio frequens eſſe ſolet, de ea hic tractam. Explicabo igitur,

Primò utrum excommunicatio ferri poſſit pro cauſa temporali,

Secundò à quo ferri debeat.

Tertiò, utrùm contra perſonam determinatam ferri poſſit.

Quartò, quibus de cauſis ferri debeat.

Quintò, quibus de cauſis poſſit quis ab hujuſmodi excommunicatione excuſari.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Excommunicatio ferri poteſt pro cauſa temporali, modò intentio ferentis ſit recta.

1 EXcommunicatio ferri poteſt pro cauſa temporali, modò intentio ferentis ſit recta, & non ſpectet rem temporalem, tanquam finem. Ratio deſumitur, tum ex praxi Eccleſiæ, tum ex Trid. *ſeſſ. 25. de refor. c. 3.* ubi aſſerit hanc conſuetudinem eſſe in Eccleſia ferendi excommunicationem ad finem revelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus, & hanc conſuetudinem honeſtam & juſtam eſſe ſupponit, ſed magna cum circumſpectione exercendum, tum quia uſus hujuſmodi excommunicationis utilis eſſe poteſt, non ſolùm illi, in cujus gratiam conceditur, verùm etiam illi, contra quem fertur, ut ſcilicet timore excommunicationis incurrendæ à culpa recedat, rem alienam reſtituat; & ſuperiori præcipienti debitam præſtet obedientiam.

Dixi, *modò intentio ferentis ſit recta, & non reſpiciat rem temporalem, tanquam finem.* Ratio eſt, quia licet materia præcepti Eccleſiaſtici, aut cenſuræ poſſit eſſe res temporalis, & materialis nihilominus finis cenſuræ debet eſſe ſpiritualis; tum quia poteſtas Eccleſiaſtica directè verſatur circa ſpiritualia, & cenſura non eſt pœna temporalis, ſed ſpiritualis: ergo par eſt, ut ad ſpiritualia dirigatur, præſertim ad ſalutem delinquentis, juxta illud 1. ad Corinth. 5. *ut reſurgat à peccato, & ſalvus fiat in die Domini.* Ita S. Thomas *in 4 diſtinct. 18, q. 2. art. 1. quæſt. 3.* Suarez *de cenſ. diſput. 20. ſect. 1. n. 7. & ſeqq.* Filliuc. *tr. 16. c. 1. q 6.* Alt. *lib. 3. diſput. 1. c. 6. col. 2. & 6. v. ſed oritur difficultas.*

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Quiſnam poſſit excommunicationem ferre ad reſtitutiones faciendas.

2 EXcommunicatio, quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur, ferri debet à Sum. Pont. vel ab Epiſcopo, non autem à Prælatis Epiſcopo inferioribus. Ratio eſt, quia licet aliqui Prælati Epiſcopo inferiores, juriſdictionem ferendi cenſuras habeant, ut docui *de cenſ. in genere, q. 1. punct. 2.* nihilominus Concil. Trident. *ſeſſ. 25. c. 3.* præſcribit, ut à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, hujuſmodi excommunicatio feratur. Ex quo ſequitur Viſitatores, Archipreſbyteros, Archidiaconos, aliſque Epiſcopo inferiores, non poſſe hujuſmodi excommunicationem ferre.

3 Vicarius Epiſcopi poteſt excommunicationem ferre contra eos, qui non reſtituunt.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm Vicarius Epiſcopi, aut Capitulum Sede vacante, aut Abbates, ſeu Prælati juriſdictionem Epiſcopalem habentes poſſint hujuſmodi excommunicationem ferre.

Reſpondeo Vicarium generalem Epiſcopi, aut etiam Vicarium à Capitulo conſtitutum, Sede vacante, poſſe hujuſmodi excommunicationem ferre. Ratio eſt, tum quia, dum aliquid Epiſcopo conceditur, nulla facta mentione, ut per ſe ipſum faciat, & non per alium, poteſt per alium facere; conſequenter poteſt hanc facultatem ſuo Vicario concedere: eſt enim unum, & idem tribunal, & eadem juriſdictio *c. de conſuet. in 6.* ſicque colligitur ex Trident. *ſeſſ. 25. c. 6.* ubi Concilium volens excludere Vicarium, dixit, *Epiſcopis duntaxat, & non eorum Vicariis ſit permiſſum.* Idémque tenet Jacob. Sbroz *de offic. Vicarii, lib. 2. q. 43 n. 29.* citin Franc. & apud Sanchez *lib 5. de matr. diſp. 29. n 16.* tum quia id expreſsè declaratum eſt ab Illuſtriſſima Cardinalium Congregatione 2. *Februarii*, 1581. teſte Sbrozio, & aliis: tum quia cognitio cauſarum matrimonialium pertinet etiam ad Vicarium generalem Epiſcopi, licet in Concil Trid. *ſeſſ 24. c. 20.* ad ſolos Epiſcopos pertinere dicatur, & multis probat Sanch. *lib. 3. de matr diſp 19 n. 18.* ad eundem etiam pertinet poteſtas excommunicandi. Ita Suar. *de cenſ diſp 19. ſect 1. n. 2.* Sanch. *loc. cit. n. 19.* Gutier. *lib. 1. canon q. c. 11. n. 8* Rodrig. *in ſumma 1 p. c. 79 n. 1.* Henriquez *in ſumm. lib. 13. c. 17 n. 4* Jacobus, Sbroz. *de offic. Vicarii, lib. 2. q 171. per totum*, Saytus *de cenſur. lib. 1. cap 9 num. 54 v. primum eſt*, Filliucius *tract 14. cap. 1. quæſt. 1. num 2.* & Alterius *loc. cit. col. 3.* contra Bannem 2. 2. *q. 66 art. 4. ſol. 404. col. 2.*

4 Eadem facultas competit Vicario Capituli, Sede vacante, & cum

4 Imo eandem facultatem Vicario Capituli, Sede vacante conſtituto juxta formam Tridentini competere cenſuit Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregatio *anno 1586. 14. Auguſti*, cujus declarationis mentionem faciunt Saytus, & Filliuc. *loc. cit.* Eandem poteſtatem extendunt Suarez, & Alter. & Filliuc. *loc. cit.* ad Abbates, aliòſque Prælatos exemptos: juriſdictionem Epiſcopalem habentes; iſti enim juriſdictione Epiſcopi gaudent. Quamquam contrarium ſuſtinent Henriq. & Sayr. *loc. cit.*

aliis Prælatis exemptis juriſdictionem Epiſcopalem habentibus.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Excommunicatio quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur, ferri poteſt etiam contra perſonam determinatam.

5 EXcommunicatio, quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur licet regulariter loquendo, ferri debeat contra perſonas indeterminatas, quæcumque illæ ſint; nihilominùs ferri etiam poteſt contra determinatam perſonam, præſertim ſi perſona ſit Eccleſiaſtica; cùm enim perſona Eccleſiaſtica judicio Eccleſiæ ſubjiciatur, poteſt ab Eccleſia cogi, ſeu puniri pœna cenſurarum Eccleſiaſtica. Si verò perſona ſit laica, & certa, Epiſcopus poteſt contra illam excommunicationem validè ferre; quia cùm cenſura gravis non feratur, niſi in delinquentes, contumaces, & ad Eccleſiam pertineat quælibet delicta corrigere, *c. novit. de judic.* ſequitur poſſe cenſuram contra hujuſmodi perſonam valide ferre. Dixi *validè* quia licitè non poteſt cenſuram contra perſonam laicam determinatam ferre, niſi rationabilis aliqua cauſa aliud ſuadeat; cùm hujuſmodi perſona coram ſuo judice laico prius conveniri debeat, ſoleantque excommunicationes ferri in ſubſidium juris alicujus, par eſt, ut jus habens, priùs ſuum jus coram judice rei proſequatur, ne ordo gubernationis confundatur. Ita DD. ſtatim citandi.

6 Epiſcopus juſta de cauſa poteſt perſonam laicam determinatam excommunicare.

6 Dixi *niſi rationabilis aliqua cauſa aliud ſuadeat*, nam juſta concurrente cauſa poteſt Epiſcopus perſonam laicam determinatam excommunicare; quia quælibet delicta ſibi ſubditorum corrigere poteſt. Quamobrem Eccleſia poteſt excommunicare laicam perſonam certam, quoties laicus judex contra hujuſmodi perſonam agere negligit; Eccleſia enim poteſt in defectum laicæ poteſtatis juriſdictionem ſuam in non ſubditos exercere, ut patet ex dictis *de leg. diſp. 1. q. 1. punct. 6.* neque in hoc caſu ordinem gubernationis confundit; quia id agit in defectum alterius Idem valet, ſi perſona illa certa abeſt à territorio Principis, & ab eo ad reſtitutionem cogi non poteſt. Idem etiam militat in Principe, nullum in temporalibus ſuperiorem habente, à quo judicari, & cogi valeat; tunc enim Eccleſiaſticus Judex poteſt contra ipſum per cenſuras agere, ut ex ratione ſæpius reperita liquidò conſtat. Idemque docet Bellarm. *lib. 5. de Pont. c. 6. 7. & 8.* Suar. *de cenſ. diſp. 20. ſect. 1. n. 13. & ſeq.* Filliuc. *loc. cit. q 4. n. 8. & ſeq.* Alter. *lib. 3. diſp 1. c. 6 col. 6. & 7. v. ſed hic quæreret poſſet.*

QUARTA PROPOSITIO.

7 Aſſignantur cauſæ propter quas ferri poteſt excommunicatio, pro cauſa temporali.

7 CAuſa, ob quam hujuſmodi excommunicatio fertur, triplex aſſignari poteſt.

Prima eſt ut delictum commiſſum emendetur, e. g. ut reſtituatur malè ablatum.

Secunda, ut malum, quod futurum timetur, evitetur, ut ſi excommunicatio hoc pacto feratur. Qui ſacrilegum furtum commiſerit, excommunicationem incurrat.

Tertia, ut damnum temporale alterius præcaveatur, ut ſi præcipiatur ſcripturas aliquas, ad jus alterius ſpectantes, deregi. Vide Fill. *loc. cit. n. 4.* & Suar. *n. 4.* & Alt. *loc. cit. col. 4 & 5.* ubi etiam oſtendunt utrum hujuſmodi excommunicatio ſupponat peccatum aliàs prohibitum, an ſatis ſit peccatum tunc temporis incurri ob tranſgreſſionem præcepti ſub excommunicatione impoſiti. Sed de hac re ſatis egi *in tract. de cenſ. in communi, q 1. punct. 3.*

QUINTA PROPOSITIO.

8 Aſſignantur cauſæ excuſantes ab incurrenda excommunicatione lata ad reſtitutionem faciendam.

8 MUltæ cauſæ à prædicta excommunicationis pœna incurrenda excuſantes aſſignari poſſunt.

Prima eſt ignorantia tam juris, quàm facti, vel etiam pœnæ, ut pluribus oſtendi *de cenſur. in genere diſp. 1. q. 2 punct. 1. & de peccatis diſp. 1. q. 8. punct. 3.*

Secunda eſt legitima appellatio, de qua *in tract. de cenſ. in genere loc. cit. punct. 3.*

Tertia eſt conſenſus illius, in cujus favorem lata eſt excommunicatio, de qua re ſatis *de cenſ. loc. cit. punct. 4. & diſp. 2. quæſt. 4. punct. 1. n. 23.*

Quarta eſt metus gravis, de quo ſufficienter egi *de cenſuris loc. cit. punct. 3 n. 1.*

Quinta eſt juſta compenſatio, de qua *puncto præcedenti, de reg.* 10. *n. 18. & ſeqq. & de contract. diſp. 1. q ultimo puncto 2. § 2. n. 10. & ſeqq.*

Sexta eſt impotentia phyſica, aut moralis, de qua *in tr. de cenſ. loc. cit. punct. 3. n 1. & de peccatis diſp. 2. q. 8. punct 1. & de reſtit. diſp. 1. q. ult. punct 1. n. 20. & ſeqq.* Ratio eſt, quia impotentia tam phyſica, quàm moralis excuſat à peccato: Impoſſibilium enim non eſt obligatio, *de reg. jur. in 6*, ergo etiam excuſat à cenſura, quæ ob mortale peccatum incurritur. Quid autem nomine impotentiæ phyſicæ, & moralis intelligatur, *ibidem* explicatum eſt.

9 Penſionarius qui termino præfixo non potuit penſionem ſolvere, excuſatur ab excommunicatione.

9 Hinc ſequitur primò eum, qui termino præfixo penſionem ſolvere non potuit, excommunicationis laqueo in conſcientia obſtrictum non remanere. Ratio eſt, tum quia impotentia excuſat à

cenſuris

Digitized by Google

cenſuris incurrendis; tum quia cenſura incurritur ob contumaciam qui autem reſtitutionem ob impotentiam omittit, non dicitur contumax: contumacia enim ſupponit voluntarium, hoc autem non reperitur in eo qui ad reſtituendum impotens eſt; cùm hic involuntariè ſolutionem omittat; tum quia, qui ſe obligationi contrahendæ excommunicationis ſubmittit, cenſetur ſe ſubmittere cum hac tacita conditione, ſi voluntariè omiſero ſolutionem, ſeu modò ſim ſolvendo ut bene Suarez *tom. 6. de cenſur. diſp.* 20. *ſect.* 5. *n.* 7. *verſ. altera dubitatio*. Filliuc. *tract.* 14. *c.* 1. *quæſito* 8. *n.* 19. Alterius *lib.* 3. *diſp.* 1. *c.* 7. *col.* 4. *dub.* 4. & alii.

Addo idem defendi poſſe, etiamſi is, qui ad reſtituendum impotens eſt, ita ſit affectus, ut nollet reſtituere, etiamſi potens eſſet ad ſolvendum. Ratio eſt, tum quia promiſſio, qua ſe obligavit ad penſionem ſolvendam, retinet adhuc tacitam illam conditionem, modò ſim ſolvendo, tum quia omiſſio ſolutionis hic, & nunc non provenit ab illo affectu, ſed ab impotentia, conſequenter non ſubjicitur excommunicationi.

10 Conſenſum vel auctoritatem præbens in præfatis actionibus, ligatur excommunicatione.

10 Secundò ſequitur etiam illos, qui ſe in formam Cameræ obligarunt ad ſolvendam penſionem, in foro conſcientiæ non contrahere excommunicationem, ſi ob impotentiam ſolutionem penſionis termino præfixo omittant; militant enim eædem rationes, ut bene Suarez *tom.* 5. *de cenſuris, diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 7. *verſ. altera dubitatio*, Filliuc. *tract.* 14. *c.* 1. *quæſito* 8. *n.* 19. Quamquam in foro externo præſumatur excommunicatus, quia conſtat de omiſſione ſolutionis, & ei incumbit onus probandi ſuam impotentiam. Gomez *de annal. poſſeſſ. q.* 53. in foro verò conſcientiæ non ligatur, ſi reipſa ſit impotens; ſi verò non ſit impotens, ligatur lapſo termino & ſecuta ſententia. Quod ut melius intelligatur.

11 Excommunicatio non contrahitur donec creditor declaret per ſententiam ejuſdem Cameræ Apoſtolicæ ſe velle, ut debitor excommunicationem incurrat.

11 Obſerva circa hunc caſum, in quo excommunicatio contrahitur ob non ſolutam tempore præſcripto penſionem, uſu Curiæ receptum eſſe, ut elapſo termino ad ſolvendum præſcripto in prædicta obligatione in forma Curiæ excommunicatio contracta non cenſeatur, donec creditor declaret per ſententiam ejuſdem Cameræ Apoſtolicæ, ſe velle, ut debitor excommunicationem incurrat: æquitati enim conſentaneum fuit praxim introducere, ut iſta excommunicatio non incurratur, donec creditor hoc pacto ſuam mentem declaret. cùm enim iſta excommunicatio in favorem creditoris conceſſa fuerit, jure merito potuit hic uſus introduci, ut iſta excommunicatio non incurratur, donec creditor prædicta forma cum decreto judicis mentem ſuam aperiat, & cum hoc rigore debitum petat. Ita Navarr. *c.* 23. *n.* 104. Covar. *c. Alma mater* 1. *p.* §. 10. *n.* 7. Suarez *loco cit. num.* 10. *verſ. atque ob hanc*, Filliuc. *loco cit. n.* 20. *& ſeq.* Alter. *lib.* 3. *diſp.* 1. *c.* 7. *dub.* 4. & alii, contra Gigantem *de penſionibus, q.* 77. *n.* 3. *& ſeqq.*

12 Penſionarius qui ob non ſolutam penſionem declaratus excommunicatus, non cenſetur excommunicatus à die qua eſt in mora ſolvendi, ſed ſolùm ab ea qua creditor declaret velle ut debitor excommunicationem incurrat.

12 Addunt tamen Navarr. *loco cit.* & Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 37. *n.* 151. prædictam excommunicationem retrahi ad tempus, in quo debitor fuit in mora ſolvendi, ut ſi debitor non ſolvit in feſto Annuntiationis, qui erat terminus ad penſionem ſolvendam determinatus, & creditor poſt ſex menſes per ſententiam Cameræ declaret debitorem excommunicatum Nav. & Leſſ. putant excommunicationem retrotrahi ad feſtum Annuntiationis. Sed hoc mihi non probatur: cùm enim debitor ante præfatam declarationem non eſſet excommunicatus, ut ex ſtylo Curiæ probatum eſt, attendendum non eſt, excommunicationem ad prædictum tempus retrotrahi, nam ſi ad illum terminum retrotraheretur, id heret fictione juris. In foro autem conſcientiæ, præſertim in materia cenſurarum, non eſt locus fictioni, ſed veritati, ut bene Suar. *loco cit. num.* 11. Alterius *col.* 7. & Covarr. *loco cit. n.* 6. Sed de hac re plura, dum agam de excommunicatione, quæ ob ſimoniæ labem contrahitur.

Objicies contra ſecundam illationem, qui obligatur in forma Cameræ, cedit juri, quod ſibi competit, ex *c. Odoardus, de ſolutionibus*, ergo penſionarios, qui ſe obligavit in forma Cameræ ad ſolvendum certo tempore penſionem, non excuſatur ab incurrenda excommunicatione ob impotentiam, non ſolum in foro externo, verùm etiam in foro conſcientiæ; alioquin vana, & inutilis eſſet renuntiatio juris ſibi conceſſi *in c. Odoardus. cit.*

Ut iſta objectio faciliùs intelligatur, advertendum eſt, *in cap. Odoardus, citato*, ad vitandam excommunicationem, & carcerum ſervitutem, ſancitum eſſe, ut clericus, qui propter inopiam non poteſt debita ſolvere, non excommunicetur, ſed idoneam cautionem præſtet perſolvendi prædicta debita, ſi ad pinguiorem fortunam venerit. Ideò beneficiarius debitor petere ſolet à ſuo Ordinario, ut aſſignata ſibi congrua ſuſtentatione, reliquos fructus ad debita ſolvenda applicet, donec creditoribus integrè ſatisfactum ſit; interim verò inhibeat, ne creditores ipſum vexent.

Vis ergo objectionis in hoc poſita eſt, ſi penſionarius obligat ſe ad ſolvendum; non obſtante *c. Odoardus*, id eſt, non obſtante jura quo poſſet ſibi convenientia ſuo ſtatui reſervata, ſequitur ipſum penſionarium teneri ad penſionem, etiamſi ſoluta penſione ſibi non ſuperſit neceſſarium, vel congruum ad ſuſtentationem; conſequenter obſtringitur excommunicatione, etiamſi ob impotentiam non ſolvat.

Reſpondeo impotentiam duplicem eſſe, phyſicam, & moralem. Impotentia phyſica eſt, illa, in qua debitor ſimpliciter ſolvere non poteſt; impotentia verò moralis eſt illa, in qua debitor ſine gravi incommodo ſolvere non poteſt. Multi tamen DD. in impotentia morali latitudinem, ſeu varios gradus aſſignant.

Primus eſt, in quo non poteſt quis ſolvere ſine aliqua diminutione ſtatus.

Secundus, in quo non poteſt ſolvere ſine gravi infamia, vel ſine gravi indecentia ſtatus, ſeu ſine gravi damno, ſeu ſine gravi egeſtate.

Hoc ergo poſito, dico debitorem, qui *c. Odoardus* renuntiavit; non affici excommunicatione, ſi penſionem ſuo debitori non ſolvat ob impotentiam ſimpliciter: nam impotentia ſimpliciter, ſicut excuſat ab obligatione, & culpa, ita etiam à cenſura. Si verò ob impotentiam moralem ſolvere nequeat ſine ſtatus diminutione, vel etiam ſine egeſtate, non videtur excuſandus à culpa, & à cenſura, quoties poteſt ſe in eo ſtatu conſtituere ſine culpa; ceſſit enim juri ſuo per renuntiationem, *c. Odoardus*, quæ renuntiatio valida videtur in caſu, quo licitè fieri poteſt: licitè autem poteſt quis renuntiare propriæ ſuſtentationi quoad ea, quæ non ſunt ſimpliciter neceſſaria ad vitam humanam ſuſtentandam, & quoad ea quæ non vergunt in familiæ infamiam, vel damnum aliorum; juri enim aliorum cedere non poteſt. Probabilem tamen etiam arbitror opinionem Suarez, & Filliucii aſſignantium plures gradus in impotentia morali; iſti enim arbitrantur clericum, qui ſolvere nequit ſine gravi infamia, ſeu indecentia ſtatus, ſeu ſine notabili, & gravi damno, excuſari poſſe ab excommunicatione; quia non cenſetur voluiſſe juri ſuo renuntiare cum tanto incommodo. Secus, ſi ſolvere poſſit cum aliqua ſolùm diminutione ſtatus; tum enim hujuſmodi renuntiatio non cenſeatur inutiliter facta, dicendum eſt renuntiantem voluiſſe obligare ſe ad ſatisfaciendum, etiam in caſu, in quo ſatisfactionem præſtare non poteſt ſine aliqua ſtatus diminutione; cum enim ſuſtentatio, quæ clerico debitori aſſignatur, ſoleat eſſe pinguis, & nimis ampla retento ferè integro ſtatu, ſic ut renuntians *c. Odoardus*, cenſeatur voluiſſe cedere juri ſuo quoad pinguiorem ſuſtentationem: non autem quoad neceſſaria vitæ, famæ, & decentiæ ſtatus. Ita Suar. *de cenſuris, diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 15. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 1. *quæſ.* 9. *n.* 24. Alterius *loco cit. col.* 8. qui etiam hac occaſione obſervant, eum, qui ſe obligavit in forma Cameræ cum renuntiatione *c. Odoardus*, poſſe Auditorem Cameræ Apoſtolicæ adire, ab eóque congruam ſuſtentationem petere, in quo caſu probabile eſt Auditorem Cameræ poſſe, & debere congruam ſuſtentationem debitori aſſignare, magis quidem limitatam, ſed tamen ſufficientem ad decentiam ſtatus clericalis, & talis beneficiarii, vel dignitatis: hoc enim honeſtati conſentaneum eſt, nec ſolum reſpicit perſonam, verùm etiam dignitatem, & decentiam ſtatus & ordinis clericalis. Verùm, ſi clericus nolit Auditorem Cameræ adire, poteſt à Summo Pontifice reſcriptum impetrare, ut coram ſuo ordinario uti poſſit favore *c. Odoardus*, prout de jure poteſt: tamen ut hoc reſcriptum validum ſit, curare debet, ut in eo ponatur clauſula, *Non obſtante quacumque obligatione in forma Cameræ*, alioquin ab Auditore Cameræ cogi poterit ad ſervandam ceſſionem, & promiſſionem; quia Summus Pontifex cenſetur velle obligationi in forma Cameræ factæ derogare, niſi id exprimat, ut ex conceſſionibus plurium Pontificum Auditori Cameræ factis obſervat Suarez *loc. cit. n.* 13. *ad finem*.

Plures de beneficio *c. Odoardus*, videri poſſunt apud Covar. 3. *variar. c.* 1 & apud Riccium *in praxi c. Odoardus*. Sed modò difficultas eſt primo, utrum Prælatus poſſit ſua cenſura obligare ad reſtitutionem, etiam cum notabili incōmodo, e.g. cum detrimēto ſtatus.

13 Reſpondeo regulariter loquendo, non obligare; quia præceptum humanum non magis obligat, quam naturale, aut divinum: præceptum autem naturale, & divinum reſtitutionis faciendæ, regulariter non obligat cum gravi incommodo, ut patet ex dictis *de reſtitutione*. non nego tamen, quin obligare poſſit, quoties juſta ſubeſt cauſa obligandi cum tanto incommodo. Ratio eſt, quia Princeps laicus poteſt aliquando ſuo præceptò cogere, & obligare ſuos ſubditos ad aliquid cum gravi incommodo præſtandum, ut quando commune bonum id exigit, aut quando in cauſa particulari ita judicat expedire; ergo etiam Prælato Eccleſiaſtico eandem poteſtatem competere dicendum eſt, dum juſta ſubeſt cauſa ſic obligandi. Ita Covar. *c. Alma. part.* 2. §. 11. *n.* 11 Filliuc. *loc. cit. n.* 17. *&* 37. Cordub. 1 *quæſtion q.* 43. & alii quos retuli *de legibus, diſput.* 1. *q.* 8. *punct.* 2. *n.* 3. *& ſeqq. & de cenſuris loc. cit. punct.* 3 *n.* 1. contra Navarr. *c.* 27. *n.* 38. Aviłam *de cenſuris* 2. *p. diſp.* 5. *cap.* 5 *dub.* 1. & alios abſolutè aſſerentes eum, qui legitimum habet impedimentum non poſſe excommunicatione obſtringi.

13 Prælatus an poſſit ſub cenſura obligare ad reſtitutionem, cum notabili debitoris incommodo.

14 Secunda difficultas eſt, utrum, qui prævidet ſe non poſſe termino præfixo reſtitutionem facere, quam tamen potuit facere, dum impotentiam futuram prævidit, incidat in excommunicationem.

14 Debitor ſeu penſionarius, qui prævidet ſe non poſſe termino præfixo reſtituere, excommunicationem incurrit, ſi reſtitutionem non facit, dum impotentiam futuram prævidit

Reſpondeo elapſo termino præfixo incidere in excommunicationem; quia hic cenſetur contumax contra præceptum, ut patet ex dictis *de cenſuris diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *n.* 1. *verſ. major difficultas*, ubi hanc difficultatem fuſius expricavi.

Ex quo patet à fortiori eum, qui malitiosè factus eſt impotens, non excuſari à cenſura, niſi fortè congruo tempore ante lapſum termini conſtituti recurrat ad judicem, ipſique ſuam impotentiam probet; tunc enim ſi reus ſatisfactionem, vel cautionem poſſibilem offerat, judex poterit, & debebit excommunicationem ſuſpendere: ſicut enim dignè petenti abſolutionem cenſuræ contractæ non poteſt abſolutionem denegare; ita neque denegare poteſt ſubtractionem cenſuræ incurrendæ. Ita Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 2. *ad finem*; Alterius *c.* 7. *ad finem*, & alii quos retuli *de cenſuris loco cit.*

15 Tertia difficultas eſt, utrùm, qui termino præfixo ob impotentiam

15 Debitor qui termino

præfixo ob impotentiā non reſti- tuit, tenetur adhuc ſub cenſura reſtitutionem facere ſu- blata impo- tentia.

tentiam non reſtituit, tenetur adhuc ſub cenſura reſtitutionem facere.

Reſpondeo affirmativè cum Soto 4. *de juſtit. q. 7. art. 4.* Alterio *loco cit. col. 8.* Avila *loco cit. verſ. petis.* Filliucio *loco cit.* & aliis. Ratio eſt, quia terminus non fuit appoſitus ad finiendam, ſed ad ſollicitandam obligationem, ſeu ad differendam executionem. Hoc tamen intelligitur, modò adhuc vigeat præceptum, ſeu obligatio cenſuræ contrahendæ; nam ſi obligatio cenſuram vim ſuam amiſit, cenſura non incurritur: ut ſi judex, qui cenſuram ab homine tulerat, mortuus eſt, aut denunciatus eſt excommunicatus, ut patet ex dictis *de cenſuris in communi.*

QUÆSTIO II.

De excommunicationibus nemini reſervatis, quæ ut plurimum ſunt communes omnibus.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra laicos; qui oblationes, intra Eccleſiam factas, de Eccleſiis auferunt, & ſibi uſurpant.

1 *Oblationes ad quem pertineant.*
2 *Oblationes de ſacris Eccleſ. auferens, ligatur excommunicatione juxta probabiliorem ſententiam.*
3 *Oblationes de ſacris altaribus auferens afficitur excommunicatione, etiamſi auferens non ſit Romanus.*
4 *Oblationum actualis ablatio requiritur ad incurrendam excommunicationem, & non ſufficit conatus.*
5 *Oblationes ſurripiens, non ligatur excommunicatione ſi ſit Eccleſiaſticus.*
6 *Laicus uſurpans ſibi oblationes extra Eccleſiam exiſtentes non incurrit excommunicationem.*
7 *Excommunicatio lata contra auferentes oblationes de Eccleſiis, non eſt reſervata.*

ISta excommunicatio habetur *in cap. hanc conſuetudinem 10. q. 1.* ubi dicitur *Qui de cætero oblationes de ſacris Eccleſiis auferre molitus fuerit, ſub anathematis vinculo ſit colligatus, & condemnatus.*

Iſtam excommunicationem ſolutione ſeptem difficultatum explicabo.

1 Oblationes ad quem pertineant.

1 Prima eſt ad quem pertineant oblationes.

Reſpondeo hujus difficultatis ſolutionem conſtare ex dictis de oblationibus *in tract. de legibus diſp. ultim. q. 5. punct. ult. n. 4.* ad ibi dicta te remitto.

2 Oblationes de ſacris Eccleſiis auferens ligatur excommunicatione, juxta probabiliorem ſententiam.

2 Secunda difficultas eſt, utrùm præfata excommunicatio ſit ipſo jure lata, & ſtatim incurratur ab eo qui oblationes de ſacris Eccleſiis aufert; Filliucius *tract. 16 cap. 3. quæſ. n. 48.* innuit non ſtatim incurri, vel quia fortè non ſit in uſu, vel quia credi poſſet, inquit ipſe, eſſe tantummodo ferendam, non latam.

Sed mihi probabilius dicendum videtur, eſſe ipſo jure latam, & ſtatim incurri. Ratio eſt, tum quia fertur per verba temporis præſentis, *ſit colligatus & condemnatus*; tum quia illa verba, *ſub excommunicationis vinculo ſit colligatus*, idem ſignificant, ac ſi diceretur, ſit ligatus anathemate, ſeu excommunicatione; ſed iſta indicant cenſuram ipſo jure latam, ut alibi docui cum communi DD. ſententiam contra Sanchez & alios; ergo etiam illa ſignificant cenſuram ipſo facto impoſitam. Ita Graffius *l. 4 deciſ. c. 24. n. 10.* quem citat, & ſequitur Auctor excommunicationum, juſſu Alexandri Ludoviſii Archiepiſcopi Bononienſis, & poſtmodum Papæ, editarum, *c. 8. n. 14.* & Julius Cæſar Raynerus *de excommunicationibus, c. 8. verſ. decimaquarta.*

3 Oblationes de ſacris altaribus auferens afficiatur excommunicatione, etiamſi auferens non ſit Romanus.

3 Tertia difficultas eſt, utrùm iſta excommunicatio ſit univerſalis, & afficiat omnes laicos, ſibi uſurpantes oblationes. Graſſa *in cap. conſuetudinem cit.* ſentire videtur iſtam excommunicationem non eſſe univerſalem, nec omnes afficere, ſed tantummodò Romanos; Damaſus enim Papa, inquit gloſſa, prohibet in hoc cap. ne Romani auferant oblationes de altaribus, & comedant, ſed ſolum ſacerdotibus relinquant.

Sed mihi dicendum videtur, hanc excommunicationem univerſalem eſſe. Ratio eſt, quia Summus Pontifex univerſaliter loquitur, ut apertè colligitur ex illis verbis, *Hanc conſuetudinem, quæ contra ſanctam Eccleſiam Catholicam augeri videtur, omnino interdicimus, ut nullo modo unquam oblationes, quæ inter ſanctam Eccleſiam afferuntur, ſub dominio laicorum detineantur*, ubi notanda ſunt illa verba, *contra ſanctam Eccleſiam Catholicam*; nam ſancta Eccleſia Catholica non eſt Eccleſia particularis, ſed univerſalis.

4 Oblationum actualis ablatio requiritur ad incurrendam excommunicationem, & non ſufficit conatus.

4 Quarta difficultas eſt, utrùm ad iſtam excommunicationem contrahendam requiratur effectus, id eſt, actualis ablatio, an ſufficiat conatus auferendi. Ratio dubitandi, ad probandum ſufficere conatum, eſt, quia in textu habetur verbum, *molitus fuerit*, quod ad conatum accommodari poteſt. His non obſtantibus,

Reſpondeo requiri effectum, id eſt, actualem ablationem; quia cenſura non incurritur effectu nondum ſecuto, niſi aliud de mente diſponenti colligatur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris.*

Ad rationem dubitandi reſpondetur, negando verbum *molitus eſt*, ſignificare tantummodo conatum, & non effectum.

5 Oblationes ſurripiens, non ligatur excommunicatione ſi ſit Eccleſiaſticus.

5 Quinta difficultas eſt, utrùm iſta excommunicatio liget Eccleſiaſticos ſurripientes hujuſmodi oblationes.

Reſpondeo negativè, quia Summus Pontifex loquitur de laicis ſibi uſurpantibus præfatas oblationes.

6 Laicus uſurpans ſibi oblationes extra Eccleſiam exiſtentes non incurrit excommunicationem.

6 Sexta difficultas eſt, utrùm laicus incidat in iſtam excommunicationem, ſi prædictas oblationes non auferat de Eccleſiis, ſed illas extra Eccleſiam exiſtentes ſibi applicet, & uſurpet.

Reſpondeo negativè, quia Summus Pontifex de illis loquitur, qui oblationes de ſacris Eccleſiis auferunt; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, *cap. odia, de regul. jur. in 6.*

7 Excommunicatio lata contra auferentes oblationes de Eccleſiis non eſt reſervata.

7 Septima difficultas eſt, utrùm præfata excommunicatio ſit reſervata.

Reſpondeo negativè; quia nullum reſervationis verbum in præfato cap. habetur; conſequenter à quolibet confeſſario, pro peccatis mortalibus approbato jure communi auferri poteſt, *cap. nuper de ſentent. excommunic.* Idem dicendum erit in aliis excommunicationibus in hac quæſt. afferendis, ob id eas poſui ſub titulo de excommunicationibus *non reſervatis.*

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra cogentes fœminam ad religionem.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 Cogere *quid ſignificet.*
3 *Metu levi cogens fœminam ad religionem, non incurrit excommunicationem.*
4 *Metum injuſtum incutiens ad religionem, non incurrit excommunicationem.*
5 *Suadens fœminæ ingredi religionem, injecto metu privationis alicujus boni, ad quod fœmina aliàs non habeat jus, non incurrit excommunicationem.*
6 *Non ſolùm cogens ad ingrediendum Monaſterium, verùm etiam cogens ad ſuſcipiendum habitum, vel ad emittendam profeſſionem laqueo excommunicationis ſuſpenditur.*
7 *Cogens fœminam ad emittendum votum ingrediendi religionem, vinculo excommunicationis non obſtringitur.*
8 *Cogens fœminam ad ingrediendam religionem, non incurrit excommunicationem ſtatim præſtita actione coactiva, ſed requiritur actualis ingreſſus, vel ſuſceptio habitus, aut profeſſio.*
9 *Dans auxilium, conſilium, vel favorem in ingreſſu Monaſterii, vel ſuſceptionis habitus, vel profeſſionis alicujus fœminæ ad hoc coactæ, excommunicationem incurrit.*
10 *Conſenſum, vel auctoritatem præbens in præfatis actionibus ligatur excommunicatione.*
11 *Aſpiciens obiter fœminam involuntariè ingredientem, non ligatur excommunicatione.*
12 *Conſilium, auxilium, vel favorem præbens, dum fœmina involuntariè Monaſterium ingreditur, non ligatur excommunicatione nondum ſecuto effectu.*
13 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
14 *Reges, vel Imperator non ligantur excommunicatione cogendo fœminam ad ingreſſum in Monaſteriis, aut aliam actionem hic vetitam faciendo, juxta probabilem nonnullorum ſententiam.*

CUm ex invito ingreſſu in Monaſteria, vel ex religione involuntariè ſuſcepta, non levia damna, & perturbationes ſequi ſoleant, experientia teſte, jure merito ſancitum eſt in Tridentino *ſeſſ. 25. c. 18.* ne quis ullam audeat fœminam ad ingreſſum in Monaſteria, ad ſuſceptionem habitus, vel ad profeſſionis emiſſionem cogere, ut patet ex Tridentini decreto; cujus occaſione duo principaliter explicabo,

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis ſunt triplices actiones in hoc capite expreſſæ.

Prima eſt cogere fœminas ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum religionis, vel ad emittendum profeſſionē.

2 Cogere quid ſignificet.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit *cogere.*

Reſp. idem eſſe, ac per vim, vel metum gravem injuſtè inducere.

Dixi, *per vim aut metum gravem*, ut innuerem vim modicam, ſeu metum levem non ſufficere: verbum enim *cogere* ſignificat inducere nolentem per vim, vel metum gravem, ut ſtatim probabo.

Hinc ſequitur primò eos, qui cogunt per metum levem, ſeu non cadentem in conſtantem virum, ab hujus excommunicationis vinculo excuſari. Ratio eſt, tum quia, cùm iſta lex pœnalis ſit, ſtrictè intelligenda eſt de illo tantùm metu, de quo ratio habetur in jure: in jure autem ratio non habetur metus levis, *l. timorem, ff. de eo, quod metus cauſa* factum quia pœna conſtituta contra eos, qui metum inferunt, incurritur tantummodo ob illum metum, qui ſufficit ad revocanda ea, quæ per metum fiunt, ut bene gloſſa, & alii, quos citat,

&

& ſequitur Sanchez *in opere morabili,lib.4 c.4.n.4.* Suarez *de cenſuris diſp* 23 *ſect.*4.*n.*11.& xlii,metus autem,qui ſufficit ad revocandæ geſtæ,non eſt levis,ſed gravis,ut dictum eſt *de matrim.q.*3.*punct.*2.*& de contract. q.*2.

4 Metum injuſtum incurrens ad religionem, non incurrit excommunicationem.

4 Secundò ſequitur excommunicationem non incurri, quando metus juſtè incurritur,tunc enim non abeſt injurioſa coactio. Idem militat quando fœmina inducitur precibus,etiam importunis,ſed ſine minis,ut patet ex dictis *de reſtit.& de matri.*nam hujuſmodi preces non inferunt vim,per ſe loquendo. Ita communiter DD.

5 Suadens fœminæ ingredi religionem, injecto metu privationis boni, ad quod fœmina alias non habeat jus, non incurrit excommunicationem.

5 Tertiò ſequitur excommunicationem ab eo non incurri, qui fœminæ religionem ingredi ſuadet, injecto metu privationis alicujus boni, ad quod fœmina alias non habeat jus;tunc enim non dicitur vis,aut metus inferri, ſed denegari id,quod in liberà ipſorum poteſtate eſt reddere, & denegare. Ita Suarez *loco cit. ſect.* 7. *n.*6.*ſub finem* Sanchez *loc.cit.n.*6.*&* 7. ubi idem aſſerit de parentibus minantibus filiæ,fore,ut eam non præferant in ea parte, in qua alicubi parentes poſſunt fœminas meliorare,niſi religionem ingrediatur,cùm enim liberè poſſint quemlibet ex deſcendentibus in ea parte præferre, nihil ei injuſtè denegant.

6 Secundò dubium eſt ad quænam cogi debeat fœmina,ut hujus decreti pœna incurratur.

Reſpondeo ad tria.

6 Non ſolùm cogens ad ingrediendum monaſterium,verùm etiam cogens ad ſuſcipiendum, habitum vel ad emittendam profeſſionē, laqueo excommunicationis ſuſpenditur.

Primum eſt ad ingrediendum monaſterium: quod tamen ego intelligendum puto per ordinem ad profeſſionem. Concilium enim in hoc cap.conſuluiſſe videtur libertati religionis; propterea ſi metus incutiatur ad alium finem,ut ſi fœmina conſtituatur per metum in monaſterio,ut ibi educetur, donec nuptui apta ſit, excommunicatio hujus incurri non videtur. Ita Rodriquez *in ſumma* 2.*part.c.*8.*concluſ.*5,n.10.& Sanchez *loco cit.n.*12 Quamvis in hoc ultimo caſu,in quo fœmina per vim,vel metum collocatur in monaſterio, ut educetur, oppoſitum ſentit Suarez *diſp.* 23.*ſect.*7.*n* 9 & Fill. *tr.*14.*c* 6 *q.*5.*n.*89.

Neque obſtat Concilium ſimpliciter, & abſolutè loqui de ingreſſu in monaſterium. Reſpondeo enim ipſius mentem colligi ex ſubjectâ materia, de qua in ea ſectione agitur.

Secundum,ad quod fœmina cogi debet,ut cenſuram incurratur, eſt ad ſuſcipiendum habitum religionis, id eſt, ad ingreſſum ad modum novitii.

Tertium eſt ad emittendam profeſſionem. Hæc tamen tria alternativè intelligenda ſunt;quia Concilium utitur dictione, *vel*, conſequenter ſufficit,ut fœmina ad unum ex dictis per vim, vel metum inducatur.

7 Cogens fœminam ad emittendum votum ingrediendi religionem vinculo excommunicationis non ſtringitur.

7 Rogabis, utrùm cenſura incurratur cogendo fœminam ad emittendum votum ingrediendi religionem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt,tum quia hæc non eſt propria coactio ad unum ex tribus jam explicatis, id eſt, ad ingreſſum in monaſterium, vel habitum, vel ad profeſſionem; tum quia vel coactio ad votum ſit per metum gravem, aut per levem. Si per gravem,votum non obligat,ut patet ex dictis *de voto*;conſequenter fœmina cogi non dicitur: ſi verò coactio ſit per metum levem, hæc non dicitur propriè coactio,eo quod ratio per metus levis in jure non habeatur,& conſequenter hujuſmodi metus ad incurrendam cenſuram non ſufficiat. Idem dicendum eſt,etiamſi votum ingrediendi religionem confirmatum fuerit juramento: adhuc enim fœmina non dicitur cogi ad unum ex tribus jam explicatis, præſertim cum iſtius voti diſpenſatio ab Epiſcopo facilè obtineri queat. Ita Sanchez *loc.cit.n.*13 Suar. & Rodriq. *loc.cit.* & alii.

8 Cogens fœminam ad ingrediendam religionem non incurrit excommunicationem ſtatim præſtita actione coactiva, ſed requiritur actualis ingreſſus, vel ſuſceptio habitus, aut profeſſio.

8 Tertiò dubium eſt, utrum excommunicatio hujus contrahatur ſtatim,ut præſtita eſt actio coactiva, ſed eſt ſtatim, ac illata eſt vis, vel metus.

Reſpondeo negativè,ſed requiri actualem ingreſſum,vel habitus ſuſceptionem,aut profeſſionem; quia nemo poteſt dici cogens ingredi, habitum ſuſcipere, vel profiteri, niſi poſitus ſit actualis ingreſſus, vel ſuſceptio habitus vel profeſſio: hæc eſt enim differentia inter cogere & conari, quod *cogere* importat effectum; *conari* verò dicit actionem per ordinem effectum. Ita Navarrus, quem citat & ſequitur Sanch. *loc.cit.n.*19 Rodriquez *loc.cit.n.*9.

9 Dans auxilium, conſilium, vel favorem in ingreſſu monaſterii, vel ſuſceptionis habitus, vel profeſſionis alicujus fœminæ ad hoc coactæ, excommunicationem incurrit.

9 *Secunda actio*, quæ eſt materia iſtius excommunicationis, eſt dare auxilium, conſilium, vel favorem ad ingreſſum in monaſterium,vel ad ſuſceptionem habitus, vel ad emiſſionem profeſſionis, juxta ea quæ in præcedentibus dixi. Quot autem modis contingat auxilium,favorem, aut conſilium dari,patet ex ſæpiùs dictis,præſertim in expoſitione Bullæ Cœnæ.

10 Conſenſum, vel auctoritatem præbens in præfatis actionibus, ligatur excommunicatione.

10 *Tertia actio* eſt interponere quoquo modo præſentiam, vel conſenſum,vel auctoritatem ſuam,modò id fiat ſcienter ab eo,qui novit fœminam non ſponte ingredi monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, ut in Concilio dicitur. Quamobrem,qui ſuam præſtat præſentiam,conſenſum, vel auctoritatem,ignorans fœminam ad prædicta cogi, ab hac cenſura incurrenda excuſatur,quavis ignorantia laboret. Secus dicendum eſt cogente,quia Concilium hanc circunſtantiam reſpectu ipſius non requirit; conſequenter non excuſatur ob ignorantiam craſſam, ſupinam,vel affectatam, ut bene Sanchez *loc.cit* n.10.

Ex quo ſequitur fieri poſſe,ut quamplures vinculo hujus cenſuræ ligentur,ut Epiſcopus, Vicarius,ſuperiores,conſanguinei puellæ,qui ſcientes fœminam invitò in Monaſterium ingredi, auctoritatem illi actui præbent,vel præſentiam. Contrarium circa parentes cogentes filias religionem ſuſcipere,vel ab ea prohibentes, ſuſtinent nonnulli,quos tacito nomine Azorius 2. *p. lib.* 2. *c.* 11. *q.*15.& idem a fortiori ſuſtinebunt de parentibus conſenſum, & auctoritatem præſtantibus. Ratio primum eſt, quia veriſimile non eſt,hanc pœnam conſtitui in parentes, quibus incumbit onus conſulendi ſaluti,vitæ,& commodis filiorum. Sed quod nos aſſerimus verum eſt & ſuſtinendum;quia Concilium generaliter loquitur.

11 Aſpiciens obiter fœminam involuntariè ingredientem, non ligatur excommunicatione.

11 Rogabis,utrùm huic cenſuræ ſubjiciatur, qui fœminam involuntariè ingredientem obiter aſpicit. Ratio dubitandi eſt;quia in textu dicitur,*quoquomodo eidem actui præſentiam interpoſuerit*; hic autem dicitur aliquo modo præſentiam interponere.

His non obſtantibus, reſpondeo huic pœnæ non ſubjici; tum quia Summus Pontifex intelligendus videtur de interponente præſentiam ex propoſito, ut in ſimili dictum eſt de puellarum quia hæc videtur materia levia, conſequenter non ſufficit ad pœnam adeò gravem incurrendam. Ex quo patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Idem ſentiendum eſt de eo, qui ibi adeſſet cauſâ ſacri audiendi aut gratia inſerviendi ſuo domino, multò magis, ſi ibi intereſſet gratia impediendæ profeſſionis,aut ſi à fœmina,quæ tunc profeſſionem emiſſura eſt, acceſſeretur in teſtem violentiæ; tunc enim non diceretur præſentiam illi actui præſtare,ſed reſiſtere, vel indifferenter ſe habere, ut bene Sanchez *loc.cit. n.*11.

12 Conſilium, auxilium, vel favorem præbens, dum fœminæ involuntariè monaſterium ingreditur, non ligatur excommunicatione, nondum ſecuto effectu.

12 Sed modò dubium eſt utrum excommunicatio incurratur ſtatim dato auxilio,conſilio,vel favore,vel præſtita auctoritate.

Reſpondeo non incurri,niſi ſecutus ſit effectus,id eſt, niſi fœmina ingreſſa fuerit religionem,vel habitum ſuſceperit, &c. Ratio eſt quia iſta excommunicatio fertur principaliter in cogentem, & acceſſoriè in dantes auxilium, præſtantes auctoritatem, &c. ſicut ergo excommunicatio non incurretur à dantibus auxilium,præſtantibus auctoritatem,&c. ante ſecutum effectum, quoties enim excommunicatio fertur in dantes auxilium, vel ob aliam actionem acceſſoriam,excommunicatio non incurritur,nondum ſecuto effectu, ob quem excommunicatio principaliter inflicta eſt,ex communi Doctorum ſententia.

SECUNDA PROPOSITIO.

13 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

13 OMnes, & ſinguli, qui fœminam cogunt ad ingreſſum in monaſterium,vel etiam ex præfatis actionibus præſtant, præterquam in caſibus in jure expreſſis,cenſura hujus decreti obſtringuntur. Ratio eſt, quia Concilium utitur generaliſſimis verbis,ibi,*omnes, & ſingulas perſonas*, &c.

14 Reges vel Imperator non ligantur excommunicatione cogendo fœminam ad ingreſſum in monaſterium, aut aliam actionem hic vetitam faciendo, juxta probabilem nonnullorum ſententiam.

14 Improbabile tamen non videtur Reges,& Imperatorem huic cenſuræ non ſubjici; tum quia ſpeciali nota digni videntur; tum quia dum Sum. Pontifex intendit hos ligare, ſolet exprimere, ut infrà probabo. Idemque tenet Sanch *l cit.n.* 2. & alii, quos retuli *de cenſ.* contra Suar. *loc.cit.n.*8.*verſ.qua cenſura eſt generaliſſima.*

Dixi, *præterquam in caſibus in jure expreſſis*; cogentes enim in his caſibus excommunicationem non incurrunt. Quamobrem ſi quis cogeret fœminam ad ingrediendum monaſterium in pœnam alicujus peccati,vel ad cautionem pudicitiæ,vel alia juſta de cauſa à jure permiſſa,hujus Concilii cenſuram non incurreret,ut bene Suarez *loc.cit.n.*9 Fill. *loc.cit* n.89.*verſ.tertiò.* Ratio eſt,quia non delinquit contra Concilii diſpoſitionem.

15 Cogens virum ad religionem non incurrit excommunicationem.

15 Sed modò dubium eſt,utrùm cogentes viros ad religionem ligentur cenſuræ præfati decreti.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt quia Tridentinum loquitur ſolùm de cogentibus fœminas,& cùm excommunicatio ſit res pœnalis,& odioſa,extendenda non eſt à cogentibus fœminas ad cogentes viros Ita Suar *loc.cit.n.*8. Sanch. *loc.cit,n.*3. Fill. *loc.cit* n.89. *verſ.dico ſecundò.*

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra retrahentes fœminas à religione.

1 *Proponitur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Veli aut emiſſionis voti nomine quid intelligatur.*
3 *Impediens fœminam ne monaſterium ingrediatur,& religionem ſuſcipiat, incurrit excommunicationem*
4 *Impediens fœminam ne votum faciat ingrediendi religionem, non incurrit excommunicationem.*
5 *Retrahens fœminam ſolis precibus à religione, non incurrit excommunicationem.*
6 *Fœminam dolo retrahens à religione, incurrit excommunicationem.*
7 *Impediens aliquem ne votum religionis emittat, non ligatur excommunicatione.*
8 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*

IN c.18. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. poſt excommunicationem latam in cogentem fœminas ad ingreſſum in monaſterium,vel ad ſuſceptionem habitus,vel ad emiſſionem profeſſionis,adjicitur alia excommunicatio contra eos qui fœminam impediunt,ne velum accipiat, ſeu profeſſionis votum emittat ibi, *ſimili quoq; anathemati ſubjicit eos,qui S. Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem vel accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine juſta cauſa impediunt.*

Circa iſtam excommunicationem duo breviter explicabo,
Primò quænam ſit illius materia.
Secundò, quodnam illius ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Proponitur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis, eſt impedire fœminam ne velum accipiat, aut votum emittat.

2 Sed modò dubium eſt; primò quid nomine *voti*, aut *emiſſionis voti* intelligatur.

2 Veli aut emiſſionis voti nomine quid intelligatur.

Reſpondeo intelligi profeſſionem, quæ fit per ſuſceptionem veli, aut etiam ſine veli ſuſceptione cum tribus votis. Ita Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 9. Fill. *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 5. *ad fin. n.* 90.

3 Sed Secundò dubium eſt utrum excommunicatio incurratur impediendo fœminam ne monaſterium ingrediatur, & novitiatum ſuſcipiat.

3 Impediens fœminam ne monaſterium ingrediatur, & novitiatum ſuſcipiat, incurrit excommunicationem.

Reſponderi poteſt affirmativè cum Suarez *loc. cit. n.* 10. Filliucio *loc. cit. n.* 90. contra Sanchez *loc. cit.* 15. Ratio eſt, quia nemo poteſt profiteri, niſi prius habitum ſuſcipiat; conſequenter, qui ſuſceptionem habitûs impedit, dicitur etiam impedire profeſſionem; conſequenter hanc cenſuram incurrit.

4 Tertio dubium eſt utrùm impediens fœminam, ne faciat votum ingrediendi monaſterium, aut aſſumendi habitum religioſum, incidat in iſtam excommunicationem.

4 Impediens fœminam ne votum faciat ingrediendi religionem non incurrit excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia hic videtur ſolum remotè, & indirectè impedire profeſſionem; tum quia ſi Conc. Trid. intelligeretur de impediente votum ſimplex, apertiùs, & clarius locutum fuiſſet. Quamobrem illa particula, *voti emittendi*, addita videtur ad comprehendendum omnem modum, ſeu ſtatum religionum, ſeu perſonarum monialium; nam aliquæ profeſſionem emittunt ſuſceptione veli, aliæ ſtatum illum ſine veli ſuſceptione aſſumunt, ut bene Suarez, Fillincius, & Sanchez *loc. cit.*

5 Quartò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ab eo, qui fœminam ſolis precibus à religione retrahit.

5 Retrahens fœminam ſolis precibus à religione, non incurrit excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia non dicitur impedire volentem, cùm preces voluntarium non auferant, conſequenter fœmina ſponte nolit religionem, poſitis precibus ſuſcipere.

6 Secus dicendum eſt, ſi dolo retrahatur. Ratio eſt, tum quia dolus voluntarium aufert, ut alibi oſtenſum eſt; tum quia Concilium Tridentinum expreſsè excommunicat impedientes quocumque modo: dolus autem genus quoddam eſt impedimenti. Ita Sanch. *in opere morali lib.* 4. *c.* 4. *n.* 15. *ad finem*, ubi refert Salonium 2. 2. *q.* 62. *art* 2 *controv* 3. *in fine.*

6 Fœminam dolo retrahens à religione, incurrit excommunicationem.

7 Quintò dubium eſt, utrùm impediens aliquem virum ne votum religionis emittat, in iſtam excommunicationem incidat.

7 Impediens aliquem ne votum religionis emittat, non ligatur excommunicatione.

Reſpondeo negativè, ut patet ex dictis *in punct. præced. proximè.*

SECUNDA PROPOSITIO.

8 OMnes, & ſinguli, injuſtè impedientes fœminam, ne religionem aſſumat, ſeu profeſſionem emittat, excommunicationem hujus decreti contrahunt. Ratio eſt, quia Concilium indiſtinctè, & indefinitè loquitur.

8 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Dixi *injuſtè*, quia Concilium loquitur de impedientibus ſine juſta cauſa. Quamobrem, ſi conjux, aut pater, aut alius impediat fœminam, ne conſummato matrimonio, religionem ingrediatur, non ſubjicitur huic excommunicationi, quia non impedit ſine juſta cauſa, ut bene Sanchez *loco cit. n.* 10.

Utrum verò parentes impedientes filiam, ne profeſſionem emittat, præfatam excommunicationem incurrant, patet ex dictis § *præcedenti, n.* 10.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra impedientes viſitatores Monialium in ſuo munere.

1 *Monialium viſitandarum munus ad quem pertineat.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Impedire intendens viſitatorem monialium non incurrit excommunicationem, quia requiritur effectus conſummatus.*
4 *Impediens viſitatorem monialium, non incurrit excommunicationem, ſi monitione præmiſſa ceſſet impedire.*
5 *Monitio ſpecialis an requiritur ad incurrendam excommunicationem, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere.*
6 *Monitio quotuplex requiratur, ut impediens viſitatorem monialium in ſuo munere ligetur excommunicatione.*
7 *Monitio à quonam fieri debeat, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere.*
9 *Quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur impediendo viſitatorem monialium in viſitationis munere.*

IN *Clementina, Attendentes. de ſtatu monach.* Summus Pontif. inter cætera ſtatuit, ne quis viſitatores monialium in munere viſitationis impedire audeat, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, ut patet ex illis verbis: *ſi qui verò viſitatores ipſos in præmiſſis impedire præſumpſerint, ſeu aliquo præmiſſorum (niſi moniti reſipiſcant) ipſo facto excommunicationis ſententiam ſe noverint incurſuros, privilegiis, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſcumque in contrarium minimè valituris.*

Multa hoc in loco diſputari poſſent circa viſitationem monialium, & religioſorum; ſed quia rem noſtram directè non attingunt, ea tantummodo hic perſtringam, quæ ad iſtius excommunicationis intelligentiam pertinent, reliqua videri poſſunt apud Rodr. *q. reg.* 10. *c.* 3. & 4. ubi de hac re ſatis fusè diſputat. Hic ſolùm advertere volo.

1 Munus viſitandi moniales in monaſteriis non exemptis ſpectare ad ordinarium auctoritate ordinaria, in exemptis verò & immediatè ſubjectis Sum. Pontifici, pertinere ad eundem Ordinarium auctoritate delegata, ſic enim decernitur in hac Clementina, ibi, *hoc igitur ſacro approbante Concilio,* &c. In exemptis verò quæ non ſunt immediatè ſubjecta Ordinario, ſed religioſis, aut aliis, jus viſitandi competit Prælatis ipſorum, ſicut enim illi jus habent cogendi ad clauſuram, ut infra ſuo loco docebo, ita etiam jus habent viſitandi. Ita Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 9. Fill. *tra.* 14. *c.* 1. *qu.* 4. *n.* 73. Saytus *lib.* 3. *c.* 35. *n.* 14. Sanchez, Rodriquez, & alii quamplures, quos in ſimili retuli *de clauſura.* Hoc poſito explicabo materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

1 Monialium viſitandarum munus ad quem pertineat.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt impedire viſitatorem in iis, quæ pertinent ad monialium, circa voluntariam vitam, reformationem, & ad devotum, & debitum virtutum famulatum Deo præſtandum, ut in textu dicitur: cùm autem multis modis fieri poſſit, ut hujuſmodi impedimentum inducatur, ut conſtat ex dictis in ſimili in expoſitione Bullæ Cœnæ; ſequitur tot modis incurri poſſe hujus canonis excommunicationem, quot modis impedimentum circa prædicta præſtari poteſt.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 Sed modo dubium eſt primo, utrùm iſta excommunicatio incurratur ob ſolum animum, aut conatum impediendi.

3 Impedire intendens viſitatorem monialium non incurrit excommunicationem, quia requiritur effectus conſummatus.

Reſpondeo negativè, quia ad incurrendam excommunicationem requiritur effectus conſummatus ſub cenſura prohibitus: effectus autem ſub cenſura prohibitus in hoc textu non eſt attentatio, animus, & conatus, ſed ipſummet impedimentum: in textu enim dicitur *impedire præſumpſerint.*

4 Secundo dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ſtatim, ac impedimentum in viſitatione monialium appoſitum fuit.

4 Impediens viſitatorem monialium, non incurrit excommunicationem, ſi monitione præmiſſa ceſſat impedire.

Reſpondeo negativè, ſed requiri monitionem, qua præmiſſa, ſi impediens non ceſſat impedire, aut non revocat impedimentum, ſtatim excommunicationis pœna ligatur, ibi, *niſi moniti reſipiſcant, ipſo facto excommunicationis ſententiam ſe noverint incurſuros.*

Obſerva tamen non ſufficere, ut iſta monitio fiat, antequam apponatur impedimentum, ſed ſubſequi debet poſitionem impedimenti, ita ut Prælatus, admoneat ipſum impedientem, ut ceſſet ab impedimento. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *niſi moniti reſipiſcant*; is autem non dicitur reſipiſcere, qui non deliquit, ſeu non impedivit: Ita Sayr. *l.* 3. *c.* 35. *n.* 14. Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 9. Fill. *loc. c.*

Ex quo ſequitur iſtam excommunicationem non incurri, dum viſitator admonet moniales, ut parent ſe ad viſitationem, nec ulla viſitatorem impedire audeat; facta autem hujuſmodi admonitione aliqua viſitatorem impedire præſumit. Ratio cur iſta excommunicatio in hoc caſu non incurratur, eſt, quia admonitio præcedit impedimentum. Ita DD. citati.

5 Rogabis primò, utrùm requiratur monitio ſpecialis.

5 Monitio ſpecialis an requiratur, ad incurrendam excommunicationem, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere.

Reſpondeo ſufficere generalem & non requiri ſpecialem, & particularem. Ratio eſt, quia textus non præſcribit monitionem particularem, & ſpecialem, ſed ſimpliciter, & indiſtinctè loquitur de monitione; ergo ſufficit generalis: nam ubi jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. Ita Saytus, Suarez, Navarr. & Fill. *locis citatis*, & alii.

6 Rogabis ſecundò, quotuplex monitio fieri debeat.

6 Monitio quotuplex requiratur, ut impediens viſitatorem monialium in ſuo munere ligetur excommunicatione.

Reſpondeo triplicem, vel unam pro triplici. Ratio eſt, quia ubi jus monitionem juridicam requirit, intelligendum eſt de monitione canonice facienda: monitio autem canonica eſt trina, vel una pro trina, niſi aliud neceſſitas ſuadeat, ut dictum eſt. *de cenſ. in genere.* Ita Suar. Fill. *loc. cit.* & alii quos retuli *de cenſ. in genere* & alibi.

7 Rogabis tertiò, à quonam fieri debeat iſta monitio.

7 Monitio à quonam fieri debeat dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere.

Reſpondeo faciendam eſſe ab ipſo viſitatore, vel ab ejus ſuperiore in ea cauſa. Ratio eſt, quia monitio debet eſſe juridica. Illa autem dicitur juridica, quæ fit legitimo ſuperiore, legitimus autem ſuperior in ea cauſa eſt viſitator, vel etiam ejus ſuperior in juriſdictione, Ita ex parte Sylveſter *verb. excommunicatio* 9 *n.* 74. §. 39. Angelus *verb. excommunicatio* 7. *caſu* 39. Suarez, & Filliuc. *locis cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

9 OMnes, & ſinguli præſumentes impedire viſitatorem monialium in viſitationis munere, excommunicationis pœnam incurrunt, niſi poſt impedimentum, moniti reſipiſcant. Ratio cur illi omnes excommunicationem contrahant, eſt quia textus generaliter loquitur. Ita communiter DD.

8 Quænam perſonæ huic excommunicatione ſubjiciantur impediendo viſitatorem monialium in viſitationis munere.

Ex quo ſequitur non ſolùm viros cujuſcumque conditionis; verum etiam fœminas, etiam ipſaſmet moniales, huic pœnæ ſubjici impediendo viſitatorem, ne viſitationis munus exequantur.

Neque

Neque obſtat in textu apponi verba maſculini generis: nam in diſpoſitione juris maſculinum concipit fœmininum, ut aliàs ſæpiùs dictum eſt.

Ad iſtam tamen excommunicationem incurrendam præ requiritur præſumptio, ibi, *præſumpſerint*, conſequenter quævis ignorantia excuſat præter affectatam conjunctam cum ingenti temeritate.

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra eos, qui vocati ad dirigendas moniales in electionibus, non abſtinent ab iis, ex quibus diſcordiæ oriri, vel ortæ nutriri poſſunt circa electiones.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Actio per quam oriri, aut nutriri poſſunt diſcordiæ circa electiones jam factas, non eſt materia iſtius excommunicationis.*
3 *Actio per quam oriri poteſt diſcordia in electionibus faciendis in congregationibus fœminarum quæ verè non ſunt religioſæ, non eſt materia iſtius excommunicationis.*
4 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Aſſiſtens electioni monialium non incurrit excommunicationem non deſiſtendo à diſcordiis quoties ad dirigendas moniales vocatus non fuerit.*

ISta excommunicatio habetur *in c. indemnitatibus, verſ. poſtremò de elect. & elect. poteſt.* ibi, *poſtremò hi, quos ad dirigendas in hujuſmodi electionibus moniales eaſdem deinceps contigerit evocari, ab his prorſus abſtineant, per quæ inter eas ſuper faciendis ipſis electionibus oriri poſſit diſcordia, vel exorta nutriri*, circa quam excommunicationem duo explicabo.

Primò, quæ ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones hic fieri prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt actio, per quam oriri poteſt diſcordia circa faciendas electiones inter moniales, vel exorta conſervari, ſeu foveri, ac nutriri, ut patet ex verbis præ citatis textus.

2 Actio per quam oriri aut nutriri poſſunt diſcordiæ circa electiones jam factas non eſt materia illius excommunicationis.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm actio per quam oriri, aut nutriri poteſt diſcordia circa electiones jam factas, ſit materia iſtius excommunicationis.

Reſpondeo negativè, quia in textu dicitur, *ſuper faciendis ipſis electionibus*, in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Sayr. *c. 15. n. 3.* Suarez Cajetan. Navarr. Fill. & alii communiter *loco proximè cit.*

3 Actio per quam oriri poteſt diſcordia in electionibus faciendis in congregationibus fœminarum quæ verè non ſunt religioſæ, non eſt materia illius excommunicationis.

3 Secundò dubium eſt, utrum materia illius excommunicationis ſit actio, per quam oriri poteſt diſcordia, aut exorta nutriri in electionibus faciendis, in congregationibus fœminarum, quæ verè non ſunt religioſæ, ut ſunt quædam monaſteria, ſeu Congregationes ſanctæ Urſulæ, quæ profeſſionem non emittunt, licèt in communi vivant.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in textu ſermo eſt de electionibus, & diſcordiis inter moniales: præfatæ autem fœminæ non ſunt propriè moniales, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio, Suarez *diſp. 3. ſect. 4. n. 9.* Fill. *tract. 14. c. 4. q. 5. n. 57. ſub finem*, contra Sylveſtrum *verbo excommunicationem n. 41.* Angelum *excomm. 7. caſu 26.* & alios.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt omnes, & ſinguli, qui vocati, ut interſint electionibus monialium, aliquid faciunt ex quo poteſt oriri, aut nutriri diſcordia inter ipſas moniales ſuper ipſis electionibus faciendis.

Ex quo ſequitur primò, non ſolùm Prælatos, qui electionibus interſunt tanquam ſuperiores, ſeu tanquam juriſdictionem habentes, vel tanquam miſſi à ſuperiore, ſed etiam alios quoſcumque, qui ſunt acceſſiti ad dirigendas in præfatis electionibus moniales, affici excommunicatione, ſi aliquid faciant, propter quod diſcordia oriri, vel exorta nutriri poſſit. Ita communiter DD. & hoc verum eſt primò, non ſolum ſi vocati, ſint viri religioſi, aut clerici, verùm etiamſi laici ſint, aut fœminæ: textus enim univerſaliter loquitur & nomen maſculinum complectitur etiam fœmininum, ut alibi probatum eſt. Ita Caiet. *verb. excommun. c. 38.* Navar. *c. 27. n. 124.* Suarez *diſp. 23. ſect. 4. n. 8.* Sayrus *lib. 3. c. 33. n. 3.* Fill. *loco cit.* Sylveſter, & Angelus *loco cit.* Paludanus, & Tabiena, & alii apud Sayrum *loc. cit.* Secundò verum eſt, ſive vocati ſint ad moniales in electionibus dirigendas per conſilium, concionem, & hortationem, aut alia ratione, ut ſi vocatus ſit confeſſarius, concionator, Advocatus, Doctor, Abbatiſſa, aut monialis, aut alia fœmina magnæ prudentiæ. Ita DD. citati.

Secundò ſuperiorem, qui ex officio intereſt, aut alium, qui ejus vicem gerit, incidere in iſtam excommunicationem ſi cauſa ſit diſcordiarum in electionibus faciendis: nam iſti dicuntur vocati ad dirigendas moniales à Prælato, vel à monialibus, vel à regula, vel ab ipſo officio. Ita Suarez *loc. cit.*

5 Aſſiſtens electioni monialium non incurrit excommunicationem, non deſiſtendo à diſcordiis quoties ad dirigendas moniales vocatus non fuerit.

5 Tertiò eum, qui intereſt electioni, ſed non fuit vocatus ad dirigendas moniales, non ligari excommunicatione; etiamſi alioquin ſit cauſa diſcordiarum: Ratio eſt, quia iſta excommunicatio complectitur ſolùm vocatos ad dirigendas moniales in electionibus: iſte autem non eſt vocatus, ſed ſpontè ſe immiſcet. Ita Cajet. Suar. Sayrus, Filliucius & alii *locis cit.*

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra cogentes ad matrimonium.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 Cogere *quid ſit.*
3 *Matrimonii celebrationem impediens non incurrit excommunicationem juxta probabiliorem ſententiam.*
4 *Quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur.*
5 *Cogens ad matrimonium celebrandum non videtur juxta probabiliorem ſententiam excommunicationem incurrere, niſi cogens juriſdictionem ſæcularem habeat.*
6 *Epiſcopus cogens aliquem ad matrimonium celebrandum non incurrit excommunicationem juxta probabilem ſententiam, niſi temporale dominium habeat.*
7 *Rex, Regina, vel Imperator incurrunt excommunicationem cogendo aliquem ad matrimonium, quamquam oppoſita ſententia probabilis eſt.*

CUm matrimonii jugum grave ſit, & diuturnum, par eſt, ut ſpontè, & liberè ſuſcipiatur, & ipſius libertas non violetur. Quamobrem jure merito in Trident. *ſeſſ. 24. c. 9.* cogentibus ad matrimonium celebrandum indicta eſt excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, de qua licèt egerim *in tr. de matr. quæſt. 3. punct. 2. n. 34.* nihilominus hic etiam diſtinctiùs, & clariùs explicabo, & duo breviter quæram.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actio ſub excommunicatione prohibeatur.

Secundò, quodnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum, ſeu contra quas perſonas lata ſit iſta excommunicatio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt cogere quovis modo directè, vel indirectè ad matrimonium: ſic enim in Conc. Trident. dicitur, ibi, *ne quovis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.* 1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit *cogere.*

Reſpondeo cum Suarez, & Filliucio *locis cit.* idem eſſe, ac per vim, aut injuriam inducere. 2 Cogere quid ſit.

Ex quo ſequitur primò, eum qui grave malum alicui minatur niſi matrimonium contrahat, excommunicationem incurrere; quia dicitur cogere. Secus, ſi leve malum minetur: nam in foro externo non habetur ratio metus levis, ut docui *de matr. per metum celebrato.*

Secundò ſequitur excommunicationem ab eo contrahi, qui renuit alicui debitum magni momenti ſolvere, eo quod nolit matrimonium contrahere, hic enim ſaltem indirectè dicitur cogere ad matrimonium. Ita communiter DD.

Tertiò excommunicationem ab eo non incurri, qui gratuita beneficia, ad quæ non tenetur ex induſtria, alicui denegat, eo quod nolit matrimonium inire: hic enim, propriè loquendo, non dicitur cogere, ſeu vim inferre, cum ei liberum ſit gratuita beneficia conferre.

Quartò illum excommunicatione non ligari, qui officium aliquod, pecuniam, vel hæreditatem promittit, ut matrimonium contrahat: hic enim non dicitur cogere, ſed allicere, & ſuaviter inducere, quod libertati matrimonii non adverſatur. Ita communiter DD. Vide dicta *de matrimonio per vim, aut metum celebrato.*

3 Secundò dubium eſt, utrùm in hoc cap. non ſolum interdictum ſit ſub excommunicatione inducere per vim, vel metum ad matrimonium, verùm etiam à matrimonio retrahere. Ratio dubitandi eſt; quia hic textus editus eſt in favorem libertatis matrimonii: hæc autem violatur non ſolùm inducendo, verùm etiam retrahendo. Ita ſentire videtur Sanch. *lib. 4. de matr. diſp. 22. n. 9.* & alii quos retuli *de matrim. loco cit. n. 34.* 3 Matrimonii celebrationem impediens non incurrit excommunicationem, juxta probabiliorem ſententiam.

Ego verò probabilius cenſeo in præfato decreto non eſſe latam excommunicationem contra retrahentes, ſed contra inducentes ad contrahendum. Ratio eſt, quia Concilium loquitur de cogentibus, & adigentibus matrimonium contrahere. Ita Perez, & Henriquez, quos retuli *de matrim. loc. cit.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo hunc textum editum eſſe in favorem libertatis matrimonii, ſed ipſius diſpoſitionem non excedere tenorem, & propriam verborum ſignificationem.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 OMnes & ſinguli habentes temporale dominium incidunt in iſtam excommunicationem, ſi per vim, ſeu metum gravem, aliquam perſonam fœminam adigant ad contrahendum ma- 4 Quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur.

trimonium. Hæc propoſitio patet ex decreto Concilii, ubi cum locutum fuiſſet de magiſtratibus, aliiſque temporale dominium habentibus, adjecit verba generalia, ibi, *præcipit ſancta Synodus omnibus cujuſcumque gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant*, &c.

5 Cogens ad matrimonium celebrandum non videtur juxta probabiliorem ſententiam excommunicationem incurrere, niſi cogens juriſdictionem ſæcularem habeat.

5 Dixi *omnes & ſinguli habentes temporale dominium* ut diſſolverem illam difficultatem, qua quæritur, utrùm iſta excommunicatio afficiat ſolùm habentes juriſdictionem, an etiam alios omnes adigentes aliquem ad matrimonium. In qua difficultate duplex eſt Doctorum ſententia.

Prima eſt Suarez *de cenſuris, diſp. 23. ſect. 6. n. 7. verſ. quartò*, Fill. *tr. 14. c. 6. quæſ. 4. n. 86.* affirmantium iſtam excommunicationem univerſalem eſſe, & omnes comprehendere. Ratio eſt, quia licèt in principio capitis ſermo ſit ſolum de dominis temporalibus, & magiſtratibus nihilominus, dum fertur præceptum, & cenſura, adhibentur verba generaliſſima, quæ omnibus accommodantur, ibi, *præcipit ſancta Synodus omnibus cujuſcumque gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directè, vel indirectè ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.*

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, aſſerit, iſtam excommunicationem ſolum afficere, qui temporale dominium & juriſdictionem in foro externo habent. Ratio eſt, quia Concil. de his tantummodò loquitur, ut patet ex præfatione illius textus, juxta quam intelligendum eſt ipſum decretum, *l. fin. ff. de hæred. inſt.* Præterea, dum Concilium prælata decrevit, utitur particula, *quare*, quæ eſt cauſalis, & referri non videtur ad alias perſonas, quæ ibi non recenſentur, *c. pœna, de pœnit. diſt. 2. & l. interpretatione, ff. de pœnis.* Ita Molin. *de juſtitia, & jur. tr. 2. diſp. 176. verſ. ad ſecundam partem.* Rodriquez in *ſumm. 1. part. c. 232. n. 7.* Sanch. *lib. 4. de matrim. diſp. 22. n. 9.* Gutier. Rebellus, Coninchus, & alii, quos retuli *de matrimonio, loco cit. n. 34.*

Ad rationem primæ ſententiæ patet reſponſio ex noſtra ratione, quamvis enim Concilium in decreto, & cenſura ferenda utatur verbis generalibus, nihilominus illam interpretationem, & reſtrictionem recipiunt ex præcedentibus, ut probatum eſt.

Ex quo ſequitur primò dominum cogentem ſua mancipia ad contrahendum matrimonium, excuſari poſſe ab hac excommunicatione, quia non habet juriſdictionem in foro externo, ut ſuppono.

Secundò parentem cogentem filium, vel filiam, ad matrimonium huic cenſuræ non ſubjici, ob allatam rationem.

Tertiò Parochum hujus cenſuræ vinculo non obſtringi, quia juriſdictione caret in foro externo.

6 Epiſcopus cogens aliquem ad matrimonium non incurrit excommunicationem, juxta probabilem ſententiam, niſi temporale dominium habeat.

6 Quartò Epiſcopum cogentem aliquem ad matrimonium in iſtam excommunicationem incidere, juxta Henriquez, *l. 11. de matrim. c. 6. n. 5. in ſum.* Gutierrez *de matrim. c. 79. n. 12.* Sanchez *loc. cit. n. 10.* & plures alios Theologos, & Juriſperitos de hac re conſultos, teſte Henriquez *loc. cit.* Ratio eſt, quia Epiſcopus juriſdictionem habet in foro externo.

Oppoſita tamen ſententia mihi non videtur improbabilis; quia Concilium loqui videtur de habentibus temporale dominium, & de magiſtratibus: juriſdictio autem Epiſcoporum non eſt temporalis, ſed ſpiritualis, & in materia pœnali vitanda eſt extenſio, unde illa verba, *cujuſcumque gradus*, non videntur adjecta ad comprehendendos Eccleſiaſticos, ſed habentes poteſtatem temporalem cujuſcumque gradus, & conditionis exiſtant. Secus dicendum eſt, ſi Epiſcopatui, aut bonis patrimonialibus Epiſcopi temporale dominium adnexum ſit, tunc enim Epiſcopus in excommunicationem incidit, quia in hac parte cenſetur dominus temporalis.

Quintò, Principem, Senatores, Prætores, judices, alioſque tam viros, quàm fœminas temporali juriſdictione gaudentes reos eſſe iſtius excommunicationis, cogendo ad matrimonium, etiamſi cogant viros, aut fœminas juriſdictioni aliorum ſubjectas: nam Conc. Trid. utitur hac loquendi forma, *ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant.*

7 Rex, Regina, vel Imperator incurrunt excommunicationem cogendo aliquem ad matrimonium, quamquam oppoſita ſententia probabilis eſt.

7 Idem probabiliter dici poteſt de Rege, Regina, Imperatore, Imperatrice: quia Concilium adhibet generaliſſima verba, complectentia quoſcumque, temporalem juriſdictionem habentes, cujuſcumque gradus, dignitatis & conditionis exiſtant.

Oppoſita tamen ſententia probabilis eſt. Ratio eſt, tum quia iſtæ perſonæ videntur ſpeciali nota dignæ, tum quia, dum Sum. Pontif. intendit hos ligare, ſolet eos exprimere, ut fecit in Tridentino *ſeſſ. 22. c. 11. de reform.* in Bulla Cœnæ, & alibi. Ita Sanch. *loc. cit. n. 10.* Gutierrez *loc. cit.* & alii, quos retuli de excommunicatione, quæ contrahitur ob violationem clauſuræ *q. 7. punct. ult.*

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra contrahentes matrimonium in caſibus prohibitis *in Clem. unica, de conſang.*

1 *Matrimonium ſcienter contrahens in gradibus conſanguinitatis excommunicationem incurrit.*
2 *Matrimonium ſcienter contrahens cum affine, ligatur excommunicatione.*
3 *Matrimonium ſcienter contrahens cum moniali, excommunicationem incurrit.*
4 *Matrimonium contrahens cum ea, quam putabat conſanguineam affinem vel monialem, cum reipſa non eſſet, excommunicationem incurrit.*
5 *Religioſus contrahens matrimonium excommunicationẽ incurrit.*
6 *Fœmina cum qua religioſus contrahit matrimonium, excommunicatione non ligatur.*
7 *Clericus ſacris ordinibus initiatus excommunicationem incurrit celebrando matrimonium.*
8 *Et hoc verum etiamſi matrimonium non ſit conſummatum.*
9 *Clericus matrim. fictè celebrans non incurrit excommunicationẽ.*
10 *Matrimonium fictè celebrans altero contrahente ex animo, in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, imò neque illam incurrit celebrans matrimonium animo.*
11 *Matrimonium celebrans in præfatis caſibus cum impubere, non incurrit excommunicationem.*
12 *Matrimonium celebrans per vim, aut metum, in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem.*
13 *Matrimonium celebrans per verba de futuro in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem.*
14 *Sponſalia celebrans cum aliqua in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea eam turpiter cognoſcat.*
15 *Matrimonium celebrans ſub conditione in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem.*
16 *Matrimonium contrahens in caſibus prohibitis abſente parocho vel teſtibus, non incurrit excommunicationem.*
17 *Matrimonium ex ignorantia contrahens in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem.*
18 *Matrimonium contrahens bona fide in caſibus prohibitis, altero mala fide contrahente, non incurrit excommunicationem, alter verò incurrit.*
19 *Contrahens matrimonium ex ignorantia in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea mala fide in matrimonio contracto perſeveret.*
20 *Matrimonium celebrans cum aliquo impedimento dirimente non incurrit excommunicationem, exceptis caſibus prohibitis in* Clementina unica de conſanguinitate.
21 *Matrimonii celebrationi aſſiſtens, favens, vel conſulens, non incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium celebratum ſit in caſibus* in Clementina unica *prohibitis.*

IN Clementina citata excommunicantur contrahentes matrimonium in quinque caſibus, ibi enim dicitur: *Eos, qui divino timore poſtpoſito in ſuarum periculum animarum, ſcienter in gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, conſtitutione canonica interdictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter non verentur: nec non religioſos & moniales, ac clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, matrimonia contrahentes refrænare metu pœnæ ab hujuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipſos excommunicationis ſententiæ facto decernimus ſubjacere.*

Iſta excommunicatio, & aliæ pœnæ contra inceſtuoſos confirmatæ fuerunt à Gregorio XIV. in Bulla, quæ incipit, *ſicut antiquis*, edita anno 1590 quam refert Sayrus *lib. 5. 35. n. 18.* eam tamen in Bullario non inveni, ſed aliam Sixti V. 44. in ordine, quæ incipit, *valentes*, in qua Sum. Pontifex graviſſimas pœnas temporales committentibus in ſtatu Eccleſiaſtico crimen inceſtûs imponit.

Verùm iis omiſſis, cum ad rationem noſtram non faciant, hic ſolum expendam, & examinabo quinque caſus in præfata *Clementina unica de conſanguinit.* expreſſos.

1 Matrimonium ſcienter contrahens in gradibus conſanguinitatis, excommunicationem incurrit.

1 Primus caſus eſt, ſcienter contrahere matrimonium in gradibus conſanguinitatis jure canonico interdictis: jure autem canonico interdictum eſt contrahere cum conſanguineis uſque ad quartum gradum, ut probavi *de matrim. q. 3. punct. 5 § 1. n. 7.*

Ex quo ſequitur primò contrahentem matrimonium cum nepote, ſororis filia, aut matre, affici excommunicatione iſtius Clem.

Dices, matrimonium cum matre, aut ſorore, aut filia, eſt irritum jure naturæ ergo contrahens cum illis matrimonium non ligatur hac cenſura; quia textus loquitur de contrahente matrimonium in gradibus conſanguinitatis; hic autem non contrahit, quia matrimonium invalidum non eſt matrimonium.

Reſp. matr. cum præfatis non ſolùm eſſe vetitum jure naturæ, verùm etiam jure canonico; conſequenter celebrantem hujuſmodi matrimonium, etiam invalidum pœnis hujus canonis obſtringi. Ita Gl. *unica* S. Anton. & alii apud Sanch. *de matr. l. 7. diſp. 48. n. 15.*

Secundò ſequitur contrahentem matrimonium cum conſanguinea in quinto gradu non incidere in iſtam excommunicationem; quia jure canonico vetitum non eſt matrimonium in hujuſmodi gradu. An autem id procedat etiam in quinto gradu lineæ rectæ, patet ex dictis *l. de matrim. loc. cit.*

Tertiò ſequitur, non ſolùm virum contrahentem cum fœmina ſibi in quarto gradu conſanguinea, incidere in iſtam excommunicationem: verùm etiam fœminam cum viro contrahentem. Ratiò eſt, quia uterque dicitur contrahere in gradibus conſanguinitatis jure canonico prohibitis; hoc tamen intelligitur, modò uterque ſcienter contrahat; quia in textu dicitur *ſcienter*. Quòd ſi unus ſcienter, alter cum ignorantia contractum matrimonii celebret, ſolus ſcienter celebrans hanc pœnam ſubit. Idem cum proportione dicendum eſt de contrahendo cum affine, vel moniali.

2 Matrimonium ſcienter contrahens cum affine ligatur excommunicatione.

2 Secundus caſus, eſt ſcienter matrimonium inire cum affini intra gradus prohibitos.

Ut

Digitized by Google

Ut hoc meliùs intelligatur advertendum eſt affinitatem aut oriri ex copula licita, aut ex illicita: quando oritur ex licita copula inducitur impedimentum affinitatis uſque ad quartum gradum: quando verò ex illicita, uſque ad ſecundum tantum, ut docui *de matrim. q. 3. punct. 12. n. 6.* ubi etiam tradidi quid ad contrahendam affinitatem requiratur, & aliàs diſſerui, quem ibidem videri poſſunt.

3 Matrimonium ſcienter contrahens cum moniali excommunicationem incurrit.

3 Tertius caſus eſt ſcienter contrahere cum monialibus. Quæ autem dicantur *moniales*, dictum eſt de excommunicatione quæ ob violationem clauſuræ contrahitur: Addo non ſolùm contrahentem cum moniali affici excommunicatione iſtius Clementinæ, ibi, *aut cum monialibus*, verùm etiam ipſammet monialem contrahentem, ut ex ſecunda hujus canonis parte ibi, *necnon religioſos & moniales.*

4 Matrimonium contrahens, cum ea, quam putabat conſanguineã, affinem, vel monialem, cùm reipſa non eſſet, excommunicationem non incurrit.

4 Sed modò dubium eſt circa prædictos caſus, utrùm contrahens cum aliqua, quam putabat conſanguineam, aut affinem, aut monialem, cum reipſa non eſſet, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo non incidere, licèt quoad affectum peccaverit, ac ſi re ipſa cum affine, moniali, vel conſanguinea contraxiſſet. Ratio cur in hanc cenſuram non incideret, eſt, tum quia ſicut ad incurrendam cenſuram canonis non ſufficit, ut quis percutiat aliquem, putans ipſum eſſe Clericum, cum re ipſa clericalem ſtatum nondum aſſumpſerit, ita, &c. tum quia ad incurrendam cenſuram requiritur effectus conſummatus ſub cenſura prohibitus; non adeſt autem affectus ſub hac cenſura prohibitus, dum re ipſa matrimonium non contrahitur cum conſanguinea, affine, aut moniali tum quia ad hoc facit tritum illud ſermone proverbium, *opinio non facit caſum.* Ita Gloſſa hic *verb. ſcienter* Sylveſt. *verb. excomm. 9. caſu 41. n. 77. dub. 3.* Petrus Ledeſma, Graffis, Tabiena, & alii apud Sanch. *loc. cit. n. 18.* & apud Sayr. *lib. 3. c. 35. n. 16.* Verum tamen eſt, eum, qui matrimonium cum aliqua contraxit, quam exiſtimabat affinem, conſanguineam, vel monialem, teneri ſe tanquam excommunicatum gerere, quia conſcientia erronea obligat, quamdiu ipſa durat, ut docui de peccatis *in tract. de legibus* Idem dicendum eſt pro foro externo, ſi exiſtimentur cum aliqua prædictarum contraxiſſe, tenentur enim ſe in foro externo, tamquam excommunicatum gerere, ne ſcandalum aliis ingerat. Ita Sanchez *de cenſuris diſp. 13. ſect. 17. n. 5.* Filliuc. *tr. 14. c. 5. q. 6.* n. 77.

5 Religioſus contrahens matrimoniũ excommunicationem incurrit.

5 Quartus caſus eſt, dum religioſus matrimonium contrahit, cùm enim religioſus illicitè, & invalidè contrahat, jure merito hac pœna punitur in hac Clementina ibi, *necnon religioſos.*

Religioſi dicuntur, qui religionem approbatam tacitè, vel expreſsè profeſſi ſunt.

Hinc ſequitur primò, religioſos Societatis Jeſu matrimonium contrahentes in hanc pœnam incidere; poſtquam ſimplicia biennii vota emiſerant. Ratio eſt, quia licèt tunc ſolemnem profeſſionem non emittant, nihilominus ſunt veri religioſi per ſimplicia vota, ut patet ex Bulla Gregorii XIV. Ita Gregorius de Valentia *tom. 4. diſp. 10. de matrim. q. 4. punct. 3. de impedimento voti, verſ. porrò qui,* Sanch. *loc. cit. n. 17.* Fill. *tr. 14. c. 8. q. 7. n. 144.*

6 Fœmina, cum qua religioſus contrahit matrimonium, excommunicatione non ligatur.

6 Sed modò dubium eſt primò utrum non ſolùm religioſus, verùm etiam fœmina, cùm qua religioſus contrahit, in hanc cenſuram incidat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio directè fertur in ipſoſmet religioſos, & Clericos in ſacris conſtitutos contrahentes matrimonium, nec ulla mentio fit de fœminis, cum ipſis contrahentibus. Quamobrem fœmina contrahens cum religioſo profeſſo, aut cum aliquo Clerico ſacris ordinibus initiato, non incurrit hujus canonis excommunicationem, licèt grave ſacrilegium committat. Ita Nav. *n. 141.* Caietan. *verb. excomm. c. 47.* Suarez *diſp. 23. ſect. 1. n. 12.* Fill. *loc. cit. n. 77.* Sanch. *lib. diſp. 48. n. 2.* ubi plures alios refert.

Dices, participat in crimine criminoſi; ergo excommunicationem incurrit, *c. nuper de ſent. excom.*

Reſpondeo ad incurrendam excommunicationem *cap. nuper* requiri, ut is, cum quo alter participat, ſit denunciatus excommunicatus ut infrà ſuo loco oſtendam.

7 Clericus ſacris ordinibus initiatus excommunicationem incurrit celebrando matrimonium.

7 Quintus caſus eſt, dum Clericus ſacris ordinibus initiatus matrimonium contrahit, ut patet ex illis verbis, *necnon clericos in ſacris ordinibus conſtitutos.*

Prædicti caſus intelligendi ſunt cum ampliatione, & limitationibus proximè adducendis.

8 Et hoc verum eſt, etiamſi matrimonium non ſit conſummatum

8 Amplianturr, etiamſi matrimonium non ſit conſummatum. Ratio eſt, quia Summus Pontifex non punit copulam inceſtuoſam, ſed ipſummet matrimonii contractum, quem ſuppono initum eſſe ante conſummationem. Ita Gloſſa hic *verb. contrahere*, Suarez, & Filliuc. *loc. cit.* Petrus Ledeſma *de matrim. q. 50. art. dub. 1.* Angelor, & alii quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 7. q. 48. n. 6.* & Sayrus *loc. cit. n. 15.*

Limitantur primò modò matrimonium celebratum non ſit cum valida diſpenſatione, tum quia jure canonico non eſt interdictum contrahere cum legitima diſpenſatione, tum quia iſta excommunicatio ſupponit culpam, & temeritatem: non committitur autem culpa contrahendo cum legitima diſpenſatione. Ita Gloſſa *verb. eos* Sanchez *n. 16.* Sayrus *lib. 3. c. 35. n. 16.*

9 Clericus matrimonium fictè celebrans

9 Limitantur ſecundò, modò matrimonium celebratum ſit cum intentione contrahendi: nam fingens contrahere non dicitur matrimonialiter contrahere, ut in textu dicitur, & actus contrahendi non dicitur perfectus, ſi animus, & intentio deſit: contractus enim mutua contrahentium voluntate perficitur. Ita Covarr. *4. decret. 1. part. c. 5. §. 2. 8.* Gloſſa hic *verb. matrimonialiter.* Suarez *diſp. 2. ſect. 5. n. 17. ad finem, & 18. & 19.* ubi objectiones in contrarium proponit, & diſſolvit. Filliuc. *tr. 26. c. 3. quaeſ. 6. n. 27.* Sylveſter, Tabiena, & alii apud Sanchez *lib. 7. diſp. 48. n. 9.*

non incurrit excommunicationem.

Qui verò matrimonium contrahit in præfatis caſibus, animo contrahendi, ligatur excommunicatione; quia dicitur matrimonialiter contrahere, juxta Clement. cit. licet matrimonium irritum ſit, & invalidum.

10 Matrimonium fictè celebrans altero contrahente ex animo, in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, imò neque illam incurrit celebrans matrimoniũ ex animo.

10 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ſi unus ex animo intendat contrahere, alter verò fictè.

Reſpondendum mihi videtur non incurrere. Ratio eſt, quia dicitur quis matrimonialiter contrahere cum aliquo, niſi etiam alter contrahat; matrimonium enim eſt mutuus contractus: quamdiu autem alter fictè conſentit, non dicitur adeſſe contractus, ſed ſolùm matrimonii inchoatio, matrimonium enim claudicat ex parte fictè conſentientis. Ita Sanc. *loc. cit. n. 10.* contra Petrum Ledeſma *de matr. quaeſt. 55 art. 9. dub. 1. circa ſolutionem ad tertium.*

Dices, in hac Clementina non punitur matrimonium ipſum actuale, ſed pravus effectus, & iniqua intentio contrahendi matrimonium, jure canonico interdictum: hic autem adeſt pravus effectus, & iniqua intentio, cùm is, qui ex animo conſenſit, præſtiterit quantum in ſe fuit, ut matrimonium celebraret.

Reſpondeo puniri pravum affectum, & iniquam intentionem contrahendi modò adſit conſenſus ſufficiens ad contrahendum matrimonium, niſi impedimentum ſubeſſet Conſenſus autem ſufficiens ad contrahendum matrimonium debet eſſe mutuus.

Obſerva tamen illum qui ex animo conſenſit teneri ſe tanquam excommunicatum gerere, donec ipſi certò conſtiterit de fictione alterius; alter enim non præſumitur fictè conſenſiſſe, cùm in celebratione contractus exteriùs indicaverit ſe conſentire.

11 Matrimonium celebrans in præfatis caſibus cum impubere non incurrit excommunicationem.

11 Hinc licet inferre, contrahentem cum affine, vel conſanguinea furioſa non incidere in hanc excommunicationem, ſi contrahat, dum illa lucidis caret intervallis. Ratio eſt; quia non dicitur adeſſe matrimonialis contractus. Idem dic de contrahente cum impubere: impubes non poteſt, jure diſponente, conſenſum ad matrimonium ſufficientem præſtare, ſed ipſius conſenſus interpretatione juris in ſponſalia reſolvitur. *c. unic. de ſponſ. impub.* In Clement. autem citata ſub excommunicatione interdictus eſt matrimonialis conſenſus: non autem ſponſalia. Ita Petrus Ledeſma *loc. cit.* Sylveſt. *verb. excommunicatio 9. caſu 41. n. 78. dub. 8.* Suarez n. 20. Angelus, Tabiena, & alii, quos citat, & ſequitur Sanch. *loc cit n. 11.* Idem dic de contrahente cum eo, qui per metum cogitur matrimonium celebrare: conſenſus enim iſtius non eſt ſufficiens ad contrahendum.

12 Matrimonium celebrans per vim aut metum, in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem.

12 Limitantur tertiò, modò matrimonium non ſit celebratum per vim, aut metum gravem cadentem in conſtantem virum. Ratio eſt, tum quia Eccleſia non præſumitur obligare cum gravi periculo: tum quia conſenſus per metum extortus non eſt ſufficiens ad contrahendum matrimonium. Ita Nav. *c. 27. n. 341.* Sylveſter *loc. cit. dub. 5* Sayrus *lib. 4. c. 35. n. 15.* Petrus Ledeſma *loc. cit. n.* *dub. circa ſolutionem ad quintum principale,* Sanch. *loc. cit. n. 12.* ubi plures alios DD. refert. Idem valet, ſi unus liberè, & alter per metum matrimonii contractum ineat, ut dictum eſt *n. 19.* de fictè conſentiente, altero verè conſentiente.

13 Matrimonium celebrans, per verba de futuro in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem.

13 Limitantur quartò, modò matrimonium celebratum ſit per verba de præſenti, nam matrimonium per verba de futuro, non eſt matrimonium, ſed præparatio, & promiſſio futuri matrimonii, Ita communiter DD.

Dices; prohibitio matrimonii includit ſponſalia, *l. oratio ff. de ſponſalibus, & c. cùm haberet, eodem tit.* ergo celebrans ſponſalia incurrit excommunicationem hujus Clementinæ.

Reſpondeo negando conſequentiam; quamvis enim admittam cum Gloſſa hic, *verbo trahere*, prohibito matrimonio cenſeri etiam ſaltem indirectè prohibita ſponſalia, nihilominus non ſequitur eandem pœnam impoſitam eſſe celebranti ſponſalia; quia in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda eſt.

14 Sponſalia celebrans cum aliqua in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea eam carnaliter cognoſcat.

14 Sed modò dubium eſt, utrum celebrans ſponſalia cum aliqua in præcitatis caſibus, & poſtea illam carnaliter cognoſcens incidat in hanc cenſuram.

Reſpondeo diſtinguendo, vel illam cognoſcit affectu maritali vel non: ſi non cognoſcit affectu maritali, certum eſt non incurrere: quia in hoc canone non punitur copula inceſtuoſa, ſed ſacrilegum matrimonium. Si verò cognoſcit affectu maritali, cenſeo incurrere, ſi id faciat coram Parocho & teſtibus qui adſint, quia ſufficienter indicat maritalem conſenſum. Si verò id agat in abſentia Parochi, & teſtium, non incurrit; quia hic conſenſus non ſufficit ad matrimonium, ubi Tridentinum uſu receptum eſt, licet jure antiquo ſufficeret ſponſalia per hujuſmodi copulam tranſibant matrimonium, Suarez n. 10. Navarr. *loc. cit.* Petrus Ledeſma *dub. 1. circa ſolut. ad 7. argumentum.* Filliucius n. 77. Sanchez *loc. cit. n. 7.* & alii.

15 Matrimonium celebrans ſub conditione in caſibus prohibitis non incurrit excommunicationem

15 Limitantur quintò, modò matrimonium purè, & abſolutè contractum ſit; nam ſi initum ſit ſub conditione, quæ non ſubſiſtat, vel nondum completa ſit, excommunicatio non incurretur: ut ſi dicat contraho tecum ſi poſſum, adeſt diſpenſatio, vel ſi Papa diſpenſaverit; quia conſenſus ſuſpenditur, & non ſufficit ad contrahendum matrimo-

Digitized by Google

matrimonium, donec conditio adimpleatur. Ita Suarez, Fillincius, Sanchez & alii *locis cit.*

Hoc tamen intelligendum eſt, modò matrimonium non celebretur ſub conditione, quæ rejiciatur à jure, ac ſi adjecta non fuiſſet: tunc enim adeſt ſufficiens conſenſus; conſequenter cenſura hujus textus, incurritur, de qua te vide *de matrim. quæſt. 2. punct. 10. n 16. & ſeq.*

16 Matrimonium contrahens in caſibus prohibitis, abſente parocho, vel teſtibus, non incurrit excommunicationem.

16 Limitatur ſextò, modò matrimonium contractum ſit coram Parocho, & teſtibus: is enim non dicitur matrimonialiter contrahere, qui in abſentia Parochi, & teſtium contrahit. Ita Petrus Ledeſma *loco cit. in dub. circa ſolutionem ad quartum.* Sanchez *loc. cit. n.* 8. & alii.

Limitatur ſeptimò; modò matrimonium non contrahatur ex ignorantia juris, vel facti; vel etiam pœnæ, juxta dicta *de cenſuris in genere*, nam in textu requiritur ſcientia, & temeraria audacia.

Hinc colligi poteſt ſolutio illius difficultatis, qua quæritur, utrum ad incurrendam hujus textus excommunicationem ſufficiat ignorantia vincibilis, craſſa & ſupina juris, aut facti, vel requiratur ſcientia.

Reſpondent Suarez, Fillіu. *locis cit.* in primis tribus caſibus non ſufficere ignorantiam, modò non ſit affectata: in poſterioribus verò ſufficere, quia in illis additur particula, *ſcienter*, non vero in iſtis.

17 Matrimonium ex ignorantia contrahens in caſibus, prohibitis, non incurrit excommunicationem.

17 Ego verò probabilius cenſeo in omnibus iſtis caſibus non ſufficere ignorantiam, quia in prima parte textus ponitur particula, *ſcienter*, in poſteriore verò ponuntur verba æquipollentia, quæ ſupponunt ſcientiam, & contumaciam, ibi *refrenare metu pœnæ ab hujuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes*, &c. ubi autem excommunicatio fertur in temerè audentes, requiritur ſcientia, vel ignorantia cum ingenti temeritate. Quamobrem ſi religioſus, vel clericus, aut monialis, dum matrimonium contrahit, ignoret prohibitionem, aut habeat ignorantiam facti, id eſt, proprii ſtatus (quamquam nemo ferè proprium ſtatum ignorare poteſt) ab hac cenſura excuſatur. Ita ex parte Gloſſ. *verb. contrahens*, Sylveſter Navarr. *loc. cit.* Sanch. *n.* 21. Petrus Ledeſma *in dubio circa ſolutionem ad octavum argumentum*, & alii.

Addo probabiliter ſuſtineri poſſe contra Sanch. Suarez, Sayrum, & alios *locis cit.* ignorantiam affectatam in præfatis caſibus excuſare, quia habens ignorantiam affectatam non dicitur ipſa ſcienter contrahere, modò tamen non adſit ingens temeritas, quæ contingit, dum quis vehementem habet ſuſpicionem delicti prohibiti: tunc enim reputatur ſciens, ut benè Sanchez in *opere morali, l. 2. c. 10. n. 38.* ſibi contrarius in loco ſuprà citato *de matrimonio.*

18 Matrimonium contrahens bona fide in caſibus prohibitis, altero mala fide contrahente, non incurrit excommunicationem ul er verò incurrit.

18 Sed modò dubium eſt primò, quis in excommunicationem incidat, dum unus bona fide contrahit, alter mala.

Reſpondeo illum incidere qui mala fide contrahit, quia reſpectu ipſius adſunt omnia requiſita ad excommunicationem incurrendam. Ita Gloſſa *hic*, Suarez *n.* 16. Sayrus *lib.* 3. *c.* 36. *n.* 13. Fillіuc. *n.* 77. & alii communiter.

19 Contrahens matrimonium ex ignorantia in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea mala fide in matrimonio jam contracto perſeveret.

19 Secundò dubium eſt, utrùm qui ignorans contrahit, ſed cognita rei veritate perſeverat in cohabitatione, & copula, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo negativè, quia non punitur cohabitatio, & copula inceſtuoſa, & ſacrilega, ſed contractus, hic autem jam præceſſit, ut ſuppono. Ita Gloſſ. hic §. *ſcienter*, Sayrus *n.* 13. Navar. *c.* 27. *n.* 14. & alii communiter.

Hoc tamen intelligendum eſt, modò copula non habeatur affectu maritali coram Parocho, & teſtibus: quia tunc cenſetur matrimonium de novo contrahi, & adeſſe præſumitur ſufficiens conſenſus cum neceſſaria ſolemnitate, ut patet ex dictis *de matrim.* Addo modò hujuſmodi copulam ante Concilium Tridentinum fuiſſe ſufficientem ad matrimonium, & conſequenter conjuges in præfatis caſibus cognoſcentes ſe carnaliter etiam in abſentia Parochi, & teſtium, in hanc cenſuram incidiſſe: quia jure antiquo per hujuſmodi copulam perficiebatur matrimonium.

Addo ſecundò, etiam hoc tempore, ubi Concilium Tridentinum acceptatum eſt, probabiliter ſuſtineri poſſe hujuſmodi copulam affectu maritali habitam ſufficere ad matrimonium, & conſequenter ad incurrendam iſtam excommunicationem, modò matrimonium antea contractum fuerit coram Parocho, & teſtibus; cùm enim præceſſerit ſolemnitas, & modo adſit conſenſus, (actus enim animo maritali habitus, in ſententia multorum DD. ſufficienter declarat novum conſenſum) cenſetur matrimonium celebrari in caſibus in hac Clementina prohibitis. Ita Cajet. *verb. excom. c.* 47. Suar. *loco citat. n.* 21 Petrus Ledeſma *in dub. circ. ſolut. ad 9. argument.* Fill. *n.* 77 *ad fin.* Sanch. ex parte *loc. cit. n.* 20. & alii.

20 Matrimonium celebrans cum aliquo impedimento dirimente non incurrit excommunicationem, praeterquam in caſibus prohibitis in Clementina unica de conſanguinitate.

20 Quæres primò, utrùm contrahens cum aliquo impedimento dirimente, ultra quinque caſus in hac Clementina expreſſos incurrat iſtam excommunicationem, ut ſi contrahat cum infideli, conſanguinea, cum cognata cognatione legali aut ſpirituali, vel cum impedimento publicæ honeſtatis, vel ſimili.

Reſpondeo non incurrere. Ratio eſt, quia diſpoſitio pœnalis extendenda non eſt ultra caſus in ea expreſſos. Ita Cajet. *verb. excomm. c.* 47. Gloſſa hic *verb. ex.* Navarr. & Sylv. *loc. cit* Suar. *n.* 20. *ad fin.* Petrus Ledeſma *loc. cit.* Tabiena, & alii apud Sanchez *loc. cit. n.* 12. Exiſtimo tamen contrahentem cum infideli conſanguinea intra quartum gradum incidere in hanc cenſuram, non quatenùs contrahit cum infideli, ſed quatenùs celebrat matrimonium in caſibus in hac Clementina prohibitis; infidelis tamen non afficitur hac cenſura, quia cenſuræ incapax eſt. Ita Suar. *n.* 9 *ad fin.*

21 Matrimonii celebrationi aſſiſtens, favens, vel conſulens, non incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium celebratum ſit in caſibus in Clementina unica prohibitis.

21 Quæres ſecundò, utrùm mandans, favens, vel conſulens hujuſmodi matrimonium, aut Parochus aſſiſtens in prædictis quinque caſibus, ligatur hac pœna.

Reſpondeo negativè; quia in textu nulla prorsùs de his mentio habetur, ſed de ſolis contrahentibus ſermo eſt. Ita Suarez *n.* 23. Petrus Ledeſma *loc. cit. in dub. circa ſolut. ad nonum argumentum*, Navar *loc. cit.* Sanchez *n.* 13. Fill. *tr.* 34. *c.* 7. *quæſt. n.* 123. & alii communiter, quidquid Caietanus ſentiat de Sacerdote aſſiſtente matrimonio.

Ex dictis ſequitur procurantem nomine alterius in præfatis caſibus conſentientem, aut Patrem, vel matrem nomine filii conſenſum præſtantem, non ſubjici huic pœnæ. Ita P. Ledeſma & Sanch. *loc. cit.*

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra negantes matrimonia clandeſtina ante Tridentinum celebrata valida fuiſſe, aut matrimonium à filiis familias, inconſulto patre, celebratum, validum eſſe.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Parochus non eſt miniſter eſſentialis ſacramenti matrimonii.*
3 *Aſſerens matrimonium clandeſtinum celebratum in iis locis, in quibus Tridentinum acceptatum non fuit, invalidum eſſe, excommunicationem incurrit.*
4 *Aſſerens matrimonium ſine conſenſu parentum celebratum, irritum eſſe, vel à parentibus irritari poſſe, afficitur excommunicatione.*
5 *Aſſignatur ſubjectum excommunicationis.*

Iſta excommunicatio habetur in Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 1. *initio de reformatione matrimonii*, in hæc verba *Tametſi dubitandum non eſt clandeſtina matrimonia, libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia quamdiu Eccleſia irrita non fecit, & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata eſſe negant, quique falsò affirmant matrimonia à filiis familias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe: nihilominus ſancta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt atque prohibuit.*

Ex præcitatis Concilii verbis apertè conſtat quænam ſit utriuſque excommunicationis materia, & ſubjectum quæ hic breviter explicare aggredior.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 Materia primæ excommunicationis eſt negare matrimonia ſine Parocho, vel teſtibus celebrata, non fuiſſe valida: cum enim materia ſacramenti matrimonii conſiſtat in contractu, qui mutuo contrahentium conſenſu celebratur, ſequitur matrimonium occultè celebratum, validum eſſe, præciſa Concilii Tridentini prohibitione, & irritatione.

2 Parochus non eſt miniſter eſſentialis ſacramenti matrimonii.

2 Hinc colligitur primò rejiciendam eſſe illorum DD. opinionem; qui aſſerunt Parochum eſſe miniſtrum eſſentialem ſacramenti matrimonii; nam ſi eſſet miniſter eſſentialis, nullibi poſſet, nec unquam potuiſſet matrimonium validè celebrari; quia nihil ſubſiſtit ſine ſua eſſentia.

3 Aſſerens matrimonium clandeſtinum celebratum in iis locis in quibus Tridentinum acceptatum non fuit, invalidum eſſe, excommunicationem incurrit.

3 Secundò aſſerentem matrimonium clandeſtinum liberè celebratum in iis locis, in quibus Concilium Tridentinum acceptatum non fuit, invalidum eſſe, affici excommunicatione Concilii, quia hujuſmodi matrimonia irrita non fuerunt à Concilio, donec Concilium acceptetur. Concilium enim non intendit ad ſui obſervantiam obligare ante acceptationem. Vide quæ tradidi *de matrimon. quæſt. 2. punct. 6. & 8.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Aſſerens matrimonium ſine conſenſu parentum, celebratum irritum eſſe vel à parentibus irritari poſſe afficitur excommunicatione.

4 Materia ſecundæ excommunicationis eſt aſſerere matrimonia ſine conſenſu parentum celebrata irrita eſſe, aut à parentibus rata fieri, vel irritari poſſe: cùm enim contractus à voluntate contrahentium pendeat, nec filii in iis, quæ ad proprium vitæ ſtatum pertinent teneantur regulariter loquendo, patri obedire, dicendum eſt validitatem matrimonii à voluntate parentum non pendere, ut patet ex dictis *de matrimonio loco proximè citando*, cum Navarro, Sanchez, Gutierrez, & aliis.

An autem cupiens matrimonio conjungi teneatur conſilium patris petere, aut illius conſilio ſtare, videri poteſt *in tr. de matrim. q. 4. punct. 17. n. 15. & ſeqq.*

An autem validæ ſint leges civiles prohibentes matrimonium ſine conſenſu parentum celebrari, aut exhæredantes filias ſine conſenſu parentum ad nuptias advolantes, patet ex dictis *de leg. diſp. 7. q. unica punct. 6. §. 3.* quæ videri poſſunt cum DD. ibi cit. quibus adde plures alios apud Cevallos *canon. q. 5. n. 2. & q. 214 n. 3* apud Sanc. *lib. 3. diſp. 47.* apud Barboſ. *in remiſſionibus, ad ſeſſ. 24. c. 1. n. 2.*

TERTIA

TERTIA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 Subjectum utriuſque excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas propoſitiones aſſerunt. Ratio eſt, quia Concilium utitur verbis generalibus, & indeterminatis, ibi, *illi, qui*, &c.

PUNCTUM IX.

De excommunicatione contra raptores mulierum, & præbentes illis conſilium, auxilium, vel favorem.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Rapere fœminam quiſnam dicatur.*
3 *Rapiens mulierem excommunicationem incurrit, etiamſi matrimonium, cum ipſa non celebret, aut eam carnaliter non cognoſcat.*
4 *Conſilium, auxilium, aut favorem præbens raptori mulieris excommunicationem incurrit.*
5 *Dictio, ſeu particula, &, quandonam disjunctivè accipiatur.*
6 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
7 *Fœmina rapiens virum non incurrit excommunicationem.*
8 *Excommunicatio lata contra raptorem mulieris non eſt reſervata, juxta communem ſententiam.*

IN Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 6. plures pœnæ contra raptores mulierum conſtituuntur, de quibus diſſerui *in tr. de matr. q.* 4. *punct.* 18. Inter cæteras autem pœnas extat excommunicatio, de qua hic agere intendo, & tria breviter quæram.
Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò, utrùm iſta excommunicatio Sum. Pont. reſervata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis duplex eſt, alia principalis, & alia acceſſoria. Principalis eſt rapere fœminam, quid autem ſit rapere fœminam, patet ex dictis *de matr. loc. cit. n.* 1. ubi dixi.

2 Rapere fœminam quiſnam dicatur.

2 *Rapere* idem eſſe, ac fœminam diſſentientem, vel reſiſtentibus parentibus, aut illis, ſub quorum cura eſt, abducere ad libidinem explendam, vel ad contrahendum matrimonium. Ita DD proximè citandi, contra Salzedo apud Diaz. *in pract. can. cap.* 38 *v. Clemens*, & contra Alt. *tom.* 1. *diſp.* 15. *cap.* 6. *ad fin.* aſſerentes iſtam excom. incurri ſolùm, dum raptor aliquam rapit, causâ contrahendi matrimonium; tum quia Conc. loquitur de matr. contrahendo inter raptorem, & raptam; tum quia ponit hoc decretum ſub titulo *de reformat. de matrim.*

Ego verò ſentiò iſtam excommunicationem contrahi; etiamſi fœmina rapta fuerit ſolùm cauſa turpiter explendæ libidinis: quia Concilium generaliter loquitur, & ſicut non vult matrimonium validè celebrari inter raptorem, & raptam, quandiu rapta in poteſtate raptoris extiterit, etiamſi fortè non fuerit rapta cauſa matrimonii, ſed ſolùm animo illam turpiter deflorandi: ita etiam intendit hujuſmodi raptorem, & omnes alios auxilium, vel conſilium præbentes vinculo excommunicationis obſtringi. Ex quo patet reſponſio ad rationes in contrarium.

3 Rapiens mulierem excom. incurrit, etiamſi matrimonium cum ipſa non celebret, aut eam carnaliter non cognoſcat.

3 Hinc ſequitur primò, illum, qui per vim abduxit fœminam invitam, ut illam violet, aut in matrimonium ducat in iſtam excommunicationem incidere; quia hic propriè *raptor* dicitur, & hoc verum eſt, etiamſi poſtea pœniteat abduxiſſe, aut eam carnaliter non cognoſcat, aut matrimonium cum ipſa non celebret: adhuc enim dicitur raptor; conſequenter raptorum pœnis ſubjicitur. Ita Mol. Gutt. & alii, quos retuli *de matr. loc. cit. n.* 3.

Secundo eum, qui fœminam voluntariè precibus, aut blanditiis conſentientem abduxit, neſcientibus parentibus, non ſubjici huic pœnæ, quia propriè loquendo non dicitur raptor, raptus enim committitur vi. Secus ſi parentes ſciant, & contradicant; ipſis enim vis infertur. Ita Card. Tuſc. Henriq. & alii contra Sanch. & & alios quos retuli *de matr. loc. cit. n.* 5.

4 Conſiliũ auxilium, aut favorem præbens raptori mulieris excomm. incurrit.

4 Actio acceſſoria eſt conſilium, auxilium, & favor. Quot autem modis contingat hæc fieri, patet ex dictis *de irregularitate*, *de excommunicationibus Bulla*, & alibi pluribus in locis, quæ nova repetitione non indigent.

Obſerva tamen primò excommunicationem ob præfatas actiones acceſſorias non incurri, niſi in effectum influant, & effectus jam ſecutus ſit; actio enim acceſſoria prohibetur in odium principalis, ut alibi ſæpiùs dictum eſt, quando autem non adeſt actio principalis, effectus non dicitur completus.

Obſerva ſecundò, illam particulam, *& favorem*, non accipi copulativè, ſed disjunctivè; tum quia ſequeretur eos non incidere in illam excommunicationem, qui comitantur raptorem, aut alia ratione præbent auxilium, ſed conſilium non tradunt; tum quia

5 Dictio, ſeu particula, &, quandonam disjunctivè accipiatur.

5 Particula, *&*, accipitur disjunctivè, quoties ſubjecta materia id poſtulat, ut in hoc caſu; ſeu quoties ponitur inter ea, quæ ſunt ejuſdem poteſtatis, & effectus, ut bene Gonz. *ad reg* 8. *gloſſ.* 3. *n.* 14. Cenedo *pr. q. ſing.* 50. *n.* 7. & alii apud Auguſtinum Barbos. *dict.* 93. *n.* 18. *in remiſſion. Doctorum de dilectione, & claaſ.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Aſſignatur ſubjectum illius excomm.

6 Singuli raptores, omneſque dantes ei conſilium, auxilium, vel favorem, in iſtam excommunicationem incidunt. Ratio eſt, quia Concilium indiſtinctè, indefinitè & generaliter loquitur, ibi, *nihilominùs raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes.*

7 Fœmina rapiens virum non incurrit excomm.

7 Sed modò dubium emergit, utrùm non ſolùm vir rapiens mulierem, verùm etiam fœmina rapiens virum incidat in excommunicationem.

Reſpondeo negativè, quia Concilium loquitur de raptore, non de fœmina rapiente: in pœnis autem non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Sanch. Gutt. & alii, quos retuli *de matr. loc. cit. n.* 7. contra nonnullos alios, ubi etiam alia ad hanc rem facienda adduxi.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Excommunicatio contra raptorem mulieris non eſt reſervata, juxta communem ſententiam.

8 PRæfata excommunicatio, quam raptor, & alii contrahunt non eſt Sum. Pontifici reſervata, nam regula generalis eſt, ut quoties de reſervatione non fit mentio expreſſè, vel ſaltem tacitè cenſura non cenſeatur jure communi reſervata *c. nuper de ſent. excom.* in Trid. autem nullum de reſervatione verbum reperitur. Ita Sanch *l.* 7 *diſp.* 13 *n* 1 Reg *l.* 2 *a. n.* 31. Fill. *tr.* 14 *cap.* 6. *n.* 8. ubi loquitur de excommunicationibus non reſervatis, & alii quos retuli *de matr. loc. cit. n.* 21. contra Rodriq. *in ſum.* 1 *t. c.* 215 *n* 7.

PUNCTUM X.

De excommunicatione contra procurantes abortum fœtus animati.

1 *Procurans abortum fœtus animati excommunicationem incurrit, quovis pacto procuret.*
2 *Abortus fœtus inanimati non eſt interdictus ſub excommunicatione.*
3 *Abortus fœtus inanimati in aliquibus locis eſt caſus reſervatus.*
4 *Procurans abortum fœtus animati, videtur in caſum reſervatum incidere, etiamſi abortus reipſa non ſequatur.*
5 *Procurans abortum fœtus animati, afficitur excommunicatione, ſive procuret per ſe, ſive per alium.*
6 *Procurans abortum fœtus animati non ligatur excommunicatione, nondum fœtu aborto.*
7 *Fœtus quandonam animatus cenſeatur.*
8 *Procurans abortum ante quadrageſimum diem, an teneatur ſe tanquam irregularem gerere.*
9 *Abortui cooperans incurrit excommunicationem.*
10 *Abortui cooperans ex ignorantia juris, vel facti, non incurrit excommunicationem.*
11 *Abortui cooperans non ligatur excommunicatione nondum ſecuto effectu.*
12 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
13 *Fœmina ipſa prægnans ſocia, ſeu conſcia abortus, ſubjicitur excommunicationi.*
14 *Sterilitatis venena propinans alicui viro, ut impotens fiat ad generandum, non incurrit excommunicationem.*
15 *Excommunicatio contracta ob procurationem abortûs an ſit reſervata.*
16 *Deputatus ſpecialiter ad aliquos caſus quiſnam cenſeatur.*

SIxtus V. in conſtitutione 86. in ordine, quæ incipit, *effrænatam*, pœnam excommunicationis Papæ reſervatam infert iis, qui abortum fœtus animati, vel etiam inanimati procurant, aut conſilio, favore, ope, potione, aliâve ratione ad abortiendum fœtum animatum, vel inanimatum cooperantur, ut clarè conſtat ex ipſamet conſtitutione, quam hic de verbo ad verbum referre non decrevi, cum longa, & prolixa ſit, & eam poteſ conſulere poſſis apud Bullar. *tom.* 2. *p.* 643. vel apud Nald. *v. abortus*, vel etiam apud Saytum ſatis *de conſ. lib.* 3. *c.* 35. *n.* 24.

Verum quia iſta excommunicatio in praxi obſervata difficilis videbatur, Gregor. XIV. aliam edidit conſtitutionem, quæ incipit *Sedes Apoſtolica, pia mater*, &c. in qua Sum. Pont. rigorem præcedentis duplici ex cap. moderatus eſt. Primò, quoad reſervationem abſolutionis. Secundò, quoad abortum fœtus tantummodo animati, ut ex dicendis liquido conſtabit. Quamobrem circa propoſitam excommunicationem tria breviter quæram.
Primò, quæ ſit illius materia.
Secundò, quodnam ſubjectum.
Tertiò, utrùm hoc tempore ſit reſervata, & cui.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Procurans abortum fœtus animati excom incurrit quovis pacto procuret.

MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in præfatis conſtitutionibus expreſſæ.
1 Prima actio eſt procurare abortum fœtus animati percuſſionibus, veneno, medicamentis, potionibus, aut oneribus, mulieri prægnanti impoſitis, ac aliis etiam incognitis, vel maximè exquiſitis rationibus, ſic enim in præfata Sixti V. conſtitutione expreſsè habetur.

Digitized by Google

2 Abortus fœtus inanimati, non eſt interdictus ſub excommunicatione.

2 Dixi *abortum fœtus animati*; quia licet abortus fœtus inanimati ſub excommunicatione interdictus eſſet in Bulla Sixti V. nihilominus illa Bulla hac in parte abrogata eſt, & ad terminos juris communis, ſacrorum canonum & Concil. Trid. diſpoſitionem reducta fuit per ſubſequentem Gregorii XIV. conſtitutionem. Propterea abortus inanimi hoc tempore ſub excommunicatione vetitus non eſt.

3 Abortus fœtus inanimati in aliquibus locis eſt caſus reſervatus.

3 In aliquibus tamen diœceſibus, ut Mediolani, eſt caſus reſervatus, cujus reſervationem incurri poſſet, etiamſi

4 Procurans abortum fœtus animati videtur in caſum reſervatum incidere, etiamſi abortus reipſa nõ ſequitur.

4 Abortus ſequutus non fuerit: valde probabiliter ſuſtineri poſſe arbitror, ut docui *in tract. de peccatis*, & noviſſime *in tr. de contr. diſp. 2. q. ult. ſect. 1. punct. 7. n. 6. ſub fin.* Ratio eſt, quia dici poteſt abortus procuratus, etiamſi re ipſa abortus ſecutus non fuerit. Zechius *de caſibus reſervatis, caſu 9 v quo verò*, Gambatupta, & alii contra Finell. & Chapeavillam, quos retuli *loc. cit.*

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfata excommunicatio incurratur, ſive abortus per ſe procuretur, ſive per alium.

Reſpondeo incurri quovis modo procuretur. Ratio eſt, quia in conſtitutione Sixti V. dicitur, *qui de cætero per ſe, aut per interpoſitas perſonas*, &c.

5 Procurans abortum fœtus animati afficitur excommunicatione, ſive procuret per ſe, ſive per alium.

6 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur, etiamſi abortus fœtus animati reipſa ſecutus non fuerit.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia Sixtus V. in ſua Bulla effectum requirit, ibi, *inde, ut reipſa abortus ſecutus fuerit.*

Ex quo patet differentia inter excommunicationem, quæ propter abortum fœtus animati contrahitur, & inter reſervationem, quæ ob ſimplicem abortus fœtus animati procurationem incurritur: ad hanc enim probabile eſt effectum requiri, ſed non ad illam, ut probatum eſt.

6 Procurans abortum fœtus animati non ligatur excommunicatione nondum ſecuto abortu.

7 Tertiò dubium eſt, quomodo cognoſcere valeamus, an fœtus animatus fuerit, nec ne.

7 Fœtus quandonam animatus cenſeatur.

Reſpondet Filliuc. *tr. 14. c. 6. q. 9. n. 95.* dijudicandum eſſe fœtum animatum ſaltem in mare, quando procuratio abortus contingit poſt quadraginta dies a conceptione; in fœmina vero non niſi poſt octoginta, juxta probabilem Medicorum ſententiam, quam etiam ſequitur Navarr. Henriq. Nald. & alii, quos retuli *loc. cit. de contract. num. 4.*

Sed quid mihi in hac re ſentiendum ſit, conſtat ex dictis *de contract. loc. cit.* cum Azorio, & aliis, quæ ibi videri poſſunt.

8 Procurans abortum ante quadrageſimum diem an teneatur ſe tanquam irregularem gerere.

8 Utrùm verò, qui cauſa fuit abortus ante quadrageſimum diem, teneatur ſe tanquam irregularem gerere, patet ex dictis *de irregularitate diſp. 7. q. 4. punct. 8. n. 27.*

9 Abortui cooperans incurrit excommunicationem.

9 Secundò actio principaliter prohibita in præfata Sixti conſtitutione eſt ſcilicet cooperari ad abortum ope, conſilio, favore, potione, vel alio cujuſvis generis medicamento, aut juvare ſcribendo litteras privatas, vel apochas, aut alia ratione, verbis, aut ſignis; ſic enim expreſsè dicitur in conſtitutione Sixti V.

10 Abortui cooperans ex ignorantia juris, vel facti non incurrit excommunicationem.

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præbens opem, conſilium, vel favorem, vel potionem, ab hac cenſura eximatur, quoties hæc præſtat ex ignorantia juris, vel facti.

Reſpondeo affirmativè, etiamſi ignorantia non ſit probabilis, ſed vincibilis, craſſa, ſupina, vel etiam affectata, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit: Sum. enim Pont. adjecit particulam *ſcienter*, quæ quamlibet ignorantiam excludit, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ut alibi ſæpiùs dictum eſt.

An verò ignorantia pœnæ ſufficientem excuſationis titulum inducat, patet ex dictis *de cenſuris in genere, diſp. 1. quæſt. 2. pun. 1. num. 23.*

11 Abortui cooperans non ligatur excommunicatione nondum ſecuto effectu.

11 Secundò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ob prædictam actionem; effectu nondum ſecuto.

Reſpondeo ex ſupradictis conſtare non incurri: cum enim ob actionem principaliter prohibitam hæc cenſura non incurratur ante ſecutum effectum, multo minus incurri debet ob acceſſoriam quæ minus principaliter, & ſecundariò prohibetur.

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

12 OMnes procurantes abortum per ſe, vel per alios, aut cooperantes ope, conſilio, vel alia ratione in præcedentibus explicata; excommunicationem Sixti V. contrahunt cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis exiſtant, tam laici, quam clerici ſæculares, aut regulares, cujuſcumque ordinis; imò etiam mulieres ſæculares, vel profeſſæ: iſti enim omnes in Bulla exprimuntur.

13 Fœmina ipſa prægnans ſocia, ſeu conſcia abortus ſubjicitur excommunicationi.

13 Ex quo patet etiam ipſaſmet fœminas prægnantes, ſocias, ſeu conſcias abortus huic cenſuræ ſubjici: textus enim loquitur, non ſolùm de cooperantibus, verùm etiam de ipſiſmet fœminis quæ vel ut participes, vel ſociæ, conſciæ ſunt talis criminis per opem, conſilium, favorem, potionem, &c. ut docui *de contractibus loc. cit.* contra Nald. *verbo abortus*, idemque tenet Fill. *tract. 14. c. 6. q. 9. n. 94.*

14 Sterilitatis venena propinans alicui viro, ut impotens fiat ad generandum, non incurrit excommunicationem.

14 Sed modò dubium eſt utrùm, qui venena, ſeu pocula ſterilitatis alicui viro propinat, ita ut impotens fiat ad generandum, in hanc cenſuram incurrat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex loquitur de procurante abortum: hic autem propriè loquendo, non dicitur abortum procurare. Ita Fill *loc. cit. n. 95.* Sayr. & Chapeavilla, quos retuli *de contract. loc. cit.* contra Petrum Gregorium in *ſyntagmat. juris part. 3. lib. 36. cap. 5. num. 20.* quem citat, & meritò rejicit Sayr. *lib. 3. c. 15. n. 27.* Idem dicendum eſt de viro, qui in actu conjugali retrahit ſe à ſeminis emiſſione cauſâ generationis impediendæ, aut qui potionem ſumit, ne fœmina concipiat: aliud enim eſt procurare abortum, aliud impedire conceptionem: abortus ſupponit conceptum fœtum. Ita DD. citati. Idem in ſimili dicendum eſt de fœmina.

Hac occaſione agendum eſſet de pœnis quas Sixtus V. clericis hujus delicti reis imponit, nempe de amiſſione privilegii clericalis, dignitatum, beneficiorum, & inhabilitatis ad ea ſuſcipienda; ſed in horum explicatione non eſt neceſſe hic immorari, cum ſolas cenſuras explicemus, & quæ hac occaſione dici poſſent, facilè colligi queat ex regulis generalibus traditis *de leg.* Vide Sayrum *loc. cit. n. 8.* & præfatam Sixti V. Bullam, ſi lubet, in qua clericus præter prædictas pœnas, brachio ſæculari tradi decernitur, quæ pœna per Bullam Gregor. XIV. non eſt abrogata.

TERTIA PROPOSITIO.

15 Excommunicatio contracta ob procurationem abortus an ſit reſervata.

15 ISta excommunicatio, juxta conſtitutionem Sixti V. reſervata erat Sum. Pont. ut patet ex conſtitutione ejuſdem Pontificis ad finem. Verùm hoc tempore Ordinarius, aut alius, per ipſum ad hos caſus ſpecialiter deputatus, in foro conſcientiæ abſolvere poteſt ob conſtitutionem Gregorii XIII. ibi; *quilibet presbyter, tam ſæcularis, quàm cujuſvis ordinis regularis, ad Chriſti fidelium confeſſiones audiendas, & ad hos caſus ſpecialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam in foro conſcientiæ tantum abſolvendi habeat facultatem*, quis autem dici poſſit ſpecialiter deputatus ad hos caſus ex dictis in Bulla Cœnæ, & alibi facile colligi poteſt.

16 Deputatus, ſpecialiter ad aliquos caſus quiſnam cenſeatur.

16 Quamobrem hic breviter dico, non ſolum eum cenſeri ad hos caſus ſpecialiter deputatum, qui facultatem habet abſolvendi in individuo ab excommunicatione propter abortum contracta, verum etiam, qui facultatem habet abſolvendi ab omnibus cenſuris, & excommunicationibus Epiſcopo reſervatis, nam in hujuſmodi facultate, hic etiam comprehendi videtur; illa enim particula, *ſpecialiter*, non eſt adjecta ad excludendam abſolutionem ab aliis cenſuris, ſed ad indicandum non poſſe aliquem virtute alicujus facultatis abſolvere, niſi ea facultas ad eos etiam caſus extendatur: non enim ſufficit facultas abſolvendi ab aliquo caſu ab hoc diſtincto; facultas vero abſolvendi ab omnibus caſibus Epiſcopo reſervatis, ſi diſtributivè explicetur, proculdubio caſum abortus ſpecialiter comprehendit. Hac de cauſa cenſeo Pœnitentiarios Eccleſiæ Metropolitanæ Mediolani, privilegium habentes abſolvendi ab omnibus cenſuris Epiſcopo reſervatis, poſſe beneficium abſolutionis ab hac cenſura conferre; tum quia ſunt ſpecialiter deputati ad cenſuras, & caſus reſervatos; tum quia ſic uſu receptum eſt. Quamvis ego aliàs de hac re non leve dubium haberem, dum Pœnitentiarii munus in præfata Eccleſia obirem.

PUNCTUM XI.

De excommunicatione contra impugnantes litteras à Papa conceſſas ante coronationem.

1. *Summus Pont. poteſtatem accipit, à Deo, non ab hominibus.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Impugnans litteras Sum. Pont. non ligatur excommunicatione, niſi eas impugnet ex opinione quod nequeat ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem.*
4. *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
5. *Impugnans litteras Summi Pontificis confectas ante coronationem, incurrit excommunicationem, etiamſi hoc tempore impugnet.*

IN Extravaganti ultima inter communes, *de ſent. excom.* excommunicantur illi, qui putantes Sum. Pont. non habere Pontificiam auctoritatem, antequam coronationis inſignia acceperit, occaſionem hinc arripiunt temerè impugnandi ipſius reſcripta, conceſſiones, ſeu litteras ſuper quibuſcumque negotiis confectis ante coronationem, ut patet ex ipſis præfatæ Extravagantis verbis. *Quia nonnulli, prout accepimus, contra doctrinam Apoſtoli, ſua prudentia, quin potius imprudentia innitentes, diſceptare de his, de quibus non expedit, ſatagentes, aſſerere non verentur, quod Sum. Pont. ante ſuæ coronationis inſignia ſe non debet intromittere de proviſionibus, reſervationibus, diſpenſationibus, & aliis gratiis faciendis, nec ſe in litteris, ſimpliciter Epiſcopum; ſed electum Epiſcopum ſcribere, nec etiam uti Bulla, in qua nomen exprimitur ipſius. Nos talium temeritates compeſcere cupientes, ſingulos, qui occaſione hujuſmodi aliquas litteras noſtras ſuper negotiis quibuſcumque confectas, quæ à nobis ante coronationis noſtræ inſignia emanarunt, auſi fuerint impugnare, excommunicationis ſententia innodamus.*

1 Summus Pontifex poteſtatem accipit à Deo, non ab hominibus.

1 Hac occaſione agere poſſem, utrùm auctoritas Sum. Pont. ab hominibus conferatur, an potiùs à Deo ſtatim poſt legitimam Cardinalium electionem, & utrùm ſtatim facta electione Sum. Pont. poſſit Pontificia auctoritate fungi. Verùm quia hæc quæſtio ſufficienter explicata videtur in expoſitione Bullæ Cœnæ, *q. 1. punct. 1.* ab ea hic ſuperſedebo. Hic autem ſolum explicabo, quænam ſit materia, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt litteras Apoſtolicas ſuper quibuſcumque negotiis confectas, præſumere impugnare, ex opinione, & errore, quòd Sum. Pont. non debeat ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ ſuprà citatis.

3 Impugnans litteras Sum. Pont. non ligatur excommunicatione, niſi eas impugnet ex opinione, quod nequeat ſe de proviſionibus & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem.

3 Dixi *ex errore, ſeu opinione, quòd Summus Pontifex*, &c. quia ſi quis aliunde occaſionem acciperet præfatas litteras impugnandi, non incideret in hanc cenſuram: quia in textu excommunicantur præſumentes impugnare litteras ex prædicta occaſione ibi, *quia occaſione hujuſmodi* Ita Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *n.* 1. Navarr. *n.* 14. Fill. *tract.* 14. *cap.* 5. *q.* 7. *n.* 78.

Ex quo ſequitur illum, qui litteras Sum. Pont. impugnat, eo quòd putet ipſum non eſſe legitimè electum, non incidere in hanc cenſuram; quia hoc non eſt delictum in hac Extravaganti interdictum, & ad incurrendam cenſuram, non ſufficit gravius crimen, ſed requiritur illud quod ſub cenſura interdictum fuit, ut benè Suarez *loc. cit.* pœna enim non extenditur ad alios caſus, *l. factum cuique §. in pœnalibus, ff. de reg. & c. in pœnis de reg. jur. in* 6. Circa illam particulam *præſumere*, advertendum eſt quamlibet ignorantiam excuſare, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ut alibi ſæpiùs explicatum eſt.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

4 OMnes, & ſinguli, qui præfatas litteras ex prædicta occaſione impugnare præſumunt, excommunicationem iſtius Extravagantis incurrunt. Hæc propoſitio patet ex illa particula *ſingulos*, quæ univerſalis eſt.

5 Impugnans literas Sum. Pont. confectas ante coronationem, etiamſi hoc tempore impugnet.

5 Sed modò dubium eſt, utrùm prædicta extravagans vires hoc tempore habeat, & liget. Ratio dubitandi eſt: tum quia Clem. V. cui hæc Bulla adſcribitur, (licèt alii alium auctorem agnoſcant, ut videri poteſt apud Sayr. *l.* 3. *c.* 35. *n.* 19.) loquitur de præterito, ibi, *litteras noſtras ſuper quibuſcumque negotiis confectas*, conſequenter hæc diſpoſitio extendi poſſe non videtur ad litteras in futurum concedendas; tum quia Sum. Pontif. loquitur de impugnantibus litteras ab ipſomet confectas, non autem ab aliis; ibi, *litteras noſtras, quæ à nobis*; tum quia in materia pœnali benignior interpretatio facienda eſt.

His non obſtantibus exiſtimo hanc Extravagantem etiam hoc tempore vires, & robur habere. Ratio eſt; tum quia diſpoſitio, quæ nomine dignitatis fertur, perpetua eſt, & vires habetet etiam conditore extincto, ut ſuo loco probavi; tum quia ratio iſtius conſtitutionis ſemper durat: ergo etiam ipſa conſtitutio ſemper perſeverat, quamvis edita fuerit à Clem. V. occaſione litterarum ſuarum quæ impugnatæ fuerunt. Ita Suar. & Fill. *loc. cit.* & alii.

Ad primam rationem dubitandi reſpondeo loqui de præterito quæ ad incurrendum iſtam cenſuram opus eſt, ut litteræ quæ impugnantur, præceſſerint, & jam factæ ſint, quod procedit, non ſolùm reſpectu conditoris hujus Extravagantis; verum etiam reſpectu omnium Pontificum ſubſequentium.

Ad ſecundam reſpondeo illam particulam, *à Nobis*, non accipi perſonaliter, ſed nomine dignitatis.

Ad tertiam reſpondeo in materia pœnali benigniorem partem accipiendam eſſe, niſi ratio & auctoritas aliud ſuadet, ſeu niſi aliter de voluntate diſponentis colligatur.

PUNCTUM XII.

De excommunicatione contra perſequentes hoſtiliter Cardinales.

1 *Iſta excommunicatio hic innuitur, ſed alibi explicatur.*

1 Iſta excommunicatio hic innuitur, ſed alibi explicatur.

1 ISta excommunicatio edita eſt *in c. fœlicis, de pœn. in* 6. verum ab ipſius explicatione hic ſuperſedeo: quia de ea ſatis in Bulla Cœnæ diſſeruimus.

PUNCTUM XIII.

De excommunicatione contra vexantes Inquiſitores alióſque ſancti officii miniſtros.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Occidens, aut vexans denunciatorem, vel accuſatorem in cauſa ſancti officii incurrit excommunicationem.*
4 *Aſſignatur materia acceſſoria iſtius excommunicationis.*
5 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
6 *Excommunicatio quæ lata eſt contra vexantes aliquos in cauſa ſancti officii, reſervata non eſt.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PIus V. in quadam Extravag. quæ incipit, *ſi de protegendis*, & eſt 83. in ordine, excommunicationem tulit contra eos, qui occiderint, aut vexaverint, quemlibet ex Inquiſitoribus, officialibus ac miniſtris officii S. Inquiſitionis, vel Epiſcoporum, hoc munus exercentium, quique alias actiones ibi expreſſas fecerint; ut patet ex verbis Extravagantis, ibi, *Hac igitur generali conſtitutione de fratrum noſtrorum conſilio ſancimus, ut quicumque ſive privatus, ſive cuncta civitas, ſive populus ſive dominus, Comes, Marchio, Dux, vel potiori titulo illuſtris, quamvis ex Inquiſitoribus, Advocatis, Procuratoribus, Notariis, aliiſque miniſtris prædicti officii, vel Epiſcoporum id munus in ſua diœceſi, aut provincia obeuntium ſeu accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum vel evocatum occiderit, verberaverit, dejecerit, ſeu perterrefecerit, quive Eccleſias, ædes, aliaſve res ſive publicas, ſive privatas officii, aut miniſtrorum expugnaverit invaſerit, incenderit, exſpoliaverit, aut libros combuſſerit, &c. is ſit anathemate præſentis canonis auctoritate ligatus.* Quamplures aliæ actiones in hac Bulla prohibentur quæ ex dicendis conſtabunt. Quamobrem circa iſtam excommunicationem tria breviter quæram.

Primò, quænam actiones hic fieri prohibeantur.

Secundò, in quas perſonas illa excommunicatio feratur:

Tertiò, utrum reſervata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla interdictæ. 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Prima actio eſt occidere Inquiſitorem, Advocatum, Procuratorem, Notarium, aliúmve miniſtrum officii Inquiſitionis, vel Epiſcopi, id munus obeuntis, aut accuſatorem, denunciatorem, aut teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum, vel evocatum.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm occidens denunciatorem, aut accuſatorem, qui non accuſavit, vel denuntiavit in cauſa fidei, ſed in alia, ad officium ſanctæ Inquiſitionis ſpectante, in iſtam excommunicationem incidat. 3 Occidens aut vexans denunciatorem, vel accuſatorem S. Officii incurrit excommunicationem.

Reſpondeo affirmativè; quia illa verba, *in cauſa fidei*, non referuntur ad denunciatorem, vel accuſatorem; ſed ad teſtem, ut ex ſerie verborum perſpicuè conſtat, ibi, *teſtem in cauſa fidei quomodocumque productum, vel evocatum*, &c.

Secunda actio eſt præfatos verberare.

Tertia dejicere, id eſt expellere: ſeu officio privare: nam utramque ſignificationem verbum poſtulare videtur.

Quarta perterrefacere.

Quinta Eccleſias, ædes, aliaſve res, ſive publicas, ſive privatas officii, aut miniſtrorum expugnare, invadere, incendere, expilare.

Sexta, libros, litteras, auctoritates, exemplaria, ſcripturas, inſtrumenta, ſive publica, ſive privata comburere, diſrumpare, intervertere, ſeu ex incendio, & direptione, aut alio quocumque modo aſportare, ſeu direptione, vel incendio cauſam eſſe, ut capiantur, comburantur, vel ſupprimantur.

Septima, eſt prohibere, ut perſonæ, aut res ſerventur, ſeu defendantur.

Octava carcerem privatum, aut publicum perfringere, vinctum extrahere; ſeu dimittere, prohibere ne capiatur, captum eripere, recipere, occultare, ſeu facultatem effugiendi dare, ſeu mandare hoc fieri.

Nona auxilium, conſilium, vel favorem, publicè, vel occultè in quolibet prædictorum ſcienter dare.

Quæ circa intelligentiam iſtarum actionum hic dici poſſent, jam explicatæ ſunt in expoſitione Bullæ Cœnæ, quæ non eſt neceſſe hic iterùm adducere, alioquin opus hoc nimium excreſceret, & tædium quod maximè abhorreo, ſtudioſis lectoribus facilè induceret.

4 Dubium hic ſolùm eſt: utrùm auxilium, conſilium, ac favor, principaliter prohibeantur, ita ut excommunicatio ſtatim præſtito conſilio, auxilio, vel favore incurratur, etiam, mors, verberatio, aut aliæ actiones ſuprà recenſitæ non ſequantur. 4 Aſſignatur materia acceſſoria iſtius excommunicationis.

Reſpondeo ſtatim incurri: licet enim excommunicatio ob conſilium, auxilium, & favorem regulariter loquendo, non incurratur ante præſtitum effectum, cujus intuitu hæc prohibentur; nihilominus id fallit, dum ſuperius aliud diſponit, ut oſtendi *de cenſ. in genere*. Quamobrem, auxilium, conſilium, & favor in hoc caſu videntur potius actiones principales quàm acceſſoriæ, ut patet ex illis verbis. *Qui auxilium, aut favorem publicè, vel occultè in quolibet prædictorum ſcienter præſtiterit, licet nemo occiſus, nemo verberatus, nemo extractus, nihil expugnatum, nihil extractum, nullum denique damnum reipſa ſit ſecutum, nihilominus hic ſit anathemate præſentis canonis auctoritate ligatus.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 OMnes & ſinguli, qui aliquam ex præfatis actionibus præſtant, cenſuram hujus conſtitutionis incurrunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex generaliter loquitur, ibi, *omnes, cujuſcumque dignitatis, & gradus ſint*, &c. 5 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Ex quo ſequitur Judicem, Prætorem, Gubernatorem, Comitem, Marchionem, Ducem, & quemlibet alium prædicta facientem, in præfatam excommunicationem incidere.

Prædictis adde præfatos delinquentes aliis pœnis affici, damnantur enim crimine læſæ majeſtatis, privantur dominio bonorum, & ipſorum filii efficiuntur infames, & ſimilia, de quibus hic agere non intendo, ne propoſitos limites excedam. Videri poteſt ipſa Bulla, & ea quæ tradidi *de contract.* dum loquerer de confiſcatione bonorum, quæ hic applicari & accommodari poſſunt. Alibi etiam explicavi utrùm infamia ipſo facto incurratur, vel ſententiam requirat

in

in qua repugnantes ſententias adduxi, quamquam ego valde probabiliter cenſeo facto ipſo incurri.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Excommunicatio quæ lata eſt contra vexantes aliquos in cauſa ſancti officii reſervata non eſt.

6 ISta excommunicatio non videtur reſervata. Ratio eſt, quia excommunicatio non eſt reſervata, quoties de reſervatione non fit mentio, *c. nuper de ſent. excom.* in præfata autem conſtitutione mentio non fit de reſervatione. Ita Fill. *tr. 16. cap. 6. q. 7. n. 62.* contra Sayr. *lib. 3. c. 31. n. 6. ſub fin.*

PUNCTUM XIV.

De excommunicatione contra præſumentes docere, vel pertinaciter aſſerere, habenti conſcientiam peccato mortali gravatam neceſſariam non eſſe confeſſionem ante ſumptionem Euchariſtiæ.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Euchariſtiam ſumens in peccato mortali non incurrit excommunicationem.*
4 *Opinionem ſuſtinens Caietani aſſerentis confeſſionem non requiri ex jure divino ante communionem, non incurrit excommunicationem.*
5 *Confeſſionem aſſerens neceſſariam non eſſe ante communionem in iis locis in quibus Tridentinum non eſt acceptatum, non ligatur excommunicatione.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur in Conc. Trid. *ſeſſ. 13. canſ. 11.* ibi *Ne tantum ſacramentum indignè, atque adeo in mortem & condemnationem ſumatur ſtatuit, atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſarii neceſſario præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.*

In explicatione iſtius canonis aliquantum immorandum eſſet ad explicandum utrùm accedens ad Euchariſtiam debeat eſſe in gratia per confeſſionem, vel ſufficiat per contritionem, & utrùm ex præcepto divino debeat eſſe in gratia per confeſſionem; verùm quia hæc alibi explicata ſunt, & peti poſſunt ex traditis in meo tractatu *de ſacram. diſp. 4. q. 6. punct. 1. n. 10. 35. & ſeq.* ubi probavi accedentem ad Euchariſtiam poſt commiſſum mortale peccatum teneri eſſe in gratia per confeſſionem, non ſolùm jure canonico, verùm etiam divino. Quamquam Cajet. & nonnulli alii, quos ibi adduxi, oppoſitum ſentiant de præcepto divino.

His ergo præmiſſis, vel potiùs ſuppoſitis, in hoc puncto duo breviter quæram.

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quódnam ſit ſubjectum.

UNICA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hoc canone prohibitæ.

Prima actio eſt, docere non eſſe neceſſariam confeſſionem accedenti ad auguſtiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum poſt patratum mortale peccatum. Quamobrem ſi magiſter hunc errorem doceret diſcipulo, ſtatim in excommunicationem incideret.

Secunda eſt prædicare, ut ſi quis; dum concionem ad populum habet, hanc falſam doctrinam populo ſequendam ſignificaret.

Tertia pertinaciter aſſerere, ut quis in publicis, vel privatis cœtibus audeat hoc affirmare, ſciens ſub excommunicatione vetitum eſſe.

Quarta eſt; hunc errorem publicè diſputando defendere, quamvis enim alicui ſortè probabilia videri poſſit opinio Cajetani, & aliorum exiſtimantium confeſſionem non eſſe de jure divino præmittendam ante ſacram communionem; nihilominus in publica diſputatione defendi non poteſt confeſſionem ſimpliciter neceſſariam non eſſe, alioquin cenſura hujus canonis incurritur: privatim verò de hac re diſputationem inſtituere non videtur ſub excommunicatione interdictum, modò diſputantes hanc falſam doctrinam pertinaciter non aſſerant. Ratio eſt, quia Concilium loquitur de publica diſputatione (ex hac enim ſcandalum facilè ſequi poſſet) & diſpoſitio non eſt ultra ſuos terminos extendenda, *c. poenis, de reg. jur. in 6.*

3 Euchariſtiam ſumens in peccato mortali non incurrit excommunicationem.

3 Ex dictis colligi poteſt primò, illum, qui poſt patratum grave peccatum accedit ad Euchariſtiam abſque prævia confeſſione non incidere in iſtam excommunicationem; etiamſi alioquin haberet copiam confeſſarii. Ratio eſt, quia ſola ſuſceptione Euchariſtiæ cum peccato mortali non dicitur docere, prædicare, pertinaciter aſſerere, vel publicè diſputando defendere.

Amplia, etiamſi hoc faciat interiùs ſentiens ſolam contritionem ſufficere, militat enim eadem ratio. Addo id probabiliter ſuſtineri poſſe; etiamſi alii conjicerent ipſum hujus eſſe opinionis, ut arbitretur confeſſionem neceſſariam non eſſe: quandiu enim verbis, ſeu nutibus ſuam opinionem non aperit docendo, prædicando, pertinaciter aſſerendo; vel publica diſputatione defendendo, non videtur reus iſtius excommunicationis, quia in materia pœnali, verborum ſignificatio extendenda non eſt ultra propriam ipſorum ſignificationem. Ita Fill. *tr. 14. c. 9. q. 5. n. 84.*

4 Opinionem ſuſtinens Caietani aſſerentis confeſſionem non requiri ex jure divino ante communionem, non incurrit excommunicationem.

4 Secundò colligitur eum qui hoc tempore opinioni Cajetani adhæret, ſuſtinendo confeſſionem non requiri ex jure divino ad communionem non incidere in iſtam excommunicationem. Ratio eſt, quia aliud eſt dicere confeſſionem non eſſe neceſſariam de jure divino, aliud confeſſionem non eſſe neceſſariam. Ita Suar. *loc. cit.* & alii.

5 Confeſſionem aſſerens neceſſariam non eſſe ante communionem in iis locis, in quibus Tridentinum non eſt acceptatum, non ligatur excommunicatione.

5 Major difficultas eſt utrùm, qui aſſerit neceſſariò præmittendam non eſſe confeſſionem ſacramentalem in iis locis, in quibus Concil. Trid. non eſt in promulgatum, vel uſu receptum, excommunicatione hujus canonis ligetur.

Suar. & Fill. *loc. cit.* ſine diſtinctione reſpondent affirmativè.

Sed mihi diſtinguendum videtur: vel id aſſerit in loco, ubi Concilium eſt uſu receptum, vel ubi non uſu receptum, ſi id aſſerit, ubi Concilium non eſt uſu receptum, cenſeo non ligari etiamſi firmam ibi ſedem non habeat: quandiu enim eo in loco exiſtit, non ligatur præceptis & pœnis Concil. Trid. ut patet ex dictis *de leg. & matr.* peccat tamen graviter, quia falſam doctrinam docet in re maximi momenti. Si verò id aſſerit in loco, ubi Concilium acceptum eſt, incurrit excommunicationem, quia in actionem ſub excommunicatione vetitam in Concil. Trid. facit in loco, ubi Concilium obligat, & fieri poteſt, ut occaſione iſtius aſſertionis aliquis contra communem Eccleſiæ conſuetudinem, inducatur ad omittendam confeſſionem, ſaltem in iis locis in quibus Concilium non fuit admiſſum.

PUNCTUM XV.

De excommunicatione contra eos, qui abſolutionem, vel revocationem alicujus cenſuræ per vim, aut metum extorquent.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Metum incutiens Epiſcopo repetendi ſuum creditum, niſi abſolutionem conferat, non incurrit excommunicationem.*
4 *Abſolutus ab excommunicatione ab Epiſcopo abſolutionem conferentes ob timorem amittendi gratuita ſolita beneficia, non ligatur excommunicatione.*
5 *Metum incutiens ad extorquendam abſolutionem non ligatur excommunicatione antequam abſolutio ſequatur.*
6 *Abſolutionem excommunicationis extorquens ligatur excommunicatione, etiamſi excommunicatio injuſta eſſet.*
7 *Extorquens abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum, ligatur excommunicatione, ſive cenſura lata eſſet ab homine, ſive à jure.*
8 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
9 *Abſolutionem cenſuræ, per vim, vel metum extorquens mandans, vel conſulens, non ligatur excomm. ex ſententia Auctoris.*

1 Refert textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur *in c. abſolutionis, de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt. in 6.* ibi, *abſolutionis beneficium ab excommunicationis ſententia vel quamcunque revocationem ipſius, aut ſuſpenſionis, ſeu etiam per vim, vel metum extortam, præſentis conſtitutionis auctoritate omnino viribus vacuamus; ne autem ſine vindicta violentia creſcat audacia, eos qui abſolutionem, ſeu revocationem hujuſmodi vi, vel metu extorſerint, excommunicationis ſententiæ ſubjacere decernimus.*

Quæ circà invaliditatem abſolutionis vel revocationis cenſuræ per vim extortæ hic afferri poſſent, ſufficienter a me pertractata ſunt *in tr. de cenſ. diſp. 1. q. 3. punct. 8. n. 3. & ſeqq.* Quamobrem hic ſolùm agendum erit de pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurrit is, qui abſolutionem, ſeu revocationem cenſuræ per vim, aut metum extorquet. Duo autem de more diſſeram.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu ob quam actionem hæc cenſura incurratur.

Secundò quódnam ſit ſubjectum, ſeu quænam perſonæ eam incurrant.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium, quod committitur contra libertatem Eccleſiaſticam, extorquendo vi, aut metu abſolutionem, vel revocationem cenſuræ. Ex quo patet actionem in hoc textu prohibitam eſſe, vi aut metu extorquere abſolutionem, vel revocationem cenſuræ.

Hæc tamen propoſitio intelligenda eſt, modò metus gravis ſit, ſeu cadens in conſtantem virum. Ratio eſt; tum quia jus loquitur de illo metu, qui facit involuntarium, & abſolutionem irritam reddit; tum quia in jure non habetur ratio metus levis, ut de matrimonio, & alibi ſæpiùs dictum eſt, alioquin omnia litibus plena eſſent, & hoc valet tam in foro interno, quàm in externo, ut dictum eſt *de matr. loc. proximè cit.* nam ſicut in externo requiritur metus gravis ita etiam in interno, cùm par ratio videatur. Ita Sylveſt. *verb. excommunicatio 9. n. 43.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 11.* Fill.

tract.

Digitized by Google

tract.14. cap.4. quæſ.7. n.59. & alii contra Cajetanum *verbo excommunicatio, cap.41.* Navarr. *cap.27. num.125.* & Reginaldum *lib.9. n.336.*

Ex quo ſequitur primò eum, qui minatur Epiſcopo mortem, aut mutilationem, aut ſpoliationem multorum bonorum, niſi abſolutionem excommunicationis impendat, aut niſi revocet præceptum continens cenſuram ſub conditione incurrendam, afficí excommunicatione hujus capitis, quia metu extorquet abſolutionem, vel revocationem cenſuræ.

Et hoc verum videtur, non ſolùm de excommunicatione majori, ſuſpenſione, Interdicto, verum etiam de minori excommunicatione, quia textus univerſaliter loquitur de quacumque revocatione excommunicationis. Ita Suar. Navarr. Ugol. & alii, quos retuli *de cenſ. loc. cit.* Licèt contrarium de minori excommunicatione ſentire videantur. Filliuc. *num. 50. v. tertium notandum* Sylveſt. *verb. excom. 9. num. 43.* & Reg. *lib. 9. n. 436.*

3 Metum incutiens Epiſcopo te petendi ſuum creditum, niſi abſolutionem conferat, non incurrit excommunicationem.

3 Secundò, eum non ſubjici huic excommunicationi, qui Epiſcopo minatur repetitionem ſui crediti ſibi de jure debiti, niſi abſolutionem conferat. Ratio eſt, quia hic metus non videtur gravis, licèt fortè injurioſus ſit per ordinem ad extorquendam abſolutionem, ut dictum eſt *de matr. q. 3. punct.* 8.

4 Abſolutus ab excommunicatione ab Epiſcopo, abſolutionem conferente ob timorem amittendi gratuita ſibi data beneficia, non ligatur excommunicatione.

4 Tertiò non afficí excommunicatione illum, cui Epiſcopus abſolutionem impendit, timens fore, ut niſi eum abſolvat, reus, non conferat ſibi ſoluta gratuita beneficia, reus enim non dicetur abſolutionem per vim, aut metum extorquere, ut benè Cajet. *c.41* Regin. *346.* Sayr. *n.12.* & alii communiter. Idem dic quoties quis non ex metu ab alio illato, ſed ex metu intrinſeco, & innato abſolvit, ut patet ex ratione proximè allata.

Plures illationes ad hunc caſum facientes deſumi poſſunt ex dictis *loc. cit. de matr. per metum celebrato, & de voto, per vim, aut metum emiſſo.*

5 Metum incutiens ad extorquendam abſolutionem, non ligatur excommunicatione antequam abſolutio ſequitur.

5 Sed modo dubium eſt primò, utrùm excommunicatio incurratur ſtatim incuſſo metu, antequam abſolutio impendatur, vel antequam ſententia revocetur.

Reſpondeo excommunicationem non incurri, antequam abſolutio, vel revocatio ſequatur. Ratio eſt, quia ad incurrendam excommunicationem requiritur effectus completus, & conſummatus, effectus autem ſub cenſura prohibitus non erit completus, niſi adſit abſolutio, vel revocatio; nam in textu dicitur, *qui abſolutionem, ſeu revocationem vi aut metu extorſerint.* Ita Cajet. *verb. excom. c.41.* Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 12.* Filliuc. *tract. 14 c. 4. q. 7. num. 19.* Sylveſt. Tabiena, Paladanus, Angelus, & alii apud Sayrum *lib. 3. cap 34 num. 12.*

6 Abſolutionem excommunicationis extorquens ligatur excommunicatione etiam ſi excommunicatio injuſta eſſet.

6 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur, etiamſi extorqueatur abſolutio, vel revocatio cenſuræ injuſtæ.

Reſpondetur affirmativè, quoties cenſura injuſta valida eſt: par enim ratio militat, ut hic adhuc dicatur abſolutionem, vel revocationem per vim, vel metum extorquere. Ita DD. citati.

Dixi, *quoties cenſura valida eſt*, nam ſi cenſura injuſta invalida ſit, tam in foro externo, quàm in foro conſcientiæ, arbitror extorquentem abſolutionem non affici hac excommunicatione. Ratio eſt, tum quia, licèt injuriam inferat ſuperiori, vim, aut metum incutiendo, tamen cum illa abſolutione non indigeat, non videtur reus excommunicationis, nec videtur facere contra præcipuam legiſlatoris mentem: mens autem legiſlatoris magis attendenda eſt quàm verba, *l. ſcire leges ff. de leg. & l. non aliter ff. de leg.* 3. tum quia Sum. Pont. in eo textu loquitur de extorquente abſolutionem cenſuræ, quam ipſe viribus evacuat, & irritam reddit; hæc autem non eſt abſolutio, vel revocatio cenſuræ, cùm cenſura nulla ſit, & illa, quæ extorquetur, non poſſit dici abſolutio, vel revocatio cenſuræ; non enim cadit ſupra cenſuram, ſed ſupra materiam indebitam, ut ſuppono Ita Fill. *loc. cit. v. quartum*, Suar *loc. cit. n. 15.*

7 Extorquens abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum, ligatur excommunicatione, ſive cenſura lata eſſet ab homine, ſive à jure.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm id valeat tam in cenſura lata ab homine, quàm in jure.

Reſpondeo affirmativè cum communi DD. ſententia, quia verba textus generalia ſunt, & ubi lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus. *l. de pretio, ff. de publ. in rem act. & l. 8. §. generaliter, ff. de legat. præſtand.*

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

8 Subjectum hujus cenſuræ ſunt, omnia per vim, aut metum gravem extorquens abſolutionem, aut revocationem alicujus cenſuræ, modò abſolutio, aut revocatio reipſa ſequatur. Hæc propoſitio evidenter colligitur ex dictis in prima propoſitione. Ex quo ſequitur eum qui abſolutionem prioris cenſuræ per vim, aut metum obtinuit, duplici cenſura irretitum remanere, priore ſcilicet, qua jam obſtrictus erat, & poſteriore, quam contrahit extorquendo vi, aut metu abſolutionem prioris.

9 Abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum extorquens, mandans, vel conſulens, non ligantur excommunicatione ex ſententia Auctoris.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm mandans, vel conſulens abſolutionem, vel revocationem cenſuræ per vim, vel metum extorqueri, incidat in hanc cenſuram.

Cajet. Soarez *n. 12.* Sayr. Fill. Reg. & alii *locis cit.* putant mandantem, id eſt, inferentem metum per alium, afficí hac excommunicatione, hæc opinio probabiliſſima eſt.

Sed contrarium mihi probabilius videtur; quamvis enim abſolutio, vel revocatio cenſuræ invalida ſit, ſive metus, & vis ab alio incuſſus, ſive ab ipſomet cenſuræ obſtricto, (Sum. enim Pontif. irritam ſimpliciter reddit abſolutionem, & revocationem per vim, aut metum extortam) nihilominus excommunicationem non infert cuicunque, ſed extorquenti. Ex regulis autem generalibus conſtat cenſuram latam contra facientes non complecti mandantes, vel conſulentes. Quamobrem in præfato caſu ſolus exequens videtur cenſuram contrahere, quamvis mandans, & conſulens ſint rei ejuſdem culpæ, & gravibus pœnis afficiendi ſint.

Ex quo patet à fortiori contra Sayr. Regin. & alios, ratam habentem extorſionem præfatæ abſolutionis, aut revocationis ſuo nomine factam, non ligari hac cenſura, quia ratihabitio in materia pœnali non comparatur mandato, niſi in caſibus in jure expreſſis, patet ex dictis *de irregularitate*, & alibi pluribus in locis, præſertim in hoc tractatu.

PUNCTUM XVI.

De excommunicatione contra imprimentes libros ſine ſuperiorum licentia.

1 *Enumerantur textus, in quibus iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur differentia inter conſtitutiones prohibentes librorum editionem ſine licentia.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Legens libros impreſſos ſine licentia non ligatur excommunicatione, modò illos ad ſe non retineat, aut liber non ſit ex alio capite prohibitus.*
5 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
6 *In imprimendis libris, quænam conditiones ſervandæ ſint.*
7 *Imprimens libros cum hac loquendi forma, de licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem.*
8 *Additiones faciens dum liber imprimitur, non incurrit excommunicationem, ſi antea obtinuerat approbationem.*
9 *Liber imprimi debet cum nomine Compoſitoris.*
10 *Liber imprimi poteſt cum nomine Academiæ, Collegii, vel Civitatis.*
11 *Solemnitas præſcripta in libris imprimendis ſervanda eſt, etiam in edendis concluſionibus, & aliis ſcripturis.*
12 *Manuſcripta an communicari queant, non ſervata ſolemnitate præſcripta in libris edendis.*
13 *Libros hæreticorum tranſcribens, aut aliò transferens, quibus pœnis afficiatur.*
14 *Libros Catholicorum corrumpens incurrit excommunicationem, ſaltem comminatoriam.*
15 *Librum examinatum, & jam approbatum non admittens, nullam pœnam incurrit, exceptis libris canonicis, & traditionibus Apoſtolicis.*
16 *Libros canonicos, aut traditiones Apoſtolicas non ſuſcipiens afficitur excommunicatione.*
17 *Canonici libri, & ſacri canones non ſunt idem.*

1 Enumerantur textus in quibus iſta excommunicatio continetur.

1 Triplex conſtitutio in hac re, de qua agimus, reperitur. Prima eſt in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. *ſeſſ.* 10 ubi contra imprimentes, aut imprimi facientes librum ſine approbatione extat decretum in hæc verba: *ſtatuimus, & ordinamus quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcumque ſcripturam tam in urbe noſtra, quàm aliis quibuſvis civitatibus, & diœceſibus imprimere ſeu imprimi facere præſumat, niſi priùs in Urbe per Vicarium noſtrum, & ſacri Palatii magiſtrum; in aliis verò civitatibus, & diœceſibus per Epiſcopum vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeu ſcripturæ hujuſmodi imprimendæ ab eodem Epiſcopo ad id deputandum ac Inquiſitorem hæreticæ pravitatis, civitatis ſeu diœceſis, in quibus librorum impreſſio ſubſcriptionem ſub excommunicationis ſententia gratis, & ſine dilatione imponendam approbentur. Qui autem ſecus præſumpſerint, ultra librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem & pœnam pecuniariam, & anno continuo, exercitio impreſſionis ſuſpenſionem, excommunicationis ſententia innodati exiſtat.*

Secunda eſt in indice librorum prohibitorum, *reg.* 10. ubi decretum Conc. Lateran. confirmatum fuit, ſeu innovatum his verbis. *In librorum, aliorúmque ſcripturarum impreſſione ſervetur; quod in Conc. Later. ſub Leon X ſeſſ. 10. ſtatutum eſt. Quare in Alma urbe Roma ſi liber aliquis ſit imprimendus per Vicarium Sum. Pont. & ſacri Palatii magiſtrum, vel perſonas, à Sanctiſſimo D.N. deputatas prius examinetur. In aliis verò locis ad Epiſcopum, vel alium habentem ſcientiam libri, vel ſcripturæ imprimendæ, ab eodem Epiſcopo deputandum ac Inquiſitorem hæreticæ pravitatis ejus civitatis, vel diœceſis in quibus impreſſio fit, ejus approbatio, & examen pertineat, & per eorum manu propria ſubſcriptionem gratis, & ſine dilatione imponendam ſub pœnis & cenſuris in eodem decreto contentis approbetur hac lege, & conditione addita, ut exemplum libri imprimendi authenticum, & manu Auctoris ſubſcriptum, ad examinatores remaneat.*

Tertia eſt in Concil. Trid. *ſeſſ. 4. ſub fin.* ubi prædictum decretum Concil. Lateran. innovatum fuit, & ad ampliatum ad actionem vendendi, & retinendi prædictos libros, modò de rebus ſacris agant, ut patet ex verbis Concil. Trid. proximè ſequentibus. *Nulli que liceat imprimere, vel imprimi facere quoſvis libros de rebus ſacris ſine nomine Auctoris, neque illos in futurum vendere, aut*

etiam

Digitized by Google

etiam apud ſe retinere, niſi primùm examinati, probatique fuerint ab ordinario ſub pœna anathematis, & pecunia in canone Concilii noviſſimi Lateranenſis appoſitis. Etſi regulares fuerint, ut ultra examinationem, & probationem hujuſmodi, licentiam quoque à ſuis ſuperioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris juxta formam ſuarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant, vel evulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubjaceant, quibus impreſſores, & qui eos habuerint, vel legerint, niſi prodiderint Auctores, pro Auctoribus habeantur. Ipſa verò hujuſmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque adeò in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat, idque totum, hoc eſt probatio, & examinatio gratis fiat, ut probanda probentur, reprobentur improbanda.

Hæc omnia decreta ad verbum referre cenſui, ut alios eximerem ab ea moleſtia, & difficultate, quam ego aliàs in iis inquirendis, & inveniendis ſubire coactus fui.

Antequam ad id, quod explicandum propoſui, accedam, advertenda eſt quintuplex differentia inter decretum Concil. Lateran. & regulam decimam, & inter Concil. Trident.

2 Aſſignatur differentia inter conſtitutiones prohibentes librorum editionem ſine licentia.

2 Prima eſt, quòd Concilium Lateranenſe, & regula Indicis loquuntur de quibuſcumque libris, & ſcripturis, Concilium verò Tridentinum loquitur ſolùm de libris, & ſcriptis de rebus ſacris tractantibus.

Secunda, Concilium Lateranenſe agit ſolùm de imprimentibus vel imprimi facientibus, Concilium verò Tridentinum non ſolùm de imprimentibus, vel imprimi facientibus, verùm etiam de vendentibus, vel retinentibus apud ſe.

Tertia, in Concilio Lateranenſi requiritur præſumptio: conſequenter non ligantur ignorantes, imprimentes, aut imprimi facientes ex quavis ignorantia, modò conjuncta non ſit cum ingenti temeritate. Ex Concilii autem Tridentini decreto non requiritur ignorantia: conſequenter laborans ignorantia craſſa, ſupina, vel affectata ligatur hac cenſura.

Quarta, in Concilio Lateranenſi, & *in reg.* 10 ſermo eſt de libris, & ſcripturis imprimendis. In Concilio verò Tridentino ſermo eſt etiam de libris manuſcriptis, itaut, qui manuſcriptos libros nondum probatos, & examinatos communicant, aut evulgant, eiſdem pœnis ſubjiciuntur, quibus afficiuntur impreſſores, modò tamen illi libri de rebus ſacris agant.

Quinta differentia eſt, quòd in libris regularium præter conſuetam approbationem, requiritur, ut adſit licentia ſuperioris, & recognitio libri, juxta ordinationem cujuſlibet religionis.

His præmiſſis, de re agam.

Primò, quænam actiones in præfatis conſtitutionibus ſub excommunicatione prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit illarum ſubjectum.

Tertiò, quænam forma ſervanda ſit, ut præfata excommunicatio evitetur.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum illius excommunicationis.

3 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in præfatis conſtitutionibus expreſſæ.

Prima, eſt imprimere libros, ſeu aliam ſcripturam ſine debita licentia, & approbatione. Quid autem ſit *imprimere* patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ, *excom.* 5.

Secunda, eſt imprimi facere, ut ſi Auctor libri, aut alter curet librum typis mandari, modò impreſſio ſequatur, alioquin non dicetur imprimi facere.

Tertia actio, eſt vendere hujuſmodi libros carentes debita approbatione.

Quarta eſt apud ſe tales libros retinere. Obſerva tamen iſtas duas ultimas actiones vendendi, ſcilicet, & retinendi, non eſſe materiam excommunicationis, niſi libri ſint de rebus ſacris. Quinam autem libri dicendi ſint de rebus ſacris agere, patet à ſimili ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ, *excom.* 5. dum agerem de libris tractantibus de religione.

4 Legens libros impreſſos ſine licentia non ligatur excommunicatione, modò illos apud ſe non retineat, aut liber non ſit ex alio capite prohibitus.

4 Ex dictis colligi poteſt legentem præfatos libros non ligari excommunicatione, quia nullam ex prædictis actionibus exercet, modò illos apud ſe non retineat, ſed apud alium exiſtentes legat. Ita Suar. *diſp.* 23. *ſect.* 7. *n.* 2. & alii; fieri tamen poteſt, ut excommunicationem ex alio capite incurrat, ut ſi liber ſit hæretici, & tractet de hæreſi, vel religione, vel aliqua contineat contra bonos mores, &c. De qua re videnda ſunt quæ tradidi in expoſitione primæ excommunicationis Bullæ Cœnæ.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

5 SUbjectum hujus cenſuræ ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas quatuor actiones prohibitas faciunt; nam in Concil. Lateranenſi habetur particula, *nullus*. In regula Indicis extat hæc loquendi forma, *ſi liber aliquis*. In Concilio vero Tridentino dicitur *nulli liceat*, quæ verba ſunt generalia, & ſingulos afficiunt.

Ex quo patet non eſſe audiendum Cajet. & alios apud Navarr. *cap.* 58 n. 145. aſſerentes cenſuras poſitas in Concilio Lateranenſi poſtremò non eſſe uſu receptas; quamvis enim illæ tunc temporis in viridi obſervantia non eſſent, nihilominus uſu poſtmodum receptæ fuerunt, accedente illius confirmatione in Indice, & in Concil. Trid. licèt in Concilio Tridentino ſermo ſit tantummodo de libris qui de rebus ſacris agunt.

TERTIA PROPOSITIO.

6 In imprimendis libris quænam conditiones ſervandæ ſint.

6 UT excommunicationis pœna in imprimendis libris evitetur, illæ conditiones ſervandæ ſunt.

Prima eſt, ut ſi liber in urbe imprimendus ſit, adſit approbatio viceſgerentis, & magiſtri ſacri Palatii. In aliis verò diœceſibus requiritur approbatio ordinarii, vel alterius ab eo deputati, habentis peritiam illius materiæ, de qua in eo libro agitur. Præterea requiritur approbatio Inquiſitoris hæreticæ pravitatis, quæ approbatio facienda eſt in fronte libri propria manu, & gratis, ut expreſsè habetur in præcitatis conſtitutionibus. Alicubi uſus invaluit, ut libri per conſilium Regium examinentur, & probentur, videntibus, & non contradicentibus Eccleſiaſticis, qui talem approbationem tanquam ſufficientem admittere videntur, teſte Suar. *diſput.* 23. *ſect.* 7. *n.* 1. *ſub fin.* Navarr. *c.* 27. *n.* 148. Fill. *tract.* 14. *c.* 6. *q.* 2. Alicubi etiam, ut Mediolani, in more poſitum eſt, ut liber primo loco per Eccleſiaſticos approbetur, deinde per temporales dominos, quoad res politicæ gubernationis inſervientes. In tamen locis, ubi hic mos approbandi per laicos poſt Eccleſiaſticos receptus eſt, exiſtimo excommunicationem, de qua hic agimus, non incurri, ſi liber edatur cum ſola Eccleſiaſticorum approbatione, juxta regulam Indicis; etiamſi laicorum approbatio deſit: pœnæ enim non ſunt extendendæ ultra propriam verborum ſignificationem. Ubi verò Eccleſiaſtici expreſsè non examinant, ſed conſilium Regium, probabilius arbitror cenſuram incurri ſi liber edatur abſque ulla approbatione: quia cùm Eccleſiaſtici talem approbationem fieri ſciant, & taceant, cenſentur eam approbare; conſequenter ſi ea deſit, conſtitutiones violantur, & pœnæ incurruntur.

7 Imprimens libros cum hac loquendi forma, de licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem.

7 Rogabis primò, utrùm Typographus, ſeu Impreſſor excuſetur à cenſura, ſi obtenta legitima approbatione, non exprimat nominatim in libris impreſſis nomen ſuperiorum approbantium, ſed hac, vel æquipollenti forma utatur, *de licentia ſuperiorum*.

Reſpondeo excuſari; quia in præcitatis juribus non extat præceptum exprimendi nomen ipſorum approbantium, ſed ſolum ut approbatio in ſcriptis detur, atque adeò in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi authenticè appareat.

8 Addiciones facient, dum liber imprimitur, non incurrit excomm. ſi antea obtinuerat approbationem.

8 Rogabis ſecundò, utrùm ab hac cenſura excuſentur, qui authenticam approbationem, antequam typis liber mandaretur, obtinuerunt, ſed dum ederetur, nonnulla inſeruerunt, & imprimi curaverunt, quæ in libro manuſcripto non continebantur.

Reſpondendum mihi videtur negativè; quia non dicuntur librum ſine ſolemnitate à jure præſcripta typis edere, niſi fortè ea, quæ inſerunt, tanti momenti, & tantæ quantitatis exiſtant, ut liber majori ex parte ex illis additionibus conſtet; tunc enim cenſura incurritur; quia moraliter loquendo, liber ſine approbatione imprimi cenſetur.

Hinc ſequitur eos, qui dum liber typis mandatur, aliquid corrigunt, addunt, vel detrahunt, à morali excuſari, præſertim ſi id faciant de conſenſu approbantium. Hoc tamen intelligitur præciſa particulari conſtitutione, aliiſque pravis circumſtantiis; quæ hoc fieri vetent; hac de cauſa Inquiſitores hæreticæ pravitatis curare conſueverunt, ut liber de recenti editus non divulgetur, donec illius divulgandi facultas ab ipſis obtineatur.

Secunda conditio eſt, ut præter prædictam approbationem, de qua egimus in prima conditione, reſpectu regularium adſit licentia ſuperiorum religionis; ita enim in Concilio Tridentino *loc. cit.* decernitur.

Tertia, ut adſit nomen Auctoris, ut patet ex Concilio Tridentino *loc. cit.* Hoc tamen intelligendum eſt in libris de rebus ſacris. Ratio eſt, quia de his Concilium loquitur.

9 Liber imprimi debet cum nomine compoſitoris.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm requiratur nomen compoſitoris.

Reſpondeo affirmativè, per ſe loquendo, quia hic eſt propriè Auctor libri.

Ex quo ſequitur eos non eſſe tutos in conſcientia, qui confiƈto & ementito nomine librum imprimunt.

Dixi, *per ſe loquendo*, ut adverterem non videri mihi improbabile apponi poſſe nomen alterius, qui in jus compoſitoris ſuccedit, ut ſi quis titulo donationis, vel hæreditatis librum alicujus acquirat, illúmque ſuo nomine imprimi faciat. Ratio eſt; tum quia hic ſuccedit in jus Compoſitoris; ergo ipſius jure uti poteſt: tum quia licèt hic ſtrictè loquendo, non ſit Auctor compoſitionis, nihilominùs eſt Auctor impreſſionis; Concilium autem non diſtinguit de Auctore compoſitionis, vel impreſſionis; conſequenter ipſius intentioni ſatisfactum videtur poſito nomine illius, qui eum librum imprimi curavit.

Hoc tamen intelligendum eſt, præciſis aliis circonſtantiis: nam aliunde fieri poteſt, ut culpa incurratur, ut ſi liber nonnulla contra bonos mores contineat; & is, cui liber inſcribitur, in iis exiſtat locis, quibus, ad reddendam pravitatis rationem cogi nequeat; tunc enim Concilii mens violari videtur.

10 Liber imprimi poteſt cum nomine Academiæ, Collegii, vel Civitatis.

10 Secundò dubium eſt, utrùm neceſſe ſit apponere nomen determinatæ perſonæ, vel ſufficiat nomen Academiæ, Collegii, Civitatis, & Univerſitatis.

Reſpond. ſufficere nomen Academiæ, Collegii, Civitatis, & Univerſitatis. Ratio eſt, tum quia Collegium, ſeu univerſitas in jure venit nomine perſonæ, licèt fictæ, & cum univerſitate celebrari poteſt contractus, & contra ipſam inquiri poteſt; ergo etiam illius nomen

in

Digitized by Google

in librorum impreſſione apponi poteſt: tum quia Collegium, & univerſitas realiter loquendo, nihil aliud eſt, quàm ipſæ ſingulares perſonæ; ſicut ergo poſſet poni nomen ſingularium perſonarum, ita etiam nomen collegii &c. Ita Azor. *p.1, lib.8. c.17.q.3.* Alt. *in expoſitione Bullæ lib.5. diſp.2 c.8.q.1.*

11 Solemnitas præſcripta in libris imprimendis ſervanda eſt, etiam in edendis concluſionibus & aliis ſcriptuis.

11 Quæres utrùm prædicta ſolemnitas ſervanda ſit, non ſolùm in libris, ſed etiam in aliis ſcripturis, ut in edendis concluſionibus, poematibus, aut orationibus in alicujus laudem compoſitis.

Reſpondeo affirmativè, juxta diſpoſitionem Concil. Lateran. ubi dicitur *quicumque liber, aut quæcumque alia ſcriptura*, &c. & juxta regulam 10. Indicis, ibi, *in librorum aliarúmve ſcripturarum impreſſione.* Ita Azor. *loc.cit.q.2.* Alt. *loc.cit.q.3.* Fill. *tract.14. c.4.quæſ.6.n.83.*

Alicubi tamen, ut Mediolani, uſu receptum eſt, ut conſultationes, & aliæ ſcripturæ, quibus litigantes in foro contentioſo utuntur, abſque prævio ſuperiorum examine, & approbatione imprimantur. Quæ conſuetudo recepta videtur, ſcientibus, & fortè annuentibus locorum Ordinariis, & Inquiſitoribus: quia non vacat tempus ad hæc omnia examinanda, & periculum ſæpè eſt in mora, ex qua litigantes non leve damnum paterentur.

12 Manuſcripta an communicari queant, non ſervata ſolemnitate præſcripta in libris edendis.

12 Major difficultas eſt utrùm eadem ſolemnitas obſervanda ſit in libris manuſcriptis; ita ut qui eos communicat, aut evulgat antequam probati, & examinati fuerint, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpondeo diſtinguendo, vel hujuſmodi manuſcripta, quæ aliis communicantur, tractant de rebus ſacris, vel non: ſi non tractant de rebus ſacris, non incurritur excommunicatio; quia de hujuſmodi manuſcriptis nulla extat in præfatis juribus prohibitio. Si verò tractant de rebus ſacris, incurritur excommunicatio Concil. Trid. *ſeſſ.4. ad fin.* ibi, *qui autem ſcripta eos communicant, vel evulgant, niſi antea examinati probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubjaceant, quibus impreſſores.* Ita Suar. Azor. Alt. & Fill. *loc.cit.*

Hoc tamen intelligendum eſt, modò hujuſmodi manuſcripta dici poſſint libri; quia in Trid. ſermo fit de libris, nomen autem *libri* ſtrictè accipiendum eſt pro opere completo, integro, quale illud eſt, quod typis mandatur, & in lucem edi ſolet: verſamur enim in materia pœnali, & odioſa, in qua ſtricta verborum interpretatio facienda eſt, *c.pœna de pœn. diſp.1.*

Ex quo ſequitur communicantem alteri conciones, ſcripta theologica, privatas orationes, prælectiones, annotationes, obſervationes de rebus ſacris non examinatas, & approbatas, juxtà ſuprà ſcriptam ſolemnitatem, non incidere in excommunicationem, quia Concilium loquitur de libris qui ſcribuntur, vel eduntur, ut aliis communicentur, & divulgentur, hujuſmodi autem manuſcripta non fuerunt ſcripta, ut divulgentur per modum librorum, ſed ad privatum uſum, & commodum. Ita Suar. *loc.cit.n.83.* Azor. *q.4* Fill. *loc.cit.n.83.* & Alt. *loc.cit.q.6.* Sed contrarium declaravit ſacra Congregatio Concilii *ſeſſ.4.* apud Mazill. & alios.

Ex quo patet, quid dicendum ſit de illis qui litteras deciſionum aut declarationum in ſui commodum & utilitatem tranſcribi curant.

Occaſione eorum, quæ hactenùs tractavimus, petere poſſet aliquis.

13 Libros hæreticorum tranſcribens aut aliò tranſferens, quibus pœnis afficiatur.

13 Primò quibus pœnis ſubjiciantur tranſcribentes libros hæreticorum, eóſque aliis communicantes, aut de uno loco ad alium invehentes.

Reſpondeo puniendos eſſe tanquam hæreticorum fautores, & tanquam libros hæreticorum damnatos apud ſe retinentes, ut patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ, *excomm. 1.* Ita Azor. *l.cit.q.5 & 6.*

14 Libros Catholicorum corrumpens incurrit excommunicationem, ſaltem comminatoriam.

14 Secundò, quibus pœnis puniantur, qui libros Catholicorum corrumpunt, & falſam, aut ſanam doctrinam hæreticorum dogmatibus depravant.

Reſpondeo puniri pœna excommunicationis in VI. Synodo Conſtantinopolitana, *act.13.* ibi, *Præcipimus illos, qui falſaverint libros Catholicorum anathemati ſubjici, & cum hæreticis anathematizari.* Ita Alt. *loc.cit. q. ultimò pag.474.* Exiſtimo tamen excommunicationem non eſſe ipſo jure latam, ſed ferendam; quia in præfatis verbis continetur præceptum excommunicandi, non autem ipſa excommunicatio; ob præceptum autem excommunicandi præcisè, non incurritur excommunicatio, ut patet ex regulis generalibus à me traditis *de cenſ. in genere.*

15 Librum examinatum & jam approbatum, non admittens, nullam pœnam incurrit, exceptis libris canonicis, & traditionibus Apoſtolicis.

15 Tertiò, utrùm aliquas pœnas incurrat, qui librum examinatum, & approbatum à legitimis ſuperioribus non admittit.

Reſpondeo nullas, quas ego ſciam, ex hoc capite præcisè, incurrere, exceptis libris canonicis & traditionibus Apoſtolicis. Ratio eſt, quia nullam hactenus in jure inveni; fieri tamen poteſt ut aliundè peccet pro varietate circumſtantiarum, quæ in ſingulis ferè actibus reperiri poſſunt, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis.*

16 Libros canonicos, aut traditiones Apoſtolicas non ſuſcipiens afficitur excommunicatione.

16 Dixi, *exceptis libris canonicis, & Apoſtolicis traditionibus*; ut adverterem, eum, qui libros canonicos non ſuſceperit, aut traditiones Apoſtolicas ſciens & prudens contempſerit, excommunicationem ipſo facto incurrere. Ratio eſt, tum quia hic cenſetur hæreticus, cum negare videatur ea, quæ à Deo revelata ſunt, & ab Eccleſia credenda proponuntur, tum quia ſic expreſsè decernitur in Trid. *ſeſſ.4. in decreto de canonicis ſcripturis*, ibi, *ſi quis autem libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro ſacris, & canonicis non ſuſceperit, & traditiones prædictas (id eſt, quæ Chriſti ore ab Apoſtolis acceptæ, aut ab ipſis Apoſtolis Spiritu ſancto dictante, quaſi per manus traditæ ad nos uſque pervenerunt) ſciens, & prudens contempſerit, anathema ſit.*

Verum circa iſtam excommunicationem obſervandum eſt primò quod licet hic reſervata non ſit, nihilominus reſervata eſt in Bulla Cœnæ, ubi excommunicantur hæretici, ut benè innuit Suar. *diſp.23. ſect.3 n.3. ad fin.* & Fill. *tract.14. cap.6. q.2. ad fin.*

17 Canonici libri, & ſacri canones non ſunt idem.

17 Obſervandum eſt ſecundò, non idem eſſe libros canonicos, & ſacros canones; nam *ſacri canones* illi dicuntur, qui à Sum. Pont. conditi ſunt: *libri* verò *canonici, ſeu ſcriptura canonica* dicitur iſta quæ fide retinenda eſt, tanquam dictata à Spiritu ſancto. Ut autem aliqua ſcriptura dicatur Canonica, duæ conditiones requiruntur.

Prima eſt, ut dictata ſit à Spiritu ſancto. Secunda ut adſit definitio Eccleſiæ, annumerantis illam inter ſcripturas canonicas; hujuſmodi autem ſunt non ſolùm vetus Teſtamentum, ut Geneſis, Exodus, Leviticus, &c. verum etiam novum Teſtamentum, ut Evangelia, Actus Apoſtolorum, Epiſtolæ D. Pauli, Divi Petri, Joannis Apoſtoli, &c, quorum expreſsè meminit Concilium Tridentinum *loco cit.*

Quæ autem, & quotuplices ſint Apoſtolicæ traditiones, videri poteſt apud Becanum *in tract. de fide, ſpe, & charitate cap.4.* apud Vaſquez, & alios, quæ alibi favente Deo, diſſeram ne hic diutius, quàm par ſit, immorari videar, & obſcuritatem nimia prolixitate afferam in re quam incidenter ago.

Prædictis addi poteſt excommunicatio, quæ occaſione impreſſionis Breviarii contrahitur, non ſervata forma quam Clem. VIII. ſervandam præſcripſit.

Ut enim Breviaria juxta præſcriptum Concil. Trid. & Pii V. imprimantur, & unitas ritNUM in divini officii recitatione ſervetur, jure merito Clem. VIII. die 10. Maii 1602 ſtatuit.

Primò, ut Typographi, & Bibliopolæ præfatum Breviarium non imprimant, aut vendere non præſumant; abſque licentia, in ſcriptis Inquiſitorum hæreticæ pravitatis, ubi exiſtunt, aut Ordinariorum locorum, ubi Inquiſitores non exiſtunt; alioquin Typographi, & Bibliopolæ extra Urbem excommunicationem ipſo facto Papæ reſervatam incurrant, Typographi verò, & Bibliopolæ commorantes in Urbe, & reliquo ſtatu Eccleſiaſtico, incidant in pœnam quinquaginta ducatorum auri, & amiſſionis librorum, & typorum omnium eo ipſo Cameræ applicandorum.

Secundò ſtatuit, ut inquiſitores, vel Ordinarii locorum antequam hujuſmodi licentiam concedant, Breviaria imprimenda, & poſtquam impreſſa fuerint, conferant cum Breviario auctoritate ipſius Clementis recognito; nec aliquid addi, vel adimi ſinant & in ipſa licentia originali manu propria fidem faciant de collatione facta, & conformitate, alioquin Inquiſitores ipſo facto privati ſint ſuis officiis, & inhabiles ad illa, & alia impoſterum conſequenda Ordinarii verò ſuſpenſione à divinis, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo jure afficiantur, ipſorum verò Vicarii vinculo excommunicationis ſtatim ligentur, & prætereà officiorum, & beneficiorum privationem, atque inhabilitatem ad illa, & alia in poſterum obtinenda, eo ipſo incurrant.

Obſerva tamen, præfatas cenſuras contra ordinarios locorum, & eorum Vicarios latas, jure communi reſervatas non eſſe, quia nullum reſervationis verbum in præfata Clementis VIII. conſtitutione initio Breviarii relata continetur.

PUNCTUM XVII.

De excommunicatione contra præſumentes edere gloſſas, commentarios, & annotationes in decreta Concilii Tridentini.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Adnotationes & gloſſas quiſnam dicatur edere.*
3 *Conſilium faciens circa decreta Concilii Tridentini, illudque apud ſe retinens non incurrit excommunicationem.*
4 *Deciſiones ſacræ Congregationis ſcribens & aliis vendens, non ligatur excommunicatione.*
5 *Remiſſiones DD. circa Concilium Tridentinum, non videntur materia excommunicationis latæ in Tridentino contra edentes adnotationes ſuper Concilii Tridentini decretis.*
6 *Edens librum in laudem Concilii Tridentini non ligatur iſta excommunicatione.*
7 *Edens aliquas adnotationes ſuper aliquo tantùm Tridentini decreto, incurrit excommunicationem.*
8 *Statuens aliquid ſuper decretis Concilii Tridentini, ligatur excommunicatione.*
9 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
10 *Edens admonitiones, ſeu gloſſas circa alia decreta, quæ in Concilio Trident. non continentur, non ligatur excommunicatione.*

AD præcavendam perverſionem, & confuſionem, quæ ſuboriri potuiſſet, ſi liberum cuique fuiſſet decreta ſacri Concilii Trident.

Tridentini interpretati, Pius IV. in Bulla, quæ incipit, *Benedictus Deus*, & eſt 37. in ordine, hæc verba loquitur: *Apoſtolica auctoritate inhibemus omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis cujuſcumq. ſint ordinis, conditionis, & gradus, quàm laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis. Prælatis quidem ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, aliis verò quicumque fuerint ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, ne quis ſine auctoritate noſtra audeat ullos commentarios gloſſas, annotationes, ſcholia, ullumve omninò interpretationis genus ſuper ipſius Concilii decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam ſub prætextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quæſito colore ſtatuere.*

Circa iſtam Bullam duo breviter quæram.

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

a Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex actio in præfata Bulla expreſſa.

Prima eſt præſumere edere quocumque modo ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullúmque omninò interpretationis genus ſuper ipſius Concilii Tridentini decretis.

a Adnotationes, & gloſſas quinam dicantur edere.

2 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur quovis modo edere annotationes, &c. ſuper decretis Concilii.

Reſpondendum mihi videtur illum dici, qui tractatus, ſeu alias ſcripturas ex profeſſo agentes de Concilii Tridentini decretis in lucem mandat, ſive id faciat per ſe, ſive per alium, ſive ſit Typographus, ſive liber auctor, ſive alius, ſive id faciat nomine proprio, ſive alieno; ita ut indicat particula illa, *quovis modo*, quæ latiſſimam interpretationem poſtulat, & omnes modos complectitur juxta Gloſſam, *in Clem. ne Romana de elect.* Nata *conſ.* 436. *n.* 19. & alii.

Ex quo ſequitur primò DD. qui Concilii decreta nonnunquam interpretantur, occaſione doctrinæ, de qua diſſerunt, non delinquere contra hujus extravagantis prohibitionem; quia non dicitur edere gloſſas, vel ſcholia, &c. cum id quaſi incidenter, & quaſi per accidens faciant, occaſione aliundè ſumpta; alioquin nullus ferè liber Theologiæ, aut caſuum conſcientiæ imprimi poſſet, ut benè obſervat Suar. *lib.* 23. *ſect.* 7. *n.* 12. Sayr. *lib.* 3. *c.* 35. *n.* 21. *ad fin.* Fill. *tr.* 14. *c.* 6. *q.* 6. *n.* 91. & alii communiter.

3 Conſilium faciens circa decreta Concilii Tridentini, illudque apud ſe retinens non incurrit excommunicationem.

3 Secundò ſequitur eos, qui aliquas obſervationes, aut conſilia faciunt circa ea, quæ in decretis Concilii continentur, aliaque apud ſe retinent, & data opportunitate utuntur, non incidere in excommunicationem iſtius Extravagantis; quia non dicuntur edere, & in materia pœnali cenſurarum ſtricta interpretatio facienda. Secùs ſi ſcholia, & gloſſas, & quales legimus in decretis juris Pontificii, aut Cæſarei, circa Concil. Trid. decreta in lucem mittant.

4 Deciſiones ſacræ Congregationis ſcribens, & alii vendens, non ligatur excommunicatione.

4 Tertiò eos, qui deciſiones ſacræ Congregationis, quæ interpretationi Concilii præeſt (Sixtus enim V. in quadam Conſtitutione, quæ incipit, *In menſa æterna Dei*, edita anno 1587. 11. Kalend. Februarii, Congregationem Illuſtriſſimorum Cardinalium pro interpretatione Sacri Concilii inſtituit; cùm hac tamen moderatione, ut ad eorum decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent, interpretationem Sum. Pont. tantùm reſervet; Cardinalibus verò præfectis interpretationi, & executioni Concil. Trid. ſi quando in his, quæ de morum reformatione, diſciplina, ac moderatione, & Eccleſiaſticis judiciis, aliiſque hujuſmodi ſtatuta ſunt, dubietas, aut difficultas evenerit, interpretandi facultatem conſulto tamen Sum. Pont. impartitur) ſcribunt, & aliis vendunt non affici excommunicatione hujus Bullæ: quia hi, ſtrictè loquendo non videntur edere, ſed vendere, & communicare. Si verò ſcire cupias, quam vim habeant Illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes, vide quæ tradidi *de leg. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3.

5 Remiſſiones DD. circa Concil. Trid non videntur materia excommunicationis latæ in Triden. contra edentes adnotationes ſuper Concil. Trid. decretis.

5 Quartò eos ab hac cenſura excuſari poſſe, qui ſolas remiſſiones DD. circa Concil. Trid. decreta edunt; quia illi, propriè loquendo non dicuntur edere annotationes, interpretationes, & commentarios ſuper decretis Concil. Trid. cùm nihil aſſertivè dicant, ut ſuppono, ſed ſolùm innuant DD. qui ea de re incidenter agunt. Verùm quia ex hujuſmodi remiſſionum permiſſione fieri poteſt, ut alii occaſionem edendi annotationes, & commentarios arripiant, non ſine cauſa, nec ſine præciſo ſapientum conſilio, Romæ interdicti ſunt libri, in quibus hujuſmodi remiſſiones expreſsè continentur.

6 Edens librum in laudem Concil. Trid. non ligatur iſta excommunicatione.

6 Quintò eum, qui librum in laudem Concil. Trid. aut hiſtoricam eorum, quæ tempore Concilii contigerunt, narrationem edit, hac cenſura non comprehendi; quia non dicitur edere annotationes, gloſſas, aut ſcholia ſuper decretis Concilii.

7 Edens aliquas adnotationes ſuper aliquo tantum Trid. decreto, incurrit excommunicationem.

7 Dubium eſt ſecundò, utrum qui aliquas annotationes ex profeſſo edere præſumit, circa unum tantùm Tridentini decretum, huic pœnæ ſubjiciatur. Ratio dubitandi eſt, quia in præfata conſtitutione dicitur, *ſuper decretis*, quæ pluralitatem ſignificant.

Ego verò longè probabilius cenſeo huic pœnæ ſubjici, ſi ſeorſim, & non occaſione alterius tractatus edat. Ratio eſt, tum quia communis loquendi uſus eſt, quæ plurali numero exprimuntur, verificentur, etiam in uno, in quo eadem ratio militat: tum quia ſequeretur eum, qui unum accedentem ad Urbem devotionis gratiâ ſpoliat, occidit, vel mutilat, non ligari excommunicatione Bullæ Cœnæ, in qua fertur excommunicatio contra mutilantem, vel occidentem Romipetas; hoc tamen falſum eſt, ex communi DD. ſententia: etiam ſi in Bulla dicatur, *Romipetas*.

8 Statuens aliquid ſuper decreta Concil. Trid. ligatur excommunicat.

8 *Secunda actio* eſt quicquam ſtatuere ſuper decretis Concilii; etiamſi hoc fiat prætextu confirmationis, aut executionis, aliove quæſito colore; ſic enim dicitur in præfata extravaganti, cujus diſpoſitionis hæc ratio afferri poteſt; quia Concilium Trident. ſufficienti auctoritate editum eſt, nec majori confirmatione indiget, ſed executione, & ſicut par in parem non habet imperium; ita multò minus in Concilium Tridentinum.

Hæc tamen intelligenda ſunt primò, modò fiant ſine conſenſu, & facultate Sum. Pont. Ratio eſt, quia in præfata Bulla hic caſus excipitur, ibi, *ne quis ſine auctoritate Sum. Pont.* tum quia ſicut ipſe declarandi, & ſtatuendi poteſtatem ordinariam habet; ita hanc facultatem alteri delegare poteſt. Secundò intellige, modò fiant ab eo, qui novit prohibitionem, ignorantia enim excuſat, niſi conjuncta ſit cum ingenti temeritate; quia Sum. Pont. requirit præſumptionem.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

8 OMnes, & ſinguli, qui præfatas actiones agere præſumunt, excommunicatione ligantur. Ratio eſt, quia Sum. Pont. univerſaliter loquitur, ibi, *omnibus tam Eccleſiaſticis, quam laicis.*

Hæc tamen differentia eſt inter Prælatos, & alios, quod Prælati incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; alii verò quicumque fuerint, ſententiam excommunicationis ipſo facto contrahunt.

10 Edens adnotationes ſeu gloſſas circa alia decreta, quæ in Concil. Trid. non continentur, non ligatur excommunicatione.

10 Quæres utrum præfata excommunicatio liget ſolum facientes præfatas actiones circa Concilii Tridentini decreta, an etiam circa alia.

Reſpondeo ligare ſolùm circa Tridentina decreta; quia de his tantum in dicta extravaganti ſermo eſt. Obſervat tamen Fill. *loc. cit.* n. 91. *ad fin.* ſimilem excommunicationem alias editam fuiſſe contra commentantes Clementinam *xxivi, de verborum ſignificat.* quæ eodem modo explicanda eſt.

PUNCTUM XVIII.

De excommunicatione contra impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam, vel Eccleſiaſticos judices illa utentes.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur ſimulque aſſignatur locus, in quo iſta excomm. alibi explicata fuit.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, ſimulque aſſignatur locus in quo excommunicatio alibi explicata fuit.

1 IſTa excommunicatio lata eſt *in c. quoniam de immun. Eccleſ. in 6.* verum quia in hoc c. continentur, expreſſa ſunt in Bulla Cœnæ Domini, *excommunicatione* 13. & 14. ideò opus non eſt hic iterum de ea diſſerere, cum abundè ſatis in præfata Bulla Cœnæ de illa egerimus, & illa Sum. Pont. reſervata ſit.

PUNCTUM XIX.

De excommunicatione contra eos, qui præſumunt per ſe, vel per alios gravare ſpoliando bonis, aut aliàs injuſtè perſequendo, Electores Eccleſiaſticos, ſeu electrices, vel ipſorum conſanguineos, vel Eccleſias, vel monaſteria, vel ipſorum bona, eo quòd noluerint eligere illum, pro quo rogabantur, ſeu inducebantur.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*

2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

3 *Contumeliis afficiens electorem eo quòd noluerit eum eligere, pro quo rogabatur, non ligatur excommunicatione.*

4 *Spoliatio qualibet, vel perſecutio contra electorem non ſufficit ad incurrendam iſtam excommunicationem.*

5 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommun. ſubjiciuntur.*

6 *Spoliatio, vel perſecutio contra quas perſonas fieri debeat ut incurratur excommunicatio lata contra gravantes perſonas Eccleſiaſticas, eo quòd eligere noluerint eum pro quo rogabantur.*

7 *Iſta excommunicatio incurritur etiam gravando perſonas Eccleſiaſticas habentes jus præſentationis, inſtitutionis, confirmationis, & poſtulationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IſTa excommunicatio extat *in c. ſciant cuncti de elect. in* 6. ubi ſic habetur: *Sciant cuncti, qui clericos, vel quaſlibet alias perſonas Eccleſiaſticas (ad quos in aliquibus Eccleſiis, monaſteriis, aut aliis locis ſpectat electio) pro eo, quòd rogati, ſeu alias inducti, eum pro quo rogabantur ſive inducebantur, eligere noluerint, vel conſanguineos eorum, aut ipſas Eccleſias, Monaſteria, ſeu loca cætera beneficiis, ſive aliis bonis ſuis per ſe, vel per alios ſpoliando ſeu aliàs injuſtè perſequendo gravare præſumpſerint, eſſe ipſo facto excommunicationis ſententia innodatos.*

Occaſione iſtius excommunicationis tria principaliter explicanda ſunt.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis.

Tertiò contra quas perſonas præfatæ actiones fieri debeant, ut cenſura incurratur.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium, quo violatur libertas Eccleſiaſtica circa electiones, ſeu potius eſt injuſtum gravamen, quod committitur ſpoliando, aut alio modo injuſtè perſequendo electores, ſeu electrices Eccleſiaſticas, eo quòd eum eligere noluerint, pro quo rogabantur, vel inducebantur. Hæc propoſitio patet ex præcitato textu.

Quid autem ſit *ſpoliare*, & quid *perſequi*, patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ, ubi horum verborum ſignificationem fuſius explicavi.

Hinc ſequitur primò eum affici hac cenſura, qui bona mobilia, vel immobilia publicè, vel occultè ſubtrahit illi, qui noluit eum eligere, quem ipſe propoſuerat; hic enim dicitur gravare ſpoliando bonis ſuis. Ita Nav. Sylveſt. Sayr. Fill. & alii *locis ſtatim citandis*.

Secundò eum ſubjici excommunicationi, qui electori, aut electrici venenum propinat, gladio ferit, vel pugnis petit, aut alia ratione vi oppugnat: nam hic dicitur electorem gravare injuſtè perſequendo.

3 Contumeliis afficiens electorem, eo quòd noluerit eum eligere, pro quo rogabatur, non ligatur excommunicatione.

3 Tertiò hujus excommunicationis vinculo non ligari eum, qui electorem verbis, contumelioſis afficit, aut famam, & honorem ſubtrahit voce, aut ſcriptis: hic enim non dicitur ſpoliare, ut probavi in expoſitione Bullæ Cœnæ, *q.13 pu. 1. diſ. 1*, nec dicitur injuſtè perſequi, quia perſecutio actionem externam indicare videtur.

Quartò hanc pœnam non intendi ad eum, qui electori eleemoſynam, obſequium, vel beneficia denegat, eo quòd noluerit eum eligere, pro quo ipſe preces offerebat, hic enim non dicitur ſpoliare, nec injuſtè perſequi, ut benè Suar. Fill. & alii *loc. proximè cit.*

4 Spoliatio quælibet, vel perſecutio contra electricem non ſufficit ad incurrendam illam excommunicationem.

4 Sed modò dubium eſt utrum quælibet ſpoliatio, vel perſecutio contra Electorem, aut Electricem Eccleſiaſticam ſufficiat ad incurrendam præfatam excommunicationem.

Reſpondeo negativè, ſed illa requiri.

Primò requiritur præſumptio, quia in textu dicitur, *gravare præſumunt* Ob id ignorantia vincibilis, etiam mortaliter, aut craſſa, ſupina, vel etiam affectata ab hac cenſura excuſat modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, præſumptio enim ſupponit dolum, & ſcientiam, vel ſaltem ingentem temeritatem, ut alibi ſæpius dictum eſt.

Secundò requiritur, ut præfatæ actiones injuſtè fiant, alioquin electores, aut electrices non dicerentur gravari, ut dicitur in textu. Quamobrem, qui electorem ſpoliat titulo compenſationis, non ligatur hac cenſura; quia non facit actionem injuſtam, modò non excedat in facienda compenſatione, ut docui in Bulla Cœnæ *l. cit.* Item qui jus habet bonis aliquem ſpoliandi, quibus ipſum non ſpoliaſſet, ſi electio juxta ſuam mentem facta fuiſſet, non ligatur excommunicatione, quia ipſum non gravat, cum actionem contra ipſum iniquam non exerceat. Ita Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 3.* Navar. *c. 29. n. 152.* Sylv. *verbo excommunicatio 5. caſu 57.* Fill. *loc proximè citand.* Cajet. Ledeſm. & alii & alii apud Sayr. *lib. 3. c. 34. n. 8.*

Tertiò requiritur, ut præfatæ actiones fiant hoc prætextu, quod electores noluerunt eum eligere pro quo preces, ſeu petitiones fiebant, ut patet ex ipſo textu, ibi: *pro eo, quod rogati, &c.*

Ex quo ſequitur eum, qui ob privatas inimicitias aliunde ortas quàm occaſione electionis, ſpoliat, vel perſequitur electorem, non eſſe reum iſtius pœnæ, quia in textu præſcribitur, ut gravamen inferatur hac de cauſa, quod non ſit electus is, pro quo ſupplicatio interponebatur: Ita communiter DD.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Enumerantur perſonæ huic excommunicationi ſubjicuntur.

5 SUbjectum, ſeu perſonæ, quæ vinculo iſtius excommunicationis ligantur, ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatos electores, ſeu electrices Eccleſiaſticas gravare præſumunt, ſpoliando, aut injuſtè perſequendo per ſe, vel per alios, hoc titulo, quòd aliquem à ſe propoſitum eligere noluerunt. Ratio eſt, quia præfatus textus utitur verbo generali, *ſciant cuncti*.

Ex quo ſequitur primò, non ſolùm laicos, verùm etiam clericos quamvis ſint Epiſcopali, aut majori dignitate præditi, incurrere excommunicationem præcitati capitis, præſtando aliquam actionem in eo vetitam. Ita Gloſſa hic, *v. cuncti*, Sayr. *lib. 3. c. 35 n. 7.* Fill. *n. 55.*

Secundò eadem excommunicatione obſtringi non ſolùm exequentes, verùm etiam mandantes; quia in hoc textu excommunicantur non ſolùm, qui ſpoliant, aut perſequuntur per ſe, verùm etiam qui per alios hæc faciunt, mandans autem dicitur per alios facere.

Conſulens verò non ligatur; quia propriè loquendò, non dicitur per ſe, vel per alios facere, ut alibi docui. Quis autem dicatur *mandans*, vel *conſulens*, patet ex dictis *de irreg.* & alibi pluribus in locis.

TERTIA PROPOSITIO.

UT cenſura hujus capitis incurratur, opus eſt, ut præfatæ actiones fiant contra ſubſequentes perſonas, vel loca.

6 Spoliatio vel perſecutio contra quas perſonas fieri debeat ut incurratur excommunicatio lata contra gravantes perſonas Eccleſiaſticas, eo quòd eligere noluerint eum pro quo rogabantur.

6 Primò contra perſonas Eccleſiaſticas, ad quas in aliquibus Eccleſiis, Monaſteriis, vel locis piis ſpectat electio, ſicut dicitur, *in c. ſciant cuncti cit.* Quæ autem cenſeantur perſonæ Eccleſiaſticæ, alias explicavi, *in tractatu de cenſuris*, & in expoſitione Bullæ Cœnæ.

Hinc ſequitur eum qui vexat laicum electorem etiam occaſione, & titulo electionis non affici hac cenſura, quia non dicitur gravare perſonas Eccleſiaſticas. Ita Suar. *diſp. 23. ſect. 4 n. 4.* Navarr. Sayr. & alii *loc. cit.* Fill. *tr. 13 c. 4. q. 3. num 55.*

Ex quo infertur electiones, quæ à laicis fiunt, ut à confraternitatibus, aliiſque congregationibus perſonarum, quæ non ſunt Eccleſiaſticæ per ſe, & ex vi ſui ſtatus ſub diſpoſitione hujus textus non comprehendi, ut benè Suar. & alii communiter.

7 Iſta excommunicatio incurritur etiam gravando perſonas Eccleſiaſticas habentes jus præſentationis, inſtitutionis confirmationis & poſtulationis.

7 Sed modò dubium eſt utrum ſufficiat aliquam ex præfatis actionibus facere contra perſonas Eccleſiaſticas habentes jus præſentationis, inſtitutionis, confirmationis, & poſtulationis.

Ratio dubitandi eſt, quia electio, in rigore loquendo, differt à præſentatione, inſtitutione, & confirmatione, ut docui *de benef.* ergo gravans præſentantem, inſtituentem, confirmantem, vel poſtulantem, non ligatur excommunicatione hujus textus: nam in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, ſed benignior pars accipienda eſt, *c. odia de reg. in 6.*

His non obſtantibus dicendum videtur ſatis eſſe, ut præfatæ actiones fiant contra perſonas Eccleſiaſticas habentes jus præſentandi, inſtituendi, &c. Ratio eſt, quia præſentatio, poſtulatio, confirmatio, vel inſtitutio, ſunt modus quidam electionis, & juxta vulgarem loquendi modum, vocantur electio: ergo cadunt ſub diſpoſitionem iſtius cap. præſertim cùm hæc diſpoſitio favorabilis ſit in favorem Eccleſiaſticæ libertatis; conſequenter extendenda potius, quam reſtringenda. Ita Navarr. *in manual c. 27. n. 142.* Suar. *de cenſ diſp. 23 ſect 4 n. 4.* Fill. *tr. 14 c. 4. q. 1. ad fin. n. 35.* Ledeſma Sbaſt. Medices, & alii apud Sayr. *lib. 3. c. 34 n. 8.*

Ad rationem dubitandi reſponſio patet ex ratione à me allata, ad probandam communem DD. ſententiam. Hinc redeamus ad tertiam propoſitionem.

Secundò fieri debet contra conſanguineos electoris: conſanguinei autem dicuntur, qui ab eodem ſtipite deſcendunt uſque ad quartum gradum; conſanguinitas enim jure canonico non extenditur ultra quartum gradum, ut docui *de matr.* Ita Suar. *loc. cit. n. 5* Fill. *q. 3. v. ſecundum notandum*, contra Sayr. *loc. cit. n. 7.* & alios, qui hunc textum ſolùm extendunt ad conſanguineos uſque ad primum gradum.

Ex quo ſequitur eum, qui perſequitur, vel ſpoliat affinem, famulum aut familiarem electoris, non comprehendi ſub excommunicatione iſtius capitis, quia iſti non ſunt conſanguinei.

Hoc tamen limitandum videtur, modò non perſequatur, vel ſpoliet affinem, aut alium intuitu, ſeu odio ipſius electoris: quoties enim id facit intuitu ipſius electoris, ita ut prudentis viri judicio, gravamen ipſimet electori facere cenſeatur, excommunicationem hujus capitis incurret. Ita Suar. *n. 5.* Fill. *loco cit.* Ratio eſt, quia iſta excommunicatio non ſolùm incurritur ſpoliando electorem: verùm etiam alio quovis modo injuſtè perſequendo; nam illa dictio *aliàs*, ſignificat, vel alio modo *l. 1. §. ſinc ff. de aqua quotid. & æſtiva, l. & denique. § interdum, ff. de pecul. legat* qui autem perſequitur, vel ſpoliat affinem, aut familiarem electoris ex odio electoris, dicitur aliquo modo perſequi electorem.

Tertiò fieri debet contra ipſaſmet Eccleſias, aut Monaſteria, aut loca pia.

Ex quo ſequitur eum qui intuitu electionis ſpoliat aliquam Eccleſiam vel Monaſterium eo quod electio, juxta ipſius ſpoliantis mentem facta non fuerit, affici excommunicatione.

PUNCTUM XX.

De excommunicatione contra laicos, qui compellunt perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmittenda bona Eccleſiarum laicis, vel qui uſurpant aliquid ultra pactum aut ultra naturam contractus ſubmiſſionis bonorum abſque legitima licentia Papæ & conſenſu Capituli.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 Submitti bona laicis *quid ſignificet.*
4 *Quænam bona ſubmitti debeant laicis, & an compellens ad ea ſubmittenda ligetur excommunicatione.*
5 *Submiſſio bonorum ad breve tempus non ſufficit ad incurrendam excommunicationem latam* in c. hoc conſultiſſimo.
6 *Monitio legitima quænam cenſeatur.*
7 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *c. hoc conſultiſſimo de rebus Eccleſ. non alienand. in 6.* duplex excommunicatio fertur. Prima eſt contra laicos, qui compellunt Eccleſiaſticos ad ſubmittenda bona immobilia, aut jura laicis abſque Capituli conſenſu, & ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia. Secunda contra eos, qui ex præfatis contractibus occaſione dictorũ contractuum aliquid ſibi uſurpant ultra naturam contractus, aut ultra pactum in contractibus expreſſum, ſic enim ibi dicitur. *Illi verò qui de cætero Prælatos, vel perſonas eaſdẽ ad talia facienda cõpulerint, cujuſcumque ſint conditionis, aut ſtatus, excommunicationis*

P 2 *ſint*

Digitized by Google

ſint ſententia innodati. Ex contrahentibus prætereà ſuper præmiſſis hujuſmodi licentia, & conſenſu intervenientibus hactenùs initis vel quos in futurum iniri contigerit, ſeu occaſione illorum, laici ultra id quod ex natura contractuum ipſorum, vel adhibita in illis lege permittitur, aliquid non uſurpent. Qui verò ſecus egerint, niſi legitimè moniti ab hujuſmodi uſurpatione deſtiterint (reſtituendo etiam ea, quæ taliter uſurparunt) eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant, & ex tunc ad ſupponendum terram ipſorum, ſi opus fuerit, Eccleſiaſtico interdicto liberè procedatur.

Circa iſtam excommunicationem duo principaliter quæram.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum, ſeu quænam perſonæ hac duplici excommunicatione ligentur.

Hic etiam agere poſſem de ſuſpenſione lata contra Prælatos, hujuſmodi bona ſubmittentes laicis, aut contra clericos, qui hæc non revelant, ſed eam duxi recenſendam in enumeratione ſuſpenſionum; hic etiam locus eſſet diſſerendi de excommunicatione, quam laici incurrunt, qui Eccleſiaſticos, ante hujus canonis conſtitutionem compulerunt ad hujuſmodi bona laicis ſubmittenda, reſtitutionem non fecerint, & bona Eccleſiaſtica eis ſubmiſſa poſt competentem admonitionem in ſua libertate non dimiſerunt. Sed quia hic caſus eſt de præterito, & de re fortè nunquam ad praxim revocanda, illius explicationem prætermitto, & ad ea, quæ propoſui explicanda me confero.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis. 2 MAteria iſtius canonis eſt duplex actio ſacrilega, quâ libertas Eccleſiaſtica in Bonis Eccleſiæ violatur.

Prima actio eſt compellere Prælatos, alioſque Eccleſiaſticos ad ſubmittenda bona immobilia Eccleſiarum, aut jura ipſarum laicis, abſque debita ſolemnitate, & Sedis Apoſtolicæ facultate; ſic enim apertè colligitur ex textu, additis verbis initio præfati textus poſitis.

Exiſtimo tamen ad hanc cenſuram incurrendam requiri effectum ſubmiſſionis bonorum, quia actio hic punita, & prohibita, non videtur completa, antequam ſubmiſſio bonorum ſequatur.

3 Submitti bona laici quid ſignificet. 3 Sed modò dubium eſt primò quid ſit *ſubmittere bona laicis.*

Reſpondeo idem eſſe, ac ponere ſub aliqua laicorum poteſtate: hoc autem ſit tribus modis, qui in hoc textu exprimuntur. Primò conſtituendo laicos patronos, ſeu ſuperiores. Secundò conſtituendo illos Advocatos Eccleſiarum, vel ut explicat Gloſſa, recognoſcendo à laicis tanquam ab Advocatis, id enim juxta Gloſſam ſignificant illa verba textus, *ab ipſis eadem recognoſcendo.* Tertiò recognoſcendo laicos tanquam patronos, ſeu recognoſcendo, ſive profitendo, bona Eccleſiarum à laicis, tanquam à ſuperioribus dependere. Ita communiter DD. ut patet ex textu.

4 Quænam bona ſubmitti debeãt laicis, & an compellens ad ea ſubmittenda ligetur excommunicatione. 4 Secundò dubium eſt, quænam bona laicis ſubmitti debeant, ut laici compellentes ad ea ſubmittenda excommunicationem incurrant.

Reſpondeo debere eſſe bona immobilia Eccleſiarum, aut jura: in textu enim dicitur, *Eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu jura ipſarum,* hujuſmodi autem jura cenſetur decimarum, jus primitiarum, & ſimilia, quæ inter bona immobilia computantur, & jura propriè vocantur.

Hinc ſequitur laicum qui compellit Eccleſiaſticam perſonam ad ſubmittendum laicis bona mobilia, non ligari hac cenſura: quia de his bonis ſermo non eſt. Ita Gloſſ. hic *verb. immobilia.*

An autem bona immobilia, ſaltem pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt, alienari queant, patet ex dictis *de contr. diſp. 3. quæſ. 8. pu. 4.*

4 Submiſſio bonorum ad breve tempus an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem latam in cap. hoc conſultiſſimum. 5 Tertiò dubium eſt, utrum ſubmiſſio ad breve tempus ſufficiat ad incurrendam iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè; quia in textu dicitur *perpetuò, aut ad tempus modicum.* Modicum autem cenſetur tempus infrà decennium, quod cenſetur longum tempus, ut patet ex dictis *de conſuetudine,* ita ſpatium infrà decennium, modicum, ſeu non longum exiſtimandum videtur. Ita Nav. Sair. Fill. Sayr. Alt. Vel dic cum Gloſſa hic *v. non modicum* & aliis hoc arbitrio judicis definiendum eſſe, cum hic non definiatur, & determinetur.

An autem bona Eccleſiæ alienari poſſint ad aliquod tempus, patet ex dictis *de contr. loc. cit.* alienari non poſſe abſque debita ſolemnitate, de qua ibi ſufficienter egi.

Secunda actio hic principaliter prohibita eſt, ex præfatis contractibus ſubmiſſionis legitimè celebratis, aliquid uſurpare, ultra id quod ex natura ipſorum contractuum, aut ultra conventionem debetur. Veruntamen eſt ob iſtam actionem præcisè pœnam excommunicationis non incurri, niſi uſurpans, legitimè monitus, ab uſurpatione deſtiterit, & uſurpata reſtituerit ibi, qui *verò ſecus egerint,* &c.

6 Monitio legitima quænam cenſeatur. 6 Sed modò dubium eſt quænam dicatur legitima monitio, ſeu quotuplex monitio requiratur ut monitio legitima judicetur.

Reſpondeo triplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima ſententia eſt Nav. c. 27. n. 163. Panorm. Dec. & aliorum, qui unicam monitionem ſufficere arbitrantur. Ratio eſt; quia non ſolùm admonitionem extra judicialem, quam facit Judex ad excommunicandum, ſufficit unica monitio; verùm etiam ea, quæ in judicio fit alteri, quàm partibus litigantibus. Iſta autem, de qua nos loquimur, eſt extrajudicialis, & non fertur ad ferendam excommunicationem, ſed ad incurrendam eam, quæ in jure lata eſt.

Secunda ſententia eſt Gloſſæ hic *v. competentem,* & Suar. *diſp. 23. ſect. 4. n. 17.* exiſtimantium trinam monitionem requiri. Ratio eſt; quia in textu ſermo eſt de competente, & legitima monitione, nomine autem competentis, & legitimæ monitionis, trina in jure intelligitur *c. de illicita 24. q. 3. & c. ſacro de ſent. excom.*

Tertia ſententia, quæ mihi probabilior videtur, aſſerit trinam requiri, niſi neceſſitas aliud ſuadeat. Ratio eſt; quia illa dicitur legitima monitio, quæ à lege præſcripta eſt; jus autem præſcribere ſolet trinam admonitionem, niſi aliud cogat neceſſitas, ut docui *de cenſ. in communi,* ubi oſtendi aliquem regulariter loquendo excommunicari non poſſe abſque prævia triplici admonitione, quoties excommunicatio fertur juxta conſuetum Eccleſiæ uſum. Juxta iſtam diſtinctionem, quam affert Gloſſa *loc. cit.* conciliari poſſunt omnes iſtæ ſententiæ.

Ad rationem enim Navarri, & aliorum reſpondeo legitimam monitionem in materia pœnali, & coercitiva à jure præſcriptam, regulariter loquendo, debere eſſe trinam, & judicialem, ut patet ex præcitatis juribus.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 LAïci, qui ſine debita licentia compellunt Eccleſiaſticos ad ſubmittendas Eccleſias, vel bona immobilia, vel jura laicis, incidunt in primam excommunicationem; laici verò, qui in hujuſmodi bonorum ſubmiſſionibus, ſeu alienationibus, de legitima ſuperiorum licentia factis aliquid uſurpant, præter id quod ipſis ex natura contractus, vel ex conventione debetur, afficiuntur excommunicatione, ſi poſt legitimam appellationem ab uſurpatione non deſtiterint, & reſtitutionem non fecerint. Hæc propoſitio ſufficienter explicata manet ex dictis in præcedenti. 7 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

PUNCTUM XXI.

De excommunicatione contra exigentes, ſeu extorquentes pedagia, & alia tributa ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Impoſitio tributi præcisè non eſt materia excommunicationis latæ in c. quamquam.*
4 *Tributum exigens à ſponte dantibus, non incurrit excommunicationem.*
5 *Tributum exigens à clericis excommunicationem incurrit, etiamſi tributum impoſitum ſit tantummodò laicis.*
6 *Tributum exigens ligatur vinculo excommunicationis ſive exequatur per ſe, ſive per alium, ſive nomine proprio, ſive alieno.*
7 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8 *Abſolutio excommunicationis latæ contra exigentem tributum ab Eccleſiaſticis ante præſtitam ſatisfactionem reſervata eſt.*

1 IN c. *quamquam de cenſibus, & exactionibus in 6.* excommunicantur à Bonif. VIII. exigentes, vel extorquentes per ſe, vel per alium, ſuo, vel alieno nomine pedagia, vel guidagia ex rebus, quæ non deferuntur cauſâ negotiationis, &c. & contra Univerſitatem, vel Collegium, quod hujuſmodi crimen committit, fertur interdictum locale: verba textus iſta ſunt *Cùm Eccleſiæ, Eccleſiaſticæ perſonæ, ac res ipſarum non ſolùm jure humano, quin imò & divino à ſæcularium perſonarum exactionibus ſint immunes, conſtitutionem felicis recordationis Alexandri Papæ IV. prædeceſſoris noſtri, qui ſtatuit Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum, vel ſolvendum talia pro rebus ſuis propriis, quas non cauſa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, ſeu transmittunt, volentes propter multorum inſolentiam, & abuſum pœnæ adminiculo adjuvare, adjicimus diſtrictius inhibendo (contraria conſuetudine quarumcumque, quæ dicenda eſt corruptela veriùs, non obſtante) ut nec Collegium, nec Univerſitas, nec aliqua etiam ſingularis perſona cujuſcumque dignitatis, conditionis aut ſtatus, præfatis Eccleſiis, aut perſonis pro perſonis ipſis, aut rebus prædictis talia exigat vel extorqueat per ſe, vel per alium ſuo nomine, vel alieno, aut eas ad hujuſmodi perſolvenda compellat. Qui verò contra fecerint ſi perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis. ſi autem collegium, vel univerſitas civitatis, caſtri, ſeu loci alterius cujuſcumque, ipſa civitas, caſtrum, vel locus, interdicti ſententias ipſo facto incurrant, nec ab excommunicatione hujuſmodi abſolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenariè reſtituerint & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter.* 1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

In hujus excommunicationis explicatione diutius immorandum eſſet, niſi de iis, quæ in ea continentur, prolicè ſatis, & ſatè diſſeruiſſem in Bulla Cœnæ Domini *q. 19.* ubi non ſolùm explicavi textum illius Bullæ, verùm etiam alias cenſuras, quæ de hac materia in jure habentur. Ne tamen hunc canonem omninò ſilentio involvam, & prætereám, tria paucis attingam.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones hic prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, utrùm abſolutio iſtius excommunicationis ſit reſervata.

2 Aſſignatus materia iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium contra libertatem Eccleſiaſticam in exactione onerum, à quibus Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ immunes ſunt, & exemptæ.

Hoc autem ſacrilegium conſiſtit in triplici actione, Prima eſt exigere hujuſmodi tributum, Secunda extorquere. Tertia compellere ad illud perſolvendum.

3 Impoſitio tributi præciſè non eſt materia excommunicationis latæ in eoquamquam.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm imponere tributum ex ſe ſit materia iſtius excommunicationis.

Reſpondeo non eſſe materiam hujus canonis, ſi impoſitio præciſè ſpectetur. Ratio eſt, quia in textu non eſt ſermo de imponente, ſed de exigente, extorquente, aut compellente. Quidquid in oppoſitum ſentire videatur Suar. *diſp.23.ſect.4.n.21.* Fill. *tr.14. c. 4. q.10. num. 62.*

Hoc tamen limitandum eſt primò, niſi ſuo edicto in cauſa ſit ut tributum reipſà exigatur: tunc enim dicitur per alios exigere, vel ſuo edicto compellere ad ſolvendum.

Secundò limitandum eſt, ſi diſpoſitio hujus canonis præciſè ſpectetur: nam ſi decreta Bullæ Cœnæ attendantur, dicendum videtur ſola impoſitione tributorum incurri excommunicationem Bullæ decimam quintam in ordine, ut ibi docui *q.19. punct. 1.*

4 Tributum exigens à ſponte dantibus, non incurrit excommunicationem.

4 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur recipiendo tributum à ſponte dantibus.

Reſpondeo negativè (modò tradens liberè, & ſua ſponte tradat, non autem ad removendam moleſtiam, aut alia ſimili de cauſa) hoc enim, propriè loquendo, non eſt exigere: nam hoc verbum ſignificat recipere, tamquam debitum.

Ex quo licet inferre eum, qui pecuniam à clerico tranſeunte recipit tanquam ſibi debitam, ſeu qui tranſitum clerici impedit, donec aliqua pecunia ſolvatur, ligari excommunicatione iſtius cap. quia non recipit à liberè & ſponte dante, ſed quaſi ab invito: conſequenter dicitur exigere, ſeu extorquere. Vide tradita in expoſitione Bullæ Cœnæ *q. 19. punct. 1. dub. 4.*

5 Tributum exigens à clericis excommunicationem incurrit etiamſi tributum impoſitum ſit tantummodo laicis.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur, ſi tributum à clericis exigatur, quod ipſis non fuit impoſitum, ſed tantummodò laicis.

Reſpondeo affirmativè, quia in hoc textu vetitum eſt ſimpliciter exigere pedagium, ſeu tributum à clericis pro perſonis ipſorum, aut rebus, quas non negotiationis cauſa deferunt, vel deferri faciunt ſeu tranſmittunt. Ex quo patet differentia inter iſtam excommunicationem, & illam Bullæ Cœnæ, quæ eſt decimaoctava in ordine. Quando autem aliquid cauſà negotiationis deferri, vel tranſmitti dicatur, explicatum eſt in Bulla Cœnæ, *q.19. pun.3.§.3. cauſa 4.* ubi etiam *dub.2.* oſtendi utrùm clericus teneatur ad ſolutionem vectigalis pro rebus, quas negotiationis cauſa advehit, antequam ter moneatur, ut à negotiatione deſiſtat. Aliæ difficultates ad hanc rem facientes, *ibidem* propoſitæ, & diſſolutæ fuerunt.

6 Tributum exigens ligatur vinculo excommunicationis, ſive exigat per alium ſive nomine proprio, ſive alieno.

6 Quartò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur, ſive tributum exigatur ab ipſo imponente, ſive à famulo, ſive à conductore, ſive nomine proprio, ſive alieno.

Reſpondeo affirmativè, quia in textu dicitur *per ſe, vel per alium nomine proprio, vel alieno.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

7 OMnes, & ſinguli, qui pedagia, aut alia tributa per ſe, vel per alios, nomine proprio vel alieno exigunt, extorquent, vel ad illud perſolvendum compellunt, excommunicatione hujus capitis afficiuntur. Hæc propoſitio patet ex dictis in præcedentibus; & ex traditis in expoſitione Bullæ Cœnæ *q.19.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Abſolutio excommunicationis latæ contra exigentes tributum ab Eccleſiaſticis ante præſtitam ſatisfactionem reſervata eſt.

8 AB excommunicatione contracta ob actiones in prima propoſitione explicatas, abſolutio impendi non poteſt ante factam reſtitutionē; facta verò reſtitutione quilibet confeſſarius approbatus jure communi poteſt abſolvere, quia Sum. Pont. abſolutionem in hoc caſu non reſervat, ut apertè conſtat ex verbis præcitati capitis, ibi *Nec ab excommunicatione hujuſmodi abſolutionem, vel interdicti relaxationem obtineant, donec exacta plenariè reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter.*

PUNCTUM XXII.

De excommunicatione contra concedentes repreſſalias aut extendentes conceſſas adverſùs perſonas Eccleſiaſticas.

1 Repreſſaliæ *quid ſit.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Repreſſalias, vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas, aut eas extendens, ſubjicitur excommunicationi.*
4 *Repreſſalias, vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas, non ligatur excommunicatione ſtatim poſt conceſſionem, ſed menſem.*
4 *Facultatem alicui concedens, ut eamdem poſſit à clerico ſibi debitore accipere, quantum ſibi debetur, non ligatur excommunicat.*

1 UT iſta excommunicatio intelligatur, advertendum eſt *repreſſalias*, ſeu pignorationes eſſe conceſſionem, ſeu facultatem alicui factam, ut pro re ab alio arrepta; vel pro damno ſibi illato poſſit rem æquivalentem propria auctoritate impune accipere, ab alia tertia perſona, etiam vim inferendo, ſi opus fuerit. Quod licèt quandoque juſtè fieri poſſit, ſi ex legitima cauſa, & legitimè cognita fiat de conſenſu illius, qui hujuſmodi facultatem concedere poteſt, nihilominùs contra perſonas Eccleſiaſticas jure, ac licitè fieri non poteſt: tum quia hic prohibetur: tum quia laicus Princeps poteſtatem in Eccleſiaſticos exercere nequit. 1 Repreſſaliæ, quid ſit.

Hac ergo de cauſa *in c. unico de injur. in 6.* jure merito cautum eſt; hujuſmodi repreſſaliæ contra Eccleſiaſticas perſonas, aut ipſorum bona, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda concedantur, vel conceſſæ ad illas extendantur; ut perſpicuè conſtat ex ipſo textu, ubi ſic dicitur: *Et ſi pignorationes, quas vulgaris locutio repreſſalias nominat, in quibus alius pro alio pragravatur, tanquam graves, legibus, & æquitati naturali contraria, civili ſint conſtitutione prohibitæ, ut tamen earum prohibitio in perſonis Eccleſiaſticis tanto ampliùs timeatur, quanto illis ſpecialiùs inhibetur eas concedi contra perſonas prædictas, ſeu bona ipſorum, aut quantumcumque generaliter prætextu cujuſvis conſuetudinis (quam potius reputamus abuſum fore) conceſſas ad illas extendi præſenti decreto diſtrictiùs inhibemus. Illi autem, qui contrafecerint adverſùs perſonas eaſdem pignorationes, ſeu repreſſalias concedendo, vel extendendo ad eas, niſi præſumptionem hujuſmodi revocaverint à conceſſionis, vel extenſionis tempore infrà menſem, ſi perſonæ ſingulares fuerint, ſententiam excommunicationis incurrant. Si verò univerſitas, Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto.*

Circa hunc textum duo breviter de more explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium contra immunitatem Eccleſiaſticam, qua perſonæ Eccleſiaſticæ, & ipſarum bona gaudent, ne repreſſaliis graventur: hoc autem ſacrilegium in duplici actione conſiſtit. 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Prima eſt concedere repreſſalias, quod fieri ſolet publica poteſtate.

Secunda, eſt illas extendere, quod ad privatas perſonas pertinere ſolet, ut benè gloſſa hic, Alt. Fill. Caiet. Navarr. Sayr. & alii communiter. Quamobrem ſi Princeps contra aliquam civitatem, in qua nonnulli Eccleſiaſtici exiſtunt, repreſſalias concedat, is autem cui repreſſaliæ conceſſæ ſunt, illas extendat ad perſonas Eccleſiaſticas, vel ad ipſarum bona, is, qui eas extendit, in cenſuram hujus cap. incidit; tum quia id prohibetur *in præcit. cap.* tum quia ſicut laicus Princeps poteſtatem non habet in Eccleſiaſticos, & ipſorum bona; ita multo minùs privatus.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 OMnes tam concedentes pignorationes, ſeu repreſſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, quàm illas extendentes, excõmunicationem hujus cap. incurrunt, niſi concedentes revocaverint conceſſionem intra menſem, & exequentes intra menſem reſtituerint. Hæc propoſitio ſatis clara eſt ex verbis præcitati capitis, *verſ. illi autem*, quæ verba generalia ſunt. Intelligenda tamen, eſt hæc propoſitio, modò delinquentes ſint perſonæ ſingulares; nam ſi univerſitas contra hujus canonis conſtitutionem delinquat, Eccleſiaſtico ſubjicitur interdicto, ut in textu dicitur, *v. ſi verò univerſitas.* 3 Repreſſalias vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas aut eas extendens, ſubjicitur excommunicationi.

Hinc ſequitur primò non ſolùm Principes laicos, verùm etiam Eccleſiaſticos habentes juriſdictionem temporalem, in hanc cenſuram incurrere, ſi repreſſalias contra Eccleſiaſticos concedant, ſaltem quando poteſtate laica gaudent.

Secundò, non ſolùm viros, verùm etiam fœminas quæ prædictas repreſſalias extendunt, afficit hæc cenſura.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm concedens pignorationes, ſeu repreſſalias contra perſonas Eccleſiaſticas, incidat in excommunicationem ſtatim poſt hujuſmodi conceſſionem, aut ſaltem ſi intra menſem conceſſionis, cui conceſſæ fuerant repreſſaliæ, conceſſionis executioni dederit. 4 Repreſſalias, vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas non ligatur excommunicatione ſtatim poſt conceſſionem, ſed poſt menſem.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt gloſſæ hic *verb. menſem.* Sylveſt. *excom. 9. n. 63.* Gen. Franc. & aliorum communiter, teſte Alt. *diſp. 12. de cenſ. c. 1. verſ. animadvertendum*, aſſerentium concedentem incurrere pœnam excommunicationis, ſi executor repreſſalias intra menſem conceſſionis fecerit. Ratio eſt, quia terminus menſis aſſignatur ad revocandum re integra, hic autem res integra non eſt.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, aſſerit concedētem hujuſmodi pignorationes, & repreſſalias non incidere ante lapſum menſem, etiamſi alter infrà menſem repreſſalias fecerit contra Eccleſiaſticos: Ratio eſt, tum quia cenſura lata ſub conditione non incurritur, nondum adimpleta conditione: iſta autem excommunicatio lata eſt ſub conditione, ſi concedens repreſſalias illas intra menſem à die conceſſionis revocaverit: tum quia contumacia, ob quam iſta excommunicatio lata eſt, non cenſetur conſummata, nondum elapſo termino conceſſionis, etiamſi intra illud tempus

ad executionem pignorationis veniatur. Ita Sylveſter, Fill.& Alt. *loc. cit.*

Ad rationem primæ ſententiæ concedo terminum menſis concedi ad revocandum; non tamen cenſuram ante illum terminum incurrit; etiamſi ad executionem deveniatur.

Idem cum proportione dicendum eſt de termino conceſſo exequenti: hic enim non incipit currere à die conceſſionis, ſed à die executionis: ita ut ſi intra menſem, à die executionis computandum, reſtitutionem non fecerit, excommunicatione hujus capitis ligetur; ſecùs ſi intra menſem reſtituat; in materia enim pœnali non eſt facienda extenſio, ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Suar. Alt. & Fill. *loc. cit.*

5 Facultatē alicui concedens ut tantundem poſſit à clerico ſibi debitore accipere quantum ſibi debetur non ligatur excommunicatione.

5 Secundò dubium eſt, utrùm in hanc cenſuram incidat is, qui alicui facultatem facit, ut poſſit à clerico ſibi debitore tantundem ſibi accipere, quantum ſibi debetur.

Reſpondetur negativè. Ratio eſt, quia in repreſſaliis unus pro alio gravatur; in hoc autem caſu clericus non gravatur pro alio, ſed pro ſuo debito, quod illicitum non videtur, ſi debito modo fiat Ita gloſſa hic *verbo prægravatur ad fin.* Caiet. *verbo excomm. c.32.* Navar. *c.2.n.136.* Suar. *diſp.23.ſect.4.n.48.* Fill. *tract.14.cap.4. q.12. n.66.* Alt. *t.2. diſp.12. de interdict. c.3. v. animadvertendum eſt primò.* Sayr. *lib.3.c.34.n.22. & ſeqq.* ubi plures alios recenſet contra Sylveſter *loc. cit.*

Dixi, *ſi debito modo fiat*, quia fieri poteſt; ut modus excedatur, vel debitus juris ordo non ſervetur, vel Eccleſiaſtica juriſdictio à laico uſurpetur; conſequenter etiam excommunicatio Bullæ Cœnæ incurratur, de qua re ſuo loco dictum eſt.

PUNCTUM XXIII.

De excommunicatione contra eos, qui in Eccleſiis, monaſteriis, aut piis locis regalia, cuſtodiam, aut titulum defenſionis de novo uſurpare conantes, jura, aliáve bona earundem Eccleſiarum, & aliorum piorum locorum vacantium bona uſurpare præſumunt, & contra clericos earumdem Eccleſiarum, aliaſque perſonas eorundem locorum piorum, quæ id fieri procurant

1. *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Attentans uſurpare regalia, tributa, titulum defenſionis, vel ſimilem in Eccleſiis, vel piis locis, ſimulque attentans uſurpare bona ſeu jura prædictorum locorum, incurrit excommunicat.*
4. *Regalium nomine, ſeu cuſtodia quid intelligatur.*
5. *Aſſignatur materia minus principalis iſtius excommunicationis.*
6. *Clerici non opponentes ſe iis qui regalia, cuſtodiam, vel ſimilem titulum uſurpare conantur, ſimulque locorum piorum bona occupare præſumunt.*
7. *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8. *Fœmina conantes uſurpare regalia cuſtodiam, aut titulum defenſionis in locis piis, excommunicationi ſubjiciuntur.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio lata eſt *in c. generali conſtitutione, de elect.* in 6. ubi ſic habetur. *Generali conſtitutione ſancimus univerſos, & ſingulos, qui regalia, cuſtodiam, ſive guardiam, advocationis, ſive defenſionis titulum in Eccleſiis, monaſteriis, ſeu quibuſlibet aliis piis locis de novo uſurpare conantes, bona Eccleſiarum, monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumentes, quantocumque dignitatis honore præfulgeant, clericos etiam Eccleſiarum, monachos monaſteriorum, & perſonas cæteras locorum eorumdem, qui hoc fieri procurant, eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere.*

Circa hunc textum duo principaliter explicanda ſunt.
Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium, quo libertas Eccleſiaſtica violatur in bonis Eccleſiarum, monaſteriorum, aliorumque piorum locorum vacantium: hoc autem ſacrilegium in duabus actionibus conſiſtit, quarum altera dici poteſt principalis, altera acceſſoria.

3 Attentans uſurpare regalia tributa, titulum defenſionis, vel ſimilem in Eccleſiis, vel piis locis ſimulque attentans uſurpare bona, ſeu jura prædictorum locorum incurrit excommunicationem.

3 Quæres primò quænam ſit actio principalis, id eſt, principaliter prohibita.

Reſpondeo actionem principalem eſſe conari uſurpare de novo regalia, tributa, titulum defenſionis, vel ſimilem in Eccleſiis, aut piis locis, & ſimul præſumere occupare jura, aliáque bona earumdem Eccleſiarum, ſeu locorum piorum vacantium. Ut hæc meliùs intelligantur.

Obſerva primò ad incurrendam hujus textus excommunicationem non ſatis eſſe occupare bona Eccleſiarum, & aliorum locorum piorum, ſed ſimul requiri, ut jura aliqua prædictorum locorum piorum, quæ regalia, aut cuſtodiæ, aut titulus defenſionis vocantur in prædicto textu, de novo uſurpentur, vel adſit conatus uſurpandi. Ratio eſt, quia textus utrumque conjungit, ita ut ſimul utrumque requirat. Quamobrem, qui alia bona Eccleſiarum vacantium occuparet, non uſurpando, vel non conando uſurpare regalia, titulum, aut aliud jus, non afficeretur iſta excommunicatione, ſicut enim illa non obſtringeretur, qui aliquod jus ſibi uſurparet, non occupando bona Eccleſiæ vacantis; aut aliorum locorum piorum, ut patet ex proximè allata ratione. Ita Navar *c.27.n.123.* Caiet. *verb. excommunicatio, c.38.* Sayrus *lib.3.c.34.n.10.* Suarez *de cenſur. diſp.23. ſect.4. num.6.* Filliucius *tract.14. cap.4. quæſ.4. num.56.* & alii contra gloſſam hic *verſic. hoc præſuppoſito.* An autem alia excommunicatione afficiatur, patebit ex dicendis *q. ſequenti.*

Obſerva ſecundò ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur uſurpatio injuſtè fiat: nomen enim uſurpationis injuſtā actionem indicat. Præterea opus eſt, ut uſurpatio de novo fiat, in textu enim dicitur, *novè uſurpando.* Ita Navar. & alii DD. citati.

Ex quo ſequitur excommunicationem hujus cap. ab eo non incurri, qui hoc facit titulo antiquæ præſcriptionis, vel conſuetudinis, vel fundationis, aut legitimæ conceſſionis.

Obſerva tertiò bona, quæ occupantur, debere eſſe Eccleſiæ vacantis, aut monaſteriorum, aliorumve piorum locorum vacantium ibi, *aut locorum ipſorum vacantium.*

Obſerva quartò, non ſatis eſſe quovis modo occupare, ſed requiri præſumptionem, ibi, *occupare præſumunt.* Ex quo patet quamcunque ignorantiam excuſare, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ut alibi ſæpiùs dixi; præſumptio autem requiritur in occupando, non autem in uſurpando, aut in procurando hæc fieri quia verbum *præſumunt*, accommodatur ſolum verbo, *occupare*, ut patet conſideranti textum.

Ex dictis ſequitur conſitem, aus alium, qui Eccleſiæ vacantis cuſtodiam ſibi uſurpat, & illius fructus ſibi applicat, incidere in excommunicationem iſtius capitis, modò conſcius ſit iſtius prohibitionis, & ſciat illos eſſe fructus Eccleſiæ. Ratio eſt, quia hic videtur caſus expreſſus iſtius textus; adeſt enim injuſta, & nova uſurpatio cuſtodiæ, adeſt uſurpatio cum præſumptione, & bona, quæ occupantur, pertinent ad Eccleſiam vacantem.

4 Regalium nomine, ſeu cuſtodiæ, guardiæ, quid intelligatur.

4 Sed modo dubium eſt, quid intelligatur nomine regalium, cuſtodiæ, guardiæ, tituli, advocationis, & defenſionis, & ſimilium.

Reſpondeo nomine regalium, juxta gloſſam, & alios, intelligi tributum, quod fit nomine Regis, ſeu collectam, quæ debetur Regi, ut ſi Rex, vel Imperator exigebat portiones, & vectigalia, quæ poſtmodum Eccleſiæ, monaſterio, vel alteri pio loco conceſſit. Hæc vocantur regalia, quorum uſurpatione, & occupatione excommunicatio præſentis canonis incurritur Ita gloſſa hic *in §. regalia*, Fill. *loc. cit.* & alii. Quamquam aliqui putant regalia dici ea jura, quæ Rex habet in aliquibus Eccleſiis, quibus vacantibus Rex percipit fructus & ad Eccleſiam confert. Sed hoc mihi non probatur, quia hæc non ſunt bona ad Eccleſiam vacantem pertinentia, quorum occupatio in hoc textu prohibetur.

Nomine vero cuſtodiæ, ſeu guardiæ intelligitur cura, quæ de re aliqua ſuſcipitur. Idem dic de titulo defenſionis, advocationis, & ſimilibus, quæ juxta diverſas regiones, diverſa ſortiuntur vocabula, qualis eſt ille, qui in Eccleſia Parmenſi ſervatur, ubi laici debent cuſtodire, donec Eccleſiæ proviſum ſit, teſte Sayro *lib.5.c.34. n.9.* Fill. *loc. cit.*

5 Aſſignatur materia minus principalis iſtius excommunicationis.

5 Quæres ſecundò, quænam ſit actio minus principalis, & acceſſoria, quæ in hoc canone ſub excommunicatione ipſo jure, lata prohibetur.

Reſpondeo actionem acceſſoriam eſſe procurare, ut aliqua bona prædictorum locorum piorum vacantium occupentur ab iis, qui regalia, cuſtodiā, aut alium defenſionis titulum uſurpare conātur.

Ut autem ob hujuſmodi actionem acceſſoriam cenſura incurratur, nonnulla requiruntur.

Primò, ut iſta actio fiat à clericis earundem Eccleſiarum, à monachis monaſteriorum, vel perſonis prædictorum locorum, hæc enim pœna jure merito ad hujuſmodi perſonas extenſa eſt in pœnā infidelitatis; cùm enim præfatæ perſonæ teneantur impedire, ne prædictorum locorum bona iniquè uſurpentur, jure merito excommunicationis pœna puniuntur, ſi hujuſmodi crimen fieri procurent.

Secundò, ut actio ſit poſitiva; id enim indicat verbum illud *procurant.* Quamobrem, qui poſitivè non cooperantur, ſed negligentes tantummodò ſunt, indebitè permittendo prædictorum bonorum occupationem, non incidunt in hujus canonis excommunicationem, ſed alia pœna, ſi clerici ſint puniuntur. Papa enim prohibet, ne hujuſmodi clerici aliquid de proventibus talium Eccleſiarum percipiant ibi, *illos verò clericos, qui ſe, ut deberent talia facientibus non opponunt, de proventibus Eccleſiarum, ſeu locorum ipſorum pro tempore*, id eſt, ab eo tempore citra, ut benè gloſſa, ibidem, *quo præmiſſa ſine debita contradictione permiſerint, aliquid percipere diſtrictiùs inhibemus.*

6 Clerici non opponentes ſe iis qui regalia, cuſtodiam, vel ſimilem titulum uſurpare conatur, ſimulque locorum piorum bona occupare præſumunt.

6 An autem clerici, qui ſe talia facientibus non opponunt, teneantur hanc pœnam ſponte ſubire, eámque in ſe ipſis exequi ante judicis ſententiam.

Suàr. *diſp.23. ſect.4.n.7.* negat clericos teneri talem ſententiam in ſe ipſis exequi, ſed Prælatum, ſeu Judicem debere, juxta hanc legem eos punire Idem in fortioribus terminis ſuſtinet Sanchez, & alii, quos retuli de excommunicatione, quæ ob violationem clauſuræ contrahitur.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, quia hæc eſt pœna privata, ad cujus executionem nulla hominis actio

requiri

requiritur: ad hujuſmodi autem pœnam ſubeundam non eſt neceſſaria judicis ſententia, ut pluribus docui *in tract. de legibus.*

Tertiò requiritur, ut ad hujuſmodi procurationem ſequatur actualis occupatio: hanc enim excommunicationem non incurrit procurans, niſi occupatio actu ſequatur. Ratio eſt, quia procuratio eſt actio acceſſoria, ob actionem autem acceſſoriam non incurritur cenſura nondum ſecuta actione principaliter prohibita; quia effectus ſub cenſura prohibitus nondum eſt conſummatus, ut in ſimili de receptatoribus, & defenſoribus hæreticorum, & alibi pluribus locis docui. Ita Suarez, & Filliucius *locis ſuprà citatis.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

7 Subjectum hujus cenſuræ ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas actiones faciunt. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *omnes, & ſinguli*, ex quo patet iſtam excommunicationem univerſalem eſſe.

8 Fœminæ conantes uſurpare regalia, cuſtodiam, aut ejuſdem defenſionis in locis piis excommunicationi ſubjiciuntur.

8 Sed modo dubium eſt, utrum iſta excommunicatio cadit etiam in fœminas prædictorum criminum reas. Ratio dubitandi eſt; quia licèt in favorabilibus maſculinum concipiat fœmininum, *l. 1. ff. de verb. ſignific.* tamen in decretis pœnalibus, & odioſis ſub maſculino non comprehenditur fœmininum, ut alios referens tenet Decius *reg. fœminæ n. 114. ff. de regul. jur.* hoc autem decretum pœnale, & odioſum eſt, cum pœnam excommunicationis ipſo facto contineat.

His non obſtantibus dicendum eſt iſtam excommunicationem cadere etiam in fœminas. Ratio eſt, quia maſculinum prolatum à canone complectitur fœminas; niſi excipiantur, ut apertè colligitur ex *can. ſi quis 16. q. 4. & c. mulieres, de ſent. excommunic.* & hæc eſt receptiſſima ſententia; quam ſequitur Menoch, *de adipiſcenda poſſeſſione remedio 4. num. 61. & ſeqq.* Sanchez *in opere morali lib. 6. c. 16. n. 89.* & alii apud Decium *loco cit. n. 1100. verſ. tertia quæſt.* Idemque in terminis tenet gloſſa hic *verſ. univerſos.* Sayrus *lib. 3. c. 34. n. 20.* Filliuc. *loc. cit.* & alii.

Ad rationem dubitandi reſpondeo, juxta gloſſam *loc. cit.* verbum maſculinum prolatum ab homine in materia odioſa non complecti fœmininum, ideo ſi pater exhæredet filium naſciturum ſi naſcatur filia, non erit exhæredata, *l. 1. §. ſed & ſi in incertum ff. de ven. in poſſeſſ. mit.* ſi verò maſculinum proferatur à lege, ſeu à canone, comprehendit fœminas, ut probatum eſt.

Hæc dicta ſunt circa occupantes bona Eccleſiarum, & aliorum piorum locorum vacantium, juxta diſpoſitionem *cap. in generali*, in quo lata eſt excommunicatio non reſervata. Verum de hac re latiùs, Deo duce, diſſeram *q. ſequenti* juxta conſtitutionem Concilii Tridentini *ſeſſ. 22. c. 32.* ubi uſurpatio bonorum Eccleſiaſticorum ſtrictiùs ſub excommunicatione Summo Pont. reſervata prohibetur.

PUNCTUM XXIV.

De excommunicatione contra præſumentes impedire ſequeſtrationem ab Ordinario fieri circa beneficium poſt latam ſententiam in Curia Romana contra poſſeſſorem beneficii, qui beneficium per triennium pacificè non poſſedit, & contra eos qui fructus ſequeſtratos occupare præſumunt.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sequeſtrationem impedientes circa beneficium, aut præſumentes uſurpare fructus ſequeſtratos ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici ante præſtitam ſatisfactionem.*
5 *Reſtitutionem fructuum cuinam facere tenetur is, qui eos uſurpavit tempore ſequeſtri.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 In *Clementina unica de ſequeſtratione poſſeſſionum & fructuum*, decernitur, ut lata apud Sedem Apoſtolicam una ſententia definitiva in petitorio, vel poſſeſſorio contra poſſeſſorem beneficii, qui illud triennio pacificè non poſſedit, fructus beneficii apud idoneam perſonam ſequeſtrentur, ut finita lite tradantur ei, qui ſuperior in cauſa fuerit. Qui verò præſumpſerit hujuſmodi ſequeſtrationem impedire, ut fructus ſequeſtratos quoquo modo occupare, anathematis vinculo feriatur, ut patet ex illis verbis præcitatæ Clementinæ. *Si quis autem ſequeſtrationem hujuſmodi impedire, vel fructus ſequeſtratos quoquo modo præſumpſerit occupare, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto, à qua niſi impedimento priùs amoto, & occupatis per eum fructibus reſtitutis nullatenus abſolvatur. & nihilominus ſi de litigantibus fuerit, jure (ſi quod in hujuſmodi beneficio, vel ad ipſum forſitan competebat eidem) hoc ipſo ſe noverit cecidiſſe.*

Quamvis ſequeſtratio hoc tempore frequentiſſima ſit, nihilominus iſtius Clementinæ rarus eſt uſus; quia ſequeſtratio nunc temporis fieri non ſolet per Ordinarium, ſed per Auditores Rotæ qui aliam ferunt excommunicationem; conſequenter impediens ſequeſtram aut uſurpans fructus beneficii ab Auditoribus Rotæ ſequeſtratos, incurrit excommunicationem ab ipſis impoſitam; non autem latam in hac Clementina, de qua nos hîc loquimur ut bene obſervant Nav. Caiet. Suar. Sayr. Fill. & alii Expoſitores hujus textus.

De quo tria breviter inquiremus.

Primò, quænam ſit materia iſtius cenſuræ.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, à quonam abſolutio impendi poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt duplex actio in hac Clementina expreſſa.

Prima eſt præſumere impedire ſequeſtrationem fieri per Ordinarium in caſu jam explicato.

Secunda præſumere fructus ſic ſequeſtratos occupare.

Quis autem dicatur præſumere, infinitis in locis explicatum eſt, ſicut etiam in expoſitione Bullæ Cœnæ oſtenſum eſt, quid ſignificet impedire, & occupare.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Sequeſtrationem impedientes circa beneficium; aut præſumentes uſurpare fructus ſequeſtratos, ſubjiciuntur excommunicationi.

3 Omnes & ſinguli, qui præfatam ſequeſtrationem impedire, vel ſequeſtratos fructus occupare præſumunt, excommunicationem hujus Clementinæ contrahunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex utitur particula generali, & indefinita, *ſi quis.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici ante præſtitam ſatisfactionem.

4 Abſolutio hujus excommunicationis ante ſublatum impedimentum, & præſtitam ſatisfactionem eſt Summo Pontifici reſervata. Ratio eſt, quia Summus Pontifex prohibet abſolutionem conferri ante impletas præfatas conditiones, ibi, *à qua niſi impedimento priùs amoto, & occupatis per eum fructibus reſtitutis nullatenus abſolvatur.*

An autem abſolutio valida ſit, ſi ab Epiſcopo, vel alio approbato confeſſario impendatur, nondum ablato impedimento, vel non præſtita ſatisfactione, diſſenſio eſt inter DD. De qua re ſufficienter egi *in tract. de cenſuris in genere diſp. 1. q. 3. punct. 9. num. 3.* ubi oſtendi utrùm hæc verba, *nullatenus detur abſolutio*, & ſimiles loquendi formæ, ſignificent conditionem neceſſariam, vel non. Vide quæ *ibidem* tradidi.

5 Reſtitutionem fructuum cuinam facere tenetur, is qui eos uſurpavit tempore ſequeſtri.

5 Sed modo dubium eſt, cuinam facienda ſit reſtitutio fructuum ab eo qui eos ſequeſtri tempore uſurpavit.

Reſpondeo ante finitam litem reſtitutionem faciendam eſſe illi, apud quem ſequeſtratio facta eſt, finita verò lite, reſtitutio facienda eſt beneficiario, cui jus fructuum ſequeſtratorum competit; reſtitutio enim facienda eſt in ejus commodum, cui damnum fuit injuſtè illatum. Ita ſentire videtur gloſſa hic *verbo reſtituat*, aſſerens eum apud quem fructus ſequeſtri nomine depoſiti ſunt, non poſſe prædictos fructus in emptionem prædiorum pro beneficio, vel aliàs in utilitatem beneficii convertere, Sayrus *lib. 3. c. 35. n. 7.* Fill. *tract. 14. cap. 5. q. 2. n. 69.*

PUNCTUM XXV.

De excommunicatione contra eos, qui moleſtiam inferunt Collegio, & deputatis fabricæ ſancti Petri.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *An iſta excommunicatio etiam hoc tempore vigeat.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Deputatio fabricæ ſancti Petri moleſtiam inferens ſubjicitur excommunicationi quicumque ille ſit.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Iſta excommunicatio, ſimul cum ſuſpenſione à divinis, lata fuit in Extravag. Pii V. quæ incipit *exigit*, edita anno 1570. & in novo Bullario refertur, poſt Bullam 96. licet aliàs eſſet 223. in ordine. Verùm iſtam excommunicationem ad tempus latam fuiſſe, & ob id à Doctoribus prætermiſſam, exiſtimat Filliucius *loco ſuprà citato, verſ. quinta.*

2 An iſta excommunicatio etiā hoc tempore vigeat.

2 Ego vero licèt probabile cenſeam, illam Bullam, quoad aliqua latam fuiſſe ad tempus, ad conſulendum juribus & commodis fabricæ S. Petri, nihilominus quoad ſuſpenſionem & excommunicationem latam contra moleſtantes Collegium, ſeu deputatos fabricæ S. Petri probabiliùs arbitror perpetuam eſſe, quia continet favorem, & privilegium Collegii fabricæ S. Petri, ibi, *diſtrictius inhibentes quibuſvis locorum ordinariis, etiam S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, & aliis perſonis quavis auctoritate, etiam Apoſtolica, fungentibus, etiam cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentibus in virtute ſanctæ obedientiæ ac ſub ſuſpenſionis à Divinis & excommunicationis latæ ſententiæ, aliiſque noſtro arbitrio moderandis, & infligendis pœnis, ne eoſdem, Collegium & deputatos moleſtare poſſint, ſeu audeant, vel præſumant.* Privilegium autem conceſſum Collegio, vel Univerſitati, Monaſterio, Religioni, & ſimilibus, perpetuum eſt, *l. forma, §. quamquam, ff. de conſ.* quoniam hujuſmodi perſonæ, ſunt perſonæ fictè, quæ perpetuæ ſunt *l. proponebatur, ff. de jud.* Vide Suar. *de leg. lib. 8. c. 3. n. 4.* Sanc. Barb. & alios quos in ſimili retuli in expoſitione excommunicationis latæ, occaſione violationis clauſuræ.

Ex verbis præcitatæ Bullæ facilè colligitur materia, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 Materia eſt moleſtare Collegium, ſeu deputatos fabricæ ſancti Petri; quid autem ſit *moleſtare*, conſtat ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ; verum tamen eſt moleſtantem deputatum alia de cauſa, quam occaſione fabricæ ſancti Petri, non ligari, vinculo iſtius excommunicationis, tum quia verba formaliter accipienda ſunt, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio, tum quia mens Summi Pontificis fuit, ut bono fabricæ ſancti Petri conſulatur.

4 Deputatis fabricæ ſancti Petri moleſtiam inferens ſubjicitur excommunicationi quicumque ille ſit.

4 Subjectum ſunt omnes, qui præfatis deputatis moleſtiam inferunt; nam Summus Pontifex generaliter loquitur, ibi, *quibuſvis locorum Ordinariis, etiam S. R. E. Cardinalibus, & aliis perſonis*, &c.

PUNCTUM XXVI.

De excommunicatione contra fœminas ſtatum Beguinarum aſſumentes, vel in eo perſeverantes.

1 *Beguinæ quænam fuerint.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Fœminæ ſtatum Beguinarum aſſumentes, vel ſectantes, ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Fœminæ religioſè & piè viventes in ſuis, vel alicujus domibus nullis pœnis afficiuntur.*

IN *Clementina 1. de religioſis domibus*, excommunicantur quædam fœminæ aſſumentes ſtatum Beguinarum, aut in eo perſeverantes. Eadem excommunicatio extenditur ad religioſos, qui præfatis Beguinis in hac re conſilium, auxilium, aut favorem præbent.

1 Beguinæ quænam ſint.

1 *Beguinæ* fuerunt quædam mulieres, quæ nullam regulam approbatam profitebantur, conſequenter neque religioſæ erant, habitum tamen, qui dicitur *Beguinarum*, deferebant, & quibuſdam religioſis adhærebant. Præterea de Trinitate, & divina eſſentia diſputabant, prædicabant, & multas opiniones fidei contrarias inducebant, ſicque plures ſub umbra, & ſpecie ſanctitatis decipiebant, ut habetur in præcitata Clementina, quæ licèt hoc tempore ad praxim non faciat, cùm hujuſmodi fœminæ non exiſtant; nihilominus ſi aliquæ de novo invenirentur, hujus canonis cenſura ligarentur.

Hac occaſione duo breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Clementina prohibitæ, quarum aliæ ſunt principales, aliæ acceſſoriæ.

Actionum principalium prima eſt, ſtatum Beguinarum aſſumere, Secunda in ſtatu aſſumpto perſiſtere.

Actionum acceſſoriarum prima eſt, aliquo modo præfatas fœminas hujuſmodi ſtatum ſectantes, vel aſſumere, vel admittere, & hoc pertinet ad religioſos.

Secunda eſt, dare conſilium, auxilium, vel favorem ad aſſumendum hujuſmodi ſtatum, vel ad perſiſtendum in eo.

An autem excommunicatio incurratur ob actiones acceſſorias, antequam principalis adimpleatur, ſæpiùs & ſæpius negative reſponſum eſt.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Fœminæ ſtatum Beguinarum aſſumentes vel ſectantes, ſubjiciuntur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes mulieres præfatum ſtatum aſſumentes, vel aſſumptum ſectantes. Item omnes religioſi, qui eas admittunt, conſilium, auxilium, vel favorem præbent. Hæc propoſitio pendet ex prima.

Ex dictis ſequitur primò, Tertiarias S. Franciſci, & S. Dominici aut Urſulinas, vel ſimiles alias fœminas, quæ ſub regula tolerata vivunt, non eſſe Beguinas; cùm non præſtent actiones Beguinarum nec ipſarum ſtatum aſſumant, etiamſi fortè habitus ipſarum ſimilis ſit habitui quo Beguinæ utebantur.

Ob id non ſunt damnandæ, ſed commendandæ, honeſtæ illæ fœminæ, quæ continentiæ votum emittunt; honeſtamque vitam religioſorum more in ſuis domibus traducunt. Addo hujuſmodi fœminas, ſi voto vitæ virginalis, aut cælibis ſimpliciter, & expreſsè ſe obſtrinxerint, gaudere privilegiis ordinis, cujus habitum ſuſceperunt, & ab ordinarii juriſdictione exemptas eſſe, etiamſi in propriis domibus, vel ſeorſim habitent. Ita declaravit Sacra Cardinalium Congregatio, quæ interpretationi Concilii præeſt, teſte Filliucio *tract. 14. c. 5. q. 5. n. 75.*

4 Fœminæ religioſè & piè viventes in ſuis vel alicujus domibus nullis pœnis afficiuntur.

4 Secundò ſequitur fœminas, quæ ſine ulla regula in ſuis domibus aut in domo parentum, cognatorum, aut aliorum obſequio Dei ſe mancipant, quatenus ab ipſo Deo afflatæ ſunt, non affici ulla pœna; tum quia iſtæ non ſunt Beguinæ: tum quia hoc ipſis permittitur in præfata Clementina, ad finem. Ita Navarr. *c. 27. n. 140. verſ. 19.* Caietanus, & alii. Sed de hac re ſatis, videri poteſt, ſi lubet, gloſſa hic Caietanus *caſu 6.* Sylveſt. *verb. excomm. n. 75.* Sayrus *lib. 3. c. 33.* ubi plures alios DD. addit.

PUNCTUM XXVII.

De excommunicatione contra profitentes fictam religionem Fraticellorum, Bizochorum, ſeu Beguinorum, & contra Prælatos, qui eos admittunt.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Habitum novum, ſeu novam religionem aſſumens, ſeu inſtituens, ſine Summi Pontificis facultate; non ſubjicitur excommunicatione.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Extravag. Sancta Romana.* Joan. XXII. *de religioſis domibus* fertur excommunicatio contra eos, qui fictam Fraticellorum, Bizochorum, ſeu Beguinorum religionem profitentur, illam de novo ſumendo, vel in ea perſeverando. Eadem excommunicatio extenditur ad Epiſcopos, & Prælatos qui eos ſine Summi Pontificis facultate admittunt, ut patet ex ipſamet Extravag. quæ videri poteſt, ſi lubet; ſed quia ad praxim non facit, cum iſti falſi religioſi hoc tempore non exiſtant, nec ultra illos, & eorum ritum iſta conſtitutio extendatur, nolo in ejus expoſitione immorari.

2 Habitum novum, ſeu novam religionem aſſumens, ſeu inſtituens ſine Pontificis facultate, non ſubjicitur excommunicationi.

2 Hic ſolum occurrit dubium, utrùm, qui novum habitum hoc tempore aſſumeret, & novam religionem, ſeu novum vitæ genus ſine Summi Pontificis facultate inſtitueret, huic excommunicationi ſubjiceretur.

Reſpondeo negativè; quia diſpoſitio ſuos terminos non excedit: graviter tamen delinqueret, & gravibus pœnis afficiendus eſſet, ut benè Gaiet. *verb. excommun. cap. 5.* Suarez *diſp. 23. ſect. 6. n. 4.* Filliuc. *tract. 14. cap. 3. q. 8. n. 79.* & alii.

PUNCTUM XXVIII.

De excommunicatione contra eos, qui Fratres Ordinis Prædicatorum conveniunt coram judice ſæculari, vel Eccleſiaſtico, non propoſita priùs cauſa ſuperiori ipſorum Fratrum, ex Leone X.

1 *Religioſorum Ordinis Prædicatorum conveniens coram judice ſæculari ligatur excommunicatione.*

1 Religioſum Ordinis Prædicatorum conveniens coram judice ſæculari ligatur excommunicatione.

1 IStam excommunicationem uſu receptam non fuiſſe teſtatur Filliucius *loc. cit. tertia*; propterea hic eam ſolùm innuiſſe ſufficiet.

An autem conveniens religioſum, vel alium Eccleſiaſticum coram laico incurrat excommunicationem Bullæ, ſuo loco explicavi, & nonnulla infrà adnotabo in explicatione cenſurarum contra religioſos.

PUNCTUM XXIX.

De excommunicatione contra pingentes, vel inficientes Agnos Dei, vel retinentes ſic infectos, & venales proponentes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, & aſſignatur cauſa finalis iſtius diſpoſitionis.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Pictura, ſeu infectio fieri debet circa ipſammet ceram benedictam ut incurratur excommunicatio lata contra pingentes, vel inficientes Agnos Dei.*
4 *Agnos Dei pictos, vel deauratos detinens non videtur excommunicatus, niſi eos tanquam venales retineat.*
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Iſta excommunicatio ſaltem in Urbe uſu recepta eſt.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, & aſſignatur cauſa finalis iſtius diſpoſitionis.

1 CUm par non ſit, ut res ſacræ à quolibet contrectentur, aut vendantur, jure merito Gregorius XIII. in quadam conſtitutione, quæ incipit *omni certè ſtudio*, excommunicationem infert iis, qui pingunt, aliáſque actiones circa Agnos à Sum. Pontifice pro tempore benedictos faciunt, ut patet ex ipſa Gregorii conſtitutione, cujus hic tenor eſt: *Statuimus & ordinamus, ac excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda interdicimus, ne quiſquam, ſive vir, ſive fœmina, ſæcularis, aut Eccleſiaſticus, etiamſi regularis ordinis ille ſit, & quocumque gradu, conditione, ſtatu, nomine, dignitate, & honore præcellat, poſthac in perpetuum Agnos Dei per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem benedictos depingere, inficere, minio notare, vel aurum, vel colorem aliquem illis imponere, aut quidquam aliud ſuperinducere, neque depingi, aut miniari facere, nec illos venales proponere, ſeu tenere, quovis prætextu aut qualibet de cauſa audeat; ſed eos albos, & mundos decenter, ac reverenter à cunctis haberi, deferri, & cuſtodiri præcipimus.*

Circa præfatam conſtitutionem tria principaliter explicabo.

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundo, quodnam ejus ſubjectum.

Tertiò, utrùm ſit in uſu.

PRIMA

Digitized by Google

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla interdictæ.

Prima actio eſt pingere Agnos Dei benedictos,(id eſt lineas ſuper illis ducere,) inficere, aut etiam minio afficere, aut aurum, vel colorem aliquem illis imponere, vel quicquam aliud ſuperinducere, hæc enim omnia in præfata Bulla exprimuntur.

3 Pictura ſeu infectio fieri debet circa ipſammet ceram benedictam ut incurratur excommunicatio lata contra pingentes, vel inficientes Agnos Dei.

3 Sed modò dubium eſt primò utrum pictura, ſeu infectio, vel coloris ſuperinductio fieri debeat circa ipſammet ceram benedictam immediatè.

Reſp. affirmativè: alioquin juxta communem loquendi modum non dicerentur ipſi Agni pingi, infici, aut aurum, vel color ſuperinduci Quamobrem ſi quis theca cryſtalli, aut chartæ, vel alia re ſimili Agnos includeret, & cryſtallum, thecam, vel chartam inficeret, hujus conſtitutionis excommunicationem non incurreret.

Secundò dubium eſt, utrùm ille qui ceram liquefieri curat, illique ſacrarum reliquiarum pulverem miſcet, in hanc cenſuram incidat. Ratio dubitandi pro parte affirmativæ eſt, quia dicitur inficere Agnos Dei, *Agnus* enim Dei nihil eſt aliud quàm cera à Sum. Pontif. benedicta cum certa quadam ſolemnitate. His non obſtantibus,

Probabilius dicendum arbitror non incidere, tum quia non inficiuntur Agni Dei, ſed cera liquefacta, quæ juxta communem loquendi uſum non vocatur Agnus Dei: & licèt quoad ſubſtantiam, & quoad benedictionem ſit idem, non tamen eſt idem quoad formam quam Summus Pont. reſpexit, & minio notari, vel infici prohibuit: tum quia Sum. Pontifex non prohibuit Agnos Dei confici ex cera, & alia materia, ſed confectos ex cera vetuit infici, aut minio, vel alio colore notari; ergo qui Agnos conficit in cera, & alia materia, non facit contra Summi Pontificis prohibitionem, conſequenter hanc cenſuram non incurrit.

Ex dictis patet reſponſio ad rationem dubitandi pro parte affirmativa, reſpondeo enim non dici inficere, ſed diſſolvere, & novum conficere.

Secunda actio eſt facere, depingere, vel miniari: excommunicatio tamen non incurritur donec Agni pingantur, vel minio notentur: nullus enim dicitur facere, depingere, vel miniare, donec id re ipſa ſequatur.

Tertia actio eſt, proponere illos venales. Quamvis enim Agnus benedictus ratione materiæ ſit pretio æſtimabilis, & abſque labe ſimoniæ ſecundùm ſe vendi poſſit, nihilominus ratione benedictionis hic vendi prohibetur. Imò *Azor.* neget vendi poſſe, etiam ratione materiæ: ut enim pingendi Agnos occaſio eripiatur, Sum. Pontifex ullo modo vendi prohibuit, artifices enim ſolent eos pingere, & deaurare ut vendant. Ita *Azor. 1. p lib. 9. c. 9. poſt quæſitum 5 v. quæres*, & alii, quos retuli, *de ſimonia*, & alibi: contrarium tenet Sanchez *in opere morali lib. 2. cap. 34. n. 19* exiſtimans Agnos benedictos, poſtquam picti, vel minio notati ſunt, vendi poſſe ratione ſolius materiæ, ex qua conficiuntur, & ratione laboris, & expenſarum in ipſis conficiendis, vel Roma aſportandis; nullum enim eligenti poſſe videtur verbum in præfata Gregorii conſtitutione; ex quo liceat colligere vetitam eſſe venditionem. quæ aliàs ſimoniaca non erat. Sententia Sanchez mihi probatur: aliquando tamen Sum. Pontifices ſolent ſpecialem edere conſtitutionem, qua prohibent Agnos benedictos vendi.

Quarta actio eſt hujuſmodi Agnos ſic depictos, deauratos minio vel colore infectos, retinere.

Hoc tamen limitandum cenſeo, modò ſine Summi Pontificis licentia picti, vel deaurati fuerint; pictos enim, vel deauratos ex licentia arbitror retineri poſſe, aut etiam vendi, modò ſolius ceræ, deaurationis & materiæ, non verò benedictionis ratio habeatur; tunc in ſimoniæ culpa incurretur, non cenſura iſtius conſtitutionis.

4 Agnos Dei pictos, vel deauratos retinens non videtur excommunicatus, niſi eos tanquam venales retineat.

4 Addo probabiliter ſuſtineri poſſe præfatos Agnos retineri poſſe, etiamſi depicti, vel deaurati fuerint abſque licentia, modò non retineantur ad vendendum. Ratio eſt, tum quia, cùm Sum. Pont. non decernat, quis uſus de hujuſmodi Agnis ſic benedictis fieri debeat; non videtur velle quamlibet retentionem prohibere: non enim ob id abjiciendi, deperdendi, & contemnendi ſunt; tum quia verbum infinitum, *tenere*, non accipitur ſecundum ſe præcisè, ſed conjungitur cum illo verbo, *venales*, ibi, *venales proponere*, *ſeu tenere*, id eſt, proponere; ſeu tenere venales; ergo hujuſmodi Agni retineri poſſunt, modò non retineantur ad vendendum. Ita Sanch. *loc. cit. n. 18.* Vide quæ tradidi *de legibus diſp. 5. q. 1. punct. 4. n. 12 & ſequentibus* ubi etiam oſtendi, utrum Agni benedicti, calices & reliquiæ à laicis aut clericis tangi poſſint abſque peccato.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 OMnes & ſinguli, qui aliquam ex prædictis actionibus faciunt, cenſuram iſtius conſtitutionis incurrunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex verbis generalibus utitur, ibi, *ne quiſquam ſive fœmina, ſæcularis, aut Eccleſiaſticus*, &c.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Iſta excommunicatio ſaltem in urbe uſu recepta eſt.

6 ISta conſtitutio, ſeu cenſura in urbe Roma uſu recepta eſt: ſic enim praxis in hac Urbe indicat.

Extra Urbem verò *Fill. tr. 14. c. 6. q. 8. ad fin. num. 93.* credit non fuiſſe receptam, vel ſaltem fuiſſe contraria conſuetudine abrogatam, paſſim enim inveniuntur Agni benedicti; quos veriſimile non eſt de licentia Papæ benedictos fuiſſe. Ego verò cenſeo etiam extra Urbem ſaltem aliquibus in locis, ut Mediolani, ubi receptam eſſe, Agni enim, ibi non depinguntur, ſed ab Urbe Roma illi tranſmittuntur.

Quid verò in aliis locis ſentiendum ſit, inſpicienda eſt cujuſque loci conſuetudo, quæ cùm ſit aliquid facti, in diſputationem non cadit, ſed in probationem.

PUNCTUM XXX.

De excommunicatione contra eos, qui ſcienter præſumunt ſepelire hæreticos, vel eorum receptatores, ac fautores.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *An iſta excommunicatio etiam hoc tempore vigeat.*
3 *Sepultura Eccleſiaſtica quænam dicatur.*
4 *Sepeliens hæreticum nondum denunciatum, vel ejus fautorem non incurrit excommunicationem.*
5 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
6 *Sepelire ſeu tradere Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quiſnam dicatur.*
7 *Explicatur quanàm abſolutio iſtius excommunicationis impendi poſſit.*
8 *Locus, in quo ſepultus fuit hæreticus Eccleſiaſtica carere debet ſepultura quoad eam partem, in qua hæreticus ſepultus fuit.*

1 IN c. *quicumque hæreticos, de hæret. in 6.* extat excommunicatio contra ſepelientes excommunicatos, vel ipſorum fautores aut credentes, in hæc verba. *Quicumque hæreticos, credentes, receptatores, defenſores, vel fautores eorumdem ſcienter præſumpſerint Eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, uſque ad ſatisfactionem idoneam ſententiæ excommunicationis ſe noverint ſubjacere, nec abſolutionis beneficium mereantur, niſi propriis manibus exhumulent, & projiciant, hujuſmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat ſepultura.* — 1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

Quæ circa iſtam ſequentem excommunicationem dici poſſent, ſufficienter à me pertractata ſunt *in tr. de cenſ. in genere diſp. 2. q. 2. punct. 3 § 3.* Quamobrem hic ſolùm breviter inſinuam.

Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, à quonam abſolutio impendi poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſcienter, & cum præſumptione ſepelire in loco ſacro hæreticum, credentem, receptatorem, defenſorem, aut fautorem illius; hoc enim expreſsè conſtat ex præcitato textu. In quo notandæ ſunt illæ particulæ, *ſcienter & præſumpſerint*, quæ quamlibet ignorantiam, niſi cum ingenti temeritate conjuncta ſit, excludunt, & dolum, ac voluntarium perfectum requirunt. — 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 Sed modò dubium eſt primò, quænam dicatur ſepultura Eccleſiaſtica, quæ in hoc loco prohibetur. — 3 Sepultura Eccleſiaſtica quænam dicatur.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *de cenſ. in genere loc. cit.* n. 5. Quamobrem hic breviter dico, nomine *ſepulturæ Eccleſiaſticæ*, intelligi ſepulturam in loco ſacro, in quo reliqui fideles ſepeliri ſolent.

Ex quo ſequitur non eſſe vetitum ſepelire in loco profano. Addo eum, qui in loco profano aliquem ex præfatis ſepelit, non affici excommunicatione hujus capitis; etiamſi fortè inter ſepeliendum aliquas orationes recitet, vel adhibeat alias ſolemnitates, & cæremonias Eccleſiaſticas: hæc enim non dicitur Eccleſiaſtica ſepultura. Ita Suar. *de cenſ. diſp. 22. ſect. 4. n. 13.* & Say. *l. 3. c. 35 n. 9.* ubi plures alios DD. congerit, contra Sylveſt. & alios apud Suar. *loc. cit.* & contra Alc. *p. 1. diſp. 14. c. 2. col. 6.* & alios.

4 Secundo dubium eſt utrum ſub excommunicatione vetitum ſit ſepelire hæreticum, aut ejus fautorem nondum denunciatum. — 4 Sepeliens hæreticum nondum denunciatum, vel ejus fautorem, non incurrit excommunicationem.

Reſpondendum videtur negativè, quia poſt Concilium Conſtantienſe non tenemur quemquam evitare prætextu cujuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, *c. ad evitanda.* Ita communiter DD.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 OMnes, & ſinguli, qui hæreticum credentem, aut ejus fautorem Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradunt, in hanc cenſuram ipſo facto incidunt. Hæc propoſitio clarè conſtat ex dictis. Ratio eſt, quia textus indefinitè loquitur. — 5 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

Hinc ſequitur non ſolum eum, qui ſolemni pompa, more fidelium defert cadaver hæretici ad Eccleſiam, ibique ſepelit, affici hac cenſura; verùm etiam illum, qui cadaver hæretici in agro inventum ad Eccleſiam, vel cœmeterium transfert, ibique ſub terra recondit, vel in tumulo reponit: hic enim dicitur hæreticum tradere Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Ita Suar. *loc. cit.* & alii. — 6 Sepelire ſeu tradere Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quiſnam dicatur.

6 Sed modò dubium eſt, quiſnam dicatur ſepeliens, aut tradens ſepulturæ.

Reſponden-

Reſpondeo magnam eſſe in hac re DD. diſſenſionem.

Nonnulli enim arbitrantur, non ſolum illum dici ſepelire, qui propriis manibus ſepelit, verum etiam eum qui defert, aut comitatur, aut mandat ſepeliri. Ita Suar. Reginaldus, & alii, quos retuli *de cenſuris loc. cit.* n. 8. ubi hanc ſententiam non ſum amplexus, probabiliſſima tamen eſt.

Alii cenſent, illum dici ſepelire, qui aliquam facit actionem, ſine qua mortuus ſepultus non fuiſſet. Ita Ugol. *in tract. de cenſuris, tab. 1. c. 9. § 6. n. 1.* Alter. *lib. 1. diſp. 14. c. 3.* & Sayrus *loco cit. n. 3.* Sed hæc ſententia mihi non probatur; tum quia ſequeretur mandantem ſepeliri hæreticum, qui præciſo illius mandato ſepultus non fuiſſet, affici hac cenſura; quod mihi non probatur; quia cenſura lata in facientes non afficit mandantes niſi exprimantur; tum quia ſequeretur aliquem ex ſepelientibus non incidere in hanc cenſuram, ſi plures ſimul ſepeliant eundem hæreticum, qui ab uno eorum tantum ſepultus fuiſſet, ſi alii adfuiſſent.

Ego igitur dicendum arbitror, illum dici ſepelire, qui propriis manibus tumulat. Ratio eſt, tum quia *ſepelire* ſignificat actionem phyſicam & poſitivam erga eum, qui tumulo reconditur; tum quia Sum. Pontifex, præcipit ſepelientem non abſolvi, donec propriis manibus extumulet; ergo ſignum eſt, velle eos ſolum huic cenſuræ ſubjacere, qui propriis manibus hæreticum, vel ejus fautorem ſepulturæ dederunt, ut ea ratione, qua delictum auſi ſunt perpetrare, eadem pœnam luant. Ita Navarrus, Henriquez, & alii, quos retuli *de cenſuris loc. cit.* & referam *punct. ſeq. n. 8.*

TERTIA PROPOSITIO.

7 Explicatur quandonam abſolutio iſtius excommunicationis impendi poſſit.

7 AB ſolutio excommunicationis contractæ ob actionem ſepeliendi hæreticum, aut credentem, receptatorem, aut ejus fautorem, jure communi poteſt a quolibet confeſſario approbato impendi, poſtquam is, qui ſepelivit, propriis manibus publicè extumulavit & projecit cadavera prædictorum. Ratio eſt, quia Summ. Pontifex abſolutionem in hoc caſu non reſervat. Antequam verò is, qui ſepelivit, publicè extumulet, & cadaver projiciat, non poteſt quilibet confeſſarius abſolvere; quia reus non meretur beneficium abſolutionis, ut in textu dicitur: ſicut enim exhibuerunt membra ſua ſervire iniquitati ad iniquitatem, ſic exhibere debent illa ſervire juſtitiæ ad juſtitiam, *ad Rom. 6.* Ob id etiam præcipitur publica extumulatio, ut peccatum publicum publica pœnitentia, & emendatione compenſetur.

Hoc tamen limitandum puto, modò hæreticos publicè ſepultus fuerit: nam ſi tumulatio ſecretò facta fuit, arbitror publicam extumulationem neceſſariam non eſſe, ſed ſecretam ſufficere; hic enim caſus per Epikeiam excipitur, præſertim dum ex publica extumulatione ſcandalum timetur.

Utrùm verò cadaver hæretici exhumandum ſit, dum ipſius oſſa cum oſſibus fidelium ita permixta ſunt, ut diſcerni nequeant, patet ex dictis *de cenſuris, loc. cit.*

a Locus, in quo ſepultus fuit hæreticus, Eccleſiaſtica carere debet ſepultura quoad eam partem, in qua hæreticus ſepultus fuit.

8 Sed modò dubium eſt, utrùm totus locus, ſeu tota Eccleſia, in qua aliquis prædictorum ſepultus fuit, perpetua carere debeat ſepultura; ita ut amplius expiari, aut reconciliari non poſſit.

Reſpondeo eam tantummodo loci partem, ſeu tumulum perpetua ſepultura carere, in quo aliquis prædictorum ſepultus fuerat, non autem totam Eccleſiam: verſamur enim in materia pœnali, in qua ſtricta interpretatio facienda eſt.

Alia excommunicatio ſimilis præcedenti habetur *in Clement. 1. de ſepulturis*, de qua hoc eodem loco ſtatim agendum cenſeo, ne caſus confundantur.

PUNCTUM XXXI.

De excommunicatione contra eos, qui tempore interdicti ſepeliunt mortuos in loco ſacro in caſibus à jure non conceſſis, aut qui etiam alio tempore ſepeliunt publicos excommunicatos, aut interdictos, aut uſurarios.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sepeliens mortuos in loco ſacro tempore interdicti localis in caſibus non conceſſis, excommunicationem incurrit.*
4 *Sepeliens excommunicatum denunciatum, aut notorium clerici percuſſorem, afficitur excommunicatione.*
5 *Sepeliens in loco ſacro interdictos publicos excommunicatione afficitur.*
6 *Sepeliens uſurarios manifeſtos eandem pœnam incurrit.*
7 *Uſurarius manifeſtus quinam dicatur.*
8 *Excommunicatus, vel interdictus in loco ſacro, an exhumari debeat, remiſſivè.*
9 *Aſſignantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
10 *Comitans ad ſepulturam cadaver uſurarii excommunicati, vel interdicti non videtur ſubjici excommunicationi, juxta probabiliorem ſententiam.*
11 *Abſolutio excommunicationis quandonam conferri debeat.*
12 *Satisfactio quænam præſtanda ſit ab eo qui ſepelivit excommunicatum vitandum, vel alium in caſibus prohibitis.*

1 Referetur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio expreſſa eſt *Clement. 1. de ſepult.* in hæc verba. *Eos qui propria temeritatis audacia, defunctorum corpora, non ſine contemptu clavium Eccleſiæ in cœmeteriis interdicti tempore in caſibus non conceſſis à jure, vel excommunicatos publicè aut nominatim interdictos, vel uſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt Decernimus ipſo facto, excommunicationis ſententia ſubjacere, à qua nullatenus abſolvantur, niſi prius ad arbitrium diœceſani Epiſcopi, eis quibus per præmiſſa fuerit injuria irrogata ſatisfactionem exhibuerint competentem, nulla eis circa præmiſſa exemptionis, vel quovis alio privilegio, ſub quacumque forma verborum conceſſo, aliqualiter ſuffragante.*

Circa illam excommunicationem iſta breviter quæram.

Primò quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quidnam requiratur, ut abſolutio ob hujuſmodi crimen impendatur.

PRIMA PROPOSITIO.

a Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

a MAteria iſtius excommunicationis eſt ſcienter præſumere ſepelire in loco ſacro, in caſibus in hac Clementina expreſſis.

3 Sepeliens mortuos in loco ſacro tempore interdicti localis in caſibus non conceſſis, excommunicatur.

3 Primus caſus eſt ſepelire mortuos in loco ſacro tempore interdicti localis in caſibus non conceſſis. Quibus autem in caſibus licitum ſit mortuos in loco ſacro tempore interdicti ſepelire, patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 5. punct. [illegible] n. 6. & ſeqq.* ubi docui habentes privilegium audiendi divina, aut celebrandi, poſſe in loco ſacro tempore interdicti ſepeliri. Idem probabiliter dici poteſt in iis feſtivitatibus, in quibus tempore interdicti localis generalis divina officia publicè celebrari poſſunt. Vide quæ ibi tradidi contra gloſſam, in hac Clementina *Cardinalem n. 14.* Anchoranum *n. 5.* quam ſequitur Alter. *de interdicto diſp. 9. c. 4. col. 1 a.*

4 Sepeliens excommunicatum, aut notorium clerici percuſſorem, afficitur excommunicatione.

4 Secundus caſus eſt ſepelire in loco ſacro excommunicatos publicos, id eſt, denunciatos, aut notorios clerici, aut religioſi percuſſores; iſti enim vitandi ſunt. Secus de excommunicato minori excommunicatione; tum quia nomine excommunicationis ſimpliciter prolatæ intelligitur major, tum quia non tenemur hujuſmodi excommunicatum vitare.

5 Sepeliens in loco ſacro interdictos publicos excom. afficitur.

5 Tertius eſt ſepelire in loco ſacro perſonaliter interdictos publicos, id eſt, vitandos, nam hoc tempore licitum eſt cum interdicto participare. Addo licitum eſſe cum interdictis communicare in iis, à quibus non ſunt interdicti. Quamobrem ſi quis interdictus, ſeu ſuſpenſus ſolùm à juriſdictione, vel etiam ab aliquo ſpirituali exercitio; non autem à divinis, non videtur illicitum cum eo in divinis participare; ergo etiam in loco ſacro ſepeliri poſſe videtur; quia in hac parte non videtur vitandus. Ita Innocentius, & Hoſtienſis, quos citat, & ſequitur Sayrus *lib. 3. c. 15. n. 9.*

6 Sepeliens uſurarios manifeſtos eandem pœnam incurrit.

6 Quartus eſt, ſepelire uſurarios manifeſtos.

7 Uſurarius manifeſtus quinam dicatur.

7 Rogabis quinam dicendus ſit *uſurarius manifeſtus.*

Fill. *tr. 14. c. 5. quæſt. 3. n. 7.* arbitratur illum dici publicum uſurarium, qui uſuras publicè exercet, & quem publicè conſtat talem eſſe, etiamſi nondum denunciatus uſurarius. Idem tenet Navarr. Mol. Sal. & alii, quos retuli *de contractis, diſp. 3. q. 3. punct. ult. n. 2.*

Ex quo infert Fill. ſepelientem uſurarium, qui uſuras publicè exercet, & qui pro uſurario communiter habetur, affici excommunicatione hujus capitis: etiamſi præfatus uſurarius non ſit denunciatus; nam ſtandum eſt juri antiquo, niſi aliter jure novo ſtatuatur: nihil autem jure novo circa hunc caſum ſtatutum reperitur. Idem docet Alter. *tom. 2. diſp. [illegible] c. 2. ad finem.*

Ego verò probabiliùs cenſeo excommunicationem hoc tempore non incurri, ſepeliendo uſurarium publicum, qui nondum denunciatus eſt uſurarius. Ita Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 10.* Ratio eſt, quia ex Bulla Concilii Conſtantienſ. quæ incipit, *ad evitanda* & quæ auctoritate Martini V. circumfertur, & communiter probatur, non tenemur quemquam prætextu cujuſcunque ſententiæ prohibitivæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ à jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, evitare, niſi ſententia, vel cenſura fuerit, in vel contra perſonam, collegium, univerſitatem, Eccleſiam, vel locum certum, aut certa a judice publicata, vel denunciata ſpecialiter, vel expreſſè. Quando autem publicus uſurarius non eſt denunciatus, dici non poteſt ſententiam contra ipſum ſpecialiter, vel expreſſè publicatam, vel denunciatam eſſe. Ob id etiam alibi oſtendi eum, qui irregularitatem à jure latam contrahit, non eſſe vitandum, donec irregularis denuncietur.

8 Excommunicatus vel interdictus in loco ſacro an exhumari debeat remiſſivè.

8 Utrùm verò excommunicatus, interdictus, aut etiam uſurarius manifeſtus exhumari debeat, ſi jam in loco ſacro ſepultus fuit.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *de excommunicatione & interdicto locis ſuprà citatis.*

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Aſſignantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

9 OMnes & ſinguli, qui ſcienter præſumunt aliquem in prædictis caſibus ſepelire, excommunicationis vinculo irretiuntur. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur.

Ex quo ſequitur tam laicos, quàm clericos, tam viros, quàm fœminas hujus criminis reos, in hanc excommunicationem incidere, modò tamen ſcienter, & cum præſumptione hujuſmodi delictum committere audeant: nam in textu ponuntur illæ particulæ, *ſcienter, cum audacia, & præſumptione.*

20 Comitans ad ſepulturam cadaver uſurarii excommunicati, vel interdicti, non videtur ſubjici excommunicationi, juxta probabiliorem ſententiam.

20 Sed modò dubium eſt, utrùm comitans cadaver excommunicati, uſurarii, manifeſti, vel interdicti, aut foveam extruens, aut mandans vel conſulens ſepeliri, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpondeo valdè probabiliter ſuſtineri poſſe non incurrere, niſi propriis manibus ſepeliat. Ratio eſt, quia pœnæ non ſunt extendendæ, juxta vulgata jura, *c. ſtatutum, de elect. in 6. cap pœna de pœnis diſp. 1. c. odia, de regul. jur. in 6.* ergo excommunicatio lata contra ſepelientes, non afficit comitantes, mandantes, conſulentes, aut cantantes, aut portantes crucem, aut foveam extruentes. Ita Navarrus *cap. 27. n. 157.* Cajet. *verb. excommunicatio, cap. 46.* Alt. *tom. 1. de interdict. diſp. 9. c. 4. col 12. verſ gloſſ.* Henriquez *lib. 13. c. 43. n. 3.* Avila *2. p. c. 6 diſp. 10. dub. 6.* & alii contra Suarez *diſp. 12. ſect. 4.* Coninchum *diſp 14. dub. 8. n. 68.* Ugol. *tab. 1 de cenſuris cap. 9. § 6.* Fill. *tract. 12. cap. 4 n. 111.* & alios exiſtimantes hac cenſura comprehendi mandantem. Imò Reginald. *lib. 32. n 39.* & Ugol. *loc. cit.* putant hac cenſura ligari etiam eos, qui non impediunt, dum poſſunt impedire. Sed hoc gratis aſſeritur; quia cenſura lata ob aliquam actionem non incurritur ob omiſſionem, ut alibi ſæpe dixi. Vide dicta *punct. præced. n. 5.*

TERTIA PROPOSITIO.

21 Abſolutio iſtius excommunicationis quandonam conferri debeat.

21 IS qui præfatam excommunicationem contraxit, abſolutionis beneficium obtinere non poteſt, donec arbitrio Epiſcopi competentem dederit ſatisfactionem illis, quibus injuriam irrogavit, aliquem in præfatis caſibus ſepeliendo. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex ipſo textu, in quo interdicitur abſolvendi facultas, ante exhibitam competentem ſatisfactionem, ibi, *nullatenus abſolvantur.* Præſtita verò ſatisfactione quilibet approbatus confeſſarius jure communi poteſt abſolvere, quia abſolutio in hoc caſu non reſervatur. An autem abſolutio ante præſtitam ſatisfactionem teneat, patet ex dictis *de cenſuris in genere*, non tenere, quia in textu dicitur, *nullatenus abſolvantur*, quæ loquendi forma tollit facultatem aliter abſolvendi. Ita gloſſa *in Clement. 1. cit.* Navarr. *c. 27. n. 157.* Alter *lib. 1. diſp. 14. c. 2. col. 1.*

22 Satisfactio cuinam præſtanda ſit ab eo qui ſepelivit excommunicatum vitandum vel alium in caſibus prohibitis.

22 Sed modò dubium eſt, cuinam præſtanda ſit ſatisfactio, quæ in hoc textu præſcribitur.

Reſpondeo præſtandam eſſe illis, in quorum favorem cenſura, vel ſententia lata fuerat, aut etiam illis, quibus facta fuiſſet reſtitutio, ſi uſurarius in loco ſacro ſepultus non fuiſſet. Ita gloſſa *in Clement. 1. cit. verſ. eis quibus, de ſepult.* Alter *tom 2. diſput. 1. c. 2. 3. col. 1.* Hæc enim cenſetur intentio Summi Pontificis.

PUNCTUM XXXII.

De excommunicatione contra Magiſtros, ſeu Doctores, qui religioſum poſtquam dimiſit habitum, Medicinam, aut Leges docere, aut in ſcholis retinere præſumunt.

1 *Enumerantur actiones ſub excommunicatione prohibitæ.*
2 *Docens ſcienter leges, vel phyſicam religioſum profeſſum poſt dimiſſionem habitus excommunicationem incurrit.*
3 *Quænam conditiones requirantur ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
4 *Legum nomine quid intelligatur.*
5 *Doctor, ſeu Magiſter detinens religioſum in ſuis ſcholis qui habitum dimiſit, excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat.*
6 *Retinere aliquem in ſcholis quiſnam dicatur.*
7 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit actio docendi, vel retinendi.*
8 *Doctor, ſeu Magiſter retinens in ſuis ſcholis religioſum habitu exutum, non ligatur excommunicatione ſi eum retineat dum lectio non habetur.*
9 *Doctor, ſeu Magiſter docens aliquos, dum novit religioſum in domo propinqua ipſum audire, non ligatur excommunicatione.*
10 *Doctor, ſeu Magiſter quidnam facere teneatur dum advertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qua dimiſſo habitu intendit ipſum audire.*
11 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
12 *Retinens religioſum poſt dimiſſum habitum in ſuis ſcholis, non afficitur excommunicatione ſi retinens non ſit Doctor.*
13 *Magiſtri, & Doctoris nomine quid intelligatur.*

IN *cap. ut periculoſa, ne cler. vel monach. in 6* duplex habetur excommunicatio.

Prima eſt contra ipſos religioſos, qui habitum ſuæ religionis temerè dimittere, vel ad ſtudia litterarum ſine licentia Prælati, & conſilio conventus, vel majoris partis ejuſdem accedunt & de hac excommunicatione infrà diſſeram, dum loquar de excommunicatione contra religioſos.

Secunda eſt contra Magiſtros, ſeu Doctores, qui religioſos habitu ſuo dimiſſo, legem, vel phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere. Hæc ſunt ipſiſſima præfati capitis verba.

Circa quod de more duo principaliter explicabo.

Primò, quænam actiones hic prohibeantur.

Secundò, quænam ſit ſubjectum hujus cenſuræ; ſeu quænam perſonæ hujus capitis excommunicationem incurrant.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ACtiones ſub præfata excommunicatione prohibitæ ſunt duæ. 1 Enumerantur actiones ſub excommunicatione prohibitæ.
2 *Prima* eſt ſcienter docere leges, vel phyſicam, id eſt, Medicinam, prælatos religioſos profeſſos, qui ſuæ religionis habitum dimiſerunt. Et hoc verum eſt, ſive doceantur in ſcholis, ſive extra ſcholas; quia in hoc cap. excommunicantur abſolutè docentes hujuſmodi religioſos. Quoad retinentes verò exigitur, ut in ſcholis retineant, ut bene Archidiac. Franchus, Joan. Andr. & alii in expoſitione hujus textus, quibus adhæret Sanchez *in opere morali, lib. 6 c. 8. n. 94.*

2 Docens ſcienter leges, vel phyſicam, religioſum poſt dimiſſionem habitus excommunicationem incurrit.

Hinc colligi poteſt primò, eum qui præfatas ſcientias docet religioſum, qui habitum non dimiſit, non incidere in excommunicationem iſtius canonis.

Secundò eum non affici hac pœna, qui religioſum, poſtquam habitum dimiſit, docet Theologiam aut alias facultates, quæ nomine Legum, vel Medicinæ non veniunt.

Tertiò eum non ligari vinculo excommunicationis, qui religioſum profeſſum, docet, quem ignorabat habitum dimiſiſſe; ſive ignorantia ſit juris, ſive facti, ſive ignorantia ſit craſſa, & ſupina, ſive etiam affectata; licèt multi DD. ignorantia affectata oppoſitum valdè probabiliter ſentiant. Ratio iſtarum illationum eſt, quia Summus Pontifex *in præcitato cap.* requirit, ut religioſum habitum dimiſerit, ibi, *habitu ſuo dimiſſo*, præterea; ut magiſter doceat illum Leges, vel Medicinam, ibi, *leges vel phyſicam*, denique, ut magiſter ſcienter doceat, ibi, *ſcienter docere* Is autem dicitur ſcienter docere, qui non laborat ignorantia juris, vel facti; etiamſi forte religioſus ea laboret. Is autem dicitur non ſcienter docere, qui aliqua ignorantia laborat, niſi fortè adſit ingens temeritas, ut ſi Doctor probabiliter ſuſpicetur, & nolit veritatem certò inquirere. Ita Navarr. *in manuali, c. 27. n. 134. verſ. 17.* Cajetan. *verb. excommunicatio, c. 61.* Suarez *diſp. 23. ſect. 4 n. 39.* Fill. *tract. 14. cap. 4. quæſ. 11. num. 63.* Sayrus *c. 34. n. 1.*

3 Hinc facilè colligi poteſt ſolutio illius difficultatis, quæ quæritur, quænam conditiones requirantur, ut aliqua ex præfatis actionibus ſufficiat ad incurrendam cenſuram hujus capitis. 3 Quænam conditiones requirantur ad iſtam excommunicationem incurrendã.

Reſpondeo tres conditiones requiri.

4 Prima eſt, ut magiſter doceat religioſum Medicinam, aut Leges, Nomine autem legum intelligendum puto Jus civile, non autem Canones, quia iſtorum ſtudium non dedecet religioſum. 4 Legum nomine quid intelligatur.

Secunda, ut ſcienter doceat, vel retinere præſumat in ſcholis ſuis, ut dicetur in explicatione ſecundæ actionis.

Tertia, ut religioſus, qui docetur, vel retinetur, habitum dimiſerit. Ita communiter DD. contra gloſſam hic *verb. dimiſſo.*

Ex quo ſequitur eum, qui docet, vel retinet religioſum apoſtatam à quo habitus nondum fuit dimiſſus; vinculo hujus excommunicationis non obſtringi, quia deficit tertia conditio.

Dices, ipſe religioſus, qui ad hujuſmodi ſtudia accedit ſine ſui Prælati licentia, ligatur excommunicatione, etiamſi habitum non dimiſerit, *c. ut periculoſa, cit.* ergo etiam illa obſtringitur Doctor, qui eum admittit, cum delicto ipſius cooperetur.

Reſpondeo negando conſequentiam, niſi præfatus religioſus denunciatus ſit excommunicatus, nam poſt Concilium Conſtantienſe non incurritur excommunicatio participando cum excommunicato tolerato, ut alibi dictum eſt, & infrà etiam fuſiùs oſtendam.

Dices, *niſi ſit denunciatus.* Nam ſi denunciatus ſit ob iſtud crimen excommunicationem incurrit; quia participat in crimine crimin oſo, *cap. nuper, de ſent. excom.* Ita Navar. *cap. 27. n 134* Suarez *n 36.* Sanchez *lib 6 cap. 8. n 90.* & alii. Imò in tali eventu, docene hujuſmodi excommunicatum, poſt dimiſſum habitum, duplicem excommunicationem incurrere, unam *in cap. nuper*, & alteram in hoc text. *cap. 2. ne cler. vel monach.* ut bene Sanchez *loco cit.*

5 *Secunda* actio eſt præſumere præfatum religioſum in ſuis ſcholis retinere, etiamſi non doceatur; nam textus iſtam actionem prohibet, ibi, *aut in ſcholis præſumpſerint retinere.* 5 Doctor, ſeu Magiſter detinens in ſuis ſcholis religioſum qui habitum dimiſit, excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat.

6 Sed modò dubium eſt, quiſnam dicatur aliquem in ſcholis retinere.

Reſpondeo: Suarez *n. 41.* Fillius *loco cit.* illum dici retinere, qui aliquem poſitivum influxum, ſeu concurſum exercet, rogando, conſulendo, defendendo ſua auctoritate, & favore, aut aliqua violentia.

Ego verò cenſeo illum dici retinere, qui locum in ſuis ſcholis concedit ſeu eum in ſcholis ſuis commorari permittit, cùm alioquin poſſit expellere, cique cura ſcholæ incumbat. Quamobrem magiſter ſcolæ, in qua præcepta Medicinæ, aut Juriſprudentiæ traduntur, ſi præfatum religioſum in ſua ſchola excipiat, aut in ſchola exiſtere permittat, in hanc cenſuram incidit. 6 Retinere aliquem in ſcholis quiſnam dicatur.

Idem dicendum arbitror de Rectore ſcholarum, qui prædictum religioſum non expellit namipſe ad hoc tenetur ex officio, ut bene Sanchez *lib. 6. c. 8. n. 97.* & Suarez *loc. cit.* Hoc tamen intelligendum eſt, modò ipſe ſit Doctor; nam in textu ſermo eſt tantummodo de Doctoribus & Magiſtris, ut bene Suarez *n. 42.* & Sanchez *num 92.*

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam hujus 7 Ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit actio docendi, vel retinendi.

cenonis excommunicationem requiratur, ut adſit utraque actio docendi, & retinendi, vel altera ſufficiat.

Reſpondeo alterutram ſufficere: quia textus disjunctivè loquitur. Quamobrem retinens hujuſmodi religioſum in ſuis ſcholis ligatur hac cenſura, etiamſi eum non doceat; ſicut etiam eadem afficitur, qui docet, ſed non expellit, dum hoc onus ipſi non incumbat. Hic enim non incurrit, eo quòd retineat, ſed quia docet, ut accidit in aliquibus Collegiis, in quibus cura recipiendi, vel expellendi non pertinet ad magiſtrum, ſed ad rectorem, ſeu Doctorem Academiæ, ut bene Suarez *n.41*. Filliuc. *n.63* Sanchez *loc. cit. n.93*.

8 Doctor, ſeu Magiſter retinens in ſuis ſcholis religioſum habitu exutum, non ligatur excommunicatione, ſi eum retineat dum lectio non habetur.

8 Secundò dubium eſt, utrùm retinens in ſuis ſcholis præfatum religioſum dum lectio non habetur; incidat in hanc cenſuram.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in ea, excommunicatur Magiſter, vel Doctor docens, vel retinens religioſum audientem Leges, vel Medicinam; audiri autem non poteſt, qui non loquitur.

9 Doctor, ſeu Magiſter docens aliquos dum novit religioſum in domo propinqua ipſum audire, non ligatur excommunicatione.

9 Tertiò dubium eſt, utrùm magiſter, qui aliquos docet, incidat in excommunicationem, dum novit religioſos in domo ſcholis propinqua ipſum audire.

Reſpondeo negativè, tum quia dicitur quaſi per accidens docere quantum eſt ex ipſius voluntate: tum quia impedire non poteſt, ne in domo illa exiſtant. Ita gloſſa, Archidiaconus, Joannes, Andreas, & alii Doctores *hic*. Sylveſt. & Tab. ena *locis cit.* Sanch. *n. 95*.

10 Doctor, ſeu Megiſter quibus modis facere teneatur, dum advertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire.

10 Quartò dubium eſt, quid facere teneatur Doctor, ſeu Megiſter, dum advertit aliquem religioſum in ſua ſchola adeſſe qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire.

Reſpondeo cum Sylveſtro *verb. excommunicatio 9 caſu 26. quaſ. 3. n. 57* Tabiena *excommun. 5. caſu 23. quaſ. 4.* & aliis contra Sanchez, Suarez, & alios *locis proximè citandis*, magiſtrum volentem lectionem ſuam proſequi, poſſe hujuſmodi religioſum aliqua vi expellere, præciſo tamen ſcandalo, aut alio gravi periculo. Ratio eſt, quia jus prohibet illum admitti; ergo tacitè facultatem concedit expellendi. Si ergo alia ratione expelli nequeat, quam aliqua vi, licitum videtur aliquam vim adhibere ad hujuſmodi religioſum expellendum. Quòd ſi religioſus admonitus exire noluit, aut ſine ſcandalo, vel gravi periculo expelli nequeat, lectio dimittenda eſt, quia ſub excommunicatione vetitum eſt hujuſmodi religioſum docere. Contrarium docent Sanchez *n. 98. & ſeq.* Suarez *n. 40*. Fill. *n. 63*. & alii. Vide quæ tradidi *in tract. de cenſuris in genere, diſp. 2. q. 2. punct. 3. §. 1. n. 11. & ſeq. & §. 2. n. 12*.

Objicies, ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur, ut magiſter ſcienter doceat præfatum religioſum. Doctor autem qui ſuam adhibuit diligentiam ad expellendum religioſum, non dicitur ſcienter illum docere, dum ſuam lectionem proſequitur ad docendos alios, ſed dicitur permittere, & tolerare; ſcientia enim requiritur, ut adſit plenum, & perfectum voluntarium: hoc autem non adeſt dum magiſter conatus eſt expellere, illúmque quaſi nolens permittit.

Reſpondeo magiſtrum ſcienter, & voluntariè docere: cùm enim non laboret ignorantia juris, vel facti, & poſſit commodè deſiſtere, tenetur deſiſtere, & non deſiſtendo dicitur ſcienter admittere, & eſt ſufficienter contumax contra præceptum. Ita Sylveſt. & Tabiena *locis cit.* Roſella *verb. excomm. 1. caſu 16 n. 8* & alii apud Sanchez contra ipſum Sanchez *n. 9.* & Suarez *locis cit. n. 40*.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

11 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt magiſtri, ſeu Doctores, qui religioſum habitu ſuo dimiſſo, Legem, aut Medicinam audientem ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis retinere præſumunt. Hæc propoſitio patet ex dictis in prima.

12 Retinens religioſum poſt dimiſſum habitum in ſuis ſcholis non afficitur excommunicatione, ſi retinens non ſit Doctor.

12 Sed modò dubium eſt, primò, utrùm qui retinet aliquem in ſuis ſcholis, ligetur excommunicatione; etiamſi retinens non ſit Doctor.

Reſpondeo non ligari, niſi ſit Doctor, aut Magiſter illius ſcholæ in qua præfatus religioſus docetur, vel retinetur: in textu enim ſermo eſt, tantummodo de magiſtris, ſeu Doctoribus.

13 Magiſtri, & Doctoris nomine, quid intelligatur.

13 Secundò dubium eſt, quid nomine *Magiſtri & Doctoris* hoc in loco intelligatur.

Reſpondet Sanchez *in opere morali, lib. 6. c. 8 n. 96.* idem ſignificari ſub utroque nomine; conſequenter Doctorem in hoc loco dici magiſtrum docentem, non verò inſignitum gradu Doctoratus, niſi ſimul doceat. Ratio eſt, tum quia verſamur in materia pœnali, quæ reſtringenda eſt & non amplianda, quantum verba patiuntur: illa autem verba *Doctores*, ſive *Magiſter*, patiuntur hanc reſtrictionem, quia dictio illa *ſive*, intelligi poteſt declarativè, & non ſtat disjunctivè, vel ampliativè, *l. ſi quis ita, ff. de aur. & argent. legat.* conſequenter facit hunc ſenſum, docens, ſive ſit inſignitus Doctoratu, ſive ſit ſimplex magiſter, afficitur excommunicatione docendo præfatos religioſos. Hoc pacto intellexiſſe videtur gloſſa *hic*, Navar. *c. 27 n. 134.* & alii quamplures, qui ſolius Doctoris mentionem fecerunt, explicantes hunc textum: tum quia in textu dicitur *aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere*; ſcholæ autem non ſolent eſſe inſignitorum laurea Doctoratûs, ſed exercentium magiſtri munus; conſequenter ſoli docentes, & magiſtri in hoc textu comprehendi videntur. Hæc opinio probabiliſſima eſt.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suarez *loc. citato, n. 39. & 45.* & aliis non idem ſignificari nomine magiſtri, & Doctoris, ſed nomen Doctoris adhibitum eſſe ad ſignificandum gradum Doctoratûs, nomen verò magiſtri ad ſignificandum docendi officium. Ratio eſt, quia materia, licèt pœnalis, explicanda eſt juxta propriam verborum ſignificationem: nomen autem Doctoris non ſolet adhiberi ad ſignificandum docentem, ſed decoratum laurea Doctoratûs, conſequenter ſuperfluè poſitum cenſeretur, hanc extenſionem admitit; conſequenter alternationem, & disjunctivam ſignificationem facit, ſicut dictio *aut*, ex Cavalcano *de uſufructu mulieri relicto, c. 9. n. 48.* quem refert Cenedus *pract. quaſt. ſing. 42. n. 2.* & Auguſtinus Barboſa *de dictionibus, dict. 324. n. 3*.

Hinc patet reſponſio ad primam rationem in contrarium.

Ad ſecundam reſpondeo ſcholas aliquando eſſe docentium, aliquando Doctorum, qui actu non docent, ſed docendi munus in ipſis exerceri curant.

PUNCTUM XXXIII.

De excommunicatione contra mandantes aliquem occidi per aſſaſſinos, aut receptantes, defendentes, aut occultantes hujuſmodi aſſaſſinos.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 Aſſaſſini *nomine quid intelligatur.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Aſſaſſinum recipiens, defendens vel occultans, ligatur excommunicatione, etiamſi mors non ſequatur.*
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Chriſtianus occidi faciens infidelem per aſſaſſinos non incurrit excommunicationem.*
7 *Aſſaſſinorum opera utens ad occidendum hæreticum non ligatur excommunicatione.*

1 Iſta excommunicatio habetur *in cap. pro humani. de homicid. in 6* ibi, *Cùm nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint ſecuritatem ab eorundem aſſaſſinorum domino impetrare, ſicque, ab eo, non abſque Chriſtianæ dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam ſuam, ſacri approbatione Concilii ſtatuimus, ut quicumque Princeps, Prælatus, ſeu quævis alia Eccleſiaſtica, ſecularíſve perſona quempiam Chriſtianorum per prædictos aſſaſſinos interfici fecerit, vel etiam mandari (quamquam ex hoc mors forſan non ſequatur.) aut eos receptaverit, vel defenderit, ſeu occultaverit excommunicationis, & depoſitionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat ſententiam ipſo facto, & illa liberè aliis, per alios, ad quos eorum collatio pertinet, conferantur, ſit etiam cum ſuis bonis mundanis.* — 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

Pro iſtius excommunicationis intelligentia.

2 Advertendum eſt *Aſſaſſini* nomen hoc tempore accipi primò pro publicis latronibus etarum, qui ad deprædandos homines illos occidunt. Secundò, pro illis, qui pretio aliquem occidunt, vel occidi mandant. Jure verò antiquo aſſaſſini dicebantur quidam homines Syriæ infideles, qui ex præcepto ſuorum dominorum, aut etiam aliorum, à quibus pretio conducebantur Chriſtianos occidebant. Hic reatus non eſt intelligendus de aſſaſſinis primi, & ſecundi generis, ſed tertii. Ratio eſt, tum quia loquitur de illis aſſaſſinis, qui ſub aliquo infideli, temporale dominium habente, degebant; ut patet ex illis verbis, *Cùm nonnulli magnates taliter perimi formidantes, coacti fuerint ſecuritatem ab eorundem aſſaſſinorum domino impetrare*, & ibi, *ſit etiam cum ſuis bonis, tanquam Chriſtianæ religionis æmulus*, &c. tum quia iſta excommunicatio non fertur in ipſoſmet aſſaſſinos interficientes, ſed in mandantes: ergo ſignum eſt, Summum Pontificem loqui de aſſaſſinis Saracenis infidelibus ad quos, tanquam cenſuræ incapaces, iſta excommunicationis pœna extendi non poteſt. Ita Covar. 2. *var. cap. 20. num. 9*. Navar. *cap. 27 n. 136*. Filliuc. *tract. 14. c. 4. quaſ. 19 n. 65*. Suar. *diſput. 23. ſect. 4. n. 47*. Farinacius, Ambroſinus, & alii quos retuli *in tract. de legibus, diſp. 10. q. 1. punct. 1. § 4. verſ. 4* contra Sayr. *lib. 3. c. 34. n. 21*. & alios, exiſtimantes cos in hoc loco vocari aſſaſſinos, qui pro pecunia acceptata homines interficiunt. — 2 Aſſaſſini nomine quid intelligatur.

Hinc ſequitur in noſtra ſententia hanc excommunicationem hoc tempore non eſſe in uſu, cùm ſecundùm nos in hoc cap. ſermo ſit de certo infidelium genere, quod jam extinctum eſt. Secus dicendum eſt in ſententia Sayri & aliorum, qui nomen *aſſaſſini* aliter accipiunt, quibus ex parte favet Fill. *loc. cit.* probabiliter exiſtimans eum, qui hoc tempore mandaret aliquem Chriſtianum occidi per infidelem habentem hunc uſum, vel pretio conductum, excommunicatione hujus capitis obſtringi.

His præmiſſis breviter explicandum eſt.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Materia iſtius excommunicationis ſunt actiones in hoc canone expreſſæ. — 3 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Prima eſt interfici facere, vel mandare; etiamſi mors non ſequatur: mandatum per ſe, & principaliter in hoc loco prohibitum; non verò acceſſoriè, ibi, *quempiam Chriſtianum per prædictos aſſaſſinos interfici fecerit, vel mandaverit, quamquam mors ex hoc forſitan non ſequatur.*

Secunda eſt acceptare hujuſmodi aſſaſſinos.

Tertia

Tertia defendere.
Quarta occultare.
Quid autem ſignificent verba, *interficere, defendere, receptare & occultare*, jam ſupra explicatum eſt, in expoſitione Bullæ Cœnæ.

4 Aſſaſſinum recipiens, defendens, vel occultans, ligatur excommunicatione, etiamſi mors non ſequatur.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm ob tres ultimas actiones, videlicet ob receptionem, defenſionem & occultationem aſſaſſini, excommunicatio incurratur, etiamſi mors non ſequatur, ſeu ſecutura non ſit.

Reſpondendum mihi probabiliter videtur affirmativè cum Filliucio *c.3.n.*75 & aliis, tum quia omnes iſtæ actiones in deteſtationem tanti criminis principaliter prohibitæ videntur, tum quia verba illa, *quamquam mors ex hoc forſan non ſequatur*, accommodari poſſunt omnibus actionibus in hoc canone expreſſis: ſicut enim clauſula in fine adjecta refertur ad omnia, antecedentia, ita etiam in principio poſita refertur ad omnia ſubſequentia, ut alibi cum Menochio, Sanchez, & aliis docui.

Dixi *probabiliter*, quia oppoſitum alicui fortaſſe non videbitur improbabile: cum enim actiones hujus canonis expreſſæ fuerint per particulam disjunctivam, *vel*, quæ ſenſum disjungit, & ſeparat, ſequitur ſingula ſingulis accommodanda eſſe, ita ut diſtinctus conſtituatur ſenſus reſpectivè ad connexa ſingulis actionibus disjunctivè poſitis.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 OMnes, & ſinguli, qui aliquam ex prædictis actionibus præſtant, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrunt.

Hæc propoſitio patet ex verbis textus, quæ generalia ſunt & ad quaſcumque perſonas extenduntur, ibi, *ut quicumque Princeps, Prælatus, ſeu quævis alia Eccleſiaſtica, ſæcularisve perſona quempiam Chriſtianum*, &c. Addo contra prædictas perſonas latam eſſe pœnam privationis dignitatis, officii, &c. de quibus in textu.

6 Chriſtianus occidi faciens infidelem per aſſaſſinos non incurrit excommunicationem.

6 Sed modò dubium eſt, utrum Chriſtianus faciens occidi infidelem per aſſaſſinos contraxit hujus canonis excommunicationem.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de faciente occidi Chriſtianum.

7 Aſſaſſinorum opera utens ad occidendum hæreticum non ligatur excommunicatione.

7 Major difficultas eſt, utrùm faciens occidi hæreticum per aſſaſſinos, hujus canonis pœna ligetur. Ratio dubitandi eſt, quia hæreticus dicitur Chriſtianus; cùm ſacramento Baptiſmi initiatus ſit, ſéque Chriſtianum appellet.

Mihi reſpondendum videtur non ligari hac pœna, tum quia pat ono eſt, ut Eccleſiæ armis protegatur, qui Eccleſiam ſummopere oppugnat hæreticus autem Eccleſiam oppugnat, tum quia hic radicaliter tantùm ratione Baptiſmi eſt Chriſtianus, re autem ipſa Chriſto maximè infenſus, & odioſus eſt. Ex quo patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Hæc dicta ſint in gratiam eorum, qui putant iſtam excommunicationem hoc tempore ad praxim, & uſum revocari poſſe, etiamſi natio illa infidelium hoc tempore non exiſtat.

PUNCTUM XXXIV.

De excommunicatione contra eos, qui Cardinalibus in conclavi exiſtentibus litteras, vel nuncium mittunt, vel ſecretò loquuntur.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Litteras mittens Cardinali in conclavi exiſtenti, non ligatur excommunicatione, ſi litteræ ad Cardinalem non perveniunt.*
4 *Litteras Cardinali in conclavi exiſtenti mittens ligatur excommunicatione ſive ſecretè, ſive publicè mittat.*
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Cardinales in conclavi exiſtentes non ligantur excommunicatione ſecretè inter ſe loquendo, aut nuncium, & litteras invicem ad ſe mittendo.*
7 *Cardinales recipientes nuncium, vel litteras, vel loquentes cum ſecreto loquentibus, graviter peccant, ſed non ligantur excommunicatione.*
8 *Cardinalium famulos in conclavi exiſtentes alloquens non ligatur excommunicatione.*
9 *Recipiens litteras in conclave miſſas quandonam ligatur excommunicatione.*
10 *Mittens ſcripturam in conclave ligatur excommunicatione, etiamſi ſcriptura non agat de Summi Pontificis electione.*
11 *Scripturam mittens in conclave ligatur excommunicatione, etiamſi ea ſcriptura aliquid aliud involvat, aut credat fore ut non legatur.*
12 *Litteras, ſeu ſcripta deferens in conclave non ligatur excommunicatione.*
13 *Scriptum breve ſeu modicum chirographum mittens in conclave ligatur excommunicatione.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur *in c. ubi periculum de elect. in* 6. ibi, *nulli etiam fas ſit ipſis Cardinalibus, vel eorum alicui nuncium mittere, vel ſcripturam. Qui verò contra fecerit, ſcripturam mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum ſecretè loquendo, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.*

Circa iſtam excommun. duo principaliter explicanda ſunt.

Primùm, quænam ſit materia?

Secundùm, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis reliqua ad clauſuram conclavis ſpectantia infrà explicabo *q. 7. punct.* 1.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt tres actiones, quas Summus Pontifex interdixit, ne electio Papæ impediatur, aut perturbetur.

Prima actio eſt, mittere nuncium Cardinalibus in conclavi exiſtentibus.

Secunda mittere ſcripturam.

Tertia ſecretè loqui.

3 Litteras mittens Cardinali in conclavi exiſtenti non ligatur excommunicatione, ſi litteræ ad Cardinalem non perveniunt.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit mittere ſcripturam, vel nuncium, qui non perveniat ad eum, ad quem mittebatur, ut quia nuncius in conclave, vel ad ejus feneſtellam non fuit admiſſus, aut quia fuit alia ratione impeditus, ne fungeretur munere, cujus causâ mittebatur.

Reſpondeo ex vi præfati textus opus eſſe, ut perveniat ad eum, ad quem mittebantur. Ratio eſt, tum quia verba cum effectu intelligenda ſunt *l.1.§. hæc verba, ff. quod quiſque juris, l. quoties ff. qui ſatiſd. cog. & c. ſi à judice, de appellat. lib. 6.* tum quia ſicut religioſus ſcribens litteras monialibus non incurrit excommunicationem editam contra quoſdam religioſos ſcribentes monialibus litteras, ut docui infrà de excommunicationibus, quæ ob violationem clauſuræ contrahuntur; ita, &c.

Ex quo ſequitur, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui litteras alicui Cardinali ſcripſit, ſed illæ ad Cardinalem non pervenerunt, etiamſi fortè is, qui eas intercepit eidem Cardinali ſignificaverit, quid in ipſis contineatur. Ratio eſt, quia effectus ex parte mittentis non eſt conſummatus. Hoc tamen intelligitur, modò is, qui litteras intercepit, non ſignificet contenta in litteris, de mandato illius, qui litteras miſerat, is enim munere nuncii fungeretur.

4 Litteras Cardinali in conclavi exiſtenti mittens ligatur excommunicatione. ſive ſecretè, ſive publicè mittat.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ad iſtam excommunicationem incurrendam neceſſe ſit, ut nuncius, vel ſcriptura ſecretò mittatur.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima ſuſtinet opus eſſe, ut nuncius, vel ſcriptura ſecretò mittatur. Ratio eſt, tum quia ad incurrendam iſtam excommunicationem ob locutionem, non ſatis eſt publicè loqui, (in textu dicitur, *ſecretò loquendo*) ergo neque ſatis eſt publicè mittere ſcripturam, vel nuncium. Hæc conſequentia probatur; quia quando in aliquo ſtatuto multa prohibita recenſentur, & ultimo prohibito, adjungitur qualitas aliqua reſtrictiva, illa qualitas reſtrictiva refertur ad omnia priùs enumerata; ſed locutioni, quæ ultimo loco in præfato textu prohibetur, additur qualitas reſtrictiva, ut ſecretò fiat; ergo eadem qualitas refertur ad actiones priùs interdictas, id eſt, ad miſſionem nuncii, & ſcripturæ: tum quia in materia pœnali ſtrictior interpretatio facienda eſt, quantum patitur contextus verborum, contextus autem verborum patitur, ut illa particula *ſecretò*, referatur ad omnia antecedentia. Ita Sylv. *verb. excommun.* 9. §.12.n.34. Angelus *verb. excom.* 5. *caſu* 13. Tabiena *excom* 5. *caſu* 16. Gemin. Joan Andras, & Archidiaconus *in* 6 *ubi periculum cit.*

Secunda ſententia, quæ mihi vera videtur, aſſerit ad incurrendam præfatam excommunicationem non requiri, ut ſcriptura, vel nuncii abſolutè prohibetur, & illa particula, *ſecretò*, additur tantummodo locutioni, ut patet conſideranti verba textus Ita Caiet. *verb. excommun. c.* 55. Nav. *c.*27. *n.*121. §. 11. Suar. *de cenſuris, diſp.*21. *ſect.*4.*n.*1. Sayrus *lib.*1.*c.*35.*n.*3. Fill. *tract.*14.*c.*4.*q* 2. *n.*14. S. Antonius, Paludanus, Martinus Ledeſma & alii.

Ex noſtra ratione patet reſponſio ad argumenta primæ ſententiæ.

Prædictis addendum eſt, quòd licet prima ſententia alicui probabilis fortè videri poſſit ex vi præcitati capitis; nihilominus ex diſpoſitione Pii IV. mittens nuncium, aut litteras, aut cujuſvis generis ſcripta, ligatur excommunicatione, ſive ſecretò mittat, ſive publicè, ut ad finem hujus puncti explicabo.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt illi, qui nuncium, vel ſcripturam mittunt, aut ſecretò loquuntur cum Cardinalibus in conclavi exiſtentibus, ut conſtat ex præcitato textu.

Hoc tamen intelligitur, & limitatur niſi id faciant de conſenſu omnium Cardinalium in conclavi exiſtentium, circa ea quæ pertinent ad electionem tunc inſtantem. Ratio iſtius limitationis eſt, quia in præcitato textu facultas datur Cardinalibus, ut poſſint aliquem de conſenſu omnium Cardinalium ibi præſentium admittere pro iis, quæ ad electionis inſtantis negotium pertinet, ac ſi vocarent Juriſperitum, tabellionem, vel religioſum causâ electionis. Ita gloſſa *in c. ubi periculum. §. vocarentur.* Sayr. *loc. cit. n.* 2. Vide infrà dicenda *q.* 7. *pu.* 1. §. 3. ubi etiam explicavi utrum requiratur conſenſus omnium Cardinalium in conclavi exiſtentium.

Ex dictis ſequitur, primò, eum qui ſcripturâ defert, non affici excommunicatione hujus textus, modò ipſe non loquatur ſecretò: aliud enim eſt deferre aliud mittere, & à diverſis, præſertim in materia

pœnali non valet illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus l. interſtipulantem §. ſacram ff. de verborum obligat. & l. naturalem §. nihilominus ff. de acquir.*

Secundo Epiſcopos, Principes, alióſque cujuſcumque conditionis, & ſtatus, affici excommunicatione præcitata, mittendo publicè, vel ſecretò nuncium, vel ſcripturam, aut ſecretè loquendo, quia verba textus generalia ſunt.

6 Cardinales in conclavi exiſtentes non ligantur excommunicatione ſecretè inter ſe loquendo, aut nuncium & litteras invicem ad ſe mittendo.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ipſimet Cardinales in conclavi exiſtentes afficiantur iſta excommunicatione ſecretè inter ſe loquendo, aut famulum, vel ſcripturam mittendo.

Reſpondeo negativè, quia textus intelligitur de illis qui extra conclave exiſtunt, ut colligitur ex præcedentibus verbis, ibi, *nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat.* Ita Caietanus, Fill. Sayr. & Suarez *loc. cit.*

7 Cardinales recipientes nuncium vel litteras, vel loquentes cum ſecretò loquentibus graviter peccant, ſed non ligantur excommunicatione.

7 Secundò dubium eſt, utrùm ipſimet Cardinales recipientes nuncium, vel litteras, aut colloquentes cum ſecretò loquentibus, graviter peccent, & afficiantur pœna excommunicationis præfati capitis.

Reſp. graviter peccare, quoties advertunt eum, qui ſecretò loquitur, aut qui nuncium, vel litteras miſit, non habuiſſe juſtam, & ſufficientem cauſam ad hæc præſtanda. Ratio eſt, quia qui delicto alterius cooperatur, peccat pro qualitate delicti, cui cooperatur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis.*

Non tamen incurrunt excommunicationem, in præfato c. contentam, quia ea lata eſt in mittentes nuncium, vel ſcripturam Cardinalibus aut cum eis ſecretò loquentes, non verò in ipſos Cardinales recipientes nuncium, vel ſcripturam, vel ſecretò colloquentes, quantum eſt ex vi iſtius textus præciſè: incurrunt tamen aliam Pii IV. recipiendo nuncium, vel ſcripturam de qua ſtatim dicetam.

Dices participans in crimine criminoſo, ob quod lata eſt excommunicatio; participans autem in crimine criminoſo incurrit eandem excommunicationem, *c. ſuper de ſent.*

Reſp. juxta alibi dicta ob participationem in crimine criminoſo non incurri excommunicationem à participante, niſi is, cum quo participat, jam contraxerit excommunicationem, & ſit excommunicatus vitandus, ut infrà oſtendam in explicatione *c. nuper de ſent. excomm.* nam poſt extravagantem *ad evitanda* licitum eſt participare cum excommunicato tolerato.

8 Cardinalium famulos in conclavi exiſtentes alloquens, non ligatur excommunicatione.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm ſecretò loquens cum famulis Cardinalium, in conclavi exiſtentibus, ligetur hac cenſura.

Reſp. negativè, quia in præfato textu excommunicantur ſecretò loquentes cum Cardinalibus, vel cum aliquo ipſorum, famuli autem Cardinalium non ſunt Cardinales: & in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, *l. cum quidam, ff. de lib. & poſthum. cap. renovantes 12. diſtinct. 10. cap. odia de regul.*

Hoc tamen limitandum videtur, modò non loquatur cum famulis imponendo eis, ut illud referant Cardinalibus: in hoc enim caſu ligari videtur excommunicatione; non tanquam ſecretò loquens cum Cardinalibus, ſed tanquam mittens nuncium; ſicut enim tradens famulo Cardinalis ſcripturam Cardinali deferendam, dicitur mittere ſcripturam Cardinali; ita etiam loquens cum famulo Cardinalis de re aliqua, ut eam referat Cardinali, dicitur mittere nuncium. Secus dicendum eſt ſi loquatur cum famulo Cardinalis abſque præfata intentione, etiamſi fortè famulus auditum ab ipſo ſignificet & referat Cardinali: tunc enim non dicitur mittere nuncium, juxta ſtrictam verborum ſignificationem.

Hæc dicta ſint ad intelligendum *c. ubi periculum, de elect.* in quo extat excommunicatio non reſervata.

Obſervandum tamen eſt, præter dictam excommunicationem, aliam editam fuiſſe à Pio IV. anno 1562. in Bulla 63. in ordine, quæ incipit *Intelligendis Eccleſiarum Prælatis, §. litteras* in qua conſtitutione Sum. Pont. ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, & Sedi Apoſt. reſervata, prohibet litteras, aut ſcripta cujuſvis generis, ſeu nuncium, vel notam, aut ſignum ad eos qui in conclavi ſunt mittere, ſeu recipere, aut contra, è conclavi ad eos, qui foris erunt, ibi, *Litteras verò, aut cujuſvis generis ſcripta ad eos, qui in conclavi erunt, ſeu nuncium, vel notam aut ſignum mittere, aut recipere, aut contra è conclavi ad eos, qui foris erunt, nullo modo liceat. Qui contrafecerint quacumque dignitate, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſubjaceant, abſolvendi facultate, præterquam in mortis articulo, ſoli Pontifici Max. reſervata à qua nihilominus pro qualitate delicti, ultra dictam excommunicationis pœnam puniendi erunt.*

Ex quo patet differentia inter iſtam, & præcedentem excommunicationem.

Primò quod iſta eſt reſervata Sum. Pontifici, illa nequaquam.

9 Recipiens litteras in conclave in iſta quandoque ligetur excommunicatione.

9 Secundò in iſta non ſolum prohibitum eſt mittere litteras, ſcripta, & ſigna, verùm etiam illa recipere: in illa verò non imponitur excommunicatio recipientibus.

Tertiò in illa prohibitum eſt ſub excommunicatione ſecretè loqui: in hac verò conſtitutione prohibitum quidem eſt, ſed non ſub cenſura, ut patet ex illis verbis, *Clauſo conclavi nulli ad colloquium etiam extra portam conclavis, etiam Principum oratores, niſi ex magna, & urgenti cauſa à majori parte collegii approbanda admittantur.* Quamobrem ſecretò loquens incurrit quidem excommunicationem, non tamen reſervatam.

An verò hæc cenſura incurratur, antequam ſcriptura vel nuncius ad eum perveniat, ad quem mittebatur, patet ex ſupradictis, *num. 2.*

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad iſtam excommunicationem incurrendam opus ſit, ut ſcriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente.

10 Mittens ſcripturam in conclave ligatur excommunicatione, etiamſi ſcriptura non agat de Summi Pontificis electione.

Reſp. id non requiri, ſed ſufficere quamlibet ſcripturam. Ratio eſt, tum quia Sum. Pont. ad præcavenda pericula prohibet mitti, vel recipi ſcripta cujuſvis generis, ibi, *Litteras verò aut cujuſvis generis ſcripta*, tum quia ſicut prohibetur quælibet locutio cum Cardinalibus; ita etiam cujuſlibet ſcripturæ tranſmiſſio. Addo ſub eadem excommunicationis pœna prohibitum eſſe nuncium, notam, aut ſigna mittere; etiamſi illa ſigna nota ſint tantummodo mittenti, & illi, à quo mittuntur, ut ſi quis cum aliquo, qui conclave ingreſſus eſt, confingat quoſdam characteres, aut ſigna, altera intelligat illud ſignificari, quoties tale ſignum dederit.

11 Scripturam mittens in conclave ligatur excommunicatione, etiamſi in ea ſcriptura aliquid aliud involvat, aut credat fore ut non legatur.

11 Addo illum affici excommunicatione, qui aliquid ſcriptura involvit, illúdque in conclave mittit, etiamſi putet fore, ut illa ſcriptura non legatur: adhuc enim dicitur mittere aliquid ſcriptum ad eos, qui in conclavi exiſtunt, & ſicut mercator retinens folia libri vetiti ad involvendum exteum afficitur excommunicatione lata contra retinentes libros vetitos, ut cum communi Doct. ſententia docui in explicatione Bull. Cœnæ, ita, &c. Secus ſi mittantur libri, aut chartæ typis impreſſæ; hæc enim non vocantur litteræ, vel ſcripta. Hoc tamen intellige, niſi mittantur tanquam ſignum ad aliquid ſignificandum ex prævia conventione, ut dictum eſt *n.* 10.

12 Litteras ſeu ſcripta deferens in conclave, non ligatur excommunicatione.

12 Secundò dubium eſt, utrùm deferens litteras, ſeu ſcripta, incurrat excommunicationem illius conſtitutionis.

Reſp. negativè, etiamſi alloquatur ipſum ad quem litteras defert. Ratio eſt, quia aliud eſt mittere nuncium, ſcripturam & ſignum, aut recipere: aliud verò deferre. Hic tamen incurrit excommunicationem, *cap. ubi periculum,* ſi ſecretò loquitur.

13 Scripturam brevem, ſeu modicum chirographum mittens in conclave ligatur excommunicatione.

13 Tertiò dubium eſt, utrùm mittens, vel recipiens modicum chirographum, & valdè brevem ſcripturam vinculo hujus cenſuræ obligetur.

Ratio dubitandi eſt, tum quia parvitas materiæ ſemper excuſat à mortali; conſequenter etiam ab excommunicatione, quæ ob peccatum mortale incurritur; tum quia legens decem, vel decem lineas libri ob hæreſim damnati, non afficitur excommunicatione lata contra legentes libros hæreticorum, etiamſi in illis paucis lineis inſertus ſit error, cujus cauſa liber ille damnatus fuit; ergo multò minus in præfatis caſibus incurrit excommunicationem mittens, vel accipiens breviſſimum chirographum.

His non obſtantibus omninò ſuſtinendum eſt tam recipientem, quàm mittentem breve chirographum in præfatis caſibus vinculo excommunicationis ligari. Ratio eſt, tum quia prohibitio generalis eſt; non ſolum enim prohibentur litteræ, verùm etiam ſcripta cujuſvis generis, notæ, & ſigna, hujuſmodi autem chirographum comprehenditur ſub nomine ſcripti cujuſvis generis, vel ſaltem ſub nomine notæ, aut ſigni; tum quia ubi eſt eadem ratio, debet etiam eſſe eadem juris diſpoſitio, *l. illud ff. ad legem Aquil. l. illud. C. de ſacroſanct. Eccl. & l. à Titio ff. de furtis.* Ratio autem, ob quam iſta excommunicatio lata eſt, militat tam in brevi chirographo, quàm in longiori, cum inde arripi poſſit occaſio impediendi liberam futuri Pontificis electionem.

Ad primam rationē dubitandi reſpondeo in hoc caſu non adeſſe parvitatem materiæ, ſed materiam ipſam ſufficientem ad mortale, & ad cenſuram incurrendam, ut patet ex rationibus à me allatis.

Ad ſecundam negatur conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia illa excommunicatio lata eſt contra legentes libros hæreticorum: qui autem paucas lineas legit, non dicitur moraliter loquendo, librum legere, conſequenter ratione parvitatis materiæ à mortali, & à cenſura excuſatur. Qui verò brevitèr chirographum in conclave mittit, vel recipit, dicitur recipere aliquod ſcriptum, notam, vel ſignum, quod eſt materia iſtius excommunicationis, conſequenter non excuſatur à mortali & ab excommunicatione.

PUNCTUM XXXV.

De excommunicatione contra partem, quæ procurat ut conſervator de aliis, quàm de manifeſtis, injuriis ſe intromittat.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Procurans ut conſervator intromittat ſe in aliis quàm in manifeſtis injuriis, non ligatur excommunicatione antequam conſervator ſe intromittat.*
4 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Abſolutio iſtius excommunicationis impendi non poteſt ante præſtitam, integram ſatisfactionem.*
6 *Conſervator quiſnam eſſe poſſit.*
7 *Conſervatoris officium quamdiu duret.*
8 *Conſervator excedendo limites ſuæ poteſtatis, ſuſpenſionem ab officio per annum incurrit.*
9 *Epiſcopus non incurrit pœnam ſuſpenſionis excedendo conſervatoris poteſtatem.*
10 *Conſervator Epiſcopo inferior non incurrit ſuſpenſionem excedendo terminos ſuæ poteſtatis ex ignorantia.*

11 *Ignoran*

21 *Ignorantia quando præſumatur.*
22 *Tempus, ſeu ſpatium anni in quo ſuſpenſus remanet conſervator ob exceſſum ſuæ poteſtatis, debet eſſe continuum.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur. 1 UT conſervatores limites ſibi traditæ poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obſervent, Sum. Pontifex *in c. hac conſtitutione, de offi. legat.* in hæc verba decernit. *V. ſi de aliis quàm de manifeſtis injuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia quæ judicialem indaginem exigunt ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per unum annum ab officio ſint ſuſpenſi, pars verò, quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, à qua non poſſit abſolvi, niſi ei quem ſic fatigavit indebitè, primò ſatisfaciat integraliter de expenſis.*

Hanc conſtitutionem confirmavit Gregorius XV. in Bulla de conſervatin, quæ incipit, *Sanctiſſimus in Christo Pater*, publicata die 20. Septembris anno 1621. ibi, *quod ſi qui conſervatores in hac parte ſive aliàs quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab officio conſervatoris hujuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars quæ hoc fieri procuraverit, ſententiam excommunicationis incurrat, juxta formam alterius conſtitutionis quæ incipit*, Hac conſtitutione, *quàm Sanctitas ſua in his omnibus, quæ præſenti conſtitutioni non adverſantur, innovavit & innovat.*

Circa iſtam conſtitutionem quatuor principaliter explicabo.
Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quinam eam incurrant.
Tertiò, à quo ejus abſolutio impendi poſſit.
Quartò, quam cenſuram incurrat conſervator intromittendo ſe de aliis, quàm de manifeſtis injuriis. Sed priùs

Obſervandum eſt uſu receptum fuiſſe, ut religioſis, aut clericis, à Sede Apoſtol. concederentur conſervatores Epiſcopi, aut alii in dignitate conſtituti, ut qui eos tuerentur, & de manifeſtis injuriis cognoſcerent; ſed quia nonnulli conſervatores limites ſuæ poteſtatis excedebant, cognoſcendo cauſas occultas, Sum. Pontifex ipſiſmet conſervatoribus facultatem excedentibus pœnam ſuſpenſionis ab officio per annum injunxit, ut dictum eſt de ſuſpenſionibus, parti verò procuranti excommunicationem impoſuit, ſtatim explicabo, de qua te conſulendum eſt præcitatum c. præterea, Tridentinum, *ſeſſ.* 14. *c.* 5. & ea quæ tradam n. 6. *& ſeqq.*

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis. 2 MAteria iſtius excommunicationis eſt procurare, ut conſervator ſcienter ſe intromittat de aliis, quàm de manifeſtis injuriis & violentiis, ſeu de aliis, quæ judicialem indaginem requirunt. Sic enim in præfato textu decernitur. Ratio eſt, quia cum hujuſmodi procurator in cauſa ſit, ut conſervator alienam juriſdictionem uſurpet, & alium injuſtè vexet: par eſt ut excommunicationis pœna puniatur.

Hoc tamen limitandum eſt, modò conſervator non habeat privilegium cognoſcendi de hujuſmodi actibus, cùm enim conſervator Sum. Pontificis privilegio conſtituatur, attendenda ſunt verba privilegii cujus uſu conſervator non delinquit, niſi terminos eo ſibi præſcriptos excedat, conſequenter neque pars, quæ id fieri procurat, pœnam excommunicationis meretur, tunc enim procuratio non eſt mala, cùm actus procuratus, cujus intuitu procuratio prohibetur, non ſit malus, ut benè Navarr. *c.* 27. *n.* 127. Suar. *diſp.* 23 *ſect.* 4. *n.* 10. *ad finem.* Fill. *tr.* 14. *c.* 4. *quæſ.* 6. *n.* 58. *ad finem.* Moneta *de conſervatoribus*, *cap.* 7. *n.* 587. *ad finem quæſ.* 12. *& num.* 605.

3 Procurans ut conſervator intromittat ſe in aliis quàm in manifeſtis injuriis, non ligatur excommunicatione antequam conſervator ſe intromittat. 3 Sed modò dubium eſt, utrùm procurans excommunicationem contrahat antequam conſervator intromittat ſe in aliis, quam in manifeſtis injuriis, ſeu in aliis, quæ judicialem indaginem requirunt, & ſub ipſius poteſtatem non cadunt.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia excommunicationem non incurrit, niſi adſit effectus conſummatus, cujus intuitu actio prohibetur; procuratio autem prohibetur ratione juriſdictionis, quam ſibi conſervator uſurpat, excedendo limites ſuæ poteſtatis. Ita Navarr. *c.* 27. *n.* 124. *verſ. decimaſexta.* Moneta *loc. cit. n.* 587. *&* 603. Suarez, Filliuc. *loco cit.* Sayr. *lib.* 3. *c.* 37. *n.* 4. ubi plures alios DD. refert.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis. 4 SUbjectum iſtius excommunicationis eſt pars procurans ut conſervator ſcienter ſe ingerat in iis, quæ ad ipſius juriſdictionem extenditur, ut patet ex ipſo textu.

5 Abſolutio iſtius excommunicationis impendi non poteſt ante præſtitam integram ſatisfactionem. 5 Ex quo ſequitur primò hanc cenſuram non eſſe univerſalem, nec cadere ſuper quoſcumque procurantes, ſed ſolùm ſupra partem, quæ eſt pars in judicio. Quamobrem alii, qui non ſunt partes, non afficiuntur excommunicatione, procurando ut conſervator ſe intromittat in iis, quæ ſub ipſius juriſdictionem non cadunt. Ita Navar. *loco citato*, Caietan. *verb. excommunicatio*, *c.* 60. Sayrus *loco citato.* Moneta *n.* 584. Suarez & Filliuc. *locis citatis*, & alii communiter.

Secundò Epiſcopum, qui tanquam pars prædicta fieri procurant, affici excommunicatione, quia Epiſcopi non excipiuntur ab excommunicationibus latis generaliter. Ita Moneta *n.* 585. & alii communiter. Idem ſentiendum putat Moneta *n.* 596. de univerſitate, ſeu collegio, & ejus ſyndico: quamvis enim univerſitas, ut ſic non excommunicetur, nihilominus ſinguli de univerſitate afficiuntur excommunicatione, ſi delictum ſub excommunicatione prohibitum committant, ſed de hac re ſufficienter egi *de conſ. in genere.*

TERTIA PROPOSITIO.

PArs quæ præfatam excommunicationem contraxit beneficium abſolutionis obtinere non poteſt, antequam expenſas, parti, quam indebitè vexavit integrè compenſet, ut in textu dicitur, niſi fortè alicui major facultas à Sede Apoſt. conceſſa ſit, ut patet ex dictis *de cenſ. in communi*: præſtita verò integra ſatisfactione, poteſt jure communi à quolibet confeſſario approbato abſolvi, quia Sum. Pontifex abſolutionem in hoc caſu non reſervat, licet contrarium doceat Moneta *de conſervatoribus c.* 7. *q.* 12. *n.* 591.

Quæ hactenus dixi pertinent ad partem, quæ procurat, ut conſervator intromittat ſe in iis, quæ ipſius facultatem excedunt. Hac tamen occaſione, ut major in hac re cognitio habeatur, cenſui, nonnulla circa conſervatoris officium ſpectantia paucis explicare, quamvis de hac re fuſiùs egerit Moneta *in tr. de conſervatoribus.*

6 Dubium eſt primò, quiſnam eſſe conſervator.

Reſpondeo juxta diſpoſitionem hujus textus, debere eſſe Epiſcopum, aut Epiſcopo ſuperiorem, aut Abbatem, aut alium habentem perſonatum, vel dignitatem in Cathedralibus, vel Collegiatis; ſic enim dicitur *in c. hac conſt. de offic. de leg.* 6 Conſervator quiſnam eſſe poſſit.

Ex quo infertur Gloſſa *in eodem c. v. abſtinentem*, Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, aut etiam Canonicos Eccleſiæ Cathedralis non poſſe eſſe conſervatores juxta diſpoſitionem hujus capitis; quia non dicuntur habere dignitatem, quamquam poſſunt eſſe delegati. Ita communiter DD. quos citat, & ſequitur Moneta *de conſervatoribus, c.* 5. *n.* 117.

7 Secundò dubium eſt, quamdiù duret, & quando finiatur conſervatoris officium. 7 Conſervatoris officium quamdiu duret.

Reſpondeo durare, uſque ad terminum in privilegio præſcriptum. Quamobrem ſi privilegium conceſſum eſt uſque ad quinquennium, ultra hoc regulariter loquendo, concedi non ſolet, ut multis probat Moneta *de conſerv. c.* 10. *q.* 6. *n.* 323. elapſo quinquennio ceſſat etiam, quoad negotia cœpta. Ratio eſt, tum quia juriſdictio limitata ad certum tempus, eo lapſo expirat. *c. de cauſis de offic. deleg. & c. ſi propter ſua debita, v. quinquennium de reſcript. lib.* 6. tum quia ſi quoad negotia cœpta non expiraret, ſequeretur dari poſſe caſum, in quo juriſdictio conſervatoris protraheretur uſque ad quinquennium, & ultra, quod videtur contra Sum. Pont. voluntatem, tum quia permiſſum ad tempus, poſt illud cenſetur prohibitum *l.* 1. *§. ſi mulier, ff. de liberis agnoſcend.* Ita probabilius putat Geminianus hic, *v. officium.* Joannes Andreas *ibid.* Alterius *in tr. de cenſuris, tom.* 2. *de ſuſpenſ. diſput.* 14. *cap.* 2. *verſ. dubitat.* Rota Romana, Cravetta, Tiraquellus, & alii, quos citat, & ſequitur Moneta *de conſervatoribus, cap.* 10. *num.* 334.

Objicies: officium conſervatoris non expirat morte concedentis privilegium quoad negotia cœpta, ut expreſsè decernitur *in c. hac de conſt. de officio deleg.* ut multis oſtendit Moneta *de conſervatoribus c.* 16. *quæſ.* 1. ergo neque lapſu termini expirat, quoad negotia cœpta.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia in præcitato c. præſcribitur, ut officium conſervatoris non expiret morte concedentis quoad negotia cœpta, ſed quoad alia. Imò conſervatorias litteras regularium non expirare morte concedentis, etiam quoad negotia non cœpta, multis probat Moneta *de conſervatoribus c.* 10. *n.* 327. *q.* 6. non eſt autem argumentandum à morte concedentis ad terminum in privilegio præfixum, nam in adverſis, & diſparatis non valet illatio, *l. Papinianus exuli*, ſæpiùs citato *ff. de minor.*

QUARTA PROPOSITIO.

8 COnſervator excedens ſuæ poteſtatis limites, afficitur pœna ſuſpenſionis per annum ab officio, modo ſcienter excedat. Hæc propoſitio patet ex verbis textûs initio relatis. 8 Conſervator excedendo limites ſuæ poteſtatis ſuſpenſione ab officio per annum incurrit.

Quos autem effectus pariat ſuſpenſio ab officio, explicatum eſt *in tr. de cenſ. in genere q. de ſuſpenſione*, & de hac re in ſpecie fusè agit Moneta *de conſervatoribus cap.* 7. *quæſ.* 12. *num.* 561. aliqui enim putant ſuſpendere ſolùm ab officio conſervatoris, ut in eo puniatur, in quo deliquit: Suar. verò *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 17 Moneta *loc. cit. n.* 561 & alii arbitrantur ſuſpendere ſimpliciter ab officio: hoc enim importat nomen ſuſpenſionis ab officio abſolutè prolatæ. Sed prima opinio ſuſtinenda eſt poſt conſtitutionem Gregorii XV. in qua dicitur, *officio conſervatoris.*

9 Rogabis primò, utrùm Epiſcopus conſervator à Sum. Pont. conſtitutus, incurrat iſtam ſuſpenſionis pœnam, ſi poteſtatem conſervatoris excedat. 9 Epiſcopus non incurrit pœnam ſuſpenſionis excedendo conſervatoris poteſtatem.

Reſpondendum videtur negativè, quia Epiſcopi non afficiuntur cenſura ſuſpenſionis, niſi ſpecialiter ſint expreſſi, *c. quia periculoſum de ſent. excom. lib.* 6. in hac autem pœna non ſunt expreſſi, licèt de ipſis in præcedentibus mentio fiat, dum agitur de iis, qui conſervatores conſtituendi ſunt. Ita Alterius *loco citato, verſic.* *ſed*

ſed de hac ſuſpenſione. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 17. Filliuc. *tract.* 17. *c.* 6. *n.* 118. contra Monetam *loc. cit. quaſ.* 13. *n.* 561. An autem Cardinalia, aut ſubconſervator hac cenſura ligetur, explicabo infrà, in explicatione ſuſpenſionum in particulari.

10 Conſervator Epiſcopo inferior non incurrit ſuſpenſionem, excedendo terminos ſuæ poteſtatis ex ignorantia.

10 Rogabis ſecundò, utrùm conſervatores, Epiſcopo inferiores, in hanc cenſuram incurrant, ſi limites ſuæ poteſtatis ex ignorantia excedant.

Reſpondeo negativè, etiamſi ignorantia ſit craſſa, ſupina, & affectata, modò non ſit ingens temeritas. Ratio eſt, quia in texto ponitur particula *ſcienter.* Ita Sanch. & alii, quos alibi retuli, Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 17. Fill. *tract.* 17. *n.* 118. Moneta *cap.* 7. *quaſ.* 12. contra gloſſ. his *verbo ſcienter.* Alt. *l. cit. verſ. gloſſa tamen*, & alii.

11 Ignorantia quando præſumatur.

11 An autem quis præſumatur ſciens, vel ignorans, diſſenſio eſt inter DD. Ego exiſtimo contra Monetam *loc. cit. n.* 578. & alios conſervatorem quemlibet præſumi ſcientem, quia nemo præſumitur jus commune, & ea quæ ad proprium pertinent officium ignorare. Quomodò autem probetur ignorantia, alibi docui, cum Maſcard. *verb. ignorantia, & verb. ſententia.* Menoch. *præſumpt.* 21. *& ſeq. lib* 6. & alios.

12 Tempus ſeu ſpatium anni, in quo ſuſpenſus remanet conſervator ob exceſſum ſuæ poteſtatis, debet eſſe continuũ.

12 Rogabis tertiò, utrùm annus, in quo ſuſpenſus remanet conſervator, poteſtatis ſuæ terminos excedens, debeat eſſe continuus.

Reſpondeo affirmativè, quia in dubio tempus intelligitur continuum. Ita gloſſ. ſing. *in rubr. ff. de diverſ.* Moneta *cit. loc. nu.* 616. Sanch. Barboſa, & alii quos alibi retuli.

Addo annum debere eſſe completum, etiam quoad ultimum diem, nam tempus ſaltem in materia odioſa completum eſſe debet de momento ad momentum, ut ex *l.* 1. *§. minorem ff. de minorib. & aliis juribus*, alibi docui cum Sanch. & aliis, quibus adde in ſpecie Monetam *loc. cit. n.* 617.

Verùm ſi conſervator, intrà illum annum ſuſpenſionis, iterum delinquat, excedendo limites ſuæ poteſtatis ſtatim incipit annus ſecundæ ſuſpenſionis: cùm enim ſuſpenſio ipſo facto incurratur, debet ſtatim ſuum effectum ſortiri, etiamſi alioquin ſuſpenſus, alia de cauſa ſimili ſuſpenſione teneretur, *Clement. cùm ſit*, ubi gloſſa *verb. ſequentes, de magiſt.* Ita Franchus *cap. eos, qui de temp. ordin. lib.* 6. Geminianus *ibidem* Alterius *loc. cit.* & alii.

Quot autem dies complectatur annus, licèt in biſſextum incidat, patet ex dictis *de ſuſpenſ. part.* 3. *n.* 3. *& ſeq. & de ſacramento Ordinis, & infrà de ſuſpenſionibus.*

PUNCTUM XXXVI.

De excommunicatione contra eos, qui aliquid confingunt, vel fraudem committunt, ut judex ad fœminam perſonaliter ſe conferat ad ejus teſtimonium ſuſcipiendum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Fingens, vel fraudem committens, ut judex ſe perſonaliter conferat ad fœminam, non ligatur excommunic. effectu non ſecuto.*
4 *Iſta excommunicatio incurritur, ſive inducatur judex Eccleſiaſticus, ſive laicus.*
5 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
6 *Fœmina confingens aliquid ut judex ad ipſum perſonaliter ſe conferat, excommunicationem incurrit.*
7 *Judex confingens caſum quo ſe transferat ad fœminam, ut ipſius teſtimonium excipiat, excommunicationem incurrit.*
8 *Judex non incurrit excommunicationem ſi ipſe non confingat caſum accedendi ad fœminam causâ teſtimonii, ſed accedat ob alterius deceptionem.*
9 *Et hoc verum eſt, etiamſi ad alterius fictionem advertat.*
10 *Non ſolùm confingens caſum, verùm etiam eum ab alio confictum proponens judici excommunicationem incurrit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *c. mulieres de judiciis, in* 6. ob honeſtatem, & decentiam ſtatuitur ne fœminæ perſonaliter in judicium, ad ferendum teſtimonium accedere cogantur, exceptis caſibus in jure expreſſis; ſed cùm neceſſarium fuerit earumdem teſtimonium, decernitur ut judex expenſis partis producentis fœminas in teſtimonium, ad eas tranſmittat tabellionem, aut aliam perſonam idoneam, vel ut ipſemet accedat, quoties teſtimonium mulieris per alium excipere non poteſt, verùm ſi fingatur caſus, aut fraus committatur, ut judex perſonaliter ſe conferat; fictor, vel fraudator ipſo facto pœnam excõmunicationis incurrit, ut patet ex verbis textus ibi, *proviſo quòd caſus hujuſmodi (videlicet, ut judex vadat perſonaliter) non fingatur, nec fraus interveniat in hac parte, alioquin fictor hujuſmodi, vel fraudator ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.*

Circa illam excommunicationem duo principaliter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu ob quam actionem excommunicatio incurratur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum, ſeu contra quas perſonas lata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis, eſt fictio ſeu actio fraudulenta, ob quã Judex perſonaliter ſe confert ad fœminã interrogandam. Hæc propoſitio patet ex verbis textus jam relati

3 Fingens vel fraudem committens, ut judex ſe perſonaliter conferat ad fœminam, non ligatur excommunicatione effectu non ſecuto.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm fictio, vel fraus ſit materia hujus excommunicationis, etiamſi effectus non ſequatur, id eſt, utrùm fingens caſum, ut judex ad fœminam perſonaliter ſe transferat, in hanc cenſuram incidat, antequam judex ſe ipſo perſonaliter vadat, fœminam per ſeipſum interrogaturus.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt quia cenſura non incurritur, donec adſit effectus conſummatus, completus, ſeu donec adſit actio ſub cenſura prohibita, & punita, actio autem hìc punita, & prohibita completur, & conſummatur, in acceſſu ad fœminam.

Hoc tamen limita primò, modò judex ſeipſo ad fœminam perveniat, etiamſi poſtea nolit eam interrogare; nam acceſſu ad fœminam conſummatur actio hìc prohibita. Ita Cajet. *verb. excommunicatio, c.* 59. Navarr. *cap.* 27. *n.* 123. *verſ. decima octava.* Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 13. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 4. *quaſ.* 8. *n.* 60. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 13. & alii.

Secundò limita, modò judex, ob illius fictionem, vel fraudem, ſeipſo accedat; nam ſi ſolum ſua malitia accedat, ſeu omnino decreverat accedere antequam caſus aliquis confingeretur, cenſura non incurritur ab eo, qui caſum confingit. Ratio eſt, quia non influit in effectum.

4 Iſta excommunicatio incurritur, ſive inducatur judex Eccleſiaſticus ſive laicus.

4 Secundò dubium eſt, utrùm præfata fictio, vel fraus ſit materia iſtius excommunicatio, ſive inducatur judex Eccleſiaſticus ad perſonalem acceſſum ad fœminam, ſive laicus.

Reſpondeo affirmativè, quia textus generaliter loquitur, & Summus Pontifex, tanquam univerſalis Eccleſiæ Paſtor, poteſt in iis, quæ ad bonos mores pertinent, modum ſæcularibus judicibus præſcribere, Ita Navarr. Suar. & Filliuc. *loc. cit.* Angelus, Sylveſter, Tabiena, & alii apud Sayr. *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 13.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

5 QUilibet fingens caſum, aut fraudem committens, ut judex ad fœminam accedat ad illam interrogandam, excommunicationem incurrit. Hæc propoſitio conſtat ex verbis textus generalibus, & indeterminatis, ibi, *fictor hujuſmodi, vel fraudator.*

Hinc ſequitur primò, eum, qui fœminam in teſtem produxit, aut etiam alium quemcumque, qui caſum confinxit, ut judicem inducat ad tranſferendum ſe perſonaliter ad fœminam, ligari vinculo hujus cenſuræ, hic enim dicitur deceptor, & fraudator. Ita communiter DD. Idem dic ſi plures confingant caſum, vel fraudem.

6 Fœmina confingens aliquid ut judex ad ipſam perſonaliter ſe conferat, excommunicationem incurrit.

6 Secundò fœminam ipſam, quæ fingit, & decipit, ut judex ad eam perſonaliter vadat, huic cenſuræ ſubjici, quia textus generaliter loquitur, & verba maſculini generis concipiunt etiam fœmininum in iis, quæ in legibus diſponuntur, ut alibi ſæpiùs probatum eſt. Ita Suarez *loc. cit. n.* 14. & Fill. *n.* 60.

Nec obſtat hunc textum videri inductum in favorem ipſarum fœminarum, ut ipſarum pudicitiæ conſulatur. Reſpondetur enim textum generaliter latum eſſe, non ſolùm ad ſervandam fœminarum pudicitiam, verùm etiam, ut judicium ritè, & honeſtè exerceatur.

7 Judex confingens caſum quo ſe transferat ad fœminã, ut ipſius teſtimonium excipiat, excommunicationem incurrit.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſi ipſe judex confingat caſum, ut poſſit ad fœminam ſe transferre, causâ ipſius teſtimonii excipiendi, reus ſit hujus excommunicationis.

Reſpondeo affirmativè, modò ſe ipſo accedat. Ratio eſt, quia excommunicatio abſolutè fertur contra quemlibet confingentem caſum aut fraudantem. Ità Suarez *n.* 13. & Fill. *n.* 60.

8 Judex non incurrit excommunicationem ſi ipſe non cõfingat caſũ accedendi ad fœminã causa teſtimonii, ſed accedat ob alterius deceptionem.

8 Secundò dubium eſt, utrùm judex in hanc cenſuram incurrat, ſi cauſam accedendi ad fœminam non confingat, ſed ob alterius fraudem, & deceptionem accedat.

Reſpondeo negativè, quia excommunicatio non eſt lata ſimpliciter in accedentem ſed in eum, qui ſua fictione, aut fraude in cauſa eſt, cur judex ad fœminam perſonaliter vadat. Ita communiter DD.

9 Et hoc verum eſt, etiamſi ad alterius fictionem advertat.

9 Major difficultas eſt utrùm judex præfatam excommunicationem contrahat, ſi conſcius ſit fictionis, & fraudis alterius, à quo ſinit ſe decipi. Ratio dubitandi eſt, quia qui novit fraudem, & non impedit, cùm alioquin teneatur impedire, cenſetur ad eam concurrere, & velle ſeipſum decipere, aut ſaltem fœminam decipere, dum ad eam ſub eo prætextu accedit: qui autem concurrit ad hujuſmodi fictionem, vel fraudem, excommunicationis pœna ligatur. His minimè obſtantibus,

Reſpondeo judicem, qui poſitivè non cooperatur ad actionem, vel fraudem, ſed ſolum ſinit ſe ea deceptione induci ad accipiendum perſonaliter teſtimonium à fœmina, vinculo hujus excommunicationis non obſtringi, quia ipſe, propriè loquendo, non dicitur fictor, vel fraudator, quamvis malè faciat alterius fraudem permittendo, & ejus deceptione utendo. Ita Navarr. *loco cit.* ubi teſtatur de communi, Suarez, Filliuc. & alii *locis cit.*

Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi: permiſſio enim fictionis non eſt fictio.

10 Non ſolùm confingens caſum, verùm etiam eum ab alio confictum proponens judici, excommunicat. ea: quem incurrit.

10 Tertiò dubium eſt, à quonam excommunicatio incurratur, dum quis caſum confingit, & alter eum proponit judici.

Reſpondeo ab utroque incurri. Ratio eſt, quia primus dicitur fictor, & alter fraudator. Ita Suarez, Filliucius, Sayrus & alii *locis citatis.*

Exiſtimo tamen eum, qui caſum ab alio confictum proponit judici cognoſcenti caſum non eſſe legitimum, ſed excogitatum, vanum, & fictitium, ab hac cenſura excuſari, quia propriè loquendo, non eſt fraudator, cùm ſcienti, & volenti, fraus, & injuria non fiat,

nec

nec dicitur fictor, cum ipſe caſum non invenerit. Quamquam fortè dici non poſſet, hunc non vocari fraudatorem reſpectu judicis, ſed reſpectu fœminæ, vel judicis, cujus honeſtati, decentiæ & integritati Sum. Pontifex intendit in hoc canone conſulere.

PUNCTUM XXXVII.

De excommunicatione contra magiſtros, ſcholares Academiæ Bononienſis, qui aliorum hoſpitium conducunt infra tempus conductionis ſine licentia inquilinorum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Magiſtri & ſcholares Academiæ Bononienſis excommunicationem incurrunt, conducendo hoſpitium aliorum ſcholarium abſque ipſorum licentia ante finitum conductionis tempus.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Scholaris Academiæ Bononienſis conducens alterius domum abſque ipſius damno, ante finitum locationis tempus non incurrit excommunicationem.*
5 *Iſta excommunicatio afficit ſolùm magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis, non verò aliarum Univerſitatum.*
6 *Iſta excommunicatio non eſt reſervata.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur *in c. ex reſcripto*; quod eſt primum, *de locato, & conducto*, ibi, *Nullus magiſtrorum ſive ſcholarium ſuper conducendis aliorum hoſpitiis in læſionem, vel præjudicium habitantium, audeat hoſpitem convenire, niſi priùs conſtiterit tempus conductionis elapſum, vel inquilini in hoc ſuum favorem præſtiterint & conſenſum.*

2 Magiſtri ſcholares Academiæ Bononienſis excommunicationem incurrunt conducendo hoſpitium aliorum ſcholarium abſque ipſorum licentia ante finitum conductionis tempus.

2 Ex quo licet inferre primò, ſubjectum iſtius excommunicationis eſſe tantummodo magiſtros, & ſcholares; quia de his tantùm loquitur præcitatus textus. Quamobrem mercatores, vel alii non afficiuntur iſta excommunicatione, ſi domos ante finitum locationis tempus conducant. Idem ſentio de procuratoribus, ſcriptoribus & aliis, quia iſti non veniunt nomine ſcholarium. Et hoc probabile cenſeo etiam de illis, qui ſcholaribus inſerviunt, & privilegiis ſcholarium gaudent: iſti enim non ſunt ſcholares, neque magiſtri, ut ſuppono, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Contrarium in hoc ultimo caſu ſentire videtur Gloſſa *in c. ex reſcripto, §. ſcholarium, de locato, & conducto*, cujus opinio valdè probabilis eſt, ut in ſimili dicam de excommunicat. lata in favorem religioſorum.

3 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 Secundò materiam iſtius excommunicationis eſſe conductionem factam in damnum magiſtrorum, vel ſcholarium ibi inhabitantium.

4 Scholaris Academiæ Bononienſis conducens alterius domum abſque ipſius damno ante finitum locationis tempus non incurrit excommunicationem.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta excommunicatio afficiat eum, qui ante finitum locationis tempus, domum quam ſcholaris inhabitat, conducit abſque ullo damno prioris ſcholarium, ut ſi debitam cautionem præſtet de nulla moleſtia inferenda ſcholari ante finitum locationis tempus, aut etiamſi promittat, & obliget ſe ad non expellendum ſcholarem, ſi ipſe, finito locationis tempore, voluerit eamdem domum eodem pretio retinere.

Reſp. non afficere, ſi re ipſa nullum inferat primis ſcholaribus, ſive magiſtris damnum. Ratio eſt, quia excommunicatio præfati capitis afficit ſolùm conducentes aliorum hoſpitia in læſionem & præjudicium habitantium, ut ex verbis textus apparet, ibi, *in læſionem vel præjudicium.*

5 Iſta excommunicatio afficit ſolum magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis non verò aliarum Univerſitatum.

5 Secundò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio non ſolùm cadat ſupra magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis, verùm etiam ſupra magiſtros, & ſcholares aliarum Academiarum, & univerſitatum. Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia eadem in omnibus ratio militat, ut tranquilitas, & quies in omnibus univerſitatibus ſervetur.

Sed his non obſtantibus dicendum eſt, iſtam excommunicationem cadere ſolum ſuper magiſtros, & ſcholares Academiæ Bononienſis tum quia Sum. Pontifex in præfato c. confirmat excommunicationem in hac eadem re latam à duobus Legatis Apoſtolicis, qui cenſuram tulerant contra præfatos magiſtros, & ſcholares: tum quia in materia pœnali non valet argumentari à pari, nec eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, ut bene obſervat Suar. *de cenſ. diſp.* 23. *ſect.* 3. *n.* 3. Fill. *tr.* 24. *c.* 3. *q.* 6. Nav. *in manuali c.* 27. *n.* 134. Palud. Angelus Sylv. & & alii communiter, quos citat, & ſequitur Sayr. *l.* 3. *c.* 35 *n.* 1.

6 Iſta excõmunicatio non eſt reſervata.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm præfata excõmunicatio ſit reſervata.

Reſp. negativè; quia nullum in præfato c. reſervationis verbum continetur: idem dicendum eſt de præcedentibus ferè omnibus excommunicationibus, quas in hac quæſtione explicavi.

PUNCTUM XXXVIII.

De excommunicatione contra divinatores, exercentes ſortilegia, invocantes dæmonem, aut conſulentes divinatores, &c.

1 *Divinatores exercentes ſortilegia, & his ſimiles, non ligantur ipſo facto excommunicatione, juxta probabiliorem ſententiam.*

2 *Si verò aliquid contra fidem ſentiant, ligantur excommunicat.*
3 *Divinationem ſeu nativitatem faciens, quas pœnas incurrat.*
4 *Nativitates hominum, vel judicia faciens circa futuros effectus contingentes, reus eſt Aſtrologiæ judiciariæ, ſi abſolutum ferat judicium.*
5 *Prædicens ex aſtris præcipuè futuros effectus contingentes excommunicationem incurrit.*
6 *Conjecturas probabiles faciens ex aſtris, & ex aliis cauſis non graviter peccat.*

QUamvis ego ſentiam, iſtam excommunicationem non eſſe ipſo jure latam, nihilominus quia magna inter DD. controverſia eſt, utrum divinatores, incantatores, aliique ſimiles, excommunicatione ligentur, hanc difficultatem ſilentio prætereundam non cenſui.

1 Divinatores exercentes ſortilegia, & his ſimiles ligantur facto ipſo excommunicatione juxta probabiliorem ſententiam.

1 Prima ſententia affirmativa eſt Mart. Delrii *lib.* 4. *diſquiſ. c.* 2. *quæſ.* 9 *ſect.* 4. Regin. *l.* 17. *n.* 167. Vivaldi *in candelabro excom* 45. *de excommun. nulli reſervatis*, & hanc ſententiam probabilem putat Suar. *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 19. *n.* 3. & alii.

Probant primò *ex c.* 1. *cauſa* 26. *q.* 5. ubi dicitur, *ſi quis ariolos, aruſpices, vel incantatores obſervaverit, aut philacteriis* (id eſt chartis, in quibus continentur incantationes, teſte gloſſa *ibidem*) *uſus fuerit, anathema ſit.*

Secundò ex *c. aliquanti* 26 *quæſt.* 5. ubi ſermo eſt de auguriis, & divinationibus, ibique ſic habetur: *hac quicunque clericus, aut laicus detectus fuerit, vel conſulere, vel docere, ab Eccleſia habeatur extraneus.*

Tertiò ex Bulla 13. Joannis XXII. quæ incipit, *ſuper illius*, in qua Summus Pontifex excommunicat omnes & ſingulos, qui præſumunt dæmonia invocare, aut illis imagines fabricare, aut eos in re aliqua alligare, his enim actionibus explicatis, Summus Pontifex in hæc verba loquitur. *Nos in omnes, & ſingulos qui contra ſaluberrima monita & mandata facere, de prædictis quicquam præſumpſerint. excommunicationis ſententiam promulgamus, quam ipſos incurrere volumus ipſo facto.*

Quartò ex Leone X. in Bulla 7. quæ incipit, *ſuperna diſpoſitionis* ibi §. 41. *verſ & cùm*, Sum. Pontif. ſic effatur, *& cum ſecundum leges civiles, & ſacrorum canonum cenſuras, ſortilegia per invocationem dæmonum, incantationes, ac divinationes ſuperſtitioneſque prohibita ſint, ſtatuimus, decernimus, ac ordinamus, ut clerici, qui in præmiſſis culpabiles inventi fuerint, arbitrio ſuperiorum infamia notentur, ſi verò non deſtiterint, deponantur; atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperioris præfiniendum detrudantur, beneficiis, & officiis Eccleſiaſticis priventur, laici utriuſque ſexus excommunicationis, & aliis pœnis juris, tam civilis, quam canonici ſubjaceant.*

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, negat ullam excommunicationem in præfatos delinquentes ipſo facto latam extare. Ratio eſt, quia nullum jus affertur continens excommunicationem ipſo jure latam, vel ſi aliquod jus afferri poteſt continens cenſuram ipſo jure impoſitam, ea tamen adhuc uſu recepta non eſt. Ita Azor. 1. *p. lib.* 9. *c.* 26. *q.* 3. Leſſ. *lib.* 2. *c.* 43. *dub.* 5 *n.* 29. Suar. *loc. cit.* n. 6. Sanch. *in opere morali lib.* 2. *c.* 38. *n.* 91. Tol. *lib.* 5. *c.* 45. n. 3. *in novis*. Fill. *tr.* 24. *c.* 6. *quæſ.* 11. n. 97. *verſ tertia*, & alii.

Ad rationes primæ ſententiæ facilis eſt reſponſio.

Ad primam reſp. primò, illam excommunicationem uſu receptam non fuiſſe. Secundò reſpondet Sanch. *loc. cit.* & alii illa verba importare excommunicationem ferendam, non autem latam, quia verbum *Anathema ſit*, eſt futuri temporis optativi, vel temporis præſentis ſubjunctivi modi; in dubio autem mitior interpretatio facienda eſt in materia pœnali. Verùm hæc reſponſio mihi non probatur, ut docui *de legibus diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 3. n. 22.

Ad ſecundam reſpondent illa verba eſſe futuri temporis. Secundò non conſtare, an contineant completam excommunicationis pœnam.

Ad tertiam reſpondet Sanch. & Suarez *loc. cit.* Bullam Joannis XXII. non cenſeri ſufficienter promulgatam, cùm inter ipſius Extravagantes in corpore juris inſerta non habeatur Verùm hæc reſponſio rejici poſſet, dicendo illam extare in Bullario; conſequenter inde argumentum ſumi poſſe de legitima ipſius publicatione. Ego verò cum Filliucio, Toleto, & aliis, reſpondeo præfatam Bullam uſu receptam non fuiſſe. Eadem reſponſio accommodari debet quartæ rationi deſumptæ ex Bulla Leone X. Ita Fill. & Toletus, *loc. cit.* Caietanus, Navarrus, Suarez, & alii, aſſerentes nullas ferè cenſuras in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. latas, uſu receptas fuiſſe.

Ex dictis igitur conſtat divinatores, incantatores, maleficos, & his ſimiles non affici excommunicatione.

2 Si verò aliquid contra fidem ſentiant ligantur excommunicatione.

2 Hoc tamen intellige, modò non ſentiant aliquid contra fidem: tunc enim perſpicuum eſt ipſos eſſe hæreticos: & excommunicationem contra hæreticos latam incurrere, quoties errorem aliquo ſigno externo ſufficienter manifeſtant, juxta dicta de hæreſi in Bulla Cœnæ Domini *qu.* 2. Ob id confeſſarii, antequam hujuſmodi incantatores, vel dæmonis adoratores abſolvant, interrogare debent, an aliquid contra fidem ſenſerint, & errorem exterius indicaverint: quamquam adorator dæmonis, actu ipſo adorationis ſufficienter indicat errorem, niſi re ipſa aliter in mente ſentiat, credens dæmoni honorem non deberi.

An autem divinatores, incantatores, & alii graviter peccent,

etiamſi aliquid contra fidem non ſentiant, conſtat ex dictis *de legib. diſp. 3 q. 5. punct. 3 n. 16 & ſequentibus.*

3 Divinationem, ſeu nativitatem faciens, quas pœnas incurrat.

3 Major difficultas eſt, quid ſentiendum ſit de illis, qui divinationes, & nativitates faciunt. Dubium enim eſt, utrum aliquam culpam, vel pœnam incurrant, & quamquam iſtius difficultatis ſolutionem tenui *de leg. diſp. 3. q. 5. punct. 3.* nihilominus peculiarem difficultatem faceſſit Bul. 7. Sixti V. quæ incipit, *Cœli & terræ Creator*, quam hic tradendam, & explicandam duxi, hæc autem Bulla non ſolum refertur in Bullario *tom. 2. fol. 310.* verùm etiam à Stephano Quaranta *verb. Aſtrologia judiciaria* Antonio Naldo *verb. Aſtrologus n. 3.* Suarez de parte *tom. 1. de irreligioſitate, lib. 2. c. 11. n. 34* à Nolſeſio, & ab aliis DD.

Ut hæc difficultas ritè expliceetur, advertendum eſt, judicium Aſtrologorum ex aſtris, aut ferri circa inclinationes hominum naturales, aut circa futuros effectus contingentes, ab humana voluntate pendentes. In hac difficultate ſermo nobis non eſt de judicio circa inclinationes hominum, nam aliquale judicium de hujuſmodi propenſionibus, & inclinationibus trahi poſſe ab aſtris, communis Doctorum opinio affirmat, quam ego ſecutus ſum *loc. cit. n. 10.* cum Sanchez, Suarez, Reginaldo, & aliis.

Ratio eſt primò, quia ex cauſis naturalibus conjicere poſſumus naturales ipſarum effectus, inclinationes autem hominum ſunt effectus naturales ex aſtris provenientes. Aſtra enim ex communi DD. ſententia influunt in corpora, conſequenter ſunt cauſa inclinationis, quæ in homine gignitur, juxta varium aſtrorum influxum & naturalem corporis diſpoſitionem.

Secundò, quia nullo jure vetita eſt hujuſmodi prædictio, modo non certiùs affirmetur, quam ex aſtris & naturali influxu, conjici poſſit. Neque obſtat conſtitutio Sixti V. citata quia loquitur ſolum de judicio circa futuros effectus contingentes, ab humana voluntate provenientes, ut patet ex illis verbis, *exercentes, aut facientes judicia & nativitates hominum, quibus de futuris contingentibus ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut actionibus, ex humana voluntate pendentibus, aliquid eventurum affirmare audent*, &c.

Dubium ergo non eſt de prædictione, circa inclinationes, ſed circa futuros eventus, utrùm ſcilicet hujuſmodi prædictio ſub gravi culpa prohibeatur ab Eccleſia, præſertim in præcitata Sixti V. Bulla.

Prima ſententia eſt affirmantium, Bullam Sixti V. ſolùm pro foro externo latam eſſe, non autem in foro conſcientiæ obligare. Ratio eſt; quia non dirigitur ad Aſtrologos, ſed ad Inquiſitores hæreticæ pravitatis, ut judicialiter procedant contra facientes judicia, & nativitates, etiamſi ea quæ aſſerunt, ſolùm ſub dubio, & probabiliter eventura teſtentur. Ita Andreas Molfeſius in *ſumma, tract. 11. c. 7. n. 120.* Naldus *verb. Aſtrologus n. 4.* Pro eadem ſententia citatur Valent. & Martin. Delrio apud Sanch. *loc. ſtatim cit.* & quamplures alii apud Homobonum *in comment. tr. 6 q. 22. verſ 4.* Pro eadem refertur etiam Suar. *lib. 2. de irreligioſitate c. 11. n. 34.* Sed ſi ritè videatur, hanc ſententiam non abſolute ſequitur, ſed potiùs oppoſitam eidem ſententiæ quamplures Theologos Romæ ſubſcripſiſſe aſſerit Molfeſius *loc. cit.* ubi etiam teſtatur de conſuetudine.

Ex hac ſententia ſequitur eum, qui judicium, ſeu nativitates facit prædicens futura tenuiſſima ſola conjectura, ſeu ea ſola certitudine, qua cognoſci poſſunt per aſtra, non peccare mortaliter, quia in foro conſcientiæ id nulli vetitum reperitur.

Secunda ſententia eſt Bullam Sixti V. in utroque foro militare non ſolùm dum futura certò pronunciantur, verùm etiam, dum Aſtrologus declarat ſe id non aſſeveranter affirmare. Ita Joann. Salas 1. 2. *tr. 5. diſp. 2 ſect. 3. n. 36* Sanch. *in opere morali, lib. 2. c. 38. n. 34.* Homobonus *loc. cit.* Fill. *tra. 54. c. 4. punct. 3. n. 84. ad fin.* Verùm quid ego ſentiam, duplici reſponſione aperiam.

4 Nativitates hominũ, vel judicia faciens circa futuros eſſe ctus contingentes, reus eſt Aſtrologiæ judiciariæ, ſi abſolutum ferat judicium.

4 Reſpondeo primò, facientem judicia, vel nativitates hominum circa futuros effectus contingentes ab humana voluntate pendentes, reum eſſe Aſtrologiæ judiciariæ, & ſuperſtitioſæ, vetitæ non ſolùm jure Eccleſiaſtico, verùm etiam naturali divino, ſi de his effectibus abſolutum judicium ferat. Ratio eſt, tum quia hæc cognitio viribus naturæ haberi non poteſt, ut conſtabit ex ſecunda reſponſione; ergo tacitè ex diſciplina dæmonis comparatur; tum quia futura contingentia in ſententia Ariſtotelis non habent determinatam veritatem, ergo certò ſciri, aut prædici non poſſunt. Deinde etiam ſi futura contingentia determinatam habeant veritatem, ut Becan. 1. *part. c. 10. q. 6.* & alii quamplures Theologi fatentur tamen ea tamen ab hominibus vi naturæ cognoſci non poteſt, ut ſuppono ex notis Philoſophiæ, ac Theologiæ principiis, ſed ſolùm à Deo, qui eminentem habet cognitionẽ, & intellectum infinitè perſpicacem, quem nulla veritas latere poteſt. Ab hac reſponſione nullum claſſicum Doctorum diſſentire arbitror, imò omnes concedere debent, facientẽ hoc pacto judicia, nativitates, reum ſuperſtitionis eſſe ob tacitum, vel expreſſum cum Dæmone pactũ, & conventionem. Addo ex communi canoni contra hæreticos latæ ſubjici, ſi errorem habeat contra fidem, illũque exterius ſufficienter prodat, & manifeſtet, ut patet ex dictis in explicatione Bul. Cœnæ.

5 Prædicens ex aſtris præcipuè futuros effectus contingentes, excommunicationem incurrit.

5 Reſp. ſecundò, prædicentes ex aſtris præciſè futuros effectus contingentes, ab hominum voluntate pendentes, graviter delinquere contra conſtitutionem Sixti V. non ſolùm, dum affirmant illos certò eventuros, verùm etiam dum probabiliter ſolùm conjectant ſeu levi conjectura futuros prænunciant. Ita Doct. ſecundæ ſententiæ. Ratio eſt primò, quia id apertè colligi videtur ex Bull. Sixti V. ibi: *ſtatuimus, ut contra facientes judicia, & nativitates hominũ, quibus de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortunis, caſibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus aliquid eventurum affirmare audent; etiamſi id ſe non certò affirmare aſſerant, aut proteſtentur, &c inquirant & procedant, & in eos ſeveriùs canonicis pœnis, & aliis eorum arbitrio animadvertant.* Secundò, quia pœna non debetur, niſi ob culpam contra legem, ſed Sum. Pont. mandat hujuſmodi divinantes acriter puniri pœnis canonicis; ergo ſupponit latam eſſe legem, qua divinatio ex aſtris ſub culpa prohibetur, vel ipſe divinationem tacitè prohibet: ad cognoſcendam enim legis obligationem, legis conjectura deſumitur ex pœna Eccleſiaſtica contra tranſgreſſores impoſita, ut docui *de leg. diſp. 1 q. 1 pu. 7. §. 4 n. 10.* cum Nav. Palud. Sayr. & aliis communiter. Tertiò, quia Sixtus V. in utroq; foro permittere videtur judicium ab aſtris circa agriculturam, navigationem, & rem medicam, de quibus non poteſt certò aliquid judicari, ſed ſolùm ſub dubio, & probabiliter; ergo etiam in utroq; foro prohibere videtur prædictiones circa humanas actiones, quæ minùs ab aſtris pendent. Quartò, quia qui ex aſtris plus prædicit, quàm ex ipſis naturaliter cognoſci poſſit, ſuperſtitionis labem incurrit, tacitè enim Dæmonis opem implorat, ab eoq; futurorum cognitionẽ implicitè comparare ſtudet, ſed qui actiones hominum, & eventus contingentes futuros certò, vel probabiliter ex aſtris prædicit, plus prædicit, quam ex aſtris naturaliter cognoſci poſſit (aſtra enim remotiſſimæ cauſæ ſunt, & majori ex parte hominibus ignotæ, ut bene argumentatur Suar. *loc. cit. n 31.*) ergo qui actiones hominum, & eventus contingentes futuros certò, ut probabiliter ex aſtris prædicit, ſuperſtitionis labem incurrit: ſuperſtitio autem ex ſuo genere mortale peccatum eſt, ut ſuo loco probavi. Quintò quia *Jeremiæ* 10. dicitur *à ſignis cœli nolite metuere*, ergo ſignum eſt, ex aſtris probabile judicium ferri non poſſe; alioquin timor ab aſtris rationabiliter concipi poſſet. Sextò quia ab aſtris non poteſt de inclinatione hominis cognitio certa haberi, ſed ſolùm leviſſima & tenuiſſima; ergo multo minùs haberi poterit certa, vel probabilis cognitio de effectibus particularibus ab inclinatione provenientibus, qui variis modis humana libertate, & ingenio impediri poſſunt, ut patet exemplo Socratis, qui cum quidam Aſtrologus ipſum flagitiis, & facinoribus deditum eſſe dixiſſet, reſpondiſſe fertur, ſe talem futurum fuiſſe, niſi pravos animi motus, & turpes corporis paſſiones Philoſophia duce ſuperaſſet.

In hac reſponſione conveniunt DD. ſecundæ ſententiæ, nec diſſentit Suarez *loc. cit.*

Addo non ſolùm præfatos Aſtrologos, & divinatores peccare contra conſtitutionem Sixti V. verum etiam eos, qui divinatoribus cooperantur, ut ſi Aſtrologi prodant ſigna, vel horam nativitatis indicent, ad judicium, ſeu nativitatem faciendam, etiamſi gratiâ obſequii amico præſtandi hæc faciant. Ratio eſt, tum quia in Bulla ſermo eſt non ſolùm de facientibus judicia, & nativitates, verum etiam de cooperantibus, & quovis modo in eis ſe intromittentibus; tum quia, qui abſque juſta cauſâ facit opus ex ſua natura indifferens, quo alter abuſurus eſt, reus eſt delicti ab altero patrandi, ut patet ex regulis generalibus traditis *in tr. de peccatis*; tradentes autem hujuſmodi ſigna faciunt opus ex ſua natura indifferens, quo alter abuſurus eſt; nec ratio obſequii amico præſtandi tanti momenti cenſetur, ut juſtam, & ſufficientem excuſationis cauſam exhibeat; neque ſimilis eſt obſequio famuli, qui vinculo juſtitiæ erga dominum tenetur.

6 Conjecturas probabiles faciens ex aſtris in aliis cauſis non graviter peccat.

6 Dixi in ſecunda reſponſione *prædicentes ex aſtris præciſè*, ut adverterem in Bulla Sixti V. alio jure non prohiberi probabiles conjecturas, quæ non à ſolis aſtris, ſed etiam ab aliis cauſis, & circonſtantiis particularibus deſumuntur, ut ſi non à ſolis aſtris, ſed etiam ab ipſa corporis complexione, diſpoſitione, ſeu temperamento perſonæ, ab actionibus hominis, aliiſque conſimilibus circumſtantiis probabilis conjectura ſumatur. Ratio eſt,

Primò, quia ſicut patet, cui explorati ſunt alicujus mores, facilè conjicit futuras ipſius actiones, & eventus; ita etiam Aſtrologus, naturali cognitione ductus eoſdem probabiliter conjicere poteſt.

Secundò, quia hæc non dicitur divinatio: ſed potiùs providentia & Aſtrologia naturalis: divinatio enim contingit, quãdo prænotio rerum futurarum, ſeu occultarum, quæ viribus naturæ ab homine cognoſci non poſſunt, per media indebita, acquiritur, ſeu inquiritur, & procuratur, ex D. Th. 2. 2. q. 95. art. 1. viribus autem naturæ cõparari poteſt probabilis aliqua rerum futurarum, ſeu occultarum conjectura, examinatis cauſis particularibus, inſpectiſque ſimul aſtris, tanquam aliquid ad hujuſmodi conjecturam facientibus. Ita Suar. *lib. 2. cit. c. 11. n. 31. ad fin.* Leſ. *l. 2. c. 43. du 6. n. 42. ad fin* Sanc. *in oper. mor l. 2. c. 38 n 33. ad fin.* & alii quos retuli *de leg l. cit n* 11.

Hinc patet quid dicendum ſit de illis, qui probabili hac conjecturæ aliquo modo cooperantur, indicando, e.g. nativitatis horam corporis diſpoſitionem, valetudinem, & ſimilia: quoties enim conjectantur Aſtrologi, à fortiori excuſari poſſunt præbentes illis materiam, & inſtrumenta.

Hoc tamen intellige, modò iſti effectus non prænuncientur, ſeu prædicentur certò ſeu abſolutè; e.g. hunc futurum eſſe divitẽ, ſtultum, tali morte, hoc tempore, vel loco peritorũ, & ſimilia: hæc enim viribus naturæ ſciri nõ poſſunt, & Aſtrologi ſæpiſſimè decipiũtur, etiam in ſui damnum, ut clarè conſtat ex facto Joannis Galeatii Mediolani Ducis, cui dum quidam Aſtrologus mortem ei in virili

ætate

ætate ſecuturam prænunciaſſet, ab eodem quæſivit an ipſe Aſtrologus longiorem vitam traducturus eſſet, quod cum affirmaſſet Galeatius, nulla interjecta mora, vinculo ad collum appoſito, Aſtrologum necari juſſit. Hinc illud Marſilii Ficini, *lib. 4. cap. 36* Quantum Aſtronomi metiuntur, tantùm Aſtrologi mentiuntur.

Ad rationem primæ ſententiæ reſponſio patet ex rationibus in ſecunda reſponſione allatis; licet enim Bulla Sixti V. ad Inquiſitores immediatè dirigatur, ut ab ipſis puniantur, qui judicia, & nativitates circa hominum actiones faciunt; nihilominùs tacitè afficit etiam ipſos Aſtrologos, qui præfatas nativitates faciunt, cum nullus puniri debeat, niſi ob delictum, præteritâ, vel præſenti lege vetitum.

Ex dictis igitur conſtat primò prædicentem ab aſtris, hominum inclinationem, præciſè non peccare, modò non certiùs aliquid affirmet, quàm ex aſtris conjiciatur, ut docui *n. 30*.

Secundò facientem judicia, & nativitates circa futuros effectus contingentes ab hominum voluntate pendentes, reum eſſe Aſtrologiæ judiciariæ, vetitæ jure naturali divino, ut probavi *in prima reſponſione, n. 4.* Imò graviter peccat contra conſtitutionem Sixti V. etiamſi futuros effectus contingentes probabiliter ſolùm conjiciat, & levi conjectura futuros prænunciet, ut oſtendi *num. 5.* Secus ſi conjecturas deſumat, non ſolum ex aſtris, verum etiam ex aliis cauſis, ut patet ex dictis n. 6. Ex quo etiam conſtat, quid ſentiendum ſit de cooperantibus ad hujuſmodi conjecturas, judicia, vel nativitates, ut in præcedentibus explicatum eſt.

QUÆSTIO III.

De excommunicationibus Papæ reſervatis, quæ ſunt communes omnibus perſonis.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra ambientes Papatum, aut tractantes de electione futuri Pontificis, vivente adhuc Pontifice, eóque inconſulto.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Ambiens, ſeu procurans Papatum, incurrit excommunicationem, etiamſi id faciat vivente Summo Pontifice.*
4 *Quid ſit ambire, utrùm ambiens poſt mortem Sum. Pont. ligetur excommunicatione, ſaltem ſi per ſimoniam procuret.*
5 *Electionem Summi Pontificis attentans ipſo vivente, ſeu inconſultò, excommunicationem incurrit.*
6 *Summi Pontificis electionem conſulens, non incurrit excommunicationem.*
7 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PAulus IV. in Bulla 16. in ordine, quæ incipit, *cùm ſecundùm Apoſtolum*, ad evitandum periculum captandæ mortis Sum. Pont. & alia incommoda, primo loco confirmat cenſuras, & pœnas quomodolibet latas contra eos, qui, Papatum ambiunt, & ſimoniam ea occaſione committunt. Deinde tractantes de eligendo futuro Pont. inconſulto Pont. vivente, non ſolùm excommunicat; verum etiam privat omnibus dignitatibus, officiis, fructibus, voce activa, paſſiva, inhabiléſque ad ea omnia reddit, & infamiæ notam injungit. Rurſus eaſdem cenſuras, & pœnas extendit ad eos omnes, qui conſilium, auxilium, opem, vel favorem præſtant, aut alio quovis modo ſe immiſcent, niſi hoc, quam primum commodè poterunt per ſe vel per alium revelarint. Denique contra impugnantes hanc Bullam excommunicationem ipſo facto imponit; & contra ipſos, tanquam ſchiſmaticos, & hæreticos inquiri mandat. Hæc omnia prolixiùs exprimuntur in præcitata Pauli IV. Bulla, circa quam priùs explicabo materiam iſtius excommunicationis, & poſtea ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla expreſſæ.

3 Ambiens, ſeu procurans Papatum, incurrit excommunicationem, etiamſi id faciat vivente Summo Pont.

3 *Prima actio* eſt ambire, ſeu procurare Papatum, præſertim ſi hac occaſione, & ejus cauſâ ſimonia committatur; nam Paulus IV. confirmat cenſuras, & pœnas à Pontificibus, & Conciliis impoſitas contra ambientes hoc pacto Papatum; una autem ex pœnis eſt excommunicatio, ut patet ex tertia Bulla Julii II. quæ incipit, *cùm tam divino, quam humano jure*, quam infrà explicabo dum agam de excommunicationibus contra Prælatos, ubi etiam diſſeram de contentis in Bulla Gregorii XV.

Hinc ſequitur eum, qui Papa vivente procurat, ſeu quodammodo ſubbarrat ſuffragia Cardinalium, ut in futurum Papam eligatur, affici hac excommunicatione, quia dicitur ambire Papatum.

4 Quid ſit ambire, & utrum ambiens poſt mortem Summi Pontificis ligetur excommunicatione.

4 Sed modò dubium eſt primò, quid ſit ambire Papatum.

Reſpondeo idem eſſe, quod inordinata cupiditate Papatum quærere, *ambitio* enim ex S. Thom. 2. 2. *q. 131. art. 1.* & aliis DD. communiter eſt inordinata cupiditas honoris, & dignitatis; tunc autem cupiditas inordinata eſt, dum quæritur dignitas mediis illicitis, ſeu prohibitis, ut in noſtro caſu, in quo vetitum eſt procurare Papatum vivente Pontifice ob periculum captandæ illius mortis. Dicitur autem *ambitus* ab ambiendo, id eſt, circumeundo, eo quod ambiens dignitatem, nunc iſtum, nunc illum adeat, ut dignitatem conſequatur, & hoc dicitur crimen affectati honoris, & vetitum *in l. Julia ambitus*: a Caio Cæſare Octaviano, teſte Suetonio.

Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur, tum ab eo, qui Papatum ambit vivente Pontifice, quàm eo mortuo.

Reſpondeo ambientem Papatum vivente Pontifice affici excommunicatione Pauli IV. ambientem verò poſt mortem Pontificis ligari excommunicatione Julii II. in Bulla, quæ incipit *cùm tam divino*, ubi excommunicationem tulit contra Cardinales, qui Sede vacante ſimoniacè eligunt, dando, promittendo, vel recipiendo. Eadem Bulla recepta fuit in Concilio Lateranenſi *ſeſſ. 5.* ſub Leon X. cum excommunicatione contra ſimoniacè procurantes poſt mortem unius Pontificis eligi in futurum Pontificem. Vide Concilium Lateranenſe citatum, & infrà tradenda *q. 7. punct.* . . ubi etiam explicabo Bullam Gregorii XV. prolixiùs tamen de hac re egi in meo tractatu *de elect. Pontificis*.

Utrùm verò exoptans Papatum graviter peccet, præſertim ſi animadvertat alios eſſe digniores, ſéque illis præferri velit, patet ex dictis de electione Romani Pontificis *q. 1. punct. 2. n. 6. & ſeqq.* & hæc de prima actione.

5 Electionem Sum. Pont. attentans ipſo vivente, ſeu inconſulto, excommunicationem incurrit.

5 *Secunda actio* eſt tractare, vel tentare de electione futuri Pontificis, vivente adhuc, & inconſulto Papa; & hoc vetitum eſt, ſive fiat per ſe, ſive per alium, ſive fiat verbis, ſive ſcriptis, ſive nuntiis; in textu enim dicitur. *Qui per ſe, vel alios Nobis viventibus, & inconſultis, verbis, aut ſcriptis, aut nunciis cum aliquo de futuro Pontifice eligendo hactenus tractarunt, vel tentarunt, ſeu in poſterum Romano Pontifice vivente & inconſulto tractabunt vel tentabunt.* Vide Bald. *in l. quoniam liberi, C. de teſt.* Azor. 2. *p. lib. 4. cap. 2. q. 15.* Scott. *in ſe lect. conſtit. theorema* 180.

Hinc ſequitur primò eos affici excommunicatione, qui conventicula faciunt, ſeu tractant, quo pacto ſe gerere debeant, ut talis in Papam eligatur, ſeu quam rationem inire debeant, ut Cardinales ad iſtum eligendum inducantur, poſtquam hic, qui modo vivit, è vivis deceſſerit: illi enim dicuntur tractare de futuro Pontifice eligendo & rei ſunt criminis læſæ Majeſtatis, ex Bulla *in cit.* Idem dic de eo, qui curat ſibi fidem dari, ſeu promitti, quod talem quis eliget. An autem hoc etiam vetitum ſit in Bulla Gregorii XV. conſtabit ex docendis *q. 7. punct. 2.*

Secundò, eum non affici excommunicatione, qui interrogatus, vel interrogat, quiſnam futurus ſit ſucceſſor hujus Pontificis: hoc enim non eſt tractare de futuro Pontifice eligendo, ſed ſpeculativè & per conjecturas loqui.

Tertiò eum vinculo hujus cenſuræ non obſtringi, qui affirmat, talem Card. excultum, & ornatum eſſe iis qualitatibus, quæ Pontifici ineſſe debent: hoc enim non eſt agere de futuri Pont. electione ſed de iis, qui digni ſunt, & eligi poſſunt: illud enim ad praxim pertinet, hoc ad ſpeculationem, ſeu ſimplicem narrationem.

Tertia actio eſt auxilium, conſilium, operam, favorem, permiſſionem, verbis, vel ſcriptis, re vel facto, aut alio quovis modo directè, vel indirectè, principaliter, vel incidenter præſtare, complices eſſe, ſeu quavis ratione ſe immiſcere circa electionem futuri Pontif. Papa adhuc vivente, & inconſulto, niſi id fortè quamprimum commodè poterunt, revelaverint Papæ pro tempore exiſtenti, aut alteri ad hoc deputato. Iſta actio pluribus verbis exprimitur in præcitata Bulla, ibi. *Quodque ſimiles ſententias, cenſuras, & pœnas reſpectivè incurrerint, & incurrant ipſo jure & facto, ac ſine alicujus ſententiæ prolatione, omnes, & ſinguli, etiam ut præmittitur, qualificati & dignitatibus hujuſmodi præditi, cujuſvis ſexus, & ordinis exiſtant, qui per ſe vel alium, ſeu alios à die noſtræ ad ſummi Apoſtolatus apicem Aſſumptionis, uſque in hunc diem præmiſſis, aut eorum alique quodvis auxilium, conſilium vel favorem, ſeu operam verbis, vel ſcriptis, aut re, vel facto, ſeu promiſſione, pollicitatione, ſuaſione, vel his omnibus in ſimul, aut quovis alio modo directè, vel indirectè, principaliter, vel incidenter præſtiterunt ſeu in futurum, quovis etiam ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum tempore præſtabunt, aut in præmiſſis mediatores, proxenetæ, nuncii, mandatarii procuratores, ſeu trapezitæ fuerunt, vel in poſterum, ut præfertur, erunt, ſeu aliàs ſe in præmiſſis quovis modo intromiſerunt, vel immiſcuerunt, ſeu in poſterum, etiam tempore ſucceſſorum hujuſmodi habebunt, niſi ea nobis, aut ſucceſſoribus noſtris, quo tempore id continget, vel alteri, cui id per Nos, vel ſucceſſores prædictos commiſſum fuerit per ſe vel alium, ſeu alios, cùm primum commodè potuerunt, revelaverint, etiamſi in præmiſſis aliquod aliud auxilium, conſilium, vel favorem, &c.*

6 Summi Pont. electionem conſulens non incurrit excommunicationem.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm qui alteri conſilium dat, ut agat de electione Summi Pontificis, ſtatim in excommunicationem incidat.

Reſpondeo negativè, quia hæc eſt actio acceſſoria, ut patet ex illis verbis: *in præmiſſis, aut eorum aliquo quodvis auxilium, conſilium, vel favorem*, &c. Ob actionem autem acceſſoriam non incurritur excommunicatio, nondum poſita actione principaliter prohibita.

Adde neque in excommunicationem incidere ſtatim ac ſecuta eſt actio principalis, ſed quando commodè potuit admonere Pontif. vel alium ad hoc deputatum, & non admonuit; cenſura

enim non eſt impoſita abſolutè ob actiones acceſſorias, ſed ſub hac conditione, niſi hoc revelaverint, cum primum commodè potuerint. Vide quæ in ſimili dixi de excommunicatione, quæ ob duellum contrahitur infrà *punct.* 5.

Quarta actio eſt oppugnare iſtam conſtitutionem, dicendo eſſe injuſtam aut invalidam in totum, vel in partem, ſic enim in dicta Bulla decernitur, §. 5.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

7 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli tam maſculi, quàm fœminæ, tam laici, quàm Eccleſiaſtici etiamſi regia, vel imperiali dignitate fulgeant; nam Paulus IV. hos omnes apertiſſimis verbis exprimit, & comprehendit in §. 2. *v. necnon quoſcumque* &c.

An autem præfati delinquentes, alias pœnas in eadem Bulla ſancitas ſtatim incurrant, conſtat ex dictis *de leg.* & in ſuperioribus excommunicationibus.

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra facientes ſponſiones ſeu excommiſſas ſuper vita, morte, & futura electione Summi Pontificis, aut ſuper promotionibus Cardinalium.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sponſio, vel quilibet alius contractus ſuper morte, vel futura electione Summi Pontificis, aut ſuper promotione alicujus Cardinalis, punitur pœna excommunicationis.*
4 *Sponſionem fieri permittens in ſuis terris ſuper vita, morte, vel electione Pontificis, aut promotione Cardinalis, punitur pœna excommunicationis.*
5 *Idem dic de conſulente, auxiliante, aut conſenſum præſtante.*
6 *Parvitas materiæ videtur ab hac cenſura excuſare.*
7 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
8 *Abſolutio an valida ſit nondum facta reſtitutione.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 GRegorius XIV. ut occurreret incommodis quæ ex prædictis ſponſionibus facilè ſequi potuiſſent in Bulla *cogit nos depravata*, irritat omnes promiſſiones, etiam juramento vallatas, efficit promittentes inhabiles ad acquirendum pecuniarum dominium, etiamſi ſolutæ, aut datæ, ſeu remiſſæ, aut condonatæ fuerint; ſed ad ea loca pia illius civitatis, in qua ſponſiones factæ fuerunt, vel potiùs ubi primum delectæ fuerunt, reſtituenda obligat etiam in foro conſcientiæ, ante ſententiam judicis, nam Sum. Pont. ſtatuit hujuſmodi pecunias præfatis locis acquiri, & contrahentes ad reſtitutionem, ſeu elargitionem eiſdem piis locis, in utroque foro teneri. An autem hæc Bulla fuerit cum tanto rigore in hac parte uſu recepta, quiſque poteſt prudens conſulere, licèt Azor. 3. *p. lib.* 11. *cap.* 20. *dub.* 3. cenſeat uſu receptam non eſſe. Azor tamen loquitur de Bulla Pii IV. quæ incipit, *In eligendis.*

Præterea idem Gregorius Eccleſiaſticas perſonas, hujus criminis reas, privat omnibus dignitatibus, & beneficiis, & officiis, ac ad illa inhabiles reddit. Denique contra omnes delinquentes excommunicationem ipſo facto imponit, cujus abſolutionem Sum. Pontifici pro tempore exiſtenti reſervat, excepto mortis articulo, cum prævia reſtitutione pecuniarum occaſione hujuſmodi ſponſionum perceptarum.

Hæc eſt ſummaria compilatio eorum, quæ in præfata Gregorii XIV. Bulla continentur, circa quam,

Primo loco quæram, & explicabo materiam excommunicationis in dicta Bulla impoſitæ.

Secundò ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt triplex actio in hac Bulla expreſſa.

3 Sponſio vel quilibet alius contractus ſuper morte, vel futura electione Summi Pontif. aut ſuper promotione alicujus Cardinalis punitur pœna excommunicationis.

3 *Prima actio* eſt ſponſio ſeu promiſſio, conventio, pactum, ſeu contractus nominatus, vel innominatus ſuper vita, morte futura electione, Sum. Pont. tam eo vivente, quàm Sede vacante, aut ſuper promotione Cardinalis. Iſta actio perſpicuè exprimitur in illis verbis, *Pii Papæ IV prædeceſſoris noſtri qui pariter hoc ipſum ſuper futura Pontificis electione fieri prohibuit, veſtigiis inhærentes de tributa Nobis à Domino poteſtatis Apoſtolicæ plenitudine, hac noſtra in perpetuum valitura conſtitutione damnamus, & reprobamus omnes, & quaſcumque ſponſiones, promiſſiones ſtipulationes, conventiones, aut pactas, excommiſſas vulgò dictas, quovis nomine, aut vocabulo appellatas. Quas ſive per cedulas, ut aiunt, vel apochas, aut aliocumque publica, aut privata ſcripturæ, aut Chirographi genere, vel per menſariorum, aut mercatorum libros, aut partitas, ut dicunt, ſeu verbo tantùm data fide, aut facto depoſito, certa pecuniarum ſumma, vel cujuſvis alterius rei pretio æſtimabilis, aut aliàs quoquomodo, vel ſub quavis nominati, aut innominati contractus forma, aut conditione in eventum vitæ aut mortis, vel futuræ creationis, Romani Pontificis, tam eo vivente, quàm Apoſtolica Sede vacante aut in eventum promotionem S.R.E. Cardinalium poſthac in quibuſvis Chriſtiani Orbis Regnis, Dominiis, Provinciis, Civitatibus, Terris, & locis ubilibet gentium, aut locorum inire quandocunque contigerit.*

4 Sponſionem fieri permittens in ſuis terris ſuper vita, morte, vel electione Pontificis, aut promotione Cardinalis, punitur pœna excommunicationis.

4 *Secunda actio* eſt reſpectu perſonarum publica auctoritate fungentium, quæ prædictas ſponſiones tacitè, vel expreſsè in locis ſibi ſubjectis fieri permittunt. Idem militat in Conſiliariis, Magiſtratibus, Poteſtatibus, Gubernatoribus, Præfectis, aut locum tenentibus prædictorum, & perſonarum publicarum, ut patet ex illis verbis, *Uberiùs etiam in eos, qui talia patrare, & huic noſtræ conſtitutioni contravenire præſumpſerint, tam ſi prædictis, quæ hic pro expreſſis habeantur, quàm ſi quibuſvis mundanis, etiam Ducalibus, Regiis, Imperialibus dignitatibus fungantur, ac etiam in eoſdem, vel alios, quid id in terris, vel locis, Civitatibus, ac Dominiis, ſibi ſubjectis tacitè, vel expreſsè fieri permiſerint, eorúmque Conſiliarios, Magiſtratus, Gubernatores, aut locum tenentes.*

5 Idem dic de conſulente, aut conſenſum præſtante.

5 *Tertia actio* eſt, auxilium, conſilium, vel favorem, aut conſenſum in præmiſſis præſtare, aut proxenetam, vel mediatorem eſſe; nam in Bulla dicitur *eorúmque ſingulos qui pariter conſenſum, auxilium, conſilium, vel favorem in præmiſſis præſtiterint, ac in quoſcumque proxenetas, vel mediatores excommunicationis ſententiam per eoſdem præſentes ferimus, & promulgamus, eoſque ipſo facto abſque aliqua monitione, aut declaratione, ſeu judicis decreto, aut miniſterio excommunicationis ſententiam incurrere volumus, à qua eorum nullus ab alio, quàm à Rom. Pontif. pro tempore exiſtente, niſi in mortis articulo, & quoad eos, qui pecunias, vel aliud quidpiam præmiſſorum occaſione perceperint, etiam prævia reſtitutione integrè pecuniarum ejuſmodi occaſione perceptarum abſolvi poſſit, aut debeat.*

An autem ob hujuſmodi actiones hoc tertio loco expreſſas ſtatim incurratur excommunicatio, non ſecuta ſponſione, patet ex ſæpiùs alibi dictis, non incurri, quia ſunt acceſſoriæ. Idem dicendum cenſeo de ſecunda actione, ſeu potius omiſſione, quæ conſiſtit in permiſſione hujuſmodi ſponſionum, hujuſmodi enim omiſſio contingit, dum non impeditur actio, quæ alioquin impedienda fuiſſet.

6 Parvitas materiæ videtur ab hac cenſura excuſare.

6 An autem parvitas materiæ ab hac cenſura excuſet, patet ex regulis generalibus excuſare, ut etiam in ſimili docui de datis, vel promiſſis pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

7 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli contra præfatam Bullam delinquentes, diſpoſitio enim generaliſſima eſt, ut apertè conſtat ex verbis textus in prima propoſitione relatis.

Nonnullæ difficultates circa pœnas, quæ in hac Bulla ponuntur, hic explicari poſſent. Verùm quia textus ſatis clarus eſt, & hujuſmodi difficultatum ſolutio facilè colligitur ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere de leg. & de aliis cenſuris in particulari*, diutiùs hic non inſiſtam.

8 Abſolutio an valida ſit nondum facta reſtitutione.

8 Solùm mihi dubium oritur primò, utrùm is, qui pecuniam occaſione ſponſionum accepit, validè abſolvatur in articulo mortis, aut ab habente privilegium abſolvendi, etiamſi nondum reſtituerit ea, quæ causâ ſponſionum accepit.

Reſpondendum mihi videtur validè abſolvi poſſe, modò pœnitens intentionem habeat reſtituendi quamprimum commodè poterit. Ratio eſt: tum quia non irritatur abſolutio aliter impenſa, tum quia ablativus ille abſolutus (etiam prævia reſtitutione integra pecuniarum hujuſmodi occaſione perceptarum) non importat conditionem neceſſariam; ſed præceptum, quo admonetur Confeſſarius de eo quod curare tenetur. Ita Azor. in ſuperioribus terminis 3. *p. lib.* 11. *c.* 20. *dub.* 2. ubi aſſerit ex conſuetudine non adeſſe obligationem reſtituendi lucrum acceptum: quia conſuetudo in hac parte derogavit Bullæ. Fill. verò *tr.* 37. *c.* 2. *q.* 7. negat adeſſe conſuetudinem non reſtituendi, & Bullam Gregorii etiam in hac parte eſſe in viridi obſervantia. Vide quæ tradidi *de conſ. in genere diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 9. *n.* 3. cum Sanch. Avila, & aliis.

Secundò dubium eſt, utrùm hujuſmodi ſponſiones præciſa Eccleſiæ prohibitione licitè fiant; & pretium ea occaſione acceptum retineri poſſit.

Reſpondeo licitas eſſe, & pretium retineri poſſe præciſa prohibitione, ut benè Azor. 3. *p. li.* 11. *c.* 20. & Fill. *tr.* 37. *c.* 2. *q.* 7. Ratio eſt quia hujuſmodi ſponſiones ſunt de re dubia, & incerta: & hoc verum videtur, etiamſi alter ſpondentium audierit à ſecretario conſanguineo, vel amico fideliſſimo, Sum. Pont. illum, de cujus creatione ſpondet, creandum eſſe Cardinalem, aut etiamſi aliam diligentiam adhibuerit ad hoc certò ſciendum. Ratio eſt, tum quia ſponſio adhuc dicitur eſſe de re dubia, utpote pendente à libera Sum. Pont. voluntate, quæ ambulatoria eſt, & ſæpè mutari ſolet: tum quia notum eſt ſpondentibus magnam adhiberi diligentiam, ut quiſque rei veritatem comperiat: ergo nulla fit injuria hujuſmodi ſponſionibus. Imò nonnulli DD. quos tacito nomine innuit Azor. 3. *p. lib.* 11. *c.* 10. *dub.* 5. exiſtimant id verùm eſſe, etiamſi hoc audierit ab ipſo Pont. ut patet ex rationibus proximè allatis. Oppoſitum ſuſtinet Azor. *loc. cit.* quia moraliter certus ſum illum creandum eſſe Cardinalem, quem Summus Pontifex mihi aſſeruit ſe velle in numerum Cardinalium cooptare Summi Pontificis voluntas adeò facilè mutari ſolet.

PUNCTUM

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra eos, qui litteras, ſcriptum, nuncium, notam, aut ſignum ad exiſtentes in Conclavi mittunt, vel recipiunt, vel è contra.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, & innuitur locus, in quo alibi explicata fuit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur, & innuitur locus, in quo alibi explicata fuit.

1 ISta excommunicatio lata fuit à Pio V. in Bulla 65. quæ incipit, *in eligendis*, in cujus explicatione hic detineri nolo; cum eam ſufficienter explicaverim, *in q. præced. punct.* 34. occaſione alterius excommunicationis non reſervatæ, latæ contra ſecretò alloquentes Cardinales in Conclavi exiſtentes.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra habentes litteras Apoſtolicas falſas, ſi intra viginti dies illas non deſtruant, vel non reſignent.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Habentes litteras Apoſtolicas falſas non incurrunt excommunicationem Summi Pontificis, ſed Epiſcopis reſervatur, tamen illius excommunicatio eſt à jure communi.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Litteræ Apoſtolicæ falſæ, cui conſignandæ ſint, ut excommunicatio evitetur.*
5 *Tempus viginti dierum, quibus elapſis excommunicatio incurritur ab eo, qui litteras Apoſtolicas falſas detinet, à quo die computari debeat.*
6 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
7 *Litteras Apoſtolicas falſas apud ſe habentes, excommunicationem incurrunt, etiamſi ipſi eas non impetraverint.*
8 *Litteras Apoſtolicas falſas habentes afficiuntur excommunicatione Papæ reſervata, etiamſi ipſi in ſententia excommunicationis nominatim non exprimantur.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PErſpicuum eſt falſificantes litteras Apoſtolicas contrahere excommunicationem, non ſolùm *in c. falſariorum de crim. falſi*, verùm etiam in Bulla Cœnæ, ut fusè explicavi *diſp.* 1. *q.* 7. per totam. Quamobrem de illa hic amplius agendum non eſt, ſed de illa differimus, quæ ab Epiſcopo imponenda eſt, juxta *c. dura de crim. falſi*, ubi Pont. ſtatuit Epiſcopis, ut excommunicationem ferant contra eos, qui litteras Apoſtolicas falſas habent, niſi infra viginti dies deſtruant, vel reſignent.

2 Habentes litteras Apoſtolicas falſas non incurrunt excomm. Sum. Pont. ſed Epiſcopis reſervatur, tamen illius excommunicatio eſt à jure communi.

2 Advertendum igitur eſt in præcitato c. non imponi excommunicationem à Sum. Pont. ſed mandari Epiſcopis, ut eam ferant contra retinentes falſas litteras Apoſtolicas; itaut ſi eas non deſtruant, vel non reſignent intra viginti dies, ſubjiciantur excommunicationi, quæ Sum. Pont. reſervata remaneat.

Ex quo licèt inferre hujuſmodi excommunicationem non eſſe à jure communi, ſed ab Epiſcopo ex præſcripto juris communis reſervationem verò eſſe à jure communi, ex ſuppoſitione excommunicationis ab Epiſcopo latæ. Ob id iſta excommunicatio reſenſetur inter excommunicationes à jure communi reſervatas.

Hoc poſito duo breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 MAteria iſtius excommunicationis eſt omiſſio deſtruendi vel reſignandi litteras Apoſt. falſas intra viginti dies, poſtquam quis cognovit ſe tales litteras habere; modo tamen ab Epiſcopis lata ſit excommunicatio contra habentes hujuſmodi litteras falſas. Hæc propoſitio clarè conſtabit ex verbis præcitatis, *c. dura de crim. falſi*, ubi ſic habetur, *ſtatuimus ut generalem excommunicationis ſententiam promulgetis, quam per ſingulas parochias faciatis frequentiùs innovari. Quod ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcat, infrà viginti dies litteras illas aut deſtruat, aut reſignet, ſi pœnam excommunicationis voluerit evadere, quam niſi forſan in mortis articulo, ſine ſpeciali mandato noſtro, à quoquam volumus relaxari, nec etiam ſi præſumpta fuerit contra hoc abſolutio, quicquam habeat firmitatis.*

Hinc patet Filliuc. *tr.* 15. *c.* 2. *q.* 4. *n.* 30. nimis obſcurè locutum fuiſſe, aſſerendo materiam iſtius excommunicationis eſſe perſeverantiam in excommunicatione Epiſcopi poſt viginti dies.

4 Litteræ Apoſt. falſæ, cui conſignandæ ſint, ut excommunicatio evitetur.

4 Sed modò dubium eſt primò cuinam conſignandæ ſint litteræ, ut excommunicationis pœna evitetur.

Reſpondeo reſignari poſſe miniſtris Papæ, vel etiam Epiſcopo loci, aut etiam confeſſario, ne periculum gravis damni incurratur. Ob id gloſſa hic *verbo reſignet*, dicit reſignandum eſſe illi, qui poſſit prodeſſe, & non obeſſe; caveat tamen, ne illas alicui reſignet, qui illis abuſurus ſit: hic enim non diceretur reſignare, juxta mentem Sum. Pont. qui prædictarum litterarum deſtructionem, vel reſignationem præcipit, ut abuſus evitetur.

5 Tempus viginti dies, quibus elapſis excomm. incurritur ab eo, qui litteras Apoſt. falſas detineat, à quo die computari debeat.

5 Secundò dubium eſt à quo tempore computandi ſint viginti dies, quibus elapſis excommunicatio reſervata incurritur.

Reſpondeo computandos eſſe à die, quo quis cognoſcit ſe falſas litteras habere; ſuppoſita tamen excommunicationis promulgatione facta ab Epiſcopo. Sed de hac re ſatis in præcedentibus ubi etiam explicavi, an dies termini computandus ſit.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Aſſignatur ſubjectum illius excommunicationis.

6 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt illi, qui falſas litteras Apoſtolicas habent, & infrà viginti dies illas non deſtruunt, vel reſignant. Hæc propoſitio patet ex verbis textus, à me jam relatis.

7 Litteras Apoſt. falſas apud ſe habentes, excomm. incurrunt etiamſi ipſi eas non impetraverint.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm omnes, qui falſas litteras apud ſe habent, afficiantur hac excommunicatione, etiamſi eas ipſi non impetraverint.

Reſpondet Sayr. *lib.* 3. *c.* 29. *num.* 3 eum, ad cujus manus præfatæ litteræ caſu pervenerint, non affici excommunicatione.

Fill. verò *tr.* 15. *c.* 2. *q.* 4. *n.* 30 exiſtimat illos ſubjici excommunicationi, qui falſas litteras à Sede Apoſtolica impetrarunt. Ratio ipſius hæc eſſe poteſt, quia textus in præcedentibus verbis loquitur de impetrantibus litteras Apoſtolicas.

Ego verò cenſeo illos omnes, qui præfatas litteras habent elapſis 20. diebus incidere in excommunicationem (modò promulgata ſit ab Epiſcopo) etiamſi dictas litteras non impetraverint, & hoc verum eſt ſaltem dum præfatæ litteræ inſervire poſſunt ad effectum in ipſis expreſſum. Ratio eſt, quia Sum. Pont. indiſtinctè loquitur de habentibus litteras, ibi, *quod ſi quis falſas litteras ſe habere cognoſcit*, non autem dicit, ſe impetraſſe cognoſcit, & hic canon, ſeu ſecunda iſtius canonis pars, diſtincta eſt à præcedente, in qua ſermo eſt de volentibus litteras à Sede Apoſtolica impetrare: Secus dicendum eſt de habente apud ſe litteras falſas, quæ jam evanuerunt, nec ad uſum in ipſis expreſſum inſervire poſſunt, perinde enim eſt, ac ſi non haberet, ut in ſimili docui in expoſitione, Bullæ Cœnæ. *q.* 7 *punct. n.* 2.

8 Litteras Apoſt. falſas habentes afficiuntur excommun. Papæ reſervata, etiamſi ipſi in ſententia excom. nominatim non exprimantur.

8 Secundò dubium eſt, utrum habentes litteras Apoſt. falſas afficiantur excommunicatione illius c. reſervata Papæ; etiamſi in ſententia excommunicationis ipſi nominatim non exprimantur.

Reſpondeo affici, quia ſatis eſt, ut Epiſcopus tulerit generalem ſententiam excommunicationis contra habentes falſas litteras Apoſt. eaſque non deſtruentes, vel reſignantes infrà 20. dies poſtquam cognoverint ſe tales litteras habere; in textu enim dicitur, *ſtatuimus, ut generalem ſententiam promulgetis*. Ita Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *n.* 3. & Fill. *loc. cit. n.* 31. Hoc pacto explicandi ſunt Panorm. *in c. dura n.* 8. Sayr. *loc. cit. n.* 3 & alii arbitrantes non affici excommunicatione, niſi Epiſcopus ſpecificè excommunicationem contra ipſum tulerit, id eſt, niſi excommunicationem tulerit ſpecificè.

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra eos, qui in litteris Apoſtolicis, ut illarum expeditionem gratis aſſequantur, fingunt ſe nepotes, fratres, aut familiares, continuos commenſales Cardinalium, aut aliorum, quorum litteræ ex privilegio, vel conſuetudine gratis expediri ſolent.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur Materia iſtius excommunicationis.*
3 *Fingentes ſe nepotes, vel familiares Cardinalium, aut aliorum, ut litterarum expeditionem gratis aſſequantur, ſubjiciuntur excommunicationi; eidem etiam ſubjiciuntur officiales complices hujus delicti.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio edita fuit priùs ab Innocentio VIII. in Bulla 9. in ordine, & incipit, *cum ſicut*. Deinde à Leone X. in Bulla 28. quæ incipit, *inhærendo veſtigiis*, confirmata fuit, & extenſa ad officiales procurantes, ſeu permittentes hujuſmodi fictionem adjectâ ſimul contra hujuſmodi officiales ſuſpenſione per annum, à perceptione emolumentorum ſui officii, ut patet ex verbis Bullæ ejuſdem Leonis, ibi, *Nos igitur fraudibus, & deceptionibus hujuſmodi prout noſtro incumbit officio, de remedio opportuno providere volentes, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac de Apoſt. poteſtatis plenitudine, omnes, & ſingulos cujuſcumque ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint, & quocumque nomine nuncupentur, qui ſe Vicecancellarii, aut aliorum Cardinalium, vel Abbreviatorum, ſeu ſcriptorum eorundem, aut aliorum perſonarum quarumcumque ex qualitatibus, & privilegiis ſive ex antiqua conſuetudine hujuſmodi litteras ipſas in toto, vel in parte gratis expedire ſolent, nepotes fratres, aut familiares, & continuos commenſales in eiſdem litteris, etiam motu proprio conceſſis nominaverint, ſi revera tales nepotes, aut fratres vel familiares, & continui commenſales non fuerint. Necnon officiales præmiſſa fieri provocantes, ſeu niſi per Rom. Pont. pro tempore exiſtentem (articulo mortis excepto,* ac

ac debita ſatisfactione prævia) abſolvi poſſint auctoritate Apoſtolica per præſentes innodamus, eoſque excommunicationis ſententiam hujuſmodi in dictum eventum ex nunc prout ex tunc, & contra incurriſſe declaramus, & pro talibus publicè judicari mandamus. Ac ipſos officiales procurantes, ſeu permittentes hujuſmodi à ſuorum officialium perceptione emolumentorum per annum continuum ultrà alias pœnas quas propterea incurrent, omninò ſuſpendimus.

Ex quibus verbis facilè colligitur quænam ſit materia iſtius excommunicationis, & quódnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis in duplici actione conſiſtit.

Prima actio eſt mentiri perſonam, fingendo ſe fratrem, nepotem, vel familiarem continuum, commenſalem in litteris Apoſtolicis. Qui verò ſe fingeret conſanguineum in tertio, vel quarto gradu, aut affinem, vel etiam familiarem, ſed non continuum commenſalem, non incideret in hanc excommunicationem; quia verba legis non ſunt extendenda ultrà propriam ipſorum ſignificationem. Quis autem dicendus ſit familiaris, continuus commenſalis patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ, *de benef.* & alibi.

Secunda actio reſpectu officialium eſt, complicem eſſe iſtius ſactionis, procurando, aut promittendo. Secùs dicendum eſt ſi poſt factum non reclament, aut non deferant, quia in textu dicitur, ſint procurantes, ſeu permittentes.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Fingentes ſe nepotes, vel familiares Cardinalium, aut aliorum, ut litterarum expeditioné gratis aſſequantur, ſubjiciuntur excomm. idem etiam ſubjiciuntur officiales, complices hujus delicti.

3 SUbjectum iſtius cenſuræ ſunt ipſimet fingentes, vel officiales procurantes, ſeu permittentes, quia de his ſermo eſt in Bulla, non verò de aliis: propterea ſi alius cooperatur hujuſmodi delicto, non afficeretur pœna excommunicationis.

Obſervat tamen Fill. iſtam excommunicationem à paucis recenſeri, vel quia non eſt in uſu, vel quia hujuſmodi fraus (quod ego facilius credo) hoc tempore via contingere poteſt, eo quod litteræ gratis non expediantur, niſi clarè cognoſcantur ii, qui ea gratis obtinere cupiunt.

PUNCTUM VI.

De excommunicatione lata contra percuſſores Clericorum.

ISta excommunicatio lata eſt *in c. ſi quis ſuadente Diabolo* 17. *q.* 4. in hæc verba. *Si quis ſuadente diabolo manus violentas in clericum, vel monachum injecerit, anathematis vinculo ſubjaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere, niſi mortis urgente periculo, donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & ejus mandatum recipiat.*

Occaſione iſtius textus explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur.

Secundò quodnam ſit ſubjectum; ſeu quænam perſonæ vinculo iſtius excommunicationis obſtringantur. Qua occaſione oſtendam etiam utrùm percutiens volentem, ſeu clericus percutiens ſeipſum, huic cenſuræ ſubjiciatur.

Tertiò, contra quas perſonas præfatæ actiones fieri debeant, ut cenſura hujus canonis incurratur.

Quartò, utrùm injiciens manus violentas in clericum, excuſetur aliquando ab hac cenſura.

Quintò, de iſtius excommunicationis abſolutione diſſeram.

De his ſingulis agam in hoc puncto in quinque ſectiones diviſo; quamvis enim puncta indiviſibilia ſint, inquit Ariſtoteles, noſtra tamen puncta dividi, & ſecari poſſunt; quia ſæpè magnam habent latitudinem.

SECTIO I.

Quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur in hoc textu.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

1 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hoc canone expreſſæ, quarum una eſt principalis, aliæ acceſſoriæ. Principalis eſt injurioſè injiciens manus violentas in clericum, vel monachum, ut patet ex illis verbis *Si quis violentas manus in clericum, vel monachum*, &c.

Actiones acceſſoriæ ſunt primò, mandare hujuſmodi manuum injectionem, ſeu percuſſionem.

Secunda, conſilium, auxilium, vel favorem ad hujuſmodi percuſſionem præbere.

Tertia, ratam habere: eas iſtæ actiones ſitè percipiantur, ſingulas ſequentibus §§. explicabo.

§. I.

In quo explicatur materia, ſeu actio principalis iſtius excommunicationis.

1 *Injectio manuum violenta quid ſignificet.*
2 *Enumerantur conditiones requiſita ad incurrendam excommunicationem ob violentam manuum injectionem.*
3 *Percuſſio cur violenta manuum injectio nuncupetur.*
4 *Percuſſio levis. & non ſufficiens ad mortalem culpam non ſubjicitur excommunicationi.*
5 *Rapiens aliquid è manibus clerici per vim, aut inferens violentiam rebus clerico adhærentibus, excommunicationem incurrit.*
6 *Venenum clerico propinans ligatur excommunicatione.*
7 *Surripiens clam crumenam clerico, aut dormientem veſtibus ſpolians, non ligatur excommunicatione.*
8 *Clerici veſtes lacerans non incurrit excommunicationem, quoties illæ veſtes clerico non adhærent.*
9 *Detinens, vel detineri curans clericum in domo, vel cuſtodia, excommunicationem incurrit.*
10 *Injuriis clericum afficiens non ligatur excommunicatione.*
11 *Clericum qui è fundo exigere cogit per metum, abſque ulla vi, non incidit in excommunicationem.*
12 *Sclopum explodens in clericum, qui ob terrorem ex hac vita decedit, excommunicationem incurrit, etiamſi pila eum non attingat.*
13 *Clerici percuſſio quandónam ſufficiens cenſeatur ad excommunicationem incurrendam.*

MAteriam principalem iſtius excommunicationis dixi eſſe violentam, & injurioſam manuum injectionem, hic modò explicandum eſt, quid nomine violentæ injectionis manuum intelligatur.

UNICA PROPOSITIO.

1 NOmine *violentæ injectionis manuum* intelligitur actio externa injurioſa, violenta, conſiſtens in facto, ſeu opere, & contingens perſonam Eccleſiaſticam. 1 Injectio manuum violenta quid ſignificet.

2 Ex quo licet inferre tres conditiones requiri, ut hujuſmodi actio ſit materia excommunicationis. 2 Enumerantur conditiones requiſitæ ad incurrendā excomm.

Prima, ut ſit actio violenta, hoc enim ſignificant illa verba textus, *Manus violentas injecerit*. Nomine autem *injectionis manuum* intelligitur quælibet percuſſio, & via injurioſa, ſive fiat manibus, ſive pedibus.

3 Dicitur autem *manus violentus*, deſumpta denominatione à manu, quæ eſt inſtrumentum conſuetum, per quod vis injurioſa inferri ſolet, ut benè Suar. *diſput.* 72. *ſect.* 1. Regin. *lib.* 3. *n.* 205. & alii communiter. 3 Percuſſio cur violenta manuum injectio nuncupetur.

Secunda conditio eſt, ut actio injurioſa attingat clericum, ut colligitur ex illis verbis textus, *in clericum, vel monachum*. Quamobrem afficiens clericum verbis contumelioſis, excommunicationem non incurrit; quia hæc non eſt actio violenta, attingens clericum. Item qui conatus eſt percutere, ſed non percuſſit, non incidit in excommunicationem, tum quia non adeſt actio contingens clericum, tum quia punitur in hoc canone violenta manuum injectio, non autem conatus; & verba, præſertim in materia pœnali, cum effectu accipienda ſunt. Neceſſe tamen non eſt, ut perſona clerici immediatè attingatur, ſed ſufficit mediatè; ut ſi actio violenta, & injurioſa fiat circa rem adhærentem clerico, ſeu deferentem, vel continentem clericum, ut ſi fræno violenter detineatur equus cui clericus inſidet, vel non ſine magno dedecore; hæc enim cenſetur gravis injuria in corpus ex communi DD. ſententia, ut patebit ex illationibus proximè adducendis.

Tertia conditio eſt, ut actio violenta, & injurioſa ſit mortaliter peccaminoſa. Ratio eſt, tum quia in textu dicitur, *ſuadente diabolo*; tum quia excommunicatio non incurritur, niſi ob mortalem culpam, neque ſufficit ut procedat ab actu interno mortali, ſed requiritur, ut actus ipſe externus ſit capax mortalis culpæ; niſi enim gravis culpæ capax ſit, non poteſt gravi pœna puniri.

4 Ideò, qui clericum percutit, ita leviter, ut actus exterior, omnibus conſideratis, non cenſeatur ſufficiens ad mortalem culpam, non afficitur excommunicatione, quamvis mortaliter peccaverit, in intentione, intendens graviter percutere, ſeu gravem injuriam inferre. 4 Percuſſio levis, & non ſufficiens ad mortalem culpam non ſubjicitur excomm.

Ex oppoſito qui leviter percutit clericum, ita tamen, ut illa percuſſio cenſeatur valdè injurioſa clerico, incurrit excommunicationem, ut accidit, quando quis conſpuit in clericum, aut virga percutit, aut illum includit in carcere, vel in alio loco, à quo non poſſit exire ſine dedecore & pudore, nam hæc actio cenſetur graviter violenta clerico, & eſt mortaliter peccaminoſa. Ita Suar. *loco cit. n.* 26. Fill. *n.* 17. Coninch. *n.* 185. Reg. *l.* 1. *n.* 206. & alii communiter.

5 Ex dictis ſequitur primò illum eſſe excommunicatum, qui rem aliquam violenter eripit è manibus clerici, aut violentiam facit rebus adhærentibus clerico, e.g. violenter injiciendo manus in frænum equi, cui clericus inſidet, aut lacerando veſtem clerici, aut feriendo equum, aut frangendo frænum equi, dum clericum, eo utitur, &c. aut ita inſequendo clericum, ut cogatus ſe præcipitem dare 5 Rapiens aliquid è manib. clerici per vim, aut inferens violentiam rebus clerico adhærentibus, excom. incurrit.

in

Digitized by Google

in fluvium ad ſe eripiendum è manibus inſequentibus. Secus ſi clericus cadat inter fugiendum; tunc enim inſequens non ligatur excommunicatione, eò quòd hujuſmodi caſus per accidens ſequatur, nec illi imputatur, niſi fortè eum prævideri. Ita Sylveſt. *verb. excommunicatio 6. n.5.*

6 Venenum clerico propinans ligatur excommunicatione.

6 Secundò illum eſſe excommunicatum, qui occidit clericum per cibum, vel potum veneno infectum, nam hujuſmodi actio ita eſt violenta, ut diſſolvat compoſitum, & eſt magis violenta, & injurioſa, quàm ſit injectio alapæ, aut pulveris, aut ſalivæ. Ita Ludovic. Beia. *1. part. caſu 14 fol. mihi* 204. Molina *tr. 3. diſp. 51.* Suarez *diſp. 5. ſect. 1. n. 13 & 15.* Fill. *tr. 11. c. 5. q. 3. ad fin. n. 116. & tract. 15. cap. 1. q. 5. n. 20.* & alii communiter contra Avilam *2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 12.* ubi pro ſe citat Emmanuëlem Sà, & alios. Exiſtimo tamen contra Suarez, & Filliuc. hanc cenſuram non incurri, antequam venenum operari incipiat; nam antea non adeſt actio violenta, cùm venenum ſine ulla vi exhibitum fuerit, ut ſuppono. Secus dicendum videtur de moniali gravida, quæ ſibi propinat potionem mortiferam fœtui; nam iſta actio cenſetur violenta fœtui, non ipſi moniali, nec videtur injurioſa ſtatui Eccleſiaſtico, conſequenter ex hoc titulo non incurrit excommunicationem. Ex decreto verò Sixti X. & Gregorii XIII. incurrit excommunicationem, ſi fœtus erat animatus, ut explicavi *q. præced.* Ita Sayr. *c. 3. t. 23.* Avila *2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 12.* Molin. *diſp. 51. n. 4.* & alii.

7 Surripiens etiam crumenam clerico, aut dormientem veſtibus ſpolians, non ligatur excommunicatione.

7 Tertiò illum non eſſe excommunicatum, qui clam furatur crumenam clerici, aut illum dormientem veſtibus ſpoliat, aut præſcindit cingulum, quo cingitur; nam iſtæ actiones non videntur violentæ. Ita Emanuël Sà *de excom. Papæ reſervatis n. 2.* Sayr. *loc. cit. n. 26* Regin. *n. 208* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 32.* Fill. *tr. 15. c. 1. n. 20.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 66.* ubi cum Innocentio id ampliat, etiamſi ob id clericus domi poſtea commorari cogatur ob privationem veſtium: id enim per accidens ex illo facto ſequitur. Secus dicendum eſt de eo, qui violenter detinet clericum, ut illum veſtibus, aut pecuniis ſpoliet; tunc enim revera dicitur manus violentas in clericum injicere.

8 Clerici veſtes lacerans non incurrit excommunicationem, quoties illæ veſtes clerico non adhærent.

8 Quartò illum non incurrere excommunicationem, qui lacerat veſtes, vel alia, rec, quæ clerico non adhærent: tunc enim non videtur violentiam clerico inferre. Ita Mol. *t. 4. tr. 3. diſp. 51.* Suar. *loc. cit.* Fill. *n. 18.* & alii communiter.

9 Detinens, vel detineri curans clericũ in domo, vel cuſtodia, excommunicationem incurrit.

9 Quintò judicem ſæcularem incidere in excommunicationem, detinendo vel curando clericum detineri in cuſtodia, vel in domo, aut ponendo cuſtodes ad domum, qui clericum exeuntem capiant, ita ut clericus non poſſit liberè exire; nam hoc modo cenſetur violentiam in clericum inferre per ſe, vel per alium: qui autem violentiam clerico infert per ſe; vel per alium, majorem incurrit excommunicationem, ut conſtabit ex dicendis *punct. 2.* Ita Navarr. *cap. 27. num. 77.* Philiarch. *loc. cit.* Sayr. *lib. 3. c. 29. num. 13.* Suarez *diſp. 22. ſect. 1. n. 29.* Fill. *tr. 14. c. 1. q. 5. n. 17 & 32.* Coninch *n. 165.* & alii.

10 Injuriis clericum afficiens non ligatur excommunicatione.

10 Sextò illum non eſſe excommunicatum, qui verbis, aut etiam factis infert injuriam clerico abſque violenta manuum injectione in clericum, ut accidit, quando quis injuriis afficit clericum, ſed illum non percutit.

11 Clericum qui è fundo exire cogit per metum abſque ulla vi, non incidit in excommunicationem.

11 Septimò illum non eſſe excommunicatum, qui per metum abſque ulla vi, vel tactu, cogit clericum exire è fundo: non enim dicitur manus violentas in clericum injicere, cum ſolis verbis illum terreat.

12 Similiter non videtur excommunicatus; qui obſidet caſtrum aut domum, non ut faciat injuriam clerico ibi exiſtenti, ſed ut juſtè obtineat illud caſtrum; deficit enim tertia conditio. Ita Sayr. *loc. cit. n. 13.* Suar. *diſp. 22. ſect. 1. n. 30. & 31.* Molin. *loc. cit. diſp. 51. n. 1.* & alii.

12 Sclopum explodens in Clericum qui ob terrorem ex hac vita decedit excommunicationem incurrit, etiamſi pila eum non attingat.

13 Octavò illum ſubjacere excommunicationi, qui ſclopum explodit in clericum qui ob terrorem moritur, quamvis pila, ne leviter quidem tactus, vel læſus fuerit: hæc enim cenſetur actio violenta, & injurioſa in clericum. Ita Fill. *n. 17. v. 3.* & alii, quos in ſimili retuli *de irregularitat.*

Objicies: inſequens clericum, qui præ timore fugit, non incurrit excommunicationem, ob hujuſmodi inſecutionem; ergo neque eam incurrit, qui ſclopum, explodit, ſed clericum non attingit, etiamſi clericus ſtrepitu bombardæ, ſeu ſclopi perterritus moriatur.

13 Clerici percuſſio, quandonam ſufficiens cenſea ut ad excommunicationem incurrendã.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia clericus fugiens nullam vim patitur ab inſequente, ſed ipſe, apprehenſione damni futuri, ſeu poſſibilis, fugam arripit. Hoc tamen intellige, modò clericus nullam ob hujuſmodi fugam vim ab extrinſeco patiatur, ut dictum eſt *illatione prima*, ſtrepitus verò bombardæ attingit ipſum clericum, eique violentiam infert, experientia teſte, conſequenter ſufficit ad excommunicationem incurrendam, quoties inde notabilis læſio clerici ſequitur.

14 Utrùm aſſignari poſſit aliqua regula ex qua conjicere poſſimus, an proximè dicta ſufficiant ad majorem excommunicationem incurrendã.

14 Rogabis, utrum aſſignari poſſit aliqua regula, ex qua conjicere poſſimus; quandonam percuſſio clerici, ſeu actio injurioſa clericum ſit ſufficiens ad incurrendam majorem excommunic.

Reſpondent Cajet. *de excomm. c. 20.* Avila *loc. cit. dub. 13. caſu 3.* Emanuël Sà *loc. cit. n. 2.* & alii, poſſe hanc regulam aſſignari. Quoties actio eſt tam parva, & levis, ut ſi alio loco non videatur eſſe peccatum mortale, non ſufficit ad incurrendam excommunicationem. Qua de cauſa ab aliquibus DD. regulariter excuſantur pueri initiati prima tonſura, qui ſe pugno percutiunt, & ſanguinem e naribus eliciunt in parva quantitate.

Sed hanc regulam meritò negat eſſe ſimpliciter veram Suarez *loc. cit. ſect. 1. n. 27.* nam dari poteſt caſus, ut actio, quæ levis eſt reſpectu laici, cenſeatur gravis, & valdè injurioſa reſpectu clerici: ideo judicio prudentis viri ſtandum eſt in judicanda gravitate actionis injurioſæ.

Quare mihi dicendum videtur cum Molina *diſp. 51. n. 8.* & Coninch. *diſp. 14. dub. 15. n. 168.* quoties actio, & injectio manus violentæ arbitrio prudentis viri ſecluſa excommunicatione, eſſe ſufficiens ad peccatum mortale, eandem eſſe ſufficientem ad incurrendam excommunicationem poſitam ob violentam manuum injectionem in clericos, hæc enim ſupponit peccatum mortale.

Ex quo ſequitur clericos impuberes inter ſe rixantes, ſéque percutientes non incurrere excommunicationem; quoties illa actio attenta qualitate perſonarum, & quantitate nocumenti, non pertingit ad culpam mortalem. Hac de cauſa pueri ſæpè poſſunt ab excommunicatione excuſari; eo quod illorum percuſſio regulariter non reputetur graviter injurioſa inter hujuſmodi perſonas, ut patet ex *c. 1. de ſent. excom.* Ita Mol. *loc. cit. n. 8.* Fill. *n. 26.* Avila *loc. cit.* Coninch. *n. 190.* & alii.

§. II.

In quo explicatur materia minùs principalis, ſeu actiones acceſſoriæ, ob quas hujus canonis excommunicatio incurritur.

1 *Clerici percuſſionem conſulens, aut mandans, ligatur excommunicatione.*
2 *Percuſſionem clerici conſulens, aut mandans, non ligatur excommunicatione, niſi ſequatur percuſſio.*
3 *Item conſulens, vel mandans Clerici percuſſionem, non ligatur excommun. niſi conſilio, vel mandato influxerit in percuſſionem.*
4 *Clerici percuſſionem mandans incurrit excommunicationem etiamſi conatus fuerit mandatum revocare, ſed re ipſa non revocaverit.*
5 *Clerici percuſſionem mandans ligatur excommunicatione etiamſi in gratia exiſtat dum mandatarius mandatum exequitur.*
6 *Percuſſionem clerici mandans, vel conſulens, aliquando ligatur excommunicatione, etiamſi ea non ligetur executor, & è contra.*
7 *Percuſſionem clerici permittens incurrit excommunicationem, dum obſtare tenebatur ex ſola charitate.*
8 *Percuſſionem clerici permittens incurrit excommunicationem; dum eam impedire tenebatur ex juſtitia.*
9 *Quinam teneantur ex officio impedire clerici percuſſionem.*
10 *Ratam habens clerici percuſſionem ſuo nomine factam incurrit excommunicationem.*
11 *Ratihabitio percuſſionis clerici quas conditiones habere debeat, ut ſufficiens cenſeatur ad incurrendam excommunicationem.*

Actiones acceſſorias, diximus eſſe mandatum, conſilium, favorem, & ratihabitionem, vel etiam omiſſionem in impedienda percuſſione, dum eam tenemur ex juſtitia impedire: de his ſingulis agendum eſt in ſequentibus propoſitionibus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Clerici percuſſionẽ conſulens aut mandans ligatur excommunicatione.

1 Conſilium, & mandatum, quo quis conſulit aut tacitè, vel expreſſè mandat clerici, vel monachi percuſſionem, ſubjiciunt huic excommunicationi, ſecuta tamen percuſſione. Ratio deſumitur *ex c. quanta de ſent. excom.* ubi habetur non ſolum eos ſubjici huic excommunicationi, qui percutiunt, verum etiam, qui conſentiunt. Is autem procul dubio conſentit, qui conſilium, aut mandatum præbet ad percutiendum. Ita Navarr. *cap. 27. n. 51.* Sayr. *lib. 3. c. 36. n. 22* Suar. *diſp. 22 ſect. 1 n. 55* Avil. *2. p. c. 5. diſp. 3. dub. 6.* Mol. *t. 4. diſp. 52. n. 2.* Sylv. *verbo excommunicatio 7. n. 24.* Filliuc. *tr. 15. c. 3. q. 7.* Coninch. *diſp. 14. dub. 15 n. 171.* Reg. *n. 215.* & alii communiter. Hæc tamen intelligitur cum duplici limitatione.

2 Percuſſionem Clerici conſulẽs, aut mandãs non ligatur excommunicatione, niſi ſequatur percuſſio.

2 Prima eſt, modò ſequatur percuſſio, ut colligitur, tum ex *cap. mulieres. § ultimo de ſent. excom.* tum quia iſtæ ſunt actiones acceſſoriæ; ob actiones autem acceſſorias non incurritur excommunicatio, nondum ſecuta actione principali, quia in odium ipſius prohibentur.

3 Item conſulens, vel mandãs clerici percuſſionem non ligatur excomm. niſi conſilio, vel mandato influxerit in percuſſionẽ.

3 Secunda eſt, modò conſilium, vel mandatum revera influxerit in percuſſionem. Ratio eſt, tum quia ad incurrendam cenſuram requiritur effectus prohibitus ſub cenſura; tum quia conſilium, & mandatum prohibentur, quatenus ſunt cauſa percuſſionis.

4 Clerici percuſſionẽ mandans incurrit excommunic. etiamſi conatus fuerit mandatũ revocare, ſed re ipſa non revocaverit.

4 Quæres utrùm iſta excommunicatio incurratur ab eo, qui mandans percuſſionem clerici, ſed poſtea pœnitentia ductus revocavit mandatum, quæ revocatione non manifeſta mandatario, adhuc ſecutus eſt mandati effectus.

Reſpondeo incurri, nam mandans revera cenſetur ſuo mandato cauſa efficax percuſſionis, conſequenter etiam tenetur ad reſtitutionem omnium damnorum, quamvis curaverit revocationem mandati innoteſcere mandatario, cui reipſa non innotuit. Ita Leſſius *l. 2. de juſt. c. 13. dub. 3 n. 17.* Molina *loc. cit. num. 5.* Coninchus *n. 176. & ſeqq.* Regin. *n. 126.* & alii, quos in ſimili retuli *de irregularitate*, ubi etiam diſſerui, utrùm mandans, vel conſulens revocato mandato, vel conſilio contrahat excommunicationem,

ſi

ſi revocatio perveniat ad aures mandatarii, vel ejus, cui datum eſt conſilium.

5 Clerici percuſſionē mandans ligatur excōmunicatione, etiamſi in gratia exiſtat dum mandatarius mandatum exequitur.

5 Secundò dubium eſt, utrum mandans incurrat excommunicationem, ſi exiſtat in gratia, dum mandatarius exequitur mandatum, percutiendo clericum.

Reſpondeo affirmativè cum Leſſio *loc. cit.* Sylveſtro *excommun. quæſ.* 5. Reginaldo *n.* 216. & aliis. Ratio eſt quia ad incurrendas cenſuras prærequiritur quidem, & præſupponitur peccatum mortale, non tamen neceſſe eſt ut peccatum mortale tunc committatur quando cenſura incurritur, ſed ſufficit peccatum mortale prohibitum ſub cenſura commiſſum antea fuiſſe, ut in ſimili oſtendi de peccatis omiſſionis, in *tractatu de peccatis*. cum multis Doctoribus. Idem in ſimili docet Suarez *tom* 4. *diſp* 44. *ſectione* 3. n. 3. de eo, qui cauſam dedit homicidii, ſed ante ſecutum effectum mortis egit pœnitentiam ſui delicti: hic enim non excuſatur ab irregularitate; quia ſicut pœnitentia non tollit irregularitatem jam contractam, ita neque facit in prædicto caſu, ne contrahatur.

6 Percuſſionem clerici mandans, vel conſulens, aliquando ligatur excommunicatione, etiamſi ea non ligetur executor, & è contra.

6 Tertio dubium eſt, utrùm dari poſſit caſus in quo conſulens vel mandans percuſſionem incurrat excommunicationem, non verò non incurrat executor, vel è contra.

Reſpondeo affirmativè, ut accidit quando executor ignorat invincibiliter illum, quem percutit, eſſe clericum, aut invincibiliter ignorat, latam eſſe excommunicationem. Ita Molin. *loc. cit. diſp.* 52. *n.* 9. & alii. Ratio patet ex dictis de cauſis excuſantibus a cenſuris in communi.

Plura de mandante, & conſulente percuſſionem hic dici poſſent, verum quia hæc ſufficienter colliguntur ex dictis *de reſtitutione*, & *de irregularitate*, ibi videri poſſunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Percuſſionem clerici permittens ligatur excommunicatione dum obſtare tenetur ex ſola charitate.

7 Omiſſio, quâ quis non obſtat percuſſioni clerici, non ſubjicitur excommunicationi, dum is qui non obſtat, ex ſola charitate obſtare tenebatur, etiamſi ex ipſa poſſit obſtare, & peccet non obſtando. Ratio eſt, tum quia illi, qui non obſtat, cum teneatur ex ſola charitate obſtare, non imputantur cætera damna, nec injunguntur aliæ pœnæ; ergo neque debet injungi, & imputari pœna excommunicationis; tum quia non eſt in jure expreſſum; tum quia excommunicatio lata eſt ob actionem, non verò ob omiſſionem. Et hoc verum eſt etiamſi non obſtet propter odium, & pravum affectum: non enim punitur pravus affectus, ſed opus externum, vel ejus omiſſio ſub cenſura prohibita. Ita Philiarchus *loc. cit.* Navarr. n. 78. Coninchus *loc. cit.* 174. Reginald. *l.* 4. *n.* 221. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. Molin. *tom.* 4 *diſp.* 32. & 52. Avila *loc. cit. dub.* 8. & alii, contra Cajetanum *verb. excommunicatio c.* 10. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 33. *ſect.* 1. *n.* 156. Medinam *C. de reſtit. quæſt* 7. Sayrum *loc. cit. num* 44. Filliucium. *num.* 31. & alios, quos retuli *de reſtit. quæſt.* 1. *punct.* 14.

8 Percuſſionem clerici permittens incurrit excommunicationem, dum eam impedire tenetur ex juſtitia.

8 Neque obſtat caput *quanta*, ubi dicitur, *eos delinquentibus favere*, interpretamur, qui cum poſſint, manifeſto facinori deſinunt obviare; nam ille textus aut intelligendus eſt de præſumptione fori externi, in quo puniendus eſt qui facilè & abſque incommodo potuit impedire, & non impedivit. Aut intelligendus eſt de alia pœnis, non verò de excommunicatione, cùm hæc non incurratur niſi exprimatur, ex communi Doctorum ſententia. Aut intelligendus eſt de excommunicatione comminatoria, cùm textus verbis futuri temporis utatur, ibi *facientes & conſentientes pari pœna plectendos catholica condemnat auctoritas*, ubi notandum illud verbum, *plectendos*, quod eſt futuri temporis, & non ſignificat pœnam ipſo jure latam, ſed ferendam, & cum verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio, ſed benignior interpretatio ſuſtinenda eſt. Aut intelligendus eſt de illo, qui non obſtat, cum poſſit, & teneatur obſtare ex officio, ſeu ex *juſtitia*, incidit in excommunicationem; quia dicitur præſtare auctoritatem, illique imputatur percuſſio, ſicut imputantur aliqua damna. Ita Molina *diſp.* 33. *memb.* 3. *n.* 6. & alii DD. prææallegati, & citati *de reſtit. loc. cit.* Quamquam oppoſitum etiam in hoc caſu non caret probabilitate, dum non conſentit, nec auctoritatem præſtat, ut ſuprà innui in expoſitione Bullæ Cœnæ *q.* 2. *punct.* 3. *n.* 14. Ratio eſt, quia excommunicatio lata ob actionem, non incurritur ob omiſſionem, nec ullus ex facto alterius remanet excommunicatus, niſi particeps ſit criminis, aut niſi mandatum, vel auctoritatem præſtet, juxta gloſſam hic *verſ. interpretans, ad finem*. Ex quo patet ſolùm conſenſum internum non ſufficere, niſi aliena cooperatio in externam percuſſionem adſit; hoc pacto explicandum eſt caput *quanta*, citatum.

9 Quinam teneantur ex officio impedire clerici percuſſionem.

9 Sed modò dubium eſt quinam teneantur obſtare ex officio.

Reſpondeo eos teneri, quibus cura demandata eſt, ut ſunt Reges, judices, & alii ſuperiores. Præterea patres, tutores, heri, pædagogi, Parochi, & alii ſimiles reſpectu filiorum & ſubditorum, his enim commiſſa eſt cura ſuorum ſubditorum. Ita Sayrus *lib* 3 *c* 16 *n.* 14. Philiarchus *loco cit.* Avila, Filliucius, & alii *locis citatis*.

TERTIA PROPOSITIO.

10 Ratihabitio percuſſionis clerici nomine facto, incurrit excommunicationem.

10 Ratihabitio, quia quis approbat percuſſionem clerici ſuo nomine factam, eſt materia iſtius excommunicationis. Pro intelligentia iſtius propoſitionis.

Advertendum eſt illum dici ratam habere percuſſionem clerici qui approbat percuſſionem clerici factam ſuo nomine, & contemplatione ſui, quamvis approbans non dederit mandatum. Ita Philiarc. *loc cit.* Suarez *loc. cit.* n. 53. Sayrus *loc. cit. num.* 52. Molina *diſp.* 52. *num.* 4. & *tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 53. Navarr. *loco cit.* Reginald. n. 218. & alii. Hoc poſito probatur allata propoſitio ex *cap. cum quis de ſent. excommunic. in* 6. ubi hoc expreſſè habetur, & ſimul hæc ratio aſſignatur; quia ratihabitione fictione juris retrotrahitur, & comparatur mandato; ſicut ergo mandans percuſſionem clerici incurrit excommunicationem, ita ratam habens percuſſionem incurrit excommunicationem ab eo puncto, quo ratam habet percuſſionem; cum enim ante ratihabitionem non commiſerit culpam, non eſt ratio, cur dicamus excommunicationem ab eo contrahi ante ratihabitionem, ſed dicendum eſt contrahi ab eo puncto, quo culpam admittit per ratihabitionem.

11 Obſerva tamen aliquas conditiones requiri ad incurrendam excommunicationem.

11 Ratihabitio percuſſionis clerici quas conditiones habere debeat, ut ſufficiens cenſeatur ad incurrendam excommunicationem.

Prima eſt, ut qui ratam habet percuſſionem clerici, potuerit mandare percuſſionem eo tempore, quo ſecuta eſt percuſſio. Quapropter approbans percuſſionem clerici factam eo tempore, quo ipſe approbator erat amens, vel infans, non incurrit excommunicationem, quia tunc temporis, quo facta eſt percuſſio, non potuit percuſſionem mandare. Secus ſi tunc dormiebat: tunc enim facilè poterat a ſomno excitari, & interrogari, an vellet ſuo nomine percuſſionem fieri. Ita Molina *loc cit. n.* 4.

Secunda eſt, ut ratam habeat percuſſionem per aliquod ſignum externum, e. g. per verba, aut nutus. Ratio eſt; quia actus merè internus non ſubjacet poteſtati Eccleſiæ; conſequenter non poteſt puniri pœna cenſuræ, niſi externo ſigno manifeſtetur.

Tertia eſt, ut percuſſio facta ſit nomine ipſius, ſciatque illam ſuo nomine factam eſſe: quare ſi de illa gaudeat neſciens factam eſſe ſuo nomine, non contrahit excommunicationem, niſi fortè velit illam factam eſſe ſuo nomine; nam ſecundum proprietatem juris non dicitur quis ratum habere id, quod non eſt factum ſuo nomine, nec dicitur facere ſuam præteritam actionem, *de regul. jur. in* 6. Ita Navar. *n* 78 Suar. *loc. cit* n. 5. Avila *dub* 9. Sayrus *loc cit. n.* 25. Molin. *loc. cit. n* 5. Fill. *n.* 29. & alii communiter.

SECTIO II.

De ſubjecto iſtius excommunicationis.

1 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Percutiens clericum, excommunicationem incurrit, etiamſi impubes ſit.*
3 *Fœmina percutiens clericum, aut cooperans, excommunicationem incurrit.*
4 *Clerici percuſſionem mandans ligatur excommunicatione, etiamſi collegium vel univerſitas ſit.*
5 *Percutiens clericum conſentientem incurrit excommunicationem quoties percuſſio eſt injurioſa.*
6 *Clericus conſentiens in ſui percuſſionem excommunicatus eſt.*
7 *Clericus percutiens ſeipſum excommunicatus eſt.*

In hac ſectione tria explicabo.

Primò in genere, quinam ſubjiciantur excommunicationi violentas manus, in clericos injiciendo.

Secundò, utrùm percutiens clericum volentem, & conſentientem in hanc cenſuram incidat.

Tertiò, utrùm clericus qui ſe ipſum percutit, vinculo hujus excommunicationis obſtringatur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

1 Omnes, & ſinguli, qui clericum vel monachum percutiunt, aut aliam actionem in hoc canone vetitam agunt, in cenſuram iſtius canonis incidunt. Ratio eſt, quia in textu dicitur: *ſi quis ſuadente diabolo manus violentas, in clericum, vel monachum injecerit*, &c. Ubi notanda eſt illa particula, *ſi quis*, quæ generalis, & univerſalis eſt, ut ex *l. qui filiabus*, §. 1. *de leg* 1. & *l. ſi neceſſarias*. §. *ſi annua*, *ff. de pig. act.* obſervat Tiraq. *in l. ſi unquam*, *v. omnia*. *n.* 40. *C. de revoc. don.* quem citat, & ſequitur Barboſa *d* 311. *ad fin.*

2 Percutiens clericum excommunicationem incurrit etiamſi impubes.

Hinc ſequitur omnes homines baptizatos eſſe capaces ſubjici huic cenſuræ, ſive ſint puberes, ſive impuberes ſint; ſive laici, ſive ſint clerici; etiam in maxima dignitate conſtituti, excepto Papa, ſive ſint ſuperiores, ſive inferiores, modò ſuperiores id non agant ex officio, ſeu cauſâ correctionis, ut conſtabit ex infra dicendis *de cauſis excuſantibus*.

3 Fœmina percutiens clericum aut cooperans, excommunicationem incurrit.

3 Idem valet in fœminis percutientibus, aut alia ratione concurrentibus ad clerici, vel monachi percuſſionem. Ratio eſt, quia dictio, *ſi quis*, non ſolùm complectitur maſculinum, verùm etiam fœmininum, arg. *l. cum filii*, *ff. de vulgar. & pupil.* Bertazzol. *in l. ſi quis*, *C. de tranſact.* & alii apud Gratum *diſt.* 150. *n.* 1. & apud Barboſam *loco cit.*

4 Clerici percuſſionē mandans, ligatur excommunicatione, etiamſi collegium, vel univerſitas ſit.

4 Idem dicendum eſt de collegio, vel univerſitate, quæ clerici percuſſionem mandaret. Quamvis enim dictio, *ſi quis*. perſonam veram, & non fictam, qualis eſt communitas, & collegium, comprehendat, & Bertazolio *loc. cit. n.* 145. & Barboſa, *loc. cit. num.* 2. & 3. nihilo

nihilominùs ſinguli de communitate, qui delicto cooperantur, afficiuntur excommunicatione, ut ſic enim ſunt perſonæ ſingulares.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Percutiens clericum conſentientem incurrit excommunicationem, quoties percuſſio eſt injurioſa.

5 PErcutiens clericum volentem, & conſentientem, incurrit excommunicationem, quoties percuſſio eſt injurioſa. Ratio eſt, tum quia excommunicatio incurritur propter percuſſionem clerici injurioſam, tum quia ſic expreſsè habetur *c. conting. de ſent. excom. & ibi* DD. communiter, quos ſequitur Avila *loc. cit. dub.* 55. Suarez *diſp.* 55. *ſect.* 1. n. 68. Sayr. *lib.* 3. *c.* 26. *n.* 18. Cajet. *verb. excommunicatio* c. 10. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 168. Fill. *tract.* 16. *cap.* 1. *q.* 7. n. 38. Regin. *lib.* 2. n. 255. & alii.

Dices volenti, & ſcienti non fit injuria, ergo percutiens clericum conſentientem, & volentem non incurrit excommunicationem, eo quòd percuſſio non videatur illi injurioſa.

Reſpondeo non fieri injuriam conſentienti, quando conſentiens conſentit in iis, in quibus poteſt conſentire; clericus verò in hoc caſu non poteſt conſentire, cum privilegium de non percutiendo clerico ſub pœna excommunicationis, conceſſum ſit toti ordini, & ſtatui clericali; cui perſona privata, qualis eſt unus clericus, non poteſt præjudicare, & cedere; nam perſona privata non poteſt cedere privilegio conceſſo communitati, aut toti alicui ordini, ut patet ex dictis *de privileg.* cùm ergo clericus non poſſit conſentire in ſui percuſſionem, eò quòd ipſius percuſſio vergat in damnum aliorum, ſequitur percutientem clericum conſentientem, facere illi injuriam, & ſubjacere excommunicationi, ut habetur *in dict. c. contingit, de ſent. excomm.* Deinde etiamſi daremus percutientem clericum conſentientem non facere illi injuriam, nihilominus facit injuriam ſtatui clericali, & Eccleſiaſtico: excommunicatio autem non ſolum incurritur, quando fit injuria clerico, ſed etiam quando fit injuria ſtatui Eccleſiaſtico, ut dicitur *in c. contingit cit.* ſicut peccatum homicidii non ſolùm committitur, quando fit injuria occiſo, ſed etiam quando fit injuria Reipublicæ, etiamſi occiſus fortè conſentiat in ſui necem, ut patet ex dictis *de reſt. q.* 2. Ita Suar. *t.* 5. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 58. Sayrus *loc. cit.* 19. Coninch *loc. cit.* n. 33. & alii communiter, quos retuli *de reſtitut. q.* 2. *punct.* 2.

Ex quo ſequitur judicem cuſtodia detinentem clericum conſentientem; aut illum verberantem ſubjacere excommunicationi, quia facit injuriam ſtatui Eccleſiaſtico.

6 Clericus conſentiens in ſuam percuſſionem non excommunicatus eſt.

6 Quæres utrum ipſe clericus conſentiens in ſui percuſſionem ſit excommunicatus.

Reſpondeo non eſſe ipſo facto excommunicatum, ſed excommunicandum, ut patet *ex c. contingit cit.* ut habetur *verb. excomm.* quod eſt verbum futuri temporis indicans cenſuram ferendam, non verò ipſo jure latam. Ita Suar *loc cit n.* 57. Navar. *c.* 27. *n.* 77. Fill. *q.* 7. *n.* 33. Regin. *lib.* 1. n. 215. ubi hoc valere oſtendit, etiamſi conſentiat in pluribus actibus ſucceſſivis percuti, non incurrit excommunicationem *cap. ſi quis ſuadente*, cum Summus Pontifex *in cap. contingit, cit.* dicat excommunicandum, neque incurrit excommunicationem latam in participantes in crimine criminoſo; quia illi omnes actus ſucceſſive facti reputantur una percuſſio, unus actus; excommunicatio autem ob participationem in crimine criminoſo ſupponit contractam excommunicationem ab eo, in cujus crimine participat. Ita Sayrus, Avila, & alii *locis citatis.*

TERTIA PROPOSITIO.

7 Clericus percutiens ſeipſum excommunicatus eſt.

7 CLericus ſeipſum percutiens majorem incurrit excommunicationem. Ratio eſt, quia hujuſmodi percuſſio eſt injurioſa ſtatui clericali, cui perſona privata non poteſt cedere; excommunicatio autem incurritur propter percuſſionem injurioſam ſtatui clericali. Ita Navar. *c.* 27. *n.* 78. Sayr. *loc cit* n. 20. Avila n. 12. *circa medium.* Suar. *loc. cit. n.* 59. Coninch. *n* 170 Reg. *lib.* 1. n. 212. & alii quamvis non deſint oppoſitum ſentientes.

Hæc propoſitio intelligitur, modò clericus percutiat ſe ex ira; & percuſſio attingat gravitatem lethalis culpæ; nam excommunicatio major ſupponit gravem culpam.

Hinc ſequitur majori excommunicatione ligari eos, qui præ deſperatione, vel tædio vitæ ſeipſos percutiunt, aut occidunt. Secus dicendum eſt de clericis, qui ob mortem parentum vel amicorum ſeſe percutiunt aut barbam, vel capillos evellunt, nam iſta actio non cenſetur injurioſa ſtatui clericali. Idem dicendum eſt de illis, qui ſe cauſâ mortificandæ carnis, aut ex devotione flagellis percutiunt Ita Avila *loc cit.* & plures alii, quos citat, & ſequitur Mol. *d.* 51. n. 4. *tr.* 3.

SECTIO III.

Quænam perſonæ gaudeant privilegio canonis, ita ut qui eas percutit, & vim infert, in excommunicationem hujus canonis incidat.

1 *Clerici nomine quis intelligatur.*
2 *Clericus conjugatus, quandonam gaudeat privilegio canonis.*
3 *Percutiens clericum conjugatum qui cum virgine contraxit, & habitum gerit, excommunicationem incurrit.*
4 *Percutiens clericum degradatum verbaliter pœnam excommunicationis ſubit.*
5 *Percutiens clericum irregularem, excommunicatum, excommunicatione afficitur.*
6 *Percutiens clericum, qui matrimonium contraxit poſt ſuſceptionem ſacrorum ordinum, ligatur excommunicatione.*
7 *Monachus gaudens privilegio canonis quinam cenſeatur.*
8 *Religioſus bigamus gaudet privilegio canonis.*
9 *Equites religioſi, ſeu Commendatarii quandonam gaudeant privilegio canonis.*
10 *Tertiarii quandonam gaudeant privilegio canonis.*

EX canone *ſi quis ſuadente* 17. q. 4. apertè conſtat, perſonas, quæ privilegio canonis gaudent, & percuti non poſſunt ſub pœna excommunicationis ipſo facto eſſe clericos, monachos. Tota difficultas in hoc poſita eſt, ut intelligatur, quinam veniant nomine clericorum, & monachorum: quam difficultatem in duabus proximè ſequentibus propoſitionibus explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Clerici nomine quis intelligatur.

1 NOmine *clerici* intelligitur initiatus prima tonſura, aut aliquo ordine, etiamſi conjugatus ſit, modò gerat habitum clericalem, & tonſuram, & non ſit bigamus; bigamus enim privatur privilegio clericali *c. clericus, diſp.* 12. *& c. cùm contingat, de ætate, & qualitate, & c. unico, de clerico conjugato, in* 6.

2 Clericus conjugatus quandonam gaudeat privilegio canonis.

2 Hoc privilegio non privatur clericus conjugatus, qui contraxit matrimonium cum virgine, quamvis deſeruerit habitum & tonſuram, ſed eam poſtea reſſumpſerit: pœnitentia enim illi prodeſſe debet. Ita Sylveſt. *verb. excom* 6. *n.* 4. Sayr. *lib.* 3. *c.* 27. Suarez *diſp.* 22. *ſect* 1. Navar. *c.* 27. *n.* 79. Fill. *tract.* 15. *c.* 1. *q.* 4. *n.* 8. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 15. *n.* 137. & alii.

3 Percutiens Clericum conjugatum qui cum virgine contraxit, & habitum gerit, excommunicationem incurrit.

3 Hinc ſequitur primò, eum ſubjacere huic excommunicationi, qui percutit clericum conjugatum, qui contraxit matrimonium cum virgine; nam hic clericus non eſt bigamus; conſequenter gaudet privilegio canonis dum gerit habitum & tonſuram: & hoc verum videtur etiamſi antea dimiſerit habitum, & tonſuram, ſed eam poſtea abſque fraude reaſſumpſerit. Vide quæ ſuprà tradidi *diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 3. *n.* 3. *& ſeq.*

4 Percutiens clericum degradatum verbaliter pœnam excommunic. ſubit.

4 Secundò ſequitur eum affici excommunicatione, qui percutit clericum degradatum verbaliter tantum, clericus enim verbaliter degradatus gaudet privilegio canonis; ſecus ſi percutiat degradatum realiter, *c. degradatio, de pœnis, in* 6.

5 Percutiens clericum irregularem vel excommunicatum excommun. afficitur.

5 Tertiò illum eſſe excommunicatum, qui percutit clericum irregularem, aut excommunicatum toleratum, aut vitandum, aut affectum alia cenſura, adhuc enim dicitur percutere clericum; qui per irregularitatem, vel cenſuram non amiſit nomen clerici, aut privilegium canonis. Ita Mol. *t.* 4. *diſp.* 56. *n.* 12. Navarr. *c.* 27. *n.* 79. Fill. *tr.* 15. *cap.* 1. *q.* 4. *num.* 9. Coninchus *loc. cit.* Reginald. *lib.* 1. *num.* 132. *&* 138. & alii communiter. Secus dicendum eſt, quando quis percutit eum, qui ſuſcepit ordines ante baptiſmum: ſuſcipiens enim ordines ante baptiſmum non fruitur privilegio, cum ordines invalidè ſuſcipiat, ſicut etiam invalidè ſuſcipit, qui per vim abſolutam promovetur ad ordines abſque intentione ſuſcipiendi ordines, ut ſuo loco probavi. In his ſentit Mol. *loc. cit. diſp.* 50. *n.* 3. *&* 7. Navar. *cap.* 27. *num.* 79. Ugolinus *tab.* 1. *cap.* 13. §. 15. Sayrus *lib.* 13. *cap.* 26. *&* 27. Philiarcus *lib.* 4. *de officio Sacerdotis diſp* 33. & alii.

6 Percutiens clericum qui matrimoniū contraxit poſt ſuſceptionem ſacrorum ordinum ligatur excommunicatione.

6 Quartò illum eſſe excommunicatum, qui percutit clericum, qui poſt ſuſceptionem ſacrorum ordinum contraxit matrimonium. Ratio eſt, quia revera dicitur percutere clericum gaudentem privilegio canonis, clericus enim ordine ſacro initiatus non amittit privilegium canonis, quamvis alias pœnas incurrat, & fiat bigamus, bigamia ſimilitudinaria, & ficta, non verò reali, vel interpretativa, ut alibi explicavi. Ita Sayr. *cap.* 27. *num.* 31. Coninch. *loc cit.* & alii apud Carol. de Graffis *effect.* 1. n. 91. *de effect. cleric.*

Objicies: percutiens clericum bigamum non incurrit excommunicationem; ergo neque eam incurrit percutiens clericum, qui poſt ſuſceptionem ſacrorum fit bigamus.

Reſpondeo percutientem bigamum bigamia vera, & interpretativa non incurrere excommunicationem, quia hujuſmodi bigamus caret omni privilegio clericali, *c. unico de bigamis in* 6 Percutiens verò bigamum bigamia ſimilitudinaria, incurrit excommunicationem, eo quòd hujuſmodi bigamus adhuc retineat canonis privilegium, nec jura loquantur de hujuſmodi bigamo. Vide Gloſſam *ibi c. unico citato.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Monachus gaudens privilegio canonis quinam cenſeatur.

7 NOmine *monachi* gaudentis privilegio canonis intelliguntur non ſolum religioſi profeſſi, licèt converſi, verùm etiam novitii ex communi DD. ſententia, & ex *c. religioſo de ſent. excomm.* ubi hoc privilegium ad novitios extenditur.

Hoc verum eſt, etiamſi novitius admiſſus ſit ad religionem ante annos pubertatis. quamvis enim hic non ſit propriè novitius, ut infrà de ſuſpenſionibus contra religioſos oſtendam, nihilominus vocatur novitius, & in communi vivit ſub obedientia, validúſque eſt illius ingreſſus, *cap. religioſo de ſent. excom. in* 6. Secùs dicendum

eſt de infante religioni oblato ; & admiſſo ante adeptum rationis uſum, hic enim nulla ratione eſt novitius, donec aſſequutus rationis uſu conſentiat, conſequenter privilegio religioſorum non gaudet. Idem ſentiendum puto cum Sanch. *in opere mor. lib.* 5. *c* 4. *n.* 14. quotieſcunque ingreſſus invalidus eſt ob quamcunque cauſam, cum enim admiſſio, ſeu ingreſſus invalidus ſit, nullum privilegium confert, & ſicut clericus invalidè initiatus prima tonſura (qui eam recepit ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii Epiſcopi) non gaudet privilegio clericali, ita etiam novitius invalide religionem ingreſſus non gaudet privilegio novitiorum, ut ſi hermaphroditus, in quo prævaleat fœmineus ſexus ingreſſus ſit religionem viſorum, aut ſi impubes recipiatur in religionem, in qua lege cautum ſit, ut impubes ad novitiatum admitti nequeat, aut ſi alia ratione, defectum ſubſtantialem habeat, ob quem ipſius ingreſſus irritus ſit.

Nomine *Monachi* intelligunt etiam Moniales profeſſæ, vel converſæ, ac noviciæ, modo non vivant domi propriæ, more laicorum, *c. ſicut illorum de ſent. excomm.*

8 Religioſus bigamus gaudet privilegio canonis.

8 Hoc eodem privilegio gaudet Religioſus bigamus, nullo etiam jure conſtat illum privari privilegio religionis, ſicut privatus clericus bigamus. Ita Sylveſt. *verb. bigamus q.* 8. Sayr. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 32. Mol. *c.* 4 *tract* 9. *diſp* 54. Suar. *diſp* 22. *ſect* 1. Reginald. *lib* 1. *n* 214. *& ſeq* & alii communiter. Eodem privilegio gaudent Commendatarii laici, ut ſunt milites Ordinis Chriſti, & S. Joannis: gaudent enim privilegio canonis, & fori, ut patet ex dictis in Bulla Cœnæ *q.* 16 *punct.* 3. ubi docui equites, qui ſunt verè religioſi, ut ſunt equites S. Joannis, qui in commune vivunt, & votum ſolemne caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ emittunt, gaudere privilegio canonis; nam revera ſunt religioſi, conſequenter gaudent privilegiis religioſorum: religioſi autem gaudent privilegio canonis & fori. Ita Mol. *t.* 4. *tr.* 3. *diſp.* 40 n. 5. Navarr. *lib.* 3. *conſiliorum de regul conſ.* 13. Azor *part.* 1. *lib.* 13 *c.* 4. *q.* 4. Ugol. hic n. 1. Carolus de Graſſis *effect.* 1. *n.* 109. ubi plures DD. enumerat, & alii apud Sanch. *in ſumma, lib.* 4 *c.* 16. *n.* 11.

9 Equites religioſi, ſeu Commendatarii, quandonam gaudeant privilegio canonis.

9 Reliqui verò milites commendatarii, qui non vivunt in Congregatione, nec vota paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis emittunt non gaudent hoc privilegio, quia verè non ſunt religioſi. Secus ſi vota emittant, aut illis communicata ſint privilegia clericalia, quales videntur Equites S. Jacobi, qui licet non voveant perfectam caſtitatem, & paupertatem, nihilominus habent privilegium canonis & fori, niſi fortè alicubi contraria conſuetudine fuerit abrogatum; nam in aliquibus regnis uſu receptum eſt, ut equites nonnullarum religionum non fruantur privilegio canonis, aut fori, & in fructibus commendarum fiat executio per judicem ſæcularem, ob delicta ab ipſis equitibus contracta, teſte Marta *de juriſ. p.* 2. *c.* 32. & Duard. *lib.* 2. *can.* 15. *q.* 6 *n.* 22.

An autem illa conſuetudo contra libertatem hujuſmodi perſonarum legitima ſit, patet ex dictis *in Bulla Cœna.* Vide Garz. *de benef.* 1. *p. c.* 4. *n.* 15. *& ſeq.* ubi etiam fusè oſtendit equites S. Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ, non eſſe quidem verè, & strictè loquendo, religioſos; eſſe tamen perſonas Eccleſiaſticas, & ſervantes tria vota ſuo modo; conſequenter gaudere privilegio canonis, & fori. Idem valet in equitibus ordinis Chriſti in Luſitania, S. Lazari in Sabaudia, & S. Stephani Florentiæ, aliiſque conſimilibus, qui privilegio ſunt exempti; aut tria vota emittunt Ita Navar. *conſ.* 10. *de reg.* Fill. *loc. cit. n.* 14. *ad fin.* & alii apud Garziam, & apud Sanch. *loc. cit.* apud Matt. *de juriſd p.* 2. *c.* 51. apud Duard. in Bulla Cœnæ *can.* 15 *q.* 5. apud Alt. *diſp.* 16 *c.* 3. Ugol. & Azor. *loc. cit.*

In eadem Bulla Cœnæ, & in tractatu de cenſuris in communi, explicavi difficultatem illam, qua quæritur, utrum Tertiarii S. Franciſci, vel S. Dominici gaudeant prædicto privilegio.

10 Tertiarii quandonam gaudeant privilegio canonis.

10 Reſpondi Tertiarios, qui domi vivunt extra Congregationes, non gaudere dicto privilegio, etiamſi ſervent regulam S. Franciſci, vel S. Dominici; nam iſti non ſunt religioſi, illi verò qui aſſumpto habitu monachali ſeſe manciparunt obſequiis alicujus approbatæ religionis ſub obedientia ſuperioris illius religionis, gaudent hoc privilegio, quamdiu ita vivunt; nam pro illo tempore cenſentur religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ſicut cenſentur novitii; nam *religioſi* nomen, in hac re non ſolùm accipitur pro illis, qui profeſſionem emiſerunt; verùm etiam, qui illius ſtatus ſunt participes, ut ſunt Tertiarii gregatim viventes, novitii, & alii. Ita Rom ex Navarr. *c.* 17 *n.* 79. *v octava.* Sacra Cardinalium Congregatio ex Fill. *q.* 4 n. 14. Suar. *diſp.* 22 *ſect* 1. *n.* 10. Alt. *loc. cit. c.* 1. *q.* 4. ubi hoc multis rationibus probat. Carol. de Graſſis *effect.* 2. *n.* 92. & alii communiter teſte Conioch. *loc. ſtatim citando* contra Cajet. *verb. excomm. v. Nota ſeptimò*, contra multos alios Carol. de Graſſis.

Hinc ſequitur illos homines, qui aſſumpto habitu religioſo adhibentur ad ſervitia, & obſequia monialium, & ad petendam pro ipſis eleemoſynam gaudere hoc privilegio.

Ex quo ulterius patet hoc privilegium extendi ad Eremitas, qui in communitate vivunt in aliqua Congregatione gaudente hoc privilegio, vel ad eos, qui vivunt in communi ſub aliquo Prælato ex tacita, vel expreſſa Sum. Pont. auctoritate; quamvis in ea religionem non ſint profeſſi; nam iſti cenſentur religioſi. Ita Nav. *in manuali c* 17 *n* 70. Sylv. *verb. excom.* 6. *n* 3. & alii quos citat, & ſequitur Molina *loco citato, diſp.* 50 n. 4. Avila *loc. citando.* Suarez n. 32. Fill *n* 14 Regin *lib.* 1. *n* 214. *lib* 6. *n.* 153. Coninch *diſp.* 14. *dub.* 17. n. 164. Carol. de Graſſis *effectu* 1. *n.* 102. *de juriſd. caſu* 213. Duardus *quaſ* 6. *n* 2. Alterius *cap.* 1 *dub.* 5 Alterius, ubi hoc privilegium extendi putat ad Eremitas, qui peculiarem vivendi modum tenent habitum religioſum deferentes, ſacro loco ex obligatione ſervientes ſub obedientia Epiſcopi, vel alterius Prælati, quicquid nonnulli apud Præfatos DD. in contrarium ſentiant.

SECTIO IV.

Quandónam injiciens manus violentas in Clericum excuſetur ab excommunicatione.

1 *Clericum percutiens incontinenti vim vi repellendo, excuſatur ab excommunicatione.*
2 *Percutiens clericum ex ignorantia probabili excuſatur ab excommunicatione.*
3 *Percutiens Clericum per jocum non incurrit excommunicationem, niſi poſtea percuſſionem ex odio, vel ira proſequatur.*
4 *Percutiens clericum causâ correctionis, & diſciplinæ non incurrit excommunicationem, modò facultatem percutiendi habeat, & modò in percutiendo modum non excedat.*
5 *Clericus per quem percuti debeat, quando percuti meretur.*
6 *Percutiens clericum turpiter inventum cum matre, filia, uxore, vel ſorore, excuſatur ab excommunicatione, modò percutiat incontinenti, & non ex intervallo.*
7 *Uxor, filia, mater, ſoror quænam dicatur.*
8 *Percutiens clericum excuſatur ab excommunicatione, etiamſi non invenerit in actu carnalis copulæ, ſed in alio turpi actu.*
9 *Percutiens clericum non deferentem habitum, & ter à legitimo ſuperiore admonitum, ut habitum deferret, non ligatur excommunicatione.*
10 *Percutiens clericum implicantem ſe negotiis ſæcularibus, & ab iis poſt trinam admonitionem non deſiſtentem, non ligatur excommunicatione.*
11 *Percutiens clericum effectum militem, aut immiſcentem ſe enormitatibus, non incurrit excommunicationem.*
12 *Percutiens clericum conjugatum exercentem officium cauponis, vel macellarii excuſatur ab excommunicatione, quoties ille poſt trinam admonitionem à præfato officio non deſiſtit.*
13 *Percutiens clericum non deſiſtentem per trinam admonitionem à delatione armorum, vel ab arte mimica publicè exercenda, non incurrit excommunicationem.*
14 *Percutiens bigamum incurrit excommunicationem.*
15 *Oſtiarius, ſeu officialis principis non incurrit excommunicationem, quoties turbam arcendo ſimul arcet Clericum.*
16 *Capiens clericum de mandato ſui Prælati non ligatur excommunicatione.*

MUlti caſus percenſentur à Doctoribus, in quibus percutiens clericum excuſatur ab excommunicatione incurrenda.

1 Clericum percutiens incontinenti vim vi repellendo excuſatur, ab excommunicat.

1 Primus caſus eſt, quando aliquis percutit clericum incontinenti, vim vi repellendo, cum moderamine inculpatæ tutelæ, ad defendendum ſeipſum, vel rem ſuam, proprium honorem, *c. ex tenore, & c. ſi verò, de ſent. excommunic* Ratio eſt, quia hujuſmodi percuſſio non cenſetur vis, aut ultio, ſed defenſio, quæ cuilibet jure naturæ licita eſt, modò non excedatur modus inculpatæ tutelæ cum advertentia, & deliberatione, & hoc valet, etiamſi percutiens potuiſſet fugere, ſed fuga fuiſſet illi ignominioſa; adhuc enim non cenſetur vis injurioſa & ultio, ſed defenſio Ita Suar. *loc. cit. n.* 33. Sayr. *c.* 17. *n* 20. Avila *loc. cit. dub.* 13. Angel. *verb. excommunicat. n.* 53. Molina *diſp.* 55 *n* 1 Emanuel Sa *de excommunicationibus Papæ reſervatis* n. 2. Reginald. *lib* 1 *n.* 214. Coninck. *n* 193. Filliuc. *tract.* 15 *c.* 1. *quæſ.* 6 *n.* 21. Navarr. *loc. cit.* & alii. Imo multi DD. hanc doctrinam extendunt non ſolum ad ſui defenſionem, verum etiam ad defenſionem parentum, amicorum, filiorum, aut etiam extraneorum, modò hæc percuſſio fiat ad puram innocentis defenſionem; licitum enim eſt vim vi repellere, & innocentis cauſam ſuſcipere. Vide quæ dixi de homicidio *in tract. de reſtit.* ubi etiam explicavi, quandonam ſervari dicatur moderamen inculpatæ tutelæ, & rationes ad hoc facientes adduxi.

Dixi *incontinenti*, quia ſi clericus rem alterius ſurripiens eam aſportavit, & tranſtulit ad locum deſtinatum, non poteſt percuti abſque excommunicatione, ut oſtendi de homicidio, hæc enim non cenſetur defenſio, ſed ultio. Ita Molin. *diſp* 56. n. 3. Suarez, Filliucius, & communiter.

Ex dictis ſequitur primò excommunicationem non incurri ab eo qui debitorem fugientem, vel fugam parantem detinet, ut cum ſuperiori præſentet, ſuúmque creditum acquirat. Idem dico de inſequente in continenti clericum furem, qui ſua bona aufert, & aſportat, nam hujuſmodi inſecutio licita eſt; cùm fiat ad res ſuas recuperandas, & defendendas, ut conſtat ex dictis *de homicidio.*

Secundò non incurrit excommunicationem fœmina, quam clericus non ſolùm verbis, ſed facto aggreſſus eſt, ut eam violaret, ipſa autem ſe defendit percutiendo clericum: hæc enim cenſetur juſta defenſio caſtitatis, & honoris, hoc tamen intelligitur, modò fœmina non excеſſerit advertenter, & ex propoſito modum defenſionis, ut accidit quando potuit ſe ſolis verbis tueri, ſed ipſa adhibuit

verbera,

Digitized by Google

verbera. Ita Navarr. *c.* 27. *n.* 10. Molin. *loc. cit.* n. 4. Suarez *loco cit.* Filliuc *n.* 22. Avila *loc. cit.* Conineb. *n.* 194. & alii.

Tertiò illum excuſari ab excommunicatione, qui violenter repellit domo clericum, illam injuſtè occupantem, quando repellens non poteſt aliter illam recuperare, quàm violenter clericum repellendo; tunc enim non peccat mortaliter, cùm utatur jure ſuo, conſequenter non incurrit majorem excommunicationem, quæ ſupponit peccatum mortale. Ita Molina *loco cit. n.* 3. Sayr. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 19. Sylv. *verb. excomm.* 6 *n.* 6 Fill. *tract.* 15. *c.* 1. *n.* 20. & alii.

Quartò denique, illum excuſari, qui licitè percutit invaſorem ad defenſionem honoris, famæ, pudicitiæ, vel aliorum bonorum ſui, vel proximi, juxta dicta *de homicidio*. Ita Molina n. 2. Filliuc. n. 22. Suarez *loc. cit.* & alii quos retuli *de homicidio*.

2 Percutiens clericum ex ignorantia probabili, excuſatur ab excommunicatione.

2 Secundus caſus eſt, quando aliquis percutit clericum, quem ignorantia probabili neſciebat eſſe clericum, ut patet ex dictis *de ignorantia excuſante à cenſuris*, unde ſi quis invadat noctu clericum, vel loco tenebroſo, & obſcuro, ibique eum percutiat, non advertens eſſe clericum, non afficitur excommunicatione.

3 Percutiens clericum per jocum non incurrit excommunicationem, niſi poſtea percuſſione ex odio, vel ira proſequatur.

3 Tertius caſus eſt, quando quis percutit clericum per jocum, non ex odio, vel indignatione, *c.* 1 *de ſent. excommun.* Ratio eſt, quia hujuſmodi percuſſio, quamvis alioquin gravis videatur, non dicitur fieri ſuadente diabolo, ut dicitur *in canone, ſi quis* 17. *q.* 4. neque eſt injurioſa, ac ſacrilega mortaliter, cum fiat per jocum interius, & exteriùs.

Addo hoc verum eſſe, etiamſi fortè aliqualis ira interveniat, modò attenta qualitate percuſſionis, aliiſque circumſtantiis non pertingat ad culpam mortalem. Secus dicendum eſt, quando actio per jocum inchoatur: ſed poſtea mutatur in ſacrilegium mortale per indignationem, interveniente advertentia ſufficiente ad mortale peccatum; nulla enim ſubeſt excuſationis cauſa, ſicut ſubeſt interveniente inadvertentia, & indeliberatione, certum enim eſt inadvertentiam, & indeliberationem excuſare à peccato mortali, conſequenter ab excommunicatione; quapropter ſi clericus, joco, vel ſeriò proferat convitium in Cajum, & Cajus ex ſubito motu & abſque plena advertentia clericum percutiat, vel illum impellat, non incurrit excommunicationem. Præterea excuſari poteſt ab excommunicatione Cajus, qui cum legeret epiſtolam, repulit ſocium clericum petentem illam ad legendum; nam hujuſmodi percuſſio, vel repulſio excuſari poteſt aliquando à mortali, cum propter ſubitum motum, tum quia inter familiares conſuetudinem inter ſe familiariter habentes, non magni penditur hujuſmodi percuſſio; nec ad mortale imputatur. Ita Mol. *diſp.* 55. *n.* 7. & 8. Avila *loco cit.* Suar. *loco cit. ſect.* 1. *n.* 50 Fil. *n.* 26. Conincb. *n.* 190. & alii.

4 Percutiens clericū cauſa correctionis, & diſciplinæ, non incurrit excommunicationem, modò facultatem percutiendi habeat, & modò in percutiendo modum non excedat.

4 Quartus eſt, quando quis percutit clericum cauſa correctionis, & diſciplinæ, habens legitimam facultatem, & poteſtatem ad percutiendum; modò non ita excedat modum in percutiendo, ut exceſſus pertingat ad culpam mortalem, & modò non percutiat principaliter ex odio vel ira, *c.* 1. *ex tenore, cap. univerſitatis, & c. cum voluntate, de ſententia excommun.* Si verò leviter tantummodò excedat excuſari poteſt ab excommunicatione, quia excommunicatio ſupponit peccatum mortale.

Dices, *modò non percutiat principaliter ex odio, vel ira*, quia ſi principaliter ex odio percutiat, non excuſatur ab excommunicatione; nam hujuſmodi percuſſio fieri dicitur ſuadente diabolo cum peccato mortali. Secus dicendum videtur, ſi principaliter percutiat cauſâ correctionis, etiamſi fortè admiſceatur peccatum mortale interni odii; nam illa externa percuſſio non eſt ſacrilega; ſed juſta; cùm principaliter fiat cauſâ correctionis ab eo qui poteſt illam infligere, quamvis ex malitia percutientis admiſceatur peccatum mortale odii. Ita Mol. *diſp.* 56. *n.* 10. Angelus *verb. excommun. n.* 8. Avila *dub.* 13. *caſu* 1. Navarr. *loc. cit.* Filliuc. *q.* 6. *verſ. ſecunda exceptio*, Reginald. *lib.* c. n. 130. & alii.

Hinc colligi poteſt, primò, patrem non incurrere excommunicationem, quando filium clericum cauſâ diſciplinæ verberat. Idem dicendum eſt, quando clericus percutitur à propinquo ad quem pertinet cura corrigendi clericum delinquentem, aut à Prælato, aut à magiſtro percutiente ſuum diſcipulum, modò non excedat modum notabiliter cum peccato mortali. Et hoc valet, inquit Navar. *c.* 27. *n.* 82. Sylveſt *percuſ. n.* 6. *caſu*, Tabien. *verb. excom* n. 8 Filliuc. *c.* 1. *q.* 1. *n.* 6. *n.* 15 & *q.* 6. *n.* 25. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *q.* 48. Conincbus *n.* 192. Reginald. *lib.* 1. *n.* 131. Bannes 2. 2. *q.* 65. *art.* 2. Valentia *ibid. q.* 9. *puncto ultimo*. Luſius Turrianus *diſp.* 29. *dub.* 2. *n.* 8. & alii contra Panorm. *in c. cum non ſit voluntate, de ſent. excom.* & alios apud Molin. *diſp.* 56. *n.* 6. etiamſi clericus, qui percutitur, ſit majoribus ordinibus initiatus, Ratio eſt, tum quia *cap. cum voluntate, de ſentent. excomm.* nulla fit diſtinctio de clerico majoribus, vel minoribus ordinibus iniato: tum quia filius non videtur ſubtrahi à diſciplina patris per ſuſceptionem ordinum majorum. Nomine *magiſtri* intelligitur tam Eccleſiaſticus, quàm ſæcularis præceptor cui commiſſa eſt cura inſtituendi, & docendi clericum, aut illum in officio continendi.

Secundò colligi poteſt, ſubmagiſtrum percutientem clericum cauſâ correctionis non incurrere excommunicationem, etiamſi à Magiſtro ſit illi vetitum quemquam percutere. Ratio eſt, quia prohibitio magiſtri, non aufert jus commune, jure autem communi conceditur ſuperiori, ut poſſit corrigere diſcipulos, illóſque cauſâ correctionis, & diſciplinæ percutere. Ita Sylveſter, Avila, Filliucius, Suarez, & alii *locis cit.*

Tertiò clericos ſeniores, aut etiam alios, tam laicos, quàm Eccleſiaſticos, qui ratione ſui officii ejiciunt clericum minorum ordinum turbantem divina officia non incurrere excommunicationem. Ita Mol. *diſp.* 56 *n.* 5. Filliuc. *n.* 7. Suar. *n.* 403 Conincbus n. 192. Reginald. *loc. cit.* & alii communiter *in cap. veniens de ſent. excomm.* Aliqui etiam excuſant herum percutientem clericum famulum, modò clericus non ſit initiatus ſacris ordinibus; ſed de hac re in quartò Decalogi præcepto.

Quartò ſuperiores religionis poſſe ſubditos verberare, habent enim poteſtatem gubernandi, & hoc pœnæ genus bono communi frequenter conducit. Ita Bannes, & Turrianus *locis cit.*

5 Clericus per quem percuti debeat, quando percuti meretur.

5 Sed modò ſupereſt dubium, per quem percuti, & verberari debeat clericus, vel monachus, quando cauſâ diſciplinæ meretur percuſſionem, & verbera.

Reſpondeo, de rigore juris communis, percutiendum eſſe ab ipſiſmet ſuperioribus, dum ſunt inferiores Epiſcopo, ut decernitur *cap. univerſitatis, de ſent. excom.* alioquin tam ipſi prælati, quàm percuſſores incurrunt excommunicationem, percutiendo per alios, quando per ſeipſos commodè poſſunt percutere. Secus dicendum eſt, quando percutiunt per alios ex aliqua neceſſitate; nam urgente neceſſitate poſſunt verberare clericos, vel monachos, per alios clericos, vel monachos, *cap. univerſitatis citato.* addo id etiam licitum eſſe per laicos deficientibus clericis, vel monachis; neceſſitas enim non habet legem, neque hic caſus cenſetur comprehenſus *in cap. univerſitatis citato.*

Dices, *qui ſunt inferiores Epiſcopo*; nam Epiſcopi non poſſunt per ſeipſos extra neceſſitatem verberare; alioquin incurrunt excommunicationem, *cap. non licet diſt.* 86.

Dices, *de rigore juris communis*; quia ſi recipiamus conſuetudinem, videtur permiſſum ſuperioribus ut non ſolum capiant clericos per laicos; ſed eos percutiant per alios clericos, aut etiam per laicos; potuit enim hæc conſuetudo introduci, eo quòd conſentaneum ſit honeſtati, ne clerici, vel monachi tam vile munus per ſeipſos obeant. Vide Suarez *diſp.* 22. *n.* 45. Mol. *loco cit. n.* 5 & Nav. *lib.* 5. *de ſentent. excomm. conſil.* 42. P. Navarrum *lib.* 2. *de reſtitut. c.* 3. *n.* 474 Fill. *tract.* 15. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 6. Conincb. *diſp.* 13. *dub.* 15. *num* 190.

6 Percutiens clericū turpiter inventum cum matre, filia, uxore, vel ſorore, excuſatur ab excommunicatione, modò percutiat in continenti & non ex intervallo.

6 Quintus caſus eſt, quando quis percutit, vel occidit clericum inventum in peccato, cum matre, filia, vel uxore, vel ſorore, modò percutiat in continenti, & non ex intervallo, *cap. ſi verò de ſentent. excomm.* quamvis enim percutiens in his caſibus graviter peccet, percutiendo privata auctoritate, nihilominus, eximitur ab excommunicatione, quia Eccleſia non reputat hujuſmodi percuſſionem factam eſſe ſuadente diabolo, ſed vehementi paſſione; cum difficillimum ſit in hujuſmodi caſu juſtum temperaſſe dolorem. Ita Molina *tom.* 4. *de juſtitia tract.* 3. *diſp.* 5 *n.* 3. & *diſp.* 35. *n.* 6. Nav. *cap.* 27. *n.* 84 Avila *loc. cit. caſu* 16. Emanuel Sa, *de excommunicationibus Papæ reſervatis* n. 2. Filliuc. *tract.* 13. c. 1. *quaſ.* 9. *n.* 2. & alii communiter. Et hoc verum eſt, inquit Molina *diſp.* 7. *citata*, contra Sylveſtrum, & Navarrum apud eundem Molinam; etiamſi occidat, vel percutiat cum pleno judicio, & deliberatione, ut colligitur ex *cap. ſi verò cit.*

Hinc ſequitur primò, inquit Navarrus *lib.* 5. *conſilium de ſententia excommunicationis, conſ* 41. & *in manuali loc. citato*, Molina *diſp.* 59 *n.* 3. *ad finem* Avila *loc. cit.* Conincb. *n.* 196. & alii maritum excuſari ab excommunicatione, quando de induſtria ſe abſcondit domi expectans clericum, hoc ignorantem, ut eum in flagranti deprehenſum occidat; adhuc enim dicitur occidere clericum turpiter inventum cum uxore, &c. Hoc tamen intelligitur, modò id doloſè non faciat, facta conventione cum uxore, quæ illum dolo vocet ad adulterium, nam jura non intendunt dolis, & fraudibus patrocinari.

Secundò ſequitur à fortiori; illum non incidere in excommunicationem, qui clericum in prædictis inventum detinet, ut illum præſentet ſuo judici Eccleſiaſtico. Ita Molina *loc. cit. diſp.* 56. *n.* 2. Avila *dub* 13. *caſu* 13. Conincb. 9. 191. Navar. & alii.

Dices in quinto caſu *inventum cum matre, & filia*, &c. quia ſi quis percutiat clericum inventum in peccato cum aliqua conſanguinea inferioris gradus, non excuſatur ab excommunicatione, tum quia nullo jure probatur excuſari; tum quia in his faciliùs dolor compeſcitur & comprimitur.

7 Uxor, filia, mater, ſoror quænam dicantur.

7 Rogabis primò, quænam perſonæ intelligantur nomine uxoris, filiæ, matris, & ſororis.

Reſpondeo, nomine *uxoris* intelligi ſponſam de præſenti, cum qua contractum eſt matrimonium, quamvis, non conſummatum, aut etiam invalidum, defectu alicujus impedimenti à marito ignorati; non verò intelligitur ſponſa de futuro, cum ſponſa de futuro nondum ſit uxor, quidquid in contrarium ſentire videatur Sanchez *de matrim. l.* 1. *diſp.* 1. Conincb. *de matr. diſp.* 12 *dub.* 1. *n.* 5. qui in hac re videndi ſunt, cum Gutierrez *de matr. c.* 1. *n.* 613. *n.* 15. Nomine *ſororis, matris, & filiæ*, intelligo veram & propriam matrē, ſororem, & filiam, etiam illegitimam, id eſt, non ſuſceptam ex legitimo matrimonio. Non tamen intelligo filiam adoptatam; cum verba textus propriè ſint accipienda, præſertim in materia pœnali, & odioſa, reſtringente privilegia clericorum. Ut igitur percutiens clericum excuſetur ab excommunicatione, requiritur, ut percutiat clericum turpiter inventum cum propria matre, uxore, filia vel ſorore, non verò ſufficit, ut percutiat clericum inventum cum avia,

nepote, & ita Molina *diſp. 55. ad finem.* Fillincius n. 25. Coninch *num.* 196. & alii communiter.

8 Percutiens clericum excuſatur ab excommunicatione, etiamſi non inveniat in actu carnalis copulæ, ſeu alio turpi actu.

8 Rogabis ſecundò, utrum in prædictis caſibus requiratur, ut clericus, qui percutitur, inveniatur in actu carnalis copulæ.

Reſpondeo hoc non requiri, ſed ſufficere, ut inveniatur in quolibet alio turpi actu, ut in oſculis, vel amplexibus, vel in loco ſuſpecto, ut ſi ſolus inveniatur cum ſola in loco apto ad turpes actus exercendos, & de illo adſit rationabilis ſuſpicio. Ita DD. citati.

Addit Sylveſter, quam ſequitur Coninchus n. 166. & alii ſufficere, ut maritus percutiat clericum loquentem cum ſua uxore, abſque alio turpi actu, quando illum prius ter admonuerat, & ipſe noluit deſiſtere.

Hoc tamen ego intelligendum cenſeo interveniente rationabili ſuſpicione; in hoc enim caſu valere poteſt ratio textus, & rationabiliter judicatur turpia tractare, vel ſaltem maritus cenſetur hoc agere ad ſui defenſionem.

9 Percutiens clericum non deferentem habitum, & legitimo ſuperiore admonitum ut habitum deferret, non ligatur excommunicatione.

9 Sextus caſus eſt, quando quis percutit clericum qui ab Epiſcopo, vel ejus vices gerente, vel ab alio juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ipſum clericum habente fuit admonitus in particulari, vel generali, ut tonſuram & habitum clericalem deferat, & ipſe clericus nihilominus non vult deferre. Ratio eſt, quia quamdiu hujuſmodi clericus non geſtat habitum, caret privilegio clericali, *c. cùm contingit. 2 de ſent. excom.* Ita Sayr. *loc. cit. c. 27* Sylveſt. *verb. excomm. 6. n. 6.* Avila *2. p. cap. 5 diſp. 3. dub. 13. caſu* 5. Molina *diſp. 54. n. 1.* & alii communiter addunt non ſufficere unam monitionem, pro tribus; nam in textu dicitur, *ter à te commoniti.*

Hinc colligi poteſt cum Graſſio *lib. 2 c. 403. num. 7.* Reginaldo *lib. 1 n. 613 & 233.* & aliis, quos retuli *de legibus, loco* ſtatim *citando*, non amitti privilegium canonis, per ſolam dimiſſionem habitus clericalis, vel monachalis, ut deducitur ex *c. contingit, citato*, & ex *cap. ſi verò, de ſent. excommunicat.* nam dimittens habitum non ob id deſinit eſſe clericus, nec amittit privilegium clericale, niſi ter fuerit admonitus, modo jam dicto; contra Coninchum *diſp. 14 dub. 15 n. 163.* Suar, *diſp. 22. ſect. 1. n. 11* Bannem *2. 2. q. 12. art. 1 difficult.* 3 & Filliuc. *num.* 10. aſſerentes clericum minoribus initiatum non gaudere privilegio canonis, dum habitum non defert, ex Trid. *ſeſſ. 23. cap. 6. de reform.* Sed hæc opinio mihi non arridet, quia Concilium loquitur de privilegio fori. Vide dicta *de legibus. diſp* 10. *q. 2. punct.* 1. § 4. Secus dicendum eſt de novitio, qui egreditur animo deſerendi noviriatum; hic enim deſinit omnino eſſe religioſus; conſequenter amittit privilegium conceſſum religioſis, ſeu novitiis, *cap. religioſo. de ſent. excommunicationis in 6.* Ita Molina *loco cit. num.* 3. & alii.

10 Percutient clericum implicantem ſe negotiis ſæcularibus & ab iis poſt trinam admonitionem non deſiſtentem, non ligatur excommunicatione.

10 Septimus caſus recenſeri ſolet, quando percutitur clericus, qui ſeſe implicat negotiis ſæcularibus mercaturæ, vel procurationibus, adminiſtrationibus perſonarum ſæcularium, & ter monitus non vult deſiſtere. Et hoc verum exiſtimatur à nonnullis Doctoribus, etiamſi deferat habitum, & tonſuram *c. 1. de vita, & honeſtate clericorum.* Ita Navarr. *loco cit. n. 80.* & alii. Sed contrarium mihi probabilius videtur; cum Molin. *loc. cit num.* 80. Coninch. n. 161. Suar. *n.* 27. Filliucio *tract. 24. cap. 1. n.* 12. & aliis, aſſerentibus hujuſmodi clericum implicantem ſe negotiis, gaudere privilegio canonis, & fori, quia *in cap. 1. citato* non privatur hoc privilegio, ut patebit legenti ipſum textum, ſed privilegiis quo ad res, & facultates. Vide quæ dixi *de legibus, diſp. 10. quæſt. 2. §. 4. n. 8.* cum Fariolio. & aliis *& ſuprà in Bulla Cœnæ.*

11 Percutiens clericum effectum militem, aut immiſcentem ſe enormitatibus non incurrit excommunicationem.

11 Octavus caſus eſt, quando quis percutit clericum factum militem, aut ſe immiſcentem enormitatibus, ut graſſando, &c. nam per hujuſmodi delicta amittit privilegium canonis. Imò aliqui volunt amittere etiam privilegium fori. Vide Molinam *diſp.* 40. & 54. *n.* 6. Ambroſinum *de immunit. cap. 17. num.* 12. Reginald. *n.* 234. & alios quos retuli *de legibus loc. cit.*

12 Percutiens clericum conjugatum exercentem officium cauponis, vel macellarii, excuſatur ab excommunicatione, quoties ille poſt trinã admonitionem à præfato officio non deſiſtit.

12 Nonus caſus eſt, quando quis percutit clericum conjugatum publicè per ſeipſum exercentem officium cauponis, vel macellarii, & ab illo officio non deſiſtit intra terminum ab Epiſcopo præſcriptum, vel poſt trinam admonitionem, ſibi nominatim factam. Ratio eſt, quia clericus conjugatus amittit privilegium clericale non deſiſtendo à prædictis officiis. Secus ſi non ſit conjugatus, & gerat habitum, & tonſuram, *Clem. citata, de vita, & honeſtate clericorum.* Ita Molina *diſp. 54. n. 7.* & alii, quos retuli *de legibus loco cit. n. 8.* quibus adde Suarez, Coninch. & Filliucium *locis cit.*

13 Percutiens clericum nõ deſiſtentem poſt trinam admonitionem à delatione armorum, vel ab arte mimica publicè exercenda non incurrit excommunicationem.

13 Decimus caſus eſt, quando quis percutit clericum, qui poſt trinam admonitionem non deſiſtit à ferendis armis, vel ab arte mimica, publicè exercenda. Ita Sayrus *loc. cit. n.* 8. Navarrus *loco citato, n.* 80. Molina *diſp. 54. n.* 4. qui hoc verum putant, etiamſi clericus geſtet habitum clericalem, aut etiamſi percutiens ſciat illum eſſe clericum, *cap. 1. de vita, & honeſtate clericorum.* Vide dicta *de legibus. loco cit.* ubi alios DD. adduxi, quibus adde Reginaldum *loc. cit num.* 235.

14 Percutiens bigamum non incurrit excommunicationem.

14 Undecimus eſt, quando quis percutit bigamum; bigamus enim amittit omnia privilegia clericalia *c. unico, de clericis conjugatis, lib. 6. & c. unico de bigamis in* 6. ubi ſermo eſt de bigamis initiatis ordinibus minoribus, non verò de conſtitutis in ſacris; conſequenter percutiens bigamum in ſacris conſtitutum incurrit excommunicationem, ut patet ex ſupradictis cum Ugulino; percutiens verò clericum conjugatum non bigamum geſtantem habitum, & tonſuram incurrit excommunicationem, nam hujuſmodi clericus non amittit privilegium clericale. Ita Sylveſt. *verb. excommunic. 6. n. 4.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 46.* Molina *diſp. 54. n. 9.* Reginald. *l. 1. n. 13* & alii communiter.

Neque obſtat decretum Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 3.* Concilium enim non loquitur de privilegio canonis, ſed privilegio fori, quo privantur clerici conjugati, ut docui *de legibus loc. cit. num.* 20.

15 Oſtiarius ſeu officialis principis non incurrit excommunicationem, quoties turbam arcendo ſimul arcet clericũ.

15 Duodecimus eſt, quando oſtiarius, aut alius officialis Principum turbam arcendo, ſimul arcet clericum, *cap. ſi verè 2. de ſent excom.* Ratio eſt, quia hujuſmodi violentia reſpectu clerici cenſetur caſualis, cùm officialis non intendat violentiam clerico inferre; ſecus ſi hoc faciat animo inferendæ injuriæ clerico; tunc enim dicitur vim clerico inferre. Ita Sayrus *loc. cit. n.* 35. Avila *loc. cit.* & alii.

16 Capiens clericum de mandato ſui Prælati non ligatur excommunicatione.

16 Decimus tertius eſt quando ſæcularis capit clericum, illũmque tradit in carcerem de mandato ſui Prælati. Ratio eſt, quia conceſſum eſt Prælatis capere clericos per laicos, quando ſubeſt cauſa, per quam clericus conjici poſſit in carcerem, *c. ſi clericus, de ſententia excommun. in* 6. non tamen licitum eſt majorem violentiam adhibere, quàm neceſſarium ſit ad illos capiendos, alioquin vis diceretur inferri. Ita Molina *diſp. 56. n. 1.* & alii communiter. Vide, quæ fuſius diſſerui *de legibus diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1 §. 1. & ſeq.* & in expoſitione Bullæ Cœnæ, *quæſt* 15. & 10.

SECTIO V.

Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione, ob clerici percuſſionem contracta.

1 *Papa poteſt abſolutionem conferre ab excommunicatione contractu ob clerici percuſſionem.*

2 *Legatus poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ob percuſſionem clerici.*

3 *Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem, modò percuſſio levis ſit.*

4 *Vicarius generalis eundem facultatem habet.*

5 *Superiores monaſteriorum ab eadem excommunicatione abſolvere poſſunt.*

6 *Capitulum Sede vacante, an poſſit à præfatu excommunicatione abſolvere.*

7 *Prælati, & alii Sacerdotes Epiſcopis inferiores non poſſunt ab iſta excommunicatione abſolvere.*

8 *Percuſſio levis, gravis, vel mediocris quænam dicatur.*

9 *Epiſcopus quandúnam abſolvere poſſit ab excommunicatione contractu ob clerici percuſſionem, etiamſi percuſſio mediocris ſit, vel enormis.*

10 *Impedimento legitimo detentus abſolvi poteſt ab Epiſcopo ob clerici percuſſionem.*

11 *Mortis periculum eſt ſufficiens cauſa ut Epiſcopus abſolvere poſſit ab excommunicatione ob clerici percuſſionem contracta.*

12 *Filii impuberes abſolvi poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione contractu ob clerici percuſſionem etiam enormem, etiamſi abſolutionem petant poſt pubertatem.*

13 *Fœmina excommunicata ob clerici percuſſionem abſolvi poſſunt ab Epiſcopo.*

14 *Filius familias, aut ſervus, quandonam abſolvi poſſit ab Epiſcopo ab excommunicatione canonis.*

15 *Impotens ad iter Romam verſùs conficiendum, obtinere poteſt ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis contracta ob clerici percuſſionem.*

16 *Impedimentum perpetuum habentes abſolvi poſſunt ab Epiſcopo.*

17 *Abſoluti ab Epiſcopo propter impedimentum temporale tenentur ſublato impedimento præſentare ſe Summo Pontifici, alioquin reincidunt in excommunicationem.*

18 *Impedimentum legitimum habens non accedendi ad Papam non poteſt ab Epiſcopo abſolvi quoties poteſt adire Legatum, vel alium facultatem Papalem habentem circa excommunicationẽ.*

19 *Epiſcopus poteſt abſolvere ſibi ſubditos ab excommunicatione contractu ob quamlibet percuſſionem, modò delictum ſit occultum.*

20 *Epiſcopus non ſolùm per ſe, verùm etiam per alium abſolvere poteſt ab excommunicatione contractu ob clerici percuſſionem.*

21 *Vicarius generalis non poteſt in impedimentis matrimonii diſpenſandi poteſtatem alii delegare, imò neque poteſt per ſeipſum.*

22 *Abſolvendi facultatem habens ſatisfactu parte an poſſit abſolvere pœnitentem, qui tantummodo ſatisfacit clerico percuſſo.*

23 *Clericus qui ſeipſum percuſſit cuinam ſatisfactionem præſtare debent, dum abſolutionem obtinere intendit.*

24 *Satisfactio cuinam præſtanda ſit dum obtinenda eſt abſolutio ob percuſſionem, vel homicidium religioſi.*

25 *Abſolutionis imponenda forma circa excommunicationem ob clerici percuſſionem quænam ſit.*

1 Papa poteſt abſolutionem conferre ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem.

1 Certum eſt primò Summum Pontificem poſſe abſolutionem hujus excommunicationis conferre; nam ipſe ſupremam habet in Eccleſia poteſtatem. Imò iſtius excommunicationis abſolutio regulariter eſt illi reſervata, *cap ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4.*

2 Legatus poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ob percuſſionẽ clerici.

2 Secundò certum eſt Legatum à latere poſſe ab hac cenſura abſolvere; quia hic Pontificia gaudet auctoritate *c. ad audientiam de*

ſent.

ſent. excom. Imò etiam Legati miſſi poſſunt abſolvere in provincia, ad quam mittuntur, juxta *c. pen. de offic. leg.* ſecus dic de Legatis natis, niſi peculiare privilegium habeant.

3 Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione cõtracta ob clerici percuſſionem, modò percuſſio levis ſit.

3 Tertiò certum, Epiſcopum poſſe per ſe, vel alium abſolvere quando percuſſio eſt levis, *c. pervenit. de ſent. excomm.* Ratio cur per ſeipſum poſſit, patet ex facultate Epiſcopis conceſſa, *in d. c. pervenit.* Ratio verò cur Epiſcopus poſſit abſolvere per delegatum, eſt; quia facultas abſolvendi in percuſſione levi, eſt facultas ordinaria, quæ competit Epiſcopo ratione dignitatis; qui autem habet poteſtatem ordinariam, poteſt illam delegare, ut eſt communis DD. ſententia.

4 Vicarius Generalis, eandem facultatem habet.

4 Addo etiam Vicarium Generalem poſſe per ſeipſum abſolvere, & dare aliis facultatem abſolvendi; quia ipſe eſt judex ordinarius & facit unum Tribunal cum Epiſcopo. Ita Speculum *in append. dub. 1. ad fin.* Lazar. *tract. monit. ſect. 1 q. 6.* Molin. *tom. 4. tr. 3. diſp. 59. n. 2.* Regin. *lib. 1. n. 538* Sanch. *lib. 3 de matr. diſp. 7. n. 10. & diſp. 19. n. 16.* ubi ait nomine *ordinarii* venire Vicarium Generalem Epiſcopi, quando non excluditur, & quando res competit illi ea officio, ſitus videtur illi competere facultas abſolvendi ab excommunicatione, adminiſtrandi Sacramenta, &c. Ratio eſt, tum quia Vicarius Generalis facit unum, & idem Tribunal cum Epiſcopo, ut dictum eſt, & quod Vicarius Generalis facit, dicitur ipſe Epiſcopus facere; tum quia, quando Sum. Pont. concedit Epiſcopis aliquam facultatem, quam non intendit conferre Vicario Generali, ſolet, hoc exprimere; ut patet ex Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 6. ad fin.*

5 Superiores Monaſteriorum ab eadem excommunicatione abſolvere poſſunt.

5 Quartò certum eſt ſupremos monaſteriorum ſuperiores poſſe ex privilegio ipſis conceſſo, *cap. cùm illorum, & c. canonici de ſent. excomm.* abſolvere ſuos ſubditos ab excommunicatione, ob levem, percuſſionem contractà; ideò poſſunt abſolvere religioſos, non ſolum profeſſos, ſed etiam novitios quamvis contraxerint excommunicationem ante novitiatum, *c. cùm illorum. cit.* Multi tamen DD. putant novitium egredientem teneri poſtea ſeſe præſentare illi, qui alias habebat facultatem abſolvendi ut patet non ſolum ex dictis de pœnitentia cum Regin. & aliis, verum etiam alibi. Vide dicta *de leg. diſp. 4 q. 2. punct. 7. §. 4. n. 18.*

Hinc ſequitur, Abbatem, Priorem, Guardianum, ſeu Præpoſitum monaſterii, ſeu alium quemcumque, modò ſit ſupremus monaſterii ſuperior, poſſe à dicta excommunicatione abſolvere ſuos ſubditos, *c. cùm illorum & cap. canonici de ſent. excom.*

Addo prædictos ſuperiores ſupremos monaſterii poſſe non ſolum per ſeipſos, abſolvere, verum etiam per alios; ſupremus enim monaſterii ſuperior eſt in hac re judex ordinarius, *c. ult. de officio judicum ordinariorum.* Ita Sylveſt. *verb. abſolutio 4. n. 3.* Molina *diſp. 49. & 60.* Regin. *lib. 1. n. 258.* & alii.

6 Capitulum Sede vacante, an poſſit à præfata excommunicatione abſolvere.

6 Addit Molina *diſp. 56.* hoc privilegium non competere Capitulo Sede vacante. Sed de hac re videri poteſt Sanchez *in ſum. l. 2. c. 11 n. 4. & 5. & de matr. lib. 8. diſp. 2.* & alii quos in ſimili retuli *de diſpenſationibus.*

7 Prælati & alii Sacerdotes Epiſcopis inferiores non poſſunt ab illa excommunicatione abſolvere.

7 Quintò certum eſt Prælatos, aliòſque Sacerdotes, Epiſcopis inferiores non poſſe ab hac cenſura abſolvere, niſi ſpeciale privilegium obtinuerint à Sum. Pont. Et hoc verum eſt, etiamſi Prælati juriſdictionem habeant, quaſi Epiſcopalem. Ratio eſt, quia *in dicto c.* dicitur, *Tua fraternitatis arbitrio duximus committendum,* nullus autem inferior Epiſcopo appellatur frater Sum. Pontif. ſed filius.

8 Percuſſio levis, gravis vel mediocris quænam dicatur.

8 Sed modò difficultas eſt primò, quænam dicatur percuſſio levis in qua poteſt Epiſcopus abſolvere, & quænam dicatur mediocris; & enormis, ſeu gravis; in qua non poteſt abſolvere.

Reſpondeo ſtandum eſſe judicio prudentis viri, vir autem prudens levem percuſſionem regulariter loquendo illam eſſe cenſet, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel ſigillationem carnium relinquit, vel quæ fit abſque abſciſſione membri, ſine extractione dentis, ſine evulſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis, ut patet Extravag. Joannis XXII. quam refert Navarr. *c. 27. n. 92.* Molina *diſp. 57. n. 1.* Sayr. *lib. 3. c. 103. n. 8.* Philiarc. *1. p. lib. 1. de offic. Sacerdotis c. 33. fol. mihi 172.* Fill. *tr. 11. c. 1. quaſ....* Suarez *diſp. 22. n. 88. & ſeqq.* Regin. *lib. 1. n. 241.*

Dixi, *regulariter loquendo*: nam ex circumſtantiis perſonæ, & qualitatis fieri poteſt, ut hujuſmodi percuſſio dicatur gravis, quamobrem, ſi quis manum injiciat in faciem alicujus gravis perſonæ impingendo alapam, non dicitur leviter percutere; cùm hujuſmodi percuſſio graviter injurioſa cenſeatur.

Dicitur *percuſſio levis*, non quia ſit peccatum veniale, ſed ita nuncupatur reſpectu mediocris, & enormis. Quare poteſt aliqua percuſſio habere malitiam lethalem, & nihilominus appellabitur levis, ut benè Navarr. *loc. cit. n. 91.* & alii communiter.

Mediocris percuſſio, dicitur illa, quæ media eſt inter levem, & enormem; qualis eſt illa, qua dens extrahitur, vel capillorum copia evellitur, aut ſiggillatio carnis relinquitur, aut ſanguinis copia effunditur abſque gravi læſione, vel abſque gravi injuria. Verum tamen eſt ad Epiſcopum, vel ad alium bonum virum, ſpectare judicium, quandònam percuſſio ſit levis, mediocris, vel gravis, ut dixi initio reſponſionis. Quando verò dubitatur, utrùm percuſſio ſit levis, vel gravis, vel mediocris, judicanda eſt gravis, vel enormis, ut patet ex Extravag. quæ incipit, *Perlectis*, apud Navarr. Sayr. Molina, & Philiarc. *locis citatis.*

Gravis percuſſio dicitur illa, quæ conjuncta eſt cum gravi læſione, vel gravi injuria, e.g. cum membri mutilatione, vel cum magna ſanguinis effuſione, quæ non proveniat è naribus, ſed aliunde, vel cum magno vulnere, aut ictu, quamvis parùm ſanguinis iaceat, talis etiam eſt illa, quæ fit in ſuum ſuperiorem, vel alium Prælatum in dignitate conſtitutum, ut in Epiſcopum, aut Abbatem, aut Priorem, qui eſt caput monaſterii, niſi fortè percuſſio, ſeu violentia tam parva ſit, ut moraliter non cenſeatur enormis, ut patet à ſimili in peccatis, quæ contra Deum committuntur; non enim omnia peccata; quibus Deus ipſe offenditur, ſunt gravia, vel enormia, ut benè Suar. *loc. cit. n. 91.* Similiter cenſetur gravis percuſſio quando percutitur clericus, & ex ea percuſſione oritur magnum ſcandalum, ut quando religioſus percutit clericum in publico, vel in clauſtro coram ſæcularibus; aut in Eccleſia, aut coram Prælato, aut alia perſona in dignitate conſtituta, aut quando percutitur ſacerdos ſacris veſtibus indutus, aut quando clericus diu injuſte detinetur in teterrimo carcere, aut quando percuſſio eſt valde ignominioſa, attentis, qualitatibus perſonarum, & aliis circumſtantiis, ut accidit, quando perſonæ gravi impingitur alapa in facie, quamvis contrarium exiſtimet Philiarc. *loc. cit.* aut quando laicus officialis percutit auctoritativè quaſi uſurpans Eccleſiaſticam juriſdictionem; hæc enim cenſetur gravis injuria contra ſtatum Eccleſiaſticum. Ita Navarr. Mol. Suar. Fill. Regin. & alii *locis cit.*

Ex his patet, quænam dicatur percuſſio levis, ita ut Epiſcopus, vel ſupremus monaſterii ſuperior poſſit in excommunicatione, ob ipſam contracta, abſolutionem impendere.

9 Epiſcopus quandonam abſolvere poſſit ab excommunicatione contracta ob Clerici percuſſionem, etiamſi percuſſio mediocris ſit, vel enormis.

9 Secunda difficultas eſt, utrùm dentur aliqui caſus, in quibus Epiſcopus abſolvere poſſit etiamſi percuſſio ſit mediocris, vel enormis.

Reſpondeo affirmativè. *Primus caſus* eſt, de clericis collegialiter, ſeu communiter viventibus, qui ſe mediocri, & non enormi percuſſione affecerunt, *c. quoniam de vita, & honeſt. cler. & c. pervenit de ſent. excomm.* Ita Navar. *loc. cit. n. 91.* Sylv. *verb. abſolut. 4. n. 2* Sayr. *c. 2 n. 3.* Mol. *diſp. 62.* Suar. *n. 71.* Fill. *tr. 15. c. 1. q. 8. n. 39.* Regin. *lib. 1. n. 251.* & alii. Idem dicendum videtur de religioſis ſeſe invicem percutientibus; iſti enim abſolvi poſſunt à ſuis Prælatis, *c. cùm illorum de ſent. excom.* ubi habetur religioſum, qui alium religioſum percuſſit ejuſdem religionis, abſolvendum eſſe à ſuperiore; ſi verò percuſſit religioſum alterius clauſtri percuſſione mediocri, abſolvendus eſt non ſolùm à ſuo ſuperiore, ſed etiam à ſuperiore religioſi percuſſi, *c. cùm illorum cit.* quamvis unus ſuperior poſſit vices ſuas alteri committere. Si verò religioſus percuſſit clericum ſæcularem; debet ab Epiſcopo abſolvi, quando percuſſio eſt levis, *c. religioſi de ſent. excom. in 6.* aut mittendus eſt ad Sum. Pont. ut dicitur *c. cùm illorum cit.* Vide Mol. Regin. & Sayr. *loc. cit.*

Major difficultas eſt, utrùm religioſus percutiens clericum ſæcularem abſolvi poſſit ab Epiſcopo; etiamſi religioſus ſit exemptus.

Reſpondeo religioſum exemptum à juriſdictione Epiſcopi hoc tempore abſolvendum eſſe à proprio Prælato juxta limites poteſtatis & juriſdictionis, quâ gaudet proprius ejus Prælatus erga ſuos ſubditos. Ratio eſt: tum quia exemptio ſubtrahit religioſos à poteſtate Epiſcopi, ipſóſque ſubjicit magis Prælato ipſorum; tum quia prælati ferè omnes religioſorum exemptorum hoc tempore habent privilegium abſolvendi ſuos ſubditos, etiam ob enormem violentiam manuum injectionem in alium, ut conſtat ex *comp. privil. fratrum minor. verb. abſolutio ordinaria quoad fratres,* & ex iis quæ tradit Hieronym. Scorb. Capuc. *verb. eos, n. 7. & ſeqq.* Hoc eodem privilegio gaudent religioſi, quibus communicata ſunt privilegia aliorum habentium hujuſmodi privilegia, ut benè Mol. *t. 4. tr. 2. diſp. 60. n. 6.*

An autem Prælatus religionis, ut Generalis, vel Provincialis poſſit hanc facultatem alteri delegare.

Reſpondeo affirmativè, quia hujuſmodi poteſtas eſt ordinaria, competit enim Generali, & Provinciali ratione officii, cùm Sum. Pont. hanc facultatem perpetuò concedat illi, qui tale officium habet, ut ſuppono, & pluribus probat Scorbus *loc. cit. n. 49. dub. 1.* ex doctrina Bartoli, & Baldi, de qua re etiam ego alibi egi.

Gravius dubium emergit, utrùm religioſi exempti poſſint hoc tempore abſolvi, vel diſpenſari ab Epiſcopo in iis caſibus, in quibus ipſorum Prælati non habent privilegium abſolvendi, vel diſpenſandi.

Reſpondeo hanc difficultatem à me ſolutam fuiſſe *in tr. de leg. diſp. 4. q. 2. punct. 7 q. 4 n. 9 & ſeqq.* ubi reſponſum eſt affirmativè, dum adeſt expreſſa, vel tacita facultas Prælati religionis. Ratio eſt, tum quia exemptio non eſt inducta in damnum, & detrimentum religionis, ſed in favorem, & commodum; tum quia religioſi exempti non debent eſſe deterioris cõditionis cæteris; tum quia *in c. luminoſa 18 q. 2* habetur Epiſcopum poſſe de conſenſu Abbatis juriſdictionem exercere in monaſterio, ergo poteſt etiam illam exercere in monachum exemptum de conſenſu legitimi ſuperioris.

Si verò ſuperior nulla ratione conſentiat, Epiſcopus abſolvere non poteſt religioſum exemptum, etiamſi religioſus ipſe petat abſolutionem, niſi fortè conſtet ſuperiorem injuſtè denegare conſenſum. Ratio eſt, quia exemptio inducta non eſt in favorem ſolùm alicujus religioſi; ſed in favorem totius religionis, vel monaſterii, non poteſt autem privata perſona cedere favori, & privilegio totius religionis, vel monaſterii, ut benè Panorm. *c. ſignificaſti de foro*

com. Mol. *tom.* 4. *tr.* 3. *diſp.* 61. *n.* 7. Sanch. *in oper. mor. lib.* 4. *cap.* 39. Suar. & alii, quos retuli *loc. cit. de leg.* contra Fedér. & alios apud Parom. *loc. cit.* aſſerentes Epiſcopum poſſe abſolvere religioſum eo ipſo, quod petit abſolutionem, quia exemptio eſt in favorem religioſi, qui non tenetur illo favore uti, ſed illi cedere poteſt, & beneficium abſolutionis ab Epiſcopo obtinere.

Dixi, *niſi fortè conſtet ſuperiorem injuſtè denegare conſenſum:* tunc enim religioſus abſolvi poteſt ab Epiſcopo, etiam diſſentiente Prælato religioſi; quia per Epikeiam credendum eſt Sum. Pont. velle religioſum in tali eventu abſolvi ab Epiſcopo, ne religioſo detur occaſio egrediendi, & vagandi pro obtinenda à Sum. Pont. abſolutione. Verùm ſi dubitetur an Prælatus juſtè, an injuſtè denegeт hujuſmodi facultatem, tunc conſenſum præſumitur juſtè denegare, quia in dubio ſtandum eſt judicio ſuperioris, nec ſuperior cenſendus eſt iniquè agere. Vide dicta *de leg. loc. cit.*

Secundus caſus eſt, de janitore, aut de officiali Principis, qui causâ ſui officii, vel arcendæ turbæ, levi, aut mediocri percuſſione clericum percuſſit *c. ſi verò de ſent. excomm.* Ita Suar. *loc. cit. n.* 69. Nav. *c.* 27. *num.* 91. Filliuc. *n.* 39. Reginald *n.* 151. & alii communiter.

10 Impedimento legitimè detentus abſolvi poteſt ab Epiſcopo ob clerici percuſſionem.

10 *Tertius caſus* eſt, de habente legitimum impedimentum propter quod excommunicatus non poſſit Sum. Pont. adire, ſine gravi periculo, vel damno, *cap. de cætero de ſent. excom.* unde ſi quis propter capitales inimicitias non poſſit Romam adire, etiamſi inimicitias contraxerit ex ſua culpa, poteſt ab Epiſcopo abſolvi, etiam propter enormem percuſſionem: non eſt enim credibile Sum. Pont. velle abſolutionem excommunicationis ſibi reſervare, cum tanto fidelium incommodo, & periculo; ſublato tamen periculo percutiens tenetur Papam adire, alioquin novam contrahit excommunicationem, ut patet ex dictis *de abſolutione cenſurarum in communi*, quæ in hoc ſervandæ ſunt.

Quod autem ſit dicendum impedimentum, arbitrio boni, & prudentis viri, judicandum eſt argumento, *c. de cauſis* ; *de off. deleg.*

Advertunt tamen aliqui DD. illum cenſeri impeditum, qui non poteſt perſonaliter adire pro obtinenda abſolutione, licèt poſſit alium mittere; jus enim non cogit ad mittendum alium, ſed ad eundem per ſeipſum. Ita Navar. *n.* 90. Sayr. *n.* 38. Regin. *l.* 1. *n.* 150. Suarez, Sanchez, Avila, Henriquez, & alii quos retuli *de abſolutione cenſurarum in excom.* Sed de hac re ſatis conſtat ex *ibi* dictis, & ex tradit. *in hoc tr. diſp.* 1. *q.* 21. & aliis.

11 Mortis periculum eſt ſufficiens cauſa ut Epiſcopus abſolvere poſſit ab excommunicatione ob clerici percuſſionē contracta.

11 *Quartus caſus* eſt, quando imminet proximum periculum mortis, ut quando excommunicatus gravi laborat infirmitate: tunc enim poteſt à quolibet ſacerdote abſolvi non ſolum ab excommunicatione, ob violentam manuum injectionem in clericos, contracta: verùm etiam ab alia quacumque, ut patet ex dictis *de abſolutione à cenſuris in communi.*

12 Filii impuberes abſolvi poſſunt ab Epiſcopo ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem enormem, etiamſi abſolutionem petant poſt pubertatem.

12 *Quintus caſus* eſt, de filiis impuberibus: iſti enim abſolvi poſſunt ab Epiſcopo, non ſolùm ab excommunicatione ob levem, ſed etiam ob mediocrem, & enormem percuſſionem, factam tempore impubertatis. Et hoc verum videtur, etiamſi petant abſolutionem poſtquam facti ſunt puberes, *c. ult. de ſent. excom.* Ita Molin. *diſp.* 69. Suarez, Fill. Regin. & Sayr. *locis cit.* Imo multi DD. apud Molinam *loc. cit.* & apud Suar. *n.* 67. exiſtimant juventutem eſſe cauſam ſufficienter excuſantem excommunicatum, ne Romam adeat, conſequenter juvenem, quamvis puberem, poſſe ab Epiſcopo abſolvi; ſed hoc mihi non probatur, niſi itineratio juveni ſit periculoſa, ſpectata conditione perſonæ, & aliis circumſtantiis, nec pateat aditus ad Sedem Apoſtol. ſaltem per litteras, ut dictum eſt *de cenſuris in genere.*

13 Fœminæ excommunicatæ ob clerici percuſſionē abſolvi poſſunt ab Epiſcopo.

13 *Sextus caſus* eſt, de mulieribus cujuſcumque ſint ætatis, & conditionis, *cap. mulieres, de ſentent. excommun.* & hoc verum videtur etiamſi percuſſio conjuncta fuerit cum homicidio, *cap. mulieres*, citato.

Ex quo patet primò, moniales, quæ excommunicationem contraxerunt, poſſe ab Epiſcopo abſolvi, *cap. monialibus, de ſent. excomm.* Secundò, mulieres poſſe ab Epiſcopo abſolvi, etiamſi ſint divites vel ſui juris, & aptæ ad conficiendum iter. Ita communiter Doctores.

14 Filius familias, aut ſervus quandonam abſolvi poſſit ab Epiſcopo ab excommunicatione canonis.

14 *Septimus* eſt, de exiſtente in poteſtate alterius, qualis eſt ſervus, & filiusfamilias, modo dominus inde grave damnum patiatur abſque ſua culpa, ex ſervi abſentia. Ita Sayrus *loc. cit. n.* 28. & alii communiter.

15 Impotens ad iter Romam verſus conficiendum obtinere poteſt ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis contractæ ob clerici percuſſionē.

15 *Octavus* eſt, de aliis quibuſcumque impotentibus ad iter conficiendum, quales ſunt non ſolùm qui capitales habent inimicitias, ut ſupra dictum eſt, ſed etiam, ſenes, vel cæci, vel pauperes, qui non poſſunt Romam adire, niſi ſtipem oſtiatim quærant, quam antea quærere non conſueverant, illi enim poſſunt ab Epiſcopo abſolvi; etiam propter percuſſionem. Idem dicendum eſt de illis qui Romam non poſſunt adire, niſi familiam relinquant in magna neceſſitate, ut probavi *caſu* 3. *num.* 10.

16 Impedimentū perpetuū habentes abſolvi poſſunt ab Epiſcopo.

16 Circa prædictos caſus advertendum eſt primò, habentes perpetuum impedimentum, propter quod non poſſunt adire Summum Pontificem, poſſe ab Epiſcopo abſolvi, non ſolum ab excommunicatione contracta ob percuſſionem mediocrem, ſed etiam propter enormem; *cap. ea noſcitur. & cap. de his, de ſent. excom.* Addo illis injungendum non eſſe præceptum præſentandi ſe Apoſtolicæ Sedi, inutiliter enim & ſtultè injungeretur: prætereà ſenes, mulieres &c. poſſunt abſolutè abſolvi ab Epiſcopo, non injuncto præcepto præſentandi ſe Summo Pontifici.

17 Abſoluti ab Epiſcopo propter impedimentum temporale tenentur ſublato impedimento præſentare ſe Summo Pontifici, alioquin reincidunt in excommunicationem.

17 Advertendum eſt ſecundo eos, qui abſoluti ſunt ab Epiſcopo propter impedimentum temporale teneri, ſublato impedimento, præſentare ſe Summo Pontifici, *cap. eos, qui de ſent. excom.* hac de cauſa quando impenditur abſolutio pœnitenti, injungendum eſt præceptum cum juramento, ut ceſſante illo impedimento, accedat ad Sedem Apoſtolicam, *cap. quamvis, de ſent. excom.* Veruntamen eſt clericis collegialiter viventibus, aliis impuberibus, religioſis, & officialibus Principum arcentibus turbam, non eſſe injungendum præceptum præſentandi ſe Sedi Apoſtolicæ in iis caſibus, in quibus dixi ipſos poſſe ab Epiſcopo abſolvi; gaudent enim peculiari privilegio, ut patet ex juribus allatis, Suar. *n.* 8. Filliucius *n.* 41. & alii.

Advertendum eſt tertio, illum cui injunctum fuit idem præceptum præſentandi ſe ſuperiori, reincidere in excommunicationem, ſi oblata commoditate non ſe præſentaverit, *cap. eos citat.* In eandem reincidunt illi, qui abſoluti ſunt a Papa, vel Legato, cum obligatione ſe præſentandi alicui, vel ſatisfaciendi injuriæ, & poſtea non ſe præſentant, nec ſatisfaciunt, *cap. eos, qui de ſent. excommunic.*

18 Impedimentum legitimum habēs non accedendi ad Papam, non poteſt ab Epiſcopo abſolvi quoties poteſt adire Legatum, vel alium facultatem Papalem habentem circa excommunicationem.

18 Advertendum eſt quartò, eum qui non poteſt Summum Pontificem adire, ob legitimum impedimentum, non poſſe ab Epiſcopo abſolvi quando poteſt ſaltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem abſolvendi ab hujuſmodi excommunicatione reſervata Summo Pontifici, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere.* Suar. *loc. cit. num* 82. Navar. *n.* 82. Sayr. *c.* 29. *n.* 39. Reginald. *lib.* 1. *n.* 256. & alii communiter.

19 Tertia difficultas eſt, utrùm Epiſcopus poſſit quoſcumque ſibi ſubditos abſolvere ab excommunicatione, etiam propter enormem percuſſionem, quando delictum eſt occultum.

19 Epiſcopus poteſt abſolvere ſibi ſubditos ab excommunicatione, contracta ob quamlibet percuſſionē, modò delictum, ſit occultum.

Reſpondeo affirmativè cum Molina *diſp.* 64. *n.* 8. modò delictum ſit occultum, nec ſit deductum ad forum contentioſum. Ratio deſumitur ex privilegio, Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. ubi conceditur Epiſcopis facultas abſolvendi a quibuſcumque cenſuris occultis, & non deductis ad forum contentioſum; nec iſtam facultatem conſtat revocatam fuiſſe, ut patebit à ſimili ex dicendis *de abſol. ob duellum.* Idem ſentire videtur Reginald *lib.* 20. *n.* 91. Conincb. *tom.* 2. *diſp.* 8. *dub.* 8. Suarez *de cenſuris diſp.* 54 *ſect.* 2 *n.* 4. Henriq & alii apud Auguſtinum Barbolam *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *n.* 10.

Ex quo patet prædictum excommunicatum, ab Epiſcopo abſolutum non teneri poſtea adire Papam, vel Legatum, nam ſimpliciter fuit abſolutus ex privilegio Tridentini.

20 Epiſcopus non ſolùm per ſe, verùm etiam per alium, abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem.

20 Addo Epiſcopum non ſolùm per ſeipſum à prædicta excommunicatione abſolvere, verum etiam poſſe alteri hanc facultatem non ſolum in caſu particulari, ut voluit Henriq. *lib.* 4. *c.* 19. *in fine*, ſed etiam generaliter delegare ejus Vicario ad id ſpecialiter deputato: nam iſta facultas competit Epiſcopo jure ordinario, cum non ſit electa induſtria perſonæ, nam quando aliquid conceditur Prælatis præſentibus, & futuris, non dicitur eligi induſtria perſonæ, ut bene Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 17. & *lib.* 3. *diſp.* 7. *n.* 10. ubi plures alios refert, Reginald. *n.* 258. & alii, quos ſuprà retuli; facultas autem quæ competit alicui jure ordinario poteſt ab eo delegari, ut eſt communis DD. ſententia: hæc eadem ratio militat in Vicario generali.

Ex quo ulterius patet Epiſcopum in iis caſibus, in quibus neceſſitate urgente diſpenſare poteſt in impedimentis matrimonii, poſſe facultatem diſpenſandi aliis dare, nam hæc facultas competit illi jure ordinario.

21 Vicarius generalis non poteſt in impedimentis matrimonii diſpenſandi poteſtatem aliis delegare, imò neque poteſt per ſeipſum.

21 Vicarius verò generalis non poteſt hanc facultatem diſpenſandi in impedimentis, aliis delegare, niſi ſpeciale privilegium habeat. Imo videtur neque poſſe per ſeipſum in his impedimentis diſpenſare, ſecluſa ſpeciali commiſſione; nam ex generali facultate, Vicarius non habet poteſtatem diſpenſandi, quamvis videatur habere facultatem abſolvendi a cenſuris, ut ſuprà dictum eſt cum Molina, & aliis. Ita Sanch. *l.* 2. *diſput.* 40. *n.* 12. ubi quamplures Doctores adducit.

22 Abſolvendi facultatem habens ſatisfacta parte an poſſit abſolvere pœnitentem, qui tantummodo ſatisfecit clerico percuſſo.

22 Quarta difficultas eſt, utrùm habens privilegium abſolvendi ſatisfacta parte, poſſit abſolvere pœnitentem, qui ſolum ſatisfecit clerico percuſſo, vel debeat aliam ſatisfactionem exigere.

Reſpondent Avila 2. *part. cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 15 citans Navarrum *in manual. c.* 18. *n.* 49. & *cap. inter verba.* Sayrus, *lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 9. Duardus *lib.* 2. §. 4. *q.* 2. *n.* 4. poſſe abſolvere, quia præſtita ſatisfactione perſonæ, quæ paſſa eſt injuriam, aut obtenta ab ea remiſſione cenſetur ſatisfactum parti læſæ; conſequenter pœnitens, qui præſtitit ſatisfactionem clerico percuſſo, vel obtinuit ab eo remiſſionem injuriæ, poteſt abſolvi.

Neque obſtat, inquit Avila, percuſſionem clerici redundare in injuriam ſtatus Eccleſiaſtici; nam quando damnum, e. g. infamiæ, principaliter tangit infamatum, & minus principaliter bonum publicum, ſufficit ſatisfactio, vel remiſſio principalis, *cap. quamvis pactum* juncta gloſſa, *de pacto in* 6.

Verùm doctrina Avilæ mihi non probatur, videtur enim ſupponere percuſſionem clerici tangere ſolum ſecundariò bonum commune, prætereà privilegium canonis non eſſe privilegium commune, quod eſt falſum, ut bene Suar. *lib.* 2. *de leg. c.* 6. *n.* 1. & patet in clerico, quem conſtat non poſſe illi privilegio cedere, imò ſe ipſum percutiendo incurrere majorem excommunicationem; ſicut etiam incurrit judex ſecularis, qui clericum conſentientem trahit ad tribunal. Quare ad propoſitam difficultatem.

Reſpond. neceſſariam quidem eſſe ſatisfactionem clerici percuſſi

vel

vel ejus condonationem, quæ condonatio præſumitur adeſſe, quando clericus quia aliàs magno tenebatur amicitiæ vinculo cum percutiente, recipit percuſſorem ad priſtinam familiaritatem.

Nihilominus exiſtimo etiam neceſſariam Eccleſiæ, & ſtatui Eccleſiaſtico ſatisfactionem; hanc autem ſatisfactionem delinquens regulariter exhibebit, ſi abſolventi ſeipſum humiliter ſubjiciat, oſtendendo ſe paratum ad acceptandam pœnitentiam, quæ ſibi fuerit impoſita cum juramento obediendi Eccleſiæ: nec amplius in futurum percutiendi clericum, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere*; de cautione quæ præſtanda eſt, antequam obtineatur abſolutio cenſuræ in gravioribus delictis.

23 Clericus qui ſeipſum percuſſit cuinam ſatisfactionē præſtare debeat cum abſolutionem obtinere intendit.

23 Sed modò dubium eſt utrum ſatisfactio præſtanda ſit à clerico qui ſeipſum percuſſit. Ratio dubitandi eſt, tum quia, vel tenetur ſibi ipſi ſatisfactionem præſtare, & hoc non, quia nullus percutiens ſeipſum, facit ſibi injuriam, cùm ſcienti, & volenti non fiat injuria. Vel tenetur alteri ſatisfactionem exhibere, & hoc neque videtur admittendum, cùm non conſtet, cui teneatur eam exhibere.

Mihi reſpondendum videtur teneri eam ſatisfactionem exhibere, quam judex exhibendam judicaverit, ſi res ad ipſum fuerit delata illi enim ab officio incumbit cura conſervandi boni communis, & honoris Eccleſiaſtici. Si verò res ad judicem non fuerit delata, debet eam ſatisfactionem exhibere, quam confeſſarius, vel alius ſuperior abſolvens, judicaverit exhibēdam per ſalutares pœnitentias, cum juramento obediendi Eccleſiæ in futurum, & non amplius relabendi, ut dictum eſt in præcedenti difficultate.

Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

24 Satisfactio cuinam præſtanda ſit dum obtinenda eſt abſolutio ob percuſſionem, vel homicidium religioſi.

24 Rurſus dubium eſt, cuinam præſtanda ſit ſatisfactio, dum percuſſus, vel occiſus fuit religioſus.

Reſpōdeo reſtitutionem faciendam eſſe ſuperiori illius religionis, in qua vitam degit, vel degebat religioſus cum enim bona religioſi Monaſterio acquirantur, & damnum religioſi in detrimentum religionis vergat, neceſſe eſt ut ſatisfactio præſtetur ſuperiori illius religionis. Ita Filliuc *loc. cit. quæſito* 10. ubi hanc eſſe ſacræ Pœnitentiariæ praxim oſtendit.

25 Abſolutionis imponendæ forma circa excommunicationem ob clerici percuſſionem quænam ſit.

25 Quæ tamen in praxi ſervantur Romæ à ſacra Pœnitentiaria in abſolutione, ob illam excommunicationem impendenda, videri poſſunt apud Filliucium *tract.* 15. *c.* 1 *quæſito* 10. *n.* 25. ait enim requiri, primò, ut abſolvendus ſit præſens: aut abſentiæ cauſam aſſerat; ſecundò ut ſatisfactionem præmittat, vel amicabiliter componat cum parte læſa; ſi autem realem ſatisfactionem præſtare nequeat præſtet ſaltem pignoratitiam, aut fidejuſſoriam ſi poteſt, ſi non poteſt, ſufficit cauſa. Tertiò ſi denunciatus eſt excōmunicatus ab ordinario, promittere debet ſe pariturum illius ſententiæ latæ, vel ferendæ, alioquin reincidet. Quartò ut ſi delictum publicum ſit non gerat ſe in actionibus publicis tanquam abſolutum: nam abſolutio ſacræ Pœnitentiariæ ferri non ſolet pro foro externo; ſed pro foro conſcientiæ. Quintò ſi excommunicationem contraxit ob homicidium, admoneri debet, tam ipſum, quàm ejus filios inhabiles eſſe ad beneficia. Rurſus tam ipſum, quam ejus filios perpetuo privatos eſſe feudo, ſeu jure patronatus ab Eccleſia, in qua clericus occiſus titulū habebat, ſi titulū in ea obtinebat. Denique ſi delictum eſt occultum, eatenus debet juramentum, ut ſi denegatur, conferat ſe ad quinque Eccleſias diſcalceatum, nudum, exceptis tamen ſemoralibus, ſimulque virgam præ manibus, & corrigiam ad collum habens, publicè ſuum fateatur peccatum ac denique ante fores dictarum Eccleſiarum verbera ſibi, per Pſalmum *Miſerere*, infligi curet, alioquin in excommunicationem relabatur. Hæc Filliucius *loc. cit.* ex praxi ſacræ Pœnitentiariæ quæ non ſolum ipſis pœnitentiariis, verum etiam ipſis Pœnitentibus, & aliis deſerviens ad agnoſcendum an excommunicatus ob clerici percuſſionem relapſus ſit in excommunicationem, ob non præſtita illa quæ pœnitenti fuerant injuncta, in abſolutione ad remedendiem.

Et hæc de excommunicatione ob clericum, aliorúmque Eccleſiaſticorum percuſſionem.

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra offendentes Cardinales, & Epiſcopos.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Offendens Epiſcopos excommunicationem incurrit, quæ hoc tempore reſervata eſt in Bulla Cœnæ.*
3 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
4 *Inſequens, Cardinalem, vel Epiſcopum, ſtatim ligatur excommunicatione, vexans verò alia ratione ligatur excommunicatione ſecuta actione principali.*
5 *Summum Pontificem offendens ligatur excommunicatione.*
6 *Offendens familiares Cardinali, vel Papæ, an ligetur excommunicatione, remiſſivè.*
7 *Princeps aliique officiales, non facientes ſervari conſtitutiones capitis* felicis, *ligantur excommunicatione.*

NOn ſolùm in Bulla Cœnæ Canone 11. verùm etiam jure antiquo *cap. felicis de pœnis in* 6. lata fuit excommunicatio contra offendentes Cardinales. Et licèt de iſta excommunicatione prolixè ſatis egerim in expoſitione Bullæ Cœnæ *tota q.* 12 nihilominus, quia iſta excommunicatio *cap. felicis*, aliqua ex parte differt ab excommunicatione Bullæ, hic breviter tractare decrevi, quænam ſit ejus materia, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria excommunicationis *cap. felicis*, eſt ſacrilegium contra Cardinales conſiſtens in actionibus expreſſis *cap. felicis citato*.

1 Aſſignatur materia iſtius excōmunicationis.

Prima autem *actio* eſt, hoſtiliter inſequi Cardinalem, quid autem ſit hoſtiliter inſequi, patet ex dictis *diſp.* 1. *q.* 12. *cit. punct.* 1. *n.* 6. ubi etiam explicavi, utrum inſequens Cardinalem in excommunicationem incidat etiamſi non percutiat.

Secunda actio eſt percutere.

Tertia capere.

Quarta ſociari hæc facientem, aut fieri mandantem.

Quinta ratum habere hujuſmodi delictum.

Sexta conſulere.

Septima favere.

Octava receptare.

Nona ſcienter defendere.

Quid autem unaquæque iſtarum actionum ſignificet, patet ex dictis *loc. cit.* ubi etiam explicavi *punct.* 3. *quæſita* 2. quandònam receptans: vel defendens hujuſmodi delinquentem incidat in excommunicationem Bullæ, vel iſtius capitis.

2 Offendens Epiſcopos excommunicationem incurrit quæ hoc tempore reſervata, eſt in Bulla Cœnæ.

2 Huic excommunicationi affinis eſt alia in *Clement. ſi quis, de pœnis*, contra offendentes Epiſcopos; verum in ipſius explicatione hic immorari nolo, quia jam expreſſa & reſervata eſt in Bulla Cœnæ, *canone* 11. ubi etiam explicavi, & nonnulla breviter infrà *de interdictis localibus* adjiciam.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes delinquentes contra iſtam conſtitutionem. Ratio eſt, quia Summus Pontifex univerſaliter loquitur, ibi: *ſi quis deinceps*, &c dictio autem *ſi quis*, omne comprehendit, niſi qui ſpeciali nota dignus ſit, *l. qui filialibus ff. de legat.* 1. *l. cum filio*, § 1. *de vulgar. & pupillar. & l. ſi neceſſaria*, §. *ſi annua*, *ff. de pignorat. action.*

3 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

4 Obſervandum hic ſolum cenſeo primò, in præcitato *cap. felicis, de pœnis*, inſequentes, vel manus injicientes, ſtatim ligari excōmunicatione; alios verò ſolum ſecuta actione principali, videlicet, inſecutione, vel percuſſione, vel detentione. Et ſi dicti delinquentes in contumacia permanſerint, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis publicè denunciandi ſunt excōmunicati in Eccleſiis loci, in quibus delictum perpetratum fuit, & in Eccleſiis civitatum, & diœceſum vicinarum, & abſolutio Papæ reſervatur. Hæc omnia conſtant ex illis verbis *præfatis nihilominus adjicimus ſanctioni, ut ex inſecutione prædicta, ſicut ex injectione manuum violenta in ipſo facto excommunicationis ſententiam qui incurrat, tam inſecutor, quàm alii ſupradicti tanti mali participes, quamdiu in ſua contumacia perduraverint, ſingulis diebus Dominicis, & feſtivis pulſatis campanis, & candelis accenſis per omnes illius loci Eccleſias in quo tantum facinus fuerit attentatum, necnon civitatum, & diœceſum vicinarum excommunicati publicè denuncientur, nec ab alio, quàm à Romano Pontifice poſſint abſolutionis beneficium obtinere, niſi duntaxat in mortis articulo conſtituti.*

4 Inſequens Cardinalē, vel Epiſcopum ſtatim ligatur excommunicatione, vexans verò alia ratione ligatur excommunicatione ſecuta actione principali.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfatæ excommunicationi ſubjiciatur is, qui præfatas actiones facit contra Summum Pontificem.

5 Summum Pontificem offendens, ligatur excommunicatione.

Reſpondeo affirmativè, tum quia Summus Pontifex non eſt deterioris conditionis Cardinalibus, neque per aſſumptionem ad Papatum amiſit privilegia Cardinalibus cōceſſa, tum quia in *Extravaganti, etſi Domicici, de pœnis. & remiſſionibus*, caſus conſpirationis in perſonam, vel ſtatum Summi Pontificis reſervatur Papæ, & in facultatibus abſolvendi cenſetur exceptus, ergo prohibitus eſt ſub cenſura, vel ſi alibi prohibitus non eſt, in eadem Extravaganti prohibetur, juxta Filliucium *tract.* 15 *c.* 4. *q.* 5. & quamvis ad illam Extravagantem dici poſſit nullam in ea cenſuram imponi, ſed in ea revocari confeſſionalia, ſeu privilegia abſolvendi à Sede conceſſa nihilominus inde ſaltem colligi videtur hujuſmodi caſum antea reſervatum fuiſſe, conſequenter pœna cenſuræ punitum.

6 Sed modò dubium eſt, utrum non ſolùm offendens Cardinalem, verùm etiam familiares ipſius, aut familiares Papæ, in hanc cenſuram incidat.

6 Offendens familiares Cardinalis vel Papæ an ligetur excommunicatione, remiſſivè.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis in Bulla Cœnæ *q.* 15. *punct.* 2. *ad finem*, ubi etiam explicavi, utrum hæc cenſura in hac parte reſervata, ſi lata eſt cōtra offendentem hujuſmodi familiares.

7 Tertio dubium eſt, utrum excommunicatio *cap. felicis*, complectatur etiam alios, qui ad aliquam ex actionibus in prima propoſitione numeratis non concurrunt.

7 Princeps aliique officiales non facientes ſervari conſtitutiones capitis felicis, ligantur excommunicatione.

Reſpondeo in eodem cap. ſub finem latam eſſe excommunicationem contra Principes, alióſque officiales, qui prædictam cōſtitutionem ſervari non faciunt; verum illa non eſt reſervata conſequenter de ipſa ſeorſim agemus de excommunicationibus non reſervatis contra Principes & Magiſtratus. Civitas verò & alia loca præter urbem, quæ conſilium, auxilium, vel favorem dederint hujuſmodi delinquentibus, vel delinquentes punire noluerint, ſubjaceant interdicto, ut patet ex dicendis *de interdicto*.

Quartò dubium eſt, utrùm ſciens hujuſmodi delictum, & non revelans, afficiatur excommunicatione Pii V.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis in Bulla Cœnæ *loc. cit. punct. 1. ad finem*, & ex dicendis *puncto proximè ſequenti*.

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra ſcientes, & non revelantes conſpirationem in perſonam alicujus Cardinalis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, & Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur, & aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

1 DE conſpirationibus in perſonam Cardinalium ſub graviſſimis pœnis prohibitis, non ſolùm agitur *in cap. felicis, de pœnis in 6.* & in Bulla Cœnæ, *excommunicatione undecima*, verùm etiam in Bulla 93. Pii V. incipit *infœlicis ſeculi*, in qua excommunicationem & alias pœnas latas contra offendentes Cardinales, & offendentium fautores conſultores, ratum habentes, & ſcienter defendentes, &c. extendit ad eos, qui quovis pacto hujuſmodi conſpirationem ſciverint, intellexerint, vel conjecerint, niſi revelaverint Romano Pontifici, ſi in Curia extiterint: ſin autem, ordinario loci, vel ſi Cardinalis ipſe ordinarius extiterit, propinquiori Epiſcopo, & ſi crimen nondum commiſſum fuerit, etiam ipſimet Cardinali; verùm quia de hac excommunicatione ſufficienter egi ſupra in explicatione Bullæ Cœnæ, hic eam ſolum innuiſſe ſufficiat, cum nulli onerosum eſſe debeat nonnullas paginas in hoc eodem volumine revolvere.

PUNCTUM IX.

De excommunicatione contra occupantes bona Cardinalium in Conclavi exiſtentium, aut etiam alias ipſorum domum invadentes, & aliquid hoſtiliter diripientes, aut vulnerantes aliquem ibi exiſtentem.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Invadens domum alicujus Cardinalis non incurrit iſtam excommunicationem niſi etiam aliquid rapiat, an autem aliam incurrat, explicatum eſt puncto 7.*
4 *Invadens domum Cardinalis armata manu, incurrit excommunicationem, etiamſi vox non prodierit ipſum in Papam electum fuiſſe.*
5 *Vulnerans aliquem in domo Cardinalis poſtquam eam domum armata manu invaſit, excommunicationem incurrit.*
6 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
7 *Excommunicatio lata ob invaſionem domus Cardinalis, an reſervata ſit.*
8 *Invadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrit.*

ISta excommunicatio lata fuit priùs in Concilio Conſtãtienſi *ſeſſ. 41. in decreto, omnis atas*, contra eos, qui violenter occupant res electi in Papam, aut Cardinalium electorum, aliorumque in conclavi exiſtentium; verùm quia fortè decretũ Concilii Conſtantienſis omnino receptũ non fuerat, Leo X in Bulla 16. quæ incipit *temerariorum*, confirmaos conſtitutionem Honorii III. & Bonifacii VIII. *in cap. felices, de pœnis in 6.* extendit dictam conſtitutionem ad eos, qui armata manu invadunt domũ alicujus Cardinalis, & aliquid violenter & hoſtiliter rapiunt, aut aliquẽ ibi exiſtentem vulnerant, aut ad hujuſmodi delictum mandato, conſilio, cooperãtur, aut ratum habent, ut patet ex verbis Bullæ Leonis X. §. 3. ibi.

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 *Et nihilominus conſtitutiones eaſdem, cum omnibus & ſingulis, in eis contentis cenſuris, & pœnis ad omnes, & ſingulas perſonas cujuſcumque ſtatus, conditionis & excellentiæ exiſtentes, qui alicujus dictorum Cardinalium domum, tam tempore dicti conclavis etiamſi in Romanum tunc Pontificem ſit electus, quàm aliàs quandocunque, & ex quacunque cauſa armata manu invadentes, vel in eo violenter aliquid diripientes, aut quempiam ex inibi exiſtentibus vulnerantes & eorum ſocios, & qui id fieri mandaverint, vel factam in ejus nomine ratum habuerint, ac ipſis invaſoribus conſilium in præmiſſis, vel favorem præſtiterint, & defenderint extendimus, & ampliamus.*

Ex hoc textu facilè quiſque poteſt colligere, quænam ſit materia, & ſubjectum iſtius excommunicationis, cujus explicationem hic proſequor.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis conſiſtit in actionibus has Bulla expreſſis.

Prima actio eſt, armata manu invadere domum alicujus Cardinalis, & aliquid violenter, & hoſtiliter rapere: ille autem dicitur hoſtiliter rapere, qui hoſtili more rapit: ſeu tanquam hoſtis, ſeu publicè, & manifeſtè, ut in ſimili dixi in Bulla Cœnæ, *q. 12. punct. 1. n. 6*

3 Invadens domum alicujus Cardinalis non incurrit iſtam excommunicationem, niſi etiam aliquid rapiat, an autem aliã incurrat, explicatum eſt punct. 7.

3 Rogabis primò; utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit, ut quis armata manu invadat domum Cardinalis, an etiam requiratur: ut aliquid violenter tanquam hoſtis rapiat.

Reſpondeo utrumque requiri, ſi loquamur de excõmunicatione, quam hic explicamus. Ratio eſt, quia Summus Pontifex loquitur per particulam conjunctivã & ibi, *armata manu invadentes & in eo violenter & hoſtiliter aliquid diripientes*; natura autem dictionis, &, eſt conjungere, & copulare antecedentia cum ſubſequentibus, non vero disjungere & ſeparare *l. Titia textores §. nihil ff. de legat. 1. l. ſi haredi plures ff. de condit. inſtit. & l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verbor. oblig.*

Hinc ſequitur eum non affici excommunicatione Bullæ Leonis X. citatæ, qui aliquid è domo Cardinalis violenter, & hoſtiliter rapit, niſi etiam illam armata manu invaſerit.

Secundò eum non ſubjici huic excommunicationi, qui titulo lætitiæ & rationabiliter præſumpta voluntate Cardinalis in Papam electi domum ipſius diripit, quia hoc non facit tanquam hoſtis; in Concilio tamen Conſtantienſi citato id vetitum erat, etiamſi fieret prætextu lætitiæ.

Tertio eum non ligari hac cenſura, qui ſpoliat cubiculum Papæ in conclavi conſtructum: nam Bulla Leonis loquitur de invadentibus & diripientibus domum, quod verificatur de domo extra conclave poſita.

Dixi in reſponſione, *ſi loquamur de excõmunicatione quam hic explicamus*, nam ſi loquamur de excommunicatione lata contra hoſtiliter inſequẽtes Cardinales *in cap. felicis, de pœnis in 6* quam Leo X. in hac Bulla confirmavit, perſpicuum eſt illum, qui hoſtiliter invadit domum, in qua Cardinalis exiſtit, excommunicatione affici, etiamſi nihil violenter diripiat, ut patet ex dictis in Bulla Cœnæ *canone 11. q. 12. punct. 1. n. 6. & ſeq.*

4 Invadens domũ Cardinalis, armata manu, incurrit excommunicationem, etiamſi vox non prodierit ipſum in Papam electum fuiſſe.

4 Rogabis ſecundò, utrum, ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut invaſio fiat, dum Cardinalis in conclavi exiſtit, & de ipſo prodiit vox, quod in Pontificem ſit electus.

Reſpondeo negativè, ſed ſatis eſſe, quovis tempore fiat, quia Leo X. generaliter loquitur ibi, *qui alicujus dictorum Cardinalium domum, tam tempore dicti conclavis, etiamſi in Romanum tunc Pontificem ſit electus, quàm aliàs quandocunque, & quacunque cauſa.*

Secunda actio eſt vulnerare aliquem ex iis, qui in domo Cardinalis exiſtunt, quamobrem ſi quis armata manu invadat domum Cardinalis, & aliquem ibi exiſtentem vulneret, afficitur excommunicatione, etiamſi nihil inde capiat. Quid autem ſignificet verbum *vulnerare*, patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ.

5 Vulnerans aliquem in domo Cardinalis, poſtquam eam domum armata manu invaſit excommunicationem, incurrit.

5 Rogabis utrum iſta excommunicatio incurratur ab omnibus, qui aliquem vulnerant in domo Cardinalis.

Ratio dubitandi eſt, quia iſta actio eſt diſtincta à prima, & exprimitur per particulam disjunctivam, *aut*, ad verificandam autem propoſitionem disjunctivam, ſufficit alteram partem veram eſſe, *l. ſi haredi plures, ff. de condit. inſtit. & l. ſi quis ita ſtipulatus, in fine, ff. de verbo obligat.* His non obſtantibus.

Reſpondeo iſtam excommunicationem incurri ab iis, qui aliquem in domo Cardinalis, exiſtentem vulnerant, poſtquam eam domum armata manu invaſerunt. Ratio eſt, quia Summus Põtifex loquitur de iis, qui domum Cardinalis armata manu invadunt, & ſimul aliquid hoſtiliter capiunt, aut aliquem vulnerant, quapropter dictio illa, *aut*, non eſt disjunctiva reſpectu invadentium, ſed reſpectu rapientium, ita ut ſufficiat rapere, aut vulnerare poſt invaſionem domus, hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Tertia actio eſt, ſocium eſſe, id eſt, eſſe participem delicti, quod committitur aliquã prædictarum duarum actionum.

Quarta eſt mandare.

Quinta ratum habere factum ſuo nomine.

Sexta conſilium, vel favorem præbere, & defendere.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

6 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, ſinguli, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt: nam Summus Pontifex in præfata Bulla generaliter loquitur ibi, *ad omnes, & ſingulas perſonas, cujuſcunque conditionis, ſtatus, & excellentiæ exiſtentes.*

7 Excommunicatio lata, ob invaſionem domus Cardinalis an reſervata ſit.

7 Sed modò dubium remanet primò, utrum iſta excommunicatio reſervata ſit. Ratio dubitandi eſt, quia nulla fit mentio de reſervatione in præcitata Bulla.

Reſpondeo reſervatam eſſe. Ratio eſt, quia excommunicatio, *cap. felicis, de pœnis in 6.* eſt reſervata Summo Pontifici: ergo etiam omnibus ibi contentis, ad eos, qui aliquam ex actionibus in prima propoſitione explicatis faciunt.

8 Invadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrat.

8 Secundò dubium eſt utrùm præfati delinquentes, præter excommunicationem reſervatam, alias pœnas incurrant.

Reſpondeo quamplures alias incurrere, ut damnum, infamiam, publicationem bonorum, privationem beneficium, & alia, quæ *in c. felicis citato*, recenſentur.

PUNCTUM X.

De excommunicatione contra occupantes bona Montiũ Pietatis, Eccleſiæ, Beneficii, aut alterius Pii loci.

1 *Innuitur textus in quo lata fuit iſta excommunicatio, ſimulque indicatur locus in quo alibi explicata fuit.*

1 Innuitur textus in quo lata fuit iſta excommunicatio, ſimulque indicatur locus in quo alibi explicata fuit.

1 OCcupatio, & invaſio bonorum Eccleſiaſticorum, aliorùmque locorum pluribus in locis, ſub excommunicatione vetita,
&

Digitized by Google

& interdictus fa it, ut prolixè ſatis oſtendi ſuprà *diſp.* 1. in explicatione Bullæ Cœnæ *tota quæſt.* 18. hic ſolùm agendum eſſe de excommunicatione lata in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 22. *c. ultimo*, ubi plures actiones prohibentur; verùm quia de illa etiam in ſpecie diſſerui *ibi eadem quæſt.* 18. *punct.* 4. non eſt opus hic eadem repetere; vide *ibi* dicta.

PUNCTUM XI.

De excommunicatione contra eos, qui ſcripturas Cameræ Apoſtolicæ retinent, aut retinentes non revelant.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Scripturas Cameræ Apoſtolicæ retinens, aut retinentem non revelans, ſubjicitur excommunicationi.*
4 *An iſta excommunicatio etiam hoc tempore liget.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur. 1 ISta excommunicatio contra retinentes, & non revelantes ſcripturas lata fuit à pluribus Pontificibus, præſertim à Pio V. in Bulla 70. quæ incipit, *cùm de litteris*, cum hac tamen differentia, quod Eccleſias, Capitula, Monaſteria, Conventus, & Collegia Eccleſiaſtica, Civitates item, Provincias, & loca quæcumque Eccleſiaſtico interdicto ſubjecit, perſonas verò ſingulares vinculo excommunicationis obſtrinxit. Verum tamen eſt, iſtam excommunicationem fuiſſe temporalem pro delictis præteritis, ut patebit legenti præfatam Pii V. Bullam, in qua obligat ad revelandum præfatas ſcripturas cuidam Carolo Epiſcopo Montis Flaſconen. & Honuphrio Camaiano clerico Aretino, & Cameræ præſidenti.

Eandem excommunicationem motu proprio tulit Sixtus V. in Bulla 56. quæ incipit, *non ſine maxima*, in qua non ſolùm excommunicat detinentes ſcripturas publicas, vel privatas Cameræ Apoſtolicæ, niſi reſtituant intra ſpatium ſex dierum, verùm etiam eos, qui non revelant detentores, ut patet ex illis verbis, *virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub excommunicationis majoris latæ ſententiæ pœna, à qua nonniſi à nobis, vel ſucceſſoribus noſtris Rom. Pont. præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolvi poſſint, privationiſque omnium & ſingulorum officiorum, & beneficiorum ſuorum, ſi quæ obtinent, inhabilitatiſque ad illa, & alia in poſterium obtinenda, injungimus, & mandamus, ut intra ſex dierum proximè futurorum terminum, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino aſſignamus libros, ſcripturas & inſtrumenta præfata, qui illos, & illa habent dilecto filio Ioffredo Lomellino Notario & familiari noſtro, ac dictæ Cameræ generali commiſſario, cui ſui officii ratione, hujuſmodi ſcripturarum cura, & pro illis procedendi facultas per alias noſtras litteras præcipuè demandata eſt, reſtituant. Alii verò ſcientes, penes quos illa fuerint, vel ſint eidem revelent, & ſignificent cum effectu. Nos enim, illos qui libros, ſcripturas ſeu inſtrumenta præfata retinuerint, ſeu illa retinentes non revelaverint dicto termino elapſo, ipſo facto, & abſque alia citatione & declaratione pœnas præfatas incurriſſe, & ad illarum executionem deveniri poſſe, & debere decernimus, & declaramus, ac volumus, & mandamus.*

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis. 2 Ex quibus verbis facilè colligi poteſt quænam ſit materia, & ſubjectum illius excommunicationis. Materia enim eſt duplex actio.

Prima eſt detinere, ſeu non reſtituere præfatas ſcripturas, nam in textu dicitur, *qui illos, & illa habent reſtituant*.

Secunda actio, ſeu potiùs omiſſio eſt, detentores hujuſmodi ſcripturarum occultare, ſeu non revelare. An autem excommunicatio lata contra non revelantes ſemper liget, patet ex dictis *in hac diſp.* 2. *quæſt.* 1. *punct.* 1.

3 Scripturas Cameræ Apoſtolicæ retinens, aut retinentem non revelans ſubjicitur excommunicationi. 3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, tam Eccleſiaſtici, quàm ſeculares, cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, & dignitatis, nam Sixtus V. generaliter loquitur ut patet ex Bullæ verbis, ibi *omnes & ſingulas perſonas, tam Eccleſiaſticas, quàm ſeculares, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint*, &c.

4 An iſta excommunicatio, etiam hoc tempore liget. 4 Quæres, utrùm iſta excommunicatio liget etiam hoc tempore. Auctores, qui hujus excommunicationis meminere, putant etiam hoc tempore ligare. Ego verò probabiliùs cenſeo non ligare præfatas perſonas non obſervantes hanc Bullam, ſaltem poſt Sixti V. obitum. Ratio eſt, tum quia præcipit reſtitutionem, & revelationem hujuſmodi ſcripturarum fieri cuidam Ioffredo Lomellino, quem conſtat obiiſſe, tum quia mandat præfatam reſtitutionem & revelationem fieri intra terminum ſex dierum proximè futurorum, ea qua loquendi forma indicat nolle pro futuris temporibus obligare, alioquin clariùs, & expreſſiùs locutus fuiſſet.

PUNCTUM XII.

De excommunicatione contra effringentes, & ſpoliantes Eccleſias.

1 *Effringens, & ſpolians Eccleſias, videtur ipſo facto excommunicatus.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 Fractio *quid ſignificet.*
4 *Incendiarius Eccleſiæ ſubjicitur excommunicationi.*
5 Spoliationis *nomine quid intelligatur.*
6 Eccleſiæ *nomine quid intelligatur.*
7 *Sacriſtiam frangens, & res Eccleſiæ auferens non ligatur excommunicatione*
8 *Oratorium privatum frangens nec ligatur excommunicatione.*
9 *Frangens Eccleſiam non incurrit excommunicationem ob fractionem præcisè, niſi etiam aliquid furetur.*
10 *Frangens Eccleſiam ſine ullo damnum inferens frangendo aliquid, vel comburendo ligatur excommunicatione.*
11 *Explicatur ſubjectum excommunicationis.*
12 *Excommunicatio lata ob effractionem, & ſpoliationem Eccleſiæ, reſervata eſt Summo Pontifici.*
13 *Spolians, & frangens Eccleſiam, incurrit excommunicationem, quæ Summo Pontifici reſervata eſt, poſtquam ipſe delinquens denunciatus fuit.*
14 *Denunciatio excommunicationis, contractæ ob fractionem Eccleſiæ, an debeat eſſe ſpecifica & particularis.*

1 CUm Sum. Pont. *in c. conqueſti de ſent. excom.* mandet denunciari excommunicatos eos, qui Eccleſias cujuſdam Epiſcopatus perfregerant, & ſpoliaverant, controverſia eſt inter DD. utrùm effringentes, & ſpoliantes Eccleſias, ſint ipſo jure excommunicati. Ad quam difficultatem ego reſpondi affirmativè *in tr. de leg. diſp.* 3. *q.* 6 *pu..n* 11. Ratio eſt, quia Sum. Pont. præcipit hujuſmodi delinquentes denunciari excommunicatos ergo etiam fert excommunicationem, vel aliunde latam ſupponit; cum autem ſufficienter probetur aliunde latam eſſe, ut patebit ex ſolutione objectionum poſt quartum dubium proponendum, ſequitur etiam ferri *in cit. c. conqueſti*; ſenſus enim illorum verborum eſt, excommunicatos nuncietis, quia ex nunc excommunicatos eſſe volo, hic enim ſenſus in præfata loquendi forma continetur, ſicut etiam ſi Sum. Pont dicat, qui hoc, vel illud fecerit, noverit ſe excommunicatum; ſubintelligitur hic ſenſus, qui per hanc legem excommunicatur. Vel dic iſtam excommunicationem latam eſſe à Lucio Papa *in decretali c. omnes Eccleſiæ* 17. *q.* 4. ubi licèt ſermo ſit de omnibus raptoribus, & fraudatoribus Eccleſiarum dici poteſt illum textum fuiſſe receptum ſaltem quoad fractores, & ſpoliatores Eccleſiarum. Ita Gloſſa hic *v. excommunicatos*. Azor. 1 *p. l.* 9. *cap.* 27. *q.* 12. *lib.* 5. *c.* 29. *n.* 14. Reg. *lib.* 19. *n.* 60. Fil *tr.* 5. *c.* 2. *q.* 6. *n.* 55. Tol. *lib.* 1. *c.* 36. *n.* 6. contra Hug. Nav. Caiet. & alios, quorum ſententiam probabilem putat Suar. *loc. cit. n.* 10. aſſerentes in capitulo *conqueſti* non eſſe latam ipſo jure excommunicationem. 1 Effringens & ſpolians Eccleſias, videtur ipſo facto excommunicatus.

Hoc poſito explicandum eſt.
Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò, utrùm iſta excommunicatio ſit reſervata, & quando.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium conſiſtens in effractione, & ſpoliatione Eccleſiæ; nam *in c. conqueſti*, Sum. Pont. his verbis utitur *mandamus quatenus ſi ita eſt, memoratos ſacrilegos* (*i.* qui ſcil. Eccleſias violenter confregerunt, atque ſpoliare minimè dubitarunt) *excommunicatos nuncietis*, &c. 2 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 Sed modò dubium eſt primò, quid nomine *confractionis* intelligatur. 3 Fractio quid ſignificet.

Reſpondeo hoc in loco intelligi violentam actionem, quæ fit rumpendo parietem, ſeu valvas, ſeu feneſtram ligneam, vitream, vel etiam papyraceam, ſive tectum, ſive cardines, quibus valvæ ſuſtinentur; ita communiter Doctores.

Ex quo ſequitur,

Primò, eum non affici hac excommunicatione, qui Eccleſiam ingreditur jam effractam, aut alia via apertam, aut qui Eccleſiam clave domino ſurrepta, aut ſimili, aut adulterina aperit; hic enim non dicitur frangere, cùm fractio violentam actionem indicet.

Secundò eum non affici excommunicatione, qui per impulſum facit debilem vectem cedere loco, eo tamen non perfracto, hic enim non dicitur frangere Eccleſiam. Contrarium docet Sylveſt. *verb. excom. n.* 16. & Sayr. *loc. cit. n.* 16.

4 Tertiò incendiarum Eccleſiæ ſubjici huic excommunicationi, quia hic dicitur fractor, & ſimul etiam ſpoliator Eccleſiæ. Ita Nav. *c.* 27. *n.* 94. Suar. & Fil. 53. contra Tol. *lib.* 1. *c.* 36. *n.* 5. & alios. 4 Incendiarius Eccleſiæ ſubjicitur excommunicationi.

5 Secundò dubium eſt quid nomine *ſpoliationis* intelligatur. 5 Spoliationis nomine quid intelligatur.

Reſpondeo in hoc loco accipi pro privatione bonorum, ſeu pro rapina vel furto, quod effringent Eccleſias committere non vereantur. Ita communiter DD. Vide dicenda *n.* 10.

6 Tertiò dubium eſt, quid intelligatur nomine *Eccleſia*, cujus effractione, vel ſpoliatione hæc cenſura incurritur. 6 Eccleſiæ nomine quid intelligatur.

Nav. *c.* 27. *n.* 44. § *octavo*, Tolet. *lib.* 1. *c.* 36. *n.* 6. Panor. *hic*, Sayr. *n.* 18. Fill. *tr.* 14. *c.* 2. *q.* 6. quibus adhærere videtur Suarez *n.* 17. exiſtimant nomine *Eccleſia* intelligi non ſolum templa publicè dicata, & conſecrata auctoritate Epiſcopi, verùm etiam Monaſteria, Hoſpitalia, & alia loca pia per Epiſcopum ſacrata, vel deputata ad divina officia.

Ego verò nomine *Eccleſia* intelligo ipſum materiale templum auctoritate Epiſcopi deputatum ad divina officia; nam in materia

pœnali

pœnali non eſt facienda extenſio. Verumtamen eſt nomine *Eccleſia* intelligi etiam capellam, & ſacriſtiam Eccleſiæ conjunctam, ut colligitur ex *c. ſi civitas de ſent. excomm. in 6.* ubi habetur nomine *Eccleſia* venire capellam & cœmeterium contiguum, & ratio eſt, quia acceſſorium ſequitur principale; ſecùs dicendum videtur ſi ſacriſtia ab Eccleſia disjunctiva ſit, nulla enim ratio cogit ad ſuſtinendum ſacriſtiam ſub Eccleſiæ nomine comprehendi.

7 Sacriſtiam frangens, & res Eccleſiæ auferens, non ligatur excommunicatione.

7 Ex quo ſequitur primò perfringentem ſacriſtiam, & res Eccleſiæ auferentem, non ſubjici huic excommunicationi.

8 Oratoriũ privatum frangens non ligatur excommunicatione.

8 Idem dico oratorio privato, quòd Epiſcopi auctoritate conſtructum non eſt, hoc enim non vocatur Eccleſia, ut patet ex dictis *de cenſ. in genere*, idémque in ſpecie tradunt Suarez, Fill. & alii *loc. cit.* An autem ſpolians Hoſpitalis, aut alia loca incidat in excommunicationem Concilii Tridentini, inferius explicabo.

Secundò ſequitur perfringentem aream, in qua res Eccleſiæ continentur, non affici hac cenſura, quia area non eſt Eccleſia.

9 Frangens Eccleſiam, non incurrit excommunicationem ob fractionem præcisè, niſi etiam aliquid furetur.

9 Quartò dubium eſt, utrum ad incurrendam iſtam excommunicationem altera iſtarum actionum ſufficiat, videlicet effractio, aut ſpoliatio, ſeu furtum.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur per particulam conjunctivam, & ibi, *confregerunt, eáque ſpoliare minimè dubitaverunt;* dictio autem conjunctiva, & utriuſque partis veritatem requirit *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig.* & *l. ſi quis hæredi placet ff. de cond. inſtit.* & in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita præcitati Doctores.

Hinc ſequitur eum, qui effringit Eccleſiam, ſed non furatur è non ſubjici huic excommunicationi. Idem dic de eo, qui furatur, & ſpoliat Eccleſiam, ſed non effringit, licèt fortè ab alio fracta fuerit. Idem dic de eo qui effringit Eccleſiam, & ſurripit crumenam alicujus in Eccleſia exiſtentis, hic enim non dicitur ſpoliare Eccleſiam, cùm illa crumena ad Eccleſiam non pertineat, ut ſuppono.

Dices contra iſtam illationem primò, quamvis fures abſque prævia effractione non excommunicentur in hoc capitulo, excommunicantur tamen *in c. Canonica 11. q. 3.* ubi excommunicantur violatores Eccleſiarum, ibi, *Eccleſiarum Dei violatores anathemate & judicio ſancti Spiritus, è gremio ſanctæ Matris Eccleſiæ, & conſortio, totius Chriſtianitatis eliminamus.*

Reſpondent Hugo, & Archidiaconus, in eo textu non ferri excommunicationem ipſo facto, ſed tradi formam excommunicandi violatores Eccleſiarum, dum opus fuerit. Alii verò exiſtimant illum textum non reperiri in Concilio Arauſicano, à quo ferunt ipſum conditum fuiſſe. Alii denique, ut Suar. *loc. cit. n. 7.* reſpondent illud Concilium fuiſſe provinciale, conſequenter obligationem pro illa Provincia, non verò pro tota Eccleſia induxiſſe. Mihi placet reſponſio afferenda in ſequenti objectione.

Dices ſecundò, iſtam excommunicationem haberi *in c. omnes Eccleſiæ 17. q. 4.* ubi dicitur, *omnes Eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, liminibus ſanctæ Matris Eccleſiæ anathematizamus,* &c.

Reſpondeo primò, Lucium Papam in eo textu non ferre excommunicationem, ſed eam approbare, ſi feratur; non enim intendit ibi legem ferre, ſed doctrinam tradere. Secundò excommunicationem, ſi fortè ibi lata fuit, uſu receptam non fuiſſe; nam in præfato cap. ſermo etiam eſt de conſequentibus; quos tamen excommunicatos non eſſe, communis eſt Doctorum opinio.

Dices tertiò, iſtam excommunicationem contineri *in c. quiſquis 19. quæſt. 5.* ibi, *ſi quis domum Dei violaverit, & aliqua ſine licentia illius, cui commiſſa eſſe dignoſcitur: inde abſtulerit, ſciat ſe communione eſſe privatum.*

Reſpondeo primò non conſtare de cujus excommunicationis privatione in eo textu ſermo ſit. Secundò ex ſequentibus verbis colligi excommunicationem majorem potiùs eſſe ferendæ ſententiæ, quàm latæ, ibi, *qui infringunt Monaſteria, & loca Deo dicata, & Eccleſias, depoſita, vel alia qualibet inde abſtrahunt, velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ ſubigantur.*

10 Frangens Eccleſiam, ſimulque damnum inferens frangendo aliquid, vel comburendo, ligatur excommunicatione.

10 Rogabis utrùm qui Eccleſiam perfregit, nihil tamen inde auferi, ſed ſolum damnum infert comburendo aliquid Eccleſiæ, aut frangendo calicem, veſtes, vel quid ſimile faciendo, in excommunicationem iſtius incidat.

Reſpondeo affirmativè juxta probabiliorem ſententiam. Ratio eſt, quia nomine *ſpoliatione* in hoc textu intelligitur quælibet actio damnificativa in bonis Eccleſiæ, pertinentibus ad uſum, vel ornatum ipſius, vel ad facultates, vel ad theſaurum ſive illa actio fiat per furtum, ſive per aliam actionem injurioſam damnificativam, quia Eccleſia dominio rei ſuæ injuſtè privatur. Ita Suarez *n. 11.* Fill. & alii *locis citatis.*

Hoc tamen intelligitur, modò ultrà dictam actionem damnificativa adſit etiam confractio Eccleſiæ; nam ad incurrendam iſtam excommunicationem, non ſolum requiritur ſpoliatio, verum etiam confractio, ut dictum eſt. Ita communiter DD.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

11 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, confringentes, & ſimul ſpoliantes Eccleſias; quamvis enim præfatus textus loqui ſolum videatur de illis qui Eccleſiam Regienſem confregerant, & ſpoliaverant, ibi, *memoratos ſacrilegos excommunicatos nuntietis;* nihilominùs dicendum videtur illam particulam, *memoratos*, non referri ſolùm ad perſonas ibi expreſſas, ſed ad qualitatem facti, & delicti, id eſt, ad eos omnes, qui tale ſacrilegium committunt, effringendo, & ſpoliando Eccleſias.

TERTIA PROPOSITIO.

12 Excommunicatio iſta ob effractionem & ſpoliationem Eccleſiæ reſervata eſt Sum. Pont.

12 Excommunicatio, quæ propter effractionem, & ſpoliationem Eccleſiæ incurritur, reſervata eſt Sum. Pont. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctiùs evitari, donec paſſis injuriam congruè ſatisfaciant, & damna pro eis data reſarciant, & cum litteris veſtris rei veritatem continentibus, Apoſtolico ſe conſpectui repræſentent.*

13 Spolians & frangens Eccleſiam, incurrit excommunicationem, quæ Sum. Pont. reſervata eſt, poſtquam ipſe delinquens denunciatus fuit excommunicatus.

13 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio reſervata ſit antequam delinquens denuncietur excommunicatus.

Reſpondeo negativè; tum quia Sum. Pont. loquitur hic de excommunicatis Epiſcopo denunciatis ob præfatum ſacrilegium; vult enim illos denunciari excommunicatos, & tanquam excommunicatos evitari, donec ſe præſentaverint conſpectui Summi Pontifie. Supponere ergo videtur ante denunciationem poſſe ab Epiſcopo, & confeſſariis approbatis jure communi abſolvi, tum quia verſamur in materia pœnali, in qua non eſt, ut patet ex libello caſuum reſervatorum. Ita Cajet. *verb. excomm. c. 21.* Navarrus, Sayr. Reginald. Fill. & alii *locis citat.* contra Panormitanum *hic.*

Ex quo ſequitur hujuſmodi excommunicationem ante denunciationem auferri poſſe ab Epiſcopo, imò etiam à quolibet confeſſario approbato, ſi jus commune ſpectemus; *c. nuper ſentent. excom.* poſt denunciationem verò reſervatam eſſe Summo Pontifici, ut patet ex dictis *n. 11.*

14 Denunciatio excommunicationis, contracta ob fractionem Eccleſiæ, an debeat eſſe ſpecifica & particularis.

14 Rogabis, utrùm iſta denunciatio debeat eſſe ſpecifica, & particularis, an verò ſufficiat generalis.

Reſpondeo mihi probabilius videri ad incurrendam excommunicationem ſufficere generalem denunciationem, quia in genere denuncientur excommunicari, qui Eccleſiam confregerunt, & ſpoliarunt, quamvis enim Sum. Pont. unum exprimat, & nominet, alios tamen non nominat, ſed ſimpliciter dicit, præfatus ſacrilegus denunciandus eſſe, & ſic ab aliis abſolvi non poſſe; conſequenter fruſtrà nos requirimus ſpecialem, & particularem denunciationem, qua Petrus v. g. vel Paulus nominatim denuncietur excommunicatus ob ſacrilegium confractionis, & ſpoliationis Eccleſiæ, quanquam ad effectum evitandi talem excommunicatum, hoc tempore requiritur particularis denunciatio, juxta Concil. Conſt. in *extravag. ad evitanda.* Ita innuit Suar. *n. 14.* ſed oppoſitum poſteà expreſsè docet *n. 19* Fill. *n. 53.* & hoc pacto intelligendi ſunt. Nav. Sayr. & alii qui ſpecificam denunciationem requirunt.

Objicies: ea denunciatio in textu præſcribitur, & quæ ſufficit, & requiritur ad evitandum excommunicatum, in textu enim dicitur *memoratos ſacrilegos excommunicatos nuncietis, & faciatis ſicut excommunicatos arctiùs evitari.* Sed denunciatio, requiſita ad evitandum excommunicatum eſt ſpecifica, & particularis, ergo requiritur denunciatio ſpecifica, & particularis.

Reſpondeo poſt Concilium Conſtantienſe requiri ſpecificam, & particularem denunciationem excommunicati, ut illum teneamur evitare; ante Concilium verò ſufficiebat, cognitio excommunicationis, etiamſi excommunicatus expreſsè, vel nominatim denunciatus non fuiſſet.

PUNCTUM XIII.

De excommunicatione contra auferentes, aut retinentes lapides, vel alia ornamenta Eccleſiarum, aut præſtantes conſilium auferenti, vel retinenti, aut non revelantes.

1 *An iſta excommunicatio hoc tempore vigeat.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Auferens lapides, vel ornamenta Eccleſiarum, an incurrat excommunicationem, non ſolùm id faciat in Eccleſiis urbis Romæ, verùm etiam alibi.*
5 *Eccleſia ſeu loca, quibus ornamenta ablata ab Eccleſiis urbis Romæ applicantur, ſubjicitur interdicto, donec reſtitutio fiat.*

1 An iſta excomm. hoc tempore vigeat.

1 Fillinc. *tr. 15. c. 5. p. 25. n. 156.* opinatur hanc cenſuram abrogatam fuiſſe, tum ob ipſius ignorationem; tum quia hoc tempore non extat in Bullario novo, tum quia videtur lata ad tempus occaſione quorumdam qui lapides, & ornamenta Eccleſiarum almæ Urbis abſtulerant. Hæc ſententia probabilis eſt. Alii tamen exiſtimant iſtam excommunicationem etiam hoc tempore vigere, tum quia uſu recepta eſt, teſtibus nonnullis confeſſariis almæ Urbis, tum quia vim habet legis, quæ ex ſua natura perpetua eſt, & ſemper loquitur, tum quia Sixtus IV. non ſolum intendit eos excommunicare, qui jam abſtulerant, & retinebant ornamenta, & lapides, verùm etiam qui in futurum auferunt, ut colligitur ex illis verbis *auſu ſacrilego abſtulerant, & hactenùs, & in dies auferre,* &c. ob id in libello cenſurarum, & caſuum reſervatorum, juſſu Archiep. Mediol. edito

adito, inter cæteras excommunicationes hæc etiam recenſetur. Ideò ipſius materiam,& ſubjectum hic explicare intendo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

[2] MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones expreſſæ in Bulla tertia Sixti IV. quæ incipit, *cum provida*.

Prima actio eſt auferre ab Eccleſiis porphyreticos,marmoreos, & alios diverſorum generum, & colorum lapidea, ad ipſarum uſum deputatos, aut alia ornamenta.

Secunda actio eſt, habere, ſeu retinere hujuſmodi ornamenta, poſtquam habita ſuit hujus Bullæ cognitio.

Tertia eſt auxilium,vel favorem præſtare in hujuſmodi lapidibus,vel ornamentis ſurripiendis, ſervandis, vel retinendis, poſt habitam hujus Bullæ notitiam. Iſtarum rerum actionum veritas conſtabit ex verbis Bullæ in tertia propoſitione referendis.

Quarta eſt, non revelare præfatos delinquentes. Hujuſmodi autem revelatio fieri poteſt per ſeipſum, vel per alium, etiam per confeſſarios,ſeu minores pœnitentiarios, ut in præfata Bulla dicitur, ibi, *ſcientes verò revelent,& ad notitiam noſtram ſaltem per minores pœnitentiarios deduci faciant*, fieri tamen poteſt, ut hæc Bulla in hac parte uſu recepta non ſit,

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicat.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes,& ſinguli, qui præfatas actiones faciunt,aut delinquentes non revelant. Hæc propoſitio claré conſtat ex ipſa Bulla, ibi, *omnes,& ſingulos, cujuſcumque dignitatis,ſtatus,gradus,ordinis,vel conditionis fuerint, qui ex prædictis lapidibus, ſive aliis ornamentis earumdem Eccleſiarum, ſive Baſilicarum dictæ Urbis habuerint, aut in ſurripiendo, ſervando, & retinendo auxilium præſtiterint, vel favorem, niſi à die habita præſentium litterarum notitia,ea reſtituant cum effectu,ſcientes verò revelent, & ad notitiam noſtram ſaltem per minores pœnitentiarios noſtros deduci faciant, majoris excommunicationis ſententia,à qua (niſi in mortis articulo,& debita ſatiſfactione prævia) à nullo,præterquam à Romano Pontifice, abſolvi poſſint,irretitos eſſe*.

4 Auferens lapides,vel ornamenta Eccleſiarum incurrat excommunicationem, non ſolùm ſi id faciat in Eccleſiis urbis Romæ, verùm etiam alibi.

4 Sed modò dubium eſt primò utrùm iſta excommunicatio afficiat non ſolum eos, qui prædictas actiones faciunt in Eccleſiis urbis Romæ,verùm etiam in aliis extra urbem exiſtentibus.

Reſpondeo,duplicem aſſignari poſſe in hac difficultate Doctorum opinionem.

Prima eſt affirmativa,Ratio eſt,tum quia Sixtus IV. conſulere intendit Eccleſiis omnibus,præcipuè urbis Romæ,ibi,*nos cui Eccleſiarum omnium cura diſpoſitione. ſuperna commiſſa eſt. ne perverſorum creſcente malitia eædem Eccleſiæ, & ſacra Dei templa, præcipuè almæ Urbis,ſuis nudentur ornatibus*; ubi notanda eſt illa particula,*præcipuè*,quæ accipitur pro maximè, & indicat legiſlatorem etiam aliis de cauſis adductum fuiſſe, nec cæteros caſus excludit,*l. 1.ff de teſtibus,& ibi gloſſa.verb.præcipuè* Burgos *in relect. l. 2. Tauri n. 23*.& alii apud Aug.Barboſam *de dictionibus, & clauſ.dict.* 230.tum quia Sixtus IV.confirmat prædeceſſorum ſuorum conſtitutiones, in quibus lata erat excommunicatio contra eos qui ornamenta Eccleſiarum auferebant,ibi,*quamvis præmiſſorum occaſione,nonnullorum prædeceſſorum noſtrorum ſancti res prohibitiones variè emanaverint temporibus retroactis, quas*, &c. tum quia in libello cenſurarum,& caſuum pro diœceſi Mediolan. illa excommunicatio abſolutè,& abſque limitatione exprimitur.

Secunda ſententia eſt negativa, quia Sixtus IV. dum fert excommunicationem, loquitur ſolum de lapidibus, & ornamentis Eccleſiarum,ſive baſilicarum almæ Urbis.Hoc pacto intelligenda etiam ſunt prædeceſſorum Pontificum conſtitutiones, nec in libello caſuum pro diœceſi Mediolanenſ. opus fuit limitationem in re dubia addere.Ita Fill *loc.cit. n.125.* Gambarupta *de excommunicationibus Papæ reſervatis c. 7. n. 19.*

Hinc patet reſponſio ad rationes primæ ſententiæ. An autem incurratur excommunicatio lata contra occupantes bona locorum piorum, patet ex ſupradictis *punct.* 12.

5 Eccleſiæ ſeu loca quibus ornamenta allata ab Eccleſiis urbis Romæ applicantur, ſubjiciuntur interdicto, donec reſtitutio fiat.

5 Secundò dubium eſt,utrùm aliqua pœna edita ſit contra Eccleſias ſeu loca quibus præfata ornamenta applicantur.

Reſpondeo præfata loca ſubjici interdicto, donec actualis, & omnimoda reſtitutio fiat Eccleſiæ,à qua fuerant ablata ibi,*Eccleſias verò,& loca alia,quorum uſibus,& ornatui illa deputata fuerint,aut forſan(quod abſit)deputari contigerit in futurum,tam diu Eccleſiaſtico interdicto ſubjacere,quamdiu ad loca,unde prius ablata fuere,abſque diminutione aliqua fuerint reportata, harum ſerie declaramus*,&c.

§. Incidens.

De excommunicatione contra extrahentes reliquias ex cœmeteriis, cryptis, vel catacumbis, intra, vel extra Urbem exiſtentibus.

EXcommunicationi præcedenti affinis eſt alia contra extrahentes reliquias ex cœmeteriis,cryptis,vel catacumbis,edita ab illuſtriſſimo Cardinali Mellino de mandato Summi Pontificis Pauli V. die 24. Auguſti 1613. ibi, *Che perſona alcuna di qualſivoglia ſtato e conditione dell'uno e de l'altro ſeſſo, tanto Eccleſiaſtica come regolare,o ſecolare,non ardiſca ne preſuma,ne poſſa eſtrarre in alcuna della Grotte, Cattacombe, o Cimiterio, dentro o fuori de Roma ne da quelle eſtrarre reliquie anche in minima particolla, ne in ciò,dare aiuto,o favore in qualſivoglia modo,ſotto pena della galera,& altre pecuniarie à noſtro arbitrio da incorrerſi ipſo facto, & da applicarſi comme nel ſeguente capitolo,& anco diſcommunica lata ſententia, dalle quale i tranſgreſſori non poſſino eſſe abſoluti ſe non da ſua Santità,eccetto che in articolo di morte, all'eſecutioni delle quali ſi proceder à irremiſſibilmente.*

Et tutte le pene ſopradette tanto corporali come pecuniarie, & di ſcommunica lata ſententia incorrono ipſo facto tutti quelli, ad inſtanza de quali ſi cavara,o ſi tentara di far cavare reliquie da detti Cimiterij o ſaranno complici,& tutti quelli che ritenerano reliquie ſapendo eſſer cavata da detti luoghi di qualſivoglia grado,o conditione,auto che foſſero tali, di quali ſi doveſſe far ſpecial mentione, da le quali pene & cenſure non poſſino eſſere aſſoluti ſe non da ſua Santità,como di ſopra,dichiarando che li regolari che contraveranno al preſente editto,oltre alle pene ſopradette,incorrano anco ipſo facto la privatione di voce attiva,& paſſiva & inhabilità allo dignità & governi delle loro religioni, da quali non poſſino eſſere aſſoluti, o habilitati,ſe non della Santità di Noſtro Signore.

Hæc & ſimilia edicta confirmata fuerunt in alio edicto anno 1614. addita excommunicationis ſententia contra rectores,ſeu curatores Eccleſiarum, locorum piorum,cryptarum,& cœmeteriorum permittentes, vel conſentientes reliquias extrahi.In præfato etiam edicto prohibentur notarii, & quicumque,alii etiam regulares,fidem publicam vel privatam facere abſque licentia Illuſtriſſimi Vicarii circa extractionem, donationem, conſignationem, tranſlationem, aut alium quemlibet contractum vel ſcripturam, in qua de reliquiis mentio habeatur,in hoc tamen caſu non imponitur excommunicatio,ſed privatio officii,& aliæ pœnæ.

Ex dictis colligitur primò,quænam ſit materia excommunicationis,materia enim conſiſtit in actionibus proximè ſequentibus.

Prima eſt extrahere reliquias ex præfatis locis, etiam modica quantitate,parvitas enim materiæ in hac re non excuſat,tum quia quælibet particula reliquiarum magni momenti eſt,tum quia ita expreſsè in præfato edito cavetur.

Secunda actio eſt auxilium,vel favorem præbere.

Tertia eſt mandare, aut alia ratione cooperari extractioni.

Quarta eſt permittere,vel conſentire extractioni, ſi permittens vel conſentiens curam habeat loci,à quo extrahuntur.

Quinta eſt præfatas reliquias recipere,modò recipiens ſciat illas ex præfatis locis extractas fuiſſe, abſque Sum.Pont. facultate.

Secundò colligitur omnes cujuſcumque conditionis, & ſtatus homines huic cenſuræ ſubjici,aliquam ex præfatis actionibus faciendo.An autem Cardinales huic cenſuræ ſubjiciantur, conſtat ex ſolutione illius difficultatis, qua quæritur, utrùm Cardinales ligentur legibus Illuſtriſſimi Vicarii de mandato S.D.N. editis.

Colligitur tertiò abſolutionem hujus cenſuræ Summo Pontifici reſervatam eſſe.

Quæ circa hujus edicti intelligentiam hic diſſeri poſſent, jam explicata fuerunt *de conſ.in genere diſp.1.quæſt.1.punct.12.* & *de legibus diſp.1.quæſt.1.punct.6.*

Hinc enim quæri poſſet primò, utrùm hoc edictum liget non ſolum commorantes Romæ, verùm etiam extraneos,Romam venientes & brevi receſſuros. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia hoc edictum videtur ab Illuſtriſſimo Cardinali tamquam Vicario Generali Urbis, & diœceſis Romæ: ſuperior autem alicujus territorii non ligat extraneos, intentionem non habentes ibi morandi majori anni parte.

Ratio verò dubitandi pro parte affirmativa eſt, tum quia hoc edictum latum videtur auctoritate Papæ,cui totus orbis pro territorio inſervit, eique abſolutio excommunicationis in præfato edicto reſervatur;tum quia tranſgreſſores legum, ſeu ſtatutorum alicujus loci in foro externo puniuntur; etiamſi non habeant intentionem ibi manendi majori anni parte; ergo tenentur ea ſervare conſequenter ligantur cenſuris in ipſis contentis.

Ego ſequor partem affirmativam, quia delinquit in rem in territorio Romæ exiſtentem; delinquens autem in rem exiſtentem in loco legiſlatoris,ſubjicitur legibus legiſlatoris.Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi pro negativa.

Secundò quæri poſſet, utrum hæc cenſura evanuerit extincto Paulo V,de cujus mandato edita fuerat, aut ſaltem ceſſatura ſit poſt mortem Illuſtriſſimi Cardinalis Mellini, qui eam edidit ex ordinatione Sanctiſſimi. Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia hæc eſt cenſura videtur ab homine lata; cenſura autem lata ab homine ceſſat mortuo conditore.

Ego dicendum cenſeo hoc edictum perpetuò duraturum, quia editum eſt per modum legis, & ſtatuti, ut patet ex ipſomet edicto, in quo Illuſtriſſimus Vicarius conqueritur conſimilia ſuorum prædeceſſorum edicta uſu abrogata fuiſſe, ideóque illa confirmat, & innovat ut in futurum inviolabiliter obſerventur. Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi; nam hujuſmodi edicta non ſunt lata ſimpliciter per modum ſententiæ, ſed potius per modum conſtitutionis nomine dignitatis,quamvis etiam perſonæ nomen ſimul exprimatur, ut à ſimili patet ex dictis in Bulla Cœnæ.

PUNCTUM

PUNCTUM XIV.

De excommunicatione contra imponentes, vel exigentes tributa à clericis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, ſimúlque aſſignatur locus in quo alibi explicata fuit.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, ſimúlque aſſignatur locus in quo alibi explicata fuit.

1 ISta excommunicatio pluribus in locis jure antiquo lata fuit, præſertim *in cap. clerici, de immunitate Eccleſ. in* 8 *& in c. quamquam de cenſibus in* 6. verùm quia hæc & alia jura, prohibentia tributa, & collectas Eccleſiaſticis imponi, ſufficienter explicavi in Bulla Cœnæ *tota quæſt.* 19. ideò hic ſolum innuiſſe ſufficiat locum, in quo explicata fuerunt.

PUNCTUM XV.

De excommunicatione contra vexantes eos, qui cenſuram in aliquem tulerunt.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Revocatio licentiæ data ad vexandum aliquem qui cenſuram tulerat, excuſat ab excommunicatione eum qui licentiam dederat, etiamſi is cui licentia data fuerat, non excipiatur.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Vexans aliquem qui cenſuram invalidam tulerat, non incurrit excommunicationem.*
6 *Mandans vexari aliquem eo quòd cenſuram tulerit, an ligetur excommunicatione.*
7 *Ratam habens vexationem alicujus qui cenſuram tulerat, non incurrit excommunicationem.*
8 *Quandonam iſta excommunicatio reſervata ſit Sum. Pontifici.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISTam excommunicationem tulit Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi, & refertur in *c. quicumque de ſententia excommunic.* in favorem libertatis Eccleſiaſticæ circa ferendas, & promulgandas cenſuras, circa quam explicabo.

Primò, quænam ſit illius materia.
Secundò, quodnam ſit illius ſubjectum.
Tertiò, quandonam hæc cenſura reſervata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in præfato Concilio à Gregorio X. ſub excommunicatione prohibitæ.

Prima actio eſt, vexare occidendo, capiendo, aut alio modo in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum, eos, qui cenſuram contra aliquem protulerunt ſeu quorum occaſione cenſura prolata fuit, aut qui eas cenſuras obſervant, vel eum taliter excommunicatis communicare nolunt: hoc tamen limitatur, niſi re adhuc integra licentiam vexandi revocaverint, aut niſi infrà octo dies præſtita ſit ſatisfactio pro captione bonorum; ſic enim expreſsè decernitur in præcitato cap. ut patebit ex verbis ejuſdem textus referendis in ſecunda propoſitione.

Ex dictis ſequitur, eum, qui aliquem ex prædictis, occaſione prolatæ cenſuræ vexavit in bonis, non affici excommunicatione ſi re integra, id eſt, ante ſecutum effectum, licentiam revocavit, aut ſi nondum elapſi ſint octo dies, infrà quos præſtita non ſit pro dictis bonis ſatisfactio; utraque enim conditio requiritur ad incurrendam cenſuram, dum gravamen in bonis factum fuit. Secùs ſi damnum illatum ſit perſonis; nam ſtatim ac damnum perſonale illatum eſt, incurritur hæc cenſura; quia in textu aſſignatur ſpatium octo dierum ad faciendam reſtitutionem, vel ſatisfactionem pro bonis, non pro injuriis perſonalibus; cùm enim injuriæ perſonales graviores ſint, ut plurimum irreparabiles, jure meritò dantes licentiam gravandi aliquem in perſonis occaſione cenſuræ excommunicantur ſtatim ſecuto effectu, ſi re integra, id eſt, ante ſecutum effectum, licentiam non revocaverunt, ut bene Gloſſa hic *verſic. re integra* Caietanus *verb. excomm. c.* 36. Navarr. *c.* 27. *n.* 99. Suarez *diſp.* 22 *ſect.* 3. *n.* 3. *verſ. neque hoc.* Fill. *tract.* 15. *c.* 3. *quæſ* 3. *n.* 62.

3 Revocatio licentiæ datæ ad vexandum aliquem qui cenſuram tulerat, excuſat ab excommunicatione eum qui licentiam dederat, etiamſi is cui licentia data fuerat, non excipiatur.

3 Sed modo dubium eſt, utrùm revocatio licentiæ ſuffragetur ad non incurrendam excommunicationem, etiamſi poſtea is, cui licentia vexandi in perſonis, vel bonis data fuerat, eam exequatur.

Reſpondent ſuffragari, quia cenſura ſub conditione lata non incurritur, non adimpleta conditione; in hoc autem caſu conditio non adimpletur, cum revocata fuerit licentia, ut ſuppono. Ita Suar. *n.* 3. & Fill.

Hoc tamen limitandum cenſeo, modò revocatio licentiæ ante ſecutum effectum innotuerit illi, cui data fuerat; nam ſi revocatio licentiæ non innotuit illi, non dicitur licentia revocata ut in ſimili tradunt DD. communiter de revocatione mandati.

Secunda actio in hoc capite prohibita, eſt, temerè uti præfata licentia, id eſt, eaeque licentiam, vexando præfatas perſonas in perſonis vel bonis ſuis, vel ſuorum; textus enim in hæc verba loquitur. *Eadem quoque ſententia ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædicta licentia data uti.*

Hæc tamen limitatur juxta dicta in explicatione primæ actionis, modò is, qui gravavit in bonis, reſtitutionem, aut ſatisfactionem non fecerit intra octo dies. Cum hac etiam limitatione intelligenda erit tertia actio; quia Summ. Pontifex ſub eadem conditione iſtas actiones prohibuit, ibi, *eadem quoque ſententia ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædicta data licentia uti, vel aliquid præmiſſorum, ad quem committenda dari licentiam prohibuimus*, &c. ubi notanda ſunt illa verba, *eadem ſententia, & aliquid præmiſſorum*; hæc enim relationem dicunt ad diſpoſitionem præcedentem.

Tertia eſt, proprio motu, & abſque licentia ab alio accepta temerè gravare in perſona, vel bonis ſuis, vel ſuorum aliquem ex enumeratis in prima actione; in textu enim dicitur, *eadem quoque ſententia ſint innodati omnes, qui auſi fuerint prædicta licentia data uti, vel aliquid præmiſſorum, ad quæ committenda dari licentiam prohibemus aliàs committere ſuo motu.*

Circa prædictas actiones hic explicandum eſſet, quid nomine *ſuorum*, in præcitato textu intelligatur. Secundo utrùm gravamen fieri debeat contra juſtitiam, & non ſatis ſit contra charitatem ex odio, & pravo affectu.

Verùm iſtas difficultates in terminis propoſui & explicavi *diſp.* 1. *in explication. Bullæ quæſt.* 17. *punct.* 3. *dub.* 1. *&* 2. & præter DD. ibi à me adductos, idem tenent Caietanus, Navarrus, Suarez, & Fill. *loc. cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, qui præfatas actiones faciunt, etiamſi excommunicatio non contra ipſos, ſed contra alios prolata fuiſſet. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur, ut verba ipſius apertè indicant, quæ etiam Reges explicitè complectuntur, ibi, *quicumque pro eo, quod in Reges, Principes, Barones, Nobiles, Balivios, vel quoſlibet miniſtros eorum, aut quoſcumque alios excommunicationis, ſuſpenſionis ſive interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, ſeu aliàs in perſonis, aut bonis ſuis vel ſuorum gravandi eos qui tales ſententias protulerunt, ſive quorum ſint occaſione prolatæ, vel eaſdem ſententias obſervantes, ſeu aliter excommunicatis communicare nolentes, niſi licentiam ipſam, re integra, revocaverint, vel ſi bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa fuerint infrà octo dierum ſpatium conſtituta ſatisfactio pro ipſis impenſa, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant. Eadem quoque ſententia ſint innodati omnes qui auſi fuerint prædicta licentia data uti vel ad aliquid præmiſſorum ad quæ committenda dari licentiam prohibuimus, aliàs committere ſuo motu.*

5 Vexans aliquem qui cenſuram invalidam tulerat, non incurrit excommunicationem.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrum qui prædictas actiones faciunt occaſione cenſuræ invalidæ, in excommunicationem iſtius capitis incidant.

Reſpondet Suarez n. 7. negativè, quia illa ſententia non eſt ſententia in re, ſed nomine tantum.

Hoc tamen ego limito, modo certò conſtet injuſtitia cenſuræ; in dubio enim favendum eſt ſuperiori, & præſumptio ſtat pro valore actûs.

6 Mandans vexari aliquem eo quod cenſuram tulerit, an ligetur excommunicatione.

6 Dubium eſt ſecundò, utrùm mandans, & præcipiens aliquam ex præfatis actionibus, in iſtam excommunicationem incidat. Sylveſter, & Sayrus, quos retuli in expoſitione Bullæ Cœnæ *loc. cit.* abſolutè affirmant. Sed mihi probabilis videtur ſententia negativa, quoties is qui mandatum præbet, non fungitur auctoritate publica; nam textus non loquitur de dante mandatum, ſed de dante licentiam; conceſſio autem licentiæ pertinet ad eum, qui auctoritatem publicam exercet, & in materia pœnali benignior interpretatio facienda eſt; negandum tamen non eſt eum, qui mandatum non exequitur, huic excommunicationi ſubjici, quia Sum. Pontifex excommunicat eos, qui aliqua ratione id faciunt, ibi, *aliàs committere ſuo motu*; notanda enim eſt illa dictio, *aliàs* quæ omnem alium modum diſtinctum a licentia includit, *l.* 1. *§. illud, ff. de aqua quoti & æſtiva, & l. denique, §. utrùm, ff. de peculio.*

7 Ratam habens vexationem alicujus qui cenſuram tulerat, non incurrit excommunicationem.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm ratas habens aliquas ex prædictis actionibus, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpondeo negativè, etiamſi eas ratas habeat tanquam ſuo nomine factas. Ratio eſt, quia excommunicatio extendenda non eſt ad actiones in hoc capite non expreſſas, & ex regula generali conſtat excommunicationem latam in facientes, non ligare ratum habentes. Ita Suarez *loc. cit. n.* 5. Fill. *loco cit n.* 63. contra Gloſſam hic *verſ aliàs*, cujus opinionem probabilem cenſet Suar. *loc. cit n.* 5. *ad finem.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Quandonam illa excommunicatio reſervata ſit Summo Pontifici.

8 ISta excommunicatio reſervatur Summo Pontifici, quoties delinquens in excommunicatione duorum menſium ſpatio perſeverat; in textu enim dicitur, *qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpatio, ex tunc ab ea non poſſint, niſi per Sedem Apoſtolicam abſolutionis beneficium obtinere.* Ita communiter DD. quomodo autem ſpatium duorum menſium computandum ſit, alibi ſæpius explicatum eſt.

PUNCTUM

Digitized by Google

PUNCTUM XVI.

De excommunicatione contra violantes immunitatem Eccleſiaſticam locis ſacris conceſſam.

DE hac cenſura prolixè ſatis, & abundè diſſerui *in tr. de leg. diſp. 5. q. 7.* præſertim in duodecima, & noviſſima impreſſione, & quia quæ ibi tradidi, maximè ad praxim faciunt, decrevi huc illa eadem ad verbum transferre, ne in re tanti momenti deſeciſſe videar.

§. I.

Quid nomine immunitatis intelligatur, & cur Eccleſiaſtica nuncupetur.

1. *Immunitatis Eccleſiaſtica nomine quid intelligatur.*
2. *Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica non ſunt idem.*
3. *Immunitas cur vocetur Eccleſiaſtica.*
4. *Eccleſia nomine, cui conceſſa fuit immunitas, quid intelligatur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Immunitatis Eccleſiaſticæ nomine quid intelligatur. 1 NOmine immunitatis Eccleſiaſticæ in genere intelligitur privilegium ſeu exemptio, per quam Eccleſiæ ſubtrahantur ab oneribus, vel uſibus, vel operibus ejus ſanctitati, & libertati repugnantibus. Immunitas verò Eccleſiaſtica quoad locum, de qua hic loquimur, eſt exemptio, ſeu privilegium Eccleſiæ conceſſum, ut ibi exiſtentes tuti ſint à laica poteſtate. Dicitur autem immunitas Eccleſiaſtica quoad locum; non quia non pertineat etiam ad perſonas, ſed quia immediatè, & primariò conceditur loco, ſecundariò perſonis in eo loco exiſtentibus. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 11 n. 2.* Mat. Ital. *lib. 7. §. 1. n. 82.* Pereg. *cap. 14. n. 2.* Gamb. Farin. Ambr. & alii, quos infra referam.

2 Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica non ſunt idem. 2 Ex quo patet non idem eſſe libertatem Eccleſiaſticam, & immunitatem: nam libertas Eccleſiaſtica eſt exemptio, ſeu privilegium exemptionis conceſſum perſonis Eccleſiaſticis, immunitas verò eſt privilegium Eccleſiarum. *Extrav. 1. de privil. verſ. incendiarios*, Caiet. *verb. immun.* Farin. *in tr. de immun. cap. 1. n. 3. & ſeqq.* Mar. Italia *in tract. de immun. lib. 1. c. 6. n. 6. & ſeqq.* contra Covar. *1. var. c. 20. n. 1.* Pereg. *de immun. c. 1. n. 4.* & alios: quamquam libertatis nomen ſæpius accipitur pro immunitate, & nomen immunitatis pro libertate, ut in hac Bulla Gregorii XIV. contigit.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Immunitas cur vocetur Eccleſiaſtica. 3 PRæfata immunitas vocatur Eccleſiaſtica, tum quia ab Eccleſia conceſſa fuit; tum quia eſt privilegium locorum ſacrorum, præſertim Eccleſiarum.

4 Eccleſiæ nomine cui conceſſa fuit immunitas quid intelligatur. 4 Nomine autem Eccleſiæ, cui conceſſa fuit immunitas, hoc in loco intelligitur materialis domus publica, ſeu Templum auctoritate Epiſcopi fundatum, ut in eo fideles convenire poſſint ad orationes Deo fundendas, ad ſacrificia offerenda, & ad recipienda Sacramenta. Quamvis enim Eccleſia juxta propriam nominis ſignificationem à verbo Græco Ἐκκλησία deſumptum, indicet fidelium cœtum & congregationem; nihilominus adhibetur etiam ad ſignificandum locum publicum, in quo fideles causâ orationis, & ſacrificiorum conveniunt, ut benè Peregrinus *de immun. c. 1. n. 8. & ſeqq.* & alii communiter, conſtatque *ex Deut. 23. 1. Jud. 20. 2. Pſalm. 68. 27. 1. Corinth. 11. & 14.*

§. II.

Quo jure introducta ſit immunitas Eccleſiaſtica.

1. *Immunitas Eccleſiaſtica eſt de jure humano.*
2. *Immunitas Eccleſiaſtica ſtrictè loquendo, non eſt de jure naturali aut divino.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Immunitas eccleſiaſtica eſt de jure humano. 1 IMmunitas Eccleſiaſtica jure humano conceſſa fuit Eccleſiis Chriſtianorum, aliiſque locis religioſis, de quibus infrà. Hæc propoſitio patet ex *cap. major. cap. definivit, cap. nullus 17. q. 4. cap. inter alia, de immun. Eccleſ.* & ex conſtit. Greg. XIV. quæ incipit, *cùm aliàs nonnulli*, & licèt nonnulla loca in hac Bulla non exprimantur, quæ jure antiquo expreſſa ſunt, non tamen ſequitur illa non gaudere immunitate, quia iſta Gregorii Bulla non fuit edita ad minuendam, ſed ad roborandam, & manutenendam immunitatem Eccleſiaſticam, generaliter extenditur ad omnia loca ſacra, & religioſa, ut patet ex ipſa conſtitutione Gregorii, ibi, *ſuper adducendis, vel extrahendis ab Eccleſiis, monaſteriis, ſucellis, domibus regularibus, & ſæcularibus, locíſve ſacris, aut religioſis*; & infrà, *ut laicus ab Eccleſiis, locaque ſacra, & religioſa prædicta*, &c. Addo Eccleſiaſticam immunitatem jure Cæſareo confirmatam fuiſſe, *C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt.*

Objiceres: Eccleſia concedere non poteſt id, quod jure divino prohibitum eſt; ſed delinquentibus jure divino interdictum eſt in Eccleſiis commorari, juxta illud, *Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.* Ergo Eccleſia concedere non poteſt delinquentibus facultatem commorandi in Eccleſiis, & fruendi immunitatis privilegio dum ibi commorantur.

Reſpondeo Eccleſiam non concedere, ut in Eccleſiis nundinæ, mercatus, fœneratitii contractus exerceantur, de quibus in præcitato loco Chriſtus loqui videtur, ſed facultatem ibi liberè manendi dari, ut qui ad Eccleſiam, & ad loca ſacra confugiunt, erga illa ritè affecti ſint, ibique Deum ritè precari valeant. Vide Anaſtaſium Germonium *de ſacr. immun. lib. 1. c. 16. n. 15. & ſeqq.* Dec. *in tract. crim. lib. 9. c. 25. n. 2. & 7. & conſ. 80. n. 12. & ſeq.*

SECUNDA PROPOSITIO.

2 IMmunitas Eccleſiaſtica ſtrictè loquendo, introducta non eſt jure naturali, vel divino. Quod non ſit introducta jure naturæ perſpicuum eſt; tum quia non eſt intrinſecè malum extrahere delinquentem ab Eccleſiis, nec ſit irreverentia loco ſacro extrahendo, ſi jus naturæ præciſè ſpectemus, cùm actio extrahendi per ſe injuſta non ſit, neque fiat in contemptum loci ſacri, ut ſuppono: tum quia nullo in caſu liceret extrahere delinquentes, etiam Summo Pontifice permittente, cùm Summus Pontifex diſpenſare nequeat in jure naturali, vel divino, quoties in ipſo humana actio non includitur, ſicut includitur in juramento, voto, & matrimonio rato, ob id in ipſis diſpenſare poteſt. 2 Immunitas Eccleſiaſtica ſtrictè loquendo non eſt de jure naturali, aut divino.

Quòd verò non ſit introducta jure divino, ſtrictè loquendo, conſtat, quia vel ſpectamus jus antiquum, vel novum: ſi ſpectemus jus novum, nullus Scripturæ locus afferri poteſt ad oſtendendam hanc immunitatem: ſi ſpectemus jus divinum antiquum, dicendum eſt inde non colligi immunitatem noſtrarum Eccleſiarum. Ratio eſt; tum quia, dato quod privilegium immunitatis jure antiquo conceſſum eſſet templo, tamen illud privilegium non extenditur ad noſtras Eccleſias, cùm privilegium uni conceſſum non transferatur ad alia, & noſtræ Eccleſiæ longè differant à templis antiquæ legis; tum quia privilegium illud antiquum pertinebat ad cæremonialia antiquæ legis; ſicut pertinebat ad ipſum altare, & tabernaculum, cui conceſſum fuerat: cæremonialia autem in Chriſti morte ceſſarunt, ut docui *de Sacr.* Ita Decianus *in tr. crim. l. 6. cap. 25. n. 2.* Abulenſ. *in c. 20. Joſue q. 7.* Suar. *tom. 4. de relig. tract. 1. lib. 3. c. 8. n. 9.* Fill. *tr. 15. c. 6. q. 8. n. 149.* Gambac. *in 1. impreſſ. l. 3. c. 7.* antequam corrigeretur Alexand. Ambr. *de immun. c. 1. n. 3.* & alii contra Duard. *can. 15. q. 18. n. 123. & ſeqq.* Gutt. *pract. qq. lib. 1. q. 1. n. 8.* Farin. *in append. c. 1. n. 19.* Mar. Ital. *lib. 1. cap. 2.* ubi de hac re fuſiſſimè tractat Germonium *de ſacr. immun. lib. 3. c. 56. n. 6.* Card. Tuſch. *to. 3. verb. Eccleſia concl. 8 n. 4.* & alios apud Pereg. *c. 2. n. 1.* & alios apud præcitatos Doctores.

Dixi in propoſitione, *ſtrictè loquendo*, ut innuerem primò iſtam immunitatem eſſe ſaltem valdè conformem juri divino, & naturali, ſic enim recta ratio dictare videtur, & ad hoc facere poſſunt, quæ in jure antiquo adducuntur, & miracula, quibus Deus teſtatus eſt gratum ſibi eſſe locorum ſacrorum cultum, & venerationem, de quibus Bellarminus *in controverſ. tom. 2. lib. 1. c. 29. ad fin.* & Gambacarta *de immunit. lib. 3. cap. 7.* hoc pacto conciliari poſſent præcitati Doctores.

Secundò, ut indicarem ſuſtineri poſſe immunitatem eſſe de jure naturali, & divino, in genere loquendo, ſicut decima in genere eſt de jure divino, quota de jure canonico. Jejunium in genere eſt de jure divino, in particulari de jure Eccleſiaſtico. Ablatio rei alienæ in genere vetita eſt jure naturali divino, nihilominus aliquando licita eſt. Idem de homicidio & ſimilibus. Ita Immunitas ſacrorum locorum dici poteſt de jure divino naturali; quia tamen jus naturale divinum non eſt contrarium alteri juri, quo delinquens ob commune bonum puniri præcipitur, ideo relicta videtur poteſtas Summo Pontifici declarandi, & facultatem concedendi, ut delinquentes aliquibus in caſibus extrahantur: tunc enim jus naturale divinum non obligat, & Pontifex declarat non obligare, ut bene Farin. *in append. cap. 22. n. 346.* docens Pontificem poſſe facultatem extrahendi aliquem dare, etiamſi non commiſerit delictum in Bulla Gregorii expreſſum. Perege. *cap. 14. n. 4.* & alii, & hoc pacto explicari poſſe Concilium Trident. *ſeſſ. 25. cap. 20.* ubi aſſerit immunitatem Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum Dei ordinatione, & canonicis conſtitutionibus conſtitutam fuiſſe: quamquam Marius Italia *loc. cit. § unic. n. 3.* exiſtimet Concilium non loqui de immunitate locorum, ſed perſonarum, & rerum Eccleſiæ. Sed hoc mihi non probatur, quia Concilium apertè loquitur de immunitate locorum, ut patet ex ipſo Concilii textu, ibi, *Eccleſia & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam.*

An autem libertas Eccleſiaſtica ſit de jure divino, conſtat ex dictis in Bulla Cœnæ, ubi ſententiam affirmativam ſuſtinui, & fusè probavi.

§. III.

Quos effectus pariat immunitas Eccleſiaſtica.

1. *Immunitas privilegium parit, ut quis capi nequeat in loco ſacro.*
2. *Exiſtens in Eccleſia, an cuſtodiri poſſit à laica poteſtate.*

3 *Prælati Eccleſiarum aliquando poſſunt laicorum auxilium implorare, vel etiam clericorum opera uti ad tuendam Eccleſiã.*
4 *Immunitas hunc effectum parit, ut exiſteus in Eccleſia impediri non poſſit, ne ad ipſum deferantur ea, quæ ad victum neceſſaria ſunt.*
5 *Immunitas exiſtenti in Eccleſia adeo ſuffragatur ut à laica poteſtate cuſtodiri nequeat, donec declaretur, an Eccleſiaſtica immunitate gaudeat.*
6 *Exiſtenti in Eccleſia nulla vis, aut damnum inferri poteſt.*
7 *Exiſtens in Eccleſia ligari non poteſt auctoritate judicis ſæcularis.*
8 *Exiſtens in Eccleſia damnari non poteſt ad pœnam, vel ad mortem corporalem.*
9 *Immunitas an proſit confugienti ad Eccleſiam, ita ut bonis, quæ ad extra Eccleſiam poſſidet, ſpoliari non poſſit quoties citatus à judice ad comparendum negligit comparere.*
10 *Immunitas hunc effectum parit, ut per vim extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit Eccleſiæ.*
11 *Judex non ſatisfacit dando cautionem de impunitate extracti ab Eccleſia ſed tenetur reum Eccleſiæ reſtituere.*
12 *Extractus ab Eccleſia reſtituendus eſt Eccleſiæ, etiamſi juri ſuo cedere velit.*
13 *Extractus ab Eccleſia à laica poteſtate reſtituendus eſt Eccleſiæ, etiamſi poſt extractionem patraverit delictum pertinens ad forum ſæculare.*
14 *Reſtitutio violenter extracti cui facienda ſit.*
15 *Fides cui præſtanda ſit, dum ſatellites fatentur ſe aliquem cepiſſe in loco profano, reus verò aſſerit ſe captum in loco ſacro.*
16 *Judex quinam eſſe debeat in caſu, quo quis dicit ſe captum in Eccleſia, & ſatellites fatentur cepiſſe in loco profano.*
17 *Actus, quo delinquens extrahitur à loco ſacro, juridicè nullus eſt.*
18 *Extractus ab Eccleſia poteſtate laica, juridicè interrogari non poteſt.*

UNICA PROPOSITIO.

MUltos effectus parit immunitas, quos in ſequentibus explicabo.

1 Immunitas privilegium parit, ut quis capi nequeat in loco ſacro

1 Primus effectus eſt, ut exiſtens in Eccleſia capi nequeat in Eccleſia à laica poteſtate, ut clarè patet ex ipſa Gregorii Bulla.

2 Exiſtens in eccleſia, an cuſtodiri poſſit à laica poteſtate.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm delinquens, dum in Eccleſia exiſtit, à laica poteſtate cuſtodiri poſſit eo fine ut Eccleſiaſticæ poteſtati tradatur donec ab Epiſcopo declaretur, an Eccleſiaſtica immunitate gaudere debeat.

Reſpondent affirmativè Ambroſinus *cap. 11.* Farin. *de carcer. q. 28. & in append. cap. 19. n. 298.* Marius Italia *lib. 1. c. 6. § 2. n. 51.* Tuſchus *verb. Eccleſia, concl. 11. n. 13.* Germonius *de ſacra immunit. lib. 3. cap. 16. n. 93.* & alii.

Sed hoc ego non admiſerim ſine diſtinctione præſertim attenta Gregorii conſtitutione, in qua cavetur ne aliquis è loco ſacro extraharur, ſine expreſſa Epiſcopi, vel ejus Officialis licentia cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis.

Negandum tamen non videtur, quin liceat judici ſæculari extra locum ſacrum obſidere delinquentem in Eccleſia exiſtentem, ut illum capiat, dum ſe receperit extra locum ſacrum. Ratio eſt, quia non violatur immunitas loci ſacri, cum judex non obſervet locum ſacrum, ſed profanum, ut reum, ſi in profanum locum ſe tranſtulerit, capiat, in quo jus capiendi habet, cùm locus profanus immunitate deſtitutus ſit. Ita Covarruvias, & Suarez *loc. cit.* Marius Italia *lib. 1. cap. 6. § 2. n. 53.* Farin. *in append. cap. 19. n. 199.* Peregrinus *cap. 13. n. 10.*

3 Prælati Eccleſiarum aliquando poſſunt laicorum auxilium implorare, vel etiam clericorum opera uti ad tuendam eccleſiam.

3 Secundò dubium eſt, utrùm Eccleſiaſtici reſiſtere poſſunt judici ſæculari, volenti reum à loco ſacro extrahere.

Reſpondeo poſſe mediis licitis reſiſtere, ut deterrendo cenſuris, vel claudendo januas; nam licitum eſt mediis licitis, & honeſtis vim vi repellere, & Eccleſiaſticam immunitatem defendere. Ita Suarez *lib. 3. de relig. c. 11. n. 4.* Marius Italia *lib. 1. c. 6. § 2. n. 41.* Farin. *in append. c. 2. n. 46.* Per ſe tamen loquendo licitum non videtur Clericis arma capere ad impediendum judicem ne reum extrahat. Ratio eſt, tum quia inde poſſent graviora ſcandala ſuboriri, quæ non videntur permittenda ob extractionem alicujus ab Eccleſia, tum quia clericis majoribus ordinibus inſignitis, aut beneficium Eccleſiaſticum habentibus, non eſt licitum ſine Summi Pontificis diſpenſatione arma capere, ut docui *de contractibus, diſp. 2. quæſt. ultim. punct. ult. § 4.* Paſtores tamen Eccleſiæ poſſunt aliquando laicorum auxilium implorare, vel etiam uti opera Clericorum ſacris ordinibus nondum initiatorum ad tuendam Eccleſiam, ſi gravis neceſſitas id eis ſuadeat, nec inde magna ſcandala impendeant, licitum enim eſt vim vi repellere, & auxilium petere ad vim repellendam, ſervato moderamine, & regulis prudentiæ. Ita Covarr. *loco cit. cap. 20. n. 18.* Suar. *c. 13. n. 5.* Remigius *de immunit. c. 13.* Peregr. *cap. 14. n. 11.* Farin. *loco cit. n. 47.*

4 Immunitas hunc effectum parit, ut exiſtens in eccleſia impediri, non poſſit ne ad ipſum deferantur ea, quæ ad victum neceſſaria ſunt.

4 Secundus effectus eſt, ut non apponatur impedimentum, propter quod exiſtenti in loco ſacro non deferantur alimenta, veſtitus, aut alia, quæ ad vitam neceſſaria ſunt, *l. præſenti, C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt*, ubi habetur, *nullum in Eccleſiis ita detineri, & conſtringi poſſe, ut ei aliquid victualium rerum, aut veſtis negetur, aut requies.* Ita Covarr. *loc. cit. n. 16.* Suarez *de relig. lib. 3. c. 13. n. 2. & 4.* Farinacius *de carcer. & carcerat. cap. 28. n. 9. & in append. cap. 19. n. 193. & ſeq.* Ambroſinus *c. 11. n. 7.* Clarus *loco cit. quæ. 30. n. 21.* Decianus *c. 37. n. 6.* Panormit. *cap. inter alia, de immunit.* Marius Italia *lib. 1. c. 6. § 2. n. 53.* Gambacurta *lib. 4. c. 22. n. 4.* Ratio eſt, tum quia ſi exiſtens in Eccleſia poſſet hoc modo impediri, poſſet etiam extrahi; tum quia delinquens cogeretur ſeipſum ſæcularis poteſtati tradere, aut morti ſuccumbere; conſequenter vanum, & inutile redderetur privilegium immunitatis.

Ex quo præcitati Doctores inferunt delinquentem impediri non poſſe, quin Eccleſia exeat ad corpus exonerandum, modò ſtatim revertatur, *cap. definivit, 17 q. 4.*

5 Immunitas exiſtenti in Eccleſia adeo ſuffragatur ut à laica poteſtate cuſtodiri nequeat, donec declaretur, an Eccleſiaſtica immunitate gaudeat.

5 Tertius effectus eſt, ut exiſtenti in loco ſacro nulla vis, aut damnum inferatur, ex *c. definivit, 17 q. 4.* & ex Conc. Tolet. XI. *c. 19.* ubi ſancitur, *ut nullus audeat confugientes ad Eccleſ. vel reſidentes inde abſtrahere, aut quodcunque nobilitatis, vel damni inferre, aut impedire, ut extra Eccl. per triginta paſſus ſecurè exire non poſſint.*

6 Exiſtenti in Eccleſia nulla vis aut damnum inferri poteſt.

Ex quo patet primò exiſtentem in loco ſacro non poſſe ligari, aut bonis, quæ ibi juſtè poſſidet, privari. Ita Marius Italia *c. 6. § 5.* Suar. & Covar. *locis cit.* Peregr. *c. 13. n. 2.* Farin. *in append. c. 2. n. 55. & cap. 19. n. 30.* & alii apud præcitatos Doctores. Ratio eſt, quia exiſtenti in loco ſacro nulla vis, aut damnum inferri poteſt.

6 Obſervant tamen Marius Italia *n. 51.* & Peregrinus *loco cit.* judicem ſæcularem non eſſe reum violatæ libertatis Eccleſiaſticæ, ligando de licentia Epiſcopi exiſtentem in Eccleſia, quia hoc non dicitur facere auctoritate laica, ſed Eccleſiaſtica, juxta vulgatum axioma: Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatem impartimur, *l. 1. § ſed neque, C. de vet. jur. enucl.*

Sed hoc mihi non probatur, niſi judex ſæcularis id faciat bona fide, ſeu ad inſtantiam Epiſcopi, & non proprio nomine; Epiſcopus enim non poteſt in jure communi diſpenſare, & judici laico facultatem violandæ immunitatis concedere, ſi vero id faciat auctoritate Epiſcopi, & ad ejus inſtantiam, non violat immunitatem Eccleſiaſticam, quia id non facit nomine proprio, ſed nomine Epiſcopi; immunitas autem conceſſa eſt Eccleſiis, ne ibi exiſtentes capiantur à laica poteſtate, quamquam Farin. *in append. cap. 2. n. 35.* cum Deciano Abbate, & aliis exiſtimat confugientem ad Eccleſiam non ſolùm non poſſe à ſeculari judice extrahi, verum neque ab Eccleſiaſtico, de qua re infrà.

7 Exiſtens in eccleſia ligari non poteſt auctoritate judicis ſæcularis.

7 Secundò patet confugientem ad Eccleſiam non poſſe ibi propriis veſtibus, vel armis, vel aliis bonis in Eccleſia ſpoliari à ſæculari judice; bonis verò, quæ injuſtè poſſidet, poteſt ab Eccleſiaſticis miniſtris ſpoliari, ut ſi ad Eccleſiam confugiat cum veſte furto ſublata, vel cum armis prohibitis. Ita Covar. Decian. Farinac. Suar. Ambroſin & Peregrin. *locis ſuprà cit.* ſicut etiam ſi ſervus, ſeu famulus à domino injuſtè aufugit, illi reſtituendus eſt, obtento juramento, ſeu ſecuritate à domino illum non offendendi; dominus tamen non poteſt illum propria auctoritate extrahere, *c. nullus Clericorum 17. q. 4.* Vide Azor. *2. p. lib. 9. q. 9.* Decian *tr. crim. lib. 6. c. 36. n. 9.* Suar. *de ſtatu relig. lib. 3. c. 10.* & Farin. *in append. immunit. c. 4. n. 67. & ſeqq.* ubi de hac re prolixius agunt.

8 Exiſtens in eccleſia damnari non poteſt ad pœnam, vel ad mortem corporalem.

8 Quartus effectus eſt, ut dum reus in eccleſia exiſtit, damnari nequeat ad mortem, vel ad pœnam, ſaltem ad corporalem, *cap. inter alia, de immunit. Eccleſiar.* ubi dicitur, *Neque damnari debet ad mortem, vel ad pœnam*, quem locum gloſſa intelligit de omni pœnarum genere, & opinio gloſſæ contra Panorm. *cap. inter alia, de immunit.* Decianum *c. 36. n. 10.* Suarez *lib. 1. de relig. c. 12. n. 5.* Peregrinum *n. 8.* Farinacium *in append. c. 21.* & alios. Confirmatur ex *cap. id conſtituimus 17. q. 4.* ubi habetur, *de mortis debilitate, & omni pœnarum genere ſint ſecuri.*

Ex quo patet reum, dum in Eccleſia exiſtit, non poſſe damnari ad exilium, vel ad triremes, vel ad perpetuam ſervitutem, nam iſtæ pœnæ computantur inter pœnas corporales, reus autem, dum in Eccleſia exiſtit, non poteſt à laica poteſtate ad pœnam corporalem damnari; vide, ſi liber, Gambacurtam *lib. 4. cap. 31. & ſeq.* Marium Italiam *lib. 1. cap. 6. § 3.* Suar. *loco cit.* & Farin. in *append. c. 21. n. 133. & ſeq.* & quæ ego tradam *num. ſequenti.*

9 Immunitas an proſit confugienti ad Eccleſiam, ita ut bonis quæ extra Eccleſiam poſſidet, ſpoliari non poſſit, quoties citatus à judice: ad comparendum, negligit comparere.

9 Major difficultas eſt utrum confugiens ad Eccleſiã poſſit à ſæculari poteſtate ſpoliari bonis, quæ poſſidet extra Eccleſiam, ſi citatus ſub pœna confiſcationis bonorũ negligat coram judice cõparere.

Reſpondent negativè gloſſa *loco cit.* & Ioan. de Vrſchis *tract. de immun. n. 57. v. nunquid*, & ita colligi videtur ex *c. inter alia, citato*, ibi, *neque damnari debet ad mortem, vel pœnam.* Ego tamen valdè probabilem exiſtimo contrariam opinionem, quam ſequitur Panormit. Decian. Farin. Suarez, Gambacurta, Peregrinus, & alii; tum quia jura loqui ſolum videntur de pœna corporali, non verò de pecuniaria; tum quia hoc pacto non agitur contra ipſum ratione confugii, ſed ratione delicti, propter quod lex pœnam imponit. Imò Farin. *in praxi crim. tom. de carcer q. 28. n. 77. ad fin* aſſerit judicem conſueviſſe citare delinquentem, illúmque condemnare ad mortem, vel ad aliam pœnam, juxta delicti qualitatem, & hæc praxis comprobari poteſt ratione proximè allata, non enim damnatur, ut mors, vel alia pœna corporalis executioni mandetur, dum reus in Eccleſia exiſtit ſed dum licitè inferri poterit.

10 Immunitas hunc effectum parit, ut per vim extractus ab eccleſia reſtituendus ſit eccleſiæ.

10 Quintus effectus eſt, ut delinquens per vim extractus ab Eccleſia, reſtituatur Eccleſiæ. Ratio eſt, tum quia judex tenetur injuriam Eccleſiæ illatam reſarcire & reparare, eam autem non reſarcit, niſi iniquè extractum reſtituat; tum quia ſequeretur judicē ex ſua iniquitate commodum reportare, ſi delinquentem per vim ab eccleſia extractum retinere poſſet; tum quia *in cap. ſicut antiquitus 17. q. 4. & cap. miror, 22. diſtinct.* habetur extrahentem compellendum eſſe pœ-

Digitized by Google

per excommunicationem ad reſtitutionem. Ita Baiard. ad Clarum *q.* 30.*n.*26. Marius Italia *lib.*1.*c.*6.§.1.*n.*41. Card. Tuſchus *verb. Eccleſia conc.*10.*n.*20. Decian.*tract.crim.lib.*2.*cap.*28.*n.*7. Azor. 2.*part.c.*9.*q.*15. Farin. *in append.c.*2.*n.*48. Suarez, Peregrinus, & alii infrà adducendi, *effectu* 6.*n.*17.

11 Judex non ſatisfacit dando cautionem de impunitate extracti ab Eccleſia, ſed tenetur reſi Eccleſiæ reſtituere.

11 Addo primo, judicem, qui reum ab Eccleſiæ extraxit in caſibus in conſtitutione Gregorii non expreſſis, non ſatisfacere dando cautionem de impunitate, ſed teneri re ipſa reum Eccleſiæ reſtituere, quia Eccleſiæ immunitatem violavit, pro qua debitam non præſtat ſatisfactionem donec actualem faciat reſtitutionem *cap. miror* 17.*q.*4. Ita Covarr. 2.*var.cap.*20.*n* 6. Decian. *in tract.crim. l.*6.*c*25.*n.*1. Farin *in append.c.*2.*n.*50. Suar.*tom.*1.*de rel.tr.*2.*l* 3.*c* 13 *n.*6. & alii. Imò Remig. de Conny *de Immunit.q.*15.*v.venio ad noſtram quæſtionem*. Pæ.*c.*15.*n.*21. & aliquorum opinio mihi probatur. Idem ſentiendum putant, dum judex extrahit aliquem in caſibus expreſſis in Bulla, ſed formam in Bulla præſcriptam non ſervavit. Ratio eſt, tum quia Eccleſiæ immunitatem violavit extrahendo aliquem cauſa nondum cognita vel non obtenta ab Epiſcopo licentia: tum quia Eccleſia poteſt contra judicem de ſpolio agere, ex Card. Tuſch.*c.*3.*litt.E concl.*10.*n* 20. & aliis, ergo ſignum eſt judicem de ſpolio teneri, tum quia extractio juridicè nulla eſt, ut in Bulla Gregorii deciditur, ibi, *Necnon irritum decernimus, & inane, ſi ſecùs ſuper his per quoſcunque, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari*, ergo nulla ratione poteſt judex in præfato caſu extractum retinere; cùm ex actu irrito, & invalido nullum jus acquiratur.

12 Extractus ab Eccleſia reſtituendus eſt Eccleſiæ, etiamſi juri ſuo cedere velit.

12 Addo ſecundò judicem teneri extractum reſtituere Eccleſiæ, etiamſi extractus juri ſuo cederet, & in poteſtate judicis ſæcularis permanere velit. Ratio eſt, quia hoc privilegium immediatè conceſſum eſt loco ſacro, nullus autem cedere poteſt juri alteri conceſſo, ob id clericus non poteſt conſentire in ſui percuſſionem, aut in judicium contra ſe à laico judice exercendum, cum hoc privilegium conceſſum ſit in favorem ſtatus Eccleſiaſtici, cui perſona privata cedere non poteſt. Ita Decian. *loc.cit.* Suarez *num.*12. Pereg.*c.*15.*n* 1.*v.& data*, Mar.Ital. *lib.*3.*c.*6 § 2 *n.*43.*& ſeq.* Farin.*in append. c* 2.*n.*51. & alii communiter. Idem ſentiendum eſt de eo, qui in loco ſacro exiſtit, quamvis enim hic poſſit voluntatè à loco ſacro exire, ut extra locum ſacrum capiatur, tamen conſentire non poteſt, ut à laica poteſtate in loco ſacro capiatur, ut patet ex ratione proximè allata. Idem docent Dec. *loc.cit. c.*26.*v.*12 Perege.*loc.cit.* Marius Italia *lib.*1 *c* 6.§.2.*n* 82. & alii. Idem ſentiendum arbitror cum prætitatis DD. dum reus legitimè extractus ab Eccleſia nomine Epiſcopi in carceribus judicis ſæcularis detinetur; tunc enim, dum agitur an legitimè extractus fuerit ab Eccleſia in caſibus in Bulla Gregorii expreſſis, non poteſt extractus immunitati cedere, quia fieri poteſt, ut extractus fuerit in caſibus, in quibus immunitas loco ſacro conceſſa ſuit: ipſe autem non poteſt immunitati loci ſacri cedere. Ita Decian. Mar. Italia, & Peregrinus *loc. cit.* & alii.

13 Extractus ab Eccleſia a laica poteſtate reſtituendus eſt Eccleſiæ, etiamſi poſt extractionem patraverit delictum pertinens ad forum ſæculare.

13 Major difficultas eſt, utrùm reus, qui ab Eccleſia violenter extractus fuit à laica poteſtate, & poſt extractionem patravit delictum pertinens ad forum ſæculare, poſſit priùs pro hujuſmodi delicto puniri, antequam Eccleſiæ reſtituatur.

Reſpondeo priùs reſtituendum eſſe Eccleſiæ, ſi commodè, & abſque dilatione reſtitui poteſt. Ratio eſt, tum quia, qui prior eſt tempore, prior eſt jure, tum quia par non eſt, ut Eccleſia ob injuſtam judicis ſæcularis extractionem detrimentum in ſua immunitate patiatur. Ita Marius Italia *loc.cit n.* 91. Farin.*in append. cap.*2 *n.*49. Genuenſ. *in praxi Neap c.*12.*n.*7.& Peregr.*c.*15.*n.*15. Contra Ant. Gam. *deciſ* 32.

14 Reſtitutio violenter extracti, cui facienda ſit.

14 Sed modo dubium eſt primò, cur facienda ſit reſtitutio violenter extracti ab Eccleſia.

Reſpondet Genuenſ. *in praxi Neap. cap.*17.*n.*8. faciendam eſſe eidem Eccleſiæ, vel Epiſcopo.

Ego verò arbitror primò, ſufficere, ut extractus reſtituatur eidem, vel alteri Eccleſiæ, in qua æquè tutus, & liber eſſe poſſit. Ratio eſt; tum quia, qui homicidii, aut mutilationis delictum in una Eccleſia patravit, poteſt in alia à miniſtris laicæ poteſtatis capi, & in vincula detrudi, ergo etiam captus in una Eccleſia poteſt alteri reſtitui, in qua æquè tutus & liber eſſe valeat; tum quia abſtractus nullum damnum patitur, ſed æquale commodum ſentit, quamvis in Eccleſia conſtituatur, ut ſuppono, nec Eccleſia, ex qua fuit abſtractus, ullum detrimentum ſubit, factà alteri Eccleſiæ reſtitutione; ergo nulli fit injuria, quavis in Eccleſia conſtituatur, ergo poteſt alteri Eccleſiæ reſtitui; tum quia immunitas Eccleſiæ non magis reſpicit hanc, quàm alteram Eccleſiam, cum omnibus Eccleſiis in univerſum conceſſa ſit.

Secundo arbitror probabiliter ſuſtineri poſſe, violantem immunitatem per extractionem hominis à loco ſacro ſatisfacere, reſtituendo extractum Epiſcopo, vel ejus vicario. Ratio eſt, tum quia pœna pecuniaria impoſita violantibus immunitatem per extractionem ſolvenda eſt Epiſcopo, *cap. ſi quis contumax* 17.*q.*4.*& c. quamquam de cenſ. in* 6. Ergo eidem fieri poteſt reſtitutio extracti, tum quia Epiſcopus repræſentat Eccleſiam, *c. ſcire debes.q.*2. eique cura incumbit ſervandæ immunitatis eccleſiaſticæ; ergo eccleſia non violatur, ſi violenter extractus epiſcopo reſtituatur. Ita Gen. *in praxi Neap. loc.cit.& c.c.*22. Farin, *in append.c.*2.*n.* 48. *ad fin.*

Hoc tamen limitandum eſt, modò hac reſtitutione facta, ab- extractus ſit æquè tutus, ac ſi reſtitutio facta fuiſſet Eccleſiæ, cùm enim immunitas conceſſa ſit locis religioſis, ut ad ipſa confugientes tuti ſint, cùmque extractus per vim paſſus ſit injuriam & habeat jus petendi, ut ſuæ libertati reſtituatur, par eſt, ut in loco æquè tuto conſtituatur.

15 Fides cui præſtanda dum ſatellites fatentur ſe aliquem cepiſſe in loco profano, reus verò aſſerit ſe captum in loco ſacro.

15 Secundò dubium eſt, an, & cui credendum ſit aliquem captum fuiſſe in loco ſacro, dum ſatellites aſſerunt eum cepiſſe in loco profano, captus verò reſtatur ſe captum fuiſſe in loco ſacro.

Reſpondent Dec.*tr.crim.t.*2.*lib.*6.*c.*29 *n.*10. Mar. Italia *de immun.lib.*1.*c.*6.§.2.*n.*98. Farin. *in append.c.*2.*n.*54. Card. Tuſchus *verbo Eccleſia, concl.*10. *n.*17. & alii non eſſe præſtandam fidem ſatellitibus, in præjudicium tertii, cum hujuſmodi ſatellites multa ſcelera perpetrare ſoleant.

Ego verò cum Peregrino *cap.*13.*n.*16.& aliis, cenſeo ſtandum eſſe judicio prudentis judicis, qui rem dijudicare debet ex conjecturis; nam in obſcuris, quod veriſimile eſt, inſpici ſolet *l. in obſcurat. ff. de reg. juris*, hujuſmodi autem conjectura deſumitur primò ſi omnes ſatellites id affirment & præſertim ipſorum Dux & Capitaneus. Secundò, ſi ſatellites non receperint acceptō ſtipendio & mercede. Tertiò, ſi alii affirment ipſum captum fuiſſe in loco profano, &c.

16 Judex quinam eſſe debeat in caſu quo quis dicit ſe captum in Eccleſia & ſatellites fatentur cepiſſe in loco profano.

16 Tertiò dubium eſt ad quem judicem ſpectet decidere, & judicare; an reus in loco ſacro, vel profano captus ſit, dum ſatellites aſſerunt cepiſſe in loco profano, reus verò teſtatur, ſe captum in loco ſacro.

Reſpondeo ſpectare ad judicem Eccleſiaſticum. Ratio eſt, tum quia *in cap ſi judex, de ſent.excom.* habetur, quando controvertitur an captus ſit Eccleſiaſticus, vel laicus, controverſiam definiendam eſſe à judice Eccleſiaſtico; ergo etiam in hoc caſu, cùm ſit par ratio; tum quia in hoc caſu agitur de immunitate Eccleſiaſtica, quæ ad Eccleſiaſticam juriſdictionem pertinet. Ita Mar. Ital. *l.*1. *cap.*6.§.2.*n.*100.*& ſeq.* Gamb.*l.*4 *c.*12.*n.*25. Pereg. *c.*13.*n.*18.*& ſeqq.* Farin *in append cap.*2 *n.*54. & alii plures, quos retuli *in* 8. *Decalogi præcepto, & in expoſitione Bullæ Cœnæ*.

17 Actus quo delinquens extrahitur à loco ſacro juridicè nullus eſt.

17 Sextus effectus ut actus, quo delinquens à ſæculari judice per vim extrahitur à loco ſacro juridicè nullus ſit: nam factus eſt ab eo, qui non habet juriſdictionem extrahendi, & delinquenti competit jus ne à loco ſacro invitus extrahatur. Ita Sylveſt. *verb. immun.* 3.*q.*7. Panorm. *c. inter alia de immun.* Ang. *verb immun. n.*20.*v.utrùm violenter.* Mar Ital *l.*4.*c* 6 § 1.*n.*21. Ambr. *c.*15. *n* 7. Pereg. *c.*5.*n* 45 Farin. *c.*2 *de carcer.q.*28 *n.*5.*& in append. c.*1.*n.*56. Suar.*t.*1.*de rel.tr.*3.*lib* 3 *c.*13.*n.*6. a quibus citatur Bart. *in l. præſenti, C de his qui ad Eccleſ.* & Old. *conſ.*53. & expreſsè colligitur ex verbis conſtitutionis Greg XIV. ubi, *necnon irritum decernimus & inane, ſi ſecus ſuper his, per quoſcunque quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

Ex quo ſequitur actus factos à laico judice erga delinquentem per vim extractum à loco ſacro, irritos eſſe, ut potè factos ſine juriſdictione. Ita Suar. & Farin, contra nonnullos alios, quos ſequitur Valent. & Suar. *loc.* ſtatim *citando*. Ratio noſtra eſt, quia iſti actus fundantur in captura, & retentione rei. Sed hæc juridicè nulla ſunt, cùm non ſint actus juriſdictionis, ſed violentiæ; ergo etiam actus judicis laici facti in delinquentem per vim extractum, juridicè nulli ſunt, quia non ſubſiſtente fundamento, neque ſubſiſtit id quod in eo fundatur, ideò non poteſt judex hujuſmodi delinquentem torquere, vel punire.

18 Extractus ab Eccleſia poteſtate laica juridicè interrogari non poteſt.

18 Imò neque poteſt juridicè interrogare, conſequenter reus non tenetur interroganti reſpondere. Ratio eſt: tum quia judex non habet juriſdictionem in reum eo modo captum, & reo competit actio, & jus eximendi ſe ab ipſius poteſtate, & curandi, ut loco immuni liber conſtituatur; tum quia ſicut reus dum in eccleſia exiſtit, poteſt ſine culpa reſiſtere, ne extrahatur, & non tenetur judici ſæculari interroganti reſpondere, cùm ſit extra ipſius territorium, & extra territorium jus dicenti impunè non pareatur, *l. ult. ff de jur omn. jud & cap.*2.*de conſt.in* 6. Ita neque tenetur reſpondere poſtquam per vim extractus fuit; cum idem jus poſt extractionem retinere videatur, quod ſibi competebat ante extractionem Ita Suar *loc.cit.n.*14. Pereg.*c.*15.*ſub fin.* & Far. *in appe.c.*2.*ad fin.n* 56. contra nonnullos alios, quos tacitè refert Val. *loc.* ſtatim *citando*.

§. IV.

Quibus locis competat immunitas, ita ut delinquens ab illis extrahi non poſſit.

1 *Eccleſia Epiſcopi auctoritate conſtructa gaudet immunitate.*
2 *Et hoc valet etiamſi nondum ſit benedicta, aut in ea celebrata ſint divina officia.*
3 *Eccleſia auctoritate Epiſcopi fundata gaudent immunitate, etiamſi polluta, aut interdicta ſint.*
4 *Eccleſia gaudet privilegio immunitatis, etiamſi diruta ſit.*
5 *Eccleſia nomine venit tota Eccleſia fabrica.*
6 *Immunitas extenditur ad fines, ſeu confinia Eccleſiæ uſque ad quadraginta paſſus.*
7 *Parochorum, Canonicorum, aliorùmque Eccleſiaſticorum domus exiſtentes intra triginta paſſus propè.*
8 *Paſſus quomodo metiendi.*
9 *Nomine paſſus, quid intelligatur.*
10 *Monaſteria, & domus religioſorũ gaudẽt privilegio immunitatis.*

11 *Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſiaſtica.*
12 *Domus Cardinalium an gaudeat immunitate.*
13 *Palatia Oratorum an gaudeant immunitate.*
14 *Oratorium auctoritate Epiſcopi conſtructum gaudet privilegio immunitatis.*
15 *Oratorium an in dubio præſumatur, auctoritate Epiſcopi dicatum?*
16 *Immunitas Eccleſiaſtica violatur dum capitur aliquis qui fractis carcere ſe receperat intra Eccleſiam, Oratorium, vel alium religioſum locum.*
17 *Immunitas illi ſuffragatur, quem ſatellites inſequebantur ad capiendum, ſed reus fugiens in Eccleſiam ſe recipit.*
18 *Epiſcopus non poteſt facultatem extrahendi dare in caſibus in Bulla non expreſſis.*
19 *Immunitate gaudet reus, qui clauſas Eccleſiæ januas, vel ſeram, vel quid ſimile apprehendit.*
20 *Confugiens ad Eccleſiam extrahi non poteſt per eam pallii partem quæ extra locum ſacrum exiſtit.*
21 *Immunitas non ſuffragatur illi, qui jam captus dicitur per locum ſacrum.*
22 *Immunitate privatur is, qui ſeipſum voluntariè offert judici & à loco ſacro recedit.*
23 *Immunitas non violatur, dum capitur is, qui ſemel aufugit à carceribus Eccleſiaſticis, vel etiam ſæcularibus, in quibus nomine Epiſcopi detinetur.*
24 *Immunitas non violatur capiendo reum extra locum ſacrum, dum judex blanditiis, aut promiſſionibus illum à loco ſacro extraxerat.*
25 *Immunitas violatur, dum extra locum ſacrū capitur reus, quem privatus extraxerat abſque judicis, vel ſatellitum opera.*
26 *Status Principis non gaudet immunitate.*
27 *Sacerdos deferens Euchariſtiam, in rigore loquendo non gaudet immunitate locorum ſacrorum.*

Difficultas eſt,
Primò de Eccleſiis.
Secundò de Monaſteriis, aliiſque locis piis.
Tertiò de Domo, ſeu Palatio Epiſcopi.
Quartò de Oratoriis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Eccleſia Epiſcopi auctoritate conſtructa gaudet immunitate.

1 IMmunitas Eccleſiaſtica competit primò Eccleſiæ auctoritate Epiſcopi fundatæ, & conſecratæ, præſertim ſi in ea divina officia celebrentur. Ratio eſt, tum quia hæc propriè loquendo, dicitur Eccleſia, & eſt locus ſacer, Deo perpetuò dicatus, tum quia ſic decernitur *in c. Eccleſia, de immunit.*

2 Et hoc valet, etiāſi nondum ſit benedicta, aut in ea celebrata ſint divina officia.

2 Addo primò hoc privilegium competere Eccleſiæ auctoritate Epiſcopi fundatæ, & divinis obſequiis dicatæ, etiamſi nondum benedicta ſit, aut nondum in ea celebrata fuerint divina officia, aut ibi non adſit ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Ratio eſt; tum quia hæc materia favorabilis, & conſequenter extendenda; tum quia hujuſmodi Eccleſia, verè dicitur Eccleſia; tum quia Oratoria auctoritate Epiſcopi conſtructa gaudent immunitate, juxta Panorm. *in cap. Eccleſia, de immun. c. ult. de conſ. &* alios DD. quos infrà referam, ergo etiam gaudent Eccleſiæ, auctoritate Epiſcopi fundatæ, quamvis nondum benedictæ ſint, nec in eis celebrata fuerint divina officia, nec ibi adſit auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum; tum quia in hujuſmodi Eccleſia militat ratio capitis *Eccleſia*, citati, ubi dicitur *Eccleſiam divinis obſequiis dicatam, nullis temerariis auſibus profanandam eſſe.* Sed poteſt dari Eccleſia divinis obſequiis dicata; etiamſi nondum benedicta ſit, Ergo hujuſmodi Eccleſia non poteſt in profanos uſus converti (hac de cauſa eccleſia, in qua Epiſcopus primum lapidem poſuit, profanis uſibus deſervire non debet,) ergo etiam hujuſmodi Eccleſia privilegio immunitatis gaudet; nam ubi militat eadem ratio, ibidem etiam militare videtur eadem juris diſpoſitio; tum quia ſi hujuſmodi Eccleſia polluatur effuſione ſanguinis, vel ſeminis, purificanda eſt, *cap ult de conſecrat. Eccleſ.* ergo ſignum eſt hujuſmodi Eccleſiam cenſeri locum ſacrum, & conſequenter gaudere immunitate; cùm enim ſint multa loca ſacra, quæ gaudent immunitate, & tamen non polluantur effuſione ſanguinis, aut ſeminis, ſequitur à fortiori Eccleſiam, quæ polluitur, eſſe locum ſacrum, & privilegium immunitatis habere, Ita Sylveſt. & Angelus *verb. Eccleſia*, Suar *loc. cit. c. 9. n. 1.* Farin. *de carcer. q. 8. n. 34. & in append. c. 17. n. 26. & 158.* Mar. Ital. *de immun. lib. 1. cap. 4 §. 3.* Iul. Clar. *§ fin q. 30. n. 40.* Peregr. *c. 4. n. 5. & 16.* Fil. *tr. 25. c. 6. q. 5. n. 250.* Tuſch. *t. 3 verb Eccleſia conc. 9 n. 8.* ubi teſtatur de communi, & alii contra Dec. *in tr. crim. lib. 6. c. 24. n. 24.* Ambroſ. *loc. cit. c. 10 n 2.* & alios aliter ſentientes, quoties in Eccleſia non conſecrata, nondum celebrata ſunt divina officia. Imò Jul. Clar. *num. 30* & Tuſchus *n. 16.* obſervant aliquibus in locis, quibus Euchariſtiæ Sacramentum non exiſtit, immunitatis privilegium non ſervari.

3 Eccleſiæ auctoritate Epiſcopi fundatæ gaudē, immunitate, etiamſi pollutæ, aut interdictæ ſint.

3 Addo ſecundò, cum communi DD. ſententia teſtibus Suarez *n 6* Sylveſt. *v. immunitatis 1 q. 1.* Farin. *in append. loc. cit. n. 159. & de carcer q. 28. n. 35.* Card. Tuſch. *loc cit n 9.* Mar. Ital. *lib. 1. c. 4. §. 3. n. 7.* Pereg. *c. 4. n. 13.* prædictas Eccleſias gaudere hoc privilegio, etiamſi pollutæ ſint, aut interdictæ; quia pollutio, aut interdictum non tollit immunitatem Eccleſiæ, cùm non plus operetur, quam ab Eccleſia præſcriptum ſit, ut patet ex dictis *de interdicto*

4 Addo tertiò Eccleſiam gaudere hoc privilegio, etiamſi diruta ſit; non enim deſinit eſſe locus ſacer, nec ob id amittit ſua privilegia, ut docui *de indulgentiis, q. 2. punct. 8. n. 4. de matr q. 4. punct. ult. de privilegiis.* 4 Eccleſia gaudet privilegio immunitatis etiamſi diruta ſit.

Hoc tamen limita, modò non ſit diruta auctoritate Epiſcopi ſine ſpe reædificandi; nam Eccleſia diruta ſine ſpe reædificandi ſicut amittit indulgentias, ita etiam immunitatem: privilegium enim eſt veluti accidens morale; accidens autem deſtruitur deſtructo ſubjecto. Ita Dec. *loc. cit. n. 21.* Clar. *§ final. q. 3. n. 6.* Card. Tuſch. *t. 3. lit E. concl. 9 n 10.* Ambr. *c. 10. n 3.* Farinac. *de carceribus, & carceratis, q. 28. n 70. & in append. c. 17. n. 260.* Gambac. *lib. 4. cap. 1. n 10.* Marius Ital. *lib. 1. c. 4. § 3. n. 14.* & alii omiſſis iis, quos retuli *de indulgentiis, de matrimonio, & de privilegiis.*

5 Addo quartò, non ſolùm interiùs Eccleſiæ corpus, verùm etiam totam Eccleſiæ fabricam, ut tectum, partes parietum exteriores campanile, ſacriſtiam Eccleſiæ conjunctam, & ſimilia privilegia immunitatis frui. Ratio eſt; tum quia verſamur in materia favorabili, conſequenter, extendenda: tum quia *l. qua religioſis, ff. de rei vindic.* habetur, *quæ religioſis adhærent, religioſa cenſentur*; ergo quæ adhærent loco ſacro cenſentur ſacra; conſequenter gaudent immunitate loci ſacri: tum quia *c. ſi quis in atrio, & c. id conſtituimus 17. q. 4.* decernitur atrium Eccleſiæ, aut porticus gaudere immunitate Eccleſiæ; ergo etiam eodem privilegio gaudet tectum parietes, & alia ad Eccleſiæ fabricam pertinentia. Idem dicendum eſt de ſcalis Eccleſiæ, clauſtro, & cœmeterio, quia principale trahit acceſſorium. & hoc valet, ſive cœmeterium ſit Eccleſiæ conjunctum, ſive ſeparatum, ſive ſit conſecratum, ſive benedictum, ſive etiam ſolùm effectum ſacrum ob ſepulturam alicujus Chriſtiani cum divinis officiis, & cum licentia Epiſcopi, & domini, tunc enim reputatur locus ſacer, & religioſus, ut benè Farin *de carcer. & carcerat. q. 28 n. 14. & in append. c. 17. n. 262. 268 & ſeqq.* Suar. *loc. cit. 7.* ubi teſtatur de communi. Ambroſ. *loc. cit. n. 5. & 6.* Dec. *c. 25.* Marius Ital. *lib. 1. c. 4. § 7. n. 28* Pereg. *c. 4. n. 39.* Gamb. *lib. 4 cap. 3. n. 3. & ſeqq.* & alii quamplures apud Farin. & alios. 5 Eccleſiæ nomine venit tota Eccleſiæ fabrica.

6 Addo quintò, immunitatis privilegium jure communi extendi ad fines, ſeu confinia Eccleſiæ uſque ad quadraginta paſſus, ſi Eccleſia fuerit Major, ſeu Baſilica, id eſt, Matrix, ſeu Metropolitana; ſi verò fuerit Eccleſia minor, protenditur uſque ad triginta paſſus in locis ipſius Eccleſiæ *c. definivit, c. ſicut antiquitus 17. q. 4.* Imò Archidiac. & alii apud Farin. *in append. c. 18 n. 287.* extendi putant etiam ultrà triginta, vel quadraginta paſſus, ubi Eccleſia opus ſpatii habet, præciſa tamen legitima conſuetudine in contrarium, & exceptis Eccleſiis in civitate conſtructis, in quibus ob locorum anguſtiam id ſervari non poteſt, *c. quiſquis inventus 17. q. 4.* Ita Suar. *loc. cit. c 8. n. 3. & c. 9 n 8.* Tuſchus *lit. E. conc. 10. n. 3.* Marius Italia *lib. 1. c 4. n. 2.* Farin *in append. c. 17 n. 280 & 290.* Ambroſin, Filliuc. Gambac. & alii *locis citatis*, quamquam Tuſchus *tom. 4. lit. I. n. 18.* Peregrinus *cap. 4 num 33.* Farin *n. 194.* Marius Italia *lib. 1. cap. 4 §. 1.* & alii putant conſuetudinem non obſtare quoad triginta vel quadraginta paſſus, ſed de hac re infrà. 6 Immunitas extendi- tur ad fines, ſeu confinia Eccleſiæ uſque ad quadraginta paſſus.

7 Hinc factum eſſe arbitror, ut domus Parochorum, Canonicorum, aliorúmque Eccleſiaſticorum exiſtentes propè Eccleſias intrà præcitata confinia gaudeant Eccleſiaſtica immunitate, quamvis eas inhabitent laici; nam privilegium immunitatis directè conceſſum eſt locis, & non perſonis. Ita Decianus *in tract. crim. lib 6. c. 25. num. 16.* Ambroſinus *loc. cit. c. 10 n. 8.* & alii contra Marium Italiam *lib. 1 cap. 4. §. 6. num. 6* Farinacium *in append. cap. 17. n. 160.* Peregrinum *cap 4. n. 27.* & alios aliter ſentientes de domibus Eccleſiæ locatis laicis. Sed horum DD. opinio mihi diſplicet, tum quia immunitas eſt veluti accidens morale loco affixum; locatio autem eſt actio extrinſeca loco: tum quia ſequeretur in poteſtate locantis eſſe auferre, vel concedere loco immunitatis privilegium; tum quia immunitas conceſſa eſt loco ſacro, & exiſtentibus in loco: per accidens autem eſt, ut in tali loco habitet potiùs conductor, quàm dominus directus, vel nullus; tum quia idem dicendum eſſet, dum alieni domus non locatur, ſed gratis, & abſque pretio commodatur; par enim in utroque caſu ratio eſt, tum quia loca ſacra immunitate gaudent, exceptis caſibus jure expreſſis: hic autem caſus nullibi expreſſus, & exceptus reperitur; tum quia mea ſententia pluribus in locis uſu recepta eſt, & conſuetudine comprobata. Secus dicendum arbitror de viis publicis, & domibus laicorum; etiamſi proximæ ſint Eccleſiis: cum enim non pertineant ad Eccleſiam, non gaudent privilegiis Eccleſiæ, Tuſchus *loco citato, concluſ. 9. n. 8.* Marius Italia *lib. 1. c. 4 §. 6.* Pereg *n. 34.* Farin. *in append. c. 18. n 281. & 288* ubi idem aſſerit de ſcalis Eccleſiæ, quod ego non facilè conceſſerim, niſi apertè conſtet ſcalas illas pertinere ad publicam viam, illiúſque partem eſſe. 7 Parochorum, Canonicorum, aliorúmque Eccleſiaſticorum domus exiſtentes intrà triginta paſſus propè.

8 Sed modò dubium, quomodo metiendi ſint paſſus.

Reſpondeo paſſus, ad quos protenditur immunitas Eccleſiaſtica deſumendos eſſe à muro Eccleſiæ, non autem à candelabro poſito in Eccleſia, alioquin Eccleſia non diceretur gaudere immunitate in tanta diſtantia, ut benè Ambroſin. *c. 10 n 4 in fine*, Pereg. *c. 4. n. 35* Decian. *in tr. crim. lib. 6. c. 25. n. 29.* Farin. *in append c. 18. n. 285.* Gambac. *lib. 5. q. 1. n. 18.* contra nonnullos alios. 8 Paſſus quomodo metiendi.

9. Nomine

9 Nomine paſſus quid intelligatur.

9 Nomine paſſus intelligitur menſura quinque pedum, pes autem complectitur menſuram quindecim digitorum, juxta gloſſ. *in cap. ſicut antiquitus 17. q. 4. in v. paſſus*, Farin. *loc. cit. n.* 286. Tuſcum *tom. 4. lit. L. concl.* 59. *n.* 2. & alios: Covar. tamen 2. *var. cap.* 20. *n.* 3. & alii putant pedem continere menſuram ſexdecim digitorum tranſverſorum.

SECUNDA PROPOSITIO.

10 Monaſteria, & domus religioſorum gaudent privilegio immunitatis.

10 MOnaſteria, domus religioſorum, tam regularium, quàm ſæcularium, aliaque loca ſacra, aut religioſa, gaudent privilegio immunitatis. Hæc propoſitio patet ex Bulla Gregor. XIV. ibi *Monaſteriis, domibus, locisque ſacris aut religioſis*. Addo hoc privilegium extendi ad totum clauſtrum, ſeu habitationem religioſorum, etiam ad viridarium. Ratio eſt; quia totus ille locus eſt ſacer, & religioſus, & reputatur una, & eadem res cum monaſterio. Præterea extenditur ad Hoſpitale fundatum auctoritate Epiſcopi, quia in jure cenſetur locus ſacer, *cap. ad hæc, de relig. dom.* Ita Covarr. 2. *var. cap.* 20. *n.* 4. Sayr. *lib. 3. de cenſ. c.* 29. *n.* 16. Innoc. Panor. & alii *in cap. Eccleſia ſuperiùs cit.* Suarez *loc. cit. c.* 6. *n.* 9. Gamb. *lib. 4. c.* 4. Pereg. *c. 4. n. 49. & ſeqq.* Filliuc. *loc. cit.* Farin. *in append. cap.* 17. *n.* 265. Marius Italia *lib.* 1. *c.* 4. § 8. Tuſchus *t. 4. concl.* 59. *n.* 34. Idem dicendum eſt de ſeminario, quia ſeminarium eſt locus pius, & religioſus. Ita Genueoſ. *in praxi Neapolitana*, *c. 17. n.* 10. & alii apud Pereg. *n.* 67. Idem valet in Oratoriis diſciplinatorum, ſeu confratrum affixis alicui Eccleſiæ, vel monaſterio; hæc enim ſunt loca pia, & religioſa, ut cum multis Doctoribus citatis Peregrinus docet *n.* 64.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſiaſt.

11 PAlatium, ſeu domus Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſiaſtica, *cap. id conſtituimus* 17 *q.* 4. Hoc tamen probabiliter limitari poteſt, modò palatium Epiſcopi conſtructum ſit intra quadraginta paſſus Eccleſiæ ſuæ. Ita Julius Clarus § *final. q.* 30. *n.* 3. Decian. *cap.* 25. *n.* 14. quem ſequi videtur Farin. *loco cit. q.* 28. *n.* 36 *in* 2. *impreſſione*, Ambroſ. *cap.* 10. *n.* 7. contra Suarez *loco cit. n.* 9. Panorm. *in cap. Eccleſia n.* 3. Fill. *loco cit.* Gamb. *lib. 4. cap.* 3. *n.* 7. Marium Italiam *cap. 4. §. 9. n. 5. & ſeqq.* Card. Tuſchum *to. 3. verb. Eccleſia concl. 9. n.* 11 Farin *loco cit. & in append.* 17. *n.* 272. Zerol *in ſua praxi. verb. immunitas*, *v.* 2. Peregrinus *cap. 4. n.* 69. & alios, quorum opinio probabiliſſima eſt, aſſerentium palatium Epiſcopi privilegio immunitatis gaudere; etiamſi intra quadraginta paſſus non exiſtat, & contra Anaſtaſium Germ. *de ſacrorum immunit. l. 3. c. 16. n. 43. & ſeqq.* idem ſentientem, etiamſi Epiſcopus duo palatia habeat: nam *cap. id conſtituimus* abſolutè loquitur. Ratio verò Deciani, & aliorum DD. aſſerentium palatium Epiſcopi non gaudere privilegio immunitatis, niſi in præfatos limites exiſtat, eſt quia domus Epiſcopi non debet diſtare ab Eccleſia, *cap. Epiſcopus, de conſecr. diſt. 3. & cap. Epiſcopus vilem, diſt.* 41. Si ergo ultra quadraginta paſſus diſtet, non debet privilegio immunitatis gaudere; ſed hæc ratio non convincit, quia non quidquid fit contra jus, tollit immunitatem à jure conceſſam. Urgentior ratio eſt, tum quia ſic uſu & forenſi conſuetudine receptum eſſe teſtatur. Decian. *loc. cit* & Covarr. *loc. cit. n.* 5. tum quia immunitas conceditur palatio Epiſcopi ratione loci ſacri; non eſt autem locus ſacer, ſi ab Eccleſia diſtet ultra quadraginta paſſus, niſi fortè in palatio Epiſcopi conſtructum ſit Oratorium, in quo divina celebrentur; tunc enim cenſetur locus ſacer, ſaltem intra Oratorii ambitum; conſequenter immunitate gaudet, Decian. Germon. & Farin. *loc cit.* Ambroſinus *c.* 10. *n.* 7. & alii.

Objicies *in cap. id conſtituimus*, *cit.* privilegium immunitatis abſolutè, & ſine diſtinctione concedunt palatio Epiſcopi; ergo palatium Epiſcopi gaudet hoc privilegio, etiamſi diſtet ultra quadraginta paſſus, nec in eo conſtructum ſit ſacellum: nam ubi jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus.

Reſpondeo in dicto capite privilegium immunitatis palatio Epiſcopi concedi, non ſecundum ſe, ſed ratione loci ſacri; cùm autem non ſit locus ſacer, ſi diſtet ultra quadraginta paſſus, aut in eo non ſit conſtructum Oratorium, dicendum probabiliter videtur carere privilegio immunitatis, conſequenter non habere jus diſtinguendi; tum ob allatam rationem, tum ob forenſem conſuetudinem.

12 Domus Cardinalium an gaudeant immunitate.

12 Hinc patet quid dicendum ſit de domibus Card. nam domus Card. in quibus extat Oratorium, in quo divina celebrantur, gaudere debent hoc privilegio, ſaltem intra Oratorii ambitum, ut in ſimili dictum eſt de Epiſcopis. Ita Jul. Clar § *finali. q. 30. v. Item adde*. Tuſc. *t. 3. litt E. concl. 9. n.* 12. Dec. *lib. 6. cap.* 25. *n.* 15. Mar. Italia *lib. 1. cap. 3. §. 9 n.* 22. Peregrin. *cap. 4. n.* 75. Farin. *in append. cap.* 19. *n.* 274 Gamb. *lib. 4 cap. 5. v. de palatiis*, quamquam aſſerunt hujuſmodi privilegium hoc tempore non ſervari in urbe Roma, ut conſulatur bono publico, & delinquentes puniantur, qui vix puniri poſſent, ſi hujuſmodi privilegium in Urbe ſervaretur, quamobrem in hac re Sum. Pont. voluntati ſtandum eſſe arbitror.

13 Palatia Oratorum an gaudeant immunitate.

13 An autem palatia Oratorum ſupremorum Principum, & Oratorum Cæſareæ Majeſtatis, aut Regis Hiſpaniæ Eccleſiaſtica immunitate gaudeant.

Reſpond. non gaudere, tum quia non ſunt loca ſacra, tum quia immunitas Eccleſiaſtica hujuſmodi palatiis nullibi conceſſa reperitur; extra Urbem tamen gaudere videntur immunitate civili ob reverentiam ſupremi Principis: cujus perſonam repræſentant, ex violatione tamen illius immunitatis civilis cenſura non incurritur; quia cenſura impoſita eſt ob violationem immunitatis loci ſacri.

QUARTA PROPOSITIO.

14 Oratorium auctoritate Epiſcopi conſtructum gaudet privilegio immunitatis.

14 ORatorium auctoritate Papæ, vel Epiſcopi conſtructum, & perpetuò dicatum cultui divino, gaudet immunitate Eccleſiaſtica. Ratio eſt, quia hujuſmodi Oratorium cenſetur locus ſacer, & religioſus; nec in uſus profanos transferri poteſt. Secus dicendum eſt, ſi Oratorium privata auctoritate conſtructum ſit, hoc enim non eſt locus ſacer, nec religioſus, nec immutabiliter dicatur cultui divino. Ita Panorm. *cap. ult. de cenſibus*, *n.* 4. Jul. Clar. *lib. 5. q.* 30 *n.* 7. Sylveſt. *cap* 9. *n.* 12. Armilla *verb. immunitas, n.* 19. Sylveſter *eodem verb.* Farin. *q.* 78 *n.* 71. *& in append. cap.* 17. *n.* 267. Marius Italia *l. 1. c. 4. §.*.. Tuſchus *tom. 3. lit. I. concl.* 59 *n.* 24. Filliuc. *loc. cit. n.* 150. Peregrin. *c. 4. n. 62. & ſeqq.* Gambacurta *l. 4 c. 1. n 3. & ſeqq.* & alii, quorum aliqui benè addunt Oratorium privata auctoritate fundatum non gaudere privilegio immunitatis, etiamſi Epiſcopus facultatem dederit in eo celebrandi, quia non ob id cenſetur perpetuò, & immutabiliter, ſeu ſimpliciter dicatum cultui divino. Ideò Sacra Cardinalium Congregatio, referente illuſtriſſimo Cardinali Lana, ſub 17. Novembr. 1627 Epiſcopo Narſenſi reſcripſit, Capellas privatorum palatiorum immunitatis privilegio non gaudere.

15 Oratorium an in dubio præſumatur auctoritate Epiſcopi dicatum.

15 An autem in dubio præſumatur auctoritate Epiſcopi dicatum, conſtat ex dictis *de matr. punct. ult. n.* 9. ubi docui cenſeri auctoritate Epiſcopi erectum, ſi campanam publicam habeat, aut ſi publicè in eo celebretur, admittendo quoſcumque ad divina officia.

16 Immunitas Eccleſiaſtica violatur dum capitur aliquis qui fracto carcere ſe receperat intra Eccleſiam Oratorium vel alium religioſũ locum.

16 Ex dictis in his propoſitionibus colligitur primò committi ſacrilegum contra loci ſacri reverentiam, & immunitatem, dum à ſatellitibus fori ſæcularis capitur delinquens, qui fracto carcere recepit ſe intra Eccleſiam, vel Oratorium, vel Hoſpitale, auctoritate Epiſcopi conſtructum, vel monaſterium religioſorum, vel palatium Epiſcopi, vel in domum parochi, aut Canonicorum, aliorumve Eccleſiaſticorum non diſtantem triginta paſſibus ab Eccleſia. Ita communiter Doctores. Idem dicendum eſt, ſi ad hæc loca liber confugit poſtquam ſeipſum è manibus ſatellitum eripuit, etiamſi tunc ad mortis ſupplicium duceretur; nam dum in loco ſacro exiſtit, gaudet privilegio loci ſacri. Ita Dec. *loc. cit. n.* 26. Ambroſ. *n.* 13. Suar. *loc. cit. cap.* 11. *n.* 18. Graff 1 *part. lib. 2. c. 48. n.* 7. Farin. *de carcer. q.* 28 *n.* 41. *& in append. cap.* 15. Gamb. *lib. 4 c* 18 *n.* 7. Peregrin. *c. 5. n. 4. & ſeqq.* & alii communiter. Hæc tamen intellige, modò detineretur in vinculis, ob delictum, pro quo Eccleſia immunitatem concedit, alioquin capi poteſt pro delicto, ob quod immunitas non conceditur, ſervata tamen forma in Bulla Gregorii præſcripta, de qua infra. Ita Farin. *de carcer. q.* 28 *n* 46. Peregr. *cap. 4 verſ eſt tamen*, & alii communiter.

17 Immunitas illi ſuffragatur, quem ſatellites inſequebantur ad capiendũ ſed reus fugiens in Eccleſiam ſe recepit.

17 Secundò colligitur à fortiori hoc privilegium illi ſuffragari, qui ſe in locum ſacrum recipit, dum ſatellites ipſum inſequerentur ad capiendum. Ita communiter Doctores, ſicque quotidiana praxi receptum eſſe teſtatur Buſſius *de captura*, *n.* 22. Idem dicendum cenſeo de eo, qui cum juramento promiſit ſe ad carceres rediturum, quamdiu enim manet in loco ſacro ad quem liber confugit, gaudet privilegio immunitatis, & libertatis. Ita Sylveſter *verb. immunitas q.* 3. Panorm. *cap. inter alia*, Ambroſin. *cap.* 10 *n.* 12. Suar. *c.* 11 *n.* 20. Farin. *q.* 28. *n.* 43. *& in append. c.* 13. *n.* 200. Peregr. *c.* 5. *n.* 10. Decianus *c.* 28 *n.* 33. Covarr. *loco cit. n.* 33. & alii communiter; qui tamen obſervant Paſtorem Eccleſiæ, ſi obtenta cautione de immunitate pœnæ corporalis, moraliter ſciat reum non eſſe corporali pœna puniendum poſſe facultatem dare ad capiendum hujuſmodi delinquentem, qui cum juramento promiſit ſe ad carceres, quibus juſtè detinebatur rediturum. Idem docet Sylveſter *verb. immunitas* 3 *quaſ* 4 Suarez *loco cit. & c.* 13. *n.* 3. cum aliis; ſicut enim reus tenetur redire, ita etiam Epiſcopus poteſt facultatem dare ad eum capiendum, ſi redire nolit. Secus dicendum putant, ſi reus injuſtè detinebatur; ſi quis enim delinquens obtenta juramenti relaxatione non tenetur redire; ita neque paſtor Eccleſiæ poteſt illius capiendi facultatem dare.

18 Epiſcopus non poteſt facultatem extrahendi dare in caſibus in bulla non expreſſis.

18 Ego verò in neutro caſu, per ſe loquendo arbitror Epiſcopum poſſe facultatem illius capiendi dare. Ratio eſt, tum quia non ſunt facienda mala, ut eveniant bona: tum quia reus gaudet privilegio immunitatis: exceptis caſibus in jure expreſſis: tum quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione prohibet extractionem fieri pro quavis parte, & cauſa: Ita Gamb. *lib. 4. cap* 19. *n.* 20. Vide infrà dicenda *punct. 7. dub.* 2.

19 Immunitate gaudet reus qui clauſas Eccleſiæ januas vel ſertam, vel quid ſimile apprehendit.

19 Tertiò colligitur non poſſe capi reum, qui clauſas Eccleſiæ januas, vel ſertam, vel quid ſimile apprehendit. Ratio eſt, quia exiſtit in loco ſacro, & intra ſitum Eccleſiæ; vel ſaltem intra confinia Eccleſiæ, ubi receptum eſt, ut triginta paſſus, quaſi pro cœmeterio concedantur. Ita Covarr. *l. cit. n* 18. Gamb *lib. 4. c.* 20. Suar. *cap. 9. n.* 8. Farin. *in append cap. 15. & cap.* 17. *n.* 279. & alii contra Joannem de Veſtbien *n.* 12. Idem ſentiendum eſt de eo, qui ſuprà tectum, ſeu tegulas Eccleſiæ exiſtit. Ratio eſt, tum quia dicitur eſſe in loco ſacro, tum in eo loco quis dicitur eſſe, in quo pedes habet tum quia ſic uſu receptum eſt; tum quia favores ampliandi ſunt, tum quia domus non ſolum conſtat ſolo, verum etiam ſuperficie

§. *eum qui in principio, & ibi gloſſ. ff. de uſucap.* tum quia hic non minùs dicitur eſſe in Eccleſia, quam qui exiſtit in ſuperiori cubili, ſed exiſtens in ſuperiori cubili gaudet hoc privilegio, ergo eodem gaudet ſupra tectum. Ita Suarez *loc. cit. n. 6.* Perege. c. 6 Marius Italia *lib. 1. c. 4 §. 9. n. 14.* Farinacius *in append. c. 17.* & alii.

Ex quo patet ſatellites capientes reum ſuper tectum exiſtentem aut adhærentem valvis, ſacræ Eccleſiæ, peccare contra immunitatem; nam reus exiſtit in loco immuni.

20 Confugiens ad Eccleſiam extrahi non poteſt per eam pallii partem, quæ extra locum ſacrum exiſtit.

20 Amplia tertiam illationem, etiamſi delinquens capiatur per eam pallii partem, quæ extra tectum, aut valvas, aut extra aliam locum immunem prominet, hic enim à loco immuni extrahi dicitur. Ita Dec. *tom. 2. lib. 6. cap. 25. n. 17.* Suar. *cap. 9. n. 8. & c. 12 n. 4.* Peregrin. *cap. 4 n. 18.* Azor. *loc. cit. q. 5.* Covar. *lib. var. cap. 20 n. 16.* & alii. Idem dicendum eſt ſi extrahatur per aliquam corporis partem, quam delinquens extra locum ſacrum habebat, ut ſi extrahatur brachio, vel pede extra locum ſacrum extenſo, reliquis præcipuis partibus corporis intra locum ſacrum exiſtentibus; hic enim dicitur extrahi à loco ſacro. Ita Suar. *loc. cit.* Secus dicendum videtur de illo, qui ambobus pedibus in via publica exiſtebat, & humeris ſolùm attingebat parietem Eccleſiæ; ſecùs ſi manibus apprehenderat ferram, ſeu valvas Eccleſiæ, ut ſuprà dictum eſt.

Objicies, qui manibus apprehendit valvas januæ monaſterii Monialium, non dicitur eſſe in monaſterio Monialium, alioquin reus eſſet violationis clauſuræ Monialium. Ergo neque apprehendens valvas, aut ferram januæ Eccleſiæ, dicitur eſſe in Eccleſia.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia clauſura non violatur, niſi ingreſſu intra clauſtra monaſterii; immunitas verò Eccleſiæ non reſtringitur ad interiorem Eccleſiæ ambitum, ſed extenditur ad partes templi exteriores, conſequenter violatur capiendo aliquem in janua exiſtentem, vel valvas apprehendentem, tum quia illa eſt materia pœnalis, hæc favorabilis Eccleſiæ conſequenter extendenda.

21 Immunitas non ſuffragatur illi, qui jam captus ducitur per locum ſacrum.

21 Quartò colligitur non committi ſacrilegium nec violari immunitatem Eccleſiæ, dum reus extra locum ſacrum comprehenſus, ducitur ad carceres per cœmeterium, aut Eccleſiam, etiamſi per vim trahatur, & inde recuſet exire, hic enim non dicitur capi in loco ſacro, cùm liber ad Eccleſiam, vel cœmeterium non confugiat: Eccleſia autem tuetur eos, qui ad eam liberi confugiunt, *cap. inter alia, de immunit. Eccleſ.* Ita Farin. *loc. cit. n. 69. & in append. cap. 15. n. 101.* Dec. *loc. cit. n. 20* Ambroſin. *loc. cit. n. 10.* Covar. *loc. cit. n. 15* Graſſius *loc. cit.* Peregrinus ex parte *cap. 5. n. 8. & ſeqq.* & alii contra Clarum *loc. cit. v. ſcias tamen*, & nonnullos alios apud præcitatos Doctores.

22 Immunitate privatur is qui ſeipſum voluntariè offert judici, & à loco ſacro recedit.

22 Quintò non committi ſacrilegium, nec violari loci ſacri immunitatem, dum capitur reus ſeipſum voluntariè offerens, nolens loci ſacri immunitate frui. Ratio eſt, tum quia non dicitur violenter extrahi; tum quia ſcienti, & volenti non fit injuria; licèt enim privilegium immunitatis immediatè conceſſum ſit loco ſacro, tamen mediatè redundat in favorem hominum; quilibet autem cedere poteſt juri ſuo. Ita Graff. *lib. 1. cap. 1. n. 47.* Suar. *cap. 13. n. 2.* Navar. *cap. 15. n. 21.* & alii. Hoc tamen limita modò non capiatur in ipſo loco ſacro; ſed poſtquam exiit, immunitas enim directè conceſſa eſt loco cujus privilegio non poteſt ipſe cedere. Ita Farin. *in append. cap. 19. n. 304.* Soarez, & alii *locis cit.*

23 Immunitas non violatur dum capitur is qui ſemel aufugit à carceribus Eccleſiaſticis vel etiam ſæcularibus in quibus nomine Epiſcopi detinetur.

23 Sextò immunitatem Eccleſiæ non violari, dum reus, qui in Eccleſia captus fuit, & in carcere, ſeu cuſtodia fori ſæcularis, nomine Epiſcopi detinebatur, donec cognoſceret, an reus immunitatis privilegio gaudere deberet à carcere, ſeu cuſtodia fori ſæcularis abſque ſuperiori culpa aufugit, & poſtea ab eodem foro iterùm in vincula conjectus fuit, & morti adjudicatus, non expectata Epiſcopi ſententia; nam hac ſecunda vice captus non fuit in loco ſacro, ſibique imputare debet damnum, quod occaſione fugæ patitur, fuga enim illi abſtulit privilegium primæ detentionis. Ita Farin. *append. cap. 10 n. 306 ad fin.* licèt aliqui DD. oppoſitam ſentiant. Vide Dec. *tr. crim. lib. 6. cap. 49. n. 7.* Marium Ital. *lib. 1. cap. 6 §. 2. n. 28.* & Farin. *n. 52 & 306.*

24 Immunitas non violatur capiendo reum extra locum ſacrum dum judex blanditiis, aut promiſſionibus illum à loco ſacro extraxerat.

24 Septimo non committi ſacrilegium contra loci ſacri immunitatem cum reus blanditiis, aut promiſſionibus, ſine coactione extractus à loco ſacro, capitur extra locum ſacrum. Hic enim non dicitur capi in loco ſacro, nec fit violentia reo in loco ſacro; immunitas autem violatur per violentam extractionem, *cap. inter alia, de immun.* Ita Farin. *in append. n. 562.* Suarez, Navarr. & alii *locis citatis.*

Verumtamen eſt, eum, qui extractus fuit dolo, ſeu data promiſſione impunitatis, aut retentionis in eodem loco, reſtitui debere in eodem loco, illique fidem datam ſervandam eſſe, alioquin gravis ei fieret injuria, ut benè Navarr. Azor. Ceval. & alii apud Farin. *in append. cap. 19. n. 302.*

25 Immunitas violatur, dum extra locum ſacrum capitur reus, quem privatus extraxerat abſque judicis, vel ſatellitum opera.

25 Sed modò dubium eſt, utrùm lædatur Eccleſiæ immunitas dum judex, ſeu ſatellites aliquem extra locum ſacrum inventum capiunt, qui per vim extra locum ſacrum tractus fuerat à privato homine abſque judicis, vel ſatellitum cooperatione.

Nonnulli DD. putant immunitatem non lædi; quia ſatellites exercent poteſtatem extra locum ſacrum. Ita Suar. *loc. cit. lib. 3. cap. 15. n. 9. ad finem.*

Sed mihi dicendum videtur cum Valentia *tom. 1. diſp. 6. qu. 15. punct. 2. in reſponſione ad 2.* M. Ant. Genuenſ. *in praxi Neapolitana cap. 17. n. 6.* Peregrin. *c. 5. n. 12.* lædi Eccleſiaſticam immunitatem, & reum hac ratione captum reſtituendum eſſe Eccleſiæ. Ratio eſt, tum quia extractio nulla eſt juridicè, tum quia, qui ad Eccleſiam confugit, non poteſt invitus ab ullo privatæ, vel publicæ auctoritatis homine extrahi è loco ſacro; jura enim generaliter loquuntur, conſequenter generaliter intelligenda ſunt, *l. 1. §. generaliter ff. de leg. 2. præſt.* Vide infra dicenda *punct. 9. n. 9. & ſeqq.*

26 Statua Principis non gaudet immunitate.

26 Quæres primò, utrùm ſtatua Principis immunitate gaudeat, ita ut reus ad ipſam confugiens capi non poſſit.

Reſpondeo hoc tempore non gaudere; tum quia non eſt locus ſacer, tum quia non exprimitur in Bulla Gregorii; tum quia ſic uſu receptum eſt. Ita Card. Tuſch. *verb. Eccleſ. concl. n. 5.* Decian. & alii apud Farin. *in append. cap. 71. n. 178.*

27 Sacerdos deferens Euchariſtiam in rigore loquendo non gaudet immunitate locorum ſacrorum.

27 Quæres ſecundò, utrùm ſacerdos deferens auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, privilegio immunitatis gaudeat, ita ut reus ipſum amplexans à laica poteſtate capi nequeat.

Reſpondeo licitè capi non poſſe ob reverentiam jure divino debitam corpori Chriſti, cui nulla res præferri debet, *cap. multi 95. diſtinctione.*

Verùm ſi capiatur, in rigore loquendo, non violatur immunitas Eccleſiaſtica, nec reus Eccleſiæ de rigore juris reſtituendus videtur. Ratio eſt; tum quia ſacerdos non eſt locus ſacer, & religioſus; immunitas autem conceſſa eſt Eccleſiæ, & locis ſacris, & religioſis tum quia in hac materia argumentandum non eſt à minori ad majus: ſed verbis diſpoſitionis ſtandum eſt, ut DD. communiter fatentur, Gregorius enim privilegium immunitatis ad unicam redegit formam; tum quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis *l. nam quod liquida, § finali 1 reſponſo. ff. de pena. leg. & cap. 2. de conjug. leproſor.* Sed generalis regula eſt delinquentes privilegio immunitatis non gaudere, exceptis caſibus in jure expreſſis Hic autem caſus nullibi expreſſus reperitur; tum quia privilegia non debent ad alibi trahi per conſequentiam; quamvis enim hoc privilegium à Sum. Pont. concedi poſſit, & multa privilegia concedantur locis ſacris intuitu Euchariſtiæ, nullibi tamen privilegium immunitatis conceſſum Euchariſtiæ reperitur extra Eccleſias, tum quia communicans, & intra os recipiens Euchariſtiam, non gaudet immunitate, ex communi DD. ſententia teſte Farin. *loc.* ſtatim *citando*, *n. 276.* ergo multò minus immunitate gaudet, amplexans ſacerdotem deferentem Euchariſtiam, aut alium retinentem idem ſacramentum in ore, aut vaſe. Ita gloſſ. celebris *in cap. quæſitum 15 q. 2.* Covar, licèt dubius *t. var. c. 20. n. 6* contra Suarez *lib. 3. de relig. c. 9. n. 10.* ad Farin *loc. cit. n. 11. & in append. c 17. n. 271.* Clarum *loc cit. n. 24.* Ambroſin. *c. 10. n. 9.* Anall. Gemon *de ſacrorum immun. lib. 3. cap. 25. n. 52* Card. Tuſchum *verb. Eccleſia concl. 20. n. 55.* Marium Italiam *lib. 1. cap. 4. §. 15. nu. 2. & ſeq.* Peregrinum *cap. 7. n. 78* Gambacurta *lib 4. c. 6* & alios plures apud præcitatos Doctores, quorum opinio majori quidem Doctorum numero fulcita eſt, ſed nullo textu munita. Idem ad locum, in quo actu eſt corpus Chriſti, quamvis in tranſitu, extendi poſſe putat Suarez *loco citato*, aſſerens illum privilegio immunitatis gaudere: ſed hoc ego non approbo, cum nullo jure ſufficienter probetur, præfatus enim locus non eſt ſacer, & religioſus.

Hæc tamen intelligenda ſunt præciſa conſuetudine in contrarium, cùm enim hæc conſuetudo immunitati Eccleſiaſticæ non præjudicet, ſed faveat, nihil obſtat quominùs introduci potuerit immunitas, quæ ſuffragetur amplexantibus ſacerdotem Euchariſtiæ Sacramentum deferentem, aut exiſtentibus in loco, ubi auguſtiſſimum ſacramentum reperitur. Imò alibi conſuetudine receptum audivi, ut amplexans ſacerdotem, quicumque ille ſit, etiamſi Euchariſtiam non deferat, tutus ſit, & in carcerem conjici non poſſit. Ex juris tamen diſpoſitione hoc privilegio non gaudent ſacerdotes, vel etiamſi Epiſcopi ſint; conſequenter confugientes ad ipſos tuti non ſint, quia nullum jus afferri poteſt ad probandum hujuſmodi privilegium. Ita Gamb. *l. 4. cap. 6. v. contrariam ſententiam*, & alii.

§. V.

Quænam perſonæ gaudeant immunitate Eccleſiæ.

1 *Fideles omnes immunitate gaudent.*
2 *Immunitatis privilegium extenditur ad perſonam interdictam.*
3 *Immunitatis privilegio gaudet excommunicatus.*
4 *Clericus privilegio immunitatis gaudet in iis caſibus, in quibus aliàs à laica poteſtate capi poteſt.*
5 *Clericus à miniſtris Eccleſiaſticis extrahi poteſt à loco ſacro in iis caſibus in quibus laici à laica poteſtate extrahi non poſſunt, quamquam multi Doctores oppoſitum ſentiant.*
6 *Debitores in loco ſacro exiſtentes gaudent immunitate.*
7 *Fures etiam famoſi immunitate gaudent.*
8 *Raptores virginum gaudent immunitate.*
9 *Homicida gaudet immunitate, modò non occidat proditoriè, vel in Eccleſia.*
10 *Arma deferens in Eccleſia non gaudet immunitate.*
11 *Sacrilegus, aut perjurus gaudet immunitate.*
12 *Simoniacis prodeſt immunitatis privilegium.*
13 *Blaſphemi gaudent immunitate.*
14 *Sodomitæ non deſtituuntur privilegio immunitatis.*

15 *Exules, ſeu banniti frui poſſunt privilegio immunitatis.*
16 *Adulteri gaudent immunitate.*

QUamvis Eccleſiaſtica immunitas immediatè conceſſa ſit locis piis, nihilominùs indirectè conceſſa eſt etiam perſonis, ut ſuprà dictum fuit. Hoc igitur in loco quæremus, quibus perſonis, & quibus in caſibus immunitatis favor competat.

UNICA PROPOSITIO.

1 Fideles omnes immunitate gaudentes.

1 OMnes fideles cujuſcumque conditionis, & Ordinis, & exceptis caſibus in jure expreſſis, immunitatis privilegio gaudent. Ratio eſt, tum quia jura abſolutè, & ſine diſtinctione loquuntur, *cap. inter alia, extrà. de immunit. c. frater, c. miner c. definivit & cap. id conſtituimus* 17. *q.* 4. & noviſſimè Bulla Greg. XIV. ubi autem jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, & propoſitio indiſtinctè prolata æquivalet univerſali, *l.* 1. *ff. de legat. præſt &c. ſolitæ, de majorit. & obed.* tum quia nonnulli ſolum caſus in Bulla excipiuntur. Exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis *cap. Dominus* 32 *q.* 7 *l. nam quod liquida, §. final. ff. de penu leg. & l. Tribunus, §. ult ff de milit. teſtam.* Ita communiter DD.

Hinc ſequitur ſolutio plurimorum caſuum. Primò ſequitur quemlibet delinquentem, qui delictum in Bulla Gregorii non expreſſum, & exceptum patravit, immunitate gaudere, ut patet ex allatis rationibus.

2 Immunitatis privilegium extenditur ad perſonam interdictam.

2 Et hoc valet, etiamſi præfatus delinquens interdicti cenſura obſtrictus ſit. Ratio eſt, tum quia conſtitutio Gregorii, & alia præfata jura abſolutè loquuntur, neque hunc caſum excipiunt; tum quia Eccleſia non obligat interdictum cum tanto incommodo, quòd ad Eccleſiam confugere poſſit, nec alibi reperitur hic effectus, ut interdictus careat immunitate Eccleſiæ; tum quia Eccleſia interdicta non caret privilegio immunitatis ob interdictum locale; ergo neque interdictus privatur favore immunitatis ob interdictum perſonale. Et hoc valet etiamſi interdictus ſit ingreſſu Eccleſiæ; nam cenſura interdicti non privat ingreſſu materiali, ſed formali ad audienda, vel celebranda divina officia, ut patet ex dictis *de cenſuris*. Ita Suar. *loc. cit. cap* 3. & 4. Gamb. *l.* 4. c. 10. n. 4. Filliuc. *loc. cit.* Peregrin. & alii Doctores ſtatim citandi.

3 Immunitatis privilegio gaudet excommunicatus.

3 Idem militat in excommunicato, tum quia immunitas indefinitè conceſſa eſt locis ſacris abſque exceptione excommunicationis; tum quia nullo jure conſtat excommunicatum privari immunitate, neque hæc pœna inter effectus excommunicationis reperitur, cum excommunicatus non arceatur à materiali ingreſſu Eccleſiæ, ut patet ex dictis *de excommunicatione in genere.* Ita Julius Clarus, *lib.* 5. *§. fin. l. q.* 30. 18. Covar. *loc. cit.* n. 11. Suar. *cap.* 10. *n.* 3. Ambroſ. *cap.* 20. *ad finem.* Farin. *de carcere. q.* 28. n. 50. *& in append. cap.* 2 *num.* 44. Peregrin. *cap.* 12 *num.* 2. Filliuc. *loco citato,* Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 2. *§. unico,* Germonius *lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 81. *& ſeqq.* Gambacurta *loco cit.* & quamplures alii apud citatos Doctores, contra Felinum *cap.* 2. *de except.* & alios apud Farinac. *in append. cap.* 2. n 45. & 78.

4 Clericus privilegio immunitatis gaudet in iis caſibus, in quibus aliàs à laici poteſtate capi poteſt.

4 Secundò ſequitur clericum in iis caſibus, in quibus aliàs capi poſſet extra Eccleſiam à laica poteſtate, gaudere immunitate, dum in loco ſacro exiſtit: ob id clericus, qui beneficium non habet, nec habitum, neque tonſuram defert, quamvis juxta Tridentini decretum *ſeſſ.* 23 c 6. à judice laico extra Eccleſiam capi poſſit, ſi delictum committat, tamen in Eccleſia capi non poteſt à judice laico. Ratio eſt, quia in tali caſu ex Concilii diſpoſitione habetur tanquam laicus. Ergo frui debet privilegio loci quo laici fruuntur; tum quia non debet eſſe deterioris conditionis laico; laicus autem gaudet immunitate; tum quia judex poteſt juriſdictionem extra ſuum territorium exercere, niſi conſtet hoc à ſuperiore alterius territorii concedi; ſed Eccleſiæ, & loca ſacra, ac religioſa non ſunt territorium judicis ſæcularis. Ergo judex ſæcularis non poteſt ibi juriſdictionem exercere; niſi quatenus ei conceditur à Summo Pontifice: Summus autem Pontifex nullibi conceſſit judici ſæculari facultatem extrahendi clericos, à loco ſacro, ſed ſolùm capiendi, dum habitum, & tonſuram non deferunt, nec beneficium habeat in quo caſu Pontifex derogavit privilegio perſonali clericorum, non verò privilegio locali ſacrorum locorum jure communi generaliter conceſſo. Hoc tamen intelligitur niſi præfati clerici commiſerint delicta in Bulla Gregorii XIV. expreſſa, tunc enim extrahi poſſunt, ſervata ejuſdem Bullæ forma, & Concilii Tridentini decreto. Ita Navar. *in manuali, c.* 25 *n.* 42. Suar. *lib.* 3. *de relig. c.* 10 *n.* 7. Ratio eſt, quia in tali eventu non gaudet privilegio locali, aut perſonali, ut ſuppono, Filliucius *tract.* 15. *cap.* 6. *quaſ.* 2. *n.* 132. Gamb. *l.* 5 *c.* 21 Farinac. *q.* 28. *citata, num* 7. *& in append. c.* 2. n. 34. *& ſeqq.* Genuenſis *in praxi Epiſcop. c.* 22. n. 11. Anaſtaſ. Germonius *de ſacrorum immunit. lib.* 1. *c.* 26. n 90 *& ſeqq.* Marius Italia *l.* 1. *c.* 3. §. 1. ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Farinacio *in append. c* 2. n. 36. *ad finem.* & alii contra nonnullos alios præcitatos Doctores, præſertim apud Farinac. *n* 36.

5 Clericus à Miniſtris Eccleſiaſticis extrahi poteſt à loco ſacro in iis caſibus, in quibus laici à laica poteſtate extrahi non poſſunt quamvis multi Doctores oppoſitum ſentiant:

5 Sed modò dubium eſt, utrùm clericus poſſit à miniſtris Eccleſiæ extrahi à loco ſacro, in illis caſibus, in quibus laicus extrahi non poteſt à Curia ſæculari.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima ſententia negat extrahi poſſe. Ratio eſt, primò, quia clerici non ſunt deterioris conditionis laicis, & jura indiſtinctè & abſolutè loquuntur; ſicut ergo laici extrahi non poſſunt non ſolùm à foro ſæculari, verùm neque ab Eccleſiaſtico, juxta Baiard. *q.* 30. n 3. Panorm. Decianum, & alios apud Farinac *in append. c* 2. n. 32. Ita neque extrahi poſſunt clerici. Secundò, quia legiſlator tenetur ſuam legem ſervare, *cap. cùm omnes, de conſtit. Patere legem, quam tu ipſe tuleris.* Ergo etiam Eccleſiaſtici ſervare tenentur legem de immunitate ab Eccleſia latam. Tertiò, quia *cap. nullus clericorum* 17. *q.* 14. dicitur, *nullus clericorum ſervum, aut diſcipulum ſuum fugientem ad Eccleſiam extrahere audeat, vel flagellare præſumat*; ergo multò minùs clericus ab Eccleſia extrahi poteſt. Ita Innoc. *cap. inter alia, de immunit.* Cardinalis *ibid. q.* 6. Decian. *loc. cit. cap.* 16 *n.* 1. Ambroſ. *cap* 12 *n.* 3 Zerola *in ſua praxi, verb. immunitas, verſ.* 8. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 3. § 1. n. 1. Gamb. *lib.* 4. *cap.* 31. n. 5. & alii apud Suarez *loco cit. n* 5. apud Covar. *cap.* 20. Ambroſ. Farinac. & Decianum *locis citatis.*

Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, affirmat clericos ab Eccleſiaſtico Prælato extrahi poſſe ab Eccleſia, etiam in illis caſibus in quibus laici extrahi non poſſunt à ſæculari judice. Ita Covar. *loc. cit. n.* 16 Sylveſt. *verb. Immunitas* 3. *quaſ* 3. Panorm. *cap inter alia, n.* 13 Clarus *loc. cit.* M. Antonius Genuenſis *in praxi Neapolitana, c.* 17. *n.* 11 Suar. *loc. cit. n.* 5. Nav. *c.* 25. *n.* 22 Peregrin. *c.* 13 *a.* 3. Filliuc. *loc. cit* & alii. Ratio eſt, tum quia immunitas Eccleſiæ non præjudicat poteſtati Eccleſiæ, & ſicut Princeps juriſdictionem in locis ſibi ſubjectis exercere poteſt, ita etiam Prælati Eccleſiaſtici in locis ſibi ſubjectis, cujuſmodi ſunt Eccleſiæ, & loca ſacra; tum quia major eſt immunitas perſonalis conceſſa clericis ob ſtatum Eccleſiaſticum, quàm conceſſa fidelibus ratione loci ſacri; ſed immunitas perſonalis non obſtat quominus clericus delinquens capi poſſit ab Eccleſiaſtica poteſtate; ergo neque obſtat immunitas quæ fidelibus conceſſa eſt ratione loci ſacri; tum quia ſequeretur religioſos rarò capi poſſe, cum ferè ſemper degant in Monaſteriis; tum quia ſic uſu receptum eſt pluribus in locis; tum quia in Bulla Gregorii nulla fit mentio clericorum, ſed tantummodo laicorum, ibi, *ut laicis ad Eccleſias*, & ergo clerici ſubjecti remanent poteſtati Eccleſiæ quovis in loco exiſtant.

Ad primam rationem & fundamentum Innocentii, & aliorum, reſpondeo jura non indiſtinctè loqui, ut patet ex conſtitutione Gregorii XIV. in qua, non reſtringitur poteſtas Eccleſiaſticorum erga ſibi ſubditos, ſed ſolùm mentio fit locorum, illis verbis, *ad unam tantùm formam reducimus & moderamur, ut laicis ad Eccleſias loca que ſacra. & religioſa prædicta confugientibus*, &c.

Ad ſecundam reſpondeo legiſlatorem teneri ſuam legem ſervare, quando materia legis eſt communis omnibus; in hoc autem caſu non eſt omnibus communis, cum extractio à locis ſacris non ſit inducta contra poteſtatem Eccleſiaſticam, ſed contra ſæcularem, cùm enim jure communi nullus poſſit juriſdictionem in alieno territorio exercere, hinc merito Summus Pontifex ſæcularibus interdixit juriſdictionem in Eccleſia exercere, extrahendo ad illam confugientes: non tamen hanc facultatem Eccleſiaſticis Prælatis in ſuis Eccleſiis ademit, cum illæ ad ipſorum quaſi territorium ſpectent.

Ad tertiam reſpondeo ibi ſermonem eſſe de extrahente, privata authoritate; cum enim clericus juriſdictionem in Eccleſia non habeat, non poteſt aliquem extrahere. Vide quæ infrà tradam *punct* 6 *n.* 15. Hinc redeamus ad noſtras illationes, ad propoſitionem pertinentes.

6 Debitores in loco ſacro exiſtentes gaudent immunitate.

6 Tertiò ſequitur debitores in loco ſacro exiſtentes, gaudere privilegio immunitatis. Ratio eſt, tum quia Eccleſia tuetur delinquentes ad ipſam confugientes in cauſis criminalibus; ergo à fortiori tueri debet debitorem ex cauſa civili; tum quia hic caſus non eſt in jure exceptus, ut patet legenti conſtitutionem Gregorii XIV. Ita Farinac. *de carcer & carcerat. q* 28 n. 32. *& in append. c.* 2. Decianus *c.* 28. n 35. Suar. *c.* 11. n 3. Covar. 2. *variar. c.* 20. n 4 Ambroſinus *cap.* 15. *n.* 1 *& ſeq.* Panorm. *cap. inter alia, num.* 21. Cardinalis Tuſchus *tom.* 3 *litt.* E. *concl.* 11. n 3. Peregrin. *cap.* 12. *n.* 4. Gambacurta *lib.* 4. *cap* 25. & alii communiter, contra Jaſonem *l. vinum. ff. ſi certum petatur*, n. 5.

Amplia, etiamſi debitores obligati ſint debito publico, aut ſuſpecti ſint de fuga, aut decoxerint cum magno Reipublicæ detrimento; adhuc enim rationes allatæ valent. Ita Suarez, Ambroſinus, Peregrinus *locis citatis*, & alii communiter, teſte Anaſtaſio Germonio *de ſacror. immunit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 99. quicquid in oppoſitum ſentiat Jaſon in debitore de fuga ſuſpecto, & Decianus, Covar. & Farinacius ſibi contrarius de eo, qui negotiationem exercens, & operam uſuris navans, decoxit laute vivendo.

Objicies primò, jura non intendunt derogare juri alterius; derogarent autem juri creditoris, ſi debitor tutus eſſet in loco ſacro.

Reſpondeo jura directè non derogare juri alterius; ſed ſolùm indirectè, & per accidens, quatenus in reverentiam loci ſacri facultatem concedere nolunt extrahendi homines à loco ſacro, qua in re utuntur jure ſuo.

Objicies ſecundò, Eccleſia confugientem ad ſe intendit ſolùm tueri à pœna corporali, *cap. inter alia, de immunit, Eccleſ. cap. id conſtituimus, & cap. definivit* 17. *quaſt.* 4. non tamen impedit quominus debitor in Eccleſia capiatur.

Reſpondeo negando, Eccleſiam tueri tantummodo vitam à pœna corporali; ſed ſimpliciter concedit immunitatem, ne ulla ratione quiſpiam per violentiam extrahatur à loco ſacro, præter caſus in jure expreſſos.

Objicies tertiò, immunitas conceditur, qui ſe retrahuntur è loco ſacro, *cap. id conſtituimus, citato*; debitores autem non ſunt rei: præterea in conſtitutione Gregorii citata, ſolùm fit mentio de reis. Ergo intentio Summi Pontificis eſt, ut immunitas ſuffragetur ſolùm reis, non verò debitoribus.

Reſpondeo negando immunitatem concedi ſolummodò reis propriè acceptis, qui rei criminum appellantur, ſed conceditur etiam aliis qui lato nomine rei in judicio nuncupantur. Unde reus dicitur qui in judicium vocatur, ſive civiliter, ſive criminaliter, ut benè Suarez *c. 5 1. n. 5.* Genuenſis *in praxi Neapolitana loca* ſtatim *citan-dc*, & hoc pacto intelligendum eſt *cap. id conſtituimus, 17. q. 4.*

Ex quo patet etiam reſponſio ad conſtitutionem Gregorii XIV, quæ non ſolùm extendenda eſt ad reos propriè acceptos, verum etiam ad alios. Ratio eſt, tum quia abſolutè loquitur, & ita per conſuetudinem, quæ legitima eſt legis interpreter, recepta eſt; tum quia privilegium immunitatis eſt Eccleſiæ favorabile, conſequenter extendendum, conſequenter in dubio in favorem immunitatis judicandum eſt ex Ambroſino *c. 10. n. 7.* Mario Italia *lib. 1. cap. 2 §. unico, n. 1* Farinacio *in append. cap. 2. n. 21.* & aliis contra Decianum *in tractatu crimin. lib. 6. c. 25. n. 14.* & alios; tum quia in lege, quamvis pœnali, facienda eſt extenſio ultrà proprietatem verborum; quoties ex verbis in propria ſignificatione acceptis aliquod abſurdum ſequeretur, abſurdum autem eſſet extrahi poſſe innocentes, nocentes verò, & delinquentes non poſſe. Ita Genuenſis *in praxi Neapolitana, c. 17. n. 2.* & alii.

Objicies quartò, Clemens VIII anno 1595 Maii, & anno 1607. 11. Aprilis nonnullis nunciis, & Prælatis per litteras ſignificavit, ne condemnatos, bannitos, latrones, decoctores, debitores, aliósque id genus homines permitterent ab Eccleſiaſticis recipi, injuncta recipientibus pœna. Ergo ſignum eſt debitoribus, aliiſque prætatis delinquentibus immunitatem Eccleſiaſticam non prodeſſe.

Reſpondeo negando conſequentiam, quia Clemens VIII. non abſtulit privilegium immunitatis, nec eos qui confugiunt ad Eccleſiam Curiæ ſæculari tradi, ſed vult non recipi, & manu teneri, ſed potiùs repelli, ut benè Farinacius *in append. c. 22. n. 148. & ſeq.* Genuenſis *in praxi Neapolitana c. 22. n. 2.* Peregrinus *c. 11. n. 14 & ſeqq.* contra Marium Italiam *lib. 1. c. 3. n. 16. & §. 8. n. 1.*

7 Fures etiã famoſi immunitate gaudent.

7 Primò colligitur fures etiam famoſos, immunitate gaudere, ut patet ex ſæpiùs repetita ratione, cum hic caſus non excipiatur in Bulla Gregorii, quid autem ſentiendum ſit de latronibus, explicabo *punct. proximò ſequenti. §. 1.*

Amplia præfatam illationem primò, etiamſi furati ſint in Eccleſia; nam hujuſmodi delictum non exprimitur in Bulla Gregorii; Ita Cardin. *in cap. finali, de immunit. Eccleſiarum*, & alii, quos citat, & ſequitur Peregrinus *c. 12. n. 9* contra Decium *tom. 2. lib. 6. cap. 26. n. 7.* Farinacium *de carcer. q. 18. n. 47.* ſibi contrarium *in append de immunit. c. 6. n. 93 & 217.* & alios apud Farinacium. Arbitror tamen hujuſmodi furem, aliósque in Eccleſia delinquentes capi poſſe ab Eccleſiaſticis miniſtris; nam commiſerunt ſacrilegium, quod eſt mixti fori. Ob id datus locus præventioni, ut multa probat Farinacius *in append. c. 22. n. 364.* Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 14. n. 7.* & alii. Imò multi Doctores putant delinquentem in Eccleſia, ſi Epiſcopo videtur, tradi poſſe poteſtati ſæculari, obtenta priùs cautione, ſaltem juratoria, de ſalute delinquentis quoad vitam, & corporis pœnam, *cap. id conſtituimus, 17. q. 4.* Nam hujuſmodi delictum eſt mixti fori, & fur non capitur intuitu laicæ poteſtatis, ſed Eccleſiaſticæ, cui Eccleſiarum immunitas minimè nocet, ut ſuprà dictum eſt de clerico. Ita Suarez *de relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. c. 13. n. 3.* Sylveſter *verb. immunitas 3 q. 4.* Peregrinus *de immunit. c. 12. dub. 9 n. 9. & c. 6. n. 28.* Marius Italia *lib. 1. cap. 5. §. 3 n. 13. & ſeqq.* Farinacius *in append. c. 26. n. 117. & 256.* Verùm quid ego in hac re ſentiam infrà oſtendam.

Amplia ſecundò, etiam ſue cum re ablata receperis ſe in Eccleſiam, eâque ibi utatur; adhuc enim militat eadem ratio. Ita Covar. 2. *variar. c. 20. n. 15.* Card. Tuſchus *tom. 3 lit. E. conc. 11. n. 16. & ſeq.* Farinac. *in append. c. 26. n. 218.* Peregrinus *loco cit. dubio* 10. *n.* 10 & alii, contra nonnullos alios. An autem res illa ſubtrahi poſſit, dictum eſt *punct. præcedenti.*

8 Raptores virginum gaudent immunitate,

8 Tertiò colligitur raptores Virginum jure canonico non carere privilegio immunitatis, ut patet ex ſæpiùs repetita ratione. Ita Farinacius *de carcer. q. 28 n. 17.* Peregrinus *dub. 14.* Tuſchus *verb. Eccleſia, conc. 11 n. 35 & ſeqq.* Marius Italia *lib. 1. cap. 3. §. 2. n. 8.* Azorius *3. part. lib. 9 cap. 9. verſ quid verò*, contra Covarruviam, Suarez, & alios *locis citatis*, aliter ſentientes, ſaltem ubi contrarium conſuetudine receptum eſt.

9 Homicida gaudet immunitate, modò non occidat proditoriè vel in Eccleſia.

9 Quartò colligitur homicidam gaudere immunitate, modò non occiderit proditoriè, vel in Eccleſia, ut oſtendam *punct. ſequenti*; & hoc certum eſt, etiamſi occiderit clericum, aliúmve Eccleſiaſticum; nam hoc delictum non eſt exceptum. Ita Marius Italia *lib. 1. c. 5 §. unic. n. 7. & § 3 n. 80.* Farin. *in append c. 7. n. 114.* Boër. *dec. 109 n. 7 in fine.* Peregrin. *cap. 12. n. 13* & alii contra Decianum *loco cit. c. 28. n. 18.* & alios, à quibus non diſſentit Farinac. *de carcer q. 28.* idem militat in eo, qui ſuum inimicum in duello occidit; hic enim caſus in Bulla exceptus non eſt, ut benè Farinac. *in append. c. 7 n. 117.* contra Marium Italiam *de immunit. lib. 1. cap 5. §. 4. n. 42. & ſeq.*

10 Arma deferens in Eccleſia gaudet immunitate.

10 Quintò colligitur deferentem arma in Eccleſia contra Principis vel Epiſcopi edictum, gaudere immunitate; conſequenter à foro ſæculari capi non poſſe; nam ob hujuſmodi delationem non amittit privilegium immunitatis. Ita Peregrin. *loc. cit. dub. 11 n. 11.* Farinacius *in append. cap. 16 n. 247.* & alii contra Covar. *loco cit. n. 28. verſ. 36.* & alios apud Farinacium n. 246.

11 Sacrilegus, aut perjurus gaudet immunitate.

11 Sextò colligitur perjurum, aut ſacrilegum gaudere immunitate. Decianus *tom. 1. lib. 6. c. 28. n. 20* Farinac. *in append. c. 6. n. 99.* Peregrinus *cap. 12 n. 3.* & alii ex immunitate contra Gutierrez *lib. 3. q. 1. n. 33.* & alios aliter ſentientes de ſacrilego.

12 Simoniacis prodeſt immunitatis privilegium.

12 Septimò ſimoniacos gaudere immunitate. Peregrinus *cap. 12. dub. 17 n. 17.* Farinacius *in append. cap. 13. n. 177.* contra Decianum *tract. crimin. lib. 5. cap. 26. n. 3.* Hoc tamen intelligendum eſt modo ſimonia non habeat adjunctam hæreſim, quamvis enim ſimonia in jure vocetur hæreſis, per ſe tamen non eſt hæreſis, conſequenter ſimoniacus privilegio immunitatis gaudet, niſi hæreticus ſit; & hoc pacto intelligi poteſt Decianus *loco cit.*

13 Blaſphemi gaudent immunitate.

13 Octavò colligitur blaſphemos gaudere immunitate Eccleſiæ, ita ut capi nequeant à laica poteſtate; iſti enim in jure non ſunt excepti, & regula confirmat contrarium in caſibus non exceptis. Ita Navarr. & Gambacurta *locis* ſtatim *citandis*, contra Farin. *de carcer. q. 18. n. 67.* ſibi contrarium *in append. cap. 15. n. 175* Decianum *tract. crimin. c. 28. n. 6.* Ambroſ. *c. 8. n. 18.* & alios, qui par non eſt, inquiunt ipſi, ut qui delinquit in Eccleſiam, aut in caput Eccleſiæ, ab Eccleſia defendatur. Verùm hæc ratio non convincit, alioquin dicendum eſſet immunitatem Eccleſiæ nulli unquam prodeſſe, cùm omnia peccata ſint contra Deum. Quamobrem arbitror cum Navar. *c. 52. n. 20.* & Gambacurta *4 c. 9* blaſphemos ab Eccleſia extrahi non poſſe à laica poteſtate (etiamſi blaſphemiam hæreſicalem protulerint, modò illi blaſphemiæ coloniatie, & deliberatè aſſenſum non præſtiterint; tunc enim hæretici eſſent, ut docui in explicatione Bullæ Cœnæ.) Ratio eſt, tum quia jura indefinitè loquuntur, nec in jure excipiuntur blaſphemi, tum quia immunitas Eccleſiæ favorabilis eſt; conſequenter non eſt reſtringenda, & hoc verum cenſeo contra Marium Italiam *lib. 1. cap. 5 §. 6 n. 59.* & Peregrinum *c. 8. n. 8. & c. 12 n. 2.* etiamſi valdè ſuſpectus ſit de hæreſi; ut patet ex allatis rationibus; quamvis enim Eccleſia poſſit contra ipſum procedere, ac contra hæreticum, non tamen ſequitur ipſum eſſe hæreticum, & à laica poteſtate capi poſſe in loco immuni, capi tamen poterit à miniſtris officii ſanctæ Inquiſitionis, ut patet ex alibi dictis, & docet Farin. *in append cap. 3. n. 175.*

14 Sodomitæ non deſtituuntur privilegio immunitatis.

14 Nonò colligitur reos nefarii, & ſodomitici criminis immunitatis privilegio non privari, quia in Bulla Gregorii non exprimuntur. Ita Farinacius *in append. cap. 7. n. 98.*

15 Exules, ſeu banniti frui poſſunt privilegio immunitatis.

15 Decimo bannitos, ſeu exules privilegio immunitatis gaudere, modò non commiſerint delictum immunitate privans, Clarus *in pract. §. fin. q. 3. verſ ſcias autem.* Mantica, Navarr. & alii apud Farinacium *in append. cap. 2. n. 32. & ſeq.*

16 Adulteri gaudent immunitate.

16 Undecimo colligitur adulterum in loco ſacro exiſtentem, jure canonico capi non poſſe à judice ſæculari. Ratio eſt, tùm quia in jure non privatur immunitate: & quamvis adulterium gravius ſit latrocinio ſecundùm ſe ſpectato, tamen in hac materia non eſt facienda extenſio ab uno ad alium caſum, ob parem, vel majorem rationem: tum quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis: tum quia Gregorius XIV. dum in ſua conſtitutione nonnullos caſus excipit ab immunitate, dicit ſe velle omnes ad unam tantùm formam revocare, & moderari, particula autem, *tantum*, cùm ſit taxativa, non admittit extenſionem ad alios caſus non expreſſos, ut benè Suar. *lib. 3. de relig. cap. 11 n. 5.* Proſper Farinacius *conſ. 76 n. 13. & in append cap. 23. n. 353.* & alii, apud Alexandrum Ambroſinum *de immunit. cap 1. n. 14.* & apud Peregrin. *c. 5. n. 7.* tum quia *cap inter alias, de immunit.* conceditur immunitas reis, quamvis graviſſima delicta commiſerint: tum quia in conſtitutione Gregorii præcitata aufertur facultas aliter judicandi, & interpretandi, quæ loquendi forma tollit omnem extenſionem ad caſus non expreſſos. Ita Gutierrez *lib. 3. pract cap. 4. n. 12. & ſeq.* Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. c. 13. n. 23* Suar. *de relig. lib. 3. c. 11.* Farinac. *in append. c. 22. n. 353.* Anaſtaſius Germonius *in ſacror immunit. lib. 13. cap. 15. n. 57.* Ambroſinus *cap. 1. ad finem*, & alii contra Decianum *lib. 6. c. 28. n. 10.* & alios.

Duodecimò colligitur hæreticos, latrones publicos, graſſatores viarum, & proditorios homicidas immunitate non gaudere, quia in Bulla Gregorii excipiuntur, ut patebit ex dicendis *§. proximè ſeq.*

§. VI.

Utrùm latrones, & graſſatores viarum, & depopulatores agrorum immunitate priventur.

1 *Latrones publici non gaudent privilegio immunitatis.*
2 *Latro publicus quinam dicatur.*
3 *Graſſatores viarum immunitate privantur.*
4 *Monetarum tonſores, & fures iis ſimiles, gaudent immunitate.*
5 *Depopulatores agrorum carent immunitate.*
6 *Depopulatores agrorum quiſnam dicatur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Latrones publici non gaudent privilegio immunitatis.

1 PUblici latrones non gaudent privilegio immunitatis. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex *cap. inter alias, de immunitate*, & ex conſtitut. Gregorii XIV. ſuperius citata.

2 Sed

2 Latro publicus quiſnam dicatur.

2 Sed modò dubium eſt, quiſnam dicatur latro publicus.

Reſpondeo latronem appellari eum, qui violenter aggreditur, & deprædatur. Publicus verò latro dicitur is, qui in viis publicis deprædatur, & ob frequentata latrocinia pro latrone communiter habetur, ſeu qui publicè, & palam furatur, ſeu qui publicè tranſeuntes in viis invadit, & ſpoliat, vel in mari palam prædas agit. Ita Panorm. *loco ſtatim citando*. Farin. *tom. 2. de carcer. q. 28. n. 5. & in append. c. 10. n. 149.* Decianus *tract. crimin. lib. 6. cap. 28. n. 2.* Peregrin. *c. 6. n. 2. & ſequentibus*. Ambroſinus *de immunit. Eccleſiæ, c. 2. n. 4. & ſeqq.* Marius Italia *de immunit. lib. 1. c. 5. §. 2.* Imò Farinacius *c. 12. n. 166.* Decianus *loco cit.* putant etiam illos eſſe latrones publicos, qui in domibus privatorum cum violentia furantur; hoc enim intelligendum eſt, modò delictum ſit publicum, Gregorius enim loquitur de publicis latronibus.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Graſſatores viarum immunitate privantur.

3 GRaſſatores viarum Eccleſiaſtica immunitate privantur. Ratio eſt, tum quia ſic habetur expreſſis verbis non ſolùm in Bulla Gregorii, verùm etiam *in cap. inter alia de immun.* tum quia graſſatores viarum nomine latronum comprehenduntur, quamquã à latronibus in hoc differunt; quòd latro dicitur, qui vias extra urbem obſidet, graſſator verò in urbe, *l. capitalium, §. graſſatores ff. de pœnis.* Ita Dec. & Ambr. *loc. cit.* Farin. *c. 12. in append.* Graſſator igitur dicitur, qui vias in urbe obſidet, & ſæpius hoc crimen commiſit. Graſſator publicus nuncupatur, qui ob frequentata in viis publicis delictorum crimina, fama publica talis exiſtimatur.

Ex quo infertur Decianus *tract. crim. lib. 8. cap. 28. n. 5.* Farin. *in append. c. 12. n. 164.* Ambroſinus, & alii, eum non privari immunitate, qui ſemel aut bis aliquem ſpoliavit; hic enim non dicitur latro publicus. Idem dicendum putant de illo, qui ſemel tantùm graſſatus eſt, quia graſſator is dici videtur, qui vias in urbe obſidet, & ſæpiùs hoc crimen commiſit.

4 Monetarum tonſores & fures iis ſimiles, gaudent immunitate.

4 Secundò infertur tonſores monetarum, vel alios ſine armis, & violentia ſurripientes, ſeu occultè furantes, ſeu furantes in viis privatis, vel etiam in via publica, non per inſidias, ſed quaſi ex accidenti non privari immunitate, quia non ſunt publici latrones, nec dicuntur obſediſſe vias frequentatas, juxta *c. inter alia extra. de immun.* & juxta *l. 1. C. quando liceat unic. ſine jud. ſibi jus dicere*, & juxta conſtitutionem Gregorii XIV. ubi explicans, qui ſint graſſatores, in hæc verba loquitur, *viarúmque graſſatores qui itinera frequentata vel publicas ſtratas obſident.* Marius Italia *l. 1. c. 4. § 1. n. 1.* Decianus, Ambroſinus, Farin. & Peregrin. *loc. cit.* quamvis Covarr. *loco ſuprà citato, n. 24.* Suarez *c. 11. n. 4.* Filliuc. *n. 152.* putant contrarium conſuetudine ea parte receptum fuiſſe de eo, qui in privatis viis, aut alibi per inſidias aggreditur, & furatur.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Depopulatores agrorum carent immunitate.

5 DEpopulatores agrorum privilegio immunitatis non gaudent, ut patet ex *cap. inter alia de immunit.* & ex conſtitutione Gregorii ſæpius citata, in qua facta eſt extenſio: nam in *cap. inter alia*, mentio ſolùm fit de depopulatoribus nocturnis; in conſtitutione verò Gregorii ſermo eſt de quolibet agrorum depopulatore, non facta reſtrictione ad nocturnum.

6 Depopulator agrorum quiſnam dicatur.

6 Nomine depopulatoris agrorum intelligitur ille, qui diripit alienos agros, id eſt, qui legeret, ſeu fructus intercipit, & agros; ſeu vineas, vaſtat. *l. 1. C. quando liceat unicuique ſine jud. ſibi jus dicere.* Vide Ambroſinum *cap. 4.* Tuſchum *verb. Eccleſia, concl. 11. n. 1.* Marium Italiam *l. 1. c. 5. §. 1.* Peregr. *c. 6.* Suarez *de relig. lib. 3. c. 11. n. 4.* Farin. *in append. cap. 11.* Idem dic de incendente agros; hic enim vocari poteſt depopulator agri. Imò Decianus *tom. 2. l. 6. cap. 18. n. 24.* Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 3. n. 56. & ſeqq.* Peregrin. *c. 12. n. 6.* & alii idem dicendum putant de aliis incendiariis, data opera incendentibus; ſed hoc mihi, per ſe loquendo, non probatur, quia non comprehenduntur in exceptionibus Gregorii.

Dixi, *per ſe loquendo*; quia ſi ex incendio ſequatur homicidium, vel aliud delictum expreſſum in Bulla Gregorii, perſpicuum eſt delinquentem immunitate non gaudere.

§. VII.

Utrùm occidentes, vel mutilantes in Eccleſia immunitate gaudeant.

1 *Homicidæ, aut mutilatores in Eccleſiis, vel earum cœmeteriis privantur immunitate.*

2 *Occidens aliquem in Eccleſia exiſtentem privatur immunitate, etiamſi eum occidat pila plumbea, vel ſaxo, dum ipſe extra Eccleſiam exiſtit.*

3 *Occidens aliquem extra Eccleſiam exiſtentem, non privatur immunitate, etiamſi eum occidat dum ipſe in Eccleſia exiſtit.*

4 *Extrahens aliquem ab Eccleſia non privatur ipſa immunitate.*

5 *Vulnerans lethaliter aliquem in Eccleſia privatur immunitate. ſi vulneratus ob id moritur in Eccleſia, aut extra Eccleſiam.*

6 *Mutilans in Eccleſia privatur immunitate.*

7 *Vulneratio in Eccleſia patratè non inducit privationem immunitatis.*

8 *Membrum quid ſit.*

9 *Occidens, vel mutilans in Eccleſia non poteſt ob alia delicta capi in Eccleſia.*

10 *Mandans homicidium, vel mutilationem in Eccleſia, non privatur immunitate.*

11 *Delinquentes in Eccleſia non privantur immunitate, excepto delicto homicidii, vel mutilationis patrato in Eccleſia.*

12 *Delinquens prope Eccleſiã ſpe immunitatis, gaudet immunitate.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Homicidæ, aut mutilatores in Eccleſiis, vel earum cœmeteriis privantur immunitate.

1 COmmittentes homicidia, vel mutilationes in Eccleſiis, aut earum cœmeteriis, carent immunitate, *cap. finali de immun. Eccleſ.* cui inhærere videtur Gregorius XIV. *in conſtit. citata.* Ratio iſtius diſpoſitionis eſt, quia par non eſt, ut immunitate Eccleſiæ fruitur, qui in Eccleſia delinquit, juxta *c. fruſtrà, de uſuris*, ubi dicitur, *Fruſtrà legis auxilium implorat, qui in legem delinquit*, & alibi dicitur, *In eo, quo quis delinquit, puniri debet.* Cum ergo committentes homicidia, vel mutilationes in Eccleſia dicantur delinquere in Eccleſiis puniri debent in Eccleſia pœna privationis immunitatis. Ita Proſper Farinac. *in append. cap. 16. n. 105.* Tuſchus *tom. 3. lit. E. concl. 11.* Ambroſ. *c. 5. n. 1. & ſeq.* & alii communiter, quamquam præfata ratio affertur potiùs ad probandam cauſam, qua legiſlator adductus eſt ad hanc conſtitutionem edendam, quàm ad oſtendendam rem ipſa quæ è legiſlatoris mente pendat.

Amplia primò, etiamſi delictum in alia Eccleſia commiſerint; nam qui delictum in una Eccleſia commiſit, & ad ſui ſecuritatem ad aliam confugit, non eſt tutus, quia adhuc verum eſt hunc perpetraſſe delictum in Eccleſia, juxta jura citata. Ita Covar. *loc. cit. n. 13.* Farin. *de carcer. loc. cit. n. 59. & in append. c. 16. n. 219.* Azor. *2. part. lib. 9. c. 9. quæſt. 9.* Ambroſinus *cap. 5. n. 3.* Decianus *loc. cit. n. 58.* Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 1. n. 50.* Peregrinus *c. 6. n. 19.* Filliuc. *tract. 15. cap. 6. q. 8. n. 151.* & alii apud præcitatos DD. quamvis nonnulli oppoſitum ſentiant.

Amplia ſecundò, etiamſi præfata delicta commiſſa fuerint in Eccleſia non conſecrata; nam ſi delinquens non gaudet privilegio Eccleſiæ conſecratæ, multò minus gaudere debet privilegio Eccleſiæ non conſecratæ. Ita Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 3. n. 55. & ſeqq.* Farin. *in append. c. 16. n. 218.*

Amplia tertiò, ſive hæc delicta ſine ſpe immunitatis, ſive cum ſpe immunitatis in Eccleſia commiſſa fuerint; nam Sum. Pontifex indiſtinctè loquitur, nec reſpexit animum delinquentis, ſed delicti qualitatem, & periculum patrandi homicidia, alioquin omnia ferè homicidia perpetrarentur homicidia in Eccleſia ſpe immunitatis Eccleſiaſticæ: ita Suarez *c. 11. n. 6* & alii contra Farinac. *in append. de immunit. cap. 16. n. 240* & alios.

Amplia quartò, ſive præfata homicidia, ſeu mutilationes commiſſæ ſint, ex propoſito, ſive ex rixa; textus enim generaliter loquitur. Farinac. *n. 54. & in append. c. 16. n. 239.* Decianus *n. 5.* Peregrin. *c. 6. n. 63.* Marius Italia *l. 1. c. 5. §. 1. n. 7* & alii contra multos alios apud Farin. *n. 238.* Secus dicendum eſt de aliis delictis, Gregorius enim loquitur de homicidiis, & mutilatione in Eccleſia, vel cœmeterio perpetratis; non verò de aliis criminibus.

2 Occidens aliquem in Eccleſia exiſtentem privatur immunitate, etiamſi eum occidat pila plumbea, vel ſaxo, dum ipſe extra Eccleſiam exiſtit.

2 Ex dictis ſequitur ſolutio plurimorum caſuum. Primò eum, qui dum extra Eccleſiam exiſtit, ſagitta, aut plumbea pila per ſclopum emiſſa, aut baculo aut ſaxo, aut alio inſtrumento mutilat, vel occidit exiſtentem in Eccleſia, privari immunitate; nam dicitur in Eccleſia delictum mutilationis, vel occiſionis committere. Ita Covar. *loco cit. n. 15.* Suarez *loc. cit. n. 7.* Farinac. *loco cit. n. 71. & in append. c. 16. n. 228.* Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 3. n. 147.* Ambroſinus *c. 5. n. 19.* Decianus *n. 6. & 7.* & alii, quos in ſimili, retuli *de cenſuris loco ſtatim citando*, contra alios nonnullos apud Farinacium.

3 Occidens aliquem extra Eccleſiam exiſtentem, non privatur immunitate, etiamſi eum occidat dum ipſe in Eccleſia exiſtit.

3 Secundò ſequitur, eum non privari immunitate, qui dum in Eccleſia exiſtit, aliquem extra Eccleſiam exiſtentem mutilat, vel occidit. Ratio eſt, tum quia hic dici poteſt verius committere homicidium in Eccleſia, juxta conſtitutionem Gregorii; cùm non percuſſerit exiſtentem in Eccleſia, tum quia privatio immunitatis non incurritur, niſi in caſibus in jure expreſſis; in jure autem non eſt expreſſum, privationem immunitatis incurri ob actionem homicidii vel mutilationis membrorum inchoatam ſolùm in Eccleſia, vel ob quodlibet ſacrilegium in Eccleſia commiſſum, ſed ob homicidia, & mutilationes membrorum in Eccleſia, ut dicitur *c. ult. de immunit. & in conſtitutione Gregorii citata*, quæ connotant actum completum, & perfectum in Eccleſia; tum quia cum verſemur in materia pœnali, & odioſa, utpote libertati delinquentium, & immunitati Eccleſiaſticæ contraria, non videtur facienda extenſio ad actum homicidii, vel mutilationis inchoatum in Eccleſia, ut in ſimili docui *de cenſuris, q. 2 punct. 21. n. 11.* alioquin etiam dicendum videretur, eum privari immunitate, qui ſuborta in Eccleſia contentione, aut evaginato enſe in Eccleſia, inſecutus eſt adverſarium, cúmque extra Eccleſiam interimit. Contrarium docuit Covar. *l. 2. var. c. 20. n. 15.* Suar. *loc. cit. n. 6.* Panor. *c. fin. de immun. n. 15.* Alex. Ambroſinus *c. 5. n. 7.* Marius Italia *l. 1. c. 5. §. 3. n. 48.* Peregrin. *c. 6. n. 17.* Gamb. *lib. 5. n. 24. c. 2.* & alii. Concedo tamen hunc capi poſſe ab Eccleſiaſticis miniſtris ob ſacrilegam vulnerationem in Eccleſia inchoatam; ſicut etiam poteſt ob alia delicta in Eccleſia perpetrata, ut benè docent Marius Italia *lib. 1. c. 5. § 3. n. 53.* Farin. *in append. c. 16. n. 209.* & alii; à laica tamen poteſtate capi nequit, ut probatum eſt. Ideo in Congregatione ſacræ Conſultæ 17. Novembris, 1617. decreſum fuit, eos fuiſſe tutos in Eccleſia, qui in porticu Eccleſiæ quendam ex prævia rixa occiderant, ſéque poſtea in Eccleſiam receperant; quia non dicuntur occidiſſe in Eccleſia, vel Cœmeterio. In favoribus enim fit latior interpretatio; ſed in odioſis, & pœnalibus ſtrictior, ita ut delinquens in porticu non poſſit dici delinquere in Eccleſia. Remigius de Goni *de immun.* amplians,

ampliat. 2. Joannes de Viſcb. *de immunit.num.*60. & alii.

4 Extrahens aliquem ab Eccleſia non privatur ipſa immunitate.

4 Tertiò ſequitur pœnam privationis immunitatis non incurri ab eo, qui occidit aliquem extra Eccleſiam, quem violenter ab Eccleſia extraxit, quia in Bulla excipitur homicidium, & mutilatio in Eccleſia. Contrarium docens Sylveſter *Immunit.* 3. *q.* 3 Azorius 2. *part. lib* 9. *c.* 9 *quæſita* 14. & alii, quos citat, & ſequitur Peregrin. *c.* 6. *n.* 18 Farin. *in append. c.* 16. *n.* 132. An autem ligetur excommunicatione, infrà explicabo.

5 Vulnerans lethaliter in Eccleſia privatur immunitate, ſi vulneratus ob id moritur in Eccleſia, aut extra Eccleſiam.

5 Quartò ſequitur illum privilegio immunitatis non gaudere, qui lethaliter aliquem vulneravit in Eccleſia, ſed vulneratus extra Eccleſiam mortuus eſt, ut patet ex dictis *de cenſ. diſp.* 8. *q.* 1. *punct.* 11. *n.* 11. *& de leg.* Ratio eſt, quia delictum homicidii cenſetur commiſſum in Eccleſia. Ex ibidem dictis colligi poteſt utrum occidens, vel mutilans extra Eccleſiam, privetur immunitate, ſi vulneratus recipiat ſe in Eccleſiam, ibique moriatur; colligitur enim non privari immunitate, quia delictum in Eccleſia commiſſum non fuit.

6 Mutilans in Eccleſia privatur immunitate.

6 Quintò ſequitur privationem immunitatis incurri, tam ab eo, qui ſolum mutilavit in Eccleſia, quàm ab eo qui occidit; nam alterutra actio ſufficit ad hanc pœnam incurrendam, & non utraque requiritur. Ratio eſt, tum quia ſequeretur, nullo ferè homicidas privari immunitate; tum quia quamvis Gregorius XIV. in ſua conſtitutione loquatur per particulam conjunctivam, *& ibi, quive homicidia, & mutilationes membrorum in Eccleſia, earumve cœmeteriis committere non verentur*, tamen intelligendus videtur, juxta *cap. ultimum de immunitate*, in quo occidentes, vel mutilantes privabantur Eccleſiaſtica immunitate, nec abſurdum eſt legem poſteriorem explicari per antecedentem, ut patet ex dictis *de legibus*. Ita ſentire videtur Julius Clarus §. *fin. q.* 30. *n.* 13. *verſ. item quæro*, Farinacius *q.* 28 *n.* 53. Peregrinus *c.* 5. *n.* 14.

7 Vulneratio in Eccleſia præcisè non inducit privationem immunitatis.

7 Sextò ſequitur privilegium immunitatis non amitti ob quamlibet vulnerationem in Eccleſia factam. Ratio eſt, quia jura privant immunitate occidentes, aut mutilantes; quælibet autem vulneratio non dicitur homicidium, vel mutilatio, ut patet ex dictis *de irregularitate, punct.* 8 *n.* 6. Ita Farin. *in append. cap.* 16. *n.* 227. *&* 249. & alii contra Marium Italiam *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 18 *& ſeqq.* Tuſchum *verb. Immunitas, concl.* 59. & alios. Ut hæc illatio clariùs intelligatur, advertendum eſt non idem eſſe vulnerare, & mutilare; omnis enim mutilatio dici poteſt vulneratio, non è contra vulneratio enim ſignificat percoſſionem cum aliqua corporis ſciſſione, ſeu apertura, ut patet ex dictis, in expoſitione Bullæ Cœnæ, mutilatio verò ſignificat abſciſſionem membri.

8 Membrum quid ſit.

8 Quid autem ſit membrum, patet ex dictis *de cenſuris, diſp.* 7. *q.* 4. *punct.* 8. *n.* 3. ubi dixi, membrum dici partem illam corporis, quæ proprium habet officium diſtinctum ab aliis partibus. Ita Barenlus *l.* 2. *ff. de publicis judiciis*. Nav. *c.* 27 *n.* 20. Covar. *in Clementina ſi furioſus, part.* 3. Mol. *t.* 4. *diſp.* 69. *n.* 2. Avila *part.* 7. *diſp* 5. *ſect* 2. *dub.* 1. & Suar. *de cenſuris, diſp.* 44 *ſect.* 2. *n.* 6. Tolerus *dub.* 1. *cap.* 71. Filliuc. *tr.* 29. *c.* 9. *n.* 33. Reginaldus *l.* 30. *n.* 91. & alii contra Cajet. 2. 2. *q.* 68 *art.* 1. Sotum 5. *de juſtitia. q.* 2. *art.* 1. & alios aſſerentes illud eſſe membrum quod habet officium disjunctum, vel conjunctum cum aliis membris, ut eſt digitus, ſecundum ipſos. Verum ſecundum noſtram ſententiam, digitus, quamvis ſit pollex, vel index, non eſt propriè membrum, ſicut neque ſunt dentes, ungues, teſtes, barba, capilli, articuli digitorum, nares, pars aliqua, carnis, vel aliqua copia ſanguinis, vel auricula, id eſt, cartilago illa exterior, quæ tuetur aurem, & ornat faciem. Idem dicendum eſt de mamillis virorum, cùm non habeant actum proprium, & particularem, ſed potius videantur ad hominis ornatum inſervire; oculus verò, manus, pes, auris, lingua, membrum virile, ſunt propriè membra, cùm habeant peculiares actus diſtinctos à cæteris membris. Idem dicendum eſt de mamillis fœminarum, eo quòd habeant proprium officium diſtinctum à cæteris, ut bene Ugolinus *de irregular. c.* 4. §. 5. Molina *loco cit. n.* 6. Sayrus *l.* 6. *c.* 15. *n.* 18 Reginald. *n.* 91. & alii, quamvis Covar. Baldus, & alii non exiſtiment mamillam fœminæ eſſe membrum, & Cepolla apud Giorbam *conſil.* 40. *n.* 6. ſentiant linguam eſſe membrum corporis.

9 Occidens, vel mutilans in Eccleſia non poteſt ob alia delicta capi in Eccleſia.

9 Septimò ſequitur eum qui mutilavit, vel occidit aliquem in Eccleſia poſſe ob alia delicta capi in Eccleſia, niſi ſimul etiam capiatur ob delictum mutilationis, vel homicidii nondum punitum, Ita Covar. Boetius, & alii apud Gutterez *lib.* 3 *pract. q.* 1. *n.* 18. contra Ambroſinum *c.* 5. *n.* 10. Decianum, & alios apud Farinac. *de carcer. q.* 28. *n.* 64. *& in append. c.* 16 *n.* 212. Ratio mea eſt, quia ob alia delicta non datur facultas extrahendi, & verba formaliter accipienda ſunt, ut in ſimili dicam de hæretico.

10 Mandans homicidiū, vel mutilationem in Eccleſia, non privatur immunitate.

10 Octavò ſequitur mandantem homicidium, vel mutilationem in Eccleſia privilegio immunitatis non privari, non ſolùm quando exiſtens in Eccleſia mandat committi homicidium extra Eccleſiam, ut docuit Decianus *n.* 7. Ambroſin. *c.* 5 *n.* 9. Peregr. *cap.* 6. *n.* 51. Farin. *in append. c.* 16. *n.* 131. & alii, contra Suarez *n.* 7. Gambacurtam *n.* 25. & alios; verùm etiam quando exiſtens extra Eccleſiam mandat homicidium, vel mutilationem fieri in Eccleſia. Ratio eſt, quia hic propriè loquendo, non dicitur occidere, vel mutilare, ſed mandare homicidium, vel mutilationem; ſicut autem cenſura lata contra facientes aliquid, non ligat mandantes, vel conſulentes, niſi in ſententia cenſuræ exprimantur; ita pœna privationis immunitatis lata contra homicidas, vel mutilatores membrorum non afficit mandantes, vel conſulentes. Contrarium ſuſtinet Gambacurta *n.* 6. Suarez *loco citato*. Farinacius *in append. de immunit. c.* 16. *n.* 22. Peregrinus *n.* 36 Sylveſt. & alii loquentes de mandante homicidium fieri in Eccleſia.

Objicies primò, qui per alium facit, per ſeipſum facere cenſetur, *reg.* 72 *de regulis juris in* 6. ſed occidens, vel mutilans in Eccleſia, privatur immunitate; ergo eâdem etiam privatur mandans homicidium, vel mutilationem. Neque hæc videtur extenſio legis pœnalis, ſed interpretatio juxta legis diſpoſitionem.

Reſpondeo facientem aliquid per alium, cenſeri per ſeipſum facere, non realiter, ſed fictione juris: pœna autem privationis immunitatis impoſita eſt ob mutilationem realem, ſeu realem occiſionem, non verò ob eam, quæ fictione juris talis reputatur, Summus enim Pontifex loquitur de homicidiis, & mutilationibus, tollit facultatem interpretandi, & extendendi ſuam conſtitutionem ad alios caſus in Bulla non expreſſos.

Objicies ſecundo, mandans extrahi aliquem incidit in excommunicationem iſtius Bullæ, ergo etiam mandans aliquem occidi in Eccleſia privatur immunitate.

Reſpondeo negando conſequentiam, quia à diverſis, & diſparatis non valet illatio *l. Papinianus exuli, ff. de minor.* Ratio autem diſparitatis conſtabit ex dicendis §. 9.

11 Delinquentes in Eccleſia non privantur immunitate, excepto delicto homicidii, vel mutilationis patrato in Eccleſia.

11 Nonò ſequitur ſolutio illius difficultatis, qua quæritur, utrùm committens alia delicta in Eccleſia; præter homicidia, vel mutilationes, privilegio immunitatis privetur; quamvis eum multi DD. exiſtiment privari. Navar. *cap* 25. *n* 20. Covar. *loco cit. n.* 15. Suar. *c.* 18. *n.* 6. Decianus *n.* 7. Panormit. *c. ult. de immunit n.* 9. & alii communiter, qui ſua ſcripta ante conſtitutionem Gregorii XIV. typis ediderunt, quibus adhærere videtur Gambacurta *l.* 5. *cap* 18. Ratio ipſorum eſt, tum quia indigni ſunt qui defendantur ab Eccleſia; tum quia ita mentionem homicidii, vel mutilationis facere videntur ſolum gratiâ exempli; tum quia in eo quis puniri debet in quo deliquit, *c. fin. de immunit.* ſed iſti deliquerunt in Eccleſia, ut ſupponitur; ergo puniri debent in Eccleſia, ita ut priventur immunitate Eccleſiaſtica, & in Eccleſia capi poſſint à laica poteſtate.

Sed mihi dicendum eſt non incurrere. Ratio eſt, quia privatio immunitatis non eſt trahenda ad caſus in Bulla non expreſſos, ut ſuperiùs dixi, & optimè tradit Farinacius *in deciſionibus, conſil.* 76. *n.* 7. *&* 9. Peregrinus *cap.* 12. *quæſita* 15 *n.* 11.

12 Delinquens prope Eccleſiam ſpe immunitatis, gaudet immunitate.

12 Decimò ſequitur delinquentem propè Eccleſiam ſpe confugiendi ad Eccleſiam immunitatis privilegio gaudere, etiamſi poſtea patrato delicto ſtatim ſe cum armis in Eccleſiam recipiat. Ratio eſt, tum quia qui tempore Jubilæi ſpe abſolutionis, virtute Jubilæi obtinendæ, patrat delicta reſervata, vel adnexam excommunicationem habentia, poteſt abſolvi, quamdiu privilegium abſolvendi perſeverat; ergo, &c. tum quia qui propè Eccleſiam ſine ſpe immunitatis patrat delicta, gaudet immunitate, ſi ad Eccleſiam confugiat; ergo eadem gaudere poteſt; etiamſi patret delicta ſpe immunitatis. Summus enim Pontifex reſpicit delicti qualitatem & injuriam Eccleſiæ, non verò ſpem: tum quia in eo loco quis puniri debet, in quo deliquit; ſed hic non deliquit in Eccleſia; ſed extrà, ergo puniri debet extra; ergo non debet privari immunitate Eccleſiæ: tum quia non eſt facienda extenſio ad caſus in Bulla non expreſſos, in Bulla autem exprimuntur ſolum patrantes homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſiis, vel etiam cœmeteriis. Ita Suar. *loc. cit.* 18. *n.* 9. Decian. *l.* 6. *c.* ... *n.* 5. Filliucius *tract.* 15. *c.* 9 *n.* 132 Ambroſinus *c.* 5. *de immunit. num.* 4. Marius Italia *lib.* 1. *c.* 4. §. 7. *n* 16. Peregrinus *c.* 6. *n.* 31. *& ſeq.* & alii contra Covar. *lib* 2. *var. c.* 20. *n.* 15. Menochium *lib.* 5 *præſumpt.* 50. Gambacurtam *lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 4. Farinacium *in append cap.* 16. *n.* 14. & alios apud Ambroſinum *cap* 5. *n.* 4. apud Farinacium *de carcer. q.* 28. *n.* 56. *in dec. crim. conſ.* 76. *in* 4. *dub. & in append. cap.* 16. *n.* 210. apud Peregrinum *c.* 6. *n.* 20. apud Gambacurtam *loc. cit.*

§. VIII.

Utrùm proditoriè aliquem occidens Eccleſiaſtica immunitate careat.

1 *Occidens proditoriè caret immunitate.*
2 *Proditor quiſnam dicatur.*
3 *Immunitate caret occidens eum, cui ſe tanquam ſocium & amicum conjunxerat.*
4 *Teſtis falſum deponens contra eum, qui damnatur ad mortem, non caret immunitate.*
5 *Occidens inimicum jam ſibi reconciliatum, non privatur immunitate, ſi occidat ob novam cauſam.*
6 *Occidens proditoriè infidelem non privatur immunitate, juxta nonnullorum ſententiam.*
7 *Vulneratio proditoria præcisè non inducit privationem immunitatis.*
8 *Abortum fœtus animati procurans non caret immunitate, etiam ſecuto abortu, juxta probabiliorem ſententiam.*
9 *Medicus non privatur immunitate, præbendo pharmacum infirmo, ex quo mors ſequatur præter intentionem.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Occidens proditoriè caret immunitate.

1 PRoditoriè occidentes proximum ſuum, privilegio immunitatis carent, ſive occiderint fuſtibus, ſive ferro, ſive veneno, ſive alia

alia ratione. Ratio eſt, quia hujuſmodi homicidæ in præfata Gregorii conſtitutione excipiuntur, ibi, *aut qui proditoriè proximum ſuum occiderunt.*

Hoc tamen intelligendum videtur de illis, qui per ſeipſos homicidium proditoriè committunt, nam in textu dicitur, *qui proditoriè occiderint*, quamobrem, qui aliquem per inſidias ſeducit, ut ab alio occidatur, non videtur amittere privilegium immunitatis. Contrarium docet Peregr. *cap. 7. n. 9.* cum Remig. de Gnony, & alii.

An autem hic privetur immunitate tanquam aſſaſſinus: patebit ex dicendis, *§. proximè ſequenti, v. adde primò.*

2 Proditor quiſnam dicatur.

2 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur proditor, ſeu proditoriè aliquem occidere.

Reſpondeo illum dici, qui aliquem occidit id non prævidentem, ſeu qui aliquem occidit, cum quo amicitiam ſimulabat, ſeu qui doloſe aliquem ſeducit, ut occidat.

3 Immunitate caret occidens eum, qui ſe tanquam ſocium, & amicum cõjunxerat.

3 Ex dictis ſequitur primò illum privilegio Immunitatis privari, qui alterum, cui ſe tanquam ſocium, & amicum in via adjunxerat, nulla nova cauſa intervenient occidit; hic enim eſt proditor, qui verò occidit inimicum, non dicitur proditor, in rigore loquendo, quamvis illum occidat à tergo, aut dormientem, aut per inſidias, à feneſtra ſclopo petat ad necem; conſequenter immunitate gaudet, quia occiſus necem prævidere poterat, & illius præcavendæ occaſionem habebat. Ita Farin. *conſ. 76. n. 7. & in append. c. 9.* Ant. Gomez *variarum reſolutionum, §. de homicid. c. 3. n. 5.* Ambroſ. *c. 6. n. 3. & ſeqq.* Suarez *loco cit. c. 11. n. 12.* Peregrinus *cap. 7. n. 20.* & alii communiter, teſte Farinacio *loco cit. n. 7. v. ad tertiam dubitationem*, contra Marium Italiam *lib. 1. cap. 5. §. 4.* & alios apud Farin. *in append. n. 143.* & apud alios præcitatos DD.

Secundò ſequitur filium, qui patrem occidit, aut etiam patrem qui filium interfecit, privari immunitate, ſi occiſus mortem prævidere non potuit.

4 Teſtis falſum deponens contra eum, qui damnatur ad mortem, non caret immunitate.

4 Tertiò ſequitur teſtem, qui falſum in judicio teſtimonium contra aliquem tulit, & ob id morti à judice adjudicatus, immunitate non privari, quia hic propriè, & phyſice loquendo, non occidit, ſed moraliter. Idem ſentiendum arbitror de judice, qui aliquem injuſta morte condemnat. Contrarium docet Marius Italia *lib. 1. de immun. c. 5. §. 5. n. 143.* & alii Farin. verò *in append. cap. 9. n. 141.* conſulendum ait Summum Pontificem, dum caſus acciderit. An autem privetur immunitate, ſi id faciat accepta pecunia, conſtabit ex dicendis *§. ſequenti, n. 8.*

5 Occidens inimicum, jam ſibi reconciliatũ, non privatur immunitate, ſi occidat ob novam cauſam.

5 Quartò ſequitur, eum non privari immunitate, qui inimicum, cum quo pacem inierat, occidit, nova inimicitiæ, ſeu occiſionis cauſa poſt pacem, ſeu reconciliationem antea initam ſuperveniente, tunc enim occiſus cogitare potuit mortem ſibi inferendam. Quomodo autem hujuſmodi cauſa probari poſſit, videri poteſt apud Farin. *3. p. q. 107. n. 435. & ſeqq.* ubi de hac fusè diſſerit.

6 Occidens proditoriè infidelem, non privatur immunitate juxta nonnullorũ ſententiam.

6 Quintò ſequitur probabiliter dici poſſe, eum qui doloſè, ſeu proditoriè occidit infidelem, nihil tale prævidentem, immunitate non privari. Ratio eſt, tum quia, ut quis privetur immunitate ob crimen aſſaſſinii, probabile eſt requiri, ut occiſus Baptiſmi Sacramentum ſuſceperit; ergo etiam, ut quis ob homicidium proditoriè factum privetur immunitate, requiritur ut occiderit hominem ſacro Baptiſmatis lavacro initiatum; tum quia infidelis, ſtrictè loquendo, non videtur noſter proximus, cum nobiſcum non communicet in fide, in Sacramentis, & in Eccleſia, privatio autem immunitatis imponitur occidenti ſuum proximum, ut patet ex verbis conſtitutionis Gregor. XIV. ibi, *qui proditoriè proximum ſuum occiderint.* Ita Ambroſ. *cap. 7. n. 12.* contra Marium Italiam *lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 7. & ſeqq.* Peregr. *cap. 7. n. 3.* Farin. *in append. cap. 8. n. 120.* & alios, quorum opinio probabilis eſt.

7 Vulneratio proditoriè præciſè non inducit privationem immunitatis.

7 Sextò ſequitur eum, qui attentat aliquem occidere, non privari immunitate ob ſolam proditoriam vulnerationem. Ratio eſt, quia lex, præſertim in materia pœnali, & odioſa explicanda eſt juxta propriam verborum ſignificationem; verba autem conſtitutionis Gregorii XIV. *juxta propriam ſignificationem*, non important ſolam vulnerationem, ſed mortem, loquitur enim de illis, qui proditoriè proximum ſuum occiderint. Ita Rebuff. *de immunit. art. 1. q. 5.* quem citat, & ſequitur Suarez *loco cit c. 11. n. 14.* Marius Italia *lib. 1. c. 5. §. 4. n. 22.* Decian. *t. 2. lib. 6. cap. 29. n. 17.* Farinac *in append. de immun. n. 146.* Peregr. *c. 7. n. 15.* contra Joann. Igneum, *in l. § ſi dominus. ff. ad Syllanianum, n. 7. & 10.* Covarr. & alios apud præcitatos DD.

8 Abortum fœtus animati procurans, non caret immunitate, etiam ſecuto abortu, juxta probabiliorem ſententiam.

8 Major difficultas eſt, utrùm procurans abortum fœtus animati privilegio immunitatis privetur, ſecuto abortu, ut ſi concubinarius potionem concubinæ, vel adulteræ tradidit; aut Medicus pharmacum præbuit intentione abortûs.

Prima ſententia affirmat privari immunitate. Ita Remigius de Gnony *de immun. fallent. 14.* Farin. *de immun. in append. n. 138. & ſeqq.* Peregr. *de immun. cap. 7. n. 8. & ſeqq.* & alii; nam occiditur is, qui nullo pacto prævidit, vel præcavere potuit hujuſmodi mortis genus.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, negat immunitate privari. Ratio eſt; quia hujuſmodi delinquens, juxta communem loquendi formam, non vocatur proditoriè occidere; ille enim dicitur proditoriè occidere, qui per inſidias, ſeu dolum aliquem id non prævidentem occidit; infans autem non dicitur in hoc caſu per inſidias, & doloſè, cum ipſe nullius rationis capax ſit, nec dolus in ipſum committatur, dolus enim eſt fraus ad aliquem decipiendum adhibita; infans autem decipi non videtur; cùm deceptio erga illum adhibeatur, qui dolum cognoſcere, & præcavere aliqua ratione poſſit. Ita Patin. Leo *in Theſauro fori, p. 1. cap. 13. n. 25. verſ. dubitari etiam poteſt.*

9 Medicus non privatur immunitate præbẽdo pharmacum infirmo ex quo mors ſequatur præter intentionem.

9 Hinc à fortiori colligitur primò, Medicum immunitatis jure non privari, dum pharmacum fœminæ gravidæ præbet, non intentione abortus, ſed ut bonam recuperet valetudinem, quamvis mors animati fœtus ſequatur; actio enim ex ſua natura ſanitatis curativa eſt, vel ita judicatur à Medico. Quando autem Medicus peccet præbendo pharmacum, ex quo abortus, vel mors ipſius infirmi ſequi poſſit, conſtat ex dictis *de peccatis, in tract. de legibus.*

§. IX.

Utrùm reus Aſſaſſinii Eccleſiaſtica immunitate privetur.

1 *Aſſaſſinii reus privatur immunitate.*
2 *Aſſaſſini nomine quid intelligatur.*
3 *Aſſaſſinus non vocatur, qui ſine pretio, vel ejus promiſſione aliquem occidit.*
4 *Miles occidens hoſtem non vocatur aſſaſſinus.*
5 *Aſſaſſinus non vocatur is, qui adverſarium occidit ſociis pecunia conductis.*
6 *Aſſaſſinii cooperatores privantur immunitate.*
7 *Aſſaſſinium propriè committitur ex mandato ad occidendum, non verò ex mandato ad vulnerandum.*
8 *Judex, aut teſtis privatur immunitate, ſi pecunia accepta in cauſa ſint, ut innocens ad mortem damnetur.*
9 *Aſſaſſinium committitur tam occidendo infidelem, quàm Chriſtianum, licèt alii contrarium ſentiant.*
10 *Infidelis non præſumitur occiſus, ſed potius Chriſtianus in locis Chriſtianorum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Aſſaſſinii reus privatur immunitate.

1 REi aſſaſſinii Eccleſiaſtica immunitate privantur. Ratio eſt, quia in conſtitutione Gregorii XIV. excipiuntur, ibi, *aut aſſaſſinii rei.*

2 Aſſaſſini nomine quid intelligatur.

2 Sed modò dubium eſt primò, quid nomine aſſaſſini intelligatur.

Reſpondeo nomen aſſaſſini tripliciter accipi. Primò pro quodam infidelium Saracenorum genere, qui hoc proprio & communi vocabulo vocabantur, & quorum opera nonnulli Chriſtiani utebantur ad alios Chriſtianos proditoriè occidendos, & de his aſſaſſinis non eſt nobis ſermo in præſenti materia, tum quia ſunt infideles, quos probabile eſt, juxta multorum DD. ſententiam, privilegio immunitatis non gaudere, ut ſuprà dictum eſt; tum quia hujuſmodi hominum genus hoc tempore non reperitur. Ita Suarez *loco ſuprà citato, cap. 11. n. 15.*

Secundò nomen aſſaſſini accipitur pro illis, qui homines in viis publicis obſident, & deprædantur, & hos immunitate Eccleſiaſtica privari patet ex ſupradictis.

Tertiò pro illis, qui pecunia, aut alio pretio accepto, vel promiſſo conducti, prævio mandato, occidunt homines incautos, ſeu nihil tale ab eis præcogitantes. Ita Prob. Anchar. & Imol *in c. 1. de homic. in 6.* Suar. *loc. cit. cap. 11. num. 15.* Menoch. *de arbitr. l. 2. cent. 4. caſu 360. n. 41.* Jul. Clar. *§. aſſaſſinium. in princ.* Ambr. *c. 7. n. 3.* Dec. *tr. crim. lib. 6. c. 28. n. 18.* Marc. *t. 1. concl. 198. n. 1.* Cov. *2. var. c. 20. n. 9.* Gutt. *pract. q. lib. 3. q. 7.* Farin. *in append. c. 8. n. 119. & 123.* Pereg. *c. 7. n. 27.* & alii, hæc enim eſt vulgaris intelligentia & interpretatio hujus vocis *aſſaſſini*, vulgi autem interpretatio maximè attendenda eſt, ut patet ex dictis *de legibus.*

3 Aſſaſſinus non vocatur, qui ſine pretio vel ejus promiſſione aliquem occidit.

3 Hinc patet primò illum non dici aſſaſſinum, qui ſine pretio, aut ſine prævia pretii promiſſione aliquem interfecit, ut alteri rem gratam faciat; hic enim non dicitur aliquem incautum occidere, accepto, vel promiſſo pretio. Maſcard. *de probat. tom. 1. concl. 138. num. 2.* Antonius Gabriel *com. op. tit. de maleſ. concl. 1. num. 34.* & alii, quos citat, & ſequitur Menochius *loco cit.* Peregr. *c. 7. n. 48.* Farin. *in append. de immunit. cap. 8. n. 130.* & Alexand. Ambroſinus *cap. 7. n. 8.*

Idem dici poteſt, ſi rem parvæ quantitatis accepit, ut thoracem, par caligarum, vel quid ſimile, hic enim non videtur pretio conductus, cum parum pro nihilo reputetur, & res illa parva non videatur pretium; conſequenter delinquens aſſaſſinii, de quo loquimur, reus non eſt, juxta Farin. *in append. cap. 8. n. 176.* Ambroſin. *cap. 7. n. 9.* & alios.

Secundò patet illum non cenſeri aſſaſſinum, qui alterum occidit prævius ſolùm verbis urbanitatis, ſeu prævia ſolùm promiſſione vaga, & jactatoria, ut ſi mandans homicidium dicat mandatario ſe nunquam defuturum in ipſius neceſſitatibus Burſat. *lib. 1. conſ. 20. n. 4.* & Vulpel. *conſ. 143.* apud Ambroſ. *loc. cit. n. 9.* & apud Farin. *in append. cap. 8. n. 132.*

Tertiò illum non dici aſſaſſinum, qui nullo accepto, vel promiſſo pretio, alterum necat, ſpe alicujus præmii à mandatore obtinendi. Bald. & alii apud Ambroſ. *n. 9.* apud Farin. *in append. c. 8. n. 129.* & apud Peregr. *n. 47.* & contra Joann. Andr. *cap. penult. de clerico non reſidente*, & alios.

4 Quartò

Digitized by Google

4 Miles occidens hoſtẽ vocatur aſſaſſinus.

4 Quartò militem occidentem hoſtem non venire nomine aſſaſſini; tum quia non accipit mandatum ad occidendum adverſarium, cùm quo bellum gerItur; tum quia non dicitur occidere incautum occidendo adverſarium. Alciatus apud Ambroſin. n.7.

5 Aſſaſſinus non vocatur is, qui adverſarium occidit, ſociis pecunia conductis.

5 Quintò, eum qui adverſarium, cum quo inimicitias gerebat, occidit, ſociis pecunia conductis, non videri appellandum aſſaſſinum; quia non occidit incautum. Ita Ambroſ.*n.*10. Farinac.*in append.c* 8.*n.*132. Peregrin.*c.*7 *n.*45. & alii. Idem dic de eo, qui communem inimicum occidit, etiamſi ab altero pecuniam ad hoc acceperit. Ratio eſt; quia non occidit incautum, & qui pecuniam dedit, potius dicitur inſtigator, quàm aſſaſſinus. Ita Julius Clarus, Farin. & alii apud Peregr. *n* 46. & apud Ambroſ. *n.*10.

Sexto, eum qui aliquem occidit, ſpe ſuccedendi in bona occiſi, aut vincendæ litis, non dici aſſaſſinum, quia occidit abſque prævia pecunia, vel promiſſione, vel abſque alterius mandato. Ita Peregrin. *n.* 51. Ambroſinus *n.* 10. & alii. An autem cenſendus ſit proditor, conſtat ex dictis §. 3.

Septimò eum, qui pecuniam accipit pro expenſis in itinere faciendis, non appellari aſſaſſinum, quia non dicitur accipere pretium pro homicidio. Vulpillus apud Ambroſin. *num.*9. apud Peregrin. *num.*50. & apud Farin. *de homicid* *q* 123. *n.* 158. *&* *in append.cap.*8 *num* 127.

Ex dictis patet quiſnam appelletur aſſaſſinus, quem jura Eccleſiaſtica immunitate privant. Obſervandum tamen eſt, ut aſſaſſinus immunitate privetur, debere conſtare plenè, aut per teſtes, aut per confeſſionem partis, pecuniam hac de cauſa datam fuiſſe; nam alia de cauſis pecunia dari potuit. Peregr. *n.*49.

6 Aſſaſſinii cooperatores privantur immunitate.

6 Secundò dubium eſt, utrum immunitate priventur, non ſolùm qui pecunia conducti occidunt incautum; verùm etiam alii cooperatores hujuſmodi criminis.

Reſpondeo etiam cooperatores aſſaſſinii immunitate privari. Ratio eſt, quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione generaliter loquitur de reis aſſaſſinii.

Ex quo ſequitur primò eum, qui tradita pecunia mandat aliquem per aſſaſſinos occidi, immunitatis privilegio non gaudere. Ratio eſt, quia dicitur reus aſſaſſinii. Ita Ambroſ. *cap.*7.*n.*1. Suar. *loco cit.n.*14 Decian.*tract.crim.lib* 6.*cap.*28 *n* 18. Julius Clarus, & alii apud Peregr. *c.*7. *n.*29 & apud Farin.*de homicid q.*123.*n.*26. *&* *ſeq.* *&* *in append. cap.*8. *n* 128.

Addo hoc valere, etiamſi effectus non ſit ſecutus, ſed ſolùm actus effectui proximus, ut inſultus, aut vulneratio; adhuc enim reus dicitur aſſaſſinii, ut apertè conſtat ex *cap.pro human de homicid.in* 6. Ita Farin. *de carcer q.*28.*n* 26. Guttier.*pract q.lib.*3.*q.*7. *n.*26. *&* *ſeqq.* Idem Farin. in *append. cap.*8. *n.*123.*ad fin.* Franc. Leo *in theſauro, part.*1. *cap.*23. *n.*27. Guttierez *lib.*3. *pract.q.*7. *n.*20. & alii contra Marium Italiam *lib.*1.*cap.*3.§.3 *n.*130.

7 Aſſaſſiniũ propriè committitur ex mandato ad occidendum non verò ex mandato ad vulnerandum.

7 Si quæras utrum aſſaſſinium committatur non ſolùm ex mandato ad occidendum, verùm etiam ex mandato ad vulnerandum, accedente pretio, vel promiſſione pretii.

Reſpondeo aſſaſſinium propriè committi, ſolùm dum mandatum datur ad occidendum, *cap.pro humani, de homicid.in* 6. Ita Antonius Gabriel *opinionum communium concl.*1.*de delictis,n.*30. Decianus *lib.*9.*c.*30. *n.*41. & alii apud Maſcard. *loc.cit.n.*2. apud Peregr. *n* 44. & apud Ambroſin.*n.*11. & apud Farin. *in append.cap.*8. *n.*134. contra nonnullos alios. Hoc tamen non intelligitur, niſi aliud in aliquibus conſtitutionibus, & decretis decernatur, ut patet in bannimentis, quæ in orbe Roma fieri conſueverunt; in illis enim non ſolùm vocatur aſſaſſinus, qui pecunia, vel promiſſione aliquem occidit; verùm etiam, qui vulnerat, vel offendit.

Ex dictis patet privationem immunitatis non incurri ob mandatum ad vulnerandum, ſicut incurritur ex mandato ad occidendum, etiamſi homicidium re ipſa ſecutum non fuerat; ſed ſola vulneratio. Ita Ambroſ.*n.*11. Peregr. & Farin. *loc.cit.* & alii, quos in ſimili refert Maſcard. *locis cit. n* 4.

Secundò ſequitur fautores, auxiliatores, & receptatores aſſaſſinorum immunitatis privilegio non gaudere, ut patet ex allata ratione. Ita Farin.*n* 27. *&* *in append.n.*124. Guttierez *n.*53. Peregr *locis cit.* *n.*35 & alii.

8 Judex, aut teſtis privatus immunitate, ſi pecunia accepta in cauſa ſunt, ut innocens ad mortẽ damnetur.

8 Tertiò ſequitur juxta Marium Ital. *lib.*2 *cap.*5 §. 5.*n.*144. *&* *ſeqq.* Peregr.*loco cit.n.*42. *&* *ſeq* alios, judicem, qui pecunia corruptus innocentem ad mortem damnavit, aut teſtem, qui pretio falſum depoſuit, & ob id innocens ad mortem damnatus fuit privilegio immunitatis privari; nam cui competit definitio aſſaſſinii, competit etiam definitum. Hæc opinio in rigore loquendo, mihi probatur, quamvis oppoſita ſententia probabilis ſit, & favorabilis immunitati.

9 Aſſaſſiniũ committitur tam occidẽdo infidelem, quam Chriſtianum, licèt alii contrarium ſentiant.

9 Tertiò dubium eſt, utrùm aſſaſſinium committatur, tam occidendo infidelem, quàm Chriſtianum.

Reſpondendum mihi videtur, ſi rei natura ſpectetur, aſſaſſinium committi poſſe non ſolùm occidendo Chriſtianum, verùm etiam occidendo infidelem. Ratio eſt; quia de ratione aſſaſſinii eſt, ut homicida incautum occidat, accepto pretio, vel prævia pretii promiſſione, poteſt autem aliquis occidere infidelem, accepto pretio, vel pretii promiſſione: hanc ſententiam tuetur Decian.*lib.*6.*c.*28. *n.*18. Marius Ital.*de immun.lib* 2.*cap.*3 §.4.*n.*80. Pereg.*cap.*7.*n.*39 contrarium docent Julius Clarus §.*aſſaſſinium in princ.* Baiard.*in addit.ad Julium Clarum.*§.*aſſaſſinium,n.*13. Maſcardus *com.*1.*concluſ.*138.*n.*13. Ambroſinus *cap.*7. Boſſius, Corneus, Vivius, & alii apud Maſcardum *loc.cit.* apud Farinac.*in append.*1.*cap* 28 *n.*122. & apud Ambroſ. *cap.*7. qui teſtantur de communi, & de recepta conſuetudine. Sed data, & non abſolutè conceſſa opinione aſſerente ad aſſaſſinium requiri, ut occidatur Chriſtianus.

10 Infidelis non præſumitur occiſus, ſed potiùs Chriſtianus in locis Chriſtianorum.

10 Difficultas ſuboritur, utrum in dubio præſumendum ſit occiſum fuiſſe Chriſtianum, an infidelem nondum baptizatum.

Reſpondeo præſumi occiſum Chriſtianum, ſi delictum in terris Chriſtianorum patratum fuit, niſi fortè appareat occiſum fuiſſe circumciſum, aut alia ratione appareat fuiſſe infidelem. Ratio eſt, quia fortiſſima præſumptio deſumitur ex communiter accedentibus, *l.certi*, §. *quoniam*, *ff. ſi cert. pet.* Raro autem accidit, ut infideles in terris Chriſtianorum degant, exceptis illis regionibus, in quibus Judæi paſſim permittuntur. Ita Julius Clarus *loc. cit.* contra Joan. Andr. Alexand. Iaſon. Ant. Gabriel, & alios, quos citant; & ſequi videntur Ambroſ. *cap.*7. *n.*13. Maſcard. *loc. cit.* *n.*27. Guttierr.*lib.*3.*p.q.*7 *n.*9. Farinac *n.* 125.

§. X.

Utrùm reus hæreſis Eccleſiaſtica immunitate careat.

1 *Hæreſeos reus privatur immunitate.*
2 *Hæreticus non caret immunitate ob crimina diſtincta ab hæreſi*
3 *Infideles nondum baptizati gaudent immunitate, ſaltem dum animo baptiſmum petiverunt.*

1 Hæreſeos reus privatur immunitate.

1 REi criminis hæreſis privantur Eccleſiaſtica immunitate; Recenſeo autem reos hæreſis non ſolùm eos, qui cum pertinacia ſentiunt contra fidem; verùm etiam eos, qui auxilium, aut favorem hæreticis præbent, juxta dicta *de cenſ.diſp.*2. *q.* 5.*punct.* 3. Ratio iſtius propoſitionis eſt, tum quia ob criminis atrocitatem indigni ſunt immunitate: ſicut enim proditores hominum hoc favore digni non ſunt, ita neque digni ſunt hæretici, qui proditores Dei, & Eccleſiæ, jure optimo nuncupari poſſunt; tum quia ab eo non debet quis fructum capere, quod nixus eſt impugnare, *cap.non debet ex eo, de reg.jur.in* 6. tum quia immunitas Eccleſiæ non conceditur contra Eccleſiam, ſeu contra poteſtatem Eccleſiæ, vel contra Eccleſiaſticum judicem, crimen autem hæreſis pertinet ad poteſtatem Eccleſiaſticam: conſequenter hæreticus in tali eventu capi cenſetur, ut poteſtati Eccleſiæ, ad quam pertinet hujuſmodi judicium tradatur: tum quia crimen hæreſis expreſsè excipitur in conſtitutione Gregorii XIV. Ita Covar. 2. *var.reſol.c.* 20 *n.* 11. *in fine, v.*14. Suar.*t.*1.*de rel.tr.*2 *c.*10.*n.*13. Decianus *lib.* 5.*cap.*42. *n* 7. Sylveſt, *verb immunitas* 3 *q.* 3. Ambroſ.*cap.*8.*n* 1. Gambacurta *lib.* 5.*cap.*38. Filliuc.*tract.*15.*cap.* 6 *quaſ* 8.*n.* 51. & alii communiter qui addunt hoc idem valere; etiamſi nondum ſufficienter declarati ſint hæretici, ſed tales ſufficienter præſumantur.

Objicies, ſæculares non poſſunt de crimine hæreſis judicare, ut alibi probavi, & clarè conſtat ex Bulla Gregorii citata, ibi, *de crimine verò hæreſis cognitio ad forum Eccleſiaſticum tota pertineat*, ergo neque poſſunt hæreticum ab Eccleſiis extrahere.

Reſpondeo negando conſequentiam; poſſunt enim extrahere, non ut judicium de crimine hæreſis exerceant, ſed ut à foro Eccleſiaſtico judicetur. Ita Farinacius in *append. cap.*13. *ad finem*, *num.*178.

2 Hæreticus non caret immunitate, ob crimina diſtincta ab hæreſi.

2 Sed modò dubium eſt, utrùm hæreticus non ſolùm ob hæreſim, verùm etiam ob alia delicta diſtincta ab hæreſi, privilegio, immunitatis Eccleſiaſticæ careat.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam. Prima eſt affirmantium carere. Ratio eſt; tum quia hæretici nullo Eccleſiæ favore digni ſunt, eóſque Eccleſia tanquam pertinaces adverſarios omninò rejici, & repelli curat in deteſtationem hæreſeſ:tum quia in conſtitutione Gregorii XIV. rei hæreſis ſimpliciter excipiuntur à privilegio immunitatis. Ita Covar.*loco cit.* *n* 11. Gambacurta *lib.*3.*cap* 8. Ambroſ.*c.*7.*n.*9 Decian.*lib.*6.*c.*28.*n.*4. Peregr. *cap.*8. *n.*13 & alii.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur eſt Farinacii *in append.cap.*13.*n.*173. Sylveſtri, Suarez, & Filliucii *locis cit.* & aliorum negantium carere. Ratio eſt, quia in Bulla exceptum eſt crimen hæreſis, conſequenter excipitur hæreticus tantùm ratione hæreſis, verba enim formaliter accipienda ſunt, & cùm immunitate Eccleſiaſtica favorabilis ſit, reſtringi non debet abſque ſufficienti ratione, & fundamento.

Ex quo patet à fortiori hæreticos, qui ab hæreſi receſſerunt, gaudere immunitate, quia non ſunt amplius rei hæreſis, ſed per pœnitentiam reconciliati ſunt Eccleſiæ; conſequenter digni ſunt, qui ab Eccleſia per immunitatem protegantur. Ita DD. citati.

Hinc patet quid dicendum ſit de ſchiſmaticis, apoſtatis, & credentibus hæreticorum; iſti enim privantur privilegio immunitatis, quoties ipſorum crimen cum hæreſi conjunctum eſt, & nondum reſipuerunt, ut benè Peregr.*cap.*8. *&* 9. *&* *ſeq* Marius Italia *lib.*1.*c.* 3.§.1.*n.*17. Farin. *in append.c.*13 *n.*169 Gamb. *lib.*5.*cap* 6 *n.*7. *&* *cap.*38. *n* 8. Secus ſi crimen ipſorum cum hæreſi, aut favore hæreſis conjunctum non ſit; nam hujuſmodi crimen in Bulla Gregorii non excipitur.

3 Infideles nondum baptizati, gaudent immunitate talẽ dum ex animo baptiſmum petiverunt.

3 Secundò dubium eſt utrùm infideles nondum baptizati privilegio immunitatis gaudeant.

Gloſſa *cap.inter alia, de immunitate Eccleſ. verbo extrahenda*. Hoſtienſis

Hoſtienſis, & Joan. Andreas *ibid.* Felinus *in cap. Judæi* 2. *de Judæis.* Sylveſter. *verb. Immunitas* 3. *n.* 2. Marius Italia *lib.* 1. *c.* 3. §. 3. Card. Tuſchus *verb. Eccleſia, concl.* 9. *n.* 18. Azorius 2. *p. lib.* 9. *c.* 2. *quæſt.* 1. & alii apud Covarr. *loc. cit. n.* 11. apud Suarez *cap.* 10. *num.* 9. Apud Clarum §. *fin. q.* 3. *n.* 17. & apud Farinacium *loc. cit.* quorum opinio probabiliſſima eſt, putant infideles immunitate gaudere tum quia favores Eccleſiæ ampliandi ſunt; tum quia jura indiſtinctè, & indefinitè loquuntur, tum quia immunitas directè conceſſa fuit loco, perſonis ſolùm indirectè, ergo locus ſua immunitate gaudet, quamvis infidelis ibi exiſtat.

Alii ferè communiter, quos ſequitur Covar. *loc. cit. num.* 11. Joan. Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, cap.* 13. *n.* 13. Ambroſinus *loc. cit. n.* 8. negant. Ratio eſt, quia par non eſt, ut ab Eccleſia protegantur, qui ſeipſum Eccleſiæ gremio renuit committere.

Alii verò, ut Baiardus *in addit. ad Julium Clarum, q.* 30. *n.* 23. Suarez *cap.* 10 *cit. n.* 11. Filliuc. *tract.* 15. *c.* 6 *quæſ.* 3. *n.* 171. Marius Italia *de immunit. lib.* 1. *c.* 3. §. 3. Farin. *in append. de immunit. c.* 5. *n.* 83. Gambacurta, *lib.* 2. *par.* 1. *c.* 7 *n.* 88. & alii cum hac diſtinctione reſpondent: vel infideles fieri volunt Chriſtiani, vel non: ſi fieri volunt Chriſtiani, protegendi ſunt immunitate Eccleſiæ. Ratio eſt, tum quia ad hunc faciunt rationes primæ ſententiæ; tum quia par eſt, ut Eccleſia eum defendat, qui ſeipſum gremio Eccleſiæ committere non recuſat: tum quia leges civiles ſervandæ ſunt, quoties juri canonico non repugnant; jure autem civili *l.* 1. *C. de his qui ad Eccleſ. confug.* decernitur Judæos ad Eccleſiam confugientes non eſſe defendendos, ſi fingant ſe velle Chriſtianæ legi conjungi; ergo à contrario ſenſu, ſi non fingant ſe velle Chriſtianos fieri, ſed ea animo petant Baptiſmum, protegendi ſunt; ſi verò fictè petant Baptiſmum, ſeu ſimulent ſe velle Chriſtianæ legi conjungi, non ſunt protegendi immunitate Eccleſiæ, ut patet, tum ex *loc. cit.* tum ex verbis Apoſtoli, *de his, qui foris ſunt, nihil ad nos,* cum quia ſufficientem rationem habemus, ita explicandi privilegium immunitatis locis ſacris conceſſum.

Ex quo patet primo reſponſio ad rationes primæ ſententiæ, quæ valde probabilis eſt.

Secundò patet, eum, qui petiit Baptiſmum, antequam confugeret ad Eccleſiam gaudere privilegio immunitatis; hic enim non præſumitur ſimulaſſe converſionem, ut gauderet immunitate; ſi verò petit Baptiſmum ſolùm, dum ad Eccleſiam confugit, poteſt Eccleſia illum apud ſe cuſtodire, donec examinaverit, an infidelis ſimulaverit converſionem: quamquam ſi Eccleſia nequeat cognoſcere, an ſimulaverit converſionem, in dubio judicandum eſt ſimulaſſe, quia præſumitur Baptiſmum petiiſſe ſolùm, ne caperetur, ut benè Deciſ. *c.* 28 *n.* 2. Suarez *loco cit. n.* 12. Gambacurta *loc. cit. n.* 1. & alii apud Alexandrum Ambroſinum *cap.* 8. *n.* 8. & apud Farinacium *c.* 5. *n.* 84. Hæc tamen præſumptio non eſt juris, & de jure, ſed juris tantùm, conſequenter probationem in contrarium admittit, ut benè Suarez & Farinacius *loc. cit.*

§. XI.

Utrùm reus criminis læſæ majeſtatis immunitate gaudeat Eccleſiaſtica.

1 *Crimen læſa majeſtatis inducit privationem immunitatis.*
2 *Principis nomine in materia immunitatis quis intelligatur.*
3 *Offendens uxorem, vel filium Regis, non privatur immunitate.*
4 *Immunitatem non amittit offendens miniſtros Regis, ſeu Principis.*
5 *Conſpirans contra ſtatum præcisè non privatur immunitate.*
6 *Monetam cudens non privatur immunitate.*
7 *Offendens Oratores, aliòſve miniſtros Principum, non privatur immunitate.*
8 *Offendens Epiſcopum, aut nuncium, non privatur immunitate.*
9 *Cardinalem offendens non privatur immunitate, juxta ſententiam multorum Doctorum.*
10 *Crimen læſa majeſtatis in perſonam Principis quandonam committi dicatur.*
11 *Crimen læſa majeſtatis in perſonam Principis inducit privationem immunitatis, etiam effectu non ſecuto.*
12 *Crimen læſa majeſtatis præſtandum eſt à ſubdito, alioquin non inducit privationem.*
13 *Immunitate non privatur delinquens, niſi ob delicta, inducentia privationem immunitatis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Crimen læſæ majeſtatis inducit privationem immunitatis.

1 Rei criminis læſæ majeſtatis in perſonam Principis privilegio immunitatis non gaudent: hæc propoſitio patet ex verbis conſtitutionis Gregorii XIV. *læſa majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, rei.*

Sed modo tres difficultates ſuboriuntur. Prima eſt, quis nomine Principis hoc in loco intelligatur. Secunda, quibus actionibus crimen læſæ majeſtatis incurratur; ſeu quandónam crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis committi cenſeatur. Tertia, a quonam actiones in perſonam Principis fieri debeant, ut crimen læſæ majeſtatis incurratur.

2 Principis nomine in materia immunitatis quis intelligatur.

2 Primò ergo dubium eſt, quis nomine Principis, ob cujus offenſionem privilegium immunitatis amittitur, hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo illum intelligi, qui ſuperiorem in ſua juriſdictione non agnoſcit; hic enim per antonomaſiam Princeps nuncupatur. Ita communiter Doctores.

Hinc ſequitur primò, offendentem perſonam Summi Pontificis privari immunitate, quia Summus Pontifex omnes alios Principes majeſtate ſuperat, nullúmque in temporalibus, vel ſpiritualibus ſuperiorem agnoſcit. Ita Julius Clarus §. *læſa majeſtatis, n.* 2. Decianus *tract. crim. lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 7. Marius Italia *lib.* 1. *cap.* 5. §. 7. *n.* 10. *& ſeqq.* Farinac. *pract. crim. tom.* 1. *quæſt.* 112. *n.* 16. *tit. de crimine læſæ majeſtatis.* Peregrinus *de immunit. cap.* 9. *n.* 4. & alii communiter apud præcitatos Doctores.

Idem dicendum eſt de offendente perſonam Imperatoris, Regis, Principis, Marchionis, Comitis, vel Baronis plenum jus habentis, & ſuperiorem non agnoſcentis. Idem valet in offendente Ducem Reipub. Venetæ, aut Januenſis, aut Magnum Magiſtrum Equitum S. Joannis, aut Magnum Ducem Florentinæ, vel Sabaudiæ, vel Parmæ, hic enim dicitur reus criminis læſæ majeſtatis in perſonam Principis. Ita Marius Italia, Farin. Peregrinus, & alii Doctores citati.

3 Offendens uxorem, vel filium Regis, non privatur immunitate.

3 Secundò ſequitur illum non privari privilegio immunitatis, qui offendit uxorem Regis, vel Principis, vel filium; quamvis enim hic committat crimen læſæ majeſtatis, non tamen eſt reus criminis læſæ majeſtatis immediatè in perſonam Principis, de quo in Bulla Gregorii ſermo eſt. Ita Marſilius, Burſatus, & alii, quos citat, & ſequitur Farinacius *loco cit. num.* 45 *& in append. cap.* 14. *num.* 133. & Peregrinus *loco cit. n.* 6. *verſ.* 3.

4 Immunitatem non amittit offendentes miniſtros Regis, ſeu Principis.

4 Tertiò illum non amittere privilegium immunitatis, qui offendit miniſtros Regis, aut alterius Principis, ut Vicarium, aut Conſiliarios ſupremos, Proregem, etiamſi fortè Princeps appelletur, ſed revera Princeps ſupremus non ſit; quamvis enim admittam hunc eſſe reum criminis læſæ majeſtatis, & graviſſimis dignum pœnis; non tamen dicitur committere crimen læſæ majeſtatis in perſonam ipſius Principis, ut in Bulla Gregorii dicitur, cum offendat eum, qui ſuperiorem agnoſcit, ut ſuppono. Ita Jul. Clar. *loc. cit. n.* 3. Farin. *loc. cit. n.* 178 *& in append. cap.* 14. *n.* 147. Peregrinus *loco cit. c.* 6. *verſ.* 6. Marius Italia *loc. cit.* & alii contra Gambacurtam *lib.* 5. *c.* 45. *dub.* 4. *n.* 4. & alios.

5 Conſpirans contra ſtatum præcisè non privatur immunitate.

5 Quartò ſequitur conſpirantem, conjurantem, ſeu machinantem contra Statum, provinciam, vel civitatem præcisè, privilegio immunitatis non privari. Ratio eſt, quia hic non dicitur conjurare in perſonam Principis, nec facit actionem in offenſam perſonæ, ſed dignitatis, quæ tali perſonæ competit; reus tamen eſt criminis læſæ majeſtatis, & graviſſimis dignus eſt ſuppliciis, ut per ſe patet. Ita Farin. *conſ.* 76. *n.* 13. *& in append. num.* 190. Peregrinus *cap.* 10. *n.* 17. Marius Italia *num.* 45. & alii contra Gambacurt. *de immunit. lib.* 5. *cap.* 44. *dub.* 5.

6 Monetam cudens non privatur immunitate.

6 Quintò ſequitur offendentem ſtatuam Principis, aut cudentem monetam falſam, aut vetitam, ſed contra Principis edictum, ſeu imprimentem propriam imaginem ſublata Principis imagine, non carere immunitatis privilegio. Ita præcitati DD. contra Gambacurtam *dub.* 3.

7 Offendens Oratores, aliòſve miniſtros Principum, non privatur immunitate.

7 Sextò ſequitur offendentem Oratores, aliòſve miniſtros Principum, non privari immunitate, ut patet ex ratione ſæpius allata contra Gambacurtam *dub.* 3. aliter ſentiendum de offendente Oratorem ex odio Principis cujus perſonam repræſentat.

8 Offendens Epiſcopum, aut Nuncium, non privatur immunitate.

8 Idem dicendum arbitror de offendente Epiſcopum, aut Nuncium Summi Pontificis; Gregorius enim loquitur de offendente perſonam ipſiuſmet Principis. Ita Marius Italia *de immunit. lib.* 1. §. 7. *n.* 29. Farin. *in append. cap.* 45. & alii.

9 Cardinalem offendens non privatur immunitate, juxta ſententiam multorum Doctorum.

9 Major difficultas eſt utrùm offendens Cardinalem privilegio immunitatis deſtituatur.

Reſpondent communiter Doctores affirmativè, tum quia Cardinales æquiparantur Regibus, & Principes Eccleſiæ Romanæ vocantur, ob id Bonifacius VIII. *in cap. fœlici, de pœnis in* 6. mandat hujuſmodi delinquentem puniri tanquam reum læſæ majeſtatis; tum quia Pius V. in Bulla 93. in ordine quæ incipit, *infœlicis ſæculi*, vult Cardinales protegi tanquam partes ſui corporis, ibi, *ut nobiliſſimæ corporis noſtri partes undique protegantur,* ubi notandæ ſunt illæ particulæ, *undique, & partes noſtri corporis,* violans autem corpus Summi Pontificis, immunitate privatur. Ita Julius Clarus *loc. cit. n.* 4. Farinacius *loco cit. n.* 75. *& ſeq.* Peregrinus *c.* 9. *n.* 6. *& c.* 11. *& ſeqq.* Gambacurta *lib.* 5. *c.* 44. *dub.* 2. *n.* 5. & alii communiter, quorum ſententia probabiliſſima eſt. Contrarium docent Farin. *in append. cap.* 14. *n.* 185. & Marius Italia *loco proximè citato*, quia Gregorius loquitur ſolùm de reis criminis læſæ majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis; Cardinales autem non ſunt verè Principes, licet regiam quaſi dignitatem habeant, & Principibus æquiparentur, *cap. fœlicis, de pœnis in* 6.

10 Crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis, quandonam committi dicatur.

10 Secundò dubium eſt, quandónam crimen læſæ majeſtatis committi dicatur in perſonam Principis, ita ut immunitatis privilegium amittatur.

Reſpondeo tunc committi, quando exercetur actio in damnum & offenſam perſonæ Principis, ut occidendo, vulnerando, percutiendo, conjurando, machinando, hoſtiliter inſequendo perſonam Principis, revelando hoſtibus ſecretum Principis, ut ab ipſis capiatur. Idem dic de conſulentibus, auxiliantibus favorem præſtantibus, illi enim omnes criminis læſæ majeſtatis in perſonam Principis rei ſunt. Secus dic de ratum habentibus aut defendentibus delinquentes poſt factum, aut de ſcientibus delictum patrandum; ſed non

revelantibus. Ratio eſt, quia licet iſti ut plurimum cenſeantur rei criminis læſæ majeſtatis, non tamen dicuntur rei criminis læſæ majeſtatis in Perſonam Principis: notanda enim eſt illa particula *in perſonam*, quæ indicat actionem poſitivam; ratihabitio autem & omiſſio revelandi non important hujuſmodi actionem, & influxum poſitivum. Ita Peregr. *c.* 10. *n.* 11. & alii contra Marium Italiam *lib.* 1. *c.* 5. § 7. *n.* 12. & Farinacium *in append. c.* 14. *n.* 189.

11 Crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis, inducit privationem immunitatis, etiam effectu non ſecuto.

11 Rogabis, utrum immunitatis privilegium amittatur ab eo, qui crimen aliquod læſæ majeſtatis in perſonam Principis patravit, etiamſi effectus ſecutus non ſit, ut ſi quis conſilium, aut mandatum percutiendi, vel occidendi Principem dedit, ſed percuſſio, vel occiſio ſecuta non fuit.

Reſpondeo privilegium immunitatis amitti, etiam effectu non ſecuto. Ratio eſt, quia adhuc verum eſt dicere hunc eſſe reum criminis læſæ majeſtatis in perſonam Principis, ut dicitur in conſtitutione Gregorii. Vide Julium Clarum *in pract.* §. *crimen læſæ majeſtatis, n.* 1. 16. *verſ. ſcias autem* Farinacium *tom.* 2. *in tit. de crimine læſæ majeſtatis, q.* 112. *n.* 91. *& q.* 116. § 4. ubi hæc aliis rationibus probat & Peregr. *cap.* 10. *n.* 7 *& cap.* 11. *n.* 1. *verſ. qua amplitie*: ſecus dic de ratum habente, nam ratihabitio eſt poſterius facto, & in crimen non influit. Idem dic de ſciente, & non revelante; hic enim non eſt reus hujuſmodi criminis in perſonam; cùm illa dictio *in*, importet actionem poſitivam, non verò negativam, ut dictum eſt *n.* 10.

12 Crimen læſæ majeſtatis præſtandum eſt à ſubdito, alioquin non inducit privationem.

12 Tertiò dubium eſt, à quonam actio præſtanda ſit ut crimen læſæ majeſtatis cenſeatur.

Reſpondeo præſtandam eſſe à ſubdito illius Principis, contra quem commiſſum dicitur crimen læſæ majeſtatis; quamquam Summus Pontifex facilè poſſet & deberet privilegio immunitatis privare quemcumque delinquentem, qui tam grave ſcelus in perſonam alicujus Principis, vel Regis perpetrare auſus fuiſſet, etiamſi aliàs ſubditus non eſſet illius Principis. Nomine ſubditi hoc in loco intelligitur is, qui Principi ſubjicitur ratione domicilii, vel originis. Quamobrem delinquens in alicujus territorio, licèt efficiatur ſubditus ratione delicti, non tamen dicitur committere crimen læſæ majeſtatis, niſi ratione domicilii, vel originis ſit ſubditus Principi in cujus perſonam delictum commiſit. Ita expreſſè colligitur ex *Clem. Paſtoralis, de appell.* in qua inter cætera agebatur, an Rex Siciliæ commiſiſſet crimen læſæ majeſtatis; Summus autem Pontifex negativè reſpondet, quia non erat ſubditus Imperatori, ratione domicilii, vel originis. Ibi, *rurſus non eſt ſilentio relinquendum, quòd ipſe Rex noſter & Eccleſia Romana ratione regni prædicti notoriè ſubditus, homóque ligius & vaſſallus, ac in eodem regno, ut præmittitur, in Imperio certum, continuum, ac notorium ſuum habens domicilium, ac originem, inde trahens Imperatori eo modo non ſub fuit, quod in eum crimen læſæ majeſtatis commiſerit, quantumlibet omnia in ſententia ſupradicta contenta veritatem indubiam continerent.* Ita gloſſa *ibi in verb. non ſubfuit.* Decianus *lib.* 7. *c.* 8. *num* 3 Julius Clarus *in pract. crim.* §. *læſæ majeſtatis in* 6. *verſ. vidi quandóque.* Farin. *loco cit. q.* 115. *n.* 240. *& ſeq. & in append. cap.* 14. *n.* 191. Peregr. *c.* 9. *n.* 5 Ambroſinus *de immunitate cap.* 9.

Ex quo infertur à privatis Doctoribus crimen læſæ majeſtatis contra Papam committi poſſe ab omnibus tam laicis, quam clericis, quacumque dignitate præditis, ubicumque exiſtant, etiamſi Summo Pontifici in temporalibus ſubditi non ſint. Ratio eſt, quia territorium Summi Pontificis eſt univerſus Orbis; cùm ipſe ſit Chriſti Vicarius, ſuámque juriſdictionem in toto orbe exerceat. Idem de offendente Cardinalem (etiamſi offendens non ſit ſubditus in temporalibus) teſtatur Farinac. *loco cit. num* 100 Gigas *de crimin læſæ majeſtatis lib.* 1. *rubr. qualiter, & à quibus crimen læſæ majeſtatis committatur. quæſt.* 1. *n.* 10. Peregrin. *c.* 9 *n.* 7. *verſ. de offendente*, & ratio deſumi poteſt ex ſupradictis *n.* 9. *verſ. major difficultas eſt.* An autem offendens Cardinalem privetur immunitate patet ex dictis *n.* 9.

13 Immunitate non privatur delinquens, niſi ob delicta, inducentia privationem immunitatis.

13 Sed modò circa præcedentes una ſupereſt difficultas, utrùm delinquens, qui propter aliqua dicta privatus eſt jure immunitatis, poſſit, in Eccleſia capi non ſolum propter illa delicta, verùm etiam propter illa, quibus non eſt adjuncta privatio immunitatis ex. gr. utrùm qui delictum homicidii, vel mutilationis commiſit in Eccleſia, aut qui conſpiravit in perſonam Principis, capi poſſit in Eccleſia non ſolum pro homicidio, vel mutilatione, vel conſpiratione, verùm etiam pro furto, vel ſacrilegio, vel pro alio delicto, cui privatio immunitatis Eccleſiaſticæ impoſita non eſt.

Omiſſis aliorum ſententiis reſpondendum mihi videtur negativè, niſi judex intendat illum capere ob delicta, privationem immunitatis inducentia. Ratio eſt, quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione omnino vetuit extrahi delinquentes, exceptis caſibus in ea conſtitutione expreſſis, ſublata facultate aliter interpretandi; tum quia reliqua crimina non efficiunt delinquentem indignum, immunitate; ergo propter illa non poteſt extrahi a loco ſacro, & in carcerem detrudi. Ita ſentire videntur Sylveſter, & Suar. quos in ſimili ſuprà retuli §. 5. *n.* 5. dum loquuntur de hæretico, Farinac. *de carcerib. quæſt.* 28. *n.* 67. in ſimili loquens de blaſphemo. Covarr. Boerius, & alii apud Gutierrez *lib.* 3. *pract. quæſt.* 1. *n.* 28. contra Julium Clarum *in pract* § *fin quæſt* 30. *verſ. ſed quid* Ambroſinum *cap.* 5. *n.* 10. Decianum *lib.* 6 *cap.* 18. *n.* 16. Peregr. *cap.* 6. *n.* 20. & alios, quorum ſententiam ſatis rationabilem appellat Farinac. *de carceribus, & carceratis, quæſt.* 28. *n.* 60.

§. XII.

Utrùm confugiens ad Eccleſiam tradendus ſit curiæ ſæculari in caſibus Bullæ.

1 *Prelati locorum tenentur delinquentes ad loca ſacra confugientes tradere curia ſæculari eos requirenti, modò conſtet de delicto privante immunitate.*
2 *Epiſcopus an ligetur excommunicatione dum renuit dare facultatem extrahendi delinquentes non gaudentes immunitate remiſſivè.*
3 *Epiſcopus, vel ejus Vicarius non poteſt facultatem dare extrahendi aliquem ab Eccleſia in caſibus in jure non expreſſis.*
4 *Quænam forma ſervanda ſit, dum aliquis ab Eccleſia extrahendus eſt.*
5 *Officialis Epiſcopi nomine quiſnam intelligatur.*
6 *Epiſcopi nomine quis intelligatur.*
7 *Licentia debet eſſe expreſſa dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt.*
8 *Epiſcopo conſtare debet de delicto antequam concedat facultatem extrahendi.*
9 *Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à laica poteſtate, dum quæritur utrùm delinquens gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.*
10 *Epiſcopus ſervare debet juris ſolemnitates, dum cognoſcit an aliquis immunitate gaudeat.*
11 *Appellatio an dari poſſit à ſententia Epiſcopi declarantis reum gaudere, vel non gaudere immunitate.*
12 *Epiſcopus non tenetur exigere cautionem de vita delinquentis, quem foro ſæculari tradit ob delictum privans immunitate.*

EXplicandum primò, utrùm Prælati locorum immunium teneantur delinquentem curiæ ſæculari tradere.

Secundò quid ſervandum ſit antequam eum ſæculari curiæ tradant.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Prælati locorum tenentur delinquentes ad locos ſacros confugientes tradere curiæ ſæculari eos requirenti, modò conſtet de delicto privante immunitate.

1 PRælati locorum gaudentium immunitatem tenentur delinquentes ad locum immunem confugientes, conſignare curiæ ſæculari, eos requirenti, ſi cognoverint aliquod delictum ab commiſſum fuiſſe, propter quod immunitatis privilegio gaudere non debent. Hæc propoſitio evidenter conſtat ex conſtitutione Summi Pontificis Gregorii XIV. nam ubi habemus Pontificiam conſtitutionem, non eſt cur ulteriùs inveſtigemus rationem. Bald. *in l. Gallus, ſi ejus ff. de libr. & poſth.* Corneus *lib.* 4. *conſ.* 99. *n.* 4. *& conſ.* 121. *n.* 3. Pariſ. *lib.* 2. *conſ.* 53. *n.* 1 c. & alii apud Ambroſinum *cap.* 11. *n.* 1. *ad fin.* Verba conſtitutionis Gregorii ſunt hæc. *Univerſis & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis cæteriſque Eccleſiarum & Monaſteriorum, Prælatis, tam Secularibus, quàm cujuſvis Ordinis regularibus diſtrictè præcipiendo mandamus & præcipimus, ut laicos in caſibus prædictis delinquentes ad eorum Eccleſias, Monaſteria, Domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectivè confugientes, & ibi ſe recipientes, atque morantes, qui prædicta delicta, eorúmve aliquod judicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à curia ſæculari fuerint requiſiti, & quilibet eorum fuerit requiſitus, miniſtris, & officialibus curiæ ſæcularis abſque irregularitatis nota, aut alicujus cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, & faciant, & quilibet eorum curet & faciat.*

2 Epiſcopus an ligatur excommunicatione, dum renuit dare facultatem extrahendi delinquentes non gaudentes immunitate, remiſſivè.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrum Epiſcopus renuens facultatem extrahendi dare in caſibus in Bulla expreſſis, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *punct.* 9. *dub.* 4. *n.* 2.

3 Epiſcopus, vel ejus vicarius non poteſt facultatem dare extrahendi aliquem ab Eccleſia in caſibus in jure non expreſſis.

3 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus, vel ejus Vicarius poſſit judici laico dare facultatem extrahendi aliquem ab Eccleſia in caſibus jure non exceptis.

Reſpondent Sylveſt, *verb. Immunitas* 1. *quæſt.* 4. *n.* 4. Suar. *tom.* 1. *de relig. tract.* 1 *lib* 3 *c.* 13. *n.* 3. Peregrin. *c.* 14. *n.* 3. & alii, poſſe, obtenta prius cautione, ſeu ſecuritate de ſalute innocentis, quoad vitam, membra, & omnem corporalem pœnam: hæc autem cautio debet eſſe juratoria, dum non dubitatur de violatione juramenti; ſi verò dubitetur, an Judex ſervaturus ſit juramentum, requiritur cautio fidejuſſoria, ut in ſimili colligitur ex *c. tranſmiſſa. de reſt. ſpoliat.* Ratio verò cur judex in tali eventu non peccet, eſt quia licèt faciat violentiam perſonæ, quam extrahit, non tamen eam facit Eccleſiæ.

Ego verò oppoſitum ſuſtinendum cenſeo poſt conſtitutionem Gregorii. Ratio eſt, quia Gregorius XIV. facultatem extrahendi concedi mandat ſolùm in caſibus in ſua Bulla expreſſis, aliáſque omnes facultates abrogat, & ad unam tantùm formam reducit, & moderatur, ut inquit idem Pontifex: ergo reus ad Eccleſiam confugiens gaudere debet immunitate, nec Epiſcopus illius extrahendi facultatem dare poteſt Ita Gambacurta *lib.* 8. *c.* 11. *&* 12. *n.* 4.

Imò Gambacurta putat Epiſcopum in tali eventu incurrere excommunicationem, quia violat immunitatem in Bullam præſcriptam. Sed oppoſitum non videtur carere probabilitate, quia excommunicatio videtur impoſita contra violantes immunitatem per extractionem, non verò contra Epiſcopum dantem facultatem.

Addo

Addo mihi valdè probabile videri, Epiſcopum non incurrere excommunicationem dando facultatem ſæcularibus miniſtris extrahendi aliquem ſuo nomine pro delictis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, immunitas enim Eccleſiaſtica non eſt inducta in præjudicium poteſtatis Eccleſiaſticæ, ut ſuprà dictum fuit §. 3. *n.* 9. *&* 9. *n.* 12. quamvis Farin. *in append. c.* 2. *n.* 32. cum Dec. & aliis oppoſitum ſentire videatur.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Quænam forma ſervanda ſit, dum aliquis ab Eccleſia extrahendus eſt.

4 Aliquam delinquens, qui ad locum ſacrum confugerat, curiæ ſæculari tradatur, iſtæ circumſtantiæ ſervandæ ſunt. Prima eſt, ut obtineatur ab Epiſcopo, vel ab ejus officiali, facultas capeſſa capiendi, & extrahendi delinquentem. Ratio eſt, tum quia in alieno territorio nemo juriſdictionem exercere poteſt, *l. extra territ. ff. de juriſd. omn. jud.* tum quia ſic expreſsè cavetur in dicta Gregorii conſtitutione. Imò idem ſervandum eſt de jure civili *auth. ſi quis. C. ad l. Jul. de adult.* quamquam lex illa generalis non eſt in omnibus, ut benè Farin. *in append. c.* 2. *n.* 356.

5 Officialis Epiſcopi nomine quiſnam intelligatur.

5 Nomine officialis Epiſcopi intelliguntur Vicarius Generalis, ut ex *Cle.* 2. *de reſcript. juncta gloſſa, v. officialis.* benè docet Sanch. *lib.* 8. *de matr. diſp.* 27. *n.* 29. & Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.* 7. ubi plures alios Doctores refert, alios etiam allegat Peregrinus *c.* 16. *num.* 23.

6 Epiſcopi nomine quis intelligatur.

6 Nomine verò Epiſcopi intelligitur verus Epiſcopus, & non alius Epiſcopo inferior, etiamſi ordinarius ſit, aut nullius diœceſis. Imò ſi caſus accidat, ut delinquens ſe recipiat in locum exemptum, & nullius diœceſis; facultas obtinenda eſt ab Epiſcopo viciniori, ut patet ex præcitata Gregorii Bulla.

7 Licentia debet eſſe expreſſa, dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt.

7 Sed modò dubium eſt primò, à quonam petenda ſit licentia in locis nullius diœceſis.

Reſpondeo petendam eſſe ab Epiſcopo viciniore, ut habetur in conſtitutione Gregorii. Verùm ſi detur caſus, ut duo Epiſcopi ſint proximi, ſed alter proximus, quoad diœceſim, non verò quoad habitationem, alter proximus; quoad habitationem, non quoad diœceſim, facultas petenda eſt ab Epiſcopo viciniori quoad habitationem, modò etiam ipſe proximam habeat diœceſim. Ratio eſt: tum quia Gregorius XIV. principaliter reſpexit perſonam Epiſcopi, ſecundariò diœceſim; ob id Pontifex non dixit ad Epiſcopum proximioris diœceſis, ſed *ad Epiſcopum viciniorem*, tum quia hoc pacto occurritur incommodis quæ alias ſequi poſſent adeundo Epiſcopum in remotiori domo exiſtentem.

Hoc tamen intelligitur, modò Epiſcopus qui aditur, habeat etiam ipſe diœceſim proximam; alioquin judex poſſet licentiam petere ab Epiſcopo ſolum titulari, vel ab alio in ſua domo, causâ recreationis exiſtente, quod non videtur conforme voluntati Sum. Pont. qui dum voluit facultatem ab Epiſcopo viciniore impetrari, videtur reſpexiſſe perſonam Epiſcopalem, & diœceſim Epiſcopi.

Secundo dubium eſt, quiſnam adiri poſſit pro facultate extrahendi dum Sedes Epiſcopalis vacat ob Epiſcopi mortem, aut alia ratione.

Reſpondeo adiri poſſe Vicarium Capituli, Sede vacante; quia hic ſuccedit in juriſdictionem Epiſcopi, & dum Gregorius requirit licentiam vicinioris Epiſcopi, vel ejus officialis, intelligendus videtur ſolùm reſpectu loci nullius diœceſis, non verò reſpectu loci alicujus diœceſis, licèt Epiſcopalis Sedes vacet.

Tertiò dubium eſt, utrùm licentia debeat eſſe expreſſa, an ſufficiat tacita.

Reſpondeo requiri expreſſam, quia hæc in Bulla Gregorii præſcribitur, ibi, *ſine expreſſa licentia.* Ex quo ſequitur nulla ratione audiendum eſſe Gamb. *l.* 8. *c.* 10. *n.* 7. *in prima additione*, aſſerentem ſufficere tacitam quandam Epiſcopi licentiam, ad extrahendum.

Secunda circumſtantia eſt, ut interſit perſona Eccleſiaſtica, facultatem habens ab Epiſcopo, vel ab ipſius Vicario, dum aliquis è loco ſacro extrahitur.

Ex quo patet non amplius liberum eſſe judicibus propria auctoritate delinquentes extrahere à loco ſacro, ſed neceſſariam eſſe Epiſcopi, vel ejus Vicarii licentiam cum aſſiſtentia perſonæ Eccleſiaſticæ, auctoritatem ab eo habentis.

Hoc tamen limitandum eſt modò Epiſcopus, & prædictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitæ, reos delictorum in conſtitutione Gregorii expreſſorum tradere, aut capturæ intervenire non recuſaverint, ut in prædicta Bulla cavetur. Ideò judices Epiſcopo recuſante poſſunt delinquentem à loco ſacro abſtrahere, & abſtractum Epiſcopo conſignare, ut cognoſcat, an commiſerit delictum privans immunitate. Ita Genuenſ. *in praxi Neap. c.* 17. Marius Italia *l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 80. *& ſeq.* Farin. *in append. c.* 12. *n.* 366.

Tertia circumſtantia eſt, ut delinquens non ſtatim ac captus eſt tradatur laicæ poteſtati, ſed in carcerem nomine Epiſcopi conjiciatur, & detineatur, donec ab Epiſcopo, vel ab ejus deputato cognitum fuerit, an reus ſit delicti, cui privatio immunitatis impoſita eſt, ut patet ex illis verbis Bullæ, *Quodque delinquentes laici prædicti, poſtquam ut præfertur ab Eccleſiis locisve ſacris extracti, & capti fuerint ad carceres curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia data illis ſi opus fuerit per curiam ſæcularem detineri debeant, nec inde extrahi, curiæque ſæculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint, tuncque demum de mandato Epiſcopi per judicem Eccleſiaſticum curiæ ſæculari, quacumque appellatione poſtpoſita conſignentur.* Vide Farin. *in append. c.* 22. *n.* 367. *& ſeq.* & Marium Ital. *lib.* 1. *c.* 5. § 14. *n.* 7.

Ex quo patet delinquentem non eſſe tradendum curiæ ſæculari, donec Epiſcopo conſtet de patrato delicto, etiamſi alioquin delictum notorium ſit, ut bene Marc. Ant. Genuenſis *in praxi Neapol. c.* 22. *n.* 5. conſequenter audiendus non videtur Gambacurta *lib.* 6. *c.* 14. *n.* 2. Decianus *lib.* 6. *c.* 19. *num.* 4. Cuvar. & alii apud Farin. *in append. c.* 22. *num.* 357. oppoſitum ſentiens, ſicut etiam alias ſenſit Farinacius, *de carcer. quæſt.* 28. *n.* 75. retractans ſeipſum *in append. loco cit.*

8 Epiſcopo conſtare debet de delicto antequam concedat facultatem extrahendi.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Epiſcopo antequam delinquentem foro ſæculari tradat, debeat de delicto certò, & plenè conſtare, an ſufficiat, ut illud per conjecturas, & præſumptiones cognoverit.

Reſpondeo debere certò, & evidenter conſtare. Ratio eſt; tum quia Sum. Pont. requirit, ut verè conſtet; quod autem cognoſcitur per conjecturas, & præſumptiones, non dicitur, verè cognoſci, ſed præſumi, & putari. Illa verò dicuntur ſciri, aut verè conſtare, quæ propriis oculis conſpicimus, vel aliàs indubitanter novimus. *c. cùm cauſam de juram. calumn.* tum quia præſumptio ſtat in favorem delinquentis, nam pro eo ſtat præſumptio, pro quo ſtat poſſeſſio; & qui pro ſe habet regulam, dicitur etiam pro ſe habere juris præſumptionem, *l. ab ea parte ff. de probat.* tum quia lex requirens probationem, intelligitur de plena, & vera, non verò de præſumptiva; nam quando ſolas præſumptiones, & conjecturas requirit, hoc exprimit, ut patet ex *c. pro humani de homicidio in* 6. *& l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit.* Ita Farin. *conſ.* 76. *n.* 5. *v. ad ſecundum. dubit. & in append. n.* 374. Ambroſ. *c.* 11. *n.* 4. Gambacurta *lib.* 6. *c.* 14. *&* 15. Marius Italia *lib.* 1. *c.* 6. §. 1. *n.* 80. contra Giurb. & alios, quos referam *dub.* 3. *n.* 10.

9 Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à laica poteſtate, dum quæritur utrùm delinquens gaudeat immunitate Eccleſiaſtica.

9 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus poſſit ſtare proceſſui facto à laica poteſtate, ita ut ſi ei per proceſſum à laico factum conſtet delinquentem eſſe reum criminis privantis immunitate, debeat delinquentem curiæ ſæculari tradere.

Reſpondeo negativè, ſed Epiſcopum debere novas probationes recipere. Ratio eſt, tum quia proceſſus laicæ poteſtatis aliquam redolet ſuſpicionem, cùm fabricatur in propria cauſa ipſius judicis ſæcularis, de ſua juriſdictione contendentis (niſi fuiſſet talis proceſſus à ſæculari judice confectus eſſet antequam delinquens ſe reciperet in Eccleſiam, tunc enim non levem veritatis fidem facit, cùm tunc de juriſdictione ſæculari non controvertetur, ex Farin. *in append. c.* 22. *n.* 375. & alii) tum quia judex Eccleſiaſticus regulariter loquendo, non tenetur ſtare proceſſui facto à judice ſæculari, ut cum Jul. Clar. §. *finali, q.* 30. *v. ultimo quæro,* & Giurb. *conſ.* 46. Proſper Farinacius *in deciſ. crim. conſ.* 76. *in princ. v. & quidem aſſumend.* tum quia Sum. Pont. dicit, *cognito priùs per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum an ipſi crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint*, ſed cui datur facultas cognoſcendi de aliqua cauſa; cenſetur etiam data poteſtas recipiendi probationes circa illam cauſam, ut probat Farin. *in deciſ. crim. conſ.* 76. & Ambroſinus *c.* 11. *n.* 3. ergo Epiſcopus, vel ejus deputatus debet recipere probationes. Ita Marius Italia *l.* 1. *c.* 6. §. 2. *n.* 79. Ambroſin. *loco cit.* Farinac. *in append. c.* 22. *n.* 373.

10 Epiſcopus ſervare debet juris ſolemnitates, dum cognoſcit an aliquis immunitate gaudeat.

10 Tertiò dubium eſt, utrùm Epiſcopus ſervare debeat juris ſolemnitates, dum cognoſcit an reus ad Eccleſiam confugiens privetur immunitate, & curiæ ſæculari tradendus ſit.

Reſpondeo affirmativè, quia cùm judicialiter agat, juris formam ſervare debet, propterea nonnulli DD. apud Farinac. *conſ.* 168. *n.* 38. *& ſeq. & in append. c.* 22. *num.* 376. putat citandum eſſe ipſum reum; cùm de ipſius intereſſe agatur, & præterea dilationes concedendas eſſe, quamvis reſtringi poſſint, ac denique proceſſum publicandum eſſe, hæc enim forma in judiciis ſervari conſuevit. Contrarium docet Marius Giurba *conſ.* 100. *de immunit. n.* 29. putans ſufficere ſemiplenam judicis cognitionem: etiamſi judex illam deſumat ex proceſſu fabricato coram ſæculari judice. Imò idem Giurba *loc. cit.* Remig. *de immun. q.* 2. *num.* 3. Gratianus *diſp.* 596. *n.* 26. putant ſufficere informationem ſecretam, & ſine partis citatione; ſed hoc ego non approbo; quia cùm Epiſcopus judicialiter agat par eſt, ut judicii formam ſervet, alioquin periculum ſubiret inferendi damnum reo, de quo agitur an immunitate gaudeat.

Objicies cum Giurb. *loc. cit.* In conſtitutione Gregorii XIV. non præſcribitur forma ſervanda in hujuſmodi cognitione, ſed generaliter, & abſolutè dicitur, *Niſi cognita priùs per Epiſcopum, an ipſi verè crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint.* Cùm ergo hujuſmodi verba generalia ſint, generaliter intelligenda ſunt, conſequenter in quavis cognitione verificantur *l. cog. ff. de var. & extr. cog.* Præterea ſicut judex, cui imponitur, ut cognitionem rejiciat, poteſt cognitionem rejicere per informationem abſque proceſſu, & extrajudicialiter, ex gl. *in l. jus alim. §.* 1. *verb. cog. ff. ubi pupil. educari debeat*, ita, &c.

Denique in quæſtionibus emergentibus ſufficit cognitio extrajudicialis, & non requiritur cognitio cauſæ plenaria, ex Bartolo, & Bald. *in l. jus alimentorum citata.*

Reſpondeo ſolutionem iſtius objectionis conſtare ex dictis *n.* 8. & 10. cum enim Epiſcopus judicialiter agat in re magni momenti, juxta Gregorii conſtitutionem, par eſt, ut ſolemnitates juris ſervet.

Digitized by Google

11 Appellatio, an dari poſſit à ſententia Epiſcopi declarantis reum gaudere immunitate.

11 Quartò dubium eſt an dari poſſit appellatio à ſententia Epiſcopi declarantis reum ad Eccleſiam confugientem gaudere, vel non gaudere immunitate.

Reſpondeo diſtinguendo, vel ſententia lata fuit in favorem ſæcularis fori, judicando reum immunitate non gaudere, vel lata fuit in favorem rei, judicando ipſum immunitate gaudere: ſi lata fuit in favorem ſæcularis fori, non admittitur appellatio, quia Gregorii XIV. eam expreſſis verbis excludit, ibi, *per judicem Eccleſiaſticum judici ſæculari, quacumque appellatione poſtpoſita, conſignentur.* Si verò ſententia lata fuit in favorem rei, controverſia eſt inter DD. an ſæculari foro competat appellatio.

Alexand. Peregr. *de immun. c. 16 n. 35.* exiſtimat non competere, quia eadem in utroque caſu ratio militat.

Sed oppoſitum mihi dicendum videtur. Ratio eſt, quia jure communi datur appellatio ab inferiori ad ſuperiorem, niſi aliud in jure exprimatur. In Bulla autem Gregorii exprimitur tantummodo primus caſus in quo appellatio denegatur, non verò ſecundus. Ita Farin. *in append. c. 11 num. 171.* Gambacurta *de immunit. lib. 6 c. 17 n. 3.*

Ad rationem Peregrini reſpondeo primò, à paritate rationis argumentandum non eſſe ad legem extendendam, ſed verbis legis ſtandum.

Reſpondeo ſecundò non militare eandem rationem in utroque caſu, ſed diverſam: Pontifex enim rejicit appellationem in primo caſu ne forum ſæculare ſuo jure privetur contra reum in Eccleſia exiſtentem, reus enim ſemper appellaret, ut laicam poteſtatem eluderet, vel evitaret. In ſecundo verò caſu Pontifex appellationem non rejicit: tum quia probabilis præſumptio non eſt ut fiſcus, ſeu pars reo contraria frivolam & fruſtratoriam appellationem interponat, tum quia reus interim grave damnum non patitur, cum in Eccleſia, vel in carcere nomine Prælati Eccleſiaſtici detineatur, nec vitæ periculum interim incurrat.

12 Epiſcopus non tenetur exigere cautionē de vita delinquentis, quem foro ſæculari tradi ob delictum privans immunitate.

12 Quintò dubium eſt utrùm Epiſcopus antequam delinquentem, qui privilegium immunitatis amiſit ob aliquod delictum, tradat curiæ ſæculari, debeat exigere cautionem, qua judex ſæcularis promittit delinquentem pœna ſanguinis non eſſe puniendum.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia Sum. Pont. hanc cautionem in ſua conſtitutione non requirit, ſed præcipit delinquentem tradi abſque nota irregularitatis, aut vinculo cenſuræ. Ita Farin. *de carcer. & carcerat. q. 28 n. 77. & in append. cap. 22 n. 243.* Bajardus *in addit. ad Julium Clarum q. 30. num. 53.* Decianus *tractat. crim. lib. 6. c. 29 n. 6* Peregrinus *c. 16. n. 21.* Gambacurta *lib. 6. c. 26 n. 5.* Ambroſin *loco cit. n. 3.* ubi alios Doctores refert, aſſerentes hanc cautionem fore ſuperfluam, quia judices eam non ſervarent ob criminis atrocitatem.

§. XIII.

Quam culpam, & pœnam incurrant violantes immunitatem.

1 *Immunitatis violator quot peccata committat.*
2 *Extrahens aliquem ab Eccleſia blanditiis, vel precibus, non peccat contra juſtitiam.*
3 *Immunitatis Eccleſiaſticæ violator, quas pœnas incurrat.*

PRimò loco explicabo culpam.
Secundò pœnam.

PRIMA PROPOSITIO.

VIolator immunitatis Eccleſiaſticæ per extractionem delinquentis à loco ſacro multa gravia peccata committit.

1 Immunitatis violator quot peccata committat.

1 Primò peccat peccato ſacrilegii, tum quia gravem injuriam facit loco ſacro, in cujus reverentiam conceſſum eſt immunitatis privilegium; faciens autem gravem injuriam rei ſacræ reus eſt mortalis ſacrilegii; cùm ſacrilegium ex ſuo genere ſit peccatum mortale: tum quia ſtrictiſſimè prohibetur extractio à loco ſacro, adjectis graviſſimis pœnis: ſtricta autem prohibitio, & gravis pœnæ impoſitio judicat obligationem ſub mortali, ut patet ex regulis generalibus traditis *de leg.* Ita Divus Thomas *2. 2. q. 99. art. 3.* Suarez *t. 1. de relig. tr. 2. lib. 3. cap. 13 num 4* Valentia *tom. 3. dub. 6. quæſt. 13. punct. 11.* Ambroſinus *cap. 1. num. 2. & cap. 15. num. 1.* Card. Tuſch. *verbo immunitas, concluſ. 34. num. 14.* Decianus *tom. 2. libr. 6 cap. 23. n. 1* Farinacius *de carcer. quæſ. 28 & in append. cap. 10. num. 310.* Peregrinus *cap. 14. num. 3.* & alii communiter.

Secundò graviter peccat peccato injuſtitiæ. Ratio eſt, tum quia delinquens, dum in loco ſacro exiſtit, poteſt judici per vim extrahendi reſiſtere, ne extrahatur: ergo ſignum eſt extrahentem non habere jus extrahendi, ſed facere injuriam delinquenti habenti jus reſiſtendi, alioquin daretur bellum ex utraque parte formaliter juſtum; tum quia laicus judex non ſolùm peccat peccato ſacrilegii; verùm etiam peccato injuſtitiæ, capiendo clericum, cùm in ipſum juriſdictionem non habeat, ratione privilegii quo Eccleſiaſtici à laica poteſtate exempti ſunt; ergo etiam peccat peccato non ſolùm ſacrilegii, verùm etiam injuſtitiæ capiendo laicum in loco exempto; cum in ipſum juriſdictionem non habeat ob privilegium immunitatis, quod licet immediatè conceſſum ſit loco ſacro, tamen redundat in homines ad ipſum ſacrum locum confugientes, & cenſetur conceſſum loco, ut tuti ſint in eo exiſtentes. Ita Suar. *loc. cit. n. 9 & ſeqq.* Valen. *loc. cit. punct. 1, q. 2. v. nihilominùs contraria ſententia*, ubi refert Turrec. & Victoriam. Ambroſinus *c. 15. n. 7.* contra nonnullos alios, quorum ſententia non videtur improbabilis, cùm eam ſuſtinuiſſe videtur Sanctus Thom *loco ſtatim citando.*

Hinc ſequitur eum, qui per vim extraxit delinquentem à loco ſacro, teneri ad reſtitutionem omnium damnorum quæ inde paſſus eſt delinquens. Ratio eſt, quia ex peccato contra jus alterius conſurgit obligatio reſtituendi. Ita Ambroſin. *c. 15 n. 7.* Farin. *in append. c. 20. n. 321.* Peregrin. *cap. 15. num. 17.* Valentia, Suarez & alii *locis cit.* contra Decian. *lib. 6. cap. 28 n. 6.* & alios apud Ambroſin. *loc. cit. n. 8.*

2 Extrahens aliquem ab Eccleſia blāditiis, vel precibus, non peccat contra juſtitiam.

2 Dixi, *per vim*, quia ſi blanditiis, aut precibus rogavit illum, ut ſecum exiret, non peccavit contra juſtitiam, quia ſcienti, & volenti non fit injuria, & immunitas violatur ob violentiam alteri illatam.

Imò Sylveſter, Panurmitanus, & alii apud Peregr. *c. 14 n. 1.* Idem ſentiendum putant de judice, qui verbis injurioſis, vel minis induxit reum ad egrediendum de Eccleſia, illumque cœpit extra Eccleſiam. Hæc opinio ſuſtineri poteſt quoad pœnam excommunicationis, hæc enim incurritur ob violentam extractionem, vel cooperationem ad illam, non verò quoad malitiam injuſtitiæ, quæ minis, & injurioſis verbis adjuncta eſt.

Objicies primò ex S. Thoma, *2. 2. q. 99. art. 1. ad 3.* extrahens à loco ſacro committit ſolùm deformitatem ſacrilegii, quia rem ſacram violat, ſed committens ſolùm ſacrilegium non tenetur ad reſtitutionem, cùm obligatio reſtituendi conſurgat ex violatione juſtitiæ commutativæ: ergo extrahens delinquentem à loco ſacro, non tenetur ad reſtitutionem.

Reſponderi poteſt primò Sanctum Thomam contrariæ opinionis fuiſſe.

Secundò extrahentem committere principaliter ſacrilegium, quatenus facit contra reverentiam locis ſacris debitam ob immunitatem, conſecutivè verò facere contra juſtitiam, quatenùs conceſſa immunitate competit jus hominibus ad loca ſacra confugientibus, ne per vim ab ipſis extrahi poſſint.

Objicies ſecundò: talis reſtitutio non videtur uſu recepta, & durum videtur obligare judices ad hanc reſtitutionem.

Reſpondeo uſu recipiendam eſſe, ſi non eſt recepta, & obligationem reſtituendi imponendam eſſe judicibus, non obſtante contraria conſuetudine; nam hujuſmodi conſuetudo eſt contra jus naturale, quamdiu perſeverat privilegium immunitatis locis ſacris conceſſum, non poteſt autem conſuetudo induci contra jus naturale. Ita Suar. *n. 15.* Valent. *loc. cit. v. ad primum argumentum.*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Immunitatis Eccleſiaſticæ violator quas pœnas incurrat.

3 VIolator immunitatis Eccleſiaſticæ varias pœnas incurrit, nam de jure civili incidit in crimen læſæ majeſtatis *l. 2. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt.* Imò juxta *l. præſenti, C de his qui ad Eccleſiam confugiunt* puniendus eſſet pœna capitali, & ultimi ſupplicii, quamquam hæc pœna non videtur amplius in uſu, ut videri poteſt apud Decian. *lib. 6. ca. 18. n. 4* apud Clar. *in pract. §. final. q. 30.* apud Suar. *c. 13. n. 6.*

De jure verò canonico *c. quiſquis 17. q. 4.* contra violantem immunitatem Eccleſiarum injungitur pœna nonagintà ſolidorum, præter pœnitentiam publicam judicio Epiſcopi injungendam; & quamvis Clarus, Decianus & alii aſſerant hanc pœnam contraria conſuetudine abrogatam fuiſſe; nobis tamen contrarium ſuſtinendum eſt propter decretum Trid. *ſeſſ. 25. c. 20. de reformatione*, & propter conſtitutionem Gregorii, in quibus canones ad Eccleſiaſticam immunitatem pertinentes innovantur. Ita Card. Toſc. *verb. Eccleſia concl. 8. c. 11.* Ambroſin. *de immunit. c. 15. n. 3. & ſeqq.* Farin. *in append. c. 20. n. 319.*

Præter ſupradictas pœnas ex jure Canonico recenſitas impoſita eſt etiam pœna excommunicationis, *cap. definivit; cap. frater, c. miror, c. quiſquis, cap ſi quis contumax 17. quæſt. 4.* in quibus textibus non videtur impoſita excommunicatio ipſo facto, ſed comminatoriè, & ſub conditione; ſi violator immunitatis Eccleſiaſticæ non ſatisfaciat, & reum non reſtituat, ut notat *loca citata, cap. 13. num. 7.* Zerola *in praxi, verbo immunitas, verſiculo 14.* Peregrinus *cap 13. num 3.* Idem ſentire videtur Sylveſt. *cap. 20. verbo Immunitas 3. quæſt. 8.* aſſerentes extrahentem debere excommunicari, Socinus, & alii apud Farinacium *in append. c. 20. num. 315.*

Verùm in conſtitutione Gregorii extat excommunicatio ipſo facto iis verbis: *qui contra noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas*, &c. Ita Farin. *loco citato n. 313.* & alii communiter poſt Gregorii conſtitutionem, & apertè conſtat ex decreto Sacræ Congregationis edito de mandato Clementis VIII. incipit, *Sacra Congregatio*, ubi abſolutio iſtius excommunicationis Papæ reſervatur, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis.

§. XIV.

Digitized by Google

§. XIV.

Quænam ſit materia & ſubjectum iſtius culpæ, & pœnæ impoſitæ contra violantes immunitatem.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Forma, quænam ſervanda ſit dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt.*
3 *Extrahere aliquem è loco quiſnam dicatur.*
4 *Immunitatem violans attentando aliquem capere, vel extrahere è loco ſacro, incurrit excommunicationem, etiam effecta non ſecutо.*
5 *Mandans aliquem extrahi è loco ſacro excommunicationem incurrit.*
6 *Judex nolens extractum ab Eccleſia reſtituere ligatur excommunicatione.*
7 *Conſulens extrahi aliquem ab Eccleſia contra conſtitutionem Gregorii non ligatur excommunicatione.*
8 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
9 *Immunitatem violat non ſolum perſona publica, verùm etiam privata extrahendo ab Eccleſia.*
10 *Judex in carcerem conjiciens aliquem per vim extractum à perſonis privatis excommunicationem incurrit, etiamſi ipſe particeps non fuerit extractionis.*
11 *Epiſcopus, aliique Prælati extrahentes, vel extrahi mandantes aliquem non ſervata forma Bullæ Gregorii XIV. excommunicationem incurrunt, quoties auctoritate laica faciunt.*
12 *Epiſcopus, vel ejus Vicarius non incurrit excommunicationem, dum renuit laico judici concedere facultatem extrahendi aliquem in loco ſacro exiſtentem.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis, & pœnarum contra violatores immunitatis Eccleſiaſticæ editarum, ſunt actiones in Bulla Gregorii expreſſæ.

Prima actio eſt capere exiſtentem in Eccleſia in caſibus non exceptis; vel non ſervata forma in hac Bulla præſcripta.

Qui autem ſint caſus in hac Bulla excepti, patet ex ſupradictis *punct.* 6.

2 Forma quænam ſervanda ſit, dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt.

2 Forma verò in hac Bulla præſcripta eſt; ut adſit licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ad hoc deputatæ. Si verò Epiſcopus, vel ejus Vicarius recuſaverit facultatem capiendi, & extrahendi dare in caſibus præmiſſis, poterunt laici officiales, majori qua poterunt modeſtia, delinquentem extrahere, ut patet ex ipſa Bulla, ibi, *volumus, dictáque auctoritate decernimus, & declaramus, ut curiæ ſæcularis, ejuſque judices, & officiales ab Eccleſiis, monaſteriis, locíſque ſacris prædictis laicum aliquem, ut præfertur, delinquentem in nullo ex caſibus ſupradictis ſine expreſſa licentia Epiſcopi, vel ejus officialis, & cum interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non alios Epiſcopo inferiores, etiamſi alii ordinarii ſint, aut nullius diœceſis, aut conſervatores ab hac ſede ſpecialiter, vel generaliter deputati prædictam licentiam dandi facultas pertineat, occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem devolvatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſunt, niſi eo caſu, quo Epiſcopus, & dicta perſona Eccleſiaſtica requiſita, illos in delictis ſuperiùs expreſſis culpabiles, tradere, aut capturæ, & carcerationi intervenire, & aſſiſtere recuſaverint; tuncque reverentiæ Eccleſiæ, & locis ſacris debitæ memores, prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent.*

Ex dictis ſequitur miniſtros curiæ ſæcularis affici excommunicatione capiendo in loco ſacro abſque licentia Epiſcopi, vel abſque interventu perſonæ Eccleſiaſticæ ad hoc ab Epiſcopo deputatæ dum Epiſcopus facultatem extrahendi conceſſit, ut bene in hac parte Gambacurta *lib.* 8. *c.* 10. *n.* 8. Ratio eſt, quia non ſervat formam in hac Bulla præſcriptam.

Et hoc verum cenſeo: primò etiamſi hoc fiat ad bonum finem, cùm Gregorius extrahi prohibet pro quavis cauſa. Ita Marc. Anton. Genuenſis *in praxi Neapolit. cap.* 22. *n.* 9. Farinacius *in append. cap.* 10. *n.* 325.

Secundò idem verum cenſeo contra Gambac. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 1. *loc. cit. n.* 9. etiamſi extrahatur aliquis, quem notoriè conſtet commiſiſſe aliquod delictum in hac Bulla expreſſum; adhuc enim ſub pœna excommunicationis ipſo facto, ſervanda eſt forma præſcripta; quia Sum. Pont. abſolutè, & indiſtincte prohibet ullum capi, aut extrahi abſque licentia Epiſcopi.

3 Extrahere aliquem è loco ſacro quiſnam dicatur.

3 *Secunda actio* eſt extrahere; ir autem dicitur extrahere, qui per vim trahit aliquem. An autem ſuadens, & rogans precibus, aut injuriis, vel minis cogens aliquem exire, in excommunicationem incidat, patet ex ſupradictis §. 8. ſicut etiam ex dictis §. 3. conſtat utrùm extrahens illum, quem ducebat per cœmeterium, vel qui è carcere aufugerat, vel è manibus ſatellitum ſe ſubtraxerat, huic cenſuræ ſubjiciuntur.

Tertia actio eſt incarcerare, id eſt, in cuſtodia publica detinere, quod variis modis contingere poteſt, ut explicatum eſt in Bulla Cœnæ Domini.

Quarta actio eſt extrahere cum magno ſcandalo, dum ſine ſcandalo extrahi poteſt confugiens ad Eccleſiam, quem conſtat patraſſe delictum immunitatis privationem inducens, & Epiſcopus facultatem illius capiendi renuit concedere, tunc enim capere licet cum minori, quo fieri poteſt ſcandalo. Ex quo probabiliter infertur poteſt excommunicationem tunc temporis incurri à miniſtris curiæ ſæcularis capiendo magno cum ſcandalo exiſtentem in Eccleſia, quem alioquin ſine gravi ſcandalo capere potuiſſent, ut ſi vulnera aut necem inſligant; cum alioquin commodè viſum, & illæſum capere potuiſſent. Ita Gambac. *lib.* 8. *cap.* 10. *n.* 11.

Quinta eſt, captum, & extractum de licentia Epiſcopi, vel etiam ſine ipſius licentia, dum eam renuit concedere in caſibus in Bulla Gregorii expreſſis reponere in carceribus curiæ ſæcularis; nam in Bulla præſcribitur reponi in carceribus curiæ Eccleſiaſticæ, quamobrem ſi miniſtri curiæ ſæcularis reponant in propriis carceribus, in excommunicationem incidunt; qui attentant aliquid contra formam in hac Bulla præſcriptam; hoc tamen ab aliquibus limitatur modò miniſtri curiæ ſæcularis id faciant propria auctoritate, & nomine proprio; nam ſi reponant in propriis carceribus nomine Epiſcopi, ut ibi tutiùs cuſtodiatur, putant non incurri excommunicationem; quia tunc cenſetur reponi in carceribus curiæ Eccleſiaſticæ; cùm ibi Epiſcopi nomine detineantur. Ita Gambac. *loc. cit. n.* 12. ſed hoc ego non facilè conceſſerim, cùm Bulla præſcribat extractum reponi in carceribus Eccleſiaſticis.

Additur primò poſt præfatam actionem, ut debita cuſtodia adhibeatur à curia ſæculari erga extractum ab Eccleſia, & repoſitum in carceribus curiæ Eccleſiaſticæ.

Verùm ego cenſeo hoc non præcipi ſæcularibus miniſtris, ſed potius permitti, ne dici reus iterùm aufugiat, ut patet ex forma loquendi, ibi, *ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia data illis, ſi quis fuerit per curiam ſæcularem*, &c.

Additur ſecundò, non licere miniſtris ſæcularis curiæ hujuſmodi delinquentem repoſitum in carceribus curiæ Eccleſiaſticæ, inde extrahere, donec Epiſcopus, aut alius ab eo deputatus cognoverit, an commiſerit crimen privans immunitate; quamobrem ſi ſecus fiat excommunicatio incurritur à miniſtris curiæ ſæcularis.

Additur tertiò hujuſmodi delinquentem conſignandum eſſe curiæ ſæculari, poſtquam Epiſcopus cognoverit patratum ab eo fuiſſe delictum, propter quod immunitas non ſuffragatur; quamobrem ſi miniſtri curiæ ſæcularis propria auctoritate extrahant prælatum delinquentem à carceribus curiæ Eccleſiaſticæ, excommunicationem incurrunt, quia faciunt præter formam in hac Bulla præſcriptam.

Sexta actio eſt præfatas actiones capiendi, extrahendi, &c. facere contra perſonas Eccleſiaſticas; etiamſi reæ ſint criminum expreſſorum in conſtitutione Gregorii; nam hujuſmodi perſonæ gaudent privilegio libertatis Eccleſiaſticæ, quod eſt perſonale, & competit perſonis ratione ſtatus Eccleſiaſtici. De qua re ſufficienter egi in expoſitione Bullæ Cœnæ, & in octavo Decalogi præcepto. Additur etiam in præfata conſtitutione actio cognoſcendi de criminibus ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus in caſibus, qui ex juris diſpoſitione non permittuntur, de quibus ſufficienter egi *loc. cit.*

An autem Clericus reus alicujus criminis in hac Bulla expreſſi poſſit extrahi à loco ſacro in præcitatis caſibus, quoties alioquin clericus non gaudet privilegio fori, explicatum eſt ſuprà *punct.* 4.

Septima actio eſt attentare aliquid contra, vel præter formam in hac Bulla præſcriptam; nam in textu dicitur, *ſi quis quicquam præter aut contra hujus noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit.*

An autem ob præfatas actiones excommunicatio incurratur, ſi ignoranter fiant; conſtabit ex infrà dicendis *punct.* 10.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm excommunicatio incurratur; etiamſi extractio ſeu incarceratio, vel captura ſecuta non fuerit. 4 Immunitatem violans attentando aliquem capere, vel extrahere è loco ſacro incurrit excommunicationem, etiam effectu non ſecuto.

Prima ſententia negativa eſt Gamb. *de imm. lib.* 8. *c.* 13. *ad fin.* Ratio eſt, tum quia cenſura non incurritur, nondum ſecuto effectu: tum quia Pontifex in præcedentibus loquutus eſt de effectu completo, & poſtea nullum addit verbum judicans ſufficere conatum, & attentationem abſque opere completo. Idem ſentiendum putat Gambac. de attentante extrahere reum de carcere Eccleſiaſtico; niſi ſecuta ſit realis extractio cum effectu.

Secunda ſententia communis DD. eſt ſufficere attentationem, id eſt actionem, qua quis opere externo tentavit capere, vel extrahere, vel in carcerem conjicere exiſtentem in loco ſacro. Ratio eſt quia cenſura incurritur, dum exercetur actio ſub cenſura prohibita; actio autem ſub cenſura prohibita in hoc caſu eſt conatus, & attentatio externa capiendi, &c. nam in textu dicitur *attentare præſumpſerint.* Delictum autem dicitur attentatum, etiamſi effectu ipſo perpetratum non ſit, modò factus ſit aliquis actus conſummationi proximus. Ita Decian. *t.* 2. *lib* 6. *c.* 27. *n.* 5. Farin. *t.* 2. *de carcer. q.* 28. *n.* 3. *& in append. c.* 20. *n.* 322. Marius Italia *de imm. lib.* 3. *c.* 6. §. 2. *n.* 54. *& ſeqq.* Peregrin. *c.* 14. *n.* 7. *& c.* 16. *n.* 30. Hinc patet reſponſio ad rationes primæ ſententiæ.

Tractatio tamen extrahendi non videtur ſufficere, quia hæc non eſt propriè, & proximè attentatio. Vide Mar. Ital. *lib.* 3. *cap.* 6. §. 2. 54. *ſeqq.*

5 Secundò dubium eſt, utrùm hanc excommunicationem incurrant mandantes extrahi reum à loco ſacro. 5 Mandans aliquem extrahi è loco ſacro, excommunicationem incurrit.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia Gregorius XIV. in ſua conſtitutione excommunicat omnes attentantes aliquid præter, vel

contra formam ipſius Bullæ. Sed mandans extrahi reum a loco ſacro non ſervata conſtitutionis forma, dicitur attentare aliquid præter, vel contra formam ipſius Bullæ; ergo excommunicatur. Ita Farin. *in append. c.* 10. n. 32. Genuenſis *in praxi Neap. c.* 19. n. 7. cujus opinio probabiliſſima videtur, licèt forte non deſint oppoſitum ſentientes.

6 Judex nolens extractum ab Eccleſia reſtituere, ligatur excommunicatione.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm hac excommunicatione afficiatur judex, qui nec mandavit extrahi, nec extraxit, ſed extractum detinuit, aut Eccleſiæ reſtituere noluit, aut morti adjudicavit.

Reſpondeo affici, quia excommunicantur attentantes: ſeu facientes aliquid contra, vel præter formam Bullæ; hic autem attentat, ſeu facit aliquid contra formam Bullæ, dum non reſtituit extractum, cùm extractio juridicè nulla ſit, & extractus reſtituendus ſit Eccleſiæ, ut gaudeat immunitate, vel reponendus ſit in carceribus curiæ Eccleſiaſticæ, donec cognitum fuerit, an delinquens patraverit delictum, immunitate privans. Ita Genuenſis *in praxi Neap. loc. cit.* Farin. *in append. c.* 10. n. 354. Marius Italia *l.* 1. *c.* 6. § 1. n. 38. *& ſeqq.* Pereg. *c.* 14. *n.* 9. loquens de judice, qui non fugit ad Eccleſiam, gaudere debeat immunitate.

7 Conſulens extrahi aliquem ab Eccleſia contra conſtitutionem Gregorii, non ligatur excommunicatione.

7 Quarto dubium eſt, utrùm conſulens aliquid contra, vel præter formam iſtius conſtitutionis, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo negativè, tum quia cenſura lata in facientes, vel attentantes non complectitur conſulentes, tum quia verſamur in materia cenſurarum, in qua benignior & ſtrictior interpretatio facienda eſt.

Ex quo patet à fortiori habentem ratam aliquam ex præfatis actionibus non affici hac cenſura, quia ratihabitio eſt poſterior facto, & qui ratam habet hujuſmodi actionem, non dicitur attentare, ſed approbare factum. Vide Mar. Ital. *loc. cit. c.* 5. §. 16 n. 16.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

8 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas actiones faciunt, cujuſcumque gradus, & conditionis extiſtant, etiamſi hoc faciant prætextu privilegii. Ratio eſt quia Sum. Pont. revocat omnia privilegia, & formam in hac Bulla præſcriptam ſervari intendit ab omnibus cujuſcumque ſtatus, & conditionis ibi, *quòd ſi quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus, præmiſſorum, aut alio quovis prætextu, quicquam præter, aut contra hujus noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros canones, & Conciliorum generalium, noſtrorúmque prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ.* An verò mandans, vel conſulens ſubjiciatur huic cenſuræ, patet ex dictis n. 5. & 7.

9 Immunitatem violat non ſolùm perſona publica, verùm etiam privata extrahendo ab Eccleſia.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm privata perſona extrahens ab Eccleſia afficiatur hac cenſura.

Reſpondeo affirmativè, quia Bulla generaliter loquitur de facientibus aliquid contra, vel præter formam in ea præſcriptam. Idémque colligitur ex *c. reum. &* ex *c. definivit* 17. *q.* 4. Ita Suar. *t.* 1. *de reg. tract.* 2. *lib.* 3 *c.* 13. *n.* 17. Genuenſ. *in praxi Neap. c.* 28. *n.* 6. Pereg. *c.* 14. *n.* 10. contra Gambacurt. *lib.* 8. *cap* 7 *num.* 2. & 5. aſſerentem eum, quia privata auctoritate violat immunitatem Eccleſiæ, non affici hac cenſura, quia hæc Bulla, inquit ipſe, tota dirigitur contra miniſtros curiæ, ſed quaſi minùs principaliter ad omnes prædicta attentantes extendi.

10 Judex in carcerē conjiciens aliquem per vim extractum à perſonis privatis, excommunicationem incurrit etiamſi ipſe particeps non fuerit extractionis.

10 Secundò dubium eſt, utrùm judex, qui in carcerem conjecit aliquem per vim extractum à perſonis privatis, in hanc cenſuram incidat.

Reſpondeo incurrere, ſaltem ſi particeps fuit extractionis, hic enim dicitur attentare aliquid contra, vel præter formam iſtius conſtitutionis. Ita DD. citati, ſi verò non fuit particeps extractionis. Suarez *loc. cit.* exiſtimat non incurrere, nec teneri quidquam Eccleſiæ, vel reo reſtituere.

Ego verò probabilius ſentio incurrere, & teneri captum Eccleſiæ, damna, quæ reus ob actionem judicis paſſus eſt, reſtituere. Ratio eſt tum quia illa extractio irrita eſt, & nulla; ergo extractus non potuit juridicè in carcerem trudi, quandiu per extractum non ſtetit, ne in loco ſacro reponeretur: tum quia Gregorius XIV. interdixit præfatas actiones per dictionem *vel* quæ eſt alternativa, ubi, *capere, extrahere, aut carcerare*; propoſitio autem alternativa verificatur, adimpleta altera parte.

11 Epiſcopus aliique Prælati extrahentes, vel extrahi mandantes aliquem, non ſervata forma Bullæ Greg. XIV. excommunicationem incurrunt, quoties auctoritate laica faciunt.

11 Tertiò dubium eſt utrùm Epiſcopi, aliiſque Prælati extrahentes, vel extrahi mandantes aliquem contra formam præſentis conſtitutionis pœnas, & cenſuras incurrant.

Reſpondeo diſtinguendo; vel hoc faciunt quatenùs utuntur Eccleſiaſtica auctoritate ordinaria; aut delegata, vel quatenus utuntur laica poteſtate. Si hoc faciunt, quatenus funguntur poteſtate laica, perſpicuum eſt affici excommunicatione; tunc enim procedunt tanquam laici, ut ſi Epiſcopus dominium temporale habeat, vel ſit officialis Principis, & hoc titulo procedat, ſi verò id faciunt, quatenus utuntur auctoritate Eccleſiaſtica, probabiliter cenſeo non incurrere, quia hæc conſtitutio edita fuit ad frænandam laicorum temeritatem, & audaciam, qui confugientes ad Eccleſiam propria auctoritate extrahebant.

Contrarium docet Gambac. *lib.* 8. *cap.* 9. *n.* 7 *& ſeq.* Ratio ipſius eſt, tum quia ſi Eccleſiaſtici immunitatem non ſervent, neque eam ſervabunt miniſtri curiæ ſæcularis ob pravum Eccleſiaſticorum exemplum, tum quia Gregorius poſtquam in Bulla expreſſit nonnulla ſervanda tam à laicis, quam à clericis; abſolutè excommunicat omnes temerarios hujus Bullæ tranſgreſſores, qui aliquid contra, vel præter formam hic expreſſam attentare præſumunt.

Verùm ad primam rationem Gambacurtæ reſpondeo, ſæculares acceptaros occaſionem ſcandali, ſi Eccleſiaſtici non ſervent immunitatem cum auctoritate laica funguntur, ſecus ſi fungantur auctoritate Eccleſiaſtica, immunitas enim locorum ſacrorum inducta eſt in favorem confugientium, ne à laica poteſtate capiantur.

Ad ſecundum reſpondeo Gregorium excommunicare tranſgreſſores hujus Bullæ, qui auctoritate laica aliquid attentare præſumunt. Vide quæ tradidi *punct.* 5. *n.* 6.

12 Quartò dubium eſt, utrùm Epiſcopus, vel ejus officialis rejiciens facultatem extrahendi dare in caſibus, propter quos confugiens ad Eccleſiam immunitatis privilegio gaudere non debet, afficiatur iſta excommunicatione. Reſpondet Gambac. *l.* 8. *c.* 11. n. 3. affici excommunicatione. 12 Epiſcopus, vel ejus Vicarius, nō incurrit excommunicationem dum renuit laico judici concedere facultatem extrahendi aliquem in loco ſacro exiſtentem.

Sed contrarium mihi dicendum videtur, quia licèt Epiſcopus poſtquam cognovit confugientem ad Eccleſiam patraſſe delictum, cui impoſita eſt privatio immunitatis Eccleſiaſticæ, debeat facultatem extrahendi dare, nihilominus non afficitur excommunicatione denegando licentiam extrahendi, quia excommunicatio impoſita eſt ob violationem immunitatis; hic autem non violat immunitatem, ſed eam nimiùm ſervare prætendit.

§. XV.

De cauſis excuſantibus ab hac excommunicatione contra violatores immunitatis impoſita.

1 *Ignorantia excuſat ab excommunicatione.*
2 *Conſuetudo non poteſt auferre privilegium immunitatis.*
3 *Conſtitutio Gregorii ſervanda eſt etiam ubi non eſt acceptata.*
4 *Immunitatis violatores non ſervantes conſtitutionem Gregorii, non excuſantur, etiam in iis locis in quibus delinquentes extrahebantur abſque debita licentia ante Gregorii conſtitutionem.*

Quatuor principaliter explicabo in hoc puncto. Primò utrùm ignorantia excuſet ab hac cenſura. Secundò conſuetudo contraria. Tertiò non uſus, ſeu non acceptatio. Quartò titulus inobſervantiæ, tam ante Gregorii conſtitutionem, quàm poſt ipſius promulgationem.

1 Dubium igitur eſt primò, utrùm ignorantia excuſet ab excommunicatione. 1 Ignorantia excuſat ab hac excommunicatione.

Reſpondeo in foro conſcientiæ excuſare, quia Gregorius utitur verbo *Præſumpſerint*, ibi, *contra hujus noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerint*. Præſumptio autem ſupponit dolum & ſcientiam, conſequenter excludit ignorantiam, cum Sanchez, & aliis, idem in terminis hujus conſtitutionis tradit Marius Italia *lib* 1. *c.* 6. §. 2. 88. *& ſeqq.*

Dixi *in foro conſcientiæ*, quia in foro externo non ſine difficultate iſta excuſatio admittitur, cùm enim præſumptio ſtet pro lege, quam conſtat publicatam fuiſſe; & qua Gregorius intendit ita arctare, & afficere, ac ſi cuilibet perſonaliter intimata fuiſſet, ut dicitur in præfata Gregorii conſtitutione, conſequenter ignorantiam præfatæ conſtitutionis in foro externo allegari non poſſe. Ita Farin. *in append. c.* 10. n. 326 & alii contra Marius Ital. *loc. cit.*

2 Secundò dubium eſt, utrùm per conſuetudinem tolli poſſit privilegium immunitatis, ſeu an judices laici poſſint per conſuetudinem acquirere facultatem extrahendi delinquentes à locis ſacris. 2 Conſuetudo non poteſt auferre privilegium immunitatis.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis ſufficienter colligi ex dictis de conſuetudine, & de privilegiis ſub finem, ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ ubi negative reſponſum fuit. Idémque in terminis tradunt Guttier. *pr. q.* 1. *n.* 12. Alex. Ambroſ. *de immun. c.* 15. *n.* 8. Farin *in append. de imm. c.* 10. n. 318. Pereg. *c.* 2. Mar. Ital. *de imm. l.* 1. *c.* 5. §. 1. *n.* 3. *& ſeq.* & alii. Idem à fortiori ſuſtinere debent DD. abſolutè aſſerentes immunitatem eſſe de jure divino vel naturali, nulla enim conſuetudo juri divino, aut naturæ derogare poteſt. Contrarium ſuſtinent Dectan. & alii. Sed ratio mea eſt, tum quia immunitas Eccleſiaſtica; quamvis quoad particulares caſus, vel ſtrictè, & in rigore loquendo non ſit de jure naturali, & divino, nihilominus eſt illi valdè conformis, & conſentanea; nulla autem conſuetudo judici poteſt contra jus naturale, vel divinum, ut communiter fatentur Doctores: hujuſmodi enim conſuetudo potiùs corruptela, quàm conſuetudo, dicenda eſſet, conſequenter rationabilis non eſſet; tum quia ad præſcribendum aliquid contra Eccleſiam in iis, quæ ſimul ſunt contra jus commune, requiritur ſpatium quadraginta annorum cum titulo, aut ſaltem tempus immemorabile ſine titulo, ex Maſcardo, Covarruvia, Cardinal. Tuſcho, & aliis, quos retuli *de legibus, diſputatione ultima, quæſtione* 5. *puncto* 5. hæc autem in præfata conſuetudine aſſignari non poſſunt; tum quia conſuetudo eſt quid facti: factum autem non præſumitur, niſi probetur, ex communi ſententia; tum quia in conſtitutione Gregorii ponitur clauſula irritans aliter factum: conſequenter conſuetudo illi obeſſe non poteſt.

Imò

Imò etiamſi admitterem, hujuſmodi privilegium per contrariam conſuetudinem admitti poſſe, nondum tamen potuit contraria conſuetudine abrogari in ſententia eorum, qui ad abrogandam legem Eccleſiaſticam per conſuetudinem, præſertim dum agitur de privatione juris Eccleſiæ, ſpatium quadraginta annorū requirunt, *c. 1. de præſcript. in 6.* nondum enim elapſi ſunt quadraginta anni, cum hæc conſtitutio edita fuerit anno 1591. Vide dicenda *dub. 5.*

3 Tertiò dubium eſt, utrùm iſta conſtitutio obliget, ubi non eſt uſu recepta.

3 Conſtitutio Gregorii ſervanda eſt, etiam ubi non eſt acceptata.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex regulis generalibus traditis de *legibus diſp. 1. quæſt. 1. punct. 4. n. 17. & ſeqq.* Quamobrem, juxta ibi tradita probabilius in hoc caſu cenſeo obligare, tum quia Pontifex independenter ab acceptatione obligare intendit; tum quia irritum reddit, quidquid ſecus factum fuerit; contra conſtitutionem autem, in qua ponitur clauſula irritans, allegari non poteſt non uſus ut patebit ex dicendis *dubio ſequenti*, quamquam aliqui Doctores oppoſitum ſentiant apud Farinacium *de carcer. quæſt. 28. & in append. c. 2. n. 16.*

4 Quartò dubium eſt, utrùm miniſtri fori ſæcularis excuſentur non ſervando Gregorii conſtitutionem, ſaltem in iis locis, in quibus conſuetudo ante præfatam conſtitutionem invaluerat extrahendi delinquentes abſque debita facultate, & adhuc poſt editam præfatam conſtitutionem eadem conſuetudo ſemper perſeveravit.

4 Immunitatis violatores non ſervantes conſtitutionem Gregorii non excuſantur etiam in iis locis in quibus delinquentes extrahebantur abſque debita licentia ante Gregorii conſtitutionem.

Nonnulli Doctores laicalis fori, exiſtimantes conſuetudinem non abrogari per legem poſteriorem, niſi ipſius mentio fiat in lege poſteriori, arbitrantur judices laicos in iis locis, in quibus ante conſtitutionem Gregorii XIV. erat conſuetudo extrahendi laicos à loco ſacro, non ſervata debita forma, poſſe etiam tunc extrahere, tum quia præfata conſtitutio non eſt uſu recepta, inquiunt ipſi, tum quia in hac conſtitutione nulla fit mentio conſuetudinis, nec revocatur conſuetudo contraria, ſed tantummodo privilegia; conſuetudo autem particularis revocata non cenſetur in lege univerſali, niſi ejus mentio fiat in lege conſuetudini contraria, ut docui *de legibus*. Ita Gambacurta *immun. lib. 5. c. 8. n. 4.* Clarus, & apud Farinac. *de carceribus q. 28. n. 71 fol. mihi* 25. apud Peregrin. *de immunit. c. 8. q. 5.* & apud Ambroſinum *loco ſtatim citando.*

Sed oppoſitum mihi probatur. Ratio eſt, primò, quia opus non fuit revocare id quod introduci non poteſt; conſuetudo autem contra immunitatem introduci non poteſt, cùm immunitas ſaltem in genere eſt de jure naturali, & divino, vel ſaltem ei conformis, ut ſupra docui *puncto.* 2. nulla autem conſuetudo juri naturali, vel divino contraria, introduci poteſt, ut in confeſſo eſt apud omnes; & patet ex dictis *de legibus.*

Secundo, quia Summus Pontifex expreſsè non revocat conſuetudinem, quia optimè noverat nullam in terris Chriſtianorum extare, aut introduci poſſe conſuetudinem; qua liberè liceret à locis ſacris laicos extrahere, poſitis decretis jure civili, & Canonico ſevere prohibentibus abſtractionem, alioquin Principes non petiiſſent privilegia extrahendi delinquentes, quæ Pontifex hoc in loco expreſsè revocat.

Addo præfatam conſuetudinem, ſi quæ extitit, innixam fuiſſe privilegiis; hæc autem eſt natura cōſuetudinis innixæ privilegio, ut revocato privilegio, cēſeatur etiam ipſa cōſuetudo revocata, ut docui in expoſitione Bullæ Cœnæ cum Cevallo, & aliis cōmuniter.

Tertiò licèt Summus Pontifex expreſſè non revocet conſuetudinem, tacitè tamen revocat, quatenus modum extrahendi à loco ſacro intendit ad unicam formam reducere per dictionem, *tantùm*, quæ taxativa eſt, & excludit omnem illam formam per conſuetudinem, vel corruptelam introductam, *l. properandum. C. de judiciis* prætereà Pontifex aliter definiendi, & judicandi quamlibet facultatem aufert, irritumque reddit aliter factum, ut patet ex verbis Bullæ ibi, *ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, in quavis cauſa, & inſtantia judicari debere, necnon irritum decernimus, & inane ſi ſecus ſuper his per quoſcumque quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter attentaris.*

Quartò, quia contra conſtitutionem, in qua ponitur clauſula irritans non ſolùm allegari non poteſt non uſus, verùm neque contrarius uſus, ex Puteo *deciſ. 50. n. 5. part. 1.* Caſſadoro *deciſ. 2. de reſervat.* Cuputaquen. *deciſ. 134. n. 4. part. 3.* & alii apud Farinac. *in append. de immunit. c. 2. n. 15.*

Quintò, quia allegauti conſuetudinem incumbit onus probandi, conſuetudo enim eſt quid facti, ut bene Sardus *lib. 3. conſ. 334. n. 24.* Menoch. *tom. 1. conſ. 37 n. 91. ex lege, in bello, §. facta, de c. & poſtlimin. reverſ.* & cùm mutabilis ſit, variaſque conditiones requirat, difficulter probari poteſt. Maſcard *volum. 1. concl. 423. n. 1* cum Bart. Burſato, Aretto, & aliis.

Sextò, quia hujuſmodi conſuetudo ſufficienter reprobata videtur in Tridentino *Seſſ. 25 cap. 20.* quatenus Concilium innovat, & expreſſè ab omnibus præcipit obſervari ſacros canones; & omnia Concilia generalia, necnon Apoſtolicas ſanctiones in favorem libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ ſancitas, dum enim Concilium Tridentinum legem aliquam edit, jura antiqua innovando, aut contraria, revocare cenſetur omnem contrariam conſuetudinem, quæ antiquis decretis adverſatur, alioquin decreta antiqua innovari, & in priſtino ſtatu conſtitui non dicerentur, nec innovatione indigerent. Neque dicas in lege non cenſeri conſuetudines particularium locorum revocari, niſi exprimantur,

Reſpondeo enim hoc fallere in legibus Concilii generalis, cùm enim generali Concilio intereſſe ſoleant Epiſcopi, & Prælati, ex omnibus Provinciis, conſuetudines particulares non præſumuntur ignotæ Concilio, conſequenter cenſentur revocatæ, dum aliquid in Concilio præfatis conſuetudinibus contrarium decernitur. Ita Gambacurta *lib. 5. c. 8. n. 3.* Suarez, Azorius, & alii, quos retuli *de legibus diſp. 1. q. 8. punct. ult. §. 3. n. 38. & ſeq.* quamvis aliqui oppoſitum ſentiant, hac ratione ducti, quia generalia Concilia aliquando exprimunt conſuetudinem: quam revocare intendunt. Verùm ad hanc rationem reſponderi poſſet, conſuetudinem aliquando exprimi abundantioris cautelæ gratiâ, abundans enim cautela non nocet, *l. teſtamentum, C. de teſtamentis.*

Hinc licet inferre conſuetudinem extrahendi aliquem ab Eccleſia, præter caſus in Bulla Gregorii expreſſos, non prodeſſe, tum quia introduci non potuit; quia hujuſmodi conſuetudo nondum ſufficienter præſcripta fuit; nam ab eo tempore; quo editum fuit Concilium Tridentinum, uſque ad tempus, quo facta fuit conſtitutio Gregorii, nec dum elapſum erat tempus ſufficiens ad legitimam conſuetudinem introducendam, ſaltem in ſententia eorum, qui ad præſcribendum contra jus Eccleſiæ requirunt tempus immemorabile, aut ſpatium quadraginta annorum cum titulo. Idem dic de tempore conſtitutionis Gregorii uſque ad hanc diem, Videri poſſunt Farinacius *loco cit.* Marius Italia *lib. 1. cap. 3. §. 1.* Guttierez *pract. q. 1. n. 15.* Fortunat. Leo *in theſaurum pract. 1. c. 1. n. 37.* Peregrinus *loco citato & c. 4 dub. 8* Ambroſinus *de immunit c. 14.* ubi latè de hoc caſu diſſerunt, (quamvis ipſorum diſcurſus aliquas exceptiones patiatur in aſſignandis conditionibus ad conſuetudinem legitimè introducendam requiſitis) contra Suarez *lib. 2. de relig. c. 31. num. 4.* Nav. *cap. 25 n. 18.* Baiard. *ad Clarum q. 30. n. 6* & alios.

§. XVI.

Quis poſſit ab hac excommunicatione abſolvere.

1 *Abſolutio iſtius excommunicationis non poteſt ab aliquo, etiam virtute privilegiorum aliàs conceſſorum impendi.*

2 *Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ, modò facta ſit reſtitutio, & ſatisfactio à delinquente.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Nullus Confeſſarius poteſt abſolutionem virtute alicujus privilegii conferre, niſi facultatem ad hunc effectum obtinuerit poſt decretum Clementis VIII. Ratio eſt, quia in decreto, quod incipit, *ſacra Congregatio*, edito ſub Clemente VIII. annō 1601. & 1602. cautum eſt, ne ullus virtute privilegiorum poſſit abſolvere ab excommunicatione contracta ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis conſtitutionis felicis recordationis Gregorii XIV. quæ incipit, *cum aliàs nonnulli.*

1 Abſolutio iſtius excommunicationis non poteſt ab aliquo etiam virtute privilegiorum aliàs conceſſorum impendi.

2 Probabile tamen videtur Epiſcopum poſſe ab hac cenſura abſolutionem conferre, facta reſtitutione, & ſatisfactione ab eo, qui in excommunicationem inciderat; modò eam exhibere poſſit; juxta regulas *de cenſuris in genere*, traditas. Ratio eſt, quia nullibi reperitur hic caſus Summo Pontifici reſervatus, & in decreto Clementis VIII. non eſt imminuta poteſtas Epiſcoporum; ergo Epiſcopus, vel alius confeſſarius, ad hoc ab Epiſcopo deputatus, poteſt abſolvere, juxta *cap. nuper de ſent. excommun.* Ita Genuenſis *in praxi Neapolitana n. 4. & 12.* contra Graſſum *in conſil. unic. de immunitate*, arbitrantem hanc cenſuram reſervatam in Bulla Cœnæ. Sed hujus Doctoris opinio mihi non probatur, ſi præciſè loquamur de excommunicatione ob violationem immunitatis localis, non verò de contracta ob violationem libertatis Eccleſiaſticæ contra ea, quæ in Bulla Cœnæ continentur, nam in Bulla Cœnæ non eſt ſermo de hac locali immunitate.

2 Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ, modò facta ſit reſtitutio, & ſatisfactio à delinquente.

Dices, hunc caſum cenſeri Summo Pontifici reſervatum, primò in præcitato decreto Clementis VIII.

Secundò in Bulla Cœnæ Domini, in qua reſervatur abſolutio excommunicationis latæ contra violatores libertatem Eccleſiaſticam.

Ad primum reſpondeo in præcitato decreto non adimi facultatem ordinariorum, qualis eſt facultas Epiſcoporum, imò in illo decreto reſervatur, & corroboratur poteſtas ordinariorum, quod ex eo quiſque conjicere poteſt. Primò, quia Summus Pontifex non vult quemquam virtute privilegii Apoſtolici poſſe à caſibus ab ordinariis locorum reſervatis abſolvere. Secundò, quia in illo decreto adimitur aliis confeſſariis facultas abſolvendi ab excommunicatione contracta ob violentam manuum injectionem in clericus, & tamen Epiſcopum habere facultatem abſolvendi ab excommunicatione ob levem percuſſionem perſpicuum eſt. Ita Genuenſis in praxi Neapolitana, *loc. cit.*

Ad ſecundum reſpondeo negando hunc caſum reſervari in Bulla Cœnæ, cùm in ea quidem excommunicentur ſtatuentes, aut nonnulla alia facientes contra libertatem Eccleſiaſticam, non verò omnes facientes contra Eccleſiaſticam immunitatem; diſtinguo enim immunitatem à libertate quamobrem caſus violatæ libertatis in hac Bulla expreſſi procul dubio reſervati in Bulla Cœnæ, non verò caſus violatæ immunitatis localis, de quibus hic loquitur reſpectu Epiſcoporum.

Ex quo patet à fortiori Epiſcopum, aliùmve Confeſſarium ab eo

Digitized by Google

ſpecialiter deputatum, poſſe ab hac excommunicatione abſolvere dum crimen eſt occultum, juxta decretum Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. ut in ſimili docui *de cenſuris in genere*, cum multis Doctoribus ibi citatis.

Non nego tamen, quin probabilis ſit, in praxi tutior, & ſequendo opinionem Peregr. *c.* 65. *n.* 18. Farinacii *in append. de immunit. c.* 10. *n.* 515 Graſſi, & aliorum ſimpliciter aſſerentium hanc cenſuram, ob violationem immunitatis contractam reſervatam eſſe Summo Pontifici, ſic enim in prætorio ſacræ Pœnitentiariæ decisum fuiſſe, & Paulum V. cui de hac re factum fuit verbum, annuiſſe teſtantur.

PUNCTUM XVII.

De excommunicatione contra exigentes juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel contraria libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Concilii Tridentini.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
4 *Juramentum illicitum, impoſſibile, vel damnoſum libertati Eccleſiaſticæ attentans extorquere, non ligatur excommunicatione niſi reipſa extorqueant.*
5 *Canonici omnes, in quorum Capitulo emittitur juramentum illicitum, impoſſibile, vel contrarium libertati Eccleſiæ, aut decretis Concilii Tridentini, afficiuntur pœna interdicti, niſi contradicant.*
6 *Præſtans juramentum illicitum, vel damnoſum, vel libertati Eccleſiaſticæ contrarium, non incurrit excommunicationem.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 USu receptum erat, ut Prælati, & Canonici, cùm primò accederent ad Eccleſias, non admitterentur, non præſtito priùs juramento obſervandi ſtatuta illarum. Idem mos invaluerat in officialibus civitatum, caſtrorum, ac terrarum, qui ad officia non recipiebantur, niſi priùs juraſſent obſervantiam ſtatutorum illius loci; cùm autem frequenter accideret, ut aliqua ſtatuta eſſent illicita, vel impoſſibilia, vel contraria libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Sacri Concilii Trident. etiamſi fortè ignorarentur ab ipſis jurantibus (cùm ſæpè clauſa deferrentur) jure merito Greg. XIII. in Bulla 93. edita ann. 1584 quæ incipit, *inter Apoſtolicos* referens Bullam Nicolai III. in qua Nicolaus declaraverat hujuſmodi juramenta in genere præſtita, extendi ſolùm ad licita, poſſibilia, & Eccleſiaſticæ libertati non adverſantia, decrevit nulla juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Concilii Tridentini contraria præſtanda eſſe, reddenda, vel exigenda, ut patet ex illis verbis, *præcipimus, & interdicimus Prælatis Canonicis, & aliis ſupradictis, necnon Eccleſiarum capitulis, & monaſteriorum, cæteriſque conventibus civitatum quoque, caſtrorum, & terrarum communicationibus, & perſonis quacumque dignitate præditis, ne ulla omninò juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ, aut decretis Concilii Tridentini obviantia, ſive ante, ſive poſt electiones, confirmationes, proviſiones, receptiones, admiſſiones, aut alios actus ubicumque, ac quocumque tempore, etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis, quantocumque tempore, obſervatæ, quæ potiùs corruptela eſt cenſenda, ſive in genere, ſive in ſpecie præſtare, reddere, vel exigere, néve ſuper præſtitis, redditis, vel exactis, hujuſque quemquam in judicio vel extrà inquietare audeant quoquomodo, vel turbare.* Deinde in eadem Gregorii Bulla additur cenſura contra tranſgreſſores, cujus cenſuræ materiam, & ſubjectum hic paucis explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius cenſuræ eſt exigere juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel Eccleſiaſticæ libertati, aut decretis Concilii Tridentini obviantia; ſic enim expreſsè habetur in præcitata Bulla, ut patebit ex ejus textu ad verbum referendo *in ſecunda propoſitione.*

Et hoc amplia primò, ſive juramentum exigatur antequam admittantur ad beneficia, vel officia, ſive poſt; nam in textu dicitur, *ſive ante, ſive poſt electiones, admiſſiones, &c.*

Amplia ſecundò, ſive juramentum præſtetur in genere, ſive in ſpecie, etiamſi præſtetur prætextu cujuſvis conſuetudinis, ut patet ex verbis Bullæ ſuperiùs citatis *n.* 1.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

3 SUbjectum iſtius cenſuræ ſunt omnes, qui præfata juramenta exigere contendunt, cum hac tamen differentia quod Epiſcopi, aliique Antiſtites ſuſpenduntur à divinis, Capitula & Conventus, eorumque Eccleſiæ, & loca omnia Eccleſiaſtico interdicto ſubjiciuntur, ſingulares verò perſonæ excommunicationis gladio feriuntur, adjuncta etiam inhabilitate ad officia, vel beneficia obtenta, & obtinenda, ut clarè conſtat ex illis verbis, *illos enim qui juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel Eccleſiaſticæ libertatis, aut decretis dicti Concilii obviantia exigere contenderint, Epiſcopos videlicet, & alios quoſcumque Pontificali dignitate præditos ſuſpendimus à divinis; Capitula verò, & Conventus eorúmque Eccleſias, & loca omnia interdicto Eccleſiaſtico ſupponimus, ac ſingulares perſonas excommunicationis ſententia innodamus, inhabiléſque facimus ad obtenta, & alia obtinenda eo ipſo, nobiſque & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti relaxationem ſuſpenſionis, & interdicti; necnon abſolutionem ad excommunicationis ſententia hujuſmodi perpetuò reſervamus.*

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta cenſura incurratur ab iis, qui conati ſunt hujuſmodi juramentum exigere, ſed re ipſa extorquere non potuerunt. — 4 Juramentum illicitum, impoſſibile vel damnoſum libertati Eccleſiaſticæ attentans extorquere, non ligatur excommunicatione niſi reipſa extorqueat.

Reſpondendum videtur negativè, quia cenſura non incurritur nondum ſecuto effectu, & in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda eſt. Neque obſtat illud verbum, *contenderint*, reſpondetur enim explicandum eſſe cum effectu, id eſt, cùm exactione juramenti, ut colligitur ex verbis ejuſdem Bullæ relatis *n.* 1. nam una pars legis aliam declarat.

5 Secundò dubium eſt, utrùm ſinguli Canonici, in quorum Capitulo hujuſmodi juramentum emittitur afficiantur pœna interdicti. — 5 Canonici omnes, in quorum capitulo emittitur juramentum illicitum, impoſſibile, vel contrarium libertati Eccleſiæ, aut decretis Concilii Tridentini afficiuntur pœna interdicti niſi contradicant.

Reſpondeo affici, niſi contradicant; cum enim capitulariter concurrant, cenſetur exigere juramentum niſi reclament: quem autem effectum pariat interdictum Capituli, patet ex dictis de ſuſpenſione lata contra ſimoniacos in ordine.

Addo hoc interdictum non ſolum eſſe perſonale, verùm etiam locale: nam in textu dicitur, *Capitula & conventus, eorúmque Eccleſias, & loca omnia interdicto Eccleſiaſtico ſupponimus.*

6 Tertiò dubium eſt, utrùm præſtantes præfata juramenta huic cenſuræ ſubjiciantur.

Reſpondeo negativè, quia cenſura non cadit perſonas in lege expreſſas. Verumtamen eſt graviter peccare, niſi ob ignorantiam excuſentur; quia adducunt Deum in teſtem rei illicitæ: vel impoſſibilis: de qua re vide tradita *de legibus diſp.* 4. *c.* 2. *punct.* 4.

Addo non ſolùm graviter peccare, verùm etiam privatos ipſo facto remanere gratia, & commodo rei, cujus cauſa ſcienter juraverunt, quamquam ad hanc pœnã non videtur in conſcientia obligandi ante ſententiã, ut patet ex regulis generalibus traditis *de leg.*

Dixi, *ſcienter juraverunt*, ut excipiantur jurantes ex ignorantia legis, vel rei illicitæ; tum quia pars eſt, ut ibi non eſt culpa, neque ſit pœna; tum quia hic caſus expreſsè excipitur in dicta Bulla, ibi, *decernentes eos, qui talia juramenta ſcienter præſtiterunt, uſu & commodo rei, & gratia, cujus cauſa juraverint, eo ipſo privatos eſſe. Aliàs verò ignorantes ad præſtitorum juramentorum hujuſmodi obſervationem non teneri, nec non irritum, & inane quidquid ſecus per quoſcumque, ſcienter vel ignoranter attentatum eſt hactenus, & deinceps contigerit, attentari.* — 6 Præſtans juramentum illicitum, vel damnoſum, vel libertati Eccleſiaſticæ contrarium, non incurrit excommunicationem.

PUNCTUM XVIII.

De excommunicatione contra præſumentes turbare vel impedire ea, quæ ſtatuta ſunt pro Eccleſia Toloſana.

Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN extravaganti *ſalvator, de præb. & dignit.* Eccleſia Toloſana erigitur in Archiepiſcopatum, & de novo eriguntur quatuor Cathedrales, quibus aſſignantur aliqui fructus Eccleſiæ Toloſanæ adjiciuntur etiam nonnulla ſervanda, donec fieret diſtinctio diœceſum, quarum diſtinctionem ſuppono jam factam fuiſſe, conſequenter ab iis enumerandis ſuperſedeo, & referam ſolùm præcipua verba ipſius textus, in quo fertur lex perpetuò valitura, & tranſgreſſores afficiantur excommunicatione, ſi fuerint perſonæ ſingulares; interdicto, ſi fuerit univerſitas; & ſuſpenſione, ſi fuerit Capitulum, cõventus, ſive collegium, ibi, *Hæc igitur per dictæ Sedis providentiam circumſpectam ſic ſtatuta ſalubriter, & utiliter, ordinata, perpetuis eſſe valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prædicta diſtrictiùs inhibemus, ne aliqui cujuſq; præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut ſtatus, etiamſi Archiepiſcopali, vel Epiſcopali, ſeu Regia præfulgeant dignitate, hujuſmodi ordinationem, Apoſtolicam reſervationem & alia ſupradicta quovis modo turbare, ſeu quomodolibet impedire præſumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate contigerit attentari, & nihilominus in eos qui ex certa ſcientia contrarium præſumpſerint, niſi intra octo dierum ſpatium poſt publicationem præſentium reſipuerint, cum effectu excommunicationis in perſonas, & interdicti in univerſitates, ac ſuſpenſionis in Conventus, Capitula, ſeu collegia de conſilio & auctoritate prædictis ſententias promulgamus à quibus non niſi per Romanum Pontificem abſolutionis beneficium (præterquam in mortis articulo) valeant obtinere.* Quæ circa hujus excommunicationis intelligentiam diſputari poſſunt, clara ſunt ex dictis in præcedentibus, & ex ipſomet textu; ideo opus non eſt hic immorari, præſertim cum hæc ad particularem Eccleſiam Toloſanam pertineant, Vide infra dicta *de interdictis.* — 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

PUNCTUM XIX.

De excommunicatione contra impedientes executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

3 *Impediens juſta de cauſa litteras ſacræ Pœnitentiariæ non afficitur excommunicatione.*
4 *Litteras ſacræ Pœnitentiariæ nolens exequi non ligatur excomm.*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Iſta excommunicatio Summo Pontifici reſervata eſt.*
6 *Facultatem habens abſolvendi ab omnibus cenſuris, exceptis, excommunicationibus Bullæ, abſolvere poteſt ab excommunicatione lata contra impedientes executionem ſacræ Pœnitentiariæ.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 JUlius III. in Bulla prima in ordine quæ incipit, *rationi congruit*, excommunicationem impoſuit contra eos, qui executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ impediunt, vel ad id conſilium, auxilium vel favorem quomodolibet præſtant. Circa quam excommunicationem tria breviter explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundo, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, utrùm iſta excommunicatio reſervata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis conſiſtit in actionibus in præfata Bulla Julii III. expreſſis, quarum

Prima eſt, quomodolibet impedire, ne litteræ majoris Pœnitentiarii executioni demandentur, nam in Bulla dicitur, *Majoris Pœnitentiarii pro tempore exiſtentis litterarum executionem qualitercumque impedientes.*

Ex quo ſequitur illum affici excommunicatione, qui per ſe, vel per alium directè, vel indirectè impedit, ne præfatæ litteræ executionem ſortiantur, quia in textu dicitur, *qualitercumque*, id eſt, quovis modò; hæc enim eſt dictio generalis, quæ omnem modum comprehendit. *l. penes. ff. de verb. ſignific.* Hondedeus *conſil. 55. n. 41.* & alii apud ipſum, & apud Granum *diſt. 194. n. 1.*

3 Impediens juſta de cauſa litteras ſacræ Pœnitentiariæ non afficitur excommunicatione.

3 Sed modo dubium eſt primò, utrùm is, ad quem præfatæ litteræ diriguntur, eas examines, & juſta de cauſa impedias, afficiatur excommunicatione.

Reſpondeo juxta dicta in Bulla Cœnæ, non affici, quia Summus Pontifex cenſetur loqui de impedientibus injuſtè.

4 Litteras ſacræ Pœnitentiariæ nolens exequi non ligatur excomm.

4 Secundò dubium eſt, utrùm is ad quem præfatæ litteræ diriguntur, ut eas expedias, & exequatur, afficitur excommunicatione, ſi eas exequi nolit.

Reſpondeo negativè quia aliud eſt impedire, aliud non exequi: illud enim importat actionem poſitivam contra executionem litterarum, hoc autem ſignificat omiſſionem actionis; excommunicatio autem impoſita propter actionem non incurritur propter omiſſionem. Vide dicta, in Bulla Cœnæ Domini *quæſt 14. punct. 1.* ubi plura alia adduxi, quæ hic neceſſe non eſt repetere.

Secunda actio ſub excommunicatione prohibita, eſt præbere conſilium, auxilium, vel ad favorem ad impediendam executionem litterarum majoris Pœnitentiarii, ut patet ex illis verbis, *aut quominus dictæ litteræ juxta illarum formam, & tenorem debitæ executioni demandentur, impedimentum, conſilium, auxilium, vel favorem quomodolibet præſtantes.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt illi omnes, qui aliquam eſt præfatis actionibus præſtant. Ratio eſt, quia Summus Pontifex indiſtinctè, & illimitatè loquitur; propoſitio autem indefinita æquivalet univerſali.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Iſta excommunicatio Summo Pontifici reſervata eſt.

6 ISta excommunicatio reſervata eſt Summo Pontifici. Ratio eſt, quia Julius III. contra præfatos delinquentes imponit omnes cenſuras, & pœnas editas in Bulla Cœnæ contra eos; qui litterarum Apoſtolicarum executionem impediunt, ibi, *prædictas, ac omnes, & ſingulas alias contra impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem in Bulla quæ quotannis in Cœna Domini legi conſuevit, contentas, & latas ſententias, cenſuras & pœnas, eo ipſo que aliqua alia declaratione deſuper perficiendas, incurriſſe, & incurrere debere decrevit & declaravit.* Cenſura autem, & pœna contra impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem, eſt excommunicatio Summo Pontifici reſervata, & licèt Julius III. expreſsè non meminerit reſervationis, implicitè tamen expreſſit in illis verbis, *omnes & ſingulas ſententias, cenſuras & pœnas*; reſervatio autem eſt pœna in Bulla Cœnæ impoſita contra præfatos delinquentes, ut ubi explicavi *diſp. 1. q. 1. punct. 1. n. 922. & ſeqq.*

7 Facultatem habens abſolvendi ab omnibus cenſuris exceptis excommunicationibus Bullæ, abſolvere poteſt ab excommunicatione lata contra impedientes executionem ſacræ Pœnitentiariæ.

7 Major difficultas eſt, utrùm habens facultatem abſolvendi ab omnibus cenſuris exceptis excommunicationibus in Bulla Cœnæ latis, & nonnullis aliis nominatim expreſſis, poſſit abſolutionem ab iſta excommunicatione lata à Julio III. conferre.

Reſponderi poteſt affirmativè, Ratio eſt, tum quia probabile eſt iſtam excommunicationem, de qua loquimur, non eſſe latam in Bulla Cœnæ, ſed à Julio III. ergo non cadit ſub exceptionem excommunicationis Bullæ Cœnæ, tum quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, *l. nam quod liquidè. § fin. ff. de penu. legat. l. quæſitum. § idem reſpondit. ff. de deſunct. inſtruct. & c. 2. de conjug.* hic autem caſus non eſt exceptus in præfata facultate; tum quia privilegium principis latè explicandum eſt, juxta dicta de privilegiis, *in tr. de legibus.* Contraria autem ſententia probabilis eſt, ut patet ex dictis in Bulla Cœnæ, *diſp. 1. q. 4. punct. 1. n. 22.* cum Reginald. *ibi* allegato.

PUNCTUM XX.

De excommunicatione contra violantes interdictum in certis caſibus.

1 *Interdictum violans etiam hoc tempore, excommunicationem incurrit, ſi illud violet in caſibus* Clementinæ Gravis; de ſententia excommunicationis *expreſſis.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Cogens aliquem quomodolibet ad celebranda divina officia in locis interdictis excommunicationem incurrit.*
4 *Aſſignantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
5 *Vocans aliquos ad divina officia audienda in locis interdictis excommunicationi ſubjicitur.*
6 *Quænam vocatio requiratur ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
7 *Interdicti localis tempore, vocans aliquem ad audienda divina extra locum interdictum non incurrit excommunicationem.*
8 *Vocans aliquem ad divina officia audienda incurrit excommunicationem, etiamſi evocet perſonam ſingularem.*
9 *Prohibens excommunicatos publicè, vel interdictos exire de Eccleſiis tempore Miſſæ dum à celebrantibus moniti ſunt excommunicationem incurrit.*
10 *Neceſſe tamen eſt hoc tempore, ut prohibeat excommunicatos, vel interdictos vitandos.*
11 *Eccleſia, à quibus publicè excommunicati, vel interdicti prohibentur ab aliquo exire, opus non eſt ut ſint interdicto ſuppoſita ad hoc, ut excommunicatio incurratur ab eo qui prohibet excommunicatos publicè, vel interdictos exire ab Eccleſiis tempore Miſſæ.*
12 *Eccleſiæ nomine non intelliguntur oratoria privata.*
13 *Excommunicatus, vel interdictus, aut nominatim monitus à celebrante, ut de Eccleſia exeat tempore Miſſæ, excommunicationem incurrit ſi nolit exire.*
14 *Opus non eſt ut Eccleſia, de qua excommunicatus, vel interdictus renuit exire, ſit interdicta.*
15 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
16 *Ut iſta excommunicatio incurratur opus eſt ut aliqua ex actionibus hic prohibitis fiat à domino temporali.*
17 *Dominus temporalis faciens aliquam actionem prohibitam in hac Clem. Gravis, non incurrit excommunicationem, niſi eam faciat tanquam dominus temporalis.*
18 *Sufficit una ex actionibus hic prohibitis ad incurrendam excommunicationem in hac Clementina impoſitam.*
19 *Cogens aliquem ad celebrandum tempore interdicti, aut faciens aliquam actionem hic prohibitam, non incurrit excommunicationem, effectu nondum ſecuto.*
20 *Ceſſationem tempore faciens aliquam actionem in hac Clem.* Gravis *prohibitam, non videtur in excommunicationem incidere, juxta ſententiam Auctoris.*
21 *Interdictum violans in aliis caſibus non expreſſis in Clem. Gravis, non videtur ipſo facto excommunicationem incurrere.*

1 Interdictum violans etiam hoc tempore excommunicationem incurrit ſi illud violet in caſibus in Clementina Gravis, de ſententia excommunicationis, expreſſis.

DE pœnis violantium interdictum fuſiùs egi *in tract. de cenſuris in genere diſp. 5. punct. 7.* hic ſolum agendum eſt de excommunicatione *in Clementina Gravi de ſentent. excomm.* impoſita contra violantes interdictum in quatuor caſibus, in præfata Clementina expreſſis, & licèt fortè aliquis ambigere poſſit.

1 Utrùm præfata Clementina etiam hoc tempore vires, & locum habeat; eo quòd ſancita fuerit occaſione quorundam dominorum temporalium, qui delicta in præfata Clementina expreſſa perpetrabant, nihilominus dicendum eſt, etiam hoc tempore vigere, & futuris temporibus obligare; ut patet ex illis verbis, *qui in locis interdicto ſuppoſitis, quemquam de cætero cogere, &c.* his poſitis, explicationem aggredior dictorum quatuor caſuum, qui ſub excommunicatione ipſo facto in præfata Clementina interdicuntur; & ne ab ordine conſueto recedam.

Primo loco loquitur materiam iſtius excommunicationis in ſingulis quatuor caſibus.

Deinde ſubjectum, id eſt, perſonas quæ huic excomm. ſubjiciuntur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis in quadruplici conſiſtit actione, per quam obligatio circa interdictum violatur.

3 Cogens aliquem quomodolibet ad celebranda divina officia in locis interdictis excommunicationem incurrit.

3 *Prima actio* eſt, cogere quomodolibet aliquem ad celebranda divina in locis interdictis, ſive interdicta ſit à jure, ſive ab homine; iſta actio ſub illis textus verbis exprimitur, *in locis interdicto ſuppoſitis quemquam de cætero divina celebrare officia quomodolibet cogere præſumpſerint.*

4 Aſſignantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.

4 Ex quibus verbis quatuor conditiones eliciuntur, neceſſariæ ad incurrendam excommunicationem ob iſtam actionem.

Prima

Prima eſt, ut adſit coactio: ex quo ſequitur, inductionem, quæ fit rogando, promittendo, aut alia ſimili ratione, non ſufficere ad incurrendam iſtam excommunicationem, quia non eſt coactio, quæ involuntarium, & vim importat in eo, qui cogitur: ut ſi per vim, aut metum in bonis famæ, vitæ, vel bonorum temporalium trahatur ad celebrandum, non eſt tamen neceſſe, ut coactio fiat in ipſummet celebrantem: ſed ſatis eſt, ut fiat in perſonas conjunctas ſive per ſubtractionem bonorum, ſive per metum verberum, ſive per alium ſimilem modum, directè, vel indirectè: nam in textu dicitur *quomodolibet cogere*, dictio autem *quomodolibet*, denotat omnem modum, ut communiter fatentur DD. apud Barboſam *diſſ.* 282 & apud Gratum *diſp.* 218. idémque in terminis tradunt Suarez, Fill Sayrus, & alii *locis proximè citandis*, poſt gloſſam ibi *in v. quomodolibet*, ubi ait iſtam dictionem hoc in loco comprehendere omnem modum compulſionis, realem, perſonalem, directum, & indirectum, ut ſi res ipſorum occupent, conſanguineos gravent in perſonis, vel rebus Gloſſa.

Secunda conditio eſt, ut adſit præſumptio. Quamobrem ſi coactio proveniat à domino temporali, qui neſcit locum eſſe interdictum, aut pœnam excommunicationis latam eſſe contra cogentes, non incurritur excommunicatio. An autem ignorantia craſſa, vel etiam affectata excuſet, alibi ſæpiùs dictum eſt excuſare, niſi cum ingenti temeritate conjuncta ſit.

Tertia conditio eſt, ut quis per coactionem inducatur ad celebranda divina officia. Quid autem nomine *divinorum officiorum* intelligitur, patet ex dictis *de cenſuris in genere*. Hic ſolum advertendum eſt, hoc in loco nomine divinorum officiorum non ſolùm intelligi Miſſæ Sacrificium; verùm etiam alia divina officia, quia Sum. Pontifex abſolutè loquitur de divinis officiis, nec ſolùm intendit prohibere violationem interdicti circa Miſſæ ſacrum; verùm etiam circa alia divina officia, ut patet ex illis verbis initio textus poſitis, *Miſſas, & divina officia*. Ita Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. n. 29. contra Sylveſtrum, Angelum, & alios, apud Sayrum n. 43. arbitrantes, nomen divinorum officiorum coarctari, & referri ſolùm ad Miſſæ ſolemnia, de quibus ſermo eſt in tertia actione.

Quarta conditio eſt, ut officia celebrentur in locis interdictis. Quamobrem ſi quis inducat aliquem, etiam perſonaliter interdictum, ad celebrandum in locis non interdictis, non incurrit iſtam excommunicationem; quia excommunicatio lata eſt ob coactionem ad celebrandum in locis non interdictis, ut patet ex illis verbis, *in eorum terris interdicto ſuppoſitis*.

5 Vocans aliquos ad divina officis audienda in locis interdictis excommunicationi ſubjicitur.

5 *Secunda actio*, interdicta ſub excommunicatione in hac Clementina eſt evocare aliquos, præſertim excommunicatos, vel interdictos ad audienda divina officia in locis interdictis, ut patet illis verbis, *aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos, excommunicationis præſertim, vel interdicti ligatos ſententia, evocare præſumpſerint*; ex quibus verbis quatuor conditiones colliguntur neceſſariæ ad excommunicationem incurrendam ob ſecundam iſtam actionem.

Prima eſt, ut adſit evocatio, & hæc ſufficit, ſive fiat per ſe, ſive per alium. Ratio eſt, quia Sum. Pont. non ſolùm intendit comprimere audaciam illorum, qui per ſe vocant; verùm etiam qui evocari faciunt, ut patet ex illis præcedentibus verbis *faciunt evocari*, ex illis *modo prædicto*, quæ relationem habent ad præcedentia.

6 Quænam evocatio requiratur ad iſtam excommunicationem incurrendam.

6 Major difficultas eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem requiratur evocatio publica, quæ fit tuba, cornu, voce præconis, aut campanarum pulſatione; vel ſufficiat privata, quæ fit clam, per ſe, vel per nuncium.

Reſp. ſufficere privatam. Ratio eſt, quia textus indifferenter, & abſolutè loquitur de vocantibus aliquem ad divina audienda, & illa verba *modo prædicto*, referuntur ad modos evocandi poſitos in principio textus; in principio autem textus exprimuntur varii modi, quibus populi vocabantur ad divina, ibi *ad officia eadem celebranda, nunc hos, nunc illos vocantes, interdum compellentes; hiſque non contenti exceſſibus per campanarum non ſolùm pulſationem, ſed & voce præconis populos, etiam interdictos*, &c. ex quibus verbis indicantur exceſſus illorum nobilium, qui aliquando populos vocabant abſque voce præconis, vel pulſatione campanarum, aliquando voce præconis, & campanarũ ſono; vox enim præconis, & campanarum pulſatio adhiberi ſolet ad convocandos populos, non verò aliquos ſolùm, ut benè hunc textum perpendit Caiet. *verb. communic. c.* 42. & Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 4. 38. contra Navarr. Sylveſtrum, Angelum & alios apud Sayrum *lib.* 3. *c.* 20. n. 43.

Secunda conditio eſt, ut adſit præſumptio, juxta dicta in expoſitione primæ actionis.

Tertia, ut evocatio fiat ad audienda divina officia: quamobrem ſi evocatio fiat ad alium finem, excommunicatio iſtius Clementinæ non incurritur.

Quarta ut divina officia audiantur in loco interdicto. Præterea.

7 Interdicti localis tempore vocans aliquem ad audienda divina ex ra locum inter dictum non incurrit excommunicationem.

7 Si quis tempore interdicti localis vocet aliquem ad audienda divina officia quæ celebrantur in loco non interdicto, non incurrit iſtam excommunicationem, etiamſi is, qui vocatur ſit excommunicatus, vel interdictus; nam excommunicatio impoſita ob hanc ſecundam actionem, non incurritur ob violationem interdicti perſonalis, ſed ob violationem interdicti localis, vocando aliquem ad officia divina audienda, quæ celebrantur in locis interdictis; hoc enim apertè indicat illa particula, *eadem officia*, quæ refertur ad officia, de quibus verbis proximè præcedentibus ſermo fuerat; in verbis autem proximè præcedentibus ſermo fuerat de divinis officiis, quæ in locis interdictis celebrantur, ut dictum eſt in expoſitione primæ actionis.

8 Vocans aliquem ad divina officia audienda incurrit excommunicationem etiamſi evocet perſonam ſingularem.

8 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm iſta cenſura incurratur, etiamſi non vocetur populus, ſed perſona aliqua particularis non excommunicata, nec interdicta, ad divina officia in locis interdictis audienda. Reſpondeo incurri, ut patet, tum ex illa particula *aliquos*, quæ verificatur de particulari perſona, licèt in plurali pronũcietur, eo quòd etiam *vocantes*, in plurali referuntur, tum ex illa particula, *præſertim excommunicationis, v. interdicti ligatos ſententia*. Dictio enim, *præſertim*, non apponitur excluſivè quoad alios ante relatos, ſed comparativè & eſt idem, quod maximè, & præcipuè, ut multorum DD. auctoritate probat Auguſt. Barboſa *dict.* 230. & 233. & Gratus *diſt* 180. idèmque in terminis Sayr. n. 45. & alii ſupra citati.

9 Prohibens excommunicatos publicè, vel interdictos exire de Eccleſiis tempore Miſſæ dum à celebrantibus moniti ſunt exire excommunicationem incurrit.

9 *Tertia actio* eſt, prohibere, ne excommunicati publicè, vel interdicti exeant de Eccleſiis tempore Miſſæ, dum à celebrantibus moniti ſunt, ut exeant: iſta actio continetur ſub illis verbis, *ſeu qui, ne excommunicati publicè, aut interdicti de Eccleſiis, dũ in ipſis Miſſarum aguntur ſolemnia, à celebrantibus moniti ut exeant, prohibere præſumpſerint*. Ex quibus verbis quatuor conditiones colligũtur.

Prima eſt, ut adſit prohibitio, ſive particularis, ſive generalis, ſive per coactionem, ſive per promiſſionem, vel fortè etiam per preces ſaltem, importunas, textus enim ſimpliciter utitur verbo, *prohibere*. Ita communiter DD.

Secunda eſt, ut prohibitio conjuncta ſit cum præſumptione, ut dictũ eſt in expoſitione primæ actionis; nam verbum illud *præſumpſerint* quod ultimo loco ponitur in textu, refertur ad omnes actiones præcedentes, ut examinanti textum perſpicuè conſtabit,

Tertiò conditio eſt, ut qui prohibentur exire, ſint publicè excommunicati, vel interdicti: & præterea moniti ſint a celebrante ut exeant, ſive monitio ſit generalis, ſive particularis, & nominatim quia textus in hac tertia actione non requirit particularem monitionem, cùm abſolutè dicat, *à celebrantibus moniti, ut exeant*. Ita Sylveſter, & Angelus, quos citat & ſequitur Sayrus n. 43. & Suarez *loc. cit.* n. 30. Imò Suarez n. 33. addit.

10 Neceſſe tamen eſt hoc tempore ut prohibeat excommunicatos vel interdictos vitandos.

10 Hoc tempore neceſſarium eſſe, ut qui prohibentur exire, ſint excommunicati, vel interdicti vitandi; nam hi ſolùm videntur hoc tempore publicè excommunicati: Sed hæc limitatio Suarez apud me difficultate non caret; aliud enim eſt eſſe publicè excommunicatum & interdictum, aliud eſſe vitandum, & cenſura hujus Clementinæ lata videtur non ſolùm in deteſtationem communicantium cum excommunicatis, vel interdictis; verùm etiam in pœnam ipſorum delinquentium excommunicatorum vel interdictorum violantium interdictum, ut dicam in expoſitione quartæ actionis.

Quarta conditio eſt, ut prohibeantur exire ab Eccleſiis tempore Miſſæ: Summus enim Pontifex loquitur de prohibentibus exire ab Eccleſiis dum Miſſarum ſolemnia celebrantur; ex quo patet differentia inter iſtam actionem & alias duas præcedentes, in hac enim ſermo eſt ſolùm de Miſſæ ſolemniis; in præcedentibus verò de divinis officiis abſolutè, ut bene Caiet. *verb. excommunic. cap.* 41. Suarez n. 29. Fillinciuſ *tract.* 15. *c.* 4 *quæſt.* 2. *num.* 47. Sayr. n. 3. *cap.* 19. *num.* 43. *verſ. quoad officia*.

11 Eccleſiæ à quibus publicè excommunicati, vel interdicti prohibentur ab al quo exire, opus non eſt, ut ſint interdicto ſuppoſitæ ad hoc ut excommunicatio incurratur ab eo qui prohibet excommunicatos publicè, vel interdictis exire ab Eccleſiis tempore Miſſæ.

11 Sed modò dubiũ eſt, utrum Eccleſiæ à quibus publicè excommunicati, vel interdicti prohibentur exire, debeant eſſe in locis interdicto ſuppoſitis, & conſequẽter eti$ ipſæ debeãt eſſe interdictæ.

Reſpondendum mihi videtur negativè, quia in hac tertia actione nullum extat verbum indicans Eccleſias debere eſſe interdictas; ergo non eſt facienda reſtrictio ad interdictas, item neque ex eo, quod in iſta actione exprimuntur ſolùm Miſſarum ſolemnia; non fit extenſio ad alia divina officia de quibus ſermo erat in præcedentibus. Oppoſitam ſententiam ſuſtinet Suar. n. 30 Filliuc. n. 74. & alii, quorum opinio probabilis eſt. Ratio Suarez eſt, quia in hac Clementina ſermo eſt de terris interdicto ſuppoſitis, & conſequenter de Eccleſiis in eis exiſtentibus, ac proinde interdictis; unde verba iſtius tertiæ actionis ex materia ſubjecta, & ex antecedentibus & conſequentibus limitantur; verùm hæc ratio facilè ſolvitur tum ex ratione à me allata, tum ex dicendis circa quartam actionem.

12 Eccleſiæ nomine non intelliguntur oratoria privata.

12 Verum tamen eſt nomine *Eccleſiæ* intelligi Eccleſiam propriè acceptam, non verò oratoria privata auctoritate conſtructa, & nondum benedicta & auctoritate Epiſcopi deputata ad divina officia; verſamur enim in materia pœnali, in qua non eſt facienda extenſio, ſed reſtrictio. Ita Suarez, & Filliucius *locis citatis*.

13 Excommunicatus, vel interdictus aut nominatim monitus à celebrante, ut de Eccleſia exeat tempore Miſſæ excommunicationem incurrit ſi nolit exire.

Quarta actio, ſub cenſura prohibita in hac Clementina eſt, nolle ab Eccleſia exire, dum publicè excommunicatus, vel interdictus nominatim monitus eſt a celebrante, ut exeat, & ipſe remanere præſumit; iſta actio patet ex illis verbis *nec non excommunicatos publicè, & interdictos, qui in ipſis Eccleſiis, nominatim à celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præſumpſerint*, ex quibus verbis quatuor conditiones deſumuntur.

Prima eſt, nolle exire ab Eccleſiis.

Secunda, ut adſit præſumptio.

Tertia, ut nolens exire nominatim monitus à celebrante, ut exeat tempore Miſſæ, ex quo ſequitur non ſufficere admonitione alterius, aut admonitionem generalem, vel admoneatur exire tempore alio cum divinorũ officiorũ; nam in textu dicitur, *à celebrantibus moniti ut exeant de ipſis Eccleſiis*, quæ verba relationem habent ad clauſulam immediatè antecedentem in qua ſermo erat de celebrantibus Miſſarum ſolemnia, Ita Suarez n. 33. contra Caietanum *Lch*.

Quarta

Quarta ne nolens, exire, ſit publicè excommunicatos, vel interdictus Imo Suarez, & Fill. notant poſt Concilium Conſtantienſe in extravaganti *ad evitanda*, opus eſſe, ut ſit evitandus, id eſt, ut ſit notorius clerici percuſſor, vel ſit nominatim denunciatus excommunicatus, vel interdictus; nam hoc tempore non tenemur niſi hujuſmodi delinquentes ex vi cenſuræ præcavere.

Sed contrarium, mihi probabilius videtur, ut probavi in expoſitione tertiæ actionis conditione tertia, n. 9. quamvis enim celebrantes non teneantur poſt extravag. *ad evitanda*, cavere conſortium illius, qui non eſt interdictus, vel excommunicatus vitandus; nihilominus ipſe excommunicatus, vel interdictus ſervare tenetur excommunicationem, vel interdictum, etiamſi vitandus non ſit; quia Concilium Conſtantienſe nullum ei favorem conferre intendit; conſequenter ſi admodum exire nolit, excommunicationem iſtius Clementinæ incurrit, etiamſi vitandus non ſit.

14 Opus eſt ut Eccleſia de qua excommunicatus vel interdictus, ſeu exire ſit interdicta

14 Addit præterea Suar. n. 33. ad incurrendam iſtam excommunicationem opus eſſe, Eccleſiam, à qua præfati excommunicati, vel interdicti exire nolunt, debere eſſe interdictam; quia præſens clauſula relationem dicit ad præcedentes, in quibus ſermo eſt ſolùm de Eccleſiis interdicto ſuppoſitis.

Sed contrarium mihi probabilius videtur, tum ob rationem allatam in expoſitione dubii propoſiti in tertia actione n. 10. tum quia alioquin ſequeretur etiam præfatos excommunicatos, vel interdictos non affici excommunicatione, dum proprio arbitrio, & non ex inductione, vel prohibitione aliorum nolunt exire; cùm in præcedentibus ſermo ſit de cogentibus, vel prohibentibus, hoc autem nullus dixerit, nec ipſe Suarez.

SECUNDA PROPOSITIO.

15 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur

15 Subjectum iſtius excommunicationis impoſitæ ob quartam actionem, ſunt omnes excommunicati, vel interdicti, qui a celebrantibus nominatim moniti, ut ab Eccleſiis tempore Miſſæ exeant, remanere præſumunt, & hoc valet etiamſi fœminæ ſint; textus enim indefinitè loquitur. Ita communiter DD.

Dixi, *omnes excommunicati, vel interdicti*, ut indicarem, non ſolùm illos, qui utroque vinculo excommunicationis, & interdicti, ſimul obſtricti ſunt huic excommunicationi ſubjici; verum etiam eum, qui altera tantùm cenſura innodatur; quamvis enim textus loquatur per dictionem, *&*, ibi, *excommunicatos publicè, vel interdictos*, nihilominus dictio, *&* accipitur pro, *vel*, ut patet, tum ex clauſula præcedente, ubi Sum. Pontif. per particulam disjunctivam, *vel*, locutus fuerat ibi, *excommunicationis, vel interdicti ligatos ſententia*, tum quia cenſura iſtius Clementinæ numquam fere ad praxim circa quartam actionem revocaretur; tum quia ex doctrina Bart. *in l. ſi is qui ducenta*, §. *rerum*, tractantis de virtute dictionis copulativæ, *&*, quam ſequuntur Ant. de Butr. & Joann. de Imola *in Clem. pleriſque. de elect. ſuper gloſſ. in verb poſtule*, quoties dictio, *&*, copulat qualitates, nec expreſſè, vel per conjecturas apparet, an copulet illas reſpectu diverſorum ſubjectorum, an ejuſdem, in dubio refertur, potius ad diverſa ſubjecta, quàm ad idem, ejuſque diſpoſitio ampliatur, & plura comprehendit, cùm natura dictionis copulativæ, ſit ampliare, *l. ea tamen adjectio ff. de leg.* 3. ergo à fortiori in noſtro caſu, in quo ſufficientes adſunt conjecturas, ad diverſas perſonas refertur, & hæc de ſubjecto quartæ actionis.

Subjectum excommunicationis contentæ in primis tribus actionibus ſunt domini temporales, qui in terris ſuis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, cogant aliquem ad divina officia celebranda vel aliquos vocant ad divina audienda, vel prohibent ne excommunicati, vel interdicti ab Eccleſia exeant, dum Miſſæ ſacrum celebratur, juxta dicta in tribus primis actionibus.

Ex quo patet primò excommunicationem in tribus primis actionibus poſitam non eſſe univerſalem, ſed dominos duntaxat temporales afficere, ut apertè colligitur ex illis verbis, *præſumptores præfatos*, quæ referuntur ad verba initio capitis poſita, in quibus ſermo eſt de quibuſdam nobilibus, & dominis temporalibus, qui hæc crimina in terris ſuis interdictis perpetrabant. Quamobrem privatæ perſonæ, vel etiam in dignitate conſtitutæ, ſi hæc crimina in terris alienis perpetrare audeant, huic cenſuræ non ſubjiciantur. Ita communiter DD.

Secundò patet non ſolùm dominos temporales in laicali ſtatu exiſtentes, verum etiam poſitos in dignitate Eccleſiaſtica, in hanc cenſuram incidere, ſi aliquam ex præfatis actionibus facere non vereantur; textus enim abſolutè loquitur de dominis temporalibus. Ita gloſſa hic *verb temporales*, Navarr. Suar. Fill. *locis cit.* Alter *tom. 2. de interdicto diſp. 9. c. 4. col. 9. & 10.*

16 Ut iſta excommunicatio incurratur, opus eſt ut ab quo ex actionibus hic prohibitis fiat à domino temporali

16 Sed modo dubium eſt primo, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut faciens aliquam ex præfatis tribus actionibus ſit nobilis, & dominus temporalis ſimul.

Ratio dubitandi eſt, quia textus conjunctivè loquitur, ibi, *Gravis ad nos Prælatorum querela perduxit, quod nobiles quidam, domini temporales.*

Reſpondeo virum nobilem non affici hac cenſura; niſi ſimul etiam ſit dominus temporalis, quia textus excommunicat facientem præfatas actiones in terris ſuis; ſi verò dominus temporalis hoc faciat, afficitur excommunicatione, etiamſi ratione originis non ſit nobilis; nam duplex eſt *nobilitas*, alia ratione originis, quæ naſcitur à parentibus, alia ratione ſtatus, quæ conſequitur ſtatum honorificum. Sum. Pont. hoc in loco videtur potius reſpexiſſe ad nobilitatem ſtatus honorifici, & juriſdictionis temporalis, quàm ad nobilitatem originis, notanda eſt enim illa loquendi forma, *nobiles quidam, & domini temporales*, ubi illa particula, *domini temporales*, declarare videtur de quibuſnam viris nobilibus Sum. Pont. loquatur. Ita Suarez *loc. cit. num. 31.*

17 Dominus temporalis faciens aliquam actionem prohibitam in hac Clement. Gravis non incurrit excommunicationem niſi eam faciat tanquam dominus temporalis.

17 Secundò dubium eſt, quo titulo iſtæ actiones fieri debeant à dominis temporalibus, utrum videlicet fieri debeant ab ipſis tanquam dominis, an ſatis ſit ut fiant à dominis quidem temporalibus, ſed non tanquam dominis.

Reſpondeo fieri debere à dominis temporalibus, tanquam juriſdictionem in iis locis habentibus, ut innui n. 14. in 2. illat. Ratio eſt, quia illa verba, *præfatos præſumptores*, referuntur ad verba initio capitis poſita, id eſt ad dominos temporales, qui hæc delicta in terris ſuis committere præſumunt. Idem colligitur ex verbo *prohibere*, quod indicat actionem propriam illius, qui præcipiendi poteſtatem habet, ut benè Suar. Ang. & alii *locis cit.*

Hinc ſequitur, dominum temporalem aliquam ex præfatis actionibus facientem in terris alienis, non affici hac cenſura; etiamſi eam faciat cum ſuo ſubdito ibi exiſtente. Ratio eſt, quia non facit tanquam dominus in terris ſuis. Secus ſi id faciat in terris ſuis cum ſuo vaſſallo, vel cum alio in terris ſuis verſante, ut benè Angelus, Sayr. & Suarez *locis citatis.*

18 Sufficit una ex actionibus hic prohibitis ad incurrendam excommunicationem in hac Clement. impoſitam.

18 Tertiò dubium eſt, utrum faciens unam tantùm ex præfatis actionibus, excommunicationem illius Clementinæ incurrat.

Reſpondeo affirmativè, quia Sum. Pont. disjunctivè loquitur; & peculiarem in unaquaque actione canonem facit.

19 Cogens aliquem ad celebrandũ tempore interdicti aut faciens aliquam actionem hic prohibitam non incurrit excommunicationem effectu nondum ſecuto.

19 Quartò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit cogere, evocare, vel prohibere, etiamſi effectus ſecutus non fuerit.

Reſpondeo requiri effectum completum, & conſummatum, quia cenſura non incurritur, niſi adſit effectus completus principaliter prohibitus, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere*. Propterea, qui metum incuſſit ad celebranda divina officia in loco interdicto, vel evocavit ad divina audienda, vel tentavit prohibere, ne publicè excommunicatus vel interdictus ab Eccleſia, tempore Miſſæ exiret, non incurrit excommunicationem, niſi reipſa ſecutus ſit effectus, ut benè Suar. n. 31. *ad fin.* idem cum proportione dicendum eſt de quarta actione.

20 Ceſſationis tempore faciens aliquam actionem in hac Clem. Gravis prohibitam non videtur incidere, juxta ſententiam Auctoris.

20 Quintò dubium, eſt, utrùm faciens præfatas actiones tempore ceſſationis incidat in iſtam excommunicationem. Sylveſt. *verbo excom. 7. excommunicatione 27.* Angelus, & alii apud Sayr. *leg. 3. c. 29. n. 43. ad fin.* exiſtimant huic pœnæ locum eſſe in ceſſatione à divinis generali, non verò ſpeciali, poſita in dictis terris, quia hujuſmodi ceſſatio generalis vim habet interdicti, *Clem. 1. §. in ceſſatiom. de ſent. excom.* Sed hoc ego non facilè concеſſerim: quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ab interdicto ad ceſſationem. Neque obſtat *Clem. 6.* quia ibi ſermo eſt de religioſis non ſervantibus ceſſationem, ut explicavi *in excommunicationibus contra religioſos editis.*

21 Interdictum violans in aliis caſibus non expreſſis in Clem. Gravis, non videtur excommunicationem incurrere.

21 Sextò dubium eſt, utrùm violans interdictum, præter caſus in hac Clementina expreſſos, incidat in excommunicationem. Ratio dubitandi eſt quia in Extravag. *& ſi domini de pœnit. & remiſſ.* adimitur facultas abſolvendi ab interdicto à Sede Apoſtolica impoſito; ergo ſupponitur lata cenſura violantes interdictum, cenſura enim reſervari non ſolet, niſi ratione cenſuræ. Omiſſis reſponſionibus Fill. *tract. 15. c. 4. q. 3.*

Reſpondeo ex illo textu non colligi latam eſſe univerſaliter excommunicationem contra violantes interdictum, ſed ibi auferri facultatem abſolvendi ab interdicto, à Sede Apoſtolica impoſito, quoties adnexam habet cenſuram reſervatam. Ut hoc melius intelligatur.

Adverte multas facultates à Sixto IV. conceſſas fuiſſe, quas poſtmodum revocavit in hac Extravaganti, *& ſi Dominici, citata*, in qua Sum. Pont. non intendit ferre excommunicationem contra violantes interdictum à Sede Apoſtolica impoſitum, ſed adimit facultatem abſolvendi ab interdicto Sedis Apoſtolicæ in iis caſibus, in quibus habet adnexam cenſuram reſervatam, vel in futurum reſervandam; cùm enim fieri poteſt, ut Sum. Pont. interdictum aliquod ferat, & violati excommunicationem reſervatam adjungat, Sixtus IV. non vult hanc cenſuram relaxari, & abſolvi poſſe virtute privilegiorum, quæ prius ipſe conceſſerat. Ita ſentire videtur Suar. *diſp. 21. ſect. 5. n. 18. & ſeq.* Navar. *c. 27. n. 74. & 105.* Sotus, Sylveſt. & Angel. apud Suar. *loc. cit.* & alii, quos ego retuli in expoſitione Bullæ Cœnæ. Idem reſponderi poſſet ad aliam excommunicationem quam Fill. *loc. cit.* exiſtimat in præfata Extravanti, *& ſi Domini* latam eſſe contra conſpirantes in ſtatum Romani Pontificis, quamquam in meo codice non dicitur; *conſpirationis in ſtatum*, ut Fill legit, ſed *conſpirationis in perſonam, aut ſtatum Romani Pontificis*, in quo caſu perſpicuum eſt latam eſſe excommunicationem reſervatam in Bulla Cœnæ, *can.* 11. & 20. ſicut enim ibi excommunicantur conſpirantes in vitam Cardinalium, & occupantes loca Sedis Apoſtolicæ, ita multò magis excommunicati ſunt conſpirantes in perſonam, vel ſtatum Summi Pont. ut ſuperius explicavi *punct.* 1. & 8. ubi hanc excommunicationem prolixius explicavi.

PUNCTUM XXI.

De excommunicatione contra participantes in crimine criminoſo.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
4 *Quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur.*
5 *Communicare in crimine criminoſo quiſnam dicatur.*
6 *Epiſcopus ſcienter participans in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato à ſe, incurrit excommunicationem.*
7 *Criminis criminoſi excommunicatio à quonam auferri poſſit per abſolutionem.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 INnocentius III. interrogatus ab Epiſcopo Vratiſlavien. *in c. nuper de ſent. excomm.* utrùm ſcienter communicans cum nominatim excommunicato abſolvi poſſit à ſimplici ſacerdote, vel ab Epiſcopo ſeu Archiepiſcopo, reſpondit abſolvendum eſſe ab eo, qui excommunicationem tulit; *Dum enim* (inquit Pontifex) *talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc, ratione damnati criminis, videatur contra eum delinquere, qui damnavit, ab eo, vel ejus ſuperiore merito delicti, tunc erit abſolutio requirenda; cum facientes, & conſentientes per pœnas conſtringat.*

Hoc poſito explicandum eſt,

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, à quonam abſolutio iſtius excommunicationis impendenda ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſcientes participare in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato.

Hæc propoſitio apertè habetur in præcitato *c. nuper*, & ut melius intelligatur.

3 Enumerantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.

3 Adverte, ad iſtam excommunicationem incurrendam nonnullas conditiones requiri.

Prima eſt, ut participatio ſit mortale peccatum; excommunicatio enim major mortale peccatum ſupponit. Quamobrem ſi quis leviter cooperatur peccato alterius, ita ut illa caſeſius cooperatio non cenſeatur ſufficiens ad mortale peccatum, hæc cenſura non incurritur. Ita communiter DD.

Secunda conditio, ut participatio fiat cum excommunicato; nam in præcitato textu ſermo eſt de participantibus cum excommunicatis. Ex quo ſequitur participationem fieri debere cum excommunicato poſtquam excommunicationem contraxit; conſequenter illum non ſubjici huic excommunicationi, qui participat cum excommunicato in primo actu, ob quem delinquens principalis excommunicationem contrahit; hic enim non dicitur participare cum excommunicato.

Tertia conditio eſt, ut participatio contingat in eodem crimine ob quod alter excommunicatus fuit. Sum. enim Pont. loquitur de participante in crimine criminoſo, ob quod is, cum quo participat, excommunicatus fuerat, ibi, *ſcienter in crimine communicet criminoſo*, & ibi, *cum talis communicet crimini, & participet criminoſo*; quid autem ſit *participare in crimine criminoſo*, oſtendam in ſecunda propoſitione.

Quarta conditio eſt, ut is, cum quo participat, ſit excommunicatus vitandus. Ratio eſt, quia poſt Concilium Conſtantienſe in Extravag. Martini V. non tenemur quemquam evitare, niſi ſit vitandus; ir autem dicitur vitandus, qui eſt nominatim denunciatus excommunicatus, aut qui eſt notorius clerici percuſſor, ut explicavi *de cenſ. in genere*. Addo ad incurrendam iſtam excommunicationem, *c. nuper*, non ſolum requiri, ut participatio fiat cum excommunicato vitando, verùm etiam, ut participatio fiat cum excommunicato nominatim. Ratio eſt, quia *in c. nuper cit.* controverſia erat de participante cum nominatim excommunicatis, ibi, *utrùm qui cum nominatim excommunicatis ſcienter communicant*, & ibi, *an is, qui cum nominatim excommunicato communicat.*

Ex quo ſequitur primò, eum non incidere in excommunicationem hujus capitis, qui Caium hortatur, ne abſolutionem quærat; aut alienas res non reſtituat, ob cujus ſolutionem ſuppono Caium vinculo excommunicationis abſtrictum fuiſſe; non tamen nominatim, ſed generaliter, ut ſi lata fuit excommunicatio in genere contra injuſtos rei alienæ detentores.

Secundò eum, qui participat cum notorio clerici percuſſore, non incidere in iſtam excommunicationem; quamvis enim notorius clerici percuſſor vitandus ſit, ex conſtitutione Martini V. citata, nihilominùs non eſt nominatim excōmunicatus, ut ſuppono, conſequenter licèt participans etiam in crimine criminoſo cum hujuſmodi excommunicato graviter peccet, & minorem excommunicationem incurrat, hanc tamen excommunicationem non contrahit.

Quinta conditio eſt, ut quis participet cum excommunicato, quem novit ob tale crimen vinculo excommunicationis obſtrictum fuiſſe; hæc conditio colligitur ex illis verbis *ſcienter communicans*, & ex illis, *ſcienter communicant in crimine criminoſo.*

Ex quo ſequitur quamlibet ignorantiam, etiam affectatam excuſare ab hac cenſura, quia ignorantia quælibet excludit ſcientiam, niſi fortè conjuncta ſit cum ingenti temeritate; in præfatis conditionibus conveniunt Sanch. *lib. 7. de mat. diſp. 24. n. 3. & in opere mor. lib. 2 c. 10. n. 50* Avil Reg. & alii quos retuli. *de cenſ. in genere diſp. 2. q. 2. punct. 6. § 1. n. 8. & 9.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli ſcienter participantes in crimine criminoſo cum excommunicato nominatim & vitando: hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex iis, quæ occaſione præcedentis propoſitionis dixi, quod autem illi omnes ſint ſubjectum iſtius excommunicationis, patet, quia præcitatus textus univerſaliter loquitur.

5 Communicare in crimine criminoſo quiſnam dicatur

5 Sed modò dubium eſt, quid ſit *communicare in crimine criminoſo.*

Reſpondeo idem eſſe, ac cooperari crimini, vel contumaciæ, ob quam alter excōmunicatus eſt. Ita communiter DD. Hinc ſequitur

Primò eum, qui concubinario nominatim excommunicato ob retentionem concubinæ, aut alteri nominatim excommunicato ob retentionem rei alienæ, præbet conſilium, auxilium, aut favorem, ne concubinam dimittat, aut ne reſtitutionem faciat, affici hac cenſura; quia participat in crimine criminoſo. Secus ſi eum tantummodo ſalutet, alloquatur, oſculum impingat, ſecum oret, vel aliud quid agat; hæc enim non eſt participatio in crimine criminoſo, ut bene Innoc. III. in *præcit. c. nuper, de ſent. excomm.*

6 Epiſcopus ſcienter participans, in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato à ſe, incurrit excommunicationem.

6 Secundo Epiſcopum, qui ſcienter participat in crimine criminoſo, cum nominatim excommunicato à ſe, laqueo hujus cenſuræ innodari: quia iſta excommunicatio univerſalis eſt, & omnes Sum. Pont. inferiores afficit. Epiſcopi enim ſubjiciuntur excommunicationi generaliter latæ, ſecus dicendum eſt de Sum. Pontif. quia legiſlator non ſubjicitur ſuis legibus ex vi coactiva. Ita Vaſq. Avil. Suar. Fill. & alii, quos retuli *de cenſ. loc. cit.* n. 8.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Criminis criminoſi excommunicatio à quonam auferri poſſit per abſolutionem.

7 ABſolutio iſtius excommunicationis contractæ ob participationem in crimine criminoſo, ab eo impendenda eſt, à quo abſolvi poteſt principalis excommunicatus, cum quo is participat: ſic enim expreſsè dicitur *in c. ſi concubina, & cap. nuper de ſent. excomm.* ibi, *cùm per hoc ratione damnati criminis videatur contra eum delinquere, qui damnavit, ab eo, vel ab ejus ſuperiore merito delicti, tunc erit abſolutio requirenda*, & ibi redditur ratio, *quia facientes, & conſentientes par pœna conſtringit.*

Ex quo ſequitur eum, qui participat in crimine criminoſo cum nominatim excommunicato à Papa, abſolvendum eſſe à Papa; ſi abſolutio erat ipſi reſervata; ſi verò abſolutio ipſi reſervata non erat, abſolvendus eſt ab Epiſcopo, vel ejus delegato, vel etiam à quolibet confeſſario approbato, ſi jus commune ſpectemus. Idem cum proportione dicendum eſt de participante cum excommunicato ab Epiſcopo, ſervatis tamen conditionibus in prima propoſitione enumeratis. Ita Navar. *c. 27. n. 112.* Suar. *diſp. 21. ſect. 1. n. 21.* Fill. *tr. 15. c. 2. q. 7. n. 56* & alii communiter.

PUNCTUM XXII.

De excommunicatione contra excommunicatos à delegato Papæ, perſeverantes in excommunicatione per annum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio, ſeu potiùs reſervatio iſtius excommunicationis continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Excommunicati omnes à delegato Papæ perſiſtentes in excommunicatione per annum, contrahunt reſervationem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio, ſeu potius reſervatio iſtius excommunicationis conditetur.

1 CUm delegatus Papæ, qui poſt ſententiam definitivam excōmunicavit nolentem obedire, poſſit ſententiam ſuam exequi uſque ad annum, non verò eo lapſo, ſequitur excommunicationem ab eo latam elapſo anno reſervatam manere, & auferendam eſſe à delegato, & conſtat ex *c. quærenti, de off. & poteſt. jud. de leg.* verum tamen eſt, iſtam excommunicationem non eſſe à jure latam; ſed ab homine, quia ſupponitur lata à delegato per ſententiam. Neq. eſt propriè reſervatio, ſed quaſi indirecta; quia conſequitur ceſſationē juriſdictionis, & officii delegati. Quamobrem hic non agam de materia iſtius excommunicationis, quæ non eſt à jure communi; ſed agam de ſola reſervatione, quæ conſequitur ex ceſſatione officii delegati, qui excommunicationem tulerat contra inobedientes.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius reſervationis eſt perſeverantia per annum in excommunicatione lata à delegato Papæ: nam delegatus Papæ non poteſt elapſo anno juriſdictionem ad exequendam ſententiam exercere, quia in *c. quærenti cit.* ipſius facultas uſque ad annum ſolum prorogatur, ibi, *ſtatuimus, ut delegatus à nobis non ſolùm uſque ad quadrimeſtre tempus, quod ad ſolvendum debitum a lege reo conceditur, ſed uſque ad integrum annum juriſdictionem*

ſibi

Digitized by Google

ſibi commiſſam ad exequendum ſententiam, valeat exercere, ergo elapſo anno excommunicatio auferri debet.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Excommunicati omnes à delegato Papæ perſiſtentes in excommunicatione, per annum, contrahunt reſervationem.

3 SUbjectum iſtius reſervationis ſunt omnes excommunicati à delegato Papæ, perſiſtentes in excommunicatione per annum; Sum. enim Pont. abſoluté, & indiſtinctè loquitur de excommunicatis à delegato Papæ, perſiſtentibus per annum in excommunicatione. Ita Nav. *c.* 27. *n.* 93. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 2. *n.* 1. Fill. *tract.* 15. *c.* 2. *q.* 1. Sayr. *lib.* 3. *c.* 29. *n.* 1.

PUNCTUM XXIII.

De excommunicatione contra abſolutos in articulo mortis, aut tempore impedimenti, non præſentantes ſe legitimo ſuperiori, à quo alias abſolvendi erant, & contra abſolutos à Papa, vel Legato ſub conditione, & onere, ſed poſteà conditionem, & onus non adimplent.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia prima excommunicationis.*
3 *Abſolutus in articulo mortis, vel tempore legitimi impedimenti reincidit in excommunicationem, ſi ſublato impedimento omittit ſe præſentare legitimo ſuperiori, modò iſta omiſſio ſcienter & malitioſè contingat.*
4 *Excommunicatio in quam quis reincidit, remanet reſervata illi, cui prior reſervata erat.*
5 *Aſſignatur materia ſecunda excommunicationis.*
6 *Commoditas quomodo intelligenda ſit.*
7 *Abſolutus à Sede Apoſtolica cum onere præſentandi ſe Epiſcopo, vel alteri, ſatisfacit præſentando ſe per procuratorem.*
8 *Abſolutio ad reincidentiam cum onere præſentandi Epiſcopo ut ſatisfaciat parti læſæ, reincidit in excommunicationem etiamſi renuat præſentare ſe Epiſcopo, eo quòd parti læſæ jam ſatisfecerit.*
9 *Abſolutus ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario ſub conditione, & onere ſatisfaciendi parti læſæ, non reincidit in excommunicationem, etiamſi oblata opportunitate renuat ſatisfactionem præſtare.*
10 *Cenſura in quam quis reincidit, an ſit eadem numero cum præcedenti.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur *in c. eos qui de ſent. excom.* ubi habens cenſuram latam à jure, vel ab homine, ſi propter mortis periculum, vel ob aliud impedimentum abſolvatur ab eo, à quo alias abſolvi non poterat; ſi ceſſante mortis periculo, aut impedimento contemnat præſentare ſe illi, à quo erat abſolvendus, ad recipiendum mandatum, & ſatisfactionem, in eandem cenſuram reincidit ipſo jure. Item abſolutus à Papa, vel ejus Legato, cum hoc onere, ut præſentet ſe ordinario, vel alteri ad pœnitentiam ab ipſo ſuſcipiendam, & ut ſatisfactionem parti læſæ præſtet, ſi hoc non impleat, dum commodè poteſt, in eandem pœnam reincidit.

Quæ circa iſtius capitis intelligentiam hic à me diſputari poſſent, abundè ſatis explicata ſunt *in tr. de cenſ. in genere, diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *à n.* 11. *uſque ad* 19 quamobrem hic ſolùm explicare decrevi materiam iſtius duplicis excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia primæ excommunicationis.

2 MAteria primæ excommunicationis conſiſtit in omiſſione quam abſolutus ob articulum mortis, aut legitimum impedimentum committit, ſublato mortis periculo, vel impedimento, omittendo præſentare illi, à quo præciſo mortis articulo, & legitimo impedimento abſolvi debebat; ſic enim expreſsè habetur in præcitato textu, ubi etiam aſſertur cauſa, ob quam ſe illi præſentare debeant, videlicet, ut ei obedientiam præſtent ſuper illis, pro quibus excommunicati fuerant, & debitam ſatisfactionem exhibeant.

3 Abſolutus in articulo mortis, vel tempore legitimi impedimenti reincidit in excommunicationem, ſi ſublato impedimento, omittit ſe præſentare legitimo ſuperiori, modò iſta omiſſio ſcienter, & malitioſè contingat.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm quælibet omiſſio culpabilis ſit materia iſtius excommunicationis.

Reſp. negativè, ſed requirit omiſſionem conjunctam cum ſcientia, & malitia, dum per tempus competit facultas adeundi præfatum ſuperiorem; nam textus in hac parte, utitur verbo *contempſerint*, ibi, *quàm citò commodè poterunt, contempſerint ſe præſentare.*

4 Excommunicatio in quam quis reincidit, remanet reſervata illi cui priùs reſervata erat.

4 Dubium eſt ſecundò, utrùm abſolutio iſtius excommunicationis, in quam quis reincidit ſemper reſervata ſit Sum. Pont.

Reſpondeo negativè, ſed ſolum quando quis tempore impedimenti, vel articuli mortis abſolutus fuit ab excommunicatione Papæ reſervata; ſi verò non erat Papæ reſervata, ſed Epiſcopi, illa cenſura, in quam reus ſublato mortis articulo, vel impedimento reincidit, non eſt reſervata Papæ, ſed Epiſcopo; & ſi nulli erat reſervata, reus in nullam reincidit, quia quilibet confeſſarius approbatus poteſt jure communi abſolutionem cenſurarum non reſervatarum conferre, quoties illæ cenſuræ impediunt ſuſceptionem ſacramenti, ut docui *de cenſ. in genere.* In hoc autem capitulo Sum. Pont. loquitur de illis, qui aliàs abſolvendi facultatem non habebant. Ita Suar. *n.* 11. *ad fin.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur materia ſecundæ excommunicationis.

5 MAteria ſecundæ excommunicationis eſt omiſſio, quam committit abſolutus à Sede Apoſt. vel ab ipſius Legato, cum onere præſentandi ſe Epiſcopo, vel alteri, & debitam præſtandi ſatisfactionem parti læſæ; hic enim ſubjicitur eidem cenſuræ eodem pacto reſervatæ, ſicut prior, ſi hæc non curaverit adimplere, cùm primum commodè poterit; ſic enim expreſsè decernitur in ſecunda præcitati capitis parte, ibi, *idem ſtatuimus.*

6 Commoditas, quomodo intelligenda ſit.

6 Sed modò dubium eſt primò, quo pacto intelligenda ſit illa loquendi forma, *quam primùm commodè poterit.*

Reſp. non intelligi metaphyſicè, ſed moraliter, & prudentis viri arbitrio, ut in ſimili docui *de voto & de voti adimpletione*, idemque docent Nav. *c.* 17. *n.* 113. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *n.* 10. Fill. *tr.* 15. *c.* 3. *q.* 4. & alii, quamquam in foro exteriori arbitrium iſtius commoditatis ad judicem ſpectat, ut communiter conceditur à DD. in foro conſcientiæ ad confeſſarium pertinet, juxta Suar. *loc. cit.* ſed juxta Nav. & alios, quibus ego adhæreo, pertinet ad ipſummet pœnitentem, cùm enim iſta actio præſtanda ſit à pœnitente, cùm primùm commodè poterit, ipſius eſt videre, quandonam commodè præſtare poſſit, quamquam, ne in cauſa propria decipiatur, tutius eſt prudentis viri conſilium petere, & illi acquieſcere.

7 Abſolutus à Sede Apoſt. cum onere præſentandi ſe Epiſcopo, vel alteri, ſatisfecit præſentando ſe per procuratorem.

7 Secundò dubium eſt utrùm pœnitens abſolutus cum præfato onere præſentandi ſe Epiſcopo, vel alteri, quamprimùm commodè poterit, ſatisfaciat præſentando ſe per Procuratorem.

Reſpondeo ſatisfacere præſentando ſe per Procuratorem, niſi ei mandatum ſit, ut perſonaliter compareat, nam quæ per procuratorem facimus, per nos ipſos facere cenſemus. Ita Caiet. *verbo excomm.* 569 Suar. & Fill. *locis cit.*

8 Abſolutio ad reincidentiam cū onere præſentandi ſe Epiſcopo, ut ſatisfaciat parti læſæ, reincidit in excommunicationem, etiamſi renuat præſentare ſe Epiſcopo, eo quod parti læſæ jam ſatisfecerit.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm in cenſuram reincidat, qui obtenta abſolutione ſatisfacit parti læſæ, ſed non vult præſentare ſe ſuperiori, cui ſe præſentare teneatur ex onere injecto ſibi à Papa, vel ipſius Legato.

Reſp. incidere, quia utrumque onus per particulam conjunctivam, *&*, injungitur, ut patet ex verbis textus, ibi, *ut ordinariorum ſuorum vel aliorum quorumlibet ſuſcepturi pœnitentiam ab eiſdem ſe conſpectui repræſentent, & paſſis injuriam ſeu his, quibus propter hoc obligati exiſtunt ſatisfactionem exhibeant competentem.* Idem dic de abſolutis in articulo mortis ab eo, qui aliàs abſolvendi facultatem non habebat, ut docui *de cenſ. in genere, diſp.* 1. *q.* 3. *pu.* 3. *n.* 12. cum Sanch. Suar. & Covar. contra Nav. Henriq. & alios.

9 Abſolutus ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario, ſub conditione & onere ſatisfaciendi parti læſæ non reincidit in excommunicationem, etiamſi oblata opportunitate renuat ſatisfactionem præſtare.

9 Quartò dubium eſt, utrùm is, qui ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario abſolutionem excommunicationis ipſi reſervatæ obtinuit, ſub conditione, & onere ſatisfaciendi parti læſæ, incidat in eandem excommunicationem, ſi oblata opportunitate ſatisfaciendi renuat ſatisfactionem præſtare.

Reſp. negativè, quia verſamur in materia pœnali, in qua non eſt facienda extenſio ultra diſpoſitionem verbis expreſſam. Sum. autem Pont. in præcitato c. imponit onus reincidendi in eandem excommunicationem iis, qui abſoluti ſunt à Sede Apoſt. vel ab ipſius Legatis, ibi, *idem ſtatuimus de his, quibus (cùm à Sede Apoſtolica, vel à Legatis ipſius abſolutionis beneficium à quibuſvis ſententiis conſequuntur, injungitur*, &c. Ita Caiet. Nav. & Suar. *loc. cit.*

Objicies, Sum. Pont. idem in hac ſecunda parte ſtatuit, quod ſtatuerat in prima parte; ſic enim loquitur *idem ſtatuimus*, &c. ſed in priori parte generaliter loquutus fuerat de abſolutione in articulo mortis, vel tempore impedimenti collata à quolibet ſacerdote, Prælato, vel judice qui alias facultatem non habebat abſolvendi, ergo, &c.

Reſpondeo negando majorem propoſitionem, quia Sum. Pont. in ſecunda parte, apertè loquitur de abſolutis à Sede Apoſtolica, vel ab ejus Legatis (quorum nomine intelligo etiam Summum Pœnitentiarium,) neque obſtant illa verba *idem ſtatuimus*; quia non referuntur ad perſonas in prima parte comprehenſas, ſed ad ſimilem modum reincidendi in cenſuram, quoties non præſtantur præſcripta à Sum. Pont. vel ab ejus Legato, qui abſolutionem cenſuræ contulerit. Ita Suar. *n.* 11. & alii.

10 Cenſura in quam quis reincidit, an ſit eadem numero cum præcedenti.

10 Quintò dubium eſt, utrùm cenſura, in quam quis reincidit, ſit eadem numero, cum præcedenti.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *de cenſ. in genere diſp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *q.* 4. *n.* 16. quam hic repetere nolo, *ibid.* etiam *n.* 18. oſtendi, utrùm excommunicatus, qui ob præcedentem excommunicationem vitandus erat, vitari quoque debeat, ob excommunicationem, in quam poſtmodum reincidit.

PUNCTUM XXIV.

De excommunicatione contra ſimoniacos in ordine, & beneficio.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 Ordinum *nomine quid intelligatur.*
3 *Prima tonſura an veniat nomine ordinum.*
4 Beneficii *nomine quid intelligatur.*
5 *Simoniacus in collatione, aut conſecutione penſionis non ligatur excommunicatione.*

6 *Simonia quænam requiratur ad incurrendam excommunicationem.*

7 *Simoniacus in ordine, vel beneficio non ligatur excommunicatione effectu nondum ſecuto.*

8 *Excommunicatio incurritur ſtatim ac pretium traditur vel accipitur poſtquam ordo vel beneficium ſimoniacè collatum fuit.*

9 *Excommunicatio contracta ob ſimoniam, non retrotrahatur ad tempus commiſſæ ſimoniæ.*

10 *Simoniam etiam juris humani in beneficio & ordine, excommunicationem inducit.*

11 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

12 *Ratam habens ſimoniam in ordine, vel beneficio, non ligatur excommunicatione.*

13 *Cognoſcens beneficium acquiſitum fuiſſe per ſimoniam ab altero commiſſum, ipſo inſcio, tenetur quidem beneficium reſignare, ſed non incurrit excommunicationem illud retinendo.*

14 *Obtinens beneficium per ſimoniam ab altero contractam ipſo inſcio, non incurrit excommunicationem, ſi cognito ſimoniæ crimine reſtituat pecuniam, quam alter pro conſecutione beneficii erogaverat.*

15 *Notarii, vel alii officiales accipientes aliquid pro litteris dimiſſoriis, vel pro ſigillo an incidant in excommunicationem, & an eandem incurrant qui aliquid ipſis tradunt.*

16 *Simoniam ſciens ab altero commiſſam in ordine, vel beneficio, abſolvi non poteſt, niſi delinquentem denunciet.*

17 *Simoniam committens in qualibet materia non incurrit excommunicationem.*

18 *Simoniaci in aliis materiis an ipſo jure incurrant pœnas, & cenſuras, quæ jure antiquo non erant ipſo jure latæ, ſed ferendæ ſententiæ.*

19 *Simoniacis quænam pœna impoſita ſitat à jure.*

20 *Simoniaci abſolvi debent à Summo Pontifice ob excommunicationem contractam in ſimoniaca collatione, vel receptione ordinis, vel beneficii.*

UT deteſtabile ſimoniæ vitium è medio tolleretur Paulus Venetus Papa II. *Extravag. cùm deteſtabile* 2. *de ſimonia*, Pœnam ſuſpenſionis ab executione ordinum impoſuit ordinato per ſimoniam; aliis verò committentibus ſimoniam, aut ad illam cooperantibus in beneficiorum, vel ordinum collatione, ſeu conſecratione, excommunicationem injunxit, cujus explicationem hic aggredior, juxta ea, quæ *in tr. de ſimonia* de verbo ad verbum tradidi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia primæ excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium in ordine, vel beneficio, quod in tribus, vel quatuor actionibus conſiſtit.

Prima actio eſt dare temporale pro ſpirituali, vel è contra, in beneficio, aut etiam in ordine, juxta communem DD. ſententiam ita explicantium illam Extravagantem; hic enim punitur ſimonia externa: hæc autem non committitur, niſi dando, vel paciſcendo temporale pro ſpirituali: non refert autem in hac re an pretium detur collatori ordinis, vel beneficii, an alteri, ut bene poſt Nav. *c.* 23. *n.* 68. & alios obſervat Reg. *lib.* 22. *c.* 1. 25. *n.* 174. adhuc ſimonia committitur.

Secunda actio eſt, accipere temporale pro ſpirituali, vel è contra pro beneficio, aut etiam pro ordine; ſicut enim ſimoniacum eſt dare, ita & accipere.

Tertia eſt mediatorem eſſe, ſeu procurare, ut temporale tradatur pro ſpirituali, vel è contra: iſtæ tres actiones apertè habentur in illis verbis *qui quomodolibet dando, vel recipiendo, ſimoniam commiſerint, aut quòd illa fiat, mediatores extiterint, ſeu procuraverint, ſententiam excommunicationis incurrant, à qua niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente non poſſint abſolvi*, exiſtimo tamen mediatorem & procuratorem non ligari vinculo iſtius cenſuræ donec effectus ſequatur; quia iſta actio videtur acceſſoriè prohibita.

2 Ordinum nomine quid intelligatur.

2 Sed modò dubium eſt primò quid nomine *ordinum* intelligatur.

Reſpondeo intelligi tam minores, quàm ſacros, omnes enim, propriè loquendo ſunt ordines, & per unumquemque peculiaris poteſtas confertur per ordinem ad ſacerdotium, in quo character ordinis completur.

3 Prima tonſura an veniat nomine ordinum.

3 Major difficultas eſt, utrùm prima tonſura veniat nomine ordinis, & conſequenter committens ſimoniam in prima tonſura, incurrat excommunicationem.

Reſpondent negativè Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 13 *n.* 133. & alii quibus favet ad hæc Reg. *lib* 23 *c.* 13 *n.* 174. Ratio eſt, tum quia tonſura propriè, & ſtrictè loquendo non eſt ordo, ſed diſpoſitio ad ordinem, ergo cenſura impoſita ob ſimoniam commiſſam in ordine, non extenditur ad ſimoniam commiſſam in prima tonſura: pœnæ enim reſtringendæ ſunt, non ampliandæ: tum quia dum Sum. Pont. intendit punire ſimoniam tam in ordine, quàm in prima tonſura, ſolet id exprimere, ut facit Sixtus V. in Bulla contra malè promotos, & Concil. Trid. *ſ.* 21 *c.* 1. *de reform.* ibi, *quorumcumque ordinum, etiam tonſuræ.*

Sed communior & probabilior DD. ſententia eſt committentem ſimoniam in prima tonſura conferenda, vel recipienda, puniri pœna excommunicationis iſtius Extravagantis. Ratio eſt, tum quia in hac Extrav. dicitur *quomodolibet dantes, vel accipientes*, quæ verba generalia ſunt, & complectuntur omnem ſimoniacam dationem, & acceptionem circa ordines quomodolibet: tum quia diſpoſitio pœnalis explicanda eſt juxta uſitatam loquendi formam ſacrorum canonum, ſacri autem canones vocant primam tonſuram ordinem *c. cùm contingat de ætat. & qualit.* clericus enim per primam tonſuram in ordine clericorum conſtituitur. Ita ſentire videntur Rota Romana, Nav. Garz. Avil. Sayr. & alii, quos retuli *de irreg. diſp.* 7. *q.* 1. *punct.* 1. *n.* 4. ubi oſtendi irregularitatem, quæ ſuſceptionem ordinum impedit, impedire etiam collationem primæ tonſuræ, & idem in propriis terminis hujus propoſiti caſus ſuſtinent, Ugolin. *de ſimon. tab.* 4. *c.* 3 *n.* 2. *& c.* 4. *n.* 1. Salzedo apud Bernardum Diaz, *in pract. can. c.* 91 Alter. *tom.* 2. *diſp.* 13. *c.* 4. *ad finem.* Suar. *tom* 1. *de relig lib.* 4. *de Simon. c.* 36. *n.* 5 Filliucius *t.* 2. *tract.* 45. *c.* 13. *q* 4. *n* 9. Reginaldus *lib.* 23. *c.* 12 *n.* 174. Azorius Fornarius, & alii, quos retuli *de ſacram. diſp.* 8 *q. unic. punct.* 4. *n* 26

4 Secundò dubium eſt, quid nomine *beneficii* hoc in loco intelligatur, cujus occaſione iſta excommunicatio incurritur, dum ſimonia committitur. 4 Beneficii nomine quid intelligatur.

Reſpondent Caiet. *v. excommunicatio, c.* 75 Navarr. *c.* 27 *n.* 136. Suar. *t.* 5. *de cenſ. diſp.* 22 *ſect.* 6. *n.* 24. *& diſp.* 31. *ſect* 4. *n.* 45. Fill. *tract.* 13. *c* 4. *q.* 7. *n.* 97. & alii intelligi non ſolum beneficia propriè accepta: verùm etiam quodlibet munus ſpiritualis regiminis, ut eſt officium Prioris, Guardiani, aut aliud ſimile in aliquo regulari ordine. Ratio eſt, tum quia textus hic noſter generaliter loquitur ibi, *per electiones verò, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, ſeu quaſvis alias diſpoſitiones quas ſimoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omninò careant in Eccleſiis, Monaſteriis, dignitatibus prioratibus, officiis Eccleſiaſticis, & quibuſvis beneficiis*, &c. & poſtmodum adjicitur excommunicatio, tum quia licet hujuſmodi munus non ſit beneficium propriè acceptum, eſt tamen officium Eccleſiaſticum, quod beneficio comparatur.

Ego verò probabilius arbitror, nomine *beneficii* intelligi ea ſolùm, quæ propriè beneficia vocantur. Ratio eſt quia ſi Sum. Pont. voluiſſet quælibet officia ſpiritualis regiminis complecti, clarius locutus fuiſſet. Quamobrem cùm in materia pœnali verſemur, verba non ſunt interpretatione amplianda, ſed potius reſtringenda. Ita Nav. *c.* 23. *n.* 111 *v. ſeptimo.* Leſſius, *l.* 2. *c* 35. *dub.* 25. *num.* 137. Azor. 3. *p. lib.* 12. *de ſimon. c.* 21. *d.* 6 *ad fin. v. quæres.* Idem ſentire videntur Ang. *v. ſimonia* 6. *n.* 10. Sylveſt. *eodem verb q.* 12. Tabien. *q.* 73. & alii aſſerentes excommunicationem non incurri, niſi ob ſimoniam in ordine, vel beneficio.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, nomine *officiorum Eccleſiaſticorum* non intelligi quælibet officia Eccleſiaſtica, ſed beneficia, ut patet ex verbis antecedentibus, & conſequentibus nam ut Sum. Pont. omnia beneficia generaliter comprehenderet, uſus eſt hoc nomine, quia fieri poteſt, ut aliquando beneficium aliquibus in locis officium vocetur. Ex quo patet etiam reſponſio ad ſecundam rationem, nam in materia pœnali non valet argumentari, à pari, vel à minori ad majus: ſed proprietati verborum ſtandum eſt. Hinc ſequitur,

Primò à fortiori ob officia temporalia, ut ob vicariam temporalem excommunicationem iſtam non incurri.

5 Secundò ſimoniacum in collatione, aut conſecutione penſionis, non ſubjici huic cenſuræ, quia penſio non eſt beneficium Ita Navarr. *c.* 23. *n* 111. Suar. *de relig lib.* 4. *de ſimon. c.* 35 *n* 22. Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 28. *n.* 130 *& dub.* 25 *n.* 117. in primis editionibus Regin. *lib* 23. *c.* 12. *n.* 173. Azor. *loc. cit. q.* 8. Garzias *de benef. q.* 4. *c.* 5. *n.* 20. Filliucius *de ſimon. c* 11. *n.* 8. *& de penſionib tract.* 43. *q.* 4. *num.* 6. An autem militet etiam in ſimonia confidentiali, oſtendam *punct. ſequenti num.* 10. ubi negativam ſententiam ſuſtinebo. 5 Simoniacus in collatione aut conſecutione penſionis non ligatur excommunicatione.

6 Tertiò dubium eſt, quænam ſimonia requiratur ad incurrendam excommunicationem. 6 Simonia quænam requiratur ad incurrendam excommunicationem.

Pro ſolutione præmittendum eſt ſimoniam triplicem eſſe, mentalem, conventionalem, & realem. Quid autem unaquæque ſit, patet ex dictis *de ſimonia*. Hoc poſito.

Reſpondeo ſimoniam mentalem non ſufficere, quia Eccleſia non punit actum internum; imò neque ſufficit conventionalis, quia ad incurrendam cenſuram requiritur effectus completus, & conſummatus; per ſimoniam autem ſolùm conventionalem effectus non eſt completus, & conſummatus, ſed per realem; realis ergo requiritur & ſufficit: tum quia iſta excommunicatio lata eſt contra dantes, & accipientes, quæ verba indicant effectum ſimoniæ completum ex parte dantis & accipientis; tum quia ſic uſu, ſtylo, & praxi Curiæ Romanæ receptum eſt; ſicque in Rota Romana ſuſtineri. Ita communiter Doctores.

7 Hinc ſequitur eum, qui tradidit pecuniam pro conſecutione beneficii, vel ordinis, non affici hac cenſura, antequam beneficium, vel ordo actualiter conferatur. Ita communiter Doctores. Idem dicendum arbitror, quoties. Ordo vel beneficium confertur, ex prævia conventione ſimoniæ, ſed pretium nondum ſolutum fuit; quamdiu enim pretium non ſolvitur, non dicitur completum delictum ſimoniæ; verum quidem eſt collationem ordinis, vel beneficii fuiſſe Simoniacum, ſed nego tunc cenſuram incurri, quia nondum conſummatum eſt delictum ſub cenſura prohibitum Ita Caſſad. *deciſ.* 5. *de cenſ. ſic.* Gomezius *in reg. triennali quæſt.* 21. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 35. *dub* 27 *num.* 149. Navarr. *cap.* 23 *num.* 130 Ugolinus *de ſimon. tab* 3. *cap.* 5. Covar. *regul. peccatum* 7 Simoniacus in ordine, vel beneficio, non ligatur excommunicatione, effectu nondum ſecuto.

peccatum 2 *p.* §. 8. *n.* 7. *& ſeq.* Fill. *t.* 3 *in tract. de ſimonia c.* 23. *q.* 5. *n.* 25. ubi teſta ut de praxi Rom. Curiæ, & ſacræ Pœnitentiariæ, contra Sot. *lib.* 9. *q.* 8. *art.* 1. Caiet. Palud. & alios apud Suar. *de ſimonia lib.* 4. *c.* 56 à 26. quorum opinionem de rigore juris veram putat Suar. quamvis noſtræ ſententiæ poſtmodum adhæreat, *n.* 33. An autem hoc valeat in ſimonia confidentiali, explicabo puncto proximè ſequenti, *n.* 8. ubi oſtendam non requiri effectum ex utraque parte completum.

8 Excommunicatio incurritur ſtatim ac pretium traditur, vel accipitur poſtquam ordo, vel beneficium ſimoniacè collatum fuit.

8 Rogabis primò, utrùm, dum ordo, vel beneficium ſimoniacè collatum fuit ex prævio pacto, ſed nondum tradita fuit res temporalis, excommunicatio incurratur ſtatim ac pretium traditur, & accipitur.

Reſpondeo affirmativè, quia tunc completur delictum ſimoniæ ſub excommunicatione prohibitum. Ita communiter DD. imò Navarr. *conſ.* 52. *de ſimonia* & Suar. *de ſimonia lib.* 4. *c.* 55. *n.* 17. *& c.* 56. *n.* 6. id verum eſſe putant, etiamſi minima pars pretii ſolvatur, ſed hoc non caret difficultate in ſententia eorum, qui cenſent non quamlibet rem levem eſſe materiam ſufficientem ad incurrendam cenſuram, etiamſi forte ſufficiat ad incurrendum mortale peccatum; quatenùs res ſpiritualis digna pretio exiſtimatur. Sed de hac re *in tract. de ſimonia.* Interim non recedas ab opinione prædictorum Doctorum.

9 Excommunicatio contracta ob ſimoniã, an retrotrahatur ad tempus commiſſæ ſimoniæ.

9 Rogabis ſecundò, utrùm quando ſimonia prius erat incompleta per traditionem rei ſpiritualis, & poſtea completur per traditionem pecuniæ, cenſura retrotrahatur, id eſt, incurratur non ſolùm à puncto traditionis pecuniæ, verùm etiam à die commiſſi criminis. Nav. *c.* 23. *n.* 104. Leſſ. *loc. cit. dub.* 27. *n.* 151. & alii affirmant.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur cum Suar. *c.* 56. *n.* 34. & Fill. *t.* 3. *de ſimonia, c.* 23. *q.* 1. *n.* 17. Ratio eſt, tum quia cenſura non incurritur, niſi adſit delictum completum ſub cenſura prohibitum, pro tempore autem præterito delictum non erat completum: ergo cenſura ad tempus præteritum retrotrahi non poteſt; tum quia noſtra extravagans nullam de retractione mentionem facit; tum quia ſi excommunicatio retrotraheretur, ſequeretur Sacerdotem qui celebravit præterito tempore, ad quod cenſura retrotrahitur, affici irregularitate impoſita contra celebrantes in excommunicatione; hoc autem neque Nav. & Leſſius admittunt; non nego tamen quin produci poſſint aliqui effectus, ac ſi excommunicatio ab eo tempore contracta fuiſſet. Sed hoc non eſt cenſuram propriè loquendo, retrotrahi: in hac tamen ſervandus eſt Romanæ Curiæ ſtylus.

10 Simonia etiam juris humani in beneficio & ordine excommunicationem inducit.

10 Quartò dubium eſt, utrùm excommunicatio, quæ contra ſimoniacos in ordine, & beneficio impoſita eſt, incurratur non ſolùm ob ſimoniam juris divini, & naturalis: verùm etiam ob ſimoniam juris humani, (ex dictis enim de ſimonia conſtat aliquam ſimoniam non eſſe contra jus divinum, ſed ſolùm contra jus canonicum, ut eſt permutatio beneficiorum inter duos beneficiarios facta propria auctoritate, reſervatio penſionis ſine auctoritate Papæ, promiſſio beneficii pro ſuffragio in electione ad Epiſcopatum, &c.

Reſpondeo excommunicationem incurri etiam ob hujuſmodi ſimoniam. Ratio eſt, tum quia ſimonia jure ſolùm canonico prohibita, eſt vera ſimonia: ergo afficitur pœnis contra ſimoniam generaliter editis: & ſicut committens ſacrilegium, jure ſolùm canonico prohibitum, non minùs ſubjicitur pœnis generaliter latis contra ſacrilegos, quàm committens ſacrilegium jure divino vetitum ita, &c. tum quia in explicatione, & intelligentia jurium ſpectandus eſt uſus jurium, jura autem eodem nomine utuntur, & ſub eadem voce intelliguntur, tam ſimoniã jure canonico prohibitam, quàm juri divino contrariam, ut patet ex *c. cùm olim, c. quæſitum, de rerum permut.* tum quia hæc noſtra Extravagans 2. *de ſimonia,* ſic incipit. *Cùm deteſtabile ſcelus ſimoniæ, tam divinorum quàm ſacrorum canonum auctoritas abhorreat, atque damnet,* &c. ergo Sum. Pont. non ſolùm intendit hic punire ſimoniam jure divino interdictam, verùm etiam prohibitam jure Eccleſiaſtico, ſtatim enim confirmat pœnas à prædeceſſoribus impoſitas, & pœnam excommunicationis adjicit, quomodolibet dantibus vel accipientibus ut benè argumentatur Suar. *de ſimon. l.* 4. *c.* 55. *n.* 10. Fill. *de ſimonia c.* 23. idémque ſupponit Navarr. *in c. ſi quando de reſcript.* licèt ab aliis citetur pro contraria ſententia Redoan. 3. *p. c.* 8. Fill. *de ſimonia c.* 13. *q.* 3. *n.* 7. & alii quamplures apud Arag. 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *dub. pen.* Petr. Navar. *lib.* 3. *de reſt. c.* 2. *n.* 430. & alios, quorum opinionem probabilem putat Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 25. *n.* 141. & Regin. *lib.* 23. *c.* 12. *n.* 184.

Objicies: verba legis pœnalis, ſtrictè & rigoroſè accipienda ſunt; ergo lex puniens ſimoniam, intelligenda eſt de ſimonia jure divino prohibita, quæ ſtrictè, & rigoroſè loquendo, vocatur ſimonia.

Reſpondeo hujuſmodi verba ſtrictè, & propriè accipienda eſſe juxta uſum legum, quæ pœnam imponunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

11 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli cujuſcumque, ſtatus, gradus, & conditionis exiſtant, etiam Cardinales, & Reges, qui ſimoniæ crimen in ordine, vel beneficio committunt, dando, vel accipiendo, vel procurando, textus enim univerſaliter loquitur, ibi, *qui cujuſcumq; ſtatus, gradus, ordinis conditionis, vel præeminentiæ fuerint, etiamſi Cardinalatus, Patriarchali, Epiſcopali, Regali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitatibus,* &c. *ſtatuentes præterea, quod univerſi, & ſinguli, etiam præmiſſis dignitatibus præditi, quomodolibet dando, vel recipiendo ſimoniam commiſerint, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, ſeu procuraverint, ſententiam excommunicationis incurrant, à qua non niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente abſolvi poſſint,* &c.

12 Ratam habens ſimoniam in ordine, vel beneficio, non ligatur excommunicatione.

12 Sed modò dubium eſt Primò, utrùm non ſolùm dantes, recipientes, & procurantes hujus excommunicationis vinculo ligentur, verùm etiam ratam ſimoniam, e.g. Titius pecuniam ſolvit, ut Petrus beneficium conſequeretur, quæritur an Petrus in hanc cenſuram incidat, ſi cognito poſtmodum ſimoniæ delicto illud approbet.

13 Cognoſcens beneficium acquiſitum fuiſſe per ſimoniam ab altero commiſſam ipſo inſcio, tenetur quidem beneficium reſignare, ſed non incurrit excommunicationem illud retinendo.

13 Reſpondeo negativè, quia in hac Extravagante ſermo non eſt de ratum habentibus; an autem Petrus, cognita ſimonia, teneatur beneficium reſignare, ut potè ſimoniacè acquiſitum, patet ex dictis *de ſimonia,* teneri, etiamſi crimen ſimoniæ inſcio ipſo Petro commiſſum fuerit; non tamen incurrit excommunicationem, ſi reſignare nolit, cognita ſimonia ab altero facta Petro ignorante: quamvis enim peccet retinendo beneficium, non tamen committit ſimoniæ labem; conſequenter non incurrit excommunicationem contra obtinentes beneficium per ſimoniam, ut benè Suar. *de cenſ. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 26. *ad fin.* poſt Covar. *reg. peccatum* 2. *p.* §. 8. *n.* 7. Navar. *c.* 25. *n.* 68. Henriq. *lib.* 13. *c.* 37. *n.* 4. Sayrus *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 6. Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 24. *n.* 156. Addo neque teneri beneficium reſignare in duplici caſu ob ſimoniam ab altero commiſſam. *Primus* eſt dum crimen commiſſum fuit, Petro expreſsè contradicente, *c. ſicut tuis litteris de ſimonia. Secundus,* ſi inimicus Petri per fraudem pecuniam hac intentione tradidit, ut collatio facta Petro irrita eſſet, *c. nobis fuit, & c. ſicut tuis citato.* Verum quidquid ſit de obligatione reſignandi beneficium ſimoniacè obtentum, de qua ſuo loco egimus.

14 Obtinens beneficium per ſimoniã ab altero contracta, ipſo inſcio, non incurrit excommunicationem ſi cognito ſimoniæ crimine reſtituat pecuniã, quam alter pro conſecutione beneficii erogaverat.

14 Magna adhuc difficultas ſupereſt, utrùm Petrus, qui beneficium obtinuit per ſimoniam à Titio contractam, inſcio ipſo Petro, incidat in iſtam excommunicationem, ſi cognito ſimoniæ crimine reſtituat Titio pecuniam, quam Titius pro conſecutione beneficii erogaverat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia Petrus non dicitur accepiſſe beneficium cum culpa ſimoniæ, quæ ipſi imputetur; nam traditio ſimoniaca pecuniæ reſpectu Petri eſt poſterior conſecutione beneficii, nec ipſam beneficii conſecutionem inficit, licèt infecta fuerit ob crimen Titii quod jam tranſactum eſt dum Petrus pecuniam tradit. Sum. autem Pont. illam ſimoniæ culpam, excommunicatione punit, quæ inficit ipſam collationem, proviſionem, ſeu diſpoſitionem, ut clarè colligi videtur ex verbis Extravagantis, ibi, *per electiones verò poſtulationes, confirmationes, proviſiones ſeu quaſvis alias diſpoſitiones, quas ſimoniaca contigerit labe fieri,* &c. Ita in ſimili Adrian. *quodlibet.* 9. *art.* 3. *litt.* C. Suar. *lib.* 4. *de ſimonia c.* 56. *n.* 5. nec improbare videtur Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 25. *n.* 144. & Reg. *lib.* 23. *c.* 12. *n.* 174. contra Navar. *lib.* 5. *conſ.* 10. *de ſimonia* Panorm. in ſimili loquentes de eo, qui ante beneficii conſecutionẽ expreſsè contradixit, ne pecunia ſolveretur, ſed poſtmodum obtento beneficio approbat ſimoniam, & pecuniam ab altero promiſſam, ſolvit, vel ſolutam refundit & reſtituit, ſed de hoc caſu *in tr. de ſimonia* diſſeram. Hinc patet quid in ſimili dicendum ſit de eo, qui poſt ordines ſuſceptos tradit aliquid, vel de Epiſcopo, qui poſt ordinum collationem aliquid gratis oblatum accipit, his enim non afficitur excommunicatione; quia hæc nullibi expreſſa reperitur, licet peccet contra Tridentinum decretum *ſeſſ.* 21. *c.* 1. *de reformat.* Ita Suar. *loc. cit. dub.* 24. *n.* 153.

15 Notarius, vel alii officiales accipientes aliquid pro litteris dimiſſoriis, vel pro ſigillo, an incidant in excommunicationem, & an eamdem incurrant qui aliquid ipſis tradant.

15 Idem aſſerunt de Notario, vel miniſtro, qui aliquid accepit pro litteris dimiſſoriis, vel pro ſigillo, putant enim iſtos non affici excommunicatione, ut patet ex allata ratione. Neque obſtat decretum Trid. 21. *c.* 1. *de reform.* ubi cùm Concilium prohibuiſſet quicquam accipi, vel dari pro collatione ordinum, etiam primæ tonſuræ, aut pro litteris dimiſſoriis, vel teſtimonialibus, aut pro ſigillo, aut alia quacunque de cauſa, ſubjungit, *ſi contra fecerint, tam dantes, quàm accipientes pœnas à jure inflictas incurrant.*

Reſpondent præfati DD. Concilium dum loquitur de pœnis à jure inflictis, intelligendum eſſe de conferentibus, vel accipientibus ordinem ſimoniacè, non verò de aliis, contra quos in jure non extat excommunicatio. Probabilis tamen etiam eſt contraria opinio aſſerens tradentem aliquid pro dimiſſoriis, vel pro ſigillo ante conſecutionem ordinum, vel etiam poſt, ex prævio tamen pacto, affici excommunicatione: quia iſta actio eſt ſimoniaca, ſaltem contra jus canonicum, & refertur ad ordines: conſequenter punitur excommunicatione lata contra ſimoniacos in ordine, ſecus ſi aliquid tradatur poſt collationem ordinum abſque prævio pacto, ut patet ex dictis. Ita Ugol. *tab.* 4. *c.* 3. *n.* 2. *& cap.* 5. *n.* 1. Alc. *tom.* 2. *diſp.* 15. *c.* 4. *ad fin.* Salced. *in addit. ad Bernard. cap.* 91. *v.* 3. Henriq. & alii quos referam *de ſuſpenſionibus.*

16 Simoniam ſciens ab altero commiſſam in ordine, vel beneficio, abſolvi non poteſt, niſi delinquentem denunciet.

16 Secundò dubium eſt, utrùm ſciens ſimoniam ab alio commiſſam in ordine, vel beneficio, afficiatur excommunicatione, ſi non denunciet præfatos ſimoniacos.

Ratio dubitandi eſt, quia Sum. Pont. in præfata Extravagante in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit hujuſmodi delinquentes denunciari, & ſtatuit eos, qui non denunciant, abſolvi non poſſe donec prædicta revelent.

Reſpondeo nullam extare excommunicationem contra non revelantes, ſed præceptum, & reſervationem imponi, ut abſolvi non

valeat, donec præceptum impleant; dum enim præceptum ſemper obliget, donec impleatur, is non videtur ad Sacramentum ſufficienter diſpoſitus accedere, qui præceptum, ad quod tenetur non adimplet; conſequenter is qui non denunciat Simoniacum, ex diſpoſitione iſtius Extravagantis repellendus eſt, donec præceptum adimpleverit. Ita Suar. *de conſ. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 17. Fill. *tract.* 15. *c.* 4. *q.* 7. *n.* 81. & alii communiter. Imò Nav. Sylveſt. & alii, quos Suar. & Fill. ſequuntur, aſſerunt hoc præceptum afficere tantummodo curiales, quia iſta Extravagans quoad curiales ſolùm eſt uſu recepta; imò nonnulli quos retuli *de ſimonia*, exiſtimant iſtam Extravagantem, neque quoad curiales circa obligationem denunciandi uſu receptam fuiſſe, & in hanc ſententiam valdè propendet Filliucius.

17 Simon à committens, in qualibet materia, non incurrit excommunicationem.

17 Tertiò dubium eſt, utrùm committens ſimoniam in qualibet materia incurrat excommunicationem iſtius Extravagantis.

Reſpondeo negativè, quia excommunicatio non incurritur, niſi ſit in jure expreſſa; nullibi autem expreſſa eſt excommunicatio contra ſimoniacos in qualibet materia; ſed ſolùm in ordine, beneficio, & religionis ingreſſu, ut colligitur non ſolum ex iſta *Extravagante* 2. *de ſimonia*; verùm etiam ex conſtitutione Martini V. Pauli II. & Pii V. Ita Suar. *de ſimonia. l.* 4. *c.* 55. *n.* 6. Ugol. *tab.* 1. *c.* 18. *& tab.* 4. *c.* 3. Navar. *c.* 23. *n.* 115. Salcedo apud Bernardum Diaz *in pract. can. c.* 91. *verſic.* 3. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 15. *cap.* 5. *in principio.* Graſſius 1 *parte deciſ. libro* 2. *cap.* 97. *n.* 3. Filliuc. *de ſimon. tractu* 45. *c.* 13. *n.* 2. Sylveſter Redoanus, Caietanus, & alii apud Suarez *loco citato n.* 5. & apud Reginaldum *lib.* 23. *c.* 12. *n.* 175. & apud Emanuëlem Sà *verbo ſimonia n.* 6. contra Sotum *lib.* 9. *de juſt. quæſt.* 8. *articulo* 2. Paulum Burgas *de irregularitate. tit. de ſimonia, n.* 91 & alios.

Objicies in hac Extravaganti excommunicantur quomodolibet dantes, vel accipientes aliquid ſimoniacè, vel procurantes: ergo committens ſimoniam in qualibet materia excommunicationem iſtius Extravagantis incurrit, cum illa particula, *quomodolibet* omnem modum includat, ut alibi probavi.

Reſpondeo illam particulam *quomodolibet*, referendam eſſe ad ſubjectam materiam, id eſt, ad actiones in hac Extravagante prohibitas ſub excommunicatione; & juxta illas limitandam eſſe, in hac autem Extravagante prohibitum eſt ſolùm aliquid dare, vel accipere, vel procurare in beneficio, vel ordine. Videri poteſt Suar. *loc. cit. n.* 9. ubi plures alias conjecturas ad hoc facientes adducit.

18 Simoniaci in aliis materiis an ipſo jure incurrant pœnas & cenſuras quæ jure antiquo non erant ipſo jure latæ, ſed ferendæ ſententiæ.

18 Rogabis, utrùm ſimoniaci in aliis materiis incurrant hoc tempore cenſuras, & pœnas, ſaltem in iis caſibus, in quibus cenſuræ pœnæ, & jure antiquo non erant ipſo facto latæ, ſed ferendæ ſententiæ.

Reſpondeo duplicem ſententiam aſſignari poſſe.

Prima eſt Soti, Burgaſii, Redoani, & aliorum apud Suar. *n.* 7. affirmantium incurrere. Ratio eſt, quia Sum. Pont. in hac Extravag. confirmat, & innovat omnes, & ſingulas cenſuras, & pœnas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, contra ſimoniacos publicos vel occultos quomodolibet latas, quas ipſo facto incurri intendit; ut patet ex illis verbis, *quas ipſo facto eos incurrere volumus*: ergo ſimoniaci hoc tempore contrahunt ſaltem cenſuras, & pœnas jure antiquo impoſitas; alioquin illa verba fruſtrà fuiſſent addita.

19 Simoniacis quænam pœnæ impoſitæ ſint à jure.

19 Iſtæ autem pœnæ contra ſimoniacos, pluribus in locis expreſſæ habentur, nam *in c. erga* 1 *q.* 1. decernitur abſolutè ſimoniacos deponendos eſſe, & *in c. quicquid.* 101. fertur excommunicatio comminatoria contra clericos vendentes Baptiſmum, chriſmatis collationem, ſeu conſignationem, & promotionem clericorum, & *in c. nullus Epiſcopus*, vendens communionem deponi præcipitur. Aliæ quoque pœnæ enumerantur in jure contra ſimoniacos, quas proſequitur Suar. *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 55. *n.* 4. *&* *c.* 56. *per totum.* Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 23. *& ſeq.* Azor. 3. *p. lib.* 12. *c.* 21. *de ſimonia.* Reg. *lib.* 23. *c.* 12. *ſect.* 1. *&* 2. Redoan. Ugol. & alii in *tractatibus de ſimonia.*

Secunda ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, ſuſtinet pœnas comminatorias, jure antiquo contra ſimoniacos ſancitas, jure novo non incurri ipſo facto ex vi iſtius Extravagantis. Ratio eſt, tum quia in hac Extravagantis non imponuntur ipſo facto pœnæ juris antiqui, ſed ſolùm jura ipſa antiqua innovantur, ut patet ex illis verbis, *confirmantes, & innovantes*: aliud tamen eſt innovare jura, & ipſorum pœnas ipſo facto imponere, *innovare* enim eſt in priori ſtatu conſtituere, ſeu vires, & ac robur tribuere, quod alias habebant, ut docui in expoſitione Bullæ Cœnæ; tum quia ſi Sum. Pont. voluiſſet pœnas hoc tempore eſſe latæ ſententiæ, quæ olim erant comminatoriæ, id clariùs expreſſiſſet, ſicut expreſſit pœnam ſuſpenſionis contra ſimoniacos in ordine, quæ jure antiquo non erat ipſo jure lata: tum quia etiamſi daremus Sum. Pontificem voluiſſe pœnas jure antiquo comminatoriè latas ipſo facto ferre, nihilominus in hac parte obſtat conſuetudo, quæ legitima legis interpres nuncupatur, & vim habet abrogandi legem jam introductam. Ita Nav. Graſſius. Ugol. & alii, quos retuli in ſolutione præcedentis dubii: quibus adde Suar. *loc. cit. de ſimonia, c.* 55. *n.* 8. *& c. de cenſ. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 58. Filliucium, *tract.* 45. *de ſimonia c.* 13. *q.* 1. *n.* 2.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo illa verba referri ad ſimoniacum, tam occultum, quàm manifeſtum; cùm enim jure antiquo nonnullæ pœnæ latæ eſſent contra ſimoniacos, quæ juxta communiorem ſententiam afficiebant tantummodò ſimoniacos publicos, Sum. Pont. ad tollendas difficultates voluit illas ipſo facto cadere etiam in ſimoniacos occultos, ut apertè colligitur ex illis verbis, *& eorum quemlibet tam manifeſtum, quàm occultum, quas ipſo facto eos incurrere volumus, confirmantes, & innovantes,* &c. Ita Fel. quem citat, & ſequitur Suar. *loc. cit.*

20 Simoniaci abſolvi debent à Sum. Pontifice ob excommunicationem contractam in ſimoniaca collatione vel receptione ordinis, vel beneficii.

20 Quartò dubium eſt, quis poſſit ab hac cenſura abſolvere.

Reſpondeo reſervatam eſſe Summo Pontifici. An autem Epiſcopus poſſit virtute Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. abſolvere, dum crimen eſt occultum, conſtabit ex dicendis *de ſuſpenſionibus contra ſimoniacos, in ordine, propoſitione* 5.

PUNCTUM XXV.

De excommunicatione contra committentes ſimoniam confidentialem in beneficiis.

1 *Simonia confidentialis quænam dicatur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Reſignatio beneficii ſub confidentia ſimoniaca, non eſt vetita ſub excommunicatione, ſed receptio beneficii.*
4 *Confidentia ſimoniaca in beneficio committitur, & excommunicatione punitur, etiamſi in pactum expreſſum non deducatur ex parte utrinſque.*
5 *Beneficium recipiens abſque intentione recipiendi illud in confidentiam, non videtur affici excommunicatione, etiamſi ei beneficium reſignet cum confidentia.*
6 *Beneficiarius, cui beneficium reſignatur, quomodo cognoſcere poſſit beneficium ſibi in confidentiam reſignari.*
7 *Simonia confidentialis committitur etiam dum conferens, præſentans, aut eligens ad beneficium confidit, quod beneficiarius reſignabit beneficium juxta ſuam voluntatem, aut fructus, vel eorum partem ſibi, vel alteri tradet; & hoc verum eſt, etiamſi conferat, præſentet, vel eligat perſonam alioquin dignam.*
8 *Simonia confidentialis inducit excommunicationem ſtatim ac penſio, vel beneficium ſub ſpe, & confidentia receptum fuit.*
9 *Simonia confidentialis inducit excommunicationem ſtatim poſt receptionem beneficii, etiamſi nondum capta ſit pacifica beneficii poſſeſſio.*
10 *Simonia confidentialis ita ſub excommunicatione vetita eſt in penſionibus, ac in beneficiis.*
11 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
12 *Cardinales, & alii Prælati committentes ſimoniam confidentialem, videntur potiùs affici pœna interdicti, quàm excommunicationis.*
13 *Simonia confidentialis quomodo dignoſci poſſit.*

Contra ſimoniam confidentialem duæ præſertim conſtitutiones excommunicationis Sum. Pont. reſervatæ pœnam continentes emanarunt, quarum prior eſt Pii IV. 83. in ordine, & incipit, *Romanum Pontificem*, altera eſt 85. Pii V. quæ incipit *Intolerabilis multorum perverſitas.*

1 Simonia confidentialis quænam dicatur.

1 Simonia confidentialis in beneficiis contingere ſolet in reſignatione, collatione, electione, vel præſentatione, hoc animo, ut beneficium, vel fructus in totum, vel in partem reſtituantur, vel reſerventur ipſimet reſignanti, conferenti, eligenti, vel præſentanti, aut alteri juxta ipſius electionem. Quibus autem conjecturis hæc ſimonia probetur, infra oſtendam. Hoc poſito duo explicanda propono in hoc puncto.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Sed priùs obſerva hanc excommunicationem non eſſe omnibus communem, ſed propriam clericorum; de illa tamen hic agere decrevi, quia valdè affinis eſt præcedenti, ut proximè ſequenti, quæ etiam ad clericos potiùs, quàm ad alios pertinet.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt receptio beneficii in confidentiam, quæ quatuor modis contingit.

Primus modus eſt, dum recipitur beneficium ab altero, qui hoc ipſi reſignat cum ſpe, & confidentia, quod recipiens beneficium vel illud poſteà dimittet, vel ſolvet fructus in favorem reſignantis, amici, vel alterius, quem reſignans nominaverit; iſta actio exprimitur in illis verbis conſtitutionis Pii V. *Statuimus, ut ſi quacumque auctoritate Eccleſiam, vel monaſterium, aliudve beneficium Eccleſiaſticum qualecumque ex reſignatione, vel ceſſione cujuſcumque perſonæ ſimpliciter, aut cum circuitu retroceſſionis, cùm regreſſus, vel acceſſus, etiam ſola dimittentis intentione receperit, ut illa vel aliud etiam in eventum regreſſus, vel acceſſus, eidem dimittenti, vel alteri poſteà conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alii, vel aliis concedantur, vel penſiones ſolvantur ex eiſdem, hæc confidentia cenſeatur.*

3 Reſignatio beneficii ſub confidentia ſimoniaca, non eſt vetita ſub excommunicatione, ſed receptio beneficii.

3 Sed modò dubium eſt primò utrùm tam reſignatio ſub prædicta confidentia vetita ſit ſub excommunicatione, quàm receptio.

Reſp. negativè. Ratio eſt, quia pœnæ non ſunt interpretatione extendendæ; non ſolùm autem Pius IV. verùm etiam Pius V. loquitur de recipiente, non verò de reſignante, ibi, *etiam ſola*

dimit

dimittentis intentione receperit. Ita Suar. *de conſ. diſp.* c 2. *ſect.* 6. n. 15 Navar. *c.* 23. n. 111. Azor. 3. *p. lib.* 12. c. 10. Fill. *tract.* 15. *c.* 5. *quæſ.* 9 *n.* 122.

Ex quo petet Sum. Pont. voluiſſe rigoroſè magis puniri recipientem, quàm tradentem beneficium, quia homo promptior, & proclivior eſt ad recipiendum, quàm ad dandum, idem dicendum eſt in ſequentibus actionibus.

4 Confidentia ſimoniaca in benef. non committitur & excommunicatione punitur, etiamſi in pactum expreſſum non deducatur ex parte utriuſque.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut iſta confidentia in pactum expreſſum deducatur, vel adſit, ex parte utriuſque.

Reſpondeo negativè, ſed requiri ſolùm, ut reſignans cum hac ſpe reſignet, & reſignatarius iſtum reſignantis animum animadvertat, etiamſi recipiens hunc animum non habeat. Ratio eſt, tum quia in textu dicitur, *etiamſi ſola dimittentis intentione receperit*, tum quia eo ipſo, quo reſignatarius advertens illum reſignantis animum recipit beneficium, cenſetur tacitè conſentire, & ſimoniam committere.

Objicies, actus internus non punitur excommunicatione; ergo excommunicatio non incurritur, niſi confidentia illa, quæ eſt actus internus, in pactum deducatur.

Reſp. non puniri actum ipſum internum, præcisè; ſed externum ab interno procedentem, quatenùs ſcilicet quis recipit beneficium, quod alter ſibi reſignat cum illa intentione, & recipiens illam intentionem animadvertit, ut benè Suar. *l. cit.* n. 13. *ad fin.* & Nav. *c.* 23. n. 109.

Ex dictis in hac ſecunda difficultate ſequitur primò excommunicationem non incurri, dum recipiens beneficium non animadvertit ſpem, & confidentiam reſignantis; quia non dicitur recipere beneficium in confidentia, nec ſpes reſignantis inficit actionem, recipientis, cum receptio non ſit actus reſignantis, ſed recipientis, qui labem ſimoniæ in hoc caſu formaliter non participat; imò Nav. *lat. cit.* excuſat etiam ipſum reſignantem cum tali fiducia, modò eam non aperiat ipſi reſignatario, vel collatori, ſicut neque ſimoniam committit, qui renunciat beneficium in manibus collatoris confidens illud à collatore conferendum ei, quem ipſe reſignans deſignaverit poſt collationem liberè, & ſine ullo pacto factam. Idem aſſerit Nav. de eo, qui abſque ullo pacto procurat beneficium alieni conferri, ſperans fore, quòd beneficiarius illud ſibi vel alteri in ſui favorem reſignabit, verum de hac re *in tr. de ſimon.*

Secundò illum non affici excommunicatione, qui recipit beneficium animo illud poſtea reſtituendi danti, aut ejus amico, vel alteri; ſed reſignans non habebat hanc ſpem, & confidentiam. Ratio eſt quia in hoc caſu non committitur ſimonia confidentialis: cum ſimonia confidentialis originem trahat à ſpe, & confidentia ipſius reſignantis. Ita Suar. *l. cit.* caveant tamen collatores, ne hujuſmodi beneficia iterum conferant reſignanti, vel ſuis, vel admittentium conſanguineis, vel affinibus, vel familiaribus, ut ſuo loco oſtendam.

Objicies, in Bulla Pii V. poſt enumerationem quorundam caſuum, quibus confidentia committitur, haberi, & pravitatem confidentiæ contrahi, licèt ipſum confidentiæ crimen in alterius tantùm partis conſcientia ſit admiſſum.

Reſpondeo primò hæc verba intelligenda eſſe de conſcientia reſignantis, ut colligitur, tum ex verbis præcedentibus, ibi *etiam ſola dimittentis intentione*: tum quia ob ſolam recipientis intentionem committitur labes ſimoniæ confidentialis.

Reſpondeo ſecundò iſta verba intelligi poſſe de probatione ſimoniæ in foro externo.

Tertiò ſequitur, illum non ligari vinculo excommunicationis qui beneficium recepit, putans illud ſibi reſignari cum ſpe, & fiducia reſtituendi illud eidem reſignanti, vel alteri in ipſius favorem, ſed reſignans hujuſmodi ſpem, & fiduciam reipſa non habebat.

Ratio eſt: quia conſcientia erronea non inducit excommunicationem, ſed eam inducit delictum ſub excommunicatione prohibitum. Veruntamen eſt, eum, qui hoc pacto recepit, teneri ſe tanquā excommunicatum gerere, donec conſcientiam, ſeu dubium practicè depoſuerit cognita facti veritate, & deceptione, ut patet ex regulis generalibus traditis *de peccatis.* Hujus autem facti & deceptionis veritatem in foro conſcientiæ cognoſcere poterit, his duobus modis; quorum alteruter ſufficit ad pacandam conſcientiam.

Primò ritè expendendo, an conjecturæ, quibus antea adducebatur ad credendum reſignantem cum tali intentione reſignare ſufficientes ſint ad hoc judicium; nam ſi cognoſcat eas conjecturas non eſſe ſufficientes ad hujuſmodi judicium, nec majores habeat conjecturas, poteſt conſcientiam erroneam deponere, ut patet ex dictis de conſcientia erronea in *tract. de peccatis.*

Secundò interrogando ipſum reſignantem, an talem haberet intentionem; nam ſi reſignans fide dignus neget ſe talem animum habuiſſe, dubium deponi poteſt, præſertim ſi reſignans hoc aſſerat cum juramento, & nolit confidentiam, quam reſignatarius in mente ſua conceperat executioni mandari, ut benè Suar. *loc. cit. n.* 17. & alii, quos in ſimili retuli *de irregularitate.*

5 Beneficium recipiens abſque intentione recipiendi illud in confidentiam, non videtur afficere excommunicatione, etiamſi alter ei beneficium reſignet cum ſpe, & confidentia.

5 Quartò ſequitur ſolutio illius difficultatis, qua quæritur utrùm recipiens beneficium ab eo, qui cum ſpe, & confidentia illud ſibi reſignat; ſed recipiens non intendit illud recipere in confidentiam afficiatur excommunicatione.

Suar. *l. cit. n.* 18 reſpondet non affici excommunicatione, etiamſi animadvertat reſignantem, cum hac fiducia beneficium ſibi reſignare. Ratio eſt, quia hic re ipſa non dicitur accipere beneficium in confidentiam, etiamſi aliter ita det, conſequenter actus in ſuo genere imperfectus eſt, nec malitiam habet ſimoniæ ex parte ſuſcipientis, cum recipiens non innuat ſpei, & fiduciæ reſignantis.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, quia Sum. Pont. excommunicare intendit recipientem beneficium, quoties animadvertit illud ſibi in confidentiam reſignari, etiamſi ſolus reſignans intentionem confidentialem habeat, ut patet ex illis verbis, *etiamſi ſola dimittentis intentione receperit*: facto enim conſentit, quia exteriùs annuit recipere juxta intentionem tradentis, licèt interiùs diſſentiat, aut voluntatem habeat decipiendi reſignantem, id eſt, non adimplendi confidentiam, ſeu non optandi juxta ſpem, & confidentiam illius; in hoc enim caſu reſignatarium incurrere excommunicationem, concedit etiam Suar. quia participat labem ſimoniæ, illique cooperatur cum actu externo approbet alterius confidentiam, illámque acceptet, licèt nolit eam adimplere; ſicut enim aliud eſt promittere, aliud velle promiſſionem adimplere (hæc enim ſeparabilia ſunt) ita aliud eſt velle recipere in confidentiam, aliud velle confidentiam adimplere. An autem idem militet in ſimonia reali, ſæpius in præcedentibus innui.

6 Beneficiarius, cui beneficium reſignatur, quomodo cognoſcere poſſit beneficium ſibi in confidentiam reſignari.

6 Rogabit quomodo reſignatarius cognoſcere poſſit beneficium ſibi in confidentiam reſignari, ut abſtinere debeat à receptione talis beneficii, aut teneatur ſe tanquam excommunicatum gerere recipiendo hujuſmodi beneficium.

Reſp. in foro conſcientiæ ſtandum eſſe conjecturis, quibus adduci poteſt ad credendum beneficium ſibi tradi in confidentiam; ſi enim conjecturæ ita graves ſunt, & vehementes, ut inducant ad credendum probabiliter, beneficium tradi in confidentiam abſtinere tenetur à receptione talis beneficii, ſecùs ſi conjecturæ leves ſint, ut ſi conſiderata perſonæ qualitate, & vitæ honeſtate non poſſit ſine temeritate credere confidentiam ab eo committi; nam à temerario judicio, & temeraria ſuſpicione abſtinendum eſt: is autem temerè judicat, qui ex levibus conjecturis pravam de altero concipit opinionem, ut patet ex dictis *de reſtitutione.*

Quintò ſequitur in præfatis conſtitutionibus non damnari confidentiam, qua Titius reſignat beneficium ſuum in favorem Caii, ut Caius reſignet aliud beneficium, quod poſſidet, vel remittat penſionem, quam Titius debet in favorem ipſius Titii, quamvis enim iſta confidentia prohibita ſit jure canonico, tamen non comprehenditur ſub verbis prædictarum conſtitutionum. Ex quo ulteriùs ſequitur committentem ſimoniam in hoc caſu non affici hac excommunicatione, ſed alia, modò ſimonia ex utraque parte completa ſit, juxta dicta *punct. præced. de ſimonia reali.* Hactenùs explicavimus primum modum ſimoniæ confidentialis.

Secundus modus, quo ſimonia confidentialis in beneficiis committitur, contingit, dum quis confert alicui beneficium, confidens quod beneficiarius reſignabit beneficium juxta voluntatem conferentis, aut fructus, vel eorum partem, vel penſionem tradet ſibi, vel alteri, ut patebit ex verbis textus in quarto modo referendis.

Tertius modus eſt, dum quis eligit aliquem ad beneficium cum ſpe, & fiducia jam explicata in ſecunda actione, ſeu modo.

Quartus modus eſt, dum patronus, licet laicus, aliquem præſentat cum præfata confidentia. Iſtæ tres ultimæ actiones, ſeu modi continentur in illis verbis Bullæ Pii V. *Itidem ſi ordinarint, vel aliàs collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium Eccleſiaſticum, quovis modo vacans, ea conditione tacita, vel expreſſa, ut poſtea in alterum pro arbitrio collatoris, ſeu alterius cujuſcumque contra juris communis ordinationem diſponatur, ſive ut de eo proviſus fructus illius, vel partem ad utilitatem, vel libitum conferentis, vel cedentis, aut alterius relinquat, & remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem, vel quos idem collator, aut cedens, vel alius per ſe, vel alium ſcripto, aut verbo juſſerit, ſeu ſignificaverit, perſolvat. & pariter, ſi patrono, etiam laico, vel alteri præſentatori, ſeu electori contigerit, aut contingat id fieri.*

7 Simonia confidentialis committitur etiam dum conferens præſentans, aut eligens ad beneficium confidit, quod beneficiarius reſignabit beneficium, juxta ſuam voluntatem, aut fructus vel eorum partem, ſibi, vel alteri tradens & hoc verum eſt, etiamſi conferat, præſentet, vel eligat perſonam alioquin dignam.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſimonia confidentialis committatur etiam dum conferens, præſentans, aut eligens ad beneficium cum præfata fiducia, confert, præſentat, vel eligit perſonam alioquin dignam.

Ratio dubitandi pro parte negativa deſumitur ex illis verbis, *contra juris communis ordinationem*, ex quibus verbis colligi videtur ſimoniam confidentialem committi ſolùm, dum beneficii collatio, præſentatio, & electio fit perſonæ contra diſpoſitionem ſacrorum canonum.

Reſpondeo ſimoniam confidentialem committi, etiamſi perſona dignè eligatur, quia huic convenit definitio ſimoniæ confidentialis, cui autem convenit definitio, convenit etiam definitum.

Ad rationem dubitandi reſpondet Navarr. hinc ſolùm colligi Pium V. non prohibuiſſe quicquam in hac Bulla quod antea vetitum non eſſet, & ſimoniacum. Idem aſſerit Navarr. de conſtitutione Pii V. & alias conjecturas affert ad hoc probandum; quæ apud ipſum videri poſſunt.

Ego verò ſentio cum Suarez ſenſum prædictorum verborum hunc eſſe, videlicet committi ſimoniam contrariam diſpoſitioni juris communis, quoties collatio, electio, vel præſentatio fit cum præfata intentione; etiamſi alioquin perſona digna ſit, & habilis nec aliàs ſimonia confidentialis vetita eſſet; is enim contra jus commune delinquit, qui ſimoniam confidentialem aliquo ex prædictis modis committit.

8 Simonia confidentialis inducit excommunicationem.

8 Secundò dubium eſt utrùm excommunicatio, quæ in præfatis conſtitu

ſtatim ac recepto beneficio, vel penſione, vel beneficium ſub ſpe & confidentia receptum fuit.

conſtitutionibus continetur, incurratur ſtatim ac quis recepit beneficium in confidentiam, vel potius requiratur effectus confidentiæ, id eſt, ut beneficiatus reſignet beneficium, vel conferat fructus, ſeu penſionem, juxta intentionem illius, qui beneficium ſibi in confidentiam reſignavit, aut contulit, aut elegit, aut præſentavit.

Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, tum quia in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda eſt, tum quia cenſura non incurritur, niſi adſit effectus completus, & ſicut excommunicatio impoſita ob ſimoniam realem in ordine, vel beneficio non incurritur, niſi adſit effectus completus ex utraque parte: ita in hoc caſu. His non obſtantibus,

Reſpondeo excommunicationem incurri ſtatim ac beneficium cum præfata intentione acceptum eſt; receptio enim beneficii, vel etiam penſionis in confidentiam, eſt actio ſub cenſura prohibita, nec aliud deſideratur, ut patet ex illis verbis: *omnes, & ſingulos, qui beneficia & penſiones hoc intercedente vitio, receperint, vel quicquid tale admiſerint in futurum.* Ita communiter DD.

Ex quo patet reſponſio ad rationem dubitandi, & præterea conſtat differentia inter ſimoniam realem, de qua *punct. præcedenti*, n. 7. actum eſt, & confidentialem, de qua hic loquimur.

9 Simonia confidentialis inducit excommunicationem ſtatim poſt receptionem beneficii, etiamſi non dum capta ſit pacifica beneficii poſſeſſio.

9 An autem iſta excommunicatio incurratur ſtatim poſt receptionem beneficii, ante captam illius pacificam poſſeſſionem.

Reſpondendum mihi videtur affirmativè, quia tunc completa videtur actio ſub cenſura prohibita, & beneficiatus dicitur beneficium recipere per collationem. Nec eſt eadem ratio de obligatione divini officii, ad cujus recitationem non tenetur beneficiatus ante captam pacificam illius poſſeſſionem: juxta opinionem plurimorum DD, de qua *in tractatu de horis canonicis*: alia enim eſt ratio in illo caſu, ut ibidem oſtenſum eſt.

10 Simonia confidentialis ſub excommunicatione vetita eſt in penſionibus ac in beneficiis.

10 Quod dictum eſt de ſimonia confidentiali in beneficiis, dici etiam debet de confidentia in penſionibus, quia conſtitutio Pii IV. complectitur beneficia, & penſiones, ut patet ex verbis ipſius n. 8. relatis.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

11 Subjectum excommunicationis latæ ob ſimoniam confidentialem, ſunt omnes recipientes, vel retinentes beneficia, vel penſiones cum ſimonia confidentiali; nam Bulla Pii V. univerſaliter loquitur de recipientibus, ut patet ex illis verbis, *omnes, & ſingulos* de eiſdem etiam loquitur Bulla Pii IV. ibi *recipere præſumunt*; dantes verò, vel reſignantes, aut alii cooperatores, non ſubjiciuntur huic excommunicationi, quia diſpoſitio pœnalis extendenda non eſt ultra tenorem verborum. Ita Suar. Fill. & alii *locis cit.* Quamobrem non approbo ſententiam Stephani Quarantæ *verb. ſimonia, fol penult. v. eſt & alia pœna.* Navarr. c. 23. n. 110. v. *adde novè*, exiſtimantium mediatorem affici hac excommunicatione. An autem mediator in ſimonia reali afficiatur excommunicatione *Extravag. c. de ſimonia*, dictum eſt *punct. præced.*

12 Cardinales & alii Prælati committentes ſimoniam confidentialem, videntur potiùs affici pœnâ interdicti, quàm excommunicationis.

12 Major difficultas eſt, utrùm Cardinales, Epiſcopi, & alii prælati afficiantur excommunicatione, an potius interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ.

Pariſius *in tract. de confidentia q.* 19. Auctor. *lib. excommunicationum in Archiep. Bononien. c.* 95. & alii putant effici excommunicatione, quia in Bulla Pii V. generaliter fertur excommunicatio in juris ſubſidium.

Adde Pium V. in ſecreto Conſiſtorio anno 1569. die 14. menſis Novembris declaraſſe omnes pœnas, & cenſuras præcedentis conſtitutionis extendi ad Cardinales, ut patet ex Bulla, quam refert Cherubinus ad finem Bullæ 85. ejuſdem Pii V. conſequenter pœna interdicti contenta in Bulla Pii IV. videtur commutata in excommunicationem: niſi dicere velis utramque cenſuram à Cardinalibus, & Prælatis incurri; ſed hoc rigoroſè diceretur.

Alii tamen cenſent Cardinales, & Prælatos non affici excommunicatione; ſed cenſura interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ Papæ reſervati. Ratio eſt, tum quia cum Sum. Pont. Pius V. approbet conſtitutionem Pij IV. in qua latum erat interdictum contra Cardinales, & Prælatos; contra alios verò lata erat pœna excommunicationis, ſignum eſt Pium V. dum loquitur de excommunicatione non facta Prælatorum mentione, velle ſe diſpoſitioni Pij IV. accommodare, tum quia Pius V. excommunicat etiam illos, qui antea ſimoniæ confidentialis vitium commiſerant, ſed hoc non poteſt intelligi de Prælatis; cùm excommunicatio non extendatur ad præterita non prohibita ſub excommunicationis pœna: Prælatis autem non erat prohibita ſimonia confidentialis ſub excommunicationis pœna ſed ſub pœna interdicti; ergo, &c. Ita innuit Navarr. *cap.* 23. n. 109. & 110. & in terminis hanc ſententiam approbat Azor. 3 *p. lib.* 12. c. 10 *q.* 4. *v. quinta*, Fill. *tr.* 15. *c.* 7. *q.* 7. n. 179. Sayrus *lib.* 3. *c.* 35 *n.* 6. Sed prima opinio Pariſii, & aliorum mihi probabilior videtur ob declarationem Pij V. in Bulla quæ incipit, *Hodie in conſiſtorio.*

13 Simonia confidentialis quomodo dignoſci poſſit.

13 Quæres quomodo poſſimus cognoſcere ſimoniam confidentialem commiſſam fuiſſe, & conſequenter contractam eſſe pœnam excommunicationis.

Reſpondeo in foro conſcientiæ ſtandum eſſe dictis eorum, qui ſimoniam commiſerunt, quia in foro conſcientiæ creditur ipſi pœnitenti, tam pro ſe quàm contra ſe, & in foro conſcientiæ parùm prodeſt præſumptio, ubi veritas extat in oppoſitum.

Ad cognoſcendum verò in foro externo, quandonam ſimonia confidentialis commiſſa fuerit, variæ referuntur, & aſſignantur conjecturæ in Bulla Pii V.

Prima eſt, ſi is qui beneficium auctoritate ſuperioris reſignavit, poſt reſignationem, captamque à reſignatario poſſeſſionem ſeſe in illo, vel rebus illius, per ſe, vel per alium de facto ingerat, aut fructus percipiat, aut ſi reſignatarius, ſeu quicumque ſucceſſor fructus, vel eorum partem remittat reſignanti, vel ejus propinquis.

Secunda eſt, ſi reſignatarius conſtituit reſignantem, vel ejus parentes, vel propinquos procuratores ad percipiendum, aut locandum fructus beneficii dimiſſi, & illi, vel illis de fructibus perceptis, vel percipiendis donationem facit.

Tertia eſt, ſi vel ſola procuratoris depoſitione, vel libris rationalibus menſariorum ex parte dimittentis, expeditio, quæ perſonam recipientis concernit, ſecuta ſit, ſimulque expenſæ pro ea neceſſariæ ab illo factæ ſint.

Quarta eſt, ſi quis pro conceſſione alicui facta quacumque auctoritate, de beneficio Eccleſiaſtico per ſe, vel alium, ſeu aliàs interceſſerit, vel aliàs in negotio conceſſionis ſeſe immiſcuerit quoquo modo; deinde aliquid de fructibus talis beneficii, de facto etiam per manus poſſeſſoris, ac etiam ſimplicis donationis titulo perceperit, ſeu de illa poſtmodum ad voluntatem interceſſoris fuerit diſpoſitum quandocumque; ſic enim in præfata Bulla habetur.

Aliæ etiam conjecturæ, ſeu caſus, in quibus probari poteſt ſimonia confidentialis, recenſentur in eadem Bulla, quæ ibi videri poſſunt, & latiſſimè explicantur, in Pariſio *in tr. de confid. benef.* præſertim *q.* 67 & *ſeq.* à Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 9 Maſcard. *de probat. concl.* 1307. & ab aliis.

PUNCTUM XXVI.

De excommunicatione contra petentes, vel exigentes aliquid in collatione, aliave proviſione beneficiorum Eccleſiaſticorum, vel admiſſione ad illorum poſſeſſionem.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Enumerantur actiones ſub hac cenſura prohibita.*
3 *Iſta excommunicatio non incurritur ob ſolam fructuum petitionem, ceſſationem. &c. ſed requiritur ceſſio, vel traditio.*
4 *Iſta excommunicatio non videtur lata ob petitionem, vel exactionem alicujus rei in quolibet beneficio.*
5 *Iſta excommunicatio non incurritur dum in proviſione beneficiorum exigitur aliquid convertendum in pios uſus, juxta conſuetudinem, vel conſtitutiones Eccleſiarum.*
6 *Aſſignantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*

1 Cum in aliquibus Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis ſtatuto, vel conſuetudine introductum eſſet, ut fructus, vel diſtributiones, vel ipſarum pars applicaretur menſæ Epiſcopali, vel Capitulari, aut pio loco, aut in communes uſus cederet, aut inter Canonicos, & perſonis Eccleſiæ, ſeu Capituli divideretur, ut hæc ſimoniaca labes, aut ſordidæ, avaritiæ ſuſpicio de medio tolleretur, & Conc. Trid. decretum *ſeſſ.* 24. c. 14. ad praxim reduceretur, Pius V. in *Bulla* 104 quæ incipit *durum nimis*, graves cenſuras impoſuit contra facientes actiones, in ipſa Bulla expreſſas, abrogat ſtatuta, & conſuetudines, irritat aliter factum, & tollit obligationem juramenti; ut patebit ex duabus proximè ſequentibus propoſitionibus in quarum una explicabo materiam ſeu actiones ipſa ſub cenſuris prohibitas, in altera ſubjectum earumdem cenſurarum indicabo. 1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Actiones ſub cenſuris prohibitæ, ſunt 2 Enumerantur actiones ſub hac cenſura prohibitæ.

Primò, retinere fructus, vel diſtributiones, vel eorum partem proventuram ex beneficio, primo anno à vacatione, aut longiore, vel etiam breviore tempore.

Secunda actio eſt, quomodocumque petere, vel exigere renunciationem hujuſmodi fructuum aut diſtributionum.

Tertia, petere, vel exigere quomodocumque dulciaria, vel quid aliud; ſufficit tamen *primò* ſive exigatur per ſe, ſive per alium, ſive directè, ſive indirectè; quia illa particula, *quomodocumque*, omnem modum includit. *Secundò* ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficit altera iſtarum actionum; quia textus alternativè & disjunctivè loquitur per particulam, vel, fieri enim poteſt ut unus petat, & alter recipiat.

3 Major difficultas eſt, utrùm petens fructus, ceſſionem, & cætera, cenſuram incurrat, etiamſi nihil obtineat. 3 Iſta excommunicatio non incurritur ob ſolam fructuum petitionem, ceſſationem, &c. ſed requiritur ceſſio, vel traditio.

Ratio dubitandi pro parte affirmativa, eſt; tum quia adhoc verum eſt dicere petiiſſe: tum quia iſtæ duæ actiones, petere, & exigere disjunctivè ponuntur.

His non obſtantibus, probabilius reſpondeo non incurrere, non ſecuta ceſſione, vel traditione fructuum &c. Ratio eſt, quia verba in materia pœnali intelligenda ſunt cum effectu, niſi aliud exprimatur, ex quo patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Quarta eſt inducere aliquem, ordinariâ, vel Apoſtolica auctoritate proviſum, ad præſtandum juramentum de obſervandis hujuſmodi privilegiis, conſuetudinibus, & ſtatutis.

Quinta

Quinta eſt, præſtare juramentum de prædictis obſervandis, quamquam hujuſmodi juramentum, & alia hujuſmodi, irritantur in hac Bulla, ibi, *decernentes hujuſmodi juramenta non tenere*, &c.

Sexta eſt impedire, vel removere poſſeſſionem illi, qui prædicta non facit.

Iſtæ omnes actiones exprimuntur in præfata Bulla §. 2. & 3.

4 Iſta excommunicatio non videtur lata ob petitionem, vel exactionem alicujus rei in quolibet beneficio.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm cenſuræ hujus Bullæ incurrantur, ſi præfatæ actiones fiant occaſione collationis aut proviſionis, ſeu poſſeſſionis cujuſlibet beneficii.

Reſponderi probabiliter poteſt negativè, quia Bulla loqui ſolùm videtur de Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis, & ratio hujus diſpoſitionis hæc eſſe poteſt, quia fortè abuſus introductus tantummodò fuerat in proviſionibus beneficiorum, quæ in præfatis Eccleſiis exiſtunt, ex quo inferri poſſe videtur ſufficientem præfatas actiones occaſione beneficii extra præfatas Eccleſias exiſtentis non affici excommunicatione hujus Bullæ; ſecus ſi aliquam ex præfatis actionibus faciat occaſione Canonicatuum, aut aliorum beneficiorum in Collegiatis, vel Cathedralibus exiſtentium. Ratio eſt, quia Pius V. generaliter loquitur, ampliat, & extendit ſuam diſpoſitionem contra quælibet ſtatuta, & conſuetudines introductas in Eccleſiis Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis; cum enim retuliſſet ea quæ in Concilio Tridentino diſponuntur, & explicaſſet abuſum nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium, & Metropolitanarum, ac majorum, necnon collegiatarum, hæc verba ſubjungit, *quod vacantibus ipſarum Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, præbendis, portionibus, beneficiis*, &c.

5 Iſta excommunicatio non incurritur dum in proviſione beneficiorum exigitur aliquid convertendum in pios uſus juxta conſuetudinem, vel conſtitutiones Eccleſiarum.

5 Secundò dubium eſt, utrum cenſura incurratur, dum aliquid ex Eccleſiarum conſtitutionibus, vel conſuetudinibus exigitur in proviſione beneficiorum convertendum in pios uſus.

Reſpondeo negativè, quia hic caſus excipitur in Trid. *ſeſſ. 24 cap. 14* ibi, *ut quicumque hujuſmodi in uſus pios non convertuntur*. Ita Cenedus *in decret. collect. 16. num. 2.* Barboſa *in remiſſ. 24 c. 14* idémque à ſacra Cardinalium Congregatione declaratum refert Gallemartius *ſeſſ. 24. ſup. 14 verſ. admiſſione ad poſſeſſionem*.

Neque obſtat Bulla Pii V. quia Pius V. non videtur hoc prohibere ſub cenſura, ſed ſolùm ſtatuit, ut ubicumque hujuſmodi fructus, & diſtributiones fabricæ, vel ſacriſtiæ, aut alterius pii loci uſibus, ultra ſemeſtre tempus reperiuntur conceſſi, horum dumtaxat dimidia pars ipſis ſacriſtiæ, vel fabricæ, ut pio loco deinceps tribuatur; alteram verò beneficiarii prædicti integrè percipiant: hæc Pius V. in præfata Bulla §. 4.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Aſſignantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

6 Subjectum cenſurarum hujus Bullæ ſunt perſonæ in hac Bulla expreſſæ, diverſa tamen ratione; nam Epiſcopi aliique Antiſtites ſuſpenduntur à Pontificalibus, donec præſtita ſatisfactione, à Summo Pontifice abſolvantur; Capitula verò, & Collegia ſubjiciuntur interdicto; aliæ verò perſonæ ſingulares vinculo excommunicationis obſtringuntur. Hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, ibi, *quicumque contra fecerint ſi Eccleſiarum Antiſtites, tamdiu à Pontificalis officii exercitio ſint ſuſpenſi, donec ſatisfactione prævia, illis per ſedem Apoſtolicam ſuſpenſio relaxetur. Capitula verò, & Collegia quicumque Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto, & ſingulares perſonæ in excommunicationis ſententiam incurrant, à qua niſi in mortis articulo conſtituti ab aliis, quam à Summo Pontifice, abſolutionis beneficium nequeant obtinere*; quid autem operetur ſuſpenſio à Pontificalibus, & quem effectum pariat interdictum Capituli, patet ex regulis generaliter traditis *de cenſuris in communi*, & alibi pluribus in locis. Ex quibus etiam patet, an Epiſcopus poſſit à cenſuris Summo Pontifici reſervatis abſolvere, quando delictum eſt occultum.

PUNCTUM XXVII.

De excommunicatione contra dantes, vel promittentes aliquid nunciantibus proviſiones à Sede Apoſtolica factas, &c.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Iſta excommunicatio ante hoc tempore uſu recepta ſit.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Nunciantes proviſiones beneficiorum non incurrunt excommunicationem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Iſtius excommunicationis Auctorem nonnulli DD. agnoſcunt Gregorium V. alii Gregorium XIII. Sed ego apud neutrum inveni, nec eam in Bullario reperire unquam potui. Quamobrem relationi aliorum in hac re acquieſcam. Et quidem:

2 Iſta excommunicatio an hoc tempore uſu recepta ſit.

2 Filliucius *tract. 15. c. 2. quæſt. 2.* opinari videtur, iſtam excommunicationem uſu receptam non eſſe. Sed contrarium ego probabilius dicendum arbitror, ſaltem in aliquibus locis & Provinciis; nam in libello cenſurarum & caſuum in Provincia, & Diœceſi Mediolan. reſervatarum recenſentur in §. ex volumine collationis diverſarum conſtit.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 Materia iſtius excommunicationis ſunt tres actiones. *Prima* eſt; dare per ſe, vel per alium aliquid nunciantibus proviſionem aliquam à Sede Apoſtolica factam de Eccleſia, vel Monaſterio.

Secunda eſt promittere. An autem promittens animo non promittendi, aut animo non ſolvendi, in excommunicationem incidat, patet ex dictis in præcedentibus punctis.

Tertia eſt, promiſſum ſolvere per ſe, vel per alium.

Hæc tamen intellige, modò tradat, vel promittat ob nunciationem hujuſmodi proviſionum; ſecus ſi alia de cauſa, nam Summus Pontifex loquitur de primis, non de ſecundis.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas actiones faciunt cujuſcumque conditionis exiſtant. Ratio eſt, quia illa conſtitutio generaliter loquitur.

5 Nunciantes proviſiones beneficiorum non incurrunt excommunicationem.

5 Sed modò dubium eſt, utrùm ipſi nunciantes hujuſmodi proviſiones in excommunicationem incidant.

Reſpondendum videtur negativè, quia excommunicatio non extenditur ad perſonas non expreſſas. Addo nunciantes hujuſmodi proviſiones ex amicitia non peccare, quia non cooperantur ulli peccato, & nunciatio non eſt mala, niſi prohibita; hujuſmodi autem nunciatio non eſt prohibita. Idem dicendum cenſeo de agentibus Epiſcoporum, aut aliorum, qui de hujuſmodi proviſionibus certiores faciunt Epiſcopos, aut alios; illi enim non recipiunt ſtipendium ob hujuſmodi denunciationes, ſed ob alia negotia; ut ſuppono. Ita Filliucius *loco cit. n. 97.*

PUNCTUM XXVIII.

De excommunicatione contra eos, qui pro beneficiis obtinendis ſeipſos pro aliis in examine ſupponunt, aut beneficium impetrant pro aliis cum oblatione penſionis, aut cum ſpe annuæ penſionis, aut alicujus commodi temporalis, beneficia impetrant pro ſe ipſis cum animo illa reſignandi in favorem aliorum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Penſionem pro altero impetrans animo poſtea aliquid paciſcendi circa penſionem, non ligatur excommunicatione.*
4 *Beneficium impetrans animo iſtud permutandi cum alio, aut illud poſſidendi donec pinguis obtinuerit, non afficitur excommunicatione.*
5 *Beneficium impetrans principaliter pro ſe, cum animo poſtea reſignandi in favorem alterius, ligatur excommunicatione.*
6 *Et hoc verum videtur, etiamſi intentionem habeat reſignandi de conſenſu & facultate Papæ.*
7 *Beneficium procurans pro ſe, intentione illud reſignandi, non incidit ſtatim in excommunicationem, niſi poſtea beneficium re ipſa conſequatur.*
8 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
9 *Procurans beneficium extra Rom. Curiam cum animo illud reſignandi, non incidit in excommunicationem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Paulus IV. in Bulla 12. in ordine, quæ incipit, *inter cæteras curas*, ad tollendas fraudes, dolos, ſimoniacas labes, quæ in beneficiis procurandis committunt, iſtam excommunicationem tulit contra ſupponentes ſe pro aliis in examine, aut impetrantes beneficia cum præfata oblatione, ſpe, aut intentione; prætereà invalidas effecit proviſiones, & diſpoſitiones hoc pacto obtentas, denique ſuam conſtitutionem extendit ad Monaſteria monialium, & alia beneficia per moniales, aut alias mulieres obtineri ſolita, ut clarè habetur in ipſa Bulla, cujus tenorem quilibet conſulere poteſt in Bullario novo *pag. mihi 731.* Quamobrem hic ſolum explicabo materiam & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla expreſſæ, quarum

Prima eſt ſimulare perſonam, ſéque pro alio examini ſubjicere causâ beneficii conſequendi.

Secunda eſt, impetrare beneficium pro aliquo id ignorante; nam in textu dicitur, *aut beneficium, pro perſonis id ignorantibus*; hoc tamen intelligendum videtur, modò procurans beneficium pro altero hoc ignorante ſubjiciat examini pro illo, ut dictum eſt in prima actione, aut modò intentionem habeat recipiendi aliquid ab eo, cui beneficium impetrat; nam diſpoſitio legis convenit propoſitioni, cujus cauſa lex edita fuit; propoſitum autem fuerat Summo Pontifici nonnullos procurare beneficia pro aliis id ignorantibus, ut poſt modum aliquem contractum cum ipſis inirent, & commodum aliquod reciperent, ut patet ex illis verbis, *aliis obtinere procurantibus beneficia, pro perſonis ſibi cognitis, & id ignorantibus, poſtmodum cum eis beneficia, etiam per ſimoniacam pravitatem contractare, & ſuper eis paciſci poſſint*. Ex quo ſequitur,

Primò, illum non affici hac cenſura, qui beneficium alteri, etiam hoc ignoranti, obtinet abſque præfata intentione.

Secundò, eum ſubjici huic pœnæ, qui conſequitur alteri, hoc ignorante beneficium, ut poſtmodum ille reſignet ſibi beneficium quod poſſidet; hoc enim facit intentione contractandi beneficia, ut in Bulla dicitur.

3 Penſionem pro altero impetrans animo poſtea aliquid paciſcendi circa penſionem, non ligatur excommunicatione.

3 Tertiò eum, qui penſionem pro altero ignorante impetrat animo poſtmodum paciſcendi aliquid circa penſionem, non ligari vinculo hujus cenſuræ; quia textus loquitur de impetrante beneficium; à diverſis autem & diſparatis non valet illatio, *l. Papinianus xxvii. ff. de minor.*

Quartò illum non incidere in hanc cenſuram, qui cum præfata intentione procurat beneficium alteri; à quo mandatum generale, vel ſpeciale accepit procurandi ſibi aliquod beneficium, etiamſi nomen, aut qualitatem beneficii non expreſſerit, tunc enim non procurat beneficium ignoranti.

An autem incurratur excommunicatio lata contra obtinentes beneficium per ſimoniam patet ex dictis *puncto* 20. Hæc de prima, & ſecunda actione.

Tertia actio eſt, procurare pro ſe, vel pro aliis beneficium cum oblatione alicujus penſionis annuæ, ut ſi Titius dicat Caio, Procura mihi beneficium, & ego ſolvam tibi annuam penſionem.

Hoc tamen limitandum eſt, niſi iſta oblatio in impetratione beneficii aperiatur Summ. Pont. nam ſi aperiatur, Sum. Pont. diſpenſaſſe cenſetur.

Quarta actio eſt, obtinere beneficium pro aliis cum ſpe conſequendi ab eis annuam penſionem, vel aliud commodum temporale, etiam modicum, & hoc verum videtur, etiamſi hujuſmodi ſpem aliis non aperiat, nam quamvis ſpes, ſit actus internus, attamen animus afficit externum, qui excommunicationi ſubjicitur.

Quinta eſt, procurare beneficium pro ſeipſo cum intentione illud poſtea reſignandi in favorem alterius cum annua penſione, aut commodo; aut etiam ſine eo.

4 Beneficium impetrans animo illud permutandi cum alio, aut illud poſſidendi donec pinguius obtinuerit non afficitur excommunicatione.

4 Sed modo dubium eſt primò, utrum impetrans beneficium animo illud permutandi cum alio, aut illud poſſidendi, donec pinguius obtinuerit, excommunicatione afficiatur.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra legis diſpoſitionem; lex autem diſponit ſolum, ut excommunicatione puniatur impetrans beneficium cum animo illud reſignandi in favorem alterius, non autem cum animo permutandi, vel retinendi, donec pinguius invenerit, niſi fortè ſimul intentionem habeat, ut invento pinguiori, prius reſignet in favorem alterius; tunc enim dicitur procurare beneficium cum intentione illud reſignandi.

5 Beneficium impetrans principaliter pro ſe, cum animo poſtea reſignandi in favorem alterius ligatur excommunicatione.

5 Secundò dubium eſt, utrùm obtinens beneficium principaliter pro ſe, cum animo illud poſtea reſignandi in favorem alterius ſine annua penſione, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpond. affirmativè cum Fill. *in tract.* 15. *c.* 6. *q.* 4. *n.* 101. *v. quinta.* Ratio eſt, tum quia in Bulla Pauli IV. dicitur, *vel pro ſeipſis principaliter animo, & intentione ac poſtmodum in favorem aliorum etiam quamtumvis idoneorum, & benemeritorum, cum ſimili penſione aut commodo, aut etiam ſine eo reſignandi, obtinere procuraverint*; tum quia Sum. Pont. intendit occurrere dolis, ac fraudibus, quæ in beneficiorum impetratione committuntur, hic autem committit dolum, ac fraudem; nam ſi Sum. Pont. ſciret iſtum non habere intentionem retinendi beneficium, non conferret, nam initio, Bullæ teſtatur hanc curam animo fixam habere, ut beneficia conferantur iis, qui velint ac poſſint apud ea perſonaliter reſidere; tum quia in verbis Bullæ præcedentibus diſpoſitionem habetur, *de eis poſtmodum in favorem aliorum cum ſimili penſione, aut commodo, aut ſine illa, vel illo*, & licet in verbis ipſius diſpoſitionis non fiat expreſſa mentio penſionis: ſed tantummodo commodi temporalis, nihilominus ſimpliciter cenſetur meminiſſe aut quia diſpoſitio refertur ad propoſitionem, aut quia non fuit neceſſe penſionem exprimere, cum penſio tunc temporis non eſſet aliquid ſpirituale; ſed temporale; penſioni enim nondum adnexum erat onus recitandi divinum officium: contrariam tamen opinionem non exiſtimo improbabilem.

6 Et hoc verum videtur, etiamſi intentionem habeat reſignandi de conſenſu & facultate Papæ.

6 Rogabis utrùm obtinens beneficium pro ſe, intentione illud poſtea reſignandi in favorem alterius de conſenſu, & legitima facultate Papæ, in illam excommunicationem incidat. Ratio dubitandi eſt, quia in hoc caſu non intervenit dolus, fraus, aut labes ſimoniæ, Paulus autem IV. videtur præfatas actiones prohibuiſſe ad præcavendam ſimoniæ labem, ſeu hæreſim, ut ipſe loquitur, ibi. *nec præmiſſis fraudibus, ac dolis, ac hæreſi ſimoniaca.* Sed contrarium longè probabilius eſt, quia videtur dolum, & fraudem committere recipiendo beneficium cum intentione, illud reſignandi, nam Sum. Pont. ſi conſcius eſſet hujuſmodi intentionis, illud non conferret.

7 Beneficium procurans pro ſe, intentione illud reſignandi, non incidit ſtatim in excommunicationem, niſi poſtea beneficium re ipſa conſequatur.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm procurans beneficium cum præfata intentione, ſtatim incidat in excommunicationem, etiamſi poſtea beneficium re ipſa conſequatur.

Reſpondendum videtur negativè, quia ad incurrendam cenſuram requiritur effectus completus & perfectus, actus autem ſub cenſura prohibitus tunc completus cenſetur, dum beneficium obtentum eſt, cum intentione reſignandi cum penſione, aut emolumento. Ita ſentire debent DD. quos in ſimili retuli *de excommunicatione contra procurantes abortum.*

Neque obſtat dicere eum dici procuraſſe beneficium, qui diligentiam adhibuit ad illud obtinendum, ſed re ipſa non obtinuit. Reſpondeo enim non dici procuraſſe, ſed conatum, & diligentiam adhibuiſſe ad procurandum.

Exiſtimo tamen ad incurrendam excommunicationem non requiri, ut poſtmodum re ipſa reſignet, ſed ſatis eſſe, ut beneficium cum præfata intentione procuraverit; tunc enim adeſt effectus ſub cenſura prohibitus, & Sum. Pont. non prohibet hic reſignationem cum penſione, de conſenſu Papæ factam, ſed impetrationem beneficii cum animo reſignandi cum penſione, vel etiam ſine commodo.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

8 HUic cenſuræ ſubjiciuntur omnes, & ſinguli, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt: nam Sum. Pont. generaliter loquitur, ibi, *omnes & ſinguli, &c. cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtant, etiamſi Epiſcopali, vel alia majori dignitate Eccleſiaſtica, vel Cardinalatus honore, ſeu mundana, etiam regia, ducali, aut marchionali præeminentia præfulgeant.*

9 Procurans beneficia extra Rom. Curiam cum animo illa reſignandi, non incidit in excommunicationem.

9 Sed modo dubium eſt, utrùm huic excommunicationi ſubjiciatur non ſolùm is, qui aliquam ex præfatis actionibus facit in Curia Romana apud Datarium Papæ; verum etiam, qui eam facit occaſione beneficiorum, quæ apud Epiſcopos, vel alios Prælatos extra Datarium; obtinentur.

Reſpondeo eos ſolùm affici, qui beneficia in Curia obtinent apud Datarium Papæ; quia Sum. Pont. intendit occurrere incommoda, quæ ſibi à Datario, & nonnullis Cardinalibus ſignificata fuerant committi in conſecutione beneficiorum apud Curiam, ibi, *verum cum audiamus eoſdem Cardinales, & Datarium, &c.* hac de cauſa Fill. *tr.* 15 *c.* 5. *q.* 4. putat illam excommunicationem non recenſeri ab omnibus quia non eſt univerſalis, & in libello cenſurarum juſſu Illuſtriſſimi Cardinalis Borromei, pro diœceſi Mediol. in 5. et vol. collectionis diverſarum conſtitutionum excommunicatio Pauli IV. non refertur quoad omnes actiones, ſed ſolùm quoad eos, qui ſe pro alio in examine ſupponunt, ut beneficium impetrent. Ex quo aliqua conjectura deduci poſſe videtur, illam excommunicationem quoad reliquas actiones, uſu receptam non fuiſſe, ſaltem in omnibus, exceptis caſibus ſimoniæ realis, aut confidentialis, de quibus ſupra in præcedentibus punctis. Ego tamen hanc Bullam quoad omnia in praxi ſervandam arbitror, donec conſtiterit uſu receptam non fuiſſe quoad alias actiones; nam in dubiis favendum eſt poſſidenti, lex autem à legitimo ſuperiore impoſita poſſidere cenſetur, donec de illius abrogatione, vel contrario uſu conſtiterit.

PUNCTUM XXIX.

De excommunicatione contra dantes, vel recipientes aliquid ex pacto pro ingreſſu in Religionem.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Pecuniam tradens, ut in religionem admittatur, excommunicationem incurrit, etiamſi mentem ſuam recipiendi non aperiat.*
4 *Simonia non committitur dum aliquid traditur, vel recipitur pro ſuſtentatione ingredientis religionem, licèt multi DD. oppoſitum ſentiant.*
5 *Religionum ſuperiores non poſſunt aliquem ad religionem admittere, quoties ex conſuetis eleemoſynis commodè non poteſt illum ſuſtentare.*
6 *Moniales nolentes aliquam in Monaſterium admittere, niſi congruam dotem offerat, non ligantur excommunicatione.*
7 *Monaſteria an licitum ſit mutuam pecuniam, vel depoſitum, vel commodum recipere à parentibus, vel curatoribus puellæ.*
8 *Abbatiſſa, quæ certam pecuniæ quantitatem paciſcitur donec ea Conventui promiſſa tradatur, an ſimoniam committat.*
9 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
10 *Suſpenſio lata contra Collegium, vel Conventum ob ſimoniacam receptionem alicujus in religionem, quem effectum pariat.*
11 *Simonia committitur non ſolùm dum aliquid traditur, vel recipitur tempore profeſſionis, verùm etiam in ipſo ingreſſu, & receptione ad habitum, quamquam in hoc ſecundo caſu non incurritur cenſura.*
12 *Religionem ingrediens ſimoniam quidem committit, ſed excommunicationem non incurrit, dum aliquid ex pacto petit, vel accipit à Monaſterio ut ingrediatur.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 AD tollendum ſimoniæ crimen, quod admittebatur occaſione ingreſſus in religionem cum magno aliorum ſcandalo, & non ſine gravi damno nonnullorum ad perfectionem vitæ ſtatum in religione aſpirantium, qui cùm tot expenſas, & ſumptus facere non poſſunt, è religione capeſſenda retrahebantur, jure meritò Urbanus IV. *in c. ſanè extra, de ſimonia*, excommunicationem impoſuit ſingularibus perſonis dantibus aliquid ex pacto pro ingreſſu in religionem, capitulis verò, & Conventibus pœnam ſuſpenſionis injunxit. Circa iſtam Extravagantem duo de more explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria excommunicationis in hac Extravaganti concurrentes ſunt duæ actiones ſimoniacæ.

Prima eſt dare aliquid ex pacto pro religionis ingreſſu.

Secunda

Secunda actio eſt, accipere aliquid ex prævio pacto. Iſtæ duæ actiones continentur illis verbis, *diſtrictiùs inhibemus, ne tam à maribus, quàm à mulieribus volentibus ingredi eorum religionem, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Domos, ſeu loca in earumdem perſonarum receptionem, aut ante, vel poſt illam, quoſcumque paſtus, prandia, ſeu cœnas pecunias, jocalia aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium uſum alium deputata, vel deputanda directè, vel indirectè, petere, vel exigere quoquomodo præſumant, ſed eas potiùs cum omnimoda pietate recipiant, ac in victu, & veſtitu, ſicut alias perſonas ſuarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Prioratuum, Domorum, & locorum ſincera charitate pertractent. Illa duntaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes purè, & ſponte, & plena libertate omnique pactione ceſſante dare vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, Domibus, & locis hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi.*

Ex quibus verbis colligitur, ad incurrendam iſtam excommunicationem opus eſſe, ut adſit præſumptio, nam in textu his reperitur hoc verbum, *qui præſumunt*, præterea opus eſſe ut datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingreſſu in religionem.

Hinc ſequitur primò excommunicationem non incurri, quoties aliud ſponte, & liberaliter, ſeu ſine pactione, tacita, vel expreſſa traditur.

3 Pecuniam tradens, ut in religionem admittatur, excommunicationem incurrit, etiamſi mentem ſuam recipienti non aperiat.

3 Idem arbitror dicendum de eo, qui pecuniam tradit hoc animo, ut admittatur in religionem, ſed mentem ſuam recipienti non aperit; quamvis enim traditio illius pecuniæ ſimoniaca ſit, utpote procedens ab actu voluntatis interno ſimoniaco, & conſequenter puniri potuiſſet cenſura excommunicationis; nihilominus Sum. Pontifex de facto hujuſmodi actum non punivit, ſed ſolùm ſub excommunicatione interdixit dationem, vel receptionem ex pacto.

Dices, Sum. Pontifex excommunicatione punit omnem dationem quæ non ſit purè, ſponte, & plena liberalitate, ibi, *illa duntaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes purè, ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante, dare vel offerre voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi*, &c. Sed actio, quia quis dat aliquid animo ingrediendi religionem, non ſit purè, ſponte & plene liberaliter, nec alter licitè accipit; ergo excommunicatione punitur.

Reſpondeo actum illum externum eſſe, putam, ſpontaneum, & liberalem, quamvis habita ratione actus interni, & mentalis inficiatur labe ſimoniaca; quoties autem punitur actus externus malus, non cenſetur is puniri, qui ſolùm eſt malus per habitudinem, & relationem ad actum internum, niſi id exprimatur, vel ex verbis diſpoſitionis ita intelligatur, quod non accidit in noſtro caſu in quo Sum. Pontifex mentionem facit pactionis, ibi, *ceſſante omni pactione*, conſequenter ille actus externus, qui eam pactione conjunctus non eſt cenſetur purus, ſpontaneus, & liberalis, conſequenter non eſt materia iſtius excommunicationis, etiamſi Sum. Pontifex potuiſſet illum ſub excommunicatione prohibere, utpote infectum culpa ſimoniæ, quam actus externus ab interno contrahit ut benè ratiocinatur Suar. *de cenſur. diſt. 22. ſect. 5. n. 9.* Alter *tom. 2. diſp. 19. cap. 2. dol. 23.* in reſponſione ad primam dubitationem, & alii.

Secundò ſequitur illum, qui pecuniam tradit, vel accipit, ut obtineat, vel ferat votum, & ſuffragium pro ingreſſu in religionem ſubjici excommunicationi; quia in Extravaganti vetita eſt datio, & receptio, tam directa, quàm indirecta, quovis modo pro ingreſſu in religionem, & hoc verum eſt ſive detur, vel recipiatur pecunia, ſive paſtus, prandia, cœnæ, jocalia, aut aliæ res, ſive detur in utilitatem ſuperioris, vel alterius religioſi, ſive ad uſum Monaſterii Eccleſiæ, ſive in alium quemlibet pium uſum, hoc enim expreſſè decernitur in præfata Extravagante.

4 Simonia non committitur dum aliquid traditur, vel recipitur pro ſuſtentatione ingredientis religionem, licèt multi DD oppoſitum ſentiant.

4 Sed modo dubium eſt, utrum dans, vel recipiens aliquid pro ſuſtentatione ingredientis incidat, in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt S. Thomæ 22. *quæſt. 100 art. 3. ad 4* Cajetani *ibid. & in ſum. caſ. 73.* Navarri *in manuali c. 27. n. 106. excommun. 50.* Suarez *diſp. 22. ſect. 5. n. 3 & ſeq.* Alterii *loco cit. col. 13. verſ. quare videtur*, Toleti *lib. 1. cap. .. verſ. octava, n. 11.* Fillucii *tract. 15. cap. 4. quæſito 6 num. 84. & ſeq.* & aliorum ferè communiter, diſtinguentium hoc pacto, vel Monaſterium eſt inops, & pauper, vel non eſt pauper, & inops.

Si Monaſterium eſt inops, ita ut commodè ipſum ſuſtentare nequeat niſi aliquid pro ſuſtentatione adducat, non eſt illicitum dare, vel recipere ex pacto pro ſuſtentatione. Ratio eſt, tum quia hoc eſt jus naturale, tum quia non eſt ſimonia, quoties temporale datur, vel recipitur pro temporali, ſed dum temporale pro ſpirituali, hic autem datur temporale pro temporali.

Si verò Monaſterium dives eſt, non poteſt quicquam licitè dari, vel accipi, & dando, vel accipiendo, cenſura incurritur. Ratio eſt, quia bona religioſorum ſubjiciuntur diſpoſitioni Sum. Pontificis. Summus autem Pontifex diſpoſuit, ut ipſorum bona liberaliter, & gratis inſumantur in alendis religioſis, *c. quàm pio 1. q. 2. & cap. quoniam de ſimonia*: conſequenter abſtulit religioſis omne jus petendi aliquid ab ingredientibus, quoties videlicet facultates Monaſterii ſuppetunt ad alendos religioſos.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt Soti, Sylveſtri, Mirandæ, & aliorum *locis* ſtatim *citandis*, aſſerentium illam excommunicationem non incurri dando, vel recipiendo aliquid pro ſuſtentatione ingredientis, etiamſi Monaſterium dives ſit, & locuples. Ratio eſt, *primò*, quia quoties datur, vel accipitur temporale pro temporali, non committitur ſimonia; ſed in hoc caſu accipitur temporale pro temporali, cùm accipiatur pecunia, vel res alia pretio æſtimabilis pro ſuſtentatione religioſi, quæ pretio æſtimabilis eſt: ergo non committitur ſimonia. Sed hæc ratio militat tam in Monaſterio divite, quàm in paupere, cùm in utroque idem pro eodem detur: ergo ſicut Monaſterium inops non committit ſimoniam recipiendo aliquid pro ſuſtentatione ingredientis, ita neque illam committit Monaſterium dives, & locuples, conſequenter neque incurrit excommunicationem, quæ in iſta Extravaganti poſita eſt contra ſimoniacos in ingreſſu Monaſterii; ut conſtabit ex quarta ratione. *Secundò*, quia Monaſterium, ſive dives ſit, ſive inops, non tenetur hunc recipere, & in ipſius ſuſtentationem bona ſua inſumere; ergo nullam cenſuram incurrit recipiendo ſuſtentationem in ipſius ingreſſu. *Tertiò*, quia ſicut vir dives, licèt non poſſit pecuniam pro ſacramento matrimonii exigere, eam tamen licitè poteſt recipere ad ſuſtinenda matrimonii onera, *l. pro oneribus, C. de jur. dot.* ita Monaſterium, & Conventus licèt nequeat pecuniam pro ingreſſu in religionem accipere, poteſt tamen recipere pro ſuſtentatione ingredientis, ſive Monaſterium ſit dives & locuples, ſive pauper, & inops. *Quartò*, quia ut cenſura iſtius Extravagantis incurratur, accipi, vel dari debet aliquid ſimoniacè, nam iſta excommunicatio fertur contra dantes, vel recipientes temporales in receptionem perſonarum ingredientium, quod eſt vitium ſimoniæ: nam in meo textu dicitur, *in earumdem perſonarum receptionem*, id eſt, in pretium receptionis, idem enim eſt, pro receptione, & in receptionem, ſicut ex oppoſito aliud eſt in receptione, aliud in receptionem, ſeu in pretium receptionis. Confirmatur ex titulo iſtius Extravagantis, qui inſcribitur, *De ſimonia*, dans autem, vel recipiens temporale pro ſuſtentatione ingredientis, non committit ſimoniam ut patet ex prima ratione, ergo non incurrit iſtam excommunicationem. Ita Sot. *l. 9. de juſtitia, q. 6 art. 1. ad 4.* Sylv. *ver. Simonia n. 15.* Mirand. *in manuali Prælatorum, in tr. de monialibus, q. 8. art. 7 concl. 1.* & alii a me allegati in meo *tract. de ſimonia*, quorum opinionem probabilem putant Suar. *num. 12.* & Fillluc. *loc. cit. n. 84.*

Ad rationem primæ ſententiæ, reſpondeo bona religioſorum eſſe Eccleſiaſtica, & illorum diſpoſitionem ad Summum Pontif. maximè pertinere; hinc tamen non colligitur acceptantem pecuniam pro ſuſtentatione ingredientis religionem affici excommunicatione, quia excommunicatio lata eſt contra dantes, vel accipientes aliquid pro ingreſſu, ſeu in receptionem alicujus in religionem; non verò pro ſuſtentatione.

Neque obſtant textus allati, quia in ipſis non fertur cenſura, nec in ipſis damnatur aliquid accipere pro ſuſtentatione; imò *in cap. quàm pio*, excipitur caſus dum accipitur aliquid ſubſidii gratiâ: *in cap.* verò, *quoniam* prohibetur ſolùm ſimoniaca labes, quæ committitur accipiendo aliquid pro ingreſſu, etiamſi prætextu paupertatis accipiatur, ut patet ex ipſo textu; perſpicuum enim eſt, ſimoniam committi, accipiendo aliquid pro ingreſſu religionis, quovis prætextu iſta acceptio tegatur.

Hæc tamen ſecunda ſententia limitanda eſt primò, modò non ſit exceſſus, id eſt, modò non accipiatur aliquid ſuperans, & excedens onus ſuſtentationis; hoc enim nullo alio titulo accipi videretur, quàm pro ingreſſu; conſequenter eſſet ſimonia, quæ in præfata Extravaganti punitur pœnâ excommunicationis: ſicut enim mutuans, qui non poteſt aliquid pro mutuo accipere, niſi fortè ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis, ſi plus accipiat, quàm ferat ratio lucri ceſſantis, vel damni emergentis committit uſuram: ita cum proportione in noſtro caſo contingit. Ita ſentire debent omnes Doctores relati pro prima ſententia.

Secundò intelligenda eſt, præciſo ſcandalo, aliòve peccato; nam ſi monaſterium locuples renuat virum pauperem, bonæ tamen indolis, & doctrinæ, hoc titulo recipere, quod non afferat quæ neceſſaria ſunt ad congruam ſui ſuſtentationem, facili negotio ſcandali anſam præbebit, & illicitè videbitur eum impedire, qui alioquin in religione valdè proficeret, & religioni non mediocriter prodeſſet. Veruntamen eſt ob hujuſmodi ſcandali peccatum, cenſuram iſtius Extravagantis non incurri, quia excommunicatio impoſita eſt ob ſimoniacam dationem, vel receptionem in ingreſſu religionis, non autem propter ſuſpicionem avaritiæ, aut propter peccatum charitati, vel alteri virtuti contrarium. Imò Sotus, & Miranda *loc. cit.* addunt vix à peccato ſimoniæ excuſari moniales, quoties pecuniam recipiunt non pro monialis ſuſtentatione, ſed quià non eſt tam claro ſanguine nata, aut quia eſt aliqua labe infamiæ, vel aliqua deformitate, aliòve defectu notata; & ex oppoſito aliam nobilem, vel formoſam, aut in arte muſica peritam admittunt, ut ſuam amplitudinem, & magnificentiam clariorem reddant, & pecuniam inde acquirant. Ego verò in his caſibus ſimoniæ labem facile non agnoſco, quia non traditur vel accipitur temporale tanquam pretium ſpiritualis, ſed conditio illa temporalis videtur habere cauſæ allicientis & attrahentis ad recipiendum unum potius quàm alterum, ut clarius conſtabit ex dicendis de ſimonia, quæ occaſione ingreſſus in religionem committitur.

Ex dictis in hac difficultate, præſertim juxta ſecundam ſententiam, ſequitur primò, iſtam excommunicationem non incurri, accipiendo aliquid pro ſuſtentatione ab ingreſſuro religionem, quoties numerus religioſorum Conventus jam expletus eſt, ſeu quoties Monaſterium commodè non poteſt plures alere, aut quoties alii

qui

qui religionem experunt, nequeunt quicquam in ſuſtentationem afferre, vel quoties Monaſterio convenit & expedit bona Monaſterii multiplicari, ut plures poſtmodum recipiantur, & religioſorũ numerus cum ſuſtentatione cõgrua augeatur. Ita Suar. Alt. & Fil. *loc. c.*

5 Religionum ſuperiore non poſſunt aliquem ad religionem admittere, quoties ex conſuetis eleemoſynis commodè non poſſunt illum ſuſtentare.

5 Objicies *in cap unico §. ſanè, de ſtatu regul. in 6.* & in Trid. *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat. reg.* ſtatuitur, ut is tantum religioſorum virorum, vel mulierum numerus in monaſteriis conſtituatur, qui ex redditibus propriis monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari; ergo non videtur quemquam recipi poſſe, etiam tradita pecunia pro ſuſtentatione, dum impletus eſt religioſorum, vel religioſarum numerus.

Reſpondeo huic potius argumentum ſumi debere pro noſtra ſententia; cum enim dos, ſeu pecunia quæ pro ſuſtentatione traditur, inter monaſterii bona computetur, ſequitur non excedi numerum eorum, qui ex eleemoſynis conſuetis, & ex redditibus monaſterii ali poſſunt, dum aliquis recipitur in religionem, & in pactum deducitur, ut congruam dotem pro ſuſtentatione afferat; mens autem Concilii læderetur, ſi ad religionem abſque ſuſtentatione admitteretur. Vide Suar. *n. 15.* Alteriom *loc. cit.* & Miſaodum *de monialibus, quæſt. 8. art. 6.* Navar. *de redditib. q. 1. monit. 62.*

6 Moniales nolentes aliquam in monaſteriũ admittere niſi congruã dotem afferat, non ligantur excommunicatione.

6 Secundò ſequitur, moniales, quæ nolunt ullam in monaſterium admittere, niſi congruam dotem afferat, non affici pœna iſtius excommunicationis, ut patet, tum ex rationibus à me allatis pro ſecunda ſententia, tum ob conſuetudinem legitimo tempore receptam, & toleratam poſt iſtam Extravagantem: tum quia multi Pontifices eximerunt ab hac cenſura moniales accipientes dotem ob ingreſſum alicujus in monaſterium nam Innocentius VIII. privilegium conceſſit monialibus non incurrendi labem ſimoniæ (intellige quoad prohibitionem Eccleſiaſticam) in receptione aliarum in monaſterium, excepto duplici caſu, quorum unus eſt, ſi pactum ineant de aliquo dando, vel ſolvendo pro ingreſſu in religionem; alter ſi recipiant inhabilem ob ſpem habendi aliquid; tunc enim ſufficienter conſtat inhabilem non recipi, niſi ob ſpem habendi aliquid pro ingreſſu; præterea ad tollendos ſcrupulos ſimoniæ, quibus moniales vexabantur in recipiendis fœminis in monaſterium Clemens VII. indulſit monialibus, ut reæ non fiant labis ſimoniæ, dum conventiones faciunt circa dotem recipiendarum pro congruenti, & ſufficienti ſuſtentatione: hæc privilegia referuntur à Capucino *in compendio privilegiorum, verb. moniales, n. 16 & 31. pag. mihi* 418. & Ludovico Miranda *in tract. de monial q. 8. art. 7. concl. 1.* Imò Leſſius *l. 2. c. 35. dub. 13. n. 131.* Navar. Suar. Alter. Regin. Filliucius, & alii enumerant etiam alia privilegia.

Exiſtimo tamen moniales exigentes aliquid ultra congruam ſuſtentationem, non excuſari ab hac cenſura, niſi aliud ferat conſuetudo, aut niſi liberaliter tradatur, & non ex pacto, ut benè Rodr. *q. reg. tom. 2. q. 38. art. 9.* Regin. & alii. Ratio eſt tum quia, tam iſta Extravagans, quàm alia præcitata jura loquuntur de religioſis utriuſque ſexus, tum quia Clemens VII. indulſit monialibus, ut ſimoniæ labem non incurrant recipiendo dotem pro congrua & ſufficienti recipiendarum ſuſtentatione, ut patet ex verbis privilegii ab eo conceſſi; ergo reatum ſimoniæ contrahunt, recipiendo aliquid ultra congruam ſuſtentationem, incluſio enim unius, eſt excluſio alterius, *l. cùm prætor. ff. de judic. l. cùm mariti C. de procur. & l. quamvìs, C. de pign.* Excuſarem tamen moniales ab hac cenſura, dum exigunt paſtus & prandia, quæ tradi conſueverunt, non pro ipſa profeſſione, ſed pro ſuſtentatione ingredientis, & aliarum monialium, & pro ſolemnitate & feſtivitate profeſſionis; hæc enim videntur permiſſa ex conſuetudine, nec accipiuntur pro re ſpirituali. Ita Suar. *n. 13.* & alii communiter, quos retuli *de ſimonia*, imò Leſſ. *lib. 2. cap. 35. dub. 23. n. 131.* putat iſtam Extravagantem ſimpliciter non receptam; ſed hoc ego non approbo.

Objicies: Conc. Trid. *ſ. 25. c. 16. de reform. ſub finem*, prohibet ſub anathematis pœna, ut ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tribuatur; ergo non excuſantur moniales, quæ aliquid accipiunt quovis titulo, & prætextu accipiant.

Reſpondeo primò Concilium non ferre excommunicationem ipſo facto, ſed comminatoriam, ibi, *præcipit ſancta Synodus ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat.*

Reſpondeo ſecundò, Concilium prohibere aliquid à præfatis perſonis tradi, ne novitius, vel novitia hac occaſione diſcedere nequeat, eo quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſſideat, nec facilè, ſi diſceſſerit, recuperare poſſit, ut idemmet Concilium loquitur; nos verò loquimur de iis, quæ traduntur in ipſo ingreſſu, vel pro ſuſtentatione jure naturæ debita, vel etiam pro ſolemnitate profeſſionis juxta receptam monialium praxim, ut benè Suarez, Alterius, & Filliucius *loc. cit.*

7 Monaſterio an licitum ſit mutuam pecuniam, vel depoſitum, commodatum recipere à parentibus vel curatoribus puellæ.

7 Hac occaſione rogabis, utrùm licitum ſit parentibus, vel curatoribus puellæ mutuam pecuniam, vel depoſitum, vel commodatum monaſterio dare. Ratio dubitandi eſt, quia in præfato Concilii textu cavetur, ne quicquam detur, quocumque prætextu, excepto victu, & veſtitu novitiæ, vel novitii.

Reſpondeo hoc in præfato Concilio non prohiberi; nam interpretatio legis ſæpe ſumitur ex fine legis, & juxta illum reſtringi & limitari debet, cùm lex à voluntate legiſlatoris robur & viram accipiat; finis autem Concilii eſt, ut aliquid non tradatur monaſterio ante profeſſionem, ne poſtea novitia, vel novitius cogatur in monaſterio perſiſtere, eò quod facilè nequeat rem ſuam à monaſterio repetere, & recuperare, quod non accidit in hoc caſu, ſaltem dum cautio debita præſtatur, ut ſuppono. Ita Rodriq. *quæſtionum regularium tom. 1. quæſt. 48 art. 3.* Miranda *in tract. de monialibus, q. 8. art. 9. concl. unica.*

8 Abbatiſſa, quæ certam pecuniæ quantitatem paciſcitur, donec dos Conventui promiſſa itadatur, an ſimoniam committat.

8 Tertiò ex dictis in propoſita difficultate ſequitur, Abbatiſſam, quæ certam pecuniæ quantitatem paciſcitur, vel recipit donec dos Conventui promiſſa, pro Novitia ingrediente ſolvatur, excuſari poſſe, ſi hanc pecuniam accipiat ratione damni emergentis, quod interim monaſterium patitur ob dotem non ſolutam, ut ſi cenſum redimere non poſſit ob dotem non ſolutam, hoc enim non eſt peccatum ſimoniæ, ſed potiùs uſuræ, quoties non ſervantur debitæ conditiones, accipiendo aliquid ſupra ſortem in contractu mutui formalis, aut virtualis. Ita in terminis Rodr. *loc. cit. art. 8.* Mirand. *loc. cit. art. 10.* Idem proportionaliter dici poſſe videtur, ſi exigat aliquid ratione lucri ceſſantis, quoties illa non ſtatim inſumenda erat, ſed emendum aliquid frugiferum, quamquam in hac re magna circumſpectione opus eſt ad vitandum ſcandalum, & uſuræ periculum.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

9 Subjectum excommunicationis impoſitæ in hac Extravaganti ſunt omnes ſingulares perſonæ, quæ aliquid dant, vel accipiunt pro ingreſſu in religionem, ſive ſint viri, ſive fœminæ: Collegium verò, vel conventus incurrit pœnam ſuſpenſionis: hæc propoſitio patet ex illis verbis: *Nos enim, qui ſecus egerit, ſi ſingularis perſona tam dantes, quàm accipientes hujuſmodi excommunicationis, ſi Capitulum vel conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere, à quibus præterquam in mortis articulo, abſolvi nequeant.*

10 Suſpenſio lata contra collegium vel conventum ob ſimoniacam receptionem alicujus in religionem, quem effectum pariat.

10 Sed modo dubium eſt primò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondere aliquis fortè poſſet ſuſpendere à receptione in religionem, quia par eſt, ut quis in eo ſuſpendatur, in quo deliquit.

Ego verò hanc reſponſionem non approbo, quia verba textus generalia ſunt; conſequenter dico hujuſmodi ſuſpenſionem ſuſpendere ab officio & beneficio; ſuſpenſio enim abſolutè prolata, eſt ſuſpenſio totalis. Ita Navar. Sayr. & alii quos infra referam in explicatione ſuſpenſionum contra Conventus, & Capitula; probabilis tamen eſt opinio Alterii *t. 2. diſp. 17. c. 1. ad finem*, & Suar. *tom. 1. de relig. lib. 4. de ſimonia cap. 56. n. 8.* & Filliucius *de ſimonia, cap. 13. n. 12.* exiſtimantium Capitulum ſuſpendi ab omni actu, ſeu officio capitulari & communi; quod juriſdictionem, vel adminiſtrationem Eccleſiaſticam requirit. Ratio eſt, quia Capitulum in communi non eſt capax alterius ſuſpenſionis, & tota illa comprehenditur ſub abſoluta ſententia ſuſpenſionis.

11 Simonia committitur non ſolùm, dum aliquid traditur, vel recipitur tempore profeſſionis, verum etiam in ipſo ingreſſu & receptione ad habitum, quamquam in hoc ſecundo caſu non incurritur cenſura.

11 Secundò dubium eſt, utrùm cenſuram incurrant non ſolum qui dant, vel recipiunt aliquid tempore profeſſionis; verùm etiam qui dant, vel recipiunt in ipſo ingreſſu, & receptione ad habitum.

Reſpondeo committere quidem ſimoniæ culpam, quia ſuſceptio habitus ordinatur ad profeſſionem, nihilominus probabile eſt cenſuram non incurrere, donec profeſſio emittatur. Ratio eſt, quia cenſura non incurritur, niſi adſit effectus completus ſub cenſura prohibitus; effectus autem completus ſub cenſura prohibitus adeſt, dum adeſt traditio rei temporalis, & ſpiritualis; nempe profeſſio ſeu admiſſio ad profeſſionem. Sum. enim. Pont. prohibet aliquid dari, vel accipi in receptionem; ergo quamdiu receptio, id eſt, profeſſio, non emittitur, cenſura non incurritur. Ita Suar. *loc.* ſtatim *citando*, contra Filliuc. *n. 11. ad finem* Ex quo ſequitur, excommunicationem non incurri, ſi receptio ad habitum fuit ſimoniaca, ſed profeſſio poſtea gratis admittitur, quia ſcilicet factum retractatur, & pecunia non recipitur, vel redditur; ſicut ex oppoſito, ſi receptio ad habitum gratis facta fuit, ſed poſtea tempore profeſſionis aliquid exigitur, excommunicatio incurritur, quia tunc adeſt effectus completus ſub cenſura prohibitus, ut benè Suar. *tom. 1. de relig. l. 4. de ſimonia, c. 56. n. 7.* Regin. *l. 23. n. 137.* Filliuc. *de ſimonia, tract. 45. cap. 13. quæſt. 4. n. 11.*

12 Religionem ingrediens ſimoniam quidé committit, ſed excommunicatione non incurrit, dum aliquid ex pacto petit, vel accipit, à monaſterio ut ingrediatur.

12 Tertiò dubium eſt, utrùm cenſura iſtius Extravagantis incurratur, quando ingrediens aliquid ex pacto petit, vel recipit à monaſterio, ut ingrediatur.

Reſpondeo negativè, quamvis enim ſimonia committatur, nihilominus cenſura non incurritur; quia Extravagans imponit excommunicationem ſolùm dum pecunia exigitur à volentibus ingredi; non autem dum traditur ingredienti, ſeu volenti ingredi vel alteri qui curet, ipſum ingredi. Ita colligo ex illis verbis *diſtrictius inhibemus, ne tam à maribus, quàm à mulieribus volentibus ingredi earum religionem*, &c. Ita Suar. *loc. cit. n. 2.* & Filliucius *loc. cit.*

PUNCTUM XXX.

De excommunicatione contra eos, qui ob quæſtum publicant, vel concedunt indulgentiam, aut facultates abſolvendi.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia prima excommunicationis.*
3 *Caſuum nomine quid intelligatur.*
4 *Simoniaca publicatio, vel conceſſio alicujus facultatis non inducit pœnam cenſuræ, exceptis indulgentiis, & facultatibus abſolvendi.*

5 *Enis*

Digitized by Google

5 *Ennmerantur perſonæ, quæ huic ſuſpenſioni, aut excommunicationi ſubjiciuntur.*
6 *Indulgentias publicans, vel concedens ob quæſtum, cenſuram incurrit, ſive id per ſe faciat; ſive per alium.*
7 *Ad iſtam excommunicationem incurrendam requiritur effectus publicationis.*
8 *Publicationi, vel conceſſioni indulgentiarum ob quæſtum cooperantes, ſubjiciuntur excommunicationi.*
9 *Indulgentias de novo conceſſas religioſus publicare non poteſt in ſua Eccleſia, abſque licentia ordinarii.*
10 *Eleemoſynis colligendis deputati quænam ſervare debeant, ſeu quænam Ordinarii locorum in ipſis requirere debeant.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetus.

1 PRava quædam conſuetudo, & corruptela in Hiſpaniis invaluerat quâ prætextu reparationum Eccleſiarum, & aliarum piarum cauſarum, ſolventibus certam pecuniæ ſummam concedebatur indulgentia, & facultas eligendi confeſſarium qui eum à caſibus reſervatis abſolveret. Præterea concedebatur licentia ſumendi duos, vel plures compatres in Baptiſmo; denique privilegium Miſſæ, & ſepulturæ tempore interdicti concedebatur. Ne autem illæ ſimoniacæ facultates in futurum à quoquam concedantur, Pius V. in Bulla 89. quæ incipit, *Quàm plenum*; cenſuram excommunicationis aliquibus, ſuſpenſionem contra delinquentes impoſuit, ut patebit ex dicendis in duabus proximè ſequentibus propoſitionibus, in quarum:

Prima explicabo materiam iſtius cenſuræ.

In ſecunda ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius cenſuræ eſt ſacrilegium, quod committitur publicando, vel concedendo indulgentias, vel facultatem circa reſervatos caſus ſolventibus certam pecuniæ ſummam: nam in textu dicitur, *& ne talia de cætero à quoquam fiant, publicentur, vel concedantur, diſtinctiùs prohibemus, quicumque ſecus egerint, &c.*

3 Caſuum nomine quid intelligatur.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm nomine *caſuum* non ſolùm intelligantur caſus ſimplices, verùm etiam habentes annexam cenſuram.

Ratio dubitandi eſt, tum quia caſus reſervatus diſtinguitur à cenſuris, ut alibi docui, tum quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio; conſequenter non valet argumentum a caſu ad alias cenſuras. His non obſtantibus,

Reſpondeo nomine *caſuum*, hoc in loco intelligi etiam eos, quibus cenſura annexa eſt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex loquitur non ſolùm de caſibus Epiſcopo reſervatis, verùm etiam de reſervatis Summo Pontifici ibi, *non in eis tantùm caſibus, in quibus ſimplex ſacerdos abſolvere poteſt, ſed etiam in eis, quæ ſolis Epiſcopis reſervata reperiuntur, aliquo prætereà caſu admixto, velut ſimoniæ reatu, qui ad examen hujus ſanctæ Sedis eſſet referendus.* Sed caſus referendus ſeu ſpectans ad ſanctam Sedem non ſolet, regulariter loquendo, reſervari, niſi ratione excommunicationis, vel alterius cenſuræ, ut alibi docui; ergo, &c.

4 Simoniaca publicatio vel conceſſio alicujus facultatis non inducit pœnã cenſuræ, exceptis indulgentiis, & facultatibus abſolvendi.

4 Secundò dubium eſt, utrum publicatio, vel conceſſio alterius facultatis ſimoniacè facta, puniatur pœna ſuſpenſionis, vel excommunicationis.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia cenſura non excedit terminos expreſſos, & in præfata Bulla dicitur, *& ne talia de cætero à quoquam fiant.* Ubi notanda eſt illa particula, *talia*, quæ non ſignificat ſimilitudinem, ſed eſt repetitiva certæ & determinatæ qualitatis. Romana apud Seraphinum *deciſ* 812 *n.* 1.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Enumerantur perſonæ quæ huic ſuſpenſioni, aut excommunicationi ſubjiciuntur.

5 EPiſcopi, aliique Præſules, ſeu Antiſtites, etiamſi Cardinalatûs dignitate præditi ſint, ſi præfata faciant incidunt in ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum, reſervatam Summo Pontifici, à qua abſolvi nequeunt, niſi præſtita ſatisfactione; alii verò inferiores Epiſcopis incurrunt excommunicationem eidem Summo Pontifici reſervatam. Hæc propoſitio clarè conſtat ex ipſa Bulla §. 2. *verſ. quicumque.*

6 Indulgentias publicans, vel concedens ob quæſtum, cenſuram incurrit, ſive id per ſe faciat, ſive per alium.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Prælati his pœnis puniantur non ſolùm ſi per ſe ipſos publicent hujuſmodi indulgentias, & facultates, verùm etiam per alios.

Reſpondeo affirmativè, quia in Bulla ſermo etiam eſt de jubentibus; ſeu mandantibus, ibi, *appendi juſſerunt*; & licèt in illis verbis non imponatur cenſura; imponitur tamen in ſubſequentibus, quæ ad præcedentia relationem habent.

7 Ad iſtam excommunicationem incurrendam requiritur effectus publicationis.

7 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus, aut alius qui mandavit hujuſmodi facultates, vel indulgentias publicari, ſed re ipſa publicatæ non fuerunt, ſeu conceſſæ, afficiatur hac cenſura.

Ratio dubitandi eſt, quia cenſura fertur, tam in agentes, quàm in attentantes, ibi, *quicumque ſecus egerint, ſeu attentaverint.* Ergo non requiritur opus completum, & perfectum; ſed ſufficit attentatum. His non obſtantibus,

Reſpondeo præfatum Epiſcopum, vel alium, non affici cenſura, niſi re ipſa publicaverit aliquid ſolventibus, indulgentias; & facultates prædictas. Ratio eſt, quia excommunicatio non incurritur, niſi adſit opus perfectum; & completum ſub cenſura prohibitum.

Ad rationem dubitandi reſpondeo, illud verbum, *attentaverint*, adhiberi non ad excludendam actualem publicationem, ſeu conceſſionem, ſed ad indicandam cenſuram incurſi, facta hujuſmodi publicatione, vel conceſſione; cùm enim hujuſmodi conceſſio irrita ſit, non poteſt dici validè conceſſa, ſed attentata, & perſpicuè colligitur ex verbis Bullæ, ſubſequentibus, ibi, *decernimus etiam irritum, & inane, quicquid ſecus per quoſcumque, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

8 Publicationi, vel conceſſioni indulgentiarum ob quæſtum cooperantes non ſubjiciuntur excommunicationi.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm miniſtri Prælatorum, aut alii ad hujuſmodi publicationem, vel conceſſionem cooperantes, huic excommunicationi ſubjiciantur.

Reſpondeo negativè quia Bulla de his non loquitur, & in materia pœnali non valet argumentum à pari, vel à majori ad minus, vel è contra.

Occaſione eorum, quæ in hoc puncto diximus, advertendum eſt, ad tollendos pravos eleemoſynarum quæſtorum abuſus, nonnulla in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 21. *cap. ult.* ſancita fuiſſe.

Primò, ut indulgentiæ, & aliæ ſpirituales gratiæ debito tempore publicentur per ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo quibus datur facultas fideliter colligendi eleemoſynas, nulla prorſus mercede accepta.

9 Indulgentias de novo conceſſas religioſus publicare non poteſt in ſua Eccleſia, abſque licentia ordinarii.

9 Secundò, licet ob hoc decretum nequeant ordinarii locorum prohibere, quominus religioſi, inconſultis ipſis ordinariis, publicent indulgentias olim ſibi à Summo Pontifice conceſſas, nihilominus nullus etiam religioſus exemptus poteſt indulgentias de novo conceſſas, publicare in ſua Eccleſia abſque ordinarii licentia. Sic enim per ſacram Cardinalium Congregationem, quæ interpretationi Concilii præeſt, declaratum fuiſſe nonnulli DD. teſtantur *in ſeſſ.* 21. *cap.* 9. *cit & ſeſſ* 21. *cap* 5.

Tertiò in præfato Concilii decreto prohibentur quidem pravi eleemoſynarum quæſtores, imò uſus, & nomen ipſorum aboleri præcipitur; non tamen prohibentur collectores eleemoſynarum, qui eas in pios uſus convertunt, ſervatis quibuſdam conditionibus.

10 Eleemoſynis colligendis deputati, quænam ſervare debeant, ſeu quænam Ordinarii locorum in ipſis requirere debeant.

10 Rogabis quas conditiones ordinarii locorum requirere, vel præſcribere debeant iis, quibus colligendi eleemoſynas facultatem præbent.

Reſpondeo iſtas recenſeri à Zerola *in praxi* 1 *p. verb. quæſtores*, ab Auguſtino Barboſa *in remiſſ. ad Concil ſeſſ.* 21 *c.* 9. à Petro Marcella *ibid.* & ab aliis (quamquam illis Doctoribus fortè videbitur alicui non magnam fidem præſtandam eſſe, cum ipſorum libri circa Concilium, & declarationes Cardinalium prohibiti fuerint.)

Prima conditio eſt, ut ſint honeſtæ vitæ, & bonæ exiſtimationis.

Secunda, ut non fiant participes ipſarum eleemoſynarum.

Tertia, ut quæſtorum nomen non gerant, ſed collectores eleemoſynarum vocentur.

Quarta, ut non publicent indulgentias, nec circumferant ſua privilegia, aut reliquias.

Quinta, ne eleemoſynas minis, aut imprecationibus extorqueant.

Sexta, ne campanas, aliáque inſtrumenta ſimilia quædam quæſtorum inſignia ferant.

Septima, ut non petant eleemoſynam tanquam debitam, aut dari ſolitam.

Octava, ut non extorqueant eleemoſynam arte, aut ſpecie dicendi orationes, aut alio perverſo more, ſed ſimpliciter, & modeſtè eleemoſynam petant, eámque in loci pii utilitatem convertant.

PUNCTUM XXXI.

De excommunicatione contra dantes aliquid, vel recipientes, promittentes, vel promiſſionem acceptantes pro gratia, vel juſtitia obtinenda in Curia Romana, Item contra præbentes conſilium, auxilium, vel favorem, contra ſcientes, & non revelantes eos, qui ex pacto tacito, vel expreſſo dant, vel recipiunt aliquid pro dicta gratia, vel juſtitia obtinenda in Curia Rom.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 Gratiæ *nomine quid intelligatur.*
3 Juſtitiæ, *vel* gratiæ *nomine quid intelligatur.*
4 Sedes Apoſtolica *quid ſignificat.*
5 *Verba an ſemper formaliter accipienda ſint.*
6 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
7 *An omnes actiones in hac Bulla interdictæ, vetita ſint jure naturæ vel divino.*
8 *Promiſſio facta non inducit excommunicationem latam contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia.*
9 *Promittentes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, non videtur excommunicationem incurrere, niſi promiſſio acceptetur.*
10 *Promiſſio debiti ex gratitudine an puniatur pœna excommunicationis latæ contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda.*
11 *Promittens, vel tradens aliquid pro gratia, vel juſtitia in Rom. Curia excommunicationem incurrit, etiamſi non pecuniam, ſed aliquid aliud.*
12 *Parvitas materiæ an excuſet ab excommunicatione lata contra promittentes, vel accipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia obtinenda in Curia Romana.*
13 *Quem valorem res habere debeat, ut incurratur excommunica-*

tio lata contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia vel juſtitia obtinenda in Romana Curia.
14 *Iſta excommunicatio incurritur pro datis, vel promiſſis, etiamſi gratia, vel juſtitia non obtineatur.*
15 *Tradens, vel accipiens aliquid poſt gratiam, vel juſtitiam in Rom. Curia obtentam, non ligatur excommunicatione, modò det, vel recipiat ſolùm titulo gratitudinis & liberaliter.*
16 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
17 *Papa non ligatur excommunicatione dando, vel recipiendo aliquid pro gratia, vel juſtitia.*
18 *Denunciationem delinquentis contra Bullam de datis, & promiſſis, omittens ligatur excommunicatione.*
19 *Non ſolùm exiſtens in Rom. Curia denunciare tenetur delinquentem contra Bullam de datis, & promiſſis, verùm etiam exiſtens extra Rom. Curiam.*
20 *Correctio fraterna præmittenda eſt, antequam denuncietur delinquens qui delictum aliquid perpetravit contra Bullam de datis, & promiſſis, modò fructus ſperetur ex correctione.*
21 *Explicantur pœna lata contra violatores Bullæ de datis, & promiſſis.*
22 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem non requiritur effectus conſummatus.*
23 *An ad incurrendã iſtam excõmunicationem requiratur ſcientia.*

ISTAM excommunicationem prolixè ſatis, & abundè explicavi *in tract. de legibus, diſp. 10. quæſt. 2. punct. 8. § incidenter*, ex quo loco quæ ibi tradidi de verbo ad verbum huc, paucis additis, & mutatis, transferenda duxi. Quamobrem advertendum eſt, in Extravaganti Bonifacii VIII. *in rubrica de ſententia excommunicationis*, quæ incipit, *excommunicamus*, &c. latam eſſe excommunicationem contra omnes facientes promiſſionem, vel pactum temporalium pro aliqua gratia vel juſtitia obtinenda in Curia Romana, contra dantes, vel recipientes aliquid parvum vel magnum ex pacto, aut promiſſione occulta, vel manifeſta, facta etiam ſub generalibus verbis, & Papæ reſervatur abſolutio.

Et quamvis hæc conſtitutio, teſte Navarr. *in man. c. 27. n. 106. verſic. vigeſima tertia* Angelo, Sylveſtro, & aliis apud Sayrum *l. 3. de cenſuris c. 30. n. 22* & apud Molinam *tom. 1. de juſt. diſp. 92.* revocata fuerit à Clemente V. nihilominus confirmata fuit & aucta à Gregorio XIII. *in Bulla 24.* & à Clemente VIII. ut conſtabit ex dicendis *punct. ſeq.* tenorem autem conſtitutionum Bonif. VIII. & Gregor. XIII. referunt Virginius Boccatius *de pact. 1. & 2. p. in princ.* Navar. *tom. 3. in commentario de datis & acceptis, pag. mihi 295.* ex impreſſis Romæ, Molin. *loco cit.* & Quarantã, §. *data & promiſſa pag. 213.* Nald. *verb. gratia n. 13.* & Cherubinus ex parte in *Bullario tom. 2. pag. 351.* in prima impreſſione, his verbis.

1 *Ab ipſo Pontificatus noſtri principio, quàm maximè poſſumus, enitimur, atque contendimus, ut domus, & Curia noſtra à ſordibus expurgetur, cui rei ſalubri conſilio incumbens fel. record. Bonifacius Papa VIII. excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos, religioſos & laicos utriuſque ſexus, ſive familiares Curiæ, ſive undecumque alios, qui aliquod pactum facerent, ſeu quid parvum vel magnum promitterent, vel promiſſionem reciperent aut ex pacto vel promiſſione occulta, vel manifeſta, ſive ſub verbis generalibus, & plenè non expreſſis, ſive ſpecialibus, & apertè expreſſis facta, quicquid darent, aut reciperent pro juſtitia ſive gratia, ſi pro ſe, ſive pro alio, in cauſis, vel judiciis, ſeu aliàs, per litteras Apoſtolicas, & quibuſcumque aliis modis apud Sedem Apoſtolicam obtinenda, & eam ſententiam ad promittentes, & acceptantes, dantéſque, & recipientes duxit extendendã, illis etiam, qui ſibi intra triduum non renunciarent eum, quem in culpa eſſe ſcirent, vel alicui, per quem ad ſe fideliter referretur, ſimili voluit ſententiæ ſubjacere. Ac decrevit, ut nullus hanc incurrens excõmunicationis ſententiam abſque ſpeciali mandato ſuo abſolutionis, beneficiũ valeret obtinere, niſi in mortis articulo conſtitutus: ſed nec quiſquam admitteretur ad abſolutionis gratiã, niſi priùs erogatum eſſet, pauperibus, quantum ille dediſſet, vel etiam recepiſſet. Juſtitiæ verò, ſive gratiæ expeditiones ſic obtentæ nullius prorſus eſſent roboris, vel momenti, & ſcienter illis utentes ſimili ſententia innodavit, ac reſervavit ſibi abſolutionem eorum cum prædictis, quos ad pœnam ſimiles in omnibus obligavit. Sed hoc ſcelus ita hodie in mores inductum eſt, ut pleriqué cupiditate improbi quæſtus potentiorum ſuffragationibus adnixi, hujuſmodi negotiorum expeditiones hac illac conquirentes turpiſſimè nundinentur. Alii alios, quos gratia præſtare arbitrantur, donis, pollicitationibuſque ambiant. Quidam etiam ſe talium operam, atque induſtriam præſtitè, & muneribus quæſiſſe affingant; quæ cum peſſima ſint, & Curiæ prædictæ exiſtimationem graviſſimè offendant, in eos, qui ea agunt, animadvertendum fore arbitrati, conſtitutionem prædictam quibuſvis cenſuris, & pœnis omnibus innovamus, eaſdémque omnes extendimus ad nundinatores qualeſcumque horum facinorum, quæ adſcripſimus, dantéſque illis & aliis ſupradictis auxilium, conſilium, vel favorem. Quin etiam eos omnes omni beneficio, & officio Eccleſiaſtico, & ſæculari, ſive temporali ſive perpetuo ipſo jure privamus, ac privatos eſſe declaramus, & præterea infamia ſubjectos perpetuò, ac inhabiles ad illa, & alia eſſe volumus, à quibus etiam prout quæque res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris ſint exemplo; illis tamen, qui rem adhuc incognitam, compliceſque ac fautores, & ſocios retexerint, impunitas concedatur. Dat. Romæ 1574. Non. Novembr.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

Circa iſtam extravagantem quatuor principaliter quærenda propono.

Primò, quid nomine *gratiæ*, & *juſtitiæ*, propter quas prohibetur aliquid promitti, dari, aut recipi, intelligatur.

Secundò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones hîc prohibeantur, vel præcipiantur.

Tertiò, quódnam ſit hujus excommunicationis ſubjectum, ſeu contra quos feratur præſens conſtitutio.

Quartò, quibus pœnis præter excommunicationem afficiantur tranſgreſſores hujus conſtitutionis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 NOmine *gratiæ* hoc in loco intelligitur non ſolùm, id quod à Sede Apoſtolica obtinetur per litteras, ſive deplomata, 2 Gratiæ nomine quid intelligatur.
ſive reſcripta, ſive brevia Pontificia, verùm etiam quod per ſignaturam, aut ſolo verb[illegible] vivæ vocis oraculo concedi ſolet. Quamobrem qui aliquod h[illegible]m delictorum committit, obtinendo, ex. gr. abſolutiones, diſpenſ[illegible]ones, beneficium, penſionem, indulgentias, aut alias gratia[illegible]iam ſolo verbo, his pœnis procul dubio ligatur; licèt enim, [illegible] Navarr. per litteras Apoſtolicas ſolæ expeditæ intelligantur, [illegible] *Extravag. Injunctæ, de elec. & gloſſ. in reg. Cancellariæ 69.* [illegible] tamen in loco non ſolùm dicitur, *per litteras Apoſtolicas*, verùm etiam adduntur alia verba, quamlibet gratiam indicantia, nam in textu dicitur, *in cauſis, vel judiciis, ſeu aliàs per litteras Apoſtolicas, & quibuſcumque aliis modis obtinenda*, &c. Qui autem totum dicit, nihil excludit, *c. ſolitæ, §. fin. de major. & obed.* Ita Nav. *in comment. tom. 3. de datis & acceptis, notab. 17. n. 19.* Azor. *3. p. lib. 12. c. 24. quæſ. 6.* Mol. *tom. 1. tract. 2. diſp. 92. verſ. Pœna hujus*. Nomine verò *juſtitiæ*, non ſolùm venit ſententia definitiva, verùm etiam interlocutoria, appellatio, liberatio à pœna, prorogatio, aut non prorogatio termini, extractio à carcere, & alia hujuſmodi, etiamſi in arbitrio judicis poſita ſint. Ita Azor. Navar. *locis cit.* Molina *diſp. 92. verſ. cæterùm*, Filliuc. *tract. 15. c. 6. quæſ. 3.*

Addo cum Navar. *n. 19.* Molina *loc. cit.* & Filliuc. *n. 135.* nomine *juſtitiæ*, non ſolùm venire ſententiam æquam, verùm etiam, iniquã, *l. jus pluribus modis, ff. de juſt. & jur.* Quamobrem hac conſtitutione comprehenduntur, & pœnis hujus Extravagantis ligantur qui promittunt, aut dant aliquid judici pro auferenda, aut differenda, juſtitia alterius. Ratio eſt, tum quia dant pro ſententia iniqua, quæ nomine *juſtitiæ* venit in jure, vel ſaltẽ venit nomine *gratiæ* reſpectu illius qui hoc in ſui gratiam fieri cupit: tum quia Sum. Pont. intẽdit curiã ſuã à ſordibus expurgare; non eſſet autẽ à ſordibus expurgata, ſi liceret aliquid tradere, ut alteri juſtitia auferatur, vel differatur.

3 Quæres, utrùm nomine, *gratiæ*, vel *juſtitiæ* in hac conſtitutione 3 Juſtitiæ vel gratiæ nomine quid intelligatur.
intelligatur quælibet gratia, vel juſtitia Romæ obtenta ſimpliciter & abſolutè; conſequenter utrùm quicumque Romæ obtinet, vel obtinere intendit aliquam gratiam, vel juſtitiam, prævia promiſſione alicujus rei, vel traditione, vel acceptatione, irretiatur his pœnis.

Reſpondeo intelligi ſolùm juſtitiam, vel gratiam obtinendam à miniſtris Papæ immediatis, aut etiam mediatis. Ratio eſt, quia verba Extravagantis non ſunt extendenda ultra ad id quod expreſſum eſt, in Extravaganti autem exprimitur ſolùm his pœnis ligari eos qui gratiam, vel juſtitiam obtinent apud Sedem Apoſtolicam, ibi, *apud Sedem Apoſtolicam obtinenda*.

4 Sed modò difficultas eſt quid nomine *Sedis Apoſtolicæ* intelli- 4 Sedes Apoſtolica quid ſignificet.
gatur.

Reſpondent Navar *loc. cit. notab. 28. verſ. 3.* & Molin *loc. cit. verſ. jam verò* intelligi Summum Pontificem, ut Summus Pontifex eſt, juriſdictionem exercens à Chriſto acceptam; non verò quatenus eſt Rex, vel Princeps, juriſdictionem habens temporalium in Urbe, aliiſque nonnullis locis acquiſitam per donationem à Conſtantino, aliiſque Sedi Apoſtolicæ factam. Ratio Navarri eſt, quia verba formaliter ſunt intelligenda, *l. in delictis, §. extraneus, ff. ad leg. Aquil.* Sedes autem Apoſtolica formaliter ſumpta importat ſpiritualem poteſtatem, & non temporalem; conſtat enim Sedem Apoſtolicam extitiſſe, & inſtitutam fuiſſe antequam regnum & adminiſtratio temporalis ei accederet. Non excluduntur tamen à nomine Sedis Apoſtolicæ reliqui miniſtri. Summo Pontifici ſubordinati, poteſtatem ſpiritualem à Summo Pontifice acceptam exercentes in Curia Summi Pontificis, vel ubi Summus Pontifex eſt.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Azorio *loco cit. punct. 7.* Filliuc. *tract. 15. c. 6. quæſ. 5. n. 139.* ubi teſtatus hanc eſſe praxim ſacræ Pœnitentiariæ, & nonnullis aliis, quos tacito nomine refert Azor. *ibid.* primò nomine *Sedis Apoſtolicæ* non ſolùm intelligi Summum Pontificem, quà Summus Pontifex eſt, juriſdictionem habens ſpiritualem, verùm etiam quatenus juriſdictionem habet temporalem. Ratio eſt, tum quia verba accipienda ſunt juxta communem loquendi modum, ut docui *de leg.* Sedes autem Apoſtolica juxta communem loquendi modum accipitur pro Summo Pontifice, ſeu pro tribunalibus Summi Pontificis concernentibus ipſius juriſdictionem, non ſolùm ſpiritualem, verùm etiam temporalem, tum quia Summus Pontifex in hac Extravaganti intentionem habuit expurgandi domum, & curiam ſuam à ſordibus; ut patet ex primis Bullæ verbis, nomine autem *domus* & *curiæ* non ſolùm venit tribunal ſpiritualis juriſdictionis, verùm etiam temporalis; nec domus, aut curia Summi Pontificis diceretur à ſordibus expurgata, ſi pateret aditus petendi, impetrandi, vel concedẽdi gratiam, vel juſtitiam præviis muneribus, vel promiſſionibus apud Summum Pontificem, quatenus juriſdictionem temporalem habet.

5 Hinc

5 Verba an ſemper formaliter accipienda ſint.

5 Hinc patet reſponſio ad rationem Navarri, & Molin. dico enim verba accipi formaliter, niſi communi hominum uſus aliter accipiat, aut niſi aliunde colligatur aliter accipi debere. Secundò dicendum eſt, nomine Sedis Apoſt. hoc in loco intelligi etiam curiam ipſius Sum. Pont. nam ex *Clementina ne Romani. §. ſanè de electione, verſ. ea tamen adjecto*, conſtat aliquando Sum. Pontificem in uno loco exiſtere, & in alio loco curiam habere, *Clementina citata* ibi, *ſi in certo loco cauſarum, & litterarum Apoſtolicarum audientia remanente, Papam alibi*, &c. Cum autem Sum. Pontifex intendat omnes ſordes à ſua domo, & curia removere, dicendum videtur nomine *Sedis Apoſtolica* hoc in loco etiam curiam intelligi; conſequenter Sum. Pontificem, velle actiones dandi, vel accipiendi pro juſtitia, vel gratia obtinenda prohibere, ſive fiant ubi Papa non eſt, ſive fiant ubi Papa reperitur, etiamſi non ſit ibi curia. Ita Nav. & Molina *locis cit.*

Ex dictis in ſolutione iſtius quæſiti, & ſubſequentis difficultatis colligitur.

Primò, hic pœnis colligari, qui gratiã, vel juſtitiam per munera, vel eorum promiſſionem obtinent à Summo Pœnitentiario, Datario, & ejus officialibus, à Secretario Brevium, ab officialibus Cancellariæ, Vicario Sum. Pontificis, Auditoribus Rotæ Contradictorum, vel Cameræ, à cubicularijs, ſecretarijs, aliiſque quibuſcumque miniſtris Papæ exiſtentibus in curia Papæ, vel in Urbe, in qua Sum. Pontifex reſidet; hic enim dicitur obtinere gratiam, vel juſtitiam apud Sedem Apoſtolicam. Ita Nav. *loc. cit. verſ.* 4. Azor. *loc. cit. quaſ.* 7. Filliucius *n.* 136. idem innuit Molina *loc. cit.*

Secundò colligitur ex noſtra ſententia contra Nav. *loc. cit. verſ. ex quibus infertur*, & Molin. *l. cit.* impetrantem gratiam, vel juſtitiam temporalem, prævia promiſſione, vel donatione apud gubernatorem Urbis, vel Burgi, vel apud judices Capitolii, vel ipſorum delegatos, apud Senatorem, Cardinalem Camerarium, Clericos Cameræ, vel apud Sum. Pontificem, quatenus eſt Rex, id eſt, quatenus habet temporale dominium cum Sede Apoſtolica, ſeu cum juriſdictione ſpirituali per accidens conjunctum, incurrere pœnas hujus Extravagantis; nam in noſtra ſententia dicitur obtinere gratiam, vel juſtitiam in Curia Romana, ſeu apud Sedem Apoſtolicam. Quamquam oppoſita ſententia probabilis eſt, ſicut etiam probabiliſſimum eſt, eum non incurrere pœnas hujus Extravagantis, qui aliquid tradit majori domus præfecto, ſeu magiſtro domus Sum. Pontificis, ut in famulatum & obſequium temporale inſtar aliorum famulorum, qui aulis Principum inſerviunt, admittatur, hoc enim, propriè loquendo, non videtur venire nomine *gratia*, vel *juſtitia*. Secùs ſi intendat obtinere munus, & officium adnexam habens extendendæ juriſdictionis obligationem; nam conſecutio hujuſmodi officii ad gratiæ nomen revocatur.

Tertiò cum non ligari pœnis hujus Extravagantis, qui pecunia ſibi comparat officium Auditoris, vel conſimile munus in Curia alicujus Cardinalis exercendum (modò hoc munus, & officium adnexum non ſit juriſdictioni Papæ) hic enim non dicitur obtinere gratiam vel juſtitiam apud Sedem Apoſtolicam; cùm iſtud officium ad Sedem Apoſtolicam non pertineat, niſi remotiſſimè, ut ſuppono, & Sum. Pontifex hac ſua conſtitutione intendat ſolùm removere ſordes à domo, & Curia ſua.

Quartò his pœnis non affici eos, qui gratiam, vel juſtitiam Avenione, Anconæ, aut aliis in locis, juriſdictioni Papæ ſubjectis, obtinent apud Legatos & eorum judices, abſente ab illis locis Papa, & ipſius Curia. Ratio eſt, quia non dicuntur obtinere gratiam, vel juſtitiam apud Sedem Apoſtolicam, ſed extra Curiam, & ubi Papa non eſt. Ita DD. citati contra Boccariam 3. *part. q.* 97 *&* 98. aſſerentem his conſtitutionibus non ſolùm ligari eos, qui tradunt, vel promittunt aliquid pro obtinenda juſtitia, vel gratia in Curia Romana; verùm etiamſi tradant, vel promittant Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, & aliis judicibus ſtatus Eccleſiaſtici. An autem alio titulo incurrant, vide tradenda *punct. ſequenti*.

Ex quo patet à fortiori impetrantes gratiam, vel juſtitiam apud Epiſcopos extra Curiam Romanam exiſtentes, vel etiam à Legatis vel Nunciis, Collectoribus, Inquiſitoribus, aliiſque delegatis, & ſubdelegatis, etiam ſpirituali auctoritate munitis, extra Curiam miſſis non incurrere pœnas hujus Extravagantis, quamvis aliunde peccare poſſint. Ratio eſt, quia non dicuntur obtinere gratiam vel juſtitiam apud Sedem Apoſtolicam, cùm non obtineant in Curiam Sum. Pontificis, vel ubi Sum. Pontifex eſt; propterea beneficia vacantia in manibus prædictorum Legatorum non dicuntur vacare apud Sedem Apoſt. *Clement.* 1. *de ſequeſtr poſſ. &* c. 2. *de præbend.* Si verò gratiam, vel juſtitiam obtineant à præfatis Legatis Romæ exiſtentibus, incurrant pœnas iſtius Extravagantis, quia apud Sedem Apoſtolicam, & ubi Papa eſt, dicuntur hæc obtinere, & impetrare, ea ſuppoſitione quòd Legati facultatem habeant faciendi gratiam, vel juſtitiam in urbe Romana, ut hic ſuppono, exempli gratia, ad hanc rem ſolum explicandam, ſi caſus daretur. Si verò tradant, vel promittant pecuniam Legatis, vel alteri in Romana Curia exiſtenti, pro gratia, vel juſtitia alibi obtinenda, non incurrunt excommunicationem, quia non dicuntur tradere pro gratia, vel juſtitia obtinenda apud Sedem Apoſtolicam.

6 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Materia iſtius conſtitutionis, ſeu id, quod in hac conſtitutione prohibetur, ſunt actiones proximè ſequentes.

Prima eſt pactio, quæ fieri ſolet cum tertio, ut ſibi gratiam, vel juſtitiam procuret, ut patet ex ipſa Bulla, ibi, *qui aliquod pactum facerent.*

Secunda, promiſſio dandi aliquid, ibi, *ſeu quid parvum, vel magnum promitterent.*

Tertia eſt acceptatio promiſſionis, ibi, *promiſſiones reciperent.*

Quarta eſt datio ex pacto, vel promiſſione, ibi, *vel ex pacto, & promiſſione occulta, vel manifeſta, ſive ſub verbis generalibus, & planè non expreſſis, ſive ſpecialibus, & apertè expreſſis facta, quicquam darent.*

Quinta eſt receptio ex vi pacti vel promiſſionis, ibi, *aut reciperent*, hæc tamen intellige de promiſſione, aut receptione illicita, ut infrà probabo.

Sexta eſt promiſſio facta tertio, tanquam mediatori, in utilitatem illius qui gratiam impetrabit: ut ſi quis promittat Caio ſe daturum Titio centum, ſi Titius ſibi gratiam impetraverit, ut colligitur ex illis verbis, *eamdem ſententiam ad promittentes.*

Septima, acceptatio talis promiſſionis, ibi, *acceptantes.*

Octava, datio ſine promiſſione, ibi, *dantéſque.*

Nona, receptio ſine promiſſione, ibi, *& recipientes.*

Decima, eſt omiſſio denunciationis, ibi, *illos etiam, qui ſibi intrà triduum non renunciarent eum, quem in culpa eſſe ſcirent, vel alicui per quem ad ſe fideliter referretur*; an autem iſta Bulla in hac parte afficiat tantummodo Curiales & utrùm omittens iſtam denunciationem hoc tempore afficiatur excommunicatione, infrà oſtendam.

Undecima eſt uſus gratiæ, vel juſtitiæ ſic obtentæ, modò id fiat ſcienter, ibi, *& ſcienter illis utentes ſimili ſententia innodavit.*

Iſtæ actiones vetitæ etiam erant in Extravaganti Bonifacii VIII. ſed per Extravagantem Gregorii confirmatæ ſunt, quibus etiam aliæ actiones additæ ſunt, quarum tres ſunt principales, & aliæ tres acceſſoriæ.

Prima actio principalis, addita à Gregorio, eſt nundinatiorum, qui cupiditate lucri, expeditiones negotiorum conquirunt, innixi ſuffragationibus potentiorum.

Secunda eſt *actio* illorum, qui ambiunt pollicitationibus, aut donis, id eſt, accedunt ad eos, qui valent gratia, alliciendo donis, vel pollicitationibus, ut pro ſe, vel pro alio, gratiam, vel juſtitiam apud Sedem Apoſtolicam obtineant, & cùm iſta actio principaliter prohibeatur, ſequitur exercentes hujuſmodi actionem incurrere pœnam excommunicationis, licèt effectus non ſit ſecutus, vel etiamſi alter, quem adivit, pollicitationes, aut dona non acceptaverit, ut patebit ex dicendis.

Tertia eſt eorum, qui mentiendo confingunt ſe dediſſe partium vel munera pro opera præſtanda, vel præſtita ab iis, qui gratiâ valent apud eum qui gratiam, vel juſtitiã conceſſus eſt; nam fingens ſe pecuniam dediſſe, vel promiſiſſe illi, qui acceptus, & charus eſt illi, à quo gratia, vel juſtitia obtinenda eſt; poteſt hoc pacto permovere illum ad gratiam, vel juſtitiam faciendam, quam alioquin non feciſſet; cùm autè hæc actio principaliter prohibeatur, ſequitur hujuſmodi mendacem affici pœna excommunicationis, etiamſi nullus alius effectus ſequatur, & mentienti nullum proveniat lucrum. Ita Molina *loc. cit. verſ. tertia eſt.* Navar. *loco cit. notab.* 19. *n.* 24. Filliuc. *n.* 129. Hic tamen advertenda eſt differentia inter iſtas tres actiones additas à Gregorio VIII. alias, quæ in Extravaganti Bonifacii VIII. continebantur, quòd ad incurrendam excommunicationem, & pœnas ob alias actiones in Extravaganti Bonifacii contentas, (excepto uſu gratiæ, vel juſtitiæ) non acquiritur audacia, ſeu præſumptio, conſequenter ſufficit, ut qui iſtas actiones cum ignorantia iſtius prohibitionis mortaliter culpabili, vel cum ignorantia craſſa, & ſupina exerceat, juxta tradita à nobis *de cenſuris diſp.* 2. *q.* 2 *punct.* 1. *n.* 10. *&* 11. Ad incurrendam verò excõmunicationem, & pœnas ob aliquam ex his tribus actionibus additis à Gregorio, requiritur audacia ſeu præſumptio, conſequenter non ſufficit, ut quis aliquam iſtarum actionum exerceat cum ignorantia culpabili craſſa, vel ſupina, vel etiam affectata, modò non ſit conjuncta cum ingenti temeritate, ut docui *de cenſuris loc. cit.* Nam in Extravaganti dicitur, *conſtitutionem iſtam cum ſui cenſuris, & pœnis omnibus innovamus, eaſdem omnes extendimus ad audientes qualecumque horum facinorum, quæ adſcripſimus.* Ita Molina *loc. cit. verſ. cùm Gregorius*, Navar. *loc. cit. notab.* 23. *n.* 32. Ubi refert Cardinalem communiter receptam.

Aliæ tres actiones acceſſoriæ, & minus principales additæ à Gregor. XIII. ſunt, primò auxiliari, ſecundò, conſulere, tertiò favere in aliqua ex præcedentibus actionibus, contentis in Bulla Boniſac. VIII. vel additis in Extravag. Gregorii XIII. Circa præfatas actiones oboriuntur aliqua dubia, quæ in ſequentibus quæſitis explicabo.

7 Quæres primò, utrùm omnes actiones, quæ hic prohibentur, vetitæ ſint jure naturæ, aut divino. 7 An omnes actiones in hac bulla interdictæ, vetitæ ſint jure naturæ, vel divino.

Reſpondeat Navar. *loco cit. verſ. tertiò nota, n.* 4. Molina *diſp.* 92. *verſ. Navarr.* Joan Monachus *in Extravag. Bonifacii VIII.* quæ eſt prima *in tit. de ſententia excommunicationis*, & alii, actiones quæ hic vetantur, prohibitas eſſe jure naturæ, & divino. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex in hac conſtitutione intendit ſordes à domo, & curia ſua auferre; iſtæ autem ſordes ſunt peccata, juxta illud Apocalypſis ultimo, *Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc*; ſed non erant ſordes, aut peccata per aliam prohibitionem, quàm per jus naturæ, & divinum; cùm ante hanc conſtitutionem nulla alia jure humano inducta extaret (conſtitutio enim Bonifacii VIII. revocata fuerat à Clemente V. teſte Nav. Caietan. & aliis

X ſuperius

ſuperius citatis) ergo actiones, ſeu ſordes quas Summus Pontifex in hac conſtitutione intendit auferre, prohibitæ ſunt jure naturæ, vel divino; alioquin ante hanc conſtitutionem non appellatæ fuiſſent ſordes, tum quia ex illis verbis, *quæ cùm peſſima ſint, & Curiæ exiſtimationem offendant*, &c. apertè colligitur, quæ hic prohibentur, alias fuiſſe peccata, alioquin Summus Pontifex non appellaret illa peſſima, & exiſtimationis offenſiva; ſed non poterunt eſſe peccata niſi contra jus naturæ, & divinum; ergo, &c.

Ego verò arbitror non omnes iſtas actiones vetitas eſſe jure naturæ, vel divino. His rationibus ducor ad hoc aſſerendum: tum quia ſequeretur hanc conſtitutionem, quoad omnes actiones in ea vetitas, ubique ſub mortali ſervandam eſſe, etiam ubi non eſt recepta, ut concedit idem Nav. *loc. cit. verſ. tertio*. Nam jus naturæ idem eſt apud omnes, & omnes ubique obligat: tum quia perſpicuum eſt omnes jure naturæ, aut divino non teneri intra triduum Sedis Apoſtolicæ deſerere dantes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia obtinenda; ergo non omnes actiones in hac conſtitutione contentæ, vetitæ ſunt jure naturæ, vel divino, tum quia ſi tradēs aliquid alteri pro munere, dignitate, vel officio apud Sedem Apoſtolicam obtinendo, facit contra jus naturæ vel divinum, ſequitur etiam Summum Pontificem peccare vendēdo officium auditoris & ſimilia, cùm etiam Summus Pontifex juri naturæ & divino ſubditus ſit: præterea ſequeretur officia, per ſe loquendo vendi non poſſe, contra Molin. Rebell. Suar. & alios a me adductos *de contr. diſp. 3 q. 2. punct. 2. n. 10.* Sed hoc falſum eſt: ergo falſum eſt omnes aliud tradentes pro officio, vel gratia in Romana Curia obtinenda facere contra jus naturæ, vel divinum; ergo non omnes actiones hic vetitæ prohibitæ ſunt jure naturæ, vel divino; tum quia accepta pro re turpi poſt factum, jure naturæ, vel divino, non ſunt obnoxia reſtitutioni; cum autem hic præcipiatur accepta reſtitui pauperibus, ſequitur actionem aliquam hic præcipi, vel prohiberi, quæ non eſt vetita, vel præcepta jure naturæ, vel divino.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, Summum Pontificem habuiſſe intentionem auferendi peccata, & ſordes avaritiæ, & ſcandali, quæ promiſſionibus, aut donationibus in gratia, vel juſtitia conſequenda admittebantur; non tamen hinc ſequitur, omnes actiones in hac conſtitutione poſita, vetitas eſſe jure naturali, aut divino: nam ad vitandum aliquod peccatum, & ad aliquod inconveniens auferendum, fieri poteſt, ut aliquando præcipiantur, vel prohibeantur aliqua ex ſe indifferentia; ſicut ſi ad tollenda homicidiorum pericula prohibeantur arma noctu deferri; non ſequitur nocturnam armorum delationem eſſe intrinſecè malam; quamvis homicidia, ad quæ præcavenda prohibetur armorum delatio vetita ſint jure naturæ, & divino, ut in ſimili docui *de legibus, & de cenſuris in communi.*

Ad ſecundam reſpondeo hujuſmodi actiones peſſimas eſſe, & Curiæ Apoſtolicæ exiſtimationem minuere, dum aliquid obtinetur per ſimoniam, vel dum aliæ ſimiles circumſtantiæ interveniunt, non tamen hinc ſequitur omnes actiones iſtius Extravagantis vetitas eſſe jure naturali, aut divino.

8 Quæres ſecundò, utrùm ficta promiſſio hic prohibeatur, conſequenter utrùm qui fictè promittit animo non adimplendi promiſſionem, ſubjaceat pœnis hujus conſtitutionis.

8 Promiſſio ficta non inducit excommunicationem latam contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia.

Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, tum quia fingens mentiendo ſe aliquem invenisſe, qui pretio, & muneribus gratiam obtineat, ſubjacet his pœnis, ergo etiam ſubjacet his pœnis qui ficta promittit, tum quia hujuſmodi promiſſio in cauſa eſt, ut judex, vel gratiæ collator, intuitu promiſſionis gratiam, vel juſtitiam conferat: ergo fictè promittens ſubjacet his pœnis, cùm finis harum conſtitutionum ſit, ne gratia, vel juſtitia non conferatur ſpe lucri, tum quia acceptans hujuſmodi promiſſionem ſubjacet pœnis: ergo etiam promittens, nam correlativè ſe habent.

His non obſtantibus arbitror fictè promittentem non ſubjacere his pœnis. Ratio eſt, tum quia ficta promiſſio, non eſt promiſſio, niſi ore tenus, ut patet ex dictis *de contractibus*, tum quia verſamur in materia pœnali, conſequenter odioſa, conſequenter non extendenda. Ita in ſimili docet ſumma Corona *part. 3 de ſimonia, n. 14. fol. mihi. 72* Leſſius *lib. 2. c. 35. n. 11 dub. 1.* Sotus *lib. 9. de juſtitia, quæſt 8. art. 1.* Tolet. *lib. 5. c. 9 ad fin.* Hic tamen in foro externo præſumetur excommunicationem, aliaſque pœnas contraxiſſe, quia forum externum judicat de externis.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, hoc eſſe ſpecialiter conſtitutum in præfatis Extravagantibus de eo qui ſe fingit talium operam, atque induſtriam pretio quæſiviſſe, in pœnis autem non eſt argumentandum à minori ad majus, ſed ſtandum eſt verbis legis. Ad ſecundam reſpondeo hujuſmodi promittentem graviter peccare, quia inducit ad peccata, non verò ſubjacere pœnis hujus Extravagantis.

Ad tertiam reſponderi poteſt primò, acceptantem hujuſmodi promiſſionem ſubjacere pœnis: tum quia quantum eſt ex parte ſua accepta promiſſionem, & gratiam, vel juſtitiam concedit intuitu promiſſionis, tum quia non implicat recipientem aliquid his pœnis ſubjacere, quamvis non ſubjaceat tradens, ut ſi recipiens acceptat pro gratia, tradens verò tradat alio titulo.

Reſponderi poteſt ſecundò, nec ipſum acceptantem ſubjacere pœnis, tum quia non dicitur acceptare promiſſionem (cum ficta promiſſio non ſit promiſſio,) tum quia cum hic ſit veluti contractus oneroſus, qui non ſolet claudicare (quamvis re ipſa non ſit verus contractus, cùm hujuſmodi promiſſio, etiamſi fiat animo adimplendi, invalida ſit, ut pote de re, quæ ſine peccato adimpleri nequit) acceptans non cenſetur acceptare, niſi alter velit promittere, propterea licèt acceptans peccet ob conſcientiam erroneam, & ob affectum ad peccatum, tamen excuſandus videtur a pœnis, quia promiſſionem non acceptat, nec quicquam recipit.

Hoc tamen limita, modo promittens, obtenta gratia, vel juſtitia, aliquid mutata voluntate non tradat intuitu præcedentis promiſſionis; alioquin utrumque ligari dicendum eſſet, ut patet ex verbis Extravagantis.

9 Quæres tertiò, utrùm promiſſio non acceptata prohibeatur in hac conſtitutione; conſequenter utrùm promittens aliquid pro gratia, vel juſtitia obtinenda, pœnas hujus Extravagantis incurrat, etiamſi is, cui promittit, non acceptet, ſed potiùs repellat promittentem.

9 Promittens aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda non videtur excommunicationem incurrere niſi promiſſio acceptetur.

Reſpondent affirmativè Molina *loco citato. verſ. cùm omnes* Virginius Boccatius *1. parte de pactis, n. 31. pag. 16.* & Farinacius *3. parte crimin. quæſt. 111. art. 13. n. 315.* Ratio eſt, quia promiſſio eſt actio principaliter prohibita in hac Extravaganti, & non vetatur copulativè, ſed disjunctivè, ut patet ex illis verbis, *qui aliquod pactum facerent, vel quid parvum, vel magnum promitterent, vel promiſſionem reciperent.*

Sed mihi dicendum videtur promittentem non incurrere pœnas iſtius Extravagantis, altero, cui fit promiſſio, non acceptante promiſſionem, niſi aliquos pollicitationibus ambiat, quos gratia præſtare arbitretur. Ratio eſt, quia de ratione promiſſionis eſt acceptatio, cùm promiſſio ſit datio fidei, & fides non dicatur data, niſi accepta; per hoc enim promiſſio differt a pollicitatione, quòd pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio, ut patet ex dictis *de contractibus. quæſt. 10. punct. 1.* & cum in materia odioſa verſemur, non eſt facienda extenſio promiſſionis ad pollicitationem.

Neque obſtat ratio allata ad probandam Molinæ, & aliorum opinionem; nam licet promiſſio ſit actio principaliter prohibita, tamen non dicitur propriè promiſſio, niſi acceptata ſit, & illa formula disjunctiva adhibetur; non ad excludendam promiſſionem propriè acceptam, ſed ad indicandum, promiſſione acceptata non ſolùm promittentem, verùm etiam acceptantem his pœnis ſubjacere. Secùs dicendum eſt de iis, qui aliquid dant alteri, ut ſit pactio, vel receptio pro gratia, vel juſtitia obtinenda; iſti enim ligantur pœnis hujus Extravagantis, quia dando vel recipiendo efficiunt actionem principaliter in hac Extravaganti prohibitam. Ita Azor. *loc. cit. quæſt 8.*

Dixi, *niſi aliquos pollicitationibus ambiat, quos gratia præſtare arbitretur*; nam qui aliquos, quos apud gratiæ collatorem, vel juſtitiæ auctorem valere putant, prævis pollicitationibus inquirunt, ut ea ratione gratiam vel juſtitiam ſibi aut aliis apud Sedem Apoſt. acquirant, ligantur his pœnis, etiamſi alter, cui ſit promiſſio, pollicitationem non acceptet. Nam hic caſus in Bulla exprimitur illis verbis, *alii alios, quos gratia præſtare arbitrantur, donis, pollicitationibuſque ambiant*; illa autem particula *que*, non accipitur copulativè, ſed disjunctivè, pro particula *vel*; conſtat enim Summum Pontificem voluiſſe non ſolùm excludere donationes, verùm etiam, ſimplices promiſſiones, & pollicitationes, ne Curia Summi Pontificis offundantur, ut dicitur in textu, Ita Molina *loc. cit. verſ. ſervanda eſt.*

Ut hoc clarius intelligatur, adverte pollicitationem in hoc differre a promiſſione, quod pollicitatio eſt promiſſio non acceptata, promiſſio verò eſt acceptata. Conſequenter pollicitatio dicit ſolùm actum promittentis; promiſſio verò non ſolùm dicit actum promittentis, verùm etiam acceptantis, ut patet ex dictis *de contract. loc. cit.* Quamobrem Sum. Pontifex in hoc caſu vetuit non ſolum promiſſionem acceptatam, verùm etiam ſimplicem pollicitationem, qua quis alterum præſtantem gratia allicit, ut ſibi aut alteri gratiam, vel juſtitiam apud Sedem Apoſt. acquirat.

10 Quæres quartò, utrum ſub hujus conſtitutionis promiſſionem cadat promiſſio debiti ex gratitudine; conſequenter, utrùm pœnas hujus conſtitutionis incurrat, qui promittit aliquid debitum ex gratitudine, & jure animi grati, ut ſi dicat. Omnia quæ ego habeo, dicata erunt tuo obſequio, & voluntati, vel de me meiſque rebus, juxta animi tui ſenſa diſponere poteris, aut nunquam me ingratum aſpicies, vel nunquam te pœnitebit exhibiti beneficii, vel tuus ero impoſterum, vel tui memor ero apud Deum, vel te commendatum apud Deum habebo, vel gratus tibi ero, vel loco, & tempore gratias tibi referam vel gratum me habebis, vel ego tibi inſerviam.

10 Promiſſio debiti ex gratitudine an puniatur pœna excommunicationis latæ contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia vel juſtitia in Romana Curia obtinenda.

Reſpondent Nav. *loc cit de datis & acceptis notab. 11.* & Fillincius *loc. cit. n. 159.* negando hos pœnas incurrere, modò civilem obligationem ſibi non imponat, ſed tantummodò promittat jure animi grati, qui jure naturæ debetur conferentibus beneficium ſine animo aliter ſe obligandi, quàm ex ſola gratitudine. Ratio eſt, tum quia Sum. Pontifex non præſumitur velle ea prohiberi, quæ jure naturæ debentur; ſed jure naturæ gratitudo debetur iis, qui nobis beneficia conferunt, & de nobis bene meriti ſunt; ergo, &c. tum quia expreſſio ejus quod tacitè ineſt eo tantùm modo, quo ineſt, non facit illicitam rem, alioquin licitam *c. ſignificaſti de elect. & l. 3 ff. de leg.* Sed recipiens beneficium tacitè, & jure naturæ tenetur obligatione gratitudinis, ad antidora, & ad agendas

debito

debito loco, & tempore gratias; cum benefacienti benefaciendum ſit *c. cùm in officiis de teſtamentis, & in l. ſi non ſortem. §. libertus, junctâ gloſſa verbo naturaliter*, ergo expreſſio illius obligationis ad antidora, quæ antea tacitè inerat petitionis gratiæ, non efficitur illicita per expreſſionem. Azor. verò 3. *part. lib.* 12. *c.* 23. *punct* 1. putat has pœnas incurrere, quoties hujuſmodi promiſſio talis eſt, ut moveat ad juſtitiam, vel gratiam concedendam. Ratio eſt quia Bonifacius, & Gregorius in ſuis conſtitutionibus prohibent, quælibet pacta, vel promiſſiones occultas, vel manifeſtas, verbis generalibus, vel expreſſis conceptas. Idem ſentit Monachus, in gloſſa Extravaganti Bonifacii VIII. *verb. ſub generalibus*, & Molina *loco cit. verſ unde quod.*

Mihi diſtinguendum videtur, vel hæc verba ſolùm proferuntur urbanitatis gratia abſque animo ullius obligationis ſibi imponendæ, vel proferuntur animo re ipſa promittendi, ſeu ſe obligandi. Si proferuntur ſolùm urbanitatis gratia, cenſeo proferentem non incurrere pœnas à præfatis Pontificibus conſtitutas, ut patet ex rationibus pro ſententia Nav. & Fillincii allatis. Si verò proferuntur animo promittendi, & hoc pacto inflectendi judicem, aut gratiæ collatorem, ad gratiam, vel juſtitiam concedendam, arbitror promittentem ligari his pœnis. Ratio eſt, tum quia prohibita ſunt quælibet pacta, & promiſſiones, etiam generales, & occultæ: tum quia adminiſtratoribus juſtitiæ, & collatoribus hujuſmodi gratiarum nihil ſimpliciter debetur ex gratitudine, cum aliunde habeant ſtipendium, & ſuſtentationem, nihilque de ſuo conferant, & obligatio ex gratitudine potius oriatur ex eo, quod quis ex mera liberalitate confert, quàm quod faciat id, quod ex officio, & munere ſuo præſtare debet: tum quia hujuſmodi promiſſiones nihil aliud ſunt, quam munera in ſpe oblata, vetitum eſt autem aliquid tradere cum tacita promiſſione pro gratia, vel juſtitia obtinenda. Ita ſentire videtur Azor. Molina, & Monachus *loc cit.* Hinc patet,

Primò judicem aliumve gratiæ collatorem qui intuitu hujuſmodi promiſſionis aliquid facit, ſubjacere pœnis iſtius conſtitutionis, nam dicitur acceptare promiſſionem, vel donationem pro juſtitia, vel gratia, & hoc præſertim valet in judice, aut gratiæ collatore, qui novit promittendum conſuevisse verba, ſeu promiſſionem opere implere Ita Molin. *loc. cit.* Ex allatis rationibus patet reſponſio ad rationes Navarri, quatenùs ſecundæ parti hujus meæ diſtinctionis adverſantur.

Secundò patet his conſtitutionibus prohiberi ea verba, quæ continent generalem promiſſionem: ut ſi quis dicat, recognoſcam labores tuos, vel non ero tibi ingratus, vel honeſtum eſt, ut laborans pro alio recognoſcatur. Hoc tamen intellige, modò hæc verba non adhibeantur ſolùm causâ urbanitatis, aut modò non adſit intentio conferendi ſtipendium labori debitum. Farinac. 3. *part. crim. q.* 111. *art.* 3. *n.* 314. Virginius Boccatius *in tract. de pactis*, 1 *part.* n. 56. Fill. *loc. cit.* n. 219.

11 Promittens, vel tradens aliquid pro gratia, vel juſtitia in Rom. Curia excommunicationem etiam ſi non pecuniâ, ſed aliquid tradat aliud.

11 Quæres quintò, utrùm in hac conſtitutione prohibeatur ſolùm promiſſio, vel traditio pecuniæ, ſeu an ad incurrendas pœnas illius Extravag. neceſſe ſit, ut id quod datur, conſiſtat in pecunia.

Reſpondeo negativè, ſed ſufficit alia quælibet materia, modò ſit notabilis. Nam Bulla abſolutè loquitur de datis, & acceptis pro gratia, vel juſtitia obtinenda. Quamobrem has pœnas incurrit, qui alteri pretioſam veſtem promittit, vel calicem, aut domum, vel longum iter in favorem alterius, vel quid aliud, &c. Ita Navarr. *notab* 15. *n.* 56. Molina *loc. cit. verſ porrò*, Boccatius 1. *part. de pactis* n. 34. Farinacius n. 357.

12 Parvitas materiæ an excuſet ab excommunicatione lata contra promittentes, vel accipientes aliquid pro gratia vel juſtitia obtinenda in Curia Romana.

12 Dixi *modò ſit notabilis*, ut indicarem ſolutionem illius difficultatis, qua quæritur, utrùm quælibet res parva, aut magna, promiſſa data, vel acceptata, pro juſtitia, vel gratia, cadat ſub præſentem conſtitutionem, & ſufficiat ad incurrendas iſtius Extravagantis pœnas.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia modica res non inducit ſimoniam, ſeu culpam ſufficientem ad incurrendas pœnas contra ſimoniacos conſtitutas, *c. etſi quæſtiones de ſimonia*: ergo neque ſufficit ad has pœnas incurrendas, tum quia de modicis non eſt curandum, *l. ſcio. ff de reſtitutione in integrum, & c. re vera, de conſecrat. diſt.* 2. quod (inquit Decius *ibi*,) procedit ſaltem in extraordinariis, & in quibus non militat eadem ratio, tum quia ad incurrendas iſtas pœnas requiritur peccatum mortale, ut patet ex dictis *de legibus diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 7. §. 4. & ex dictis *de cenſuris*, ſed peccatum mortale non incurritur ob parva munuſcula, & ob quamlibet rem modicam; ſuperior enim non ſtrictius hæc prohibet ſuis legibus, quàm jus naturæ prohibeat, ea quæ ſunt intrinſecè mala, in quibus dari poteſt parvitas materiæ excuſans à mortali, imò ſuperiorem non poſſe rem levem ſub mortali prohibere, docui *de leg. diſt.* 1. *q.* 1. *punct* 7. §. 4. *n.* 13. ergo ad incurrendas iſtas pœnas non ſufficit quælibet res parva Ita Azor. *loco citato, quæſt.* 1. Molina *tom.* 1. *de juſt. & jure, tractat.* 3. *diſput.* 92. *verſicul. utrùm verò*, Navarr. *notab. ad finem & notab.* 10. *num.* 20. ubi refert S. Thomam. Idem ſentire debent DD. quos retuli *de legibus punct.* 6.

Objicies, in Bulla dicitur, *qui aliquid parvum, vel magnum promitterent, vel promiſſionem reciperent*, &c. ergo quodlibet munuſculum, quamvis parvum ſufficit ad has pœnas incurrendas.

Reſpondeo rem parvam ſufficere ad has pœnas incurrendas, modò non adeò parva ſit, ut non ſit ſufficiens ad mortale peccatum in hac materia: parvitas enim materiæ excuſat à mortali, & eſt incapax tantæ obligationis, & pœnæ Ita DD. citati.

Hinc ſequitur, eum, qui, rem modicam tradit animo impetrandæ gratiæ, non affici his pœnis; nam ad has pœnas incurrendas ſufficere non videntur, ut datio, vel receptio munerum ſit ſecundum intentionem, niſi etiam ſit ſecundùm rem. Ita Nav. *notab.* 10. *n.* 20. *verſ. per quæ omnia.* Idem tradit de ſimonia Molina *loco cit.* & alii, intendens tamen aliquid dare, vel recipere, non ligatur his pœnis, niſi adſit aliquod verbum, vel pactum externum. Ita Navar. *notab. n.* 14. Boccatius 3. *part. n.* 79. Farinacius *n.* 351 & alii. Ratio eſt, quia actus merè internus, non ſubjicitur cenſuris ab Eccleſia impoſitis.

13 Quem valorem res habere debeat, ut incurratur excommunicatio lata contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia vel juſtitia obtinenda in Romana Curia.

13 Major difficultas eſt, quanti valoris res eſſe debeat, ut quis iſtis pœnis ligetur.

Reſpondent Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 145. *n.* 4. Virgin. Boccat. 3 *p. de pact* n. 31. *pag.* 16. Azor. Molina, & Nav. *loc. cit.* hoc relinquendum eſſe judicio prudentis viri ſpectata qualitate dantis, & recipientis, gratiæ, aut juſtitiæ obtinendæ, aliiſque circumſtantiis concurrentibus. Unde non eſt in hac re attendenda quantitas, quæ aliàs ſufficeret ad mortale peccatum furti; ſed inſpiciendum eſt, an res ſit tanti momenti, ut allicere, & pervertere poſſit accipientem, nam ſi ſpectatis omnibus circumſtantiis res non ſit tanti momenti, ut accipientem allicere poſſit, præſumendum non eſt, dantem, aut recipientem his pœnis irretiri. Imò, inquit Navarr. tales perſonæ, & tali loco, & tempore poſſunt eſſe dans, & accipiens, ut traditio unius equi non videatur ſufficiens ad has pœnas incurrendas: nam cauſa finalis hujus Extravagantis eſt, ne muneribus obtineatur gratia, vel juſtitia: fieri autem poteſt, ut traditio unius equi ſpectatis circumſtantiis, notabiliter non moveat, nec probabiliter flexura præſumatur animum recipientis.

Ego verò ad pœnas hujus Extravagantis incurrendas eam rem ſufficere probabilius arbitror, quæ ad mortale peccatum furti ſufficit. Ratio eſt, tum quia Sum. Pontifex abſolutè, & ſine diſtinctione has pœnas injungit dantibus, vel accipientibus, promittentibus, vel acceptantibus aliquid parvum, vel magnum, ubi autem jus non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, niſi adſit ſufficiens ratio diſtinguendi, tum quia ad has pœnas incurrendas, eam rem ſufficere cenſendum eſt, quæ in materia furti, vel ſacrilegii, aut in alia materia notabilis judicatur; nec inconveniens eſt dicere id, quod eſt notabile, & magnum in materia aliarum virtutum cenſeri magnum, aut ſaltem parvum in hac materia, juxta mentem Summi Pontif. prohibentis etiam promiſſionem rei parvæ; tum quia ferè nunquam conſtaret aliquem his pœnis irretitum eſſe, ſi certa rei quantitas ad has pœnas incurrendas aliqua ratione aſſignari non poſſet; tum quia ideircò aliquid notabile cenſetur in materia furti, quia eſt contra domini voluntatem (furtum enim eſt contrectatio rei alienæ invito domino,) illique notabile incommodum affert, ſpectatis regulis à nobis aſſignatis *in tr. de reſtit.* ergo illud idem cenſebimus notabile, vel ſaltem parvum, ſecundùm hujus Extravagantis tenorem, quod eſt juxta recipientis voluntatem, illique notabilem commodum afferre poteſt ſpectatis iiſdem regulis traditis *de reſtitutionem diſp.* 2. *q.* 6 *punct.* 1. *n.* 7.

Objicies primò, Summus Pontifex in hac Extravaganti intentionem habuit auferendi, & prohibendi abuſus, & ſordes, quæ in gratia, vel juſtitia obtinenda committebantur per largitiones, & munera, ſed periculum non eſt, ut gratia, vel juſtitia obtineantur, aut concedantur largitione, vel acceptatione rei, quæ ſolum notabilis eſt in materia furti: ergo materia quæ notabilis eſt in materia furti, non eſt contra intentionem Summi Pontificis, nec ſub illius prohibitionem cadit.

Reſpondeo, data majori propoſitione, negandam eſſe minorem: nam fieri poteſt, ut accipiens aliquid, quamvis modicum re ipſa moveatur, & inducatur ad gratiam vel juſtitiam faciendam quam alioquin non feciſſet, vel ſi re ipſa non movetur, ſufficit, ut traditur, vel acceptetur id, quod aptum eſt flectendum animum, modò tanti momenti ſit, ut materia ſufficiens peccati mortalis judicetur.

Objicies ſecundò, ubi ceſſat cauſa finalis legis, ceſſat etiam legis diſpoſitio; cùm autem cauſa finalis hujus prohibitionis ſit, ut auctores gratiæ, vel juſtitiæ occaſione munerum, non inducantur ad gratiam vel juſtitiam faciendam, ſequitur hujus legis diſpoſitionem ceſſare, niſi res tanti valoris tradatur, quæ ſufficiat ad movendos animos ad gratiam, vel juſtitiam obtinendam, vel concedendam, conſequenter non ſufficit res, quæ notabilis cenſeatur in materia aliorum virtutum,

Reſpondeo ceſſante cauſa finali legis in totum, ceſſare legis diſpoſitionem, ſecus ſi ceſſet particularis reſpectu perſonæ, vel in caſu particulari: alioquin ſequeretur Prælatum in Curia Romana accipientem mille aureos non ligari pœnis, ſi nihil penitùs moveatur mille aureis acceptis ad gratiam impertiendam. Quamobrem ad cognoſcendam gravem legis tranſgreſſionem, non ſolum recurrendum eſt ad finem legis extrinſecum, quem docui *de legibus*, non cadere ſub legis obligationem, ſed recurrendum eſt ad finem intrinſecum, ſeu ad rem ipſam, quæ præcipitur, vel prohibetur, ut patet ex dictis *de legib.* 1. *punct. ult.* Finis autem intrinſecus, ſeu materia, quæ hic prohibetur, eſt promiſſio, vel acceptatio promiſſionis, traditio rei, vel receptio rei.

14 Iſta excommunicatio incurritur pro datis, vel promiſſis, etiamſi gratia, vel juſtitia non obtineatur.

14 Quæres, ſextò utrùm hæc conſtitutio prohibeat quamlibet dationem, & receptionem, antequam gratia obtineatur, conſequenter utrum pœnis hujus Extravagantis ſemper afficiantur, qui aliquid

aliquid dat vel recipit; antequam gratiam obtineat, impetret, vel concedat.

Reſp. per ſe loquendo affici quoties dat, vel accipit pro gratia impetranda, vel concedenda. Ratio eſt, quia à verbis legis non eſt recedendum, niſi aliqua juſta cauſa ſuadeat; ex verbis autem legis conditæ, & confirmatæ à Gregorio XIII. colligitur his pœnis affici dantem vel recipientem pro gratia, vel juſtitia apud Sedem Apoſtolicam obtinenda; etiamſi detur abſque prævia pactione, vel promiſſione, modò detur ad obtinendam gratiam, vel juſtitiam: nam in Bulla abſolutè dicitur *dantes & recipientes*. Ita Navarr. *notab.* 21. *n.* 31. Boccatius 3. *part.* 78 Farinac. n. 348.

Quamobrem his pœnis afficitur, qui, dat aliquid judici, ut aliquid arbitrarium faciat ad quod ex juſtitia non tenetur, e.g. ut det, vel non det majorem dilationem, differat, vel anticipet ſententiam, deferat, vel non deferat appellationem; quia dicitur dare pro gratia, vel juſtitia. Ita Virginius Boccatius 3 *part. q.* 95. *pag.* 78. Farinacius, 3 *parte crimin quæſt.* 112. *n.* 339. & Navarr. *loc. cit. notab.* 9. *num.* 17.

Dixi, in reſponſione, *per ſe loquendo*, ut adverterem aliquos excuſari poſſe ex de Cauſis, quas à cenſuris excuſari tradidi *de cenſuris diſp.* 1 *q.* 5. *de peccatis ad finem*, hoc enim conſtat ex regulis generalibus, ibi traditis.

Dixi, *quoties dat, vel accipit pro gratia impetranda*, nam ſi det, vel accipiat alia juſta de cauſa, ab his pœnis contrahendis excuſandus eſt: nam leges non ſunt extendendæ ultra propriam verborum ſignificationem, & legiſlatoris voluntatem; legiſlator autem non vult his pœnis affici dantes alia de cauſa, quam pro juſtitia vel gratia impetranda, vel concedenda. Ita Navarr. Azor. & Molina *locis citatis*.

Hinc ſequitur, excuſari primò eos, qui dant ob meram liberalitatem, vel benevolentiam, ſive dent ante gratiam obtentam, ſive ex jam obtenta Ita Navarr. *n.* 21. Azor. *q.* 4. Boccatius & Farin. *locis citatis*.

[illegible]ò qui dant ad redimendam injuſtam vexationem, ut à ſi[illegible] dictis *de ſimonia*; iſti enim non dicuntur dare ad ob[illegible] juſtitiam, ſed ad redimendam vexationem in jure jam quæſito, & quamvis adſit turpitudo ex parte judicis recipientis, ac proinde judex pœnas hujus Extravagantis incurrat, nulla tamen adeſt ex parte dantis. Ita Navarr. Azor. & Molina *loc. cit.* Farinacius n. 349 quamvis oppoſitum teneat Virginius Boccatius 3 *parte de pactis, n.* 96. hac ductus ratione, quia aliquid datur vel promittitur pro gratia, vel juſtitia, & judex judicat intuitu remunerationis. Sed ad hanc rationem reſpondetur, non ſimpliciter dari pro juſtitia, vel gratia, ſed pro vexatione removenda.

Tertiò, qui dant, vel recipiunt xenia, vel ſportulas dari conſuetas, modò non adſit notabilis exceſſus ultra conſuetudinem, & hic exceſſus non dirigatur ad gratiam vel juſtitiam obtinendam. Quamobrem ſi exceſſus gratis dent, & non dirigatur ad gratiam, vel juſtitiam obtinendam, vel conferendam, non videntur hæ pœnæ incurri, quia nihil datur, vel accipitur, quaſi in pretium pro gratia, aut juſtitia obtinenda, vel ut ad illam concedendam proximè aut remotè adducatur, qui gratiam conceſſurus eſt. Vide Molin. *verſ. quando aliquid.* Quamquam Boccatius, & Farinac. *locis ſtatim citandis* putant hac conſtitutione non prohiberi, xenia, id eſt eſculenta, & poculenta, quæ intra paucos dies conſumi poſſunt, modò magni valoris, & momenti non exiſtimentur. Ita Boccatius 1. *part. de pactis, n.* 52. Farinac. 3. *parte crim. q.* 111. *art.* 13. *n.* 357.

Addo judicem poſſe propinas, poſt ſententiam dari conſuetas, recipere, ut patet ex allata ratione. Ita Boccatius 3 *parte de pactis, n.* 64 & Farinacius n. 358.

Quartò, qui dant ad compenſandum damnum, quod teſtis causâ ferendi teſtimonium paſſus eſt.

Quintò, qui dant aliquid, tanquam ſtipendium laboris præſtiti, ut ſi dent aliquid Advocato, vel Notario, vel Procuratori, ſeu ſollicitatori, modò non adſit notabilis exceſſus ultra id, quod dari ſolet; ſed tantummodò exigatur ſtipendium taxatum, aut boni viri arbitrio taxandum; imò etiamſi adſit notabilis exceſſus, qui tamen non detur, neque accipiatur, pro juſtitia, vel gratia obtinenda, ſed ſolùm tanquam ſtipendium exceſſivum miniſterii, & laboris, præſtiti, non incurruntur prædictæ pœnæ, ut in ſimili patet ex dictis *de ſportulis*: nam hic exceſſus non datur ad alliciendum aliquem, ut ſententiam, vel gratiam concedat, vel obtineat in favorem dantis, ſed datus tanquam ſtipendium exceſſivum laboris, & miniſterii. Concedo tamen recipientem teneri ad reſtitutionem exceſſus, ut porè non debiti, ſed ſuprà æqualitatem accepti, niſi aliter conſtet de expreſſa, vel rationabiliter præſumpta tradentis voluntate, juxta dicta *de reſtitutione*. Vide Molinam *loco cit. verſ. quando aliquid*, Farinacium n. 356. Boccatium 3. *parte de pactis*, n. 63. Poſt Joan. Monachum & Navarrum *locis cit.*

Sextò excuſantur, qui dant, vel recipiunt ad compenſandum damnum, modò non adſit notabilis exceſſus. Hac de cauſa Nav. *loco cit. n.* 53 Azor. *loc. cit. quæſ.* 2. excuſabant cubicularios, ſecretarios, alioſque familiares Principum, qui non recipiunt aliquid ob gratiam, vel juſtitiam à Principe impetrandam, ſed ad compenſandum damnum, quod ex de cauſa patiuntur, ut ſi ob gratiam ſemel impetratam non audeant poſteà quidquam petere, vel ſaltem minùs audeant petere, vel minus obtineant. Addunt etiam præfati DD. aliquid exigi poſſe ob majorem induſtriam, & operam præſtitam, quam alioquin præſtare tenentur; licet enim cubicularii, e.g. aut alii familiares Principum vel judicum, teneant mediocri diligentia aditum ſupplicaturis permittere, vel ſupplices libellos referre, & reſponſa, vel libellos decreto munitos reddere, & conſequenter hac de cauſa nihil capere valeant, cùm hæc gratis præſtare teneantur, & ſtipendium aliunde recipiant; nihilominus ſi majorem præſtent operam, quàm ex officio teneantur, poſſunt aliquid hoc titulo accipere; ut ſi humaniſſime excipiant, vel doceant, vel moneant partes ſupplicantes quid faciant, & quo ſe pacto gerere debeant, aut aditum faciliorem aut frequentiorem, aut opportuniorem concedant in porrigendis libellis Principi, aut roſtent pro brevi, & commoda expeditione, magis quàm ex officio teneantur; tunc enim non dicuntur quidquam accipere pro gratia vel juſtitia, ſed pro majori opera, & diligentia, quam alioquin ex officio præſtare tenerentur; modò nihil plus detur, vel accipiatur, quam major illa diligentia mereatur juxta dicta in aliis caſibus. Ob id etiam excuſantur Notarii, vel Procuratores, qui aliquid amplius recipiunt ultra conſtitutum ſtipendium, quoties utilius, & meliori modo functi ſunt officio ſuo, quàm tenerentur, ut eundo ad aliquem locum, monendo aliqua, inſtando diligentius, & expediendo breviori tempore, quàm ex officio tenerentur Hæc ſunt eadem ferè verba Nav. *n.* 51. Secus dicendum eſt de iis, qui aliquid ultra juſtum ſalarium tradunt Advocato, vel Notario, arbitrantes ipſum ob familiaritatem, quam cum judice habet ſedulò acturum, & ſtrenuum ad concedendam gratiam, vel juſtitiam ferendam in ſui favorem: nam exceſſum ſalarii tradunt ad obtinendam gratiam, vel juſtitiam, quamvis titulo & ſpecie ſalarii palliare conentur: conſequenter à pœnis iſtius conſtitutionis cenſeo non eximendos, ſaltem in foro conſcientiæ; quia magis inſpiciendum eſt, quod verè agitur, quàm quod ſimulatè, juxta rubricam *C. plus valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur, c. ad audientiam, de empt. & vendit.* Ita Nav. *notab.* 21. *n.* 34. *verſ. nono dico*

Item qui aliquid dat, vel promittit, ut judex iſtius cauſam expediat, quam alioquin expediret, ligatur pœnis iſtius conſtitutionis; quia res ipſa dat pro juſtitia, vel gratia, contrarium tenet Nav. *notab.* 9 *n.* 16. & Farinac. *n.* 350.

Item dans aliquid pro juſtitia auferenda, vel differenda, ligatus his pœnis, quia obtinet gratiam. Ita Boccatius 3. *part. de pact. n.* 77. Nav. *notab.* 9. *n.* 19. contra Farinac. 3. *part. q.* 111. *n.* 351.

15 Quæres ſeptimo, utrùm traditio, vel receptio poſt gratiam interdicatur in hac Extravaganti, conſequenter utrùm pœnis iſtius Extravagantis afficiatur, qui aliquid dat, vel recipit poſt gratiam, vel juſtitiam impetratam. 15 Tradens vel accipiens aliquid poſt gratiam, vel juſtitiam in Rom. Curia obtentam, non ligatur excommunicatione, modò det vel recipiat ſolùm titulo gratitudinis, & liberalitatis.

Reſp. negativè, ſi det, vel recipiat ſolùm titulo gratitudinis & liberaliter. Ratio eſt, tum quia pœnæ non ſunt extendendæ: tum quia hic non dicitur dare, vel accipere pro gratia, vel juſtitia; ſed titulo gratitudinis, occaſione gratiæ vel juſtitiæ jam impetratæ modò id non dirigat etiam ad aliam in poſterum obtinendam, aut modo non det, vel recipiat ob præviam promiſſionem, aut pactum, vel ob juſtitiam, vel gratiam jam obtentam; tunc enim afficitur his pœnis, quia in Bulla extenduntur hæ pœnæ ad promittentes, vel acceptantes promiſſionem, ad dantes, & recipientes. Ita Azor. *q.* 4. Nav. *notab.* 13. *n.* 25. *& notab.* 19. *n.* 21. *&* 29. Boccatius & Farin. *loc. ſuprà cit.* Molina *loc. cit. verſ. porrò qui.*

Explicata materia, ſeu actionibus vetitis, aut præceptis in hac conſtitutione, explicandum modò eſt ſubjectum, ſeu perſonæ, quas hæc conſtitutio complectitur & punit.

TERTIA PROPOSITIO.

16 Subjectum iſtius conſtitutionis, ſeu perſonæ, quas afficit hæc conſtitutio, ſunt non ſolùm laici, utriuſque ſexus; verùm etiam quicumque Clerici, & religioſi, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt, ut patet ex illis verbis, *excommunicavit, & anathematizavit omnes Clericos religioſos, & laicos utriuſque ſexus ſive familiares curiæ, ſive undecumque alios.* 16 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Addo hac conſtitutione ligari Epiſcopos, imò etiam Cardinales, juxta valdè probabilem nonnullorum DD. opinionem. Ratio eſt, tum quia ipſi ſunt Clerici, & nomine Clericorum veniunt, *c. Cleros* 21. *diſt. c. Conſtantinus* 96 *diſp. & c. duo ſunt* 12. *quæſt.* tum quia in ſententia Navarri, & Molin. actiones, quæ in hac Extravaganti prohibentur, vetitæ ſunt jure naturæ, in cujus confirmationem, & comprobationem addita eſt præſens conſtitutio. Sed Cardinales ligantur jure naturæ; ergo ligantur hac conſtitutione: tum quia lex generalis omnes ligat, *c.* 1. *de conſtitutionibus*; præſens autem conſtitutio eſt lex generalis, ut conſtat ex illis verbis *omnes Clericos, laicos, & undecumque alios*, tum quia Cardinales juxta communiorem DD. ſententiam, ſubjiciuntur legi favorabili, etiamſi ipſorum non fiat mentio, ergo ſubjicientur etiam legi pœnali niſi peculiari privilegio ſubtrahantur: tum quia non poteſt ſufficiens ratio afferri in contrarium, Farinacius 3 *pract. crim* 111. *art.* 13. n. 306. *&* 307 *pag.* 156. Caputaquen. *dec.* 221. *lib.* 1. Flamin. Pariſ. *lib.* 12 *q.* 4 *n* 8. Virginius Boccatius 1 *part. de pactis, n.* 12. *&* 13. *pag. mihi* 10 Molina *loc. cit. verſ. pœna.* Joan. Monachus *loc. cit.* Fillr. 15. *c.* 6. *quæſt.* 1. *n.* 13. Sopranus apud Filliuc. *tract.* 44 *c.* 3. §. 4. Ugol. & alii quos retuli *de cenſ. in genere. diſp.* 1. *q.* 1. *punct.* 4. *n.* 12. *& de leg. q.* 1 *punct.* 6. *n.* 14. contra Nav. *loc. cit. notab.* 6. & alii apud Mandoſium *in reg. cancell.* 2. *n.* 8 *&* 9.

Nequu

Digitized by Google

Neque obſtat primò, quod aliquando in legibus expreſſa Cardinalium mentium fiat & ſpeciali nota digni videantur; nam ſit expreſſa mentio ad tollendum omne dubium, & ad majorem cautelam; abundans enim cautela nocet, *l. teſtamentum, C. de teſtam.*

Neque obſtat ſecundò, nomine *Clericorum*, in materia odioſa venire Cardinales, reſpondetur enim hoc univerſaliter verum non eſſe, ſaltem dum aliter ex conjecturis, & ex aliis circumſtantiis apparet, alioquin neque huic cenſuræ ſubjicerentur Epiſcopi, & alii Clerici in dignitate conſtituti, ut Prælati, Canonici Eccleſiæ Cathedralis, & ſimiles, cum etiam iſti nomine Clericorum in materia odioſa non comprehendantur, juxta Abbatem *in rubr. de vita & honeſtate Cler. n. 4.* Roſſell *ut clericus, init.* Angelum, Sylveſtrum & Tabienam apud Sanch. *in opere morali tom. 2 lib. 6. c. 15. n. 74.* Dico igitur nomine *Clericorum* in hoc caſu intelligi etiam Clericos in dignitate conſtitutos, tum quia in texto dicitur *omnes Clericos ſive familiares Curiæ, ſive undecumque alios*, tum quia iſtam extenſionem & explicationem poſtulat ſubjecta materia; nam Sum. Pontifex intendit ſuam domum, & Curiam à ſordibus expurgare; non expurgaretur autem à ſordibus, ſi Prælati non ſubjicerentur huic conſtitutioni; cùm domus, & Curia Summi Pontificis magna ex parte conſtet Prælatis, quibus ut plurimum darentur munera pro gratia, vel juſtitia, niſi hoc eis à Sede Apoſtolica ſub excommunicationis pœna interdictum eſſet.

Hinc ſequitur Epiſcopos, aliquod crimen contra hanc conſtitutionem committentes ſubjici pœnis in hac conſtitutione poſitis, quamquam non exiſtimo improbabilem Nav. Molinæ, & aliorum opinionem, aſſerentium Cardinales, aut fortè etiam Epiſcopos eximi ſaltem à pœna amiſſionis beneficiorum, & officiorum (modò obtenta non ſint per actionem aliquam in hac conſtitutione prohibitam, ut conſtabit ex dicendis n. 20.) prætereà non ſubjacere infamiæ, & inhabilitati ad beneficia, & officia. Ratio eſt, tum quia veriſimile eſt Summum Pontificem noluiſſe tam gravem pœnam ad viros in tanta dignitate conſtitutos extendere; conſequenter dicere poſſumus illos per epikeiam exceptos fuiſſe tum quia Cardinales aut etiam Epiſcopi in odioſis non veniunt nomine Clericorum, juxta Tiraquel. *de nobilit. c. 7 n. 52.* Ambroſinum *de immunitate c. 22. n. 5.* & alios, quos retuli *de leg. punct. 6. n. 34.*

Dices, aut Cardinales his pœnis ligantur, aut nulla ratione in hac lege comprehenduntur, cùm Sum. Pontifex abſolutè, & generaliter loquatur, nullis ulla in parte exceptis, ſciens in Romana Curia Cardinales adeſſe.

Reſpondeo primò, poſita Navarri, & aliorum opinione probabili, non dedecere Cardinales hac conſtitutione aliqua in parte ligari, non verò in alia: cum enim ipſos per epikeiam & tacitam Sum. Pontificis intentionem eximamus, non incongruum videtur Cardinales ab una hujus Extravagantis parte eximere, alia generaliter omninò intellecta.

Reſpondeo ſecundò probabiliter ſuſtineri poſſe, Cardinales nulla in parte ligari hac conſtitutione: cum hæc conſtitutio ſit pœnalis, & odioſa, & in odioſis Cardinales non veniant nomine Clericorum, nec ligentur legibus pœnalibus, niſi exprimantur, quamvis ligentur legibus divinis, & naturalibus; noſtra tamen opinio tutior & probabilior eſt, & praxi Pœnitentiariæ comprobata.

17 Papa non ligatur excommunicatione dando, vel recipiendo aliquid pro gratia, vel juſtitia.
17 Quæres primò, utrùm ſi Sum. Pont. aliquid & pro gratia, vel juſtitia facienda reciperet, pœnis hujus Extravagantis irretiretur.

Reſpondeo negativè, quia Sum. Pontifex non tenetur ſuis legibus quoad vim coactivam, ut multis DD. allegatis docui *de leg. q. 1. punct. 6. de irreg. & ſimonia.*

Addo cum Molina *loc. cit. verſ. illud advertendum.* Nav. *loc. cit.* Fill. *n. 131.* ab his pœnis excuſari, eum qui aliquam actionem in hac extravaganti prohibitam facit cum Summo Pontifice, imò etiam eum, qui aliquam facit cum ipſius miniſtris de expreſſo, vel tacito Summi Pontificis conſenſu; tunc enim Summus Pontifex præſumitur diſpenſare, aut legem in ea parte abrogare. Idem ſentire videtur Leſſius, Salas, Suar. Sylv. & alii quos retuli *de legibus q. 1. punct. ult. §. 32.* Vide quæ *ibid.* & quæ *p. 6.* dixi.

18 Denunciationem delinquentis contra Bullã de datis, & promiſſis, omittens ligatur excõmunicatione.
18 Quæres ſecundò, utrùm qui novit aliquod delictum commiſſi contra hanc conſtitutionem, incurrat ipſo facto excommunicationem non denunciando delinquentes.

Reſpondeo affirmativè, niſi intra triduum deferat Summo Pontifici, aut alteri, qui Summo Pontifici fideliter denunciet, ſic enim in Bulla præſcribuntur, quamquam hoc parum eſt in uſu, ut viri graviſſimi mihi aſſeruerunt.

19 Non ſolum exiſtens in Rom. Cur. denunciare tenetur delinquentem contra Bullã de datis, & promiſſis, verùm etiam exiſtens extra Rom. Curiam.
19 Obſervant tamen Sylv. *verb. excommunicatio, caſu 43.* Nav. *notab. 22. n. 38.* Molin. *loc. cit. verſ. cùm omnes.* Fill. *tract. 15. c. 6. q. 2. n. 129.* & Azor. *loc. cit. q. 8. ad fin.* eum ſolùm, qui in Romana Curia exiſtit, ligari hac excommunicatione, niſi denunciet delinquentem. Ratio eſt, quia irrationabilis videtur conſtitutio, qua Summ. Pontifex vellet pauperes ab extremis quaſi terræ finibus ad Sedem Apoſt. accedere ad denunciandos hujuſmodi delinquentes. Hanc opinionem exiſtimo probabilem, & tutam in praxi, ob gravem iſtorum Doctorum auctoritatem. Nihilominus probabilius arbitror hanc pœnam extendi etiam ad eos qui extra Romanam Curiam reperiuntur (modò hæc denunciatio ſit in uſu, multi enim putant uſu receptam non eſſe) Ratio eſt, tum quia lex generaliter loquitur; lex autem generaliter loquens generaliter intelligenda eſt; tum quia pœnas iſtius Extravagantis non ſolùm incurrere poteſt, qui reliqua crimina in hac conſtitutione prohibita committit in Curia Romana; verùm etiam, qui extra Romanam Curiam committit, ut concedit etiam Molina *tom. 1. tract. 2. de juſt. diſp. 92. ad fin.* Nav. & Fill. *loc. cit. n. 131.* fieri enim poteſt, ut commorans extra Curiam Romanam literis Apoſtolicis per munera impetratis ſcienter utatur, vel conſilium det, aut aliquid tradat, vel promittat ad illas impetrandas; ergo illas etiam incurrere poteſt, qui faciens contra iſtam conſtitutionem non denunciat: tum quia ſequeretur alias conſtitutiones, quibus aliquid intra certum tempus Sum. Pontifici denunciandum præſcribitur, non ligare dum intra illud tempus denunciatio fieri non poteſt, ſed conſequens eſt falſum, ergo etiam falſum eſt id, ex quo ſequitur; conſequenter falſum videtur commorantes extra Urbem non teneri ad denunciandos delinquentes contra iſtam conſtitutionem quàm primum commodè poſſunt. Quamobrem præſcriptio termini tridui non opponitur ad finiendam obligationem; ſed ad eam ſollicitandam, ita ut qui poteſt intra triduum denunciare, teneatur intra hunc terminum denunciare, verùm qui intra hunc terminum non potuit, aut noluit, teneatur adhuc, elapſo hoc termino denunciare, ut in ſimili docui *de cenſuris diſp. 2. q. 6. punct. 1.* cum Sanchez; & aliis.

20 Sed modò ſuboritur difficultas, utrùm qui novit aliquod delictum commiſſum contra hanc conſtitutionem, teneatur delinquentem fraterna correctione admonere, antequam denunciet. 20 Correctio fraterna præmittenda eſt antequã denuncietur delinquens, qui delictum aliquod perpetravit contra Bullam de datis, & promiſſis, modò fructus ſperetur ex correctione.

Reſpondeo affirmativè, modò ex correctione fructum ſperet. Ratio eſt, quia Prælato non eſt obediendum contra Domini præceptum; nam Deo magis, quàm hominibus obedire oportet; *Actor. 5.* præceptum autem Domini eſt, ut frater delinquens priùs privatim corrigatur, quàm denuncietur, *corripe eum inter te, & ipſum ſolùm*, inquit Chriſtus in Evangelio. Ita Nav. *loc. cit. notab. 12. n. 27.* Azor. Vaſq. Sylveſt. & quamplures alii quos retuli *de cenſuris, loc. cit. n. 17 & ſeq.*

QUARTA PROPOSITIO.

21 Multæ pœnæ imponuntur tranſgreſſoribus iſtius Extravagantis. 21 Explicantur pœnæ latæ contra violatores Bullæ de datis, & promiſſis.

Primò imponitur excommunicatio, ut patet ex illis verbis, *excommunicavit & anathematizavit*, contentis in Bulla Bonif. VIII. quam Gregorius XIII. confirmavit. Hæc excommunicatio non eſt minor, ſed major, quia nomine *excommunicationis* ſimpliciter prolato, intelligitur excommunicatio major *c. pen. de ſent. excomm.* Ita Nav. *tom. 5. in commentar. de datis & acceptis, notab. 4. n. 8* Joan. Monachus *in Extravagant. Bonifacii XIII* Molina *diſp. 82. verſic. utrùm verò*, & alii communiter, quos retuli *de cenſuris in genere.*

Secundò imponitur irritatio gratiæ, vel juſtitiæ, contra præſcriptum hujus conſtitutionis obtentæ.

Tertiò, ut is, qui gratia, vel juſtitia, hoc modo obtenta ſcienter utitur, ligetur excommunicatione, aliiſque pœnis, quibus cæteri hujus legis tranſgreſſores puniuntur.

Quartò, ut qui aliquid accepit contra hanc conſtitutionem abſolvi nequeat, antequam reſtituat pauperibus quod accepit. Imò dicendum videtur, non ſolum recipienti denegandam eſſe abſolutionem, nondum facta reſtitutione, verùm etiam danti. Nam in Bulla dicitur, *ſed ne quiſquam admitteretur ad abſolutionis gratiam, niſi priùs erogatum eſſet pauperibus, quantum ille dediſſet*; hoc tamen intelligitur, & limitatur, modò per ipſum non ſtet, quin reſtituatur; nam ſi is qui dedit, rem traditam nondum recuperavit, nec aliud quidquam facere poteſt ut re ipſa fiat reſtitutio, abſolvi poteſt, idem dici poteſt de recipiente, ut probavi *diſp.... q. 3. punct. 9.*

Addo non ſufficere, ut reſtitutio fiat tradenti, nam tradens dignus effectus eſt, qui privetur re tradita in pœnam delicti perpetrati, & Sum. Pontifex reſtitutionem pauperibus fieri præcipit. Ita Nav. *notab. 20.* Azor. *quæſ. 8.* Molin. *ver. pœna*, Fill *quæſt. 4. n. 150.* Addo etiam non ſufficere, ut is qui tradit, condonet reſtitutionem accipienti; nam in pœnam criminis privatur jure rei traditæ: nullus autem poteſt obligationem reſtituendi condonare, niſi habeat jus. Ita DD. citati; hæc tamen onera ſæpe condonantur à ſacra Pœnitentiaria, teſte Fill. *n. 240.*

Quintò, ut nullus abſolvi queat extra mortis articulum abſque ſpeciali mandato, ut patet ex textu, in quo dicitur abſolutionem iſtius excommunicationis reſervatam eſſe Summo Pontifici extra mortis articulum. An verò Epiſcopus aliuſque ab Epiſcopo deputatus poſſit virtute privilegii Epiſcopis conceſſi in Trid. *ſeſſ. 24. c. 6* abſolvere, quandiu delictum eſt occultum, patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 1. quæſt. 3. punct. 2.* ubi oſtenſum eſt poſſe, facta tamen reſtitutione.

Sextò imponitur privatio ipſo facto omnis beneficii Eccleſiaſtici, & omnis officii tam Eccleſiaſtici, quam ſecularis, tam perpetui, quàm temporalis, ut patet verbis Extravagantis. An verò ad hanc pœnam incurrendam requiratur ſententia criminis declaratoria, ita ut reus non teneatur hanc pœnam ſponte ſubire ante ſententiam criminis, conſtat ex dictis *de legib. loco ſtatim citando*, ſententiam criminis declaratoriam requiri, antequam delinquens hanc pœnam pati teneantur. Ita præter DD. ibi citatos, Navar. *commen. de datis & acceptis notab. 32. n. 44* Azor *loc. cit. quæſ. 8.*

Septimò, ut ſit perpetuo infamis. An verò infamia incurratur ante ſententiam judicis, patet à ſimili ex dictis *de matrimonio.*

Vide Azorium *loc. cit.* ubi aſſerit, huic pœnæ aliquem non ſubjacere niſi convictus vel confeſſus ſit crimen in judicio, vel niſi notorius ſit per evidentiam facti. Idem à ſimili colligi videtur ex traditis *de leg. diſp. 1. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 10* imò requiri ſententiam criminis declaratoriam, putat Filliucius *quæſ. 4.* ſed de hac re alibi.

Octavò imponitur inhabilitas ad illa omnia beneficia, & officia, & ad alia quælibet in poſterum obtinenda. Utrùm verò hæ pœnæ incurratur ante ſententiam criminis declaratoriam, patet ex dictis *de legib. diſp. 1 punct. 7. §. 2. n. 7. & 9.* & Fill. n. 140. teſtatur has pœnas non eſſe admodum in uſu.

22 Ad incurrendam iſtã excommunicationem non requiritur effectus consummatus.

22 Quæres primò, utrùm ad incurrendas hujus Extravagantis pœnas requiratur effectus, ſeu conſecutio gratiæ, aut juſtitiæ, vel potiùs ſufficiat ſimplex pactum, vel promiſſio, vel receptio, non obtento effectu.

Reſpondeo ad incurrendas iſtius Extravagantis pœnas non requiri effectum ultimum, ſed quamlibet iſtarum actionum ſufficere, etiamſi nihil poſtea detur, vel obtineatur. Ratio eſt, quia omnes iſtæ actiones, ſaltem exceptò conſilio, auxilio, vel favore, principaliter prohibentur verbis disjunctivè intellectis, ad verificandam autem propoſitionem disjunctivam ſufficit alteram partem verificari, *l. ſi hæredi plures ff. de condict. inſtit. & c. in alternativis, de reg. jur. in 6* Ita Nav. *de datis & acceptis, notab. 2. n. 13.* Molina *tom. 1. diſp. 92. verſ. porrò qui* Azor. *3. p. lib. 12. c. 23.* Farinac. *3. part. crim. quæſt. 112. art. 13. n. 309.* Fill. c. 30.

Objicies, pœna impoſita facienti aliquid, non ligat conantem facere, niſi ſequatur effectus ergo qui promittit, vel acceptat promiſſionem, vel rem promiſſam, aut aliam actionem hic veritam facit non ligatur pœnis iſtius conſtitutionis, effectu non ſecuto, ſeu nondum obtenta gratia.

Reſpondeo pœnam impoſitam facienti, non ligare conantem, modo conatus principaliter non prohibeatur; hic autem principaliter prohibetur conatus ad acquirendam gratiam per actum, promiſſionem, vel receptionem rei promiſſæ, ut patet ex forma verborum disjunctiva. Ita Navarr. Mol. & Azor. *loc. cit.* concedo tamen dantes auxilium, conſilium, vel favorem, non ligari his pœnis nondum poſita actione principali. Ratio eſt, quia illæ tres actiones videntur prohiberi tantummodò acceſſoriè ad impediendas actiones principaliter prohibitas, ut patet ex ipſa Bulla, quoties autem aliqua actio acceſſoriè ſolùm prohibetur ſub cenſura, non videtur cenſura incurri nondum poſita actione principali, in cujus deteſtationem prohibetur actio acceſſoria. Ita Molina *verſ. ad tres alias.* Nav. *loc. cit. notab. 30. n. 33.* Azor *q. 8.* Faria. *loc. cit. n. 309. punct. 3.* Imò Azor. putat dantem auxilium, favorem, vel conſilium non affici his pœnis, niſi gratia ipſa obtenta ſit. Ego verò omninò arbitror affici, etiamſi ſola pactio, vel promiſſio, vel receptio ſecuta ſit. Ratio eſt quia ad incurrendam cenſuram ſufficit actus principaliter prohibitus; ſed non ſola conſecutio gratiæ, verùm etiam pactio, vel promiſſio, vel donatio, vel receptio donationis, aut promiſſionis, principaliter prohibetur; ergo dans auxilium, favorem, vel conſilium afficitur excommunicatione, ſecuta pactione, vel promiſſione, vel donatione, vel acceptatione promiſſionis, aut repromiſſæ, etiamſi gratia obtenta non ſit. Ita Navar. *loc. notab. 3. n. 43. verſ. animadvertendum eſt,* & Mol. *tom. 1. de juſt. art. 2. diſp. 92. ſub finem.*

23 An ad incurrendam iſtã excommunicationem requiratur ſcientia.

23 Quæres ſecundo, utrùm ad incurrendas hujus conſtitutionis pœnas requiratur ſcientia ejuſdem conſtitutionis, vel ſufficiat ignorantia mortaliter culpabilis, vel craſſa, vel affectata.

Reſp. requiri ſcientiam reſpectu illarum actionum, quæ additæ ſunt à Gregorio XIII. nam Sum. Pontifex requirit audaciam ad has pœnas incurrendas, reſpectu actionum, ad quas præſentem conſtitutionem extendit; reſpectu verò aliarum actionum, quæ antea vetitæ erant, ſufficit ignorantia craſſa, vel ſupina, vel affectata, ut patet ex dictis *de conſ. in genere. diſp. 1. q. 2. punct. 1. n. 110 & ſeq.* ad quæ te remitto, excipe uſum gratiæ, vel juſtitiæ per illicitam actionem obtentæ, ut ſuprà dictum eſt *n. 6. verſ. 11.*

PUNCTUM XXXII.

De excommunicatione contra dantes, promittentes, recipientes, &c. pro gratia, vel juſtitia, etiam extra Curiam Romanam in locis Sedi Apoſtolicæ immediatè, vel mediatè in temporalibus ſubjectis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Dantes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia, ligantur excommunicatione, non ſolùm dum aliquid tradunt, vel promittunt pertinens ad aliquam communitatem, vel locum ſtatus Eccleſiaſtici, verùm etiam in aliis caſibus expreſſis in conſtitutionibus Bonifacii VIII. & Gregorii XIII.*

Clemens VIII. in Bulla, quæ incipit, *Pro commiſſa nobis,* & eſt decima in ordine, ut bono publico, ac rectæ adminiſtrationi conſulere, conſtitutione Bonifacii VIII & Gregorii XIII. confirmavit, illáſque extendit non ſolùm ad eos, qui actiones in præfatis conſtitutionibus prohibitas faciunt apud Sedem Apoſtolicam; verùm etiam ad eos, qui eas faciunt apud quæcumque tribunalia, & etiam judices etiam laicos in terris, & locis temporali ditioni Summi Pontificis mediatè, vel immediatè, ſubjectis, ut patet ex verbis Bullæ ejuſdem Clementis VIII. ibi.

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 *Sed & conſtitutiones piæ memoriæ Bonifacii VIII & Greg. XIII. Rom. Pont. prædeceſſorum noſtrorum contra paciſcentes promittentes, aut recipientes quicquam parvum, vel magnum pro gratia vel juſtitia pro ſe vel aliis obtinenda, & contra complices, vel dantes in præmiſſis auxilium, conſilium, vel favorem, cum omnibus in eis contentis pœnis, & cenſuris, & extenſionibus, quæ ſuperadditis aggregata, & addita, non autem per eos imminuta, aut immutata cenſeantur, harum ſerie approbamus, & innovamus, ac ad omnes ſuperiùs expreſſas perſonas, etiam ſpeciali nota dignas, quæ contra ultimò dictas conſtitutiones in quibuſvis caſibus per eas expreſſis, dando, recipiendo, promittendo, paciſcendo, conſentiendo aut permittendo non ſolùm apud Sedem Apoſt. ſed in quibuſvis tribunalibus, & eorum quibuſcumque judicibus, etiam laicis almæ Urbis, ac tam in Romana Curia, quàm extra, tam in quibuſlibet temporali ditioni noſtræ mediatè, vel immediatè ſubjectis provinciis, civitatibus, oppidis, terris & locis deliquerint, per eaſdem præſentes extendimus, & ampliamus, pœnis aliis à jure, vel per conſtitutiones Apoſtolicas, aut propria locorum ſtatuta, vel conſuetudines contra perſonas aliquid præmiſſorum committentes, vel omittentes forſan decretis vel inflictis nihilominus in ſuo robore permanſuris.*

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Ex dictis colligi poteſt primò quænam ſit materia iſtius cenſuræ: dicendum enim eſt materiam eſſe actiones prohibitas à Bonifacio VIII. & à Gregorio XIII. quas *punct. præced. in 1. propoſ. n. 6* explicavi. Vide dicenda *n. 4.*

3 Dantes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia, ligantur excommunicatione, non ſolùm dum aliquid tradunt vel promittunt pertinens, ad aliquam communitatem vel locum ſtatus Eccleſiaſtici, verùm etiam in aliis caſibus expreſſis in conſtitutionibus Bonif. VIII & Greg. XIII.

3 Secundò colligitur quodnam ſit ſubjectum, ſeu quænam perſonæ huic excommunicationi ſubjiciantur. Dico enim eſſe omnes perſonas in Bulla Clementis expreſſas, ut patet ex illis verbis, *ac ad omnes ſuperiùs expreſſas perſonas, etiam ſpeciali nota dignas.*

Sed modò dubium eſt, quænam ſint iſtæ perſonæ ſuperiùs expreſſæ, ad quas iſta excommunicatio extenditur.

Reſpondeo eſſe non ſolùm officiales, gubernatores, judices vel præſides communitatum; verùm etiam cives, oppidanos, incolas, aliáſque ſingulas perſonas communitatum. Ratio eſt, quia de his omnibus mentio fit in præfata Bulla.

Major difficultas eſt, utrùm præfatæ perſonæ in excommunicationem incidant, quoties recipiunt aliquid paciſcuntur, vel promiſſionem acceptant pro gratia, vel juſtitia, non ſolùm in caſibus, & actionibus in Bulla Clementis expreſſis; verùm etiam in aliis omnibus, qui continentur in conſtitutionibus Bonifacii VIII. & Gregorii XIII.

Ratio dubitandi eſt, quia materia pœnalis, & odioſa extendi non debet, *c. ſtatutum de elect. in 6. c. pœnæ de pœn. c. odia, de reg. jur. in 6.* Clemens autem VIII. loquitur ſolùm de perſonis ſuperius expreſſis; ergo etiam loqui ſolùm videtur in caſibus ſuperiùs in ſua Bulla expreſſis. His non obſtantibus probabilius dicendum arbitror; omnes incidere quoties apud Sedem Apoſtolicam, vel apud tribunalia, vel Judices ſtatus Eccleſiaſtici committitur aliqua actio prohibita in conſtitutionibus Bonifacii & Gregorii. Ratio eſt, quia Sum. Pontif. Clemens VIII. dictas conſtitutiones extendit ad omnes, qui aliquid faciunt, ut gratiam obtineant apud Sedem Apoſtolicam, vel apud alia tribunalia, vel Judices etiam laicos ſtatus Eccleſiaſtici, in quibuſvis caſibus, per dictas conſtitutiones expreſſis. Quamobrem Clemens VIII. præfatas conſtitutiones extendit ad omnes caſus in illis conſtitutionibus expreſſos, & ad omnia tribunalia, & Judices ſtatus Eccleſiaſtici.

Quoad perſonas verò limitat dictas conſtitutiones ad illos, quos in dicta Bulla expreſſerat, & quos ego enumeravi n. 3.

Neque obſtat, quod Bulla Clementis edita ſit pro recta adminiſtratione bonorum communitatum, & conſequenter ligare ſolùm videatur dantes, promittentes, recipientes, aut permittentes dari, vel recipi aliquid pertinens ad aliquam communitatem, ſeu civitatem, vel locum ſtatus Eccleſiaſtici. Reſpondetur enim Bullam Clementis VIII. editam principaliter fuiſſe pro recta adminiſtratione bonorum communitatum, eadem tamen occaſione latam etiam fuiſſe pro bono regimine, bono autem regimini maximè conducit, ut liberè exerceatur, nec quicquam pro gratia, vel juſtitia obtinenda tradatur, promittatur, vel recipiatur. Oppoſita tamen opinio probabilis eſt, eámque multi recentiores ſuſtinent, ob id in reſponſione difficultatis propoſitæ dixi, meam ſententiam probabiliorem eſſe, ut patet ex ratione ibi allata, quæ ſatis clarè conſtat ex verbis Bullæ Clementis VIII. n. 1. relatis.

An verò licitum ſit poſt factum aliquid accipere, & an parvitas materiæ excuſet, conſtat ex dictis *punct. præcedenti.*

PUNCTUM XXXIII.

De excommunicatione contra docentes fieri poſſe confeſſionem ſacramentalem per litteras, ſeu nuncium, confeſſario abſenti, & abſolutionem à confeſſario abſente obtineri, &c.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Confeſſionem docens fieri poſſe in abſentia incurrit excommunicationem*

rationem, etiamſi non dicat abſolutionem impendi poſſe abſenſe confeſſario, vel è contra.

4 *Pœnitens an poſſit abſolvi, dum confeſſarium accerſivit per internuncium, & adveniente confeſſario nullum peccatum exprimere poteſt, nec ullus adeſt, qui petitæ confeſſionis fidem faciat.*

5 *Impreſſor non videtur ligari excommunicatione, imprimendo propoſitionem aſſerentem confeſſionem fieri poſſe in abſentia.*

6 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

7 *Excommunicatio contracta ab eo, qui docet confeſſionem fieri poſſe in abſentia, aut hanc propoſitionem defendit, aut eam imprimi facit, reſervata eſt Summo Pontifici, nec auferri poteſt virtute privilegiorum.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 CLemens VIII. in quodam decreto edito in generali Congregatione ſanctæ Inquiſitionis, hanc propoſitionem, videlicet licere per litteras, ſeu internuncium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus ut falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit. Præterea in eodem decreto contra docentes, defendentes, imprimi facientes, de ea diſputantes alia de cauſa; quam ad impugnandum, vel ad praxim deducentes hujuſmodi propoſitionem, addita eſt excommunicationis pœna his verbis. *Præcipitque ne deinceps iſta propoſitio publicis privatiſve lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur: quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputativè tractaverit (niſi forſan impugnando.) vel ad praxim directè, ſeu indirectè deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, à qua non poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente; etiam S.R.E. majori Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Roman. Pont. abſolvi, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubjaceat.*

His poſitis breviter recenſebo materiam, ſubjectum, & reſervationem iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria illius excommunicationis ſunt illæ actiones.

Prima eſt dicere confeſſionem poſſe fieri in abſentia confeſſarii, & ab eo abſente abſolutionem obtineri.

3 Confeſſionem docens fieri poſſe in abſentia incurrit excommunicationem, etiamſi non dicat abſolutionem impendi poſſe abſente confeſſario, vel è contra.

3 Sed modò dubium eſt, utrum docens fieri poſſe confeſſionem in abſentia, non autem docens abſolutionem impendi poſſe à confeſſario abſente; vel è contra incidat in iſtam excommunicationem.

Ratio dubitandi eſt, tum quia Clemens VIII. excommunicat docentes præfatam propoſitionem, quæ utramque partem complectitur & enunciatur per dictionem, *&*, quæ ex ſua natura eſt copulativa, & conjunctiva, & vocat propoſitionem in ſingulari, tum quia in materia pœnali cenſurarum ſtrictior interpretatio facienda eſt, tum quia ſequeretur damnandam eſſe opinionem aſſerentem abſolvi poſſe pœnitentem, qui accerſivit confeſſarium per nuncium, & adveniente confeſſario ita obmutuit, & ita ſenſibus deſtitutus eſt ut nullum peccatum exprimere, aut doloris ſignum exhibere poſſit, nulluſque tunc adſit, qui petitæ confeſſionis fidem faciat.

His non obſtantibus, probabiliter dici poteſt, eum excommunicatione ligari, qui tenet, vel docet abſolutionem in abſentia impendi poſſe, etiamſi neget confeſſionem fieri poſſe per litteras, ſeu internuncium confeſſario abſenti, vel è contra. Ratio eſt, tum quia propoſitio, qua quis affirmat abſolutionem pœnitenti abſenti impendi poſſe, eſt falſa, temeraria, & ſcandaloſa, ut patet ex rationibus, quas ego adduxi *in tr. de ſacram. diſp. 5. q. 4 punct.* 1. ergo punitur pœna iſtius excommunicationis latæ ob hujuſmodi propoſitionem, nam ubi eſt eadem ratio, adeſt etiam eadem juris diſpoſitio. Si ergo pœna excommunicationis punitur enuncians abſolutionem impendi poſſe abſenti, eadem etiam pœna puniri debet aſſerens licere in abſentia per litteras, vel internuncium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri: cum utraque actio eodem pacto, & ſub eodem ſenſu verborum prohibeatur; tum quia perſpicuum eſt eum, qui alterutram præfatæ propoſitionis partem affirmat, aſſerendo confeſſionem, aut abſolutionem in abſentia ſacerdotis licitam eſſe, peccare contra definitionem Clement. VIII, ergo excommunicationem incurrit.

Ad primam rationem in contrarium reſp. illam propoſitionem eſſe unam nomine; ſed re duplicem, nam eſt una quatenus refertur ad primam partem; altera verò quatenus refertur ad ſecundam. Nec obſtat illa dictio, *&*, quæ licet ex ſua natura ſit copulativa, nihilominus accipitur pro disjunctiva, quoties ex ſubjecta materia colligitur exercere officium dictionis disjunctivæ ut alibi ſæpius docui.

Ad ſecundam reſpondeo in materia pœnali ſtrictiorem interpretationem faciendam eſſe, niſi aliud ex circunſtantiis, & ex ratione diſpoſitionis colligatur.

4 Pœnitens an poſſit abſolvi, dum confeſſariū accerſivit per internuncium, & adveniente

4 Ad tertiam reſpondeo primo ab aliquibus receptam non fuiſſe illam opinionem poſt decretum Clementis VIII. quoties nulli adſunt teſtantes petitam fuiſſe confeſſionem, & hoc pacto explicant Concilia, & Rituale Romanum, in quo habetur prælato pœnitenti abſolutionem impendendam eſſe.

Verum quia poſtmodum à Paulo V. confirmatum fuit Rituale Romanum, & multi DD. Romæ ſenſerunt impendendam eſſe abſolutionem; ideò reſpondeo ſecundò illum caſum ab hac regula cenſeri exceptum, quoties pœnitens nulla ratione poteſt advenienti confeſſario accerſito peccata exprimere, nullus enim ad impoſſibile obligatur, & multa in extrema neceſſitate permittuntur, quæ alias non permitterentur, tum quia melius eſt pœnitentem in tali caſu recedere cum abſolutione ſub conditione collata, quàm abſque ulla abſolutione; (fieri non poteſt, ut cum dicta abſolutione ſalvetur,) nec irreverentia ſacramento irrogatur, cùm abſolutio ſub conditione impendatur in caſu neceſſitatis.

confeſſario nullum peccatum exprimere poteſt, nec ullus adeſt qui petitæ confeſſionis fidem faciat.

Secunda actio ſub excommunicatione prohibita, eſt, defendere præfatam propoſitionem tanquam probabilem in aliquo caſu: Hoc tamen intelligitur, niſi caſus ille ſit à Sum. Pont. approbatus, ut eſt caſus propoſitus in reſponſione ad tertiam rationem in dubio proximo allatam n. 4.

Tertia actio eſt facere imprimi hujuſmodi propoſitionem.

5 Impreſſor non videtur ligari excommunicatione, imprimendo propoſitionē aſſerentem confeſſionē fieri poſſe in abſentia.

5 Sed modo dubium eſt, utrum ipſemet impreſſor ligetur hac cenſura.

Reſpondendum mihi probabiliter videtur negativè. Ratio eſt, quia ſicut excommunicatio lata contra efficientes, non afficit mandantes, niſi exprimantur; ita neque excommunicatio lata contra jubentes vel mandantes, afficit impreſſores. In textu autem dicitur, *imprimi fecerit*; graviter tamen peccant, etiam contra præceptum illius decreti Clement. VIII nam ibi dicitur, *præcipit, ut* … *imprimatur*; in prælatis tamen verbis non continetur excommunicatio, ut patet legenti præfatum decretum ſuperius relatum. Non nego tamen quin oppoſita ſententia valde probabiliter defendi, & ſuſtineri poſſit.

Quarta actio eſt, diſputativè tractare de hujuſmodi propoſitione, niſi fortè diſputatio inſtituatur ad eam impugnandam, tunc enim licitum eſt de ea diſputare, etiamſi contrariæ argumenta proponantur; nam illa argumenta proponuntur, ut ex ipſorum ſolutione veritas clarius, & diſtinctius cognoſcatur.

Quinta actio eſt, hujuſmodi propoſitionem ad praxim directè, vel indirectè deducere. Ex quo ſequitur,

Primo, eum, qui aliquem in abſentia abſolvit, affici excommunicatione, quia dicitur hanc propoſitionem ad praxim directè deducere.

Secundò eum, qui alium inducit ad abſolutionem abſenti conferendam vinculo hujus cenſuræ ligari, quia indirectè ad praxim deducit.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

6 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, qui præfatas actiones faciunt. Ratio eſt, quia in præfato decreto dicitur *ſi quis*, quæ loquendi forma generalis eſt, & omnes complectitur.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Excommunicatio contracta ab eo, qui docet confeſſionem fieri poſſe in abſentia, aut hanc propoſitionem defendit aut eam imprimi facit reſervata eſt Sum. Pont. nec auferri poteſt virtute privilegiorum.

ISta excommunicatio reſervata eſt Summ. Pontif. illique adeo reſervatur, ut nullus quamvis dignitate præditus, quamvis ſit major Pœnitentiarius, abſolvere valeat, ut patet ex illis verbis, *à qua non poſſit, præterquam in articulo mortis ab aliis, quacumque etiam dignitate fulgente etiam S.R.E. majori Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Rom. Pont. abſolvi.*

Ex qua loquendi forma inferri poſſe videtur, neminem poſſe virtute privilegiorum ab hac cenſura abſolvere, quamvis enim expliciте non revocentur privilegia, tacitè tamen, & in genere revocantur, ibi, *quacumque etiam dignitate*. & ſicut facultas abſolvendi adimitur majori Pœnitentiario, ita multo magis cenſetur reliquis ablata.

Multa potuiſſem hic diſputare de confeſſione, & abſolutione inter abſentes; verum hæc à me ſufficienter pertractata fuerunt *in tr. de ſacramentis diſp. 5 q. 4 punct. 5. & q. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 4* ad ibi dicta te remitto.

PUNCTUM XXXIV.

De excommunicatione contra impugnantes Beatiſſimæ Virginis Mariæ Conceptionem, & contra damnantes de hæreſi, vel mortali peccato eos, qui aſſerunt Beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur, & aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

2 *Affirmans hæreſim, vel mortale peccatum ab eo committi, qui credit Beatiſſimam Virginem ab originali præſervatam fuiſſe, excommunicationem incurrit, etiamſi hoc proferat ore tenus, & non ex animo.*

3 *Legens, vel retinens libros docentes mortale peccatum committi ab eo, qui credit Beatiſſimam Virginem immunem fuiſſe à peccato originali, non incurrit excommunicationem, ſi non habeat pro veris, ſed retineat, ut impugnet, vel ob alios fines.*

4 *Aſſerens illum hæreticum, vel reum mortalis culpæ, qui tenet libros affirmantes Beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, non incurrit excommunicationem.*

5 *Ignorantia excuſat ab hac cenſura.*

6 *Aſſerens hæreſim, vel mortale peccatum committi ab eo, qui tenet Beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, incurrit excommunicationem.*

7 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8 *Enumerantur actiones interdictæ ſub pœna ſuſpenſionis occaſione Conceptionis Beatiſſimæ Virginis.*
9 *Diſputans in academiis, aliiſque locis publicis de quæſtione conceptionis, non videtur ſuſpenſionem incurrere.*
10 *Refertur conſtitutio Pauli V. lata occaſione Conceptionis Beatiſſimæ Virginis.*
11 *Suſpenſio lata a Paulo V. & Gregorio XV. occaſione conceptionis, quem effectum pariat.*
12 *Omnes delinquentes contra Bullam Pauli V. & Gregorii XV. afficiuntur pœnis ſuſpenſionis.*
13 *Abſolvere quis poſſit à ſuſpenſione contracta occaſione conceptionis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur, & aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 SIxtus IV. *in Extravag. grave nimis de reliq. & venerat. ſanctorum*, ad tollenda ſcandala, quæ varia circa conceptionem opiniones utiebantur excommunicationem impoſuit ob nonnullas actiones contra utramque ſententiam; negativam videlicet, & affirmativam. Quamobrem hic,

Primo loco enumerabo actiones contrarias negativæ ſententiæ quæ negat beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe.

Secundò perceoſebo actiones contrarias ſententiæ affirmativæ quæ aſſerit beatiſſimam Virginem in peccato originali conceptam eſſe.

Tertiò explicabo, quodnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum.

Quartò in medium proferam alia jura, quibus nonnullæ aliæ actiones circa negationem, vel aſſertionem illarum ſententiarum in actib. publicis, vel privatis prohibentur.

PRIMA PROPOSITIO.

ACtiones ſub excommunicatione prohibitæ in favorem ſententiæ negantis conceptionem Beatiſſimæ Mariæ in peccato originali illæ ſunt.

Prima aſſerere hæreſim, vel mortale peccatum ab eo committi, qui credit, aut tenet Beatiſſimam Virginem Mariam præſervatam fuiſſe à peccato originali, ſecùs dicendum eſt, ſi aſſerat eum venialiter peccare; hæc enim non eſt actio ſub excommunicatione prohibita, quia Sixtus IV. excommunicat aſſerentem hæreſim, aut mortale peccatum ab eo committi, qui credit, aut tenet Beatiſſimam V. Mariam ſine macula conceptam fuiſſe. An autem hic aliam pœnam incurrat, conſtabit ex dicendis in quarta propoſitione.

Secunda eſt affirmare aliquod peccatum committi, celebrando officium conceptionis, aut audiendo conciones eorum, qui prædicant Beatiſſimam Virginem ſine peccati macula conceptam fuiſſe & hoc verum eſt, etiamſi ſolùm aſſerat committi peccatum veniale; nam textus abſolutè loquitur de iis, qui aſſerunt alicujus peccati reatum incurri ab iis, qui præfatum officium celebrant, vel præfatam concionem audiunt, qui verò diceret eum peccare mortaliter, qui feſtum conceptionis celebrat, non videtur ſtatim excommunicationem incurrere, quia Papa loquitur de eo, qui peccati damnat celebrantem officium conceptionis; ſecùs ſi ſimpliciter velit eum damnare, qui tenet Beatiſſimam V. ſine peccato conceptam fuiſſe, ſeu qui celebrat conceptionem, ut immaculatam; tunc enim incurrit excommunicationem expreſſam in prima actione. Vide Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 3. *n.* 32. *tom.* 5.

2 Affirmans hæreſim, vel mortale peccatum ab eo committi qui credit Beatiſſimam Virginem ab originali præſervatam fuiſſe, excommunicationem incurrit etiamſi hoc proferat ore tenus, & non ex animo.

2 Sed modò dubium eſt utrum ob præfatas actiones excommunicatio incurratur, etiamſi ſolum ore tenus, & non ex animo proferantur.

Reſpondeo affirmativè, juxta probabiliorem ſententiam, quam ſequitur Suar. *t.* 5. *de cenſ. diſp.* 22. *ſect.* 5. *n.* 35. & Filliuc. *tr.* 13. *c.* 4. *q.* 8. *n.* 9. Ratio eſt quia Sum. Pont. non intendit punire peccatum internum, ſed externam aſſertionem ad præcavendum ſcandalum; hæc enim eſt actio ſub cenſura prohibita, quicquid ſit de interno animi ſenſu, ex quo patet iſtam externam propoſitionem graviùs puniri, quam externam propoſitionem hæreticam prolatam ſine interno errore, & pertinacia contra Eccleſiam; hæc enim non ſubjicitur excommunicationi, ut ſuo loco docui, quamquam puniri poſſet excommunicatione.

Tertia actio eſt, legere, tenere, vel habere pro veris libros, in quibus præfata doctrina continetur, id eſt, in quibus aſſeritur eſſe mortale peccatum, aut hæreſim credere, vel tenere Beatiſſimam V. ab originali præſervatam fuiſſe, aut aliquod peccatum ab iis committi, qui celebrant officium Conceptionis, aut audiunt concionem eorum, qui eam prædicant ſine macula peccati conceptam. Iſtæ tres actiones evidentiſſimè exprimuntur in præcitata Sixti IV. Extravag. ibi, *qui de cætero auſu temerario præſumpſerint in eorum ſermonibus, aut aliàs quomodolibet affirmare, hujuſmodi ſic per nos improbatas, & damnatas aſſertiones veras eſſe (id eſt, qui affirmare præſumpſerint eos, qui credunt aut tenent eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſervatam fuiſſe, alicujus hæreſis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare aut hujuſmodi officium Conceptionis celebrantes ſeu hujuſmodi ſermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere) aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, poſtquam de præſentibus ſcientiam habuerint, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrant, à qua ab alio, quàm à Romano Pontifice nequeant abſolutionem obtinere.*

3 Legens, vel retinens libros docentes mortale peccatum committi ab eo qui credit Beatiſſimam Virginem immunem fuiſſe à peccato originali, non incurrit excommunicationem, ſi non habeat pro veris, ſed retineat, ut impugnet, vel ob alios fines.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm legens, vel retinens præfatos libros, ut eos impugnet, vel ut inſpiciat pravam aliorum opinionem, vel ob alios fines, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpondeo negativè, quia non legit, tenet, vel habet pro veris, ut ſupponitur. Ita Suar. Fill. *loc. cit.*

4 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicationem incurrat aſſerens illum hæreticum, aut mortaliter peccare, qui tenet libros affirmantes Beatiſſimam V. in peccato originali, conceptam fuiſſe.

Reſpondeo non affici excommunicatione, quia iſta actio non comprehenditur in tribus præcitatis.

5 Tertiò dubium eſt, utrum ignorantia excuſet ab hac excommunicatione.

Reſpondeo quamlibet ignorantiam excuſare, modò non ſit conjuncta cum ingenti temeritate. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *qui auſu temerario præſumpſerint*, is autem non dicitur auſu temerario præſumere, qui aliquid ex ignorantia facit, ut alibi ſæpius dixi cum Sanchez, & aliis. Idem militat in actione explicanda in ſecunda propoſitione.

4 Aſſerens illum hæreticum, vel reum mortalis culpæ qui tenet librum affirmantes Beatiſſimã Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, non incurrit excommunicationem.

5 Ignorantia excuſat ab hac cenſura.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 ACtio ſub excommunicatione prohibita in favorem ſententiæ affirmantis Beatiſſimam V. in peccato originali conceptam fuiſſe, iſta eſt, nempe aſſerere hæreſim, vel mortale peccatum committi ab eo, qui tenet Beatiſſimam Virginem Mariam in peccato originali conceptam fuiſſe, nam in præcitata Extravagant dicitur *ſimili pœnæ, ac cenſuræ ſubjicientes eos, qui auſi fuerint aſſerere contrariam opinionem tenentes, videlicet glorioſam Virginem Mariam cum originali peccato conceptam fuiſſe, hæreſis crimen, vel peccatum incurrere.*

Ex quo patet plures actiones in favorem ſententiæ negativæ prohibitas fuiſſe quàm in favorem affirmativæ; propterea aſſerens illicitum eſſe audire concionatores prædicantes Beatiſſimam Virginem in peccato conceptam fuiſſe, non ſubjicitur huic excommunicationi, item non incurrit excommunicationem tenens aut legens libros defendentes Beatiſſimam Virginem ab originali præſervatam fuiſſe, etiamſi hujuſmodi libros legat, vel retineat tanquam veros, hoc enim interdictum non eſt.

6 Aſſerens hæreſim, vel mortale peccatum committi ab eo, qui tenet Beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, incurrit excommunicationem.

TERTIA PROPOSITIO.

7 SUbjectum excommunicationis impoſitæ ob actiones explicatas tam in prima, quàm in ſecunda propoſitione, ſunt omnes, & ſinguli, qui præfatas actiones faciunt. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur, modo adſit cognitio iſtius prohibitionis: hoc enim apertè conſtat ex verbis præallegatæ iſtius Extravagantis, quam poſtmodum Concilium Tridentinum *ſeſſione* 5. *de peccato originali ad fin.* Pius V. Paulus V. & Gregorius XV. confirmarunt, & quamvis occaſio faciendi iſtam conſtitutionem deſumpta fuerit ex quodam Prædicatorum abuſu, ut dicitur initio Extravagantis nihilominus diſpoſitio generalis eſt, & afficit quoſcumque præfata facientes in concionibus, aut aliàs quomodolibet.

7 Explicatur ſubjectum illius excommunicationis.

QUARTA PROPOSITIO.

8 PRæter actiones in præcedentibus propoſitionibus explicatas, & in præfata Extravaganti ſub excommunicatione prohibitas, nonnullæ aliæ a ſubſequentibus Pontificibus interdictæ fuerunt, non quidem ſub pœna excommunicationis, ſed ſub cenſura ſuſpenſionis à divinis, & ſub aliis pœnis. Ut autem hoc ritè intelligatur, quid ſinguli Pontifices decreverint, ſeorſim explicabo.

8 Enumerantur actiones interdictæ ſub pœna ſuſpenſionis, occaſione conceptionis B. Virginis.

Pius V. in Bulla, quæ incipit, *Super ſpeculæ*; tres actiones ſub pœna ſuſpenſionis interdixit.

Prima eſt, de una prædictarum ſententiarum in concionibus, vel locis, ubi promiſcuè adeſſe ſolent viri, & fœminæ diſputare, affirmando unam, alteram refellendo, vel impugnando, quamvis enim liberam cuique relinquat facultatem adhærendi cui velit opinioni, nihilominùs prohibet, ne quis in præfatis locis unam aſſerat, & alteram refellat.

Secunda eſt, de hac re vulgari ſermone ſcribere prætextu pietatis, aut neceſſitatis; intellige refellendo, aut impugnando contrariam; nam illa verba, *de hac ipſa quæſtione*, relationem habent ad primam actionem, in qua prohibetur alteram ſententiam in præcitatis locis refelli. An autem hoc ſtrictiùs prohibeatur in Bulla Gregorii XV. conſtabit ex dicendis n. 10.

Tertia eſt, de hac re dictare prætextu pietatis, aut neceſſitatis, ut dictum eſt in ſecunda actione. Obſerva tamen ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, & alias pœnas in hac Bulla expreſſas, requiri præſumptionem, ut conſtat ex ipſo textu, in quo hæc omnia continentur, ibi, *Statuimus, & ordinamus, ac per Apoſtol. ſcripta mandamus quatenùs nemo cujuſcumque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis exiſtat, in popularibus concionibus, vel ubicumque promiſcua virorum, & mulierum multitudo convenire ſolet, de hujus controverſia alterutra parte diſputare ſatiombus, vel DD. auctoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione, cujuſvis pietatis, aut neceſſitatis prætextu, vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumat. Qui contra fecerit, ſuſpenſionis pœnam à divinis abſque nova declaratione ipſo jure incurrat, ſi modò fuerit in ſacris*

conſti

Digitized by Google

conſtitutus, & quicumque præterea gradu, ſeu dignitate, vel adminiſtratione fungatur, illis omnibus ſit ipſo jure privatus. & ad eadem, vel ſimilia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ, ipſo etiam facto ſit obnoxius, ſuper quibus, niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, diſpenſari, ſeu abſolvi non poſſit.

9 Diſputans in Academiis, aliiſque locis publicis de quæſtione Conceptionis non videtur ſuſpenſionem incurrere.

9 Sed modò dubium eſt, utrùm vetitum ſit in Academiis, aliiſque locis publicis de altera prædictarum ſententiarum diſputare unam affirmando, alteram refellendo.

Reſp. in præfata Pii V. in Bulla id vetitum non eſſe, tum quia loquitur de diſputationibus habitis in popularibus concionibus, ubi promiſcua virorum, & mulierum multitudo convenire ſolet: tum quia hic caſus expreſſè excipitur in præcitata Bulla, modò diſputatio coram viris doctis inſtituatur, & ſcandali periculum deſit.

10 An autem, & quomodo hoc à cæteris Pontificibus interdictum ſit, conſtabit ex proximè dicendis.

10 Reſervata Conſtitutio Pauli V. lata occaſione Conceptionis B. Virginis.

Paulus V. ad evitanda ſcandala, jurgia, & diſſentiones, quæ ex occaſione ſententiæ affirmantis B. Virg. cum peccato originali conceptam fuiſſe, ſequebantur in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus & actibus publicis, interdixit ſub pœnis ſuſpenſionis, & aliis contentis in Bulla Pii V. ne quis deinceps audeat in præfatis lectionibus, concionibus, concluſionibus, aliiſque actibus publicis aſſerere B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe. Præterea ſub iiſdem pœnis mandavit, ut ſuſtinentes negativam opinionem, defendentem B. Virginem Mariam in peccato originali conceptam non fuiſſe; in prædictis publicis actibus aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent, ut patet ex ipſa Bulla Pauli V. quam ad verbum ſimul cum Bulla Gregorii XV. referam *diſp. de ſuſpenſionibus.*

Verùm quia in præfatis conſtitutionibus nondum erat conſultum ſcandalis, diſſenſionibus, atque diſcordiis, quæ in ſermonibus privatis oriebantur, vel oriri poterant occaſione opinionis affirmantis B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe; Gregorius XV. aliam edidit conſtitutionem, in qua tres actiones interdixit ſub pœnis contentis in Bulla Pii V. & Pauli V.

Prima actio eſt in ſermonibus, vel ſcripturis etiam privatis aſſerere B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe.

Secunda eſt de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, ſeu tractare, niſi fortè quis hoc faciat ex privilegio Apoſtolico, quo pacto excuſantur FF. Ordinis Prædicatorum, qui de hac re inter ſe diſſerunt: Gregor. enim XV. in Bulla, quæ incipit *Eximii*, edita die 28. Junii 1625. concedit FF. Ordinis Prædicatorum, ut in privatis colloquiis, ſeu conferentiis inter ſe dumtaxat, & non inter alios poſſint de opinione affirmativa Conceptionis B. Virginis Mariæ diſſerere, & tractare abſque ulla cenſura.

Verum tamen eſt ad incurrendas præfatas pœnas ob aliquam iſtarum duarum actionum requiri ſcientiam, & non ſufficere ignorantiam, niſi fortè cum ingenti temeritate conjuncta ſit; nam Gregorius XV. in ſua Bulla utitur hac loquendi forma. *Neque in ſermonibus, & ſcripturis privatis audeant aſſerere, quod eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmativa aliquo modo aſſerere, ſeu tractare.*

Tertia actio eſt uti alio nomine, quàm Conceptionis in ſacrificio vel officio celebrando publicè, vel privatim. Quamobrem celebrans Miſſæ ſacrum; aut recitans divinum officium publicè, vel privatim non poteſt alio nomine uti, quàm Conceptionis, alioquin præfatas pœnas incurrit, ut expreſsè habetur in Bulla Gregorii, quam ad verbum referam *de ſuſpenſionibus in particulari.*

Ex dictis ſequitur primò illum pœnis iſtius conſtitutionis affici, qui ſcribit, vel dictat ad probandum B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe. Ratio eſt, quia qui dictat, vel ſcribit librum, aſſerit quod ſcribit, vel dictat. Gregorius autem XV. ſuſpendit aſſerentem ſententiam affirmativam, vel agentem de illa etiam in privatis colloquiis, & ſcripturis. Ex quo patet hanc ſententiam non poſſe in ſcholis hoc tempore tradi, vel defendi abſque Sum. Pont. facultate.

Secundò illum ſubjici huic ſuſpenſioni, qui dicit defendi poſſe ſententiam affirmativam, qui rationes adducit ad eam probandam, niſi fortè negativam ſuſtineat, & rationes affirmativæ ſententiæ adducat, ut illis reſpondeat, & refellat. Hac de cauſa excuſari poſſe videntur Scotiſtæ aut PP. Societatis Jeſu, qui in ſuis ſcholis ſententiam negativam tuentur, & argumenta Thomiſtarum ſectantium affirmativam proponunt, ut ea diluant, & ſolvant. Ratio eſt, quia hoc non eſt agere de ſententia affirmativa, ſed de negativa, & proponunt contraria argumenta, ut veritas ſententiæ negativæ clariùs eluceſcat; & in diſcipulorum animis magis, ac magis imprimatur. Idem dicendum arbitror de eo, qui ſcribit pro ſententia negativa, & argumenta affirmativæ proponit, & diluit, ut jam dictum eſt.

Tertiò illum vinculo ſuſpenſionis obſtringi, qui aſſerit feſtum Conceptionis celebrari, quia B. Virgo ſanctificata fuit; hoc enim pacto ſatis apertè aſſerit B. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe, & poſtmodum ſanctificatam; ſanctificatio enim ſupponit privationem ſanctitatis.

Quartò tradentem alteri librum, aut retinentem librum in quo defendatur ſententia affirmativa, aſſerens B. Virginem in peccati originalis labe conceptam fuiſſe, laqueo iſtius cenſuræ non innodari; quia non facit ullam ex actionibus prohibitis in præcitatis conſtitutionibus; ſecus ſi ipſe componat hujuſmodi librum, vel ſcripturam, ut ſuprà dictum eſt, *illatione prima, verſic. ex dictis.*

Quintò eum qui tranſcribit, vel etiam tranſcribi facit ſententiam affirmativam, non puniri hac pœna; etiamſi tranſſumptum illud alteri tradat. Ratio eſt, quia tranſcribere non eſt aſſerere; aut agere, vel tractare de ſententia affirmativa. Secus dicendum eſt ſi hoc faciat, ut judicet, quid ipſe ſentiat: hoc enim eſt aſſerere, aut agere in privatis ſcripturis, & de ſententia affirmativa aliquo modo agere.

Sextò eum, qui ſecum nullo præſente diſſerit, & probat B. Virginem originalis culpæ notam incurriſſe, non affici pœna ſuſpenſionis. Ratio eſt, tum quia ſuſpenſio lata eſt contra eos, qui ſententiam affirmativam ſuſtinent vel de ea agunt, vel tractant in privatis colloquiis, vel ſcripturis, quod hic non accidit; tum quia in omnibus Sum. Pont. decretis libera facultas cuique data fuit ſequendi quam velit opinionem; donec lis ab Eccleſia decidatur, & definiatur. Idem dicendum ſentio, ſi hæc proferat coram aliquo non audiente, aut ſermonis imperito, ut patet, tum ex allatis rationibus, præſertim cum hic non dicatur, propriè loquendo agere; tum quia ceſſat finis, ob quem lata eſt hæc cenſura.

Hæc tamen illatio intelligenda eſt, modò non proferat aliquam propoſitionem damnatam in Extravaganti Sixti IV. perſpicuum enim eſt, proferentem hujuſmodi propoſitionem, in excommunicationem illius Extravagantis incidere, quia vetitum eſt ſub excommunicatione quovis modo affirmare veras eſſe propoſitiones in illa Extravag. damnatas, ut patet ex dictis *in prima & 2. propoſitione*, ubi explicavi actiones in præfata Extravag. damnatas.

11 Sed modo dubium eſt primò quem eſſectum pariat ſuſpenſio, quam incurrit delinquens contra conſtitutiones Pauli V. & Gregorii XV.

11 Suſpenſio lata à Paulo V. & Gregor. XV. occaſione conceptionis, quem effectum pariat.

Reſpondeo ſuſpendere à divinis, & privare quacumque dignitate, gradu, vel adminiſtratione, necnon ad illa, vel ſimilia munera obtinenda ipſo facto inhabilem efficere, ut patet ex verbis Bullæ Pii V. ſuprà relatis. An autem privatio dignitatum, & adminiſtrationum incurratur ipſo facto, ita ut delinquens teneatur à ſe illas abdicare ante ſententiam judicis, patet ex dictis de lege pœnali *in tract. de leg.* ubi negativè reſponſum eſt. Secus probabilius dicendum eſt de inhabilitate ad illa munera obtinenda, hæc enim ipſo facto incurritur, ut patet ex regulis generalibus, tum ex verbis præcitatæ Bullæ; quicquid in contrarium ſentiant aliqui Doctores.

12 Secundò dubium eſt, utrum omnes delinquentes contra præfatas conſtitutiones his pœnis afficiantur. Ratio dubitandi eſt, quia Pius V. videtur ſolùm his pœnis afficere exiſtentem in ſacris, ibi, *ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus.*

12 Omnes delinquentes contra Bullam Pauli V. & Greg. XV. afficiuntur pœnis ſuſpenſionis.

Reſpondeo omnes delinquentes contra Bullam Pauli V. & Gregorii XV. affici præfatis pœnis; quia Paulus V. univerſaliſſimè loquitur, *Mandat, & præcipit omnibus, & ſingulis cujuſcumque ordinis, & inſtituti, regularibus, & aliis quibuſcumque, tam Eccleſiaſticis, quàm regularibus perſonis cujuſcumque conditionis, ſtatus, gradus, ordinis, aut dignitatis, tum Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, etiamſi ſpecialis, ſpecifica, & individua eorum eſſet neceſſariò mentio facienda, &c.* & Gregor. XV. iſtam, & alias conſtitutiones, ac pœnas extendit ad actiones in ſua Bulla expreſſas, & prohibitas, ut patet ex ipſa Bulla, quam ad verbum referam, dum loquar *de ſuſp.*

13 Tertiò dubium eſt, quis poſſit ab hac ſuſpenſione abſolvere.

13 Abſolvere quis poſſit à ſuſpenſione contracta occaſione Conceptionis.

Reſpondeo reſervatam eſſe Sum. Pont. conſequenter ab ipſo abſolutionem obtinendam eſſe, ut patet ex Bulla Pii V. quamquam Epiſcopus, & alii ab eo deputati abſolvere poſſunt virtute Concilii Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 7. quoties delictum eſt occultum, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere, & in hoc tract. plurib. in locis.*

PUNCTUM XXXV.

De excommunicatione contra impugnantes inſtitutum, & conſtitutiones Societatis Jeſu.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Diſputans de rebus ad inſtitutum Societatis Jeſu pertinentibus; non incurrit excommunicationē, niſi diſputet ad impugnandum.*
4 *Diſputatio de inſtituto Societatis Jeſu cur vetita ſit ſub excommunicatione ſi interdictum non eſt de rebus fidei diſputare.*
5 *Enumerantur actiones ſub excommunicatione prohibitæ, præter diſputationem.*
6 *Explicans conſtitutiones Societatis Jeſu, aut Bullam Gregorii, abſque facultate, graviter peccat.*
7 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 GRegor. XIII. in Bulla 89 edita anno 1584. die 24. menſis Junii, quæ incipit, *Aſcendente Domino*, approbavit inſtitutum & conſtitutiones religionis Clericorum regularium Societatis Jeſu, impoſita pœna excommunicationis, & inhabilitatis ad quælibet officia, & beneficia ſecularia, vel regularia contra impugnantes Societatis inſtitutum, conſtitutiones, aut hanc ſuam Bullam, aut aliquem ipſius Bullæ, vel prædictarum conſtitutionum articulum. Qui autem ſint ejus Bullæ, & conſtitutionum Societatis Jeſu articuli, quilibet colligere poterit ex præfata Bulla, & ex regulis, atque conſtitutionibus præfatæ Societatis. Hic ſolùm obiter, & in genere aſſeram materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

1 Refertur textus in quo illa excommunicatio continetur.

PRIMA

Digitized by Google

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex ſaltem actio. *Prima* eſt directè, vel indirectè impugnare inſtitutum Societatis Jeſu, vel ejus conſtitutiones, vel iſtam Gregorii diſpoſitionem, vel aliquem iſtius diſpoſitionis, aut prædictarum conſtitutionum articulum, etiamſi hoc fiat prætextu diſputandi, aut inquirendæ veritatis; nam in præfata Bulla dicitur, *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, ne quis, cujuſcumque ſtatus, gradus, & præeminentiæ exiſtat, dicta Societatis inſtitutum, conſtitutiones, vel etiam præſentes, aut quemvis earum, vel ſupradictarum omnium articulum, vel aliud quid ſupradicta concernens, quovis diſputandi, vel etiam indagandæ veritatis quæſito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.*

3 Diſputans de rebus ad inſtitutum Societatis Jeſu pertinentibus non incurrit excommunicationem, niſi diſputet ad impugnandum.

3 Sed modò dubium primò, utrùm ſemper vetita ſit diſputatio de rebus ad inſtitutum, & conſtitutiones Societatis pertinentibus.

Reſpondeo prohiberi ſolum diſputationem, quæ inſtituitur ad impugnandum, vel contradicendum, etiamſi fiat prætextu indagandæ veritatis. Quamobrem diſputatio, qua illius inſtitutum, aut conſtitutiones non impugnantur, nec contradicuntur, non prohibetur a Gregorio, etiamſi afferantur argumenta contraria, vel diſſolvantur, ſic enim colligitur ex illis verbis *impugnare, vel contradicere audeant*. Ita Rodrig. t. 1. *q. reg. q.* 1 *art.* 5. *ad fin.*

4 Diſputatio de inſtituto Societatis Jeſu cur vetita ſit ſub excommunicatione, ſi interdictum non eſt de rebus fidei diſputare.

4 Secundo dubium eſt, qua de cauſa Sum. Pontif. ſub excommunicatione prohibeat diſputare de inſtituto ſacræ Societatis, præſertim cum non receptum ſit diſputare de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis, & de aliis fidei articulis, qui majoris momenti, & ponderis exiſtunt.

Reſpondeo id factum fuiſſe ad tollendas diſcordias, & ad comprimendas maledictas malevolorum hominum linguas, profectui tantæ religionis infenſas ut in ſimili contingit in cauſa immaculatæ Conceptionis. Ita Rodrig. *loc. cit.*

Secunda actio, quæ non longè differt à prima, & intelligitur cum ejus ampliatione, eſt contradicere inſtituto, vel conſtitutionibus Societatis Jeſu; aut huic Bullæ Gregorii XIII.

Obſerva tamen ad incurrendam excommunicationem ob duas præfatas actiones, requiri ſcientiam iſtius prohibitionis, & non ſufficere ignorantiam, niſi fortè conjuncta ſit cum ingenti temeritate; nam in prædicta Bulla habetur verbum, *audeat*, is autem audere non dicitur, qui ignorantia laborat.

Ex dictis ſequitur primò, eum affici excommunicatione, qui affirmare audet non ritè conſtituta fuiſſe, quæ à religioſis Societatis Jeſu ſervantur; aut ipſos non eſſe veros religioſos, & ſimilia, hic enim dicitur impugnare inſtitutum; ſeu conſtitutiones Societatis, & hanc Bullam.

Secundò eum non affici excommunicatione, qui detrahit de aliquo religioſo dictæ Societatis; quia hic non impugnat ejus inſtitutum, vel conſtitutiones. Idem dic de eo, qui aſſerit ſibi non placere, aut probari illum vivendi modum: hic enim non impugnat, nec contradicit, cùm impugnare, & contradicere ſint actus poſitivi contrarii inſtituto Societatis Jeſu, ſed ſolùm indicat negationem propenſionis ad illam religionem; ſecùs ſi affirmare audeat, ſibi non probari, eò quod ille vivendi modus non videatur cum judicio inſtitutus, aut eo quod præcipiantur nonnulla obſervatu nimis dura, ut eſt obligatio denunciandi ſocium ſuperiori in caſibus etiam occultis.

Tertiò eum ſubjici huic excommunicationi, qui libellos famoſos facit contra Societatem; quia id facere non poteſt, niſi ſaltem indirectè contradicat, vel impugnet inſtitutum, vel conſtitutiones iſtius præclariſſimæ Societatis.

Dixi *contra Societatem*, qui faciens libellum famoſum contra nonnullos Patres Societatis, licèt graviſſimè peccet, & maximas mereatur pœnas, nihilominus excommunicationem iſtam non incurrit, quia non impugnat inſtitutum, vel conſtitutiones Societatis, niſi fortè aliquid addat, propter quod directè, vel indirectè inſtitutum, vel conſtitutiones impugnare dicatur.

5 Enumerantur actiones ſub excommunicatione prohibitæ, præter diſputationem.

5 Quæres utrùm præter præfatas duas actiones, extent aliæ in hac Bulla ſub excommunicatione prohibitæ.

Reſpondeo in eadem Bulla, & in eodem §. nonnullas alias actiones extare; quas Filliuc. *tr.* 13. *c.* 6. *q.* 143. putat eſſe materiam iſtius excommunicationis. Idem quamplures alios ejuſdem Societatis Patres ſuſtinere mihi viva voce teſtatus eſt Pater Marchesius, vir ejuſdem Societatis præſtantiſſimus; ideò huic opinioni ego ſubſcribere decrevi.

Prima actio eſt, facere notationes, declarationes, gloſſas, vel ſcholia ulla ſuper præfato Societatis inſtituto, conſtitutionibus vel præſente Bulla; & hoc ampliatur, ſive fiat extra, ſive intra dictam Societatem: limitatur tamen, niſi fiat de licentia Generalis ipſius Societatis, aut inferiorum Præpoſitorum, ut in dicta Bulla habetur.

Secunda actio eſt interpretari præfata, ultra ipſum verborum ſenſum.

Tertia de iis diſceptare, ſeu ſcrupulum cuiquam injicere.

Quarta Revocare in dubium, vel controverſiam.

Quinta eſt legere gloſſas, ſive interpretationes ad hoc pertinentes, ſive ſcriptæ ſint, ſive impreſſæ.

Sexta illas docere, aliiſque tradere.

Septima Vendere.

Octava apud ſe retinere: hæc tamen omnia intelliguntur modò fiant cum præſumptione, & ſine licentia, ut dictum eſt. Ratio autem ad probandum illas omnes actiones ſub excommunicationem cadere eſt, quia recenſentur in eodem §. & clauſula in principio poſita refertur ad omnia ſubſequentia, poſita in eadem propoſitione.

Objicies contra dicta in hoc quæſito, excommunicatio iſtius Bullæ videtur ſolum cadere in ea, quæ præcipiuntur in virtute ſanctæ obedientiæ, ibi, *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœnis excommunicationis latæ ſententiæ*: illæ autem octo actiones non videntur præcipi in virtute ſanctæ obedientiæ, nec referuntur ad verbum præceptivum, ſed ad verbum prohibitivum, ibi, *diſtrictius inhibentes, ne quis, ſive extra, ſive intra dictam Societatem, niſi de illius generalis, aut inferiorum præpoſitorum licentia, notationes, declarationes, gloſſas, vel ſcholia ulla ſuper præmiſſis facere, vel ea, in quantum verba ipſa ſonant, interpretari, aut de eis diſceptare, ſeu ſcrupulum quemquam injicere, vel in controverſiam, aut dubium revocare audeat, quocumque modo, nec gloſſas, nec interpretationes, ſive impreſſas ſive ſcriptas, ad id pertinentes legere, aliiſque tradere, vendere, vel apud ſe retinere præſumat.*

Reſp. iſtas omnes actiones præcipi in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicationis pœna: quia participium *inhibentes*, ad quod immediatè referuntur, pendet à verbo, *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis excommunicationis latæ ſententiæ.*

6 Explicans conſtitutiones Societatis Jeſu, aut Bullam Gregorii, abſque facultate graviter peccat.

6 Rogabis utrùm explicans præfatas conſtitutiones, aut hanc Bullam abſque facultate, graviter peccet.

Reſp. affirmativè, quia facit contra ſtrictam prohibitionem, ut patet ex illis verbis *ſtrictius inhibentes*, & ex verb. *præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ*: hoc tamen intellige, niſi id faciat incidenter, & occaſione, alterius materiæ, quam tractare contingit, ut mihi accidit, qui in explicatione cenſurarum jure communi editarum, coactus fui iſtius etiam mentionem quaſi obiter facere, ne tractatio, quam præ manibus habeo, manca, & imperfecta remaneat. Eadem de cauſa excuſatur Rodrig. *reg. t.* 1. *art.* 3. qui peculiarem fecit articulum, inquirendo, an Societatis inſtitutum verè ſit religioſum.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

7 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, qui faciunt actiones, quas in prima propoſitione, & in præcedenti quæſito dixi eſſe materiam iſtius excommunicationis.

Ratio eſt, quia in Bulla Gregorii XIII. citata dicitur, *ne quis cujuſcumque ſtatus, gradus, & præeminentiæ exiſtat*, quæ loquendi forma generalis eſt, ut alibi probavi.

An autem conſulens, mandans aut ratas habens præfatas actiones, huic cenſuræ ſubjiciatur, conſtat tum ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere*: tum ex ſupradictis in explicatione aliarum excommunicationum, ubi negativè reſponſum eſt, quia cenſura non extenditur ad caſus in lege non expreſſos & pœna lata contra facientes aliquid, non ligat conſulentes, ratum habentes, &c.

PUNCTUM XXXVI.

De excommunicatione contra conficientes libellos famoſos, aut aliqua ſcripta contra Ordinem Prædicatorum, aut Franciſcanorum, aut injurias aliquas eis inferentes, aut recipientes Apoſtatas, &c.

1 *Dicens Ordinem Prædicatorum, & Minorum non eſſe in ſtatu perfectionis excommunicationem incurrit.*

2 *Ejiciens Prædicatores, vel Minores ab Univerſitate Pariſienſi afficitur excommunicatione.*

3 *Violentiam faciens contra loca Prædicatorum, vel Minorum, aut impediens ne celebrent in ſuis Eccleſiis, vel prædicent, aut eleemoſinam recipiant, afficitur pœna excommunicationis.*

4 *Apoſtatas Ordinis Prædicatorum retinens punitur excommunic.*

5 *Libellos famoſos edens, retinens, vel publicans contra Prædicatores, vel Minores excommunicationis laqueo ſuſpenditur.*

6 *Libellum famoſum conficiens contra aliquem religioſum; non incurrit excommunicationem.*

7 *Libellos famoſos conficiens contra religiones, quibus communicata ſunt privilegia Prædicatorum, aut Minorum, excommunicationem incurrit.*

8 *Libellos famoſos conficiens contra alias perſonas excommunicandus eſt.*

9 *Libellos famoſos conficiens aliquibus in locis ipſo facto excommunicatur.*

BOnifacius XI Eugenius IV. & Alexander IV. multa privilegia religioſis Ordinis Prædicatorum, & Franciſcanorum conceſſerunt, impoſita pœna excommunicationis contra eos, qui actiones in ſequentibus caſibus enumerandas faciunt.

1 Dicens Ordinem Prædicatorum, & Minorum non eſſe in ſtatu perfectionis excommunicationem incurrit.

1 Primus caſus comprehendit eos, qui dicunt, & defendunt Ordinem Prædicatorum, & Minorum non eſſe in ſtatu perfectionis, aut eis non licere eleemoſynis vitam ſuſtentare, aut concionari, aut confeſſiones audire de licentia Papæ per hoc tamen non excluditur quin approbationem, & licentiam juxta Conc. Trid. decretum, *ſeſſ.* 5. *c.* 2. *v. ſi quæ verò*, ab ordinario loci impetrare teneantur,

quoties

Digitized by Google

quotiſs extra Eccleſias ſuorum ordinum prædicare volunt. Idem dic de approbatione audiendi confeſſiones, ut docui *de Sacramentis*.

1 Ejiciens Præd canes, vel Minores ab Univerſitate Pariſienſi afficitur excommunicatione.

2 Secundus caſus comprehendit eos, qui præfatos religioſos ejiciunt ab Univerſitate Pariſienſi.

3 Violentiã faciens contra loca Prædicatorum, vel Minorum, aut impediens ne celebrent in ſuis Eccleſiis, vel prædicent, aut eleemoſynam recipiat, afficitur pœna excommunicationis.

3 Tertius complectitur eos, qui violentiam exercent contra loca prædictorum religioſorum, aut impediunt ne poſſint in ſuis Eccleſiis celebrare, aut prædicare, aut eleemoſynas recipere.

4 Apoſtatas Ordinis Prædicatorum retinens punitur excommunicatione.

4 Quartus cadit in eos, qui Apoſtatas Ordinis Prædicatorum retinent, imò Paulus IV. in *Bulla* 4. quæ incipit *poſtquam divina bonitas* generaliter excommunicat omnes cujuſcumque gradus, & conditionis homines, qui recipiunt, ſeu nutriunt Apoſtatas, aut auxilium, conſilium, vel favorem præſtant, ne redeant ad ſuum monaſterium, domum, aliúmve locum regularem; ſi poſtquam ab ordinario loci, in quo degunt, admoniti à præmiſſis non deſtiterint: hæc tamen excommunicatio Pauli IV. jure communi non eſt reſervata.

5 Libellos famoſos edens, retinens, vel publicans contra Prædicatores, vel Minores excommunicationis, laqueo ſuſpenditur.

5 Quintus caſus eſt eorum, qui libellos famoſos, cantilenas, vel rythmos edunt, retinent, vel publicant contra Ordinem Fratrum Prædicatorum, aut Minorum. Multa hic diſputare poſſem de excommunicatione ob libellos famoſos contra religioſos impoſita; verum quia de his ſufficienter egi *in tr. de contract. diſp.* 5. *quæſt.* 2. *punct.* 9. ad ibi dicta te remitto.

6 Hic ſolum breviter explicabo.

Primò, utrùm conficiens libellum famoſum contra aliquem religioſum in cenſuram incidat.

6 Libellum famoſum conficiens contra aliquem religioſum non incurrit excommunicationem.

Reſpondeo negative, quia excommunicatio lata eſt contra infamantes ordinem, qui autem aliquos religioſos infamat, non dicitur infamare Ordinem, niſi indirectè, ſecundariò, & minus principaliter, actus autem à ſine principali ſpecificantur, & judicantur, *l. ſi quis nec cauſam ff. ſi certum petatur. cap. cùm voluntate, & de ſent. excomm.* Ita Navarrus *c. inter verba* 11. *quæſt.* 3. Medina, Salon. Sayr. & alii, quos retuli *de contract. loc. cit. n.* 9.

Secundò dubium eſt, utrùm conficiens libellos famoſos, aut alia ſcripta contra alias religiones quibus communicata ſunt privilegia Ordinis Prædicatorum, aut Minorum, in hanc cenſuram incidat.

7 Libellos famoſos conficiens contra religiones, quibus communicata ſunt privilegia Prædicatorum, aut Minorum excommunicationem incurrit.

Reſpondeo affirmative, juxta communem DD. ſententiam. Ratio eſt, quia cum iſta excommunicatio lata ſit in favorem, & privilegium Prædicatorum religioſorum, ſequitur eos, quibus dictorum religioſorum privilegia communicata ſunt, non poſſe libellis infamari; conſequenter, qui eos infamant, pœna excommunicationis puniuntur: alioquin non viderentur aliis religioſis communicata ipſorum privilegia. Ita Salon. *loco proximè, citando pag. mihi* 387. Hombonus *tr.* 7. *c.* 34. *verſ. honorem* Fill. *tr.* 15. *cap* 3. *q.* 11. *n.* 156. *ſub finem*. Gambarupta, & alii, quos retuli *de contract. loc. cit. n* 9.

7 Objicies, in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem; in Bullis autem præfatorum Pontificum excommunicatio exprimitur ſolùm contra conficientes libellos famoſos, aut alia ſcripta in dedecus Ordinis Prædicatorum & Franciſcanorum. Ergo, &c.

Reſpondeo iſtam extenſionem contineri in privilegiis eorum, quibus communicata ſunt; non enim neceſſe eſt, ut extenſio ſiat in ipſa lege, quæ extenditur, oppoſita tamen ſententia alicui fortaſſe non improbabilis videri poſſet ob iſtam objectionem.

8 Libellos famoſos conficiens contra alias perſonas excommunicandus eſt.

8 Quæres an conficientes libellos famoſos contra alias perſonas ſint ipſo facto excommunicati.

Reſpondeo excommunicandos eſſe, *c. quidnam maligni. c. ſi qui inventi* 5. *quæſt.* 1. *& cap. qui in alterius* 5. *quæſt.* 11. jure tamen communi non ſunt ipſo facto excommunicati; quia hujuſmodi excommunicatio nullibi expreſſa reperitur, & licèt Salonius 2. 2. *quæſtione* 72. *articulo* 1. *in titulo quomodo peccent conficientes libellos, concluſione* 2. cui ego alias nimiam præſtiti fidem, ſentiat conficientem libellos contra Papam, aut Cardinales eſſe ipſo facto excommunicatos ex quibuſdam Extravagantibus, maximè Pii V. ego tamen hoc nullibi invenio, nec Pius V. in Bulla 147. quæ incipit *Romani Pontificis*, edita anno 1572. die 19. menſis Martii contra componentes dictantes, ſcribentes, exemplares retinentes, tranſmittentes, imponit excommunicationem ipſo facto; ſed approbat, innovat, & extendit pœnas Eccleſiaſticas, & temporales ad eos, qui libellos famoſos, aut litteras monitorum, vulgò *lettere daviſi*, continentes convitia, injurias, aut læſionem famæ, & honoris alicujus, componunt, dictant, &c. Idem dic de Bulla 4 Gregorii XIII. quæ incipit, *Ex eſt*, contra famigerantes, eorúmque ſcripta recipientes, & famoſos libellos ſcribentes & mittentes, ibi enim non imponitur cenſura, ſed pœnæ temporales.

9 Libellos famoſos conficiens aliquibus in locis ipſo facto excommunicatur.

9 Dixi *jure communi*, quia jure particulari, ut in Provincia Mediolanenſi, lata eſt excommunicatio ipſo facto contra eos, qui libellum famoſum conficiunt, edunt, vel divulgant, ut abundè ſatis explicavi *in meo tract. de contract. diſp.* 2. *q.* 4. *punct.* 9. *propoſit.* 5. *n.* 9. vide quæ ibi tradidi.

Quas autem pœnas temporales incurrat conficiens libellum famoſum, ſcribens, edens, aut fieri mandans, aut recipiens, nec lacerans, ſed aliter non conſumens, videri poteſt apud Julium Clarum *lib.* 1. *quæſt.* 68. & apud Ludovicum Molinam *de juſtit. tract.* 4 *diſp.* 19. *n.* 1. *& ſeqq*

PUNCTUM XXXVII.

De excommunicatione contra impedientes, aut prohibentes ingreſſum religionis iis, qui ad congregationem Monachorum B. Mariæ montis Oliveti Ordinis S. Benedicti, ſe transferre cupiunt.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Impediens ingreſſum in Religionem Monachorum montis Oliveti ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Impediens aliquem ingredi religionem eorum, quibus communicata ſunt privilegia religionis S. Benedicti, an ſubjiciatur huic excommunicationi.*

1 DE excommunicatione contra retrahentes fœminas ab ingreſſu in religionē, egimus *q.* 2. *punct* 3. nunc agendum eſt de quadam excommunicatione in favorem congregationis Monachorum montis Oliveti, edita à Julio II. in Bulla 2. quæ incipit *Et ſi ad univerſos regulares*, ibi, *ne quiſquam perſonas, quæ de jure communi religionem ingredi non prohibentur ex ſæculo fugientes, & ad dictam congregationem venire affectantes, verberibus, aut moleſtiis quibuſlibet impedire vel prohibere, aut à monaſteriis, vel locis congregationis ejuſdem, præſentibus, vel futuris divertere, aut ſuper hoc illis, vel eas recipientibus injuriam, vel moleſtiam aliquam irrogare præſumat contrafacientes verè præſentium notitiam habentes, vel qui eas ignoraverint & poſtquam ad eorum notitiam devenerint à præmiſſis injuriis, & violentiis non deſtiterint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrant, à qua præterquam in mortis articulo conſtituti niſi à Sede præfata abſolutionis beneficium nequeant obtinere*. Ex quibus verbis conſtat quænam ſit materia, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt prohibere, vel impedire moleſtiis, aut verberibus ingreſſum præfatæ religionis cupientibus eam ingredi.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Ex quo ſequitur primò eum, qui precibus, conſilio, & ſuaſionibus, abſque vi, & metu impedit aliquem non afficit hac cenſura; quia non dicitur impedire verberibus, aut moleſtiis, niſi fortè preces, ut ſuaſiones adeo frequentes, & importunæ ſint, ut judicio prudentis viri moleſtiæ rationem induant. Item huic cenſuræ non ſubjicitur, qui multa temporalia bona pollicetur, ſi religionem illam non ingrediatur. Idem dic de avertente aliquem à religione qui religionis capeſſendæ propoſitum habebat, ſed nondum firmiter decreverat hujus religionis habitum ſuſcipere. Ratio eſt, quia hic non affectabat ad dictam congregationem venire, ut in præcitata Julii II. Bulla dicitur, affectatio enim ardens animæ deſiderium, & propoſitum indicat.

Secundò ſequitur eum, qui ære gravatum impedit, ne præfatam religionem ingrediatur, non incidere in hanc cenſuram; quia hic jure communi prohibetur religionem ingredi: Bulla autem loquitur de impediente eos, qui prohibentur jure communi religionem ingredi; quomodo autem gravatus ære alieno prohibeatur ingredi religionem, explicavi *in tract. de contractibus*.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, qui modo explicato prohibent, vel impediunt religionis ingreſſum in præfatam congregationem: nam in Bulla dicitur, *ne quiſquam* quæ loquendi forma æquivalet univerſali, gloſſa *in l. ſi neceſſaria*, *§. ſi annua, de pignor actio.* & Bald. *in l. qui anum*, *C. de fidejuſſor.*

3 Impedientes ingreſſum in religionem Monachorum montis Oliveti ſubjiciuntur excommunicationi.

4 Sed modo dubium eſt, utrùm impediens aliquem ingredi religionem eorum, quibus communicata fuerunt privilegia religionis S. Benedicti, incidat in iſtam excommunicationem.

4 Impediens aliquem ingredi religionem eorum, quibus communicata ſunt privilegia religionis S. Benedicti, an ſubjiciatur huic excommunicationi.

Reſpondet Fill. *tr.* 15. *c.* 5. *q.* 11 *ad fin.* incidere in iſtam excommunicationem. Sed hoc mihi non probatur, quia hoc privilegium non videtur directè conceſſum Ordini S. Benedicti; ſed congregationi montis Oliveti: ſecùs dici poteſt, ſi loquamur de iis, quibus in ſpecie communicata ſunt privilegia præfatæ congregationis; ut clarius conſtabit ex dicendis in excommunicationibus contra religioſos editis, & patet ex dictis *in punct. præced. n.* 6.

PUNCTUM XXXVIII.

De excommunicatione contra fœminas ingredientes monaſteria religioſorum, & contra alios quoſcumque ingredientes monaſteria Monialium.

1 *Referuntur conſtitutiones, in quibus iſta excommunicatio continetur, & innuitur locus, ubi prolixè explicatur.*

1 Refertur conſtitutiones, in quibus iſta excommunicatio continetur, & innuitur locus ubi prolixè explicatur.

1 ISta excommunicatio lata fuit in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25 *c.* 5. & à Pio V. Gregorii XIII. verùm quia de hac cenſura fuſiſſimè

agendum

agendum erit *in quæſt. de excomm. Papæ reſervatis, contra religioſos punct. ult. ſect. 3 & 4.* videri poſſunt, quæ ibi traduntur.

PUNCTUM XXXIX.

De excommunicatione contra accedentes ad ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ,

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Peregrinationem incipiens, ſed non perficiens verſus ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ, non ligatur excommunicatione.*
4 *Ad Sepulchrum Domini accedens abſque licentia Sum. Pont. alia de cauſa, quàm devotionis, non ſubjicitur excommunicationi.*
5 *Peregrinationem vovens ad ſepulchrum Domini, an teneatur votum adimplere.*
6 *Vovens accedere ad ſanctum Domini ſepulchrum ſine licentia Papæ an teneatur votum adimplere.*
7 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio refertur in libro pœnitentiali ſummi Pœnitentiarii, eámque ſe vidiſſe teſtatur Archidiacon. Apud Sylveſt. *verb. excommunicatio 7. q. 91. caſu 55.* & S. Anton. 3 *p. tit. 24. c. 30. in fine*, & de illa meminit Navarr. *c. 27. n. 109.* Armilla *verbo excommun. num. 69.* Suarez *diſp. 22. ſect. 6. num. 9.* Filliuc. *tract. 15. c. 5. ad finem.*

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt peregrinatio Hieroſolymitana, cauſâ devotionis facta abſque licentia Papæ; nam verba S. Antonii referentis iſtam excommunicationem hæc ſunt, *Accedens ad ſepulchrum Domini cauſa devotionis ſine licentia Papæ eſt excommunicatus, & ejus abſolutio Papæ reſervatur, vel ſummo Pœnitentiario.*

3 Peregrinationem incipiens, ſed non perficiens verſus ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ, non ligatur excommunicatione.

3 Sed modo dubium eſt primò, utrùm inchoans hujuſmodi peregrinationem, ſed non perficiens, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia textus ſit D. Antonino credimus, loquitur de accedente; is autem dicitur ad terminum accedere, qui peracto itinere ad illum pervenit; tum quia excommunicatio regulariter loquendo, non incurritur, niſi adſit effectus completus, & conſummatus. Addo iſtum non affici excommunicatione, ſive propria voluntate non pervenerit ad Domini ſepulchrum, ſive ob infirmitatem, ſive alia de cauſa; adhuc enim militant præfatæ rationes.

4 Ad ſepulchrum Domini accedens abſque licentia ſummi Pont. alia de cauſa, quàm devotionis, non ſubjicitur excommunicationi.

4 Secundò dubium eſt, utrùm accedens ad ſepulchrum Domini alia de cauſa quam devotionis, e.g. cauſa mercaturæ, aut causâ alterius negotii cum aliquo peragendi, huic cenſuræ ſubjiciatur. Ratio dubitandi eſt, quia turpius eſt accedere causâ mercaturæ, vel negotii temporalis, quàm causâ devotionis; ergò ſi excommunicatio incurritur ob peregrinationem cauſa devotionis ſuſceptam, multò magis incurretur ob acceſſum ad alia loca intuitu negotii temporalis.

Reſpondeo non ſubjici huic cenſuræ, ſi alia de cauſa accedat, quàm devotionis. Ratio eſt, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propria verborum ſignificationem; verba autem textus loquuntur ſolum de accedente ad ſepulchrum causâ religionis ad loca ſancta viſenda.

Nec obſtat ratio dubitandi, qui fieri poteſt, ut Sum. Pont. juſta de cauſa motus fuerit ad hujuſmodi peregrinationem interdicendam, ut quia fortè accedentibus ad illa loca ſancta, cauſa devotionis magnum imminebat vitæ, aut perverſionis periculum à Saracenis, & Turcis, à quo fortè periculo immunes erant accedentes cauſa negotiationis, &c. Præterea mercatores rarò ad ea loca ſe conferunt, ob id hujuſmodi acceſſus ipſis ſub cenſura prohibitus non fuit.

Hinc ſequitur accedentem ad præfata loca, cauſa negotiationis non incidere in excommunicationem, etiamſi poſtquam cauſa negotiationis ad ea loca pervenit, viſitet ſacroſanctum Domini ſepulchrum. Ratio eſt, quia non dicitur accedere ad ſepulchrum Domini cauſa devotionis; ſed cauſa negotii, & data occaſione viſitare loca ſancta, quod non videtur contra Sum. Pont. intentionem.

5 Peregrinationem vovens ad ſepulchrum Domini, an teneatur votum adimplere.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm vovens peregrinationem ad ſanctum Domini ſepulchrum, teneatur votum adimplere.

Reſpondeo teneri adimplere, petita prius à Sum. Pont. licentia, nam hujuſmodi votum eſt de re honeſta, & bona: ergo obligat.

Dico, *petita à Summ. Pont licentia*, quia ſine licentia accedere non poteſt; conſequenter tenetur licentiam petere ut votum adimpleat; quia qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media conducentia ad finem, niſi valdè difficilia ſint, juxta tradita *de leg. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 1. quæſt 2.*

6 Vovens accedere ad ſanctum Domini ſepulchrum ſine licentia Papæ, an teneatur votum adimplere.

6 Major difficultas, eſt utrum faciens votum accedendi ad ſanctum Domini ſepulchrum abſque licentia Papæ, teneatur votum adimplere.

Reſpondeo negativè, ſi dum vovit explicitè, intendebat accedere ſine licentia. Ratio eſt, quia hujuſmodi votum, ut ſic, eſt de materia licita, & turpi; ſi verò non cogitabat de licentia; cenſetur voviſſe ſub hac tacita conditione, ſi Papæ placuerit, ut accedendi facultatem dederit, cenſetur enim voviſſe peregrinationem eo modo, quo eam licitè peragere poteſt: ut benè Suar. *loc. cit. n. 10.* & alii communiter, quos retuli *de voto.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

7 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli accedentes ad Domini ſepulchrum ſine licentia Papæ. Ratio eſt, quia lex generaliter loquens, generaliter intelligenda eſt: An autem ignorantia, aut alia cauſa excuſare poſſit ab hac cenſura; patet ex regulis generalibus traditis *de leg. & de cenſ. in genere.*

PUNCTUM XL.

De excommunicatione contra eos, qui quoſlibet libros, & codices impii Thalmud, & alia quæcumque librorum volumina, & ſcripta à conſtitutione Sum. Pont. damnata, habent, legunt, &c.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Libri, & ſcripta Thalmud & Hebræorum, quænam retineri, legi imprimi, exemplari, advehi, emi, vendi, & donari prohibeantur ſub excommunicatione.*
5 *Principes, & rectores locorum negligentes in inquirendis per domos Judæorum libris Thalmud, & inventis comburendis, ligantur excommunicatione.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur in conſtitutione 20. in ordine Clementis VIII. quæ incipit, *cum Hebræorum malitia*, edita anno 1593. die 5. Aprilis, in qua præter ea, quæ hoc loco tradam innovantur, & approbantur conſtitutiones aliorum Pont. prædeceſſorum, qui impium Thalmud, & alia ſimilis reprobata, & deteſtanda ſcripta, & volumina damnarunt, & retineri prohibuerunt.

Verùm circa iſtam Clem. VIII. conſtitutionem tria explicabo.
Primò quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundo, quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò quinam libri haberi, legi, ac retineri prohibeantur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones, quæ ſub excommunicatione in hac Bulla prohibentur; iſtæ autem ſunt,
Prima præfatos libros retinere.
Secunda habere.
Tertia legere.
Quarta edere.
Quinta typis excudere, ſeu imprimere.
Sexta ſcribere, vel exemplare.
Septima Advehere.
Octava emere.
Nona vendere.
Decima donare.
Undecima commutare.
Duodecima aliàs quomodolibet diſtrahere, vel alienare.
Tertiadecima audere quoquomodo præſtare, aut impendere opem, conſilium, auxilium, vel favorem Hebræis pro habendis, ſcribendis, ſeu imprimendis hujuſmodi libris, vel undecumque afferendis, ſeu tranſvehendis, aut pro impetranda de cætera eorumdem legendorum licentia.

Iſtæ omnes actiones disertis verbis exprimuntur *in præfata Bulla, §. 6 v. præcipientes, & §. 7. v. ac ve.* Quid autem unaquæque iſtarum actionum ſignificet, omnibus notum, penitúſque perſpicuum arbitror, tum ex clara ipſorum verborum ſignificatione, tum ex iis, quæ ego docui in expoſitione Bullæ Cœnæ *diſp. 1. q. 2. punct....*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt ſinguli Chriſtiani, qui præfatas actiones faciunt, ut patet ex ipſa Bulla, in qua expreſſis pœnis propoſitis, & enumeratis pœnis contra tranſgreſſores hujus Bullæ impoſitis, hæc verba adduntur. *Necnon quoad Chriſtianos, etiam excommunicationis majoris latæ ſententiæ per unumquemque contra facientem eo ipſo incurrenda, &c.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 Libri, & ſcripta Thalmud & Hebræorum, quænam retineri, legi, imprimi, exemplari, advehi, emi, vendi, & donari prohibeantur ſub excommunicatione.

4 LIbri, & ſcripta, quæ in hac Bulla retineri, legi, edi, imprimi, &c. prohibentur, ſunt libri, & codices impii Thalmud, vaniſſimi Cabaliſtici, & alii a prædeceſſoribus prohibiti, & condemnati. Item opera, commentaria, tractatus, volumina, & ſcripta quæcumque tam lingua Hebraica, quàm quavis alia hactenùs ſcripta, aut verſa, edita & impreſſa, ac in poſterum conſcribenda, aut vertenda, edenda, vel imprimenda, continentia, ſeu continentes tacitè vel expreſſè hæreſes, vel errores contra ſacras veteris legis, & Teſtamenti ſcripturas, necnon contumelias, impietates, blaſphemias contra Deum, S. Trinitatem, & Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, Sacramenta, ſacras imagines, contra Chriſti fideles, præſertim Epiſcopos, Sacerdotes, & alias Eccleſiaſticas perſonas, ac etiam

contra

contra nuper converſos ad finem, & Neophytos, & alios contra religionem Catholicam; vel in quibus etiam impudicæ, & obſcœnæ narrationes memorantur, etiam ſub prætextu, quòd expurgata fuerint, vel donec expurgentur, ſive quod de novo typis excuſa fuerint, mutatis nominibus, &c. Quæ omnia in præfata Bulla §. 2. ſingillatim recenſentur, & ego in ipſorum explicatione non immoror, qui per ſe clara ſunt, & magis eluceſcent viſis, & cognitis iis, quæ in Bulla Cœnæ *loc. ſuprà cit.* fuſius tradidi.

5 Principes, & rectores locorum negligentes in inquirendis per domos Judæorum libris Thalmudi, & inventis comburendis, ligantur excommunicatione.

5 Huic excommunicationi alia ſatis affinis hic explicari poſſet, quæ recenſetur in Bullario, *tom. 1. fol. mihi* 182. contra Principes, & rectores locorum quorumcumque, qui non faciunt diligenter inquiri per domos, & Synagogas Judæorum libros Thalmud, & inventos comburi; verùm neque in hujus decreti expoſitione detineor; quia omnia clara ſunt, nec certò conſtat, an uſu & à majoribus prædictorum Principum, atque rectorum hujuſmodi decretum receptum ſit, teſte Filliuc *tract. 14. c. 10. quæſ. 8. n. 168.* licèt ipſe hujuſmodi decretum in ſuo Bullario non citare fateatur.

PUNCTUM XLI.

De excommunicatione contra ſuadentes Papæ, ut infeudet, aut alienet civitates, & loca S. R. E. quovis prætextu id faciant.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Proponens oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicam, ut tractet de alienatione bonorum Sedis Apoſtolicæ, an excommunicationem incurrat.*
4 Inſinuare *quid ſignificet.*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Alienationem bonorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fiſco addictorum ob delicta procurans, incurrit excommunicationem.*
7 *Procurans alienationem bonorum Romanæ Eccleſiæ quæ Camera Apoſtolica emit à Baronibus, non ſubjicitur excommunicationi.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio lata fuit à Pio V. in Bulla 35. quæ incipit, *Admonet nos*; circa quam de more duo quæram.
Primò, quænam ſit ejus materia.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Sed prius præmittendum eſt hanc Bullam confirmatam fuiſſe etiam à ſucceſſoribus Pontificibus, præſertim à S. D. N. Urbano VIII. in Bulla quæ incipit, *Sacroſancti*, edita anno 1623. pridiè Kalend. Octobris.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt iſtæ actiones.
Prima eſt tractare, conſulere, aut alia ratione verba facere de alienandis, aut infeudandis bonis immediatè pertinentibus ad Eccleſiam Romanam; nam in textu dicitur, *tractantes, conſulentes, aut aliàs verba facientes de infeudationibus, aut alienationibus de civitatibus, & locis præfatis, immediatè ad nos, & Sedem Apoſtolicam pertinentibus.*
Quæ autem loca dicantur immediatè ad EccleſiamRomanam pertinere, docui in explicatione Bullæ Cœnæ, contra Ugolin. & alios.
Amplia *primò*, etiamſi agatur de alienatione bonorum devolutorum ad Sedem Apoſtolicam. *Secundò*, etiamſi hujuſmodi bona aliàs in feudum dari ſolita eſſent. *Tertiò*, etiam ex cauſa permutationis. *Quartò*, etiam ſub annuo canone, aut alia quavis ratione. *Quintò*, etiam intuitu meritorum erga Sedem Apoſtolicam. *Sextò*, etiam prætextu neceſſitatis, vel evidentis utilitatis. *Septimò*, etiamſi agatur de poſtulandis aliquibus, ut eis titulus Ducis, Vicarii, Gubernatoris, aut alius gradus, in præfatis locis conferatur ad vitam, vel in perpetuum, vel ad longum tempus, vel etiam ad beneplacitum, hæc omnia expreſsè habentur in præcitata Bulla, in quibus explicandis non immoror, quia clara ſunt, tum ex ſe, tum ex regulis generalibus.
Limita primò, modò hæc de cauſa eligantur Oratores, qui mittantur ad Sedem Apoſtolicam; nam in textu dicitur, *ac propterea de eligendis Oratoribus ad nos, & ſucceſſores noſtros ſuper præmiſſis, vel illorum occaſione mittendis proponentes*, eidem excommunicationi ſubjicitur actio, quâ quis recipit munus hujuſmodi Oratoris, ut in præfata Bulla habetur.
Limita ſecundò juxta dicenda in ſecunda propoſitione num. 6. & *ſeqq.*

3 Proponens oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicā, ut tractet de alienatione bonorum Sedis Apoſtolicæ, an excommunicationem incurrat.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm proponens Oratorem, prædicta de cauſa mittendum ad Sedem Apoſtolicam, aut Orator hujuſmodi onus recipiens, ligetur ſtatim excommunicatione, etiamſi poſtea hac de re nihil agatur cum Pontifice. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda eſt, & verba cum effectu intelligenda ſunt.
His non obſtantibus, probabilius dicendum cenſeo, iſtum ligari excommunicatione, quia ſufficienter verificantur verba, conſequenter cenſetur adeſſe effectus ſub excommunicatione prohibitus; nam ſub excommunicatione non ſolum prohibetur tractare de re cum Summo Pontifice, verùm etiam mittere hac de cauſa Oratores, vel hujuſmodi munus Oratoris ſuſcipere. Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

Secunda actio eſt, inſinuare, vel ſuadere hujuſmodi alienationem Summo Pontifici, ſive id fiat per ſe, ſive per alium; nam in textu dicitur, *aut alii quicumque alienationes hujuſmodi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per ſe, vel alium, ſeu alios inſinuantes, vel ſuadentes, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant.*

4 Inſinuare quid ſignificet.

4 Sed modò dubium eſt, quid ſit *inſinuare*.
Reſpondeo idem eſſe, quod declarare mentem ſuam eſſe, ut Summus Pontifex prædicta loca alienet, vel infeudet. Ita ſentire videtur Julius Clarus *de donat. quæſt.* 15. *n.* 5. Leſſius *lib. 2. cap.* 1. *dub.* 13. *n.* 97. & alii quos in ſimili retuli *de contractibus*, dum loquerer de inſinuatione requiſita ad donationem; *ſuadere* autem eſt conſulere, aut aliquo prætextu, ſeu ratione permovere ad alienationes hujuſmodi faciendas.
An autem inſinuatio, aut ſuaſio puniatur pœna excommunicationis, etiamſi actualis alienatio non ſequatur, patet ex dictis *quæſt. 3. punct. 5. n. 9.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, qui præfatas actiones agunt, ſive ſint Eccleſiaſtici, ſive ſæculares, cujuſcumque dignitatis, & ordinis, etiam Epiſcopalis, vel majoris, etiam Cardinalatûs honore fulgentes, ſive id agant, publicè, ſive privatim, ſive id agant per ſe, ſive per alium. Exprimuntur etiam in præfata Bulla communitates, & univerſitates; quamvis enim communitas, ut ſic, excommunicari non poſſit, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere*, nihilominus particulares perſonæ communitatis tractantes, vel conſulentes, & ob id Oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicam proponentes vinculo iſtius excommunicationis innodantur. Vide Franciſcum Leonic *in theſauro fori c.* 15 *n.* 12. & Sopranum apud Filliucium *tract. 44. cap. 3 §. 5. quæſ. 4. &* 5.

6 Alienationem bonorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fiſco addictorum ob delicta procurans, non incurrit excommunicationem.

6 Limitanda eſt tamen iſta propoſitio primò quoad eos, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt ad procurandam alienationem, vel infeudationem bonorum fiſco addictorum ob delicta; nam bona confiſcata ob delicta non comprehenduntur amplius in Bulla Pii V. ex conſtitutione Gregorii XIII. in Bulla 65. quæ incipit, *Tanta, támque horrenda* §. 13. *verſ. declarantes*, & ex conſtitutione Sixti V. in Bulla 5. quæ incipit, *Hoc noſtri Pontificatus initio* §. 9. *verſ. duces, ſub finem dicti* §.

7 Procurans alienationē bonorum Romanæ Eccleſiæ quæ Camera Apoſtolica emit à Baronibus, non ſubjicitur excommunicationi.

7 Præterea ſub prædicta Bulla Pii V. non comprehenduntur per triennium loca quæ Camera Apoſtolica emit à Baronibus: hæc enim per triennium excipiuntur à Clemente V. in Bulla 48. quæ incipit, *Juſtitia ratio*, §. 14. *verſ. civitates verò.*
Limitatur ſecundò, quoad eum, qui hoc facit de licentia Summi Pontificis, ejus enim eſt legem abrogare, cujus eſt eam condere. Imò Sopranus apud Filliuc. *tract 44. cap 3. quæſ.* 3 illum eximit ab excommunicatione, qui Summum Pontificem adit, ipſúmque de hac re alloquitur, & ab eo non repellitur; nam eo ipſo, quod Summus Pontifex illum ad proponendum admittit, cenſetur cum eo diſpenſare, & facultatem tractandi concedere.
Hæc opinio probabilis eſt, modò Pontifex conſcius eſſet rei ab altero agendæ, antequam ille de ea re ageret; nam diſpenſatio præcedere debet actionem ſub excommunicatione prohibitam. Secus ſi Pontifex ignorabat de qua re acturus eſſet, aut ſi eum repulit poſtquam cognovit quid agere vellet; perſpicuum enim eſt illum excommunicationis vinculo innodari, ſi tractatum alienationis, poſtquam à Papa repulſus fuit, proſequatur; facit enim contra conſtitutionem, excommunicationis pœnam continentem.
An autem Summus Pontifex infeudans, aut alia ratione alienans bona Cameræ Apoſtolicæ graviter peccet, & reus ſit violationis juramenti, conſtat ex ſupradictis, *q. 4. punct. 11. ſect. 2. §.*

PUNCTUM XLII.

De excommunicatione contra extrahentes frumentum, blada, legumina, & alia id genus, extra ſtatum Eccleſiaſticum, aut à locis immediatè ſubjectis Eccleſiæ Romanæ ad loca mediatè ſubjecta.

1 *Enumerantur conſtitutiones in quibus iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Loca mediatè, vel immediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ quænam dicantur: loca Baronum & aliorum exiſtentium in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici quænam cenſeantur.*
4 *Farinam transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel ad loca mediatè ſubjecta, ſubjicitur excommunicationi.*
5 *Panem extrahens an incurrat excommunicationem.*
6 *Oleum transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum, an ligetur excommunicatione.*
7 *Olei nomine an intelligantur etiam olea.*
8 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
9 *Extractionem conſulens non ligatur excommunicatione.*
10 *Frumentum aſportans non incidit in excommunicationem donec perveniat ad locum, ad quem frumentum deferre prohibetur.*
11 *Triticum aſportans in ſui, vel familiæ uſum an ligetur excommunicatione.*

Digitized by Google

12 *Triticum aſportans extra ſtatum Eccleſiaſticum in modica quantitate, excuſari videtur ab excommunicatione.*
13 *Materia parva, aut gravis reſpectu transferentis triticum extra ſtatum, quænam cenſeatur.*
14 *Aſportans extra ſtatum magnam frumenti quantitatem, ſed ſingulis vicibus modicam, quandonam ligetur excommunicatione.*
15 *Prælati facientes contra conſtitutiones de non aſportando tritico extra ſtatum, non videntur hoc tempore ligari ſuſpenſione.*
16 *Excommunicatio lata contra aſportantes triticum, an hoc tempore ſit Summo Pontifici reſervata.*
17 *Aſportans triticum & aliud genus extra ſtatum, an graviter peccet, & ad reſtitutionem teneatur.*

1 Enumerantur conſtitutiones in quibus iſta excommunicatio continetur.

1 UT iſta excommunicatio intelligatur, breviter notandum eſt, quid Summi Pontifices in hac materia decreverint.

Clemens VII. in Bulla edita pro abundantia rei frumentariæ, & agriculturæ extendendæ, anno 1523. innovat, & confirmat omnes conſtitutiones Sixti IV. Julii II. & inter alia decernit, ne Barones, Domicelli Romani, & alii quicumque, tam ſeculares, quam Eccleſiaſtici, etiam Cardinales, poſſidentes oppida, villas, & terras infrà quinquaginta milliaria ab Urbe, præſumant à ſuis ſubditis frumenta, & blada ultra ſui, & domus uſum, & neceſſitatem emere, aut prohibere, & impedire ad Urbem deferri, aut ad alia loca, quàm urbem Romam, deferre abſque Summi Pontificis, aut Cameræ Apoſtolicæ licentia, aut in his conſilium, auxilium, vel favorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè præſtare; alioquin tranſgreſſores pœnam excommunicationis ipſo facto incurrant, exceptis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis, quibus pœna ſuſpenſionis à divinis impoſita fuit.

Pius V. anno 1566. in Motu proprio, de privilegiis artis agriculturæ, & rei frumentariæ, eandem conſtitutionem confirmavit.

Gregorius XIII. ſimilem ferè conſtitutionem fecit anno 1579. impoſita excommunicationis reſervatæ pœna contra ementes ultra ſua, ſuorúmque familiarum uſum pro uno anno, aut impedientes per ſe, vel per alium, directè, vel indirectè ea deferri è ſuis locis ad Urbem, aut extrahentes frumenta. Imo in Bulla, quæ incipit, *Non ſine gravi* excommunicationem tulit contra diripientes animalia & alia bona cujuſcumque generis in ſtatu Eccleſiaſtico, aut ſcienter ementes illa furto ſublata, aut permutatores, aut recipientes, aut penes ſe habentes, ſeu cum præfatis contrahentes.

Clemens VIII. anno 1596. in Bulla, quæ incipit, *Paſtoralis noſtra*, abſtulit excommunicationem contra extrahentes è ſtatu Eccleſiaſtico frumenta, blada, legumina & aliud annonæ genus in modica quantitate; & pro uſu proprio tantùm, non autem causâ mercaturæ, anno verò 1597. in Bulla, quæ incipit, *Frumenti penuriam*, confirmavit conſtitutionem Gregorii, excepta excommunicationis pœna.

Paulus V. anno 1605. in Bulla 12. quæ incipit, *inter graviſſimas*, confirmavit conſtitutiones Pii V. Gregorii XIII. & Clementis VIII. non ſolùm quoad excommunicationem contra extrahentes frumentum, blada, legumina & oleum; verùm etiam quoad alias pœnas, ob annonam aliarum rerum, & graſciam impoſitas; anno verò 1606. in Bulla, cujus initium eſt, *pro peculiari*, ut præcedentem conſtitutionem declaret, illam extendit non ſolum ad extrahentes prædicta extra ſtatum Eccleſiaſticum, verùm etiam ad extrahentes è ſtatu Eccleſiaſtico, ſeu locis immediatè ſubjectis Eccleſiæ ad loca mediatè ſubjecta eidem Eccleſiæ, etiam tempore nundinarum, & emporiorum.

Sanctiſſimus verò Dominus noſter Urbanus VIII. in Bulla, quæ incipit, *Superni*, edita anno 1654. duodecimo Kalendas Novembris, confirmavit, & innovavit prædictas conſtitutiones Pii V. Gregorii XIII. Clementis VIII. & Pauli V. excepta excommunicatione, & aliis cenſuris, quas incurri ſolùm intendit ab iis, qui prædicta extrahunt causâ mercaturæ extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel ad loca Principum, Comitum, Baronum, & aliorum, quorum dominia exiſtunt in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici, ut patet ex Bulla præfata Summi Pontificis Urbani VIII. ibi, *in quibaſlibet earum* (videlicet conſtitutionum Pii V. Gregorii XIII. Clementis VIII. Pauli V. & aliorum, quorum ibi mentionem facit (*demptis tamen ex illis pœna excommunicationis, & aliis cenſuris Eccleſiaſticis, præterquam in caſibus, quibus extra ſtatum noſtrum Eccleſiaſticum, vel ad loca Principum, Ducum, Marchionum, Comitum, Baronum, & aliorum, quorum dominia in confinibus dicti ſtatus noſtri Eccleſiaſtici exiſtunt, extractio mercimonii causâ fiet, motu, ſcientia, & poteſtate paribus ſimiliter perpetuo approbamus, confirmamus, & innovamus* &c. Idem ferè decreverat Gregorius XV.

Ex quo licet inferre tres ſolum Pontifices hoc tempore cenſuris ligare extrahentes frumenta, & alia id genus, nempe Gregorium XIII. Paulum V. & Urban. VIII. qui hoc tempore Pontificatûs jura obtinet. Bulla vero Clem. VII. quoad cenſuras videtur in hac parte abolita, ut patebit ex infrà dicendis ad finem hujus puncti *n. 15.*

His præmiſſis duo de more hic explicabo.

Primò, quænam actiones ſub excommunicatione prohibitæ fuerint à Gregorio XIII. & Paulo V. & quænam modò ſub excommunicatione ipſo facto interdictæ cenſeantur à Summo Pontifice Urbano VIII.

Secundò, quódnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria excommunicationis latæ à Gregorio XIII. & Paulo V. erant quatuor actiones proximè ſequentes.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Prima actio erat, emere frumenta, blada, & legumina ultra uſum & neceſſitatem unius anni pro ſe, & ſua familia; ſic enim habetur in præfata Bulla Gregorii XIII. quam Paulus V. confirmavit.

Ex quo ſequitur, eum qui emit frumentum ad vendendum, vel ultra neceſſarium, ſeu convenientem uſum ſuæ familiæ pro uno anno, excommunicari in Bulla Pauli V. hoc tamen tempore non incurrit, quia præfata Bulla quoad cenſuras in hac parte confirmata non fuit à S. D. N. Urbano VIII.

Secunda, erat impedire ea deferri ad Urbem. Ob iſtam actionem etiam hoc tempore excommunicatio incurritur ob diſpoſitionem Bullæ Cœnæ; de qua fusè diſſerui in explicatione Bullæ Cœnæ *q. 9. punct. 1. n. 13. & punct. 2. n. 21.* cum Alterio, & Duardo.

Tertia erat exportare, ſeu conducere frumentum, blada, legumina, & oleum extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel intra ſtatum Eccleſiaſticum, è locis immediatè ſubjectis ad loca mediatè ſubjecta: Quamvis enim Gregorius XIII. loquatur ſolum de extrahentibus è ſtatu, nihilominus Paulus V. in declaratoria Bulla, edita anno 1606. excommunicationem & alias pœnas extendit ad extrahentes è ſtatu immediato ad mediatum ibi, *à quibuſvis provinciis, & locis eidem Romanæ Eccleſiæ immediatè ſubjectis ad civitates, terras & loca eidem Eccleſiæ mediatè ſubjecta.* Eadem cenſura confirmatur; & innovatur à Sanctiſſimo D. N. Urbano VIII. quoad extrahentem causâ mercimonii.

Quarta eſt facere prædicta aſportari, vel conduci, per ſe, vel per alium, & hoc verum eſt, ſive aſportarentur equo, ſive curru, ſive navi; his enim omnibus modis frumentum, & alia aſportantur. Ob duas ultimas actiones etiam hoc tempore excommunicatio incurritur virtute Bullæ Summi Pontificis Urbani VIII. ſi extractio, ſeu aſportatio fiat causâ mercaturæ, ut patet ex verbis Bullæ ſuperiùs citatis.

3 Quæ autem dicantur loca mediatè, & immediatè ſubjecta Eccleſiæ; patet ex dictis in Bulla Cœnæ, *q. 9. punct. 1. n. 13. & q. 21. punct. 3. n. 3.* ubi ea dixi eſſe loca immediatè ſubjecta Eccleſiæ Romanæ, quæ ab ipſa reguntur, ſeu ad quæ Eccleſia Romana mittit gubernatores, prætores, ſeu officiales: mediatè verò ſubjecta ſunt illa, quæ alteri domino data ſunt in feudum, vel quaſi in feudum, ut ſunt Baroniæ, Comitatus, & ſimilia, quæ reguntur ab iis, quibus data ſunt in feudum. Idem dici poteſt de aliquibus Abbatiis, quæ quaſi feudum alicui, quandiu ipſe vixerit, traduntur.

3 Loca mediatè, vel immediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ quænam dicantur. Loca Baronum exiſtentium in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici quænam cenſeantur.

Loca verò Baronum, & aliorum exiſtentia in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici de quibus ſermo eſt in Bulla Summi Pontificis Urbani VIII. ea cenſentur, quæ fines habent communes, ſive ſint mediatè ſubjecta Eccleſiæ, ſive non, quamquam, loca nulla ratione ſubjecta Eccleſiæ, potiùs dici debent extra ſtatum Eccleſiaſticum quàm in confinibus. Ex dictis colliges,

Primò, transferentem triticum, ſegalem, hordeum, avenam, & ſimilia frugum genera è ſtatu Eccleſiaſtico ad ſtatum alterius Principis, aut è ſtatu immediato ad mediatum, ſeu ad loca contigua ſtatui Eccleſiaſtico, affici excommunicatione: id tamen hoc tempore intelligitur, modò extractio fiat causâ mercimonii, hæc enim limitatio addita fuit à Summo Pontifice Urbano VIII.

Secus dic de transferente poma, pyra, nuces, allium, cepas, & conſimiles fructus; hic enim non afficitur excommunicatione, quia hæc non veniunt nomine frumentorum, & aliorum frugum in his Bullis expreſſarum. Idem dic de extractione animalium, licèt enim extractio animalium extra ſtatum Eccleſiaſticum interdicta eſſet à Gregorio XIII. ſub excommunicatione, Paulus tamen V. excommunicationem abſtulit, relictis in ſuo robore aliis pœnis contra extrahentes alias res ad annonam, & graſciam pertinentes. Idem dici poteſt de Bulla D. N. Urbani VIII.

4 Secundò transferentem farinam ad præfata loca ſubjici excommunicationi. Ratio eſt, tum quia farina nihil aliud eſt, quàm triticum, per moliturationem, naturam, qualitates & accidentia tritici tollit, licet non eodem nomine ſemper vocetur, & demonſtretur, tum quia hæc videtur intentio Summi Pontificis, qui ſummo ſtudio inopiam, & caritatem è ſtatu Eccleſiaſtico avertere conatur, tum quia ſi nomine frumenti, atque bladorum non comprehenderetur farina, lex facilè eludi poſſet, redacto in farinam tritico; ubicumque autem diſpoſitio, etiam pœnalis, facilè eludi poſſet, non facta extenſione, facienda eſt extenſio *c. quam in fine, de reg. juris, in 6.* tum quia qui ſolis verbis legis contentus, ejus mentem offendit ſubjicitur pœnis dictus, *l. non dubium, C. de legib. fraus, & l. contra legem, eodem tit.* Ita Julius Clarus *lib. pract. crim. q. 80.* Duardus *in Bulla Cœnæ, lib. 1. c. 3. q. 4. n. 9.* Azor. *1. part. lib. 5. c. 26. q. 2. verſ. quæres*, Filliuc. *tract. 15. c. 6. q. 9. n. 158.*

4 Farinam transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel ad loca mediatè ſubjecta ſubjicitur excommunicationi.

Contra Bald. *in l. non dubium, C. de legib.* Albericum, & alios apud Julium Clarum, & apud præcitatos DD. exiſtimantes farinam ſub nomine frumenti non contineri; & conſequenter extrahentes farinam non affici excommunicatione.

5 Objicies, extrahens panem non incurrit excommunicationem; ergo neque extrahens farinam.

5 Panem extrahens an incurrat excommunicationem.

Reſpondeo primò, negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia panis ſpecie differt à tritico, conſequenter ſub prohibitione tritici comprehendi non poteſt; tum quia extractio panis non

ſoles

Digitized by Google

ſolet annonæ caritatem inducere, cum difficile ſit panem in magna quantitate extrahere, nec panis diù durare poſſit ſicut farina, & frumentum, tum quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio; ſed benignior interpretatio accipienda eſt, tum quia nomine materiæ non venit materiatum, id eſt, confectum ex materia; *l. qua filius, §. illud ff. de leg. 3.* & nomine lanæ non venit lana neta, id eſt, in filum redacta, ſeu filata, *l. ſicut lana, ff. de leg. 3.* ergò ſub nomine frumenti contineri non poteſt panis, qui eſt tritico confectus, & tritici ſpeciem, & naturam amiſit.

Reſpondet ſecundò Fill. ſub prohibitione tritici comprehendi etiam panem; conſequenter non ſolùm extrahentem farinam, verùm etiam extrahentem panem huic excommunicationi ſubjici, tum quia connexorum eſt idem judicium, *l. cùm ultum, ff. de neg. geſt. & c. fruſtrato de conſtit.* & fruſtrà exprimitur, quod ſubauditur, *l. non rectè, C. de fidejuſſ.* tum quia extractio frumenti prohibetur propter panem; ergò multò magis cenſetur prohibita extractio panis; nam propter quod unumquodque, tale, & illud magis. *Auth. multò, C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

Mihi magis probatur prima reſponſio; & probabilius cenſeo extrahentem panem non affici excommunicatione, ſed aliis pœnis; nam in materia pœnali cenſurarum non eſt argumentandum à pari, vel à fortiori, ſed ſtandum eſt juris diſpoſitioni, nec eſt eadem ratio panis, & farinæ; quia panis ſpecie, & eſſentia differt à tritico, non verò farina à tritico.

6 Oleum transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum an ligetur excommunicatione.

6 Tertiò colligitur transferentem oleum extra ſtatum Eccleſiaſticum ad loca alterius Principis in hanc cenſuram incurrere, quia exprimitur in prima Bulla Pauli V. Probabile id etiam eſt, ſi transferat oleum à ſtatu immediato ad mediatum, licèt enim in declaratione non exprimatur extractio olei, tamen illa Bulla declaratoria non eſt irritatoria præcedentis Bullæ, ſed confirmatoria, & expoſitoria; præterquam quod dici poteſt expreſſum in illis verbis, *id annonæ genus.* Ita Fill. *loc. cit. n. 560.* ubi dicit hanc eſſe praxim ſacræ Pœnitentiariæ, & miniſtrorum annonæ, in dubio autem ſtandum eſt praxi, & conſuetudini, quæ legitima legis interpres nuncupatur. Hæc tamen illatio hoc tempore intelligenda eſt, modò extractio fiat causâ mercimonii.

7 Olei nomine, an intelligantur etiam oleæ.

7 Majus difficultas eſt, utrùm nomine *olei* intelligantur etiam oleæ, id eſt, baccæ, ex quibus oleum conficitur; conſequenter utrùm prohibitio extractionis olei extendatur ad extractionem olearum. Fill. *loc. cit.* putat nomine olei intelligi oleas, & conſequenter prohibitionem extractionis olei ad extractionem olearum extendi.

Alii putant extendi ſi oleæ extrahantur ad faciendum oleum, non verò ſi extrahantur ad comedendum; vel ſale condendum, ut poſtea comedantur.

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel oleæ ſunt maturæ, vel jam aptæ ad faciendum oleum, vel ſunt acerbæ & minùs aptæ ad oleum: ſi ſunt maturæ & aptæ ad faciendum oleum, cenſeo cadere ſub prohibitionem extractionis olei, ut patet ex rationibus allatis *n. 4. in ſecunda illatione.* dum loquerer de farina: ſi verò non ſunt maturæ nec aptæ ad faciendum oleum, cenſeo non ſubjici huic excommunicationi, etiamſi fortè ſub aliis pœnis vetitum ſit illas extrahere. Ratio eſt, tum quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio, tum quia ſicut ubi eſt eadem ratio, ibi militat eadem juris diſpoſitio, *l. illud. ff. ad leg. Aquil.* ita ubi non eſt eadem ratio, nec idem nomen; neque debet eſſe eadem pœna, & diſpoſitio; ſicut enim valet propoſitum in propoſito, ita oppoſitum in oppoſito, *l. final. ff. de fund. inſtruct.*

Ratio autem, & finis extractionis olei eſt, ne inducatur caritas annonæ olei, quam regulariter loquendo, non inducit extractio olearum quæ in parva quantitate fieri conſuevit.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

8 OMnes extrahentes, vel extrahi, aut aſportari, vel conduci facientes frumenta, blada, legumina, & oleum extra ſtatum Eccleſiaſticum vel ad loca in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici exiſtentia, ſeu à ſtatu immediato ad loca Eccleſiæ Romanæ mediatè ſubjecta, afficiuntur excommunicatione. Hæc propoſitio patet tum ex illis verbis in declaratione Pauli V. poſitis, *De cætero etiam, nec liceat quibuſvis communitatibus, univerſitatibus, & perſonis etiam qualificatis, & cujuſvis ſtatus, & gradus, & præeminentia, exiſtant, in eiſdem prioribus noſtris litteris expreſſis, & contentis pœnis, etiam prætextu quorumvis privilegiorum,* &c. tum ex confirmatione Summi Pontificis Urbani VIII.

Hæc tamen propoſitio hoc tempore limitatur, modò extractio fiat causâ mercimonii, ut dicitur in Bulla Sum. Pont. Urbani VIII. & jam ſæpius adverti.

9 Extrahoni conſulens non ligatur excommunicatione.

9 Sed modo dubium eſt primò utrùm conſulens prædicta aſportari, incurrat excommunicationem.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de aſportantibus, ſeu facientibus aſportare; excommunicatio autem lata in facientes non extenditur ad conſulentes, ut dictum eſt *de cenſ. in genere,* cùm aliud ſit facere, aliud conſulere. Secus dic de mandante aſportari, ſeu conduci, hic enim dicitur facere aſportari, ſeu conduci, & licèt per ſe ipſum non faciat, facit tamen per alium. Hoc tamen intelligitur ſecuta aſportatione, & conductione, ut patebit ex dicendis in ſolutione dubii proximè ſequentis.

10 Frumentum aſportans non incidit in excommunicationem, donec perveniat ad locum ad quẽ frumentum deferri prohibetur.

10 Secundò dubium eſt utrùm aſportans frumentum incidat in excommunicationem antequam perveniat ad locum, ad quem deferre prohibetur.

Ratio dubitandi eſt, quia qui frumentum extrahit, & in itinere deprehenditur, antequam provinciæ fines egrediatur, puniri debet ac ſi frumentum extraxiſſet, ex Julio Claro, Azorio, & aliis *loc. cit.* ergo etiam affici videtur pœna excommunicationis. Sed quicquid ſit de irrogatione pœnæ temporalis de qua eſt inter Doctores controverſia.

Reſpondeo aſportantem frumentum non affici excommunicatione, donec ad eum locum perveniat, ad quem triticum deferri prohibetur. Ratio eſt, quia cenſura non incurritur non ſecuto effectu ſub cenſura prohibito; effectus autem ſub cenſura prohibitus eſt extractio frumenti extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel loca eorum quorum dominia in confinibus ſtatus Eccleſiaſtici exiſtunt.

11 Triticum aſportans in ſui, vel familiæ uſum, an ligetur excommunicatione.

11 Tertiò dubium eſt, utrùm aſportans in uſum ſuum, ſeu familiæ, ſubjiciatur pœnis (hic non loquor de pœna excommunicationis, quam conſtat hoc tempore poſt conſtitutionem Sum. Pont. Gregorii XV. & Urbani VIII. in hoc caſu non incurri, ſed de aliis pœnis) prædictarum conſtitutionum.

Bartol. & Jaſon apud Jul. Clar. *lib. 5. recept. ſent. pract. crim. q. 82.* putant ſtatuta, quibus vetatur frumentum, & alia aſportari, non ligare deportantes ad proprium uſum.

Sed mihi diſtinguendum videtur: aut is, qui aſportat, vel aſportare facit, hoc facit ex magna neceſſitate, cui aliter commodè conſulere non poteſt (ut ſi familiam ſuam aliter non poſſet alere ſine magna difficultate, aut id facit ſine gravi neceſſitate. Si facit ex magna neceſſitate, cenſeo excuſari, quia Sum. Pont. non intendit in tali eventu obligare; præcepta enim Eccleſiæ ſuavia ſunt, nec obligant cum gravi commodo, ex communi DD. ſententia; ſi verò non aſportat ob neceſſitatem, non excuſatur: tum quia Sum. Pont. vim obligandi habet, & obligare intendit, tum quia alioquin poſſet aliquis ad proprium uſum emere, & poſtea mutata voluntate ſibi libet vendere. Ita ſentire debet Jul. Clar. Azor. & alii *loc. cit.* aſſirmantes ſtatutum prohibens, & puniens extractionem frumenti, aratium, & animalium, afficere aſportantes ad proprium uſum, idque uſu, & praxi receptum eſſe teſtantur. Hinc ſequitur.

Primò, non ſolùm ab excommunicatione, verùm etiam ab aliis pœnis excuſari eos, qui extrahunt eam ſolùm quantitatem, quæ ad neceſſariam ſuſtentationem ſuam, & familiarum ſuarum onus anni, ſive uſque ad novam meſſem ſufficiat.

Secundò excuſari pauperes, qui faſciculos ſpicarum, in agris relictarum unus diei labore collectos pro victu, & neceſſitate tantùm ſua diurna extrahunt.

Tertiò excuſari religioſos mendicantes aſportantes granum, legumina & alia ſimilia pro eleemoſynis data, pro victu conventuum ſuorum communi.

Quartò excuſari ruſticos, & pauperes operarios, qui mercedem diurnam non niſi in grano, aut aliis annonæ generibus hujuſmodi conſequi poſſunt, aut qui ad mercatus pullos, ova, fructus, vel alia ſimilia in parva quantitate ferunt, & ex pretio rerum prædictarum panem, farinam & alia ſimilia pro ſuo, & familiarum ſuarum uſu, & neceſſitate, duntaxat in locis ſtatus prædicti immediatè ſubjecti, ad loca ſtatus mediatè ſubjecta, aut etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum extrahunt, & aſportant, modò id fiat ſine dolo, & non causâ mercaturæ, ut patet tum ex allatis rationibus, tum ex Bulla Gregorii XV. quæ incipit, *Romani Pontificis,* edita 30. Julii 1622. in qua præfatos caſus nominatim exprimit & excuſat.

Quintò autem non excuſari à pœnis prædictarum conſtitutionum qui triticum extrahit ad alendos extraneos non indigentes.

Et hoc verum cenſeo, etiamſi aſportet ad alendos homines ſubditos ſtatus immediati Eccleſiaſtici, tum quia eadem ratio militat, tum quia ſi haberetur ratio perſonarum, & non loci, ſequeretur transferentem triticum ab uno loco immediatè ſubjectum ad alium proximum, & immediatè ſubjectum ad alendos extraneos ibi exiſtentes affici pœnis prædictarum Bullarum; quod durum videtur; quidquid in oppoſitum ſentire videatur Fill. n. 264. Addit Fill. extrahentem triticum ad alendos operarios conductos ad colendum agrum exiſtentem in loco mediatè ſubjecto, vel ad ſeminandum idem triticum in agro exiſtente in ſtatu mediato non ſubjici pœnis contra extrahentes impoſitis; modò intentionem habeat referendi poſtea meſſem in ſtatum Eccleſiaſticum immediatè ſubjectum Eccleſiæ Romanæ; is enim adimplet cum fœnore voluntatem legiſlatoris, cùm extrahat ſtadium e. g. ut referat ſex, vel octo.

Hæc opinio probabilis eſt, ſed oppoſitum mihi probabilius videtur. Quamobrem arbitror quidem hoc tempore poſt conſtitutionem Sum. Pont. Urbani VIII. non affici excommunicatione, reum tamen eſſe aliarum pœnarum. Ratio eſt, tum quia Sum. Pont. confirmando prædeceſſorum conſtitutiones cenſetur juxta prædeceſſorum mentem abſolutè interdixiſſe extractionem, nec reſpexiſſe intentionem extrahentis; ſed actionem externam; præſertim, cùm multis de cauſis extrahens impediri poſſit, ne poſtea meſſem in ſtatum Eccleſiaſticum referat; tum quia idem dicendum etiam eſſet de extrahente frumentum, ut illud ſeminet in agro extra ſtatum Eccleſiæ exiſtente, (quod Fillius non eſt auſus dicere,) militat enim in utroque caſu eadem ratio.

12 Triticum aſportans

12 Quartò dubium eſt, utrùm parvitas materiæ excuſet ab hac cenſura.

extra ſtatum Eccleſiaſticum in modica quantitate excuſari videtur ab excommunicatione.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia regula generalis eſt parvitatem materiæ, ubi dari poteſt, excuſare a mortali conſequenter etiam ab excommunicatione, quæ mortale peccatum ſupponit, tum quia idem declaravit Clemens VIII. anno 1596. in Bulla, *paſtoralis*.

13 Materia parva, aut gravis reſpectu transferendi a triticum quænam cenſeatur.

13 Sed modò difficultas eſt quænam dicenda ſit materia parva, vel gravis, & ſufficiens ad excommunicationem incurrendam.

Reſpondet Fil. eam videri modicam, quæ ſolum ſufficit ad ſuſtentandam familiam per unum, vel duos dies. Alii cenſent materiam cenſeri parvam; quæ non excedit quartam partem rubli, id eſt, tria ſtadia; conſequenter iſti DD. innuere videntur, magnam quantitatem fore ſi tertiam rubli partem excedat.

Ego verò cenſeo parvitatem, & magnitudinem, judicio prudentis viri metiendam eſſe: cùm enim S. Pont. eam non definierit, prudentis viri judicio definiendam reliquit, ſpectata non ſolum rei quantitate ſecundùm ſe, verùm etiam damno omnium, ad quod præcavendum Sum. Pontif. conſtitutiones ediderunt. Quamobrem unum rublum ego vix materiam ſufficientem exiſtimarem. Ratio eſt, tum quia ſicut ea quantitas victualium, quæ per unum equum defertur, non cenſetur materia ſufficiens ad incurrendam excommunicationem Bullæ Cœnæ, octavam in ordine impoſitam contra impedientes victualia Romam deferri juxta eundem Filliuc. *tr.* 16. *c.* 7. *q.* 3. *n.* 160. ubi aſſerit viros doctos Romæ ita ſenſiſſe; ita vix arbitror unum rublum, ſeu duodecim ſtadia, quæ per unum equum deferuntur, eſſe materiam iſtius excommunicationis, tum quia ſicut in ſacra Pœnitentiaria non ſolet imponi obligatio reſtituendi pecuniam Cameræ debitam, quæ eſt unus aureus pro rublo, niſi quantitas deportata rublum excedat; teſte eodem Fill. ita neque graviſſima excommunicationis pœna contrahitur ob minorem quantitatem. Vide quæ tradidi in expoſitione Bullæ Cœnæ *q.* 9. *punct.* 3. *n.* 3. *& ſeq.*

14 Aſportans extra ſtatum magnam frumenti quantitatem, ſed ſingulis vicibus modicam, quandonam ligetur excommunicatione.

14 Major difficultas eſt, utrùm aſportans, vel aſportari faciens extra ſtatum Eccleſiæ magnam frumenti quantitatem, ſed ſingulis vicibus modicam, pœnam excommunicationis incurrat.

Fill. *loc. cit.* & Alt. *lib.* 3. *diſp.* 19. *c.* 3. *ad fin.* ſentire videntur ſtatim incurrere ſi exportare incipiat animo transferendi, & extrahendi materiam notabilem. Sed hoc mihi non probatur; quia tunc non eſt materia ſufficiens. Quamobrem ego reſpondeo incurrere, quoties ad eam pervenit quantitatem, quæ ad peccatum mortale judicio prudentis viri in hac materia ſufficiens cenſeatur. Ratio eſt, quia iſtæ materiæ continuantur de ratione damni publici, ad quod evitandum Sum. Pont. in ſuis Bullis reſpexit. Ergo extrahens triticum excommunicationem incurrit, dum paulatim materiam ad mortale peccatum ſufficientem extrahit, ut patet ex dictis *de reſtitutione*.

Amplia non ſolùm ſi ab initio intentionem habeat paulatim extrahendi notabilem quantitatem; verum etiam tunc præfatam intentionem non habebat, ſed poſtea paulatim extraxit; parum enim refert illa intentio, cùm ipſa ſit actus internus, nec ipſa cadat ſub cenſuram. Sed externa actio eſt culpabilis, & prohibita; conſequenter illa extractio, ob quam pervenitur ad materiam notabilem, ſubjicitur excommunicationi. Idem probabiliter dici poteſt, ſi poſt illam extractionem, modicum quid auferat, nam iſta ablatio continuatur cum extractione præcedente, quam ſupponimus eſſe materiam ſufficientem ob continuationem, & conjunctionem moralem cum præcedentibus. Oppoſita tamen opinio probabilis eſt, præſertim ob benignam Sum. Pont. intentionem.

Limita, niſi aliqua juſta de cauſa quantitatem antecedentem aſportaverit; tunc enim antecedens quantitas juſta de cauſa extracta non eſt materia peccati, neque continuari poteſt cum ſubſequenti ad conſtituendum mortale peccatum, & ad cenſuram incurrendam, ut ſi quantitas illa antecedens tranſlata fuerat ad ſui, & familiæ uſum, ſi non neceſſarium, ſaltem commodiorem, titulus enim ſui commodioris uſus videtur à culpa excuſare modicæ rei extractionem, & ſicut auferens quantitatem notabilem ad neceſſariam ſui, vel familiæ ſuſtentationem excuſatur à peccato mortali, & à cenſura, ut ſuprà dictum eſt, ita auferens modicam quantitatem ad commodiorem ſui vel familiæ uſum non videtur reus peccati, nec videtur facere contra rationabilem Sum. Pont. voluntatem, conſequenter ſi paulatim modicam quantitatem ad eundem finem auferat, graviter non peccat, nec pœnas incurrit, licet ad notabilem quantitatem paulatim perveniat; & multò minus hoc tempore excommunicationem incurrit, cum non extrahat causâ mercimonii.

15 Prælati facientes contra conſtitutiones, de non aſportando tritico extra ſtatum, non videntur hoc tempore ligari ſuſpenſione.

15 Quintò dubium eſt, utrùm Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Prælati hoc tempore incurrant ſuſpenſionem à divinis latam à Clemente VIII.

Reſpondeo ob extractionem non incidere in ſuſpenſionem. Ratio eſt, tum quia illa cenſura jam videbatur abrogata, nec confirmata fuit à Sum. Pont. Urbano VIII. tum quia illa ſuſpenſio videtur in excommunicationem commutata, ne duplex pœna ſpiritualis pro eodem debito incurretur, ut in ſimili docui *de matr.* cum Rebello, & aliis.

16 Excommunicatio lata contra aſportantes triticum, an hoc tempore ſit S. Pont. reſervata.

16 Sextò dubium eſt utrùm hæc cenſura reſervata ſit.

Reſpondeo duplicem ſententiam aſſignari poſſe.

Prima eſt Fill. *tr.* 14. *c.* 6. *q.* 7. *num.* 147. exiſtimantis extrahentem frumenta, & alia prædicta extra ſtatum Eccleſiaſticum, obſtringi pœna excommunicationis reſervatæ à Gregorio XIII. Ratio eſt, quia Paulus V. innovat, & confirmat conſtitutionem Gregorii in qua extabat excommunicatio Sum. Pont. reſervata, eámque obſervari præcipit ſub pœnis, & cenſuris contentis in conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum. Imò idem Fill. *tract.* 14. *cap.* 16. *q.* 10. *n.* 96. *ad finem*, indiſtinctè ait excommunicationem Pauli V. ſtylo Curiæ, & approbatione Sum. Pont. reſervatam fuiſſe.

Secunda ſententia eſt negantium hanc cenſuram reſervatam eſſe, præſertim ſi frumentum extrahatur e ſtatu immediato ad mediatum. Ratio eſt, tum quia Sum. Pontifices Paulus V. & Urban. VIII. iſtam excommunicationem non reſervant, ergo non eſt reſervata: ergo quilibet confeſſarius legitimè approbatus ad confeſſiones audiendas, jure communi poteſt abſolvere, *cap. nuper de ſent. excom.* & licèt Sum. Pontifices Urbanus VIII. & Paulus V. confirment, & in priſtinum ſtatum reſtituant conſtitutiones Gregorii, cum tamen de reſervatione mentionem non fecerint, non cenſentur voluiſſe reſervationem imponere; hac enim loquendi forma utitur Paulus V. *ſub temporalibus & Eccleſiaſticis pœnis, & cenſuris prædictis in illis contentis præcipimus ſtatuimus, & ordinamus*, aliud autem eſt cenſura, & aliud reſervatio (niſi forte dicas reſervationem contineri ſub verbo *pœnis*) tum quia à viris fide dignis, confeſſiones in Urbe excipientibus accepi, uſu receptum eſſe, ut confeſſarii abſolutionem ab iſta excommunicatione impendant, licet Fill. oppoſitam *loc. cit.* ſentiat.

Objicies, Sum. Pont. Urbanus VIII. approbat, & innovat, non ſolum conſtitutionem Pauli V. verùm etiam Gregor. XIII. *innovare* autem eſt in priſtino ſtatu conſtituere; ſicut ergo illa excommunicatio tempore Gregorii reſervata erat, ita etiam hoc tempore, alioquin non diceretur innovari.

Reſpondeo innovari eo pacto, quo approbata, & innovata fuerat in Bulla Pauli V. ut conſtabit legenti conſtitutionem ipſius Sum. Pont. Urbani VIII. Sicut autem Bulla Gregorii innovata non fuerat à Paulo V. quoad reſervationem; ita neque quoad reſervationem innovare cenſetur à Sum. Pont. Urbano VIII.

Exiſtimo tamen valdè probabilem ſententiam oppoſitam: hac de cauſa iſtam excommunicationem ſub titulo de excommunicationibus Sum. Pont. reſervatis poſui.

17 Aſportans triticum, & alia ad genus ex reliquis, an graviter peccet, & ad reſtitutionem teneatur.

17 Occaſione eorum quæ in hoc puncto docui, poſſem hic in genere explicare, utrùm extrahens frumentum, & alia id genus graviter peccet, & ad reſtitutionem obligetur. Verum ab ipſorum explicatione hic ſuperſedebo, quia jam explicata fuerunt *in tract. de reſtitut. quæſt.* 1. *punct.* 1. *num.* 5. *& ſeqq.* quæ ibi videri poſſunt.

PUNCTUM XLIII.

De excommunicatione contra incendiarios.

1. *Incendiarii excommunicationem ipſo facto incurrunt in ſententia Auctoris, quamquam iſta excommunicatio non eſt reſervata niſi poſt publicationem.*
2. *Incendiarii an ſint interdicti.*
3. *Incendiarii quinam dicantur.*
4. *Incendiarius an dici debeat qui ſemel tantùm incendit.*
5. *Excommunicatio contra incendiarios lata, quandonam ſit Sum. Pont. reſervata.*
6. *Excommunicatio lata contra incendiarios, an cenſeatur reſervata, ſi publicatio, excommunicationis fiat in genere contra incendiarios, & non determinatam perſonam.*
7. *Epiſcopi an teneantur excommunicationem ferre, vel publicare contra incendiarios.*

IN *c. tua nos de ſent. excom.* habetur incendiarios per ſententiam publicatos à Sum. Pont. abſolvendos eſſe.

Circa quem textum difficultas eſſe poteſt,

Primò, utrùm incendiarii ſint ipſo facto excommunicati.

Secundò à quonam abſolvendi ſint poſita excommunicatione, vel ſaltem publicatione.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Incendiarii excommunicationem ipſo facto incurrunt in ſententia Auctoris, quamquam iſta excommunicatio non eſt reſervata niſi poſt publicationem.

1 INcendiarii excommunicationem ipſo facto incurrunt.

In hac propoſitione non conveniunt omnes DD. nam prima ſententia eſt Cajet. *verb. excommunic. cap.* 22. Navarr. *cap.* 27. *num.* 94. Toleti *lib.* 1. *cap.* 36. *num* 5. Sayri *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 8. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 2. *num* 1. Filliucii *tractatu* 55. *cap* 2. *quæſt.* 5. aſſerentium incendiarios nullibi excommunicatos eſſe ipſo jure, quia non poteſt afferri textus, quo id probetur; poſtquam tamen fuerint ab Epiſcopo excommunicati, abſolutio Pontifici reſervata eſt.

Secunda ſententia eſt gloſſæ *hic verb. publicari.* Panorm. *hic*, Sylveſt. *excomm.* 5. *n.* 13. *v.* Septima, Tabien. Angel. & aliorum apud Tolet. & apud Sayr. *loc. cit.* aſſerentium incendiarios Eccleſiarum eſſe ipſo jure excommunicatos; alios verò excommunicandos eſſe ab Epiſcopis, & illorum abſolutionem, poſtquam ab Epiſcopo excommunicati fuerint, Papæ reſervatam eſſe. Hæc ſententia circa incendiarios Eccleſiarum, & locorum piorum uſu recepta videtur Mediolani, ut patet ex *libello caſuum reſervatorum, § cenſura & caſus*, qui aliquando Summo Pontifici, & aliquando Epiſcopis reſervati ſunt.

Ego

Ego verò probabilius cenſeo omnes incendiarios ipſo facto excommunicatos eſſe, ſed excommunicationis abſolutionem non eſſe reſervatam Sum. Pont. niſi poſt publicationem, ut in ſecunda propoſitione oſtendam. Quod ſint excommunicati probatur, tum quia Sum. Pont. confert incendiarios cum percuſſoribus clericorum: ſicut autem percuſſores clericorum ſunt ipſo facto excommunicati, ita etiam incendiarii; & ſicut illorum abſolutio reſervata eſt Sum. Pont. ita etiam abſolutio iſtorum poſtquam publicati ſunt excommunicati; tum quia Sum. Pont. non mandat Epiſcopis ut excommunicent, ſed poſtquam ipſi publicaverunt incendiarios excommunicatos, reſervat ſibi abſolutionem excommunicationis; cùm autem abſolutio excommunicationis ſupponat latam eſſe excommunicationem, dicendum eſt excommunicationem latam eſſe, ſed non eſt lata ab Epiſcopo (quamvis etiam ipſe excommunicare poſſit,) ergo à Papa: & licèt fortè alibi non conſtet latam eſſe ipſo jure excommunicationem contra incendiarios, dicendum eſt eam latam eſſe in hoc *cap. tua nos cit.* nam qui vult finem, cenſetur etiam velle media, propterea *c. tua nos cit.* ita explicandum videtur, *fraternitati tuæ taliter reſpondemus quod non ſolùm, qui in clericos temerarias manus injiciunt, ſed etiam incendiarii*, (qui juribus antiquioribus excommunicati ſunt, vel hic à me excommunicantur) *Ex quo ſunt per Eccleſiæ ſententiam publicati, pro abſolutionis beneficio ad Apoſtolicam Sedem ſunt mittendi.*

2 Incendiarii an ſint interdicti.

2 Non nego tamen, quin probabiles ſint aliorum ſententiæ, aſſerentes iſtam excommunicationem, ſaltem reſpectu omnium incendiariorum, non eſſe latæ ſententiæ, ſed ferendæ in juribus proximè citandis, in quibus incendiarii, licèt non ſint ipſo facto excommunicati, videntur ſaltem interdicti, *c. peſſimam* 23. q. 8. ibi, *excommunicetur, & ſi mortuus fuerit incendiarius, Chriſtianorum careat ſepultura. Et in c. ſi quis membrorum, eadem cit.* ibi, *ab Eccleſia ſe privatum cognoſcat, ſi verò poſt ſecundam, & tertiam conventionem, cuncta in quibus arguitur non emendaverit, tanquam Ethnicus, & Publicanus ab omni Chriſtianorum collegio ſeparetur*, id eſt, excommunicetur: hic eſt effectus excommunicationis, quamquàm arbitror hunc textum, ſaltem ex parte contrario uſu abrogatum fuiſſe, in eo enim ſermo eſt de truncantibus membra, & mandantibus; & conſentientibus incendio, & tamen nullos hoc tempore facere ſibi conſuevit conſcientiam interdicti, niſi fortè dicas hoc contingere propter ignorantiam legis, vel quia non tenemur evitare eos, qui denunciati non ſunt.

Ex dictis conſtat primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis; hæc enim eſt actio incendendi, ſive incendantur templa, ſive loca profana, textus enim abſolutè loquitur de incendiariis, nec reſpicit ad malitiam ſacrilegii, ut benè Suarez in hac parte, n. 19. & alii in prima ſententia relati.

Secundò conſtat quodnam ſit ſubjectum; hoc enim ſunt incendiarii quicumque, tam locorum piorum, quàm profanorum, ſive ſint viri, ſive mulieres, ut benè Tolet. Cajet. Suar. Sayr. Fill. & alii: qui verò præſtant conſilium, conſenſum, vel mandatum, non ſunt ipſo facto ſubjectum iſtius excommunicationis: ſed ſunt excommunicandi, *c. ſi quis, &c. peſſimam* 23. q. c. 8.

3 Incendiarii quinam dicantur.

3 Sed modò dubium eſt, quinam dicantur incendiarii.

Reſpondeo eos dici, qui ſcienter, & pravo animo contra juſtitiam incendunt. Ratio eſt; tum quia, qui præter directam intentionem eſt cauſa incendii, non ſolet propriè, & ſtrictè loquendo, incendiarius vocari, etiamſi fortè ex negligentia mortali ſecutum ſit incendium, tum quia colligitur ex *c. peſſimam* 23. q. 8. ubi eos vocat incendiarios qui malo ſtudio, ſive ex odio, ſive pro vindicta ignem apponunt. Ita Cajet. *verb. excommunic. c.* 22. Suarez n. 20. Fillluc. *loc. cit.* n. 34. Sayr. n. 10.

Dixi, *contra juſtitiam incendunt*, ut adverterem illum inter incendiarios non connumerari, qui ſuam domum propriam incendit, is enim de incendii crimine non tenetur, niſi fortè ſimul malo animo aliena bona incendat, ut benè Sayr. *loc. cit.* & alii.

4 Rogabis, utrùm is dicendus ſit incendiarius, qui ſemel tantùm incendit, nec aliàs conſuetudinem incendendi habuit.

Reſpondeo affirmativè, tum quia ſicut homicida dicitur, qui unum commiſit homicidium; ita incendiarius, qui unum incendium; tum quia iſtæ conſtitutiones puniunt actum, non verò conſuetudinem. Suar. n. 21. *loc. cit.* Fill. *loc. cit.* & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Excommunicatio contra incendiarios lata quando nam ſit Sum. Pont. reſervata.

5 EXcommunicatio contracta ob incendium reſervatur Sum. Pont. poſtquam incendiarius denunciatus eſt excommunicatus, hæc propoſitio patet ex *cap. tua de ſent. excom.* ibi, *ex quo ſunt per ſententiam Eccleſiæ publicati, pro abſolutionis beneficio ad Sedem Apoſtolicam ſunt mittendi.* Ita DD. ſuprà citati, quamquam nonnulli DD. arbitrantur, incendiarios excommunicatos ab Epiſcopis, ab ipſis abſolvi poſſe.

6 Excommunicatio lata contra incendiarios, an cenſeatur reſervata, ſi publicatio excommunicationis fiat in genere

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam iſtam reſervationem opus ſit, ut publicatio excommunicationis ſit contra determinatam perſonam, an ſufficiat generalis.

Reſpondeo ſufficere generalem contra incendiarios, quia textus abſolutè loquitur de publicatione ſententiæ contra incendiarios; ſub nomine ſumpto à tali vitio; non verò loquitur de perſonis in particulari, ſeu nominatim. Quamobrem incendiarius abſolvendus eſt à Papa, quoties Epiſcopus excommunicationem publicavit contra incendiarios, etiamſi nominatim eos non expreſſerit; ut in ſimili dictum eſt de effringentibus, & ſpoliantibus Eccleſias. Ita Suar. n. 16. Fill. n. 53. & alii contra Cajet. Navar. Sayr. & alios.

contra incendiarios, & non contra determinatam perſonam

7 Epiſcopi an teneantur excommunicationem ferre, vel publicare contra incendiarios

7 Secundò dubium eſt; utrùm Epiſcopi teneantur ſententiam excommunicationis ferre, ſeu excommunicationem publicare contra incendiarios.

Reſpondeo ex hoc textu præciſè non teneri, quia nullum extat verbum præceptivum, ſicut extat in *cap. conqueſti.* contra confringentes, & ſpoliantes Eccleſias, propterea hoc relinqui videtur arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quo in caſibus particularibus perpendere debent an expediat ſententiam excommunicationis ferre, ſeu publicare excommunicationem ab incendiariis contractam fuiſſe, niſi fortè dicat præceptum ferendæ excommunicationis haberi *in c. ſi quis membrorum, & in c. peſſimam* 23. q. 8. ubi Sum. Pont. loquitur per verba imperativi modi.

PUNCTUM XLIV.

De excommunicatione contra deferentes alumina ex partibus infidelium ad fideles.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Alumina conduci faciens ex partibus infidelium, vendens, emens, in illis laborans, ſeu circa illa ſe immiſcens, ſubjicitur excommunicationi.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio adſcribitur Pio IV. in Bulla, quæ incipit *Ex Apoſtolica*, & eſt 43. in ordine in Bullario antiquiori: verùm in Bullario novo illam non invenio, conſequenter non levem conjecturam deduco ad opinandum iſtam excommunicationem hoc tempore uſu receptam non eſſe. Quamobrem hic breviter ſolùm innuam ipſius materiam, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt iſtæ ſex actiones. *Prima* conducere alumina ex partibus infidelium, ut Turcarum, vel Saracenorum, ad partem Chriſtianitatis. Nomine partium Chriſtianitatis non intelligo partes, & regiones hæreticorum, quia veriſimile non eſt Eccleſiam velle clypeo cenſurarum tueri hæreticos, quos ratione hæreſis deteſtatur, & odio proſequitur. Secùs dicendum eſt ſi alumina deferantur ad ea loca, in quibus Catholici, & Hæretici degunt.

Secunda eſt facere conduci, ut mandando.

Tertia eſt adducta vendere.

Quarta eadem emere.

Quinta operam ſuam eis impendere, id eſt, in eis laborare.

Sexta in illis, aut circa illa ſe immiſcere, aſſecurando naves, & alumina, quæ navibus advehuntur.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Alumina conduci faciens ex partibus infidelium, vendens, emens, in illis laborans, ſeu circa illa ſe immiſcens ſubjectur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli qui in præfatis delinquunt. Ratio eſt, quia Bulla generaliter loquitur de omnibus cujuſcumque gradus, ſtatus, & conditionis.

PUNCTUM XLV.

De excommunicatione contra exenterantes corpora defunctorum, ut alibi ſepeliant.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Quænam conditiones ad iſtam excommunicationem incurrendam requirantur.*
4 *An qualibet actio hic prohibita ſufficiat ad incurrendam excommunicationem.*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Exenterans corpora infidelium non incurrit excommunicationem.*
7 *Cadaver exenterati, ut aliò transferatur, punitur pœna privationis ſepulturæ Eccleſiaſticæ.*
8 *Cadaver exenterati an carere debeat Eccleſiaſtica ſepultura, ante ſententiam judicis.*
9 *Sepeliens ante ſententiam corpus exenterati non videtur peccare.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN more poſitum fuit aliquando, ut cadavera nonnullorum exenterarentur, membratim conciderentur, coquerentur, & caro ab oſſibus ſepararetur, ut in alium locum tumulanda deferrentur. Ad hanc autem inhumanitatem, & ſævitiam è medio tollendam Bonifacius VIII. excommunicationem impoſuit in Extravag. *de ſepult.* inter communes, cujus explicationem aggredior, primò aſſignans ipſius materiam, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in iſta Extravaganti expreſſæ, & prohibitæ.

Prima actio eſt exenterare, id eſt, inteſtina, ſeu interiora extrahere, ideo *exentera* vocantur inteſtina, eò quòd ea intra trahuntur.

Secunda membratim, vel in fruſta corpus defuncti concidere, id eſt, partiri, ſeu dilacerare.

Tertia coquere.

Quarta nudare oſſa.

3 Quænam conditiones ad illam excommunicationem incurrendam requirantur.

3 Obſerva tamen ad incurrendam excommunicationem ob aliquam ex præfatis actionibus, quatuor conditiones requiri.

Prima eſt, præſumptio, quia reatus oritur *verb. præſumpſerint.*

Secunda eſt, ut iſtæ actiones fiant, ut oſſa aliò ſepelienda deferantur, ſic enim colligitur, tum ex illis verbis, *eadem ad partes prædictas mittant, ſeu deferant tumulanda*, & ex illis, *in ſuis, vel alienis remotis partibus, electa ſepultura*, tum ex ſummario, ſeu rubrica iſtius extravagantis, ibi, *ut ferant ſepelienda.* Ex quo ſequitur excommunicationem non incurri, exenterando cadavera; ut balſamo ungantur, ex communi DD. ſententia; quamvis hoc illicitum putet gloſſa hic *in verb. exenterant.* Item excommunicatio non incurritur ab eo, qui hoc facit animo vindictæ, vel odii, aut in executionem ſententiæ, aut cauſâ anatomiæ, vel ad ſuperſtitionem; quia deficit ſecunda conditio, Idem ſentio de illo, qui hæc facit erga corpus, in eodem loco ſepeliendum; quia id non facit ad ſepeliendum in alio loco, & quamvis eadem, vel major culpa in hoc caſu committatur, nihilominus hæc culpa non punitur pœna excommunicationis; quia Sum. Pontif. prohibuit hæc fieri circa cadaver aliò deferendum, reſpiciens ad praxim, & uſum, quo hæc fieri ſolent circa cadavera alibi ſepelienda, & in materia pœnali, præſertim cenſurarum, non eſt argumentandum à majori ad minus, vel è contra, ſed ſtandum eſt diſpoſitioni verbis expreſſæ. Ita Suar. & Filliuc. *locis citatis.*

Tertia conditio eſt, ut fidelis moriatur in terris Catholicorum: ideò ſi in terris infidelium, vel hæreticorum moriatur, non videtur ſub excommunicatione, vetitum præfatas actiones facere, ut cadaver aliò transferatur, & ſepulturæ donetur. Hæc conditio exprimitur in illis verbis, *cum quis in civitatibus, terris locis, in quibus catholica fidei cultus viget, diem de cætero claudet extremum.* Ratio cur iſta conditio adjecta fuerit, eſt, quia cadavera non poſſunt alia ratione in remotas regiones deferri, & cùm maximum damnum cenſeatur carere Eccleſiaſtica ſepultura, ſatius eſt præfatas actiones permittere circa cadaver, quàm jacturam in bonis honoris, & animæ pati. Ita Cajet. Sylveſt. Navar. Suar. Filliuc. & Tolet. *locis citatis.*

Dices, poteſt ibi ſepeliri, & poſtea aliò transferri, dum caro in cineres redacta fuerit, quod eſt remedium in hoc textu præſcriptum.

Reſpondeo, interim carebit Eccleſiaſtica ſepultura, quod eſt damnum præponderans præfatis actionibus circa cadaver. Ita communiter DD.

Quarta conditio eſt, ut iſtæ actiones fiant à fidelibus erga fideles, hæc conditio probabitur in limitatione afferenda in ſecunda propoſitione *num* 6.

4 An quælibet actio hic prohibita ſufficiat ad incurrendam excommunicationem.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm quælibet prædictarum actionum ſufficiat ad incurrendam iſtam excommunicationem.

Reſpondeo affirmativè quia in textu dicitur, *qui aliquid contra hujus noſtri ſtatuti, & ordinationis tenorem præſumpſerint attentare*, &c. Ita Fill. & alii contra Tolet. *lib. 1. c. 37. n. 10.*

Ex quo licet inferre, eum qui carnem ab oſſibus excutit gladio, vel culter, aut alio armis genere, affici hac cenſura, quia quælibet prædictarum actionum ſufficit ad excommunicationem incurrendam; inter cæteras enim actiones enumeratur nudatio, ſeu excuſſio carnis ab oſſibus, niſi fortè dicas textum intelligendum eſſe de nudatione, & excuſſione carnis aquis immerſæ, & ignibus decoctæ.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur ſubjectum illius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes cujuſcumque ſtatus, & conditionis homines, ſic enim in textu decernitur, ibi, *nos enim ſi prædicti defuncti executor, vel executores, aut familiares ejus, ſeu quivis alii cujuſcumque ordinis, conditionis, ſtatus, aut gradus fuerint, etiamſi pontificali dignitate præfulgeant, aliquid contra hujuſmodi noſtri ſtatuti, & ordinationis tenorem præſumpſerint attentare, defunctorum corpora ſic inhumaniter, & crudeliter pertractando, vel faciendo pertractari excommunicationis ſententiam ipſo facto ſe noverint incurſuros, à qua non niſi per Apoſtolicam Sedem poſſint abſolutionis beneficium obtinere.*

Ex quibus verbis apertè colligitur hanc cenſuram univerſalem eſſe, & non ſolùm complecti facientes, verum etiam mandantes, ibi, *vel faciendo pertractari*; conſulentes verò, aut ratum habentes non comprehenduntur; quia non exprimuntur.

6 Fidelis tractans corpora infidelis non incurrit excommunicationem.

6 Hæc tamen propoſitio limitanda videtur, modò hoc fiant à fidelibus circa corpora aliorum fidelium, de his enim loquitur textus, ibi, *præfati namque fideles hujus ſuæ improbandæ utique conſuetudinis vitio intendentes ſi quiſquam ex eis, præſertim extra ſuarum partium limites debitum naturæ perſolvat in ſuis, vel alienis partibus ſepultura electa*, &c. notanda autem eſt illa particula, *ſi quiſquam ex eis*, id eſt, ex fidelibus.

7 Cadaver exenterati ut alio transferatur punitur pœna privationis ſepulturæ Eccleſiaſt.

7 Prædictis addendum eſt, non ſolùm hæc facientes, vel fieri mandantes puniri pœna excommunicationis, verùm etiam ipſummet cadaver puniri pœna privationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ibi, *& nihilominus ille, cujus corpus ſic inhumaniter tractatum fuerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura*, & ratio cur hæc pœna puniatur, hæc eſſe poteſt, tum in deteſtationem tanti criminis, tum quia præſumitur defunctum fuiſſe conſcium iſtius criminis, cum enim ſciret hanc conſuetudinem, & nihilominus eligere voluerit in remotis locis ſepulturam, cenſetur occaſionem, vel conſenſum delicto præbuiſſe electa in ſuis, vel alienis remotis partibus ſepultura, ut in textu dicitur.

8 Sed modò ſupereſt dubium; utrùm præfatum cadaver carere debeat Eccleſiaſtica ſepultura, etiam ante ſententiam judicis, qua declaretur tale delictum ab eo commiſſum fuiſſe ante mortem. 8 Cadaver exenterati an carere debeat Eccleſiaſtica ſepultura ante ſententiam judicis declaratoriam.

Suarez *loc. cit. n. 4.* cujus opinionem probabilem putat Filliuc. *loc. cit. n. 78.* exiſtimant hanc pœnam non incurri ipſo facto, ſed expectandam eſſe judicis ſententiam. Ego verò ſentio hanc pœnam ipſo facto incurri, tum quia hæc pœna, etiam in ſententia ipſius Suar. eſt, lata per modum cenſuræ, & eſt veluti quædam extenſio prioris cenſuræ ad corpus ipſius defuncti; cenſura autem prolata modo imperativo temporis præſentis, ipſo facto incurritur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere*, & cum hæc ſit extenſio prioris cenſuræ, quæ ipſo jure lata eſt, ita etiam iſta, tum ſicut una lex poteſt aliam ampliare, & limitare, ita una pars diſpoſitionis aliam ejuſdem diſpoſitionis partem, *l. ſciendum, ff. qui ſatiſd. cog. & l. quamvis, ff. de in jus voc.*

9 Concedo tamen fideles non peccare tradendo hujuſmodi corpus ſepulturæ ante condemnationem, quia poſt Extravag. *ad evitanda*, non tenemur abſtinere ab aliquibus actionibus, circa aliquem exercendis, niſi is ſit nominatim denunciatus per ſententiam, vel ſit notorius clerici percuſſor, ut alibi ſæpius dixi. 9 Sepeliens ante ſententiam corpus exenterati non videtur peccare.

Addo etiam judicem non teneri ſententiam condemnatoriam ferre, niſi tale delictum ſufficienter probatum ſit in judicio. Ratio eſt, quia juris ordinem ſervare debet, dum judicialiter agit, ut bene in hac parte Suar. *loc. cit.*

PUNCTUM XLVI.

De excommunicatione contra eos, qui Chriſtianos in locis Turcarum inventos capiunt, aut liberè eos abire non permittunt.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Capientes Chriſtianos in terris Turcarum, aut cogentes ad remigandum, aut taleam imponentes, aut ipſorum bona diripientes, ſubjiciuntur excommunicationi quicumque illi ſint.*

1 ISta excommunicatio lata eſt à Pio V. in Bulla 149. quæ incipit, *licèt omnibus notiſſimum*, dubium tamen revocari poteſt, an etiam hoc tempore vigeat. 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

Filliuc. enim *tr. 15. cap. 5. q. 8. n. 121.* exiſtimat iſtam excommunicationem etiam hoc tempore incurri poſſe ab eo qui actiones in hac Bulla prohibitas faceret. Ratio hæc eſſe poteſt, tum quia lex fertur pro futuris temporibus, & ſemper loquitur, & obligat, tum quia in præfata Bulla dicitur, *nullus deinceps, ſive ſacri fœderis miles, ſive alius Chriſtianus capiat*, &c. ubi notanda ſunt primò illa verba *ſive ſacri fœderis miles, ſive alius*, hoc enim verbum, *alius*, appoſitum non fuiſſet. Secundò notanda eſt illa dictio *deinceps*, quæ hunc ſenſum facit de cætero, ſeu in futurum, *l. biſſextus ff. de verb. ſignif. l. nemo deinceps, C. de Epiſcopali audientia*; imò reſpicit, quocumque tempus futurum, & ſucceſſivum, ex Rebuffo *in l. appellat, parentis. ff. de verb. ſignif.* Hoad. *conſ. 71. n. 31. 2.* & aliis.

Hæc opinio valdè probabilis eſt licèt oppoſita etiam non videatur probabilitate; tum quia videtur lata ſolum occaſione claſſis, & belli contra Turcas tunc temporis parati, ut colligitur ex verbis, *licèt omnibus notiſſimum ſit bellum hoc, quod cum impio Turcarum Tyranno geritur*, &c. tum quia in bulla dicitur, *declaramus ipſo facto in pœnam excommunicationis incidiſſe*, quæ verba cum ſint de præterito, non videntur referri ad eos, qui futuris temporibus delinquent. Verum ad hanc primam rationem reſpondere poteſt, iſtam Bullam editam fuiſſe occaſione belli tunc temporis parati contra Turcas; ſed ipſius diſpoſitionem generalem eſſe, & ad tempora futura extendi.

Ad ſecundam reſpondeo illa verba indicare cenſuram latæ ſententiæ, non autem ea ratione adhiberi, ut referantur tantummodò ad eos, qui jam deliquerunt, alioquin in ipſis verbis contradictio eſſet. His poſitis explicabo.

Primò materiam illius excommunicationis.

Secundò ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteriæ iſtius excommunicationis ſunt iſtæ actiones. 2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

Prima capere, id eſt, in ſervitutem redigere Chriſtianos in terris Turcarum repertos.

Secunda eſt, cogere ipſos invitos ad remigandum, etiamſi merces ipſis ſolvatur.

Tertia eſt taleam imponere; tunc autem quis dicitur taleam imponere, dum non vult eum abire, donec tantum pretii ſolvatur.

Quarta eſt ipſorum bona diripere; additur etiam in Bulla, *ut amicabiliter tractentur, ac liberè cum liberis ſuis, conjugibus, & bonis abire permittantur.*

Verum

Verùm iſtæ actiones, quatenùs in præfatis quatuor actionibus non comprehenduntur, videntur poni potius per modum hortationis quàm præcepti, & prohibitionis ſub pœna excommunicationis, nam iſtæ actiones non ſubjiciuntur verbo *decernimus*, & *mandamus*; ſed diſtinctum habent conceptum, & ſenſum, ut patet legenti textum.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Capientes Chriſtianos in terris Turcarum, aut cogentes ad remigandum, aut in galeam imponentes, aut ipſorum bona diripientes, ſubjiciuntur excommunicationi, quicunque illi ſint.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt: nam in Bulla dicitur *nullus deinceps ſive ſacri fœderis miles, ſive alius*, ubi notanda eſt illa particula, *nullus* quæ univerſalis eſt, *l. ſi is, qui durenda, §. cùm ita ff. de rebus dubiis, & c. ſi Romanorum* 18 *diſtinct.*

Ex quo ſequitur non ſolùm milites exercitus, verùm etiam alius, quoſcunque affici excommunicatione, redigendo Chriſtianos in captivitatem, aut aliquam actionem hic vetitam faciendo, præfatæ enim actiones disjunctivè ponuntur, & earum unaquæque ſufficit ad incurrendam excommunicationem.

PUNCTUM XLIII.

De excommunicatione contra offendentes Rectores, vel Officiales Provinciæ Marchiæ Anconitanæ, ſubjectæ Sedi Apoſtolicæ.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Excommunicatio lata contra offendentes officiales Marchiæ, afficit tantummodò commorantes in Provincia.*
5 *Univerſitas, ſeu communitas offendens officiales Provinciæ Marchiæ, afficitur interdicto Eccleſiaſtico.*
8 *Contra quas perſonas fieri debeant actiones in hac Extravaganti prohibitæ.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 JOannes XXII. ad comprimendam facinoroſorum hominum Marchiæ audaciam contra ſuos rectores, & officiales, excommunicationem, & alias graviſſimas pœnas impoſuit *in Extravag. datum de pœnis*, quam hic breviter explicabo, &c.

Primò quidem loco oſtendam materiam iſtius excommunicationis.

Secundò ſubjectum.

Tertiò contra quas perſonas actiones hic vetitæ fieri debeant, ut excommunicatio incurratur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Extravaganti expreſſæ, & prohibitæ.

Prima eſt, occidere rectores, ſeu officiales Marchiæ Anconitanæ.

Secunda eſt, inſequi ad occidendum.

Tertia eſt perſonaliter capere; ſecùs ſi capiantur bona, quia pœnæ extendendæ non ſunt, & in textu ſolùm dicitur, *ceperit*.

Quarta, captivare, id eſt, in cuſtodiam publicam, ſeu in vincula detrudere; hæc enim videtur propria iſtius verbi ſignificatio, quamvis gloſſa hic *verb. captivaverit*, latiùs interpretetur.

Quinta eſt, detinere, id eſt, immorari, & tenere qualitercumque invitum; volenti enim non fit injuria, *l. nemo, ff. de reg. jur. & l. conventionis, C. de tranſact.*

Sexta eſt percutere, id eſt violentas, & injurioſas, manus injicere.

Septima, vulnerare. Quid autem ſit *vulnerare*, patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ *q.* 11.

Octava, inſultum facere contra aliquem prædictorum officialium, vel in locum, ubi moram trahunt. Ex quo licet inſerre facientem inſultum, in locum, ubi ipſi non exiſtunt, vel in alios, qui ſub nomine dictorum officialium non comprehenduntur, non ligari hac cenſura, quia in textu habetur, *qui in ipſorum aliquem, vel aliàs in locum, ubi moram traxerint, inſultum fecerit.* Quid autem ſit inſultum facere, explicatum eſt in Bulla Cœnæ.

Nona eſt, obſidere id eſt, detinere aliquem in aliquo loco per modum cuſtodiæ, ita ut inde liber evadere nequeat, ut ſi exiſtentem in aliqua domo, vel caſtro circumdes eum aliqua virorum multitudine, ut inde quoties voluerit egredi non poſſit. Vide dicta in expoſitione Bullæ Cœnæ.

Decima, expellere.

Undecima, fugare.

Duodecima, ſocium eſſe facientis id eſt, cooperari in delicto, hoc enim eſt eſſe ſocium facientis: ſecùs ſi comitaretur hæc facientem, ſed nulla ratione conſenſum in maleficio præſtaret, nec in illud influeret.

Decima-tertia ſpoliare bonis, id eſt, privare bonorum poſſeſſione, ut fuſiùs explicatum eſt in Bulla Cœnæ *q.* 20.

Decima quarta, excitare populum illius Provinciæ, ſeu aliquos de illa Provincia ad ſeditionem contra præfatos officiales.

Decima-quinta, præſumere rebellionem, ſeu conſpirationem facere, vel procurare per ſe, vel per alium.

Decima-ſexta, dare publicè vel occultè, directè vel indirectè, auxilium, conſilium, vel favorem ad aliquam ex præfatis actionibus.

An autem excommunicatio incurratur ob actionem acceſſoriam, antequam principalis actio ſequatur, alibi ſæpius explicatum eſt negativè.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes cujuſcumque conditionis homines: nam in textu dicitur, *cujuſcumque conditionis, ordinis, ordinatis, aut ſtatus Eccleſiaſtici, vel mundani fuerit, etiamſi Patriarchali, vel Archiepiſcopali, vel ſuperiori præfulgeat dignitate.* Ex quo patet etiam Cardinales huic cenſuræ ſubjici. 3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 Hæc tamen propoſitio limitanda, & reſtringenda eſt primò ad perſonas commorantes in Provincia Marchiæ: nam in textu dicitur, *in ea provincia moram trahens.* Quamobrem viator, vel advena non afficitur his pœnis, ut patet ex allata ratione, & benè probat gloſſa hic *verb. moram trahens* contra Fill. *tr.* 15. *c.* 4. *q.* 9. *n.* 33. 4 Excommunicatio lata contra offendentes officiales Marchiæ, afficit tantummodò commorantes in provincia.

5 Limitanda, & reſtringenda eſt ſecundò ad perſonas ſingulares; nam contra ipſas fertur excommunicatio Papæ reſervata. Univerſitas verò, ſeu communitas, quæ deliquerit, ſubjicitur interdicto Eccleſiaſtico ſimul cum ejus territorio, & diſtrictu; quamquam nulla ſit mentio de reſervatione hujuſmodi interdicti. 5 Univerſitas ſeu communitas offendens officiales provinciæ Marchiæ, afficitur interdicto Eccleſiaſtico.

TERTIA PROPOSITIO.

6 PErſonæ, contra quas præfatæ actiones fieri debent, ut cenſura incurratur, ſunt 6 Contra quas perſonas fieri debeant actiones in hac Extravaganti prohibitæ.

Primò rector, ſeu rectores, qui pro tempore præſunt provinciæ Anconitanæ. Exiſtimo tamen opus eſſe, ut rector, qui offenditur, ſit rector ſimul in temporalibus, & in ſpiritualibus, & ſic auctoritate Papæ conſtitutus; conſequenter offendens Vicarium ſolùm in ſpiritualibus, non afficitur hac cenſura. Ratio eſt, quia in textu dicitur *rectorem, ſeu rectores, qui pro tempore regimini dictæ provinciæ in temporalibus, & ſpiritualibus Auctoritate Apoſtolica præfuerint.* Ita Gloſſa hic *verb in ſpiritualibus*; licèt oppoſitum non improbabiliter ſuſtineri poſſe arbitretur.

Secundò, vicarius rectoris, ſeu rectorum.

Tertiò judex.

Quartò theſaurarius Provinciæ.

Quintò locum tenens theſaurarii.

Prædictis addendum eſt, plures alias pœnas in præfata Extravaganti extare ſimiles illis, qui imponuntur contra vexantes Cardinales *in c. felicis de pœnis*, de quibus alibi, & dum caſus acciderit, conſuli poteſt ipſa Extravagans, quamvis fortè in uſu non ſit, ſaltem quoad excommunicationem, innuit Fill. *loc. cit.* n. 93.

Sed de hoc mihi non conſtat, conſtat autem de lege, quam Joannes XXII. edidit, ut in perpetuum valeret: ibi, *hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus,* &c.

PUNCTUM XLVIII.

De excommunicatione, quæ cauſâ duelli contrahitur.

1 *Duellum quot modis accipiatur.*
2 *Duellum quid ſit.*
3 *Bellum non eſt duellum.*
4 *Conflictus qui fiunt in bello inter hoſtes non ſunt duellum.*
5 *Conflictus qui ſubitò ira furore naſcuntur non ſunt duella.*
6 *Invitans ad pugnandum ob privatas inimicitias, non committit duellum.*
7 *Diffidantes ſe ad pugnandum in aliquo loco, quò ſtatim tendunt, duellum committunt.*
8 *Pugnam inchoantes in Eccleſia non videntur incidere in pœnas duellum committentibus propoſitas, ſi Eccleſiâ egrediantur, ob ipſius reverentiam, & pugnam extra Eccleſiam committant.*
9 *Duellum offerens alteri, illumque eodem tempore aggrediens, duellum non committit.*
10 *Digladiantes cauſâ joci, vel exercitii, non committunt duellum.*
11 *Mulieres capillos ad invicem avellentes, aut pugnis, aut alio inſtrumento non periculoſo ſe petentes, non incurrunt pœnas ob duellum impoſitas.*
12 *Decertantes ſaxis, cutellis, baculis, & fuſtibus committere poſſunt duellum, modò hæc pugna fiat ex recondito.*
13 *Duelli pœnas non incurrit qui domum accedit ad capienda arma, & nulla facta ad duellum provocatione rediens inimicum diffidat, & ſtatim aggreditur.*
14 *Diffidans alterum non animo pugnandi, ſed cauſâ honoris proprii defendendi, non afficitur excommunicatione.*
15 *Procurantes ſe ad pugnandum, nullo ſtatuto loco, & tempore non afficiuntur excommunicatione.*
16 *Deambulans ante inimicum, aut torva facie intuens, aut enſem diſtribuens, & ſimilia, non afficitur excommunicatione.*
17 *Duellum proponens graviter peccat per ſe loquendo.*
18 *Duellum illicitum eſt, per ſe loquendo.*
19 *Duello dirimi non poteſt lis etiamſi aliter dirimi nequeat.*
20 *Explicantur cenſura propter duellum impoſita.*
21 *Clericus pugnans in duello quas pœnas incurrat.*
22 *Duello decertantes privantur Eccleſiaſtica ſepultura, etiam ante judicis ſententiam.*

23 *Enumerantur perſonæ, quæ his pœnis ſubjiciuntur.*
24 *Aſſignantur actiones cauſa duelli ſub cenſuris, & aliis pœnis prohibitæ.*
25 *Refertur Bulla contra duellum edita.*
26 *Princeps concedens locum in ſuo territorio duobus infidelibus, non incurrit excommunicationem.*
27 *Duellum mandans, vel conſulens, ligatur excommunicatione.*
28 *Duellum conſulens, vel mandans, an ligetur excommunicatione, etiamſi non influat in effectum.*
29 *Duellum acceptans incurrit pœnam ſtatim ac acceptavit.*
30 *Spectator duelli ligatur excommunicatione.*
31 *Duello decertanti accommodans arma in pœnas incidit.*
32 *Narrans aliquid ex quo prævidet aliquos duelli occaſionem accepturos non incurrit excommunicationem in ſententia Auctoris.*
33 *Excommunicatio, & aliæ pœnæ an incurrantur ſtatim ac præſtita eſt aliqua actio, etiamſi duellum non ſequatur.*
34 *Libellum provocatorium componens, ſed non affigens, non afficitur excommunicatione, ſecus ſi affigat, vel publicet.*
35 *Conſilium, vel mandatum præbens ad pugnandum in duello, non ligatur excommunicatione, ſi influxum ſui conſilii, vel mandati revocavit ante provocationem, & pugnam.*
36 *Conſulens, vel procurans ad duellum, ligatur excommunicatione etiamſi conatus fuerit influxum revocare, ſed re ipſa non revocaverit.*
37 *Ratum habens duellum non ligatur excommunicatione.*
38 *Quiſnam poſſit ab excommunicatione in cauſa duelli contracta abſolvere.*
39 *Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob duellum, modò delictum ſit occultum.*
40 *Religioſi an poſſint abſolvere ab excommunicatione ob duellum contracta.*
41 *Ab is, qui præmiſſa ob duellum provocatione contulit ſe ad locum conſtitutum, & altero non comparente diſceſſit, inciderit in excommunicationem, & abſolvi poſſit à religioſis virtute privilegiorum.*
42 *Religioſi abſolvere non poſſunt à caſibus duelli expreſſis in conſtitutione Gregorii & decreto Concilii.*

UT debito progrediar ordine, quinque principaliter explicanda propono.

Primò quid ſit duellum.

Secundò, utrùm committens duellum, vel ad aliud aliqua ratione cooperans, graviter peccet.

Tertiò, quibus cenſuris, ac pœnis afficiatur committens duellum, vel cooperans.

Quartò, quænam actiones ſub his cenſuris & pœnis prohibeantur, & quænam perſonæ his pœnis, & cenſuris afficiantur.

Quintò, quis poſſit ab his cenſuris abſolvere.

Sed antequam explicationem horum aggrediar.

Notandum eſt duellum dupliciter accipi.

1 Duellum quot modis accipiatur.

1 Primò impropriè pro quocunque certamine armorum inter duos, etiam, juſto, & non prohibito, & appellatur monomachia *l. monomachiam*, 2. q. 5. id eſt, ſingularis pugna, à μόνος, id eſt, *unus*, & μάχη, id eſt, *pugna*.

Secundò accipitur propriè pro pugna deliberata inter duos, vel plures, in pari numero ex condicto, id eſt, ex pacto invicem inito, ſtatuto tempore, & loco, cum periculo vulneris, aut mutilationis aut mortis. Quare ſi aſſignetur locus, & non tempus, non eſt propriè duellum, ſicut neque eſt propriè duellum, quando aſſignatur tempus, & non locus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Duellum quid ſit?

2 DUellum eſt pugna ſingularis deliberata ab utraque parte, ſpontè, & ex condicto ſuſcepta, ſtatuto loco, & tempore cum periculo occiſionis, mutilationis, aut vulneris. Ita Salon. 2. 2. q. 9. art. 3. controv. 3. fol. 376. Fill. tr. 29. c. 8. quæſt. 1. n. 135. & alii.

Ex hac definitione benè perpenſa, & examinata, plures caſus colligi poſſunt.

3 Bellum non eſt duellum.

3 Primò bellum non eſſe duellum, eo quod non ſit ſingulare certamen, nec in bello ſervetur pugna ex condicto, vel idem perſonarum numerus, ſicut ſervatur in duello; nam in duello unus contra unum, vel duo contra duos, vel quinque contra quinque inter ſe decertare ſolent, quamvis ordinariè duellum ſit contra unum propterea ſolet appellari *monomachia*.

4 Conflictus qui fiunt in bello inter hoſtes, non ſunt duellum.

4 Si quæres, utrùm illi conflictus, qui fiunt in bello inter hoſtes, dum unus dux mittit decem milites in arenam contra alios decem, ſint duellum.

Reſpondetur non eſſe propriè duellum, ſed partem belli, publica auctoritate ſuſcepti ob commune bonum; verumtamen eſt hunc conflictum non videri licitum, quando ſit cauſâ oſtentationis vitium, & ob vanam gloriam, vel abſque julla cauſa: videtur enim temerè exponi periculo vita paucorum militum, ex quorum morte victoria non dependet. Vide Clavem Regiam *loc. cit. c.* 13. *n.* 16. P. Navarr. *l.* 1. *c.* 3. *n.* 293. *& ſeqq.* Sanch. *in oper. mor. l.* 2. c. 39. *n.* 11. Reg. *l. c.* 1. *n.* 79. Peregrin. *de duello q.* 2. ad *fin.* Valent. *loc. cit.* & Lucam Floronum, *c.* 3. *de duello.*

5 Conflictus, qui ſubito iræ fervore naſcuntur non ſunt duella.

5 Secundò colligitur quotidianos conflictus, qui ſubito iræ fervore, vel ex altercatione naſcuntur, non eſſe duella, eo quod non fiant ex condicto; etiamſi aggrediens dicat: Evagina enſem, volo tecum duello decertare, Flor. c. 1. & alii, quos citat, & ſequitur Fill. *tr.* 15. *c.* 5. *q.* 4. *n.* 107. Tuſchus *c. e. concl.* 806. Sanch. *loco ſtatim citando*, Peregr. *q.* 18. *n.* 9.

6 Invitans ad pugnandum ob privatas inimicitias non committit duellum.

6 Tertiò milites, vel alios, qui ob privatas inimicitias ſe ipſos invitant ad pugnandum, & diſtrictis enſibus alter alterum occidit, non dici propriè committere duellum, nec incidere in pœnas pugnantibus in duello propoſitas, nam in duello requiritur aſſignatio temporis cum determinatione loci ex Bull. Gregorii XIII. quo pacto intelligenda videtur etiam Bulla Clementis VIII. quæ facta fuit ad roborandam, & augendam, illam Gregorii, ut ait Flor. c. 8. contra Peregrinum *q.* 10. In hoc autem caſu non eſt aſſignatio temporis, cum determinatione loci.

7 Diffidantes ſe ad pugnandum in aliquo loco, quò ſtatim tendũt duellum committunt.

7 Quartò juxta Graff. *lib.* 1. *c.* 7. *n.* 52. illos non videri incidere in pœnas pugnantium in duello, qui ſeſe obviam habentes diffidant ſe in tali loco, quò ſtatim tendunt, & ibi pugnant, nulla enim intercedit aſſignatio temporis, aut loci determinatio.

Sed contrarium mihi probabilius dicendum videtur cum Sanch. *in oper. mor. l.* 2. *c.* 39. *n.* 28. Fill. *n.* 112. niſi excuſetur ignorantia: adeſt enim aſſignatio loci, & temporis præſentis. Qua de cauſa qui dicit alteri: Veni ad talem locum, te ibi expecto, videtur incidere in pœnas duelli, ſicut enim incidit, qui videt alterum enſe carere, illique dicit, Eas ad capiendum enſem, hic te expecto, vel in tali loco. Ratio eſt, quia pugnam ineunt ex prævia conventione, ſtatuto loco, & tempore. Idem dic de eo, qui alteri dicit. Invito te ad duellum nunc in hoc loco; adeſt enim aſſignatio loci, & temporis: hoc tamen intellige, modo fiat ex compoſito, & non ex calore iracundiæ. Ita Peregr. *q.* 15. *n.* 3. Idem velet, dum quis alterum ad pugnam provocat, cum prima vice ſibi occurrerit in urbe: adeſt enim aſſignatio loci, & temporis, illius ſcilicet, quo ſe obviam habuerit. Si verò dicat inimico. Diſtringe enſem, ut pugnemus, non ſubjacet pœnis, quia non eſt aſſignatio temporis, & loci ex condicto. Rurſus qui ad vitandam loci irreverentiam, aut ſuum periculum inimico, quem vidit eſſe in Eccleſia, aut loco ſibi perieuloſo, ubi habet ſocios, vel famulos: dicit, exi inde, non committit duellum, quia non deſtinatur propriè locus, ſed ſolum intenditur evitatio irreverentiæ loci, &c. Si verò quis dicat inimico exiſtenti, e g. in platea, ut inde exeat, ne pugna ab hominibus ibi exiſtentibus impediatur dicitur committere duellum, quia ſtatuit locum; videlicet extra plateam, & ſtatuit tempus, videlicet præſens, & hoc facit præmeditatè, ut ſuppono, & non tantùm in rixa, aut calore iracundiæ; nam invitatio, quæ fit in rixa, non dicitur invitatio ad pugnam ex condicto, ut ex Fat. advertit Sanch *loc. cit. n.* 28. Graff. *n.* 58. Peregr. *q.* 18 Flor. *c.* 5. Fill. *loc. cit. n.* 11. & alii.

8 Pugnam inchoantes in Eccleſia non videntur incidere in pœnas duellum committentibus propoſitas, ſi Eccleſiæ egrediantur ob ipſius reverentiam, & pugnam extra Eccleſiã committant.

8 Quintò non committi duellum ab iis, qui pugnam in Eccleſia inchoarunt, & ob Eccleſiæ reverentiam gladios non evaginarunt, ſed continuata moraliter rixa egrediuntur: ibique pugnæ finem ponunt; hæc enim non eſt pugna ex condicto, ſtatuto loco & tempore, cùm inchoata ſit ex rixa, & principium actionis præcipuè inſpiciendum ſit.

Sextò non committi duellum, ſed potiùs proditionem, quando quis accedit ad aliquem locum, ut ibi inimicum aggrediatur, ut patet ex definitione duelli.

9 Duellum offerens alteri illumque eodem tempore aggrediens duellum non committit.

9 Septimò non committi duellum, quando Titius offert duellum Caio, illúmque eodem tempore quo duellum offert gladio aggreditur, & Caius cogitur ibi ſtatim pugnare. Ratio eſt, quia ex parte Titii dicitur potius aggreſſio, & ex parte Caii dicitur defenſio, quam non ſpontè, ſed coactè ſuſcipit, nec adeſt aſſignatio loci, & temporis. Ita Peregr. *q.* 23 Fill. *n.* 107. *&* 110. & alii.

10 Digladiantes cauſa joci, vel exercitii, non committunt duellum.

10 Octavo eos non dici duellum committere, qui digladiantur cauſâ joci, vel exercitii; ſicut nec ea propriè ſunt duella, quæ ſunt inſtituta ad diſcendam artem militarem. Imò non ſunt illicita, ſi fiant cum debita cautione, non enim adeſt periculum occiſionis, mutilationis, &c. cùm periculum debita circumſpectione purgetur. Ita Salon. 2. 2. *q.* 64. *art.* 3. *contr.* 3. Luc. Floron. *de duello* c. 5. §. 7. n. 5. & alii communiter.

11 Mulieres capillos ſe invicem evellentes, aut pugnis, aut alio inſtrumento non periculoſo ſe petentes non incurrunt pœnas ob duellum impoſitas.

11 Nonò, non committi duellum à mulieribus, quæ non ſolùm verbis, verùm etiam evulſione capillorum inter ſe altercantur. Idem dic de viris pugnis, brachiis, vel inſtrumento non periculoſo ſe petentibus; quia hujuſmodi contentio non fit cum periculo mortis, vel mutilationis, aut vulneris, ut dictum eſt *n.* 1. *de poteſt. Epiſcop. p.* 1. *c.* 8. *n.* 2. Fill. *tr.* 15. *c.* 5 *q.* 5. *n.* 107. Flor. c. 5. §. 9. Peregr *q.* 9. Imò Peregr. *q.* 9. *citata*. Ugol. & Flor. *loc. cit.* idem dicendum putant, etiamſi ex hujuſmodi contentione pugnis facta aliquando mors ſubſequatur; tum quia de raro contingentibus lex non curat: *l. nam ad ea ff. de leg.* tum quia hæc potiùs dicitur pugna quàm duellum: nam duellum regulariter loquendo fieri ſolet armis, vel inſtrumentis, ex quibus vulnus, vel mutilatio, vel occiſio ſequi ſolet.

12 Decertantes ſaxis, cultellis, baculo, & fuſtibus committere poſſunt duellum, modò hæc pugna fiat ex condicto.

12 Secùs dicendum eſt, ſi fiat ſaxis, aut cultellis, vel etiam baculis & fuſtibus: nam hæc ſunt inſtrumenta, ex quibus vulnus, & occiſio ſequi ſolet. Ita Ugol. Lucas. Flor. & Peregr. *locis cit.* & hoc à fortiori valet, ſi fiat, enſe, haſta, ſclopo, etiam duellum committentes ſint armati, & arma defenſiva habeant, ut galeam, loricam, & ſimilia.

13 Duelli pœna non incurrit qui domum accedit ad capiendum arma, & nulla facta ad duellum provocatione rediens inimicum diffidat & illum aggreditur.

13 Decimò, illum non affici pœnis contra duellantes impoſitis qui

Digitized by Google

qui cum altero contendens, cum armis deſtitutus ſit, domum adit ad arripienda arma, nulla facta ad duellum provocatione, & poſtmodum rediens ad inimicum, illum ita paratus diffidat, & ſtatim aggreditur. Ratio eſt, quia hæc non eſt pugna ex condicto, ſtatuto loco, & tempore, ſed potius dicitur pugna ex rixa. Ita Filliucius n. 112. & alii.

14 Diffidans alterum non animo pugnandi, ſed cauſa honoris proprii defendendi non afficitur excommunicatione.

14 Undecimo probabile eſt eum, qui alterum diffidet, non animo pugnandi, ſed tantummodò causâ honoris proprii defendendi, in foro conſcientiæ non affici excommunicatione, licèt fiati poſſit, ut aliunde peccet, cùm inviter alterum ad peccatum. Ratio iſtius illationis eſt, quia hæc non eſt diffidatio ex condicto cum periculo occiſionis, aut vulneris, aut mutilationis, duellum enim ſub cenſuris prohibetur ob periculum gravis læſionis. Ita Fill. *loc. cit.* & Lucas Floronus *c. 6. §. 2.* contra Paregrinum *q. 27.* Imò Filliucius *loc. cit. n. 183.* probabile cenſet in foro conſcientiæ non affici excommunicatione, etiamſi ad locum conventum accedat abſque animo verè pugnandi, ſed tantummodo toferandi aliquos ictus cum morali ſecuritate, quòd nullum alii parti damnum ſecuturum ſit, ſed potiùs pax inde conciliande; hæc enim non eſt pugna cum periculo læſionis, ut ſupponitur, quamquam in foro externo præſumitur duellum, forum enim externum judicium fere ex actione externa, & internas animi cogitationes non intuetur.

Duodecimò, Titium cui relatum fuit, Caium de ipſo malè locutum fuiſſe, non affici excommunicatione, ſi ad Caium accedat corripiendo illum mendaci ſi ſuſtinere voluerit, quod ſibi relatum fuit, ſimulque manum enſi apponendo, hæc enim non eſt provocatio ad duellum, quæ fit ex condicto, & ſtatuto loco, & tempore, ſed potiùs injuſta aggreſſio. Contrariam ſententiam tuetur Peregrinus *de duello q. 25 n. 2.*

15 Provocantes ſe ad pugnandum, nullo ſtatuto loco, & tempore, non afficiuntur excommunicatione.

15 Decimo tertiò, illos non affici excommunicatione, qui ſe provocant ad pugnandum nullo ſtatuto loco, & tempore; hoc enim non eſt propriè duellum, de quo Summi Pontifices loquuntur. Ita communiter DD. contra Peregrinum *q. 15. n. 3. & ſeq. & q. 20. n. 3.* ubi probat nullam provocationem, ſeu diffidationem abſque ſtatuto tempore, & loco, ſi non expreſsè, ſaltem tacitè. Sed hoc mihi non probatur; alioquin excommunicatio incurreretur ob quaſcunque diffidationes animo deliberato factas, quod videtur contra uſum & praxim.

Objicies Clemens VIII. generaliter loquitur, & ſub cenſuris, ac pœnis prohibet duellum, quovis modo, & ſub quacunque forma fiat, nec ullam mentionem facit de aſſignatione loci, & temporis; ergo ad incurrendas pœnas Bullæ Clementis VIII. non requiritur aſſignatio loci, & temporis.

Reſpondeo Bullam Clementis VIII. intelligendam eſſe juxta communem loquendi uſum, & juxta ſenſum aliarum conſtitutionum, quas hic confirmat; in aliis autem conſtitutionibus ſermo eſt de pugna, quæ fit ſtatuto loco, & tempore, ut bene obſervat Lucas Floronus *c. 5 §. 1. verſ tertium eſt.*

16 Deambulans ante inimicum, aut enſem diſtringens, & ſimilia, non afficitur excommunicatione.

16 Decimo-quartò illum non affici excommunicatione, qui ante inimicum deambulat, aut torvâ facie intuetur, aut contumelioſis verbis afficit, aut enſem diſtringit, & ſimilia. Ratio eſt, quia hæc non eſt provocatio ad duellum ſtatuto loco, & tempore ſed potius eſt invitatio ad pugnam, rixam, aggreſſionem, & conflictum, qui duelli nomen non meretur. Secus ſi nutibus, & ſignis proponeret duellum, ut ſi nutibus indicaret locum ad pugnandum, nutus enim & ſigna vicem verborum ſuſtinent. Ita Peregr. *q. 22. n. 8.*

SECUNDA PROPOSITIO.

17 Duellum proponens graviter peccat per ſe loquendo.

17 Invitans alterum ad duellum, aut pugnans in duello: regulariter loquendo, graviter peccat. Ratio eſt tum quia per duellum vita innocentis periculo temerè exponitur, fieri enim poteſt, ut innocens occidatur, quod eſt intrinſecè malum contra jus naturæ, nec ulla conſuetudine poteſt fieri licitum, ut bene Alciatus, & alii apud Floronum *c. 3. n. 9.* & apud Peregrinum *c. 27.* tum quia non licet alium occidere privata auctoritate; ergo multò minùs licitum eſt occidere in duello, tum quia duellum, non ſolùm prohibitum eſt jure naturali, & divino, cum propria, vel aliena vita periculo mortis exponatur abſque ſufficienti cauſa, ut bene oſtendit Paregrinus *q. 1. & 27.* verùm etiam jure canonico ſub excommunicatione, aliiſque graviſſimis pœnis, ut colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 25. c. 19.* & ex variis Summorum Pontificum conſtitutionibus, Julii II. Leonis X. Clementis VII. Julii III. Pii IV. Gregorii XIII. & Clementis VIII. qui ultimus confirmavit prædeceſſorum ſuorum pœnas, & excommunicationem, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoſcumque, qui publicè, vel etiam privatim, etiam chartulis, litteris provocatoriis, vel patrinis duellum commiſerint, vel ſi convenerint, ut non ſinguli cum ſingulis ſed bini, aut plures hinc inde pugnent.

Hinc patet quid dicendum ſit de cooperatoribus; participans enim in delicto alterius, peccat pro qualitate criminis, in quo participat, ut patet ex regulis generalibus.

18 Duellum, illicitum eſt per ſe loquendo.

18 Sed modò dubium eſt primò, utrùm duellum ſit ſemper illicitum.

Reſpondeo, per ſe loquendo illicitum eſſe, ut patet ex rationibus in propoſitione allatis. Excipi tamen poſſunt duo caſus, quos adducit Azorius *3. part. lib. 2. c. 5. quaeſt 3.* Navarr. *cap. 15. n. 9.* Toletus *lib. 5. c. 6.* Sanch. *in ſumma lib. 2. c. 36. n. 16.* Becanus *in tract. de fide c. 26. q. 3.* Lucas Floronus *cap. 5. §. 3.* Fill. *n. 109.* Paregrinus *q. 16.* & alii.

Primus eſt ad ſedandos duos exercitus contrarios, tunc enim licitum eſt pugnam periculo duorum dirimere per duellum; quia pars periculo exponitur, ut totum ſervetur.

Adde licitum eſſe acceptare duellum, ad ſervandam exercitus exiſtimationem, aut ad debilitandas hoſtium vires; nam hic caſus videtur per epikeiam exceptus, vel dicas hunc potius eſſe belli partem, quàm duellum. Ita Sanch. *loc. cit. n. 4.* Valent. *tit. 3. diſp. 3. q. 17. punct. 1.* Fill. *tr. 29. c. 8. n. 142* Rodriquez, & alii.

Secundus caſus eſt quando aliquis compellitur ſub vitæ periculo acceptare duellum; quilibet enim poteſt conſulere vitæ propriæ, etiam cum morte invaſoris. Ad defenſionem verò rerum propriarum videtur eſſe licitum acceptare duellum, quando aliquis eas invadit, nec aliud adeſt remedium ad eas defendendas, præter acceptationem duelli; tunc enim non dicitur propriè duellum, ſed juſta defenſio rerum propriarum. In quo caſu ſi invaſus non habeat arma, quibus res proprias defendat, poteſt ab invaſore petere, ut ſibi arma concedat, ut patet ex dictis de *homicidio* Ita Navar. *c. 11. n. 39.* nec diſſentire videtur Becanus *l. cit. q. 6. & 7.* & Sanch. *c. 22. loc. cit.* non poteſt tamen duellum acceptari ad res proprias defendendas, niſi dum vis infertur rebus; quia non eſt licitum vim vi repellere à vita, & rebus propriis, niſi quando vis infertur; ſicut neque licet duellum acceptare ad defenſionem honoris, ut dictum eſt de *homicidio*; nam apud ſapientes, & prudentes honori adſcribitur reſpuere duellum ad ſervandam legem divinam; quamvis apud aliquos plebeios dedecus reputatur. Ita Sanch. *loc. cit.* ubi refert Nav. Sylv. Bannem, & alios, quibus adde Becan. *quaeſt 3.* Peregrinum *q. 1.* Reginaldum *n. 80.* Fill. *tract. 29. c. 8. quaeſt. 6.* contra nonnullos alios apud Sanchez *n. 6.*

Hinc ſequitur innocenti damnato ab iniquo judice ut vel mortem ſubeat, vel in duello pugnet, ut ſe probet innocentem, licitum eſſe acceptare duellum, non intentione probandi ſe innocentem per duellum, (hac enim ratione non licet ſuſcipere duellum, cum aliquando innocens ſuccumbat, & præſumatur nocens,) ſed ut vitam propriam tueatur, ad quam tuendam habet jus etiam cum damno alterius perſonæ: poteſt enim magis diligere vitam ſuam, quam vitam proximi Ita Cajet. *2. 2. q. 95. art. 8. ad 3.* Flor. *c. 3. §. 10.* Par Nav. *1. part. lib. 2. c. 3. dub. 13. n. 295.* Tolet. *lib. 5. c. 6. n. 32.* Fill. *n. 190.* Becanus *in tr. de fide c. 26 q. 3. n. 4. & 6.* & alii contra Sylveſtrum, Armillam, & Tabienam apud præcitatos DD.

19 Duello dirimi non poteſt lis, etiamſi aliter dirimi nequeat.

19 Secundò dubium eſt, utrùm quando lis inter duos non poteſt aliter terminari, niſi in duello, liceat eam ſic litem duello dirimere.

Reſpondeo negativè; quia cauſa innocentis exponitur periculo: fieri enim poteſt, ut innocens occidatur, & præſumatur nocens. Hac de cauſa olim ſuſcipiebantur duella, ut victus putaretur nocens, & convictus haberetur criminis objecti. Ita Valentia *q. 17. punct. 1.* Becanus & alii *locis cit.*

TERTIA PROPOSITIO.

20 Explicatur cenſura propter duellum impoſita.

20 Delinquentes contra conſtitutiones Pontificias in deteſtationem duelli editas, præter confiſcationem bonorum, & alias pœnas pro qualitate perſonarum in Bulla expreſſas, afficiuntur excommunicatione; civitates verò, oppida, & loca, in quibus duellum commiſſum fuit ſcientibus, & permittentibus dictorum locorum dominis, Eccleſiaſtico interdicto ſubjiciuntur. Item, decertantes, ſi in ipſo conflictu obierint; privandi ſunt Eccleſiaſtica ſepultura. Hæc propoſitio clarè conſtat ex ipſis Bullis, præſertim ex Bulla Clementis VIII. ibi, *ſingulares etiam perſonæ*; &c. Vide ipſum Bullæ textum quem ad verbum referam *in 4. propoſitione.*

21 Clericus pugnans in duello quas pœnas incurrat.

21 Quæres primò, quas pœnas incurrat Clericus pugnans in duello.

Reſpondeo ſuſpendendum eſſe ex *c. 1. de clericis pugnantibus in duello.* Ita Henriq. *lib. 3. de excommunicatione c. 39. n. 21* Suarez *de cenſuris diſp. 31 ſect. 4. n. 48 verſ 6. caſus,* Becanus *q. 8.* Peregrinus *quaeſt. 6. n. 5.* Floronus *c. 5. n. 22. & ſeqq.* & alii. Rurſus in Trid. *ſeſſ. 25 c. 19* excommunicantur ipſo jure. Præterea Pius IV. clericum pugnantem in duello præter excommunicationem, privat beneficiis, dignitatibus & officiis Eccleſiaſticis, & facit illum inhabilem ad illa, vel alia in poſterum obtinenda.

Utrùm verò ad has pœnas incurrendas requiratur ſententia judicis, dictum eſt *de legibus.* & alibi Addo etiam illos comprehendi in Bulla Clementis, ubi, *quàm alia Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate.*

Adducit Peregrin *loc cit. n. 6.* Lucas Floronus *c. 3. n. 25.* & alii, hujuſmodi clericum eſſe irregularem. Quod etiam ego approbo, non ſolùm dum mortem intulit, aut mutilavit; verùm etiam quoties declaratur infamis ob cauſam duelli: infamia enim ſaltem poſt ſententiam declaratoriam inducit irregularem. Vide dicta *de irregularitate, diſt. 7. q. 3. punct. 1.* Quia autem poſſit in hujuſmodi irregularitate diſpenſare, patet ex dictis *de irregularitate.*

22 Duello decertantes privantur Eccleſiaſtica ſepultura, etiam ante judicis ſententiam.

22 Quæres ſecundò, utrùm pugnantes in duello priventur Eccleſiaſtica ſepultura etiam ante ullam judicis ſententiam.

Reſpondeo affirmativè, ſi in duello moriantur, & notorium ſit ipſos in duello mortuos fuiſſe Ratio eſt, tum quia privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ ipſo facto incurritur, tum quia ſic uſu Eccleſiæ receptum eſt, teſte Alexandro Peregrino *q. 7. n. 3* Si verò notorium non ſit delictum, ſed tamen publicè conſtat eos in duello mortuos fuiſſe,

Digitized by Google

fuiſſe, parochus non debet illos ſepelire, nec Eccleſiaſticam ſepulturam denegare, quia ipſe non eſt judex; ſed rem ad Epiſcopum, vel ad ipſius Vicarium deferre debet, ut ipſe debitas aſſumat informationes, & ſententiam ferat; hoc enim eſt conforme diſpoſitioni Clemétis VIII. qui impunitatem delinquentib. concedi prohibet.

Addo probabiliter ſuſtineri poſſe decertantem in duello privandum eſſe Eccleſiaſtica ſepultura, etiamſi ob vulnus in duello acceptum non ſtatim, ſed alio die moriatur; aut etiamſi contritionis ſigna dederit, aut pœnitentiæ, vel Eucariſtiæ Sacramentorum ſuſceperit. Ratio eſt, tum quia is dicitur mori in duello, qui ex vulnere in duello accepto moritur; tum quia privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ inducta eſt in deteſtationem criminis, ut reliqui cognoſcentes duellum tam acriter puniri, terreantur, & ab hujuſmodi crimine arceantur. Quamobrem dici poteſt privationem ſepulturæ non infligi per modum cenſuræ, ſed per modũ injuſtitiæ vindicativæ diſtinctæ à cenſura, alioquin opus non fuiſſet hanc pœnam exprimere, cum privatio ſepulturæ ſit effectus conſequens excommunicationem; tum, quia occidens ſe ipſum privatur Eccleſiaſtica ſepultura, *c. placuit, 23. q. 5 & c. ex parte extra de ſepulturis*, etiamſi forte ſimiliter ante mortem Pœnitentiæ ſigna dediſſe; nam præcitata jura generaliter, & indiſtinctè loquuntur; ergo, &c. Ita Pereg. *q. 7. n. 4.* Guttier. *lib. 2. canonic. q. c. 3. n. 8* Lucas Fintonus *cap. 5. n. 29.* & alii apud præcitatos DD contra Abbatem *cap. cùm ad monaſterium de ſtat. monach. n. 15.* Armillam & alios apud Fintonum in ſimili loquentes de moriente in torneamentis.

QUARTA PROPOSITIO.

23 Enumerantur perſonæ quæ his pœnis ſubjiciuntur.

23 Præfatis cenſuris ſubjiciuntur omnes, & ſinguli, qui aliquam ex actionibus prohibitis in præfatis Bullis faciunt. Ratio eſt tum quia Concilium exprimit omnes, etiam Imperatores, & Reges & Clemens VIII non ſolùm confirmat decretum Concilii Tridentini, verùm etiam generalius loquitur, ibi *excõmunicamus, & anathematizamus omnes, quoſcumque:* & ibi *tam ſi ſuperius enumeratis quam ſi aliis etiam majoribus Eccleſiaſticis, vel mundanis dignitatibus, gradibus, & præeminentiis excellat.* Et infra: *tam ſuperius expreſſa, quàm alia Eccleſiaſtica vel mundana præfulgeant dignitate.* Ita Florinus *de duello, cap. 5. 6. t. n. ... verſ. quintò, pag.* 82. Alexander Peregrinus *q. 10.* & alii communiter.

24 Aſſignatur actiones cauſâ duelli ſub cenſuris, & aliis pœnis prohibitæ.

24 Quæres quænam ſint actiones in præfatis Bullis prohibitæ; ob quas cenſuræ, & aliæ pœnæ à præfatis perſonis incurrantur.

Reſpondeo plures eſſe: eas autem brevitatis gratiâ ad quatuor capita revocabo.

Primum eſt pugnantium in duello, diffidãtium, vel acceptãtium.

Secundum concedentium locum, aut non impedientium, ſi ſint domini qui valeant impedire, ne duellum in ſuis locis committatur.

Tertium eſt aliquo pacto cooperantium ad duellum ut mandato, conſilio, auxilio, favore, chartellis, intimatione, publicatione, & his ſimilibus, etiamſi poſtea provocatio ad duellum ſecuta non fuerit, niſi fortè per ipſoſmet cooperantes ſteterit, ne ſequeretur.

25 Refertur Bulla contra duellum edita.

25 Quartum eſt ſpectantium ex induſtria. Iſtæ actiones, & perſonæ fuſius exprimuntur in ipſa Bulla, cujus tenorem in hac parte ad verbum referam: nam Clemens VIII. relatis aliorum conſtitutionibus in hæc verba loquitur: *Nos nefaria diaboli arma ſalutari Eccleſia gladio ad continendos in officio fideles nobis præcipuè ipſius Domini auctoritate tradito retundere, atque à cervicibus gregis Dominici noſtra curæ crediti, quantum (eodem Deo adjutore) eniti poſſumus propulſare cupientes, prædictas omnes conſtitutiones ac decretum Concilii Tridentini, cum omnibus, & ſingulis in eis contentis, cenſuris, & pœnis, decretis extenſionibus, quarum & quorum omnium tenores præſentibus haberi volumus pro expreſſis, & ad verbum inſertis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, perpetuò approbamus, & confirmamus & innovamus, ac inſuper auctoritate, & tenore præmiſſis, decernimus & declaramus, eaſdem conſtitutiones, ac decretum locum habere ubique gentium, & terrarum, inter quaſcumque perſonas etiam armatas & in caſtris, ſeu propugnaculis militantes, etiam ubi noſtrorum & ſancta Romana Eccleſia, aut Catholica fidei hoſtium furor impugnadò graſſatur, vel in dominiis per eos occupatis, & detentis. Idem quoque juris cenſendum eſſe, ſi publicè & forſan juſto bello indicto miles aliquis alterum in adverſariorum exercitu militantẽ, ſive aliàs in hoſtium, caſtris, præſidiis, aut terris degentem privatas ſimultates, atque inimicitias publica cauſa intermiſcendo, etiam ducum permiſſu, ex conditto ad ſingulare certamen deſcendendo; aut illum provocet. Necnon eiſdem pœnis decreto, & conſtitutionibus teneri eos, inter quos pactiones initæ ſint de dirimendo certamine, cum primùm alteruter vulneratus fuerit, ſeu ſanguinem effuderit, aut certus ictuum numerus, utrinque illatus fuerit. Vel ſi convenerint, ut non ſinguli cum ſingulis, ſed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent. Et non ſolùm locorum domines, ſed etiam magiſtratus, præſides locum tenentes, aut etiam militum Duces, Capitaneos in caſtris, vel extra ea in alieno, vel hoſtili ſolo, vel cum militibus exercitus adverſariorum monachiam in quocumque caſu per præſentem, vel alias conſtitutiones hujuſmodi prohibita, permittentes, vel quantum in ipſis eſt, non prohibentes, aut poſt admiſſum crimen, veniam, & impunitatem concedentes. Præterea pari cautione prohibemus omnia, & ſingula cujus generis ſcripta manifeſta, ſeu fides vulgò appellata, qua etiam ſine expreſſa provocatione ad certamen tamen quaſi præparatoria quadam ad chartulas, ſeu ad libellos provocatorios, & ad duellum, illorúmque veluti radices, aut ſemina ut plurimum lacesſendi aliquem ad pugnam, & ſuſcitanda ſimultatis, atque inimicitiæ materiam, & occaſionem præbent, dum ſcil. in illis per modum epiſtola, libelli, aut publica atteſtationis, & intimationis ſive per authentica documenta, ſive per unius pluriùmve chirographum, ſubſcriptiones, aut relationes, ſub prætextu proprii, vel alieni honoris, & famæ, more militari, atque ut vulgò dicitur, Cavaleresco, tuendi, aut lædendi, ſive ad illata propulſatave contumelia, aut injuria probationem, ſeu tollendam illius ſuſpicionem vel alicujus geſta ad id pertinentis, vel verborum, aut reſponſionum ſeries, & ordo narratur, vel ex ſimilis abuſu, hac de cauſa aliquid tale adeo firmiter aſſeritur, aut negatur, ut qui contradixerit, is ſive nominatim, ſive in genere mendacii arguatur, aut mentiri dicatur. Aut ad hunc effectum ex militari etiam conſuetudine quæritur, declaratur, aut reſpondetur, qua mente, aut quo ſenſu quippiam ejuſmodi, quod ſuperiùs expreſſe ſpectat geſtum, dictùmve ſit. Vel denique offert ſe quiſquam contra certam, vel incertam perſonam, vel generatim contra quemcumque ad probandum armis, & verificandum etiam inito certamine, aliquid ita eſſe, aut fuiſſe, vel non fuiſſe. Necnon quaſcunque etiam ſine ſcripto factas talium eorum ſupradicto quoque modo concernentium, & ob hujuſmodi cauſas in locis publicis, vel privatis, ubi hominum multitudo convenire ſoleat, denunciationes, narrationes, declarationes, & teſtificationes volens eos omnes, & ſingulos, qui ſuo, vel alieno nomine ad effectum, de quo ſuperiùs dictum eſt, prædicta, vel his ſimilia, multòſque magis ad certandũ provocatoria ſcripta, libellos, epiſtolas, earúmve exempla dictaverint, compoſuerint, ſcripſerint, miſerint, detulerint, divulgaverint, affixerint, exemplaverint, typis impreſſerint, ſubſcripſerint, intimaverint, vel etiam verbo denunciaverint, ſive atteſtati fuerint Quive aliis ad ſingulare certamen, publicè, vel occultè ineundum, vel ad provocandum aliquem ad pugnam ſive ad hujus generis ſcripta, quæ manifeſta, quæque chartula provocatoria appellantur ſcribenda, dictanda, mittenda, deferenda divulganda, auxilium, conſilium, operam, vel favorem præſtiterint, ſive id ſuaſerint, mandaverint, quive in præmiſſis, vel eorum aliquo ſe quomodolibet immiſcuerint, etiamſi neque pugna aliqua, nec certamen, aut effectus, nec acceſſus, aut actus ad pugnam proximus, neque expreſſa, & aperta provocatio ſubſecuta fuerint, neque ſcriptiones prædicta, quæ manifeſta dicuntur, in publicum prodierint, aut cuiquam intimata extiterint, ſi per eos non ſteterit, quominus publicatio, aut denunciatio fieret. Nihilominus cenſuris, & pœnis omnibus in præſenti, & aliis prædictis conſtitutionibus, & decreto contentis, ſubjacere, tam ſi ſuperiùs enumeratis, quàm ſi aliis etiam majoribus Eccleſiaſticis, vel mundanis dignitatis, gradibus, & præeminentiis excellant. Quinimo de novo etiam per præſentes ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, excommunicamus, & anathematizamus, maledicimus, & execramur omnes, & quoſcunque publicè, vel privatim, palàm, vel occultè in quibuſcumque locis, modis, & formis, ac caſibus ſua præſenti noſtra, vel aliis prædictis conſtitutionibus, ac decreto comprehenſi ſingulare certamen, (quod duellum vulgo dicitur) ex compoſito ineuntes, necnon id ſcelus ſuadentes, aut provocates, opem, conſilium, vel favorem præſtantes, equos, arma, & commeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas, ſeu libellos, litteras, nuncios, aut quacunque alia ſcripta hujuſmodi quomodolibet peccantes, hujuſque delicti ſocios de induſtria ſpectatores, patrinos, fautores, defenſores, quacunque tam ſuperiùs expreſſa, quàm alia mundana præfulgeant dignitate. Ita ut ſingulares etiam perſonas cujuſlibet communitatis, univerſitatis, collegii aut Reipublica, qua hujus criminis participes quoquomodo fuerint, nequaquam excuſentur, ſupradictos omnes, eorúmque ſingulos ipſo facto, abſque ulla monitione judicis decreto, aut miniſterio perpetui anathematis, excommunicationis majoris, & maledictionis æterna mucrone percuſſos, damnatos harum ſerie declaramus, & ſi in ipſo conflictu obierint ſepultura Eccleſiaſtica perpetuò privatos eſſe volumus. Ipſas verò civitates, terras, oppida, vel caſtra, & loca in quorum territoriis id facinus ſcientibus, & tacitè, vel expreſſè permittentibus, aut tolerantibus, dominis, aut magiſtratibus, vel Senatu, aut populo admiſſum fuerit: Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto, cujus interdicti relaxationem, aut excommunicationis abſolutionem ab alio, quàm à nobis, aut pro tempore exiſtente Romano Pontifice, pœnitentia, & ſatisfactione congruè peracta niſi in mortis articulo conſtitui, nequeant obtinere, etiam prætextu quarumvis facultatũ, & indultorum, quibuſvis perſonis, tam Eccleſiaſticis cujuſcumque ordinis, aut militiæ, ſtatus, gradus, aut conditionis exiſtentibus quàm laicis, etiam Imperiali, Regali, vel alia mundana præeminentia inſignitis, per Sedem Apoſtolicam in genere, vel in ſpecie conceſſorum. Quæ omnia quo ad præmiſſa nolumus cuiquam in aliquo ſuffragari. Pœnis aliis tam ſpiritualibus, quàm temporalibus contra eos inflictis, nihilominus in ſuo robore permanſuris, &c.*

Ex dictis ſequitur primò, non ſolùm pugnantes in duello, aut diffidantes, vinculo iſtius excommunicationis obſtringi, verùm etiam dominos locorum, magiſtratus, locumtenentes, duces militum, qui non prohibent, quominus hæc fiant niſi habeant juſtam cauſam permittendi,) aut qui poſt commiſſum crimen, veniam, & impunitatem concedunt.

26 Princeps concedens locum in ſuo territorio duobus infidelibus non incurrit excommunicatione.

26 Exiſtimo tamen Principem Chriſtianum concedentem locum in ſuo territorio duobus infidelibus ad duellum, non incidere in excommunicatione ſicut enim infideles, qui ſunt principales in hac actione, non incurrunt excommunicationẽ, cùm non ſint ſubditi Eccleſiæ, (licèt aliis pœnis temporalibus impoſitis à principibus locorum puniri debeant; ſubjiciuntur enim juri naturæ, & poteſtati

Princi

Principum, & in aliquibus etiam Summo Pont. quatenùs Chriſti Vicarius eſt, ex Emerico *in decret. p. 2. q. 64.* Peregrino *q. 9.* Florono *c. 3. §. 4. n.* Martino Delrio *diſquiſit. mag. lib. 4. quaſt. 4. n. 16.* Ita nec incurrit Princeps, nec minus principaliter ad duella cooperari videtur. Incurrit verò ſi concedat locum Chriſtiano pugnaturo cùm infidelibus, quia Chriſtianus ipſe incurrit; ergo etiam Princeps qui locum duelli concedit. Ita Sanchez *loc. citato n. 29.*

27 Duellum mandans, vel conſulens, ligatur excommunicatione.

27 Secundò iiſdem pœnis ſubjici mandantes, ſuadentes, conſulentes quolibet modo, etiam ad defenſionem proprii honoris, ſive provocatio ſit contra certam, ſive contra incertam perſonam, ſive generatim contra quemcumque, etiamſi poſteà duellum ab alio non acceptetur, ut benè Peregrinus *quaſt. 3. n. 2.* & patet ex Bulla Clementis VIII.

28 Duellum conſulens, vel mandâs, an ligetur excommunicatione, etiamſi non influat in effectum.

28 Sed modò dubium eſt utrùm præbens conſilium vel mandatum debeat in effectum influere, ut cenſurâ ligetur; id eſt, utrùm ad cenſuram incurrendam opus ſit, ut conſilium, vel mandatum ſit efficax, ut delictum, ex illo mandato, vel conſilio aliqua ratione ſequatur.

Reſpondeo ſententiam negativam probabiliter ſuſtineri poſſe; quia licet cenſura appoſita ob delictum, vel mandatum regulariter loquendo, non incurratur, niſi conſilium, vel mandatum ſit efficax, & influat in effectum ſub cenſura prohibitum; hoc tamen fallit dum conſilium, vel mandatum ſecundùm ſe, & principaliter prohibetur, in hoc autem caſu conſilium, & mandatum ſecundum ſe, & principaliter prohibetur, & punitur excommunicatione, ſi per conſulentem, vel mandantem non ſtet, ne provocatio, vel pugna ſequatur: & in hoc caſu non ſtat per conſulentem, vel mandantem, ut ſuppono. Ita Alexand. Pereg. *q. 35. n. 2. & ſeqq.* Lucas Floron. *c. 15. §. 1.* loquens in ſimili de eo, qui nunciat duellum ei, qui illud jam ſciebat, & jam acceptaverat.

Dixi, *probabiliter ſuſtineri poſſe*, quia etiam oppoſita ſententia affirmativa probabilis videtur ob regulam generalem, & communem DD. ſententiam, aſſerentium conſilium, & mandatum non puniri eadem pœna, quando conſilium, vel mandatum nihil omninò influit: tunc enim non habet rationem conſilii, vel mandati, ſeu cooperationis ſub cenſura prohibitæ, & Sum. Pont. prohibuit mandatum, & conſilium, quæ rationem mandati, & conſilii habent, etiamſi poſteà pugna, provocatio, & acceſſus, vel actus ad pugnam proximus ſecutus non fuerit.

In dubio tamen judicandum eſt conſilium influxiſſe, & fuiſſe efficax, ut alibi probavi cum communi DD. ſententia; ubi etiam probavi, utrùm, qui conſilium, vel mandatum conatus eſt revocare, ſed re ipſa non revocavit incurrat pœnas contra mandantes, vel conſulentes impoſitas. Vide infrà dicenda *q. 1. illat. 4. n. 36.*

29 Duellum acceptans incurrit pœnam ſtatim ac acceptavit.

29 Tertiò ſequitur eaſdem pœnas incurri ab acceptante ſtatim ac acceptavit, ut patet ex Bulla Clementis VIII. Ità Fill. *tr. 59. num. 176.* Præterea his pœnis comprehenduntur comitantes, niſi fortè comitentur, ut impediant, ſic enim faciunt opus virtutis ad quod tenentur, ut bene Sanchez *loc. cit. n. 35.* & Filliuc. *tract. 9. c. 8. n. 177.*

Quartò ſub his pœnis comprehendi ſocios, patrinos, & ſpectatores ex induſtria.

30 Spectator duelli ligatur excommunicatione.

30 Si verò aliquis illàc tranſiens, aut alia de cauſa ibi exiſtens, aſpiceret duellum, non incurreret pœnas; nam Bulla loquitur de ſpectatore ex propoſito, ſeu ex induſtria, ut benè Sanch. *in opere mor. lib. 1. c. 39. n. 11.* Regin. *t. 2. lib. 22. c. 7. num. 77.* Fill. *loc. cit. n. 114.* Pereg. *loc. cit.* in expoſitione textus *n. 29.* & alii communiter. Addit Pereg. *q. 37.* eum qui ad locum duelli causâ inſpiciendi acceſſit, affici excommunicatione: etiamſi duellum, vel actus ad pugnam proximus ſecutus non ſit. Sed hoc mihi diſplicet; quia non dicitur ſpectator, & in materia pœnali verba ſtrictè accipienda ſunt.

Item his pœnis afficiuntur provocantes, conſulentes, &c. etiamſi illi qui ad locum deſtinatum pugnaturi acceſſerunt, pugnam non commiſerint, eo quòd impediti fuerint, nec per eos ſteterit, quominus pugna committeretur.

Quintò ſequitur iiſdem pœnis ſubjici cooperantes, immiſcentes ſe quomodolibet, etiamſi duellum ipſum, actus proximus, vel acceſſus ad locum, publicatio, denunciatio, aut aperta provocatio, ſubſecuta non fuerit, ſi per ipſos non ſterit, ne ſequeretur.

31 Duello decertanti accommodans arma an hac pœnas incidat.

31 Ex quo patet eum, qui arma pugnaturo in duello accommodat, aut vendit, ſciens, vel probabiliter credens, ipſum uſurum illis ad duellum, in has pœnas incidere, cooperatur enim duello, ut in ſimili patet ex dictis *de contract. diſp. 3. q. 2. punct. 5. n. 12. & ſeqq.* Ita Luc. Flor. *c. 11. § 2. n. 2.* Pereg. *q. 34.*

Hoc tamen limitari poteſt, niſi juſtam habeat vendendi, aut accommodandi cauſam, ut patet ex dictis *de contr. loc. cit.* cum Sylveſt. Rebell. Valent. & aliis. Juſtam autem cauſam ſic habere videtur, qui fratri volenti duellum inchoatum intermittere, tradit arma, ne ſe tueatur, altero nolente intermittere. Ratio eſt, tum quia ſicut ille habet jus tuendi propriam vitam, ita & ego poſſum illi auxilium præbere: tum quia ex parte illius non vocatur tunc temporis duellum, ſed juſta defenſio. Secùs dicendum eſt de eo, qui fratrem volentem duellum committere, conatus eſt duello avertere, ſed conatus, ac ſuaſio non profuit, ob id dat arma offenſiva, vel etiam defenſiva, ut loricam, ſcutum, vel galeam, ne ad adverſario ſuperetur, hic enim videtur incidere in excommunicationem: quia cooperatur actioni injuſtæ. Item qui fratrem duello decertantem invenit, afficitur excommunicatione, ſi fratri, vel amico habenti enſem perfractum, vel debilem accommodet meliorem; etiamſi id faciat, non ut duellum committat, ſed ut ſeipſum tueatur, vel etiamſi conatus ſit auferre ab inchoato duello, ſed nihil profecerit. Ratio eſt, quia hic, & nunc cooperatur actioni injuſtæ, & iniquæ, & præſtat opem duello decertanti, & non pugnanti ad neceſſariam ſui defenſionem, ſed ad offenſionem alterius, ut benè Pereg. *de duello q. 25* contra Flor. *c. 21. §. 3. n. 4. v. idem cenſeo.* Hæc tamen intelligenda ſunt, modò cooperans ſciat duellum ab ipſis committi, nam ſi hoc ignoret excuſatur ob ignorantiam facti; etiamſi fortè aliunde peccet, excedendo debitos defenſionis terminos. Ita Lucas Floronus *loc. cit. n. 1. & ſequentibus*, & Peregrinus *quaſt. 19.*

32 Narrans aliquid, ex quo prævidet aliquos duelli occaſionem arrepturos non incurrit excommunicationem in ſententia Auctoris.

32 Sextò eum, qui ſcripta, & narrationes provocatorias ad duellum faciat, in excommunicationem incidere. Qui verò narrat tantummodo aliquod factum, ex quo prævidet alios arrepturos occaſionem provocandi ſe ad duellum, probabile eſt affici excommunicatione, ut innuit Pereg. *quæ. 27.* Sed mihi probabilius videtur oppoſitum, niſi hoc faciat, ut eos ad duellum, vel duelli provocationem incitet. Ratio eſt, quia illa actio non exprimitur in Bulla Clem. VIII. & in pœnis non eſt facienda extenſio ultra verborum ſignificationem, peccat tamen mortaliter, non ſolum contra charitatem, verùm etiam contra juſtitiã, quia eſt cauſa actionis injuſtæ.

Addit Pereg. *q. 28.* eos qui audiunt, vel legunt narrationes, in quibus provocatio ad duellum exprimitur, ligari vinculo excommunicationis. Sed hoc mihi durum videtur, tum quia hoc in Bulla non exprimitur: tum quia odia non ſunt amplianda, juxta vulgata jura, *c. odia, de reg. jur. in 6.* cum aliis.

33 Excommunicatio, & aliæ pœnæ an incurrantur ſtatim ac præſtita eſt aliqua actio, etiamſi duellum non ſequatur.

33 Quæres primò, utrum excommunicatio, & aliæ pœnæ in hac Bulla expreſſæ incurrantur ſtatim, ac præſtita eſt aliqua prædictarum actionum, e. g. ſtatim ac datum eſt conſilium ad faciendas litteras provocatorias ad duellum, vel ſtatim ac compoſitus eſt libellus; vel ſtatim ac quis commodavit arma ad pugnandum, &c. Pro ſolutione,

Notandum eſt aliquas actiones in hac Bulla principaliter & abſolutè prohiberi, & hac ordinatione: alias quaſi minus principaliter, & ſub conditione. Actiones principaliter, abſolutè & ſine conditione prohibitæ, ſunt, pugnare in duello, provocare ad duellum, publicare, affigere, vel intimare libellum provocantium, accedere ad locum duelli. Ratio deſumitur tum ex illis verbis, *ad ſingulare certamen deſcendat aut illum provocet*, tum ex modo loquendi Clementis VIII. qui prohibet alias actiones, etiamſi neque pugna aliqua, neque certamen, aut effectus, aut acceſſus, aut actus ad pugnam proximus, neque expreſſa, & aperta provocatio ſubſecuta fuerint ſupponit ergo illas actiones eſſe ſimpliciter, principaliter, & abſolutè prohibitas, cùm enim dubium ſuboriri poſſet, utrum aliæ actiones eſſent principaliter prohibitæ, an acceſſoriè, & dependenter à primis illis actionibus, Sum. Pont. reſpondet eſſe prohibitas etiam dependenter ab illis, id eſt etiamſi aliqua illarum non ſequatur, modò per eos non ſteterit, &c. Idem dicendum eſt de acceptatione duelli, tum quia eſt actus proximus ad pugnam & eſt pars duelli, actus autem proximus ſimpliciter, & abſolutè prohibetur; tum quia eſt correlativum ad provocationem correlativorum autem idem eſt judicium, & diſpoſitum in uno, trahitur ad alterum, *l. 1. C. de tran. l. fin. ff. de acceptil. & l. ſi quis ſervo. Cod. de furtis.* Ex quo ſequitur acceptantem duellum affici pœnis impoſitis contra provocantes ad duellum, ut bene Peregrinus *q. 25.*

Actiones vero quaſi minus principaliter, & ſub conditione prohibitæ, videntur eſſe aliæ omnes actiones provocatoriæ ad duellum, ut componere libellos, conſulere, mandare, ut deferantur, vel duellum offeratur, commodare arma, & aliæ actiones, quæ exprimantur ab aliis verbis, *volentes eos*, uſque ad ea, *nihilominus cenſuris, & pœnis*, &c. exceptis tamen actionibus principaliter, & abſolutè prohibitis, de quibus jam dictum eſt.

Hoc poſito ad quæſitum reſpondeo excommunicationem incurri, ſtatim ac aliqua actio principaliter, & abſolutè prohibita præſtatur: non verò ob actionem quaſi minùs principaliter prohibitam. Ratio cur incurratur ob actiones principaliter prohibitas, eſt, quia tunc adeſt materia abſolutè prohibita; ergo præfatæ pœnæ ſtatim incurruntur. Ratio vero cur ob alias actiones, quæ non ſunt quidem acceſſoriè, ſed tamen quaſi minùs principaliter prohibitæ, non incurratur ſtatim cenſura, ſed quamdiu per eum, qui eam præſtitit, ſtare poteſt, ne aliqua actionum principaliter, & abſolutè prohibitarum ſequatur. Ratio, inquam, eſt, quia Clem. VIII. afficit excommunicatione præſtantes iſtas actiones ſub conditione, ſi per eos non ſteterit, quominùs publicatio, aut denunciatio fieret, ergo non intendit his pœnis punire quandiu per eos ſtare poteſt, ne aliqua prædictarum actionum abſolutè, & principaliter prohibitarum ſequatur, ut clarius explicabo in ſolutione objectionis. Et quamvis Peregrinus *q. 25.* contineat, illam clauſulam, *ſi per eos non ſteterit*, referri, ſolùm ad proximas actiones, expreſſas ab illis verbis *quive aliis ad ſingulare certamen*; mihi autem probabilius videtur referri etiam ad alias expreſſas poſt illa verba, *volentes eos omnes.* Ratio eſt, tum quia clauſula in fine poſita refertur ad omnes actiones in eadem propoſitione contentas, *c. ſecundò requiri extra de appellat.* tum quia eſt eadem ratio in omnibus; ergo etiam eadem diſpoſitio.

Nec

Digitized by Google

Nec obſtat, quòd in illis verbis conditionalibus mentio fiat ſolum publicationis, aut denunciationis; reſpondet enim Pereg. *q. 5. n. 8. v. in quo textu*, hæc verba non eſſe poſita reſtrictivè, ſed exemplariter; exempla autem non excludunt ſimilia, *l. 1. §. quod vulgò dicitur. ff. de vi, & vi armata, & l. regula, §. ult ff. de jur. & fact. ignor.*

Reſpondeo ego ſecundò, nomine *denunciationis* intelligi etiam provocationem ad duellum, conſequenter ea poſita, ſtatim excommunicationem incurri, niſi ſteterit per eum, qui cooperationem ad provocationem præſtitit, ne provocatio ſequeretur.

Objicies primò, contra ſecundam partem reſponſionis allatæ in reſponſione ad quæſitum, omnes iſtæ actiones in ſententia omnium DD. ſunt principaliter, & non acceſſoriè prohibitæ ob actionem autem principaliter, & non acceſſoriè ſub excommunicatione prohibitam, ſtatim incurritur excommunicatio; ergo, &c.

Reſpondeo iſtas actiones eſſe quidem prohibitas principaliter; non tamen abſolutè, & ſimpliciter, ſed ſub hac conditione, ſi per eos non ſteterit, &c. ob illas vocari quaſi minùs principaliter prohibitas.

Objicies ſecundò, Clemens VIII. in verbis ſubſequentibus, abſolutè, & diſtinctè ſub eadem loquendi forma excommunicat, non ſolum pugnantes, & provocantes; verùm etiam præſtantes auxilium, conſilium, & favorem; ergo præſtans aliquam actionem hic prohibitam excommunicationem ſtatim incurrit, quæcumque actio illa ſit.

Reſpondeo Clementem VIII. ibi iterùm repetere, & epilogare, quæ in præcedentibus dixerat, repetitio autem, & epilogus intelliguntur juxta formam, & conditiones in præcedentibus explicatas, verba enim dubia intellectum capiunt ab antecedentibus, & conſequentibus *l. qua filiabus ff. de leg. 3 & l. ſi ſervum, §. fin. de leg. 1.*

Objicies tertiò, non poteſt aſſignari tempus, in quo ob hujuſmodi actiones hoc pacto intellectas incurratur excommunicatio, ergo non ſunt hoc pacto intelligendæ, ſed abſolutè, ita ut excommunicatio ſtatim præſtita qualibet actione, contrahatur, omiſſis opinionibus. Peregr. *q. 5. n. 14. & 15.*

Reſpondeo aſſignari poſſe illud tempus, in quo ſequi debuiſſet actio aliqua principaliter, & abſolutè prohibita, ad quam præſtita erat cooperatio, tunc enim purificatur conditio, & verum eſt dicere per eum ſteriſſe, ne ſequeretur.

Ex dictis ſequitur primò eum, qui conſilium præbuit ad provocandum alterum ad duellum; incurrere excommunicationem ſtatim ac provocatio ſequitur, vel ſequi debuiſſet, niſi alter obſtitiſſet, vel niſi aliundè impedimentum ortum fuiſſet.

Secundò commodantem arma Titio, qui jam provocaverat Caium ad duellum, in excommunicationem incidere, dum cum illis decertandum erat in duello, vel accedendum ad locum duelli etiamſi ad locum duelli reipſa non acceſſerint, nec pugna ſecuta fuerit, tam ob impedimentum ab alio poſitum, quam ab eo, qui arma commodaverat.

Verumtamen eſt in his caſibus decidendis magna opus eſſe prudentia: quia cùm tempus à legiſlatore non ſit ſimpliciter determinatum, vel ſaltem non ſemper facilè cognoſci poſſit, quónam tempore adimpletur conditio, ſtandum eſt judicio prudentis viri *c. de cauſis, ff de offic. de leg. & l. 1. ff. de jur. deliber.* prudens autem vir in dubio ſatis probabiliter judicare poterit conditionem purificatam fuiſſe, tum quia tutior pars eſt eligenda, tum quia conſtat de actione iniqua præſtita, ex qua ut plurimum ſequi ſolet effectus; conſequenter contra ipſum in hoc caſu ſtare videtur præſumptio.

Dices in pœnis benignior interpretatio facienda eſt; & in dubio favendum eſt reo, *c. odia, & c. in pœnis de reg. jur.*

Reſpondeo id verum eſſe, niſi rationabilis præſumptio in contrarium extet. Oppoſita tamen ſententia non videtur improbabilis, quia non conſtat delictum eſſe completum, niſi conſtet conditionem adimpletam, vel non adimpletam fuiſſe; nam actiones, de quibus non loquor, non ſunt ſimpliciter, & abſolutè prohibitæ; ſed dependenter ab eventu talis conditionis.

34 Libellum provocatorium componens, ſed non affigens, non afficitur excommunicatione, ſecùs ſi affigat, vel publicet.

34 Tertiò ſequitur illum, qui libellum provocatorium compoſuit, vel ſcripſit, ſed non affixit, nec intimavit, non affici excommunicatione, quia per ipſum ſtat ne publicatio, vel denunciatio ſequatur. Secùs ſi jam affixit, vel publicavit, etiam poſtea libellum ſtatim dilaceret, vel impediat provocantes ad duellum, ne re ipſa duellum committant; nam illa publicatio, vel affixio libelli eſt provocatio ad pugnam, & actio ſimpliciter, & abſolutè prohibita, conſequenter ea poſita, pœnæ ſtatim incurruntur, ut benè Pereg. *quæſt. 5. n. 3. & 8.*

35 Conſiliũ, vel mandatum præbens ad pugnandum in duello, non ligatur excommunicatione, ſi influxum ſui conſilii, vel mandati revocavit ante provocationem & pugnam.

35 Quartò illum non ligari vinculo excommunicationis, qui auxilium, conſilium, vel mandatum dedit ad impugnandum in duello, vel ad provocandum ad duellum, ſed re integra ante provocationem, & pugnam, influxum ſui conſilii mandati, vel auxilii revocavit. Ratio eſt, quia per ipſum ſtat ne provocatio, & pugna ſequatur. Ita Pereg. contra Flor. *c. 10. §. 2.* Secus ſi impediat ſolum ne ſequatur pugna, non autem provocatio, ad quam ipſe ſuo conſilio, auxilio, vel mandato influit: nam per ipſum non ſtetit, ne ſequeretur provocatio, qua poſita purificatur conditio, ſub qua aliæ actiones prohibitæ ſunt. Ita Peregr. *q. 59.*

36 Conſulens, vel provocans ad duellum, ligatur excommunicatione, etiamſi conatus fuerit influxum revocare, ſed reipſa non revocaverit.

36 An autem conſulens duellum, vel provocationem, incidat in excommunicationem, ſecuto duello, vel provocatione, etiamſi conatus fuerit revocare, ſed reipſa influxum non retraxerit, conſtat ex dictis *de reſtit. & de irreg.* incidere, quia ſuo conſilio cenſetur adhuc cauſa provocationis, vel pugnæ. Contrarium in terminis docet Peregr. *q. 53.* ſed ipſius rationes non valdè urgent, nec cogunt me à communi ſententia recedere. Idem dicendum eſt de eo qui mandatum dedit ad provocandum alterum, ſed poſtea pœnitentia ductus conatus eſt revocare mandatum, ſed revocatio non innotuit mandatario, qui mandatum executus eſt. Ratio eſt, quia ſuo mandato influit in provocationem. Et hoc verum eſt, etiamſi mandans in gratia exiſtat, dum provocatio ſequitur. Vide dicta *de cenſuris diſp. 1. q. 1. punct. 6. & ſeqq. de irreg. diſp. 7. q. 4. punct. 8.* ubi plura ad hæc facientia diſſerui, & ſuprà de excommunicatione, quæ ob clerici percuſſionem contrahitur.

37 Ratum habens duellum non ligatur excõmunicatione.

36 Quæres ſecundò, utrùm ratam habens provocationem, vel pugnam, vel aliam actionem hic expreſſam ſuo nomine factam, in has pœnas incidat.

Reſp. negativè, ſi de ratihabitione præciſè loquamur. Ratio eſt, tum quia ratihabitio eſt poſterior facto ſub cenſura prohibito, tum quia ſuperior dum vult pœnam ad ratihabitionem extendere, ſolet hoc exprimere, & ratihabitio non comparatur mandato in pœnis, niſi exprimatur, ut alibi ſæpiùs docui cum probabiliori, & communiori DD. ſententia: hic autem non exprimitur. Ita Lucas Floc. *de duello c. 12. §. 3. n. 1.* contra Peregrinum *quæſt. 51. n. 1.*

QUINTA PROPOSITIO.

38 Quiſnam poſſit ab excommunicatione in cauſa duelli contracta abſolvere.

38 Ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in caſu duelli poteſt abſolvere.

Primò Summus Pontifex: nam ſicut ipſe ſolit hanc pœnam; ita poteſt eam auferre, cùm etiam ejus abſolutionem ſibi reſervavit, ut patet ex Bulla Clementis VIII. & ex decreto ſacræ Congregationis infrà citando.

39 Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob duellum, modò delictum ſit occultum.

39 Secundò Epiſcopus poteſt abſolvere, quando delictum eſt occultum, ut patet ex privilegio conceſſo Epiſcopis in Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6.* quod non videtur abrogatum per Bullam Clementis VIII. dum in ea nulla fiat mentio facultatis Epiſcoporum, aut illius Concilii, quæ mentio neceſſaria videtur, ut illud decretum cenſeatur revocatum, ex Rodriq. *tom. 1. regul. quæſt. 8. art. 10.* Sanchez *loc. cit. & lib. 3. de matr. diſp. 26. n. 7. lib. 8. diſp. 36. n. 16.* Henriq. *lib. 7. c. 26. n. 3.* & aliis quampluribus apud Sanch. *loc. cit. n. 17.* Suar. *de pœnitentia. q. 30. ſect. 2. n. 12.* Pereg. *loc. cit q. 37. num. 3.* ubi citat Covar. & alios relatos *in meo tract. de leg. diſp. 1. quæſt. 3. punct. 8. §. 2. n. 13.* contra Graſſium *loc. cit. num. 20.* & alios quos ſuprà retuli de edictorum intelligentia, imò clauſula generalis revocatoria privilegiorum non extenditur ad privilegia inſerta in corpore juris, ut ait Gloſſa *in l. 2. §. legati, ff. de rei vindic.* Poteſt igitur Epiſcopus juxta ſententiam horum DD. (quamquam ratio ipſorum difficultatem patitur, ut patet ex dictis *de legibus*, ubi eam limitavi, & moderatus ſum, & ex dictis de abſolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ,) abſolvere, quando delictum eſt occultum, vel nondum eſt deductum ad forum contentioſum, ut patet ex Trid. *loc. cit.* Præterea quando pœnitens juſto detinetur impedimento, ob quod non poteſt adire Papam, poteſt ab Epiſcopo abſolvi, ut patet, tum *ex c. de cætero, de ſent. excomm.* tum quia non eſt major ratio cur potiùs Epiſcopus non poſſit abſolvere pœnitentem in hoc caſu interveniente juſto impedimento quàm in aliis caſibus recenſitis de abſolutione cenſurarum *diſp. 1. quæſt. 3. punct. 1.* vide Sanch. *de matr. lib. 2. diſp. 4. n. 2. veriùs finem*, & quæ dixi *q. 5 punct. 1. de cenſ. in communi, & ſuprà de excomm. ob clerici percuſſionem, ſect. 5. difficultate 1. v. tertius caſus.*

40 Religioſi an poſſint abſolvere ab excommunicatione ob duellum contracta.

40 Tertiò religioſi poſſunt abſolvere juxta ſua privilegia, modò revocata non fuerint, ſicut de facto reſpectu exiſtentium in Italia extra urbem Romam, revocata fuerunt in decreto ſacræ Congregationis, quòd incipit, *Sacra Congregatio*, quoad provocantes, aut impugnantes in duello juxta decretum, & formam Trid. & Gregorii XIII. Cùm enim non omnia eodem modo ſub excommunicatione prohibeantur in Bulla Clem. VIII. & conſtitutionibus Concilii, & Gregor. XIII. Clemens VIII. in præfato decreto ſacræ Congregat. non abſtulit religioſis facultatem abſolvendi ab excommunicatione impoſita juxta formam Concil. Trid. & juxta Bullam Greg. XIII. ut benè Fill. *tr. 19. c. 8. q. 14. n. 167.* Quamobrem cùm in Bulla Clementis provocatio ad duellum abſolutè, & ſimpliciter puniatur excommunicatione, ſequitur illum, qui provocavit, ſtatim affici excommunicatione reſervata in Bulla ejuſdem Clem. Idem dic de eo, qui aliqua ratione cooperatur ad hujuſmodi actionem. In Tridentino verò, & conſtitutione Gregor. punitur excommunicatione provocatio ipſa ad duellum, & cooperatio ſi per ipſoſmet provocantes, vel cooperantes non ſtetit, ne pugna ſequeretur. Ex quo fit, ut qui ſe provocaverunt, vel cooperati ſunt ad provocationem, & per ipſos non ſtetit, ne duellum ſequeretur, non poſſint hoc tempore virtute privilegiorum abſolvi; quia contraxerunt excommunicationem; juxta conſtitutionem Gregorii. Idem dic à fortiori, ſi pugnaverunt, vel ad locum deſignatum acceſſerunt, & per ipſos non ſtetit, ne pugna ſequeretur. Qui verò provocaverunt ſe ad duellum, vel cooperati ad provocationem; etiamſi per ipſoſmet provocantes, vel cooperantes ſteterit, ne pugna ſequeretur; abſolvi poſſunt virtute privilegiorum, quia non contraxerunt excommunicationem contentam in decretis Tridentini, & Gregorii, ſed contentam in Bulla Clementis VIII.

à qua religioſi, & alii habentes privilegia abſolvendi ab excommunicationibus Papæ reſervatis abſolvere poſſunt hoc tempore, per decretum ſacræ Congregationis, licèt hæc facultas in Bulla Clement. VIII antea ſublata fuiſſet.

41 An is qui præmiſſa ob duellum provocatione, contulit ſe ad locum conſtitutum, & altero non comparente diſceſſit, inciderit in excommunicationem, & abſolvi poſſit à religioſis virtute privilegiorum.

41 Hinc patet ſolutio illius difficultatis, de qua aliàs interrogatus fui, utrùm Titius, qui præmiſſa cum Cajo provocatione ad duellum ſeſe contulit tempore præfixo ad locum conſtitutum, ibique Cajum expectavit, quo non comparente intra terminum conſtitutum diſceſſit, inciderit in excommunicationem, juxta decretum Greg. XII. quod incipit, *ad tollendam*, & conſequenter, an poſſit abſolvi à religioſis, aliiſque habentibus facultatem abſolvendi, excepta excommunicatione contracta ob duellum, juxta decretum Tridentini, & Gregorii XIII.

Reſpondeo non incidiſſe in excommunicationem Greg. XIII. Ratio eſt, tum quia ad incurrendam excommunicationem Greg. XIII. requiri videtur effectus pugnæ, ut patet ex illa clauſula, *monomachiam commiſerint*; excommunicatio autem lata ob aliquem effectum non incurritur, niſi ſecuto effectu quia in Bulla Sum. Pont. Greg. XIII. dicitur, niſi per ipſos ſteterit, quominùs pugna committitur; in hoc autem caſu ſtat per ipſos, per illum videlicet qui non acceſſit ad locum, non verò per alios: ſuppono enim impedimentum proveniſſe ab ipſiſmet duello decertaturis, ſeu cooperatoribus, non verò aliundè; tum quia verſamur in materia pœnali, & odioſa, quæ non eſt extendenda, ſed potius reſtringenda, quorum verba patiuntur, verba autem Bullæ Gregorii XIII. nullo modo patiuntur propoſitam extenſionem; ſed potiùs poſtulant allatam reſtrictionem, ut patet conſideranti illam clauſulam. *Qui ex condicto ſtatuto tempore, & in loco convento monomachiam commiſerint*, tum quia illa verba in fine Bullæ, *etiamſi illi, qui ad locum deſtinatum pugnaturi acceſſerint, impediti, pugnam non commiſerint*, non ſunt referenda ad eos qui ſe tantummodò diffidarunt, cum excommunicatio feratur contra eos, qui monomachiam commiſerint; qui autem ad locum acceſſit, ibique non pugnavit, non dicitur monomachiam commiſiſſe, ſed dicitur voluiſſe monomachiam committere. Ita DD ſtatim citandi.

Hinc patet reſponſio ad primum argumentum Peregrini *q. 41. n. 1. fol.* 213.

Neque obſtat ſecundùm ejuſdem argumentum; quod hoc modo proponitur. Socii incurrunt excommunicationem, quamvis diffidantes ſe ad duellum, pugnam non commiſerint; ergo illam etiam incurrunt diffidantes ſe, quamvis pugna non ſit ſecuta.

Reſpondetur negando conſequentiam; nam in pœnis non valet argumentari à majori ad minùs, ſed ſtandum eſt verbis conſtitutionis, cùm pœna excommunicationis non incurratur, niſi ſit in jure expreſſa, ut omnes fatentur; ex verbis autem conſtitutionis non colligitur provocantes ſe ad duellum eſſe excommunicatos, niſi ſecutus ſit effectus, ſicut colligitur ſocios excommunicatos, nondum ſecuto effectu.

Nec valet tertium Peregrini argumentum deductum ex Bulla Clement. VIII. nam Clemens VIII. extendit excommunicationem ad plures caſus, ad quos non extenditur decretum Trident. & conſtitutio Greg. XIII. Ita Sanch. *lib.* 1. *ſumma cap.* 9. n. 28. Comitolus *lib.* 6. *q.* 18. *n.* 7. & 8. præſertim *q.* 13. *n.* 5. *v. quartum*, Fill. *tract.* 15. *cap* 5. *q.* 5. *num.* 196. nec diſſentit à noſtra doctrina Graff. *de caſibus reſervatis lib.* 1. c. 7. n. 10. & 26. Quamvis oppoſitum ſentiant Peregrinus *in tr. de duello*, *q.* 4. n. 4. & 7. *in fine*, & *quæſt.* 4. *per totam quæſtionem*, & præcipuè n. 2. *v. primum probatur*, & n. 4. Lucas Floronus *in ſuo tract. de duello cap.* 2. §. 1. *n.* 3. *fol.* 64. *cap.* 3. §. 1. *n.* 14. *fol* 48. ubi citat in ſuam ſententiam Ugolinum *c.* 8. §. 1. n. 1. n. 2. *fol.* 84. ubi citat Cardinalem Tuſcbum.

Hinc patet hunc caſum non eſſe reſervatum religioſis per decretum ſacræ Congregationis editum de mandato Clement. VIII. quod incipit, *Sacra Congregatio*, conſequenter religioſos, aliòſque facultatem habentes abſolvendi ab excommunicatione, excepta cauſa duelli, juxta decretum Tridentini, & Gregorii XIII. poſſe abſolvere in propoſito caſu.

42 Religioſi abſolvere non poſſunt à caſibus duelli expreſſis in conſtitutione Gregorii, & decreto Concilii.

42 Sed modò dubium ſupereſt utrùm religioſi, & alii gaudentes privilegio abſolvendi à cenſuris Sum. Pont. reſervatis, poſſint virtute privilegiorum abſolvere à caſibus duelli expreſſis in conſtitutione Gregorii, & decreto Concilii, excepta excommunicatione contracta ob pugnam, vel ob provocationem, juxta ſuperiùs explicata.

Ratio dubitandi eſt quia decretum ſacræ Congregationis videtur exorbitans, & contra privilegia; conſequenter ampliandum non eſt; ſed ſtrictè explicandum, juxta verborum proprietatem; cùm autem in præfato decreto habeatur ſolùm non poſſe virtute privilegiorum abſolutionem impendi in caſibus provocantium, & pugnantium in duello, juxta decretum ſacri Concilii Trid. & conſtitutionem felicis recurd. Gregor. Papæ XIII. incipientem, *Ad tollendam*, ſequitur præfatos religioſos, & privilegiarios poſſe in aliis caſibus abſolvere, excepta excommunicatione contracta ob pugnam in duello, vel provocationem ad duellum, quoties provocatio talis fuit, ut excommunicatione puniantur, juxta decretum Trid. & Greg. ut ſupra explicavi. His non obſtantibus.

Reſpondeo non poſſe ab ullis caſibus Concilii, vel Gregorii abſolvere, tum quia innuit illa loquentia forma *juxta decretum & conſtitutionem*, ſatis enim indicat reſervari caſus in decreto Concilii conſtitutione Gregor. expreſſos, tum quia uſu, & conſuetudine ita receptum eſt: conſuetudo autem eſt optima legis interpres, *l. ſi interpretatione, ff de l. minimè eodem tit. & c. cum dilectus de conſuetud.* Ita in terminis Alexand. Pereg. *in ſuo tr. de duello, q.* 38. *n.* 4. *& ſequentibus.*

PUNCTUM XLIX.

De excommunicatione contra eligentes aliquem in Senatorem, rectorem, vel officialem urbis Romæ, abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate, &c.

1. *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Eligens aliquem in Senatorem, vel officialem urbis Romæ abſque licentia Papæ, ligatur excommunicatione, etiamſi ad tempus eligatur.*
4. *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio exprimitur *in c. fundamenta de elect.* 1. *& electi poteſt in* 6. & licet ad praxim rarò eventura ſit, cùm electio eorum, qui regimini Urbis præficiuntur, fieri ſoleat ab ipſo Summo Pontifice, nihilominùs de illa breviter inquiram materiam, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis, alia videtur principalis, alia acceſſoria; principalis eſt, nominare, eligere, aut aliter aſſumere aliquem in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut rectorem, ſeu ad ejus ejuſdem urbis regimen, ſeu officium. Acceſſoria eſt, conſentire hujuſmodi electioni, aut nominationi intromittere ſe, auxilium, conſilium, vel favorem præbere.

3 Eligens aliquem in Senatorem, vel officialem urbis Romæ abſque licentia Papæ ligatur excommunicatione, etiamſi ad tempus eligatur.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ob præfatas actiones, etiamſi electio fiat ad tempus, & non in perpetuum.

Reſpondeo diſtinguendo: vel eligitur vir magnæ præeminentiæ, & dignitatis, ſeu ejus frater, filius, vel nepos, aut eligitur alius. Si eligitur vir magnæ præeminentiæ, ſeu ejus frater, filius, vel nepos, excommunicatio incurritur, etiamſi electio fiat ad tempus, & non in perpetuum; ſi verò eligitur alius, non incurritur excommunicatio, ſi ad annum dumtaxat eligatur in Senatorem, Rectorem, Capitaneum, aut quovis nomine vocetur ad regimen Urbis; hæc omnia quiſque facilè poterit ex ipſo textu intelligere, ibi, *de fratrum noſtrorum conſilio hac irrefragabili, & in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus, ut quandocumque, & quotieſcumque ſenatoris electio, vel alterius quocumque nomine cenſeatur, qui quocumque modo, vel quocumque titulo ipſius Urbis debeat præeſſe regimini & in poſterum eminebit nullus Imperator, ſeu Rex Romanorum, aut alias Princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro, vel quocumque alterius notabilis præeminentiæ, potentiæ, ſeu poteſtatis, excellentiæ, vel dignitatis exiſtat, frater, filius vel nepos, eorum ad tempus, vel in perpetuum, ſeu quivis alius ultra annale ſpatium, quovis modo, colore, vel cauſa, per ſe, vel per aliam perſonam, quomodolibet ſubmittendum in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad ejuſdem Urbis regimen, ſeu officium nominetur, eligatur ſeu aliàs etiam aſſumatur abſque licentia Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, per ipſius Sedis litteras conceſſionem, & licentiam hujuſmodi ſpecialiter exprimentes. Quòd ſi ſecus factum fuerit, nominationem, electionem, & aſſumptionem hujuſmodi decernimus eſſe nullam, ac carere omni robore firmitatis, & non ſolùm nominatores, electores aut aſſumptores, verùm etiam nominati, electi, & aſſumpti, ſi hujuſmodi nominationi, electioni, ſeu aſſumptioni conſenſerint, aut ſe de ipſis quolibet modo intromiſerint intendentes, & obedientes eiuſdem, & in hoc omnes dantes ipſis nominatoribus, electoribus, aſſumptoribus, aut nominatis, electis, vel aſſumptis auxilium, conſilium, vel favorem, publicè, vel occultè, cujuſcumque dignitatis, vel præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus extiterint eo ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, qui contra iſtam conſtitutionem delinquunt, ut patet ex illis verbis *contemptores quoque, ſeu violatores præmiſſorum, vel aliquorum, vel alicujus eorum ab hujuſmodi excommunicationis ſententia (præterquam in mortis articulo abſolvi non poſſint niſi per Romanum Pontificem, vel de ipſius petita, & obtenta licentia ſpeciali.*

Excipiuntur tamen cives Romani oriundi ex Urbe Roma, & præterea habitatores continui in urbe Roma, vel in ejus territorio, illi enim ad annum nominari, & eligi poſſunt ad regimen & officium, etiamſi fratres ſint, filii, aut nepotes Principum, Baronum, vel alterius notabilis præeminentiæ, vel dignitatis, niſi forte extra Urbem, & ejus territorium habeant inſignem dignitatem, & juriſdictionem, ita ut in hac conſtitutione comprehenſi rationabiliter cenſeatur, ut in præfato *c. ad fin.* expreſsè decernitur.

Digitized by Google

PUNCTUM L.

De excommunicatione contra falſificantes monetas in regno Franciæ, aut falſas ſcienter introducentes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Monetam falſam expendens in regno Franciæ non ligatur excommunicatione.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 AD præcavendas fraudes, & damna, quæ ab adulteratoribus monetarum in regno Franciæ inferebantur, Joannes XXII. *in Extravag. prodiens de crimine falſi*, contra hujuſmodi facinoroſos homines excommunicationem tulit, cujus materiam, & ſubjectum hic paucis explicabo; præſertim cum Fill. *tr. 15. c. 4. q. 4. n. 76.* opinari videtur iſtam Extravagantem latam fuiſſe ad tempus. Et hæc ratio afferri poteſt; quia Summus Pontifex circa principium præfatæ Extravagantis, mentionem facit de illis qui falſam monetam ſub vero ſigno Caroli Regis Francorum, & Navarræ ſtudioſè depravabant: hoc autem tempore moneta non videtur ſub ſigno Caroli Magni; ſed Regis pro tempore exiſtentis, & regni jura tenentis.

Verùm ad hanc rationem reſponderi poſſet, diſpoſitionem præfatæ Extravagantis univerſalem eſſe, neque ratio illa fuit cauſa adæquata iſtius conſtitutionis, ſed partialis tantùm; cùm etiam ex aliis ibi aſſignatis Summus Pontifex occaſionem arripuerit ad iſtam conſtitutionem faciendam.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones expreſſæ, & prohibitæ *in dicta Extravag. prodiens de crimine falſi*. *Prima actio* eſt falſificare monetas in ære, vel pondere, etiamſi verum ſignum, formam, & ſpeciem inſculpant.

Secunda eſt, emere, extra regnum hujuſmodi monetam, ut eam in regnum transferant. Ex quo ſequitur non ſatis eſſe eam emere in regno, quia illud verbum, *emere*, refertur ad antecedentia; imò in ipſa conſtitutione dicitur, *præmiſſa emere*. In præmiſſis autem ſermo erat de ementibus extra regnum; non eſt tamen neceſſe ad incurrendam iſtam excommunicationem, ut emens ſimul etiam portet dictam pecuniam, vel expendat: quia textus disjunctivè loquitur.

Tertia eſt, portare dictam monetam ad prædictum regnum; exiſtimo tamen probabilius iſtam actionem præcisè non ſufficere, niſi etiam is, qui pecuniam portavit, ſeu introduxit, illam etiam expendat. Ratio eſt, quia in præmiſſis, ad quæ actio portandi relationem habet, ſermo eſt de portantibus, vendentibus, & expendentibus, ibi, *& poſt intra regnum ipſum eas portant, vendunt, & expendunt*, quæ verba conjunguntur per copulam, *&*, is tamen ſufficienter dicitur vendere, qui hujuſmodi monetas contractu oneroſo alicui tradit.

Verumtamen eſt ad incurrendam ob præfatas actiones excommunicationem, requiri præſumptionem, & ſcientiam; conſequenter ignorantiam quamlibet, etiam affectatam, excuſare; ignorans enim ignorantia affectata non dicitur ſcire, & licet ignorantia affectata non diminuat peccatum, tollit tamen ſcientiam requiſitam ad incurrendam excommunicationem iſtius Extravag. Iſtæ omnes actiones clarè exprimuntur in verbis prædictæ Extravag. ibi, *Nos igitur attendentes, quòd iidem falſarii, & fabricatores monetarum talium, & emptores prædicti per hoc ſe dignos maledictione conſtituunt, eos qui (ut præmittitur) præmiſſa moliri, aut fabricare, aut emere, vel portare, ad regnum prædictum ſcienter præſumpſerint, excommunicationis ſententia innodamus, abſolutione prædictorum nobis & ſucceſſoribus noſtris præterquam in mortis articulo reſervata.*

An autem parvitas materiæ excuſet, patet ex regulis generalibus traditis *de pecc.* & alibi ſæpiùs, ubi affirmativè reſponſum eſt.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex, quoad perſonas univerſaliter loquitur, ut patet ex illis verbis, *qui præmiſſa moliri*, &c.

Dixi *quoad perſonas*, quia quoad locum particularis eſt, & reſtricta, quia Sum. Pont. vult monetam falſam fabricari in regno Franciæ, vel in circumvicinis locis, aut extra regnum emi, ut intra regnum transferatur, aut ad prædictum regnum deferri.

4 Monetam falſam expendens in regno Franciæ non ligatur excommunicatione.

4 Sed modò dubium eſt, utrum expendens falſam monetam in regno Franciæ, incidat in iſtam excommunicationem, etiamſi ipſe monetam non adulteraverit, nec extra regnum emerit.

Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia Sum. Pontifex excommunicat præſumentes præmiſſa moliri, in præmiſſis autem ſermo eſt de vendentibus, & expendentibus falſam monetam. His non obſtantibus.

Reſpondeo expendentem falſam monetam non affici excommunicatione, quia excommunicatio non excedit terminos, verbis expreſſos. Ad rationem dubitandi reſpondeo illud verbum, *moliri*, referri ad eum, qui monetas falſificavit in pondere, inſculpto vero ſigno, quia videlicet aſſumunt pecunias levioris ponderis, illiſque ſignum Regis imprimunt.

PUNCTUM LI.

De excommunicatione contra revocantes exules ab exilio, concedentes ſalvum conductum, receptantes, auxilium, conſilium, vel favorem præbentes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Simúlque innuitur an revocata fuerit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PRo communi ſtatus Eccleſiaſtici ſalute, & utilitate multæ conſtitutiones, excommunicationis pœnam continentes editæ fuerunt à variis Summis Pontificibus, ut à Pio II. Julio II. Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII. quas conſtitutiones refert Cherubinus *in Bullario*, & ſummatim innuit in Bulla ſexta Sixti V. quæ incipit, *Hoc noſtri Pontificatus initio*.

2 Simulque innuitur an revocata fuerit.

2 Verùm in earum explicatione opus non eſt, ne ego inſiſtam, & defatiges, quia excommunicatio contra bannitos, receptatores, alióſque conſimiles revocata fuit à Sixto V. in præcitata Bulla, in qua innovat quidem omnium prædeceſſorum ſuorum conſtitutiones, ſed excommunicationis ſententiam excipit, ibi, *excepta excommunicationis ſententia*.

Neque obſtat iſtas excommunicationes adhuc referri, & recenſeri in catalogo cenſurarum, & caſuum pro urbe, & diœceſi Mediolanenſi: nam ille catalogus factus fuit juſſu ſancti Caroli, qui præceſſit, & obiit ante Pontificatum Sixti V.

Prædictis excommunicationibus addi poſſet excommunicatio contra non ſervantes conſtitutionem Joannis XXII. circa perceptionem fructuum *in Extravag. unica, ne Sede vacante* quàm infrà explicabo *de ſuſpenſionibus in particulari*: quia in eadem Extravag. fertur etiam cenſura ſuſpenſionis, & interdicti.

QUÆSTIO IV.

De excommunicationibus non reſervatis contra clericos.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra clericos in ſacris exiſtentes qui matrimonium contrahere præſumunt.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Clericus matrimonium celebrans, an ligetur excommunicatione, ſi ordinem ſacrum tempore amentiæ, infantiæ, vel impubertatis accepit.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Clement. unic. de conſang.* extat excommunicatio contra eos, qui matrimonium in quinque caſibus ibi prohibitis contrahere audent, inter quos eſt caſus matrimonii celebrati ab exiſtente in ſacris. Verùm quia hæc cenſura abundè ſatis in præcedentibus explicata fuit, hic eam prætermitto, ibi videndam.

2 Clericus matrimonium celebrans, an ligetur excommunicatione, ſi ordinem ſacrum tempore amentiæ infantiæ, vel impubertatis accepit.

2 Hic tamen dubium occurrit, utrum is, cui tempore amentiæ, ſomni, infantiæ, vel impubertatis ſacer ordo collatus fuit incidat in excommunicationem, celebrando matrimonium.

Reſpondeo incidere, ſi poſtquam factus eſt pubes, & ſui compos, ordinem ratificavit, de qua re conſulenda ſunt tradita *de matrim. & de voto in tr. de leg.* & præterea Sayr. *lib. 3. c. 31. n. 21.* Doctores ab eo relati.

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra impugnantes in concionibus, aut diſputationibus montem pietatis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Montem pietatis impugnantes ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Laicus impugnans montem pietatis non ligatur excommun.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 CUm mons pietatis non ſolùm uſuræ labe careat, verùm etiam magnam pietatis ſpeciem præ ſe ferat, jure meritò Leo X. in Bulla, quæ incipit, *inter multiplices*, & eſt 9. in ordine, excommunicat eos, qui montes pietatis in concionibus, vel diſputationibus, verbo, vel ſcripto impugnare audent, ibi, *Omnes autem religioſos, & Eccleſiaſticas, ac ſæculares perſonas, qui contra præſentis declarationis & ſanctionis formam de cætero prædicare, ſeu diſputare verbo, vel ſcriptis auſi fuerint excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, privilegio quocunque non obſtante incurrere volumus, non obſtantibus*, &c.

Quæ circa juſtitiam, & honeſtatem montis pietatis hîc dici poſſent, à me jam diſputata fuerunt *in tr. de contract. diſp. 3. q. 3. punct. 12.* Quamobrem hîc ſolùm duo breviter diſſeram.

Primò

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt, audere impugnare montem pietatis; hæc autem impugnatio fit prædicando, ſeu diſputando, verbo, vel ſcriptis, montem non eſſe licitum, etiamſi fiat, juxta formam ab ipſo Leone X. præſcriptam; quæ vero forma ſervanda præſcribatur in Bulla Leonis X. patet ex dictis *de contract. loc. cit.* n. 2.

Hinc ſequitur primò, eum, qui dubitat, utrùm mons pietatis factus juxta formam Leonis X. licitus ſit, vel illicitus, non affici excommunicatione, quia non dicitur diſputare, vel prædicare contra montem pietatis. Idem dic de eo, qui ab aliquo petit, an ſit licitus. Secundò eum non affici excommunicationibus hujus Bullæ qui ex ignorantia, etiam moraliter culpabili præfatæ conſtitutionis Leonis X. diſputat, vel prædicat contra montem pietatis. Ratio eſt, quia ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur ſcientia; nam Sum. Pont. impoſuit excommunicationem audentibus prædicare, vel diſputare contra formam ſuæ conſtitutionis; qui autem ignorantia laborat, quæcumque illa ſit, modò non ſit conjuncta cum ingenti temeritate, non audet; audacia enim ſcientiam ſupponit, ut alibi ſæpiùs dictum eſt.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Montem pietatis impugnantes ſubjiciuntur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes Eccleſiaſtici, qui prædictum pietatis montem impugnare audent: nam in textu dicitur *omnes autem religioſos, & Eccleſiaſticas, ac ſaculares perſonas*, &c.

Hinc ſequitur primò, non ſolùm ſacerdotes, confeſſarios, vel concionatores, verùm etiam clericos majoribus, vel minoribus ordinibus initiatos affici excommunicatione, diſputando, vel prædicando contra montem pietatis inſtitutum juxta formam Leonis X nam in Bulla ſermo eſt de omnibus religioſis, & Eccleſiaſticis, verba autem generalia generaliter intelligenda ſunt, *leg. de pretio, ff. de publ. in rem act & l. 1. § generaliter. ff. de leg. praſtand.*

Secundò ſequitur novitium diſputantem, vel prædicantem contra prædictam montis pietatis formam ligari excommunicatione; licèt enim novitius non ſit propriè religioſus, nihilominùs eſt perſona Eccleſiaſtica, ut patet ex dictis in explicatione Bullæ Cœnæ, *q.* 16. ubi oſtendi quinam veniant nomine perſonarum Eccleſiaſticarum.

4 Laicus impugnans montem pietatis non ligatur excommunicatione.

4 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm non ſolùm religioſi, aliique Eccleſiaſtici, verùm etiam laici, ligentur excommunicatione hujus Bullæ prædicando, vel diſputando contra montem pietatis.

Reſpondet Fill. *tr.* 14. *c.* 7. *q.* 7. *n.* 121. tantummodo religioſos, & Eccleſiaſticos affici excommunicatione hujus Bullæ. Ratio eſt, quia iſtis competere ſolet munus concionandi, & diſputandi, & licèt in textu exprimantur etiam ſæculares, nihilominùs illud verbum *ſaculares* additum eſt ad diſtinguendas perſonas Eccleſiaſticas à religioſis; cum enim etiam ipſi religioſi ſint Eccleſiaſtici, opus fuit aliquid addere, quo ſufficienter indicarentur aliæ perſonæ in hac Bulla comprehenſæ. Hæc opinio probabilis eſt, & ob iſtam excommunicationem in hac quæſtione ſub titulo de excõmunicationibus contra clericos editis, explicandum cenſui.

Sed mihi probabilius videtur non ſolum religioſos, alióſque Eccleſiaſticos hujus Bullæ tranſgreſſores, ligari excommunicatione, verùm etiam laicos, ſi actionem in Bulla vetitam faciant. Ratio eſt, tum quia licet munus concionandi conveniat religioſis, aliiſque Eccleſiaſticis, munus tamen diſputandi omnibus commune eſt; conſequenter non ſolùm religioſi, aliique Eccleſiaſtici; verùm etiam laici huic cenſuræ ſubjiciuntur, cum quia verba accipienda ſunt prout ſonant: tum quia ſi Sum. Pont. voluiſſet ſolùm comprehendere religioſos, alióſque Eccleſiaſticos, ut à religioſis diſtinguuntur non addidiſſet verbum illud, *& ſaculares*, ſed dixiſſet, omnes religioſos, & Eccleſiaſticas perſonas ſæculares.

Ad rationem in contrarium reſponſio patet ex rationibus à me allatis.

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra abſolventes à caſibus in Bulla Cœnæ contentis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Abſolvens à caſibus Bulla pratextu privilegii, incurrit excommunicationem reſervatam.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio continetur in Bulla Cœnæ *ſub finem*, & ego illam pluribus explicavi *q.* 21. *punct.* 2. & 3. ubi etiam oſtendi, quam cenſuram, & pœnam incurrant abſolventes prætextu privilegii à cenſuris Bullæ, ab excommunicatione ob duellum contracta juxta formam Gregorii XIII. & Concil. Trid. ob ſimoniam realem, ob violationem clauſuræ ad malum finem, ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis conſtitutionis Gregorii XIII. ob percuſſionem clericorum, & à caſibus ab ordinariis locorum reſervatis. Videnda ſunt quæ ibi tradidi, & quæ infrà tradam *de excommunicationibus contra religioſos.*

2 Abſolvens à caſibus Bullæ prætextu privilegii incurrit excommunicationem reſervatam.

2 Hæc tamen eſt differentia inter excommunicationem contractam abſolvendo à caſibus Bullæ & aliis, quod abſolvendo à caſibus Bullæ abſque prætextu privilegii, incurrit excommunicationem, ſed non reſervatam; abſolvens verò prætextu privilegii à caſibus Bullæ, vel ab aliis jam enumeratis, incurrit excommunicationem Papæ reſervatam; ut *loc. cit.* explicavi.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra eos, qui in civitate diverſarum linguarum, & rituum munus adminiſtrandi ſuſcipiunt ſine conſenſu Epiſcopi.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Ingerere ſe quiſnam dicatur in Sacramentis adminiſtrandis.*
4 *Suſcipiens munus adminiſtrationis, dum multi diverſa nationis & lingua ſub eamdem fidem ad aliquem locum accedunt; in quo permanſuri non ſunt, non ligatur excommunicatione.*
5 *Enumerantur perſona qua huic excommunicationi ſubjiciuntur.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 CUm in aliquibus civitatibus, vel diœceſibus permixti ſint populi diverſarum linguarum, rituum, & morum ſub una fide, Epiſcopi curare debent, ut ſingulis nationibus miniſtri idonei, & nationibus conformes reddantur, qui ſecundùm diverſitatem rituum, & linguarum, diverſa illis officia celebrent: & ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo, & exemplo, ut dicitur *in c. quoniam de offic. jud. ord.* cùmque munus deputandi hujuſmodi præſules, & miniſtros Epiſcopo incumbat, jure merito in eodem cap. excommunicatio fertur contra eos, qui ſe in hujuſmodi miniſterio ſine licentia Epiſcopi ingerunt, ibi, *Unde ſi quis aliter ſe ingeſſerit, excommunicationis noverit ſe mucrone percuſſum, & ſi nec ſic reſipuerit, ab omni miniſterio Eccleſiaſtico deponendum.*

Quamvis iſtius excommunicationis cognitio non ſit hoc tempore maximè, ut obſervat Caiet. *verb. excommunic* 68. aut fortè, quia paucis in locis diverſitas hujuſmodi nationum reperitur, aut quia diligentia, aut vigilantia Epiſcoporum jam ſatis conſultum fuit deputatione debitorum miniſtrorum, nihilominus non illam intactam omittamus, cùm fieri poſſit, ut ad praxim reducatur, præſertim in Gallia, Caſtella, & Navarra, ubi hujuſmodi nationum diverſitas reperitur, teſte Navar. *c.* 27. *n.* 154. duo breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt, ingerere ſe in celebrandis officiis, aut ſacramentis adminiſtrandis abſque conſenſu Epiſcopi, in iis civitatibus, vel diœceſibus, in quibus permixti ſunt populi diverſarum nationum, diverſo ritu, & linguæ idiomate utentium, ſub eadem fide. Hæc propoſitio patet ex verbis prædicti cap.

3 Ingerere ſe quiſnam dicatur in ſacramentis adminiſtrandis.

3 Sed modò dubium eſt, quiſnam dicatur ſe in prædictis ingerere.

Reſp. illum dici, qui abſque licentia Epiſcopi munus adminiſtrandi ſacramenta, & celebrandi officia ſuſcepit. An autem tacita, & rationabiliter præſumpta Epiſcopi voluntas ſufficiat ſaltem in caſibus neceſſitatis, patet à ſimili ex dictis *de pœnitentia.*

4 Suſcipiens munus adminiſtrationis, dum multi diverſæ nationis & linguæ ſub eadem fide ad aliquem locum accedunt, in quo permanſuri non ſunt, non ligatur excommunicatione.

4 Secundò dubium eſt, utrùm huic excommunicationi ſubjiciatur, qui præfatum adminiſtrationis munus abſque licentia Epiſcopi aſſumit, dum multi diverſæ nationis, linguæ, & ritus ſub eadem fide ad aliquem locum accedunt, in quo permanſuri non ſunt.

Reſpondendum mihi videtur negativè, tum quia textus loquitur de illis locis, in quibus permixti ſunt populi diverſarum linguarum in hoc autem caſu populi non ſunt permixti, cum extranei eundem populum non conſtituant; tum quia fieri poteſt ut prædicti extranei ſecum ducant proprium ſacerdotem, qui ſuam juriſdictionem ad brevem in aliquo loco moram in ſuos ſubditos non amittit, ut à ſimili patet ex dictis *de pœnit.* ubi quæſivi, utrùm extraneus poſſit in aliena diœceſi confiteri proprio parocho ibidem exiſtenti.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

5 OMnes & ſinguli in præfatis ſe ingerentes ſine licentia Epiſcopi, excommunicationem hujus capitis incurrunt. Ratio eſt, quia textus utitur particula *ſi quis*, quæ univerſalis eſt, & indefinita reſpectu ſcilicet clericorum, de his enim hic ſermo eſt, loquitur enim de aſſiſtentibus in miniſterio Eccleſiaſtico, & gaudentibus immunitate à laica poteſtate, quod Eccleſiaſticorum proprium eſt. Ita Navar. *c.* 27. *n.* 154. Caiet. *de excomm. c.* 68. Quamquam Sayr. *lib.* 3. *c.* 32. *n.* 3. putat iſtam excommunicationem latam eſſe ſolùm contra Epiſcopos ſuſcipientes præſulatum, & gubernationem eorum, qui ſunt ſuæ linguæ, antequam Epiſcopus loci eum aſſumat in vicarium. Eandem opinionem probabilem putat Filliucius *tr.* 14. *c.* 9. *quaſt.* 2. *n.* 153. Ratio deſumitur ex verbis textus

Z 2 ibi

ibi. *prohibemus, ut una, eademque civitas, ſive diœceſis diverſos Pontifices habeat, Et infrà, Pontifex loci catholicum præſulem nationibus illis conformem provida deliberatione conſtituat ſibi Vicarium.* Verum quod ego dixi probabilius eſt, quia textus univerſaliter loquitur de uſurpantibus ſibi præfatum munus; qui enim propria auctoritate hoc munus ſuſcipiunt, conſtituunt ſe præſules; par autem non eſt ut multi ſint præſules in eadem civitate, vel diœceſi.

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra ſacerdotes præſumentes recipere præfecturam ſæcularem, eámque poſt admonitionem non dimittentes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sacerdotes non poſſunt officium Viceregis, Gubernatoris regni, vel provinciæ, tanquam officiales Principum ſæcularium ſuſcipere.*
4 *Sacerdotes poſſunt munus conſiliarii apud Principem ſuſcipere, modò illud non exerceant in cauſa ſanguinis in caſu particulari.*
5 *Sacerdotes graviter peccant ſuſcipiendo munus Regis, vel Præpoſiti ſæcularis.*
6 *Sacerdos ſuſcipiens munus Viceregis, ſeu Præpoſiti ſæcularis, non incurrit excommunicationem, niſi admonitus deſiſtere noluerit.*
7 *Iſta excommunicatio eſt ipſo jure lata.*
8 *Sacerdotes ſuſcipientes munus Viceregis, vel Præpoſiti ſæcularis, ſubjiciuntur excommunicationi, etiamſi Prælati, vel Cardinales ſint: ſecus dicendum eſt de illis, qui ſacerdotali ordine inſigniti non ſunt.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Sacerdotalem ſtatum dedecet, ut ſacerdos adminiſtrationem ſæcularis Principis ſuſcipiat, & laicalem juriſdictionem nomine ſæcularis exerceat; ſic enim Principi ſæculari inſervit, & debitum ordinem pervertit; conſequenter prodeſt, ut ab Eccleſia metu alicujus pœnæ retrahatur, hæc autem pœna eſt excommunicatio, lata in *c. clericis, ne monachi, vel clerici.* ibid. *Jubemus etiam ſub interminatione anathematis, ne quis ſacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis, ſi quis autem contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus emendare noluerit, excommunicationi ſubjaceat.*

Circa iſtam excommunicationem duo breviter quæram.
Primò, quænam ſit materia.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis

3 Sacerdotes non poſſunt officium Viceregis, Gubernatoris regni, vel Provinciæ tanquam officiales Principum ſæcularium ſuſcipere.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, ſuſcipere officium Vicecomitis, ſeu Præpoſiti ſæcularis, is autem hujuſmodi officium ſuſcipere dicitur, qui vices Regis, vel alterius Principis ſæcularis in juriſdictione temporali ſuſtinet.

3 Ex quo ſequitur ſacerdotes non poſſe creari Viceregés, aut Gubernatores regni, aut præſidentes, Cancellarium, aut adminiſtratores Provinciæ tanquam miniſtros & officiales Principum ſæcularium, quia iſtæ ſunt præpoſituræ ſæculares.

Dico tanquam miniſtros, & officiales Principum ſæcularium, quia nomine proprio, aut nomine Principis Eccleſiaſtici abſque periculo excommunicationis hoc fieri poſſe videtur, ut ſi ſacerdos temporalem juriſdictionem exerceat, vel quia illa ſit annexa beneficio Eccleſiaſtico, vel quia ei competat titulo patrimonii, aut quia hæc provincia ei demandata ſit a Principe Eccleſiaſtico, qui hoc munus per ſeipſum obire poterat; hic enim non dicitur habere officium Præpoſiti ſæcularis, ſed Eccleſiaſtici, cùm vices Eccleſiaſticæ perſonæ ſuſtineat, etiamſi fortè illi perſonæ, cujus vices gerit, hoc munus competeret titulo patrimonii, ut patet ex allata ratione.

Objicies in Hiſpania Epiſcopi fieri conſueverunt Proreges, aut Præſides Senatus Regii; ergo non videtur illicitum officium Proregis, aut Præpoſiti ſæcularis ſuſcipere.

Reſponderi poteſt, in Hiſpania id fortè fieri de licentia Sum. Pont. expreſſa, vel tacita, alioquin illicitè fieri ex Caiet. Suar. Sayro & aliis *locis proximè citandis.*

4 Sacerdotes poſſunt munus conſiliarii apud Principem ſuſcipere, modo illud non exerceant in cauſa ſanguinis in caſu particulari.

4 Secundo ſequitur non videri in hoc canone interdictum ſacerdoti munus conſiliarii apud Principem ſuſcipere ob publicam regni, vel provinciæ adminiſtrationem, modò hoc munus in cauſa ſanguinis proximè, ſeu in particulari non exerceatur. Ratio eſt, tùm quia hoc in rigore loquendo, non eſt Vicecomitis, ſeu Præpoſiti ſæcularis, officium habere, tum quia id uſu receptum eſſe, & communi omnium DD. ſententia comprobatum teſtatur Says. *lib.* 3. *c.* 32. *n.* 7. poſt Tabien. Sylveſt. Henriq. & alios.

Dixi *modo hoc munus in cauſa particulari ſanguinis non exerceatur*, quia perſpicuum eſt, cooperantibus ad cauſam ſanguinis pœnam irregularitatis indictam eſſe, ut patet ex dictis *de irregul.* is verò, qui concurrit ſolùm ad legem condendam, in qua pœna ſanguinis delinquentibus imponitur, non incurrit irregularitatem, quia non dicitur concurrere ad cauſam ſanguinis proximè, ſeu in particulari. Vide tradita *de irregularitate.*

5 Sacerdotes graviter peccant ſuſcipiendo munus Regis, vel Præpoſiti ſæcularis.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm lethalis culpa committatur ſuſcipiendo munus Viceregis, vel Præpoſiti ſæcularis.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia ſuſceptio hujus muneris ſub excommunicatione prohibetur, ut patet ex verbis textus ſuprà citatis; quæ autem ſub excommunicationis pœna prohibentur, ſunt mortalia crimina.

6 Sacerdos ſuſcipiens Viceregis, ſeu Præpoſiti ſæcularis non incurrit excommunicationem, niſi admonitus deſiſtere noluerit.

6 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur ſtatim ſuſcepto ſæculari munere.

Reſpondeo negativè, ſed admonitionem prærequiri; in textu enim dicitur, *ſi quis contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus emendari noluerit, excommunicationi ſubjaceat.*

7 Iſta excommunicatio eſt ipſo jure lata.

7 An autem iſta excommunicatio ſit ipſo jure lata, conſtat ex dictis *de cenſuris in genere, diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 1. *n.* 6. ubi oſtendi hanc loquendi formam *excommunicationi ſubjaceat*, continere cenſuram ipſo jure latam, quia ad eam incurrendam miniſterium alterius non requiritur, ſed vi illius prohibitionis, imperativo modo prolatæ incurritur. Præter Doctores ibi citatos, idem tradit gloſſa hic *verb. excommunic. ſubjaceat.* Caiet. *verb. excommunic.* 76. Navar. *c.* 27. *n.* 127. *verſic. ſeptimo*, Suar. *diſp* 23 *ſect.* 3. *n.* 22. Fillius. *tract.* 14. *c.* 7. *quæſt.* 14. *n.* 106. & alii qui hanc cenſuram exponunt, tanquam ipſo jure inflictam, contra Sylveſtrum *verb. excommun.* 9. *n.* 18. & alios apud Suarez *n.* 32.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Sacerdotes ſuſcipientes munus Viceregis, vel Præpoſiti ſæcularis, ſubjiciuntur excommunicationi, etiamſi Prælati, vel Cardinales ſint, ſecus dicendum eſt de illis, qui ſacerdotali ordine inſigniti non ſunt.

8 Omnes, & ſinguli ſacerdotes officium Viceregis, aut Præpoſiti ſæcularis ſuſcipientes, excommunicationi hujus ſubjiciuntur, ſi poſt admonitionem præfatum officium non dimiſerint. Ratio eſt, quia textus univerſaliter loquitur de ſacerdotibus, ibi, *ne quis ſacerdos.*

Ex quo licet inferre primò, non ſolùm ſimplices clericos ſacerdotali ordine decoratos, verum etiam Prælatos, Epiſcopos, & alios vinculo hujus cenſuræ adſtringi. Idem valdè probabiliter dicendum cenſeo de Cardinalibus; nam juxta probabiliſſimam DD. ſententiam, quam tradidi *de cenſ. & de leg.* Cardinales ſubjiciuntur cenſuris generaliter latis. Idémque in terminis docet Majolus *de irregular.* quem citat, & ſequitur Sayr. *loc. cit n* 7. hoc tamen intelligendum eſt, modo Prælati, Epiſcopi, & Cardinales, ſacerdotalem ordinem habeant, textus enim de ſacerdotibus loquitur.

Secundo infertur; Diaconos, vel Subdiaconos, non incurrere pœnam excommunicationis, ſuſcipiendo munus Vicecomitis, aut Præpoſiti ſæcularis; quia Diaconi, & Subdiaconi, propriè loquendo, non ſunt ſacerdotes, ut bene Suarez *loc. cit. n.* 28. Sayrus *loc. cit. n.* 6. Fillius *loc. cit.* 26. & alii contra Panor. *in c. clericis cit.* Sylveſt. Tabien, & alios apud præcitatos DD.

Objicies, *in c.* 1. *de cohabitatione clericorum, & mulierum*, nomine *ſacerdotis* intelliguntur etiam Diaconus, & Subdiaconus, ibi, *ſi quiſpiam ſacerdotum, id eſt, Presbiter, Diaconus, vel Subdiaconus*; ergo cenſura lata contra ſacerdotes afficit etiam Diaconos, & ſubdiaconos.

Reſpondeo nomine *ſacerdotum*, propriè loquendo, non venire Diaconum, vel Subdiaconum niſi exprimantur; ſicut eos re ipſa expreſſit Eugenius Papa, *in præcitato c.* 1. *de cohabit. cler. & mulier.*

Tertiò à fortiori infertur, Clericos minoribus initiatos hanc pœnam non incurrere, ſuſcipiendo munus Præpoſiti ſæcularis. Ita communiter DD. contra Innocentium apud Sylveſtrum *verb. excom.* 9. *n.* 28. 6. *ſeptimo*, & apud Sayrum *loc. cit.* An autem peccent, ſaltem venialiter, patet ex dictis *de matrimonio.*

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra Sacerdotes, alióſque clericos, dignitatem, aut perſonatum habentes, qui legibus, aut Phyſicæ operam navant.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sacerdotes, aliique clerici dignitatem habentes, non ſtatim ligantur excommunicatione auditione Legum, vel Phyſicæ, ſed opus eſt ut auditio prædictarum ſcientiarum infrà duos menſes non intermittatur.*
4 *Tempus duorum menſium, intra quod ſacerdotes ab auditione Legum, vel Phyſicæ deſiſtere debent, à quo die computandum ſit.*
5 *Sacerdotes aliique Prælati Phyſicam, vel Leges domi privatim audientes, non videntur incidere in excommunicationem.*
6 *Sacerdotes aliique Prælati non incurrunt excommunicationem, docendo aliis Phyſicam, vel Leges.*
7 *Magiſtri non incurrunt excommunicationem docendo ſacerdotes Phyſicam, vel Leges.*
8 *Magiſter non tenetur ſacerdotem Phyſicam, vel Leges audientem è ludo expellere.*
9 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis cenſentur perſonæ in dignitate conſtitutæ.*

1 Refertur textus in

1 Ut ſacræ Theologiæ ſtudium, quod in Eccleſia Catholica ad impugnandas hæreſes, & ad fidem ſervandam maximè

neceſſa

Digitized by Google

quo iſta excommunicatio continetur.

neceſſarium eſt, non intermittatur, Honorius III. in c. *ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi*, decrevit, ut excommunicatio, quam tulerat contra religioſos exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, & intra duorum menſium ſpatium non redeuntes, extendatur ad ſacerdotes, Archidiaconos, & alios perſonatum habentes, niſi hujuſmodi ſtudium intra duos menſes dimiſerint.

Circa iſtam excommunicationem duo explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, audire leges, vel phyſicam; quid autem nomine *legum*, vel *phyſicæ* intelligatur, explicabo, dum agam de excommunicationibus contra religioſos.

3 Sacerdotes, aliique Clerici dignitatem habentes, non ſtatim ligantur excommunicatione auditione legum, vel phyſicæ, ſed opus eſt, ut auditio prædictarum ſcientiarum intra duos menſes non intermittatur.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm qualibet auditione prædictarum facultatum incurratur excommunicatio.

Reſpondeo negativè, ſed opus eſſe, ut auditio prædictarum ſcientiarum intra duos menſes non intermittatur; in textu enim hic terminus aſſignatur, ibi, *niſi ab his infrà ſpatium praeſcriptum deſtiterint*, quoties autem terminus ad incurrendam cenſuram præfigitur, cenſura non incurritur, nondum lapſo termino, ut patet ex regulis generalibus.

4 Tempus duorum menſium intra quod ſacerdotes ab auditione legum, vel phyſicæ deſiſtere debent, à quo die computandum ſit.

4 Rogabis à qua die inchoandum, ac computandum ſit ſpatium duorum menſium, quod ad iſtam excommunicationem incurrendam præfigitur.

Reſp. computandum eſſe à tempore auditionis; inchoandum enim eſt ab eo tempore, quo delictum inchoatur: delictum autem inchoatur ad auditione facultatum prohibitarum. Nec obſtat ſimilitudo de religioſis, quorum ſpatium connumeratur ab exitu ex clauſtro. Reſpondetur enim in noſtro caſu locum non habere exitum è clauſtro; cum clerici ſæculares clauſtrum non habeant, & exitus è propria domo impertinens videatur. Ita Suar. n. 19.

5 Sacerdotes, aliique Prælati phyſicam, vel leges domi privatim audientes non videntur incidere in excommunicationem.

5 Secundò dubium eſt, utrùm ſaltem domui licitum ſit præfatas ſcientias audire.

Reſpondeo cum Toleto *lib. 2. c. 38. n. 6.* Calder. *conſ. fin. n. 7. de magis*, Anchar. & alios apud Tol. non videri ſub excommunicatione interdictum, præfatas ſcientias domui ſuæ audire. Ratio eſt, tum quia ex communi DD. ſententia, poſſunt ſacerdotes privato ſtudio operam navare Legibus, & Medicinæ, ergo etiam poſſunt domi ſuæ lectorem audire, tum quia ſacerdotes non videntur deterioris conditionis religioſis: ſed religioſi ex communi ſententia poſſunt in Monaſterio has facultates audire; ergo etiam ſacerdotes; tum quia excommunicatio, quæ contra ſacerdotes, & alios clericos, perſonatum habentes, habetur *in c. ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi*, eſt tantummodò extenſio illius excommunicationis, quæ contra religioſos in præcedentibus verbis edita erat, ut patet ex illis verbis, *Ad Archidiaconos, & alios clericos perſonatus habentes, necnon presbyteros hoc extendi volumus*; ſed excommunicatio lata contra religioſos, non afficit illos in Monaſterio audientes, ut dictum eſt, ergo neque afficit ſacerdotes in propria domo audientes.

Contrariam ſententiam non ſine probabilitate tuentur Suarez *diſp. 23. ſect. 3. n. 19.* Fillius *tr. 14. c. 7. q. 3. n. 103.* Navar. *c. 27. n. 116.* & alii, nullum tamen ab ipſis afferunt argumentum, quod me à prima ſententia retrahat.

Objicies, Bonifacius VIII. *in c. c. ne cler. vel monach. in 6.* referens conſtitutionem Honorii, dicit ab ipſo interdictum fuiſſe clericis audire leges, vel medicinam, non verò dicit, extra propriam domum, ergo ſacerdotes, & alii perſonatum habentes, non poſſunt dictas facultates in propria domo, etiam privatim audire.

Reſpondeo Bonifacium VIII. verum aſſerere, dicendo Honorium interdixiſſe ſacerdotibus leges, vel phyſicam, non tamen affirmat ipſum id prohibuiſſe etiam domi propriæ.

Ex dictis à fortiori patet licitum eſſe privatim operam ſtudio dictarum ſcientiarum navare abſque ullius lectoris ope. Ita communiter Doctores.

6 Sacerdotes, aliique Prælati non incurrunt excommunicationem docendo alios phyſicam, vel leges.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm ſicut ſacerdotibus, aliiſque perſonatum habentibus interdictum eſt, leges, aut medicinam ſub excommunicatione audire; ita etiam eiſdem vetitum ſit, præfatas facultates, ſacerdotes, & alios clericos docere.

Reſpondeo negativè, quia *c. ſuper ſpecula*, loquitur de audientibus, non autem de docentibus, & in pœnis non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Nav. *c. 3. ne cler. vel monach. n. 1. & in manuali c. 27. n. 16. v. ſexta.* Suarez *diſp. 23. ſect. 4. n. 10.* Fill. *tr. 14. c. 7. q. 3. n. 104.* Sayrus *lib. 3. c. 31. n. 10.* & alii contra S. Antonin. & Sylveſtrum, apud præcitatos Doctores.

7 Magiſtri, non incurrunt excommunicationem docendo ſacerdotes phyſicam, vel leges.

7 Quartò dubium eſt; utrùm magiſtris interdictum ſit ſub excommunicatione legem, vel phyſicam docere ſacerdotes aliòſque clericos dignitatem, vel perſonatum habentes.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de clericis audientibus. Neque obſtat *c. ut periculoſa, ne cler. vel monach. in 6.* quia ibi, non eſt ſermo de docentibus clericos, ſed de docentibus religioſos, qui habitum ſuæ religionis dimiſerunt. Ita Tabiena *verbo excommunicatio 5. caſu 23. q. 5. n. 6.* & alii quos citat, & ſequitur Sanch. *in oper. mor. lib. 1. c. 7. n. 91.*

Objicies, vetitum eſt cooperari delicto alterius; ſed ſacerdos audiens præfatas facultates, delinquit; ergo etiam magiſter admittens ſacerdotes ad lectionem audiendam peccat; ſic enim ipſorum delicto cooperatur, conſequenter etiam excommunicationem incurrit; nam participans in crimine criminoſo afficitur excommunicatione, *c. nuper de ſent. excomm.*

Reſpondeo vetitum eſſe ſub excommunicatione cooperari delicto ſacerdotis, leges, vel phyſicam audientis, quoties ſacerdos audiens denunciatus eſt de hac cauſa excommunicatus, juxta *c. nuper de ſent. excomm.* ſecùs ſi non ſit denunciatus, nam ex *c. ad evitanda*, facultas conceditur ſingulis communicandi cum excommunicatis toleratis.

8 Magiſter an teneatur ſacerdotem phyſicam, vel leges audientem è ludo expellere.

8 Major difficultas eſt, utrùm magiſter teneatur ſacerdotem denunciatum excommunicatum expellere.

Reſpondeo magiſtrum legum, ſeu phyſicæ, teneri expellere hujuſmodi ſacerdotem, leges, vel phyſicam audientem, quoties commodè expellere poteſt. Ratio eſt, quia tunc nulla ſubeſt juſta cauſa participandi cum ipſo: ſi verò commodè expellere nequeat, Sanchez *loc. cit. n. 99.* Suarez, & Filliutius putant magiſtrum poſſe lectionem proſequi, & non teneri à lectione deſiſtere, quia lector in tali eventu non cenſetur illius delicto cooperari, ſed permittere, & tolerare, dum alios docet. Verùm quid mihi in hac re ſentiendum ſit, patet ex dictis de excommunicatione in communi & infrà de excommunicatione, quæ incurritur, admittendo religioſum, qui has facultates, dimiſſo habitu, audit.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

9 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt ſacerdotes, & alii clerici, dignitatem, vel perſonam habentes. Hæc propoſitio patet ex *c. ſuper ſpecula cit.* ibi, *ad Archidiaconos, Diaconos, plebanos, præpoſitos, cantores, & alios clericos perſonatus habentes, necnon presbyteros*, nomine *habentium perſonatum*, non ſolum intelliguntur illi, qui dignitatem habent; verùm etiam, qui honorificum locum habent in choro abſque juriſdictione. Hinc ſequitur,

Primò, Epiſcopum, Abbatem, Archidiaconum, Archipresbyterum, Decanum, aliòſque clericos dignitatem habentes in hanc cenſuram incidere, audiendo phyſicam, aut legem, etiamſi ſacerdotali ordine nondum initiati ſint.

10 Canonici Eccleſiæ Cathedralis cenſentur perſonæ in dignitate conſtitutæ.

10 Idem dici poteſt de canonicis Eccleſiæ Cathedralis, quia cenſentur in dignitate conſtituti ex Panorm. *rubr. de vita & honeſt. cler. n. 4.* Sanch. *in oper. mor. lib. 6. c. 5. n. 74.* & aliis.

Secundò præpoſitos, plebanos, habentes ſub ſe capellas: in quibus ſacerdotes perpetui inſtituuntur, non poſſe abſque pœna excommunicationis præfatas ſcientias audire, quia dicuntur habere perſonatum, *c. 1. ne cler. vel monach.* Idem dic de primicerio, theſaurario, præcentore, ſuccentore, & aliis conſimilibus, qui honorificum locum præ cæteris juxta variam locorum conſuetudinem in choro habent, iſti enim perſonatu fruuntur.

Tertiò ſimplicem parochum, vel capellanum non ſubjici huic cenſuræ, modò ad ſacerdotium nondum promoti ſint; nam textus loquitur de habentibus perſonatum, & de presbyteris. Idem à fortiori ſentiendum eſt de Diaconis, Subdiaconis, aliiſque inferioribus clericis perſonatum non habentibus, ſubjectum enim hujus cenſuræ ſunt ſacerdotes, & clerici dignitatem, vel perſonatum habentes; propterea ſi in clerico præfatas ſcientias audiente deſit ſacerdotium, dignitas, vel perſonatus, cenſura non incurritur. Ita Panorm. *in c. ſuper ſpecula.* Navar. *c. 27. n. 116.* Tolet. *lib. 1. c. 38. n. 6.* Portius *conſ. 16. n. 16.* Marta *de juriſd. p. 4. cent. 2. n. 2. caſu 168.* Sayrus, Fill. & alii DD. ſuprà citati, omiſſis aliis, quos refert Carol. de Graffis *de effect. cleric. effectu 29.*

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra clericos intereſſentes agitationi taurorum, & ferarum.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Agitationi ferarum aſſiſtens an incurrat excommunicationem ipſo facto.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Beneficiarius ſubjicitur excommunicationi aſſiſtendo agitationi ferarum.*
6 *Clericus ſola tonſura, vel minoribus initiatus, non incurrit excommunicationem aſſiſtendo agitationi ferarum.*
7 *Religioſi profeſſi ſubjiciuntur excommunicationi intereſſendo agitationi taurorum.*
8 *Novitii intereſſentes agitationi ferarum non ligantur excommunicatione.*
9 *Religioſi militares non ſubjiciuntur excommunicationi intereſſendo agitationi ferarum.*
10 *Moniales aſſiſtentes agitationi ferarum non ligantur excommunicatione in ſententia Auctoris.*
11 *Religioſi, vel clerici agitantes, vel aſſiſtentes agitationi vituli, non incurrunt excommunicationem.*
12 *Curſus bubalorum non videtur interdictus.*
13 *Religioſi aſſiſtentes bellicis equitum ſimulacris non incurrunt excommunicationem.*

14 *Agitantes feras, vel tauros incurrunt interdictum ſeu privationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi moriantur in congreſſu, exceptis tamen laicis non agitantibus in die feſto.*
15 *Agitationis ferarum prohibitio non videtur revocata.*
16 *Clerici aſſiſtentes agitationi aprorum, aliarumque ferarum in loco aperto, & libero, non incurrunt excommunicationem.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PIus V. *in Extravaganti* 48. quæ incipit, *De ſalute gregis*, tulit interdictum cum privatione Eccleſiaſticæ ſepulturæ, contra milites, & alios congredi audentes in ſpectaculis agitationis taurorum, aut ferarum, contra Principes, magiſtratus, & gubernatores id permittentes in ſuis terris, etiamſi regali, aut imperiali dignitate fulgeant, excommunicationem infligit. Eandem excommunicationem extendere videtur ad clericos beneficiarios, alióſque in ſacris conſtitutos, ſive ſeculares, ſive regulares, agitationibus taurorum, ſeu ferarum intereſſentes, ibi: *Clericis quoque tam regularibus quàm ſecularibus Eccleſiaſtica beneficia obtinentibus, vel in ſacris Ordinibus conſtitutis, ſub excommunicationis pœna, ne eiſdem ſpectaculis interſint ſimiliter prohibemus.* Videri poteſt Navarr. *in manuali c.* 15. *num.* 69. ubi hanc conſtitutionem Pii V. ad verbum refert.

Et licèt iſtam Extravagantem Pii V. Greg. XIII. moderatus ſit quoad ſæculares, auferendo pœnas & cenſuras à Pio V. contra ſæculares editas; hac tamen conditione, modò agitatio non fiat in diebus feſtis, & modò gubernatores rerum publicarum debitam adhibeant diligentiam, ne cædes hominum ſequantur: nihilominùs quoad Eccleſiaſticos in ſuo remanet robore; imò nonnulli DD. iſtam cenſuram recenſere ſolent inter excommunicationes ipſo jure latas, propterea hic eam nolui prætermittere, & iudicare, quid ego ſentiam. Duo igitur de more explicabo,

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt intereſſe agitationibus taurorum, ſeu ferarum; is autem dicitur intereſſe, qui adeſt tanquam ſpectator ex propoſito. Hinc ſequitur,

Primò eum, qui occaſione itineris peragendi, aut aliàs obiter inſpicit agitationem taurorum, ſeu ferarum, non affici excommunicatione; quia propriè loquendo non dicitur intereſſe agitationi taurorum. Vide quod in ſimili dixi de ſpectatoribus duelli.

Secundò ſequitur, clericum videntem agitationem taurorum, è loco ita diſtante, ut moraliter loquendo, non cenſeatur intereſſe, non peccare mortaliter, præciſa alia circunſtantia, conſequenter neque pœnam excommunicationis incurrere. Ita Avila *loc. proximè cit. v. dico quartò*, ubi etiam *in v. dico tertiò*, ait eum, qui occultè aſſiſteret, non peccare mortaliter, quia hujuſmodi aſſiſtentia non eſt ita indecens ſtatui clericali, ſicut aſſiſtentia publica.

Sed oppoſitum in hoc caſu mihi probatur, quia facit contra legem prohibentem aſſiſtentiam ſub excommunicatione, & non diſtinguit de publica, vel occulta. Ita Rodriq. n. 3.

3 Agitationi ferarum aſſiſtens an incurrat excommunicationem ipſo facto.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio ſit ipſo jure lata.

Fill. *tr.* 14. *c.* 7. *q.* 8. *n.* 123. & nonnulli alii qui cenſuras collegerunt, putant ipſo jure latam eſſe. Ratio eſt tum quia Sum. Pontif. dum excommunicationem ipſo facto tuliſſet contra Principes, ac Magiſtratus, & Gubernatores permittentes agitationem taurorum eandem excommunicationem extendit ad clericos intereſſentes, ibi. *ſimiliter prohibemus*, tum quia illa particula *ſimiliter*, videtur relativa cenſuræ ipſo jure latæ expreſſæ contra congredientes, & permittentes; hæc enim dictio eſt repetitiva præcedentium, & quandam æqualitatem denotat, *Auth. de nupt. §. veniunt, l. non omnes, § huic autem. ff. de re milit.* Rota *dec.* 1384 n. 2. apud Seraph. Men. Sui. & alii apud Barb. *dict.* 316. & Grat. *dict.* 241. tum quia hoc pacto videtur uſu recepta; cùm inter excommunicationes ipſo facto reſervari & recenſeri ſoleat.

Sed mihi probabilius videtur, iſtam excommunicationem non eſſe ipſo jure latam, ſed ferendam. Ita Ludovic. Lopez *in inſtructione conſcientiæ* 2 *p. c.* 32 *q.* 4 Avila *de cenſ.* 2 *p. c.* 5. *diſp.* 1. *dub.* 4. Guti. *q. canonic. c.* 7. Rodriq. *in ſumma.* 71. *n.* 3. Fill. ubi contrarius *tr.* 19. *c.* 6. *n.* 109. & alii. Ratio eſt, tum quia verſamur in materia pœnali, in qua ſtricta verborum interpretatio facienda eſt; juxta propriam ipſorum ſignificationem, *c. odia de regul. jur. in* 6. Verba autem Extravagantis Pii V. in hac parte non important excommunicationem ipſo jure latam, ſed ferendam, ut patet ex illis verbis, *ſimiliter prohibemus ſub excommunicationis pœna*; tum quia nonnulli DD. qui cenſuras omnes diligenter collegerunt, non referunt iſtam excommunicationem inter excommunicationes ipſo jure latas, ut patet ex memoriali ſciendorum à clericis juſſu Cardinalis Alexandri Ludovici Archiepiſcopi Bononienſis, & poſtmodum Gregorii Papæ, Greg XV. in quo iſta excommunicatio prætermittitur.

Hinc patet reſponſio ad rationes Fill. & aliorum. Neque obſtat illa particula *ſimiliter*, non enim denotat omnimodam æqualitatem, ſed aliquam ſimilitudinem, nec refertur ad excommunicationem ipſo jure latam, ſed ad prohibitionem, ſub diverſa tamen pœnæ ratione, quia illa eſt ipſo jure lata, hæc ferenda, ut patet, tum ex modo loquendi ex propria verborum ſignificatione, & ex materia pœnali, tum à ſimili ex *excommunicato*, 11. *q.* 3. ubi habetur participantem cum excommunicato ſimiliter excommunicationi ſubjacere; in quo caſu perſpicuum eſt participantem cum excommunicato non ſubjici majori excommunicationi, ſed minori, niſi participet in crimine criminoſo. Propterea illa dictio, *ſimiliter*, denotat quidem excommunicationem, ſed non majorem, conſequenter in noſtro caſu refert quidem excommunicationem, ſed non ipſo jure latam.

Ex dictis colligitur clericum habentem beneficium, aut ſacris initiatum, ſi agitationi ferarum interſit, poſſe à Sum. Pontif. vel etiam ab Epiſcopo excommunicari, quia intereſſentia ipſius vetita eſt ſub excommunicatione. Ita Rodriq. *loc. cit.* & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes Clerici habentes beneficia, vel in ſacris conſtituti, & religioſi, ſive interſint diebus feſtis, ſive aliis, nam Bulla Pii V. abſolutè loquitur, nec Gregorius XIII. quoad Eccleſiaſticos quicquam immutavit, ſed ſolùm excepit ſæculares, modò debita circumſpectio à Gubernatoribus adhibeatur, & modò id non fiat in die feſto, quod ego verum puto cum Petro Nav. & Rodriq. ſive dies feſtos indictus ſit à jure communi, ſive ex conſuetudine, aut voto oppidi receptus. Secùs ſi ex privata alicujus devotione, aut voto celebretur, hic enim juxta communem loquendi uſum non vocatur dies feſtus. Ex dictis ſequitur, 4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 Primò Clericum habentem beneficium ſubjici huic prohibitioni, etiamſi ſacro Ordine initiatus non ſit; nam Pius V. disjunctivè loquitur, & hoc verum cenſeo, etiamſi beneficium valdè modicum, & tenue ſit: adhuc enim dicitur habere beneficium, & ſicut privilegiis beneficiatorum gaudet, ita etiam par eſt, ut ipſorum onera ſentiat. Contrarium tenet Avila *loc. cit. v. dico ſeptimò*, & alii, quoties beneficium eſt valdè tenue, ita ut beneficiatus non teneatur ad horas canonicas. 5 Beneficiarius ſubjicitur excommunicationi aſſiſtens agitationi ferarum.

6 Secundò clericum ſæcularem, tonſura, vel minoribus initiatum non delinquere contra hanc Bullam, modò beneficium non habeat. 6 Clericus ſola tonſura, vel minoribus initiatus, non incurrit excommunicationem aſſiſtendo agitationi ferarum.

7 Tertiò religioſos profeſſos eſſe ſubjectum iſtius prohibitionis, & hoc verum videtur contra Rodriq. & Petrum Nav. etiamſi fortè nondum initiati ſint prima tonſura; profeſſi enim vocari ſolent clerici regulares, in Bulla autem Pii V. excommunicantur clerici regulares. Idem dic PP. Societatis Jeſu, qui peracto biennio profeſſionem emiſerunt: iſti enim ſunt verè religioſi ex conſtitutione Gregorii XIII. etiamſi nondum prima tonſura, vel minoribus ordinibus inſigniti ſint. 7 Religioſi profeſſi ſubjiciuntur excommunicationi intereſſendo agitationi taurorum.

Objicies Pius V. loquitur de clericis, tam regularibus, quàm ſæcularibus habentibus beneficia vel conſtitutis in ſacris: ergo religioſi non ligantur hac cenſura niſi ſacris ordinibus initiati ſint.

Reſp. cum Petro Nav *lib.* 2. *de reſt. n.* 30. *& ſeqq.* & Rodriq. *loc. cit. n.* 4. illam conditionem beneficii, vel ordinis ſacri referri ſolùm ad clericos ſæculares, ut patet ex ipſo verborum contextu, ibi, *clericis quoque, tam regularibus, quàm ſæcularibus beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, vel in ſacris Ordinibus conſtitutis, ſub excommunicationis pœna prohibemus.*

8 Quartò ſequitur, Novitios ſub hac Bulla non comprehendi. Ratio eſt, quia novitii non ſunt propriè religioſi, & in pœnis benignior interpretatio facienda eſt. 8 Novitii intereſſendo agitationi ferarum non ligantur excommunicatione.

9 Idem dicendum eſt de laicis religioſis militaribus quorumcumque Ordinum; quamvis enim iſti religioſi ſint, nihilominùs excipiuntur à Gregorio XIII. modò in ſacris non exiſtant, religioſi verò clerici conventuales ordinum militarium afficiuntur hac pœna; quia verè ſunt religioſi, & à Gregorio non excipiuntur. 9 Religioſi militares non ſubjiciuntur excommunicationi intereſſendo agitationi ferarum.

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm moniales afficiantur hac pœna.

Avila *loc. cit. v. dico ſextò*, & alii putant comprehendi, quia ratio indecentiæ, qua Sum. Pont. adductus eſt ad hanc conſtitutionem faciendam, à fortiori militat in monialibus, ubi autem eſt eadem ratio, militat etiam eadem juris diſpoſitio.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, tum quia Pius V. loquitur de clericis tam regularibus, quam ſæcularibus; Moniales autem non ſunt clerici ſæculares aut regulares, tum quia verſamur in materia pœnali cenſurarum, in qua ſtricta verborum interpretatio facienda eſt, & non valet argumentari à minori ad majus, vel è contra, ſed propriæ verborum ſignificationi ſtandum eſt, ut docui *de cenſ.* cum Suarez, & aliis. 10 Moniales aſſiſtentes agitationi ferarum non ligantur excommunicatione in ſententia Auctoris.

11 Dubium eſt ſecundò utrùm religioſus, vel clericus, qui in atrio clauſtro, vel agro agitat, vel aſſiſtit agitationi vituli, ſub hac prohibitione comprehendatur. 11 Religioſi vel clerici agitantes, vel aſſiſtentes agitationi vituli, non incurrunt excommunicationem.

Reſpondeo cum Nav. *c.* 85. *n.* 11. & Avil. *loc. cit. v. dico octavò* non comprehendi; etiamſi vitulus majuſculus ſit. Ratio eſt, quia Pius V. intentionem habuiſſe videtur prohibendi illam taurorum & ferarum agitationem, ex qua mors, vulnera & alia hujuſmodi damna frequenter ſequi ſolent, hæc enim ſequi non conſueverunt ex agitatione vituli. Idem militat in agitatione taurorum, vel aliarum ferarum cum ea circumſpectione facta, ut probabiliter credatur, gravia damna perſonalia inde non ſecutura.

12 Ob id non damnatur curſus bubalorum cornibus ligatorum, aut equorum, & his ſimilium, qui frequenti hominum concurſu aſtante 12 Curſus bubalorum non videtur interdictus.

celebra

celebratur in Urbe Roma tempore Bacchanalium, etiam ſi fortè aliquando inſidentes equis cadant, aut animalibus procurrentibus quis occurrat, & notabile corporis nocumentum inde recipiat. Ob id etiam Navarr. *loco citato*, & alii non damnant Principem permittentem taurorum agitationem, cuſpidibus cornuum præciſis, aliiſque tutis remediis conſtitutis, modo re ipſa grave damnum probabiliter non timeatur. Neque obſtat *c. 1. de torneamentis*, ubi torneamenta abſolutè prohibentur. Reſpondetur enim prohiberi, niſi cum debita moderatione, & circumſpectione fiant ad præcavenda gravia incommoda, quæ inde contingere valent. Navarrus *loco citato, n. 21.* contra Rodriguez, & Gutierez,

13 Religioſi aſſiſtentes bellicis equitum ſimulacris non incurrunt excommunicationem.

13 Hinc patet à fortiori religioſos non peccare mortaliter inſpiciendo bellica equitum ſimulacra, ex quibus cædes aliquorum ſequi ſolent; hæc enim non eſt agitatio ferarum, nec ullibi ſub mortale prohibetur. Ita Rodriquez *n. 5.* dicens hoc eſſe contra Navarr.

14 Agitantes feras, vel tauros incurrunt interdictum ſeu privationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ ſi moriantur in congreſſu, exceptis tamen laicis non agitantibus in die feſto.

14 Dubium eſt tertiò, utrum ipſimet agitantes tauros, aut feras, excommunicationem incurrant.

Reſpondeo in Bulla Pii V. excommunicationem ipſo facto latam eſſe contra Principes, aliòſque ſuperiores, agitationem in ſuis terris permittentes, ibi, *ſub excommunicationis, & anathematis pœnis ipſo facto incurrendis.*

Contra ipſos congredientes cum tauris, & aliis beſtiis, latum eſt interdictum, ſeu potiùs privatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi in congreſſu moriantur, ibi, *militibus quoque cæteriſque aliis perſonis, ne cum tauris, & aliis beſtiis in præfatis ſpectaculis, ipſi tam pedeſtres, quàm equeſtres congredi audeant, interdicimus, quòd ſi quis eorum ibi mortuus fuerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura.*

Dixi, *in Bulla Pii V.* quia in Bulla Gregorii XIII. edita anno 1575. die 25. Auguſti excipiuntur ſæculares, modo agitatio non fiat die feſto, & modò gubernatores debitam circumſpectionem adhiberi curent, ne cædes ſequatur.

15 Agitationis ferarum prohibitio non videtur revocata.

15 Imò nonnulli Doctores aſſerunt conſtitutionem Pii V. revocatam fuiſſe à Clemente VIII. ſed hoc ego falſum puto, tum quia in Bullis, & Conſtitutionibus Clementis VIII. nullam de hac inveni revocationem, licèt eam diligenter inquiſierim; tum quia nonnulli clerici agitationibus ferarum intereſſentes acriter puniti ſunt; quamvis prætextu alicujus revocationis, à Clemente VIII. factæ, ſe tueri conarentur, teſte Rodriquez *loc. cit. n. 4.* ubi etiam affirmat Nuncium de hujuſmodi revocatione interrogatum reſpondiſſe, ſibi nihil de hujuſmodi revocatione conſtare.

16 Clerici aſſiſtentes agitationi aprorum vel aliorumque ferarum in loco aperto, & libero non incurrunt excommunicationem.

16 Dubium eſt quintò; utrùm clerici intervenientes venationi aprorum, taurorum ſylveſtrium, aliorúmque ferarum in loco aperto, & libero, ita ut feris aditus fugiendi pateat, contra Pii V. conſtitutionem faciant.

Reſpondeo negativè; quia Pontifex loquitur de ſpectaculis, ubi tauri vel feræ in circo, vel foro agitantur; verùm ſi tauri agitentur per vias civitatis, vel oppidi, portis clauſis, puto conſtitutionem violari, quia iſta agitatio fieri cenſetur in circo, licèt latiori, & inde gravia damna contingere poſſunt. Ita Rodriquez *loc. cit. n. 3.*

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra fictè reſignantes, vel permutantes beneficia.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Reſignatio beneficii facta extra Curiam, prætextu facultatis Apoſtolicæ, eſt materia iſtius excommunicationis.*
3 *Reſignatio facta in Curia, non eſt materia iſtius excommunicationis.*
4 *Reſignatio facta extra Curiam, non eſt materia iſtius excommunicationis, quoties non eſt facta prætextu facultatis Apoſtolicæ.*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN Bulla Innocentii VIII. quæ incipit *Sicut bonus*, excommunicantur fictè reſignantes, & concurrentes ad hujuſmodi reſignationem: verùm quia ego hanc Bullam non legi, nec in Bullario inveni, propterea ſolùm ex auctoritate eam citantium, duo breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis, ſeu quænam actiones ſub excommunicatione prohibeantur.

Secundò, quodnam ſit iſtius excommunicationis ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Reſignatio beneficii facta extra Curiam, prætextu facultatis Apoſtolicæ, eſt materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt reſignatio beneficii facta extra Curiam, & ultra duas diætas, prætextu facultatis à Sede Apoſtolica obtentæ. Ex quo ſequitur,

3 Reſignatio facta in curia non eſt materia iſtius excommunicationis.

3 Primò, reſignationem factam in Curia non eſſe materiam iſtius excommunicationis; quia non dicitur facta extra Curiam, & ultra duas diætas.

4 Reſignatio facta extra Curiam, non eſt materia iſtius excommunicationis, quoties non eſt facta prætextu facultatis Apoſtolicæ.

4 Secundò reſignationem factam ſimpliciter, & non prætextu facultatis Apoſtolicæ, etiam extra Curiam, non cadere ſub hanc cenſuram, quia Summus Pontifex loquitur de reſignatione facta prætextu facultatis. Imò ad reſignationem ſimpliciter, & abſolutè factam non requiritur Summi Pontificis facultas, ſicut requiritur in reſignatione facta in gratiam tertiæ perſonæ, ut patet ex dictis *de beneficiis, in quæſtione de reſignationibus.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt *Primò* tam reſignans, quàm is in cujus gratiam beneficium reſignatur. *Secundò* admittentes hujuſmodi reſignationem. *Tertiò* notarii rogantes, ſeu inſtrumentum reſignationis conficientes. *Quartò* teſtes concurrentes, modò conſcii ſint fictionis; perſpicuum enim eſt ignorantiam excuſare, ut patet ex regulis generalibus. Vide Filliucium *tract. 14. cap. 7. qu. 7. n. 120 & ſeqq.* & Vivaldum *de excommunicationibus non reſervatis n. 44.*

PUNCTUM IX.

De excommunicatione contra clericos, qui domos uſurariis alienigenis locant, aut alio titulo concedunt.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Uſurario extraneo non permittitur uſum domus concedi titulo locationis, precarii, vel alia de cauſa.*
4 *Uſurarium domi recipiens titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non peccat.*
5 *Uſurario domum concedens ad alium finem, quàm ad fœnus exercendum, non incurrit excommunicationem.*
6 *Uſurarium permittens conducere domum, vel habitare in terris ſuis, excommunicationem incurrit.*
7 *Tempus intra quod principes tenentur uſurarios è terris ſuis expellere, quandonam incipiat.*
8 *Alienigena quinam dicatur.*
9 *Uſurarium non expellens de terris ſuis, non ligatur excommunicatione, ſi præfatus uſurarius originem traxerit à loco ſubjecto eidem domino, qui eum non expellit.*
10 *Uſurarius manifeſtus quinam dicatur.*
11 *Eccleſiaſticæ perſonæ inferiores Epiſcopis locantes domum uſurariis alienigenis manifeſtis, ſubjiciuntur excommunicationi.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *cap. uſurarum de uſuris in 6.* decernitur, ne uſurarii, publicè uſuram exercentes quaſi ex officio, & per modum publicæ negotiationis, aut exercere volentes, permittantur domos conducere, vel conductas habere, aut habitare, ſed infra tres menſes expellantur, nec ullus eis domum locet, aut concedat ad fœnus exercendum vel alio titulo, alioquin tranſgreſſor hujus canonis, ſi fuerit Epiſcopus, aut Epiſcopo ſuperior, in ſuſpenſione punitur; ſi fuerit inferior Epiſcopo, excommunicatur, ſi fuerit collegium, ſive alia univerſitas, interdictum incurrit, ut patet ex verbis textus, ubi *generali conſtitutione ſancimus, ut nec collegium, nec alia univerſitas vel ſingularis perſona, cujuſcumque ſit dignitatis, conditionis aut ſtatus, alienigenas, & alios non oriundos de terris ipſorum publicè fœnebrem pecuniam exercentes, aut exercere volentes, ad hoc domos in terris ſuis conducere, vel conductas habere, aut alias habitare permittant; ſed hujuſmodi uſurarios manifeſtos omnes, infra tres menſes de terris ſuis expellant, nunquam aliquos tales de cætero admiſſuri. Nemo illis ad fœnus exercendum domos locet, vel ſub alio titulo quocumque concedat. Qui verò contrafecerint ſi perſonæ fuerint Eccleſiaſticæ Patriarchæ, Archiepiſcopi, ſuſpenſionis; minores verò perſonæ ſingulares, excommunicationis; ſi autem collegium, ſeu alia univerſitas, interdicti ſententiam ipſo facto ſe noverint incurſuros. Quam ſi per menſem animo ſuſtinuerint indurato, terræ ipſorum (quamdiu in eis iidem uſurarii commorantur) ex tunc Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto.*

Circa excommunicationem duo breviter quæram.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in præfato cap. expreſſæ.

Prima eſt, locare vel alio quovis titulo concedere domos uſurario alienigenæ manifeſto ad fœnus exercendum, & hoc verum eſt ſive uſurarius ſit Chriſtianus, ſive Judæus, jus enim non diſtinguit. Vide Geminianum hic n. 6. Alterium *de interdicto, diſp. 1. c. 3.* ex quo ſequitur,

3 Uſurario extraneo non permittitur uſum domus concedi titulo locationis, precarii, vel alia de cauſa.

3 Primò, non eſſe licitum concedere uſum domus alicui uſurario extraneo, non ſolùm titulo locationis, verùm neque titulo precarii, aut alia de cauſa, nam in textu dicitur, *vel alio titulo quocumque.* Ita gloſſa *hic in verb. titulo.* Francus, Geminianus, & alii. An autem parvitas materiæ excuſare poſſit, patet ex regulis generalibus poſſe, modò re ipſa materia ſit parva.

4 Uſurarium domi recipiens titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non peccat

4 Secundò non eſſe illicitum recipere domi uſurarium titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ. Ratio eſt, tum quia hoc pacto non videtur ſub excommunicatione prohibitum excipere hæreticum, ut ſuo loco probatum eſt; ergo multò minus vetitum videtur excipere uſurarium, cujus crimen non eſt cæteris ita noxium & periculoſum, tum quia hoc non eſt locare, vel concedere domum uſurario ad fœnus, ut in hoc textu dicitur.

5 Uſurario domum concedens ad alium finem, quàm ad fœnus exercendum non incurrit excommunicationem.

5 Ex quo patet ſolutio illius difficultatis, quæ quæritur, utrùm locans, vel concedens domum ad alium finem, quàm ad uſuram exercendam, incidat in hanc cenſuram?

Reſpondet Filliucius n. 112. incurrere quoties ſcit uſurarium in ea domo fœnori daturum.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, quia in textu dicitur *ad hoc.* & infra dicitur, *nemo illis ad fœnus exercendum.* Ita Gemin. *n.* 4. Alterius *loco citando col. 6. verſ.* 5. Sayrus n. 20. & alii. Quamquam in dubio locans præſumitur locaſſe ad uſuram, quia præſumitur locans donaſſe ad eum uſum qui ab eo exerceri ſolet, cui domus locata fuit. Gloſſa hic *verb. ad fœnus* Romanus *conſ* 578. quem citat & ſequitur Alter. *loco citando, verſ quæris. gloſſ. & interdicto, diſp* 12. *c.* 5. *col* 4. *verſ. quinto.*

Objicies, in textu dicitur, *vel ſub alio titulo quocumque concedere*, ergo ſignum eſt, iſtam cenſuram incurri etiamſi domus locetur, vel tradatur ad alium finem, quàm ad fœnus exercendum.

Reſpondeo illa verba, *vel ſub alio titulo quocumque*, appoſita fuiſſe ad comprehendendos varios modos traditionis; domus enim non ſolum poteſt tradi titulo locationis, verum etiam pignoris, donationis, venditionis, permutationis, precarii & hujuſmodi; quovis ergo titulo domus hujuſmodi uſurario tradatur, cenſura incurritur, modò tradatur ad finem exercendi uſuras. Nam verbum *concedo*, commune eſt in omnibus contractibus, & illa dictio, *alio*, poni videtur non ſolum ad ſignificandum titulum ſimilem locationi, ſed ad ampliandum, præſertim cum addatur dictioni univerſali *quocumque*. Ita gloſſa hic *verbo titulo*: Francus hic n. 8. Geminianus hic n. 8 Alterius *loc. cit. verſ. gloſſ.* & alii.

6 Uſurarium permittens conducere domum, vel habitare in terris ſuis, excommunicationem incurrit.

6 *Secunda actio* in hoc tempore prohibita eſt, permittere, ut uſurarius manifeſtus domum in terris ſuis conducat, vel habeat, aut alias habitet.

Tertia actio eſt, non expellere hujuſmodi uſurarium.

Obſerva tamen primò, illas duas actiones non eſſe omnibus communes, ſed proprias eorum, qui juriſdictionem externam habent. Ratio eſt, tum quia onus expellendi debet eis imponi, qui auctoritatem, & juriſdictionem habent, tum quia in textu dicitur, *in terris ſuis.* Prima verò actio locandi, vel concedendi domum, poteſt ſingulis perſonis competere & convenire, quia quilibet poteſt domum ſuam alteri locare, vel concedere. Ita communiter DD.

Obſerva ſecundò, in hoc canone præfixum eſſe tempus trium menſium, infra quod præfati uſurarii expellendi ſunt.

7 Tempus infra quod Principes tenentur, uſurarios è terris ſuis expellere, quãdonam incipiat.

7 Hoc tempus juxta gloſſam incipit à tempore publicationis, ſcilicet conſtitutionis. Sed hoc mihi impertinens videtur. Filliuc. *tract* 14. *c.* 7. *num.* 107. putat cum eadem gloſſa inchoandum eſſe à publicatione uſurarum, quas hujuſmodi uſurarii exercent. Ego verò ſentio incipere à die, qua quis novit uſurarium manifeſtum uſuras exercere, ut patet ex dictis, de intelligentia edicti, obligantis intra certum tempus ad aliquem ſuperioribus denunciandum.

8 Alienigena quinam dicatur.

8 Sed modò dubium eſt primò, quis dicatur alienigena, & non oriundus de aliquo loco.

Reſpondeo illum alienigenam dici, qui alibi natus eſt, nec originem habet in loco domini, in quo habitare intendit, etiamſi fortè effectus ſit civis illius loci. Ut ſi Bergomenſis, Brixienſis, Venetus, Germanus, Flandrenſis, Romanus, aut Gallus Mediolani habitare velit, ubi natus non eſt; illi enim omnes, alienigenæ vocantur, quia nec ipſi, nec eorum patres originem inde duxerunt, ut ſuppono; oriundus enim de civitate dicitur ille, qui in ea natus eſt, vel cujus pater, originem inde duxit. Secùs de avo, *l. aſſumptio* § *filius, C. de ad municip.* Vide gloſſ. hic *Ver. alienigenas.* Franc. *n.* 3. Alterium *to.* 2. *de ſuſpenſ. diſp.* 16. *c.* 2 *col.* 1. *verſ. ad declarationem.* Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 5. *n.* 14. Sayr. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 15. Ratio autem cur hæc conſtitutio facta ſit potius contra alienigenas quàm contra indigenas hæc eſſe poteſt, tum quia indigenæ difficilius expellerentur; tum quia homo proclivior eſt ad fœnus inter extraneos quàm inter ſuos exercendum.

9 Uſurarium non expellẽs de terris ſuis, non ligatur excommunicatione, ſi præfatus uſurarius originẽ traxerit à loco ſubjecto eidem domino, qui eum non expellit.

9 Rogabis utrùm qui non expellit fœneratorem de terris ſuis, incidat in hanc cenſuram, quoties fœnerator eſt oriundus è loco ſubdito ipſimet ſuperiori cui expellendi uſurarios onus incumbit: ut ſi uſurarius ſit oriundus de terra alicujus domini, ſeque transferat ad habitandum in ea terra ejuſdem domini.

Reſpondendum videtur negative. Ratio eſt, quia hujuſmodi fœnerator non videtur ſub diſpoſitione hujus textus comprehendi, in hoc enim textu ſermo eſt de uſurariis alienigenis, & aliis non oriundis de terris ipſorum; hic autem eſt oriundus de terra ipſius, ut ſuppono. Ita Gemin. hic n. 6. Alterius *loc. cit. col.* 5. *verſ dubitat.* Sayrus n. 14. & alii.

10 Uſurarius manifeſtus quinam dicatur.

10 Secundò dubium eſt quiſnam dicatur uſurarius manifeſtus.

Reſpondeo illum dici, qui publicè fœnori dat, ita ut factum nulla tergiverſatione celari poſſit, ſeu quem conſtat per ſententiam uſuram exercere.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Eccleſiaſticæ perſonæ, inferiores Epiſcopis locantes domum uſurariis alienigenis manifeſtis, ſubjiciuntur excommunicationi.

11 Subjectum iſtius cenſuræ ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ inferiores Epiſcopis domum uſurariis alienigenis manifeſtis locantes ad fœnus exercendum, vel ſub alio quocumque titulo concedentes aut permittentes in ſuis terris domum conducere, vel habitare.

Ex quo patet; iſtam cenſuram non eſſe univerſalem, ſed ad ſolos Eccleſiaſticos Epiſcopis inferiores extendi. Ratio eſt quia in textu dicitur, *qui contra fecerint ſi perſonæ fuerint Eccleſiaſticæ, Patriarchæ. Archiepiſcopi, Epiſcopi, ſuſpenſionis minores verò perſonæ ſingulares*, (id eſt, Eccleſiaſticæ, ut explicat gl. *ibid. litt. K. verſ. minores,*) *excommunicationis; ſi autem collegium, ſeu alia univerſitas, interdicti ſententiam ipſo facto ſe noverint incurſuros.* Et infrà. *Cæterùm ſi laici fuerint, per ſuos ordinarios ob hujuſmodi exceſſus, omni ceſſante privilegio, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcantur.* Non eſt igitur ipſo jure lata cenſura contra laicos, licèt oppoſitum ſuſtineat Alterius *loc. cit. verſ.* 5. *col.* 7. qui ſibi contrarius videtur de interdicto *diſp.* 12. *c.* 5. *col.* 6. *verſ. Gemin. q.* 2. Sed de hac re clarius diſſeram de interdictis generaliter latis contra perſonas.

PUNCTUM X.

De excommunicatione contra clericos, & religioſos habentes curam Eccleſiarum, ſi procuraverint, ut regalia jura, & loca Eccleſiarum vacantium ab aliis occupentur.

1 *Innuitur locus ubi iſta excommunicatio explicata fuit.*

1 Innuitur locus ubi iſta excommunicatio explicata fuit.

1 In explicatione iſtius excommunicationis detineri nolo, quia jam prolixè ſatis explicavi *in præcedente q. punct.* 4. dum loquerer de iis, qui hujuſmodi bona occupare conantur. Procuratio autem eſt actio tantummodo acceſſoria, conſequenter ob procurationem excommunicatio non incurritur, niſi ſecutus ſit effectus. Juxta regulam generalem. Videnda ſunt, quæ *punct. cit.* dixi, ne idem ſine cauſa repetam.

PUNCTUM XI.

De excommunicatione, & pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica, aut illa recipientes ſine juſta cauſa, & ſolemnitate, ac conſenſu Summi Pontificis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 Alienationis *nomine quid intelligatur.*
4 *Super bonis Eccleſiaſticis non licet abſque debita licentia contractum emphyteuticum, precarium, aliúmve his ſimilem inire. Legati, vel hæreditatis repudiatio an ſub nomine alienationis comprehendatur.*
5 *Locatio, & conductio bonorum Eccleſiaſticorum ad triennium interdicta non eſt.*
6 *Contractus emphyteuticus in bonis Eccleſiaſticis interdictus non eſt ſi fiat in bonis, quæ in emphyteuſim concedi ſolebant.*
7 *Caducitas an remitti poſſit à beneficiario.*
8 *Alienatio fructuum licita eſt.*
9 *Alienandi promiſſio, ſeu tractatus interdictus non eſt.*
10 *Solemnitas quænam ſervanda ſit in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.*
11 *Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum facta cum hac conditione, ſalvo Summi Pontificis conſenſu, invalida eſt.*
12 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
13 *Ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur ſcientia, & ipſamet alienatio.*
14 *Alienans bona Eccleſiæ excommunicationem incurrere videtur, juxta probabilem Auctoris ſententiam, etiamſi alienationem revocet ante realem, & pacificam traditionem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 In *Extravaganti, ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ non alienandis*, interdicitur alienatio bonorum Eccleſiæ, monaſteriorum, & locorum piorum, tam immobilium, quàm mobilium pretioſorum, quæ ſervando ſervari poſſunt. Imò alienatio dictorum bonorum ſine ſolemnitate facta, irritatur, & alienans ligatur excommunicatione, necnon privatur beneficiis, officiis & adminiſtratione bonorum quæ alienare præſumpſit. Eadem excommunicatio extenditur ad recipientem. Si verò alienans ſit Epiſcopus, vel Abbas, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi per ſex menſes in interdicto permanſerit, ſuſpenſus remanet a regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, vel monaſterii, cui præſidet in temporalibus.

Iſtam excommunicationem prolixè ſatis, & fuſè explicavi *in tractatu de contractibus diſp.* 3. *quæſt* 8. *punct.* 4. *& in libro variar. tractat, quæſt.* 2. Ideo hic ſolum explicabo materiam & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt alienatio bonorum Eccleſiaſticorum immobilium, vel etiam mobilium, pretioſorum; quæ ſervando ſervari poſſunt. Sic enim in præfata Extravaganti habetur. Hoc tamen intelligitur, & limitatur.

Primò, niſi fiat ex juſta cauſa, & cum debita ſolemnitate.

Secundò, niſi fiat in cauſa locationis ad breve tempus, aut in cauſa emphyteuſis; in caſibus tamen à jure permiſſis, & de bonis in emphyteuſim ab antiquo dari ſolitis, atque in evidentem Eccleſiæ utilitatem; ut conſtabit ex dicendis in illationibus.

Tertiò, niſi fiat de re levis momenti. Res levis momenti in hac materia cenſetur id quod decem aureos non excedit, imò aliqui putant rem parvi momenti cenſeri id quod quinquaginta aureos non excedit, ſed de hac re alibi.

Quartò

Quartò, niſi fiat de rebus quæ ſervando ſervari non poſſunt, quia de his ſermo non eſt in præfata Extravaganti.

Quintò, niſi fiat bona fide, aut niſi alienatio nondum perfecta ſit, ut conſtabit ex dicendis. Sed modò explicandum eſt,

3 Alienationis nomine quid intelligatur.

3 Primò, quid nomine *alienationis* hoc in loco intelligatur, & quid nomine *bonorum*, quæ hoc in loco alienari prohibentur.

Reſpondeo nomine *alienationis*, in hoc loco intelligi actum, quo dominium rei directum, vel utile, vel uſusfructus, aut jus in alterum transfertur, ut ſunt venditio, aut alius contractus gratuitus, vel oneroſus quo rei dominium in alterum transfertur; hypotheca, locatio ultra triennium, modò locatio fiat de bonis quæ ſingulis annis fructus reddant; nam ſi alternis vel tertiis ſolùm annis fructus reddant, locatio pro rata protrahi poteſt, ut docui *de contractibus num.* 32. infeudatio & contractus emphyteuticus, exceptis caſibus à jure permiſſis. Ex quo ſequitur:

4 Super bonis Eccleſiaſticis non licet abſque debita licentia contractum emphyteuticum, precarium, aliumve his ſimilem inire. Legati, vel hæreditatis repudiatio non ſub nomine alienationis comprehendatur.

4 Primò, non licere, hoc tempore abſque juſta cauſa, & ſine Sum. Pontificis conſenſu, ſuper bonis Eccleſiaſticis inire contractum emphyteuticum, libellarium, feudalem, cenſualem, precarium, permutationem, pignorationem, hypothecationem, tam generalem, quam particularem obligationem, impoſitionem ſervitutis, ceſſionem jurium, & actionum, tranſactionem & compromiſſum, per quod poſſeſſio in alium transfertur. hæc enim omnia nomine *alienationis*, in hac Extravaganti interdictæ, comprehenduntur. Ita Redoanus *q.* 1. Armila *verb. alienatio*, Quaranta *verb. alienatio n.* 17. & alii communiter.

5 Locatio, & conductio bonorum Eccleſiaſticorum ad triennium interdicta non eſt.

5 Secundò non eſſe interdictam alienationem, & conductionem bonorum Eccleſiaſticorum ad triennium, hæc enim permittitur in hac conſtitutione; ſecus dic ſi bona Eccleſiaſtica locentur ad longum tempus, aut ultra triennium, ut docui *de contractibus*, & *in lib. varia. tract. q.* 1.

6 Contractus emphyteuticus in bonis Eccleſiaſticis interdictum non eſt, ſi fiat, in bonis quæ in emphyteuſim concedi ſolebant.

6 Tertiò permitti contractum emphyteuticum, modò fiat in caſibus à jure permiſſis, & in bonis in emphyteuſim concedi ſolitis: nam hic caſus in Extravaganti excipitur, ibi, *vel contractum emphyteuticum præterquam in caſibus à jure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis.*

7 Caducitas non remitti poſſit à beneficiario.

7 Ex quo inferri poteſt licitum eſſe beneficiario caducitatem condonare, modò bona nondum ſint incorporata, & Eccleſiæ applicata, ut docui *de contractibus loco cit. n.* 39.

8 Alienatio fructuum licita eſt.

8 Quartò validam, & licitam eſſe fructuum alienationem, quia hæc non eſt alienatio bonorum immobilium, aut pretioſorum, quæ ſervando ſervari poſſint.

9 Alienandi promiſſio, ſeu tractatus interdictus non eſt.

9 Quintò in hac Extravaganti non eſſe prohibitum tractum, ſeu promiſſionem alienandi; aliud enim eſt alienatio, aliud alienandi propoſitum, promiſſio, & tractatus.

10 Solemnitas quænam ſervanda ſit in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.

10 Secundò dubium eſt, quænam ſolemnitas ſervanda ſit in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum.

Reſpondeo ſervandam eſſe ſolemnitatem, quam explicavi *de contractibus loc. cit. q.* 2. *n.* 7. *& in lib. variar. tract. quæſt.* 2. *punct* 4. hoc autem intelligitur, niſi Summ. Pontifex diſpenſet, perſpicuum enim eſt, Sum. Pontificem poſſe in hac re diſpenſare; conſequenter alienationem factam Sum. Pontificis aſſenſu validam eſſe abſque alia ſolemnitate, ut bene Stephanus Quaranta *verb. alienatio n.* 7. & alii, quos in ſimili retuli *de ſuſpenſionibus*.

11 Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum facta cum hac conditione, ſalvo Summi Pontificis conſenſu, invalida eſt.

11 Tertiò dubium eſt, utrùm alienatio facta cum hac conditione, ſalvo Summi Pontificis conſenſu, valeat, nondum obtento conſenſo.

Reſpondeo negativè, ut cum communi Doctorum ſententia probavi *de contractibus loc cit. num.* 7. *verſic. caveant. & in l. var. tract. loco citato.* Ratio eſt, tum quia proteſtatio eſt contraria facto; tum quia aſſenſus ſuperioris debet contractum præcedere, cùm de illius forma ſit. Quamobrem qui bona Eccleſiaſtica vendit cum hac conditione, *ſalvo Sedis Apoſtolicæ conſenſu*, in excommunicationem incidit, ſaltem ſi bona reipſa tradat, antequam beneplacitum Apoſtolicum obtineat.

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

12 OMnes, & ſinguli Eccleſiaſtici, tam ſæculares, quàm regulares, qui bona Eccleſiæ male alienare præſumunt, excommunicationem incurrunt (modò non ſint Epiſcopi, vel Abbates: iſti enim interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, aut etiam ſuſpenſione puniuntur, ut initio docui, & clariùs conſtat ex dictis *de contract. & in l. variar. locis citatis.*) Hæc propoſitio patet ex generalibus verbis Extravagantis, ibi, *Si quis contra hujus noſtræ prohibitionis ſeriem, &c.* eadem excommunicatio extenditur ad recipientem, nam in textu dicitur, *tam qui alienat, quàm is qui alienatas res & bona prædicta receperit, ſententiam excommunicationis incurrat.*

Limitanda tamen, & reſtringenda eſt hæc propoſitio prima, cum Zabarella *Clem.* 1 *de rebus Eccleſ. non alienand. quæſt. a* 1. *num.* 18. Felino, & aliis quos ſequitur Sopranus, præceptor meus eruditiſſimus, apud Filhucium *tract.* 44. *c.* 6. *quæſt.* 4. *n.* 4. modò qui aliquid alienat, deſtruit, vel demolitur, adminiſtrationem habeat; nam in *Extravagant. ambitioſæ*, ſermo eſt de Prælatis, beneficiatis, & aliis adminiſtrationem habentibus. Idem patet ex *Clem.* 1 *de reb. Eccl. non alien.* Propterea religioſus ſubditus, aut alius quicumque, qui nullo jure adminiſtrationem habens, arbores incidit, domos demolitur, aut aliquid Eccleſiæ deſtruit, vel in alios diſtrahit, & alienat, aut fundos immutat, non ligatur iſta excommunicatione, ſeu pœnis Extravagantis. An autem alio titulo ligetur excommunicatione, patet ex dictis *in lib. var. tract. quæſt.* 2.

13 Ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur ſcientia, ipſamet & alienatio.

13 Limitatur ſecundò, modò alienans ſciens alienet; nam in textu dicitur, *quidquam alienare præſumpſerit*, præſumptio autem ſupponit dolum, & ſcientiam, ut ſæpiùs in præcedentibus dixi.

Ex quo ſequitur alienantem ex ignorantia juris, vel facti, ab hac cenſura excuſari, modò ignorantia non ſit conjuncta cum ingenti temeritate; hæc enim æquiparatur ſcientiæ, ut alibi ſæpiùs dictum eſt. Ita Navarr. *conſ.* 19. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Quaranta *loc. cit n.* 9. *&* 50. Sopranus *tract.* 44. *cap* 6. *quæſ.* 4. *n.* 5.

Limitatur tertiò, modo ſecuta ſit alienatio. Ratio eſt quia pœna impoſita facienti non incurritur ob criminis attentationem, ut docui *de cenſuris in genere*, & conſtat ex dictis præcedentibus.

Ex quo ſequitur hanc cenſuram non incurri ob tractatum, cogitationem, vel attentationem alienationis.

Nonnullas alias limitationes addit in prima propoſitione, quas hic opus non eſt repetere.

14 Alienans bona Eccleſiæ excommunicationẽ incurrere videtur, juxta probabiliorẽ Auctorum ſententiam, etiamſi alienationem revocet ante realem, & pacificam traditionem.

14 Sed modò dubium eſt, utrùm qui bona Eccleſiæ alienavit, ſed pœnitentia, aut alio titulo ductus, alienationem revocavit ante realem, & pacificam traditionem, ab hac cenſura excuſetur.

Reſpondendum mihi probabiliter videtur non excuſari, quia dicitur alienaſſe; nam contractus alienationis, locationis, conductionis & ſimilium, mutuo contrahentium conſenſu perficitur, & poteſt quis dominium, vel jus in rem aliquam acquirere, etiam ante pacificam poſſeſſionem, ergo excommunicatio incurritur, antequam res alienata realiter, & pacificè tradatur, quia ante pacificam rei traditionem cenſetur completus, & conſummatus effectus ſub cenſura prohibitus, ut ſuppono.

Contraria tamen opinio probabilis eſt; quam ſequitur Covar. 2. *var. cap.* 15. *n.* 7. Jaſon in *l. fin. n.* 32. *C. de jur. emphyteut.* Navarr. *conſ.* 18. *de rebus Eccleſ. non alien.* Quaranta *loco citato num.* 50. Filliucius *tract* 14. *loco citato. n.* 11. 9. & Sopranus apud Filliucium *tract* 44 *cap* 6. *quæſt.* 5.

Objicies primò, *in cap. ſi quis presbyteror. de rebus Eccl. non alien.* decernitur, ut clerus ſubſcribens alienationi bonorum Eccleſiaſticorum, excommunicetur, niſi alienans & accipiens celeri reſtitutione ſibi proſpexerint. Is autem dicitur celeri reſtitutione proſpicere, qui reſtituit antequam Eccleſia ex tali alienatione lædatur, juxta gloſſam *ibidem in verb. celeri*. Ergo à fortiori excommunicatione evadit is, qui alienationem revocat antequam alius poſſeſſionem pacificam obtineat.

Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia in noſtro caſu incurritur excommunicatio ipſo facto per alienationem, & locationem, quæ mutuo conſenſu celebratur. In caſu autem *cap. ſi quis citato*, non imponitur excommunicatio ipſo facto, ſed comminatoriè, & ſub conditione ſi reſtitutio celeriter non fiat; à diverſia autem & diſparatis non valet illatio, *l. Papinianus exuli. ff. de minor.*

Objicies ſecundò: Pœna ſub cenſura impoſita contra facientem aliquid, non incurritur effectu nondum ſecuto, nempe reali, & pacifica traditione.

Reſpondeo effectum alienationis, ſeu alienationem cenſeri completam peracto inſtrumento; ſeu contractu, licèt emptor nondum pacificè poſſideat.

Qui plura ſcire cupit de alienatione bonorum Eccleſiaſticorum, conſulat meum librum var. tract. *q.* 2. ubi hanc rem fusè, & accuratè, quantum potui proſecutus ſum.

QUÆSTIO V.

De excommunicationibus contra clericos Papæ reſervatis.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra obtinentes Eccleſias parochiales cum juramento inſerviendi perſonaliter infra certum tempus, ſed poſtea juramentum non adimplentes.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Beneficiarius obtinens beneficium à Papa cum obligatione, & juramento reſidendi, & perſonaliter inſerviendi, an ſemper ligetur excommunicatione ſi poſtea perſonaliter non inſerviat.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio lata fuit in Bulla 87. Pii V. teſte Sayro *lib.* 3. *cap.* 31. *n.* 5. Filliucio *tract.* 15. *c.* 7. *quæſ.* 1. *&* 7. & aliis, & hæc Bulla incipit, *Inter multiplices curas, quibus ex paſtoralis officii debito, &c.* verùm in Bullario eam non inveni, & ibi fortè prætermiſſa fuit, aut quia non erat uſu recepta, aut quia hujuſmodi juramentum non ſolet nunc à parochis, aliiſque obtinentibus beneficium cum animarum cura deferri.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO

> 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt quadruplex actio.

Prima actio, ſeu potiùs omiſſio, aſt non adimplere juramentum inſerviendi perſonaliter infra certum tempus beneficio à Papa obtento cum præſtito juramento.

> 3 Beneficiarius obtinens beneficium à Papa cum obligatione, & juramento, reſidendi & perſonaliter inſerviendi, an ſemper ligetur excommunicatione ſi poſtea perſonaliter non inſerviat.

3 Rogabis, utrùm hoc valeat in quolibet beneficio obtento à Papa cum obligatione reſidendi, & perſonaliter inſerviendi.

Reſpondeo valere in quolibet beneficio Parochiali, ſeu perpetua ejus vicaria, & aliis beneficiis habentibus annexam animarum curam per obitum vacantibus, & ad Papæ proviſionem, & diſpoſitionem ſpectantibus, ſic enim in præfata Bulla decernitur.

Secunda actio eſt, dimittere hujuſmodi beneficia, reſignando, permutando, vel cedendo quovis modo, etiam occaſione litis & moleſtiæ.

Tertia, acceptare hujuſmodi beneficia ſic reſignata; Bulla enim Pii IV. non ſolum complectitur reſignantes, verùm etiam eos, in quorum favorem beneficia reſignantur, & dimittuntur.

Quarta actio eſt directè, vel indirectè præſtare auxilium, favorem, vel conſilium in præfatis actionibus, modò hujuſmodi auxilium, favor, vel conſilium ſcienter præſtetur, nam in Bulla dicitur, *directè, vel indirectè ſcienter præſtant*.

An autem excommunicatio incurratur ob conſilium, auxilium, vel favorem, nondum ſecuta actione principali, ſæpiùs, & ſæpiùs explicavi.

SECUNDA PROPOSITIO.

> 3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis, quoad tres primas, & principales actiones, ſunt omnes clerici Epiſcopis inferiores. Ratio eſt, quia in præfata Bulla exprimuntur omnes inferiores Epiſcopis.

Dixi, *quoad tres primas & principales actiones*, quia ſubjectum excommunicationis ob quartam actionem arbitror eſſe quemlibet, tam laicum, quàm Eccleſiaſticum, quia Bulla generaliter loquitur ibi, *& etiam illi, qui ad id auxilium*, &c.

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra Prædicatores, ſacram Scripturam interpretantes juxta ſenſum contrarium proprio ſenſui, & interpretationibus Doctorum, ab Eccleſia, vel uſu approbatorum, aut prædicantes tempus præfixum Antichriſti, vel judicii, aut ſuas inſpirationes, vel revelationes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Interpretans, ſeu negans Scripturam contra proprium ſenſum, quandonam ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ.*
4 *Scripturam ſacram interpretari poſſumus præter proprium ſenſum à Patribus acceptatum.*
5 *Senſus Scripturæ quotuplex ſit.*
6 *Senſus litteralis quinam dicatur.*
7 *Senſus myſticus quinam ſit & quotupliciter dividatur.*
8 *Scripturæ teſtimonia quotupliciter citari poſſint.*
9 *Concionator prædicare non poteſt tempus præfixum alicujus mali, vel adventum Antichriſti, vel judicii.*
10 *Miracula incerta, aut ficta prædicari non poſſunt. non tamen ob id excommunicatio incurri videtur in ſententia Auctoris.*
11 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
12 *Ignorantia excuſat ab hac cenſura.*
13 *Revelationem aliquam recipiens, quo pacto ſe gerere debeat antequam illam publicet, vel populo denunciet.*

> 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 LEo X. in Bullæ 21. quæ incipit, *Superna majeſtatis*, edita in Concilio generali Lateranenſi *ſeſſ.* 11 iſtam excommunicationem Summo Pontifici reſervatam tulit, & licèt nonnulli DD. ut Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 6. *n.* 8 & Filliuc. *tract.* 15 *cap.* 7. *quæſt.* 6. *n.* 177. valdè dubitent, an iſta excommunicatio uſu recepta ſit, ſicut neque receptæ ſunt omnes ferè aliæ ejuſdem Concilii excommunicationes, teſte Cajetano *verb. excomm. in fine cap* 81. Navar. *c.* 27. *n.* 110. *& ſeq.* & aliis. Alii tamen, ut Naldus *verb. prædicare, n.* 5. referunt iſtam excommunicationem tanquam uſu receptam. Propterea ab illius explicatione hic ſuperſedere nolo, quia continet doctrinam notatu dignam, & in praxi obſervandam, etiamſi fortè ſub excommunicatione latæ ſententiæ obſervari non conſueverit.

PRIMA PROPOSITIO.

> 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla expreſſæ.

Prima actio eſt, explicare Scripturam contra proprium ipſius ſenſum, & interpretationem Doctorum ab Eccleſia, vel uſu diuturno approbatorum; nam in præfata Leonis X. conſtitutione ſic habetur, *mandantes omnibus, qui hoc onus ſuſtinent, quique in futurum ſuſtinebunt, aut Evangelicam veritatem, & ſanctam Scripturam juxta declarationem interpretationem, & ampliationem Doctorum quos Eccleſia, vel uſus diuturnus approbavit, legendáſque hactenus recepit, & in poſterum recipiet, prædicent, & explanent, nec quicquam ejus proprio ſenſui contrarium, aut diſſonum adjiciant, ſed illis ſemper inſiſtant, quæ ab ipſius ſacræ Scripturæ verbis & præfatorum Doctorum interpretationibus, ritè & ſanè intellectis, non diſcordant.*

De hac re extat decretum Conc. Trid. *ſeſſ.* 4. in decreto de editione, & uſu ſacrorum librorum, ubi S. Synodus in hæc verba decernit: *ut nemo prudentiæ ſuæ innixus in rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquens, contra eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum, ipſam Scripturam ſacram interpretari audeat, etiamſi hujuſmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendæ forent. qui contravenerint per ordinarios declarentur, & pœnis à jure ſtatutis puniantur.* Vide Azor. 1. *part. lib.* 8 *c.* 2. *quæſit.*

> 3 Interpretans, ſeu negans Scripturam contra propriam ſenſum quandonam ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ.

3 An autem interpretans, ſeu negans Scripturam contra propriam ipſius ſignificationem excommunicationem Bullæ Cœnæ, tanquam hæreticus incurrat, colligitur ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ. *quæſt.* 1.

> 4 Scripturam ſacram interpretari poſſumus præter proprium ſenſum à Patribus acceptatum.

4 Sed modo dubium eſt primò, utrùm licitum ſit interpretari Scripturam præter proprium ſenſum a Patribus acceptatum.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia in præfatis Conciliis prohibitum eſt interpretari Scripturam contra proprium ſenſum, non verò præter, tum quia Scriptura eſt admodum fœcunda plures aliquando ſenſus admittens, ſi quis ergo Scripturam juxta aliquem ſenſum unanimi Patrum conſenſui minimè contrarium interpretatur & amplectitur, nullum peccatum admittit. Ita Baunes 2 *p. q.* 1 *art.* 10. *dub* 6. Azor. 1 *part lib* 8. *cap* 2. *q.* 3. Gabriel Vaſquez 1. *part. diſp.* 13. *cap.* 2 Becanus *in tract. de fide, cap.* 3. *quæſt.* 6.

> 5 Senſus Scripturæ quotuplex ſit.

5 Ut hoc melius intelligatur, advertendum eſt primò, ſenſum Scripturæ, alium eſſe litteralem ſeu hiſtoricum, alium myſticum.

> 6 Senſus litteralis quinam dicatur.

6 Senſus litteralis eſt ille, quem verba proximè, & immediatè ſignificant, ſive illa verba ſint propria, ſive metaphorica.

Dico, *ſive illa verba ſint propria, ſive metaphorica*, quia cùm quilibet Scripturæ locus admittat ſenſum litteralem, illum vero ſenſum litteralem, qui proximè ſignificatur, per verba, ſive propriè, ſive metaphoricè acceptaquam ad aliquid ſignificandum adhibentur aliquando verba propria, aliquando metaphorica; verum tamen eſt, verba Scripturæ accipienda eſſe juxta ſenſum proprium niſi ex ipſis in propria ſignificatione acceptis abſurdum aliquod colligatur. Ita S. Auguſtinus *lib.* 3. *de doctrina Chriſtiana cap.* 10. *&* 11. illud vocatur abſurdum, quod rectæ rationi manifeſtè adverſatur, vel alteri Scripturæ loco contrarium eſt.

> 7 Senſus myſticus quinam ſit, & quotupliciter dividatur.

7 Senſus myſticus eſt ille, qui non ſignificatur proximè per ipſa verba, ſed per rem ipſis verbis ſignificatam. Senſus myſticus ſubdividitur in allegoricum, anagogicum, & moralem, ſicut ſunt tres virtutes Theologicæ, fides, ſpes, charitas; fidei reſpondet ſenſus allegoricus, ſpei anagogicus, charitati moralis Allegoricus eſt ille, qui præter ſenſum litteralem ſignificat aliquid pertinens ad fidem, ſeu Eccleſiam militantem. Anagogicus eſt ille, qui præter ſenſum litteralem ſignificat aliquid pertinens ad ſpem, id eſt, ad vitam æternam, ſeu Eccleſiam triumphantem quam ſperamus. Moralis eſt ille, qui præter ſenſum litteralem ſignificat aliquid pertinens ad mores, ſeu officia charitatis. Hoc communiter explicari ſolet in voce *Hieruſalem*, quæ litteraliter ſignificat urbem Paleſtinæ, allegoricè Eccleſiam militantem, anagogicè Eccleſiam triumphantem, moraliter animam hominis. Addo iſtos omnes ſenſus pro faciliori captu, ſeu memoriæ ſubſidio indicari ſolere illis duobus verſibus.

Littera geſta docet, quod credas allegoria:
Moralis quid agas, quò tendas anagogia.

> 8 Scripturæ teſtimonia quotupliciter citari poſſint.

8 Advertendum eſt ſecundò cum Vaſquez, Azorio, & Becano *locis cit.* teſtimonia Scripturæ tripliciter citari poſſe.

Primò in ſenſu litterali intento à Spiritu S. & fieri poteſt, ut idem Scripturæ locus plures ſenſus litterales admittat, ex S. Aug. *lib.* 12. *confeſſ. c.* 30. *&* 31. & aliis communiter, teſte Azorio *q.* 11. contra Michaëlem Medinam *lib.* 6. *de recta in Deum fide cap.* 23.

Secundò in ſenſu myſtico intento à Spiritu ſancto.

Tertiò per quandam accommodationem, quam quiſque pro ſuo arbitrio facere poteſt, modò id faciat ſine falſitate, vel abſurditate.

His poſitis, conſtat concionatores poſſe interpretari Scripturam, ſaltem per quandam accommodationem juxta ſuum prudens judicium, modò illam non retorqueant ad ſignificationem contrariam proprio, vel myſtico ſenſui, quem tenuit, & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut contrariam unanimi Patrum conſenſui, ut in Concilio Tridentino ſanctiſſimè decernitur.

Et hæc circa primam actionem in conſtitutione Leonis X poſitam.

> 9 Concionator prædicare non poteſt tempus præfixum alicujus mali, vel adventum Antichriſti, vel judicii.

9 *Secunda actio* eſt, ut concionatores non præſumant prædicere tempus præfixum alicujus mali, vel adventus Antichriſti, vel judicii; nam in præfata Bulla dicitur, *tempus quoque præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti adventum, aut certum diem judicii prædicare, vel aſſerere nequaquam præſumant, cùm veritas dicat, non eſt veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate.*

Tertia actio eſt, ut concionatores non præſumat prædicere alia

futura

Digitized by Google

futura tanquam revelata aut aſſeverare inanes divinationes; in Bulla enim dicitur, *inhibentes omnibus, & ſingulis clericis ſæcularibus vel regularibus præfatis, ne de cætero in ſermonibus ſuis publicis alia quoque futura ex litteris ſacris conſtanter prædicere, nec illa Spiritu ſancto, vel divina revelatione ſe habuiſſe affirmare, & alienas inanes divinationes aſſeverando, aut alio quocumque modo tractando aſſumant.*

10 Miracula incerta, aut ficta prædicare non poſſunt, non tamen ob id excommunicatio incurri videtur in ſententia Auctoris.

10 Addunt multi Doctores ſub eadem excommunicatione vetitum eſſe prædicare miracula incerta, aut ficta; ſed hoc ego non facilè conceſſerim. Ratio eſt, quia licet in narratione illius conſtitutionis mentio fiat de prædicantibus hujuſmodi miracula, nihilominus verba diſpoſitiva illos non complectuntur; diſpoſitio enim illius Bullæ incipit ab illis verbis, *ſacro approbante Concilio ſtatuimus & ordinamus*, &c. nec ullo pacto exprimit denunciantes hujuſmodi miracula; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra verba diſpoſitionis. Ita Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 6. n. 8.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

11 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, prædicatores tam ſæculares, quàm regulares, qui aliquam ex præfatis actionibus contra præſentem iſtius Bullæ diſpoſitionem faciunt; nam textus generaliter loquitur, ibi, *ſi qui autem contra præmiſſorum aliquod committere quidquam auſi fuerint, ultra pœnas contra tales à jure ſtatutas, in excommunicationis etiam ſententiam eos incurrere volumus*, &c.

Et quamvis præfata verba ſint generalia, nihilominus relationem habent ad præcedentia, in quibus ſermo eſt de prædicatoribus ſæcularibus, &c. & regularibus.

12 Ignorantia excuſat ab hac cenſura.

12 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ignorantia excuſet facientem aliquam ex præfatis actionibus.

Reſpondeo affirmativè, quia Leo X. utitur verbo *auſi fuerint*, quod denotat præſumptionem, & dolum.

13 Revelationem aliquam recipiens quo pacto ſe gerere debeat antequam illam publicet, vel populo denunciet.

13 Secundò dubium eſt, quo pacto ſe gerere debeat is, cui facta eſt revelatio.

Reſpondeo debere hujuſmodi revelationem, antequam eam publicet, vel populo denunciet, notificare Summo Pontifici, ut ab ipſo examinetur, niſi periculum ſit in mora aut neceſſitas urgeat; in moræ autem periculo, urgente neceſſitate, debet eam notificare ordinario loci, ut ille adhibitis ſecum tribus, aut quatuor doctis, & gravibus viris, & hujuſmodi negotio cum eis diligenter examinato, licentia concedere poſſit quando id expedire videbunt. Ita decernitur in præfata Bulla, ubi etiam aſſignatur ratio cur hujuſmodi examen adhibendum ſit, tum quia res magni momenti eſt; tum quia non de facili credendum eſt omni ſpiritui; ſed ſunt probandi ſpiritus (teſte Apoſtolo, an ex Deo provenians.

Quid autem faciendum ſit antequam imprimantur libri continentes geſta, revelationes, vel miracula per interceſſionem alicujus viri, qui cum fama, vel opinione ſanctitatis ex hac vita deceſſit, conſtabit ex infra dicendis *de ſuſpenſione quæſt.* 5 *ad finem.*

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra participantes cum excommunicatis à Papa, eóſque admittentes ad divina officia.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur conditiones ad iſtam cenſuram incurrendam.*
4 *Participantes cum excommunicatis à Papa, eóſque admittentes ad divina officia, ſubjiciuntur excommunicationi.*
5 *Religioſi non ligantur excommunicatione admittendo excommunicatos à Papa ad divina officia.*
6 *Religioſi an interdictum incurrant admittendo excommunicatos ad divina officia.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 CLemens III. *in cap. ſignificavit, de ſent. excom.* iſtam excommunicationem tulit contra clericos, ſcienter & ſponte participantes cum excommunicatis à Papa; circa quam excommunicationem duo explicabo.

Primò, quænam ſit ipſius materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt participare cum excommunicatis à Papa, illóſque recipere in divinis officiis, nam in textu dicitur, *qui participaverunt excommunicatis à nobis & ipſos in officiis receperunt.*

3 Enumerantur conditiones ad iſtam cenſuram incurrendam.

3 Obſerva tamen ad incurrendam iſtam excommunicationem, ob hujuſmodi participationem, nonnullas conditiones requiri.

Prima conditio eſt, ut participans ſit clericus; textus enim loquitur de clericis, ibi, *verùm clericos*. An autem nomine *clericorum* hoc in loco intelligantur etiam religioſi, conſtabit ex dicendis in ſecunda propoſitione.

Secunda, ut participet admittendo ad divina officia; nam textus loquitur per particulam & ibi, *participaverunt excommunicatis à nobis, & ipſos in officiis receperunt.*

Ex quo patet non ſufficere quamlibet participationem, ſed eam requiri, quæ ſit recipiendo in divinis, hunc enim ſenſum important præcitata verba conjunctivè pronunciata. Propterea ſi clericus non admittat ad divina, ſed tanquam unus de populo aſſiſtat divinis officiis cum excommunicato, non incurrit iſtam excommunicationem, ſed minorem, generaliter impoſitam contra participantes cum excommunicatis vitandis; nomine autem *divinorum* intelliguntur Sacramenta, Miſſæ, & alia divina officia.

Tertia, ut participet cum excommunicatis à Papa; in textu enim dicitur *participaverunt excommunicatis à nobis*. Ex quo fit, ut participans cum excommunicatis ab Epiſcopo, vel ab alio inferiori Summo Pontifice non incidat in iſtam excommunicationem.

Quarta, ut ſcienter participet; in textu enim dicitur, *qui ſcienter*. Ex quo patet quamlibet ignorantiam excuſare participantem ab hac cenſura.

Quinta, ut ſponte participet, id eſt, ſine metu, minis, vel timore in textu enim dicitur, *ſcienter, & ſponte.*

Sexta, ut participet cum excommunicato vitando, nam poſt Concilium Conſtantienſe non tenemur quemquam excommunicatum evitare, niſi ſit evitandus: excommunicati autem vitandi ſunt illi, qui nominatim declarati, & denunciati ſunt excommunicati, aut notorii percuſſores clericorum.

Addo probabiliter ſuſtineri poſſe non incurri excommunicationem, participando cum notorio clerici percuſſore, quia hic ſit vitandus; tamen Summus Pontifex loqui videtur de participantibus cum excommunicatis à Papa per ſententiam, vel ſaltem denunciatis; ibi *participaverunt excommunicatis à nobis*. Ita ſentire videtur gloſſa hic *ver. caſus*. Cajetan. *verbo excommunicatio, cap.* 58. Coninchus *diſp.* 14. *num* 55 *& in præcedentibus*, conſentit Navarr. *c.* 27. *n.* 91. Suarez *diſput.* 10 *ſect.* 3. *n.* 9. Avila 2. *part. c.* 6. *diſput.* 10. *dub.* 2. Gambatupta *de caſibus reſervatis, c.* 6. Filliucius *tract.* 15. *c.* 7. *quæſito*, 2. *n.* 178. *& ſeq.* & alii communiter.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt clerici qui participant cum excommunicatis à Papa, eóſque ad divina officia admittunt, in textu enim ſermo eſt tantummodo de clericis. 4 Participantes cum excommunicatis à Papa eóſque admittentes ad divina officia, ſubjiciuntur excommunicationi.

Ex quo patet laicos non affici hac cenſura, quia excommunicatio non excedit perſonas in ſententia expreſſas.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm huic cenſuræ ſubjiciantur religioſi admittentes præfatos excommunicatos ad divina officia.

Filliucius *loc. cit. n.* 168. affirmat hac cenſura comprehendi clericos, ſive ſæculares, ſive regulares, quia ad eos pertinet admittere ad divina, cum ipſi dumtaxat miniſtri ſint. 5 Religioſi non ligantur excommunicatione admittendo excommunicatos à Papa ad divina officia.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur, quia juxta communem ſententiam religioſi non veniunt nomine clericorum, ſaltem in materia pœnali, in qua benignior interpretatio fieri ſolet. Ita Ugolin. *tab.* 4 *c.* 11. §. 2. Sayrus c. 13. n. 21. & alii.

6 Secundò dubium eſt, utrum religioſi afficiantur alia cenſura admittendo excommunicatos ad divina officia. 6 Religioſi an interdictum incurrant admittendo excommunicatos ad divina officia.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *de cenſuris in genere, diſp.* 3. *q.* 6. *punct.* 4. n. 18. ubi probavi, quam pœnam incurrant admittentes excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam, ibique reſpondi clericos, tam ſæculares, quàm regulares, etiam exemptos, incurrere interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, donec competentem præſtiterint ſatisfactionem ad arbitrium illius, cujus ſententiam contempſerunt *cap. Epiſcoporum, de privileg. in* 6. ubi ſic habetur, *Præſenti decreto duximus ſtatuendum ne aliqui ſæculares, aut regulares, quantumcumque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ privilegiis communiti*, &c. *excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittant; qui verò contra præſumpſerint, præter alias pœnas à jure ſtatutas, ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter.* Exiſtimo tamen ad incurrendum hujuſmodi interdictum requiri.

Primò, ut qui admittit, ſit clericus ſæcularis, vel regularis, quia horum eſt admittere ad divina officia & ſacramenta. Imò Navarr. Avila, Emanuel Sâ, & alii putant clericum non affici hac cenſura niſi ſit privilegiatus.

Sed oppoſitum probabilius cenſeo, quia textus generaliter loquitur ibi, *ne aliqui ſæculares, aut regulares, quantumcumque exemptionis*, &c. quæ verba non ponuntur reſtrictivè, ſed ampliativè. Vide quæ tradidi *de cenſuris loco citato.*

Secundò, ut qui admittitur ad divina, & alia prædicta, ſit excommunicatus, vel interdictus vitandus: tum quia in textu dicitur *excommunicatos publicè, vel interdictos*, tum quia poſt Concilium Conſtantienſe tenemur ſolùm vitare eos, qui non ſunt tolerati.

Tertiò requiritur præſumptio, quia in textu adhibetur verbum *præſumpſerint*, ex quo licet inferre, ignorantiam juris vel facti ab hac cenſura excuſare.

PUNCTUM

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra inducentes aliquem voto, juramento, vel promiſſione ad eligendam ſepulturam apud eorum Eccleſias, vel non mutandum jam electam.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Sepulchrum in ſua Eccleſia eligi, aut electam non mutari inducens voto, vel promiſſione; ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Religioſorum nomine quinam intelligantur.*
5 *Parochus inducens aliquem ad eligendam ſepulturam in ſua Eccleſia, vel ad non mutandum jam electam, non ligatur excommunicatione.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *cap. animarum periculis, de ſepulturis in 6.* interdicuntur Eccleſiæ, cœmeteria religioſorum, & clericorum ſecularium, qui in ſuis Eccleſiis, vel cœmeteriis ſepeliunt aliquem, quem induxerunt ad vovendum, jurandum, vel promittendum, ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligat, vel ſemel electam non immutet; cum hac tamen conditione interdicuntur, niſi infra decem dies integrè reſtituant omnia, quæ occaſione ſepulturæ ad ipſas pervenerunt, vel etiam ipſum cadaver, ſi petatur.

De intelligentia iſtius interdicti plura diſſeram infrà de caſibus in quibus incurritur interdictum in particulari: hic ſolùm explicabo cenſuram excommunicationis, quæ in confirmationem, & comprobationem præfati *c. 1. de ſepulturis*, edita eſt à Clemente V. *Clement. cupientes, de pœnis*, ubi Pontifex contra inducentes voto, juramento, vel promiſſione ad eligendam ſepulturam, vel electam non immutandam, excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam imponit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt actio inductionis, qua quis inducit aliquem ad vovendum, jurandum, vel promittendum, ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligat, vel electam non immutet.

Obſerva tamen, ad incurrendam excommunicationem ob hujuſmodi actionem nonnullas conditiones requiri.

Prima eſt, ut inducat alterum ad faciendum actum obligatorium electionis ſepulturæ, quia in textu dicitur, *ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum inducant*, votum autem, juramentum, & promiſſio obligationem inducunt. Ex quo ſequitur,

Primò, eum non affici hac cenſura, qui inducit aliquem ad propoſitum, & voluntatem inefficacem electionis ſepulturæ, vel mutationis circa jam electam. Ita Palud. & alii apud Sayrum *lib. 4. c. 12. n. 9.* Apud Suarez *diſput. 22. ſect. 4. n. 25.* & apud Filhucium *tract. 15. cap. 7. quæſt. 3.*

Secundò eum affici excommunicatione, qui aliquem inducit ad promiſſionem de ſepultura eligenda; hic enim dicitur induxiſſe ad promittendum, ut ſepulturam eligat. Et hoc verum eſſe arbitror, etiamſi actualis electio nondum ſecuta fuerit, quia in hac Clementina excommunicatur inducens ad promittendum, ut eligat ſepulturam; non verò præſcribitur, ut inducat ad eligendam, vel mutandam electam. Quamobrem qui alteri perſuadet electionem ſepulturæ, ſed electio re ipſa ſecuta non fuit, ſed tantummodo promiſſio electionis, inducens incurrit excommunicationem. Contrarium tenent Cardinalis *hic*; Altierius *de interdicto diſp. 1. c. 1. 4. ad finem.*

Secunda conditio eſt, ut inducat ad eligendam ſepulturam in Eccleſia pertinente ad ipſummet inducentem, quia in textu dicitur, *ut ſepulturam apud eorum Eccleſias eligant*, ideò qui aliquem inducit ad eligendam ſepulturam in aliena Eccleſia, non incurrit excommunicationem.

Tertia conditio eſt, ut adſit præſumptio, quia iſta excommunicatio lata eſt in temerarios violatores; temeritas autem requirit ſcientiam, & dolum, vel ſaltem ingentem temeritatem, quæ ſcientiæ æquiparatur.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Sepulturā in ſua Eccleſia eligi, aut electam non mutari inducens voto vel promiſſione ſubjicitur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli, tam religioſi, quàm clerici ſæculares, qui aliquem modo prædicto inducunt ad promittendum electionem ſepulturæ, apud eorum Eccleſias, vel ad mutationem ſepulturæ jam electæ, de his enim omnibus ſermo eſt *in dicto cap.* ex quo ſequitur laicos huic cenſuræ non ſubjici.

5 Religioſorum, nomine quinam intelligantur.

4 Sed modò dubium eſt primò, quinam veniant nomine *religioſorum.*

Reſpondeo illos venire, qui profeſſionem in approbata religione faciunt, ſive ſint viri, ſive fœminæ, quia *in cap. 1. de ſepulturis in 6.* dicitur *univerſis religioſis*, & in hac Clementina, quæ præfatum caput confirmat, dicitur, *religioſi*, hoc autem complectitur tam maſculinum, quam fœmineum ſexum. Secus dicendum eſt de novitio, vel novitia; iſti enim in materia pœnali nomine religioſorum non veniunt.

5 Parochus inducens aliquem ad eligendam ſepulturam in ſua Eccleſia, vel ad non mutandam jam electam, non ligatur excommunicatione.

5 Dubium eſt. Secundò, utrùm parochi inducentes aliquem ſuæ parochiæ ad promittendum electionem in ſua parochiali Eccleſia, vel ad mutandam electionem, in hanc excommunicationem incidant.

Reſpondeo negativè, quia iſtæ conſtitutiones editæ ſunt in favorem parochum; quod autem in favorem alicujus inductum eſt, non debet in ipſius damnum retorqueri, *l. nulla juris ratio, ff. de legibus, l. quod favore, C. eod. tit. & c. quod ob gratiam de reg. jur. in 6.* Ita communiter Doctores.

Addo parochum non ſolum poſſe inducere ſibi ſubditum ad eligendam ſepulturam in ſua parochia, verùm etiam ad eligendam in alia, quia quilibet jure ſuo cedere poteſt. *l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcop. & cler. l. penult. C. de pact. cap. ſi de terra de privileg. & cap. tuis, de teſtibus.*

PUNCTUM V.

De duplici excommunicatione. Prima contra commiſſarios, & judices delegatos Sedis Apoſtolicæ, concedentes alienationem bonorum Eccleſiaſticorum fieri in detrimentum Eccleſiarum. Secunda contra alios doloſè, vel ſcienter procurantes hujuſmodi alienationem, aut alienationis decretum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia primæ excommunicationis.*
3 *Alienationi bonorum Eccleſiæ conſentientes in gravamen Eccleſiæ, aut decretum, vel authoritatem præſtantes, ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Iſta excommunicatio an incurratur ſtatim poſt conſenſum, vel decretum alienationis.*
5 *Aſſignatur materia ſecundæ cenſuræ.*
6 *Alienationem fieri procurans in detrimentum Eccleſiæ, ligatur excommunicatione.*
7 *Alienationis decretum extorquens à commiſſariis, vel ſubdelegatis, excommunicationem incurrit.*
8 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
9 *Alienationis decretum extorquens in damnum Eccleſiæ ligari videtur excommunicatione; etiam non ſecuta alienatione.*
10 *Extorquens, vel procurans decretum alienationis in damnum Eccleſiæ, incurrit excommunicationem reſervatam.*

1 IN Bulla 2. Pauli II. quæ incipit, *Cùm omnibus judiciis*, præcipit judicibus, ſeu commiſſariis deputatis ad examinandas cauſas à ſupplicantibus expreſſas ut examinent cauſas, propter quas Summus Pontifex adductus eſt ad concedendam in ſuis litteris facultatem alienandi; quod ſi conſenſum, vel autoritatem præſtiterint alienandi bona Eccleſiæ in detrimentum Eccleſiæ, ſubjiciuntur excommunicationi, modò ſint inferiores Epiſcopis; Epiſcopi verò, aut ſuperiores Epiſcopis, incurrunt ſuſpenſionem per annum ab executione officii, quamquam iſta excommunicatio & ſuſpenſio non eſt reſervata Summo Pontifici. 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

Contra verò procurantes doloſè, vel ſcienter hujuſmodi alienationem, aut decretum alienationis, lata excommunicatio Summo Pontifici eſt reſervata.

Ex quo patet duplicem, ſeu triplicem cenſuram hac de cauſa impoſitam fuiſſe, de quibus hic agendum eſt, aſſignando materiam, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria primæ cenſuræ eſt duplex actio, facta in damnum Eccleſiæ. 2 Aſſignatur materia primæ excommunicationis.

Prima actio eſt, conſentire alienationi bonorum Eccleſiæ in gravamen Eccleſiæ.

Hinc ſequitur conſentientem alienationi, quæ non vergit in detrimentum, vel gravamen Eccleſiæ, ſed æqualis conditionis, non affici excommunicatione, etiamſi fortè faciat contra conceſſionem Pontificiam factam ſub conditione evidentis utilitatis. Ita Suar. *diſput. 20. ſect. 6. num. 1.* Altierius *tom. 1. diſput. 16. c. 2. col. 4.*

Secunda actio eſt, auctoritatem, aut decretum ad hujuſmodi alienationem interponere; cum enim bona Eccleſiæ alienari non debeant, niſi in evidentem Eccleſiæ utilitatem jure merito impoſita eſt cenſura contra eos, qui conſentiunt, vel decernunt alienationem fieri in damnum Eccleſiæ.

Addo iſtam cenſuram incurri, ſive conſenſus, aut decretum, vel auctoritas præſtetur gratis, ſive per metum, ſive prævia pecunia, vel promiſſione; nam in Bulla Pauli II. dicitur, *Si quis autem commiſſarius vel delegatus conſcientia prodigus in gravamen, aut detrimentum Eccleſiæ per gratiam, aut timorem, vel ſordes, alienationi conſenſerit aut decretum, vel auctoritatem interpoſuerit, inferior quidem Epiſcopo, ſententiam excommunicationis incurrat. Epiſcopus verò aut ſuperior ab executione officii per annum noverit ſe ſuſpenſum.*

Quid autem ſit conſenſum, auctoritatem, vel decretum interponere, clarum eſt ex uſitata loquendi forma; ſicut quid nomine *gratiæ*, vel *ſordium* intelligatur, conſtat ex dictis in expoſitione excommunicationis latæ, pro datis, vel promiſſis, pro gratia, vel juſtitia obtinenda in Romana Curia, & infra de ſuſpenſione contra judicem

judicem Eccleſiaſticum aliquid facientem per gratiam, vel ſordes in damnum partis.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Alienationi bonorum Eccleſiæ conſentientes in gravamen Eccleſiæ aut decretum, vel auctoritatem præſtantes, ſubjiciuntur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius cenſuræ impoſitæ ob præfatas duas actiones ſunt omnes commiſſarii, vel delegati à Sede Apoſtolica ad examinandas cauſas, propter quas in litteris Apoſtolicis conceditur facultas alienandi. Hæc tamen eſt differentia quod ſi præfati delegati ſint inferiores Epiſcopis, afficiuntur cenſura excommunicationis; ſi fuerint Epiſcopi, vel Epiſcopis ſuperiores incurrunt pœnam ſuſpenſionis per annum ab officii executione, ut apertè conſtat ex verbis Bullæ præcitatis.

4 Iſta excommunicatio an incurratur ſtatim poſt conſenſum, vel decretum alienationis.

4 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm præfati commiſſarii excommunicationem contrahant ſtatim poſt conſenſum, vel decretum alienationis, etiamſi alienatio ipſa nondum ſecuta ſit.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe cenſuram non incurri ante ſecutam alienationem. Ratio eſt, tum quia cenſuræ non incurruntur, niſi adſit actus perfectus, & completus: tum quia excommunicatio lata eſt ob conſenſum, vel decretum ex quo Eccleſia patitur gravamen & detrimentum, Eccleſia autem non patitur detrimentum, niſi actualis alienatio ſequatur: tum quia Summus Pontifex loquitur de præſtantibus conſenſum, auctoritatem, vel decretum alienationis; quamdiu autem non ſequitur contractus alienationis, non dicitur alienatio, & actus futurus non eſt actus, niſi in potentia; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio à potentia ad actum.

Contraria tamen ſententia in praxi tutior eſt; tum quia poteſt quis conſenſum, & decretum alienationis præſtare, etiamſi alienatio ipſa non ſequatur, & licet damnum actu non ſequatur, ſufficit, ut delegatus ex ſua parte fecerit actionem ex ſua natura damnificativam: tum quia extorquens decretum alienationis incurrit excommunicationem, etiamſi alienatio ipſa non ſequatur: ergo etiam concedens decretum alienationis, excommunicationem incurrit, etiamſi alienatio non fiat.

Ad rationes in contrarium facilis eſt reſponſio. & hæc de prima cenſura, in Bulla Pauli II contenta; nunc gradum facio ad ſecundam, editam contra complices hujuſmodi alienationis in detrimentum Eccleſiæ.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur materia ſecundæ cenſuræ.

5 MAteria ſecundæ cenſuræ eſt duplex actio Eccleſiæ noxia.

6 Alienationem fieri procurans, in detrimentum Eccleſiæ ligatur excommunicatione.

6 *Prima* eſt, procurare alienationem fieri in damnum Eccleſiæ, modò iſta actio fiat cum dolo, aut ſcienter, in textu enim ſic habetur. *Is verò, qui dolo, vel fraude, aut ſcienter in detrimentum Eccleſiæ alienationem fieri procuraverit*; propterea neſciens alienationem eſſe in damnum Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem.

7 Alienationis decretum extorquens à commiſſariis, vel ſubdelegatis excommunicationem incurrit.

7 *Secunda actio* eſt, extorquere ab ipſis commiſſariis, vel delegatis, decretum alienationis per ſordes, id eſt, per iniquas donationes vel promiſſiones, aut per impreſſionem, id eſt, per importunam perſuaſionem, vel deprecationem, vel ſimilem inductionem: in textu enim dicitur, *aut qui per ſordes, vel impreſſionem alienationis decretum extorſerit*.

QUARTA PROPOSITIO.

8 Enumerantur perſonæ quæ ſecundæ excommunicationi ſubjiciuntur.

8 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli qui procurant alienationem fieri, aut decretum alienationis extorquent: nam textus utitur hac loquendi forma *is vero*, quæ generalis eſt, & abſoluta.

Ex quo patet differentia inter iſtam, & præcedentem cenſuram, quod præcedens afficit tantummodo Eccleſiaſticos deputatos à Sede Apoſtolica; iſta verò afficit omnes, ſive ſint clerici, ſive Epiſcopi, ſive etiam laici, ut patet ex ratione proxima allatâ, quamquam Filliucius *tr. 15. cap. 7. quæſt. 4. ad finem*, probabiliter ſolum exiſtimat hac cenſura laicos comprehendi.

9 Alienationis decretum extorquens in damnum Eccleſiæ ligari videtur excommunicatione, etiam non ſecuta alienatione.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm hæc excommunicatio incurratur nondum ſecuta alienatione.

Reſpondeo affirmativè juxta probabiliorem, & tutiorem ſententiam, quia verba iſtius Bullæ verificari videntur, etiamſi actualis alienatio nondum ſubſecuta ſit; poteſt enim quis procurare alienationem, aut decretum alienationis extorquere, etiamſi alienatio ipſa realiter non ſequatur: probabile tamen eſt ob procurationem alienationis, excommunicationem non incurri ante ipſam actualem alienationem, ut patet tum ex rationibus allatis *dub. præcedente*, n. 4. tum ex dictis in expoſitione excommunicationis latæ contra procurantes abortum fœtus animati.

10 Extorquens, vel procurans decretum alienationis & damnum Eccleſiæ, incurrit excommunicationem reſervatam.

10 Secundò dubium eſt, utrùm iſta cenſura ſit reſervata Summo Pontifici.

Reſpondeo excommunicationem explicatam in tertia, & quarta propoſitione reſervatam eſſe, quia in Bulla dicitur, *à qua niſi per Romanum Pontificem poſſit abſolvi*, cenſura verò explicata in prima & ſecunda propoſitione non eſt reſervata, quia nulla de ipſius reſervatione mentio fit in Bulla, conſequenter quilibet confeſſarius ab ordinario approbatus, poteſt jure communi abſolvere *cap. nuper de ſentent. excommunicat.*

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra Eccleſiaſticos, qui perſonas Eccleſiaſticas coram judice laico conveniunt.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur, ſimulque innuitur locus, in quo de hac materia fuſius actum fuit.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Excommunicatio lata contra Eccleſiaſticos convenientes alios Eccleſiaſticos coram laico judice, reſervata eſt juxta ſententiam Auctoris.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur, ſimulque innuitur locus, in quo de hac materia fuſius actum fuit.

1 DE excommunicationibus editis contra eos, qui auctoritate laica trahunt, vel trahi faciunt perſonas Eccleſiaſticas ad forum ſæculare, aut qui judicium fori Eccleſiaſtici eludunt recurrendo ad curias ſæculares, ſufficienter egi *diſp. 1. qu. 19 punct. 3. & 4. & quæſt. 17. punct. 1. num. 22. & ſeqq. & punct. 4. propoſit. 2.* Verum quia à nonnullis Doctoribus adduci ſolet cenſura edita à Martino V. anno 1428. in Bulla, quæ incipit *Ad reprimendas*, eam hic breviter explicabo, quamquam in excommunicationibus Bullæ Cœnæ comprehendi videtur.

Summus ergo Pontifex in hac Bulla non ſolùm excommunicat laicos officiales, & alios complices cooperantes ad cognitionem cauſarum Eccleſiaſticarum; verùm etiam perſonas ipſas Eccleſiaſticas quæ alios Eccleſiaſticos conveniunt coram judice laico in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius cenſuræ, reſpectu Eccleſiaſticorum convenientium alium Eccleſiaſticum coram laico, eſt directè, vel indirectè trahere perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conventum ad forum laicale, ſive id fiat in actione reali, ſive mixta, ſive perſonali, ſive civili, ſive criminali; nam in Bulla dicitur, *qui alium perſonam Eccleſiaſticam, collegium, vel conventum, in actione reali, mixta, vel perſonali, civili, vel criminali, etiam occaſione cujuſcumque ſubmiſſionis, etiam juramento vallatæ, vel aliàs ad forum, ſive judicium laicale, directè, vel indirectè trahere præſumpſerint*. Quomodo autem directè, vel indirectè dicatur trahere, patet ex dictis in Bulla Cœnæ, his ſolum obſerva, verbum, *trahere* adhiberi hoc loco ad ſignificandum *convenire*, ut patet ex iis, quæ in Bulla proponuntur, agitur enim contra Eccleſiaſticos, qui in cauſis ad eorum forum pertinentibus in foro laicorum litigare volebant.

Materia verò, reſpectu ipſorum officialium laicorum, vel complicum, ſunt multæ actiones in hac Bulla expreſſæ.

Prima eſt exercere juriſdictionem laicam in cauſis Eccleſiaſticis.

Secunda eſt mandare.

Tertia rata habere facta ſuo nomine, & mandato; exiſtimo tamen ob ſimplicem ratihabitionem non incurri iſtam excommunicationem, quia in Bulla dicitur, *eorum nomine & mandato facta rata habentes*.

Quarta dare conſilium, auxilium, vel favorem.

Iſtæ quatuor actiones prohibentur etiam in Bulla Cœnæ *locis cit.* propterea hic neceſſe non eſt iterum explicare.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 SUbjectum iſtius cenſuræ reſpectu quatuor ultimarum actionum, ſunt omnes, & ſingulæ perſonæ; tam privatæ, quàm in qualibet dignitate conſtitutæ, quia de his omnibus ſermo eſt in præcitata Bulla, reſpectu verò primæ actionis ſunt omnes Eccleſiaſticæ perſonæ cujuſcumque dignitatis, quia in textu dicitur, *tenore præſentium ſtatuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quod omnes, & ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ. ſæculares, & regulares, ordinum quorumlibet, quacumque exemptione ſuffultæ, etiam Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Abbatiali, vel alia quavis præfulgeant dignitate*, &c. In dubium tamen verti poſſet, an comprehendatur Cardinalis in hac Bulla, nam ex forma loquendi non videtur comprehendi, cum enumeratione dignitatum gradatim procedatur à dignitate Patriarchali ad alias inferiores.

Hæc tamen eſt differentia inter perſonas particulares, & capitula, ſeu conventus, quòd ſingulares perſonæ afficiuntur excommunicatione; capitula verò, & conventus incurrunt ſuſpenſionem, & interdictum: nam in Bulla dicitur, *ſingulares perſonæ excommunicationis, capitula verò, & conventus, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam incurrant ipſo facto*, &c.

4 Excommunicatio lata contra Eccleſiaſticos convenientes alios Eccleſiaſticos coram laico judice, reſervata eſt juxta ſententiam Auctoris.

4 Rogabis primò, an iſta cenſura ſit reſervata.

Filliucius *tract. 15. cap. 7. quæſt. 9.* nonnihil dubitat, an iſta cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti reſpectu Eccleſiaſticorum reſervata ſit in Bulla Martini V.

Reſpondeo reſervatam eſſe Summo Pontifici: quia infrà ſubjiciuntur hæc verba *nulluſque ab eiſdem ſententiis per alium, quàm per Romanum Pontificem abſolvi valeat*, quæ verba non verificarentur, niſi referrentur ad ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſuperiùs expreſſam.

Digitized by Google

5 Ignorantia excuſat ab hac cenſura. 5 Rogabis ſecundò, utrum ignorantia excuſet ab hac cenſura.

Reſpondeo affirmativè, quia Summus Pontifex requirit præſumptionem, & temeritatem, ibi, *adverſùs talia præſumentium temeritatem*, & alia conſimilia verba inferius adhibet.

PUNCTUM VII.

De nonnullis aliis excommunicationibus præter ſuperiùs enumeratas contra clericos.

1 *Abſolvens à caſibus contentis in decreto Clementis VIII. excommunicationem incurrit.*
2 *Simoniam confidentialem committens ligatur excommunicatione.*
3 *Examini ſe ſupponens pro alio ut beneficium conſequatur, incurrit excommunicationem.*
4 *Clericus bona Eccleſiaſtica occupari conſentiens, excommunicationem incurrit.*

1 Abſolvens à caſibus contentis in decreto Clementis VIII excommunicationem incurrit. 1 PRima eſt contra abſolventes à caſibus contentis in decreto juſſu Clementis VII. edito, quod incipit, *Sacra Congregatio.* In cujus explicatione non immorabor, quia de hac re ſufficienter egi ſuprà in expoſitione Bullæ Cœnæ, *diſp. 1. quæſt. 18.*

2 Simoniam confidentialem committens ligatur excommunicatione. 2 Secunda eſt contra committentes ſimoniam confidentialem, de qua egi ſuprà, *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 17.* ubi etiam explicavi utrum iſta excommunicatio omnes afficiat.

3 Examini ſe ſupponens pro alio ut beneficium conſequatur, incurrit excommunicationem. 3 Tertia eſt contra ſupponentes ſe in examine pro alio, ut beneficium conſequantur, de hac etiam egi in excommunicationibus, quæ ſunt communes omnibus, *diſp. 2. quæſt. 3 punct. 30.* quia iſta excommunicatio incurri poteſt non ſolum à clericis, verùm etiam à laicis.

4 Clericus bona Eccleſiaſtica occupari conſentiens excommunicationem incurrit. 4 Quarta eſt contra clericos, qui in cauſa ſunt, vel conſentiunt, ut aliqui occupent bona vel jura Eccleſiarum, locorúmve piorum, iſta excommunicatio habetur in Tridentino, *ſeſſ. 22. cap. 1.* eámque ſuperiùs explicavi in excommunicationibus quæ ſunt communes omnibus, *diſp. 2. quæſt 3. punct. 11.*

QUÆSTIO VI.

De excommunicationibus non reſervatis contra Epiſcopos, & Prælatos Eccleſiaſticos.

HIc non enumerabo excommunicationes communes Epiſcopis, clericis, & aliis omnibus, quia de his in præcedentibus ſufficienter egi, proprias tantummodo Epiſcoporum, & Prælatorum hic recenſebo.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra Epiſcopum, qui in civitate, vel diœceſi diverſarum linguarum, propria auctorita ſuſcipit munus adminiſtrandi.

1 *Innuitur locus, in quo iſta excommunicatio alibi explicata fuit.*

1 Innuitur locus, in quo iſta excommunicatio alibi explicata fuit. 1 ISTam excommunicationem explicavi *quæſt. 6 punct. 2.* dum recenſerem excommunicationes latas contra Clericos, præfatum munus ſine conſenſu Epiſcopi ſuſcipientes, juxta conſtitutionem, *cap. quoniam, de offic. judicis ordinarii.*

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra majorem Pœnitentiarium, & officiales Pœnitentiariæ præſumentes intromittere ſe in expeditionibus probitis in Bulla Pii IV.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Pœnitentiario majori quænam conceſſiones interdicantur.*
4 *An iſta Bulla revocata fuerit.*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur. 1 PIus IV. nonnulla interdixit majori Pœnitentiario, aliiſque officialibus Pœnitentiariæ, & tranſgreſſoribus. Inter cæteras pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ injungit in Bulla 33. in ordine, quæ incipit, *in ſublimi Beati Petri ſolio*, hoc poſito explicabo.

Primo loco materiam iſtius excommunicationis.

Secundo ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis. 2 MAteria iſtius excommunicationis eſt, temerè intromittere ſe in conceſſionibus, & expeditionibus in hac Bulla interdictis, iſta propoſitio conſtat ex ipſiſmet Bullæ verbis, §. 26. *verſ. diſtrictiùs inhibentes.*

Dixi, *temerè*, ut indicarem excommunicationem iſtius Bullæ non incurri ob bonam fidem, vel ignorantiam, qualiſcumque illa ſit, modò ingenti temeritati conjuncta non ſit, juxta alibi dicta: nam textus requirit audaciam, ſeu præſumptionem, ibi, *non audeant, ſeu præſumant.*

3 Sed modo dubium eſt, quænam conceſſiones, & expeditiones, in præfata Bulla prohibeantur, in quibus Pœnitentiarius major, aliique officiales Pœnitentiariæ ſe intromittere nequeunt. 3 Pœnitentiario majori quænam conceſſiones interdicantur.

Reſpondeo plures in præfata Bulla enumerari.

Prima eſt circa commutationem, & derogationem ultimarum voluntatum.

Secunda eſt circa uniones, ſuppreſſiones, tranſlationes, & applicationes beneficiorum.

Tertia circa conceſſiones patronatus.

Quarta circa facultates ſtandi extra monaſteria reſpectu monialium.

Quinta circa declarationem militaris profeſſionis reſpectu religioſorum, qui ſacros ordines in religione ſuſceperunt.

Sexta circa licentias commorandi extra monaſterium, niſi adſit licentia ſuorum ſuperiorum.

Septima circa Apoſtatas à religione, ne ſcilicet abſolvantur, niſi hac conditione, ut ad clauſtrum proprii Ordinis redeant, vel ad alium Ordinem, æqualis, vel arctioris obſervantiæ tranſeant, prætereà iſtis facultas dari non poteſt obtinendi beneficia, aut illis inſerviendi, aut extra clauſtrum degendi.

Octava circa alienationes, vel permutationes bonorum Eccleſiaſticorum excedentium ſummam viginti ducentorum auri de Camera.

Nona circa abſolutiones in criminibus capitalibus, in his etiam abſolvere nequeunt in foro fori; ſed ſolum in foro conſcientiæ, ſi diſpoſitio hujus Bullæ præcisè ſpectetur.

Decima circa retentionem beneficii ſimoniacè obtenti, & ejus fructuum.

Undecima circa irregularitatem ob homicidium voluntarium, & retentionem beneficii reſpectu præfati homicidii.

Duodecima circa literas promovendi ad ſacros ordines, aut circa ætatem promovendorum.

Decimatertia circa licentiam doctorandi reſpectu religioſi, contra ſtatuta Ordinis.

Decimaquarta circa abſolutionem à fructibus indebitè perceptis.

Decimaquinta circa abſolutionem ob uſurpatam juriſdictionem, aut violatam libertatem Eccleſiaſticam; abſolutio enim conferri non poteſt, niſi cum clauſula, *ſatisfacta priùs parte læſa.*

Decimaſexta circa facultatem teſtandi.

Decimaſeptima circa confirmationem, & validitatem eorum, quæ geſta ſunt ab ordinariis, aliiſque inferioribus non habentibus facultatem ea gerendi.

Decimaoctava circa caſus, qui in litteris ſuarum facultatum expreſsè non conceduntur, exceptis caſibus, qui jure communi ordinario conceſſi ſunt. Videri poteſt Bulla, ubi hæc fuſiùs proponuntur, quamquam Cherubinus hic initio Bullæ putat.

4 Eam revocatam fuiſſe à Pio V. in Bulla 83. quæ incipit, *in omnibus.* Ego verò cenſeo in hac parte revocatam non fuiſſe; quia Pius V. non revocat iſtam conſtitutionem, ſed facultates, privilegia, & induita Pœnitentiariæ, illámque ad novam redigit formam. 4 An iſta Bulla revocata fuerit.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis, ſunt major Pœnitentiarius, Reges, Correctores, ſcriptores, procuratores, reviſores, ſigillatores, aliique Pœnitentiariæ officiales, qui audeat intromittere ſe in expeditionibus, in hac Bulla interdictis: hæc propoſitio patet ex verbis Bullæ, §. 6. ibi *diſtrictiùs inhibentes*, &c. 5 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

Sed modò dubium eſt, utrùm Datarius, Doctor in Theologia, & alter in decretis, de quibus ſermo eſt in conſtitutione 83 Pii V, quæ incipit, *in omnibus rebus*, & in qua reformatur Pœnitentiaria Apoſtolica, & ejus officiales efficiantur præfata excommunicatione, intromittendo ſe in conceſſionibus, & expeditionibus in Bulla Pii IV. prohibitis.

Reſpondeo affirmativè, quia in præfata Bulla ſermo etiam eſt de aliis officialibus; & licèt Datarius aliique prædicti Doctores tunc temporis non eſſent pœnitentiariæ officiales, nihilominùs ſemper loquitur, & afficit non ſolùm exiſtentes tempore promulgationis legis, verùm etiam ſucceſſores, ut ſuo loco docui.

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra Nuncios Apoſtolicos, & alios ex cauſa quavis tranſmiſſos ad Imperatorem, Reges, Duces, alióſque Principes impetrantes ab ipſis literas, aut favores vocales ad dignitates obtinendas.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Nuncii, aliique miſſi à Summo Pontifice ſubjiciuntur excommunicationi impetrando commendationes, & alios favores pro ſe, vel ſuis conſanguineis, & neceſſariis.*

4 *Nuncii*

4 *Nuncii miſſi à Pontifice excommunicationem incurrunt, impetrando favores, etiamſi miſſi fuerint pro cauſa temporali.*

5 *Nuncii miſſi à Collegio Cardinalium Sede vacante, non afficiuntur excommunicatione impetrando favores. &c.*

6 *Nuncius impetrans commendationes, ſeu favores ab Imperatrice, ſubjiciuntur huic excommunicationi.*

7 *Idem dic de Nuncio miſſo ad Ducem, vel Principem, & ad ipſius uxorem impetrantem commendationes, ſeu favores.*

8 *Secus dici debet, ſi impetret commendationes, vel favores à filiis Regis, vel Principis ad principatus nondum promotis.*

9 *Nuncius miſſus ad Rempublicam non videtur excommunicatione affici, impetrando favores ab aliquo illius magiſtratu.*

10 *Nuncius non ligatur excommunicatione, quoties Rex, ſeu Princeps ad quem miſſus fuit, ſponte litteras ſcribit per ſeipſum, aut alium, & Summum Pontificem rogat, ut gratiam Nuncio, vel ejus conſanguineis conferat.*

11 *Nuncius ligatur excommunicatione, quoties ipſius conſanguinei inducunt Principem ad commendationes, & favores conferendos, Nuncio hoc advertente.*

12 *Nuncius non ligatur excommunicatione procurando favores ad dignitatem obtinendam, non in Curia Summi Pontificis, ſed alterius Principis.*

13 *Nuncius non incurrit excommunicationem procurando favores, amicis, vel affinibus.*

14 *Nuncius non excommunicatione ligatur impetrando favores poſt expletum legationis munus.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN Bulla Pii IV. quæ incipit, *Et ſi Romanum Pontificem*, 96. in ordine, contra Nuncios, & alios ad Reges, Duces, vel principes, de quavis cauſa miſſos, lata eſt excommunicatio ipſo jure, & privatio omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum, inhabilitas ad illa, & alia in futurum obtinenda, & denique infamia, ſi procurare præſumpſerint a Regibus, Reginis, Ducibus, vel Principibus ſecularibus, ad quos mittuntur commendationes, favores vocales, aut litteras, ad obtinendas dignitates; cum enim hujuſmodi Nuncii negotia Sedis Apoſtolicæ apud Principes agant, non leve præjudicium negotiis Sedis Apoſtolicæ aliquando irrogaretur, relicta Nunciis libera facultate utendi favoribus prædictorum Principum: nam ſpe favoris obtinendi negotia Sedis Apoſtolicæ negligerent, aut non fideliter gererent, ut in præfata Bulla dicitur. Occaſione igitur iſtius excommunicationis duo breviter explicabo:

Primò quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex actio in hac Bulla expreſſa.

Prima eſt, impetrare per ſe vel per alium, directè, vel indirectè commendationes, preces, aut alios favores vocales, aut in ſcriptis ad conſequendum dignitates Eccleſiaſticas, ſeculares, vel alios honores, & officia ſibi, aut conſanguineis, ſeu neceſſariis ſuis, quovis modo per ipſum Romanum Pontificem conferenda, ſic enim in præfata Bulla habetur.

Secunda actio, eſt, uti illis commendationibus ſeu favoribus.

Obſerva tamen ad incurrendam excommunicationem, ob præfatas actiones, requiri præſumptionem, & audaciam, conſequenter ignorantiam quamlibet excuſare, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ut alibi oſtendi.

Hæc omnia perſpicuè conſtant ex verbis Bullæ, ibi, *Auctoritate Apoſtolica harum ſerie diſtrictiùs inhibemus, ne deinceps ſimiles Imperatorum, Regum, Reginarum, Ducum, aut aliorum Principum ſecularium commendationes, preces aut alios etiam vocales, aut in ſcriptis favores, ad aliquas Pontificias, aut alias dignitates ſeculares vel regulares, aut etiam Cardinalatus vel alios honores & officia Eccleſiaſtica conſequendum, aut ſibi, vel aliis conſanguineis & neceſſariis ſuis, quoquomodo per ipſum Romanum Pontificem conferenda per ſe, vel per alium, ſeu alios directè, vel indirectè quomodolibet ambire, ſeu procurare, neve illis etiam ultrò ſibi per Principes ſpontè oblatis uti præſumant vel audeant: eadem auctoritate, & præſentium tenore ſtatuentes, quod omnes, & ſinguli in præmiſſis delinquentes, nulla alia mentione præcedente, & abſque proceſſu deſuper habendo ſententias, & pœnas præmiſſas irremiſſibiliter eo ipſo incurrant.*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Nuncii aliique miſſi à Sum. Pont. ſubjiciuntur excommunicationi impetrando commendationes & alios favores pro ſe, vel ſuis conſanguineis, & neceſſariis.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli Nuncii, & alii miſſi à Summo Pontifice ad quoſvis Imperatores, Reges, Reginas, Duces, & Principes, in Bulla enim dicitur, *univerſis, & ſingulis noſtris & quorumvis Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum Nunciis, aliiſque ad quoſvis Imperatores, Reges, Reginas, Duces, & alios ſeculares Principes pro tempore ex quavis cauſa miſſis, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & præminentiæ ſint, etiamſi Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, vel alia majori præfulgeant dignitate, in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub majoris latæ ſententiæ, & privationis &c. diſtrictiùs inhibemus, &c.* Hinc ſequitur,

4 Nuncii miſſi à Summo Pontifice excommunicationem incurrunt impetrando favores, etiamſi miſſi fuerint pro cauſa temporali.

4 Primò Nuncios miſſos à Summo Pontifice affici hac cenſura procurando favores &c. etiamſi miſſi fuerint pro cauſa alia temporali: in textu enim dicitur, *ex quavis cauſa miſſis*, aut etiamſi miſſi fuerint à Summo Pontifice tanquam domino temporali; adhuc enim dicuntur miſſi à Summo Pontifice, tum quia ille idem eſt Princeps temporalis, & ſimul Romanus Pontifex, tum quia militat eadem ratio diſpoſitionis. Ita ſentire debent Doctores, quos in ſimili retuli de datis, & promiſſis pro gratia, vel juſtitia obtinenda in Curia Romana, & alibi in Bulla Cœnæ.

5 Nuncii miſſi à Collegio Cardinalium Sede vacante non afficiuntur excommunicatione impetrando favores, &c.

5 Secundo Nuncios, Sede vacante miſſos à Collegio Cardinalium, non affici hac cenſura non ſervando præſcripta in hac Bulla, quia hic ſermo eſt de Nunciis Miſſis à Romanis Pontificibus.

6 Nuncius impetrans commendationes, ſeu favores ab Imperatrice, ſubjicitur huic excommunicationi.

6 Tertiò Nuncium impetrantem commendationes, & preces ab Imperatrice, vinculo hujus cenſuræ obſtringi, quia Imperatrix ſub nomine Reginæ continetur, etiamſi fortè coronationis inſignia nondum acceperit, adhuc enim Regina dicitur, etiamſi mortuo marito in jura regni non ſuccedat ob non accepta præfata inſignia.

7 Idē dic de Nūcio miſſo ad Ducem, vel Principem, & ab ipſius uxore impetrante commendationes, vel favores.

6 Idem probabilius dicendum cenſeo de Nuncio ad Ducem, vel Principem miſſo, ſi ab ipſius uxore præfatas commendationes, ſeu favores impetret; tum quia maſculinum concipit etiam fœmininum, præſertim ubi eadem ratio militat; tum quia ſi uxor Principis, mortuo Principe, jura principatus teneat, dicendum videtur Nuncium impetrantem ab ipſa favores, ſubjici huic excommunicationi, ergo etiam ſubjiciuntur, dum hujuſmodi favores ab illa impetrat vivente Principe.

8 Secus dici debet: ſi impetret commendationes, vel favores à filiis Regis vel Principis ad principatus nondum promoti.

8 Secus dicendum arbitror, ſi commendationes obtineat à filiis Regis, vel Principis, ad jura principatùs nondum promotis. Ratio eſt, quia textus non loquitur de filiis Principum, ſed de Principibus, ad quos Nuncii miſſi ſunt; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra ſtrictam, & propriam verborum ſignificationem.

9 Nuncius miſſus ad Rempublicā non videtur excommunicatione affici impetrādo favores ab aliquo illius magiſtratu.

9 Quarto probabiliter ſuſtineri poſſe Nuncium miſſum ad Rempublicam, quæ nullum habeat Principem, ſeu Ducem, ſed à magiſtratu regitur, non affici hac cenſura, ſeu ab aliquo illius magiſtratus, vel etiam ab ipſo magiſtratu commendationes, & favores impetret; textus enim loquitur de obtinente præfatas commendationes à Regibus, Ducibus, & Principibus ſæcularibus: in praxi tamen dum Nuncius litteras favorabiles conſequitur à toto magiſtratu, ſeu ſub nomine magiſtratùs, hanc ſententiam non conſulerem, tum ob periculum, ut Nuncius negotia Sedis Apoſtolicæ negligat, & infideliter tractet; tum quia veroſimile eſt Summum Pontificem, ſi de hac re interrogaretur reſponſurum hanc ſuam mentem eſſe; is autem contra legem peccat, qui verba legis amplectens, contra legiſlatoris nititur voluntatem, & legis mens magis attendenda eſt quam verba, *l. ſcire leges, ff. de legibus, l. non aliter, ff. de legat. & l. nominis & rei, ff. de verb. ſignificat.*

10 Nuncius non ligatur excommunicatione, quoties Rex, ſeu Princeps, ad quem miſſus fuit, ſponte litteras ſcribit, vel per ſeipſum, aut alium Summum Pontificem rogat, ut gratiam Nuncio, vel conſanguineis conferat.

10 Sed modo difficultas eſt primò, utrum Nuncius iſtius excommunicationem incurrat ſi Rex, ſeu Princeps propria ſponte ſcribat, aut per ſeipſum, vel oratorem ordinarium, vel extraordinarium roget Summum Pontificem pro gratia, Nuncio, vel ejus conſanguineis conferendis.

Reſpondeo negativè, quoties ipſe nulla ratione cooperatur, ſed ſolùm negativè ſe habet. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio afficit præſumentes, ambire, ſeu procurare, aut uti; qui autem negativè ſe habet, non ambit, procurat, vel utitur. Quamobrem ſi Princeps inſcio Nuncio hæc officia faciat, aut fieri curet, Nuncius non afficitur excommunicatione, quia inadvertentia, & ignorantia excuſant, & textus loquitur de præſumentibus procurare, aut ſponte oblatis uti; inadvertentia autem, & ignorantia præſumptionem excludunt, modò ignorantia conjuncta non ſit cum ingenti temeritate. Item non afficitur excommunicatione, quoties advertit hæc munera à Principe obiri, & Nuncius non contradicit; excommunicatio enim lata ob actionem non incurritur ob omiſſionem, & aliud eſt ambire, procurare, & uti; aliud non impedire: quidquid ſit de foro externo, quod præſumptione utitur.

11 Nuncius ligatur excommunicatione, quoties ipſius conſanguinei inducunt Principem ad commendationes, & favores conferendos, Nuncio hoc advertente.

11 Secus dicendum videtur, ſi Princeps ad hoc inducatur precibus a conſanguineis Nuncii, idque Nuncius advertat; Nuncius enim non ſolum incurrit, dum mandatum ad hæc ferenda conſanguineis dedit (dicitur enim per alios procurare,) verùm etiam, dum ipſe mandatum non dedit, ſed nihilominus advertit Principem intuitu & contemplatione Nuncii adduci ad has commendationes, & favores tranſmittendos. Ratio eſt, tum quia in hoc caſu dicitur aliquo modo indirectè ambire & procurare, vel uti; tum quia reus iſtius cenſuræ, & aliarum pœnarum in foro externo judicabitur, ut patet ex illis verbis Bullæ §. 3. *Quodque ad illos ſententias, & pœnas hujuſmodi damnabiliter incurriſſe, legitimè probandum, & omnino convincendum ſola Principum ipſorum littera vel preces etiam per ſuos apud Sedem prædictam oratores verbo tenus porrecta, plenam, indubiam, & ſufficientem in judicio, & extra, fidem faciant, nec ad id alterius probationis adminiculum requiratur.*

12 Nuncius non ligatur excommunicatione procurādo favores ad dignitatē obtinēdam, non in Curia Summi Pontificis, ſed alterius Principis.

12 Secundò difficultas eſt, utrum Nuncius procurans commendationes, & favores ad dignitatem obtinendam, non in Curia Rom. Pontificis, ſed alterius Principis, in iſtam excommunicationem incidat.

Reſpondeo negative, quia textus loquitur de procurantibus favores ad obtinendas dignitates, beneficia, vel officia, quoquo modo per ipſum Romanum Pontificem conferenda.

13 Nuncius non incurrit excommunicationē, procurādo favores pro amicis, vel affinibus.

13 Tertia difficultas eſt utrum ambiens, vel procurans favores ad officia, ſeu dignitates obtinendas pro amicis, excommunicationem hujus Bullæ contrahat.

Reſpond. negativè, quia in Bulla dicitur, *ſibi, vel aliis conſanguineis*

Digitized by Google

& neceſſariis ſuis, amici autem non ſunt conſanguinei, aut neceſſarii, neceſſariæ enim perſonæ dicuntur illæ, quæ ſanguine, vel affinitate nobis conjunctæ ſunt. *l. quamvis. 2. C. de adult.* & Gloſſ. *l. imperator Antonius, ff. de pactis*, videri poteſt Paulus, & Calliſtratus *l. 1. & l. ſeq. ff. in jus vocati*, quos citat Simon Schardius *in ſuo lexico, verſ. neceſſaria*, & Jacobus Spiegelius, *eodem verbo*.

14 Nuncius non ligatur excommunicatione, impetrando favores poſt expletum legationis munus.

14 Quartò difficultas eſt, utrùm Nuncius impetrans favores, & commendationes, expleto jam legationis munere, in hanc cenſuram incidat.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de Nunciis, & aliis pro tempore miſſis, iſti autem expleta legatione, non ſunt amplius Nuncii, ſeu miſſi.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra Epiſcopos, aliόſque Prælatos Romam latenter venientes, & ab ea recedentes, non obtenta à Papa diſcedendi licentia.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
4 *Epiſcopum, aliúmque Prælatum latenter, & prava intentione Romam venientem recipiens, non admonito Papa de illius adventu, excommunicatione ligatur.*
5 *Idem dicendum videtur, etiamſi eum recipiat titulo conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ.*
6 *Item ligatur excommunicatione ſi recipiat ſciens ipſum latenter Romam accedere cum prava intentione, etiamſi Prælatus promittat ſe perſonaliter ſignificaturum Papæ.*
7 *Epiſcopum latenter venientem bona fide recipiens non ligatur excommunicatione, ſi non denunciet Summo Pontifici, poſtquam cognovit latentem ejus ingreſſum, & pravam ejus intentionem.*
8 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
9 *Epiſcopi latenter, & cum prava intentione Romam accedentes, ligantur excommunicatione, non verò alii Prælati.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Extravag. 1. ut Prælatorum, & in extravag. 3. & ſi dudum. de majorit. & obed.* fertur excommunicatio contra Epiſcopos ad Romanam curiam latenter venientes, & ab ea recedentes, non petita, & non obtenta licentia, & contra eos, qui hoc pacto latenter venientes recipiunt, niſi ante receptionem Summo Pontifici ſignificaverint. In his Extravagantibus duplex perſonarum genus continetur. Primum eſt Prælatorum Romam accedentium, & recedentium ſine licentia. Alterum eſt recipientium. De utriſque more conſueto hic diſſerendum eſt, &c.

Primo quidem loco explicabo materiam iſtius excommunicationis.

Secundò ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt primò, Romam venire, & ab ea recedere, non obtenta à Summo Pontifice diſcedendi licentia, ut clarè conſtat ex præcitatis Extravagantibus.

3 Enumerantur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.

3 Exiſtimo tamen, ut ob iſtam *actionem* excommunicatio incurratur, tres conditiones requiri.

Prima eſt, ut Epiſcopus latenter veniat, quia in utraque Extravagante ſermo eſt de latenter, clanculò, & more nocturæ Romam venientibus. Quamobrem Epiſcopus, qui à Metropolitano, vel eo abſente à ſuffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente licentiam veniendi Romam obtinuit, juxta decretum Concilii Tridentini *ſeſſ. 2. cap. 1. de reformat.* aut qui poſtquam Romam venit, non veretur ſe omnium conſpectui dare, ſeu publicè incedere non videtur reus iſtius excommunicationis, etiamſi non obtenta à Summo Pontifice licentia, ab Urbe diſcedat; hic enim non dicitur latenter, & clanculò more nocturæ ad Sedem Apoſtolicam declinare, ut dicitur *in extravag. 3.*

Secunda conditio eſt, ut Epiſcopus prava aliqua intentione Romam ſe conferat. Hæc conditio perſpicuè colligitur ex *Extravag. 1.* citata, in qua Summus Pontifex loquitur de iis, qui ob pravum finem ad Sedem Apoſtolicam declinant, deinde addit, *Nos igitur & ipſius Sedis honori in hac parte proſpicere, ac talium inſolentiis finem imponere cupientes, &c.*

Tertia conditio eſt, ut recedat non adito Papa, nec obtenta ab eo diſcedendi facultate.

Ex dictis ſequitur primò, eos non affici hac excommunicatione qui recta intentione Romam proficiſcuntur, etiamſi poſtea non obtenta licentia diſcedant; deficit enim prima conditio.

Contrarium tenet Filliucius *tract. 14. c. 8. quæſt. 1. n. 154.* ubi has duas conditiones rejicere conatur. Ratio ipſius eſt quia licet Summus Pontifex de illis tantum loqui videatur, qui latenter tanquam nocturæ, præſertim habitu transformato, ad Sedem Apoſtolicam veniunt intentione mala; attamen, ut apparet ex *Extrav. 3. in fin.* ubi ponitur lex ipſa, & præceptum, Pontifex videtur abſolutè comprehendere quoſcumque venientes, & recedentes ſine licentia. Hæc Filliucius.

Verùm quod ego dixi probabile mihi videtur, nec obſtat ratio Filliucii; reſpondeo enim Summum Pontificem, dum fert excommunicationem contra præfatos delinquentes, ſatis indicare ſe loqui de venientibus latenter, & prava intentione, ut conſtat, tum ex his à me paulò ante citatis, & illis ſubſequentibus, in quibus Summus Pontifex exprimit perſonas, quas anathematis gladio ferire intendit, ibi, *Nos quoſcumque Prælatos, quamvis etiam Patriarchali dignitate fulgentes, ſic ad Sedem Apoſtolicam accedentes, & ab illis, ut prædicitur recedentes*, &c. ubi notandæ ſunt illæ particulæ, *ſic accedentes, & ut prædicitur recedentes*; quæ referuntur ad qualitates in præcedentibus expreſſas: idem colligo ex ſecunda Extravaganti citata, ibi, *ſi qui verò Epiſcoporum, & ſuperiorum, hujuſmodi noſtræ inhibitionis, contradictores extiterint*, &c. ubi notanda eſt particula, *hujuſmodi*, quæ refertur ad antecedentia, in quibus cavetur, ne quis latenter Romam ſe conferat: tum quia Summus Pont. excommunicat eos, qui hujuſmodi Prælatos recipiunt, niſi antè receptionem Summo Pontifici ſignificaverint adventum illorum; veriſimile autem non eſt Summum Pontificem velle eos excommunicare, qui recipiunt venientes palam, abſque prava intentione.

Secundò ſequitur illum affici excommunicatione, qui Romam latenter venit, & cum prava intentione, etiamſi poſtea publicè incedat, ſed non obtenta facultate recedat: ſecùs ſi mutata voluntate ad Summum Pontificem ſe conferat, ab eóque diſcedendi facultatem petat, tunc, enim deſideratur tertia conditio neceſſaria ad iſtam excommunicationem incurrendam, juxta probabilem expoſitionem à me traditam.

4 Secunda actio eſt, Epiſcopum, aliúmve Prælatum latenter, & prava intentione Romam venientem recipere, non admonito prius Papa de illius adventu. Veruntamen eſt, ad incurrendam excommunicationem ob receptionem requiri præſumptionem, conſequenter ſcientiam, & dolum; nam in textu dicitur, *qui tales apud Sedem ipſam receptare præſumpſerint, niſi ante receptionem hujuſmodi eidem Romano Pontifici ſignificaverint adventum illorum*, propterea qui Epiſcopum eo pacto venientem recipit, ignorans iſtam conſtitutionem, aut neſciens Epiſcopum latenter, & prava intentione acceſſiſſe, non videtur reus excommunicationis; quia non dicitur recipere cum præſumptione. 4 Epiſcopũ, aliumque Prælatum, latenter, & prava intentione Romã venientem recipiens, non admonito Papa de illius advento, excommunicatione ligatur.

5 Major difficultas eſt primò, utrùm recipiens Epiſcopum latenter venientem afficiatur excommunicatione, ſi eum recipiat tanquam conſanguineum, affinem, vel amicum; non autem animo favendi illius pravæ intentioni. 5 Idem dicendum videtur etiamſi eum recipiat titulo conſanguinitatis, affinitatis, vel amicitiæ.

Ratio dubitandi eſt; tum quia verba formaliter accipienda ſunt, non videtur autem formaliter accipi, ſi recipiat Epiſcopum alio fine, & illa particula, *tales*, indicare videtur qualitatem, ſub qua recipi debet; tum quia recipiens hæreticum alio fine, quàm fovendi illius hæreſim, non incurrit excommunicationem, juxta communiorem Doctorum ſententiam; ergo neque illam incurrit, qui Epiſcopum clanculò venientem ad Sedem Apoſtolicam recipit, ſi eum recipiat tanquam conſanguineum, vel affinem, vel amicum, &c. tum quia iſta actio videtur acceſſoria principali; ſed principalis ergo eſt, venire ad Romanam Curiam latenter, & pravo animo; ergo ſicut veniens Romam non afficitur excommunicatione, niſi latenter & prava intentione veniat, ita neque recipiens excommunicatione afficitur, niſi eum recipiat, ut latenter, & cum prava intentione venientem, ſeu niſi eum recipiat, ut pravæ illius intentioni faveat.

His non obſtantibus, dicendum cenſeo recipientem præfatum Epiſcopum affici excommunicatione, quavis intentione recipiat, modò ſciat illum latenter, & cum prava intentione Romam venire. Ratio eſt, tum quia quavis intentione recipiat, dicitur recipere venientem Romam latenter, & cum prava intentione, ſicque verba formaliter accipiantur, nec Summus Pontifex utitur forma loquendi reduplicativa, ut tales, ſed ſimpliciter dicit, *tales*, & non excommunicat recipientes hac, vel illa intentione, ſed ſimpliciter recipientes latenter venientem ad malum finem, tum quia iſta actio non eſt acceſſoria, ſed principaliter prohibita; nam Summus Pontifex æquali forma loquendi utitur in prohibitione iſtius actionis, ibi, *nec non quoſlibet alios, qui tales apud Sedem ipſam receptare præſumpſerint*. Præterea recipiens præfatum Epiſcopum incurrit excommunicationem, antequam Epiſcopus ipſe illam contrahat, Epiſcopus autem non contrahit excommunicationem ob latentem acceſſum ſimpliciter ad Sedem Apoſtolicam, ſed ob præfatum acceſſum & ſimul ob acceſſum ſine licentia Summi Pontificis; ergo receptio non eſt actio acceſſoria, ſed principalis; hæc enim eſt natura actionis acceſſoriæ, ut excommunicatio propter ipſam non incurratur, nondum poſita actione principali ſub cenſura prohibita, in cujus deteſtationem actio acceſſoria ſub eadem cenſura interdicta fuit. Ita in ſimili Suar. *de cenſuris, diſp. 13. ſect. 4. n. 44.* Filliuc. *tr. 14. c. 9. q. 5. n. 150.* Duardus, Ugolinus, & alii, quos in ſimili retuli *de excommunicatione Bullæ Cœnæ*, lata contra vexantes Romipetas. 6 Item ligatur excommunicatione, ſi recipiat ſciens ipſum latenter Romam accedere cum prava intentione, etiamſi Prælatus promittat ſe perſonaliter ſignificaturum Papæ.

Hinc facilis eſt reſponſio ad rationes dubitandi.

9 Secundò difficultas eſt, utrùm recipiens Epiſcopum latenter, & cum prava intentione venientem Romam, incidat in excommunicationem, ſi eum recipiat; non admonito Papa, ſed intentionem habeat illum admonendi.

Filliucius *tract. 15. c. 9. quæſt. 2. n. 154* ait recipientem non affici excommunicatione, ſi Præſul ex improviſo ad eum perveniat, vel ipſemet Epiſcopus promittat ſe perſonaliter ſignificaturum Papæ.

Ego cenſeo affici excommunicatione, ſi eum recipiat, conſcius

Digitized by Google

latentia ipſius acceſſos, & pravæ intentionis. Ratio eſt, tum quia tertia abſolutè, & indiſtinctè prohibet recipi hujuſmodi Epiſcopum, non admonito prius Pontifice, tum illa quia tertia Extravagans eſt correctoria præcedentis Extravagantis; in præcedenti autem Extravagantis, ſub excommunicationis pœna præcipiebatur, ne quis hujuſmodi Epiſcopum reciperet, niſi confeſtim hoc manifeſtare curaſſet Romano Pontifici, aut alteri, per quem hoc ipſum ad Summi Pontificis notitiam deduci crediſſet; in tertia verò Extravagant. Summus Pontifex præcipit hoc ſibi ſignificari ante receptionem, hæc autem Extravagans non eſſet correctoria præcedentis, niſi obligaret recipientes ad denunciandum ante receptionem, cum præcedens obligaret ad denunciandum confeſtim poſt receptionem.

Hoc tamen intelligitur modò recipiens ſine notabili incommodo valeat denunciare; præcepta enim Eccleſiæ regulariter non obligant cum gravi incommodo, ut ſuo loco docui.

Hinc patet quid dicendum ſit de caſibus à Filliucio propoſitis, quos ego non approbo, niſi cum præfata limitatione.

7 Epiſcopum latenter bona fide recipiens ligatur excommunicatione, ſi non denunciet Summo Pontifici, poſtquam cognovit latentem ejus ingreſſum, & pravam ejus intentionem.

7 Tertiò difficultas eſt, utrùm qui præfatum Epiſcopum bona fide recepit, & poſtea comperit, ipſum Romam latenter, & pravo animo acceſſiſſe, teneatur illum ſub excommunicationis pœna Summo Pontifici denunciare.

Ratio dubitandi eſt, tum quia in materia pœnali facienda eſt ſtricta interpretatio, tum quia Summus Pontifex excommunicat eum qui præfatum Epiſcopum recipit, non admonito ipſo Summo Pontifice; hic autem non dicitur amplius recipere, cum illum bona fide jam antea receperit. His non obſtantibus,

Reſpondeo iſtum incurrere pœnam excommunicationis. Ratio eſt, tum quia moraliter loquendo, dicitur recipere, cum receptio ſit actio, quæ tractum ſucceſſivum habet, & ſemper verificatur quandiu quis apud alterum commoratur: tum quia tertia Extravagans eſt correctoria præcedentis, non ut præcedentis obligationem tollat, vel diminuat, ſed ut augeat, & confirmet, ut facilè intelliget, qui textum utriuſque rectè perſpicere voluerit; in præcedenti autem Extravaganti excommunicatur, qui antedictus recipit, niſi confeſtim curet, id fieri à Summo Pontifice; illa autem particula, *confeſtim*, non eſt addita ad finiendam obligationem denunciandi, ſed ad ſollicitandam.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Explicetur ſubjectum iſtius excommunicationis.

8 SUbjectum iſtius excommunicationis eſt,

Primò Epiſcopi latenter, & cum prava intentione Romam accedentes, & ab ea recedentes, non obtenta à Summo Pontifice diſcedendi facultate.

Secundò ſunt illi, qui præfatos Epiſcopos recipere præſumunt, non admonito Summo Pontifice.

Hæc propoſitio patet ex dictis in præcedenti.

9 Epiſcopi latenter, & cum prava intentione Romam accedentes ligantur excommunicatione, non verò alii Prælati.

9 Hic ſolùm ſupereſt dubium, utrum non ſolùm Epiſcopi, verùm etiam alii omnes Prælati qui latenter, & cum prava intentione Romam ſe conferunt, afficiantur excommunicatione iſtarum Extravagantium. Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia in tertia Extravaganti ſermo eſt de quibuſcumque Prælatis, ibi, *quoſcumque Prælatos*; verba autem generalia, generaliter intelligenda ſunt, *l. de pretio, ff. de public. in rem action. & l. ſi ſervitus, ff. de ſervitut. urban. prædior.*

His non obſtantibus, dicendum cenſeo, ſolos Epiſcopos affici excommunicatione iſtarum Extravagantium, quantum eſt ex vi primæ Actionis. Ratio eſt, quia non ſolùm in ſecunda Extravaganti ſermo eſt tantummodo de Epiſcopis, & ſuperioribus Prælatis, id eſt, Archiepiſcopis, & Patriarchis, verùm etiam in tertia; loquitur enim de Prælatis præditis Pontificali dignitate, ſeu de Pontifice diœceſim habente, Pontifex autem in Eccleſia dicitur qui Epiſcopalem habet dignitatem. Ita ſentire videntur Doctores, quos in ſimili retuli *de cenſuris in genere, diſput. 3. quæſt. 6. punct. 2. n. 2. & 3.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo in tertia Extravaganti ſermonem non eſſe ſimpliciter de quibuſcumque Prælatis; ſed de Prælatis habentibus diœceſim, & Pontificalem dignitatem; & illa verba *quoſcumque Prælatos*, referuntur ad Prælatos diœceſim, & Pontificiam dignitatem habentes, ut conſtabit diligenter perpendenti, & examinanti verba præfatæ Extravagantis.

QUÆSTIO VII.

De excommunicationibus reſervatis contra Cardinales, Epiſcopos, Prælatos, & Officiales Eccleſiaſticos.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra delinquentes in electione Summi Pontificis, vel occaſione Papatûs.

1 *Papatum ambiens ejuſque cauſâ ſimoniam committens, ligatur excommunicatione.*
2 *Papam eligens per ſimoniam ligatur excommunicatione.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Papæ electionis formam non ſervans excommunicationem incurrit.*
6 *Electioni Summi Pontificis forma quænam ſervanda ſit.*
7 *Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in electione Summi Pontificis ligantur excommunicatione.*
8 *Abſolutio excommunicationis contractæ in electione Summi Pontificis non poteſt virtute alicujus privilegii auferri.*
9 *Epiſcopus non poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ab eo, qui formam in electione Summi Pont. non ſervavit, ſeu conſtitutionem Gregorii XV. de electione Papæ tranſgreſſus fuit.*
10 *Religioſi non poſſunt hoc tempore virtute privilegiorum abſolvere ab excommunicatione contracta in electione Papæ contra conſtitutionem Gregorii XV.*

1 Papatum ambiens, ejuſque cauſâ ſimoniam committens, ligatur excommunicatione.

1 PLures Summorum Pontificum extant conſtitutiones, in quibus imponitur excommunicatio ob aliqua delicta in electione Papæ, vel ob crimen in perſonam Summi Pontificis. Prima conſtitutio, eſt Pauli IV. Secunda Julii II. Tertia Gregorii XV. quas omnes explicavi *in tract. de electione Romani Pontificis*, huc ſolùm nonnulla ad verbum transferam, ſpectantia directè ad cognitionem iſtius cenſuræ, omiſſa excommunicatione contra ambientes Papatum contra quos lata eſt excommunicatio in Bulla Pauli IV. quæ incipit, *Cùm ſecundùm*, quam ſuperiùs explicavi in hac *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 5. & in tract. de electione Papæ.*

§. I.

De excommunicatione contra Cardinales committentes ſimoniam in electione Papæ.

2 Papam eligens per ſimoniam ligatur excommunicatione.

2 JUlius II. in Bulla quæ incipit, *Cùm tam divino* non ſolùm prohibet electionem Papæ ſimoniacè fieri, verùm etiam electionem ſimoniacè factam abſolutè, & omninò irritat, graveſque pœnas tam ſic electo, quam eligentibus imponit, ac denique ſtatuentes, diſponentes, vel facientes, ſeu attentantes aliquid Sede vacante contra illam conſtitutionem, ſeu contravenientes ſubjicit excommunicationi, circa quam hoc loco explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quod ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 MAteria iſtius excommunicationis ſunt ſacrilegæ actiones, in præfata Julii II. Bulla prohibitæ, quarum

Prima, eſt, contravenire iis quæ in ea Bulla continentur.

Secunda eſt, ſtatuere, diſponere, ordinare facere, vel attentare aliquid Sede vacante contra ea, quæ in dicta Bulla continentur: in Bulla enim dicitur, *inhabiles ne Apoſtolica Sede vacante, prædictis contravenire, vel contra præmiſſa vel aliquid præmiſſorum, ſtatuere, diſponere, & ordinare, vel aliquo modo facere, ſeu attentare præſumant, quocumque exquiſito colore, vel cauſa ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, quam ipſo facto incurrant, & à qua non niſi per Romanum Pontificem canonicè electum abſolvi poſſunt, niſi in mortis articulo.*

Sed modo dubium eſt, quænam in dicta Bulla contineantur.

Reſpondeo primum, & præcipuum eſſe, cavere, ne electio Papæ fiat cum hæreſi ſimoniaca, dando aliquid, promittendo, vel recipiendo per ſe, vel per alium, alioquin Cardinales hujus criminis rei, excommunicatione ligantur. Excommunicatio enim lata eſt contra Cardinales, qui prædictis contravenire præſumunt, dando, promittendo, vel recipiendo pecunias, bona cujuſcumque generis, caſtra, officia, vel beneficia, ſeu promiſſiones, & obligationes per ſe, vel per alium, ſeu alios cauſâ electionis.

Crimen ſimoniæ vocatur hæreſis, quia, qui hujuſmodi crimen committit, ſpiritualia pretio æſtimat, vel æſtimare præſumitur.

Secundum eſt, ut non ſolùm hujuſmodi electio irrita ſit, nec convalideſcat per inthronizationem, curſum temporis, ad orationem, aut obedientiam Cardinalium; verùm etiam ſic electus, ſit ipſo facto abſque alia declaratione privatus Card. dignitatibus, beneficiis, & penſionibus, ſit Apoſtaticus, & tanquam ſimoniacus, & hæreſiarcha, ad prædicta omnia, & ſingula, inhabilis habeatur, eandem privationem Cardinalatûs, dignitatum & beneficiorum incurrant Card. ſimoniacè eligentes, niſi conjunxerint ſe aliis Cardinalibus intra terminum octo dierum, poſtquam fuerint ab eis requiſiti.

Tertium eſt, licere Cardinalibus omnibus, clero, populo Romano, & omnibus officialibus impunè recedere ab obedientia Papæ ſimoniacè electi.

Quartum eſt Cardinales poſſe brachium ſæculare implorare, ſi electus per ſimoniam ingreſſerit ſe regimini univerſalis Eccleſiæ.

Quintum eſt, ut omnes mediatores hujuſmodi electionis ſimoniacæ, ſint ipſo facto privati honoribus, beneficiis, & bonis ad ſimilia inhabiles, tam activè, quam paſſivè inteſtabiles; & eorum bona fiſco, inſtar reorum criminis læſæ majeſtatis ipſo facto applicentur.

Sextum eſt; ut omnes obligationes ſimoniacæ in electione Papæ irritæ ſint.

Septimum, ut Cardinales non complices electionis ſimoniacæ

poſſint alium eligere, adhibitis etiam Cardinalibus complicibus ſimoniæ, qui ſe conjungere voluerint.

Ex dictis facilè colligitur Cardinales affici excommunicatione, non ſolùm ſi labem ſimoniæ committere præſumant in electione Papæ, verum etiam ſi præſumant decernere electionem Papæ ſimoniacam, non fuiſſe invalidam, aut licitum non eſſe recedere à ſic electo, & ſic de cæteris.

Rogabis, utrùm iſta excommunicatio incurratur, quovis tempore præfatæ actiones fiant.

Reſpondeo incurri ſolùm, ſi fiant Sede vacante, ſic enim decernitur in præfata Julii II. Bulla, ibi, *inhibentes omnibus, & ſingulis S. R. E. Cardinalibus, ne Apoſtolica Sede vacante prædictis contravenire, vel contra præmiſſa ſtatuere*, &c. An autem incurratur excommunicatio lata à Paulo IV. patet ex dictis *qu.* 3. *punct.* 2. n. 3. *& ſeqq.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Cardinales, qui aliquam ex præfatis actionibus faciunt Sede vacante: in Bulla enim dicitur, *inhibentes poſtremò omnibus & ſingulis S.R.E. Cardinalibus, qui pro tempore erunt, & eorum ſacro Collegio, ne Apoſtolica Sede vacante*, &c. Vide, quæ tradidi *de electione Papæ, q.* 2. *punct.* 2. § *unico*, ubi de ſimoniaca electione prolixè diſſerui.

§. II.

De excommunicatione Summorum Pontificum Gregorii XV. & Urbani VIII. contra Cardinales non ſervantes formam, in eligendo Summo Pontifice præſcriptam, aut præſumentes aliquid facere, vel attentare contra ipſam Bullam, quæ incipit, Æterni Patris.

TRia principaliter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quis poſſit illius abſolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

5 Papæ electionis formam non ſervans, excommunicationem incurrit.

5 MAteria iſtius excommunicationis præcipua eſt, contravenire formæ à Gregorio præſcriptæ in electione Summi Pontificis, quæ autem forma præſcripta ſit, conſtabit ex infrà dicendis, & patet ex ipſa Bulla, in qua non ſolùm traditur forma electionis præcisè, verum etiam juramenti, & deputationis Cardinalium, ad ſuſcipiendum infirmorum vota. Præterea ſub excommunicatione præcipitur, ut ſcrutinium bis ſingulis diebus peragatur, ut Cardinales non infirmi poſt tertium campanæ ſonum ad locum conclavis ſolitum conveniant, ut ſecretum ſervent, ut à pactionibus, conventionibus, promiſſionibus, aliiſque obligationibus, minis, ſignis, contraſignis ſuffragiorum, aliiſque hujuſmodi tam reſpectu incluſionis, quàm excluſionis, ſeu ſuffragio dando, vel non dando abſtineant, ut electio non fiat niſi per ſecreta ſchedularum ſuffragia, vel per viam compromiſſi, vel quaſi per inſpirationem juxta formam ibi impoſitam alioquin electio irrita ſit, & invalida, in his omnibus caſibus excommunicatio ipſo facto imponitur. Sub eadem excommunicationis pœna Card. prohibetur mutatio, alteratio, actio, vel aliqua attentatio contra iſtam conſtitutionem, vel contra aliquid in ea contentum. Ut autem exactior habeatur cognitio eorum, quæ in hac Bulla Cardinalibus præſcribuntur, ea hic breviter, & compendiosè percurram.

6 Electionis Summi Pontificis forma quænam ſervanda ſit.

6 Quæres igitur, quænam in Bulla Gregorii XV. præſcribantur, & contineantur.

Reſpondeo multa præſcribi, & contineri, quorum hæc eſt brevis & compendioſa compilatio, & enumeratio.

Primò, electio fieri non poteſt, niſi in conclavi jam clauſo, & poſt celebratam in ea prima die Miſſæ ſacrum, in quo Cardinales aſtantes Eucharistiæ Sacramentum ſumere conſueverunt, §. *matura.*

Secundò, electio facienda eſt per ſcrutinium, aut per ſcrutinium, & acceſſum, aut per compromiſſum, aut per inſpirationem, ſervato modo in ſingulis iſtis formis præſcripto. Itaque ſi electio per ſcrutinium fiat, ſcrutinium peragi debet per ſecreta ſuffragia, & in eo concurrere debent duæ partes ſuffragiorum, §. *matura, & §. quòd ſi electio.*

Quando electio per compromiſſum facienda eſt, *Primò* compromiſſum iniri debet omnibus conſentientibus. *Secundò* eligendi ſunt plures compromiſſarii, & hi quidem Card. in conclavi præſentes. *Tertiò* nullus poteſt ſe compromiſſarium inſtituere, nec ullus compromiſſarius poteſt ſeipſum eligere, §. *quòd ſi electio.*

Quando electio peragitur per inſpirationem, *Primò* facienda eſt omnibus conſentientibus, & nemine diſſentiente. *Secundò* ſine tractatu de ſpeciali perſona. *Tertiò* conſenſus exprimendus eſt per verbum, *eligo*, intelligibili voce prolatum, niſi fortè eligens infirmus ſit; tunc enim ſufficit conſenſum exprimere per verbum, *eligo*, ſcripto exaratum, §. *quòd ſi electio.* De his eligendi formis plura diſſerui *in tract. de electione.*

Tertiò, electus non poteſt ſibi ſuffragium ferre, imò ipſius ſuffragium irritum eſt, dum ſibi ſuffragatur; ipſe tamen computandus eſt in numero Cardinalium eligentium; ſi duæ partes tantum ſuffragiorum alicui tribuantur, aperienda eſt ſchedula electi, ut inſpiciatur, an ipſe ſibi ſuffragium dederit; nam ſi compertum ſibi ſuffragium dediſſe, electio irrita eſt defectu debiti numeri ſuffragiorum. Propterea ſi quis electus ſit cum duabus partibus ſuffragiorum præcisè, electio habenda non eſt valida, donec explicata, & reſignata electi ſchedula conſtiterit ipſum ſibi ſuffragium non dediſſe, §. *numerum*, & § *rurſus.*

Quartò, ſi plures nominati ſint, & pares ſint in numero ſuffragiorum, nullus remanet electus; ſi verò impares ſint, is cenſetur electus, qui ſuperat alium in numero ſuffragiorum, etiamſi uno tantum ſuffragio ſuperet, modò duas tertias partes ſuffragiorum tulerit, §. *ac ſi.*

Quintò, juramentum emittendum eſt à Cardinalibus in ſuffragio ferendo, juxta formam præſcriptam *in* §. *inſuper.*

Sextò, electi nomen ſcribendum eſt immutato proprio charactere, & ſimul adducta certa nota, ſeu ſigno in ſchedulis tam ſcrutinii, quàm acceſſus, ut fraus evitetur, & illa pars ſchedulæ in qua dicta ſigna apponuntur, complicanda eſt, §. *ſuffragiorum, & §. poſtea.*

Septimò, ſigna, & ſuffragia in media Capella conſcribi debent ad menſam ibi conſtitutam, & circumſeptam, ut ab aliis videri nequeat quod à ſuffragatoribus ſcribatur. Si quis verò ad menſam ſe conferre nequeat, ſchedulam conficiat, eámque ultimo ſcrutatori tradat, §. *quòd autem.*

Octavò, electione in ſcrutinio non ſecuta, inſtituendus eſt acceſſus, antequam Cardinales ad alia progrediantur, peracto enim ſcrutinio, quilibet poteſt ſemel alteri accedere, ſchedulæ autem acceſſus conficiendæ ſunt eo pacto, quo dixi conficiendas eſſe in ſcrutinio. Præterea in conficienda ſchedula acceſſus, qui alicui vult accedere, ſcribere debet nomen illius cui accedit, ſi nulli velit accedere, ſcribat: Nemini. § *& acceſſus.*

Nonò, qui in ſchedula ſcrutinii plures nominavit, poterit in acceſſu unum ex nominatis eligere. Is tamen, qui plures nominavit in numero Cardinal. computandus eſt, ſed ipſius ſuffragium in ſcrutinio latum, invalidum eſt, ac ſi latum non fuiſſet, § *nulli autem.*

Decimò, dum quis in acceſſu nominatus fuit aliquo ſuffragio, idem ſigillum, & eadem ſigna habente cum ſuffragio ſcrutinii aperienda ſunt ſuffragia, ut inſpiciatur, an ab eodem nominatus fuerit in acceſſu, qui in ſcrutinio, §. *poſtea verò.*

Undecimò, ſi ſchedula acceſſus notata ſit aliquo ſigno, quo notata non ſit ſchedula ſcrutinii, ſuffragium acceſſus nullum eſt. Præterea accedens ad aliquem, cui ſuffragium in ſcrutinio tulerat, invalidè accedit, & irritum eſt ſuffragium acceſſus, §. *ac ſi.*

Duodecimò accedens ad aliquem, cui ſuffragium in ſcrutinio non tulerat, non cenſetur ab eo recedere, quem in ſcrutinio nominaverat, §. *neque in quolibet.*

Decimotertiò ſchedulæ omnes diligentiſſimè, & palam enumerandæ ſunt, antequam ſchedulæ ſcrutinii, vel acceſſus à ſcrutatoribus aperiantur, & ſi plures inventæ fuerint, quàm ſint Cardinales in conclavi præſentes, omnes comburendæ ſunt, & iterum ad ſuffragium ſtatim accedendum, §. *& inſuper, & in* §. *ſi quis*, imponitur excommunicationis pœna contra non ſervantes ſupradicta.

Decimoquartò infirmus, qui ob infirmitatem ad ſcrutinium venire nequit, ſuffragium tradere debet Cardinalib. ad hoc deputatis, juxta formam ibi præſcriptam *in* §. *præterea ſtatuimus.* Verùm ſi infirmus ob infirmitatem ſcribere non poſſit, ſcribere poteſt per alium extorto juramento de ſervando ſecreto, quod ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſervari præcipitur, §. *præterea ſtatuimus.* Tres autem ſcrutatores pro votis infirmorum ſuſcipiendis extrahendi ſunt per ultimum Diaconum, ante quodlibet ſcrutinium; & hi tenentur ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda ſecretò celare, quæ cognoverint in exercendo ſuo officio. Idem militat in recognitoribus, §. *ad hæc ſcrutatores.*

Decimoquintò, ſcrutatores deferre debent folia ad infirmos, in quibus annotatus ſit numerus ſuffragiorum, quem quiſque tulit in ſcrutinio. Vide cæremoniale, *titulo de acceſſu. verſ. prim. pag.* 16.

Decimoſextò, finito ſcrutinio & acceſſu ſorte extrahendi ſunt tres Cardinales, qui ſchedulas omnes recognoſcant, & ſchedulæ omnes ſtatim palam comburendæ ſunt, §. *ad hæc.*

Decimoſeptimò ſcrutinium bis ſingulis diebus peragendum eſt, ſemel manè poſt ſolitam Miſſam, & iterum poſt prandium, ad quod ſinguli ſub excommunicationis pœna ipſo facto poſt ſolitum campanæ ſonum convenire debent, niſi prava valetudine impediantur, §. *ſimiliter.*

Decimooctavò, ſecretum in iis ſervari præcipitur, quæ circa ſuffragium ferendum, vel latum pertinent, §. *poſtremò ſtatuimus.*

Decimononò, vetantur pactiones omnes, promiſſiones, ſigna, pacta, juramenta, obligationes, intendimenta, & ſimilia ad aliquem, ſeu aliquos includendos, vel excludendos, § *Card.* ubi etiam irritantur juramenta, & pacta circa prædicta. Imo non ſervant prædicta pacta, conventiones, vel juramenta, non incurri infamiam, ſeu notam violatæ fidei. Addit Sopranos Card qui tranſgredienti tale pactum audet exprobare, notam violatæ fidei, vel perfidiæ, in pœnam excommunicationis ipſo facto incurrere. Sed hoc mihi durum videtur nec clarè colligitur ex Gregorii conſtitutione, imò cùm verſemur in materia pœnali, verborum ſignificatio extendenda non eſt, ſed potius reſtringenda; Summos autem Pontifex aſſeris quidem non ſervantem præfacta pacta, ſeu juramenta, notam perfidiæ non incurrere, non tamen ſufficienter explicaſſe videtur exprobrantem notam violatæ fidei, excommunicationis pœnam ſubire.

Vigeſimò,

Vigeſimò, Cardinales cenſuris irretiti, excludendi non ſunt ab electione, tam activa, quàm paſſiva. §. *volumus etiam.*

Vigeſimo primò, cavendum eſt Cardinalibus, ne aliquid contra iſtam conſtitutionem ſtatuere, diſponere, alterare, tractare, facere, vel attentare præſumant, quovis prætextu, cauſa, vel exquiſito colore, alioquin excommunicationis cenſuram ipſo facto incurrunt, §. *poſtremò ſtatuimus*, *& in* §. *ut autem.* Ad obſervationem iſtius conſtitutionis deputantur Cardinales, qui ſingulis diebus, curam habent agendarum congregationum.

Vigeſimo ſecundò, Cardinales, aſſecuto Cardinalatu juramentum præſtare debent de hac conſtitutione, & aliis ſimilibus ſervandis. Idem facere debent Cardinales non ſolùm in prima congregatione paſt obitum Pontificis fieri ſolita, verùm etiam in congregatione poſt conclavis ingreſſum, ut ex §. *volumus quoque.*

Quæ in conſtitutionibus præcedentium Pontificum ſancita fuerunt, in ſuo relinquantur robore, §. *quibus conſtitutionibus*, exceptis iis, quæ in hac conſtitutione expreſſa ſunt. Ex quo infert Sopranus *lib. 1. c. 2. de electione*, iſtam conſtitutionem non eſſe derogatoriam præcedentium, ſed potiùs ſuppletivam: nam conſtitutio, quæ præcipit omnia, quæ in aliis conſtitutionibus decernuntur, & præterea aliquid aliud, non eſt derogatoria, ſed ſuppletiva, & accumulativa.

Ego verò cenſeo ea parte derogatoriam eſſe. Ratio eſt, tum quia in præcedentibus conſtitutionibus decernitur electum à duabus partibus Cardinalium, quacumque forma, & quocumque in loco eligatur, verum Pontificem eſſe; in conſtitutione verò Gregorii irritatur electio alio in loco, quàm in conclavi clauſo, aut alia forma, quàm hic præſcripta: ergo iſta Gregorii conſtitutio derogatoria ea parte dici debet; nam illa conſtitutio dicitur derogatoria alterius, quæ aliquid contrarium decernit: tum quia Gregorius *in* §. *non obſtant. & in* §. *quibus*, expreſsè dicit, ſe nolle conſtitutionibus aliorum Pontificum, & pœnis in eis contentis derogare, niſi in ſuperiùs expreſſis. Ergo dicendum eſt aliquid expreſſiſſe, in quo præcedentibus conſtitutionibus derogare intendit.

Hinc patet reſponſio ad rationem Soprani, reſpondeo enim eſſe derogatoriam, quatenùs ſtatuit aliquod contrarium præcedentibus conſtitutionibus, ut patet ex prima ratione.

SECUNDA PROPOSITIO.

SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Cardinales, contra iſtam conſtitutionem delinquentes; ipſi enim exprimuntur, & ab ipſis hujus Bullæ obſervatio exigitur.

7 Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in electione Summi Pontificis ligantur excommunicatione.

7 Addi poteſt caſus, in quo alii, præter Cardinales, hac cenſura ligantur, nempe ob electionem invalidam, quando electio celebrata fuit conclavi nondum clauſo, aut non ſervata forma ſcrutinii, acceſſus, compromiſſi, & quaſi inſpirationis; tunc enim non ſolùm Cardinales, verùm etiam complices, & fautores laqueo excommunicationis irretiuntur: nam in Bulla dicitur, *tam ipſi, quàm eligentes ejuſque fautores & complices, ſententiam excommunicationis, & anathema, aliáſque cenſuras, & pœnas in violatoribus Sedis Apoſtolicæ, à ſacris canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas, pariter ipſo facto incurrant.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Abſolutio excommunicationis contractæ in electione Summi Pontificis, non poteſt virtute alicujus privilegii auferri.

8 ABſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici, nec ullus excepto mortis articulo, etiam virtute alicujus privilegii, poteſt ab ea abſolvere, nam in præfata Bulla dicitur. *A qua ſicut ab alia quacumque in hac conſtitutione impoſita & irrogata, ſeu infrà imponenda, & irroganda pœna excommunicationis tam ipſi, quàm quilibet alius, ſive S. E. R. Cardinalis, ſive alia perſona cujuſcumque gradus, conditionis, dignitatis, & præeminentiæ, à nullo neque etiam à majori Pœnitentiario, cujuſcumque facultatis vigore, præterquam à Summo Pontifice, niſi in mortis articulo abſolvi poſſe.*

9 Epiſcopus non poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ab eo, qui formam in electione Summi Pontificis non ſervavit, ſeu conſtitutionem Gregorii XV. de electione Papæ tranſgreſſus fuit.

9 Hinc ſequitur primò Epiſcopum non poſſe abſolutionem impendere, etiamſi delictum ſit occultum; quamvis enim Epiſcopus poſſit à cenſuris Summo Pontifici reſervatis, & ob delictum occultum contractis abſolvere, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6.* nihilominùs ab iſta non poteſt, quia Summus Pontifex abſolvendi facultatem ademit, etiam majori Pœnitentiario.

Neque obſtat dicere in hac reſervatione non fieri mentionem Concilii Trident. conſequenter non cenſeri derogatum privilegiis Epiſcoporum in Tridentino conceſſis: reſpondeo enim primò, juxta communiorem ſententiam non requiri mentionem Concilii Trident. in conceſſionibus Summi Pont. ut patet ex dictis *diſp. 2. quæſt. 22.* dum loquerer de abſolutione ab excommunicationibus in Bulla Cœnæ. Reſponderi poteſt ſecundò in hac Bulla derogari omnibus conſtitutionibus, & decretis etiam Conciliorum generalium, huic Bullæ contrariis, ibi *non obſtantibus, quatenus opus ſit*, &c. quæ derogatio extendi etiam videtur ad reſervationem hujus cenſuræ, dùm derogatio ſit generalis: quatenùs opus eſt.

10 Religioſi non poſſunt hoc tempore virtute privilegiorum abſolvere ab excommunicatione contracta in electione Papæ contra conſtitutionem Gregorii XV.

10 Secundò ſequitur religioſos non poſſe hoc tempore virtute ſuorum privilegiorum, ante iſtius Bullæ conſtitutionem conceſſorum, ab hac cenſura abſolvere, ut patet ex allata ratione. An autem abſolutio virtute cruciatæ impendi poſſit, patet ex dictis *de legibus, de ceſſatione privilegiorum*, & ex dictis, *de abſolutione ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ.*

Tertiò ſequitur abſolutionem ab hac cenſura impendi poſſe dum Summus Pontifex de novo creatus, dicit aliquibus conclaviſtis: Do vobis facultatem, qua abſolvi poſſitis ab omnibus excommunicationibus, contractis occaſione conclavis, ſeu creationis Pontificis; tunc enim cenſetur data facultas confeſſario, ut patet ex dictis *de Sacramentis.*

Nonnullas alias excommunicationes, quæ occaſione Papæ, ſeu creationis Summi Pontificis incurruntur, ſuperiùs explicavi *q. 5. punct. 2. & 3.* quæ ibi videri poſſunt. Hic immorandum eſſet in explicandis, quæ hoc tempore ad electionem Summi Pontificis faciunt, præſertim juxta Summorum Pontificum Gregorii XV. & Urbani VIII. diſpoſitionem quæ incipit, *Æterni Patris*, editam anno 1621. Verùm quia hæc fusè ſatis explicavi *in tract. de electione Summi Pontificis*, ad ibi dicta remitto.

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra Cardinales revelantes vota, quæ Papa in conſiſtorio, aut alia occaſione ſub ſecreto tegenda expreſsè indicavit.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Revelans aliquid de quo Papa ſilentium indixit in conſiſtorio aut alibi, excommunicationem incurrit.*
4 *Revelans aliquid quod Papa ſub ſecreto tegendum præcepit, excommunicationem incurrit, etiamſi ex illius ſecreti manifeſtatione, nullum alteri damnum ſequatur.*
5 *Revelans votum, aut aliquid aliud dictum; vel factum in conſiſtorio quod Papa ſub ſilentio tegendum non præcepit, excommunicationem non incurrit in ſententia Auctoris.*
6 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
7 *Revelans aliquid quod audivit ab eo, cui Summus Pontifex ſilentium & ſecretum indixit, excommunicationem incurrere videtur in ſententia Auctoris.*
8 *Cardinalis, cui Summus Pontifex aliquid dixit ſub ſecreto, non videtur in excommunicationem incidere loquendo de ea re; poſtquam aliis publicata fuit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 LEo X. in Bulla 17. ſupernæ diſpoſitionis arbitrio, edita anno 1514. in Concilio Lateranenſi, in hæc verba loquitur: *Statuimus, ne quis Cardinalium vota in conſiſtorio data, & quæcumque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium aut præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint, ſcripto, aut verbo, vel quovis alio modo revelet, ſub pœna perjurii & inobedientiæ & quotieſcumque, à nobis, & Romano Pontif. pro tempore eo exiſtente ſpecialiter, & expreſsè ultrà præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium. Si quis contra fecerit, ultra pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat*, &c. De hac igitur excommunicatione agentes explicabo.

Prius ipſius materiam,

Deinde ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt revelatio illius quod Summus Pontifex ſpecialiter, & expreſsè præcepit non revelari, nam in Bulla dicitur, *& quotieſcumque à nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente ſpecialiter, & expreſsè ultra præmiſſa indictum fuerit ſuper aliqua re ſilentium, ſi quis contra fecerit, ultra pœnas, excommunicationem latæ ſententiæ incurrat.* Hinc ſequitur

3 Revelans aliquid de quo Papa ſilentium indixit in conſiſtorio, aut alibi, excommunicationem incurrit.

3 Primò, eum affici excommunicatione, qui manifeſtat aliquid, de quo Papa ſilentium explicitè indixit, ſive id, de quo ſilentium indixit geſtum, aut edictum fuerit in conſiſtorio, ſive alio in loco; nam Summus Pontifex generaliter loquitur de iis, de quibus ſpecialiter & expreſsè ſilentium indixit, ultra ea, quæ in conſiſtorio geſta, vel dicta ſunt. Notanda enim eſt illa loquendi forma, *ultra prædicta*, quæ indicat, tam geſta, & dicta in conſiſtorio, quàm alia occaſione reticenda eſſe ſub pœna excommunicationis, quoties Papa præcepit ea non revelari. Ita Fill. *tr. 15. c. 9. quæſt. 3. n. 100.* contra nonnullos alios, aſſerentes iſtam excommunicationem incurri ſolùm, quoties revelatur aliquid de actis ſecretò in conſiſtorio, quod Papa præcipit non revelari. Imò auctor libri de excommunicationum pro Archiepiſcopatu Bononienſi *c. 5. de excommunicat. n. 2.* Caiet. *verb. excommunic. in fine.* Suarez. Navarr. & alii, quos in præcedentibus excommunicationibus retuli, dubitant, an iſta excommunicatio uſu recepta ſit.

Secundò ſequitur, revelantem aliquid quod Papa ad aurem, vel in ſecreto dixit; ſed de ſilentio ſervando nihil explicitè loquutus fuit, non incidere in iſtam excommunicationem: quia Summus Pontifex excommunicare ſolùm videtur eos qui revelant aliquid de quo ſpecialiter, & expreſsè indictum eſt ſilentium: Summus autem Pontifex hic & nunc, non indixit ſilentium ſpecialiter, & expreſsè, ſed tacitè.

Tertiò ſequitur excommunicationem ab eo Cardinali incurri; qui aliquid dictum vel factum in conſiſtorio detegit ſi Papa initio; aut etiam in fine conſiſtorii dixit, velle omnia, quæ in conſiſtorio aguntur, aut acta, vel dicta ſunt, ſub ſilentio teneri. Ratio iſtius illationis eſt, quia revelat aliquid, de quo ſpecialiter, & expreſsè indictum eſt ſilentium. Neque opus eſt, ut Papa in quolibet particulari

negotio præcipiat ſilentium, ſed ſufficit ut in genere mandet dicta, vel audita, aut facta in conſiſtorio ſilentio involvi, adhuc enim dicitur ſpecialiter, & expreſsè indixiſſe ſilentium, cum illæ dictiones, *ſpecialiter, & expreſsè*, non cadant ſuper res ſilentio tegendas, & tacendas, ſed ſuper ſilentium. Sed modo dubium eſt,

4 Revelans aliquid quod Papa ſub ſecreto tegendum præcepit, excommunicationem incurrit etiamſi ex illius ſecreti manifeſtatione, nullum alteri damnum ſequatur.

4 Primo, utrum manifeſtatio alicujus rei, de qua Summus Pontifex ſilentium indixit, excommunicatione puniatur, etiamſi in nullum vergat alterius damnum, & præjudicium.

Reſpondeo affirmative, quia Summus Pontifex hanc conditionem non requirit, ſed abſolutè loquitur de eo, qui revelat rem aliquam, de ſpecialiter & expreſsè indictum fuerat ſilentium.

5 Revelans votum, aut aliquid dictum, vel factum in conſiſtorio quod Papa ſub ſilentio tegendum non præcepit, excommunicationem non incurrit, in ſententia Auctoris.

5 Secundo, dubium eſt, utrùm revelans votum, vel quid aliud dictum, vel factum in conſiſtorio, de quo Papa ſilentium ſpecialiter, & expreſsè non indixit, in iſtam excommunicationem incidat.

Fillucius *loco citato*, affirmative reſpondet, quoties revelat aliquid, quod in odium, aut præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poteſt. Ratio ipſius deſumi poteſt ex illis verbis, *ultra præmiſſa*, quæ hunc ſenſum patiunt; Summus Pontifex excommunicat non ſolùm revelantes ea de quibus ſpecialiter, & expreſsè ſilentium indixit, verum etiam, qui ſcripto, aut verbo alio quovis modo revelat vota in conſiſtorio data, & quæcumque ibi geſta, aut dicta, quæ in odium, aut præjudicium, aut ſcandalum alicujus redundare poſſint.

Sed mihi dicendum videtur non incidere in excommunicationem, niſi Summus Pontifex ſpecialiter, & expreſsè ſilentium indixerit. Ratio eſt, quia verſamur in materia pœnali, & odioſa, in qua benignior interpretatio facienda eſt, *c. odia de reg. jur. in 6.* ita ſentire videtur auctor libelli caſuum, & cenſurarum pro Archiepiſcopatu Bononienſi.

Ad rationem, quam adduxi ad probandam Fillucii opinionem, reſpondeo, ex illis verbis hunc ſenſum elici: Qui dicta, vel geſta in conſiſtorio revelat, ex quibus damnum, vel præjudicium alteri ſequi poſſit reus eſt perjurii, & inobedientiæ, ſi verò revelet dicta, vel facta in conſiſtorio, aut alia occaſione, non ſolùm incurrit pœnam perjurii, & inobedientiæ, verùm etiam cenſuram excommunicationis, ſi Summus Pontifex ſpecialiter, & expreſsè præceptum ſilentii de illis rebus impoſuit: hunc ſenſum quilibet legens verba textus, à me ſuperiùs relata facili negotio elicere poterit.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

6 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt non ſolùm Cardinales, verùm etiam alii omnes, qui rem aliquam revelant, de qua ſpecialiter, & expreſsè, indictum fuerat ſilentium à Romano Pontifice. Ratio eſt, quia Summus Pontif. generaliter, & indiſtinctè loquitur, ibi, *ſi quis contra fecerit, ultra pœnas excommunicationem latæ ſententiæ incurrat, à qua non poſſit abſolvi, niſi à nobis, vel præfato Pontifice Romano*, & ibi notanda eſt illa dictio *ſi quis*, quæ generalis eſt, & abſoluta, imò non ſolùm deſignat maſculinum ſexum, verùm etiam complectitur fœmininum, *l. cùm filio, §. 1. ff. de vulgar. & pupillar.* & *l. hominis, ff. de verb ſignific.*

Contrarium docent Fillucius, & auctor libelli caſuum & cenſurarum pro Archiepiſcopatu Bononienſi, aſſerentes ſubjectum iſtius excommunicationis eſſe tantummodo Cardinales. Ratio prædictorum auctorum hæc eſſe poteſt, quia de ipſis ſermo eſt in eo §. Horum Doctorum opinio probabilis eſt, quamquam ad rationem ipſorum patet reſponſio ex mea ratione; quia Summus Pontifex generaliter loquitur in eo §. ibique propoſitionem facit diſtinctam à præcedente, in qua de Cardinalibus tantummodo locutus fuerat, ut patebit legenti textus ſimul cum ſequentibus §§. Major difficultas eſt,

7 Revelans aliquid quod audivit ab eo cui Sum. Pontifex ſilentium & ſecretum indixit, excommunicationem incurrere videtur in ſententia Auctoris.

7 Primò, utrum Titius, qui aliquid audivit à Cardinali, vel ab alio, cui Summus Pontifex illud dixerat, injuncta ſpecialiter, & expreſsè obligatione ſecreti, in hanc cenſuram incidat, aliis revelando.

Reſpondendum probabilius videtur affirmativè, quia cui conveniunt verba diſpoſitionis, convenit etiam ipſa diſpoſitio; verba enim ſunt ſigna, & teſtimonia mentis, *l. Labeo, ff. de ſupellect. legat. & l. ſcire, ff. de tutor. & curat.* Huic autem conveniunt verba diſpoſitionis, quia revelat rem aliquam, de qua ſpecialiter, & expreſsè indictum fuit ſilentium à Papa. Contrarium ſentire debent præcitati Doctores, aſſerentes ſubjectum iſtius excommunicationis eſſe tantummodò Cardinales, & horum Doctorum opinionem probabilem arbitror, potiùs ob praxim, & uſum, quàm ob rationem ex ullo jure deſumptam.

8 Cardinalis cui Summus Pontifex aliquid dixit ſub ſecreto non videtur in excommunicationem incidere, loquendo poſtquam ab aliis publicatum fit.

8 Secundò, difficultas eſt, utrùm Cardinalis, cui Summus Pontifex ſilentium indixit de re aliqua, incidat in excommunicationem, loquendo de ea re, poſtquam ab aliis publicata fuit.

Reſpondendum videtur negativè, ſaltem ſi de ea loquatur ſolùm, quatenùs ab aliis audivit. Ratio eſt, tum quia ipſe non dicitur revelare, ſed de re jam revelata loqui, tum quia licitum eſt confeſſario loqui de auditis in confeſſione, non utendo ſcientia confeſſionis, ſed cognitione extra confeſſionem habitam; ergo etiam, &c.

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra Epiſcopos, alióſque Prælatos, qui privant beneficiis curiales, ſeu officiales Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Papæ officiales aliique venientes ad Urbem pro ſuis negotiis, quónam privilegio gaudere debeant, ex vi Eugeniana.*
4 *Curiales convenire non poſſunt extra curiam, non tamen alios convenire & ad curiam trahere poſſunt.*
5 *Eugeniana in aliquibus locis non prodeſt curialibus, neque paſſivè.*
6 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
7 *Eugenianam violans privando curialem beneficiis, alia de cauſa, quàm ratione beneficium, ſimulque aliis conferendo, incurrit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Eugenius IV. *in Extravag. divina, de privileg.* in favorem officialium pro tempore exiſtentium in obſequiis Papæ vel Sedis Apoſtolicæ, & in favorem aliorum venientium ad Sedem Apoſtolicam pro ſuis cauſis proſequendis, non ſolum prohibuit, ne ordinarii aliique ſuperiores, eos vexent, procedendo contra ipſos vel excommunicando, ſuſpendendo, interdicendo, vel privando officio, vel beneficio, vel aliam ſententiam ferendo: verum etiam acta contra ipſos facta irritat, imò excommunicat, ſuſpendit, & interdicit tam ipſos ſuperiores, qui prædictorum beneficia aliis conferunt, quàm eos, qui hujuſmodi beneficia recipiunt, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, conſtitutionibus, &c.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia harum cenſurarum eſt duplex actio in hac Bulla expreſſa.

Prima eſt, conferre aliis beneficia curialium.

Secunda eſt, illa recipere. Ratio eſt, quia in Bulla dicitur, *tam in dantes, quàm in recipientes, excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti latas ſententias promulgamus, quas volumus eos incurrere ipſo facto*, ubi notanda ſunt illa verba, *tam in dantes, quàm in recipientes*.

Ex quo ſequitur, non videri approbandam ſententiam Fill. *tr. 15. c. 9. quaſt. 2.* & aliorum, aſſerentium iſtam excommunicationem extendi non ſolùm ad eos, qui prædictorum curialium beneficia conferunt, vel recipiunt, verùm etiam ad eos, qui procedunt contra prædictos curiales, vel alios ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis venientes, aut in Curia morantes, vel ab ea recedentes. Imò Fillucius putat ordinarios, vel ipſorum delegatos, ſeu commiſſarios, affici excommunicatione Bullæ Cœnæ vexando venientes ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis, aut morantes in Romana Curia, aut ab ea recedentes. Verùm Fillucius rigoroſè nimis loquitur, & cenſurarum pœnas nimium ampliat, & extendit. Ut hæc omnia ritè intelligantur,

3 Papæ officiales aliique venientes ad urbem pro ſuis negotiis, quonam privilegio gaudere debeant, ex vi Eugenianæ.

3 Obſervandum eſt primò, Eugenium IV. in præfata Extravagante, quæ vulgò *Eugeniana* nuncupatur, officialibus Papæ, & venientibus Romam pro ſuis negotiis privilegium conceſſiſſe, ut vexari non poſſint à ſuis ordinariis, vel eorum commiſſariis, & delegatis, alioquin omnia acta irrita ſint, & invalida; nihilominus uſu poſtmodum introductum fuit, ut præfata Eugeniana non prodeſſet, niſi curialibus, videlicet officialibus Papæ, Cardinalibus, familiaribus Cardinalium, judicibus, & his ſimilibus, de quibus videri poteſt Marchesanus *part. 2. de commiſſione ſuper Eugeniana, §. unico, pag. mihi. 453. & ſeqq.*

4 Curiales conveniri non poſſunt extra curiam, non tamen alios convenire & ad curiam trahere poſſunt.

4 Obſerva ſecundò, cum eodem Marchesano *n. 58. & 61.* Rota in una Mediolanenſi bonorum, coram Illuſtriſſimo Card. Melino 28. Martii 1594. & aliis, Eugenianam prodeſſe curialibus paſſivè tantùm, non verò activè, id eſt, curiales vi Eugenianæ conveniri non poſſe extra Curiam; non autem poſſe alios convenire, & ad Curiam trahere.

5 Eugeniana in aliquibus locis non prodeſt curialibus neque paſſivè.

5 Excipi tamen debent tres caſus, in quibus Eugeniana neque paſſivè prodeſt.

Primus caſus eſt, quando quis à Curia receſſit animo non redeundi, aut longo tempore extra Curiam commoratus: nam tunc extra Curiam conveniri poteſt, quia par non eſt, ut privilegio Curialium fruatur *l. fin. C. de agent. in reb. lib. 12* & hoc verum eſt, etiamſi poſtquam citatus fuit, ad Curiam redire velit. Ratio eſt, quia videtur velle in fraudem citationis inde recedere. Ita Marchesanus *loco cit. n. 17.*

Secundus caſus eſt, quando curialis gaudere non vult privilegio Eugenianæ, quilibet enim privilegio, & juri ſuo cedere poteſt. Quamobrem ſi coram alio judice competente extra Curiam conveniatur, & ante litis conteſtationem non apponat declinatoriam fori, in hoc ſibi damnum, & præjudicium infert, quia juri ſuo cedere videtur, *cap. de lit. conteſt in 6.*

Tertius caſus eſt, de beneficiariis, quoad ea, quæ pertinent ad ipſorum beneficia: nam iſti, quoad ea quæ ipſis competunt ratione beneficiorum, ab Eugeniano privilegio excipiuntur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. c. 1. prope finem. & ſeſſ. 24. c. 11. ad fin.* ibi, *Quæ verò privilegia reſidentibus in Curia Rom. vigore Eugenianæ conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent, ea in iis,*

qui

Digitized by Google

qui beneficia Eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum, minimè intelligantur, ſed ordinarii juriſdictioni ſubjecti permanent, non obſtantibus quibuſcumque inhibitionibus.

His poſitis conſtat, quandonam Ordinarii locorum, aut ipſorum commiſſarii, & delegati cenſuras iſtius Eugenianæ incurrant: arbitror enim incurrere, quoties agunt contra curiales in cauſis non ſpectantibus ad beneficia, eóſque beneficiis privant, & aliis conferunt; tunc enim tam dantes, quam recipientes cenſuris ſubjiciuntur, quia verificantur verba Eugenianæ conſtitutionis, neque hic caſus in Concilio Tridentino exceptus eſt: hoc tamen intelligitur modò curiales privilegium non curialium amiſerint, aut privilegio Eugenianæ conſtitutionis non ceſſerint, ut dictum eſt in caſibus ſuperiùs exceptis. Quando verò quis excommunicationem incurrat vexando eos, qui ad urbem Romam causâ negotiorum, vel pietatis veniunt, patet ex dictis *in Bulla Cœnæ.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis. 6 SUbjectum iſtarum cenſurarum ſunt *primò*, ordinarii locorum commiſſarii, & delegati eorum, qui curiales beneficiis privant, eáque aliis conferunt. *Secundò*, qui præfata beneficia recipiunt exceptis caſibus in prima propoſitione explicatis. Ratio eſt, quia in præfata Extravaganti Eugeniana ſic habetur: *nihilominus in omnes, & ſingulos ordinarios, ac officiales, commiſſarios, & delegatos, eorum qui ſe de dignitatibus, aut beneficiis Eccleſiaſticis quibuſcumque officialium aut negotia hujuſmodi apud dictam Sedem proſequentium prædictorum, eos, illis forſan privando, aut privatos decernendo, vel declarando ſeu cujuſcumq; privationis prætextu, illa perſonis aliis conferendo, ſeu de illis quomodolibet intromiſerint, tam in dantes quàm in recipientes excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias promulgamus; quas volumus eos incurrere ipſo facto: à qua quidem excommunicationis ſententia, abſolvi nequeant, niſi à nobis, vel per nos deputandis præterquam in mortis articulo conſtituti.*

7 Eugenianam violans privando curialem beneficiis alia de cauſa quàm ratione beneficiorum ſimulque aliis conferendo, incurrit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. 7 Rogabis utrùm faciens contra iſtam conſtitutionem afficiatur his omnibus cenſuris, nempe excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto.

Reſpondeo affirmativè ſi faciat contra iſtam conſtitutionem privando curialem beneficiis, alia de cauſa, quàm ratione beneficiorum, ſimulque aliis conferendo, ut ſuperiùs explicatum eſt. Ratio eſt, quia Eugenius IV. in eo verborum contextu, per dictionem conjunctivam, *&*, in præfatos conferentes, & recipientes, has omnes cenſuras promulgat.

Probabilis tamen eſt opinio Suarez & Fillius. *locis proximè citandis*, aſſerentium his omnibus cenſuris non ſingulos affici, ſed cum debita proportione, ita ut Epiſcopi, aliique ſuperiores ligentur ſolum cenſura excommunicationis, non verò interdicti, vel ſuſpenſionis, cùm in regula generali habeamus Epiſcopos non ligari cenſuris interdicti & ſuſpenſionis generaliter latis; reliqui verò inferiores ligantur cenſura interdicti & ſuſpenſionis, qui ſubjiciuntur cenſuris generaliter latis. Ratio autem ita ſentiendi, & ratiocinandi in hoc caſu eſt, quia cum iſtæ cenſuræ generalibus verbis ferantur contra omnes quacumque dignitate fulgeant, ſufficientem rationem habemus ita judicandi. Hæc tamen eſt differentia inter cenſuras ſuſpenſionis, interdicti, & excommunicationis in præfato capite expreſſas, quod excommunicationis abſolutio reſervatur Papæ, non verò ſuſpenſio, & interdictum, quia in eo c. nulla fit mentio reſervationis interdicti, vel ſuſpenſionis. Videri poteſt Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. n. 1. Fill. *tr.* 18. n. 148. & Alterius quem retuli *de ſuſpenſionibus in particulari quæſt.*.. *punct.*..

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra Epiſcupos, aliósque collatores beneficiorum non ſervantes ſuſpenſionem contractam ob indebitam admiſſionem reſignationis vel collationis beneficii.

1. *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3. *Epiſcopus aut alii collatores, quænam ſervare teneantur dum reſignationem admittunt.*
4. *Epiſcopus quænam ſervare teneatur in conferendis beneficiis reſignatis.*
5. *Reſignationem admittentes non ſervata forma à Pio V. præſcripta excommunicationi ſubjiciuntur.*
6. *Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in reſignatione beneficiorum, an ſuſpenſionem, & excommunicationem incurrant, controverſia eſt inter Doctores.*
7. *Suſpenſionem violans in caſibus non expreſſis in Bulla Pii V. de reſignationibus beneficiorum incurrit excommunicationem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur. 1 PIus V. in Bulla quæ incipit, *Quanta*, præſcribit Epiſcopis aliiſque facultatem admittendi reſignationem habentibus, modum admittendi reſignationem, & prohibet ne Epiſcopi, aut alii collatores aliter admittant reſignationes, & ne beneficia reſignata conferant ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, & contra facientes punit pœna ſuſpenſionis à collatione beneficiorum, & officiorum, electione, præſentatione, confirmatione, inſtitutione, & præſumentes violare hujuſmodi ſuſpenſionem, afficit excommunicatione, modò ſint perſonæ particulares. Capitula verò, & conventus vinculo ſuſpenſionis à divinis obſtringit, ut patet ex ipſa Bulla quam de verbo ad verbum retuli *in tractatu de reſignationibus beneficiorum & punct. 2. infrà, & de ſuſpenſionibus contra Epiſcopos & capitula editis*: hic ſolum agendum ſupereſt de excommunicatione, quæ incurritur, violando præfatam ſuſpenſionem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt violatio ſuſpenſionis contractæ, admittendo reſignationem beneficiorum, aut illa conferendo contra præceptum Bullæ Pii V. citatæ; ipſa autem ſuſpenſio violatur, temerè conferendo beneficia, eligendo, præſentando, confirmando, vel inſtituendo poſtquam ſuſpenſio contracta fuit, ut patet ex illis verbis; *nihilominus in eos qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto promulgamus, quibus nullus alius, quàm ipſe Romanus ſive abſolutionis, ſive relaxationis gratiam, excepto mortis articulo, valeat impertire.* 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Obſerva tamen, violationem præfatæ ſuſpenſionis fieri debere cum præſumptione, ut patet ex illis verbis *auſi fuerint.*

3 Sed modò dubium eſt primò, quænam ſervanda ſint ab Epiſcopis, & ab aliis collatoribus dum reſignationem admittunt, ut ſuſpenſionem evadant, & conſequenter excommunicationem, quæ ob præfatæ ſuſpenſionis violationem incurritur. 3 Epiſcopus aut alii, collatores quænam ſervare teneantur, dum reſignationem admittunt.

Reſpondeo hujus difficultatis ſolutionem conſtare ex dictis *de reſignationibus punct.* 2. ubi de hac re pluribus egi cum Pariſio, Quarantia, Fuſco, Marco Antonio Genuenſi, & aliis in quibus explicandis neceſſe non eſt hic immorari; ſed lectori ſufficiet ipſummet Bullæ textum conſulere, quem infrà referam, *de ſuſpenſionibus contra Epiſcopos*, illúmque retuli *de reſignatoribus, loc. cit.*

4 Secunda difficultas eſt, quænam ſervanda ſint ab Epiſcopis, aliiſque collatoribus in conferendis beneficiis reſignatis, ut in ſuſpenſionem iſtius Bullæ non incidant, & conſequenter, neque contra hanc iſtam excommunicationem. 4 Epiſcopus quænam ſervare teneatur in conferendis beneficiis reſignatis.

Reſpondeo hæc ſervanda eſſe, ut collator non conferat beneficium reſignatum ipſi reſignanti, aut ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, ut initio hujus puncti breviter adverti, & patet ex præcitata Bulla, quæ in locis proximè allegatis conſuli, & videri poteſt.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis, quæ contrahitur violando præfatam ſuſpenſionem, ſunt omnes Epiſcopi, & alii collatores, qui ſuſpenſionem in præcitatis caſibus violant: nam verba textus generalia ſunt, ibi, *qui contra fecerint*, &c. conſequenter generaliter intelligenda ſunt de Epiſcopis, aliiſque collatoribus; exceptis tamen capitulis, & conventibus, cùm enim capitulum, & conventus, ut ſic excommunicari non poſſit, contra ipſum fertur ſuſpenſio à divinis, ibi, *excommunicationis quoad perſonas, quo verò ad capitula, & conventus, à divinis ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto promulgamus.* 5 Reſignationem admittentem non ſervata forma à Pio V. præſcripta, excommunicationi ſubjiciunt.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Cardinales ſint ſubjectum iſtius ſuſpenſionis, & excommunicationis. 6 Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in reſignatione beneficiorum, an ſuſpenſionem & excommunicationem incurrant, controverſia eſt inter Doctores.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe, Cardinales non ſubjici huic cenſuræ, etiamſi Cardinales Epiſcopali dignitate præditi ſint. Ratio eſt, quia Summus Pontifex non videtur loqui de conſtitutis in qualibet dignitate, ſed de Epiſcopis, & aliis collatoribus, Cardinales autem non veniunt nomine Epiſcoporum, niſi aliud addatur; quia excellentiorem dignitatis gradum obtinent. Ita Azor. *lib. 7. c. 19. quæſt. 5. ad finem* Archidiaconus, Gigas, & alii apud Mandoſium *in regul. cancellar. q. 2. n. 8. & 9.*

Oppoſita tamen ſententia etiam valdè probabilis eſt, quia cenſura generaliter lata comprehendit Cardinales, ut patet dictis *de cenſur. in genere, diſp. 3. quæſt. 1. punct. 4. n. 11. & 12. & de leg. diſp. 1. punct. 7. n. 14. & ſupra quæſt. 3. punct.* 31. n. 76. ergo etiam lata contra collatores afficit Cardinales, quoties ad ipſos facultas conferendi pertinet.

7 Secundò dubium eſt, utrùm qui ſuſpenſionem violant, ſaltem in conſimilibus caſibus, excommunicationem incurrant. 7 Suſpenſionem violans in caſibus non expreſſis in Bulla Pii V. de reſignationibus beneficiorū, incurrit excommunicationem.

Reſpondeo non incurrere extra caſus in hoc puncto expreſſos. Ratio eſt, quia pœna non excedit legis diſpoſitionem, ſeu caſum legis. Ita Suarez *de cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 6. n. 11. Fill. *tract.* 15. c. 9. *quæſt.* 3. n. 201. & alii.

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra Inquiſitores Epiſcopis inferiores, eorúmque ſubſtitutos, qui delinquunt in ſuo officio per omiſſionem, aut injuſtam vexationem.

1. *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2. *Inquiſitores, aut alii officiales omittentes procedere ex odio, gratia,*

Digitized by Google

gratia, vel amore, aut lucro contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi, excommunicationem incurrunt.
3 *Hæreſis notam alicui ex odio imponens excommunicationem incurrit, etiamſi pravum affectum exteriùs non manifeſtet.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Epiſcopi non procedentes contra ſuſpectos de hæreſi, aut imponentes notam hæreſis, ligantur ſuſpenſione, & aſſignatur ratio, cur iſti ſuſpenſione ligantur, alii verò excommunicatione.*
6 *Abſolutio iſtius excommunicationis eſt reſervata Papæ.*
7 *Item abſolutio iſtius ſuſpenſionis eſt Papæ reſervata.*
8 *Suſpenſio lata in puram pœnam in perpetuum, vel ad tempus, reſervata eſt Summo Pontifici.*
9 *Abſolutio cenſuræ impendi poteſt in articulo mortis, etiam non præſtita ſatisfactione, quoties pœnitens nullam ſatisfactionem, vel cautionem præſtare poteſt.*

OCcaſione iſtius excommunicationis tria explicabo.
Primò, quænam ſit ejus materia.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò, à quonam ejus abſolutio impendi poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis conſiſtit in actionibus prohibitis *Clementina* 1. §. *verùm de hæreticis.*

Prima actio, ſeu potiùs omiſſio, in hac Clementina prohibita, eſt non procedere contra ſuſpectos, vel diffamatos, de hæreſi. Is dicitur non procedere, qui non fungitur officio ſuo, agendo contra hujuſmodi delinquentes ubi fuerit procedendum; nam in textu dicitur, *omiſerint contra quemquam procedere, ubi fuerit procedendum ſuper hujuſmodi pravitate.*

2 Inquiſitores, aut alii officiales omittentes procedere ex odio, gratia, vel amore, aut lucro contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi excommunicationem incurrunt.

2 Hoc tamen intelligendum, & limitandum eſt primò, modò omittat procedere, ex odio, gratia, vel amore, lucro aut commodo temporali, ut patet ex verbis præfatæ Clementinæ, ibi, *quod ſi odii, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu*, &c.

Ex quo ſequitur eum, qui timore, vel metu omittit procedere non affici hac cenſura, quia non omittit procedere obtentu odii, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis, &c.

Secundò limitandum eſt, modò non omittat juſtè, vel bona fide; nam ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur, ut omittat contra juſtitiam, & conſcientiam; nec ſufficit, ut omittat contra conſcientiam, non verò contra juſtitiam, vel contra juſtitiam, non verò contra conſcientiam: ſed opus eſt, ut faciat contra utramque, quia in textu dicitur, *contra juſtitiam & conſcientiam ſuam omiſerint*: ubi notanda eſt illa dictio, *&*, quæ eſt conjunctiva, & copulativa, *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig.*

Secunda actio in hac Clementina ſub excommunicatione prohibita, eſt, temerè vexare aliquem, imponendo illi notam, vel ſuſpicionem hæreſis, aut ſe ab ipſo impeditum fuiſſe in officio inquiſitionis; hoc tamen intelligendum eſt modò hujuſmodi nota, vel impedimentum imponatur ex odio, gratia, vel amore, lucro, aut commodo temporali; hæc enim omnia requiruntur in præfata Clementina, ibi, *aut obtentu eodem pravitatem ipſam, vel impedimentum officii ſui alicui imponendo, eum ſuper hoc præſumpſerint quoquomodo vexare.*

3 Hæreſis notam alicui ex odio imponens, excommunicationem incurrit, etiamſi pravum affectum exteriùs non manifeſtet.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm imponens alicui notam hæreſis ex odio, incidat in excommunicationem, etiamſi odium exteriùs non procedat, & manifeſtet.

Reſpondeo affirmativè, quia facit actionem ſub excommunicatione prohibitam, & quamvis affectus odii internus non ſit materia excommunicationis ſecundùm ſe, nihilominùs eſt materia excommunicationis quatenùs afficit actum externum, cum quo conjungitur, ut patet ex dictis, *de legibus, diſp. 1. quæſt. 1. punct. 5.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Inquiſitores, & alii officiales ſanctæ Inquiſitionis inferiores Epiſcopis, qui propter odium, gratiam, amorem, lucrum, vel commodum temporale faciunt, vel omittunt facere præfatas actiones; Epiſcopi verò, aut ſuperiores Epiſcopis incurrunt ſuſpenſionem ab officio per triennium; nam in textu dicitur, *Epiſcopus aut ſuperior, ſuſpenſionis ab officio per triennium. alii verò excommunicationis ſententiam eo ipſo facto incurrant.*

Hinc ſequitur, Archiepiſcopos, vel Patriarchas facientes contra hujus Clementinæ diſpoſitionem incurrere pœnam ſuſpenſionis ab officio per triennium, quia ſunt ſuperiores Epiſcopis: ſubſtitutos verò Epiſcoporum, vel Inquiſitorum, vel Capituli, Sede vacante, affici excommunicatione, quia ſunt inferiores Epiſcopis. Ita gloſſa hic *verb. alii verò*. Nav. *c.* 27 *n.* 100. Suar. *diſp.* 35. *ſect.* 5. *n.* 16. Sayr. *lib.* 14. *c.* 13. *n.* 50. Henriq. *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 3. Fill. *tr.* 17. *n.* 153. & alii.

5 Epiſcopi non procedentes contra ſuſpectos de hæreſi, aut imponentes notam hæreſis, ligantur ſuſpenſione, & aſſignatur ratio, cur iſti ſuſpenſione ligentur, alii verò excommunicatione.

5 Sed modò dubium eſt, cur inferiores Epiſcopis puniantur pœna graviſſima excommunicationis, Epiſcopi verò pœna ſuſpenſionis ab officio per triennium.

Reſpondet Cardinalis hic *n.* 2. id factum eſſe, ut deferatur dignitati Epiſcopali, S. Thom. 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. Alterius *com.* 2. *diſp.* 16. *c.* 2. *ſub finem*, & alii alias afferunt reſponſiones, quibus omiſſis.

Reſpondeo id pendere à prudenti ſuperioris voluntate, qui ſpectatis circumſtantiis poteſt unum una pœna, alterum altera punire, nec ob id committit vitium acceptionis perſonarum, cùm pœnarum impoſitio à prudenti ipſius arbitrio pendeat; prudenter autem imponi poteſt Epiſcopo ſuſpenſio ab officio, impoſita inferioribus excommunicatione, quia fieri poteſt, ut Epiſcopus tantum pati cenſeatur damnum ex hujuſmodi ſuſpenſione, quantum patitur inferior ex cenſura excommunicationis, & fieri poſſet, ut inferior non tanti faceret ſuſpenſionem ab officio, quanti excommunicationem.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Abſolutio iſtius excommunicationis eſt reſervata Papæ.

6 ABſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici, excepto tamen mortis articulo, qui communiter cenſetur exceptus: nam in dicta Clementina ſic habetur, *à qua quidem excommunicationis ſententia, qui eandem incurrerint, niſi per Romanum Pontificem, nequeant, præterquam in mortis articulo, & tunc ſatisfactione præmiſſa, abſolutionis beneficium obtinere.*

7 Item abſolutio iſtius ſuſpenſionis eſt Papæ reſervata.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfata ſuſpenſio ſit reſervata Summo Pontifici, ſicut reſervata eſt excommunicatio. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia cenſura, de cujus reſervatione non fit mentio, non cenſetur reſervata; ſed poteſt à quolibet approbato confeſſario auferri, *c. nuper, de ſent. excommunicat.* His non obſtantibus,

Reſpondeo hujuſmodi ſuſpenſionem cenſeri Summo Pontifici reſervatam. Ratio eſt, quia dum ſuperior fert ſuſpenſionem ad certum tempus, tacitè declarat neminem poſſe ante illud tempus dictam ſuſpenſionem auferre; conſequenter videtur tacitè illam ſibi reſervare, quando autem actor cenſuræ abſolutionem illius ſibi reſervat expreſsè vel tacitè, inferior non poteſt abſolutionem conferre, *c. nuper citata*. Ita Gloſſa hic *verſ. excommunicationis ſententia & in c. cupientes, § cæterum, verb. ſuſpenſos de elect.* in 6. Panorm. *c. tum litteris.* 33. *de teſtibus*. Covar. *in epitom. 4. decret.* 2. *p. c.* 6 *n.* 16. Suar. *diſp.* 29. *ſect.* 1. *n.* 35 Fill. *tr.* 17. *c.* 4. *quæſt.* 6 *n.* 68. Alterius *to.* 2. *diſp.* 16. *c.* 2. *ſub fin.* & alii communiter, qui hoc idem aſſerunt, quando

8 Suſpenſio lata in puram pœnam in perpetuū, vel ad tempus reſervata eſt Summo Pontifici.

8 Suſpenſio fertur in puram pœnam, & non pro contumacia, ſive feratur ad tempus, ſive in perpetuum; pœna enim auferenda eſt per diſpenſationem ab eo, qui eam tulit.

An autem Epiſcopus poſſit à ſuſpenſione in perpetuum, vel ad tempus non in puram pœnam, ſed per modum cenſuræ, & pro contumacia abſolutionem conferre, patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp.* 3 *punct. ult. ad finem*, poſſe ſaltem quamdiu delictum eſt occultum, ut patet ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 16. *de reformat.*

Ad rationem dubitandi, omiſſis ſolutionibus Panorm. Suarez, Filliucii, & aliorum, reſpondeo ex temporis determinatione colligi tacitam reſervationem.

9 Abſolutio cenſuræ impendi poteſt in articulo mortis, etiam non præſtita ſatisfactione, quoties pœnitens nullam ſatisfactionem, vel cautionem præſtare poteſt.

9 Secundò dubium eſt, utrùm in articulo mortis impendi poſſit abſolutio, dum pœnitens ſatisfactionem præſtare non poteſt. Ratio dubitandi eſt, quia Papa utitur ablativo abſoluto, ibi, *& tunc ſatisfactione præmiſſa*; ablativus autem abſolutus importat conditionem, *l. à teſtatore, ff. de cond. & demonſtrat.* conditio autem importat formam, *l. qui hæredi & l. Mævius, ff. eod.*

Reſpondeo exequendam eſſe ſatisfactionem, ſi pœnitens eam præſtare poteſt, vel ſaltem cautionem de ea præſtanda, dum eam præſtare poterit, & ſufficit cautio juratoria, dum pignoratitia, aut fidejuſſoria exhiberi non poteſt. Quod ſi pœnitens ita ſit morti proximus, aut ſenſibus ita deſtitutus, ut nullam ſatisfactionem, vel cautionem præbere poſſit, denegari non debet abſolutio, quam pœnitens per verba, vel ſigna petit. Ratio eſt, tum quia ad impoſſibile nemo tenetur *l. impoſſibilium, ff. de reg. jur. & c. nemo poteſt ad impoſſibile de reg. jur.* in 6. tum quia Sum. Pont. non præſumitur, velle in tali eventu abſolutionem denegare. Ita Gloſſa hic *verſ. & tunc.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo, ablativum abſolutum importare tacitam conditionem aliquid faciendi dum id fieri poteſt, nec aliud rationabiliter, & per epikeiam præſumitur de legiſlatoris voluntate.

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra officiales Pœnitentiariæ accipientes aliquid etiam ſponte oblatum, aut ratione laboris, aut occaſione conceſſionum, ſeu expeditionum.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Pœnitentiariæ officiales pœnam excommunicationis incurrunt accipiendo aliquid occaſione expeditionum ſacræ Pœnitentiariæ, aut accipiendo fructus, & emolumenta officii, dum officium non exercent.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PIus V in Bulla 83. quæ incipit, *In omnibus rebus*, ad præcavendum ſimoniæ, aut ſcandali periculum, iſtam excommunicationem edidit, circa quam paucis aſſignabo materiam, & ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt capere aliquid ultra fructus, & ſtipendium ſibi aſſignatum, etiamſi capiatur à

ſponte

ſpontè dantibus, aut pro celeritate expeditionis, aut pro extraordinario labore, tam procurando, quam deſcribendo, aut recognoſcendo & examinando, ſive accipiatur à ſpontè dantibus, ſive ab aliis, ut expreſsè decernitur in præcitata Bulla §. 12. ibi. *Omnes verò ſuprà dicti officia ſua per ſe ipſos diligenter, tum etiam fideliter exerceant, ſolique præſentes, & alia exercentes, niſi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant, quorum ſingulis certum ſtatumque aliunde ſtipendium cuique conveniens aſſignare intendimus, quo ſolo contenti eſſe debeant, nihilque aliud etiam ſponte oblatum, à partibus, aut aliàs, ſive pro expeditionis celeritate, ſive pro alio extraordinario labore, tam procurando, quàm ſcribendo aut recognoſcendo, & examinando, capere poſſint: quicumque ſecus fecerint officio ſuo hujuſmodi privati, excommunicationis quoque ſententia innodati eo ipſo cenſeantur, cujus abſolutionis beneficium ab alio, quam Romano Pontifice, excepto mortis articulo, nequeant obtinere.*

3 Pœnitentiariæ officiales pœnam excommunicationis incurrunt accipiendo aliquid occaſione expeditionum ſacræ Pœnitentiariæ aut etiam accipiendo fructus, & emolumenta officii, dum officium non exercent.

3 Sed modò dubium eſt utrùm officiales ſacræ Pœnitentiariæ pœnam excommunicationis incurrant, non ſolùm accipiendo aliquid occaſione expeditionum ſacræ Pœnitentiariæ, verum etiam accipiendo fructus, & emolumenta officii, dum officium non exercent.

Fillincius *tract. 15. c. 9. quaſt. 8. n. 209* affirmativè reſpondent. Ratio ipſius hæc eſſe poteſt, quia clauſula in fine poſita refertur ad omnia antecedentia, ut alibi cum Menochio, Sanchez, & aliis docui. Ergo excommunicatio poſita in fine §. 12. iſtius Bullæ refertur ad omnes actiones præcedentes.

Hinc ſequi videtur officiales ſacræ Pœnitentiariæ vinculo excommunicationis ligari, exercendo ſuum officium per alium, aut non diligenter, aut non fideliter, aut recipientes fructus, & emolumenta, dum non exercent officium.

Sed contrarium aliqua probabilitate non caret; quamvis enim facientes præfatas actiones contra præceptum hujus Bullæ gravi pœna digni ſint; nihilominus pœna excommunicationis videtur tantummodo lata contra eos, qui dolum, vel fraudem faciunt, & contra recipientes aliud occaſione expeditionis, ut dictum eſt *in prima propoſitione, n. 1.*

Ad rationem, quam attuli ad probandam Fillincii ſententiam, reſponderi poſſet, clauſulam in fine alicujus propoſitionis poſitam referri ad omnia antecedentia, in quibus eadem ratio militat; non militat autem eadem ratio in omnibus præfatis actionibus: præterea ſequeretur officiales ſacræ Pœnitentiariæ magnis ferè ſemper vexari dubiis contractæ excommunicationis, dubitando an diligenter munus ſuum expleverint: in praxi tamen non recederem à ſententia Fillincii, quam etiam Illuſtriſſimus Dominus meus Coccinus, digniſſimus Rotæ Romanæ Decanus, & ſacræ Pœnitentiariæ Regens, viva voce mihi de hac re ipſum interroganti comprobavit.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt perſonæ in præfata Bulla expreſſæ, ut patet ex illis verbis, *omnes verò ſupradicti*; ſupradicti autem ſunt, Pœnitentiarius major, Regens, Datarius, Corrector, Magiſter in ſacra Theologia, Doctor in decretis, duo procuratores, duo ſcriptores, & unus ſigillator, ut facilè intelliget, qui præfatam Bullam legere voluerit.

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra miniſtros Cameræ Apoſtolicæ, deficientes in reddendis integrè computis, & rationibus.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Cameræ Apoſtolicæ miniſtri retinentes aliquid titulo juſtæ computationis non videntur ligari excommunicatione.*
4 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Paulus III. ad præcavendum Cameræ Apoſtolicæ damnum, quod ex defectu exhibendarum integrè rationum ſequi conſuevit excommunicationem Papæ reſervatam tulit contra eos, qui non ſervant præſcripta in Bulla 40. quæ incipit, *Cùm ſicut accepimus.*

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, deficere ab actionibus in præfata Bulla præſcriptis.

Prima actio eſt integrè deſcribere computa, id eſt, integrum debitum, & integrum creditum.

Secunda eſt, directè, vel indirectè, quovis quæſito colore, retinere, vel retineri facere aliquid penes ſe, vel eorum miniſtros, aut dependentes ab eis.

Tertia eſt, dum ratio reddenda eſt, integrè deſcribere omne id, quod ad eorum, vel miniſtrorum, aut agentium ſuorum manus pervenit.

Quarta, omnia fideliter, & diligenter gerere, & adimplere, iſtæ omnes actiones in præfata Bulla exprimuntur, ibi, *Quòd omnes, & ſinguli prænominati, & alii quicumque in Camera Apoſtolica computa reddere debentes, computa hujuſmodi integrè videlicet integrum debitum, & integrum creditum, deſcribere debeant, nec audeant aliquid penes ſe vel eorum miniſtros, aut ab eis dependentes retinere, ſeu retineri facere, directè, vel indirectè, quovis quæſito colore Et ſi contingeret eos cogi per Cameram Apoſtolicam, ad reddendam rationem de exactis vel adminiſtratis ante tempus finitum, vel durante exactione, debeant totum id, quod tempore dationis rationis, ſeu computorum, ad eorum vel miniſtrorum, aut agentium ſuorum manus pervenit, integrè deſcribere, & tandem omnia fideliter ac diligenter gerere, & adimplere. Et ſi ſecùs factum fuerit, in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum contra facientes excommunicationis majoris à qua niſi per nos, vel Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo abſolvi nequeant ac perjurii & falſi* &c.

3 Cameræ Apoſtolicæ miniſtri retinentes aliquid titulo juſtæ compenſationis, non videntur ligari excommunicatione.

3 Rogabis utrum retinens aliquid titulo juſtæ compenſationis, dum alia ratione nequit ſe indemnem ſervare, incidat in illam excommunicationem, retinendo id, quod in juſtam compenſationem accepit.

Reſpondeo in hac re non eſſe laxandas habenas, cùm multi amore lucri, & proprii commodi temporalis decipiantur, credentes ſe poſſe aliquid titulo juſtæ compenſationis retinere. Verùm ſi judicio prudentis viri in titulum juſtæ compenſationis aliquid reciperet, ſervatis regulis juſtæ compenſationis, non videretur reus iſtius excommunicationis, ſi alia ratione, vel non ſine notabili incommodo ſe ipſum indemnem ſervare non poſſet. Ratio eſt, tum quia in hujuſmodi caſu non videretur ſe infideliter gerere; cum fidem, vel juſtitiam non lædat is, qui retinet id, quod ſibi debetur: cum quia præcepta humana non obligant cum gravi incommodo.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt perſonæ in hac Bulla expreſſæ, ibi, *Theſaurarii provinciarum ſtatus Eccleſiaſtici, ſive Theſaurarii, mercatores, Cameræ Apoſtolicæ miniſtri, aliaque perſonæ computa adminiſtrationum, locationum, affictuum, partitorum, & actionum reddere debentes*, & infrà, *omnes & ſinguli prænominati, & alii quicumque in Camera Apoſtolica computa reddere debentes*, &c.

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra Rectores, & Gubernatores civitatum, aliorúmque locorum ſtatus Eccleſiaſtici recipientes munera, præter eſculenta, & poculenta, & contra eos, qui præfata munera tradunt.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Munera tradens Gubernatori locorum ſtatus Eccleſiaſtici præter eſculenta, & poculenta, excommunicationem incurrit, & quomodo poſſit hanc excommunicationem incurrere.*
4 *Gubernator ſtatus Eccleſiaſtici recipiens aliquid parvi momenti, præter eſculenta & poculenta, non incurrit excommunicationem*
5 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Cardinales accipientes aliquid præter eſculenta, vel poculenta, dum Rectoris, vel Gubernatoris, officium gerunt, non ligantur excommunicatione.*
7 *Munera recipientes præter eſculenta & poculenta, dum Rectoris, vel Gubernatoris officium gerunt in ſtatu Eccleſiaſtico, quam pœnam præter excommunicationem incurrant.*
8 *Gubernatores vel rectores ſtatus Eccleſiaſtici recipientes aliquid præter eſculenta & poculenta, tenentur rem receptam & aliud tantumdem reſtituere, etiam ante judicis ſententiam.*
9 *Cuinam præfata reſtitutio facienda ſit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Paulus II. ad præcavendum violandæ juſtitiæ periculum, quod acceptione munerum incurritur (munera enim oculos ſapientum excæcant, & corda juſtorum pervertunt, teſte ſacra Scriptura) in Bulla 3. quæ incipit, *Munera*, jure merito excommunicationem injunxit non ſolùm Gubernatoribus civitatum, & terrarum ſtatus Eccleſiaſtici, recipientibus munera, præter eſculenta, & poculenta; verùm etiam ipſiſmet tradentibus munera, eadem Bulla confirmata fuit à Sixto IV. in Bulla 15. quæ incipit, *Et ſi*, §. 3. *verſ. & quæ.*

Hic ergo breviter explicabo.

Primò, ob quas actiones iſta excommunicatio incurratur.

Secundò, quas perſonas afficiat.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Iſta excommunicatio ob duplicem actionem incurritur.

Prima eſt recipere munera quæcumque illa ſint: nam in Bulla dicitur, *hoc perpetuo prohibemus edicto, ne quiſquam deinceps Rectorum, aut Gubernatorum quorumcumque Officialium Romanæ Eccleſiæ, &c. aliquod genus muneris, nec aurum, nec argentum, aut veſtem, aut equum, vel aliquod cujuſlibet ſpeciei munus recipiat, præter eſculenta, & poculenta, quæ brevi tempore conſumi poſſunt, quod tempus ad biduum moderamur.*

Secunda actio eſt, tradere hujuſmodi munera; nam in præfata Bulla dicitur, *alioquin tam dantes, quàm recipientes*, &c.

3 Munera tradens, Gubernatori

3 Sed modò dubium emergit, quomodo poteſt iſta excommunicatio imponi contra dantes munera, cum quilibet ſit rei ſuæ moderator.

Digitized by Google

Jocotû ſtatus Eccleſiaſtici præter eſculenta & poculenta, ex communicationem incurrit,& quo modo poſſit hanc ex communicationem incurrere.

moderator,& arbiter. *l. in re mandati, C. mandati*, aut contra recipientes præfata munera, cum recipiant à ſponte dantibus; conſequenter nulli faciant injuriam, & traditio, aut receptio munerum ex ſua natura ſit actio indifferens; quæ non poteſt eſſe materia graviſſimæ cenſuræ.

Reſpondeo iſtam excommunicationem jure merito impoſitam fuiſſe, *primò* contra recipientes, qui faciunt contra legem, juſta de cauſa editam ut juſtitia integre, & inviolabiliter exerceatur: imò ſunt rei perjurii, quia antequam ad officia admittantur, juramentum præſtant de hac conſtitutione ſervanda, ſic enim præcipitur in hac Bulla §. 12. *verb. mandantes. Secundò*, impoſita eſt contra tradentes munera, quia occaſionem præbent gubernatoribus faciendi contra proprium officium, imò etiam ipſi reatum perjurii incurrunt, quia cooperans peccato alterius, reus eſt peccati ejuſdem ſpeciei, ut patet ex regulis traditis *de peccatis*.

Hinc patet reſponſio ad rationem dubitandi.

4 Gubernator ſtatus Eccleſiaſtici recipiens aliquid modici momenti, præter eſculenta, non incurrit excommunicationem.

4 An verò tradens, vel recipiens munera modici momenti, præter eſculenta & poculenta in hanc cenſuram incidat patet, ex regulis generalibus de cauſis excuſantibus à mortali, & à ſimile ex dictis de datis, vel promiſſis pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, ſicut etiam ex dictis *de juramento* patet, utrum tradens, vel recipiens munera in modica quantitate, lethalem perjurii culpam contrahat. Obſerva tamen iſtam excommunicationem non incurri ob perjurium, ſed ob violationem iſtius conſtitutionis, perjurium enim incurritur ob tranſgreſſionem juramenti de iſta conſtitutione ſervanda; quamquam contrarium ſuſtinet Fill. *tract. 5.c.9.queſt.9.n.210.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes & ſinguli Rectores, aut gubernatores, ſeu officiales ſtatus Eccleſiaſtici recipientes aliquod munus à provinciis, civitatibus & terris, vel à ſingularibus perſonis ſuæ juriſdictioni ſubjectis: nam in præfata Bulla dicitur, *ne quiſquam deinceps Rectorum, aut Gubernatorum quorumcumque officialium Romanæ Eccleſiæ, vel etiam Legatorum de latere ad regimen, & gubernationem provinciarum, civitatum, ac terrarum Romanæ Eccleſiæ deputatorum, vel deputandorum, à provinciis, civitatibus & terris quibus præſunt, vel officia exercent, nec à ſingularibus ſuæ legationi, regimini, vel gubernationi ſuppoſitis, aliquod genus muneris, &c.*

6 Cardinales recipientes aliquid præter eſculenta, vel poculenta, dum Rectoris, vel Gubernatoris, officium gerunt non ligantur excommunicatione.

6 Amplia, etiamſi Epiſcopi ſint, exceptis tamen Cardinalibus: nam dicta Bulla dicitur, *alioquin tam dantes, quàm recipientes, etiamſi Pontificali præfulgeant dignitate (dummodo non ſint ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui in ſacro Collegio coram nobis ſponte ſua obtulerunt, & promiſerunt non recepturos hujuſmodi munera) ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrunt, à qua abſolvi non poſſunt, niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtituti.*

Limitatur primò, modò recipiant à provinciis, vel locis, in quibus officia exercent, vel à perſonis ſuæ gubernationis ſuppoſitis: nam iſta exceptio expreſsè adjicitur in præcitata Bulla, ut patet ex ipſius verbis *n. 5.* relatis. Limitatur ſecundò, modò non adſit parvitas materiæ, hæc enim excuſat à mortali, conſequenter etiam à cenſura. Quomodo autem habenda ſit ratio in judicanda tet parvitate, conſtat ex dictis *de excommunicatione*, quæ contrahitur pro datis, vel promiſſis in Romana Curia.

7 Munera recipientes præter eſculenta & poculenta, dum Rectoris, vel Gubernatoris officium gerunt in ſtatu Eccleſiaſtico, quam pœnam præter excommunicationem incurrant

Ex dictis ſequitur recipientes munera extra ſtatum Eccleſiaſticum non affici hac cenſura; quia hæc lata eſt contra officiales ſtatus Eccleſiaſtici. Addo officiales ſtatus Eccleſiaſtici recipientes munera ab iis, qui ſuæ poteſtati ſubditi non ſunt, vel apud quos officia non exercent, non incidere in hanc cenſuram, quia iſta excommunicatio impoſita eſt contra recipientes munera, habito reſpectu ſubjectionis, ut benè Suarez *diſp. 22. ſect. 6. n. 7.*

7 Sed modò dubium eſt, utrùm recipientes munera non ſolùm incurrant excommunicationem, verùm etiam alias pœnas.

Reſpondeo obligari ad reſtituendum id, quod acceperunt, & aliud tantumdem, nam in Bulla dicitur, *& inſuper omne id quod acceperint, & aliud tantumdem reddere teneantur.*

8 Gubernatores, vel Rectores ſtatus Eccleſiaſtici recipientes aliquid præter eſculenta & poculenta, tenentur rem acceptam, & aliud tantumdem reſtituere etiã ante judicis ſententiam.

8 Sed major difficultas eſt primò, an teneantur ad reſtitutionem ante judicis ſententiam, vel poſt ſententiam.

Reſpondendum mihi videtur cum probabiliori, & communiori Doctorum ſententia, teneri ad reſtitutionem ante ſententiam. Ratio eſt, quia licèt reus non teneatur pœnam quæ actionem hominis requirit ad ſui executionem, ſubire ante judicis ſententiam; nihilominùs ab hac regula excipitur caſus, dum legiſlator intendit obligare, non expectata judicis ſententia, tunc enim intendit obligare independenter à ſententia, dum hac, vel ſimili loquendi forma utitur, in foro conſcientiæ ſit obligatus aut reſtituere, vel reddere teneatur. Ita Nav. Sanchez. Leſſius, Suarez, Vaſquez & alii, quos retuli *de leg. diſp. 1. q. 1. punct. 7 § 1. n. 13. & 19. & in tract. de horis Canonicis diſp. 1 quæſt. 5. punct. 2. n. 7.*

9 Cuinam præfata reſtitutio facienda ſit.

9 Secundò difficultas eſt, cuinam facienda ſit præfata reſtitutio.

Filliuc. *tract. 15. c. 9 q 8. n. 210* putat rem acceptam reſtitui poſſe tradenti; aliud verò tantumdem reſtituendum eſſe pauperibus.

Ego verò cenſeo integram reſtitutionem faciendam eſſe pauperibus; quia verò ſimile non eſt, Papam velle quicquam reſtitui tradenti, tum quia tradens dominium rei à ſe abdicavit; tum quia indignus effectus eſt, cui ulla reſtitutio fiat, tum quia eadem excommunicationis pœna punitur. Ergo etiam ejuſdem privatione.

QUÆSTIO VIII.

De excommunicationibus non reſervatis contra religioſos.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra religioſos, qui ex vi ſuæ regulæ, ſeu profeſſionis, bona ſeu reditus ad congruam ſuſtentationem habere non poſſunt, ſi aliquem ad profeſſionem admittant, vel novam domum, ſeu loca acquirant, vel jam habita alienent ſine licentia Sedis Apoſtolicæ,

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Explicatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Religioſi, qui paupertatem in communi profitentur, ſubjiciuntur excommunicationi admittendo aliquem ad profeſſionem, aut novam domum acquirendo, aut loca jam habita acquirendo, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*
4 *Nonnulli religioſi ab hac excommunicatione excipiuntur.*
5 *Religioſi novum religionis ordinem inſtituentes non ligantur excommunicatione.*
6 *Habitum aliquem aſſumens humilitatis gratiâ non afficitur excommunicatione.*

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 GRegorius X. in Concilio generali Lugdunenſi, cujus diſpoſitio refertur in *c. unico, de religioſis domibus in 6.* ad vitandam confuſionem ex nimia religionum diverſitate, ſancivit ut religioſi, quibus ex vi regulæ, ſeu profeſſionis interdictum eſt habere poſſeſſiones, ſeu reditus ad congruam ſuſtentationem, in poſterum non poſſint quemquam ad eorum poſſeſſionem admittere, vel domum, aut locum de novo acquirere, aut domos, ſeu loca antea acquiſita alienare abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate: præſumentes autem aliter facere, excommunicationi ſubjicit, & ipſorum acta irrita efficit.

Ex dictis quiſque facile poteſt colligere, quæ ſit materia, & ſubjectum iſtius excommunicationis, ut clarius conſtabit ex duplici propoſitione proximè ſequenti.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Explicatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt tres actiones.

Prima eſt, admittere aliquem de novo ad profeſſionem in iis religionibus, quæ paupertatem in communi profitentur, & quarum inſtitutio poſt Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. id eſt poſt annum 1215. confirmata fuit.

Secunda eſt acquirere novam domum, ſeu locum.

Tertia eſt alienare ſine ſpeciali facultate domos, ſeu loca, quæ habent.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Religioſi qui paupertatem in communi profitentur ſubjiciuntur excommunicationi, admittendo aliquem ad profeſſionẽ, aut novam domum acquirendo, aut loca jam habita alienando, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt religioſi, qui paupertatem in communi profitentur (id eſt, qui reditus, & bona habere nequeunt, ex vi regulæ, ſeu profeſſionis, & victum oſtiatim quærere coguntur mendicando) ſi aliquam ex tribus præfatis actionibus præſtent.

4 Nonnulli religioſi ab hac excommunicatione excipiuntur.

4 Excipiuntur tamen ab iſtis duabus propoſitionibus. *Primò* Ordines Prædicatorum, & Minorum, ob evidentem Eccleſiæ utilitatem, ut in texto dicitur. *Secundò* Ordines Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum, quia ipſorum conſtitutio præceſſit Concilium Lateranenſe citatum ut in præfato texto habetur. *Tertiò* excipi debent Ordines, qui poſt diſpoſitionem Gregorii X. de licentia Sum. Pontificis inſtituti & approbati ſunt, ut ex privilegiis ſingulorum religionum facilè colligi poterit. Ob id excuſari poſſunt Ordines Theatinorum, Patrum Societatis Jeſu, & ſimilium, etiamſi paupertatem in communi, ſaltem in aliquibus collegiis profiteantur.

Ex dictis colligi poteſt excommunicationem iſtius textus hoc tempore parum uſitatem eſſe. Ratio eſt, quia vel illa conſtitutio non fuit uſu recepta (quod non præſumitur, niſi probetur, ut dictum eſt *de legibus*) & ſic non obligat; vel religio, de qua ſermo eſt *in c. unico religionum, de religioſis domibus*, extincta eſt: cùm ab ejus conſtitutione lapſi jam fuerint ducenti, & quinquaginta anni: nam ſi ea uſu recepta fuit, neceſſe eſt in tanto temporis ſpatio religioſi illi è vita migraverint, nec præſumendi ſunt voluiſſe quemquam ad profeſſionem invalidam admittere. Ita Suarez *de cenſ. diſp. 23. ſect. 4 n. 29.* Fill. *tr. 12. c. 8. n. 132.*

Hoc tamen intelligendum eſt, niſi fortè nova ſimilis religio poſtmodum abſque licentia Sedis Apoſt. inſtituta fuerit, quæ paupertatem eodem modo profiteatur; hæc enim ſub diſpoſitione generali iſtius capitis comprehendi videtur, ut obſervat Fill. *n. 131.*

5 Sed

Digitized by Google

5 Religioſi novum religionis Ordinem inſtituentes, non ligantur excommunicatione.

5 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm qui novum religionis Ordinem inſtituunt, aut novum illius habitum accipiunt, excommunicatione iſtius textus afficiantur.

Reſpondeo non affici excommunicatione. Ratio eſt, quia licet in *c. ne nimia, de religioſ. dom.* & in hoc canone indicatur novum ordinem inſtituere, aut habitum novæ religionis aſſumere, nihilominùs hoc non prohibetur ſub excommunicatione; nam excommunicatio, quæ in ſecunda hujus canonis parte imponitur non extenditur ad iſtos, ſed ſolùm ad eos, qui aliquam ex actionibus in prima propoſitione recenſitis faciunt. Ratio patet, tum quia ſunt diverſi contextus, ſeu leges, tum quia id claré indicant ipſamet canonis verba; nam Summus Pontifex in prima parte canonis prohibuit novi Ordinis adinventionem, vel novi habitus ſumptionem, non injuncta excommunicatione, in ſecunda verò parte tres actiones vetuit. *Primò* admittere aliquam ad profeſſionem in ea religione, in qua bona, ſeu reditus ex vi regulæ, ſeu profeſſionis non permittuntur. *Secundò* acquirere novam domum, ſeu locum. *Tertiò* domum vel locum acquiſitum alienare ſine licentia Sum. Pontificis; poſt enumerationem autem harum trium actionum Sum. Pontifex ſubjungit: *Si verò ſecus præſumptum fuerit ne perſonarum receptio, aut domorum, vel locorum acquiſitio, aut ipſorum, cæterorúmque bonorum alienatio valeat, & nihilominùs contrarium facientes ſententiam excommunicationis incurrant*, ex quibus verbis perſpicuè conſtat illa verba, *ſi verò ſecus præſumptum fuerit*, ſolùm ad tres actiones ibi enumeratas referri, ut quiſque legendo textum facilius intelligere poterit. Ita Suarez, & Filliucius *loc. cit.* Cajet. *verb. excommunicationis, c. 5.* contra Nav. *c. 27 n. 157.* Sylveſtrum *excommun. 9 n. 45* Sayr. *l. 3. c. 13. n. 5.* Angelum *verb. excomm. 7. caſu 52.* & alios apud Sayrum *loc. cit.* exiſtimantes inſtituentem novum ordinem, ſeu religionem, aut novæ religionis habitum aſſumentem (excommunicatione hujus textus affici,) imò nullibi extat hujuſmodi excommunicatio, quia nullus textus afferri poteſt, in quo hæc cenſura contineatur: licèt enim Panormitanus, & Sylveſter putent hujuſmodi excommunicationem latam eſſe à Joanne XXII. in extravagante *de religioſis domibus*, nihilominus ex verbis illius Extravagantis re ipſa non colligitur, ut benè obſervat Suarez, & Cajetan. *loc. cit.* nam in Extravagante Joannis XXII. quæ incipit, *Sancta de religioſis domibus*, ſermo eſt de ſecta ſeu religione Fraticellorum, ſive Beguinorum, ſive Bizochorum, de quibus ſuprà egimus.

6 Habitum aliquem aſſumens humilitatis gratiâ non afficitur excommunicatione.

6 Hinc patet à fortiori, eum, qui eadem aliquem habitum aſſumit humilitatis gratiâ, vel ut ſolitarius in ſua domo, vel in alio loco degat, non ſolùm non affici excommunicatione, verùm neque culpæ reum eſſe, quia hic non facit contra ſacrorum canonum diſpoſitionem, cùm non intendat novum ordinem inſtituere, aut novæ religionis habitum aſſumere, ut ſuppono. Verùm ſi publicè cum eo habitu incedat, fieri poteſt, ut ab officialibus ſanctæ Inquiſitionis capiatur, & de ſua intentione, ac cauſa ſumptionis talis habitus interrogetur.

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra mendicantes recipientes novos domos, vel alienantes jam receptas ſine licentia Papæ.

1 *Aſſignatur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
3 *Religioſi poſſunt antiquas domos reficere vel augere.*
4 *Religioſi poſſunt in alio oppido domum acquirere, causâ recreationis vel hoſpitii.*
5 *Religioſi aliqui transferentes, vel alienantes loca ante acquiſita, non ſubjiciuntur excommunicationi, c. unici, de excommunicationibus.*
6 *Religioſi mendicantes recipientes novas domos, vel loca ad habitandum, ſine licentia Papæ ligantur excommunicatione.*

1 Aſſignatur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *c. unico, de exceſſibus Prælat. in 6.* interdictum fuit à Bonifacio VIII. religioſis domos vel loca acquirere, vel acquiſita alienare; ſed quia illa prohibitio non ſervabatur, Clemens V. in confirmationem conſtitutionis Bonifacii VIII. excommunicationem tranſgreſſoribus adjecit in *Clementina cupientes, de pœnis*, ibi, *quæ religioſis mendicantibus domos ad habitandum, vel loca quæcumque de novo recipere, receptáve hucuſque mutare, vel ea transferre in alios, cujuſvis alienationis titulo, interdicit.*

Circa quam excommunicationem duo de more quærèmus.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Explicatur ſubjectum illius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Clementina expreſſæ.

Prima eſt recipere nova loca ad habitandum, ut patet ex illis verbis, *quæ religioſis mendicantibus domos ad habitandum, vel loca quæcumque de novo recipere*, &c. Hoc tamen intelligitur, niſi adſit ſpecialis facultas Summi Pontificis. Ex quo inferri poteſt,

3 Religioſi poſſunt antiquas domos reficere, vel augere.

3 Primò licitum eſſe religioſis antiquas domos reficere, vel augere, hoc enim non eſt recipere domos, & prohibitio pœnalis ſtrictè accipienda eſt. Ita communiter Doctores.

4 Religioſi poſſunt in alio oppido domum acquirere, causâ recreationis, vel hoſpitii.

4 Secundò licitum eſſe domum in alio oppido acquirere causâ recreationis, vel hoſpitii. Ita Gloſſa *hic*, Cajet. *c. 55.* Suarez, Nav. Fill. & alii. Ratio eſt, quia non eſt acquirere domum ad habitandum, ut in prædictis juribus habetur; præſertim *in c. unico*, ad cujus robur, & confirmationem præſens conſtitutio edita fuit.

Dixi in propoſitione, *niſi adſit ſpecialis facultas Summi Pontificis*, quia de licentia Summi Pontificis conceſſa poſt iſtas conſtitutiones perſpicuum eſt hoc eis licere, imò iſta licentia recipiendi, & ædificandi quaſlibet domos & loca conceſſa fuit à Julio II. Minimis, & conſequenter Minoribus, ac aliis gaudentibus eorumdem privilegiis, ut benè Nav. Sayr. Suar. & alii *locis proximè citandis*.

Secunda actio eſt loca recepta mutare.

Tertia eſt alienare ſine licentia Papæ.

Obſerva tamen has duas actiones intelligendas eſſe de domibus receptis ante iſtas conſtitutiones; conſequenter non extendi ad loca acquiſita poſt conſtitutionem Clementis V. qui ex hac vita migravit ann. 1314. 20. Aprilis: cum enim præfati Pontifices interdixiſſent recipi, & mutari recepta ad illud uſque tempus, de mutatione circa poſtea recepta nihil ſtatuerunt. Ita Anchoranus, & Dominicus *hic* Nav. *c. 27. n. 144* Suarez & Fill. *loc. cit.* & alii apud Sayrum *l. 33. n. 73.*

5 Religioſi aliqui transferentes, vel alienantes loca ante acquiſita, non ſubjiciuntur excommunicationi, c. unici, de excommunicationibus.

5 Addo his conſtitutionibus quoad prohibitionem transferendi, vel alienandi loca ante acquiſita, derogatum fuiſſe à Leone X. qui Provincialibus Minorum conceſſit privilegium transferendi ex cauſa neceſſaria Eccleſias, & monaſteria, tam fratrum, quàm monialium ab uno loco ad alium, & convertendi priora loca ad uſus humanos, prout expedire viſum fuerit, ita tamen, ut materia Eccleſiæ translatæ ad alteram Eccleſiam ædificandam, juxta antiquos canones converteretur. Ita Nav. *loc. cit. n. 144.* Suar. *de cenſ. diſp. 23. ſect. 5. n. 15.* Idem innuit Toletus *lib. 1. c. 40. n. 13.* Fill. *tract. 14. c. 8. q. 8. n. 145.* qui hoc aſſerunt ex privilegio Leonis X. relato in ſupplemento *fol. 91 conceſſ. 277.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Religioſi mendicantes accipientes novas domos, vel loca ad habitandum, ſine licentia Papæ ligantur excommunicatione.

6 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi mendicantes recipientes novas domos, vel loca ad habitandum. Ratio eſt, quia Clemens V. dum excommunicationem impoſuit contra facientes præfatas actiones, generaliter loquitur de mendicantibus, ibi, *quæ religioſis mendicantibus*; ex quo patet conſtitutionem iſtius Clementinæ aliqua ratione diverſam eſſe à conſtitutione Bonifacii VIII. *in c. unico, de pœnis in 6.* & ab excommunicatione Gregorii X. edita in Concilio Lugdunenſi, quam ſuprà explicavimus, in quibus nonnulli excipiuntur.

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra nonnullos religioſos ſine debita licentia transferentes ſe ad alias religiones, vel eos admittentes.

1 *Religioſi reformati nequeunt ad fratres Conventuales tranſire; nec Conventuales poſſunt eos recipere.*
2 *Capucini recipientes fratres Minores de Obſervantia ſine facultate Summi Pontif. excommunicationem incurrunt.*
3 *Religioſi S. Franciſci de Paula ligantur excommunicatione recipiendo ſine licentia Papæ fratres Ordinis Minorum de Obſervantia.*

NOnnullæ conſtitutiones extant, quibus cavetur, ne aliqui religioſi ad alios Ordines tranſeant.

1 Religioſi reformati nequeunt ad fratres conventuales tranſire; nec conventuales poſſunt eos recipere.

1 Prima eſt Leonis X. in Bulla unionis, in qua ſub excommunicatione latæ ſententiæ interdixit, ne fratres reformati tranſeant ad fratres Conventuales, vel recedant ab obedientia ſuorum miniſtrorum, præciſo caſu proximè referendo.

Eamdem excommunicationem extendit ad omnes, & ſingulos Conventualium, ſecundùm privilegia viventium Prælatos, ac ſubditos, ſi aliquem ex præfatis reformatis recipere audeant.

Excipitur tamen caſus ab hac cenſura incurrenda, quando ſcilicet capitulum provinciale minus malum eſſe arbitratur dimittere aliquem reformatum ad nondum reformatos; quàm ipſum inter reformatos retinere.

An autem id licitè fiat, etiamſi minus malum cenſeatur, videri poteſt apud Sorbum *in addit. ad collectorem, verb. Conventuales fratres, n. 5.* ubi ex determinatione capituli generalis Mechlinenſis oſtendit non eſſe licitum fratres familiæ Obſervantiæ dimittere, ſed in propria religione puniendos eſſe, etiam pœna carceris, ſecùs ſi antea profeſſi fuerant ſub Conventualibus, deinde ad fratres de Obſervantia ſe tranſtulerant, & modò ſub conventualibus juxta Obſervantiæ præſcriptum ſtare volunt.

Ex dictis facilè colligi poteſt, quænam ſit materia, & quodnam ſubjectum iſtius excommunicationis.

2 Capucini recipientes fratres Minores de Obſervantia ſine facultate Summi Pontificis, excommunicationem incurrunt.

2 Secunda conſtitutio eſt Pauli III. edita anno 1536. & incipit, *Romani*, prætereà Julii III in Bulla, quæ incipit, *Officii*, edita anno 1550. & denique Sixti V. in Bulla pro eo anno 1586. in qua præcedentes confirmantur, & excommunicantur non ſolum Capucini

Bonacina Sum. Mor. Tom. III. Bb ſed

Digitized by Google

recipientes fratres Minores de Obſervantia ſine facultate Summi Pontificis, aut ſine licentia in ſcriptis eorum provincialium miniſtrorum; verum etiam ipſimet fratres de Obſervantia præſumentes ſe ad congregationem Capucinorum transferre abſque præfata licentia: prætereà receptio irritatur, & inhabilitas ad quælibet officia inducitur.

Hinc colligi poteſt primò, materiam iſtius excommunicationis eſſe duas actiones.

Prima eſt, recipere fratres de Obſervantia ſine debita licentia.

Secunda tranſire ad religionem Capucinorum ſine præfata licentia.

Secundò colligitur ſubjectum iſtius excommunicationis eſſe ipſos fratres de Obſervantia tranſeuntes ad Capucinos ſine debita licentia, & prætereà ipſos Capucinos qui recipiunt, ſive ſint Provinciales, ſive Guardiani, Vicarii, Præſides, miniſtri domorum, aliique ſuperiores ſimplices: his enim omnibus ibi ſermo eſt. Vide Sorbam *in verb. recipere, verb. pariter* & Filliucium *tr.* 14. *c.* 8. *q.* 10. *n.* 150.

2 Religioſi S. Franciſci de Paula ligantur excommunicatione recipiendo ſine licentia Papæ Fratres Ordinis Minorum de Obſervantia.

3 Tertia conſtitutio eſt Julii II. *in Bulla quæ incipit, Exponi*, in qua Sum. Pontifex excommunicat fratres S. Franciſci de Paula, qui Minimi nuncupantur, recipientes, vel retinentes ſine licentia Papæ fratres Ordinis Minorum de Obſervantia. Quæ circa iſtam excommunicationem dici poſſent, facilè colliguntur ex dictis in præcedentibus. Vide Vivaldum *loc. cit. n.* 40. & Filliucium *n.* 151. & prætereà conſule quæ tradam quæſtione ſequenti *punct.* 1. *&* 2.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra religioſos foventes ſtatum Beguinatum.

1 *Beguinatum ſtatum aſſumentes, & religioſi auxilium Beguinis præbentes excommunicationem incurrunt.*

1 Beguinatum ſtatum aſſumentes, & religioſi auxilium Beguinis præbentes, excommunicationem incurrunt.

1 IN *Clement.* 1. *de religioſis domibus*, non ſolùm excommunicantur fœminæ ſtatum Beguinarum aſſumentes; verum etiam religioſi hujuſmodi Beguinis auxilium, vel favorem præbentes. Verum, quia iſtam excommunicationem ſufficienter in præcedentibus explicavi, dum agerem de excommunicationibus contra omnes latis, non eſt opus hic iterum eadem repetere, ſed ſatis ſit adnotaſſe religioſos in præfata Clementina comprehendi, & excommunicatione affici, ſi mulieres ad ſtatum Beguinarum admittant, foveant in illo ſtatu, aut auxilium, vel favorem ſuper hoc præſtent.

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra religioſos profeſſos, matrimonium contrahentes.

1 *Religioſi profeſſi matrimonium contrahentes excommunicationem incurrunt, ut hic innuitur, & alibi fuſiùs ab Auctore explicatur.*

1 Religioſi profeſſi, matrimonium contrahentes excommunicationem incurrunt, ut hic innuitur, & alibi fuſiùs ab auctore explicatur.

1 IN *Clement. unica, de conſanguinit. & affinit.*, extat excommunicatio contra contrahentes matrimonium in quibuſdam caſibus quos enumeravi in excommunicationibus omnibus communibus dum loquerer de contrahentibus matrimonium in caſibus prohibitis, inter quos recenſetur caſus matrimonii à religioſo profeſſo contracti. Sed cùm hunc caſum ibi ſufficienter explicaverim, nec quicquam hic addendum occurrat, ad ibi dicta me remitto, ubi etiam tenui hanc cenſuram jure communi reſervatam non eſſe, cùm in præfata Clementina nullum de reſervatione verbum habeatur.

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra religioſos profeſſos, temerè habitum dimittentes.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Habitum ſuæ religionis quiſnam dimittere dicatur.*
4 *Religioſus in omni loco, & tempore habitum ſuæ religionis deferre debet, ſaltem ex honeſtatis debito.*
5 *Religioſus à monaſterio fugiens indutus ſuis veſtibus non afficitur excommunicatione, quamvis fugiat abſque ſuperioris licentia.*
6 *Apoſtata fugiens cum habitu ſuæ religionis, jure communi non afficitur excommunicatione.*
7 *Religioſus qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus fuit, non ligatur excommunicatione fugiendo ſine veſtibus.*
8 *Religioſus qui nudus fugit, aut cum ſolis femoralibus, in excommunicationem incidit.*
9 *Religioſus excommunicationem incurrit non ſolùm dum totum ſuæ religionis habitum dimittit, verùm etiam dum partem detinet, alia dimiſſa, ſed ex parte retenta nequit religioſus dignoſci.*
10 *Religioſus profeſſus excommunicationem incurrit, induendo habitum novitiorum, quoties novitii diverſo habitûs genere utuntur.*
11 *Religioſus excommunicationem incurrit occultando veſtes ſuæ religionis alio habitu ſuperimpoſito.*
12 *Religioſus excommunicationem incurrit accedendo ad aliquem locum ſine habitu, etiamſi facultatem à ſuo ſuperiore ad illum locum accedendi obtinuerit.*
13 *Religioſus non deferens habitum in ſuo monaſterio, excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.*
14 *Religioſus non incurrit excommunicationem ob quamlibet habitûs dimiſſionem.*
15 *Religioſus excuſatur ab excommunicatione, dimittendo habitum causâ ſervandæ vitæ, dum per loca Turcarum, vel inimicorum tranſiturus eſt.*
16 *Religioſus non incurrit excommunicationem dimittendo habitum cauſa alicujus ludicræ actionis.*
17 *Religioſus aſſumens habitum alterius Religionis ſtrictioris, non incidit in excommunicationem.*
18 *Religioſus aſſumens habitum alterius Religionis contra jura excommunicationem incurrit, licèt multi DD. oppoſitum ſentiant.*
19 *Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis, ignorans prohibitionem, non incurrit excommunicationem.*
20 *Religioſus dimittens habitum incurrit excommunicationem, etiamſi animum habeat illud iterum aſſumendi.*
21 *Religioſus dimittens habitum, brevi tempore, non incurrit excommunicationem, etiamſi intentionem habuerit diutiùs dimittendi.*
22 *Aſſignatur quantitas temporis ſufficiens ad incurrendam cenſuram, ob habitûs religioſi dimiſſionem.*
23 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
24 *Religioſus dimittens habitum, ligatur excommunicatione, etiamſi ipſius Ordo inſtitutus fuerit poſt c. 2. ut periculoſa, de religioſis domibus.*
25 *Religioſi Societatis JESU ligantur excommunicatione, dimittendo habitum religioſum.*
26 *Religioſus promotus ad beneficium parochiale, incurrit excommunicationem dimittendo habitum ſuæ religionis.*
27 *Religioſus creatus Epiſcopus non tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre.*
28 *Idem dic de religioſo ad dignitatem Abbatis electo, habente propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubjectam.*
29 *Religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas, cum dignitate quaſi Epiſcopali, tenetur adhuc tribus votis religionis.*
30 *Religioſus ad Cardinalatûs apicem promotus, non ſubjicitur excommunicationi non deferendo habitum ſuæ religionis.*
31 *Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis excommunicationem incurrit, etiamſi phyſicam, vel leges ſine ſuperioris licentia audire non intendit.*
32 *Ad quem pertineat dare facultatem circa dimiſſionem habitus.*
33 *Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata non eſt.*

1 UT evagandi materia religioſis auferretur *in c.* 2. *ut periculoſa, de religioſis domibus*, decernitur ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, ne religioſus tacitè, vel expreſsè profeſſus temerè habitum dimittat in ſcholis, aut alibi; in textu enim dicitur: *diſtrictiùs inhibemus, ne de cætero aliquis quamcumque religionem tacitè, vel expreſsè profeſſus, in ſcholis, aut temerè habitum religionis ſuæ dimittat: ſi quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto.* 1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

Circa iſtam excommunicationem duo diſſeram.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundo, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt temerè habitum ſuæ religionis dimittere, ut apertè conſtat ex textu jam allato. 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

3 Quæres primò, quiſnam habitum in hac materia dimittere dicatur. 3 Habitum ſuæ religionis quiſnam dimittere dicatur.

Reſpondeo eum dici, qui habitum deponit ad ſic incedendum, vel ad ſe occultandum, ita ut eo depoſito nequeat Religioſus dignoſci; cùm enim in hoc capite prohibita ſit habitus dimiſſio, ut anſa vagandi religioſis ſubtrahatur, is dici debet habitum dimittere, qui ita illum deponit ad ſe occultandum, vel incedendum, ut agnoſci nequeat, an ſit religioſus, inde enim occaſionem vagandi accipere poteſt, in cujus deteſtationem hic canon editus fuit. Ita ſentire videntur communiter DD.

Hinc ſequitur primò, illum non affici excommunicatione hujus capitis, qui ſe veſtibus ſpoliat, ut dormiat, ut habitum purget, vel accommodet, ut melius ſtudeat, vel quieſcat, ut ludat, ut ſaltet, ut ſaxum deferat, ut liberiùs, ut voluptuoſiùs peccet, &c. hic enim non dicitur habitum dimittere ad ſe occultandum, vel dimittendum, ſed veſtibus ſe ſpoliare, & hoc verum eſt, etiamſi alium ad breve tempus aſſumat. Ita Suarez *de cenſ. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 29. Navarr. *c.* 27. *n.* 131. Rodriq. *quæſt. reg. quæſt.* 76. *art.* 6. Azor. 1. *part. l.* 12. *c.* 13. *&* 17. Fill. *tract.* 14. *c.* 8. *quæſt.* 4. *n.* 133. Sanchez *in opere mor. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 55. Syrus *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 13. & alii, quos magno numero refert Sanctarell. *de Apoſtaſia, c.* 1. *n.* 9. *&* 7.

Objicies primò, dimittere habitum juxta propriam verbi ſignificationem, ſignificat, deponere, relinquere, exuere: qui autem habitu ſe ſpoliat, dicitur eum dimittere, etiamſi id faciat causâ dormiendi, vel ob alium finem.

Reſpondeo

Digitized by Google

Reſpondeo propriam verbi ſignificationem aliquando colligi ex fine legis, & ex materia, de qua agitur; cum autem in hoc capite agatur de vitanda vagandi occaſione, verbum *dimittere*, accipiendum eſt in ea ſignificatione, ex qua vagandi occaſio arripi poteſt; ex depoſitione autem veſtium ad dormiendum, ad ludendum, ad ſaxum deferendum, & ſimilia, non ſequitur occaſio vagandi, cum præfatas actiones liberè facere poſſet religioſus, etiamſi habitum non dimitteret niſi regula religioſorum id vetet, ut benè obſervat Suarez *tom. 4. de relig. lib. 1. c. 5. n. 9.*

4 Religioſus in omni loco, & tempore habitum ſuæ religionis deferre debet, ſaltem ex honeſtatis debito.

4 Objicies ſecundò, religioſus in omni loco ac tempore habitum ſuum deferre debet, *c. videns 20. q. 1. & c. ſanctimoniales, diſt. 2. 31.* Ergo ſignum eſt religioſum teneri quolibet loco, & tempore habitum deferre, conſequenter ſi ſpoliet ſe veſtibus religioſis, ut ludas, dormias, vel quid aliud inutile agat dicitur habitum dimittere; conſequenter excommunicationem iſtius capitis incurrit, præſertim cum ex uno textu deſumi poſſit alterius cognitio & intelligentia.

Reſpondeo religioſum teneri ex honeſtatis debito, non autem ex præcepto, quovis loco, & tempore habitum deferre; non tamen hinc ſequitur ſpoliantem ſe veſtibus affici hac excommunicatione, quia textus non loquitur de ſpoliante, ſed de dimittente, ut benè obſervat Nav. *in manual. c. 27. n. 131.* Sylveſt. *verb. excomm. 9. caſu 14. n. 52.* & alii, quos citat, & ſequitur Sanchez *in opere moral. lib. 6. c. 8. n. 40.* & Sanctarell. *in tract. de Apoſtaſia, c. 1. n. 3.* Suarez *tom. 4. de relig. lib. 1. c. 3. n. 18.* Neque obſtant præcitata jura quia non continent rigoroſum præceptum.

5 Religioſus à monaſterio fugiens indutus ſuis veſtibus, non afficitur excommunicatione quamvis fugiat abſque ſuperioris licentia.

5 Secundò ſequitur, religioſum, qui ſuis veſtibus indutus à monaſterio abſque ſuperioris licentia fugit, non affici excommunicatione hujus capitis. Ratio eſt quia iſta excommunicatio non eſt lata in fugitivos, & Apoſtatas, ſed in eos, qui habitum dimittunt; poteſt autem quis eſſe apoſtata etiamſi habitum non dimittat, & poteſt quis habitum dimittere, etiamſi apoſtata non ſit, & quamvis ſponte dimittens habitum non admittatur ad eligendum quamcumque cauſam, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquam apoſtata punitur, ut decernitur in Concilio Trident. *ſeſſ. 25. c. 19.* non tamen hinc ſequitur in foro conſcientiæ apoſtatam eſſe. Ita Nav. *loc. c. n. 133.* Bannes *2. 2. quaſt. 12. art. 1. dub. concl. 6. 1. de Apoſtaſia à fide.* Leſſius *lib. 2. de juſt. c. 41. dub. 15. n. 109.* Sanchez *lib. 6. c. 8. n. 48.* Sanctarellus *n. 19.*

6 Apoſtata fugiens cum habitu ſuæ religionis, jure communi non afficitur excommunicatione.

6 Imò Leſſius *loc. cit.* Sanchez *n. 20.* Bannes *dub. 2.* Suarez *de cenſ. diſp. 31. ſect. 6. n. 1.* Suarez *to. 4. de relig. lib. 3. c. 1. n. 17.* & alii quamplures apud Sanchez *n. 20.* & apud Sanctarellum *de Apoſtaſia c. 3. dub. 2. n. 19.* contra Henriquez *in ſumm. lib. 13. c. 40. n. 1.* Azor. *1. part. lib. 12. c. 17. quaſt. 6.* Armillam *verb. Apoſtaſia 12.* Tablen. *verb. excommun. 5. caſu 23. q. 1.* Alterium *tom. 2. diſp. 17. c. 2. col. 8.* & alios, exiſtimant Apoſtatam fugientem cum habitu jure communi non affici excommunicatione, quia hæc nullibi expreſſa reperitur; quamquam ex jure particulari, ſeu privilegio nonnullarum religionum apoſtatæ cenſuram excommunicationis incurrunt, in qua re ſinguli religioſi ſua privilegia conſulere debent, & quilibet religioſus noſſe debet ſuas conſtitutiones, & præcepta.

7 Religioſus qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus fuit, non ligatur excommunicatione fugiendo ſine veſtibus.

7 Tertiò ſequitur, religioſum, qui per ſententiam perpetuo carceri damnatus, & adjudicatus fuit, non affici hac cenſura, fugiendo ſine veſtibus religioſis. Ratio eſt, quia hic non dicitur habitum dimittere, cùm eo juſtè privatus fuerit, ſed habitus privationem patitur, quem ipſe licitè nequit aſſumere. Ita Rodriquez *quaſt. reg. tom. 2. quaſt. 12. art. 6.* Nav. *in comment. de reg. n. 64. illat. 1.* quos ſequitur Sanchez *loc. cit. n. 47.*

8 Religioſus qui nudus fugit, aut cum ſolis femoralibus, in excommunicationem incidit.

8 Quartò religioſum qui nudus fugit, aut cum ſolis femoralibus, in excommunicationem iſtius capitis incurrere. Ratio eſt, quia hic dicitur habitum ſuæ religionis deponere ad ſe occultandum, vel ita incedendum, ut cum hoc pacto nequeat dignoſci, & à fuga, ſeu vagandi occaſione retrahi, & retardari. Ita ſentire videntur Suar. & Fill. *loc. cit.* contra Sanchez *loc. cit. n. 15.* Emanuelem Sà *verb. excommunicatio, in cit. de excommun. nulli reſerv. n. 9. verſ. religioſi.* Valentiam *2. 2. diſp. 1. quaſt. 11. punct. 1. ad finem.* Nav. *loc. cit. n. 131.* & alios apud Sanchez *loc. cit.* aſſerentes religioſum, qui habitum dimittit, & alium non aſſumit, non affici excommunicatione, quia nudi, aut indecenter veſtiti communiter vagari non ſolent, & ad ea, quæ raro contingunt, legis diſpoſitio extendi non conſuevit, *l. nam ad ea ff. de legibus.* Verum hæc ratio non obſtat, quia ex propria hujus verbi, *dimittere*, ſignificatione, ſatis conſtat ipſam huic caſui accommodari.

9 Religioſus excommunicationem incurrit non ſolùm dum totum ſuæ religionis habitum dimittit, verùm etiam dum partem detinet alia dimiſſa, ſed ex parte retenta nequit religioſus dignoſci.

9 Quintò non ſolùm eum affici excommunicatione, qui totum habitum ſuæ religionis dimittit, verùm etiam illum, qui partem veſtium dimittit, & aliam retinet. Sed ex parte retenta cognoſci nequit tanquam religioſus, hic enim perinde ſe habet, ac ſi totum habitum dimiſiſſet; cum non appareat habitum religioſum deferre, & vagandi occaſionem aſſumere poſſit. Idem dic ſi partem ſui habitus dimittat, & partem habitus alterius religionis aſſumat, quo aſſumpto cognoſci nequeat tanquam religioſus; militat enim eadem ratio. Secùs ſi aſſumpta parte alterius habitus, & parte ſui retenta adhuc cognoſci poſſit religioſus ſui Ordinis, ob partem habitus retentam, hæc enim non videtur dimiſſio ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, nec inde liberè vagandi occaſio ſumi poteſt. Ita Suarez *de cenſ. diſp. 23. ſect. 2. n. 18. verſ. in his* Fill. *tract. 14. c. 14. q. 4. n. 154.* Sanchez *loc. cit. n. 52.* Suarez *tom. 4. de relig. lib. 1. c. 5. n. 11.*

10 Religioſus profeſſus excommunicationem incurrit, induendo habitum noviorum quoties novitii diverſo habitus genere utuntur.

10 Sextò profeſſum induentem habitum novitiorum affici excommunicatione, quoties novitii non eodem veſtium genere utuntur, quo profeſſi. Quod ut meliùs intelligatur, obſerva, novitios alicubi à profeſſis, diſtingui poſſe, aut quia diverſo habitu utuntur, aut quia eodem utuntur, ſuperaddito ſolum aliquo ſigno diſtinctivo in habitu ipſorum novitiorum, vel in habitu profeſſorum, quando novitii non adhibent idem veſtium genus, religioſus induens veſtes novitiorum incurrit excommunicationem, tum quia dicitur habitum dimittere ſuæ religionis: habitus enim novitiorum non eſt habitus ſuæ religionis, ſed tyronum experientium utrùm ſibi religio placeat, ut in eam recipiantur, tum quia datur ſufficiens vagandi occaſio, in cujus deteſtationem hæc conſtitutio edita fuit, cùm enim novitius liberè poſſit à monaſterio exire, & ad ſæcularem ſtatum redire, induens novitiorum habitum liberè vagari poterit; vel ad ſummum cogi, ut illum habitum exuat, ut benè in hac parte Sanch. *n. 53.* & Sanctarellus in *tra. de Apoſtaſia c. 1. n. 10.* ſi novitii & profeſſi utantur eodem genere veſtium cum aliquo addito in veſtibus profeſſorum, quo profeſſi à novitiis ſecernuntur, cenſeo profeſſum incurrere excommunicationem ſi illud ſuperadditum dimittat, ita ut ab externis non cenſeatur profeſſus, ſed novitius: hic enim habitum ſuæ religionis dimiſit, & anſam vagandi arripit, ut dictum eſt, licèt in hoc caſu oppoſitum ſentiat Sanchez *loc. cit.*

Si verò utantur eodem veſtium genere, ſuperaddito ſolùm aliquo ſigno in veſtibus novitiorum, ut à profeſſis diſtinguantur, arbitror profeſſum aſſumentem illud ſignum ſuperadditum non ſubjici huic excommunicationi. Ratio eſt, quia non dicitur habitum ſuæ religionis dimittere, ſed aliquid aliud aſſumere, etiamſi fortè vagandi anſam inde arripiat, nam in materia pœnali ſtandum eſt propriæ, & ſtrictæ verborum ſignificationi. Ita ſentire debent Doctores aſſerentes religioſum non exuentem proprias ſuæ religionis veſtes, ſed illas aliis veſtibus tegentem, & occultantem, non affici pœna iſtius excommunicationis.

11 Religioſus excommunicationem incurrit occultando veſtes ſuæ religionis alio habitu ſuperimpoſito.

11 Septimò religioſum, qui habitum ſuæ religionis non exuit, ſed illum veſtibus ſæcularibus ſuperimpoſitis ita occultat, ut religioſus cognoſci nequeat, non affici excommunicatione, juxta probabilem multorum Doctorum opinionem. Ratio eſt, tum quia textus loquitur de dimiſſione habitus, non verò de occultatione, in materia autem pœnali ſtandum eſt propriæ verborum ſignificationi, & non valet argumentari à paritate rationis, vel à minori ad majus, vel è contra, tum quia ſi occultatio veſtium ſufficeret ad hanc cenſuram incurrendam, ſequeretur religioſum in hanc pœnam incidere incedendo in tenebris, vel inter curtinam, aut velata, & cooperta facie, cùm hac ratione vagandi occaſio ſequatur: ſed hoc eſt falſum, ergo & antecedens. Ita Suar. *loc. cit. n. 4. & de relig. tom. 4. c. 5. n. 15.* Fill. *loc. cit. n. 153.* Sayrus *lib. 3. c. 33. n. 9.* & alii.

Dixi, *juxta probabiliorem multorum opinionem*, ut advertarem majorem Doctorum partem contrariæ opinionis eſſe; aſſerunt enim excommunicationem incurri quoties religioſus proprium habitum ita occultat, ut à circumſtantibus agnoſci nequeat, cujus Ordinis religioſus ſit. Ita Jul. Clar. *5. recept. §. fin. in practica crimin. q. 76. n. 7.* Nav. *c. 27. n. 131.* Mandoſius *de ſignat. gratia, verb. licentia verſic. qui licentia non obtenta* ubi teſtatur in Rota ita deciſum fuiſſe. Rodriq. *quaſt. regul. tom. 1. q. 30. art. 2.* Valent. *tom. 3. diſp. 1. quaſt. 11. punct.* Bannez *2. 2. q. 12. art. 1. q. 3. dub. 2. concluſ. ultima.* Azor *1. part. lib. 12. c. 13. quaſt. 1. & c. 17. quaſtio 16.* & quamplures alii, quos citat, & ſequitur Sanchez *loc. cit. n. 63.* Sanctarell. *loc. cit. n. 8.* Ratio eſt, tum quia licèt occultans habitum non dimittat illum materialiter, dimittit tamen formaliter, quia dimittit tanquam habitum, quo diſcerni poteſt, & cognoſci tanquam religioſus, & hoc pacto vagandi anſam arripere poteſt, ad quam vitandam hic canon editus eſt: tum quia diſpoſitio etiam pœnalis extendi poteſt, quoties ipſa diſpoſitio eluderetur, non facta extenſione, argumento *c. quamquam, in fine de uſur. in 6.* ubi irritatur teſtamentum uſurarii, & illa irritatio extenditur ad Codicillum, & donationem cauſâ mortis, ne diſpoſitio illa ad teſtamentum reſtricta eludatur, *& Clem. 1. de ſepulturis*, ubi diſpoſitio excommunicans ſepelientes tempore interdicti in cœmeteriis, extenditur ad ſepelientes in Eccleſiis, ne facilè illa diſpoſitio eludatur; neque hæc videtur extenſio, ſed tacita excluſio, ex gloſſa, & aliis, *in c. verb. Italia. de tempor. ordinand. in 6.*

12 Religioſus excommunicationem incurrit accedendo ad aliquem locum ſine habitu, etiamſi facultatem à ſuo ſuperiore ad illum locum accedendi obtinuerit.

Verum ad has rationes facilis eſt reſponſio ex rationibus allatis ad probandam opinionem Suarez, & aliorum; quamvis enim occultans habitum ſuæ religionis peccet, non tamen dicitur habitum, propriè loquendo dimittere, neque ob id conſtitutio hujus noſtri capitis eluditur, cùm ſaltem valeat in iis, qui habitum reipſa dimittunt, & arduum ſit religioſis, aliis veſtibus proprium habitum ita tegere, & occultare, ut à circumſtantibus diſcerni nequeant.

12 Octavò religioſum, qui obtenta à ſuperiore facultate accedendi ad aliquem locum, ad illum dimiſſo habitu accedit, in excommunicationem incidere, quia licet hic non dicatur vagari, cùm facultatem à ſuperiore obtinuerit, nihilominùs habitum ſuæ religionis dimittit, & vagandi occaſionem acquirit. Ita Sylveſter *excommunicat. 9. caſu 53. n. 13.* Sayrus *loc. cit. n. 19.* Sanctarellus *n. 17.* Tabiena, Ledeſma, & alii apud Sanchez *loc. cit. n. 90.* contra Caſſaneum *conſ. 14. n. 7.*

13 Religioſus non deferens habitum in ſuo monaſterio excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam.

13 Nonò religioſum, qui intra privatos ſui monaſterii parietes habitum ſuæ religionis non defert, vinculo iſtius cenſuræ obſtringi, juxta probabiliorem DD. ſententiam, etiamſi poſtea non vagetur, nec monaſterio egrediatur. Ratio eſt, quia textus abſolutè loquitur de

de dimittentibus habitum, quovis in loco dimittant, ſaltem ſi hoc faciat ad ſic incedendum, vel ad ſe occultandum, ut patet ex illis verbis, *in ſcholis vel alibi*, & quamvis reipſa præfatus religioſus non vagetur, & ſæcularium aſpectum fugiat, ſeque occultet, nihilominus ipſo facto vagandi poteſtatem acquirit, quam textus noſter ſub excommunicatione ſubtrahere intendit. Ita Nav. *c.* 27. *n.* 131. Azor *loc. cit. c.* 17. *q.* 13. Sayr. *loc. cit. n.* 21. Sanch. *loc. cit. n.* 63. Sanctarellus *n.* 17. & alii contra Calcaneum *loc. c.* Angelum *verb. excommunic.* 7 *caſu* 27. & alios negantes dimiſſionem habitus intra privatos monaſterii parietes ſubjici excommunicationi, idem ſuſtinent. Ita Rodriq. *quæſtion. reg. tom.* 3. *q.* 76. *art* 6. & alii, exiſtimantes religioſum in monaſterio dimittentem habitum ab excommunicatione excuſari, modò ſeipſum conſpectui laicorum non exhibeat. Imò nonnulli Doctores, teſte Azor. *loc. cit.* arbitrantur idem valere, ſive religioſus in monaſterio, ſive alibi habitum dimittat; ſed perſonam ſuam occultet, ſeque aliorum conſpectibus non offerat; hic enim non dimittit habitum animo vagandi. Sed quod non dicimus probabilius eſt, quia licet dimiſſo habitu non vagetur, nihilominus ea dimiſſio vagandi præbet poteſtatem, quam Summus Pontifex ſub excommunicatione interdicit.

14 Religioſus non incurrit excommunicationem ob quamlibet habitus dimiſſionem.

14 Quæres ſecundò, utrùm quælibet dimiſſio habitus religioſi ſufficiat ad incurrendam iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè, ſed requiri, ut dimiſſio ſit temeraria: quia in textu bis exprimitur hæc conditio, ibi, *temerè dimittat*, & ibi, *ſi quis horum temerarius violator extiterit*. Ut autem dimiſſio temeraria cenſeatur, duæ conditiones requiruntur.

Prima eſt, ut non fiat ex cauſa rationabili, vera vel apparente, nam ſi fiat ex cauſa rationabili, vera, vel apparente, non dicitur temeraria, ſed potiùs prudens, diſcreta, & rationabilis, cui temeritas adverſatur.

15 Religioſus excuſatur ab excommunicatione dimittendo habitum causâ ſervandæ vitæ dum per loca Turcarum, vel inimicorum tranſiturus eſt.

15 Hinc ſequitur primò religioſum excuſari, qui cauſa ſervandæ vitæ, dum per loca Turcarum, hæreticorum, vel aliorum tranſiturus eſt, habitum dimittit. Idem militat in eo, qui ob nimium timorem hoc facit ad tuendam propriam, vel alienam vitam, ubi re ipſa neceſſarium non eſſet; quamvis enim malè dimittat habitum, non tamen temerè, ſed, ut ita loquar, timidè, imprudenter, vel ignoranter hoc facit, ut benè obſervat Suarez *loco cit. n.* 29 *verſic. ſecunda regula*. Idem valet in eo, qui hoc facit causâ defenſionis famæ propriæ, aut proximæ; vel ad præcavendum ſcandalum.

Ex quo patet ſolutio illius caſus, in quo quæritur, utrùm religioſus, qui neceſſitatem habet noctu exeundi, excuſetur ab excommunicatione, ſed ad præcavendum ſcandalum, & pravam ſuſpicionem, ſæcularem habitum deferat. Reſpondeo enim excuſari quoties talis ſubeſt neceſſitas induendi talem habitum, quæ ipſum à mortali excuſet. Secùs ſi talis neceſſitas non ſubſit, ut ſi ſolùm causâ viſitandi amicum, aut causâ recreationis monaſterio egrediatur (modò tamen ob temporis, ſeu materiæ parvitatem non excuſetur, ut infrà oſtendam) Ita Bannez 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *de Apoſtaſia, dub.* 2. *poſt.* 2. *concluſ.* Sanchez *n.* 60. & alii.

16 Religioſus non incurrit excommunicationem dimittendo habitum causâ alicujus ludicræ actionis.

16 Secundò ſequitur, illum non affici excommunicatione, qui habitum dimittit, & alium induit ad ludicram aliquam actionem inter religioſos faciendam, titulo cujuſdam honeſtæ lætitiæ, quia non eſt temeraria dimiſſio. Ita Sylveſter *verſ. habitus*, *q.* 2. Suarez *loc. cit. n.* 29. *ad finem*, & alii.

17 Religioſus aſſumens habitum alterius religionis ſtrictioris, non incidit in excommunicationem.

17 Tertiò religioſum qui habitum alterius religionis ſtrictioris aſſumit, non affici excommunicatione. Ratio eſt, tum quia hic non peccat, cùm ei permiſſus ſit ad arctiorem religionem tranſitus: excommunicatio autem ſupponit peccatum mortale: tum quia hæc non eſt temeraria dimiſſio, quam textus ſub excommunicationis pœna prohibuit. Ita communiter DD.

Hoc tamen intelligitur, modò religionem arctiorem re ipſa ingrediatur; nam ſi habitu ſuæ religionis dimiſſo veſtes alterius religionis induat, eámque non ingrediatur, excommunicatione afficitur, quia re ipſa habitum ſuæ religionis illicitè dimittit, & vagandi facultatem acquirit, quamvis in eo habitu judicetur religioſus; tamen facilè probare poteſt ſe illius Ordinis religioſum non eſſe, & vagandi occaſione uti. Ita Bannez *loc. cit poſt* 2. *concl. illat.* 2. Rodriquez *loc. cit. art.* 2. *notab.*... Sayrus *n.* 27. Sanchez *n.* 63. & alii. Addunt Sanchez, & alii, hoc verum eſſe, etiamſi hujuſmodi religioſus habitum ſuæ religionis dimittat, ut ad alias iſtius admittatur. Ratio eſt; quia habitum ſine juſta cauſa dimittit, & evagandi occaſioni ſe exponit. Ego verò in foro conſcientiæ exiſtimarem iſtum ut plurimum excuſandum eſſe ab excommunicatione, quia non videtur habitum temerè dimittere, cùm id faciat zelo religionis, & ex cauſa apparente. Ita Tabiena *verb. excommunic.* 5. *caſu* 23. *q.* 2. *n.* 234. idemque tuentur Suarez *loc. cit. n.* 29 Fill. *n.* 134. & Sanctarellus *n.* 2. dum aſſerunt cauſam veram, vel apparentem excuſare.

18 Religioſus aſſumens habitum alterius religionis contra jura, excommunicationem incurrit, licèt multi DD. oppoſitum ſentiant.

18 Major difficultas eſt, utrùm religioſus dimittens habitum ſuæ religionis, & habitum alterius religionis aſſumens contra jura, excommunicationem incurrat.

Reſpondeo incurrere. Ratio eſt, quia hic temerè, & cum graviſſimo peccato dimittit habitum ſuæ religionis; nam adhuc poſt ingreſſum prior religio eſt ſua religio jure & obligatione, & licet omnimodam vagandi occaſionem non habeat, nihilominus aliquam habet, quia ſi ex ſecunda religione ſaltem ante profeſſionem exire prætendat, id facere non poterit ſine aliquo evagandi periculo. Ita Nav. *c.* 27. *n.* 132. Sylveſter *verb. excommun.* 9. *caſu* 24 *n.* 34. Suarez *loc. cit. verſ.* 32. *verſic. amplificatur*: præterea Filliuc. *tract.* 14 *c.* 8. *quæſt.* 4. *n.* 134. *ad finem*. Azor. *loc. cit. c.* 14. *quæſt* 10 & alii contra Sanchez *loc. cit. n.* 68. Rodriquez *loc. cit. art.* 2. *notab.* 2. Sayrum *n.* 27. Leſſium 6. *lib.* 2. *de juſtit. c.* 41 *dub.* 13. *n.* 162. Sanctarellum *n.* 13. & quamplures alios apud Sanch. *loc. cit.*

Secunda conditio neceſſaria, ut dimiſſio habitus temeraria cenſeatur juxta propoſita in ſecundo quæſito eſt ut fiat ex contemptu legis: nomine autem *contemptus* in hoc loco non intelligo contemptum formalem legis, ſed animum dimittendi habitum non obſtante prohibitione legis, quam novit latam eſſe.

19 Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis ignorans prohibitionem non incurrit excommunicationem.

19 Ex quo ſequitur, eum, qui habitum dimittit ignorans prohibitionem, non incidere in excommunicationem, etiamſi ignorantia ſit vincibilis, & mortaliter culpabilis, vel etiam craſſa, vel ſupina (modò non ſit quaſi ſcientia & ingens temeritas) hic enim non dicitur prohibitionem tranſgredi ex contemptu, ſeu ſcienter, & temerè, nam illa dictio, *temerè*, idem eſt, quod conſultò, ſeu ſcienter, ut alibi ſæpiùs dixi, idémque docent Cardinalis *Clementinus* 1. § *ſi quis, notab.* 1. *de ſtatu monachorum*. Ancharanus *ibid. n.* 15. & alii apud Sanchez *in opere moral. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 43. Sanctarellus in *tract. de Apoſtaſia, c.* 1 *n.* 2. contra Navarrum *in manuali, c.* 27. *n.* 28. & alios, exiſtimantes ignorantiam culpabilem non excuſare.

20 Religioſus dimittens habitum incurrit excommunicationem, etiamſi animum habeat illum iterum aſſumendi.

20 Quæres tertiò, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut dimiſſio habitus ſit perpetua, id eſt, ut religioſus habitum deponat animo illum non ampliùs aſſumendi.

Reſpondeo ſatis eſſe, ut ad tempus deponat. Ratio eſt, tum quia textus loquitur de illa dimiſſione habitus, quæ vagandi occaſionem præbet; occaſionem autem vagandi præbere poteſt dimiſſio habitus, etiamſi temporalis ſit, & non perpetua, tum quia in hoc capite excommunicantur religioſi dimittentes habitum in ſcholis, aut alibi; ſcholæ autem non ſolent eſſe perpetuæ. Ita Cajet. *in Sum. verb. excommunicatio, c.* 61. Suarez *n.* 30. Sanchez *loc. cit. n.* 48. & alii communiter.

21 Religioſus dimittens habitum brevi tempore non incurrit excommunicationem, etiamſi intentionem habuerit diutius dimittendi.

21 Sed modò dubium eſt, utrùm dimiſſio habitus, modico & brevi tempore facta, e.g. ad dimidiam, vel etiam ad integram horam, ſufficiat ad incurrendam hujus canonis excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tum quia ſicut parvitas materiæ excuſat à peccato mortali, ubi parvitas materiæ dari poteſt; ita etiam excuſat à cenſura, quæ peccatum mortale ſupponit: tum quia non dicitur dimitti, quod brevi tempore ſumendum eſt, *l. divortium, ff. de divortio*. Ita Navarr. *c.* 27. *n.* 131. Suarez *de cenſuris*, *diſp.* 23 *ſect.* 4 *n.* 27. Azo. 1. *part. lib.* 12. *c.* 13. *quæſt.* 5. Sayrus *lib.* 1. *c.* 33. *n.* 13. Emanuel Sà *de excommunicationibus nemini reſervatis*, *n.* 9. Sanchez *n.* 55. Sanctarellus *n.* 6. & alii communiter, contra ipſum Suarez *de relig. tom.* 4. *lib.* 1. *c.* 3 *n.* 9.

Amplia primò, etiamſi dimittens habitum intentionem habuerit diutiùs dimittendi, ſed poſteà modico tempore eum ipſe dimiſerit. Ratio eſt, tum quia ad hoc faciunt rationes allatæ; tum quia materia iſtius excommunicationis non eſt animus dimittendi, ſed ipſa externa dimiſſio habitus, quæ licet per relationem ad intentionem dimittentis ſit moralis (actus enim voluntatis ſuam malitiam actui externo communicat) nihilominùs in ſe non eſt mortalis, nec materia ſufficiens excommunicationis, ſicut neque excommunicatione in percuſſores clericorum, aut in fures latam incurrit is, qui intentionem habet graviter percutiendi clericum, aut magnæ rei quantitatem paulatim ſurripiendi; ſed poſteà re ipſa leviter percutit; aut modicam rei alienæ quantitatem aufert; ut benè docet Sanchez *loc. cit. n.* 54 & alii contra Suarez *de cenſ. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 30. *verſ.* 3. *regula*, exiſtimant eum affici excommunicatione, qui habitum dimiſit animo diutius vagandi, licèt paulò poſt mutata voluntate ad ſuum habitum revertatur.

Objicies cum Suarez; iſta excommunicatio fertur ob temerariam habitus dimiſſionem; hæc autem in modico tempore conſummatur, ſive breviùs, ſive diutius poſteà duret.

Reſpondeo excommunicationem ferri ob dimiſſionem habitus ex ſe ſufficientem ad mortale peccatum; non autem ob quamlibet habitus dimiſſionem, ut in ſimili dictum eſt de percuſſione clerici, & de fure, ſi contra fures lata eſſet excommunicatio.

Ampliari ſecundò poteſt probabiliter, etiamſi dimiſſio habitus ad breve tempus fiat ex turpi cauſa, e.g. animo furandi, vel fornicandi, aut eundi ad lupanar. Ratio eſt, quia licet illa dimiſſio ſit graviter peccaminoſa pro qualitate finis, & circumſtantiæ; in ratione tamen dimiſſionis temerariæ, quæ hic ſub cenſura prohibetur, non videtur mortalis ob parvitatem materiæ, & potiùs nomen diſpoſitionis meretur, quam dimiſſionis habitus. Ita Azor. 1. *parte lib.* 12. *c.* 13. *q.* 3. *caſu* 36. *verſ. agitur*. Sanchez *loc. cit. n.* 57 Emanuel Sà *loc. cit* & alii contra Rodriquez *in ſum* 1. *part. c.* 13. *n.* 1. *ad finem*, Bannez 2. 2. *q.* 12. *art.* 2. *de Apoſtaſia, dub.* 2. *concluſ.* 2. Suarez *loc. cit n.* 31. *verſic. at verò*, Sayrum *n.* 13.

Ex dictis in hoc dubio ſequitur religioſum dimittentem habitum, non ſtatim ac illum dimittit, affici excommunicatione, ſed tunc affici, dum dimiſſo habitu in eo ſtatu perſiſtit tanto tempore, quod judicio prudentis viri ſufficiens cenſeatur ad mortalem culpam. Ratio eſt, quia excommunicatio lata ob aliquem effectum non incurritur, effectu nondum ſecuto; iſta autem excommunicatio lata eſt ob dimiſſionem habitus & cùm quælibet dimiſſio non ſufficiat

ad

ad incurrendam excommunicationem, dicendum eſt excommunicationem incurri ob dimiſſionem tanti temporis, quæ judicio prudentis viri notabilis exiſtimetur. Ita Sayr. *lib.* 3. c. 13. *n.* 11. Tabiena *verb. excomm.* 5. *caſu* 23. *quæſt.* 2 n. 1. Sanchez n. 54 contra Suarez *loc. cit.* & alios exiſtimantes cenſuram contrahi in ipſo puncto dimiſſionis. Ratio Suarez, & aliorum eſt, quia gravitas hujus delicti non deſumitur ex duratione temporis ſecuta, vel metne concepta, ſed ex ipſamet dimiſſione habitus, quæ per ſe res gravis eſt, & ſufficiens ad mortale peccatum, & conſequenter ad incurrendam cenſuram, quæ ob ipſam habitûs dimiſſionem impoſita fuit. Verùm licèt opinio Suar. ſit probabilis, & valdè tuta, nihilominùs probabiliùs mihi videtur, quod dixi cum Sanch. & aliis. Et ex dictis facilis eſt reſponſio ad præfatam rationem Suar. & aliorum.

22 Aſſignatur quantitas temporis ſufficiens ad incurrendam cenſuram, ob habitûs religioſi dimiſſionem.

23 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

22 Major difficultas eſt in aſſignanda quantitate temporis ſufficiente ad mortale peccatum in hac cenſura. Caiet. *verb. excomm.* 61. Sayr. c. 33. n. 14. & alii exiſtimant dimittentem habitum ad horam, vel etiam toto die ex levitate quadam, & domi manendo, non affici excommunicatione; verùm iſti loquuntur de dimittente habitum, ſed non exhibente ſe hominum conſpectui. Mihi dicendum videtur duas, vel tres horas ſufficere, quia hoc videtur tempus notabile ſecundum ſe: unam verò horam, ut plurimum non exiſtimarem notabile tempus in hac materia, licet enim una hora notabilis ſit reſpectu viginti quatuor horarum ad incurrendam lethalem culpam ob ſervile opus in die feſto, ut ſuo loco docui cum Suar. & aliis, In hoc tamen caſu, in quo non habetur ratio ad unum diem, ſed ſimpliciter ad dimiſſionem habitûs notabilem, regulariter loquendo, non cenſerem, & obnoxiam excommunicationi dimiſſionem habitus per unam horam contra hunc canonem, licèt ob alias circumſtantias fieri poſſit, ut pluribus lethalibus culpis infecta ſit. Ita ſentire videtur Sanch. n. 55. & alii, qui dum aſſerunt modicum tempus ab hac cenſura excuſare, exemplum afferunt ſpatii unius horæ.

PRIMA PROPOSITIO.

24 Religioſus dimittens habitum ligatur excommunicatione, etiamſi ipſius ordo inſtitutus fuerit poſt c. 2. ut periculoſa de religioſis dominibus.

23 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli religioſi habitum ſuæ religionis temerè dimittentes. Hæc propoſitio patet ex dictis in prima propoſitione, & ratio eſt, quia in texto ſermo eſt ſimpliciter de religioſis temerè habitum dimittentibus.

24 Hinc ſequitur primò, religioſos habitum dimittentes ſubjici huic cenſuræ, etiamſi eorum ordo & religio inſtituta ſit poſt editionem hujus textus. Ratio eſt, quia lex generalis, & perpetua non ſolum reſpicit, & obligat tunc natos, ſed etiam in poſterum naſciturus; cùm enim perpetua ſit, ſemper loquitur, & ſemper afficit. Ob id Suarez *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 6 *n.* 7. & alii docent ſuſpenſionem latam contra ſuperiores Ordinum mendicantium, admittentes aliquem profeſſionem, nondum expleto noviciatûs anno, extendi ad Mendicantes poſteà inſtitutos, & *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 16. excommunicationem latam contra mendicantes tranſeuntes ad aliam religionem, quàm Carthuſianorum, extendi ad Patres Societatis JESU, qui finito noviciatûs biennio, vota ſimplicia emiſerunt; ſunt enim verè religioſi, & mendicantium privilegiis gaudent ex conceſſione Pii V. in Bulla anno 1571 edita, & ex Gregorio XIII. in Bulla anno 1582 & 1584.

25 Religioſi Societatis Jeſu ligantur excommunicatione dimittendo habitum religioſum.

25 Secundò ſequitur religioſus Societatis JESU, qui, habitu dimiſſo, ſæcularem induunt in Italia, ubi ſæculari habitu non incedunt, vinculo hujus cenſuræ obſtringi; ipſi enim ſunt verè religioſi, conſequenter oneribus religioſorum ſubjiciuntur, ſicut etiam illorum privilegiis fruuntur, & cùm lex non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus. Ita ſentire videtur Fill. *tract.* 14 *cap.* 8. *q.* 4. n 133. dum ſine diſtinctione ait, perſonas, quæ hac cenſura ligantur eſſe omnes, & ſolos religioſos. Contrarium ex profeſſo ſuſtinet Sanchez *in oper. moral. lib* 6 n. 70. Ratio ipſius eſt, quia cùm textus loquatur de profeſſis dimittentibus habitum ſuæ religionis, ſupponit, religionem illam habere peculiarem habitum, quo à cæteris diſtinguantur, Societas autem JESU non habet habitum peculiarem, & proprium, ſed adhibet habitum communem accommodatum uſui patriæ, ut patet *ex conſtit. part.* 6. c. 2. §. 16.

Verùm hæc ratio non obſtat, quia licèt Societas JESU in genere non habeat habitum particularem; in ſingulis tamen regionibus habet habitum peculiarem ab aliis diſtinctum, & diſtinctivum; conſequenter ſicut religioſus Societatis graviter peccaret deſerendo hic Romæ habitum ſæcularem, ita etiam afficeretur excommunicatione: quia diceretur habitum ſuæ religionis hic dimittere.

26 Religioſus promotus ad beneficium parochiale, incurrit excommunicationem dimittendo habitum ſuæ religionis.

27 Religioſus creatus Epiſcopus non tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre.

26 Tertiò ſequitur religioſum promotum ad beneficium parochiale alicujus Eccleſiæ, affici excommunicatione, dimittendo habitum ſuæ religionis. Ratio eſt, quia adhuc tenetur votis religionis, nec exemptus eſt ab obſervantia regulari, dum eam commodè ſervare poteſt unà cum parochiali munere. Ita Sylveſter *verb. religioſ.* 7. *q.* 22. S. Anton. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 5. & alii quos citat & ſequitur Sanchez *in opere moral. lib* 6. c. 5. n. 36.

27 Major difficultas eſt utrùm religioſus creatus Epiſcopus, vel Cardinalis, in iſtam excommunicationem incidat, dimittendo habitum ſuæ religionis.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima ſententia eſt affirmativa. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi religioſi tenentur habitum ſuæ religionis deferre, c. *penult. de vita, & honeſt. cleric.* ubi textus enumerat veſtes, quas Epiſcopi deferre debent, exceptis Epiſcopis religioſis quos ad habitum ſuæ religionis obligat, ibi, *niſi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachorum*, quamquam hoc tempore poſt rituale Romanum juſſu Clementis VIII. reformatum, poſſunt Epiſcopi religioſi retento colore habitus ſuæ religionis, accommodare ſe formæ veſtium, quas alii Epiſcopi adhibent, tum quia *in c. ut clerici, vel monach in* 6. excommunicatur Abbas religioſus aſſumens rochetum, id eſt, illam albam, & candidam veſtem, quam Epiſcopi ſuperinduunt, & exterius deferunt. Ita Sylveſter, *verb. religio*, 7. *quæſt.* 7. Majolus *de irregularitate*, *c.* 2. n. 19. Suidus *de alimentis*, *cit.* 8 *privileg.* 79. n. 10. & quamplures alii apud Sanchez *lib.* 6. c. 6. n. 23. & apud Sanctarellum n. 15.

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, negat hujuſmodi religioſos Epiſcopos in excommunicationem incidere. Ratio eſt, tum quia religioſus factus Epiſcopus eximitur ab omnibus regulis, & ſtatutis religionis, *c. unic.* 18. *q.* 1. ibi, *Monachus quem canonica electio à jugo regulæ monaſterii profeſſionis abſolvit*; ergo in nullam incidit culpam eas non obſervando; cùm ergo religioſus teneatur habitum ſuæ religionis deferre, præcipuè ob regulas, & ſtatuta ſuæ religionis, ſequitur exemptum à regulis, & ſtatutis ſuæ religionis non teneri ex vi regularis obſervantiæ ad habitum illius deferendum, conſequenter religioſum factum Epiſcopum non affici excommunicatione hujus noſtri textus: tum quia in hoc textu ſermo de religioſo regularis Obſervantiæ ſubdito; & ſub obedientia ſuperioris exiſtente, ut clarè ex textu conſtare oſtendam in reſponſionibus ad rationes in contrarium. Ita Bonifacius *Clem.* 1. 5. *rurſus*, n. 33. *& ſeqq. de ſtatu monach* Rodriquez *tom.* 2. *q.* 18. *art.* 3. & alii quos citat, & ſequitur Sanch. *lib.* 6. c. 6. n. 23. & Sanctarellus *de Apoſtaſia. c.* 1. *n.* 25. & hanc ſententiam probabiliorem cenſet Azorius *tom.* 1. *lib.* 12. *c.* 7. *q.* 4.

Ad primam rationem in contrarium reſpondeo, religioſum creatum Epiſcopum teneri quidem habitum ſuæ religionis deferre, ex *c. penult. de vita, & honeſt. cleric. in fine*, non verò ex vi hujus noſtri textus, in quo ſermo eſt de religioſis ſubditis obedientiæ ſuorum ſuperiorum; non verò de exempto, & abſoluto à jugo regulæ: conſequenter non tenetur habitum religionis ſub excommunicatione deferre.

Ad ſecundam reſpondeo in præfato textu, cujus explicationem ego in hoc puncto tradidi, ſermonem eſſe de monacho ſubdito, non verò de exempto, cùm enim loquutus fuiſſet de religioſo habitum dimittente, in hæc verba loquitur. *Nec accedat ad quævis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus, vel majoris partis ejuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia primitùs ſit conceſſa*, conſequenter Epiſcopus excommunicationem non incurrit deferendo rochetum, vel aliud genus veſtium, cum hoc nullibi cautum ſit ſub excommunicatione.

28 Idem dicendum eſt de religioſo ad dignitatem Abbatis electo, habente propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubjectam.

29 Religioſus creatus Epiſcopus vel Abbas cum dignitate quaſi Epiſcopali tenetur adhuc tribus votis religionis.

28 Hinc patet quid dicendum ſit primò, de religioſo electo ad dignitatem Abbatis, habentem propriam diœceſim, nulli Epiſcopo ſubjectam, hujuſmodi enim Abbas juriſdictionem habet Epiſcopalem, & aſſimilatur Epiſcopis, excepta conſecratione, & functione ordinis Epiſcopalis, ut benè Sanchez *loc. cit. n.* 35 conſequenter etiam exemptionem à jugo regulæ, & ſtatutorum regularium acquirit, conſequenter non ligatur cenſuris contra religioſos impoſitis.

29 An autem præfatus religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas cum dignitate quaſi Epiſcopali eximatur à tribus votis religionis, alibi explicandum eſt, interim breviter dico non eximi; cùm enim adhuc religioſus maneat, remanet etiam obſtrictus tribus votis, quæ ſunt de eſſentia ſtatus religioſi. *c. cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu monach.* imò ſi religioſus ad Pontificatum promoveatur, iiſdem votis detinebitur, & quamvis nulli teneatur obedire, hoc ideò contingit, quia nullum in terris ſuperiorem habet, ex Arragonio 2. 2. *quæſt* 88. *art.* 11. Sanch. c. 6 n. 6. & aliis, ergo à fortiori iiſdem votis obſtrictus manet religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas. Quamobrem perſpicuum eſt hujuſmodi religioſum teneri voto caſtitatis, ut communiter concedunt Doctores, teneturque etiam voto obedientiæ, non quidem prælati religionis, cùm à regulari obſervantia, & obedientia Prælatorum religionis eximatur, *c. unic.* 18. *q.* 1. ſed Summo Pontifici, religioſus enim, dum profeſſionem emittit, obedientiam potiſſimùm ſpondet, & promittit Summo Pontifici; ab hac autem obedientia non eximitur, dum ad Epiſcopatum promovetur; conſequenter Summus Pontifex poſſet illi ea omnia præcipere, quæ in regulis illius religionis continentur; ſicut ea præcipere poterat ſuperior religionis, antequam ille ad Epiſcopatum promoveretur, conſequenter religioſus Epiſcopus tenebitur Summo Pontifici præcipienti obedire non ſolum ex generali obligatione, quâ reliqui fideles, aut ſolùm ex obligatione juramenti, quo omnes Epiſcopi tenentur, ſed ex peculiari voto obedientiæ. Præterea hujuſmodi religioſus tenetur voto paupertatis quia etiam iſta eſt de eſſentia ſtatus religioſi. Quamobrem religioſus ad Epiſcopatum aſſumptus, non efficitur dominus redituum Eccleſiaſticorum; ſed adminiſtrator, ut eos in uſus decentes inſumat. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. Arragon. *ibid.* Rodriq *tom* 1 *quæſt. regul q* 18. *art.* 3. Azor. 1 *part. lib.* 7. *quæſt.* 2 Valentia 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 3 *punct.* 8. Leſſius *lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 14. *n.* 21. Sanchez *in oper. mor. lib.* 6. n. 2. *& ſeqq.* Sanctarell. *de Apoſtaſia* c. 6. *dub* 3. & quamplures alii apud præcitatos Doctores contra Angles *in flor.* 2. *part. quæſt. unic. de voto*, *art.* 2. *poſt* 3. *difficultatem dub.* 4. exiſtimentem religioſum creatum Epiſcopum eximi à tribus votis, & ad caſtitatem teneri ſolùm

ratione ſacrorum ordinum contra Vaſquez 1.2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 163. *c.* 8. *n.* 91. *&* 104. Sotum 7. *de juſtit. quæ.* 4. *art.* 1. *ad ultimum*, & alios exiſtimantes religioſum Epiſcopum non teneri voto paupertatis, ſed effici dominum redituum Eccleſiaſticorum, ſicut efficiuntur Epiſcopi ſæculares.

30 Religioſus ad Cardinalatûs apicem promotus, non ſubjicitur excommunicationi, non deferendo habitum ſuæ religionis.

30 Secundò patet, quid dicendum ſit de Religioſis ad Cardinalatus dignitatem promotis; cenſeo enim hos non ſubjici huic excommunicationi non deferendo habitum religionis. Ratio eſt, quia licet ſinguli religioſi, excepto Summo Pont. teneantur habitum ſuæ religionis deferre, tamen qui ad Cardinalatum aſſumuntur, non tenentur ex vi regularis obſervantiæ illum deferre; cum ab ea ſubtrahantur inſtar Epiſcoporum: nam etiam ipſi in Eccleſiis ſuis titularibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, conſequenter non afficiuntur excommunicatione impoſita contra religioſos habitum dimittentes, ita Bonifacius *loco cit.* Sanchez *n.* 34. & alii.

31 Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis excommunicationem incurrit, etiamſi phyſicam, vel leges ſine ſuperioris licentia audire non intendat.

31 Sed modò ſupereſt dubium primò, utrum religioſi dimittentes habitum, ut excommunicationem incurrant, debeant etiam ſimul phyſicam vel leges audire ſine ſuperioris licentia.

Ratio dubitandi eſt, quia Sum. Pontifex in hoc textu loquitur de religioſo dimittente habitum, & accedente ad ſtudia ſine ſuperioris licentia cum conſilio conventus, vel majoris partis, videtur hæc duas actiones copulativè requirere ad incurrendam excommunicationem, nam in plurali ſubjungit, *ſi quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam*; religioſus autem, qui habitum dimittit, ſed ad ſtudium non accedit, non dicitur violator horum, ſed alterius actionis.

His non obſtantibus dicendum eſt alteram iſtarum actionum ſufficere ad incurrendam iſtam excommunicationem; hæc enim eſt Summi Pontificis intentio. Ob id Doctores communiter has tanquam duas excommunicationes diſtinctas recenſent. Ita Gloſſa hic *verb. horum.* Sanchez *lib.* 5. *c.* 8. *n.* 39. Sanctarellus *n.* 19. & alii communiter, teſte Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 61. contra nonnullos, quos tacito nomine refert Anton. *c. Deus qui, n.* 3. *de vita, & honeſtate clericor.*

Ad rationem dubitandi reſpondeo illa verba, *ſi quis horum violator* non intelligi collectivè, ſed disjunctivè, & frequenter totus pluralis adhiberi pro ſingulari, ut dictum eſt in explicatione Bullæ Cœnæ, & patet ex verbis Scripturæ, e. g. ex illis *latrones conviciabantur ei*, id eſt unus latronum, & ex inſtitutione & miniſtrio Extremæ unctionis apud Jacobum, *inducant presbyteros*, id eſt, aliquem ex presbyteris, ut explicavi *in tractatu de Sacramentis*, dum loquerer *de Sacramento Extremæ unctionis*, &c.

32 Ad quem pertineat dare facultatem circa dimiſſionem habitus.

32 Secundò dubium eſt, ad quem pertineat poteſtas diſpenſandi circa delationem habitus.

Reſpondeo pertinere ad Summum Pontificem, quia obligatio deferendi habitum conſurgit ex jure canonico; facultas autem diſpenſandi in jure canonico, per ſe, & regulariter loquendo, pertinet ad Papam.

Dixi, *per ſe*, quia per accidens, acceſſoriè, & conſequenter dimitti poteſt habitus ex licentia Prælati conceſſa ad aliquod opus, quod exerceri commodè nequit cum habitu, ut ſi Prælatus mittat religioſum ad concionandum in locis, in quibus retento habitu id facere nequit, aut ſi corporale, ac laborioſum opus illi imponat, quod ſine habitûs mutatione commodè exercere non poſſit, ita Navarr. *de apoſtaſia, conſil.* 70. *n.* 8. *& ſeqq.* & Suarez *to.* 4. *de relig. l.* 1. *c.* 5. *n.* 16. *&* 17.

33 Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata non eſt.

33 Objicies, religioſus, cui à Prælato data eſt facultas peragendi aliquod opus, ſi dubitat, an ſibi liceat opus illud præſtare dimiſſo habitu, ſuperiorem adit, & ab ipſo inquirit an illud facere poſſit mutato habitu; ergo ſignum eſt ſuperiorem poſſe directè, & per ſe facultatem concedere non deferendi habitum.

Reſpondeo religioſum tunc temporis adire ſuperiorem, non ut ab ipſo directè circa delationem habitus diſpenſetur, ſed ut ipſe declaret, an tunc temporis licita ſit habitus dimiſſio, ut benè obſervat Suarez *de relig. tom.* 4. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 17. Vide infrà dicendu *q.* 9. *punct.* 9. *ſect.* 1. §. *ad finem.*

Hæc eadem ad verbum in tractatu *de clauſura.*

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra religioſos è clauſtro exeuntes ad audiendas Leges, aut Medicinam, & intra bimeſtre non redeuntes.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*

2 *Exire de clauſtro quiſnam dicatur.*

3 *Religioſus audiens medicinam vel leges in eadem civitate, non incurrit excommunicationem.*

4 *Religioſus exiens de clauſtro alia de cauſa quàm occaſione audiendi phyſicam, vel leges, non incurrit excommunicationem.*

5 *Religioſus non exiens animo audiendi Medicinam, vel Leges, non videtur in excommunicationem incidere etiamſi poſtea extra clauſtrum permaneat animo eas audiendi.*

6 *Religioſus qui clauſtro exivit animo audiendi phyſicam, aut leges, excommunicationem incurrit, etiamſi poſteà illas non audiat, modò ad monaſterium intra duos menſes non revertatur.*

7 *Religioſus monaſterio egreſſus intentione audiendi Medicinam, Leges, excommunicationem incurrit, etiamſi poſtquam egreſſus eſt mutaverit intentionem illas audiendi.*

8 *Religioſus egrediens monaſterio ad docendum medicinam, vel leges non incurrit excommunicationem, juxta communiorem Doctorum ſententiam.*

9 *Docens leges, vel medicinam coram religioſo, non graviter peccat, nec excommunicationem incurrit.*

10 *Religioſus qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi leges, vel phyſicam, non incurrit excommunicationem ſi intra duos menſes ad clauſtrum redeat.*

11 *Tempus, ſeu ſpatium duorum menſium, intra quod religioſus ad monaſterium redire debet, ut ab excommunicationis vinculo ſit exemptus à quo die computandum ſit.*

12 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

13 *Novitius non incurrit excommunicationem exeundo à clauſtro ad audiendas leges, vel medicinam.*

14 *Votum habens ingrediendi religionem non incidit in excommunicationem audiendo leges, vel medicinam.*

15 *Superior religioſorum non poteſt religioſis facultatem concedere audiendi leges, vel medicinam.*

UT evagandi, & ſtudiis à religioſo ſtatu alienis implicandi ſe, occaſio religioſis auferretur; Alexander III. *in c. non magnopere ne clerici, vel monachi*, excommunicationem impoſuit religioſis exeuntibus ad phyſicam, vel leges audiendas, & intra duos menſes non redeuntibus; quam excommunicationem Honorius III. *in c. ſuper ſpecula eodem tit.* confirmavit, auxit, & ad clericos extendit, ut infrà oſtendam. Hic verò duo principaliter explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundo, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis ſunt duæ actiones in his textibus expreſſæ, & religioſis prohibitæ.

Prima actio eſt è clauſtro exire ad audiendas leges, vel phyſicam: per phyſicam intelligitur medicina: per leges jus civile, interpretatio juris communis, inſtitutionum civilium, ſtatutorum alicujus regni, provinciæ, vel civitatis.

Hinc ſequitur, religioſum phyſicæ, vel medicinæ ſtudentem in clauſtro non affici pœna excommunicationis, quia non dicitur clauſtro exire ad audiendam phyſicam, vel leges.

2 Exire de clauſtro quiſnam dicatur.

2 Sed modo dubium eſt, quid ſit exire de clauſtro ad audiendas leges vel medicinam: dubium enim eſt, utrùm ſatis ſit egredi monaſterio, & in eodem oppido prædictas ſcientias audire, & ad monaſterium finita lectione redire; vel opus ſit aliò ſe transferre ad habitandum, aut degere extra monaſterium, ibique præfatis ſcientiis ſtudere.

Reſpondent Suarez *de cenſuris, diſp.* 23. *ſect.* 3. *num.* 11. Filliucius *tract.* 14. *c.* 8. *q.* 2. *n.* 128. ſatis eſſe exire, & in eodem oppido præfatas ſcientias audire, & redire. Ratio eſt, tum quia iſta conſtitutio nullius ferè momenti eſſet, cùm religioſi non conſueverunt alia ratione clauſtris ad audiendas doctrinas, etiam ſacras exire: tum quia Honorius III. *in cap. ſuper ſpecula*, eamdem excommunicationem extendit ad clericos ſæculares, prælatas doctrinas audientes: ergo eadem ratione videtur voluiſſe prohibere exire religioſis, etiamſi ad alium locum non ſe conferant ad habitandum.

3 Religioſus audiens medicinam, vel leges in eadem civitate, non incurrit excommunicationem.

3 Sed mihi probabilior videtur opinio Caiet. *verb. excomm. n.* 50. Navarri *in manuali*, *c.* 27. *n.* 107. Toleti *lib.* 1. *c.* 38. *n.* 50. Sayri *lib.* 3. *n.* 2. Sanctarelli *in tract. de Apoſtaſia*, *c.* 2. *n.* 19. aſſerentium religioſum non incurrere pœnam excommunicationis, audiendo Medicinam, aut leges in eadem civitate, ſi domum ſerò redeant. Ratio eſt, quia præfati Pontifices excommunicationem ferunt contra religioſos exeuntes ad præfatas ſcientias audiendas, niſi ad clauſtrum ſuum intra duorum menſium ſpatium redierint, ergo judicare videntur opus eſſe, ut exeant ad habitandum extra clauſtrum; nam qui in monaſterio habitant, & ad ſcholas publicas accedunt, quotidiè ad clauſtrum redire ſolent, vel ſaltem redeunt intra duos menſes.

Ad rationes in contrarium reſpondeo, ſatis eſſe, ut ita excommunicatio locum habeat in iis caſibus, quibus verba textus accommodari poſſunt, ex quo patet differentia inter religioſos, & clericos hiſce ſtudiis operam navantes, de quibus ſuo loco, nam in materia cenſurarum non eſt argumentandum à pari vel à fortiori; ſed verbis diſpoſitionis ſtandum eſt, ut idem Suarez pluribus in locis *de cenſuris* concedit.

4 Religioſus exiens de clauſtro alia de cauſa quam audiendi occaſione, phyſicam, vel leges non incurrit excommunicationem.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem opus ſit, ut religioſus exeat intentione audiendi præfatas ſcientias.

Reſp. affirmativè. Ratio eſt quia, in textu dicitur, ut non permittantur ad has ſcientias audiendas exire: ſi ergo alia de cauſa exeant, contra iſtam conſtitutionem non faciunt, licet alinde peccent pro qualitate finis, cujus gratiâ egrediuntur. Ita communiter DD. idem dicendum videtur, ſi principaliter alia de cauſa exeant, & minùs principaliter ob præfatas ſcientias; actio enim ſpecificatur à fine principali. Quamobrem non ſolum à cenſura, verùm etiam à peccato excuſatur religioſus, qui monaſterio egreditur, ut ſua præſentia honoret amicum, concluſiones publicè ſuſtinentem, aut lecturam de legibus, vel de medicina inchoantem. Ita Sayr. *lib.* 1. *c.* 33. *n.* 3.

ad

Digitized by Google

ad *finem*, Panormitanus *in cap. ſuper ſpecula*. Toletus *lib. 1. cap. 38. n. 10.* Sanctarellus *loc. cit. n. 16.* & alii communiter.

5 Religioſus non exiēs animo audiendi, medicinam, vel leges, non videtur in excommunicationem incidere, etiamſi poſtea extra clauſtrum permaneat animo eas audiendi.

5 Major difficultas eſt, utrùm religioſus, qui non exivit animo audiendi præfatas ſcientias: ſed poſtea mutata voluntate permanet extra clauſtrum principaliter animo eas audiendi, ſiquè poſt hujuſmodi voluntatis mutationem duos menſes extra clauſtrum moratur, in hanc excommunicationem incidat.

Reſpondent affirmativè Panormitanus *in cap. non magnopere, ne clerici, vel monach.* Suarez *diſp. 23. ſect. 3. n. 10.* Filliucius *tract. 14. cap. 8. quæſt. 2. n. 127.* Saytus *lib. 3. cap. 33. n. 3.* & alii communiter. Ratio eſt; quia licet primo exitus ad hoc ordinatus non fuerit, tamen exiſtentia extra monaſterium ad hoc ordinata fuit, & hoc eſt quod Summus Pontifex principaliter prohibere intendit, licèt verbis ſufficienter non expreſſerit.

Sed mihi probabile videtur non incidere in excommunicationem. Ratio eſt, quia diſpoſitio pœnalis non videtur extendenda ultra mentem diſponentis, verbis expreſſam: mens autem diſponentis verbis expreſſa extenſionem non admittit, cùm non loquatur ſimpliciter de exiſtentibus extra monaſterium animo ſtudendi præfatas ſcientias; ſed de egredientibus eo animo, ſimul extra monaſterium hoc animo perſiſtentibus ſpatio duorum menſium. Quamobrem ipſemet Suarez, Filliucius, Saytus, & alii Doctores communiter ad iſtam excommunicationem incurrendam duas ſaltem conditiones requirunt. *Prima* eſt, ut religioſi exeant de clauſtris ſuis intentione audiendi præfatas diſciplinas. *Secunda*, ut ad clauſtrum intra duos menſes non redeant; nos autem ſupponimus religioſum hoc animo egreſſum non fuiſſe, conſequenter defectu primæ conditionis in excommunicationem non incurrere probabiliter exiſtimamus, quamquam oppoſita ſententia tutior eſt, & in praxi ſecurior.

Hinc patet reſponſio ad rationem Suarez, & aliorum.

6 Religioſus qui clauſtro exivit animo audiendi phyſicam, vel leges excommunicationē incurrit, etiāſi poſtea illas non audiat, modò ad monaſteriū intra duos menſes non revertatur.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm religioſus, qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi præfatas ſcientias; ſed reipſa non audivit, hanc cenſuram incurrat.

Reſpondeo affirmativè modò intra duos menſes ad monaſterium non revertatur. Ratio eſt, tum quia alioquin ſequeretur religioſum qui integros duos menſes conſumpſit in itinere intentione audiendi præfatas ſcientias in Academia maximè diſtanti, non ligari hac cenſura, tum quia iſta excommunicatio non eſt lata contra religioſos audientes, ſed contra religioſos egredientes animo audiendi præfatas ſcientias, & non redeuntes intra duos menſes; ergo cenſura incurritur, etiamſi auditio non ſequatur; adeſt enim effectus completus ſub cenſura prohibitus, etiamſi auditio non accedat. Ita Suarez *loc. cit. n. 14.* & Sanctarellus *de Apoſtaſia, cap. 2. n. 17.* contra Cajetanum *verb. excommunicatio, cap. 50.* ubi cenſent auditionem requiri ad iſtam excommunicationem incurrendam.

7 Religioſus intentione audiēdi medicinam, vel leges, excommunicationem incurrit, etiāſi poſtquam egreſſus eſt, mutaverit intentionem audiendi.

7 Addo cum Panormit. in *cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi*, contra Suarez, Saytum, Toletum Sanctarellum, & alios, præfatum religioſum excommunicatione ligari, etiamſi poſt exitum è clauſtro intentionem mutaverit audiendi præfatas ſcientias. Ratio eſt, quia mutatio voluntatis non tollit in hoc caſu materiam excommunicationis; materia enim excommunicationis eſt egredi animo audiendi præfatas facultates, & non reverti intra duos menſes; in textu enim dicitur, *ſi exierint, & non redierint*, non autem dicitur, ſi non mutaverint animum.

Hinc ſequitur religioſum, qui animo audiendi præfatas ſcientias monaſterio egreſſus eſt, & poſtea mutata voluntate extra monaſterium degit, ut rebus ludicris, vel etiam ſeriis, vel etiam Theologiæ incumbat, ligari cenſura excommunicationis, quia adſunt conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam. Contraria tamen opinio Suarez, & aliorum probabilis eſt, & vero ſimilis diſponentis voluntati innixa, ut patebit ex objectione ſtatim afferenda.

Objicies, ſicut legiſlator non intendit hac pœna quoſlibet è clauſtro exeuntes, punire, ſed exeuntes ad hunc finem, ita neque intendit perſeverantes punire, niſi quatenus ad hunc finem perſeverant; hoc enim ſignificari videtur illo verbo negativo, non redeundi; ergo religioſus non ligatur, ſi mutata poſt monaſterii egreſſum voluntate non intendit legibus, aut phyſicæ operam dare.

Reſpondeo negando paritatem antecedentis propoſitionis, Summus enim Pontifex ad incurrendam excommunicationem exigit egreſſum eo animo factum; ad excuſandum autem non expreſſit mutationem illius voluntatis ſufficere, niſi actu redeat; actualis autem regreſſus non contingit ſola mutatione voluntatis. Quamobrē ſicut religioſus deliquerat, & excommunicationis periculo ſe expoſuerat exeundo cum animo audiendi leges, aut phyſicam ita par eſt, ut periculum purget non ſola mutatione voluntatis, ſed actuali regreſſu.

8 Religioſus egrediens monaſteriū ad docendū medicinam, vel leges, non incurrit excommunicationem, juxta communiorem DD ſententiam.

8 Quartò dubium eſt, utrum religioſus exiens ad docendum præfatas facultates, iſtam excommunicationem contrahat.

Reſpondent affirmativè S. Antonin. Hoſtienſis, Archidiaconus, & Sylveſter apud Suarez *diſp. 23. ſect. 3. n. 17.* Ratio eſt, quia Alexander III. in Concilio Turonen *in cap. non magnopere ne clerici, vel monachi*, diſertis verbis excommunicat religioſos exeuntes ad legendam phyſicam, aut leges, ibi, *ſtatuimus, ut nulli omnino poſt votum religionis, & poſt factum in aliquo loco religioſe profeſſionem, ad phyſicam, legéſve mundanas legendas permittantur exire; verbum autem* legere *potius ſignificat docere, quàm audire.*

Ego verò cum benigniori, & communiori Doctorum ſententia cenſeo religioſum exeuntem ad docendum leges, vel phyſicam, non ligari excommunicatione. Ratio eſt, quia Honorius III. *in c. ſuper ſpecula citato*, loquitur ſolùm de exeuntibus ad audiendum leges, vel phyſicam, imò refert excommunicationem Alexandri III. tanquam latam in audientes, non verò in docentes, ibi, *contra religioſas perſonas de clauſtris exeuntes ad audiendum leges, vel phyſicam, Alexander prædeceſſor noſter ſtatuit in Concilio Turonenſi ut niſi infra duorum menſium ſpatium ad clauſtrum redierint, ſicut excommunicati ab omnibus evitentur.* Cum ergo Honorius loquatur de ſolum audientibus, & ſimul affirmet Alexandrum de audientibus locutum fuiſſe procul dubio dicendum videtur, religioſos docentes, non affici pœna excommunicationis. Ita Navar. *c. 25. n. 116. verſ. 6.* Toletus *lib. 1. cap. 38. n. 19.* Suar. *loco cit. n. 16.* Filliuc. *loco cit. n. 129.* & Sanctarellus *n. 18.* Panormitanus, & alii apud Suarez *loco cit.*

Ad rationem contrariæ ſententiæ reſpondeo verbum *legere*, poſitum in conſtitutione Alexandri, idem eſſe, ac ſtudere, tum quia aliquando ſic vulgò accipitur, tum quia Honorius III. ita interpretatus eſt.

9 Quintò dubium eſt, utrùm peccet, vel excommunicationem incurrat is, qui leges, vel phyſicam docet coram religioſo. 9 Docens leges, vel medicinam coram religioſo non graviter peccat, nec excommunicationem incurrit.

Reſpondeo negativè, niſi fortè religioſus habitum dimiſerit, ut ſuprà explicatum eſt in excommunicationibus quæ ſunt communes omnibus, & in illis quæ latæ ſunt contra clericos, vide ibi dicta.

Secunda actio, ſeu potius omiſſio in hoc textu prohibita eſt non reverti intra duos menſes, ut patet ex utroque textu ſuprà citato.

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm religioſus, qui clauſtro exiit animo audiendi leges, vel phyſicam, liber ſit ab excommunicatione ſi intra duos menſes redeat. 10 Religioſus qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi leges, vel phyſicam, non incurrit excommunicationem ſi intra duos menſes ad clauſtrum redeat.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia cenſura ſub conditione lata non incurritur, non adimpleta conditione; hæc autem excommunicatio lata eſt ſub conditione, niſi religioſi ad clauſtrum intra bimeſtre redeant, ibi, *ſi verò exierint, & ad clauſtrum ſuum infrà duorum menſium ſpatium non redierint, ſicut excommunicati ab omnibus evitentur.* Eodem pacto intelligendum eſt, *cap. ſuper ſtudia* in quo Honorius III. ad tollendas varias quorumdam opiniones clarioribus verbis eandem excommunicationem ipſo facto injunxit. Ita communiter Doctores, quamquam non improbabiliter ſuſtineri poteſt religioſos ſolo egreſſu excommunicationem incurrere ob verba textus *in cap. ſuper ſpecula, cit.* ibi *nos volentes, ut de cætero ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.* Verùm reſponderi poteſt excommunicationem ipſo facto incurrere, niſi intra bimeſtre redierint; hoc enim ſpatium ibi non excluditur, cum Honorius referat conſtitutionem Alexandri, & illam non revocet, ſed confirmet, & clarius judicet excommunicationem ipſo facto incurri, elapſo ſcilicet bimeſtri, juxta conſtitutionem Alexandri, quam ipſe refert.

11 Secundò dubium eſt à quo die computandum ſit ſpatium duorum menſium, intra quod, ſi religioſi ad clauſtrum non redierint, excommunicatione ligantur. 11 Tempus ſeu ſpatium duorū menſium, intra quod religioſi ad monaſteriū redire debent, ut ab excommunicatione vincula exempti, à quo die computandum ſit.

Reſpondet gloſſa *in cap. ſuper ſpecula verſ. duorum*, computandum eſſe à tempore ſcientiæ hujus conſtitutionis, ſive publicationis, S. Antonin. *3. par. tract. 24. cap. 52.* & alii putant numerandum eſſe à die, qua religioſi leges, vel phyſicam audire incipiunt; cum enim egreſſus è monaſterio non ſit interdictus, niſi per ordinem ad auditionem prædictarum facultatum, metiendum videtur tempus à die quæ religioſi dictas facultates audire incipiunt.

Ego verò cum probabiliori, & communiori Doctorum ſententia exiſtimo tempus computandum eſſe à die, qua religioſus egreditur ad præfatas ſcientias audiendas. Ratio eſt, tum quia ſpatium inchoandum eſt à tempore tranſgreſſionis; tranſgreſſio autem inchoatur ab ipſomet egreſſu è monaſterio, tum quia in textu dicitur, *ſi exierint, & infra duorum menſium ſpatium non redierint*, clarè igitur indicatur initium ab exitu e clauſtro deſumendum eſſe. Ita Panormic. *cap. ſuper ſpecula, n. 8.* Suarez *loc. cit. n. 16.* Filliucius *loc. cit. n. 129.* Saytus *lib. 3. cap. 33. n. 4.* Sanctarellus *loc. cit. n. 20.* Angelus, Sylveſter, Tabiena, & alii apud præcitatos Doctores.

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Subjectum iſtius cenſuræ ſunt omnes, & ſinguli religioſi exeuntes è clauſtro ad præfatas facultates audiendas, niſi intra duos menſes redierint. Ratio eſt, quia in *cap. non magnopere*, dicitur, *ſtatuimus, ut nulli omnino poſt votum religionis, &c.* quæ loquendi forma generaliſſima eſt. Hinc ſequitur 12 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

Primò huic cenſuræ ſubjici religioſos, non ſolùm antiquarum, verum etiam recentiorum religionum. Ratio eſt, quia etiam iſti ſunt veri religioſi, & lex ſemper loquitur, ac ſucceſſores afficit. Ita Sanchez & alii, quos retuli puncto præcedenti de excommunicatione lata contra religioſos habitum ſuæ religionis dimittentes. 13 Novitius non incurrit excommunicationem ceſſando à clauſtro ad audiendas leges, vel medicinam.

Secundò, Patres Societatis Jeſu, ſi contra illam conſtitutionem delinquant in excommunicationem incidere, quia ſunt veri religioſi, ut patet ex conſtitutione Gregorii XIII. quæ incipit, *Aſcendente.* Suarez *n. 9.* Filliucius *n. 127.* Sanchez *lib. 6. cap. 8. n. 74.*

13 Tertiò novitios ab hac cenſura immunes eſſe, tum quia non ſunt propriè loquendo, religioſi, tum quia *cap. magnopere*, loquitur de religioſis poſt factam profeſſionem. 14 Votum habens ingrediendi religionem non incidit in excommunicationem audiendo leges, vel medicinam.

14 Quartò habentem votum ingrediendi religionem non incidere in hanc cenſuram, quia nondum eſt religioſus; conſequenter neque oneribus religioſorum afficitur.

Objicies, *in cap. non magnopere, citato*, non ſolùm ferri excommunicationem contra religioſos profeſſos, verùm etiam contra habentes votum religionis, ibi, *ut nulli poſt factum votum religionis, & poſt factam in aliquo loco profeſſionem*: ergo habentes votum religionis incidere poſſunt in hanc cenſuram.

Reſpondeo illa verba eſſe ſynonyma, & ſequentia apponi ad declaranda magis præcedentia; alias reſponſiones afferunt Suarez *n. 9.* & Panormitanus, quæ apud ipſos videri poſſunt, ſi lubet.

15 Superior religioſorũ non poteſt religioſis facultatem concedere audiendi leges, vel Medicinam.

15 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm ſuperior religioſorum poſſit in hac re cum ſuis religioſis diſpenſare.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, tam quia inferior non poteſt in lege ſuperioris diſpenſare, niſi diſpenſandi facultas ei concedatur, tum quia in textu dicitur, *nulli omnino permittatur exire*, ubi notanda eſt illa dictio, *omnino*, quæ diſpenſationem prohibere videtur. Imò illa verba directè ad Prælatos religioſorum diriguntur, & prohibitionem continent permittendi quemquam exire ad præfatas facultates audiendas; ipſi tamen ſuperiores permittentes religioſos exire non incurrunt excommunicationem ipſo facto latam; quia in præfatis textibus contra ipſos non extat hujuſmodi excommunicatio. Vide tradita *in tract. de clauſura*, ubi hæc eadem ad verbum attuli.

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra religioſos ad ſtudia accedentes abſque licentia ſui Prælati, & conſilio Conventûs, vel majoris partis.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Acceſſus ad ſtudia quiſnam cenſeatur ſub excommunicatione prohibitus.*
4 *Religioſus accedens ad ſtudia ſui oppidi ſine licentia ſui Prælati non incurrit iſtam excommunicationem.*
5 *Religioſus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud monaſterium ſuæ religionis, in quo ſtudia exercentur.*
6 *Religioſus transferens ſe ad aliud monaſterium ſuæ religionis intentione dandi operam ſtudiis, quæ extra monaſterium exercentur, non incurrit excommunicationem, ſi intentionem habeat degendi in monaſterio ſuæ religionis, & accedendi ad ſcholas juxta receptum uſum.*
7 *Quænam licentia requiratur, ut religioſus immunis ſit ab excommunicatione accedendo ad ſtudia.*
8 *Generalis, aut Provincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia.*
9 *Religioſus accedendi ad ſtudia ex licentia invalida, non eximitur ab excommunicatione.*
10 *Conſilium ſufficit ut petitum ſit à majori parte conventûs, etiamſi non adſit conſenſus, dum ſuperior concedit religioſo facultatem eundi ad ſtudia.*
11 *Non eſt neceſſe totum conventum convocare, dum alicui religioſo concedenda eſt facultas exeundi ad ſtudia.*
12 *Religioſus non eximitur ab excommunicatione dum egreditur ad ſtudia non convocato conventu, etiamſi alioquin adſit conſilium majoris partis religioſorum.*
13 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
14 *Prælatus monaſterii non afficitur excommunicatione accedendo ad ſtudia ſine licentia.*
15 *Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata non eſt.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *c. 1. ut periculoſa, ne clerici, vel monach. in 6.* excommunicantur religioſi profeſſi accedentes ad quævis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus, vel majoris partis ejuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia petita ſit conceſſa.

Circa iſtam excommunicationem duo explicabo.

Primò, quænam ſit materia.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excõmunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt acceſſus ad ſtudia abſque licentia ſuperioris cum conſilio conventus, vel majoris partis, ex verbis textûs proximè citatis.

3 Acceſſus ad ſtudia quiſnam cenſeatur ſub excommunicatione prohibitus.

3 Quæres primò, quiſnam acceſſus ad ſtudia ſub excommunicatione in loco prohibeatur?

Reſpondeo prohiberi illum acceſſum, quo religioſus causâ ſtudiorum proficiſcitur extra oppidum ſui monaſterii. Ratio eſt, quia textus loquitur de proficiſcente aliò causâ ſtudiendi, & hoc verùm eſt, ſive intendat dare operam ſtudiis aliàs prohibitis, ut legibus aut phyſicæ, ſive aliàs permiſſis, ut Theologiæ, aut ſacris canonibus, textus enim generaliter loquitur ibi, *ad quævis ſtudia*. Ita Paludan. *in 4. diſp. 18. q. 3. art. 4. n. 42.* Navarrus *cap. 23. n. 133.* Suarez *diſp. 23. ſect. 4. n. 35.* Saytus *de cenſuris, lib. 3. cap. 33. n. 20.* Filliuc. *tract. 4. cap. 8. q. 4. n. 136.* Sanchez *in opere morali lib. 6. cap. 8. n. 76.* Sanctarellus *in tract. de Apoſtaſia, cap. 2. n. 1.* & alii communiter.

4 Religioſus accedens ad ſtudia ſui oppidi ſine licentia, non incurrit iſtam excommunicationem.

4 Hinc ſequitur religioſum, qui ſine licentia accedit ad ſtudia ſui oppidi, non affici excommunicatione hujus capitis, ex communi Doctorum ſententia, & hoc verum videtur, etiamſi dum religioſo ſcholas ſui oppidi frequentat, extra monaſterium commoretur, nam ex vi hujus capitis excommunicationem non incurret, cùm textus loquatur de proficiſcente aliò, quamquam aliunde fieri poteſt ut graviter peccet, manendo extra monaſterium abſque debita licentia, ut alibi oſtenſum eſt. Ita expreſſè Sanchez *loc. cit. n. 76.* Sanctarellus *n. 2.* idémque ſentire videntur alii prætitati Doctores.

5 Religioſus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud monaſterium ſuæ religionis, in quo ſtudia exercentur.

5 Sed modò dubium eſt, utrùm accedens ſine licentia ob monaſterium ſuæ religionis in alio oppido exiſtens ubi ſunt ſtudia intra clauſtrum, afficiatur excommunicatione.

Reſpondeo negativè, quia hic non dicitur accedere ad ſtudia, ſed potius mutare cœnobium & monaſterium, nec textus intendit quamcumque profectionem abſque licentia prohibere ſub excommunicatione, ſed profectionem ad ſtudia extra clauſtrum ſita. Ita communiter Doctores.

6 Religioſus transferens ſe ad aliud monaſteriũ ſuæ religionis, intentione dandi operam ſtudiis, quæ extra monaſteriũ exercentur, non incurrit excommunicationem, ſi intentionem habeat degendi in monaſterio ſuæ religionis, & accedendi ad ſcholas juxta receptum uſum.

6 Major difficultas eſt, ſi transferat ſe ad aliam ſuæ religionis conventum intentione dandi operam ſtudiis, quæ extra monaſterium exiſtunt.

Reſpondeo neque in hoc caſu in excommunicationem incidere, ſi intentionem habeat manendi in monaſterio, & juxta modum ordinarium ad ſcholas accedendi; hæc enim dicitur potius mutatio cœnobii, quam profectio ad ſtudia, nec ordinarius modus accedendi ad ſtudia, habitando in proprio conventu prohibitus eſt ſub cenſura in hoc textu. Ita communiter Doctores. Secus dicendum eſt ſi religioſus intentionem habeat accedendi ad aliud oppidum, in quo ſunt ſtudia, & ſimul manendi extra conventum, hæc enim eſt vera profectio ad ſtudia; conſequenter eſt materia iſtius excommunicationis ſi fiat ſine debita licentia. Idem dicendum cenſeo de illo, qui ſine licentia ad aliud oppidum ſe transfert causâ ſtudiorum, animo tamen habitandi extra conventum, ſed accedendi ad ſtudia, quæ intra ſuæ religionis clauſtrum ſunt; hic enim non dicitur mutare cœnobium, ſed ad ſtudia proficiſci, cùm in conventu habitare non intendat, niſi occaſione ſtudiorum. Ita Sanchez *loc. cit. n. 73.* & Sanctarellus *loc. cit. n. 2.*

7 Quænam licentia requiratur, ut religioſus immunis ſit ab excommunicatione accedendo ad ſtudia.

7 Quæres ſecundò, quænam licentia requiratur, ut religioſus in iſtam excommunicationem non incidat, accedendo ad ſtudia.

Reſpondeo requiri licentiam proprii Prælati immediatè, cum conſilio conventus, vel majoris partis, in textu enim dicitur, *niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus, vel majoris partis*, &c. Prælatus autem qui conventum habet, eſt Prælatus immediatus; nomine autem *Prælati conventus*, non ſolùm intelligitur ipſe Abbas, verùm etiam locum ipſius tenens, qui verè eſt illius religionis Prælatus. Ratio eſt, quia hic Prælati juriſdictionem exercet, & ipſius vices in omnibus gerit, ut ſuppono. Ita Tabiena *verb. excommunicatio, n. 5. caſu 23.* & alii, quos citat, & ſequitur Saytus *lib. 3. c. 33. n. 23.* Sanchez *loc. cit. n. 88.* & Sanctarellus *n. 3.*

Hæc tamen intelligenda ſunt, modò Prælatus immediatus, vel ipſius locum tenens, per conſtitutiones religionis non prohibeatur hanc facultatem concedere cum conſilio conventus. Summus enim Pontifex non videtur velle conſtitutionibus derogare, ſeu facultatem ampliare, ſed potiùs reſtringere, & coarctare, ut ſi facultatem concedendæ hujuſmodi licentiæ habeant, nequeant concedere ſine conſilio conventus, vel majoris partis. Ita Suar. *de cenſuris diſp. 23. ſect. 5. n. 37.* ubi ſic loquitur. In religionibus, in quibus Prælatus non habet hanc poteſtatem, nec cum conſenſu capituli poterit dare hanc facultatem, quia hoc jus non intendit illis dare poteſtatem, ſed illa ſuppoſita ponit modum in uſu; conſequenter ubi hoc fuerit reſervatum Generali, vel Provinciali, ad illum pertinebit dare hanc facultatem. Idem tenet Sanchez *loc. cit. n. 77. ad finem.* Subdit tamen Suarez, eum qui facultatem obtinuit à ſuo Prælato cum conſilio conventûs, excuſari ab excommunicatione hujus textus, etiamſi Prælatus juxta inſtitutum ſuæ religionis nequeat hanc facultatem concedere. Ratio eſt, quia licèt hæc licentia non ſufficiat juxta conſtitutiones religionis, nihilominus ſufficit ad evitandam illam excommunicationem. Quod duplici ratione probatur; tum quia ſervatur forma iſtius textus, tum quia accedens ad ſtudia cum hujuſmodi licentia, non dicitur temerarius violator iſtius canonis. Verùm quid ego ſentiam, explicabo *dub. 2. n. 9.*

8 Generalis aut Provincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſufficiat licentia Generalis, aut Provincialis. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia in textu præſcribitur licentia Prælati conventus, ibi, *à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus*. Generalis autem, aut Provincialis, propriè loquendo, non habet conventum. His non obſtantibus,

Reſpondeo Generalem, & Provincialem poſſe hanc facultatem concedere. Ratio eſt, quia non minori poteſtate gaudet Generalis, vel Provincialis, quàm Abbas, ſeu Prælatus conventus. Idem dic de Epiſcopo reſpectu religioſorum non exemptorum, niſi aliud ferant ipſorum conſtitutiones; nam Epiſcopus eſt ſuperior immediatè Prælati non exempti, ſicut eſt Generalis reſpectu exempti. Ita Sylveſter *n. 55.* Sanchez *n. 87.* & Sanctarellus *loco cit. n. 3.*

Addo Generalem, aut Provincialem, vel etiam Epiſcopum in caſu propoſito poſſe hanc facultatem concedere abſque conſilio conventus. Ratio eſt, tum quia Generalis, aut Provincialis non dicitur propriè habere conventum: dum autem textus requirit conſilium conventûs, loquitur de Prælato proximo, & immediato, qui conventum habet; tum quia Summus Pontifex voluit ſolùm Prælati immediati poteſtatem coarctare, ut in concedenda eundi facultate maturo conſilio procedat. Ita Navarrus *cap. 27. n. 13.* Cajetan. *verb. excomm. cap. 61.* Azor. *1. parte, lib. 12. cap. 13. q. 5.* Saytus *loc. cit. num.*

Digitized by Google

num. 51. Sanchez *num.* 77. Suarez *num.* 73. & alii communiter.

9 Religioſus accedens ad ſtudia ex licentia invalida, non eximitur ab excommunicatione.

9 Secundò dubium eſt, utrùm ad excuſandum ab hac cenſura ſufficiat licentia invalidè obtenta, ut ſi intenta ſit per dolum, vel metum gravem, vel à ſuperiore non habente facultatem eam concedendi, ut ſi Prælatus per conſtitutiones ſuæ religionis nequeat hanc facultatem concedere.

Reſpondeo hujuſmodi licentiam non ſufficere. Ratio eſt, tum quia idem eſt facere aliquid cum licentia invalida, ac facere ſine licentia, tum quia ſicut contrahens matrimonium cum conſanguinea intra gradus prohibitos, incurrit excommunicationem, ſive contrahat abſque ulla prorſus licentia, ſive contrahat cum diſpenſatione invalida, modò ignorantia non excuſet. *Clement. c. de conſanguinitate, & affinitate*, ita excommunicationem incurrit religioſus, qui ſtudia petit, abſque ulla licentia, vel cum licentia invalida; ſive licentia invalidè obtenta ſit à Prælato immediato, ſive à mediato, ut à Provinciali, vel Generali; militat enim in omnibus eadem ratio, licet non eadem in omnibus forma ſervanda ſit, cùm ad licentiam Prælati immediatè requiratur etiam conſilium conventus, vel majoris partis, ad licentiam verò Prælati mediati non requiritur hujuſmodi conſilium, ut dictum eſt *num præcedenti*. Quamobrem Summus Pontifex in hoc textu duo requirere videtur. *Primum* eſt, ut religioſus ſtudia non petat abſque licentia, ne vagandi anſa tribuatur. *Alterum* eſt, ut dum licentia à Prælato immediato petitur, ſimul etiam conſilium conventus petatur. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 79. & Sanctarellus *n.* 5. quamvis Suarez *n.* 73. diſſentiat in caſu quem ex ipſo retuli *quæſt.* 2. *ad finem, n.* 7.

10 Conſilium ſufficit requiſitum à majori parte conventus, etiamſi non adſit conſenſus, dum ſuperior concedit religioſo facultatem eundi ad ſtudia.

10 Quæres tertiò, utrùm dum licentia accedendi ad ſtudia obtinetur à Prælato immediato cum conſilio conventus, ſatis ſit ut Prælatus conſilium conventus, ſeu majoris partis audierit, an etiam neceſſe ſit, ut conventus, ſeu major ejus pars conſentiat.

Reſpondeo non requiri conſenſum; ſed ſufficere conſilium conventus, ſeu majoris partis. Ratio eſt, quia in textu non dicitur cum conſenſu, ſed *cum conſilio*, dum autem conſilium ad aliquam rem præſcribitur; ſatis eſt illud petere & expectare, non verò eſt obligatio illud ſequendi, ut docui de matrimonio, dum loquerer de matrimonio contracto à filiisfamilias abſque conſenſu parentis, quod præſertim valet in hac materia quæ onéroſa eſt, & pœnalis, conſequenter non amplianda. Ita Francus hic *num* 3. *&* 5. Suarez *tom.* 5. *diſput.* 23. *ſect.* 4. *n.* 57. ubi refert Navarrum, & Cajetan. contra Sanchez *n.* 82. Sayrum *lib.* 3. *c.* 33. *n.* 80. Sanctarellus *loc. cit. n.* 8. & alios apud Sanchez *loc. cit.*

11 Non eſt neceſſe totum conventum convocare, dum alicui religioſo concedenda eſt facultas eundi ad ſtudia.

11 Rogabis, utrùm neceſſe ſit convocare totum conventum ad conſilium petendum.

Reſpondeo, præciſa peculiari religionis conſtitutione, ſatis eſſe majorem conventus partem convocare, quia in textu dicitur cum conſilio conventus, vel majoris partis; fruſtrà autem convocaretur totus conventus, cùm totius conventus conſilium neceſſarium non ſit. Ita Suarez *loco cit.* contra Monachum in expoſitione hujus textus, *n.* 2. & Sanchez *n.* 80.

12 Religioſus non caret excommunicatione dum egreditur ad ſtudia, non convocato conventu etiamſi alioquin adſit conſilium majoris partis religioſorum.

12 An autem ſufficiat petere conſilium à majori parte religioſorum non convocato conventu, conſtat ex alibi dictis non ſufficere, quia hoc non eſt conſilium conventus, ſed ſingulorum.

SECUNDA PROPOSITIO.

13 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

13 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi profeſſi, ſubditi Prælato immediato conventus, accedentes ad ſtudia ſine debita licentia; textus enim de his indiſtinctè loquitur.

Hinc ſequitur novitium non affici hac cenſura, quia textus loquitur de profeſſo, ut patet ex illis verbis, *tacitè, vel expreſsè profeſſus.*

Secundo religioſum Societatis Jeſu affici hac cenſura, ſi ſtudia ſine debita facultate petat. Ratio eſt, quia religioſus Societatis Jeſu emiſſis poſt biennium profeſſione eſt verè religionis profeſſus, conſequenter tenetur oneribus religioſorum, conſequenter ſi ad ſtudia accedere velit, licentiam habere debet à legitimo ſuperiore, ut à Rectore, Provinciali, vel Generali. Ita Sanchez *n.* 74.

14 Prælatus monaſterii non afficitur excommunicatione, accedendo ad ſtudia ſine licentia.

14 Tertiò Prælatum monaſterii non affici hac cenſura proficiſcendo ad ſtudia ſine licentia, etiamſi forte aliundè peccet. Ratio eſt, quia hæc licentia neceſſaria eſt religioſo, qui ſubditus eſt Prælato habenti conventum, ut patet ex illis verbis, *à ſuo Prælato cum conſilio ſui conventus*, hujuſmodi autem Prælatus non eſt ſubditus Prælato habenti conventum. Ita Navarr. *cap.* 27. *n.* 133. Sayrus *loco cit. n.* 22. Suarez *n.* 31. Pellizzarius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæſt.* 4. *n.* 136. Azor. *loco cit quæſt.* 5 *caſu* 26. Sanchez *n.* 85. Sanctarell. *loco citato n.* 9. & alii apud prædictos Doctores contra Sylveſtrum *verbo excommunicat.* 9. *caſu* 2. *n.* 55.

15 Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata non eſt.

15 Ex dictis colligi facilè poteſt, quænam conditiones requirantur, ut religioſus excommunicationem hujus textus contrahat.

Prima eſt, ut ſit religioſus profeſſus.

Secunda, ut accedat ad ſtudia, quæcumque illa ſint, abſque licentia Prælati & conſilio conventus, vel majoris partis. Aliqui ut Armilla *verb. excommunicat.*, *caſu* 53. *ad fin.* addunt requiri, ut accedat habitu dimiſſo, ſed hoc falſum eſt, ut probavi in expoſitione proximè præcedentis excommunicationis *n.* 31.

PUNCTUM IX.

De excommunicatione contra monachos, & canonicos regulares adeuntes curias Principum ad nocendum ſuis Prælatis, aut monaſteriis.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Recenſentur conditiones neceſſariæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
4 *Monachus, qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed poſtea in curia commoratur intentione damnum inferendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis, excommunicationem non videtur incurrere juxta probabilem Auctoris opinionem.*
5 *Religioſus ad Curiam Principum accedens animo damnum inferendi, ligatur excommunicatione, etiamſi nullum damnum re ipſa inferat.*
6 *Religioſus accedens ad curias Principum intentione damnum inferendi ſuis Prælatis, vel monaſterio, ſubjicitur excommunicationi, etiamſi ad præfatas Curias accedat cum licentia ſui Prælati.*
7 *Licentiam ſpecialem, quiſnam habere cenſeatur.*
8 *Religioſus quibuſnam perſonis intentionem nocendi habere debeat, ut incurrat excommunicationem latam contra accedentes ad curias Principum animo nocendi.*
9 *Religioſus accedens ad curiam animo nocendi alteri religioſo, qui non ſit Prælatus, non incidit in excommunicationem.*
10 *Religioſus habens intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri monaſterio, non obſtringitur excommunicationis vinculo.*
11 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
12 *Monachi omnes, & canonici regulares non habentes adminiſtrationem, ligantur excommunicatione dum ad Curias Principum accedunt animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis.*
13 *Ut monachi præfatam excommunicationem incurrant, debent adminiſtrationem habere.*
14 *Monachus accedens ad curias Principum animo nocendi, excuſatur ab excommunicatione, ſi hoc faciat ex ignorantia.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Clement. c. In agro, de ſtatu monachorum*, fertur excommunicatio contra monachos, & canonicos regulares accedentes ad curias Principum; his verbis, *Nos eorum in hac parte reprobis auſibus obviare volentes hoc edicto perpetuo prohibemus, ne monachi, aut regulares canonici, adminiſtrationem aliquam non habentes, ad curias Principum abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferre præſumant, quod ſi, ut ſuis Prælatis, aut monaſteriis damnum aliquod inferant, ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint excommunicationis ſententiam eos incurrere volumus ipſo facto.*

Circa hunc textum duo explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, accedere ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, aut monaſteriis, ex quo licet inferre, ad incurrendam iſtam excommunicationem duas conditiones requiri.

3 Recenſentur conditiones neceſſariæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.

3 Prima eſt, acceſſus ad curias Principum.

Secunda eſt intentio nocendi ſuis Prælatis, aut monaſteriis. Quomodo autem iſta intentio, ſeu actus internus puniri poſſit pœnâ excommunicationis, cùm ſub humanam poteſtatem cadere non videatur, patet ex dictis *de legibus*, & *de cenſuris in genere*.

Ex his duabus conditionibus colligi poteſt ſolutio multorum caſuum.

Primò enim non affici hac cenſura, qui animum habet nocendi ſuis Prælatis; ſed ſe ipſum ad præfatas curias non confert, ut ſi mittat procuratorem, vel etiamſi neminem mittat, textus enim loquitur de conferentibus ſe, ut patet ex illis verbis, *ad dictas curias ſe conferre præſumpſerint.*

4 Monachus, qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed poſtea in curia commoratur intentione damnum inferendi ſuis Prælatis vel monaſteriis, excommunicationem non videtur incurrere, juxta probabilem Auctoris opinionem.

Secundò eum, qui inchoat iter ad curias Principum, ſed pœnitentia ductus animum nocendi mutat, & curiam alio animo ingreditur, non affici excommunicatione, quia textus non loquitur de inchoante iter causâ nocendi; ſed de conferente ſe ad curiam; is autem dicitur ſe ad curiam conferre, qui curiam ingreditur. Idem valet in eo; qui eo pravo animo egreſſus fuerat monaſterio, ſed morbo, aut alio impedimento detentus non potuit curiam ingredi, hic enim non dicitur conferre ſe ad curiam Principum.

Tertiò eum, qui causâ negotiorum in utilitatem monaſterii in curia agendorum iter inchoat, ſed in itinere ſtatuit & decernit damnum monaſterio, vel ſuis Prælatis inferre, affici excommunicatione, ſi hoc animo curiam ingrediatur.

4 Major difficultas eſt, utrùm excommunicatione ligetur, is, qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed dum in curia commoratur, vult ibi permanere, ut damnum inferat.

Suarez *de cenſuris, diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 6. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 8. *q.* 6. *n.* 141. putant ligari, quia in hoc textu non tam prohibetur acceſſus ratione itineris, ſeu motus, quàm ratione exiſtentiæ, ſeu aſſiſtentiæ in

In curia ad nocendum. Hæc ſententia probabiliſſima eſt; ſed oppoſitum mihi probabile videtur, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, aliud enim eſt conferre ſe ad curias, aliud in curia exiſtere, & ſicut excommunicationem contrahit is, qui curiam ingreditur animo nocendi ſuis Prælatis, etiamſi ſtatim ac curiam ingreſſus eſt, mutet animum, ita non debet is excommunicationem incurrere, qui bono animo curiam ingreſſus eſt, ſed animo mutato ibi perſiſtit intentione nocendi; conſequenter ſignum eſt, Summum Pontificem noluiſſe excommunicatione punire perſiſtentiam in curia, ſed acceſſum ad curiam cum præfata intentione, alioquin in primo caſu excommunicatio non incurretur, quod nullus Doctorum conceſſit, nec concedere poteſt.

5 Religioſus ad Curiam Principum accedens animo damnum inferendi ligatur excommunicatione etiamſi nullum damnum reipſa inferat.

5 Quartò colligitur, religioſum accedentem ad curiam Principum ſecularium intentione damnum inferendi, ſubjici huic excommunicationi, etiamſi reipſa nullum damnum inferat: nam hic facit actionem ſub cenſura prohibitam, etiamſi damnum reipſa non ſequatur, actio enim prohibita ſub cenſura eſt acceſſus animo nocendi. Ita Suarez, & Filliucius *loca cit.* Toletus *lib. 1. c. 40 n. 7.*

6 Religioſus accedens ad curiam Principum intentione damnum inferendi ſuis prælatis, vel monaſterio ſubjicitur excommunicationi, etiamſi ad præfatas Curias accedat cum licentia ſui Prælati.

6 Quintò religioſum, qui ad curias Principum ſecularium ſe confert animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſterio, in excommunicationem incidere, etiamſi fortè accedat de licentia ſui Prælati. Ratio eſt, quia licet in hoc textu præſcribatur, ut nullus monachus, vel canonicus regularis ad curias Principum ſe conferre præſumat abſque ſpeciali licentia, nihilominus, dum imponitur excommunicatio accedentibus animo nocendi, nulla de licentia fit mentio; conſequenter ſive accedat, obtenta licentia, ſive non obtenta licentia, excommunicationem incurrit, modo accedat eo pravo animo: duo enim prohibentur in hoc textu. *Primum* eſt, accedere ad curias Principum ſine ſpeciali licentia, exceptis iis qui adminiſtrationem habent; quia ipſis ſæpè opus eſt cauſa adminiſtrationis curiam adire. *Secundum* eſt, accedere ad curias Principum animo nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis, ſive licentia obtenta ſit, ſive non. Ita Panormitanus, Sylveſter, Cajetan, Navarr. & alii, quos citat, & ſequitur Suarez *loco cit. n. 6.* Filliuc. *loco cit. n. 40.* Sayrus *lib. 3. cap. 34. n. 27.*

7 Licentiā ſpecialem quiſnam habere cenſeatur.

7 Is dicitur ſpecialem licentiam habere, cui à ſuperiore data eſt facultas accedendi ad curiam Principis, vel ad curias Principum. Secus ſi data ſit facultas eundi quò velit; hæc enim non eſt licentia ſpecialis, ſed generalis, conſequenter monachus cum hac generali licentia conferens ſe ad curias Principum, non excuſatur à peccato; conſequenter neque à cenſura, ſi animo nocendi accedat. Ita Sayrus *loco cit.* & alii.

8 Religioſus quibuſnam perſonis intentionem nocendi habere debeat, ut incurrat excommunicationem latam contra accedentes ad curias Principum animo nocendi.

8 Sed modò dubium oritur, erga quas perſonas animum nocendi habere debeat, qui ad curias ſe confert, ut cenſuram hujus textus incurrat.

Reſpondeo debere habere animum nocendi ſuis Prælatis, vel monaſterio, ibi, *ut ſuis Prælatis, aut monaſteriis.*

Ex quo ſequitur primò, accedentem ad curiam animo nocendi ſuo Abbati, vel Generali, in hanc cenſuram incurrere; uterque enim eſt ſuus Prælatus. Idem dic, ſi animum nocendi habeat toti religioni: hoc enim pacto intendit etiam nocere ſuo monaſterio; damnum enim totius religionis eſt etiam damnum ſui monaſterii, & qui prohibet damnum inferri parti, multò magis prohibet inferri toti, ut benè Suarez *loco cit. n. 7.* Filliuc. *n. 141.*

9 Religioſus accedens ad curiam animo nocendi alteri religioſo, qui non ſit Prælatus, non incidit in excommunicationem.

9 Secundo ſequitur, accedentem ad curiam animo nocendi alicui religioſo ſui monaſterii, qui Prælatus non ſit, non affici hac excommunicatione: quia textus loquitur de habente animum nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis, hic autem non eſt Prælatus, ut ſuppono, neque eſt monaſterium, ſeu damnum monaſterii; quia damnum particularis perſonæ non cedit in damnum religionis, vel monaſterii ſecundum ſuam communitatem. Quòd ſi aliquando id contingit, accidentarium eſt & alioquin opus fuiſſet hic exprimere Prælatos, quorum damnum magis in communitatem redundat, quàm damnum privatorum.

10 Religioſus habens intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri monaſterio non obſtringitur excommunicationis vinculo.

10 Tertiò habentem intentionem nocendi alteri religioni, aut alteri monaſterio, non affici excommunicatione, etiamſi alterum monaſterium ſit ejuſdem religionis; textus enim loquitur de nocentibus ſuis Prælatis, aut monaſteriis, ubi notanda eſt illa particula, *ſuis*, quæ ſtrictè, & propriè accipienda eſt, prout habet relationem ad ipſummet religioſum delinquentem: alterum autem monaſterium ejuſdem religionis non eſt ſuum. Ita Suarez, & Filliuc. *loc. cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

12 Monachi omnes & canonici regulares non habentes adminiſtrationem ligantur excommunicatione, dum ad curias Principum accedunt animo nocendi ſuis Prælatis vel monaſteriis.

11 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt monachi, & canonici regulares non habentes aliquam adminiſtrationem, ſi ad curias Principum accedunt intentione nocendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis; hæc propoſitio clarè conſtat ex verbis textus initio allatis.

Hinc ſequitur, hac cenſura non ligari quoſlibet religioſos, ſed tantummodo monachos, & canonicos regulares; tum quia textus iſtorum ſolum meminit, & verba in materia pœnali, & odioſa non ſunt amplianda, ſed reſtringenda, tum quia ſtultè exprimerentur canonici regulares, cum perſpicuum ſit omnibus, iſtos eſſe religioſos. Ita communiter DD.

12 Major difficultas eſt *primò*, utrum omnes, & ſinguli monachi ſubjiciantur huic excommunicationi.

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima cenſet non omnes monachos huic excommunicationi ſubjici, ſed ſolùm nigros, id eſt, Benedictinos. Ratio eſt, quia licet textus abſolutè, & ſine limitatione loquatur, nihilominus, ſi attentè legatur, ſolum de monachis nigris loquitur: nam in principio illius diſpoſitionis meminit tantummodo monachorum nigrorum, ut patet ex illis verbis; *quia verò nonnulli monachorum ipſorum*, id eſt, nigrorum, ſeu Benedictinorum, *per curias Principum vagando diſcurrunt*, &c. conſequenter dum excommunicat monachos ad curias ſe conferentes, intelligendus eſt de illis monachis, de quibus antea locutus fuerat. Ita Angelus *verb. excommunicatio, 7. caſu 48.* Suarez *loco cit. n. 4.* Filliuc. *loco cit. n. 139.*

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, eſt omnes monachos huic excommunicationi ſubjici, quia textus abſolutè, & ſine limitatione loquitur; quamvis enim Summus Pontifex ab evagatione monachorum nigrorum occaſionem arripuerit edendi hanc conſtitutionem, nihilominus, dum excommunicationem impoſuit, eam indiſtinctè poſuit contra monachos, & contra canonicos regulares de quibus ante mentionem non fecerat. Ita Panormit. hic n. 9. Sylveſt. *excommunicat. 9. n. 78.* Toletus *lib. 1. c. 40. n. 8.*

13 *Secundò* difficultas eſt, utrùm ſinguli monachi, vel regulares canonici transferentes ſe ad curias Principum cum præfata intentione, ligentur cenſura. 13 Ut monachi præfatam excommunicationem incurrant, debent adminiſtrationem habere.

Reſpondeo ligari, modò adminiſtrationem non habeant; textus enim de his tantùm loquitur, & licèt in iis verbis, in quibus excommunicatio continetur, expreſſa mentio non fiat de habentibus adminiſtrationem, nihilominus ex ſerie, & contextu verborum clare conſtat textum de his loqui. Nomine autem *adminiſtrationis* non intelligo ſolum temporalem, verùm etiam ſpiritualem, textus enim abſolutè loquitur per verba excludentia quamlibet adminiſtrationem, ibi *adminiſtrationem aliquam non habentes*: habens autem adminiſtrationem ſpiritualem, dicitur aliquam adminiſtrationem habere, & ſæpe contingit, ut non ſolum habentes juriſdictionem temporalem neceſſe habeant ſe conferre ad curias Principum, verùm etiam habentes juriſdictionem ſpiritualem, ut experientia docet, conſequenter in utriſque militat ratio, & exceptio. Ita gloſſa, & Panorm. *hic* Suarez *loco cit. n. 5.* contra Angelum *loc. cit.* & Cardinalem *hic*.

14 Monachus accedens ad curiam Principum animo nocendi, excuſatur ab excommunicatione, ſi hoc faciat ex ignorantia.

14 *Tertiò* difficultas eſt, utrùm ignorantia excuſet.

Reſpondeo affirmativè, quia textus loquitur de præſumentibus ſe conferre; & hoc verum eſt, etiamſi ignorantia craſſa, & ſupina ſit, modò non ſit conjuncta cum agenti temeritate, hæc enim comparatur ſcientiæ, ut alibi ſæpiùs oſtenſum eſt.

PUNCTUM X.

De excommunicatione contra religioſos cujuſvis Ordinis, & alios prædicantes, vel privatim pronunciantes indulgentias S. Mariæ ad populum in Urbe, extendi ad ſæculares viſitantes Eccleſias privilegiatorum.

1 *Aſſignatur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Religioſi cujuſvis Ordinis, & alii prædicantes, aut privatim nunciantes indulgentias ſanctæ Mariæ ad populum, in urbe Roma percipi poſſe à ſecularibus, viſitantibus Eccleſias privilegiatorum, ſubjiciuntur excommunicationi.*

1 Aſſignatur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Iſtam excommunicationem tulit Leo X. in Bulla quæ incipit, *Dudum per nos*, teſte Vivald. *in excommunicationibus non reſervatis, n. 53. pag. mihi 345. in novis*, & Filliucio *tract. 13. c. 8. quæſita 11. ad finem.* Hæc tamen Bulla, & excommunicatio non reperitur in Bullario, & à paucis refertur; vel quia fortè ad tempus lata fuit, vel quia eſt ſpecialis contra aliquos religioſos, licet Vivaldus tanquam univerſaliter latam referat, vel quia ceſſavit periculum, & cauſa ob quam lata fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Religioſi cujuſvis Ordinis, & alii prædicantes, aut privatim nunciantes indulgentias ſanctæ Mariæ ad populum, in urbe Roma, percipi poſſe à ſæcularibus viſitantibus Eccleſias privilegiatorum, ſubjiciuntur excommunicationi.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt prædicare, aut privatim nunciare indulgentias S. Mariæ ad populum in Urbe, percipi poſſe à ſæcularibus viſitantibus Eccleſias privilegiatorum.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt fratres cujuſvis Ordinis, & alii præfatam actionem facientes, ſi credimus Vivaldo *loco cit.* ego enim Bullam Leonis non vidi, nec invenire potui.

PUNCTUM XI.

De excommunicatione contra fratres, & moniales Sanctæ Claræ utentes Bullis Cruciatæ ſine ſuperiorum licentia.

1 *Aſſignatur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Fratres & moniales S. Claræ utentes Bullis Cruciatæ, aliiſve ſimilibus contra obedientiam Ordinis, excommunicationi ſubjiciuntur.*

1 Aſſignatur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Iſta excommunicatio lata fuit à Leone X. in privilegio Ordin. Minor. contra fratres, & moniales S. Claræ, ſeu tertiæ regulæ,

utentes

Digitized by Google

utentes gratiis, & immunitatibus Bullarum Cruciatæ, vel aliarum conſimilium contra obedientiam Ordinis, & ſine ſpeciali ſuorum ſuperiorum licentia. Et licèt iſta excommunicatio non extet in Bullario, nihilominus innuitur à Vivaldo *in candelabro in tit. de excommunicationibus non reſervatis n. 42.* & à Filliucio *tract. 14. cap. 8 quæſt 11.*

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt uti Bullis Cruciatæ, aliiſve conſimilibus contra præceptum ſuperioris.

3 Fratres & moniales S. Claræ utentes Bullis cruciatæ, aliiſve ſimilibus contra obedientiam Ordinis, excommunicationi ſubjiciuntur.

3 Subjectum, ſunt fratres, & moniales ſanctæ Claræ, & hæc circa iſtam excommunicationem breviter prænotaſſe ſufficiat; præſtita præfatis Doctoribus fide, cum ipſam Leonis X. conſtitutionem ego non legerim.

PUNCTUM XII.

De excommunicatione contra religioſos uſurpantes ſibi decimas, vel earum ſolutionem impedientes, vel non permittentes.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Novalia quænam dicantur.*
4 Decima *quid ſignificat.*
5 *An ad incurrendam iſtam excommunicationem ſufficiat quælibet actio hic expreſſa.*
6 *Quotuplex monitio requiratur ad incurrendam excommunicationem in religioſo, qui decimas ſolvi prohibet, aut non permittit.*
7 *Ignorantia excuſat ab hac cenſura.*
8 *Religioſus appropriens, vel uſurpans ſibi decimas Eccleſiis debitas, aut prohibens, vel non permittens illas ſolvi, ſubjicitur excommunicationi.*
9 *Religioſus non ſolvens decimas, non ligatur excommunicatione.*
10 *Religioſus uſurpans ſibi decimas, vel prohibens eas ſolvi, non poteſt abſolvi ante præſtitam ſatisfactionem.*
11 *Religioſus qui contraxit excommunicationem uſurpatione decimarum, non remanet abſolutus ſtatim præſtita ſatisfactione, ſed adhuc abſolutione indiget.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Clementin 1. de decimis* excommunicantur religioſi, qui decimas Eccleſiis debitas ſibi uſurpare præſumunt, niſi reſtitutionem intra duos menſes fecerint, aut qui decimarum ſolutionem impediunt, niſi poſt monitionem factam ab iis, quorum intereſt, impedire deſtiterint intra menſem, hæc tamen eſt differentia inter religioſos contra hunc canonem delinquentes, quod religioſi habentes officia, adminiſtrationes, & beneficia, ſuſpenſionem incurrunt à prædictis adminiſtrationibus, & beneficiis; qui verò adminiſtrationes, vel beneficia non habent, incurrunt excommunicationem, quia ſuſpenſio, qua reliqui puniuntur, ipſis infligi non poteſt, cum non habeant officia, vel beneficia, à quibus ſuſpendantur, ut bene obſervat Cardinalis hic *num. 56.* & Alterius *tom. 5. de ſuſpenſionibus. diſp. 17. cap. 2. cor. 6. quæſt. 5. ad finem.*

In explicatione iſtius excommunicationis de more procedam, duo præcipuè explicando.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis, ſeu actiones in hoc capite prohibitæ, ſunt quatuor.

3 Novalia quænam dicantur.

3 *Prima* eſt, appropiare ſibi novalia, aut decimas Eccleſiis debitas: nomine *novalium* intelliguntur agri, qui ab hominum memoria antea culti non fuerant, & Eccleſia nullum, aut modicum ex hujuſmodi agris fructum antea percipiebat, modo autem ad culturam redacti ſunt. Vide Moneta *de decimis. c. 4.* Innocentium *in c. quid per novale, de ſignific.* & Alterium *loco cit. col. 3. notab. 4.*

4 Decima quid ſignificet.

4 Nomine *decima* intelligitur quota bonorum, id eſt, certa bonorum pars debita Eccleſiæ miniſtris in ipſorum ſubſidium, ut explicavi *in tract de legibus. diſput. ultima, quæſt. 5. punct. 2.*

Secunda actio eſt ſibi uſurpare novalia ſeu decimas, modò ad uſurpantem legitima de cauſa non pertineant, ut in textu dicitur, ibi, *aut alias decimas Eccleſiis debitas, ad eos ex aliqua cauſa legitima non ſpectantes.* Quid autem ſignificet verbum *appropriare, & uſurpare.* patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ.

Tertia actio eſt, non permittere, ut ſolvantur, non quidem negativè ſe habendo, ut bene ait gloſſa hic, *verba non permiſerint,* ſed aliquo facto, ut ſi metu, aut alia ratione, decimas animalium à familiaribus, & à Paſtoribus ſuis ſolvi non permittant, ut clare in textu habetur.

Quarta eſt prohibere, id eſt, verbis obſtare, nè ſolvantur, uti ſi dicant, decimam non debere.

5 An ad incurrendam iſtã excommunicationem ſufficiat quælibet actio hîc expreſſa.

5 Sed modò dubium eſt primo, utrùm poſita aliqua prædictarum actionum, excommunicatio ſtatim incurratur.

Reſpondeo negativè nam uſurpantibus decimas aſſignatur bimeſtre ad ſatisfactionem præſtandam, quia intra bimeſtre non permittentibus aſſignatur ſpatium unius menſis poſt admonitionem factam ab iis, quorum intereſt. Cenſura igitur non ſtatim incurritur, ſed elapſo certo tempore. Tempus ad deſiſtendum à prohibenda, & non permittenda decimarum ſolutione eſt ſpatium unius menſis, ibi, *niſi à præmiſſis deſtiterint infra menſem,* conſequenter cenſura non incurritur, nondum elapſo menſe: quia cenſura non contrahitur, nondum adimpleta conditione, ſub qua lata fuit, tempus verò ad præſtandam debitam ſatisfactionem ab iis, qui hujuſmodi decimas, vel novalia ſibi uſurpare præſumpſerunt, eſt ſpatium duorum menſium, ut patet ex illis verbis, *aut ſi de iis quæ contra prædicta uſurpare, vel retinere præſumpſerint infra duos menſes damnificatis Eccleſiis emendam non fecerint competentem,* ex quo patet ſpatium duorum menſium in religioſis appropriantibus, & uſurpantibus decimas, incipere à die, qua uſurpare præſumpſerunt: in prohibentibus verò, & non permittentibus incipit à die requiſitionis, & monitionis, Ita Sayrus *lib. 3. c. 14. n. 54.* idem innuit Navarrus *c. 27. n. 138 verſ. trigeſimaquinta.* & alii, contra Gloſſam, Alterium, & Suarez *locis* proximè *citandis,* qui requiſitionem in his omnibus caſibus requirunt conſequenter nolunt uſurpantes, vel appropriantes ſibi decimas excommunicatione affici, niſi poſt duos menſes ab admonitione.

Objicies, admonitio non ſolum præſcribitur contra prohibentes, vel non permittentes, verùm etiam contra appropriantes, & uſurpantes, clauſula enim poſita in principio refertur ad ſequentia *cap. 2. requiris de appellat.*

Reſpondeo admonitionem deſiderari ſolùm in prohibentibus vel non permittentibus, quia iſti ſunt diverſi textus; & diverſæ diſpoſitiones, ut patebit attentè legenti: conſequenter clauſula in uno textu poſita non extenditur ad alium, conſequenter mirum non eſt tempus diverſimode computari. Ita DD. citati (hoc pacto intelligi poſſunt quæ tradidi de ſuſpenſionibus contra religioſos latis *punct. 1. § 4 n. 6.*) contra gloſſam hic *verbo. duo menſes, ad finem.* Cardinalem hic n. 24. Alterium *de ſuſpenſione diſp. 17. c. 2. col. 4. verſ. 6.* Suarez *de cenſuris diſp. 31. ſect. 6. n. 9.*

Quamobrem inter hos duos textus hæc eſt differentia, quòd in prohibentibus, & non permittentibus decimas ſolvi, requiritur admonitio; in uſurpantibus verò requiritur præſumptio: iſti enim ſunt duo textus, qui ſub varia loquendi forma editi ſunt.

6 Quotuplex monitio requiratur ad incurrendam excommunicationem in religioſo qui decimas ſolvi prohibet, aut non permittit.

6 Rogabis primò, quotuplex requiſitio, ſeu monitio facienda ſit, ut religioſus cenſuram incurrat, non permittendo, aut prohibendo.

Reſpondeo unam ſufficere. Ratio eſt, quia hæc non eſt monitio canonica, & textus in ſingulari loquitur, ibi, *in poſt requiſitionem.* Ita gloſſa hic *verb. facta,* Suarez *loc. cit.* Navarr. *c. 27. n. 138. ad finem,* & alii.

7 Ignorantia excuſat ab hac cenſura.

7 Secundò dubium eſt, utrùm ignorantia ab hac cenſura excuſet.

Reſpondeo affirmativè, quia textus requirit præſumptionem, & conſequenter ſcientiam in appropriante, & uſurpante; in prohibente verò præſcribit requiſitionem, ſeu monitionem factam ab eo, cujus intereſt, ignorantia autem poſt requiſitionem adeſſe non poteſt, niſi fortè delinquens poſita hujuſmodi monitione dubium deponat rationabili aliqua de cauſa, vel requiſitionis obliviſcatur; tunc enim dicitur laborare ignorantia.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Religioſus appropians, vel uſurpans ſibi decimas Eccleſiis debitas aut prohibens, vel non permittens illas ſolvi ſubjicitur excommunicationi.

8 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi appropriantes, vel uſurpantes, ſibi ſine juſta cauſa decimas Eccleſiis debitas, aut prohibentes, vel non permittentes eas ſolvi. Hæc propoſitio patet ex ipſo textu, ibi, *religioſi quicumque.*

Hæc tamen propoſitio intelligitur de religioſis non habentibus adminiſtrationem, vel beneficia; nam habentes adminiſtrationem, vel beneficia, non incurrunt excommunicationem, ſed ſuſpenſionem, ut ſuprà dictum *n. 1.*

Hinc ſequitur non ſolùm viros religioſos, verùm etiam fœminas religioſas, ut Ciſtercienſes, Hoſpitalarias, Benedictinas, & hujuſmodi, affici hac excommunicatione, ſi actiones in hoc canone expreſſas faciant. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur, ibi, *religioſi quicumque*: nomen autem *religioſi* generaliter prolatum extenditur etiam ad religioſas fœminas; maſculinum enim concipit etiam fœmininum. Ita gloſſa hic *verb. quicumque.* Suarez *loco cit* Filliucius *n. 138.* Sayrus *lib. 3. c. 34. n. 54.* & Alterius *de ſuſpenſionibus. diſput. 17. cap. 2. verſ. notandum tertiò.*

Addo iſtam excommunicationem extendi ad Equites militares, qui verè ſunt religioſi, ut patet ex allata ratione. Ita Suarez *diſput. 31. ſect. 6. num. 9.*

Secundò clericos, aut laicos non affici hac cenſura, quia non ſunt religioſi. Ita communiter DD.

Tertiò religioſos translatos ad Eccleſiam ſæcularem, ut ejus bona, & fructus adminiſtrent, non ſubjici huic excommunicationi. Ratio eſt, quia nomen religioſi formaliter accipiendum eſt de religioſis in ſuo ſtatu viventibus. Ita Sylveſt. *excommunicatio. caſu 16.* Navarr. *cap. 27. n. 138.* ubi refert Fulinum, Suarez *loco cit. n. 9.*

9 Religioſus non ſolvens decimas, non ligatur excommunicatione.

9 Quæres primò, utrùm religioſi non ſolventes decimas ligentur hac cenſura.

Reſpondeo negativè, modò non prohibeant aliis, ut non ſolvant. Ratio eſt, quia textus non loquitur de non ſolvente; ſed de uſurpante, vel prohibente, ſeu non permittente ſolvi: nec religioſi in hac parte ſunt deterioris conditionis laicis, qui principaliter ad ſolvendas decimas obligati videntur, cum ab Eccleſiaſticis miniſtris ſacramenta accipiant. Ita communiter Doctores.

10 Quæres

Digitized by Google

20 Religioſus uſurpans ſibi decimas, vel prohibens ſolvi, non poteſt abſolvi ante præſtitam ſatisfactionem.

20 Quæres ſecundò, utrùm præfati Religioſi delinquentes abſolvi poſſint ante præſtitam ſatisfactionem.

Reſpondeo non poſſe, conſequenter iſtam excommunicationem ante præſtitam à delinquente ſatisfactionem eſſe Summo Pontifici reſervatam, ut patet ex illis verbis, *ante ſatisfactionem condignam nullatenus abſolvendi*.

21 Religioſus qui contraxit excommunicationem uſurpatione decimarum, non remanet abſolutus, ſtatim præſtita ſatisfactione, ſed adhuc abſolutione indiget.

21 An verò religioſi habentes adminiſtrationem, & beneficia, qui ſuſpenſionem hujus textus contraxerunt, præſtita debita ſatisfactione, ſtatim maneant abſoluti abſque alia abſolutione, patet ex dictis de ſuſpenſione *in tract. de cenſuris in genere*, videri poteſt gloſſa hic *verb. donec*. Alterius *loco citato, col. 5. quæſ. 2.* aſſerentes hujuſmodi religioſos non ſtatim remanere abſolutos. Ratio, inquit gloſſa, eſt quia quando quis ſuſpenditur ad tempus incertum, hoc modo, *donec ſatisfecerit*, ſemper dubitari poteſt an ſatisfecerit, donec conſtet de abſolutione: ſecus quando ſuſpenditur ad tempus determinatum, ut ad menſem, ad annum, &c. Sed quicquid ſit de hac ratione, aliam ego affero quæ deſumitur ex hoc textu, ibi *ante ſatisfactionem condignam nullatenus abſolvendi*: indicare igitur videtur abſolvendos eſſe præſtita ſatisfactione; ſenſus enim illorum verborum eſt, ante ſatisfactionem abſolvendos non eſſe; præſtita verò ſatisfactione abſolvendos eſſe.

PUNCTUM XIII.

De excommunicatione contra retrahentes auditores à ſolutione decimarum, vel negligentes ſuadere, ut ſolvant, & præſumentes prædicare nondum purgata præfata negligentia.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Religioſus ſcribens epiſtolam alicui, ne decimam ſolvat, non ligatur excommunicatione.*
3 *Religioſus mandans alicui ut hortetur alterum ad non ſolvendam decimam, non ligatur excommunicatione.*
4 *Religioſus proferens ex inadvertentia, vel ignorantia, aliqua verba, quibus alter retrahitur à ſolutione decimarum, non incurrit excommunicationem.*
5 *Religioſus proferens aliqua verba, quibus auditores à ſolutione decimarum retrahuntur, non incurrit excommunicationem, niſi id fecerit intentione retrahendi.*
6 *Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem retrahendo auditores à ſolutione decimarum parochis, ſeu miniſtris Eccleſiæ debitarum.*
7 *Religioſus non incurrit excommunicationem, niſi retrahat auditores à ſolutione decimarum ex juſtitia debitarum.*
8 *Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem proferendo aliqua verba intentione retrahendi auditores à ſolutione decimarum, etiamſi re ipſa & actualiter non retrahat.*
9 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
10 *Religioſæ fœminæ retrahentes à ſolutione decimarum non incurrunt excommunicationem in ſententia Auctoris.*
11 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis latæ contra præſumentes prædicare, poſtquam negligentes fuerunt in admonendis confitentibus de obligatione ſolvendi decimas.*
12 *Recenſentur conditiones requiſitæ ad incurrendam iſtam excommunicationem.*
13 *Religioſi qui contracta ſuſpenſione ob negligentiam in admonendis confitentibus de obligatione ſolvendi decimas prædicare audent, cenſuram excommunicationis incurrunt.*
14 *Religioſi quandiaam dicantur commoditatem habere admonendi confitentes de obligatione ſolvendi decimas.*
15 *Religioſi quibus conſcientiam facere tenentur obligationis ſolvendi decimas, ut à cenſura ſuſpenſionis, & excommunicationis eximantur.*
16 *Religioſi non tenentur admonere confitentes de obligatione ſolvendi decimas, quoties certò ſciunt admonitionem non profuturam.*

IN hoc puncto duas excommunicationes, quæ in Clementina, *cupientes de pœnis*, referuntur, explicabo, & utriuſque materiam, & ſubjectum ſeorſum inquiram, & expendam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria primæ excommunicationis editæ contra retrahentes auditores a ſolutione decimarum eſt, proferre aliquid, quo auditores retrahantur à ſolutione decimarum Eccleſiis debitarum. Hæc propoſitio clarè conſtat ex ipſis verbis textus, ibi, *illos etiam religioſos, qui aliqua, ut audientes à decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi, proferre præſumunt, excommunicationi ſubjacere ſententiæ decernimus ipſo facto.* Hinc colligi poteſt,

2 Religioſum ſcribens epiſtolam alicui ne decimam ſolvat, non ligari excommunicatione.

2 Primò religioſum non affici excommunicatione, dum epiſtolam alicui ſcribit, ne decimam ſolvat. Ratio eſt, quia hic non dicitur proferre aliquid in ſermonibus, vel alibi, ſed ſcribere, verba autem in materia pœnali, in propria & ſtricta ſignificatione accipienda ſunt, & hoc militat, etiamſi religioſus, dum epiſtolam ſcriberet, ore ſenſum exprimeret, aut ſcriptori dictaret; nam textus non loquitur, de qualibet prolatione, ſed de prolatione facta immediatè ad ipſoſmet auditores, qui ad ſolutionem decimarum tenentur.

3 Religioſus mandans alicui, ut hortetur alterum ad non ſolvendam decimam non ligatur excommunicatione.

3 Secundò religioſum non affici excommunicatione, dum alicui mandat, ut alteri, qui decimarum onere tenetur, ſuadeat, ne ſolvat; hic enim non dicitur aliquid proferre ipſis auditoribus, qui decimas ſolvere debent, ut bene Suarez *diſp. 23. ſect. 5. n. 37.* Filliuc. *tract. 14. cap. 8. quæſito 8. n. 146.*

4 Religioſus proferens ex inadvertentia, vel ignorantia, aliqua verba quibus alter retrahatur à ſolutione decimarum, non incurrit excommunicationem.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit præfata verba proferre ex inadvertentia, aut ex ignorantia.

Reſpondeo negativè, ſed requiri dolum, & ſcientiam, nam in textu dicitur, *proferre præſumunt*.

5 Religioſus proferens aliqua verba quibus auditores à ſolutione decimarum retrahantur non incurrit excommunicationem, niſi id fecerit intentione retrahendi.

5 Addo non ſufficere, ut ſcienter proferantur, ſed requiri, ut proferantur intentione retrahendi auditores à ſolutione decimarum. Ratio eſt, tum quia in textu dicitur, *ut audientes decimarum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant*; qui autem alio fine profert, non dicitur proferre, ut retrahat: tum quia verba formaliter accipienda ſunt, & textus non loquitur de qualibet inductione, ſed de inductione formali. Ita Toletus *lib. 1. c. 40. n. 13.* Nav. *n. 145.* Suar. & Filliuc. *loc. cit.* Saytus *lib. 3. cap. 13. n. 40.* & alii communiter.

6 Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem retrahendo auditores à ſolutione decimarum parochis, ſeu miniſtris Eccleſiæ debitarum.

6 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatio incurratur, retrahendo à ſolutione decimarum, paſtoribus, ſeu parochis debitarum.

Ratio dubitandi pro parte negativa eſt; quia in textu ſermo eſt de decimis, quæ debentur Eccleſiis, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio. Ita ſentiunt Cajetanus *verb. excommunic. cap. 65.* & Navarr. *cap. 27. n. 145.* His non obſtantibus,

Dicendum cenſeo, excommunicationem incurri retrahendo à ſolutione decimarum miniſtris Eccleſiæ debitarum. Ratio eſt, quia omnes decimæ Eccleſiaſticæ propriè loquendo, primò & per ſe debentur Eccleſiis. Secundariò miniſtris, quibus per Eccleſiæ paſtores jam ſunt applicatæ. Ita Suarez, & Filliucius *locis citatis*.

Secus dicendum eſt, ſi decimæ non debeantur Eccleſiis; ſed aliis locis, vel perſonis privatis ratione privilegii, aut feudi, aut alia ratione. Ita Saytus, & alii.

7 Religioſus non incurrit excommunicationem, niſi retrahat auditores à ſolutione decimarum ex juſtitia debitarum.

7 Tertiò dubium eſt; de quibus decimis hæc conſtitutio intelligenda ſit.

Reſpondeo intelligendum eſſe de debitis ex juſtitia: hoc enim eſt verum debitum, & in materia pœnali ſtricta interpretatio facienda eſt, & verba in potentiori ſignificatione accipienda ſunt. Ita Suarez, & Filliucius *locis citatis*.

Ex quo ſequitur, iſtam conſtitutionem intelligendam non eſſe de decimis debitis ex voto, ſeu religione, vel gratitudine; quamobrem qui volentem decimas ex pietate, ſeu ex voto ſolvere, retrahit, hanc cenſuram non incurrit. Ita DD. citati.

8 Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem proferendo aliqua verba intentione retrahendi auditores à ſolutione decimarum, etiamſi re ipſa & actualiter non retrahat.

8 Quartò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit aliqua verba proferre animo retrahendi auditores à ſolutione decimarum, etiamſi poſtea re ipſa non retrahantur.

Filliucius *loco cit. verſ. notandum certiò*, in ſententiam negativam propendet. Ratio eſt, quia cenſura non incurritur, nondum ſecuto effectu ſub cenſura prohibito; effectus autem ſub cenſura prohibitus in hoc canone eſt retractio, & avocatio à ſolutione decimarum, ut patet ex illo verbo, *retrahant*.

Ego verò cenſeo excommunicationem incurri ſtatim prolatis verbis animo retrahendi, etiamſi audientes à ſolutione decimarum re ipſa non retrahantur. Ratio eſt, tum quia excommunicatio imponitur pro perſuaſione, ſeu verborum prolatione: ergo non requiritur alius effectus; aliud enim eſt proferre aliquid, ut audientes retrahantur, aliud re ipſa retrahere; alioquin Summus Pontifex dixiſſet, *retrahunt*, non, *ut retrahant*; tum quia ſicut excommunicationem lata contra monachos accedentes ad curiam, ut nocumentum ſuis Prælatis, vel monaſteriis inferant, incurritur, etiamſi re ipſa nullum damnum ſequatur, ut ſuperiùs probatum eſt cum eodem Filliucio & aliis. Ita, &c. cum in utroque caſu Summus Pontifex eadem loquendi forma utatur. Ita Suarez *loc. cit. n. 37. ad finem*.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

9 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi proferentes aliquid ad retrahendum auditores à ſolutione decimarum. Ratio eſt, quia textus in hac diſpoſitione de religioſis loquitur ſine diſtinctione, etiamſi in præcedentibus verbis loquutus fuerit de mendicantibus, contra quos alia de cauſa excommunicationem tulerat. Ita Suarez, Toletus, Filliucius *locis citatis*. Hinc colligi poteſt,

Primò, Fratres Ordinis Prædicatorum, Patrum, & Societatis, & alios religioſos, qui prædicta faciunt in concionibus, vel etiam in privatis locutionibus, ſubjici huic excommunicationi.

10 Religioſæ fœminæ retrahentes à ſolutione decimarum non incurrunt excommunicationem in ſententia Auctoris.

10 Secundò non ſolùm viros religioſos, verùm etiam fœminas iſtam conſtitutionem tranſgredientes, ligari hac cenſura, juxta Toletum *loco citato*, qui refert Bonifacium VIII. Ratio eſt, quia maſculinum concipit fœmininum, & cenſuræ contra religioſos generaliter prolatæ, etiam ad fœminas religioſas extenduntur.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur in hoc caſu, quia textus loqui tantummodo videtur de viris religioſis, quorum proprium eſt ſermonem habere, & fidelibus aliqua ſuadere. Ita gloſſa *hic*. Navarrus *cap. 27. n. 145. verſ. quadrageſimaquarta*.

Tertiò colliguntur ſacerdotes ſeculares, clericos, aut laicos non affici hac cenſura, quia non ſunt religioſi. Ita communiter DD.

TERTIA

TERTIA PROPOSITIO.

11 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis latæ contra præſumentes prædicare poſtquam negligentes fuerunt in admonendis confitentibus de obligatione ſolvendi decimas.

11 MAteria ſecunda excommunicationis eſt, præſumere prædicare, nondum admonitis confitentibus, quos religioſus de obligatione ſolvendi decimas admonere tenebatur, poſtquam à rectore Eccleſiæ requiſitus fuerat, ut eos admoneret.

Ut iſta excommunicatio, & ejus materia ritè intelligatur, advertendum eſt, *in cap cupientes, de pœnis*, præcipi religioſis ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto ab officio prædicationis, ut confitentibus conſcientiam faciant de ſolvendis decimis, quoties à rectoribus Eccleſiarum requiruntur; ſi autem ſcienter negligant confitentibus conſcientiam facere de ſolvendis decimis, dum à rectoribus Eccleſiarum requiruntur, ſuſpenſionem incurrunt, quæ ſuſpenſio durat, donec confitentibus conſcientiam ſolvendi fecerint; quod ſi interim antequam negligentiam oblata opportunitate purgent, id eſt, antequam conſcientiam confitentibus faciant, præſumpſerint prædicare, vinculo excommunicationis obſtringuntur. Hæc clarius conſtabunt ex dicendis *de ſuſpenſionibus contra religioſos.*

12 Recenſentur conditiones requiſitæ ad incurrendam iſtam excommunicationem.

12 Hinc colligi poteſt, ad incurrendam iſtam excommunicationem duo requiri. *Primò*, ut religioſi requiſiti ſint à rectoribus Eccleſiarum, & ſcienter non admonuerint pœnitentes de ſolutione decimarum. Quamobrem ſi non admoneant, dum requiſiti non ſunt, excommunicationem non incurrunt. Ita Sylveſter *verb. excommunicatio 9. n. 89.* Tabiena *verb. excommunicat. 5. caſu 45.* Angelus *verb. excommunicatio 5. caſu 44.* Filliuc. *tract. 14. cap. 8. quæſt. 8. num. 147.* Alterius *tom. 1. diſp. 17. cap. 2. col. 6.* & alii apud Sayrum, *lib. 3. cap 33. n. 42.* contra Cajetanum *verb. excommunicatio, cap. 66.* Navarrum, *cap. 27. n. 145.* *Secundò*, ut prædicare præſumant, nondum purgata negligentia; ſi vero purgata negligentia concionentur, excommunicationem non incurrunt; quia in textu dicitur, *ſi prædicare præſumpſerit, prædicta negligentia non purgata.* Ita Cajetanus, Sayrus, Filliucius, & alii.

Hoc tamen limitatur à Tabiena, & Ledeſma apud Sayrum, modò commoditatem habuerint illius purgandæ; Summus enim Pontifex non videtur excommunicare concionantem, qui nondum habuit facultatem admonendi pœnitentem, hæc limitatio, & expoſitio mihi probatur, licet ex ſerie verborum non ſatis claré colligatur eam debere concionanti accommodari, ea tamen ipſa illi accommodari debet, alias ex eo textu recta interpretatio non deſumitur.

QUARTA PROPOSITIO.

13 Religioſi qui contracta ſuſpenſione ob negligentiam in admonendis confitentibus de obligatione ſolvendi decimas prædicare audent, cenſuram excommunicationis incurrunt.

13 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt religioſi, qui contracta ſuſpenſione ob non factam confitentibus conſcientiam de ſolvendis decimis, prædicare audent. Hæc propoſitio clara ex textu.

Limitatur tamen primò iſta propoſitio in religioſis monaſteriorum, vel rectoribus Eccleſiarum percipientibus decimas; Summus enim Pontifex noluit hos comprehendere, tanquam in re propria delinquentes, ut patet ex verbis textus, ibi, *ad religioſos tamen monaſteriorum, vel rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hæc extendi.*

Limitatur ſecundò, modò opportunitatem habuerint admonendi confitentes, & re ipſa non admonuerint; nam excommunicatio non incurritur non adimpleta conditione ſub qua lata fuit. Vide dicta *num præcedenti ad finem.*

14 Religioſi quandonam dicantur commoditatem habere admonendi confitentes de obligatione ſolvendi decimas.

14 Sed modò dubium eſt, primò, quandonam religioſi dicantur commoditatem admonendi habere.

Reſpondeo id judicio prudentis viri relinquendum eſſe; cùm certa regula aſſignari nequeat, præſertim cum reſpectu omnium, non ſit eadem commoditas, & opportuna occaſio, ſpectata ſtatus religioſi decentia, & honeſtate. Quamobrem ſi illi, qui ad ſolutionem decimarum tenentur, alio in loco exiſtant, vel etiam in eodem oppido, & religioſi nequeant ſe ad ipſos transferre ſine magna avagatione, aut difficultate, non faciunt contra hujus textus diſpoſitionem, non admonendo, quia in textu dicitur, *ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint.*

15 Religioſi quibus conſcientiam facere teneantur obligationis ſolvendi decimas, ut à cenſura ſuſpenſionis, & excommunicationis eximantur.

15 Dubium eſt ſecundo quibuſnam religioſi conſcientiam facere teneantur, ut ab hac pœna eximantur.

Reſpondeo teneri ipſiſmet, qui decimarum onere tenentur, ut ex textu patet; non tamen opus eſt, ut ſingulos omnino moneant, ſed ſufficit admonere principales domus, id eſt eos, quibus cura domus demandata eſt; his enim cura ſolvendi incumbit, quamquam ſi principalis negligat, alii non eximuntur; conſequenter etiam illi admonendi ſunt, cum etiam ipſi teneantur, ut ſuppono. Ita ſentire videtur Martinus Ledeſma *2. 4. quæſt. 28. art. 2. §. 46.* Tabiena *verb. excommunicatio 5. caſu 45.* Sayrus *loc. cit. n. 43.*

16 Religioſi non tenentur admonere confitentes de obligatione ſolvendi decimas, quoties certò ſciunt admonitionem non profuturam.

16 Dubium eſt tertiò, utrùm religioſi teneantur conſcientiam facere, quoties certò ſciunt confitentes nulla ratione decimam ſoluturos.

Reſpondeo non teneri, quia nullus obligatur ad opus inutile, ſecus ſi dubitant de ſolutione facienda; tunc enim poſſeſſio ſtat pro præcepto; conſequenter adimplendum eſt, ut in ſimili cum Sylveſtro, Avila, & aliis docui *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 1.* de intelligentia edictorum, quibus aliquid ſub excommunicationis pœna denunciare jubemur.

PUNCTUM XIV.

De excommunicatione contra religioſos non ſervantes interdictum, vel ceſſationem à divinis, quam ſervari vident à Cathedrali, vel à matrice, ſeu Parochiali Eccleſia.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Recenſentur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.*
4 *Interdictum locale generale quodnam dicatur.*
5 *Epiſcopus non poteſt interdictum ſpeciale generale in Eccleſiis exemptis ponere.*
6 *Eccleſia matrix quænam dicatur.*
7 *Religioſi an teneantur interdictum ſervare dum vident illud ſervari ab Eccleſia Cathedrali, non verò à Parochiali loci.*
8 *Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat ab iſta excommunicatione incurrenda.*
9 *Religioſi non ſervantes interdictum, vel ceſſationem à divinis incurrunt excommunicationem, quoties interdictum, aut ceſſatio obſervatur à Cathedrali, vel Parochiali, modò impoſita fuerint authoritate Sedis Apoſtolicæ.*
10 *Religioſi non poſſunt tempore interdicti localis generalis celebrare virtute privilegiorum conceſſorum ante Clementinam, ex ſequentibus.*
11 *Privilegium religioſorum ad celebrandum tempore interdicti localis, an revocatum ſit in Concilio Tridentino.*

1 IN *Clementina 1 ex frequentibus, de ſent. excommunicationis*, ad præcavendas perturbationes, & incommoda, quæ tempore interdicti generalis, aut ceſſationis à divinis, religioſis illa violare præſumentibus oriebantur, jure merito ſancitum eſt, ut religioſi ad eadem obſervanda teneantur, ſub pœna excommunicationis ipſo facto. — 1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

Circa quam excommunicationem duo explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia, ſeu ob quam actionem incurratur.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt violare, ſeu non ſervare interdictum generale, aut ceſſationem à divinis, quoties hæc impoſita fuerunt auctoritate Sedis Apoſtolicæ, vel ab ordinariis locorum, vel à Concilio provinciali, & quoties obſervantur à Cathedrali, vel matrice, ſeu Parochiali Eccleſia. Hæc omnia perſpicuè habentur in verbis præfatæ Clementinæ, adducendis inferiùs in propriis locis.

3 Recenſentur conditiones requiſitæ ad iſtam excommunicationem incurrendam.

3 Ex quibus elicio quatuor conditiones ad iſtam excommunicationem incurrendam neceſſarias.

Prima eſt, ut interdictum ſit generale, ut patet ex illis verbis, *civitatum, terrarum, & aliorum locorum generalia interdicta.*

4 Interdictum locale generale quodnam dicatur.

4 Interdictum locale generale, de quo hic tantum loquimur, eſt illud quo interdicitur locus univerſalis, ut Regnum, Provincia, Diœceſis, Civitas, Villa, aut Caſtrum, ut patet ex dictis de cenſuris in genere, *diſp. 5. punct. 1. n. 5. & ſeqq.*

Hinc ſequitur religioſos non ſervantes interdictum latum contra Eccleſiam Cathedralem, vel matricem, ſeu Parochialem, non affici excommunicatione; quia hoc non eſt interdictum generale, niſi fortè nomine Cathedralis Eccleſiæ intelligas totam civitatem, & nomine matricis, ſeu Parochialis totum ambitum Parochiæ, ut patet ex dictis de cenſuris *loco cit. n. 6.* Idem dicendum eſt de interdicto ſpecialiter lato auctoritate Sedis Apoſtolicæ contra Eccleſiam religioſorum; hoc enim non eſt interdictum generale, conſequenter non ſufficit ad incurrendam iſtam excommunicationem; licet ſufficiat ad incurrendas alias pœnas latas contra violatores interdicti, de quibus egi, *in tract. de cenſuris, loc. cit. punct. 7. n. 4.*

5 Epiſcopus non poteſt interdictum ſpeciale generale in Eccleſiis exemptis imponere.

5 Dixi, *auctoritate Sedis Apoſtolicæ*, ut innuerem Epiſcopi auctoritate non poſſe interdictum ſpeciale imponi in Eccleſiis exemptis, ut dictum eſt *loco cit. de cenſ. n. 21.* conſequenter religioſi non ſervantes hujus interdictum ſpeciale, non ſubjiciuntur huic cenſuræ.

Secunda conditio eſt, ut interdictum generale ſervetur ab Eccleſia Cathedrali, vel ubi non eſt Cathedralis à matrice, ſeu Parochiali Eccleſia.

6 Eccleſia matrix quænam dicatur.

6 Matrix dicitur Eccleſia major, & baptiſmalis, in qua confertur Sacramentum Baptiſmi, ſicut enim quæ nos generat dicitur mater, ita illa, ex qua per Baptiſmum regeneramur, vocatur matrix, ut bene gloſſa hic, *verb. matricem*, & alii communiter. Hinc ſequitur,

Primò, religioſos non ſervantes interdictum generale, non affici hac cenſura, quoties illud à Cathedrali, vel matrice non ſervatur; cenſura enim non incurritur, niſi adſit conditio, ob quam cenſura impoſita fuit; hic autem impoſita eſt cenſura ob violationem interdicti, quod præfata Eccleſia ſervat.

Veruntamen eſt religioſos in hujuſmodi caſu non ſervantes interdictum validè latum, affici aliis pœnis; incurrunt enim ſuſpenſionem ab officio, juxta communiorem ſententiam, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, privationem electionis activæ & paſſivæ, ac denique irregularitatem, ſi violent interdictum per exercitium ordinis

facti, ut probavi *de cenſuris, diſp. 5. punct. 7. num. 4.* cum Scoto, Cajeta. Sylveſtro, Sayro, Suarez & aliis.

Secundò religioſos non ſervantes interdictum generale, quod ſervatur à Cathedrali, vel Parochiali Eccleſia, affici excommunicatione, etiamſi illud interdictum forte ſit invalidum. Summus enim Pontifex obligat religioſos ſub eadem pœna ad ſervandum interdictum locale generale, etiamſi appellatione interpoſita, aut alio pacto ſit invalidum, ut patet ex illis verbis, *non obſtantibus quibuſcumque appellationibus antea etiam ad eandem Sedem, vel alium, ſeu alios interjectis, & aliis objectibus quibuſcumque.* Ita gloſſa hic *verb. appellantibus.* Sayr. *lib. 3. cap. 33. n. 48.* Alter. *tom. 2 diſp. 9. c. 4.* Tolet. *lib. 1. cap. 20. ſub finem,* & alii. Veruntamen eſt religioſos in hoc caſu non affici aliis pœnis contra violantes interdictum impoſitis, quia hic non dicitur violare interdictum, cùm hoc validum non ſit, nec præſtet impedimentum quod de jure non ſortitur effectum *de reg. jur. in 6.* Sicut etiam quando interdictum non eſt validum, nec ſervatur ab Eccleſia Cathedrali, vel Parochiali, non incurritur à religioſis cenſura hujus Clementinæ, aut aliæ pœnæ.

Tertiò non affici hac cenſura religioſos non ſervantes interdictum quoties in Eccleſia Cathedrali, ſeu Parochiali celebrantur divina officia, non ſervata circumſpectione præſcripta pro tempore interdicti, ſive celebrentur à toto clero, ſeu capitulo, ſive etiam à parte: nomine enim *Eccleſia* in materia interdicti localis intelligitur ipſa materia Eccleſia, & ipſius Eccleſiæ parietes: cùm ergo ibi celebrentur ſaltem ab aliquibus divina officia, januis apertis, &c. non dicitur interdictum in ea Eccleſia ſervari; conſequenter, religioſi non ſervantes interdictum in tali eventu, non videntur excommunicationi ſubjici, præſertim cùm ſtricta interpretatio in materia pœnali facienda ſit. Ita gloſſa hic *verb. matricem.*

Afficiuntur tamen aliis pœnis contra violantes interdictum impoſitum, ut ſuprà dictum eſt.

Quartò religioſos vinculo excommunicationis non obſtringi, non ſervantes interdictum latum in totam provinciam, ſeu regnum quoties illud non ſervatur à Cathedrali, licet ſervetur à metropolitana; nam in textu ſermo eſt de Cathedrali, aut matrice loci, ut bene gloſſa hic *verb. matricem,* hoc tamen intelligendum eſt, modò Eccleſia Metropolitana non ſit matrix illius loci, ſeu civitatis, ut eſt, exem. grat. Eccleſia Metropolitana Mediolani reſpectu civitatis Mediolani; tunc enim ſervari dicitur à matrice. Ita gloſſa, Sayrus, & alii *locis citatis.*

7 Religioſi an teneantur interdictum ſervare dum videtur illud ſervari ab Eccleſia Cathedrali, non verò à Parochiali loci.

7 Major difficultas eſt, utrùm religioſi teneantur ſub excommunicatione interdictum ſervare, quoties vident illud ſervari, à Cathedrali, non verò Parochiali loci, intra cujus ambitum, ipſarum monaſterium continetur.

Reſpondeo teneri, quia textus alternativè, & disjunctivè loquitur per particulam, *vel,* conſequenter ſufficit interdictum ab altera ſervari, ibi, *cùm cathedralem, vel matricem, ſeu parochialem loci Eccleſiam illud viderint, aut ſciverint obſervari.*

Quimò religioſos non ſubjici huic excommunicationi, non ſervando interdictum locale, latum contra aliquod oppidum particulare, quoties in illo oppido, intra cujus terminos, monaſterium exiſtit, non reperitur Eccleſia Cathedralis, vel Parochialis; ſed exiſtit in alio oppido proximo non interdicto: obligatur tamen aliis pœnis. Ita gloſſa, & Sayrus *locis citatis.* Idem dicendum arbitror, quoties interdictum eſt oppidum, in quo non reperitur Eccleſia Cathedralis; ſed multæ Parochiales, quarum nulla principalior eſt: ſed in ſingolis ſacramenta ſuis parochianis adminiſtrantur; tunc enim ſi in aliquibus ſervaretur interdictum & non in aliis: cenſeo religioſos non ſervantes interdictum non obſtringi pœna excommunicationis, etiamſi parochialis, intra cujus ambitum poſitum eſt monaſterium, ſervet interdictum. Ratio eſt, tum quia non eſt verum dicere, parochialem illius loci interdictum ſervare: ſed aliquam ſervare, aliam non ſervare; in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio: tum quia hujuſmodi cenſura lata eſt ad vitanda incommoda communitatis, hic autem non vitantur, religioſis non ſervantibus interdictum, cùm adſint aliæ Eccleſiæ parochiales illud non ſervantes. Secus ſi omnes illæ parochiales ſervent interdictum, tunc enim verum eſt dicere parochialem illius loci ſervare interdictum & incommoda ſequi poſſe, religioſis illud non ſervantibus, gloſſa *loc. cit.* Toletus *loc. cit.* & alii communiter, teſte Sayro *loc. cit. num. 46.*

Tertia conditio eſt, ut religioſi ſciant interdictum ſervari à Cathedrali, vel matrice, ſeu Parochiali: nam in textu dicitur, *cum illa viderint, aut ſciverint obſervari.*

Hinc ſequitur religioſos hac cenſura obſtringi non ſervando interdictum generale, quoties vident divina officia in Cathedrali, vel Parochiali Eccleſia celebrari ſubmiſſa voce, januis clauſis, excluſis excommunicatis, & interdictis; iſti enim vident ſervari interdictum. Idem dic, ſi hoc à viris fide dignis acceperint, tunc enim ſciunt ſervari, ſecus ſi bona fide, etiam cum ignorantia mortali, ter culpabili non obſervent, aut neſciant à Cathedrali, vel Parochiali obſervari, iſti enim non vident, nec ſciunt, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere, diſp. 1. q. 2. punct. 1.*

8 Ignorantia craſſa & ſupina non excuſat ab iſta excommunicatione incurrenda.

8 Major difficultas eſt, utrùm ignorantia craſſa, vel ſupina excuſet. Ratio dubitandi ad oſtendendum excuſare, eſt, quia Summus Pontifex iſtam excommunicationem tulit occaſione illorum religioſorum, qui generalia locorum interdicta tranſgredi præſumebant, ut patet ex illis verbis *locorum generalia interdicta præſumptione damnabili violare præſumant*; præſumptio autem ſupponit licentiam, vel ſaltem temeritatem, quæ ſcientiæ comparatur.

His non obſtantibus probabilius dicendum cenſeo ignorantiam craſſam, & ſupinam, & multò minùs affectatam, non excuſare. Ratio eſt, quia Summus Pontifex abſolutè excommunicat religioſos non ſervantes interdictum generale, nec requirit præſumptionem, ut patet ex illis verbis, *immutabiliter conſervent, alioqui non ſervantes excommunicationis ſententiæ hoc ipſo volumus ſubjacere.* Ita Cardinalis hic *num. 29.* Alterius *tom. 5. de interdicto, diſp. 9. cap. verſic. octavo,* & alii.

Ad rationem dubitandi reſpondeo, iſtam excommunicationem latam quidem eſſe occaſione præſumptionis, quam aliàs religioſi committebant, non autem ob præſumptionem, tanquam ob materiam: Summus enim Pontifex pro materia iſtius excommunicationis non requirit præſumptionem, ut jam probatum eſt, ſed violationem interdicti mortaliter culpabilem.

Quarta conditio eſt, ut interdictum latum ſit auctoritate Sedis Apoſtolicæ: vel ab ordinariis locorum, vel auctoritate Conciliorum provincialium, ut patet ex illis verbis, *circa interdictorum obſervantiam prædictorum, auctoritate Sedis Apoſtolicæ vel à locorum ordinariis poſitorum,* &c.

Hinc ſequitur primò religioſos affici excommunicatione non ſervando interdictum latum ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario generali, vel ab Abbate exempto, habente quaſi diœceſim, & juriſdictionem Epiſcopalem; hic non vocari poteſt ordinarius loci, ut ſæpius oſtenſum.

Secundò ſequitur, religioſos non ſervantes interdictum generale, latum à delegato à Papa, affici excommunicatione, quia hujuſmodi interdictum eſt auctoritate Sedis Apoſtolicæ; ſecus ſi latum ſit à delegato ab Epiſcopo; delegatus enim ab Epiſcopo non eſt ordinarius loci, niſi fortè ſpeciale mandatum haberet hujuſmodi interdictum ferendum, tunc enim videtur latum ab Epiſcopo.

Idem dicendum eſt de religioſis non ſervantibus ceſſationem generalem à divinis, impoſitam auctoritate Concilii provincialis, aut à capitulo, collegio, vel conventu ſæcularium, vel regularium Eccleſiarum habente facultatem ferendi hujuſmodi ceſſationem ex conſuetudine, vel alia ratione, ut patet ex ipſo textu, ibi, *quod etiam in interdictis, & ceſſationibus à divinis per Conciliorum provincialium ſtatuta, vel ipſorum auctoritate volumus obſervari, in ceſſationibus verò generalibus à divinis civitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel aliàs capitula, collegia, vel conventus ſæcularium, regularium Eccleſiarum ſibi vendicant, idem intelligimus obſervandum.* Obſervat tamen, quod licet excommunicatio in his verbis non repetatur, nihilominus ex connexione verborum apertè ſubintelligitur, ibi, *intelligimus obſervandum.*

Tertiò ſequitur religioſos non ſervantes ceſſationem à divinis, latam à particulari perſona, non affici excommunicatione, quia textus loquitur de ceſſatione lata à Concilio provinciali, capitulo, collegio, vel conventu.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Religioſi non ſervantes interdictum, vel ceſſationem à divinis, incurrunt excommunicationem, quoties interdictum, aut ceſſatio obſervantur à Cathedrali, vel Parochiali, modo impoſita fuerint auctoritate Sedis Apoſtolicæ.

9 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli religioſi non ſervantes interdictum, juxta dicta in prima propoſitione. Hæc propoſitio patet ex ipſo textu, qui generaliter, & indiſtinctè loquitur de omnibus religioſis tam exemptis, quam non exemptis, ibi, *diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus religioſi quicumque, tam exempti, quàm non exempti cujuſcumque ordinis, & conditionis exiſtant,* &c.

Ex quo licet inferre clericos ſæculares non ſervantes interdictum non affici excommunicatione, ſed aliis pœnis.

10 Religioſi non poſſunt tempore interdicti localis celebrare virtute privilegiorum conceſſorum ante Clementinam. Ex frequentibus.

10 Sed modò dubium eſt, utrùm religioſis proſint privilegia celebrandi, & laicos ad divina admittendi tempore interdicti.

Reſpondeo non prodeſſe, ſi hæc privilegia conceſſa fuerunt ante *Clementinam, ex frequentibus, de ſent. excomm.* editum à Clemente V. qui ad Pontificatum evectus fuit anno 1305. 6. Julii, & obiit anno 1314. 20 Aprilis. Ratio eſt, quia privilegia revocata ſunt in præfata Clementina, ibi, *non obſtantibus privilegiis, conventionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſlibet.*

11 Privilegium religioſorum ad celebrandum tempore interdicti localis an revocatum ſit in Concilio Tridentino.

11 Major difficultas eſt de privilegiis poſt illam Clementinam conceſſis, utrum ſcilicet revocata ſint in Concilio Trident. *ſeſſ. 25. cap. 12. de regularibus,* ubi ſic habetur, *Cenſuræ, & interdicta nedum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab ordinariis promulgata mandante Epiſcopo, à regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſerventur.*

Reſpondeo duplicem eſſe Doctorum ſententiam.

Prima eſt aſſerentium revocata fuiſſe. Ita Navarrus *in manuali c. 27. num. 150. ſub finem,* & latius *in conſil. de privileg.* Garzias *de beneficiis, 3. part cap 2. num. 278 & ſeqq.* ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzias *loc. cit. num. 208. & part. 5. cap. 8. n. 87. dub. 8.* ubi refert declarationem ſacræ Congregationis in hæc verba, *privilegia, ſi ante Concilium conceſſa fuerunt, utique revocata exiſtunt.*

Secunda ſententia, quæ mihi probabilior videtur, aſſerit revocata non fuiſſe. Ratio eſt, quia privilegium ſpeciale non cenſetur revocatum, niſi exprimatur, in Concilio autem Tridentino *loc. cit.* nulla revocatio exprimitur. Ita Henriq. *lib. 3. cap. 48. num. 1.* Emanuel Rodriquez *quæſt reg tom. 2. q. 41. art 3.* Sayr *de cenſuris lib. 5. cap. 13. n. 24 & 25.* Joan. Cruz *de ſtat. relig c. 7. dub. 2. concl. 2.*

Soabus

Sorbus *in compend. privil. verb. interdictum* 3. *in princ.* Bartholom. Medina, Lupca, & alii apud Garziam *loco cit. n.* 270 & apud Barboſam *in remiſſionib. ad Concil. Tridentinum ſeſſ.* 25. *c.* 12. *n.* 1. Neque obſtat declaratio ſacræ Congregationis, tum quia eſt innixa doctrinæ Navarri quem ego non ſequor, tum quia non facit legem, tum quia cenſentur ſolum revocata generalia quædam privilegia, ſeu potius explicata privilegia, quibus religioſi putant ſe immunes eſſe ab interdictis generaliter latis ab Ordinario, cùm id in ipſorum privilegii non eſſet ſufficienter expreſſum, nos autem loquimur de privilegiis hoc exprimentibus conceſſis ante Tridentinum, & à fortiori de conceſſis poſt Tridentinum. Videri poteſt Sayrus, Sorbus, & Rodriquez *loc. cit.*

PUNCTUM XV.

De excommunicatione contra Religioſos mendicantes & parochos non ſervantes pacem inter ſe factam.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Religioſi mendicantes, & parochi non ſervantes pacem inter ſe factam in partibus Germaniæ, ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Iſta excommunicatio antè præſtitam ſatisfactionem eſt reſervata.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 CUm religioſi mendicantes, & Eccleſiarum parochialium rectores in partibus Germaniæ, præſertim in oppido Eſlinger. Conſtan. diœceſis, maximis diſcordiis agitarentur, ſeque magnis afficerent opprobriis, & contumeliis, Summus Pontifex Sixtus IV. *in Extravaganti* 2. *de treug. & pace*, ad dirimendas in futurum lites ad pacem, & concordiam, quam ope nonnullorum Cardinalium invexerat, pœnam excommunicationis ipſo facto tranſgreſſoribus impoſuit, ut patet ex illius verbis: *Injungentes nihilominus Archiepiſcopis, Epiſcopis, plebanis, rectoribus, curatis, necnon prioribus, guardianis, & ſingulis fratribus ordinum mendicantium ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ*, &c. Circa iſtam excommunicationem, quæ à pluribus Doctoribus omitti ſolet, eò quòd ſit particularis, & lata ſit ſolum pro partibus Germaniæ, tria breviter attingam.

Primò, quænam ſit materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, utrùm hæc cenſura reſervata ſit, ſeu à quo poſſit ejus abſolutio impendi.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis reſpectu mendicantium eſt, *Prima*, prædicare parochianos non teneri Miſſam in parochia diebus feſtis, & diebus Dominicis audire. *Secunda* inducere laicos ad eligendam ſepulturam apud ipſos religioſos. Eadem prohibitio extenditur ad ipſos curatos inducentes laicos ad eligendam ſepulturam apud ſe, id eſt, in propria Eccleſia; ſepultura enim libera eſt; conſequenter jure merito, tam fratribus mendicantibus, quàm ipſiſmet curatis inducentibus laicos ad eligendam ſepulturam apud ſe excommunicatio irrogatur. *Tertia*, prædicare parochianos non teneri peccata ſua, ſaltem in Paſchate, proprio Sacerdoti confiteri (ſalvis tamen manentibus privilegiis ad excipiendas quovis tempore confeſſiones) *Quarta* eſt inter fratres mendicantes & curatos, non ſervare conſuetudinem antiquam quoad effectum prædicandi, horas cantandi, & campanas pulſandi, aut horam commutare in prædicationibus faciendis abſque partium conſenſu, & hæc actio communis eſt etiam ipſis parochis. *Quinta* eſt, in concionibus detrahere Prælatis & parochis. *Sexta* eſt quovis modo retrahere populos à frequentia & acceſſu Eccleſiarum parochialium.

Materia vero iſtius excommunicationis ex parte rectorum Eccleſiarum parochialium eſt, *Prima*, dicere hæreſes à mendicantibus proceſſiſſe: *Secunda*, inducere ad eligendam ſepulturam apud ſe, ut dictum eſt *in* 2. *actione præcedenti*. *Tertia* eſt, non ſervare conſuetudinem circa horas cantandi, aut campanas pulſandi, ut dictum eſt *in* 3. *actione præcedenti*. *Quarta* aliquo modo detrahere mendicantibus, aut illis favorem non præſtare, dum poſſunt; & iſta actione comprehenduntur non ſolum parochi, verum etiam Prælati, ut clare conſtat ex verbis præfatæ Extravagantis, ibi *& vice verſa ipſi rectores, & Prælati aliquo modo non detrahant mendicantibus, ſed illum favorem, quem poſſunt, eis impendant*, &c.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Religioſi mendicantes, & parochi non ſervantes pacem inter ſe factam in partibus Germaniæ ſubjiciuntur excommunicationi.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis quoad ſex actiones primo loco expreſſas ſunt religioſi Prædicantes, Minores, & Carmelitæ, inter hos enim, & parochos, & alios Eccleſiarum Prælatos diſſenſio ſuborta fuerat: quoad quatuor actiones poſteriores ſubjectum ſunt Rectores Eccleſiarum, & quoad ultimam ſunt etiam ipſi Prælati, ut patet, tum ex præcitatis verbis, tum ex illis: *injungentes nihilominus Archiepiſcopis, Epiſcopis, plebanis, rectoribus, curatis, nec non prioribus, guardianis, & ſingulis fratribus ordinum mendicantium ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam contra facientes, & quemlibet eorum contra facientem incurrere volumus ipſo facto.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 Iſta excommunicatio ante præſtitam ſatisfactionem eſt reſervata.

4 EXcommunicatio iſtius Extravagantis reſervata eſt ante præſtitam ſatisfactionem, & expreſſum partis læſæ conſenſum, conſequenter non poteſt à quolibet approbato confeſſario auferri, niſi præſtita ſit ſatisfactio, & adſit expreſſus conſenſus partis læſæ; hæc propoſitio patet ex illis verbis, *à qua abſolvi nequeant niſi de expreſſo conſenſu partis læſæ, & debitâ ſatisfactione prævia.* A quo autem in nullo caſu excepto mortis articulo, poſſit hujuſmodi abſolutio impendi, conſtat ex regulis generalibus traditis de Cenſuris in genere.

PUNCTUM XVI.

De excommunicatione contra monachos tenentes arma intra ſepta Monaſterii.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Monachus afficitur excommunicatione tenendo arma in monaſterio, vel in alio loco intra monaſterii ſepta exiſtente.*
4 *Monachus tenens ligna, vel lapides in ſuo cubiculo, non incurrit excommunicationem.*
5 *Ignorantia excuſat ab hac cenſura.*
6 *Explicatur quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *Clementina, ne in agro,* § *quia verò ad ſtatum, de ſtatu monach.* fertur excommunicatio contra monachos intra ſepta monaſteriorum ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes.

Occaſione iſtius excommunicationis duo quæram.

Primò, quæ ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt tenere arma intra ſepta monaſterii, excommunicatio enim fertur contra tenentes arma. Quis autem dici debeat tenere arma, patet ex dictis in ſimili in explicatione Bullæ Cœnæ *quæſt.* 2. dum loquuti ſumus de tenentibus libros prohibitos, ſicut etiam *ibid. q.* 8. *punct.* 2. *n.* 2. & 3. patet, quid nomine *armorum* intelligatur; & ex dictis excommunicationibus, quæ ob violationem clauſuræ incurruntur, conſtat quænam dicantur monaſterii ſepta, diximus enim illa dici monaſterii ſepta, ad quæ monachus non poteſt fœminas introducere abſque violatione clauſuræ, ſeu è quibus licet monacho exire abſque licentia, ut communiter DD. in hunc textum exponunt. Ex quo ſequitur,

3 Monachus afficitur excommunicatione tenendo arma in monaſterio, vel in alio loco intra monaſterii ſepta exiſtente.

3 Primò monachum affici excommunicatione iſtius conſtitutionis, tenendo arma in cubiculo, in cella vinaria, in ſtabulo, aliiſque locis intra monaſterii fines exiſtentibus etiamſi ea teneat animo neminem offendendi, intentio etiam non tollit rationem armorum. Secus ſi teneat in alio monaſterio, vel alia domo, quia tunc non retinet intra monaſterii ſepta. Ita communiter DD.

4 Monachus tenens ligna, vel lapides in ſuo cubiculo non incurrit excommunicationem.

4 Secundò monachum tenentem ligna vel lapides in ſuo cubiculo non ſubjici huic excommunicationi, quia hæc non ſunt arma cum ex ſe non ſint inſtituta, arte facta ad uſum bellum publicum, vel privatum, ſed ſunt inſtrumenta quaſi naturalia. Neque obſtat, quod monachus ea teneat animo aliquem offendendi, adhuc enim ex ſe non ſunt arma, niſi ex intentione retinentis, in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio. Ita Sylveſter, *verſ. excommunic.* 9 §. *trigeſimo octavo*. Navarr. *c.* 27. *n.* 139. *verſ. trigeſima ſeptima*, Suar. *de cenſuris, diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 2. Talet. *lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 2. Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæſt.* 2. *num* 142. Sayrus *lib.* 3. *cap.* 34. & alii, quos retuli in expoſitione Bullæ Cœnæ *quæſt.* 8. *punct.* 2. *n.* 3. ubi etiam oſtendi, utrùm cultri ſub nomine armorum comprehendantur.

Tertiò monachum venientem ad monaſterium cum armis, non animo tenendi, non affici excommunicatione. Ita Toletus, Sayrus & alii.

5 Ignorantia excuſat ab hac cenſura.

5 Quæres, utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem requiratur præſumptio, ſeu ſcientia, vel ſufficiat ignorantia craſſa, & ſupina.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe requiri præſumptionem ſeu ſcientiam, conſequenter non ſufficere ignorantiam craſſam, ſupinam, vel affectatam, niſi conjuncta ſit cum ingenti temeritate. Ratio eſt, qui licet textus dicat, *arma tenentes*; non verò arma tenere præſumentes, nihilominus ſubintelligitur in illis verbis, præfatæ ſcientiæ; cum enim in antecedentibus lata fuiſſet excommunicatio contra monachos, & canonicos regulares, præſumentes ad curias Principum accedere, animo nocendi ſuis, Prælatis, vel monaſteriis, eadem præſumptio in hoc caſu requiri videtur, illa enim loquendi forma *præfata ſcientia*, relationem habet ad præcedentem diſpoſitionem. Ita ſentire videtur Cajet. *verb. excommunic. c.* 63. Navarr. *cap.* 27. *num.* 139 *verſ. trigeſima ſeptima*, Suar. Filliuc. & Sayrus *loc. cit.* Ex quo patet à fortiori, bonam fidem aut juſtam & rationabilem cauſam ab iſta cenſura excuſare, quia præſumptionem excludunt. Hinc ſequitur.

Primò, eum, qui ex oblivione, vel tranſitoriè tantùm (quia ſcilicet de foris venit) non commodè potuit arma aliò deferre, non

Digitized by Google

ligari excommunicatione, quia non retinet arma cum præſumptione. Ita DD. citati.

Secundò eum qui arma in monaſterio tenet ad neceſſariam ſui defenſionem non ſubjici huic cenſuræ, qui retinet ea juxta cauſa, nec dicitur præſumere; conſequenter hic caſus ſaltem per epikeiam cenſetur exceptus. Ita Angelus *excommunic.7. caſu 36.* Navarrus, Suarez, Toletus, Filliuc. & Saytus *locis cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Explicatur, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis.

6 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Monachi; in textu enim dicitur *Monachos*. Ex quo ſequitur canonicos regulares, aut alios religioſos non afficit hac cenſura, quia diſpoſitio, præſertim pœnalis, extendenda non eſt ultra verborum ſignificationem, *cap.odia. de reg. jur.* & licet alia excommunicatio, quæ in eodem textu lata fuerat, extenderetur ad monachos, & canonicos regulares, hæc tamen non extenditur; quia textus in hac excommunicatione mentionem tantummodo monachorum. Ita communiter DD.

Major difficultas eſt, utrùm iſta excommunicatio afficiat omnes monachos, vel tantummodo nigros ſeu Benedictinos.

Reſpondeo cum Sylveſtro, Toleto, Sayro, *locis cit.* contra Suar. Filliuc. & alios afficere omnes monachos, quia textus generaliter loquitur de monachis, ut probavi *in hac quæſt. punct.9. n.12.*

QUÆSTIO IX.

De excommunicationibus contra Religioſos Papæ reſervatis.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra religioſos mendicantes tranſeuntes ad Ordines monaſticos, exceptis Carthuſianis.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis*
3 *Religioſi Ordinis mendicantium ad quoſnam religioſos ordines tranſire prohibeantur.*
4 *Religioſus mendicans tranſeundo ad ordinem monaſticum excommunicatione afficitur ſolùm, dum ad illum ordinem tranſit prætextu privilegii.*
5 *Religioſi mendicantis receptio & admiſſio in ordinem mendicantium non ſolùm eſt illicita, verùm etiam invalida.*
6 *Præpoſitus Societatis* Jesu *facultatem concedere poteſt ſuis religioſis tranſeundi ad alias quaſlibet religiones.*
7 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8 *Religioſi qui poſt extravagantem Martini V. in Ordinem mendicantium adſcripti ſunt, ligantur excommunicatione tranſeundo ad ordinem religioſum non mendicantium.*
9 *Religioſus ordinis mendicantium ejectus in perpetuum à religione, poteſt, in ſententia Auctoris, abſque periculo excommunicationis ad alium Ordinem tranſire.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 MArtinus V. ut conſervationi Ordinum mendicantium provideret, in Extravaganti, *viam ambitioſæ, de regular. & tranſeund. ad relig.* impoſuit excommunicationem religioſis mendicantibus advolantibus ad religionem non mendicantium, abſque ſpeciali Summi Pontificis licentia, excepto Carthuſienſium ordine. In hoc igitur puncto explicabo materiam & ſubjectum iſtius excommunicationis; quamvis Leſſius *lib.2. cap.41.dub.13. n.104.* & Sanctarellus *de Apoſtaſia, cap.8.n.27.* putant præfatam Extravagantem uſu receptam non fuiſſe quoad licentiam Sedis Apoſtolicæ, aut ſaltem intelligi ſolùm, dum quis ad laxiorem religionem tranſit abſque juſta cauſa.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex actio in hac Bulla expreſſa.

Prima eſt, tranſire ad religioſos monaſticos ſine ſpeciali Summi Pontificis licentia: nam in præfata Extravaganti dicitur, *in futuris autem nullus ex profeſſoribus alicujus ex ordinibus mendicantium hujuſmodi, in aliquem monaſticum ordinem (Carthuſienſium dumtaxat excepto) poſſit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti virtute alicujus licentiæ, vel indulti, abſque Sedis hujuſmodi licentia ſpeciali, ſub dictis pœnis.*

Dices in præcitatis verbis non prohiberi tranſitus, ſed receptio & admiſſio, ergo religioſo mendicanti vetitum non eſt ſub excommunicatione tranſire ad ordines monaſticos; in pœnis enim non eſt facienda extenſio.

Reſpondeo prohiberi non ſolùm receptionem, ſed etiam tranſitum: tum quia una pars diſpoſitionis aliam explicat; tum quia præcitata verba relationem habent ad præcedentia, ut conſtat ex illa loquendi forma, *ſub dictis pœnis*; ſed in præcedentibus verbis ſermo eſt non ſolùm de recipientibus, verùm de receptis, ibi, *ſub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quàm recepti ipſo facto incurrant.* Ergo, &c. Ita ſupponere videntur omnes Doctores, qui hujus cenſuræ meminerunt.

Secunda actio eſt, recipere, ſeu cooptare religioſum mendicantem, in ordinem monaſticum abſque ſpeciali Summi Pontificis licentia, ut patet ex verbis relatis in prima actione.

3 Religioſi Ordinis mendicantium ad quoſnam religioſos Ordines tranſire prohibeantur.

3 Sed modò dubium eſt primò, quinam ſint Ordines, ad quos tranſitus mendicantibus prohibeatur ſub excommunicatione.

Reſpondeo eſſe Ordines monaſticos, qui in præfata Extravaganti enumerantur, qualis eſt Ordo S. Benedicti, & ſimilium; nam in dicta Extravaganti dicitur, *tam S. Benedicti, quàm Ciſtercienſis, Camaldulenſis, Vallis Umbroſæ, Canonicorum regularium S. Auguſtini vel aliorum monaſticorum Ordinum.*

Hinc ſequitur ex vi hujus juris non eſſe vetitum ſub excommunicatione tranſitum mendicantis ad alium Ordinem mendicantem, quin tranſitus ad hunc ordinem ex vi iſtius Extravagantis non prohibetur, ut bene Sanchez *lib.6. cap.7. n.110.*

Dico, *ex vi iſtius Extravagantis*, quia ex privilegiis particularibus nonnullarum religionum fieri poteſt, ut ob hujuſmodi tranſitum excommunicatio incurratur, ut patet tum ex privilegiis ordinum Prædicatorum, & Societatis Jesu, tum ex aliis, de quibus infrà *punct.2. & quæſt. præced. punct. 3.*

4 Religioſus mendicans tranſeundo ad Ordinem monaſticum excommunicatione afficitur ſolùm dum ad alium Ordinem tranſit prætextu privilegii.

4 Sed modò dubium eſt, utrum admiſſio tranſitus mendicantis in ordinem monaſticum ſub excommunicatione prohibeatur, ſive fiat prætextu alicujus privilegii, ſive non.

Reſpondendum mihi videtur ſub excommunicatione hoc loco prohiberi ſolum, ſi fiat prætextu privilegii, quia in Extravaganti dicitur, *recipi, vel admitti virtute alicujus licentiæ, vel indulti*; in materia autem pœnali ſtandum eſt ſtrictæ verborum interpretationi, niſi aliud conſtet de mente diſponentis, aut etſi aliud ferat conſuetudo. Ita Sanchez *lib.6.cap.7.n.110.*

An autem religioſus Ordinis mendicantium tranſiens ex propria malitia, & abſque ullo privilegio ad ordinem monaſticum, incurrat excommunicationem latam contra religioſos dimittentes habitum, patet ex dictis, *quæſt. præcedenti punct. 6.*

5 Religioſi mendicantis receptio & admiſſio in Ordinem mendicantium non ſolùm eſt illicita verùm etiam invalida.

5 Tertiò dubium eſt utrùm receptio & admiſſio religioſi mendicantis in ordinem monaſticum valida ſit.

Reſpondeo non ſolùm eſſe illicitam, & ſub excommunicatione prohibitam, verùm etiam eſſe invalidam, quia in hac Extravaganti dicitur, *nihilominus, ſecus facta non teneant ipſo jure.*

Excipiendus eſt tamen duplex caſus. *Primus* eſt, dum quis tranſit ad Ordinem Carthuſienſium; nam hic Ordo excipitur in dicta Extravaganti, ibi *Carthuſienſium dumtaxat excepto*, ad hoc facit illud Joannis Majoris in 4.diſt.28.quæſt.21. *Carthuſia religionum optima.*

Secundò excipitur, ſi hoc fiat de ſpeciali Summi Pontificis licentia, quia in textu dicitur, *abſque Sedis hujuſmodi licentia ſpeciali*, illa autem cenſetur licentia ſpecialis, in qua religioſis mendicantibus datur facultas convolandi ad Ordines monaſticos, etiamſi ſoſtè nomen particularis perſonæ non exprimatur; quidquid in contrarium dicat Suarez *diſp.22. ſect.5.n.18.* Fill. *tract.15.c.8. quæſt.3. n.91.* Poſſet enim Summus Pontifex non ſolùm perſonæ particulari, verùm etiam omnibus religioſis Franciſcanis non reformatis, vulgo *Zoccolanti*, facultatem concedere advolandi ad ordinem S. Benedicti, vel ad quemlibet ordinem monaſticum, & hæc facultas valida eſſet, etiamſi nullius religio in particulari mentio fieret; aliud enim eſt ſpecialis licentia, aliud expreſſio perſonæ particularis. Ad ſpecialem igitur licentiam ſufficere videtur expreſſio mendicantium (cum his enim diſpenſatur,) & expreſſio religionis non mendicantis, ad quam tranſitus conceditur, ſive illa religio exprimatur ſpeciatim, ſive ſub communi aliqua ratione pro qualitate licentiæ amplæ, aut reſtrictæ, ut bene in hac parte, Suarez, & Filliuc. *locis cit.*

Hinc ſequitur non ſufficere licentiam Prælati religionis, quam religioſus mendicans derelinquere intendit, ut advolet ad non mendicantes, quia Martinus V. requirit licentiam ſpecialem Sedis Apoſtolicæ.

6 Præpoſitus Societatis Jesu facultatem concedere poteſt ſuis religioſis tranſeundi ad alias quaſlibet religiones.

6 Excipi tamen debet Præpoſitus Generalis præclariſſimæ Societatis Jesu, cui ſpecialiter conceſſum fuit, ut facultatem concedere valeat ſuis religioſis, etiam ſolemniter profeſſis, tranſeundi ad alias quaſlibet religiones, ut patet ex conſtitutionibus Pauli III. anno 1549 & Gregorii XIII. anno 1582. in Bulla quæ incipit, *Cùm aliàs* editis in favorem illius Societatis.

Verumtamen eſt, hoc privilegium non ſuffragari aliis religionibus, titulo communicationis, quia ſpecialiter, & incommunicabiliter huic Societati conceſſum fuit, & participatio cum aliis religioſis explicitè prohibetur in præfata Bulla Gregorii XIII. § 3. *verſ. non obſtantibus.* Ita Sanchez *in opere morali lib.6. cap.7. n.31.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

7 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt non ſolùm religioſi mendicantes tranſeuntes ad aliquem Ordinum monaſticum ſuperiùs enumeratum abſque licentia ſpeciali Summi Pontificis; verùm etiam ſuperiores ordinum monaſticorum recipientium mendicantes abſque præfata Sedis Apoſtolicæ licentia. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex dictis in explicatione utriuſque actionis, quæ utrique iſtius propoſitionis parti reſpondet.

8 Sed

8 Religioſi qui poſt Extravagan. Martini V. in ordinem mendicant. adſcripti ſunt, ligantur excommunicatione tranſeundo ad ordinem religioſorum non mendicantium.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm religioſi qui poſt editionem iſtius Extravagantis auctoritate Apoſtolica cooptati ſunt in numerum mendicantium ſubjiciantur huic excommunicationi, tranſeundo ad ordinem religioſum mendicantium.

Reſpondeo affirmativè, quia lex ſemper loquitur, & omnes ſucceſſores afficit, ut patet ex dictis *de legibus.*

Hinc ſequitur religioſos Societatis JESU, qui poſtquam ſolemniter profeſſi ſunt, aut qui poſt biennium vota ſimplicia emiſerunt ſubjici huic excommunicationi, tranſeundo ad ordinem monaſticum abſque ſpeciali facultate Summi Pontificis, aut ſui Præpoſiti, juxta dicta in ſecunda exceptione n. 6. nam Societas JESU adſcripta eſt in numerum mendicantium, & gaudet privilegiis, indultis, & gratiis fratribus mendicantibus conceſſis, ut patet ex Bulla Pii V. anno 1571. & ex Bulla Pii IV. anno 1565. Vide Suarez *loc. cit. n.* 16. & Sanchez n. 117.

9 Religioſus ordinis mendicantium ejectus in perpetuum à religione, poteſt in ſententia Auctoris abſque perſicuſſione excommunicationis ad alium ordinem tranſire.

9 Secundo dubium eſt, utrùm religioſus ordinis mendicantium à religione ejectus, & habitu privatus, poſſit abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate ad quemlibet ordinem monaſticum tranſire.

Suarez *loco cit. n.* 50. & Filliucius *loco cit. n.* 191. negant poſſe, tum quia hoc eſt privilegium ſpecialiter conceſſum Generali Societatis JESU à Gregorio VIII. ut Generalis illius Societatis poſſit emiſſis facultatem tranſeundi ad aliam religionem concedere, tum quia religioſus ejectus adhuc eſt verus religioſus talis religionis, illique ſubjicitur, ita ut ſi revocetur, redire teneatur: ergo adhuc nequit ad aliam religionem tranſire abſque ſpeciali Summi Pontificis facultate.

Contrarium tenet D. Antonin. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 4. § 4. ubi teſtatur hanc fuiſſe peritorum ſententiam; quia religioſus ejectus non videtur cogendus in ſæculo remanere; conſequenter ei liberum videtur ad quam velit religionem advolare.

Mihi diſtinguendum videtur, vel eſt ejectus in perpetuum, vel ad tempus in pœnam alicujus criminis. Si eſt ejectus ad tempus, non poteſt abſque ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ tranſire ad aliam religionem, ut patet ex rationibus Suarez. Si verò eſt ejectus in perpetuum, cenſeo poſſe ad aliam religionem tranſire. Ratio eſt, tum quia veriſimile non eſt Summum Pontificem velle viam ad perfectiorem ſtatum occludere, tum quia Martinus V. iſtam conſtitutionem edidit ad conſervandum ordinem mendicantium, ibi, *volentes etiam conſervationi ordinum mendicantium providere*, in hoc autem caſu ordo mendicantium nullum patitur detrimentum, cum non ſit repetiturus religioſum, quem in perpetuum ejecit.

Hinc patet reſponſio ad rationes Suarez; quatenus ſecundæ iſtius diſtinctionis parti adverſatur.

Ad primam enim reſpondeo in præfata Bulla Gregorii contineri, non ſolum facultatem dandæ licentiæ ingrediendi aliam religionem de conſenſu ſuperioris loci, & in ea profitendi, impoſita excommunicatione latæ ſententiæ contra monachos, alióſque regulares audentes aliquid attentare contra illius Bullæ tenorem, verùm etiam contineri facultatem repellendi ab ipſa Societate illos quos præpoſitus Generalis emittendos judicaverit, quod non adeò facilè concedendum fuit reliquis religioſis, & ob id participatio jure merito prohibetur.

Ad ſecundam reſpondeo adhuc eſſe religioſum quoad tria vota ſubſtantialia, & teneri primo ſuperiore obedire, quandiu in eo ſtatu perſiſtit ut illi obedire poſſit, non verò teneri à religionis ingreſſu abſtinere, ſi à prima ejectus eſt in perpetuum. Vide quæ tradidi de ejectis à religione *in lib. variarum tractationum*, ubi hæc etiam ad verbum attuli.

PUNCTUM II.

De nonnullis excommunicationibus contra nonnullos religioſos, admittentes alios ad ſuam religionem ſine debita facultate, aut deferentes alienum habitum, aut detrectantes obedientiam ſuperiorum.

1 *Religioſi ordinis Humiliatorum admittentes aliquem ad ſuam religionem, excommunicationi ſubjiciuntur.*
2 *Religioſi cujuſcumque ordinis recipientes aliquem ex Patribus Societatis JESU ſine licentia, excommunicationem incurrunt exceptis Carthuſianis.*
3 *Religioſi clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia, excommunicationem incurrunt.*
4 *Religioſi Minores recipientes fratres ordinis Prædicatorum ſine debita licentia, laqueo excommunicationis obſtringuntur.*
5 *Religioſi Minimi ſubtrahentes ſe ab obedientia Correctorum, in pœnam excommunicationis incidunt.*
6 *Tertiarii Eremitæ deferentes habitum Minorum excuſantur.*

1 Religioſi ordinis Humiliatorum admittentes aliquem ad ſuam religionem, excommunicationi ſubjiciuntur.

SEquentes excommunicationes brevi compendio perſtringam, tum quia pertinent ad particulares religiones, tum quia conſtitutionum tenores, in quibus præfatæ excommunicationes continentur non vidi, cùm in Bullario novo non reperiantur, excepta ea, quæ contra Humiliatorum Ordinem edita fuit.

1 Prima eſt contra profeſſos Ordinis Humiliatorum admittentes aliquem ad habitum, vel profeſſionem ſui Ordinis, iſta excommunicatio edita fuit à Pio V. in Bulla, quemadmodum occaſione nefandi ſceleris attentati à Farina religioſo illius Ordinis contra ſanctum Carolum, quem ſclopo ad necem petere intendebat: ſed cum Deus evidenti miraculo illæſum, & incolumem ſervavit. Propterea vi hujus Bullæ Ordo Humiliatorum paulatim extinctus fuit, conſequenter mihi adempta eſt occaſio diſſerendi de hac excommunicatione.

2 Religioſi cujuſcumque ordinis recipientes aliquem ex Patribus Societatis JESU ſine licentia excommunicationem incurrunt exceptis Carthuſianis.

2 Secunda eſt, contra religioſos cujuſcumque Ordinis recipientes Patres Societatis JESU ſine licentia ſui ſuperioris, exceptis tamen Carthuſianis, & contra ipſoſmet Patres Societatis ſine dicta licentia ingredientes aliam religionem, quàm Carthuſianam, & contra dantes auxilium, iſta excommunicatio lata fuit à Pio V. in Bulla quæ incipit, *Æquum reputavimus.* Obſervant tamen Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 5. n. 51. & Sanchez n. 10. ſuperiorem Societatis JESU ex privilegiis Pii IV. & V. poſſe ab hac cenſura abſolvere. Vide ſuprà dicta *quæſt. præcedente punct. ult. & in hac quæſt. punct.* 5. ubi etiam oſtendi, an Pater Generalis Societatis JESU poſſit facultatem dare Patribus ſuæ Societatis ingrediendi quamlibet religionem. Addo cum Sanchez religioſos Societatis neque poſſe ad Carthuſiam tranſire, niſi obtenta à ſuperioribus licentia, quam licentiam Pater Generalis ſibi reſervavit. Ratio eſt, quia Patres Societatis JESU gaudent privilegiis Carmelitarum ex privilegio Pii V. Carmelitis autem conceſſum fuit privilegium à Paulo V. die 3. Aprilis 1610. ne ad Carthuſiam tranſire valeant ſub excommunicationis pœna ipſo facto.

3 Religioſi clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia excommunicationem incurrunt.

3 Tertia eſt, contra clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia Summi Pontificis: iſtam excommunicationem impoſuit Julius II. in Bulla, quæ incipit, *Virtute conſpicuos.*

4 Religioſi Minores recipientes fratres ordinis Prædicatorum ſine debita licentia, laqueo excommunicationis obſtringuntur.

4 Quarta, contra Minores recipientes fratres Ordinis Prædicatorum, volentes ad ipſos tranſire ſine expreſſa licentia Papæ, vel ſuorum ſuperiorum, iſta excommunicatio lata fuit à Clemente, teſtibus S. Antonino 1. *part. tit.* 24. c. 70. Suarez *de cenſuris, diſput.* 23. *ſect.* 5. n. 17. Armilla *excommun.* 67. Filliuc. *tract.* 15. c. 8. *quæſt.* 7. n. 197. quamquam Filliucius eam recenſet inter excommunicationes reſervatas; Suar. verò aſſerit indulto Clementis nullam fieri mentionem reſervationis hujus excommunicationis.

Addit Suarez hac excommunicatione non ligari fratres Minores tranſeuntes, quia Clemens excommunicat recipientes, non verò tranſeuntes. Videri poſſunt, dum opus fuerit, ſingula privilegia religioſorum in quorum favorem præcedentes excommunicationes latæ ſunt, & ex dictis antecedentibus excommunicationibus quiſque facilè poterit ſolutionem occurrentium difficultatum haurire.

5 Religioſi Minimi ſubtrahentes ſe ab obedientia Correctorum in pœnam excommunicationis incidunt.

5 Quinta eſt, contra Minimos, qui ſe ab obedientia Correctorum ſubtrahunt, hæc cenſura dicitur lata à Paulo III. in Bulla, *Cum ſicut.*

6 Tertiarii Eremitæ deferentes habitum Minorum excuſantur.

6 Sexta eſt, contra Tertiarios Eremitas deferentes habitum Minorum. Leo X. in Bulla, *licèt aliàs.*

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra detinentes in ſuis monaſteriis Apoſtatas Ordinis Prædicatorum.

1 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
2 *Religioſi quorum auctoritate in ſuo monaſterio detinentur Apoſtatæ Ordinis Prædicatorum, ſubjiciuntur excommunicationi.*
3 *Apoſtata à religione jure communi non eſt excommunicatus.*
4 *Apoſtatæ ex privilegio nonnullorum religionum ſunt excommunicati, ut patet ex privilegio Societatis JESU.*
5 *Apoſtatæ religionum participantium privilegia Societatis JESU, non ligantur excommunicatione.*

IN explicatione iſtius excommunicationis non immorabor tum quia non eſt valdè univerſalis, tum quia Bullam Bonifacii, in qua illa excommunicatio continetur, in Bullario non inveni. Breviter igitur innixus teſtimonio S. Antonini 3. *part. tit.* 24. c. 7. & aliorum, innuam materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

1 MAteria iſtius excommunicationis eſt detinere in ſuis monaſteriis apoſtatas Ordinis Prædicatorum. Quis autem dicatur detinere patet à ſimili ex ſupradictis in hac diſputatione *quæſt.* 2. *punct.* 14. n. 6. de iis, qui detinent religioſos in ſcholis poſt dimiſſum habitum.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Religioſi quorum auctoritate in ſuo monaſterio detinentur Apoſtatæ ordinis Prædicatorum ſubjiciuntur excommunicationi.

2 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt religioſi, quorum auctoritate apoſtatæ in ſuis monaſteriis detinentur.

Hinc ſequitur religioſum, qui alloquitur, aut inſervit apoſtatæ in monaſterio jam commoranti, non affici excommunicatione, quia hic non dicitur detinere.

3 Apoſtata à religione jure communi non eſt excommunicatus.

3 Hic obiter inquiri poſſe, an apoſtata à religione ſit excommunicatus.

Reſpondeo ex vi juris communis, ob apoſtaſiam præciſè, non eſſe excommunicatum, quia iſta excommunicatio in jure non reperitur, ut cum Sanchez & aliis docui *quæſt. præcedenti, punct.* 6. n. 6. quibus add: Leſſium *lib.* 2. *de juſtitia, cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 109.

Bannez 2.2. *quæſt.*12. *art.*1.*dub.*1. *concluſ.*2. Arragonium *ibidem* & Sanctarell. *de Apoſtaſi*, *cap.*3. *dub.*6. contra Azorium 1. *parte lib.*11. *cap.*17. *quæſt.*6. & alios.

4 Apoſtatæ ex privilegio nonnullarum religionum ſunt excommunicati, ut patet ex privilegio Societ. Jeſu.

4 Dixi, *ex vi juris communis*, quia apoſtatæ in nonnullis religionibus ex particulari privilegio ipſarum religionum ſunt excommunicati, ut patet ex privilegiis Soc. Jeſu conceſſis à Greg. XIII. anno 1584. in Bulla 89. quæ incipit, *Aſcendente Domino*, §. 2. *verſ. denique*, ubi religioſi Societatis deficientes à religione excommunicantur ipſo facto, & apoſtatarum pœnis ſubjiciuntur, & abſolutio iſtius excommunicationis impendi non poteſt ab alio, quàm à Summo Pontifice, aut à Præpoſito Generali Societatis, ut *ibid.* dicitur.

5 Apoſtatæ religionum participantium privilegio Societ. Jeſu non ligantur excommunicatione.

5 Rogabis, utrùm apoſtatæ aliarum religionum participantium privilegio Societatis, in hanc cenſuram incidant.

Reſpondeo negativè, quia Gregorius *in præfata Bulla*, §. 19. *verſ. præſentis*, communicationem illius conſtitutionis, & gratiæ fieri prohibet. Vide, quæ tradidi *in lib. variar. tract.* ubi hæc etiam ad verbum adduxi.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra Minores de obſervantia ſubornantes pro ſe, vel pro alio in electionibus, aut procurantes favorem extra religionem ad officium in religione obtinendum.

1 *Refertur textus*, *in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Religioſus ſubornans pro ſe, vel pro alio in electionibus, aut procurans favorem extra religionem ad officium in religione obtinendum, ſubjicitur excommunicationi.*
4 *Iſta excommunicatio quandonam reſervata cenſeatur.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Iſta excommunicatio lata fuit à Pio V. anno 1571. in Bulla 128. quæ incipit, *Paſtoralis officii*. & poſtmodum declarata, & in hac parte confirmata à Gregorio XIII. ann. 1573. & 1579. & in Bullis, quæ incipiunt *Conſuevit Romanus*.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt duplex actio, quæ in hac Bulla prohibetur.

Prima actio eſt ſubornare pro ſe, vel pro alio in electionibus, ſive fiat in actu electionis, ſive etiam ante electionem, infrà ſex menſes; nam in Bulla Pii V. dicitur, *qui verò in electionibus, vel ante eas per ſex menſes pro ſe, vel pro alio ſubornaverit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat, ac voce activa, & paſſiva perpetuò careat.* Idem confirmatum fuit à Gregorio.

Secunda actio, eſt procurare favorem extra religionem ad officium in religione obtinendum; nam in Bulla Pii V. dicitur, *qui autem ad officium obtinendum quorumvis favorem extra religionem procuraverit, ultra prædictas pœnas*, (id eſt, excommunicationis, & privationis vocis activæ, & paſſivæ,) *per menſem carceri mancipetur*: idem confirmatum, & auctum fuit à Gregorio *in prædictis Bullis*.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Religioſus ſubornans pro ſe vel pro alio in electionibus, aut procurans favorem extra religionem ad officium in religione obtinendum, ſubjicitur excommunicationi.

3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes religioſi Ordinis Minorum S. Franciſci de obſervantia, qui præfatas actiones faciunt. Ratio eſt, quia de his ſermo eſt in prædictis Bullis.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Iſta excommunicatio quandonam reſervata cenſeatur.

4 Iſta excommunicatio ex vi conſtitutionis Pii V. reſervata eſt Summo Pont. nam ibi dicitur, *à qua niſi à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam mortis articulo abſolvi non poſſit.*

Dixi, *ex vi conſtitutionis Pii V.* quia Gregorius XIII. anno 1573. indulſit, ut tam miniſter, quam Commiſſarius Generalis valeant abſolvere, quando de ipſis non agitur. ibi, *facultatem quoad caſus prædictos Romano Pontifici dumtaxat per dictum prædeceſſorem reſervatam, etiam miniſtro, & commiſſario generalibus, quando de ipſis non agitur, in omnes eventus prædictos impartimur.*

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra religioſos adminiſtrantes ſine ſpeciali parochi licentia Sacramenta Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ, vel ſolemnizantes matrimonium, aut abſolventes ſine debita facultate ab excommunicationibus reſervatis, aut à pœna, & culpa.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Religioſus adminiſtrans Sacramentum Extremæ-unctionis, vel Euchariſtiæ ſine licentia excuſatur ab excommunicatione, quoties id facit credens parochum ratam habiturum adminiſtrationem.*
4 *Religioſus adminiſtrans Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ exiſtenti in articulo mortis non incurrit excommunicationem.*
5 *Religioſus excuſatur ab excommunicatione adminiſtrando ſacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ unctionis, ſive ſibi detur ſit licentia ſive illi, cui Sacramenta adminiſtranda ſunt.*
6 *Licentia generalis conceſſa parochianis ad recipiendum ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, à quolibet religioſo, excuſat religioſum ab excommunicatione adminiſtrando præfata Sacramenta.*
7 *Religioſus ut excuſetur ab incurrenda excommunicatione, à quonam licentiam obtinere debeat adminiſtrandi Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ.*
8 *Religioſus obtinens facultatem à parocho adminiſtrandi ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, excuſetur ab excommunicatione.*
9 *Vicarius etiam amovibilis curam animarum gerens, facultatem concedere poteſt religioſo adminiſtrandi Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ.*
10 *Epiſcopus, aut ejus Vicarius, præfatam facultatem concedere poteſt.*
11 *Religioſus non incurrit excommunicationem conferendo Baptiſmum, aut pœnitentiam, aut confirmationem, vel ordinem.*
12 *Religioſus conferens ſacramentum Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, vel Extremæ unctionis alteri religioſo, non incurrit excommunicationem.*
13 *Matrimonium ſolemnizare quiſnam dicatur.*
14 *Religioſus benedicens, ſeu ſolemnizans matrimonium ſine licentia, an incurrat excommunicationem, & ſuſpenſionem ſimul.*
15 *Religioſus abſolvens ab excommunicatione canonis, aut Concilii Provincialis, aut Synodalis excommunicationem incurrit.*
16 *Abſolvens à caſibus Bullæ Cœnæ, & ab aliis nonnullis caſibus, excommunicationem incurrit.*
17 *A quibus cenſuris abſolutio impendi debeat, ut religioſus excommunicationem incurrat abſolvendo.*
18 *Religioſus excommunicationem incurrit non ſolùm ſi abſolvat ab excommunicationibus Papalibus, verùm etiamſi abſolvat ab excommunicationibus Concilii Provincialis, vel Synodalis; ſecus ſi abſolvat ab aliis cenſuris, juxta communiorem DD. ſententiam.*
19 *Religioſus abſolvens ab excommunicatione lata à Legato à latere, non videtur excommunicationem incurrere.*
20 *Religioſus abſolvens ab excommunicatione minori non incurrit excommunicationem.*
21 *Religioſus abſolvens à peccato non ab excommunicatione, non incurrit excommunicationem.*
22 *Religioſus abſolvens ab excommunicatione non reſervata, non efficitur excommunicatione.*
23 *Abſolvere à culpa, & pœna quiſnam dicatur.*
24 *Religioſus impendens indulgentiam plenariam, excommunicationem incurrit.*
25 *Religioſus conferens indulgentiam plenariam ligatur excommunicatione, etiamſi eam non conferat ex animo, ſed fingat eam conferre.*
26 *Religioſus fictè præbens Extremam unctionem, vel Euchariſtiam, incurrit pœnam excommunicationis.*
27 *Religioſus adminiſtrans Extremam unctionem, vel Euchariſtiam ſine licentia, ligatur excommunicatione, etiamſi ipſe non ſit religioſus exemptus.*
28 *Novitius adminiſtrans Euchariſtiam, vel extremam unctionem ſine licentia, non ligatur excommunicatione.*
29 *Religioſus parochus non afficitur excommunicatione adminiſtrando ſacramentum Euchariſtiæ vel Extremæ unctionis iis, qui ſuæ curæ commiſſi ſunt.*

1 In *Clement.* 1. *religioſi, de privileg. & exceſſ. privileg.* extat generalis prohibitio, & excommunicatio contra religioſos abſolventes ab excommunicationibus reſervatis, aut à pœna, & culpa, aut Extremam unctionem, vel Euchariſtiam adminiſtrantes, aut matrimonia ſolemnizantes ſine parochi licentia. Circa quam excommunicationem duo de more quæram. 1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

Primò, quænam ſit ipſius materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, uſurpata juriſdictio conſiſtens in actionibus hic expreſſis.

3 Religioſus adminiſtrans ſacramentū Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ ſine licentia excuſatur ab excommunicatione, quoties id facit credēs parochum ratam habiturum adminiſtrationē.

Prima actio eſt miniſtrare Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, laicis, aut clericis ſine licentiâ curatoris animarum; in textu enim dicitur *religioſi, qui laicis, aut clericis Sacramentum Unctionis Extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare præſumpſerint.*

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm adminiſtrans iſta Sacramenta clericis, vel laicis, ignorans iſtam conſtitutionem, aut probabiliter credens parochum ratam habiturum adminiſtrationem, incidat in excommunicationem.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio lata eſt contra præſumentes adminiſtrare iſta Sacramenta; qui autem ea miniſtrat ex ignorantia, aut probabiliter credens parochum ratam habiturum

habituum adminiſtrationem, non dicitur præſumere, ut bene Suarez, Henriquez, Nugos & alii, & quos retuli *de Sacramentis diſp.* 5. *quæſt.* 5. *punct.* 1. *n.* 9. *& ſeq diſp.* 7. *quæſt unico punct.* 4. *n.* 6.

4 Religioſus adminiſtrans ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ exiſtenti in articulo mortis, non incurrit excommunicationem.

4 Idem dic dum Sacramentum adminiſtratur exiſtenti in articulo mortis. Ratio eſt, tum quia præceptum Eccleſiæ non obligat cum tanto periculo: tum quia cenſetur adeſſe conſenſus parochi, vel ſaltem Summi Pontif. vel Epiſcopi, etiamſi fortè parochus in tali eventu inicus eſſet. Ita Suarez, Nav. Henriq. Nugus, Coninchus, Reginald. Toletus, & alii quos retuli *de Sacramentis loc. cit.* quibus adde Alterium & Filliucium *locis proximè citandis*, contra Sayr. *lib.* 3. *c.* 29. *n.* 29. Sylveſtrum *excommun.* 7. *n.* 32. *dub.* 3 & alios, arbitrantes excommunicationem incurri à religioſis Euchariſtiam, ſeu viaticum in articulo mortis adminiſtrantibus, quia hoc non eſt ſacramentum neceſſitatis.

Objicies, In textu præſcribitur licentia ſpecialis, ad licentiam autem ſpecialem non ſufficit ratihabitio.

Reſpondeo ratihabitionem ſupplere vicem ſpecialis licentiæ, quoties de rationabili mente concedentis conſtat; aliud enim eſt licentia ſpecialis, aliud expreſſa: Summus Pontifex non requirit licentiam expreſſam & explicitam, ſed ſpecialem.

5 Religioſus excuſatur ab excommunicatione adminiſtrando ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, ſive ſibi data ſit licentia, ſive illi cui Sacramenta adminiſtranda ſunt.

5 Secundò dubium eſt, utrùm ad evitandam iſta excommunicationem, ſatis ſit, ut licentia data ſit illi, cui ſacramenta adminiſtranda ſunt, an potiùs dari debeat ipſimet religioſo.

Reſpondeo ſufficere, ut cuilibet detur; quovis enim pacto tradatur, religioſus non dicitur illa ſacramenta adminiſtrare abſque licentia.

6 Licentia generalis conceſſa parochiano ad recipiendū ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ à quolibet religioſo, excuſat religioſum ab excommunicatione, adminiſtrādo præfata ſacramenta.

6 Addunt bene Gloſſa in hac Clementina, *verbo ſpeciali*. Suarez *n.* 7 & alii, ſufficere licentiam generalem, dum parochiano, ut poſſit illa ſacramenta recipere à quolibet religioſo, quem ipſe voluerit, ſicut etiam ſufficit, ut religioſo facultas detur adminiſtrandi præfata ſacramenta cuilibet. Quamobrem licentia ſpecialis dicitur ea, in qua exprimitur facultas adminiſtrandi ſacramenta, etiamſi ex parte perſonæ, quæ adminiſtrare debet, aut cui ſacramenta adminiſtranda ſunt, ſit generalis. Ex oppoſito verò non videtur ſufficere licentia generalis ad exercendam animarum curam, quia hæc eſt licentia potiùs generalis, quam ſpecialis. Caietanus *verb. excom. c.* 64. ait ſufficere facultatem ad omnia ſacramenta miniſtranda; quia Summus Pontifex intendit ſolum, licentiam debere eſſe talem, ut ex ea ſatis conſtet dari tali perſonæ ad talem actum, ſive per ſpecialia verba, ſive per generalia exprimatur. Verùm ex ſententia Caietani non ſatis explicatur illud verbum *ſpeciali*, nec quicquam operaretur, ſi licentia generalibus verbis conceſſa ſufficeret, ut bene obſervat Suarez, *n.* 47. probabilis tamen eſt opinio Caietani in caſu, quem ipſe proponit.

7 Religioſus ut excuſetur ab incurrenda excommunicatione, à quonam licentiam obtinere debeat adminiſtrādi ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ.

7 Tertiò dubium eſt, à quo præfata licentia obtinenda ſit.

Reſpondeo obtinendam eſſe à parocho, id eſt ab eo, qui curam habet illarum animarum, quibus præfata ſacramenta adminiſtranda ſunt, nam in textu dicitur, *non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali*.

8 Religioſus obtinens facultatē à parocho adminiſtrandi ſacramentū Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, excuſatur ab excommunicatione.

8 Rogabis primò, utrùm ſufficiat licentia parochi, qui nondum promotus eſt ad ſacerdotium. Ratio dubitandi eſt, quia in textu dicitur, *parochialis presbyteri licentia* presbyter autem dicitur, qui ſacro presbyteratus ordine initiatus eſt. His non obſtantibus,

Reſp. præfatam licentiam ſufficere. Ratio eſt quia conceſſio iſtius licentiæ eſt actus poteſtatis parochi, quem actum alteri delegare poteſt, ſive parochus initiatus ſit ordine ſacro, ſive non; nomine enim *presbyteri parochialis* hoc in loco intelligitur is, qui animarum curæ præeſt, & dicitur presbyter, quia animarum cura demandari ſolet illi, qui presbyter eſt, vel brevi ad presbyteratum promovendus. Ita Nav. Sanch. Coninchus, & alii, quos in ſimili retuli *de matrim. quæſt.* 2. *punct.* 8. *n.* 16. contra Rodriquez, & alios, idemque in terminis docet gloſſa hic *verb. presbyteri*, & Sayrus *loc. cit. n.* 33.

9 Vicarius etiam amovibilis curam animarum gerens, facultatem concedere poteſt religioſo adminiſtrandi ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ.

9 Addo ſufficere licentiam Vicarii, etiam amovibilis, gerentis curam animarum in locum proprii parochi; hic enim parochi vices gerit, & non eſt deputatus tantum ad aliquem caſum particularem, ut ſuppono. An autem Vicarius delegatus ad curam animarum exercendam poſſit univerſitatem cauſarum delegare, id eſt, alicui licentiam dare, ut omnia parochialia munera exerceat, patet ex dictis *de matrimonio* non poſſe, præciſa legitima conſuetudine in contrarium.

10 Epiſcopus, aut ejus Vicarius præfatam facultatem concedere poteſt.

10 Rogabis ſecundò, utrùm ſufficiat licentia Epiſcopi, aut Vicarii generalis. Ratio dubitandi jam allata eſt; quia in textu dicitur, *parochialis presbyteri licentia*; nullus autem iſtorum eſt presbyter parochialis. His non obſtantibus.

Reſpondeo cum gloſſa hic, *verbo presbyteri*, Sanchez, Henriq. & alii, quos in ſimili retuli *de matr. quæſt.* 2. *punct.* 8. *n.* 10. præfatam licentiam ſufficere. Ratio eſt, quia diœceſis eſt parochia Epiſcopi. Idem dicendum cenſeo de Cardinalibus in Eccleſiis ſuorum titulorum, & de Abbatibus exemptis habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, militat enim in omnibus eadem ratio. Ita Sanch. Regin. Henriq & alii, quos retuli *de matrim loc. cit.*

11 Religioſus non incurrit excommunicationem conferendo Baptiſmum, aut pœnitentiam, aut confirmationem, vel ordinem.

11 Quartò dubium eſt, utrùm religioſus incurrat excommunicationem conferendo ſine debita licentia Baptiſmum, aut Pœnitentiæ ſacramentum, aut Confirmationem, vel Ordinem.

Reſpondeo negativè, quia textus de his non loquitur, neque facienda eſt extenſio ultra expreſſa in diſpoſitione. Ita Joannes Andreas, & gloſſa hic in *verb. ſpeciali*, Navarr. *c.* 27. *n.* 101. Suarez *n.* 13. Fill *tract.* 15. *c.* 8 *quæſ* 2. *n.* 118. Sylveſter *loc. cit. n.* 42. Sayrus *n.* 35.

12 Religioſus conferens ſacramentum Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, vel Extremæ unctionis alteri religioſo, non incurrit excommunicationem.

12 Quintò dubium eſt, cuinam præfata ſacramenta impendi debeant, ut excommunicatio incurratur.

Reſpondeo impendi debere clericis, vel laicis, ut patet ex illis verbis, *religioſi qui clericis, vel laicis*.

Hinc ſequitur religioſum non incidere in hanc cenſuram conferendo Extremam unctionem, vel Euchariſtiam aliis religioſis, quamvis ſint religioſi alterius religionis. Ratio eſt, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem; nomine autem *clericorum & laicorum*, de quibus in hac Clementina ſermo eſt, non veniunt religioſi, præſertim in materia pœnali, & odioſa. Ita Caietanus, *verb. excommunicatio* Navar *c.* 17. *n.* 101. Angelus, Tabiena, & alii, quos ſequitur Sayrus *lib.* 3. *c.* 29. *n.* 18.

Secunda actio ſub excommunicatione interdicta in hac Clementina eſt, ſolemnizare matrimonium ſine ſpeciali licentia.

13 Matrimonium ſolemnizare quiſnam dicatur.

13 Is dicitur ſolemnizare matrimonium, qui ſolemniter benedicit, ſive ſolemniter benedicat primis, ſive ſecundis nuptiis. Quamvis enim ſecundæ nuptiæ benedici non debeant, ut docui *de matrimonio quæſt.* 4. *punct.* 7 *n.* 4. nihilominus religioſus impendens benedictionem ſine ſpeciali licentia, excommunicationem contrahit, ſive impendat benedictionem in primo, ſive in ſecundo matrimonio, contracto à conjugibus, qui aliàs benedictionem obtinuerint.

Dixi *ſine ſpeciali licentia*; quia hæc præſcribitur in religioſo adminiſtrante ſacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, vel ſolemnizantis matrimonium.

Ex dictis colligi poteſt, religioſum aſſiſtentem matrimonio abſque parochi licentia non affici excommunicatione quia non dicitur ſolemnizare matrimonium; aliud enim eſt aſſiſtere, aliud benedicere. Verumtamen eſt aſſiſtentem ſine licentia affici ſuſpenſione lata in Concil. Trid *ſeſſ* 24 *c.* 1. *ſub finem*, ubi ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto interdictum eſt parocho, aliiſque ſacerdotibus tam regularibus, quam ſecularibus, ut alterius parochiæ ſponſos ſine parochi licentia matrimonium conjungere, aut benedicere audeant; alioquin ſuſpenſi maneant, donec abſolvantur ab ordinario illius qui matrimonio intereſſe vel benedictionem conferre debebat.

14 Religioſus benedicens, ſeu ſolemnizans matrimonium, ſine licentia, an incurrat excommunicationem & ſuſpenſionem ſimul.

14 Sed modo dubium eſt, utrùm religioſus ſine ſpeciali facultate benedicens, ſeu ſolemnizans matrimonia hoc tempore incurrat utramque cenſuram, ſcilicet excommunicationem latam *in Clement. citata*, & ſuſpenſionem in Concil Trid. *loc. cit.*

Reſpondeo diſſenſionem eſſe inter Doctores. Nav. enim *to.* 4. *conſil.* 1. *de pœn. lib.* 5. & alii affirmant utramque incurrere. Rebellus verò *in tr. de contractib & reſtitut poſt* 4 *lim. ſolt.* 3. *n.* 83. in declarationibus Cardinalium, Henriquez, Sayrus, Suarez, Filliuc. & alii, quos retuli *de matrim quæſt.* 5. *punct.* 8. *n.* 12. *quæſt.* 4. *punct.* 6. *n.* 5. *& de cenſuris diſp.* 3. *quæſt.* 6 *punct.* 5. *n.* 20. in ultimis editionibus, aſſerunt affici ſola ſuſpenſione Concili Trid. in quam excommunicatio illius Clementinæ, in hac parte commutata videtur, tum quia ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio, tum ne duplex pœna ob idem delictum incurratur.

15 *Tertia actio* eſt, abſolvere ab excommunicationibus à canone latis, vel impoſitis in Conciliis Provincialibus, vel Synodalibus.

Ut excommunicatio ob iſtam actionem impoſitam faciliùs intelligatur, advertendum eſt, jure communi non eſſe generaliter impoſitam excommunicationem contra abſolventes à cenſuris exceptis.

15 Religioſus abſolvens ab excommunicat one canonis, aut Concilii Provincialis, aut Synodalis excommunicationem incurrit.

16 Primò caſibus Bullæ Cœnæ, à quibus nemo ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facultate abſolvere poteſt; alioquin abſolvens in excommunicationem incidit, quam tamen reſervatam non eſſe docui in expoſitione Bullæ *quæſt.* 12. *punct* 3. *n.* 8.

16 Abſolvens à caſibus Bullæ Cœnæ, & ab aliis nonnullis caſibus, excommunicationem incurrit.

Secundo exceptis caſibus expreſſis in decreto ſacræ Congregationis de mandato Clement. VIII. edito anno 1602. quod incipit, *ſacra Congregatio*, in quo imponitur excommunicatio Papæ reſervata *Primò* contra abſolventes à caſibus Bull. Cœnæ. *Secundò* contra abſolventes ab excommunicatione ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis conſtitutionis Gregorii XIV. quæ incipit, *Cùm aliàs nonnulli*. *Tertiò* contra abſolventes ab excommunicatione ob violationem clauſuræ monialium ad malum finem. *Quartò* contra abſolventes ab excommunicatione contracta ob provocationem, & pugnam in duello, juxta decretum Tridentinum, & conſtitutionem Greg. XIII. quæ incipit. *Ad tollendum*. *Quintò* contra abſolventes ab excommunicatione ob percuſſionem clericorum, juxta canonem *ſi quis ſuadente* 17. *quæſ.* 4. *Sextò* contra abſolventes ab excommunicatione ob ſimoniam confidentialem, aut realem in beneficiis ſcienter contractam. *Septimò* contra abſolventes à caſibus reſervatis ab ordinariis locorum. Nomine autem *caſuum*, non ſolùm ii intelliguntur qui nullam habent annexam cenſuram, verùm etiam habentes annexam cenſuram, ut patet ex declaratione Pauli V. quam retuli *diſp.* 1. in expoſitione Bullæ Cœnæ *q.* 12 *punct.* 2. *n.* 19.

Obſerva tamen abſolventem à præfatis caſibus, expreſſis in decreto Clementis VIII non affici excommunicatione, niſi abſolvere audeat ſub prætextu privilegii Apoſtolici, ideò abſolvens ſolùm ex malitia, & non prætextu privilegii, non videtur reus excommunicationis, juxta communiorem Doctorum ſententiam, contra Duardum, & alios, quos retuli *loc. cit* in expoſitione Bullæ Cœnæ

Hæc dicta ſint circa generalem prohibitionem abſolvendi à præfatis caſibus in Bulla Cœnæ, & in decreto Clement. VIII. expreſſis.

In hac autem Clementina non extat generalis prohibitio contra omnes, ſed contra religioſos, qui ſi excommunicatis à canone (verbis textus utor) præterquam in caſibus à jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſa eiſdem, vel à ſententiis per ſtatuta Provincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu à pœna, & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint, excommunicationis incurrunt ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendi.

17 A quibus cenſuris abſolutio impendi debeat, ut religioſus excommunicationem incurrat: abſolvendo.

17 Quæres primò, à quibus cenſuris abſolutio impendi debeat, ut excommunicatio iſtius Clementinæ incurratur.

Reſp. abſolutionem impendi debere, vel ab excommunicatione jure communi lata per ſtatutum, (nam in texto dicitur, *excommunicatos à canone, exceptis caſibus in jure expreſſis*: excommunicatio autem à canone lata dicitur lata à jure ſemper, ſeu per legem, aut conſtitutionem generalem ex ſua natura perpetuam,) vel à ſententiis Conciliis Provincialis, vel Synodalis, promulgatis, ut claré conſtat ex prædictis Clementinæ verbis n. 16. *ad finem.*

Hinc ſequitur, religioſum abſolventem ab excommunicatione contracta, e.g. ob duellum, juxta formam conſtitutionis Clementis VIII aut ob data, vel promiſſa pro gratia vel juſtitia apud Sedem Apoſtolicam obtinenda, affici excommunicatione iſtius Clementinæ, quia dicitur abſolvere excommunicatus à canone.

Secùs ſi abſolvat ab excommunicatione lata ab homine per ſententiam particularem aut generalem, quia hæc non dicitur lata à jure, ſeu per canonem; & in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem: quæ autem cenſura dicatur lata per canonem, ſeu à jure, vel ab homine per ſententiam generalem, vel particularem, patet ex dictis *de cenſuris in genere*, ubi etiam differentiam inter has cenſuras aſſignavi. Ratio verò, cur Summus Pontifex voluerit potius religioſos excommunicationi ſubjici, abſolvendo à cenſuris latis à jure, quàm ab homine, hæc aſſignari poteſt, quia hujuſmodi abſolutio ſatius datur, & is, qui eam tulit, facilè conqueri poſſet, & pœnam à legitimo ſuperiore contra ſic abſolventem obtinere. Ita Alterius *lib. 5. diſp. 12. c. 3. col. 9. verſ.* Suarez n. 14.

Secundò ſequitur, religioſum abſolventem ab excommunicationibus latis, & reſervatis in Conciliis Provincialibus, vel Synodalibus, in excommunicationem iſtius Clementinæ incidere: imò etiam incidit in excommunicationem decreti Clementis VIII. ſi abſolvat prætextu privilegii; iſti enim dicuntur caſus reſervati ab ordinariis locorum.

18 Religioſus excommunicationem incurrit non ſolùm ſi abſolvat ab excommunicationibus Conciliis Provincialis, vel Synodalis, ſecùs ſi abſolvat ab aliis cenſuris juxta communiorem DD. ſententiam.

18 Major difficultas eſt, utrùm diſpoſitio iſtius Clementinæ extendatur non ſolùm ad religioſum abſolventem ab excommunicatione; verum etiam ad abſolventem ab aliis cenſuris.

Reſp. ſi loquamur, de cenſuris Papalibus, extendi ſolum ad abſolventem ab excommunicationibus; quia in textu dicitur, *excommunicatos à canone*; ſi verò loquamur de cenſuris in Conciliis Provincialibus, vel Synodalibus editis, diſſenſio eſt inter DD.

Gloſſe enim hic *verb. ſententiis*, & alii apud Sylveſtrum, *verbo excommunicatio 7. n. 38. dub. 10.* putant religioſum abſolventem, tam ab excommunicatione, quam ſuſpenſione, & interdicto lato in Conciliis Provincialibus, vel Synodalibus, affici excommunicatione; quia textus abſolutè loquitur de abſolvente à ſententiis; nomen enim *ſententia* convenit omnibus cenſuris.

Alii verò ferè communiter, quibus ego adhæreo, exiſtimant religioſum abſolventem ab illis cenſuris non ſubjici huic excommunicationi. Ratio eſt, quia verba textus formaliter accipienda ſunt, & textus loquitur de religioſis abſolventibus excommunicatos à canone, vel à ſententiis latis in præfatis Conciliis; qui autem abſolvit à ſuſpenſione, vel interdicto non dicitur abſolvere excommunicatum. Ita Sylveſter *loc. cit.* Angelus, Tabiena, & alii, quos ſequitur Suarez *diſp. 22. ſect. 4. n. 16.* Caietanus *verb. excommunicatio, c. 64.* Alterius *lib. 5. diſp. 15. c. 7. col. 6. verſ. 3.* Saytus *lib. 3. c. 19. n. 23.* Filliucius *tract. 11. c. 8. quæſ. 5. n. 189.*

19 Religioſus abſolvens ab excommunicatione lata à Legato à latere non videtur excommunicationem incurrere.

Ad rationem in contrarium reſpondeo, verbum illud *à ſententiis* non generaliter accipi, ſed reſtringi per verbum illud, *excommunicatos*, ad quod refertur, ut clarè patebit expendenti textum.

19 Tertiò ſequitur religioſum abſolventem ab excommunicatione lata à Legato à latere non affici excommunicatione. Ratio eſt, quia iſta excommunicatio non dicitur lata à canone, vel ſtatutis Provincialia, vel Synodalia, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita Tabiena *verb. excommunicatio 7 caſu 11.* & alii contra Sylveſtrum *loc. cit. n. 36.* Suarez n. 16. Saytum *n. 26.* & alios ferè communiter.

20 Religioſus abſolvens ab excommunicatione Minori non incurrit excommunicationem.

20 Quartò ſequitur, religioſum abſolventem ab excommunicatione minori, non puniri pœna iſtius excommunicationis. Ratio eſt tum quia nomine *excommunicationis* ſimpliciter prolatæ intelligitur excommunicatio major, non verò minor, ex communi Doctorum ſententia; tum quia Summus Pontifex intelligendus eſt de abſolvente ab excommunicationibus reſervatis; excommunicatio autem minor auferri poteſt à quolibet confeſſario approbato, ut ſuo loco docui. Ita Panormitanus, Sylveſter, Angelus, Tabiena, & alii, quos citat. & ſequitur Saytus *loco citato* n. 26. Suarez, Alterius & Filliucius *locis citatis.*

21 Religioſus abſolvens à peccatis, non ab excommunicatione non incurrit excommunicationem.

21 Quartò religioſum abſolventem ſolum à peccatis, non autem ab excommunicatione, pœnitentem obſtrictum excommunicatione, non incidere in hanc cenſuram. Ratio eſt, quia verba formaliter accipienda ſunt, & textus loquitur de abſolvente excommunicatos à canone & à ſententiis Ita Sylv. *loc. cit. n. 36. Sayt. n. 37.* Alterius *verſ. quartò notandum.* Suarez n. 14. Fill. n. 189. vide tradita in expoſitione Bullæ Cœnæ *diſp. 1. quæſt. 22. punct. 3. n. 9.*

22 Religioſus abſolvens ab excommunicatione non reſervata, non afficitur excommunicatione.

22 Sextò religioſum abſolventem ab excommunicationibus non reſervatis, non affici excommunicatione. Ratio eſt tum quia Summus Pontifex excommunicare intendit abſolventes ab excommunicatione in caſibus in jure non expreſſis; ex jure autem, & conſuetudine ſufficienter colligitur quemlibet approbatum confeſſarium poſſe à cenſuris non reſervatis abſolvere, *c. nuper de ſententia excommunicationis*, tum quia Summus Pontifex non prohibet legitimæ facultatis uſum, ſed uſurpatæ juriſdictionis abuſum. Ita Suarez, Alterius, Filliucius & alii *locis citatis.*

Quarta actio ſub excommunicatione prohibita in hac Clementina eſt, abſolvere à culpa, & pœna.

23 Abſolvere à culpa & pœna quinam dicatur.

23 Sed primò dubium eſt, quid ſit abſolvere à culpa, & pœna.

Reſpondet Caietanus *verb. excommun. c. 64.* idem eſſe ac remittere culpam, & pœnam, ſeu conferre remiſſionem à culpa, & pœna, quod aliàs in indulgentiis adhiberi ſolebat, teſte Caietano ad ſignificandum aliquid longè majus indulgentia plenaria.

Sylveſter verò *loc. cit.* & alii, quos ſequitur Suarez *diſp. 22. ſect. 4. n. 16.* Alterius *loc. c. verſ. 7. notandum*, & Filliucius *n. 189.* putant nomine *abſolutionis à culpa, & pœna*, ſignificari conceſſionem indulgentiæ plenariæ, quam nomine aliàs ſignificare conſueverant; quamvis enim, ſpectata propria verborum ſignificatione Summus Pontifex videatur velle excommunicare, qui abſolvunt à pœna, id eſt cenſura, & culpa, id eſt, peccato, ut etiam indicat illa particula, *ſeu*, quæ ſignificat verba æquivalentia præcedentibus, in quibus ſermo fuerat de abſolventibus ab excommunicatione; nihilominùs in hoc caſu non facit eum ſenſum, ſed diſjunctivum, juxta eam loquendi formam, quæ tunc temporis uſu recepta eſt.

24 Religioſus impendens indulgentiam plenariam, excommunicationem incurrit.

24 Hinc ergo ſequitur primò religioſum impendentem indulgentiam plenariam, ſeu ab omni pœna, ſubjici huic excommunicationi, & hoc verum videtur, etiamſi, non abſolvat à culpa, abſolvere enim à culpa, & pœna, non eſt impendere abſolutionem ſacramentalem à culpa, ſed conferre indulgentiam plenariam, quæ ſupponit culpam, remiſſam per ſacramentum Pœnitentiæ in re, vel in voto, ut bene Sylveſt. *loc. cit.* Suarez *n. 20.* Alterius *verſ. 6. notandum* nec eſt facienda vis in illis verbis, *à pœna & culpa*, quia Summus Pontif. vim in verbis facere non intendit; ſed accommodare ſe communi modo loquendi, apud vulgus, & apud religioſos tunc temporis recepto, ut patet ex illis verbis textus, *ut illorum verbis utuntur.*

Secundò ſequitur, confeſſarium religioſum approbatum ad confeſſiones, qui ſacramentaliter abſolvit, & poſtmodum plenariam indulgentiam concedit in excommunicationem incidere, non quatenus abſolutionem ſacramentalem confert, ſed quatenus indulgentiam concedit. Ita Suarez *loc. cit.*

Tertiò religioſum non affici excommunicatione, impediendo indulgentiam non plenariam, e.g. indulgentiam ſeptem annorum. Ratio eſt, quia non dicitur abſolvere à culpa, & pœna, juxta expoſitionem à nobis factam. Ita Suarez *loc. cit.*

25 Religioſus conferens indulgentiam plenariam ligatur excommunicatione, etiamſi eam non conferat eo animo, ſed fingat eam conferre.

25 Secundò dubium eſt utrùm religioſus conferens indulgentiam plenariam, non animo eam conferendi, ſed fingens eam conferre, in excommunicationem incidat. Eadem difficultas fieri poteſt de eo, qui fingit abſolvere, ſed re ipſa non intendit abſolvere, aut de eo, qui Euchariſtiam, vel Extremam unctionem adminiſtrare cõfingit.

Reſp. religioſum, qui indulgentiam plenariam confert, affici excommunicatione, etiamſi eam conferat animo decipiendi, & non conferendi indulgentiam. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex non intendit prohibere, ut indulgentia validè conferatur, cùm perſpicuè conſtat eam validè conferri non poſſe ab eo qui facultatem illius conferendæ non habet, ſed intendit prohibere actionem illam externam, qua quis exteriùs profitetur ſe indulgentiam concedere. Idem dic de abſolvente ab excommunicatione. Sum. enim Pontifex prohibet uſurpationem juriſdictionis, qua quis abutitur abſolvendo illos, in quos hujuſmodi juriſdictionem non habet.

26 Religioſus fictè præbens unctionem, vel Euchariſtiam incurrit pœnam excommunicationis.

26 Idem probabilius dicendum cenſeo de eo, qui fictè præbet Extremam unctionem, vel Euchariſtiam, tradendo hoſtiam non conſecratam. Ratio eſt, quia Sum. Pontifex intentionem habuit coercendi religioſos, uſurpantes juriſdictionem parochorum, decipientes fideles, & ſcandala inferentes; hæc autem æquè fiunt ab eo, qui validè intendit miniſtrare, & ab eo, qui intendit decipere, & præfatas actiones exterciùs exercere, fingens ſe eas ex animo facere. Ita ſentire videtur Sylveſt. & alii contra Suarez *loc. cit. n. 23.* aliter ſentientem de eo, qui fingit miniſtrare Extremam unctionem, aut Euchariſtiam cum hoſtia non conſecrata, & contra multos alios Doctores, quos retuli *diſp. 1. quæſt. 12. punct. 3. n. 5.*

Objicies primò, Sum. Pontifex excommunicat religioſum miniſtrantem Euchariſtiam, Extremam unctionem, &c. ſed qui fingit hæc facere, non miniſtrat Extremam unctionem, quia ſacramentum non ſubſiſtit ſine intentione miniſtri, & qui hoſtiam non conſecratam confert, non dicitur miniſtrare Euchariſtiam, & qui non intendit abſolvere non dicitur abſolvere. Ergo religioſus, qui hæc facit animo decipiendi, hanc pœnam non incurrit, ſicut fictè rebaptizans non contrahit irregularitatem contra baptizantes impoſitam, & profitens hæreſim abſque animo recedendi à fide, non ſubjicitur excommunicationi contra hæreticos latæ.

Reſp. Sum. Pontificem excommunicare eos, qui hæc præſtant juxta communem uſum, exercendo exteriùs illam actionem,

qua

qua ii licent ſe parochorum miniſterium exercere. Propterea Sylveſter,& alii aſſerunt,illa verba *miniſtrare & abſolvere*,non adhiberi ad ſignificandum legitimum poteſtatis uſum, ſed vulgari modo,prout idem eſt,quod exhibere. Secùs dicendum eſt de fictè rebaptizante, aut hæreſim proferente: nam pœna irregularitatis afficit eum,qui quantum eſt ex ſe,rebaptizat,non verò qui fictè,& excommunicatio ligat hæreticos,non verò proferentes ſolùm hæreſim, ut patet ex dictis de excommunicatione contra hæreticos lata *diſp.1.quæſt.1.*

Objicies ſecundò, fingens ſe abſolvere ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ,non incurrit excommunicationem in Bulla Cœnæ latam,ergo neque excommunicationem iſtius Clementinæ incurrit,qui actiones in ea prohibitas fictè facit.

Reſponderi poteſt primò, negando abſolventem ab excommunicationibus Bullæ,non affici excommunicatione Bullæ.

Reſpondeo ſecundò,negando conſequentiam,quia iſta excommunicatio lata eſt ſimpliciter ob externam actionem, qua uſurpari ſignificatur miniſterium parochorum.

SECUNDA PROPOSITIO.

SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt religioſi, qui præfatas actiones ſine debita facultate præſtare præſumunt. Ratio eſt,quia textus indiſtinctè loquitur de religioſis.

27 Religioſus adminiſtrans Extremam unctionem,vel Euchariſtiã ſine licentia, ligatur excommunicatione, etiamſi ipſe non ſit religioſus exemptus.

27 Hinc ſequitur religioſum adminiſtrantem Extremam unctionem affici excommunicatione, etiamſi religioſus qui hæc facit, non ſit exemptus:nam textus indiſtinctè loquitur. Et quamvis titulus iſtarum Clementinarum ſit de religioſis privilegiatis nihilominùs diſpoſitio textus non reſtringitur ad exemptos, & aliud eſt eſſe privilegiatum, aliud exemptum. Omnes religioſi habent privilegia,ſed non omnes exempti ſunt. Ita Sylveſter & Angelus, quos ſequitur Suarez *diſp.22.ſect.4.n.4.* Fill.n.186.

Hinc obiter adverte(ne putes me hic contraria dicere iis, quæ tradidi *de Sacramentis diſp.7.quæſt.unic.punct.4.n.6.*ibi,*addo religioſos exemptos*,) textum illum mendoſum eſſe,legi enim debet, *religioſis licèt exemptis*, quamquam multi Doctores teipſa iſtam conſtitutionem intelligunt ſolùm de religioſis exemptis.

Secundo,religioſos militares affici excommunicatione,faciendo præfatas actiones ſine licentia;nam religioſi qui tria vota emittunt ſunt veri religioſi; conſequenter pœnis contra religioſos latis ſubjiciuntur.Ita Alterius *lib.5.diſp.21.c.3.col.8.verſ.ad clariorem.*

Idem dic de religioſis miniſtrantibus Euchariſtiam,tunc impendentibus indulgentiam plenariam,etiamſi præfati religioſi nondum ſint ſacerdotali ordine inſigniti. Ita Sylveſter, & Angel. *loc. cit.* quos ſequitur Suarez *diſp.22.ſect.4.n.5.* Fill n.186.ubi hoc idem ſentiendum putant de monialibus, quoad actiones, quæ per ipſas exerceri poſſunt, ut ſi concederent, indulgentias. Ratio eſt quia maſculinum generaliter prolatum, concipit etiam fœmininum. Sed oppoſitum, mihi valdè probabile videtur cum Aversano, & Cardinali *hic*, quia verba iſtius textus dirigi videntur ad religioſos,qui ſacramenta adminiſtrare ſolent.

28 Novitius adminiſtrans, Euchariſtiam, vel Extremam unctionem ſine licentia, non ligatur excommunicatione.

28 Tertiò novitium, præfata facientem, non affici excommunicatione,quia non eſt religioſus,& in materia pœnali,in qua ſtricte interpretatio fieri ſolet, novitius non venit nomine religioſi. Ita Panorm.& alii, quos ſequitur Suarez *loc cit. n.5.* Fill n. 185. contra Navarrum *c.27.n.102.* Sylveſtrum *verb. excommun. n. 31.* Alterium *loco cit. verſic. ad clariorem*, Saytum *loco citato num. 27.*

29 Religioſus parochus non afficitur excommunicatione adminiſtrando ſacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ unctionis, iis qui ſuæ curæ commiſſi ſunt.

29 Quartò religioſum parochum præfata facientem erga eos, quorum ipſi cura demandata eſt, non affici excommunicatione; quamvis enim hic ſit religioſus, non tamen in hac Bulla comprehenditur; quia iſta excommunicatio edita eſt ad compeſcendos religioſos,juriſdictionem parochi uſurpantes.Secùs ſi præfatus religioſus parochus prædictas actiones faciat erga eos,quorum ipſe curam non habet:nam ipſe eſt religioſus, & aliorum juriſdictionem in hac parte uſurpat. Ita Suarez *n. 15.* Sylveſter, & Alterius *loc. cit.* contra Nav. *loc.cit.*

Quintò clericos, ſeu ſacerdotes ſeculares prædicta facientes, non incidere in iſtam excommunicationem, etiamſi fortè fingerent ſe ſacerdotes; nam in textus loquitur de religioſis.

Dixi in propoſitione, *ſine debita facultate* nam religioſi, qui Euchariſtiam,& abſolutionem excommunicationis reſervatæ conferunt,aut alia his capitula faciunt ex legitima facultate,excommunicationis pœnam non incurrunt; tunc enim non dicuntur alienam juriſdictionem uſurpare, ſeu peccare peccato uſurpatæ juriſdictionis alienæ,in cujus defenſionem hæc Bulla edita fuit.

Hinc patet religioſos ferè communiter adminiſtrantes hoc tempore Euchariſtiam non affici excommunicatione, quia religioſi ferè omnes privilegium habent adminiſtrandi Euchariſtiam, excepto Paſchatis die,teſte Navarr.*c.21. n.51.& c. 27. n. 102.* & Sayro *loc.cit.n.31.* Verum in hac re quilibet religioſus ſua privilegia conſulere debet.

Dixi in propoſitione,*præſtare præſumunt*,quia textus hoc verbo utitur.

Ex quo ſequitur religioſum, qui præfata facit ex aliqua ignorantia, etiam craſſa, vel affectata, modò cum ingenti temeritate annjuncta non ſit vinculo excommunicationis non obſtringi,verbum enim *præſumunt*, indicat dolum, malitiam, & ſcientiam.

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra fratres Minores,qui tempore interdicti admittunt fratres, vel ſorores tertii Ordinis ad audienda divina officia.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Fratres Minores admittentes Tertiarios tempore interdicti ad divina officia in aliena Eccleſia, ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Fratres & ſorores tertii Ordinis quinam dicantur.*
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Novitii admittentes fratres,vel ſorores tertii Ordinis ad divina officia tempore interdicti,non ligantur excommunicatione.*
7 *Religioſi, quibus communicata ſunt privilegia fratrum Minorum ſeu Mendicantium, non incurrunt excommunicationem admittendo Tertiarios ſuæ religionis ad divina officia tempore interdicti.*

1 CLemens V. ad tollendum ſcandalum, & animi perturbationem, nam nonnulli percipiebant ex eo, quod Tertiarii S.Franciſ. tempore interdicti recipiebantur à Fratribus Minoribus in ſuis Eccleſiis ad divina officia audienda, aliis excluſis, excommunicationem injunxit fratribus Minoribus, ne in futurum prædictos fratres,vel ſorores ad divina tempora interdicti admittant, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis.

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt quovis modo admittere Tertiarios ad divina tempore interdicti, in textu enim dicitur,*ne de cætero aliquem vel aliquos prædictorum ad divina in ſuis Eccleſiis tempore interdicti quoquomodo admittant.* Quid autem per nomen *divinorum* intelligatur,patet ex dictis pluribus in locis.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis

3 Sed modò dubium eſt primò,utrùm fratres Minores admittentes Tertiarios tempore interdicti ad divina in aliena Eccleſia, ſubjiciantur huic cenſuræ.

3 Fratres Minores admittentes Tertiarios tempore interdicti ad divina officia in aliena Eccleſia, ſubjiciuntur excommunicationi.

Reſpondeo negativè, quia in præfata Clementina dicitur, *in ſuis Eccleſiis.*

An autem religioſi violantes interdictum,excommunicationem incurrant,patet ex ſupra dictis *punct.14.quæſt. præcedenti.*

4 Secundò dubium eſt quinam ſint fratres,& ſorores tertii Ordinis qui ad divina tempore interdicti admitti prohibentur.

4 Fratres & ſorores tertii ordinis quinam dicantur.

Pro ſolutione advertendum eſt cum Gloſſa hic *verbum,cum ex eo,& verb.tertio*,tres eſſe ordines B.Franciſci.*Primus* fuit fratrum Minorum, qui ſtrictam vovent paupertatem, nec bona poſſident privatim & in particulari, aut in communi. *Secundus* fuit Monialium S.Claræ qui adeò arctus non eſt, cum bona in communi habere poſſint.*Tertius* fuit latior, tam pro fœminis, quàm pro viris etiam conjugatis domi propriæ degentibus juxta formam à S.Franciſco præſcriptam.Iſti ergo ſunt fratres,vel ſorores tertii Ordinis de quibus Clemens V.loquitur, eóſque continentes, ſeu de pœnitentia nuncupat.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt fratres Minores, præfatos Tertiarios ad divina recipiunt in ſuis Eccleſiis, in Bul,enim dicitur,*eiſdem fratribus Minoribus diſtrictiùs inhibemus.*

5 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrum novitii admittentes præfatos Tertiarios,in hanc cenſuram incidant.

Reſpondeo negativè, quia ipſi non ſunt fratres Minores, nec verè ſunt religioſi,antequam profeſſionem emittant. Clemens autem V.loquitur de fratribus Minoribus religioſis,ut patet tum ex præcitatis verbis,tum ex verbis antecedentibus, ibi, *quod religioſi viri fratres Minores.*

6 Novitii admittentes fratres, vel ſorores tertii Ordinis ad divina Officia tempore interdicti, non ligantur excommunicatione.

7 Secundò dubium eſt,utrùm alii religioſi, quibus fratrum Minorum, ſeu mendicantium privilegia communicantur, iſtam excommunicationem incurrant, admittendo ad divina officia Tertiarios ſuæ religionis (nam aliquæ religiones præter religiones Minorum Tertiarios habent,) vel Tertiarios Minorum.

Reſpondeo negativè, ex vi iſtius Clementinæ. Ratio eſt, quia ipſi non ſunt fratres Minores,neque diſpoſitio iſtius Clementinæ eſt privilegium,& favor: ſed odium, & pœna.

7 Religioſi quibus communicata ſunt privilegia fratrum Minorum ſeu Mendicantium, non incurrunt excommunicationem admittendo Tertiarios ſuæ religionis ad divina officia tempore interdicti.

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra ſuperiores ordinum religioſorum non denunciantes ſuos religioſos hæreticos, vel de hæreſi ſuſpectos.

1 *Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Superiores ordinum religioſorum incurrunt, excommunicationem non denunciando religioſos ſui ordinis, non autem non denunciando alios.*
4 *Superior religionis prohibens, ſeu retardans religioſum, ne alterum*

Digitized by Google

alterum de hæreſis labe infectum denunciet, excommunicationem incurrit.
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
6 *Religioſus inferior non ligatur excommunicatione, non denunciando alium religioſum de hæreſis labe infectum.*
7 *Superior religionis eximitur ab excommunicatione quoties alium religioſum de hæreſis labe ſuſpectum denunciat per ſe, vel alium.*

1 Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.

1 PAulus V. in Bulla 26. edita anno 1606. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, revocat omnes facultates quibuſcumque religioſorum ordinum Prælatis, quovis modo conceſſas, cognoſcendi cauſas ad ſanctum Inquiſitionis officium pertinentes ſimulque mandat, ut religioſi hæretici, vel de hæreſi ſuſpecti denunciari valeant, & debeant inquiſitoribus, vel ordinariis locorum vicinioribus, injuncta ſuperioribus ordinum excommunicatione, ſi denunciationem prædictorum impediant, aut non ipſi denuncient.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex actio in hac Bulla prohibita.

Prima actio prohibita eſt, non denunciare Inquiſitoribus, aut ordinariis locorum vicinioribus eos, quos Prælati religioſorum hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos cognoverint, ſic enim expreſſè decernitur in præfata Pauli V. Bulla.

3 Superiores ordinum religioſorum incurrunt excommunicationem non denunciando religioſos ſui ordinis non autem non denunciando alios.

3 Quæ circa obligationem denunciandi dici poſſent, ſufficienter explicata ſunt *in lib. var. tract. diſſ. 6.*

Hic ſolum oritur dubium, utrum excommunicatio ex vi præſentis Bullæ incurratur ob omiſſionem denunciationis cujuſlibet.

Reſpondeo incurri ſolum non denunciando profeſſores, fratres & religioſos cujuſcumque ſint ordinis, & inſtituti: ex quo ſequitur Prælatum religionis non teneri, ex vi iſtius excommunicationis denunciare laicum hæreſis labe infectum, vel ſuſpectum. Idem dici poſſe videtur de novitio: quamvis enim Prælato religionis non competat jus agendi de hujuſmodi crimine contra novitium, ſed teneatur illum Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus denunciare; nihilominùs non videtur hanc pœnam incurrere non denunciando; quia non incurrit excommunicationem ob omiſſionem denunciationis præciſè, niſi omittat denunciare profeſſores, fratres & religioſos, laici autem vel novitii non ſunt profeſſores, fratres, & religioſi.

Dixi, *ob omiſſionem denunciationis præciſè*, quia ex alio capite poſſunt excommunicationem incurrere, nempe ſi religioſum, volentem denunciare aliquem de hæreſi ſuſpectum Inquiſitori, aut ordinario loci, impedire, vel retardare audeant, ne denunciet. Ratio patebit ex dicendis in expoſitione ſecundæ actionis.

4 Superior religionis prohibens ſeu retardans religioſum, ne alterum de hæreſis labe infectum denunciet excommunicationem incurrit.

4 *Secunda actio*, quæ ſub excommunicatione prohibita videtur in hac Bulla, eſt impedire, vel retardare religioſum volentem aliquem denunciare Inquiſitoribus, vel ordinariis locorum; ne illum denunciet. Ratio quæ moveor, ad aſſerendam iſtam actionem ſub excommunicatione prohiberi, eſt, quia Summus Pontifex excommunicat generales, & alios Prælatos, non obedientes huic conſtitutioni, ibi; *quod ſi generales, aliique prædicti præſentibus litteris non paruerint, eos omnes*, &c. Prælatus autem non paret præſentibus litteris, præſumendo impedire denunciationem, quam alter religioſus facere volebat; nam in his litteris inter cætera præſcribitur, ut religioſi denuncient ejuſmodi delinquentes, & à ſuperioribus non impediantur, ut patet ex illis verbis. *Volentes, & expreſſè mandantes, ut ipſi religioſi poſſint, & debeant: omnes etiam ordinum hujuſmodi profeſſores de hæreſi ſuſpectos Inquiſitoribus, vel ordinariis locorum vicinioribus liberè denunciare, abſque eo quod ſuperiores prædicti perſonas denunciandas, & cauſas perquirere, vel quoquomodo id impedire vel retardare audeant, vel præſumant.*

Dices, iſta excommunicatio incurritur à ſuperioribus ſolùm, dum non parent huic conſtitutioni; ſuperiores autem non parent huic conſtitutioni ſolùm, dum non denunciant religioſos de hæreſi ſuſpectos; nam illud verbum, *non paruerint*, refertur ſolùm ad actiones ſuperioribus religionum proximè præceptas, ut videlicet omnia acta, & proceſſus ad cauſam inquiſitionis pertinentes remittant Inquiſitoribus, aut ordinariis locorum.

Reſp. illa verba, *præſentibus litteris non paruerit*, eſſe generalia, & totum complecti: qui autem totum dicit, nihil excludit.

Verumtamen eſt ad actionem impediendi requiri audaciam, ſeu præſumptionem, quia in Bulla dicitur, *quoquomodo id impedire, vel retardare audeant, vel præſumant.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Aſſignatur ſubjectum illius excommunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Prælati religioſorum non denunciantes hujuſmodi ſuſpectos, vel præſumentes impedire alios religioſos, ne denuncient. Ratio eſt, quia Sum. Pont. pœnas, & cenſuras iſtius conſtitutionis dirigit ſolum ad Generales, Superiores, & Prælatos, ut patet ex illis verbis *Præterea ipſis Generalibus, ſuperioribus, & Prælatis, pari auctoritate præcipimus, atque mandamus, ut omnes proceſſus, & acta cauſarum hujuſmodi Inquiſitoribus, ſeu ordinariis prædictis reſpectivè remittant, & conſignent: nec non profeſſores fratres, & religioſos ſupradictos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos, etiam in viſitatione eſſe noverint, abſque alia conſultatione cum propriis ſuperioribus facienda iiſdem Inquiſitoribus, vel ordinariis locorum vicinioribus reſpectivè denuncient, quod ſi Generales, aliique prædicti præſentibus litteris non paruerint*, &c.

6 Religioſus inferior non ligatur excommunicatione non denunciando alium religioſum hæreſis labe infectum.

6 Hinc ſequitur, religioſum inferiorem non affici hac cenſura, non denunciando, Ratio eſt, quia licet faciat contra illam conſtitutionem non denunciendo, non tamen incurrit excommunicationem, quia lata hæc eſt ſolum contra Superiores, & Prælatos religionis. Idem dicendum arbitror de iis ſuperioribus monaſterii, qui rebus domeſticis præſunt, ſed juriſdictione carent: nam Summus Pontifex loquitur de ſuperioribus juriſdictionem habentibus, ut patet, tum ex ſubjecta materia, tum ex modo loquendi, ibi, *ipſis Cardinalibus, Superioribus & Prælatis*; gradatim enim progreditur, incipiendo à Generalibus, uſque ad Prælatos incluſivè.

7 Superior religionis eximitur ab excommunicatione quoties alium religioſum de hæreſis labe ſuſpectum denunciat per ſe, vel per alium.

7 Sed modò dubium eſt utrùm ſuperior excommunicationis pœnam, evadat, ſi per ſeipſum non denunciet religioſum, quem hæreſis crimine ſuſpectum eſſe audivit; ſed curet eum denunciari ab eo, à quo id audivit.

Reſpondeo evadere, quia ſatisfacit fini, & intentioni legis: cùm denunciatio ſuperioris, non petat majorem notitiam, & cognitionem, ut ſuppono in hoc caſu.

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra Religioſos euntes ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Licentia tacita non excuſat religioſum euntem ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa.*
4 *Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes tranſmarinas, ubi eſt major fidelium pars non ligatur excommunicatione.*
5 *Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non provido, vel experto, transferendi ſe ad partes tranſmarinas, non eximitur ab excommunicatione.*
6 *Superior concedens licentiam religioſo alterius ordinis eundi ultra mare, non ligatur excommunicatione.*
7 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8 *Superior alicujus ordinis non incurrit excommunicationem transferendo ſe ultra partes tranſmarinas ſine licentia.*
9 *Religioſus conferens ſe ad partes tranſmarinas ſine licentia, excommunicationem incurrit, etiamſi id faciat abſque pravo animo, vel ſcandali periculo.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 JOannes XXII. cùm intellixiſſet nonnullos religioſos ſe transferre ad partes tranſmarinas, in quibus pauci fideles reperiebantur, ut eos deciperent, & in errorem inducerent, vel retinerent, ſub excommunicatione, interdixit in Extravaganti, *ad noſtrum*, ne ulli religioſi accedant ad hujuſmodi loca ſine licentia ſui ſuperioris, & ne ſuperiores hujuſmodi facultatem concedere audeant quibuſvis fratribus ſui ordinis, exceptis fratribus, ſcientia, prudentia, & experientiæ uſu præditis: hoc poſito explicabo materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt duplex actio, *una* ex parte religioſi inferioris, *altera* ex parte ſuperioris.

Prima igitur *actio* eſt, transferre ſe ad partes tranſmarinas abſque licentia ſuperioris: nam in Bulla dicitur, *ne ipſorum aliquis abſque ſuperioris ſui licentia ſibi per ipſius litteras patentes conceſſa, de cætero ad partes ante dictas ſe transferat.*

3 Licentia tacita non excuſat religioſum euntem ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa.

3 Sed modò dubium eſt, utrùm ſufficiat licentia tacita, vel etiam expreſſa, ſed non in ſcriptis conceſſa. Ratio dubitandi eſt, tum quia taciti, & expreſſi eadem eſt conditio, & natura; tum quia de ratione, & ſubſtantia privilegii non eſt ſcriptura, ut probavi in tractatu *de legibus*.

His non obſtantibus, arbitror licentiam expreſſam & ſcriptis exaratam requiri, quia Pontifex in ſua Bulla hoc explicitè petit, ibi, *per ipſius litteras patentes conceſſa*, & excommunicat aliter præſumentes, ibi, *præſumentes contrarium quovis modo.*

Ad rationes dubitandi reſpondeo, eas procedere, quoties non conſtat de contraria legiſlatoris voluntate, ut in noſtro caſu conſtat.

4 Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes tranſmarinas ubi eſt major fidelium pars, non ligatur excommunicatione.

4 Secundò dubium eſt, utrum transferens ſe abſque licentia ad partes tranſmarinas, ubi eſt multitudo fidelium, ligetur vinculo iſtius excommunicationis.

Reſp. negativè, ſi ibi major ſit pars fidelium, quàm infidelium: nam in Bulla ſermo eſt de transferentibus ſe ad partes tranſmarinas, in quibus pauci fideles reſpectu infidelium commorantur.

Secunda actio ex parte ſuperioris, eſt, concedere licentiam accedendi ad partes tranſmarinas aliis, quàm viris doctis, & expertis; nam in Bulla dicitur, *ſuperioribus ipſis nihilominùs injungentes, ne quibuſvis ſui ordinis fratribus niſi duntaxat viris litteratis, providis & expertis hujuſmodi licentiam impertiri præſumant.*

Ex quo ſequitur ſuperiorem affici excommunicatione, ſi hujuſmodi licentiam concedat fratri ſui ordinis inexperto, aut illiterato, niſi fortè id bona fide, vel ex ignorantia agat; textus enim utitur verbo *præſumant.*

5 Major

5 Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non provido, vel experto tranſferendi ſe ad partes tranſmarinas, non eximitur ab excommunicatione.

5 Major difficultas eſt primò, utrùm ſuperior incurrat iſtam excommunicationem, concedendo licentiam alicui, quem noverat litteratum ſcientia valdè inſtructum, non tamen providum, vel expertum.

Reſpondeo incurrere, quia textus requirit triplicem conditionem in eo, cui facultas concedenda eſt, nempe ſcientiam, prudentiam, peritiam, ſeu experientiam, loquitur enim per dictionem conjunctivam, *& ibi litteratis, providis, & expertis.*

6 Superior concedens licentiam religioſo alterius ordinis eundi ultra mare, non ligatur excommunicatione.

6 Secundò difficultas eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur à ſuperiore concedente hujuſmodi licentiam fratribus alterius ordinis, & religionis.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de concedente licentiam fratribus ſui ordinis, ibi, *ne quibuſvis ſui ordinis fratribus*, Veruntamen eſt frater tranſferens ſe ultra mare cum hujuſmodi licentia, in excommunicationem incidere, tum quia hujuſmodi licentia irrita eſt, utpote obtenta ab eo, qui ejus concedendæ poteſtatem non habet, tum quia Summus Pontifex excommunicat religioſos tranſferentes ſe ultra mare abſque licentia ſuperioris ordinis ſui; hic autem non eſt ſuperior ordinis ſui.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

7 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli religioſi cujuſcumque ordinis & religionis, transferentes ſe ad præfatas partes tranſmarinas abſque licentia ſui ſuperioris; nam in Bulla dicitur, *univerſis & ſingulis religioſis, cujuſcumque conditionis, religionis, ordinis vel ſtatus exiſtant*, &c. Idem dicendum eſt de ſuperioribus: textus enim univerſaliter loquitur, tam de ſuperioribus, quam de religioſis ſubditis; ibi, *non enim quoſcumque præſumentes contrarium, quovis modo excommunicationis ſubjacere ſententiæ volumus ipſo facto, à qua nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice poſſit abſolutionis beneficium obtinere.* Veruntamen eſt ad illam excommunicationem incurrendam requiri præſumptionem, conſequenter ignorantiam excuſare; quia textus utitur verbo *præſumentes.*

8 Superior alicujus ordinis non incurrit excommunicationem, transferendo ſe ultra partes tranſmarinas ſine licentia.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ſuperior ordinis accedens ad hujuſmodi loca ſine licentia, pœna iſtius excommunicationis obſtringatur.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de religioſis ſubditis accedentibus ſine licentia ſuperioris ordinis; nomine autem *ſuperioris ordinis* non intelligo Guardianum aut Rectorem conventus, ſed Generalem, vel æqualem in juriſdictione, vel alium ab ipſo delegatum ad hanc facultatem concedendam, hic enim per antonomaſiam ſuperior ordinis nuncupatur.

9 Religioſus conferens ſe ad partes tranſmarinas ſine licentia, excommunicationem incurrit etiamſi id faciat abſque pravo animo, vel ſcandali periculo.

9 Secundò dubium eſt, utrùm religioſus accedens ſine licentia ad hujuſmodi loca abſque animo inducendi aliquem in errorem, & ſine ſcandali periculo pœnam excommunicationis contrahat.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, tum quia licet Sum. Pontifex ob hujuſmodi periculum inductus fuerit ad faciendam iſtam conſtitutionem, nihilominùs in diſpoſitione generaliter loquitur; fieri enim poteſt; ut quis ob caſum particularem moveatur ad faciendam legem univerſalem, tum quia quando finis legis ceſſat ſolum in particulari caſu, lex adhuc obligat, ut docui *in tract. de legibus*, cum probabiliori & communiori Doctorum ſententia.

Prædictis excommunicationibus nonnullæ aliæ aliis de cauſa contra religioſos latæ hîc addi poſſunt; verum quia, vel in Bullario non referuntur, vel ſunt propriæ particularium religioſorum, ab ipſorum explicatione hîc ſuperſedebo, qui eas ſcire cupit, ex ipſis conſtitutionibus, aliiſque ſæcularium religionum decretis commodè noſſe, & ex dictis à nobis in præcedentibus facilè intelligere poterit.

PUNCTUM IX.

De excommunicatione ob violationem clauſuræ.

De hac cenſura quæ incurri ſolet, à monialibus exeuntibus è clauſtro, aut à fœminis ingredientibus monaſteria religioſorum virorum, aut ab ipſis religioſis fœminas in monaſterium admittentibus, aut ab aliis quibuſcumque ingredientibus clauſtra monialium, fuſiſſimè diſſerui *in tract. de clauſura*, quem edidi antequam tractatus iſte typis mandaretur, ad ibi dicta te remitto.

QUÆSTIO X.

De excommunicationibus non reſervatis contra judices, magiſtratus, & dominos temporales.

PUNCTUM I.

De excommunicatione contra dominos temporales, aliòſque rectores, & officiales civitatis, in qua electio Summi Pontif. facienda eſt, ſi obſervari non faciant ea quæ præſcribuntur *in c. ubi periculum, de elect. in 6.*

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Domini temporales, & rectores, aliique officiales illius, in quo Summus Pontifex moritur, excommunicationi ſubjiciuntur non ſervando in electione Summi Pontificis ea, quæ præſcribuntur in c. ubi periculum de electione in 6.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 In præfato c. ſtatuitur, ut domini, & officiales illius civitatis in qua mortuus eſt Summus Pontifex, & in qua electio novi Pontificis facienda eſt, præſtent juramentum perſonaliter coram clero, & populo civitatis, quo jurent ſe obſervaturos, & obſervari facturos ea, quæ in præcitato textu habentur, & ſi ea non obſervarint, cujuſcumq; ſint ſtatus; & conditionis, omni ceſſante privilegio, excommunicationem ipſo facto incurrant, ſint perpetuò infames, inhabiles, ad dignitates, & officia, feudis, & bonis Eccleſiaſticis privati & civitas ſit interdicta, & privata Epiſcopo.

Si quæras quænam in præfato cap. continentur, quorum obſervantiam domini temporales procurare debent.

Reſpondeo plura contineri.

Primò, ut electio poſt decem dies ab obitu Pontificis celebretur in civitate, in qua Pontifex cum ſua curia reſidebat. Si verò periit extra civitatem, in qua cum ſua curia reſidebat, electio fiat in civitate, in cujus territorio Pontifex ex hac vita migravit, niſi forſan ea civitas interdicta ſit, aut rebellis contra Romanam Eccleſiam, tunc enim electio facienda eſt in alia proximiori civitate, quæ hujuſmodi vitio non ſit infecta.

Secundò, ut nullus ad Cardinales in conclave accedat, exceptis ſervientibus, nec ipſos ſecretò alloquatur, vel nuncium mittat, ut ex dicendis, puncto proximè ſequenti conſtabit.

Tertiò ut ſi Cardinales intra tres dies poſtquam conclave ingreſſi fuerunt, Pontificem non elegerint, unum ferculum tam in prandio, quàm in cœna quinque dierum ſpatio recipiant, quibus diebus elapſis, ſi electio ſecuta non fuerit, panis ſolùm, vinum, & aqua tribuatur donec electionem perfecerint.

Exiſtimo tamen Cardinales non teneri ſub mortali hanc regulam de abſtinentia à cibis obſervare, quia Pontifex non utitur forma loquendi præceptiva ſub mortali; ait enim, *uno ferculo ſint contenti*, & infrà; *ex tunc tantummodo panis, vinum, & aqua miniſtretur eiſdem, donec eadem proviſio ſubſequatur.* Ergo ſi aliquid aliud ipſis miniſtrent, veſci poſſunt, quia potius vetitum eſt miniſtrare, quàm recipere, & frui.

Quartò, ut Cardinalis ſuperveniens poſt ingreſſum aliorum in conclave, nondum facta electione admittatur in eadem negotia in illo ſtatu in quo ipſum invenerit. Vide præcitatum textum §. *hoc ſacro.* His poſitis, in hoc puncto paucis explicabo materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis conſiſtit.

Primò in omiſſione, ſeu negligentia ad faciendum, obſervare ea, quæ in præfato capite circa Summi Pontificis creationem preſcribuntur; veruntamen non eſt ſufficere quamlibet negligentiam, ſed requiri gravem, ſufficientem ad mortale peccatum. Excommunicatio enim non incurritur, niſi ob mortale peccatum.

Secundò in commiſſione fraudis in iis, vel circa quæ in prædicto c. circa præfatam creationem decernuntur. Hæc propoſitio patet ex illis verbis, *quòd ſi præmiſſa diligenter non obſervaverint, aut ſi fraudem in eis, vel circa ea commiſerint, cujuſcumq; ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus, omni ceſſante privilegio, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò ſint infames*, &c.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Domini temporales, & rectores, aliique officiales illius loci in quo Summus Pontifex moritur, excommunicationi ſubjiciuntur, non ſervando in electione Summi Pontificis ea, quæ præſcribuntur in cap. ubi periculum de electione in 6.

3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes domini, aliique rectores, & officiales illius loci, in quo Summi Pontificis electio facienda eſt, delinquentes contra iſtam conſtitutionem, ut patet, tum ex præcitatis verbis, *cujuſcumque ſint præeminentiæ*, &c. tum ex illis, *Domini, aliique rectores, & officiales civitatis illius.*

Hinc ſequitur non ſolùm laicos, verùm etiam Eccleſiaſticos contra iſtam conſtitutionem delinquentes affici excommunicatione iſtius capitis, quia textus generaliter loquitur de dominis, rectoribus, & officialibus illius civitatis, in qua Romani Pontificis electio facienda eſt, cujuſcumque ſint præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus; quæ autem in hoc capite præſcribuntur, ob quorum omiſſionem, & fraudem præfati domini excommunicationem incurrunt, videri poſſunt in præcitato capite, & præterea in cæremoniali facto ſub Gregor. XV. circa electionem Papæ, ubi conſtitutiones, & decreta circa Papæ electionem ſervanda referuntur. Præterea conſuli poteſt Caietanus *verb. excommun. c. 54.* & Sylveſter *verb. excommunicatio 9.* ubi de Summi Pontificis electione fuſius tractant, & quæ ego ſuperiùs tradidi, *q. 7. punct. 1.*

PUNCTUM II.

De excommunicatione contra violantes exemptionem ordinum mendicantium pro eorum perſonis, bonis, colonis, mercibus, & animabus à ſolutione gabellarum, & quarumcumque contributionum, oneréque hoſpitandi milites.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Exemptio mendicantium ordinum in quo conſiſtat.*
4 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Principes, Gubernatores, aliique ſimiles non prohibentes exemptionem ordinum mendicantium violari, non incurrunt iſtam excommunicationem.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISTam excommunicationem tulit Pius V. in Bulla, *Dum ad uberes, 1 a.* in ordine, in qua eximit ordines mendicantes utriuſque ſexus à quibuſlibet gabellis, oneribus, & conſtitutionibus quavis ex cauſa impoſitis, vel imponendis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt contravenire huic conſtitutioni: in Bulla enim § 2. dicitur *diſtrictius, etiam in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub indignationis noſtræ, ac excommunicationis majoris latæ ſententiæ, ac duorum millium ducatorum pœnis eo ipſo, ſi & quoties contra factum fuerit incurrendis, inhibentes, &c.* Is autem contravenire dicitur, qui exemptionem ordinibus mendicantibus, tam viris, quàm monialibus conceſſam violat, imponendo taxas, onera, & tributa quavis ex cauſa.

3 Exemptio Mendicantium Ordinum in quo conſiſtat.

3 Sed modò dubium eſt, in quonam conſiſtat iſta exemptio, cujus violatione Pius V. in præfata Bulla ſub excommunicatione interdixit.

Reſpondeo in hoc conſiſtere, ut ipſi fratres, monachi, moniales, & aliæ regulares perſonæ, nec non ipſorum bona, mobilia, vel immobilia, item ipſorum laborantes, coloni, locatarii, affictuarii, negotiorum geſtores immunes ſint à quâlibet collecta, contributione, tributo, taxa, gabellis, aliiſque oneribus tam ordinariis, quàm extraordinariis, ut clarè diſponitur in ipſa Bulla, ibi, *quo ex nunc deinceps perpetuis futuris temporibus omnes, & ſinguli mendicantium ordinum hujuſmodi fratres monachi & dilectæ filiæ in Chriſto moniales, ſeu ſorores, aut aliæ utriuſque ſexus perſonæ regulares, ubilibet per totum Chriſtianum orbem diffuſi, & conſtituti, illorumque monaſteria, cœnobia, domus, conventus, Eccleſiæ, Capellæ, Oratoria, & alia loca etiam unica, ac membra, & dependentia, necnon terræ cultæ, & incultæ poſſeſſiones, prædia, agri, & alia omnia, & ſingula mobilia, & immobilia, ac ſe moventia & ubilibet, & in quibuſcumque rebus conſiſtentia bona, necnon eorum in dictis bonis laborantes, coloni, arrendatarii, locatarii, & affictuarii, negotiorumque ſuorum geſtores univerſi quomodolibet nuncupati, nunc & pro tempore exiſtentes in perpetuum ab omnibus, & ſingulis exactionibus, tam urbanis, quàm ruſticis, necnon datiis gabellis pedagiis, vectigalibus, collectis impoſitionibus, & oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus, quàm perſonalibus, mixtis, & mixtis, etiam in ſubſidio triennali, & augmento, ac focularibus equorum taxis, militumque hoſpitiis, ac aliàs quibuſcumque nominibus nuncupatis, quavis auctoritate quomodolibet impoſitis & imponendis, & quæ licèt, ac aliis quibuſvis quomodolibet imponi conſueverunt, & in futurum imponentur, ac ratione quarumcumque mercium, & rerum cujuſcumque generis, vel qualitatis exiſtentium, tam per mare & aquam dulcem, quàm terram undecumque, & quomodocumque pro tempore delatarum, necnon animalium quorumcumque mortuorum, & vivorum, & quæ aliàs quomodolibet, & ex quavis cauſa, ac ſuper quibuſcumque rebus, tam in alma urbe noſtra, quàm extra eam ubilibet locorum exiguntur & in futurum exigentur, necnon à contributionibus, & ſolutionibus in illis faciendis, ac tum pro victu, & veſtitu quàm quocumque alio uſu ſuo tantùm ac tam emendo quàm vendendo, & aliàs quomodolibet negotiando, necnon etiam à ſolutione quadrantis pro ſingulis libris carnium de animalibus, quæ nunc, & pro tempore ex armentis occidi contigerit, necnon etiam, quæ in ſuis ædibus, prædiis, & poſſeſſionibus privatim detinent, & nutriunt, ac à contributione ſumptuum, & expenſarum, quæ aliquando pontibus, aquæ ductibus, muris, mœnibus, aliiſque machinis ſtruendis, & reparandis ſeu reficiendis ac civitatum terrarum, & locorum quorumcumque fortificationibus, necnon etiam aliàs in omnibus, & per omnia, ac tam in dicta urbe quàm extra eam ubilibet penitùs, & omninò liberi, immunes, & exempti, ac libera & exempta, liberáque immunia, & exempta ſint, & eſſe cenſeantur, ac pro talibus teneantur, & reputentur.*

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli qui huic conſtitutioni contraveniunt. Ratio eſt, quia Summus Pontifex indefinitè & indiſtinctè loquitur, ſi, & quoties contrafactum fuerit.

An autem is, qui ſæpius contra iſtam conſtitutionem delinquit, plures excommunicationes incurrat, patet tum ex dictis *de cenſ. in genere*, ubi oſtendi toties incurrere, quot ſunt actiones moraliter interruptæ, tum ex illa dictione, *quoties* quæ in hac Bulla ponitur.

5 Principes, Gubernatores, aliique ſimiles non prohibentes exemptionem ordinum mendicantium violari, non incurrunt iſtam excommunicationem.

5 Solùm mihi dubium oritur, utrùm Principes, Gubernatores, Rectores locorum, aliique ſimiles non prohibentes fieri contra iſtam conſtitutionem, incidant in iſtam excommunicationem.

Reſp. negativè, tum quia excommunicatio lata in facientes non afficit omittentes ſeu non impedientes, tum quia Summus Pontifex his quidem præcipit, ut hanc conſtitutionem obſervari faciant, non tamen contra excommunicationis pœna punire.

PUNCTUM III.

De excommunicatione contra facientes ſervari ſtatuta, & conſuetudines libertati Eccleſiaſticæ contrarias, vel non facientes deleri dicta ſtatuta de capitularibus ſuis infra duos menſes poſt ſcientiam ejus, &c.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignantur actiones & perſonæ, contra quas iſta excommunicatio lata fuit.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio continetur *in c. noverit, de ſent. excomm.* eamque explicavi *diſp. 1. quæſt. 16. punct. 1. n. 9.* & ſuſius *punct. 4. n. 4. & ſeqq.*

2 Aſſignantur actiones & perſonæ, contra quas iſta excommunicatio lata fuit.

2 Quamobrem hic ſolùm breviter adnotabo iſtam excommunicationem latam eſſe.

Primò contra facientes ſervari conſuetudinem, contra libertatem Eccleſiaſticam introductam.

Secundò contra facientes reſervari ſtatuta edita contra libertatem Eccleſiaſticam, niſi ea fecerint è capitularibus ſuis deleri.

Tertiò contra ſtatutarios.

Quartò contra ſcriptores ſtatutorum.

Quintò contra poteſtates, conſules, rectores, & conſiliarios locorum, ubi prædicta ſtatuta edita ſunt, vel obſervata; modò participes delicti fuerint; nullus enim ob peccatum ſimpliciter alienum excommunicatur.

Sextò contra præſumentes judicare juxta prædicta ſtatuta.

Septimò contra eos, qui judicata rediguot in formam publicam.

Hæc omnia perſpicuè conſtant ex verbis præcitatis *c. noverit, de ſent. excom.* ubi poſt latam contra hæreticos excommunicationem, ſic habetur. *Nec non & qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis infra duos menſes, poſt hujuſmodi publicationem ſententiæ, fecerint amoveri. Item excommunicamus ſtatutarios, ſcriptores ſtatutorum ipſorum, necnon poteſtates conſules rectores, & conſiliarios locorum, ubi de cætero hujuſmodi ſtatuta, & conſuetudines edita fuerint, vel ſervata, necnon & illos qui ſecundum ea præſumpſerint judicare, vel in publicam formam ſcribere judicata.*

Quæ circa hujus textus intelligentiam hic dici poſſent, jam à me explicata fuerunt *in quæſt. 16. citata punct. 4. n. 4. & ſeqq.* quæ ibi videri poſſunt, ne ſæpius eadem ſine urgenti neceſſitate repetam.

PUNCTUM IV.

De excommunicatione contra dominos ſæculares, qui ſuis ſubditis interdicunt, ne cum Prælatis, aut aliis perſonis Eccleſiaſticis contractus ineant vel communia obſequia exhibeant.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Domini temporales interdicentes ſuis ſubditis ſolo verbo, ne contractus, vel obſequia perſonis Eccleſiaſticis exhibeant, excommunicationem incurrunt.*
4 *Dominus interdicens alicui extraneo ne obſequia præſtet Eccleſiaſticis, non incurrit excommunicationem.*
5 *Explicatur quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 IN *c. eos qui, de immunitate Eccleſiarum in 6.* extat excommunicatio ipſo facto contra obtinentes dominium temporale, dum ſuis ſubditis interdicunt, ne Prælatis, aut clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant, aut emant, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant.

In explicatione iſtius excommunicationis non immorabor, quia de illa ſufficienter tractavi *diſp. 1.* in expoſitione Bullæ Cœnæ tota *quæſt. 16* & præſertim *punct. 4. n. 1* ubi eam ex profeſſo explicavi.

Quamobrem hîc breviter duo de more oſtendam.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt ſacrilegium, quo libertas Eccleſiaſtica violatur interdicendo ſubditis, ne quicquam Eccleſiaſticis vendant, aut ab eis emant, aut bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia præſtent.

Ex

Ex quo patet materiam iſtius excommunicationis eſſe interdicere,ne aliquid prædictorum fiat cum perſonis Eccleſiaſticis.

3 Domini temporales interdicentes ſubditis ſuo verbo, ne contractum, vel obſequia perſonis Eccleſiaſticis exhibeant, excommunicationem incurrunt.

3 Sed modò dubium eſt primò utrùm ad incurrendam iſtam excommunicationem ſatis ſit interdicere verbo,an requiratur,ut decretum,vel ſtatutum fiat.

Reſpondeo ſatis eſſe verbo interdicere,quia textus abſolutè, & ſimpliciter utitur verbo *interdicunt*.

Ex quo patet differentia inter eum,qui ſimplici præcepto, ſeu prohibitione auctoritativè interdicit, & inter eum,qui prohibet per ſtatuta,vel ordinationes,aut decreta,quod ille incurrit excommunicationem iſtius canonis non reſervatam, hic verò afficitur excommunicatione Bullæ Cœnæ,ut *loc.cit.*explicavi hac de cauſa iſtam excommunicationem ſub titulo de excommunicationibus reſervatis poſui.

4 Dominum interdicens alicui extraneo, ne obſequia præſtet Eccleſiaſticis, non incurrit excommunicationem.

4 Secundò dubium eſt, utrùm interdicens præfata fieri, excommunicationi ſubjiciatur,etiamſi interdicat extraneo, ne prædicta cum Eccleſiaſticis faciat.

Reſpondeo negativè,ſed opus eſſe,ut hæc interdicat ſuis ſubditis,in textu enim dicitur *ſuis ſubditis*.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Explicatur quodnam ſit ſubjectū iſtius excōmunicationis.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt domini temporales præfata interdicentes. Ratio eſt, quia in textu dicitur, *qui temporale dominium obtinentes*. Ex quo ſequitur,

Primò,judicem,qui temporale dominium non habet,non incidere in iſtam excommunicationem,prohibendo ſuis ſubditis,ne prædicta præſtent Ratio eſt,quia præfatus judex non habet temporale dominium,ut ſuppono,licèt habeat temporalem juriſdictionem.

Secundo herum, qui ſuo famulo præcipit, ne contractum cum Eccleſiaſticis ineat, aut alia obſequia præſtet, non affici excommunicatione iſtius canonis,quia non dicitur habere temporale dominium;& hoc verum eſt,etiamſi hoc præcipiat mancipio,ſeu ſervo Idem militat in Epiſcopo, aliòve Prælato Eccleſiaſtico, niſi fortè principatum ſæcularem habeat,& ut ſic præfata fieri interdicat.Vide tradita *in Bulla Cœna,loc.cit.punct.4 n.1.*

PUNCTUM V.

De excommunicatione contra eos, qui intra menſem poſt habitam criminis cognitionem obſervari non faciunt conſtitutionem *in cap. felicis, de pœnis in 6.* contra inſequentes Cardinales.

1 *Innuuntur loca in quibus iſta excommunicatio aliàs explicata fuit.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Principes,Conſules aliique officiales,quanam præſtare tenentur ut excommunicationem* cap. felicis *incurrant.*
4 *Tempus ſeu ſpatium intra quod Principes temporales curare debent,ut contenta* in cap. felicis, *obſerventur, quomodo computandum ſit.*
5 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Innuuntur loca in quibus iſta excommunicatio aliàs explicata fuit.

1 DE inſequentibus Cardinales,aut præſtantibus auxilium, vel favorem in hujuſmodi crimine,ſatis egi in expoſitione Bullæ Cœnæ *quæſt* 12.*punct* 13.& 4.& nonnulla attigi, dum loquuter de excommunicationibus reſervatis contra omnes. Hic ſolùm breviter explicabo quænam ſit materia,& ſubjectum iſtius excommunicationis in hac parte quo ad eos, qui contenta in præfato capite obſervari non faciunt.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excōmunicationis

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt peccatum omiſſionis, quo Principes,aut alii domini,ſeu rectores,non curant intra menſem à die ſcientiæ obſervari,quæ in præfato c.*felicis*,continentur contra inſequentes Cardinales.

3 Principes, Conſules, aliique officiales, quænam præſtare teneantur ut excommunicationem c. felicis incurrant.

3 Quæres primò, quænam ſint ea, quorum obſervationem præfati Principes,vel domini,ſeu rectores tenentur.

Reſpondeo ea eſſe,quæ ibi præſcribuntur contra hoſtiliter inſequentes ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, aut cooperantes, mandantes,ratum habentes,conſulentes,faventes, recipientes, aut ſcienter defendentes,præſcribitur autem,ut hujuſmodi delinquens ſit infamis,inteſtabilis,non habeat jus ſuccedendi,ejus domus deſtruatur,bona fiſco applicentur, privationem ipſo facto incurrat feudorum,locationum,officiorum, vel beneficiorum ſpiritualium, vel temporalium,ipſius filii,& deſcendentes per rectam lineam ipſo facto priventur beneficiis, & dignitatibus; & inhabiles fiant ad beneficia,& officia etiam temporalia in futurum obtinenda; in judiciis non audiantur,& alia quæ in præcitato capite recenſentur.

Eadem pœna pro qualitate criminis plecti debent, qui hujuſmodi crimen committunt contra aliquem de clericis,vel religioſis familiæ Papæ,vel Cardinalium,ut in præcitato textu habetur: de qua re vide dicta in Bulla Cœnæ *loco citato*.

4 Tempus ſeu ſpatium intra quod Principes temporales curare debent, ut contenta in cap. felicis obſerventur quomodo computandum ſit.

4 Quæres ſecundò,quomodo computandum ſit ſpatium menſis, intra quod Principes,& ejus officiales curare debent prædicta fieri.

Reſpondent Geminianus hic n. 4. *verſ. quapropter.* Anchoranus n. 8, Francus n. 2. computationem faciendam eſſe de momento ad momentum die notitiæ,etiam per famam habitæ; cùm enim hæc conſtitutio edita ſit in odium tanti criminis, præfatum tempus non eſt dilatandum, ſed coarctandum, *cap. ſtatutum*, de *electione lib.* 6. Verùm quid ego ſentiam, docui in ſimili *de cenſuris in genere diſp.* 1. *quæſt. 6. punct.* 3. n. 2. *& ſeqq. & de Sacramentis diſp.* 8. *q.unic.punct.*5. n. 19. *& ſeqq.* & ſuprà *diſp.* 2. *q.* 1 *punct.*1.

Obſervant tamen Suarez *diſp.*21.*ſect.*3.*n.*13. Navarrus, & alii eum non affici excommunicatione,qui cauſam,ſeu proceſſum ante lapſum menſem incipit,quia hic non dicitur non obſervare, ea, quæ in præfato textu præſcribuntur; cum enim verſemur in pœnalibus,benignior interpretatio facienda eſt.

Hoc tamen limitatur, modò bona fide id faciat,& intentionem habeat progrediendi,& perficiendi cauſam,& proceſſum;alioquin dici non poſſet præſcripta intra menſem obſervare; ſed potiùs cenſuram eludere,ut bene Suarez *loc. cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Principes, Senatores,Conſules Poteſtates,domini,ſive rectores,& eorum officiales, qui præfatam conſtitutionem obſervari non faciant intra menſem, poſtquam de crimine cognitionem habuerunt; in textu enim dicitur.*ſi Princeps,Senator,Conſul, Poteſtas, vel alius dominus,ſive rector contra præſumptores prædictos præſentis conſtitutionis tenorem fecerit obſervari, tam ipſi, quàm officiales ipſius infra menſem poſtquam res ad notitiam eorum pervenit, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrant.*

5 Aſſignatur materia iſtius excōmunicationis.

PUNCTUM VI.

De excommunicatione contra Principes, & alios dignitatem ſæcularem habentes,qui poſt trinam admonitionem negligunt ſui officii munus obire.

1 *Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.*
2 *Principes, & alii dignitatem ſæcularem habentes incurrunt excommunicationem ipſo facto, quoties munus ſui officii obire negligunt poſt trinam admonitionem.*
3 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
4 *Princeps,aliique officiales ſæculares non incurrit excommunicationem, non defendendo Eccleſiam,pupillos, aut viduas, dum probabiliter credunt ſe ad hoc onus non teneri.*
5 *Admonitio, quomodo, quotuplex, & quibus temporibus fieri debeat remiſſivè.*
6 *Principes aliique ſæcularium dignitatum adminiſtratores incurrunt excommunicationem, quoties poſt trinam admonitionē, tueri perſonas Eccleſiaſticas,& loca Eccleſiaſtica negligunt.*
7 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
8 *Princeps, aliique dignitatem ſæcularem habentes, non ligantur excommunicatione, dum negligentes ſunt in illis actionibus, ad quas tenentur ex ſola charitate*
9 *Principes & poteſtates ſæculares negligentes munus ſui officii obire, remanent excommunicati donec condignam præſtent ſatisfactionem.*
10 *Præfati Principes, præſtita ſatisfactione non ſtatim cenſentur abſoluti, ſed nova indigent abſolutione.*

1 IN c.*adminiſtratores*, extat pœna privationis ab omni communione(id eſt excommunicationis) contra Principes, ſeu ſæculares poteſtates (quos ille textus vocat adminiſtratores ſæcularium dignitatum)ſi requiſiti ab Epiſcopis,& ab aliis viris Eccleſiaſticis negligant Eccleſiam,pupillos,& viduas,defendere,& latrocinia, & ſimilia vitia extirpare: in textu enim ſic habetur. *Adminiſtratores planè ſæcularium dignitatum qui ad Eccleſiarum tuitionē, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciùmq; refrenationem conſtituti eſſe proculdubio debent quoties ab Epiſcopis,& Eccleſiaſticis viri conventi fuerint,eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundùm quod neceſſitas expetierit,abſque negligentia examinent, & diligenti ſtudio corrigant, quòd ſi Dei timorem præ oculis non habentes negligere,poſt ſecundam,& tertiam admonitionem inventi fuerint, omni ſe noverint communione uſque ad condignam ſatisfactionem privatos.* Circa hunc textum tria principaliter quæram.

1 Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.

Primò,utrùm contineat excommunicationem ipſo facto.

Secundò, quænam ſit ejus materia.

Tertiò, quodnam ſit ſubjectum.

2 Principes & alii, dignitatem ſæcularem habentes incurrunt excommunicationem ipſo facto, quoties munus ſui officii obire negligunt poſt trinam admonitionem.

PRIMA PROPOSITIO.

2 IN hoc textu lata eſt excommunicatio ipſo facto. Ratio eſt, quia cenſura quæ fertur per verba præſentis,vel præteriti temporis, non eſt ferenda, ſed lata, ut patet regulis generalibus: hic autem fertur cenſura per verba præteriti temporis, ibi, *omni ſe noverint communione privatos* Ita Gloſſa hic *in verb privatos*.Suarez *diſp.*23.*ſect.*1.*n.*3 Fill.*tract* 14.c.10.*quæſ.*3. contra Turrecrematam hic,& alios exiſtimantes eſſe ferendam,exponunt illa verba

communicatione privares, id eſt, privando: verùm iſta expoſitio ſuſtinenda non eſt, alioquin nihil certi in cenſuris definiri poſſet.

Obſervat tamen Toletus *lib. c. c. 38. n. 1.* iſtam excommunicationem non eſſe ferè in uſu. Idem tradit Suar. *loc. cit. n. 3.* aſſerens hujuſmodi adminiſtratores juſtitiæ ſæcularis non haberi pro excommunicatis in ſimilibus caſibus: donec à Prælato Eccleſiaſtico excommunicentur, conſequenter iſtam excommunicationem non eſſe inter eas computandam, quæ ipſo jure latæ ſunt. Verùm quicquid ſit de uſu excommunicationis, de quo mihi non conſtat, ſufficit mihi iſtam excommunicationem ex vi verborum jure latam eſſe, & afficere adminiſtratores negligentes in ſui officii functione, ubi hæc cenſura uſu recepta eſt.

3 Aſſignatur materia illius excommunicationis.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Materia iſtius excommunicationis eſt negligentia in defendendis Eccleſiis, pupillis, & viduis, & in corrigendis rapacibus perſonis, modò tamen negligentia, ſeu omiſſio committatur poſt ſecundam, & tertiam admonitionem, ut patet ex verbis præcitatis textus.

4 Principes aliique officiales ſæculares non incurrunt excommunicationem non defendendo Eccleſias, pupillos, aut viduas dum credunt ſe ad hoc onus non teneri.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta excommunicatio afficiat eum qui poſt admonitionem non defendit Eccleſias, pupillos aut viduas, non ex pertinacia, ſed quia probabiliter putat ſe ad hoc non teneri, neque ad ſuum munus pertinere.

Reſpondeo non afficere, ſi ſufficientem habeat rationem ad credendum ſe ad hoc teneri, & adhibita debita negligentia practicè deponat dubium, tunc enim dicitur habere probabilem opinionem ſeu laborare probabili ignorantia, quæ à mortali excuſat, & conſequenter à cenſura: admonitio enim non inducit obligationem, ſed illam ſupponit, ut bene argumentatur Suarez *loc. cit. n. 2.* & Fill. *loc. cit.* Sanchez, & alii, quos retuli in regulis generalibus traditis *de peccatis*.

5 Admonitio, quomodo, quotuplex, & quibus temporibus fieri debeat, tenendi ſit.

5 Secundò dubium eſt *Primò*, utrùm iſta admonitio judicialiter fieri debeat. *Secundò*, utrùm fieri debeat diverſis temporibus. *Tertiò*, utrùm una ſufficiat, aſſignato certo dierum numero pro unaquaque admonitione.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex regulis generalibus traditis *de cenſ. in genere, diſp. 1. quæſt. 1. punct. 9.*

6 Principes aliique ſecularium dignitatum adminiſtratores incurrunt excommunicationem quoties poſt admonitionem non tuentur perſonas Eccleſiaſticas, & loca Eccleſiaſtica negligunt.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio afficiat adminiſtratores ſæcularium dignitatum, ſi poſt admonitionem negligant tueri perſonas Eccleſiaſticas, & loca Eccleſiaſtica. Ratio dubitandi eſt, quia de ipſis nulla mentio ſit in præcitato capite, & cùm verſemur in materia pœnali, & odioſa; non eſt facienda extenſio ultra verborum ſignificationem. His non obſtantibus,

Reſpondeo afficere. Ratio eſt, quia hujuſmodi omiſſio vergeret in damnum Eccleſiæ; cùm Eccleſia lædi cenſeatur in ſuis bonis, & perſonis. Ita Suarez, Filliucius *loc. cit.*

7 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt adminiſtratores ſæcularium dignitatum, id eſt, Principes ſeu poteſtates ſæculares, qui renuunt prædicta facere, poſtquam ter admoniti, & requiſiti fuerunt ab Epiſcopis, & aliis Eccleſiaſticis.

8 Principes, aliique dignitatem ſæcularem habentes, non ligantur excommunicatione, dum negligentes ſunt in illis actionibus, ad quas tenentur ex charitate.

8 Quæres, utrùm iſta excommunicatio locum habeat non ſolùm dum præfati adminiſtratores negligentes ſunt in actionibus, ad quas tenentur ex juſtitia; verum etiam dum negligentes ſunt in illis actionibus, ad quas tenentur ex ſola charitate.

Reſpondeo locum habere ſolùm in actionibus debitis ex juſtitia, nam textus loquitur de actionibus, ad quas conſtituti ſunt: iſtæ autem, ſunt debitæ ex officio: & cùm verſemur in materia pœnali non eſt facienda extenſio ad actiones aliunde debitas. Non nego tamen quin Epiſcopus poſſit ſua auctoritate præceptum judici imponere ſub pœna excommunicationis ad faciendam actionem ex charitate debitam: quoties id neceſſarium judicaverit; nam iſta actio eſt materia præcepti Eccleſiaſtici. Ita Suarez *n. 2.* & Fill. *loc. cit. quæſ. c. n. 364. ad finem.*

9 Principes & poteſtates ſæculares negligentes munus ſui officii obire, remanent excommunicati, donec condignam præſtent ſatisfactionem.

9 Quæres ſecundò, quandiu præfati adminiſtratores remaneant excommunicati.

Reſpondeo remanere excommunicatos, donec condignam ſatisfactionem præſtiterint, condignam autem ſatisfactionem præſtabunt parendo Eccleſiaſtico præcepto, & ſatisfaciendo Eccleſiis, pupillis, & viduis, & ob damnum, quod ob negligentiam Principis paſſæ ſunt; nam qui ex officio tenetur damnum impedire, & non impedit, ad illius reſtitutionem obligatur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de reſtitutione*.

10 Præfati Principes, præſtita ſatisfactione non ſtatim cenſentur abſoluti, ſed nova indigent abſolutione.

10 Sed modò dubium eſt, utrùm præfati adminiſtratores & ſtatim præſtita ſatisfactione abſoluti cenſeantur an nova abſolutione indigeant. Ratio dubitandi ad oſtendendum remanere ſtatim abſolutos, eſt quia ſuſpenſio hoc pacto lata, & ſtatim cenſetur ablata, poſita ſatisfactione, tum quia cenſura non afficit ultra diſpoſitionem verbis expreſſam: in hoc autem textu diſponitur, vel ut delinquens contra diſpoſitionem hujus capitis privatus maneat omni communione uſque ad condignam ſatisfactionem, ubi notanda eſt illa particula, *uſque*, quam taxativam eſſe, & non progredi ultra terminum expreſſum, docet Baldus *conſil. 218. in fine, lib. 2.* & *conſil. 318. in principio, lib. 3.* Rota in una Spoletana ſpolii 3. Decembr. 1595. coram Grato apud Farinacium *deciſ. 3. n. 2. vol. 1.* His non obſtantibus,

Reſp. hujuſmodi adminiſtratores adhuc indigere abſolutione.

Ratio eſt quia excommunicatio non aufertur lapſu temporis, aut actione pœnitentis, ſed abſolutione ſuperioris; per hoc enim diſtinguitur à ſuſpenſione ad certum tempus impoſita, quæ ſolo temporis lapſu diſſolvitur, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 3. punct. ult. n. 1.*

Hinc patet reſponſio ad primam rationem dubitandi.

Ad ſecundam reſpondeo illam particulam, *uſque*, eſſe taxativam non extinctionis excommunicationis, ſed denegandæ abſolutionis, quia ſcilicet adimpleta conditione præſtitæ ſatisfactionis impendi poteſt abſolutio, quæ antea concedi non poterat; conſequenter illa excommunicatio ante præſtitam ſatisfactionem reſervata erat, ea verò præſtita auferri poteſt jure communi à quolibet approbato confeſſario, & deſinit eſſe reſervata.

PUNCTUM VII.

De excommunicatione contra magiſtratus ſeculares non præbentes Epiſcopis auxilium circa clauſuram monialium.

1 *Refertur Bulla, in qua iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Magiſtratus ſæculares non præbentes auxilium circa clauſuram monialium ſubjiciuntur excommunicationi.*
4 *Magiſtratus ſecularium nomine quinam intelligantur.*
5 *Eccleſiaſtici habentes juriſdictionem ſæcularem ligantur excommunicatione, quoties ab Epiſcopo requiſiti renuunt auxilium ferre circa clauſuram monialium.*

1 Iſta excommunicatio habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ. c 5. c. 5. de regular.* ubi Concilium curam clauſuræ monialium imponit Epiſcopis cum ea facultate implorandi, ſi opus fuerit, brachium ſeculare, & injuncta magiſtratibus, nolentibus auxilium præbere, excommunicationis pœna ibi; *quod auxilium ut præbeatur omnes Chriſtianos Principes hortatur ſancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus magiſtratibus ſecularibus injungit.* 1 Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Materia iſtius excommunicationis conſiſtit in omiſſione præbendi auxilium, dum Epiſcopus illud ſibi præberi petit à magiſtratu ſæculari. 2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

Hoc tamen intelligendum eſt, modò omiſſio ſit mortaliter culpabilis; excommunicatio enim gravem culpam ſupponit. Quamobrem ſi magiſtratus mandet ſatellitibus, ut in auxilium Epiſcopi ſe conferant, illi verò confingant accedere, ſed re ipſa non accedant, magiſtratus excuſatur ab excommunicatione.

Hac occaſione agendum eſſet, utrùm ſeculares Principes, & magiſtratus teneantur judici Eccleſiaſtico brachium ipſorum implorandi opem ferre, etiam non viſo proceſſu, & ſententia judicis Eccleſiaſtici: ceterum de hac re ſufficienter egi in expoſitione Bullæ Cœnæ *diſp. 1. q. 10. §. 1. & 3.* quæ ibi videri poſſunt dum opus fuerit.

Præterea hic agere poſſem de obligatione monialium ad clauſuram; ſed de hac re ſuprà diſſerui, dum explicarem cenſuram quam moniales contrahunt violatione clauſuræ.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli magiſtratus ſeculares, non præbentes auxilium circa clauſuram; in textu enim dicitur *omnibus magiſtratibus ſecularibus*. 3 Magiſtratus ſeculares non præbentes auxilium circa clauſuram monialium, ſubjiciuntur excommunicationi.

4 Sed modò dubium eſt primò, quinam ſint magiſtratus ſeculares. 4 Magiſtratuum ſæcularium nomine qui nam intelligantur.

Reſp. eſſe perſonas publicas quæ juriſdictionem ſecularem exercent. *l. cum qui ff. de juriſd. omn. jud.* Ut hoc clarius intelligatur, adverte, alios varios fuiſſe magiſtratuum ordines; alii enim erant magni, alii medii, alii minimi, & infimi, de quibus Bartolus *in l. 1. ff. de offic. ejus, cui mandata eſt juriſdictio.* Speculator *t. de juriſdictione omn. jud.* Alterius in Bulla Cœnæ *lib. 5. diſp. 2. c. 2. col. 2. verſ. magiſtratus.* Duardus in Bulla Cœnæ *can. 19. q. 1. n. 2.*

In hoc loco excommunicantur omnes magiſtratus ſeculares, cujuſcumque generis, & ordinis exiſtant; quia illa dictio, *omnibus*, eſt univerſalis, & nullum magiſtratum excludit. *l. Julianus, & l. teſtamentum in principio ff. de legat. 3. & l. hoc articulo ff. de hæred. in inſtit.* Ex quo ſequitur,

Primò, Prætores, Judices, Rectores civitatum, Præfectos Provinciarum, & alios juriſdictionem ſecularem exercentes ſubjici huic excommunicationi, quia ſub generali magiſtratuum nomine comprehenduntur.

Secundò Principes non præbentes auxilium in clauſura monialium, non afficit excommunicatione, tum quia Concilium non cogit Principes, ſed illos hortatur ad præbendum auxilium; cogit verò magiſtratus, id eſt, eos, qui ab aliis conſtituti ſunt ad juriſdictionem exercendam; nam qui proprio jure jus dicunt, & ſuperiorem in temporalibus non agnoſcunt, non vocantur magiſtratus, ſed Reges vel Principes. Ita Navarrus, & Sanchez, quos retuli in explicatione

excom

excommunicationis contra moniales clauſuram violantes, *ſect.* 2. §. 6. n. 2.

5 Eccleſiaſtici habentes juriſdictionem ſecularem ligantur excommunicatione, quoties ab Epiſcopo requiſiti renuunt auxilium ferre circa clauſuram monialium.

5 Sed modò dubium eſt utrùm Eccleſiaſtici ſæcularem juriſdictionem exercentes, vinculo excommunicationis innodentur, ſi ab Epiſcopo requiſiti ad ferendam opem, eam ferre detrectent.

Reſp. innodari, quoties hujuſmodi juriſdictionem exercent titulo ſecularis poteſtatis, ut ſi à Principe conſtituantur Præſides, vel Conciliarii alicujus magiſtratus, à quo civitas, vel provincia gubernatur; tunc enim, veniunt nomine magiſtratus ſecularis; Concilium enim non reſpexit ad circunſtantiam perſonæ præcisè, ſed ad qualitatem muneris, & officii, à quo magiſtratus nomen deſumatur.

PUNCTUM VIII.

De excommunicatione contra dominos temporales reſiſtentes Epiſcopis, & Inquiſitoribus, ſeu impedientes officium ſanctæ Inquiſitionis.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Domini temporales, ſeu judices recipientes hæreticos condemnatos excommunicationem incurrunt quoties punitionem differunt.*
4 *Dominus temporalis non incurrit excommunicationem recipiens aliquem de hæreſi condemnatum, ſi eum recipit animo non puniendi, ſed poſteà mutata voluntate punit.*
5 *Dominus temporalis non incurrit excommunicationem differendo executionem ſententiæ illius quem Inquiſitor vult puniri Epiſcopo diſſentiente, niſi fortè præcipuum munus procedendi pertineat.*
6 *Hæreſis criminis cognitio pertinet ad forum Eccleſiaſticum.*
7 *Liberans à carcere captum pro crimine hæreſis abſque licentia, excommunicationem incurrit.*
8 *Executionem ab Epiſcopo, vel Inquiſitore injunctam renuens adimplere, punitur excommunicatione.*
9 *Impediens judicium Epiſcopi, vel Inquiſitoris, ligatur pœna excommunicationis.*
10 *Impediens executionem Epiſcopi, vel Inquiſitoris, incidit in excommunicationem. etiamſi hoc faciat ex odio talis perſonæ, & non ex odio fidei, vel favore hæreſis.*
11 *Præbens auxilium, conſilium, vel favorem in præfatis actionibus excommunicationem incurrit.*
12 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio exprimitur *in c. ut inquiſitionis.* 18. *de hæreticis in* 6. Circa quam duo diſſeram.
Primò, quænam ſit ejus materia.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in præfato capite expreſſæ.

Prima eſt, non parere diœceſanis Epiſcopis, & Inquiſitoribus, non intendendo, cum ab eis requiſiti ſunt, in inveſtigatione, captione, ac cuſtodia diligenti hæreticorum, credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum ipſorum; ſic enim dicitur in præfato textu.

Obſerva tamen iſtam excommunicationem non incurri à Principe, qui præfatam operam, & diligentiam non adhibet, dum ab Inquiſitoribus, vel Epiſcopis non requiritur, quia in textu dicitur, *cum ab eis fuerint requiſiti*; diſpoſitio autem pœnalis extendenda non eſt ultra propriam verborum ſignificationem, neque extenſionem admittit, ſed potius reſtrictionem, *c. odia, de reg. jur.* Quis autem dicatur hæreticus, credens favens, receptans, vel defendens, patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ *quæſt.* 2.

Secunda, eſt, nolle ſtatim recipere hujuſmodi perſonas, de hæreſi ab Epiſcopo, vel Inquiſitore condemnatas, ſuæ juriſdictioni commiſſas ad puniendum, in textu enim dicitur, *atque de hæreſi à diœceſano Epiſcopo, vel Inquiſitore, ſeu Inquiſitoribus condemnatos, præfata poteſtates, domini temporales, ſive rectores, vel eorum officiales ſeu nuncii ſibi relictos ſtatim recipiant, indilatè animadverſione debita puniendos.*

Neque obſtare debet appellatio, quia hæreticis denegatur appellatio jure canonico, & jure civili, ut in hoc textu dicitur, ibi *non obſtantibus appellationibus.*

3 Domini temporales, ſeu judices recipientes hæreticos condemnatos, excommunicationem incurrunt quoties punitionem differunt.

3 Sed modò dubium eſt primæ utrùm præfati judices, vel procuratores ſæculares in excommunicationem incidant, ſi hæreticos condemnatos recipiant, ſeu punitionem differant.

Reſpondendum eſt incidere in excommunicationem. Ratio eſt, tum quia receptio hæreticorum præcipitur, ut ſtatim puniantur; conſequenter non minùs præcipitur punitio, quàm receptio; ſicut ergo nolens recipere præfatos hæreticos ad puniendum excommunicatione afficitur; ita multò magis nolens eos punire; nam propter quod unumquodque tale, & illud magis: tum quia Summus Pontifex in ſubſequentibus verbis excommunicat detrectantes promptè facere executionem ſibi à diœceſano, vel ab Inquiſitore injunctam.

4 Dominus

4 Secundò dubium eſt, utrùm dominus temporalis, qui condemnatum de hæreſi, ſibi commiſſum ab Inquiſitore, recipit animo non puniendi, afficiatur excommunicatione, ſi poſtea mutata voluntate puniat.

4 Dominus temporalis non incurrit excommunicationem recipiens aliquem de hæreſi condemnatum ſi eum recipit animo non puniendi, ſed poſtea mutata voluntate punit.

Reſpondeo non affici excommunicatione. Ratio eſt, quia Eccleſia non punit intentionem, ſed externam omiſſionem receptionis & punitionis: hìc autem non adeſt externa omiſſio.

5 Dominus temporalis non incurrit excommunicationem differendo executionem ſententiæ illius, quem Inquiſitor vult puniri, Epiſcopo diſſentiente, niſi fortè præcipuum munus procedendi pertineat ad Inquiſitorem.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm dominus temporalis in excommunicationem incidat, non puniendo condemnatum de hæreſi, quoties inter Inquiſitorem, & Epiſcopum diſſenſio ſuboritur, uno petente puniri, altero volente relaxari.

Reſpondeo in tali eventu ſuperſedendum eſſe, donec Summus Pontifex conſulatur. Ratio eſt, tum quia non eſt major ratio, cur uni potiùs, quàm alteri obedire teneatur, in re tanti momenti, in qua de vitæ diſcrimine agitur, & licèt Summus Pontifex in hoc texto loquatur disjunctivè de condemnatis ab Epiſcopo, vel Inquiſitoribus, nihilominùs intelligendum eſt cum hac limitatione modò non ſit inter ipſos diſſenſio, ita ut ab uno ſit condemnatus & ab altero innocens adjudicatus; tum quia alioquin exponeret ſe periculo interficiendi innocentem. Ita Gloſſa, *verb. puniendos.* Nav. c. 27. n. 135. Cajet. *verb. excomm. c.* 2. Sayr. *lib.* 3. *c.* 34. n. 28. Fill. *tract.* 14. *c.* 9. *quæſ.* 3. *n.* 159 Suar. *diſp.* 3. *ſect.* 4 n. 34. ubi obſervat in præfato caſu ſuperſedendum eſſe, niſi ex Summi Pontificis declaratione conſtaret, præcipuum munus procedendi pertinere ad Inquiſitorem; Epiſcopum verò habere tantummodò jus ad ſuffragium in tali conſilio; tunc enim judicio tribunalis ſancti Officii ſtandum.

6 Hæreſis criminis cognitio pertinet ad forum Eccleſiaſticum.

6 *Tertia actio* eſt, cognoſcere, ſeu judicare de crimine hæreſis; cùm enim hoc crimen ſit merè Eccleſiaſticum, ut omnes Theologi, & Juriſperiti fatentur, & expreſsè habetur in hoc capite, jure merito pœna excommunicationis puniuntur ſeculares judices de hæreſi cognoſcentes.

Amplia, etiamſi cognoſcant incidenter; quamvis enim laicus judex poſſit cognoſcere incidenter, quod non cognoſcit principaliter, probat Gloſſa hìc *verſ. quoquomodo*, nihilominus hic caſus excipitur, quia textus utitur particula; *quoquomodo*, quæ univerſalis eſt, & complectitur omnem modum, qui excogitari poteſt, *l.* 2. *verſ. quoquomodo ff. de teſtament. milit.* juncta Gloſſa *ff. de fideicommiſſis.* Rota 1. *part. diverſ. deciſ.* 503. n. 26. Menochius, Decius, & alii quos referunt Gratus *dict.* 221. & Barboſa *dict.* 289 Quamobrem hac excommunicatione afficitur judex laicus, qui hæreticum capi facit ob cauſam hæreſis, illúmque de illo crimine interrogat, hic enim dicitur principaliter cognoſcere de crimine hæreſis. Idem dic, ſi hæreticum alia de cauſa capi facit, ſed oblata in proceſſu occaſione illum de crimine hæreſis interrogat. Ita Gloſſa, Sayrus, Barboſa, Fill. & alii *loc. cit.* omiſſis quampluribus aliis, quos retuli in expoſitione Bullæ Cœnæ.

7 Liberans à carcere captum pro crimine hæreſis abſque licentia excommunicationem incurrit.

7 *Quarta actio* eſt, à carcere liberare captos pro crimine hæreſis abſque licentia, ſeu mandato Inquiſitoris, vel Epiſcopi: ſufficit tamen licentia ſolus, licèt non adſit mandatum, & facultas alterius quia textus disjunctivè loquitur, ibi, *ſicut captos pro eodem crimine abſque dictorum Epiſcoporum, ſive inquiſitorum aut ſaltem alterius eorumdem licentia, vel mandato à carcere liberent.*

8 Executionem ab Epiſcopo, vel Inquiſitore injunctam renuens adimplere; punitur excommunicatione.

8 *Quarta actio* eſt, renuere executionem ab Epiſcopo, vel Inquiſitore injunctam promptè facere, ſeu adimplere.

Hoc tamen intelligendum eſt primò, quatenùs ſpectat ad ipſius officium, nam hæc limitatio in textu ponitur, ibi, *ad ſuum ſpectat officium*, quamobrem ſi judici laico conſignatur hæreticus ob hæreſis crimen ſuſpendendus, judex non tenetur propriis manibus ſuſpendere, quia hoc non ſpectat ad ipſius officium, ſed curare debet, ut à juſtitiæ miniſtro hoc munus fiat.

Secundò intellige, modò diutiùs differat, parvitas enim materiæ excuſat, & licèt in textu addatur illa particula, *promptè*, nihilominùs intelligenda eſt moraliter, ita ut longa non intercedat dilatio.

9 Impediens judicium Epiſcopi vel Inquiſitoris, ligatur pœna excommunicationis.

9 *Sexta actio* eſt, præſumere impedire directè, vel indirectè judicium, ſententiam, ſeu proceſſum Diœceſani, vel Inquiſitoris.

Quomodo autem quis dicatur directè, vel indirectè impedire, patet ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ.

Septima actio eſt, præſumere opponere ſe Epiſcopo, vel Diœceſano incumbenti, in negotio fidei, iſtæ omnes actiones clare exprimuntur in textu.

Adde eum, qui ſe opponit, aut impedit Epiſcopum, vel Inquiſitorem in præfatis actionibus, affici excommunicatione Bullæ; ſi favor hæreticorum inde ſequatur, juxta dicta in expoſitione Bullæ Cœnæ *quæſt.* 2.

10 Impediens executionem Epiſcopi, vel Inquiſitoris incidit in excommunicationem, etiamſi hoc facit ex odio talis perſonæ, & non ex odio fidei vel favore hæreſis.

10 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm impediens præfatam executionem, ſententiam, vel proceſſum, aut opponens ſe Epiſcopo, vel Inquiſitori ob inimicitias, & odium talis perſonæ, non ex odio fidei, vel favore hæreſis, in excommunicationem incidat.

Reſpondeo affirmativè, tum quia Summus Pontifex excommunicat ſimpliciter faciens illas actiones, non autem facientes hac vel illa intentione; tum quia qui præfatas actiones faceret ex amore alicujus perſonæ, vel ob lucrum, & non in fidei deteſtationem, afficeretur hac cenſura; ergo etiam ille afficitur qui præfatas actiones facit ob inimicitias, vel deteſtationem Epiſcopi, vel Inquiſitoris: directè, verum etiam impedientes indirectè, hic autem ſaltem indirectè dicitur impedire, ut bene Suar. *diſp.* 23 *ſect.* 4. *n.* 43 Fill. *loc. cit. n.* 159. contra Sylveſtrum *verb. excomm* 9. *caſu* 18. *n.* 58.

11 Præbens auxilium, conſilium, vel favorē in præfatis actionibus, excommunicationem incurrit.

11 *Octava actio* eſt in prædictis ſcienter dare auxilium, conſilium vel favorem. Verumtamen eſt.

Primò iſtam actionem acceſſoriam eſſe; conſequenter non ſufficere ad incurrendam excommunicationem nondum poſita actione principali; cujus intuitu actio acceſſoria prohibetur, ut patet ex regulis generalibus.

Secundò, ad iſtam excommunicationem incurrendam requiri, ut actio acceſſoria ſcienter præſtetur; conſequenter ignorantia quælibet, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ab hac cenſura excuſat.

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

12 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli domini temporales, & rectores provinciarum, civitatum, vel aliorum locorum, & eorum officiales, ſeu Balivi, qui aliquam ex præfatis actionibus principalibus faciunt; ſic enim ex verbis textus colligitur, ibi, *ſi quis verò de prædictis poteſtatibus, dominis temporalibus, rectoribus, vel eorum officialibus, ſeu Balivis contra prædicta fecerit.* &c.

Addo ſubjectum iſtius excommunicationis, quoad actiones acceſſorias eſſe omnes perſonas excommunicationis capaces, quæ conſilium, auxilium, vel favorem in prædictis actionibus ſcienter præbent. Nam Summus Pontifex in hac parte univerſaliter, & indiſtinctè loquitur, ut patet ex illis verbis, *necnon, & qui ſcienter in prædictis dederit auxilium, conſilium, vel favorem excommunicationis ſententia noverit mucrone percuſſum.*

PUNCTUM IX.

De excommunicatione contra magiſtratus, & officiales non obedientes Cardinalibus congregationibus ſanctiſſimæ Inquiſitionis.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Magiſtratus & officiales excommunicationem incurrunt non tranſmittendo ad carceres Inquiſitionis delinquentem, delatum ad ſanctum officium Inquiſitionis, & in carceribus ipſorum magiſtratuum exiſtentem.*
4 *Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
5 *Domini ſupremi locorum, ut Reges, Comites &c. non ligantur excommunicatione, non tranſmittendo delinquentem ad carceres ſanctæ Inquiſitionis.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PIus V. in Bulla, quæ incipit, *Sanctiſſimus* D.N. & eſt prima in ordine in Bullario novo, ſub excommunicatione latæ ſententiæ, & aliis pœnis arbitrariis præcipit, ut magiſtratus, & officiales omnes Cardinalibus Congregationis ſanctiſſimæ Inquiſitionis pareant. Hoc poſito in expoſitione iſtius Bullæ duo de more diſſeram.

Primò, quænam ſit materia hujus excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt inobedientia id eſt, omiſſio obediendi Cardinalibus ſanctiſſimæ Inquiſitionis, in iis, quæ officium ſanctæ Inquiſitionis concernunt, ut clarè conſtat ex illis Bullæ verbis: *ſtatuit, decrevit, ordinavit, ac mandavit ſub excommunicationis latæ ſententia, ac Indignationis ſanctitatis, & aliis arbitrio ſuæ ſanctitatis, & Illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium Inquiſitorum Generalium imponendis, & exequendis pœnis, eiſdem Cardinalibus Inquiſitoribus, ac eorum præceptis, & mandatis, in quibuſcumque officium ſanctæ Inquiſitionis concernentibus pareant, & obediant.* Hinc ſequitur.

3 Magiſtratus & officiales excommunicationem incurrunt, non tranſmittendo ad carceres Inquiſitionis delinquentem, delatum ad ſanctum officium Inquiſitionis, & in carceribus ipſorum magiſtratuū exiſtentem.

3 Primò magiſtratus, & officiales non tranſmittentes ad Cardinales, & carceres delinquentes ad officium ſanctæ Inquiſitionis delatos, & in carceribus ipſorum magiſtratuum, ſeu officialium exiſtentes, affici excommunicatione, ſi præfati Cardinales præcipiant eos ad ſe tranſmitti. Ratio eſt, tum quia tenentur ſub excommunicatione latæ ſententiæ obedire Cardinalibus Inquiſitoribus Generalibus in iis, quæ ad ſanctum Inquiſitionis officium pertinent, hoc autem pertinet ad ſanctum Inquiſitionis officium: tùm quia id explicitè decernitur in hac Bulla per dictionem, *necnon*, quæ copulativa eſt, & recipit qualitates omnes præcedentes. Bartolus *in l. Seio, §. Caio ff. de fide inſtrum.* & alii DD. communiter. Sicut ergo in præcedentibus lata erat excommunicatio contra eos, qui præfatis Cardinalibus non obediunt; ita eadem etiam impoſita eſt iis, qui præfatos delinquentes, ad præfatos Cardinales, & inquiſitionis carceres non tranſmittunt, donec cognita cauſa ad ſanctum Inquiſitionis officium ſpectante, remittantur ad eoſdem officiales pro aliorum criminum expeditione, ut in præfata Bulla habetur, ibi: *necnon carceratos quoſcumque pro quibuſvis delictis, etiam atrocibus apud dictum Inquiſitionis officium quomodolibet delatos, vel denunciatos, ſuſpenſa aliorum criminum inferiorum cognitione ad eoſdem Cardinales, & Inquiſitionis carceres, ibidémque ad criminis hæreſis totaliter cognitionem, & expeditionem retinendos, & poſteà ad eoſdem officiales pro aliorum criminum expeditione remittendos ſine mora tranſmittant.*

Secundò eos, qui non obediunt Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus in iis, quæ ad ſanctum Inquiſitionis officium non pertinent, non affici excommunicatione, quia pœnæ ultra ſuos terminos extendendæ non ſunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Aſſignatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

4 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes, & ſinguli magiſtratus, & officiales non ſolùm ſtatus Eccleſiaſtici, verùm etiam totius orbis, non obedientes Cardinalibus Inquiſitoribus generalibus in iis, quæ officium ſanctæ Inquiſitionis concernunt: Bulla enim univerſaliter loquitur de hujuſmodi magiſtratibus, & officialibus, ibi: *omnibus, & ſingulis almæ Urbis, ejuſque diſtrictibus, Gubernatori, Senatori, Vicario, Cameræ Apoſtolicæ auditori & quibuſcumque aliis Legatis, Vicelegatis Gubernatoribus Provinciarum & terrarum ſuæ ſanctitati & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ mediatè, & immediatè ſubjectorum, ac eorum loca tenentibus officialibus, Barſellis, & aliis miniſtris, necnon aliis locorum ordinariis, ceteriſque magiſtratibus, & officialibus, ac cujuſvis conditionis, & ſtatus hominibus, in omnibus, & ſingulis terris oppidis, & civitatibus, ac in tota repub. Chriſtiana exiſtentibus.*

5 Domini ſupremi locorum, ut Reges Comites &c. non ligantur excommunicatione non tranſmittendo delinquentem ad carceres ſanctæ Inquiſitionis.

5 Dixi in propoſitione, *magiſtratus, & officiales*, ut indicarem ſub hac cenſura non comprehendi ſupremos locorum dominos, quia Sum. Pont. hoc non cogit, ſed rogat, ibi, *Reges verò, Duces, Comites Barones & quoſvis alios Principes ſeculares, in Dei nomine rogavit, ut iiſdem Cardinalibus Inquiſitoribus, eorúmque officialibus faveant, auxiliúmque præbeant, & à ſuis magiſtratibus ſubdito auxilium præberi faciant, in negotiis ad dictum officium ſpectantibus.*

PUNCTUM X.

De excommunicatione contra Inquiſitores, & commiſſarios ipſorum, & Epiſcoporum, ſeu Capitulorum extorquentes pecuniam prætextu officii, aut applicantes fiſco bona Eccleſiæ.

1 *Refertur Bulla in qua iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Extorquens frumentum & alia præter pecuniam occaſione officii ſanctæ Inquiſitionis, incurrit, excommunicationem, juxta communem DD. ſententiam, licèt forte contraria opinio aliqua probabilitate carere non videatur.*
4 *Cogens aliquem prætextu officii Inquiſitionis ad mutuandum ſibi pecuniam non videtur in excommunicationem incidere.*
5 *Attentans bona Eccleſiarum applicare fiſco etiam Eccleſiaſtico prætextu officii Inquiſitionis, non incurrit excommunicationem ſi reipſa non applicavit.*
6 *Inquiſitores, & alii ſubjiciuntur excommunicationi extorquendo pecuniam prætextu officii Inquiſitionis, aut applicando fiſco bona Eccleſiæ.*
7 *Commiſſarii quinam dicantur.*
8 *Epiſcopi extorquentes pecuniam prætextu officii Inquiſitionis, aut applicantes fiſco bona Eccleſiæ, non incidunt in iſtam excommunicationem.*
9 *An iſta excommunicatio reſervata ſit.*
10 *Impotens ad ſatisfaciendum extra mortis articulum an abſolvi poſſit.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio eſt impoſita eſt *In Clement. 2. de hæreticis* in verbo, *& tam ipſorum, id eſt, Inquiſitorum, quàm Epiſcoporum ſeu Capitulorum, Sede vacante ſuper hoc deputatis commiſſariis quibuſcumque, diſtrictiùs injungentes, ne prætextu officii Inquiſitionis quibuſvis modis illicitis, ab aliquibus pecuniam extorqueant, nec ſcienter attentent Eccleſiarum bona ob clericorum delictum, prædicti occaſione officii fiſco etiam Eccleſiæ applicare: quòd ſi ſecùs, in his, vel eorum altero fecerint, excommunicationis ſententiæ eos ſubjacere decernimus ipſo facto, à qua non poſſint abſolvi præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint plenè ſatisfecerint de pecunia ſic extorta.* Circa quæ tria explicanda ſunt.

Primò, quæ ſit iſtius excommunicationis materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, an iſta excommunicatio ſit reſervata, & quando.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis in duabus actionibus conſiſtit.

Prima eſt, extorquere ab aliquo pecuniam modo illicito, prætextu officii Inquiſitionis. In quo licet inferre tres conditiones, ad incurrendam excommunicationem ob iſtam actionem requiri. *Prima*, ut pecunia extorqueatur. *Secunda*, ut per modum illicitum. *Tertia*, prætextu officii Inquiſitionis. Is autem dicitur extorquere, qui quaſi per vim, ſeu ab invito pecuniam exigit. Hinc ſequitur,

Primò, illum non affici excommunicatione iſtius capitis, qui pecuniam à ſponte dante accepit, etiamſi animadvertat eam ſibi dari prætextu officii Inquiſitionis; hic enim non dicitur extorquere, ut patet ex dictis de exigentibus tributa ab Eccleſiaſticis.

Secundò eum, qui pecuniam extorquet ob laborem, ſeu ex quam

pretium

pretium, & mercedem operis à ſe in alterius obſequium exhibiti, non ſubjici huic cenſuræ, quia non accipit modo illicito, cum omnis labor optet præmium, & operarius dignus ſit cibo ſuo.

Tertio eum, qui pecuniam prætextu pecuniæ mutuò datæ, vel alterius crediti, vel alio titulo, etiam injuſto, ſibi tradi curat, non incidere in iſtam excommunicationem, quia non extorquet pecuniam prætextu officii Inquiſitionis.

3 Extorquens frumentum, & alia præter pecuniam occaſione officii ſanctæ inquiſitionis, incurrit excommunicationem, juxta communem DD ſententiam, licèt fortè contraria opinio aliqua probabilitate careat non videatur.

3 Sed modo dubium eſt primò, utrùm extorquens frumentum, vinum, veſtes, eſculenta, poculenta, aut alio pretio æſtimabilia, in excommunicationem iſtius Clementinæ incidat.

Reſpondendum, probabiliter videtur non incidere, quia verba, formaliter, & in propria ſignificatione accipienda ſunt, præſertim in materia pœnali, in qua benignior interpretatio fieri ſolet; textus autem expreſsè loquitur de pecunia, non verò de alia re pretio æſtimabili, quæ dicitur pecunia virtualiter, & æquivalenter.

Contraria tamen ſententia in praxi tutior eſt, eamque ſequitur Gloſſa hic *verb. pecuniam*, Nav. c. 27. n. 141. Caietan. *verb. excommun.* c. 4. Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 25. Sylveſter *verb. excommun.* 9. *n.* 81. Angelus *verb. excommun.* 7. *caſu* 42. Sayrus *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 25. Filliucius *tract.* 14. *c.* 10. *quæſt.* 3. *n.* 169. & alii communiter.

4 Cogens aliquem prætextu officii Inquiſitionis ad mutuandum ſibi pecuniã, non videtur in excommunicationem incidere.

4 Secundò dubium eſt, utrùm cogens aliquem prætextu officii Inquiſitionis ad tradendum ſibi mutuò pecuniam, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondendum videtur negativè, tum quia nomine *extorſionis*, in rigore loquendo, intelligi videtur acceptio pecuniæ ab invito, animo retinendi, & non reſtituendi, tum quia non extorquet ſimpliciter pecuniam: cum illam redditurus ſit, ſed extorquet mutuationem, quæ ſecundùm ſe non eſt pretio æſtimabilis, alioquin pro mutuo præcisè aliquid ſuprà ſortem recipi poſſet à mutante. Ita Suarez *loc. cit.* ubi hoc limitat, modò poſtea pecuniam mutuò acceptam reſtituat, alioquin excommunicationem incurrit: ſed hæc limitatio mihi non probatur, quoties is, qui mutuum extorſit, intentionem habebat reſtituendi. Ratio eadem eſt, quia non reſtituendo non dicitur extorquere, ſed non reſtituere; excommunicatio autem lata ob actionem non incurritur propter omiſſionem actionis.

Hinc patet quid dicendum ſit de illis, qui prætextu officii Inquiſitionis cogunt aliquem ad ineundum ſecum contractum onerosum, iſti enim non ligantur excommunicatione, modò accipient ſolum pecuniam ſibi debitam. Secùs ſi pecuniam ſupra debitum accipiant, ut ſi cogant emptorem ad tradendam pecuniam ſuprà juſtum pretium.

Secunda actio eſt, ſcienter attentare bona Eccleſiarum, prætextu officii Inquiſitionis, applicare fiſco, etiam Eccleſiæ, ob delictum clericorum.

Obſerva tamen ad incurrendam iſtam excommunicationem quatuor conditiones requiri, quæ ex præcitatis verbis colliguntur. *Prima* eſt, ut hoc ſcienter fiat, in textu enim dicitur, *ſcienter*. *Secunda* ut bona, quæ applicantur, ſint Eccleſiarum, vel bona ſint beneficialia, aut empta nomine Eccleſiæ, vel ex pecunia Eccleſiæ, ut alibi docui. Secùs ſi bona ſint clericorum propria, ut bene Gloſſa hic *verb. Eccleſiarum*, in textu enim dicitur, *Eccleſiarum bona*, nomine autem *bonorum* non ſolùm veniunt immobilia, verùm etiam mobilia. *Tertia*, ut applicentur fiſco, ſive ſit fiſcus ſecularis, ſive Eccleſiaſticus, hoc enim clarè indicant illa verba, *fiſco etiam Eccleſiæ*, illa enim dictio, *etiam*, additur ampliativè, & extenſivè. *l.* 2. *C. de teſtibus*, Menoch. *conſil.* 331. *n.* 7. Rota apud Farin. *deciſ.* 367. *n.* 1. *tom.* 1. *part.* 1. & alii communiter apud Gratum *dict.* 60. apud Barboſ. *dict.* 95 qui verò præfata bona ſibi applicat, non videtur reus excommunicationis, quia dicitur applicare fiſco. Ita Suarez n. 26. contra Sayrum *loc. cit.* An verò incurrat tanquam extorquens, dictum eſt in explicatione primæ actionis. *Quarta* eſt, ut applicatio fiat prætextu officii Inquiſitionis, ibi, *prædicti occaſione officii*.

5 Attentans bona Eccleſiarum applicare fiſco etiam Eccleſiaſtico prætextu officii Inquiſitionis non incurrit excommunicationem, ſi reipſa non applicavit.

5 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio incurratur ab eo, qui conatus eſt applicare, ſed reipſa non applicavit, quia reus ſe ipſum defendit, aut alia ratione.

Reſpondeo negativè, quia verba, præſertim in materia pœnali, intelligenda ſunt cum effectu *l. quoties*, *ff. qui ſatiſdare coguntur*, & *l.* 1. *§. hæc verba*, *ff. quod quiſque juris*. Neque obſtat illud verbum, *attentent*, quod de conatu ſufficienter intelligitur etiam præciſo effectu; reſpondeo enim verbum *attentent*, adhiberi non ad excludendam actualem applicationem, ſed ad indicandum applicationem invalidam eſſe, & ob illam excommunicationem incurri, etiamſi invalida ſit. Ita Suarez *loc. cit. n.* 26.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Inquiſitores, & alii ſubjiciuntur excommunicationi, extorquendo pecuniam prætextu officii Inquiſitionis aut applicando fiſco bona Eccleſiæ.

6 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt

Primò, Inquiſitores, hi enim præfatas actiones ſub excommunicatione prohiberi patet, tum ex hoc, ob quem Summus Pontifex iſtam excommunicationem ſolùm tum ex illis verbis, *& tam ipſorum*, & ubi notanda eſt illa particula, &, quæ conjunctionem, & relationem habet ad verba immediatè antecedentia, in quibus exprimuntur Inquiſitores. Ita communiter Doctores.

Secundò commiſſarii Epiſcoporum, Inquiſitorum, aut capitulorum, Sede vacante deputati circa Inquiſitionis officium.

7 Commiſſarii quinam dicantur.

7 Sed modò dubium eſt primò, quinam dicantur commiſſarii.

Reſpondeo illos dici, qui aliorum in tali munere vices gerunt, ſive ſint ordinarii, ſive ad tempus. Ita communiter Doctores.

8 Epiſcopi extorquentes pecuniã præ[t]extu officii Inquiſitionis, aut applicantes fiſco bona Eccleſiæ, non incidunt in iſtam excommunicationem.

8 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopi, qui præfatas actiones faciunt, in cenſuram hujus capitis incidant.

Reſpondeo negativè; quia de ipſis nulla mentio fit, nec diſpoſitio pœnalis ultra perſonas in ea expreſſas extendenda eſt. Ita Gloſſa hic *in verb. commiſſariis*. Suarez n. 24. Sayrus, Filliucius, & alii, *locis citatis*.

TERTIA PROPOSITIO.

9 An iſta excommunicatio reſervata ſit.

9 Iſta excommunicatio reſpectu illius, qui pecuniam extorſit, reſervata manet, quamdiu plenè ſatisfecerit, ut patet ex illis verbis, *à qua non poſſit abſolvi*, & præſtita verò ſatisfactione abſolutio jure communi conferri poteſt à quolibet approbato confeſſario, quia deſinit reſervatio, nam in textu dicitur, *à qua non poſſint abſolvi præterquam in mortis articulo, donec illis, à quibus extorſerint, plenè ſatisfecerint de pecunia vi extorta*, ubi notanda eſt illa particula, *donec*, quæ eſt limitativa, & reſtrictiva temporis, ex Menochio, Surdo, Burſato, & aliis apud Barboſam *dictione* 76. & apud Gratum *diſtinctione* 45.

Dixi in propoſitione, *reſpectu illius, qui pecuniam extorſit*; ut innuerem iſtam excommunicationem non videri reſervatam reſpectu illius, qui bona Eccleſiarum applicavit fiſco. Ratio eſt, quia conditio ſatisfactionis ante abſolutionem videtur ſolùm ad eum referri, qui pecuniam extorſit, ut patet examinanti, & perpendenti præcitata verba; quamvis etiam applicans bona fiſco teneatur plenè ſatisfacere, nihilominùs ſi propoſitum ſatisfaciendi habeat, oblata opportunitate, abſolvi poteſt. Ita Suarez *loc. cit. n.* 27. contra Sayrum *lib.* 3. *c.* 34. *n.* 27. Navarrum c. 27. *n.* 141. *verſ. quadrageſima prima*, & alios.

10 Impotens ad ſatisfaciendũ extra mortis articulum an abſolvi poſſit.

10 An verò impotens ad ſatisfaciendum poſſit extra mortis articulum abſolvi, diſſenſio eſt inter Doctores. Navarrus enim *loc. cit.* affirmat; Suarez verò negat. Sed quid mihi ſentiendum ſit, patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. & *punct.* 7. *quæſt.* 2. & *hic diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *n.* 15. & *ſeqq.*

PUNCTUM XI.

De excommunicatione contra procuratores officii correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ, & litterarum minoris juſtitiæ, ſeu contradictarum, intromittentes ſe in cauſis ipſis interdictis à Pio IV.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.*
4 *Corrector Cancellariæ Apoſtolicæ an ſubjiciatur excommunicationi intromittendo ſe in cauſis interdictis à Pio IV.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 Pius IV. in reformatione officii correctoris Cancellariæ Apoſtolicæ interdixit correctori, & procuratoribus non contradictarum, ne intromittant ſe in cauſis ab ipſo prohibitis in Bulla 54. in ordine, quæ incipit, *Univerſi gregis Dominici*.

Circa quam Bullam duo breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum, ſeu contra quas perſonas iſta excommunicatio lata ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 Materia iſtius excommunicationis eſt, temerè quovis modo intromittere ſe in expediendis cauſis, negotiis, & expeditionibus, quæ in Bulla Pii IV. citata interdicuntur; hæc enim expreſſè in præcitata Bulla decernitur, ibi, *de cauſis, negotiis, & expeditionibus per præſentes interdictis, & aliàs, quàm ut præfertur, etiam prætextu quorumvis privilegiorum, & indultorum, eis, & eorum officia quomodolibet conceſſorum, aut conſuetudinis, vel quaſi profeſſionis in ſimilibus materiis prohibitis expediendi, ſe intromittere quoquomodo audeant, vel præſumant.*

In quibus autem cauſis, & negotiis vetitum ſit intromittere ſe, videri poteſt in ipſa Bulla citata.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Explicatur ſubjectum iſtius excommunicationis.

3 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt procuratores litterarum contradictarum, qui ſe in cauſis, negotiis, & expeditionibus intromittere quovis modo audent; dum enim excommunicatio in hac Bulla fertur, ſermo eſt de procuratoribus.

4 Corrector Cancellariæ Apoſtolicæ an ſubjiciatur excommunicationi intromittendo ſe in cauſis interdictis à Pio IV.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm non ſolum procuratores litterarum minoris juſtitiæ, ſeu contradictarum afficiantur hac cenſura, verùm etiam ipſemet corrector Cancellariæ Apoſtolicæ.

Filliuc. *tract.* 14. *c.* 10. *quæſt.* 8. *n.* 178. *verſ. quinto*, & *tract.* 13. *c.* 9. *quæſt.* 8. *n.* 109. *ad finem*, affirmativè reſpondet. Sed contrarium ſuſtinendum eſt, quia excommunicatio extendenda non eſt ultra perſonas, ad quas legiſlator in ſua conſtitutione extendit. Summus autem Pontifex non extendit iſtam excommunicationem ad correctorem, ſed ad procuratores, & correctorem coërcere intendit

ſub pœna indignationis Apoſtolicæ, non verò excommunicationis, ut conſtabit examinanti verba ipſius Bullæ, ibi: *diſtrictiùs inhibentes præfato, ac pro tempore exiſtenti correctori ſub indignationis noſtræ; procuratoribus verò præſentibus, & futuris, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, necnon privationis officiorum, & beneficiorum quorumcumque per eos obtentorum, inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, aliiſque noſtris, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio inferendis, & applicandis pœnis, ne de cauſis, negotiis, & expeditionibus*, &c.

Alia præcedenti ſimilis excommunicatio habetur in Bulla 56. ejuſdem Pontificis Pii IV. quæ incipit, *Inter multiplices Paſtoralis officii*, edita anno 1562. Junii, contra locum tenentes, judices, & notarios præſumentes ſe intromittere in expeditionibus, decretis, aliis in præfata Bulla prohibitis, illa immutare, vel alterare, quæ autem in præfata Bulla prohibeantur, videri poſſunt in præfata Bulla; quam etiam Paulus V. in Bulla *Univerſi*.44. aliàs 71. confirmavit, quo ad ea, quæ ipſius conſtitutioni non adverſantur.

PUNCTUM XII.

De excommunicatione contra Legatos, Vicelegatos, Gubernatores judices, officiales, & commiſſarios, qui præſumunt ſe in officiis Notariorum per Cameram venditis, aut vendendis, aut in ſcripturis in præjudicium Notariorum per ſe, vel per alios intromittere, aut Notarios illa officia ementes vexare.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio lata eſt à Pio IV. in Bulla, quæ incipit, *Superna providentia*; circa quam duo de more diſſeram.

Primò, quænam ſit materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius excommunicationis.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt actiones in hac Bulla prohibitæ.

Prima actio eſt temerè quovis colore, vel prætextu intromittere ſe in officiis, & ſcripturis Notariorum, officia ementium, in præjudicium ipſorum Notariorum.

Secunda eſt, diſponere de hujuſmodi officiis, vel ſcripturis.

Tertia eſt, Notarios, qui illa officia pro tempore emerunt moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere. Amplia, ſive hæc faciant per ſe, ſive per alios, iſtæ omnes actiones explicitè, & clarè in præfata Bulla §. 11. continentur.

Quid autem unaquæque iſtarum actionum ſignificet, conſtat ex iis, quæ in Bulla Cœnæ, & in explicatione aliarum cenſurarum tradidi.

Dixi in propoſitione, *temerè*, quia ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur audacia, & præſumptio, quia in Bulla dicitur, *ne audeant, vel præſumant.*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt communitates, collegia, & aliæ particulares perſonæ, & Legati pro tempore, Vicelegati, Gubernatores, Poteſtates, officiales, judices, & commiſſarii, quovis privilegio, & dignitate gaudeant; ſic enim expreſſe decernitur in præfata Bulla §. 11. *verſ. diſtrictiùs inhibentes*, ubi non ſolum enumerantur actiones ſub cenſura prohibitæ, verum etiam perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur, ibi *diſtrictiùs inhibentes quibuſvis communitatibus, collegiis, & aliis particularibus perſonis pro tempore exiſtentibus, Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Poteſtatibus, officialibus, & judicibus, & commiſſariis quibuſcumque auctoritate, poteſtate facultatibus, privilegiis, prærogativis, præeminentiis, & dignitatibus munitis, ne ſub indignationis noſtræ, & excommunicationis latæ ſententiæ, aliiſque quoad inferiores Legatis, & Vicelegatis prædictis, ejuſdem theſaurarii arbitrio moderandis applicandis & infligendis pœnis quovis quæſito colore, ingenio, vel prætexta audeant, ſeu præſumant ſe ulterius in eiſdem Notariatuum officiis, tam per Cameram venditis, quam deinceps vendendis, ac aliis præmiſſis, vel eorum interpretatione, ac originalibus ſcripturis officia hujuſmodi, ipſorúmque Notariorum præjudicium concernentibus, per ſe, ſeu eorum cancellarios, ſeu ſecretarios, aut ſcribas, vel alium, ſeu alios intromittere, aut de illis quomodolibet diſponere, ſeu Notarios illa pro tempore ementes moleſtare, perturbare, vel impedire, aut contra eos procedere. Decernentes, & declarantes detentores prædictos ſpoliatos eſſe, dici, & cenſeri, aut illis actionem ſpolii propterea competere, aut deſuper agere.*

Objicies primò contra dicta in propoſitione quoad communitates, & collegia; univerſitas excommunicari non poteſt, *c. Romana de ſent. excommunicationis*, ergo neque communitates, & collegia: ergo communitates non ſunt ſubjectum iſtius excommunicationis.

Reſpondeo univerſitatem, & communitatem, abſolutè, & vagè ſumptam, excommunicari non poſſe; poſſe verò ſingulos de communitate, & univerſalitate delinquentes, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 1. q. 1. punct. 4. verſ. 4. conditio.*

Objicies ſecundò, Legati, & Vicelegati non afficiuntur aliis pœnis arbitrariis in hac Bulla impoſitis, ergo neque afficiuntur excommunicatione.

Reſpondeo negando conſequentiam; iſti enim excipiuntur ab aliis pœnis arbitrio theſaurarii applicandis, & infligandis; non autem ab indignatione Apoſtolicæ, & excommunicatione latæ ſententiæ.

PUNCTUM XIII.

De excommunicatione contra Rectores, Gubernatores alióſque officiales, & miniſtros, qui pœnas, & mulctas pecuniarias, & confiſcationes alteri applicant, quàm Cameræ Apoſtolicæ.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Applicatio pœnarum, & confiſcationum alteri facta quàm fiſco, eſt materia excommunicationis latæ in Bulla Pii IV.*
3 *Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
4 *Applicantes pœnas, aut confiſcationes alteri quàm fiſco aut Cameræ Sedis Apoſtolicæ, ligantur excommunicatione, vel ſuſpenſione, prout ipſi elegerint.*

1 PIus IV. in Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem*, & eſt 43. in ordine, contra Prælatos tulit cenſuras excommunicationis, & ſuſpenſionis ſub disjunctione. Circa quam Bullam, 1 Refertur textus, in quo illa excommunicatio continetur.

Primò, quæram, quænam ſit hujus cenſuræ materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quàm pœnam incurrant qui contra iſtam conſtitutionem delinquunt.

PRIMA PROPOSITIO.

2 MAteria iſtius Bullæ, ſeu cenſuræ, eſt applicatio pœnarum, & mulctarum, aut confiſcationum alteri, quàm fiſco, & Cameræ Sedis Apoſtolicæ: hæc propoſitio præcipuè conſtat ex verbis præcitatæ Bullæ, ſtatim referendis. 2 Applicatio pœnarum, & confiſcationis alteri facta quàm fiſco, eſt materia excommunicationis latæ in Bulla Pii IV.

Ampliatur hæc propoſitio primò, pro quovis crimine mulctæ, & confiſcationes debeantur, ſic enim colligitur ex illis verbis *pro quibuſvis criminibus.*

Ampliatur ſecundò pœnis, mulctis, & confiſcationibus, tam poſitis à jure communi, quàm municipali, vel per decreta Rectorum, Gubernatorum, aliorúmque officialium; textus enim de his omnibus loquitur, ut patet ex illis verbis, *pro quibuſvis criminibus à jure communi, vel municipali, ſive etiam per decreta, edita, proclamata, aut banimenta inflicta*, &c.

Limitatur primò, modò pœnæ, & confiſcationes ſolvendæ, & locandæ ſint in civitatibus, & locis Summo Pontifici immediatè ſubjectis: iſtæ enim cedunt fiſco, & Cameræ Apoſtolicæ, ut apertè habetur in illis verbis; *hac in perpetuum valitura conſtitutione ſancimus, ut in omnibus, & ſingulis civitatibus, terris, & locis, ut præfertur, nobis, & Sedi Apoſtolicæ ſubjectis.*

Limitatur ſecundò, modò præfatæ pœnæ, & confiſcationes ex titulo verè oneroſo, pecunia actualiter numerata alteri, applicatæ non fuerint; nam ſi alteri ex præfato titulo oneroſo debentur, Summus Pontifex præcipit illas per officiales Cameræ Apoſtolicæ exigi, & poſtmodum cum præviæ dictæ Cameræ mandato tradi iis, quibus applicatæ fuerant, ut in præfata Bulla decernitur §. 4. *verſ. ne autem.* Idem diſponitur in pœnis, mulctis, & confiſcationibus, quæ applicatæ ſunt pro reparationibus murorum, pontium, & viarum, & præſertim Eccleſiarum, & piorum locorum, aliiſque rebus publicis, ut in præcitato § 4. decernitur.

Ex dictis igitur conſtat, pœnas, confiſcationes, & mulctas impoſitas à jure, vel per decretum, & ſententiam pro quovis crimine in locis Sedis Apoſtolicæ, ſolvendas eſſe Cameræ, modò ex titulo oneroſo alteri non debeantur, ut applicatæ non ſint pio loco, aut pro bono publico,

Limitatur tertiò in pœnis, & mulctis quæ pro reparatione damnorum in agris, vineis, aut ſylvis debentur, iſtæ enim abſolutè excipiuntur in §. 2. ibi, *illis tantùm, quæ pro damnis in poſſeſſionibus, vineis, agris, ſylvis, & nemoribus illatis impoſita fuerunt, exceptis.*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 SUbjectum iſtius Bullæ, ſeu cenſuræ ſunt omnes rectores, præſidentes, officiales, & miniſtri civitatum, & locorum ſtatus Eccleſiaſtici, qui alteri, quàm fiſco Cameræ Apoſtolicæ, prædictas, pœnas, confiſcationes, & mulctas applicare audent: hæc propoſitio patet ex illis verbis, *Rectoribus, & Provinciarum Præſidibus, ſeu Gubernatoribus ſive Legatis, cæteriſque officialibus, & juſtitiæ miniſtris*, & ad has perſonas reſpexit Summus Pontifex, dum excommunicationem impoſuit in §. 3. 3 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

Obſerva tamen contra Filliucium *tr. 14. c. 10. q. 7. n. 187.* iſtas cenſuras non extendi ad Legatos, quamvis enim etiam iſti graviter peccant cum faciant contra Summi Pontificis diſpoſitionem in materia gravi, & illius indignationem incurrant, non tamen ſubjiciuntur

pœnis

pœnis & cenſuris hujus Bullæ, ut quiſque facilè conjicere poterit, ſtc perpendendo præcitatæ Bullæ verba in § 3 *inhibentes univerſis & ſingulis Legatis,ſub indignationis noſtra,ac rectoribus,& aliis ſupradictis ſub excommunicationis, ſeu ſuſpenſionis à divinis,aliiſque arbitrii noſtri pœnis eo ipſo incurrendis.*

TERTIA PROPOSITIO.

4 Applicantes pœnas, aut confiſcationes alteri quàm fiſco, aut Cameræ Sedis Apoſtolicæ ligantur excommunicatione, vel ſuſpenſione, prout ipſi elegerint.

4 DElinquentes contra iſtam conſtitutionem, præter pœnam arbitrariam afficiuntur pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, prout ipſi delinquentes elegerint. Ratio eſt, quia quando cenſuræ ſub forma disjunctiva feruntur, in poteſtate delinquentis eſt unam cenſuram quam velit, eligere, ut docui *de cenſuris, diſp.1. quæſt. 1. punct 7. n.4. & 5.* in hac autem Bulla fertur cenſura excommunicationis, & ſuſpenſionis ſub forma disjunctiva, ibi, *ſub excommunicationis, ſeu ſuſpenſionis à divinis, aliiſque arbitrii noſtri pœnis eo ipſo incurrendis*, &c. quamquam Filliucius *loco cit.* opinari videtur excommunicationem incurri à laicis, ſuſpenſionem verò à clericis. Ugolinus verò, Henriquez, & alii. quos retuli *de cenſuris loco cit.* exiſtimant nullam cenſuram incurri, quoties ſub disjunctione fertur. Vide quæ tradidi *de cenſuris loco cit.* ubi etiam oſtendi, quam cenſuram ſub disjunctione latam incurrat delinquens, qui neutram cenſuram eligit.

PUNCTUM XIV.

De excommunicatione contra Doctores univerſitatum, gymnaſiorum & alios facultatem doctorandi habentes, ſi patiantur aliquem ad Cathedras, vel ad gradum aliquem promoveri, non facta fidei profeſſione.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
4 *Doctoratûs gradum ſuſcipientes non facta fidei profeſſione non ligantur excommunicatione, juxta probabiliorem DD ſententiam.*

1 Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur in quodam motu proprio Pii IV. qui incipit, *In ſacroſancta*, in quo motu præcipitur, ut qui artem aliquam litterariam ſuſcepturi ſunt e.g. Medicinam, Theologiam, Grammaticam, etiamſi eam privatim in domibus docere velint (ut patet ex illis verbis, *in quibuſvis ſtudiorum generalium univerſitatibus, aut gymnaſiis publicis, aut alibi*) fidei profeſſionem faciant; alioquin irritus ſit gradus & promotio; illi verò, qui promotioni præſunt, aut doctorandi facultatem habent, non poſſint quemquam promovere, ſeu pati, ut promoveatur, non facta fidei profeſſione, alioquin non ſolum privationem dignitatum, & officiorum, & inhabilitatem ad illa, verùm etiam excommunicationem incurrunt, niſi ſint antiſtites; iſtis enim non eſt impoſita excommunicatio, ſed interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ut patet ex verbis præcitati motus, ibi; *Ac omnibus, & ſingulis earumdem univerſitatum, & gymnaſiorum Rectoribus, Doctoribus, & aliis ſuperioribus, ac aliàs facultate doctorandi habentibus, cujuſcumque ſtatus, gradus, conditionis, & præeminentiæ etiamſi Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, vel majori dignitate, etiam Cardinalatus honore, ac Ducali, vel alia, etiam Regia, & Imperiali auctoritate præfulgeant ne quem in univerſitatibus, civitatibus, oppidis, vel aliis locis, ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubjectis, aliter cathedras, aut alias lectiones retinere conſequi, vel ad gradus promoveri reſpectivè patiantur in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, quoad antiſtites, quoad verò ad inferiores, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, necnon privationis omnium, & ſingulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum Eccleſiaſticorum per eos quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, eo ipſo per contra facientes incurrendis pœnis diſtrictius jubemus, ac quaſcumque promotiones electiones, & admiſſione, abſque proceſſu, certaque de religione, & fide Catholica notitia ac dicta fidei profeſſione ſic (ut præfertur) præcedente, pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe, neque cuiquam in judicio, vel extra ſuffragari poſſe, ſicque per quoſcumque judices, & commiſſarios judicari debere*, &c. *non obſtant*, &c.

Hinc quiſque facilè poterit colligere.

Primò, quænam ſit materia iſtius excommunicationis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum, etiamſi Doctores non conveniant inter ſe, ut ex dicendis clarè conſtabit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis eſt promotio, & permiſſio promotionis alicujus, ad cathedras, lectiones, vel gradus, non facta fidei profeſſione; ſic enim habetur in præcitato Pii IV. motu, ibi: *aliter cathedras, vel alias lectiones retinere, conſequi, vel ad gradus promoveri reſpectivè patiantur.*

Ex quo ſequitur eum, qui aliquem ad gradum doctoratûs, magiſterii, baccalaureatûs, vel licentiaturæ, admittit, vel promoveri permittit abſque fidei profeſſione, in excommunicationem incidere.

Hoc tamen intelligi poſſe videtur cum hac limitatione, ſeu conditione, modò permittent promoveri ſit Rector, Doctor, vel Superior gymnaſiorum, vel univerſitatum, in quibus fit promotio, aut facultatem habeat doctorandi, ut patet ex illis verbis, *ac alias facultatem doctorandi habentibus.*

Ex quo ſequitur aſtantes, teſtes, alioſque functioni doctoratûs intereſſentes abſque facultate doctorandi, non affici cenſura iſtius conſtitutionis, modò non ſint univerſitatum, ac gymnaſiorum Rectores, Doctores, vel Superiores.

Secundò intelligitur, modò permittens aliam ad doctoratum evehi, hoc permittat in locis ſibi ſubjectis ſpiritualiter, vel temporaliter, ut patet ex illis verbis, *in univerſitatibus, civitatibus, oppidis, vel aliis locis ſibi in ſpiritualibus, vel temporalibus ſubjectis.* Quamobrem ſi, ego, qui ampliſſimum doctorandi privilegium ab Auguſtiſſimo Imperatore Matthia obtinui, aliquem in locis mihi non ſubjectis laurea doctoratûs cohoneſtarem, vel ab alio cohoneſtari permitterem, ab hac cenſura immunis eſſem, ut patet ex allata ratione, non tamen liber eſſem à lethali culpa promovendo ad doctoratum, quia in eadem Bulla, ſub eodem, interdictum eſt Comitibus Palatinis, & aliis facultatem doctorandi habentibus, ne quemquam ad doctoratum, vel gradum admittant ante fidei profeſſionem, & præterea admiſſio, & promotio irrita redditur, & invalida, ut patet ex verbis ſub finem Bullæ relatis, quæ generalia ſunt, & ad quoſcumque promoventes extenduntur. Imò etiam probabile eſt admittentem aliquem ad doctoratum in locis non ſuis, ſubjici excommunicationi, quia dici poteſt, illa verba *in locis ſubjectis*, referri ad eos, qui retinent habentes cathedras in ſuis locis, non facta fidei profeſſione.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt Rectores univerſitatum, ac gymnaſiorum, & alii facultatem doctorandi habentes, qui aliquem permittunt retinere, vel conſequi Cathedras, vel lectiones, aut ad gradus promoveri, non facta fidei profeſſione. Hoc verum eſt, ſive promoventes ſint laici, ſive Eccleſiaſtici, in quacumque dignitate conſtituti, ut patet ex verbis præcitati motus, ibi, *cujuſcumque ſtatus, gradus, &c.* Hæc tamen eſt differentia inter antiſtites, & alios, quòd antiſtites afficiuntur interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ; alii verò puniuntur pœna excommunicationis, privationis omnium dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum Eccleſiaſticorum, & inhabilitatis ad illa, & alia, in poſterum obtinenda. — 3 Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm illi, qui recipiunt Cathedras, vel gradus, non facta fidei profeſſione, ſubjiciantur huic cenſuræ? Rodriquez *tom 2. quæſt. de regul q 72. art. 2.* Filliuc. *tract. 14. c. 10. q. 1. n. 163. & quæſt 5 n. 174.* affirmativè reſpondent. — 4 Doctoratûs gradum ſuſcipientes, non facta fidei profeſſione non ligantur excommunicatione, juxta probabiliorem DD ſententiam.

Sed oppoſitum mihi verius, & probabilius videtur; cenſeo enim iſtam excommunicationem extendi ſolùm ad promoventes, & promoveri permittentes, tum quia ſic clarè colligitur ex præcitato motu, in quo verba, in quibus cenſura continetur, referri ſolùm videntur ad promoventes, ſeu promoveri permittentes, tum quia in materia pœnali benignior interpretatio facienda eſt. Ita Sotbus *in compendio privilegiorum. verb. profeſſio fidei, ſub finem.* Sanch. *in opere morali, l. 2. c. 5. n. 4.* & alii quos ego retuli *de legibus, diſp. 5. quæſt. 2. punct. 3. n. 14.*

Addit Sanchez *loco cit.* iſtum motum non eſſe in omnibus locis receptum, conſequenter ubique non obligare.

PUNCTUM XV.

De excommunicatione contra dominos, alioſque officiales foventes uſuras, & compellentes ad ſolutionem uſurarum.

1 *Refertur textus in quo iſta excommunicatio continetur.*
2 *Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.*
3 *Judex ferens ſententiam in favorem uſurarii ut ſolvatur uſura, vel ſoluta non repetatur ligatur excommunicatione.*
4 *Scribens, vel dictans ſententiam, qua præſcribuntur ut uſuræ ſolvantur, vel ſoluta non repetantur, non ligatur excommunicatione.*
5 *Statuta non delens, quibus decernitur uſuras ſolvi, vel ſolutas non reſtitui, ligatur excommunicatione, ſi is qui non delet, poteſtatem habeat delendi hujuſmodi ſtatuta.*
6 *Statuta præfata non delens ligatur excommunicatione, etiamſi omittat delere abſque ſcientia & præſumptione.*
7 *Non delens ſtatuta de ſolvendis uſuris facta poſt iſtam conſtitutionem, non ligatur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris.*
8 *Præſumens ſervare ſtatuta, vel conſuetudines de uſuris ſolvendis editas, poſt Clementinam unicam, de uſuris, ligatur excommunicatione.*
9 *Excommunicatio lata contra ſervantes ſtatuta, vel conſuetudines de ſolvendis uſuris, afficit ſolùm poteſtates, judices, & alios officiales.*
10 *Unaquæque actio in hac Clementina expreſſa ſufficit ad incurrendam excommunicationem.*
11 *Actiones foventes uſuras non ſunt materia iſtius excommunicationis, niſi illæ actiones in hac Clementina expreſſæ ſint.*

Digitized by Google

12 *Enumerantur perſonæ quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.*
13 *Communitas ſeu reſpublica faciens ſtatuta de ſolvendis uſuris, vel de ſolutis non repetendis, ſubjicitur excommunicationi, non ut communitas eſt, ſed quatenus ſingulares perſonæ delictum committunt.*
14 *Eccleſiaſtici facientes ſtatuta de ſolvendis uſuris vel de ſolutis non repetendis, ligantur excommunicatione, quoties id faciunt auctoritate laica.*
15 *Principes temporales, aut alii officiales à Principe conſtituti, facientes aliquam actionem in hac Clementina unic. de uſuris, expreſſam, juxta tutiorem ſententiam excommunicationem incurrunt.*

1 Referetur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 ISta excommunicatio habetur in *Clementina unica, de uſuris* ibi: *Nos igitur pernicioſis his auſibus obviare volentes ſacro, approbante Concilio, ſtatuimus, ut quicumque communitatum ipſarum Poteſtates, Capitanei, Rectores, Conſules, Judices, Conſiliarii, aut alii quivis officiales, ſtatuta hujuſmodi de cætero facere, ſcribere, vel dictare; aut quod ſolvantur uſuræ, vel quod ſolutæ cùm repetuntur, non reſtituantur plenè, ac liberè ſcienter judicare præſumpſerint, ſententiam excommunicationis incurrant, eamdem etiam ſententiam incurſuri, niſi ſtatuta hujuſmodi hactenus de libris communitatum ipſarum (ſi ſuper hoc poteſtatem habuerint) infra tres menſes deleverint, aut ſi ipſa ſtatuta, ſive conſuetudines, effectum eorum habentes quoquo modo præſumpſerint obſervare.*

Ex quibus verbis quilibet facilè poteſt colligere materiam, & ſubjectum iſtius excommunicationis, de quibus majoris perſpicuitatis gratia in duabus proximè ſequentibus propoſitionibus breviter diſſeram.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Aſſignatur materia iſtius excommunicationis.

2 MAteria iſtius excommunicationis ſunt ſex actiones hîc prohibitæ.

Prima eſt, facere ſtatuta de ſolvendis uſuris, vel non reſtituendis, cum repetuntur. Qui autem *ſtatutorum* nomine intelligantur, conſtat ex dictis in expoſitione Bullæ Cœnæ.

Secunda eſt, ſcribere præfata ſtatuta.

Tertia eſt, hujuſmodi ſtatuta dictare.

Quarta, ſcienter judicare, ſeu ſententiam ferre, ut ſolvantur uſuræ, vel non ut reſtituantur plenè, & liberè, cum ſolutæ repetuntur.

3 Judex ferens ſententiam in favorem uſurarii, ut ei ſolvantur uſuræ, vel ſolutæ non repetantur, ligatur excommunicatione.

Obſerva tamen circa præfatas quatuor actiones, excommunicationem non incurri, niſi fiant cum præſumptione; textus enim utitur verbo *præſumpſerint*, conſequenter ignorantia quælibet, excuſat, niſi forte cum ingenti temeritate conjuncta ſit, ut alibi ſæpiùs dixi. Ex quo ſequitur eum, qui ſententiam fert in favorem uſurarii, ignorans latam eſſe excommunicationem, aut neſciens pecuniam, quam uſurario adjudicat, eſſe pretium mutui formalis, aut virtualis, non incidere in iſtam excommunicationem; quia non judicat ſcienter nec præſumit.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm judex ferens ſententiam in favorem uſurarii, ut illi uſura ſolvatur, vel ſoluta non repetatur, incidat in iſtam excommunicationem, etiamſi judicet ex propria voluntate, nec adſit ullum ſtatutum fovens uſuras, juxta quod ſententiam ferat.

Reſpondeo incidere, quia actio judicandi diſtincta eſt à reliquis, & ipſa ſufficit ad excommunicationem incurrendam, etiam præciſſa ſtatutis, & aliis actionibus in hoc textu interdictis. Ita Suar. *diſput.* 23. *ſect.* 5. *n.* 28. & Filliuc. *tract.* 14. *c.* 10. *quæſt.* 5. *n.* 171.

4 Scribens vel dictans ſententiam, qua præſcribitur ut uſuræ ſolvantur, vel ſolutæ non repetantur, non ligatur excommunicatione.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ſcribens, vel dictans, præciſè ſententiam, in qua continetur, ut uſuræ ſolvantur, vel ſolutæ repetantur, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè, quia cenſura extendenda non eſt ultra perſonas, & actiones in diſpoſitione expreſſas, hîc autem non exprimuntur ſcribentes, vel dictantes ſententiam, ſed judicantes; neque valet ratio à pari de ſcribentibus, aut dictantibus ſtatuta, quia in materia cenſurarum non valet argumentari à paritate rationis: vel à majoris ad minus, & è contra; & actiones dictandi, & ſcribendi prohibentur circa ſtatutum, non circa ſententiam. Ita Suar. *diſput* 23. *ſect.* 5. *n.* 28. & Filliuc. *loc. cit.*

5 Sed non delens quibus decernitur uſuras ſolvi, vel ſolutas non reſtitui, ligatur excommunicatione, ſi is qui non delet poteſtatem habeat delendi hujuſmodi ſtatuta.

Quinta actio, ſeu potiùs omiſſio, eſt, non delere infrà tres menſes hujuſmodi ſtatuta de libris communitatum.

5 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta excommunicatio afficiat omnes non delentes præfata ſtatuta.

Reſpondeo afficere eos tantummodò, qui poteſtatem habent delendi hujuſmodi ſtatuta, quam poteſtatem habere ſolent conditores ſtatutorum, ſeu officiales communitatis; in textu enim dicitur, *ſi ſuper hoc poteſtatem habuerint*.

6 Statuta præfata non delens ligatus excommunicatione, etiamſi omittat delere abſque ſcientia, & præſumptione.

6 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam excommunicationem ad præfatam omiſſionem requiratur ſcientia, & præſumptio, ut in reliquis actionibus.

Reſpondeo negativè, quia in textu habetur ſolum verbum, *deleverint*; conſequenter non quælibet ignorantia excuſat ab hac cenſura, juxta regulas generales traditas *de cenſuris in genere*.

7 Non delens ſtatuta de ſolvendis uſuris facta poſt illam conſtitutionem, non ligatur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm qui non delet ſtatuta poſt tacta editionem iſtius Clementinæ, incidat in iſtam excommunicationem.

Reſpondeo negativè; quia textus loquitur de iis, qui infrà tres menſes non delent ſtatuta hactenus edita; illa autem dictio, *hactenus* deſignat tempus præteritum uſque ad præſens, in quo profertur. *l.* 1. *principio*, *ff. de novi operis nunciat.* Rota apud Farinacium *de c.* 213. *part.* 2. Tuſcus *lit. D. concluſ.* 283. Rolandus, & alii apud Graſſum *dict.* 71. & apud Barboſam *dict.* 92.

8 Præſumens ſervare ſtatuta, vel conſuetudines de uſuris ſolvendis editas poſt Clementinam unicam de uſuris ligatur excommunicatione.

Contrarium tenet Filliucius *tract.* 14. *cap.* 10. *quæſt.* 4. *n.* 171 & Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 30. exiſtimantes iſtam actionem reſpicere etiam ſtatuta futura; conſequenter qui ea non delet intra tres menſes, excommunicationem incurrit, quia hîc etiam habet ſpatium trium menſium computandum à principio ſui officii, tum ob ſimilitudinem rationis, tum ob rationabiliter præſumptam Summi Pontificis intentionem.

Sed quod ego dixi probabilius eſt, quia verba textus ſatis clarè meam ſententiam indicant.

Sexta actio eſt, præſumere ſervare hujuſmodi ſtatuta, vel conſuetudines vim ſtatuti habentes.

9 Excommunicatio lata contra ſervantes ſtatuta, vel conſuetudines de ſolvendis uſuris, afficit ſolùm Poteſtates, Judices, & alios Officiales.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm hoc militet etiam in ſtatutis, vel conſuetudinibus editis, vel introductis poſt præfatam Clementinam.

Reſpondeo affirmativè, quia textus univerſaliter loquitur in hac parte de obſervantibus ſtatuta, vel conſuetudines, effectum ſtatutorum habentes.

9 Secundò dubium eſt, utrùm iſta excommunicatio afficiat omnes, & ſingulos, qui præfata ſtatuta, vel conſuetudines obſervant.

10 Unaquæque actio in hac Clementina expreſſa ſufficit ad incurrendam excommunicationem.

Reſpondeo afficere ſolum poteſtates, judices, aliòſque officiales; quia de his tantùm ſermo eſt in præcitato textu. Quamobrem ſi aliquis de plebe præfata ſtatuta, vel conſuetudines ſervaret, in excommunicationem non incideret, licèt in hoc aliàs peccaret, ut bene Suarez *n.* 29. & Filliucius *loco cit.*

10 Tertiò dubium eſt, utrùm quælibet prædictarum actionum ſufficiat ad incurrendam excommunicationem.

Reſpondeo affirmativè, quia textus disjunctivè loquitur. Idem dic de omiſſione deletionis, hæc enim diſtincta clauſula prohibetur.

11 Actiones foventes uſuras non ſunt materia iſtius excommunicationis, niſi illæ actiones in hac Clementina expreſſæ ſint.

11 Quartò dubium eſt, utrùm actiones foventes uſuras, non tamen expreſſæ in hac Clementina, puniantur pœna iſtius excommunicationis.

Reſpondeo negativè, quia pœnæ ampliandæ non ſunt ultra ſuos terminos. Quamobrem ſi feratur lex permittens tale officium, in quo exerceri ſolent uſuræ, aut ſi feratur ſtatutum, quòd nullus pro uſura recipiat ultra tantam quantitatem non incurritur excommunicatio. Ratio eſt, quia hujuſmodi ſtatutum non cogit ad ſolvendas uſuras; vel ad eas non reſtituendas, cùm exiguntur, ſed vetat in majori quantitate recipi, & permittit in minori quantitate exigi, quod in hac Clementina interdictum non eſt ſub excommunicatione. Ita Gloſſa hîc *in verb. fovere*; & Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 5. *n.* 31. Secus dicendum eſt, ſi in ſtatuto decernatur, ut ſolvatur tanta quantitas, & non major, vel ut repetentes uſuras non audiantur in judicio infrà talem quantitatem, e.g. infrà ſex pro centum, hujuſmodi enim ſtatutum vetitum eſt in hoc capite, quia præcipit ſolvi uſuras, aut prohibet illarum repetitionem. Ita Suarez *loco cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Enumerantur perſonæ, quæ huic excommunicationi ſubjiciuntur.

12 SUbjectum iſtius excommunicationis ſunt officiales locorum, & communitatum, qui aliquam ex prædictis actionibus faciunt, in textu enim dicitur, *ſtatuimus, ut quicumque communitatum ipſarum poteſtates, Capitanei, Rectores, Conſules, Judices, Conſiliarii, aut alii quivis officiales.*

13 Communitas, ſeu reſpublica faciens ſtatuta de ſolvendis uſuris vel de ſolutis non repetendis, ſubjicitur excommunicationi, non ut communitas eſt, ſed quatenus ſingulares perſonæ delictum committunt.

13 Sed modò dubium eſt primò, utrùm communitas, ſeu reſpublica faciens hujuſmodi ſtatuta, ſubjiciatur huic excommunicationi.

Reſpondeo illos ſubjici, qui ſuo voto, & ſuffragio ad condenda hujuſmodi ſtatuta concurrunt. Quamvis enim communitas, ut ſic excommunicari non poſſint, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere*, nihilominus ſingulares perſonæ, quæ delictum ſub cenſura prohibitum committunt, excommunicationem incurrunt; ſingulares enim perſonæ ſunt ſubjectum excommunicationis. Ita Suarez, & Filliuc. *loc. cit.*

14 Eccleſiaſticis facientes ſtatuta de ſolvendis uſuris, vel de ſolutis non repetendis, ligantur excommunicatione, quoties id faciunt auctoritate laica.

14 Secundò dubium eſt, utrùm Eccleſiaſtici delinquentes contra præfatam conſtitutionem, excommunicationi ſubjiciantur.

Reſpondeo affirmativè, quoties id faciunt auctoritate laica, ut ſi clericus temporale dominium habeat, vel domini ſæcularis vices gerat; iſti enim comprehenduntur ſub nomine poteſtatum, communitatum, judicum rectorum, conſiliariorum, aut aliorum quorumvis officialium, de quibus in Bulla ſermo eſt.

15 Principes temporales, aut alii officiales Principe conſtituti, facientes aliquam actionem in hac Clementina unica de uſuris expreſſam, juxta tutiorem ſententiam excommunicationem incurrunt.

15 Tertiò dubium eſt, utrùm Princeps temporalis, aut alii officiales à Principe conſtituti, in iſtam excommunicationem incidant, faciendo aliquam ex præfatis actionibus.

Reſpondendum probabiliter videtur negativè, quia textus loquitur de communitatibus, & officialibus communitatum, ibi: *quorumdam communitates locorum*, & ibi: *quicumque communitatum ipſarum poteſtates*, &c. cùm infra, *de libris communitatum ipſarum*. Princeps autem non eſt communitas, & Rectores, Conſiliarii, Judices, aliique Officiales ab eo conſtituti, non dicuntur juxta communem loquendi modum Officiales communitatum. Ita ſentire videtur Gloſſa, & Joan. Andreas hîc in titulo iſtius Clementinæ. Oppoſita tamen ſententia valdè probabilis eſt, & in praxi tutior, ut patet ex objectione proximè afferenda.

Objicies, Princeps poteſtatem accepit à communitate, ergo ipſe & officia

Digitized by Google

officiales ab eo conſtituti, vocari poſſunt. Poteſtates & Officiales communitatis; conſequenter ligantur excommunicatione.

Reſpondeo negando conſequentiam; cùm enim reſpublica poteſtatem in Principem tranſtulerit, ut ſuppono, non poteſt ipſa poteſtates conſtituere, niſi ea concedatur à principe, vel niſi facultatem ſibi reſervaverit. Præterea officiales conſtituti à principe non dicuntur officiales communitatum effectivè ſed ſubjectivè, quia non habent auctoritatem à communitate, ſed à Principe, & juriſdictionem exercent in communitatem quæ illis ſubjecta eſt. Oppoſita tamen ſententia in praxi tutior eſt, & probabilior, eámque ſequitur Salas *in tract. de uſuris. dub. 47. n. 12.* quem ego ſequutus ſum *in meo tract. de contractibus, diſp. 3. quæſt. 3 punct. 15. n. 12.*

PUNCTUM XVI.

De excommunicatione contra deferentes, vel deferri concedentes in ſtatu Eccleſiaſtico arma brevioris menſuræ trium palmorum.

1 *Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.*

2 *Officiales & miniſtri locorum ſtatus Eccleſiaſtici quandonam ligentur excommunicatione, concedendo facultatem deferendi arma brevioris menſura trium palmorum.*

3 *Arma brevioris menſura trium palmorum deferentes in ſtatu Eccleſiaſtico excommunicationem incurrunt, ſi deferant virtute facultatum, exceptis tamen cultellis aptis ad ſcindendum panem.*

4 *Extranei deferentes arma brevioris menſura, dum per ſtatum Eccleſiaſticum tranſeunt, non ligantur excommunicatione.*

5 *Concedentes, vel deferentes arma brevioris menſura in ſtatu Eccleſiaſtico, non ſolùm ligantur excommunicatione, verùm etiam ſuſpenſione à divinis.*

1 Refertur textus, in quo iſta excommunicatio continetur.

1 PIus IV. in Bulla, quæ incipit *Cùm cives*, & eſt 49. in ordine in Bullario novo, ſub pœna ſuſpenſionis à divinis & excommunicationis latæ ſententiæ, & aliis pœnis arbitrariis, prohibet Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Rectoribus, Præſidibus, aliiſque Officialibus almæ Urbis, civitatum, aut locorum ſtatus Eccleſiaſtici, ne facultatem concedi deferendi quoquomodo etiam in itineribus, aut etiam prætextu militiæ vel executoriæ ſententiæ, tormenta ignea *archibuſeta* vulgariter nuncupata brevioris menſuræ duorum palmorum aut alibi retinendi, vendendi, emendi, aut quoquo titulo recipiendi. Rurſus in eadem Bulla contra eos, qui prædicta tormenta prætextu dictarum licentiarum deferunt, vel retinent non ſolùm crimen læſæ majeſtatis ac rebellionis, & aliæ pœnæ latæ à jure promulgantur, verùm etiam pœna ſuſpenſionis à divinis, & excommunicationis inſligi videtur.

Verùm quia bono publico ſufficienter cautum non erat per iſtam Pii IV. conſtitutionem, Pius V. in alia Bulla 145. in ordine, quæ incipit, *Cùm vices*, non ſolum præfatam conſtitutionem innovavit, & pro hic inſerta haberi voluit, verùm etiam ſuſpenſionem à divinis & excommunicationis latæ ſententiæ, aliáſque pœnas arbitrarias extendit. *Primò*, contra eos, qui facultatem concedunt deferendi in ſtatu Eccleſiaſtico cultellos, pugiones, & quodlibet aliud armorum genus brevioris menſuræ trium palmorum *Secundò* contra eos, qui præfata arma deferunt ſub clypeo illarum facultatum, id eſt, virtute illarum licentiarum, quas enim Summus Pontifex viribus privat, & invalidas penitùs reddit. His poſitis duo explicabo.

Primò, quinam huic cenſuræ ſubjiciantur, concedendo licentiam deferendi præfata arma.

Secundò, quinam iſtam excommunicationem incurrant deferendo hæc arma.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Officiales & miniſtri locorum ſtatus Eccleſiaſtici quandonam ligentur excommunicatione, concedendo facultatem deferendi arma brevioris menſuræ trium palmorum.

2 OMnes, & ſinguli miniſtri, & officiales civitatum, ſeu locorum ſtatus Eccleſiaſtici huic cenſuræ ſubjiciuntur, concedendo facultatem deferendi pugiones, cultellos, aut quodvis aliud armorum genus brevioris menſuræ trium palmorum in Urbe, civitatibus, aliiſque locis ſtatus Eccleſiaſtici, ut conſtabit ex verbis Bullæ ſtatim referendis.

Amplia primò, quovis prætextu, ſive colore concedant, ibi: *ſub quovis colore.*

Amplia ſecundò, etiamſi facultas detur ad breve tempus, ibi: *ad quocumque etiam breviſſimum tempus concedere.*

Limita, modò adſit præſumptio, & audacia; in textu enim dicitur, *ne ſub ſuſpenſionis à divinis, ac excommunicationis lata ſententia, aliiſque arbitrio noſtro pœnis, cuiquam tale genus armorum ſub quovis colore deferendi licentiam, & facultatem ad quodcumque, etiam breviſſimum tempus concedere audeant, vel præſumant.*

Ex quo patet ignorantiam, tam juris, quàm facti excuſare. An autem ignorantia pœnæ excuſet, dictum eſt, *de cenſuris in genere.*

Hæc propoſitio cum præfata limitatione, & ampliationibus manifeſtè conſtat ex verbis conſtitutionis Pii V. ibi: *inhibentes, prout tenore præſentium inhibemus omnibus, & ſingulis etiam de latere noſtro Legatis, ne ſub indignationis noſtra, & quibuſcumque Vicelegatis, gubernatoribus, rectoribus, Præſidibus, & aliis miniſtris, & Sedis Apoſtolica, ſeu civitatum, & terrarum præfatarum officialibus, ne ſub ſuſpenſionis à divinis, ac excommunicationis lata ſententia, aliiſque arbitrii noſtro pœnis, cuiquam talem genus armorum, ſub quovis colore deferendi licentiam, & facultatem ad quocumque, etiam breviſſimum tempus condere audeant, vel præſumant.*

SECUNDA PROPOSITIO.

3 DEferentes præfata arma in ſtatu Eccleſiaſtico excommunicationem hujus Bullæ incurrunt.

Limita primò, in cultellis aptis ad ſcindendum panem, iſti enim excipiuntur in hac Bulla, ibi: *exceptis cultellis aptis ad ſcindendum panem, qui tamen eſſe non poſſunt majoris longitudinis unius palmi, & ſine cuſpide, &, ut vulgò dicitur,* ſpuntati. Quamquam iſtam Bullam, quoad cultellos ſine cuſpide, contrario uſu abrogatam eſſe putat Filliuc. *tract. 14. cap. 10. quæſt. 7. num. 176.*

Limita ſecundò, modo virtute prædictarum facultatum præfata arma deferant: nam in textu dicitur, *eos, qui ſub illarum clypeo dictum genus armorum detulerint pœnam præfatam omnino incurſuros illoſque irremiſſibiliter puniendos fore.* Ex quo inferendum videtur eos, qui propria ſponte, & ex propria malitia, abſque ulla prorſus licentia, præfatum armorum genus deferunt, non incidere in excommunicationem. Quamvis enim in præcedentibus verbis prohibita, ſit prædictorum armorum delatio quovis modo, nihilominùs dum Summus Pontifex pœnam, de qua nos agimus, imponit, loquitur ſolùm de illis, qui præfata arma ſub clypeo facultatum deferunt. Negandum tamen non eſt, quin aliis pœnis puniendi ſint, præſertim ſi tormenta ignea contra Pii IV. conſtitutionem geſtent, ut ex ipſius Bulla initio hujus puncti adnotavimus.

3 Arma brevioris menſuræ trium palmorum deferentes in ſtatu Eccleſiaſtico excommunicationem incurrunt ſi deferant virtute facultatum, exceptis tamen cultellis aptis ad ſcindendum panem.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm hanc cenſuram illi ſolùm incurrant, qui in ſtatu Eccleſiaſtico degunt, aut etiam illi, qui per Eccleſiaſtica loca tranſeunt.

Reſpondeo in hac re ſervari poſſe regulas, quas ego tradidi in tractatu *de legib. diſp. 1. quæſt 2 punct. 6. n. 35. & de cenſuris in genere diſp. 1. quæſt. 1. punct. 9. n. 20 & ſeqq.* ubi docui extraneos non affici cenſuris in alieno territorio latis, dum per hujuſmodi territorium tranſeunt. Quamobrem ſi extraneus Romam devotionis, vel alicujus negotii breviter expediendi cauſâ ſe conferat, non videtur reus iſtius excommunicationis, deferendo in itinere præfata arma. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex non tulit iſtam excommunicationem generaliter pro toto orbe, ſed pro ſtatu Eccleſiaſtico; ex regulis autem generalibus traditis *de legib.* conſtat accedentem ad aliquem locum, in quo extat peculiaris aliqua lex, quæ lata non eſt pro ſuo territorio, non teneri ſub mortali ad eam ſervandam, dum tranſit per locum, in quo præfata lex obligat, indéque brevi diſceſſurus eſt: tum quia viator non ſortitur forum loci, per quem tranſit *l. hæres abſens, §. proinde de judic.* tum quia qui tranſit aut breviter commoratur in aliquo loco, non dicitur moraliter eſſe in eo loco *l. quaſit. 3 fin. de legat. 1.* tum quia hic non defert præfata arma ſub clypeo facultatum, ut ſuppono. Vide quæ in præfatis tractatibus tradidi.

4 Extranei deferentes arma brevioris menſuræ dum per ſtatum Eccleſiaſticum tranſeunt, non ligantur excommunicatione.

5 Secundo dubium eſt, utrùm perſonæ quas in duabus propoſitionibus diximus huic cenſuræ ſubjici, afficiantur cenſura ſuſpenſionis à divinis, & excommunicationis ſimul.

Reſpondeo affirmativè; quia Summus Pontifex utramque cenſuram imponit copulativè per particulam, *ac*; natura autem iſtius dictionis eſt copulare, & conjungere præcedentia cum ſubſequentibus, & ponitur pro, *&, l. 1. §. &, cùm placuiſſet, ff. de origine juris. l. 1. §. fin. C. de ſumma Trinitate.*

5 Concedentes, vel deferentes arma brevioris menſuræ, in ſtatu Eccleſiaſtico, non ſolùm ligantur excommunicatione, verùm etiam ſuſpenſione à divinis.

PUNCTUM XVII.

De nonnullis aliis excommunicationibus contra Principes, & dominos temporales.

1 *Repreſſalias concedens contra perſonas Eccleſiaſticas incurrit excommunicationem*

2 *Agitationem taurorum, ſeu ferarum permittens, ligatur excommunicatione remiſſivè.*

3 *Locum in cauſa duelli concedens ligatur excommunicatione.*

4 *Retinens nomen Vicarii Imperatoris ligatur excommunicatione.*

5 *Cogens ſubditum ne matrimonium liberè contrahat, incurrit pœnam excommunicationis.*

MUltæ recenſentur excommunicationes, quæ præfatos Principes, & dominos temporales afficiunt, in quarum explicatione non immorabor, qui eas in præcedentibus explicavi.

1 Prima eſt contra eos, qui repreſſalias concedunt adverſus perſonas Eccleſiaſticas, *c. unic. de injuriis, in 6.* vide ſuprà dicta *diſp. 2. q. 1. punct. 1* de excommunicationibus non reſervatis, quæ ſunt omnibus communes.

2 Secunda eſt contra permittentes agitationem taurorum, ſeu ferarum, ex Bulla Pii V. quæ incipit, *De ſalute*, & eſt 47. in ordine. Vide quæ ſuprà dixi, de excommunicationibus contra clericos, ubi hanc Bullam pluribus explicavi, & ſimul oſtendi, an hoc tempore quoad excommunicationem afficiat permittentes agitationem, & ipſoſmet decertantes.

3 Tertia eſt, contra concedentes locum cauſâ duelli ex Trident. *ſeſſ. 25. c. 19. de reform.* verùm iſta excommunicatio hoc tempore reſervata ſit, tum in decreto ſacræ Congregationis, quod incipit,

1 Repreſſalia concedens contra perſonas Eccleſiaſticas incurrit excommunicationem.

2 Agitationem taurorum ſeu ferarum permittens, ligatur excommunicatione remiſſivè.

3 Locũ cauſa duelli concedẽs ligatur excommunicatione.

Sacra

Sacra Congregatio, tum in Bulla Clem. VIII. edita cauſâ duelli, de qua ſuprà, dum loquerer de excommunicationibus reſervatis omnibus communibus *diſp.2. quæſt.3. punct.50.*

4 Retinens nomen Vicarii Imperatoris ligatur excommunicatione.

4 Quarta contra retinentes nomen Vicarii Imperatoris. Vide tradita *de excommunicationibus, quæ ſunt omnibus communes.*

5 Cogens ſubditum ne matrimonium liberè contrahat incurrit pœnam excommunicationis.

5 Quinta eſt contra cogentes ſubditos, ne matrimonium liberè contrahant, ex Trident. *ſeſſ.24. cap. 9. de reform.* Vide quæ ſuprà dixi, *de excommunicationibus omnibus communibus quæſt.2. punct.6.*

Sexta eſt contra dominos temporales impedientes Legatos Apoſtolicos ne terras ſibi ſubjectas ingrediantur, *Extravag. ſuper gentes de conſuet.* Vide tradita, *diſp.1. v.12. punct.1. n.8.*

QUÆSTIO ULTIMA.

De excommunicationibus reſervatis contra dominos temporales.

1 *Dominus temporalis cogens aliquem ad celebrandum tempore interdicti, pœnam excommunicationis contrahit.*
2 *Banniens, ſeu proſcribens perſonam Eccleſiaſticam, afficitur pœna excommunicationis.*
3 *Domini temporales prohibentes ſubditis ne obſequia Eccleſiaſticis præſtent, pœna excommunicationis puniuntur.*
4 *Bannitos recipiens in terris Eccleſiæ ſubjectis hoc tempore non incurrit excommunicationem.*
5 *Duellum permittens in terris ſuis gladio excommunicationis feritur.*

PRæter excommunicationes in præcedentibus quæſtionibus explicatas, hic paucis nonnullas reſervatas attingam, qui dominorum temporalium propriæ ſunt.

1 Dominus temporalis cogens aliquem ad celebrandum tempore interdicti pœnam excommunicationis contrahit.

1 Prima eſt contra dominos cogentes aliquem ad celebrandum tempore interdicti, vel prohibentes ne obſtricti vinculo excommunicationis ab Eccleſia exeant tempore divinorum.

Iſta excommunicatio habetur, *in Clement. gravis de ſent. excommunicationis*, eámque ſuperiùs explicavi, ideo neceſſe non eſt eam hic iterum explicare.

2 Banniens ſeu proſcribens perſonam Eccleſiaſticam afficitur pœna excommunicationis.

2 Secunda eſt contra bannientes, relegantes, aut proſcribentes perſonas Eccleſiaſticas.

Iſta excommunicatio non ſolùm impoſita fuit ab Urbano VI. Bulla, quæ incipit, *Quia ſicut*; verùm etiam quotannis edi ſolet in Bulla Cœnæ *canone* 19. eámque ego explicavi, *diſp.1. quæſt.*co. ideóque nunc illius explicatione hic ſuperſedebo.

3 Domini temporales prohibentes ſubditis ne obſequia Eccleſiaſticis præſtent pœna excommunicationis puniuntur.

3 Tertia eſt contra dominos temporales prohibentes ſuis ſubditis, ne vendant Eccleſiaſticis, vel ab eis emant, ne molant triticum, coquant panem, & alia communia obſequia præſtent, quæ referuntur, *in cap. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.*

Iſta excommunicatio referenda eſt inter excommunicationes Bullæ Cœnæ, quoties domini ſæculares habentes temporale dominium prohibent hæc fieri per ſtatutum, ut patet ex dictis in Bulla Cœnæ *q.14 punct.2. illat.2.* Si verò prohibent abſque ſtatuto, vel decreto incidunt in iſtam excommunicationem, quæ tamen in hac parte non eſt reſervata. Quamobrem materia iſtius excommunicationis quatenus reſervata non eſt in præfato *cap. fin.* eſt præcipere, ne ſubditi emant, aut vendant Eccleſiaſticis, aliáque communia in obſequia præſtent; modò illa prohibitio non fiat per modum ſtatuti, & decreti formalis, ut explicavi in Bulla Cœnæ, *q. 14. punct.1. poſt primam additionem dub.1.*

Subjectum iſtius excommunicationis ſunt tantummodò domini ſæculare dominium habentes, qui præcipiunt ſuis ſubditis, ne præfata faciant cum Eccleſiaſticis. Vide tradita in Bulla Cœnæ, *q.14. citatæ punct.4. n.1. & quæſt. præced. punct.4.* ubi hanc excommunicationem in terminis explicavi.

4 Bannitos recipiens in terris Eccleſiæ ſubjectis hoc tempore non incurrit excommunicationem.

4 Quarta eſt contra recipientes bannitos in terris Eccleſiæ ſubjectis.

Iſta excommunicatio lata fuerat à Pio V. in Bulla, *Ex ſuperna*, & plures perſonas complectebatur; ſed poſtmodum à Sixto V. in Bulla, quæ incipit, *Hoc noſtri*, ſublata fuit, ut ſuperius adnotavi; ideo hic de illa opus non eſt diſſerere.

5 Duellum permittens in terris ſuis gladio excommunicationis feritur.

5 Quinta eſt contra permittentes duellum in terris ſuis.

Iſta excommunicatio lata fuit in Concilio Trid. *ſeſſ.25. cap.19. de reform.* & in Bull. Clement. VIII. quæ incipit, *Illius vices*, quam pluribus ſuprà explicavi, in excommunicationibus, quæ ſunt communes omnibus *quæſt.2. punct.* 50. eámque iterum *quæſt. præcedenti, punct.17.* ad ibi dicta me remitto.

DISPUTATIO III.

De ſuſpenſionibus omnibus in particulari.

DISPUTATIONEM, de ſuſpenſionibus novem quæſtionibus complectar.

In prima agam de ſuſpenſionibus, quæ ob malam ordinum ſuſceptionem, vel ob illorum exercitium incurruntur.

In ſecunda de ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, aliôſque Prælatos delinquentes in ordinum collatione, vel Pontificalibus.

In tertia de ſuſpenſionibus ob delicta occaſione functionis ordinum perpetrata.

In quarta de ſuſpenſionibus ob delicta circa beneficia, ſeu occaſionem beneficiorum, aut bonorum Eccleſiaſticorum.

In quinta de ſuſpenſionibus contra Prælatos, & Judices delinquentes in judicio, vel in ferendis ſententiis, vel in proprio officio.

In ſexta de ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, Prælatos, & clericos ob alia delicta diſtincta à præcedentibus.

In ſeptima de quibuſdam ſuſpenſionibus dubiis.

In octava de ſuſpenſionibus contra Religioſos.

In nona de ſuſpenſionibus contra Capitula.

QUÆSTIO I.

De ſuſpenſionibus, quæ ob malam ordinum ſuſceptionem, vel ob illorum exercitium incurruntur.

PLures de hac re ſuſpenſiones extant, quarum

Prima eſt contra recipientes ordines ante legitimam ætatem.

Secunda contra eum, qui ordines per ſaltum ſuſcepit.

Tertia contra recipientes ordines extra tempora præſcripta.

Quarta contra recipientes ordines non ſervatis debitis temporum interſtitiis.

Quinta contra ſuſcipientes ordines ſimoniacè.

Sexta contra eum, qui ordines ſuſcepit dum vinculo cenſuræ abſtrictus eſt.

Septima contra conjugatos ſuſcipientes ordines ſacros.

Octava contra ſuſcipientes ordines ſacros abſque ullo titulo.

Nona contra recipientem ordines ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit.

Decima contra ſuſcipientes ordines, vel conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, irregulari, ſimoniaco, vel ſchiſmatico.

Undecima contra ſuſcipientes ordines ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprii Epiſcopi, & ſine litteris dimiſſoriis, aut commendatitiis, ſeu teſtimonialibus.

Duodecima contra ſuſcipientes ordines à proprio Epiſcopo extra diœceſim abſque licentia Epiſcopi, in cujus diœceſi ordines conferuntur.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra recipientem ordines ante legitimam ætatem.

1 *Recipiens ordines ante legitimam ætatem, pœnam ſuſpenſionis ab executione ordinum incurrit, ſpectato jure novo.*
2 *Modò tamen recipiat aliquem ordinem ſacrum.*
3 *Et cum lethali culpa, ſecus ſi bona fide recipiat.*
4 *Ætas ad ſingulos ordines recipiendos requiſita.*
5 *Dies biſſexti computandus non eſt in ætate, quam jura præſcribunt ad ſuſceptionem ordinum.*
6 *Ætas legitima computanda eſt à die nativitatis, non conceptionis, quomodo probetur n.7.*
7 *Suſpenſio contracta per ſuſpenſionem ordinum ante legitimam ætatem arcet ab executione ordinis ſuſcepti ante legitimam ætatem, non item ab executione aliorum.*
8 *Recipiens ordines ante legitimam ætatem, incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinum tempore ordinationis.*
9 *Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem ante legitimam ætatem, non incurrit iſtam ſuſpenſionem.*
10 *Abſolutio ſuſpenſionis contracta ob ſacrorum ordinum ſuſceptionem ante legitimam ætatem, impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab alio ab ipſo ad hoc deputato.*
11 *Suſpenſio contracta ex ſuſceptione ordinum ante legitimam ætatem, non ceſſat ſtatim adepta legitima ætate.*
12 *Qui functiones ſacrorum ordinum exercet ante legitimam ætatem, eſt duplici titulo irregularis, poteſtque à ſuſpenſione contracta abſolvi manente irregularitate.*

DUo principaliter explicabo in hoc puncto.

Primò, utrùm, recipiens ordines ante legitimam ætatem pœnam ſuſpenſionis incurrat.

Secundò, à quo ſuſpenſionis abſolutionem obtinere debeat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Recipiens ordines ante legitimam ætatem pœnam ſuſpenſionis ab executione ordinum incurrit, ſpectato jure novo.

1 REcipiens ordines ante legitimam ætatem, pœnam ſuſpenſionis ab executione ordinum incurrit: hæc propoſitio clara eſt & perſpicua, ſi jus novum ſpectemus in Bulla Pii II. quæ incipit, *Cùm ex ſacrorum*, ubi Pius II. expreſsè ſuſpendit ordinatos ante legitimam ætatem, & præſumentes miniſtrare in ordine

ordine ſuſcepto ante legitimam ætatem vinculo irregularitatis obſtringit, ibi: *ſtatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſive extra tempora à jure præſcripta, ſive ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris etiam citra montanis, ad aliquem ex ſacris ordinibus fecerint promoveri, à ſuorum ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint; & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt.*

Dixi *ſi jus novum ſpectemus*, qui ſi jura ſolùm antiqua inſpiciamus probabiliſſimum eſt non extare ſuſpenſionem propriè dictam ipſo jure latam contra promotos ante legitimam ætatem. Ita S. Antonin. *3. part. tit. 14. c. 16. §. 15* Covar. *Clement. ſi furiſus part. 1. §. 1. n. 4. de homicidio*, Navarr *in manuali c. 25. n. 25. n. 70.* Diaz. *in pract. canonic. c. 16. initio*, Suarez *de cenſuris diſp. 31. ſect. 2. n. 23. & ſeqq.* Alterius *tom. 1. diſp. 10. c. 1. col. 4. & 5.* & alii contra nonnullos alios, quos innuit Lopez Salzedo apud Diaz, *loco cit. verſ. is verò.*

Objicies Honorius III. *in cap. vel non eſt compos, de temporibus ordinationum*, ſuſpendit quendam puerum tredecim annorum ordinatum in Diaconum.

Reſpondeo cum præcitatis DD. Honorium III. non tuliſſe legem generalem, ſed ſuſpendiſſe potius in injuriam ordinantis, & hæc ſuſpenſio non fuit cenſura propriè dicta, ſed particulare impedimentum, propter quod ordinatus licitè non poterat ordines exercere antequam ad legitimam perveniret ætatem.

2 Modò tamen recipiat aliquem ordinem ſacrum.

2 Limitari poteſt primò præfata propoſitio, modò recipiat aliquem ſacrum ordinem ante legitimam ætatem. Ratio eſt, tum quia in Bulla Pii II. ſermo ſolùm eſt de recipientibus ordines ſacros, tum quia ad recipiendos ordines Minores non eſt præſcripta ætas, ut conſtabit ex infrà dicendis. Ita Suarez *loc. cit. n. 25.* Toletus, Quaranta, & alii *locis infrà citandis.*

Ex quo ſequitur eum, qui minores ordines in infantia, vel alio tempore ſuſcepit, non affici irregularitate exercendo functiones minorum ordinum, etiam in ſententia illorum, qui admittunt irregularitatem incurri ab eo, qui cenſuram violat per exercitium minorum ordinum. Ratio eſt, quia non incurritur cenſura ſuſcipiendo minores ordines in qualibet ætate: ergo non incurritur irregularitas exercendo functiones minorum ordinum, cum nulla cenſura violetur per exercitium ordinis.

3 Et cum lethali culpa, ſecus ſi bona fide recipiat.

3 Limitatur ſecundò, modò receperit ſacros ordines cum lethali culpa, nam gravis ſuſpenſio non incurritur abſque mortali peccato. Imò Navar *cap. 27. n. 155.* Suarez *loco citato, num. 26. ad finem.* Alterius *loco cit. n. 8. dub. 1.* & alii putant excuſari, niſi interceſſerit dolus, ſeu præſumptio, nam in Bulla Pii II. habetur verbum, *præſumpſerint*, quod ſupponit ſcientiam, ſeu dolum. Ego verò cenſeo ad incurrendam ſuſpenſionem non requiri dolum & ſcientiam, ſed ſufficere ignorantiam ſupinam, vel affectatam, juxta dicta *de cenſuris in genere.* Ratio eſt, quia Pius II. non inquirit præſumptionem ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, ſed ad incurrendam irregularitatem, ut patet ex contextu verborum, ibi: *qui ante legitimam ætatem ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoveri à ſuorum ordinum executione, ipſo jure ſuſpenſi ſint, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrat.* Ex dictis patet

Primò, eum, qui bona fide ante legitimam ætatem ordines ſacros ſuſcepit, putans ſe legitimam ætatem habere, aut ignorans legem, ſub pœna ſuſpenſionis prohibentem ſuſceptionem ſacrorum ordinum ante legitimam ætatem, non affici pœna ſuſpenſionis, ſuſcipiendo ſacros ordines, conſequenter neque irregularem fieri, functiones ſuſceptorum ordinum exercendo, etiamſi fortè, dum functiones ordinum exercet, animadvertat ſe ordines ſacros ſuſcepiſſe ante legitimam ætatem; hic enim non violat ſuſpenſionem per exercitium ordinis ſacri, cùm ſupponam ipſum in ſuſceptione ordinum non contraxiſſe ſuſpenſionem. Ita præcitati DD. Verum tamen eſt, eum, qui ante legitimam ætatem functiones ſacrorum ordinum exercet, cognito ætatis defectu, mortaliter peccare, etiamſi illos bona fide ſuſcepetit, nam facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, & contra irregularitatem; defectus enim legitimæ ætatis inducit irregularitatem, quæ poſtea ceſſat adveniente legitimo ætatis termino, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 7. q. 2. punct. 4. n. 1.* cum Navarro, Sayro, Toleto, Ugolino, & aliis, quibus adde Suarez *tom. 5. diſp. 31. ſect. 2. n. 23.* & Garziam *de benefic. 2. part. c. 5. n. 31.*

Secundò ſequitur, eum, qui mala fide ordines ſacros ſuſcepit ante legitimam ætatem, affici pœna irregularitatis, exercendo ſuſceptis ordinibus ante abſolutionem ſuſpenſionis; nam violat ſuſpenſionem per exercitium ordinis ſacri.

4 Ætas ad ſingulos ordines recipiendos requiſita.

4 Sed modò dubium eſt primò, quænam ætas requiratur ad ſuſcipiendos ordines.

Reſpondeo ad ſuſcipiendam primam tonſuram requiri ſeptennium, *cap. nullus, de temp. ordinat.* ubi vetitum eſt conferre tonſuram infanti; infans autem dicitur, qui nondum complevit ſeptennium, *l. ſi infanti. §. ult. & l. potuit. C. de jur. deliber.* Quamobrem ſi non conſtaret de hora nativitatis, expectandus eſſet integri diei exitus; ſi non conſtaret de die, ſed de ſolo menſe, expectandus eſſet totius menſis exitus; ſi non conſtaret de menſe, ſed de anno expectandus eſſet totius anni exitus: cum enim poſſeſſio ſtet pro lege, præſcribente certum tempus completum, in favorem ipſius judicandum eſt, ita ut nullus ad primam tonſuram admittatur, quem non conſtet compleviſſe ſeptem annos. Ita Sfortius Oddo in ſimili, *tract. de reſtitutione in integrum. part. 1. quæſt. 2. art. 9.* Ad minores ordines non eſt certa ætas præſcripta, ſed quilibet elapſo ſeptennio poteſt prudenti arbitrio Epiſcopi, minoribus ordinibus inſigniri, ſervatis interſtitiis, prout Epiſcopo viſum fuerit, ut patet ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 11. de reform.* quamquam jure antiquo, *c. in ſingulis. diſt. 77.* præſcripta eſſent interſtitia ſervanda in ſuſceptione minorum ordinum. Ad ſubdiaconatum requiruntur viginti duo anni inchoati. Ad diaconatum viginti tres inchoati. Ad presbyteratum viginti quinque etiamſi per medium tantum diem inchoati ſint, ex Trid. *ſeſſ. 23. c. 12.* quòd licèt mentionem non faciat anni completi, vel incompleti, ſic tamen intelligitur communiter à DD. & ita uſu comprobatur. Ad Epiſcopatum requiruntur triginta anni completi, *c. cum de cunctis, de electione.* Ita communiter DD.

5 Dies biſſexti computandus non eſt in ætate, quam jura præſcribunt ad ſuſceptionem ordinis.

5 Rogabis primò, utrùm dies biſſexti computandus ſit in ætate quam jura præſcribunt ad ſuſceptionem ordinum.

Reſpondent nonnulli DD. non eſſe computandum. Ratio eſt, tum quia annus à jure præfixus, in odioſis conſtat 365. diebus: tum quia ſicut ille annus 1582. ex quo Gregorius XIII abſtulit decem dies à menſe Octobris, juxta Kalendarium novum, cenſebatur annus integer, ita ſentientibus Theologis, & Juriſperitis apud Henriquez *loco ſtatim citando*; contra Fornarium *cap. 3. num. 5.* & alios, ita, &c.

Ex quo deduci poteſt quid dicendum ſit de anno probationis, ſeu novitiatus; nec de anno ſuſpenſionis, quando quis per annum ſuſpenditur. Idem prælatos DD. relatus *de cenſuris diſp. 3. punct. 3. n. 5* tenet expreſsè Sylveſter *verb. ætas, quæſt. 3. & verb. relig. 4. q. 10.* Henriquez *lib. 10. cap. 19. in commentaria litt. K.* Martinus Fornarius *de ordine c. 3. n. 4.* favet Suarez *de cenſuris diſp. 59. ſect. 1. n. 6. & ſeqq.*

Sed contrarium mihi probabilius videtur: tum quia dies illâ biſſexti eſt complimentum quadriennii præcedentis, & deceat ad complementum integri circuli Solis per Zodiacum, tum quia duo illi dies pro uno computantur, *cap. quæſivit, de verb. ſignific. & l. 3. §. minorem, ff. de minor. l. cum biſſextus, de verb. ſignific.* tum quia anni computandi ſunt juxta ritum, & uſum Eccleſiæ; ut in ſimili tradunt communiter DD. de interſtitiis. Uſu autem Eccleſiæ receptum eſt, ut annus biſſexti computetur; alioquin non ſolum eſſet computandus dies præſentis anni biſſextilis, verùm neque annorum præcedentium biſſextilium, quod puto contra uſum & praxim multis in locis receptum, ubi ad ſacerdotium non admittitur qui eadem hora, qua habetur ſacra ordinatio, complet 24. annum, non habita ratione annorum biſſextilium. Vide Molinam *de contractib. diſp. 374. num. 5.* Sanchez *in opere morali lib. 4. cap. 35. n. 3 & 4.* Monetam *de conſervationibus c. 7. ad finem n. 619.* Sfortium Oddo *loco ſuprà citato n. 35.*

6 Ætas legitima computanda eſt à die nativitatis, non conceptionis.

6 Rogabis ſecundò, utrùm ætas computanda ſit à die nativitatis, an à die conceptionis.

Reſpondeo computandam eſſe à die nativitatis, quia communi uſum receptum eſt, ut ætas à die nativitatis computetur, dies tamen nativitatis non ſolum dicitur is, quo quis naturaliter ex utero matris prodit, verùm etiam ille, quo quis ſecto matris utero in lucem editur. Ita Covar. *4. decret. 2. part. c. 8. §. 2. n. 5* Mandoſius *de ætate minor. c. 1. n. 25.* Sanch. *in opere morali lib. 4. c. 35. n. 4.* contra Sfortium Oddo *de reſtitutione in integr. 1. part. q. 1. art. 2. n. 48.* & alios, arbitrantes ætatem computandam eſſe à die conceptionis, dum favorabile eſt proli ita computari. Secus dum eſt odioſum, ut in hoc caſu. Sed quod ego dixi, ſuſtinendum videtur.

7 Quomodo probetur legitima ætas.

7 Rogabis tertiò; quomodo legitima ætas probetur.

Reſpondeo in hac re conſulendum eſſe Menochium *de præſumpt. 51.* & Maſcardum *de probationibus, tom. 2. concl. 667.*

8 Suſpenſio contracta per ſuſceptionem ordinum ante legitimam ætatem, arcet ab executione ordinis ſuſcepti ante legitimam ætatem, non item ab executione aliorum.

8 Secundò dubium eſt, quem effectum pariat ſuſpenſio, quam quis contrahit ſuſcipiendo ordines ante legitimam ætatem.

Reſpondeo arcere ab executione ordinis ſuſcepti ante legitimam ætatem. Ratio deſumitur, tum ex *c. vel non eſt compos, de temp. ord. in fin.* ubi quidam puer, qui ſuſceperat diaconatum ante legitimam ætatem ſuſpenditur à diaconatu, nulla mentione facta ſubdiaconatus: tum ex Bulla Pii II. ubi imponitur irregularitas miniſtranti in ordinibus ſuſceptis ante legitimam ætatem, ibi: *& ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, irregularitatem incurrant*: ergo ſupponunt ſuſpenſi ſolum ab ordinibus ante legitimam ætatem ſuſceptis, alioquin fierent irregulares etiam miniſtrando in aliis ordinibus, quod non eſt admittendum, præſertim cùm verſemur in materia pœnali, in qua benigna interpretatio facienda eſt. Ita Alterius, *tom. 1. diſp. 10. c. 1. dub. 5.*

Ex quo ſequitur, eum, qui presbyteratum ante legitimam ætatem ſuſcepit, non repelli ab executione diaconatus, vel ſubdiaconatus legitimo tempore ſuſcepti; qui verò ſubdiaconatum, vel diaconatum accepit ante legitimam ætatem, non poteſt ad ſacerdotium promoveri: nam qui ordines ante legitimam ætatem ſuſcepit non ſolùm ſuſpenſus eſt ab uſu ordinis ſuſcepti, verùm etiam à ſuſceptione ſuperiorum ordinum, etiamſi jam ad legitimam ætatem pervenerit, ſed abſolutionem ſuſpenſionis nondum obtinuerit. Ratio eſt, tum quia cui non licet quod minus, nec ei licere debet quod majus; *cap. illorum de ſentent. excommunic.* tum quia ordo ſuperior virtualiter continet minorem, ergo ſuſpenſus à functione minoris ordinis, ſuſpenſus eſt etiam à ſuſceptione majoris, cum ordo ſuſcipiatur, ut exerceatur. Ita Suarez *diſp. 31. ſect. 1. n. 31.* Alterius *tom. 2.*

Digitized by Google

tom 2.*diſp*.10.*cap*.2.*col*.4.*verſic.his præmiſſis*. Filliuc. *tract* 17.*c*.5. *part* 6.*n*.85. & alii communiter, quos retuli *de cenſuris in genere diſp*.5.*q*.6.*p*.2.*n*.7.

9 Recipiens ordines ante legitimam ætatem, incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinum tempore ordinationis.

9 Rogabis, utrum clericus recipiens ſacros Ordines ante legitimam ætatem incurrat etiam irregularitatem, non ſolùm ſi functiones ordinum exerceat poſt completam ordinationem, verum etiam ſi eos exerceat tempore ordinationis, ut ſi diaconus in Miſſa ordinationis canat Evangelium, aut ſi ſacerdos poſt acceptam ſacerdotalem conſecrationem conſecret hoſtiam ſimul cum Epiſcopo, ut communiter fieri conſuevit.

Reſpondeo affirmativè juxta probabiliorem ſententiam. Ratio eſt, quia facit duplicem actionem prohibitam, unam ſub cenſura ſuſpenſionis, ſuſcipiendo ſacros Ordines; alteram ſub pœna irregularitatis, exercendo Ordinem ſacrum jam ſuſceptum. Ita Navarr. *conſ*. 5.*de cler.non ordinat*. Salzedo apud Diaz *in pract.c*.16.*in ſcholiis verſ*.5. Sorbus *verb.Ordines ſacri,verſ.Item notandum ſecundò*, & alii apud Stephanum Quarantia *verb ordo,verſ.colligitur*, contra Suarez *de cenſuris diſp* 31 *ſect*.1.*n*.70. Sayrum *lib*.4.*c*.15.*n*.23.& *lib*.7.*c*.12.*n* 11. Quarantam *loco cit.verſ.ampliatio illa*. Rodriquez *in ſumm*.1 *part.c*.68.*concl*.2. Avilam 3 *part.diſp*.5 *dub* 6.*verſ dico ſecundò*. Henriquez *lib*.13. *cap*.10.*lit*. F. & *lib*.14. *cap*.3.*n*.6. Alterium ea parte *tom*.2. *diſp*.9. *c*.4. *col*.12 & *ſeqq*. quorum opinio valde probabilis eſt.

Objicies primò, ſi quis celebraret in aliqua capella, in qua vetitum eſſet ſub excommunicatione celebrare, non fieret irregularis prima vice in ea capella celebrando: ergo neque, &c.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia celebrando prima vice in capella non dicitur violare cenſuram contractam, ſed tunc contrahit cenſuram quæ non incurritur, ante completam celebrationem.

Objicies ſecundò, ſacerdos ordinatus ante legitimam ætatem, ſi poſteà non celebravit, ex ſtylo curiæ, cancellariæ non diſpenſatur, tanquam irregularis, ſed abſolvitur ſolum à ſuſpenſione: ergo non contrahit irregularitatem conſecrando hoſtiam cum Epiſcopo.

Reſpondeo tacitè etiam diſpenſari in irregularitate, quam hujuſmodi ſacerdotes poſt præfatam ſuſpenſionem contrahere ſolent; vel dic ideo non concedi peculiarem diſpenſationem irregularitatis quia oppoſita ſententia non caret probabilitate.

10 Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem ante legitimam ætatem, non incurrit illã ſuſpenſionem.

10 Tertiò dubium eſt, utrùm Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem ante legitimam ætatem, incurrat illam ſuſpenſionem.

Reſpondeo negativè, juxta probabiliorem DD. ſententiam, tum quia Pius II. in præcitata Bulla loquitur de recipientibus Ordines ſacros. Epiſcopatus autem propriè & ſtrictè loquendo, non eſt ordo, ut cum probabiliori DD. ſententia docui *de ſacramentis,diſp*.8. *q.unica punct*.1.*n*.9. tum quia ſuſpenſio generaliter lata non afficit Epiſcopos, niſi exprimantur, *c.quia periculoſum de ſent. excommun. lib*.6. in Bulla autem Pii II. non exprimuntur Epiſcopi. Ita Suarez *diſp*.31. *ſect*.2.*n*.29. Alter. *tom*.2. *diſp*.10. *c*.1.*dub*.3.

SECUNDA PROPOSITIO.

11 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ob ſacrorum ordinum ſuſceptionem ante legitimam ætatẽ, impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab alio ab ipſo ad hoc deputato.

11 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ob ſacrorum Ordinum ſuſceptionem ante legitimam ætatem, impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab ipſo ad hoc deputato. Ratio eſt, quia in Bulla Pii II. non reſervatur abſolutio ſuſpenſionis, aut diſpenſatio irregularitatis, ſed ſimpliciter dicitur; *à ſuorum ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, præterea ultra alias pœnas in tales generaliter à jure inflictas, beneficiis Eccleſiaſticis poſſint jure privari.*

Neque obſtat Bulla Sixti V. contra malè promotos, in qua reſervatur abſolutio. Reſpondetur enim illam, nuperè ſatis rigoroſam ad terminos juris communis redactam fuiſſe à Clemente VIII. ut ſuperiùs adnotavi.

12 Suſpenſio contracta ex ſuſceptione ordinum ante legitimam ætatem, non ceſſat ſtatim adepta legitima ætate.

12 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio ceſſet ſtatim adepta legitima ætate.

Reſpondeo negativè, quia cenſura abſolutè lata non ceſſat lapſu temporis, ſed tollitur per abſolutionem. Secus dicendum eſt de irregularitate, qua quis ab ordinibus ſuſcipiendis, & ab illorum uſu repellitur ante legitimam ætatem; nam hujuſmodi irregularitas ceſſat adveniente legitima ætate, ut docui *de cenſuris in genere diſp*.7. *q*.2.*punct*.4.*n*.1. cum Navarro, Toleto, Ugolino, Sayro, & aliis. Ex quo ſequitur.

13 Qui functiones ſacrorum ordinum exercet ante legitimam ætatem, eſt duplici titulo irregularis, poteſtque à ſuſpenſione contracta abſolvi, manente irregularitate.

13 Primò eum, qui functiones ſacrorum Ordinum exercet ante legitimam ætatem, duplici titulo irregularem eſſe: uno ob defectum ætatis, altero ob violationem ſuſpenſionis contractæ ob ſuſceptionem ordinum ante legitimam ætatem.

Secundò illum, quia ab Epiſcopo, vel ab alio abſolutus fuit ſuſpenſione, contracta ob ſuſceptionem ordinum ante legitimam ætatem, non poſſe ante legitimam ætatem in prætatis ordinibus miniſtrare; non defectus ſuſpenſionis, quam ſuppono ablatam fuiſſe ſed ob irregularitatem ex defectu legitimæ ætatis, in qua Epiſcopus non diſpenſat. Ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio apud Garziam 2.*part.c*.5.*n*.51.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra eum qui ordines per ſaltum ſuſcepit.

1 *Suſcipiens ordinem per ſaltum, incurrit ſuſpenſionem.*
2 *Necnon & irregularitatem, ſi functiones ordines per ſaltum promoti exerceat.*
3 *Quis dicatur ordines per ſaltum ſuſcipere.*
4 *Recipiens ordines per ſaltum validè recipit.*
5 *Recipiens ordinem non ſuſcepto Baptiſmo, invalidè ordinatur. Qui verò recipit ante confirmationem, illicitè quidem, ſed tamen validè recipit.*
6 *Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem antequam recipiat alios ordines, non incurrit ſuſpenſionem latam contra promotos per ſaltum.*
7 *Conſecratio Epiſcopi qua fit prætermiſſo ſacerdotio, invalida eſt, non item aliis ordinibus prætermiſſis.*
8 *Obtinens dignitatem nondum obtentis ordinibus ad illam dignitatem requiſitis, non incurrit ſuſpenſionem.*
9 *Suſpenſionis lata contra promotos per ſaltum tres effectus.*
10 *Promotus per ſaltum non eſt ſuſpenſus ab ordinibus quos ritè antea ſuſcepit.*
11 *Qui cenſeatur ritè promotus.*
12 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in ſuſpenſione contracta ex ſuſceptione ordinum per ſaltum.*
13 *Ac etiam quoties ordinatus per ſaltum non miniſtravit in ordinibus.*
14 *Diſpenſatus ad ſuſcipiendum ordinem prætermiſſum, cenſetur etiam diſpenſatus ad exercendum ordinem ſuſceptum per ſaltum, & ad ſuſcipiendum ordinem ſuperiorem.*
15 *Ordinatus per ſaltum ex ignorantia non mortali, non incurrit ſuſpenſionem.*
16 *Non tamen poteſt exercere functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, nondum ſuſceptis inferioribus.*
17 *Nec ſuperiorem ante inferiores ſuſcipere.*

DUo principaliter in hoc puncto explicabo.
Primò, utrum recipiens ordines per ſaltum, pœnam ſuſpenſionis incurrat.
Secundò, à quo diſpenſari poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſcipiens ordines per ſaltum incurrit ſuſpenſionem.

1 SUſcipiens ordines per ſaltum afficitur ſuſpenſione. Hæc propoſitio probatur.

Primò ex c. *unico,de clerico per ſaltum promoto*, ubi indicatur ſubdiaconatum, qui per ſaltum promotus fuerat ad ſacerdotium, non poſſe diaconatum antea prætermiſſum ſuſcipere abſque diſpenſatione: ergo ſignum eſt ipſum contraxiſſe ſuſpenſionem, qua prohibetur ordinem prætermiſſum capere abſque diſpenſatione.

Secundo, quia ſubdiaconus, qui prætermiſſo diaconatu, functiones ordinis ſacerdotalis per ſaltum ſuſcepti exercere abſque diſpenſatione, ſeu miſericordia, ut *in citato,cap.unico*, habetur, ibi: *mandamus quatenus condignam pœnitentiam pro hujuſmodi negligentia injungas eidem, qua peracta ipſum in Diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis*: ergo ſupponitur ſuſpenſus.

Tertio probatur ex Concilio Trident. *ſeſſ*.23.*c*.14.*ad finem*, ubi datur Epiſcopo facultas diſpenſandi cum promotis per ſaltum, ibi *cum promotis per ſaltum ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare*. Sed diſpenſatio ſupponit vinculum: ergo promotus per ſaltum detinetur aliquo vinculo. Hoc autem vinculum non eſt aliud, quam ſuſpenſio, qua promotus per ſaltum prohibetur ordinem antea prætermiſſum ſuſcipere, & in ſuſcepto per ſaltum miniſtrare vel ad ſuperiorem aſcendere, antequam diſpenſetur: ergo promotus per ſaltum detinetur vinculo ſuſpenſionis. Ita Sotus in 4.*diſp*.25.*quæſt*.1.*art*.3. Nav. *in manuali c*.28.*n*.242. Salſedo apud Diaz *c*.24. Rodriquez *in ſumma* 2.*part.c*.17.*n* 7. Suarez *de cenſuris diſp*.31 *ſect*.1.*n*.31.& *ſeqq*. Alterius *tom*.2. *diſp* 10.*c*.5.*col*.3. & 4. Filliucius *tract*.17.*c*.5.*quæſt*.8.*n*.32. Auguſtinus Barboſa *de offic.& poteſt. Epiſc*.2.*part.alleg*.47.*n*.1. contra Archidiaconum *in c.ſollicitudo diſt*.52. Turrecrematam *ibidem art*.3. Præpoſitum & alios, quos citat, & ſequitur Bernardus Diaz *in pract canonic. c*.24.*n*.2. aſſerentes hujuſmodi promotum non poſſe quidem licitè functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti exercere; vel ad ſuperiorem ordinem aſcendere; antequam ordinem prætermiſſum capiat, non tamen affici pœna ſuſpenſionis ipſo jure lata.

2 Necnon & irregularitatem, ſi functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti exerceat.

2 Hinc ſequitur ordinatum per ſaltum incidere in irregularitatem ſi functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti exerceat. Ratio eſt, tum quia violat cenſuram ſuſpenſionis per exercitium ſacri, ut ſuppono: tum quia ſic colligitur ex Trident. *loc.cit*. ubi dat Epiſcopo facultatem diſpenſandi modò promotus per ſaltum non miniſtraverit; ſupponere igitur videtur promotum per ſaltum affici pœna irregularitatis, cujus diſpenſatio ad Papam pertinet ſaltem in delictis publicis. Ita Sotus, Suarez, Altecius, Barboſa, & alii, contra alios præcitatos DD. quam autem pœnam incurrant ſuſcipiendo

Digitized by Google

ordines prætermiſſus, aut aſcendendo ad ſuperiores, conſtabit ex infra dicendis.

3 Quis dicatur ordines per ſaltum ſuſcipere.

3 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur ordines per ſaltum ſuſcipere.

Reſpondeo illum dici, qui non gradatim promovetur; ſed ad ſuperiorem aſcendit intermiſſo inferiori, ut ſi capiat diaconatum intermiſſo aliquo minori ordine, aut ſacerdotium intermiſſo diaconatu, vel ſubdiaconatu. Ita communiter DD.

4 Recipiens ordines per ſaltum validè recipit.

4 Secundò dubium eſt, utrùm recipiens ordines per ſaltum, validè illos recipiat.

Reſpondeo affirmativè; quia ſinguli ordines ſunt Sacramenta, quæ characterem imprimunt, nec eſſentialem, & neceſſariam habent connexionem. Propterea jure antiquo presbyteratum, accipiebant aliis inferioribus ordinibus prætermiſſis; nam ordo ſuperior virtualiter continet inferiorem, nec eſſentialiter ab eo pendet. Ita Doctores citati.

5 Recipiens ordinem non ſuſcepto Baptiſmo, invalidè ordinatur. Qui verò recipit ante confirmationem, illicitè quidem, ſed tamen validè recipit.

5 Tertiò dubium eſt utrùm ſicut recipiens ordinem ſuperiorem, omiſſo inferiori, validè illum recipit, ſed pœnam ſuſpenſionis incurrit ita validè ordinetur, & pœna ſuſpenſionis afficiatur, qui ordinem recipit prætermiſſo Baptiſmo, vel Confirmatione.

Reſpondeo, & dico primò recipientem ordinem non ſuſcepto Baptiſmo graviter quidem peccare, cùm faciat contra inſtitutionem ſacramentorum in materia gravi; non tamen validè ordinatur, quia character ordinis neceſſariò ſupponit characterem Baptiſmi, qui eſt janua omnium Sacramentorum, ut ſuo loco docui cum communi DD. ſententia. Neque afficitur pœna ſuſpenſionis, tum quia hæc pœna nullibi expreſſa reperitur, tum quia cenſura ferri non poteſt in eum, qui Eccleſiæ ſubjectus non eſt, juxta illud, *de his qui foris ſunt, nihil ad nos*, qui autem Baptiſmi Sacramento nondum initiatus eſt, non eſt ſubjectus Eccleſiæ. Vide dicta *de cenſuris in genere, diſp. 1. punct 4. n. 6. & ſeq.*

Dico ſecundò, recipientem ordinem, vel conſuram ante confirmationis ſacramentum graviter peccare, quia facit contra conſuetudinem, & Concilii Trid. decretum *ſeſſ. 14. c. 4.* in materia gravi, ut docui de Sacramentis *diſp. 8. quæſt. unic. punct. 5. n. 10.* Idemque ſentiunt Salſedo apud Diaz *cap. 24.* Maiolus *lib. 4. de irregularitate, cap. 22. n. 9.* Alterius *tom. 2. diſp. 10. cap. 5. col. 1.* Barboſa *de officio, & poteſt. Epiſcopi 2. part. alleg.* contra Sotum, & Coninchum *locis ſtatim citandis*. Validè tamen recipit, quia character ordinis neceſſariò non ſupponit characterem confirmationis. Neque ſuſpenſionis pœnam incurrit, quia cenſura non incurritur, niſi in jure expreſſa habeatur. Vide Suar. *de Sacramentis, diſp. 38. ſect. 1.* Sotum *in 4. diſt. 12. q. 2. art. 4.* Maiolum, & Salſedo *locis cit.* Navar. *cap. 24. n. 9.* Henriquez *lib. 10. cap. 24.* Coninchum *tom. 1. q. 8. art. 2. n. 90. & tom. 2. diſp. 20. dub. 10. n. 101.* Reginald. *lib. 28. n. 24.* Alter. *tom. 2. diſp. 10. cap. 5. col. 1. & 2.* Barboſam *locis cit.*

6 Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem antequam recipiat alios ordines, non incurrit ſuſpenſionem latam contra promotos per ſaltum.

6 Quartò dubium eſt, utrùm Epiſcopus recipiens conſecrationem Epiſcopalem, antequam recipiat alios ordines, incurrat ſuſpenſionem latam contra promotos per ſaltum.

Reſpondeo negativè cum Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 2. n. 53.* & Filliucio *tom. 1. tract. 17. c. 5. q. 8. n. 29.* contra gloſſam *in ca. unic. de clerico per ſaltum promoto*, & Alterium *loc. cit. col. 8. verſ. quoad primam*. Ratio eſt, tum quia Epiſcopatus non eſt propriè ordo, juxta ſententiam plurimorum DD. quos retuli *de Sacramentis*; ergo recipiens conſecrationem Epiſcopalem per ſaltum non ligatur ſuſpenſione lata contra promotos per ſaltum; tum quia cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti non ligat Epiſcopos, niſi exprimantur, *cap. quàm periculoſum, de ſent. excommun.* in ſuſpenſione autem lata contra promotos per ſaltum, non exprimuntur Epiſcopi.

7 Conſecratio Epiſcopi quæ fit prætermiſſo, ſacerdotio, invalida eſt, non item aliis ordinibus prætermiſſis.

7 Major difficultas eſt, utrùm valida ſit conſecratio Epiſcopi facta per ſaltum.

Reſpondeo invalidam eſſe, ſi fiat prætermiſſo ſacerdotio. Ratio eſt, tum quia character Epiſcopalis neceſſariò ſupponit charactere ſacerdotalem, eſt enim unus, & idem character, qui per conſecratione Epiſcopalem extenditur ad peculiares functiones Epiſcopi proprias: tum quia Epiſcopus validè conſecratus ordine poteſt ſacerdotes, cum autem Epiſcopus ſacerdotali ordine carens, ſacerdotium aliis conferre nequeat, (nullus enim alteri dare, poteſt, quod non habet:) ſequitur ipſum non eſſe validè conſecratum, conſequenter non poſſe Pontificialia exercere, antequam novam recipiat conſecrationem. Ita Maiolus *lib. 4. c. 12.* & alii DD. ſtatim citandi, contra Abbatem, & Hoſtienſem *in cap. unic de clerico per ſaltum promoto*, & alii, quos citat Barboſa *de poteſt. Epiſcop. 2. part. alleg. 2. n. 38* Si verò conſecratio Epiſcopi fiat ſuſcepto ſacerdotio, aliis tamen ordinibus prætermiſſis, cenſeo validam eſſe conſecrationem. Ratio eſt, quia ſicut ordo ſacerdotalis neceſſariò non pendet ab ordinibus inferioribus, ſed illos virtualiter continet, ita character Epiſcopalis, quem diximus identificari cum charactere ſacerdotali, licèt ſit major extenſivè; conſequenter conſecratio Epiſcopi valida eſt; conſequenter Epiſcopus hoc pacto conſecratus, validè poteſt ordines conferre. Ita gloſſa alt. *in cap. unic. de clerico per ſaltum promoto.* Sylveſt. *verb. ordo, 2. §. 1.* Albet. *in ſuo diction. verb. ordinatus, 2. in fine*, Suarez *loco cit. n. 53.* Henriq. *lib. 10. c. 7. n. 1.* Alterius *loco cit. col. 8. quoad primam*, Filliucius *ex parte loco cit. n. 29.* & alii aſſerentes hujuſmodi Epiſcopum poſſe quidem omnes alios ordines conferre, non tamen illum, quem ipſe non ſuſceperat.

8 Obtinens dignitatem nondum obtentis ordinibus ad illam dignitatem requiſitis, non incurrit ſuſpenſionem.

8 Quintò dubium eſt, utrùm obtinens dignitatem nondum obtentis ordinibus ad iſtam dignitatem requiſitis, ſuſpenſionem incurrat, ut ſi quis creetur Epiſcopus ante ſuſceptionem ſacri Ordinis; Concilium enim Trid. *ſeſſ. 22. c. 2.* decrevit, ut nullus ad cathedralem Eccleſiam aſſumatur, niſi antea per ſex menſes in ſacro Ordine conſtitutus ſit, & juxta Bullam Gregor. XIV. editam 15. Maii 1590. ex qua Barboſa *loco ſtatim citando*, & alii colligunt promovendum ad Epiſcopatum debere omnibus ſacris Ordinibus initiatum eſſe.

Reſpondeo, etiamſi admitterem hunc cenſeri promotum per ſaltum, juxta Salſedo apud Diaz *in pract. canon. cap. 24. verſ. dicitur etiam*, Maiolum *de irregularitate, lib. 4. cap. 11. n. 5.* Alterium *loc. cit. col. 10. verſ. modò inquirendum*, Barboſam *de poteſt. Epiſcopi 2. part. alleg. 1. n. 37.* & alios; nihilominùs non incurrit pœnam ſuſpenſionis, quia hæc non eſt in jure expreſſa, quamvis vetitum ſit hujuſmodi dignitatem obtinere, non obtento priùs ordine in jure præſcripto.

9 Suſpenſionis latæ contra promotos per ſaltum tres effectus.

9 Sextò dubium eſt, quem effectum pariat ſuſpenſio lata contra promotus per ſaltum.

Reſpondeo ſuſpendere *primò* à ſuſceptione ordinum prætermiſſorum, ut patet, tum ex *cap. unico de clerico per ſaltum promoto*, ubi, Innocentius III. mandat Epiſcopo, ut illi qui ſacerdotium omiſſo diaconatu ſuſceperat, pœnitentiam injungat, eáque peracta ad diaconatum promoveat. Ita Suar. Filliuc. & alii *locis ſtatim citandis*, contra Sylveſtrum *verb. irregularitas, q. 11.* Alterium *col. 3.* & alios arbitrantes hanc cenſuram ſuſpendere ſolum ab ordine malè ſuſcepto. *Secundò*, ſuſpendit ab executione ordinis per ſaltum ſuſcepti, ut patet *ex cap. unic. citato*, ubi datur Epiſcopo facultas concedendi licentiam in miniſterio ordinis ſacerdotalis per ſaltum ſuſcepti, ibi: *& ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine ſacerdotis.*

Addo ſuſpendere etiam conſequenter ab ordine ſuperiori, ut ſi quis diaconatum, omiſſo ſubdiaconatu, recipit, non poteſt ad ſacerdotium promoveri antequam diſpenſetur, & ordinem prætermiſſum recipiat. Ratio eſt, tum quia ex regula generali ſuſpenſionis conſtat, ſuſpenſum ab uno ordine, ſuſpenſum etiam eſſe à ſuperiori, cùm ordo ſuperior virtualiter contineat inferiorem; tum quia ligatus cenſura non poteſt ordinem recipere, alioquin novam cenſuram incurrit, juxta multos DD. quos referam *punct. 5 ampliatione 2.*

10 Promotus per ſaltum non eſt ſuſpenſus ab ordinibus ritè antea ſuſceptis.

10 Rogabis, utrùm promotus per ſaltum ſuſpenſus ſit etiam ab ordinibus ritè antè ſuſceptis, exempli gratia, utrùm ſubdiaconus, qui omiſſo diaconatu ſacerdotalem ordinem obtinuit, functiones ordinis ſubdiaconatus exercere non valeat.

Reſpondeo non remanere ſuſpenſum ab ordinibus ritè antea ſuſceptis. Ratio eſt, quia nullo jure ſufficienter probatur hunc remanere ſuſpenſum ab ordinibus ritè ſuſceptis, & cùm jura, quæ iſtius ſuſpenſionis meminerunt, obſcurè loquantur, non eſt facienda extenſio, ſed mitior interpretatio. Ita in terminis Sylveſter *loco cit.* Sotus *in 4. diſt. 23. q. 1. art. 3. verſ tertius*, Diaz *in pract. canon. ca. 19.* Suarez *loco cit. n. 48.* Henriquez *lib 14 cap. 6. n. 3.* Alterius *diſp. 10. cap. 5. col. 5.* Campanil *in diverſ. jur. canon. rubr. 10. cap unic.* Barboſa *loco cit. n. 10.* contra Maiolum *lib. 14. cap. 12.* & Navarr. *cap. 27 n. 242.* aſſerentes abſolutè ſuſpenſum eſſe.

11 Quia cenſeatur ritè promotus.

11 Septimò dubium eſt utrùm is præſumatur ritè promotus, & non per ſaltum, qui probat ſe ſacerdotali ordine inſignitum eſſe.

Reſpondeo, regulariter loquendo, præſumi ritè promotum quoties probat ſe ſacerdotium ab eo accepiſſe, qui ſcrutinium, & diligentiam in jure præſcripta in admittendis ad ordines clericis adhibuiſſe videtur. Ratio eſt, tum quia de viro diligenti non facilè præſumitur delictum; tum quia ſicut is, qui titulum Doctoratus probat ſufficienter, etiam indicat ſe licentiatum, ita, &c. Abbas *in cap. niſi, n. 3. de præbend.* Innocent. *in cap. 1. de cleric. peregrin.* Salſedo Diaz *cap. 24.* & alii contra Alterium *cap. 5. citato ad finem.*

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Epiſcopus diſpenſare poteſt in ſuſpenſione contracta ex ſuſceptione ordinum per ſaltum.

12 Epiſcopus in hac ſuſpenſione diſpenſare poteſt; ſic enim habetur in Concilio Trident. *ſeſſ. 23. cap. 4.*

Ampliatur hæc propoſitio etiam reſpectu illius, qui ordines per ſaltum ſciens ſuſcepit, aut etiamſi delictum publicum ſit, aut etiamſi majores ordines per ſaltum acceperit; nam Concilium generaliter loquitur.

Limitatur tamen modò non miniſtraverit, id eſt, modò functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, aut prætermiſſi non exercuerit, nam Concilium dat Epiſcopo facultatem diſpenſandi cum hac conditione, & limitatione, niſi miniſtraverit, ut patet ex verbis Concilii ſuperius citatis. Ratio autem iſtius moderationis, & limitationis additæ à Concilio hæc eſſe poteſt, tum quia ſuſpenſus cum novum peccatum addat, in cauſa eſt, ut Summus Pontifex ſuſpenſionem illam efficiat minùs diſpenſabilem; tum quia ſicut ſuſpenſus exercendo functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti incurrit irregularitatem, in qua Epiſcopus non diſpenſat, niſi delictum ſit occultum; ita ſi ordines prætermiſſos, aut ſuperiores accipiat, contrahit impedimentum, propter quod Epiſcopus diſpenſare non poteſt.

Hæc tamen limitatio intelligenda videtur, modò promotus per ſaltum ſciens, aut culpabiliter mortaliter miniſtraverit; nam ſi cum ignorantia excuſante à mortali culpa miniſtravit, arbitror Epiſcopum diſpenſare poſſe cum promoto per ſaltum, cum enim ceſſet culpa, ceſſare etiam videtur reformatio. Ita Navarr. *cap. 7. n. 242.* Suarez *diſp. 31. ſect. 2. n. 52.* contra Alterium *col. 3. verſ. hoc in loco* Barboſam *de offic. & poteſt. Epiſc. 2. part. allegat. 47. n. 6. & ſeqq.* & alios.

Digitized by Google

23 An etiam quoties ordinatus per ſaltum non miniſtravit in ordinibus.

23 Rogabis, utrùm ordinatus per ſaltum diſpenſari poſſit ab Epiſcopo, quoties ipſe ordinatus non miniſtravit in ordinibus, ſed ſolùm ordines prætermiſſos ſuſcepit, antequam diſpenſationem obtineret.

Reſpondeo poſſe diſpenſari, quia non miniſtravit. Contrarium docent Suarez *num.*42. Alter. *col.*7. *verſ. ſed quæris.* Auguſt. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.* 2. *part. allegat.* 47. *num.* 32 ducti hac ratione, quia ſuſcepit ordines, dum cenſurâ obſtrictus eſſet. Verùm an hæc ratio ſubſiſtat & quænam pœna tunc incurratur, conſtabit ex dicendis *punct.* 3. *n.* 2.

24 Diſpenſatus ad ſuſcipiendum ordinem prætermiſſum, cenſetur etiam diſpenſatus ad exercendum ordinem ſuſceptum per ſaltum, & ad ſuſcipiendū ordinem ſuperiorem.

24 Sed modò dubium eſt primò, utrùm diſpenſatus ad ſuſcipiendum ordinem prætermiſſum, cenſeatur etiam diſpenſatus ad exercendum ordinem ſuſceptum per ſaltum.

Reſpondeo affirmativè; ſic enim colligitur ex *cap. unico*, ſæpiùs citato, ubi datur Epiſcopo facultas conferendi ordines prætermiſſos, & ſic permittendi miniſtrare in ordine per ſaltum ſuſcepto.

Addo cenſeri etiam diſpenſatum ad recipiendum ordinem ſuperiorem, quia ab ordine ſuperiori repellebatur ſolùm conſequenter quatenus erat ſuſpenſus ab ordinibus inferioribus; ergo ſublata ſuſpenſione circa inferiores, ceſſat etiam circa ſuperiores; acceſſorium enim ſequitur principale, *l. etiam, C. de jur. dot. & regul. acceſſorium* 42. *de reg. jur. in* 6.

Addo etiam illum, qui diſpenſationem obtinuit ad exercendas functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, cenſeri quoque diſpenſatum in ſuſceptione ordinum prætermiſſorum; quia Papa diſpenſare nequit, ut quis functiones ordinis ſuperioris exerceat, nondum ſuſceptis inferioribus (Papa enim diſpenſare non poteſt in iis, quæ ad ſacramentorum inſtitutionem pertinent;) ergo cenſetur tacitè conſentire, ut inferiores ordines prætermiſſos capiat; cùm alia ratione diſpenſare nequeat, Ita Suarez *n.* 47. & 50. Alt. *col.* 6. *verſ. hinc aufertur.* Campanil. *loc. cit. n.* 6. & *ſeq.* Barboſa *loc. cit. n.* 33.

25 Ordinatus per ſaltum ex ignorantia nō incurrit ſuſpenſionem.

25 Secundò dubium eſt, utrùm ordinatus per ſaltum ex ignorantia ſuſpenſionem incurrat, & conſequenter indigeat diſpenſatione.

Reſpondeo non incurrere ſuſpenſionem, niſi ignorantia fuerit culpabilis mortaliter. Ratio eſt, quia cenſura gravis ſupponit mortale peccatum. Ita ſentire videntur Maiolus, Bernardus Diaz, Suarez, Navarrus, & alii *locis ſuprà citatis*.

26 Non tamen poteſt exercere functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti inferioribus.

26 Verumtamen eſt primò, promotum hoc pacto per ſaltum non poſſe abſque mortali culpa exercere functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, nondum ſuſceptis inferioribus prætermiſſis, quia ordo ſuperior virtualiter includit inferiorem, & ſicut non poteſt quis ordinem ſuperiorem capere omiſſo inferiori; ita neque poteſt functiones ordinis ſuperioris exercere nondum ſuſceptis inferioribus.

27 Nec ſuperiorem ante inferiores ſuſcipere.

27 Secundò verum eſt, non poſſe ſuperiorem ordinem ſuſcipere nondum ſuſceptis inferioribus prætermiſſis, alioquin ſemper diceretur promotus per ſaltum, quandiu non ſuſcepit ordines prætermiſſos. Ita communiter DD.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra recipientes ordines extra tempora à jure præſcripta.

1 *Tempus legitimum miniſtrandi, & recipiendi ordines.*
2 *Prima tonſura conferri poteſt qualibet anni die.*
3 *Conſecratio Epiſcopi fieri poteſt qualibet die Dominica.*
4 *Recipiens cum lethali culpa ſacros ordines extra tempora conſtituta cenſuram ſuſpenſionis jure novo ſtatim incurrit.*
5 *Hujus ſuſpenſionis effectus.*
6 *Epiſcopus abſolvere poteſt à ſuſpenſione contracta per ſuſceptionem ordinum extra tempora.*

TRia principaliter, & breviter agam in hoc puncto.

Primò, quo tempore ſuſcipi debeant ordines.

Secundò, an ſuſpenſionem incurrat ſuſcipiens ordinem extra tempora à jure præſcripta.

Tertiò, à quonam abſolvi poſſit qui ordines extra tempora ſuſcepit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Tempus legitimum miniſtrandi & recipiendi ordines.

1 ORdines ſacri, præciſo diplomate, & privilegio Pontificio, miniſtrandi, & recipiendi ſunt tantummodo in Sabbatis quatuor temporum, aut Sabbato ſancto, aut Sabbato proximè præcedente Dominicam paſſionis. Hæc propoſitio conſtat ex *cap. ult. diſt.* 75. & clarius *ex cap. de temp. ordinat.*

Obſervant tamen nonnulli DD. dies Sabbatorum, à ſacris canonibus præſcriptos ad ſuſcipiendos ſacros ordines in duplici caſu transferri poſſe in proximè ſequentem Dominicum diem. *Primus* eſt, ſi ab ordinante, & ordinandis ſervetur jejunium uſque ad diem Dominicum. *Secundus*, ſi tantus adſit ordinandorum numerus, ut omnes die Sabbati ordinibus initiari non poſſint. In hoc duplici caſu, putant ordines die Dominico conferri poſſe: Sylveſt. *verb. ordo,* 2. *quæſt.* 6. Diaz *in pract. cap.* 26. *verſ. iſta autem.* Maiolus *de irregularitate*, *lib.* 3. *cap.* 1. *verſ. iſta autem*, & alii, quos citat, & ſequitur Alter. 2. *part. diſp.* 10. *cap.* 2. *col.* 3.

Sed hoc mihi non placet, tum quia nullo jure probatur, tum quia conſuetudo in contrarium obſtare videtur.

Ordines minores poſſunt uni, vel duobus conferri diebus Dominicis, & aliis feſtivis diebus, ſi juris antiqui diſpoſitionem præciſè ſpectemus, *cap. de eo, de temp. ordinat.* ubi dicitur. *licitum eſt Epiſcopis, Dominicis, & aliis feſtivis diebus unum, vel duos ad minores ordines promovere*, uſu tamen, & conſuetudine alicubi receptum videtur, ut iis tantummodò diebus conferantur, quibus conferuntur ordines ſacri. Vide Henriq. *lib.* 10. *cap.* 12. *num.* 2. Fillincium *tr.* 9. *cap.* 4. *n.* 83. Alterium, & alios DD. proximè citandos.

2 Prima tonſura conferri poteſt qualibet anni die.

2 Prima tonſura conferri poteſt quolibet anni die, quia jura non præſcripſerunt tempus, quo prima tonſura conferri valeat, & uſu receptum eſt ut quolibet die tribuatur. An autem tonſura conferri poſſit ab Epiſcopo extra propriam diœceſim, oſtenſum eſt *quæſt. præced. punct. ult.*

3 Conſecratio Epiſcopi fieri poteſt qualibet die Dominica.

3 Conſecratio verò Epiſcopi fieri poteſt qualibet Dominica die. Vide Rebuffum *in praxi benef. p.* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis.* Sylveſt. *verb. ordo, n.* 6. Vaſq. *tom.* 3 *in p. diſp.* 246. *c.* 5. Suarez *de cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 30. Maiolum *de irregul. lib.* 3. *cap.* 24. Henriq. *lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 2. Alterium *de cenſuris, diſp.* 10. *c.* 2. Stephanum Quarantam *verb. ordo*, Graffium *tom.* 2. *lib.* 3. *dec. cap.* 12. *n.* 10. Rodriq. 1. *part cap.* 26. *n.* 3. Emanuelem Sà *verb. ordo, num.* 13.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Recipiens cum lethali culpa ſacros Ordines, extra tempora conſtituta, cenſuram ſuſpenſionis jure novo ſtatim incurrit.

4 REcipiens cum lethali culpa ſacros Ordines extra tempora conſtituta, cenſuram ſuſpenſionis jure novo ſtatim incurrit. Hæc propoſitio expreſſè habetur in Bulla Pii II. quæ incipit, *Cùm ex ſacrorum*, in qua eodem pacto ſuſpenduntur qui ordines extra tempora à jure præſcripta ſuſcipiunt, & qui eos ſuſcipiunt ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis, aut ante legitimam ætatem, vel ſine litteris dimiſſoriis juxta diſpoſitionem Pii II. huic etiam ſuſpenſioni ſervata propoſitione accommodari debent.

Dixi in propoſitione, *cum lethali culpa*, quia cenſura gravis non incurritur abſque mortali culpa. Imò Navarr. Alter. & alii putant non ſufficere culpam conjunctam cum ignorantia vincibili, craſſa, vel ſupina; exiſtimant enim requiri dolum, & præſumptionem.

Verum quid mihi ſentiendum ſit, conſtat ex dictis de ſuſpenſionibus contractis ob ſuſceptionem ordinum ſine litteris dimiſſoriis, & ante legitimam ætatem.

Dixi, *Sacros Ordines*, tum quia ad ſuſcipiendos minores ordines non extant tempora conſtituta, ut patet ex *cap. de eo,* jam citato *de temp. ordin.* tum quia Bulla Pii II. expreſſè loquitur de ſacris ordinibus, in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem, *cap. odia, de reg. jur. in* 6.

Dixi, *jure novo*, ut adverterem ſuſpenſionem jure antiquo non fuiſſe ipſo jure latam, ſed ferendam, *cap. ſanè de temp. ordin.* ubi etiam conſuetudo in contrarium improbanda dicitur, & *cap. cùm quidam & conſultationi, eodem titulo.*

5 Hujus ſuſpenſionis effectus.

5 Quæres quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondeo impedire executionem ordinum ſuſceptorum extra tempora, ut docui *punct.* 1. *n.* 8. *dub.* 2. *de ſuſpenſione contracta ob ſuſceptionem ſacrorum Ordinum ante legitimam ætatem*, ad ibi dicta te remitto.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Epiſcopus abſolvere poteſt à ſuſpenſione cōtracta per ſuſceptionē ordinum extra tempora.

6 SUſpenſio quam quis contrahit ſuſcipiendo abſque diſpenſatione Apoſtolica ſacros Ordines extra tempora, tolli poteſt per abſolutionem Epiſcopi. Ratio eſt, quia in Bulla Pii II. nulla fit mentio reſervationis.

Objicies 1 *in cap. litteras veſtras, de temp. ordin.* ſuſpenderat Epiſcopus Bononienſis à collatione ordinum diaconatus & presbyteratus, eo quòd illos duobus diebus continuis extra tempora contuliſſet; ordinatus verò ſuſpenditur ab executione officii ſacerdotalis, & abſolutio utriuſque reſervatur Papæ: ergo Epiſcopus ab hac ſuſpenſione abſolvere non poteſt.

Reſpondeo illam ſuſpenſionem latam fuiſſe ab homine, illámque Papæ reſervatam fuiſſe. Nos verò loquimur de ſuſpenſione lata à jure, quam nullibi reſervatam invenio. Ita Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 31. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 10. *cap.* 2. *ad finem.* Sayrus *lib.* 7. *cap.* 10. *n.* 36. Fillinc. *tract.* 17. *cap.* 5. *quæſt. num.* 85.

PUNCTUM IV.

De ſuſpenſione contra recipientes ordines, non reſervatis debitis temporum interſtitiis.

DUobus modis fieri poteſt, ut quis ordines recipiat non ſervatis debitis intervallis, primò recipiendo plures ordines eodem die; ſecundò recipiendo diverſis diebus, non tamen ſervato intervallo unius anni inter unum, & alterum ordinem; priùs loquar de primo modo, poſteà de ſecundo.

§. I.

De recipiente, vel conferente plures ordines eodem die.

1 *Recipiens plures ordines ſacros eodem die abſque diſpenſatione Papæ, ſuſpenſionem incurrit.*

2 *Similiter*

2 *Similiter & qui ſine debita facultate ſuſcipit aliquem minorem ordinem cum ſubdiaconatu. Non item qui plures minores ſimul ſuſcipit.*
3 *Recipiens eodem die ſacrum aliquem ordinem, & conſecrationem Epiſcopalem, incurrit ſuſpenſionem.*
4 *Epiſcopus conferens plures ordines eodem die; ſuſpenditur à collatione ordinum.*
5 *Effectus ſuſpenſionis, quam incurrit is, qui eodem die plures ſacros ordines, aut minores cum aliquo ſacro recipit.*
6 *Epiſcopus poteſt dare facultatem ſuſcipiendi omnes minores ea die qua Eccleſia conferre permittit; non item ſuſcipiendi plures ordines ſacros.*
7 *Diſpenſatio in ſuſpenſione contracta ab eo, qui plures ſacros ordines, aut minores cum ſubdiaconatu eodem die recipit, reſervata eſt Papæ. Quandonam Abbas, & Epiſcopus diſpenſare poſſint.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Recipiens plures ordines ſacros eodem die abſque diſpenſatione Papæ, ſuſpenſionem incurrit.

1 SUſcipiens plures ordines ſacros eodem die abſque diſpenſatione Papæ, ſuſpenſionem incurrit, juxta communiorem, & probabiliorem DD. ſententiam. Hæc propoſitio patet, primò ex *cap. litteras, de temp. ordinat.* ubi recipiens duos ſacros ordines eodem die, ſubdiaconatum die Sabbati, & ſacerdotium in die Dominico continuato jejunio (tunc enim propter continuationem jejunii fictione canonica reputatur unus dies, ut in præfato capite dicitur) ſuſpenditur ab executione officii ſacerdotalis; & quamvis in præfato textu ſermo tantummodo ſit de caſu particulari, nihilominus conſuetudo, DD. teſtimonio fulcita, diſpoſitionem illius textus univerſalem effecit, conſuetudo enim, ſicut legem abrogare, ita etiam inducere poteſt.

Secundò patet ex *cap. innotuit, de eo, qui furtivè ordinem ſuſcepit*, ubi *reſpondemus quòd ordinati ſuſceptis ordinibus de juris rigore miniſtrare non debent*. Ita Sylveſt *verb. ordo, 2. n. 7.* Navar. *in manuali, cap. 25 n. 71 & cap. 27 n. 241.* Gutierrez *lib. 1. canonic. quæſt cap. 26. n. 31.* Armilla *verb. ordo, n 6.* Reginald. *lib. 3. n. 28.* Salcedo apud Diaz. *cap. 25.* Majolus *lib. 4. cap. 11.* Alterius *de cenſuris tom. 2. diſp. 10 cap 4. col. 4. & ſeqq.* Emanuel Sà *verb. ordo n. 17.* & alii, licèt Suarez *diſp. 51. ſect. 1. n 41.* non audeat hanc ſententiam abſolutè affirmare, ſed eam dubiam vocat.

2 Similiter & qui ſine debita facultate ſuſcipit aliquem minorem ordinem cum ſubdiaconatu Non item qui plures minores ſimul ſuſcipit.

2 Quæres primò, utrùm eadem ſuſpenſione afficiatur qui plures minores ordines ſuſcipit, aut aliquem minorem ordinem cum ſubdiaconatu.

Reſpondeo ſuſcipientem plures minores eodem die abſque debita facultate, non affici ſuſpenſione, quia nullus textus afferri poteſt, in quo hæc cenſura expreſſa reperiatur, graviter tamen peccare videtur faciendo contra diſpoſitionem ſacrorum canonum in materia gravi; vetitum enim eſt *in c. quicumque diſt. 77.* & in Tridentino *ſeſſ. 23. c. 11.* minores ordines non ſervatis interſtitiis ſuſcipere. Ita gloſſa *in c. quicumque, verb. acolytus*. Salſedo apud Diaz *cap. 25.* Alterius *loco cit. col. 6. & 8.* & alii communiter. Idem dicendum arbitror de ſuſcipiente primam tonſuram & minores ordines, hic enim graviter peccat, ut patet ex allata ratione. Si verò ſuſcipiat minores ordines, ſeu aliquem minorum ordinum cum ſubdiaconatu, vel primam tonſuram cum ſubdiaconatu (tonſura enim nomine ordinis in jure canonico accipitur) aut cum alio ſacro ordine, cenſeo juxta communiorem ſententiam affici ſuſpenſione ab executione ordinis ſubdiaconatus, seu alterius ordinis ſacri, quem eo die ſuſcipere non poterant, ſic enim decernitur *in cap. 1. cum N. de eo qui furtivè ordinem ſuſcepit*, ubi ſuſcipiens minores ordines cum ſubdiaconatu permittitur in minoribus ordinibus miniſtrare, non autem in ſubdiaconatu. Si ergo non poteſt miniſtrare, ſignum eſt ſuſpenſum eſſe ab ordinum miniſterio. Ita Majolus *lib. 4. de irregul. cap. 11.* Alterius *loco cit. col. 5.* Nav. & alii contra Suarez *n. 41.* quia in hac re ambigit.

Hoc tamen intelligitur, modò non extet conſuetudo in contrarium; nam ſi conſuetudo alicubi invaluit recipiendi minores ordines cum aliquo ordine, arbitror ſuſpenſionis pœnam non incurri; tum quia conſuetudo legem humanam abrogare poteſt, nec hujuſmodi conſuetudo abrogata fuit in Concil. Trid. *loco cit.* cùm nulla ibi mentio conſuetudinis fiat; tum quia ita declaravit ſacra Cardinalium congregatio, teſtibus Suar. *loco cit.* Alterio *loco cit. colum. 5.* contra Majolum, & Salſedo *loco cit.*

3 Recipiens eodem die ſacrum aliquem ordinem & conſecrationem Epiſcopalem, non incurrit ſuſpenſionem.

3 Quæres ſecundò, utrùm recipiens eodem die ſacrum aliquem ordinem, & conſecrationem Epiſcopalem, incurrat ſuſpenſionem.

Reſpondeo negativè, tum quia Epiſcopatus in præcitatis juribus non enumeratur inter ſacros ordines, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio, tum quia ſuſpenſio generaliter lata non afficit Epiſcopos niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſententia excommunicat.* Ita Abbas *in cap litteras, n. 3. de temp. ordin.* Alterius *loco cit. col. 4* Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect 1. n. 30.* & alii.

4 Epiſcopus conferens plures ordines eodem die ſuſpenditur à collatione ordinum.

4 Rogabis, quam pœnam incurrat Epiſcopus conferens plures ordines eodem die.

Reſpondeo ſuſpendi à collatione, ordinum, *cap. litteras veſtras, cap. dilectus filius, de tempor. ordinat.*

Ex quo patet differentia inter conferentem plures ordines eodem die, & inter recipientem, quòd recipiens plures ordines eodem die abſque debita licentia ſuſpenditur ſolum ab executione illius ordinis, quem illegitimè ſuſcepit; conferens verò abſolutè ſuſpenditur à collatione ordinum, donec à Papa diſpenſetur. Ratio autem cur majori pœna puniantur ordinantes in hoc caſu, quàm ordinati, eſt, tum quia illi magis delinquunt, cùm in proprio munere peccent, & cæteris prudentia, atque exemplo præire debeant; tum ut reliqui arceantur ab hujuſmodi criminibus. Ita gloſſ. *in cap. litteras, verb. deliquit, de temp ordinat.* Alterius *loc. cit. col. 10. q. 1.*

5 Effectus ſuſpenſionis quam incurrit is, qui eodem die plures ſacros ordines, aut minores cum aliquo ſacro recipit.

5 Quæres tertiò, quos effectus pariat ſuſpenſio, quam incurrit recipiens eodem die plures ſacros ordines, aut minores cum aliquo ſacro.

Reſpondeo ſuſpendere ab executione illorum ordinum, qui eo die illegitimè ſuſcepti ſunt, *cap. litteras, de temp. ordin.* ibi *executione officii ſacerdotalis tandiu volumus manere ſuſpenſum, donec de illo aliter diſponamus*: idem apertè colligitur *cap. cùm N. 1. de eo qui furtivè ordinem ſuſcepit.* Ex quo ſequitur,

Primò, eum, qui eodem die ſuſcepit minores ordines, & ſubdiaconatum, repelli ſolum ab executione ſubdiaconatus, non autem minorum ordinum.

Secundò, eum qui eodem die ſuſcepit ſubdiaconatum, & diaconatum, poſſe fungi ſubdiaconatu, non autem diaconatu. Ita Navarr. *cap. 25 n. 71. verſ. octavò peccat.* Alterius *loc. cit. col. 8.* & alii. An autem ſuſpenſus ab executione unius ordinis, poſſit ſuperiorem ordinem ſuſcipere, patet ex ſupradictis *punct. 2. n. 9.* non poſſe, ut ibi probavi.

6 Epiſcopus poteſt dare facultatem ſuſcipiendi omnes minores ea die qua Eccleſia conferre permittit, non item ſuſcipiendi plures ordines ſacros.

6 Quæres quartò, quis poſſit facultatem ſuſcipiendi plures ordines eodem die conferre.

Reſpondeo Epiſcopum poſſe facultatem dare ſuſcipiendi omnes minores ea die, qua Eccleſia ordines conferre permittit, ſic enim colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 11.*

Ordines verò ſacri non poſſunt, niſi de licentia Papæ, eodem die conferri. Ratio eſt, quia ſic decernitur *in cap dilectus de temp. ordin.* ubi Epiſcopus conferens eidem plures ordines ſacros uno die, ſuſpenditur à poteſtate ordinandi, etiamſi hoc fecerit de licentia Metropolitani: ergo ſignum eſt facultatem conferendi plures ſacros ordines eodem die, ad ſummum Pontificem pertinere, non ad Epiſcopum, alioquin Epiſcopus pœna ſuſpenſionis non puniretur. Ita gloſſa *in cap. quicumque, verb. acolytus, diſt 77.* Alterius *loco cit. 8. verſ. remanet igitur.*

7 Diſpenſatio in ſuſpenſione contracta ab eo, qui plures ſacros ordines, aut minores cum ſubdiaconatu eodem die recipit, reſervata eſt Papæ Quãdonam Abbas & Epiſcopus diſpenſare poſſunt.

7 Quæres quintò, quis poſſit diſpenſare in ſuſpenſione contracta ab eo, qui plures ſacros ordines, aut minores cum ſubdiaconatu eodem die recipit, aut contulit.

Reſpondeo diſpenſationem reſervatam eſſe Summo Pontifici, *cap litteras. & cap. dilectus filius, de temp ordin.* ubi reſervatur diſpenſatio conferentis, ibi: *ipſum tamdiu ab ordinandi ſuſpendimus poteſtate, donec noſtram meruerit gratiam obtinere, & cap. litteras veſtras, eodem titulo*, ubi reſervatur Papæ diſpenſatio conferentis, & recipientis, ibi: *præfatum Epiſcopum à collatione ordinum; alterum verò ab executione officii ſacerdotalis tamdiu volumus remanere ſuſpenſos, donec de illis aliter diſponamus.* Ita gloſſa *in cap. dilectus, citato, verb noſtram.* Alterius *col. 9.*

Excipitur tamen caſus, in quo Abbas, & Epiſcopus diſpenſare poſſunt cum eo qui plures ordines eodem die ſuſcepit quando ſcilicet ordinatus religionem ingreſſus eſt, & peracta pœnitentia laudabiliter in religione vivit, *cap. cùm N. & cap. innotuit, de eo, qui furtivè ordinem ſuſcepit.* Vide gloſſam, & Panormitanum *in cap. 3. citat.* Majolum *lib. 4. de irregularitate, cap. 11. num 2. & ſeq.* & Alterium *loco cit. col. 9. quæſt. 1.*

§. II.

De ſuſcipientibus ordines non ſervatis temporum interſtitiis.

1 *Conferens, aut ſuſcipiens ordines in temporibus, diverſis diebus, ſed non ſervatis interſtitiis, graviter peccat, non tamen incurrit ſuſpenſionem.*
2 *Interſtitia in ſuſceptione ordinum ſervanda, quomodo computanda ſint.*
3 *Epiſcopus in interſtitiis circa minores ordines diſpenſare poteſt ſubditis: non item in aliis interſtitiis, ſecluſa neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.*
4 *Leviores cauſa ſufficiunt in diſpenſatione interſtitiorum circa aliquos ordines, quàm circa alios.*
5 *Facultas diſpenſandi in interſtitiis competit capitulo, Sede vacante, ejúſve vicario.*
6 *Competit etiam probabiliter Abbatibus, in quibuſdam caſibus.*
7 *Epiſcopus, qui novit ordinandum indigere diſpenſatione interſtitiorum, cenſetur in illis diſpenſare, cum illum ad ſacros ordines admittit, aut dat dimiſſorias, non facta mentione interſtitiorum.*
8 *Poteſt, & interdum diſpenſare in interſtitiis religioſorum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conferens, aut ſuſcipiens ordines in temporibus, diverſis diebus ſed non ſervatis interſtitiis, graviter peccat, non tamen incurrit ſuſpenſionem.

1 COnferens, aut ſuſcipiens ordines in temporibus, diverſis diebus, ſed non ſervatis interſtitiis graviter quidem peccat, quia facit contra leges Eccleſiaſticas, præſertim Concilii Trid. *ſeſſ. 23. cap. 11.* quidquid dicat Henriquez *lib. 6. c. 10 n. 3.* Non tamen incurrit pœnam ſuſpenſionis, quia cenſura non incurritur, niſi ſit in

jure expreſſa, Ita Zerola *in praxi* 2. *verb. ordo*, n. 8. Riccius *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 576. Suarez *de cenſuris*, *diſp.* 41. *ſect.* 1. *n.* 43. Alterius 2. *part. diſp.* 10. *cap.* 4. *colum.* 2. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi*, 2. *part. Alleg.* 18. n. 12.

2 Interſtitia in ſuſceptione ordinum ſervanda quomodo computanda ſint.

2 Sed modò dubium eſt primò, quomodo computanda ſunt interſtitia, quæ in ſuſceptione ordinum ſervanda ſunt.

Reſpondeo ita computanda eſſe, ut inter unum, & alterum ordinem annus integer intercedat; hic tamen annus non eſt computandus mathematicè, ita ut ordinandus nequeat ordines ſuſcipere, niſi inter ordinem proximè ſuſceptum, & alterum ſuſcipiendum interceſſerit mora, & intervallum duodecim menſium completum, ſed computandus eſt moraliter, & juxta ritum, & morem Eccleſiæ, e. g. à Pentecoſte ad Pentecoſtem, à primis temporibus Quadrageſimæ ad tempora ſubſequentis Quadrageſimæ futura, hic enim cenſetur annus moraliter, & juxta ritum Eccleſiæ. Ita ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Barboſa *in remiſſ. ad Concil. ſeſſ.* 23. *cap.* 11. Quaranta *verb. ordo. ſub finem*, Fornarius *de ordin. c.* 3. n. 4. ubi aſſerit ſacra Cardinalium Congregatione ita declaratum fuiſſe, Vgolin. *de poteſt. Epiſc. c.* 16. §. 17. *n.* 6. Sorbus *verb. ordines ſacri*, *verſ. circa id*. & alii communiter.

3 Epiſcopus in interſtitiis circa minores ordines diſpenſare poteſt cum ſubditis, non item in aliis interſtitiis, ſecluſa neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ.

3 Secundò dubium eſt, quis poſſit in interſtitiis diſpenſare.

Reſpondeo Epiſcopum in interſtitiis circa minores ordines diſpenſare poſſe cum ſibi ſubditis juxta ſuum prudens arbitrium, ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. ſicut etiam juxta ſuum prudens arbitrium diſpenſare poteſt in interſtitiis circa diaconatum ex Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 13. in interſtitiis verò inter minores ordines, & ſubdiaconatum, & interſtitiis inter diaconatum, & ſacerdotium diſpenſare non poteſt, niſi adſit neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ, judicio ipſius Epiſcopi; ſic enim decernitur in Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. *ad fin.* & *cap.* 13. & 14.

4 Leviores cauſæ ſufficiunt in diſpenſatione interſtitiorum circa aliquos ordines, quam circa alios.

4 Ex quo patet contra Navarrum *conſil.* 12. *n.* 5. *de temp. ordin.* & Alterium *loc. cit. col.* 2. & 3. leviorem cauſam ſufficere in diſpenſatione interſtitiorum circa minores ordines inter ſe, & inter diaconatum, & ſubdiaconatum, quam in interſtitiis inter ordines minores & ſubdiaconatum, & in interſtitiis inter diaconatum, & ſacerdotium; nam Concilium in diſpenſatione interſtitiorum ad minores ordines, & ad diaconatum requirere videtur ſolum arbitrium; in diſpenſatione verò interſtitiorum inter minores ordines & ſubdiaconatum, & inter diaconatum & ſacerdotium requirit neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ. An autem requiratur neceſſitas, & utilitas, ſimul, vel alterutra ſufficiat, diſſenſio eſt inter DD.

Ego reſpondeo Concilium utramque requirere, dum quis promovetur à diaconatu ad ſacerdotium: Concilium enim in hoc caſu conjunctivè loquitur *cap.* 14. ibi, *niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur.* Inter minores verò, & ſubdiaconatum ſufficit neceſſitas, vel utilitas, quia Concilium in hoc caſu utitur forma loquendi disjunctiva, *cap.* 11. ibi, *niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat.* Vide dicta *de Sacramentis, diſp.* 9. *quæſt. unic. punct.* 6. *n.* 1. cum Sorbo, Rodriquez, & aliis, quibus adde Carolum de Graſſis *de effectu in prælud.* n. 334. Barboſam *de officio*, & *poteſt. Epiſcopi*, 2. *part. alleg.* 18. n. 4. & *ſeq.* & alios DD. ſuprà citatus.

5 Facultas diſpenſandi in interſtitiis competit capitulo, Sede vacante, ejuſve vicario.

5 Eadem facultas diſpenſandi in interſtitiis competere videtur Capitulo Sede vacante, ſeu ipſius Vicario, quia regulariter ſuccedit in juriſdictione ordinaria Epiſcopi, niſi prohibeatur. Ita Carolus de Graſſis *loc. cit. n.* 339. Quaranta *verb. cap. verſ. quare* 10. Riccius *in praxi deciſ.* 715. *n.* 1. *in prima editione*, & alii apud Barboſam *de officio*, & *poteſt. Epiſc.* 2. *part. alleg.* 18. n. 6.

6 Competit etiam probabiliter Abbatibus, in quibuſdam caſibus.

6 Probabile etiam eſt Abbates, in iis caſibus, in quibus tonſuram, & minores ordines conferre poſſunt, poſſe cum eiſdem diſpenſare in interſtitiis circa minores ordines. Ratio eſt, quia hæc facultas videtur acceſſoria habenti poteſtatem conferendi ordines, neque Concilium illis hanc facultatem adimere præſumit. Ita Miranda *manuali, tom.* 1. *quæſt.* 38 *art.* 7. Campanil. *rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 43. & Barboſa *de offic. poteſt. Epiſcopi*, *alleg.* 188. *num.* 3. & 11.

7 Epiſcopus, qui novit ordinandum indigere diſpenſatione interſtitiorum, cenſetur in iſtis diſpenſare, cum illum ad ſacros ordines admittit, aut dat dimiſſorias non facta mentione interſtitiorum.

7 Rogabis primò utrum Epiſcopus cenſeatur in interſtitiis diſpenſare, ſi aliquem ad ſacros ordines admittat, aut dimiſſorias concedat, non facta mentione interſtitiorum.

Reſpondeo affirmativè, ſi noverat ordinandum indigere diſpenſatione Interſtitiorum, & nondum elapſum eſſe debitum tempus. Ratio eſt, quia præſumendum non eſt Epiſcopum velle delinquere, conſequenter præſumitur tacitè diſpenſare. Secus ſi ignorabat nondum elapſum eſſe debitum tempus, tunc enim nulla ſubeſt ratio credendi Epiſcopum diſpenſare. Ita Carolus de Graſſis n. 345. Menochius *de arbitrar. caſu* 573. *n.* 10. Majolus *lib.* 3. *c.* 24. *n.* 14. Salſedo apud Diaz *c.* 25. *in fine.* Alterius *loco cit. col.* 3. Avila, Henriquez, Sayrus, Suarez. Vgolinus, & alii, quos retuli *de irregularitate, diſp.* 7. *quæſt.* 5. *part.* 1. *q.* 3. *n.* 9.

8 Poteſt, & interdum diſpenſare in interſtitiis religioſorum.

8 Rogabis ſecundò, utrùm Epiſcopus diſpenſare poſſit in interſtitiis religioſorum.

Reſpondeo poſſe diſpenſare etiam cum religioſis ex cauſa ſibi à ſuperioribus ipſorum per atteſtationem expreſſa. Ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio ex Riccio *in praxi deciſ.* 81. *in prima editione.* Quaranta *verb. ordo*, *verſ. quæritur.* Barboſa *ad ſeſſ.* 13 *cap.* 11. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 23. n. 4. & alii apud Barboſam *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 18. *n.* 10. Ratio eſt, quia religioſi non ſunt deterioris conditionis cæteris.

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra ſuſcipientes ordines ſimoniacè.

1 *Suſceptio ordinum cum vitio ſimoniacè commiſſo ab ipſo ſuſceptore ordinum, vel illi quoad culpam imputato, eſt materia ſuſpenſionis.*

2 *Quæ non incurritur cùm vitium ſimoniæ committitur à tertia perſona, inſcio ipſo ordinando.*

3 *Nec item incurritur ab eo, qui bona fide ſuſcepit ordines ſimoniacè, etiamſi poſt ordinationem ratificet ſimoniam ab altero commiſſam.*

4 *Ad incurrendam hanc ſuſpenſionem requiritur, ut ſimonia ſit completa.*

5 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt omnes cujuſcumque gradus, & conditionis homines, ſuſcipientes ordines ſimoniacè.*

6 *Mediatores ſimoniæ incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam, non tamen ſuſpenſionem.*

7 *Niſi præſentatores ad ordinem.*

8 *Effectus hujus ſuſpenſionis eſt ſuſpendere ab exercitio, & executione ordinum ſuſceptorum. & ab aliis ſuſcipiendis.*

9 *Non tamen ſuſpendit ab officio.*

10 *Suſpenſio lata contra ſimoniacos in ordine perpetua eſt.*

11 *A qua poteſt abſolvere Epiſcopus, ſpectato jure antiquo, non autem novo.*

12 *Simoniacus in beneficio non incurrit ſuſpenſionem*

13 *Etiamſi non poſſit fructus beneficii percipere, & beneficium validè conſequi.*

NOn ſolùm excommunicatio, verùm etiam ſuſpenſio contrahitur ob ſimoniam, tam ab eo, qui ordines ſimoniacè confert, quàm ab eo, qui ordines per ſimoniam ſuſcipit. In hoc puncto non agimus de ſuſpenſione, quam contrahit is, qui ordines ſimoniacè confert, ſed de illa, quam contrahit recipiens ordines cum labe ſimoniæ, omiſſa pœna excommunicationis, de qua *diſp.* 2. *q.* 3. *part.* 14 fuſius egi; hæc ergo explicabo,

Primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

Secundò, quodnam ſit ejus ſubjectum.

Tertiò, quem effectum pariat illa ſuſpenſio.

Quartò, quandiu duret.

Quintò, quis ab ea valeat abſolvere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſceptio ordinum cū vitio ſimoniacè commiſſo ab ipſo ſuſceptore ordinum, vel illi quoad culpam imputato, eſt materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt ſuſceptio ordinum cum vitio ſimoniæ commiſſo ab ipſo ſuſceptore ordinum, vel illi quoad culpam imputato: hæc propoſitio patet, tum *Extravag.* 2. Pauli II. *de ſimonia*, ibi: *Omnes illi, qui ſimoniacè ordinati fuerint, à ſuorum ſint ordinum executione ſuſpenſi*; tum ex Bulla Sixti V. contra malè promotos, quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare*, ibi: *Clericos poſt hoc malè promotos ab executione, miniſterio, & exercitio ordinum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuè ſuſpenſos declaramus.*

Objicies, Clemens VIII. abſtulit præfatam Sixti conſtitutionem, illamque ad terminos juris communis redegit: ergo recipiens ordines per ſimoniam non afficitur pœnis illius Bullæ.

Reſpondeo Clementem VIII. moderatum fuiſſe præfatam conſtitutionem quoad reliqua in ea Bulla contenta, quoad vitium verò ſimoniæ illam in ſuo robore, & validitate reliquiſſe, ut bene obſervant Leſſius, & Suarez *locis* proximè *citandis*, Sayrus *lib.* 4. *cap.* 14. n. 6. & alii communiter.

2 Quæ non incurritur cum vitium ſimoniæ committitur à tertia perſona, inſcio ipſo ordinando.

2 Secundò dubium eſt, primò utrùm iſta ſuſpenſio incurratur, etiamſi vitium ſimoniæ committatur à tertia perſona inſcio ipſo ordinando, ut ſi tertius tradidit pecuniam Epiſcopo, inſcio ordinando.

Reſpondeo negativè, quia hoc eſt proprium cenſuræ in pœnam delicti impoſitæ, ut non incurratur, niſi ob culpam: hic autem caret culpa, ut ſuppono. Ita Navarr. *cap.* 15 n 68. Suarez *lib.* 4 *de ſimonia, cap.* 57. n 9 & *de cenſuris, diſp.* 31. *ſect* 1. & *ſect.* 4 *n.* 60. Sayrus *loc cit.* Conneb *diſp.* 15. *n* 37. Henriq. *lib.* 3. *c.* 37. *n.* 4. Filliuc. *c.* 7. *num.* 129. Alterius *tom.* 1. *diſp* 9. *cap.* 4 *ſub finem.* Leſſius *lib.* 2. *c.* 35. *dub.* 14. *n.* 156. contra S. Thom. 2. 2. q. 100. *art. ult. ad* 5. Aragon. *ibi concluſ.* 4. Felinum *in cap. per tuas*, *de ſimonia.* Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio, n.* 7. Avilam 3 *part. diſp.* 5. *dub* 9 *concluſ.* 2. & alios, arbitrantes remanere ſuſpenſum ab ordine ſic ſuſceptu.

3 Nec item incurritur ab eo, qui bona fide ſuſcepit ordines ſimoniacè, etiāſi poſt ordinationem ratificet ſimoniam ab altero commiſſam.

3 Addo accipientem ſimoniacè ordines bona fide, non affici ſuſpenſione, etiamſi poſt ordinationem ratificet ſimoniam ab altero commiſſam: nam ſuſpenſio impoſita eſt ob ſimoniam in ſuſceptione ordinum, hic autem in ſuſceptione non commiſit ſimoniam, ſed illam approbat poſt factum ut ſuppono. Ita Alterius *loc. cit.* Covar. Navarr. Henriq. Suarez, Sayrus, Leſſius, & alii, quos retuli, dum explicarem excommunicationem latam contra ſimoniam in ſuſceptione ſacrorum ordinum; contra Avilam, & alios *loc. cit.* Secus dicendum eſt, ſi antequam ordines ſuſciperet, animadvertit ſimoniam ab altero commiſſam fuiſſe, occaſione ordinis à ſe ſuſcipiendi, tunc enim ſi eſt recipere ordines, retrahere debet influxum alterius ſimoniacum, & abſtinere tenetur ab ordinis ſuſceptione, quatenus iſti cauſam dedit is, qui ſimoniam commiſit, alioquin ſuſpenſionis pœnam

pœnam incidit, quia dicitur ordines ſimoniacè ſuſcipere, cùm eos ſuſcipiat ob ſimoniacam alterius actionem, ut ſuppono.

4 Ad incurrendam hanc ſuſpenſionē ſequitur, ut ſimonia ſit completa.

4 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem opus ſit, ut ſimonia ſit completa.

Reſpondeo affirmativè, ut probavi *de excommunicatione lata contra ſimoniacos, diſp. 2. quæſt. 3. punct. 4.* quia cenſura non incurritur, niſi adſit effectus completus ſub cenſura prohibitus.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt omnes cujuſcumque gradus, & conditionis homines ſuſcipientes ordines ſimoniacè.

5 Subjectum iſtius excommunicationis ſunt omnes cujuſcumque gradus, & conditionis homines, ſuſcipientes ordines ſimoniacè, etiamſi regali, vel alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana dignitate præfulgeant, ſic enim in præcitata Extravaganti habetur.

6 Mediatores ſimoniæ incurrunt excommunicationem Papæ reſervatā, non tamen ſuſpenſionē.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm mediatores ſimoniæ ſuſpenſi ſint.

Reſpondeo cum Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 4. n. 29.* in præfata Extravaganti non eſſe latam ſuſpenſionem contra mediatores ſimoniæ; ſed excommunicationem Papæ reſervatam. Ex quo patet differentia inter mediatores, & ſuſcipientes ordines ſimoniacè; illi enim non ſunt ſuſpenſi, ſed excommunicati; iſti verò non ſolùm ſunt excommunicati, verum etiam ſuſpenſi, ſi communem DD. ſententiam ſequamur.

7 Niſi præſentatores ad ordinem.

7 Dixi, *in præfata Extravaganti*, ut adverterem alibi extare ſuſpenſionem, non contra quemlibet mediatorem, ſed contra præſentatorem ad ordinem, nam in *cap. penult. de ſimonia* lata eſt ſuſpenſio per triennium ab ordinum executione contra præſentatorem ad ordinem per ſimoniam; probabile tamen eſt diſpoſitionem illius textus ſpecialem eſſe, & non extendi ad alios caſus, ut aſſerit Leſſius *lib 2. cap. 35. dub. 24. n 134.* contra Suarez, & alios. De qua re infrà *quæſt 2. punct 11.*

Quæres, utrùm ſicut ſimoniacus in ordine ſuſpenſionem incurrit, ita eam incurrat ſimoniacus in beneficio.

Reſpondeo negativè, ut infrà probabo *n. 12. in propoſitione 5.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Effectus hujus ſuſpenſionis eſt ſuſpendere ab exercitio, & executione ordinum ſuſceptorum, & ab aliis ſuſcipiendi.

8 Effectus quem parit iſta ſuſpenſio, eſt ſuſpendere ab exercitio, & executione ordinum ſuſceptorum, & ab aliis ſuſcipiendis. Ratio eſt, tum quia Extravagans Pauli II. abſolutè, & indirectè loquitur, tum quia id apertè declaravit Sixtus V. in ſua Bulla, ut patet ex verbis ipſius ſuprà relatis. Ita communiter DD. licet Leſſius *loco citato*, Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 4. n 33.* Filliucius *de ſimonia, cap. 13. n. 52.* probabile exiſtiment, remanere tantummodo ſuſpenſum ab executione ordinum ſimoniacè ſuſceptorum, ut in eo puniatur, in quo peccavit. Sed hoc ego non approbo, ut patet, tum ex aliis rationibus: tum quia ſuſpenſus ab executione ordinis inferioris ſuſpenditur etiam à ſuſceptione ſuperioris, ut ſuprà docui *punct. 2. n. 9.*

9 Non tamen ſuſpendit ab officio.

9 Rogabis, utrùm iſta ſuſpenſio non ſolùm ſuſpendat ab executione, & ſuſceptione ordinum, verùm etiam à beneficio, & officio.

Reſpondeo non ſuſpendere ab officio, quia hoc nullo jure probatur, nec Sixtus V. hanc pœnam impoſuit, ſed ſolùm adjecit, ſi ſic ſuſpenſi miniſtraverint, fieri irregulares, & privari beneficiis, quoad ſæculares: quoad religioſos verò, ut ſint privati voce activa, & paſſiva, & fiant incapaces ad illa, & ad alia in futurum obtinenda, ut patet ex ipſa Bulla Sixti V. *verſic. nihilominus*, quam de verbo ad verbum cum moderatione Clementis VIII. refert Sayrus *lib 4. c 17. ad finem*. Ergo ſignum eſt hujuſmodi ſuſpenſionem non ſuſpendere ab officio, & beneficio, alioquin ſuſpenſus non poſſet eligere, aut facere fructus ſuos, etiam antequam miniſtret in ordinibus. Ita Suarez, Coninchus, Filliuc. & alii *loc. cit.* contra nonnullos alios, quos tacito nomine innuit Suarez *loco cit. de ſimonia, num. 17.*

Objicies, in *Extravaganti 2. de ſimonia*, imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ aliàs erant ferendæ ſententiæ, ibi: *quas ipſo facto eos incurrere volumus*, jure autem antiquo prohibita erat ſimonia ſub pœna depoſitionis, & ſuſpenſionis ab omni officio, & beneficio, *cap. 5. de confeſſis, & cap erga ſimoniacos 1. q. 1.*

Reſpondeo iſtam objectionem ſuprà ſolutam fuiſſe, dum loquerer de excommunicationibus contra ſimoniacos. Quamobrem, hic breviter in hac Extravaganti dico non ferri ipſo facto pœnas, quæ jure antiquo erant ferendæ ſententiæ; ſed ſolùm illas pœnas, quæ contra ſimoniacos publicos erant ipſo jure latæ, extendi etiam ad ſimoniacos occultos in ſuſceptione ordinum. Quid autem nomine *ordinum* intelligatur, explicatum eſt ſuprà, dum loquerer de excommunicationibus contra ſimoniacos in ordine, *diſp. 2. q. 7. punct. 24.*

QUARTA PROPOSITIO.

10 Suſpenſio lata contra ſimoniacos in ordine perpetua eſt.

10 Suſpenſio lata contra ſimoniacos in ordine perpetua eſt. Ratio eſt, quia jura abſolutè loquuntur, ut patet ex verbis præfatæ Extravagantis, & Bullæ Sixti V.

Objicies. Pius V. in Bulla 5. contra ordinatum ſimoniacè ſic decrevit. *Quicumque deteſtabile vitium ſimoniacæ pravitatis convictus fuerit commiſiſſe in conſequendis ordinibus, eo ipſo ab illorum executione per decennium ſine ſpe diſpenſationis ſit ſuſpenſus, & per annum carceribus mancipetur*: ergo ſignum eſt, iſtam ſuſpenſionem non eſſe perpetuam.

Reſpondeo Pium V. noluiſſe in ea Bulla rigorem antiquum canonum lenire, & mitigare, ſed potiùs augere hoc pacto, ut ſuſpenſus, poſtquam condemnatus fuerit de crimine, careat ſpe diſpenſationis per decennium, tranſacto verò decennio liberum ſit Pontifici jure ordinario abſolvere: jure verò antiquo auferebatur ſpes obtinendæ diſpenſationis; conſequenter Pontifex jure ordinario diſpenſationem ante decennium concedebat. Ita Suarez *l. 4. de ſimonia, cap. 58. n. 10.*

QUINTA PROPOSITIO.

11 A qua ſuſpenſione poteſt abſolvere Epiſcopus ſpectato jure antiquo, non autem novo.

11 Si jus antiquum ſpectemus, Epiſcopus abſolvere poteſt ab hac ſuſpenſione. Ratio eſt, quia licèt in Extravaganti ſecunda abſolutio excommunicationis reſervetur Papæ, non tamen reſervatur abſolutio iſtius ſuſpenſionis, reſervatio autem aſſerenda non eſt, niſi ſit expreſſa.

Dixi, *ſi jus antiquum ſpectemus*, quia ſi inſpiciamus conſtitutionem Sixti V. non poteſt Epiſcopus abſolvere ſaltem in delicto publico. Ratio eſt quia Sixtus V. revocat omnes facultates, & conceſſiones, etiam Cruciatæ, abſolvendi hujuſmodi ſimoniacos; præciſa tamen hac Bulla Sixti V. Epiſcopus abſolvere poſſet etiam ab excommunicatione ob ſimoniam, in ſuſceptione ordinum commiſſam, ut benè Leſſius *loc. cit.* Sayrus *lib. 4. c. 17. ad finem*, & alii; præſertim ſi delictum ſit occultum, juxta facultatem Epiſcopi conceſſam in Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6.* Ita Henriquez *l. 39. de excom* & Suarez *de ſimonia, cap. 71. n. 21.* aſſerentes Epiſcopum poſſe abſolvere ab excommunicatione, & ſuſpenſione contracta ob ſimoniam in caſibus occultis, & non deductis ad forum contentioſum, quia Concilium generaliter loquitur. Imo idem Suarez *loco cit.* & Garzias *de beneficiis, part. 8, cap. 1. n. 74.* addunt declarationem ſacræ Congregationis, in qua dicitur Epiſcopum non poſſe quidem rehabilitare ſimoniacum ad beneficia in poſterum obtinenda, aut ad ea retinenda, quæ per ſimoniam occultam obtinuit, poſſe abſolvere ſuum ſubditum in ſimonia occulta, & rehabilitare ad ordines, & beneficia antea obtenta.

Ampliat Leſſius *loco cit.* n. 136. etiamſi delictum ſimoniæ cum ipſomet Epiſcopo perpetratum fuiſſet. Ob id enim Epiſcopus non eſt privatus ſua poteſtate, vel ab ea ſuſpenſus, donec denunciatus fuerit excommunicatus. Verùm hæc ratio probat ſolum poſſe validè abſolvere, non verò licitè: cùm enim ſit excommunicatus ob ſimoniam in ordine commiſſam, non poteſt propria ſponte cum aliis communicare, & actus juriſdictionis exercere, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in communi*; obſervat tamen Leſſius *n. 134. ad finem*. Bullam Sixti V. pluribus in locis ignorari, conſequenter uſu receptam non eſſe. Sed hoc ego [illegible] non admitto, ſaltem in Italia, & aſſerenti legem non [illegible] uſu receptam, incumbit onus probandi; ita enim poſſidet, cùm perſpicuè conſtet latam eſſe, conſequenter in dubio judicandum eſt in favorem legis.

12 Simoniacus in beneficio non incurrit ſuſpenſionem.

12 Quæres, utrùm ſicut ſimoniacus in ordine incurrit ſuſpenſionem, ita eam incurrat ſimoniacus in beneficio.

Reſpondeo negativè, quia cenſura non incurritur, niſi ſit in jure expreſſa. Ita Nav. in *manuali, c. 23. n. 111. verſ. 3.* Innocentius, Panormitanus, & alii quos citat, & ſequitur Suar. *lib. 4. de ſimonia, c 56. n. 16. & de cenſuris, diſp. 31. ſect 4. n. 45.* Filliuc. *de ſimonia tr. 45 cap. 13 q. 4. n 12.* Avila *3 part. diſp. 5 dub. 9 concluſ. 5.* contra Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio, q. 7.* Alterium *tom. 2. diſp. 13, cap 5 col. 3. verb. ad hanc dubitationem*, Henriquez *lib. 3. cap. 37. n. 5.* & alios aſſerentes, incurrere ſuſpenſionem ab ordine, & beneficio.

Objicies primò, in Extravaganti 2. *de ſimonia*, infliguntur ipſo facto pœnæ, quæ jure antiquo erant ferendæ ſententiæ, ſed jure antiquo impoſita erat ſuſpenſio: ergo.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis de excommunicatione lata contra ſimoniacos in ordine, & beneficio, *diſp. 2. quæſt. 3. n. 19. ad finem.*

13 Etiamſi non poſſit fructus beneficii percipere & beneficium validè conſequi.

13 Objicies ſecundò, ſimoniacus in beneficio non poteſt fructus beneficii percipere, & beneficium validè conſequi, *Extravag. 2. de ſimonia*, ergo ſuſpenſus eſt à beneficio.

Reſpondeo negando conſequentiam: nam in præcitata Extravaganti non inducitur propriè ſuſpenſio, ſed irritatio, & privatio collationis beneficii per ſimoniam obtenti, conſecutio enim beneficii per ſimoniam invalida eſt Extravag. 2. citata, conſequenter non tribuit, jus acquirendi fructus illius, hæc tamen pœna non eſt ſuſpenſio propriè dicta, quia ſuſpenſio a beneficio ſupponit titulum, & proprietatem beneficii, & privat illius uſu & uſufructu; aliud autem eſt irritatio collationis beneficii, aliud privatio uſusfructus beneficii validè obtenti, ut benè Suarez *loco cit. de ſimonia, n. 19. & de cenſuris, loc. cit.* Avila *loc. cit. concl. 6.* Henriquez *lib 13. cap. 13. n. 5.*

Obſerva tamen, in Extravaganti citata ſermonem eſſe tantummodo de beneficiis quæ ſimoniacè obtinentur, de quibus in dicta Extravaganti dicitur, *nec inde faciat aliquis fructus ſuos*: non verò ſermo eſt de aliis ante legitimè obtentis. Propterea probabilius eſt in aliis non incurri ullam ſuſpenſionem, ſeu privationem fructuum, ut ante Suarez *loco cit.* contra Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio, n. 7.* Abbatem *cap. tanta, n. 5.* Angelum *verb. ſimonia, n. 6.* Alterium *loco cit. c. 3. ad finem*, & alios, quamquam clericus ſimoniacus in ordinibus, vel ſacramentis excommunicandus eſt *c. quidquid 1. q. 1.*

An autem ſimoniacus in beneficio incurrat excommunicationem oſtenſum eſt *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 23.*

Eu 3 PUNCTUM

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione lata contra eum, qui ordines ſuſcipit, dum vinculo cenſuræ obſtrictus eſt.

1 *Excommunicatus ob clerici percuſſionem incurrit ſuſpenſionem vel irregularitatem, ſuſcipiendo ordines ante obtentam excommunicationis abſolutionem. Idem probabile eſt de excommunicato alia quovis de cauſa.*

2 *Hæc pœna non extenditur ad ſuſpenſum, vel interdictum, ſicut neque ad eum qui ordines in excommunicatione ſuſcipit, bona fide, aut per vim, aut ex gravi metu.*

3 *Excommunicatum probabile eſt ſuſpenſionem non incurrere ſuſcipiendo primam tonſuram.*

4 *Non item incurrit, recipiendo conſecrationem Epiſcopalem.*

5 *Suſpenſio, quam incurrit excommunicatus ſuſcipiendo ordines antequam abſolvatur, reſpectu clerici ſæcularis, ſuſpendit ab executione ordinis in excommunicatione ſuſcepti.*

6 *Sed non impedit executionem inferiorum ordinum ante excommunicationem ſuſceptorum.*

7 *Abſolutio iſtius ſuſpenſionis, reſpectu clerici ſæcularis reſervata eſt Papæ, quomodocumque contracta ſit.*

TRia principaliter explicabo in hoc puncto.

Primò, quandonam obſtrictus cenſura incurrat ſuſpenſionem ſuſcipiendo ordines.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, à quonam diſpenſatio iſtius ſuſpenſionis obtineri debeat.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Excommunicatus ob clerici percuſſionem incurrit ſuſpenſionem vel irregularitatem ſuſcipiendo ordines ante obtentam excommunicationis abſolutionem. Idem probabile eſt de excommunicato alia quavis de cauſa.

1 EXcommunicatus ob clerici percuſſionem incurrit ſuſpenſionem, vel, ut alii volunt, irregularitatem ſuſcipiendo ordines ante obtentam excommunicationis abſolutionem. Hæc propoſitio patet ex *cap. cum illorum, de ſent. excomm.* ubi habetur clericos ſæculares, qui tempore excommunicationis ordines ſuſcipiunt, à ſuſceptis ordinibus deponi, religioſos verò ſuſpenſos remanere ab ordine ſuſcepto, & officio. Ita communiter DD. Quamquam aliqui hanc propoſitionem aliis textibus probant, ut ex *c. 1. de eo, qui furtivè ordinem ſuſcepit*, & ex *c. 3. & 4. de Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui.* Verum probatio ex illis textibus deſumpta mihi non probatur, quia in illis caſibus ſermo eſt de caſu diſtincto, in materia autem pœnali argumentandum non eſt à ſimili, neque facienda eſt extenſio ad alios caſus. Ita Covarr. *cap. alma mater, p. 1. §. 6. n. 6.* Sylv. *verb. irregularitas, q. 8.* Navarr. *c. 27. n. 248.* Henriq. *lib. 14. c. 6. n. 5.* Valent. *tom. 4. diſp. 7. q. 19. punct. 3.* Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. n. 57.* Coninch. *de Sacramentis, diſp. 14. n. 38.* Sayrus *lib. 7. c. 20. n. 22.* Tolet. *lib. 1. c. 66. n. 1.* Fillìuc. *tract. 17. c. 5. n. 94.* Avila *part. 7. diſp. 9. ſect. 1. dub. 6.* Rodriq. *in ſum. 1. p. c. 178 concl. 4.* Reginald. *lib. 30. tract. 1. n. 181.* Alterius *tom. 1. diſp. 10. c. 6.* Maiolus *lib. 4. c. 34.* & alii, quamquam iſti DD. in hoc diſſentiunt, quòd Navarrus, Sylveſter, Sayrus, Henriquez, Avila, Toletus, Maiolus, Valentia, Rodriquez, & alii, quorum opinio probabilis eſt, exiſtimant iſtam eſſe irregularitatem; Suarez verò, Alterius, Coninchus, Fillìucius & alii, quorum opinio de rigore juris mihi probabilior videtur, putant iſtam eſſe pœnam ſuſpenſionis, quia proprium ſuſpenſionis eſt repellere ab executione officii, vel ordinis; iſta autem ſuſpenſio repellit ab executione ordinis, & officii eum qui ordines in excommunicatione capit; ut conſtabit ex dicendis *propoſ. 2.*

Ampliari probabiliſſimè poteſt iſta propoſitio. Primò non ſolùm ad excommunicatum ob clerici percuſſionem, verum etiam ad excommunicatos aliquavis de cauſa: nam licet Summus Pontifex *in cap. cùm illorum*, ſpecialiter loquatur de excommunicato ob clerici percuſſionem, nihilominùs Summus Pontifex, dum rem definit, univerſaliter loqui videtur. Ita præcitati DD.

Hoc tamen intelligendum eſt, modò ſit excommunicatus majore excommunicatione, nam excommunicatus minori excommunicatione, licet faciat contra prohibitionem cenſuræ in materia gravi, non tamen afficitur ſuſpenſione, vel irregularitate, ſuſcipiendo ordines. Ratio eſt, tum quia ſicut excommunicatus minori excommunicatione non afficitur irregularitate celebrando, ita neque ſuſcipiendo ordines: tum quia pœna non incurritur, niſi ſit in jure expreſſa. Ita communiter DD.

2 Hæc pœna non extenditur ad ſuſpenſum, vel interdictum, ſicut neque ad eum qui ordines in excommunicatione ſuſcipit, bona fide, aut per vim, aut ex gravi metu.

2 Ampliatur, & extenditur ſecundò ab aliquibus DD. etiam ad ſuſpenſum, vel interdictum: hunc enim putant affici nova ſuſpenſione, vel irregularitate ſuſcipiendo ordines. Ita Covarr. & Majolus *locis cit.* Marius, Alterius *loco cit. col. 2. verſ. ad probandum*, & alii.

Verum iſta ampliatio nullo ſufficienti textu probatur, quia *cap. cùm illorum*, loquitur de excommunicato, nec aliud jus afferri poteſt, in quo iſta ſuſpenſio contineatur. Ita Sylveſter, Avila, Henriq. & alii, quos retuli *de irregularitate, diſp. 7. q. 3 punct. 3. n. 2.* ubi hanc rem fuſiùs explicavi.

Ampliatur tertiò non ſolùm ad recipientes ordines majores, verùm etiam ad eum, qui minores ordines aſſumit. Ratio eſt, quia *cap. cùm illorum*, citatum generaliter loquitur de ſuſcipientibus ordines tempore excommunicationis. Ita Suarez, Alterius, Fillìucius, & alii, contra Navarrum *conſil. 28. de ſentent. excommunic.* Avilam *art. 7. ſect. 3. dub. 6.* & alios.

An autem extendatur ad recipientem primam tonſuram, vel conſecrationem Epiſcopalem tempore excommunicationis, conſtabit ex infrà dicendis.

Limitatur tamen præfata propoſitio primò ad eum, qui ordines in excommunicatione capit ex probabili ignorantia, vel inadvertentia ſuæ excommunicationis, vel prohibitionis Eccleſiæ, hunc enim arbitror in foro conſcientiæ probabiliter excuſari poſſe, quia par non eſt, ut pœnam ſubeat qui culpam non commiſit; in foro tamen externo non præſumitur ignorantia; quia factum grave eſt; & jus valdè manifeſtum. Panormit. *in cap. cùm illorum, n. 25. de ſent. excommunic.* Hoſtienſis *ibidem*, Sylveſter *verb. irregularitas, q. 7.* Suarez *loco cit. n. 49.* Fillìuc. *loc. cit.* contra Covarruviam *cap. alma mater, part. 1. §. 6.* Majolum *lib. 4. cap. 34. n. 4.* Alterium *loco cit. n. 8.* & alios exiſtimantes ignorantiam non excuſare in ullo foro.

Objicies, in *cap. cùm illorum, citato*, fertur ſuſpenſio Papæ reſervata contra excommunicatum ſuſcipientem ordines, etiamſi non recordetur ſe eſſe excommunicatum, aut neſciat excommunicato interdictam eſſe promotionem ad ordines; ergo inadvertentia, & ignorantia non excuſatur.

Reſpondeo ſuſpenſionem ferri in eum, qui non recordatur ſe excommunicatum, aut neſcit prohibitionem, modò ignorantia ſit craſſa, ſupina, vel affectata; ſecus ſi talis non ſit; nam ignorantia excuſat à cenſuris.

Limitatur ſecundò in excommunicato, qui per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum ordines accipit. Ratio eſt, quia metus gravis excuſat à peccato mortali contra prohibitionem Eccleſiaſticam; conſequenter excuſat etiam ab incurrendis cenſuris, ut ſuo loco probavi; Eccleſia enim non obligat cum gravi incommodo. Ita Sylveſter *verb. irregularitas, §. 9. q. 7.* Suarez, Fillìucius *locis cit.* & alii contra Alterium *tom. 1. diſp. 10. c. 5. ſub finem.* Majolum *lib. 4. de irregularitate, cap. 6. n. 4.* & alios.

Objicies, baptizatus, qui per vim, aut metum baptiſmum iterum capit, non excuſatur ab irregularitate, ut docui *de cenſuris in communi, diſp. 7. q. 3. punct. 3.* ergo neque excommunicatus excuſatur à ſuſpenſione ſuſcipiendo ordines per vim, aut metum; ſicut enim qui rebaptizatur, poteſt habere animum non ſuſcipiendi Baptiſmum, conſequenter impedire poteſt Baptiſmi reiterationem, & ſacrilegium ex parte ſua; ita etiam excommunicatus habere poteſt intentionem non recipiendi.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia qui baptizatur, tenetur ex ſtrictiſſimo præcepto naturali divino abſtinere ab iterata Baptiſmi receptione, quam impedire poteſt ſola voluntate non ſuſcipiendi Baptiſmum; excommunicatus verò non tenetur abſtinere ab ordinibus ſuſcipiendis ex præcepto naturali divino, ſed Eccleſiaſtico; Eccleſia autem non obligat ad obſervantiam ſuorum præceptorum cum notabili incommodo, & ſicut non obligat excommunicatum abſtinere à celebratione, quoties grave damnum pateretur non celebrando, ita neque obligat ad abſtinendum à ſuſceptione ordinum, quoties gravi damno exponeretur non ſuſcipiendo ordines; tum quia non poteſt quis in hoc caſu exteriùs ordines ſuſcipere, & interiùs habere intentionem non ſuſcipiendi ordines, quia majus ſacrilegium committeretur, & graviora incommoda ſequerentur ex ficta ſuſceptione ordinum. Ita Sylveſter *verb. irregularitas, q. 7.* Suarez *n. 60* Fillius. *n. 94.* contra Majolum *lib. 4. cap. 25.* Alterium *loc. cit.*

3 Excommunicatum probabile eſt ſuſpenſionem non incurrere ſuſcipiendo primam tonſuram.

3 Sed modo dubium eſt primò, utrum excommunicatus ſuſpenſionem incurrat, recipiendo primam tonſuram.

Reſpondeo valdè probabiliter ſuſtineri poſſe, non incurrere. Ratio eſt, tum quia tonſura, ſtrictè loquendo, non eſt ordo, tum quia excommunicatus recipiens primam tonſuram non poteſt affici effectibus iſtius ſuſpenſionis, cùm tonſura non habeat proprium actum, à quo ſuſpendatur. Ita Suarez *n. 58.* Alterius *loc. cit. dub. 1.* Fillìuc. *num. 94.* Navarr. Avila, & alii *locis ſuprà citatis.*

Dixi probabiliter ſuſtineri poſſe, quia oppoſitum probabilitate non caret, cum prima tonſura nomine ordinis veniat, juxta uſitatam apud canones loquendi formam, ut alibi ſæpius oſtendi, & licèt tonſura non habeat functiones ordinis, habet tamen particularia privilegia.

4 Non item incurrit recipiendo conſecrationem Epiſcopalem.

4 Secundò dubium eſt, utrùm excommunicatus recipiens conſecrationem Epiſcopalem, incurrat iſtam ſuſpenſionem.

Reſpondeo negativè juxta probabiliorem ſententiam, tum quia Epiſcopatus, ſtrictè loquendo non eſt ordo, tum quia ſuſpenſio generaliter lata non afficit Epiſcopos, niſi exprimantur. Ita Suarez *diſp. 31. ſect. 1. n. 58.* Fillius. *tract. 17. cap. 5. q. 9. n. 94.* & alii, quos retuli *de ſacramentis*, contra Alterium *tom. 1. diſp. 10. cap. 6. col. 3. dub. 1.* Valentiam, Bellarminum, & alios quos nominatim recenſui *de ſacramento ordinis.*

Ex dictis in præcedentibus conſtat excommunicatum recipientem majores, vel minores ordines, affici ſuſpenſione, niſi recipiat ex ignorantia non craſſa, vi, vel metu gravi, tunc enim non afficitur, ſicut non afficitur, ſi recipiat primam tonſuram, aut conſecrationem Epiſcopalem.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Suſpenſio, quam incurrit excommunicatus, ſuſcipiendo ordines, reſpectu clerici ſæcularis, ſuſpendit ab executione ordinis in excommunicatione ſuſcepti.

5 SUſpenſio, quam incurrit excommunicatus, ſuſcipiendo ordines, antequam abſolvatur, reſpectu clerici ſæcularis ſuſpendit ab executione ordinis in excommunicatione ſuſcepti. Ratio eſt,

ſuſcipiendo ordines antequam abſolvatur, reſpectu clerici ſæcularis ſuſpendit ab executione Ordinis in excommunicatione ſuſcepti.

eſt, tum quia par eſt, ut quis in eo puniatur in quo deliquit; tum quia ſic aperte colligitur ex *cap. cùm illorum, de ſententia excommunicationis*, ibi; *ſi fuerint ſæculares clerici, à ſuſceptis ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos.*

Neque obſtat illud participium, *deponendos*, quod eſt futuri temporis, & non videtur continere cenſuram ipſo jure latam, ſed ferendam. Reſpondeo enim continere cenſuram ipſo jure latam, tum quia conjungitur cum illo verbo *cenſemus*, quod eſt temporis præſentis, & illud verbum *deponendos*, non adhibetur ad ſignificandum ſuſpenſionem comminatoriam, ſed ad ſignificandum eos, qui in futurum poſt editionem illius textus, ordinea caperent in excommunicatione, cenſuræ ſuſpenſionis obnoxios eſſe, tum quia una pars diſpoſitionis aliam explicat, *l. 2. ff. de reb. dubiis*, ſed in eadem Bulla fertur ſuſpenſio ipſo facto contra religioſos; ergo etiam ipſo facto fertur contra clericos ſæculares, tum quia præcitato cap. denegatur Epiſcopis facultas diſpenſandi; ergo cenſura cenſetur ipſo jure lata, alioquin fruſtra denegaretur diſpenſandi facultas.

Dixi in propoſitione, *reſpectu clerici ſæcularis*; nam iſta ſuſpenſio reſpectu religioſi ſuſpendit ab executione tam ordinis in excommunicatione ſuſcepti, quàm officii, ut patet ex præcitato textu, ibi, *ab executione ſuſcepti ordinis, & officii decernimus manere ſuſpenſos.*

An autem ſuſpenſus ab executione ordinis in excommunicatione ſuſcepti, maneat etiam ſuſpenſus à ſuſceptione ordinum ſuperiorum, conſtat ex dictis *punct. 2. n. 7.* remanere ſuſpenſum, à ſuſceptione majoris ordinis, conſecutive, & acceſſoriè; nam ſuſpenſus ab executione ordinis inferioris, ſuſpenſus etiam eſt à ſuſceptione, & adminiſtratione ſuperioris, non è contra.

6 Sed non impedit executioné inferiorum ordinum ante excommunicationem ſuſceptorum.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio impediat etiam executionem inferiorum ordinum, quos quis ſuſcepit ante excommunicationem.

Reſpondeo negativè, quia cùm illorum ſuſceptione non deliquerit, non videtur pœnam circa illorum executionem pati; & quamvis in una parte textus abſolutè dicatur à receptis ordinibus, nihilominus in alia parte dicitur ab executione ordinis ſuſcepti; conſequenter una pars aliam declarat, & indicat diſpoſitionem iſtius textus intelligendam eſſe cum propoſitione pœnæ, & culpæ. Ita Alter. *tom. 2. diſp. 20. cap. 5. vol 2. dub. 2.*

Hinc ſequitur eum qui diaconatum in excommunicatione ſuſcepit, poſſe obtenta excommunicatione abſolutione miniſtrare in ſubdiaconatu, nec in minoribus ordinibus, etiamſi diſpenſationem ſuſpenſionis non obtinuerit.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſpectu clerici ſæcularis reſervata eſt Papæ, quomodocumque contracta ſit.

7 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſpectu clerici ſæcularis reſervata eſt Papæ, ſive iſta ſuſpenſio contracta fuerit ſcienter, ſive ignoranter, ignorantia craſſa, ſupina, vel affectata: ſic expreſsè decernitur in *cap. cùm illorum*, citato, ibi: *in reliquis caſibus, tam Archiepiſcopi, quàm Epiſcopi abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, diſpenſandi facultatem ſe noverint non habere.*

Hoc tamen intelligitur, modò delictum ſit publicum, nam ſi delictum ſit occultum, Epiſcopus diſpenſare poteſt, ex Concilio Tridenc. *ſeſſ. 24. cap. 5.*

Dixi in propoſitione, *reſpectu clerici ſæcularis*, ut contra diſtinguerem ab abſolutione religioſi, nam religioſus abſolvi poteſt à ſuo Abbate, modò ex inadvertentia facti, vel ignorantia juris deliquerit, & modò factum non ſit grave & notabile, ut in præcitato textu dicitur.

An autem in foro conſcientiæ indigeat abſolutione, dum inadvertentia, vel ignorantia non fuit culpabilis mortaliter craſſa, vel ſupina, patet ex ſupradictis *limitatione prima*.

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione contra conjugatos ſuſcipientes ordines ſacros.

1 *Vir conjugatus illicitè ſuſcipiens aliquem ſacrorum Ordinum tam ante, quàm poſt conſummatum matrimonium, incurrit ſuſpenſionem, & irregularitatem.*
2 *Secus de eo qui licitè ſuſcepit.*
3 *Varii caſus, in quibus licet viro conjugato, etiam durante matrimonio, ordines ſacros ſuſcipere.*
4 *Conjugatus ſuſcipiens ſacros Ordines ex ignorantia, aut bona fide, excuſatur à ſuſpenſione.*
5 *Sicut & ſacerdotes Græci.*
6 *Qui, ſi poſt initum matrimonium ad noſtras regiones tranſirent, non eſſent ordinandi.*
7 *Conjugatus ſuſcipiens minores ordines non incurrit ſuſpenſionem.*
8 *Suſpenſio lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum Ordinum ſuſpendit ab executione ordinis ſuſcepti, à ſuſceptione ſuperiorum Ordinum, & à beneficio & officio.*
9 *Non tamen ab exercitio ordinum ſuſceptorum ante matrimonium.*
10 *Suſpenſio & irregularitas lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum ordinum perpetua eſt.*
11 *Abſolutio prædicta ſuſpenſionis & irregularitatis reſervata eſt Papæ.*
12 *Diſpenſare tamen poteſt Epiſcopus, ſi crimen ſit occultum.*

Quatuor breviter explicabo in hoc puncto.

Primò, utrum conjugatus recipiens ordines incurrat ſuſpenſionem.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, quamdiu duret.

Quartò, à quonam iſtius abſolutio obtineri poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Vir conjugatus illicitè ſuſcipiens aliquem ſacrorum Ordinum, tam ante, quàm poſt conſummatum matrimonium, incurrit ſuſpenſionem & irregularitatem.

1 Vir conjugatus illicitè ſuſcipiens aliquem ſacrorum Ordinum; tam ante quàm poſt conſummatum matrimonium, incurrit ſuſpenſionem, imò etiam irregularitatem. Quòd incurrat ſuſpenſionem, patet ex *Extravag. antiqua, unica de voto, & voti redemptione*, ubi poſtquam prohibitum fuit, virum conjugatum ſacros ordines ſuſcipere, additur ſuſpenſio, ibi, *quòd ſi ſecus à quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus quod nec matrimonio ſoluto, in ſic ſuſcepto ordine miniſtrare valeat*; proprium autem ſuſpenſionis eſt directè impedire executionem ordinum.

Quod incurrat irregularitatem, patet cum ex eadem Extravag. *antiqua concertationi, de voto, & voti redemptio*, ubi conjugatus repellitur ab ordinum ſuſceptione, ibi *diſtrictius inhibentes, ne quiſpiam durante matrimonio, nondum etiam conſummato, aliquem de ſacris ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi prout ſacris canonibus noverit convenire*; & infrà, conjugatus ſuſcipiens ſacros ordines impeditur promoveri ad ſuperiores ordines, ibi, *nec ad ſuperiores ordines provehi*: proprium autem irregularitatis eſt directè impedire ſuſceptionem ordinum, tum quia ita poſtulat decor, & honeſta ſacrorum ordinum, par enim non eſt, ut qui tel uxoriæ operam impendit, myſteriis ſacri altaris applicetur. Hoc tamen adducitur potius pro congruentia, quàm pro ratione obligante, alioquin Græci conjugati irregulares eſſent, nec ſacros ordines ſuſcipere poſſent. Ita communiter DD. Vide dicta *de cenſuris in genere diſp. 7. q. 3. punct. 4. 9.*

2 Secus de eo qui licitè ſuſcipit.

2 Dixi in propoſitione, *illicitè ſuſcipiens*, ut exciperem eum, qui licitè ſuſcepit; nam pœnâ cenſuræ puniri non debet, qui culpam non commiſit.

Ex quo ſequitur primò, virum conjugatum ſuſcipientem ordines ex legitima Papæ facultate, non affici ſuſpenſione, tum quia non ſuſcipit ordines illicitè, ut ſuppono, tum quia Summus Pontifex in jure communi poteſt diſpenſare, & cenſuratum, aliarúmque pœnarum canonicarum vinculum auferre, nam res per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur.

Secundò ſequitur, virum conjugatum advolantem ad ſacros ordines in caſibus in jure permiſſis, non ligari vinculo hujus cenſuræ, tum quia non ordinatur illicitè, tum quia in præcitata Extravag. excipiuntur caſus à jure conceſſi, ibi; *niſi prout ſacris canonibus noverit convenire.*

3 Varii caſus in quibus licet viro conjugato, etiam durante matrimonio Ordines ſacros ſuſcipere.

3 Sed modò dubium eſt primò quandonam liceat viro conjugato etiam durante matrimonio ordines ſacros ſuſcipere.

Reſpondeo licere. Primò, quando matrimonium nondum fuit conſummatum; tunc enim licitum eſt conjugi religionem ingredi, & profeſſionem in ea emittere, & facta profeſſione ſacros ordines ſuſcipere, quia per profeſſionem diſſolvitur matrimonium, conſequenter ceſſat impedimentum ſuſcipiendi ordines.

Secundò, quando uxor, conſummato matrimonio ingreditur religionem; & in ea profitetur conſenſu utriuſque conjugis; tunc enim licitum eſt viro ſacros ordines ſuſcipere, etiamſi matrimonium adhuc ſubſiſtat, *cap. Epiſcopus benedictionem, diſt. 27.*

Tertiò, quando uxor caſtitatis votum emittit de conſenſu viri, illique licentiam concedit ſuſcipiendi ſacros Ordines; tunc enim licitum videtur ſacros Ordines ſuſcipere, etiamſi ipſius uxor in ſæculo remanere velit, *cap. ſeriatim, & apertè, diſt. 31. conjugatus, de converſ. conjug. & cap. Agatheſ. 27 quæſt 2.* Hoc tamen intelligendum eſt, modo uxor ſit ſenex, & non timeatur incontinentiæ periculum; nam ſi juvenis ſit, hoc non permittitur, niſi religionem ingrediatur.

Idem dicendum videtur, quando vir conjugatus ad Cardinalatûs dignitatem promovendus eſt; par enim ratio videtur, cùm Cardinalatui adnexus eſſe ſoleat ordo ſacer, nec aliquid peculiare in hac re ſancitum ſit à jure. Sanchez *lib. 5. diſp. 41. n. 5.* contra Maiolum *de irregularitate, lib. 1. c. 34. n. 2.* Joannem Andream *in c. ſanè, de converſ. conjug.* & alios, aſſerentes ſemper requiri, ut dum quis ad Cardinalatûs dignitatem promovendus eſt, ipſius uxor religionem ingrediatur. Imò Gloſſa *in c. ſanè. de converſ. conjug.* Sotus *in 4. diſt. 27. q. 1. in 4 ad fin.* Alter. *tom. 2 diſp. 10. c. 7. col. 3. & 4.* aliique exiſtimant idem ſufficere, & requiri, dum vir conjugatus ad Epiſcopatum promovetur, videlicet ut uxor religionem ingrediatur, ſi juvenis eſt, aut voveat caſtitatem, ſi eſt ſenex. Sed probabilius mihi dicendum videtur, ſemper neceſſarium eſſe, ut uxor religionem ingrediatur, dum vir ad Epiſcopalem dignitatem promovendus eſt, ſic enim expreſsè decernitur *in cap. ſanè, de converſ. conjugat.* Idémque docent Covar. *4. decret. 2. p. c. 6. §. 3. n. 3.* Maiolus *loco cit. n. 2.* Azor. *lib. 13. c. 13. quæſt 7.* & alii communiter, teſte Sanchez *lib. 7. diſp. 41. n. 4.*

Quartò, quando per ſententiam factum eſt divortium, quoad torum & habitationem; tunc enim licitum eſt viro innocenti, etiam, invita conjuge religionem ingredi, aut ſacros ordines ſuſcipere; conjugi verò adultero in tali eventu non licet ingredi religionem, aut ordinem ſuſcipere, abſque tacito, vel expreſſo conſenſu conjugis

innocentis ; cùm innocenti conjugi competat jus concedendi gratiam reconciliationis, & nocentem repetendi, & revocandi ; hæc ſummatim, & compendiosè dicta ſufficiant. Videri poteſt Sanchez *lib. 7. diſp. 38. & ſeqq. & lib. 10. diſp. 12. n. 6.* Henriquez, Perez, Coniochur, Ledeſma, & alii, quos retuli *in meo tract. de matrim. quæſt. 2. punct. 9. n. 18. & q. 4. punct. 5. n. 23.*

4 Conjugatus ſuſcipiens ſacros Ordines ex ignorantia, aut bona fide, excuſatur à ſuſpenſione.

4 Secundò dubium eſt, utrum vir conjugatus ſuſcipiens ſacros Ordines ex ignorantia, aut bona fide, excuſetur à ſuſpenſione.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia in præfata Extravagant. ſermo eſt de præſumentibus, ibi, *de ſacris ordinibus præſumant ſuſcipere* ; præſumptio autem ſupponit ſcientiam & dolum. Ita Suarez *n. 56.* Fillincius *loco cit.* contra Alterium *loco cit. col. 5.*

Hinc ſequitur, virum conjugatum, qui bona fide ſacros ordines ſuſcepit, poſſe, diſſoluto matrimonio, functiones ordinum abſque diſpenſatione exercere, quia non detinetur vinculo ſuſpenſionis, conſtante verò matrimonio non poteſt uti ſacris ordinibus, tum quia non decet ; tum quia ſicut prohibetur ordines ſuſcipere, ita etiam prohibetur exercere, Ita Suarez, Alterius, & Fillucius *loc. cit.*

5 Sicut & ſacerdotes Græci.

5 Tertio dubium eſt, utrum ſacerdotes orientales, ut Græci incurrant ſuſpenſionem, ſuſcipiendo ſacros ordines poſt contractum matrimonium.

Reſpondeo negativè, quia eis permiſſum videtur ſacros ordines ſuſcipere ; & uti matrimonio antea contracto, cum non moveant conſcientiam, *cap. aliter, diſt. 31. cap. Nicæna Synodus, & alter, diſt 31. & cap. ut clericorum, de vit. & honeſtat. cler.*

6 Quid ſi poſt initum matrimoniũ ad noſtras regiones tranſirent, non eſſent ordinandi.

6 Verùm ſi Græcus conjugatus in noſtras regiones ſe conferret, non eſſet promovendus ad ordines, tum ad vitandum ſcandalum, tum ne ritus confundantur, tum quia ordinibus ſacris apud nos annexum eſt caſtitatis votum. Imò ſacerdos Græcus conjugatus non poſſet apud nos beneficium capere abſque diſpenſatione Papæ, ut patet ex duabus primis rationibus.

An autem ſacerdos Græcus accedens cum uxore ad noſtras regiones uti poſſit uxore, patet ex dictis *de legibus*, poſſe, præciſo tamen ſcandalo. Vide Panorm. *in c. cùm olim, de cleric. conjug. & cùm ſecundum, de tempor. ordin.* Alter. *loco cit. c. 37. ad finem*, Sanchez, Bellarm. Rebellum, & alios quos retuli, *de matrim. q. 3. punct. . . . n. 13.*

7 Conjugatus ſuſcipiẽs minores ordines non incurrit ſuſpenſionem.

7 Dixi in propoſitione, *aliquem ſacrorum Ordinum* : nam ſi conjugatus minores ſuſcipiat, non afficitur ſuſpenſione, quia Extravagans citata loquitur de ſuſcipiente ſacros ordines, nec aliud jus afferri poteſt, quo id ſub pœna ſuſpenſionis prohibeatur. Ita Suar. *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. n. 54.* Alter. *tom. 2. diſp. 10. c. 7. col. 7.* Fill. *tr. 17. c. 5. n. 93.* & alii ; licèt tamen conferri non poſſunt ordines minores, vel prima tonſura viro conjugato, niſi religionem ingrediatur, *c. nullus, de temp. ordin. l. 5. cap. diverſis fallaciis, de clericis conjugat.* Ita Gloſſa *cap. conjugatus de converſ. conjug.* Alter. *loco cit. col. 4. verſ. ſed dubitari*, & alii An autem, & quando conjugatus uti poſſit ordinibus antea ſuſceptis, & privilegio clericali gaudeat, probatum eſt in hoc tractatu *diſp. de cenſuris in genere, & de legibus.*

Dixi in propoſitione, *tam ante, quam poſt conſummatum matrimonium*, quia Extravagans, *antiqua*, citata, extendit illam ſuſpenſionem ad ſuſcipientem ordines, etiam matrimonio non conſummato, ut patet ex verbis ipſius Extravagantis ſuperiùs citatis.

Objicies, conjux poteſt ante conſummatum matrimonium ingredi religionem, & profeſſionem in illa emittere, ergo poteſt etiam ordines ſacros ſuſcipere.

Reſpondeo quidquid ſit de antecedenti, de quo ſatis egi *in tract. de matrimonio*, neganda eſt conſequentia. Ratio diſparitatis eſt, quia conjugatus ſub pœna ſuſpenſionis, & irregularitatis repellitur ab ordinibus ſacris ; validè tamen illos recipit cum adſit materia, & forma, ut ſuppono, & ſubjectum non ſit incapax ex diſpoſitione juris naturalis, vel divini, alioquin Græci conjugati invalidè ordinarentur.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Suſpenſio lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum Ordinum ſuſpendit ab executione ord. nis ſuſceptione Ordinum, à beneficio & officio.

8 SUſpenſio lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum ordinum, ſuſpendit ab executione ordinis ſuſcepti, à ſuſceptione ſuperiorum ordinum (& in hac parte vim irregularitatis habet.) & à beneficio, & ab officio ; ſic enim expreſsè decernitur in Extravag. citata, ibi ; *quòd ſi ſecus à quoquam forſitan attentatum fuerit, ordinamus, quòd nec in matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores ordines provehi, nec ad aliquod beneficium, vel officium Eccleſiaſticum valeat promoveri.*

9 Non tamen ab exercitio Ordinum ſuſceptorum ante matrimonium.

9 Quæres, utrum iſta ſuſpenſio repellat etiam ab exercitio ordinum ſuſceptorum ante matrimonium.

Reſpondeo negativè, quia in textu dicitur, *in ſic ſuſcepto ordine*

Ex quo ſequitur ſubdiaconum, qui ſine diſpenſatione matrimonium contraxit, poſſe ſaltem mortua conjuge ; in ſubdiaconatu miniſtrare, quia hic non eſt ſuſpenſus ab ordine ante matrimonium contracto.

Dixi, *ſaltem mortua conjuge*, quia vivente conjuge non videtur poſſe functiones ſubdiaconatus exercere. Sicut enim conjugatus non poteſt ſacros ordines ſuſcipere ; ita nec illos exercere, cum ſuſceptio ordinum præcipuè interdicatur ob ipſorum uſum. Ita ſentire videntur Suarez *n. 49. ad finem*, Alterius, Fillucius *locis cit.*

TERTIA PROPOSITIO.

10 Suſpenſio & irregularitas lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum Ordinum perpetua eſt.

10 SUſpenſio & irregularitas lata contra conjugatos ſuſcipientes aliquem ſacrorum Ordinum perpetua eſt, & durat donec per diſpenſationem auferatur. Ratio eſt, tum quia hæc eſt materia ſuſpenſionis, & irregularitatis abſolutè latæ, ut perpetuò duret, donec per abſolutionem tollatur, tum quia in præfata Extravaganti dicitur ; *nec matrimonio ſoluto in ſic ſuſcepto miniſtrare, nec ad ſuperiores ordines provehi*, &c.

Ex quo ſequitur conjugem, qui conſtante matrimonio ordines ſuſcepit, remanere ſuſpenſum, ſive matrimonium diſſolvatur morte uxoris, ſine diſpenſatione Summi Pontificis (Summus enim Pontifex aliquando diſpenſare poteſt in matrimonio rato ; ut docui *de matrimonio*) ſive diſſolvatur profeſſione in approbata religione ; matrimonium enim ratum, ſed non conſummatum diſſolvitur profeſſione in approbata religione, licèt non diſſolvatur ſuſceptione ſacrorum ordinum, ut ſuo loco probavi, & patet ex Extravaganti *antiqua*, citata.

QUARTA PROPOSITIO.

11 Abſolutio prædictæ ſuſpenſionis & irregularitatis reſervata eſt Papæ.

11 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis, & irregularitatis reſervata eſt Papæ ; ſic enim clarè colligitur ex ipſa Extravag. *antiqua*, ſæpiùs citata, in qua Summus Pontifex ſibi facultatem tacitè *reſervat* ; conceſſa Epiſcopo facultate abſolvendi ſolum, quando conjugatus, qui ordinem conſtante matrimonio ſuſceperat, ingreditur religionem, & in ea profitetur ; tunc enim Epiſcopus diœceſanus diſpenſare poteſt, niſi aliud canonicum impedimentum exiſt ; ut in præfata Extravag. dicitur.

12 Diſpenſare tamen poteſt Epiſcopus ſi crimen ſit occultum.

12 An autem Epiſcopus diſpenſare poſſit, dum crimen eſt occultum, patet ex Concilio Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6.* poſſe, diſpenſatus tamen non propterea poterit durante matrimonio miniſtrare in ſacris ordinibus ; quia licet ablata ſit ſuſpenſio, & irregularitas contracta ob ſuſceptionem ſacrorum Ordinum tempore matrimonii ; non tamen ablata fuit diſpoſitio ſacrorum canonum, prohibentium conjugato ſacrorum ordinum ſuſceptionem, & conſequenter illorum uſum : ſicut enim Epiſcopus aliquando poteſt abſolvere ab excommunicatione ob clerici percuſſionem, lata *in cap. ſi quis ſuadente, quæſt. 17.* non tamen diſpenſare poteſt in ipſo canone ita ut percuſſorem clericum excommunicationi non ſubjiciatur ; inferior enim diſponere non poteſt in lege ſuperioris. Ita in ſimili Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. n. 23.* Garzias *de benef. 2. p. cap. 5. n. 31.* & alii.

Hinc patet quid dicendum ſit de pœnitentiariis, aliiſque confeſſariis deputatis ad abſolvendum à cenſuris in delictis occultis.

PUNCTUM VIII.

De ſuſpenſione contra recipientes ſacros ordines abſque ullo titulo.

1 *Recipiens culpabiliter ſacros ordines abſque ullo titulo, ſuſpenditur ab executione ordinum.*

2 *Similiter & qui aliquem ſacrum ordinem ſuſcipit inito pacto ordinante, aut præſentante non petendi ſuſtentationem, beneficium, aut unde alii poſſit.*

3 *Clericus qui nullo prævio pacto cum ordinante, vel præſentante, ordines ſine titulo recipit, ſuſpenſionem contrahit, titulum patrimonii confingendo.*

4 *Qui fuit ordinatus ſubdiaconus abſque vero titulo, & obtenta ſuſpenſionis abſolutione accedit ad diaconatum, aut ſacerdotium ſine novo titulo patrimonii, vel beneficii, iterum ſuſpenſione afficitur.*

5 *Qui ficto titulo obtinuit litteras dimiſſorias, duplicem incurrit ſuſpenſionem, ſuſcipiendo ſacros ordines.*

6 *Suſcipiens ſacrum ordinem abſque titulo, incidit in irregularitatē ſi functionem ordinis ſuſcepti exerceat, antequam abſolvatur.*

7 *Non incurrit ſuſpenſionem is qui aſſignato ſibi vero patrimonio, ſacrum ordinem ſuſcipit, eóque ſuſcepto retrahat, & renunciat patrimonium donatori, aut alteri, idque etiamſi poſt hujuſmodi renunciationem ad ſuperiores ordines aſcendat.*

8 *Neque is cui facta fuit aſſignatio patrimonii cum pacto vel juramento reſtituendi patrimonium donatori, dummodo non reſtituat ante ordinationem, nec tale pactum inierit cum ordinante, vel præſentante.*

9 *Qui ad minores ordines promovetur abſque titulo, non ligatur pœna ſuſpenſionis.*

10 *Neque is qui ad patrimonium, aut penſionem ſufficientem ad ſuſtentationem ordinatus eſt.*

11 *Suſpenſionem incurrit is, qui ordinatur ad titulum beneficii, quod actu non poſſidet, ſed ſolum in potentia.*

12 *Qui invalidè beneficium obtinet, ſuſpenſionem incurrit, ſi ad illius titulum promoveatur.*

13 *Titulus ad quem aliquis promoveri poteſt abſque ſuſpenſione, triplex eſt, nimirum beneficii Eccleſiaſtici, patrimonii, & profeſſionis, num. 17.*

14 *Nomine patrimonii intelliguntur bona, arte, hæreditate, & vera donatione acquiſita. Bona frugifera, aut penſio ſuper re frugifera poſſunt titulo aſſignari, non autem bona mobilia.*

15 *Qui donat alicui patrimonium, ut ad illius titulum ordines ſuſcipiat, poteſt apponere pactum reſtituendi ſibi patrimonium illud, cum ordinatus adeptus fuerit unde ſe ſuſtentare valeat.*

16 *Qui ad titulum patrimonii ordinatus, ære alieno ita gravatur, ut ſoluto*

Digitized by Google

ſoluto debito non ſuperſit ei ſufficiens ſuſtentatio ſuſpenſionem incurrit, ſi patrimonium illud ſit hypothecæ ſubjectũ pro debito.

17 *Profeſſio eſt titulus ſufficiens, ut quis promoveatur ad ſacros ordines.*

18 *Doctor, aut Baccalaureus non poteſt ſub titulo ſuæ litteraturæ, vel ſui gradus ordinari.*

19 *Quælibet penſio patrimonium, & beneficium, non ſufficit pro titulo promovendorum. Sed requiritur quantitas ad ſuſtentationem ſufficiens.*

20 *Arbitrio Epiſcopi definienda.*

21 *Qui non habet titulum beneficii ex ſe ſufficientẽ, poteſt ad ſacros ordines promoveri, ſi habet patrimonium, quo beneficii defectũ ſuppleat, modò redditus, qui pro titulo aſſignantur ſint certi.*

22 *Titulus, ad quem clericus ordinatur, debet eſſe perpetuus reſpectu ipſius clerici.*

23 *Nec poteſt juxta aliquos Doctores, obtento beneficio alienari abſque facultate Epiſcopi.*

24 *Vicaria temporalis & alia beneficia non perpetua, non ſufficiunt ad titulum, ſecus de vicaria perpetua.*

25 *Vicarii caſus, in quibus ordinans & præſentator ſuſpenduntur ab executione ordinum.*

26 *Epiſcopus ordinans aliquem abſque titulo, non tenetur illum ſuſtentare, ſi ordinatus patrimonium habeat.*

27 *Neque eum cui bona fide contulit beneficium, poſtea evictione amittendum. Secus ſi mala fide contulerit.*

28 *Quis providere teneatur, ordinato ſine ſufficienti titulo quoties quis ordinatur ab alieno Epiſcopo de licentia proprii Epiſcopi.*

29 *Qui ordinatus eſt ſine titulo, mortuo Epiſcopo ordinante, alendus eſt à ſucceſſore Epiſcopi.*

30 *Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ſacros ordines ſine titulo, regulariter poteſt impendi ab Epiſcopo.*

31 *Epiſcopus ordinans cum pacto, elapſo triennio remanet abſolutus.*

32 *Utrum confeſſarius generalem habens facultatem abſolvendi à cenſuris poſſit abſolvere à ſuſpenſione contracta ob defectum tituli, varia Doctorum placita.*

TRia principaliter explicabo hoc puncto.

Primò, utrum recipiens ordines abſque titulo ſuſpenſionem incurrat.

Secundò, quas pœnas incurrat conferens ordines abſque titulo.

Tertiò, quis poſſit abſolutionem illius ſuſpenſionis conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Recipiens culpabiliter ſacros ordines abſque ullo titulo, ſuſpenditur ab executione ordinum.

1 REcipiens culpabiliter ſacros ordines abſque ullo titulo, ſuſpenditur ab executione ordinum. Hæc propoſitio probatur. Primò ex *c. neminem, diſt. 70.* ubi decernitur, ut nullus abſque titulo ordinetur, deinde ſubjungitur, *eos autem qui abſolutè (id eſt, ſine titulo) ordinatur, decrevit Sancta Synodus vacuã habere manus impoſitionem, & nullum tale factam valere ad injuriam ipſius, qui eũ ordinavit,* idem decernitur in *c. ſanctorum eadem diſtinctione,* ubi dicitur, *decernimus, ut ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur.*

Dices, iſti duo textus abrogati fuerunt *in cap. Epiſcopus, & cap. cùm ſecundùm, de præbendis.*

Reſpondeo primò non fuiſſe ſimpliciter abrogatos in præfatis textibus, ut infrà probabo.

Reſpondeo ſecundò confirmatos, & innovatos fuiſſe in Concil. Trid. *ſeſſ. 21. c. 2. ad finem, de reform.* ut conſtabit ex dicendis in ſecunda ratione.

Secundò igitur probatur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 21. c. 2. ibi. ad finem, de reformat.* ibi prohibentur ordines ſacros ſine titulo ſuſcipere, deinde innovatur pœna antiquitùs impoſita, ibi; *antiquorum canonum pœnas ſuper his innovando,* perſpicuum autem eſt *cap. neminem, & cap. ſanctorum,* eſſe canones antiquos, ením editi fuerint in Concilio Chalcedonenſi, & ab Urbano II. qui obiit anno 1099. die 29. Julii antiqui ergo canones, quorum pœna Concilium innovat, non ſunt *c. cùm ſecundùm Apoſtolum,* neque aliæ Epiſtolæ, quæ in Decretalibus compilatæ ſunt, ſed *c. neminem, & c. ſanctorum,* aliique textus conſimiles, qui in decreto continentur ex Gabriele Vaſquez *3. part. tom. 3. diſp. 246. n. 6.* & aliis infrà citandis.

Tertiò probatur ex Bulla 75. Pii V. edita anno 1568. die 20. Novembris, quæ incipit. *Romanus Pontifex ſacrorum,* in qua Bulla Summus Pontifex ſupponens in Concil. Trid. *ſeſſ. 21. c. 2.* innovatam fuiſſe ſuſpenſionem, contra clericos ſeculares ſine titulo promotos, extendit diſpoſitionem ejuſdem Concilii ad religioſos ante profeſſionem promotos abſque titulo, ipſóſque inhabiles reddidit ad ordines exercendos, & exercentes efficit irregulares; quod etiam militat in nulliter profeſſis, ut benè ſacra Cardinalium Cõgregatio declaravit, teſte Garzia *de benef. 2. p. c. 5. n. 10. & ſeqq.* Navarr. *de regul. comment. 4. n. 72. verſ. non obſtat,* & Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 37. n. 43.* tum quia non habet titulum, tum quia caret litteris dimiſſoriis legitimi Prælati: Patriarchis verò, Archiepiſcopis; & Epiſcopis, qui præfatos religioſos ad ſacros ordines ante validam profeſſionem ſine titulo admittunt, ſuſpenſionem à collatione talium ordinum per annum imponit. Idem Pius V. cujus Bulla videri poteſt, eamque in hac parte retuli *q. 2. punct. 10. de cenſur. in partic.*

Quartò probatur ex Bulla Sixti V. contra clericos malè promotos in qua ſuſpenſionem imponit clericis, ordines ſacros ſuſcipientibus abſque titulo beneficii, vel patrimonii, & hæc Bulla non videtur in hac parte abrogata à Clemente VIII. quia Clemens VIII. reduxit illam Bullam ad terminos juris communis. Jure autem communi lata eſt ſuſpenſio contra clericos, & religioſos, qui ſine titulo ſacris ordinibus initiantur.

Prædictis addo pro diœceſi, & provincia Mediolanenſi in Concil. Provinciali VI. *tit. quæ ad ordines,* extare ſpecialem ſuſpenſionem ab ordine ad arbitrium Epiſcopi contra eum, qui ad patrimonium in Provincia Mediolanenſi malè promovetur. Ex dictis ſequitur,

2 Similiter & qui aliquem ſacrũ ordinem ſuſcepit inito pacto cũ ordinante, aut præſentante non petendi ſuſtentationem, beneficium, aut unde alì poſſit.

2 Primò fortiori, eum, qui ad aliquem ſacrum ordinem promoveatur, inito pacto cum ordinante, vel cum præſentante non petendi ſuſtentationem, aut beneficium, aut aliquid aliud, unde ali poſſit, ſuſpenſionem incurrere ab executione ordinis ſuſcepti. Ratio eſt, tum quia hic recipere videtur ſacros ordines ſine titulo, tum quia etiamſi titulus reipſa validus eſſet, nihilominus hic caſus expreſſè definitus eſt *in cap. penult. de ſimonia,* ubi dicitur, *eum qui ſic ordinatur, manere ſuſpenſum ab ordine ſuſcepto, donec diſpenſationem ſuper hoc obtinere meruerit.* Idem habetur *in c. per tuas nobis 3. de ſimonia,* ubi ordinatus, hoc pacto repellitur ab executione ordinis ſic ſuſcepti, & ab aliis ſuſcipiendis. Imò gloſſa *in dicto cap. per tuas, verb. intellexit.* Alterius *de cenſuris, tom. 2. diſp. 10. c. 2. col. 6. verſ. poteſt.* exiſtimant illum à ſuſpenſione non excuſari, etiamſi ignorantiam juris haberet id eſt, etiamſi neſciret, verìtum eſſe ab Eccleſia ordines hoc prævio pacto ſuſcipere, nam in præfato capite ſuſpenſio extenditur ad illum, qui *nec ſe in hoc aliquid illicitum egiſſe intellexit,* ut in præfato textu dicitur. Ego verò probabilius arbitror, in foro conſcientiæ excuſari poſſe, ſi revera ignorantia intercéſſit, quidquid ſit de præſumptione fori externi, tum argumento *cap. ſi quis à ſimoniacis,* tum quia cenſura gravis ſupponere ſolet gravem culpam. Ita Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 1. n. 34.*

3 Clericus qui nullo prævio pacto cum ordinante, vel præſentante, ordines ſine titulo accepit, ſuſpenſionem contrahit, ſi titulum Patrimonii confingendo.

3 Major difficultas eſt, utrum clericus: qui nullo prævio pacto cum ordinante, vel præſentante, ordines ſine titulo accepit, ſuſpenſione afficiatur, ut ſi quis titulum patrimonii confingat, mentiendo, aut falſo probando habere quod non habet, vel plus habere, quam habeat; cùm tamen id quod habet ad ſuſtentationem non ſufficiat, aut ſi fictam donationem ab aliquo accipiat.

Reſpondeo duplicem in hac re Doctorum ſententiam extare.

Prima eſt quamplurium negantium clericum ordinatum ſine titulo vel patrimonio, affici ſuſpenſione, quoties nullum iniit pactum cum ordinante, vel præſentante petendi quidquam. Ratio eſt, tum quia nullo jure probari poteſt hujuſmodi ſuſpenſio; nam *cap. neminem, & c. ſanctorum, diſt. 70.* revocata fuerunt *in c. cum ſecundùm Apoſtolum, de præbendis,* nec innovata ſunt in Trident. *ſeſſ. 21. c. 2.* cum in eo innovari tantummodò videatur *c. cùm ſecundùm Apoſtolum, citat.* quod nondum ſublatum erat, ut ex declarationibus Illuſtriſſimorum Cardinalium docet P. Marzila in Trid. *loco citato, verſ. antiquorum,* tum quia quamplures ſacræ Congregationis deciſiones pro hac parte adducuntur à Gonzalez *ad regulam 8. Cancellariæ gloſſa 5. §. 10. n. 82.* è Marzilla, & aliis. Eidem opinioni adhæret Gutierr. *lib. 1. practic. q. 63. n. 11. verſ. nec opinio.* Henriq. *in ſumma lib. 13. c. 37. n. 2.* ubi pro hac ſententia duodecim Auctores allegat. Emanuel. Sà *verb. ſuſpenſio n. 10.* Avila *3. p. diſp. 5. dub. 5. concl. 2.* Toletus *lib. 1. c. 59. n. 5.* Fornarius *de ordine, n. 8.* & alii apud Stephanum Quarantam *verb. ordo, verſ. & conſtitutio,* & apud Garziam *de benef. 2. part. cap. 9. n. 21. & ſeqq.*

Secunda ſententia ſimpliciter affirmat doloſè ordinatum abſque titulo ſuſpenſionem ipſo facto incurrere ab ordine ita ſuſcepto: Hæc opinio ſufficienter probatur, tum rationibus in propoſitione allatis; tum quia in Bulla Summi Pontificis Urbani VIII. quæ incipit, *ſecretis æternæ providentiæ,* edita 11. Decembris 1624. impoſita eſt ſuſpenſio perpetua contra promotos ficto, falſo, ſeu fiduciario patrimonio, ibi: *Promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ incurrant, ad ipſo promoto, hujuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonii titulis ſcienter ſe ad ordines hujuſmodi promoveri fecerint non ſolùm prædictis, verùm etiam majoribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis;* quamquam in præfatis verbis ſermo videatur eſſe tantummodo de Hiſpanis, Luſitanis, Gallis, vel Germanis, aliiſque ultramontanis. Hanc ſecundam ſententiam ſequitur Navarr. *conſ. 14. & 40. de temporibus ordinationum, & in manuali c. 27. n. 257.* Bernard. Diaz *in pract. crim. c. 18. in principio,* Suarez *de cenſur. diſp. 2. ſect. 2. n. 31. & ſeqq.* Mainlus *lib. 4. de irregul. c. 15.* Graſſius *lib. 2. dec. c. 97. n. 56.* Alterius *to. 2. diſp. 10. 3. col. 3.* Sanchez *de matrim. lib. 6. diſp. 30. n. 8.* Rodriquez, Comitolus, Zerula, & alii, quos retuli *de Sacramentis, diſp. 8. quæſt. unic. punct. 5. n. 14.* omiſſis aliis quamplurìbus apud Garziam *n. 24.* & apud alios præcitatos DD.

Si quæras quiſnam dicendus ſit titulus fiduciarius.

Reſpondeo illum dici, quem quis alteri aſſignat extorta promiſſione reſtituendi bona poſt ordinationem, *l. Sejus Saturni, ad Treb. & l. dotem, de collat. bonorum.*

Ad primam rationem primæ ſententiæ reſponſio patet ex rationibus in propoſitione allatis. Neque obſtat *c. cùm ſecundùm Apoſtolum,* quamvis enim admitterem in eo c. revocari diſpoſitionem; *c. neminem, & c. Sanctorum,*) quamquã Navarrus, & Alterius *loc. cit.* conantur pluribus oſtendere præfatos textus in eo cap. non revocari, reſpectu eorum, qui doloſè promoventur ficto patrimonio, ſed ſolùm decerni ut ordinatus non afficiatur ſuſpenſione, ſi abſque fraude, & malitia, fateatur ſe titulum non habere; ſicque permittas

ſe

Digitized by Google

ſe ordinari, ordinator verò, ſi in tali eventu ordines ſacros illi ſponte conferat, obligatur ad alendum ordinatum, donec ei beneficium conferat) nihilominùs aſſerimus præfatos textus in Concilio Tridentino innovari, quia illi ſunt verè canones antiqui.

Ad ſecundam reſpondeo primò, declarationes ſacræ Congregationis non facere jus, & non ſemper omnibus caſibus accommodari poſſe.

Reſpondeo ſecundò, juxta ſacram Cardinalium Congregationem innovari in Concilio Tridentino *c. cùm ſecundùm*, non tamen extendi videtur, quin etiam innoventur alia præcitata jura quæ maximè antiqua ſunt; ita tamen ut contrarietas non admittatur, propterea ordinans aliquem, ſciens ipſum non habere titulum, tenetur ipſum alere, & ſuſtentare, & hoc pacto admitti poteſt in Concilio, & innovari, *c. cùm ſecundùm Apoſtolum, de præbendis*, juxta declarationem ſacræ Congregationis; ordinatus verò mala fide ſine titulo ſuſpenſionem incurrit, & hoc pacto innovatur *cap. neminem, & cap. Sanctorum, diſt. 70.* Navarr. & Alterius *locis cit.*

4 Qui fuit ordinatus ſubdiaconatus abſque vero titulo, & obtenta ſuſpenſionis abſolutione accedit ad diaconatum, aut ſacerdotium ſine novo titulo patrimonii, vel beneficii, iterum, ſuſpenſione afficitur.

4 Secundò ex dictis in propoſitione ſequitur, ſubdiaconum, qui ſubdiaconatus ordine inſignitus fuit abſque vero titulo, & poſtmodum obtenta ſuſpenſionis abſolutione accedit ad diaconatum, vel ad ſacerdotium ſine novo titulo patrimonii, vel beneficii, iterum affici ſuſpenſione. Ratio eſt, quia hic dicitur ſacros ordines ſuſcipere ſine vero titulo, & jura abſolutè ſuſpendunt ſuſcipientem ſacros ordines ſine titulo. Ita ſacra Cardinalium congregatio, teſte Fornario *de ordine, c. 8.* Suarez *loco cit. n. 36.* Alterius *loco cit. cap. 3. ad fin.* Stephanus Quaranta *verb. ordo. verſ. an verò*, Henriq. & alii.

Tertiò ſequitur, ſuſcipientes ſacros ordines abſque titulo affici ſuſpenſione, ſive ordinentur à proprio, ſive ab alieno Epiſcopo, etiam cum litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi; adhuc enim militat eadem ratio, & eadem juris diſpoſitio, nec litteræ dimiſſoriæ conferunt titulum.

5 Qui ficto titulo obtinuit literas dimiſſorias, duplicem incurrit ſuſpenſionem, ſuſcipiendo ſacros ordines.

5 Addo eum, qui ficto titulo obtinuit litteras dimiſſorias, recipiendo ſacros ordines, affici duplici ſuſpenſione; una, quia recipit ordines abſque titulo; altera, quia dicitur ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis; hujuſmodi enim litteræ irritæ ſunt, utpote per dolum obtentæ, quo dolo cognito ſuperior dimiſſorias non conceſſiſſet. Ita Suar. *diſp. 31. ſect. 1. n. 36.* Alt. *tom. 1. diſp. 10. c. 3. col. 12. dub. 7.* Idem probabilius dicendum arbitror de eo, qui ſacros ordines recipit cum licentia ſui Epiſcopi impetrata ad titulum patrimonii donati: ſed ordinandus illud ante ordinationem renunciavit; hic enim incurrit ſuſpenſionem, tum quatenus ordinatur abſque litteris dimiſſoriis, cenſetur enim licentiam, ſeu dimiſſorias per dolum, dantem cauſam licentiæ obtinuiſſe; tum quatenus ordinatur abſque titulo ſufficienti; cùm probabile ſit renunciationem illius tituli factam ante ordinationem validam eſſe, juxta Suarez *n. 37.* Garziam *loco cit. n. 70.* & Sanch. *lib. 6. de matrimonio, diſp. 32. n. 8.* & alios, contra Navar. *in manuali, cap. 27. n. 158.* Felin. & alios apud Alterium *loco cit.* An autem renunciatio facta poſt ordinationem teneat, conſtabit ex dicendis *illatione 5.*

6 Suſcipiens ſacrum ordinem abſque titulo incidit in irregularitatem, ſi functionem ordinis ſuſcepti exerceat antequam abſolvatur.

6 Quartò ſequitur ſuſcipientem ſacrum ordinem abſque titulo incidere in irregularitatem, ſi functionem ordinis ſuſcepti exerceat, antequam abſolvatur; nam hic contrahit ſuſpenſionem, ut probatum eſt; violans autem ſuſpenſionem per exercitium ordinis ſacri, pœnam irregularitatis incurrit, ut ſuo loco probavi.

7 Non incurrit ſuſpenſionem is, qui aſſignato ſibi vero patrimonio, ſacrum ordinem ſuſcepit, eóque ſuſcepto retrodonat, & renunciat patrimoniū donatori, aut alteri idque etiamſi poſt hujuſmodi renunciationem ad ſuperiores ordines aſcendat.

7 Quintò ſequitur, eum non affici ſuſpenſione, qui aſſignato ſibi vero patrimonio, ſacrum ordinem ſuſcepit, eóque ſuſcepto, retrodonat, & renunciat patrimonium donatori, aut alteri, aut victum non petit ab eo, qui titulum ſibi aſſignaverit. Et hoc militat, etiamſi facta hujuſmodi retrodonatione, & renunciatione ad ſuperiores ordines aſcendat. Ratio eſt, quia hic non dicitur ſacros ordines ſuſcipere ſine titulo; nam illa retrodonatio irrita eſt, & invalida ex decreto Tridentini *ſeſſ. 21. cap. 2.* ubi dicitur, talem titulum ſine licentia Epiſcopi alienari aut extingui, vel remitti nullatenus poſſe, ubi notanda eſt illa particula, *nullatenus*, quæ tollit potentiam, & nullitatem actus ipſo jure inducit, *l. ult. C. de teſtament. milit. Authent. ſi qua mulier*, & ibi Gloſſa *verb. nullatenus, C. ad S. C. Velleianum, Clem. unica. verb. nullatenus de ſequeſtrat.* Idémque in terminis, tradunt Navarr. *conſ. 21. de temp. ordinat.* Henriquez *lib. 13. c. 37. n. 2.* Avila *de cenſuris, 3. pars. diſp. 5. dub. 5.* Quaranta *loc. cit.* Garzias *de beneficiis, 2. part. cap. 4. n. 175. & ſeqq. & n. 182.* addens limitationem, quæ mihi non valdè probatur. Mol. *tom. 1. de juſtitia, tract. 2. diſp. 238. ad finem*, Gratianus *diſcept. forenſ. c. 159. n. 18.* Saytus, *de cenſuris, lib. 4. cap. 15. n. 23.* & alii, contra Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp. 32. n. 8.* & alios.

8 Neque is cui facta fuit aſſignatio patrimonii cū pacto vel juramento reſtituendi patrimoniū donatori, dummodo non reſtituat ante ordinationem, nec tale pactum inierit cum ordinante, vel præſentante.

8 Major difficultas eſt, utrùm ſuſpenſione afficiatur is, cui facta fuit aſſignatio patrimonii cum pacto, & juramento reſtituendi patrimonium donatori, ſeu non fruendi bonis donatis, ſeu non petendi quidquam.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe non affici ſuſpenſione, modò non reſtituat ante ordinationem, ut dictum eſt *illatione 3. n. 5.* & modò pactum non inierit cum ordinante vel præſentante ad ordines, ut dictum eſt *illatione 1.* ex *c. per tuas & c. pen. de ſimonia.* Ratio eſt, quia cùm aſſignatio valida ſit (dominium enim tranſlatum eſt in contrarium, ut ſuppono) non dicitur ordinatus ſine titulo. Ita Toletus *lib. 1. cap. 49. verſ. 5.* Avila *loc. cit.* Garzias *n. 161.* & alii, quos retuli *de Sacramentis, diſp. 8. q. unic. p. 5. n. 10.* contra Sanchez *de matrimonio lib. 6. diſp. 32. n. 8.* & Suarez *n. 37.* & alios apud Garziam *n. 153.* quorum opinionem hoc tempore approbo poſt conſtitutionem Urbani VIII. quia titulus videtur fiduciarius. Si verò patrimonium fictè aſſignatum fuit ut ſi quis fictè recepit patrimonium à Caio, non habente intentionem donandi, ſeu aſſignandi; perſpicuum eſt ordinatum eum hujuſmodi titulo ſuſpenſum eſſe, quia hæc non eſt donatio, ſed donationis fictio; conſequenter ordinatus, dicitur ordines ſine titulo ſuſcepiſſe; imo fidem dedit, ſeu promiſit aſſignanti reddere bona, cùm promotus fuerit. Sanchez *loco cit.* putat teneri ad reſtitutionem patrimonii, eo pacto aſſignati; cùm enim clericus ad bona jus non acquiſierit, non poteſt illa retinere; neque obſtat decretum Tridentinum *loco cit.* quia loquitur de obtinentibus patrimonium, ſeu penſionem, in noſtro autem caſu hic nunquam obtinuit patrimonium, cùm illa non fuerit vera donatio, ſed fictio donationis. Ita Sanchez *loco cit.* quamplures alii apud Garziam *n. 66.* quorum opinio mihi non diſplicet, quoties conſtat donationem fictè factam fuiſſe; ſecus ſi conſtat, vel etiam dubitetur illam validam fuiſſe, tunc enim judicandum eſt in favorem actus; & ſtatus Eccleſiaſtici, ut patet ex dictis aliàs *de Sacramentis loco cit. n. 20.* cum Toleto *lib. 1. c. 49. n. 6.* Avila, & aliis, quibus adde Ledeſmam, Henriquez, & alios apud Garziam *n. 134.*

An verò qui in vera patrimonii aſſignatione juravit ſe nihil petiturum, aut reſignaturum patrimonium, teneatur juramentum ſervare, patet ex dictis aliàs *de Sacramentis in loco cit. 22.* non teneri; contra Toletum, & alios.

Sextò illum non affici ſuſpenſione, qui promovetur ad titulum beneficii, cujus fructibus potiri, & frui non poterit, niſi poſt obtentum preſbyteratum, hic enim non dicitur promotus ſine titulo. Ita ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzia *de beneficiis, 2. part. cap. 5. n. 110.*

9 Septimò ſequitur eum, qui ad minores ordines promovetur abſque titulo, non ligari pœna ſuſpenſionis; tum quia Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 2.* Pius V. & Sixtus V. loquuntur ſolum de recipientibus ordines ſacros, tum quia uſu, & praxi receptum eſt, ut titulus ad minores ordines non requiratur. Petrus Ledeſma *de ſacramento Ordinis, cap. 7. ad finem* Patilius *de reſignat. lib. 2. q. 6. n. 4.* Salcedo apud Diaz *cap. 18. n. 5.* Ugolinus *de irregularitate, cap. 61. n. 2.* Garzias *de beneficiis, 2. parte, cap. 5. n. 4.* Comitulus *lib. 6. q. 38.* Alterius *loco cit. col. 7. dub. 2.* & alii, contra Gloſſam *in cap. non liceat, de præbendis.* 9 Qui ad minores ordines promovetur abſque titulo, non ligatur pœna ſuſpenſionis.

Nec obſtant *cap. neminem, & cap. ſanctorum, diſp. 70.* in quibus ſimpliciter præſcribitur titulus in ſuſcipiente ordines. Reſpondetur enim conſuetudinem addidiſſe illis textibus moderationem, vel interpretationem; conſuetudo enim eſt optima legis interpres, *c. cùm dilectus, de conſuetudine, & l. ſi interpretatione. ff. de legibus.*

10 Octavò eum qui ad patrimonium, vel penſionem ſufficientem ad ſuſtentationem ordinatus eſt à pœna ſuſpenſionis liberari, quia non dicitur ordinatus ſine titulo, penſio enim, & patrimonium ſuſtentationem habent ſufficientia tituli, *c. tuis de præbendis.* Addit Sayrus *de alimentis, tit. 7. q. 37. n. 2.* aliquem ordinari poſſe abſque titulo, ſi patrem divitem habeat; ſed hoc ego non approbo, quia Concilium Tridentinum *loc. cit.* non vult, quemquam ad titulum patrimonii, vel penſionis promoveri, niſi patrimonium, vel penſio verè ab eo obtineatur. Ita Garzias *de benef. 2. part. cap. 5. n. 92.* 10 Neque is qui ad patrimonium, aut penſionē ſufficientem ad ſuſtentationem ordinatus eſt.

11 Nonò eum, qui promovetur ad titulum beneficii, quod actu non poſſidet, ſed ſolum in potentia pœnam ſuſpenſionis contrahere, tum quia ordinatur ſine titulo; tum quia Concilium Tridentinum *ſeſſ. 21. c. 2.* non vult quemquam ad ordines promoveri, niſi beneficium pacificè poſſideat; propterea non poteſt quis ordinibus initiari ad titulum de futuro, & in ſpe incerta, ut ſi jam præſentatus, poſtulatus, ſeu nominatus fuit, ſed pacificam beneficii poſſeſſionem nondum cœpit. Ita Ledeſma *loc. cit. poſt octavam concluſionem* Sayrus *de cenſuris, lib. 4. c. 14. n. 10.* Garzias *de beneficiis, loco cit. n. 130.* Cenedus *pract. lib. 2. q. 4. n. 23.* Barboſa *in remiſſ. ſeſſ. 21. c. 2. n. 4.* Probabile tamen eſt eum, cui beneficium collatum fuit, ſed ejus poſſeſſionem nondum cœpit, non affici ſuſpenſione, recipiendo ordines ad titulum illius beneficii. Ratio eſt, quia hic non dicitur abſolutè ordines recipere ſine titulo, licèt & Concilium præſcribat beneficiarium non admitti ad ſacros ordines ante pacificam poſſeſſionē, nihilominùs nullam pœnam imponit, ſed pœnas juxta diſpoſitionem antiquorum canonum innovat, in ſacris autem canonibus non eſt impoſita ſuſpenſio beneficiariis ſacros ordines recipienti ante pacificam beneficii poſſeſſionem. Ita Pariſius *lib. 2. q. 6. n. 7.* Salcedo apud Diaz *in pract. c. 18. n. 7.* Garzias *loco cit. n. 133.* & alii. 11 Suſpenſionem incurrit is, qui ordinatur ad titulum beneficii, quod actu non poſſidet, ſed ſolum in potentia.

12 Secus dicendum eſt de eo, qui coadjutoriam perpetuam obtinuit cum futura ſucceſſione, hic enim non dicitur beneficium pacificè poſſidere, conſequenter ſi ordines ſacros ſine alio titulo accipiat, afficitur ſuſpenſione, niſi fortè in conſtitutione coadjutoriæ perpetuæ aſſignata ei fuiſſet certa quantitas ſufficiens ad ſuſtentationem, tunc enim poteſt ordinibus initiari, non tanquam ad titulum beneficii, ſed potius tanquam ad titulum penſionis in eo beneficio fundatæ, ut benè Garzias *loc. cit. num. 131.* P. Ledeſma *loc. cit. cap. 7. concl. 11. dub. 2.* & alii apud Garziam *loco citato*, & apud Barboſam *n. 23.* 12 Qui invalidè beneficium obtinet ſuſpenſionem incurrit, ſi ad illius titulum promoveatur.

Decimò ſequitur eum, qui beneficium invalidè obtinet, affici ſuſpenſione, ſi ad illius titulum promoveatur. Ratio eſt, quia hic revera non habet beneficii titulum, ſed eſt intruſus, ut ſupponus; ergo non evadit pœnam ſuſpenſionis, etiamſi fortè beneficium pacificè, & abſque lite poſſideat. Contrarium ſuſtinet Garzias *loco citato, num. 148.*

Sed modò nonnullæ ſuperſunt difficultates in ſequentibus quæſitis explicandæ.

13 Titulus ad quem aliquis promoveri poteſt abſque ſuſpenſione triplex eſt, omiſſum beneficii Eccleſiaſtici, patrimonii, & profeſſionis n. 17.

13 Quæres igitur primò, quotuplex ſit titulus, ad quem aliquis promoveri poteſt, ne ſuſpenſionis pœnam incurrat.

Reſpondeo triplicem eſſe.

Primus eſt beneficii Eccleſiaſtici, ut patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 21. *c.* 2. ex quo ſequitur aliquem promoveri poſſe ad titulum parochialis Eccleſiæ, aut Canonicatus, aut capellaniæ fundatæ auctoritate Epiſcopi, collatæ in titulum perpetuum. Idem dic de patrimonio in titulum perpetuum collato, & habente adnexum obſequium ſpirituale; hæc enim ſunt beneficia Eccleſiaſtica.

Secundus titulus eſt patrimonii, ſeu penſionis, ut patet ex eodem Concilio Tridentino *loco citato*; quamquam Epiſcopus non poteſt quemlibet pro ſuo libito ad titulum patrimonii, vel penſionis ordinare, ſed requiritur Eccleſiæ neceſſitas, vel utilitas, ut in eodem Concilio jure optimo ſancitur. Regulariter tamen loquendo addeſſe ſolet neceſſitas, vel commoditas Eccleſiæ, præſertim, dum vir doctus & probatæ vitæ ad ordines promovendus eſt; conſequenter poteſt quis regulariter loquendo, ad titulum patrimonii, vel penſionis promoveri. Ita Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 8. Garzias *loco cit. n.* 75. & alii.

Addo eum, qui ad verum patrimonii, vel penſionis titulum ſine cauſa neceſſitatis, vel utilitatis promovetur, nullam cenſuram incurrere; quia hæc in jure expreſſa non reperitur. Ita Garzias n. 89.

14 Nomine patrimonii intelliguntur bona, arte, hæreditate, & vera donatione acquiſita. Bona frugifera, aut penſio ſuper re frugifera poſſunt pro titulo aſſignari, non autem bona mobilia.

14 Rogabis primò, quid nomine *patrimonii* intelligitur.

Reſpondeo intelligi tam bona propria arte, vel hæreditate, quàm donatione acquiſita, modò donatio ſit vera, & non ficta.

Ex quo ſequitur eum cui certa bona frugifera pro titulo ab aliquo aſſignantur, poſſe ordinibus ſacris initiari; hæc enim veniunt nomine *patrimonii*. Idem dicendum arbitror, ſi aſſignetur penſio, ſeu ſtipendium ſuper re frugifera, ad modum cenſus duraturi ad vitam ordinandi, ſeu donec ordinandus beneficium Eccleſiaſticum, aut alia bona ſufficientia obtinuerit. Ratio eſt, tum quia hujuſmodi ſtipendium, ſeu penſio, ſeu annuus redditus eſt jus reale proprium illius cui aſſignatur; conſequenter ad illius titulum ordinari poteſt; tum quia ſicut clericus ordinari poteſt ad titulum cenſus, non ſolum perpetui, verùm etiam vitalitii (nam annui redditus inter bona immobilia recenſentur, *Clement. exivi, § cùmque annui redditus, de verborum ſignificatione*;) ita etiam ordinari poteſt ad titulum annui redditus, ſibi ab aliquo aſſignati ſuper ſuis bonis, modò bona ſint frugifera; & certis finibus definita, ut innuit ſacra Cardinalium congregatio, cujus declarationem citat, & ſequitur Garzias 2. *part. cap.* 5. *n.* 95. Imò Garzias *loco cit.* & alii arbitrantur titulum conſtitui poſſe ſuper cenſu temporali & redimibili; adhibita tamen hac cautione, ut ſi contingat cenſum redimi, pecunia collocetur apud idoneas perſonas, & in res frugiferas convertatur.

Ego verò id facilè non admitterem, quia dari poteſt caſus ut redemptio cenſu pecunia otioſa remaneat, aut pereat, & conſequenter ordinatus debitis alimentis careat. Ita Ugolinus *de officio Epiſcopi, cap.* 26 § 20. *n.* 2. & § 12. *n.* 3.

Ex quo licet etiam inferre, non poſſe aliquem, habentem ſolùm bona mobilia, ordinari ad titulum illorum bonorum; tum quia bona mobilia fructus reddere non ſolent, tum quia facilè conſumuntur & pereunt. Propterea recipiens ordines ad titulum, hujuſmodi bonorum ſuſpenſione ligatur, utpote ordinatus ſine legitimo titulo. Ita Azorius 2. *p. lib.* 3. *cap.* 4. *quæſt.* 7. Garzias n. 105. & alii.

15 Qui donat alicui patrimonium ut ad illum titulum ordines ſuſcipiat, poteſt apponere pactum reſtituendi ſibi patrimonium illud cum ordinatus adeptus fuerit unde ſe ſuſtentare ſe valeat.

15 Rogabis ſecundò, utrùm donans alicui patrimonium, ut ad illius titulum ordines ſuſcipiat, apponere poſſit pactum reſtituendi ſibi præfatum patrimonium, cùm ordinans adeptus fuerit beneficium, aut aliunde habuerit, quo ſe valeat ſuſtentare.

Reſpondeo affirmativè, quia hujuſmodi pactum non videtur adverſari diſpoſitioni Concilii Trident. Ita Garzias *de beneficiis*, 2. *p. cap.* 5. *n.* 169. hoc tamen limitare debet, modò adſit conſenſus Epiſcopi, juxta dicenda n. 24.

16 Qui ad titulum patrimonii ordinatur, ære alieno ita gravatus, ut ſoluto debito non ſuperſit ei ſufficiens ſuſtentatio, ſuſpenſionem incurrit, ſi patrimonium illud ſit hypothecæ ſubjectum pro debito.

16 Rogabis tertiò, utrùm qui ad titulum patrimonii ordinatur, ſed ære alieno ita gravatus eſt ut ſoluto debito ei non remaneat patrimonium ſufficiens ad ipſius ſuſtentationem, ſeu ad titulum conſtituendum, incidat in pœnam ſuſpenſionis, ſi ad titulum patrimonii promoveatur.

Reſpondeo diſtinguendo, ſi patrimonium, ad cujus titulum promovetur, hypothecæ ſubjectum eſt pro debito, afficitur ſuſpenſione, quia non dicitur habere legitimum titulum, nam bona tranſeunt cum onere hypothecæ; poſito autem onere hypothecæ non poteſt ordinatus ali, & ſuſtentari ex iis bonis, ſi creditor velit ſolutionem ſibi fieri; nec Concilium Trident. *ſeſſ.* 21. *c.* 2. prohibens alienationem patrimonii ad cujus titulum quis promotus eſt, tollit obligationem antea contractam, aut juri alteri quæſito derogat. Ita Navar. *conſ.* 18 *de tem. ordin.* & alii DD. ſtatim citandi. Si verò bona non ſunt hypothecæ ſubjecta arbitror titulum in hujuſmodi bonis validè conſtitui poſſe, conſequenter ordinatum ad illorum titulum ſuſpenſionis vinculo non ligari. Ratio eſt, quia ordinatus habet dominium illorum bonorum, & jus ad fructus; ergo titulus in præfatis bonis validè conſtituit. Sicut enim valida eſſet illorum bonorum alienatio, ita valida eſt tituli conſtitutio, quamvis fortè fieri poſſit, ut graviter peccet, ſi aliunde, neque creditoribus ſatisfacere ut alibi docui. Ita Suar. *de cenſuris, diſp.* 4 *ſect.* 3. *n.* 25. *verſ. contrariò*, cui adde Navar. *ex parte loco cit.* Garziam *de benefic.* 2. *p. c.* 5. *n.* 139. *& ſeq.* Pariſium *loc. cit. q.* 9. *n.* 22. loquentes de variis diſtinctionibus.

Hinc patet quid dicendum ſit de bonis alicui donatis ut ad illorum titulum ordinari poſſit; cenſeo enim in ipſis validè conſtitui poſſe titulum, etiamſi fortè donatarius ære alieno detineatur. Ita Garzias *loc. cit. n.* 143. ubi refert Genuenſem, & plures alios in additionibus, apud quod hæc non inveni.

Objicies contra ſecundam partem diſtinctionis à me allatæ, bona alicujus dicuntur ea quæ ſuperſunt deducto ære alieno *l. mulier bona, ff. de jur. dot. l. non poſſunt, ff. de jure fiſci, & l. ſubſignatum, §. bona, ff. de verb. ſignif.* ſed deducto ære alieno non ſuperſunt huic bona ſufficientia ad ſuſtentationem, ad titulum; ergo titulus fundari, & conſtitui non poteſt ſuper hujuſmodi bonis, quæ deducto ære alieno non ſufficiunt ad ſuſtentationem, & ad legitimum titulum conſtituendum.

Reſpondeo illud axioma intelligendum eſſe moraliter, & non phyſice; perſpicuum enim eſt, bona illius eſſe phyſicè, & naturaliter, quorum habet jus, & dominium, alioquin ea validè in alios transferre non poſſet.

17 Profeſſio eſt titulus ſufficiens ut quis promoveatur ad ſacros ordines.

17 Tertius titulus eſt profeſſionis; religioſus enim profeſſus promoveri poteſt ad ſacros Ordines, quia religio ipſum alere tenetur. Ob id etiam Patres Societatis Jeſu ad ſacros Ordines promoveri poſſunt peracto probationis biennio, quamvis enim ſtatim poſt biennium non emittant profeſſionem ſolemnem, ſed ſimplicem; nihilominùs profeſſio illis cum triplici voto ſimplici, in hac parte ſufficit, & ſufficientem titulum præbet ex privilegio, & conceſſione Gregorii XIII cujus meminit Suarez *de cenſuris, diſp.* 31 *ſect.* 1. *n.* 38. Fornarius *de Ordine, c.* 8. *n.* 8 Reginald. *lib.* 3. *n.* 34. Sayr. *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 21. Alterius *tom.* 2. *diſ.* 16. *c.* 1. *col.* 7. Emanuel Rodriq. *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 23. *art. & in ſumma*, 2. *p. c.* 15. *n.* 1. Garzias *de benefic.* 2 *p. cap.* 5. *n.* 13. Auguſtinus Barboſa *in remiſſ. ad ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *n.* 2.

18 Doctor aut Baccalaureus non poteſt ſub titulo ſuæ litteraturæ, aut gradus ordinari.

18 Ex dictis in hoc quæſito ſequitur primò, Doctorem, aut Baccalaureum non poſſe ſub titulo litteraturæ, ſeu ſui gradus ordinari, quia hic non eſt titulus beneficii, patrimonii, aut profeſſionis. Ita ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzia *loco cit. n.* 128. contra Gonzalez *ad regulam* 8. *gloſſ* 4. *n.* 36. & alios apud Garziam *loco cit.* & apud Barboſam n. 24.

Secundò ſequitur clericum non poſſe hoc tempore ordinari ad titulum alieni beneficii, aut ſtipendii ab Epiſcopo ſibi aſſignandi ſuper fructibus ſuæ menſæ; tum quia hic non eſt titulus ex præfatis tribus, tum quia ſic declaravit ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzia n. 93.

19 Qualibet penſio, patrimonium, & beneficium non ſufficit pro titulo promovendorum, ſed requiritur quantitas ad ſuſtentationem ſufficiens.

19 Quæres ſecundò, utrùm quodlibet beneficium, ſeu quælibet penſio, & patrimonium ſufficiat pro titulo promovendorum ad ſacros ordines.

Reſpondeo negativè, ſed requiri eam patrimonii, penſionis, aut beneficii quantitatem, quæ ad vitæ ſuſtentationem ſufficiat, jus enim præſcribit titulum, ne Clericus cum dedecore ſtatus Eccleſiaſtici mendicare cogatur. Ideo ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzia n. 221. cenſuit habentem beneficium, etiam curatum, non ſufficiens ad honeſtam ſuſtentationem, non poſſe, nec teneri ad ejus titulum ſacros Ordines ſuſcipere.

20 Arbitrio Epiſcopi definienda.

20 Rogabis primò, quænam quantitas ad vitæ ſuſtentationem ſufficiat.

Reſpondeo quantitatem arbitrio Epiſcopo dijudicandam eſſe; nam determinatio eorum, quæ à jure præſcribuntur, ſed non definiuntur, prudentia viri judicio relinquitur, *cap. de cauſis, de officio delegat. & l.* 1. *de jur. delib.*; Ita ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Fornario *de ordine, cap.* 8. *n.* 10. Obſerva tamen hanc quantitatem non eſſe definiendam juxta gradum, notabilitatem, & ſtatum ordinandi, ſed ſimpliciter, ita ut talis quantitas aſſignetur, quia quis ſuſtentari poſſet, ſi vellet. Ita P. Ledeſma *de ſacramento ordinis, cap.* 7. *concl.* 7. Garzias *loco cit. n.* 114 & 206. Pariſius *lib.* 3. *q. ult. n.* 155. & alii contra Salſedo *in pract. cap.* 19. *n.* 4. Rebuffum, Zerolam, & alios apud Garziam, exiſtimantes attendendam eſſe qualitatem ordinandi.

21 Qui non habet titulum beneficii ex ſe ſufficientem, poteſt ad ſacros ordines promoveri, ſi habeat patrimonium quo beneficii defectum ſuppleat, modo redditus qui pro titulo aſſignantur, ſint certi.

21 Rogabis ſecundò, utrùm qui non habet titulum beneficii, ex ſe ſufficientem, poſſit nihilominus ad ſacros ordines promoveri, ſi habeat patrimonium, quo beneficii defectum ſupplere poſſit.

Reſpondeo affirmativè, quia ex beneficio, & patrimonio, vel penſione conflari poteſt unus titulus ſufficiens. Ita ſacra Cardinalium Congregatio, teſtibus Quaranta *verb. ordo, verſ. 2. extende*, & Garzias *locis ſtatim citandis*.

Hoc tamen intelligitur, modò patrimonium, ſeu redditus, qui pro titulo aſſignantur, ſint certi, & ab aliorum voluntate non pendeant, ut colligitur ex Trident *ſeſſ.* 21. *cap* 2. ubi ſtatuit poſſe aliquem ad patrimonii, vel penſionis titulum promoveri, ſi re vera conſtet ipſum poſſidere patrimonium, vel penſionem; redditus autem, & proventus incerti re vera non poſſidentur. Idem ſacra Cardinalium Congregatio declaravit, teſtibus Quaranta *loc. cit.* Garzia n. 111. & 114. & aliis; ob id non poteſt quis promoveri ad titulum eleemoſynæ, vel anniverſariorum, vel alterius ſtipendii ſuo labore, & induſtria obtinendi, ut quia muſicam, picturam, aliámve licitam artem, vel profeſſionem exercet. Ratio eſt, quia iſti ſunt redditus incerti. Ita communiter DD.

22 Titulus ad quem clericus ordinatur, debet eſſe perpetuus reſpectu ipſius clerici.

22 Rogabis tertiò, utrùm titulus, ad quem clericus ordinatur, perpetuus eſſe debeat.

Reſpondeo debere eſſe perpetuum reſpectu ipſius clerici, ſic enim colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 21. *c.* 2. ubi decernitur beneficium, ad cujus titulum quis promovetur, reſignari licitè, aut validè non poſſe

niſi

niſi conſtet reſignantem aliunde habere, quo vivere commodè valeat. Ibidem etiam ſancitur, patrimonium, vel penſionem, ad cujus titulum promotus eſt, alienari non poſſe abſque licentia Epiſcopi, donec beneficium obtineat, aut aliunde habeat, unde vivere poſſit.

23 Nec poteſt juxta aliquos Doctores, obtento beneficio aliena-ri, abſque facultate Epiſcopi.

23 Imò aliqui DD. putant præfatum patrimonium, obtento beneficio, alienari non poſſe abſque facultate Epiſcopi. Ita Cenedus *pract. lib.* 1. *q.* 11. *n.* 9. & alii. Sed oppoſitum ſuſtinet Garzias *loco citato*, Ceval. *comm. opin. q.* 617. n. 8. 561. *num.* 30 Menochius Gratianus, & alii apud Garziam *loc. cit.* & apud Barboſam *in remiſſ. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *n.* 2. *& de dictionibus, dict.* 76. n. 2. Ratio eſt, quia illa particula, *donec*, eſt reſtrictiva temporis, & ſuſpendit facultatem ad tempus, *l. legatum, ff. de annuis legat.* Nomine *alienationis* intelligitur etiam permutatio: res enim, quæ cum alia permutatur, dicitur alienari cùm alteri traditur. Ita Gonzalez *ad regul.* 8. *gloſſa* 5. § 10. *n.* 35. Barboſa *loc. cit.* n. 18. Garzias 1. *part. cap.* 5. n. 216. ubi plura differit de reſignatione patrimonii, vel beneficii, ad cujus titulum quis promotus fuit.

24 Vicaria temporalis & alia beneficia non perpetua, non ſufficiunt ad titulum, ſecus de vicaria perpetua.

24 Ex dictis ſequitur, vicariam temporalem, & alia beneficia manualia, ſeu non perpetua pro titulo non ſufficere, ſecus dic de vicaria perpetua; hæc enim legitimum titulum inducit, *cap. conſtitutus, cap. Michaël, de filiis, presbyterorum, & cap. poſtulaſti, de reſcrip.* Ita Bernardus Diaz. *in pract. canonic.* 18. n. 18. Garzias *loco cit. num...* Alterius *tom.* 3. *diſp.* 10. *cap.* 3. *col.* 8. *dub.* 3. Gonzalez *ad reg.* 8. *gloſſ.* 8. §. 3. *n.* 41. Patiſius de *reſignat. lib.* 2. *q* 6. Gonzalez *ad reg. gloſ.* 5. §. 5. *n.* 42. Quid autem dicendum ſit de coadjutoria, patet ex dictis *illat.* 9. *n.* 12.

His agendum eſſet primò, ad bona patrimonii, ad quorum titulum quis promotus fuit, gaudeant privilegio bonorum Eccleſiaſticorum; ſed de has re alibi ſæpius egi, videri poteſt Menochias *de recuperanda poſſeſſione remed.* 15 n. 21. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 159. Cenedus *pract lib.* 1. *q.* 11. *n.* 9. Cevallos *q.* 327. n. 4. Carolus de Graffis *de effectu clericat.* Alterius *loco cit. col.* 10. *quaſ.* 2.

Secundò agendum eſſet, an bona à patre in titulum aſſignata, adducenda, & computanda ſint in diviſione paternæ hæreditatis; ſed de hac egi *in tract. de contractibus. diſp.* 4. *q.* 8 *punct.* 6. §. *unico, n.* 3. *&* 4. ubi affirmativè reſpondi. Idem tradit Covarr. *cap. Reynaldus de teſtam.* §. 2. 7. Salſedo apud Diaz *in pract. cap.* 18. n. 16. Rodriquez, Gutierrez, & alii apud Garziam *loco cit.* n. 159. & apud Barboſam n. 25. contra Anton. Gomez *in l.* 29. *Tauri* n. 21. Stephanum Gratianum, & quamplures alios præcitatos DD.

SECUNDA PROPOSITIO.

25 Varii caſus, in quibus ordinans, & præſentator ſuſpenduntur, ab executione ordinum.

25 ORdinans religioſum nondum profeſſum ſuſpenditur per annum à collatione talis ordinis, ut infrà probabo. Item ordinans aliquem abſque titulo, cum pacto, ut ordinatus nihil ab eo petat, ſuſpenditur per triennium à collatione ordinum; præſentator præſentans cum præfato pacto ſuſpenditur per triennium ab executione ordinum: ſic enim expreſsè decernitur *in cap. ſi quis ordinaverit, de Simonia*, ubi ſuſpenſio in deteſtationem criminis ſimoniæ imponitur. Præterea ordinans aliquem ſine titulo tenetur cum alere, donec ei de competenti beneficio provideatur per ipſum ordinantem, vel per alium, etiamſi ordinans nullum pactum cum ordinato inierit. *cap. cum ſecundum Apoſtolum, de prabend. & dignit.*

26 Epiſcopus ordinans aliquē abſque titulo, non tenetur illum ſuſtentare, ſi ordinatus patrimonium habeat.

26 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Epiſcopus teneatur eum, quem ſine titulo ad ſacros ordines promovit, alere, ſi ordinatus patrimonium habeat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt quia *in cap. Epiſcopus ſi aliquem, de prabend. & dignit.* decernitur teneri ei, quem ſine titulo ordinavit, neceſſaria ſubminiſtrare, niſi ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere. Ita Hoſtienſis *c. poſtulaſti, de reſcriptis*, & alii, quos citat Gloſſa *cap. ſi Epiſcopus, verſ. titulum, de prabend. lib.* 6. contra Innocentium, & alios aſſerentes ordinatum habere actionem petendi neceſſaria ad victum ab ordinante.

27 Neque eum cui bona fide contulit beneficium poſtea evictione amittendum. Secus ſi mala fide.

27 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus qui beneficium alicui contulit, & ad ejus titulum ſacris ordinibus inſignivit, teneatur illum alere, ſuſtentare, ſeu providere, ſi beneficium evictione, aut alia ratione amittatur.

Reſpondeo diſtinguendo, vel Epiſcopus mala fide contulit ſacros ordines, ſciens beneficium evincendum, ſeu amittendum eſſe; vel bona fide contulit. Si bona fide contulit, non tenetur alere, & ſuſtentare, tum quia nullam in hoc ipſo culpam admiſit: conſequenter neque pœnam luere debet, tum quia hoc colligitur ex *l. ad res donatas, ff. de ædilitio edict. & l. quæritur, §. ult. eod. tit.* Si mala fide contulit; tenetur alere, & providere, quia cenſetur ordinaſſe ſine ſufficienti titulo: & ſicut recipiens ſacros ordines, & conſcius conditionis beneficii evincendi ligatur ſuſpenſione; juxta probabiliorem ſententiam, ut ſuprà dictum eſt: ita conferens ordines conſcius ejuſdem conditionis, obſtringitur onere alendi. Ita Gloſſa *in cap. cùm ſecundùm cit. ad finem*, Navarr. *lib. conſil.* 14. *de temp. ordinat.* Alter. *tom.* 2. *diſp.* 10 *cap* 3 *dub.* 4. contra Hoſtienſem *in ſuo lib.* 3. *tit. de prabend.* & alios apud Alterium *loco cit.* & apud Garziam *de beneſic.* 2. *part. cap.* 5. 33.

28 Quis providere teneatur ordinato ſine ſufficienti titulo quoties quis ordinatus ab alieno Epiſcopo de licentia proprii.

28 Tertiò dubium eſt, quiſnam providere teneatur ordinato ſine ſufficienti titulo, quoties quis ordinatus ab alieno Epiſcopo de licentia proprii Epiſcopi.

Reſpondeo illi onus alendi, & promovendi competere, qui licentiam dedit promovendi aliquem in particulari; quia ipſi onus incumbebat proſpiciendi, an titulum haberet. Secus ſi proprius Epiſcopus dedit alteri licentiam generalem conferendi ordines in ſua diœceſi, nullis perſonis in particulari explicatis; in hoc enim caſo tenetur ordinans, quia ipſius erat proſpicere & prævidere, an titulum haberet. Hic caſus cum aliis rationibus expreſſè habetur *in cap. ſi Epiſcopus, de prabendis in* 6.

29 Qui ordinatus eſt ſine titulo, mortuo Epiſcopo ordinante, alendus eſt à ſucceſſore Epiſcopi.

29 Quartò dubium eſt, utrùm ordinatus ſine titulo, mortuo Epiſcopo ordinante alendus ſit à ſucceſſore, vel potius ab hæredibus Epiſcopi mortui.

Reſpondeo alendum eſſe à ſucceſſore, quia ſic decernitur *in c. cùm ſecundùm Apoſtolum, de prabend.* ibi, *Nos tamen benignus agere cupientes, tamdiu per ordinatores, vel ſucceſſores eorum providere volumus ordinatis; donec per eos Eccleſiaſtica beneficia conſequantur.* contrarium tenet Abbas *in c. cum ſecundùm, cit. n.* 11. putans cum Hoſtienſi potius teneri hæredes defuncti, quàm ſucceſſores in dignitate.

TERTIA PROPOSITIO.

30 Abſolutione ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ſacros ordines ſine titulo regulariter poteſt impendi ab Epiſcopo.

30 ABſolutio ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ſacros ordines ſine titulo impendi poteſt ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia jure communi non eſt reſervata.

Hæc tamen propoſitio limitatur primò, modò clericus non fecerit pactum cum ordinante vel præſentante non petendi quidquam, nam ſi hujuſmodi pactum iniit, abſolutio conferenda eſt à Papa, qui ei reſervatur *in cap. ſi quis ordinaverit, de ſimonia*, ubi ordinans cum hujuſmodi pacto ſuſpenditur à collatione ordinum per triennium, præſentator ab executione ordinum per triennium; ordinatus verò perpetuò ſuſpenditur ab ordine, niſi à Sede Apoſtolica diſpenſetur, ut in præcitato textu dicitur, ibi, *ordinatus ab ordine ſic ſuſcepto donec diſpenſationem ſuper hoc per Sedem Apoſtolicam obtinere meruerit.*

Hæc tamen limitatio ſublimitari poſſe videtur, modò delictum ſit publicum; nam Epiſcopus in delicto occulto diſpenſare poteſt, ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.*

31 Epiſcopus, ordinans cum pacto, elapſo triennio remanet abſolutus.

31 An autem præfatus Epiſcopus ordinans cum pacto ſuperiùs expreſſo, elapſo triennio ſtatim remaneat abſolutus, patet ex dictis *de cenſuris in genere*: ubi doctrinam generalem tradidi, & affirmativè reſpondi: quia cenſura ligat ultra voluntatem conditoris. Neque obſtat conſtitutio Sixti V. contra malè promotos, in qua abſolutio ſuſpenſionis ſtrictè reſervatur Papæ. Reſponderat enim illam Bullam ad terminos juris communis à Clemente VIII. revocatam fuiſſe, ut ſæpiùs in præcedentibus adnotavi.

Limitatur ſecundò in ſuſpenſione contracta poſt conſtitutionem Summi Pontificis Urbani VIII. quæ incipit, *Secretis divinæ providentiæ*: hæc enim eſt reſervata Papæ. Ratio eſt, quia Summus Pontifex in præfata conſtitutione contra promotos cum falſo patrimonii titulo eas pœnas imponit, quas impoſuerat Ultramontanis ordinatis ſine litteris dimiſſoriis receptis à Nunciis, vel collectoribus, vel etiam à Vicario Summi Pontificis in Urbe, dum in Italiam ſe conferunt. Ultramontano autem ordinato ſine præfatis litteris impoſita erat perpetua ſuſpenſio abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica, obtinendæ; ergo, &c. quamquam hæc reſtrictio, & reſervatio afficere videtur ſolùm Ultramontanos, de quibus Papa ibi loquitur.

32 Utrùm confeſſarius generalem habens facultatem abſolvendi à cenſuris, poſſit abſolvere à ſuſpenſione contracta ob defectum tituli, varia Doctorum placita.

32 Majus difficultas eſt, utrùm confeſſarius, generalem habens facultatem abſolvendi à cenſuris, poſſit abſolvere à ſuſpenſione contracta ob defectum tituli, ſeu ob malam ordinum ſuſceptionem.

Reſpondent multi Doctores affirmativè, quia ſuſpenſio eſt cenſura. Ergo habens facultatem generalem abſolvendi à cenſuris, poteſt etiam abſolvere in foro conſcientiæ à ſuſpenſione, etiamſi contracta ſit ob defectum tituli, vel ob malam ordinum ſuſceptionem. Ita Medina, Lopez, Bannez, & alii quamplures, quos citat Henriquez *in ſumma, lib.* 7. *c.* 13. *n.* 3. *in comment. litt* Y. *&* Z. & ſequitur Ledeſma *de ſacramento Ordinis, c.* 7. *dub.* 5. Garzias *de beneficiis,* 2. *par. c.* 5. *n.* 48 *& ſeqq.* contrarium ſuſtinent Emanuel Rodriguez *in ſumma* 1. *p. c.* 214. n. 3. Henriquez *loco cit.* in textu, & alii, quia Pontifex magna cum difficultate hujuſmodi abſolutionem confert. Verùm ad hanc rationem reſponderi poſſet, Summum Pontificem magna cum difficultate diſpenſare in utroque foro, Confeſſarium verò abſolvere ſolùm in foro conſcientiæ. Ita Garzias *n.* 52.

PUNCTUM IX.

De ſuſpenſione lata contra ſuſcipientem ordines ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit.

1 *Materia iſtius ſuſpenſionis eſt recipere ſacros Ordines ab Epiſcopo, qui renunciavit dignitati Epiſcopali.*

2 *Qui ſuſciperet ſolos minores, non ſubjaceret huic ſuſpenſioni.*

3 *Secus de eo qui ſubdiaconatum reciperet.*

4 *Duplex modus renunciandi Epiſcopatui, quoad locum ſcilicet & quoad dignitatem.*

5 *Qui recipit Ordines ab Epiſcopo, qui loco & dignitati renunciavit, ſuſpenditur, etiamſi ordines ſacros recipiat de licentia proprii Epiſcopi.*

6 *An recipiens ordines ab Epiſcopo abſque licentia ſui Epiſcopi, ſuſpendatur, etſi Epiſcopus non renunciaris Epiſcopatui, quoad locum vel dignitatem.*

7 *Qui renunciavit Epiſcopatui, cenſetur in dubio renunciaſſe quoad locum tantùm.*

8 *Collatio*

8 *Collatio Ordinum ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui quoad dignitatem, eſt valida.*
9 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt hi qui ordines ſacros ſuſcipiunt ab Epiſcopo, qui dignitati renunciavit.*
10 *Verùm prædictus Epiſcopus incurrat aliquam cenſuram conferendo Ordines.*
11 *Recipiens Ordines ab Abbate qui ſuæ dignitati renunciavit non incurrit hanc ſuſpenſionem, neque item qui reciperet ordines minores ab Epiſcopo, qui dignitati renunciaverit.*
12 *Neque etiam qui reciperet conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo, qui renunciavit dignitati.*
13 *Pœna impoſita ſuſcipienti ordines ſacros ab Epiſcopo qui renunciavit Epiſcopatui quoad locum, & dignitatem, habet potius rationem ſuſpenſionis quàm irregularitatis.*
14 *A quo tollatur hæc ſuſpenſio.*
15 *Nomine Pontificis intelligitur Epiſcopus.*

QUatuor principaliter in hoc puncto diſſeram.

Primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis, ſeu ob quam actionem iſta ſuſpenſio incurratur.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius ſuſpenſionis.

Tertiò, utrùm hæc pœna dicenda ſit ſuſpenſio, an potiùs irregularitas.

Quartò, quis poſſit abſolutionem ab hac ſuſpenſione conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt recipere ſacros Ordines ab Epiſcopo qui renunciavit dignitati Epiſcopali.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt recipere ſacros ordines ab Epiſcopo, qui renunciavit dignitati Epiſcopali. Hæc propoſitio expreſſè habetur *in c. 1. requiſivit, de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui*, ibi; *ſi enim à tali (id eſt, ab Epiſcopo, qui loco, & dignitati renunciavit) ordines uſque ad ſubdiaconatum aliquis acceperit, quia & hujuſmodi Ordines à non Epiſcopi quandoque conferuntur, & in illis deſervire poterit, & ad majores (ſi idoneus fuerit) promoveri; ſanè ſi ab eodem ſacros ordines ſolenter quis receperit, qui indignum ſe facit, executionem officii non habebit.*

Ex quibus verbis nonnullæ conditiones eliciuntur requiſitæ ad hanc pœnam incurrendam.

2 Qui ſuſciperet ſolùm minores, non ſubjaceret huic ſuſpenſioni.

2 Prima conditio eſt, ut ordo, qui ab hujuſmodi Epiſcopo recipitur, ſit ſacer, ut patet ex textu, ibi, *ſacros ordines.* Ex quo

Sequitur primò, recipientem minores ordines ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, ſuſpenſionem non incurrere, tum quia in textu excipiuntur minores ordines, ut colligitur, tum ex verbis proximè citatis, tum ex illis, *ſi à tali ordines uſque ad ſubdiaconatum aliquis acceperit*, & ratio, cur hujuſmodi pœna non incurratur recipiendo minores ab hujuſmodi Epiſcopo, hæc in textu aſſignatur; Epiſcopus renuncians Epiſcopatui, cenſetur ſolùm renunciare dignitati, quæ eſt propria Epiſcopi, non verò quatenus convenit etiam aliis, qui non ſunt Epiſcopi; collatio autem ordinum minorum, non ſolùm convenit Epiſcopis, verùm etiam Abbatibus. Ita communiter Doctores in hunc textum.

3 Secus de eo qui ſubdiaconatum reciperet.

3 Secundò ſequitur, recipientem ſubdiaconatum ab hujuſmodi Epiſcopo ſubjici huic ſuſpenſioni. Ratio eſt, quia ſubdiaconatus eſt ordo ſacer, *cap. à multis de ætate & qualitate.*

Objicies, in textu excipiuntur ab hac pœna recipientes ordines uſque ad ſubdiaconatum, ſed illa dictio *uſque*, accipitur incluſivè *cap è ſubdiacono, diſt. 93. & l. ultima, §. Senatores, ff. de Senatoribus l. petronius 31. § Sempronio, ff. de legat. 3. & l. poſt dies, C. de adverſ. diverſ. jud.* ergo recipiens ſubdiaconatum excipitur ab hac pœna.

Reſpondeo illam dictionem aliquando accipi incluſivè, ut probatum eſt, & aliquando excluſivè, ut *in l. ait prætor, ff. de his qui notant. infam.* Mantica *de tacit. lib. 4. tit. 9. n. 10.* Gonzalez *ad reg. gloſſ. 12. §. 1. n. 15. & 52*, in hoc autem caſu accipitur excluſivè, ut patet ex verbis præcitati textus, in quo iſta pœna generaliter fertur contra recipientes à præfato Epiſcopo ſacros ordines. Ita Gloſſa, Panorm. Suarez, Alterius, & alii Expoſitores iſtius textus.

Neque opus eſt, ut qui plures ordines ſacros à præfato Epiſcopo ſuſceperit, ſed ſufficit unum ſuſcepiſſe, tum quia licèt in textu dicatur *ſacros ordines*, nihilominus in jure frequenter ponitur plurale pro ſingulari, tum quia ratio textus tam militat in recipiente unum, quam in recipiente plures, in textu enim dicitur, *qui indignum ſe facit*.

Secunda conditio eſt, ut ordines recipiantur ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, quoad dignitatem.

4 Duplex modus renunciandi Epiſcopatui, quoad locum ſcilicet, & quoad dignitatem.

4 Ut hoc meliùs intelligatur, advertendum eſt Epiſcopatui dupliciter renunciari poſſe. *Primò*, quoad locum tantùm, ut ſi quis Epiſcopatum reſignet in favorem alicujus, ſeu alia ratione dimittat in manibus Pontificis. *Secundò*, non ſolùm quoad locum, verùm etiam quoad dignitatem, id eſt, quoad juriſdictionem, officium, & uſum ordinis Epiſcopalis. Recipiens ordines ab Epiſcopo, qui ſolùm renunciavit Epiſcopatui quoad locum, non incurrit ſuſpenſionem, nam Epiſcopus licitè poteſt alieni de licentia ipſius Epiſcopi ordines conferre, ut expreſſè in hoc textu, ibi, *in primo caſu ordines ut antea rogatus ab Epiſcopo poterit de ratione conferre*, abſque licentia verò licitè non poteſt, ut alibi oſtendam. Si verò Epiſcopus quantum eſt in ſe poteſtatem etiam ordinis, & juriſdictionis dimiſit, ſeque ejus uſu privavit, ordinatus incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinis ab eo ſuſcepti; cùm enim præfatus Epiſcopus abdicaverit à ſe uſum ordinis Epiſcopalis, quantum eſt in ſe, meritò Eccleſia talis ordinis uſum impedit in recipiente.

5 Qui recipit Ordines ab Epiſcopo, qui loco & dignitati renunciavit, ſuſpenditur, etiamſi ordines ſacros recipiat de licentia proprii Epiſcopi.

5 Rogabis primò, utrùm recipiens ordines ab Epiſcopo, qui loco, & dignitati renunciavit, afficiatur hac pœna, etiamſi ordines ſacros ab eo recipiat de licentia proprii Epiſcopi.

Reſpondeo affirmativè, quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare in lege juris communis abrogare aut relaxare renunciationem Epiſcopatus à Summo Pontifice acceptam; renunciatio autem Epiſcopatus à Summo Pontifice acceptanda eſt, nec ſuum habet effectum, donec acceptetur, ut patet ex regulis generalibus traditis *de legibus*, idemque in terminis ſuſtinent Suarez *diſp. 31. n. 1.* Navarr. *c. 27. n. 241* Maiolus *lib. 4. de irregularitate, cap. 20. num. 6.* Alterius *loco cit. ad finem.*

6 An recipiens ordines ab Epiſcopo abſque licentia ſui Epiſcopi ſuſpendatur, etſi Epiſcopus non renunciaverit Epiſcopatui quoad locum vel dignitatem, renuſivè.

6 An autem recipiens ordines ab Epiſcopo abſque licentia ſui Epiſcopi afficiatur ſuſpenſione, etiamſi Epiſcopus non renunciaverit Epiſcopatui quoad locum, vel quoad dignitatem, conſtabit ex infrà dicendis atque ex diſpoſitione aliorum jurium, non autem ex vi hujus textus, quia ſuſpenſio in hoc textu fertur tantummodò contra recipientes ordines ſacros ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, quoad locum, & quoad dignitatem. Ita Alterius *to. 2 diſp. 9. cap. 1. col. 2. & 3.* Suarez *diſp. 31. ſect. 1. num 3.* & alii contra nonnullos alios arbitrantes ſuſpenſionem iſtius textus ab eo incurri, qui ordines abſque licentia proprii Epiſcopi accipit ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui ſolùm quoad locum.

7 Qui renunciavit Epiſcopatui, cenſetur in dubio renunciaſſe quoad locum tantum.

7 Rogabis ſecundò, utrùm qui renunciavit Epiſcopatui in dubio cenſeatur illi renunciaſſe quoad locum & dignitatem, an quoad locum tantùm.

Reſpondeo videri ſolùm renunciaſſe quoad locum, quia quilibet præſumitur velle ſibi quam minimum præjudicium afferre, ſicut non præſumitur quis velle ſuum prodigere. Ita ex patre Panormitanus *n. 8.* contra Hoſtienſem *hic*, & Alterium *loco cit. cap. 2. ſub finem*, aſſerentes præſumi Epiſcopum renunciaſſe dignitati quando renunciavit propter crimen; quando verò renunciavit ob aliam cauſam, ut propter utilitatem Eccleſiæ, præſumitur renunciaſſe ſolum quoad locum.

8 Collatio Ordinum ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui quoad dignitatem eſt valida.

8 Rogabis tertiò, utrùm collatio ordinum ſuſceptorum ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui quoad dignitatem valida ſit.

Reſpondeo validam eſſe quoad ſubſtantiam, quia collatio ordinis pendet de charactere Epiſcopali. Character autem Epiſcopalis indelebiliter in anima imprimitur, nec amitti poteſt, ut ſuo loco probavi. Ita Suarez *loc. cit. n. 1.* Alt. *verſ. eandem*, & alii communiter.

SECUNDA PROPOSITIO.

9 Subjectum hujus ſuſpenſionis, ſunt hi qui Ordines ſacros ſuſcipiunt ab Epiſcopo qui dignitati renunciavit.

9 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt illi, qui ordines ſacros ſuſcipiunt ab Epiſcopo, qui dignitati renunciavit. Hæc propoſitio clarè conſtat ex dictis in prima.

10 Verum prædictus Epiſcopus incurrat aliquam cenſuram conferendo Ordines.

10 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfatus Epiſcopus incurrat aliquam cenſuram, conferendo ordines.

Reſpondeo ex vi textus hujus præcisè non incurrere, tum quia cenſura non cenſetur contra aliquem lata, niſi conſtet, quia iſta ſuſpenſio lata eſt contra recipientem ordines ſacros, non autem contra conferentem. Ita Alterius *loco cit. cap. 1. ad finem.*

11 Recipiens Ordines ab Abbate qui ſuæ dignitati renunciavit, non incurrit hanc ſuſpenſionem, neque item qui reciperet ordines minores ab Epiſcopo, qui dignitati renunciaverit.

11 Secundò dubium eſt, utrùm recipiens ordines ab Abbate, qui ſuæ dignitati renunciavit, iſtam ſuſpenſionem incurrat. Ratio dubitandi pro parte affirmativa eſt, quia in utroque caſu militat eadem ratio conſequenter etiam militare debet eadem juris diſpoſitio. His non obſtantibus.

Reſpondeo non incurrere ſuſpenſionem, quia in materia pœnali non eſt argumentandum à paritate rationis, ſed ſtandum eſt diſpoſitioni ſuperioris, qui poteſt aliquid in uno caſu diſponere, & non in alio. Ita Suarez *loco, cit. nu. 4. ad finem.* Alterius *loc. cit. col. 3, verſ. ſi poſtulet.*

Hinc patet quid dicendum eſſet de recipiente minores ordines ab Epiſcopo, qui renunciaſſet dignitati, & uſui poteſtatis Epiſcopalis non ſolùm quoad collationem ſacrorum Ordinum, verum etiam minorum; dicendum enim videtur hunc non videri reum pœnæ iſtius textus, in quo ſermo eſt de recipiente ordines ſacros ab Epiſcopo qui dignitati renunciavit, non verò de recipiente minores, quamquam in utroque caſu graviter peccat. Sicut enim Epiſcopus graviter peccat conferendo minores ordines in tali eventu; ita alter graviter peccat illos recipiendo. Ita monuit Suarez n. *ſub finem.*

12 Neque etiam qui reciperet conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo qui renunciavit dignitati.

12 Tertiò dubium eſt, utrùm Epiſcopus conſecrationem accipiens ab alio Epiſcopo, qui dignitati renunciavit, afficiatur iſta ſuſpenſione.

Reſpondendum alicui videbitur affirmativè, quia Epiſcopatus eſt ordo ſacer, ſeu extenſio ordinis ſacerdotalis, & eadem ratio militat. Sed oppoſitum mihi probabiliter videtur, quia Epiſcopi non afficiuntur ſuſpenſione generaliter lata, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſentent. excommun.*

TERTIA PROPOSITIO.

13 Pœna impoſita ſuſcipienti ordines ſacros ab Epiſcopo qui renunciavit.

13 POena impoſita ſuſcipienti ordines ſacros ab eo, qui Epiſcopatui, quoad locum, & dignitatem, renunciavit, potiùs rationem ſuſpenſionis habet; quam irregularitatis. Ratio eſt, tum quia in dubio in materia pœnali mitior interpretatio facienda eſt; ſuſpenſio autem eſt mitior pœna; tum quia irregularitas impedire ſolet

Epiſcopatui quoad locum & dignitatem habet potius rationem ſuſpenſionis quàm irregularitatis.

executionem omnium ordinum ſimpliciter; pœna autem in hoc textu impoſita non impendit executionem omnium ordinum, ſed illorum, quos à tali Epiſcopo accepit ut colligitur ex verbis, *non habebit executionem officii, ſcilicet officii ſuſcepti per ordinationem à tali Epiſcopo*: verba enim accipienda ſunt juxta materiam, de qua agitur, ut communiter ſentiunt DD. in hunc textum, & in eo quis puniri debet, in quo deliquit; cùm autem deliquerit ſuſcipiendo tales ordines ab eo, qui illorum uſum conferre non poterat, par eſt, ut illorum executione privetur, tum quia proprium ſuſpenſionis eſt impedire executionem officii jam ſuſcepti, ut patet ex dictis *de ſuſpenſione*, & colligitur ex *cap. inquiſitionis de accuſationibus*, ubi ex conſimili verborum forma arguitur ſuſpenſio in eo qui ordines ſuſcipit ab Epiſcopo excommunicato; proprium verò irregularitatis officium eſt impedire ſuſceptionem ordinis; conſequenter verò illius executionem: cùm ergo pœna in textu impoſita directè impediat executionem ordinum ſuſceptorum, dicenda eſt potius ſuſpenſio, quam irregularitas, & potiùs rationem ſuſpenſionis, quam irregularitatis habet. Ita gloſſa hic *verb. executionem*, Abbas hic n. 6. Suarez *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 1. n. 7. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 9. *c.* 1. *col.* 5. *verſ ad hanc difficultatem.* Henriq. *lib.* 13. *c.* 19. n. 1. Sayrus *c.* 14. n. 7. Filliuc. *tract.* 19. n. 76. & alii contra Majolum *lib.* 4. *de irregularitate*, *c.* 20. n. 3. & alios.

Objicies, Summus Pontifex in textu aſſerit in hac pœna diſpenſari aliquando poſſe ab Epiſcopo; ſed diſpenſatio cadit in irregularitatem, non in ſuſpenſionem, quæ propriè tollitur per abſolutionem, non per diſpenſationem; ergo hæc pœna rationem potius irregularitatis habet, quàm ſuſpenſionis.

Reſpondeo *primò* ſicut aliquando dicitur aliquis abſolvi ab irregularitate, licèt abſolutio ſit propria peccatorum, & cenſurarum; ita aliquando dicitur aliquis diſpenſari in vinculo ſuſpenſionis, licet diſpenſatio conveniat irregularitati.

Reſpondent alii *ſecundò*, ſuſpenſionem, quæ eſt propriè cenſura relaxari per abſolutionem, illam verò, quæ eſt tantummodo pœna, vel impedimentum, tolli per diſpenſationem, & in hoc convenit cum irregularitate. Ita Suarez, Alterius *loco cit.*

QUARTA PROPOSITIO.

14 A quo tollatur hæc ſuſpenſio.

14 ISta ſuſpenſio tolli, & auferri debet à Papa, dum quis ordines ſacros ſcienter, vel ex ignorantia craſſa, vel ſupina recepit ab Epiſcopo, qui dignitati renunciavit, dum verò ſuſcepit ignoranter ignorantia vincibili, aut etiam vincibili, tolli poteſt ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia in textu expreſſa datur facultas Epiſcopo abſolvendi ab hac pœna, modo in ſuſceptione ordinum non interceſſerit ſcientia, aut ignorantia craſſa, & ſupina, ut patet ex illis verbis, *ubi autem non ſcienter poterit* (*niſi craſſa, & ſupina fuerit ignorantia*) *diſcretus Pontifex diſpenſare.*

15 Nomine Pontificis intelligitur Epiſcopus.

15 Nomine autem Pontificis intelligitur Epiſcopus, qui Pontifex eſt, Sed non Summus.

Objicies, probabile eſt cenſuram non incurri, niſi delictum ſub cenſura prohibitum perpetratum fuerit ſcienter; vel ſaltem cum ignorantia craſſa, vel ſupina, cum Sanchez, & Navarro, quos retuli *de cenſuris in genere*, *diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. n. 10. ergo fruſtra dicimus facultatem relaxandi hanc ſuſpenſionem, dum ordines ſuſcepti ſunt ignoranter in ignorantia non craſſa, & ſupina, Epiſcopo competere.

Reſpondent aliqui *primò*, cenſuram jure communi latam incurri ob ignorantiam vincibilem mortali culpabilem, & diſtinctam ab ignorantia craſſa, & ſupina; nam ex dictis *de cenſuris in genere*, conſtat dari poſſe ignorantiam vincibilem mortaliter culpabilem diſtinctam ab ignorantia craſſa, & ſupina.

Reſpondeo *ſecundò* iſtam ſuſpenſionem non eſſe cenſuram propriè dictam, ſed potiùs habere rationem cujuſdam impedimenti, & defectus conſurgentis in ordinato ex ordine ſuſcepto ab Epiſcopo, qui dignitati Epiſcopali renuntiavit; tum enim jure Eccleſiaſtico, hujuſmodi Epiſcopo prohibetur adminiſtratio, & uſus ordinis Epiſcopalis, par eſt, ut recipiens ab eo ſacros ordines, illorum uſū non recipiat: nullus enim dat quod non habet, *cap. Daibertum* 1. *q.* 7. & pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de jure dare non poteſt, *cap. quod autem. de jure patronat.* conſequenter ordinatus ab hujuſmodi Epiſcopo indiget diſpenſatione, ut executionem ordinis habere poſſit. Vide Suar. n. 12. & Alterium *loc. cit. verſ. eandem, col.* 6. Alias rationes afferunt Innocent. gloſſa, & alii in hunc textum.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione quæ incurritur ſuſcipiendo ordines, vel conſecrationem Epiſcopalem ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, irregulari, ſimoniaco, hæretico, vel ſchiſmatico.

1 *Recipiens Ordines ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto vitando, incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinum ab eo ſuſceptorum. Similiter, & qui recipit Ordines ab Epiſcopo irregulari, ſimoniaco declarato per ſententiam, depoſito, degradato, hæretico, aut ſchiſmatico.*

2 *Quod intelligo de Epiſcopo qui vitandus ſit.*

3 *Et modo Epiſcopus tali cenſura affectus ſit ob quam ordines conferre nequeat.*

4 *Qui ignorans Epiſcopum excommunicatum, ſuſpenſum, interdictum, aut irregularem, ligantur nihilominus iſta ſuſpenſione.*

5 *Idque etiamſi per vim aut gravem metum ordinetur ab hujuſmodi Epiſcopo.*

6 *Epiſcopus conſecrationem recipiens ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. afficitur hac ſuſpenſione.*

7 *Non eſt iterum ordinandus qui ab ejuſmodi Epiſcopo eſt ordinatus.*

8 *A quo auferri debeat hæc ſuſpenſio tum ab Epiſcopis, tum à Religioſis, aut ab aliis clericis contracta.*

DUo principaliter explicabo in hoc puncto.

Primò, quodnam iſta ſuſpenſio incurratur.

Secundò, à quonam auferri poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Recipiens Ordines ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto vitando, incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinum ab eo ſuſceptorum. Similiter & qui recipit ordines ab Epiſcopo irregulari, ſimoniaco declarato per ſententiam, depoſito degradato, hæretico, aut ſchiſmatico.

1 REcipiens ordines ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto vitando, incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinum, ab eo ſuſceptorum. Hæc propoſitio patet ex *cap.* 1. & quamplurimis aliis textibus, qui habentur 9. *qu.* 1. & ratio eſt, quia hujuſmodi Epiſcopus privatur uſu, ſeu executione ſui ordinis, ita ut licitè nequeat Pontificalia exercere, ergo qui ordines ab eo recipit, non recipit illorum executionem, nullus enim alteri conferre poteſt quod non habet, *cap. Daibertum* 1. *quæſt.* 7. Ita S. Antonin 3. *part tit.* 27. *cap.* 4. Panorm. *c.* 1. n 1. *de ordin. ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcopatui*, Sylv. *verb. irregularitas*, 5. 9. *verſ* 7. Tabiena *verb. irreg* 4. n. 6. Navarr. *c.* 25. n. 29. Bonacin. Diar *in pract. canon. c.* 28 Suarez *de cenſuris*, *diſp* 31. *ſect.* 1. n. 61. & *diſp* 41. *ſub finem* Emanuel Sà *verſ ſuſpenſio*, n. 7. Sayr. *l.* 4. *c.* 14. n. 1. Avila *dub.* 8. Coninch. *diſp* 15. *dub.* 5. n. 5. Alterius *de cenſuris tom* 2. *diſp.* 9. *c.* 2. Filliuc. *tract.* 17. n. 80. & *tr.* 27. *c.* 7. *q.* 6. n. 199. & alii communiter apud præcitatos DD.

Idem valet primò in recipiente ordines ab Epiſcopo irregulari; nam jura univerſaliter loqui videntur.

Secundò in recipiente ordines ab Epiſcopo ſimoniaco per ſententiam declarato, ut patet tum ex *cap ſi quis à ſimoniacis*, tum ex juribus citatis, quorum ratio ad hoc idem probandum maxime condecit.

Idem dic de ordinato ab Epiſcopo depoſito degradato, hæretico, aut ſchiſmatico *c.* 1. & 2. *de ſchiſmaticis*, & alibi pluribus in locis; militat enim in omnibus eadem ratio, ſaltem quatenus ſunt excommunicati, aut ſuſpenſi.

2 Quod intelligo de Epiſcopo qui vitandus ſit.

2 Limitatur hæc propoſitio primò, modò ordines capiantur ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, irregulari, ſimoniaco, ſchiſmatico, vel hæretico vitando. Ratio eſt, quia poſt Concilium Conſtantienſe in *Extravaganti ad evitanda*; ſublata eſt prohibitio Eccleſiaſtica evitandi toleratos, & ipſimet tolerati uſu juriſdictionis non ſunt ampliùs privati; conſequenter recipiens ordines ab hujuſmodi Epiſcopo tolerato, ſuſpenſionem incurrit. Ita Suarez, & alii *locis cit.*

Quis autem dicendus ſit excommunicatus, ſuſpenſus, aut irregularis, vitandus, patet ex dictis *de cenſuris in genere.*

Hinc ſequitur ordinatum ab Epiſcopo, hæretico, ſchiſmatico, ſimoniaco, vel alia ratione excommunicato, ſuſpenſo, interdicto, vel irregulari, etiam manifeſto, & notorio, non affici hac ſuſpenſione, niſi per ſententiā ſit nominatim declaratus talis. Ratio eſt quia hujuſmodi Epiſcopus poſt Concilium Conſtantienſe, non dicitur vitandus ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ. Ita Navar. *conſ.* 10. n. 2. *de hæret.* Sotus in 4 *diſt* 25. *quæſt.* 1. *art.* 1. *concl.* 1. & alii Doctores citati, contra Alterium *diſp.* 9. *c.* 3 *col* 4. & *c* 4. & aliter ſentientem de recipiente ordines ab Epiſcopo manifeſtè, & notoriè ſimoniaco hæretico, vel ſchiſmatico.

3 Et modò Epiſcopus tali cenſura affectus ſit ob quā ordines conferre nequeat.

3 Limitanda videtur ſecundò, modò Epiſcopus tali cenſura, ſeu canonico impedimento affectus ſit, ob quod ordines conferre nequeat. Quamobrem ſi Epiſcopus non ſit ſuſpenſus à collatione ordinum, recipiens ordines ab ipſo, non videtur hanc ſuſpenſionem incurrere. Ratio eſt tum quia non eſt facienda extenſio ultra legiſlatoris intentionem, tum quia non videtur interdictum in tali evento ordines ab hujuſmodi Epiſcopo ſuſcipere, cum in hac parte vitandus non ſit, ut ſuppono, ergo nequaquam videtur pœna ordines ab ipſo ſuſcipiendo.

4 Qui ignorat Epiſcopū excommunicatum ſuſpenſum, interdictum aut irregularem, ligatur nihilominus iſta ſuſpenſione.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ignorans Epiſcopum excommunicatum, ſuſpenſum, interdictum, aut irregularem, ligetur iſta ſuſpenſione, recipiendo ordines ab hujuſmodi Epiſcopo.

Reſpondeo duplicem eſſe in hac re DD. ſententiam:

Prima eſt Innocentii in *cap.* 1 *num.* 4. *de ſchiſmat.* Panorm. in *cap. veritatis*, n. 47. *de dolo*, & *contumacia.* Alfonſi à Caſtro *lib.* 2. *de poteſt. leg. pœnal cap.* 15. *concluſ.* 3. Rodriquez *Summ.* 1. *part. cap.* 19 Coninch. *de ſacram diſp.* 15 n. 31. & aliorum, negantium incurrere. Ratio eſt, quia iſta ſuſpenſio lata videtur à jure in pœnam, pœna autem ſupponit culpam; ſed qui ordines recipit ignorans Epiſcopum excommunicatum, ſuſpenſum, &c. non committit culpam; ergo non incurrit pœnam ſuſpenſionis.

Secunda ſententia cui adhæreo, eſt Covar *cap. alma*, *p.* 1. 5. ... n. 6. Diar. *in pract. cap.* 28. n. 3 Suarez *num.* 63. Sayri, Filliucii, Alterii, Avilæ *locis citatis*, & aliorum apud præcitatos DD. aſſerentium

ignorto

ignorantiam etiam probabilem, & invincibilem non excuſare ab iſta ſuſpenſione. Ratio eſt, tum quia nemo dare poteſt, quod non habet, *cap. Diabertum*, 1. q. 7. Sed Epiſcopus excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictu vitandus, non habet uſum ordinum, ergo neque illum conferre poteſt: ſicut enim recipiens ordinem ab eo, qui non eſt Epiſcopus, non recipit ordines, quàmvis putet illum eſſe Epiſcopum, ita qui recipit ordines à verò Epiſcopo, putans illum non eſſe effectum cenſura, ſeu canonico impedimento, ob quod arcetur ab uſu ordinum, non recipit uſum ordinum. Sicut enim Epiſcopus indiget charactere, ut characterem imprimat, ita opus eſt, ut habeat characterem habilem ad operandum, ut alteri conferat characterem habilem, & expeditum ad ſuam operationem: tum quia Eccleſia hunc defectum induxit non ob culpam ordinati, ſed ordinantis, cujus acta irritare intendit, quantum poteſt; cùm autem in hoc caſu irritare poſſit ejus acta ordinum executionem in ipſo ſuſcipiente jure merito ſuſcipientes ordines ab excommunicato, ſuſpenſo, vel interdicto vitando, privat executione ordinum ſuſceptorum.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo iſtam ſuſpenſionem non habere propriam rationem pœnæ, ac cenſuræ reſpectu ipſius ſuſcipientis ordines, ſed potius habere rationem defectus, & impedimenti provenientis ex culpa conferentis & ex carentia poteſtatis ordinis in ipſo ordinante, qui ab Eccleſia prohibetur ordine Epiſcopali fungi.

5 Idque etiamſi per vim aut gravem metum ordinetur ab hujuſmodi Epiſcopo.

5 Secundò dubium eſt, utrùm ordinatus ab hujuſmodi Epiſcopo per vim, ſeu metum cadentem in conſtantem virum, afficiatur illa ſuſpenſione.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt Sylveſtri, *verb irregularitas*, § 9. *verſ. ſecundùm*. Navar. c. 27. n. 244. Alter. *dub.* 3. Avilæ *loc. cit.* & aliorum negantium affici. Ratio eſt, quia ſuſpenſio ſupponit culpam; qui autem ordines recipit per vim, aut metum cadentem in conſtantem virum, non committit culpam; cùm Eccleſia non obliget cum gravi incommodo.

Secunda ſententia, cui adhæreo, eſt Majoli *de irregularitate*, *lib.* 4. c. 25. n. 2. Suar. *de cenſuris diſp.* 31. *ſect.* 1. n. 36 & aliorum affirmantium affici. Ratio eſt, tum quia hæc ſuſpenſio non habet propriè rationem cenſuræ, ſed potiùs eſt impedimentum, & defectus conſurgens ex carentia poteſtatis in ordinante, qui defectus, ſeu carentia poteſtatis non tollitur propter vim aut metum; tum quia ignorantia non excuſat ab hac ſuſpenſione; ergo neque metus.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo fieri poſſe, ut recipiens ordines à præfato Epiſcopo excuſetur à culpa, non tamen excuſatur ab hoc defectu, ſeu impedimento, ut probatum eſt.

6 Epiſcopus conſecrationem recipiens ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. afficitur hac ſuſpenſione.

6 Tertiò dubium eſt, utrùm Epiſcopus conſecrationem recipiens ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. afficiatur hâc ſuſpenſione.

Reſpondeo affirmativè ut colligitur ex ratione, & juribus ſuprà citatis, hæc enim non eſt cenſura, ſeu pœna, quæ ob paritatem rationis ad hunc caſum extendatur, ſed defectus poteſtatis in conferente ordines; cùm enim ipſe Epiſcopus, quatenus eſt ex diſpoſitione Eccleſiæ, non habeat uſum ordinum, non poteſt illum aliis conferre.

Ex quo licet inferre conſecratum à præfato remanere ſuſpenſum, etiamſi neſciverit conſecratum excommunicatum eſſe, hic enim eſt defectus conferentis, non recipientis. Ita S. Antoninus *loco ſuprà cit. cap.* 4. *col.* 6. *verſ. circa quam diſpenſationem*, Majolum *loco cit. c.* 12. *num.* 2. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 9. *c.* 2. *col.* 4. *verſ. dixi autem*. Suarez *diſput.* 32. *ſect.* 1. *in* 65. Sayrus, Filliucius, & alii; à quo autem præfatus Epiſcopus, diſpenſari poſſit, conſtabit ex dicendis *in ſecunda propoſitione*, *verſ. ſecundò ſequitur*.

7 Non eſt iterum ordinandus qui ab ejuſmodi Epiſcopo eſt ordinatus.

7 Quartò dubium eſt, utrum ordinatus à præfato Epiſcopo iterum ordinandus ſit.

Reſpondeo negativè, quia collatio ordinum valida eſt, utpote proveniens à charactere Epiſcopali, qui in animo indelebiliter imprimitur. Ita communiter DD.

8 Hoc tamen intelligitur, modò ordines collati ſint ſervata forma Eccleſiæ, quoties enim in collatione ſacramentorum mutatio formalis, ſeu ſubſtantialis contingit, perſpicuum eſt ſacramentum non confici, neque characterem imprimi, ut patet ex regulis generalibus traditis *de ſacramentis*. Idémque præter DD. ibi citatos aſſerunt gloſſa *in cap. dominus declaravit.* 1. *quaſt.* 1. & Alterius *loco cit. cap.* 3. *col* 3. *verſ. hac autem*.

Objicies, *in cap. ordinationes*, 9. *quaſt.* 1. & alibi, dicitur, quod ordinatio quæ ab excommunicatis celebratur, nullas omninò vires obtineat, nec etiam conſecratio appellanda ſit.

Reſpondeo non habere vires quoad uſum, & executionem non autem quoad ſubſtantiam, & validitatem actus. Ita Turrecremat. *in cap. qui profectiones* 1. *quaſt.* 1. Suarez *num.* 61. Alterius *loco cit.* & alii communiter.

SECUNDA PROPOSITIO.

8 A quo auferri debeat hæc ſuſpenſio, tum ab Epiſcopis, tum à Religioſis, aut ab aliis clericis contracta.

8 ISta ſuſpenſio auferri, & relaxari debet à Papa, quoties quis eam contraxit, ſciens, vel ignorans ignorantia craſſa, vel ſupina Epiſcopum, à quo ordines recipiebat, eſſe excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdictum, &c. Hæc propoſitio ſuſtinetur à S. Anton. 3. *part. tit.* 27 *c.* 4. *verſ. circa quam* Sylv. *loc. cit verſ ſeptimo quæritur*. Covar. *cap. alma mater* 1. *part.* § 6. *n.* 6. *de ſent. excom. lib.* 6. Majolo *l.* 4. *c.* 15. *num.* 1. Diaz. *cap.* 48. *n.* 3. Alterio *loc. cit. dub.* 2. *num.* 63. *ad fin.* & alii communiter, à quorum ſententia recedere non audeo. Ratio eſt, quia recipiens ordines ab hujuſmodi Epiſcopo ſuſpenſus remanet ab ordinum ſuſceptorum executione ob defectum poteſtatis in conferente; ſed hunc defectum non poteſt quis Papa inferior ſupplere; (nullus enim in lege ſuperiori diſpenſare poteſt abſque ſuperioris facultate) ergo, &c.

Objicies, quilibet ſacerdos approbatus ad confeſſiones audiendas jure communi abſolvere poteſt ab excommunicatione, & aliis cenſuris nemini reſervatis, *cap. ſuper, de ſent. excommun.* & in Concilio Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. datur Epiſcopo facultas diſpenſandi, & abſolvendi ſuos ſubditos in ſua diœceſi ab irregularitatibus, ſuſpenſionibus, & aliis caſibus occultis; ergo poterit etiam in hoc caſu.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia hæc non eſt ſuſpenſio, vel irregularitas conſurgens ex proprio delicto, de quibus ſermo eſt in Concilio Trident. ſed eſt quoddam impedimentum conſurgens ex defectu conferentis, etiamſi recipiens ordines nullam culpam committat. Hinc

Sequitur primò non ſolùm eum, qui ſcienter, aut cum ignorantia craſſa; & ſupina ordines recepit ab hujuſmodi Epiſcopo, debere diſpenſationem à Papa obtinere; verum etiam qui recepit ignoranter, ignorantia vincibili, aut invincibili; militat enim eadem ratio, tam in recipiente ordinem culpabiliter, quàm inculpabiliter.

Neque obſtat *cap. de ordinatis ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit*, nam ibi ſermo eſt de caſu particulari, qui ad alios ſimiles non eſt trahendus; quamquam alii DD communiter, quorum opinio probabiliſſima eſt, putant ordinatum ignoranter ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. poſſe diſpenſationem à proprio Epiſcopo obtinere, modò ignorantia non fuerit craſſa, vel ſupina, *c.* 2. *de ordin. ab Epiſcop. qui renunc. Epiſcopus cap. ſtatuimus*, & *cap. ſi quis à ſimoniacis*, 1. *quaſt.* 1. quamvis enim in his textibus hoc generaliter, & expreſsè non afferatur, nihilominus favor ob paritatem rationis ampliari poteſt.

Secundò ſequitur Epiſcopum, qui conſecrationem ab Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo obtinuit, diſpenſandum eſſe à Summo Pontifice, tum ob rationem in propoſitione allatam: tum quia Epiſcopus immediatè ſubjicitur Papæ. Ita Alterius *diſp.* 9. *cap.* 2. *col.* 4. *verſ.* .. Quamquam Suarez *loco cit. n.* 65. *ad finem*, exiſtimat hujuſmodi Epiſcopum, ſi haberet Patriarcham, vel alium Primatem, quem recognoſceret, ut ſuperiorem, quoad ſimiles actus ab eo diſpenſari poſſe in caſu ignorantiæ.

Tertiò religioſum, qui ante, vel poſt religionis ingreſſum ordines ab hujuſmodi Epiſcopo ſuſcepit, diſpenſari debere à Papa, non autem à propriis Prælatis, niſi peculiaria privilegia habeant; quamquam Bernardus Diaz *in pract. crimin. c.* 28 *in addit. in fine* Alterius *loco cit. dub.* 2. *ad finem*, & alii putant religioſum poſſe diſpenſationem à propriis Prælatis obtinere.

PUNCTUM XI.

De ſuſpenſione quæ contrahitur ſuſcipiendo ordines ab alieno Epiſcopo ſine licentia proprii Epiſcopi, & ſine litteris dimiſſoriis, aut commendatitiis, ſeu teſtimonialibus.

1 *Suſcipiens ordines ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenſionem ab executione ordinum ita ſuſceptorum incurrit.*
2 *Non autem irregularitatem.*
3 *Idem dicendum de monachis, & religioſis exemptis, qui abſque ſuperiorum licentia ordinatur.*
4 *Ac etiam de iis, qui ab alio Abbate, aut alio habente jura Epiſcopalia ordinantur, & de ſuſcipientibus minores ordines.*
5 *Tum deinde de clericis Romæ commorantibus qui exeunt recepturi ordines.*
6 *Recipiens ordines ab alieno Epiſcopo non incurrit ſuſpenſionem, quando proprius Epiſcopus ſuſpenſus eſt, quod alterius ſubditum abſque licentia ordinaverit.*
7 *Neque familiaris Epiſcopi, qui per triennium ſecum commoratus ſit.*
8 *Qualitas tamen familiaritatis plenè probanda eſt.*
9 *Sed ſufficit ut triennium inceperit, etiam antequam ille eſſet Epiſcopus.*
10 *Qui debet ſtatim conferre beneficium hujuſmodi ordinato.*
11 *Quem poteſt etiam ordinare ſub titulo penſionis, vel patrimonii, ſi ita expedire judicaverit.*
12 *Quid dicendum ſit ſi Epiſcopus non det ejuſmodi ordinato beneficium, aut ſtatim moriatur.*
13 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum familiari triennali, ſuper interſtitiis temporum.*
14 *Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſub ratihabitione, non incurrit ſuſpenſionem juxta nonnullos Doctores.*
15 *Nec etiam qui ordinatur ab alieno Epiſcopo, bona fide.*
16 *Qui mala fide ordines abſque debita facultate recepit, non incurrit irregularitatem niſi mala fide poſtea ordinibus utatur.*
17 *Iſta ſuſpenſio incurritur etiam ab eo, qui minores ordines ab alieno Epiſcopo abſque debita facultate recipit.*
18 *Secus de eo qui ſolam primam tonſuram ſuſcipit.*
19 *Epiſcopus conferens primam tonſuram ſubdito alterius diœceſis abſque licentia proprii Epiſcopi ſuſpenditur per annum à collatione tonſuræ clericalis.*
20 *Et qui eam ſic ſuſcipit, caret privilegio clericali.*

21 *Qui proinde non poteſt beneficium, vel penſionem ſine diſpenſatione Apoſtolica obtinere.*

22 *Qui habet Papæ privilegium recipiendi ordines à quolibet Epiſcopo, non eget litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi, licèt egeat commendatitiis.*

23 *A quo obtineri debeant litteræ dimiſſoriæ ad vitandam ſuſpenſionem.*

24 *Duo caſus in quibus Capitulum Eccleſiæ Cathedralis poteſt concedere dimiſſorias.*

25 *Quid ſervandum ſit in concedendis litteris dimiſſoriis.*

26 *Litteræ dimiſſoriæ non expirant morte concedentis.*

27 *Conceſſa à Capitulo proſunt etiam finita Capituli auctoritate.*

28 *Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ordines abſque dimiſſoriis poteſt dari ab Epiſcopo.*

TRia in hoc puncto principaliter explicabo,
Primò, quandonam iſta ſuſpenſio incurratur.
Secundò, in quibus caſibus non contrahatur.
Tertiò, à quonam abſolutio iſtius ſuſpenſionis obtineri poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſcipiens ordines ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenſionem ab executione ordinum ita ſuſceptorum incurrit.

1 SUſcipiens ordines ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſeu ſine litteris dimiſſoriis, ſuſpenſionem ab executione ordinum ita ſuſceptorum incurrit. Hæc propoſitio probatur,

Primò, ex *cap.* 1. *&* 3. *diſt.* 71. ubi dicitur, *conſtituimus, quicumque ex alia parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu Epiſcopi ipſius, & ſine voluntate ordinare, non ſit rata ordinatio ejus*, afferuntur etiam à DD. alia jura antiqua, ſed quia valdè controverſum eſt, an jure antiquo inducta eſſet ipſo facto hæc ſuſpenſio, ideo hanc propoſitionem textibus recentioribus comprobandum cenſeo.

Probatur igitur ſecundò ex Bulla Pii II. ſeptima in ordine, incipit, *Cùm ex ſacrorum*, in qua fertur ſuſpenſio ab executione ordinum contra eos qui abſque licentia ordinantur extra tempora, aut ante legitimam ætatem, vel abſque litteris dimiſſoriis, ut patet verbis ipſius Bullæ, ibi, *ſtatuimus, ordinamus, quod omnes, & ſinguli, qui abſque diſpenſatione canonica, aut legitima licentia, ſive extra tempora à jure ſtatuta, ſive ante ætatem legitimam, vel abſque dimiſſoriis litteris, etiam citramontanis (præterquam in hoc ultimo caſu per Cameram Apoſtolicam juxta illius ſtylum ordinati fuerint) ad aliquem ex ſacris ordinibus ſe fecerint promoveri, ab ordinum executione ipſo jure ſuſpenſi ſint, & ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant.*

Tertiò probatur ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reformatione* ubi dicitur. *Si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujuſvis generalis, aut ſpecialis, vel reſcripti, vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi ejus probitas, ac mores ordinarii ſui teſtimonio probentur. ſi ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quàmdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

Ex quo ſequitur ordinatum abſque litteris dimiſſoriis affici pœna irregularitatis, ſi poſteà functiones ordinum ſacrorum abſque dimiſſoriis ſuſceptorum exerceat, antequam abſolvatur à ſuſpenſione. Ratio eſt, tum quia irregularitas incurritur ab eo, qui functiones ordinum exercet, dum vinculo cenſuræ, detinetur, tum quia ſic declaratum fuit à ſacra Cardinalium Congregatione, teſte Suarez *de cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 19. *ad finem*. Alterio *tom.* 2. *diſp.* 2. *c.* 9. *col.* 3. Filliucio *tract.* 17. *cap.* 5. *quæſt.* 3. & aliis, qui hanc occaſio obiter advertunt.

2 Non autem irregularitatem.

2 Pœnam latam contra promotos ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis, non eſſe irregularitatem, ſed ſuſpenſionem, nam irregularitas non incurritur ab eo, qui celebrat in irregularitate, ſed ab eo, qui ordines ſacros exercet, dum cenſura obſtrictus eſt, ut patet ex dictis *de cenſuris in communi*. Ita Suarez, & Alterius *locis cit.* Avila, & alii contra Majolum *lib.* 4. *de irregularitate, cap.* 20. & alios, arbitrantes eſſe irregularitatem.

Ampliatur, & extenditur juxta probabiliorem ſententiam præfata propoſitio.

3 Idem dicendum de monachis, & religioſis exemptis qui abſque ſuperiorum licentia ordinantur.

3 Primò, etiam ad monachos, & religioſos exemptos, qui ſine ſui Abbatis ſuorumque ſuperiorum licentia ordines recipiunt ab Epiſcopo illius, vel alterius, diœceſis. Ratio eſt, tum quia monachus abſque præfati licentia ordinatus, non dicitur ordinatus à proprio Epiſcopo: nam Epiſcopus etiam ejuſdem diœceſis cenſetur extraneus, niſi ordinet religioſum de licentia ſuperiorum, tum quia in Tridentino generaliter fertur ſuſpenſio contra promotos ad ordines abſque teſtimonio ordinarii commendantis probitatem, & mores ordinandi. Ita Alt. *loco cit.* ubi refert Gloſſ. *in c. nullus, ad Eccleſiaſticum, diſt.* 5. & alii, quamquam illi non loquuntur in ſpecie in hoc caſu.

4 Ac etiam de iis, qui ab aliquo Abbate, aut alio habente jura Epiſcopalia ordinantur, & di ſuſcipientibus minores ordines.

4 Ampliatur, & extenditur ſecundò, etiam ad eos, qui ab aliquo Abbate, aut alio habente jura Epiſcopalia ordines recipiunt; illi enim non dicuntur ordinari à proprio Epiſcopo, aut ab alio de licentia proprii ordinarii, ut ſuppono juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini *loco citato*. Quamvis enim Abbas jam benedictus & ſacerdotali ordine inſignitus poſſit religioſis ſibi ſubditis in propria Eccleſia primam tonſuram, vel etiam minores ordines juxta terminos ſuæ facultatis, & dignitatis conferre, nihilominus alios ad ordines promovere nequit, ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 10. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 986. *part.* 1. ubi deciſum fuit Abbatem non poſſe ordines alienis conferre, etiamſi hoc faciat de licentia Epiſcopi illius, cui ordines confert, hoc enim illi vetitum eſt in Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 10. à cenſura tamen non videtur excuſandus, ſi hoc faciat cum litteris dimiſſoriis Epiſcopi. Hoc pacto intellige quæ alibi de hac re docui. Vide Majol. *de irregular. cap.* 20. gloſſam in *cap. Abbates*. & ibi Archidiaconum Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. *n.* 2. Geminiano, *de privilegiis, lib.* 6. Quarantam *verb. ordo, verſ. Abbatibus*, Alterium *loc. cit. verſ. clericorum*, & Jacobatium *de Concil. lib.* 1. *art.* 2. Barboſam *de poteſt. Epiſcop.* 2. *part. allegat.* 3. *num.* 10. *& ſeqq.* Praxim Epiſcop. *p.* 1. *cap.* 1. *n.* 6. ubi ſtatim loquuntur de Cardinalibus, qui minores ordines conferunt ſibi ſubditis in Eccleſiis ſui tituli; habent enim poteſtatem Epiſcopalem in Eccleſiis ſui tituli, neque hoc privilegium revocatum videtur in Tridentino.

Ampliatur tertiò etiam ad ſuſcipientem minores ordines, ut conſtabit ex infrà dicendis *dub.* 1.

5 Tum denique de clericis Romæ commorantibus qui extra recipiunt ordines.

5 Ampliatur quartò in Clericis Romæ commorantibus; ſi extra urbem ſe conferant ad recipiendos ordines, niſi prius in Urbe fuerint examinati & approbati licentiam in ſcriptis à Summo Pontifice, vel ejus Vicario, obtinuerint, alioquin incurrunt ſuſpenſionem ab executione ordinum Papæ reſervatam ut patet ex decreto Camilli Cardinalis Burgheſii edito anno 1603 die 24. menſis Novemb. de mandato Clement. VIII. in hæc verba: *univerſis, & ſingulis clericis, & nunc & in futurum pro tempore in Urbe commorantibus, & ad minores, vel ſacros etiam preſbyteratus ordines promoveri volentibus, de mandato S. D. N. Clementis Papæ VIII. vivæ vocis oraculo de ſuper facto edicimus, & præcipimus, ne de cætero extra eandem Urbem etiam vigore litterarum dimiſſorialium ſuorum ordinariorum, vel cujuſvis alterius facultatis ad dictos ordines promoveri ſe faciant, niſi prævio examine ab examinatoribus in Urbe deputati, idonei reperti, & approbati fuerint, ac à nobis licentiam in ſcriptis obtinuerint; qui fecerint, ab ordinum executione eo ipſo ſuſpenſi ſint, & exiſtant, donec à S. D. N. Papa, & ſancta Sede Apoſtolica abſolutionis, & habilitatis gratiam obtinuerint.*

Obſerva tamen ſuſpenſione in hoc decreto contenta non affici eum, qui primam tonſuram extra ſibi extra Urbem conferri, quia hoc decretum nadit in clericos, id eſt, initiatos prima tonſura volentes promoveri ad minores, vel ad ſacros ordines.

Limitatur tamen præfata propoſitio juxta ea quæ tradam in ſecunda propoſitione.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Recipiens ordines ab alieno Epiſcopo non incurrit ſuſpenſionem quando proprius Epiſcopus ſuſpenſus eſt, quòd alienus ſubditum abſque licentia ordinavit.

6 NOnnulli tamen recenſentur, caſus in quibus recipiens ordines ab alieno Epiſcopo ſuſpenſionem non incurrit.

Primus caſus eſt, quando proprius Epiſcopus ſuſpenſus eſt, eo quòd ſubditum alterius diœceſis ſine debita licentia, ordinaverit; nam ſi ejus ſuſpenſio manifeſta ſit, ipſo jure conceditur ipſius ſubditis, ut ab alio ordines recipere valeant ſine licentia ſui Prælati, modò reliqua ſerventur, id eſt, modò præcedat debitum examen, ſcrutinium & tempora debita, ut decernitur *in c. eos, qui de temp. ord. in* 6. par enim eſt ut in eo puniatur, in quo deliquit. Ita gloſſa *in c. eos qui cit.* Sylv. *verb. irregularitas*, §. 6. Majol. *lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 6. Suar. *loc cit. n.* 15. Alter. *loc. cit. verſ. primus*, & alii. Opus tamen eſt, ut ſuſpenſio ſit manifeſta, ſcilicet per evidentiam facti, vel judicis ſententiam; ſic enim ex præcitato textu colligitur.

Secus dicendum eſt in dubio: tùm enim poſſeſſio ſtet pro Prælato in dubiis favendum eſt Prælato poſſidenti, ut bene gloſſa *loc. cit. verſ. manifeſta*: propterea Bernardus Diaz *in pract. crim. c.* 116. *in ſcholiis*, Salſedo, & alii apud Alterium *loc. cit.* ſentiunt ordinato incumbere onus probandi ſuſpenſionem Epiſcopi per ſententiam Metropolitani; quia præſumptio non eſt contra Epiſcopum.

7 Neque familiari, Epiſcopi, qui per triennium ſecum commoratus ſit.

7 Secundus caſus eſt, quando Epiſcopus ordinat ſuum familiarem, qui ſecum per triennium commoratus ſuit; hic enim caſus expreſsè habetur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reform.* ibi *Epiſcopus familiarem ſuum ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude ceſſante ſtatim reipſa illi conferat.* In quibus verbis tres conditiones requiruntur, ut Epiſcopus ſuo familiari, aliàs non ſubdito, ordines licitè conferre valeat.

Prima conditio eſt, ut ſit familiaris, ſecumque commoratus ſit per triennium. Ex quo ſequitur Epiſcopum non poſſe alicui, qui ſibi in alia civitate, ſeu loco diſtante inſervit, licèt ejus ſumptibus vivat, ordines conferre. Ratio eſt, tum quia hic non dicitur ſecum commorari; tum quia idem Concilium facultatem Epiſcopo præbet ordinandi ſuum familiarem triennalem, quia Epiſcopus tanto temporis ſpatio rectè noſſe poteſt mores ſui familiaris, ſibi aſſiſtentis, non verò exiſtentis in remota regione, & etiamſi ab ipſo alatur, & ſuſtentetur. Ita P. Ledeſma, Sayr. Suar. Garzias, Henriq. Ricius, Barboſa, Quaranta, Rodriq. Zerola, Reginald. Avila, & alii, quos retuli *de ſacramentis, diſp.* 8. *quæſt. unic. punct.* 4. *n.* 15. *& ſeqq.*

Secunda eſt, ut Epiſcopus ſit ordinarius, & diœceſim habeat; propterea Epiſcopus titularis non poteſt ſuum commenſalem, & familiarem ad ordines promovere; tum quia Concilium intelligendum eſt de Epiſcopo habente diœceſim, ut communiter fatentur Doctores: tum quia Epiſcopo titulari hoc expreſsè interdicitur ſub pœna ſuſpenſionis ab executione Pontificalium per annum, & ordinatus remanet ſuſpenſus ab ordinum executione, donec ſuo Prælato viſum fuerit,

ex

Digitized by Google

ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. Ita Henriquez, & Quaranta *loc. cit.* Alter. *verſ. ſecundum.* Vide Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. ubi loquitur de ordinatis ab Epiſcopo titulari abſque litteris dimiſſoriis.

Tertia conditio eſt, ut familiaris triennio commoratus ſit cum Epiſcopo. Imò probabiliſſimum eſt, ut triennio continuo cum eo manſerit; nam dum jura tempus aliquod requirunt, regulariter loquendo intelligenda ſunt de tempore continuo. Ita Marolus *lib.* 4. *c.* 2. Alterius *loc. cit. verſ. tertius caſus.*

8 Qualitas tamen familiaritatis plene probanda eſt.

8 Addit Pariſius *tom.* 4. *conſ.* 137. *num.* 41. Bellarm. *deciſ.* 747. & alii, qualitatem familiaritatis plene probandam eſſe, nec fidem Epiſcopo aſſirmanti adhibendam, cum quilibet in facto, & cauſa propria, ſuſpicione non careat.

9 Sed ſufficit ut triennium inceperit etiam antequam ille eſſet Epiſcopus.

9 Sufficit tamen, ut hoc triennium inceperit etiam antequam ille eſſet Epiſcopus, quia Concilium Trid. dat ſimpliciter Epiſcopo facultatem ordinandi ſuum familiarem, qui ſecum per triennium commoratus eſt. Ita Garzias *de benefic.* 2. *part. cap.* 5. *num.* 82. Avila Henriquez, Barboſa, & alii *loc. cit.* Idémque declaravit ſacra Cardinalium Congregatio, teſte Garzia *loc. cit.* Ex dictis ſequitur,

Primò, Epiſcopum poſſe ſuo familiari triennali primam tonſuram, & minores ordines conferre: Concilium enim ſimpliciter utitur verbo *ordinare*. Hoc tamen intelligitur juxta Rotam *diverſ. deciſ.* 371. *n.* 14. *vol.* 1. Quaranta *verb. ordo, verſ. limita*, & alios.

10 Quis debet ſtatim conferre beneficium hujuſmodi ordinato.

10 Modò ſtatim conferat beneficium ei, cui majores, vel minores ordines contulit. Quamobrem ſacra Cardinalium Congregatio, teſtibus Pariſio *l.* 4. *de reſignat. quæſt.* 2. *num.* 92. & Garzia 2. *part. c.* 5. *n.* 85. declaravit illum Epiſcopum non ſatisfeciſſe decreto Tridentini, qui familiarem ſuum ordinavit, & poſt undecim menſes beneficium contulit.

11 Quem poteſt etiam ordinare ſub titulo penſionis, vel patrimonii, ſi ita expedire judicaverit.

11 Secundò ſequitur Epiſcopum poſſe ſuum familiarem triennalem ordinare ad titulum patrimonii, vel penſionis, ſi ita expedire judicaverit. Ita Flaminius Pariſius *lib.* 4. *quæſt.* 2. Auguſt. Barboſa *in remiſſ. ad Concilium ſeſſ.* 23. *cap.* 9. Genuenſis *in praxi, cap.* 81. *n.* 3. Garzias 2. *part. c.* 5. *n.* 80. ubi plures alios allegat. Et in hoc caſu Epiſcopus non tenetur beneficium conferre: Concilium enim obligare videtur Epiſcopum ad conferendum ſtatim ordinato beneficium, ut ordinatus, ceſſante familiaritate habeat, quo ſe alere queat, ne ſtipem contra ſtatus clericalis dignitatem mendicando quærere cogatur; qui autem ad titulum patrimonii, vel penſionis, ordinatus eſt, habet quo ſe alere queat.

12 Quid dicendum ſit ſi Epiſcopus non conferat ejuſmodi ordinato beneficium, aut ſtatim moriatur.

12 Rogabis primò, utrùm familiaris ordinatus ab Epiſcopo, cujus eſt familiaris, ſuſpenſus remaneat ab ordinis executione, ſi Epiſcopus beneficium ei ſtatim non conferat, aut ſi Epiſcopus moriatur nondum collato beneficio.

Reſpondeo negativè, ſi bona fide cum ſpe beneficii ſtatim obtinendi ordinatus eſt. Ratio eſt, quia ubi culpa non eſt, par eſt, ut neque ſit pœna. Ita Alterius *loc. cit. verſ. tertius.*

13 Epiſcopus non poteſt diſpenſare cùm familiari triennali, ſuper interſtitiis temporum.

13 Rogabis ſecundò, utrùm Epiſcopus poſſit non ſolùm conferre ordines ſuo familiari triennali, verùm etiam cum eo diſpenſare ſuper interſtitiis temporum, aut illum legitimare, & habilem efficere ad minores ordines.

Reſpondeo negativè quia facultas ad unum conceſſa, non trahitur ad diſparata, & diverſa. Vide Navarr. *conſil.* 17. & 28. *de tempor. ordinand. in antiq.* 8. Antonium Genuenſem *pract. cap.* 81. *n.* 3. Garziam *loc. cit. n.* 86.

14 Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſub ratihabitione non incurrit ſuſpenſionem juxta nonnullos Doctores.

14 Tertius caſus, juxta nonnullos DD. eſt quando Epiſcopus ordinat ſubditum alterius ſub ratihabitione, id eſt, credens fore, ut Epiſcopus alterius, cognita ordinatione, approbet factum. Ratio deſumitur, tum ex facto S. Epiphanii, qui ordines contulit nonnullis ſubditis Epiſcopatus D. Joannis Chryſoſtomi abſque expreſſa ipſius facultate, ut habetur *in cap. final. n.* 2. tum quia ordinans alienum ſubditum ſub ratihabitione proprii Epiſcopi, dici poteſt aliquo modo ordinare nomine proprii Epiſcopi. Ita Marolus *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 7. Suarez *loc. cit. n.* 17. Barboſa *in remiſſ. ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *n.* 15. Alterius *loc. cit. col.* 6. & 7. & alii apud Salſedo.

Sed oppoſita ſententia mihi probabilior videtur & ſuſtinenda ſaltem ante factum. Ratio eſt, tum quia in iis, quæ ſunt contra jus, & juriſdictionem alterius, non facilè præſumitur ratihabitio, nullus enim facilè præſumitur cedere juri ſuo. Imò Marolus *lib.* 5. *c.* 23. *n.* 10. docet D. Chryſoſtomum ægrè tuliſſe, quòd Epiphanius in ſua Eccleſia ipſo neſciente ordinationem habuiſſet, tum quia ex oppoſita ſententia arripitur occaſio perturbandi juriſdictionem, & Epiſcopis datur anſa promovendi extraneos prætextu, ac titulo ratihabitionis: tum quia nullus ratum habere poteſt id, quod ſuo nomine geſtum non eſt, *cap. cùm quibus de ſent. exc. & reg. ratum de reg. in* 6. tum quia non firmatur tractu temporis, quod ab initio non ſubſiſtit, *reg.* 30. *de reg. jur.* ſed ordo collatus abſque licentia proprii Epiſcopi irritus eſt ex juris diſpoſitione, videlicet quoad uſum, & executionem. Ergo firmari non poteſt ſuperveniente proprii Epiſcopi approbatione. Ita Bernardus Diaz *in ſua part. canon cap.* 26. *in ſcholiis* Lopes de Salſedo apud Diaz *loco cit. verſ. ſecundum*, Mandolius, Rebuffus, & alii apud Quarantam *verb. ordo, verſ. amplia.*

Hinc patet reſponſio ad rationes contrariæ ſententiæ.

Ad factum Epiphanii reſpondeo ipſum in foro conſcientiæ excuſari poſſe ratione bonæ fidei, aut quia oppoſitam ſententiam ſuſtinebat.

15 Nec etiã qui ordinatur ab alieno Epiſcopo bona fide.

15 Quartus caſus eſt, quando quis bona fide ordines recipit ab alieno Epiſcopo, ut ſi neſciat prohibitum eſſe ordines ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii Epiſcopi ſuſcipere, aut ſi ignorantia inculpabili exiſtimet Epiſcopum habere debitam facultatem ordinandi, ſeu tales litteras dimiſſorias eſſe ſufficientes. Ratio eſt, quia iſta ſuſpenſio lata eſt per modum cenſuræ in Bulla Pii II. & in Concilio Trident. *citato*, cenſura autem non incurritur abſque lethali culpa. Ita Navarr. *in manual. cap* 27. *num* 116. & *in cap. recepta, de reſtitut. ſpoliat propoſit.* 8. *n.* 32. Suar. *de cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 15. Alter. *tom* 2. *diſp.* 9. *cap.* 6. *verſ aliqui cenſ* Avil. *part.* 3. *diſp* 9 *ſect.* 1. *dub.* 7. Toletus *lib.* 1. *c.* 48. Henriq. *c.* 18 *n.* 1. Saytus *lib* 4. *c.* 34. Emanuel Sà *verb. ſuſpenſio*, *n.* 1. Conincbus *diſp.* 14. *n.* 36. Filliuc. *tract* 19. *n.* 175. & alii.

Ex quo ſequitur illum, qui bona fide ordines ab alieno Epiſcopo ſine debita facultate ſuſcipit, non affici irregularitate, ſi ſuſceptorum ordinum functiones exerceat. Ratio eſt, quia irregularitas incurritur ab eo, qui functionem ordinum exercet, dum vinculo cenſuræ detinetur; hic autem non detinetur vinculo cenſuræ; cùm eam non contraxerit, excuſante ipſum bona fide, ut probatum eſt.

16 Qui mala fide ordines abſque debita facultate recipit, non incurrit irregularitatem, niſi mala fide poſteà ordinibus utatur.

16 Rogabis utrum, is qui ſuſpenſionem contraxit ſuſcipiendo mala fide ordines abſque debita facultate, incurrat irregularitatem, ſi poſtea ſuſceptis ordinibus utatur bona fide, vel etiam cum ignorantia vincibili.

Reſpondeo non incurrere irregularitatem, niſi mala fide ordinibus utatur; nam ad incurrendam iſtam irregularitatem ex Bulla Pii II. requiritur ſcientia, ſeu præſumptio ibi, *ſi hujuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerit, eo ipſo irregularitatem incurrat.* Ita Navarr. Suar. Alterius. Filliuc. & alii. *loco cit* quorum opinio mihi vera videtur, ſi ſolam Pii II. Extravagantem inſpiciamus. Idem dicendum eſt de eo, qui miniſtrat in ordinibus ſuſceptis ante legitimam ætatem, vel extra tempora à jure ſtatuta; hic enim afficitur pœna irregularitatis, niſi ſcienter, & cum præſumptione, miniſtret, quia Pius II. in præfata Extravaganti idem in hoc caſu diſponit, ut patet ex verbis ipſius initio hujus puncti relatis. Vide ſupradicta *punct.* 1. & 3.

17 Iſta ſuſpenſio, incurritur etiã ab eo, qui minores ordines ab alieno Epiſcopo abſque debita facultate recipit.

17 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur non ſolùm ab eo, qui majores ordines ab alieno Epiſcopo abſque debita facultate ſuſcipit, verùm etiam ab eo, qui minoribus ordinibus initiatur.

Reſpondeo primò, non incurri ſuſpenſionem contentam in Bulla Pii II. quia in ipſius Bulla ſermo eſt de promotis ad ſacros ordines, neque ex diſpoſitione *cap.* 1. *de temp. ordinat lib.* 6. tum quia loquitur ſolùm de ſacris ordinibus juxta Navarr. *conſil.* 31. Lopez & Salſedo apud Bernardum Diaz in *pract. cap.* 27. tum quia loquitur ſolùm de Epiſcopo Italiæ præſumente ordinare clericum ultramontanum, ut patet ex illis verbis; *Nullus Epiſcoporum Italiæ de cætero aliquem ultramontanum clericum ordinare præſumat; eos verò quos contra præmiſſa contigerit ordinari, manere volumus abſque ſpe diſpenſationis, ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtinenda ſuſpenſos.* Idem habetur in Bulla S. D. N. Urbani VIII.

Reſpondeo ſecundò incurrere ſuſpenſionem ex decreto Concilii Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. ubi Concilium generaliter loquens his verbis utitur, *à ſuſceptorum ordinum executione, quandiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

18 Secus de eo qui ſolùm primam tonſuram ſuſcipit.

18 Major difficultas eſt, utrùm recipiens primam tonſuram ab alieno Epiſcopo abſque debita facultate, ſuſpenſionem incurrat.

Reſpondeo negativè Tolet. *lib.* 1. *cap.* 44. *n.* 4. & Zerola *verb. dimiſſoria*, 2. *part.* Ratio eſt, quia iſta ſuſpenſio nullibi expreſſa reperitur, & præcitata jura loquuntur ſolùm de ordinibus, tonſura autem non eſt ordo, & in materia pœnali non eſt facienda extenſio: tum quia ſuſpenſio, de qua hîc agimus repellit ab executione ordinum; prima autem tonſura non habet executionem ordinum.

Oppoſitam ſententiam tenent Rebuffus, Leſſius, Azor, Fornarius, Ugolinus, Salſedo, Reginald. & alii quos ſupra retuli *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 25 *n.* 3. & *de Sacramentis, diſp.* 8. *quæſt. unic. punct.* 4. *n.* 26. & *de cenſuris in genere, diſp.* 7. *quæſt.* 1. *punct.* 1. ubi pluribus probavi, primam tonſuram in jure canonico venire nomine ordinis, conſequenter recipientem, vel conferentem prima tonſuram, affici pœnis contra recipientes vel conferentes ordines impoſitis.

Ex quo ſequitur ſuſcipientem primam tonſuram ab alieno Epiſcopo graviter peccare, ſicut etiam graviter peccat Epiſcopus illam conferendo. Ratio eſt, tum quia ſuſpenſio ſupponit gravem culpam: tum quia facit contra diſpoſitionem ſacrorum canonum in materia gravi, *cap. primatus*, 7 *diſt.* 91. & *ibi* gloſſ. in *verb. obtineas*, & *in c. qui de temp. ordin.* ubi gloſſa, *in verb. ordinare*, tum quia

19 Epiſcopus conferens primã tonſuram ſubdito alterius diœceſis abſque licentia proprii Epiſcopi, ſuſpenditur per annum à collatione tonſuræ clericalis.

19 Epiſcopus conferens primam tonſuram ſubdito alterius diœceſis abſque licentia proprii Epiſcopi, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione tonſuræ clericalis, ut expreſsè decernitur *in c. nullus Epiſcopus. de temp. ordin.* ibi, *nullus Epiſcopus, vel quivis alius inſanti (niſi fortè religionem intraret) ſeu illiterato, ſed nec abſque ſui ſuperioris licentia: homini diœceſis alienæ clericalem præſumat conferre tonſuram; qui verò contra fecerit*, &c. conſequenter Epiſcopus conferens alieno non ſibi ſubdito primam tonſuram graviter peccat, cùm ſuſpenſio grave peccatum ſupponat; conſequenter etiam graviter peccat, recipiens ab eo primam tonſuram abſque licentia, quia alieno peccato gravi cooperatur.

20 Et qui eam ſic ſuſcipit, caret privilegio clericali.

20 Addo illum, qui primam tonſuram ſine licentia ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo accepit, carere privilegio clericali, ex *c. illud quodque &c. ſi quis auſus diſp.* 71. ubi irritatur ordinatio taliter facta: & ratio eſt, quia collatio tonſuræ, in rigore loquendo, eſt actus juriſdictionis, juriſdictio autem exerceri non poteſt in alienum ſubditum

Ff 3 abſque

abſque licentia ipſius ſuperioris. Ita Rebuffus *in tract. nominat. q. 14. num. 41.* Alter. *tom. 2. diſp. 8. cap. verſ. ex dictis.* Azor. *3 parte lib. 3. cap. 4. quæſt. 4.* Fornarius *de ſacramento ordinis c. 5. num. 4.* & alii quos retuli *de ſacramentis, diſp. 8. quæſt. unic. punct. 4. n. 29.* contra Guidonem Papam *deciſ. 459.*

21 Qui prolonde non poteſt beneficium, vel penſionem ſine diſpenſatione Apoſtolica obtinere.

21 Ex quo licet inferre, cum, qui primam tonſuram ſine debita facultate accepit, non poſſe beneficium, vel penſionem ſine diſpenſatione Apoſtolica obtinere, perinde enim eſt ac ſi tonſuram non haberet, cum irrita ſit tonſura; collatio autem beneficii facta non habenti primam tonſuram, invalida eſt. Ita Rebuffus *loco cit.* Joannes Cephal *conſil. 683.* Salſedo apud Diaz. *cap. 26.* Oldradus *conſil. 215.* quos citat, & ſequitur Alter. *loc. cit. verſ. unde ſequitur.* Addo hujuſmodi clericum non gaudere privilegio fori; ſententia tamen prius ſententia, ut patet ex Bulla Summi Pontif. Urbani VIII quæ incipit, *Secreto æterna providentia,* ubi ſtatuit Italos promotos ab alieno Epiſcopo ad primam tonſuram, vel ad minores ordines cum falſis dimiſſoriis non gaudere privilegio fori ſecularia poſt ſententiam judicis Eccleſiaſtici, ibi, *Italos verò ſi quos in poſterum clericali charactere inſigniri, vel ad minores ordines promoveri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſoriis contigerit, etiamſi qualitatibus per Concilii Trid. decretum c. 16. ſeſſ. 23. requiſitis præditi ſint, nihilominus ſecuta tamen priùs deſuper judicis Eccleſiaſtici declaratione, fori privilegio minimè gaudere, ſed ſeculari jurisdictioni, ut antea plenè in omnibus ſubjacere, & ſubjectos eſſe reſpectivè volumus, ſicque, & non aliter,* &c. Ratio eſt quia hujuſmodi ordinatio irrita eſt quoad executionem, licet non ſit irrita quoad ſubſtantiam.

22 Qui habet à Papa privilegium recipiendi ordines à quolibet Epiſcopo, non eget litteris dimiſſoriis proprii Epiſcopi, licèt egeat commendatitiis.

22 Secundò dubium eſt, utrum qui à Summo Pontif. reſcriptum, ſive privilegium obtinuit, quo valeat ordines recipere à quolibet Epiſcopo, poſſit impunè ordinari abſque ullis litteris proprii Epiſcopi.

Reſpondeo poſſe tunc temporis ordinari abſque litteris dimiſſoriis, non autem abſque commendatitiis, quia ordinans ſuſpenditur à collatione ordinum per annum, & ordinatus ſuſpenſionis pœnam ab ordinum ſuſceptorum executione incurrit; ſic enim expreſsè decernitur in Trid. *ſeſſ. 23 c. 8 ad fin.* ibi, *nullatenus id ei, etiam cujuſvis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi ejus probitas ac mores ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus;* videri poteſt, licet, Henriq. *in ſum. l. 13. c. 18 n. 2.* Quaranta *verb. orda, verſ. ſuſpenſionis pœnam.* Tolet. *lib. 1. c. 49. n. 4.* Fornarius *de ordina, cap. 4. n. 3.*

23 A quo obtineri debeant litteræ dimiſſoriæ ad vitandam ſuſpenſionem.

23 Tertiò dubium eſt, à quonam obtineri debeant litteræ dimiſſoriæ ut culpa & pœna ſuſpenſionis evitetur.

Reſpondeo poſt editionem Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 10.* obtinendas eſſe ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario, ſpeciale mandatum habente. Ratio eſt, quia ſolus Epiſcopus eas concedere poteſt, aut etiam ipſius Vicarius ad hoc ſpeciale mandatum habens. Vide Concil. Trident. *ſeſſ. 7. cap. 10 & ſeſſ. 23. cap. 10.* ubi de hac re agit ex profeſſo.

24 Duo caſus in quibus Capitulum Eccleſiæ Cathedralis poteſt concedere dimiſſoria.

24 Excipiunt tamen duplex caſus, in quo capitulum Eccleſiæ cathedralis concedere poteſt dimiſſorias, Sede Epiſcopali vacante, *Primus* eſt, dum Sedes ultra annum vacavit, tunc enim elapſo anno Capitulum poteſt dimiſſorias concedere, quia jus antiquum in hac re non videtur immutatum in Trident. *ſeſſ. 7. cap. 10.* conſequenter jus antiquum ſervari poteſt, *l. præcipimus, C. de appellat. Secundus caſus* eſt, quando quis ratione beneficii obtenti, vel obtinendi arctatus eſt ad ſacros ordines ſuſcipiendos, ut in præcitato Concilii Tridentini decreto habetur; tunc enim Capitulum poteſt per Vicarium electum litteras dimiſſorias concedere.

Addo à fortiori Capitulum poſſe Sede vacante concedere litteras teſtimoniales, etiamſi alias nequeat concedere dimiſſorias; nam litteræ teſtimoniales non ſunt dimiſſoriæ. Ita Navarr. *conſil. 27. de temp. ordin* & alii. Vide, ſi potes, Majolum *lib. 4 c 20 de irregul* Lopez, Salſedo, apud Diaz *in pract. canon. c. 26. verſ poterit tamen.* Zerolam *in praxi verb. Capitulum.* Quarantam *verb. Capitulum. verſic. decimo quarto,* & Barboſam *in remiſſ. deciſ. 7 c. 10.* Henriq. Suar. & alios quos retuli *de ſacramentis, diſp. 8. quæſt. unic. punct. 4. n. 22.*

25 Quid ſervandum ſit in concedendis litteris dimiſſoriis.

25 Rogabis primò, quid ſervandum ſit in concedendis litteris dimiſſoriis.

Reſpondeo requiri *primò* legitimum examen, & approbationem, ex Trid. *ſeſſ. 23. c. 3.* ibi, *ſubditos ſuos non aliter, quàm jam probatos, & examinatos ad alienum Epiſcopum ordinandos dimittat.* Secundò ut in litteris dimiſſoriis addatur cauſa, ob quam proprius Epiſcopus per ſeipſum ordines conferre nequit, quanquam pluribus in locis uſu receptum eſt, ut hujuſmodi cauſa non exprimatur, teſte Rebuffo *in pract. benefic. de litteris dimiſſoriis, num 18.* *Tertiò,* exprimendi ſunt ordines, ad quos ſuſcipiendos Epiſcopus litteras dimiſſorias concedit. Quamobrem facultas ſuſcipiendi ordines ſimpliciter non extenditur ad majores, *cap. 1. de temp. ordin.* *Quarto,* exprimendum eſt, an Epiſcopus intendat facultatem generalem recipiendi ordines à quocumque Epiſcopo concedere, an ſpecialem tantum ab aliquo Epiſcopo: nam ſi facultatem ſpecialem recipiendi ordines à tali Epiſcopo concedat, non poſſunt ordines ab alio ſuſcipi, alioquin pœna ſuſpenſionis incurritur; conceſſio enim unius, eſt excluſio alterius, *c. ſi nomine, de præſumpt. l. cùm prætor, ff. de judic. l. cùm maritus, ff. de procurator, & l. quamvis, C. de pignoribus.*

26 Litteræ dimiſſoriæ non expirant morte concedenti.

26 Rogabis ſecundò, utrum litteræ dimiſſoriæ expirent morte concedentis.

Reſpondeo negativè, quia gratia facta non expirat morte concedentis, *cap. ſi cui de præbend. in 7.* & pluribus docui *de legibus,* & hæc ratio militat non ſolum in litteris ab Epiſcopo conceſſis, verum etiam in obtentis à Capitulo, Sede vacante, dum Capitulum eas concedere poteſt: nam

27 Conceſſæ à Capitulo proſunt etiam finita Capituli auctoritate.

27 Conceſſæ à Capitulo proſunt etiam finita Capituli auctoritate, *cap. his quæ. de major. & obed. & cap. unic eod. tit. in 6.* Ita Federic. de Senis *conſ. 16.* Rebuff. in *pract. benefic. de formula dimiſſoriarum, n. 40.* Navarr. *c. placuit, n. 163. de pœnit. diſput. 6.* Henriq. *lib. 10. c. 22. ad fin.* Gonzalez *ad reg. 8 gloſſ. 11. num. 57.* Quaranta *v. Capitulum, dub. 2.* Guttierr. *lib. 2. can. cap. 27. n. 12.* ubi conſilium præbet Epiſcopis, ad quos dimiſſoriæ diriguntur, ut ſi tempore præſentationis litterarum dimiſſoriarum noverint à novo Prælato atque ſucceſſore captam fuiſſe Epiſcopatus poſſeſſionem, vel ipſum in Epiſcopatu adeſſe, illas non admittant, niſi confirmatæ, ſeu niſi novæ litteræ conceſſæ fuerint ab ipſo, vel ab ejus officiali ad hoc ſpeciali mandatum habente.

TERTIA PROPOSITIO.

28 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ordines abſque dimiſſoriis poteſt dari ab Epiſcopo.

28 Abſolutio ſuſpenſionis contractæ ſuſcipiendo ordines abſque litteris dimiſſoriis, obtineri poteſt ab Epiſcopo. Ratio eſt, tum quia in Bulla Pii II. non reſervatur abſolutio ſuſpenſionis imò neque diſpenſatio irregularitatis, licèt oppoſitum ſentiat Navarr. loquens de irregularitate; tum quia licèt Sixtus V. in Bulla, quæ incipit *Sanctum, & ſalutare,* abſolutionem ſibi reſervaverit: nihilominus in Bulla per poſteriorem Clement. VIII. Bulla, quæ incipit, *Romanum Pontificem decet,* revocata fuit ad terminos juris communis; tum quia hæc facultas datur Epiſcopo in Concil. Trid. *ſeſſ. 23. c. 8. ad fin.* ibi, *ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus* Ita Sylv. *verb. ſuſpenſio. §. 8. dict. 3.* Alter. *diſp. 10. c. 1. dub. 5. tom. 2.*

An autem exercens functiones ordinum abſque licentia ſuſceptorum: diſpenſari poſſit ab Epiſcopo ob irregularitatem per exercitium ordinum contractum, patet ex dictis de cenſuris in genere diſpenſari poſſe, quandiu delictum eſt occultum, ex Tridentin. *ſeſſ. 14. c. 6. de reformat.*

PUNCTUM XII.

De ſuſpenſione, quæ contrahitur ſuſcipiendo ordines à proprio Epiſcopo extra diœceſim abſque licentia Epiſcopi, in cujus diœceſi ordines conferuntur.

1 *Suſcipiens ordines à proprio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi diœceſis, ſuſpenſionem incurrit.*
2 *Idem probabiliter dici poteſt de prima tonſura, oppoſitum eſt etiam probabile*
3 *Quamvis ratio ad probandum adducta, non convincat.*
4 *Utrùm recipiens ordines ſacros in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi loci, & in eadem Miſſa functionem illius ordinis exercens, incurrat irregularitatem remiſſivè.*
5 *Iſta ſuſpenſio eſt Pontifici reſervata.*

Duo principaliter in hoc puncto explicabo.
Primò, à quonam iſta ſuſpenſio incurratur.
Secundò, à quonam obtineri poſſit abſolutio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſcipiens ordines à proprio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi illius diœceſis, ſuſpenſionem incurrit.

1 Non ſolum ſuſcipiens ordines ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii Epiſcopi, pœnam ſuſpenſionis ab executione ordinum incurrit, ut puncto præcedenti probatum eſt, verum etiam ſuſcipiens ordines à proprio Epiſcopo, ſeu in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi, in cujus diœceſi ordines conferuntur. Ratio eſt, quia ſic expreſsè habetur in Concilio Trid. *ſeſſ. 6 c. 5.* cum enim Epiſcopus nequeat Pontificalia in aliena diœceſi abſque expreſſa licentia ordinarii loci exercere, jure meritò ſuſpenſionis pœna punitur, & ordinatus ab executione ordinum ipſo jure ſuſpenditur in præfato Concilio, ibi *nulli Epiſcopo liceat, cujuſvis privilegii prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubjectas tantum. Si ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.* Vide Maiolum *l. 4. cap. 21 de irregular.* Suarez *diſp. 31. ſect. 2. n. 21.* & Alter. *tom. 2. diſt. 9. c 4. ad finem.*

Ampliatur hæc propoſitio, etiamſi ordines recipiantur ab Archiepiſcopo; tum quia Concilium generaliter loquitur de Epiſcopis, ibi, *nulli Epiſcopo;* tum quia eadem ratio militat in ſuſcipiente ordines ab Epiſcopo, & ab Archiepiſcopo; cum etiam Archiepiſcopus nequeat in diœceſi Epiſcopi ſuffraganei Pontificalia, & jurisdictionis actus exercere, niſi in quibuſdam caſibus, de quibus alibi diſſerui. Ita gloſſa *in c. Romana notabili. 2. de officio ordinari in 6.* Covar *pract. c. 91.* Zerola *verb. Archiepiſcopus, verſ. ad ſecundum.*

Ampliatur ſecundo, ſolùm in majoribus, verum etiam in minoribus ordinibus; nam Concilium generaliter loquitur.

2 Idem probabiliter dici poteſt

2 Addo idem probabiliter dici poſſe de prima tonſura, ut in ſimili dictum eſt *punct. præced dub. 1.* Rebuff. *in pract. benefic. tit. de clericis*

ad

de prima tonſura oppoſitum eſt etiam probabile.

ad ſacros ordines malè promotis, *gloſſa* 1. *n*. 4. Alterius *tom*. 2. *diſput*. 10. *cap*. 2. *col*. 2. *verſic*. *quod ſi*, & alii.

Oppoſita tamen ſententia non caret probabilitate, juxta Henriquez *lib*. 5. *c*. 6 *n*. 6. & alios, exiſtimantes tonſuram ab Epiſcopo conferre poſſe ſuis ſubditis extra diœceſim, quia tonſura ad actus Pontificalis pertinere non videtur, cùm privatim conferre poſſit in cubiculo.

3 Quamvis ratio ad probandum adducta, non convincat.

3 Hæc tamen ratio non convincit, alioquin liceret etiam Epiſcopo extra propriam diœceſim benedicere calices, vel corporalia, & his ſimilia; cùm hæc etiam in cubiculo benedici valeant, & nihilominus perſpicuum videtur hujuſmodi benedictionem pertinere ad actus Pontificales. Ita Zerola *in praxi Epiſcop*. 2. *parte verb*. *Epiſcopi*, *verſic*. 2.

4 Utrùm recipiens ordines ſacros in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi loci, & in eadem Miſſa functionem illius ordinis exercens, incurrat irregularitatem, affirmativè.

4 Quæres, utrùm recipiens ordines ſacros in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi loci, ſimùlque in eadem Miſſa functionem ejuſdem ordinis exercens incurrat irregularitatem, eo quòd cenſuram violare cenſeatur per exercitium ordinis ſacri.

Reſpondeo hanc difficultatem infrà ſolvendam eſſe.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Iſta ſuſpenſio non eſt Pontifici reſervata.

5 Iſta ſuſpenſio non eſt Summo Pontifici reſervata, ſed jure communi poteſt ab Epiſcopo auferri. Ratio eſt, quia in Concilio Tridentino nulla ponitur reſervatio; in cenſura autem non reſervata Epiſcopus, & alii ab Epiſcopo ad hoc approbati & deputati abſolvere poſſunt, *cap*. *nuper de ſentent*. *excommunic*.

Nonnulla alia ad hanc ſuſpenſionem pertinentia infrà *quæſt*. 2. *punct*. 12. explicabo, ubi ex profeſſo diſſeram de ſuſpenſione lata contra Epiſcopum exercentem Pontificalia in alia diœceſi.

QUÆSTIO II.

De ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, & alios Prælatos delinquentes in ordinatione & Pontificalibus.

In enumerandis ſuſpenſionibus, in hac quæſtione propoſitis, hoc ordine progrediar.

Primo loco enumerabo ſuſpenſionem latam contra Epiſcopum præſumentem conferre primam tonſuram infanti.

Secundò contra Epiſcopum, qui injuſtè ordinat invitum.

Tertiò contra Epiſcopum, qui ordinat ſacerdotalem indignum, ſeu minus idoneum.

Quartò contra Epiſcopum, vel alium præſumentem conferre tonſuram illiterato.

Quintò contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram conjugato.

Sextò contra eum, qui clerico bigamo, aut ei, qui pœnitentiam publicam peregit, ordines confert.

Septimò contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram alicui non ſibi ſubdito abſque licentia ſui ſuperioris.

Octavò contra conferentem duos ſacros ordines eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio.

Nonò contra conferentem ordines alicui ſine ſufficienti titulo, aut pacto, ut ordinatus nihil ab eo petat in defectum beneficii, vel patrimonii.

Decimò contra Epiſcopum, qui ordines confert alicui religioſo ante profeſſionem, ſeu votum ſolemne.

Undecimò contra conferentes ordines, vel tonſuram ſimoniacè.

Duodecimò contra Epiſcopum exercentem Pontificalia in aliena diœceſi, abſque expreſſa licentia ordinarii loci.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum præſumentem conferre primam tonſuram infanti.

1 *Qui confert primam tonſuram infanti, ſuſpenditur, niſi hic religionem intret.*
2 *Nomine infantis intelligitur qui non attigit ſeptennium.*
3 *Non poteſt conferri tonſura ei, de quo dubitatur an ſit ſeptennis.*
4 *Hæc ſuſpenſio arcet per annum à collatione primæ tonſuræ.*
5 *Utrùm Epiſcopus incurrat irregularitatem, ſi tonſuram anno nondum elapſo conferat.*
6 *Epiſcopus & quivis alius tonſuram conferens infanti ſubjacet huic cenſuræ.*
7 *A qua ſolus Papa poteſt abſolvere.*
8 *Ac etiam (ſaltem in foro conſcientiæ) confeſſarius facultatem habens abſolvendi à cenſuris Papæ reſervatis.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Qui confert primam tonſuram infanti ſuſpenditur niſi hic religionem intret.

1 Præſumens conferre tonſuram infanti, ſuſpenſionem incurrit, niſi fortè infans religionem intret; ſic enim decernitur *in cap*. *nullus de temp*. *ordinat*.

Dixi, *tonſuram*, quia ſi conferat ordines, non afficitur iſta ſuſpenſione, ut oſtendam *punct*. 7. *n*. 3.

Dixi, *niſi religionem intret*; nam ſi infans cui tonſuram confert, religionis habitum ſuſcipiat, is, qui ei tonſuram confert, ſuſpenſionem evadit, quia hæc exceptio ponitur *in prædicto cap*. *nullus*, ubi hoc in favorem religionis ſancitum videtur, quamvis enim infans profeſſionem in religione emittere non poſſit, nihilominus poteſt de conſenſu parentum, ſeu tutorum religioni offerri, & in ea educari, ex S. Thom. 2. 2. *quæſt*. 189. *art*. 5. Gregorio *lib*. 2. *dialogorum*. *c*. 2. Gloſſa *hic verb intret*. Alterio *tom*. 1. *diſp*. 16 *c*. 1 *col*. 2. Suar. *diſp*. 31. *ſect*. 5. Sayro *lib*. 4. *cap*. 11. Filliucio *tract*. 17. *cap*. 3. *quæſt*. 1. *n*. 140. & aliis communiter.

2 Sed modò dubium eſt primò, quis nomine infantis intelligatur. 2 Nomine infantis intelligitur qui non attigit ſeptennium.

Reſpondeo intelligi eum, qui ad ſeptennium nondum pervenit. Ita Gloſſa *in d*. *cap*. *verb*. *infanti*.

Ex quo inferri poteſt cum dicta Gloſſa, tonſuram puero habenti ſeptem annos conferri poſſe.

3 An autem quando dubitatur, an aliquis ſeptennium nactus ſit, licitè poſſit tonſuram recipere, aut Epiſcopus ei conferre, patet ex dictis *de contractibus*, *diſp*. 1. *q*. 2. *punct*. 2. §. 1. *n*. 11. non poſſe, quia poſſeſſio ſtat pro lege. 3 Non poteſt conferri tonſura ei, de quo dubitatur an ſit ſeptennis.

4 Secundò dubium eſt, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondeo ſuſpendere per annum à collatione primæ tonſuræ; ſic enim habetur *in cap*. *nullus citato*, ubi dicitur, *qui contra fecerit* (*ut in eo*, *in quo peccaverit*, *puniatur*) *per annum à collatione clericalis tonſuræ dumtaxat noverit ſe ſuſpenſum*. 4 Hæc ſuſpenſio arcet per annum à collatione primæ tonſuræ.

5 An autem Epiſcopus irregularitatem incurrat, ſi tonſuram anno nondum elapſo conferat, patet ex dictis in præcedentibus incurrere, ſi dicamus collationem tonſuræ eſſe actum ordinis Epiſcopalis. Secus dicendum eſſet, ſi oppoſita ſententia ſuſtineretur. Sed de hac re ſuprà *puncto præcedenti*. *punct*. 11. *n*. 18. & *ſeq*. 5 Utrùm incurrat irregularitatem ſi tonſuram anno nondum elapſo conferat.

6 Tertiò dubium eſt, quis huic cenſuræ ſubjiciatur.

Reſpondeo ſubjici Epiſcopum, & alium qui tonſuram hujuſmodi infanti confert; nam in textu dicitur, *nullus Epiſcopus*, *vel quivis alius*, &c. 6 Epiſcopus & quivis alius tonſuram conferens infanti ſubjacet huic cenſuræ.

7 Quartò dubium eſt, quis poſſit ab hac cenſura abſolvere.

Reſpondeo Summum Pontificem non verò Epiſcopum, quia iſta ſuſpenſio lata eſt per annum, in ſuſpenſione autem lata ad tempus, Epiſcopus non diſpenſat, niſi fortè delictum ſit occultum, elapſo verò anno ceſſat abſque alia abſolutione. 7 A qua ſolus Papa poteſt abſolvere.

8 An autem confeſſarius facultatem habens abſolvendi à cenſuris ſummo Pontifici reſervatis, abſolvere poſſit ab hac ſuſpenſione, alibi dictum eſt; aliqui enim, ut Rodriquez, negant; alii, ut Henriquez, Ledeſma, & Garzias, affirmant in foro conſcientiæ, quia illa ſuſpenſio eſt cenſura: ergo facultatem habens abſolvendi à cenſuris, poteſt etiam ab hac abſolvere, cùm in facultate abſolvendi excepta non fuerit, ut ſuppono. 8 Ac etiam (ſaltem in foro conſcientiæ,) confeſſarius facultatem habens, abſolvendi à cenſuris Papæ reſervatis.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui injuſtè ordinat invitum.

1 *Epiſcopus injuſtè ordinans invitum*, *Miſſas per annum celebrare prohibetur*.
2 *Suſpenſus à Miſſæ celebratione poteſt Pontificalia exercere extra Miſſæ celebrationem*.
3 *Secus de ſuſpenſo ab officio ſacerdotali*.

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus injuſtè ordinans invitum, Miſſas per annum celebrare prohibetur.

1 Epiſcopus injuſtè ordinans invitum; Miſſa per annum celebrare prohibetur, *cap*. *Epiſcopus diſt*. 74. Exiſtimo tamen hanc pœnam potius vim prohibitionis, quam ſuſpenſionis habere: nam in præfato cap. ſic dicitur. *Epiſcopus*, *qui invitum*, *aut reclamantem præſumpſerit ordinare*; *annuali pœnitentiæ ſubdiens Miſſas facere non præſumat*. Alii tamen DD. communiter, ut Sylveſter, Angelus, Tabiena, & alii, quos ſequitur Henriquez *lib*. 13. *c*. 38. *n*. 3. Alterius *tom*. 2. *diſp*. 16. *c*. 1. *col*. 7. Sayrus *lib*. 4. *c*. 6. *n*. 25. hanc pœnam inter ſuſpenſiones enumerant.

Dixi, *injuſtè ordinans*: nam juſtè ordinans invitum, non ligatur hac pœna quia pœna ſupponit culpam. Quamobrem Epiſcopus cogens clericum ad ordines recipiendos, excuſatur, quoties ille clericus habet beneficium, cui ordo annexus eſt, aut quoties Eccleſiæ neceſſitatis, vel utilitas poſtulat, ut quis cogatur ordines ſuſcipere. Ita Sylv. *verb*. *ordo*. 3. §. 10. Panormit. *in quaris*, *n*. 9. *de ætat*. & *qualit*. Alter. *loc*. *cit*.

2 Suſpenſus à Miſſæ celebratione poteſt Pontificalia exercere extra Miſſæ celebrationem.

2 Rogabis, utrùm ſuſpenſus à Miſſæ celebratione poſſit Pontificalia exercere extra Miſſæ celebrationem.

Reſpondeo affirmativè, quia in materia pœnali ſtandum eſt propriæ verborum ſignificationi, & aliud eſt celebratio Miſſæ, aliud Pontificale munus extra Miſſæ ſacrificium.

3 Secus de ſuſpenſo ab officio ſacerdotali.

3 Secus dicendum eſt de ſuſpenſo ab officio ſacerdotali, hic enim non poteſt Pontificalibus uti, quia Pontificalia ſupponunt & includunt officium ſacerdotale: & ſicut ſuſpenſus à minori ordine, non poteſt majorem exercere, quia minor virtualiter continetur in majori, ita neque ſuſpenſus ab officio ſacerdotali poteſt Pontificale munus obire. Ita Gloſſa *in cap*. *quia Pontificale*, *de offic*. *deleg*. Alterius *tom*. 2. *diſp*. 16. *c*. 3. *col*. 6. Gloſſa & alii.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui ordinat ſacerdotem indignum, ſeu minùs idoneum.

1 *Epiſcopus qui ſacerdotem indignum, aut minùs idoneum ordinat, ſuſpenditur à collatione ordinis.*
2 *Probabile tamen eſt ſuſpenſionem hanc non eſſe jure latam.*
3 *Hæc ſuſpenſio arcet à ſola collatione ordinis ſacerdotalis.*
4 *Nec incurritur pro quolibet ordine collato perſonæ indignæ.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus qui ſacerdotem indignum, aut minus idoneum, ordinat, ſuſpenditur à collatione ordinis.

1 Epiſcopus, qui ſacerdotem indignum, aut minùs idoneum ordinat, ſuſpenditur à collatione ordinis, *cap. ſi qui Epiſcopi* 1. *q.* 1. ubi dicitur *ſi qui Epiſcopi talem conſecraverint ſacerdotem, qualem non liceat, ordinationis jus ulterius non habebunt*: quis autem licitè ordinari non poſſit, patet ex dictis *de ſacramento ordinis, diſp.* 8 *quæſt. unic. p.* 5. *n.* 7 *& ſeqq.*

2 Sed modò dubium eſt primò utrùm iſta ſuſpenſio ſit ipſo jure lata.

2 Probabile tamen eſt ſuſpenſionẽ hanc non eſſe jure latam.

Reſpondendum mihi probabilius videtur non eſſe ipſo jure latam, ſed ferendam, quia textus utitur verbis futuri temporis. Ita Suarez *de cenſuris, diſp.* 30. *ſect.* 8. *n.* 5 contra Sayrum *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 17. *verſic. ſextus*, Alterium *tom.* 2. *diſp.* 16. *c.* 2. *col.* 6. *verſic. ſecundus*; & alios.

3 Hæc ſuſpenſio arcet à ſola collatione ordinis ſacerdotalis.

3 Secundò dubium eſt quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondent Alterius *loco cit.* & alii, ſuſpendere ſimpliciter à collatione omnium ordinum; quia in textu ſimpliciter dicitur, ordinationis tamen jus ulterius non habebunt.

Sed mihi probabilior videtur opinio gloſſ. *hic verb. illi.* Sayri *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 17. & aliorum aſſerentium, ſuſpendere ſolùm à collatione ordinis ſacerdotalis, tum quia hoc pacto pœna commenſuratur delicto, ut in eo puniatur, in quo deliquit, tum quia in præfato textu adduntur verba, quæ explicant præcedentia, & ſatis indicant iſtam cenſuram ſuſpendere ſolùm à collatione ſacerdotalis ordinis, ibi: *nec illi unquam ſacramento intererunt, quod neglecto divino judicio immeritò præſtiterunt.*

4 Nec incurritur pro quolibet ordine collato perſonæ indignæ.

4 Tertiò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur; quoties quilibet ordo confertur indigno.

Reſpondeo negativè, quia *in c. ſi qui Epiſcopi*, ſermo tantummodo eſt de collatione ordinis ſacerdotalis, ut patet ex verbis textus ſuperius allegatis.

PUNCTUM IV.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, vel alium præſumentem conferre tonſuram illiterato.

1 *Qui confert tonſuram illiterato, ſuſpenditur per annum à collatione tonſuræ.*
2 *Illiteratus dicitur, qui neſcit fidei rudimenta, nec legere & ſcribere.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Qui confert tonſurã illiterato, ſuſpenditur per annum à collatione tonſuræ.

1 Hæc ſuſpenſio lata eſt *in cap. nullus, de temp. ordin.* ubi fertur ſuſpenſio per annum à collatione primæ tonſuræ, contra conferentem tonſuram illiterato, ut patet ex verbis *in* 1. *punct. dub.* 2. relatis, eadem enim verba hunc etiam caſum comprehendunt, ut legenti textum perſpicuè conſtabit; ideo quæ dicta ſunt in expoſitione præcedentis ſuſpenſionis, huic etiam accommodantur, quamquam Emanuel Sà *verb. ſuſpenſio n.* 13. aſſerit, hanc ſuſpenſionem hoc tempore uſu receptam non eſſe.

2 Illiteratus dicitur, qui neſcit fidei rudimenta, nec legere & ſcribere.

2 Rogabis, quis nomine *illiterati* hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo Gloſſa *in c. illiteratos, diſt.* 36. intelligi eos, qui litteras prorſus ignorant. Ego verò cenſeo nomine *illiterati* intelligi eum, qui fidei rudimenta ignorat, quique ſcribere, & legere neſcit, hæc enim ſcientia requiritur in eo, qui clericali tonſura initiandus eſt, ex decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 23. *c.* 4. *de reformat.* Ita Solſedo apud Diaz. *in practic. c.* 21. *verb. diſpenſare.* Sayr. *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 8. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 38. *n.* 2. Toletus *lib.* 1. *cap.* 48. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 15. *col.* 1. & alii. Vide quæ in ſimili tradidi *de irregularitate*, qua detinetur omninò illiteratus, ubi etiam explicavi, quis in dicta irregularitate diſpenſare poſſit.

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram conjugato.

1 *Conferens tonſuram conjugato incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ per annum.*
2 *Niſi conjugatus ingredi velit religionem, aut ſacros ordines juxta canones ſuſcipere.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conferens tonſuram conjugato

1 Conferens tonſuram conjugato incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ per annum, *c. nullus de temp. ordinat.* ubi ſub eodem ferè contextu verborum fertur ſuſpenſio contra conferentem tonſuram infanti illiterato, non ſubdito, & conjugato, ut patet ex verbis textûs in primo puncto relatis, propterea quæ in expoſitione primæ ſuſpenſionis dicta ſunt, huic accommodari debent, addita limitatione proximè ſequenti.

incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ per annum.

2 Niſi conjugatus ingredi velit religionem, aut ſacros ordines juxta canones ſuſcipere.

2 Hoc tamen intelligitur, & limitatur, niſi vir conjugatus, qui tonſuram recipit, velit religionem ingredi, aut ſacros ordines recipere juxta ſacrorum canonum diſpoſitionem, nam *in præcit. cap. nullus*, ſic dicitur: *nec etiam conjugato, niſi volenti religionem intrare, aut ad ſacros ordines promoveri, prout eſt ſacris canonibus definitum*; quatenus autem viro conjugato liceat ordines ſuſcipere, aut religionem ingredi, patet tum ex dictis *de matrimonio*, tum ex ſupradictis *quæſt. præced. punct.* 7.

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra eum, qui clerico bigamo, aut ei, qui pœnitentiam publicam peregit, ordines confert.

1 *Conferens ordines bigamo, aut pœnitenti publico, prohibetur per annum integrum Miſſas celebrare.*
2 *Sed hæc ſuſpenſio eſt potius prohibitio quædam, quàm cenſura.*
3 *Textus quo habetur hæc prohibitio, non complectitur collationem tonſuræ.*
4 *Quis dicatur pœnitens publicus, & cur repellatur.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conferens ordines bigamo, aut pœnitenti publico prohibetur per annum integrum Miſſas celebrare.

1 Conferens ordines bigamo, aut pœnitenti publico, prohibetur per annum integrum Miſſas celebrare, *cap. nullus pœnitentem, diſt.* 55.

2 Dubium tamen eſt primò, utrùm hæc ſit ſuſpenſio propriè dicta.

2 Sed hæc ſuſpenſio eſt potius prohibitio quædam, quàm cenſura.

Reſpondendum mihi videtur habere potius rationem prohibitionis, quàm cenſuræ; in textu enim dicitur, *quicumque ab hac die contra ea, quæ ſuperiùs ſunt comprehenſa clericum ordinare præſumpſerit ab ea die, qua ei potuerit hoc approbari, anno integro Miſſas facere non præſumat.*

3 Secundò dubium eſt, utrùm hic textus complectatur collationem tonſuræ.

3 Textus quo habetur hæc prohibitio non complectitur collationem tonſuræ.

Reſpondeo negativè, quia loquitur de præſumente ordinare clericum; ſupponit ergo illum clericali tonſura inſignitum.

An autem graviter peccet conferens tonſuram bigamo, aut alia ratione irregulari, patet, tum ex traditis *de irregularitate*, tum ex ſupradictis *punct.* 5. graviter peccare. Sicut etiam ex dictis *punct.* 5. patet, an incurrat ſuſpenſionem *cap. nullus de temp. ordin.*

4 Tertiò dubium eſt, quis dicatur pœnitens publicus, & cur hujuſmodi pœnitens repellatur.

4 Quis dicatur pœnitens publicus, & cur repellatur.

Reſpondeo pœnitentem publicum in hoc caſu illum dici, qui pœnitentiam publicam, & ſolemnem agebat, hæc tamen pœnitentia non eſt amplius in uſu; conſequenter ceſſare videtur diſpoſitio iſtius textus, ut explicavi *de irregularitate, diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 1.

Ratio autem cur is, qui pœnitentiam ſolemnem peregit, ab ordinum ſuſceptione repellatur, multiplex eſt *Prima* eſt, quia ſic exigit dignitas ordinum. *Secunda* eſt rubor, & confuſio anteactæ vitæ, ob quam ſubditos corrigere non auderet. *Tertia* timor relabendi. *Quarta* periculum ſcandali; quod ex memoria præteritorum ſcelerum ſuboriri poteſt. Ita S. Thom. *in* 4. *diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 5. *quæſtiuncula* 1. *ad* 3. Covar. *in Clement. ſi furioſus, p.* 1. *n.* 10. *de homicid.* Alter. *tom.* 2. *diſp.* 16. *c.* 1. *col.* 7. *verſ. quartus* Henriquez *lib.* 13. *c.* 38. *n.* 3. Suarez, & quos retuli *de irregularitate loco cit.*

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, aut alium præſumentem conferre tonſuram, vel ordines alicui non ſibi ſubdito abſque licentia ſui ſuperioris.

1 *Conferens tonſuram non ſibi ſubdito ſuſpenditur per annum à collatione primæ tonſuræ.*
2 *Sed non à collatione aliorum ordinum.*
3 *Conferens ordines infanti illiterato, conjugato, aut non ſibi ſubdito, non ſuſpenditur ex vi* cap. nullus, de temp. ordin.
4 *Conferens ordines majores, aut minores, ſub quovis colore, ſubditis alienis, ſuſpenditur à collatione ordinum.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Conferẽs tonſuram nõ ſibi ſubdito ſuſpenditur per annum à collatione primæ tonſuræ.

1 Conferens tonſuram non ſibi ſubdito ſuſpenditur per annum à collatione primæ tonſuræ, *cap. nullus, de temp. ordinat.* cujus tenorem ad verbum retuli in expoſitione primæ ſuſpenſionis, quæ ibi dicta ſunt, huc etiam referri poſſunt, cum eadem ſuſpenſio ſub iiſdem verbis concipiatur, & enuncietur. Quis autem dicendus ſit ſubditus, ita ut Epiſcopus poſſit ei tonſuram & ordines licitè conferre, patet ex dictis *in præcedentibus, diſp.* 2. *q.* 1. *punct.* 12. ubi locutus ſum de ſuſpenſione, quam incurrit is, qui ordines ab alieno Epiſcopo ſuſcipit; propterea opus non eſt in expoſitione iſtius ſuſpenſionis diu immorari.

2 Sed

Digitized by Google

2 Sed non à collatione aliorum ordinum.

2 Sed modò dubium eſt, utrùm conferens tonſuram alieno ſubdito, ſit tantummodo ſuſpenſus à collatione tonſuræ, an etiam à collatione omnium aliorum ordinum. Ratio dubitandi eſt quia *in c. eos, quid temp. ordin.* conferens ordines ſubditis alterius diœceſis ſuſpenditur per annum à collatione omnium ordinum, tonſura autem nomine ordinis venit. His non obſtantibus.

Reſpondeo ſuſpenſum eſſe tantummodo à collatione tonſuræ. Ratio eſt, quia *in c. nullus*, ſermo eſt tantùmodo de collatione tōſuræ clericalis, quæ laico conferri ſolet, *in c.* verò *eos, qui*, ſermo eſt de eo, qui ordines confert clericis, tonſura autem non confertur clericis, nec eſt propriè ordo. Ita Geminianus *in c. eos qui n. 5.* Francus, *ibid. n. 4.* Suarez *diſp. 31. ſect. 5. n. 5.* Alterius *loco cit. col. 4. dub. 2.*

3 Conferens ordines infanti illiterato, conjugato, non ſibi ſubdito, non ſuſpenditur ex vi capitis nullus, de temp. ordinat.

3 Sed modo dubium eſt, utrùm conferens ordines infanti, illiterato, conjugato, non ſibi ſubdito, ſuſpenſionem incurrat, ſicut eam incurrit conferens primam tonſuram.

Reſpondeo ex vi *cap. nullus citato*, non incurrere ſuſpenſionem 3 quia in præfato textu ſermo eſt ſolùm de conferente primam tonſuram; in materia autem pœnali non eſt argumentandum à paritate rationis, vel à minori ad majus, ſed ſtandum eſt verbis diſpoſitionis. Ita Alterius *loco cit. col. 3. dub. 1.* Suarez *diſp. 31. ſect. 5. n. 5.* & alii contra Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio § 6. verſ. nono* Sotum *in 4. diſt. 25. quæſt. 1. art. 2. ſub finem*, & alii apud præcitatos Doctores.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Conferens ordines majores, ſub quovis colore, ſubditis alienis, ſuſpenditur à collatione ordinum.

4 Conferens ordines, majores vel minores quovis quæſito colore ſubditis alienæ diœceſis abſque licentia proprii ordinarii, afficitur ſuſpenſione à collatione ordinum, quod probo quadruplici textu.

Primò ex *c. eos, qui de temp. ordin.* ubi fertur ſuſpenſio à collatione ordinum per annum, & hæc ſuſpenſio repellit à collatione non ſolùm ordinis, quem alieno ſubdito contulit, verùm etiam ab aliis omnibus, quia textus generaliter loquitur, ibi: *per annum à collatione ordinum decernimus eſſe ſuſpenſos.* Ita gloſſa hic *verb. ordinum*, Suarez *diſp. 31. ſect. 5. n. 5.* Alterius *tom. 2. diſp. 13. c. 1. col. 3. dub. 2.* & alii apud gloſſam *loco cit.* contra Dominicum, Archidiaconum & alios *in c. eos, qui citato.*

Secundò probo ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. c. 8.* ubi ordinans alienum ſubditum abſque teſtimonio ſui ordinarii de probitate, & moribus abſolutè ſuſpenditur à collatione ordinum per annum, & ordinatus ſuſpenditur ab executione ordinum ſuſceptorum, donec proprio ordinario expedire viſum fuerit, ut patet ex dictis *quæſt. 1. punct. 11.*

Tertiò probo ex eodem Concilio *ſeſſ. 14. c. 2. de reform.* ubi fertur ſuſpenſio à Pontificalibus per annum contra Epiſcopum titularem, qui vigore cujuſvis privilegii, etiam familiaritatis, promovet aliquem ad ordinem, vel primam tonſuram abſque expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ſui proprii Prælati, de qua re ſuperius egi *punct. 1. quæſt. 11.*

Quartò idem contra ordinantem Vltramontanum, ipſumque ordinatum abſque litteris dimiſſoriis recognitis, probo ex conſtitutione S. N. D. Urbani VIII. in Bulla, *ſecretis æternæ providentiæ*, edita anno 1624. ubi cōferens ordines, vel tonſuram Vltramontano abſque litteris dimiſſoriis non approbatis à nunciis, ſeu collectoribus illorum locorum, eiſve approbatis in Urbe à Vicario Papæ, generaliter ſuſpenditur per annum à Pontificalibus. Ipſi verò ordinati perpetuo ſuſpenduntur, ut patet ex ipſa Bulla, ibi: *Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus tenore præſentium prohibemus, ne quovis prætextu, & quacumque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, aliòſque quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſvis locis extra Italiam oriundis, non ſolùm ad ſacros, ſed neque etiam ad minores ordines, vel clericalem characterem promovere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum ordinariorum litteras, à noſtris, & hujus ſanctæ Eccleſiæ Nunciis, ſeu collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas; & ſubſcriptas habeant, eorumdemve nunciorum, ſeu collectorum, ſubſcriptiones, dilecto filio noſtro in alma Vrbe Vicario in ſpiritualibus, generali, ſimiliter examinatæ, recognitæ, & probatæ fuerint, aliàs promoventes ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti verò perpetuæ ſuſpenſionis pœnam abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ incurrant eo ipſo.* Vide ſupradicta, *quæſt. 1. punct. 1.*

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione contra conferentem duos ſacros ordines eodem die, aut duobus diebus, continuato jejunio.

1 *Conferens duos ordines ſacros eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio, incurrit ſuſpenſionem à collatione utriuſque ordinis.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conferens duos ordines ſacros eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio, incurrit ſuſpenſionem à collatione utriuſque ordinis.

1 Conferens duos ordines ſacros eodem die, aut duobus diebus continuato jejunio, incurrit ſuſpenſionē à collatione utriuſque ordinis, donec abſolutionem, & diſpenſationem à Sede Apoſtolica obtinuerit, *c. litteras, de temp. ordinat.* Accedit decretum Concilii Trid. *ſeſſ. 23. c. 13.* ubi prohibentur duo ſacri ordines eodem die conferri, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis; ibi tamen nulla fertur cenſura.

Quæ circa iſtius ſuſpenſionis intelligentiam dici poſſent, ſufficienter à me explicata fuerunt *q. 1. punct. 1.* occaſione ſuſpenſionis contra recipientem ordines, non ſervatis debitis interſtitiis, ideo hic immorari opus non eſt.

PUNCTUM IX.

De ſuſpenſione contra conferentem ordines alicui ſine ſufficienti titulo, cum pacto, ut ordinatus nihil ab eo petat in defectum beneficii, vel patrimonii.

1 *Conferens ordines cum hujuſmodi pacto, ſuſpenſus manet per triennium à collatione ordinum.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Conferens ordines cum hujuſmodi pacto ſuſpenſus manet per triennium à collatione ordinum.

1 Conferens ordines ſine titulo cum hujuſmodi pacto, ſuſpenſus remanet per triennium à collatione ordinum, *c. ſi quis ordinaverint, de ſimonia.* Vide dicta *diſp. 3. quæſt. 1. punct. 5. & 8.* ubi hanc ſuſpenſionem explicavi.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui ordines confert alicui religioſo ante profeſſionem, ſeu votum ſolemne.

1 *Epiſcopus conferens ordines religioſo ante profeſſionem, aut votum ſolemne, cujuſcumque ordinis ſit religioſus, ſuſpenditur per annum à collatione illorum ordinum, quos religioſo contulit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus conferens ordines religioſo ante votum ſolemne, cuiuſcumque ordinis ſit religioſus, ſuſpenditur per annum à collatione illorum ordinum quos religioſo contulit.

1 Epiſcopus conferens ordines religioſo ante profeſſionem, aut votum ſolemne, cujuſcūque ordinis, vel religionis ſit religioſus, cui ordines cōfert, afficitur ſuſpenſione per annum à collatione illorum ordinum, quos præfato religioſo contulit, nam ita ſancitum fuit in Bulla Pii V. 75. in ordine, incipit, *Romanus Pontifex*, in qua Bulla Pius V. decretum Concilii Trident. *ſeſſ. 21. c. 2. de reform.* de non promovendis clericis ſecularibus ſine titulo, vel beneficio, extendit ad religioſos, ut pluribus ſuprà explicavi *q. 1 punct. 8.* dum agerem de ſuſpenſione contra recipientes ordines ſine titulo; deinde idē Pontifex pœnam ſuſpenſionis à collatione taliū ordinū ipſo facto impoſuit Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, qui ordines præfatis religioſis non profeſſis contulerunt, ibi: *necnon omnibus & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris, Patriarchis, Archiepiſcopis & Epiſcopis gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus, ordines ipſos hujuſmodi religioſis perſonis impendere, niſi obſervata forma dicti decreti, nos in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub indignationis noſtræ pœna interdicimus ac prohibemus, ac contra facientes per annum à præſtatione talium ordinum ipſo jure ſuſpendimus.*

Excipiendi tamen ſunt Epiſcopi, qui ordines conferunt Patribus ſacræ Societatis Jeſu peracto biennio, etiamſi ſolemne profeſſionis votum nondum emiſerint, iſti enim Patres peculiari privilegio gaudent, ut ante ſolemnem profeſſionem ordinibus initiari valeant; ex Gregorio XIII. in Bulla edita anno 1582. cujus ſupra memini, idem docent Henriq. *lib. 13. c. 37. n. 1.* Sayrus *lib. 4. c. 18. num. 51.* Alterius *tom. 2. diſp. 1. c. 1. col. 7.* Suarez Filliucius, & alii, quos ſuprà retuli, ubi etiam plura de ordinato, vel ordinante ſine titulo diſſerui.

PUNCTUM XI.

De ſuſpenſione contrà conferentes ordines, vel tonſuram ſimoniacè.

1 *Suſpenſio lata contra conferentem ordines, aut primam tonſuram ſimoniacè.*
2 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt Epiſcopi aliique ordinum, vel tonſuræ collatores.*
3 *Quinam ſit effectus ſuſpenſionis latæ à Pio V. contra conferentes ordines vel tonſuram ſimoniacè.*
4 *Hujuſmodi conferens poteſt juriſdictionis actus exercere.*
5 *Quam pœnam incurrat ſimoniacus collator ordinum, & primæ tonſuræ, ſi prædictam ſuſpenſionem & interdictum non ſervat.*
6 *Abſolutio prædictarum pœnarum obtinenda eſt, à Summo Pontifice.*
7 *Non ab Epiſcopo.*

Cum ſimoniæ crimen, præſertim in ordine, valde perniciosum ſit in Eccleſia, jure merito Summi Pontifices contra patrantes hujuſmodi crimen acriter invehuntur, & ſicut excommunicationem, & ſuſpenſionem tulerunt contra ipſos promotos, & ordinatos ſimoniacè, ita eaſdem pœnas impoſuerunt contra conferentes ſimoniacè primam tonſuram, & ordines, quamquam in dubium vertitur, utrùm contra hujuſmodi ſimoniacos jure antiquo lata eſſet ſuſpenſio. In hoc igitur puncto quæremus.

Prima

Primò, ubinam extet iſta ſuſpenſio.
Secundò, quinam eam incurrant, ſeu quodnam ſit illius ſubjectū.
Tertio, quem effectum pariat.
Quartò quis ejus abſolutionem conferre poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſpenſio lata contra conferentes ordines aut primam tonſuram ſimoniacè.

1 JUre novo in Bulla Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & ſalutare*, lata eſt ſuſpenſio contra conferentes ſimoniacè ordinem, vel primam tonſuram & quamvis hæc Bulla revocata ſit in alia Bulla Clementis VII ann. 1595. pridie Kalēdas Martii, & ad terminos juris communis redacta, quoad alia, quæ in ipſa Bulla continentur, quoad collationem tamen, aut ſuſceptionem ordinum ſimoniacam, non fuit immutata, ibi; *præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas pœnas volumus in ſuo robore permanere.* Præter ſuſpēſionem imponitur etiam in eadem Bulla interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ contra conferentes ordines, vel primā tonſurā ſimoniacè.

Ampliatur iſta propoſitio, ſive hoc vitium ſit publicum, ſive occultum, quia extravagans abſolutè loquitur.

Dixi, *jure novo*, nam in dubium vertitur, an jure antiquo lata eſſet ſuſpenſio; probabile tamen eſt, etiam jure antiquo impoſitam fuiſſe ſuſpenſionem contra ſimoniacos, tam occultos, quam publicos in collatione ordinum, ut colligitur ex *cap.* 45. quod eſt penultimum *de ſimonia*, ubi tam collator, quàm præſentator ad ordinem extorquens promiſſionem ab ordinando, qua promittit ſe non petiturum ab illo proviſionem, ſuſpenditur per triennium, collator quidem ſuſpenditur per triennium à collatione, præſentator ſuſpenditur ab ordine ſic ſuſcepto donec diſpenſetur. Ita Innocentius, Panormit. Peltous, Navarrus, & alii apud Suarez *de ſimonia, lib* 4. *c.* 56. *n.* 13. *& de cenſuris, diſp* 31. *ſect.* 4 n. 14. Avila 3. *part diſp.* 5. *dub.* 2. *concl.* 4. Henriq. *lib.* 13. *c.* 37. Filliucius *tr.* 37. *c.* 7. n. 118 Leſſius tamen *lib.* 2. *c.* 35. *dub* 24. n 134. & alii exiſtimant diſpoſitionem illius textus eſſe ſpecialem, & procedere ſolum in caſu ibi expreſſo; nam pœnæ non ſunt interpretatione extendendæ, ſed reſtringendæ, & mitigandæ. Vide ſupradicta *quæſt.* 1. *punct.* 5. *n.* 7.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Subjectum hujus ſuſpenſionis, ſunt Epiſcopi, aliique ordinum, vel tonſuræ collatores.

2 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt Epiſcopi, aliique ordinum vel tonſuræ collatores, qui ſimoniacè ordines, vel tonſuram conferunt. Hæc propoſitio patet tum ex *c. penult. de ſimonia*, ubi ſermo eſt generaliter de collatoribus, tum ex Bulla Sixti V. ibi: *Cæterùm ſi quis Antiſtes vel Abbas ſervatis quidem cunctis præmiſſis & cæteris omnibus, quæ in ipſius tonſuræ, & ordinum collatione obſervari debent, perſonas habiles, & idoneas ſed tamē recepta ab iis, quibus tonſuram, aut ordines conferet, pecunia, pretio, vel præmio, ſimoniacè in futurum inſigniverit, vel promoverit, volumus, ut præter alias cenſuras, & pœnas contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos à ſacris canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis aliàs inflictas, & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus etiam omnia & ſingula ſupradicta in ſic promoventibus, & promotis locum habeant*, &c. An autem ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, requiratur ſimonia ex utraque parte completa, patet ex dictis *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 24. ubi affirmativam ſententiam ſuſtinui.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Quinam ſit effectus ſuſpenſionis, latæ à Pio V. contra conferentes ordines, vel tonſuram ſimoniacè.

3 SUſpenſio lata in conſtitutione Sixti V. contra conferentes ordinem, vel tonſuram ſimoniacè, ſuſpendit à collatione ordinum & primæ tonſuræ, & à Pontificalibus, necnon interdicit ab ingreſſu Eccleſiæ; ut patet ex verbis præcitatæ conſtitutionis, ibi, à *collatione quorumcumque ordinum, atque adeo ipſius primæ tonſuræ & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſtat.*

Hinc ſequitur collatorem ordinum per ſimoniam non poſſe ſacramentum confirmationis, aut ordines cōferre; conſecrare calices, Eccleſias, altaria, Abbates, Virgines; veſtes ſacras, & alias ſolemnes, & Pontificales benedictiones facere quia hæc ad Pontificale munus pertinent, *gloſſa ultima in c. tranſmiſſum, de elect. & c.* 1. *diſt.* 25.

4 Hujuſmodi conferens poteſt juriſdictionis actus exercere.

4 Poteſt tamen juriſdictionis actus exercere, quia exercitium juriſdictionis non venit nomine Pontificalium. Ita Suarez *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 56. n. 18. Leſſius *loco cit n.* 134. & alii communiter.

5 Quā pœnam incurrat ſimoniacus collator ordinum & primæ tonſuræ, ſi prædictam ſuſpenſionem, & interdictum non ſervet.

4 Rogabis quam pœnam incurrat ſimoniacus collator ordinum, vel primæ tonſuræ, ſi præfatam ſuſpenſionem, & interdictum non obſervet.

Reſpondeo incurrere ſuſpenſionē à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ibi, *quod ſi ſpreta hujuſmodi ſuſpenſione, & interdicto in præmiſſis ſe temerè ingeſſerit, etiam à regimine & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterii, & à perceptione fructuum menſæ ejuſdem, ac quorumcumque beneficiorum per eum titulum, vel commendam, ſeu aliàs obtentorum, ſuſpenſionem eo ipſo incurrat, ejuſque interdicti, aut ſuſpenſionis relaxationem, aut pœnarum remiſſionem ab alio; quàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtentes nequeant obtinere.*

An autem violans ſuſpenſionem, vel interdictum per exercitium ordinis ſacri, incurrat irregularitatem, patet ex regulis generalibus, traditis *de irregularitate*, incurrere.

QUARTA PROPOSITIO.

6 Abſolutio prædictarum pœnarum obtinenda eſt à Summo Pontifice.

9 ABſolutio, & remiſſio prædictarum pœnarum obtinenda eſt à Summo Pontifice. Ratio eſt, quia Summus Pontifex in præfata Bulla revocat in hac parte omnes facultates, & privilegia, etiam ſub nomine Jubilæi, vel Cruciatæ conceſſa, mandatque abſolutionē non ab alio, quā à Sede Apoſtolica obtineri, ut patet ex verbis ipſius Bullæ relatis *in tertia propoſitione, verſic. Rogabis.*

7 Non ab Epiſcopo

7 Ex quo ſequitur Epiſcopum non poſſe abſolutionem impendere. Idem ſentiendum putant multi Doctores, etiamſi delictum ſit occultum, nam privilegium Epiſcopus conceſſum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 6. illis non ſuffragatur in hoc caſu, ut ex Bulla Sixti V. obſervant Leſſius *loco cit* & Sayrus *l.* 4. *c.* 17. *ad finē* Contrarium docent Suar. Henriq. & alii, quos retuli §. *præcedenti num.* 11. Vide quæ ibi tradidi n. 11. in confeſſo tamen eſt apud omnes Doctores, ſuſpenſionem *c. penultimi, de ſimonia*, auferri poſſe ab Epiſcopo Imò lapſo triennio opus non eſt abſolutione, quia ſuſpenſio lata ad tempus, eo lapſo ceſſat abſque alia abſolutione, ut in præcedentibus ſæpiùs dixi; quamquam Alterius *tom.* 2. *diſp.* 13. *c.* 4. *col.* 3. cum pluribus aliis Doctoribus, quos ipſe adducit, exiſtimant illum ſuſpenſionem *c. penultimi de ſimonia*, perpetuam eſſe.

PUNCTUM XII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum exercentem Pontificalia in aliena diœceſi abſque expreſſa licentia Ordinarii loci.

1 *Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in non ſubditum, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium.*
2 *Quid intelligatur nomine Pontificalium.*
3 *An hujuſmodi Epiſcopus ſuſpenſus poſſit tonſuram conferre remiſſivè.*
4 *Ordinarii nomine, quid intelligatur.*
5 *Vicarius generalis non poteſt licentiam concedere hujuſmodi Pontificalia exercendi.*
6 *Epiſcopus non poteſt in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas ſubditas huic Epiſcopo.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in non ſubditum, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium.

1 EPiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in perſonas eidem ordinario non ſubjectas, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *c.* 5. ubi dicitur, *nulli Epiſcopo liceat cujuſvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubjectas tantùm; ſi ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.*

Huc referri poſſet *cap. Epiſcopus* 7. *quæſt.* 1. ubi Epiſcopus præſumens in aliena diœceſi ordinare clericos, aut altaria conſecrare, præcipitur abſtinere à celebratione per annum, quo in loco nonnulli DD. putant latam eſſe ſuſpenſionem.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur; tum quia textus non utitur verbis ſufficienter indicantibus ſuſpenſionem propriè acceptam; tum quia utitur verbo *ceſſabit*, quod eſt futuri temporis, & potius indicat ſuſpenſionem ferendam, quā ipſo jure latam.

Dixi, *abſque licentia expreſſa*, quia ſi adſit expreſſa Epiſcopi loci licentia, ordines in ejus diœceſi conferri poſſunt ſubditis Epiſcopi concedentis licentiam, aut etiam ſubditis ipſius ordinantis Quando autem licentia cenſeatur expreſſa, dictum eſt in præcedentibus.

2 Quid intelligatur nomine Pontificalium.

2 Rogabis primò, quid nomine *Pontificalium* intelligatur.

Reſpondeo intelligi uſum inſignium Pontificalium, ut mitræ, baculi paſtoralis, & pallii. Propterea ſuſpenſus à Pontificalibus repellitur ab uſu auctoritativo, mitræ, baculi, & pallii id eſt, ab actibus ordinis Epiſcopalis, qui cum præfatis inſignibus regulariter loquendo, fieri conſueverunt. Addit Campanile *in diverſ. jur. canon. rubr.* 9. *c.* 3. n 3. & Barboſa *de poteſtate Epiſcopi*, 2. *part. alleg* 6. *n.* 9. nomine *Pontificalium* intelligi etiam dalmaticas, ſandala, muzzettam, cappam Pontificalem, & galerum cū lano, & ſerico viridi ornatum. Ego tamen cenſeo ſuſpenſum à Pontificalibus non repelli à quolibet uſu iſtarum veſtium, ſed ab uſu auctoritativo, id eſt, ab iis actibus, qui cum præfatis inſignibus fieri conſueverunt.

Hinc ſequitur primò, Epiſcopum, qui Pontificalia in aliena diœceſi habuit, non poſſe abſque diſpenſatione confirmare, ordines conferre conſecrare virgines, calices, Eccleſias; vel corporalia, quia hæc ad Pontificalia pertinent. Ita Zerola in *praxi Epiſc.* 2. *parte verb. Epiſcop. verſ.* 2. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 6. & alii.

3 An hujuſmodi Epiſcopus ſuſpenſus poſſit tonſuram conferre remiſſivè.

3 An autem poſſit tonſuram conferre, diſſenſio eſt inter DD. de quā ſuprà *diſp.* 3. *q.* 2. *punct. ult. n.* 2. Doctores enim qui aſtruentes Epiſcopum poſſe tonſuram extra propriam diœceſim ſuis ſubditis abſque licentia ordinarii conferre, admittere etiam debent ſuſpenſum à Pontificalibus non eſſe ſuſpenſum à collatione primæ tonſuræ; ſed de hac re ſuprà *loco cit.*

Secundò ſequitur Epiſcopum ſuſpēſum à Pōtificalibus poſſe baptizare, confeſſiones audire, Miſſæ ſacrum facere, juxta morē aliorum ſacerdotū inferiorum, hæc enim nō ſunt Pontificalia. Ita DD. citat.

Tertiò

Tertiò Epiſcopum ſuſpenſum à Pontificalibus poſſe cenſuras ferre, beneficia conferre, & alios juriſdictionis actus exercere, quia hæc non ſunt Pontificalia. An autem, & quando Epiſcopus poſſit extra ſuam diœceſim cenſuras, etiam abſque licentia ordinarii loci ferre, patet ex dictis *de cenſuris in genere*, videri poteſt Gonzalez *ad reg. 8. gloſſa 6 c. n. 12. & ſeq.* Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. c. 127.* Suarez, Ugolinus, Avila, Coninchus, Seyrus, & alii, quos retuli *de cenſuris in genere, diſp. 1. q. 1. punct. 9. n. 3.*

4 Ordinarii nomine quid intelligatur.

4 Rogabis ſecundò, quid intelligatur nomine *ordinarii*, de cujus licentia Pontificalia in aliena diœceſi fieri poſſunt.

Reſpondeo intelligi *Primò* Epiſcopum, in cujus diœceſi conſtitutus eſt locus, in quo Pontificalia exercenda ſunt, ut per ſe patet. *Secundò* intelligitur Capitulum Sede vacante, hoc enim ſuccedit in locum Epiſcopi, exceptis quibuſdam caſibus, de quibus alibi; conſequenter Capitulum Sede vacante concedere poteſt licentiam extraneo Epiſcopo exercendi Pontificalia in eorum Eccleſia, & conferendi ordines tam clericis arctatis illius diœceſis; juxta Tridentinum *ſeſſ. 7. c. 10.* quàm aliis dimiſſorias habentibus à propriis Epiſcopis, ſic enim nonnulli ferunt declaratum ab illuſtriſſima Cardinalium Congregatione. Vide Barboſam *de poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 6. & 7.* & alios prænotatos Doctores.

An autem Capitulum Sede vacante concedere poſſit dimiſſorias, aut litteras teſtimoniales, ſuperius explicatum eſt, juxta Tridentini formam *ſeſſ. 6. c. 10.* *Tertiò* intelligitur Prælatus juriſdictionem Epiſcopalem habens in loco nullius diœceſis; ſic enim Gregorius XIII. declaravit. Secus ſi Prælatus exiſtat in loco intra fines alicujus diœceſis, tunc enim petenda eſt licentia ab Epiſcopo diœceſis, etiamſi alioquin Prælatus prætendat ſe exemptum à juriſdictione illius Epiſcopi. Ratio eſt, tum quia aliud eſt exemptio à juriſdictione, aliud eſt poteſtas circa Pontificalia; tum quia ſacram Cardinalium Congregationem ita declaraſſe nonnulli DD. ſentiunt occaſione Concilii Trid. *ſeſſ. 6. c. 5. de reform.* & colligitur ex *cap. cùm nullus de temp. ordin. in 6.* Imò neque Epiſcopus habens in aliena diœceſi Eccleſiam cum juriſdictione, poteſt in ea abſque licentia ordinarii illius loci ordines conferre vel alia Pontificalia exercere, aliud enim eſt juriſdictio, aliud uſus Pontificalium.

5 Vicarius generalis non poteſt licentiam concedere hujuſmodi Pontificalia exercendi.

5 Petes, utrum Vicarius generalis poſſit hujuſmodi licentiam exercendi Pontificalia exercere.

Reſpondeo negativè, niſi ſpeciale mandatum habeat; quamvis enim Vicarius generalis nomine ordinarii veniat, nihilominus ſicut ei ſpecialiter interdicitur ne dimiſſorias concedat abſque ſpeciali mandato, ex gloſſa in *c. cùm nullus, cit. verſ. non extendas*, ita etiam eidem interdictum videtur concedere facultatem extraneo Epiſcopo exercendi Pontificalia, niſi ſpeciale mandatum habeat. Ita deciſum referunt Petrus Marzille, & Joan. Gallemartius.

6 Epiſcopus non poteſt in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas non ſubditas huic Epiſcopo.

6 Rogabis tertiò, utrùm Epiſcopus poſſit in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas non ſubditas illi Epiſcopo.

Reſpondeo negativè, quia in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 5.* permittitur ſolùm Pontificalia exercere in aliena diœceſi de licentia ordinarii loci, & in perſonas eidem ordinario ſubjectas tantùm, ut patet ex verbis Concilii ſuperius citatis.

Hoc tamen intelligitur, niſi ordinandus dimiſſorias generales habeat recipiendi ordines à quolibet Epiſcopo, tunc enim nulli fit injuria, conſequenter neque cenſura hujus capitis incurritur.

Rogabis quartò, utrùm Epiſcopus viſitans loca nullius diœceſis & ibi exercens Pontificalia de conſenſu titularis, & tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, ut vicinior juxta formam Concilii *ſeſſ. 24. c. 9.* poſſit per illa loca contigua ſuæ diœceſis peragrando populum benedicere, & mozetam deferre.

Reſpondeo poſſe, quandiu in loco illo exempto cauſa viſitationis exiſtit. Ratio eſt, tum quia Epiſcopus in actu viſitationis vices gerit Epiſcopi, & Epiſcopali poteſtate gaudet, etiam dum Eccleſiam exemptam viſitatione illam tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitat, juxta decretum Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.* conſequenter ibi Pontificalia exercere poteſt, tum quia ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio in Trid. *ſeſſ. 6. c. 5. de reformat.* teſte Petro Marzilla *ibi*, & Armandoto apud Barboſam *de poteſt. Epiſcopi, 2. par. allegat. 6. n. 53.*

Rogabis quintò, quis poſſit in hac ſuſpenſione abſolvere.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis in præcedentibus; hæc enim ſuſpenſio lata eſt abſque temporis determinatione, & ſine reſervationis mentione, conſequenter Epiſcopus facultatem habet abſolvendi.

QUÆSTIO III.

De ſuſpenſionibus, quæ incurruntur, exercendo functiones ordinum contra juris diſpoſitionem.

PRima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra clericum exercentem functiones ordinum in loco interdicto, aut facientem in præfato loco celebrari.

Secunda contra Sacerdotem, ut Epiſcopum omittentem ſine gravi cauſa Miſſam inchoatam.

Tertia contra ſacerdotem celebrantem Miſſam, & in ea non communicantem.

Quarta contra confeſſarios non ſervantes formam à Congregatione præſcriptam circa confeſſiones.

Quinta contra parochum, vel alium ſacerdotem ſæcularem, vel regularem, qui ſponſos in matrimonium conjungit, aut benedicere audet, abſque licentia parochi, ad quem hoc munus pertinet.

Sexta contra recipientem oblationes ab uſurario, aut illum ſepelientem, & contra accipientem eleemoſynam à violatore, ſeu raptore publico Eccleſiarum, & contra aſſiſtentem ipſius ſepulturæ.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione lata contra clericum exercentem functiones ordinum in loco interdicto, aut facientem in præfato loco celebrari.

1 *Celebrans aut celebrari faciens in loco interdicto, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.*
2 *Quid hic intelligatur nomine divinorum officiorum.*
3 *Utrùm celebrans in cœmeterio dum Eccleſia eſt interdicta, aut in hac, dum illud eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum, remiſſivè.*
4 *Qui celebrat aut celebrari facit in loco interdicto, non incurrit hanc pœnam, ſi locus non eſt nominatim denunciatus interdictus.*
5 *Interdictum hoc ſemper incurrit celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.*
6 *Cui reſervata ſit abſolutio hujus cenſuræ.*
7 *Qui eſt abſolutus à prædicto interdicto, non indiget nova diſpenſatione.*

DE pœnis contra violantes interdictum egi *diſp. 2. quæſt. 2. punct. 10. & de cenſuris in genere. diſp. 5. punct. 7. n. 3. & ſeqq.* hic ſolùm diſſeram de pœna interdicti, quam incurrit violans interdictum celebrando, aut celebrare faciendo divina in loco interdicto. Duo breviter explicabo.

Primò, quandonam iſta cenſura incurratur.

Secundò, à quonam ejus abſolutio impendi poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Celebrans aut celebrari faciens in loco interdicto, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.

1 CElebrans, aut celebrari faciens in loco interdicto incurrit interdictū ab ingreſſu Eccleſiæ, ſic enim habetur in *cap. Epiſcoporum, de privilegiis in 6.* ubi hæc pœna fertur contra celebrantes, vel celebrari facientes in locis interdictis, & præterea contra eos, qui admittunt excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam. Alii textus afferuntur ab aliquibus DD. ad probandam hanc propoſitionem, ſed non faciunt ad rem, quia loquuntur de alia materia, vel de alia pœna, ut eſt *cap. is qui de ſententia excommun.* ubi impoſita eſt irregularitas. Vide Suarez *diſp. 31. ſect. 2. n. 2. & ſeqq.* Alterium *tom. 2. diſp. 11. c. 1.* Filliuc. *tract. 17. c. 6. quæſt. 2.*

Ampliatur & extenditur hæc propoſitio, non ſolum contra privilegiatos, verum etiam contra alios quoſcumque, quia textus generaliter loquitur, tam de ſæcularibus, quàm de Eccleſiaſticis, ibi *ne aliqui ſæculares, aut regulares, quantumque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ privilegiis communiti, cujuſcumque ordinis, religionis ſtatus, vel conditionis exiſtant* &c. Ita Suarez, & Fill. *locis cit.* contra Avilam *part. 5. diſp. 5. dub. 4.* Emanuelem Sa *verb. ſuſpenſio, n. 18.* Henriquez & alios, aſſerentes hanc ſuſpenſionem, ſeu potius interdictum afficere ſolum privilegiatos, & exemptos.

Limitatur præfata propoſitio, niſi fiat ignoranter, nam *in c. Epiſcoporū*, ponitur verbū *præſumpſerint*, quod indicat ſcientiam, ſeu dolū.

2 Quid hic intelligatur nomine divinorum officiorum.

2 Sed modò dubium eſt primò; quid nomine divinorum officiorum, quæ in hoc textu fieri prohibentur *in* locis interdictis; & ad quæ nō licet admittere excommunicatos, vel interdictos, intelligantur.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 6. punct. 4. n. 3. & ſeq.*

3 Utrùm celebrans in cœmeterio dum Eccleſia eſt interdicta, aut in hac dum iſtud eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum, remiſſivè.

3 Secundò dubium eſt, utrùm celebrans, vel celebrari faciens in cœmeterio, dum Eccleſia eſt interdicta, aut in Eccleſia, dum cœmeterium eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de matrimonio, q. 4. punct. ult. n. 21.*

4 Qui celebrat, aut celebrari fecit in loco interdicto, non incurrit hanc pœnam, ſi locus non eſt nominatim denunciatus interdictus.

4 Tertiò dubium eſt, utrùm celebrans, vel celebrari faciens in loco interdicto, afficiatur hac pœna, etiamſi locus non ſit declaratus, ſeu nominatim denunciatus interdictus.

Reſpondeo negativè, quia poſt Extravagantem *ad vitanda* non tenemur quemquam ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ evitare, niſi præceſſerit denunciatio nominatim, excepto notorio clerici percuſſore. Ita Suarez *de cenſuris, diſp. 34. ſect. 4. n. 14.* & alii; locus autē cenſetur ſufficienter denunciatus, quando ſuperior generaliter interdicit aliquam urbem, vel diœceſim; conſequenter tunc licitum non eſt celebrari in locis particularibus, quia ſunt pars loci nominatim interdicti. Excipi poteſt ab hac regula Eccleſia violata ſeu polluta, dum publicè conſtat pollutam eſſe, nam uſu receptum eſt, ut divina in hujuſmodi loco nō celebrētur, donec benedicatur, & reconcilietur.

An

Digitized by Google

An autem admittens ad divina excommunicatum, vel interdictum non denunciatum, peccet & pœnam illius cap. incurrat, patet ex præfata Extravag. *evitãda*, non peccare, nec pœnã incurrere quia non tenemur hoc tempore ex vi prohibitionis Eccleſiaſticæ quemquam evitare, niſi ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor.

5 Interdictum hoc ſemper incurrit, celebrando aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.

5 Quartò dubium eſt, utrum ſemper iſtud interdictum incurratur celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.

Reſpondeo affirmativè, quoties divina fiunt extra caſus à jure conceſſos, & non ſervata forma à jure præſcripta: nam *in cap. Epiſcoporum, de privileg. in 6.* dicitur, *niſi quatenus eis à jure conceditur*, quæ autem forma, ſeu moderatio ſervanda ſit, dum divina officia tempore interdicti celebrantur, patet ex dictis *de cenſuris in genere, diſp. 5. punct. 4. n. 6. & ſeqq.* quæ videri poſſunt, & præterea, *ib.* tradita *punct. 5. n. 7. ſeqq.* ubi plura diſſerui de violantibus interdictum, cum Sayro, Henriquez, & aliis, quibus in hoc caſu in ſpecie adde Soarez *diſp. 31. ſect. c. & ſeqq.* Alterium *tom. 2. diſp. 11. c. 2.* Filliuc. *tract. 17. c. 6. quæſ. 2. n. 98.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Cui reſervata ſit abſolutio hujus cenſuræ.

6 Abſolutio iſtius cenſuræ reſervata eſt Papæ niſi ſatisfactio à delinquente præſtetur ad arbitrium illius, cujus ſententia violata eſt: ſic enim decernitur *in c. Epiſcoporum, citato*, ibi: *qui verò contra præſumpſerint præter alias pœnas à jure ſtatutas, ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter.*

7 Qui eſt abſolutus à prædicto interdicto, non indiget nova diſpenſatione.

7 Sed modò dubium eſt, utrùm is, qui præfatum interdictum contraxit, præſtita dicta ſatisfactione ſtatim remaneat abſolutus, nec nova indigeat diſpenſatione.

Reſpondeo ſtatim remanere abſolutum abſque alia abſolutione, quia ſuſpenſio lata ad certum tempus, ceſſat lapſo eo tempore, & non aliter ultra intentionem condentis. Vide dicta *de cenſuris in genere diſp. 1 punct. ult. §. ult. n. 1. & diſp. 5 punct. ult. num. 2.* cum Sayro, Avila, Coninckio, Reginaldo, Filliucio, & aliis.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra Sacerdotem, vel Epiſcopum omittentem ſine gravi cauſa Miſſam jam inchoatam.

1 *Sacerdos qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore & ſanguine Chriſti.*
2 *Cauſa excuſantes ſacerdotem à prædicta cenſura.*
3 *Suſpenſio quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam, excludit à ſumptione corporis & ſanguinis Chriſti.*
4 *Niſi more laicorum.*
5 *Hæc cenſura eſt ſuſpenſio partialis propriè accepta.*
6 *Ejus abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo.*

Tria breviter explicabo in hoc puncto.

Primò, utrùm ſacerdos omittens Miſſam inchoatam incurrat ſuſpenſionem.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, à quo auferri poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sacerdos qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore & ſanguine Chriſti.

1 Sacerdos, qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore, & ſanguine Chriſti. Ita DD. ſtatim citandi, contra gloſſam *hic*, & Filliuc. *tract. 17. cap. 7. n. 103.* Hæc propoſitio deſumitur ex *cap. nullus Epiſcopus, de conſecrat. diſtinct. 1.* ibi, *cùm ingreſſus fuerit Epiſcopus, aut presbyter ad Miſſarum ſolemnia celebranda, niſi paſſio aliqua intercesſerit, nullo modo audeat data occaſione recedere, ut ab alio Epiſcopo, vel presbytero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur ſi quis verò præſumpſerit præter quod poſuimus, agere, à ſacro corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſuſpenſus.*

Hæc propoſitio non improbabiliter limitanda videtur, primò, modò, is, qui Miſſam inceptam dimittit, ad hunc finem dimittat, ut ab alio perficiatur: nam in textu dicitur, *ut ab alio Epiſcopo, vel presbytero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur*, ideo qui abſque hac intentione dimittit, non videtur reus iſtius ſuſpenſionis.

Hanc tamen limitationem non videtur admittere Navarr. *de orat. miſcell. 52.* Maiolus *lib. 3. cap. 13.* Sayrus *de cenſuris l. 4. c. 16. n. 1.* Alter. *tom. 2. diſp. 11. cap. 13.* qui hujus cenſuræ meminerunt, ſed abſolutè loquuntur. Imò Alterius, & alii putant iſtam ſuſpenſionem ſemper incurri, dum poſt conſecrationem Miſſa incompleta ex quavis cauſa relinquitur & ſacerdos poſſet illam perficere.

Secundò intelligitur, niſi dimittat ob aliquam paſſionem, ut quia morbo corripitur, aut metum mortis patitur, ſi Miſſæ ſacrum perficiat, aut quia audit adeſſe hoſtes, qui eum quærunt ad necem, aut quia in carcerem trahitur & ſimilia: nam in textu expreſſè additur hæc limitatio, *niſi paſſio aliqua intervenerit*, & *in c. nihil. 7. q. 1.* ex Concilio Tolet. VII. *c. 2.* dicitur, *nullus abſque prætextu patentis moleſtiæ miniſter, vel ſacerdos, cùm cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere.*

2 Cauſæ excuſantes ſacerdotem à prædicta cenſura.

2 Sed modò dubium eſt, utrùm hac cenſura ligetur qui Miſſæ ſacrum incompletum relinquit alia de cauſa quam ob infirmitatem, ut quia ſupervenit excommunicatus denunciatus, qui non vult exire, aut quia advertit ſe lethalis culpæ reum eſſe, aut vinculo cenſuræ obſtrictum, aut non jejunum, aut Eccleſiam pollutam, vel interdictam eſſe.

Reſpondendum mihi videtur non ligari, quoties cauſa talis eſt, ut ſacerdos bona fide ſibi perſuadeat neceſſarium eſſe Miſſam inchoatam dimittere. Ratio eſt, tam quia tunc dicitur intervenire aliqua paſſio, videlicet, *ſynderesis*, & ſtimulus conſcientiæ, qui veris timentibus Deum magnam vim inferre ſolet, tum quia ſuſpenſio lata eſt contra præſumentes, præſumptio autem ſupponit dolum: quem in hoc caſu ſupponimus non adeſſe, cum ſacerdos bona fide Miſſam dimittat.

An autem, & quando ſacerdos poſſit omittere ſacrum, adveniente excommunicato vitando, aut dum Eccleſia polluitur, vel interdicitur, aut dum ſacerdos animadvertit ſe excommunicatum, aut lethali culpa infectum, conſtat ex dictis *de cenſuris in genere, diſp. 2. q. 2. punct. 3. § n. 11. & ſeqq. & de ſacramentis, diſp. 4. q. 6. punct. 2.* ſicut etiam ex dictis *in eodem tractatu, de ſacramentis* conſtat utrùm ſacerdos poſſit Miſſam inchoatam interrumpere, ut baptizet infantem morientem, vel poſſit Miſſam inceptam iterum à capite inchoare, dum vir magnæ auctoritatis ad Miſſam accedit, vel dum ſupervenit cœtus peregrinorum qui Miſſa carerent. Vide Navar. *de orat. c. 16 n. 55.* Maiol. *loc. cit.* Alter. *loc. cit. col. 4.* & quæ ego tradidi *de ſacramentis*, ubi hæc explicavi ex profeſſo.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Suſpenſio quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam excludit à ſumptione corporis & ſanguinis Chriſti.

3 Suſpenſio, quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam, excludit à ſumptione corporis, & ſanguinis Chriſti, in textu enim dicitur, *à ſacro corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſuſpenſus*, & ratio iſtius ſuſpenſionis eſt, quia par eſt, ut quis in eo puniatur, in quo deliquit.

4 Niſi more laicorum.

4 Sed modò dubium eſt, utrum ſacerdoti, qui hanc ſuſpenſionem contraxit, licitum ſit Euchariſtiam ſumere more laicorum.

Reſpondeo affirmativè, modò ritè diſpoſitus ſit. Ratio eſt, tum quia ſuſpenſio fertur in clericos, conſequenter eos repellit à functionibus clericorum, ſuſceptio autem Euchariſtiæ more laicorum non eſt functio propria clericorum, ſed communis clericis, & laicis, tum quia in textu dicitur, *ſacro corpore & ſanguine*, ſoli autem ſacerdotes ſumunt corpus & ſanguinem; tum quia ſacerdos punitur in celebratione Miſſæ: ergo non privatur ſacramento Euchariſtiæ more laicorum.

5 Hæc cenſura eſt ſuſpenſio partialis propriè accepta.

5 Hinc ſolvi poteſt illa quæſtio, utrùm hæc cenſura ſit excommunicatio, an potiùs ſuſpenſio.

Archidiaconus *in cap. nihil, quæſt. 1.* putat iſtam eſſe excommunicationem minorem, quia *in c. nihil, citato*, dicitur, *nullus abſque prætextu patentis moleſtiæ miniſter, vel Sacerdos, cum cœperit imperfecta officia, præſumat omnino relinquere ſi quis hoc temerè præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit*, ſed hæc excommunicatio non eſt excommunicatio major: ergo eſt minor, quæ privat receptione ſacramentorum.

Maiolus *lib. 2. c. 16. in fine.* Alter. *loc. cit. col. 2. & 3.* putant iſtam eſſe excommunicationem majorem, quia ſeparatio à corpore Chriſti, vel à dominico Altari, ſæpe vocatur anathema, *cap. Engeltrudam. 3. q. 4. & c. nemo per ignorantiam, de conſecrat. diſt. 2.*

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Nav *in miſcellan. de orat. miſcell. 52.* Filliuc. *n. 104.* Speculatore, & aliis hanc eſſe ſuſpenſionem partialem propriè acceptam: quia impedit executionem ordinis ſacerdotalis circa ſumptionem corporis, & ſanguinis Chriſti; proprium autem ſuſpenſionis eſt impedire exercitium ordinis, vel juriſdictionis.

Ad rationem Archidiaconi reſpondeo in eo textu ſermonem eſſe de excommunicatione comminatoria. Ad rationem Maioli, & Alterii reſpondeo nomen *anathema* per antonomaſiam accipi pro excommunicatione, poſſe tamen aliquando accipi pro ſuſpenſione, quia *anathema* latinè vertitur, *ſurſum poſitio*, ſeu *ſuſpenſio*, ut explicavi *de cenſuris in genere, in principio*.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Ejus abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo.

6 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis impendi poteſt ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia in jure nulla ſit mentio reſervationis: à cenſura autem non reſervata poteſt Epiſcopus abſolvere, etiamſi delictum ſit publicum, *c. nuper, de ſent. excommun.* An autem confeſſarius approbatus ad excipiendas confeſſiones abſolvere poſſit, patet ex ſupradictis.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra ſacerdotem celebrantem Miſſam, & in ea non communicantem.

1 *Sacerdos, qui Miſſam celebrat & in ea non communicat, ſuſpenſionem incurrit.*
2 *Secus, ſi ſaltem in una ſpecie communicet.*

3 *Aut non ſumat omnes ſanguinis**...*
4 *Sacerdos qui tempore ordinationis cum Epiſcopo, non ligatur hac cenſura, licet non Euchariſtiam in ea Miſſa.*
5 *Suſpenſio quam incurrit ſacerdos ..., & non communicans, excludit per annum à ... Euchariſtia.*
6 *Poteſt tamen communicare mo...*
7 *Ad quem pertineat, abſolutio ſuſpenſionis.*
8 *An Parochus, vel alius con... abſolvere poſſit à ſuſpenſione lata ad tempus.*

TRia breviter explicabo.
Primo, utrum ſacerdos communicans in Miſſa ſuſpenſionem incurrat.
Secundò, quem effectum pa... ſuſpenſio.
Tertio, quis poſſit abſolutio... ferre.

PRIMA POSITIO.

1 Sacerdos qui Miſſam celebrat, & in ea non communicat, ſuſpenſionem incurrit.

1 SAcerdos, qui miſſam cele... in ea non communicat ſuſpenſionem incurrit. Hæc ... tio patet ex *cap. relatum, de conſecrat. diſp. 5. ibi, quicumque ſacerdotum deinceps divino altario ſacrificium allaturus ac... & ſe à communione ſuſpenderit, in ipſa qua ſe indecenter ... gratia communioni anno uno repulſum ſe noverit.* Vide M... *irreg. l. 3. c. 16* Sernat. Diaz *in pract. c. 45.* Alter. *tom. 5. diſp. ... col. 3.* Sayr. *lib. 4. c. 16. n. 3.*

Hoc tamen intelligendi de eo, qui propria culpa non communicat; nam cenſur... qui non ſoles niſi ob culpam. Quamobrem ſi hoſtia mira... cripiatur, aut ab hæreticis an... ſciatur, aut ſacerdos alia ... e impediatur, ne hoſtiam, vel ſanguinem ſumat, non affi... ac cenſura.

Ex dictis ſequitur prim... qui in die natalis duas, vel tres Miſſas celebrat, & in ulti... om communicat, ligari vinculo iſtius cenſuræ, hic enim ca... habetur in *cap. relatum, cit.*

Secundo ſequitur, ſac... m hoc modo ſuſpenſum ligari irregularitate, celebrando... quam abſolvatur. Ratio eſt, quia hic eſt effectus conſequ... alationem cenſuræ per exercitium ordinis ſacri, ut ſuo lo... ...

2 Secus, ſi ſaltem in una ſpecie communicat.

2 Sed modò dubium ... mo utrùm qui in una tantùm ſpecie conſecravit ex inadvert... vel etiam ex malitia, & conſequenter ſumit unam tantu... ſem conſecratam, incurrat ſuſpenſionem.

Reſpondeo, negativ... quia textus loquitur de eo, qui ſuſpendit ſe è communione ... quod obtulit, & ſacravit: hic autem non ſuſpendit ſe à co... one illius quod ſacravit, cùm hoſtiam conſecravit, & eam ſ... ut ſuppono, tum quia præcipua intentio Concilii Tridenti... *relatum, cit.* eſt, ut ſacerdos ſacrificet, & particeps ſit ſacrif... hic autem eſt particeps ſacrificii, cum ſumat ſpeciem, quam ... vit. Secus dicendum eſt de illo, qui conſecravit utramque ſp... , ſed poſtea unam tantum ſumit; hic enim ... tus directè ſuſpenſus eſt à communione illius ſpeciei, quam ... abiliter prætermiſit. Ratio eſt, tum quia hic dicitur ſuſpen... e à communione illius ſpeciei: ergo pa... eſt, ut noverit ſe u... oo repulſum ab ipſa gratia communionis, qua ſe indecente... avit, ut in textu citato dicitur: tum quia hic textus præcip... quoteſcumque ſacrificans corpus, & ſanguinem Jeſu Ch... Domini noſtri in altari immolat, toties perceptionis corpor... ſanguinis Chriſti participem ſe præbeat; ſed hic immola... rpus, & ſanguinem, ut ſuppono: ergo debet utrumque ſume... loquin peccat contra diſpoſitionem illius textus, conſequent... penſioni in hoc textu impoſitæ ſubjicitur.

3 Aut non ſu... ma omnes ſanguinis particulas.

3 Secundò d... n eſt, utrùm hac ſuſpenſione ligetur qui aliquas ſanguinis parti... a non ſumit.

Reſpondeo ... ativè, quia in hoc textu non præcipitur ſub pœna ſuſpenſion... ut ſacerdos integrè ſumat omnes partes, quas conſecravit ... quoniam non poſſet ullas hoſtiarum particulas pro communion... orum ſervare, quod eſt contra uſum & praxim Eccleſiæ: ... tamen poteſt, ut ſacerdos negligenter ſe gerens in ſumptione ... guinis, vel etiam particularum hoſtiæ, graviter peccet, jux... cta *de Euchariſtia*, ſicut etiam grave ſacrilegium committu... t in una tantum ſpecie conſecrant, faciunt enim contra C... inſtitutionem, & hujus ſacroſancti ſacrificii repræſentatione.

4 Sacerdos qui tempore ordinationis celebrat cum Epiſcopo non ligatur hac cenſura, licet non ſumat Euchariſtiam, in ea Miſſa.

4 Ter... abium eſt, utrùm ſacerdotes qui tempore ordinationis celebra... n Epiſcopo, ligentur iſta ſuſpenſione, ſi Euchariſtiam in ea M... non ſumat. Ratio dubitandi eſt, quia textus generaliter loq... , de quolibet ſacerdote, ibi: *quicumque ergo ſacerdotum.* H... on obſtantibus,

Reſp... eo non ligari: tum quia praxis eſt in contrarium, ſalcem ci... umptionem ſub utraque ſpecie: tum quia textu intelligend... it de ſacerdote principali; qui in hac re eſt Epiſcopus, cum ... reliqui ſacerdotes, quaſi per modum unius concurrunt, ... admittant ſingulos eſſe cauſas totales, non partiales, ut pluri... Philoſophi concedunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Suſpenſio quà incurrit ſacerdos celebrans, & non communicans, excludit per annum à participatione Euchariſtiæ.

5 SUſpenſio, quam incurrit ſacerdos celebrans, ſed non communicans, excludit per annum à participatione corporis, & ſanguinis, hoc enim ſignificant illa verba textus, *ab ipſa, qua ſe indecenter privavit gratia communionis, anno uno repulſum ſe noverit.*

Quomodo autem annus computandus ſit, ſæpiùs in præcedentibus dictum fuit.

6 Poteſt tamen communicare modo laicorum.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm ſacerdos, qui præfatam ſuſpenſionem contraxit, poſſit intra illum annum, in quo ſuſpenſus eſt à corpore, & ſanguine, communicare more laicorum.

Reſpondeo poſſe: tum quia ſacerdos in præfato textu punitur in eo, in quo peccavit, ibi: *ab ipſa, qua ſe indecenter privavit, gratia communionis, anno uno repulſum ſe noverit.* Sed peccavit in celebratione: ergo punitur in celebratione; ergo non repellitur à communione more laicorum: tum quia ſuſpenſio eſt pœna clericorum propria; ergo inducere debet effectus clericorum proprios; communicare autem more laicorum commune eſt laïcis, Ita Alter, *tom. 5. diſp. 11. cap. 3. ad finem.*

TERTIA PROPOSITIO.

7 Ad quem pertineat abſolutio hujus ſuſpenſionis.

7 IStius ſuſpenſionis abſolutio pertinet ad Papam, ſi communiorem ſententiam ſequamur; quamquam alicui non improbabile videbitur conferri poſſe ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia in textu nulla fit mentio reſervationis. Ita in ſimili Hoſtienſis *in c. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* Joannes Andreas *ibid. n. 11.* Imò anno elapſo abſque alia abſolutione ceſſat, quia ſuſpenſio lata ad tempus, eo elapſo ceſſat, cum non liget ultra intentionem conditoris.

8 An parochus vel alius confeſſarius abſolvere poſſit à ſuſpenſione lata ad tempus.

8 An autem proprius parochus, vel alius confeſſarius abſolvere poſſit à ſuſpenſionibus non reſervatis, diſſenſio eſt inter DD. alii enim negant, & excipiunt ſolùm excommunicationem, quia abſolutio excommunicationis neceſſariò præmittenda eſt ante abſolutionem peccatorum, alii verò affirmant, ob *cap. nuper, de ſent. excomm.* in quo licet ſermo ſit de excommunicatione, tamen eadem ratio videtur de ſuſpenſione non reſervata. Verùm quid mihi ſentiendum ſit, conſtat ex dictis in aliis ſuſpenſionibus, ubi docui parochum, vel aliquem confeſſarium non poſſe abſolvere à ſuſpenſione lata ad tempus. Sicut enim Epiſcopus non poteſt juxta probabilem multorum DD ſententiam ab hujuſmodi ſuſpenſione lata ad tempus abſolvere, ita neque parochus, vel alius confeſſarius.

PUNCTUM IV.

Contra confeſſarios non ſervantes formam à Congregatione Apoſtolica præſcriptam in confeſſionibus audiendis.

1 *Confeſſariis vetitum eſt ne confeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii aut vices gerentis audiant in domibus illorum, vel aliorum. Aliqui hinc excipiuntur.*
2 *Quid ſervandum ſit confeſſario, mulieris confeſſionem in ædibus excipienti.*
3 *Quid dum in Eccleſia confeſſiones audit.*
4 *Quid cùm infirmorum confeſſionem excipit.*

IN decreto Congregationis viſitationis, edito die decima Julii 1635. nonnulla præcipiuntur à Confeſſariis ſervanda ſub pœna ſuſpenſionis, ipſo facto, à confeſſionibus audiendis, & aliis pœnis arbitrio ipſius congregationis infligendis.

1 Confeſſariis vetitum eſt ne confeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii, aut vices gerentis audiant in domibus illorum, vel aliorum, aliqui hinc excipiuntur.

1 Primum eſt, ut confeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii, aut vices gerentis non audiant in domibus illorum, vel aliorum.

Excipiuntur tamen primò infirmi laborantes infirmitate, qui videlicet non poſſunt ob infirmitatem, vel ob periculum, ne infirmitas gravior efficiatur, ad Eccleſiam ſe conferre, aliàs opus erat ut infirmitas gravis eſſet, ſed hunc rigorem Congregatio poſteà moderata eſt.

Secundò excipiuntur Cardinales, Oratores Regum, & magnorum Principum, Duces, & nepotes Romani Pontificis, pro tempore exiſtentis.

Duces hoc in loco intelliguntur, illi qui de aliquo ducatu inveſtiti ſunt, *cap. 5. quis dicatur dux, in uſibus feudorum.*

Nepos vero hoc in loco non ſolùm accipitur pro filio filii, vel filiæ, aliiſque deſcendentibus, *Inſtit. de patr. poteſt. § fin. & l. 3. in fin. de grad.* Verum etiam intelliguntur filii, aliique deſcendentes ex fratre, vel ſorore, juxta vulgatem loquendi formam: & Juriſperitorum praxim. Ita Bud. *in l. Gallus, §. inſtituens, & §. idem, de lib. & poſthum.* Prateius *in ſuo lexico verb. Nepos.*

Tertiò excipi poſſunt illi, quorum confeſſiones in via, vel in agro audiuntur, quia decretum loquitur de confeſſione in ædibus, nomine autem *ædium* non intelliguntur viæ publicæ, aut ager, pratum, nemus, vinea, & ſimilia; ſed domus, & aliæ omnes ædificii ſpecies, ex Caio *in l. qui ædes, ff. de incend.*

Quarto excipiuntur confeſſarii extra Epiſcopatum Romanum exiſtentes: nam hoc decretum editum non eſt auctoritate, Papæ, ut Papæ, juriſdictionem in totum Orbem exercentis, ſed auctoritate Papæ conceſſa Congregationi viſitationis intra præſcriptos limites viſitationis ſubjectos.

2 Qui ſervandum ſit confeſſario, mulieris confeſſionem in ædibus excipienti.

2 Secundum, quod præcipitur, obſervandum eſt, ut confeſſarii, dum mulierum confeſſiones in ædibus excipiunt, cubiculi januam apertam, & velum levatum ſemper habeant, ita ut conſpici, non autem audiri poſſint.

3 Quid dum in Eccleſia confeſſionem audit.

3 Tertium, ut confeſſarii ſeculares, dum confeſſiones in Eccleſia

audiunt, induant ſuperpelliceum, & ſtolam; regulares verò ſtolam. In ſacriſtia tamen, ut alio decente loco poſſunt ſacramentum abſque ſtola, & ſuperpelliceo miniſtrare. Imò Summus Pontifex Urbanus VIII. abſtulit hanc prohibitionem, ut à viris fide dignis audivi.

4 Quid iis infirmorum confeſſiones excipit.

4 Quartò, ut confeſſarii in iis caſibus, in quibus confeſſiones infirmorum vigore facultatis audierunt, admoneant parochum ante, vel ſaltem eadem die, qua confeſſionem audierunt, & abſolutionem contulerunt.

Si quæras, an præfata ſuſpenſio, reſervata ſit.

Reſpondetur negativè, quia nulla de reſervatione mentio habetur in præfato Congregationis decreto.

Quem autem effectum pariat ſuſpenſio à confeſſionibus audiendis, & utrum ſuſpenſus hoc pacto irregularitatem incurrat confeſſiones audiendo, conſtat ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere.*

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra parochum, vel alium ſacerdotem ſecularem, vel regularem, qui ſponſos in matrimonium conjungit, vel benedicere audet abſque licentia parochi, ad quem hoc munus pertinet.

1 *Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius Parochiæ abſque licentia Parochi ſponſorum, ipſo facto ſuſpenſus eſt.*
2 *Modò uterque ſponſus ſit alterius Parochiæ.*
3 *Secus eſſet de diacono, ſubdiacono, aut alio clerico.*
4 *Parochus, vel alius dans alteri licentiam aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſos non ſibi ſubditos, non ſuſpenditur.*
5 *Aſſiſtens matrimonio cum licentia per dolum obtenta incurrit iſtam ſuſpenſionem.*
6 *Sacerdos regularis aſſiſtens matrimonio abſque Parochi licentia non incurrit excommunicationem Clementinæ 1. de privileg.*
7 *Suſpenſio quam incurrit Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque Parochi licentia, ſuſpendit ab officio, & beneficio.*
8 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ad quem pertineat.*
9 *Clericus ſecularis, vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino non incurrit ſuſpenſionem latæ ſententiæ.*
10 *Sacerdos benedicens ſecundas nuptias, nullam ut ſic incurrit cenſuram.*

In hoc puncto tria principaliter explicabo.

Primò, an parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, ſeu benedictionem impendens ſponſis alterius parochiæ, abſque licentia proprii parochi, ſuſpenſionem incurrat.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, à quo impendi poſſit abſolutio.

PRIMA PROPOSITIO

1 Parochus vel alius ſacerdotes aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius Parochiæ abſque licentia parochi ſponſorum ipſo facto ſuſpenſus eſt.

1 Parochus vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius parochiæ abſque licentia parochi ſponſorum, ipſo facto ſuſpenſus eſt ex decreto Concilii Tridentini *loco ſtatim citando.*

Amplectitur hæc propoſitio, etiamſi parochus, vel ſacerdos aſſiſtens, vel benedicens ſit ſecularis, aut regularis, aut etiamſi aliàs extaret conſuetudo, vel privilegium hæc faciendi; ſic enim expreſſè decernitur in Concil. Trid. *ſeſſ 24. cap 1 de reform ſub fin.* ibi, *quod ſi quis parochus, vel alius ſacerdos ſive regularis, ſive ſecularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius parochiæ ſponſos, ſine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debeat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.*

Limitatur hæc propoſitio primò, niſi fiat ex inadvertentia, vel ignorantia, licèt craſſa, & ſupina. Ratio eſt, quia Concilium requirit audaciam, ibi, *auſus fuerit*; audacia autem includit dolum: & ſcientiam; aut ſaltem ingentem temeritatem, quæ cum ignorantia ſtare non poteſt. Ita Henriquez *in ſum lib. 13. c. 23. n. 5.* Sanch. & alii, quos ſæpiùs in præcedentibus diſputationibus retuli contra Alterium *tom. 2. diſp. 11. c. 5. col. 6. verſ hoc autem*, & alios, quos alibi adduxi, aſſerentes ignorantiam craſſam non excuſare à cenſura lata contra præſumentes, audentes, vel temerè aliquid facientes.

2 Modò uterque ſponſus ſit alterius parochiæ.

2 Secundò limitatur, modò uterque ſuſpenſus ſit alterius parochiæ; nam ſi unus ſponſus ſit ſubditus illius parochiæ, cujus parochus aſſiſtit, vel licentiam præbet aſſiſtendi, cenſeo parochum, vel ſacerdotem aſſiſtentem matrimonio, vel benedicentem, exemptum à ſuſpenſione, quia ſicut ad validitatem matrimonii ſufficit aſſiſtentia parochi viri, aut fœminæ; ita etiam ſufficit licentia parochi viri, vel fœminæ, tum quia Concilium præſcribit matrimonium contrahi coram parocho, & non diſtinguit de parocho viri, aut fœminæ: tum quia quilibet jure ordinario poteſt Sacramenta ſuis ſubditis miniſtrare; ergo etiam intereſſe poteſt Sacramento matrimonii, etiamſi fortè alter ſponſus ſit alterius parochiæ; tum enim parochus non intendit [...]rius parochiæ præjudicium afferre; ſed utitur jure ſuo [...]n ſubditum, quo jure uti non poteſt, niſi adſit etiam alter[...], cùm matrimonium ſit mutua corporis traditio inter [...], & ſponſam. Ita declaravit ſacra Cardinalium Congreg[...] Rebell. *lib. 2. q. 8. & lib. 8. in declarat Cardinal. ſect. 5. n. 5* [...]ittier. *de matrim. c. 109. n.* quibus adhæret Riccius in *pr*[...] c. 44. Sanch. *lib. 3. de matrim.* *diſp. 19.* Marulla in *declarati*[...]*rdinaliū*. Genedus *collect. an.* *ad decretal.* 81. n. 8. Navarr[...], & alii apud præfatos DD. contra Cevellum *in pract. quæ*[...]*n. q. 604. 148.* Paulum Fuſcum *de viſitatione lib. 2. c. 1. n.* [...]*benedictionem.* Auguſtinum Barboſam *in remiſſ. ad Trident.* [...] *de reform. n. 64.* alios aſſerentes ſemper requiri, ut parochus [...]næ aſſiſtat matrimonio, & benedictionem impendat, & b[...]t declaratum fuiſſe à ſacra Cardinalium congregatione. Q[...]larationem ego hactenus non vidi; conſentaneum tamen [...]ri videtur; ut potiùs parochus fœminæ, quàm viri matrimonio aſſiſtat, & benedictionem impendat; nam pudori & hone[...]minarum adverſatur, ut fœminæ aliò ſe conferant ad qua[...] virum.

3 Secus eſſet de diacono, ſubdiacono aut alio clerico.

3 Quæres primò, utrùm ſubdi[...] vel diaconus, aut alter clericus ſacerdotali ordine nondum [...]tus ligetur hac cenſura, aſſiſtendo matrimonio, vel [...]ndo.

Reſpondeo negativè: etiamſi [...]at abſque licentia niſi fortè ſit parochus. Ratio eſt, quia [...]lium loquitur de parocho, vel ſacerdote; hunc autem [...]o non eſſe ſacerdotem, vel parochum. Nomine autem *ſace*[...] in materia pœnali non venit diaconus, & alii clerici, qui [...]yteratus ordinem nondum promoti ſunt. Ita Alter. *tom. 2.* [...] *c. 5. col. 8. quæſito 1. ad finem & quæſito 2.* Sanch. *de matrim.* *diſp. 46. n.* & alii.

4 Parochus, vel alius dans alteri licentiam aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſos non ſibi ſubditos non ſuſpenditur.

4 Quæres ſecundò utrùm parochus [...]lius dans licentiam alteri aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſos [...] ſibi ſubditos, hac ſuſpenſione ligetur.

Reſpondeo negativè, quia in Co[...]ermo eſt de aſſiſtentibus, & benedicentibus, non autem [...]dantibus: vel conſulentibus; cenſura autem lata contra [...]ges non afficit mandantes, vel conſulentes, ut alibi ſæpiùs [...]; idemque in ſpecie tradit Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp.* [...]*rius loc. cit.*

5 Aſſiſtens matrimonio cum licentia per dolum obtenta incurrit iſtā ſuſpenſionē.

5 Quæres tertiò, utrùm aſſiſtens ma[...]io cum licentia per dolum obtenta, incurrat iſtam ſuſpenſ[...]

Reſpondeo affirmativè, ſi licentia ex[...]fuit per dolum, ſeu mendacia veſtentia circa cauſam fina[...]nam hujuſmodi licentia irrita eſt; ſacerdos autem, qui ſi[...]ne valida matrimonio aſſiſtit, vel benedicit, ſuſpenſion[...]currit. Vide dicta *de matrimon. in q. 2. punct.* 8. ubi plura diſſ[...]eo, qui matrimonio aſſiſtere debet, aut aſſiſtendi licentiam [...]dere poteſt.

6 Sacerdos regularis aſſiſtens matrimonio abſque parochi licentia non incurrit excommunicationem Clemens. 1. de privileg.

6 Quæres quartò, utrùm ſacerdos regu[...]liſtens matrimonio abſque parochi licentia non ſolùm [...]ac ſuſpenſionem Concilii, verum etiam excommunicatione[...] *in Clementina prima, de privileg.* vel potius excommunica[...]ius Clementinæ commutetur in ſuſpenſionem.

Reſpondeo probabiliter ſubſtineri poſſe in[...]e ſolùm ſuſpenſionem, in quam illa excommunicatio com[...]a videtur, tum quia ſic declaravit ſacra Cardinalium Con[...]glor tum ne duplica pœna pro uno delicto inferatur; tum [...]quando levior pœna fertur, in nova lege, pro eodem, quod [...] in lege veteri prohibitum, ceſſare debet durior, pœna. Ita Reb[...] *4. lib declarat. ſect. 2. a. 8* 5. Henriquez *lib. 13. c. 38 n. 2.* Say[...]*enſuris, lib. 4. cap. 13. n. 10* Suarez in ſimili *de cenſuris. diſp. 1*[...]*4 n. 13. ad finem*, & alii contra Marulum *de irregularitate, li*[...]*ap 25. n. 1e. verſ. clandeſtinum matrimonium.* Navarr. *conſil. 4.* [...]*lib. 5.* Alter. *tom. 2. diſp. 11. cap. 4. colum. 6. & 7. verſ. ſed q*[...] & Alios.

SECUNDA PROPOSIT

7 Suſpenſio quam incurrit parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque parochi licentia, ſuſpendit ab officio, & beneficio.

7 Suſpenſio quam incurrit parochus, vel alius[...]rdos, aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque [...]chi licentia, totalis videtur; conſequenter ſuſpendit ab offi[...]& beneficio. Ratio eſt, quia Concilium abſolutè loquitur, [...]nſio autem abſolutè lata, & abſolutè, & generaliter inte[...]nda eſt, conſequenter eſt totalis, & ſuſpendit ab officio ordi[...] & juriſdictionis, & beneficio, ut docui *de cenſuris in gener*[...]*p. 3. q. 6. punct.* 2. ubi etiam explicavi quem effectum pariat [...]ſio ab officio, & beneficio, & præter DD. ibi citatos videri[...]eſt Sanchez *lib. 3. diſp. 35.* ubi loquitur de ſuſpenſione ferenda[...]tra ſacerdotem, qui matrimonio clandeſtino interfuit.

Probabile tamen etiam eſt opinio Suarez *diſp. 31. ſect* [...]*n.* 18. Filiuc. *tract.* 27. *num.* 101 aſſerentium iſtam ſuſpenſione[...]uſpendere ſolùm ab officio ſacerdotali, quia ex conſueta cano[...]n praxi pœna determinatur juxta ſubjectam materiam, ut [...]b quis puniatur, in quo deliquit; ſed hic deliquit in officio ſac[...]otali; ergo punitur in officio ſacerdotali, ergo ſuſpenditur ab [...]ficio ſacerdotali.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ad quem pertineat.

8 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis pertinet ad Epiſcopum, ſeu ordinarium ejus loci, cujus parochus matrimonio aſſiſtere vel benedictionem conferre debebat, ſic enim in Concilio decernitur, ibi

ibi: *quandiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.*

Hinc ſequitur primò, ſacerdotem, aut religioſum, qui in aliena diœceſi aſſiſtit matrimonio abſque debita licentia, non poſſe abſolvi à ſuo Epiſcopo, ſed ab Epiſcopo illius diœceſis, cujus eſt parochus ad quem pertinebat aſſiſtere, & benedicere.

Secundò Vicarium generalem poſſe ab hac cenſura abſolvere, & abſolvendi facultatem concedere, quia eſt ordinarius illius loci ex Gloſſa *in cap. ordinarii, de offic. ordin. in 6* & aliis communiter. Idem dic de Vicario Capituli, Sede vacante, ut alibi ſæpius docui. Ita Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 54. n. 4.* Alter. *tom. 2. diſp. 12. cap. 3. ad finem.* Barboſa *loco cit.* & alii.

Occaſione eorum, quæ hactenus explicavi de ſuſpenſione, quæ contrahitur aſſiſtendo matrimonio, vel benedicendo, duplex difficultas incidenter explicanda occurrit.

9 Clericus ſæcularis vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino non incurrit ſuſpenſionē latæ ſententiæ.

9 Prima difficultas eſt, utrum clericus ſæcularis, vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino incurrat ſuſpenſionem.

Reſpondeo non incurrere ſuſpenſionem latæ ſententiæ, quia Concilium loquitur de matrimonio, quod in facie Eccleſiæ fit, incurrit tamen ſuſpenſionem ferendæ ſententiæ *cap. cum inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* ubi fertur ſuſpenſio ab officio per triennium contra parochum contemnentem prohibere matrimonia clandeſtina, & contra clericos etiam regulares præſumentes, illis intereſſe; de qua re extat prohibitio in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. c. 1.* ſed abſque ſuſpenſione. Quando autem matrimonium centeatur clandeſtinum, patet ex dictis *de matrim.* & videri poteſt Majolus *lib. 3. de irregularitate, c. 25.* Alterius *tom. 2. diſp. 11. cap. 5.* Bernard. Diaz *in pract. canonic. cap. 73.* ubi de hac re fusè diſputant; ego vero hæc prætermitto, ut digreſſiones, quæ tractatibus obſcuritatem, & confuſionem pariunt, evitem.

10 Sacerdos benedicens ſecundas nuptias, nullam incurrit cenſurā.

10 Secunda difficultas eſt, utrùm ſacerdos benedicens ſecundas nuptias incurrat aliquam cenſuram.

Reſpondeo negativè, ex hoc capite præcisè, quòd benedicit ſecundas nuptias. Ratio eſt quia licet vetitum ſit ſponſos aliàs benedictos benedicere, cum benedictio ſequatur perſonam; nihilominus lata non eſt cenſura ipſo facto contra benedicentem: neque obſtat *cap. capellanum de ſecundis nuptiis*, quia, vel continet diſputationem in caſu particulari, ut ait Alterius *diſp. 11. c. 4. col. 4.* vel continet cenſuram tantummodo ferendam, ut communiter explicant Doctores: Gloſſa *ibid.* Bernard. Diaz. *in pract. c. 74.* Henriquez *lib. 13. cap. 39. n. 3.* Covarr. *4. decret. 2. part. cap. 8. §. 12. n. 2.* Sanchez *li. 7. de matrim. diſp. 82. n. 57.* plura hic diſputare poſſem de prohibitione benedicendi ſecundas nuptias, aut de obligatione ſponſorum ſuſcipiendi benedictiones, ſed de hac re ſufficit egiſſe in *tract. de matrim. quæſt. 4. punct. 6. n. 1. & ſeqq.* & videri poteſt Sanchez *lib. 7. diſp. 85.* Diaz Covarr. & Alterius *locis cit.*

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra recipientem oblationes ab uſurario, aut illum ſepelientem, & contra accipientem eleemoſynas à violatore, ſeu raptore publico Eccleſiarum, & contra aſſiſtentem ipſius ſepulturæ.

1. *Accipiens oblationes ab uſurario manifeſto, aut illum ſepeliens, ligatur ſuſpenſione.*
2. *Quis dicatur uſurarius manifeſtus.*
3. *Quid nomine oblationum intelligatur.*
4. *Comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam non ligatur ſuſpenſione.*
5. *Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio.*
6. *A quo impendi debeat iſtius ſuſpenſionis abſolutio.*
7. *Qui accipit oblationes à raptoribus Eccleſiarum, incurrit ſuſpenſionem.*
8. *An etiam clerici, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerunt.*
9. *Excommunicatur, qui accipit bona fructus, emolumenta, & quaſcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum.*

Quatuor breviter explicabo.

Primò, utrum recipiens oblationes ab uſurariis, aut eos ſepeliens, incurrat ſuſpenſionem,

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio,

Tertiò, quis poſſit abſolutionem conferre.

Quartò loco nonnulla addam de pœnis contra recipientem eleemoſynas à raptore Eccleſiarum, aut aſſiſtentem ejus ſepulturæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Accipiens oblationes ab uſurario manifeſto, aut illum ſepeliens, ligatur ſuſpenſione.

1 Accipiens oblationes ab uſurariis manifeſtis, aut eos ſepeliens, ligatur ſuſpenſione; ſic enim habetur *cap. quia in omnibus, de uſuris*, ubi tres actiones prohibentur. *Prima* eſt admittere ad communionem altaris, *Secunda* ſepelire. *Tertia* oblationes accipere; ſed duæ tantum ultimæ ſub pœna ſuſpenſionis interdici videntur ut conſtabit ritè perpendenti textum, ibi: *conſtituimus, ut uſurarii manifeſti nec ad communionem admittantur altaris, nec Chriſtianam ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, ſed nec oblationes eorum quiſquam accipiat: qui autē acceperit, vel Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ & quæ acceperit, reddere compellatur,*

& donec ad arbitrium Epiſcopi ſatisfecerit, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus.

Ex quibus verbis colligitur hic ſermonem eſſe tantummodo de uſurario, qui nondum reliquit, nec ad meliorem rediit frugem.

2 Quis dicatur uſurarius manifeſtus.

2 Sed modo dubium eſt primò, quiſnam dicendus ſit uſurarius manifeſtus, cui oblationes & ſepultura interdicuntur.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex ſupradictis *diſp. 2. quæſt. 2. punct. 30. num. 7.* ubi explicavi excommunicationem latam contra ſepelientem manifeſtum uſurarium:

3 Quid nomine oblationum intelligatur.

Secundò dubium eſt, quid nomine *oblationum* intelligatur.

Reſpondeo, juxta dicta *de legibus, quæſt. ult. punct. ult. n. 3.* intelligi id, quod offertur Deo in recognitionem divinæ excellentiæ, quod vero traditur miniſtris Eccleſiaſticis ad ipſorum ſuſtentationem, vel ut ſtipendium, vel tanquam aliquid debitum, non venit nomine *oblationis*, hac de cauſa accipiens ab uſurario decimas, vel pecuniam, ut pro ipſo oret, non videtur reus iſtius ſuſpenſionis; quia non dicitur accipere oblationes propriè dictas. Ita Suarez *diſp. 32. ſect. 2. n. 9.* Quicquid in oppoſitum tradit Alterius *tom. 2. diſp. 12. cap. 1. col. 3.* cum Gloſſa, & aliis.

4 Comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam non ligatur hac ſuſpenſione.

4 Tertiò dubium eſt, utrum comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam, ligetur iſta ſuſpenſione.

Reſpondeo negativè, ut probavi *punct. 31. cit. n. 10.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio.

5 Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio, ut patet ex *c. quia, cit.* ibi, *ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus.*

Quid autem operetur ſuſpenſio ab officio, patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere, diſp. 3. quæſt. 6. punct. 1. n. 1.* in ultimis impreſſionibus.

TERTIA PROPOSITIO.

6 A quo impendi debeat illius ſuſpenſionis abſolutio.

6 Iſtius ſuſpenſionis abſolutio impendi debet à Papa, niſi fortè delinquens jam ſatisfecerit ad arbitrium Epiſcopi. Ratio, quia Summus Pontifex vult iſtum remanere ſuſpenſum, donec præfato modo ſatisfaciat, ut patet ex verbis in prima propoſitione allatis.

An autem accipiens oblationes ab uſurariis, teneatur in conſcientia reſtituere ante judicis ſententiam, patet ex regulis generalibus traditis *de reſtitutione*, non teneri, ſi earum dominus erat uſurarius; ſecus ſi earum dominus non erat uſurarius, aut ſi eas accepit in fraudem creditorum, Vide Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 2. n. 6. & 9.* tradita *de reſtitutione*, ne tractationes rerum confundantur.

7 Qui accipit oblationes à raptoribus Eccleſiarum, incurrit ſuſpenſionem.

7 Quæres, utrùm eadem pœna ſuſpenſionis afficiat accipientem oblationes, ſeu eleemoſynas à raptoribus Eccleſiarum.

Reſpondeo affirmativè, ſi ſpectemus diſpoſitionem juris antiqui in *cap. ſuper eo, 2. de raptorib.* ubi fertur ſuſpenſio ab ordinis executione contra clericum aſſiſtentem ſepulturæ, aut eleemoſynam accipientem à raptore, ſeu violatore publico Eccleſiarum, quoties præfatus raptor, ſeu violator reſtituere, & pœnitentiam agere noluit ante obitum. Verum hoc tempore cenſeo id uſu valde receptum non eſſe, vel ſaltem hic textus intelligendus eſt cum moderatione Extravagantis ad evitanda, ſi ſcilicet raptor, ſeu violator Eccleſiarum nominatim declaratus, & denunciatus fuit: nam poſt hujuſmodi Extravagantem non tenemur quemquam in ſacris, aut in aliis evitare niſi ſit notorius clerici percuſſor, aut niſi ſententia lata ſit contra eum, quem evitare jubemur, ut ſimiliter Suarez *diſp. 31. ſect. 2. num. 10.* contra Alterium *tom. 2. diſp. 22. cap. 2. ad finem.*

8 An etiam clerici, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerint.

8 Eadem ſuſpenſio extenditur ad clericos, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerunt, ibi: *ſeu hujuſmodi rapinæ participes inventi fuerint, ordines ſui damnum irrecuperabiliter patiantur, & Eccleſiaſtico beneficio careant.*

9 Excommunicatur, qui accipit bona, fructus, emolumenta, & quaſcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum.

9 Hæc pœna aucta fuit in Concilio Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* ubi fertur excommunicatio contra uſurpantem bona, fructus, emolumenta, & quaſcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum, & eadem excommunicatio fertur contra clericum conſentientem uſurpationi.

Additur etiam in eodem Concilio pœna ſuſpenſionis, quæ tamen ex forma loquendi comminatoria videtur, ibi, *ſuorum ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui ordinarii arbitrio ſuſpendantur*, verum de uſurpantibus bona Eccleſiarum, vel locorum piorum, fuſius, & proxiùs in præcedentibus egi.

QUÆSTIO IV.

De ſuſpenſionibus ob delicta circa beneficia, ſeu occaſione beneficiorum, aut bonorum Eccleſiaſticorum.

Prima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra eligentes Epiſcopos, aut curatores animarū, non ſervata debita forma.

Secunda contra admittentes reſignationem non ſervata forma Pii V.

Tertia contra compromiſſarium eligentem indignum in Epiſcopum, vel ad dignitatem ſuperiorem Epiſcopatu.

Quarta contra confirmantem electionem indigni ad curam animarum.

Quinta tam contra præſumentes eligere ad beneficia Eccleſiaſtica cum abuſu poteſtatis ſæcularis, quàm contra conſentientes hujuſmodi electioni.

Sexta contra Epiſcopum, qui electum ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem confirmat vel conſecrat, non præmiſſa inquiſitione, an is, qui appellationem in electione interpoſuerat apud Sedem Apoſtolicam, & poſtea renunciaverat appellationi, renunciaverit appellationi abſque pravitate.

Septima contra Epiſcopum, qui religioſum abſque licentia ſui ſuperioris promovet ad clericatum, vel majorem monaſterii in ſuo monaſterio conſtituit.

Octava contra electores Epiſcoporum, qui electionem electo non præſentant intra octo dies poſtquam eam commodè illi præſentare potuerunt.

Nona contra impugnantes electionem, poſtulationem, vel aliam proviſionem opponendo aliquid in perſonam electi, vel proviſi, ſed poſtea deficientes in probatione.

Decima, contra Epiſcopos, aliósque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, non ſervantes Extravagantem, *ſuſcepti regiminis*, quæ eſt Joannis XXII. *in tit. de ſede vacante*, circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium.

Undecima contra Epiſcopos, aliósque Prælatos privantes beneficiis eos, qui in Romana Curia commorantur.

Duodecima contra Prælatos tam ſæculares, quàm regulares procurantes clericos capi à dominis temporalibus, ut beneficia reſignent, vel, ut citati ad Sedem Apoſtolicam non accedant, & contra ipſoſmet citatos procurantes capi, ne ſtatuto tempore comparere valeant.

Decimatertia contra eum, qui Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis gravare præſumit.

Decimaquarta, contra occupantes bona Eccleſiæ Sede vacante, pertinentia ad ipſam Eccleſiam, vel ad Prælatum defunctum, vel ad ſucceſſorem.

Decimaquinta contra Prælatos, qui bona Eccleſiarum laicis ſubmittunt, & contra clericos, qui denunciant Prælatos præſumentes præfata bona laicis ſubmittere.

Decimaſexta contra Epiſcopum, vel Abbatem alienantem bona Eccleſiaſtica abſque licentia Summi Pontificis, aut non ſervata forma Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien.*

Decimaſeptima contra Epiſcopos, & alios delegatos, non conſentientes alienationi bonorum Eccleſiaſticorum per ſortem.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra eligentes Epiſcopos, aut curatores animarum, non ſervata debita forma,

1 *Quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.*
2 *Quænam forma ſervanda ſit in beneficiorum electione.*
3 *Hæc ſuſpenſio non incurritur ob præſentationem, aut nominationem indigni.*
4 *Licet eligens indignum incurrat ſuſpenſionem, tamen poſtulans non incurrit, ex vi capitis,* cùm in cunctis.
5 *Ignorantia à mortali excuſans, excuſat & ab hac cenſura.*
6 *Allegant ignorantiam, incumbit onus eam probandi.*
7 *Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici qui eligunt non ſervata forma.*
8 *Clericus eligens indignum, ſuſpenditur per triennium à beneficiis Eccleſiaſticis, & pro ea vice, à poteſtate eligendi.*
9 *Idque ipſo facto.*
10 *Ad quem ſpectet abſolutio hujus ſuſpenſionis.*

IN *cap. cùm in cunctis, de electione*, præſcribitur certa forma ſervanda in electione non ſolum Epiſcoporum, verùm etiam aliorum beneficiatiorum, curam animarum habentium, injuncta tranſgreſſoribus pœna ſuſpenſionis, circa quam quatuor explicabo.

Primò; quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quem effectum pariat.

Quartò, quis in ea diſpenſare poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis, ſeu actio in citato capite ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto prohibita, eſt eligere aliquem indignum ad Epiſcopatum, vel ad ſuperiorem dignitatem, vel etiam ad inferiora beneficia, quibus annexa eſt animarum cura, non ſervata forma in hoc textu expreſſa: ſic enim expreſſè indicat. *cap. ſtatuitur.*

2 Quænam forma ſervanda ſit in beneficiorū electione.

2 Sed modò dubium eſt, primò, quænam forma in hoc textu ſervanda præſcribatur.

Reſpondeo in electione Epiſcopi hanc formam præſcribi. *Primò*, ut nullus in Epiſcopum eligatur, qui trigeſimum annum nondum expleverit. *Secundò*, ut Epiſcopus qui eligitur, ex legitimo matrimonio natus ſit. *Tertiò*, ut vitæ honeſtate, & ſcientia polleat: nam in textu dicitur. *Nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui jam trigeſimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vita, & ſcientia commendabilis demonſtretur.*

In electione verò ad beneficium, cui annexa eſt animarum cura exemp. grat. ad Decanatum, Archidiaconatum, & aliud beneficium parochiale, requiritur, ut is, qui eligitur, inchoaverit vigeſimumquintum ætatis annum, ut præterea moribus, & ſcientiâ commendandus exiſtat, ut in ipſo textu dicitur.

Hinc ſequitur eum, qui deliquit in electione Epiſcopi, aut Curatoris animarum, affici hac ſuſpenſione, ſi deficiat in forma hic præſcripta.

Secus ſi ſervata forma hic præſcripta alio pacto delinquat in electione: poteſt enim quis aliis ratione deficere, & errare in electionibus, etiamſi omnia hic præſcripta obſervet.

3 Secundò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur ob præſentationem, aut nominationem indigni.

3 Hæc ſuſpenſio non incurritur ob præſentationem, & nominationem indigni.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de eligentibus, in pœnis autem non eſt facienda extenſio, *in l. interpretatione, ff. de pœnis, & cap. pœna, de pœnit. diſt.* 1.

Hinc ſequitur, eum, qui nominavit indignum, ſed antequam electio ſequeretur, nominationem revocaverit, non ligari hac cenſura, quia non dicitur elegiſſe indignum, cùm electio nondum ſecuta fuerit, ut ſuppono. Quid autem ſit electio, inſtitutio, poſtulatio, præſentatio, & confirmatio patet ex dictis de beneficiis.

4 Hinc patet ſolutio illius difficultatis, utrùm ſicut eligens indignum incurrit ſuſpenſionem, ita etiam incurrit poſtulans.

4 Licet eligens incurrat ſuſpenſionem tamen poſtulās non incurrit, ex vi capitis. *cùm in cunctis.*

Reſpondeo ex vi *cap. cum in cunctis*, non incurrere ſuſpenſionem, quia *in dicto cap.* ſermo eſt de eligentibus.

Dixi *ex vi cap. cùm in cunctis*, quia ſi ſpectemus *cap. diſpendiis* quod eſt *in extravaganti unica de poſtulat. prælat.* dicemus ſuſpendi per triennium à beneficiis, ſi non ſervet præſcripta in dicta Extravaganti, ubi decernitur, ut nullus ſæcularis poſtuletur ad Epiſcopatum ante vigeſimum ſeptimum annum; & præterea, ut nullus religioſus cujuſvis ordinis mendicantium ad ullam Eccleſiam inferiorem cathedrali poſtuletur extra ſuum ordinem ante vigeſimum ſeptimum annum, alioquin ſcienter poſtulantes ſuſpenduntur ipſo facto à beneficiis, quæ poſſident in illa Eccleſia, ad quam hujuſmodi poſtulationem fecerunt, & privantur ea vice poſtulandi, & eligendi facultate. Vide præfatam Extravagantem, in qua etiam adjiciuntur pœnæ contra ſic poſtulantes, qui ſuam poſtulationem in Romana curia non perſequuntur.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm ignorantia excuſet ab hac cenſura.

5 Ignorantia, à mortali excuſans, excuſat ab hac cenſura.

Reſpondeo affirmativè, ſi ignorantia ſit talis, ut à mortali excuſet. Ratio eſt, tum quia pœna ſupponit culpam: tum quia ſic colligitur ex *cap. innotuit, de elect.* ubi Innoc. III. declarat electores cujuſdam Epiſcopi illegitimè incidiſſe in iſtam ſuſpenſionem, niſi ignorantiam probaverint; cum enim teneantur ex officio inquirere de vita, & moribus, non præſumuntur ignoraſſe, niſi ignorantiam probent.

6 Allegantī ignorantiā, incūbit onus eam probandi.

6 Alleganti enim ignorantiam, in facto etiam alieno, in quo tenebatur ex officio inquirere, incumbit onus probandi ignorantiam. Ita Panorm. *cap. cùm in cunctis.*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Subjectū illius ſuſpenſionis ſunt clerici qui eligunt non ſervata forma.

7 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici, qui præfatam electionem faciunt, non ſervata forma *cap. cùm. in cunctis, citato* in textu enim dicitur, *clerici ſanè, qui contra formam iſtam quemquam elegerint. &c.*

Hinc ſequitur primò, Imperatorem, Regem, aut alios laicos eligentes indignum, non ligari vinculo iſtius cenſuræ, quia in textu ſermo eſt de clericis.

Secundò ſequitur, Cardinales non affici hac ſuſpenſione in electione Papæ, quia hic textus loquitur de clericis eligentibus Epiſcopum indignum, aut alium ad beneficium, quod curam animarum habeat annexam. Papatui autem licet annexus ſit Epiſcopatus, & cura animarum, nihilominus peculiari expoſitione indiget.

Tertiò, Epiſcopos non ſubjici huic ſuſpenſioni tum quia Epiſcopi non comprehenduntur in interdictis, aut ſuſpenſionibus generaliter latis, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſent. excommunic.* tum quia Epiſcopus eligens indignum, aut conſentiens electioni, alia pœna punitur in hoc eodem cap. videlicet poteſtate conferendi dictum officium, vel beneficium. Eadem pœna *in cap. nihil, de elect.* imponitur Epiſcopo confirmanti indignum ad regimen animarum: ergo fruſtrà dicimus puniri pœna ſuſpenſionis, cùm hoc nullo jure probetur, & aliam pœnam ob illud delictum incurrat.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Clericus eligens indignum, ſuſpenditur per triennium à beneficiis Eccleſiaſticis & pro ea vice, à poteſtate eligendi.

8 ISta ſuſpenſio ſuſpendit clericum, eligentem indignum, per triennium à beneficiis Eccleſiaſticis, & pro ea vice privat poteſtate eligendi: nam in textu dicitur, *clerici ſanè, ſi contra formam iſtam quemquam elegerint, eligendi tunc poteſtate privatos, & ab Eccleſiaſticis beneficiis triennio noverint ſe ſuſpenſos.*

9 Idque ipſo facto.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfati clerici remaneant ipſo facto privati poteſtate eligendi.

Reſpondeo affirmativè, tum quia textus utitur verbis temporis præteriti, ibi: *eligendi tunc poteſtate privatos ſe noverint*, tum quia ſic colligitur ex *cap. innotuit, de elect. in elect.*

An autem in conſcientia teneatur hanc pœnam pati ante ſententiam judicis, & utrùm electio teneat, patet ex regulis generalibus traditis *de legibus.*

Secundò

Secundò dubium eſt, utrùm clericus faciens contra hujus textus diſpoſitionem, ſuſpenſus ſimpliciter remaneat ab omnibus beneficiis, an ſolùm à beneficiis, quæ poſſidet in ea Eccleſia, contra quam deliquit, eligendo indignum.

Reſpondeo remanere ſuſpenſum tantummodò à beneficiis, quæ in ea Eccleſia poſſidet, tum quia hoc pacto punitur in eo in quo deliquit; tum quia ſic decernitur *in c. ſi compromiſſarius, de elect. in 6.* ibi: *reſtringitur dicta pœna ſolùm ad ea beneficia, quæ ſic peccans in illa obtinet Eccleſia, quã taliter eligẽdo ſpecialiter noſcitur offẽdiſſe.*

Objicies primò, lex generaliter loquens, generaliter intelligenda eſt, & ubi jus non diſtinguit, neque diſtinguere debemus ſed *textus in cunctis* generaliter loquitur, & non diſtinguit: ergo.

Reſpondeo nos non debere diſtinguere quoties nullam habemus diſtinguendi rationem, hic autem, habemus rationem diſtinguendi; tum quia injuria illata eſt ſolùm illi Eccleſiæ, tum quia *cap. ſi compromiſſarius*, ſufficientet præbet diſtinguendi rationem; cum hæc diſpoſitio in eo textu habeatur.

Objicies ſecundò, ſi ſuſpenderetur ſolùm à beneficiis, quæ in dicta Eccleſia poſſidet, ſequeretur eum, qui in dicta Eccleſia non habet beneficium, ſed alibi, aut nullibi, nullam pœnam incurrere, quod æquum non videtur.

Reſpondeo delinquentem, qui in dicta Eccleſia beneficium non habet, ſed alibi, aut nullibi, non affici hac ſuſpenſione, cum pœna proprium legis caſum non excedat, *cap. pœna, de pœnit. diſt.* 1. ſed puniendum eſſe judicis arbitrio, ut bene Alterius *tom. 2. diſp.* 12. 2. 1. *col. 4. dub.* 1. & alii.

QUARTA PROPOSITIO.

10 Ad quẽ ſpectet abſolutio hujus ſuſpenſionis.

10 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis intra triennium reſervata eſt Summo Pontifici, ſi communiorem DD. ſententiam ſequamus, de qua in præcedentibus ſæpius mentionem fecimus, ex quibus peti poſſunt ea, quæ de iſtius ſuſpenſionis abſolutione differere poſſemus. Multi tamen Doctores exiſtimant, Epiſcopum poſſe abſolvere, ſi delictum ſit occultum, juxta Trid. *ſeſſ.* 24 *c.* 6. Idem ſentiunt de confeſſariis habentibus facultatem abſolvendi à cenſuris.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra admittentes reſignationem, non ſervata forma Pii V.

1 *Quinam, & quomodo ſuſpendantur admittentes reſignationem, non ſervata forma.*
2 *Quæ forma ſervata ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorum reſignatorum remiſſivè.*
3 *Tenor Bullæ Pii V.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quinam & quomodo ſuſpendantur admittentes reſignationem, non ſervata forma.

1 EPiſcopi, & alii facultatem habentes admittendi reſignationes, ſi reſignationem admittant, contra formam præſcriptam in Bulla Pii V. quæ incipit, *Quanta Eccleſia*, edita anno 1568 Kalend. Aprilis; ſuſpenduntur à collatione, confirmatione, præſentatione, vel inſtitutione, quæ ipſis competit; quòd ſi tempore hujuſmodi ſuſpenſionis beneficia conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere præſumpſerint, excommunicationem Papæ reſervatam ipſo facto incurrunt, ut in præfata Bulla decernitur.

Imo etiam abſolutio ſuſpenſionis eſt Papæ reſervata, quia in dicta Bulla dicitur, *à beneficiorum & officiorum collatione, &c. tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere.*

Hæc eadem ſuſpenſio extenditur ad capitula, ut patet ex ipſa Bulla. Vide ſuprà dicta *diſp. 2. q. 7 punct.* 2.

2 Quæ forma ſervanda ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorũ reſignatorũ, remiſſivè.

2 Hic ſolum explicandum eſſet, quænam forma ſervanda ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorum reſignatorum, ſed quia iſtam difficultatem prolixe ſatis explicavi *in tract. de reſignat.* quem ſpero brevi editurum, propterea hic contentus ero relatione Bullæ Pii V. ne quis eam mendicare cogatur dum ipſius tenore indiguerit.

3 Tenor Bullæ Pii V.

3 *Quanta Eccleſia &c. Epiſcopi & alii facultatem habentes, eorum dumtaxat reſignationes beneficiorum recipere, & admittere poſſint, qui aut ſenio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut criminis obnoxii, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſervire, ſeu qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, denique eum, qui ex aliis caſibus acciderit, qui conſtitutione felicis recordationis Innocentii Papæ III. de dimittendis Eccleſiis Cathedralibus edita continetur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii reſidere ſecuri. Sed nec eorum ullus ſacro ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat ullo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commodè ſuſtentari. Ad has beneficiorum & officiorum permutationes admittere, quæ canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur. Caveant autem Epiſcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præſentatores & patroni tam Eccleſiaſtici, quàm laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in hujuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat. Præcipimus inſuper, & interdicimus, ut ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere, quod ſi ſecus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocumque temerè attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere. Qui verò contrà fecerint at in ea in qua deliquerint, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint eis prædictis pœnis volumus ſubjacere; & nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicationis quoad perſonas quo verò ad capitula & conventus à divinis, ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto promulgamus, quibus nullus alius, quam ipſe Romanus Pontifex, ſive abſolutionis, ſive relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire.* Vide quæ tradidi de migrationibus beneficiorum *punct.* 2. *n.* 13. *& ſeqq.* ubi de hac re ſufficienter egi.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra compromiſſarium eligentem indignum in Epiſcopum, vel ad dignitatem ſuperiorem Epiſcopatu.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopum, aut ſuperiorem dignitatem facta à compromiſſario.*
2 *Non item inferiorem dignitatem Epiſcopatu.*
3 *Utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem neceſſe ſit indignum ſcienter eligi, duplex ſententia.*
4 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt compromiſſarii eligentes indignum in Epiſcopum, aut ſuperiorem dignitatem.*
5 *Compromittentes non ligantur hac ſuſpenſione, etſi ratam habeant ejuſmodi electionem.*
6 *Effectus hujus ſuſpenſionis.*
7 *Non ſuſpendit ab omnibus beneficiis, quæ compromiſſarius ubique poſſidet.*
8 *Cui reſervata ſit ejus abſolutio.*

ISta ſuſpenſio lata eſt *in cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib. 6.* circa quam quatuor de more explicabo.
Primò, quænam ſit ejus materia.
Secundò, quod ſit ſubjectum.
Tertiò, quem effectum pariat.
Quartò, quis poſſit abſolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopũ aut ſuperiorem dignitatem facta à compromiſſario.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopum, vel ſuperiorem Epiſcopo dignitatem, facta à compromiſſario. Hæc propoſitio certa eſt apud omnes, & clarè conſtat ex c. *ſi compromiſſarius citato*; quis autem cenſeatur indignus ſuperius explicatum eſt.

2 Non item inferiorem dignitatem Epiſcopatu.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm electio indigni ad beneficium, ſeu dignitatẽ inferiorem Epiſcopatu, ſit materia iſtius cenſuræ.

Reſpondeo negativè, quia in textu dicitur, *hujuſmodi pœna in aliorum, quàm in Epiſcopum, & ſuperiorum ipſorum electionibus, cùm peccatur in ipſis, vendicat ſibi locum.*

3 Utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem neceſſe ſit indignum ſcienter eligi, duplex ſententia.

Secundò, dubium eſt, utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem opus ſit, ut electio indigni ſcienter fiat à compromiſſario, id eſt, ut compromiſſarius eligat aliquem, quem novit eſſe indignum.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt gloſſæ *verb. eligitur*, & aliorum aſſerentium ſuſpenſionem non incurri, niſi ſcienter eligatur indignus. Sicut enim Nicolaus II. *in cap. compromiſſarius, cit.* non intendit punire compromittentes, niſi ſcienter ratam habuerint electionem indigni, ita neque puniri videtur compromiſſarium pœna ſuſpenſionis, qui non eligit ſcienter indignum: hæc opinio probabilis eſt.

Secunda ſententia communior eſt, Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 3. n. 8. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 13. *c.* 2. *col.* 2. *&* 3. & aliorum aſſerentium compromittentem quidem non puniri in hoc textu, niſi ſcienter ratam habuerit electionem indigni; compromiſſarium verò puniri, etiamſi ex negligentia culpabili, & non ſcienter deliquerit. Ratio eſt, tum quia cum ad ipſum compromiſſarium pertineat inquirere de habilitate, & ſufficientia electi, ipſius culpæ imputatur, quòd indignum eligat, conſequenter pœna dignus eſt, tum quia in hoc textu nuſquam repetitur exigi, ut compromiſſarius ſcienter eligat indignum, ergo ſufficit, ut indignum eligat ex negligentia craſſa, & ſufficiente ad mortalem culpam.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Subjectum hujus ſuſpenſionis.

4 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt compromiſſarii eligentes indignum in Epiſcopum, vel ad ſuperiorem dignitatem

ſunt compromiſſarii eligentes indignum in Epiſcopum aut ſuperiorem dignitatem.

ut patet ex *cap. ſi compromiſſarius, cit.* excipiuntur tamen Epiſcopi, ſi ipſi conſtituantur compromiſſarii ad eligendum. Ratio eſt, tum quia expreſſè excipiantur in hoc textu; tum quia Epiſcopi non ligantur ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti, niſi exprimatur, *cap. quia periculoſum, de ſent. excommun. in 6.*

5 Compromittentes non ligantur hac ſuſpenſione, et ſi ratam habeant ejuſmodi electionem.

5 Major difficultas eſt utrùm ipſi compromittentes ligentur hac ſuſpenſione, ſi ratam habeant electionem indigni.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

Prima eſt gloſſ. *hic*, Alterii *tom. 2. diſp. 13. cap. 2. col. 4.* & aliorum aſſirmantium ligari. Ratio eſt quia ſuſpenſio iſtius textus eſt eadem cum illa, quæ lata fuit ab Alexandro III. in Concilio Lateranenſi, *cap. cùm in cunctis, de electione*, ſed illa lata eſt contra compromittentes, qui ſcienter approbant electionem indigni, à compromiſſario factam.

Secunda ſententia, cui magis adhæreo, eſt Suarez *diſp. 31. ſect. 3. n. 8.* & aliorum negantium compromittentes ratam habentes hujuſmodi electionem, affici pœna ſuſpenſionis. Ratio eſt, tum quia non poteſt aſſignari textus, in quo hujuſmodi pœna in compromittentes lata reperiatur, vel ſaltem dubium eſt, an pœna ſuſpenſionis edita, *in cap. ſi compromiſſarius*, extendatur ad compromittentes; in dubio autem in materia pœnali, & odioſa, ſtrictior, & benignior interpretatio facienda eſt, tum quia licet in hoc textu habeatur, compromittentes ratam habentes electionem indigni puniri; non tamen dicitur puniri pœna ſuſpenſionis; ſed pœna paulo ante in textu expreſſa, videlicet facultate eligendi pro ea vice; in textu enim habetur, *compromittentes nequaquam puniri, niſi ſic, ut præmittitur, ratam habuerint*, id eſt, non puniuntur pœna ſuſpenſionis, ſed facultate eligendi ſuperiùs expreſſa, ſi ipſi ſcienter ratam habuerint electionem indigni, tum quia iſta cenſura lata eſt in auctorem electionis indigni, ibi, *ut pœna ſuum auctorem teneat*, ſed auctor electionis eſt compromiſſarius, qui elegit, non autem is, qui ratam habet, cum ratihabitio ſit poſterior facto, perpendendus eſt diligenter textus ut illæ rationes ritè percipiantur.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Effectus hujus ſuſpenſionis.

6 SUſpenſio, quam incurrit compromiſſarius eligendo ſcienter indignum, in Epiſcopum, vel ſuperiorem Epiſcopo, ſuſpendit triennio à beneficiis, nam *in cap. ſi compromiſſarius*, dicitur, *ſed ipſe*, id eſt, compromiſſarius, *(ut pœna ſuum auctorem teneat) à beneficiis Eccleſiaſticis triennio, juxta Lateranenſe Concilium, ſuſpenditur ipſo jure.*

7 Non ſuſpendit ab omnibus beneficiis, quæ compromiſſarius ubique poſſidet.

7 An autem iſta ſuſpenſio ſuſpendat ab omnibus beneficiis, quæ compromiſſarius ubique poſſidet.

Reſpondeo negativè, quia ſuſpenſio Concilii Lateran. *cap. cùm in cunctis, de electione*, reſtringitur in hoc *cap. ſi compromiſſarius, de electione in 6.* ad beneficia, quæ delinquens poſſidet in ea Eccleſia, quam offendit, ibi; *reſtringitur etiam dicta pœna ſolùm ad ea beneficia, quæ ſic peccans in illa obtinet Eccleſia, quam taliter eligendo ſpecialiter noſcitur offendiſſe.*

QUARTA PROPOSITIO.

8 Cui reſervata ſit ſua abſolutio.

8 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Summo Pontifici, antequam triennium elabatur, elapſo verò triennio, ceſſat, hæc propoſitio ſufficienter probata, & explicata fuit in præcedentibus.

PUNCTUM IV.

De ſuſpenſione ſaltem comminatoria contra confirmantem electionem indigni ad curam animarum.

1 *Confirmans electionem indigni ad curam animarum privatur poteſtate confirmandi ſucceſſorem illius, & ſuſpendendus eſt à fructibus beneficii.*
2 *Hæc pœna non videtur jure lata, neque afficit Epiſcopos.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Confirmans electionem indigni ad curam animarum, privatur poteſtate confirmandi ſucceſſorem illius, & ſuſpendendus eſt à fructibus beneficii.

1 COnfirmans electionem indigni ad curam animarum, non ſolùm privatur poteſtate confirmandi ſucceſſorem illius cujus electionem confirmavit, verùm etiam ſuſpendendus eſt à fructibus beneficii, *cap. nihil eſt, de elect.*

2 Obſerva tamen primò, probabiliſſimum mihi videri hanc ſuſpenſionem non eſſe ipſo jure latam, quia textus utitur verbis, *careat & ſuſpendatur* quæ ſunt futuri temporis, licet oppoſitum ſentiat Gloſſa hic *verb. careat* Alterius *tom. 2. diſput. 16. cap. 2. initio.* Henriquez *lib. 13. cap. 39. num. 2.* Sayrus *lib. 4. cap. 12. n. 35.* & alii.

6 Hæc pœna non videtur jure lata neque afficit Epiſcopos.

Obſerva ſecundò, huic pœnæ non ſubjici Epiſcopos, quia de ipſis non fit mentio in hac parte. An autem Epiſcopali ligentur ſuſpenſione promovendo indignum ad ordinem, conſtat ex ſupradictis ex *cap. cùm in cunctis, de elect.*

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione, tam contra præſumentes eligere ab beneficia Eccleſiaſtica cum abuſu poteſtatis ſæcularis, quàm contra conſentientes hujuſmodi electioni

1 *Præſumens eligere aliquem ad beneficium per abuſum poteſtatis ſæcularis, ſuſpenditur ab officiis, & beneficiis, & poteſtate eligendi tunc privatur.*
2 *Quandonam electio fiat per abuſum poteſtatis ſæcularis.*
3 *Hæc ſuſpenſio non eſt ipſo jure lata.*
4 *Eligens per metum cum abuſu poteſtatis ſæcularis non ſuſpenditur.*
5 *An electio facta per metum irrita ſit, varia ſententia.*
6 *Diſpoſitio textus vetantis hujuſmodi electiones cadit in electiones ad qualibet beneficia, & in quoſlibet electores Eccleſiaſticos.*
7 *Quam pœnam incurrat, qui conſentit electioni de ſe factæ ab electoribus Eccleſiaſticis cum abuſu poteſtatis ſæcularis.*
8 *Conſentiens ejuſmodi electioni, poteſt ad canonicatum & alia quædam beneficia promoveri.*
9 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum qui ejuſmodi electioni de ſe factæ conſenſit.*

IN *cap. quiſquis de elect.* duo ſtatuuntur. *Primum*, contra eligentes cum abuſu poteſtatis ſæcularis. *Secundum*, contra acceptantes hujuſmodi electionem. De utroque hîc diſſeram. Sed priùs advertendum eſt aliud eſſe actionem fieri à ſæculari poteſtate, ſeu beneficium de manu laïcorum accipere, aliud electionem fieri à clericis per abuſum ſæcularis poteſtatis. Hîc loquar de electione facta à clericis per abuſum poteſtatis ſæcularis, juxta *cap. quiſquis ſit*, non autem de electione facta à laïcis, & acceptata ab aliquo clerico. De qua ſermo eſt *in cap. ſi quis deinceps 16. queſt. 7. & cap. quoniam, ibidem*, ubi fertur ſuſpenſio, ſeu potiùs interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ contra recipientem Epiſcopatum, vel Abbatiam de manu laïci non habentis in debitam facultatem conferendi. Hoc poſito, ſit

PRIMA PROPOSITIO.

1 PRæſumens eligere aliquem ad beneficium per abuſum poteſtatis ſæcularis, ſuſpenſione ab officiis, & beneficiis punitur, & poteſtate eligendi tunc privatur. Ita decernitur *in cap. quiſquis, de elect.* ibi: *qui verò electionem hujuſmodi, (factam ſcilicet, per ſæcularis poteſtatis abuſum) quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, ab officiis, & beneficiis penitus ſuſpendantur per triennium eligendi poteſtate tunc privati.* *1 Præſumens eligere aliquem ad beneficium per abuſum poteſtatis ſæcularis, ſuſpenditur ab officiis, & beneficiis, & poteſtate eligendi.*

Circa quem textum nonnulla explicanda occurrunt,

Primò, quid ſit eligere per abuſum poteſtatis ſæcularis.

Secundò, an iſta ſuſpenſio lata contra eligentem, per abuſum hujuſmodi poteſtatis, ſit ipſo facto impoſita.

Tertiò, utrum hac ſuſpenſione puniri debeat eligens per metum

Quartò, an hæc pœna ferri debeat contra eligentem ad quodlibet beneficium

2 Quæres igitur primò, quandonam electio fiat per abuſum poteſtatis ſæcularis. *2 Quandonam electio fiat per abuſum poteſtatis ſæcularis.*

Reſpondeo tunc fieri, quando electores Eccleſiaſtici eligunt cum interventu, ſeu aſſiſtentia, & auctoritate laïcorum. Ita communiter Doctores.

Hoc tamen limitatur, niſi laïci jus eligendi habeant ex privilegio Papæ, tunc enim nullus eſt abuſus, nec libertas Eccleſiaſtica violatur, cum laïci tunc temporis jure ſibi conceſſo utantur, *cap. Adrianus, diſt. 63.* Ita Innocentius, & Panorm. *hic*, Alter. *tom. 2. diſp. 31. ſect. 2. n. 13.* & alii communiter. Idem ſentiendum putat Innocentius, dum laïci hoc faciant ex conſuetudine.

Sed oppoſitum rectiùs ſuſtinent Abbas, & Alterius, quia laïci non poſſunt per conſuetudinem jus ſpirituale acquirere, & hujuſmodi conſuetudo eligendi reſpectu laïcorum corruptela eſt, *cap. Meſſana de elect.* Sed de hac re plura in *præcedenti diſp. 8.*

3 Quæres ſecundò, utrùm iſta ſuſpenſio lata ſit ipſo jure. *3 Hæc ſuſpenſio non eſt ipſo jure lata.*

Reſpondeo negativè, quia textus utitur verbo, *ſuſpendantur*, quod eſt futuri temporis. Ita communiter Doctores, licèt aliqui eam enumerent inter ſuſpenſiones ipſo jure latas.

Neque obſtat, quòd in textu citato eligentes dicantur privati poteſtate eligendi.

Reſpondetur enim privationem illius poteſtatis non induci, niſi poſita ſuſpenſione, eâque poſita perſeverare per triennium; nam illa dictio, *tunc*, reſpicit triennium in quo ſuſpenſio durat, & quo inflicta ipſo facto inducitur privatio poteſtatis eligendi, juxta Gloſſam hic *verbo tunc*. Alter. *loc. cit. cap. 5. ſub finem*, & alios. Suarez tamen *loc. cit. n. 12.* putat electores ipſo facto remanere privatos poteſtate eligendi quoad illum actum, ſicque ſuſpenſionem in hac parte eſſe ipſo jure latam.

4 Quæres tertiò, utrùm eligens per metum cum abuſu poteſtatis ſæcularis, hac ſuſpenſione puniatur. *4 eligens per metum cum abuſu poteſtatis ſæcularis non ſuſpenditur.*

Reſpondeo negativè, ſi per metum gravem eligat. Ratio eſt, tum quia metus gravis, regulariter loquendo, excuſat à cenſuris; tum quia in textu dicitur, *præſumpſerint hujuſmodi electionem celebrare*; quod autem eligit per metum, non dicitur præſumere; præſumptio enim connotat actum voluntatis merè liberum. Ita Panorm. hic *n. 6.* Suarez *n. 14.* Alterius *loc. cit. col. 26.* & alii contra Innocentium.

5 An

5 An electio facta per metum irrita ſit, variæ ſententiæ.

5 An autem electio facta per metum, irrita ſit, diſſenſio eſt inter DD. nam gloſſa hic *verb. libertatem*, putat irritam eſſe, quia non adſit liber conſenſus.

Innocentius *in cap. quod ſicut, de elect.* exiſtimat electionem factam per metum non eſſe irritam ipſo jure.

Panormitanus verò *in c. licèt, de elect. n.* 11. Suar. *loc. cit. n.* 14. Alter. *loc. cit. col.* 6. & alii diſtinguunt hoc pacto; vel metus incutitur ad faciendam electionem, relicta electoribus facultate eligendi, quem velint ex certo corpore, & genere perſonarum; vel metus incutitur ad eligendum certum aliquem; ſi metus incutitur ad eligendum certum aliquem, electio irrita eſt, utpote carens debita libertate; nam de ratione intrinſeca electionis eſt, ut unus è pluribus voluntariè eligatur; ſi verò metus incutiatur ad eligendum aliquem ex certo numero, vel ad non admittendum in electione abuſum poteſtatis ſæcularis, electio valida eſt, niſi aliud obſtet, quia unus voluntariè eligitur. Hæc opinio mihi probatur, eámque ſuſtinui in tractatu de electione Pontificis, ubi de hac re fuſius egi.

6 Diſpoſitio textus verſantis hujuſmodi electiones cadit in electionē ad quælibet beneficia, & in quoſlibet electores Eccleſiaſticos.

6 Quæres quartò, utrùm diſpoſitio iſtius cadat in electiones ad quælibet beneficia, & in quoſlibet electores Eccleſiaſticos.

Reſpondeo affirmativè, quia textus indiſtinctè, & generaliter loquitur, niſi fortè excipiat Epiſcopos, quos ſæpiùs in præcedentibus dictum eſt excipi à ſuſpenſionibus, & interdictis generaliter latis, *cap. quia periculoſum*, *& cap. ſi compromiſſarius, de electione in* 6. Ita Abbas *hic*, Suarez *n.* 14. Alter. *loc. cit. cap.* 5. *ſub finem*, & alii communiter, contra Hoſtienſem aſſerentem hoc locum habere ſolùm in electione ad dignitatem Epiſcopalem. Et hæc de eligentibus per abuſum ſæcularis poteſtatis. Gradum hinc faciamus ad acceptantes hujuſmodi electionem.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Quam pœnam incurrat qui conſentit electioni de ſe factæ ab electoribus Eccleſiaſticis cum abuſu poteſtatis ſæcularis.

7 Conſentiens electioni de ſe factæ ab electoribus Eccleſiaſticis cum abuſu poteſtatis ſæcularis, non gaudet illa electione; imò ineligibilis efficitur, & ad aliquam dignitatem eligi non poteſt abſque diſpenſatione, ut expreſſè habetur, *in cap. quiſquis, citato, de electione*, ubi dicitur: *quiſquis electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra canonicam libertatem, & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi dignitatem.*

Hinc aliqui Doctores colligunt conſentientem hujuſmodi electioni eſſe ipſo facto ſuſpenſum, quia privatur commodo electionis, & eligi non poteſt ad dignitatem abſque diſpenſatione, quod eſt proprium pœnæ ipſo jure latæ. Ita gloſſ. hic *verb. fiat*. Altertus *loc. cit. col.* 2. *dub.* 2. & alii.

Oppoſita tamen ſententia, quoad inegibilitatem ad alia beneficia probabilior mihi videtur, quia in textu dicitur, *ineligibilis fiat*, quod indicat actionem faciendam, & cùm verſemur in materia pœnali, benignior interpretatio facienda eſt.

8 Conſentiens hujuſmodi electioni poteſt ad canonicatum & alia quædam beneficia promoveri.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrùm conſentiens hujuſmodi electioni promoveri poſſit ad canonicatum, ad beneficium ſimplex, vel ad beneficium parochiale.

Reſpondeo affirmativè, quia in præfato textu efficitur ſolùm inhabilis ad dignitatem, præfata autem beneficia non ſunt dignitates, cùm annexam non habeant fori externi juriſdictionem. Ita Abbas *loc. cit.* Altertus *loc. cit. dub.* 4. & alii.

9 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus cum eo, qui hujuſmodi electioni de ſe factæ conſentit, diſpenſare poſſit, illúmque habilem efficere ad recipiendam dignitatem.

9 Epiſcopus non poteſt diſpenſare eũ, qui ejuſmodi electioni de ſe factæ conſenſit.

Reſpondeo negativè, quia Epiſcopus in jure communi, regulariter loquendo, diſpenſare non poteſt, niſi diſpenſandi facultas concedatur. Ita Panorm. hic *n.* 8. Alterius *loc. cit. dub.* 3. & alii, quos retuli *de diſpenſationibus*, contra gloſſam hic *verſ. fiat*.

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui electum ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem confirmat, vel conſecrat, non præmiſſa inquiſitione, annis, qui appellationem in electione interpoſuerat apud Sedem Apoſtolicam, & poſtea renunciaverat appellationi, renunciaverit appellationi abſque pravitate.

1 *Conceſſio Gregorii III. circa appellationem ad Sedem Apoſtolicam in cauſis electionum Epiſcoporum, aut ſuperiorum Epiſcopatu dignitatum.*
2 *Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
3 *Incurritur per confirmationem electionis, aut per conſecrationem electi.*
4 *Quid intelligatur nomine pravitatis, de qua hoc loco inquirere debet Epiſcopus.*
5 *Licèt omittatur ejuſmodi inquiſitio, conſecratio non eſt irrita quoad ſubſtantiam.*
6 *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
7 *Epiſcopi aſſiſtentes tali conſecrationi non incurrunt ſuſpenſionem.*
8 *Sicut neque omnes Epiſcopi omittentes prædictam inquiſitionem.*
9 *Quis ſit effectus hujus ſuſpenſionis.*
10 *Et quandonam incipiat.*
11 *Abſolutio ejus eſt reſervata Papæ.*

1 Conceſſio Gregorii III. circa appellationes ad Sedem Apoſtolicam in cauſa electionum Epiſcoporū, aut ſuperiorum Epiſcopatu dignitatum.

Gregorius III. *in cap. quamvis, de electione*, concedit, ut qui appellavit ad Sedem Apoſtolicam in cauſis electionum Epiſcoporum, aut aliorum dignitatum Epiſcopatu majorum, renunciare poſſit appellationi, antequam appellatio præſentata ſit Sedi Apoſtolicæ, modò renunciatio fiat abſque ſimonia, ſeu pravitate.

Bonifacius tamen VIII. *in cap. provida, de electione*, mandat Epiſcopo, ut inquirat, an renunciatio appellationis facta ſit ex pravitate, alioquin ſi Epiſcopus hac inquiſitione prætermiſſa confirmet, vel conſecret electum in Epiſcopum, vel in ſuperiorem dignitatem, incurrat ſuſpenſionem per annum à confirmatione, & conſecratione Epiſcoporum. Hoc poſito breviter explicabo materiam, ſubjectum, effectum, & ceſſationem iſtius ſuſpenſionis, quamquam illam ad praxim rarò cenſeo revocandam, cum electio Epiſcoporum, ut plurimum hic à Summo Pontifice.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.

2 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt temerè confirmare electores, conſecrare electos ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem, non præmiſſa inquiſitione, an is, qui in cauſa electionis appellaverat, & poſtea renunciaverat appellationi, antequam appellatio præſentata eſſet Sedi Apoſtolicæ, renunciaverit appellationi ex pravitate. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex *cap. provida*, *citato*.

Hinc ſequitur Epiſcopum, qui ſe in hujuſmodi cauſa ingerit, ſed electionem non confirmat, aut electum non conſecrat, non ligari hac cenſura, quia licèt faciat contra *cap. quamvis, de electione*, non tamen præſtat actionem ſub pœna ſuſpenſionis ipſo jure prohibitam, *in cap. provida, cit.* Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 5. *n.* 8. Alterius *col.* 2. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 8. *q.* 4. *n.* 146 contra Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio*, §. 6. 12. & Angelum *eodem verbo*.

3 Incurritur per cōfirmationem electionis, aut per conſecrationem electi.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem ſufficiat altera iſtarum actionum, videlicet confirmatio electionis, aut conſecratio electi, vel utraque ſequatur. Ratio dubitandi ad probandum utramque requiri, deſumitur ex modo loquendi Bonifacii VIII. *in dicto cap. provida*; ubi loquitur per dictionem conjunctivam, *& ibi*, *ad confirmandas electiones, & conſecrandos electos temerè procedendo.*

Reſpondendum mihi probabilius videtur, alterutram iſtarum actionum ſufficere, ſic enim colligitur ex *dicto cap. provida*, ubi contra confirmantem imponitur ſuſpenſio à confirmatione per annum, & contra conſecrantem injungitur pœna ſuſpenſionis à conſecratione per annum ut in eo, in quo peccavit, puniatur, *ut in citato cap.* habetur. Ita gloſſa hic *verſ. in quo*, Geminianus, *ibidem, n.* 6. Franciſc. *n.* 2. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 9. *ad finem*. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 2. *col. verſ. ſed quæri.*

4 Quid intelligatur nomine pravitatis de qua hoc loco inquirere debet Epiſcopus.

4 Secundò dubium eſt, quid nomine *pravitatis* intelligatur, circa quam Epiſcopus, antequam ad confirmationem electionis, aut ad conſecrationem electi procedat, inquirere debet, an ipſa intervenerit in renunciatione appellationis.

Reſpondeo cum gloſſa *cap. quamvis de electione, verb. pravitate*, intelligi pactionem ſimoniacam, ſeu dationem, vel promiſſionem illicitam, aut vim, vel metum injuſtè incuſſum. Idem innuit Suarez *n.* 8. ubi etiam, clarè ſignificat, intelligi fraudem.

5 Licèt omittatur ejuſmodi inquiſitio, conſecratio non eſt irrita quoad ſubſtantiam.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm confirmatio, aut conſecratio facta omiſſa præfata inquiſitione, valida ſit.

Reſpondeo *in cap. provida*, irritari quidem, ſed tamen conſecratio ipſa non eſt irrita quoad ſubſtantiam, ſed quoad uſum, & & executionem, ut benè gloſſa hic *in verb. firmitatis*, Sayrus *c.* 12. *n.* 10. & alii, quos alibi adduxi, & probavi.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.

6 Subjectum iſtius ſuſpenſionis videntur eſſe Epiſcopi, ad quos cognitio hujuſmodi cauſarum ſpectare ſolet, quando appellatio præſentata non fuit Sedi Apoſtolicæ, & quando appellatio revocata fuit abſque ulla pravitate. Ratio iſtius propoſitionis eſt, tum quia ſubjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt illi, ad quos pertinet cognitio ordinaria electionis ad Epiſcopatum; cognitio autem ordinaria electionis pertinet ad Epiſcopum: cùm enim electio ad Epiſcopatum ſit res graviſſima, & inter cauſas majores enumeretur, ut dicitur *in cap. quamvis, citato*, illius ordinaria cognitio pertinet ad Epiſcopum, Archiepiſcopum, & Patriarcham, qui poſt Summum Pontificem ſunt omnibus ſuperiores, licèt reſpectu Summi Pontificis ſint inferiores; tum quia iſta ſuſpenſio lata eſt in confirmantes electionem, & conſecrantes Epiſcopum electum, Epiſcopi autem ſunt qui electionem confirmant, & conſecrant Epiſcopos. Ita Suarez *loc. cit. n.* 8. Alterius *loc. cit. col.* 2.

Objicies, Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione, niſi exprimantur: hic autem non exprimuntur, cùm ſermo ſit tantummodò de judicibus.

Reſpondeo Epiſcopos ſufficienter exprimi, cùm materia, de qua agitur, ipſis tantũ conveniat, alioquin inutilis redderetur diſpoſitio.

7 Epiſcopi aſſiſtentes tali conſecrationi non incurrunt ſuſpenſionem.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Epiſcopi aſſiſtentes conſecrationi vinculo iſtius ſuſpenſionis ligentur.

Reſpondeo negativè, quia ipſi non conſecrant Epiſcopum, unus enim tantummodò conſecrat, iſta autem ſuſpenſio lata eſt in confirmantem, & conſecrantem. Ita Geminianus hic *n.* 4. Alter. *loc. cit. col.* 4. & alii.

Primò, ubinam extet iſta ſuſpenſio.
Secundo, quinam eam incurrant, ſeu quodnam ſit illius ſubjectũ.
Tertiò, quem effectum pariat.
Quartò quis ejus abſolutionem conferre poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Suſpenſio lata contra conferentem ordines aut primam tonſuram ſimoniacè.

1 JUre novo in Bulla Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & ſalutare*, lata eſt ſuſpenſio contra conferentes ſimoniacè ordinem, vel primam tonſuram & quamvis hæc Bulla revocata ſit in alia Bulla Clement. VIII ann. 1595. pridie Kalẽdas Martii, & ad terminos juris communis redacta, quoad alia, quæ in ipſa Bulla continetur, quoad collationem tamen, aut ſuſceptionem ordinum ſimoniacam, non fuit immutata, ibi: *præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas pœnas volumus in ſuo robore permanere.* Præter ſuſpẽſionem imponitur etiam in eadem Bulla interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ contra conferentes ordines, vel primã tonſurã ſimoniacè.

Ampliatur iſta propoſitio, ſive hoc vitium ſit publicum, ſive occultum, quia extravagans abſolutè loquitur.

Dixi, *jure novo*, nam in dubium vertitur, an jure antiquo lata eſſet ſuſpenſio; probabile tamen eſt, etiam jure antiquo impoſitam fuiſſe ſuſpenſionem contra ſimoniacos, tam occultos, quam publicos in collatione ordinum, ut colligitur ex *cap.* 45. quod eſt penultimum *de ſimonia*, ubi tam collator, quàm præſentator ad ordinem exigunt promiſſionem ab ordinando, quo promittit ſe non petiturum ab illo proviſionem, ſuſpenditur per triennium, collator quidem ſuſpenditur per triennium à collatione, præſentator ſuſpenditur ab ordine ſic ſuſcepto donec diſpenſetur. Ita Innocentius, Panormit. Felinus, Navarrus, & alii apud Suarez *de ſimonia, lib* 4 c. 56. n. 13. *& de cenſuris, diſp* 31. *ſect.* 4 n. 14. Avila 3. *part diſp.* 5. *dub.* 2. *concl.* 4. Henriq. *lib.* 13. *c.* 37. Filliucius *tr.* 17. *c.* 7. n. 118. Leſſius tamen *lib.* 2. *c.* 35. *dub* 24. n. 134. & alii exiſtimant diſpoſitionem illius textus eſſe ſpecialem, & procedere ſolum in caſu ibi expreſſo; nam pœnæ non ſunt interpretatione extendendæ, ſed reſtringendæ, & mitigandæ. Vide ſupradicta *quaſt.* 1. *punct.* 5. *n.* 7.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Subjectum hujus ſuſpenſionis, ſunt Epiſcopi, aliique ordinum, vel tonſuræ collatores.

2 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt Epiſcopi, aliique ordinum vel tonſuræ collatores, qui ſimoniacè ordines, vel tonſuram contulerunt, Hæc propoſitio patet tum ex *c. penult. de ſimonia*, ubi ſermo eſt generaliter de collatoribus, tum ex Bulla Sixti V. ibi: *Cæterùm ſi quis Antiſtes vel Abbas ſervatis quidem cunctis præmiſſis & cæteris omnibus, quæ in ipſius tonſura, & ordinum collatione obſervari debent, perſonas habiles, & idoneas ſed tamẽ recepta ab iis, quibus tonſuram, aut ordines conferet, pecunia, pretio, vel præmiis, ſimoniacè in futurum inſignive rit, vel promoverit, volumus, ut præter alias cenſuras, & pœnas contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos à ſacris canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis aliàs inflictas, & irrogatas, quibus nequaquam derogare intendimus etiam omnia & ſingula ſupradicta in ſic promoventibus, & promotis locum habeant,* &c. An autem ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, requiratur ſimonia ex utraque parte completa, patet ex dictis *diſp.* 2. *quaſt.* 3. *punct.* 24. ubi affirmativam ſententiam ſuſtinui.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Quinam ſit effectus ſuſpenſionis, latæ à Pio V. contra conferentes ordines, vel tonſuram ſimoniacè.

3 SUſpenſio lata in conſtitutione Sixti V. contra conferentes ordinem, vel tonſuram ſimoniacè, ſuſpendit à collatione ordinum & primæ tonſuræ, & à Pontificalibus, necnon interdicit ab ingreſſu Eccleſiæ, ut patet ex verbis præcitatæ conſtitutionis, ibi, *à collatione quorumcumque ordinum, atque adeo ipſius primæ tonſuræ & ab executione omnium munerum Pontificalium eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſia interdictus exiſtat.*

Hinc ſequitur collatorem ordinum per ſimoniam non poſſe ſacramentum confirmationis, aut ordines conferre; conſecrare calices, Eccleſias, altaria, Abbates, Virgines: veſtes ſacras, & alias ſolemnes, & Pontificales benedictiones facere quia hæc ad Pontificale munus pertinent, *gloſſa ultima in c. tranſmiſſum, de elect. & c.* 1. *diſt.* 55.

4 Hujuſmodi conferens poteſt juriſdictionis actus exercere.

4 Poteſt tamen juriſdictionis actus exercere, quia exercitium juriſdictionis non venit nomine Pontificalium. Ita Suarez *lib.* 4. *de ſimonia, c.* 56. *n.* 18. Leſſius *loco cit* n. 134. & alii communiter.

4 Rogabis quam pœnam incurrat ſimoniacus collator ordinum, vel primæ tonſuræ, ſi præfatam ſuſpenſionem, & interdictum non obſervet.

5 Quã pœnam incurrat ſimoniacus collator ordinum & primæ tonſuræ, ſi prædictam ſuſpenſionem, & interdictum non ſervet.

Reſpondeo incurrere ſuſpenſionẽ à regimine, & adminiſtratione Eccleſiæ, & perceptione fructuum, ibi, *quod ſi ſpreta hujuſmodi ſuſpenſione, & interdicto in præmiſſis ſe temerè ingeſſerit, etiam à regimine & adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterii, & à perceptione fructuum menſæ ejuſdem, ac quorumcumque beneficiorum per eum titulum, vel commendam, ſeu aliàs obtentorum, ſuſpenſionem eo ipſo incurrat, ejuſque interdicti, aut ſuſpenſionis relaxationem, aut pœnarum remiſſionem ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente nequeant obtinere.*

An autem violans ſuſpenſionem, vel interdictum per exercitium ordinis ſacri, incurrat irregularitatem, patet ex regulis generalibus, traditis *de irregularitate*, incurrere.

QUARTA PROPOSITIO.

6 Abſolutio prædictarum pœnarum obtinenda eſt à Summo Pontifice.

9 ABſolutio, & remiſſio prædictarum pœnarum obtinenda eſt à Summo Pontifice. Ratio eſt, quia Summus Pontifex in præcitata Bulla revocat in hac parte omnes facultates, & privilegia, etiam ſub nomine Jubilæi, vel Cruciatæ conceſſa, mandatque abſolutionẽ non ab alio, quã à Sede Apoſtolica obtineri, ut patet ex verbis ipſius Bullæ relatis *in tertia propoſitione, verſic. Rogabis.*

7 Non ab Epiſcopo

7 Ex quo ſequitur Epiſcopum non poſſe abſolutionem impendere. Idem ſentiendum putant multi Doctores, etiamſi delictum ſit occultum, nam privilegium Epiſcopus conceſſum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 6. illis non ſuffragatur in hoc caſu, ut ex Bulla Sixti V. obſervant Leſſius *loco cit* & Sayrus *l.* 4. *c.* 17. *ad finẽ* Contrarium docent Suar. Henriq. & alii, quos retuli § *præcedenti num.* 11. Vide quæ ibi tradidi n. 11. in confeſſo tamen eſt apud omnes Doctores, ſuſpenſionem *c. penultimi, de ſimonia*, auferri poſſe ab Epiſcopo Imò lapſo triennio opus non eſt abſolutione, quia ſuſpenſio lata ad tempus, eo lapſo ceſſat abſque alia abſolutione, ut in præcedentibus ſæpius dixi; quamquam Alterius *tom.* 2. *diſp.* 1. *c.* 4. *col.* 3. cum pluribus aliis Doctoribus, quos ipſe adducit, exiſtimans illam ſuſpenſionem *c. penultimi de ſimonia*, perpetuam eſſe.

PUNCTUM XII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum exercentem Pontificalia in aliena diœceſi abſque expreſſa licentia Ordinarii loci.

1. *Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in non ſubditum, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium.*
2. *Quid intelligatur nomine Pontificalium.*
3. *An hujuſmodi Epiſcopus ſuſpenſus poſſit tonſuram conferre remiſſivè.*
4. *Ordinarii nomine, quid intelligatur.*
5. *Vicarius generalis non poteſt licentiam concedere hujuſmodi Pontificalia exercendi.*
6. *Epiſcopus non poteſt in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas ſubditas huic Epiſcopo.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in non ſubditum, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium.

1 EPiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi abſque licentia ordinarii loci, aut in perſonas eidem ordinario non ſubjectas, ſuſpenditur ipſo jure ab exercitio Pontificalium ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *c.* 5. ubi dicitur, *nulli Epiſcopo liceat cujuſvis privilegii prætextu Pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem ordinario ſubjectas tantùm; ſi ſecus factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.*

Hæc referri poſſet *cap. Epiſcopus* 7. *quaſt.* 1. ubi Epiſcopus præſumens in aliena diœceſi ordinare clericos, aut altaria conſecrare, præcipitur abſtinere à celebratione per annum, quo in loco nonnulli DD. putant iſtam eſſe ſuſpenſionem.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur; tum quia textus non utitur verbis ſufficienter indicantibus ſuſpenſionem propriè acceptam, tum quia utitur verbo *ceſſabit*, quod eſt futuri temporis, & potius indicat ſuſpenſionem ferendam, quã ipſo jure latam.

Dixi, *abſque licentia expreſſa*, quia ſi adſit expreſſa Epiſcopi loci licentia, ordines in ejus diœceſi conferri poſſunt ſubditis Epiſcopi concedentis licentiam, aut etiam ſubditis ipſius ordinarii. Quando autem licentia cenſeatur expreſſa, dictum eſt in præcedentibus.

2 Quid intelligatur nomine Pontificalium.

2 Rogabis primò, quid nomine *Pontificalium* intelligatur.

Reſpondeo intelligi uſum inſignium Pontificalium, ut mitræ, baculi paſtoralis, & pallii. Propterea ſuſpenſus à Pontificalibus repellitur ab uſu auctoritativo, mitræ, baculi; & pallii id eſt, ab actibus ordinis Epiſcopalis, qui cum præfatis inſignibus regulariter loquendo, fieri conſueverunt. Addit Campanile in *diverſ. jur. canon. rubr.* 9. *c.* 3. n 3. & Barboſa *de poteſtate Epiſcopi.* 2. *part. alleg* 6. n. 9. nomine *Pontificalium* intelligi etiam dalmaticas, ſandala, muzzettam; cappam Pontificalem, & galerum ex lana, & ſerico viridi ornatum. Ego tamen cenſeo ſuſpenſum à Pontificalibus non repelli à quolibet uſu iſtarum veſtium, ſed ab uſu auctoritativo, id eſt, ab iis actibus, qui cum præfatis inſignibus fieri conſueverunt.

Hinc ſequitur primò, Epiſcopum, qui Pontificalia in aliena diœceſi habuit, non poſſe abſque diſpenſatione confirmare, ordines conferre conſecrare virgines, calices, Eccleſias, vel corporalia, quia hæc ad Pontificalia pertinent. Ita Zerola in *praxi Epiſc.* 2. *parte verb. Epiſcop. verſ.* 5. Alterius *tom.* 5. *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 6. & alii.

3 An hujuſmodi Epiſcopus ſuſpenſus poſſit tonſuram conferre remiſſivè.

3 An autem poſſit tonſuram conferre, diſſenſio eſt inter DD. de quã ſuprà *diſp.* 3. *q.* 2. *punct. ult. n.* 2. Doctores enim qui arbitrantur Epiſcopum poſſe tonſuram extra propriam diœceſim ſuis ſubditis abſque licentia ordinarii conferre, admittere etiam debent ſuſpenſum à Pontificalibus non eſſe ſuſpenſum à collatione primæ tonſuræ; ſed de hac re ſuprà *loco cit.*

Secundò ſequitur Epiſcopum ſuſpẽſum à Põtificalibus poſſe baptizare, confeſſiones audire, Miſſæ ſacrum facere, juxta morẽ aliorum ſacerdotũ inferiorum, hæc enim nõ ſunt Pontificalia. Ita DD. citati.

Tertiò

Tertiò Epiſcopum ſuſpenſum à Pontificalibus poſſe cenſuras ferre, beneficia conferre, & alios juriſdictionis actus exercere, quia hæc non ſunt Pontificalia. An autem, & quando Epiſcopus poſſit extra ſuam diœceſim cenſuras, etiam abſque licentia ordinarii loci ferre, patet ex dictis *de cenſuris in genere*, videri poteſt Gonzalez *ad reg. 8. gloſſa 62. n. 12. & ſeq.* Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. c. 127.* Suarez, Ugolinus, Avila, Coninchus, Sayrus, & alii, quos retuli *de cenſuris in genere, diſp. 1. q. 2. punct. 9. n. 3.*

4 Ordinarii nomine quid intelligatur.

4 Rogabis ſecundò, quid intelligatur nomine *ordinarii*, de cujus licentia Pontificalia in aliena diœceſi fieri poſſunt.

Reſpondeo intelligi *Primò* Epiſcopum, in cujus diœceſi conſtitutus eſt locus, in quo Pontificalia exercenda ſunt, ut per ſe patet. *Secundò* intelligitur Capitulum Sede vacante, hoc enim ſuccedit in locum Epiſcopi, exceptis quibuſdam caſibus, de quibus alibi; conſequenter Capitulum Sede vacante concedere poteſt licentiam extero Epiſcopo exercendi Pontificalia in eorum Eccleſia, & conferendi ordines tam clericis arctatis illius diœceſis, juxta Tridentinum *ſeſſ. 7. c. 10.* quàm aliis dimiſſorias habentibus à propriis Epiſcopis, ita enim nonnulli ferunt declaratum ab illuſtriſſima Cardinalium Congregatione. Vide Barboſam *de poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 6. & 7.* & alios præcitatos Doctores.

An autem Capitulum Sede vacante concedere poſſit dimiſſorias, aut literas teſtimoniales, ſuperius explicatum eſt, juxta Tridentini formam *ſeſſ. 6. c. 10.* *Tertiò* intelligitur Prælatus juriſdictionẽ Epiſcopalem habens in loco nullius diœceſis; ſic enim Gregorius XIII. declaravit. Secus ſi Prælatus exiſtat in loco intra fines alicujus diœceſis; tunc enim petenda eſt licentia ab Epiſcopo diœceſis, etiamſi alioquin Prælatus prætendat ſe exemptũ à juriſdictione illius Epiſcopi. Ratio eſt, tum, quia aliud eſt exemptum à juriſdictione, aliud eſt poteſtas circa Pontificalia; tum quia ſacram Cardinalium Congregationem ita declaraſſe nonnulli DD. ſatentur occaſione Concilii Trid. *ſeſſ. 6. c. 5. de reform.* & colligitur ex *cap. cùm nullus de temp. ordin. in 6.* Imò neque Epiſcopus habens in aliena diœceſi Eccleſiam cum juriſdictione, poteſt in ea abſque licentia ordinarii illius loci ordines conferre vel alia Pontificalia exercere, aliud enim eſt juriſdictio, aliud uſus Pontificalium.

5 Vicarius generalis non poteſt licentiam concedere hujuſmodi Pontificalia exercendi.

5 Petes, utrum Vicarius generalis poſſit hujuſmodi licentiam exercendi Pontificalia concedere.

Reſpondeo negativè, niſi ſpeciale mandatum habeat; quamvis enim Vicarius generalis nomine ordinarii veniat, nihilominus ſicut ei ſpecialiter interdicitur ne dimiſſorias concedat abſque ſpeciali mandato, ex gloſſa in *c. cùm nullus, cit. verſ. non extendat*, ita etiam eidem interdictum videtur concedere facultatem extraneo Epiſcopo exercendi Pontificalia, niſi ſpeciale mandatum habeat. Ita deciſum referunt Petrus Marzilla, & Joan. Gallemartius.

6 Epiſcopus non poteſt in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas non ſubditas huic Epiſcopo.

6 Rogabis tertiò, utrùm Epiſcopus poſſit in aliena diœceſi de licentia Epiſcopi illius loci ordinare perſonas non ſubditas illi Epiſcopo.

Reſpondeo negativè, quia in Concil. Trid *ſeſſ. 14. cap. 5* permittitur ſolùm Pontificalia exercere in aliena diœceſi de licentia ordinarii loci, & in perſonas eidem ordinario ſubjectas tantùm, ut patet ex verbis Concilii ſuperius citatis.

Hoc tamen intelligitur, niſi ordinandus dimiſſorias generales habeat recipiendi ordines à quolibet Epiſcopo, tunc enim nulli fit injuria, conſequenter neque cenſura hujus capitis incurritur.

Rogabis quartò, utrùm Epiſcopus viſitans loca nullius diœceſis & ibi exercens Pontificalia de conſenſu titularis, & tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, uti vicinior juxta formam Concilii *ſeſſ. 24. c. 9.* poſſit per illa loca contigua ſuæ diœceſis peragrando populum benedicere, & crucem deferre.

Reſpondeo poſſe, quandiu in loco illo exempto cauſa viſitationis exiſtit. Ratio eſt, tum quia Epiſcopus in actu viſitationis vices gerit Epiſcopi, & Epiſcopali poteſtate gaudet, etiam dum Eccleſiam exemptam viſitat, nam illam tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitat, juxta decretum Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.* conſequenter ibi Pontificalia exercere poteſt, tum quia ita declaravit ſacra Cardinalium Congregatio in Trid. *ſeſſ. 6. c. 5. de reformat.* teſte Petro Marzilla *ibi*, & Armandoro apud Barboſam *de poteſt. Epiſcopi, 2. par. allegat. 6. n. 13.*

Rogabis quintò, quis poſſit in hac ſuſpenſione abſolvere.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis in præcedentibus; hæc enim ſuſpenſio lata eſt abſque temporis determinatione, & ſine reſervationis mentione, conſequenter Epiſcopus facultatem habet abſolvendi.

QUÆSTIO III.

De ſuſpenſionibus, quæ incurruntur, exercendo functiones ordinum contra juris diſpoſitionem.

PRima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra clericum exercentem functiones ordinum in loco interdicto, aut facientem in præfato loco celebrari.

Secunda contra Sacerdotem, ut Epiſcopum omittentem ſine gravi cauſa Miſſam inchoatam,

Tertia contra ſacerdotem celebrantem Miſſam; & in ea non communicantem.

Quarta contra confeſſarios non ſervantes formam à Congregatione præſcriptam circa confeſſiones.

Quinta contra parochum, vel alium ſacerdotem ſæcularem, vel regularem, qui ſponſos in matrimonium conjungit, aut benedicere audet, abſque licentia parochi, ad quem hoc munus pertinet.

Sexta contra recipientem oblationes ab uſurario, aut illum ſepelientem, & contra accipientem eleemoſynam à violatore, ſeu raptore publico Eccleſiarum, & contra aſſiſtentem ipſius ſepulturæ.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione lata contra clericum exercentem functiones ordinum in loco interdicto, aut facientem in præfato loco celebrari.

1. *Celebrans aut celebrari faciens in loco interdicto, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.*
2. *Quid hic intelligatur nomine divinorum officiorum.*
3. *Utrùm celebrans in cœmeterio dum Eccleſia eſt interdicta, aut in hac, dum illud eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum, remiſſivè.*
4. *Qui celebrat aut celebrari facit in loco interdicto, non incurrit hanc pœnam, ſi locus non eſt nominatim denunciatus interdictus.*
5. *Interdictum hoc ſemper incurrit celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.*
6. *Cui reſervata ſit abſolutio hujus cenſuræ.*
7. *Qui eſt abſolutus à prædicto interdicto, non indigat nova diſpenſatione.*

DE pœnis contra violantes interdictum egi *diſp. 11. quaſt. 11. punct. 10. & de cenſuris in genere. diſp. 5. punct. 7. n. 3. & ſeqq.* hic ſolum diſſeram de pœna interdicti, quam incurrit violans interdictum celebrando, aut celebrare faciendo divina in loco interdicto. Duo breviter explicabo.

Primò, quandonam iſta cenſura incurratur.

Secundò, à quonam ejus abſolutio impendi poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CElebrans, aut celebrari faciens in loco interdicto incurrit interdictũ ab ingreſſu Eccleſiæ, ſic enim habetur *in cap. Epiſcoporum, de privilegiis in 6.* ubi hæc pœna fertur contra celebrantes, vel celebrari facientes in locis interdictis, & prætereà contra eos, qui admittunt excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam. Alii textus afferuntur ab aliquibus DD. ad probandam hanc propoſitionem, ſed non faciunt ad rem, quia loquuntur de alia materia, vel de alia pœna, ut eſt *cap. is qui de ſententia excommun.* ubi impoſita eſt irregularitas. Vide Suarez *diſp. 32. ſect. 1. n. 2. & ſeqq.* Alterium *tom. 2. diſp. 11. c. 1.* Fillius *tract. 17. c. 6. quaſ. 5.* — 1 Celebrans aut celebrari faciens in loco interdicto, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.

Ampliatur & extenditur hæc propoſitio, non ſolum contra privilegiatos, verum etiam contra alios quoſcumque, quia textus generaliter loquitur, tam de ſæcularibus, quàm de Eccleſiaſticis, ibi *ne aliqui ſæculares, aut regulares, quantumque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ privilegiis communiti, cujuſcumque ordinis, religionis ſtatus, vel conditionis exiſtant* &c. Ita Suarez, & Fill. *locis cit.* contra Avilam *part. 5. diſp. 5. dub. 4.* Emanuelem Sa *verb. ſuſpenſio, n. 18.* Henriquez & alios, aſſerentes hanc ſuſpenſionem, ſeu potius interdictum afficere ſolum privilegiatos, & exemptos.

Limitatur præfata propoſitio, niſi fiat ignoranter, nam *in c. Epiſcoporũ*, ponitur verbũ *præſumpſerint*, quod indicat ſcientiam, ſeu dolũ.

2 Sed modò dubium eſt primò; quid nomine divinorum officiorum, quæ in hoc textu fieri prohibentur in locis interdictis; & ad quæ nõ licet admittere excõmunicatos, vel interdictos, intelligatur. — 2 Quid intelligatur nomine divinorum officiorum.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de cenſuris in genere diſp. 6. punct. 4. n. 3. & ſeq.*

3 Secundò dubium eſt, utrùm celebrans, vel celebrari faciens in cœmeterio, dum Eccleſia eſt interdicta, aut in Eccleſia, dum cœmeterium eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum. — 3 Utrum celebrans in cœmeterio dum Eccleſia eſt interdicta, aut in hac dum illud eſt interdictum, incurrat iſtud interdictum, remiſſivè.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de matrimonio, q. 4. punct. ult. n. 21.*

4 Tertiò dubium eſt, utrùm celebrans, vel celebrari faciens in loco interdicto, afficiatur hac pœna, etiamſi locus non ſit declaratus, ſeu nominatim denunciatus interdictus.

Reſpondeo negativè, quia poſt Extravagantem *ad vitanda* non tenemur quemquam ex vi prohibitionis Eccleſiaſt. ea evitare, niſi præceſſerit denunciatio nominatim, excepto notorio clerici percuſſore. Ita Suarez *de cenſuris, diſp. 34. ſect. 4. n. 14.* & alii; locus autẽ cenſetur ſufficienter denunciatus quando ſuperior generaliter interdicit aliquam urbem, vel diœceſim; conſequenter tunc licitum non eſt celebrari in locis particularibus, quia ſunt pars loci nominatim interdicti. Excipi poteſt ab hac regula Eccleſia violata ſeu polluta, dum publicè conſtat pollutam eſſe, nam uſu receptum eſt, ut divina in hujuſmodi loco nõ celebrẽtur, donec benedicatur, & reconcilietur. — 4 Qui celebrat, aut celebrari facit in loco interdicto, non incurrit hanc pœnam, ſi locus non eſt nominatim denunciatus interdictus.

An

An autem admittens ad divina excommunicatum, vel interdictum non denunciatum, peccet & pœnam iſtius cap. incurrat, patet ex præfata Extravag. *vitãda*, non peccare, nec pœnã incurrere quia non tenemur hoc tempore in vi prohibitionis Eccleſiaſticæ quemquam evitare, niſi ſit denunciatus, vel notorius clerici percuſſor.

5 Interdictum hoc ſemper incurrit, celebrando aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.

5 Quartò dubium eſt, utrum ſemper iſtud interdictum incurratur celebrando, aut celebrari faciendo in loco interdicto nominatim denunciato.

Reſpondeo affirmativè, quoties divina fiunt extra caſus à jure conceſſos, & non reſervata forma à jure præſcripta; nam in *cap. Epiſcoporum, de privileg. in 6.* dicitur, *niſi quatenus eis à jure conceditur*, quæ autem forma, ſeu moderatio ſervanda ſit, dum divina officia tempore interdicti celebrantur, patet ex dictis *de cenſuris in genere, diſp. 5. punct. 4. n. 6. & ſeqq.* quæ videri poſſint, & præterea *ib.* eradita *punct. 5. n. 7. ſeqq.* ubi plura diſſerui de violantibus interdictum, cum Sayro, Henriquez, & aliis, quibus in hoc caſu in ſpecie adde Suarez *diſp. 31. ſect. 2. & ſeqq.* Alterium *tom. 2. diſp. 25. c. 2.* Filliuc. *tract. 17. c. 6. quæſ. 2. n. 98.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Cui reſervata ſit abſolutio hujus cenſuræ.

6 Abſolutio iſtius cenſuræ reſervata eſt Papæ niſi ſatisfactio à delinquente præſtetur ad arbitrium illius, cujus ſententia violata eſt ſic enim decernitur *in c. Epiſcoporum, citato*, ibi: *qui verò contra præſumpſerint præter alias pœnas à jure ſtatutas, ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter.*

7 Qui eſt abſolutus à prædicto interdicto, non indiget nova diſpenſatione.

7 Sed modò dubium eſt, utrùm is, qui præfatum interdictum contraxit, præſtita dicta ſatisfactione ſtatim remaneat abſolutus, nec nova indigeat diſpenſatione.

Reſpondeo ſtatim remanere abſolutum abſque alia abſolutione, quia ſuſpenſio lata ad certum tempus, ceſſat lapſo eo tempore, & non afficit ultra intentionem conditoris. Vide dicta *de cenſuris in genere diſp. 1. punct. ult. & ult. n. 1. & diſp. 5. punct. ult. num. 3.* cum Sayro, Avila, Coninckio, Reginaldo, Filliucio, & aliis.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra Sacerdotem, vel Epiſcopum omittentem ſine gravi cauſa Miſſam jam inchoatam.

1. *Sacerdos qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore & ſanguine Chriſti.*
2. *Cauſæ excuſantes ſacerdotem à prædicta cenſura.*
3. *Suſpenſio quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam, excludit à ſumptione corporis & ſanguinis Chriſti.*
4. *Niſi more laicorum.*
5. *Hæc cenſura eſt ſuſpenſio partialis propriè accepta.*
6. *Ejus abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo.*

Tria breviter explicabo in hoc puncto.

Primò, utrùm ſacerdos omittens Miſſam inchoatam incurrat ſuſpenſionem.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, à quo auferri poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sacerdos qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore & ſanguine Chriſti.

1 Sacerdos, qui Miſſam inchoatam ſine gravi cauſa dimittere præſumit, incurrit ſuſpenſionem à corpore, & ſanguine Chriſti. Ita DD. ſtatim citandi, contra gloſſam *hic*, & Filliuc. *tract. 17. cap. 7. n. 103* Hæc propoſitio deſumitur ex *cap. nullus Epiſcopus, de conſecrat. diſtinct. 1.* ibi, *cùm ingreſſus fuerit Epiſcopus, aut presbyter ad Miſſarum ſolemnia celebranda, niſi paſſio aliqua interceſſerit, nullo modo audeat data occaſione recedere, ut ab alio Epiſcopo, vel presbytero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur. ſi quis verò præſumpſerit præter quod poſuimus, agere, à ſacro corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſuſpenſus.*

Hæc propoſitio non improbabiliter limitanda videtur, primò, modò, is, qui Miſſam inceptam dimittit, ad hunc finem dimittat, ut ab alio perficiatur; nam in textu dicitur, *ut ab alio Epiſcopo, vel presbytero Miſſarum ſolemnia ſuppleantur*. ideo qui abſque hac intentione dimittit, non videtur reus iſtius ſuſpenſionis.

Hanc tamen limitationem non videtur admittere Navarr. *de orat. miſcell. 52.* Maiolus *lib. 3. cap. 13.* Sayrus *de cenſuris l. 4. c. 16. n. 1.* Alter. *tom. 2. diſp. 13. cap. 13.* qui hujus cenſuræ meminerunt, ſed abſolutè loquuntur. Imò Alterius, & alii putant iſtam ſuſpenſionem ſemper incurri, dum poſt conſecrationem Miſſa incompleta ex quavis cauſa relinquitur & ſacerdos poſſet illam perficere.

Secundò intelligitur, niſi dimittat ob aliquam paſſionem, ut quia morbo corripitur, aut metum mortis patitur, ſi Miſſæ ſacrum perficiat; aut quia audit adeſſe hoſtes, qui eum quærunt ad necem, aut quia in carcerem trahitur & ſimilia; nam in textu expreſsè additur hæc limitatio, *niſi paſſio aliqua intervenerit*, & in *c. nihil. 7. q. 1.* ex Concilio Tolet. VII. *c. 2.* dicitur, *nullus abſque prætextu patentis moleſtiæ miniſter, vel ſacerdos, cùm cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere.*

2 Cauſæ excuſantes ſacerdotem à prædicta cenſura.

2 Sed modò dubium eſt, utrùm hac cenſura ligetur qui Miſſæ ſacrum incompletum relinquit alia de cauſa quam ob infirmitatem, ut quia ſupervenit excommunicatus denunciatus, qui non vitari, aut quia advertit ſe lethalis culpæ reum eſſe, aut vinculo cenſuræ obſtrictum, aut non jejunum, aut Eccleſiam pollutam, vel interdictum eſſe.

Reſpondendum mihi videtur non ligari, quoties cauſa talis eſt, ut ſacerdos bona fide ſibi perſuadeat neceſſarium eſſe Miſſam inchoatam dimittere. Ratio eſt, tam quia tunc dicitur intervenire aliqua paſſio, videlicet, ſynderiſis, & ſtimulus conſcientiæ, qui viris timentibus Deum magnam vim inferre ſolet, tum quia ſuſpenſio lata eſt contra præſumentes, præſumptio autem ſupponit dolum: quem in hoc caſu ſupponimus non adeſſe, cum ſacerdos bona fide Miſſam dimittat.

An autem, & quando ſacerdos poſſit omittere ſacrum, adveniente excommunicato vitando, aut dum Eccleſia polluitur, vel interdicitur, aut dum ſacerdos animadvertit ſe excommunicatum, aut lethali culpa infectum, conſtat ex dictis *de cenſuris in genere, diſp. 2. q. 2. punct. 3. § n. 21. & ſeqq & de ſacramentis, diſp. 4. q. 6. punct. 2.* ſicut etiam ex dictis *in eodem tractatu, de ſacramentis* conſtat utrùm ſacerdos poſſit Miſſam inchoatam interrumpere, ut baptizet infantem morientem, vel poſſit Miſſam inceptam iterum à capite inchoare, dum vir magnæ auctoritatis ad Miſſam accedit, vel dum ſupervenit cœtus peregrinorum qui Miſſa carerent. Vide Navar. *de orat. c. 16. n. 55.* Maiol. *loc. cit.* Alter. *loc. cit. col. 4.* & quæ ego tradidi *de ſacramentis*, ubi hæc explicavi ex profeſſo.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Suſpenſio quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam excludit à ſumptione corporis & ſanguinis Chriſti.

3 Suſpenſio, quam incurrit ſacerdos omittens Miſſam inchoatam, excludit à ſumptione corporis, & ſanguinis Chriſti, in textu enim dicitur, *à ſacro corpore & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſuſpenſus*, & ratio iſtius ſuſpenſionis eſt, quia par eſt, ut quis in eo puniatur, in quo deliquit.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm ſacerdoti, qui hanc ſuſpenſionem contraxit, licitum ſit Euchariſtiam ſumere more laicorum.

4 Niſi more laicorum.

Reſpondeo affirmativè, modò rite diſpoſitus ſit. Ratio eſt, tum quia ſuſpenſio fertur in clericos: conſequenter eos repellit à functionibus clericorum, ſuſceptio autem Euchariſtiæ more laicorum non eſt functio propria clericorum, ſed communis clericis, & laicis, tum quia in textu dicitur, *ſacro corpore & ſanguine*, ſoli autem ſacerdotes ſumunt corpus & ſanguinem; tum quia ſacerdos punitur in celebratione Miſſæ: ergo non privatur ſacramento Euchariſtiæ more laicorum.

5 Hæc cenſura eſt ſuſpenſio partialis propriè accepta.

5 Hinc ſolvi poteſt illa quæſtio: utrùm hæc cenſura ſit excommunicatio, an potiùs ſuſpenſio.

Archidiaconus *in cap. nihil, quæſt. 1.* putat iſtam eſſe excommunicationem minorem, quia *in c. nihil, citato*, dicitur, *nullus abſque prætextu patentis moleſtiæ miniſter, vel Sacerdos, cùm cœperit imperfecta officia, præſumat omnino relinquere ſi quis hoc temerè præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit*, ſed hæc excommunicatio non eſt excommunicatio major: ergo eſt minor, quæ privat receptione ſacramentorum.

Maiolus *lib. 2. c. 16. in fine.* Alter. *loc. cit. col. 2. & 3.* putant iſtam eſſe excommunicationem majorem, quia ſeparatio à corpore Chriſti, vel à dominico Altari, ſæpe vocatur anathema, *cap. Engeltrudam. 3. q. 4. & c. nemo per ignorantiam, de conſecrat. diſt. 2.*

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Nav. *in miſcellan. de orat. miſcell. 52.* Filliuc. *n. 104.* Speculatore, & aliis hanc eſſe ſuſpenſionem partialem propriè acceptam: quia impedit executionem ordinis ſacerdotalis circa ſumptionem corporis, & ſanguinis Chriſti; proprium autem ſuſpenſionis eſt impedire exercitium ordinis, vel juriſdictionis.

Ad rationem Archidiaconi reſpondeo in eo textu ſermonem eſſe de excommunicatione comminatoria. Ad rationem Maioli, & Alterii reſpondeo nomen *anathema* per antonomaſiam accipi pro excommunicatione, poſſe tamen aliquando accipi pro ſuſpenſione, quia *anathema* latinè vertitur, *ſurſum poſitio*, ſeu *ſuſpenſio*, ut explicavi *de cenſuris in genere, in principio*.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Ejus abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo.

6 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis impendi poteſt ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia in jure nulla fit mentio reſervationis; à cenſura autem non reſervata poteſt Epiſcopus abſolvere, etiamſi delictum ſit publicum, *c. nuper, de ſent. excommun.* An autem confeſſarius approbatus ad excipiendas confeſſiones abſolvere poſſit, patet ex ſupradictis.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra ſacerdotem celebrantem Miſſam, & in ea non communicantem.

1. *Sacerdos, qui Miſſam celebrat & in ea non communicat, ſuſpenſionem incurrit.*
2. *Secus, ſi ſaltem in una ſpecie communicet.*

3 Aut

3 *Aut non ſumat omnes ſanguinis*[at].
4 *Sacerdos qui tempore ordinationis eum Epiſcopo, non ligatur hac cenſura, licet non ſ Euchariſtiam in ea Miſſa.*
5 *Suſpenſio quam incurrit ſacerd am, & non communicans, excludit per annum à atione Euchariſtia.*
6 *Poteſt tamen communicare mor m.*
7 *Ad quem pertineat, abſolutio ſpenſionis.*
8 *An Parochus, vel alius con abſolvere poſſit à ſuſpenſione lata ad tempus,*

TRia breviter explicabo.

Primo, utrum ſacerdos mmunicans in Miſſa ſuſpenſionem incurrat.

Secundò, quem effectum pa ſuſpenſio.

Tertio, quis poſſit abſolutio ferre.

PRIMA POSITIO.

1 Sacerdos qui Miſſam celebrat, & in ea non communicat, ſuſpenſionem incurrit.

1 SAcerdos, qui miſſam cele & in ea non communicat ſuſpenſionem incurrit Hæc tio patet ex *cap. relatum, de conſecrat. diſp. 2. ibi, quicumque ſacerdotum deinceps divino altaria ſacrificium ablaturus ac & ſe à communione ſuſpenderit, in ipſa qua ſe indecenter e gratia communioni anno uno repulſum ſe noverit.* Vide M *ierog. l. 3. c. 16* Sainar. Diaz *in pract. c. 42.* Alter. *tom. 2. diſp* ... *col. 3.* Sayr. *lib. 4. c. 16. n. 3.*

Hoc tamen intelligend, de eo, qui propria culpa non communicat; nam cenſur ... non ſolet niſi ob culpam. Quamobrem ſi hoſtia mira eripiatur, aut ab hæreticis auferatur, aut ſacerdos alia e impeditur, ne hoſtiam, vel ſanguinem ſumat, non affi ae cenſura.

Ex dictis ſequitur prim qui in die natalis duas, vel tres Miſſas celebrat, & in ulti am communicat, ligari vinculo iſtius cenſuræ, ſic enim ex habetur *in cap. relatum, cit.*

Secundo ſequitur, ſac m hoc modo ſuſpenſum ligari irregularitate, celebrando quam abſolvatur. Ratio eſt, quia hic eſt effectus conſequ lationem cenſuræ per exercitium ordinis ſacri, ut ſuo lo ui.

2 Secus, ſi ſaltem in una ſpecie communicat.

2 Sed modò dubium mò utrùm qui in una tantùm ſpecie conſecravit ex inadvert vel etiam ex malitia, & conſequenter ſumit unam tantù iem conſecratam, incurrat ſuſpenſionem.

Reſpondeo, negativ quia textus loquitur de eo, qui ſuſpendit ſe e communione quod obtulit, & ſacravit hic autem non ſuſpendit ſe à cor one illius quod ſacravit, cum hoſtiam conſecravit, & eam ſ ut ſuppono, tum quia præcipua intentio Concilii Trident *relatum, cit.* eſt, ut ſacerdos ſacrificet, & particeps ſit ſacrif ie autem eſt particeps ſacrificii, cùm ſumat ſpeciem, quam avit. Secus dicendum eſt de illo, qui conſecravit utramque ſp, ſed poſtea unam tantum ſumit; hic enim ex vi præcepta itus directè ſuſpenſus eſt à communione illius ſpeciei, quam abiliter prætermiſit. Ratio eſt, tum quia hic dicitur ſuſpen e à communione illius ſpeciei: ergo par eſt, ut noverit ſe u no repulſum ab ipſa gratia communionis, qua ſe indecente avit, ut in textu citato dicitur: tum quia hic textus præcip quotieſcumque ſacrificant corpus, & ſanguinem Jeſu Ch Domini noſtri in altari immolat, toties perceptione corpo & ſanguinis Chriſti participem ſe præbeat, ſed hic immola rpus, & ſanguinem, ut ſuppono: ergo debet utrumque ſume loquin peccat contra diſpoſitionem iſtius textus, conſequent penſioni in hoc textu impoſitæ ſubjicitur.

3 aut non ſumat omnes ſanguinis particulas.

3 Secundò d eſt, utrum hac ſuſpenſione ligetur qui aliquas ſanguinis parte s non ſumit.

Reſpondeo ative, quia in hoc textu non præcipitur ſub pœna ſuſpenſio ut ſacerdos integrè ſumat omnes partes, quas conſecravit, quin non poſſet ullas hoſtiarum particulas pro communion orum ſervare, quod eſt contra uſum & praxim Eccleſiæ: ſi tamen poteſt, ut ſacerdos negligenter ſe gerens in ſumptione guinis, vel etiam particularum hoſtiæ, graviter peccet, jux cta *de Euchariſtia*, ſicut etiam grave ſacrilegium committu t in una tantum ſpecie conſecrant, faciunt enim contra Ch inſtitutionem, & hujus ſacroſancti ſacrificii repræſentatione.

4 Sacerdos qui tempore ordinationis celebrat cū Epiſcopo non ligatur hac cenſura, licet non ſumat Euchariſtiam, in ea Miſſa.

4 Ter abium eſt, utrùm ſacerdotes qui tempore ordinationis celebrant n Epiſcopo, ligentur iſta ſuſpenſione, ſi Euchariſtiam in ea M non ſumat. Ratio dubitandi eſt, quia textus generaliter loq r, de quolibet ſacerdote, ibi: *quicumque erga ſacerdotum.* H n obſtantibus,

Reſp eo non ligari: tum quia praxis eſt in contrarium, ſaltem ci umptionem ſub utraque ſpecie: tum quia textu intelligend lt de ſacerdote principali; qui in hac re eſt Epiſcopus, eum, reliqui ſacerdotes, quaſi per modum unius concurrunt, k admittas ſingulos eſſe cauſas totales, non partiales, ut plur Philoſophi concedunt.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Suſpenſio quā incurrit ſacerdos celebrans, & non communicans, excludit per annum à participatione Euchariſtiæ.

5 SUſpenſio, quam incurrit ſacerdos celebrans, ſed non communicans, excludit per annum à participatione corporis, & ſanguinis, hoc enim ſignificant illa verba textus, *ab ipſa, qua ſe indecenter privavit gratia cōmunionis, anno uno repulsū ſe noverit.*

Quomodo autem annus computandus ſit, ſæpiùs in præcedentibus dictum fuit.

6 Poteſt tamen cōmunicare modo laicorum.

6 Sed modò dubium eſt, utrùm ſacerdos, qui præfatam ſuſpenſionem contraxit, poſſit intra illum annum, in quo ſuſpenſus eſt à corpore, & ſanguine, communicare more laicorum.

Reſpondeo poſſe: tum quia ſacerdos in præfato textu punitur in eo, in quo peccavit, ibi: *ab ipſa, qua ſe indecenter privavit gratia communionis, anno uno repulſum ſe noverit.* Sed peccavit in celebratione: ergo punitur in celebratione; ergo non repellitur à communione more laicorum: tum quia ſuſpenſio eſt pœna clericorum propria: ergo inducere debet effectus clericorum proprios; communicare autem more laicorum commune eſt laicis. Ita Alter, *tom. 2. diſp. 11. cap. 3. ad finem.*

TERTIA PROPOSITIO.

7 Ad quem pertineat abſolutio hujus ſuſpenſionis.

7 IStius ſuſpenſionis abſolutio pertinet ad Papam, ſi communiorem ſententiam ſequamur; quamquam aliquid non improbabile videbitur conferri poſſe ab Epiſcopo. Ratio eſt, quia in textu nulla fit mentio reſervationis. Ita in ſimili Hoſtienſis *in c. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* Joannes Andreas *ibid n 11.* Imò anno elapſo abſque alia abſolutione ceſſat, quia ſuſpenſio lata ad tempus, eo elapſo ceſſat, cùm non liget ultra intentionem conditoris.

8 An parochus vel alius confeſſarius abſolvere poſſit à ſuſpenſione lata ad tempus.

8 An autem proprius parochus, vel alius confeſſarius abſolvere poſſit a ſuſpenſionibus non reſervatis, diſſenſio eſt inter DD. aliqui enim negant, & excipiunt ſolùm excommunicationem, quia abſolutio excommunicationis neceſſariò præmittenda eſt ante abſolutionem peccatorum, alii verò affirmant, ob *cap. nuper, de ſent. excomm.* in quo licet ſermo ſit de excommunicatione, tamen eadem ratio videtur de ſuſpenſione non reſervata. Verùm quid mihi ſentiendum ſit, conſtat ex dictis in aliis ſuſpenſionibus, ubi docui parochum, vel aliquem confeſſarium non poſſe abſolvere à ſuſpenſione lata ad tempus. Sicut enim Epiſcopus non poteſt juxta probabilem multorum DD ſententiam ab hujuſmodi ſuſpenſione lata ad tempus abſolvere, ita neque parochus, vel alius confeſſarius.

PUNCTUM IV.

Contra confeſſarios non ſervantes formam à Congregatione Apoſtolica præſcriptam in confeſſionibus audiendis.

1 *Confeſſariis vetitum eſt ne confeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii aut vices gerentis audiant in domibus illorum, vel aliorum. Aliqui hinc excipiuntur.*
2 *Quid ſervandum ſit confeſſario, mulieris confeſſionem in ædibus excipienti.*
3 *Quid dum in Eccleſia confeſſiones audit.*
4 *Quid cùm infirmorum confeſſionem excipit.*

IN decreto Congregationis viſitationis, edito die decima Julii 1625. nonnulla præcipiuntur à Confeſſariis ſervanda ſub pœna ſuſpenſionis, ipſo facto, à confeſſionibus audiendis, & aliis pœnis arbitrio ipſius congregationis infligendis.

1 Confeſſariis vetitum eſt ne cōfeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii, aut vice gerentis audiant in domibus illorū, vel aliorū, aliqui hinc excipiuntur.

1 Primum eſt, ut confeſſiones aliquorum abſque licentia in ſcriptis illuſtriſſimi Vicarii, aut vices gerentis non audiant in domibus illorum, vel aliorum.

Excipiuntur tamen primò infirmi laborantes infirmitate, qui videlicet non poſſunt ob infirmitatem, vel ob periculum, ne infirmitas gravior efficiatur, ad Eccleſiam ſe conferre; aliàs oportebat ne infirmitas gravis eſſet, ſed hunc rigorem Congregatio poſteà moderata eſt.

Secundò excipiuntur Cardinales; Oratores Regum, & magnorum Principum, Duces, & nepotes Romani Pontificis, pro tempore exiſtentis.

Duces hoc in loco intelliguntur, illi qui de aliquo ducatu inveſtiti ſunt, *cap. 9. quis dicatur dux, in uſibus feudorum.*

Nepos vero hoc in loco non ſolùm accipitur pro filio filii, vel filiæ, aliiſque deſcendentibus, *Inſtit. de patr poteſt. § fin. & l. 3. in fin. de grad.* Verùm etiam intelliguntur filii, aliique deſcendentes ex fratre, vel ſorore, juxta vulgarem loquendi formam: & Juriſperitorum praxim. Ita Bud. *in l. Gallus, §. inſtituens, & §. idem, de lib. & poſthum.* Prateius *in ſuo lexico verb. Nepos.*

Tertiò excipi poſſunt illi, quorum confeſſiones in via, vel in agro audiuntur, quia decretum loquitur de confeſſione in ædibus, nomine autem *ædium* non intelliguntur viæ publicæ, aut ager, pratum, nemus, vinea, & ſimilia; ſed domus, & aliæ omnes ædificii ſpecies, ex Caio *in l. qui ædes, ff. de incend.*

Quarto excipiuntur confeſſarii extra Epiſcopatum Romanum exiſtentes: nam hoc decretum editum non eſt auctoritate, Papæ, ut Papæ, juriſdictionem in totum Orbem exercentis, ſed auctoritate Papæ conceſſa Congregationi viſitationis intra præſcriptos limites viſitationis ſubjectos.

2 Quid ſervandum ſit confeſſario, mulieris cōfeſſionem in ædibus excipienti.

2 Secundum, quod præcipitur, obſervandum eſt, ut confeſſarii, dum mulierum confeſſiones in ædibus excipiunt, cubiculi januam apertam, & velum levatum ſemper habeant, ita ut conſpici, non autem audiri poſſint.

3 Quid dum in Eccleſia confeſſionem audit.

3 Tertium, ut confeſſarii ſeculares, dum confeſſiones in Eccleſia audiant,

audiunt, induant ſuperpelliceum, & ſtolam; regulares verò ſtolam. In ſacriſtia tamen, ut alio decenti loco poſſunt ſacramentum abſque ſtola, & ſuperpelliceo miniſtrare. Imò Summus Pontifex Urbanus VIII. abſtulit hanc prohibitionem, ut à viris fide dignis audivi.

4 Quid eſt infirmorum confeſſiones excipi.

4 Quartò, ut confeſſarii in iis caſibus, in quibus confeſſiones infirmorum vigore facultatis audiunt, admoneant parochum, ante, vel ſaltem eadem die, qua confeſſionem audierunt, & abſolutionem contulerunt.

Si quæras, an præfata ſuſpenſio, reſervata ſit.

Reſpondetur negative, quia nulla de reſervatione mentio habetur in præfato Congregationis decreto.

Quem autem effectum pariat ſuſpenſio à confeſſionibus audiendis, & utrum ſuſpenſus hoc pacto irregularitatem incurrat confeſſiones audiendo, conſtat ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere.*

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra parochum, vel alium ſacerdotem ſecularem, vel regularem, qui ſponſos in matrimonium conjungit, vel benedicere audet abſque licentia parochi, ad quem hoc munus pertinet.

1 *Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius Parochiæ abſque licentia Parochi ſponſorum, ipſo facto ſuſpenſus eſt.*
2 *Modò uterque ſponſus ſit alterius Parochiæ.*
3 *Secus eſſet de diacono, ſubdiacono, aut alio clerico.*
4 *Parochus, vel alius dans alteri licentiam aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſos non ſibi ſubditos, non ſuſpenditur.*
5 *Aſſiſtens matrimonio cum licentia per dolum obtenta incurrit iſtam ſuſpenſionem.*
6 *Sacerdos regularis aſſiſtens matrimonio abſque Parochi licentia non incurrit excommunicationem Clementinæ 1. de privileg.*
7 *Suſpenſio quam incurrit Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque Parochi licentia, ſuſpendit ab officio, & beneficio.*
8 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ad quem pertineat.*
9 *Clericus ſecularis, vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino non incurrit ſuſpenſionem latæ ſententiæ.*
10 *Sacerdos benedicens ſecundas nuptias, nullam ut ſic incurrit cenſuram.*

IN hoc puncto tria principaliter explicabo.

Primo, an parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, ſeu benedictionem impendens ſponſis alterius parochiæ, abſque licentia proprii parochi, ſuſpenſionem incurrat.

Secundò, quem effectum pariat illa ſuſpenſio.

Tertio, à quo impendi poſſit abſolutio.

PRIMA PROPOSITIO

1 Parochus vel alius ſacerdotes aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius parochiæ abſque licentia parochi ſponſorum, ipſo facto ſuſpenſus eſt.

1 PArochus vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens ſponſos alterius parochiæ abſque licentia parochi ſponſorum, ipſo facto ſuſpenſus eſt ex decreto Concilii Tridentini *loco ſtatim citando.*

Ampliatur hæc propoſitio, etiamſi parochus, vel ſacerdos aſſiſtens, vel benedicens ſit ſecularis, aut regularis, aut etiamſi aliàs extaret conſuetudo, vel privilegium hæc faciendi; ſic enim expreſſè decernitur in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform ſub fin.* ibi, *quod ſi quis parochus, vel alius ſacerdos ſive regularis, ſive ſecularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius parochiæ ſponſos, ſine illorum parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debeat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.*

Limitatur hæc propoſitio primò, niſi fiat ex inadvertentia, vel ignorantia, licet craſſa, & ſupina. Ratio eſt, quia Concilium requirit audaciam, ibi, *auſus fuerit*; audacia autem includit dolum, & ſcientiam; aut ſaltem ingentem temeritatem, quæ cum ignorantia ſtare non poteſt. Ita Henriquez *in ſum lib. 13. c. 23. n. 3.* Sanch. & alii, quos ſæpius in præcedentibus diſputationibus retuli contra Alterium *tom. 2. diſp. 11. c. 5. col. 6. verſ hoc autem*, & alios, quos alibi adduxi, aſſerentes ignorantiam craſſam non excuſare à cenſura lata contra præſumentes, audentes, vel temerè aliquid facientes.

2 Modò uterque ſponſus ſit alterius parochiæ.

2 Secundò limitatur, modò uterque ſuſpenſus ſit alterius parochiæ; nam ſi unus ſponſus ſit ſubditus illius parochiæ, cujus parochus aſſiſtit, vel licentiam præbet aſſiſtendi, cenſeo parochum, vel ſacerdotem aſſiſtentem matrimonio, vel benedicentem, excuſari à ſuſpenſione, quia ſicut ad validitatem matrimonii ſufficit aſſiſtentia parochi viri, aut fœminæ; ita etiam ſufficit licentia parochi viri, vel fœminæ, tum quia Concilium præſcribit matrimonium contrahi coram parocho, & non diſtinguit de parocho viri, aut fœminæ: tum quia quilibet jure ordinario poteſt Sacramenta ſuis ſubditis miniſtrare, ergo etiam intereſſe poteſt Sacramento matrimonii, etiamſi forte alter ſponſus ſit alterius parochiæ; tum enim parochus non intendit [prej]udicium afferre alterius parochiæ; ſed utitur jure ſuo [in] ſubditum, quo jure uti non poteſt, niſi adſit etiam alter, cùm matrimonium ſit mutua corporis traditio inter [ſponſum] & ſponſam. Ita declaravit ſacra Cardinalium Congreg. [apud] Rebell. *lib. 2. q. 8. & lib. 3, in declarat Cardinal ſect. 5. n. 2.* [Gutier.] *de matrim. c. 109. n.* ... quibus adhæret Riccius *in pra[x.]* [...] 244. Sanch. *lib. 3. de matrim.* *diſp. 59.* Marzilla *in declarati[one Car]dinalium.* Genedus *collectan. ad decretal. 81. n. 5.* Navarr. [...], & alii apud præfatos DD. contra Cevellum *in pract. qua[ſt.] ... q. 604. 148.* Paulum Fuſcum *de viſitatione. lib. 2. c. 4. n.* [...] *benedictionem.* Auguſtinum Barboſam *in remiſſ. ad Tridens[...] de reform. n. 64.* alios aſſerentes ſemper requiri, ut paroc[hus fœmi]næ aſſiſtat matrimonio, & benedictionem impendat, & h[oc ſic fui]t declaratum fuiſſe à ſacra Cardinalium congregatione, q[uam dec]larationem ego hactenus non vidi; conſentaneum tamen [r]ati videtur, ut potiùs parochus fœminæ, quam viri matr[imonio] aſſiſtat, & benedictionem impendat; nam pudori & hone[ſtati fœ]minarum adverſatur, ut fœminæ aliò ſe conferant ad qu[ærendum] virum.

3 Secus eſſet de diacono, ſubdiacono aut alio clerico.

3 Quæres primò, utrùm ſubdi[aconus], vel diaconus, aut alter clericus ſacerdotali ordine nond[um in]ſtructus ligetur hac cenſura, aſſiſtendo matrimonio, vel [benedic]endo.

Reſpondeo negativè: etiamſi [aſſiſt]at abſque licentia niſi fortè ſit parochus. Ratio eſt, qui[a Conc]ilium loquitur de parocho, vel ſacerdote; hunc autem [ſupp]o non eſſe ſacerdotem, vel parochum. Nomine autem *ſac[erdotis]* in materia pœnali non venit diaconus, & alii clerici, qui [ad pre]ſbyteratus ordinem nondum promoti ſunt. Ita Alter. *tom. 2. [diſp.] 1. c. 5. col. 8 quæſito 1. ad finem, & quæſito 2.* Sanch. *de matrim. diſp. 46. n* & alii.

4 Parochus, vel alius dans alteri licentiā aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſos non ſibi ſubditos non ſuſpenditur.

4 Quæres ſecundò utrum parochus [vel al]ius dans licentiam alteri aſſiſtendi, vel benedicendi ſponſ[os non] ſibi ſubditos, hac ſuſpenſione ligetur.

Reſpondeo negativè, quia in Co[ncilio ſ]ermo eſt de aſſiſtentibus, & benedicentibus, non autem [de] dantibus: vel conſulentibus; cenſura autem lata contra [...]rea non afficit mandantes, vel conſulentes, ut alibi ſæpiu[s], idemque in ſpecie tradit Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp.* [...]cius *loc. cit.*

5 Aſſiſtens matrimonio cum licentia per dolum obtenta incurrit iſtā ſuſpenſionē.

5 Quæres tertio, utrùm aſſiſtens ma[trimon]io cum licentia per dolum obtenta, incurrat iſtam ſuſpenſ[ionem].

Reſpondeo affirmativè, ſi licentia ex[tor]ſuit per dolum; ſeu mendacem veſaniam circa cauſam fina[lem;] nam hujuſmodi licentia irrita eſt, ſacerdos autem, qui ſin[e lice]ntia valida matrimonio aſſiſtit, vel benedicit, ſuſpenſion[em inc]urrit. Vide dicta *de matrimon. in q. 2. punct. 8.* ubi plura diſſ[...]eo, qui matrimonio aſſiſtere debet, aut aſſiſtendi licentiam [conc]edere poteſt.

6 Sacerdos regularis, aſſiſtens matrimonio abſque parochi licentia non incurrit excommunicationem Clement. 1. de privileg.

6 Quæres quarto, utrum ſacerdos regu[laris aſ]ſiſtens matrimonio abſque parochi licentia non ſolùm [incurr]at ſuſpenſionem Concilii, verum etiam excommunication[em lat]a *in Clementina primæ, de privileg.* vel potius excommunica[tio ill]ius Clementinæ commutata ſit in ſuſpenſionem.

Reſpondeo probabiliter ſuſtineri poſſe in[cur]re ſolùm ſuſpenſionem, in quam illa excommunicatio com[mutat]a videtur, tum quia ſic declaravit ſacra Cardinalium Con[gregat]io; tum ne duplex pœna pro uno delicto inferatur; tum quando levior pœna fertur, in nova lege, pro eodem, quod [i]n lege veteri prohibebatur, ceſſare debet durior pœna. Ita Reb[ell.] *4. lib. declarat. ſect. 2. n. 85.* Henriquez *lib. 13. c. 38 n. 2.* Say[r. de c]enſuris, *lib. 4. cap. 13. n. 10* Suarez in ſimili *de cenſuris. diſp. 2[...]4 n. 13. ad finem*, & alii contra Maiolum *de irregularitate. li[b.] ... c]ap 25. n. 12. verſ. clandeſtinum matrimonium.* Navarr. *conſil.* [...] *tit.* 5. Alter. *tom. 2. diſp. 11. cap. 4. column. 6. & 7. verſ. ſed qu.* & Alios.

SECUNDA PROPOSIT[IO]

7 Suſpenſio quam incurrit parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque parochi licentia, ſuſpendit ab officio, & beneficio.

7 SUſpenſio quam incurrit parochus, vel aliu[s ſacer]dos, aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo abſque [paroch]i licentia, totalis videtur; conſequenter ſuſpendit ab offi[cio] & beneficio. Ratio eſt, quia Concilium abſolutè loquitur, [ſuſp]enſio autem abſolutè lata, & abſolutè, & generaliter inte[llige]nda eſt, conſequenter eſt totalis, & ſuſpendit ab officio ordi[nis] & juriſdictionis, & beneficio, ut docui *de cenſuris in gener[e di]ſp. 3. q. 6. punct. 2*, ubi etiam explicavi quem effectum pariat [ſuſp]enſio ab officio, & beneficio, & præter DD. ibi citatos vide[t]eſt Sanchez *lib. 3. diſp. 35.* ubi loquitur de ſuſpenſione ferenda [cont]ra ſacerdotem; qui matrimonio clandeſtino interfuit.

Probabile tamen etiam eſt opinio Suarez *diſp. 31. ſect. [...] n.* 58. Filiuc. *tract. 17. num. 101* aſſerentium iſtam ſuſpenſion[em ſ]uſpendere ſolùm ab officio ſacerdotali, quia ex conſueta cano[nu]m praxi pœna determinatur juxta ſubjectam materiam, ut [...] quis puniatur, in quo deliquit; ſed hic deliquit in officio ſac[erdot]alis ergo punitur in officio ſacerdotali, ergo ſuſpenditur ab [of]ficio ſacerdotali.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ad quem pertineat.

8 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis pertinet ad Epiſcopum, ſeu di[œce]ſanum ejus loci, cujus parochus matrimonio aſſiſtere vel benedictionem conferre debebat, ſic enim in Concilio decernitur, ibi

ibi: *quandiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.*

Hinc ſequitur primò, ſacerdotem, aut religioſum, qui in aliena diœceſi aſſiſtit matrimonio abſque debita licentia, non poſſe abſolvi à ſuo Epiſcopo, ſed ab Epiſcopo illius diœceſis, cujus eſt parochus ad quem pertinebat aſſiſtere, & benedicere.

Secundò Vicarium generalem poſſe ab hac cenſura abſolvere, & abſolvendi facultatem concedere, quia eſt ordinarius illius loci ex Gloſſa *in cap. ordinarii, de offic. ordin. in 6* & aliis communiter. Idem dic de Vicario Capituli, Sede vacante, ut alibi ſæpiùs docui. Ita Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 54. n. 4.* Alter. *tom. 2. diſp. 11. cap. 3. ad finem.* Barboſa *loco cit.* & alii.

Occaſione eorum, quæ hactenus explicavi de ſuſpenſione, quæ contrahitur aſſiſtendo matrimonio, vel benedicendo, duplex difficultas incidenter explicanda occurrit.

9 Clericus ſæcularis vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino non incurrit ſuſpenſionē latæ ſententiæ.

9 Prima difficultas eſt, utrum clericus ſæcularis, vel regularis aſſiſtens matrimonio clandeſtino incurrat ſuſpenſionem.

Reſpondeo non incurrere ſuſpenſionem latæ ſententiæ, quia Concilium loquitur de matrimonio, quod in facie Eccleſiæ fit, incurrit tamen ſuſpenſionem ferendæ ſententiæ *cap. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* ubi fertur ſuſpenſio ab officio per triennium contra parochum contemnentem prohibere matrimonia clandeſtina, & contra clericos etiam regulares præſumentes, illis intereſſe; de qua re extat prohibitio in Concil. Trident. *ſeſſ. 24. c. 1.* ſed abſque ſuſpenſione. Quando autem matrimonium cenſeatur clandeſtinum, patet ex dictis *de matrim.* & videri poteſt Majolus *lib. 5. de irregularitate, c. 15.* Alterius *tom. 2. diſp. 11. cap. 5.* Bernard. Diaz *in pract. canonic. cap. 73.* ubi de hac re fusè diſputant; ego vero hæc prætermitto, ut digreſſiones, quæ tractatibus obſcuritatem, & confuſionem pariunt, evitem.

10 Sacerdos benedicens ſecundas nuptias, nullam ex hoc incurrit cenſurā.

10 Secunda difficultas eſt, utrùm ſacerdos benedicens ſecundas nuptias incurrat aliquam cenſuram.

Reſpondeo negativè, ex hoc capite præcisè, quòd benedicit ſecundas nuptias. Ratio eſt quia licet vetitum ſit ſponſos aliàs benedictos benedicere, cum benedictio ſequatur perſonam, nihilominus lata non eſt cenſura ipſo facto contra benedicentem: neque obſtat *cap. capellanum de ſecundis nuptiis*, quia, vel continet diſpoſitionem in caſu particulari, ut ait Alterius *diſp. 11. c. 4. col. 4.* vel continet cenſuram tantummodo ferendam, ut communiter explicant Doctores: Gloſſa *ibid.* Bernard. Diaz. *in pract. c. 74.* Henriquez *lib. 13. cap. 39. n. 5.* Covarr. *4. decret. 2. part. cap. 8. §. 12. n. 2.* Sanchez *li. 7. de matrim. diſp. 82. n. 57.* plura hic diſputare poſſem de prohibitione benedicendi ſecundas nuptias, aut de obligatione ſponſorum ſuſcipiendi benedictiones, ſed de hæc re ſufficit egiſſe *in tract. de matrim. quæſt. 4. punct. 6. n. 1. & ſeqq.* & videri poteſt Sanchez *lib. 7. diſp. 80.* Diaz Covarr. & Alterius *locis cit.*

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra recipientem oblationes ab uſurario, aut illum ſepelientem, & contra accipientem eleemoſynas à violatore, ſeu raptore publico Eccleſiarum, & contra aſſiſtentem ipſius ſepulturæ.

1. *Accipiens oblationes ab uſurario manifeſto, aut illum ſepeliens, ligatur ſuſpenſione.*
2. *Quis dicatur uſurarius manifeſtus.*
3. *Quid nomine oblationum intelligatur.*
4. *Comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam non ligatur ſuſpenſione.*
5. *Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio.*
6. *A quo impendi debeat iſtius ſuſpenſionis abſolutio.*
7. *Qui accipit oblationes à raptoribus Eccleſiarum, incurrit ſuſpenſionem.*
8. *An etiam clerici, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerunt.*
9. *Excommunicatur, qui accipit bona, fructus, emolumenta, & quaſcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum.*

Quatuor breviter explicabo.

Primò, utrùm recipiens oblationes ab uſurariis, aut eos ſepeliens, incurrat ſuſpenſionem.

Secundo, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, quis poſſit abſolutionem conferre.

Quartò loco nonnulla addam de pœnis contra recipientem eleemoſynas à raptore Eccleſiarum, aut aſſiſtentem ejus ſepulturæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Accipiens oblationes ab uſurario manifeſto, aut illum ſepeliens, ligatur ſuſpenſione.

1 Accipiens oblationes ab uſurariis manifeſtis, aut eos ſepeliens, ligatur ſuſpenſione; ſic enim habetur *cap. quia in omnibus, de uſuris*, ubi tres actiones prohibentur. *Prima* eſt admittere ad communionem altaris, *Secunda* ſepelire. *Tertia* oblationes accipere; ſed duæ tantum ultimæ ſub pœna ſuſpenſionis interdici videntur ut conſtabit ritè perpendenti textum, ibi: *conſtituimus, ut uſurarii manifeſti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Chriſtianam ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, ſed nec oblationes eorum quiſquam accipiat: qui autē acceperit, vel Chriſtiana tradiderit ſepultura & qua acceperit, reddere compellatur, & donec ab arbitrium Epiſcopi ſatisfecerit, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus.*

Ex quibus verbis colligitur hîc ſermonem eſſe tantummodo de uſurario, qui nondum reliquit, nec ad meliorem redit frugem.

2 Sed modo dubium eſt primò, quiſnam dicendus ſit uſurarius manifeſtus, cui oblationes & ſepultura interdicuntur. — 2 Quis dicatur uſurarius manifeſtus

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex ſupradictis *diſp. 5. quæſt. 5. punct. 30. num. 7.* ubi explicavi excommunicationem latam contra ſepelientem manifeſtum uſurarium.

Secundò dubium eſt, quid nomine *oblationum* intelligatur.

3 Reſpondeo, juxta dicta *de legibus, quæſt ult punct. ult. n. 3.* intelligi id, quod offertur Deo in recognitionem divinæ excellentiæ, quod vero traditur miniſtris Eccleſiaſticis ad ipſorum ſuſtentationem, vel in ſtipendium, vel tanquam aliquid debitum, non venit nomine *oblationes*, hac de cauſa accipiens ab uſurario decimas, vel pecuniam, ut pro ipſo oret, non videtur reus iſtius ſuſpenſionis; quia non dicitur accipere oblationes propriè dictas. Ita Suarez *diſp. 31. ſect. 2. n. 9.* Quicquid in oppoſitum tradit Alterius *tom. 2. diſp. 11. cap. 1. col. 3.* cum Gloſſa, & aliis — 3 Quid nomine oblationum intelligatur.

4 Tertio dubium eſt, utrum comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam, ligetur iſta ſuſpenſione. — 4 comitans cadaver uſurarii manifeſti ad ſepulturam non ligatur hac ſuſpenſione.

Reſpondeo negativè, ut probavi *punct. 31. cit. n. 10.*

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio, ut patet ex *c. quia, cit.* ibi, *ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus.* — 5 Accipiens oblationes ab uſurario ſuſpenditur ab officio.

Quid autem operetur ſuſpenſio ab officio, patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere, diſp. 3. quæſt. 6. punct. 2. n. 1.* in ultimis impreſſionibus.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Iſtius ſuſpenſionis abſolutio impendi debet à Papa, niſi fortè delinquens jam ſatisfecerit ad arbitrium Epiſcopi. Ratio, quia Summus Pontifex vult iſtum remanere ſuſpenſum, donec præfato modo ſatisfaciat, ut patet ex verbis in prima propoſitione allatis. — 6 A quo impendi debeat illius ſuſpenſionis abſolutio.

An autem accipiens oblationes ab uſurariis, teneatur in conſcientia reſtituere ante judicis ſententiam, patet ex regulis generalibus traditis *de reſtitutione*, non teneri, ſi earum dominus erat uſurarius; ſecus ſi earum dominus non erat uſurarius, aut ſi eas accepit in fraudem creditorum. Vide Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 2. n. 6. & 9.* tradita *de reſtitutione*, ne tractationes rerum confundantur.

7 Quæres, utrùm eadem pœna ſuſpenſionis afficiat accipientem oblationes, ſeu eleemoſynas à raptoribus Eccleſiarum. — 7 Qui accipit oblationes à raptoribus Eccleſiarum, incurrit ſuſpenſionem.

Reſpondeo affirmativè, ſi ſpectemus diſpoſitionem juris antiqui *in cap. ſuper eo, 2. de raptorib.* ubi fertur ſuſpenſio ab ordinis executione contra clericum aſſiſtentem ſepulturæ, aut eleemoſynam accipientem à raptore, ſeu violatore publico Eccleſiarum, quoties præfatus raptor, ſeu violator reſtituere, & pœnitentiam agere noluit ante obitum. Verum hoc tempore cenſeo id uſu velde receptum non eſſe, vel ſaltem hic textus intelligendus eſt cum moderatione Extravagantis ad evitanda, ſi ſcilicet raptor, ſeu violator Eccleſiarum nominatim declaratus, & denunciatus fuit: nam poſt hujuſmodi Extravagantem non tenemur quemquam in ſacris, aut in aliis evitare niſi ſit notorius clerici percuſſor, aut niſi ſententia lata ſit contra eum, quem evitare jubemur, ut in ſimili Suarez *diſp. 31. ſect. 2. num. 10.* contra Alterium *tom. 2. diſp. 11. cap. 2. ad finem.*

8 Eadem ſuſpenſio extenditur ad clericos, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerunt, ibi: *ſeu hujuſmodi rapinæ participes inventi fuerunt, ordines ſui damnum irrecuperabiliter patiantur. & Eccleſiaſtico beneficio careant.* — 8 An etiam clerici, qui hujuſmodi rapinæ participes fuerint.

9 Hæc pœna aucta fuit in Concilio Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* ubi fertur excommunicatio contra uſurpantem bona, fructus, emolumenta, & quæcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum, & eadem excommunicatio fertur contra clericum conſentientem uſurpationi. — 9 Excommunicatur qui accipit bona, fructus, emolumenta, & quæcumque obventiones Eccleſiarum, aut locorum piorum,

Additur etiam in eodem Concilio pœna ſuſpenſionis, quæ tamen ex forma loquendi comminatoria videtur, ibi, *ſuorum ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui ordinarii arbitrio ſuſpendantur*, verum de uſurpantibus bona Eccleſiarū, vel locorum piorum, fuſius, & prolixius in præcedentibus egi.

QUÆSTIO IV.

De ſuſpenſionibus ob delicta circa beneficia, ſeu occaſione beneficiorum, aut bonorum Eccleſiaſticorum.

Prima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra eligentes Epiſcopos, aut curatores animarū, non ſervata debita forma.

Secunda contra admittentes reſignationem non ſervata forma Pii V.

Tertia contra compromiſſarium eligentem indignum in Epiſcopum, vel ad dignitatem ſuperiorem Epiſcopatu.

Quarta contra confirmantem electionem indigni ad curam animarum.

Quinta tam contra præſumentes eligere ad beneficia Eccleſiaſtica cum abuſu poteſtatis ſæcularis, quàm contra conſentientes hujuſmodi electioni.

Sexta contra Epiſcopum, qui electum ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem confirmat vel conſecrat, non præmiſſa inquiſitione, an is, qui appellationem in electione interpoſuerat apud Sedem Apoſtolicam, & poſtea renunciaverat appellationi, renunciaverit appellationi abſque pravitate.

Septima contra Epiſcopum, qui religioſum abſque licentia ſui ſuperioris promovet ad clericatum, vel majorem monaſterii in ſuo monaſterio conſtituit.

Octava contra electores Epiſcoporum, qui electionem electo non præſentant infra octo dies poſtquam eam commode illi præſentare potuerunt.

Nona contra impugnantes electionem, poſtulationem, vel aliam proviſionem opponendo aliquid in perſonam electi, vel proviſi, ſed poſtea deficientes in probatione.

Decima, contra Epiſcopos, alióſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, non ſervantes Extravagantem, *ſuſcepti regiminis*, quæ eſt Joannis XXII. *in tit. de ſede vacante*, circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium.

Undecima contra Epiſcopos, alióſque Prælatos privantes beneficiis eos, qui in Romana Curia commorantur.

Duodecima contra Prælatos tam ſæculares, quàm regulares procurantes clericos capi à dominis temporalibus, ut beneficia reſignent, vel, ut citati ad Sedem Apoſtolicam non accedant, & contra ipſoſmet citatos procurantes capi, ne ſtatuto tempore comparere valeant.

Decimatertia contra eum, qui Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis gravare præſumit.

Decimaquarta, contra occupantes bona Eccleſiæ Sede vacante, pertinentia ad ipſam Eccleſiam, vel ad Prælatum defunctum, vel ad ſucceſſorem.

Decimaquinta contra Prælatos, qui bona Eccleſiarum Laicis ſubmittunt, & contra clericos, qui denunciant Prælatus præſumentes præfata bona laicis ſubmittere.

Decimaſexta contra Epiſcopum, vel Abbatem alienantem bona Eccleſiaſtica abſque licentia Summi Pontificis, aut non ſervata formæ Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien.*

Decimaſeptima contra Epiſcopos, & alios delegatos, non conſentientes alienationi bonorum Eccleſiaſticorum per ſortes.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra eligentes Epiſcopos, aut curatores animarum, non ſervata debita forma.

1 *Quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.*
2 *Quænam forma ſervanda ſit in beneficiorum electione.*
3 *Hæc ſuſpenſio non incurritur ob præſentationem, aut nominationem indigni.*
4 *Licet eligens indignum incurrat ſuſpenſionem, tamen poſtulans non incurrit, ex vi capitis,* cùm in cunctis.
5 *Ignorantia à mortali excuſans, excuſat & ab hac cenſura.*
6 *Allegauti ignorantiam, incumbit onus eam probandi.*
7 *Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici qui eligunt non ſervata forma.*
8 *Clericus eligens indignum, ſuſpenditur per triennium à beneficiis Eccleſiaſticis, & pro ea vice, à poteſtate eligendi.*
9 *Idque ipſo facto.*
10 *Ad quem ſpectet abſolutio hujus ſuſpenſionis.*

IN *cap. cùm in cunctis, de electione*, præſcribitur certa forma ſervãda in electione non ſolum Epiſcoporum, verùm etiam aliorum beneficiariorum, curam animarum habentium, injuncta tranſgreſſoribus pœna ſuſpenſionis, circa quam quatuor explicabo.

Primò; quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertio, quem effectum pariat.
Quartò, quis in ea diſpenſare poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis, ſeu actio in citato capite ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto prohibita, eſt eligere aliquem indignum ad Epiſcopatum, vel ad ſuperiorem dignitatem, vel etiam ad inferiora beneficia, quibus annexa eſt animarum cura, non ſervata forma in hoc texto expreſſa: ſic enim expreſsè *indict. cap. ſtatuitur.*

2 Quænam forma ſervanda ſit in beneficiorũ electione.

2 Sed modò dubium eſt, primò, quænam forma in hoc texto ſervanda præſcribatur.

Reſpondeo in electione Epiſcopi hanc formam præſcribi. *Primò*, ut nullus in Epiſcopum eligatur, qui trigeſimum annum nondum expleverit. *Secundò*, ut Epiſcopus qui eligitur, ex legitimo matrimonio natus ſit. *Tertiò*, ut vitæ honeſtate, & ſcientia polleat nam in texto dicitur. *Nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui jam trigeſimum annum ætatis exegerit, & de legitimo matrimonio ſit natus, qui etiam vita, & ſcientia commendabilis demonſtretur.*

In electione verò ad beneficium, cui annexa eſt animarum cura exemp. grat. ad Decanatum, Archidiaconatum, & aliud beneficium parochiale, requiritur, ut is, qui eligitur, inchoaverit vigeſimumquintum ætatis annum, ut præterea moribus, & ſcientiâ commendandus exiſtat, ut in ipſo texto dicitur.

Hinc ſequitur eum, qui deliquit in electione Epiſcopi, aut Curatoris animarum, affici hac ſuſpenſione, ſi deficiat in forma hic præſcripta.

Secus ſi ſervata forma hic præſcripta alio pacto delinquat in electione: poteſt enim quis alia ratione deficere, & errare in electionibus, etiamſi omnia hic præſcripta obſervet.

3 Secundò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur ob præſentationem, aut nominationem indigni. — 3 Hæc ſuſpenſio non incurritur ob præſentationem, & nominationem indigni.

Reſpondeo negativè, quia textus loquitur de eligentibus, in pœnis autem non eſt facienda extenſio, *in l. interpretatione, ff. de pœnis, & cap. pœna, de pœnit. diſt.* 1.

Hinc ſequitur, eum, qui nominavit indignum, ſed antequam electio ſequeretur, nominationem revocaverit, non ligari hac cenſura, quia non dicitur elegiſſe indignum, cum electio nondum ſecuta fuerit, ut ſuppono. Quid autem ſit electio, inſtitutio, poſtulatio, præſentatio, & confirmatio patet ex dictis de beneficiis.

4 Hinc patet ſolutio illius difficultatis, utrùm ſicut eligens indignum incurrit ſuſpenſionem, ita etiam incurrit poſtulans. — 4 Licet eligens incurrat ſuſpenſionem tamen poſtulãs non incurrit, ex vi capitis. *cùm in cunctis.*

Reſpondeo ex vi *cap. cum in cunctis*, non incurrere ſuſpenſionem, quia *in dicto cap.* ſermo eſt de eligentibus.

Dixi ex *vi cap. cùm in cunctis*, quia ſi ſpectemus *cap. diſpendiis* quod eſt in *extravaganti unica de poſtulat. prælat.* dicemus ſuſpendi per triennium à beneficiis, ſi non ſervet præſcripta in dicta Extravaganti, ubi decernitur, ut nullus ſæcularis poſtuletur ad Epiſcopatum ante vigeſimum ſeptimum annum; & præterea, ut nullus religioſus cujuſvis ordinis mendicantium ad aliam Eccleſiam inferiorem cathedrali poſtuletur extra ſuum ordinem ante vigeſimum ſeptimum annum, alioquin ſcienter poſtulantes ſuſpenduntur ipſo facto à beneficiis, quæ poſſident in illa Eccleſia, ad quam hujuſmodi poſtulationem fecerunt, & privantur ea vice poſtulandi, & eligendi facultate. Vide præfatam Extravagantem, in qua etiam adjiciuntur pœnæ contra ſic poſtulatos, qui ſuam poſtulationem in Romana curia non perſequantur.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm ignorantia excuſet ab hac cenſura. — 5 Ignorantia, à mortali excuſans, excuſat ab hac cenſura.

Reſpondeo affirmativè, ſi ignorantia ſit talis, ut à mortali excuſet. Ratio eſt, tum quia pœna ſupponit culpam: tum quia ſic colligitur ex *cap. innotuit, de elect.* ubi Innoc. III. declarat electores cujuſdam Epiſcopi illegitimè incidiſſe in iſtam ſuſpenſionem, niſi ignorantiam probaverint; cum enim teneantur ex officio inquirere de vita, & moribus, non præſumantur ignoraſſe, niſi ignorantiam probent.

6 Alleganti enim ignorantiam, in facto etiam alieno, in quo tenebatur ex officio inquirere, incumbit onus probandi ignorantiam. Ita Panorm. *cap. cùm in cunctis.* — 6 Alleganti ignorantiã, incũbit onus eam probandi.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici, qui præfatam electionem faciunt, non ſervata forma *cap. cùm. in cunctis, citato* in texto enim dicitur, *clerici ſane, qui contra formam iſtam quemquam elegerint.* &c. — 7 Subjectũ iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici qui eligunt non ſervata forma.

Hinc ſequitur primò, Imperatorem, Regem, aut alios laicos eligentes indignum, non ligari vinculo iſtius cenſuræ, quia in textu ſermo eſt de clericis.

Secundò ſequitur, Cardinales non affici hac ſuſpenſione in electione Papæ, quia hic textus loquitur de clericis eligentibus Epiſcopum indignum, aut alium ad beneficium, quod curam animarum habeat adnexam. Papatui autem licet adnexus ſit Epiſcopatus, & cura animarum, nihilominus peculiari expoſitione indiget.

Tertiò, Epiſcopus non ſubjici huic ſuſpenſioni tum quia Epiſcopi non comprehenduntur in interdictis, aut ſuſpenſionibus generaliter latis, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſent. excommunic.* tum quia Epiſcopus eligens indignum, aut conſentiens electioni, alia pœna punitur in hoc eodem cap. videlicet poteſtate conferendi dictum officium, vel beneficium. Eadem pœna *in cap. nihil, de elect.* imponitur Epiſcopo confirmanti indignum ad regimen animarum: ergo ſtultè diceremus puniri pœna ſuſpenſionis, cùm hoc nullo jure probetur, & aliam pœnam ob illud delictum incurrat.

TERTIA PROPOSITIO.

8 ISta ſuſpenſio ſuſpendit clericum, eligentem indignum, per triennium a beneficiis Eccleſiaſticis, & pro ea vice privat poteſtate eligendi: nam in texto dicitur, *clerici ſanè, ſi contra formam iſtam quemquam elegerint, eligendi tunc poteſtate privatos, & ab Eccleſiaſticis beneficiis triennio noverint ſe ſuſpenſos.* — 8 Clericus eligens indignum, ſuſpenditur per triennium à beneficiis Eccleſiaſticis, & pro ea vice, à poteſtate eligendi.

9 Sed modò dubium eſt primò, utrùm præfati clerici remaneant ipſo facto privati poteſtate eligendi. — 9 Idque ipſo facto.

Reſpondeo affirmativè, tum quia textus utitur verbis temporis præteriti, ibi: *eligendi tunc poteſtate privatos ſe noverint*, tum quia ſic colligitur ex *cap. innotuit, de elect. in elect.*

An autem in conſcientia teneantur hanc pœnam pati ante ſententiam judicis, & utrùm electio teneat, patet ex regulis generalibus traditis *de legibus.*

Secundò

Secundò dubium eſt, utrùm clericus faciens contra hujus reatus diſpoſitionem, ſuſpenſus ſimpliciter remaneat ab omnibus beneficiis, an ſolùm à beneficiis, quæ poſſidet in ea Eccleſia, contra quam deliquit, eligendo indignum.

Reſpondeo remanere ſuſpenſum tantummodo à beneficiis, quæ in ea Eccleſia poſſidet, tum quia hoc pacto punitur in eo in quo deliquit; tum quia ſic determinat *in c. ſi compromiſſarius, de elect. in. 6.* ibi: *reſtringitur dicta pœna ſolùm ad ea beneficia, quæ ſic peccans in illa obtinet Eccleſia, quã taliter eligẽdo ſpecialiter noſcitur offẽdiſſe.*

Objicies primò, lex generaliter loquens, generaliter intelligenda eſt, & ubi jus non diſtinguit, neque diſtinguere debemus ſed *textus in cunctis* generaliter loquitur, & non diſtinguit: ergo.

Reſpondeo nos non debere diſtinguere quoties nullam habemus diſtinguendi rationem, hic autem, habemus rationem diſtinguendi; tum quia injuria illata eſt ſolùm illi Eccleſiæ: tum quia *cap. ſi compromiſſarius*, ſufficienter præbet diſtinguendi rationem; cum hæc diſpoſitio in eo textu habeatur.

Objicies ſecundò, ſi ſuſpenderetur ſolùm à beneficiis, quæ in dicta Eccleſia poſſidet, ſequeretur eum, qui in dicta Eccleſia non habet beneficium, ſed alibi, aut nullibi, nullam pœnam incurrere, quod æquum non videtur.

Reſpondeo delinquentem, qui in dicta Eccleſia beneficium non habet, ſed alibi, aut nullibi, non affici hac ſuſpenſione, cum pœna proprium legis caſum non excedat, *cap. pœna, de pœnit. diſt. 1.* ſed puniendum eſſe judicis arbitrio, ut bene Alterius *tom. 2. diſp. 22, c. 1. col. 4. dub. 1.* & alii.

QUARTA PROPOSITIO.

10 Ad quẽ ſpectet abſolutio hujus ſuſpenſionis.

10 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis intra triennium reſervata eſt Summo Pontifici, ſi communiorem DD ſententiam ſequamur, de qua in præcedentibus ſæpius mentionem fecimus, ex quibus peti poſſunt ea, quæ de iſtius ſuſpenſionis abſolutione diſſerere poſſemus. Multi tamen Doctores exiſtimant, Epiſcopum poſſe abſolvere, ſi delictum ſit occultum, juxta Trid *ſeſſ. 24. c. 6.* Idem ſentiunt de confeſſariis habentibus facultatem abſolvendi à cenſuris.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra admittentes reſignationem, non ſervata forma Pii V.

1 *Quinam, & quomodo ſuſpendantur admittentes reſignationem, non ſervata forma.*
2 *Quæ forma ſervanda ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorum reſignatorum remiſſivè.*
3 *Tenor Bullæ Pii V.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quinam & quomodo ſuſpendantur admittentes reſignationem, non ſervata forma.

1 EPiſcopi, & alii facultatem habentes admittendi reſignationes, ſi reſignationem admittant, contra formam præſcriptam in Bulla Pii V. quæ incipit, *Quanta Eccleſia*, edita anno 1568 Kalend. Aprilis; ſuſpenduntur a collatione, confirmatione, præſentatione, vel inſtitutione, quæ ipſis competit; quòd ſi tempore hujuſmodi ſuſpenſionis beneficia conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere præſumpſerint, excommunicationem Papæ reſervatam ipſo facto incurrunt, ut in præfata Bulla decernitur.

Imo etiam abſolutio ſuſpenſionis eſt Papæ reſervata, quia in dicta Bulla dicitur, *à beneficiorum & officiorum collatione, &c. tandiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere.*

Hæc eadem ſuſpenſio extenditur ad capitula, ut patet ex ipſa Bulla. Vide ſuprà dicta *diſp. 2. q. 7. punct. 1.*

2 Quæ forma ſervanda ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorum reſignatorũ, remiſſivè.

2 Hic ſolum explicandum eſſet, quænam forma ſervanda ſit in reſignationibus, & collationibus beneficiorum reſignatorum, ſed quia iſtam difficultatem prolixe ſatis explicavit *in tract. de reſignat.* quem ſpero brevi editurum, propterea hic contentus ero relatione Bullæ Pii V. ne quis eam mendicare cogatur dum ipſius tenore indiguerit.

3 Tenor Bullæ Pii V.

3 *Quanta Eccleſia &c. Epiſcopi & alii facultatem habentes, eorum dumtaxat reſignationes beneficiorum recipere, & admittere poſſint; qui aut ſenio confecti, aut valetudinarii, aut corpore impediti, vel vitiati, aut criminis obnoxii, cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſervire, ſeu qui unum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoveri, religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur, denique eum, qui ex aliis caſibus acciderit, qui conſtitutione felicis recordationis Innocentii Papæ III. de dimittendis Eccleſiis Cathedralibus edita continetur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficii reſidere ſecuri. Sed nec eorum ullus ſacro ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat ullo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commodè ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere, quæ canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur. Caveant autem Epiſcopi, & alii prædicti, itemque omnes electores, præſentatores & patroni tam Eccleſiaſtici, quàm laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in hujuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat. Præcipimus inſuper, & interdicimus, ne ipſi Epiſcopi, aut alii collatores de beneficiis & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant providere, quod ſi ſecus, ac etiam quidquid præter, vel contra formam prædictorum fuerit à quocumque temerè attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere. Qui verò contrà fecerint ut in ea in qua deliquerint, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, nec non electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Romano Pontifice meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint eos prædictis pœnis volumus ſubjacere; & nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excommunicationis quoad perſonas quæ verò ad capitula & conventus à divinis, ſuſpenſionis ſententiam ipſo facto promulgamus, à quibus nullus alius, quam ipſe Romanus Pontifex, ſive abſolutionis, ſive relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire.* Vide quæ tradidi de migrationibus beneficiorum *punct. 2. n. 13. & ſeqq.* ubi de hac re ſufficienter egi.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra compromiſſarium eligentem indignum in Epiſcopum, vel ad dignitatem ſuperiorem Epiſcopatu.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopum, aut ſuperiorem dignitatem facta à compromiſſario.*
2 *Non item inferiorem dignitatem Epiſcopatu.*
3 *Utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem neceſſe ſit indignum ſcienter eligi, duplex ſententia.*
4 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt compromiſſarii eligentes indignum in Epiſcopum, aut ſuperiorem dignitatem.*
5 *Compromittentes non ligantur hac ſuſpenſione, etſi ratam habeant ejuſmodi electionem.*
6 *Effectus hujus ſuſpenſionis.*
7 *Non ſuſpendit ab omnibus beneficiis, quæ compromiſſarius ubique poſſidet.*
8 *Cui reſervata ſit ejus abſolutio.*

ISta ſuſpenſio lata eſt *in cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib. 6.* circa quam quatuor de more explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quod ſit ſubjectum.

Tertio, quem effectum pariat.

Quartò, quis poſſit abſolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopum, vel ſuperiorem Epiſcopo dignitatem, facta à compromiſſario. Hæc propoſitio certa eſt apud omnes, & clarè conſtat ex *c. ſi compromiſſarius citato*; quis autem cenſeatur indignus ſuperius explicatum eſt. — 1 Materia hujus ſuſpenſionis eſt electio indigni in Epiſcopũ aut ſuperiorem dignitatem facta à compromiſſario.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrum electio indigni ad beneficium, ſeu dignitatẽ inferiorem Epiſcopatu, ſit materia iſtius cenſuræ.

Reſpondeo negativè, quia in textu dicitur, *hujuſmodi pœna in aliorum, quàm in Epiſcopum, & ſuperiorum ipſorum electionibus, cùm peccatur in ipſis, vendicat ſibi locum.*

2 Non item inferiorem dignitatem Epiſcopatu.

Secundò, dubium eſt, utrum ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem opus ſit, ut electio indigni ſcienter fiat à compromiſſario, id eſt, ut compromiſſarius eligat aliquem, quem novit eſſe indignum.

Reſpondeo duplicem eſſe DD. ſententiam.

3 Utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem neceſſe ſit indignum ſcienter eligi duplex ſententia.

Prima eſt gloſſæ *verb. eligitur*, & aliorum aſſerentium ſuſpenſionem non incurri, niſi ſcienter eligatur indignus. Sicut enim Nicolaus II. *in cap. compromiſſarius, cit.* non intendit punire compromittentes, niſi ſcienter ratam habuerint electionem indigni, ita neque punire videtur compromiſſarium pœna ſuſpenſionis, qui non eligit ſcienter indignum: hæc opinio probabilis eſt.

Secunda ſententia communior eſt, Suar *diſp. 31. ſect. 3. n. 8.* Alter *tom. 2. diſp. 13. c. 2. col. 2. & 3.* & aliorum aſſerentium compromittentem quidem non puniri in hoc textu, niſi ſcienter ratam habuerit electionem indigni; compromiſſarium verò puniri, etiamſi ex negligentia culpabili, & non ſcienter deliquerit. Ratio eſt, tum quia cum ad ipſum compromiſſarium pertineat inquirere de habilitate, & ſufficientia electi, ipſius culpæ imputatur, quòd indignum eligat, conſequenter pœna dignus eſt, tum quia in hoc textu nuſquam reperitur exigi, ut compromiſſarius ſcienter eligat indignum, ergo ſufficit, ut indignum eligat ex negligentia craſſa, & ſufficiente ad mortalem culpam.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Subjectum hujus ſuſpenſionis.

4 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt compromiſſarii eligentes indignum in Epiſcopum, vel ad ſuperiorem dignitatem

 us

5 An electio facta per metum irrita ſit, variæ ſententiæ.

5 An autem electio facta per metum, irrita ſit, diſſenſio eſt inter DD. nam gloſſa hic *verb. libertatem*, putat irritam eſſe, quia non adeſt liber conſenſus.

Innocentius *in cap. quod ſicut, de elect.* exiſtimat electionem factam per metum non eſſe irritam ipſo jure.

Panormitanus verò *in c. licèt de elect. n.* 11. Suar. *loc. cit. n.* 14. Alter. *loc. cit. col.* 6. & alii diſtinguunt hoc pacto; vel metus incutitur ad faciendam electionem, relicta electoribus facultate eligendi, quem velint ex certo corpore, & genere perſonarum; vel metus incutitur ad eligendum certum aliquem; ſi metus incutitur ad eligendum certum aliquem, electio irrita eſt, utpote carens debita libertate; nam de ratione intrinſeca electionis eſt, ut unus è pluribus voluntariè eligatur; ſi verò metus incutiatur ad eligendum aliquem ex certo numero, vel ad non admittendum in electione abuſum poteſtatis ſæcularis, electio valida eſt, niſi aliud obſtet, quia unus voluntariè eligitur. Hæc opinio mihi probatur, eámque ſuſtinui in tractatu de electione Pontificis, ubi de hac re fuſius egi.

6 Diſpoſitio textus vetantis hujuſmodi electiones cadit in electione ad quælibet beneficia, & in quoſlibet electores ecclesiaſticos.

6 Quæres quartò, utrum diſpoſitio iſtius cadat in electiones ad quælibet beneficia, & in quoſlibet electores Eccleſiaſticos.

Reſpondeo affirmativè, quia textus indiſtinctè, & generaliter loquitur, niſi forte excipias Epiſcopos, quos ſæpiùs in præcedentibus dictum eſt excipi à ſuſpenſionibus, & interdictis generaliter latis, *cap. quia periculoſum, & cap. ſi compromiſſarius, de electione in* 6. Ita Abbas *hic*, Suarez *n.* 14. Alter. *loc. cit. cap.* 5. *ſub finem*, & alii communiter, contra Hoſtienſem aſſerentem hoc locum habere ſolum in electione ad dignitatem Epiſcopalem. Et hæc de eligentibus per abuſum ſæcularis poteſtatis. Gradum hinc faciamus ad acceptantes hujuſmodi electionem.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Quam pœnam incurrat qui conſentit electioni de ſe factæ ab electoribus Eccleſiaſticis cum abuſu poteſtatis ſæcularis.

7 CONſentiens electioni de ſe factæ ab electoribus Eccleſiaſticis cum abuſu poteſtatis ſæcularis, non gaudet illa electione; imò ineligibilis efficitur, & ad aliquam dignitatem eligi non poteſt abſque diſpenſatione, ut expreſſè habetur, in *cap. quiſquis, citato, de electione*, ubi dicitur: *quiſquis electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra canonicam libertatem, & electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi dignitatem.*

Hinc aliqui Doctores colligunt conſentientem hujuſmodi electioni eſſe ipſo facto ſuſpenſum, quia privatur commodo electionis, & eligi non poteſt ad dignitatem abſque diſpenſatione, quod eſt proprium pœnæ ipſo jure latæ. Ita gloſſ. hic *verb. fiat.* Alterius *loc. cit. col.* 2. *dub.* 2. & alii.

Oppoſita tamen ſententia, quoad ineligibilitatem ad alia beneficia probabilior mihi videtur, quia in textu dicitur, *ineligibilis fiat*, quod indicat actionem faciendam, & cùm verſetur in materia pœnali, benignior interpretatio facienda eſt.

8 conſentiens cuiuſmodi electioni poteſt ad canonicatum & alia quædam beneficia promoveri.

8 Sed modò dubium eſt primò, utrum conſentiens hujuſmodi electioni promoveri poſſit ad canonicatum, ad beneficium ſimplex, vel ad beneficium parochiale.

Reſpondeo affirmativè, quia in præfato textu efficitur ſolùm inhabilis ad dignitatem, præfata autem beneficia non ſunt dignitates, cùm annexam non habeant fori externi juriſdictionem. Ita Abbas *loc. cit.* Alterius *loc. cit. dub.* 4. & alii.

9 Epiſcopus non poteſt diſpenſare eû, qui cuiuſmodi electioni de ſe factæ conſenſit.

9 Secundò dubium eſt, utrùm Epiſcopus cum eo, qui hujuſmodi electioni de ſe factæ conſenſit, diſpenſare poſſit, illúmque habilem efficere ad recipiendam dignitatem.

Reſpondeo negativè, quia Epiſcopus in jure communi, regulariter loquendo, diſpenſare non poteſt, niſi diſpenſandi facultas concedatur. Ita Panorm. hic *n.* 8. Alterius *loc. cit. dub.* 5. & alii, quos retuli *de diſpenſationibus*, contra gloſſam hic *verſ. fiat.*

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui electum ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem confirmat, vel conſecrat, non præmiſſa inquiſitione, annis, qui appellationem in electione interpoſuerat apud Sedem Apoſtolicam, & poſtea renunciaverat appellationi, renunciaverit appellationi abſque pravitate,

1 *Conceſſio Gregorii III. circa appellationem ad Sedem Apoſtolicam in cauſis electionum Epiſcoporum, aut ſuperiorum Epiſcopatu dignitatum.*
2 *Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
3 *Incurritur per confirmationem electionis, aut per conſecrationem electi.*
4 *Quid intelligatur nomine pravitatis, de qua hoc loco inquirere debet Epiſcopus.*
5 *Licèt omittatur ejuſmodi inquiſitio, conſecratio non eſt irrita quoad ſubſtantiam.*
6 *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
7 *Epiſcopi aſſiſtentes tali conſecrationi non incurrunt ſuſpenſionem.*
8 *Sicut neque omnes Epiſcopi omittentes prædictam inquiſitionem.*
9 *Quis ſit effectus hujus ſuſpenſionis.*
10 *Et quandonam incipiat.*
11 *Abſolutio ejus eſt reſervata Papæ.*

1 Conceſſio Gregorii III. circa appellationes ad Sedem Apoſtolicam in cauſis electionum Epiſcoporum, aut ſuperiorum Epiſcopatu dignitatum.

GRegorius III. *in cap. quamvis, de electione*, concedit, ut qui appellavit ad Sedem Apoſtolicam in cauſis electionum Epiſcoporum, aut aliorum dignitatum Epiſcopatu majorum, renunciare poſſit appellationi, antequam appellatio præſentata ſit Sedi Apoſtolicæ, modò renunciatio fiat abſque ſimonia, ſeu pravitate.

Bonifacius tamen VIII. *in cap. provida, de electione*, mandat Epiſcopo, ut inquirat, an renunciatio appellationis facta ſit ex pravitate, alioquin ſi Epiſcopus hac inquiſitione prætermiſſa confirmet, vel conſecret electum in Epiſcopum, vel in ſuperiorem dignitatem, incurrat ſuſpenſionem per annum à confirmatione, & conſecratione Epiſcoporum. Hoc poſito breviter explicabo materiam, ſubjectum, effectum, & ceſſationem iſtius ſuſpenſionis, quamquam illam ad praxim rarò cenſeo revocandam, cùm electio Epiſcoporum, ut plurimum fiat à Summo Pontifice.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt temerè confirmare electores, conſecrare electos ad Epiſcopatum, vel ad dignitatem Epiſcopatu majorem, non præmiſſa inquiſitione, eo is, qui in cauſa electionis appellaverat, & poſtea renunciaverat appellationi, antequam appellatio præſentata eſſet Sedi Apoſtolicæ, renunciaverit appellationi ex pravitate. Hæc propoſitio perſpicuè conſtat ex *cap. provida*, *citato*.

Hinc ſequitur Epiſcopum, qui ſe in hujuſmodi cauſa ingerit, ſed electionem non confirmet, aut electum non conſecrat, non ligari hac cenſura, quia licèt faciat contra *cap. quamvis, de electione*, non tamen præſtat actionem ſub pœna ſuſpenſionis ipſo jure prohibitam, *in cap. provida, cit.* Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 8. Alterius *col.* 2. Filliuc. *tract.* 17. *cap.* 8. *q.* 4. *n.* 146. contra Sylveſtrum *verb. ſuſpenſio*, §. 6. 12. & Angelum *eodem verbo*.

3 Incurritur per confirmationem electionis, aut per conſecrationem electi.

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem ſufficiat altera iſtarum actionum, videlicet confirmatio electionis, aut conſecratio electi, vel utraque requiratur. Ratio dubitandi ad probandum utramque requiri, deſumitur ex modo loquendi Bonifacii VIII. *in dicto cap. provida*; ubi loquitur per dictionem conjunctivam, *& ibi, ad confirmandas electiones, & conſecrandos electos temerè procedendo.*

Reſpondendum mihi probabilius videtur, alterutram iſtarum actionum ſufficere, ſic enim colligitur ex *dicto cap. provida*, ubi contra confirmantem imponitur ſuſpenſio a confirmatione per annum, & contra conſecrantem injungitur pœna ſuſpenſionis à conſecratione per annum ut in eo, in quo peccavit, puniatur, ut *in citato cap.* habetur. Ita gloſſa hic *verſ. in quo* Geminianus *ibidem, n.* 6. Franc. *n.* 2. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 9. *ad finem.* Alter. *tom.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 2. *col. verſ. ſed quæri.*

4 Quid intelligatur nomine pravitatis de qua hoc loco inquirere debet Epiſcopus.

4 Secundo dubium eſt, quid nomine *pravitatis* intelligatur, circa quam Epiſcopus, antequam ad confirmationem electionis, aut ad conſecrationem electi procedat, inquirere debet, an ipſa intervenerit in renunciatione appellationis.

Reſpondeo cum gloſſa *cap. quamvis de electione, verb. pravitate*, intelligi pactionem ſimoniacam, ſeu dationem, vel promiſſionem illicitam, aut vim, vel metum injuſtè incuſſum. Idem innuit Suarez *n.* 8. ubi etiam clarè ſignificat, intelligi fraudem.

5 Licèt omittatur ejuſmodi inquiſitio, conſecratio non eſt irrita quoad ſubſtantiam.

5 Tertiò dubium eſt, utrum confirmatio, aut conſecratio facta omiſſa præfata inquiſitione, valida ſit.

Reſpondeo *in cap. provida*, irritari quidem, ſed tamen conſecratio ipſa non eſt irrita quoad ſubſtantiam, ſed quoad uſum, & executionem, ut benè gloſſa hic *in verb. firmitatis*, Sayrus *c.* 1 x. *n.* 10. & alii, quo alibi adduxi, & probavi.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.

6 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis videntur eſſe Epiſcopi, ad quos cognitio hujuſmodi cauſarum ſpectare ſolet, quando appellatio præſentata non fuit Sedi Apoſtolicæ, & quando appellatio revocata fuit abſque ulla pravitate. Ratio iſtius propoſitionis eſt, tum quia ſubjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt illi, ad quos pertinet cognitio ordinaria electionis ad Epiſcopatum; cognitio autem ordinaria electionis pertinet ad Epiſcopum: cùm enim electio ad Epiſcopatum ſit res graviſſima, & inter cauſas majores enumeretur, ut dicitur in *cap. quamvis, citato*, illius ordinaria cognitio pertinet ad Epiſcopum, Archiepiſcopum, & Patriarcham, qui poſt Summum Pontificem ſunt omnibus ſuperiores, licèt reſpectu Summi Pontificis ſint inferiores; tum quia iſta ſuſpenſio lata eſt in confirmantes electionem, & conſecrantes Epiſcopum electum, Epiſcopi autem ſunt qui electionem confirmant, & conſecrant Epiſcopos. Ita Suarez *loc. cit. n.* 8. Alterius *loc. cit. col.* 2.

Objicies, Epiſcopi non ligantur ſuſpenſione, niſi exprimantur; hìc autem non exprimuntur, cùm ſermo ſit tantummodò de judicibus.

Reſpondeo Epiſcopos ſufficienter exprimi, cùm materia, de qua agitur, ipſis tantùm conveniat, alioquin inutilis redderetur diſpoſitio.

7 Epiſcopi aſſiſtentes tali conſecrationi non incurrunt ſuſpenſionem.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Epiſcopi aſſiſtentes conſecrationi vinculo iſtius ſuſpenſionis ligentur.

Reſponden negativè, quia ipſi non conſecrant Epiſcopum, unus enim tantummodò conſecrat, iſta autem ſuſpenſio lata eſt in confirmantem, & conſecrantem. Ita Geminianus hic *n.* 4. Alter. *loco cit. col.* 4. & alii.

8 Sicut neque omnes Epiſcopi omittentes præfatam inquiſitionem.

8 Secundò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio afficiat quemlibet Epiſcopum conſecrantem ante præmiſſam præfatam inquiſitionem.

Reſpondeo afficere ſolùm eos Epiſcopos ad quos jure ordinario ſpectat hujuſmodi inquiſitionem facere; de his enim tantùm ſermo eſt, *in cap. provida, citato*, ibi; *cum nonnulli conceſſione hujuſmodi abutentes ſuam (inquiſitione præfata omiſſa) cognitionem in iiſdem negotiis interponant ad confirmandas electiones, & conſecrandos electos temerè procedendo*, &c. Ita Geminianus, Franc. & Alterius *loc. cit.*

Ex quo ſequitur Epiſcopum, ad quem non pertinet inquirere, an renunciatum ſit appellationi abſque ulla ſimoniaca pravitate, non ligari hac ſuſpenſione, conſecrando Epiſcopū electum. Geminianus tamen, Francus, & Alterius, putant ligari Archiepiſcopum, qui conſecrationem, omiſſa præfata inquiſitione, mandavit alteri Epiſcopo.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur (niſi fortè ipſe confirmaverit electionem, tunc enim incurrit ſuſpenſionem quatenus confirmavit electionem, non quatenus mandavit conſecrationem.) Ratio eſt, quia ſubjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt illi, qui temerè confirmant electionem, aut conſecrant electos, omiſſa præfata inquiſitione.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Quis ſit effectus hujus ſuſpenſionis.

9 Effectus iſtius ſuſpenſionis eſt ſuſpendere à confirmatione & conſecratione Epiſcopum per annum continuum, cum hac videlicet proportione, ut confirmans ſuſpenſus ſit à confirmatione Epiſcoporum, conſecrans à conſecratione eorumdem; confirmans verò, & conſecrans ſuſpenſus ſit à confirmatione, & conſecratione ſimul.

10 Et quādonam incipiat.

10 Sed modò dubium eſt, quandonam incipiat iſta ſuſpenſio.

Reſpondeo annum ſuſpenſionis à confirmatione incipere à die confirmationis, annum verò ſuſpenſionis à conſecratione incipere à die conſecrationis; eam enim ipſo facto incurratur, effectum ſuum ſtatim operari debet. Ita, gloſſa hic *in verbo annum continuum*, & Altetius *loc. cit. col.* 2.

QUARTA PROPOSITIO.

11 Abſolutio ejus eſt reſervata Papæ.

11 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ. Ratio eſt, quia ſuſpenſio ad tempus jure communi lata, reſervata eſt Summo Pontifici, ut ſæpius in præcedentibus dixi.

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui religioſum abſque licentia ſui ſuperioris promovet ad clericatum, vel majorem monaſterii in ſuo monaſterio conſtituit.

1 *Quinam Epiſcopus repellatur à communicatione aliorum.*
2 *A quorum communione arceatur.*
3 *Hac pœna eſt potius prohibitio quàm ſuſpenſio.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quinam Epiſcopus repellatur à communione aliorum.

1 Epiſcopus qui præfata facit, repellitur à communione aliorum *cap ſi quis, diſp.* 58.

2 Rogabis primò à quorum communione repellatur præfatus;

Reſpondendum videtur repelli à participatione cum aliis fidelibus, exceptis ſubditis propter dicæceſis, nam in præfato textu abſolutè dicitur, *à cæterorum communione ſejunctus, ſua tantum plebis communione contentus ſit.* Alii tamen DD. communiter, quorum opinio valde probabilis eſt, putant repelli ſolum à communione aliorum Epiſcoporum. Vide Sylveſtram *verb ſuſpenſio, §. 6. verſ.* 5. Tabienam *eodem verbo, n 7. caſu.* 5. Angel. *verb. ſuſpenſio. 2. num.* 6. Sayrum *lib. 4. cap* 12. *num.* 24. Henriquez *lib.* 13 *cap.* 38 *num.* 1. Alter. *tom. 2. diſp. 16. cap. 1. ad finem.* Filiuc. *tract.* 17. *n.* 139. & 144.

2 A quorum communione arceatur.

3 Hæc pœna eſt potius prohibitio quàm ſuſpenſio.

3 Rogabis ſecundò, utrum iſta pœna ſit ſuſpenſio propria dicta.

Reſpondeo videri potius prohibitionem, quæ ad quamdam minoris excommunicationis ſpeciem revocari poteſt. Ita nonnulli ex præcitatis DD.

An autem Epiſcopus, qui in hanc pœnam incidit, graviter peccet participando cum aliis, patet à ſimili ex dictis de excommunicatione in genere, dum loquerer de excommunicatis cum aliis participantibus.

PUNCTUM VIII.

De ſuſpenſione contra electores Epiſcoporum, qui electionem electo non præſentant infra octo dies, poſtquam eam commodè illi præſentare potuerunt.

1 *Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Quandonam quis commodè poſſit electionem præſentare.*
3 *Subjectum hujus ſuſpenſionis.*
4 *Epiſcopus hac pœna ligatur ſi ad ipſum ſpectet eligere Epiſcopum aut Metropolitanum.*
5 *Effectus hujus ſuſpenſionis.*
6 *Et quandonam incipiat.*
7 *Ejus abſolutio reſervata eſt Papæ.*

Iſta ſuſpenſio lata fuit à Nicolao III. *in cap. cupientes, de electione lib.* 6 Circa quam quatuor breviter explicabo.

Primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quem effectum pariat.

Quartò, quis poſſit illius abſolutionem conferre.

PRIMA PROPOSITIO

1 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt omiſſio, qua electores Cathedralium, aut regularium Eccleſiarum, facta electione culpabiliter omittunt electionem præſentare electo infra octo dies, poſtquā eam illi commodè præſentare potuerint; hæc propoſitio clarè conſtat ex *cap. cupientes, citato*, ibi; *cæterùm ſi eligentes, electiones ipſas concorditer, vel in diſcordia celebratas infra octo dies, poſtquam commodè potuerunt, electis præſentare diſtulerint, ipſos qui culpabiles in hoc extiterint (quoad ſe) à proceſſu profecuti, ac totaliter excludentes, omnibus beneficiis ſuis, quæ in ipſa Eccleſia de cujus electione agitur, obtinent, per triennium continuum, ex tunc inchoandum, volumus eo ipſo fore ſuſpenſos, ad quæ ſi infra illud tempus ſe proprià temeritate, vel alio quæſito colore ingreſſerint, illis ipſo jure perpetuò ſint privati.* — 1 Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.

Dixi, *culpabiliter omittunt*, tum quia cenſura gravis ſupponit culpam gravem, tum quia in textu dicitur, *qui culpabiles in hoc extiterint.*

Dixi, *infra octo dies, poſtquam electionem electo commodè præſentare potuerunt* ut indicarem tempus intra quod electio præſentanda eſt, hoc enim non incipit ab hora electionis, ſed ab hora, qua electio commodè præſentari poteſt, ut clarè conſtat ex verbis textus proximè citatis. Idem communiter tradunt DD.

2 Rogabis, quandonam quis dicatur commodè poſſe electionem præſentare. — 2 Quandonam quis commodè poſſit electionem præſentare.

Reſpondeo tunc dici poſſe commodè præſentare, quando poteſt ſine incommodo; quando autem quis dicatur non poſſe ſine incommodo, ſtandum eſt judicio prudentis viri, ex gloſſa *cap. quam ſit, de elect. lib.* 6. & aliis.

Ex dictis ſequitur primò, eos non affici hac ſuſpenſione, qui nullam in hoc culpam admiſerunt, ut ſi nuncium, de cujus diligentia non dubitabant, tranſmiſerunt ad electum, ut electionem deferret, ſed nuncius longiorem moram interpoſuit, aut aliò acceſſit.

Secundò eos non ligari hac ſuſpēſione, qui abſque ſanitatis, famæ, aut gravi facultatem diſpendio, electionem deferre non potuerunt.

Obſerva tamen eos in foro externo præſumi ſuſpenſos, & aliis pœnis obſtrictos, qui lapſis octo diebus, electionem non præſentarunt, niſi probent ſe in culpa non fuiſſe, ſeu electionem commodè præſentare non potuiſſe, argumento *cap plerumque, de reſcriptis.* Ratio eſt, quia poſſeſſio ſtat pro lege, conſequenter in ipſius favorem judicandum eſt. Ita gloſſa hic *verb. qui culpabiles.* Alter. *tom.* 2. *diſp.* 13 *cap.* 3. *ſect.* 3.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Subjectū hujus ſuſpenſionis.

3 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici electores, qui electionem Epiſcoporum intra præfatum tempus præſentare omittunt. Hæc propoſitio patet ex verbis *cap. cupientes*, in prima propoſitione relatis.

4 Epiſcopus hac pœna ligatur, ſi ad ipſum ſpectet eligere Epiſcopum, aut Metropolitanum.

4 Sed modò dubium eſt, utrùm Epiſcopus hac pœna afficiatur, ſi ad ipſum ſpectet eligere alium Epiſcopum, aut Metropolitanum.

Reſpondeo non affici pœna ſuſpenſionis, quia in *cap. cupientes*, non fit expreſſa mentio Epiſcoporum eligentium, Epiſcopus enim non afficitur cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti, niſi exprimatur, *cap. quia periculoſum de ſent. excomm. lib.* 6. excluditur tamen à proſecutione electionis, quia *cap. cupientes*, generaliter loquitur, nec ullo jure ſancitum eſt, ut expreſſa mentio Epiſcoporum fiat in hac parte. Ita gloſſa *hic*, & Alterius *loc. cit. col* 4. Extant etiam in præcitato textu aliæ pœnæ contra eligentes, & poſtulantes, & contra electos, niſi ſervent formam in textu expreſſam, verum ego illas omitto, quia non ſpectant ad iſtam ſuſpenſionem ipſo jure latam.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Effectus hujus ſuſpenſionis.

5 Iſta ſuſpenſio ſuſpendit per triennium ab omnibus beneficiis, quæ obtinentur ab electoribus in ea Eccleſia, de cujus electione agitur. Hæc propoſitio non indiget probatione, quia in textu clara, & perſpicua eſt. Quid autem importet ſuſpenſione à beneficiis, ſæpius explicatum eſt; & patet ex dictis *de cenſuris in genere.*

Hinc ſequitur primò electorem, qui hanc ſuſpenſionem contraxit, non poſſe per triennium beneficii fructus percipere, quia ſuſpenſus eſt à beneficiis.

Secundò electorem, quia jam ſuſpenſus eſt, poſſe electionem Epiſcopi facere, ſi ſuſpenſione durante Sedes Epiſcopalis vacet. Ratio eſt qui non eſt privatus poteſtate activa iterum eligendi, ſed beneficii fructibus. Ipſe tamen non poteſt ſuſpenſione durante eligi in dicta Eccleſia, quia per electionem, acquiritur jus ad fructus; ille autem

non

non poteſt jus ad fructus acquirere, qui ſuſpenſus eſt à beneficiis, ſuſpenſio enim à beneficiis tollit jus ad fructus. Ita gloſſa hic *verſ. beneficiis*, ubi alios allegat.

6 Et quandonam incipiat.

6 Sed modò dubium ſupereſt, quandonam inchoandum ſit triennium, intra quod præfati electores ſuſpenſione ligentur.

Reſpondeo inchoandum eſſe poſt octo dies, de quibus dictum eſt prima propoſitione; nam in textu dicitur, *per triennium continuum ex tunc inchoandum*, ubi gloſſa *in verb. ex tunc*, ait, *ſcilicet poſt prædictos octo dies*: quomodo autem computandum ſit novum triennium, ſi intra primum triennium nova ſimilis ſuſpenſio incurratur, ſufficienter in præcedentibus explicatum eſt, *q.1. diſt.13*.

QUARTA PROPOSITIO.

7 Ejus abſolutio reſervata eſt Papæ.

7 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Summo Pontifici juxta communiorem DD. ſententiam. Ratio eſt, quia ſuſpenſio lata ad tempus, nondum elapſo eo tempore reſervata eſt Summo Pontifici, etiamſi nulla de reſervatione mentio fiat in textu, ut ſæpius dictum eſt in præcedentibus.

PUNCTUM IX.

De ſuſpenſione contra impugnantes electionem, poſtulationem, vel aliam proviſionem, opponendo aliquid in perſonam electi, vel proviſi, ſed poſtea deficientes in probatione.

1 *Hæc ſuſpenſio eſt ipſo jure lata.*
2 *Ejus materia.*
3 *Non incurritur occaſione cujuſlibet beneficii.*
4 *Defectus plenæ probationis ſufficit ad illam incurrendam.*
5 *Qui plura objicit in perſonam crimina, & unum ſolum probat, non ligatur hac pœna.*
6 *Sicut neque appellans ab electione.*
7 *Subjectum hujus ſuſpenſionis.*
8 *Suſpendit per triennium à beneficiis.*
9 *Quam pœnam incurrat beneficiarius qui durante hac ſuſpenſione immiſcet ſe beneficiis.*
10 *Objiciens aliquid in perſonam, non probans, condemnandus eſt in expenſis.*
11 *Hæc ſuſpenſio reſervata eſt Summo Pontifici.*

Iſta ſuſpenſio habetur, *in cap. ſtatuimus, de elect. in 6. & cap. ſi compromiſſarius, eodem tit. & lib.* Circa quam quatuor de more explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertio, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Quartò, quis in ea diſpenſare poſſit.

1 Hæc ſuſpenſio eſt ipſo jure lata.

1 Sed in primis, & ante omnia advertendum eſt, iſtam ſuſpenſionem ipſo jure eſſe, quia in *cap. ſtatuimus, cit.* dicitur, *noverit ſe ſuſpenſum*, licet enim verbum illud *noverit*, ſit modi ſubjunctivi, & poſſit eſſe temporis præteriti, aut futuri, nihilominus adjungitur participio temporis præteriti; conſequenter indicat cenſuram latam, non ferendam. Ita Geminian. hic *n.7.* Alterius *diſp.13. c.4. col.5.* & alii communiter. His poſitis, ſit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Ejus materia.

2 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt deficere in probatione illius, quod oppoſuit contra perſonam electi, vel proviſi de dignitate, præſtimonio, vel canonicatu, vel Epiſcopatu.

Ut hæc propoſitio clariùs intelligatur, advertendum eſt, electionem, aut proviſionem tripliciter impugnari poſſe. *Primò*, ob defectum eligentium. *Secundò*, ob defectum electionis, eo quod ſervata non fuerit debita forma. *Tertiò*, ob defectum perſonarum electarum.

Iſta ſuſpenſio non eſt lata contra impugnantem electionem primo, & ſecundo modo, & deficientem in probatione; ſed contra impugnantem electionem tertio modo, videlicet ob delictum electi, & poſteà deficientem in probatione illius, quod objecerat in perſonam electam.

Quod ſuſpenſio non ſit lata contra impugnantes electionem ob defectum eligentium, probatur, tum quia jus clariùs locutum fuiſſet; tum quia in textu dicitur, *objicit in perſonam*, quod cum in ſingulari proferatur, non poteſt cadere in electores ſimul, & electum, ut benè gloſſa *in cap. ſtatuimus, citato verb. perſonam*, Alterius *tom. 2. diſp.4. col.2.* Innocentius, & alii apud gloſſam.

Quod ſuſpenſio edita non ſit contra impugnantes electionem, aut proviſionem ob defectum formæ, & ſolemnitatis, patet, quia præcitata jura clarè imponunt ſolùm ſuſpenſionem contra deficientem in probatione ejus, quod objecit in perſonam, & deficientem in probatione ejus, quod objecerat in formam condemnandum ſtatuit in expenſis, quas electus ob id feciſſe docuerit.

Quod verò ſuſpenſio lata ſit in eum, qui deficit in probatione illius, quod objecit in perſonam; probatur, quia *in cap. ſtatuimus, citato*, dicitur, *qui verò in probatione defecerit, ejus, quod objecit in perſonam, à beneficiis Eccleſiaſticis triennio noverit ſe ſuſpenſum.* Idem habetur *in cap. ſi compromiſſarius, de elect. n.6.* ubi lata ſuſpenſione per triennium à beneficio contra compromiſſarium eligentem indignum, ita ſubjungitur, *& idem in illius beneficiis eſt cenſendum, qui alicujus electionem, poſtulationem, aut proviſionem impugnans, in probatione deficit ejus, quod objicit in perſonam.*

3 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur occaſione cujuſlibet beneficii, dum quis deficit in probatione criminis vel defectus objecti in perſonam. 3 Non incurritur occaſione cujuſlibet beneficii.

Reſpondendum mihi videtur, non incurri occaſione cujuſlibet beneficii, ſed ſolum occaſione dignitatum, perſonatuum, & canonicatuum, de quibus ſermo eſt *in cap. ſtatuimus citato*, & occaſione Epiſcopatuum, & dignitatum Epiſcopatibus ſuperiorum, de quibus loquitur *cap. ſi compromiſſarius. de elect. in 7.* Ita ſentire videtur Joannes Andreas *hic.* gloſſa hic *verb ſtatuimus*, & Alter, *tom. 2, diſp. 13 c.4. col.1. verſ. quantum*, Suarez *de cenſuris, diſp. 31. ſect. 3. n. 11* Filliuc. *tract 17. cap. 6. quæſ. 8. n. 213.*

Hinc ſequitur objicientem aliquid in perſonam parochi electi, aut proviſi, non puniri pœna iſtius cenſuræ etiamſi poſtea deficiat in probatione. Ratio eſt, quia beneficium parochiale non continetur ſub nomine prædictorum beneficiorum.

4 Secundò dubium eſt, utrùm defectus plenæ probationis ſufficiat ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, hoc eſt, utrùm deficiens à plena probatione, non autem à ſemiplena, incidat in iſtam ſuſpenſionem. 4 Defectus plenæ probationis ſufficit ad illam incurrendam.

Reſpondeo ſufficere defectum plenæ probationis; conſequenter eum qui ſemiplenè ſolùm probat, affici hac ſuſpenſione. Ratio eſt, tum quia, qui non plenè probat, dicitur deficere à probatione, cum nomine probationis intelligatur plena probatio, non autem ſemiplena, ex gloſſa *in Clement. conſtitutionem, verb fides de elect.* & aliis; tum quia impugnans electionem ob defectum formæ condemnandus eſt in expenſis, ſi non plenè probaverit, ut expreſsè dicitur *in cap. ſtatuimus, citato, ibi, adjicientes, ut qui plenè non probaverit*, &c, etiam pœna ſuſpenſionis punitur, qui deficit in plena probatione defectus, ſeu criminis objecti in perſonam; tum quia Gregorius X. *in cap. ut circa, de elect. lib. 6.* confirmans ea, quæ Innocentius IV. decreverat *in cap. ſtatuimus citato*, clarè indicat intelligenda de plena probatione, ibi, *illa ſanè, quæ fel. record. Innocentius IV. contra non plenè probantes ea quæ in formam, vel in perſonam objecerunt, ſtatuit in ſuo volumus robore permanere.* Ita gloſſa *in cap. ſtatuimus, verb. verò in probatione.* Geminianus *ibid. num...* Ancharan. *n. 6.* Alter *tom. 1 diſp. 14. cap 4. col. 2.* Archidiaconus, & alii contra Hoſtienſem apud Gloſſam *loc. cit.*

5 Tertiò dubium eſt, utrùm objiciens plura crimina, vel defectus in perſonam, ſed unum ſolum plenè probans, ligetur ſuſpenſione. 5 Qui plura objicit in perſonam crimina, & unum ſolum probat non ligatur hac pœna.

Reſpondeo non ligari ſuſpenſione, quia iſta ſuſpenſio lata eſt in calumniatorem, qui electionem temerè impugnat; cum autem plenè probaverit unum defectum, non cenſetur temerè impugnaſſe & doloſe egiſſe ad calumniandum. Ita Innocentius, Hoſtienſis, Archidiaconus, & alii, quos in margine citat gloſſa, *in cap. ſtatuimus, in verb defecerit.*

6 Quartò dubium eſt, utrùm appellans ab electione, incurrat iſtam ſuſpenſionem. 6 Sicut neque appellans ab electione.

Reſpondeo negativè, quia iſta ſuſpenſio lata eſt in eum, qui ſuſcipit in ſe onus probandi crimen vel defectum, quem in perſonam electam objecit; qui autem ſimpliciter appellat, non ſuſcipit in ſe hujuſmodi onus. Ita gloſſa *in cap. ſtatuimus, citato, in verſ. defecerit.* Alter. *tom. 2. diſp. 13. cap. 4. col. 2. verſ. & licet*

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Subjectum hujus ſuſpenſionis.

7 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt clerici beneficiarii objicientes aliquod in perſonam electi, vel proviſi de dignitate, præſtimonio, canonicatu, Epiſcopatu, vel ſuperiori dignitate, & culpabiliter deficientes in probatione. Ratio eſt, quia ſubjectum cenſuræ ſunt illi, quibus verba diſpoſitionis & effectus cenſuræ accommodari poſſunt; ſed verba prædictorum jurium, & effectus ſuſpenſionis à beneficiis, accommodari tantum poſſunt clericis beneficiariis objicientibus, *ut ſuprà.* Ergo ſubjectum illius ſuſpenſionis ſunt clerici beneficiarii objicientes, ut ſuprà.

Dixi, *culpabiliter deficientes in probatione*; nam ſi abſque propria culpa in probatione deficiant, ut quia teſtes renuunt teſtari, aut quia electus, cui objecta fuerat excommunicatio, oſtendit ſe latenter abſolutum fuiſſe, objiciens defectum in perſonam, in foro ſaltem conſcientiæ excuſatur à cenſura; cùm hæc non incurratur abſque culpa. Ita Suarez, & Filliucius *locis citatis.*

TERTIA PROPOSITIO.

8 Suſpendit per triennium à beneficiis.

8 Iſta ſuſpenſio ſuſpendit per triennium à beneficiis; nam in utroque textu ſuperiùs citato continetur ſuſpenſio per triennium à beneficiis.

Hoc tamen limitandum videtur in beneficiis, quæ objiciens aliquid in perſonam, & in probatione deficiens obtinet in illa Eccleſia, ad quam alter electus, vel poſtulatus fuerat; nam *in cap. ſi compromiſſarius, cit.* idem ſtatuitur de iſta ſuſpenſione, quod ſtatutum fuerat de ſuſpenſione lata in compromiſſarium eligentem indignum, ut clarè conſtat ex verbis illius textus ſu-

piùs circà, ſed ſuſpenſio lata contra compromiſſarium, intelligitur de ſuſpenſione a beneficiis obtentis in eadem Eccleſia quam offendit electione indigni, ergo &c. Ita gloſſa *in cap. ſi compromiſſarius, verſ. in illius beneficiis*, Suarez & Filliuc. *loc. cit.* Si verò objiciens defectum electo, ſeu proviſo, & deficiens in probatione, non habeat beneficium in dicta Eccleſia, puniendus eſt pœna judicis arbitraria; quia pœna contra ipſum taxata non eſt, ut benè gloſſa *in c. ſi compromiſſarius, verb. in illius beneficiis, de elect. in 6.*

9 Quam pœnam incurrat beneficiarius qui durante hac ſuſpenſione immiſcet ſe beneficiis.

9 Sed modò dubium eſt primo, quam pœnam incurrat præfatus beneficiarius, qui contracta dicta ſuſpenſione à beneficiis, intra triennium immiſcet ſe in dictis beneficiis.

Reſpondeo ſi temerè, ſe in illis ingeſſit; ante completam ultimam diem triennii remanet ipſo facto privatus beneficiis abſque ulla ſpe iterum illa obtinendi, niſi probaverit ſe rationabilem cauſam habuiſſe impugnandi electionem, ſeque calumniatorem non fuiſſe: ſic enim habetur *in cap. ſtatuimus, ad finem.* Ita Gemin, *hic. n. 7.* Alter. *col. 3. & 4.* & alii.

Ex quo inferunt Gloſſa, & Alterius, poſſe illius beneficia alteri conferri ſtatim, ac beneficiarius, durante ſuſpenſione, illis ſe immiſcetur.

Sed ego probabilius cenſeo illius beneficia alteri conferri non poſſe ante ſententiam privationis declaratoriam; quia delinquens privatur beneficiis abſque miſericordia, niſi ſe à calumniis immunem probaverit; ergo beneficium conferri non debet, donec ſtatus creetur, & conſtet à vitio calumniæ, non excuſari.

10 Objiciens aliquid in perſonam & non probans condemnandus eſt in expenſis.

10 Secundò dubium eſt, utrùm aliquid objicians in perſonam, ſed deficiens à probatione, non ſolùm ſuſpenſionem incurrat, verum etiam condemnandus ſit in expenſis.

Reſpondeo affirmativè, ex *cap. accedens, in fine, de accuſat.* Ratio eſt, quia cenſetur cauſa injuſta damni.

QUARTA PROPOSITIO.

11 Hæc ſuſpenſio reſervata eſt Summo Pontifici.

11 **I**Sta ſuſpenſio reſervata eſt Summo Pontifici, juxta communiorem ſententiam; nam lata eſt ad triennium, elapſo verò triennio ceſſat, quia non ligat ultra tempus præſcriptum, & definitum.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione contra Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, Priores, alioſque monaſteriorum Prælatos, promotos à Sede Apoſtolica, aut ab ea recipientes munus confirmationis, conſecrationis, vel benedictionis, & poſtea adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum ſine litteris Apoſtolicis recipientes.

1 *Quam pœnam incurrant prædicti Prælati qui adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum abſque literis Sedis Apoſtolicæ ſuſcipiunt.*

2 *Aut ſi à Sede Apoſtolica diſcedant antequam juramentum fidelitatis, & obedientiæ præſtiterint.*

3 *Quam pœnam incurrant Archiepiſcopi diſcedentes à Sede Apoſtolica abſque litteris traditionis pallii.*

4 *A quibuſnam beneficiis capitula ſuſpendantur.*

1 Quam pœnam incurrant prædicti Prælati qui adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum abſque litteris Sedis Apoſtolicæ ſuſcipiunt.

1 **P**Ræfati Prælati ſi ad ſuas Eccleſias accedant, ſeu adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum abſque litteris Sedis Apoſtolicæ ſuſcipiant, nihil validè agunt, & præterea ſuſpenduntur, ſeu potius repelluntur à perceptione fructuum dictarum Eccleſiarum; capitula verò, conventus hujuſmodi Eccleſiarum, & alii, qui præfatos Epiſcopos, vel Prælatos abſque litteris Apoſtolicis recipiunt, aut eis obediunt ſuſpenduntur à beneficiis, donec gratiam abſolutionis à Sede Apoſtolica obtineant, ſic enim decernitur *in Extravag. injunctæ de electione*, in qua etiam

2 Aut ſi à Sede Apoſtolica diſcedant antequam juramentum fidelitatis & obedientiæ præſtiterint.

2 Præfatis Epiſcopis, & Prælatis obligatio injungitur præſtandi juramentum fidelitatis, & obedientiæ, antequam à Sede Apoſtolica diſcedant, alioquin interdicuntur percipere proventus dictarum Eccleſiarum, donec juramentum præſtiterint.

3 Quam pœnam incurrant Archiepiſcopi diſcedentes à Sede Apoſtolica abſque litteris traditionis pallii.

3 Eadem pœna privationis fructuum imponitur Archiepiſcopis, ſeu Pontificibus diſcedentibus à Sede Apoſtolica abſque litteris traditionis pallii, quæ pœna ipſos ligat, donec litteras traditionis pallii obtinuerint, ut dicitur in præfata Extravaganti, in cujus explicatione non immorabor, quia textus clarus eſt.

4 A quibuſnam beneficiis capitula ſuſpendantur.

4 Hic ſolum dubium eſſe poſſet, utrùm capitula ſuſpendantur à beneficiis, quæ capitulariter, ſeu communiter poſſident, vel potiùs à beneficiis, quæ ſinguli obtinent. Suar. *diſp. 31. ſect. 5. num. 25.* juxta alibi dicta innuit ſuſpendi ſolum à beneficiis, quæ communiter poſſident. Ego verò in hoc caſu probabilius cenſeo ſuſpendi ſimpliciter à perceptione fructuum beneficiorum, quia Bonifacius VIII. in dicta Extravaganti non ſuſpendit ſolum capitulum & conventus, ut hic, verùm etiam ſingulares perſonas, ut colligitur ex illis verbis, *Capitula verò, conventus Eccleſiarum, & monaſteriorum ipſorum, & alii quicumque ipſos abſque hujuſmodi dictæ Sedis literis recipientes, vel obedientes, tamdiu ſint à beneficiorum ſuorum perceptione ſuſpenſi, donec ſuper hoc ejuſdem Sedis gratiam meruerint obtinere.*

PUNCTUM XI.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores non ſervantes Extravagantem, *ſuſcepti regiminis* quæ eſt Joannis XXII. in tit. *ne Sede vacante*, circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium.

1 *Quinam & quorſum ſuſpendantur Epiſcopi ſuperioreſve Prælati ab ingreſſu Eccleſiæ ac Pontificalibus.*

2 *Prælatus qui per mandatarium accipit Sede vacante Eccleſiaſticos fructus ſibi indebitos ſuſpenditne.*

3 *Niſi parvitas materiæ eum excuſet.*

4 *Aut ſi infra menſem reſtituere non potuit.*

5 *Non ſufficit tamen verbalis promiſſio ſatisfaciendi.*

6 *Hæc ſuſpenſio arcet à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ.*

7 *Tollitur facta reali ſatisfactione.*

1 Quinam & quorum ſuſpenduntur Epiſcopi ſuperioreſve Prælati ab ingreſſu Eccleſiæ ac Pontificalibus.

1 **E**Piſcopi, aliique Prælati Epiſcopis ſuperiores, ſuſpenduntur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi non ſervaverint ea, quæ in dicta Extravag. illatora ſunt; Capitulum verò, collegium, vel univerſitas interdicuntur, aliæ verò ſingulares perſonæ Eccleſiaſticæ, vel laicæ excommunicationis cenſura ligantur, ibi, *& ſi quicquam aliquis prædictorum ultrà præmiſſa perceperit, illud ex his ad quos pertinebit, intra menſem non reſtituerit cum effectu, eo ipſo ſi Epiſcopus vel ſuperior prælatus fuerit, à Pontificalibus, & ingreſſu Eccleſiæ noverit ſe ſuſpenſum. Si autem Capitulum, univerſitas, vel collegium, Eccleſiaſtico interdicto ſe noverit, donec prædicta cum integritate reſtituerit) ſubjacere. Si verò aliqua ſingularis perſona Eccleſiaſtica, vel mundana id fecerit, excommunicationis incurrat ſententiam ipſo facto, à qua niſi reſtitutione præmiſſa (præterquam in articulo mortis) minimè abſolvatur, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, vel indulgentiis, aut contrariis conſuetudinibus.*

Ut hæc intelligatur, obſervandum eſt in dicta Extravaganti, hanc formam circa perceptionem fructuum vacantium præſcriptam fuiſſe ut illi qui ex privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto jus habent ad fructus beneficii vacantis, poſſint in futurum decimas percipere relictis reſiduis, quæ ſuperſunt beneficiario electo, vel percipere reſiduum, relictis decimis beneficiario electo, & datur ipſis tempus octo dierum ad eligendum an velint decimas, vel reſiduum; elapſis octo diebus, ſi ipſi non elegerunt, datur facultas beneficiario de novo creato, eligendi quam velit partem, ſicque utrique dabuntur fructus. In iis verò Eccleſiis, in quibus non eſt facta taxatio decimarum, fructus, & obventiones beneficii tunc vacantis, quæ in decimis ſolvi conſueverunt, dividendæ ſunt, & media pars tradenda eſt habenti privilegium, altera tradenda eſt beneficiario, pro ſuſtentatione ſua, & Eccleſiæ oneribus ſupportandis, & ſi quis non eſt contentus hac medietate, & alter eſt contentus; is qui contentus eſt, totamque partem accipiat, cum onere, ut faciat Eccleſiæ inſervire; & ſi aliquis accipiat aliquid ultra præmiſſa, illudque intra menſem non reſtituat illi, cui debetur, cenſuram ſuſpenſionis, interdicti, vel excommunicationis incurrit, juxta qualitatem & gradum perſonæ in dicta Extravaganti expreſſæ. Epiſcopus enim & Epiſcopo ſuperior ſuſpenditur à Pontificalibus & ingreſſu Eccleſiæ, donec integrè reſtituat. Capitulum, univerſitas, vel collegium interdicitur, donec integram reſtitutionem faciat, alia verò perſona tam Eccleſiaſtica, quam mundana excommunicationem incurrit à qua extra mortis articulum abſolvi nequit, niſi facta reſtitutione.

2 Prælatus qui per mandatarium accepit Sede vacante Eccleſiaſticos fructus ſibi indebitos ſuſpenditur.

2 Sed modò dubium eſt primo utrùm hac cenſura ligetur, qui per ſe ipſum immediatè non accepit, ſed per mandatarium.

Reſpondeo affirmativè, quia adhuc ipſe dicitur percepiſſe; ſecus dic contra gloſſam *verb. prædictorum*, & Alter. *de interdicto, diſp. 12. c. 5. col. 59. verſ. a.* de auxiliante, favorem præbente, vel ratum habente; nam cenſura lata in facientes, non afficit conſulentem, faventem, vel ratum habentem.

3 Niſi parvitas materiæ eum excuſet.

3 Secundò dubium eſt, utrùm parvitas materiæ excuſet ab hac cenſura. Alter. *de interdicto, loco citato. verſic. ad declarationem.* & alii putant non excuſare, quia in textu dicitur, *quicquam*, quæ dictio de qualibet re, etiam parva, & modica verificatur.

Ego verò cenſeo parvitatem materiæ excuſare, quia excuſat à mortali peccato, conſequenter etiam à gravi cenſura, quæ mortale peccatum ſupponit.

4 Aut ſi infra menſem reſtituere non potuit.

Ad rationem in contrarium reſpondeo prohiberi, quidquam ſub cenſura accipere, modò ſcilicet ſit materia cenſuræ; quæ autem quantitas cenſeatur materia cenſuræ, conſtat ex dictis *de contractibus*, & conſtabit ex infrà dicendis *puncto ultimo.*

4 Tertiò dubium eſt, utrum ab hac cenſura excuſetur, qui infra menſem reſtituere non potuit.

5 Non ſufficit tamen verbalis promiſſio ſatisfaciendi.

Reſpondeo excuſari, quia ſupponit cenſura gravem culpam; poſita autem impotentia non committitur culpa, quia impoſſibilium non eſt obligatio, *l. ſi quis in gravi, & l. ſtipul. ff. de verb. obligat.*

6 Hæc ſuſpenſio arcet à Pontificalibus & ab ingreſſu Eccleſiæ.

5 Quartò dubium eſt, utrùm ſufficiat promiſſio ſatisfaciendi, ſeu obligatio verbalis ſatisfaciendi.

Reſpondeo non ſufficere quia in Extravag. dicitur, *cum effectu.*

6 Quintò dubium eſt, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondeo ſuſpendere à Pontificalibus, & ab Eccleſiæ ingreſſu. Quo autem pacto hujuſmodi ſuſpenſio intelligenda ſit, conſtat ex

dictis

Digitized by Google

dictis in præcedentibus, ſicut etiam conſtat, quomodo computandus ſit menſis, intra quem reſtitutio facienda eſt.

6 Tollitur facta reali ſatisfactione abſque alia abſolutione.

7 Sextò dubium eſt, utrùm hæc ſuſpenſio, facta reali reſtitutione, collatur abſque alia abſolutione.

Reſpondeo affirmativè, quia ſuſpenſio ſub conditione, vel ad certum tempus lata ceſſat adimpleta conditione, ut alibi ſæpiùs dixi, quamvis Alterius *tom. 2. diſp. 16. c. 3. col. 6*, Suar. *diſp. 31. ſeſſ. 3. n. 28.* & alii oppoſitum ſentiunt. Idem dic de interdicto, ad differentiam excommunicationis, quæ non tollitur, niſi per abſolutionem, ut docui *de cenſuris in genere*, ubi etiam docui, an abſolutio ab Epiſcopo collata ante factam reſtitutionem valida ſit.

PUNCTUM XII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos privantes beneficiis eos, qui in Romana curia commorantur.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Subjectum.*
3 *Tres caſus, in quibus qui privant curiales beneficiis, non incurrunt ſuſpenſionem.*
4 *Effectus ejus eſt ſuſpendere ab officio & beneficio.*
5 *Quis poſſit in cenſura hujus ſuſpenſionis & interdicti diſpenſare.*

QUæ occaſione iſtius ſuſpenſionis latæ ab Eugenio IV. *in Extravag. divina, de privileg.* hic diſſeri poſſent, jam à me ſupra explicata ſunt *diſput. 2. quæſt. 7. punct. 3.* ubi tenorem Bullæ attuli. Quamobrem hic paucis explicabo,

Primò, materiam.
Secundò, ſubjectum.
Tertiò, afferam caſus, in quibus iſta ſuſpenſio non incurritur.
Quartò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.
Quintò, quis in ea diſpenſare poſſit.

1 Materia hujus ſuſpenſionis.

1 Quæres igitur primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

Reſpondeo eam conſiſtere in duplici actione, quarum *prima* eſt, conferre aliis beneficia curialium. *Secunda* recipere illa beneficia, ut explicavi ſuprà *loco cit.*

2 Subjectum

2 Quæres ſecundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius ſuſpenſionis.

Reſpondeo & dico primò, eſſe ordinarios locorum commiſſarios, & delegatos eorum, qui privant curiales beneficiis, eaque aliis conferunt. Ex quo ſequitur Epiſcopos hac cenſura ligari; quia licet cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti non liget Epiſcopos, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum. de ſent. excomm.* nihilominus hic ſufficienter exprimuntur; tum quia ordinarius præcipuè accipitur pro Epiſcopo, tum quia Eugenius in ſua Extravaganti generaliter loquitur, & neminem excludit, ibi, *& nihilominùs in omnes, & ſingulos ordinarios.* Ita Alterius *tom. 2. diſp. 13. cap. 6. col. 6. col. 4. verſ. ex quibus.* Vide ſupradicta *q. 7. punct. 3.*

Reſpondeo & dico ſecundò huic ſuſpenſioni ſubjici recipientes hujuſmodi beneficia, ut patet ex dicta Extravag. quam ad verbum in hac parte retuli *loco cit.*

3 Tres caſus in quibus qui privant curiales beneficiis, non incurrunt ſuſpenſionẽ.

3 Quæres tertiò, quinam caſus excipiantur, in quibus facientes præfatas actiones ſuſpenſione non ligantur.

Reſpondeo tres enumerari, de quibus ſuprà *loco cit.* diſſerui.

Primus eſt, quando quis à curia receſſit animo non redeundi, aut quando longo tempore extra curiam commoratur.

Secundus, quando quis ceſſit privilegio Eugenianæ.

Tertius eſt reſpectu eorum quæ pertinent ad beneficia, ut eſt onus reſidendi, reparandi Eccleſiam, celebrandi, & ſimilia, ad quæ beneficiarius tenetur ratione beneficii; in his enim Curiales ſubjiciuntur ordinariis locorum, in quibus extant beneficia, ut conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 1. prope finem, & ſeſſ. 24. cap. 12. ſub finem* Ex quo patet Epiſcopum, vel alium Prælatum privantem Curialem beneficio, ejuſque beneficium alteri conferentem non ligari cenſuris Eugenianæ, ſi hoc faciat ratione beneficiorum, ut quia parochus contumaciter abfuit, & nunquam reſidere voluit. Secus ſi beneficiarium apud Sedem Apoſtolicam commorantem privet beneficiis, non alia de cauſa, quam ratione beneficiorum. Vide Marcheſanum *part. 1. cap. commiſſ. ſuper Eugeniana, §. unico, pag. 453. & ſeqq.* & Alterium *loco cit.*

4 Effectus ejus eſt ſuſpendere ab officio & beneficio.

4 Quæres quartò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Reſpondeo ſuſpendere ab officio & beneficio; ſuſpenſio enim abſolutè prolata, intelligitur ab officio, & beneficio. Ita Suarez *diſp. 31. ſect. 3. n. 15.* Alterius *loco cit.* Sylveſter, Sayrus, & alii, quos retuli *de cenſuris in genere, diſp. 3. quæſt. 6. punct. 2. n. 1.* Idem cum proportione dicendum eſt de interdicto; cum enim abſolutè feratur intelligitur quoad omnes effectus interdicti, ut cum Henriquez, Avila, & aliis docui *de cenſuris in genere, diſp. 3. punct. 3. n. 1.*

5 Quis poſſit in cenſura hujus ſuſpenſionis & interdicti diſpenſare.

5 Quæres quintò, quis poſſit in cenſura hujus ſuſpenſionis, & interdicti diſpenſare.

Reſpondeo Epiſcopum, & alium quemlibet legitimè approbatum ad abſolvendum à cenſuris. Ratio eſt, tum quia iſta cenſura abſolutè fertur abſque ulla mentione reſervationis; ergo non eſt reſervata; in cenſura autem non reſervata Epiſcopus & alius ad hoc legitimè approbatus abſolvere poteſt *cod. nuper. de ſent. excommunic.* tum quia in dicta Eugeniana fertur excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, & reſervatur ſolùm abſolutio excommunicationis; ergo cenſetur conceſſa facultas abſolvendi à ſuſpenſione, & interdicto, excluſio enim unius, cenſetur conceſſio alterius; ſicut conceſſio unius, eſt excluſio alterius, *l. cum prætor, ff. de judic. & cap. nonne de præſumpt.*

PUNCTUM XIII.

De ſuſpenſione contra Prælatos, tam ſæculares, quàm regulares procurantes clericos capi à dominis temporalibus, ut beneficia reſignent, vel ut citati ad Sedem Apoſtolicam non accedant, & contra ipſoſmet citatos procurantes capi, ne ſtatuto tempore comparere valeant.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Procuratio, quæ hanc ſuſpenſionem cauſat, an fieri debeat apud dominum temporalem.*
3 *Prælatus Eccleſiaſticus procurans clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum habentem dominium temporale an ligetur hac cenſura.*
4 *Prælatus qui eſt dominus temporalis ligatur hac cenſura, ſi curet clericum capi per ſuos miniſtros.*
5 *Hæc ſuſpenſio non incurritur, ſi reſignatio non ſequatur, aut ſi perſona citata non fuerit re ipſa impedita ab acceſſu ad Sedem Apoſtolicam.*
6 *Ad incurrendam hanc ſuſpenſionem ſufficit per ſe, vel alium capiendi actionem exercere.*
7 *Quædam conditiones neceſſariæ ad illam incurrendam.*
8 *Subjectum hujus ſuſpenſionis.*
9 *Utrùm Epiſcopi ſint ejus ſubjectum.*
10 *Effectus iſtius ſuſpenſionis.*
11 *Lata eſt ipſo jure.*
12 *Ejus abſolutio ſpectat ad Papam.*

ISta ſuſpenſio lata eſt *in Clementina multorum, de pœnis*, circà quam quatuor explicabo.

Primò, materiam.
Secundò, ſubjectum.
Tertiò, effectum.
Quartò, ceſſationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt duplex actio, *Prima*, eſt, procurare, ut beneficiarius capiatur à domino temporali, ut beneficium reſignet, vel ut perſona Eccleſiaſtica, citata ad Sedem Apoſtolicam ab homine, vel à jure, ad illam non accedat. *Secunda actio*, quam ipſemet citatus facit, eſt, procurare capi à ſæculari poteſtate, ut ipſe citatus excuſet ſe hoc titulo ab acceſſu ad Sedem Apoſtolicam. Iſtæ actiones clarè ſatis exprimuntur in dicta Clementina. Videndum eſt tamen ut iſtæ duæ actiones clariùs percipiantur.

2 Procuratio quæ hanc ſuſpenſionẽ cauſat, an fieri debeat apud dominum temporalem.

2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta procuratio fieri debeat apud dominum temporalem, an ſufficiat apud Eccleſiaſticum.

Reſpondeo fieri debere apud dominum temporalem; nam textus clarè loquitur de procurantibus capi apud obtinentes temporale dominium, ſeu à poteſtate ſæculari. Ita Gloſſa *hic in verb. ſæculari.* Alterius, Suarez, & alii locis proximè citandis.

3 Prælatus eccleſiaſticus procurans clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum habentem dominium temporale, an ligetur hac cenſura.

3 Rogabis primò, utrùm Prælatus Eccleſiaſticus procurans clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum, habentem dominium temporale incidat in hanc cenſuram.

Reſpondent affirmativè, Gloſſa *hic verb. dominum*, Alter. *diſp. 16. cap. 3. col. 3.* Panorm. *hic.*

Sed mihi diſtinguendum videtur, vel procuravit clericum capi à Prælato, tanquam à domino temporali, vel tanquam ab habente juriſdictionem Eccleſiaſticam. Si primum, incidit in ſuſpenſionem quia verificantur verba dictæ Clementinæ, tuncque poteſtas ſpiritualis acceſſoriè ſolùm ſe habere videtur. Si verò curat capi ab eo, tanquam Eccleſiaſtico: non incurrit ſuſpenſionem, quia non procurat capi à poteſtate ſæculari. Ita Suarez *n. 19.* In dubio autem, cujus poteſtatis virtute capi procuraverit, probabile eſt præſumi procuraſſe capi poteſtate Eccleſiaſtica; hoc enim pacto minùs deliquiſſe præſumitur, juxta *l. merito, ff. pro ſocio.*

4 Prælatus qui eſt dominus temporalis ligatur hac cenſura, ſi curet clericum capi per ſuos miniſtros.

4 Rogabis ſecundò, utrùm Prælatus, qui ſimul eſt dominus temporalis, ligetur hac cenſura, ſi ipſe non curet clericum capi ab alio domino temporali, ſed ipſe mittat ſuos miniſtros, & procuret ab ipſis capi.

Reſpondeo ligari, quia dicitur procurare, ut clerici capiantur à ſæculari poteſtate. Neque in hac Clementina præſcribitur ut procuratio fiat apud ipſum dominum, ſeu ſuperiorem. Ita Suar. *n. 80.* Alterius *col. 3.* & Filliucius *tract. 18. cap. 8. quæſt. 7. n. 155.*

5 Hæc ſuſpenſio non incurritur ſi reſignatio non ſequatur aut ſi perſona citata non fuerit re ipſa impedita ab acceſſu ad Sedem Apoſtolicam.

5 Secundò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur; etiamſi reſignatio non ſequatur, aut etiamſi perſona citata re ipſa impedita non fuerit ab acceſſu ad Sedem Apoſtolicam.

Reſpondeo ſuſpenſionẽ non incurri niſi reſignatio re ipſa ſequatur, vel impediatur acceſſus ad Sedem Apoſtolicam. Ratio eſt, quia cenſura non incurritur, nondũ ſecuto effectu ſub cẽſura prohibito, ſeu delicto nondum conſummato, delictum autem in præfata Clementina prohibitum, non videtur completũ, & conſummatum niſi reſignatio facta ſit; aut niſi citatus impeditus fuerit accedere ad Sedem Apoſtolicam, ut conſtat ex illis verbis, *Eccleſiaſticos capere captóſque*,

captóſque donec ſua reſignent beneficia, aut ne citati ad Sedem Apoſtolicam venire valeant, auſu ſacrilego detinere non verentur. Ita Cardin. hic n. 13. Bernard Diaz. *in pract. canon. c.* 104. Suar. *diſp.* 31 *ſect.* 5. *n.* 21. Alt. *tom.* 2. *diſp.* 16. *c.* 3. *col.* 4. Fill. *tr.* 17. *n.* 155. & alii.

Hinc ſequitur, illum non ligari hac ſuſpenſione, qui clericum capi procuravit, ſed reſignatio ſecuta non fuit, aut captus dimiſſus fuit, ita ut carceratio in cauſa non fuerit, cur ad Sedem Apoſtolicam debito tempore non accederet. Ita DD. citati.

Objicies primò, procurans aliquem à domino temporali capi, ut beneficium reſignet, vel ne citatus coram Sede Apoſtolica compareat, ligatur excommunicatione canonis, *ſi quis ſuadente* 18. *q.* 4. etiamſi reſignatio ſecuta non fuerit, aut captus non ob id impeditus fuerit, ne debito tempore ad Sedem Apoſtolicam accederet, ergo etiam, &c.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia excommunicatio canonis incurritur ob injuſtam detentionem, quia tunc completur actio ſub excommunicatione prohibita, non verò completur actio prohibita ſub pœna ſuſpenſionis, niſi ſequatur reſignatio, vel impedimentum receſſus ad Sedem Apoſtolicam.

Objicies ſecundò, iſta ſuſpenſio lata eſt contra procurantes capi, poteſt autem quis procurare, ut alter capiatur, etiamſi re ipſa non capiatur, vel non ſequatur reſignatio.

Reſpondeo illius ſuſpenſionis materiam eſſe procurationem, non præcisè, ſed dependenter à reſignatione, vel impedimento talis acceſſus ad Sedem Apoſtolicam.

6 Ad incurrendam hanc ſuſpenſionẽ ſufficit, per ſe, vel per alium capiendi actionẽ exercere.

6 Tertiò dubium eſt utrùm ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem opus ſit, ut quis actionem capiendi per ſe ipſum exerceat, & non per alium; Cardinalis hic n. 6. cui adhæret Alter. *loc cit. col.* 2 *verſ. quadam*, ſed ſibi contrarius *in verb. oppoſitum*, reſpondet requiri, ut quis procuret per alium capi, & non ſufficere, ut per ſe ipſū capiat, nam in textu dicitur *procurante*, in materia autem pœnali ſtandum eſt ſtrictæ verborum ſignificationi. Hæc opinio mihi probatur.

Oppoſita tamen ſententia, aſſerens ſufficere, ſive per ſe ipſum capiat, ſive per alium, valde probabilis eſt. Ratio eſt, tum quia in texto ſermo eſt priùs de capientibus, & poſtea de procurantibus, ut patet ex illis verbis, *capere, captóſque detinere non verentur*, & infrà, *procurantes, ut ipſa perſona*, &c. tum quia capiens per ſe ipſum immediatè, & phyſice delictum operatur, procurans verò magis remotè, & moraliter, qui autem phyſicè, & magis proximè delictum operatur eſt dignus majori pœna. Ita Suar. *n.* 310. & Alter. *col.* 3. *verſ. oppoſitum*. Verum ad has rationes reſponderi poteſt, hunc textum dum pœnam infert, loqui ſolum de procurantibus, propterea procurans graviùs delinquere videtur, cum ſit cauſa non ſolùm ſui, verùm etiam alieni peccati, argument. *l. athletas, §. Pomponius ff. de his qui notant. infam.* conſequenter pœna cenſuræ punitur.

7 Quædam conditiones neceſſariæ ad illam incurrendam

7 Ex dictis in hac propoſitione colligi poſſunt nonnullæ conditiones neceſſariæ ad hanc cenſuram incurrendam, quas hic majoris perſpicuitatis gratia referre decrevi.

Prima eſt, ut perſona, quæ capit, vel capi procurat, ſit perſona Eccleſiaſtica, ut patet ex illis verbis, ibi *procurantes ipſa perſona Eccleſiaſtica exiſtentes*.

Secunda eſt, ut non capiat per ſe; ſed procuret capi, ut dictum eſt in ſolutione dubii tertii.

Tertia, ut perſona capta, ſit Eccleſiaſtica, ut patet ex illis verbis, *viros ſæpè Eccleſiaſticos capere*.

Quarta, ut capiatur ob aliquem finem in præfata Clementina expreſſam, ſcilicet ut captus reſignet beneficium, vel ne citatus compareat legitimo tempore coram Summo Pontifice, vel ut ipſemet citatus hoc fine procuret capi, ne ad Sedem Apoſtolicam venire poſſit, ut patet ex illis verbis, *viros ſæpe Eccleſiaſticos capere, captóſque, donec ſua reſignent beneficia, aut ne citati ad Sedem Apoſtolicam venire valeant*, & infra, *qui ne citati Ad Sedem Apoſtolicam veniant, ſed ut ſe ſub obtentu hujuſmodi à veniendo excuſent, à poteſtate ſæculari ſe capi procuraverint*.

Quinta, ut procuratio fiat apud dominum temporalem, ut ſuprà probavi.

Sexta conditio eſt, ut ſequatur effectus, videlicet, ut reſignatio beneficii fiat, vel ut citatus re ipſa ob detentionem impeditus fuerit, ne ad Sedem Apoſtolicam accederet, ut dictum eſt *dub.* 1.

Ex quo ſequitur eum, qui procurat clericum à ſæculari poteſtate capi, non ligari hac ſuſpenſione, donec beneficium reſignatum ſit, aut donec elapſum ſit tempus aſſignatum ad comparendum coram Summo Pontifice. Ita Cardinalis, Diaz, & Alterius *locis cit.*

SECUNDA PROPOSITIO.

8 Subjectũ iſtius ſuſpenſionis.

8 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt Prælati Eccleſiaſtici, qui apud dominos temporales procurant capi perſonas Eccleſiaſticas ob reſignationem beneficii, vel ob impedimentum acceſſus ad Sedem Apoſtolicam, ut prima propoſitione explicavi. Ratio eſt, quia dicta Clementina, dum ſuſpenſionem infert, loquitur ſolùm de Prælatis, ibi, *procurantes ipſa perſona Eccleſiaſtica exiſtentes à perceptione fructuum Eccleſiarum ſuarum, ſi fuerint Prælati trienio ſint ſuſpenſi.* Item dic de ipſis Prælatis citatis, qui procurant ſe capi à poteſtate ſæculari, ut hoc prætextu excuſentur ab acceſſu ad Sedem Apoſtolicam, ut dicitur *in dicta clementina*.

Hinc ſequitur primò, laicos, qui præfatas actiones faciunt, non ſubjici huic cenſuræ. An autem ligentur excommunicatione canonis, aut Bullæ Cœnæ, conſtat ex dictis *diſp.* 1. *&* 2.

Secundò colligitur differentia inter Prælatos, & alios clericos, Prælatis inferiores, quòd Prælati ligantur ſuſpenſione, alii verò ipſo facto privantur beneficiis obtentis, ibi, *quod ſi inferiores extiterint, eo ipſo obtentis beneficiis ſint privati*; quid autem operetur privatio beneficii ipſo facto, patet ex dictis *de legibus*, *& de contractibus*.

9 Utrùm Epiſcopi ſint ejus ſubjectum.

9 Sed modò dubium eſt, utrum Epiſcopi ſubjiciantur huic ſuſpenſioni, præfatas actiones faciendo. Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia in hac Bulla expreſſè non exprimuntur, Epiſcopi autem non ligantur ſuſpenſionibus, vel interdictis, niſi expreſſa mentio de ipſis fiat, *cap. quia periculoſum. de ſent excomm. in* 6.

His non obſtantibus, probabilius cenſeo, Epiſcopos huic cenſuræ ſubjici, quia in dicta Clementina ſermo eſt de Prælatis, nomine autem *Prælatorum* principaliter, & quaſi per Antonomaſiam intelliguntur Epiſcopi. Ita Suarez, Alterius, & Filliucius *locis cit.*

Addo non ſolùm Epiſcopos huic cenſuræ ſubjici, verum etiam alios Eccleſiaſticos juriſdictionem ordinariam habentes, ſive ſint clerici ſæculares, ſive regulares, nam iſti omnes propriè vocantur Prælati. Ita Suarez *loco cit. n.* 18. Filbucius *n.* 154. Alterius *loco cit. col.* 1. ubi hoc probabilius eſſe arbitratur.

TERTIA PROPOSITIO.

10 Effectus illius ſuſpenſionis.

10 ISta ſuſpenſio ſuſpendit per triennium à beneficiis, nam in Clementina dicitur, *à perceptione fructuum Eccleſiarum ſuarum ſi fuerint Prælati, triennio ſint ſuſpenſi.*

11 Lata eſt ipſo jure.

11 Rogabis utrùm iſta ſuſpenſio ſit jure ipſo lata ſtatimque hos effectus operetur. Sanchez, Navarrus, & alii, quos alibi retuli, putant iſtam loquendi formam non continere cenſuram ipſo facto latam, ſed ferendam.

Sed oppoſitum ſuſtinendum eſt, quia hæc loquendi forma continet cenſuram ipſo facto latam, ut patet ex pluribus locis Concilii Trident. in quibus hæc loquendi forma *Anathema ſit*, indicat cenſuram excommunicationis ipſo facto latam, ut communiter ſentiunt DD.

QUARTA PROPOSITIO.

12 Ejus abſolutio ſpectat ad Papam.

12 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis Summo Pontifici reſervata eſt quam lata eſt ad tempus, elapſo vero triennio ceſſat, ut ſæpius in præcedentibus dictum fuit.

PUNCTUM XIV.

De ſuſpenſione contra eum, qui Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis gravare præſumit.

1 *Quæ duæ actiones prohibeantur ſub pœna ſuſpenſionis* in cap. ſi quorundam.
2 *Eccleſia pro alienis debitis gravata non tenetur iis ſatisfacere.*
3 *Et qui eam pro alienis debitis ſic gravavit, tenetur ad reſtitutionem.*
4 *Manetque ſuſpenſus etiam poſtquam Eccleſiã ſervavit indemnẽ.*
5 *Subjectum iſtius ſuſpenſionis.*
6 *Suſpenſio quam quis contraxit gravando Eccleſiam alienis debitis privat adminiſtratione temporalium & ſpiritualium.*
7 *Prælatus Eccleſiæ hoc pacto ſuſpenſus, non incurrit irregularitatem celebrando.*
8 *Probabile eſt iſtius ſuſpenſionis abſolutionem conferri poſſe ab Epiſcopo.*

QUatuor explicabo in hoc puncto.
Primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.
Quartò, quiſnam conferre poſſit abſolutionem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quæ duæ actiones prohibentur ſub pœna ſuſpenſionis in cap. ſi quorundam.

1 IN *cap. ſi quorundam, de ſolutionibus*, duæ actiones ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto prohibentur.

Prima eſt, gravare Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis.

Ex quo ſequitur primò beneficiarium affici hac ſuſpenſione pecuniam mutuò accipiendo, eamque alteri tradendo, relicta Eccleſiæ obligatione ſolvendi mutuum. Idem dic ſi pro altero fidejubeat, aut alia ratione alienam obligationem transferat in Eccleſiam. Secus ſi aliquam Eccleſiæ pecuniam mutuò tradat pauperibus, hic enim non dicitur Eccleſiam gravare alienis debitis. Ita gloſſa *hic verb. gravare*, Joan. Andreas *hic* Panormit. & Alterius. An verò mutuans pecuniam deſtinatam ad bona immobilia emenda, ligetur excommunicatione, explicatum fuit *de contractibus, & in lib. var tractationum*, *q.* 2.

Secundò ſequitur eum non affici hac ſuſpẽſione, qui pecuniã mutuo accipit ad ſuſtentationem; hic enim non dicitur Eccleſiam obligare pro alienis debitis, ſed propriis & ad Eccleſiam ſpectantibus, nã Eccleſiæ ſumptibus alendus eſt, cũ illi inſerviat, ut ſuppono dignus eſt enim mercenarius mercede ſua, & operarius cibo ſuo: caveat tamen Eccleſiæ cuſtos, ne in hac parte alias conſtitutiones

transgre

tranſgrediatur. Vide Panormit. *hic*, & Alterium *tom. 2. diſp. 11. cap. 2. verſ. 2.* Ad quem autem pertineat onus ſolvendi debita à beneficiario contracta, patet ex dictis *in lib. variar. tract. quæſt. 5.*

Secunda actio eſt, concedere alicui litteras, ſeu ſigilla, quibus Eccleſiæ obligari poſſent, ut ſi quis tradat alicui chartam impreſſo ſigillo, & nihil in ea ſcripto, data tamen alteri facultate ſcribendi quicquid velit, aut ſi quis ſigillum alteri tradat, ut eo utatur ad firmandum debitum ſolvendum nomine Eccleſiæ. Ita Panormit. & Alterius *locis cit.*

Obſerva tamen ad incurrendam ſuſpenſionem ob præfatas actiones requiri ſcientiam, vel ingentem temeritatem? nam textus utitur verbo *præſumpſerint*, quod ſcientiam ſeu dolum importat, ut alibi ſæpius dixi.

2 Eccleſia pro alienis debitis gravata non tenetur iis ſatisfacere. 2 Sed modò dubium eſt primò, utrùm Eccleſia, quæ pro alienis debitis gravata fuit, teneatur his debitis ſatisfacere.

Reſpondeo negativè, quia ſic expreſſè decernitur *in cap. ſi quorundam, citato, ibi, decernentes ſi factum fuerit attentatum, ad ſolutionem talium debitorum Eccleſias non teneri.*

Hoc tamen intelligendum eſt, niſi quatenus aliquid in Eccleſiæ utilitatem converſum fuit, tunc enim perſpicuum eſt Eccleſiam teneri; tum quia nullus ex re aliena locupletari debet, invito domino, tum quia ſic in ſimili decernitur *in cap. quod quibuſdam de fidejuſſoribus.*

3 Et qui eſt pro alienis debitis ſic gravavit, tenetur ad reſtitutionem. 3 Secundò dubium eſt, utrùm qui Eccleſiam pro alienis debitis gravavit, teneatur ad reſtitutionem.

Reſpondeo affirmativè, quia injuſtè egit, & cauſam damni dedit. Ita gloſſa *in cap. ſi quis presbyterorum, de rebus Eccleſiæ non aliena*. Alterius *loco cit. verſ. quarto.*

4 Manet que ſuſpenſus etiam poſtquam Eccleſiam ſervavit in demnem. 4 Tertiò dubium eſt, utrum qui Eccleſiam alienis debitis gravavit, ſuſpenſus remaneat, etiam poſtquam damnum Eccleſiæ reſtituit, eamque indemnem ſervavit.

Reſpondeo adhuc remanere ſuſpenſum. Ratio eſt, quia reſtitutio non tollit actionem, ſeu delictum propter quod cenſura impoſita fuit, & cenſura ob delictum contracta, non tollitur reſtitutione damni illati. Ita gloſſa *hic verb. ſuſpenſam*, & alii communiter, teſte Panormitano, *in cap. quod ſicut, de elect.* contra nonnullos alios.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Subjectum hujus ſuſpenſionis. 5 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ Epiſcopis inferiores, quæ præfatas actiones facere præſumunt. Ratio eſt, quia in textu generaliter dicitur, *ſi quis autem contra præmiſſa venire præſumpſerit.*

Dixi, *Epiſcopis inferiores*, quia ex regula generali conſtat Epiſcopos non comprehendi in ſuſpenſionibus, vel interdictis generaliter latis, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſent. excomm. lib. 6.*

TERTIA PROPOSITIO.

6 Suſpenſio quam quis contrahit gravando Eccleſiam, alienis debitis privat adminiſtratione temporalium & ſpiritualium. 6 Suſpenſio, quàm quis contrahit gravando Eccleſiam alienis debitis, privat adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium; nam in textu dicitur, *ſi quis contra præmiſſa de cætero venire præſūpſerit, ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium noverit ſe ſuſpēſū.*

Hinc ſequitur Prælatum, qui Eccleſiā ſuam alienis debitis gravavit, non poſſe juriſdictionem temporalem, vel ſpiritualem exercere, quia ſuſpenſus eſt ab adminiſtratione ſpiritualiū & tēporaliū.

7 Prælatus Eccleſiæ, hoc pacto ſuſpenſus non incurrit irregularitatem celebrando. 7 Major difficultas eſt utrum Prælatus Eccleſiæ hoc pacto ſuſpenſus incurrat irregularitatem celebrando.

Reſpondeo negativè, quia irregularitas incurritur ab eo qui cenſuram violat per exercitiū ordinis ſacri, hic autem celebrando non violat cenſuram, cùm ſit ſuſpenſus ab ordine, ſed ab adminiſtratione Eccleſiæ; adminiſtratio autem Eccleſiæ non eſt actus ordinis. Ita Panormit. *hic n. 8.* Alter. *loc. cit. 4. dub. 3.* & alii contra Hoſtienſem apud Panormit. *loc. cit.*

QUARTA PROPOSITIO.

8 Probabile eſt iſtius ſuſpenſionis abſolutionē conferri poſſe ab Epiſcopo. 8 Probabile eſt iſtius ſuſpenſionis abſolutionem conferri poſſe ab Epiſcopo, quamvis hoc facere non debeat, niſi prius Eccleſiæ ſatisfactum ſit. Ratio eſt, quia Summus Pontifex abſolutionem ſibi non reſervat. Ita Sylveſter *verb. ſuſpenſio. §. 6. verſ. 10.* Angelus *verb. ſuſpenſio 1. caſu 10.* & alii contra Panorm. *hic nu. 5.* Alteriū *tom. 2. diſp. 12. cap. 2. col. 4. dub. 2.* Suarez *diſp. 31. ſect. 4. n. 1.* Filliucium *tract. 17. cap. 6. quæſt. 5. nu. 107.* & alios, quorum opinio valdè probabilis eſt, præſertim ſi hæc ſuſpenſio lata fuit tanquam pœna pro delicto, non autem ob contumaciam per modum cenſuræ, ut aſſerunt Panormitanus, & Alterius *loc. cit.* Vide ſupradicta *diſp. 2. quæſt. 7. punct. 3. n. 7. & 8.*

PUNCTUM XV.

De ſuſpenſione contra occupantes bona Eccleſiæ Sede vacante, pertinentia ad ipſam Eccleſiam, vel ad prælatum defunctum, vel ad ſucceſſorem.

2 *Variæ actiones, quæ ſunt materia hujus ſuſpēſionis, limitantur. n. 1.*
3 *Quid nomine bonorum hoc loco intelligatur.*
4 *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
5 *Quandonam totum Capitulum ligatur ſuſpenſione.*
6 *Utrùm præter ſuſpenſionem incurratur etiam hic interdum excommunicatio.*
7 *Prædicta ſuſpenſio ſuſpendit ab officio, & beneficio.*
8 *Suſpenſio ab officio arcet ab officio ordinis, & juriſdictionis.*
9 *Suſpenſio à beneficio ſuſpendit à fructibus beneficii.*
10 *Quem effectū habeat hæc ſuſpenſio in monacho illam incurrente.*
11 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ante reſtitutionem reſervata eſt Papæ.*
12 *Ut tollatur ſuſpenſio, reſtitutio debet totaliter fieri.*
13 *Nec ſufficit præbere cautionem de reſtitutione facienda cùm primum delinquens poterit.*
14 *Ceſſat tamen ſuſpenſio, ſi Prælatus condonet reſtitutionem.*

Iſta ſuſpenſio habetur *in cap. quia ſæpè, de elect. lib. 6.* circa quam quatuor breviter explicabo.
Primò, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertio, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.
Quartò, quis poſſit abſolutionem impendere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia iſtius ſuſpenſionis ſunt actiones proximè ſequentes. 1 Variæ actiones quæ ſunt materia hujus ſuſpenſionis, limitantur num. 2.

Prima eſt, occupare Sede vacante bona Eccleſiæ cathedralis regularis, vel collegiatæ dimiſſa à Prælatis, aut vacationis tempore obvenientia, quæ deberent in utilitatem dictarum Eccleſiarum expendi, aut ſucceſſoribus reſervari; ſic enim expreſſè habetur *in præfato cap. quia ſæpè, de elect. in 6.*

Secunda actio eſt, inter ſe dividere præfata bona.

Tertia ſubripere.

Quarta dilapidare diſſipare, vel conſumere præfata bona.

Hinc ſequitur Prælatum, qui bona Eccleſiæ vacantis, malè adminiſtrat, & expendit, affici hac ſuſpenſione, quia dicitur diſſipare, vel conſumere præfata bona. Imò probabile eſt hoc verum eſſe, etiamſi bona, quæ malè adminiſtrat, communia ſint Capitulo, & Prælato defuncto, ſeu ſucceſſori. Ratio eſt, tum quia militat eadem ratio; tum quia *Clementina ſtatutum, de elect.* extenditur iſta ſuſpenſio ad diſſipantes, quodlibet emolumentum undecumque proveniat. Contrarium in hac parte docet Geminianus *hic n. 6.* Francus *n. 1.* & alii.

Hæc propoſitio intelligitur cum quinque limitationibus.

2 Prima eſt, modò præfatæ actiones fiant cum præſumptione; nam in textu dicitur, *de cætero præſumpſerit.*

Secunda eſt, modo præfatæ actiones fiant, vacante Eccleſia, ibi *Eccleſiis vacantibus.*

Tertia, modò ſint bona Eccleſiarum collegiatarum, de hic enim ſermo eſt in præfato textu.

Quarta, modò præfatæ actiones fiant in grave damnum ipſarum Eccleſiarum.

Ex quo licet inferre facientem præfatas actiones cum levi damno dictarum Eccleſiarum excuſari ab hac cenſura, ſicut enim levitas materiæ excuſat à mortali, ita etiam excuſat à cenſura gravi.

Quinta eſt, modò hujuſmodi bona non pertineant ad aliquam particularem perſonam ratione dignitatis, ut dicam n. 3.

3 Sed modò dubium eſt primò, quid nomine *bonorum* hoc in loco intelligatur. 3 Quid nomine bonorum hoc loco intelligatur.

Reſpondeo intelligi quælibet bona tam mobilia, quàm immobilia, quæ Prælatus poſſidebat, aut quæ vacationis tempore proveniunt ex bonis Eccleſiæ, ut ſunt fructus, & reliqua emolumenta. Ratio eſt, quia textus indefinitè, abſque diſtinctione utitur verbo, *bona*; ergo generaliter explicari debet, ut ſuſè Covarr. *variar. cap. 13.* & in terminis Suarez *diſp. 38. ſect. 3. n. 3.* & alii Commentatores in hunc locum.

Rogabis utrùm ſub nomine *bonorum* comprehendantur etiam fructus, & emolumenta, quæ proveniunt ex juriſdictione, e. g. ex pœna condemnationis, ex ſigillo, aliáve ſimili cauſa.

Reſpondeo comprehendi ex diſpoſitione Clementis V. *in cap. ſtatutum, de elect. & elect. poteſt.* ibi diſpoſitio *cap. quia ſæpe, cit.* extenditur ad bona provenientia ex juriſdictione & ſigillo curiæ Eccleſiaſticæ, vel ſecularis, aut aliàs undecumque, quæ ad Prælatos Eccleſiis non vacantibus pertinent; hoc tamen intelligitur cum duplici limitatione, *Prima* eſt, ut deducantur rationabiles expenſæ, nam iſtæ non ſunt enumerandæ inter bona alicujus. *Secunda* eſt, ut hujuſmodi bona ex conſuetudine, ſtatuto, vel jure aliquo ſpeciali non pertineant ad aliquam particularem perſonam ratione dignitatis quam obtinet, alioquin juriſdictio ad hujuſmodi particularem devolvitur cum emolumento; tum quia acceſſorium in hoc caſu ſequitur principale; tum quia hæc limitatio apertè habetur *in cap. ſtatutum cit.* ſecus dicendum eſt, ſi privilegium ſit perſonale, & non conceſſum ratione dignitatis, ſed perſonæ; tunc enim emolumentum tradi non debet illi perſonæ? quia non competit illi ratione juriſdictionis, ut dicitur *in cap. ſtatutum*; tum *in cap. quia ſæpè cit.* revocantur conſuetudines, & quæcumque privilegia, excepta tamen limitatione, quæ poſtmodum addita eſt *in cap. ſtatutum*, quam modò explicavimus.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Quodnam ſit ſubjectũ hujus ſuſpenſionis.

4 SVbjectum illius ſuſpenſionis ſunt capitula, conventus, collegia & perſonæ ſingulares Eccleſiarum cathedralium, regularium, vel collegiatarum, quæ aliquam ex præfatis actionibus facere præſumunt. Hæc propoſitio apertè colligitur ex *cap. quia ſæpe, citata, capitula, conventus, collegia, & ſingulares earundem perſonæ.*

Primò cattaneos, & alios, qui non ſunt de collegio illius Eccleſiæ, cujus bona occupantur, &c. non affici hac ſuſpenſione, faciendo præfatas actiones. Ratio eſt, quia textus loquitur de perſonis earundem Eccleſiarum. Ita gloſſa *verb. earundem*, & alii communiter.

Obſerva tamen *in cap. præſenti, de officio ordinarii in 6.* latam eſſe ſuſpenſionem ab officio, & beneficio contra omnes Eccleſiaſticas perſonas Epiſcopis inferiores, quæ vacantibus dignitatibus, perſonatibus, prioratibus, vel Eccleſiis quibuſcumque ſibi ſubjectis, ſeu ad ſuam collationem, ordinationem, præſentationem, vel cuſtodiam pertinentibus, præſumunt occupare, aut quomodolibet in ſuos uſus convertere bona in ipſis Eccleſiis inventa, ſive vacationis tempore obvenientia, quæ in utilitatem rectorum defunctorum expendi, vel futuris ſucceſſoribus reſervari debent, niſi ſpeciale privilegium, vel conſuetudo legitimè jam præſcripta, ſeu alia rationabilis cauſa hoc permittat. Contra Epiſcopos verò latum eſt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ut dicam illatione ſequenti.

Secundò, Epiſcopos facientes actiones in prima propoſitione explicatas non ligari ſuſpenſione iſtius textus; nam ipſi non exprimuntur; ex regula autem generali conſtat Epiſcopos non ligari ſuſpenſionibus, vel interdictis, niſi exprimantur; veruntamen eſt *in c. præſenti de officio ordin. in 6* ſeu ſuſpenſionem, ſeu potiùs interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ contra Epiſcopos, & eorum ſuperiores, qui præſumunt facere actiones quas dixi in præcedenti illatione interdictas eſſe quibuſcumque perſonis Eccleſiaſticis Epiſcopo inferioribus, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto ab officio, & beneficio.

Tertiò ſequitur, ſi totum capitulum contra *c. quia ſæpe*, delinquat, ſingulos ligari ſuſpenſione.

5 Quandonam totum Capitulum ligetur ſuſpenſione.

5 Dices, ſi omnes canonici, ſeu capitulares ſuſpenderentur ab officio, & beneficio, vacarent omnia divina officia in Eccleſia, quod non videtur admittendum.

Reſpondeo in tali eventu conducendos eſſe clericos, qui vices ipſorum ſuppleant, & Eccleſiæ oneribus ſatisfaciant; tum quia par non eſt, ut Eccleſia detrimentum patiatur ob delictum miniſtrorum; tum quia ſic colligitur ex *cap. pervenit, de appellat. cap. cùm ex eo, de elect. in 6. & cap. cupientes, eodem tit.* Vide gloſſas *ibidem* & Alterium *tom. 2. diſp. 15. c. 3. col. 4. verſ. quod ſi.*

6 Utrùm præter ſuſpenſionem incurrant etiam hic interdictum excommunicato.

6 Sed modò dubium ſupereſt, utrùm qui præfatas actiones faciunt, præter ſuſpenſionem afficiantur etiam excommunicatione.

Reſpondeo fieri poſſe, ut afficiantur excommunicatione Concilii Tridentini *ſeſſ. 22. c. 11.* quoties occupant, aut uſurpant bona Eccleſiaſticorum, vel piorum locorum, aut impediunt, ne percipiantur ab iis, ad quos de jure pertinent, ſed de iſta excommunicatione ſatis dictum eſt in præcedentibus *diſ. 2. quæſt. 18. punct. 2.*

TERTIA PROPOSITIO.

7 Prædicta ſuſpendit ab officio, & beneficio.

7 SVſpenſio lata contra occupantes præfata bona, aut facientes alias præfatas actiones, ſuſpendit ab officio, & beneficio, nam *in cap. quia ſæpè.* dicitur, *ab officio, & beneficiis, quibuſcumque ſint ſuſpenſi.*

8 Suſpenſio ab officio aufert ab officio ordinis, & juriſdictionis.

8 Sed modò dubium eſt primò, quem effectum pariat ſuſpenſio ab officio.

Reſpondeo, juxta dicta *de cenſuris in genere, diſp. 3. punct. 3. num. 9.* ſuſpendere ab officio ordinis, & juriſdictionis, quia uſus ordinis, & juriſdictionis competit ratione officii: contrarium docent Geminianus *cap. hoc conſultiſſimo. de reb. Eccleſ. non alienãd.* Francus *ibid. n. 4.* Alter. *tom. 2. diſp. 12. c. 4. col. 2. verſ. ſed quærunt* aſſerentes iſtam ſuſpenſionem ſuſpendere ab officio ordinis, non dignitatis.

Hinc ſequitur eum, qui præfata ſuſpenſione obſtrictus eſt, irregularitatis pœnam incurrere celebrando, aut alias ſacrorum ordinum functiones exercendo. Ratio eſt, quia violans cenſuram per exercitium ordinis ſacri, incurrit irregularitatem, ut ſuo loco probavi. Ita Alterius *loco cit. cap. 3. col. 9. verſ. ad hanc.* Navarr. Toletus, Avila, Suarez, Conincchus, & alii, quos retuli *de cenſuris in genere, diſp. 3. punct. 4. num. 5. & diſp. 7. quæſt. 3. punct. 3.* contra Ancharanum hic *n. 3.* Francum *n. 2.* & alios.

9 Suſpenſio à beneficio ſuſpendit à fructibus beneficii.

9 Secundò dubium eſt, quem effectum pariat ſuſpenſio à beneficio.

Reſpondeo, juxta dicta *de cenſur. in genere, diſp. 3. punct. 2. n. 12.* ſuſpendere a fructibus beneficii.

Si quæras utrùm ſuſpenſus ob actiones in hoc puncto explicatas cenſeatur ſuſpenſus ab omnibus beneficiis, quæ ubique poſſidet, an ſolum à beneficiis illius Eccleſiæ, cujus bona uſurpavit?

Reſpondeo cenſeri ſuſpenſum ab omnibus beneficiis, quæ ubique poſſidet. Ratio eſt, quia textus generali forma loquendo utitur, ibi, *beneficiis quibuſcumque*, ubi notanda eſt illa dictio, *quibuſcumque*, quæ generalis eſt, & omnia comprehendit, *l. à procurare, C. mandati, & cap. ſolita, de major. & obed.* Contrarium in hoc caſu docet Alter. *c. 3. col. 6. verſ.* Panormitanus, & alii, quia quando cauſa ſuſpenſionis eſt determinata ad certam, & determinatam Eccleſiam, ſuſpenſio à beneficiis indefinitè prolata intelligitur ſolùm de beneficiis in illa Eccleſia; ſed cauſa ſuſpenſionis in noſtro caſu limitata eſt ad certam & determinatam Eccleſiam. Ergo intelligitur ſolùm de beneficiis in ea Eccleſia. Verùm hæc tanto facile ſolvuntur, aſſerẽdo id verũ, niſi ſuſpẽſio feratur verbis generaliſſimis, ut in noſtro caſu.

10 Quem effectum habeat hæc ſuſpenſio monacho illam incurrẽti.

10 Tertiò dubium eſt, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio in monacho præfatas actiones faciente, omiſſis reſpõſionibus Geminiani hic *n. 11. & ſeqq.* Franc. *n. 2.* Alterii *loco cit. col. 6.* & aliorum Dico ſuſpendere ab officio, & beneficiis regularibus, quæ habet, cenſura enim non operatur ultra id quod eſt expreſſum; quid autem nomine *officii*, in religionibus intelligatur, explicavi *in tractatu de clauſura.*

QUARTA PROPOSITIO.

11 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ante reſtitutionem reſervata eſt Papæ.

11 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis ante præſtitam reſtitutionem reſervata eſt Summo Pontifici, quia Summus Pontifex vult delinquentem vinculo iſtius ſuſpenſionis obſtrictum detineri, donec planè reſtituerit, ſed facta reſtitutione ſuſpenſio ceſſat, quia eſt ad tempus.

An autem Epiſcopus diſpenſare poſſit de delicto occulto ſæpiùs dictum eſt, poſſe ex Tridentino *ſeſſ. 24. c. 7.*

12 Ut tollatur ſuſpenſio reſtitutio debet totaliter fieri.

12 Sed modo dubium eſt primo, utrum iſta ſuſpenſio tollatur, ſi reſtitutio quidem fiat; ſed non totaliter.

Reſpondeo negativè, ſi delinquens deficiat in reſtitutione rei notabilis ſufficient ad mortale. Ratio eſt quia in textu dicitur, *donec plenè reſtituerint quicquid de bonis perceperint.* Secus dicendum cenſeo, ſi res levis non ſufficiens ad mortale retineatur, tunc enim arbitror ſuſpenſionem ceſſare, tum quia ſicut hæc materia non eſt ſufficiens ad incurrendam cenſuram, ita neque ſufficere videtur ad impediendam ipſius ceſſationem, tum quia lex curare non ſolet de re levi, juxta illud, *de modicis non eſt curandum, l. omnino, ff. de impenſ. in rebus dotalibus fact. & l. virum, ff. de donat. inter virum, & uxorem.* Contrarium docent gloſſa hic *verb. plenè.* Geminianus *hic*, & Alterius, *tom. 2. diſp. 12. c. 3. col. 9.*

13 Nec ſufficit præbere cautionem de reſtitutione facienda quàm primum delinquens poterit.

13 Secundo dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio ceſſet; quoties delinquens non actu reſtituit, ſed debitam cautionem præbuit de reſtitutione facienda quam primum poterit.

Reſpondeo negative, quia textu requirit plenam reſtitutionem; cautio autem non eſt reſtitutio. Ita gloſſa hic *verb. reſtituerint*, Geminianus hic *n. 17.* Alterius *loco cit.*

14 Ceſſat tamen ſuſpenſio, ſi prælatus condonet reſtitutionem.

14 Tertiò dubium eſt, utrùm illa ſuſpenſio ceſſet, ſi Prælatus remittat, & condonet reſtitutionem.

Reſpondeo affirmativè, quoties ipſi reſtitutio facienda eſt, ſeu quoties ipſe liberam habet de re illa diſponendi facultatem. Ratio eſt, quia remiſſio, condonatio debiti facta à creditore, æquivalet reſtitutioni, tollitque onus reſtituendi: ſublato autem onere reſtituendi, ſuſpenſio ceſſat. Secus ſi Prælatus non habeat facultatem remittendi, tunc enim non adimpletur conditio reſtitutionis, quam Summus Pontifex requirit, ut ſuſpenſio ceſſet. Ita Gemin. hic *n. 18.* Francus *n. 2.* Alterius *tom. 2. diſp. 12. c. 3 ſub finem*, & alii

PUNCTUM XVI

De ſuſpenſione contra Prælatos, qui bona Eccleſiarum laicis ſubmittunt, & contra clericos, qui non denunciant Prælatos præſumentes præfata bona laicis ſubmittere.

1 *Quæ ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Quod ſubjectum.*
3 *Nomen Prælati antonomaſticè convenit Epiſcopis.*
4 *Quinam clerici præter Prælatos hac ſuſpenſione ligentur.*
5 *Non eſt præſumendum clericum ſciviſſe Prælati crimen niſi probetur.*
6 *An & quando teneatur clericus crimen Prælati denunciare, remiſſivè.*
7 *Quiſnam ſit effectus hujus ſuſpenſionis.*
8 *Suſpenſio ab adminiſtratione temporalium non ſuſpendit ab adminiſtratione rerum ſpiritualium.*
9 *Hæc ſuſpenſio eſt temporalis, & triennalis.*
10 *Ejus abſolutio ſpectat ad Papam.*

ISta ſuſpenſio habetur *in cap. hoc conſultiſſimo, de reb. Eccleſ. non alienand.* in quo etiam continetur excommunicatio contra laicos qui Prælatos, aut alias perſonas Eccleſiaſticas compellunt ad ſubmittenda laicis bona Eccleſiaſtica. Verùm quia de iſta excommunicatione jam diſſerui *diſp. 2. quæſt. 2. punct. 20.* in ejus explicatione hic non immorabor. Sed quatuor breviter explicabo.

Primo, quænam ſit materia iſtius ſuſpenſionis.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Quartò, quis poſſit abſolutionem impendere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quæ ſit materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt ſubmittere, ſeu ſubjicere laicis bona immobilia, aut jura Eccleſiarum abſque conſenſu capituli, & ſpeciali Summi Pontificis licentia, ſic enim in præcitato

textu

Digitized by Google

textu habetur. Qui autem ſit *ſubmittere bona laicis*, explicatum eſt ſuprà *diſp.* 5. *quæſt.* 2. *punct.* 20. *n.* 3.

Limitatur tamen iſta propoſitio. Primò, quando ſubmittuntur bona mobilia; nam textus loquitur de ſubmiſſione bonorum immobilium.

Limitatur ſecundò, quando ſubmiſſio fit in caſibus à jure permiſſis, vel de conſenſu ſui capituli, & ſpeciali Summi Pontificis licentia: ſic enim expreſſè habetur in præcitato cap. quæ autem dicatur licentia ſpecialis, explicat Geminian hic *num.* 6. Francus *n.* 6. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 12. *c.* 4. *col.* 3. *verſ.* 4. & alii. Sed quid ego ſentiam, ſæpiùs in præcedentibus aperui.

Limitatur tertiò, quando alienatio fit ad breve tempus; nam in textu dicitur, *ad tempus non modicum.* Quod autem tempus non dicatur breve, aut longum explicavi ſuprà *punct.* 20. *cit.* *n.* 5.

Limitatur quartò, quando alienatio fit inter clericos; nam in textu ſermo eſt de ſubmiſſione bonorum laicis facta.

SECUNDA PROPOSITIO:

1 Quod ſubjectum.

1 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt prælati Eccleſiarum, qui Eccleſias ſibi commiſſas, bona immobilia, ſeu jura laicis ſubmittunt, ut patet ex illis verbis, *Prælatos qui ſecus fecerint*, &c.

Ex quo ſequitur non ſolùm Prælatos Epiſcopis inferiores, verum etiam Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas affici hac ſuſpenſione, ſubmittẽdo bona Eccleſiarum laicis; nam ipſi propriè vocantur Prælati. Ita Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 20. Alterius *t8. 1. diſp.* 12. *c.* 4. *verſ.* 3. quamquam oppoſita ſententia circa Epiſcopos, aliósque Epiſcopis ſuperiores careat non videtur probabilitate, ut conſtabit ex objectione proximè ſequenti.

3 Nomen Prælati antonomaſticè convenit Epiſcopis.

3 Objicies, Epiſcopi, & eorum ſuperiores non ligantur cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti, niſi de Epiſcopis expreſſa mentio fiat in lege, edicto, vel ſententia, in qua prædicta cenſura continetur, *cap. quia periculoſum, de ſent. excommun. n.* 6. Sed hic non fit expreſſa mentio Epiſcoporum; ergo Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Patriarchæ, non ligantur iſta ſuſpenſione.

Reſpondeo Epiſcopos cenſeri ſufficienter expreſſos *in verb. Prælato*, quod præcipuè, & quaſi antonomaſticè convenit Epiſcopis, aliis verò Prælatis quaſi per participationem, & analogiam.

4 Quinam clerici præter Prælatos hac ſuſpenſione ligantur.

4 Quæres, utrùm alii præter Prælatos ligentur ſuſpenſione iſtius textus.

Reſpondeo clericos ſcienter Prælatum præſumpſiſſe bona Eccleſiarum laicis ſubmittere, ſuſpenſos eſſe per triennium à perceptione beneficiorum, quæ in Eccleſia ſic gravata obtinent, ſi neglexerint Prælatum ſuperiori denunciare, ſic enim expreſſè decernitur *in præcitato cap. conſultiſſime, de rebus Eccleſ. non alienand* ibi, *clericos etiam, qui ſcienter contra inhibitionem prædictam aliquid eſſe præſumptum, id ſuperiori denunciare neglexerint, à perceptione beneficiorum, quæ in Eccleſia obtinent ſic gravata, triennio ſtatuimus eſſe ſuſpenſos.*

5 Non eſt præſumendum clericũ ſciviſſe Prælati crimen niſi probetur.

5 Rogabis primò, an præſumendum ſit clericum ſciviſſe tale crimen à Prælato perpetratum.

Reſpondeo negativè, quia agitur de facto alieno: non præſumitur autem quis factum alterius ſciviſſe, niſi probetur, *reg. præſumitur. de reg. jur. in* 6. Ita Geminianus hic *n.* 7. & alii.

Hoc tamen limitatur, niſi publicè de tali delicto conſtare in eo loco; nullus enim præſumitur ignorare ea, quæ publicè in loco feruntur. Ita Gloſſa *in reg. citata verb. præſumitur ignorantia.*

6 An & quando teneatur crimen Prælati denunciare, teſtis ſive.

6 Rogabis ſecundò, utrum clericus, qui cum juramento promiſit non denunciare, ut qui denunciare non poteſt abſque ſuo gravi incommodo, teneatur adhuc denunciare.

Reſpondeo ſolutionem iſtius difficultatis conſtare ex dictis *diſp.* 2. *quæſt.* 1. *punct.* 2. ubi regulas generales in hac materia tradidi.

TERTIA PROPOSITIO.

7 quiſnam ſit effectus hujus ſuſpenſionis.

7 EFfectus iſtius ſuſpenſionis reſpectu Epiſcoporum, & Prælatorum eſt, excludere ab officio, & adminiſtratione, ut patet ex illis verbis, *ab officio, & adminiſtratione.* Suſpenſio ab officio excludit ab officio ordinis, & juriſdictionis. Ita Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 9 contra Geminianum hic *n.* 3. Francum *n.* 4. Alterius *cap.* 4. *col.* 4. aſſerentes ſuſpendere ab officio ordinis, non dignitatis.

8 Suſpenſio ab adminiſtratione temporaliũ non ſuſpendit ab adminiſtratione rerum ſpiritualiũ.

8 Suſpenſio ab adminiſtratione excludit ab adminiſtratione rerum temporalium, non verò ſpiritualium, nam Summus Pontifex, cum vult ſuſpendere ab adminiſtratione ſpiritualium, ſolet hoc exprimere.

Addo probabiliſſimum eſſe, juxta ſententiam Panormitani, Alterii, Suarez, & aliorum non ſuſpendere ſimpliciter à beneficio, vel ab adminiſtratione bonorum temporalium; ſed ſolùm ab adminiſtratione bonorum temporalium iſtius Eccleſiæ, cujus bona Prælatus laicis ſubmiſit. Ratio eſt, tum quia hoc pacto punitur in eo, in quo deliquit; tum quia in materia cenſurarum mitior interpretatio facienda eſt: tum quia ſicut clericus non denuncians hujuſmodi Prælatum, ſuſpenditur ſolùm à perceptione beneficiorum in ea Eccleſia: ita etiam Prælatus ſuſpenditur ſolùm ab adminiſtratione bonorum temporalium illius Eccleſiæ.

9 Hæc ſuſpenſio eſt temporalis, & triẽnalis.

9 Rogabis utrùm iſta ſuſpenſio ſit perpetua, an temporalis.

Reſpondeo temporalem eſſe, & triennio duraturam in textu dicitur, *triennio ſtatuimus eſſe ſuſpẽſos.* Ita Gloſſa hic *verb. triennio*, ubi

hoc refert ad ſuſpenſionem tam Prælatorum, quàm clericorum, contra Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 5. *n.* 9.

QUARTA PROPOSITIO.

10 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis impendi debet à Papa, ſi communiorem DD. ſententiam ſequamur, aſſerentium ſuſpenſionem latam ad tempus reſervatam eſſe Summo Pontifici; elapſo verò tempore præfixo ceſſare. In explicatione iſtius propoſitionis non immoror, quia clarè conſtat ex dictis à ſimili in præcedentibus punctis.

10 Ejus abſolutio ſpectat ad Papam.

PUNCTUM XVII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, vel Abbatem alienantes bona Eccleſiaſtica abſque licentia Summi Pontificis, aut non ſervata forma Extravag. *Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.*

1 *Quam ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus, aut Abbas alienant bona Eccleſiaſtica abſque licentia Papæ, aut non ſervata forma præſcripta.*

2 *Abſolutio pœnarum quas incurrunt prædicti Prælati, non eſt Papæ reſervata.*

UNICA PROPOSITIO

1 EPiſcopus, vel Abbas alienans bona Eccleſiaſtica abſque licentia Papæ, aut non ſervata forma Extravagantis, ſuſpẽditur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi infra ſex menſes non reſipuerit, ſuſpenditur ipſo facto in temporalibus, ſpiritualibus, ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, vel monaſterii, cui præſidet; quòd ſi fuerit Prælatus inferior, ultra excommunicationem privatur ipſo facto officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis, ſic enim decernitur in Extravaganti *Ambitioſæ*, Pauli II *de reb. Eccleſ. non alienand.* quãquã in dubium vocari fortè poſſet utrùm privationem officiorum, & beneficiorum incurrant ſtatim poſt alienationem, vel poſt ſex menſes. Sicut Epiſcopus, aut Abbas ſuſpenditur ab adminiſtratione ſolùm poſt ſex menſes. Plura, quæ hic diſputari poſſent, ſufficienter explicata ſuerunt *in tract. de contract. & reſtit. & ſupra. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 11. *& in lib. var. tract. quæſt.* 2. Sicut etiam ex dictis præcedentibus patet, quem effectum pariat ſuſpenſio ab adminiſtrationem in temporalibus, & ſpiritualibus.

1 Quam ſuſpenſionem incurrat Epiſcopus aut Abbas alienans bona Eccleſiaſtica abſque licentia Papæ, aut non ſervata forma præſcripta.

2 Hic ſolum ſupereſt dubium, utrùm abſolutio præfati interdicti, & ſuſpenſionis Summo Pontifici reſervata ſit.

Reſpondeo negativè, quia in dicta Extravaganti nulla fit mentio reſervationis, ſicut neque reſervata eſt excommunicatio. Quid autem ſentiendum ſit de excommunicatione in Concil. Trident. lata contra uſurpantes bona Eccleſiaſtica, vel impedientes, ne ab iis recipiantur, ad quos jure pertinent, patet ex dictis in præcedentibus diſputationibus, *diſp.* 1. *quæſt.* 18. *punct.* 4. *n.* 1. *& ſeqq.*

2 Abſolutio pœnarum quas incurrunt prædicti Prælati, non eſt Papæ reſervata.

PUNCTUM XVIII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, & alios delegatos conſentientes alienationi bonorum Eccleſiaſticorum per ſordes.

1 *Quinam Epiſcopi, aut his ſuperiores, ſuſpendantur ab executione officii, in cauſa alienationis bonorum Eccleſiaſticorum.*

2 *Quid requiratur ad incurrendam hanc ſuſpenſionem.*

3 *Non eſt reſervata Papæ.*

UNICA PROPOSITIO.

1 EPiſcopi, aliique Epiſcopis ſuperiores, delegati à Sede Apoſtolica in cauſa alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, ſi in damnum Eccleſiæ conſenſum alienationis præſtant per gratiam, timorem, vel ſordes, afficiuntur ſuſpenſione ab executione officii ex Bulla Pauli II. quæ incipit, *Cùm omnibus.*

1 Quinam Epiſcopi, aut his ſuperiores, ſuſpendantur ab executione officii in cauſa alienationis bonorum Eccleſiaſticorum.

2 Obſerva tamen primò ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem requiri, ut Epiſcopus decretum, ſeu ſententiam, vel conſenſum præſtet per gratiam, timorem, vel ſordes, ſic enim in dicta Bulla præſcribitur.

Secundò, ut hujuſmodi decretum, vel conſenſum præbeat in damnum Eccleſiæ; conſequenter Epiſcopus non ligatur hac ſuſpenſione ſi conſentiat alienationi, ex qua damnum Eccleſiæ non ſequitur.

2 Quid requiratur ad incurrendam hanc ſuſpenſionẽ.

Obſerva tertiò, iſtam ſuſpenſionem ſuſpendere ab officio, ſeu ab executione officii. Quid autem ſignificet *ſuſpenſio ab officio*, patet ex ſæpiùs dictis in præcedentibus, & ex regulis generalibus traditis *de ſuſpenſionibus.*

3 Obſerva quartò iſtam ſuſpenſionem Papæ reſervatam non eſſe, quia nulla fit mentio reſervationis in Bulla. Verùm ſi Epiſcopus ſuſpenſione durante ingerat ſe divinis, incurrit irregularitatem, cujus diſpenſatio Papæ reſervatur. Vide præfatam Bullam.

3 Non eſt reſervata Papæ.

An autem excommunicatio, tam lata contra delegatos Epiſcopis inferiores, conſentientes hujuſmodi alienationi, quàm contra

Hh 2 procuratores

Procuratores decretum alienationis reſervata ſit, conſtat ex dictis *diſp.2. quæſt.5. punct.5.* ubi dictam excommunicationem ex profeſſo explicavi.

QUÆSTIO V.

De ſuſpenſionibus latis contra judices Eccleſiaſticos, ſæculares, vel regulares in judiciis, vel ſententiis ferendis delinquentes.

PRima ſuſpenſio, ſeu cenſura interdicti in hac quæſtione explicanda eſt contra ferentes cenſuram ſine debita ſolemnitate.

Secunda contra conſervatores, qui de aliis, quàm de manifeſtis injuriis ſcienter cognoſcunt.

Tertia contra judicem Eccleſiaſticum, qui per gratiam vel ſordes aliquid facit in judicio contra conſcientiam, & juſtitiam in damnum partis.

Quarta contra viſitatores ordinarios, qui occaſione viſitationis aliquid ultra victualia accipiunt.

Quinta contra promoventes ad doctoratum, vel magiſterium, niſi juramentum prius exigant à promovendis, ut in ſolemnitate recipiendi doctoratum, vel magiſterium, non expendant, ultra ſummam trium millium Turonenſium argenteorum.

Sexta contra Epiſcopum, qui poſt celebrationem Concilii Provincialis non convocat Abbates, Presbyteros, & clericos, & univerſam ſuæ diœceſis plebem, ut ei is referat geſta in Concilio Provinciali.

Sept. contra Epiſcopos, alióſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, qui præſcriptis temporibus ad Apoſtolorum limina non accedunt.

Octava contra Epiſcopos, & alios Epiſcopis ſuperiores, ob quæſtum publicantes, vel concedentes indulgentias, aut facultates abſolvendi.

Nona contra Archiepiſcopum, vel Epiſcopum relaxantem incendiariis pœnam ipſis impoſitam *in c. peſſimam 23. quæſt. 8.*

Decima contra Epiſcopos aliόſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, vel Patriarchas, & Archiepiſcopos; qui ex odio, amore gratia, vel lucro ſeu commodo temporali omittunt procedere contra ſuſpectus, vel diffamatos de hæreſi, aut temerè vexant aliquem imponendo illi notam vel ſuſpenſionem hæreſis, vel impedimenti ab eo illati in officio Inquiſitionis.

Undecima contra Epiſcopum, qui neceſſariam correctionem non adhibet contra ſimoniacos in ſacramentis, vel in ordinibus.

PUNCTUM I.

De cenſura ſuſpenſionis, & interdicti contra ferentes cenſuram ſine debita ſolemnitate.

INter cætera, quæ in cenſura ferenda præſcribuntur à jure non infimum locum tenent admonitio, ſcriptura, & expreſſio cauſæ, de quibus in duobus proximè ſequentibus §§. diſtinctè, & ſeorſim diſſerere decrevi; & quamvis jura ſint diverſa, nec eandem pœnam tranſgreſſoribus imponant; tamen quia hæc omnia aliquam inter ſe connexionem habent, & ad ſolemnitatem in cenſura ſaltem excommunicationis edenda faciunt, ad alium locum eorum explicationem transferre nolui.

§. I.

De cenſura interdicti per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, lata contra eum, qui excommunicationis ſententiam profert abſque prævia competenti admonitione.

1 *Materia hujus cenſuræ eſt temerè ferre ſententiam excommunicationis abſque prævia competenti admonitione, & præſentibus idoneis teſtibus.*
2 *Sententiam, inquam excommunicationis; non item ſuſpenſionis, & interdicti.*
3 *Non requiritur particularis admonitio ejus, quem ipſo facto excommunicat Prælatus, quòd delictum ſub cenſura comminatoria vetitum commiſerit.*
4 *Citatio debet ſemper præmitti actibus judicialibus.*
5 *Quænam ſit admonitio competens de qua hic agitur.*
6 *Non eſt neceſſarium eam fieri ſcripto.*
7 *Quænam ſint perſonæ idoneæ, quæ monitionem probare poſſint, remiſſivè.*
8 *Quodnam ſit ſubjectum iſtius interdicti.*
9 *Suſpendit per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ.*
10 *Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non fit irregularis celebrando ſub tentorio, ſub dio, aut in domo privata.*
11 *Abſolutio hujus interdicti ſpectat ad Summum Pontificem.*

ISta cenſura habetur *in cap ſacro, de ſentent. excomm.* Circa quam quatuor breviter explicabo.

Primò, quænam ſit ejus materia.
Secundò, quodnam ſit ſubjectum.
Tertiò, quem effectum pariat.
Quartò, quis ejus abſolutionem conferre poſſit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius cenſuræ eſt temerè ferre ſententiam excommunicationis abſque prævia competenti admonitione, & præſentibus idoneis teſtibus: nam in præcitato cap. dicitur, *ſacro approbante Concilio prohibemus ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, & perſonis præſentibus idoneis, per quas (ſi neceſſe fuerit, poſſit probari monitio) promulgare præſumat*, &c.

1 Materia hujus cenſuræ eſt temerè ferre ſententiam excommunicationis, abſque prævia competenti admonitione, & præſentibus idoneis teſtibus.

Ampliatur hæc propoſitio, etiamſi alioquin ſententia ſit juſta; ſic enim expreſſè in dicto cap. habetur, ibi *etiam juſta fuerit excommunicationis ſententia.*

2 Limitatur vero, & reſtringitur ad promulgationem ſententiæ excommunicationis. Ratio eſt, tum quia in *cap ſacro*, ſermo eſt, tantummodo de excommunicatione, ibi, *excommunicationis ſententiâ*, tum quia ſuſpenſio, & interdictum aliquando ferri poſſunt abſque prævia admonitione, quando ſcilicet feruntur pro delicto præterito per modum pœnæ vindicativæ, ut docui *de cenſuris in genere, diſp. 1. quæſt. 1. punct. 9.* Ita Suar. *de cenſuris diſp 37. ſect. 1. n 3. ad fin.* Filliucius, & alii contra Felinum *in cap. ſacro, cit.* Henriq. *lib. 13. c. 39. n. 4.* Alterium *tom. 1 diſp. 14. c. 1. init.* ſibi contrarium *de interdicto, diſp. 12. cap. 2. col. 3. verſ ad declarationem*, & alios extendentes, pœnam interdicti *cap ſacro*, extendi ad ferentes cenſuram ſuſpenſionis abſque prævia competenti admonitione, & perſonis idoneis.

2 Sententiam, inquã excommunicationis non item ſuſpenſionis, & interdicti.

Dixi in limitatione, *ad promulgationem ſententiæ excommunicationis*, ut diſtinctionem facerem inter excommunicationem latam per ſententiam, & excommunicationem latam per edictum, ſtatutũ, vel legem: nam in excommunicatione lata per ſtatutum, vel legem, non requiritur promulgatio diſtincta à promulgatione ipſius legis, vel ſtatuti, quia lex, ſeu ſtatutum ſemper admonet ſubditos, ut delictum ſub cenſura impoſitum caveant, ut bene Pelud. *in 4 ſent. diſt. 18. quæſt. 7. art. 3 concl. 30.* Alterius *loco cit. col. 2.* Vaſquez, Suarez, Ugolinus, & alii, quos retuli *de cenſuris in genere, loc. cit. n. 1.*

3 Major difficultas eſt, utrum neceſſaria ſit particularis admonitio, quando excommunicatio ipſo facto fertur contra aliquem, qui delictum aliquod antea ſub cenſura cõminatoria prohibitũ cõmiſit.

3 Non requiritur particularis admonitio ejus quem ipſo facto excõmunicat Prælatus, quod delictum ſub cenſura cõminatoria vetitum commiſerit.

Covarruvias, Caietanus, & alii, quos innui *loco cit. de cenſuris n. 3. dub. 1.* in poſterioribus editionibus, exiſtimant neceſſariam eſſe admonitionem.

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, tũ, quia ſicut ſuſpenſio, & interdictum fieri poſſunt per modum pœnæ pro delicto præterito abſque ulla admonitione, ita etiam ferri poſſe videtur excommunicatio in hoc caſu cum jam præceſſerit admonitio legis comminantis excommunicationem delinquentibus, tum quia adeſt ſufficiens admonitio ex parte judicis, qui legem contra promulgaverat, & adeſt ſufficiens contumacia ex parte delinquentis, qui novit prohibitionem continentem cenſuram comminatoriam; tum quia non eſt major ratio, cur ad ferendam ipſo facto cenſuram antea comminatoriè latam nova requiretur admonitio, diſtincta à prohibitione, ſeu promulgatione legis, non autem requiratur; dum præceptum vel prohibitio edita eſt ſub pœna cenſuræ ipſo facto impoſitæ, ſed ad hanc non requiritur nova publicatio; ergo neque ad illam.

4 Obſerva tamen me hic loqui de monitione, non de citatione; differt enim monitio à citatione; monitio adhibetur ut ſubditus obediat, ſicque cenſuram evitet; citatio verò præmittitur ut pars certior fiat de eo quod judex facturus eſt, in judicio autem nihil fieri & definiri debet, non citata parte, ut bene Alterius *tom. 1. diſp. 14. c. 1. col. 2. verſ. 5.* & alii. Videnda ſunt quæ tradidi *de cenſuris in genere, loco cit.* ubi etiam explicavi, *Primò*, utrum admonitio ſit de eſſentia cenſuræ. *Secundò*, quotuplex admonitio requiratur. *Tertiò*, utrùm cenſura lata cum una ſolum admonitione teneat. *Quartò*, cujus auctoritate facienda ſit admonitio. *Quintò*, cui facienda ſit.

4 Citatio debet ſemper præmitti actibus judicialibus.

5 Hic ſolum breviter explicandum ſupereſt, primò, quænam dicatur admonitio competens de qua ſermo eſt *in cap. ſacro cit.*

5 Quænam ſit admonitio competens de qua hic agitur.

Reſpondeo cum Gloſſa hic *verb. competenti*, & aliis communiter competentem admonitionem eſſe trinam, *cap. contigerit. de ſentent. excommun. & cap. de illicita 24. quæſt. 3.*

6 Secundò explicandum eſt, utrum admonitio facienda ſit in ſcriptis.

6 Non eſt neceſſarium eam fieri ſcripto.

Reſpondeo negativè, quia hoc *in cap. ſacro*, non præcipitur, ſed decernitur, ut fiat coram idoneis perſonis, ut per eas probari poſſit monitio, ſi opus fuerit, ut dicitur in *c ſacro cit.* Ita Alterius *loco cit. col. 1. verſ notandum eſt* & alii.

An autem ipſamet ſententia excommunicationis fieri debeat in ſcriptis, conſtabit ex dicendis §. *ſequenti.*

7 Tertiò explicandum eſſet, quænam ſint perſonæ idoneæ, quæ monitionem probare poſſint.

7 Quænam ſint perſonæ idoneæ quæ monitionem probare poſſint remiſſivè.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis, *in 8. Decalogi præcepto.*

SECUNDA PROPOSITIO.

8 SUbjectum iſtius interdicti ſunt omnes, qui ſententiam excommunicationis ferunt abſque prævia admonitione, & perſonis idoneis

8 Quodnam ſit ſubjectũ iſtius interdicti.

Digitized by Google

idoneis. Ratio eſt, quia *in cap. ſacro*, dicitur, *ne quis in aliquem*, &c. illa autem dictio *ne quis*, generalis eſt, & omnes comprehendit, ut ex *l. qui filiabus. ff. de legat. 1, & ex l. ſi neceſſarii, §. ſi annua, ff. de pignorat. act.* obſervat Tiraquel. *in l. ſi unquam, verb. omnia*, n. 40. *in fin. C. de revocand. donat.*

Hinc ſequitur Prælatum Eccleſiaſticum, tam ſecularem, quàm regularem ſubjici pœnæ interdicti, ferendo excommunicationem abſque prævia admonitione, & perſonis idoneis. Ita Ugolin. *lib. 1. c. 14. §. ... n. 1*, Maiolus *lib. 5. cap. 45 num. 13*. Sayr. *lib. 1. c. 13. num. 15.* contra Felinum *in cap. ſacro, n. 5.* Angelum *verb. excommunicatio 2. n. 2 5.* & Altarium *loc. cit. col. 1. verſ. pro declaratione*, & alios putantes Prælatum excommunicantem Monachum ſibi ſubditum abſque prævia monitione non affici hac pœna.

Excipiendi tamen ſunt ab hac propoſitione Epiſcopi. Ratio eſt quia licet Epiſcopus peccet ſententiam excommunicationis ferendo ſine admonitione, & perſonis idoneis, nihilominus non ligatur pœna iſtius interdicti, quia Epiſcopi comprehenduntur in cenſuris ſuſpenſionis, & interdicti, niſi exprimantur, *cap. quia perioculoſum, de ſenteat. excomm.* Ita Henriq. *lib. 13. cap. 39. n. 3.* Suar. *loco cit. n. 4.* Altetius *loco cit. c. 3. inic.* Saytus *loco cit.* & alii.

TERTIA PROPOSITIO.

9 ſuſpendit per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ.

9 Effectus iſtius interdicti eſt ſuſpendere per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ; nam in textu dicitur, *ingreſſum Eccleſiæ per menſem unum ſibi noverit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus ſi viſum fuerit expedire.*

Quando autem ſpatium menſis incipiat, & finiatur, conſtat ex dictis in præcedentibus, ſicut etiam ex alibi dictis patet, utrum interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ poſſit divina facere extra Eccleſiam, cum enim cenſura ſit res pœnalis, & odioſa, extendenda non eſt, ſed potiùs reſtringenda; conſequenter.

10 interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non fit irregularis celebrando ſub tentorio, ſub dio, aut in domo privata.

10 Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, ſi divina celebret in tentorio, ſub dio, vel in domo privata, non afficitur irregularitate. Ita gloſſa *in cap is cui, de ſentent. excomm. in 6.* Altetius *tom. 1. lib. 3. diſp. 4. cap. 3. col. 4.* & alii.

QUARTA PROPOSITIO.

11 Abſolutio hujus interdicti ſpecta ad Summum Pontificem

11 Abſolutio iſtius interdicti ſpectat ad Summum Pontificem, nam eſt latum ad tempus. Vide, quæ in ſimili tradidi in præcedentibus.

§. II.

De ſuſpenſione ab ingreſſu Eccleſiæ, & à divinis per menſem contra judicem Eccleſiaſticum ferentem cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſine ſcriptis, vel ſine expreſſione cauſæ, aut non tradentem, ſi requiſitus fuerit, exemplar, id eſt, copiam ſententiæ infra menſem.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis conſiſtit in tribus omiſſionibus, disjunctivè.*
2 *Qui non profert in ſcriptis, cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, incurrit hanc ſuſpenſionem.*
3 *Quod intellige de excommunicatione majori.*
4 *Et lata per ſententiam hominis, ac etiamſi niſi neceſſitas, periculum in mora, ignorantia, aut bona fides excuſet.*
5 *Non eſt neceſſarium ut judex per ſeipſum excommunicationem proferat.*
6 *Nec etiam, ut ſcriptura, ex qua profertur cenſura, ſit authentica & publica.*
7 *Inferenda cenſura debet exprimi cauſa ob quam fertur.*
8 *Etiam quando fertur in genere.*
9 *Requiritur ad ferẽdam cenſuram cauſa rationalis, & manifeſta.*
10 *Cur requiratur ejus expreſſio.*
11 *Cenſura lata ſine ſcriptura, aut expreſſione cauſa valida eſt.*
12 *Judex cenſuram ferens debet tradere exemplar cenſuræ ſi requiſitus fuerit.*
13 *Qualibet actionum propoſitarum n. 2. 7. & 12. ſeorſim ſumpta ſufficit ad pœnas, de quibus hic ſermo eſt, incurrendas.*
14 *Quænam ſit ſubjectum iſtius interdicti, ſeu ſuſpenſionis.*
15 *Judices omittentes prædictas ſolemnitates, incurrunt hanc ſuſpenſionem, etiamſi invalidè ſententiam ferant.*
16 *Prælatus ferens cenſuram abſque ſcriptura, vel expreſſione cauſæ, ſubjacet pœnis capitis cum medicinalis, licèt poſtea cenſura ab eo lata ſuum effectum non ſortiatur.*
17 *Quinam ſit effectus ſuſpenſionis quam judex incurrit ferendo cenſuram abſque prædicta ſolemnitate, aut non tradendo exemplar ſententiæ, infra menſem ſi petatur.*
18 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ.*

Iſta cenſura ſuſpenſionis, ſeu interdicti edita fuit *in cap. cùm medicinalis. de ſent. excomm. in 6.* circa quam de more, explicabo materiam, ſubjectum, effectum, & ceſſationem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis conſiſtit in tribus omiſſionibus disjunctivè.

1 Materia iſtius ſuſpenſionis conſiſtit in tribus actionibus, ſeu potiùs omiſſionibus, quarum ſingulæ ſufficiunt ad incurrendam iſtam ſuſpenſionem, & ideò ſeorſim examinandæ ſunt.

2 *Prima actio*, quæ præcipitur, eſt, ut cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti proferatur in ſcriptis; nam in textu dicitur, *quiſquis excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat*, & ratio eſt, ne judex temerè, & ex quavis cauſa cenſuram ferat, nam quæ ſcribuntur, *maturiori* judicio fiunt.

2 Qui non profert in ſcriptis cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, incurrit hanc ſuſpenſionem.

Hinc colligitur cenſuram, quæ ab homine fertur per ſententiam, ſcribendam eſſe, antequam proferatur. Ratio eſt, quia non poteſt quis in ſcriptis proferre, quod nondum ſcriptum eſt, in *cap.* autem, *cùm medicinalis*, præſcribuntur, ut cenſura in ſcriptis proferatur.

Ex quo patet, eum huic cenſuræ ſubjici, qui prolata cenſura ſine ſcriptura, eam poſteà in ſcriptum redigit. Ita Suarez *diſp. 3. ſect. 13. n. 2.* & alii, qui etiam obſervant cenſuræ promulgationem ex ſcripto faciendam eſſe, hoc enim eſt proferre cenſuram in ſcriptis ut in *cap. ſacro*, decernitur.

3 Hæc tamen limitantur, & intelliguntur primò de majori, non de minori excommunicatione, quia nomine *excommunicationis* abſolutè prolatæ intelligitur major excommunicatio, *cap. ſi quem, de ſent. excomm.* Ita Marianus Socinus *in cap. ſacro, num. 10. & in cap. perpendimus, num. 69. de ſentent. excomm.* Ugolinus *tab. 1. cap. 21. §. 1. n. 3.* & alii, quos citat, & ſequitur Saytus *de cenſuris, lib. 1. cap. 13. num. 2.*

3 Quod intellige de excommunicatione majori.

4 Secundo intelliguntur de excommunicatione lata per ſententiam hominis, non verò de excommunicatione lata à jure, ſeu per modum ſtatuti. Ratio eſt, quia in prælato textu ſermo eſt de illis cenſuris, quarum exemplar cum expreſſione cauſæ tradendum eſt delinquenti, ut ſcriptum coram alio ſuperiore tueatur, hoc autem contingere ſolet in cenſuris latis ab homine. Ita Geminianus *in c. cùm medicinalis, cit.* Stephanus à Coſta hic n. 73. Saytus *loco cit* n. 2. & 17. Altetius *tom 1. diſp. 4. c. 2 init.* & alii. Diſſentio tamen eſt inter DD. an hoc etiam vaiat in cenſura lata ab homine per ſententiam contra perſonam incertam, de qua te taſra n. 8.

4 Et lata per ſententiam hominis, ac etiamſi niſi neceſſitas, periculum in mora, ignorantia, aut bona fides excuſet.

Tertio limitantur, niſi periculum ſit in mora, nec aliud ferat neceſſitas. Ratio eſt, tum quia neceſſitas caret lege, tum quia non dicitur temerarius violator. Ita communiter DD.

Quartò limitantur, niſi ignorantia, vel bona fides excuſet; nam *in cap. cùm medicinalis*, ſermo eſt de temerario violatore iſtius conſtitutionis; ille autem dicitur temerarius, qui ſciente & per dolum aliquid facit contra conſtitutionem. Ita Gemin. *n. 5.* Suarez *diſp. 17. ſect. 1. n. 2.* Francus hic *n. 3.* contra Gloſſam hic *in verb. temerarius*, Alterium *lib. 3. diſp. 4 col. 3.* ſibi contrarium, *de interdicto, diſp. 12. c. 2. col 3.* Saytum *lib. 1. c 13 n. 15.*

5 Sed modo dubium eſt primo, utrùm cenſura proferri debeat ab ipſomet judice, cujus auctoritate fertur, an proferri poſſit per notarium, vel ſcribam.

5 Non eſt neceſſarium ut judex per ſeipſum excommunicationem proferat.

Navarr. *concil. 1. de excomm.* & alii, cenſent proferendam eſſe ab ipſomet judice; tum quia *in cap. cùm medicinalis*, dicitur, *quiſquis excommunicat, excommunicationem in ſcriptis proferat*, ſed notarius, vel ſcriba non excommunicat, cum poteſtate excommunicandi careat; ergo cenſura proferri debet ab ipſo judice, non autem à notario, vel alio, tum quia *in cap fin. de ſent. & de judic. in 6.* præcipitur judicibus, ut per ſeipſos ſententias ferant. Stephanus à Coſta *in c. cùm medicinalis, n. 16.* Ugolin. *tab. 1. cap. 21. §. 1. n. 2.* Sayr. *lib. 1. c. 13. n. 3.* & alii putant judicem Eccleſiaſticum poſſe cenſuram per notarium proferre; modò ipſe ſit præſens, & recitata per alium ſententia, dicat, nos talem in ſcriptis excommunicamus.

Sed mihi probabilius dicendum videtur cum Suar. *diſp. 3. ſect. 13. n. 4.* Alterio *tom. 1. diſp. 4. c. 1. l. 3* & aliis, neceſſarium non eſſe, ut judex excommunicationem per ſeipſum proferat. Ratio eſt, tum quia judex, qui per alium profert, dicitur etiam ipſe proferre; alioquin deberet etiam ipſe ſententiam ſcribere, quod nullus dicit, tum quia uſu, & conſuetudine magis receptum videtur, ut cenſura per alium proferatur.

Ad primam rationem in contrarium patet reſponſio ex dictis, is enim dicitur ſententiam proferre, qui per ſe, vel alium profert.

Ad ſecundam reſpondeo, *in dicto cap finali*, ſermonem non eſſe de ſententia excommunicationis, ſed de ſententiis definitivis; alioquin ſequeretur excommunicationem non prolatam ab ipſo judice invalidam eſſe, quo neque præfati DD. concedunt. Vide Suarez *n. 11.* Alterium *loc cit. dub. 3.* & alios aſſerentes in ferendis cenſuris peculiarem formam præſcriptam eſſe, diſtinctam ab aliis ſententiis.

6 Secundo dubium eſt, utrùm ſcriptura, ex qua profertur cenſura debeat eſſe authentica, & publica, ſeu manu notarii conſcripta.

6 Nec etiam ut ſcriptura, ex qua profertur cenſura, ſit authentica, & publica.

Reſpondeo negativè, quia hoc nullo jure præſcribitur. Ita Innocent. *in cap 1. verb. in ſcriptis. de ſent. excom.* Stephanus à Coſta *in cap. cùm medicinalis. n. 25.* Saytus *lib. 1. c. 13. n. 3.* Suarez *diſp. 3. ſect. 13. n. 3.* & alii communiter.

Hinc ſequitur non requiri, ut ſcriptura manu notarii ſcripta ſit, aut manu ipſius judicis ſubſcripta, talis tamen eſſe debet, ut ipſius exemplar in judicium adduci poſſit, ſi petatur; nam finis Summi Pontificis præſcribentis ſcripturam in promulgatione cenſuræ eſt, ut cenſura maturiori judicio feratur, & in judicium deducatur ſi reus voluerit. Ita Alterius *tom. 1. lib. 3. diſp. 4 c. 2. quaſt. 1. col. 3.* Suar. *loc. cit.* & alii communiter.

Objicies, exemplar cenſuræ, quod traditur reo illud petenti, debet eſſe authenticum; ergo etiam authenticum debet eſſe ſcriptura originalis, in qua cenſura continetur.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, quia exemplar, quod in judicium adducitur, ita confectum eſſe debet, ut fidem in judicio faciat, eóque, uti poſſit judex ad rei veritatem, de qua diſputatur, indagandam. Quamobrem hoc exemplar continere debet non ſolùm ipſammet cenſuram de verbo ad verbum; verùm etiam annum, & diem, quo lata fuit; hæc enim requiri ſolet in ſcripturis, quæ in judicium adducuntur, *cap. eam te de reſcript. & cap. libellorum, quæſt.* 8. Ita Stephanus à Coſta hic n. 38. Sayrus *loco cit.* n. 10. alii.

7 In ferenda cenſura debet exprimi cauſa ob quã fertur.

7 *Secunda actio*, quæ *in præfato cap. cùm medicinalis*, præſcribitur, eſt, ut in ferenda cenſura exprimatur cauſa, ob quam fertur, in textu enim dicitur, *& cauſam excommunicationis expreſſe conſcribat, propter quam excommunicatio proferatur.*

8 Eadem quando fertur in genere.

8 Et hæc ab aliquibus ampliatur, non ſolùm quando cenſura fertur in ſpecie contra certam perſonam, verùm etiam quando fertur in genere, non expreſſa certa perſona. Ratio eſt, tum quia in *c. cùm medicinalis*, ſermo non eſt de cenſura ſpecialiter, & contra certam perſonam edita, tum quia in utroque caſu militat eadem ratio: fieri enim poteſt, ut reus, qui poſt cenſuram generaliter latam in judicio accuſatur, velit ſe tueri, vel ſuperiorem adire, conſequenter indigeat exemplari cenſuræ cum expreſſione cauſæ. Ita Joannes Andreas, & alii, quos citat, & ſequitur Sayrus *loc. cit. n.* 7. & 10. contra Alterium *loc. cit. c.* 2. *col.* 4. qui ſibi contrarius videtur *col.* 6. *verſ. ſimiliter*, & contra Suarez ex parte n. 6.

Hæc contra intelligunt cum limitationibus allatis in explicatione primæ actionis; in omnibus enim militat eadem ratio.

9 Requiritur ad ferendã cenſuram cauſa rationabilis, & manifeſta.

9 Sed modò dubium eſt primò, qualis cauſa requiratur.

Reſpondeo requiri cauſam rationabilem, & manifeſtam; nam *in cap. ſacro, de ſentent. excomm.* dicitur, *caveat diligenter, ne ad excommunicationem cujuſquam abſque manifeſta, & rationabili cauſa procedat*: illa cauſa cenſetur rationabilis, quæ accommodata, & proportionata eſt tali cenſuræ: illa cenſetur manifeſta, quæ judicialiter conſtat. Ita Suarez *diſp.* 3. *ſect.* 15. n. 5.

10 Cur requiratur ejus expreſſio.

10 Secundò dubium eſt, cur requiratur expreſſio cauſæ.

Reſpondeo requiri, tum ob ipſum reum, ut ſciens cauſam, ob quam cenſura ligatus fuit, eam tollere poſſit; tum propter ipſum judicem cenſuræ latorem, ut ſciens cauſam cenſuræ ad ſuperiorem deducendam, cautè & prudenter ſe gerat in cenſuris ferendis, tum propter judicem ſuperiorem, ad quem reus recurſum habet, ut perſpecta cenſuræ cauſa, de ipſius juſtitia melius judicare valeat; tum propter alios, ut ſcientes cauſam, ob quam aliquis cenſura obſtrictus fuit, illum vitare valeant, juxta dicta in præcedentibus diſputationibus. Ita communiter DD.

11 Cenſura lata ſine ſcriptura aut expreſſione cauſæ, valida eſt.

11 Tertiò dubium eſt, utrùm cenſura lata ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ, valida ſit.

Reſpondeo validam eſſe, tum quia ſcriptura, & expreſſio cauſæ, non pertinent ad formam cenſuræ ſubſtantialem, ſed accidentalem, ut alibi docui; tum quia nullo jure irritatur cenſura ſine ſcriptura vel ſine cauſæ expreſſione edita, tum quia *in cap. cùm medicinalis*, decernitur, ut ſuperior, ad quem reus ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus recurrit, cenſuram ſine difficultate relaxet, judicem in expenſis, & intereſſe condemnet, ſed relaxatio ſupponit vinculum, ergo cenſura ſupponitur valida, cùm cenſura invalida non liget, nec relaxatione indigeat: Ita gloſſa hic *verſ. propter quam*. Ugolinus *tab.* 1. *cap* 21. Suar. *loco citato. num.* 8. Sayrus *num.* 8. Filliucius *cap.* 4. *num* 109 Alterius *lib.* 3. *diſp.* 4. *cap.* 1. *dub.* 3. & alii communiter contra Ripam *in rubrica de conſtit.* n. 48.

12 Judex cenſuram ferens debet tradere exẽplar cenſuræ ſi requiſitus fuerit.

12 *Tertia actio*, præcepta *in cap. cùm medicinalis citato*, eſt ut judex, qui cenſuram tulit, tradat exemplar cenſuræ, ſi requiſitus fuerit, alioquin cenſuram incurrit, nam *in cap.* dicitur, *exemplar verò hujuſmodi ſcripturæ teneantur excommunicato tradere infra menſem, ſi fuerit requiſitus.*

Hoc tamen intelligitur primò, modò requiſitus ſit congruo loco & tempore, nam ſi eo tempore petatur, quo exemplar ſine incommodo exhibere non poteſt, excuſatur, ut ſi petatur, dum in lecto decumbit, dum officium recitat, vel dum iter peragit, tunc enim non dicitur temerarius violator, tenetur tamen ſublato eo incommodo quamprimùm exhibere, cùm ceſſet cauſa denegandi exemplar, quod de jure tradere tenetur. Ita Stephanus à Coſta *loco cit.* Sayrus n. 11. & alii.

Secundò intelligitur, & limitatur ab aliquibus DD. modò judex requiſitus ſit intra illum menſem, in quo lata fuit cenſura, menſis enim infra quem judex tenetur exemplar cenſuræ tradere, eſt à die ſententiæ, non autem à die requiſitionis. Ratio eſt, quia in textu non dicitur, teneatur tradere exemplar infra menſem, poſtquam requiſitus fuerit, ſed dicitur, *ſi requiſitus fuerit*: ergo non eſt ſpectandus menſis à die requiſitionis, ſed à die ſententiæ: tum quia ſequeretur, judicem, à quo poſt multos menſes, & annos, exemplar cenſuræ petitur, officii ſuſpenſione, non tradendo hujuſmodi exemplar: hoc autem non videtur admittendum: præſertim cùm hujuſmodi ſcripturæ frequenter amittantur, nec judex in illis cuſtodiendis curam adhibeat. Ita Stephanus à Coſta hic n. 41. Inno. & alii, quos citat, & ſequitur Sayrus *loc. cit. n.* 12. Gigas *in tract. de penſ. quæſt.* 27. n. 6. Alterius. *loco. cit. c.* 2. *col.* 6. *verſ. poſtrema.*

Sed mihi improbabile non videtur ſpatium menſis inchoandum eſſe à die requiſitionis, ita ut judici competat ſpatium menſis, poſt requiſitionem, ad tradendum exemplar. Ratio eſt, tum quia iſta expoſitio mitior, & benignior eſt, alioquin ſequeretur judicem, à quo ultima die, & hora menſis petitur exemplar ſubjici pœnis *in c. cùm medicinalis* impoſitis; non tradendo exemplar intra tam modicum & breve tempus, tum quia iſta expoſitio conformior videtur textui; nam dicitur; *teneatur excommunicato tradere infra menſem, ſi requiſitus fuerit*: ubi notandum eſt poni virgulam inter verbum, *menſem*, & dictionem *ſi requiſitus fuerit*, tum quia ſi vera eſſet oppoſita ſententia; Summus Pontifex clarius locutus fuiſſet, dixiſſet enim, infra menſem à die ſententiæ; vel dixiſſet, ſi requiſitus fuerit infra menſem. Ita Hoſtienſis, & Archidiaconus.

Ex dictis ſequitur judicem, qui ſemel denegavit exemplar, ſi poſtea illud tradat, antequam elapſus ſit terminus menſis, à die requiſitionis inchoati, non affici pœnis *c. cùm medicinalis*, quomodo autem ſe gerere debeat judex, qui ſemel denegavit exemplar, & illud poſtea tradere cupit, ſed non invenit eum, cui tradendum eſt, videri poteſt apud Coſtam *loco cit.* n. 40. Sayrum *lib.* 5. *c.* 13. n. 12.

Tertio intelligitur & limitatur, modò judex exemplar temerè deneget: nam textus loquitur de temerario violatore, *c. cùm medicinalis.*

13 Quælibet actionũ propoſitarum n. 2. 7. & 12. ſeorſim ſumpta de quibus hic ſermo eſt, ſufficit ad pœnas incurrendas.

13 Sed modò dubium eſt; utrùm quælibet prædictarum actionum ſeorſim ſumpta ſufficiat ad pœnas iſtius conſtitutionis incurrendas.

Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia qui unam tantum prædictarum actionum, ſeu omiſſionum temerè facit, dicitur temerarius violator iſtius conſtitutionis, temerarius autem violator iſtius conſtitutionis afficitur pœnis iſtius conſtitutionis. Ita Alter. *to.* 2. *lib.* 3. *diſp* 4. *c.* 3. *ad finem.*

SECUNDA PROPOSITIO.

14 Quodnã ſit ſubjectum hujus interdicti, ſeu ſuſpenſionis.

14 Subjectum iſtius interdicti, ſeu ſuſpenſionis, ſunt omnes judices, qui cenſuram ſine ſcriptis, aut ſine cauſæ expreſſione proferunt, aut exemplar renuunt infrà menſem tradere. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur, ibi, *ſi quis autem judicum.*

Hinc ſequitur primò, non ſolùm judices Eccleſiaſticos ſeculares, verùm etiam regulares huic cenſuræ ſubjici, faciendo aliquam ex præfatis actionibus. Ratio eſt, tum quia textus generaliter loquitur, ergo generaliter intelligendus eſt, de omnibus judicibus Eccleſiaſticis, tam ſecularibus, quam regularibus, niſi ſpeciali privilegio Summi Pontificis gaudeant, ſeu niſi aliud in ipſorũ regulis à Papa confirmatis præſcribatur, tum quia militat in omnibus eadẽ ratio. Ita Navarr. *c.* 27. *n.* 7. Ugolinus *tab.* 1. *c.* 14. § 6. *n.* 2. Stephanus à Coſta *loco cit. n* 79. Alterius *tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 4. *cap.* 3. *dub.* 1. Avila 3. *part. diſp.* 3. *dub* 1. *poſt* 4. *concluſ.* contra Felinum *in c. ſacro de ſentent. excomm* 7. Lapum *allegat* 33. *de ſent. excomm.* Henriq. *lib.* 13. *c* 54. Angelum *verb excomm* 1. *n.* 3. & alios id negãtes de religioſis.

Excipiuntur tamen Epiſcopi, & ipſi ſuperiores, quia licèt peccent non ſervando juris communis diſpoſitionem, non tamen ligantur ſuſpenſione, aut interdicto, niſi exprimantur, *cap. quia periculoſum, de ſentent. excomm. n.* 6. Ita communiter DD.

Secundo ſequitur, judices, qui non ferunt cenſuram, ſed aliquid aliud faciunt, non ſubjici huic cenſuræ. Ratio eſt, quia ſubjectum iſtius cenſuræ, ſunt illi, qui præfatas actiones faciunt, iſti autẽ non faciunt præfatas actiones, ut ſuppono. Quamobrem qui abſque præfata ſolemnitate denunciat aliquem ab alio, vel à ſe antea excommunicatum, non ligatur hac cenſura, quia aliud eſt communicare, aliud denunciare: præterea qui abſque dicta ſolemnitate ſimplicẽ affert prohibitionem non intendens ullam cenſurã ferre, nõ ligatur his pœnis, ut ſi præfectus chori, abſque ſcriptura expellat aliquem à choro, non intendens illum propriè ſuſpendere: aut ſi Prælatus religioſo præcipiat ne Eccleſiam ingrediatur, dum ad illum certum hominum genus conſtituti. Ratio eſt, quia textus loquitur de excommunicante, aut cenſuram ſuſpenſionis, vel interdicti ferente, non verò de ferente ſimplicẽ prohibitionem. Imò Henriq. *lib.* 14. *c.* 5. *n.* 2 *in fine*. Rodriquez *in ſumma c.* 58. *concl.* 7 Avila *loco cit.* & alii exiſtimant Prælatum, qui alicubi ſolo verbo præcipit, ne celebret, non præſumi propriè ſuſpendere, quia nullus præſumitur delinquere, ferens autem ſuſpenſionem propriè dictam ſine ſcripto, delinquit. Secus ſi prohibeat in ſcriptis, tunc enim præſumitur ſuſpendere.

Rurſus ſuperior, qui privilegium à ſe alicui conceſſum revocat tanquam jure ſuo utens, non ſubjicitur his pœnis, quia hæc non eſt ſuſpenſio, ſed revocatio conceſſionis pendentis ex voluntate concedentis: hoc pacto intelligendus eſt Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 7 *art.* 3. *concl.* 10. & Alt. *tom.* 2. *diſp.* 14. *c.* 1. *col.* 3. *verſ.* 1. ubi hoc idem ſentiendum putat de ſuperiore regularium ſuſpendente religioſum ſubditum à poteſtate audiendi confeſſiones quorumcumque ad ſe confluentium, etiam laicorum, nam conceſſio facultatis audiendi confeſſiones aliqua ratione pendet ab ipſo ſuperiore, cùm Summus Pontifex non concedat religioſo facultatem audiendi confeſſiones abſolutè, ſed cum ſubordinatione ad ſuperiorem religionis, neque Epiſcopus ullum religioſum ad confeſſiones approbat abſque teſtimonio ſuperioris, teſtimonium exhibentis de vita & moribus religioſi.

Ego verò hanc rationem non approbo, excuſarem tamen Prælatum regularium ob aliam rationem, nempe ſi hoc faciat, non

tanquam

Digitized by Google

tanquam ferens cenſuram in pœnam alicujus delicti; ſed potiùs tanquam ſimplicem prohibitionem ex cauſa, quæ Prælato juſta videatur; religioſus enim, ſubjicitur voluntariè ſuperiori, conſequenter ſuperior poteſt aliquam actionem prohibere ſimplici prohibitione, dum eam cenſura prohibere non intendit.

15 Judices omittentes prædictas ſolemnitates, incurrunt hanc ſuſpenſionem, etiamſi ſententiam invalidè ferant.

15 Sed modò dubium ſupereſt primò, utrùm præfati judices in hanc cenſuram incidant, dum abſque præfata ſolemnitate aliquam cenſuram invalidè ferunt.

Ratio dubitandi pro parte negativa eſt, quia textus loquitur de excommunicante, ſeu ferentes cenſuram; cenſura autem invalida, non eſt cenſura. Præterea Summus Pontifex in præcitato cap. mandat ſententiam illius in quem cenſura lata fuerat abſque ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ, aut cui exemplar denegatur, relaxari ſine difficultate: ergo ſupponi videtur cenſuram antea latam, validam fuiſſe. Ita ſentire videtur Lupus *loco proximè citando*.

Sed mihi dicendum videtur, præfatos judices incidere in hanc cenſuram, etiamſi, cenſura ab ipſis lata, irrita ſit, & invalida. Ratio eſt, tum quia militat eadem ratio, nam Summus Pontifex ſcripturam, & expreſſionem cauſæ præſcribit, ut ſuperior ad quem recurritur, inquirere, & inſpicere valeat, an cenſura valida ſit, necne; cum ergo hæc ratio militet in utroque caſu, eadem etiam juris diſpoſitio in utroque militare debet; tum quia qui cenſuram invalidam infert abſque dicta ſolemnitate, gravius peccat, quam qui invalidā profert abſque dicta ſolemnitate; ſed hic incidit in hanc cenſuram: ergo multo magis ille; tum quia lex non curat de valore actus, quando reſpicit factum aliquod, habens formam facti, in lege contentis: ex Bartol. *in l. quid ergo. § cum autem ff. de his qui notant. infam* cenſura autem abſque dicta ſolemnitate ipſi ea habet formam cenſuræ quæ *in cap. cùm medicinalis*, fieri præſcribitur cum præfata ſolemnitate. Ex quo patet reſponſio ad rationes in contrarium. Ita Cardinalis *Clement. c. oppoſit. 8 de cenſur.* & alii, quos citat, & ſequitur. Alter. *tom. 1. lib. 3. diſp. 4. cap. 3. dub. 4.*

16 Prælatus ferens cenſuram abſque ſcriptura vel expreſſione cauſa ſubjacet pœnis cap. cùm medicinalis licet poſtea cenſura ab eo lata ſuum effectū non ſortiatur.

16 Secundò dubium eſt, utrùm Prælatus ferens cenſuram abſque ſcriptura, vel expreſſione cauſæ, ſubjiciatur pœnis latis *in cap. cùm medicinalis*, ſi poſtea cenſura ab ipſo lata ſuum effectum non ſortiatur, ut ſi reus ante diem termini appellavit, vel obedivit, vel ex hac vita migravit, vel judex ſententiam revocavit.

Reſpondeo ſubjici, quia ſummus Pontifex non reſpexit effectum, ſed ipſammet ſententiam cēſuræ, quam cum dicta ſolemnitate ferri præcipit, ſed hic tulit ſententiam cenſuræ abſque dicta ſolemnitate, ergo ſubjicitur pœnis *c. cùm medicinalis*. Ita Alter. *loc. cit.* & alii.

TERTIA PROPOSITIO.

17 Quinam ſit effectus ſuſpenſionis quam judex incurrit ferendo cenſuram abſque prædicta ſolemnitate, vel non tradendo exemplar ſententiæ, infra menſem, ſi petatur.

17 SUſpenſio, quam judex Eccleſiaſticus incurrit, ferendo cenſuram abſque dicta ſolemnitate aut non tradendo infra menſem exemplar ſcripturæ, ſi petatur, repellit ab ingreſſu Eccleſiæ, & à divinis officiis, ut patet ex illis verbis, *ab ingreſſu Eccleſiæ, & divinis officiis noverit ſe ſuſpenſum* Ita communiter DD. quamvis aliqui, ut Suarez *diſp. 17. ſect. 1. num. 2.* putant hoc potius vocandum eſſe interdictum, quàm ſuſpenſionem, cùm ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ competat potius interdicto, quàm ſuſpenſioni.

Hinc ſequitur primò judicem, qui ultra dictum menſem mortuus eſt, non poſſe in Eccleſia ſepeliri. Imò Suarez *loc. cit.* innuit neque ſepeliri poſſe in cœmeterio, ſeu ubi cum divinis officiis. Ratio eſt, quia hic privatus eſt divinis officiis non ſolum activè, verum etiam paſſivè; nam in textu abſolutè dicitur, *à divinis officiis noverit ſe ſuſpenſum*. An verò ſepeliens aliqua cenſura ligetur in præcedentibus explicavi.

Secundò ſequitur, judicem, qui contracta dicta ſuſpenſione celebrat, vel alia divina officia facit cum actu alicujus ſacri ordinis, affici pœna irregularitatis; tum quia violat cenſuram per exercitium ordinis ſacri; tum quia ſic expreſſè decernitur *in hoc cap. cùm medicinalis, ad ſidem*, ibi. *irregularitatem non effugiunt, juxta canonicas ſanctiones, ſuper qua non niſi per ſummum Pontificem poterunt diſpenſari*. An autem Epiſcopus virtute Concilii Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform* diſpenſare poſſit quoties delictum eſt occultum, patet ex alibi dictis poſſe.

QUARTA PROPOSITIO.

18 Abſolutio hujus ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ.

18 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis, ſeu interdicti reſervata eſt Summo Pontifici. Ratio eſt, quia lata eſt ad certum tempus. Ita Suarez *diſp. 37. ſect. 2. num. 3.* Elapſo tamen menſe ceſſat; quia non obligat ultra terminos præſcriptos, Ita Alter. *tom. 1. lib. 3. diſ. 4. cap. 3. col. 3. quaſt. 3.*

Sed modò dubium eſt, utrùm ille, in quem lata fuit cenſura abſque ſcriptura, aut ſine expreſſione cauſæ, aut cui exemplar cenſuræ denegatur, abſolvendus ſit abſque cautione, ſtatim ac recurſum ad ſuperiorem habet.

Reſpondeo diſtinguendo, ſi de juſtitia conſtat, ſtatim abſolvendus eſt abſq; cautione: nam in textu dicitur, *ſententiam ipſam ſine difficultate relaxans*: imò lator cenſuræ condemnandus eſt ad expēſas, & intereſſe, & aliis condignis pœnis puniri debet, ut in præfato *cap. cùm medicinalis*, habetur, ſi verò dubium ſit de juſtitia, abſolutio quidem impendi debet, ſed præſtita cautione; fieri enim poteſt ut alioquin innocens damnum patiatur. Ita Stephanus à Coſta *loc. cit*, Sayrus *lib. 3. cap. 15. num. 13.* & alii, quis autem ſit ſuperior, ad quem recurſus fieri poteſt, conſtat ex ſupradictis in Bulla Cœnæ.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione ab officio contra conſervatores, qui de aliis, quàm de manifeſtis injuriis ſcienter cognoſcunt.

1 *Quæ ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Quod ſubjectum.*
3 *Subconſervator à conſervatore conſtitutus iiſdem pœnis afficitur, ſi intromittat ſe abſque facultate in aliis quàm in manifeſtis injuriis.*
4 *Hæc ſuſpenſio repellit ab officio per annum.*
5 *Officio, inquam, conſervatoris, non item ordinis.*
6 *Ejus abſolutio reſervata eſt Papæ.*

DE hac ſuſpenſione ſufficienter egi *diſp. 2. quaſt. 2. punct. 55.* dum explicarem excommunicationis cenſuram latam contra partem, quæ procurat, ut conſervator de aliis, quàm de manifeſtis injuriis ſe intromittat. Quamobrem opus hic non eſt in expoſitione iſtius ſuſpenſionis immorari; ſed ſatis erit innuere materiam, ſubjectum, effectum, & ceſſationem iſtius materiæ,

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt exceſſus juriſdictionem, quem conſervator committit, ſcienter intromittendo ſe de aliis quam de manifeſtis injuriis, & violentiis, aut extendendo ſuam poteſtatem ad ea, quæ judicialem indaginem, id eſt, ritum judicialem requirunt; ſic enim expreſſè decernitur *in cap. hac conſtitutione, de offic. delegat. in 6.* — 1 Quænam ſit hujus ſuſpenſionis materia.

Dicitur *ſcienter*, quia textus hac dictione utitur; ut ab hac cenſura excludantur conſervatores, terminos conceſſæ ſibi juriſdictionis ignoranter excedentes; etiamſi ignorantia ſit craſſa, ſupina, vel affectata, modò cum ingenti temeritate conjuncta non ſit, ut ſuprà *loco cit.* innui cum Sanchez, & aliis. Idemque de ignorantia craſſa tradunt Suarez & Filliucius *locis ibi citatis*; ſcientia enim opponitur ignorantiæ.

An autem conſervator præſumendus ſit ignorare, docui *ibidem num* 11. non præſumi ignorare, quia nullus præſumitur ignorare jus commune, & ea quæ ad proprium pertinent officium.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt omnes conſervatores, nam textus citatus indiſtinctè loquitur. Ita Suarez, Alterius, Filliuc & Moneta, quos *loco cit.* n. 9. adduxi. — 2 Quod ſubjectum.

Hinc colligi poſſe videtur, capitulum, cui officium conſervatoris demandatum fuit; ſubjici huic ſuſpenſioni ab officio, ſi actionem hic vetitam faciat, quem autem effectum patiat ſuſpenſio ab officio, iterum infrà declarabo.

Excipiuntur tamen Epiſcopi, ob regulam generalem *in cap quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6. & in cap ſi compromiſſarius, de elect. & electi poteſt.* Ita Suarez, Alterius, & Filliuc. quos retuli *loco cit. num. 9.* contra Monetam *de conſervatoribus cap. 7. quaſt. 12. num. 571.*

Addo probabiliter ſuſtineri poſſe Cardinalem, qui non eſt Epiſcopus, non affici hac ſuſpenſione, ſi conſervatoris poteſtatem excedens contra iſtam conſtitutionem faciat. Ita Gemin. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 6. n. 5.* Gonzalez & alii, quos retuli *de cenſuris in genere diſp. 1. quaſt. 1. punct. 3. & de legib diſp. 1. q. 1. punct. 6.* Sed contrarium probabilius eſt, quia Cardinales tenentur legibus generalibus, ut *loco cit.* docui cum Ugolino & aliis quampluribus, quibus adde Monetam *de conſervator. c. 7. quaſt. 12. n. 573.*

3 Rogabis an ſubconſervator conſtitutus à conſervatore, ligetur his pœnis, ſi abſque ſpeciali facultate intromittat ſe in aliis, quàm in manifeſtis injuriis. — 3 Subconſervator à conſervatore conſtitutus iiſdem pœnis afficitur, ſi intromittat ſe abſque facultate in aliis quàm in manifeſtis injuriis.

Reſpondet affirmativè Moneta *de conſervatoribus, c. 7. q. 12. c. 575.* quia militat eadem ratio in cōſervatore, & ſubconſervatore

Sed oppoſitum mihi probabilius videtur. Ratio eſt, tum quia gerentes vices officiales non ligatur excommunicatione lata in officialem. *cap. 1. de offic. vicarii in 6.* ergo neque ſubconſervator afficitur ſuſpenſione lata in conſervatorem, tum quia ſubrogatur non ſapit naturam ejus, in cujus locum ſubrogetur in privilegiis & in pœnalibus, ex Rota Romana apud Seraphinum *deciſ. 577. n. 4.* & apud Farinacium *lib. 1. crimen. q. 24. n. 67.* & aliis apud Simonem, Vaa, Barboſam *verb. ſubrogatum*

TERTIA PROPOSITIO.

4 ISta ſuſpenſio repellit ab officio per annum; nam in textu dicitur *ea ipſo per unum annum ab officio ſint ſuſpenſi*. An autem annus debeat eſſe continuus, & quandonam ſuſpenſio, quam conſervator, contracta ſemel ſuſpenſione iterum delinquendo incurrit, ſuum effectum habere incipiat, explicavi *loco cit. n. 12.* — 4 Hæc ſuſpenſio repellit ab officio per annum.

3 Officio conſervatoris, non item ordinis. 3 Sed modò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio intelligi debeat ab officio conſervatoris, ſeu juriſdictionis tantum, vel etiam ab officio ordinis.

Reſpondeo intelligi ab officio conſervatoris: tum quia in eo quis punitur debet, in quo deliquit, ut pœna proportionata ſit culpæ, illaque non excedat, *c. quaſivit. de his qua fiunt à majore parte*, ſed deliquit in officio conſervatoris: ergo in illo tantum puniri cenſetur: tum quia in dubio in materia pœnali ſtrictior, & benignior interpretatio facienda eſt, tum quia ſic expreſsè decernitur in Bulla Gregorii XV. quæ incipit, *Sanctiſſimus*, ibi; *per annum ab officio conſervatoris hujuſmodi ſuſpenſi ſint*, nonnulli tamen DD. ante conſtitutionem Gregorii ſenſerunt iſtam ſuſpenſionem ſuſcipere ab officio, tam ordinis, quàm juriſdictionis, quia Bonifac. VIII. *in c. hac conſtitutione, de offic. leg. in 6.* abſolutè loquitur; ſuſpenſio tamen ab officio, abſolutè prolata intelligitur de officio ordinis, juriſdictionis & ex communi DD. ſententia. Idémque in terminis docet Suar. *diſp. 31. ſect. 3. n. 17.* Moneta *de conſervatoribus c. 7. quaſt.* ca. n. 171. Sed quod ego dixi, hoc tempore ſuſtinendum eſt.

Addit gloſſa in *verbo ab officio*, iſtam ſuſpenſionem intelligi etiam à beneficio.

Sed hoc mihi non probatur, tum quia Gregorius XV. expreſſe dicit, *ab officio conſervatoris*; tum quia ſuſpenſio ab officio diſtinguitur a beneficio, & a diſparatis non valet illatio *l. Papinianus exuli ff. de minor.* Ita in terminis Moneta, *loc. c. n.* 168. idémque docent alii ferè communiter, quos retuli *de ſuſpenſionibus in genere*. Utrum verò ſuſpenſos ab officio poſſit beneficii fructus, vel diſtributiones percipere, ſaltem dum tempore ſuſpenſionis munus ſuum non præſtat, vel choro non aſſiſtit, patet ex dictis *de horis canonicis*.

QUARTA PROPOSITIO.

6 Ejus abſolutio reſervata eſt Papæ. 6 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Summo Pontifici, quia lata eſt ad certum tempus, nempe ad annum: anno verò elapſo ceſſat, quia non ligat ultra intentionem conditoris, ut ſæpius aliàs dixi.

Hæc tamen propoſitio intelligenda eſt, modò delictum ſit publicum; nam ſi delictum ſit occultum Epiſcopus, vel ab eo deputatus abſolvere poteſt, ex Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6.* Ita Henriquez *lib. 13. cap. 35.* Avila *3. part. diſp. 6. dub. 1. concluſ. 5.* & alii.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra judicem Eccleſiaſticum, qui per gratiam, vel ſordes aliquid facit in judicio contra conſcientiam, & juſtitiam in damnum partis.

1 *Quænam ſit ſuſpenſionis materia.*
2 *Nonnulla conditiones neceſſaria ad hanc ſuſpenſionem incurrendam & n. 3.*
3 *Judex aliquid omittens in judicio, ex quo damnum parti ſequitur, incurrit hanc cenſuram.*
4 *Quid dicatur fieri per gratiam, vel ſordes.*
5 *Omnes prædicta conditiones ſunt ſimul neceſſaria ad incurrendam hanc ſuſpenſionem.*
6 *Sententia per gratiam, vel ſordes in præjudicium partis lata, invalida eſt qua parte cedit in gravamen partis.*
7 *Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt omnes judices Eccleſiaſtici tam ordinarii, quàm delegati.*
8 *Suſpendit per annum ab executione officii.*
9 *Etiam ordinis & juriſdictionis.*
10 *Abſolutio reſervata eſt Papæ.*
11 *Quot diebus reſervanda ſit hac ſuſpenſio ſi in anno biſſextili contrahatur, remiſſivè.*

Iſta ſuſpenſio exprimitur *in cap. ſtum æterni, de ſentent. & re jud. in 6.* circa quam de more explicabo materiam, ſubjectum, effectum, & ejus abſolutionem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit hujus ſuſpenſionis materia. 1 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt facere aliquid in judicio per gratiam vel ſordes contra conſcientiam, & juſtitiam in gravamen partis: nam in præcitato *cap. cum æterni*, dicitur *ſi quis autem judex Eccleſiaſticus ordinarius, aut etiam delegatus, fama ſua prodigus & proprii perſecutor honoris contra conſcientiam, & contra juſtitiam in gravamen partis alterius in judicio quicquam fecerit, per gratiam, vel per ſordes, ab executione officii per annum noverit ſe ſuſpenſum*, &c.

Ex quibus verbis colliguntur nonnullæ conditiones neceſſariæ ad hanc cenſuram incurrendam.

2 Nonnullæ conditiones neceſſariæ ad hanc ſuſpenſionem incurrendam & n. 3. 2 Prima eſt, ut judex aliquid faciat contra conſcientiam, & contra juſtitiam, ut patet ex verbis jam allatis, imò non ſufficit ſi faciat contra conſcientiam, non verò contra juſtitiam, vel è contra, ſed opus eſt ut faciat contra conſcientiam, & juſtitiam ſimul: textus enim copulativè loquitur. Ita communiter DD.

Hinc ſequitur primo, judicem qui ex odio, vel gratia alicujus, alteram partem in judicio gravat, non excedendo terminos juſtitiæ non affici hac ſuſpenſione, quia non facit contra juſtitiam, cum graver partem intra latitudinem juſtitiæ, ut ſuppono licet faciat contra conſcientiam, id agendo fortè in gratiam alterius, vel in odium partis. Ita communiter DD.

Secundò ſequitur, judicem, qui partem ultra juſtitiæ terminos gravat, non ſcienter, & voluntariè, ſed ex imprudentia, inconſideratione vel ignorantia, non ligari hac ſuſpenſione, quia non facit contra conſcientiam, ſed contra juſtitiam, non formaliter, ſed materialiter, Ita Gloſſa hic *verb. & contra* Navarr. *in manuali. c. 27. n. 157.* Toletus *l. 1. c. 35.* Suarez *diſp. 31. ſect. 3. n. 16* Alter. *tom. 2. diſp. 14. c. 2. colum. 2. q.* Sayrus *l. 4. c. 13. n. 3.* & alii communiter.

Secunda conditio eſt, ut judex aliquid faciat in gravamen partis: nam in textu dicitur *in gravamen partis alterius*.

Nomine *partis* intelliguntur actor vel reus, ut bene Geminianus hic n. 3. Franc. n. 5. Alterius *loc. cit. qu.* 3. Hinc ſequitur.

Primò judicem, qui aliquid in judicio facit abſque damno partis, non incidere in hanc ſuſpenſionem, quia non dicitur aliquid facere in gravamen partis.

Secundò, judicem non ligari hac cenſura faciendo aliquid in judicio in præjudicium notarii, advocati, vel tertiæ perſonæ; tunc enim non dicitur facere aliquid in gravamen alterius partis. Ita Doctores citati.

Tertia conditio eſt, ut hoc fiat in judicio: nam in textu dicitur, *in judicio*. Quamobrem ſi judex aliquid in præjudicium partis faciat extra judicialiter, non eſt reus iſtius cenſuræ. Ita Geminian. n. 6. Alterius *loco cit. dub.* 4.

3 Judex aliquid omittens in judicio ex quo damnum partis ſequitur, non incurrit hanc cenſuram. 3 Sed modò dubium eſt, utrum judex, qui aliquid facere omittit in judicio, ex quo damnum partis ſequitur, in hanc cenſuram incidat.

Reſpondeo negativè. Ratio eſt, quia in hoc textu non fertur ſuſpenſio propter omiſſionem, ſed propter actionem injuſtam, ibi, *quicquam fecerit*: in materia autem pœnali non eſt facienda extenſio ultra propriam verborum ſignificationem. Ita nonnulli DD. apud Geminian n. 7. contra ipſum Geminianum, Alterium *loco cit. col. 3. ante 5. dubium*, Hoſtienſem, & alios.

Quarta conditio eſt, ut id fiat per gratiam, vel ſordes, ibi: *per gratiam vel per ſordes*.

4 Quid dicatur fieri per gratiam vel ſordes. 4 Sed modò dubium eſt: quidnam dicatur fieri per gratiam, vel per ſordes. Gloſſa hic *in verbo, vel per ſordes*. Alter. *loc. cit. quaſt.* 7. Sayrus n. 3. *ad finem.* & alii putant id fieri per gratiam, vel per ſordes, quod fit precibus, pretio, timore, vel odio.

Ego verò probabilius arbitror id dici fieri per gratiam; quod fit ad alicujus inſtantiam, ſeu ob alicujus favorem; gratiam enim accipitur pro favore, ut ex *l. 7 § quaſitum ff. de minor. & l. 3. C. de jur. fiſ.* obſervat P. Prateius *in ſuo lexico verb. Gratia*, id verò dicitur fieri per ſordes, quod fit ob pretium, ſeu pecuniam, ut ex *l. 3. §. fin. ff. de arbitr. & l. 1 §. 1. ff. de mag conven.* obſervat idem Prateius *in verb. ſordes*, idémque ſentire videtur Gemin. hic *n. 8.* & Alt. *diſp. 15. c. 2. col. 3. verſ. 4.* ubi ait nomine *ſordium* ſignificari iniquas donationes, vel promiſſiones.

5 Omnes prædictæ conditiones ſunt ſimul neceſſariæ ad incurrendam hanc ſuſpenſioné. 5 Quæres primò, utrùm omnes præfatæ conditiones ſimul neceſſariæ ſint ad hanc incurrendam.

Reſpondeo omnes neceſſarias eſſe, & una eadem deficiente, cenſuram non incurri. Ratio eſt, quia omnes ſub uno verborum contextu exprimantur abſque ulla disjunctione. Ita gloſſa hic *in verbo, vel ſordes*. Alter. *loco cit. quaſt.* 6.

6 Sententia per gratiam, vel ſordes in præjudiciom partis lata, invalida eſt, qua parte cedit in gravamen partis. 6 Quæres ſecundò, utrùm ſententia per gratiam, vel per ſordes in præjudicium partis lata, valida ſit.

Reſpondeo invalidam eſſe, ſaltem qua parte vergit in gravamen injuſtum partis. Ratio eſt, quia ſententia eſt actus juſtitiæ; hæc autem non eſt actus juſtitiæ, ſed injuſtitiæ. Ita Gemin. hic *num.* 8. Alterius *loco cit. col.* 4. Caſtro, Suarez, Sotus, Aragonus, Valentia Leſſius, & alii, quos retuli *in tra. de legibus, diſp.* 10. *quaſt.* 2. *punct.* 2. *n.* 3. *& ſeqq.* ubi de hac re fuſius egi.

SECUNDA PROPOSITIO.

7 Subjectum hujus ſuſpêſionis ſunt omnes judices Eccleſiaſtici tam ordinarii, quã delegati. 7 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt omnes judices Eccleſiaſtici, tam ordinarii, quam delegati, ut patet ex verbis textus in prima propoſitione allatis, ibi, *ſi quis autem judex Eccleſiaſticus ordinarius, aut etiam delegatus*.

Hinc ſequitur primò auctorem, aut alium, qui in cauſa eſt, ut judex iniquè, & contra conſcientiam alterum gravet, non affici hac cenſura, quia ſubjectum iſtius cenſuræ ſunt judices Eccleſiaſtici, aliquid facientes in judicio, &c.

Secundò ſequitur, arbitrium, compromiſſarium, auditorem judicis, aut merè aſſeſſorem, non incidere in hanc ſuſpenſionem, quia iſti non ſunt judices ordinarii, vel delegati; & cum verſemur in materia pœnali, non eſt facienda extenſio, ſed reſtrictio. Ita gloſſa hic *verb. in judicio*. Suar. *diſp. 31. ſect. 3. n. 16.* Hoſtienſ. Navar. Sylveſter Angelus & alii, & apud gloſſam *loco cit.* Sairom *lib. 4. c. 13. n. 3. verſic tertium*, & apud Alter *loco cit col. 3. dub 3. dub. 5.*

Excipitur tamen ab hac propoſitione Epiſcopus, quamvis enim graviter peccet, judicando per ſordes, vel per gratiam in detrimentum partis, & teneatur ad reſtitutionem damni inde provenientis, non tamen aſtringitur ſuſpenſione: quia Epiſcopi non comprehendunt in cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti, niſi exprimantur, *c. quia periculoſum, de ſent. excom. in* 6. Ita communiter DD.

TERTIA

Digitized by Google

TERTIA PROPOSITIO.

8 Suſpendit per annum ab executione officii.

8 EFfectus iſtius ſuſpenſionis, eſt ſuſpendere ab executione officii per annum, nam in textu dicitur, *ab executione officii per annum noverit ſe ſuſpenſum.*

9 Etiam ordinis & juriſdictionis.

9 Nomine *officii* hoc in loco non ſolùm intelligitur poteſtas, & juriſdictio, ſed officium ordinis, & juriſdictionis. Ratio eſt, tum quia in textu dicitur, *ab executione officii*: ſuſpenſio autem ab officio abſolutè prolata ſuſpendit ab officio ordinis, & juriſdictionis, ut ſuo loco probavi; tum in hoc textu habetur, *judicē qui ſe durante ſuſpenſione ingerit divinis officiis, laqueo irregularitatis aſtringi, juxta canonicas ſanctiones, à qua liberari nequeat, niſi per Summum Pontificem.* Sed juxta canonicas ſanctiones non irretiretur vinculo irregularitatis ingerendo ſe divinis, niſi ſuſpenſus eſſet à divinis, ſeu ab officio ordinis, ſuſpenſus enim non incurrit irregularitatem celebrando divina officia, niſi faciat contra ſuſpenſionem per exercitium ordinis ſacri. Ergo præfatus judex ſuſpenſus eſt non ſolum ab officio juriſdictionis, verùm etiam ordinis. Ita Navarr. *cap.* 27. *num.* 157. Gemin. hic *num.* 8. Alter. *loc. cit. col.* 3. *verſ. quæris.* Sayrus *num.* 3. Suarez *loc. cit.* & alii communiter.

QUARTA PROPOSITIO.

10 Abſolutio reſervata eſt Papæ

10 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ: nam ligat per annum; abſolutio autem cenſuræ latæ ad tempus, reſervata eſt Papæ, cùm lata videatur in vindictam, & pœnam; inferior autem non poteſt pœnam à ſuperiore impoſitam relaxare, ut ſæpiùs in præcedentibus dictum fuit.

Veruntamen eſt, elapſo anno ſtatim ceſſare; quia non ligat ultra intentionem legiſlatoris.

11 Quod diebus ſervanda ſit hæc ſuſpenſio ſi in anno biſſextili contrahatur, ſenſiſſivè.

11 Rogabis quot diebus ſervanda ſit hujuſmodi ſuſpenſio ſi in anno biſſextili contrahatur.

Reſpondent gloſſa *hic verbo in annum.* Geminian. *hic num.* 13. Alter *loc. cit. col.* 4. *verſ. deinde*, Hoſtienſis & alii apud præcitatos DD. ſervandam eſſe 366. diebus. Ratio ipſorū eſt, tum quia agitur de pœna ſpirituali ad animam pertinenti, in qua tutior pars ſuſtinēda eſt: tum quia qui præfatam ſuſpenſionem contraxit, tenetur illam ſervare eo anno, quo, illā contraxit, ſed ille annus conſtat 366. diebus: ergo tenetur præfatam ſuſpenſionem ſervare 366. diebus. Verùm quid ego in hac re ſentiam, conſtat ex ſupradictis *diſp.* 3. *q.* 1. ubi de hac re ſufficienter egi, & contrarias ſententias retuli.

PUNCTUM IV.

De cenſura ſuſpenſionis, & interdicti contra viſitatores ordinarios, qui occaſione viſitationis aliquid ultra victualia accipiunt.

1 *Epiſcopi aliique viſitatores prohibentur aliquid accipere occaſione ſua viſitationis præter victualia*
2 *Ejuſmodi acceptio eſt materia hujus ſuſpenſionis.*
3 *Poteſt tamen accipi pecunia loco victualium.*
4 *Non licet plura victualia accipere eo die quo plura loca viſitātur.*
5 *Nec poteſt victualia recipere, qui per alium viſitat.*
6 *Subjectum hujus ſuſpenſionis.*
7 *Regulares accipientes in viſitatione aliud quam victualia ſubjacent huic cenſuræ, niſi aliud ferat conſuetudo.*
8 *Similiter etiam familiares viſitatorum.*
9 *Epiſcopus non poteſt recipere victualia, aut aliud quidquam dum exit per villas & oppida Sacramentum Confirmationis miniſtraturus.*
10 *Epiſcopus tempore viſitationis non poteſt accipere victualia ab hoſpitalibus, aliiſve piis locis pauperibus.*
11 *Utrum viſitator recipere poſſit victualia dum viſitat loca ſpecialiter exempta ab onere præſtandi victualia, ſeu procurationem, & quid ſignificet procuratio.*
12 *Qui accipit victualia, dum viſitat loca privilegio vel conſuetudine exempta, tenetur ad duplum, incurritque ſuſpenſionem.*
13 *A quo viſitator accipere poſſit victualia.*
14 *Quis teneatur ad expenſas neceſſarias ad reſtaurationem Eccleſiarum, veſtium ſacrarum, & cæterorum hujuſmodi, cùm viſitator decretum fecit de iis reparandis.*
15 *Ad quam reſtitutionem teneantur viſitator vel ejus adjuncti, qui aliquid accipiunt ultra victualia.*
16 *Quid reſtituendum ſit, ſi non ab Eccleſia, ſed à communitate acceptum ſit aliquid ultra victualia.*
17 *Quid nomine Eccleſiæ hoc loco intelligatur.*
18 *Prælatus non tenetur ad reſtitutionem in defectum familiæ non reſtituentis, ſi particeps culpæ non fuit.*
19 *Hæc cenſura interdicti & ſuſpenſionis durat donec delinquens reſtitutionem dupli faciat.*

1 Epiſcopi aliique viſitatores prohibentur aliquid accipere occaſione ſuæ viſitationis præter victualia.

1 CUm viſitator non debeat ſibi ſubditis, quos ex officio viſitat, onerοſus eſſe, *l. obſervare ff. de offic. proconſ. & c. inter cætera* 10. *q.* 3. jure merito *in cap. Romana, cap. exigit, cap. felicis de cēſib.* & in Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reform.* cautum eſt, ne Epiſcopi aliique viſitatores aliquid occaſione viſitationis accipiant, præter victualia, alioquin duplum infra menſem reddere teneantur, impoſita Epiſcopis cenſura interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; inferioribus verò Prælatis pœna ſuſpenſionis, cujus materiam, ſubjectum, effectum, & ceſſationem in hoc puncto breviter explicare intendo. tionis præter victualia.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Ejuſmodi acceptio eſt materia hujus ſuſpenſionis.

2 MAteria iſtius ſuſpenſionis, vel interdicti, eſt recipere aliquid ratione viſitationis ultra victualia. Hæc propoſitio patet ex *cap. Romana, de cenſibus*, ubi hoc vetitum eſt ſub obligatione reſtituendi duplum, & ex *c. exigit, eodem titulo*, ubi recipiens aliquid ultra victualia obligatur ad reſtitutionem dupli intra menſem, alioquin cenſuram incurrit, & ea Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *c. de reform. ſub finem*, ubi præcitato jure confirmatur, ibi, *interim caveant, ne inutilibus ſumptibus cuiquam graves, onerοſive ſint, néve ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquam procurationis cauſa pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios uſus præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus quodque ſit etiam qualitercumque offeratur, accipiant,* &c.

Hæc propoſitio ampliatur primò, etiamſi aliquid titulo muneris accipiatur, hoc enim expreſſe interdicitur *in cap. exigit*, ibi, *recipiendo munera*, & in Concilio Tridentino *loc. cit.* ibi, *nec munus quodcumque ſit.*

Ampliatur ſecundò, etiamſi id quod recipitur, non exigatur, ſed ſponte tradatur, ut patet, ex *cap. exigit*, ibi *etiam à volente*, & in Tridentino, ibi, *etiam qualitercumque offeratur.*

Limitatur primò, ratione parvitatis materiæ; quamvis enim viſitator, & ipſius officiales conſultiùs agant abſtinendo à receptione cujuſlibet rei, nihilominus graviter non peccant, nec cenſuram afficiuntur, accipiendo rem levis momenti. Imo gloſſa *in cap. Romana, verſ. aliquod munus.* Alter. *loc. cit. col.* 3. & alii putant à mortali excuſari, accipiendo eſculenta, etiamſi viſitator illa ſecum aſportet extra viſitationem; hæc enim communiter non vetantur, cùm non ſoleant à tecto evertere. Sed hoc ego non facilè admiſeſim, niſi parvitas materiæ excuſet; nam Concilium Tridentinum prohibet quodcumque munus, præter victualia, viſitationis tempore debita, ergo ſi eſculenta tradantur alio titulo, quàm victualium viſitationis tempore debitorum, accipi non poſſunt. Ita Imola, & alii apud Barboſam 3. *parte allegat.* 73. *n.* 54.

Limitatur ſecundò, niſi aliud ferat conſuetudo, vel antiqua conſtitutio, vel pactum in fundatione appoſitum: ſicut enim Concilium Tridentinum præſcribit, ut nihil accipiatur in iis locis ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quiſquam aliud accipiatur à viſitatoribus; ita neque derogare videtur iis, quæ debentur ratione conſuetudinis, vel ratione pacti in fundatione appoſiti. Ita gloſſa in *cap. exigit, verſ. viſitationis.* Alter. *loc. cit. col.* 2. *verſ.* 1. Sayr. *lib.* 4. *c.* 25. *n.* 26 Franciſcus Leo *in theſauro fori cap.* 16. *n.* 45. aſſerens ita declaratum eſſe à ſacra Cardinalium congregatione. Verùm hæc limitatio mihi non probatur quoad id, quod in ea dicitur de conſuetudine; nam Concilium reprobat hujuſmodi conſuetudinem & prohibet quicquam accipi, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili.

Ex dictis ſequitur primò, viſitatorem non poſſe ſalarium pro vectura equorum accipere, quia hujuſmodi ſalarium non pertinet ad victualia. Ita Geminian *in cap. exigit n.* 8. Franciſc. Leo *cap.* 16. *n.* 44. Zerola *in praxi Epiſcoporum verb. viſitatio* §. 6. *dub.* 3. Barboſa 3. *part. alleg.* 73. *num.* 57. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 13. *c.* 6. *col.* 2. contra gloſſam *in cap. exigit, verſ. pecuniam, & alios.*

Idem dic de expenſis factis circa laminas ferreas equorum; hæ enim nomine victualium non veniunt. Ita DD. citati eō in gloſſam *lo. cit.* & alios, nonnulli tamen DD. hoc limitant, niſi Epiſcopi indigeant, tunc enim putant equos, veſtes, familiam, & ſimilia Epiſcopo viſitanti, præſtanda eſſe tum quia magnum non eſt ſi ab eo metamus temporalia, per quem ſpiritualia ſeminamus, 2. *Corinth.* 6. *& cap. ſi Epiſcopus. de offi. ord.* tum quia quod licitum, non eſt in lege, neceſſitas licitum facit, *cap. quod non eſt, de reg. jur.* Ita gloſſa *verb. pecuniam* Franciſc. Leo *n.* 43 Alter. *loc. cit. col.* 2.

Secundò viſitatorem non poſſe medicinas à viſitatis recipere, quia licet medicinæ inter ſumptus ad vitam neceſſarios comprehendantur, tamen inter expenſas victualium in hoc caſo non recenſentur, ut patet ex propria nominis victualium ſignificatione. Ita Zerola *in praxi verb. viſitatio,* § 7. *dub.* 1. ubi ait nomine *expenſarum victualium* intelligi ea quæ conſiſtunt in victu, non autem alia neceſſaria perſonæ, ut medicinæ, aut alia extra victum.

Tertiò Epiſcopum, vel ejus ſecretarium, auditorem, Cancellarium, aut alios ipſi adjunctos, non poſſe quicquam ab iis, qui viſitantur accipere pro decretis & ordinationibus ſpectantibus ad viſitationem ſeu pro labore, vel ſcriptura circa decreta viſitationis cōficienda. Ita nonnulli ferunt à ſacra Cardinalium Congregatione declaratum. Idem in terminis docet Zerola *loc. cit. dub.* 4. & alii.

Ego tamen exiſtimo competentem mercedem accipi poſſe pro copia actorum, ſeu decretorum viſitationis ab iis, qui ea petunt. Ita Navarr. *conſil.* 1. *de cenſibus, in novis*, Barboſa *loc. cit. num.* 54. & alii contra Zerolam *loc. cit.*

3 Poteſt tamen accipi pecunia loco victualium.

3 Quartò Epiſcopum non ligari pœnis horum textuum, accipiendo tempore viſitationis cathedraticum, quod ſingulis annis exigi ſolet. Ratio eſt, quia hoc non accipit ratione viſitationis. Ita ſacra Cardinalium Congregatio die 8. Octobris 1585. apud Marzillam.

Sed modò dubiū eſt, utrum accipi poſſit pecunia loco victualium.

Reſpondend.

Reſpondendum videtur affirmativè, juxta *cap. felicis de cenſibus*, ibi, *pecuniam licitè recipere valeant pro ſumptibus moderatis faciendis in victualibus diebus, quibus viſitationis officium perſonaliter exercebant*, liberum tamen eſt iis, qui viſitantur, tradere pecuniam pro expenſis victualium, aut ipſamet victualia præſtare, ut patet ex *c. felicis de cenſibus*, ibi: *à volentibus*, & ex Concilio Trid. *loc. cit.* ibi. *ſit tamen in optione eorum, qui viſitantur*, &c.

4 Non licet plura victualia accipere eodem die, quo plura loca viſitantur.

4 Secundò dubium eſt, utrùm licitum ſit plura victualia accipere eo die, quo plura loca viſitantur.

Reſpondeo negativè, quia *in cap. felicis*, *citato* dicitur: *non liceat viſitanti niſi unam procurationem recipere una die, ſive unum locum ſolum viſitaverit, ſive plura*, alioquin poſſet quis, inquit gloſſa, totam civitatem una die viſitare, & tot procurationes recipere, quot ſunt Eccleſiæ illius civitatis, quod eſt abſurdum.

Obſervant tamen gloſſa *in cap. felicis*, Alterius *de interdicto*, *diſp.* 16. *cap.* 12. *colum.* 1. & alii, Prælatos hoc tempore privilegium obtinuiſſe viſitandi uno die plura loca, & accipiendi à ſingulis procurationem.

5 Nec poteſt victualia recipere qui per alium viſitat.

5 Tertiò dubium eſt, utrùm qui per alium viſitat, poſſit victualia recipere.

Reſpondeo negativè, nam victualia debentur impendenti officium viſitationis, ut dicitur *in cap. exigit, citato*, ibi: *viſitationis officium perſonaliter exercebunt*, & ibi: *viſitationis officio non impenſo*; hic autem non impendit officium viſitationis, ſeu alter ab eo delegatus. Ita gloſſa *in c. exigit, verſ. non impenſo*. Zerola *loc. cit. dub.* 5. Barboſa *ad ſeſſ.* 24. *c.* 3. *n.* 9.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Subjectū hujus ſuſpenſionis.

6 Perſonæ, quæ pœnis prædictorum jurium ſubjiciuntur, ſunt Epiſcopi, & alii Prælati, qui jure ordinario viſitant ſuos ſubditos. Hæc propoſitio patet ex *c. Romana de cenſib.* ibi, *hanc autem viſitandi formam ab univerſis etiam Epiſcopis, aliiſque Prælatis ordinario jure ſubditos viſitantibus*, & ex *c. felicis, citato*, ibi, *Epiſcopi, & alii, quibus ex officio competit viſitare*, hoc pacto intelligendum eſt *c. exigit, de cenſibus*, quod editū fuit in confirmatione *c. Romana*.

Hinc ſequitur legatos, vel nuncios Sedis Apoſtolicæ his pœnis non ſubjici, accipiendo aliquid in viſitatione. Ratio eſt, quia ſtrictè loquendo, non dicuntur jure ſuo ordinario viſitare ſuos ſubditos. Ita Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 7. *art.* 3. *caſu* 5. gloſſa *in c. exigit. verſ. viſitationis*, Sayrus, *l.* 4. *c.* 15. *n.* 26. Barboſa *de poteſt. Epiſ.* 3. *par. alleg.* 73. *ad finem*, ubi cum Azorio ait delegato à Papa deberi viaticum, & mercedes equorum.

7 Regulares accipientes in viſitatione aliud quàm victualia, ſubjacent huic cenſuræ, niſi aliud ferat conſuetudo.

7 Sed modò dubium eſt primò utrùm regulares his pœnis ſubjiciantur accipiendo in viſitatione aliquid ultra victualia.

Reſpondeo ſubjici, niſi aliud ferat conſuetudo, & ipſorum inſtitutum. Ratio eſt quia *c. Romana*, generaliter loquitur, & eximit religioſos ſolùm, dum aliquid accipiunt ex laudabili religionis conſuetudine vel inſtituto, ut clarè colligitur ex illis verbis, *ſalvis per hoc rationabilibus, & approbatis religioſorum conſuetudinibus, & regularibus inſtitutis*. Ita Palud. *loco cit.* Sayrus *loco cit. num.* 27. contra nonnullos apud Paludanum.

8 Similiter etiam familiares viſitatorum.

8 Secundò dubium eſt, utrùm familiares viſitatorum ſubjiciantur his pœnis accipiendo aliquid occaſione viſitationis.

Reſpondeo affirmativè, modò ſint familiares Prælatorum jure ordinario viſitantium, iſti enim comprehenduntur *in c. Romana* ibi: *nec ipſe, vel quiſquam ſuorum*, & *in c. exigit*, ibi: *viſitatoribus eorumque familiaribus*, & in Concilio Trid. *loco cit.* ibi, *neve ipſi, aut quiſquam ſuorum*.

9 Epiſcopus non poteſt recipere victualia, aut aliud quidpiam dum exit per villas & oppida, ſacramentum Confirmationis miniſtraturus.

9 Tertiò dubium eſt, utrùm Epiſcopus recipere poſſit victualia, vel quid aliud, dum per villas, & oppida exit, ut ſacramentum Confirmationis conferat.

Reſpondeo negativè, dum exit ſolùm causâ Confirmationis. Ratio eſt, tum quia nullum jus hanc facultatem ei tribuit; tum quia ſacra Cardinalium Congregatio declaravit laicos, aut Rectores Eccleſiarum non teneri ad expenſas Epiſcopo accedenti causâ tantùm Confirmationis ad loca ſuæ diœceſis. Exiſtimabit tamen fortè aliquis Epiſcopum victualia, vel quid aliud tunc temporis accipientem non affici pœnis prædictorum textuum, quia non accipit prætextu ſeu ratione viſitationis.

Sed oppoſitum mihi longè probabilius videtur, quia dicitur recipere procurationem non impenſo viſitationis officio; accipiens autem procurationem non impenſo viſitationis officio, ligatur interdicto, vel ſuſpenſione, niſi duplum infra menſem Eccleſiæ gravatæ reſtituat, *c. exiſtit de cenſibus*.

10 Epiſcopus tempore viſitationis non poteſt accipere victualia ab hoſpitalibus, aliiſve piis locis pauperibus.

10 Quartò dubium eſt, utrùm Epiſcopus tempore viſitationis recipere poſſit victualia, ſeu procurationem ab hoſpitalibus, vel aliis piis locis pauperibus.

Reſpondeo negativè, quia pauperes potiùs ſublevandi, quàm onerandi ſunt. Ita Zerola *loc. cit. dub.* 7. Suetus *de aliment. tit.* 4. *qu.* 12. *n.* 6. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi* 3. *part. alleg.* 73. *n.* 50. & alii. Non facilè tamen viſitatorem recipientem ſolum victualia à pauperibus quos citat, damnarem ad reſtitutionem, quia virtutem potiùs charitatis, quàm juſtitiæ violat accipiendo hujuſmodi victualia.

11 Utrùm viſitator recipere poſſit victualia dum viſitat loca ſpecialiter exempta ab onere præſtandi, victualia ſeu procurationem, & quid ſignificat procuratio.

11 Quintò dubium eſt, utrùm viſitator recipere poſſit victualia, dū viſitat loca ſpecialiter exempta ab onere præſtandi victualia, ſeu procurationem: procuratio enim ſignificat id quod Epiſcopo luſtranti, & viſitanti provinciam dari ſolet, ut docet Cameſius *in ſumma juris canonici tit.* 25 *de cenſibus verſ. à procuratione*, & P. Pratus in ſuo lexico verb. *Procuratio*.

Reſpondeo cum Rodriquez *quaſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 63 *art.* 7. Barboſa 3 *p. allegat.* 73. *n.* 47. & aliis, non poſſe recipere, quia viſitator derogare non poteſt privilegiis eorum, qui à legitimo ſuperiori exempti fuerunt. Idem militat ubi conſuetudo invaluit, nihil proſſus in viſitatione accipiatur: nam hujuſmodi conſuetudo approbatur in Concil. Trident. ibi, *in iis verò locis, ſeu provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud à viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant, ibi id obſervetur*.

12 Qui accipit victualia, dum viſitat loca privilegio vel conſuetudine exempta, tenetur ad duplum, incurritque ſuſpenſionem.

12 In dubium tamen verti poſſit an accipiens victualia, dum viſitat loca privilegio, vel conſuetudine exempta, teneatur ad duplum, & afficiatur pœna ſuſpenſionis, vel interdicti, lata *in cap. exigit, de cenſibus*.

Reſpondendum mihi probabilius videtur affirmativè, quia Concil. Trident. intendit reſervari illæſum jus monaſteriorum, aliorumque locorum piorum, & extendere videtur diſpoſitionem, *c. exigit*, ad accipientem aliquid in omnibus caſibus, in quibus aliquid *in dict. c.* accipiat vetat, ibi: *quòd ſi quis (ſed) quod abſit) aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit, is præter dupli reſtitutionem, intra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta conſtitutionem Concil. generalis Lugdun. quæ incipit. Exigit tenetur, & aliis pœnis in Synodo provinciali arbitrio Synodi abſque ulla ſpe veniæ mulctetur*.

13 A quo viſitator accipere poſſit victualia.

13 Sextò dubium eſt, cujus expenſis alendus ſit viſitator, ſeu à quonam viſitator accipere poſſit victualia.

Reſpondeo ſi rei naturā ſpectemus, alendū eſſe à loco, quē viſitat, par enim eſt, ut qui tēporalia ab eo metat, cui ſeminat ſpiritualia.

Hoc tamen intelligitur, niſi aliud poſtulet conſuetudo. Quamobrem ſi conſuetudo invaluit, ut victualia præſtentur à communitate, præſtare, vel pecuniam loco victualium, juxta Concil. Tridan. diſpoſitionem, Ita Joannes Franciſcus Leo *loc. cit.* n. 3. Barboſa 3. *part. allegat.* 73. *n.* 45. & alii, qui tamen ex ſacra Congregatione advertunt, ſi conſuetudo ſit, ut viſitator victualia recipiat à laicis, cogendos non eſſe laicos, dum recuſant alimenta præſtare.

14 Quis teneatur ad expenſas neceſſarias ad reſtaurationem Eccleſiarum, veſtium ſacrarum, & cæterorum hujuſmodi, cum viſitator decretum fecit de iis reparandis.

14 Hic obiter quæri poſſet, quiſnam obligandus ſit ad expenſas, & ſumptus & neceſſarios ad inſtaurationem, & reparationem Eccleſiarum, oratoriorum, cappellarum, altarium & veſtium, cultui divino inſervientium, quoties viſitator decretum fecit, ut præfata fiant, ſeu reſtaurentur, & reparentur.

Reſpondeo in hac re conſulendum eſſe Joann. Franciſc. Leonem *in theſauro fori Eccleſiaſtici part.* 2. *cap.* 26 *n.* 46. *& ſeqq.* cùm enim abſolutio illius difficultatis non ſpectet ad rem, de qua agimus, & longiori diſcurſu, ſeu digreſſione indigeat, ſatius duxi prætermittere innuendo ſolùm auctorem, à quo ſolutio peti poteſt.

TERTIA PROPOSITIO.

15 Ad quā reſtitutionem teneatur viſitator vel ejus adjuncti, qui aliquid acceperunt ultra victualia.

15 Viſitator, qui jure ordinario viſitat, vel ejus adjuncti, ſi aliquid ultra victualia accipiant, tenetur infra menſem ad reſtitutionem dupli, alioquin menſe elapſo, ſi fuerit Patriarcha, vel Epiſcopus, incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ ſi fuerit inferior Epiſcopo; ſuſpenditur ab officio, & beneficio, non obſtante quavis remiſſione, ſeu condonatione; nam *in c. exigit, de cenſibus* dicitur, *duplum ejus quod receperint, Eccleſiæ, à qua id receptum fuerit infrà menſem, reddere teneantur, alioquin ex tunc Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi duplum, ipſum, ultra prædictum tempus reſtituere differentes, ingreſſum ſibi Eccleſiæ ſentiant interdictum, inferiores verò ab officio, & beneficio noverint ſe ſuſpenſos, quouſque de duplo hujuſmodi gravatis Eccleſiis plenariam ſatisfactionem impendant, nulla ei in hoc dantium remiſſione, liberalitate, ſeu gratia valitura*. Ex quibus verbis

Colligitur primò cui facienda ſit reſtitutio, colligitur enim faciendam eſſe Eccleſiæ, ſeu loco pio à quo id receptum fuit.

16 Quid reſtituendum, ſi non ab Eccleſia, ſed à communitate acceptum ſit aliquid ultra victualia.

16 Dices, ſi aliquid ultra victualia, acceptum non fuit ab Eccleſia, ſed à communitate, vel laicis, tenebiturne viſitator ſub pœna ſuſpenſionis, vel interdicti ad reſtitutionem dupli?

Reſpondebis aliquis fortè non improbabiliter, viſitatorem non affici his pœnis, non reſtituendo duplum infra menſem, nā cui verba diſpoſitionis non conveniunt, nec cōvenit ipſa diſpoſitio: diſpoſitio autem *cap. exigit*, loquitur de iis, qui non reſtituunt duplū Eccleſiæ gravatæ à qua aliquid præter victualia occaſione viſitationis acceptū fuit & Conc. Trid. videtur accommodare ſe diſpoſitioni *præcitati c. exigit*, Quamobrem viſitator in hoc caſu ſatisfacere videtur, ſi reſtitutionem faciat illi, à quo aliquid ultra victualia accepit, nam injuſtè accepit, cauſa autem injuſta tenetur ad reſtitutionem.

Probabilis tamen videtur opinio aſſerentium viſitatorem teneri ad reſtitutionem dupli, tum quia *cap. Romana*, abſolutè loquitur, & ad illius corroborationem, & confirmationem editum fuit *cap. exigit*, tum quia *in cap. exigit* reprobatur remiſſio, & condonatio dantium, ergo ſignum eſt reſtitutionem dupli faciendam eſſe, etiamſi res ab Eccleſia immediatè accepta non fuerit, ſed ab alio; nam loco Eccleſiæ ſ[illegible], tum quia Eccleſia frequentiùs accipitur pro miniſtris Eccleſiarum *tit. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quamobrem.

17 Quid nomine Eccleſiæ hoc loco intelligatur.

17 Si quæras, quid nomine *Eccleſia* hoc in loco intelligatur.

Reſpondeo cum Navarr. in *manuali c.* 27 *nu.* 44 *verſ.* 8 Toleto *lib.* 1. *c.* 46. *num.* 6. Panorm. & aliis, quos ſuprà retuli *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 12.

Digitized by Google

punct. 14. *n.* 6. hoc in loco intelligi non ſolùm templa Deo dicata, & benedicta, verùm etiam hoſpitalia, monaſteria, & alia pia loca ad divinum cultum deputata, vel etiam ipſos miniſtros Eccleſiarum, nam iſta interpretatio materiæ de qua agitur, & præfatis textibus maximè congruit.

Secundò colligitur Epiſcopum, ſeu familiares Epiſcopi, vel alterius Prælati, accipientes aliquid tempore viſitationis ultra victualia obligari in conſcientia ſub mortali ad reſtitutionem dupli. Ratio eſt, tum quia in textu dicitur *reddere teneantur*, quæ loquendi forma indicat obligationem in conſcientia, ut docui *de horis canonicis*, & alibi: tum quia omiſſione dictæ reſtitutionis incurritur gravis cenſura; gravis autem cenſura ſupponit mortale peccatum, ut patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris in genere*.

18 Prælatus non tenetur ad reſtitutionem in defectum familiæ non reſtituentis, ſi particeps culpæ non fuit.

18 Rogabis utrum Epiſcopus, ſeu Prælatus teneatur ad reſtitutionem in defectum familiæ non reſtituentis; gloſſa *in Verb. tenentur*. Alterius *loco cit. col. verſ. quare*, & alii affirmativè reſpondent. Ego verò probabilius cenſeo non teneri, quoties Prælatus culpæ particeps non fuit. Ratio eſt, tum quia hoc nullo jure ſufficienter probatur; tum quia par non eſt, ut innocens pro alterius culpa pœnam luat.

Tertiò colligitur eum, qui elapſo menſe, duplum non reſtituit, cum alioquin ſine gravi incommodo reſtituere poſſet, affici pœna irregularitatis violando ſuſpenſionem vel interdictum per exercitium ordinis facti.

QUARTA PROPOSITIO.

19 Hæc cenſura interdicti, & ſuſpenſionis durat donec delinquens reſtitutionem dupli faciat.

19 PRæfata cenſura interdicti, & ſuſpenſionis durat, donec delinquens reſtitutionem dupli faciat; ſic enim apertè conſtat ex verbis *cap. exigit*, in tertia propoſitione relatis, facta verò dupli reſtitutione ceſſat abſque abſolutione, quia cenſura ſuſpenſionis, vel interdicti lata ſub conditione, ſed ad certum tempus, eo elapſo ceſſat, ut ſæpius in præcedentibus dixi. Idemque in hoc particulari eſſe docent gloſſa *in verbo quouſque*, Alterius *tom. 2. diſp.* 13. *cap. 6. col. 3. verſ. quare*.

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione ad ſex menſes ab officio doctorandi lata contra promoventes ad doctoratum, vel magiſterium, niſi juramentum priùs extorqueant à promovendis, ut in ſolemnitate recipiendi doctoratum, vel magiſterium non expendant ultra ſummam trium millium Turonenſium argenteorum.

1. *Quæ ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
2. *Quid nomine doctoratus & magiſterii intelligatur.*
3. *Quam pecuniæ ſummam faciant tres mille Turonenſes.*
4. *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
5. *Repellit à collatione doctoratus per ſex menſes.*
6. *Qui hanc ſuſpenſionem contraxit, graviter peccat doctoratum conferendo, ſed non fit irregularis.*
7. *Validèque confert doctoratum.*
8. *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.*

ISta ſuſpenſio habetur *in Clementina*, *cùm ſit*, *de magiſtris*, & licet hoc tempore multis in locis uſu recepta non ſit, nihilominus cum fieri poſſit, ut alicubi majoribus utentium comprobata ſit; cùmque tanquam lex generalis pro quolibet loco edita fuerit; ut patet ex illo verbo dictæ Clementinæ, *ubilibet*, brevem ipſius explicationem ſilentio præterire nolo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt omiſſio extorquendi juramentum à doctorando, ut non expendat in ea ſolemnitate ultra tria millia Turonenſium argenteorum; hæc propoſitio expreſſè habetur in *dicta Clementina*, ibi, *volentes igitur*, &c.

Dixi, *in ea ſolemnitate*, ut excludatur examen privatum, tum quia illud non eſt ſolemnitas doctoratûs; ſed præparatio, & via ad dictam ſolemnitatem, tum quia ſicut promoventes ad doctoratum, non tenentur fidei profeſſionem in privato examine extorquere, ita neque tenentur præfatum juramentum elicere. Ita Gloſſa hic *verſic. doctoratum*.

2 Quid nomine doctoratûs & magiſterii intelligatur.

2 Quæres primò, quid nomine *doctoratus*, *& magiſterii* intelligatur? Gloſſa hic *verb. doctoratum*. Alter. *tom. 2. diſp.* 14. *c.* 4. *col.* 2. nonnulli *doctoratus* intelligendum putant gradum, ad quem quis promovetur in jure Canonico, nomine verò *magiſterii* intelligi gradum in Theologia, ego verò cenſeo intelligi gradum doctoratus, ſive in jure canonico, ſive in ſacra Theologia, vel Artibus: is enim qui ad doctoratus lauream aſſumitur, aliquibus in locis vocatur Magiſter, alibi Doctor. Ita ſentire videntur Sanchez, Salas, & Reginaldus, quos retuli *de legibus. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *n.* 3. *verſ. hinc patet*.

3 Quænam pecuniæ ſummam faciant tres mille Turonenſes.

3 Quæres ſecundò, quam pecuniæ ſummam conſtituant tres mille Turonenſes. Gloſſa hic *verb. argenteorum*. ait ſpectata moneta Bononienſi conſtituere quingentas libras Bononiorum parvorum. Covarruvias verò *in tract. de veter. collat. numiſ. cap.* 3. § 2. *n.* 7. & Alter. *loco. cit. verſ. quanta*, exiſtimant, tres mille Turonenſes non excedere ducentos aureos, quorum quilibet undecim numismagenteis æſtimatur, conſequenter cooptandum ad doctoratûs lauream non poſſe ultra ducendos aureos expendere.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.

4 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt illi omnes, ad quos pertinet doctoratum, vel magiſterium conferre. Ratio eſt, quia Clemens V. *in præfata cap. generaliter* loquitur ibi, *ſi quis autem Pontificali etiam dignitate præfulgens*. Ex quo patet etiam Epiſcopos huic cenſuræ ſubjici, quia ſufficientes exprimuntur, cùm Epiſcopi Pontificali gaudeant dignitate.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Repellit à collatione doctoratûs per ſex menſes.

5 ISta ſuſpenſio repellit à collatione doctoratûs, ſeu magiſterii per ſex menſes, nam in præfata Clementina dicitur, *ſi quis autem Pontificali etiam dignitate præfulgens non recepto priùs præfato juramento honorem cuiquam tribuit ſupradictum, à collatione magiſterii, ſeu doctoratus cujuſlibet per ſex menſes ſequentes eo ipſo noverit ſe ſuſpenſum*.

Ex quibus verbis colligitur hujuſmodi ſuſpenſionem non ſolùm ſuſpendere à poteſtate conferendi doctoratum in ea facultate, cujus inſignia præbuit, non recepto juramento; verum etiam ſimpliciter à facultate conferendi doctoratûs gradum in qualibet ſcientia. Ita gloſſa hic *verb. cujuſlibet*. Cardinalis hic *verſ. ſi quis n.* 5. Alterius *loco cit. col.* 3. contra Archidiaconum, & alios apud Cardinalem *loco cit*.

6 Qui hanc ſuſpenſionem contraxit, graviter peccat doctoratum conferendo, ſed non fit irregularis.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm is, qui hanc ſuſpenſionem contraxit, graviter peccet & irregularitatem incurrat doctoratum conferendo, antequam abſolvatur.

Reſpondeo graviter quidem peccare, quia facit contra ſuſpenſionem in re gravi, non tamen irregularitatem incurrit. Ratio eſt, tum quia non eſt inducenda irregularitas, niſi ſit in jure expreſſa, tum quia non violat ſuſpenſionem per exercitium ordinis facti, collatio enim doctoratûs non eſt functio ordinis.

Addo hujuſmodi ſuſpenſum non fieri irregularem celebrando divinis officiis, quia non eſt ſuſpenſus à divinis, ſed à collatione doctoratus. Ita gloſſa hic *verb. ſuſpenſum*. Alterius *loco cit. quæſt.* 3.

7 Validèque confert doctoratum.

7 Secundò dubium eſt, utrùm ſuſpenſus à facultate conferendi doctoratum, validè illum conferat.

Reſpondeo validè conferre, niſi fortè denunciatus ſit ſuſpenſus. Ratio eſt, quia poſt Extravagantem *ad evitanda*, verſari poſſumus cum eo, qui non eſt vitandus, & valida ſunt ipſius acta, ut patet ex dictis *de cenſuris in genere*. Ita intelligenda eſt gloſſa hic *in verb. ſequenter* & Alterius *loc. cit. quæſ.* 2.

Dixi, *niſi fortè denunciatus ſit ſuſpenſus*, tunc enim invalidè conferet, cum acta alicujus vitandi irrita ſint, modò in illis actibus vitandus ſit. Ita intelligenda eſt gloſſa, & Alterius *locis citatis*. An autem doctoratûs collatus ſicut excommunicato teneat, patet ex dictis *de cenſuris in genere*, *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 7. *n.* 4.

QUARTA PROPOSITIO.

8 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.

8 ABſolutio iſtius ſuſpenſionis pertinet ad Summum Pontificem, tum quia inferior diſpenſare non poteſt in lege ſuperioris, tum quia lata eſt ad certum tempus, ſcilicet ad ſex menſes, quibus elapſis ceſſat. Vide dicta in ſimili in præcedentibus.

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui poſt celebrationem Concilii Provincialis, non convocat Abbates, presbyteros, & clericos, & univerſam ſuæ diœceſis plebem, ut illis referat geſta in Concilio Provinciali.

1. *Epiſcopus prædictam convocationem omittens, excommunicationem duorum menſium incurrit.*
2. *Quæ magis propriè eſt ſuſpenſio, quam excommunicatio.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus prædictam convocationem omittens, excommunicationem duorum menſium incurrit.

1 EPiſcopus, qui præfata non feciſſe parvipendenda crediderit, ſententia excommunicationis duorum menſium curriculo percellitur uſquequaque mulctatus, ut loquitur *c. decernimus diſp.* 18. *ad finem*.

2 Quæ magis propria eſt ſuſpenſio, quàm excommunicatio.

2 Obſervant tamen multi DD. primò nomine *excommunicationis ad duos menſes* non intelligi excommunicationem propriè dictam ſed ſuſpenſionem frequenter enim fertur ſolet ſuſpenſio ſub nomine excommunicationis ad tempus latæ, ut dicitur *in c. tantæ, diſp.* 86. *& c. unico, in fine* 10 *quæſt.* 3. nam excommunicatio ferri non ſolet ad tempus. Ita gloſſa *in c. decernimus, cit. verb. excommunicationis*, ubi ait nomine bimeſtris excommunicationis intelligi ſuſpenſionem ab officio, Sylveſter *verb. ſuſpenſio*. § 6. *verſ.* 2. Tabiena *eodem verb. n.* 7. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 38. *n.* 3. Alterius. *tom.* 2. *c.* 2. *col.* 1. & alii.

Mihi tamen validè probabile videtur intelligi excommunicationem propriè acceptam, quia verba, præſertim in materia pœnali, propriè

proprié accipiendo ſunt, nec implicat Summum Pontificem ferre excommunicationem ad tempus, excommunicatio enim lata ad tẽpus hanc vim habet, ut infra tempus præfixum auferri non poſſit ab inferiore, elapſo verò termino poſſit, ut docui *de cenſuris in genere.*

Obſerva ſecundò cum Suarez *diſp. 4. ſect. 3. n. 7.* iſtam cenſuram hoc tempore uſu receptam non eſſe, etiam in Hiſpania, ubi hoc decretum editum fuit in Concilio Toletano.

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alióſque Prælatos Epiſcopos ſuperiores, qui præſcriptis temporibus ad Apoſtolorum limina non accedunt.

1 *Epiſcopus qui debito tempore ad limina Apoſtolorum non accedit, incurrit ſuſpenſionem, & interdictum latum à Sixto V.*
2 *Qui, quo fine, & qua obligatione ad limina accedere teneantur.*
3 *Qui extra Urbem exiſtens fuit creatus Cardinalis, tenetur intra annum ſe conferre Romam ſub pœna privationis Cardinalatûs ipſo facto.*
4 *Diverſum tempus diverſis Epiſcopis præfigitur ad viſitanda limina Apoſtolorum.*
5 *Qua die incipiat prædictum tempus.*
6 *Quas cenſuras incurrat Prælatus, hujus conſtitutionis violator.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Epiſcopus qui debito tempore ad limina Apoſtolorum non accedit, incurrit ſuſpenſionem, & interdictum latum à Sixto V.

1 EPiſcopus, qui debito tempore ad limina non accedit, incurrit ſuſpenſionem, & interdictum, latum à Sixto V. in Bulla XV. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, quæ Bulla cùm valdè clara ſit, & perſpicua, ea ſolum proponam, quæ in ea diſponuntur.

2 Qui, quo fine & qua obligatione ad limina accedere teneantur.

2 Quæres igitur primò, quinam, & quo fine, & qua obligatione ad limina accedere teneantur.

Reſpondeo teneri Epiſcopos, Patriarchas, & Archiepiſcopos, etiã Cardinalatûs honore inſignitos, tenentur autem ex vi præſtiti juramenti per ſeipſos accedere, ſi legitimo non detineantur impedimento, vel ſaltem per alium, ut referant ſtatum ſuæ diœceſis, ut prolixè ſatis, & dilucidè in dicta Sixti V. conſtitutione habetur, ibi: *Perpetua conſtitutione ſancimus, decernimus & mandamus, ut omnes Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi per univerſũ terrarum orbem conſtituti, à nobis deinceps ordinandi, etiamſi Cardinalatus honore præfulgeant, antequam munus conſecrationis ſuſcipiant, ſeu eis conſecratis pallium de B. Petri corpore ſumptum tradatur, aut ſi in aliam Eccleſiam transferantur, antequam illius regimini, ſeu adminiſtrationi ſe immiſceant, ſiquidem præſentes in curia fuerint in manibus S.R.E. Diaconi Cardinalis ordine prioris; ſi verò abſentes, in manibus Antiſtitis, qui ad impendendum munus prædictum, aut ad tradendum pallium hujuſmodi à Sede Apoſtolica delegabitur, jurent juxta formam in libro Cancellariæ Apoſtolicæ, Quinterno appellato, nuper deſcriptum, ſe Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli limina ſtatutis in hac noſtra conſtitutione temporibus, perſonaliter, ac per ſeipſos viſitaturos, ac nobis & ſucceſſoribus noſtris, pro tempore exiſtentibus, Romanis Pontificibus rationem reddituros de toto eorum paſtorali officio, déque rebus omnibus ad ipſarum, quibus præſunt, Eccleſiarum ſtatum, ad Cleri, & populi diſciplinam; animarum denique, quæ illorum fidei creditæ ſunt, ſalutem quovis modo pertinentibus, & viciſſim mandata Apoſtolica humiliter recepturos, & quàm diligentiſſimè executuros. Quod ſi legitimo impedimento detenti fuerint, jurent ſe prædicta omnia adimpleturos per certum nuncium ad id ſpeciale mandatum habentem, de gremio ſuorum capitulorum, aut alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, ſeu aliàs perſonatum habentem, aut ſi hujuſmodi hominem Eccleſiaſtica dignitate, & perſonatu prædictum non habeant, per diœceſanum ſacerdotem, & ſi clerico careant omnino, per aliquem alium presbyterum, ſæcularem vel regularem ſpectatæ probitatis, & religionis de ſupradictis omnibus plenè inſtructum. De hujuſmodi autem impedimento docere debeant per legitimas probationes ad dictum primum diaconum Cardinalem, vel ſupradictum nuntium tranſmittendas.*

3 Qui extra Urbem exiſtens, fuit creatus Cardinalis, tenetur intra annum ſe conferre Romã ſub pœna privationis Cardinalatûs ipſo facto.

3 Prædictis addo eos, qui ad Cardinalatûs gradum evecti ſunt, dum extra Urbem exiſtunt, teneri intra annum ſub pœna privationis Cardinalatûs ipſo facto Romam ſe conferre ut ſtatuit idem Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *Poſtquã*, quæ conſulenda erit, dũ opus fuerit.

4 Diverſum tempus diverſis Epiſcopis præfigitur ad viſitanda limina Apoſtolorũ.

4 Quæres ſecundò, quodnam tempus Epiſcopis præfigatur ad viſitanda limina Apoſtolorum.

Reſpondeo diverſum præfigi, juxta variã locorũ diſtantiã, ut ex ipſa Bulla conſtat, ibi: *Ad hoc autem debitum viſitationis officium commodè explendum ſupradicti omnes Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Itali videlicet, vel ex Italicis inſulis, unde in Italiam commodiùs trajici poteſt, veluti Siculi, Sardi, Corſi & alii adjacentium provinciarum Italiæ, ac etiam Dalmatiæ, & Græcorum, quæ à regione ipſis Italiæ & Siciliæ orti ſunt tertio anno, Germani verò, Galli, Hiſpani, Belgæ, Bohemi, Ungari, Angli, Scoti, Iberni, & cæteri omnes, qui in Europa ſunt circa mare Germanicum, & Balticum, ac omnium inſularum maris Mediterranei quarto anno, & qui intra Europæ fines ſunt, his provinciis remotiores. Ac etiam Africani littoribus noſtris adverſi, ac inſularum maris Oceani Septentrionalis & Occidentalis Europæ, & Africæ citra continentem novi Orbis tam qui nunc ſunt, quàm qui ad catholicam fidem per miſericordiam Dei aliquando redierint, quinto anno; Aſiatici verò, & qui extra Aſiam, & in aliis novis terris Orientalibus, Meridionalibus, Occidentalibus, & Septentrionalibus, tam in inſulis, quàm in continentibus, & denique in quibuſlibet mundi partibus decimo anno iter ſuſcipiant, & Deo concedente perficiant. Idemque inſtitutum tertio quoque quarto, quinto, & decimo anno repetant, & obſervent. Hæc autem annorum ſpatia tempore ſuſcepti muneris conſecrationis, vel pallii traditionis, aut tranſlationis, ut præfertur incipiant.*

5 Quo die incipiat prædictum tempus.

5 Rogabis utrùm tempus aſſignatum ad viſitanda limina Apoſtolorum incipiat, à die qua quis ad Epiſcopatum promotus ſuit.

Reſpondeo incipere à tempore, quo prædeceſſor Romæ fuit, conſequenter computandum eſſe tempus prædeceſſoris, ut patet ex illa Bullæ verbis: *quæ ne longiùs differatur, volumus quod tempus qualecumque excurſum alicui ex ſupradictis Præſulibus, qui ſive morte præventus, ſive alia quacunque de cauſa ob non finitum tempus ei præſcriptum dicta limina non viſitaverit, ita illius ſucceſſoris effluxiſſe & excurriſſe intelligatur, ut termino ipſo juxta prædeceſſoris ſui juſjurandum completo, debitam tunc viſitationem quamprimum conficere teneantur.*

6 Quare cenſuras incurrat Prælatus hujus conſtitutionis violator.

6 Quæres tertiò, quas cenſuras incurrat Prælatus hujus conſtitutionis violator.

Reſpondeo ſuſpendi, ſeu interdici ab ingreſſu Eccleſiæ, ab adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium, à fructibus ſuarum Eccleſiarum, ut patet ex illis verbis *Si verò, quod abſit, non egerint, eos ab ingreſſu Eccleſiæ, ac etiam ab adminiſtratione, tam ſpiritualium, quàm temporalium, necnon à perceptione fructuum ſuarum Eccleſiarum, à capitulis eorum omni exceptione, & mora ceſſante, interim liberè exigendorum, & in opus fabricæ, ſeu ornamentorum Eccleſiæ emptionem prout major exegerit neceſſitas, inſumendorum, ipſo facto tamdiu ſuſpenſos eſſe volumus, dum à contumacia reſipiſcentes relaxationem ſuſpenſionis hujuſmodi à Sede prædicta meruerint.*

Ex quibus verbis colligi poſſe videtur, primo præfatos ſuſpendi à fructibus penſionum, & aliorum beneficiorum, ſeu Eccleſiarum Epiſcopalium, Archiepiſcopalium, Patriarchalium. Ratio eſt, tum quia hæc videtur ſignificatio illorum verborum, *Eccleſiarum ſuarum*, tum quia verſamur in materia pœnali, in qua ſtrictior, & benignior interpretatio facienda eſt, niſi aliud ferat uſus, & praxis.

Secundò abſolutionem iſtius cenſuræ Summo Pontifici reſervatam eſſe, etiamſi Prælati reſipuerint, & ad limina ſe contulerint. Quid autem nomine liminum intelligatur, patet ex ſupradictis in Bulla Cœnæ, ſicut etiam in præcedentibus centies repetita ſunt quæ in iſtius conſtitutionis explicatione hic dici poſſent.

PUNCTUM VIII.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, & alios Epiſcopis ſuperiores, ob quæſtum publicantes, vel concedentes indulgentiam, aut facultates abſolvendi.

UNICA PROPOSITIO.

PRæfati Epiſcopi incurrunt ſuſpenſionem Papæ reſervatam, ſeu potius interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & à perceptione fructuum ex Bulla 99. Pii V. quæ incipit, *quàm plenum*, in qua Bulla fertur etiam excommunicatio contra alios Epiſcopis inferiores. Vide ſupradicta *diſp. 2. quæſt. 3. punct. 30.* ubi has cenſuras ex profeſſo explicavi.

PUNCTUM IX.

De ſuſpenſione contra Archiepiſcopum, vel Epiſcopum relaxantem, incendiariis, pœnam ipſis impoſitam *in cap. peſſimam 23. quæſt. 8.*

1 *Archiepiſcopus, vel Epiſcopus pœnam incendiario debitam relaxans damnum tenetur reſtituere, & per annum ab officio Archiepiſcopatûs abſtinere debet.*
2 *Quænam pœna ſit incendiario impoſita,* cap. peſſimam. 23. q. 8.

UNICA PROPOSITIO.

1 Archiepiſcopus, vel Epiſcopus pœnam incendiario debitam relaxans, damnum tenetur reſtituere & per annum ab officio Archiepiſcopatûs abſtinere debet.

1 EPiſcopus, vel Archiepiſcopus pœnam incendiario debitam relaxans damnum ipſe reſtituere, & per annum ab officio Archiepiſcopali abſtinere debet, *cap. peſſimam, citato.*

2 Pœna autem *in dicto cap.* impoſita contra incendiarium eſt, ut non ſolùm excommunicetur, & non abſolvatur nondum facta damni reſtitutione, præſtitóque juramento non patrandi ampliùs hujuſmodi facinus, verùm etiam injungatur pœnitentia permanendi per annum in ſervitio Dei Hieroſolymis, aut in Hiſpania.

2 Quænam pœna ſit incendiario impoſita. c. peſſimam 23 quæſt 8.

An autem injungi poſſit pœnitentia permanendi per annum in ſervitio Dei alibi, quàm Hieroſolymis, vel in Hiſpania.

Reſpondendum videtur affirmativè, juxta Gloſſam *in cap. initio*, hoc enim apponi videtur exemplariter, & non taxativè; hæc opinio probabilis eſt; quamvis oppoſitum probabilius videatur, in texto enim hæc verba adhibentur *pœnitentia autem ei detur, ut Hieroſolymis, aut in Hiſpania in ſervitio Dei per annum integrum permaneat*, quamquam iſta pœna hoc tempore forſan uſu recepta non eſt.

Quis autem dicendus ſit *incendiarius*, & an excommunicatione hoc tẽpore ipſo facto incurrat, explicatum eſt *diſp. 2. q. 3. punct. 43*

PUN

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Epiſcopis ſuperiores, ut Patriarchas, & Archiepiſcopos, qui ex odio, gratia amore, vel lucro, ſeu commodo temporali omittunt procedere contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi, aut temerè vexant aliquem, imponendo illi notam, vel ſuſpicionem hæreſis, vel impedimenti ab eo illati in officio Inquiſitionis.

UNICA PROPOSITIO.

PRæfati Epiſcopi, vel Prælati, qui prædictas actiones faciunt, ſuſpenduntur per triennium ab officio, alii verò inferiores Epiſcopis ligantur excommunicatione *in Clement.* 1. §. *verùm de hæreticis*. Quæ hic diſputari poſſent, à me jam pertractata fuerunt, *diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 5. propterea opus non eſt hic eadem repetere.

PUNCTUM XI.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum, qui neceſſariam correctionem non adhibet contra ſimoniacos in ſacramentis, vel in ordinibus.

UNICA PROPOSITIO.

EPiſcopus præfatam correctionem non adhibens ſubjacet excommunicationi, *cap. quidquid* 1. *q.* 1. nomine autem *excommunicationis* intelligitur ſuſpenſio, juxta gloſſam *in d. c. quidquid. verb. excommunicationis*. Alter. *to.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 3. *ad finem*, Sayrum *lib.* 4. *c.* 12. 45. & alios, quia excommunicatio non fertur ad tempus juxta nonnullos alios nomine *excommunicationis duorum menſium* intelligitur ſeparatio, ſeu excluſio à perceptione ſacramentorum.

Sed quid ego ſentiam, in præcedentibus explicui *punct.* 6. dum loquerer de ſuſpenſione lata contra Epiſcopum, qui poſt Concilium Provinciale non convocat Synodum diœceſanam.

QUÆSTIO VI.

De ſuſpenſionibus contra Epiſcopos, Prælatos, & alios, ob alia delicta diſtincta à præcedentibus.

PRima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra Epiſcopum concubinarium non reſipiſcentem poſt admonitionem Synodi Provincialis.

Secunda contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Pontificali dignitate præditos ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubjecta extra caſus neceſſitatis.

Tertia tam contra eos, qui juramentum præſtant de tenendo ſchiſmate, quam contra ipſos ſchiſmaticos.

Quarta contra impugnantes immaculatæ, & beatiſſ. Virginis Conceptionem, vel in alterutram partem diſputantes, aliam refellendo.

Quinta contra Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas locantes, aut alia ratione concedentes domos manifeſtis uſurariis alienigenis, ſcienter eos illis abuſuros ad fœnus, quaſi ex officio exercendum,

Sexta contra clericos utentes veſtibus prohibitis.

Septima contra eos, qui imagines eorum, de quibus fama, vel opinio ſanctitatis, vel martyrii invaluit, proponunt cum laureolis, radiis, vel ſplendoribus, aut libros continentes geſta, miracula, revelationes, vel beneficia, tanquam ipſorum interceſſionibus obtenta, publicant, aut tabellas, ſeu imagines fictas, pictas vel exſculptas appendunt, aut lampades, ſeu lumina ad ipſorum ſepulchra ſine debita facultate accendunt.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra Epiſcopum concubinarium non reſipiſcentem poſt admonitionem Synodi Provincialis.

1 *Epiſcopus concubinarius, qui non reſipiſcit poſtquam à Synodo Provinciali admonitus fuit, ipſo facto ſuſpenſus manet.*

2 *Epiſcopus accedens ad mulierẽ, quam ante conſecrationẽ Epiſcopalem cognoverat, non repellitur ipſo facto ab ordinis executione.*

UNICA PROPOSITIO.

1 EPiſcopus concubinarius, qui non reſipiſcit, poſtquam à Synodo Provinciali admonitus fuit, ipſo facto ſuſpenſus remanet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de reformat.* circa quam ſuſpenſionem nihil mihi diſſerendum occurrit, præter id, quod infrà quæſt. proximè ſequenti *punct.* 4. adnotabo, dum loquar de ſuſpenſione contra clericum concubinarium.

1 Epiſcopus concubinarius qui non reſipiſcit poſtquam à Synodo Provinciali admonitus fuit ipſo facto ſuſpenſus manet.

Nonnulli etiam inter ſuſpenſiones contra Epiſcopos latas enumerant id, quod decernitur *in cap. habuiſſe, diſt.* 33. ubi 2 Epiſcopus accedens ad mulierem, quam ante conſecrationem Epiſcopalem cognoverat, repellitur ab ordinis executione. Ita Gloſſa *in d. cap. verb. depoſitio*. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 16. *cap.* 3. *col.* 7. *verſic. inter has*, & alii.

2 Epiſcopus accedens ad mulierem quam ante conſecrationem Epiſcopalem cognoverat non repellitur ipſo facto ab ordinis executione.

Ego verò exiſtimo hujuſmodi Epiſcopum non ligari ſuſpenſione ipſo facto: Tum quia Concilium Trid. ſuſpendit Epiſcopum concubinarium, niſi reſipuerit poſt admonitionem ſibi à Synodo Provinciali factam; tum quia *in d. cap. habuiſſe*, potiùs colligitur ſuſpenſio ferenda, quam ipſo jure lata, ut colligitur ex illis verbis, *ſacerdotii honore depoſito ad miniſtrandum nullo modo præſumat accedere*, nam depoſitio requirit actionem judicis Ita Sa. *l.* 4. *c.* 12. *n.* 4.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, alioſque Prælatos Pontificali dignitate præditos ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubjecta extra caſus neceſſitatis.

UNICA PROPOSITIO.

EPiſcopus, aut alii Prælati ingredientes extra neceſſitatem monaſteria monialium ſibi ſubjecta. *Prima* vice incurrunt ſuſpenſionem, ſeu potiùs interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Secunda* vice ſuſpenduntur à divinis. *Tertia* vice ligantur excommunicatione; ut patet ex Bulla Gregorii XIII. quam explicavi *diſput.* 5. *q.* 8. *punct. ult.* & *in tract. de clauſura*, ubi etiam explicavi pœnas, & cenſuras contra religioſos, & alios clauſtra monialium ſine debita facultate ingredientes.

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione, tam contra eos, qui juramentum præſtant de tenendo ſchiſmate, quam contra ipſos ſchiſmaticos.

1 *Qui præſtant juramentum de tenendo ſchiſmate, à ſacris ordinibus, & dignitatibus ſunt ſuſpenſi.*

2 *Materia hujus ſuſpenſionis eſt juramentum de tenendo ſchiſmate.*

DE ſuſpenſione, & privatione Eccleſiaſticæ poteſtatis impoſita ſchiſmaticis, ſufficienter egi *diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 5. propterea hic ſolum remanet explicanda ſuſpenſio lata contra clericos, qui ſchiſma tenere jurant.

1 Iſta ſuſpenſio expreſſa eſt *in cap.* 1. *ad finem de ſchiſmaticis*, ibi, *illi verò qui ſpontè juramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterint, à ſacris ordinibus, & dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos.*

1 Qui præſtant juramentum de tenendo ſchiſmate, à ſacris ordinibus & dignitatibus ſunt ſuſpenſi.

2 Ex quibus verbis patet materiam iſtius ſuſpenſionis eſſe juramentum de tenendo ſchiſmate. Opus tamen eſt, ut juramentum non fiat per vim, dolum, metum, ignorantiam, aliamve ſimilem cauſam, quia textus utitur dictione, *ſponte*, quod puram libertatem connotat, & metum excludit, *l. ſi quis major, C. de tranſact.* ubi Alciatus *verb. nullo cogente, & Authentica, ſacramenta puberum*, ubi plures DD. quos enumerat Aug. Barboſa *diſt.* 332. *n.* 2. & 3.

2 Materia hujus ſuſpenſionis eſt juramentum de tenendo ſchiſmate.

Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt omnes ſuſpenſionis capaces, qui præfatum juramentum præſtant: nam textus generaliter loquitur, Alterius *tom.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 6. *initio*, innuit ſubjectum iſtius ſuſpenſionis eſſe clericos, non verò laicos.

Effectus iſtius ſuſpenſionis eſt repellere ab uſu ordinum, & eorum ſusceptione, atque à dignitatibus; quem autem effectum pariat ſuſpenſio ab ordinibus, & dignitatibus, conſtat ex dictis *de cenſuris in genere*, *diſp.* 3. *punct.* 2.

Abſolutio iſtius ſuſpenſionis conferri poteſt ab Epiſcopo, quia in præcitato cap. non reſervatur.

PUNCTUM IV.

De ſuſpenſione contra impugnantes immaculatæ, ac Beatiſſimæ Virginis Conceptionem, vel in alterutram partem diſputantes, aliam refellendo.

1 *Quam pœnam incurrat qui in alterutram partem diſputat in cœtu virorum, aut mulierum, de Conceptione immaculata ac Beatiſſima Virginis, aliam refellendo, aut qui hanc quæſtionem vulgari lingua dictat, aut ſcribit.*

2 *Bulla Gregorii XV. etiam privatam de hoc argumento diſputationem vetantis.*

DE hac re ſufficienter egi *diſp.* 2. *quæſt.* 3 *punct.* 34. Ideo hic brevitate utar, ne eadem ſæpius repetam.

UNICA PROPOSITIO.

1 NOn ſolùm, qui præſumit in concione populari, aut ubi adeſt virorum & mulierum multitudo, diſputare, in alterutram partem de Conceptione B. M. V. aſſerendo propriam ſententiam rationibus, vel auctoritatibus, & alteram refellendo; verùm etiam qui præſumit de hac ipſa quæſtione cujuſvis pietatis aut neceſſitatis prætextu, vulgari lingua ſcribere, vel dictare, ſuſpenditur à divinis, ſi eſt in ſacris, necnon privatus ipſo jure omni

1 Quam pœnam incurrat qui in alterutram partem diſputat in cœtu virorum, aut mulierum, de conceptione immaculatæ Beatiſſimæ Virginis aliam refellendo, aut qui hanc quæſtionem vulgari lingua dictat aut ſcribit.

omni gradu, & dignitate, & ad ſimilem redditur inhabilis, & à ſolo Papa diſpenſari poteſt, ex Bulla Pii V. quæ incipit, *Super ſpecula*.

Idem Paul. V. die 19. Julii 1616. & die 31. Auguſti 1617. ſub iiſdem pœnis, & cenſuris decrevit contra eos, qui in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere audent Beatiſſimam Virginem cum originali peccato conceptam fuiſſe.

Eamdem pœnam extendit ad eos, qui tenent in publicis actibus Beatiſſ. Virginem in peccato originali conceptam fuiſſe, ſi oppoſitam ſententiam impugnent, aut de illa aliquo modo agant, vel tractent. Noviſſimè autem Gregorius XV. non ſolùm id vetuit in actibus publicis, verùm etiam privatim. Videri poteſt ipſius Bulla, quam hic ad verbum referre cenſui, ne lector in ea inquirenda defatigetur, ut mihi contigit.

a Bulla Gregorii XV. etiam privatam de hoc argumento diſputationem vetantis.

a *Sanctiſſimus Dominus noſter, auditis votis illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum DD Cardinalium contra hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum, decretum alliàs editum à felic. record. Paulo V. ejus prædeceſſore, tenoris ſequentis, videlicet.*

Sanctiſſimus D. N. poſt longam, & maturam diſcuſſionem, auditis votis Illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum DD Cardinalium contra hæreticam pravitatem Generalium Inquiſitorum, re maturè, & diligenter perpenſa, providè conſiderans, quòd quamvis in conſtitutione felic. record. Sixti IV ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis M. ſubmovendis inter Chriſti fideles ſcandalis, rixis, & contentionibus edita, à ſancta Tridentina Synodo innovata, & deinde in alia conſtitutione ſanct. mem. Pii V. ſuper eadem re, quas ſimiliter Sanctitas ſua innovavit, cum quibuſdam proviſionibus, & adjectionibus pœnarum pro efficaciori earum obſervatione, relinquatur unicuique libera facultas tenendi, & etiam aſſerendi, utramque partem, quòd ſcilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali, dum tamen neutra, veluti erronea, aut hæretica damnetur, nihilominus ex occaſione aſſertionis affirmativæ in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis quòd eadem Beatiſſ. Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo Chriſtiano, cum magna Dei offenſa, ſcandala, jurgia, & diſſenſiones. Propterea volens hujuſmodi ſcandalis ex debito ſui muneris providere, decrevit, & præcepit, ac præſentis decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & ſingulis cujuſvis ordinis, & inſtituti regularibus, & aliis quibuſcumque tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus perſonis, cujuſvis conditionis, ſtatus, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſtica, quàm ſæcularis, etiamſi ſpecialis, ſpecifica, & individua earum eſſet neceſſaria mentio facienda, ut in poſterum donec articulus hujuſmodi à ſancta Sede Apoſtolica fuerit definitus, vel per Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & aliis quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, contra facientes autem eadem Sanctitatis ſua, voluit, & declaravit ſubjacere debere, & ſubjecit cenſuris & pœnis contentis in ſupradictis conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum, & ſua ipſo facto incurrendis; per hujuſmodi tamen proviſionem Sanctitas ſua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorſus præjudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu & terminis, in quibus de præſenti reperitur, præterquam quòd ſuprà diſpoſita. Ulterius ſub eiſdem cenſuris, & pœnis mandans, quòd negativam opinionem, videlicet, quòd non fuerit concepta cum peccato originali in prædictis publicis actibus aſſerentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent. inſuper voluit, & expreſſè mandavit, ut extra hos caſus expreſſos publicorum actuum, in reliquis omnibus ſupradictæ conſtitutiones firmæ, & illæſæ remaneant, & exactè obſerventur, perindè, ac ſi præſens decretum non emanaſſet, & ita decrevit, & mandavit ubique inviolabiliter obſervari, non obſtantibus in hac parte ſupradictis conſtitutionibus, & aliis omnibus in contrarium facientibus, &c.

Hoc ſuo præſenti decreto ex iiſdem cauſis evitandi ſcandala, diſſenſiones, atque diſcordias in populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt, & ut accepit in aliquibus regionibus orta jam ſunt ex ſermonibus privatis occaſione aſſertionis affirmativæ, extendit, & ampliavit etiam ad privata colloquia, & ſcripta, mandans, & præcipiens omnibus, & ſingulis ſupradictis, ne de cætero, donec articulus hujuſmodi à Sede Apoſtolica definitus, vel per Sanctitatem ſuam & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in ſermonibus, & ſcriptis privatis audeant aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, ſeu tractare, exceptis tamen, quibus à ſancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas ſua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei ullum prorſus præjudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu, & terminis, in quibus reperitur præterquam quod in ſupradicto, felic. record. Pauli V. & hoc ſuo decreto diſpoſita. Eademque Sanctitas ſua voluit, & expreſſè mandavit, ut in reliquis omnibus, ubi hujuſmodi decretis non adverſantur, conſtitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pii V. ac Pauli V. ejus prædeceſſorum ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ, & illibatæ remaneant, ac exactè obſerventur, perindè ac ſi hujuſmodi decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem Sanctitas ſua cum ſancta Romana Eccleſia de Beatiſſimæ Virginis Conceptione feſtum ſolemniter, & officium celebrat, omnibus & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quàm cujuſvis ordinis, & conſtituti regularibus mandat ac præcipit ut in ſacroſancto miſſæ ſacrificio, ac divino officio celebrandis, tam publicè, quàm privatim non alio, quàm Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem Sanctitas ſua voluit, & declaravit ſubjacere debere, & ſubjecit cenſuris, & pœnis, contentis in ſupradictis conſtitutionibus, ac præſente decreta ſuorum prædeceſſorum, ipſo facto incurrendis. Et ita decrevit & mandavit ubique inviolabiliter obſervari. non obſtantibus in hac parte conſtitutionibus ſuprà ſcriptis, decreto Pauli V. conſtitutionibus etiam immemorabilibus, ac non omnibus, & ſingulis quæ prædeceſſores prædicti voluerunt non obſtare, ac aliis quibuſcumque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obſervatione, & executione præſentis decreti, & omnium in eo contentorum, quòd contra hujuſmodi tranſgreſſores etiam regulares cujuſvis ordinis, & inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcumque Eccleſiaſticas, & ſæculares perſonas, cujuſcumque ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis, tam Epiſcopi, & Prælati ſuperiores, aliique ordinarii locorum, quàm hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati Inquiſitores procedant, & in eos ſeverè animadvertant, tribuens eis & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, & pœnis coercendi & puniendi. Voluit demum ne præmiſſorum ignorantia à quoquàm prætendi poſſit quòd præſens decretum, ſeu illius exemplar ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixa omnes ita arctent, & afficiant, perindè ac ſi unicuique perſonaliter intimata fuiſſent, quodque præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibita & oſtenſa.

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Patriarchas locantes, aut alia ratione concedentes domos manifeſtis uſurariis alienigenis, ſcienter eos illis abuſuros, ad fœnus, quaſi ex officio exercendum.

1 *Variæ pœnæ variorum Prælatorum domos uſurariis locantium.*
2 *Hæc ſuſpenſio repellit ab officio, & beneficio.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Variæ pœnæ variorũ Prælatorum domos uſurariis locantium.

1 PRædicti Epiſcopi concedentes domos præfatis uſurariis ligantur ſuſpenſione; alii verò inferiores excommunicantur; collegia verò & univerſitates interdictum ipſo facto incurrunt, in qua cenſura, videlicet ſuſpenſionis, excommunicationis, & interdicti, ſi per menſem animo indurato perſtiterint, terræ ipſorum facto remanent interdictæ. Ita decrevit Gregor. X. in Concilio Lugdunenſi, & refertur *in cap. uſurarum, de uſuris*.

Quæ circa iſtius ſuſpenſionis intelligentiam hic explicari poſſent, à me prolixè ſatis, & abundè explicata fuerunt *diſp.* 3. *q.* 4. *punct.* 9. ideò hic immorari neceſſe non eſt.

2 Hæc ſuſpenſio repellit ab officio, & beneficio.

2 Explicãdum ſolùm ſupereſt, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio. Reſpondeo ſuſpendere ab officio, & beneficio. Ratio eſt, tum quia textus generaliter, & ſine diſtinctione loquitur; ergo generaliter intelligendus eſt, tum quia non major ratio, cur de uno potius effectu, quàm de alio intelligatur; ergo generaliter intelligi debet. Vide Suarez *diſp* 31. *ſect.* 3. *n.* 13. Sayrum *lib.* 4. *cap.* 11. Alteriam *tom.* 2. *diſp.* 26 *cap.* 2. *ad* 6. & 7. Filliucium *tract.* 17. *n.* 152.

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra clericos utentes veſtibus prohibitis.

1 *Quam pœnam incurrat clericus beneficiarius, ac etiam non beneficiarius, publicè utentes veſtibus prohibitis.*
2 *Non incurrunt cenſuram ſi id faciant ex rationabili cauſa, aut ex loci conſuetudine, aut citra mortalem culpam.*
3 *Quid intelligitur nomine veſtis virgatæ, aut partitæ, cujus delatione cenſura incurritur.*
4 *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
5 *Suſpendit à fructibus beneficiorum.*
6 *Quæ nomine non intelliguntur diſtributiones.*
7 *Ad quem pertineant fructus ex beneficio percepti dum beneficiarius ſuſpenſus manet à fructibus beneficii.*
8 *Clericus ſuſpenſus à fructibus beneficii quòd virgatas veſtes ferat, non eſt ſuſpenſus à fructibus penſionis quam habet.*
9 *Clericus qui per publicam delationem veſtium diverſicolorum eſt inhabilis per ſex aut duodecim menſes ad beneficium Eccleſiaſticum non poteſt obtinere beneficium.*
10 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis, juxta communiorem ſententiam ſpectat ad Papam.*

IN hoc puncto priùs explicabo, quodnam clerici ſuſpenſionem incurrant utendo veſtibus prohibitis.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, quis poſſit abſolutionem impendere.

PRIMA

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quam pœnam incurrat clericus beneficiatus, ac etiam non beneficiatus, publicè utentes veſtibus prohibitis.

1 Clericus habens beneficium incurrit per ſex menſes ſuſpenſionem à perceptione fructuum, ſi publicè utatur veſte virgata, vel partita. Clericus verò non habens beneficium, ſed conſtitutus in ſacro ſubdiaconatûs vel diaconatûs ordine, inhabilis efficitur per ſex menſes ad recipiendum beneficium. Eadem pœna inhabilitatis ad beneficium per ſex menſes punitur clericus, qui præfato veſtium genere utitur, dum clericalem tonſuram deferet. Sacerdos verò, vel religioſus, aut alius obtinens dignitatem, vel beneficium, cui animarum cura adnexa eſt, ſuſpenſionem incurrit per annum à perceptione fructuum, ſi publicè deferat veſtem virgatam vel partitam, aut capiet pileum lineum, vulgo apud Longobardos *la ſcurſia*, in Hetruria, *la beriola di notte*, quod ſi præfati ſacerdotes, vel religioſi beneficium non habeant, efficiuntur inhabiles per annum ad beneficium Eccleſiaſticum. Hæc omnia expreſſè ſancita fuerunt à Clemente V. in Concilio Viennenſi, in *Clementina 2. quoniam. de vita, & honeſtate Clericorum*, ubi etiam clericis quibuſcumque ſæcularibus, vel ſecularibus deferentibus Epitogium, ſeu tabardum, ſeu mantellum, ac ſetaiolam, ut vulgo dicunt ſoderatum uſque ad oram, & adeò breve, ut veſtis inferior notabiliter appareat, & videatur, injungitur obligatio illud tradendi pauperibus, modò præfati clerici, vel religioſi adminiſtrationem habeant; ſi autem adminiſtrationem non habent, obligantur illud tradere ſuperiori, ut in pios aliquos uſus convertatur, alioquin clerici ſæculares, vel regulares ſuſpenduntur per annum à perceptione fructuum, ſi beneficium habent. Si verò beneficium non habent, efficiuntur inhabiles per annum ad beneficia Eccleſiaſtica. Denique in eadem Clementina præſcribitur, ut clerici, præſertim beneficiati, publicè non utantur caligis ſcacatis, vel coloris rubei, aut viridis, nulla tamen adjicitur pœna, ut benè obſervant hic *in verb. partita* Hæc Clementina confirmata, & ampliata fuit in Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 6. ad finem. & ſeſſ. 22. cap. 1. de reformat.*

Ex dictis ergo conſtat: quandonam clerici ſuſpenſionem incurrant utendo veſtibus interdictis.

Hoc tamen intelligendum, & limitandum eſt primò; modò clerici præfatis veſtibus utantur publicè; nam in præfata Clementina dicitur, *publicè utantur*; quamobrem deferens hujuſmodi veſtes domi, non incurrit iſtam ſuſpenſionem, quia domus rem ſecretam, & non publicam denotat, juxta gloſſam hic *verb. publicè.* Bernadum Diaz *in pract. cap. 75. num. 3.* & alios communiter. Idem dic de eo, qui præfatas veſtes extra domum ſub aliis veſtibus ita deferet, ut publicè non appareant: hic enim non dicitur publicè deferre, ſed potiùs occultè.

2 Non incurrunt cenſuram ſi id faciant ex rationabili causa, aut ex loci conſuetudine, aut extra mortalem culpam.

2 Secundò intelligitur, & limitatur, niſi id faciant ex rationabili causa: nam in dicta Clementina ſic habetur, *niſi causa rationabilis ſubſit*; quamobrem excuſatur, qui præfatis veſtibus utitur, dum tranſiturus eſt per loca infidelium, vel hæreticorum, aut ſi hoc faceret ob metum ſervitutis, verberum vel alterius gravis incommodi; leges enim Eccleſiaſticæ non obligant cum gravi incommodo, & periculo, ob id quidam clericus à Papa reprehenſus, quod clericalem habitum dimiſiſſet, excuſavit ſe hiſ verſibus apud Gloſſam *in cap. ſi quis, de clericis de vita & honeſtate clericorum.*

Tutius ut peterem laicâ ſub imagine Romam,
Fas fuit ut ſinerem luxuriare comam.

Addunt etiam aliqui licitum eſſe ſæculares veſtes induere, dum peregrinatio longinqua ſuſcipitur, *cap. Epiſcopi 21. quæſt. 4.* Verùm hoc intelligendum eſt, modò habitus non adeò mutetur, ut quis laicus exiſtimetur, & clericus non dignoſcatur, verùm enim eſt, habitum abſolutè transformare, niſi aliqua juſta ſubſit cauſa, *cap. Epiſcopi, cit. & cap. contingit 2. de ſent. excomm.* ob id uſu receptum eſt, ut veſtes quædam breviores, & expeditiores in itinere adhibeantur, non tamen ob id habitus ita transformari debet, ut clericus non appareat. Ita Sylveſter *verb. clericus 2. §. 2.* Alterius *tom. 2. diſp. 12. cap. 1. col. 4. verſ. ſeptimo.*

Tertiò intelligitur, & limitatur, niſi conſuetudo alicubi in contrarium extet, conſuetudo enim ſicut legem inducit, ita etiam abrogare poteſt. Quamobrem nonnulli recentiores apud Avilam aſſerunt iſtam ſuſpenſionem conſuetudine ſublatam eſſe. Sed hoc ego non facilè concederem, quia Trident. *ſeſſ. 22. cap. 1.* conſuetudines in contrarium abrogat.

Quartò limitatur, modò culpa mortalis non intercedat, ad incurrendam enim cenſuram gravem, gravis culpa requiritur. Quamobrem Cardinalis *in d. Clem. n. 4.* Navarr. *in man. cap. 27. n. 159.* Suarez *diſp. 31. ſect. 3. nu. 1.* Alterius *loco cit. col. 3. verſ. 3.* Scortia *in ſelectas concluſ. epitom. 149. theorem. 381.* arbitrantur illum à mortali excuſari, qui ſemel, aut iterum ex aliqua cauſa id facit, ut ſi hoc faciat ob celebrationem nuptiarum, aut ob aliam ſolemnitatem, vel feſtivitatem condecorandam, & cohoneſtandam. Verum hoc ego cenſeo in caſibus particularibus judicio prudentis viri ſtandum eſſe attentis circumſtantiis tunc temporis contingentibus.

3 Quid intelligatur nomine veſtis virgatæ, aut partitæ, cujus delatione cenſura incurritur.

3 Sed modò dubium eſt primò, quid intelligatur nomine *veſtis virgata*, vel *partita*, cujus delatione cenſura incurritur.

Reſpondeo cum Gloſſa hic *verb. partita*, intelligi veſtem habentem diverſos colores intextos cum ipſo panno, vel artificiosè ſuperinductos, aut ſuperimpoſitos.

4 Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.

4 Secundò dubium eſt, in quibus caſibus ſuſpenſio dictæ Clementinæ incurratur, ſeu quodnam ſit ſubjectum iſtius ſuſpenſionis.

Reſpondeo incurri ſolùm dum deferens habet beneficium Eccleſiaſticum, ut patet legenti textum, in reliquis caſibus induci- tur inhabilitas, vel prohibitio, juxta explicationem à me traditam *in 1. propoſ.* Ita Suarez, Alterius, & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

5 Suſpendit à fructibus beneficiorum.

5 Suſpenſio, de qua hîc agimus ſuſpendit à fructibus beneficiorum: ſic enim habetur *in dicta Clementina*, ibi *à perceptione fructuum.*

6 Quo nomine non intelliguntur diſtributiones.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrùm nomine *fructuum* intelligantur diſtributiones.

Reſpondendum mihi videtur, negativè, juxta dicta de horis canonicis. Ratio eſt, quia diſtributiones in materia pœnali ſub nomine fructuum comprehendi non ſolent. Secus ſi ſuſpenſio lata eſſet à beneficio; tunc enim comprehenderentur diſtributiones, quæ intereſſentibus choro conferuntur intuitu beneficii, ut docui *de cenſuris in genere*, in ultimis impreſſionibus *diſp. 3. punct. 1. n. 14.* ubi etiam oſtendi cum Sayro *lib. 4. cap. 6. num. 15.* Ugolino & aliis, fructibus patrimonii in titulum aſſignati non venire nomine fructuum beneficii.

7 Ad quem pertineant fructus ex beneficio percepti, dum beneficiarius ſuſpenſus manet à fruct. ut beneficii.

7 Secundò dubium eſt, ad quem pertineant fructus ex beneficio percepti, dum quis ſuſpenſus remanet à fructibus beneficii.

Reſpondeo convertendos eſſe, in utilitatem Eccleſiæ, aut aliis in ſimili docui *de excommunicato* Diſtributiones verò, quibus privatur excommunicatus, vel ſuſpenſus à beneficio, jure accreſcendi pertinent ad alios intereſſentes, ut pluribus probavi *de horis canonicis*, cum Rota, & aliis quibus adde Cardinalem *in hac Clementina n. 9.* Sayrum *lib. 4. cap. 16. n. 16.* Alter. *tom. 3. diſp. 15. cap. 2. col. 6. verſ. 8.*

8 Clericus ſuſpenſus à fructibus beneficii, quod virgatas veſtes fert, non eſt ſuſpenſus à fructibus penſionis quam habet.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm clericus ob virgatas veſtes ſuſpenſus, à fructibus beneficiorum, ſit etiam ſuſpenſus à fructibus penſionis, quam habet.

Reſpondeo negativè, quia in præfata clementina ſuſpenditur clericus à perceptione fructuum beneficiorum, quæ clericus obtinet. Penſio autem non eſt beneficium. An verò id valeat in clerico abſolutè ſuſpenſo à fructibus beneficii; conſtat ex dictis *de cenſuris in genere loco cit.* & alibi.

9 Clericus qui ob publicam delationem veſtium diverſicolorum eſt inhabilis per ſex aut duodecim menſes ad beneficium Eccleſiaſticum, non poteſt ob tenere beneficium.

9 Quartò dubium eſt, utrùm clericus, qui ob publicam delationem veſtium diverſi coloris, inhabilis per ſex menſes, vel per annum effectus eſt ad beneficium Eccleſiaſticum, validè poſſit obtinere beneficium.

Reſpondeo negativè intra tempus inhabilitatis; quia inhabilitas tollit capacitatem. Ita Cardinalis, & Alterius *loco cit.* & alii, quos retuli *de beneficiis.*

TERTIA PROPOSITIO.

10 Abſolutio hujus ſuſpenſionis juxta communiorem ſententiam ſpectat ad Papam.

10 Quamvis probabile alicui fortè videatur Epiſcopum poſſe abſolutionem iſtius ſuſpenſionis conferre, tum quia nulla fit mentio reſervationis *in Clementina quoniam, de vita & honeſtate clericorum*, tum quia Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 6. & ſeſſ. 22. cap. 1. de reform.* mandat clericos contra decentiam & honeſtatem habitûs delinquentes, arbitrio ordinarii puniri; ergo etiam permittere videtur, ut Epiſcopi abſolvere valeant, quoties abſolutionem impendendam eſſe judicaverint. Nihilominùs ſi communiorem ſequamur DD. ſententiam, aſſerentium abſolutionem ſuſpenſionis latæ ad tempus, pertinere ad conditionem legis, dicendum erit iſtam abſolutionem obtinendam eſſe à Summo Pontifice, ut in præcedentibus probavi cum Suarez *diſp. 29. ſect. 1. n. 15. & ſeqq.* Alterio, & aliis.

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione comminatoria, & aliis pœnis contra eos, qui imagines eorum, de quibus fama vel opinio ſanctitatis, vel martyrii invaluit, proponunt cum laureolis, radis, vel ſplendoribus, aut libros continentes geſta, miracula, revelationes, vel beneficia, tanquam ipſorum interceſſionibus obtenta publicant, aut tabellas, ſeu imagines fictas, pictas, vel exſculptas appendunt, aut lampades, ſeu lumina ad ipſorum ſepulchra ſine debita facultate accendunt.

1 *Prohibitio Urbani VIII. de honorando per quaſdam actiones eo, qui cum fama ſanctitatis, vel martyrii mortuus eſt.*
2 *Variæ actiones in quibus conſiſtit materia hujus ſuſpenſionis.*
3 *Quodnam dicatur longiſſimum tempus in jure.*
4 *Quodnam ſit ſubjectum hujus ſuſpenſionis.*
5 *Quiſnam intelligatur nomine ordinarii.*

1 Prohibitio Urbani VIII. de honorando per quaſdam actiones eos qui cum famæ ſanctitatis, vel martyrii mortuus eſt.

1 Sanctiſſ. D. N. Urbanus VIII, in generali Congregatione S. Inquiſitionis die 4. April. anno 1625. præcepit ſub pœna ſuſpenſionis, ne quædam actiones fiant in honorem illius, qui cum fama, ſeu opinione ſanctitatis, vel martyrii, ex hac vita migravit; & licèt hæc ſuſpenſio non ſit ipſo jure lata, ſed ferenda, nihilominus, quia eſt de re, quæ ad praxim maximè conducit, decrevi de ea hîc agere, & ipſius materiam & ſubjectum explicare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis ferendæ, conſiſtit in actionibus proximè ſequentibus.

2 Variæ actiones in quibus conſiſtit materia hujus ſuſpenſionis.

2 *Prima actio* eſt, imagines illorum, qui cum ſanctitatis, vel martyrii fama, vel opinione defuncti ſunt, vel quid aliud, venerationem, & cultum indicant apponere, in Eccleſiis quorumcumque tam ſecularibus quàm regularibus, oratoriis, vel aliis locis, publicis, vel privatis, antequam canonizentur, vel beati declarentur à Sede Apoſtolica, aut non amovere, quæ jam oppoſita fuerunt.

Secunda eſt, libros hujuſmodi virorum continentes geſta, miracula, revelationes, ſeu beneficia quælibet, tamquam ipſorum interceſſionibus obtenta imprimere ſine recognitione, & approbatione ordinarii. Ordinarius tamen in recognitione hujuſmodi librorum debet uti conſilio Theologorum, aliorumque piorum, & eruditorum hominum. Deinde, rem, ſeu negotium inſtructum Sedi Apoſtolicæ deferre, ab eâque reſponſum expectare debet; ſic enim expreſſè decernitur in præcitata Bulla, ſicque in ſimili ſancitum fuit in Concilio Lateranenſi, de quo ſuprà *diſp.1.q.5.punct.3.*

Tertia eſt tabellas, aut imagines ex cera, aut alia materia confectas ad ipſorum ſepulchra appendere, vel affigere, aut lampades, vel lumina accendere, nondum facta ab ordinario recognitione, eâque approbata à Sede Apoſtolica.

Excipiendum eſt ab hac Bulla, dum præfata fiunt erga illos viros, qui coluntur communi Eccleſiæ conſenſu, vel immemorabile tempore, aut Patrum, & Sanctorum virorum ſcriptis, aut ſcientia, & tolerantia ſit longiſſimi temporis.

3 Quodnam dicatur longiſſimum tempus in jure.

3 Longiſſimum autem tempus videtur eſſe ſpatium 30. vel 40. annorum *tit. C. de longi temp. præſcript.* Ita Prateius *in ſuo Lexico, verb. Longiſſimum* & alii, quamquam nonnulli putant longiſſimum tempus vocari ſpatium centum annorum. Quod autem dicatur tempus immemorabile, docui *de præſcriptione*, & alibi.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Quodnã ſit ſubjectũ hujus ſuſpenſionis.

4 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt viri Eccleſiaſtici, ſive ſint clerici ſeculares, ſive regulares, cum hac tamen differentia, quod regulares ſuſpendendi ſunt à divinis, & privantur officiis, ac voce activa & paſſiva; clerici verò ſeculares non ſolùm privantur officiis, verum etiam comminatoriè ſuſpenduntur à divinis, ab adminiſtratione ſacramentorum, & executione ſuorum ordinum; imò etiam aliis pœnis pro qualitate culpæ puniendi ſunt arbitrio ordinariorum, vel Inquiſitorum, quibus Summus Pontifex diſtrictè præcipit, ut circa iſtius conſtitutionis obſervantiam ſedulò invigilent, & delinquentes puniant, etiam ipſos artifices, qui libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, aut alias actiones in prima propoſitione recenſitas fecerint; nam in dicta conſtitutione, ſic habetur. *Ut præmiſſa diligentius obſerventur, univerſis, ac ſinguli, tam ordinariis, quàm hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus diſtrictè præcipit, ut in ſua quiſque diœceſi, vel provincia ſedulò pervigilent, ac ſine approbationibus prædictis imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, revelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliàve contra ſuperiùs diſpoſita fiant tranſgreſſores verò, ſi regulares fuerint, privationis ſuorum officiorum ac vocis activæ & paſſivæ, nec non & ſuſpenſionis à divinis: ſi verò clerici ſeculares privationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à divinis, & ab adminiſtratione ſacramentorum, executionèque ſuorum ordinum reſpectivè, aliiſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo. Qui autem libros impreſſerint, aut imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquomodo effinxerint vel formaverint, cæterique artifices circa præmiſſa qualitercumque delinquentes prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniariis, aliiſque etiam corporalibus pœnis juxta criminis gravitatem eorumdem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.*

Qui autem ſint Inquiſitores hæreticæ pravitatis, à quibus præfata cenſura, vel pœnæ infligi poſſunt, notum eſt omnibus.

5 Quiſnam intelligatur nomine ordinarii.

5 Major difficultas eſt, quiſnam veniat nomine *ordinarii.*

Reſpondeo nomine ordinarii eum venire, qui in certa provincia, diœceſi, civitate, vel loco juriſdictionem certis limitibus circumſcriptam habet, ut Patriarcha, Archiepiſcopus, Epiſcopus, Papa tamen non venit nomine ordinarii, quia juriſdictionem certis limitibus definitam non habet, ſed juriſdictionem & poteſtatem in toto orbe exercet, ipſique totus mundus pro territorio inſervit.

Hinc ſequitur primò, Epiſcopum poſſe hanc cenſuram ferre, quia nomine *ordinarii* appellatur, cum juriſdictionem externam, & ordinariam in ſua diœceſi habeat, *cap. cùm Epiſcopus, de offic. ordin. in 6.*

Secundò Abbatem exemptum, & alium Prælatum poteſtatem quaſi Epiſcopalem habentem, nullique diœceſano ſubjectum, poſſe hac cenſura delinquentes in ſuo territorio punire; nam iſti vocantur ordinarii *in cap. ordinarii, de offic. ordin. in 6.* gloſſa *in verb. locorum.* Panorm *in cap poſt ceſſionem n. 1. de probat.* Alterius *tom. 1. lib. 4. diſp* 15. & alii.

Tertiò Vicarium generalem Epiſcopi, aut Vicarium capituli Sede vacante, poſſe hanc cenſuram ferre, quia vocantur ordinarii, & ordinaria poteſtate gaudent, gloſſa *cap Romana, in verb. generaliter. de appellat in 6.* Pariſius *de reſignat. lib. 3. q. 11. n. 19.* Sanchez *de matrim lib. 3. diſp. 79. n. 10. & diſp. 19. num. 16.* Auguſt. Barboſa *de Poteſtate Epiſcopi, 2 part. alleg. 32. n. 28.* Sborias *de officio Vicarii, lib. 1. q. 51.* & alii quamplures apud præcitatos DD.

Quartò ſequitur parochos aliôſque animarum curatores non poſſe hanc cenſuram ferre, quia non ſunt ordinarii, cum juriſdictione fori externi careant.

Idem dic de aliis habentibus juriſdictionem delegatam; iſti enim non ſunt ordinarii, ſed delegati; conſequenter ipſi nequeunt jure ordinario hanc cenſuram ferre.

Qua autem pœna puniantur publicantes ſuas revelationes, & ſimilia, patet ex ſupradictis *diſp. 1. quæſt. 5. punct. 2.*

QUÆSTIO VII.

De nonnullis ſuſpenſionibus, quæ ab aliquibus Doctoribus aſſeruntur, & aſſeruntur; ſed ab aliis refelluntur, & rejiciuntur.

PRima ſuſpenſio dubia in hac quæſtione explicanda eſt contra publicum peccatorem.

Secunda contra committentes nefandum ſodomiæ crimen.

Tertia contra clericum raptorem mulieris.

Quarta contra clericum publicum, ſeu notorium concubinarium vel fornicatorem.

Quinta contra ſimoniacum in beneficio.

Sexta contra clericum provocantem ad duellum, vel in eo pugnantem.

PUNCTUM I.

Utrùm publicus peccator ſit ipſo facto ſuſpenſus,

1 *Peccator publicus eſt juxta nonnullos, ipſo jure ſuſpenſus.*

2 *Revera tamen non eſt ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta.*

1 PRima ſententia videtur nonnullorum affirmantium peccatorem publicum ipſo jure ſuſpenſum eſſe. Probatur ex *cap. finali, de temp. ordin.* ubi habetur notatum crimine adulterii, perjurii, aut falſi teſtimonii peracta pœnitentia repellendum non eſſe à miniſterio ſuſceptorum ordinum, vel à ſuſceptione aliorum, niſi talia crimina notoria fuerint, ergo à contrario ſenſu infertur, repelli ab ordinibus ſuſceptis, & ſuſcipiendis, ſi crimina notoria ſint; nam argumentum à contrario ſenſu validum eſt, *l. 1. §. hujus rei ff. de offic. ejus, & cap. cùm Apoſtolicum, de his quæ fiunt à prælat. ſine conſen. cap.* — 1 Peccator publicus eſt juxta nonnullos ipſo jure ſuſpenſus,

2 Secunda ſententia communis eſt, peccatorem publicum non eſſe ſuſpenſum ſuſpenſione propriè dicta. Ratio eſt, tum quia nullibi reperitur textus, quo hæc cenſura ſufficienter probetur; tum quia ſi hujuſmodi peccator eſſet ſuſpenſus, fieret irregularis celebrando, ſed non ſit irregularis celebrando, cùm nullus ſoleat de hujuſmodi irregularitate diſpenſationem petere (loquor autem de peccatis non atrocibus, & quæ infamiam non inducunt; nam quæ infamiam pariunt, adnexam habent irregularitatem, ratione infamiæ, de qua ſatis diſſerui *de cenſuris, in genere, diſp. 7. quæſt 3. punct. 1.*) tum quia in Concilio Tridentino *ſeſſ 22. in decreto de obſervandis in celebrat. Miſſæ*, monentur Epiſcopi, ut curent, ne quis publicus, & notorius peccator, ſi ſit clericus, altari miniſtret; ſi laicus, ne ſacris interſit, ubi Concilium non imponit ſuſpenſionem, ſed docet & admonet Epiſcopos, quo pacto ſe gerere debeant ad comprimendam publici peccatoris improbitatem. Ita Covarr *in Clement. ſi furioſus, de homicid. part. 1. §. 1. n. 5.* Toletus *lib. 1. cap. 47.* Alter. *tom. 2. diſp. 15. cap.* .. Suarez *diſput. 31. ſect. 4 n. 2.* Avila *de cenſuris, 4. part. diſp. 5. dub. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 36.* & alii. — 2 Revera tamen non eſt ſuſpenſus ſuſpenſione propriè dicta.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo primò, ibi non eſſe latam ſuſpenſionem, ſed ferendam, ut patet ex ipſo textu.

Secundò hujuſmodi, delinquentes non eſſe ſuſpenſos quoad alios, licet ſuſpenſi ſint quoad ſe, hoc eſt, licet ipſi nequeant licitè in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.

Tertiò in materia cenſurarum non valere argumentum à pari, à majori ad minus, vel è contra, aut à contrario ſenſu; ſed ſtandum eſſe diſpoſitioni juris.

PUNCTUM II.

Utrùm committens nefandum Sodomiæ crimen, ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 *Committens Sodomiæ crimen ſive publicum, ſive occultum non eſt ipſo jure ſuſpenſus.*

2 *Clericus Sodomiæ crimen committens eſt irregularis ratione infamiæ huic crimini ex juris diſpoſitione annexæ, modo delictum ſit notorium majori parti loci, in quo degit clericus.*

1 PRima ſententia affirmativa eſt Covarruviæ *in Clement ſi furioſus part. 1. §. 1. num 6.* Lambertini. *de jur. patronat. 1 part. lib. 2 1. quæſt. 9. art. 18. n. 4.* Maioli *de irregul lib 5. cap. 43.* Azorii. 1. *part lib. 3. c. 19.* Julii Clari *in pract. crim. §. Sodomia, verſ. Item cleric.* — 1 Committens Sodomiæ crimen, ſive publicum, ſive

Saltedo

Digitized by Google

Salſedo apud Diaz *cap* 86. Alterii *tom.2.diſp.* 19. *cap.* 3. & aliorum, qui hoc aſſerunt, etiamſi delictum ſit occultum; hæc ſententia probari poteſt rationibus, quas afferam in objectionibus.

Secunda ſententia affirmat, modò delictum ſit publicum. Ratio eſt, quia idem judicium ferendum eſt de ſodomita, quod fertur de concubinario; ſed concubinarius notorius eſt ſuſpenſus; ergo etiam ſodomita.

Tertia ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, negat ſive delictum ſit occultum, ſive publicum. Ratio eſt; quia ſuſpenſio inducenda non eſt, niſi jure ſit expreſſa; nullum autem jus afferri poteſt, in quo iſta ſuſpenſio contineatur.

Ex quo patet reſponſio ad rationem ſecundæ ſententiæ, præſertim cum in materia pœnali non ſit argumentandum à pari, vel à majori ad minus. Ita Henriquez *lib.* 13. *cap.* 36. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 19 *& ſeqq.* Avila 3. *part. diſp.* 5. *dub.* 3. Fillius *tract.* 18. 17. *cap.* 17. *q.* 4 *n.* 115. Graffius, Ugolinus, Valentia, & alii apud Garciam *de benefic part.* 11. *cap.* 19 § 1. *n.* 195.

Objicies primò peccatum, quod ipſo jure irrogat infamiam etiam peracta pœnitentia inducit ſuſpenſionem; impedit enim executionem ordinis *cap. Infames*, 3. *quæſt.* 7. ſed ſodomitæ crimen etiam peracta pœnitentia, impedit ordinis executionem; ergo inducit ſuſpenſionem.

Reſpondeo negando majorem propoſitionem, abſolutè loquendo, ut patet ex dictis *de irregularitate, quæ ob infamiam contrahitur.* Ad minorem reſpondeo hujuſmodi crimen impedire ordinis executionem ratione infamiæ, dum crimen eſt notorium, non autem ratione ſuſpenſionis.

Objicies ſecundò, crimen Sodomiæ, ſaltem ſi frequenter committatur, privat omni gradu, dignitate, privilegio clericali, officio, & beneficio; ergo inducit ſuſpenſionem. Antecedens patet ex Bulla Pii V. ubi dicitur *omnes, & quoſcumque presbyteros, & alios clericos ſeculares, & regulares, cujuſcumque gradus & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico præſentis canonis auctoritate privamus.*

Reſpondeo Henriquez *lib.* 14. *c.* 5. Avila *parte* 7. *diſp.* 4 *dub.* 7. *ad finem*, hanc Bullam uſu receptam non eſſe in foro conſcientiæ, Suarez verò *loc. cit. n.* 10. ait in dicta Bulla non fieri ſuſpenſionem, ſed irregularitatem, conſequenter etiam Epiſcopos pœnis illius conſtitutionis ligari, etiamſi explicitè non exprimantur. Epiſcopi enim ligantur irregularitatibus in jure latis, non verò ſuſpenſione, vel interdicto, niſi exprimantur. Idem ſentire videtur Fillius, *tract.* 17 *cap.* 7. *quæſt* 4. Garzias *p.* 11. *cap.* 10. § 1. *nu.* 96. *& ſeqq.* ubi quamplures alios Doctores commemorat.

Ego verò cenſeo in dicta Bulla non induci ſuſpenſionem, aut irregularitatem, ſed graviores pœnas in ea imponi contra exercentes tam nefarium ſcelus, & illas pœnas in conſcientia non obligare ante judicis ſententiam, ut cum Azorio, & Stephano Quaranta, & aliis docui *de matrimonio. quæſt.* ... *punct.* 11. *n.* 2. Idemque ſentire videtur Navarr. *cap.* 27 *n.* 248. *dict.* 6. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 2. *in comment. litt. F.* Avila *loco cit. concl.* 8.

Hinc patet contra Sanchez, & alios clericum confeſſum hujuſmodi criminis, non eſſe per ſe, & directè ratione hujus delicti irregularem.

a Clericus Sodomiæ crimen committens eſt irregularis ratione infamiæ huic crimini ex juris diſpoſitione annexæ, modo delictum ſit notorium majori parti loci in quo degit clericus.

a An autem clericus Sodomiæ crimen committens ſit irregularis ratione infamiæ, quæ hujuſmodi criminis ex juris diſpoſitione adnexa eſt, conſtat ex dictis *de irregularitate, diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 1. *n.* 2. ubi affirmativè reſponſum eſt cum Navarro, Tabiena, & aliis, modò delictum, notorium ſit majori parti viciniæ, collegii, ſeu loci in quo hujuſmodi clericus degit. Vide quæ ibi tradidi.

PUNCTUM III.

Utrùm clericus raptor mulieris ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 *Sententia affirmans clericum, qui mulierem rapuit, aut favorem, conſilium, auxiliúmve cauſâ ineundi matrimonii præbuit, eſſe ipſo facto ſuſpenſum.*

2 *Revera tamen non eſt ipſo facto ſuſpenſus.*

DE excommunicatione lata contra raptorem mulieris ſufficienter diſſerui *diſp.* 2. *q.* 2. *punct* 9. hic ſolùm explicandum eſt, utrùm clericus raptor mulieris ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 Sententia affirmans clericum, qui mulierem rapuit, aut favorem, conſilium, auxiliúmve cauſâ ineundi matrimonii præbuit eſſe ipſo facto ſuſpenſum.

1 Prima ſententia affirmat, modò clericus rapuerit mulierem, aut favorem, conſilium, vel auxilium præbuerit, cauſâ ineundi matrimonii. Ratio eſt, quia raptor, & alii conſilium, auxilium, vel favorem præbentes ſunt ipſo jure excommunicati, ergo etiam clericus eſt ipſo jure ſuſpenſus.

Antecedens patet, quia ex Conc. Trid. *ſeſſ* 24. *c.* 6. dicitur, *ſive ipſo jure excommunicati*, conſequentia probatur, quia illa verba *ipſo jure* non ſolùm referuntur ad excommunicationẽ, verùm etiam ad alias pœnas ſubſequentes: clauſula enim in principio poſita refertur ad omnia ſubſequentia, poſita ſub eodem verborum contextu, in noſtro autem caſu ponitur ſub eodem verborum contextu, ut patet legenti verba Concilii, ibi, *raptor ipſe ac omnes illi conſilium, auxilium, vel favorẽ præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniúmque dignitatum incapaces, & ſi clerici fuerint, de proprio gradu decidant.* Ita Salſedo apud Bernard. Diaz *in pract canonic. c.* 78. *verſ. clemens autem* Alterius *t.* 2. *diſp.* 13. *c.* 6. *ad finem.*

2 Revera tamen non eſt ipſo facto ſuſpenſus.

2 Secunda ſententia negat clericum eſſe ipſo facto ſuſpenſum, licet ſit ipſo facto excommunicatus, & ſuſpendendus. Ratio eſt, cum quia Concilium utitur verbo *decidant*, quod eſt futuri temporis; tum quia illa verba, à proprio gradu decidant, deſumpta videntur ex *cap. cos & cap. de puellis* 36. *q.* 1. in quibus textibus hæc pœna non videtur ipſo jure lata, ſed ferenda; tum quia in materia pœnali, in dubio mitior interpretatio facienda eſt, *cap. odia, de regul. jur. in* 6. Suarez *de cenſuris, diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 48 *ad finem.* Fillius *tract.* 17 *n.* 134. & alii.

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo, illa verba *ipſo jure*, referri ad excommunicationem, non autem ad verbum, *decidant à proprio gradu*, ut patet ex duabus ultimis rationibus allatis ad probandam ſecundam ſententiam.

PUNCTUM IV.

Utrùm clericus publicus, ſeu notorius concubinarius vel fornicator, ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 *Quis dicatur concubinarius, quis fornicarius.*

2 *Clericus concubinarius, aut fornicator nõ eſt jure novo ſuſpenſus.*

3 *Monitio ab Epiſcopo facienda antequam pœnam incurrat, debet eſſe ſpecialis.*

4 *Epiſcopus notorius concubinarius, aut fornicator qui admonitus à Synodo Provinciali non reſipiſcit, eſt ipſo facto ſuſpenſus.*

5 *Sufficitque una admonitio.*

6 *Quandonam Epiſcopus cenſeatur ſit non emendatus, ut hanc pœnam incurrat.*

1 Quis dicatur concubinarius, quis fornicarius.

1 PRæmittendum eſt concubinarium illum dici, qui alteri ſolet aliqua fœmina, ac ſi eſſet propria uxor. Fornicarius verò dicitur, qui modò unam, modò aliam carnaliter cognoſcit. Hoc poſito.

2 Clericus concubinarius, aut fornicator non eſt jure novo ſuſpenſus.

2 Prima ſententia affirmat clericum concubinarium, ſeu fornicatorem, etiam minoribus ordinibus tantùm initiatum, ſuſpenſum eſſe. Ita Sylveſter. *verb. concubinarius*, §. 4. S. Anton. 3. *part. tit.* 27 *c.* 3 Nav. *cap.* 25. *n.* 76. Diaz in *pract. c.* 79. *n.* 2. Maiolus *lib.* 5. *c.* 37. & alii Colliguntur ex *can. nullus* 32. *diſt. c. præter eadem. diſt. can ſi qui ſunt, & c miniſtri, diſt.* 81 *& cap. ult. de cohabitat. cler. & mulier.*

Secunda ſententia affirmat ſolum de clerico ſacris ordinibus initiato. Ita Covarruvias *Clem c ſi furioſus p* 2. §. 2. *n.* 4. *de homicid.* Valentia *t* 4. *diſp.* 7. *q* 18. *punct.* 1. *ſub finem.* Turrecremata in *cap. præter diſt.* 23. Ludovicus Lopez *in inſtruct. p.* 1. *cap.* 23. 31. Rodriq. *in ſumma tom* 1. *c.* 101. *n.* 3. Alter. *to.* 2. *diſp.* 13. *c.* 2. & alii quamplures apud prætiatos DD. Ratio eſt quia *in cap. præcitato*, ſermo eſt de initiatis ſacris ordinibus; ipſis enim prohibetur Miſſam celebrare, cantare Evangelium, vel Epiſtolam. Idem videtur *in cap. ſi qui ſunt*, *& in cap. miniſtri*, *diſt.* 81.

Effectus autem iſtius ſuſpenſionis excludebat ab officio, & beneficio, *cap. præter*, *diſtinct.* 31. & *cap ſi quis*, *diſtinct.* 81. *in fine.* Ita Panormitanus in *cap. veſtra*, *n.* 7. *de cohabitat. cleric. & mulier.* Alterius *loco cit.* Diaz *loco cit* & alii quamplures apud Garziam *de benefic. part.* 7. *cap.* 14. *n.* 15. & apud Farinacium *in praxi crimen part.* 4. *quæſt.* 138.

Tertia ſententia, quæ mihi hoc tempore probabilior videtur, eſt clericum notorium concubinarium, vel fornicatorem jure quidem antiquo ſuſpenſum fuiſſe, ut probatum fuit in primis duabus ſententiis, licèt oppoſitum ſentiat Suarez; jure tamen novo non eſſe ipſo jure ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum, exceptis Epiſcopis qui non ſe emendarunt, poſtquam à Synodo Provinciali admoniti fuerunt. Ratio eſt, cum quia ſacri canones hac in parte abrogati ſunt per contrariam conſuetudinem teſtibus Soto, Henriquez, Avila, Suarez, Garzia, Gutierrez, & aliis *locis proximè citandis*; tum quia ſuſpenſio quæ ipſo facto jure antiquo incurrebatur, hoc tempore commutata videtur à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *de reform.* in ſuſpenſionem comminatoriam, & in alias pœnas: nam Concilium utitur verbis futuri temporis, ibi: *puniantur, ſuſpendantur*, &c. gradatim enim procedi jubet à levioribus pœnis ad graviores contra clericos audentes retinere domi, vel extra concubinas, aut alias mulieres, de quibus haberi poſſit ſuſpicio, aut audentes cum iis ullam conſuetudinem habere. Videndum eſt ipſummet Concilium quod clarè ſatis loquitur, modúmque procedendi Epiſcopis præſcribit: iſtius ſententiæ eſt Sotus 4. *ſentent. diſt.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *ad ſecundum. & diſt.* 13. *q.* 2. *art.* 9. *ad finem.* Medina *in ſumma, par.* 1. *cap.* 11. § 8. *circa medium.* Toletus *lib.* 1. *c.* 47 Gutierrez *canon. quæſt c.* 1. *n.* 34. Henriquez *in ſumm lib.* 13. *c.* 36. Lazarius *verb. concubinarius* Garzias *loco citato*, *n.* 33. Avila *de cenſuris*, 3. *part. diſp.* 3. *dub.* 1. Suarez *de cenſuris. diſp.* 31. *ſect.* 4 *n.* 11. & 16. ubi etiam conatur oſtendere clericos concubinarios jure antiquo ſuſpenſos ipſo facto non fuiſſe. Fillius. *tract.* 17. *n.* 124.

Nonnulli tamen DD obſervant primò hoc decretum de ſordibus impudicitiæ, & immundo concubinatu clericorum non procedere in ſimplici incontinentia, non habente idoneam qualitatem concubinatûs.

Sed hoc ego limitandum cenſeo, niſi ſimplex incontinentia conjuncta ſit cum familiaritate, & conſuetudine mulierem in honeſtarum, vel ſuſpicioni obnoxiarum. Concilium enim interdicit clericis ne ullam conſuetudinem cum mulieribus, de quibus poſſit haberi ſuſpicio, habere præſumant.

Digitized by Google

3 Monitio ab Epiſcopo facienda antequam pœnam incurrat, debet eſſe ſpecialis.

3 Obſervant ſecundo, ex declaratione ſacræ Congregationis, monitionem, quæ hujuſmodi clericis facienda eſt antequam privatio fructuum, aut aliæ graviſſimæ pœnæ in Concilio præſcriptæ incurrantur, debere eſſe ſpecialem, & non ſufficere generalem, e.g. per edictum. Exiſtimo tamen non opus eſſe, ut hæc monitio judicialiter fiat, quia Concilium dat Epiſcopo facultatem cognoſcendi de hujuſmodi delicto abſque ſtrepitu, & forma judicii.

Addo non poſſe eſſe præfixum, & determinatum tempus, inter unam & alteram monitionem, ſed arbitrio Epiſcopi relinquendum; in iis enim quæ à ſuperioribus præcipiuntur, non aſſignato termino, ſtandum eſt prudentis arbitrio, illius ſuperioris, ad quem rei cognitio pertinet, ut alibi docui.

4 Epiſcopus notorius concubinarius aut fornicator qui admonitus à Synodo Provinciali non reſipiſcit, eſt ipſo facto ſuſpenſus.

4 Dixi in tertia ſententia, *exceptis Epiſcopis*, quia Epiſcopi concubinarii, ſi à Synodo Provinciali admoniti non reſipuerint, ipſo facto ſuſpenſi remanent; ſic enim in præfato Concilii Tridentini decreto ad finem decernitur, & hæc ſuſpenſio, quam præfati Epiſcopi incurrunt, eſt ab officio, & beneficio; quia in Concilio Tridentino abſolutè dicitur, *ipſo facto ſint ſuſpenſi*; ſuſpenſio autem abſolutè prolata ſuſpendit ab officio, & beneficio, ut docui *de cenſuris in genere, diſp* 3 *q.6. punct.* 2. cum Sylveſtro, Ugolino, & aliis. Idemque in terminis terminantibus tradunt Henriquez, & Avila *locis citatis*, Suarez *diſp.* 31 *ſect.6. num* 24. Filliucius *tract.* 17. *cap.*8. *n* 158. & Alterius *diſp.* 16. *cap* 3. *ſub finem, verſic. cum hæc.*

Hinc colligunt Alterius *tom* 1. *diſp* 9. *cap.* 5. & alii, eum, qui recipit ordines ab Epiſcopo notorio concubinario, vel fornicario, remanere ſuſpenſum ab ordinis executione. Sed hoc non admitto, niſi Epiſcopus denunciatus ſit ſuſpenſus ob concubinatum; tunc enim recipiens ordines ab hujuſmodi Epiſcopo remanet ſuſpenſus ab ordinis executione. Ratio eſt, quia Epiſcopus denunciatus ſuſpenſus ob hujuſmodi crimen, caret uſu, & executione ordinis, ſeu miniſterii; conſequenter neque poteſt uſum, & executionem ordinis alius conferre, ut patet ex *diſp.* 3. *q.* 1. *punct.* 10.

5 Sufficit quæ unica admonitio.

5 Sed modò dubium eſt primò, quotuplex admonitio requiritur, ut Epiſcopus non reſipiſcens hanc cenſuram incurrat.

Reſpondeo unicam ſufficere, quia Concilium plures admonitiones fieri non præſcribit. Ita Suarez *n.* 24. Alterius *loc. cit.*

6 Quando nam Epiſcopus cenſendus ſit non emendatus ut hanc pœnam incurrat.

6 Secundò dubium eſt, quandonam Epiſcopus cenſendus ſit non emendatus, ut hanc cenſuram incurrat.

Reſpondeo Epiſcopum ſuſpenſione ligari, ſtatim ac concubinam poſt admonitionem carnaliter cognoſcit, tunc enim verificantur verba Concilii, *ſuſpendentes Epiſcopum ſi ab hujuſmodi crimine non abſtinuerit, & à Synodo Provinciali admonitus non ſe emendaverit*; imò Suarez *loc. cit. n.* 24. & Alterius *loco citato*, exiſtimant Epiſcopum affici ſuſpenſione, niſi ſtatim, & abſque morali dilatione tollat occaſionem delicti & ſcandali, ſit eduz.

Plura de concubinariis, & fornicatoribus videri poſſunt apud Toletum, Bernardum Diaz, & apud alios præcitatos DD. præter ea, quæ ego tradidi *in tract. de matrim. quæſt.* 4. *punct.* 14.

PUNCTUM V.

Utrùm ſimoniacus in beneficio, ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 *Simoniacus in beneficio eſt ipſo jure ſuſpenſus ab ordine & beneficio juxta nonnullos Doctores.*

2 *Juxta alios non item.*

1 Simoniacus in beneficio eſt ipſo jure ſuſpenſus ab ordine & beneficio, juxta nonnullos Doctores.

1 PRima ſententia affirmat ſimoniacum in beneficio ſuſpenſum eſſe ab ordine, & beneficio, ſicut ſuſpenſus eſt ſimoniacus in ordine. Ita Sylveſter *verb ſuſpenſio, quæſt.* 6. Henriquez *lib.* 13. *c.* 37. *n.* 5. Alterius *tom.* 2. *diſp.* 13. *cap.* 5. *col.* 5. *verſic. ad hanc dubitationem.* Hæc ſententia probari poteſt rationibus, quas attuli in objectionibus, dum ſuperiùs loquerer de ſuſpenſionibus contra ſuſcipientes ordines ſimoniacè.

2 Juxta alios non item.

2 Secunda ſententia negativa, eſt Navarri *in manuali, c.* 23. *n.* 118. *verſ.* 3. Innocentii, Panormitani, & aliorum, quos citat, & ſequitur Suarez *lib.* 4. *de ſimonia cap.* 56 *n.* 16. *& de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 42. *& ſeqq.* Avila 3. *part. diſp.* 3. *dub.* 9. *concl.* 3. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 16. *p.* 6. & Garzias *de benefic. part.* 8. *cap.* 8. *num.* 70. Ratio eſt, quia cenſura non incurritur, niſi ſit in jure expreſſa; nullum autem jus extat, in quo iſta ſuſpenſio exprimatur.

Neque obſtat *Extravagant.* 2. *de ſimonia*, ut patet ex dictis *de ſuſpenſionibus contra ſuſcipientes ordines ſimoniacè.* An autem ob ſimoniam confidentialem cenſura incurratur, conſtat ex ſupradictis. Vide ſupradicta *diſp.* 2 *q.* 3. *punct.* 23. *& d. quæſt.* 1. *punct.* 5.

PUNCTUM VI.

Utrùm clericus provocans ad duellum, vel in eo pugnans, ſit ipſo jure ſuſpenſus.

1 *Clericus provocans vel acceptans duellum, eſt quidem excommunicatus, ſed non ipſo facto ſuſpenſus.*

2 *Imò neque ſuſpendendus, ex vi capitis.* 1. de clericis pugnantibus, *niſi actus ſecutus fuerit.*

3 *Depoſitionis nomine intelligitur ſuſpenſio.*

1 Clericus provocans, vel acceptans duellum, eſt quidem excommunicatus, ſed non ipſo facto ſuſpenſus.

1 PRima ſententia eſt Sylveſtri *verb. ſuſpenſio*, 5. *verſ. undecimo*, Angeli *verb ſuſpenſio* 1. *caſu* 12. Tabienæ *verſ. ſuſpenſio, verſ.* 6. *caſu* 10. affirmantium, clericum provocantem, vel acceptantem duellum ipſo facto remanere ſuſpenſum, licet ab Epiſcopo diſpenſari poſſit, ſi mors, aut mutilatio ſecuta non fuit. hæc ſententia probatur ex *cap.* 1 *de clericis pugnantibus in duello*, ubi dicitur *hujuſmodi clericum evadere ſententiam depoſitionis ſi Epiſcopus cum eo miſericorditer diſpenſandum duxerit*; ſupponit ergo ipſum eſſe ſuſpenſum, alioquin non indigeret diſpenſatione.

Secunda ſententia communis eſt, hujuſmodi clericum eſſe quidem excommunicatum; ut probavi *diſp.* 2 *q.* 4 *punct.* 4c. non tamen eſſe ipſo facto ſuſpenſum, ſed ſuſpendendum. Ratio eſt, quia ſuſpenſio ipſo jure inducenda non eſt, niſi ex verbis alicujus diſpoſitionis ſufficienter colligatur; ex verbis autem præcitati textus non colligitur ſuſpenſio ipſo jure lata, ſed ferenda, cum verbis futuri temporis enuncietur, ibi, *de rigore juris eſt meritò deponendus.* Ita Navarr. *cap.* 2c. *n.* 156. Alter *tom* 2. *diſp.* 13. *cap.* 6. *colum* 1. Henriquez, Becanus, Suarez, Peregrinus, & alii, quos ſuprà retuli *loc. cit n.* 12.

2 Imò neque ſuſpendendus, ex vi capitis de clericis pugnantibus, niſi actus ſecutus fuerit.

2 Addo præfatum clericum ex vi hujus textus non eſſe ſuſpendendum ob provocationem, vel acceptationem duelli, niſi actus ſecutus fuerit; nam in textu dicitur deponendus, ſive victor, ſive victus fuerit; hoc autem ſupponit pugnam. Ita Alterius *loc. cit.*

Ad rationem primæ ſententiæ reſpondeo, in eo cap. dari facultatem Epiſcopo diſpenſandi in dicta ſuſpenſione, poſtquam clericus ob hujuſmodi crimen ſuſpenſus fuerit, modò mutilatio, vel homicidium ſecutum non fuerit, ſecuta enim mutilatione, vel homicidio incurritur irregularitas, in qua Epiſcopus non diſpenſat.

An autem Epiſcopus diſpenſare poſſit in irregularitate contracta ob mutilationem occultam, ſuo loco explicavi.

3 Depoſitionis nomine intelligitur ſuſpenſio.

3 Rogabis quid nomine *depoſitionis* intelligatur.

Reſpondeo intelligi ſuſpenſionem; quamvis enim textus utatur verbo, *deponendus*, nihilominus cùm det Epiſcopo facultatem diſpenſandi, ſufficienter indicat hanc non eſſe depoſitionem propriè ſuſceptam, cum depoſitus careat ſpe conſequendi id à quo depoſitus fuit, ſuſpenſus verò ſpem habeat, ut communiter aſſerunt DD. teſte Molina *de juſt. & jur. tom.* 4. *diſp.* 49 *tract.* 3. *n.* 10.

QUÆSTIO VIII.

De ſuſpenſionibus contra religioſos.

1 *Religioſi non ligantur ſuſpenſionibus, vel interdictis contra Clericos latis.*

2 *Secus eſt de ſuſpenſionibus, vel interdictis generaliter latis.*

PRima ſuſpenſio in hac quæſtione explicanda eſt contra religioſos, qui ad ordines nondum facta profeſſione promoventur.

Secunda contra Abbates, et alios Prælatos religionum à Sede Apoſtolica promotos, recipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum abſque litteris authenticis ejuſdem Sedis.

Tertia contra Abbates, & alios quoſcumque concedentes, litteras dimiſſoriales aliis, quàm religioſis ſibi ſubditis.

Quarta contra conjungentem in matrimonium, aut benedicentem ſponſos alienæ parochiæ abſque facultate proprii parochi, vel ordinarii.

Quinta contra religioſos mendicantes, qui admittunt aliquem ad profeſſionem, nondum expleto probationis anno.

Sexta contra religioſos pecuniam, vel munera in viſitatione recipientes.

Septima contra Prælatos religioſos, præſidentes monaſteriis, Prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi jura, redditus, aut poſſeſſiones alicui concedant.

Octava contra religioſos, qui iniquè ſibi uſurpant decimas Eccleſiarum, eáſque intra duos menſes non reſtituunt, aut prohibent eas ſolvi, & intra menſem à prohibitione, ſeu impedimento non deſiſtunt.

Nona contra religioſos non admonentes pœnitentes de onere ſolvendi decimas, poſtquam à rectoribus Eccleſiarum requiſiti fuerunt, ut admoneant.

Decima contra Prælatos religioſorum non ſatisfacientes intra menſem partibus læſis, quoties ad ipſos Prælatos aliquid pervenit occaſione exceſſuum commiſſorum, à ſuis religioſis, & requiſiti ſatisfactionem intra menſem non præſtiterunt.

Undecima contra Apoſtatas à religione.

Duodecima contra religioſum ejectum.

Decimatertia contra religioſos præſumentes introducere mulieres in monaſteria.

Decimaquarta contra monachos nigros, non utentes habitu, & veſtitu, juxta formam præſcriptam *in Clement.* 1 §. *ſi quis autem de ſtatu monach.*

Decimaquinta contra monachos nigros, qui venationi, aut aucupationi clamoroſæ, aut aliàs cum canibus, aut avibus ex propoſito interſunt.

Decimaſexta, contra Fratres Prædicatores præſumentes perturbare officium Inquiſitoris contra hæreticos exercitum à Fratribus Minoribus.

Decimaſeptima contra Fratres Ordinis Prædicatorum promotos ad prælaturam, ſi poſtquam promoti fuerunt ad Epiſcopatum, vel ad aliam prælaturam, ſuſcipiant conſecrationem, antequam reſtituant Ordinis libros, & alia quæ tempore promotionis habebant.

Antequam

Digitized by Google

Antequam ad explicationem ſuſpenſionum in particulari contra religioſos accedam, explicandum eſt, utrùm religioſi ligentur ſuſpenſionibus, vel interdictis contra clericos lati.

1 Religioſi non ligantur ſuſpenſionibus, vel interdictis contra clericos latis.

1 Ad quam difficultatem negativè mihi reſpondendum videtur, juxta probabiliorem DD. ſententiam. Ratio eſt, tum quia religioſi juxta communem loquendi modum non vocantur clerici, ut patet ex *Clement. 1. de privil.* ubi tres ordines diſtinguuntur, clerici, religioſi, & laici: ergo non afficiuntur pœnis contra Clericos latis: nam ſtandum eſt communi, & propriæ verborum intelligentiæ, præſertim in materia pœnali & odioſa: tum quia clerici ſeculares non ligantur pœnis contra religioſos editis, ut patet ex *d. Clem. 1. de privil.* ergo neque religioſi ſubjiciuntur pœnis contra clericos impoſitis; cùm eadem ratio militet, ne religioſi deteriores exiſtant. Ita Ugol. *tab. 4. c. 11 §. 1. Sayr. lib. 4 c. 13. n. 32.* Alter. *tom. 2. diſp. 17. c. 2. col. 1. & 2.* & alii contra Gemin. *in cap. ſi ſententia, n. 3. de ſent. excomm.* Navarr. Suar. & alios, quos retuli *de cenſuris in genere diſp. 3 punct. 2. n. 12.*

2 Secus eſt de ſuſpenſionibus, vel interdictis generaliter latis.

2 Secus dicendum eſt de ſuſpenſionibus, vel interdictis generaliter latis: tunc enim comprehenduntur omnes, niſi peculiari privilegio eximantur, ſicut reipſa eximuntur Epiſcopi à cenſuris interdicti, & ſuſpenſionis, ut ſæpius in præcedentibus docui.

PUNCTUM I.

De ſuſpenſione contra religioſos, qui ad Ordines ſacros nondum facta profeſſione promoventur.

Iſti ſuſpenſi ſunt ab executione ordinum ex Bulla 72. Pii V. idem militat in religioſo invalidè profeſſo ſacrum Ordinem ſuſcipiente, ex ſacra Cardinalium Congregatione. Quæ de hac ſuſpenſione hic dici poſſent à me ſufficienter explicata fuerunt *q. 1. punct.* 8. dum loquerer de ſuſpenſione contra ſuſcipientes Ordines abſque titulo.

PUNCTUM II.

De ſuſpenſione contra Abbates, aliiſque Prælatos religionum à Sede Apoſtolica promotos accipientes adminiſtrationem ſuarum Eccleſiarum abſque litteris authenticis ejuſdem Sedis.

Iſti ſuſpenſi ſunt ab adminiſtratione ſtructuum earùndem Eccleſiarum, *Extr. 1 de elect.* quã in præcedentibus explicavi *q. 4 punct.* 10

PUNCTUM III.

De ſuſpenſione contra Abbates, & alios quoſcumque concedentes litteras dimiſſorias aliis, quam religioſis ſibi ſubditis.

1 *Quinam Abbates aliive Prælati ſuſpendantur, litteras dimiſſorias concedendo.*

2 *Abbas conferens ordines vel tonſuram clerico ſeculari, vel religioſo ſibi non ſubdito, ſuſpenſus manet per annum à collatione ordinum.*

3 *Non tamen ſuſpenditur conferendo minores ordines de licentia proprii Epiſcopi.*

4 *Aut ſi invitatus fuerit ad conferendam tonſuram, & minores ordines in clauſtris aliorum religioſorum exemptorum, etiam abſque licentia diœceſani Epiſcopi.*

5 *Aut ſi conferat dimiſſorias novitio ad recipiendam ſolum primam tonſuram.*

6 *An Abbas privilegium habens conferendi tonſuram, & minores Ordines ſuis ſubditis Regularibus, validè conferat ei, qui re ipſa ſibi ſubditus non eſt, eò quod profeſſionem invalidè emiſerit; quem tamen ſubditum putat.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quinam Abbates aliive Prælati ſuſpendantur litteras dimiſſorias concedendo.

1 Abbates, & alii quicumque concedentes dimiſſorias aliis, quàm religioſis nõ ſibi ſubditis, ſuſpenſionem per annũ, ipſo facto incurrunt ab officio, & beneficio, ex decreto Trid *ſeſſ. 23. c. 10. ad fin.*

Hinc ſequitur Abbatem, aut alium Prælatum regularem concedentem dimiſſorias clerico ſeculari, vinculo iſtius cenſuræ ligari, etiamſi ille clericus aliàs pertineat ad juriſdictionem ipſius Abbatis; hic enim non eſt regularis. Secus ſi dimiſſorias concedat religioſo ſibi ſubdito: nam Concilium loquitur de concedentibus litteras dimiſſorias clericis ſecularibus.

Utrùm verò capitulum Sede vacante, aut alii concedentes dimiſſorias ſubjiciantur huic cenſuræ, explicatum eſt in præcedentibus *q. 2. punct.* 7. ubi etiam docui, etiam recipientes ordines, vel tonſuram abſque litteris dimiſſoriis, vel ita obtentis ab eo, qui eas concedere non poterat, ſuſpenſionem incurrere.

2 Abbas conferens ordines, vel tonſuram clerico ſeculari, ſeu religioſo ſibi non ſubdito, ſuſpenſus manet per annum à collatione ordinis.

2 Sed modo dubium eſt primò utrùm ſicut Abbas concedens litteras dimiſſorias clerico ſeculari ſuſpenſionem incurrit, ita etiam eam incurrat conferendo ordines, vel tonſuram clerico ſeculari, ſeu religioſo ſibi non ſubdito.

Reſpondeo remanere ſuſpenſum à collatione ordinum per annum, juxta decretum Trid. *ſeſſ. 23. c. 8 ibi: ſi ſecus fiat ordinarius à collatione ordinum per annum ſit ſuſpenſus.* Imò Sayr. *l. 4. c. 13. n. 5.* Alter. *tom. 2. diſp. 17. c. .. initio* & alii putant affici ſuſpenſione ab officio, & beneficio per annum, ſi ſubditis laicis conferat tonſuram, vel minores ordines, idque probat ex Trid. *ſeſſ. 23. c. 10.* Sed hoc mihi in hac parte diſplicet; quia Tridentinum ibi non imponit ſuſpenſionem conferentibus ordines, ſed concedentibus literas dimiſſorias clericis ſecularibus, quibus præfatas literas concedi poſſe duntaxat ab Epiſcopis decrevit, ut ſuperiùs explicavi. An autem alio titulo ſit ſuſpenſus, ſuperiùs explicavi *quæſt. 4. punct. 7.*

3 Non tamen ſuſpenditur conferendo minores ordines de licentia proprii Epiſcopi.

3 Rogabis, utrùm Abbas ligetur ſuſpenſione, conferendo minores ordines clericis ſæcularibus de licentia proprio Epiſcopi.

Reſpondeo negativè, quia Concil. Trident. *loc. cit. cap. 8.* prohibet ordines conferri ab alio, quàm à proprio Epiſcopo, niſi conferantur de licentia proprii Epiſcopi, teſtimonium perhibentis, de probitate & moribus. Ita Gutinianus, Stephanus Quaranta, Majolus, Alterius & alii, quos ſuprà retuli *quæſt. 2. punct. 7.*

4 Aut ſi invitatus fuerit ad conferendam tonſuram, & minores ordines in clauſtris aliorum religioſorum exemptorum etiam abſque licentia diœceſani.

4 Idem ſentiendum videtur de Abbate invitato ad conferendam tonſuram, & minores ordines religioſis in clauſtris aliorum religioſorum exemptorum, etiamſi hoc faciat abſque licentia Epiſcopi diœceſani. Ratio eſt, quia non violat poteſtatem diœceſani Epiſcopi, cùm non conferat tonſuram, vel ordines clericis ſæcularibus, ſed regularibus de licentia propriorum Abbatum, ut ſuppono. Ita Gemin. *in cap. Abbates, n. 6. de privil. lib. 6.* Majol. *lib. 3. de irregul. c. 23. n. 12* Alter. *tom. 2. diſp. 17. c. 2. ſub initium,* & alii.

5 Aut ſi conferat dimiſſorias novitio ad recipiendam ſolam primam.

5 Secundò dubium eſt, utrùm Abbas concedens literas dimiſſorias novitio, aut ei minores ordines conferens, ligetur ſuſpenſione. Sayrus *loco cit.* Henriquez *lib. 13. cap. 38. ſub fin. in comment. litt. 1.* Alter *loco cit. col. 1.* Joan. Andreas, Lapus, & alii exiſtimãt Abbatem, peccare quidem conferendo tonſuram, vel minores ordines novitio, non tamen remanere ſuſpenſum, quia novitius eſt ſubditus Abbati quandiu religionis habitum defert & religionem non egreditur; quamquam ſi egrediatur privilegio tonſuræ non gaudet.

Ego verò dicendum exiſtimo primò, Abbatem concedentem novitio dimiſſorias ad recipiendam primam tonſuram, non incurrere ſuſpenſionem ab officio, & beneficio latam in Trid *ſeſſ. 23 cap. 10.* quia Concilium loquitur de iis, qui concedunt literas clericis ſæcularibus ad recipiendum ordines, cùm autem novitius carens prima tonſura nondum ſit clericus, ſequitur Abbatem, ſeu Prælatum religionis non ligari ſuſpenſione ab officio & beneficio concedendo dimiſſorias novitio ad primam tonſuram recipiendam.

Dico ſecundò Abbatem, qui dimiſſorias novitio clericali tonſura initiato concedit ad ordines recipiendos ab alieno Epiſcopo, affici ſuſpenſione ab officio & beneficio. Ratio eſt, quia novitius non eſt clericus regularis, cùm profeſſionem nondum emiſerit, liberumque ei ſit profeſſionem adeolare, vel eam omittere, ergo eſt clericus ſæcularis. Sed Abbas, aut alius excepto proprio Epiſcopo, concedens dimiſſorias clerico ſæculari, afficitur ſuſpenſione per annum ab officio, & beneficio, ergo, &c.

Dico tertiò probabile mihi videri Abbatem, vel alium conferentem ordines minores novitio, ſuſpendi à collatione ordinum per annũ lata in Conc *ſeſſ. 23. c. 8* Ratio eſt, quia Abbates, aut alii quantumvis exempti non poſſunt ordines, vel tonſuram conferre cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, ut dicitur in præfato Concilio; ſed novitius non eſt regularis, cùm efficiatur regularis per profeſſionem: ergo, Abbas, aut alius Prælatus ordinans novitium incurrit ſuſpenſionem, contra conferentem ordines non ſibi ſubdito, latam in Concil. *c.* 8.

Dices, ibi ſermo non eſt de conferentibus, vel recipientibus quoſlibet ordines, ſed majores, & ſacros.

Reſponderi poſſe videtur, Concilium loqui de quibuſlibet ordinibus, quos vocat, ſacros, non ad diſtinctionem majorum ordinum, ſed quia ſinguli ordines ſunt ſacri, & ſacramenta.

6 An Abbas privilegium habens conferendi tonſuram, & minores Ordines ſuis ſubditis Regularibus, validè conferat ei qui re ipſa ſibi ſubditus non eſt, eò quod profeſſionem invalidè emiſerit, quem tamen ſubditum putat.

6 Tertiò dubium eſt, an Abbas privilegium habens conferendi tonſuram, & minores Ordines ſuis ſubditis Regularibus, validè conferat tonſuram, & minores Ordines ei, qui re ipſa ſibi ſubditus non eſt, eò quod profeſſionem invalidè emiſerit; quem tamen ſubditum putat.

Reſpondeo collationem Ordinum validam eſſe, & non iterandam. Ratio eſt, tum quia collatio minorum Ordinum non eſt actus juriſdictionis propriè, ſed eſt functio Ordinis ſacerdotalis *cap. cùm contingat de ætate & qualit.* functio autem Ordinis non irritatur, in quoſcumque exerceatur: tum quia ita expreſſè declaravit ſacra Cardinalium Congregatio *ſeſſ. 23. cap. 10.* cujus declaratio refertur à Petro Maxilla, à Joan. Gallemart & à Fatin. *in declar. Cardin. ſeſſ. 23. cap. 10* Et alii antiquiora jura non irritant collationem Ordinum aliter factam, nec utuntur verbo, *non poteſt,* ſed verbo, *non licet,* quæ loquendi forma prohibet collationem Ordinum, ſed non irritat aliter factam. Ita meo judicio ſentire debent omnes illi DD. qui docent, minores Ordines eſſe Sacramenta, quorum miniſter conſtitutus eſt à Deo, non ab Eccleſia. An verò ſpecialiter collatio tonſuræ teneat, colligitur ex *ſupradictis, punct. 1. q. 11. n. 20.*

PUNCTUM IV.

De ſuſpenſione contra religioſum conjungentem in matrimonium, aut benedicentem ſponſos aliena parochia abſque facultate proprii parochi, vel ordinarii.

Hujuſmodi religioſus ſuſpenſus ab officio remanet, donec ordinario parochi viſitum fuerit, ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform.* hanc ſuſpenſionem prolixiùs explicavi *in hac diſp. 3. q. 3. p.* 4. ad ibi dicta te remitto.

PUNCTUM V.

De ſuſpenſione contra religioſos mendicantes, qui admittunt aliquem ad profeſſionem nondum expleto probationis anno.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis, & excommunicationis comminatoria, eſt recipere aliquem ad profeſſionem nondum expleto anno*

probationis, niſi obſtent privilegia.

2 *Et niſi Novitius, & monaſterium juſta de cauſa renunciaverint anno novitiatus.*

3 *Quinam religioſi ante novitiatus annum profeſſionem emittant.*

4 *Hæc ſuſpenſio incurritur ab admittente aliquem ad profeſſionem computato die biſſextili.*

5 *Aut ſi annus novitiatus factus fuerit tempore impubertatis.*

6 *Legitima ætas ad novitiatum eſt pubertas completa.*

7 *Hæc ſuſpenſio incurritur ſi annus probationis fuit interruptus.*

8 *Niſi novitius receſſerit ad breve tempus animo ſtatim redeundi.*

9 *Non incurritur hæc ſuſpenſio ſi novitius expleto anno novitiatus egrediatur, & poſtea redeat ad idem, vel aliud ejuſdem ordinis monaſterium, in quo ſtatim profeſſionem emittat.*

10 *Neque item incurrit, licèt novitius aliqua anni parte tulerit habitum ſæcularem de licentia ſuperioris.*

11 *Aut ſi ex legitima ſuperioris licentia novitiatus peractus fuerit extra monaſterium.*

12 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt omnes religioſi mendicantes, qui aliquem ad profeſſionem admittunt non expleto probationis anno.*

13 *Etiam illi mendicantes, qui poſt Alexandrum IV. & Bonifacium VIII. inſtituti ſunt.*

14 *Qui in Capitulo ſuum ſuffragium ferunt poſt ſufficientem ſuffragiorum numerum, ligantur ſuſpenſione admittendo religioſum ante annum novitiatus.*

15 *Singulares Capituli perſonæ hanc ſuſpenſionem incurrunt.*

16 *Quæ repellit à receptione religioſum in eodem ordine.*

17 *Religioſus hac ſuſpenſione ligatur graviter peccat admittendo profeſſum, non tamen fit irregularis.*

18 *Epiſcopus poteſt religioſos ſubditos ab hac ſuſpenſione abſolvere.*

19 *Hæc pœna viget etiam poſt Tridentinum.*

20 *Quod invalidam decernit hujuſmodi profeſſionem.*

Iſta ſuſpenſio lata fuit ab Alexandro IV. *in cap. non ſolùm. de regular. in 6. & cap. conſtitutionem, eod. tit.* cujus materiam, ſubjectum, & effectum hic breviter explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis, & excommunicationis comminatoriæ eſt recipere aliquē ad profeſſionem nondū expleto anno probationis, niſi obſtent privilegia.

1 Materia iſtius ſuſpenſionis, & excommunicationis comminatoriæ eſt, recipere aliquem ad profeſſionem, nondum expleto anno probationis; nam *in c. non ſolùm, cit.* ſic habetur: *In virtute obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis diſtrictius inhibemus, ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem veſtri ordinis, ſeu renunciationem in ſæculo faciendam recipere præſumatis* &c.

Obſerva tamen receptioni debere adjungi dolum, & ſcientiam, vel ignorantiam cum ingenti temeritate conjunctam, quia *in d. cap.* habetur verbum, *præſumatis.*

Hæc propoſitio intelligitur primò, niſi obſtent privilegia, nonnulli enim DD. fatentur aliquos religioſos peculiari privilegio in aliquibus caſibus gaudere, quamobrem Paſſarelas *de privil. Minim. fol.* 113. Henriq. *lib.* 23. *cap.* 40. *n.* 2. *in comm. litt. R.* teſtantur Pium V. facultatem ordini Prædicatorum conceſſiſſe: ut novitia morbo vexata, & judicio Medicorum morti proxima profeſſionem emittat & monaſterium dotem acquirat, & in illius bona ſuccedat. De qua re plura diſſerit Sanch. *in opere mor. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 16. & ego egi *in meo tract. de clauſura.*

2 Et niſi Novitius, & monaſterium juſta de cauſa renunciaverint anno novitiatus.

2 Secundò intelligitur, & limitatur ab aliquibus, niſi novitius, & monaſterium juſta aliqua de cauſa renunciaverint anno novitiatus, tum quia quilibet cedere poteſt favori ſuo; tum quia id permiſſum videtur *in cap. ad Apoſtolicam,* cui Concil. Trident. *ſeſſ.* 25 *cap.* 15. non derogat, cùm illius mentionem non faciat. Ita Henriq. *loco cit. n.* 2. & alii. Sed oppoſitum ſuſtinendum eſt cum Sanch. *loco n.* 18. Azor. *lib.* 12. *c.* 4. *q.* 9. & aliis: tum quia Alexand. IV. abſolutè prohibet recipi non expleto anno probationis: tum quia fruſtra lata eſſet lex de non recipiendo ad profeſſionem ante completum annum probationis, quia ſemper novitius, & monaſterium novitiatus anno cedere, tum quia etiam Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. excludit hanc renuntiationem, cùm ſtatuat ne ante novitiatus annum profeſſio emittatur, & irritet aliter factum.

3 Quinam religioſi ante novitiatus annum profeſſionē emittant.

3 Tertiò limitatur in equitibus S. Jacobi, S. Joannis Alcantaræ, & Calatravæ: iſti enim ſtatim elapſo 13. anno, & ante novitiatus annum profeſſionem emittunt. Neque hoc reprobatur à Concil. Trident, ut ſacra Cardinalium Congregatio declaravit, teſtibus Azor. *lib.* 15. *cap.* 4. *quæſt.* 2. P. Marzilla, & aliis, quibus adhæret Sanchez *loco cit. n.* 17.

Ex dictis colligitur Patres, ſeu Generalem Almæ Societatis Jeſu non ligari hac ſuſpenſione, ſi aliquem ad profeſſionem admittant, completo uno probationis anno, etiamſi nondum expletum ſit biennium, quo novitii in ea religione probari ſolent; nam in d. c. ſermo eſt de recipientibus ante completum annum, non verò ante completum biennium; ſi verò recipiant ad profeſſionem ante completum annum, ſuſpenſione ligantur; & hoc mihi probabile videtur, non ſolum ſi admittant ad ſolemnem profeſſionem, verùm etiam ad vota ſimplicia; hæc enim rationem habent profeſſionis, nam Patres Societatis peracto biennio ſunt veri religioſi; veri autem religioſi conſtituuntur per profeſſionem in approbata religione. Oppoſita tamen ſententia non caret probabilitate, ut patet ex dictis *de clauſura.*

4 Hæc ſuſpenſio incurritur ab admittente aliquem ad profeſſionem, non computato die biſſextili.

4 Sed modò dubium eſt primò, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur admittendo aliquem ad profeſſionem, non computato die biſſextili, qui cadit in eum annum, quo novitius ad profeſſionem recipitur.

Reſpondeo affirmative, quia tempus debet eſſe completum de momento ad momentum, & duplex dies in anno biſſextili tanquam una reputatur, ut alibi probavi.

5 Aut ſi annus novitiatus factus fuerit tempore impubertatis.

5 Secundò, dubium eſt, utrum iſta ſuſpenſio incurratur, ſi novitiatus uno quidem anno integro factus fuit, ſed non legitimo tempore; ut ſi factus fuit tempore impubertatis.

Reſpondeo incurri, quia novitiatus in legitima ætate fieri debet; alioquin invalidus eſt, ex communi DD. ſententia.

6 Legitima ætas ad novitiatum eſt pubertas completa.

6 Legitima autem ætas ad novitiatum eſt pubertas completa juxta communem DD. ſententiam, novitius enim aſperitates religionis, & onus caſtitatis plenè experiri nequit ante completam pubertatem. Hac de cauſa Trident *ſeſſ.* 25. *c.* 15. *de reg.* irritat profeſſionem factam ante decimum ſextum annum completum, etiamſi fortè novitiatus ante decimum ſextum annum completum fuerit.

7 Hæc ſuſpenſio incurritur, ſi annus probationis fuit interruptus.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm, iſta ſuſpenſio incurratur, dum annus probationis quidem fuit completus, ſed non fuit continuus, ut quia peracto tribus, vel quatuor menſibus novitius aufugit, vel rejectus fuit, & poſtea iterum receptus.

Reſpondeo ſuſpenſionem incurri, tum quia dum in lege præſcribitur aliquod tempus, debet eſſe continuum, ut pluribus probat Covarr. 3. *var. reſol. cap.* 1 *n.* 1 Gutierr. *canon. quæſt.* 2. *lib.* 1 *cap.* 12. *n.* 14. & alii: tum quia ideo petitur annus probationis, ut novitius onera religionis, ritè, & perfectè ea, experiatur; ritè autem, & perfectè non experitur, ea per aliquod tempus intermittendo, ſicut jejunium longi temporis non perfectè experitur is, qui cum intermiſſione, & intervallo illud perſolvit.

Ex hoc verum eſt, etiamſi novitius à monaſterio aufugerit animo redeundi, & interim regulas monaſterii ſervaverit, & uncos ſuſtinuerit, adhuc enim novitiatus dicitur interruptus, interrumpitur enim recedendo à religione contra obedientiæ præceptum.

8 Niſi novitius receſſerit ad breve tempus animo ſtatim redeundi.

8 Niſi fortè receſſerit ad breve tempus animo ſtatim redeundi, ut ſi causâ convivii, aut repræſentationis, aut fornicationis quadam nocte monaſterio diſceſſit ſtatim reverſurus, etiamſi interim habitum caverit, ne dignoſceretur, vel ut commodius peccare poſſet, hic enim non dicitur deſertor religionis, vel ejus habitus, & modicum pro nihilo reputatur, nec moralem continuationem tollit. Secus dicendum videtur, ſi duorum, vel trium dierum mora interceſſit, tunc enim annus non cenſetur continuus, nam res illa non dicitur continua, inter quam intercedunt qualitates contrariæ: in hoc autem caſu intercedit factum contrarium, videlicet dimiſſio novitiatus, & regulis obſervantiæ, & obedientiæ. Ita Navarr. *de regul. conſ.* 32. & 33. Sãchez *in opere morali lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 31. & *ſeq.*

9 Non incurritur hæc ſuſpenſio ſi novitius expleto anno novitiatus egrediatur, & poſtea redeat ad idem vel aliud ejuſdem ordinis monaſterium, in quo ſtatim profeſſionem emittat.

9 Quartò dubium eſt, utrum iſta ſuſpenſio incurratur ſi novitius expleto novitiatus anno egrediatur, ſed poſtea iterum redeat ad idem, vel aliud ejuſdem ordinis, & obſervantiæ monaſterium, in eoque ad profeſſionem ſtatim admittatur.

Reſpondeo non incurri, & profeſſionem validè emitti, etiamſi longa mora interceſſerit, quia non dicitur recipi ante annum probationis elapſum, cùm integro anno religionis onera expertus ſit, niſi fortè conditio, & circumſtantiæ perſonæ aut religionis adeò mutatæ fuerint, ut novitius onera, & aſperitates religionis ſufficienter expertus non cenſeatur. Ita Rodriq. *quæſt. reg. tom.* 1 *q.* 23. *art.* 10 *ad fin.* S. Antonin. Sylveſt. Armilla, & alii apud Sanchez *loc. cit. n.* 32.

10 Neque item incurritur, licet novitius aliqua anni parte tulerit habitum ſæcularem de licentia ſuperioris.

10 Quintò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur, ſi novitiatus uno anno, vel aliqua anni parte fuit peractus, non in habitu religionis, ſed in ſæculari.

Reſpondeo non incurri; ſi eum habitum detulit de mandato ſuperioris. Ratio eſt, tum quia hic non dicitur recipi ante annum probationis: tum quia hoc non reprobatur, ſed potiùs approbatur *in cap. legem, diſt.* 35. & *cap. mulier, diſt.* 54. Hoc tamen tempore novitiatus peragendus eſt in habitu religionis, alioquin irritus videtur. Ratio eſt, tum quia Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de regul.* ſtatuit annum novitiatus menſurandum eſſe à die habitus: tum quia novitiatus inſtitutus fuit, ut novitius exploraret, & experiretur aſperitates, & onera religionis; delato autem habitu religionis inter onera, & aſperitates religionis jure meritò recenſetur: tum quia ita uſu, & praxi religioſorum receptum fuit. Ita Sylveſter *verb. relig.* 5. *quæſ.* 5. Azor. *tom.* 1 *lib.* 12. *cap.* 2. *quæſ.* 9. Rodriquez *tom.* 3. *q.* 15. *art.* 9. & alii, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 5. *cap.* 4 *n.* 29 contra Panormit. *in cap. ſuper eo, in fine de regular.* & alios. Ex quo patet quid hoc tempore dicendum ſit ad caſum propoſitum.

11 Aut ſi ex legitima ſuperioris licentia novitiatus peractus fuerit extra monaſterium.

11 Sextò dubium eſt, utrùm iſta ſuſpenſio incurratur, ſi novitiatus extra monaſterium peractus fuit.

Reſpondeo non incurri, ſi novitiatus extra monaſterium peractus fuit ex legitima ſuperioris licentia. Ratio eſt, tum quia ſuperior per annum exploravit eo pacto mores novitii, & novitius ea ratione expertus eſt onera religionis, quatenus ei permiſſum fuit à ſuperiore: tum quia novitius extra monaſterium degens de licentia ſui ſuperioris cenſetur in monaſterio commorari; cùm ibi exiſtat dependenter à voluntate, & præcepto ſui ſuperioris, ſeu ab obedientia Prælati, alioquin non liceret novitio de licentia ſui Prælati peregrinationem ſuſcipere, aut hoſpitali inſervire, & alia pietatis opera dependenter à Prælati ſui voluntate præſtare. Ita Navarr. *de regular. conſil* 35 Azor. *tom.* 1 *lib.* 25. *cap.*.. *quæſ.* 8 *in fine.* Sanchez *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 27. & *ſeqq.*

SICV

Digitized by Google

SECUNDA PROPOSITIO.

12 Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt omnes religioſi mendicantes, qui aliquem ad profeſſionem admittunt non expleto probationis anno.

12 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt omnes religioſi mendicantes, qui aliquem ad religionem admittunt, non expleto probationis anno. Ratio eſt, quia licèt *in cap. non ſolùm, de regulis in 6.* ſermo ſit dumtaxat de religioſis ordinum Prædicatorum, & Minorum, nihilominus Bonifacius VIII. *in cap. conſtitutionem, eod. tit.* id extendit ad ordines aliorum mendicantium.

13 Etiam illi mendicantes, qui poſt Alexand. IV. & Bonifacium VIII. inſtituti ſunt.

13 Et hoc verum cenſeo non ſolum de ordinibus mendicantibus, qui tempore Alexandri IV. & Bonifacii VIII. inſtituti erant, verùm etiam de illis, qui poſtmodum erecti, inſtitui & approbari fuerunt: nam lex perpetuò durat, nec afficit ſolum natos tempore conſtitutionis, verum etiam eos, qui naſcuntur eo tempore, quo lex viget, & durat, ut docui *de legibus, & de cenſuris*, idémque in terminis docent Suarez *tom. 5. diſp. 31. ſect. 6. n. 7.* Alterius *tom. 2. diſp. 17. cap. 5. col. 9.*

An autem moniales ordinum Mendicantium huic cenſuræ ſubjiciantur.

Reſpondetur probabiliter poteſt affirmativè, quia materia, & effectus iſtius ſuſpenſionis eſt communis utriſque, & fœminis religioſis, & maſculinum concipit, & includit etiam fœmininum; nonnulli tamen oppoſitum ſentiunt apud Sylveſtrum *verb. religio 3. q. 1.*

Ex dictis ſequitur; tam Prælatum, quàm Capitulum, huic cenſuræ ſubjici, recipiendo aliquem ante completum probationis annum; cum enim poteſtas recipiendi regulariter reſideat penes capitulum & conventum, ut pluribus probat Sanchez *in opere morali, lib. 5. c. 4. n. 65.* ſequitur capitulum hac cenſura ligari recipiendo aliquem ante completum probationis annum.

14 Qui in Capitulo ſuum ſuffragium ferunt poſt ſufficientem ſuffragiorum numerum, ligantur ſuſpenſione admittendo religioſum ante annum novitiatus.

14 Et hoc verum cenſeo, non ſolum de illis, qui primo loco ad aliquem recipiendum concurrunt, verùm etiam de illis, qui ſuum votum & ſuffragium ferunt poſt præfixum ſuffragiorum numerum ſufficientem: nam etiam iſti dicuntur recipere.

15 Singulares capituli perſonæ hanc ſuſpenſionem incurrunt.

15 Major difficultas eſt, utrùm iſta ſuſpenſio afficiat ſingulares perſonas capituli; an verò capitulum ut capitulum.

Reſpondeo afficere potius ſingulares perſonas, quàm capitulum ut ſic. Ratio eſt tum quia verba diriguntur potius ad ſingulares perſonas, quam ad capitulum, *vobis de fratrum veſtrorum conſilio*, ibi, & infrà, *vóſque à receptione quorumlibet*, &c. tum quia dum Summus Pontifex ſuſpenſionem ipſo facto infligit, eos ligari intendit, quibus antea excommunicationem ferendam comminatus fuerat; ſed excommunicatio non cadit in capitulum, vel univerſitatem, ſed in ſingulas perſonas: ergo etiam iſta ſuſpenſio cadit in ſingulas perſonas. Ita Suarez *diſp. 31. ſect. 6. n. 6.* Alter. *loc. cit. verſ. de qua*, ubi hanc opinionem probabiliorum vocat.

Hinc ſequitur, religioſum qui in uno monaſterio cum aliis ejuſdem monaſterii religioſis receperat aliquem ad profeſſionem ante completum probationis annum, non poſſe, ſi in aliud monaſterium transferatur; recipere ad profeſſionem. Ratio eſt, quia non eſt ſuſpenſus tantùm, ut pars capituli, ſed etiam ut ſingularis perſona, perſona autem ſecum defert vinculum cenſuræ, quo detinetur. Ita DD. cit.

Secus dicendum arbitror, ſi ad aliam religionem convolet, quia hæc ſuſpenſio videtur religioſum afficere ſolum, ne recipiat ad profeſſionem ejuſdem ordinis, ut patebit ex verbis textus in tertia propoſitione referendis.

Objicies 1o Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 15. de regular.* irritatur profeſſio facta ante decimum ſextum annum, & nondum elapſo anno à die ſuſcepti habitus, ergo recipientes ad profeſſionem anno nondum completo non videtur ſuſpenſione ligari.

Reſpondeo negando conſequentiam; Concilium enim non derogat nec tollit pœnas antea inflictas, nec lex poſterior abrogat priorem, niſi quoad expreſſa. Vide tradenda *num. 9.*

TERTIA PROPOSITIO.

16 Quæ repellit à receptione religioſorum in eodem ordine.

16 ISta ſuſpenſio repellit à receptione religioſorum in eodem ordine, nam *in cap. non ſolum, citata*, dicitur. *vóſque à receptione quorumlibet ad profeſſionem ejuſdem ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos, & inſuper pœna ſubjiciendos, quæ fratribus ipſius ordinis pro culpis infligi gravibus conſuevit.*

17 Religioſus hac ſuſpenſione ligatus graviter peccat admittendo profeſſum, non tamen fit irregularis.

17 Rogabis, utrùm religioſus hac ſuſpenſione ligatus graviter peccet, admittendo ad profeſſionem, & irregularitatem incurrat,

Reſpondeo graviter quidem peccare, quia facit contra gravem prohibitionem in re gravi, non tamen incurrit irregularitatem, admittendo aliquem ad religionem, ſeu profeſſionem, quia non violat ſuſpenſionem per exercitium ordinis. Ita communiter DD.

18 Epiſcopus poſt religioſos ſubditos ab hac ſuſpenſione abſolvere.

18 Quia autem ab hac ſuſpenſione abſolvere poſſit, conſtat à ſimili ex dictis in præcedentibus; probabile enim cenſeo Epiſcopum diſpenſare poſſe cum religioſis ſibi ſubditis; quia nulla reſervationis mentio ſit *in dicto cap. non ſolùm.*

Addit glossa hic *verb. ſuſpenſos*, & Hoſtienſis, ſuperiorem, qui non peccavit, poſſe abſolutionem conferre; verum ego cenſeo in hac re conſulenda eſſe religioſorum privilegia, & judicium ex ipſorum tenore ferendum.

19 Hæc pœna viget etiam poſt tridentinum.

19 Major difficultas eſt, utrùm hæc pœna vigeat poſt decretum Trid. *ſeſſ. 25. c. 5.* ubi profeſſio ante annum probationis facta irritatur.

Reſpondendum mihi probabilius videtur adhuc vigere. Ratio eſt, tum quia in *cap. non ſolùm, citato*, ſpectatur factum, non autem valor actus: tum quia profeſſio, hoc tempore facta ante completum probationis annum, eſt gravius delictum, quàm olim: nam olim erat prohibita, ſed valida; hoc vero tempore prohibita eſt, & invalida, tum quia,

20 Quod invalidam decernit hujuſmodi profeſſionem.

20 Delictum contra legem habetur pro infecto in utilitatem facientis; non vero quoad damnum, ſeu pœnam juxta Bart. *in l. non dubium. n. 20 C. de legib.* & alios apud Paſthum *de reſign. lib. 7. quæſt. 1. n. 13.* idémque in terminis tradunt Suarez, Alterius & alii, qui hujus ſuſpenſionis meminerunt contra Sanchez *in opere morali, lib. 5. cap. 4. n. 10.* & alios.

Objicies, nomine actus regulariter loquendo, intelligitur actus validus, ut probat Tiraquel. *l. boves. ff. de verb. ſign.* & paria ſunt non eſſe, & eſſe nullum, *l. duo ſunt Titii, de teſtam. tu.*

Reſpondeo id verum eſſe, quoties lex reſpicit valorem actus; non autem factum ipſum, in noſtro autem caſu reſpicit factum ipſum, ut patet, tum ex allatis rationibus, tum ex verbis textus, ibi, *ne ante annum probationis elapſum quemquam ad profeſſionem veſtri ordinis recipere præſumatis.*

PUNCTUM VI.

De ſuſpenſione contra religioſos pecuniam, vel munera in viſitatione recipientes.

ISti religioſi ſuſpenduntur ab officio & beneficio, niſi intra menſem duplum reſtituant, *cap. exigit. de cenſibus.* Hæc ſuſpenſio in præcedentibus explicata fuit, *quæſt. 5. punct. 5.* ideo opus non eſt hic iterum in ejus explicatione detineri. Quomodo autem religioſi poſſint reſtitutionem facere, cum voto paupertatis detineantur, explicavi *in lib. variar. tract.* dum loquerer de largitione omnium regular. interdicta.

PUNCTUM VII.

De ſuſpenſione ab officio contra Prælatos religioſos Præſidentes Monaſteriis, Prioratibus, Eccleſiis, vel adminiſtrationibus, ſi jura, redditus, aut poſſeſſiones, alicui concedant.

1 *Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.*
2 *Quiſnam nomine proprii Prælati intelligatur.*
3 *Quonam in caſu religioſus concedens jura, redditus, aut penſiones abſque aſſenſu Prælati à ſuſpenſione eximatur.*
4 *Adminiſtrator bonorum monaſterii non incurrit hanc ſuſpenſionem, concedendo hujuſmodi bona in caſu neceſſitatis, aut utilitatis, de conſenſu conventus.*
5 *Quodnam dicatur tempus modicum.*
6 *Quodnam ſit ſuſpenſionis ſubjectum.*
7 *Religioſus præſidens Eccleſiæ ſeculari non incurrit hanc cenſuram concedendo bona ejus ad longum tempus.*
8 *Neque item clericus ſecularis præſidens ex diſpenſatione Eccleſiæ regularis.*
9 *Hæc ſuſpenſio arcet ab officio tam ordinis, quàm juriſdictionis.*

ISta ſuſpenſio lata eſt in *Clement. 1 de reb. Eccleſ. non alien.* cujus materiam, ſubjectum, effectum, & durationem hic breviter explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Quænam ſit materia hujus ſuſpenſionis.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt concedere alicui quovis modo jura, redditus, aut poſſeſſiones religioſorum ad vitam recipientis, vel concedentis, ſeu ad aliud certum tempus, etiamſi pecunia ob id recipiatur. Ita decernitur *in d. Clem.* ut patebit legenti textum.

Limitatur tamen hæc propoſitio primò, niſi aliud poſtulet neceſſitas, vel utilitas monaſterii, ſeu Eccleſiæ, ſeu adminiſtrationis; Præſes tamen in tali eventu extorquere debet aſſenſum conventus, ſi conventum habet; ſi verò non habet conventum, exigere debet conſenſum Prælati: nam *in d. Clem.* ſic dicitur, *ſi neceſſitas, aut utilitas monaſterii, Prioratus, Eccleſiæ, aut adminiſtrationis hujuſmodi hoc expoſcat, conventus ſui, aut ſi conventum non habeat, Prælati proprii aſſenſu ad hoc nihilominus accedente.*

2 Quiſnam nomine proprii Prælati intelligatur.

2 Nomine proprii Prælati reſpectu non exemptorum intelligitur Epiſcopus; reſpectu verò exemptorum intelligitur Abbas præditus juriſdictione quaſi Epiſcopali, & plenum jus habens in illis bonis. Ita gloſſa hic *verb. proprii.* Alterius *tom. 2. diſp. 17. c. 2. col. 7.* & alii apud gloſſam *loco cit.*

3 Quodnam in caſu religioſus concedens jura, redditus, aut penſiones, abſque aſſenſu Prælati à ſuſpenſione eximatur.

3 Rogabis primò; utrùm religioſus concedens jura, redditus, aut poſſeſſiones abſque aſſenſu Prælati, eximatur ab hac ſuſpenſione, dum neceſſitas adeò gravis, & urgens eſt, ut aditum ad ſuperiorem non permittat, ſummamque celeritatem requirat.

Reſpondent Cardinalis *loco cit. num. 27.* Alterius *loco cit. col. 7.* eximi. Ratio eſt, quia his caſus per epikeiam non videtur ſub lege comprehenſus. Hæc opinio mihi probatur, modò jura, ſeu bona non concedantur, niſi pro tempore, quo Prælatus adiri non poteſt. Ratio eſt, quia nulla ratio ſuadet præfata bona ad longius tempus concedi poſſe.

4 Rogabis

4 Adminiſtrator bonorum monaſterii non incurrit hanc ſuſpenſionem concedendo hujuſmodi bona in caſu neceſſitatis aut utilitatis de conſenſu conventus.

4 Rogabis ſecundò, utrùm adminiſtrator, ſeu præſes bonorum monaſterii incurrat iſtam ſuſpenſionem, concedendo tempore neceſſitatis, vel utilitatis, præfata bona de conſenſu ſolùm conventus, non verò Prælati.

Reſpondeo non incurrere iſtam ſuſpenſionem, quia in hac Clementina exigitur conſenſus Prælati, ſolùm in defectum conventus.

An autem alienatio facta abſque Prælati conſenſu, valida ſit, & alias pœnas inducat, patet ex dictis *in lib. var. tract. quaſt.* a. & ex ſupradictis de excommunicatione ob alienationem bonorum Eccleſiaſticorum impoſita, invalidam eſſe; & pœnas inducere. *Extravag. Ambitioſa, de reb. Eccl. non alien.*

Limitatur ſecundò præfata propoſitio in locationibus, aut venditionibus reditnum, aut fructuum ad tempus modicum; nam in dicta Clementina ſic habetur; *Verùm præmiſſa ad locationes, vel etiam redituum, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas, declaramus nullatenus non extendi.*

5 Quodnam dicatur tempus modicum.

5 Rogabis, quodnam dicatur tempus modicum.

Reſpondeo varias in hac re percenſeri opiniones apud gloſſam hic *verb ad tempor.* & apud Præteium *in lexico, verb. tempus modicum.* Alii enim putant modicum tempus dici tempus duorum, vel trium dierum, alii ſpatium triginta dierum, alii duos annos, alii quinque, alii ſpatium infra decennium. Ego in hoc caſu probabilius cenſeo, aut id relinqui judicis arbitrio cùm non definiatur, *l. ab hoſtibus, §. final ex quibus cauſis major.* Ita Præteius *loco citato.* aut intelligi ſpatium trium annorum, juxta dicta in explicatione, *Extravag. Ambitioſa.* Vide Navarrum *cap. 17. num.* 157. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 8. Alterium *loco cit.* Sayrum *lib* 4. *cap.* 13. *num.* 12. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 40. *n.* 1. Filliucium *cap.* 37 *n.* 148. Vivald. *de ſuſpenſionibus*, *n.* 73.

Ex quo ſequitur religioſum non ligari hac ſuſpenſione locando prædium ad triennium pro conſueta penſione, aut colono partiario ut dimidiam, vel aliam certam fructuum partem ſibi tradat, quia hæc eſt locatio, aut venditio fructuum ad breve tempus. Ita Cardinalis, & Alterius *locis citatis.*

Limitatur tertiò, niſi aliud ferat rationabilis conſuetudo alicubi legitimè præſcripta. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex non præſumitur particulares conſuetudines abrogare, niſi exprimat; tum quia conſuetudo legem abrogare poteſt. Ita Cardinalis, & Alterius *locis citatis.*

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Quodnam ſit ſubjectũ hujus ſuſpenſionis.

6 SUbjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt religioſi præſidentes monaſterio, Eccleſiæ, prioratui, ſeu adminiſtrationi, præfata bona ad longum tempus concedentes; nam in dicta Clementina dicitur, *ne quis religioſus*, &c. quæ loquendi forma cùm generalis ſit, extenditur ad quoſlibet religioſos, tam mares, quam fœminas, etiam ad religioſos militares, juxta nonnullorum ſententiam, quam probabilem arbitror, cùm verba generalia ſint, & materia communis ſit omnibus religioſis.

7 Religioſus præſidens Eccleſiæ ſæculari non incurrit hanc cenſuram concedendo bona ejus ad longum tempus.

7 Sed modò dubium eſt primò, utrùm religioſus præſes Eccleſiæ ſecularis afficiatur hac cenſura, concedendo bona dictæ Eccleſiæ ad longum tempus.

Reſpondeo negativè, quia Clemens V. loqui videtur ſolùm de religioſis præſidentibus monaſteriis, & adminiſtrationibus regularibus, quorum diſpendiis occurrere intendit, ut patet ex illis verbis, *monaſteriorum, & aliorum adminiſtrationum regularium diſpendiis occurrere cupientes*, &c. Ita gloſſa hic *verb, cujus Cardinalis hic*, *n.* 12. Alterius *diſp.* 17. *cap.* 1. *col.* 7.

8 Neque item clericus ſæcularis præſidẽs ex diſpenſatione Eccleſiæ regular.

8 Secundò dubium eſt, utrùm clericus ſæcularis præſidens ex diſpenſatione, Eccleſiæ regulari, ſeu monaſterio, ligetur hac ſuſpenſione.

Reſpondeo negativè, quia diſpoſitio præſertim in materia pœnali, extendenda non eſt ultra propriam verborum ſignificationem. In præfata autem Clementina dicitur, *ne quis religioſus*, quæ verba accommodari nequeunt clerico ſæculari, etiamſi Pontifex bona regularibus proſpicere præcipuè intenderit. Contrarium docent Cardinalis, & Alterius *locis cit.*

An autem ligetur excommunicatione lata in Extravag. *Ambitioſa*, ſuperiùs explicatum eſt.

TERTIA PROPOSITIO.

9 Hæc ſuſpenſio arcet ab officio tam ordinis, quam juriſdictionis.

6 EFfectus iſtius ſuſpenſionis eſt ſuſpendere ab officio, nomine autem officii intelligo officium tam ordinis, quàm juriſdictionis; ſuſpenſio enim ab officio abſolutè prolata, intelligitur ab officio ordinis, & juriſdictionis, ut docui *de cenſuris in genere*, *diſp.* 3 *punct*, 3. *n.* 6 quamvis Cardinalis hic *n.* 8. hanc ſuſpenſionem interpretatur ſolùm de ſuſpenſione à divino officio.

Hinc ſequitur, religioſum tempore iſtius ſuſpenſionis celebrantem fieri irregularem, ut ſæpiùs in præcedentibus dixi.

QUARTA PROPOSITIO.

ABſolutio iſtius ſuſpenſionis conferri poteſt ab Epiſcopo, quia ſuſpenſio fertur abſque determinatione, nec Summus Pontifex eam ſibi reſervavit. Ita Cardinalis hic *n.* 4.

PUNCTUM VIII.

De ſuſpenſione contra religioſos, qui iniquè ſibi uſurpant decimas Eccleſiarum, eáſque intra duos menſes non reſtituunt, aut prohibent eas ſolvi, & intra menſem à prohibitione, ſeu impedimento, non deſiſtunt.

1 *Quam pœnam incurrant religioſi ratione decimarum quas ſibi uſurpant, aut quarum ſolutionem impediunt.*
2 *Modò in ſtatu religioſo vivant, adſintque alia quadam cõditiones.*

UNICA PROPOSITIO.

1 Quam pœnam incurrant religioſi ratione decimarũ quas ſibi uſurpant, aut quarum ſolutionem impediunt.

1 REligioſi, qui ſolutionem decimarum Eccleſiis debitarum impediunt, vel eas ſine rationabili cauſa, aut privilegio ſibi uſurpare præſumunt, ſi requiſiti ab illis, quorum intereſt, non deſiſtant intra menſem, vel de uſurpatis, vel retentis intra duos menſes non ſatisfaciant, ſuſpenſi ſunt ab officiis, adminiſtrationibus, & beneficiis ſuis, donec deſtiterint, & ſatisfecerint. *Clem.* 1 *de decimis.* Quòd ſi hujuſmodi religioſi nec officia, nec adminiſtrationes, nec beneficia habeant, ligantur vinculo excommunicationis à qua nequeunt abſolvi donec ſatisfaciant. *Clem.* 1. *citata.*

Amplia primò, & extende hanc propoſitionem ad eos, qui decimas animalium à familiaribus, & paſtoribus ſuis ſolvi non permittunt, modò requiſiti non deſtiterint, ut dicitur *in Clement.* 1. *cit.* ibi, *non permittunt.*

Amplia, & extende ſecundò ad quoſcumque religioſos, etiam fœminei ſexus; nam in Clementina dicitur, *religioſi quicumque* imò etiam probabile eſt extendi ad equites militares, qui verè ſunt religioſi, ut patet ex allata ratione, idémque tradit Suarez *n.* 9.

Limita primò, niſi uſurpantes intra duos menſes reſtituant, vel niſi prohibentes, & impedientes deſtiterint intra menſem, poſtquam requiſiti fuerunt ab ipſis rectoribus Eccleſiarum; quandiu enim requiſiti non ſunt, hanc cenſuram non contrahunt; quia cenſura non incurritur, niſi adimpleta conditione, ſub qua fertur; præfata autem cenſura fertur à jure ſub ea conditione. Vide Sayrum *lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 10. Vival. *de ſuſpenſ. n.* 101. Henriquez. *lib.* 13. *cap.* 49. *n.* 3. Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 9.

2 Modò in ſtatu religioſo vivant, adſintque aliæ quædam conditiones.

2 Limita ſecundò, modò iſti in ſtatu religioſo, vivant; verba enim formaliter intelligenda ſunt. Ob id religioſus ad Eccleſiam ſecularem tranſitus non afficitur hac cenſura. Navarr. *cap.* 17. *n.* 38. Suarez *n.* 9. alii contra Roſellam *verb. excommunic. caſu* 39.

Limita tertiò, modò interveniant prohibitio, vel uſurpatio, &c. conſequenter hac cenſura non ligatur religioſus, qui decimas ſimpliciter non ſolvit. Secus ſi dicat; non eſſe debitas, eáſque ſub ea ratione retinat, aut ſi ſciens illas eſſe debitas ſolvi prohibeat, hic enim, ligatur cenſura, quia in præfata Clementina habentur hæc verba, *appropriare, uſurpare, retinere, prohibere*, &c. quæ juxta propriam ſignificationem non cadunt in quamcumque negationem ſolutionis, ut benè ponderat Suarez *loco cit.*

Limita quartò, modò adſit præſumptio in appropriantibus, & uſurpantibus, nam in textu habetur verbum *præſumpſerint*, in prohibentibus, verò, vel non permittentibus, requiritur admonitio.

Ex quo infertur ignorantiam, etiam culpabilem excuſare, & à fortiori bonam fidem, ut ſi credant ex privilegio, vel conſuetudine jus decimarum ſibi competere Filliuc. *n.* 169. Suar. *n.* 9. & alii. Vide ſupradicta *diſp.* 2. *q.* 6. *punct.* 12. de excommunicationibus contra religioſos, ubi ea, quæ ad hanc ſuſpenſionem pertinent, clariùs explicavi.

PUNCTUM IX.

De ſuſpenſione ab officio prædicandi, contra religioſos non admonentes pœnitentes de onere ſolvendi decimas, poſtquam à rectoribus Eccleſiarum requiſiti fuerint, ut admoneant.

1 *Materia hujus ſuſpenſionis eſt ſcienter prætermittere admonitionem pœnitentibus obſtrictis onere decimarum.*
2 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt religioſi, qui conſcientiam pœnitentibus non faciunt de onere ſolvendi decimas.*
3 *Non item religioſi concionatores, qui de hac re à rectoribus requiſiti negligunt hortari populum ad ejuſmodi ſolutionem.*
4 *Hac ſuſpenſio repellit ab officio prædicandi.*
5 *Idque ſub pœna excommunicationis.*
6 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis reſervata eſt Papa.*

ISta ſuſpenſio lata eſt *in Clement. cupientes, de pœnis*, cujus materiam, ſubjectum, effectum, durationem hic paucis innuam, cum de hac ſuſpenſione, & excommunicatione ſufficienter egerim, *diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 13. *n.* 31. *& ſequentibus.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis eſt ſcienter prætermittere admonitionem pœnitentibus obſtrictis onere decimarum.

1 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt ſcienter prætermittere admonitionem pœnitentibus obſtrictis onere decimarum, nam in

Digitized by Google

in Clement. cupientes, dicitur, *qui verò ſcienter pratermiſerint confitentibus conſcientiam facere de ſolvendis hujuſmodi decimis, ab officio pradicationis, tamdiu maneant ipſo facto ſuſpenſi*, &c.

Hæc tamen intelligitur primò, modò requiſiti fuerint ab Eccleſiarum rectoribus, vel Vicariis, aut loca tenentibus earumdem, ut in dicta Clement. dicitur.

Secundò intelligitur, modò id commodè facere poſſent. Ratio eſt, tum quia præcepta humana ſuavia ſunt, nec obligant cum gravi incommodo, tum quia cauſa eximens religioſum à ſuſpenſione jam contracta, excuſat etiam à contrahenda. Sed incommoditas admonendi, & conſcientiam faciendi pœnitentibus de obligatione ſolvendi decimas eximit à ſuſpenſione, ut patet ex illis verbis, *maneant ipſo facto ſuſpenſi, donec confitentibus ipſius* (*ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint*) *conſcientiam fecerint*.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Subjectū hujus ſuſpenſionis ſunt religioſi, qui conſcientiam pœnitentibus non faciunt de onere ſolvēdi decimas.

2 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt religioſi omnes, qui conſcientiam pœnitentibus non faciunt de onere ſolvendi decimas, nam in dicta Clem. dicitur, *religioſis omnibus injungimus* &c.

Excipiuntur tamen rectores Eccleſiarum, & religioſi monaſteriorum percipientium decimas, ut expreſsè dicitur *in prafata Clement. ad finem*.

3 Rogabis, utrùm religioſi concionatores, qui de hac re à rectoribus requiſiti negligunt ſuadere, & hortari populum ad ſolutionem decimarum, in hanc cenſuram incidant.

3 Non item religioſi cōcionatores, qui de hac re à rectoribus requiſiti negligunt hortari populum ad ejuſmodi ſolutionem.

Reſpondeo non incidere in hanc cenſuram, ſed puniendos eſſe à ſuis Prælatis, ut *dicta Clementina* habetur. Ita Suarez, Alterius, & alii *locis infrà citandis*, contra nonnullos alios.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Iſta ſuſpenſio repellit ab officio prædicandi, ibi, *ab officio tamen pradicationis*.

4 Hæc ſuſpenſio repellit ab officio prædicandi

5 Rogabis, quam pœnam incurrat religioſus, qui hac ſuſpenſione obſtrictus concionatur.

Reſpondeo incurrere cenſuram excommunicationis, ut *in dicta Clement.* decernitur, quam excommunicationem loco ſuprà citato explicavi.

5 Idque ſub pœna excommunicationis.

QUARTA PROPOSITIO.

7 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ, quia lata eſt ad tempus, & quaſi ſub conditione, donec religioſus conſcientiam pœnitentibus fecerit; ſtatim verò ac conſcientiam fecerit, liber videtur à ſuſpenſione, conſequenter ſi poſtea concionetur, excommunicationem non incurrit. Vide Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 12. & 13 Sayrum *lib* 4. *cap.* 13. Henriq. *lib* 13 *cap* 40. Alterium *tom.* 2. *diſp.* 17. *cap.* 2. *col* 9. & 6. Fillincium *tract.* 17. *n.* 171.

6 Abſolutio hujus ſuſpenſionis reſervata eſt Papæ.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione contra Prælatos religioſorum non ſatisfacientes intra menſem partibus læſis, quoties ad ipſos prælatos aliquid pervenit occaſione exceſſuum commiſſorum à ſuis religioſis, & requiſiti ſatisfactionem infra menſem non præſtiterunt.

1 *Ubi lata ſit hac ſuſpenſio.*
2 *Ejus materia.*
3 *Subjectum.*
4 *Quinam exceſſus religioſis prohibentur in Clement.* 1. §. *quibus.*
5 *Hac ſuſpenſio repellit ab officio, & beneficio.*
6 *Ejus abſolutio ante praſtitam ſatisfactionem videtur Papa reſervata.*

1 Ubi lata ſit hæc ſuſpenſio
2 Ejus materia.

1 Iſta ſuſpenſio lata eſt *in Clement.* 1. §. *quibus. verſ. caterum. de privilegiis*, cujus materiam, ſubjectum, effectum, & durationem hîc breviter explicabo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Materia iſtius ſuſpenſionis conſiſtit in omiſſione ſatisfactionis præſtandæ infra menſem iis, qui læſi fuerunt ob delictum in dicta Clementina religioſis prohibitum, ſi occaſione alicujus delicti, ibi expreſſi, aliquid ad Prælatum religionis pervenit; nam in dicta Clementina dicitur, *caterùm Pralati eorum niſi de his qua occaſione pramiſſorum exceſſuum ad eos quoquomodo pervenerint, Eccleſiis, aut perſonis Eccleſiaſticis damnificatis, vel laſis ſatisfactionem plenariam exhibuerint infra menſem poſtquam ſuper hoc fuerint requiſiti, ſuſpenſionis ſententiam uſque ad ſatisfactionem debitam eo ipſo incurrant.*

Ex quibus verbis colliguntur duæ conditiones neceſſariæ ad hanc cenſuram incurrendam.

Prima eſt, ut Prælati aliquid acceperint occaſione exceſſuum patratorum à ſuis religioſis; nam in textu dicitur, *qua occaſione pramiſſorum exceſſuum ad eos quoquomodo pervenerint*, ſufficit tamen ut acceperint pro ſe, vel pro monaſterio, vel pro aliis, ut patet ex illa dictione *quoquomodo*.

Ex quo licet inferre cum gloſſa hic *in verb. pervenerit*, huic pœnæ locum non eſſe, ſi nihil ad eos ullo modo pervenit.

Qui autem ſint exceſſus, quorum occaſione hæc cenſura incurritur, omittendo ſatisfactionem, conſtat ex infrà dicendis.

Secunda conditio eſt, ut Prælati integrè non reſtituerint intra menſem poſtquam requiſiti fuerint; ſufficit tamen unica requiſitio facta aliis, quibus ſatisfactio præſtanda eſt, quæ in textu ſimpliciter dicitur, *requiſiti*. Ita Cardinalis *hic*, Alterius *tom.* 2. *diſp.* 17. *cap.* 1. *col.* 6. *verſ. quaris*.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt Prælati religioſorum non plenè reſtituentes intra menſem id, quod occaſione prædictorum exceſſuum acceperunt; nam in præfata Clement. dicitur, *Pralati eorum*. 3 Subjectum.

Ex quo ſequitur ipſoſmet religioſos, qui exceſſus illius Clementinæ commiſerint, non ligari ſuſpenſione, quia textus in hac parte loquitur ſolùm de Prælatis, ut benè Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 4. *n.* 11. Sayrus *lib.* 4. *c.* 12. *n.* 51. Henriq. *lib.* 13. *c.* 49. *n.* 4. Alter. *loc. cit. verſ. hac ſunt*. Fillinc. *tract.* 17. *n.* 171. & alii contra Sylveſt *verb ſuſpenſio*, §. 6. *verſ.* 36. & alios exiſtimantes religioſos ligari ſuſpenſione.

An autem religioſi patrantes aliquod delictum in præfata Clementina expreſſum, excommunicatione ligentur, ſufficienter explicavi *diſp.* 2. *quaſt.* 8. *punct.* 5.

4 Quæres, quinam ſint exceſſus in dicta Clementina religioſis prohibiti. 4 Quinam exceſſus religioſis prohibeantur in Clementina §. quibus.

Reſpondeo plures eſſe.

Primus eſt, in concionibus detrahere Prælatis Eccleſiarum.

Secundus eſt, retrahere laicos, ne ad parochias accedant.

Tertius eſt, pronunciare indulgentias indiſcretas, id eſt non conceſſas.

Quartus eſt, retrahere teſtatorem, ne legata matricibus Eccleſiis faciat Eccleſia matrix eſt cathedralis *cap. cùm venerabilis. de verb. ſignif.* vel etiam parochialis, ſaltem ubi non eſt cathedralis, ut ſuperius dictum fuit.

Quintus eſt procurare, ut legata debita, vel malè ablata incerta relinquantur, ſibi, vel fratribus, vel conventibus, in præjudicium alterius. Veritum tamen non eſt religioſis admonere ægrum, ſeu teſtatorem de ſua neceſſitate, ipſumque hortari, ut aliquid ſuo monaſterio relinquat; hoc enim non vergit in injuſtum alterius præjudicium, in præfata Clementina prohibetur, benè præcipui DD. obſervant.

Sextus eſt abſolvere à caſibus reſervatis Pontifici, vel locorum ordinariis.

Septimus eſt, præſumere, injuſtè vexare perſonas Eccleſiaſticas, præſertim coram judicibus delegatis, aut eas convenire ad plura loca, præſertim valdè remota.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Iſta ſuſpenſio ſuſpendit ab officio & beneficio. Ratio eſt, quia hic eſt effectus ſuſpenſionis abſolutè, & indefinitè prolatæ, in præfato autem caſu ſuſpenſio abſolutè, & indefinitè profertur, ibi, *ſuſpenſionis ſententiam*. Ita Suarez *loc. cit.* Alter. *loc. cit. verſ. hac ſunt*, nec diſſentire videtur gloſſa hic *verb ſuſpenſionis*. 5 Hæc ſuſpenſio repellit ab officio, & beneficio.

Ex quo ſequitur, Prælatum divina celebrantem tempore iſtius ſuſpenſionis in pœnam irregularitatis incidere, quia violat cenſuram ſuſpenſionis per exercitium Ordinis ſacri.

QUARTA PROPOSITIO.

6 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis ante præſtitam ſatisfactionem videtur Papæ reſervata, quia lata eſt ad tempus, & ſub hac conditione: præſtita verò ſatisfactione ceſſat, quia ligari videntur ſolùm donec plena ſatisfactio præſtetur, ut patet ex illis verbis, *ſuſpenſionis ſententiam, uſque ad ſatisfactionem debitam, eo ipſo incurrant*, licèt contrarium teneant Cardinalis *hic num.* 8. Alter. *quaſt.* 3. & alii. 6 Ejus abſolutio ante præſtitam ſatisfactionem videtur Papæ reſervata.

An autem Epiſcopus diſpenſare poſſit, dum dictum eſt occultum, patet ex ſuperadictis juxta decretum Tridentini, *ſeſſ.* 24. *cap.* 6.

PUNCTUM XI.

De ſuſpenſione, ſeu irregularitate contra apoſtatas à religione, &c.

1 *Apoſtata prohibentur ad clericatus officium admitti, aut miniſtrare in ſacro ordine ſic recepto, ante diſpenſationem Papa, etiamſi ſint reconciliati ſuo ſuperiori.*
2 *Quis dicendus ſit apoſtata.*
3 *Et quomodo differat à fugitivo.*
4 *Materia hujus ſuſpenſionis eſt recipere ſacrum Ordinem in apoſtaſia.*
5 *Religioſus advolans ad aliam religionem & in ea ſacrum aliquem ordinem recipiens non manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto.*
6 *Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt religioſi recipientes ſacrum ordinem in apoſtaſia.*
7 *Quis hoc loco intelligatur nomine Monachi, & abbatis.*
8 *Suſpenſio impedit ab executione ordinis tempore apoſtaſia ſuſcepti.*

9 *Apoſtata*

Digitized by Google

9 *Apoſtata qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit, non poteſt poſt Apoſtaſiam ad alium ordinem aſcendere abſque diſpenſatione.*

10 *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.*

1 Apoſtatæ prohibentur ad clericatûs officium admitti, aut miniſtrare in facto ordine ſic recepto, ante diſpenſationem papæ, etiamſi ſint reconciliati ſuo ſuperiori.

1 IN *cap. hi qui, diſt.* 50. prohibentur apoſtatæ ad clericatûs officium admitti, & in *cap. conſultationi. de apoſtatis*, decernitur, Monachum qui aliquem ſacrum ordinem in apoſtaſia recipiens, quantumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, non poſſe abſque diſpenſatione Romani Pontificis in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare. In quibus textibus colligitur potiùs irregularitas quàm ſuſpenſio; nam impedimentum à jure inductum, ne quis ad clericatum promoveatur, eſt irregularitas *in c.* autem *hi. qui diſt.* 50. extat prohibitio, & impedimentum, ne apoſtata ad clericalem ſtatum & officium admittatur. Idem colligi poſſe videtur ex *c. conſultationi.* Idem enim Apoſtata prohibetur in ordine ſacro ſuſcepto miniſtrare, quia vetitum illi erat ordinem ſacrum ſuſcipere; pœna enim ſupponit culpam, & prohibitionem; quæ prohibitio vocari poteſt impedimentum canonicum, & irregularitas, ut docui *de cenſuris in genere*, cum S. Anton. 3. p. *tit.* 57. *de ſuſpenſione, cap* 4. *verſ. Apoſtata.* Ugol. *de irregul. cap.* 39. §. 4. Maiolo *lib* 5. *cap.* 30. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 40. *n.* 3. contra Sanctarell. *de Apoſtaſia. cap.* 3. *dub.* 2. n. 16. & Sanch. *lib.* 6. *cap.* 8. n. 56.

2 Quis dicendus ſit apoſtata.

2 Verùm, quia multi putant apoſtatam à religione non eſſe irregularem, ſed ſuſpenſum, data pro tunc eorum opinione, hic conabor explicare, juxta ipſorum ſententiam, quænam ſit materia, ſubjectum, effectus, & duratio iſtius ſuſpenſionis. Sed priùs præmittendum eſt, apoſtatam eum dici, qui è monaſterio diſcedit animo deſerendi ſtatum religioſum, & hoc verum eſſe ſive diſcedat cum habitu, ſive illo dimiſſo; poteſt enim aliquis eſſe apoſtata cum habitu, & poteſt aliquis non eſſe apoſtata, etiamſi habitum careat.

3 Et quomodo differat à fugitivo.

3 Addo, non idem eſſe apoſtatam, & fugitivum. Apoſtata dicitur, qui à monaſterio recedit animo non redeundi, ſed excutiendi à ſe jugum obedientiæ; fugitivus verò dicitur, qui egreditur non animo recedendi à religione, ſed ob Prælati metum, & rigorem, aut ob vagandi voluntatem, aut alia ſimili de cauſa. Ita Valent. 2. 2. *diſp* 1. *q.* 12. Leſſ. *lib.* 2. 3. *cap.* 41. *dub.* 15. n 509 Azor. 1. *p. lib.* 12. *cap.* 18. *q.* 1. Arrag. 2. 2. *q.* 15. *art.* 1. Sanctar. *de apoſtaſia, cap.* 3. *dub* 1. n. 1. Sanch. in *oper. moral. lib* 6. Suar. *c.* 8. *n.* 1 *de relig. tom.* 4. *lib.* 2. *c.* 2. Hic loquimur de Apoſtata, non de fugitivo, quamvis etiam fugitivus graviter peccet & in foro externo aliquando præſumatur apoſtata.

PRIMA PROPOSITIO.

4 Materia hujus ſuſpenſionis eſt, recipere ſacrum Ordinem in apoſtaſia.

4 MAteria iſtius ſuſpenſionis eſt recipere ſacrum ordinem in apoſtaſia; nam in textu dicitur *ſacrum ordinem in apoſtaſia recipiens.* Nomine autem ſacri ordinis intelligo Subdiaconatum, Diaconatum, Sacerdotium, & conſecrationem Epiſcopalem; hæc enim eſt extenſio ordinis ſacerdotalis. Ita Suar *tom.* 4. *de relig. lib.* 3. *cap.* 1. n. 39.

Ex quo licet inferre primò, illum non remanere ſuſpenſum, qui minorem ordinem in apoſtaſia ſuſcepit. Ita Suarez, Sanchez, Alterius, Sanctarellus, & alii, *locis proximè citandis*, contra plures alios, conſequenter eum, qui minores ordines in apoſtaſia ſuſcepit, non indigere diſpenſatione, niſi fortè illos ſuſceperit in excommunicatione; tunc enim eſt irregularis, ſi ſequimur ſententiam quam tradidi *de irregularitate, diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 4. *n.* 1.

Secundò eum non affici ſuſpenſione, qui ſacrum ordinem ſuſcepit ante apoſtaſiam, conſequenter non repelli ab executione illius ordinis. Idem dic de eo, qui ordinem ſuſcepit poſt apoſtaſiam, poſtquam diſpenſationem à Summo Pontifice obtinuerat; hic enim non recipit ordinem in Apoſtaſia, ut benè Suar. *n.* 5. Alter. Sanctarell. & alii. Qui verò recepit poſt Apoſtaſiam, & poſt reconciliationem cum Abbate, ſed ante Summi Pontificis diſpenſationem miniſtrare non poteſt, non ſolùm in ordine ſuſcepto tempore apoſtaſiæ, verùm neque in ſuſcepto poſt apoſtaſiam. Ratio eſt, quia ordo ſuſceptus poſt apoſtaſiam eſt ordo ſuperior ſuſcepto in apoſtaſia; qui autem ſuſpenſus eſt ab executione inferioris ordinis, ſuſpenſus eſt ab executione majoris, quia major virtualiter continet minorem, ut alibi cum communi DD. ſententia docui.

8 Tertiò apoſtatam, qui depoſita apoſtaſia ad ſuam religionem redit, & in ea ordines ſuſcepit, poſſe ordinibus uti, quia eos non ſuſcipit in Apoſtaſia. Ita communiter Doctores.

Objicies, Paulus IV. in Bulla 14. quæ incipit, *Poſtquam divina bonitas*, ſuſpendit apoſtatas ab omni cujuſvis ordinis executione, & omni gradu, privâtque omnibus officiis, & beneficiis, &c.

Reſpondeo illam Bullam ad terminos juris communis redactam fuiſſe à Pio V. in Bulla, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ.*

5 Religioſus advolans ad aliam religionem & in ea ſecundum aliquem ordinem recipiens non manet ſuſpenſus ab ordine ſic ſuſcepto.

5 Rogabis, utrum religioſus, qui ad aliam religionem advolavit, & ſacrum ordinem ſuſcepit, ſuſpenſus remaneat ab ordine in ea religione ſuſcepto.

Reſpondeo negativè, ſi advolavit ad religionem arctiorem. Ratio eſt, tum quia ita declaratur, *in cap. ex parte, de temp. ordinat.* tum quia non eſt apoſtata, & hoc verum eſt, etiamſi fortè peccaverit quoad modum, tranſeundo ad aliam religionem, ut quia ad illam tranſivit ſine debita licentia, hic enim non eſt apoſtata.

Addo probabiliter non remanere ſuſpenſum ab ordine ſuſcepto, etiamſi tranſierit ad religionem laxiorem, tum quia hic non videtur ſimpliciter apoſtata; tum quia hoc videtur declaratum *in cap. ex parte citato*, ubi Pontifex quemdam Monachum, qui ad monachos rigidiores ſe tranſtulerat, & ad ſacerdotii ordinem eo tempore promotus fuerat, mandant in executione officii ſacerdotalis liberè permitti. Ita gloſſa *in cap. conſultationi.* Maiol. *lib.* 5. *de irreg. cap.* 1. *num.* 14. Sayr *lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 16 Sanch. *in oper. moral. lib.* 6. *cap.* 8. n. 8. & 18. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 17. *cap.* 2. *col.* 7. & 9 *dub.* 3. Azor. 1. *part. lib.* 12. *cap.* 17. *quæſ.* 5. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. Sanctarellus *in tract. de Apoſtaſia. cap.* 3 *dub.* 1. *n.* 17. & alii apud Alterium, Sanctarellum & Sanchez *locis citatis*, contra Sylveſtrum *excommunicatio.* 7. §. 54. *quæſ.* 6 & *verb. Apoſtaſia*, §. 2. *verſic. quod intellige.* Navarr. *in manual. cap.* 27. *n.* 131. Caietan. in *ſumma verb. excommunicatio, caſu* 61. Maiorum *lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 55. Suar. *diſp.* 31. *ſect.* 6. *n.* 4. Filliucium *tract.* 17. *n.* 165. & *ſeqq.* & alios quorum opinio probabilis eſt.

Objicies, recedens ab una religione animo non redeundi, & in laxiori profeſſionem faciens eſt apoſtata, & invalidè profitetur, ergo ligatur pœnis apoſtatarum.

Reſpondeo invalidè quidem profiteri ſed non eſſe propriè apoſtatam, cum non habeat animum recedendi ab inſtituto religioſo, conſequenter non efficitur pœnis apoſtatarum.

An autem hic ligetur excommunicatione, ſaltem tanquam deſertor habitus ſuæ religionis, ſuperiùs explicavi *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *punct.* 6.

SECUNDA PROPOSITIO.

6 Subjectum hujus ſuſpenſionis ſunt religioſi recipientes ſacrum ordinem in apoſtaſia.

6 SUbjectum iſtius prohibitionis, ſeu ſuſpenſionis ſunt religioſi recipientes ſacrum ordinem in apoſtaſia. Ratio eſt, quia in præcitatis juribus ſermo eſt de apoſtatis à religione.

7 Apoſtatæ autem à religione ſunt religioſi jam profeſſi, nomine autem *monachi. in cap. conſultatio,* intelligitur quilibet religioſus, & nomine *Abbatis* intelligitur religioſi ſuperior. Ita Suar. *tom.* 4. *de relig. l* 3. *cap.* 1 n 29. ubi ait hanc eſſe veriorem Doctorum ſententiam. Ratio eſt, tum quia Summus Pontifex *in cap.* 1. *de poſtulando*, declarat in canone prohibente monacho advocatum eſſe, comprehendi canonicum regularem, licèt in canone expreſſa mentio fiat tantummodo de monachis, tum quia diſpoſitio facta eſt intuitu religioſi ſtatus, ergo comprehendit omnes religioſos. Ita innuit Panormit. *in cap. quod Dei timorem, de ſtatu monach.* Navarr. *comment.* 3. *de reg. n.* 41. Suarez. *tom.* 4. *de relig lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 29. & alii aſſerentes diſpoſitionem etiam odioſam, loquentem de monachis extendi ad canonicos regulares quando fundamentum diſpoſitionis tale eſt; ut monachi, & canonici regulares æquiparentur ſecundùm jus antiquum; legiſlator enim intendit eos omnes comprehendere, licèt monachos duntaxat quaſi materialiter nominaverit.

7 Qui hoc loco intelligatur nomine Monachi, Abbatis.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Hæc ſuſpenſio impedit ab executione ordinis tempore apoſtaſiæ ſuſcepti.

8 EFfectus iſtius prohibitionis, ſeu ſuſpenſionis, eſt impedire, ſeu ſuſpendere ab executione ordinis tempore apoſtaſiæ ſuſcepti, ut patet ex verbis *cap. conſultationi*, initio citati.

Ex quo ſequitur primò apoſtatam poſſe uti ordine ſuſcepto ante apoſtaſiam, quia repellitur ſolùm ab executione ordinis ſuſcepti in apoſtaſia, niſi fortè alia cenſura ſit obſtrictus, de qua hic non loquimur, aut niſi abſtinere debeat ob lethalem culpam nondum deletam, juxta dicta *de ſacramentis.* Ita Suar. *de cenſuris.* Alterius, & alii *locis citatis.*

Secundò apoſtatam poſſe, relicta apoſtaſia, ordines ſuſcipere, & in eis miniſtrare, quia per pœnitentiam, & reditum ad priſtinum ſtatum tollitur hoc impedimentum, juxta Suarez *de relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 58. & alios; textus enim loquitur de recipiente ſacrum ordinem in apoſtaſia.

9 Apoſtata qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit, non poteſt poſt apoſtaſiam ad alium ordinem aſcendere abſque diſpenſatione.

9 Major difficultas eſt, utrùm apoſtata, qui tempore apoſtaſiæ ſacrum ordinem ſuſcepit, poſſit poſt apoſtaſiam ad alium ſuperiorem ordinem aſcendere abſque diſpenſatione.

Reſpondeo negativè; tum quia ſuſpenſus ab executione minoris ordinis, ſuſpenſus etiam eſt ab executione ſuperioris ordinis, ut in prima propoſitione dictum fuit, ergo ſuſpenſus eſt etiam à ſuſceptione majoris ordinis; cùm ordines ſuſcipiantur propter ipſorum exercitium; tum quia quibus vetitum eſt minus, cenſetur etiam vetitum majus, *cap. cùm illorum, de ſentent. excommunicat. cap. illud, diſt* 95. & *l. qui indignus, ff. de ſenator.* Miniſtrare autem in minori ordine jam ſuſcepto minus eſt, quam ſuperiorem ordinem ſuſcipere. Ita Panormit. *in cap. fin. num.* 2. *de apoſtaſia.* Suarez *n.* 3. Alterius *loco citato dub.* 2. *col* 8. Cardinalis, Tabiena, Armilla, & alii apud Sanchez *in opere morali lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 12. & apud Sanctarellum *loc. cit. num.* 3. contra nonnullos Canoniſtas, teſte Joanne Andrea *hic*, Sanchez *loc. cit. num.* 12. Suarez *de cenſuris. num.* 3. & hæc à fortiori vera ſunt in mea ſententia, qua tueor apoſtatam eſſe irregularem; irregularitas enim impedit ſuſceptionem ordinum, & illorum exercitium.

Verum tamen eſt in ſententia aſſerentium apoſtatam non eſſe irregularem, ſed ſuſpenſum ab executione ſacri ordinis ſuſcepti in apoſtaſia, ſublata ſuſpenſione ordinis ſuſcepti tempore apoſtaſiæ non indigere alia diſpenſatione, ut ad ſuperiores ordines aſcendat. Ratio eſt, quia impediebatur ſuperiorem ordinem ſuſcipere, eo quòd ſuſpenſus eſſet ab executione ſuſcepti, ex qua ſuſpenſione acceſſoriè conſurgebat impedimentum ſuſcipiendi majores ordines, ſublato

autem

autem impedimento principali ceſſat etiam acceſſorium, ut bene Suarez n. 25.

QUARTA PROPOSITIO.

10 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.

10 Abſolutio, ſeu diſpenſatio in hac ſuſpenſione, ſeu potius impedimento canonico, pertinet ad Summum Pontificem, nam *in cap. conſultationi*, habetur; eum, qui ſacrum ordinem ſuſcipit in Apoſtaſia non poſſe in eo miniſtrare abſque diſpenſatione Romani Pontificis, etiamſi religioſus ſuo Abbati reconciliatus fuerit, & receperit pœnitentiam.

An autem apoſtata ligatus excommunicatione ſuſpenſionem, vel irregularitatem incurrat ſuſcipiendo ordines, & diſpenſationem obtinere poſſit ab Epiſcopo, ſuperiùs explicatum eſt *diſp.* 3. *quaſt.* 1. *punct.* 6.

Prædictis obiter addendum eſt primò nonnulla decreta circa apoſtatas, & ejectos à religione edita fuiſſe, quæ ſacra Cardinalium Congregatio die 21. Septembr. 1624. præcepit à ſuperioribus religionum obſervari, ſimùlque privationem officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, & inhabilitatis ad illa in poſterum obtinenda inflixit ſuperioribus illa decreta non obſervantibus, & hujus pœnæ ceſſationem Summo Pontifici reſervavit, ut patet ex dictis *de clauſura*, ubi hoc punctum de verbo ad verbum retuli.

Secundò addendum eſt Prælatos teneri, per ſe loquendo, fugitivos & apoſtatas data opportunitate revocare, tum quia ex officio tenentur ſaluti ſubditorum conſulere, tum quia ſic declaratur *in cap. ult. de regular.* Vide Suar. *tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 1. n. 17. & ſeqq.* & quæ tradidi *de clauſura, quaſt. 2. punct. 11. & 12.*

PUNCTUM XII.

De ſuſpenſione ab executione ordinum contra religioſum à religione ejectum.

1. *Religioſus à religione ejectus ſuſpenſus eſt.*
2. *Non item novitius ob delictum ejectus.*
3. *Religioſus ejectus, eximitur ab hac cenſura, ſi iterum recipiatur aut ad aliam religionem tranſeat.*
4. *Hæc ſuſpenſio repellit ab exercitio ordinum.*
5. *Ejectus à religione fit irregularis celebrando, aut functiones ſacrorum ordinum exercendo.*
6. *Abſolutio hujus ſuſpenſionis pertinet ad Papam.*

IN hoc §. explicabo primò, utrùm ejectus à religione ſit ſuſpenſus.

Secundò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio.

Tertiò, ad quem pertineat abſolutio, ſeu diſpenſatio.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Religioſus à religione ejectus, ſuſpenſus eſt.

1 Religioſus à Religione ejectus ſuſpenſus eſt, nam ita ſancitum fuit à ſacra Cardinalium Congregatione facultate Summi Pontificis Urbani VIII. die 21. Septembris 1624. ibi. *Item ut ejecti extra religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio ordinum.*

2 Non item novitius ob delictum ejectus.

2 Sed modo dubium eſt primò, utrùm hoc militet in novitio ob delictum ejecto.

Reſpondeo negativè, tum quia ſacra Cardinalium Congregatio loquitur de religioſis ejectis, novitius autem nondum eſt religioſus, licèt fortè religioſorum privilegiis fruatur, tum quia ſicut novitii impunè ſua ſponte exeunt, ita etiam impunè ejici poſſunt.

3 Religioſus ejectus eximitur ab hac cenſura, ſi iterum recipiatur, aut ad aliā religionem tranſeat.

3 Secundò dubium eſt, utrùm religioſus ejectus, ſi iterum recipiatur, vel ad aliam religionem tranſeat, eximatur ab hac cenſura.

Reſpondeo affirmativè, quia Summus Pontifex loquitur de religioſis degentibus extra religionem, & hoc verum videtur, etiamſi tranſeat ad laxiorem, aut etiamſi novum ineat, & peragat novitiatum; hic enim non dicitur degere extra religionem.

Quo autem pacto licitum ſit ejecto ad novam religionem ſe transferre, docui *in tr. de clauſura, qu. 2. punct. 9.* videri poteſt Rodriquez *tom. 1. quaſt. reg. quaſt.* 30. *art. 2 a.* Nevare. *conſil. 7. de regul.* Sorbus *in compend. privilegiorum verb. ejicere in fine annot.* Leſſius *lib. 2. de juſtit. cap. 24. dub.* 16. Sanctarellus *in tract. de Apoſtaſia, cap.* 45. & 6. ubi plura de ejectis à religione diſſerunt, quæ etiam à me pertractata fuerunt *in tract. de clauſura, qua. 4. punct.* 11. ubi etiam hoc punctum ad verbum retuli.

SECUNDA PROPOSITIO.

4 Hæc ſuſpenſio repellit ab exercitio ordinum.

4 Iſta ſuſpenſio repellit ab exercitio ordinum, ut patet ex verbis ſacræ Congregationis ſuperiùs citatis. Nomine autem *ordinum* hoc in loco probabiliùs cenſeo non ſolùm intelligi majores, verùm etiam minores: quia ſacra Congregatio abſolutè loquitur.

5 Ejectus à religione, fit irregularis celebrando aut functiones ſacrorū ordinum exercendo.

5 Hinc ſequitur ejectum à religione incidere in irregularitatem celebrando aut functiones ſacrorum ordinum exercendo, quia violat cenſuram per exercitium ordinis ſacri. An autem idem valeat in eo, qui functiones minorum ordinum exercet; diſſenſio eſt inter Doctores, de qua re ſufficienter egi *de cenſur. in genere diſp. 9. q. 3. punct. 5. num.* 16.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Abſolutio hujus ſuſpenſionis pertinet ad Papam.

6 Abſolutio, aut moderatio iſtius ſuſpenſionis Summo Pontifici reſervata eſt. Ratio eſt, quia in præfato ſacræ Congregationis decreto dicitur, ſublata ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.

PUNCTUM XIII.

De ſuſpenſione contra religioſos præſumentes introducere mulieres in monaſteria.

Iſti incurrunt ſuſpenſionem à divinis, privantur beneficiis, & ad illa inhabiles redduntur, ex Bulla Pii V. quæ incipit *Regularium*, de qua plura diſſerui *in meo tr. de clauſura*, quæ ibi videri poſſunt.

PUNCTUM XIV.

De ſuſpenſione contra monachos nigros non utentes habitu, & veſtitu juxta formam præſcriptam *in Clemen. 1. §. ſiquis autem de ſtatu monachorum.*

1. *Materia hujus ſuſpenſionis eſt ferre habitum contra formam præſcriptam in Clement.* 1.
2. *Subjectum ejus ſunt monachi nigri.*
3. *Qui dicantur monachi nigri.*
4. *Quis ſit effectus hujus ſuſpenſionis.*
5. *Suſpenſus ab adminiſtratione privatur ſolis fructibus eò competentibus ratione adminiſtrationis.*
6. *Suſpenſus à collatione, vel adminiſtratione non fit irregularis conferendo beneficia, aut adminiſtrando, ſed graviter peccat.*
7. *Ad quem pertineat beneficiorum collatio, quo anno Abbas ſuſpenſus manet.*
8. *An valida ſit collatio facta à ſuſpenſo, remiſſivè.*
9. *Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.*

CIrca iſtam ſuſpenſionem explicabo,

Primò, materiam.

Secundò, ſubjectum.

Tertiò, effectum.

Quartò, ceſſationem, & abſolutionem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia hujus ſuſpenſionis eſt ferre habitum cōtra formam præſcriptā.

1 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt portare habitum contra formam in dicta Clementina præſcriptam, ibi, *ſi ſotulares non corrigiatos, & alios, aut caputia non ſiſſa portare præſumpſerit*, &c.

Hæc propoſitio limitatur primò, niſi hoc fiat bono fine, vel ex ignorantia; nam in textu ponitur verbum *præſumpſerit*, quod indicat ſcientiam, & dolum, ut ſæpiùs in præcedentibus dictum fuit.

Secundò limitatur niſi hoc fiat ad modicum, & breve tempus. Ratio eſt, tum quia parvitas materiæ excuſat à mortali, conſequenter etiam à gravi pœna; tum quia Clemens V. in dicta Clementina utitur verbo *portare*, quod indicat declarationem quaſi per modum ordinarii habitus ex Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 6. n.* 10.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Subjectum ejus ſunt monachi nigri.

2 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt monachi nigri, de his enim ſermo eſt in præfata Clementina, ibi *ne in agro Domini ſacra videlicet monachorum nigrorum religionis indecorum aliquid obrepat*, &c. Verum tamen eſt, non omnes eadem pœna puniri, ſed varia pro qualitate perſonarum, ut conſtabit ex dicendis in tertia propoſitione.

3 Qui dicantur monachi nigri.

3 Monachi nigri vocantur illi religioſi Benedictini qui utrumque habitum nigrum, videlicet ſuperiorem, & inferiorem, geſtant.

Hinc ſequitur monachos Ciſtercienſes, Camuldulenſes, & his ſimiles, non ſubjici huic cenſuræ, quia non ſunt monachi nigri. Ita gloſſa *hic verb. nigrorum*. Alterius *tom. 2. diſp. 17. cap. 1. col.* 3. Suarez *loc. cit.* Henriq. *lib. 13. cap.* 37. Sayrus *lib. 4. cap. 13. n. 6.* & alii.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Quis ſit effectus hujus ſuſpenſionis.

4 Effectus iſtius ſuſpenſionis eſt ſuſpendere per annum à collatione beneficiorum, ſi delinquens ſit Abbas, aut Prior non habens proprium Abbatem; ſi verò ſit inferior, habens aliquam adminiſtrationem, privatur per annum adminiſtratione; ſi nullam habeat adminiſtrationem, eo ipſo per annum redditur inhabilis ad adminiſtrationem, & Eccleſiaſticum beneficium obtinendum, ut dicitur in *præfata Clementina*.

Hinc ſequitur, Abbatem non poſſe beneficium eo anno conferre, poſſe tamen beneficii fructus percipere, quia ſuſpenſus eſt à collatione beneficiorum, non autem à beneficio, ſeu à fructibus beneficiorum. Alius verò ſuſpenſus ab adminiſtratione non poteſt exercere poteſtatem, quam habet circa temporalia, poteſt verò circa ſpiritualia, alioquin in dicta Clementina additum fuiſſet in temporalibus, & in ſpiritualibus.

5 Suſpenſus ab adminiſtratione privatur ſolùm fructibus ei competentibus ratione adminiſtrationis.

5 Addunt Cardinalis *hic*, & Alterius *loc. cit.* ſuſpenſum ab adminiſtratione privari perceptione fructuum, eo quod ſuſpenſio ab adminiſtratione indicet ſubtractionem fructuum temporalium.

Ego verò hoc generaliter non reprobo, ſed exiſtimo ſuſpenſum ab adminiſtratione privari fructibus, quatenus ei competunt ratione adminiſtrationis, ſecus de aliis, ut à ſimili patet ex dictis *de horis Canonicis*.

6 Suſpenſus à collatione, vel adminiſtratione non fit irregularis conferendo beneficia, aut adminiſtrando, ſed graviter peccat.

6 Rogabis primò, utrùm ſuſpenſus à collatione, vel adminiſtratione graviter peccet, aut irregularitatem incurrat conferendo beneficia, aut ingerendo ſe adminiſtrationi.

Reſpondeo graviter quidem peccare, quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi, non tamen irregularitatem contrahere, quia hæc non eſt in jure expreſſa, nec violatur cenſura per exercitium ordinis ſacri. Ita Cardinalis *hic*, & Alterius *loc. cit.*

7 Ad quem pertineat beneficiorũ collatio, quo anno Abbas ſuſpenſus manet.

7 Rogabis ſecundò, ad quem pertineat beneficiorum collatio eo anno, quo Abbas ſuſpenſus remanet.

Reſpondeo pertinere, & devolvi ad Priorem clauſtralem cum conſilio, & aſſenſu conventùs, vel majoris partis; ſic enim in hoc caſu ſtatuitur *in præfata Clementina*.

8 An valida ſit collatio facta à ſuſpenſo, remiſſivè.

8 An autem valida ſit collatio facta à ſuſpenſo à collatione, patet ex regulis generalibus traditis *de cenſuris & beneficiis*, videri validam, ſi collator non eſt denunciatus ſuſpenſus; ſecus ſi denunciatus ſit.

QUARTA PROPOSITIO.

9 Abſolutio hujus ſuſpenſionis ſpectat ad Papam.

9 Abſolutio iſtius ſuſpenſionis obtinenda eſt à Papa. Ratio eſt quia lata eſt ad tempus; elapſo verò anno ceſſat, quia non ligat ultra conditoris voluntatem.

PUNCTUM VX.

De ſuſpenſione contra monachos nigros, qui venationi aut aucupationi clamoroſæ, aut alias cum canibus, aut avibus ex propoſito interſunt.

1. *Ubi lata ſit hæc ſuſpenſio.*
2. *Ejus materia.*
3. *Subjectum.*
4. *Effectus.*

1 Ubi lata ſit hæc ſuſpenſio.

1 Iſta ſuſpenſio lata fuit *in Clementina* 1. § *ſi quis, de ſtatu monachorum*, & eoſdem effectus parit, quos parit ſuſpenſio in præcedenti puncto explicata, præterquam quòd illa ligat ſolùm ad annum, hæc ad duos.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Ejus materia.

2 Materia iſtius ſuſpenſionis eſt aſſiſtere ex propoſito venationi, aut aucupationi clamoroſæ, aut cum canibus, vel avibus.

Ex quo ſequitur eum, qui ex accidenti intereſt venationi, non ligari hac ſuſpenſione, quia non intereſt ex propoſito, idem dic ſi interſit aucupationi, aut venationi clamoroſæ, id eſt, factæ cum tumultu, & ſtrepitu, aut ſi aſſiſtat venationi ſine avibus, vel canibus, ſed cum retibus, & laqueis, aut alia ratione cum decentia, & honeſtate, ut bene Gloſſa *hic in verb. avibus*. Alterius *loc. cit. col.* 4. & alii.

SECUNDA PROPOSITIO.

3 Subjectum

3 Subjectum iſtius ſuſpenſionis ſunt monachi nigri, ut probatum eſt *in præcedenti puncto*, quamvis Navarrus *comment.* 4. *quæſt.* 9. *n.* 26. *de regular.* & Alterius *loc. cit. col.* 4. volunt hac conſtitutione ligari non ſolùm monachos nigros, verùm etiam omnes alios monachos.

An autem, & quatenus venatio licita ſit clericis, conſtat ex dictis *de veſtit. diſp.* 2. *quæſt. ult. punct.* 2.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Effectus.

4 Iſta ſuſpenſio ſuſpendit per biennium à collatione beneficiorum, ſi delinquens ſit Abbas aut Prior non habens proprium Abbatem. Si verò ſit alius, ſuſpenditur per biennium ab adminiſtratione, ſi quam habet: ſi nullam habeat adminiſtrationem, redditur inhabilis per duos annos ad adminiſtrationem, & Eccleſiaſticum beneficium recipiendum.

Cui autem facultas diſpenſandi in hac ſuſpenſione competat, patet ex dictis *punct. præced. n.* 9.

PUNCTUM XVI.

De ſuſpenſione contra Fratres Prædicatores, præſumentes perturbare officium Inquiſitionis contra hæreticos exercitum à Fratribus Minoribus.

Iſti ligantur ſuſpenſione ab exercitio ſacrorum Ordinum, donec abſolutionem à Sede Apoſtolica, aut ab illo, cujus officium perturbavit, obtineant; eadem ſuſpenſio afficit Fratres Minores perturbare præſumentes officium Inquiſitoris adminiſtratum à Prædicatoribus, ut patet ex quodam Clementis IV. privilegio, incipit, *Paupertatis altiſſimæ*, de quo mentionem faciunt S. Antoni. 3. *part. tit.* 28 *cap.* 4. Saytus *lib.* 4. *c.* 13 *n.* 13 Henriquez *lib.* 13. *cap.* 40. *n.* 3. *ad finem.*

PUNCTUM XVII.

De ſuſpenſione contra Fratres Ordinis Prædicatorum promotos ad Prælaturam, ſi poſtquam promoti fuerunt ad Epiſcopatum, vel ad aliam Prælaturam, ſuſcipiant conſecrationem, antequam reſtituant Ordinis libros, & alia, quæ tempore promotionis habebant.

Iſti religioſi contrahunt ſuſpenſionem à Pontificalibus, Papæ reſervatam, teſte S. Antonino 3. *part. tit.* 27. *de ſuſpenſione. cap.* 4. ubi hoc probat ex quodam privilegio Clementis IV. quod ego nondum vidi, & propterea hoc dixi innixus fide, & teſtimonio tanti viri.

QUÆSTIO IX.

De ſuſpenſionibus contra capitula, & conventus.

Suſpenſiones contra capitula, & conventus jam explicavi occaſione aliarum, quæ contra ſingulares perſonas editæ ſunt; ideo hic eas ſolum innuere ſufficiet, eo ordine, & iiſdem verbis, quibus eas *in tract. de cenſuris in genere* enumeravi.

Primò capitula Eccleſiæ, vel monaſterii, quæ Epiſcopum, aut Prælatum religioſum à Sede Apoſtolica proviſum ſine litteris ejuſdem Sedis recipiunt, aut illi obediunt, ſuſpenduntur à beneficiis. *Extravag.* 1. *de elect.* de qua re ſuperius egi cum ſuſpenſiones in Epiſcopos latas explicarem. *quæſt* 4. *punct.* 10.

Secundò capitula, & collegia, quæ ſede Cathedralis collegiata, regulari, vacante occupant, vel dilapidant bona ad Prælatum defunctum, vel ad ipſam Eccleſiam, vel ad ſucceſſorem pertinentia, ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, donec plenam reſtitutionem fecerint; *cap. quia, de elect.*

Eadem cenſura fertur in regulares perſonas hujuſmodi delictum patrantes, ut ſuo loco oſtendi cum Suarez, Coninckio, & Filliucio, quibus adde Saytum non ſolum *loco ibi citato*, verùm etiam *cap.* 13. *n.* 26.

Tertiò capitula, & conventus, qui aliqui directè, vel indirectè, accipiunt, aut petunt ob receptionem alicujus in religionem, aut poſt illam, incurrunt ipſo jure ſuſpenſionem totalem, id eſt, ab officio, & beneficio, Papæ reſervatam, ſive quod accipiunt, ſint pecuniæ, ſive cibaria, prandia, cœnæ, jocalia, aut alia etiam ad primum uſum pertinentia *Clement. ſanè, de ſimonia*. Navarr. *loc. cit.* Saytus *lib.* 4. *c.* 13 *n.* 27. Filliucius *n.* 161. Vivaldus *in candelabro, tit. de ſuſpenſ. n.* 45. & alii. Iſta ſuſpenſio explicata eſt ſuprà *de excommunicationibus quæſt.* 1. *p.* 29 *n.* 9. *& ſeqq.* ubi etiam explicavi, onnes moniales conventionem de dote facientes ante receptionem, excommunicationi ſubjiciantur.

Quartò capitula, aut ſingulæ perſonæ reſignationem beneficiorum admittentes extra caſus, & formam Bullæ Pii V. quæ incipit, *Quanta Eccleſia*, incurrunt ſuſpenſionem à collatione, præſentatione, & inſtitutione, & capitulum faciens contra iſtam ſuſpenſionem, afficitur ſuſpenſione à divinis Papæ reſervata, de hoc caſu quatenus ſingulares perſonas afficit, actum eſt *diſp.* 3. *q.* 4. *punct.* 2.

Quintò capitula, vel potius ſingulares perſonæ, aliquem ad profeſſionem admittentes nondum expleto probationis anno. De qua re ſuprà *quæſt. præcedenti, punct.* 5.

Sextò præſumentes perturbare, vel impedire ea, quæ pro Eccleſia Toloſana ſtatuta ſunt *in Extravag. ſalubriter, de præbend.* de hac cenſura vide infra dicenda *diſp. ſequenti, quæſt.* 1 *punct.* 6.

DISPUTATIO IV.

De interdictis in particulari.

Caſus, in quibus incurritur interdictum, ad tria capita revocari poſſunt.

Primum eſt de interdictis localibus.

Secundum de perſonalibus generalibus.

Tertium de perſonalibus ſpecialibus.

De ſingulis ſeorſim hic Deo favente diſſeram.

QUÆST

QUÆSTIO I.

De interdictis perſonalibus generalibus.

NOmine *interdicti perſonalis generalis* hoc in loco appello id, quod fertur contra plures perſonas, ut capitulum, collegium, vel univerſitatem. An autem hoc, propriè loquendo, appellandum ſit interdictum generale, explicavi *de cenſuris in genere, diſp. 5 punct.* 1. n. 1. *& ſeqq.* hoc poſito enumerabo caſus, in quibus interdictum perſonale generale incurritur.

PUNCTUM I.

De interdicto contra eos, qui cauſam dederunt interdicto locali.

1 *Qui dat cauſam interdicto locali, perſonale interdictum incurrit*

UNICA PROPOSITIO.

1 Qui dat cauſam interdicto locali, perſonale interdictum incurrit.

1 DAns cauſam interdicto locali, perſonale interdictum incurrit, juxta communiorem ſententiam, *cap. ſi ſententia, de ſent. excommunic lib.* 6. Quammobrem ſi univerſitas, ſeu collegium cauſam interdicto locali generali dedit, etiam ipſum remanet perſonaliter interdictum, videlicet quoad perſonas, quæ cauſam culpabilem interdicti dederunt, innocentes enim puniri non debent. Item ſi Princeps, civis, aut alius delictum commiſit, propter quod oppidum fuit interdictum, etiam ipſe remanet interdictus conſequenter non ſolùm in eo oppido divina audire non poteſt, verum neque alibi, ut patet ex *cap ſi. ſententia, cit.* Sylveſter *verb. interdictum* 4. *quaſt.* 2. Navarr. *in manual. c.* 27. *n.* 169. Suarez *diſp* 37. *ſect.* 3 n. 15. Saymis *lib.* 5. *c.* 1 a n. 11. Alter. *tom.* 5 *de interdicto, c.* 1. *col.* 3. Filliuc. *tr.* 18. *c.* 6 *quaſ.* 9. n. 144. Regin ald. *lib* .. n 167. & alii apud Sayrum.

Quem autem effectum pariat interdictum perſonale, explicatum eſt *de cenſuris in genere*, ubi regulas generales, quæ ſingulis caſibus in quibus incurritur, accommodantur.

PUNCTUM II.

De interdicto contra capitulum, quod Sede vacante litteras dimiſſorias concedit infra annum à die vacationis alicui, qui non ſit arctatus ratione beneficii recepti, vel recipiendi, ex Tridentino ſeſſ. 3. cap. 10.

DE hac re vide ſuprà dicta *de ſuſpenſionibus, diſput.* 3 *quaſt.... punct.* 11.

PUNCTUM III.

De interdicto contra univerſitates imponentes, exigentes, vel recipientes taleas, decimas, ſeu alia tributa, aut conſilium, auxilium vel favorem præbentes, c. clericis, de immunitate.

HUjus interdicti meminit Filliucius *tract.* 18 *cap* 6. *quaſt.* 8. Alii tamen obſervant hunc textum, & ejus declarationes revocatas fuiſſe à Clemente V. *in cap. quoniam de immunitate*, ubi præcipit ſuper hujuſmodi exactionibus reſervare præſcripta *in c. non minus, & cap. adverſus, de immunitate*, ubi fertur excommunicatio de qua te in præcedentibus ſufficienter egi *diſp.* 1. *q.* 19. *& diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 21. ideo hic non immorabor.

PUNCTUM IV.

De interdicto contra univerſitatem quæ concedit repreſſalias, vel conceſſas extendit contra perſonas Eccleſiaſticas vel ipſarum bona etiam prætextu cujuſlibet conſuetudinis, niſi conceſſionem, vel extenſionem revocet infra menſem.

PRæfata univerſitas ſubjicitur interdicto Eccleſiaſtico in *c. unico, de injuriis in cap* 6. ubi contra particulares perſonas fertur excommunicatio, contra univerſitatem fertur interdictum, in cujus explicatione hic detineri nolo, quia quæ dici poſſent, ſufficienter à me pertractata fuerunt *diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 12. ad ibi dicta te remitto.

PUNCTUM V.

De interdicto contra univerſitatem, capitulum, & collegium quod à ſententiis Summi Pontificis appellat ad futurum Concilium generale, aut conſilium, vel favorem præbet.

PRæfata univerſitas, capitulum, & collegium ſubjicitur interdicto lato in Bulla Cœnæ, de quo ibi ſufficienter egi, *diſp.* 2. *q.* 3. *p.* 2. ubi etiam contra particulares perſonas fertur excommunicatio. Hæc tamen eſt differentia inter abſolventem ab interdicto, & abſolutionem ab excommunicatione, quod abſolvens ab excommunicationibus Bullæ Cœnæ abſque legitima facultate ligatur excommunicatione, non autem abſolvens ab interdicto, quia Bulla meminit abſolventium ab excommunicationibus, non autem abſolventium ab interdicto. Ita Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 3. *num.* 13. Altarint *de interdicto, diſp.* 12. *cap.* 1. *ſub finem*, Filliucius *tract.* 18. *c.* 6. *quaſt.* 7. *num.* 144. Vide quæ *ibi* tradidi.

PUNCTUM VI.

De interdicto contra præſumentes perturbare, vel impedire ea, quæ pro Eccleſia Toloſana ſtatuta ſunt *in Extravaganti ſalubriter, de præbendis.*

1 *Hæc cenſura lata in favorem Eccleſiæ Toloſanæ, eſt perpetua*

2 *Et parit omnes effectus quos parit cenſura ſuſpenſionis, & interdicti abſolutè lata.*

3 *Ejus ſubjectum eſt univerſitas.*

IN præfato textu fertur excommunicatio in perſonas particulares, interdictum in univerſitatem, ſuſpenſio in conventus, capitula ſeu collegia, ut patet ex textu quem ſuprà retuli *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 18.

In expoſitione iſtius cenſuræ defatigari nolo, tum quia pertinet ad Eccleſiam Toloſanam, tum quia in dubium verti poſſet, an hujuſmodi cenſura hoc tempore vigeat, cùm edita videatur ſub conditione, niſi tranſgreſſores infrà octo dies poſt promulgationem reſipuiſſent.

1 Ego tamen arbitror hanc cenſuram perpetuam eſſe, & ſpatium octo dierum aſſignatum fuiſſe illis, qui Eccleſiæ Toloſanæ tunc temporis infenſi erant, & obſtant.

1 Hæc cenſura lata in favorem Eccleſiæ Toloſanæ eſt perpetua.

2 Si quæras primò, quem effectum pariat iſta ſuſpenſio, & interdictum.

Reſpondeo parere omnes effectus, quos parit cenſura ſuſpenſionis & interdicti abſolutè prolata. Vide quæ tradidi *de cenſuris in genere.*

2 Et parit omnes effectus quos parit cenſura ſuſpenſionis, & interdicti abſolutè lata.

3 Si quæras ſecundò, quodnam ſit iſtius interdicti ſubjectum.

Reſpondeo eſſe univerſitatem: diſtinguitur autem in hac Extrav. univerſitas à capitulo, ſeu collegio, ac convento, quòd hæc ſuſpenduntur, illa interdicitur & hoc interdictum eſt, generale perſonale, juxta dicta *de cenſuris in genere diſp.* 5. *punct.* 1.

3 Ejus ſubjectum eſt univerſitas.

PUNCTUM VII.

De interdicto contra capitula, univerſitatem, vel collegium non ſervans conſtitutionem Ioannis XII. circa perceptionem fructuum beneficiorum vacatium, juxta Extravag. unicam, ne Sede vacante.

IS ius Extravagantis explicationem ſuperiùs attuli *diſp.* 3. *q.* 4 *punct.* 11. dum loquerer *de ſuſpenſionibus in particulari, & hic* nihil addendum occurrit.

PUNCTUM VIII.

De interdicto contra collegium, vel univerſitatem, quæ uſurariis manifeſtis permittit conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum.

1 *Collegium vel univerſitas permittens uſurariis conducere domum in terris ad fœnus exercendum interdicitur.*

2 *Non tamen interdicitur univerſitas laica.*

UNICA PROPOSITIO.

1 COllegium, vel univerſitas permittens uſurariis conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum, interdicti cenſura ligatur, *cap. uſurarum, de uſuris, lib.* 6. Quæ circa iſtius interdicti cognitionem hic diſſeri poſſent, ſufficienter explicata fuerunt ſuprà *diſp.* 2. *quaſt.* 4. *punct.* 9.

1 Collegium, vel univerſitas permittens uſurariis conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum interdicti cenſura ligatur.

Hic ſolum mihi dubium occurrit.

2 Utrùm non ſolùm collegium, vel univerſitas Eccleſiaſtica huic interdicto ſubjiciatur, verùm etiam laica;

Reſpondeo juxta probabiliorem ſententiam huic interdicto ſubjici ſolum collegium, & univerſitatem, ſeu communitatem Eccleſiaſticam, laicos verò puniendos eſſe ab ordinariis per cenſuram: nam Summus Pontifex in dicto textu primo loco fert pœnas contra Eccleſiaſticos, diverſas pro diverſitate graduum, ita, ut ſi ſint Epiſcopi, aut majores Epiſcopis, incurrant ſuſpenſionem; ſi ſint ſingulares perſonæ inferiores Epiſcopis, excommunicatione afficiantur; ſi verò ſint collegium, vel univerſitas, ligentur interdicto, quam cenſuram ſi per menſem animo indurato ſuſtinuerint, ipſorum terræ interdicto Eccleſiaſtico ſubjiciuntur, quamdiu uſurarii in eis commorantur. Secundo verò loco loquens de laicis decernit ipſos

2 Non tamen interdicitur laica.

per cenſuram compeſcendos, & retrahendos eſſe, quod valet ſive laici ſint perſonæ ſingulares, ſive ſint communitas, & univerſitas, nam Summus Pontifex univerſaliter, indefinitè loquitur de laicis, ibi *Cæterum ſi laici*. Ita Geminian. *hic n.* 4. Francus hic. *n.* 1. Alterius *de interdictis. diſp.* 12. *cap.* 1. *col.* 5. & alii contra Ancharranum *hic* & alios.

QUÆSTIO II.

De Interdictis perſonalibus ſpecialiter latis, & nonnullis etiam generalibus, ſeu mixtis

PUNCTUM I.

De interdicto contra ferentem excommunicationem abſque prævia admonitione, & teſtibus, cap. ſacro, de ſent. excomm.

FErens excommunicationem abſque prævia admonitione, & teſtibus, interdicitur per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ *cap. ſacro*, *citato* & contra ferentem cenſuram ſine ſcriptis, vel expreſſione cauſæ, aut non tradentem exemplar, ſi petatur infra menſem, *c. cùm medicinalis, de ſentent. excom.* iſta cenſura explicavi *de ſuſpenſionibus, quæſt.* 5 *punct.* 1. *&* 2.

PUNCTUM II.

De interdicto contra recipientem Epiſcopatum, Abbatiam, vel aliam dignitatem de manu laici.

1 *Recipiens prædictas dignitates de manu laici, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ quo uſque reſipuerit.*
2 *Quæ ſit materia hujus interdicti.*
3 *Ut incurratur, oportet poſſeſſionem illius dignitatis jam accepiſſe.*
4 *Quodnam ſubjectum hujus cenſuræ.*
5 *Quis effectus.*
6 *Quamdiu duret.*

1 Recipiens prædictas dignitates de manu laici, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ quouſque reſipuerit.

1 REcipiens præfatas dignitates Eccleſiaſticas de manu laici, remanet interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ quouſque reſipuerit, *cap. ſi quis* 16. *quæſt.* 7.

2 Quæ ſit materia hujus interdicti.

2 Quæres primò, quænam ſit materia iſtius interdicti.

Reſpondeo reſpectu recipientium eſſe, recipere Epiſcopatum, Abbatiam, vel aliam dignitatem de manu laici, ut patet ex textu.

3 Ut incurratur, oportet poſſeſſionem illius dignitatis jam accepiſſe.

3 Exiſtimo tamen ad incurrendam hanc cenſuram opus eſſe, ut quis poſſeſſionem illius dignitatis jam acceperit; tum quia tunc dignitatis capta cenſetur, & tunc conſummatur delictum, cum quia Summus Pontifex hac cenſura punit recipientem quo uſque locum deſeruerit. Ergo ſupponere videtur cenſuram incurri capiendo loci poſſeſſionem. Ita Alterius *diſp.* 12. *c.* 1. *col.* 5. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 12. *n.* 145. Suarez *diſp.* 37. *ſect.* 1. *n.* 9.

4 Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ.

4 Quæres ſecundò, quodnam ſit ſubjectum ipſius ſuſpenſionis.

Reſpondeo eſſe illos omnes, qui aliquam dignitatem recipiunt & præterea ipſoſmet laicos, qui eam conferre præſumunt; nam pœna lata contra recipientes extenditur etiam in eod. text. ad laicos conferentes.

5 Quis effectus.

5 Quæres tertiò, quiſnam ſit effectus hujus cenſuræ.

Reſpondeo effectus iſtius cenſuræ eſſe gratiam Beati Petri, & introitum Eccleſiæ interdicere, nam in textu dicitur *gratiam Beati Petri, & introitum Eccleſiæ interdicimus*, & licèt aliqui putent hanc cenſuram non eſſe ipſo jure latam, ſic enim explicant verbum *interdicimus*, id eſt, interdicendum dicimus: verùm iſta expoſitio nimis extorta eſt, & impropria, tollitque rectam cenſuræ expoſitionem, propterea dicendum eſt cenſuram ipſo jure latam eſſe, quia verbum *interdicimus*, eſt præſentis temporis. Ita Gloſſa hic *verb. interdicimus*, Suarez, Alterius, & Filliucius *loc. cit.*

Obſerva tamen illa verba *gratiam Beati Petri interdicimus* non ſignificare peculiarem effectum interdicti, ſed arguere juſtam indignationem, quam erga hujuſmodi delinquentes Sedes Apoſtolica habet.

6 Quandiù duret.

6 Quæres quartò, quandiù duret iſta cenſura.

Reſpondeo reſpectu recipientis durare, donec recipiens reſipiſcat deſerto dignitatem acceptam, ea tamen dimiſſa probabile eſt non indigere peculiari abſolutione, quia videtur lata ſub hac conditione, & ad hoc uſque tempus ut patet ex illis verbis, *introitum Eccleſiæ interdicimus, quouſque locum, quem ſub crimine tam ambitionis, quàm inobedientiæ capit, reſipiſcendo non deſerit.*

Imò probabiliter cenſeo, etiam ipſum laicum conferentem, liberum à cenſura remanere, ſi ipſe reſipuerit, & recipiens jam reſignaverit, nam in textu dicitur, *ejuſdem ſententiæ vinculo eſſe ſciat obſtrictum.* Sicut ergo eodem pacto ligatur, ita etiam ſolvitur.

PUNCTUM III.

De interdicto contra Epiſcopos, & Abbates, qui in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum non ſervant formam præſcriptam, in Extravag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.

PRæfati delinquentes interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſi intra ſex menſes reſipuerint, ſuſpenduntur ipſo facto à regimine, & adminiſtratione in temporalibus, & ſpiritualibus. De hac cenſura ſufficienter egi *de excommunicationibus in particulari*, *& de ſuſpenſionibus.*

PUNCTUM IV.

De interdicto contra Epiſcopos, & Epiſcopis ſuperiores aliquid ſibi uſurpantes ex reditibus Eccleſiarum vacantium, cap. præſenti de officio ordinarii in 6.

COntra præfatos delinquentes fertur interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ; contra alios verò Epiſcopis inferiores fertur ſuſpenſio ab officio, & beneficio, de qua ſuperius ſufficienter egi *diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 11.

PUNCTUM V.

De interdicto contra judices Eccleſiaſticos, qui officiales Romanæ Curiæ, aut alias in Romana Curia pro ſuis negotiis exiſtens privant beneficiis, eaque aliis conferunt, Extravag. de privilegiis.

IN præfata extravaganti non ſolum fertur excommunicatio, & ſuſpenſio, verùm etiam interdictum. Vide ſupradicta *diſp.* 2. *q.* 7. *punct.* 3. *& diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 12. ubi etiam explicavi, an ſinguli his tribus cenſuris afficiantur.

PUNCTUM VI.

De interdicto contra quoſcumque, qui interdictum locale generale violant, celebrando, aut faciendo celebrare divina in locis interdictis, aut qui admittunt excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam.

1 *Quodnam interdictum incurrant prædicti delinquentes.*
2 *Duæ actiones in quibus conſiſtit materia hujus interdicti.*
3 *Tum localis particularis, tum etiam generalis.*
4 *Tertia actio in qua conſiſtit materia hujus interdicti.*
5 *Quiſnam dicatur in loco admittere.*
6 *Requiritur, ut excommunicatus, vel interdictus, qui admittitur, ſit nominatim denunciatus.*
7 *Qui celebrat coram aliquo, cui dubitat interdictum eſſe ab Epiſcopo ingreſſum Eccleſiæ, non ligatur hac cenſura, licèt poſtea comperiat eo ipſo fuiſſe interdictum.*
8 *Confeſſarius excipiens confeſſionem alicujus nominatim interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, non ligatur hac cenſura.*
9 *Quodnam ſit hujus cenſuræ ſubjectum.*
10 *Quis effectus.*
11 *Quandiù duret.*

1 PRæfati delinquentes incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, donec ſatisfecerint ad arbitrium illius cujus ſententiam neglexerunt, *cap. Epiſcoporum de privilegiis in* 6. de quo principaliter quæram, 1 Quodnam interdictum incurrant prædicti delinquentes.

Primò, quænam ſit materia iſtius cenſuræ.

Secundò, quodnam ſit ſubjectum.

Tertiò, quem effectum pariat.

Quartò, quandiù duret.

2 Quæres igitur primò quænam ſit materia iſtius interdicti. 2 Duæ actiones in quibus conſiſtit materia hujus interdicti.

Reſpondeo conſiſtere in triplici actione, qua violatur obligatio excommunicationis, vel interdicti.

Prima actio, eſt ſcienter celebrare in loco interdicto, nam in textu dicitur *ſcienter celebrent.*

Secunda eſt, facere celebrare in locis interdictis, nam in textu dicitur, *vel faciendo celebrare divina in civitatibus, caſtris, villis, ſeu locis interdictis, niſi quatenus eis à jure conceditur.*

Exiſtimo tamen etiam in hac ſecunda actione requiri ſcientiam, tum quia illa dictio *ſcienter*, etiam huic actioni rectè accommodatur, tum quia in textu habetur verbum, *præſumpſerint.*

3 Secundò dubium eſt, utrum hoc militet, tam in interdicto locali particulari, quàm generali. 3 Tum localis particularis tum etiam generalis.

Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 5. Filliucius *tract.* 17. *quæſt.* 9. *n.* 147. putant hoc valere ſolùm in interdicto locali generali. Ratio eſt, tum quia verba textus ritè accommodantur interdicto locali, generali

&

& cùm verſemur in materia pœnali, benignior, & ſtrictior interpretatio facienda eſt rum, quia hæc cenſura lata eſt propter abuſum exemptorum non ſervantium interdicta, ut in præfato textu dicitur. Sed hoc locum habet ſolùm in interdictis generalibus, *Clement. de ſent. excommunic.*

Sed oppoſita ſententia mihi non diſplicet, quia textus generaliter loqui videtur, tam de interdicto locali generali, quàm particulari, ibi, *diximus ſtatuendum, ne ſcientes celebrent, vel faciant celebrari divina in civitatibus, caſtris, villis, ſeu locis aliis, interdictis ab ordinariis, ſive delegatis judicibus, vel à jure.*

Ad rationem in contrarium reſponderi poteſt, occaſionem iſtius conſtitutionis condendæ deſumptam fuiſſe à violatione interdicti generalis, ſeu conſtitutionem generalem eſſe.

4 Tertia actio in qua conſiſtit materia hujus interdicti.

4 *Tertia actio* eſt, admittere excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, vel ad Sacramenta, vel ad Eccleſiaſticam ſepulturam, nam in textu dicitur; *excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam dimittant.*

Secus dicendum videtur de admittente ſuſpenſum, vel ligatum minori excommunicatione ad præfata, quia textus de his non loquitur, & diſpoſitio, præſertim in pœnalibus, extendenda non eſt ultra verborum ſignificationem, & nomine *excommunicationis* abſolutè prolatæ non intelligitur minor, vel major, ut alibi probavi. Ita Suar. *num.* 6. & alii. Quid autem nomine *divinorum officiorum, Sacramentorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ* intelligatur, conſtat ex dictis *de cenſuris in genere.*

5 Quiſnam dicatur hoc in loco admittere.

5 Sed modò dubium eſt primò, quiſnam dicatur hoc in loco admittere.

Reſpondeo illum propriè dici admittere, qui aliquem ad præfata recipit, ut ſi religioſus conferat excommunicato, vel interdicto Sacramentum, aut ſepeliat, aut dum celebrat, eum non excludat; ſecus ſi comitetur cadaver ad ſepulturam, aut ſi ab excommunicato recipiat Sacramentum, tunc enim ipſe non dicitur recipere excommunicatum ad Sacramentum, ſed recipere Sacramentum ab excommunicato, & ipſius ſacrilegæ actioni cooperari.

Addunt Suar. & Filliuc. *locis citatis*, & Avila, & alii illum dici propriè admittere, qui ex officio debet prohibere, & non prohibet ut ſi ſatellitius, ſive adminiſtrator Eccleſiæ permittat interdictum accedere ad divina. Secus ſentiendum putant de clericis, qui more laicorum divina ſimul cum interdictis audiunt, nec regimen Eccleſiæ habet. Sed quid mihi ſentiendum ſit patet ex dictis *de clauſura*, dum loquuter de admittentibus in monaſterium contra obligationem clauſuræ, *& de cenſuris in genere, diſp.* 5. *punct.* 7 *n.* 9.

6 Requiritur, ut excommunicatus, vel interdictus, qui admittitur, ſit nominatim denuntiatus.

6 Secundò dubium eſt, utrùm ad incurrendam hanc cenſuram opus ſit, ut excommunicatus, vel interdictus, qui ad præfata admittitur, ſit nominatim denunciatus.

Reſpondeo affirmativè, quia poſt Extravag. *ad evitanda*, non tenemur quemquam evitare, niſi ſit denunciatus ſeu vitandus. Ita Suar Fillincius *loc. cit.* & alii quos retuli *diſput.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 31. *& quæſt.* 3. *punct.* 10. *& quæſt.* 8. *punct.* 14. Idem dico de loco interdicto, ut conſtabit ex dicendis *quæſt.* 3. *punct.* 2. *ad finem*

7 Qui celebrat coram aliquo cui dubitat interdictum eſſe ab Epiſcopo ingreſſum Eccleſiæ, non ligatur hac cenſura, licet poſtea comperiat re ipſa fuiſſe interdictum.

7 Tertiò dubium eſt, utrùm celebrans coram aliquo, cui dubitat interdictum fuiſſe ab Epiſcopo Eccleſiæ ingreſſum, ligetur hac cenſura, ſi poſtea comperiat re ipſa interdictum fuiſſe.

Reſpondeo negative, quia iſte non dicitur præſumere, cùm neſciat ipſum interdictum; iſta autem cenſura lata eſt contra præſumentes, ibi, *qui verò contra præſumpſerint*, contrarium ſuſtinet Alterius *de interdict. diſt.* 9. *cap.* 4. *col.* 2. *dub.* 1.

8 Confeſſarium excipiens confeſſionem alicujus nominatim interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, nō ligatur hac cenſura.

8 Quartò dubium eſt; utrùm confeſſarius excipiens in Eccleſia confeſſionem alicujus nominatim interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, ligetur hac cenſura.

Alterius *loco citato, dub.* 2. affirmativè reſpondet, etiamſi ejus peccata tantùm audiat, & non abſolvat, quia dicitur admittere ad divina nominatim interdictum; auditio enim peccatorum eſt functio ordinis.

Sed contrarium mihi probatur. Ratio eſt, quia interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ poteſt Sacramenta recipere in Eccleſia, ſaltem in tempore, quo divina non celebrantur, ut cum Avila, Sayro, & Henriquez docui *de cenſuris in genere. diſp.* 5. *punct.* 3. *num.* 11.

9 Quodnā ſit hujus cenſuræ ſubjectum.

9 Quæres ſecundò quodnam ſit ſubjectum iſtius cenſuræ.

Reſpondeo ſubjectum iſtius cenſuræ eſſe omnes, & ſingulos Eccleſiaſticos, tam ſeculares, quàm religioſos, qui præfatas actiones faciunt. Ratio eſt, quia textus generaliter loquitur, ibi *ne aliqui ſeculares, aut regulares quantumcumque exemptionis, ſeu libertatis Sedis Apoſtolicæ privilegiis communiti.* Addo probabiliſſimum mihi videri valere id non ſolum in exemptis, verùm etiam in aliis; quia verba textus generalia ſunt, & illa verba, *quantumcumque exemptionis, &c.* non adduntur limitativè, & reſtrictivè, ſed ampliativè, ita ut velint, non ſolùm non exempto, verùm etiam exemptos comprehendi. Ita gloſſa hic *verb. ingreſſum*, Sylv. *verb. interdictum.* 6. §. 2. *diſt.* 3. Angel. *verb. interdictum.* 6. *num.* 5. & alii apud Alter. *de inter diſp.* 9. *cap.* 4. *col.* 1. contra Covarruviam *cap alma part.* 2. §. 6. *n.* 9. Navarr. *cap.* 27. *num.* 157. Suar. *loc. cit. num.* 5. Avilam *part.* 5. *diſp.* 5. *dub.* 4. Alterium *diſp.* 11. *cap.* 2. *col.* 2. *verſ. ſecundum*. Emmanuelem Sà *verb. ſuſpenſio, num.* 18. Filliucium *loc. cit.* Henriquez & alios arbitrantes hanc cenſuram extendit, ſolùm ad Eccleſiaſticos exemptos ab ordinaria juriſdictione Epiſcoporum.

10 Quæres tertiò, quem effectum pariat iſta cenſura, quam quis incurrit faciendo aliquam ex actionibus in prima propoſitione explicatis.

10 Quis effectus

Reſpondeo ſuſpendere ab ingreſſu Eccleſiæ, quia in textu dicitur, *præter alias pœnas à jure ſtatutas ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum.*

Quem autem effectum pariat cenſura interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, ſufficienter explicavi *de cenſuris in genere, diſp.* 5. *punct.* 5. *quæſt.* 6. *num.* 12. *& ſeq.* & ibidem *punct.* 2. explicavi, quaſnam alias pœnas incurrat violans interdictum, & in ſpecie de excommunicationibus latis contra violantes interdictum, egi ſuprà *diſp.* 2. *quæſt.* 1. *punct.* 31. *& quæſt.* 3. *punct.* 10. *& quæſt.* 8. *punct.* 14.

11 Quæres quartò, quamdiù duret hujuſmodi interdictum.

11 Quamdiù duret.

Reſpondeo durare, donec præſtita ſit ſatisfactio ad arbitrium illius, cujus cenſura violata fuit, in textu enim dicitur, *Ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverint interdictum, donec de tranſgreſſione hujuſmodi ad arbitrium ejus cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competenter.* Præſtita tamen ſatisfactione ceſſare videtur interdictum, ut ſæpiùs in ſimili in præcedentibus docui cum gloſſam, contra Alterium, & alios.

PUNCTUM VII.

De interdicto contra Metropolitanum, qui per nuncium; aut litteras non defert intra tres menſes Epiſcopos ſuffraganeos, abſque juſta, & rationabili cauſa non reſidentes ultra annum, & contra Epiſcopum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem, qui non defert Metropolitanum ultra annum abſque legitimo impedimento, ſeu juſta cauſa abſentem ultra annum.

Iſti ligantur interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ex decreto Trident, *ſeſſ* 6. *cap.* 1. *ad finem. verſ. creſcente verò contumacia de reformat.* quod decretum clarum eſt, eique accommodari poſſunt regulæ generales, quas retuli *in lib. variar. tract. quæſt. ultima.*

PUNCTUM VIII.

De interdicto contra Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos accipientes occaſione viſitationis aliquid ultra victualia.

Præfati delinquentes ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ ex Trid. *ſeſſ* 24. *cap.* 3. ubi innovatur *cap. exigit. de cenſibus*, ubi hæc cenſura fertur, ibi, *alioquin ex tunc Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi duplum ipſum ultrà prædictum tempus reſtituere differentes, ingreſſum ſibi Eccleſiæ ſentiant interdictum*, quæ de hac cenſura hic diſputari poſſent, ſufficienter à me explicata fuerunt ſuprà *de ſuſpenſionibus, diſp.* 3. *quæſt* 3. *punct.* 5.

PUNCTUM IX.

De interdicto contra Prælatos edentes, ſeu publicantes gloſſas, ſcholia, aut interpretationes circa Concilium Tridentinum abſque licentia Papæ.

Præfati Prælati interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, alii verò inferiores excommunicantur à Pio IV. in Bulla confirmationis Concilii Trid. de qua excommunicatione ſufficienter egi *diſp.* 2. *quæſt* 2 *punct.* 17. Quæ ibi dixi de excommunicatione, accommodari etiam poſſunt huic interdicto, cùm eadem ſit utriuſque cenſuræ materia.

PUNCTUM X.

De interdicto contra Presbyteros, Diaconos, vel Subdiaconos, qui in crimine fornicationis jacent.

1 *Prædicti Clerici ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ donec emendentur.*

2 *Hoc interdictum ceſſat poſita pœnitentia.*

1 Prædicti clerici ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ uſque dum emendentur.

1 Præfati delinquentes ſuſpenſi ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ, uſque dum ipſos pœniteat, & emendentur, *cap ſi quis ſunt, diſt.* 81. Ita Suar. *diſp* 37. *ſect.* 1. *n.* 11. Filliuc. *tract.* 18. *num.* 145. Alterius *loco proximè citando*: & alii quamplures.

Exiſtimo tamen iſtud interdictum hoc tempore uſu receptum non eſſe, ut probavi *de ſuſpenſionibus contra concubinarios.* Vide quæ ibi tradidi *diſp* 3. *quæſt.* 9. *punct.* 3

2 Hoc interdictum ceſſat poſita pœnitentia.

2 Addo probabiliſſimum mihi videri hujuſmodi interdictum etiamſi uſu receptum eſſet, ceſſata poſita pœnitentia, quia videtur latum ſolùm donec delinquentes reſipuerint, nam *in d. cap.* dicitur *interdicimus eis ex parte Dei omnipotentis, & S. Petri auctoritate Eccleſiæ introitum uſque dum pœniteant, & emendentur.* Ita Gloſſa *in verb. emendentur*, contra Alterium *diſp.* 12. *c.* 2. *col. penult.* & alios.

PUNCTUM XI.

De interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ contra capitula, collegia, ſocietates, congregationes, & locorum piorum ſuperiores & alios, ad quos pertinet, ſi non auferant capſam cum inſcriptione, pro eleemoſynis Miſſarum, dum alio celebrandarum Miſſarum onere detinentur, aut ſi pecunias acceptas pro perpetuo onere celebrandarum Miſſarum non deponant apud ædem ſacram, vel perſonam fide dignam & idoneam, ut quamplurimum in bonis immobilibus frugiferis impendantur.

Hoc punctum continet varia ſacræ Cardinalium Congregationis ſtatuta circa eleemoſynas, quæ pro celebratione Miſſarum dari, & accipi conſueverunt. Continet inſuper varias ejuſdem Congregationis in hanc rem declarationes, quas quia breviſſimè perſtrictæ ſunt, ſummatim hic proponere ſuperfluum non duximus.

SAcra Cardinalium Concilii Tridentini Congregatio, ut effrænatæ nonnullorum cupiditati habenas imponeret, & voluntati tradentium eleemoſynas pro celebratione Miſſarum morem gereret; juſte merito anno 1625. die 21. menſis Septembris ſtatuit;

Primò, ut Epiſcopi, aut Generales religionum nullo modo reducant numerum Miſſarum impoſitarum poſt Concilium, aut in limine fundationis beneficii.

Secundò, ut nullus plures accipiat eleemoſynas pro eodem Miſſæ ſacrificio. Imò revocat omnia privilegia quibuſcumque locis, vel perſonis conceſſa, quibus concedebatur, ut certarum Miſſarum, vel anniverſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus ſatisfieret pluribus oneribus Miſſarum in futurum ſuſcipiendis.

Tertiò prohibet, ne ſacerdos qui Miſſam celebrandam pro certa eleemoſyna ſuſcepit, eandem Miſſam alteri celebrandam committat, retenta ſibi ejuſdem eleemoſynæ parte; cuſtodibus tamen Eccleſiarum, aut aliis, quibus pecunia traditur, ut curent Miſſæ celebrari, interdictum non eſt eleemoſynæ partem pro ſuo labore, & induſtria, ſeu pro expenſis altaris detrahere, vel ſibi retinere. Ratio eſt, tum quia omnis labor optat præmium; tum quia nullus tenetur damnum pati, ut altar locupletior fiat; tum quia decretum ſacræ Congregationis loquitur ſolùm de ſacerdote, qui Miſſam cum certa eleemoſyna celebrandam ſuſcepit, non verò de eo, qui ſtipem accepit, ut Miſſam celebrari curet.

Quartò præcepit ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda ab iis, ad quos pertinet, ut pecuniæ, ac bona mobilia, Eccleſiis, capitulis, collegiis, hoſpitalibus, ſocietatibus, congregationibus, monaſteriis, conventibus, ac locis omnibus tam ſæcularibus, quàm regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum, ſtatim deponi debeant à die realis acquiſitionis penes ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam ad effectum illum, ſeu illorum pretium quamprimum inveſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & individua mentione oneris, quod illis annexum requiritur; ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, pretium eorumdem cum eadem pœna debeat deponi, & in aliis bonis ſtabilibus cum receptione ejuſdem oneris renovari.

Quintò prohibet ſæcularibus ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda; regularibus verò ſub pœna privationis ipſo facto vocis activæ, & paſſivæ, & officiorum, quæ tunc obtinent, ac inhabilitatis ad alia in poſterum obtinenda, ne onera Miſſarum perpetua ſuſcipiant ſine licentia in ſcriptis, & gratis concedenda ab Epiſcopo, vel ejus Vicario generali, ſi ſeculares ſint, vel à Generali, aut Provinciali, ſi ſint regulares: & hæc prohibitio cadit in capitula, collegia, ſocietates, congregationes, aliòſque omnes, & ſingulos Eccleſiarum, & piorum locorum, tam ſecularium, quàm regularium ſuperiores, & alios, ad quos pertinet præfatum celebrandarum Miſſarum onus ſuſcipere. Imò ſacra Cardinalium Congregatio in *caſu* 16. declaravit in hoc decreto comprehendi etiam ſacerdotes aiter facientes.

Sextò prohibet capitulis, aliiſque præfatis perſonis, ne eleemoſynas pro Miſſis celebrandis, etiam ſponte oblatas, accipiant, ſi oneri aliarum Miſſarum celebrandarum nondum ſatisfecerint, ſecus ſi oneribus antea impoſitis ſatisfecerunt.

Septimò præcepit præfatis capitulis, ſuperioribus, & perſonis, ad quos pertinet, ut dum onere Miſſarum celebrandarum detinentur, auferant capſulas ab Eccleſiis cum inſcriptione, illa, Eleemoſyna pro Miſſis, vel alia ſimilis, alioquin ſeculares incurrant ipſo facto pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, regulares verò privationem vocis activæ, & paſſivæ, privationem officiorum, & inhabilitatem ad illa in poſterum obtinenda.

Ex dictis conſtat pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ incurri in quarto, quinto, & ſeptimo caſu; hæc tamen cenſura jure communi non eſt reſervata, quia ſacra Congregatio nullam injunxit reſervationem.

Plura hìc diſſererem circa præfatos caſus, niſi de illis ſufficienter egiſſem *in tractatu de Sacramentis*, quæ ibi videri poſſunt; hìc ſolùm referam de verbo ad verbum nonnullas ſacræ Congregationis declarationes occaſione iſtius decreti editas, quarum rationes, & probationes ego adduxi *in tractatu de Sacramentis*, & alibi ſuis propriis locis.

1 Quæritur primò, quid ſi legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut ferè totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis.

Et quid ſi permittatur Epiſcopo in fundatione, ut poſſit hujuſmodi onera moderari.

Sacra Cardinalium Congregatio reſpondit, etſi legatum ſit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut ſupra impoſiti, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam, quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet, quod magis in Domino è re eſſe judicaverit. Verumtamen ſi in ipſa beneficii erectione expreſſè cautum fuerit, ut liceat Epiſcopo injunctum onus reducere, ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita, non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſervandam.

2 Secundo, ſuper ſecundo ejuſdem Congregationis decreto, quo cavetur, ut celebrentur tot Miſſæ; quot ad rationem tributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint.

Quæritur an verba illa, *præſcripta fuerint*, intelligenda ſint de præſcriptione facta ab offerente, vel ab ordinario?

Reſpondit eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, non autem ab ordinario. Quòd ſi tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum celebrandarum non præſcripſerit tot Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit ordinarius ſecundùm morem ſuæ civitatis, vel provinciæ.

3 Tertiò, an cùm ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam, juxta qualitatem loci, perſonarum, ac temporum, ſacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas illas ab offerente præſcriptas celebrare.

Reſpondit teneri.

4 Quartò an ſacerdotes, qui tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii, ſeu capellæ, legati, aut ſalarii, poſſint etiam manualem eleemoſynam, pro Miſſis votivis, aut defunctorum recipere, & unico Miſſæ ſacrificio utrique oneri ſatisfacere.

Reſpondit ſacerdotes, quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficii, ſeu capellæ, legati, aut ſalarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.

5 Quintò, poſito, quòd teſtator reliquerit, ut celebrentur pro ejus anima centum Miſſæ abſq; ulla præſcriptione eleemoſynæ, quæritur, an liberum ſit hæredibus eleemoſynam ſibi benè viſam præſcribere, an verò eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab ordinario.

Cenſuit, ubi nullam certam eleemoſynam teſtator reliquit, eſſe ab Epiſcopo præſcribendam eleemoſynam congruam, quæ reſpondeat oneribus Miſſarum celebrandarum, ſecundùm morem civitatis, vel provinciæ.

6 Sextò, ſuper tertiò Congregationis decreto, in quo eadem Congregatio revocat privilegia, quibus indulgetur, aut certarum Miſſarum, vel anniverſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus pluribus Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis, ſatisfiat.

Quæritur, an verba, *in futurum ſuſcipiendis*, intelligenda ſit de oneribus ſuſcipiendis poſt privilegium.

Reſpondit ita eſſe intelligenda.

7 Septimò, ſuper quarto ejuſdem Congregationis decreto, quo prohibetur ſacerdoti qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta celebrandam committat.

Quæritur, an permittendum ſit adminiſtratoribus Eccleſiarum, ut retineant aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, altari inſervientium, paramentorum, luminum, vini, hoſtiæ, & ſimilium.

Reſpondit permittendum non eſſe, ut Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum, ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ, & loca ipſa, alios non habent reditus, quos in uſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantùm Miſſæ ſacrificio neceſſariò ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt ex expenſis, ut ſuprà deductis, abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.

8 Octavò, an hoc decretum habeat locum in beneficiis, quæ conferuntur in titulum, id eſt, an rector beneficii, qui poteſt per alium celebrare, teneatur ſacerdoti celebranti dare ſtipendium ad rationem redditum beneficii.

Reſpondit non habere locum, ſed ſatis eſſe, ut rector beneficii, qui poteſt Miſſam per alium celebrare, tribuat ſacerdoti celebranti eleemoſynam congruam, ſecundùm morem civitatis, vel provinciæ, niſi in fundatione ipſius beneficii aliud cautum fuerit.

9 Nonò, an ſacerdotes, quibus aliquando offertur eleemoſyna major ſolita pro celebratione Miſſæ, debeant dare eandem eleemoſynam integram iis, quibus Miſſas celebrandas committunt, an verò ſatis ſit, ut dent celebrantibus eleemoſynam conſuetam.

Reſpondit, debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere ſacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe

10 Decimò

Digitized by Google

10 Decimò, ſupra quinto ejuſdem Congregationis decreto, quo inter cætera ſtatuitur in hæc verba, Eleemoſynas verò manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis ita demum iidem accipere poſſunt, ſi oneribus antea impoſitis ſatisfecerint, ut nova quoque onera obire valeant, alioquin omnino abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, & capſulas auferant, &c.

Quæritur, an hoc decretum prohibeat abſolutè, quominùs accipiant novas eleemoſynas iis qui acceptis non ſatisfecerunt, & quid ſi congruo tempore poſſint omnibus ſatisfacere.

Reſpondit non prohibere abſolutè; ac propterea, etſi oneribus jam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen nova etiam onera ſuſcipere Miſſarum celebrandarum, dummodo intra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.

11 Undecimò, quid ſi offerent eleemoſynas audito impedimento conſentiant, ut ſacerdos Miſſam celebret cum primùm poterit.

Reſpondit, quamvis onera ſuſcepta intra, modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen exhibens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione, id ſciat, & conſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cùm ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere, quominus eleemoſyna eo caſu accipiatur pro iiſdem Miſſis, juxta conſenſum benefactoris celebrandis.

12 Duodecimò, an pœna interdicti, & aliæ appoſitæ in eodem decreto, afficiant tam eos, qui accipiunt eleemoſynas contra formam ibi præſcriptam, quàm eos qui non auferunt capſulas ab Eccleſiis, ut ibidem præcipitur.

Reſpondit has pœnas non habere locum, niſi in ſuſcipientibus onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia Epiſcopi, vel ejus generalis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

13 Decimotertiò, an in hoc decreto comprehendantur illæ capſulæ, quæ apponi ſolent in Eccleſiis in die commemorationis omnium Sanctorum, & vulgo dicuntur (*caſſe morti*.

Reſpondit comprehendi.

14 Decimoquartò, an adminiſtratores Eccleſiæ magnæ devotionis & concurſus, poſſint eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi iiſdem Miſſis non niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant, ne aliàs cultus Eccleſiæ, & devotio, ac concurſus fidelium, ut aiunt, minuantur.

Reſpondit non poſſe, niſi de conſenſu eorum, qui eleemoſynas tribuunt, ut ſuprà in reſponſione ad duodecimum.

15 Decimoquintò, quia prohibitio dicti decreti videtur aliquibus directa ſolis capitulis, collegiis, ſocietatibus, congregationibus, necnon omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, & piorum locorum tam ſæcularium, quam regularium ſuperioribus, de quibus fit expreſſa mentio: non autem privatis ſacerdotibus; qui tamen comprehendi videntur ſub clauſula generali (*aliis ad quos pertinet*) ſupplicatur, pro opportuna declaratione.

Reſpondit comprehendi etiam privatos ſacerdotes.

16 Decimoſexto, ſuper ſeptimo ejuſdem ſacræ Congregationis decreto, quo cavetur, ut in ſingulis monaſteriis religioſorum præfigatur numerus, qui ex conſuetis redditibus, aut eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari.

Quæritur, an ubi hæc præfixio facta jam fuit in vim ſimilis decreti ſanct. mem. Pauli V. abſque tamen computatione redditnum cujuſque religioſi, ſit denuò facienda, necne.

Reſpondit, numeri præfixionem eſſe iterum faciendam ſervata forma ultimi decreti hac de re editi.

17 Decimoſeptimò, an novitii ad habitum regularem admiſſi, poſſint admitti ad profeſſionem in monaſteriis, in quibus habita, ut ſuprà, præfixione numeri, commodè ali non poſſunt.

Reſpondit, eſſe admittendos ad profeſſionem, ſi aliàs habiles exiſtant, ac deinde in aliquo alio monaſterio ejuſdem religionis eſſe collocandos, ubi commodè ali poſſint.

18 Decimooctavò, ſuper ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur conventus regularium, niſi, præter alia ad id requiſita, duodecim ſaltem fratres in eis degere, & competenter ſuſtentari valeant, ita ut alioquin ſubſint juriſdictioni ordinariæ.

Quæres an hoc decretum, quod videtur editum in ordine, ad celebrationem Miſſarum, comprehendat eas religiones, quæ non conſueverunt onera Miſſa recipere, ut ſunt religiones Capucinorum ac Societatis Jeſu.

Cenſuit comprehendere.

19 Ultimò an idem decretum, ubi diſponit, ut nullibi recipiantur monaſteria; niſi, &c. habeat locum in Italia duntaxat, ad quem eſt reſtrictum decretum proximè antecedens, an verò etiam extra Italiam.

Reſpondit habere locum etiam extra Italiam.

PUNCTUM XII.

De interdicto contra conferentes Ordines ſimoniacè.

Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *Sanctum & ſalutare*, inter cæteras pœnas, ſimoniacis ordinantibus impoſitas, adjunxit pœnam interdicti, ab ingreſſu Eccleſiæ, Papæ reſervatam; in cujus explicatione hic non immemorabor, quia conſtat ex dictis *diſp.* 3. *q.* 2. *punct.* 12. ubi explicavi ſuſpenſionem latam contra ordinantes ſimoniacè.

PUNCTUM XIII.

De interdicto contra Cardinales, Epiſcopos, & alios Prælatos recipientes beneficia, vel penſiones in confidentiam.

Pius IV. in Bulla, quæ incipit, *Romanum Pontificem*, interdicti pœnam Sedi Apoſtolicæ reſervatam impoſuit Cardinalibus, & Prælatis recipientibus beneficia, vel penſiones in confidentiam; illis verò pœnam excommunicationis, de qua ſuperiùs egi *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 23. ad ibi dicta te remitto.

QUÆSTIO III.

De interdictis localibus generalibus, & ſpecialibus.

PUNCTUM I.

De interdicto contra civitatem, cujus Domini temporales, Rectores, & Officiales non obſervant ea, quæ ſervanda ſunt in electione Summi Pontificis, quoties Summus Pontifex mortuus eſt in illa civitate, & in ea futuri Pontificis electio facienda eſt.

Sicut præfati Domini, ſeu Officiales, qui præfata non obſervant, vinculo excommunicationis afficiuntur, ita etiam ipſamet civitas Eccleſiaſtico interdicto ſupponitur, & Epiſcopali, ſeu Pontificali dignitate privatur, *c. ubi periculum, de elect. in* 6. quæ autem obſervanda ſint à Dominis temporalibus in civitate, in qua Summus Pontifex mortuus, videnda ſunt *in præfato cap.* & ſimul conſulenda ſunt, quæ ſupra tradidi *diſp.* 2. *qu.* 9. *punct.* 1. ubi excommunicationem dicti cap explicavi, & quæ tradidi *in tractatu de electione Papæ*, ubi explicavi, quænam ſervanda ſint in electione Papæ.

PUNCTUM II.

De interdicto contra civitatem, caſtrum, vel locum cujus collegium, aut univerſitas exigit, ſeu extorquet, aut ſolvere compellit per ſe, vel per alium, ſuo, vel alieno nomine, pedagia, vel guidagia, aut exactiones ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, exceptis rebus, quas cauſâ negotiationis deferunt.

1 *Prædicta loca interdicuntur, & ſingulares perſonæ excommunicantur.*
2 *Quænam ſit materia hujus interdicti.*
3 *Quod ſubjectum.*
4 *Ejus relaxatio ſpectat ad Papam ante factam reſtitutionem.*
5 *Cui ſit facienda reſtitutio.*
6 *An cenſura cap. quamquam, lata adhuc vigeant.*
7 *Quas pœnas incurrat qui violat interdictum locale.*
8 *Non tenentur ſervare interdictum locale, antequam locus denuncietur interdictus.*

1 Præfata loca Eccleſiaſtico interdicto ſubjiciuntur, & ſingulares perſonæ vinculo excommunicationis obſtringuntur, *c. quamquam, de cenſibus. lib.* 6. quæ hoc loco à me dici poſſent, ſufficienter explicata fuerunt in præcedentibus *diſp.* 2. *q.* 19. & *diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 21. Ideo hic ſolùm innuam ſolùm materiam, ſubjectum & ceſſationem iſtius interdicti, quod eſt locale, non perſonale: nam in textu dicitur, *ipſa civitas caſtrum, vel locus interdicti ſententias ipſo facto incurrant.* Ita Gemin, hic *num.* 9. Franc. *n.* 2. Alter. *tom.* 2. *diſp.* 12. *cap.* 1. *col.* 1. — 1 Prædicta loca interdicuntur, & ſingulares perſonæ excommunicantur.

2 Quæres primò, quænam ſit materia iſtius interdicti.

Reſpondeo materiam, ſeu actione propter quas hoc interdictum incurritur, eſſe exigere, ſeu extorquere pedagia, aut alias exactiones ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, per ſe, vel per alium, nomine proprio, vel alieno, aut compellere ad ſolvendum, ut patet ex verbis textus à me relatis *punct.* 21. cit. Iſtæ tamen actiones fieri debent à collegio, vel univerſitate, alioquin ſi à ſingularibus perſonis fiant, non incurritur interdictum locale, ſed excommunicatio; ſufficit tamen, ut fiat ab univerſitate ſæculari, vel Eccleſiaſtica, juxta gloſſam hic *verb. univerſitas.* Gemin. *n.* 12. Alter. *loco cit.* & alios. Vide quæ tradidi *diſp.* 19 *punct.* 2. *n.* 8. — 2 Quænam ſit materia hujus interdicti.

3 Quæres ſecundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius interdicti.

Reſpondeo eſſe civitatem caſtrum, ſeu locum, cujus collegium, vel univerſitas præfatas actiones facit, ut patet ex ipſo textu ad verbum relato. — 3 Quod ſubjectum.

An autem hoc valeat, etiamſi collegium illius loci locum illum tyrannicè regat & iniquè uſurpaverit, patet ex dictis *diſp.* 1. *diſt.* 19. *p.* 2. *n.* 2.

4 Quæres tertiò, utrum abſolutio, ſeu relaxatio iſtius interdicti reſervata ſit. — 4 Ejus relaxatio ſpectat ad Papam ante factam reſtitutionem.

Reſpondeo reſervatam eſſe ante factam reſtitutionem, & præſtitam competentem ſatisfactionem: nam in textu dicitur *nec ab*

excommunicatione hujuſmodi abſolutionem interdicti, nec relaxationem obtineant, donec exacta plenarie reſtituerint, & de tranſgreſſione ſatisfecerint competenter.

Ex quo licet inferre cautionem de præſtanda ſatisfactione non ſufficere, quia in textu requiritur reſtitutio, & ſatisfactio, gloſſa hic *in verb. reſtituerint.* Hoc tamen intelligendum eſt, juxta dicta *de cenſuris in genere, diſp.* 1.*q.*3. *punct.*9. præſtita verò ſatisfactione & reſtitutione Prælatus inferior abſolvere poteſt, quia Summus Pontifex relaxationem interdicti in hoc caſu non reſervat. Ita Gemin. hic n. 8. Francus n. 1. Alterius *loc. cit. col.* & alii.

5 Cui facienda reſtitutio.

5 Rogabis primò, cuinam facienda ſit reſtitutio, & ſatisfactio.

Reſpondeo reſtitutionem rei faciendam eſſe illi, à quo iniquè accepta fuerat; ſatisfactionem verò non ſolùm exhibendam eſſe illi, à quo res per injuriam accepta fuerat, verùm etiam Eccleſiæ, ſeu Prælato, nomine Eccleſiæ; cùm enim privilegium exemptionis inductum ſit in favorem ſtatus, & ordinis Eccleſiaſtici, ſequitur violatione iſtius privilegii, irrogatam fuiſſe ſtatui Eccleſiaſtico injuriam: conſequenter ſatisfactionem illi exhibendam eſſe. Ita Geminian. & Francus *locis citatis*, & alii, quos in ſimili ſuprà retuli *de ſatisfactione præſtanda ob clerici percuſſionem.*

6 An cenſuræ cap. quemquam, lata vigeant.

6 Rogabis ſecundò, utrum hæc cenſura, ſeu pœnæ *c. quamquam* adhuc vigeant.

Calderinus apud Sylveſtrum *verb. interdictum* 4.§.1. *verſ. tertiò.* exiſtimat conſuetudine abrogatum fuiſſe. Quamvis non poſſint induci conſuetudo juri naturæ, vel divino contraria, & immunitas Eccleſiaſtica ſit de jure divino, nihilominus cenſura lata eſt ab Eccleſia, & præceptis ab Eccleſia impoſitis conſuetudo derogare poteſt, niſi conſuetudo in futurum introducenda reprobetur, & irrita reddatur.

Sylveſter *loc. cit.* Alter. *diſp.* 12.*c.*8.*col.*3. & alii exiſtimant has cenſuras adhuc vigere.

Suarez verò *diſp.*37.*ſect.*1.n.14. & Filliu. *tract.*18.*c.*6.*num.* 144. exiſtimant conſulendam eſſe locorum conſuetudinem; cùm enim hæc ad factum pertineant, non præſumitur, niſi probetur, & cùm de lege conſtet, in dubio in ipſius favorem judicandum eſt.

7 Quas pœnas incurrat qui violat interdictum locale.

7 Rogabis tertiò, quas pœnas incurrat celebrans in loco interdicto, ſeu violans interdictum locale.

Reſpondeo ſolutionem conſtare ex dictis *de cenſuris in genere*, & ex ſupradictis *de excommunicationibus.*

8 Non tenemur ſervare interdictum locale, antequam locus denuncietur interdictus.

8 Rogabis quartò, utrùm teneamur ſervare interdictum locale, antequam locus denuncietur interdictus.

Reſpondeo negativè, quia poſt Extravagantem *ad evitanda*, non tenemur quemquam evitare ante denunciationem; Eccleſia tamen cenſetur ſufficienter denunciata, ſi dicatur, ſingulæ Eccleſiæ talis loci ipſo facto ſint interdictæ. Ita Suarez *diſp.*47.*ſect.* 2.*n.*3.*&* 5. Coninchus *diſp.*17.*dub.*5.*in fin.* Sayrus *lib.*5.*c.*12.*n.*24. Avila, & alii, quos retuli *de cenſuris in communi, diſp.*5.*q.*7. *ad finem*, & hoc advertendum etiam eſt pro ſubſequentibus caſibus.

PUNCTUM III.

De interdicto contra civitatem, quæ inſequentibus hoſtiliter Cardinales auxilium, conſilium, vel favorem præbet, aut hujuſmodi delinquentes infra menſem punire negligit, dum punire poteſt, *c. felicis, de pœnis in 6.*

1 *Ob quaſnam injurias Cardinali irrogatas incurratur excommunicatio Papæ reſervata.*
2 *Quænam ſit hujus interdicti materia.*
3 *Quodnam incipiat menſis, infra quem civitatis delinquentes in Cardinalem punire debet.*
4 *Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ.*
5 *Nomine civitatis non intelligitur diœceſis.*
6 *Quomodo civitas poſſit prædictas actiones facere, & ſubjici interdicto.*
7 *Utrùm civitas interdicatur, quoties non poteſt abſque gravi incommodo, aut difficultate delinquentem punire.*
8 *Abſolutio hujus interdicti non eſt Papæ reſervata.*

1 Ob quaſnam injurias Cardinali irrogatas incurratur excommunicatio Papæ reſervata.

1 Hoſtiliter inſequentes Cardinalem, percutientes, capientes, ſauciantes, hoc facientem, aut fieri mandantem, ratum habentes, conſulentes, faventes receptantes, & ſcienter defendentes, ligantur excommunicatione Papæ reſervata, de qua ſorè differui *diſp.*1.*q.*11.*&* *d.*2.*q.*4.*punct.*7 Vide ibi dicta; hic ſolùm breviter explicabo materiam, ſubjectum, & relaxationem iſtius cenſuræ.

2 Quænam ſit hujus interdicti materia.

2 Quæres igitur primò, quænam ſit materia iſtius cenſuræ.

Reſpondeo materiam iſtius interdicti eſſe primò, dare auxilium, conſilium, vel favorem ad inſequendum, capiendum, vel percutiendum Cardinales.

An autem hæc cenſura incurratur ſtatim præſtito auxilio, conſilio, vel favore, docui *punct.* 7. *cit. n.* 5.

Secundò, nolle præfatos delinquentes infra menſem punire: nam præfata Clementina dicitur: *Civitas verò quævis alia præter Urbē, quæ talia facientibus, vel facientibus, ſeu præſumentibus in his auxilium, vel conſilium dederit, aut favorem, vel infrà menſem ſaltem taliter delinquentes, prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei aſſuerit, non duxerit puniendos, Pontificali, ut ſuprà, ſit eo ipſo dignitate privata, nihilominus remaneat interdicta.*

3 Quodnam incipiat menſis, intra quem civitas delinquentes in Cardinalem punire debet.

3 Rogabis, quandonam incipiat menſis, intra quem civitas hujuſmodi delinquentem punire debet.

Reſpondeo incipere ſtatim a die ſcientiæ patrati delicti. Ratio eſt, quia cum ſpatium menſis illis aſſignatum ſit, non videtur hoc tempus computandum à die delicti, & cum fieri poſſit, ut civitas illud intra menſem ignoraverit: ergo inchoandum videtur à die, ſeu hora ſcientiæ. Ita Gemin. hic n. 4. Francus n. 1. Alter *de interdicto, diſp.* 11.*cap.*3.*col.* 1. & alii, exiſtimantes tempus currere a die ſcientiæ, etiam per famam habitæ de momento ad momentum; cùm enim hæc conſtitutio in favorem perſonarum Eccleſiaſticarum, & in deteſtationem tanti criminis edita ſit, tempus potius coarctandum, quàm ampliandum eſt.

4 Quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ.

4 Quæres ſecundò, quodnam ſit ſubjectum hujus cenſuræ.

Reſpondeo ſubjectum iſtius interdicti eſſe quamlibet civitatem, excepta urbe Romæ, nam in Clement. citata dicitur *civitas quævis alia, præter Urbem.*

5 Nomine civitatis non intelligitur diœceſis.

5 Nomine autem *civitatis* non intelligitur diœceſis; conſequenter diœceſis non ligatur hoc interdicto. Ratio eſt, tum quia civitas, & diœceſis ſunt diverſa, *c. Rodulphus & c. ſtatutum, de reſcriptis, lib.*6. tum quia dum Summus Pontifex intendit extendere pœnam pro civitate & diœceſi, ſolet hoc exprimere, ut *in Clement.* 1. *de pœnis.*

Hinc ſequitur primò, hoc interdictum non cadere in totam provinciam, ſeu rempublicam, cujus Senatus præfatas actiones facit, ſed ſolùm cadere in illam civitatem, in qua Senatus reſidet; niſi fortè etiam aliæ civitates illius provinciæ contra hanc conſtitutionem delinquerint. Ita Suarez *diſp.* 37. *n.* 17. & Fillincius *n.* 139.

Secundò villam, ſeu caſtrum, ſeu populum civitate inferiorem, non ligari hac cenſura, ſi præfatas actiones faciat; nam hæc cenſura lata eſt in civitatem, in materia autem pœnali verba ſtrictè, & propriè accipienda ſunt, neque argumentandum eſt à pari. Ita Suarez & Fillincius *locis citatis.*

6 Quomodo civitas poſſit prædictas actiones facere, & ſubjici interdicto.

6 Rogabis primò, quomodo civitas poſſit præfatas actiones facere, & conſequenter ſubjici interdicto, cùm ſit res inanimata, quæ delinquere non poteſt.

Reſpondeo quoad actiones accipi continens pro contento id eſt, pro hominibus civitatis, ſeu pro collegio, & cœtu præcipuo, à quo populus regitur, & gubernatur; conſequenter tunc civitas delinquit, dum homines civitatis delinquūt, non quidē tanquā ſinguli, ſed tanquā univerſitas, ſeu communitas civiū. Ita Doctores citati.

7 Utrùm civitas interdicatur quoties, non poteſt abſque gravi incommodo, aut difficultate delinquentem punire.

7 Rogabis ſecundò, utrùm civitas huic interdicto ſubjiciatur, quoties non poteſt abſque gravi incommodo, vel difficultate delinquentem punire.

Reſpondeo non ſubjici, quia in textu additur limitatio hæc: *ſi facultas aſſuerit.* Ita DD. citati.

8 Abſolutio hujus interdicti non eſt Papæ reſervata.

8 Quæres tertiò, utrùm abſolutio iſtius interdicti reſervata ſit Summo Pontifici, ſicut reſervata eſt abſolutio excommunicationis.

Reſpondeo negativè, quia reſervatio circa interdictum non exprimitur in hac Clementina.

PUNCTUM IV.

De interdicto contra territorium, & loca illius, qui injurioſè, aut temerè Epiſcopum percutit, capit, bannit, vel hoc fieri mandat, conſulit, vel ratum habet.

1 *Territorium prædicti delinquentis interdicitur donec ipſe ſatisfecerit, & Epiſcopus dimiſſus ſit.*
2 *Variæ actiones in quibus ſita eſt materia hujus interdicti.*
3 *Interdictum locale non incurritur, cùm delictum à privata perſona patratur.*
4 *Incurritur hæc cenſura cùm dictæ actiones fiunt contra proprium aut alienum Epiſcopum.*
5 *Contra quæ loca fertur hoc interdictum.*
6 *Si terra in qua patratum eſt delictum non ſit tota delinquentis, pars ad hunc ſpectans interdicitur, non item ea quæ alterius eſt domini.*
7 *Utrùm terra poſſeſſa à tyranno qui hoc crimen committit, nullumque in ea terra jus habet, interdicatur, affirmativè.*
8 *Si Epiſcopus detineatur captus in aliqua domo, tota civitas interdicitur, non item tota diœceſis, vel ſola domus.*
9 *Quandiu duret hujuſmodi interdictum.*
10 *Ejus ſubjectum eſt territorium civitatis cum ſuburbiis.*

1 Territorium prædicti delinquentis interdicitur, donec ipſe ſatisfecerit, & Epiſcopus dimiſſus ſit.

1 Territorium præfati delinquentis interdicto ſubjicitur, donec delinquens condignam dederit ſatisfactionem, & donec Epiſcopus dimiſſus ſit, *Clem. de pœnis*, in qua non ſolùm fertur interdictum contra loca, verùm etiam excommunicatio Papæ reſervata contra delinquentes, à cujus explicatione hic ſuperſedebo, quia ſufficienter explicata fuit in Bulla Cœnæ *diſp.* 2. *quæſt.* 2. Quamobrem.

Hic innuam ſolum materiam, ſeu actiones, propter quas hæc cenſura incurritur.

Secundò, ſubjectum.

Tertiò durationem, & ceſſationem.

2 Quæres

Digitized by Google

1 Variæ actiones, in quibus ſita eſt materia hujus interdicti.

2 Quæres igitur primò, quænam ſit materia iſtius interdicti.

Reſpondeo eſſe actiones in dicta Clementina prohibitas, quarum *Prima* eſt, injurioſè, aut temerè percutere Epiſcopum ; percuſſio verò facta ad ſui defenſionem, non eſt materia iſtius cenſuræ, quia non dicitur injurioſa vel temeraria, ſaltem ſi fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Secunda capere.

Tertia bannire.

Quarta mandare hæc fieri.

Quinta rata habere.

Sexta Socium hujus criminis eſſe comitando.

Septima conſilium aut favorem dare.

Octava ſcienter defendere, ut patet ex ipſo textu, ibi : *qui quemvis Pontificem injurioſè vel temerè percuſſerit, aut ceperit ſeu bannierit, vel hæc mandaverit fieri, vel facta ab aliis rata habuerit, vel ſocius in his fuerit facientis, aut conſilium in his dederit, aut favorem, ſeu ſcienter defenſaverit eundem*, &c.

3 Interdictum locale non incurritur cum delictum à privata perſona patratur.

3 Rogabis primò, utrum ob præfatas actiones interdictum locale incurratur à quovis fiat.

Reſpondeo fieri debere à domino, ſeu rectore illius loci, ſeu territorii : nam in Clementina citata dicitur, *terra quoque ipſius*. Ex quo ſequitur terram, in qua hujuſmodi delictum à privata perſona patratur, non ſubjici huic interdicto, quia in materia pœnali non eſt facienda extenſio ultra ſtrictam, & propriam verborum ſignificationem. Ita Alter. *tom. 2 de interdicto, diſp. 12. c. 3. col. 6.* Suarez *diſp. 37 ſect. 1 num. 19.* Filliuc. *tract. 18. c. 6. quæſt. 6. n. 136.*

4 Incurritur hæc cenſura cùm dictæ actiones fiunt contra proprium, aut alienum Epiſcopum.

4 Rogabis ſecundò, utrum illa cenſura incurratur, non ſolùm ſi præfatæ actiones fiant contra proprium Epiſcopum, verùm etiam contra alios.

Reſpondeo incurri, etiamſi præfatæ actiones fiant contra alios Epiſcopos : nam in textu dicitur, *qui quemvis Pontificem*, hoc tamen intelligendum videtur juxta dicta *n. 3.*

5 Contra quæ loca feratur hoc interdictum.

5 Quæres ſecundò, quodnam ſit ſubjectum iſtius interdicti, ſeu contra quæ loca feratur.

Reſpondeo ferri in terram ipſius delinquentis, modò non excedat fines unius diœceſis, id eſt, Epiſcopatus ; ſi verò delinquens habeat territorium ultra unam diœceſim, tunc terra, ſeu civitas, ſeu diœceſis, principalis domicilii remanet interdicta, & præterea terra, ſeu civitas, in qua delictum fuit commiſſum cum duabus aliis magis vicinis, modò illæ terræ ſint ipſius delinquentis, ut patebit ex verbis textus proximè referendis.

Præterea locus, in quo Epiſcopus captus detinetur, eodem interdicto ligatur, donec Epiſcopus dimittatur, ut expreſſè in dicto textu habetur, ibi : *Terra quoque ipſius (dum tamen ultra unam diœceſim non contineat) uſque ad condignam ſatisfactionem ejuſdem. Necnon locus, aut loca in quibus captus Epiſcopus detinebitur, quamdiu detentio ipſa in eiſdem duraverit, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto ; quòd ſi terra eaſdem duas diœceſes, vel ultra continent, diœceſis domicilii principalis ipſius, & illa etiam in qua fuerit delictum commiſſum, ſi ſuaſit, & duæ aliæ, quæ ſub ipſo ſunt eidem loco magis vicinæ, interdicto ſubjaceant ſupradicto.* Adduntur etiam aliæ pœnæ, quæ in præfata Clementina videri poſſunt.

6 Si terra in qua patratum eſt delictum, non ſit tota delinquentis pars, ad hunc ſpectans interdicitur, non item ea quæ alterius eſt domini.

6 Sed modò dubium eſt primò, utrum tota terra, in qua patratum fuit delictum, interdicta remaneat, ſi non ſit tota delinquentis, ſed communis cum alio.

Reſpondeo remanere interdictam partem ipſius delinquentis, non verò aliam ; quia illa pars non dicitur terra ipſius ; hoc tamen intelligitur, ſi unuſquiſque ſuam partem ab alio diviſam habeat. Si verò terra ab utroque indiviſa poſſideatur, probabiliſſimum eſt, terram non ſubjici interdicto, quia par non eſt, ut innocens pro alio patiatur. Ita Cardinalis hic *num. 6.* Alter *de interdicto, diſp. 12. cap. 3. col. 7. verſ. item quæris.*

7 Utrùm terra poſſeſſa à tyranno qui hoc crimen committit nullùmque in ea terra jus habet, interdicatur, remiſſivè.

7 Secundò dubium eſt, utrùm terra poſſeſſa à tyranno, qui hoc crimen commiſit, nullùmque in dicta terra jus habet, huic interdicto ſubjaceat.

Reſpondent Cardinalis, & Alterius non ſubjacere, niſi terra hujuſmodi tyrannum permittat & tacitè approbet. Ratio eſt, quia interdictum cadit in terras delinquentis, iſta autem terra non eſt tyranni, cùm ipſe dominio, & juriſdictione careat. Verum quid ego ſentiam, colligitur ex dictis *diſp. 1. quæſt. 6. punct. 3. n. 5. & 6.*

8 Si Epiſcopus detineatur captus in aliqua domo, tota civitas interdicitur, non item tota diœceſis, vel ſola domus.

8 Tertiò dubium eſt, utrùm ſi Epiſcopus captus detineatur in una domo, remaneat interdicta ſola domus, an tota civitas, vel diœceſis.

Reſpondeo remanere interdictam totam civitatem, non autem diœceſim, vel ſolam domum ; in textu enim dicitur *locus ſeu loca, in quibus captus Epiſcopus detinebitur* ; nomine autem *locorum* in plurali, intelligi non videtur ſola domus, ſed intelligenda videtur tota diœceſis, quia lata nimis, & ampla eſſet interpretatio. Ita Suar. *loc. cit. n. 19.* Alterius *loc. cit. verſ. 5.* Filliuc. *t. 18. c. 9. quæſt. 3. n. 166.*

Obſervat tamen hujuſmodi interdictum, afficiens locum, in quo Epiſcopus detinetur, deambulatorium eſſe, & tranſire de loco ad locum in quo Epiſcopus ſucceſſivè cuſtoditur.

Quamdiu duret hujuſmodi interdictum.

9 Quæres tertiò, quandiu duret hujuſmodi interdictum ?

Reſpondeo interdictum latum in locum, in quo Epiſcopus detinetur, durare quandiu in eo detinetur ; interdictum verò latum in terras delinquentis, perſeverat, donec delinquens condignam dederit ſatisfactionem ; conſequenter præſtita ſatisfactione ceſſat, quia interdictum latum ad tempus, vel ſub conditione, ceſſat elapſo tempore, vel adimpletâ conditione, ut probavi *de cenſuris in genere, diſp. 5 punct. ult. n. 3.* cum Suarez, Sayro, Conincho, & aliis, contra Cardinalem *loc. cit. n. 3.* Alter. *loc. cit. col. 7. quæſt. 3.* & alios.

Prædictis addendum eſt, ſimile interdictum in eadem Clementina ferri contra civitatem, quæ aliquem ex præfatis actionibus fecit contra ſuum Epiſcopum : nam in dicta Clementina ſic habetur : *Civitas autem, quæ præmiſſa, vel eorum aliquid in Epiſcopum ſuum commiſerit, interdicto, donec ſatisfecerit, ſubjaceat memorato*, hujus interdicti intelligentia colligitur ex dictis in præcedentibus, materia enim ſunt actiones præfatæ, vel earum aliqua.

10 Subjectum videtur territorium ipſius civitatis cum ſuburbiis, videtur enim ferri in civitatem ; in interdicto autem civitatis comprehenduntur etiam ſuburbia, ut docui *de cenſuris in genere*. Addo non ſolùm ecce latum interdictum locale, verùm etiam perſonale contra ipſos cives, ſeu delinquentes, qui cauſam interdicto dederunt, ut patet ex regulis generalibus. Non tamen cenſetur interdicta tota diœceſis aut aliæ terræ ; ſicut interdictæ remanent, quando delictum ab ipſorum domino committitur juxta domini quantitatem, ut ſuprà dictum fuit *n. 5. & ſeqq.*

10 Ejus ſubjectum eſt territorium civitatis cum ſuburbiis.

Objicies, in textu dicitur, civitatem ſubjici memorato interdicto, illa autem dictio, *memorato*, relationem habet ad præcedentia ; conſequenter eodem pacto explicandum eſt.

Reſpondeo illud nomen adjectivum, *memorato*, referri ad antecedentia, quoad qualitatem interdicti, non autem quoad quantitatem, innuit enim interdictum eſſe locale, ſicut ſunt præcedentia expreſſa in dicto capitulo, licet non tot loca complectatur, ſicut complectitur ultimum ; niſi fortè illa civitas ſit reſpublica, quæ aliorum locorum domina ſit.

Quomodo autem civitas delinquere poſſit, patet ex dictis puncto præcedenti *n. 6.*

Obſerva tamen civitatem huic interdicto non ſubjici, niſi præfatas actiones fecerit contra ſuum Epiſcopum : nam in textu dicitur, *in Epiſcopum ſuum commiſerit*. Ex quo patet differentia inter civitatem, & dominum alicujus loci aliquam ex præfatis actionibus facientem, ut ſuprà dictum eſt, *verſ. rogabis 2.*

Hoc interdictum civitatis durat, donec civitas ſatisfecerit, ut patet ex verbis dictæ Clementinæ ſuprà citatis.

PUNCTUM V.

De interdicto contra regna, terras, & loca eorum qui impedire præſumunt Legatum ſeu Nuncium Summi Pontificis, ne terras ſibi ſubjectas ingrediatur.

1 *Loca prædictorum delinquentium tandiu interdicto ſubjecta remanent, quandiu impedientes non deſiſtunt impedire, qui inſuper excommunicantur.*

1 Loca prædictorum delinquentium tamdiu interdicto ſubjecta remanent, quandiu impedientes non deſiſtunt impedire.

1 Loca prædictorum delinquentium tandiù interdicto ſubjecta remanent, quandiu impedientes non deſiſtunt impedire. *Extravag. ſuper gentes, de conſuetudine* ibi : *Regna, terræ, & loca qualibet ſubjecta eiſdem tandiu ſint eo ipſo Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto, quandiu in hujuſmodi contumacia duxerint perſiſtendum.* Imò impedientes ligantur excommunicatione in Extravag. cujus excommunicationis memini *diſp. 1. q. 15 n. 8. & diſp. 5. q. ... punct. ult. ad fin.* Ideò de ea hic diſſerere opus non eſt. Hic ſolum advertendum cenſeo, præfatam excommunicationem, & interdictum incurri, etiamſi Principes impediant prætextu conſuetudinis ; quamvis enim præfata Extravagans edita ſit occaſione conſuetudinis ; quia Principes nolebant Legatos Sedis Apoſtolicæ ad ſe tranſmiſſos admittere, niſi ab eis petiti fuiſſent, vel de beneplacito ipſorum tranſmiſſi, nihilominus Summus Pontifex Joan. XXII. præfatâ conſuetudinem abrogat, & in futurum vult libere admitti Legatos à Sede Apoſtolica tranſmiſſos, pro quibuslibet cauſis, ibi : *qui verò de cætero ſuper prædictis dictos Legatos, aut Nuncios, quos ad quaſcumque partes pro cauſis quibuſlibet Sedes ipſa tranſmiſerit, præſumpſerint impedire, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, regna, terræ*, &c. ubi notanda eſt illa dictio *ſuper*, accipitur enim pro dictione *ultra l. divortio. § quod in anno verſ. item ſi locati, & l. 1. de peric. & commod. rei vend.* Rodr. *in conſil. 94. lib. 4.* Barboſa *diſt. 342. n. 6.* Anton. Angel. Grat. *diſt. 149. n. 2* & alii.

Contrarium tenent Suarez *diſp. 37 ſect. 1 num. 22.* & Alterius *de interdicto, diſp. 12. cap. ... ſub finem*, aſſerentes excommunicationem latam eſſe contra eos, qui Legatos Summi Pontificis prætextu conſuetudinis terras aliquas ingredi non permittunt.

Marginal note: 1 Loca prædictorum delinquentium tamdiu interdicto ſubjecta remanent, quamdiu impedientes non deſiſtunt impedire, qui inſuper excommunicantur.

PUNCTUM VI.

De interdicto contra terras Eccleſiaſticorum, qui per menſem animo indurato perſtiterunt in cenſura contracta, eo quod permiſerint uſurarium manifeſtum in terris ſuis commemorari, ad fœnus exercendum ; ipſorum enim terræ Eccleſiaſtico interdicto ſubjiciuntur quandiu in illis terris uſurarii commorantur, cap. uſurarum, de uſuris in 6.

De hac re ſufficienter egi *diſp. 2. quæſt. 4. punct. 9. & ſuprà de interdictis perſonalibus.*

Hic

Digitized by Google

Hic ſolùm ſupereſt dubium, utrùm iſtud interdictum ceſſet, ſtatim ac uſuratii a dictis terris recedunt.

Reſpondeo ceſſare, quia non ligat ultrá voluntatem conditoris, verbis expreſſam; conditor autem ligat, quandiù ibi commorantur uſurarii, ut patet ex illa dictione *quàndiu*, quæ ex ſua natura eſt diviſiva temporis, & reſtrictiva ad id, quod expreſſum fuit, ut docet Gonzalez *ad regul.8.Cancell. gloſſ.43.n.14.*

PUNCTUM VII.

De interdicto contra locum, in quo ſcienter ſepultus fuit hæreticus, aut ejus receptator, defenſor, vel fautor,

1 *Ejuſmodi locus Eccleſiaſtica ſepultura privatur.*
2 *Utrùm tota Eccleſia, in qua hæreticus ſepelitur, hac pœna puniatur, an tantummodo tumulus, remiſſivè.*
3 *Alia quædam interdicta localia à doctoribus recenſita.*

1 Ejuſmodi locus Eccleſiaſtica ſepultura privatur.

1 PRæfatus locus Eccleſiaſtica ſepultura privatur, *c. quicumque de hæreticis in 6.* ubi non fert interdictum ſimpliciter; ſed potiùs prohibitio, ſeu inhabilitas ad aliquem ibi ſepeliendum, ut benè obſervat Suar. *diſp.37.ſect.1.ad finem*, & Altes *tom. 1. diſp. 12. de interdicto, c. 4. initio. n. 18.* contra Tabienam *verb interdictum 2.n.2.* Palud. *in 3.diſt.18.quæſt. 8 art ...* Filliucium *tract. 18. c.5. quæſt.4. ad finem.n.140.* Saytum *lib. 5. c. 12.n. 10.* & alios.

Ratio eſt, quia in textu dicitur, *locus ille perpetuo careat ſepultura* In hac pœna non poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut concedunt etiam Palud. Tabiena, & Saytus *locis citatis*, quia diſpenſare non poteſt in jure communi, & illa vox, *perpetuò*, diſpenſandi facultatem ab inferioribus removet, illámque conditori reſervat.

2 Utrùm tota Eccleſia in qua hæreticus ſepelitur, hac pœna puniatur, tantummodo tumulus receſſivè.

2 An autem tota Eccleſia, in qua hæreticus ſepelitur, hac pœna puniatur, an tantummodo tumulus, ſeu parvus locus, in quo reconditū eſt cadaver, patet ex dictis in præcedentibus *diſp.2.quæſt 2 punct. 30. ad finem*, ubi etiam explicavi excommunicationem contra ſepelientes hujuſmodi hæreticos, receptatores, fautores, vel defenſores, ſimúlque oſtendi hoc valere ſolùm, dum is, qui ſepelitur, vitandus eſt. Vide tradita *præfato punct. 30 & 31.*

3 Alia quædam interdicta loca à Doctoribus recenſita

3 Prædictis interdictis localibus nonnulli DD. ut Sylveſter, *verb. interdictum 4.* Armilla *eod. verb. n. 12* & alii, plures alios caſus addunt, in quibus interdictum incurri putant.

Primus, quando Eccleſia polluta fuit ſanguinis, vel ſeminis effuſione, vel alia ratione.

Secundus, quando Eccleſia per ſimoniam conſecrata fuit, *cap Eccleſia 1 quæſt. 4.*

Tertius, quando Eccleſia ædificata fuit, non causâ devotionis, ſed quæſtûs cupiditate, *c. ſi quis baſilicam.de conſecrat. diſt. 1.*

Quartus, quando aliqua Eccleſia nova, ſine auctoritate Epiſcopi dedicata fuit, *cap præterea. de conſecrat. diſt. 1.*

Quintus, quando diſſenſio oritur inter patronos alicujus beneficii, ita ut divina officia à Preſbyteris perſolvi nequeant, *cap. 1. & 2. de jure patron.* Verùm in his caſibus non fertur interdictum, ut quilibet facilè percipiet, legendo ipſoſmet textus, quorum explicatio brevitati, quam mihi ſemper propoſui, non leviter obeſſet. Vide, ſi lubet, Suarez *diſp. 37. ſect. 1.n.17.* & Alteſium *in interdicto, diſp 12. cap. 4.*

Et hæc dicta ſint ad laudem Omnipotentis Dei, Beatiſſimæ Virginis, & omnium beatorum Spirituum, ſalvo ſemper in omnibus ſanctæ Matris Eccleſiæ, & peritiorum judicio.

F I N I S.

INDEX

INDEX

Eorum omnium, quæ in hoc Tertio Tomo continentur.

Prior numerus paginam, poſterior ejuſdem paginæ ſectionem demonſtrat.

A

Abbas non ligatur ſuſpenſione, conferendo minores Ordines de licentia ipſius Epiſcopi. 573. 1
Abbas an ligetur ſuſpenſione conferendo Ordines, vel tonſuram clerico ſeculari. ibid. 2
Abbas concedens demiſſorias novitio, vel Ordines conferens, an ſuſpenſione ligetur. ibid. 5
Abbas privilegium habens conferendi tonſuram, & minores Ordines ſuis ſubditis Regularibus, an validè conferat, tonſuram & minores Ordines ei, qui re ipſa ſibi ſubditus non eſt, eò quòd profeſſionem invalidè emiſerit, quem tamen ſubditum putat. ibid. 6
Abbas, Archidiaconos impediens, ne ſua juriſdictione utantur, an excommunicationi ſubjiciatur. 108. 21
Abbates, qui in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum non ſervant formam præſcriptam in Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. interdictum incurrunt. 388. 3
Abbatiam, vel aliam dignitatem recipiens de manu laici, incurrit interdictum. ibid. 2
Aborsui cooperans non ligatur excommunicatione, nondum ſecuto eſt ſu. 164. 11
Abortui cooperans ex ignorantia juris, vel facti, non incurrit excommunicationem. ibid. 10
Abortum fœtûs animati procurans, videtur in caſum reſervatum incidere, etiamſi abortus re ipſa non ſequatur. ibid. 4
Abortum fœtûs animati procurans afficitur excommunicatione, ſive procuret per ſe, ſive per alium. ibid. 5
Abortum fœtus animati procurans, non ligatur excommunicatione, nondum ſecuto abortu. ibid. 6
Abortum procurans ante quadrageſimum diem, an teneatur ſe tanquam irregularem gerere. ibid. 8
Abortum fœtus animati procurans, excommunicationem incurrit, quovis pacto procuret. 165. 1
Abortus fœtus animati non eſt interdictus ſub excommunicatione. ibid. 2
Abſolvens excommunicatum à peccatis, non autem ab excommunicatione Bullæ, non incurrit excommunicationem. 147. 6
Abſolvens plures unica abſolutione, non incurrit plures excommunicationes. ibid. 7
Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ incurrit excommunicationem reſervatam in decreto Clementis VIII. ſi abſolvat prætextu privilegii. ibid. 8
Abſolvens eum, qui excommunicationem reſervatam in decreto Clementis VIII. contraxit, abſolvendo in caſibus ibi expreſſis, non incurrit excommunicationem in præfato decreto expreſſam. 148. 15
Abſolvens à caſibus Bullæ, non incurrit alias pœnas præter excommunicationem. ibid. 12
Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ ex ignorantia, non incurrit excommunicationem. 147. 4
Abſolvens ab excommunicationibus Bullæ per metum gravem, non incurrit excommunicationem. ibid. 6
Abſolvendus ab excommunicatione Bullæ propoſitum habere debet non relabendi. 148. 5.
Abſolvendus ab excommunicatione ob delicta contra libertatem Eccleſiaſticam, quid præſtare debeat. 149. 7
Abſolvendus in articulo mortis, aut tempore impedimenti, quidnam præſtare teneatur. 146. 26
Abſolvendi privilegio à quibuſdam caſibus in individuo expreſſis, poteſt etiam hoc tempore abſolvere, non obſtante privilegio Clementis VIII. 145. 21
Abſolvendi privilegium habentes, non poſſunt à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere, etiamſi caſus illi adnexam habeant excommunicationem. ibid. 19
Abſolvendi facultas in quibuſdam caſibus reſervatur in decreto Clementis VIII. ibid. 18
Abſolutio cenſuræ impendi poteſt à Sacerdote, non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam in proximo ejus periculo. 144. 11
Abſolutio ab excommunicationibus Bullæ impendi poſſet, etiamſi in Bulla articulus mortis non exciperetur. 145. 16
Abſolutio impendi poteſt non ſolùm in articulo mortis, verùm etiam tempore impedimenti, quod aditum ad Sedem Apoſtolicam non permittit. ibid. 13
Abſolutio impendi poteſt ab Epiſcopo, vel ab ipſius delegato, dum irretitus cenſura non poteſt Romam adire. 146. 22
Abſolutio ſolemnis quænam dicatur. 149. 2
Abſolutio quæ ad actum aliquem gerendum conferri ſolet, an proſit obſtricto excommunicatione Bullæ. ibid. 4
Abſolutio quæ ad aliquem actum gerendum cum reincidentia confertur, in quibuſnam caſibus non proſit. ibid. 5
Abſolutionem ſolemnem an alius, quàm Sacerdos poſſit conferre. ibid. 3
Abſolutionem excommunicationis extorquens, ligatur excommunicatione, etiamſi excommunicatio injuſta eſſet. 156. 6
Abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum extorquens, ligatur excommunicatione, ſive cenſura lata ſit ab homine, ſive à jure. ibid. 7
Abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum extorquens, mandans, vel conſulens, non ligatur excommunicatione in ſententia Auctoris. ibid. 9
Abſolutiones validè Summus Pontifex poteſt ſibi reſervare, etiam in articulo mortis. 146. 13
Abſolutionis impendendæ forma circa excommunicationem ob Clerici percuſſionem, quænam ſit. 199. 25
Abſolutus à Sede Apoſt. cum onere præſentandi ſe Epiſcopo, vel Alteri, an ſatisfaciat præſentando ſe per procuratorem. 229. 7
Abſolutus in Articulo mortis, vel tempore legitimi impedimenti reincidit in excommunicationem, ſi ſublato impedimento omittit ſe præſentare legitimo ſuperiori, modo iſta omiſſio ſcienter & malitioſe contingat. ibid.
Abſolutus ad reincidentiam cum onere præſentandi ſe Epiſcopo, ut ſatisfaciendi parti læſæ, non reincidit in excommunicationem, etiam renuat repræſentare ſe Epiſcopo, eo quòd parti læſæ non ſatisfecit. ibid. 8
Abſolutus ab Epiſcopo, vel ejus Vicario, ſub conditione, & onere ſatisfaciendi parti læſæ, non reincidit in excommunicationem, etiamſi oblata opportunitate renuat ſatisfactionem præſtare. ibid. 5
Abſolvere quis poſſit à ſuſpenſione contracta occaſione Conceptionis ...
Abſolutio cenſuræ contra Inquiſitores, aliòſve Officiales, omittentes procedere contra ſuſpectos de hæreſi, impendi poteſt in articulo mortis, etiam non præſtita ſatisfactione quoties pœnitens nullam juriſdictionem, vel cautionem præſtare poteſt. 286. 9
Abſolutio excommunicationis latæ contra exigentes tributa ab Eccleſiaſticis ante præſtitam ſatisfactionem, reſervata eſt. 173. 8
Abſolutus ab excommunicatione ab Epiſcopo, abſolutionem conferente ob timorem amittendi gratuita ſolita beneficia, non ligatur excommunicatione. 167. 4
Accipiens aliquid à Religioſo non habente facultatem expendendi obligatur ad reſtitutionem.

Accipiens

Digitized by Google

Accipiens aliquid à Religioſo non habente facultatem diſtrahendi, quandonam ſatiſfaciat reſtituendo ipſimet Religioſo ....
Accuſator, aut alii interponentes querelam contra Eccleſiaſticam perſonam, excommunicatione hujus canonis non afficiuntur. 134.11.
Actio, per quam oriri poteſt diſcordia in electionibus faciendis in congregationibus fœminarum, quæ verè non ſunt religioſæ, non eſt materia excommunicationis. 159.3
Actionem acceſſoriam in canone prohibitam præſtans non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta alia actione principali. 140.29.
Actiones plures faciens ſub excommunicatione prohibitas, non excommunicationes incurrit, quot ſunt actiones moraliter interceptæ. ibid. 30
Additiones ſeu ſcholia hæreticorum in libris Catholicorum legens, an afficiatur excommunicatione. 11.6.
Additiones faciens dum liber imprimitur, non incurrit excommunicationem, ſi antea obtinuerat approbationem. 168.8
Admittens ad profeſſionem expleto novitiatûs anno, ligari videtur ſuſpenſione, etiamſi novitius renunciavit anno novitiatûs. 380.2.
Admonitio particularis an neceſſaria ſit, dum excommunicatio fertur contra aliquem, qui delictum antea prohibitum ſub cenſura commiſit. 374.3
Admonitio competens quænam dicatur. ibid. 5
Admonitio in ferenda cenſura, an facienda ſit in ſcriptis. 348.6
Adnotationes, ſeu gloſſas quinam dicantur edere. 170.2
Adnotationes aliquas edens ſupra aliquo Tridentini tantùm decreto, incurrit excommunicationem. ibid. 7
Adnotationes, ſeu gloſſas edens circa alia decreta, quæ in Conc. Trid. non continentur, non ligatur excommunicatione. ibid. 10
Advocati quinam dicantur. 64.9
Affinium, & conſanguineorum nomine, non comprehenduntur cognati cognatione legali aut ſpirituali, aut habens impedimentum publicæ honeſtatis. ....
Aggrediens injuſtè aliquod oppidum Romanæ Eccleſiæ, vel illud deſtruens, excommunicationem incurrit etiamſi hoc faciat animo ſubtrahendi, ab Eccleſia Romana. 328.9
Agitantes feras, vel tauros incurrunt interdictum ſeu privationem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi moriantur in congreſſu, exceptis tamen laicis non agitantibus in die feſto. 271.14
Agitationem ferarum, ſeu taurorum permittens, ligatur excommunicatione. 321.2
Agitationi ferarum aſſiſtens, an incurrat excommunicationem ipſo facto. 270.3
Agitationis ferarum prohibitio non videtur revocata. 271.15
Agnos Dei pictos, vel deauratos detinens, non videtur excommunicatus, niſi eos tamquam venales retineat. 577.4
Alchimiſta tradens ſecretum infidelibus conficiendæ pecuniæ, excommunicationem incurrit, quoties prævidet, damnum inde Chriſtianis ſecuturum. 31.12.
Alienandi promiſſio, ſeu tractatus interdictus non eſt. 173.11
Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum facta cum hac conditione, ſalvo Summi Pontificis conſenſu, invalida eſt. ibid.
Alienatio fructuum Eccleſiaſticorum licita eſt. ibid 8
Alienationem bonorum S.R.E. fiſco addictorum ob delicta, procurans, non incurrit excommunicationem. 253.6
Alienationem fieri procurans in detrimentum Eccleſiæ, ligatur excommunicatione. 278.6
Alienationem procurans bonorum Romanæ Eccleſiæ, quæ Cameræ Apoſtolica emit à latronibus, non ſubjicitur excommunicationi. 253.7
Alienationi bonorum Eccleſiæ conſentiens, in gravamen Eccleſiæ, aut decretum, vel auctoritatem præſtantes, ſubjiciuntur excommunicationi. 277.5
Alienationis nomine quid intelligatur. 173.1
Alienationis decretum extorquens è Commiſſariis, vel delegatis, excommunicationem incurrit. 277.7
Alienationis decretum extorquens in damnum Eccleſiæ, ligari videtur excommunicatione, etiam non ſecuta alienatione. ibid 9
Alienigena quinam dicatur. 272.8
Aliquem impediens, ne votum religionis emittat, non ligatur excommunicatione. 158.7
Alumina conduci faciens ex partibus infidelium, vendens, emens, in illis laborans, ſeu circa illa ſe immiſcens, ſubjicitur excommunicationi. 257.3
Ambiens ſeu procurans Papatum, incurrit excommunicationem; etiamſi id fiat vivente Summo Pontifice. 187.3
Annus, ſeu tempus à lege præſcriptum debet eſſe continuum. 95.12
Applicantes pœnas, aut confiſcationes alteri quàm fiſco, aut Cameræ Apoſtolicæ, ligantur excommunicatione, vel ſuſpenſione, prout ipſi elegerint. 318.4
Applicatio pœnarum, & confiſcationum alteri, quàm fiſco facta, excommunicationem incurrit. ibid. 2
Apoſtata an ſit hæreticus, & quotuplex ſit apoſtaſia. 7.8
Apoſtata à fide denunciandus eſt ſancto Inquiſitionis officio. 151.10
Apoſtata fugiens cum habitu ſacro religionis jure communi non afficitur excommunicatione. 291.6
Apoſtata à religione jure communi non eſt excommunicatus. 585.2
Apoſtata quiſnam dicatur. 284.2
Apoſtata, qui tempore Apoſtaſiæ ſacrum Ordinem ſuſcepit, non poteſt per apoſtaſiam ad ſuperiorem ordinem promoveri. ibid. 9
Apoſtata, & fugitivus non ſunt idem. 303.3
Apoſtatas Ordinis Prædicatorum recipiens, ligatur excommunicatione. 151.4. & 305.3
Apoſtatæ ex privilegio nonnullarum religionum ſunt excommunicati, ut ex privilegio Societatis Jeſu. 306.4
Apoſtatæ religionum participantium privilegia Societatis Jeſu, non ligantur excommunicatione. ibid. 5
Apoſtolicæ ſedis nomine quid intelligatur. 42.2
Appellans non ſolùm ab ordinationibus Papæ, ut Papa, eſt verum etiamſi ut princeps temporalis excommunicatione ligatur. 10.4
Appellans ad Concilium provinciale, vel Synodale, non ligatur hac cenſura. ibid. 5
Appellans à Collegio Cardinalium ad futurum Pontificem non ligatur hac cenſura. ibid. 6
Appellans non ſolùm excommunicatus, verùm etiam favorem præſtans. ibid. 7
Appellans ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium, ligatur excommunicatione: ſecus ſi contrahat excommunication. ſententiæ. ibid. 10
Appellans ab ordinationibus Epiſcoporum, non ligantur excommunicatione. ibid. 2
Appellantes ab ordinationibus Papæ ad futurum Concilium, vel favorem, omnes ligantur excommunicatione. ibid. 1
Appellatio ab ordinibus Papæ cur vetita ſit. ibid 3
Appellatio quid ſit. ibid. 1
Appellatio coram quo facienda ſit, dum cauſa ſemel fuit deciſa per duos judices, unum laicum, & alium Eccleſiaſticum. 93.18
Appellatio frivola quænam dicatur. 70.8
Appellationem, conſulentes, non ligantur excommunicatione Julii VI. à qua poteſt abſolutio conferri virtute privilegiorum. 19.9
Archiepiſcopi accipientes aliquid ultra victualia occaſione viſitationis ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ. 389.8
Archivia, & Capitularia quænam ſint. 149.7
Arma tam defenſiva, quam offenſiva deferri prohibentur infidelibus. 30.2
Arma brevioris menſuræ trium palmorum ferentes in ſtatu Eccleſiaſtico, excommunicationem incurrunt, ſi deferant virtute facultatum, exceptis tamen cultellis, aptis ad ſcindendum panem. 321.3
Armorum delationem ad infideles ratam habens, non obſtringitur cenſura hujus canonis. 92.58
Aſpiciens obiter fœminam involuntariè ingredientem monaſterium, non ligatur excommunicatione. 157.11
Aſſaſſinii rens privatur immunitate. 241.1
Aſſaſſinii nomine quis intelligatur. ibid. 2
Aſſaſſinii cooperatores privantur immunitate. 216.6
Aſſaſſinium committitur tam occidendo infidelem, quàm Chriſtianum, licèt alii contrarium ſentiant. ibid. 9
Aſſaſſinium propriè committitur ex mandato ad occidendum, non verò ex mandato ad vulnerandum. ibid. 7
Aſſaſſinus non vocatur is, qui adverſarios occidit ſociis pecunia conductis. ibid. 5
Aſſaſſinus non vocatur, qui ſine pretio, vel ejus promiſſione aliquem occidit. 221.3
Aſſiſtens electioni Monialium non incurrit excommunicationem deſiſtendo à diſcordiis, quoties ad dirigendas Moniales vocatus non fuit. 159.5
Attentans uſurpare regalia tributa titulo defenſioni, vel ſimilem in Eccleſiis, locisque piis, ſimúlque attentans uſurpare bona, ſeu jura prædictorum locorum, incurrit excommunicationem. 274.3
Auditores quinam dicantur. 64.10
Advocare cauſas quid ſit. 71.2
Advocatio cauſarum auctoritativè fieri debet, ut cenſura incurratur. ibid. 4
Avocatio cauſarum, an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem, ſi propria fiat auctoritate, abſque prætextu privilegii Apoſtolici. ibid. 5
Avocatio cauſarum, an vetita ſit ſub excommunicatione non ſolum ſi fiat à judicibus Sedis Apoſtolicæ, verùm etiam ſi fiat ab aliis judicibus. 75.7.
Avocatio cauſarum ſpiritualium ad laica tribunalia, an vetita ſit, quando judices Eccleſiaſtici negligentes in hujuſmodi cauſis cognoſcendis. ibid. 8
Auxiliari quid ſit.

B.

BAnnitus, ſeu proſcribens perſonam Eccleſiaſticam afficitur excommunicatione. 328.2
Bannire, ſeu relegare quid ſit. 333.12
Banniti, aut alii, qui civitatem ingrediuntur oſtentantes ſe Commiſſarios, vel Legatos Summi Pontificis, excommunicationem incurrunt. 138.6
Bannitos recipiens in terris Eccleſiæ ſubjectis hoc tempore non incurrit excommunicationem. 322.4

Baptiſmi

Digitized by Google

Baptiſmi occaſione præciſa, an liceat nomen ſibi proprium privata auctoritate immutare. 2.4
Beguinarum ſtatum aſſumentes, & religioſi auxilium Beguinis præbentes excommunicationem incurrunt. 190.1
Beguinæ quænam fuerint. 176.1
Benedicens ſecundis nuptiis nullam cenſuram incurrit. 350.5
Beneficia extra Romanam Curiam animo reſignandi procurantes, excommunicationem non incurrit. 253.4
Beneficiarius incidens arbores frugiferas an excommunicationem incurrat. 120.5
Beneficiis privans exiſtentem in Romana curia quandónam excuſetur à cenſura. 359.9
Beneficiorum collatio ad quem pertineat, dum collator ſuſpenſus eſt. 386.7
Beneficiarius, cui beneficium reſignatur, quomodo cognoſcere poſſit beneficium ſibi in confidentia reſignari. 235.6
Beneficiarius ſubjicitur excommunicationi aſſiſtendo agitationi feratum. 270.3
Beneficiarius obtinens beneficium à Papa cum obligatione & juramento reſidendi, & perſonaliter inſerviendi, an ſemper ligetur excommunicatione, ſi poſtea perſonaliter non inſerviat. 275.3
Beneficii nomine quid intelligatur. 230.4
Beneficiorum in collatione aliáve proviſione petens aliquid, non incurrit excommunicationem, niſi adſit traditio. 188.3
Beneficiorum in proviſione exigens aliquid convertendum in pios uſus juxta conſuetudinem, vel conſtitutiones Eccleſiarum, non ligatur excommunicatione. 235.3
Beneficiorum proviſiones nunciantes, non incurrunt excommunicationem. ibid.4
Beneficium conferens religioſo poteſt aliquid ab eodem religioſo cauſâ remunerationis recipere, modo adſit legitimi ſuperioris conſenſus. 311.2
Beneficium procurans pro ſe intentione illud reſignandi, non incidit ſtatim in excommunicationem, niſi poſtea beneficium re ipſa conſequatur. 238.7
Beneficium impetrans principaliter pro ſe cum animo poſtea reſignandi in favorem alterius, ligatur excommunicatione. 236.5
Beneficium impetrans animo illud permutandi cum alio, aut illud poſſidendi, donec pinguius obtineris, non afficitur excommunicatione. ibid.4
Beneficium acquiſitum fuiſſe per ſimoniam ab altero commiſſam ipſo inſcio, cognoſcens tenetur quidem beneficium reſignare, ſed non incurrit excommunicationem illud retinendo. 251.14
Beneficium recipiens abſque intentione recipiendi illud in confidentiam non videtur affici excommunicatione, etiamſi alter ei beneficium reſignet. 235.5
Beneficium per ſimoniam ab altero contractam obtinens ipſo inſcio non incurrit excommunicationem, ſi cognito ſimoniæ crimine reſtituat pecuniam, quam alter pro conſecutione beneficii erogaverat. 251.12
Bigamum peremiens non incurrit excommunicationem. 196.14
Biſſexti dies computandus eſt in ætate ad ſuſceptionem ordinum requiſita. 323.3
Siſſexti dies an computandus ſit in annos noviciatus. 280.4
Blaſphemi privilegio immunitatis gaudere videntur in ſententia Auctoris. 280.4
Bona in Eccleſiaſticos tranſlata oneri tributorum ſubjiciuntur, quoties dominus illorum bonorum pro ſe, & ſuis hæredibus promiſit ſolutionem tributorum antequam illa bona in Eccleſiaſticos transferrentur. 126.18
Bona quæ ſurripiuntur in naufragio, debent eſſe Chriſtianorum, ut cenſura hujus canonis incurratur. 22.1
Bona naufragantium bona fide accipiens, comperta rei veritate tenetur reſtitutionem facere ſub excommunicatione contenta in cap. excommunicationi de raptoribus. ibid.5
Bona naufragantium ſurripiens non excuſatur à cenſura titulo præſcriptionis. 23.10
Bona ad quóſnam pertinere debeant, quando uſurpatione, vel ſequeſtratione, cenſura hujus canonis incurritur. 153.11
Bona Eccleſiæ, vel monaſterio relicta, non conſignans, non incurrit excommunicationem. ibid.14
Bona patrimonialia Eccleſiaſticorum, vel ab ipſis acquiſita immunia ſunt à tributis & collectis juxta probabiliorem ſententiam. 155.12
Bona patrimonialia donata, vel aſſignata pro titulo ſacrorum ordinum gaudent privilegio immunitatis à collectis & oneribus. ib.13
Bona donata Eccleſiis gaudent privilegiis immunitatis, etiamſi donans hoc animo donaret, ut ex ipſis collecta non ſolveretur. ibid.15
Bona ab Eccleſiaſticis empta immunia ſunt ab oneribus. ibid.16
Bona quænam pro derelictis haberi cenſeantur. 22.7
Bona Eccleſiaſticis acquiſita obnoxia ſunt tributis, quæ ipſis bonis ex prævio partium pacto impoſitæ fuerant ipſis bonis antequam Eccleſiaſticis acquirerentur. 126.17
Bona naufragorum accipiens in cuſtodiam à ſurripientibus non contrahit cenſuram. 20.5
Bona naufragium titulo depoſiti ab ipſo naufragium paſſo accipiens non afficitur excommunicatione, etiamſi poſtea reſtituere nolit. ibid.6
Bona naufragantium accipiens animo reſtituendi vero domino non incurrit excommunicationem Bullæ, etiamſi poſtea re ipſa non reſtituat, ſed afficitur excommunicatione, cap. Excommunicationi de raptoribus. 22.5
Bona Eccleſiæ alienans excommunicationem incurrere videtur juxta probabiliorem Auctoris ſententiam, etiamſi alienationem revocat ante realem ſpecificam traditionem. 273.4
Bona Eccleſiaſtica alienans in evidentem Eccleſiæ utilitatem, ſed abſque conſenſu Summi Pontificis excommunicationem, incurrit juxta ſententiam Auctoris. ibid.
Bona loci pii occupans excommunicatione ligatur. 200.10
Bona Cardinalium deripiens quandónam excommunicatione ligetur. ibid.9
Bona occupans Eccleſiæ Cathedralis vel Collegiatæ, ſuſpenſionem incurrit. 363.4.
Bonorum nomine quid intelligatur. 301.3
Bonorum naufragantium quilibet ſurreptio non ſufficit, ſed ea, quæ fit ex bonis navium, quæ aliquo modo naufragium paſſæ ſunt. 21.8
Bulla quid ſit, unde dicatur, & de varia illius appellatione. 1.1
Bulla Cœnæ vim haberet etiamſi Summus Pontifex in ea nomen ſibi immutaret. 3.10
Bulla cur vocetur literæ lectæ in die Cœnæ. 2.4
Bulla utrùm valeat, etiamſi non legatur. ibid.3
Bulla valida eſt, etiamſi ederetur ſine data anni, menſis, & diei. ibid.5
Bulla ſi ederetur ſine data anni & diei non fidem faceret in judicio apud eos, apud quos de ipſius editione non conſtaret. ibid.6
Bulla Cœnæ tenet, donec alia edatur. 5.1
Bulla quandiu duret. 141.1
Bulla præcedens extinguitur per publicationem novæ bullæ, etiamſi publicatio fiat alia die, quàm feria quinta. ibid.3
Bulla à quibuſnam publicanda ſit extra Urbem. 151.5
Bulla quo tempore publicanda ſit in Eccleſiis. ibid.14
Bullam materialem perfringens, vel conquinans an peccet. 143.11
Bullam confringens, aut impugnans præter gravem culpam puniendus eſt pœna arbitraria Summi Pontificis. ibid.13
Bullæ tranſſumptum non habens non peccat ſi caſus Bullæ memoriter teneat. 152.5
Bullæ tranſſumpto fides adhibenda eſt. ibid.8
Bullæ tranſſumpto fides adhibenda eſt, modò tranſſumptum Bullæ, munitum ſit manu publici Notarii & ſigillo judicis. ibid.9
Bullæ uſus quandonam, & quo primùm inceperit. 2.3
Bullæ acceptationem & promulgationem Principes nequeunt impedire. 4.4
Bullæ Cœnæ quænam ſit cauſa efficiens. ibid.6
Bullæ conditor quibus nominibus appelletur. ibid.2
Bullæ Cœnæ cauſa formalis quænam ſit. 4.1
Bullæ Cœnæ cauſa materialis excommunicationis quænam ſit. 5.8

C

CAdaver exenterari, ut alió transferatur, punitur pœna privationis ſepulturæ Eccleſiaſticæ. 259.7
Cadaver excaniatati an carere debeat Eccleſiaſtica ſepultura ante ſententiam judicis declaratoriam. ibid.8
Caducitas an remitti poſſit à beneficio. 275.4
Cameræ Apoſtolicæ miniſtri retinentes aliquid titulo juſtæ compenſationis non videntur ligati excommunicatione. 261.3
Cancellariæ, & Curiæ nomine quid intelligatur. 110.24
Canonici Eccleſiæ Cathedralis cenſentur perſonæ in dignitate conſtitutæ. 169.10
Canonici omnes, in quorum capitulo emittitur juramentum illicitum & impoſſibile, vel contrarium libertati Eccleſiæ, aut decreti Concil. Trident. afficiuntur pœna interdicti niſi contradicant. 224.5
Canonicis omnibus ſuſpenſis quid agendum ſit ut onera Eccleſiæ ſuppleant. 355.5
Capellæ privatorum palatiorum immunitatis privilegio non gaudent. 209.14
Capiens aliquem ex familia accedentis, vel recedentis, à Sede Apoſtolica, an ſit excommunicatus. 45.24
Capiens juſtè accedentes ad Sedem Apoſtolicam non punitur pœna excommunicationis. ibid.27
Capiens aliquem de mandato ſuperioris non incurrit excommunicationem. ibid.29
Capiens vel interficiens Epiſcopum electum tantummodo, & confirmatum, ſed nondum conſecratum efficitur excommunicatione. 52.7
Capiens præcisè perſonam Eccleſiaſticam non videtur incurrere excommunicationem canonis Bullæ Cœnæ. 90.29
Capientes Chriſtianos in terris Turcarum, aut cogentes ad remigandum, aut taleam imponentes, aut ipſorum bona diripientes, ſubjiciuntur excommunicationi quicumque illi ſint. 259.3
Capitulum Sede vacante an poſſit ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem abſolvere. 197.6
Capitulum Sede vacante concedere poteſt diſpenſationem interſtitiorum. 328.3
Capitulum Sede vacante quandonam dimiſſorias concedere poſſit. 347.24.

Capitula acta valida ſunt, etiam finita Capituli auctoritate. ibid.27
Capitulum ſuſpenſum à beneficiis an cenſeatur ſuſpenſum ſolùm à beneficiis, quæ capitulariter poſſidet. 359.4
Capituli ſuſpenſio an afficiat ſingulos, an Capitulum in Capitulo. 381.15.
Capitula, & univerſitates appellantes ab ordinariis ad futurum Concilium, ſubjiciuntur interdicto perſonali, & hoc verum eſt, etiamſi Capitulum ipſum non appellet, ſed appellanti favorem, vel auxilium præſtet. 16.11.
Capitula conventus, collegia Eccleſiarum veniunt nomine perſonarum Eccleſiaſticarum. 89.19
Capitulum, quod Sede vacante litteras dimiſſorias concedit infra annum à die vacationis alieni, qui non ſit arctatus ratione beneficii recepti vel recipiendi interdictum incurrit. 387.1
Capitulum, quod à ſententiis Summi Pontificis appellat ad futurum Concilium generale, aut conſilium, vel favorem præbet, interdicto ſubjicitur. ibid.3
Capitulum non ſervans conſtitutionem Joannis XXII. circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium, interdictum incurrit. ibid.7
Capucini recipientes fratres Minores de Obſervantia ſine facultate Summi Pontificis excommunicationem incurrunt. 229.1
Carcerare, capere, aut detinere quid ſit. 53.4
Carcerans, aut alia ratione moleſtiam inferens agentibus, Familiaribus, conſanguineis, vel affinibus Prælatorum ordinariorum excommunicationem incurrit, ſi hoc pacto uſum juriſdictionis impediat. 56.35.
Cardinalem, Epiſcopum, vel Nuncium juſtè occidens non ligatur excommunicatione. 57.3
Cardinalem, Epiſcopum, vel Nuntium occidens turpiter inventum cum propria matre, uxore, filia, & ſorore excommunicationem incurrit juxta probabiliorem ſententiam. ibid.5
Cardinalem ejiciens ab Eccleſiis ſui tituli incurrit excommunicationem. 56.26
Cardinales, Epiſcopi, vel Nuncii quandonam declarare poſſint delinquentem in cenſuram contra percuſſorem Cardinalium, vel Epiſcoporum incurriſſe. 61.3
Cardinalis ſeipſum ferro, veneno, vel alia ratione occidens, percutiens, aut vulnerans excommunicationem non incurrit, juxta probabiliorem auctoritatem. 59.3
Cardinalis, vel Epiſcopi percuſſionem non impediens cum poſſit impedire, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris. 60.14
Cardinalitia dignitas gradum neceſſariò non requirit. 57.3
Cardinalis nomine quid intelligatur. ibid.1
Cardinales, minores in Eccleſiis ſui tituli conferre poſſunt. 340.5
Cardinales de recenti tenentur intra annum Romam ſe conferre. 365.1
Cardinales in conclavi exiſtentes non ligantur excommunicatione ſecretò inter ſe loquendo, aut nuncium & litteras inter ſe mittendo. 182.6
Cardinales in conclavi exiſtentes recipientes, nuncium, vel litteras, vel loquentes cum ſecretò loquentibus, graviter peccant, ſed non incurrunt excommunicationem. ibid.7
Cardinales, & alii Prælati committentes ſimoniam confidentialem videntur potiùs affici pœna interdicti, quam excommunicationis. 234.12
Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in electione Summi Pontificis ligantur excommunicatione. 283.7
Cardinales non ſervantes formam præſcriptam in reſignatione beneficiorum, an ſuſpenſionem & excommunicationem incurrant, controverſia eſt inter DD. 285.7
Cardinales an ligentur excommunicatione generaliter lata. 144.16
Cardinales accipientes aliquo prætextu, eſculenta, potulenta, dum rectoris, vel gubernatoris officium gerunt, non ligantur excommunicatione. 288.6
Cardinales offendens immunitate non privatur. 217.9
Cardinali in conclavi exiſtenti litteras mittens non ligatur excommunicatione, ſi litteræ ad Cardinalem non perveniunt. 181.3
Cardinali in conclavi exiſtenti litteras mittens ligatur excommunicatione ſive ſecretò, ſive publicè mittat. ibid.4
Cardinalis, cui Summus Pontifex aliquid indixit ſub ſecreto, non videtur in excommunicationem incidere, loquendo de ea re poſtquam ab aliis publicata fuit. 184.8
Cardinalium famulos in conclavi exiſtentes alloquens, non ligatur excommunicatione. 182.2
Cardinales recipientes beneficia, vel penſiones in confidentiam, interdictum incurrunt. 391.13
Caſtrum, cujus collegium, aut univerſitas exigit, ſeu extorquet, aut ſolvere compellit per ſe, vel per alium, ſuo, vel alieno nomine pedagia, vel guidagia, aut exactiones ab Eccleſiaſticis perſonis, exceptis rebus, quas cauſa negotiationis deferunt, interdicto Eccleſiaſtico ſubjicitur. ibid.2
Caſus aliàs expreſſi in curia, & ſimul in Bulla Cœnæ, remanent ſub diſpoſitione juris communis, ſi modò in Bulla reticeantur. 6.4
Caſus juris in Bulla renovati, an acquirant reſervationem Bullæ, ſemiſſivè. ibid.5
Caſuum nomine quid intelligatur. 110.3
Catechumenus an poſſit dici hæreticus. 62
Cauſa in qua de beneficii poſſeſſione agitur, an pertineat ad Eccleſiaſticum, vel ad ſecularem judicem. 76.12
Cauſam ſuam in Romana curia proſequi quiſnam dicatur, & quinam procurantes. 64.7
Cauſarum Eccleſiaſticarum curſus impediri non poteſt. 76.11
Cauſarum ſpiritualium avocationem à judicibus Eccleſiaſticis ratum habens non incurrit excommunicationem. 77.16
Cauſas à judicibus Eccleſiaſticis qui conatur avocare, ſed re ipſa non avocavit, non incurrit excommunicationem. 74.3
Cauſæ ſpiritualibus annexæ quænam dicantur. 76.18
Cauſæ ſpirituales quænam ſint. ibid.10
Cauſa ob quam datur facultas accedendi ad monaſteria monialium debet eſſe rationabilis, & manifeſta. ....
Cauſa ſola conſanguinitatis per ſe loquendo non eſt juſta frequentandi monaſteria monialium. ...
Cauſa quænam juſta cenſeatur ad ferendam cenſuram. 366.9
Cauſa an exprimenda ſit in ferenda cenſura. ibid.10
Celebrans vel celebrari faciens in loco interdicto, incurrit interdictum Eccleſiæ. 247.1
Celebrans vel celebrari faciens in cœmeterio cujus Eccleſia eſt interdicta, an ligetur interdicto. ibid.3
Celebrans, vel celebrari faciens in loco interdicto, non incurrit interdictum, niſi locus denunciatus ſit interdictus. ibid.4
Cenſuras, in quam quis reincidit, an ſit eadem numero cum præcedenti. 119.10
Cenſura in ſcriptis proferenda eſt. 365.2
Cenſura an proferri debeat ab ipſomet conditore. ibid.5
Cenſura an proferri debeat in ſcriptura authentica. ibid.6
Cenſura ſine ſcriptura, vel ſine expreſſione cauſæ lata, valida eſt. 366.11.
Cenſuræ lator tenetur exemplar cenſuræ tradere parti petenti. ibid.
Cenſura lata per annum quotnam diebus ſervanda ſit in anno biſſextili. 369.18
Cenſuræ lator abſque ſcriptura, vel expreſſione cauſæ an ligetur ſuſpenſione, ſi cenſura ab eo lata ſuum non ſortiatur effectum. 367.16.
Cenſuræ Bullæ Cœnæ non iterantur, iterata publicatione Bullæ. 5.3
Cenſuras non incurrunt illi, quibus ſub cenſuris interdictum eſt litteras monialibus ſcribere, niſi ipſæmet litteræ ad moniales non perveniant. ....
Ceſſationis tempore faciens aliquam actionem in Clementina *Gravis.* prohibitam, non videtur in excommunicationem incidere, juxta ſententiam Auctoris. 127.20
Chriſtiani militantes in Caſtris infidelium contra alios infideles non incurrunt excommunicationem. 31.14
Chriſtiani militantes in Caſtris, vel navibus infidelium contra Chriſtianos ſubjiciuntur excommunicationi. ibid.13
Chriſtiani navigantes in navibus Turcarum metu mortis, excuſantur à cenſura lata contra tradentes arma infidelibus, vel certiores facientes de rebus Catholicorum, &c. 34.7
Chriſtiani piratæ, an incurrant excommunicationem ſurripientium naufragantium bona. 21.2
Chriſtianorum naufragantium bona capiens excommunicationem incurrit, etiamſi prædicta bona navibus infidelium veherentur, vel etiamſi ab infidelibus aſſecurata fuerint. ibid.4
Chriſtianorum naufragantium bona ſurripiens, omnes & ſinguli etiam hæretici ligantur excommunicatione. 20.1
Chriſtianorum in damnum conſulens infidelibus aliquid, an excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrat, etiamſi nullum damnum Chriſtianis inde ſequatur. 32.25
Chriſtianorum in damnum conſulens aliquid infidelibus non ligatur cenſura, quoties ſuo conſilio non influit, aut quia infideles jam parati erant damnum inferre. ibid.26
Chriſtianus occidi faciens infidelem per aſſaſſinos non incurrit excommunicationem. 18.6
Chriſtianus vendens in ſua domo, vel ſtatu ſui Principis arma infidelibus, an ſubjiciatur excommunicationi. 31.17
Citatio quid ſit. 68.10
Citatio an neceſſaria ſit, dum excommunicatio fertur contra aliquem qui delictum commiſit antea prohibitum ſub cenſura 65.4
Civitas, cujus domini temporales, rectores, & officiales non obſervant ea quæ ſervanda ſunt in electione Summi Pontificis, quoties Summus Pontifex mortuus eſt in illa civitate, & in ea futuri Pontificis electio facienda eſt interdicto Eccleſiaſtico ſupponitur 391.1
Civitas, cujus collegium, aut univerſitas exigit, ſeu extorquet, aut ſolvere compellit per ſe, vel per alium, ſuo vel alieno nomine, pedagia, vel guidagia, aut exactiones ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, exceptis rebus, quas cauſâ negotiationis deferunt interdicto Eccleſiaſtico ſubjiciuntur. ibid.2
Civitas, quæ inſequentibus hoſtiliter Cardinales auxilium, conſilium, vel favorem præbet, aut hujuſmodi delinquentes infra menſem punire negligit, dum punire poteſt, interdicto ſubjicitur. 391.3
Clericalem ſtatum per fraudem deſumptum fuiſſe cuinam incumbat onus probandi. 91.12
Clericalem ſtatum ſuſcipiens præcisè non gaudet privilegio fori. 87.6

Cleri

Digitized by Google

Clericalis ſtatus quomodo probari poſſit. 92.32
Clericalis ſtatus quomodo cognoſci poſſit aſſumptio in fraudem fori ſecularis. ....
Clerici & Prælati Eccleſiaſtici à quibus puniendi ſint. 80.2
Clerici quoad cauſas ſpirituales exempti ſunt jure divino. 86.6
Clerici, ſeu Eccleſiæ Prælati non utentes litteris ſibi à Summo Pontifice conceſſis, antequam accedat Principis vel magiſtratus beneplacitum, vel examen, excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrunt. 72.24
Clerici in minoribus conſtituti gaudent privilegio fori. 87.2
Clerici conjugati nomine & privilegio Clericorum fruuntur. ibid 3
Clericus non bigamus mortua uxore recuperat privilegia clericalia, modò ſervet præſcripta in Tridentino. ibid.4
Clericorum nomine veniunt initiati prima Tonſura. ibid.5
Clericorum privilegium extenditur, ante judicis ſententiam, ad Clericos, qui prima Tonſura vel Ordinibus ab alieno Epiſcopo ſine litteris dimiſſoriis initiati ſunt. ibid.
Clericus ordinatus prima Tonſura, vel minoribus Ordinibus ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſoriis, an gaudeat privilegio fori. ibid.
Clerici, an teneantur ſolùm ex vi directiva ad ſervandas leges Principum. 101 12
Clerici non ſervantes leges principum ſecularium in commune bonum editas, à quibus puniri debeant. ibid.13
Clerici cædentes arbores frugiferas ſuorum beneficiorum an incurrant excommunicationem Bullæ, vel ſaltem Extravagantis Pauli II. vel Concilii Tridentini 126 30
Clerici percuſſionem mandans vel conſulens aliquando ligatur excommunicatione, etiamſi ea non ligetur executor, è contra. 192 6
Clerici percuſſionem permittens, ligatur excommunicatione, dum obſtare tenebatur ex ſola charitate. 191.6
Clerici percuſſionem permittens, incurrit excommunicationem, dum eam impedire tenebatur ex juſtitia. ibid.8
Clerici percuſſionem quiſnam ex officio impedire teneatur. ibid. 9
Clerici percuſſionem ratam habens ſuo nomine factam incurrit excommunicationem. ibid.10
Clerici percuſſionis ratihabitio quas conditiones habere debeat, ut ſufficiens cenſeatur ad incurrendam excommunicationem. ibid.11
Clerici percuſſionem mandans ligatur excommunicatione, etiamſi collegium vel univerſitas ſit. ibid.4
Clerici nomine quid intelligatur. 179.1
Clerici non opponentes ſe iis, qui regalia, cuſtodiam, vel ſimilem titulum uſurpare ſonantur, ſimulque locorum piorum bona occupare præſumunt, &c. 174 6
Clerici veſtes dilacerans non incurrit excommunicationem quoties illæ veſtes clerico non adhærent. 191.8
Clerici percuſſio quandónam ſufficiens cenſeatur ad incurrendam excommunicationem. ibid 13
Clerici inferiores Prælatis an ligentur ſuſpenſione. 363.4
Clerici percuſſionem conſulens aut mandans ligatur excommunicatione. 191.1
Clerici percuſſionem conſulens aut mandans non ligatur excommunicatione, niſi ſequatur percuſſio. ibid.2
Clerici percuſſionem mandans incurrit excommunicationem, etiamſi conatus fuerit mandatum revocare, ſed re ipſa non revocaverit. ib.4
Clerici percuſſionem mandans ligatur excommunicatione, etiamſi in gratia exiſtat, dum mandatarius mandatum exequitur. 191.5
Clerici aſſiſtentes agitatione aprorum, aliarúmque ferarum loco aperto & libero non incurrunt excommunicationem. 271.16
Clericis & religioſis interdicta eſt peregrinatio ſine licentia ſuperioris. 33.18
Clerico pecuniam tradens ad ſolvendum pedagium, ſeu aliud onus non incurrit excommunicationem. 43.17
Clerico injuriam inferens à quo puniri debeat. 93.22
Clericum cauſâ negotiorum Romam proficiſcentem percutiens duplicem incurrit excommunicationem. 65.9
Clericum injuriis afficiens non ligatur excommunicatione. 191.10
Clericum, qui fundo exire cogit per metum abſque ulla vi, non incidit in excommunicationem. ibid.12
Clericum percutiens effectum militem, aut immiſcentem ſe enormitatibus non incurrit excommunicationem. 196.11
Clericum percutiens conjugatum exercentem officium cauponis vel macellarii, excuſatur ab excommunicatione, quoties ille poſt trinam admonitionem à præfato officio non deſtitit. ibid.12
Clericum percutiens non deſiſtentem per trinam admonitionem à delatione armorum vel ab arte mimicâ publicè exercenda non incurrit, excommunicationem. ibid.13
Clericum capiens de mandato ſui Prælati non ligatur excommunicatione. ibid.16
Clericum percutiens excommunicationem incurrit, etiamſi impubes ſit. ....
Clericum non conſentientem percutiens incurrit excommunicationem, quoties percuſſio eſt injurioſa. 193.5
Clericum conjugatum percutiens, qui cum virgine contraxit, & habitum gerit, excommunicationem incurrit. ibid.3
Clericum conjugatum degradatum verbaliter percutiens, pœnam excommunicationis ſubit. ibid.1
Clericum percutiens irregularem, vel excommunicatum, excommunicatione afficitur. ibid.5
Clericum percutiens qui matrimonium contraxit poſt acceptionem ſacrorum ordinum, ligatur excommunicatione. ibid.6
Clericum percutiens incontinenti, vim vi repellendo, excuſatur ab excommunicatione. 194.1
Clericum percutiens ex ignorantia probabili, excuſatur ab excommunicatione. 195 2
Clericum percutiens per jocum non incurrit excommunicationem, niſi poſt percuſſionem ex odio, vel ira proſequatur. ibid.3
Clericum percutiens cauſâ correctionis & diſciplinæ non incurrit excommunicationem, modò facultatem percutiendi habeat, & modò in puniendo modum non excedat. ibid 4
Clericum percutiens turpiter inventum cum matre, filia, uxore, vel ſorore, excuſatur ab excommunicatione, modò percutiat incontinenti, & non ex intervallo. ibid.6
Clericum percutiens turpiter inventum excuſatur ab excommunicatione, etiamſi non invenerit in actu carnalis copulæ, ſed in aliquo turpi actu. 196.8
Clericum percutiens non deferentem habitum, & ter à legitimo ſuperiore admonitum ut habitum deferat, non ligatur excommunicatione. ibid.9
Clericum percutiens implicantem ſe negotiis ſecularibus, & alias poſt trinam admonitionem non deſiſtentem, non ligatur excommunicatione. ibid.10
Clericus conjugatus gaudet privilegio fori, modò non ſit bigamus, & modò habitum, & tonſuram deferat in Tridentino. ibid.4
Clericus initiatus prima tonſura, vel ordinibus gaudet privilegio, etiamſi ordines ſuſceperit ſine dimiſſoriis, aut etiamſi eos ſuſceperit ab Epiſcopo excommunicato. ibid.6
Clericus ſacris ordinibus initiatus privilegio fori gaudet, etiamſi non ſervet ea, quæ ſcribuntur in Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap 6. 91.5
Clericus degradatus non gaudet privilegio fori. ibid.6
Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura enormitatibus ſe immiſcet, an privilegio fori gaudeant. ibid.7
Clericus, qui patrato delicto tempore laicalis ſtatus, ſtatum Clericalem aſſumpſit intentione liberandi ſe à laica poteſtate, an gaudeat privilegio fori. ibid.9
Clericus non poteſt pro depoſito coram judice laico conveniri. 92.19
Clericus, qui cum laicis delictum commiſit, conveniri non poteſt coram laico judice. ibid.20
Clericus à laica poteſtate capi nõ poteſt dũ ab ea puniri nequit. 93 32
Clericus in flagranti crimine deprehenſus capi poteſt à laico judice, ſi periculum ſit, ut aufugiat. ibid.24
Clericus incedens ad patrandum delictum capi poteſt à laico judice, Eccleſiaſtico judici conſignandus. ibid.25
Clericus debitor de fuga ſuſpectus, an capi poſſit. ibid 26
Clericus licèt illegitimus capi non poteſt à laica poteſtate, modò ſit ordinibus, ſaltem minoribus initiatus. ibid.28
Clericus degradatus ſubjicitur laicæ poteſtati. 94.3
Clericus bigamus ſubjicitur laicæ poteſtati. ibid.4
Clericus habitum ſecularem in fraudem ſecularis juſtitiæ ſuſcipiens ſubjicitur laicæ poteſtati. ibid. 5
Clericus cauſâ feudi ſubjicitur laicæ poteſtati. ibid.
Clericus tenetur juramento fidelitatis. ibid.8
Clericus ſubjicitur laicæ poteſtati, cauſâ renunciationis in civilibus tantùm, & modò renunciatio fiat in continenti. ibid.7
Clericus immiſcens ſe enormitatibus, ut nonnulli Doctores affirmant, ſubjicitur laicæ poteſtati. ibid.9
Clericus dum effectus eſt incorrigibilis, ſubjicitur Curiæ ſeculari, quamquam incorrigibilitas per ſe loquendo ſufficit, ſed adhuc requiritur ut clericus incorrigibilis brachio ſeculari tradatur. ib.10
Clericus incorrigibilis in quibus caſibus amittat privilegium, etiamſi brachio ſeculari non tradatur. 95.11
Clericus qui ob artem in lege prohibitam privilegium fori amiſit, poteſt privilegium per diſpenſationem Epiſcopi recuperare, poſtquam artem deſeruit. ibid.15
Clericus negotia ſecularia exercẽs, an privilegium fori amittat. ib.14
Clericus lanionem aut cauponem publicè agens, quandonam fori privilegium amittat. ibid.16
Clericus aſſaſſinus an poteſtati ſæculari ſubjiciatur ante ſententiam criminis declaratoriam. ibid.17
Clericus quandonam privilegium fori amittat ex præſcripto. ibid.19
Clericus prima tonſura initiatus ex conſuetudine alicubi recepta, non privatur privilegio fori, etiamſi præſcripta in Concil. Trident. non obſervet. ibid.20
Clericus habens beneficium gaudet privilegio fori licèt ſervet cætera in Concilio ſancita ibid.21
Clericus, cui reſervata eſt penſio tanquam clerico, non gaudet privilegio fori, dum habitum, & tonſuram non defert, ſecus ſi habeat præſtimonium, vel aliud, quod in titulum dari ſoleat. 96.25
Clericus, qui beneficii collationem obtinuit, gaudet privilegio fori, etiamſi nondum obtinuerit poſſeſſionem, licet aliqui oppoſitum ſentiant. ibid.24
Clericus, ut fori privilegio gaudeat, debet ut plurimum Eccleſiæ inſervire, non autem rarò. ibid.25
Clericus qui conſuetudinem habet dimittendi habitum, ita ut publicè laicus exiſtimetur, amittit privilegium fori: ſecus ſi aliquoties dimittat, & clericus adhuc exiſtimetur. ibid.26
Clericus minoribus initiatus ſi habitum, & tonſuram non deferat

amittit privilegium abſque alia admonitione, ſi verò beneficium habeat,& ſacris ordinibus initiatus ſit, non amittit privilegium, niſi ter ſpecialiter admoneatur, ut habitum clericalem deferat. ibid. 27
Clericus qui ob impotentiam,vel ob aliam juſtam cauſam clericalem habitum non defert, non amittit privilegium fori. ibid. 28
Clericus non deferens habitum an graviter peccet. 97.19
Clericus qualem habitum deferre debeat,ut fori privilegio gaudeat. ibid. 30
Clericus non ſervans præſcripta in Concilio,an ſubjiciatur non ſolùm foro laicali, verùm etiam Eccleſiaſtico. ibid. 33
Clericus minoribus initiatus non gaudet privilegio fori ſi inſerviat alteri Eccleſiæ, quàm Epiſcopus non præſcripſit. ibid. 34
Clericus, qui privilegio fori privatus, an etiam privilegium canonis amittat. ibid. 35
Clericus gaudet privilegio canonis etiamſi habitum non deferat, & non ſervet reliqua in Concil. Tridentin. præſcripta. ibid. 36
Clericus an teneatur bona ſibi pro titulo à patre aſſignata adducere in partitionem hæreditatis paternæ. 151.24
Clericus bona Eccleſiaſtica occupari conſentiens excommunicationem incurrit. 277.4
Clericus matrimonium ſictè celebrans altero contrahente, incurrit excommunicationem. 361.6
Clericus contrahens matrimonium incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium non ſit conſummatum. ibid. 8
Clericus ſacris ordinibus iniciatus excommunicationem incurrit celebrando matrimonium. ibid. 7
Clericus ſola tonſura,vel minoribus initiatus,non incurrit excommunicationem aſſiſtendo agitationi ferarum. 270.6
Clericus matrimonium celebrans ligatur excommunicatione,ſi ordinem ſacrum tempore amentiæ vel impubertatis accepit. 286.2
Clericus à miniſtris Eccleſiaſticis cattahi poteſt à loco ſacro in iis caſibus in quibus laici à laica poteſtate cattahi non poſſunt, quanquam multi Doctores oppoſitum ſentiant. 121.5
Clericus privilegio immunitatis gaudet in iis caſibus,in quibus aliàs à laica poteſtate capi poteſt. ibid. 4
Clericus qui ſeipſum percuſſit quinam ſatisfactionem præſtare debeat, dum abſolutionem obtinere intendit. 199.23
Clericus per quem percuti debeat, quando percuti meretur. 193.5
Clericus conjugatus quandonam gaudeat privilegio canonis. 193.2
Clericus percutiens ſeipſum, excommunicatus eſt. 193.7
Clericus conſentiens in ſui percuſſionem excommunicatus eſt. ibid. 6
Clericus,qui actibus prohibitis utitur, quas pœnas incurrat. 373.2
Clericus Sodomita an ſit irregularis. 177.8
Clericus raptor mulierum in ſententia aliquorum eſt ſuſpenſus. ibid. 1
Clericus provocans ad duellum non videtur ſuſpenſus, niſi actus ſecutus fuerit. 378.2
Coadjutor cum futura ſucceſſione incurrit ſuſpenſionem,ſuſcipiendo ſacros ordines abſque alio titulo. 334.18
Cogens metu levi fœminam ad religionem non incurrit excommunicationem. 356.3
Cogens fœminam non ſolùm ad ingrediendum monaſterium,verum etiam ad ſuſcipiendum habitum,vel ad emittendam profeſſionem, laqueo excommunicationis ſuſpenditur. 357.6
Cogens fœminam ad emittendum votum ingrediendi religionem non ligatur excommunicatione. ibid. 7
Cogens fœminam ad ingrediendum religionem non incurrit excommunicationem ſtatim præſtita actione coactiva, ſed requiritur actualis ingreſſus, vel ſuſceptio habitus, vel profeſſio. ibid. 8
Cogens virum ad religionem non incurrit excommunicationem. ibid. 25.
Cogens ad matrimonium celebrandum non videtur juxta probabiliorem ſententiam excommunicationem incurrere, niſi cogens juriſdictionem ſecularem habeat. 360.5
Cogens aliquem quomodolibet ad celebranda divina officia in locis interdictis excommunicationem incurrit. 285.3
Cogens aliquem ad celebrandum tempore interdicti, aut faciens aliquam actionem prohibitam, non incurrit excommunicationem effectu non ſecuto. 227.29
Cogere quid ſit. 356.2
Cogere, quid ſignificet. 356.2
Collatio facta à ſuſpenſo à collatione an valida ſit. 386.1
Collectas exigens ab iis, qui fructus Eccleſiaſticorum emerunt, excommunicationem non incurrit. ....
Collegium Cardinalium non venit nomine Sedis Apoſt. 68.29
Collegium, quod à ſententiis Summi Pontificis appellat ad futurum Concilium generale, aut concilium, vel favorem præbet, interdictum incurrit. 387.5
Collegium non ſervans conſtitutionem Joannis XXII. circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium, interdicto ſubjicitur. ibid. 7
Collegium quod uſurariis manifeſtis permittit conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum, interdicitur. ibid. 8
Coloni partiarii,aut conductitii,an obligentur ad collectas & onera. 181.8
Coloni non recenſentur inter familiares. 70.7
Coloni Eccleſiæ an ſtatutis laicorum ligentur. 103.34
Colonis Eccleſiaſticorum quandonam imponi poſſunt onera. 154.7
Comitans cadaver uſurarii manifeſti non ligatur ſuſpenſione. 179.10
Commoditas quomodo intelligenda ſit. 119.6
Communicare in crimine criminoſo quiſnam dicatur. 128.5
Compellens auctoritativè partes actrices ad conſentiendum abſolutioni excommunicatur. 76.19.
Compellens judicem ad impendendam abſolutionem non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſed illam quæ habetur in cap. unico, de his, quæ vi, &c. ibid. 27
Commiſſarii quinam dicantur. 317.1
Comitans ad ſepulchrum cadaver uſurarii excommunicati, vel interdicti non videtur ſubjici excommunicationi, juxta probabiliorem ſententiam. 179.10
Compromiſſarius eligens indignum non ligatur ſuſpenſione, niſi ſcienter eligat. 353.3
Compromittens, an ligetur ſuſpenſione ratam habendo electionem indignam à compromiſſario factam. 354.5
Concedentes deſerri, ut deferentes arma brevioris menſuræ unam palmorum in ſtatu Eccleſiaſtico non ſolum ligantur excommunicatione, verum etiam ſuſpenſione à divinis. 381.5
Conceptionem B.Mariæ Virginis impugnans. 147.34.& 280.4
Concionator prædicare non poteſt tempus præfixum alicujus mali, vel adventum antichriſti, vel judicii. 174.8
Concubinarius quiſnam dicatur. 377.1
Concubinarius Epiſcopus non reſipiſcens poſt monitionem Concilii provincialis ſuſpenſus eſt. 378.4
Concubinarius Epiſcopus non reſipiſcens poſt monitionem ſibi à Synodo provinciali factam ſuſpenſus eſt. 373.1
Conditiones quænam requirantur ad incurrendam excommunicationem contra Magiſtros docentes religioſos leges vel phyſicam, poſtquam dimiſerunt habitum. 179.3
Confeſſarius generalem habens facultatem abſolvendi à cenſuris, an valide poſſit abſolvere à ſuſpenſione contracta ob defectum tituli, vel ob malam ordinum ſuſceptionem. 331.3
Confeſſarius habens facultatem abſolvendi à cenſuris an poſſit ob hac ſuſpenſione abſolvere. 343.8
Confeſſarius excipiens confeſſionem alicujus nominatim interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, non interdicitur. 288.6
Confeſſionem aſſerens neceſſariam non eſſe ante communionem in iis locis, quibus Tridentinum non eſt acceptatum, non ligatur excommunicatione. 186.5
Confeſſionem docens poſſe fieri in abſentia, incurrit excommunicationem, etiamſi non dicat abſolutionem impendi poſſe abſente confeſſario, vel è contra. 347.8
Confidentia ſimoniaca in beneficio committitur & communicatione ponitur, etiamſi in factum expreſſum non deducatur ex parte utriuſque. 303.6
Confirmatio, aut conſecratio facta ſine inquiſitione, an ſit valida. 355.1
Conflictus,qui fiunt in bello inter hoſtes,non ſunt duellum. 360.4
Conflictus, qui ſubito iræ furore naſcuntur, non ſunt duella. 360.5.
Confugiens ad curiam ſecularem,& ab ea petens admitti appellationem, non incurrit excommunicationem. 69.20
Conjecturas probabiles faciens ex actis, & aliis cauſis non graviter peccat. 116.6
Conjugatus recipiens minores ordines non ligatur ſuſpenſione. 332.7
Conjugatus ſuſcipiens minores ordines non ſuſpenditur ab executione ordinum ſuſceptorum ante matrimonium. ibid. 8
Conſervator quiſnam eſſe poſſit. 283.6
Conſervatoris officium quandiù duret. ibid. 7
Conſervator excedendo limites ſuæ poteſtatis ſuſpenſionem ab officio per annum incurrit. ibid. 8
Conſervator Epiſcopo inferior non incurrit ſuſpenſionem excedendo limites ſuæ poteſtatis ex ignorantia. 284.10
Conſilium faciens circa decretum Concilii Tridentini,illúdque apud ſe retinens, non incurrit excommunicationem. 170.3
Conſilium, auxilium, vel favorem præbens dum fœmina involuntariè monaſterium ingreditur, non ligatur excommunicatione nondum ſecuto effectu. 357.12
Conſilium,vel mandatum præbens ad pugnandum in duello, non ligatur excommunicatione, ſi influxum ſui conſilii, vel mandati revocavit ante provocationem, & pugnam. 264.33
Conſilium, auxilium, vel favorem præbens raptori mulieris,excommunicationem incurrit. 293.4
Conſilium ſufficit, ut petitum ſit à majori parte conventus, etiamſi non adſit conſenſus, dum ſuperior concedit religioſo facultatem eundi ad ſtudia. 167.10
Conſiliarii, qui de mandato Principis, ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam faciunt, excommunicationem incurrunt. 204.3
Conſpirationem in Cardinales non revelans excommunicationem incurrit latam à Pio V. 61.25
Conſpuens in faciem, aut aquam emittens è feneſtra contra proficiſcentem ad Romanam Curiam, excommunicationem non incurrit. 62.3
Conſuetudo licèt immemorabilis non excuſat avocantes cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis. 79.3
Conſuetudo non ſemper idem operatur, quod Privilegium. ibid. 4

Conſuetudo

Conſuetudo, vel privilegium non excuſat à cenſura lata contra rapientes bona naufragorum, niſi fortè juſta de cauſa conceſſum ſit. 22.8
Conſuetudo immemorabilis confugiendi ad laicos non excuſat ab excommunicatione lata contra fugientes ad laicos judices appellationis prætextu. 68 6
Conſuetudine acquiri non poteſt facultas concedendi ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam. 103.9
Conſuetudinem inducens, vel ea utens contra libertatem Eccleſiaſticam excommunicationem non incurrit. ibid.8
Conſtitutiones Societatis Jeſu, aut Bullam Gregorii abſque facultate explicans, graviter peccat. 583.6
Conſulens, faciens, mandans cauſas ſpirituales à judicibus Eccleſiaſticis avocari, non incurrit excommunicationem, effectu nondum ſecuto. 77.18
Conſulens aliquid infidelibus in damnum Chriſtianorum, incurrit excommunicationem. 32.54
Conſulens, faciens, & receptans ſumptores bonorum naufragantium, non incidit in iſtam excommunicationem. 20.3
Conſulens recurſum, vel aliam actionem in canone 56. prohibitam, non incurrit excommunicationem, nondum ſecuta actione principali, 516 39
Conſulens, vel mandans clerici percuſſionem, non ligatur excommunicatione niſi, conſilio, vel mandato induxerit ad percuſſionem. 196 8
Conſulens extrahi aliquem ab Eccleſia contra conſtitutionem Gregorii, non ligatur excommunicatione. ....
Conſulere quid ſit. 57.27
Contumeliis afficiens, aut detrahens de proficiſcente ad Romanam Curiam laqueo cenſuræ non innodatur. 62.5
Contumeliis afficiens electorem eo quod noluerit eum eligere, pro quo rogabatur, non ligatur excommunicatione. 57 8
Conventum omnem non eſt neceſſe convocare, dum alicui religioſo concedenda eſt facultas exeundi ad ſtudia. 297.51
Correctio fraterna præmittenda eſt, antequam denuncietur delinquens, qui delictum aliquod perpetravit contra Bullam de datis & promiſſis; modò fructus ſperetur ex correctione. 243.20
Corrector Cancellariæ Apoſtolicæ an ſubjicitur excommunicationi intromittendo ſe in cauſis interdictis à Pio IV. 317.4
Corrigens errorem Grammaticæ non incurrit excommunicationem, quæ contrahitur ob falſificationem litterarum Apoſtolicarum. 27.2
Corrigens litteras Apoſtolicas juxta Summi Pontificis mentem, excommunicationem non contrahit. ibid.7
Crimen læſæ majeſtatis privatione immunitatis punit. 257.1
Crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis quando immunitate Eccleſiaſtica privet, ibid.10 & 11
Crimen læſæ majeſtatis committi debet à ſubdito, ut cenſeatur crimen læſæ majeſtatis. 218.12
Curiales convenìri non poſſunt extra Curiam, non tamen alios convenire, & ad Curiam trahere poſſunt. 184.7
Curiæ Romanæ nomine quid veniat. 37.51

D

DEambulans ante inimicum, aut torva facie intuens, aut enſem diſtringens, & ſimilia, non afficitur excommunicatione. 568.54
Debitor, ſeu penſionarius, qui prævidet ſe non poſſe tempore præfixo reſtituere, excommunicationem incurrit ſi reſtitutionem non fecit, dum impotentiam futuram prævidit. 553 14
Debitor, qui termino præfixo ob impotentiam non reſtituit, tenetur adhuc ſublata impotentia, reſtitutionem facere. ibid.15
Debitor quandonam dicatur fugitivus. 45.25
Debitores in loco ſacro exiſtentes, privilegio immunitatis gaudent. 211.6
Decertantes ſaxis, cultellis, baculis, & fuſtibus committere poſſunt duellum, modò hæc pugna fiat ex condicto. 260.12
Deciſio ad quem judicem pertineat, dum ſatellites aſſerunt aliquem in loco ſacro cepiſſe, captus verò teſtatur ſe captum in loco ſacro. ...
Decreta in curia ſæculari ad juſtitiam Judicis Eccleſiaſtici, qui delicti curat, non incurrit excommunicationem. 516.30
Decretis Tridentini an derogetur ſine expreſſa illorum mentione. 98.
Decretorum nomine quid intelligatur. 68.8
Defendens juſtè, vel recipiens interficientes vel percutientes Cardinales, vel Epiſcopos, non incurrit excommunicationem. 60 13
Defendens per ſe, vel per alios cauſalia ad Romanam Curiam deferri, excommunicationem incurrit. 42.53
Defendens, ſeu protegens poſt ſecutum effectum impedimenti, vel inſinuationis, excuſatur ab excommunicatione. ibid.54
Defenſor, vel receptator interficientis, vel percutientis Cardinales, vel Epiſcopos non ligatur cenſura hujus canonis, ſed *cap felicis*, & *Clem ſi quis. de pœnis.* 60.12
Deferens, vel tranſmittentes equos ac infideles ſubjicitur excommunicationi hujus, etiamſi deferat abſque prava intentione. 30 3
Deferens vel tranſmittens equos vel arma ad infideles ſubjicitur excommunicationi cujuſvis dignitatis exiſtat. 31.10
Deferens pecuniam ad infideles excommunicationem incurrit, ſaltem ſi deferat tempore belli. ibid 11
Deferens arma ad Hæreticos ab Epiſcopo, Nuncio, vel alio Prælato declaratos, non verò à Papa, vel ejus officialibus, excommunicationem non incurrit. 33 3
Deferens arma ad Hæreticos notorios, & manifeſtos, ſed non expreſsè, & nominatim a Sede Apoſtolica declaratos, licet actu vel habitu Catholicos impugnent, non incurrit excommunicationem, ibid.4.
Deferens arma ad Catholicos Principes infideli ſubjecto, an incurrat excommunicationem. ibid.8
Deferens arma ad Schiſmaticos pugnantes contra Eccleſiam non ligatur cenſura hujus Canonis. ibid.9
Deferens arma ad infideles, ſed non tradens, excuſatur ab excommunicatione. 34.8
Deferens arma, pecuniam, & alia infidelibus pro redemptione captivorum, excuſatur per ſe loquendo ab hac cenſura. 36.12
Deferens arma infidelibus neceſſaria pro ſui, vel ſuorum defenſione, à cenſura excuſatur. ibid. 13
Deferens arma infidelibus in utilitatem Chriſtianorum, excuſatur ab hac cenſura. ibid.15
Delinquens in Eccleſia privatur immunitate, excepto delicto homicidii, vel mutilationis patrato in Eccleſia. 214 12
Delinquens prope Eccleſiam ſpe immunitatis, gaudet immunitate, ibid. 12.
Delinquentes contra Bullam de datis & promiſſis dando, vel recipiendo aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia, ligantur excommunicatione, non ſolum dum aliquid tradunt vel promittunt pertinens ad aliquam communitatem, vel locum ſtatus Eccleſiaſtici, verum etiam in aliis caſibus captetis in conſtitutionibus Bonifacii VIII. & Gregorii XIII. 246.5
Depopulator agrorum quiſnam dicatur. 213.6
Depopulatores agrorum carent immunitate Eccleſiaſtica. ibid.5
Depoſitionis nomine quid intelligatur. 378.3
Deprædantes ſolum in lacu aut flumine non incurrunt excommunicationem. 18.9
Deprædantes moliones accedentium ad Curiam an excommunicationem incurrant. 45.55
Deprædari quid ſignificet. 30 7
Deputatis Fabricæ S. Petri moleſtiam inferens, ſubjicitur excommunicationi quicumque ille ſit. 176.4
Deputatus ſpecialiter ad aliquos caſus quiſnam cenſeatur, 164.56
Deſtruere quid ſit. 138.6
Detinens vel detineri juvans Clericum in domo vel cuſtodia, excommunicationem incurrit. ....
Diaconus qui crimine fornicationis jacet, ſuſpenditur ab ingreſſu Eccleſiæ, uſque dum ipſum pœniteat, & emendet. 380.1.& 2
Dictio, ſeu particula &, quandónam disjunctivè accipiatur. 163.3
Diœceſis nomine quid intelligatur. 36.10
Diffidans alterum non animo pugnandi, ſed cauſa honoris proprii defendendi non incurrit excommunicationem. 260 10
Diffidantes ſe ad pugnandum in aliquo loco, quò ſtatim recedunt, duellum committunt. 260 7
Digladiantes cauſa loci, vel exercitii, non committunt duellum, ibid. 10.
Dignitatem habere quænam perſonæ dicantur. 339.10
Dignitatem obtinens nondum ſuſceptis ordinibus ad illam dignitatem requiſitis, an ſuſpenſionem incurrat. 325 8
Dimiſſoriæ litteræ a quonam obtinendæ ſint. 341 13
Dimiſſoriæ litteræ non expirant morte concedentis. ibid.14
Dimiſſoriæ litteræ quo pacto concedendæ ſint. ibid.15
Dimiſſorias concedentes Religioſis non ſibi ſubditis ſuſpenſionem per annum incurrunt ab officio & beneficio. 379 11
Diſpenſatus ad ſuſcipiendum ordinem prætermiſſum cenſetur eſſe diſpenſatus ad exercendum ordinem ſuſceptum per ſaltum 376.14
Diſputatio de inſtituto Societatis Jeſu cur vetita ſit ſub excommunicatione, ſi interdictum non eſt de rebus fidei diſputare. 550 4
Diſtributiones an veniant nomine fructuum. 371 6
Divinatores exercentes ſortilegia, &c. ſi aliquid contra fidem ſentiant, ligantur excommunicatione, 185.8
Divinatores exercentes ſortilegia, & his ſimiles, non ligantur ipſo facto excommunicatione juxta probabiliorem ſententiam. ibid.5
Divinatores, divinationem, ſeu nativitatem facientes, quas pœnas incurrant. 186.3
Divinatores nativitatem hominum, ſeu judicia facientes circa futuros effectus contingentes, rei ſunt Aſtrologiæ judicialis, ſi abſolutum ferant judicium. ibid.4
Docens religioſum profeſſum ſcienter leges, vel Phyſicam poſt dimiſſionem habitus, excommunicationem incurrit. 179 2
Docens leges, vel medicinam coram Religioſo non graviter peccat, nec excommunicationem incurrit. 595 9
Doctor, ſeu Magiſter docens aliquot dum novit Religioſum in domo propinqua ipſum audire, non ligatur excommunicatione. 180.9
Doctor, ſeu Magiſter docens Religioſum in ſuis ſcholis, qui habitum dimiſit, excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat, 179.9

Doctor, ſeu Magiſter detinens in ſcholis religioſum habitum exutum, non ligatur excommunicatione, ſi eum retineat dum lectio non habetur. 180.8
Doctor, ſeu Magiſter quidnam facere teneatur, dum advertit Religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire. ibid. 10
Doctores, & ſcholares Academiæ Bononienſis excommunicationem incurrunt conducendo hoſpitium aliorum ſcholarium abſque ipſorum licentia ante finitum conductionis tempus. 185.8
Doctoris & Magiſtri nomine quid intelligatur. 180.13
Doctoratûs gradum ſuſcipientes non facta fidei profeſſione, non ligantur excommunicatione juxta probabiliorem Doctorum ſententiam. 319.4
Domini temporales, Rectores, aliique officiales illius loci, in quo Papa moritur, excommunicationi ſubjiciuntur, non ſervando in electione Summi Pontificis, ea quæ præſcribuntur in *cap. ubi periculum, de elect. in 6.* 313.3
Domini temporales interdicentes ſuis ſubditis ſolo verbo, ne contractus, vel obſequia perſonis Eccleſiaſticis exhibeant, excommunicationem incurrunt. 321.3
Domini temporales ſeu judices recipientes hæreticos condemnatos excommunicationem incurrunt, quoties puniitionem differunt. 315.3.
Domini ſupremi locorum, ut Reges, Comites, &c. non ligantur excommunicatione, non tranſmittentes delinquentes in carceres ſanctæ Inquiſitionis. 317.4
Dominii nomine quid intelligatur. 56.13
Dominium bonorum Eccleſiaſticorum non pertinet ad congregationem fidelium. ibid. 6
Dominus temporalis interdicens alicui extraneo, ne obſequia præſtet Eccleſiaſticis, incurrit excommunicationem. 313.4
Dominus temporalis non incurrit excommunicationem recipiens aliquem de hæreſi condemnatum, ſi eum recipiat animo non puniendi, ſed poſtea mutata voluntate punit. 315.4
Dominus temporalis cogens aliquem ad celebrandum tempore interdicti pœnam excommunicationis incurrit. 328.1
Dominus temporalis faciens aliquam actionem prohibitam in Clem. *Gravis*, non incurrit excommunicationem, niſi eam faciat tanquam dominus temporalis. 327.17
Dubitans an ſua percoſſio ſufficiat ad conſtituendum vulnus, probabiliter non remanet excommunicatus. 49.5
Duelli pœnas non incurrit, qui domum accedit ad capienda arma, & nulla facta ad duellum provocatione rediens inimicum diffidit, & ſtatim aggreditur. 260.13
Duello dirimi non poteſt lis, etiamſi aliter dirimi nequeat. 261.19
Duello decertantes privantur Eccleſiaſtica ſepultura, etiam ante judicis ſententiam. ibid. 28
Duello decertanti accommodans arma, in pœnas incidit. 263.31
Duellum quot modis accipiatur. 260.1
Duellum quid ſit. ibid. 2
Duellum offerens alteri, illumque eodem tempore aggrediens, duellum non committit. ibid. 9
Duellum proponens graviter peccat per ſe loquendo. 261.17
Duellum mandans, vel conſulens ligatur excommunicatione, 263.27
Duellum conſulens, vel mandans an ligetur excommunicatione, ibid. 28
Duellum acceptans incurrit pœnam ſtatim ac acceptavit. ibid. 29
Duellum ratum habens non ligatur excommunicatione. 274.37
Duellum permittens in terris ſuis gladio excommunicationis feritur. 328.5

E

ECcleſia particularis non habet dominium Eccleſiaſticorum. 113.7
Eccleſia Romana, ſeu Summus Pontifex an dominium in totum orbem obtineat. 541.1
Eccleſia gaudet privilegio immunitatis, etiamſi diruta ſit. 206.4
Eccleſia auctoritate Epiſcopi conſtructa gaudet privilegio immunitatis. ibid. 8
Eccleſia auctoritate Epiſcopi conſtructa gaudet immunitate, etiamſi nondum ſit benedicta. ibid. 8
Eccleſia quid ſignificet. 595.1
Eccleſia matrix quænam dicatur. 301.6
Eccleſia pro alicujus debitis gravata non tenetur ſatisfacere. 361.8
Eccleſiam frangens non incurrit excommunicationem ob fractionem præcise niſi etiam aliquid furetur. 101.2
Eccleſiam ſpolians & frangens incurrit excommunicationem, quæ Summo Pontifici reſervata eſt, poſtquam ipſe delinquens denunciatus fuit excommunicatus. ibid. 13
Eccleſiam frangens, ſimulque damnum inferens frangendo aliquid, vel comburendo, ligatur excommunicatione. ibid. 10
Eccleſia Toloſana, V. Interdictum.
Eccleſiaſtica ſepultura quænam dicatur. 157.3
Eccleſiaſticam perſonam banniens excommunicationem incurrit. 133.10
Eccleſiaſtica loca enumerantur, quorum invaſio, occupatio & detentio in hoc canone ſub excommunicatione prohibetur. 141.1
Eccleſiaſticas perſonas gravando habentes jus præſentationis, inſtitutionis, confirmationis & poſtulationis, excommunicationem incurrunt. 171.7
Eccleſiaſtici jure divino immunes ſunt à laica poteſtate in cauſis ſpiritualibus. 126.6
Eccleſiaſtici quoad perſonas exempti ſunt à laica poteſtate jure canonico & divino 127.2.
Eccleſiaſtici jure canonico, divino, & civili exempti ſunt quoad collectas, & onera. ibid. 3
Eccleſiaſtici habentes juriſdictionem ſecularem ligantur excommunicatione, quoties ab Epiſcopo requiſiti renuunt auxilium ferre circa clauſuram Monialium. 315.5
Eccleſiaſtici facientes ſtatuta de ſolvendis uſuris, vel de ſolutis non repetendis, ligantur excommunicatione, quoties id faciunt auctoritate laica. 320.14
Eccleſiaſticis ſuper bonis non licet abſque debita licentia contractum emphyteuticarium, precarium aliúmve his ſimilem, inire. 271.5
Eccleſiaſticorum nomine quinam veniant. 124.2
Eccleſiaſticorum famulis, quandonam imponi poſſint collectæ ibid. 7
Eccleſiaſticus ad ſeculare tribunal trahens non incurrit excommunicationem, niſi hoc authoritative faciat. 89.10
Eccleſiaſticos ordinationis judices impediens, ne juriſdictione ſua utantur, an incurrat excommunicationem. 108.9
Eccleſiaſtico conſilium dans, ut ſolvat tributum, excuſari poſſe videtur ab excommunicatione, etiamſi id faciat in favorem exactorum. 113.18
Eccleſiaſticos judices impediens, ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur. 109.11
Eccleſiaſticos judices per mandatum, ſeu per aliud impediens, ne juriſdictione utantur, incurrit excommunicationem. ibid. 20
Eccleſiaſticus judex dum adiri non poteſt, an liceat ad laicos confugere. 67.4
Eccleſiaſticum judicem impediens ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quandonam excommunicationem incurrat. 109.18
Eccleſiaſticus judex dum auxilio brachii ſecularis indiget, cogere poteſt judices ſeculares ad præſtandum auxilium. ...
Eccleſiaſticus qui ſponte patitur ſe trahi pro cauſis ſpiritualibus ad judices ſeculares non afficitur excommunicatione juxta ſententiam Auctoris. 103
Eccleſiaſticæ perſonæ inferiores Epiſcopis locantes domum uſurariis alienigenis manifeſtis, ſubjiciuntur excommunicationi. 272.16
Eccleſiæ, ſeu loca, quibus ornamenta allata ab Eccleſiis urbis Romæ applicantur. 103.5
Eccleſia nomine quid intelligatur. 105.6. & 171.19
Eccleſiæ nomine non intelliguntur oratoria privata. 216.12
Eccleſiæ bona attentans fiſco etiam Eccleſiaſtico applicare, non incurrit excommunicationem, ſi ea ipſa non applicavit. 317.5
Eccleſiæ auctoritate Epiſcopi fundatæ gaudent immunitate, etiamſi pollutæ aut interdictæ ſint. 206.3
Eccleſiæ nomine venit tota Eccleſiæ fabrica. ibid. 5
Eccleſiæ, à quibus publicè excommunicati, vel interdicti prohibentur ab aliquo exire, opus non eſt, ut ſint interdicto ſuppoſitæ ad hoc ut excommunicatio incurratur ab eo, qui prohibet excommunicatos publicè, vel interdictos exire ab Eccleſiis tempore Miſſæ. 216.11
Edens librum in laudem Concilii Tridentini non ligatur excommunicatione. 170.3
Edens aliquas adnotationes ſuper aliquo tantùm Concilii decreto, excommunicationem incurrit. 162.17
Edictum ſeu monitorium non obligat ad revelandum, niſi eos quos judex intendit in monitorio includi. ...
Effectus conſummatus non ſequitur ad incurrendam excommunicationem. 546.22
Effringens & ſpolians Eccleſias videtur ipſo facto excommunicatus. 101.5
Ejectus à religione ſuſpenſus eſt. 385.1
Ejectus ſi iterum recipiatur non remanet ſuſpenſus. ibid. 3
Ejectus è religione incurrit irregularitatem celebrando. ibid. 5
Ejicere quid ſignificet. 55.7
Electio per abuſum poteſtatis ſecularis quandonam contingat. 349.2
Electio facta per metum quandonam irrita ſit. 350.7
Electionem indigni confirmans pœnam ſuſpenſionis incurrit. 349.1
Electionem impugnans, vel aliam proviſionem opponendo aliquid in perſonam electi vel proviſi, incurrit ſuſpenſionem, ſi deficiat à plena probatione. 357.4
Electionem impugnans vel proviſionem, non ligatur ſuſpenſione, ſi objectis plurimis criminibus unum ſolum modò probet. ibid. 5
Electionis Summi Pontificis forma quænam ſervanda ſit. 282.6
Electorem contumeliis afficiens eò quòd noverit eum eligere pro quo rogabatur, non ligatur excommunicatione. 172.6
Eleemoſynis colligendis deputati, quænam ſervare teneantur, ſeu quænam Ordinarii locorum ipſis requirere debeant. 137.20
Eligendi quænam forma ſervanda ſit. 35.22

Eligens

Eligens indignum ad beneficium inferius Epiſcopatu non incurrit hanc cenſuram. 353.2

Eligens ad beneficium per abuſum poteſtatis ſæcularis, ſuſpenſus eſt, & eligendi poteſtate privatur. 354.1

Eligens per metum gravem cum abuſu poteſtatis ſæcularis, non eſt ſuſpenſus. ibid.4

Emphyteutæ bona ſubjecta minori collectâ gravanda ſunt. 153.10

Emphyteutæ bonorum Eccleſiaſticorum an teneantur ad collectas & onera.

Epiſcopi, Cardinales, aut Nuncii, occidentes, vel capientes alios Cardinales, Epiſcopos, vel Nuncios ſubjiciuntur excommunicationi. 59.8

Epiſcopi, aliique Prælati negligentes publicare Bullam graviter peccant. 152.6

Epiſcopi extra diœceſim exiſtentes non tenentur Bullam in loco, in quo tunc exiſtunt publicare. ibid.9

Epiſcopi non ſatisfaciunt curando Bullam publicare ſolùm in urbe. ibid. 8.

Epiſcopi titulares non tenentur Bullam publicare. ibid.11

Epiſcopi, aliique Prælati quodnam à publicatione Bullæ excuſentur ob metum & minas. ibid.13

Epiſcopi, Prælati, & Confeſſarii tenentur Bullam legere, & quæ in ea continentur percipere. 152.7

Epiſcopi, aliíque judices Eccleſiaſtici brachium ſæculares implorare poſſunt. 537.c

Epiſcoporum cauſæ criminales ad Summum Pontificem hoc tempore ſpectant. 80.3

Epiſcopos impediens ne juriſdictionem exerceant in iis caſibus, in quibus illam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valent, ex Concilii præſcripto excommunicationem incurrit. 108.12

Epiſcopum qui Epiſcopatui renunciavit, à regno, ejiciens, excommunicationem incurrit. 56.18

Epiſcopum ejiciens à terris patrimonialibus incurrit excommunicationem, juxta probabiliorem ſententiam. ibid.17

Epiſcopum electum tantummodo, & confirmatum, ſed nondum conſecratum capiens, vel interficiens, ligatur excommunicatione. 58 7

Epiſcopum ſuſpenſum excommunicatum ante degradatum occidens, afficitur excommunicatione. ibid.8

Epiſcopum impellens, ne juriſdictione ſua utatur excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus. 109.13

Epiſcopum impediens ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat, non videtur excommunicationem incurrere. ibid 16

Epiſcopum impediens ne poteſtatem Ordinis exerceat, non incurrit excommunicationem. ibid.

Epiſcopum jactans & oſtentans ſe talis Eccleſiæ, non incurrit excommunicationem. 114.5

Epiſcopum mandans percuti non incurrere excommunicationem, ſi mandatarius alium Epiſcopum percutiat. 60.13

Epiſcopus non poteſt hoc tempore ab excommunicationibus Bullæ, etiam occultis abſolvere. 143.2

Epiſcopus an poſſit facultatem laicis concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas. ....

Epiſcopus vel etiam alius injuſtè impediens, ne quis diſpenſatione, aliòve privilegio in Romana Curia obtento utatur, excommunicationem non incurrit. 73 12

Epiſcopus an poſſit laico facultatem concedere extrahendi Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, 94.1

Epiſcopus, ſeu Ordinarius quomodo ſe gerere debeat, dum animadvertit aliquod ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ adverſari. 104.41

Epiſcopus ſi unus ſit de Capitulo, & in appellatione à Papa ad Concilium concurrat, tanquam unus de capitulo, non incurrit interdictum; ſi verò concurrat tanquam particularis perſona excommunicationem incurrit. 19.10

Epiſcopus, vel alius Prælatus uſurpans juriſdictionem accedentium Ad Romanam Curiam, ſive occidens, aut mutilans aliquem ex ſibi ſubditis in Curia commorantem, excommunicationem contrahit. 46. 37

Epiſcopi nomine quid intelligatur. ....

Epiſcopi an teneantur excommunicationem ferre, vel publicare contra incendiarios. 257 7

Epiſcopi latentes, & cum prava intentione Romam accedentes, ligantur excommunicatione. 281.9

Epiſcopi non procedentes contra ſuſpectos de hæreſi, vel imponentes notam hæreſis, ligantur ſuſpenſione: & aſſignatur ratio, cur ipſi ſuſpenſione, illi verò excommunicatione afficiantur. 286.5

Epiſcopi extorquentes pecuniam prætextu officii inquiſitionis, aut applicantes fiſco bona Eccleſiæ, non incidunt in iſtam excommunicationem. ....

Epiſcopo certò conſtare debet delinquentem non gaudere privilegio immunitatis, antequam ipſum laicæ poteſtati tradat. ....

Epiſcopum aliúmve Prælatum latenter, & cum prava intentione Romam venientem, recipiens non admonito Papa de illius adventu excommunicatione ligatur. 280.4

Epiſcopum aliúmve Prælatum latenter, & cum prava intentione Romam venientem, recipiens, non admonito Papa, excommunicatione ligatur, etiamſi titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ recipiat. ibid. 5

Epiſcopum, aliúmque Prælatum latenter, & cum prava intentione Romam venientem, recipiens, excommunicatione ligatur, ſciens ipſum latenter Romam accedere cum prava intentione, etiamſi Prælatus promittat ſe perſonaliter ſignificaturum Papæ. ibid 6

Epiſcopum latenter venientem, bona fide recipiens, non ligatur excommunicatione, ſi non denunciet Pontifici poſtquam cognovit latentem ejus ingreſſum, & pravam ejus intentionem. 281 7

Epiſcopus an poſſit virtute Concilii Tridentini abſolvere ab excommunicatione lata contra non revelantes. ..6

Epiſcopus juſta de cauſa poteſt perſonam laicam excommunicare. ....

Epiſcopus cogens aliquem ad celebrandum matrimonium non incurrit excommunicationem juxta probabiliorem ſententiam, niſi temporalem dominium habeat. 160

Epiſcopus cogens aliquem ad celebrandum matrimonium, non incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium ſit conſummatum. 161.9

Epiſcopus ſcienter participans in crimine crimnoſo cum nominatim excommunicato à ſe, incurrit excommunicationem. 258 9

Epiſcopus, aliique Prælati extrahentes, vel extrahi mandantes aliquem non ſervata forma Bullæ Gregorii XIV. excommunicationem incurrunt; quoties id auctoritate laica faciunt. 208 4

Epiſcopus, vel Vicarius non incurrit excommunicationem, dum tenuit laico Judici concedere facultatem extrahendi aliquem in loco ſacro exiſtentem. ......

Epiſcopus an ligetur excommunicatione dum tenuit dare facultatem extrahendi delinquentem non gaudentem immunitate, remiſſivè. 218.2

Epiſcopus, vel ejus Vicarius non poteſt facultatem dare extrahendi aliquem ab Eccleſia in caſibus in jure non expreſſis. ibid.3

Epiſcopus non tenetur ſtare proceſſui facto à laica poteſtate, dum quæritur utrum delinquens gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. 219.9

Epiſcopus dum aliquem non gaudentem privilegio immunitatis tradit Curiæ ſæculari, non tenetur cautionem exigere à Judice ne delinquentem puniat pœna ſanguinis. ibid.12

Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob violationem immunitatis Eccleſiaſticæ, modò facta ſit reſtitutio, & ſatisfactio à delinquente. 6

Epiſcopus non incurrit pœnam ſuſpenſionis excedendo conſervatoria poteſtatem. 183.6

Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob percuſſionem Clerici. 197. 3

Epiſcopus quodnam abſolvere poſſit ab excommunicatione contracta ob Clerici percuſſionem, etiamſi percuſſio mediocris ſit, vel enormis. ibid 9

Epiſcopus abſolvere poteſt ſibi ſubditos ab excommunicatione contracta ob quamlibet percuſſionem, modò delictum ſit occultum. 198.19

Epiſcopus non ſolùm per ſe, verùm etiam per alium abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob Clerici percuſſionem. ibid. 20

Epiſcopus abſolvere poteſt ab excommunicatione contracta ob duellum, modo delictum ſit occultum. 264.39

Epiſcopus non poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ab eo, qui formam in electione Summi Pontificis non ſervavit, ſeu conſtitutionem Gregorii XV. de electione Papæ tranſgreſſus fuit. 283.9

Epiſcopus, aliique collatores beneficiorum quænam ſervare teneantur, dum reſignationem admittunt. 285 3

Epiſcopus quænam ſervare teneatur in conferendis beneficiis reſignatis. ibid.4

Epiſcopus non poteſt interdictum ſpeciale generale in Eccleſiis exemptis ponere. 301.5

Epiſcopus diſpenſare non poteſt, ut vir conjugatus miniſtret in ſacris ordinibus conſtante matrimonio. 331.11

Epiſcopus ordinans aliquem ſine titulo, quam obligationem contrahat. 336.c6

Epiſcopus quandonam alere teneatur eum, cui contulit beneficium, & poſtea ejectus fuit. ibid.c7

Epiſcopus, qui Epiſcopatui ceſſit, an cenſuram aliquam incurrat conferendo ordines. 3.4.10

Epiſcopus conſecratus ab alio Epiſcopo, qui renunciaverat Epiſcopatui, non remanet ſuſpenſus. 337.12

Epiſcopus conſecratus ab aliquo excommunicato, vel ſuſpenſo, ſuſpenſionem incurrit. 338.4

Epiſcopus ordinare poteſt ſuum triennalem familiarem, modò beneficium ipſi ſtatim conferat. 340.7

Epiſcopus ordinare poteſt ſuum triennalem familiarem ad titulum patrimonii, vel penſionis. 341.11.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum familiari triennali ſuper interſtitia temporum. ibid.13

Epiſcopus non poteſt ordinare extraneum ſub ſpe ratihabitionis, ibid.14.

Epiſcopus conferens tonſuram extraneo incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione tonſuræ. ibid.19

Epiſcopus an poſſit calices, & ſimilia benedicere extra propriam diœceſim. 343.3

Epiſcopus conferens primam tonſuram infanti in ſuſpenſionem incidit, niſi infans religionem intret. ibid.2

Epiſcopus conferens tonſuram nondum elapſo anno ſuſpenſionis contractæ ob collationem primæ tonſuræ infanti, an ligetur irregularitate. ibid. 5

Epiſcopus injuſtè ordinans invitum, Miſſas per annum celebrare prohibetur. ibid. 6

Epiſcopus ordinando ſacerdotem indignum ſuſpenditur à collatione ordinum. 344 1

Epiſcopus conferens ordinem religioſo ante profeſſionem, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione ipſorum ordinum. 345. 8

Epiſcopus an poſſit ex privilegio Tridentini in hac ſuſpenſione, & pœnis diſpenſare. 346. 6

Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi, abſque licentia ordinarii loci, vel in perſonas ejuſdem ordinarii non ſubjectas, ſuſpenditur ab exercitio Pontificalium. ibid. 6

Epiſcopus non poteſt in aliena diœceſi conferre ordines perſonis non ſubjectis Epiſcopis illius loci. 343. 6

Epiſcopus aſſiſtens præſtitæ conſecrationi non ligatur ſuſpenſione. 355. 7

Epiſcopus conſecratus non præmiſſa inquiſitione, an ligetur ſuſpenſione. 356. 8

Epiſcopus promovens religioſum ad clericatum, vel prælaturam monaſterii, à quorum communione repellatur. ibid. 8

Epiſcopus non præſentans electionem electo non ligatur ſuſpenſione. ibid. 6

Epiſcopi, aliique Prælati proviſi à Sede Apoſtolica, ſuſpenſionem incurrunt accedendo ad ſuas Eccleſias ſine litteris Apoſtolicis. 358. 1

Epiſcopi, aliique Prælati à Sede Apoſtolica proviſi, tenentur juramentum fidelitatis præſtare, antequam à Sede Apoſtolica diſcedant. ibid. 3

Epiſcopus, aliuſve Prælatus non ſervans Extravagantem ſuſcepti regiminis ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid. 1

Epiſcopus an huic cenſuræ ſubjiciatur. 360. 9

Epiſcopus, vel Abbas alienans bona Eccleſiaſtica non ſervata forma Extravag. *Ambitioſæ*, ſuſpenſus eſt. 363. 1

Epiſcopus delegatus à Papa in cauſis alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, ſuſpenditur ab officio, conſentiendo alienationi per gratiam, timorem vel ſordes in damnum Eccleſiæ. ibid. 2

Epiſcopus an poſſit victualia recipere, dum per villas, & oppida Sacramentum Confirmationis confert. 307. 2

Epiſcopus an in præſato canone ligetur ſuſpenſione, recipiendo victualia, vel quod alii ei dant. ibid. 10

Epiſcopus an poſſit in viſitatione accipere victualia ab hoſpitalibus aliiſque locis piis pauperibus. ibid. 10

Epiſcopus non convocans Synodum poſt Concilium Provinciæ, ligatur ſuſpenſione. 370. 3

Epiſcopi non accedentes intra debitum tempus ad limina Apoſtolorum quas pœnas incurrant. 372. 6

Epiſcopus accedens ad mulierem, quam cognoverat ante conſecrationem Epiſcopalem, an ſuſpenſione ligetur. 373. 2

Epiſcopi, & alii Prælati quas pœnas incurrunt ingrediendo monaſteria Monialium. ibid. 2

Epiſcopus non ſervans formam præſcriptam *in Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* alienando bona Eccleſiaſtica interdicitur. 388. 3

Epiſcopi, & Epiſcopis ſuperiores aliquid ſibi uſurpantes ex redditibus Eccleſiarum vacantium, interdictum incurrunt. ibid. 4

Epiſcopus accipiens occaſione viſitationis aliquid ultra victualia, interdictum incurrit. 389. 8

Epiſcopi recipientes beneficia, vel penſiones in confidentiam interdicuntur. 391. 13

Epiſcopus ſi detineatur captus in aliqua domo, tota civitas interdicitur, non item tota diœceſis vel tota domus. 392. 4

Epiſcopatum recipiens de manu laici, interdicto ſubjicitur. 388. 2

Equites S. Joannis, S. Jacobi, & alii, an gaudeant privilegio fori. ....

Equites religioſi, ſeu commendarii, quandonam gaudeant privilegio canonis. 194. 9.

Equites religioſi profiteri poſſunt ante noviciatûs annum. 380. 3

Equos validos pro invalidis permutans cum infidelibus, vel arma apta pro ineptis, excommunicationem incurrit, etiamſi prædictus equus, & arma è locis infidelium prius extraxiſſet. ....

Equum ſibi furto ſublatum è manibus furis ſubtrahens, non incurrit excommunicationem. 36. 15

Eremitæ, vel etiam alii religioſum habitum aſſumentes, & locis piis inſervientes quandonam gaudeant privilegio fori. ....

Euchariſtiam ſumens in peccato mortali non incurrit excommunicationem. 166. 3

Eugeniana in aliquibus locis non prodeſt curialibus neque paſſivè. 284. 5

Eugenianam violans privando curialem beneficii alia de cauſa, quàm ceſſione beneficiorum, ſimulque aliis conferendo, incurrit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. ibid. 7

Evocans aliquem ad divina officia in locis interdictis, excommunicationem incurrit. 226. 5

Exactionis nomine quidnam intelligatur. 24. 5

Exactor vectigalium, qui aliquid ſupra taxam à Principe præſcriptam exigit, cenſuram hujus canonis non contrahit, juxta probabiliorem auctorum ſententiam. 36. 15

Examini ſe ſupponens pro alio, ut beneficium conſequatur, incurrit excommunicationem. 381. 3

Excipiens piratam domi, titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non ligatur excommunicatione. 19. 20

Excommunicati omnes à delegato Papæ perſiſtentes in excommunicatione per annum contrahunt reſervationem. 229. 3

Excommunicatio ferri poteſt pro cauſa temporali, modò intentio ferentis ſit recta. 234. 2

Excommunicatio quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur, ferri poteſt etiam contra perſonam determinatam. ibid. 5

Excommunicatio lata contra auferentes oblationes de Eccleſiis non eſt reſervata. 156. 7

Excommunicatio lata contra vexantes eos, qui cenſuras in aliquem tulerunt, quandonam ſit Summo Pontifici reſervata. 204. 9

Excommunicatio lata contra raptorem mulieris non eſt, reſervata juxta communem ſententiam. 263. 8

Excommunicatio contracta ob procurationem abortûs, an ſit reſervata. 264 25

Excommunicatio, quæ lata eſt contra vexantes aliquos in cauſa ſancti officii an ſit reſervata. 266. 6

Excommunicatio in quam quis reincidit, remanet reſervata illi, cui prius erat reſervata. 219. 4

Excommunicatio per ſimoniam contracta incurritur ſtatim ac pretium traditur, vel accipitur, poſtquam ordo, vel beneficium ſimoniacè collatum fuit. 238. 8

Excommunicatio contracta ob ſimoniam an retrahatur ad tempus commiſſæ ſimoniæ. ibid. 9

Excommunicatio contracta ab eo, qui docet confeſſionem fieri poſſe in abſentia, aut hanc propoſitionem defendit, aut eam imprimi facit reſervata eſt Summo Pontifici. 246. 7

Excommunicatio lata contra aſportantes triticum, an hoc tempore ſit Summo Pontifici reſervata. 256 26

Excommunicatio lata contra incendiarios, an cenſeatur reſervata, ſi publicatio excommunicationis fiat in genere contra incendiarios, & non contra determinatam perſonam. 257. 6

Excommunicatio lata contra offendentes Officiales Marchiæ, afficit tantummodo commorantes in provincia. 259. 4

Excommunicatio lata ob invaſionem domus Cardinalis an reſervata ſit. 200. 7

Excommunicatio lata ob fractionem & ſpoliationem Eccleſiæ reſervata eſt Summo Pontifici. 202 22

Excommunicatio lata contra Eccleſiaſticos convenientes alios Eccleſiaſticos coram laico judice, reſervata eſt juxta ſententiam Auctoris. ....

Excommunicatio, & aliæ pœnæ an incurrantur ſtatim ac præſtita eſt actio aliqua, etiamſi duellum non ſequatur 263. 33

Excommunicatio lata contra ſervantes ſtatuta vel conſuetudines de ſolvendis uſuris afficit ſolum Poteſtates, Judices, & alios Officiales. 320 9

Excommunicatio dum propter conſilium incurritur, opus eſt, ut conſilium influat in opus prohibitum. 57. 12

Excommunicatio, quæ ob ratihabitionem incurritur, à quo tempore incurratur. ibid. 14

Excommunicatio minor an neceſſariò ferenda ſit in ſcriptis. 365 3

Excommunicatio à jure lata ſcripturam neceſſariam non requirit. ibid. 4

Excommunicatio ad duos menſes, an ſit propriè excommunicatio vel potius ſuſpenſio. 370. 2

Excommunicatione non ligatur tradens, vel recipiens aliquid poſt gratiam vel juſtitiam in Romana Curia obtentam, modò det vel recipiat ſolùm titulo gratitudinis & liberalitatis. 244. 25

Excommunicationem incurrere non videtur promittens aliquid pro gratia vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, niſi promiſſio acceptetur. 242. 9

Excommunicationem non incurrit diſputans de rebus ad inſtitutum Societatis Jesu pertinentibus, niſi diſputet ad impugnandum. 230. 3

Excommunicationem ad reſtitutionem faciendas quiſnam ferre poſſit. 254. 3

Excommunicationem ferre poteſt Vicarius Capituli Sede vacante, alii Prælati exempti juriſdictionem Epiſcopalem habentes. ibid. 4

Excommunicationem incurrit conſulens, vel provocans ad duellum etiamſi conetur influxum revocare, ſed re ipſa non revocaverit. 264. 36.

Excommunicationem reſervatam incurrit abſolvens à caſibus prætextu privilegii. 267. 8

Excommunicationem incurrit revelans aliquid de quo Papa in Conſiſtorio, aut alibi ſilentium indixit. 283. 5

Excommunicationem incurrit revelans aliquid, quod Papa ſub ſecreto legendum præcipit, etiamſi ex illius ſecreti manifeſtatione nullum alteri damnum ſequatur. 284. 4

Excommunicatione incurrere videtur in ſententia Auctoris revelans aliquid ab eo, cui Summus Pontifex ſilentium, & ſecretum indicit. ibid. 7

Excommunicationis ſententiam promulgans abſque admonitione, an ligetur ſuſpenſione. 264 2

Excom,

Excommunicationes plores non incurrit exercens aliquam actionem ſub excommunicatione prohibitum in Bulla contra percuſſores Cardinalium & Epiſcoporum, & etiam in aliis juribus. 61 2
Excommunicationem ferens abſque prævia admonitione, & teſtibus interdictum incurrit. 388.c
Excommunicatus, ob crimen aliàs in Bulla expreſſum remanet excommunicatus, etiamſi poſtmodum caſus iſte in bulla non exprimatur donec abſolvatur. 6.6
Excommunicatus, vel interdictus, aut nominatim monitus à celebrante, ut de Eccleſia exeat tempore Miſſæ, excommunicationem incurrit ſi nolit exire. 216 13
Executionem ab Epiſcopo vel Inquiſitore injunctum tenuens adimplere, punitur excommunicatione. 258 6
Executores quinam dicantur. 133 5
Exemptio mendicantium Ordinum in quo conſiſtat. 312 3
Exenterans corpora infidelium, non incurrit excommunicationem. 458. 6.
Exire de Clauſtro quinam dicatur. 294.2
Extorquens abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum, ligatur excommunicatione, ſive cenſura lata eſſet ab homine, ſive à jure. 167. 7
Extorquens vel procurans decretum alienationis, & damnum Eccleſiæ, incurrit excommunicationem reſervatam. 277.10
Extorquens frumentum & alia præter pecuniam occaſione officii ſanctæ Inquiſitionis incurrit excommunicationem juxta communem Doctorum ſententiam, licèt fortè contraria opinio aliqua probabilitate carere non videatur. 317. 2
Extractionem ulcerum conſulens non ligatur excommunicatione 251. 9.
Extrahens aliquem ab Eccleſia blanditiis vel precibus, non peccat contra juſtitiam. 210.2
Extrahere aliquem è ſacro quiſnam dicantur. 221 3
Extranei deferentes arma brevioris menſuræ dum per ſtatum Eccleſiaſticum tranſeunt, non ligantur excommunicatione. 311.4
Exules ſiu latrones, qui viatores ad Sedem Apoſtolicam accedentes ſpoliant, excommunicationem incurrunt. 44.10

F I.

FActum contre legem quandònam pro infecto habeatur. 381.10
Facultatem habens abſolvendi ab omnibus cenſuris, exceptis excommunicationibus Bullæ, abſolvere poteſt ab excommunicatione lata contra impedientes executionem ſacræ Pœnitentiariæ. 245. 7
Facultatem alicui concedens, ut tantummodò poſſit à Clerico ſibi debitore accipere, quantum ſibi debetur, non ligatur excommunicatione. 174 5
Falſificans litteras Apoſtolicas incurrit excommunicationem, etiamſi prætatæ litteræ invalidæ ſint ob ſurreptionem, 28. 9
Falſificans litteras à Summo Pontifice ſcriptas nunquam à perſona privata immunis eſt ab hac cenſura. ibid.10
Falſificans litteras Apoſtolicas excommunicatione afficitur, licèt illis poſtea non utatur, modò litteræ jam ſint expeditæ. ibid.11
Falſificans litteras animo illis non utendi, ſed perdendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam auctorum. ibid. 13
Falſificare incipiens litteras Apoſtolicas, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit. ibid 12
Falſificatio quot modis contingit. 16 4
Falſificationem litterarum Apoſtolicarum conſulens, favens, aut mandans, non incurrit excommunicationem hujus Canonis, ſed excommunicationem cap. *Ad falſariorum*. 28.8
Falſificationis nomine quid intelligatur. 26 3
Familiares, quinam dicantur. 44. 22
Familiares Papæ, aut Cardinales, quinam dicantur. 59.13
Familiaris triennalis Epiſcopo ab eo poteſt ordinari. 340. 7
Familiaris ordinatus ab Epiſcopo, an ſuſpenſus ſit. 341. 17
Familiaritatis qualitas plerè probanda eſt, dum quis ordinandus eſt ab Epiſcopo cujus eſt familiaris. 340.8
Familiarium nomine quinam intelligantur. 70 6
Famuli aut familiares Cardinalium Epiſcoporum, aut aliorum clericorum, non gaudent privilegio fori. 88 7
Farinam transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel ad loca mediatè ſubjecta, ſubiicitur excommunicationi. 154. 4
Favere quid ſit. 57 19
Ferrum tradens artifici infideli, ut ex eo, arma ſibi conficiat, non incurrit cenſuram, 34.4
Ferrum tam factum, quàm nondum perfectum, vetitum eſt ad infideles deferri, idem dic de ſtanno, pecunia, & omni alio metallorum genere. 50. 5
Fideles omnes gaudent immunitate. 21C.1
Fides cuinam præſtanda ſit, dum ſatellites aſſerunt ſe aliquem in loco profano cepiſſe; captus verò teſtatur ſe captum in loco ſacro. 214 11.
Filii impuberes an abſolvi poſſint ab Epiſcopo ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem etiam enormem, etiamſi abſolutionem petant poſt pubertatem. 198.12
Filios, vel uxores Rompetarum abducens, an excommunicationem incurrat, 50. 9
Filius familias, aut ſervus, quandonam abſolvi poſſit ab Epiſcopo ob excommunicationem canonis. ...
Finem principalem à minus principali quomodo diſcernere poſſimus 32. 15.
Fingens vel fraudem committens, ut inde ſe perſonaliter conferat ad fœminam, non ligatur excommunicatione, effectu nondum ſecuto. 184. 3
Fingentes ſe nepotes, vel familiares Cardinalium, aut aliorum, ut litterarum expeditionem gratis aſſequantur, ſubiiciuntur excommunicationi; eidem etiam ſubiiciuntur officiales complices hujus delicti. 190.3
Fœmina, cum qua religioſus contrahit matrimonium excommunicatione non ligatur. 161.16
Fœmina ipſa prægnans ſocia, aut conſcia, abortûs, ſubiicitur excommunicationi. 146. 13
Fœmina rapiens virum non incurrit excommunicationem. 163. 7
Fœmina confingens aliquid, ut Judex perſonaliter ad illam ſe conferat, excommunicationem incurrit. 184. 6
Fœmina percutiens clericum, aut cooperans percuſſioni, ligatur excommunicatione. 193. 3
Fœminam cogens ad emittendum votum ingrediendi religionem vinculo excommunicationis non obſtringitur. 157.7
Fœminam impediens ne monaſterium ingrediatur, & religionem ſuſcipiat, incurrit excommunicationem. 158. 3
Fœminam impediens ne votum faciat ingrediendi religionem, excommunicationem non incurrit. 156.3
Fœminam retrahens ſolis precibus à religione non incurrit excommunicationem. 158.5
Fœminam dolo retrahens à religione incurrit excommunicationem. ibid.
Fœminæ conantes uſurpare regalium cuſtodiam, aut titulum defenſionis in locis piis, excommunicationi ſubiiciuntur. 175 8
Fœminæ Beguinarum ſtatum aſſumentes, vel ſectantes excommunicationi ſubiiciuntur. 176. 3
Fœminæ religiosè, & piè viventes in ſuis vel alienis domibus, nulla pœna afficiuntur. ibid. 4
Fœminæ excommunicatæ ob clerici percuſſionem abſolvi poſſunt ab Epiſcopo. ...
Fœtus quandonam animatus cenſeatur. 164. 7
Forma quænam ſervanda ſit, dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt. ...
Fratres moniales S. Claræ, utentes Bullis Cruciatæ aliiſve ſimilibus contra obedientiam ordinis, excommunicationi ſubiiciuntur. 299 3
Fratres Minores admittentes Tertiarios tempore interdicti ad divina officia in aliena Eccleſia, ſubiiciuntur excommunicationi. 309.3
Fratres, & ſorores Tertii Ordinis quinam dicantur. ibid 4
Fructus Eccleſiaſticorum de licentia judicis ſæcularis, ſequeſtrans, afficitur excommunicatione. 118. 13
Fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ab alio ſublatos, ſed apud ſe exiſtentes, non reſtituens ex negligentia, non ligatur excommunicatione. ...
Fructus beneficii ad quem pertineat, dum quis ſuſpenſus eſt à fructibus beneficii. 375.7
Fructuum nomine, & redituum nomine quid intelligatur. 114 6
Frumenti nomine an intelligatur etiam farina, aut panis. 50.14
Frumentum extra ſtatum aſportans non incidit in excommunicationem, donec perveniat ad locum, ad quem frumentum deferri prohibeatur. 155. 10
Frumentum extra ſtatum aſportans in ſui, vel familiæ uſum, an ligetur excommunicatione. ibid. 11
Frumentum aſportans extra ſtatum Eccleſiaſticum in modica quantitate, excuſari videtur ab excommunicatione. ibid. 12
Frumentum & alia id genus aſportans extra ſtatum an graviter peccet, & an ad reſtitutionem teneatur. 166.17
Fures in loco ſacro exiſtentes, immunitate gaudent. 111.7
Fures, qui fructus vel proventus Eccleſiaſticorum furantur, non incurrunt excommunicationem Bullæ. 113. 4

G

GAbella quid ſit. 23. 7
Gabellam imponi, & exigi mandans, excommunicationem incurrit. 68.14
Gabellas defraudantes capiens, ipſóſque ad exactores ducens, non ligatur excommunicatione. 26 19
Gabellas imponens in terris alienis non incurrit excommunicationem. 25.9
Gabellas antiquitùs impoſitas, ſed aliqua de cauſa intermiſſa de novo exigens, non ligatur hac cenſura. 26.12
Gabellam imponere quinam poſſint abſque periculo contrahendi cenſuram. 24. 2
Generalis, vel Provincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia. 296.7
Gloſſas & adnotationes quinam dicuntur edere. 170 2
Gloſſas ſeu adnotationes edens circa alia decreta, quæ in Concilio Tridentino non continentur, non ligatur excommunicatione. ibid. 10

Graſſatores

Graſſatores viarum immunitate privantur. 213.3
Gratiæ nomine quid intelligatur. 240. 2
Gravans, vel moleſtans ſuo proprio motu ſive judices Eccleſiaſticos, qui cenſuram tulerunt, vel eos quorum occaſione cenſura lata eſt, vel aliquem ſuorum, excommunicationem *cap. quicumque*, incurrit. 112. 5.
Gravans Eccleſiam pro alienis debitis, tenetur ad reſtitutionem. 361. 3
Gravans Eccleſiam pro alienis debitis, remanet ſuſpenſus etiam reſtitutione facta. ibid. 4
Græcus conjugatus non eſſet ordinandus ſi ad noſtras religiones ſe conferret. 332.6
Gubernator ſtatus Eccleſiaſtici recipiens aliquid præter eſculenta, & poculenta, non incurrit excommunicationem. 20.8. 4
Gubernator provinciæ vel civitatis qui triticum ex ſua ditione extrahi prohibet, nec ad Romanam Curiam deferri permittit, ſuæ provinciæ conſulat, excuſatur ab excommunicatione, contra prohibentes deferri victualia ad urbem Romanam. 36. 8
Gubernatores, vel rectores ſtatus Eccleſiaſtici recipientes aliquid præter eſculenta, & poculenta, tenentur rem acceptam & aliud tantummodo reſtituere ante judicis ſententiam. ibid. 8

H

HAbitum novum, ſeu novam religionem aſſumens ſine Summi Pontificis facultate, non ſubjicitur excommunicationi. 176 2
Habitum aliquem aſſumens humilitatis gratiâ non afficitur excommunicatione. 189. 6
Habitum ſuæ religionis dimittere quinam dicantur. 390. 3
Habitus clericalis cognitio ad quem judicem pertineat, dum ſuboritur controverſia, an clericalis ſit. 97. 12
Hæreſim pronuncians per verba æquivoca, an excommunicationem incurrat. 9. 6.
Hæreſim an committat, qui errat ex ignorantia craſſa, & adhuc erraret, ſi ſciret errorem illum eſſe contra fidem. 7. 7
Hæreſim, vel mortale peccatum affirmans ab eo committi, qui credit beatiſſimam Virginem ab originali præſervatam fuiſſe, excommunicationem incurrit, etiamſi hoc proferat orè tenus, & non ex animo. 148.2
Hæreſim vel mortale peccatum aſſerens committi ab eo, qui tenet beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe incurrit excommunicationem. ibid. 8
Hæreſis quid ſit. 6 1
Hæreſis qualibet manifeſtatio an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem. 9. 7
Hæreſis crimen privationem immunitatis inducit, 216.1
Hæreſis notam ex odio alicui imponens, excommunicationem incurrit, etiamſi pravum affectum exteriùs non manifeſtet. 186.3
Hæreſis criminis cognitio pertinet ad forum Eccleſiaſticum. 315. 6
Hæretici an vitandi ſint. 9. 9
Hæretici expreſsè, & nominatim à Sede Apoſtolica declarati, quinam dicantur. 33.5
Hæreticorum receptores, fautores, defenſores, &c. an ligentur excommunicatione. 10. 1
Hæreticum, vel reum mortalis culpæ aſſerens illum eſſe, qui tenet libros affirmantes beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, non incurrit excommunicationem. 148.2
Hæreticum de rebus ad ſtatum reipublicæ pertinentibus in damnum Catholicæ religionis certiorem faciens, excommunicationem incurrit. 12. 30
Hæreticus eſt, qui negat hunc eſſe verum Papam. 7. 8
Hæreticus an incurrat excommunicationem. 6.2
Hæreticus mentalis à quonam abſolvi poſſit. ibid.
Hæreticus an ligetur excommunicatione, non aperiens caput imaginibus. ibid.4
Hæreticus an adhiberi poſſit ad ſuſcipiendum infantes de ſacro fonte. 7. 10.
Hæreticus an ſit, qui dubitat de fidei veritate. 6. 3
Hæreticus an ſit, qui non credit articulum revelatum. ibid. 4
Hæreticus quibus pœnis afficiatur. 8. 1
Hæreticus an ſit negans Chriſtum eſſe viſibilem. 6.5
Hæreticus an ſit, qui ex ignorantia craſſa errat circa fidem, ſed erat paratus corrigi, cognita veritate. 7. 6
Hæreticus non caret immunitate ob crimina diſtincta ab hæreſi. 216. 2
Hieroſolymitanos peregrinos jure antiquo vetitum erat ſub excommunicatione vexare. 49 2
Homicidium, aut mutilationem non impediens, an incurrit excommunicationem. 47. 7
Homicidæ, ſeu mutilatores in Eccleſiis, ſeu earum cœmeteriis, privantur immunitate. 214 7
Homicidis privilegium immunitatis ſuffragatur per ſe loquendo. 211. 3
Hoſpitale an præſumendum ſit erectum auctoritate Epiſcopi. 16. 9
Hoſpitalium Rectores an comprehendantur ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum. 89. 10
Hoſtilites inſequi quid ſit. 53. 6

I

JActans & oſtentans ſe Epiſcopum talis Eccleſiæ non incurrit excommunicationem. 214. 1
Ignorantia probabilis quo pacto excuſetur. 51.2
Ignorantia quandònam præſumatur. 283.2
Ignorantia excuſat à cenſura. 352.3
Illiterati nomine quiſnam intelligatur. 342.2
Immunitas Eccleſiaſtica violatur dum capitur aliquis, qui fracto carcere ſe receperat in Eccleſiam, oratorium, vel alium religioſum locum. 207. 11
Immunitas ſuffragatur in omnibus caſibus, exceptis iis, qui ſunt in jure expreſſi. 211. 6.
Immunitas ſuffragatur deferentibus arma in Eccleſiis. ibid. 6
Immunitas ſuffragatur perjuris. 211 7
Immunitas ſuffragatur ſimoniacis, ibid 8
Immunitas ſuffragatur blaſphemis. ibid. 9
Immunitas ſuffragatur adulteris. ibid. 10
Immunitas amittitur ob crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis, etiam effectu non ſecuto. ibid. 11
Immunitas Eccleſiaſtica quibus locis conceſſa. 201. 1
Immunitas privilegium parit, ut qui capi nequeant in loco ſacro. 213. 1
Immunitas hunc effectum parit, ut exiſtens in Eccleſia impediri non poſſit, ne ad ipſum deferantur ea, quæ ad victum neceſſaria ſunt. ibid. 3
Immunitas exiſtenti in Eccleſia adeo ſuffragatur, ut laica poteſtate impediri nequeat, donec declaretur in Eccleſia immunitate gaudeat. 214. 4
Immunitas adeo ſuffragatur exiſtenti in Eccleſia, ut ei nulla vis, vel damnum inferatur. ibid. 6
Immunitas an proſit confugienti ad Eccleſiam, ita ut bonis, quæ extra Eccleſiam poſſidet, ſpoliari non poſſit, quoties citatus à judice ad comparendum, negligit comparere. ibid. 8
Immunitas hunc effectum parit, ut per vim extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit Eccleſiæ. ibid. 9
Immunitas irritat actum, quo delinquens à ſæculari judice extrahitur. ibid. 12
Immunitate privantur proditores. 212. 15
Immunitate non privatur, qui proditoriè vulnus infligit, ſed non occidit. ibid. 13
Immunitatem non amittunt illi, qui alia delicta in Eccleſia committunt præter homicidia, & mutilationes. ibid. 11
Immunitatem non ſolum violat perſona publica, verùm etiam privata, extrahendo aliquem ab Eccleſia. 216.9
Immunitatem violans attentando aliquem capere, vel extrahere è loco ſacro, incurrit excommunicationem, etiam effectu non ſecuto. ibid. 4
Immunitatem amittunt non ſolùm aſſaſini, verùm etiam ipſorum fautores, &c. 213. 5
Immunitatis jus eſt valde conforme juri divino, & naturali. 205.2
Immunitatis Eccleſiaſticæ privilegium an competat Sacerdoti deferenti Euchariſtiam. 207.12
Immunitatis privilegium extenditur ad perſonam interdictam. 208. 6
Immunitatis privilegio gaudet excommunicatus. ibid.7
Immunitatis privilegium conſuetudine amitti non poteſt. 212.12
Immunitatis privilegium non amittit is qui mandat aliquem occidi, vel mutilari in Eccleſia. ibid. 12
Immunitatis privilegium non amittit is qui delictum prope Eccleſiam committit, ſpe confugiendi ad Eccleſiam. 214.10
Immunitatis Eccleſiaſticæ violator quas pœnas incurrat. 215. 5
Immunitatis violator quot peccata committat. 214.12
Impediens juſta de cauſa litteras ſacræ Pœnitentiæ, non afficitur excommunicatione. 215. 4
Impediens executionem Epiſcopi, vel inquiſitionis, incidit in excommunicationem, etiamſi hoc faciat, ex odio talis perſonæ, & non ex odio fidei, vel favore hæreſis. 315.10
Impediens judicium Epiſcopi, vel Inquiſitionis ligatur pœna excommunicationis. ibid.9
Impediens fœminam ne monaſterium ingrediatur, & religionem ſuſcipiens incurrit excommunicationem. 157.8
Impediens deferri ad Romanam Curiam oves, capras, gallinas, &c. excommunicationem incurrit. 39. 4
Impediens eos, qui deferre volebant, ſed nondum cœperant deferre excommunicationi ſubjicitur. ibid. 5
Impediens victualia Romam deferri, ligatur excommunicatione, etiamſi ea, quæ deferunt, emi non ſoleant à curialibus, ſed ab aliis incolis ejuſdem loci. ibid. 6
Impediens victualia Romam deferri ligatur excommunicatione, etiamſi impediat auctoritate privata, vel publica. ibid. 7
Impediens deferri piſces putridos ad Romanam Curiam non ligatur excommunicatione. ibid. 18
Impediens ex juſta cauſa deferentes victualia ad Romanam Curiam excuſatur ab excommunicatione. 44. 1
Impediens victualia ad urbem Romanam in dubio, an præſumendum ſit juſtè & injuſtè impediſſe. 41.2
Impediens executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ, excommunicationem incurrit. 69. 22

Impediens

Impediens litteras ſacræ Congregationis Cardinalium, quæ de mandato Papæ ſcribuntur, excommunicationem incurrit. ibid. 13
Impediens ne executor, cui litterarum Apoſtolicarum executio demandata eſt, civitatem ingrediatur, excommunicationem incurrit. 72.15
Impediens executionem litterarum Apoſtolicarum juri patronatus derogantium peccat contra Bullam Cœnæ. ibid. 16
Impediens juſtè ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem. 73 5
Impediens juſtè ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem, niſi impediat occaſione litterarum, vel gratiarum Apoſtolicarum. ibid. 6
Impediens non ſolum directè, verùm etiam indirectè recurſum ad Romanam Curiam excommunicationis pœna punitur. ibid. 7
Impediens aliquem non ſolùm in particulari, ne ad Romanam Curiam accedat, excommunicationem incurrit, verum etiam, qui in genere præſcribit, ſeu ſtatuit ne aliquis accedat. ibid. 8
Impediens ne aliquis ſuum negotium in Curia Romana tractet per litteras, quod tractare decreverat, excommunicationi ſubjicitur. ibid. 9
Impediens injuſtè, ne quis ad Romanam Curiam perſonaliter accedat, remanet excommunicatus etiamſi impeditus in eadem Curia, negotium tractet. ibid. 10
Impediens curſum cauſarum Eccleſiaſticarum non incurrit excommunicationem, niſi etiam ſe tanquam judicem in cauſarum cognitione interponat. 76.14
Impediens auctoritate judiciaria executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrit. ibid. 22
Impediens non ſolùm executionem litterarum Apoſtolicarum, verum etiam aliorum judicum Eccleſiaſticorum, an excommunicationi ſubjicitur. ibid. 23
Impediens ne quis litteras à Sede Apoſtolica impetret, vel litiget coram judice Eccleſiaſtico in cauſis Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubjicitur. 77.2
Impediens malitioſè litterarum Apoſtolicarum executionem, non excuſatur à cenſura contra impedientes cauſarum Eccleſiaſticarum curſum, etiamſi id faciat prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ. 78.2
Impediens juſte Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem. 107 4
Impediens Prælatum, quem dubitat juſtè uti juriſdictione, an excommunicationem canonicè incurrat. 108.6
Impediens ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione laica utantur, an excommunicationi ſubjiciantur. ibid. 9
Impediens uſum juriſdictionis delegatæ non incurrit excommunicationem. ibid. 10
Impediens Abbates, Archidiaconos, & ſimiles, ne ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit. ibid. 18
Impediens tranſlationem victualium ad Romanam Curiam, quas pœnas præter excommunicationem incurrat. 40.21
Impediens Epiſcopos ne juriſdictionem exerceant in iis caſibus, in quibus illam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valeant ex Concilii præſcripto, excommunicationem incurrit. 108.12
Impediens Epiſcopum ne ſua juriſdictione utatur, excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus. 109.13
Impediens judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat. ibid. 14
Impediens Epiſcopum ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat non videtur excommunicationem incurrere. ibid 16
Impediens Epiſcopum ne poteſtatem ordinis exerceat, non incurrit excommunicationem. ibid. 17
Impediens judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quandonam excommunicationem incurrat. ibid. 18
Impediens Prælatum ne juriſdictione utatur juxta ſtatuta Concilii cum provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſenſio eſt inter Theologos, quæ hic dirimitur. ibid. 19
Impediens per mandatum, ſeu per aliud, ne judex Eccleſiaſticus ordinarius ſua auctoritate utatur, utrum excommunicationem incurrat. ibid. 20
Impediens judices Eccleſiaſticos ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur ibid. 21.
Impedimento legitimo detentus abſolvi poteſt ab Epiſcopo ob clerici percuſſionem. 197.10
Impedimentum legitimum quiſnam habere dicatur. 126.23
Impedire intendens viſitatorem monialium non incurrit excommunicationem, quia requiritur effectus conſummatus. 158.3
Impediri debet auctoritativè curſus cauſarum Eccleſiaſticarum, ut excommunicatio incurratur. 76.15
Impediri conſulens executionem litterarum Apoſtolicarum, non incurrit excommunicationem. 70.10
Impoſitionem vel exactionem onerum, & tributorum contra Eccleſiaſticos non impediens cùm alias impedire poſſit, non videtur reus excommunicationis. 113.19
Impoſitio tributi præcisè non eſt materia excommunicationis latæ *in cap. quamquam.* 137.3
Impotens ad iter Romanum conficiendum obtinere poteſt ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis contractæ ob clerici percuſſionem. 198.15
Impreſſor non videtur ligari excommunicatione imprimendo aſſertionem affirmantem confeſſionem fieri poſſe in abſentia. 247.5
Impreſſores quandonam ligentur excommunicatione, imprimendo libros ſine licentia. 12.15
Imprimendo libros quænam conditiones ſervandæ ſint. 176.6
Imprimens libros cum hac loquendi forma, De licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem. 171.7
Impugnans litteras Summi Pontificis non ligetur excommunicatione, niſi eas impugnet ex opinione quod nequeat ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem. 165.1
Impugnans litteras Summi Pontificis confectas ante coronationem, incurrit excommunicationem, etiamſi hoc tempore impugnet. ibid. 5
Incendiarii ipſo facto excommunicationem incurrunt in ſententia Auctoris quamquam iſta excommunicatio non eſt reſervata, niſi poſt publicationem. 256.c
Incendiarii an ſint interdicti. ibid. 2
Incendiarii quinam dicantur. ibid 3
Incendiariis quænam pœna impoſita ſit. 372.2
Incendiarius an dici debeat, qui tantùm ſemel incendit 256 4
Indulgentias publicans ob quæſtum cenſuram incurrit, ſive id per ſe, ſive per alium id faciat. 238 6
Indulgentias de novo conceſſas, religioſus publicare non poteſt in ſua Eccleſia abſque licentia ordinarii. ibid 9
Infantis nomine quiſnam intelligatur 343 2
Infideles quandonam ligentur excommunicatione imprimendo libros ſine licentia. 12.19
Infideles de ſtatu reipublicæ Chriſtianæ in damnum Chriſtianorum certiores faciens, excommunicationem incurrit. 32.16
Infideles quandonam privilegio immunitatis gaudeant. 208.5
Infidelibus in terris Chriſtianorum arma tradens excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam. 32.31
Infidelibus qui non ſunt hoſtes Chriſtianorum, arma tradens, non ſubjicitur excommunicationi. 33.2
Inhabilis per aliquod tempus ad beneficium, an validè illud obtineat intra præfatum tempus. 375.9
Inhibitio quid ſit. 78 11
Injectio manuum violenta in clericum quid ſignificet. 290 1
Injuriis afficiens clericum, non ligatur excommunicatione. 191.10
Inquiſitionis officiales omittentes procedere ex odio, gratia, vel amore, aut lucro contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi, excommunicationem incurrunt. ...
Inquiſitionis prætextu cogens aliquem ad mutuandam ſibi pecuniam non videtur in excommunicationem incidere. 317 4
Inquiſitores poſſunt abſolvendi facultatem in crimine hæreſis alteri delegare. 143 6
Inquiſitores poſſunt ab excommunicatione, ob hæreſim contracta abſolvere, etiamſi crimen hæreſis ad officium ipſorum delatum non ſit. ibid. 5
Inſinuare quid ſignificet. 253 4
Inſequens Cardinalem, vel Epiſcopum, ſtatim ligatur excommunicatione, venans verò alia ratione ligatur excommunicatione ſecuta actione principali. 669.4
Inſtrumenta fabri ferrorum, agricolarum, &c. non ſunt materia remota hujus cenſuræ. 30 4
Inſultum faciens ad domum Cardinalis quandonam ligetur excommunicatione. 55 5
Interdicti violantis quænam evocatio requiratur, ut excommunicationem incurrat. 216.6
Interdicti localis tempore vocans aliquem ad audienda divina extra locum interdictum non incurrit excommunicationem 224.1
Interdictos publicos in loco ſacro ſepeliens excommunicatione afficitur 178.5
Interdictum violans in aliis caſibus non expreſſis in Clem. *Gravis*, non videtur ipſo facto excommunicationem incurrere. 227.21
Interdictum locale generale quodnam dicatur. 301 4
Interdictum violans etiam hoc tempore excommunicationem incurrit, ſi illud violet in caſibus *in Clem Gravis. de ſent. excomm* expreſſis. 225.c
Interdicto ligantur qui præſumunt perturbare, vel impedire ea, quæ pro Eccleſia Toloſana ſtatuta ſunt in Extravag. ſalubriter, de præbendis. 287.6
De interdictis perſonalibus generalibus, & ſpecialibus: item localibus generalibus, & ſpecialibus, vide 188. q. 3 & 3. uſque ad finem.
Interdictus ob celebrationem in loco interdicto præſtita ſatisfactione ſtatim remanet abſolutus. 348.7
Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non afficitur irregularitate, celebrando in domo privata. 365.10
Interficere quinam dicantur. 43.10
Interficiens de mandato ſuperioris, juriſdictionem non habentis, excommunicationem non incurrit. 46.44
Interficiens Epiſcopum ſuſpenſum, excommunicatum, vel degradatum, afficitur excommunicatione. 58.8

Interponens

Digitized by Google

Interponens appellationem apud Curiam ſæcularem, non ſolùm excommunicationem incurrit, verùm etiam alia ratione ſecurrens. 69. c4.
Interponens ſe in cognitionibus cauſarum ſpiritualium, excuſatur ab excommunicatione. 76.16
Interpretans Concilium Tridentinum ligatur excommunicatione. 170. 7.
Interſtitiorum tempus quomodo computandum ſit. 3c8.1
Interſtitiorum diſpenſatio à quo obtinenda ſit. ibid.
Interſtitiorum diſpenſatio non eandem cauſam in omnibus ordinibus requirit. ibid. 4
Interſtitiorum diſpenſatio ab Epiſcopo, etiam religioſis concedi poteſt. ibid. 8
Invadens deferentem victualia ob privatas inimicitias, non incurrit excommunicationem. 39.14
Invadens, vel occupans civitatem, vel oppidum cauſâ compenſationis faciendæ, aut injuriæ ulciſcendæ, excommunicationem incurrit, ſi hoc injuſtè faciat. 139.1c
Invadens portem oppidi, vel provinciæ S. R. E. excommunicationem incurrit. 138 5
Invadens, vel injuſtè occupans bona S. R. E. non incurrit excommunicationem. 140 1
Invadens, deſtruens, vel occupans bona privatorum, non incurrit excommunicationem Bullæ. 141 4
Invadens domum alicujus Cardinalis non incurrit excommunicationem, niſi etiam aliquid rapiat, an autem aliam incurrat explicatum eſt. c00,5
Invadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrat. ibid 8
Invadens domum Cardinalis armata mano, incurrit excommunicationem, etiamſi vox non prodierit ipſum in Papam electum fuiſſe. ibid. 4
Invadere quid ſit. 37.5
Invitans ad pugnandum ob privatas inimicitias non committit duellum. c60.6
Judex in carcerem conjiciens aliquem per vim extractum ab Eccleſia à perſonis privatis excommunicationem incurrit, etiamſi ipſe particeps non fuerit extractionis. c16 10
Judex nolens extractum ab Eccleſia reſtituere ligatus excommunicatione. 211.5
Judex obſidere poteſt exiſtentem in Eccleſia, ut illum capiat, dum extra locum ſacrum ſe receperit. c14 5
Judex confingens caſum, quò ſe transferat ad fœminam, ut ipſius teſtimonium excipiat, excommunicationem incurrit. 148 7
Judex non incurrit excommunicationem, ſi ipſe non confingat cauſam accedendi ad fœminam, ſed accedat ob alterius acceptionem. 168.8.
Judex non incurrit excommunicationem, ſi accedat ut ipſius teſtimonium excipiat, etiamſi id ad alterius fictionem adveniat. ibid. 9
Judex non incurrit excommunicationem conſulens, auxilians, aut conſenſum præſtans accedendi ad fœminam, ſed ipſius teſtimonium excipiat. 188. 5
Judex Eccleſiaſticus poteſt in defectum Principis juriſdictionem exercere. 84.1c
Judex laicus poteſt auctoritate privata periculo occurrere, & damnum impedire dum periculum eſt in mora. 93.1c
Judex laicus damnum impedire poteſt cuſtoditivè, dum periculum eſt in mora interpoſita legitima ſupplicatione apud Summum Pontificem. ibid.13
Judex laicus non poteſt litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, ſi interpoſita ſupplicatione Summus Pontifex adhuc velit has litteras executioni mandari. ibid. 14
Judex non afficitur excommunicatione, dum clericus propria ſponte ſiſtit ſe coram ipſius tribunali. 89 1c
Judex curans clericum ad tribunal alterius trahi, non incurrit excommunicationem. ibid. 15
Judex iniquè vexans famulos vel conſanguineos Eccleſiaſticorum, ut ipſi Eccleſiaſtici cogantur ad ſuum tribunal accedere, incurrit excommunicationem. 90.16
Judex invalidè ferens cenſuram abſque debita ſolemnitate, an cenſuram contrahat. 367.15
Judex trahens, vel trahi procurans Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, incurrit excommunicationem, licet Eccleſiaſticus ille vinculo excommunicationis, vel irregularitatis detineatur. 90.17
Judex Eccleſiaſticus incurrit excommunicationem trahendo auctoritate laica Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal. ibid. c
Judex Eccleſiaſticus non incurrit excommunicationem, trahendo alium Eccleſiaſticum ſibi non ſubditum, ad ſuum tribunal. ibid.
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, etiamſi illum trahat ob graviſſima delicta. 71.4
Judex laicus ſubjicitur huic excommunicationi trahendo clericum ad ſuum tribunal ob delicta tempore laicalis ſtatus ab ipſo perpetrata. ibid. 8
Judex laicus afficitur excommunicatione trahendo clericum ad ſuum tribunal, etiamſi trahat intentione ipſum abſolvendi. 95.13
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo clericum ad ſuum forum ob falſum ſe depoſitum. ibid.16
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo ad ſuum tribunal clericum cauſâ officiorum ſæcularium. ibid.17
Judex laicus non poteſt clericum ad ſuum tribunal trahere, etiamſi illum trahere intendat; tanquam ſucceſſorem & hæredem bonorum laici, etiamſi lis coram laico, cujus eſt hæres, inchoata fuiſſet. ibid. 18
Judex cujus auctoritate ſit ſequeſtratio bonorum religioſorum excommunicationem incurrit. 118 9
Judex concedens facultatem ſequeſtrandi bona Eccleſiaſtica, an excommunicationem incurrat. 159.17
Judex Eccleſiaſticus adeundus eſt dum ſuboritur dubium inter Eccleſiaſticum, & exactorem vectigalium. 159 11
Judex, qui ſuo mandato, conſilio, &c. concurrit ad proceſſum, efficitur excommunicatione. 112 2
Judex omittens aliquid facere, ex quo damnum parti ſequitur, non incidit in ſuſpenſionem. 368.3
Judex laicus, qui in cauſa criminali informationem judicialiter capit contra Eccleſiaſticam perſonam, excommunicationem incurrit. 138 8
Judex laicus, qui proceſſum in criminali contra Eccleſiaſticos ex propoſito non inſtituit, non ſubjicitur excommunicationi. ibid. 9
Judex laicus interponens ſe in cauſis criminalibus contra clericum conſentientem, excommunicationem incurrit. 134 6
Judex laicus, qui non fecit proceſſum, ſed tantummodò examinat clericum tanquam teſtem, non incidit in excommunicationem, modò illum non examinet, tanquam principalem, aut contra alium Eccleſiaſticum. ibid. 10
Judex laicus aliique officiales ſæcularis Curiæ excommunicationi non ſubjiciuntur proceſſando, capiendo, &c perſonas Eccleſiaſticas, dum id faciunt ad inſtantiam fori Eccleſiaſtici. ibid. 1c
Judex laicus non incurrit excommunicationem proceſſando, vel capiendo Eccleſiaſticum degradatum, & Curiæ ſeculari traditum. 131.1
Judex laicus capiens, & proceſſans clericum perpetuo diffidatum, & bannitum ab Eccleſiaſtico judice, excommunicationem non incurrit. ibid. c
Judex laicus capiens, vel proceſſans clericum bigamum, non incidit in excommunicationem. ibid. 3
Judex laicus capiens clericum non deferentem habitum, & tonſuram incurrit excommunicationem. ibid 4
Judex capiens clericum, quem clericum eſſe ignorabat, tenetur illum ſub excommunicatione dimittere, vel ad Eccleſiaſticum judicem remittere poſtquam cognovit eſſe clericum. ibid. 5
Judex capiens clericum, qui minores ordines accepit intra annum à morte Epiſcopi cum litteris dimiſſoriis Capituli, non incurrit excommunicationem, modò clericus non eſſet coactus. ibid. 6
Judex capiens clericum in flagranti crimine deprehenſum, ut ſuperiori Eccleſiaſtico conſignet, non incurrit excommunicationem. ibid. 7.
Judex capiens clericum debitorem fugientem, non incurrit excommunicationem. ibid. 8
Judex laicus capiens, aut ſententiam exequens contra Eccleſiaſticum, non afficitur excommunicatione, dum id facit tanquam miniſter, & auditor fori Eccleſiaſtici. 136 11
Judex ſæcularis negligens Eccleſiaſtico judici petenti auxilium præſtare, qua pœna puniendus ſit. ibid. 3
Judex ſæcularis tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico petenti etiam non examinata juſtitiæ cauſâ. 137.8
Judex ſæcularis tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico etiam dum Judex Eccleſiaſticus aliquem ſæculari Curiæ puniendum tradit. ibid. 3
Judex laicus non tenetur auxilium judici Eccleſiaſtico præbere, dum conſtat de injuſta ſententia. ibid. 4
Judicem Eccleſiaſticum privata authoritate impediens, ne ſua juriſdictione utatur, an ligetur excommunicatione. 108.7
Judicem Eccleſiaſticum, vel aliquem ſuorum gravari mandans, incurrit excommunicationem. 112.8
Judicem Eccleſiaſticum impediens, ne ſua juriſdictione utatur in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat. 109.14
Judicem in aliqua neceſſitate circa ipſius juriſdictionem impediens, aut vexans, non incurrit excommunicationem. 139.20
Judices quinam dicantur. 64 11 & 134.2
Judices Eccleſiaſticos ordinarios impediens directè, vel indirectè, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem 107. 2
Judices Eccleſiaſtici auctoritate Eccleſiaſtica invicem ſe impedientes, non incurrunt excommunicationem. 111.2
Judices Eccleſiaſticos impediens in ſua juriſdictione, non animo impediendi uſum juriſdictionis, non incurrunt excommunicationem. ibid. 3
Judices Eccleſiaſtici interponentes ſe in cauſis criminalibus, excommunicationem non incurrunt. 134 8
Judici ſuadens, ne ſua juriſdictione utatur, non afficitur excommunicatione, ſi hoc faciat ſine vi & metu. 107.3
Judici Eccleſiaſtico prohibens, ne excommunicationem contra aliquam

aliquem ferat, aut mandans, ut excommunicationem latam revocet, excommunicationem incurrat. 108. 5
Judices Eccleſiaſtici, qui officiales Rom. Curiæ, aut alios in Rom. Curia pro ſuis negotiis exiſtentes privant beneficiis, eàque aliis conferunt, interdictum incurrunt. 388.p. 5
Judicium fori eludere quiſnam dicatur. 110. 25
Judicium fori quodnam dicatur. ibid. 26
Judicum Apoſtolicorum litteras apud Judicem laicum, vel alibi exiſtentium impediens, incurrit excommunicationem. 69. 21
Juriſdictio Eccleſiaſtica non poteſt ad poteſtatem laicam redire, tanquam ad principium. 81. 7
Juriſdictio ſpiritualis, & Eccleſiaſtica à Chriſto collata fuit. ibid. 8
Juriſdictio, quam ſimplices Sacerdotes in articulo mortis habent, non eſt ordinaria, ſed delegata. 145. 14
Juriſdictione Eccleſiaſtica uſi ſunt Eccleſiaſtici ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora. 81. 9.
Juriſdictionem ſupremam exigens, vel retinens ex legitima conceſſione excommunicationem non incurrit. 138. 23
Juriſdictiones ſupremæ, aut locorum Eccleſiæ Romanæ ſubjectorum uſurpationem & perturbationem approbans excommunicationem incurrit. 140. 29
Jus dicere quandonam quis poſſit in propria cauſa. 61. 4
Juramentum impoſſibile, vel damnoſum libertati Eccleſiaſticæ attentans extorquere, non ligatur excommunicatione, niſi re ipſa extorqueat. 224. 4
Juſtitiæ, vel gratiæ nomine quid intelligatur. 240. 3

L

LAcerans, aut commaculans edictum Epiſcopi in loco publico affixum, an afficiatur excommunicatione Bullæ. 108. 8
Laici Principes non poſſunt litteras Apoſtolicas petere à Legato, ut illas auctoritative recognoſcant. 72. 15
Laici facientes appellationem admitti ab Eccleſiaſticis judicibus excommunicationem non incurrunt. 69. 25
Laici avocantes cauſas Eccleſiaſticas ex privilegio Summi Pontificis, excuſantur ab excommunicatione. 77. 1
Laici non acquirunt jus imponendi collectas ob conſuetudinem. 119. 14.
Laici quænam bona ſubmitti debeant, & an compellens ad ea ſubmittenda ligetur excommunicatione. 170. 4
Laicus ſibi uſurpans oblationes extra Eccleſiam exiſtentes non incurrit excommunicationem. 156. 6
Laicus impugnans montem pietatis non ligatur excommunicatione. 267. 4
Laicus non poteſt auctoritativè litteras Apoſtolicas cognoſcere, & illarum executionem impedire, etiamſi conſtet illas ſurreptitias, & invalidas eſſe. 71. 10.
Laicus Judex, ubi conſtat litteras Apoſtolicas ſurreptitias eſſe, poteſt dum aditus ad ſuperiorem non patet, illarum executionem impedire, & interim Summum Pontificem certiorem cum humilitate facere. ibid. 11
Laicus bona Eccleſiaſtica poſſidens ſine debita licentia, excommunicationem incurrit. 110. 6
Laicus poteſt ad Eccleſiaſticum judicem in defectum ſæcularis judicis refugere, remiſſivè. 68. 8
Laicus non gaudet privilegio fori, quoniam non mutato habitu, ſe, ſuaque bona, religioni mancipavit. 88. 12
Laicus extorquens ſententiam contra perſonam Eccleſiaſticam, excommunicationem incurrit. 133. 16
Laicus, aut clericus nondum ſacerdotali ordine inſignitus, non poteſt etiam in articulo mortis ab excommunicationibus abſolvere. 144. 10.
Laicus abſolutionem impendens, fingendo ſe ſacerdotem, excommunicationem incurrit. 146. 2
Latro unde dictus ſit. 18. 6
Latro publicus quiſnam dicatur. 213. 2.
Latrones publici non gaudent privilegio immunitatis. 215. 1
Latrones capientes clericos, eiſque taleam imponentes pro eorum redemptione, excommunicationem non incurrunt. 125. 13.
Lædens civem Romanum ſacra Urbis loca viſitantem non incurrit excommunicationem, modò ille civis alibi non habitet. 51. 4
Legati, ſeu Nuncii an gaudeant privilegio contra mutilantes, aut vexantes perſonas Eccleſiaſticas, dum redeunt à legatione, ſeu nunciatione. 58. 10.
Legatos vel Nuncios non admittens, vel impediens ingredi terras ſubjectas, an ligetur excommunicatione. 56. 8.
Legati vel hæreditatis repudiatio, an ſub nomine alienationis comprehendatur. 173. 6
Legatorum, & Nunciorum nomine quid intelligatur. 58. 9
Legatus à latere non poteſt abſolvere ab excommunicationibus Bullæ. 143 4
Legens libros impreſſos ſine licentia, non ligatur excommunicatione, modò illos apud ſe non retineat, aut liber non ſit ex alio capite prohibitus. 188. 14
Legens aut retinens libros prohibitos, an ligetur excommunicatione. 51. 4.
Leges Libertati Eccleſiaſticæ repugnantes irritæ ſunt, & invalidæ. 80 4
Legum nomine quid intelligatur. 179 4
Lecticam, ſellam, aut alia hujuſmodi ad animi relaxationem intervenientia tradens infidelibus non incurrit excommunicationem. 30. 7
Libellos famoſos edens, retinens, vel publicans contra Prædicatores vel Minores, excommunicationis laqueo ſuſpenditur. 151. 5
Libellos famoſos conficiens contra aliquos, quibus communicata ſunt privilegia Prædicatorum, aut Minorum, excommunicationem incurrit. ibid. 7
Libellos famoſos conficiens contra alias perſonas excommunicandus eſt. 251. 8
Libellos famoſos conficiens aliquibus in locis eſt ipſo facto excommunicatus. ibid. 1.
Libellum provocatorium faciens, ſed non affigens, non ligatus excommunicatione, ſecus ſi affigat, vel publicet. ....
Libellum famoſum conficiens contra aliquem religioſum, non incurrit excommunicationem. 251. 6
Liber imprimi debet cum nomine compoſitoris. 168. 9
Liber imprimi poteſt cum nomine Academiæ, Collegii, vel civitatis. ibid. 10
Liberans ex carcere captum pro crimine hæreſis abſque licentia, excommunicationem incurrit. 315. 7
Libertas Eccleſiaſtica quid ſit. 84. 1
Libertas Eccleſiaſtica quotuplex. ibid. 2
Libertas Eccleſiaſtica, utrùm formaliter lædi debeat, ut cenſura incurratur. 105. 31
Libertas Eccleſiaſtica quænam dicatur. ibid. 39
Libri canonici, & canones non ſunt idem. 168. 7
Libri hæreticorum quotuplices. 10. 1
Libros docentes mortale peccatum ab eo committi, qui credit Beatiſſimam Virginem immunem fuiſſe à peccato originali, legens vel retinens, non incurrit excommunicationem, ſi non habeat pro veris, ſed retineat ut impugnet, vel ob alios fines. 148. 8
Libros imprimens, cum hac loquendi forma, De licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem. 168 7
Libros hæreticorum tranſcribens, aut aliò transferens, quibus pœnis afficiatur. 169. 13
Libros Catholicorum corrumpens incurrit excommunicationem comminatoriam. ibid. 14
Libros canonicos aut traditiones Apoſtolicas non ſuſcipiens, excommunicatione efficitur. ibid. 16.
Libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem veneream legens, an excommunicatione afficiatur. 11. 5.
Libros hæreticorum legens, retinens, imprimens, aut defendens, tractantes de religione, aut hæreſim continentes, an incurrat excommunicationem. ibid. 7
Libros hæreticorum legendi facultas, à quónam obtinenda ſit. ibid. 10.
Libros hæreticorum defendens, quandonam excommunicatione afficiatur. 12. 20
Libros prohibitos retinens, quomodo excommunicationem incurrat ibid. 15.
Libros hæreticorum, an requiratur ut aliquis per ſe ipſum legat, ut incurrat excommunicationem. 11. 11
Libros hæreticorum oculis tantùm percurrens, an ligetur excommunicatione. ibid. 12.
Libros hæreticorum legens, ut incurrat excommunicationem, requiritur ut intelligat. ibid. 13
Librum hæreſiarchæ legens, an ligetur excommunicatione. 61. 3
Librum hæreticum retinens, quandonam præſumatur hæreticus. 51. 67.
Librum hæreticum habens tenetur illum tradere Inquiſitoribus. ibid. 18.
Librum edens in laudem Concilii Tridentini non ligatur excommunicatione. 170 6
Librum examinatum, & jam approbatum non admittens, nullam pœnam incurrit, exceptis, libris canonicis, & traditionibus Apoſtolicis. 169. 13
Licentia debet eſſe expreſſa, dum aliquis loco ſacro extrahendus eſt ...
Licentia generalis conceſſa parochiano ad recipiendum Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ à quolibet religioſo, excuſat religioſum ab excommunicatione, adminiſtrando præfata Sacramenta. 307. 5
Licentia tacita non excuſat religioſum euntem ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa. 310. 7
Licentia Epiſcopi an debeat eſſe expreſſa. 96. 22
Licentia ſequeſtrandi fructus Eccleſiaſticorum petita, ſed denegata, non excuſat ab excommunicatione. 119. 16
Licentia interponendi ſe in cauſis Eccleſiaſticorum, ut excommunicationem evadat, qualis eſſe debeat. 133. 18
Licentia legati ad interponendum ſe in cauſis criminalibus an ſufficiat. 134. 19
Licentiam excedens contra perſonas Eccleſiaſticas, ultra caſus expreſſos in Excommunicationem incidit. 133. 17
Licentiam juſtè petens vexando eum, qui cenſuram tulit, vel eos quorum occaſione cenſura lata, non incurrit excommunicationem. 112. 7

Digitized by Google

Limina Apoſtolorum an idem ſignificent quod Roma, ſeu Vrbs. 42. 1
Limina Apoſtolorum quinam accedere teneantur. 372. 1
Litteram brevem, ſeu modicum chyrographum mittens in conclave ligatur excommunicatione. 182. 1
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens in aliquo caſu in quo rationabiliter putat illas locum non habere, non incurrit excommunicationem. 69. 4
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens, excommunicationem incurrit, ſive id faciat privata, ſive publica auctoritate. ...
Litterarum Apoſtolicarum falſificatio, interdicta eſt ſub excommunicatione. 26.
Litterarum Apoſtolicarum nomine, non ſolùm intelliguntur, illæ quæ à Summo Pontifice conceduntur, verùm etiam aliæ, quæ in canone annectuntur. 68. 18
Litterarum Apoſtolicarum nomine quid intelligatur. ibid. 9
Litterarum Apoſtolicarum falſificationem conſulens, favens, aut mandans non incurrit excommunicationem contra falſitatem, ſed excommunicationem *cap. ad falſariorum.* 28. 8
Litterarum ſacræ Pœnitentiariæ executionem impediens, excommunicationem incurrit. 69. 22
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens excommunicationem incurrit, ſive id per ſe, ſive per alium faciat. 70. 21
Litterarum Apoſtolicarum actionem impediendi executionem tantum habens, non incurrit excommunicationem. 71. 32
Litteras Summi Pontificis impugnans, non ligatur excommunicatione, niſi eas impugnet ex opinione, quòd nequeant ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem. 165. 5
Litteras Summi Pontificis confectas ante coronationem impugnans, incurrit excommunicationem, etiamſi hoc tempore impugnet. ibid. 5
Litteras mittens Cardinali in Conclavi exiſtenti, non ligatur excommunicatione, ſi litteræ ad Cardinalem non perveniant. 181. 3
Litteras mittens Cardinali in conclavi exiſtenti ligatur excommunicatione, ſive ſecretè, ſive publicè mittat. ibid. 4
Litteras, vel ſcripturas deferens in conclavi, non ligatur excommunicatione. 185. 12
Litteras Apoſtolicas falſas apud ſe habentes, excommunicationem incurrunt, etiamſi ipſi eas non impetraverint. 189. 7
Litteras Apoſtolicas falſas habẽtes, excommunicationem incurrunt reſervatam Papæ, etiamſi ipſi in ſententia excommunicationis nominatim non exprimantur. ibid. 8
Litteras à Summo Pontifice obtinens falſas ob defectum expreſſionis excommunicationem non incurrit. 27. 3
Litteras à Summo Pontifice obtinens falſas, pro mutato nomine, excommunicationem non incurrit. 28. 4
Litteras Apoſtolicas obtentas comburens, aut dilacerans, ita ut ad uſum adhiberi nequeant alio ſenſu, quam Summus Pontifex intendebat excommunicationem non incurrit. ibid. 5
Litteras falſificatas apud ſe retinens non remanet excommunicatus excommunicatione Papæ, ſed potiùs ordinarius, ſi ea ab ordinario lata ſit, juxta *cap. dura de crimine, falſi.* ibid. 6
Litteras Apoſtolicas petens ſibi exhiberi, ut illas examinet non incurrit excommunicationem. 70. 2
Litteras falſificans quibus nullus unquam utatur, ſubjicitur excommunicationis, ſecus ſi adſit parvitas materiæ, aut ſi litteræ jam evanuerint. 27. 1
Litteras Apoſtolicas falſificans incurrit excommunicationem, etiamſi præfatæ litteræ invalidæ ſint ob ſurreptionem. 28. 9
Litteras Apoſtolicas Summo Pontifici ſcriptas, falſificans tanquam ſcriptas à perſona privata, immunis eſt ab hac cenſura. ibid. 11
Litteras Apoſtolicas falſificare incipiens, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit. ibid. 12
Litteras Apoſtolicas falſificans animo illis non utendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris. ibid. 13
Litteras ſacræ Congregationis Cardinalium impediens, quæ de mandato Papæ ſcribuntur, excommunicationem incurrit. 56. 23
Litteras Summi Pontificis falſas fabricantes, excommunicationi ſubjiciuntur. 27. 1
Litteræ Apoſtolicæ, brevia, & ſupplicationes quænam dicantur. 26. 1
Litteræ executoriales quæ dicantur. 68. 15
Litteræ ſacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Epiſcoporum, &c. non comprehenduntur ſub nomine litterarum Apoſtolicarum. 26. 2
Litteris falſificatis utens non remanet excommunicatus, excommunicatione Bullæ, ſed contrahit excommunicationem *cap. ad falſariorum, de crim. falſi,* modò utens ſit laicus. 28. 7
Litteris Apoſtolicis aliquid addens, licet modicum, mutans ſenſum à Summo Pontifice intentum, incurrit excommunicationem, etiamſi parti, aut fiſco damnum inde non ſequatur. 27. 5
Litteris Apoſtolicis, non obediens, aut conſenſum non præſtans non incurrit excommunicationem. 70. 3
Loca mediatè, vel immediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ quænam dicantur. 141. 5
Locantes vel concedentes domos manifeſtis uſurariis, cenſuris ſubjiciuntur. 365. 52
Locum in cauſa duelli concedens, ligatur excommunicatione. 321. 2
Locus in quo ſepultus fuit hæreticus, Eccleſiaſtica carere debet ſepultura, quoad eam partem, in qua hæreticus ſepultus fuit. 179. 8
Locus in quo ſcienter ſepultus fuit hæreticus, aut ejus receptator, defenſor, vel fautor, Eccleſiaſtica ſepultura privatur. 394. 7

M

MAgiſter ſeu Doctor, retinens religioſum in ſuis ſcholis, qui habitum dimiſit, excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat. 179. 5
Magiſter, ſeu Doctor retinens in ſcholis religioſum habitu exutum, non ligatur excommunicatione, ſi eum retineat, dum lectio non habetur. 180. 8
Magiſter, ſeu Doctor docens aliquos, dum novit aliquem religioſum in domo propinqua ipſum audire, non ligatur excommunicatione. ibid. 9
Magiſter, ſeu Doctor quidnam facere teneatur dum advertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire. ibid. 10
Magiſter an teneatur ſacerdotem phyſicam, vel legem audientem è ludo expellere. 169. 8
Magiſtri non incurrunt excommunicationem docendo ſacerdotes legem vel phyſicam ibid. 7
Magiſtri & Doctores nomine quid intelligatur. 180. 13
Magiſter, & ſcholares Academiæ Bononienſis, excommunicationem incurrunt conducendo hoſpitium aliorum abſque ipſorum licentia ante finitum conductionis tempus. 179. 2
Magiſtratus ſæculares non præbentes auxilium circa clauſuram Monialium, ſubjiciuntur excommunicationi. 313. 5
Magiſtratus, & officiales excommunicationem incurrunt, non tranſmittendo ad carceres Inquiſitionis delinquentem delatum ad ſanctum inquiſitionis officium, & carceribus ipſorum magiſtratuum exiſtentem. 316. 8
Magiſtratus impediens litteras Apoſtolicas executioni mandari antequam adveniat conſenſus ſui principis, remanet excommunicatus. 72. 37
Magiſtratus ſciens ſervari ſtatum contra libertatem Eccleſiaſticam, minùs excommunicationem incurrat non impediendo. 505 10
Magiſtratuum ſæcularium nomine quid intelligatur. 314. 4
Magnam frumenti quantitatem aſportans extra ſtatum, ſed modicam ſingulis vicibus, quandonam ligetur excommunicatione. 156. 14
Mandans verberare aliquem, an incurrat excommunicationem, ſecuto homicidio, vel mutilatione. 46. 4
Mandans, ratum habens, conſulens, favens, & auxilians, occiſionem vel mutilationem Cardinalis, vel Epiſcopi, excommunicationem non incurrit, ſtatim præſtito auxilio, vel conſilio nondum ſecuto effectu principali. 60. 10
Mandans percuti unum Epiſcopum, non incurrit excommunicationem, ſi mandatarius alium Epiſcopum percutiat. 112. 11
Mare ingrediens animo deprædandi toties excommunicationem incurrit, quoties exercet actionem diſcurrendi moraliter interruptè. 19. 3
Materia parva, aut gravis reſpectu transferentis triticum extra ſtatum quænam cenſeatur. 156. 13
Materia parva non ſufficiens ad incurrendam excommunicationem contra impedientes deferri victualia ad Romanam Curiam, quænam cenſeatur. 41. 4
Matrimonii celebrationem impediens, non incurrit excommunicationem, juxta probabiliorem DD. ſententiam. 160. 5
Matrimonii celebrationi aſſiſtens, favens, vel conſulens, non incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium celebratum ſit in caſibus *in Clem. unic.* prohibitis. 162. 21
Matrimonio aſſiſtens cum licentia per dolum extorta ſuſpenſione ligatur. 305. 5
Matrimonio clandeſtino aſſiſtens non ligatur ſuſpenſione latæ ſententiæ, ſed ferendæ. 351. 9
Matrimonium ſcienter contrahens in gradibus conſanguinitatis, excommunicationem incurrit. 160. 2
Matrimonium ſcienter contrahens cum affine, ligatur excommunicatione. ibid. 2
Matrimonium ſcienter contrahens cum moniali, excommunicationem incurrit. 161. 3
Matrimonium contrahens cum ea quam putabat conſanguineam, affinem, vel monialem, cum re ipſa non eſſet, non incurrit excommunicationem. ibid. 4
Matrimonium fictè celebrãs, altero ex animo contrahente in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, imò neque illam incurrit celebrans matrimonium ex animo. ibid. 10
Matrimonium celebrans in præfatis, caſibus cum impubere, non incurrit excommunicationem. ibid. 11
Matrimonium celebrãs per vim, aut metum in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem. ibid. 12
Matrimoniũ celebrans per verba de futuro in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem. ibid. 13
Matrimonium contrahens in caſibus prohibitis abſente parocho, vel teſtibus, non incurrit excommunicationem. 162. 17

Matrimõ

Digitized by Google

Matrimonium contrahens bona fide in caſibus prohibitis, altero mala fide contrahente, non incurrit excommunicationem, alter verò incurrit. ibid 18
Matrimonium contrahens ex ignorantia in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea mala fide in matrimonio jam contracto perſeveret. ibid. 19
Matrimonium celebrans in aliquo impedimento dirimente, incurrit excommunicationem, excepti caſibus prohibitis *in Clem unic. de conſanguinitate.* ibid. 20
Matrimonium ſolemnizare quiſnam dicatur. 307. 13
Matrimonium clandeſtinum celebratum in iis locis, in quibus Tridentinum acceptatum non fuit, aſſerens invalidum eſſe, excommunicationem incurrit. 565. 3
Matrimonium ſine conſenſu parentum celebratum aſſerens irritum eſſe, vel a parentibus irritari poſſe, afficitur excommunicatione. ibid. 4
Membrum jam debilitatum abſcindens excommunicationem incurrit. 43. 27
Mentio Concilii Tridentini non eſt neceſſaria in revocatione decreti ipſius. 9. 8
Merces, vel victualia infidelibus abſque privilegio deferens, quandonam excuſetur à cenſura. 36. 16
Metropolitanus, qui per nuncium, aut litteras non defert intra tres menſes Epiſcopos ſuffraganeos, abſque juſta, & rationabili cauſa non reſidentes ultra annum, & contra Epiſcopum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem, qui non defert Metropolitanum ultra annum abſque legitimo impedimento, ſeu juſta cauſa abſentem ultra annum interdicto ſubjicitur. 389. 7
Metu levi cogens fœminam ad religionem, non incurrit excommunicationem. 156. 3
Metum injuſtum incutiens ad religionem, non incurrit excommunicationem. 156. 4
Miniſtri, & officiales locorum ſtatus Eccleſiaſtici, quandònam ligentur excommunicatione concedendo licentiam deferendi arma brevioris menſuræ trium palmorum. 311. 2
Miracula incerta, aut ficta prædicari non poſſunt, non tamen ob id excommunicatio incurri videtur in ſententia Auctoris. 275 10
Miſſam inchoatam dimittens ſine gravi cauſa ſuſpenditur à corpore & ſanguine Chriſti, niſi dimittat ob aliam paſſionem. 348. 1
Miſſam inchoatam dimittens, non ob paſſionem, ſed aliam cauſam non remanet ſuſpenſus, ſi cauſa rationabilis ſit. ibid 2
Mittens ſcripturam in conclavi ligatur excommunicatione, etiamſi ſcriptura non agat de Summi Pontificis electione. 182. 18
Moyſes non ſolùm temporale dominium, verum etiam ſpiritualem juriſdictionem habebat. 81. 6
Monachus, qui bono animo ingreſſus eſt curiam, ſed poſtea in curia commoratur intentione damnum inferendi ſuis Prælatis, vel monaſteriis, excommunicationem non videtur incurrere juxta probabiliorem Auctoris ſententiam. 297. 4
Monachus accedens ad curias Principum animo nocendi, excuſatur ab excommunicatione, ſi hoc faciat ex ignorantia. 298. 14
Monachus tenens ligna, vel lapides in ſuo cubiculo, non incurrit excommunicationem. 303. 4
Monachos gaudens privilegio canonis quiſnam dicatur. 193. 7
Monaſteria, & domus religioſorum gaudent privilegio immunitatis. 206. 8
Monaſterii nomine quid ſignificetur. 215. 25
Monaſterio an licitum ſit mutuam pecuniam, vel depoſitum, vel commodatum recipere à parentibus, vel curatoribus puellæ. 258. 7
Monetam falſam cudens in regno Franciæ ligatur excommunicatione. 266. 4
Monetarum tonſores, & fures iis ſimiles, gaudent immunitate. 213 4
Moniales novitiæ, vel etiam converſæ, gaudent privilegio fori. 88. 13
Moniales aſſiſtentes agitationi ferarum, non ligantur excommunicatione in ſententia Auctoris. 270 10
Monialium viſitatorem impedire intendens, non incurrit excommunicationem, quin ſequatur effectus conſummatus. 158. 3
Monialium viſitatorem impediens, incurrit excommunicationem, ſi monitione prætermiſſa eſſet impeditus. 81. 4
Monialium viſitandarum munus ad quem pertineat. 158. 1
Monitio ſpecialis an requiratur ad incurrendam excommunicationem, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere. 158. 5
Monitio quotuplex requiratur, ut impediens viſitatorem monialium in ſuo munere, ligetur excommunicatione. ibid. 6
Monitio à quónam fieri debet, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere. ibid. 3
Monitio legitima quænam cenſeatur. 172. 6
Monitio facienda clericis concubinariis debet eſſe ſpecialis. 378. 3
Monitorium quid ſit. 68. 13
Montem pietatis impugnantes ſubjiciuntur excommunicationi. 267. 3
Mortis periculum eſt ſufficiens cauſa, ut Epiſcopus abſolvere poſſit ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem 198 11
Mulierem rapiens excommunicationem incurrit, etiamſi cum ipſa matrimonium non celebret, nec eam carnaliter non cognoſcat. 163. 3
Mulieres capillos ad invicem evellentes, aut pugnis, aut alio inſtrumento non periculoſo ſe percutientes, non incurrunt pœnas ob duellum impoſitas. 160. 21
Munera recipientes præter eſculenta, & poculenta, dum Rectoris, ac Gubernatoris officium gerunt in ſtatu Eccleſiaſtico, quam pœnam præter excommunicationem incurrant. 288. 7
Munera tradens Gubernatori locum ſtatus Eccleſiaſtici præter eſculenta & poculenta, excommunicationem incurrit, & quomodò poſſit hanc excommunicationem incurrere. ibid. 3
Mutatio nominis reſpectu Summi Pontificis originem traxit à Sergio Papa. 5 7
Mutilans exiſtens in Eccleſia immunitate privatur, etiamſi non occidat. 214. 11

N

Narrans aliquid, ex quo pendet aliquos duelli occaſionem arrepturos, non incurrit excommunicationem. 263. 31
Nativitates hominum, vel judicia faciens circa futuros effectus non contingentes, ſeu eſt Aſtrologiæ judiciariæ, ſi abſolutum ferat judicium. 184. 4
Navigationem cauſa navigandi, ſed oblata opportunitate deprædatur, non ligatur excommunicatione. 17. 5
Navigationem ſuſcipiens cauſa navigandi, & ſimul deprædandi, excommunicatus eſt, etiamſi animum habeat agendi prædas contra unam ſolùm nationem. 18. 8
Nautæ, muliones, & ſimiles; arma & alia hic prohibita infidelibus deferentes, vel tranſportantes ipſos infideles cum ſuis armis, aut accommodantes naves, equos, vel ſervum ad deferendum, gladio hujus cenſuræ feriuntur. 31. 18
Neceſſaria ad Romanam Curiam quænam dicantur. 17. 9
Nomine pedagii, guidagii, portorii, ſeu gabellæ, ac vectigalis non venit ſaau, talea, collecta, præſtantia, perticatus, domus, panis, & his ſimilia. 23. 4
Nomine auctionis quid intelligatur. 24 5
Nominis mutatio qua de cauſa introducta ſit. 5. 8
Notarii quinam dicantur. 51. 16
Notarius, vel alii officiales accipientes aliquid pro litteris dimiſſoriis, vel pro ſigillo, an incidant in excommunicationem, & an incurrant qui aliquid ipſis tradunt. 251. 15
Novalia quænam dicantur. 500. 2
Novi pedagii impoſitio quænam dicatur. 23. 1
Novitiatus quo tempore peragi debeat. 180. 5
Novitiatus annus an debeat eſſe continuus. ibid 7
Novitiatus annus non videtur interrumpi ob receſſum ad breve tempus. ibid. 8
Novitiatus peragi debet in habitu religionis. Ibid. 10
Novitiatus an peragi poſſit extra monaſterium. ibid. 12
Novitii poſſunt in religione abſolvi à cenſuris reſervatis, à quibus abſolvi poſſunt aliqui religioſi. 88. 12
Novitiæ admittentes Fratres, vel Sorores tertii Ordinis ad divina officia tempore interdicti, non ligantur excommunicatione. 309. 6
Novitii intereſſentes agitationi ferarum non ligantur excommunicatione. 270. 8
Novitius non incurrit excommunicationem exeundo è clauſtro ad audiendas leges, vel medicinam. 295. 13
Novitius adminiſtrans extremam Unctionem cum licentia, non ligatur excommunicatione. 309. 28
Novitius deferens religionem à quo puniri poſſit ob delictum in religione patratum. 88. 14
Nuncii aliqui miſſi à Summo Pontifice ſubjiciuntur excommunicationi impetrando commendationes, & favores, pro ſe, vel ſuis conſanguineis, & neceſſariis. 279. 3
Nuncii miſſi à Summo Pont. incurrunt excommunicationem impetrando favores, etiamſi miſſi fuerint pro cauſa temporali. ibid. 4
Nuncii miſſi à Collegio Cardinalium Sede vacante non afficiuntur excommunicatione impetrando favores. ibid. 5
Nuncium, vel Epiſcopum expellens a loco, in quo juriſdictionem habere poteſt, afficitur excommunicatione. 56. 15
Nuncius impetrans favores, ſeu commendationem ab Imperatrice, ſubjicitur excommunicationi. 279. 6
Nuncius miſſus ad Ducem, vel ad Principem, & ab ipſius uxore impetrans commendationes, ſeu favores, ſubjicitur excommunicationi. ibid. 7
Nuncius impetrans commendationes, vel favores, à filiis Regis, vel Principis ad Principatum nondum promotis, non ſubjicitur excommunicationi. ibid. 8
Nuncius miſſus ad Republicam videtur excommunicatione affici, impetrando favores ab aliquo illius magiſtratus. ibid. 6
Nuncius non ligatur excommunicatione, quoties Rex, vel Princeps, ad quem miſſus fuerat, ſponte litteras ſcribit, vel per ſe ipſum, aut per alium Summum Pontificem rogat, ut gratiam Nuncio, vel ejus conſanguineis conferat. ibid. 10
Nuncius ligatus excommunicatione, quoties ipſius conſanguinei inducunt principem ad commendationes, & favores conferendos, Nuncio hoc advertente. ibid. 11
Nuncius non ligatur excommunicatione procurando favores ad dignitatem obtinendam, non in Curia Summi Pontificis, ſed alterius Principis. ibid. 12
Nuncius non incurrit excommunicationem procurando favores pro amicis, vel affinibus. ibid. 13

Nuncius non ligatur excommunicatione impetrando favores poſt completum legationis munus. 280. 14

O

OBjiciens aliquem defectum, & deficiens in probatione, condemnari debet in expenſis. 338. 10
Oblationes ad quem pertineant. 156. 1
Oblationes de ſacris Eccleſiis auferens, ligatur excommunicatione, juxta probabiliorem ſententiam. ibid. 2
Oblationes de ſacris altaribus auferens, afficitur excommunicatione, etiamſi auferens non ſit Romanus. ibid. 3
Oblationes ſuſcipiens non ligatur excommunicatione, ſi ſit Eccleſiaſticus. ibid. 5
Oblationes accipiens ab uſurariis manifeſtis, aut eos ſepeliens, ligatur ſuſpenſione. 351. 8
Oblationes accipiens à raptoribus Eccleſiarum ſuſpenſus eſt, modò raptor ſit denominatim denunciatus. ibid. 7
Oblationum nomine quid intelligatur. 550. 3
Oblationum actualis oblatio requiritur ad incurrendam excommunicationem & non ſufficit conatus. 156. 4
Obſidentes vias, & adorientes Romipetas, illiſque pecuniam, veſtes, & alias ſubtrahentes, excommunicantur in hoc canone. 50. 8
Occidens aliquem extra Eccleſiam exiſtentem non privatur immunitate, etiamſi ipſe homicida alium occidat, dum in Eccleſia exiſtit. 210. 9
Occidens, vel mutilans eum, qui in Curia moratur, non afficitur excommunicatione. 48. 8
Occidens, aut vexans denunciatorem, vel accuſatorem in cauſa officii ſancti, excommunicationem incurrit. 165. 1
Occidens, vel mutilans recedentes à Sede Apoſt. in hãc cenſuram an incurrant, ſi in Bulla de recedentibus nulla mentio fiat. 43. 9
Occidens unum dumtaxat hominem ad Romanam Curiam accedentem an ligetur excommunicatione. ibid. 13
Occidens, mutilans, capiens, ſpolians, &c. accedentes ad Romanam Curiam, excommunicationem incurrunt, modò prædicta privata auctoritate faciant. 43. 36
Occidens vel mutilans plures uno ictu, an pluribus afficiatur excommunicationibus. 39. 10
Occidens, ſpolians, vel mutilans Turcas, aliùmve infidelem, an excommunicationem incurrat. ibid. 12
Occidens, aut mutilans accedentes ad Sedem Apoſtolicam, num occidendi, mutilandi ſint tanquam accedentes, & non ex alia cauſa. ibid. 13
Occidens, aut ſpolians Romipetas, aut peregrinos ad Urbem, cauſa devotionis accedentes, excommunicationem incurrit. 50. 2
Occidens, aut mutilans proficiſcentem ad Urbem cauſa devotionis, excommunicationem incurrit, etiamſi ibi non exiſtat. ibid. 3
Occidens, vel mutilans, aut ſpolians Turcas, hæreticos, vel excommunicatos, Romam devotionis gratia proficiſcentes, excommunicationem incurrit. 53. 20
Occidens, vel detinens Clericum de familia Cardinalis, Epiſcopi, vel Nuntii, non ligatur cenſura. 58. 13
Occidens, vel tenens Clericum de familia Cardinalis, Epiſcopi, vel Nuntii, an excommunicationem incurrat, *c. fœlicis, de pæn.* 36. 11
Occidens aliquem in Eccleſia exiſtentem privatur immunitate, etiamſi illum occidat pila, vel ſaxo foris exiſtens. 197 3
Occidens ex prævia rixa quemdam in porticula Eccleſiæ, ſeque poſtea in Eccleſiam recipientes, cum ſuerunt in Eccleſia. 103. 4
Occidens, vel ſpolians judicem, Advocatum, vel Procuratorem extra Romanam Curiam exiſtentem cauſa negotii, quod in Romana Curia peragitur, an ligetur excommunicatione. 64. 12
Occidens, percutiens, & ſpolians conſanguineam recurrentis ad Romanam Curiam, non incurrit excommunicationem. ibid. 13
Occidens, vel ſpolians juſtè recurrentem ad Romanam Curiam, excuſatur ab excommunicatione. 59. 2
Occidens, vel ſpolians injuſtè recurrentem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationem incurrit juxta ſententiam Auctoris. 65. 3
Occidens vel mutilans vagabundum à Sede Apoſtolica recedentem, non ligatur excommunicatione. 43. 7
Occidi jubens, vel mandans aliquem, excommunicationem incurrit, etiamſi in gratia exiſtat tempore executionis mandati. 46. 3
Occidi jubens, vel mandans aliquem, excommunicationem incurrit. 47. 7
Occiſionem, vel ſpoliationem ratam habens, non ligatur excommunicatione. 65. 5
Occiſionem, vel ſpoliationem recurrentium ad Romanam Curiam non impediens, non incurrit excommunicationem. ibid. 6
Occiſionem, vel mutilationem Cardinalis, vel Epiſcopi ratam habens, conſulens, favens, & auxilians, excommunicationem non incurrit ſtatim præſtito auxilio, vel conſilio, nondum ſecuto effectu principali. 60. 10
Occiſionem, vel mutilationem Cardinalis ratam habens, an excommunicationem incurrat. ....
Occultans vel retinens bona à piratis ablata per ſe loquendo non afficitur excommunicatione. 19 10
Occultans arma accedentium ad Sedem Apoſtolicam, an remaneat excommunicatus, ſecuta illorum morte, aut mutilatione. 47. 8
Occupans civitatem, vel loca Eccleſiæ Romanæ, excommunicationem incurrit. 138 7
Offendens famulos, ſeu familiares accedentes ad Urbem, afficitur excommunicatione, quoties famuli, vel familiares ſunt in comitatu domini. 51. 5
Offendens infidelem recurrentem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationem contrahit. 63. 3
Offendens Epiſcopos excommunicationem incurrit, quæ hoc tempore reſervata eſt in Bulla Cœnæ. 199. 2
Offendens familiares Cardinalis, vel Papæ, an ligetur excommunicatione. ibid. 6
Officiales Papæ non ligantur excommunicatione occidendo vel mutilando commorantes in Romana Curia. 46. 58
Officiales Epiſcopi nomine quiſnam intelligatur. ....
Officiorum divinorum nomine quid intelligatur. 347. 1
Olei nomine, an intelligantur etiam oleæ, 255. 7
Oleum tranſferens extra ſtatum Eccleſiaſticum an ligetur excommunicatione. ibid. 6
Omnibus interdictum eſt accedere ad monaſteria monialium. ....
Opinionem Caietani ſuſtinens, qui aſſerit confeſſionem non requiri ex jure divino ante communionem, non incurrit excommunicationem. 166. 4
Opus non eſt, ut Eccleſia de qua excommunicatus, vel interdictus tenuit exire, ſit interdicta. 227. 14
Oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicam proponens, ut tractet de alienatione bonorum Sedis Apoſtolicæ, an excommunicationem incurrat. 455. 3
Oratorium privatum frãgens non ligatur excommunicatione. 101. 8
Oratorium auctoritate Epiſcopi conſtructum gaudet privilegio immunitatis. 106. 10
Ordinans bigamum, vel pœnitentem publicum, non poteſt per annum Miſſam celebrare. 340. 1
Ordinans infantem, illiteratum, conjugatum, an ſuſpenſionem incurrat. 345. 3
Ordinans alienum ſubditum ſuſpenſus remanet collatione. ibid. 4
Ordinare quid ſit. 98. 5
Ordinarii nomine quiſnam intelligatur. 347 4. & 376. 5
Ordinatus à proprio Epiſcopo in aliena diœceſi ſimulque in eadem functiones exercens ordinis, an incurrat irregularitatem. 343. 4
Ordinatus ſimoniacè ſuſpenſus eſt. 346. 1
Ordinatus per ſaltum incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinis. 324. 2
Ordinatus per ſaltum validè ordinatus eſt. 325. 4
Ordinatus per ſaltum non remanet ſuſpenſus. ibid. 5
Ordinatus per ſaltum non remanet ſuſpenſus ab ordinibus antea ritè ſuſceptis. ibid. 10
Ordinatus probans ſe ſacerdotali ordine inſignitum eſſe, non præſumitur promotus per ſaltum. ibid. 11
Ordinatus per ſaltum ex ignorantia non afficitur ſuſpenſione. 328. 15
Ordinatus per ſaltum ex ignorantia, non poteſt exercere functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, nondum ſuſceptis inferioribus ordinibus prætermiſſis. ibid. 16
Ordinatus per ſaltum non poteſt ſuperiorum ordinem ſuſcipere, nondum ſuſceptis inferioribus prætermiſſis. ibid. 17
Ordinatus extra tempora abſolvi poteſt ab Epiſcopo. ibid. 1
Ordinatus eodem die pluribus minoribus ordinibus, non ligatur ſuſpenſione; ſecus ſi minores cum aliquo majore eadem die ſuſcipiat. 327. 2
Ordinatus eodem die ſacro ordine, & conſecratione Epiſcopali, non ligatur ſuſpenſione. ibid. 3
Ordinatus per ſimoniam ab alio commiſſam, non ligatur ſuſpenſione, etiamſi per ordinationem approbet ſimoniam ab alio commiſſam. 328. 3
Ordinatus ordine ſacro abſque ullo titulo ſuſpenſus eſt. 333. 1
Ordinatus cum pacto non petendi ſuſtentationem, vel quid aliud ab ordinante, vel præſentante, incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinis ſuſcepti. ibid. 2
Ordinatus ſine titulo, vel patrimonio, ſuſpenſionem incurrit. ibid. 3
Ordinatus ſine titulo duplicem incurrit ſuſpenſionem, ſi ficto titulo literas dimiſſorias obtinuit. 334. 5
Ordinatus ſine titulo incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinis antequam abſolvatur, ibid. 6
Ordinatus vero patrimonio non incurrit ſuſpenſionem, ſi ſuſcepto ſacro ordine patrimonium retroducet, & renunciet. ibid. 7
Ordinatus ad titulum patrimonii, vel penſionis non eſt ſuſpenſus. ibid. 10
Ordinatus ad titulum beneficii, ſed ſolùm in potentia incurrit ſuſpenſionem, ſecus probabiliter dici videtur de eo, qui beneficii collationem obtinuit, ſed ejus poſſeſſionem nondum cepit. ibid. 11
Ordinatus ad titulum patrimonii quandónam ligetur ſuſpenſione, ſi ære alieno ita gravatus ſit, ut ſolutis debitis non remaneant bona ad titulum ſufficientia. 335. 16
Ordinatus ſine titulo de licentia proprii Epiſcopi à quónam alendus ſit. 336. 19
Ordinatus ſine titulo mortuo Epiſcopo ordinante, alendus eſt à ſucceſſore. 334 9
Ordinatus ordine minori ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, non incurrit ſuſpenſionem. 347. 2

Ordinatus

Digitized by Google

Ordinatus ordine Subdiaconatûs ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, ſuſpenſionem incurrit. ibid.3
Ordinatus ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, ligatur ſuſpenſione, etiamſi de licentia proprii Epiſcopi ſit ordinatus. ibid.3
Ordinatus ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenſionem incurrit. ibid.6
Ordinatus ab Epiſcopo qui Epiſcopatui renunciaverit, validè ordinatus eſt. ibid.8
Ordinatus ab Abbate, qui ſuæ dignitati renunciaverit, non remanet ſuſpenſus. ibid.11
Ordinatus ab Epiſcopo, qui renunciaverit dignitati, à quonam diſpenſari poſſit. 338.14
Ordinatus ab aliquo obſtricto cenſura, ſuſpenditur ab executione ordinum ab eo ſuſceptorum, modò ille vitandus eſſet, & modò ordinans non poſſet præfatos ordines conferre. ibid.1
Ordinatus ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo depoſito, vel degradato gaudet nomine & privilegio Clericorum. 87.5
Ordinatus prima Tonſura, vel Minoribus Ordinibus ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſoriis, an gaudeat privilegio fori. ibid.5
Ordinatus ab excommunicato, ſuſpenſo interdicto, vel irregulari vitando, ſuſpenſionem incurrit, etiamſi ignoraverit ordinantem ejuſmodi, impedimento obſtrictum eſſe. ibid.4
Ordinatus per vim vel metum ab Epiſc. ſubjicitur ſuſpenſioni. 339.5
Ordinatus ab excommunicato, validè ordinatus eſt. ibid.2
Ordinatus ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenditur ab executione ordinum ita ſuſceptorum. 340.1
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, ligatur ſuſpenſione, non verò irregularitate. ibid.2
Ordinatus ab Abbate, vel alio abſque licentia proprii ordinarii, ſuſpenſione ligatur. ibid.4
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ignorans prohibitionem, non videtur ſuſpenſus. 341.15
Ordinatus ab alieno Epiſcopo minoribus ordinibus, ſuſpenſionem Concilii incurrit. ibid.17
Ordinatus à proprio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi illius diœceſis, ſuſpenſus eſt. 342.4
Ordines ſacros recipiens ante legitimam ætatem, ſuſpenditur ab executionem ordinum. 322.1
Ordines minores recipiens ante legitimam ætatem, non eſt ſuſpenſus 323.3
Ordines ſacros recipiens ante legitimam ætatem, an præter ſuſpenſionem incurrat etiam irregularitatem, exercendo functiones ordinis tempore ordinationis. ibid.8
Ordines ſuſcipiens per ſaltum, afficitur ſuſpenſione. 325.11
Ordines per ſaltum ſuſcipere, quiſnam dicatur. ibid.3
Ordines ſuſcipiens ante Baptiſmum, vel Confirmationem, non validè recipit. ibid.5
Ordines quibus temporalibus conferri debeant. 346.1
Ordines recipiens extra tempora, ſuſpenſionem incurrit. ibid.4
Ordines plures eodem die ſuſcipiens, ſuſpenſionem incurrit. 347.1
Ordines plures eodem die ſuſcipiendi, quiſnam facultatem concedere poſſit. ibid.6
Ordines recipiens non ſervatis interſtitiis, graviter peccat, ſed non incurrit ſuſpenſionem. ibid.8
Ordines ſuſcipiens, dum vinculo ſuſpenſionis, vel interdicti detinetur, non ligatur ſuſpenſione ſuſcipiendo ordines. 330.3
Ordines ſuſcipiens aſſignato ſibi patrimonio cum pacto reſtituendi patrimonium donatario, ſeu non petendi quidnam, non videtur affici ſuſpenſione, modò non reſtituat ante ordinationem, & non ineat hoc pacto cum ordinante. 334.8
Ordines minores ſuſcipiens ſine titulo, non ligatur ſuſpenſione. ibid.9
Ordines ſuſcipi non poſſunt ſub titulo Doctoratûs, litteraturæ, vel gradûs. 335.18
Ordines ſuſcipi non poſſunt ſub titulo cujuſlibet beneficii, penſionis, vel patrimonii. ibid.19
Ordines ſuſcipi poſſunt ad titulum conflatum ex beneficio, & patrimonio ſimul, quando alterum eorum non eſt ſufficiens ad ſuſtentationem. ibid.22
Ordines ab alieno Epiſcopo quaſi donum, ſine licentia proprii Epiſcopi conferri poſſunt. 340.7
Ordines, vel decreta facere quid ſit. 98.2
Ordines vel beneficia à ſchiſmatico recipiens, quam pœnam incurrat. 15.14
Ordinum nomine quid intelligatur. 230.2
Ordinum ſuſceptorum functiones exercens ante legitimam ætatem, duplici titulo ſuſpenſus eſt. 324.13
Ordines conferentes ſimoniacè interdicto ſunt ſubjecti. 391.11
Oſtiarius, ſeu officialis principis non incurrit excommunicationem quoties turbam arcendo ſimul arcet Clericum. 396.14

P

Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 206.9
Palatiorum privatorum capellæ privilegio immunitatis non gaudent. 306.14
Panem extrahens è ſtatu Eccleſiaſtico, an incurrat excomm. 356.13
Pallium Cardinalis auferens, aut frangens non ligatur excommunicatione. 55.3
Papa non ligatur excommunicatione dando, vel recipiendo aliquid pro gratia, vel juſtitia. 245.27
Papa poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem. 196.1
Papa, cur in excommunicatione contra Rompetas expreſſerit interficientes, & mutilantes, cum alioquin ſufficienter expreſſi cenſeantur in verbo, *vulnerantes*. 49.6
Papa an poſſit facultatem laico concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas. 86.9
Papa poteſt concedere laico facultatem judicia exercendi contra perſonas Eccleſiaſticas. 94.2
Papa non poteſt eſſe hæreticus, neque ut Papa, neque ut privatus Doctor. 8.12
Papa poteſt in controverſiis errare, imò etiam in rebus fidei poteſt tanquam privatus Doctor ex ignorantia falli & errare. ibid.13
Papa, cur ſe ſervum ſervorum in Bulla appellet. 2.3
Papæ liberum eſt, quod ſibi velit nomen aſſumere. 3.7
Papam eligens per ſimoniam ligatur excommunicatione. 281.1
Papatum ambiens poſt mortem Summi Pontificis, ligatur excommunicatione, ſaltem ſi per ſimoniam procuret. 287.4
Papæ electionis forma non ſervans excommunicatur. 282.3
Papæ officiales, aliique venientes ad urbem pro ſuis negotiis, quonam privilegio gaudere debeant ex vi Eugenianæ. ...
Parochi aliique ſacerdotes inferiores, non tenentur ex vi Bullæ ad publicationem Bullæ. 511.12
Parochorum, canonicorum, aliorúmque Eccleſiaſticorum domus exiſtentes intra triginta paſſus propè Eccleſiam, gaudent privilegio immunitatis. 208.7
Parochus peccat non detinendo apud ſe tranſumptum Bullæ, etiamſi nondum ſacerdotali ordine initiatus ſit 152.6
Parochus inducens aliquem ad eligendam ſepulturam in ſua Eccleſia, vel ad non mutandum jam electam, non ligatur excommunicatione 276.3
Parochus, vel confeſſarius, an poſſit à ſuſpenſionibus non reſervatis abſolvere. 349.9
Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens abſque licentia parochi ſuſpenſus eſt. 350.1
Parochus dans licentiam alteri benedicendi, vel aſſiſtendi matrimonio non ſibi ſubditorum, non ligatur hac ſuſpenſione ibid.4
Participantes cum excommunicatis à Papa, eóſque admittentes ad divina officia ſubjiciuntur excommunicationi. 275.4
Particula, *quomodolibet*, quidnam ſignificet. 131.3
Patriarchæ accipientes occaſione viſitationis aliquid circa victus in ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ. 389.8
Patriarcharum, Epiſcoporum, Archiepiſcoporum nomine, quinam veniant. 58.4
Patrimonii nomine quid intelligatur. 335.14
Patrimonium alicui aſſignans hoc pacto, ut ordinatus illud reſtituat adepto beneficio, non videtur graviter peccare. ibid.15
Patrimonium, ad quod aliquis ordinatus eſt, an poſſit obtento beneficio alienari abſque licentia Epiſcopi. 346.23
Patrocinium, auxilium, conſilium vel favorem præbens, ne judices Eccleſiaſtici ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit. 116.37
Pecunia ex venditione fructuum redacta, an inter fructus, ſeu reditus computetur. 118.12
Pecuniam aliquam exigens ab Eccleſiaſticis, non incurrit excommunicationem Bullæ ad *cap. quamquam de cenſib.* quoties hoc onus non ſuit Eccleſiaſticis impoſitum. 1.8
Pecuniam, aut rem aliam furtim, vel clam Romipetis ſubtrahens, excommunicationem non incurrit. 50.10
Pecuniam exigens pro fluminis tranſitu, non incurrit excommunicationem; idem valet in facultate tenendi cimbam, qua viatores transferantur. 26.13
Pecuniam tradens, ut in religionem admittant, excommunicationem incurrit, etiamſi mentem ſuam recipienti non aperiat. 330.2
Peccator publicus in ſententia aliorum eſt ſuſpenſus 326.8
Pedagia exigens incurrit excommunicationem Bullæ juxta ſententiam Auctoris. 222.7
Pedagii novi impoſitio, quænam dicatur. 23.41
Pedagii, guidagii, portorii, ſeu gabellæ, ac vectigalis, non venit taxa, talea, collecta, præſtantia, porticatus, domus, panis, &c. ibid.4
Penſionarius, qui termino præfixo non potuit penſionem ſolvere, excuſatur ab excommunicatione. 154.9
Penſionarius non incurrit excommunicationem non ſolvendo penſionem, donec is, qui jus penſionis habet, declaret cum decreto judicis velle excommunicationem à penſionario incurri. 155.10
Penſionarius, qui ob ſolutam penſionem declaratur excommunicatus, non cenſetur excommunicatus à die, qua eſt in mora ſolvendi, ſed ſolum, dum creditor declarat velle, ut debitor excommunicationem incurrat. ibid.12
Penſionem pro altero impetrans animo poſtea aliquid paciſcendi circa penſionem, non ligatur excommunicatione. 236.3
Percuſſio levis, gravis, mediocris, quænam dicatur 167.8
Percuſſio levis, & non ſufficiens ad mortale, non ſubjicitur excommunicationi. 190.3
Percuſſio clerici, cur violenta manuum injectio nuncupetur. ibid.3
Percuſſionem clerici mandans, aut conſulens, non ligatur excommunicatione, niſi ſequatur percuſſio. 191.2
Percutere quid ſit. 55.3

Percutiens clericum ex ignorantia probabili excuſatur ab excommunicatione. 195.1
Percutiens eum, qui inchoato itinere Romam versùs reverſus, ut aliquid ibi faciat, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris. 54.25
Percutiens leviter, an ligetur cenſura, ſi prorſus ex propria culpa, vel incuria, vel incuria Medicorum percuſſus periit. 43.12
Peregrinatio, & devotio quomodo differant. 52.10
Peregrinationem incipiens, ſed non perficiens versùs ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ, non ligatur excomm. 252.3
Peregrinationem vovens ad ſepulchrum Domini, an teneatur votum adimplere. ibid.5
Permutans cum infidelibus equos validos pro invalidis, vel arma apta pro ineptis, excommunicationem incurrit, etiamſi prædictos equos & arma è locis infidelium priùs extraxiſſet 39.13
Percuſſio, vel ſpoliatio contra quas perſonas fieri debeat, ut incurratur excommunicatio lata contra gravantes perſonas Eccleſiaſticas, eo quod eligere noluerit eum, pro quo rogabatur. 171.6
Perſonaliter aliquem comprehendens, ſed poſtea illum liberum mittens excommunicationem Bullæ incurrit, ſecus ſi conatus eſt tantummodò capere, ſed non cepit. 45.26
Perſonæ Eccleſiaſticæ quænam ſint. 87.1
Perſonæ quænam incurrant excommunicationem recurrendo prætextu appellationis ad Curiam ſæcularem. 67.2
Perturbans juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ in excommunicationem incidit. 139.14
Perturbare quid ſit. 37.7
Pictura, ſeu inſcriptio fieri debet circa ipſammet ceram, ut incurratur excommunicatio lata contra pingentes Agnos Dei. 377.3
Pilatus an poteſtatem ſupra Chriſtum haberet. 86.8
Pirata fidelis, ſi mare Pontificium diſcurrat animo ſolùm deprædandi infideles, non ligatur excommunicatione, ſecus dicendum ſi animum habeat deprædandi quoſcumque. 18.14
Piratæ quænam dicantur. 17.2
Piratæ Chriſtiani an incurrant excommunicationem ſurripiendo bona naufragantium. 22.2
Piratis opem præſtans ex metu gravi, an excuſetur à cenſura, licèt à peccato non excuſetur ſi auxilium ferat ad rem intrinſecè malam. 19.17
Piratis inſervientes excommunicationem incurrunt. ibid.19
Piraticus ſolummodò diſcurſus in mari immediatè, vel mediatè ſubjecto Summo Pontifici excommunicatione punitur, non verò diſcurſus in alieno mari. ibid.4
Pœnitens an poſſit abſolvi, dum confeſſarium accerſivit per internuncium, & adveniente confeſſario nullum peccatum exprimere poteſt, nec ullus adeſt, qui petitæ confeſſionis fidem faciat. 347.4
Pœnitens publicus quiſnam dicatur. 344.4
Pontificalium nomine quid intelligatur. 346.2
Pontifex non accepit poteſtatem à populo, ſed à Deo. 84.4
Pontificis nomine intelligitur jam Epiſcopus. 338.15
Portorium quid ſit. 23.3
Poſſidens bona Eccleſiæ, non tenetur illa ſuperveniente dubio reſtituere, niſi de rei veritate conſtet. 145.3
Poſtulans indignum an ligetur ſuſpenſione. 352.4
Præcepto impeditus, ne domo exeat, & conſequenter ne ad Sedem Apoſtolicam accedat, excommunicationem non incurrit. 45.33
Præcones, aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicant, an excommunicationem Bullæ incurrant. 98.8
Prædam agentes contra infideles non baptizatos, non incurrunt excommunicationem: idem valdè probabiliter dici poteſt de ſpoliantibus hæreticos. 18.10
Prædicens ex aſtris præcipuè futuros effectus contingentes, excommunicationem incurrit. 188.3
Prælati, & alii ſacerdotes, Epiſcopis inferiores non poſſunt abſolvere ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem. 197.7
Prælati edentes, ſeu publicantes gloſſas, ſcholia, aut interpretationes circa Concil. Trident. abſque licentia Papæ, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur. 389.9
Prælati facientes contra conſtitutiones de non aſportando ſiliceo extra ſtatum, non videntur hoc tempore ligari ſuſpenſione. 356.13
Prælati locorum tenentur delinquentes ad locos ſacros confugientes tradere Curiæ ſæculari, eos requirenti, modò conſtet de delicto privante immunitate. 228.1
Prælati Eccleſiarum aliquando poſſunt laicorum auxilium implorare, vel etiam clericorum opera uti ad tuendam Eccleſiam. 113.2
Prælati recipientes beneficia, vel perſonas in confidentiam interdictum incurrunt. 391.13
Prælati Eccleſiaſtici imponentes onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis excommunicationem incurrunt, juxta probabiliorem Auctoris ſententiam. 123.8
Prælatorum nomine intelliguntur Epiſcopi. 263.3
Prælatum impediens, ne ſua juriſdictione utatur quem dubitat juſtè uti, an incurrat excommunicationem. 108.6
Prælatum impediens ne juriſdictione ſua utatur juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, an excommunicationem incurrat, diſcuſſio eſt inter Doctores, quæ hic dirimitur. 109.16
Prælatus an poſſit ſub cenſura obligare ad reſtitutionem cum notabili debitoris incommodo. 155.10
Prælatus monaſterii non afficitur excommunicatione accedendo ad ſtudia ſine licentia. 337.14
Prælatus Eccleſiaſticus procurans clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum habentem dominium temporale, quandonam ligetur cenſura. 299.3
Prælatus procurans clericum capi à miniſtris ſuis, ligatur ſuſpenſione, ſi ipſe Prælatus dominium temporale habeat. ibid.
Prælatus an incurrat ſuſpenſionem, ſive procuret clericum capi per ſe, ſive per alios. 360.6
Præpoſitus Soc. Jeſu facultatem concedere poteſt ſuis religioſis tranſeundi ad alias quaſi ſuas religiones 504.6
Præſtans juramentum illicitum, vel damnoſum, vel libertati Eccleſiaſticæ contrarium, non incurrit excommunicationem. 224.5
Prætextus ſupplicandi, vel informandi Summum Pont. excuſare poteſt impedientes executionem literarum Apoſtolicarum. 78.1
Prætextu prohibendæ violentiæ non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas, aut literarum Apoſtolicarum executionem impedientes. 80.1
Prætextus Bullæ alicubi non publicatæ, non excuſat tranſgreſſores Bullæ. 84.1
Prætextus Bullæ non acceptæ non excuſat tranſgreſſores ab excommunicatione. ibid.2
Presbyteri, qui in crimine fornicationis jacent, ſuſpenſi ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ 389.20
Prima tonſura an veniat nomine ordinum. 230.3
Princeps, Gubernator, aliique ſimiles, non prohibentes exemptionem ordinum mendicantium violari, non incurrunt excommunicationem. ....
Princeps laicus, ſive magiſtratus, dubitans de veritate vel falſitate literarum Apoſtolicarum, non excuſatur ab excommunicatione contra impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, ſi illarum executionem impedit auctoritativè cum prætextu cognoſcendi veritatem. 71.19
Princeps impediens poſſeſſionem beneficii capi abſque ſuo beneplacito, excommunicationem contrahit. ibid.14
Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo literas à Legato, ut ſciat an ſit verus Legatus, vel Nuncius. 71.23
Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo literas ſibi exhiberi, ut eas examinet & recognoſcat, non autem ut illarum executionem impediat. ibid.24
Princeps, qui non facit ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed ab alio factum promulgari curat, excommunicationem incurrit. 98.7
Princeps juramentum adhiberi prohibens in contractibus, ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere. 102.26
Princeps laicus faciens ſtatutum quo prohibetur ne ſeculares cum monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate, contra Eccleſiaſticam libertatem peccat. ibid.27
Princeps juſtam habens cauſam imponendi gabellas in ſuo territorio, ſi eam præſcribat ſolvi, non ſolum à laicis, verum etiam à religioſis, in excommunicationem contra imponentes gabellas clericis incidit juxta probabiliorem ſententiam. 23.7
Princeps Chriſtianus bellum inferens adversùs alium Principem Chriſtianum, ut deſiſtat ab obſidione, vel bello contra Turcas, alióſque infideles, laqueo excommunicationis ſuſpenditur. 31.19
Princeps temporalis non eſt abſolutus dominus bonorum in ſuo territorio exiſtentium. 123.4
Princeps permittens è ſuo ſtatu extrahi ad partes infidelium, excommunicationem incurrit. 32.20
Princeps permittens infidelibus tranſitum, laqueo excommunicationis ligatur. ibid.22
Princeps permittens arma deferri infidelibus, non ligetur cenſura. ibid 23
Princeps præſtans auxilium, conſilium, vel favorem infidelibus contra Principem Chriſtianum, ne ita fortis & potens ſit, ut ei aucta potentia reſiſti nequeat, excommunicationem incurrit. 35 10.
Princeps impediens deferri victualia ad Romanam Curiam abſque juſta cauſa, excommunicationis gladio feritur. ....
Princeps per cujus territorium ad Romanam Curiam victualia advehuntur, an poſſit impedire, & detinere, ut illa in ſuorum ſubditorum uſum impendantur. 40.10
Principes non ſunt abſoluti domini omnium bonorum temporalium. 81.10
Princeps concedens locum duelli in ſuo territorio duobus infidelibus, non incurrit excommunicationem. 162.16
Principes temporales, aut alii officiales à principe conſtituti, facientes aliquam actionem in hac *Clementina unic.* de uſuris, expreſſam, juſta tutiorem ſententiam excommunicationem incurrant. 150.15.
Principes, conſules, aliique officiales quænam præſtare teneantur ne excommunicationem *cap. felicis*, incurrant. 313.3
Principes, & alii ſecularem dignitatem habentes, incurrunt excommunicationem ipſo facto quoties munus ſui officii obire negligunt poſt trinam admonitionem. ibid.2
Principes, aliique officiales ſeculares non incurrunt excommunicationem

Digitized by Google

tionem non defendendo Eccleſias, populos, aut viduas, dum probabiliter credunt ſe ad hoc onus non teneri. 314. 4
Principes aliique ſæcularium dignitatum adminiſtratores, incurrunt excommunicationem, quoties poſt trinam admonitionem negligunt tueri perſonas Eccleſiaſticas, & loca Eccleſiaſtica ibid. 6
Principes, aliique ſecularem dignitatem habentes non ligantur excommunicatione, dum negligentes ſunt in illis actionibus, ad quas tenentur ex ſola charitate. ibid. 8
Principes & poteſtates ſeculares negligentes munus ſui officii obire, remanent excommunicati, donec dignam præſtent ſatisfactionem, ibid. 9
Principes aliique officiales non facientes ſervari conſtitutiones *cap. felicis*, ligantur excommunicatione. 199 7
Principes, & Rectores negligentes in inquirendis per domos Judæorum libris Talmud, & inventis comburendis, ligantur excommunicatione. 253. 3
Principibus laicis licitum eſt cenſenſum petere, ut major auctoritas, & facilior fides à populo litteris Apoſtolicis præſtetur. 75. 16
Privilegia conceſſa avocandi cauſas ſpirituales ante hanc Bullam revocata ſunt. 78. 6
Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur. 99. 2
Privilegii revocatio à legitimo ſuperiore facta, valida eſt. 110. 4
Privilegii limites ſervandi ſunt, in avocandis cauſis ſpiritualibus, &c. 77 3
Privilegium principibus conceſſum avocandi cauſas ſpirituales poteſt revocari. 78. 7
Privilegium Epiſcopi, aliorúmque Prælatorum, non excuſat avertentes cauſas ſpirituales. &c. ibid. 4
Privilegium avocandi cauſas ſpirituales non inducitur per tolerantiam Summi Pontificis. ibid. 5
Privilegium, ſeu facultas abſolvendi à caſibus Bullæ quomodo concedenda ſit. 144. 8
Privilegium habens abſolvendi circa caſus reſervatos, & cenſuras, non poſſe ab excommunicationibus Bullæ abſolvere, etiam præciſo Bullæ decreto. 145 17
Privilegium validè revocari poteſt, etiamſi per modum contractus conceſſum ſit. 150. 5
Privilegium Eccleſiæ conceſſum revocari non poteſt. ibid. 5
Privilegium habens abſolvendi ab excommunicationibus Bullæ, abſolvere poteſt. 144. 7
Privilegium habens abſolvendi, poteſt à caſibus in decreto Clementis VIII. expreſſis abſolvere, in Urbe, & extra Italiam, non verò in Italia. 145. 20
Privilegium aſſerenti ſe habere, incumbit onus probandi. 77. 5
Privilegium Apoſtolicum habens recipiendi ordines à quolibet Epiſcopo, impunè ordinari poteſt abſque litteris dimiſſoriis ſui Epiſcopi, non verò abſque commendatitiis. 142. 15
Privilegium religioſorum ad celebrandum tempore interdicti loc...
an revocatum ſit in Concilio Tridentino. 305. 11
Probatio monitorii à quibusnam facienda ſit. 364 7
Proceſſare quid ſit, 132. 6
Proceſſus quid ſit, 68. 14
Proceſſus genere quotuplex ſit. 1. 2
Procurans decerni mandata curiis ſecularibus contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrit. 110. 31
Procurans abortum fœtus animati excommunicationem incurrit, & quovis pacto procuret. 163 3
Procurans, ut conſervator intromittat ſe in aliis, quàm in manifeſtis injuriis non ligatur excommunicatione, antequam conſervator ſe intromittat. 183. 3.
Procurator, vel procurans Eccleſiaſticum ad ſeculare tribunal ci... non incurrit excommunicationem. 89. 11
Procuratores, Rectores & Actores negotiorum quinam dicantur. 64 8
Proditoriè occidens infidelem nihil tale prævidentem, non privatur immunitate, juxta probabilem ſententiam. 214. 1
Proferens ſententiam contra perſonas Eccleſiaſticas, excommunicationem incurrit. 133. 14
Proferre ſententiam quid ſit. 41. 15
Proferre quid ſit. 31. 6
Profeſſio an valida ſit dum novitius expleto novitiatûs anno egreſſus fuerat, & poſtea admittitur ad profeſſionem, abſque alio novitiatu 380. 9
Profeſſio eſt titulus, ad quem religioſos promoveri poteſt. 335. 17
Prohibens vel impediens litterarum Apoſtolicarum executionem, excommunicationem incurrit. 71. 27
Prohibens acceſſum ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis, aut alias actiones hic veritas faciens, incurrit excommunicationem, non ſolum eas faciens publicè, verùm etiam privata auctoritate. 73. 4
Prohibens excommunicatos publicè, vel interdictos exire de Eccleſiis tempore Miſſæ, dum à celebrantibus moniti ſunt, excommunicationem incurrit. 256. 9
Prohibens, vel prohiberi mandans, & conſulens delationem victualium, juxta probabiliorem ſententiam, excommunicationem contra impedientes victualia ad urbem deferri, incurrit. 40 21
Prohibitiones, vel mandata, quæ contra judices Eccleſiaſticos procurantur, an debeant eſſe pœnalia. 110. 32
Prohibitiones, vel mandata procurans contra judices Eccleſiaſticos executioni mandari, ligatur excommunicatione. 111. 33

Prohibitiones, vel mandata faciens contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrit. ibid. 34
Prohibitiones, aut mandata exequens contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationis pœna punitur. ibid. 35
Promiſſio ficta non inducit excommunicationem latam contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitiam in Romana Curia. 141. 8
Promiſſio debiti ex gratitudine, an puniatur pœna excommunicationis latæ contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda. ibid. 10
Promittens, vel tradens aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda excommunicationem incurrit, etiamſi non tradat pecuniam, ſed aliud. ibid. 11
Promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, an parvitas materiæ excuſet. ibid 12
Promulgatio Bullæ, an ſufficiat ad interrumpendam præſumptionem. 141. 3
Proponuntur rationes, ad oſtendendum non eſſe valida geſta Summi Pontificis ante coronationem. 3. 12
Proventus unde dicatur. 214. 8
Provocans ſe ad pugnam nullo ſtatuto loco, & tempore, non afficiuntur excommunicatione. 161. 15
Publicantes decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, an illa revocare teneantur, dum abſolutionem obtinere intendunt. 144. 9
Publicatio Bullæ ubi facienda ſit. 150. 2
Publicatio Bullæ Romæ facta ſufficit ad inducendum ubique obligationem. 151. 4
Publicatio Bullæ an ſemel tantùm in anno ex obligatione, facienda ſit. ibid. 7
Publicationi, vel conceſſioni indulgentiarum ob quæſtum cooperantes non ſubjiciuntur excommunicationi. 139 8
Pugnam inchoans in Eccleſia non videtur incidere in pœnas duellum committentibus propoſitas, ſi Eccleſia egrediantur, ob ipſius reverentiam, & pugnam, extra Eccleſiam committant. 160. 8

Q

QUænam forma ſervanda ſit in reſignationibus. 351. 4
Quandonam Epiſcopus cenſendus ſit non emendatus . 78 6
Quinam teneantur ad limina accedere. 372. 8
Quotuplex admonitio requiratur, ut Epiſcopus non reſipiſcens à concubinatu ſuſpenſionem incurrat. 358. 5

R

RApere fœminam quiſnam dicatur. 163. 1
Rapiens aliquid è manibus clerici per vim, aut inferens violentiam rebus clerico adhærentibus, excommunicationem incurrit. ....
Rapiens uxorem, filios, vel ſervos, quos accedens ad Sedem Apoſtolicam ſecum ducebat, an excommunicatione ligetur. 44. 21.
Raptores virginum privilegio immunitatis gaudent. 163. 4
Raptori mulieris conſilium, auxilium, aut favorem præbens, excommunicationem incurrit. 311. 11
Ratam habens ſimoniam ordine, vel beneficio, ligatur excommunicatione. 163
Ratam habens vexationem alicujus, qui cenſuram tulerat, non incurrit excommunicationem. 204. 7
Ratam habens delationem armorum ad infideles, non obſtringitur cenſura contra deferentes arma, vel equos infidelibus. 32. 28
Ratam habens mutilationem, vel occiſionem, an excommunicationem incurrat. 42. 6
Ratam habens actionem impediendi executionem litterarum Apoſtolicarum non incurrit excommunicationem. 71. 18
Ratam habens avocationem cauſarum ſpiritualium à judicibus Eccleſiaſticis non incurrit excommunicationem. 77 26
Ratum habere quid ſit. 56. 21
Recedere à Sede Apoſtolica quinam dicantur. 37. 6
Receptantes, vel fautores piratarum, non ligantur excommunicatione, antequam piratæ ingreſſi fuerint mare. 19. 16
Recipiens tributum ab Eccleſiaſtico ſponte datum, non incidit in excommunicationem. 153. 10
Recipiens aliquem in navim, ut in altum ducat, & vita vel rebus ſpoliet, excommunicationem incurrit. 18. 7
Recipiens litteras in conclavi miſſas, quandonam ligetur excommunicatione, 181 9
Rectores piorum locorum excommunicationem incurrunt cædendo arbores, illáſque in proprios uſus convertendo. 120 7
Recurrens ad judicem ſecularem, incurrit excommunicationem, etiam ſi recurrat poſt ſententiam, vel ante. 110. 21
Recurrens à judicibus Eccleſiaſticis ad laicos, incurrit excommunicationem, etiamſi ſententia contra recurrentem ab Eccleſiaſtico judice lata, juſtitiam contineret. ibid. 2
Recurrens ad Curias ſeculares an excommunicationem incurrat, etiamſi à judice laico, ad quem recurrit, nihil obtineat. ibid. 28
Recurrens ad Curias ſeculares, & ab illis obtinens prohibitiones, eáſque executioni mandari curans, an plures excommunicationes incurrat. ibid. 2

Epiſcopus conferens tonſuram nondum elapſo anno ſuſpenſionis contractæ ob collationem primæ tonſuræ infanti, an ligetur irregularitate, ibid. 5
Epiſcopus injuſtè ordinans invitum, Miſſas per annum celebrare prohibetur. ibid. 1
Epiſcopus ordinando ſacerdotem indignum ſuſpenditur à collatione ordinum. 344 1
Epiſcopus conferens ordinem religioſo ante profeſſionem, incurrit ſuſpenſionem per annum à collatione ipſorum ordinum. 345. 1
Epiſcopus an poſſit ex privilegio Tridentini in hac ſuſpenſione, & pœnis diſpenſare. 346. 6
Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena diœceſi, abſque licentia ordinarii loci, vel in perſonas ejuſdem ordinarii non ſubjectas, ſuſpenditur ab exercitio Pontificalium. ibid. 1
Epiſcopus non poteſt in alterius diœceſi conferre ordines perſonis non ſubjectis Epiſcopis illius loci. 343. 6
Epiſcopus aſſiſtens præfatæ conſecrationi non ligatur ſuſpenſione. 355. 7
Epiſcopus conſecratus non præmiſſa inquiſitione, an ligetur ſuſpenſione. 356. 8
Epiſcopus promovens religioſum ad clericatum, vel prælaturam monaſterii, à quorum communione repellatur. ibid. 2
Epiſcopus non præſentans electionem electo non ligatur ſuſpenſione. ibid. 6
Epiſcopi, aliique Prælati proviſi à Sede Apoſtolica, ſuſpenſionem incurrunt accedendo ad ſuas Eccleſias ſine literis Apoſtolicis. 358. 1
Epiſcopi, aliique Prælati à Sede Apoſtolica proviſi, tenentur juramentum fidelitatis præſtare, antequam à Sede Apoſtolica diſcedant. ibid. 2
Epiſcopus, aliſve Prælatus non ſervans Extravagantem ſuſcepti regiminis ſuſpenditur à Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ. ibid. 2
Epiſcopus an his cenſuris ſubjiciatur. 360. 9
Epiſcopus, vel Abbas alienans bona Eccleſiaſtica non ſervata forma Extravag. *Ambitioſæ*, ſuſpenſus eſt. 361. 1
Epiſcopus delegatus à Papa in cauſis alienationis bonorum Eccleſiaſticorum, ſuſpenditur ab officio, conſentiendo alienationi per gratiam, timorem vel ſordes in damnum Eccleſiæ. ibid. 1
Epiſcopus an poſſit victualia recipere, dum per villas, & oppida Sacramentum Confirmationis confert. 307. 1
Epiſcopus an in præfato canone ligetur ſuſpenſione, accipiendo victualia, vel quod alii ei dant. ibid. 10
Epiſcopus an poſſit in viſitatione accipere victualia ab hoſpitalibus aliiſque locis piis pauperibus. ibid. 11
Epiſcopus non convocans Synodum poſt Concilium Provinciæ, ligatur ſuſpenſione. 371. 3
Epiſcopi non accedentes intra debitum tempus ad limina Apoſtolorum quas pœnas incurrant. 371. 6
Epiſcopus accedens ad mulierem, quam cognoverat ante conſecrationem Epiſcopalem, an ſuſpenſione ligetur. 373. 1
Epiſcopi, & alii Prælati quas pœnas incurrunt ingrediendo monaſteria Monialium. ibid. 2
Epiſcopus non ſervans formam præſcriptam *in Extravag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* alienando bona Eccleſiaſtica interdicitur. 388. 3
Epiſcopi, & Epiſcopis ſuperiores aliquid ſibi uſurpantes ex redditibus Eccleſiarum vacantium, interdictum incurrunt. ibid. 4
Epiſcopus accipiens occaſione viſitationis aliquid ultra victualia, interdictum incurrit. 389. 8
Epiſcopi recipientes beneficia, vel penſiones in confidentiam interdicuntur. 391. 13
Epiſcopus ſi detineatur captus in aliqua domo, tota civitas interdicitur, non item tota diœceſis vel tota domus. 392. 4
Epiſcopatum recipiens de manu laici, interdicto ſubjicitur. 388. 1
Equites S. Joannis, S. Jacobi, & alii, an gaudeant privilegio fori. ....
Equites religioſi, ſeu commendatarii, quandonam gaudeant privilegio canonis. 194. 9.
Equites religioſi profiteri poſſunt ante noviciatûs annum. 380. 3
Equos validos pro invalidis permutans cum infidelibus, vel arma apta pro ineptis, excommunicationem incurrit, etiamſi prædictus equus, & arma è locis infidelium priùs extraxiſſet. ....
Equum ſibi furto ſublatum è manibus furis ſubtrahens, non incurrit excommunicationem. 36. 15
Eremitæ, vel etiam alii religioſum habitum aſſumentes, & locis piis inſervientes quandonam gaudeant privilegio fori. ....
Euchariſtiam ſumens in peccato mortali non incurrit excommunicationem. 166. 3
Eugeniana in aliquibus locis non prodeſt curialibus neque paſſivè 584. 5
Eugenianam violans privando curialem beneficii alia de cauſa, quàm ratione beneficiorum, ſimúlque aliis conferendo, incurrit excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. ibid. 7
Evocans aliquem ad divina officia in locis interdictis, excommunicationem incurrit. 116. 5
Exactionis nomine quidnam intelligatur. 24. 3
Exactor vectigalium, qui aliquid ſupra taxam à Principe præſcriptam exigit, cenſuram hujus canonis non contrahit, juxta probabiliorem auctorum ſententiam. 26. 15
Examini ſe ſupponens pro alio, ut beneficium conſequatur, incurrit excommunicationem. 381. 3
Excipiens piratam domi, titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non ligatur excommunicatione. 19. 21
Excommunicati omnes à delegato Papæ perſiſtentes in excommunicatione per annum contrahunt reſervationem. 229. 3
Excommunicatio ferri poteſt pro cauſa temporali, modò intentio ferentis ſit recta. 154. 2
Excommunicatio quæ ad reſtitutiones faciendas imponitur, ferri poteſt etiam contra perſonam determinatam. ibid. 3
Excommunicatio lata contra auferentes oblationes de Eccleſiis non eſt reſervata. 156. 7
Excommunicatio lata contra vexantes eos, qui cenſuras in aliquem tulerunt, quandonam ſit Summo Pontifici reſervata. 204. 9
Excommunicatio lata contra raptorem mulieris non eſt reſervata juxta communem ſententiam. 163. 8
Excommunicatio contracta ob procurationem abortûs, an ſit reſervata. 164. 15
Excommunicatio, quæ lata eſt contra vexantes aliquos in cauſa ſancti officii an ſit reſervata. 166. 6
Excommunicatio in quam quis reincidit, remanet reſervata illi, cui prior erat reſervata. 219. 4
Excommunicatio per ſimoniam contracta incurritur ſtatim ac pretium traditur, vel accipitur, poſtquam ordo, vel beneficium ſimoniacè collatum fuit. 231. 8
Excommunicatio contracta ob ſimoniam an retrahatur ad tempus commiſſæ ſimoniæ. ibid. 9
Excommunicatio contracta ab eo, qui docet confeſſionem fieri poſſe in abſentia, aut hanc propoſitionem defendit, aut eam imprimi facit reſervata eſt Summo Pontifici. 246. 7
Excommunicatio lata contra aſportantes triticum, an hoc tempore ſit Summo Pontifici reſervata. 256. 16
Excommunicatio lata contra incendiarios, an cenſeatur reſervata, ſi publicatio excommunicationis fiat in genere contra incendiarios, & non contra determinatam perſonam. 257. 6
Excommunicatio lata contra offendentes Officiales Marchiæ, officiis tantummodo commorantes in provincia. 259. 4
Excommunicatio lata ob invaſionem domus Cardinalis an reſervata ſit. 200. 7
Excommunicatio lata ob fractionem & ſpoliationem Eccleſiæ reſervata eſt Summo Pontifici. 205. 12
Excommunicatio lata contra Eccleſiaſticos convenientes alios Eccleſiaſticos coram laico judice, reſervata eſt juxta ſententiam Auctoris. ....
Excommunicatio, & aliæ pœnæ an incurrantur ſtatim ac præſtita eſt actio aliqua, etiamſi duellum non ſequatur. 263. 33
Excommunicatio lata contra ſervantes ſtatuta vel conſuetudines de ſolvendis uſuris afficit ſolùm Poteſtates, Judices, & alios Officiales. 320. 9
Excommunicatio dum propter conſilium incurritur, opus eſt, ut conſilium influat in opus prohibitum. 57. 28
Excommunicatio, quæ ob ratihabitionem incurritur, à quo tempore incurratur. ibid. 24
Excommunicatio minor an neceſſariò ferenda ſit in ſcriptis. 365. 3
Excommunicatio à jure lata ſcripturam neceſſariam non requirit. ibid. 4
Excommunicatio ad duos menſes, an ſit propriè excommunicatio vel potiùs ſuſpenſio. 371. 2
Excommunicatione non ligatur tradens, vel recipiens aliquid poſt gratiam vel juſtitiam in Romana Curia obtentam, modò det vel recipiat ſolùm titulo gratitudinis & liberalitatis. 244. 15
Excommunicationem incurrere non videtur promittens aliquid pro gratia vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, niſi promiſſio acceptetur. 242. 9
Excommunicationem non incurrit diſputans de rebus ad inſtitutum Societatis Jeſu pertinentibus, niſi diſputet ad impugnandum. 510. 3
Excommunicationem ad reſtitutionem faciendas quiſnam ferre poſſit. 154. 9
Excommunicationem ferre poteſt Vicarius Capituli Sede vacante, alii Prælati exempti juriſdictionem Epiſcopalem habentes. ibid. 4
Excommunicationem incurrit conſulens, vel provocans ad duellum etiamſi conatus influxum revocare, ſed re ipſa non revocaverit. 264. 36.
Excommunicationem reſervatam incurrit abſolvens à caſibus prætextu privilegii. 267. 2
Excommunicationem incurrit revelans aliquid de quo Papa in Conſiſtorio, aut alibi ſilentium indixit. 283. 5
Excommunicationem incurrit revelans aliquid, quod Papa ſub ſecreto tegendum præcipit, etiamſi ex illius ſecreti manifeſtatione nullum alteri damnum ſequatur. 284. 4
Excommunicatione incurrere videtur in ſententia Auctoris revelans aliquid ab eo, cui Summus Pontifex ſilentium, & ſecretum indicit. ibid. 7
Excommunicationis ſententiam promulgans abſque admonitione, an ligetur ſuſpenſione. 264. 2

Excom.

Digitized by Google

Excommunicationes plures non incurrit exercens aliquam actionem ſub excommunicatione prohibitam in Bulla contra percuſſores Cardinalium & Epiſcoporum, & etiam in aliis juribus. 61.1
Excommunicationem ferens abſque prævia admonitione, & teſtibus interdictum incurrit. 388.1
Excommunicatus, ob crimen aliàs in Bulla expreſſum remanet excommunicatus, etiamſi poſtmodum caſus iſte in bulla non exprimatur donec abſolvatur. 6.6
Excommunicatus, vel interdictus, aut nominatim monitus à celebrante, ut de Eccleſia exeat tempore Miſſæ, excommunicationem incurrit ſi nolit exire. 256.13
Executionem ab Epiſcopo vel Inquiſitore injunctum renuens adimplere, punitur excommunicatione. 258 6
Executores quinam dicantur. 535.3
Exemptio mendicantium Ordinum in quo conſiſtat. 312 3
Exenterans corpora infidelium, non incurrit excommunicationem. 458. 6.
Exire de Clauſtro quinam dicantur. 294.2
Extorquens abſolutionem cenſuræ per vim, vel metum, ligatur excommunicatione, ſive cenſura lata eſſet ab homine, ſive à jure. 167. 7
Extorquens vel procurans decretum alienationis, & damnum Eccleſiæ, incurrit excommunicationem reſervatam. 277.10
Extorquens frumentum & alia præter pecuniam occaſione officii ſanctæ Inquiſitionis incurrit excommunicationem juxta communem Doctorum ſententiam, licet fortè contraria opinio aliqua probabilitate carere non videatur. 317. 2
Extractionem olearum conſulens non ligatur excommunicatione 251. 9.
Extrahens aliquem ab Eccleſia blanditiis vel precibus, non peccat contra juſtitiam. 220.1
Extrahere aliquem è ſacro quinam dicantur. 221 3
Extranei deferentes arma breviotis menſuræ dum per ſtatum Eccleſiaſticum tranſeunt, non ligantur excommunicatione. 321.4
Exules ſeu latrones, qui viatores ad Sedem Apoſtolicam accedentes ſpoliant, excommunicationem incurrunt. 44.10

F

FActum contra legem quandònam pro infecto habeatur. 381.20
Facultatem habens abſolvendi ab omnibus cenſuris, exceptis ex communicationibus Bullæ, abſolvere poteſt ab excommunicatione lata contra impedientes executionem ſacræ Pœnitentiariæ. 225. 7
Facultatem alicui concedens, ut tantummodò poſſit à Clerico ſibi debitore accipere, quantum ſibi debetur, non ligatur excommunicatione. 174.5
Falſificans litteras Apoſtolicas incurrit excommunicationem, etiamſi præfatæ litteræ invalidæ ſint ob ſubreptionem. 28. 9
Falſificans litteras à Summo Pontifice ſcriptas tanquam à perſona privata immunis eſt ab hac cenſura. ibid.20
Falſificans litteras Apoſtolicas excommunicatione afficitur, licèt illis poſtea non utatur, modò litteræ jam ſint expeditæ. ibid.11
Falſificans litteras animo illis non utendi, ſed perdendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam auctorum. ibid. 13
Falſificare incipiens litteras Apoſtolicas, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit. ibid 12
Falſificatio quot modis contingit. 16 4
Falſificationem litterarum Apoſtolicarum conſulens, favens, aut mandans, non incurrit excommunicationem hujus Canonis, ſed excommunicationem cap. *Ad falſariorum*. 28.8
Falſificationis nomine quid intelligatur. 26 3
Familiares, quinam dicantur. 44. 22
Familiares Papæ, aut Cardinales, quinam dicantur. 39.13
Familiaris triennalis Epiſcopo ab eo poteſt ordinari. 340. 7
Familiaris ordinatus ab Epiſcopo, an ſuſpenſus ſit. 341. 17
Familiaritatis qualitas plenè probanda eſt, dum quis ordinandus eſt ab Epiſcopo cujus eſt familiaris. 340.8
Familiarium nomine quinam intelligantur. 70 6
Famuli aut familiares Cardinalium Epiſcoporum, aut aliorum clericorum, non gaudent privilegio fori. 18.7
Farinam tranſferens extra ſtatum Eccleſiaſticum, vel ad loca mediatè ſubjecta, ſubjicitur excommunicationi. 254. 4
Favere quid ſit. 37 29
Ferrum tradens artifici infideli, ut ex eo arma ſibi conficiat, non incurrit cenſuram. 34.4
Ferrum tam factum, quàm nondum perfectum, vetitum eſt ad infideles deferri, idem dic de ſtanno, pecunia, & omni alio metallorum genere. 30. 5
Fideles omnes gaudent immunitate. 211.1
Fides quinam præſtanda ſit, dum ſatellites aſſerunt ſe aliquem in loco profano cepiſſe; captus verò teſtatur ſe captum in loco ſacro. 214 12.
Filii impuberes an abſolvi poſſint ab Epiſcopo ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem etiam enormem, etiamſi abſolutionem petant poſt pubertatem. 198.12
Filios, vel uxores Romipetarum abducens, an excommunicationem incurrat, 30. 9
Filius familias, aut ſervus, quandonam abſolvi poſſit ab Epiſcopo ob excommunicationem canonis. ...
Finem principalem à minus principali quomodo diſcernere poſſimus 58. 15.
Fingens vel fraudem committens, ut inde ſe perſonaliter conferat ad fœminam, non ligatur excommunicatione, effectu nondum ſecuto. 184. 3
Fingentes ſe nepotes, vel familiares Cardinalium, aut aliorum, ut litterarum expeditionem gratis aſſequantur, ſubjiciuntur excommunicationi; eidem etiam ſubjiciuntur officiales complices hujus delicti. 190.3
Fœmina, cum qua religioſus contrahit matrimonium excommunicatione non ligatur. 161.16
Fœmina ipſa prægnans ſocia, aut conſcia, abortûs, ſubjicitur excommunicationi. 146.13
Fœmina rapiens virum non incurrit excommunicationem. 163. 7
Fœmina confingens aliquid, ut Judex perſonaliter ad illam ſe conferat, excommunicationem incurrit. 384. 6
Fœmina percutiens clericum, aut cooperans percuſſioni, ligatur excommunicatione. 193. 3
Fœminam cogens ad emittendum votum ingrediendi religionem vinculo excommunicationis non obſtringitur. 157.7
Fœminam impediens ne monaſterium ingrediatur, & religionem ſuſcipiat, incurrit excommunicationem. 158. 3
Fœminam impediens ne votum faciat ingrediendi religionem, excommunicationem non incurrit. 156.3
Fœminam retrahens ſolis precibus à religione non incurrit excommunicationem. 158 5
Fœminam dolo retrahens à religione incurrit excommunicationem, ibid.
Fœminæ conantes uſurpare regalium cuſtodiam, aut titulum defenſionis in locis piis, excommunicationi ſubjiciuntur. 175 8
Fœminæ Beguinarum ſtatum aſſumentes, vel ſectantes excommunicationi ſubjiciuntur. 176. 3
Fœminæ religioſè, & piè viventes in ſuis vel alienis domibus, nullis pœnis afficiuntur. ibid. 4
Fœminæ excommunicatæ ob clerici percuſſionem abſolvi poſſunt ab Epiſcopo. ...
Fœtus quandonam animatus cenſeatur. 364. 7
Forma quænam ſervanda ſit, dum aliquis è loco ſacro extrahendus eſt. ...
Fratres moniales S. Claræ, utentes Bulla Cruciatæ aliiſve ſimilibus contra obedientiam ordinis, excommunicationi ſubjiciuntur. 299 3
Fratres Minores admittentes Tertiarios tempore interdicti ad divina officia in aliena Eccleſia, ſubjiciuntur excommunicationi. 309. 3
Fratres, & ſorores Tertii Ordinis quinam dicantur. ibid 4
Fructus Eccleſiaſticorum de licentia judicis ſæcularis, ſequeſtrans, afficitur excommunicatione. 118.13
Fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ab alio ſublatos, ſed apud ſe exiſtentes, non reſtituens ex negligentia, non ligatur excommunicatione. ...
Fructus beneficii ad quem pertineat, dum quis ſuſpenſus eſt à fructibus beneficii. 373.7
Fructuum nomine, & redituum nomine quid intelligatur. 114 6
Frumenti nomine an intelligatur etiam farina, aut panis. 50.14
Frumentum extra ſtatum aſportans non incidit in excommunicationem, donec perveniat ad locum, ad quem frumentum deferri prohibeatur. 233.10
Frumentum extra ſtatum aſportans in ſui, vel familiæ uſum, an ligetur excommunicatione. ibid. 12
Frumentum aſportans extra ſtatum Eccleſiaſticum in modica quantitate, excuſari videtur ab excommunicatione. ibid. 22
Frumentum & alia id genus aſportans extra ſtatum an graviter peccet, & an ad reſtitutionem teneatur. 266.17
Fores in loco ſacro exiſtentes, immunitate gaudent. 212.7
Fures, qui fructus vel proventus Eccleſiaſticorum furantur, non incurrunt excommunicationem Bullæ. 213.4

G

GAbella quid ſit. 83. 7
Gabellam imponi, & exigi mandans, excommunicationem incurrit. 68.14
Gabellas defraudantes capiens; ipſóſque ad exactores ducens, non ligatur excommunicatione. 26 19
Gabellas imponens in terris alienis non incurrit excommunicationem. 25.9
Gabellas antiquitùs impoſitas, ſed aliqua de cauſa intermiſſa de novo exigens, non ligatur hac cenſura. 26.12
Gabellam imponere quinam poſſint abſque periculo contrahendi cenſuram. 24. 2
Generalis, vel Provincialis poteſt facultatem concedere religioſo ſibi ſubdito accedendi ad ſtudia. 296 7
Gloſſas & adnotationes quinam dicuntur edere. 170 2
Gloſſas ſeu adnotationes edens circa alia decreta, quæ in Concilio Tridentino non continentur, non ligatur excommunicatione. ibid. 10

Graſſatores

Graſſatores viarum immunitate privantur. 213.3
Gratiæ nomine quid intelligatur. 340. 2
Gravans, vel moleſtans ſuo proprio moto ſive judices Eccleſiaſticos, qui cenſuram tulerunt, vel eos quorum occaſione cenſura lata eſt, vel aliquem ſuorum, excommunicationem *cap. quicumque*, incurrit. 312. 5.
Gravans Eccleſiam pro alienis debitis, tenetur ad reſtitutionem. 361. 3
Gravans Eccleſiam pro alienis debitis, remanet ſuſpenſus etiam reſtitutione facta. ibid. 4
Græcus conjugatus non eſſet ordinandus ſi ad noſtras religiones ſe conferret. 332.6
Gubernator ſtatus Eccleſiaſtici recipiens aliquid præter eſculenta, & poculenta, non incurrit excommunicationem. 20.8.4
Gubernator provinciæ vel civitatis qui triticum ex ſua ditione extrahi prohibet, nec ad Romanam Curiam deferri permiſerit, ut ſuæ provinciæ conſulat, excuſatur ab excommunicatione, contra prohibentes deſſert victualia ad urbem Romanam. 36. 8
Gubernatores, vel rectores ſtatus Eccleſiaſtici recipientes aliquid præter eſculenta, & poculenta, tenentur rem acceptam & aliud tantummodo reſtituere ante judicis ſententiam. ibid. 8

H

HAbitum novum, ſeu novam religionem aſſumens ſine Summi Pontificis facultate, non ſubjicitur excommunicationi. 376.2
Habitum aliquem aſſumens humilitatis gratiâ non afficitur excommunicatione. 289.6
Habitum ſuæ religionis dimittere quinam dicantur. 390. 1
Habitus clericalis cognitio ad quem judicem pertineat, dum ſuboritur controverſia, an clericalis ſit. 97. 18
Hæreſim pronuncians per verba æquivoca, an excommunicationem incurrat. 9. 6.
Hæreſim an committat, qui errat ex ignorantia craſſa, & adhuc erraret, ſi ſciret errorem illum eſſe contra fidem. 7. 7
Hæreſim, vel mortale peccatum affirmans ab eo committi, qui credit beatiſſimam Virginem ab originali præſervatam fuiſſe, excommunicationem incurrit, etiamſi hoc proferat ore tenus, & non ex animo. 248.2
Hæreſim vel mortale peccatum aſſerens committi ab eo, qui tenet beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe incurrit excommunicationem. ibid. 8
Hæreſis quid ſit. 6 1
Hæreſis qualibet manifeſtatio an ſufficiat ad incurrendam excommunicationem. 9. 7
Hæreſis crimen privationem Immunitatis inducit. 216.1
Hæreſis notam ex odio alicui imponens, excommunicationem incurrit, etiamſi pravum affectum exteriùs non manifeſtet. 186.3
Hæreſis criminis cognitio pertinet ad forum Eccleſiaſticum. 351. 6
Hæretici an vitandi ſint. 9 9
Hæretici expreſsè, & nominatim à Sede Apoſtolica declarati, quinam dicantur. 33.5
Hæreticorum receptores, fautores, defenſores, &c. an ligentur excommunicatione. 10. 1
Hæreticum, vel reum mortalis culpæ aſſerens illum eſſe, qui tenet libros affirmantes beatiſſimam Virginem in originali peccato conceptam fuiſſe, non incurrit excommunicationem. 248.2
Hæreticum de rebus ad ſtatum reipublicæ pertinentibus in damnum Catholicæ religionis certiorem faciens, excommunicationem incurrit. 32. 30
Hæreticus eſt, qui negat hunc eſſe verum Papam. 7. 8
Hæreticus an incurrat excommunicationem. 6.2
Hæreticus mentalis à quonam abſolvi poſſit. ibid.
Hæreticus an ligetur excommunicatione, non aperiens caput imaginibus. ibid.4
Hæreticus an adhiberi poſſit ad ſuſcipiendum infantes de ſacro fonte. 7. 10.
Hæreticus an ſit, qui dubitat de fidei veritate. 6. 3
Hæreticus an ſit, qui non credit articulum revelatum. ibid. 4
Hæreticus quibus pœnis afficiatur. 8. 1
Hæreticus an ſit negans Chriſtum eſſe viſibilem. 6. 5
Hæreticus an ſit, qui ex ignorantia craſſa errat circa fidem, ſed erat paratus corrigi, cognita veritate. 7. 6
Hæreticus non caret immunitate ob crimina diſtincta ab hæreſi. 216. 2
Hieroſolymitanos peregrinos jure antiquo vetitum erat ſub excommunicatione vexare. 49 2
Homicidium, aut mutilationem non impediens, an incurrit excommunicationem. 47. 7
Homicidæ, ſeu mutilatores in Eccleſiis, ſeu earum cœmeteriis, privantur immunitate. 214 7
Homicidis privilegium immunitatis ſuffragatur per ſe loquendo. 215. 5
Hoſpitale an præſumendum ſit erectum auctoritate Epiſcopi. 26. 9
Hoſpitalium Rectores an comprehendantur ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum. 89. 10
Hoſtiliter inſequi quid ſit. 51. 6

I

JActans & oſtentans ſe Epiſcopum talis Eccleſiæ non incurrit excommunicationem. 314. 5
Ignorantia probabilis quo pacto excuſetur. 51.2
Ignorantia quandònam præſumatur. 283.2
Ignorantia excuſat à cenſura. 352.5
Illiterati nomine quiſnam intelligatur. 342.2
Immunitas Eccleſiaſtica violatur dum capitur aliquis, qui fracto carcere ſe receperat in Eccleſiam, oratorium, vel alium religioſum locum. 207. 11
Immunitas ſuffragatur in omnibus caſibus, exceptis iis, qui ſunt in jura expreſſi. 211. 1
Immunitas ſuffragatur deferentibus arma in Eccleſiis. ibid. 6
Immunitas ſuffragatur perjuris. 212 7
Immunitas ſuffragatur ſimoniacis. ibid 8
Immunitas ſuffragatur blaſphemis. ibid. 9
Immunitas ſuffragatur adulteris. ibid. 10
Immunitas amittitur ob crimen læſæ majeſtatis in perſonam Principis, etiam effectu non ſecuto. ibid.11
Immunitas Eccleſiaſtica quibus locis conceſſa. 205. 1
Immunitas privilegium parit, ut qui capi nequeant in loco ſacro. 213. 1
Immunitas hunc effectum parit, ut exiſtent in Eccleſia impediri non poſſit, ne ad ipſum deferantur ea, quæ ad victum neceſſaria ſunt. ibid. 3
Immunitas exiſtenti in Eccleſia adeo ſuffragatur, ut laica poteſtate impediri nequeat, donec declaretur in Eccleſia immunitate gaudeat. 114.4
Immunitas adeo ſuffragatur exiſtenti in Eccleſia, ut ei nulla vis, vel damnum inferatur. ibid. 6
Immunitas an proſit confugienti ad Eccleſiam, ita ut bonis, quæ extra Eccleſiam poſſidet, ſpoliari non poſſit, quoties citatus à judice ad comparendum, negligit comparere. ibid. 8
Immunitas hunc effectum parit, ut per vim extractus ab Eccleſia reſtituendus ſit Eccleſiæ. ibid. 9
Immunitas irritat actum, quo delinquens à ſæculari judice extrahitur. ibid. 11
Immunitate privantur proditores. 212. 15
Immunitate non privatur, qui proditoriè vulnus infligit, ſed non occidit. ibid.13
Immunitatem non amittunt illi, qui alia delicta in Eccleſia committunt præter homicidia, & mutilationes. ibid.12
Immunitatem non ſolùm violat perſona publica, verùm etiam privata, extrahendo aliquem ab Eccleſia. 216.9
Immunitatem violans attentando aliquem capere, vel extrahere è loco ſacro, incurrit excommunicationem, etiam effecto non ſecuto. ibid. 4
Immunitatem amittunt non ſolùm aſſaſſini, verùm etiam ipſorum fautores, &c. 21. 5
Immunitatis jus eſt valde conforme juri divino, & naturali. 205.2
Immunitatis Eccleſiaſticæ privilegium an competat Sacerdoti deferenti Eucharistiam. 207.12
Immunitatis privilegium extenditur ad perſonam interdictam. 128.6
Immunitatis privilegio gaudet excommunicatus. ibid.7
Immunitatis privilegium conſuetudine amitti non poteſt. 152.11
Immunitatis privilegium non amittit is qui mandat aliquem occidi, vel mutilari in Eccleſia. ibid. 14
Immunitatis privilegium non amittit is qui delictum prope Eccleſiam committit, ſpe confugiendi ad Eccleſiam. 214.12
Immunitatis Eccleſiaſticæ violator quas pœnas incurrat. 225. 5
Immunitatis violator quot peccata committat. 214.12
Impediens juſta de cauſa litteras ſacræ Pœnitentiæ, non afficitur excommunicatione. 255. 4
Impediens executionem Epiſcopi, vel inquiſitionis, incidit in excommunicationem, etiamſi hoc faciat, ex odio talis perſonæ, & non ex odio fidei, vel favore hæreſis. 315.10
Impediens judicium Epiſcopi, vel Inquiſitionis ligatur pœna excommunicationis. ibid.9
Impediens fœminam ne monaſterium ingrediatur, & religionem ſuſcipiens incurrit excommunicationem. 357.8
Impediens deferri ad Romanam Curiam oves, capras, gallinas, &c. excommunicationem incurrit. 39. 4
Impediens eos, qui deferre volebant, ſed nondum cœperant deferre excommunicationi ſubjicitur. ibid.5
Impediens victualia Romam deferri, ligatur excommunicatione, etiamſi ea, quæ deferunt, emi non ſoleant à curialibus, ſed ab aliis incolis ejuſdem loci. ibid. 6
Impediens victualia Romam deferri ligatur excommunicatione, etiamſi impediat auctoritate privata, vel publica. ibid.7
Impediens deferri piſces putridos ad Romanam Curiam non ligatur excommunicatione. ibid.18
Impediens ex juſta cauſa deferentes victualia ad Romanam Curiam excuſatur ab excommunicatione. 44. 1
Impediens victualia ad urbem Romanam in dubio, an præſumendum ſit juſtè & injuſtè impediſſe. 41.2
Impediens executionem litterarum ſacræ Pœnitentiariæ, excommunicationem incurrit. 69. 21

I Impediens

Impediens litteras ſacræ Congregationis Cardinalium, quæ de mandato Papæ ſcribuntur, excommunicationem incurrit. ibid. 13
Impediens ne executor, cui litterarum Apoſtolicarum executio demandata eſt, civitatem ingrediatur, excommunicationem incurrit. 75.15
Impediens executionem litterarum Apoſtolicarum juri patronatus derogantium peccat contra Bullam Cœnæ. ibid.16
Impediens juſtè ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurrit excommunicationem. 75 5
Impediens juſtè ne quis ad Romanam Curiam accedat, non incurris excommunicationem, niſi impedias occaſione litterarum, vel gratiarum Apoſtolicarum. ibid.6
Impediens non ſolùm directè, verùm etiam indirectè recurſum ad Romanam Curiam excommunicationis pœna punitur. ibid.7
Impediens aliquem non ſolum in particulari, ne ad Romanam Curiam accedat, excommunicationem incurris, verum etiam, qui in genere præſcribit, ſeu ſtatuit ne aliquis accedat. ibid.8
Impediens ne aliquis ſuum negotium in Curia Romana tractet per litteras, quod tractare decreverat, excommunicationi ſubjicitur. ibid.9
Impediens injuſtè, ne quis ad Romanam Curiam perſonaliter accedat, remanet excommunicatus etiamſi impeditus in eadem Curia, negotium tractet. ibid.10
Impediens curſum cauſarum Eccleſiaſticarum non incurris excommunicationem, niſi etiam ſe tanquam judicem in cauſarum cognitione interponas. 76.14
Impediens auctoritate judiciaria executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrit. ibid.22
Impediens non ſolum executionem litterarum Apoſtolicarum, verùm etiam aliorum judicum Eccleſiaſticorum, an excommunicationi ſubjicitur. ibid.23
Impediens ne quis litteras à Sede Apoſtolica imperret, vel litiget coram judice Eccleſiaſtico in cauſis Eccleſiaſticis, excommunicationi ſubjicitur. 77.2
Impediens malitioſè litterarum Apoſtolicarum executionem, non excuſatur à cenſura contra impedientes cauſarum Eccleſiaſticarum curſum, etiamſi id faciat prætextu ſupplicationis Summo Pontifici exhibendæ. 78.1
Impediens juſtè Prælatos, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem. 107.4
Impediens Prælatum, quem dubitat juſtè uti juriſdictione, an excommunicationem canonis incurrat. 108.6
Impediens ordinarios Eccleſiaſticos, ne juriſdictione laica utantur, an excommunicationi ſubjiciatur. ibid.9
Impediens uſum juriſdictionis delegatæ non incurrit excommunicationem. ibid.10
Impediens Abbates, Archidiaconos, & ſimiles, ne ſua juriſdictione utantur excommunicationem incurrit. ibid.18
Impediens tranſlationem victualium ad Romanam Curiam, quas pœnas præter excommunicationem incurrat. 40.21
Impediens Epiſcopos ne juriſdictionem exerceant in iis caſibus, in quibus illam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati exercere valeant ex Concilii præſcripto, excommunicationem incurrit. 108.12
Impediens Epiſcopum ne ſua juriſdictione utatur, excommunicatione afficitur, etiamſi Epiſcopus nondum ſit conſecratus. 109.13
Impediens judicem Eccleſiaſticum ne ſua juriſdictione utatur in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat. ibid.14
Impediens Epiſcopum ne abſolutionem ſacramentalem alicui conferat non videtur excommunicationem incurrere. ibid 16
Impediens Epiſcopum ne poteſtatem ordinis exerceat, non incurrit excommunicationem. ibid.17
Impediens judicem Eccleſiaſticum, ne juriſdictione utatur in cauſis in quibus juriſdictio ex conſuetudine ad ipſum ſpectat, quando nam excommunicationem incurrat. ibid.18
Impediens Prælatum ne juriſdictione utatur juxta ſtatuta Conciliorum provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſenſio eſt inter Theologos, quæ hic dirimitur. ibid.29
Impediens per mandatum, ſeu per aliud, ne judex Eccleſiaſticus ordinarius ſua auctoritate utatur, utrum excommunicationem incurrat. ibid.30
Impediens judices Eccleſiaſticos ne juriſdictione utantur, an incurrat excommunicationem, etiamſi effectus impedimenti non ſequatur ibid.31.
Impedimento legitimo detentos abſolvi poteſt ab Epiſcopo ob clerici percuſſionem. 197.10
Impedimentum legitimum quiſnam habere dicatur. 146.23
Impedire intendens viſitatorem monialium non incurrit excommunicationem, quia ſequitur effectus conſummatus. 158.3
Impediri debet auctoritativè curſus cauſarum Eccleſiaſticarum, ut excommunicatio incurratur. 76.15
Impediri conſulens executionem litterarum Apoſtolicarum, non incurrit excommunicationem. 70.10
Impoſitionem vel exactionem onerum, & tributorum contra Eccleſiaſticos non impediens cùm aliàs impedire poſſis, non videtur reos excommunicationis. 113.19
Impoſitio tributi præcisè non eſt materia excommunicationis latæ *in cap. quamquam.* 137.1
Impotens ad iter Romanum conficiendum obtinere poteſt ab Epiſcopo abſolutionem excommunicationis contractæ ob clerici percuſſionem. 198.15
Impreſſor non videtur ligari excommunicatione imprimendo aſſertionem affirmantem confeſſionem fieri poſſe in abſentia. 247.5
Impreſſores quandonam ligentur excommunicatione, imprimendo libros ſine licentia. 12.15
Imprimendo libros quænam conditiones ſervandæ ſint. 176.6
Imprimens libros cum hac loquendi forma, De licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem. 171.7
Impugnans litteras Summi Pontificis non ligatur excommunicatione, niſi eas impugnes ex opinione quod nequeat ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem. 165.3
Impugnans litteras Summi Pontificis confectas ante coronationem, incurris excommunicationem, etiamſi hoc tempore impugnet. ibid. 5
Incendiarii ipſo facto excommunicationem incurrunt in ſententia Auctoris quamquam iſta excommunicatio non eſt reſervata, niſi poſt publicationem. 256.1
Incendiarii an ſint interdicti. ibid.2
Incendiarii quinam dicantur. ibid 3
Incendiariis quænam pœna impoſita ſit. 371.6
Incendiarius an dici debeat, qui tantùm ſemel incendit 256 4
Indulgentias publicans ob quæſtum cenſuram incurrit, ſive id per ſe, ſive per alium id faciat. 238 6
Indulgentias de novo conceſſas, religioſus publicare non poteſt in ſua Eccleſia abſque licentia ordinarii. ibid 9
Infantis nomine quiſnam intelligatur 343 1
Infideles quandonam ligentur excommunicatione imprimendo libros ſine licentia. 12.19
Infideles de ſtatu reipublicæ Chriſtianæ in damnum Chriſtianorum certiores faciens, excommunicationem incurrit. 32.26
Infideles quandonam privilegio immunitatis gaudeant. 208.5
Infidelibus in terris Chriſtianorum arma tradens excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam. 31.32
Infidelibus qui non ſunt hoſtes Chriſtianorum, arma tradens, non ſubjicitur excommunicationi. 33.1
Inhabilis per aliquod tempus ad beneficium, an validè illud obtineat intra præfatum tempus. 375.9
Inhibitio quid ſit. 78 11
Injectio manuum violenta in clericum quid ſignificet. 290.1
Injuriis afficiens clericum, non ligatur excommunicatione. 291.10
Inquiſitionis officiales omittentes procedere ex odio, gratia, vel amore, aut lucro contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi, excommunicationem incurrunt. ...
Inquiſitionis prætextu cogens aliquem ad mutuandam ſibi pecuniam non videtur in excommunicationem incidere. 337.4
Inquiſitores poſſunt abſolvendi facultatem in crimine hæreſis alteri delegare. 143 6
Inquiſitores poſſunt ab excommunicatione, ob hæreſim contracta abſolvere, etiamſi crimen hæreſis ad officium ipſorum delatum non ſit. ib.d.5
Inſinuare quid ſignificet. 253 4
Inſequens Cardinalem, vel Epiſcopum, ſtatim ligatur excommunicatione, vexans verò alia ratione ligatur excommunicatione ſecuta actione principali. 159.4
Inſtrumenta fabriſerorum, agricolarum, &c. non ſunt materia remota hujus cenſuræ. 30 4
Inſultum faciens ad domum Cardinalis quandonam ligetur excommunicatione. 55 5
Interdicti violatoria quænam evocatio ſequatur, ut excommunicationem incurrat. 256.6
Interdicti localis tempore vocans aliquem ad audienda divina extra locum interdictum non incurrit excommunicationem 224.1
Interdictos publicos in loco ſacro ſepeliens excommunicatione afficitur 178.5
Interdictum violans in aliis caſibus non expreſſis in Clem. *Gravis*, non videtur ipſo facto excommunicationem incurrere. 227.21
Interdictum locale generale quodnam dicatur. 301 4
Interdictum violans etiam hoc tempore excommunicationem incurris, ſi illud violet in caſibus *in Clem Gravis. de ſent. excomm* expreſſis. 223.1
Interdicto ligantur qui præſumunt perturbare, vel impedire ea, quæ pro Eccleſia Toloſana ſtatuta ſunt in Extravag. ſalubriter, de præbendis. 287.6
De interdictis perſonalibus generalibus, & ſpecialibus: item localibus generalibus, & ſpecialibus, vide 388. q. 3 & 3. uſque ad finem.
Interdictus ob celebrationem in loco interdicto præſtita ſatisfactione ſtatim remanet abſolutus. 348.7
Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non afficitur irregularitate, celebrando in domo privata. 365.10
Interficere quinam dicantur. 43.10
Interficiens de mandato ſuperioris, juriſdictionem non habentis, excommunicationem non incurrit. 46.44
Interficiens Epiſcopum ſuſpenſum, excommunicatum, vel degradatum, afficitur excommunicatione. 38 8

Interponens

Interponens appellationem apud Curiam ſæcularem, non ſolùm excommunicationem incurrit, verùm etiam alia ratione recurrens. 69. c4.
Interponens ſe in cognitionibus cauſarum ſpiritualium, excuſatur ab excommunicatione. 76. 16
Interpretans Concilium Tridentinum ligatur excommunicatione. 170. 7.
Interſtitiorum tempus quomodo computandum ſit. 358.1
Interſtitiorum diſpenſatio à quo obtinenda ſit. ibid.
Interſtitiorum diſpenſatio non eandem cauſam in omnibus ordinibus requirit. ibid. 4
Interſtitiorum diſpenſatio ab Epiſcopo, etiam religioſis concedi poteſt. ibid. 8
Invadens deferentem victualia ob privatas inimicitias, non incurrit excommunicationem. 39.14
Invadens, vel occupans civitatem, vel oppidum causâ compenſationis faciendæ, aut injuriæ ulciſcendæ, excommunicationem incurrit, ſi hoc injuſtè faciat. 139 15
Invadens portam oppidi, vel provinciæ S. R. E. excommunicationem incurrit. 138 5
Invadens, vel injuſtè occupans bona S. R. E. non incurrit excommunicationem. 140.1
Invadens, deſtruens, vel occupans bona privatorum, non incurrit excommunicationem Bullæ. 141 4
Invadens domum alicujus Cardinalis non incurrit excommunicationem, niſi etiam aliquid rapiat, ut autem aliam incurrat explicatum eſt. 200.3
Invadens domum Cardinalis quas pœnas præter excommunicationem incurrat. ibid 8
Invadens domum Cardinalis armata manu, incurrit excommunicationem, etiamſi non non prodierit ipſum in Papam electum fuiſſe. ibid. 4
Invadere quid ſit. 37.5
Invitans ad pugnandum ob privatas inimicitias non committit duellum. 160.6
Judex in carcerem conjiciens aliquem per vim extractum ab Eccleſia à perſonis privatis excommunicationem incurrit, etiamſi ipſe particeps non fuerit extractionis. 216 10
Judex nolens extractum ab Eccleſia reſtituere ligatur excommunicatione. 211.3
Judex obſidere poteſt exiſtentem in Eccleſia, ut illum capiat, dum extra locum ſacrum ſe receperit. 514 3
Judex confingens caſum, quò ſe transferat ad fœminam, ut ipſius teſtimonium excipiat, excommunicationem incurrit. 148 7
Judex non incurrit excommunicationem, ſi ipſe non confingat caſum accedendi ad fœminam, ſed accedat ob alterius acceptionem. 168.8.
Judex non incurrit excommunicationem, ſi accedat ut ipſius teſtimonium excipiat, etiamſi id ad alterius fictionem advertat. ibid. 9
Judex non incurrit excommunicationem conſulens, auxilians, aut conſenſum præſtans accedendi ad fœminam, ſed ipſius teſtimonium excipiat. 188.3
Judex Eccleſiaſticus poteſt in defectum Principis juriſdictionem exercere. 8c.11
Judex laicus poteſt auctoritate privata periculo occurrere, & damnum impedire dum periculum eſt in mora. 93.12
Judex laicus damnum impedire poteſt auctoritativè, dum periculum eſt in mora interpoſita legitima ſupplicatione apud Summum Pontificem. ibid.13
Judex laicus non poteſt litterarum Apoſtolicarum executionem impedire, ſi interpoſita ſupplicatione Summus Pontifex adhuc velit has literas executioni mandari. ibid. 14
Judex non afficitur excommunicatione, dum clericus propria ſponte ſiſtit ſe coram ipſius tribunali. 89 15
Judex curans clericum ad tribunal alterius trahi, non incurrit excommunicationem. ibid. 13
Judex iniquè vexans famulos vel conſanguineos Eccleſiaſticorum, ut ipſi Eccleſiaſtici cogantur ad ſuum tribunal accedere, incurrit excommunicationem. 90.16
Judex invalidè ferens cenſuram abſque debita ſolemnitate, an cenſuram contrahat. 367.13
Judex trahens, vel trahi procurans Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, incurrit excommunicationem, licet Eccleſiaſticus ille vinculo excommunicationis, vel irregularitatis detineatur. 90.17
Judex Eccleſiaſticus incurrit excommunicationem trahendo auctoritate laica Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal. ibid. 2
Judex Eccleſiaſticus non incurrit excommunicationem, trahendo alium Eccleſiaſticum ſibi non ſubditum, ad ſuum tribunal. ibid
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo Eccleſiaſticum ad ſuum tribunal, etiamſi illum trahat ob graviſſima delicta. 71.4
Judex laicus ſubjicitur huic excommunicationi trahendo clericum ad ſuum tribunal ob delicta tempore laicalis ſtatus ab ipſo perpetrata. ibid.8
Judex laicus afficitur excommunicatione trahendo clericum ad ſuum tribunal, etiamſi trahat intentione ipſum abſolvendi. 95.13
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo clericum ad ſuum forum ob falſum ſe depoſitum. ibid.16
Judex laicus incurrit excommunicationem trahendo ad ſuum tribunal clericum causâ officiorum ſæcularium. ibid. 17
Judex laicus non poteſt clericum ad ſuum tribunal trahere, etiamſi illum trahere intendat; tanquam ſucceſſorem & hæredem bonorum laici, etiamſi lis coram laico, cujus eſt hæres, inchoata fuiſſet. ibid. 18
Judex cujus auctoritate fit ſequeſtratio bonorum religioſorum excommunicationem incurrit. 118 9
Judex concedens facultatem ſequeſtrandi bona Eccleſiaſtica, an excommunicationem incurrat. 119.17
Judex Eccleſiaſticus adeundus eſt dum ſuboritur dubium inter Eccleſiaſticum, & exactorem vectigalium. 159 18
Judex, qui ſuo mandato, conſilio, &c. concurrit ad proceſſum, afficitur excommunicatione. 51 c 2
Judex omittens aliquid facere, ex quo damnum parti ſequitur, non incidit in ſuſpenſionem. 368.3
Judex laicus, qui in cauſa criminali informationem judicialiter capit contra Eccleſiaſticam perſonam, excommunicationem incurrit. 138 8
Judex laicus, qui proceſſum in criminali contra Eccleſiaſticos ex propoſito non inſtituit, non ſubjicitur excommunicationi. ibid. 9
Judex laicus interponens ſe in cauſis criminalibus contra clericum conſentientem, excommunicationem incurrit. 134 6
Judex laicus, qui non fecit proceſſum, ſed tantummodò examinat clericum tanquam teſtem, non incidit in excommunicationem, modò illum non examinet, tanquam principalem, aut contra alium Eccleſiaſticum. ibid. 10
Judex laicus aliique officiales ſæcularis Curiæ excommunicationi non ſubjiciuntur proceſſando, capiendo, &c perſonas Eccleſiaſticas, dum id faciunt ad inſtantiam fori Eccleſiaſtici. ibid. 12
Judex laicus non incurrit excommunicationem proceſſando, vel capiendo Eccleſiaſticum degradatum, & Curiæ ſæculari traditum. 135.1
Judex laicus capiens, & proceſſans clericum perpetuo diffidatum, & bannitum ab Eccleſiaſtico judice, excommunicationem non incurrit. ibid. 2
Judex laicus capiens, vel proceſſans clericum bigamum, non incidit in excommunicationem. ibid. 3
Judex laicus capiens clericum non deferentem habitum, & tonſuram incurrit excommunicationem. ibid 4
Judex capiens clericum, quem clericum eſſe ignorabat, tenetur illum ſub excommunicatione dimittere, vel ad Eccleſiaſticum judicem remittere poſtquam cognovit eſſe clericum. ibid. 5
Judex capiens clericum, qui minores ordines accepit intra annum à morte Epiſcopi cum literis dimiſſoriis Capituli, non incurrit excommunicationem, modò clericus non eſſet coactus. ibid. 6
Judex capiens clericum in flagranti crimine deprehenſum, ut ſuperiori Eccleſiaſtico conſignet, non incurrit excommunicationem. ibid. 7.
Judex capiens clericum debitorem fugientem, non incurrit excommunicationem. ibid. 8
Judex laicus capiens, aut ſententiam exequens contra Eccleſiaſticum, non afficitur excommunicatione, dum id facit tanquam miniſter, & auditor fori Eccleſiaſtici. 136 18
Judex ſæcularis negligens Eccleſiaſtico judici petenti auxilium præſtare, qua pœna puniendus ſit. ibid. 3
Judex ſæcularis tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico petenti etiam non examinata juſtitiæ cauſâ. 137.1
Judex ſæcularis tenetur auxilium præſtare judici Eccleſiaſtico etiam dum Judex Eccleſiaſticus aliquem ſæculari Curiæ puniendum tradit. ibid. 3
Judex laicus non tenetur auxilium judici Eccleſiaſtico præbere, dum conſtat de injuſta ſententia. ibid. 4
Judicem Eccleſiaſticum privata authoritate impediens, ne ſua juriſdictione utatur, non ligatur excommunicatione. 108.7
Judicem Eccleſiaſticum, vel aliquem ſuorum gravari mandans, incurrit excommunicationem. 111.8
Judicem Eccleſiaſticum impediens, ne ſua juriſdictione utatur in cauſis mixti fori, quandonam excommunicationis cenſuram contrahat. 109.14
Judicem in aliqua neceſſitate circa ipſius juriſdictionem impediens, aut vexans, non incurrit excommunicationem. 139.10
Judices quinam dicantur. 64 11 & 134.2
Judices Eccleſiaſticos ordinarios impediens directè, vel indirectè, ne ſua juriſdictione utantur, non incurrit excommunicationem 107. 2
Judices Eccleſiaſtici auctoritate Eccleſiaſtica invicem ſe impedientes, non incurrunt excommunicationem. 111.2
Judices Eccleſiaſticos impediens in ſua juriſdictione, non animo impediendi uſum juriſdictionis, non incurrunt excommunicationem. ibid. 5
Judices Eccleſiaſtici interponentes ſe in cauſis criminalibus, excommunicationem non incurrunt. 134 8
Judici ſuadens, ne ſua juriſdictione utatur, non afficitur excommunicatione, ſi hoc faciat ſine vi & metu. 107.3
Judici Eccleſiaſtico prohibens, ne excommunicationem contra

Digitized by Google

aliquem ferat, aut mandans, ut excommunicationem latam revocet, excommunicationem incurrat. 108. 5
Judices Eccleſiaſtici, qui officiales Rom. Curiæ, aut alios in Rom. Curia pro ſuis negotiis exiſtentes privant beneficiis, eáque aliis conferunt, interdictum incurrunt. 388.p.5
Judicium fori eludere quiſnam dicatur. 120. 25
Judicium loci quodnam dicatur. ibid. 26
Judicum Apoſtolicorum litteras apud Judicem laicum, vel alibi exiſtentium impediens, incurrit excommunicationem. 69.21
Juriſdictio Eccleſiaſtica non poteſt ad poteſtatem laicam redire, tanquam ad principium. 81.7
Juriſdictio ſpiritualis, & Eccleſiaſtica à Chriſto collata fuit. ibib.8
Juriſdictio, quam ſimplices Sacerdotes in articulo mortis habent, non eſt ordinaria, ſed delegata. 145.14
Juriſdictione Eccleſiaſtica uſi ſunt Eccleſiaſtici ante Conſtantini, & Sylveſtri tempora. 81.9.
Juriſdictionem ſupremam exigens, vel retinens ex legitima conceſſione excommunicationem non incurrit. 138. 23
Juriſdictiones ſupremæ, aut locorum Eccleſiæ Romanæ ſubjectorum uſurpationem & perturbationem approbans excommunicationem incurrit. 140. 29
Jus dicere quandonam quis poſſit in propria cauſa. 61. 4
Juramentum impoſſibile, vel damnoſum libertati Eccleſiaſticæ attentant extorquere, non ligatur excommunicatione, niſi se ipſa extorqueat. 114. 4
Juſtitiæ, vel gratiæ nomine quid intelligatur. 240. 3

L

LAcerans, aut commaculans edictum Epiſcopi in loco publico affixum, an afficiatur excommunicatione Bullæ. 108. 8
Laici Principes non poſſunt litteras Apoſtolicas petere à Legato, ut illas auctoritative recognoſcant. 72,25
Laici facientes appellationem admitti ab Eccleſiaſticis judicibus excommunicationem non incurrunt. 69. 25
Laici avocantes cauſas Eccleſiaſticas ex privilegio Summi Pontificis, excuſantur ab excommunicatione. 77.1
Laici non acquirunt jus imponendi collectas ob conſuetudinem. 119. 14.
Laici quænam bona ſubmitti debeant, & an compellens ad ea ſubmittenda ligetur excommunicatione. 172. 4
Laicus ſibi uſurpans oblationes extra Eccleſiam exiſtentes non incurrit excommunicationem. 556. 6
Laicus impugnans montem pietatis non ligatur excommunicatione. 267. 4
Laicus non poteſt auctoritativè litteras Apoſtolicas cognoſcere, & illarum executionem impedire, etiamſi conſtet illas ſurreptitias, & invalidas eſſe. 71.20.
Laicus Judex, ubi conſtat litteras Apoſtolicas ſurreptitias eſſe, poteſt dum aditus ad ſuperiorem non patet, illarum executionem impedire, & interim Summum Pontificem certiorem cum humilitate facere. ibid. 21
Laicus bona Eccleſiaſtica poſſidens ſine debita licentia, excommunicationem incurrit. 120. 6
Laicus poteſt ad Eccleſiaſticum judicem in defectum ſæcularis judicis refugere, remiſſivè. 68.8
Laicus non gaudet privilegio fori, quoties non mutato habitu, ſe, ſuáque bona, religioni mancipavit. 88.12
Laicus extorquens ſententiam contra perſonam Eccleſiaſticam, excommunicationem incurrit. 135.16
Laicus, aut clericus nondum ſacerdotali ordine inſignitus, non poteſt etiam in articulo mortis ab excommunicationibus abſolvere. 144. 10.
Laicus abſolutionem impendens, fingendo ſe ſacerdotem, excommunicationem incurrit. 146. 2
Latro unde dictus ſit. 18.6
Latro publicus quiſnam dicatur. 213.2
Latrones publici non gaudent privilegio immunitatis. 212.1
Latrones capientes clericos, eiſque taleam imponentes pro eorum redemptione, excommunicationem non incurrunt. 125. 13.
Lædens civem Romanum ſacra Urbis loca viſitantem non incurrit excommunicationem, modò ille civis alibi non habitet. 51.4
Legati, ſeu Nuncii an gaudeant privilegio contra mutilantes, aut vexantes perſonas Eccleſiaſticas, dum redeunt à legatione, ſeu nunciatione. 58.10.
Legatos vel Nuncios non admittens, vel impediens ingredi terras ſubjectas, an ligetur excommunicatione. 56.8.
Legati vel hæreditatis repudiatio, an ſub nomine alienationis comprehendatur. 173.6
Legatorum, & Nunciorum nomine quid intelligatur. 58.9
Legatus à latere non poteſt abſolvere ab excommunicationibus Bullæ. 145 4
Legens libros impreſſos ſine licentia, non ligatur excommunicatione, modò illos apud ſe non retineat, aut liber non ſit ex alio capite prohibitus. 168.14
Legens aut retinens libros prohibitos, an ligetur excommunicatione. 81. 4.
Leges Libertati Eccleſiaſticæ repugnantes irritæ ſunt, & invalidæ. 80 4
Legum nomine quid intelligatur. 179 4
Lecticam, ſellam, aut alia hujuſmodi ad animi relaxationem inſervientia tradens infidelibus non incurrit excommunicationem. 30. 7
Libellos famoſos edens, retinens, vel publicans contra Prædicatores vel Minores, excommunicationis laqueo ſuſpenditur. 551.5
Libellos famoſos conficiens contra aliquos, quibus communicata ſunt privilegia Prædicatorum, aut Minorum, excommunicationem incurrit. ibid.7
Libellos famoſos conficiens contra alias perſonas excommunicandus eſt. 251.8
Libellos famoſos conficiens aliquibus in locis eſt ipſo facto excommunicatus. ibid. 1.
Libellum provocatorium faciens, ſed non affigens, non ligatur excommunicatione, ſecus ſi affigat, vel publicet. ....
Libellum famoſum conficiens contra aliquem religioſum, non incurrit excommunicationem. 251.6
Liber imprimi debet cum nomine compoſitoris. 168. 9
Liber imprimi poteſt cum nomine Academiæ, Collegii, vel civitatis. ibid. 10
Liberans ex carcere captum pro crimine hæreſis abſque licentia, excommunicationem incurrit. 315. 7
Libertas Eccleſiaſtica quid ſit. 84.1
Libertas Eccleſiaſtica quotuplex. ibid.2
Libertas Eccleſiaſtica, utrùm formaliter lædi debeat, ut cenſura incurratur. 103. 31
Libertas Eccleſiaſtica quænam dicatur. ibid. 39
Libri canonici, & canones non ſunt idem. 168.7
Libri hæreticorum quotuplices. 10. 1
Libros docentes mortale peccatum ab eo committi, qui credit Beatiſſimam Virginem immunem fuiſſe à peccato originali, legens vel retinens, non incurrit excommunicationem, ſi non habeat pro veris, ſed retractat & impugnet, vel ob alios fines. 248. 3
Libros imprimens, cum hac loquendi forma, De licentia ſuperiorum, non incurrit excommunicationem. 168.7
Libros hæreticorum tranſcribens, aut aliò transferens, quibus pœnis afficiatur. 169. 13
Libros Catholicorum corrumpens incurrit excommunicationem comminatoriam. ibid. 14
Libros canonicos aut traditiones Apoſtolicas non ſuſcipiens, excommunicatione afficitur. ibid. 16.
Libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem veneream legens, an excommunicatione afficiatur. 11.5.
Libros hæreticorum legens, retinens, imprimens, aut defendens, tractantes de religione, aut hæreſim continentes, an incurrat excommunicationem. ibid. 7
Libros hæreticorum legendi facultas, à quónam obtinenda ſit. ibid. 10.
Libros hæreticorum defendens, quandonam excommunicatione afficiatur. 11.10
Libros prohibitos retinens, quomodo excommunicationem incurrat ibid. 15.
Libros hæreticorum, an requiratur ut aliquis per ſe ipſum legat, ut incurrat excommunicationem. 11. 12
Libros hæreticorum oculis tantum percurrens, an ligetur excommunicatione. ibid. 22.
Libros hæreticorum legens, ut incurrat excommunicationem, requiritur ut intelligat. ibid. 13
Librum hæreſiarchæ legens, an ligetur excommunicatione. 61. 3
Librum hæreticum retinens, quandonam præſumatur hæreticus. 11. 17.
Librum hæreticum habens tenetur illum tradere Inquiſitoribus. ibid. 18.
Librum edens in laudem Concilii Tridentini non ligatur excommunicatione. 270 6
Librum examinatum, & jam approbatum non admittens, nullam pœnam incurrit, exceptis, libris canonicis, & traditionibus Apoſtolicis. 169.15
Licentia debet eſſe expreſſa, dum aliquis loco ſacro extrahendus eſt...
Licentia generalis conceſſa parochiano ad recipiendum Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ à quolibet religioſo, excuſat religioſum ab excommunicatione, adminiſtrando præfata Sacramenta. 307.5
Licentia tacita non excuſat religioſum euntem ultra mare ſine licentia ſui ſuperioris, ſed licentia debet eſſe in ſcriptis expreſſa. 310. 7
Licentia Epiſcopi an debeat eſſe expreſſa. 96.12
Licentia ſequeſtrandi fructus Eccleſiaſticorum petita, ſed denegata, non excuſat ab excommunicatione. 119.16
Licentia interponendi ſe in cauſis Eccleſiaſticorum, ut excommunicationem evadat, qualis eſſe debeat. 135.12
Licentia legati ad interponendum ſe in cauſis criminalibus an ſufficiat. 134. 19
Licentiam extendens contra perſonas Eccleſiaſticas, ultra caſus expreſſos in Excommunicationem incidit. 133.17
Licentiam juſtè petens vexandi eum, qui cenſuram tulit, vel eos quorum occaſione cenſura lata, non incurrit excommunicationem. 112. 7

Limina Apoſtolorum an idem ſignificent quod Roma, ſeu Urbs. 42. 5
Limina Apoſtolorum quinam accedere teneantur. 572. 1
Litteram brevem, ſeu modicum chyrographum mittens in conclav. ligatur excommunicatione. 182. 11
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens in aliquo caſu in quo rationabiliter putat illas locum non habere, non incurrit excommunicationem. 69 4
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens, excommunicationem incurrit, ſive id faciat privata, ſive publica auctoritate. ...
Litterarum Apoſtolicarum falſificatio, interdicta eſt ſub excommunicatione. 26.
Litterarum Apoſtolicarum nomine, non ſolùm intelliguntur, illæ quæ à Summo Pontifice conceduntur, verùm etiam aliæ, quæ in canone conceduntur. 68. 18
Litterarum Apoſtolicarum nomine quid intelligatur. ibid, 9
Litterarum Apoſtolicarum falſificationem conſulens, favens, aut mandans non incurrit excommunicationem contra falſitatem, ſed excommunicationem *cap. ad falſariorum.* 28. 8
Litterarum ſacræ Pœnitentiariæ executionem impediens, excommunicationem incurrit. 69. 21
Litterarum Apoſtolicarum executionem impediens excommunicationem incurrit, ſive id per ſe, ſive per alium faciat. 70. 21
Litterarum Apoſtolicarum actionem impediendi executionem ratam habens, non incurrit excommunicationem. 71. 12
Litteras Summi Pontificis impugnans, non ligatur excommunicatione, niſi eas impugnet ea opinione, quòd nequeant ſe de proviſionibus, & gratiis faciendis intromittere ante ſuam coronationem. 165. 3
Litteras Summi Pontificis confectas ante coronationem impugnans, incurrit excommunicationem, etiamſi hoc tempore impugnet. ibid. 5
Litteras mittens Cardinali in Conclavi exiſtenti, non ligatur excommunicatione, ſi litteræ ad Cardinalem non perveniant. 181. 3
Litteras mittens Cardinali in conclavi exiſtenti ligatur excommunicatione, ſive ſecretè, ſive publicè mittat. ibid. 4
Litteras, vel ſcriptura deferens in conclavi, non ligatur excommunicatione. 182. 12
Litteras Apoſtolicas falſas apud ſe habentes, excommunicationem incurrunt, etiamſi ipſi eas non impetraverint. 189. 7
Litteras Apoſtolicas falſas habẽtes, excommunicationem incurrunt reſervatam Papæ, etiamſi ipſi in ſententia excommunicationis nominatim non exprimantur. ibid. 8
Litteras à Summo Pontifice obtinens falſas ob defectum expreſſionis excommunicationem non incurrit. 27. 3
Litteras à Summo Pontifice obtinens falſas, pro mentito nomine, excommunicationem non incurrit. 28. 4
Litteras Apoſtolicas obtentas comburens, aut dilacerans, ita ut ad uſum adhiberi nequeant alio ſenſu, quam Summus Pontifex intenderit excommunicationem non incurrit. ibid. 5
Litteras falſificatas apud ſe retinens non remanet excommunicatus excommunicatione Papæ, ſed potiùs ordinariis, ſi ea ab ordinario lata ſit, juxta *cap. dura de crimine, falſi.* ibid. 6
Litteras Apoſtolicas petens ſibi exhiberi, ut illas examinet non incurrit excommunicationem. 70. 2
Litteras falſificans quibus nullus unquam utatur, ſubjicitur excommunicationi, ſecus ſi adſit parvitas materiæ, aut ſi litteræ jam evanuerint. 27. 1
Litteras Apoſtolicas falſificans incurrit excommunicationem, etiamſi præfatæ litteræ invalidæ ſint ob ſurreptionem. 28. 9
Litteras Apoſtolicas Summo Pontifici ſcriptas, falſificans tanquam ſcriptas à perſona privata, immunis eſt ab hac cenſura. ibid. 11
Litteras Apoſtolicas falſificare incipiens, ſed non perficiens, excommunicationis pœnam evadit. ibid. 22
Litteras Apoſtolicas falſificans animo illis non utendi, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris. ibid. 13
Litteras ſacræ Congregationis Cardinalium impediens, quæ de mandato Papæ ſcribuntur, excommunicationem incurrit. 56. 23
Litteras Summi Pontificis falſas fabricantes, excommunicationi ſubjiciuntur. 27. 1
Litteræ Apoſtolicæ, brevia, & ſupplicationes quænam dicantur. 26. 1
Litteræ executoriales quæ dicantur. 68. 15
Litteræ ſacræ Congregationis, Pœnitentiariæ, Epiſcoporum, &c. non comprehenduntur ſub nomine litterarum Apoſtolicarum. 26. 2
Litteris falſificatis utens non remanet excommunicatus, excommunicatione Bullæ, ſed contrahit excommunicationem *cap. ad falſariorum, de crim. falſi*, modò utens ſit laicus. 28. 7
Litteris Apoſtolicis aliquid addens, licet modicum, mutans ſenſum à Summo Pontifice intentum, incurrit excommunicationem, etiamſi parti, aut fiſco damnum inde non ſequatur. 27. 5
Litteris Apoſtolicis, non obediens, aut conſenſum non præſtans non incurrit excommunicationem. 70. 5
Loca mediatè, vel immediatè ſubjecta Romanæ Eccleſiæ quænam dicantur. 141. 3
Locantes vel concedentes domos manifeſtis uſurariis, cenſuris ſubjiciuntur. 365. 11
Locum in cauſa duelli concedens, ligatur excommunicatione. 321. 2
Locus in quo ſepultus fuit hæreticus, Eccleſiaſtica carere debet ſepultura, quoad eam partem, in qua hæreticus ſepultus fuit. 179. 8
Locus in quo ſcienter ſepultus fuit hæreticus, aut ejus receptator, defenſor, vel fautor, Eccleſiaſtica ſepultura privatur. 394. 7

M

Magiſter ſeu Doctor, detinens religioſum in ſuis ſcholis, qui habitum dimiſit, excommunicationem incurrit, etiamſi eum non doceat. 179. 5
Magiſter, ſeu Doctor retinens in ſcholis religioſum habitu exutum, non ligatur excommunicatione, ſi eum retineat, dum lectio non habetur. 180. 8
Magiſter, ſeu Doctor docens aliquos, dum novit aliquem religioſum in domo propinqua ipſum audire, non ligatur excommunicatione. ibid. 9
Magiſter, ſeu Doctor quidnam facere teneatur dum advertit religioſum adeſſe in ſua ſchola, qui dimiſſo habitu intendit ipſum audire. ibid. 10
Magiſter an teneatur ſacerdotem phyſicam, vel legem audientem è ludo expellere. 169. 8
Magiſtri non incurrunt excommunicationem docendo ſacerdotes legem vel phyſicam. ibid. 7
Magiſtri & Doctores nomine quid intelligatur. 180. 13
Magiſter, & ſcholares Academiæ Bononienſis, excommunicationem incurrunt conducendo hoſpitium aliorum abſque ipſorum licentia ante finitum conductionis tempus. 179. 2
Magiſtratus ſæculares non præbentes auxilium circa clauſuram Monialium, ſubjiciuntur excommunicationi. 315. 3
Magiſtratus, & officiales excommunicationem incurrunt, non tranſmittendo ad carceres Inquiſitionis delinquentem delatum ad ſanctum inquiſitionis officium, & carceribus ipſorum magiſtratuum exiſtentem. 316. 8
Magiſtratus impediens litteras, Apoſtolicas executioni mandari antequam adveniat conſenſus ſui principis, remanet excommunicatus. 71. 57
Magiſtratus ſciens ſervari ſtatum contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm excommunicationem incurrat non impediendo. 105 10
Magiſtratuum ſæcularium nomine quid intelligatur. 314. 4
Magnam frumenti quantitatem aſportans extra ſtatum, ſed modicam ſingulis vicibus, quandonam ligetur excommunicatione. 156. 14
Mandans verberare aliquem, an incurrat excommunicationem, ſecuto homicidio, vel mutilatione. 46. 4
Mandans, ratum habens, conſulens, favens, & auxilians, occiſionem vel mutilationem Cardinalis, vel Epiſcopi, excommunicationem non incurrit, ſtatim præſtito auxilio, vel conſilio nondum ſecuto effectu principali. 60. 10
Mandans percuti unum Epiſcopum, non incurrit excommunicationem, ſi mandatarius alium Epiſcopum percutiat. 112. 18
Mare ingrediens animo deprædandi toties excommunicationem incurrit, quoties exercet actionem diſcurrendi moraliter interruptè. 19. 3
Materia parva, aut gravia reſpectu transferentis triticum extra ſtatum quænam cenſeatur. 156. 13
Materia parva non ſufficiens ad incurrendam excommunicationem contra impedientes deferri victualia ad Romanam Curiam, quænam cenſeatur. 41. 4
Matrimonii celebrationem impediens, non incurrit excommunicationem, juxta probabiliorem DD. ſententiam. 160. 5
Matrimonii celebrationi aſſiſtens, favens, vel conſulens, non incurrit excommunicationem, etiamſi matrimonium celebratum ſit in caſibus *in Clem. unic.* prohibitis. 162. 21
Matrimonio aſſiſtens cum licentia per dolum extorta ſuſpenſione ligatur. 305. 5
Matrimonio clandeſtino aſſiſtens non ligatur ſuſpenſione latæ ſententiæ, ſed ferendæ. 351. 9
Matrimonium ſcienter contrahens in gradibus conſanguinitatis, excommunicationem incurrit. 160. 1
Matrimonium ſcienter contrahens cum affine, ligatur excommunicatione. ibid. 2
Matrimonium ſcienter contrahens cum moniali, excommunicationem incurrit. 161. 3
Matrimonium contrahens cum ea quam putabat conſanguineam, affinem, vel monialem, cum re ipſa non eſſet, non incurrit excommunicationem. ibid. 4
Matrimonium fictè celebrãs, altero ex animo contrahente in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, imò neque illam incurrit celebrans matrimonium ex animo. ibid. 10
Matrimonium celebrans in præfatis, caſibus cum impubere, non incurrit excommunicationem. ibid. 11
Matrimonium celebrãs per vim, aut metum in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem. ibid. 12
Matrimoniũ celebrans per verba de futuro in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem. ibid. 15
Matrimonium contrahens in caſibus prohibitis abſente parocho, vel teſtibus, non incurrit excommunicationem. 162. 17

Matrimonium contrahens bona fide in caſibus prohibitis, altero mala fide contrahente, non incurrit excommunicationem, alter verò incurrit. ibid 18
Matrimonium contrahens ex ignorantia in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, etiamſi poſtea mala fide in matrimonio jam contracto perſeveret. ibid. 19
Matrimonium celebrans in aliquo impedimento dirimente, incurrit excommunicationem, exceptis caſibus prohibitis *in Clem unic. de conſanguinitate.* ibid. 20
Matrimonium ſolemnizare quiſnam dicatur. 307. 15
Matrimonium clandeſtinum celebratum in iis locis, in quibus Tridentinum acceptatum non fuit, aſſerens invalidum eſſe, excommunicationem incurrit. 162. 3
Matrimonium ſine conſenſu parentum celebratum aſſerens irritum eſſe, vel a parentibus irritari poſſe, afficitur excommunicatione. ibid. 4
Membrum jam debilitatum abſcindens excommunicationem incurrit. 43. 17
Mentio Concilii Tridentini non eſt neceſſaria in revocatione decreti ipſius. 9. 8
Merces, vel victualia infidelibus abſque privilegio deferens, quandonam excuſetur à cenſura. 36. 16
Metropolitanus, qui per nuncium, aut litteras non defert intra tres menſes Epiſcopos ſuffraganeos, abſque juſta, & rationabili cauſa non reſidentes ultra annum, & contra Epiſcopum ſuffraganeum antiquiorem reſidentem, qui non defert Metropolitanum ultra annum abſque legitimo impedimento, ſeu juſta cauſa abſentem ultra annum interdicto ſubjicitur. 389.7
Metu levi cogens fœminam ad religionem, non incurrit excommunicationem. 156. 3
Metum injuſtum incutiens ad religionem, non incurrit excommunicationem. 156.4
Miniſtri, & officiales locorum ſtatus Eccleſiaſtici, quandonam ligantur excommunicatione concedendo licentiam deferendi arma brevioris menſuræ trium palmorum. 312. 2
Miracula incerta, aut ficta prædicari non poſſunt, non tamen ob id excommunicatio incurri videtur in ſententia Auctoris. 275 10
Miſſam inchoatam dimittens ſine gravi cauſa ſuſpenditur à corpore & ſanguine Chriſti, niſi dimittat ob aliam paſſionem. 348.1
Miſſam inchoatam dimittens, non ob paſſionem, ſed aliam cauſam non remanet ſuſpenſus, ſi cauſa rationabilis ſit. ibid 2
Mittens ſcripturam in conclavi ligatur excommunicatione, etiamſi ſcriptura non agat de Summi Pontificis electione. 182.18
Moyſes non ſolùm temporale dominium, verùm etiam ſpiritualem juriſdictionem habebat. 81.6
Monachus, qui bono animo ingreſſus eſt curiam, ſed poſtea in ea commoratur intentione damnum inferendi ſuis Prælatis, vel monaſterio, excommunicationem non videtur incurrere juxta probabiliorem Auctoris ſententiam. 297. 4
Monachus accedens ad curias Principum animo nocendi, excuſatur ab excommunicatione, ſi hoc faciat ex ignorantia. 298. 14
Monachus tenens ligna, vel lapides in ſuo cubiculo, non incurrit excommunicationem. 303. 4
Monachus gaudens privilegio canonis quiſnam dicatur. 293.7
Monaſteria, & domus religioſorum gaudent privilegio immunitatis. 206.8
Monaſterii nomine quid ſignificetur. 215. 25
Monaſterio an licitum ſit mutuam pecuniam, vel depoſitum, vel commodatum recipere à parentibus, vel curatoribus puellæ. 238.7
Monetam falſam cudens in regno Franciæ ligatur excommunicatione. 266. 4
Monetarum tonſores, & fures iis ſimiles, gaudent immunitate. 213 4
Moniales novitiæ, vel etiam converſæ, gaudent privilegio fori. 88.13
Moniales aſſiſtentes agitationi ferarum, non ligantur excommunicatione in ſententia Auctoris. 170 10
Monialium viſitatorem impedire intendens, non incurrit excommunicationem, quia requiritur effectus conſummatus. 158. 3
Monialium viſitatorem impediens, incurrit excommunicationem, ſi monitione prætermiſſa eſſet impedire. 81. 4
Monialium viſitandarum munus ad quem pertineat. 158.1
Monitio ſpecialis an requiratur ad incurrendam excõmunicationem, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere. 158.5
Monitio quotuplex requiratur, ut impediens viſitatorem monialium in ſuo munere, ligetur excommunicatione. ibid. 6
Monitio à quonam fieri debet, dum quis impedit viſitatorem monialium in ſuo munere. ibid. 3
Monitio legitima quænam cenſeatur. 172. 6
Monitio facienda clericis concubinariis debet eſſe ſpecialis. 378.3
Monitorium quid ſit. 68. 13
Montem pietatis impugnantes ſubjiciuntur excõmunicationi. 267. 3
Mortis periculum eſt ſufficiens cauſa, ut Epiſcopus abſolvere poſſit ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem 198.11
Mulierem rapiens excommunicationem incurrit, etiamſi cum ipſa matrimonium non celebret, aut eam carnaliter non cognoſcat. 163. 3
Mulieres capillos ad invicem evellentes, aut pugnis, aut alio inſtrumento non periculoſo ſe percutientes, non incurrunt pœnas ob duellum impoſitas. 160.11

Munera recipientes præter eſculenta, & poculenta, dum Rectoris, & Gubernatoris officium gerunt in ſtatu Eccleſiaſtico, quam pœnam præter excommunicationem incurrant. 288. 7
Muneras tradens Gubernatori locum ſtatus Eccleſiaſtici præter eſculenta & poculenta, excommunicationem incurrit, & quomodo poſſit hanc excommunicationem incurrere. ibid. 3
Mutatio nominis reſpectu Summi Pontificis originem traxit à Sergio Papa. 3. 7
Mutilans exiſtens in Eccleſia immunitate privatur, etiamſi non occidat. 214.11

N

NArrans aliquid, ex quo pendet aliquos duelli occaſionem arrepturos, non incurrit excommunicationem. 203. 16
Nativitates hominum, vel judicia faciens circa futuros effectus non contingentes, reus eſt Aſtrologiæ judiciariæ, ſi abſolutum ferat judicium. 184. 4
Navigationem cauſa navigandi, ſed oblata opportunitate deprædatur, non ligatur excommunicatione. 27. 3
Navigationem ſuſcipiens cauſa navigandi, & ſimul deprædandi, excommunicatus eſt, etiamſi animum habeat agendi prædas contra unam ſolùm nationem. 18. 8
Nautæ, mulliones, & ſimiles; arma & alia hic prohibita infidelibus deferentes, vel tranſportantes ipſos infideles cum ſuis armis, aut accommodantes naves, equos, vel ſervum ad deferendum, gladio hujus cenſuræ feriuntur. 32. 18
Neceſſaria ad Romanam Curiam quænam dicantur. 37. 9
Nomine pedagii, guidagii, portorii, ſeu gabellæ, ac vectigalis non venit taxa, talea, collecta, præſtantia, perticatus, domius, panis, & his ſimilia. 23. 4
Nomine auctionis quid intelligatur. 24 5
Nominis mutatio qua de cauſa introducta ſit. 3. 8
Notarii quinam dicantur. 33.10
Notarius, vel alii officiales accipientes aliquid pro litteris dimiſſoriis, vel pro ſigillo, an incidant in excommunicationem, & an incurrant qui aliquid ipſis tradunt. 251.15
Novalia quænam dicantur. 300.1
Novi pedagii impoſitio quænam dicatur. 23. 6
Novitiatus quo tempore peragi debeat. 180.5
Novitiatus annus an debeat eſſe continuus. ibid 7
Novitiatûs annus non videtur interrumpi ob receſſum ad breve tempus. ibid 8
Novitiatus peragi debet in habitu religionis. ibid. 10
Novitiatus an peragi poſſit extra monaſterium. ibid. 12
Novitii poſſunt in religione abſolvi à caſibus reſervatis, à quibus abſolvi poſſunt alii religioſi. 88.12
Novitii admittentes Fratres, vel Sorores tertii Ordinis ad divina officia tempore interdicti, non ligantur excommunicatione. 309.6
Novitii intereſſentes agitationi ferarum non ligantur excommunicatione. 170. 8
Novitius non incurrit excommunicationem exeundo è clauſtro ad audiendas leges, vel medicinam. 195. 15
Novitius adminiſtrans extremam Unctionem cum licentia, non ligatur excommunicatione. 309.18
Novitius deſerens religionem à quo puniri poſſit ob delictum in religione patratum. 88. 14
Nuncii aliqui miſſi à Summo Pontifice ſubjiciuntur excommunicatione impetrando commendationes, & favores, pro ſe, vel ſuis conſanguineis, & neceſſariis. 279. 3
Nuncii miſſi à Summo Pont. incurrunt excommunicationem impetrando favores, etiamſi miſſi fuerint pro cauſa temporali. ibid. 4
Nuncii miſſi a Collegio Cardinalium Sede vacante non afficiuntur excommunicatione impetrando favores. ibid. 5
Nuncium, vel Epiſcopum expellens a loco, in quo juriſdictionem habere poteſt, afficitur excommunicatione. 56. 25
Nuncius impetrans favores, ſeu commendationem ab Imperatore, ſubjicitur excommunicationi. 279. 6
Nuncius miſſus ad Ducem, vel ad Principem, & ab ipſius uxore impetrans commendationes, ſeu favores, ſubjicitur excõmunicationi. ibid. 7
Nuncius impetrans commendationes, vel favores, à filiis Regis, vel Principis ad Principatum nondum promotis, non ſubjicitur excommunicationi. ibid. 8
Nuncius miſſus ad Republicam videtur excommunicatione affici, impetrando favores ab aliquo illius magiſtratus. ibid. 6
Nuncius non ligatur excommunicatione, quoties Rex, vel Princeps, ad quem miſſus fuerat, ſponte litteras ſcribit, vel per ſe ipſum, aut per alium Summum Pontificem rogat, ut gratiam Nuncio, vel ejus conſanguineis conferat. ibid. 10
Nuncius ligatur excommunicatione, quoties ipſius conſanguinei inducunt principem ad commendationes, & favores conferendos, Nuncio hoc advertente. ibid. 11
Nuncius non ligatur excommunicatione procurando favores ad dignitatem obtinendam, non in Curia Summi Pontificis, ſed alterius Principis. ibid. 12
Nuncius non incurrit excommunicationem procurando favores pro amicis, vel affinibus. ibid. 13

Digitized by Google

Nuncius non ligatur excommunicatione impetrando favores poſt completum legationis manus. 280. 24

O

OBjiciens aliquem defectum,& deficiens in probatione,condemnari debet in expenſis. 338. 10
Oblationes ad quem pertineant. 256. 1
Oblationes de ſacris Eccleſiis auferens, ligatus excommunicatione, juxta probabiliorem ſententiam. ibid. 2
Oblationes de ſacris altaribus auferens,afficitur excommunicatione, etiamſi auferens non ſit Romanus. ibid. 3
Oblationes ſuſcipiens non ligatur excommunicatione,ſi ſit Eccleſiaſticus. ibid. 5
Oblationes accipiens ab uſurariis manifeſtis,aut eos ſepeliens,ligatur ſuſpenſione. 351. 1
Oblationes accipiens à raptoribus Eccleſiarum ſuſpenſus eſt, modò raptor ſit denominatim denunciatus. ibid. 7
Oblationum nomine quid intelligatur. 350. 3
Oblationum actualis oblatio requiritur ad incurrendam excommunicationem & non ſufficit conatus. 256. 4
Obſidentes vias,& adurentes Romipetas,illiſque pecuniam,veſtes,& alias ſubtrahentes, excommunicantur in hoc canone. 50. 8
Occidens aliquem extra Eccleſiam exiſtentem non privatur immunitate, etiamſi ipſe homicida alium occidat,dum in Eccleſia exiſtit. 512. 9
Occidens, vel mutilans eum, qui in Curia moratur,non afficitur excommunicatione. 48. 8
Occidens,aut vexans denunciatorem,vel accuſatorem in cauſa officii ſancti, excommunicationem incurrit. 265. 3
Occidens,vel mutilans recedentes à Sede Apoſt.in hãc cenſuram an incurrant, ſi in Bulla de recedentibus nulla mentio fiat. 43.9
Occidens unum duntaxat hominem ad Romanam Curiam accedentem an ligetur excommunicatione. ibid. 13
Occidens, mutilans, capiens,ſpolians, &c. accedentes ad Romanam Curiam,excommunicationem incurrunt, modò prædicta privata auctoritate faciant. 45. 36
Occidens vel mutilans plures uno ictu, an pluribus afficiatur excommunicationibus. 39. 22
Occidens, ſpolians, vel mutilans Turcas, aliùmve infidelem, an excommunicationem incurrat. ibid. 22
Occidens, aut mutilans accedentes ad Sedem Apoſtolicam,dum occidendi,mutilandi ſint tanquam accedentes, & non ex alia cauſa. ibid. 23
Occidens,aut ſpolians Romipetas, aut peregrinos ad Urbem,cauſa devotionis accedentes, excommunicationem incurrit. 50. 2
Occidens, aut mutilans proficiſcentem ad Urbem cauſa devotionis, excommunicationem incurrit, etiamſi ibi non exiſtat. ibid. 3
Occidens,vel mutilans,aut ſpolians Turcas, hæreticos,vel excommunicatos, Romam devotionis gratia proficiſcentes, excommunicationem incurrit. 53. 20
Occidens,vel detinens Clericum de familia Cardinalis,Epiſcopi,vel Nuntii, non ligatur cenſura. 58. 23
Occidens, vel tenens Clericum de familia Cardinalis, Epiſcopi,vel Nuntii, an excommunicationem incurrat, *c.fœlicis,de pæn.* 36.22
Occidens aliquem in Eccleſia exiſtẽtem privatur immunitate,etiamſi illum occidat pila, vel ſaxo foris exiſtens. 297 3
Occidens ex prævia rixa quemdam in porticula Eccleſiæ,ſeque poſtea in Eccleſiam recipientes,tuti fuerunt in Eccleſia. 513.4
Occidens, vel ſpolians judicem, Advocatum,vel Procuratorem extra Romanam Curiam exiſtentem cauſa negotii, quod in Romana Curia peragitur, an ligetur excommunicatione. 64. 12
Occidens, percutiens,& ſpolians conſanguineum recurrentis ad Romanam Curiam, non incurrit excommunicationem. ibid. 15
Occidens, vel ſpolians juſtè recurrentem ad Romanam Curiam, excuſatur ab excommunicatione. 59. 2
Occidens, vel ſpolians injuſtè recurrentem ad Sedem Apoſtolicam, excommunicationem incurrit juxta ſententiam Auctoris. 65. 3
Occidens vel mutilans vagabundum à S.de Apoſtolica recedentem, non ligatur excommunicatione. 43. 7
Occidi jubens, vel mandans aliquem, excommunicationem incurrit, etiamſi in gratia exiſtat tempore executionis mandati. 46.3
Occidi jubens, vel mandans aliquem, excommunicationem incurrit. 47. 7
Occiſionem,vel ſpoliationem ratam habens,non ligatur excommunicatione. 65. 5
Occiſionem , vel ſpoliationem recurrentium ad Romanam Curiam non impediens, non incurrit excommunicationem. ibid. 6
Occiſionem, vel mutilationem Cardinalis, vel Epiſcopi ratam habens,conſulens,favens. & auxilians, excommunicationem non incurrit ſtatim præſtito auxilio,vel conſilio, nondum ſecuto effectu principali. 60.10
Occiſionem, vel mutilationem Cardinalis ratam habens, an excommunicationem incurrat. ...
Occultans vel retinens bona à piratis ablata per ſe loquendo non afficitur excommunicatione. 19 10
Occultans arma accedentium ad Sedem Apoſtolicam , an remaneat excommunicatus,ſecuta illorum morte,aut mutilatione. 47.8
Occupans civitatem,vel loca Eccleſiæ Romanæ , excommunicationem incurrit. 138 7
Offendens famulos,ſeu familiares accedentes ad Urbem,afficitur excommunicatione, quoties famuli, vel familiares ſunt in comitatu domini. 51.5
Offendens infidelem recurrentem ad Sedem Apoſtolicam,excommunicationem contrahit. 63.3
Offendens Epiſcopos excommunicationem incurrit,quæ hoc tempore reſervata eſt in Bulla Cœnæ. 199. 2
Offendens familiares Cardinalis,vel Papæ,an ligetur excommunicatione. ibid. 6
Officiales Papæ non ligantur excommunicatione occidendo,vel mutilando commorantes in Romana Curia. 46.38
Officiales Epiſcopi nomine quiſnam intelligatur. ....
Officiorum divinorum nomine quid intelligatur. 347.2
Olei nomine, an intelligantur etiam oleæ, 255.7
Oleum transferens extra ſtatum Eccleſiaſticum an ligetur excommunicatione, ibid. 6
Omnibus interdictum eſt accedere ad monaſteria monialium. ...,
Opinionem Caietani ſuſtinens, qui aſſerit confeſſionem non requiri ex jure divino ante communionem , non incurrit excommunicationem. 166 4
Opus non eſt, ut Eccleſia de qua excommunicatus, vel interdictus tenuit exire , ſit interdicta. 229.14
Oratorem mittendum ad Sedem Apoſtolicam proponens,ut tractet de alienatione bonorum Sedis Apoſtolicæ,an excommunicationem incurrat. 453.3
Oratorium privatum frãgens non ligatur excommunicatione. 501.8
Oratorium auctoritate Epiſcopi conſtructum gaudet privilegio immunitatis. 506.10
Ordinans bigamum,vel pœnitentem publicum,non poteſt per annum Miſſam celebrare. 340. 1
Ordinans infantem , illiteratum , conjugatum,an ſuſpenſionem incurrat. 345. 3
Ordinans alienum ſubditum ſuſpenſus remanet collatione. ibid. 4
Ordinare quid ſit. 98. 5
Ordinatii nomine quiſnam intelligatur. 347.4.& 176.5
Ordinatus à proprio Epiſcopo in aliena diœceſi ſimulque in eadem functiones exercens ordinis, an incurrat irregularitatem. 343. 4
Ordinatus ſimoniacè ſuſpenſus eſt. 346.2
Ordinatus per ſaltum incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinis, 324. 2
Ordinatus per ſaltum validè ordinatus eſt. 325.4
Ordinatus per ſaltum non remanet ſuſpenſus. ibid. 5
Ordinatus per ſaltum non remanet ſuſpenſus ab ordinibus antea ritè ſuſceptis. ibid. 10
Ordinatus probans ſe ſacerdotali ordine inſignitum eſſe,non præſumitur promotus per ſaltum. ibid. 11
Ordinatus per ſaltum ex ignorantia non afficitur ſuſpenſione. 318.15
Ordinatus per ſaltum ex ignorantia , non poteſt exercere functiones ordinis per ſaltum ſuſcepti, nondum ſuſceptis inferioribus ordinibus prætermiſſis. ibid. 16
Ordinatus per ſaltum non poteſt ſuperiorem ordinem ſuſcipere,nondum ſuſceptis inferioribus prætermiſſis. ibid. 17
Ordinatus extra tempora abſolvi poteſt ab Epiſcopo. ibid. 1
Ordinatus eodem die pluribus minoribus ordinibus, non ligatur ſuſpenſione;ſecus ſi minores cum aliquo majore eadem die ſuſcipiat. 317. 2
Ordinatus eodem die ſacro ordine, & conſecratione Epiſcopali,non ligatus ſuſpenſione. ibid. 3
Ordinatus per ſimoniam ab alio commiſſam,non ligatur ſuſpenſione, etiamſi per ordinationem approbet ſimoniam ab alio commiſſam. 318. 3
Ordinatus ordine ſacro abſque ullo titulo ſuſpenſus eſt. 333.1
Ordinatus cum pacto non petendi ſuſtentationem, vel quid aliud ab ordinante, vel præſentante , incurrit ſuſpenſionem ab executione ordinis ſuſcepti. ibid. 2
Ordinatus ſine titulo, vel patrimonio,ſuſpenſionem incurrit. ibid. 3
Ordinatus ſine titulo duplicem incurrit ſuſpenſionem, ſi ficto titulo litteras dimiſſorias obtinuit. 334. 5
Ordinatus ſine titulo incurrit irregularitatem exercendo functiones ordinis antequam abſolvatur, ibid. 6
Ordinatus vero patrimonio non incurrit ſuſpenſionem , ſi ſuſcepto ſacro ordine patrimonium retrodocat, & renunciet. ibid. 7
Ordinatus ad titulum patrimonii , vel penſionis non eſt ſuſpenſus. ibid. 10
Ordinatus ad titulum beneficii, ſed ſolùm in potentia incurrit ſuſpenſionem,ſecus probabiliter dici videtur de eo,qui beneficii collationem obtinuit,ſed ejus poſſeſſionem nondum cepit. ibid. 12
Ordinatus ad titulum patrimonii quandònam ligetur ſuſpenſione,ſi ære alieno ita gravatus ſit,ut ſolutis debitis non remaneant bona ad titulum ſufficientia. 335.16
Ordinatus ſine titulo de licentia proprii Epiſcopi à quónam alendus ſit. 336. 29
Ordinatus ſine titulo mortuo Epiſcopo ordinante, alendus eſt à ſucceſſore. 334. 9
Ordinatus ordine minori ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, non incurrit ſuſpenſionem. 347. 2

Ordinatus

Ordinatus ordine Subdiaconatûs ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, ſuſpenſionem incurrit. ibid.3
Ordinatus ab Epiſcopo, qui Epiſcopatui renunciavit, ligatur ſuſpenſione, etiamſi de licentia proprii Epiſcopi ſit ordinatus. ibid.5
Ordinatus ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenſionem incurrit. ibid.6
Ordinatus ab Epiſcopo qui Epiſcopatui renunciaverit, validè ordinatus eſt. ibid.8
Ordinatus ab Abbate, qui ſuæ dignitati renunciaverit, non remanet ſuſpenſus. ibid.18
Ordinatus ab Epiſcopo, qui renunciaverit dignitati, à quonam diſpenſari poſſit. 338.14
Ordinatus ab aliquo obſtricto cenſura, ſuſpenditur ab executione ordinum ab eo ſuſceptorum, modò ille vitandus eſſet, & modò ordinans non poſſet præfatos ordines conferre. ibid.1
Ordinatus ab Epiſcopo excommunicato, ſuſpenſo depoſito, vel degradato gaudet nomine & privilegio Clericorum. 87.3
Ordinatus prima Tonſura, vel Minoribus Ordinibus ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſoriis, an gaudeat privilegio fori. ibid.5
Ordinatus ab excommunicato, ſuſpenſo interdicto, vel irregulari vitando, ſuſpenſionem incurrit, etiamſi ignoraverit ordinantem illiuſmodi, impedimento obſtrictum eſſe. ibid.4
Ordinatus per vim vel metum ab Epiſc. ſubjicitur ſuſpenſioni. 339.3
Ordinatus ab excommunicato, validè ordinatus eſt. ibid.2
Ordinatus ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii, ſuſpenditur ab executione ordinum ita ſuſceptorum. 340.1
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, ligatur ſuſpenſione, non verò irregularitate. ibid.2
Ordinatus ab Abbate, vel alio abſque licentia proprii ordinarii, ſuſpenſione ligatur. ibid.4
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ignorans prohibitionem, non videtur ſuſpenſus. 341.15
Ordinatus ab alieno Epiſcopo minoribus ordinibus, ſuſpenſionem Concilii incurrit. ibid.17
Ordinatus a proprio Epiſcopo in aliena diœceſi abſque licentia Epiſcopi illius diœceſis, ſuſpenſus eſt. 342.2
Ordines ſacros recipiens ante legitimam ætatem, ſuſpenditur ab executionem ordinum. 352.1
Ordines minores recipiens ante legitimam ætatem, non eſt ſuſpenſus 353.5
Ordines ſacros recipiens ante legitimam ætatem, an præter ſuſpenſionem incurrat etiam irregularitatem, exercendo functiones ordinis tempore ordinationis. ibid.8
Ordines ſuſcipiens per ſaltum, afficitur ſuſpenſione. 325.11
Ordines per ſaltum ſuſcipere, quiſnam dicatur. ibid.3
Ordines ſuſcipiens ante Baptiſmum, vel Confirmationem, non validè recipit. ibid.5
Ordines quibus temporalibus conferri debeant. 326.1
Ordines recipiens extra tempora, ſuſpenſionem incurrit. ibid.4
Ordines plures eodem die ſuſcipiens, ſuſpenſionem incurrit. 327.1
Ordines plures eodem die ſuſcipiendi, quiſnam facultatem concedere poſſit. ibid.6
Ordines recipiens non ſervatis interſtitiis, graviter peccat, ſed non incurrit ſuſpenſionem. ibid.8
Ordines ſuſcipiens, dum vinculo ſuſpenſionis, vel interdicti detinetur, non ligatur ſuſpenſione ſuſcipiendo ordines. 330.3
Ordines ſuſcipiens aſſignato ſibi patrimonio cum pacto reſtituendi patrimonium donatario, ſeu non petendi quidnam, non videtur affici ſuſpenſione, modò non reſtituat ante ordinationem, & non ineat hoc pacto cum ordinante. 354.8
Ordines minores ſuſcipiens ſine titulo, non ligatur ſuſpenſione. ibid.9
Ordines ſuſcipi non poſſunt ſub titulo Doctoratûs, litteraturæ, vel gradûs. 355.18
Ordines ſuſcipi non poſſunt ſub titulo cujuſlibet beneficii, penſionis, vel patrimonii. ibid.19
Ordines ſuſcipi poſſunt ad titulum conflatum ex beneficio, & patrimonio ſimul, quando alterum eorum non eſt ſufficiens ad ſuſtentationem. ibid.21
Ordines ab alieno Epiſcopo quaſi donum, ſine licentia proprii Epiſcopi conferri poſſunt. 340.7
Ordines, vel decreta facere quid ſit. 98.2
Ordines vel beneficia à ſchiſmatico recipiens, quam pœnam incurrat. 15.14
Ordinum nomine quid intelligatur. 250.2
Ordinum ſuſceptorum functiones exercens ante legitimam ætatem, duplici titulo ſuſpenſus eſt. 354.13
Ordines conferentes ſimoniacè interdicto ſunt ſubjecti. 191.11
Oſtiarius, ſeu officialis principis non incurrit excommunicationem quoties turbam arcendo ſimul arcet Clericum. 396.24

P

Palatium Epiſcopi gaudet immunitate Eccleſiaſtica. 206.9
Palatiorum privatorum capellæ privilegio immunitatis non gaudent. 206.14
Panem extrahens è ſtatu Eccleſiaſtico, an incurrant excomm. 356.15
Pallium Cardinalis auferens, aut frangens non ligatur excommunicatione. 55.3
Papa non ligatur excommunicatione dando, vel recipiendo aliquid pro gratia, vel juſtitia. 245.27
Papa poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem. 396.8
Papa, cur in excommunicatione contra Romipetas expreſſerit interficientes, & mutilantes, cum alioquin ſufficienter expreſſi cenſeantur in verbo. *vulnerantes*. 49.6
Papa an poſſit facultatem laico concedere cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas. 86.9
Papa poteſt concedere laico facultatem judicia exercendi contra perſonas Eccleſiaſticas. 94.2
Papa non poteſt eſſe hæreticus, neque ut Papa, neque ut privatus Doctor. 8.12
Papa poteſt in controverſiis errare, imò etiam in rebus fidei poteſt tanquam privatus Doctor ex ignorantia falli & errare. ibid.13
Papa, cur ſe ſervum ſervorum in Bulla appellet. 2.3
Papæ liberum eſt, quod ſibi velit nomen aſſumere. 3.7
Papam eligens per ſimoniam ligatur excommunicatione. 281.2
Papatum ambiens poſt mortem Summi Pontificis, ligatur excommunicatione, ſaltem ſi per ſimoniam procedat. 187.4
Papæ electionis formæ non ſervans excommunicatur. 285.3
Papæ officiales, aliique venientes ad urbem pro ſuis negotiis, quonam privilegio gaudere debeant ex vi Eugenianæ. ...
Parochi aliique ſacerdotes inferiores, non tenentur ex vi Bullæ ad publicationem Bullæ 111.10
Parochorum, canonicorum, aliorũmque Eccleſiaſticorum domus exiſtentes intra triginta paſſus propè Eccleſiam, gaudent privilegio immunitatis. 208.7
Parochus peccat non detinendo apud ſe tranſſumptum Bullæ, etiamſi nondum ſacerdotali ordine initiatus ſit. 112.6
Parochus inducens aliquem ad eligendam ſepulturam in ſua Eccleſia, vel ad non mutandum jam electam, non ligatur excommunicatione 276.3
Parochus, vel confeſſarius, an poſſit à ſuſpenſionibus non reſervatis abſolvere. 349.9
Parochus, vel alius ſacerdos aſſiſtens matrimonio, vel benedicens abſque licentia parochi ſuſpenſus eſt. 350.2
Parochus dans licentiam alteri benedicendi, vel aſſiſtendi matrimonio non ſibi ſubditorum, non ligatur hac ſuſpenſione ibid.4
Participantes cum excommunicatis à Papa, aôſque admittentes ad divina officia ſubjiciuntur excommunicationi. 275.4
Particula, *quomodolibet*, quidnam ſignificet. 152.3
Patriarchæ accipientes occaſione viſitationis aliquid circa victua in ſuſpenduntur ab ingreſſu Eccleſiæ. 389.8
Patriarcharum, Epiſcoporum, Archiepiſcoporum nomine, quinam veniant. 58.4
Patrimonii nomine quid intelligatur. 335.14
Patrimonium alicui aſſignans hoc pacto, ut ordinatus illud reſtituat adepto beneficio, non videtur graviter peccare. ibid.15
Patrimonium, ad quod aliquis ordinatus eſt, an poſſit obtento beneficio alienari abſque licentia Epiſcopi. 336.23
Patrocinium, auxilium, conſilium vel favorem præbens, ne judices Eccleſiaſtici ſua juriſdictione utantur, excommunicationem incurrit. 111.37
Pecunia ex venditione fructuum redacta, an inter fructus, ſeu redditus computetur. 118.12
Pecuniam aliquam exigens ab Eccleſiaſticis, non incurrit excommunicationem Bullæ ad *cap. quamquam de cenſib.* quoties hoc onus non fuit Eccleſiaſticis impoſitum. 5.2
Pecuniam, aut rem aliam furtim, vel clam Romipetis ſubtrahens, excommunicationem non incurrit. 50.10
Pecuniam exigens pro fluminis tranſitu, non incurrit excommunicationem; idem valet in facultate tenendi cimbam, qua viatores tranſferantur. 26.13
Pecuniam tradens, ut in religionem admittant, excommunicationem incurrit, etiamſi mentem ſuam recipienti non aperiat. 230.2
Peccator publicus in ſententia aliorum eſt ſuſpenſus 316.3
Pedagia exigens incurrit excommunicationem Bullæ juxta ſententiam Auctoris. 101.7
Pedagii novi impoſitio, quænam dicatur. 23.41
Pedagii, guidagii, portorii, ſeu gabellæ, ac vectigalis, non venit taxa, talea, collecta, præſtantia, pertinentiæ domus, pania, &c. ibid.4
Penſionarius, qui termino præfixo non poteſt penſionem ſolvere, excuſatur ab excommunicatione. 354.9
Penſionarius non incurrit excommunicationem non ſolvendo penſionem, donec is, qui jus penſionis habet, declaret cum decreto judicis velle excommunicationem à penſionario incurri. 355.10
Penſionarius, qui ob ſolutam penſionem declaratur excommunicatus, non cenſetur excommunicatus à die, qua eſt in mora ſolvendi, ſed ſolum, dum creditor declarat velle, ut debitor excommunicationem incurrat. ibid.12
Penſionem pro altero impetrans animo poſtea aliquid paciſcendi circa penſionem, non ligatur excommunicatione. 256.3
Percuſſio levis, gravis, mediocris, quænam dicatur 167.8
Percuſſio levis, & non ſufficiens ad mortale, non ſubjicitur excommunicationi. 190.5
Percuſſio clerici, cui violenta manuum injectio nuncupetur. ibid.3
Percuſſionem clerici mandans, aut conſulens, non ligatur excommunicatione, niſi ſequatur percuſſio. 391.2
Percutere quid ſit. 55.2

Percutiens clericum ex ignorantia probabili excuſatur ab excommunicatione. 195.1
Percutiens eum, qui inchoato itinere Romam versùs revertitur, ut aliquid ibi faciat, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris. 54.15
Percutiens leviter, an ligetur cenſura, ſi proſus ex propria culpa, vel injuria, vel incuria Medicorum percuſſus perit. 43.12
Peregrinatio, & devotio quomodo differant. 52.10
Peregrinationem incipiens, ſed non perficiens versùs ſepulchrum Domini abſque licentia Papæ, non ligatur excomm. 252.3
Peregrinationem vovens ad ſepulchrum Domini, an teneatur votum adimplere. ibid.5
Permutans cum infidelibus equos validos pro invalidis, vel arma apta pro ineptis, excommunicationem incurrit, etiamſi prædictus equos & arma è locis infidelium prius extraxiſſet 39.15
Percuſſio, vel ſpoliatio contra quas perſonas fieri debeat, ut incurratur excommunicatio lata contra gravantes perſonas Eccleſiaſticas, eo quod eligere noluerit eum, pro quo rogabatur. 171.6
Perſonaliter aliquem comprehendens, ſed poſtea illum liberum mittens excommunicationem Bullæ incurrit, ſecus ſi conatus eſt eo. cummodò capere, ſed non cepit. 45.26
Perſonæ Eccleſiaſticæ quænam ſint. 87.1
Perſonæ quænam incurrant excommunicationem recurrendo prætextu appellationis ad Curiam ſæcularem. 67.2
Perturbans juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ in excommunicationem incidit. 139.14
Perturbare quid ſit. 37.7
Pictura, ſeu infectio fieri debet circa ipſammet ceram, ut incurratur excommunicatio lata contra pingentes Agnos Dei. 277.3
Pilatus an poteſtatem ſupra Chriſtum habe∣ret. 86.8
Pirata fidelis, ſi mare Pontificium diſcurrat animo ſolùm deprædandi infideles, non ligatur excommunicatione, ſecus dicendum ſi animum habeat deprædandi quoſcumque. 18.14
Piratæ quænam dicantur. 17.2
Piratæ Chriſtiani an incurrant excommunicationem ſuripiendo bona naufragantium. 22.2
Piratis opem præſtans ex metu gravi, an excuſetur à cenſura, licèt à peccato non excuſetur ſi auxilium ferat ad rem intrinſecè malam. 29.27
Piratis inſervientes excommunicationem incurrunt. ibid.19
Piraticus ſolummodo diſcurſus in mari immediatè, vel mediatè ſubjecto Summo Pontifici excommunicatione punitur, non verò diſcurſus in alieno mari. ibid.4
Pœnitens an poſſit abſolvi, dum confeſſarium accerſivit per internuntium, & adveniente confeſſario nullum peccatum exprimere poteſt, nec ullus adeſt, qui petitæ confeſſionis fidem faciat. 347.4
Pœnitens publicus quiſnam dicatur. 344.4
Pontificalium nomine quid intelligatur. 346.2
Pontifex non accepit poteſtatem à populo, ſed à Deo. 84.1
Pontificis nomine intelligitur jam Epiſcopus. 338.15
Portorium quid ſit. 23.3
Poſſidens bona Eccleſiæ, non tenetur illa ſuperveniente dubio reſtituere, niſi de rei veritate conſtet. 145.5
Poſtulans indignum an ligetur ſuſpenſione. 352.4
Præcepto impeditur, ne domo exeat, & conſequenter ne ad Sedem Apoſtolicam accedat, excommunicationem non incurrit. 45.53
Præcones, aliique miniſtri inferiores, qui ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam publicent, an excommunicationem Bullæ incurrant. 98.8
Prædam agentes contra infideles non baptizatos, non incurrunt, excommunicationem: idem valdè probabiliter dici poteſt de ſpoliantibus hæreticos. 18.10
Prædicens ex aſtris præcipuè futuros effectus contingentes, excommunicationem incurrit. 188.5
Prælati, & alii ſacerdotes, Epiſcopis inferiores non poſſunt abſolvere ab excommunicatione contracta ob clerici percuſſionem. 197.7
Prælati edentes, ſeu publicantes gloſſas, ſcholia, aut interpretationes circa Concil. Trident. abſque licentia Papæ, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur. 389.9
Prælati facientes contra conſtitutiones de non aſportando tritico extra ſtatum, non videntur hoc tempore ligari ſuſpenſione. 356.15
Prælati locorum tenentur delinquentes ad loca ſacra confugientes tradere Curiæ ſæculari, eos requirenti, modò conſtet de delicto privante immunitate. 228.1
Prælati Eccleſiarum aliquando poſſunt laicorum auxilium implorare, vel etiam clericorum opera uti ad tuendam Eccleſiam. 213.2
Prælati recipientes beneficia, vel perſonas in confidentiam interdictum incurrunt. 391.13
Prælati Eccleſiaſtici imponentes onera Eccleſiaſticis, vel ipſorum bonis excommunicationem incurrunt, juxta probabiliorem Auctoris ſententiam. 113.8
Prælatorum nomine intelliguntur Epiſcopi. 263.3
Prælatum impediens, ne ſua juriſdictione utatur quem dubitat juſte uti, an incurrat excommunicationem. 108.6
Prælatum impediens ne juriſdictione ſua utatur juxta ſtatuta Conciliorum Provincialium, an excommunicationem incurrat, diſſenſio eſt inter Doctores, quæ hic dirimitur. 109.16
Prælatus an poſſit ſub cenſura obligare ad reſtitutionem cum notabili debitoris incommodo. 255.10
Prælatus monaſterii non afficitur excommunicatione accedendo ad ſtudia ſine licentia. 357.14
Prælatus Eccleſiaſticus procurans clericum capi apud alium Prælatum Eccleſiaſticum habentem dominium temporale, quandonam ligetur cenſura. 299.3
Prælatus procurans clericum capi a miniſtris ſuis, ligatur ſuſpenſione, ſi ipſe Prælatus dominium temporale habeat. ibid.
Prælatus an incurrat ſuſpenſionem, ſive procurat clericum capi per ſe, ſive per alios. 360.6
Præpoſitus Soc. JESU facultatem concedere poteſt ſuis religioſis tranſeundi ad alias quaſi ber religiones 304.6
Præſtans juramentum illicitum, vel damnoſum, vel libertati Eccleſiaſticæ contrarium, non incurrit excommunicationem. 284.5
Prætextus ſupplicandi, vel informandi Summum Pont. excuſare poteſt impedientes executionem literarum Apoſtolicarum. 78.6
Prætextu prohibendæ violentiæ non excuſat avocantes cauſas Eccleſiaſticas, aut literarum Apoſtolicarum executionem impedientes. 80.1
Prætextus Bullæ alicubi non publicatæ, non excuſat tranſgreſſores Bullæ. 84.6
Prætextus Bullæ non acceptæ non excuſat tranſgreſſores ab excommunicatione. ibid.2
Presbyteri, qui in crimine fornicationis jacent, ſuſpenſi ſunt ab ingreſſu Eccleſiæ 389.20
Prima tonſura an veniat nomine ordinum. 130.3
Princeps, Gubernator, aliique ſimiles, non prohibentes exemptionem ordinum mendicantium violari, non incurrunt excommunicationem. ....
Princeps laicus, ſive magiſtratus, dubitans de veritate vel falſitate literarum Apoſtolicarum, non excuſatur ab excommunicatione contra impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, ſi illarum executionem impedit auctoritativè cum prætextu cognoſcendi veritatem. 71.19
Princeps impediens poſſeſſionem beneficii capi abſque ſuo beneplacito, excommunicationem contrahit. ibid.14
Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo literas à Legato, ut ſciat an ſit verus Legatus, vel Nuncius. 71.23
Princeps laicus non incurrit excommunicationem petendo literas ſibi exhiberi, ut eas examinet & recognoſcat, non autem ut illarum executionem impediat. ibid.24
Princeps, qui non facit ſtatutum contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed ab alio factum promulgari curat, excommunicationem incurrit. 98.7
Princeps juramentum adhiberi prohibens in contractibus, ad vitanda perjuria, non videtur contra libertatem Eccleſiaſticam delinquere. 101.26
Princeps laicus faciens ſtatutum quo prohibetur ne ſeculares cum monialibus loquantur, etiam obtenta ab ordinario facultate, contra Eccleſiaſticam libertatem peccat. ibid.27
Princeps juſtam habens cauſam imponendi gabellas in ſuo territorio, ſi eam præſcribat ſolvi, non ſolum à laicis, verùm etiam à religioſis, in excommunicationem contra imponentes gabellas clericis incidit juxta probabiliorem ſententiam. 25.7
Princeps Chriſtianus bellum inferens adverſus alium Principem Chriſtianum, ut deſiſtat ab obſidione, vel bello contra Turcas, aliòſque infideles, laqueo excommunicationis ſuſpenditur. 31.29
Princeps temporalis non eſt abſolutus dominus bonorum in ſuo territorio exiſtentium. 123.4
Princeps permittens è ſuo ſtatu extrahi ad partes infidelium, excommunicationem incurrit. 33.20
Princeps permittens infidelibus tranſitum, laqueo excommunicationis ligatur. ibid.22
Princeps permittens arma deferri infidelibus, non ligatur cenſura. ibid 23
Princeps præſtans auxilium, conſilium, vel favorem infidelibus contra Principem Chriſtianum, ne ita fortis & potens fiat, ut ei aucta potentia reſiſti nequeant, excommunicationem incurrit. 33.10.
Princeps impediens deferri victualia ad Romanam Curiam abſque juſta cauſa, excommunicationis gladio ferítur. ....
Princeps per cujus territorium ad Romanam Curiam victualia advehuntur, an poſſit impedire, & detinere, ut illa in ſuorum ſubditorum uſum impendantur. 40.20
Principes non ſunt abſoluti domini omnium bonorum temporalium. 81.10
Princeps concedens locum duelli in ſuo territorio duobus infidelibus, non incurrit excommunicationem. 262.26
Principes temporales, aut alii officiales à principe conſtituti, facientes aliquam actionem in hac *Clementina unic.* de uſuris, expreſſam, juſta tutiorem ſententiam excommunicationem incurrunt. 220.15.
Principes, conſules, aliique officiales quænam præſtare teneantur ne excommunicationem *cap. felicis* . incurrant. 313.3
Principes, & alii ſecularem dignitatem habentes, incurrunt excommunicationem ipſo facto quoties munus ſui officii obire negligunt poſt trinam admonitionem. ibid.2
Principes, aliique officiales ſeculares non incurrunt excommunicationem

tionem non defendendo Eccleſias, populos, aut viduas, dum probabiliter credunt ſe ad hoc unus non teneri. 314. 4
Principes aliqua ſæcularium dignitatum adminiſtratores, incurrunt excommunicationem, quoties poſt trinam admonitionem negligunt tueri perſonas Eccleſiaſticas,& loca Eccleſiaſtica ibid. 6
Principes, aliique ſæcularem dignitatem habentes non ligantur excommunicatione, dum negligentes ſunt in illis actionibus, ad quas tenentur ex ſola charitate. ibid. 8
Principes & poteſtates ſæculares negligentes munus ſui officii obire, remanent excommunicati, donec dignam præſtent ſatisfactionem, ibid. 9
Principes aliique officiales non facientes ſervari conſtitutiones *cap. felicis*, ligantur excommunicatione. 199 7
Principes,& Rectores negligentes in inquirendis per domos Judæorum libris Talmud,& inventis comburendis, ligantur excommunicatione. 253. 3
Principibus laicis licitum eſt conſenſum petere, ut major auctoritas, & facilior fides à populo litteris Apoſtolicis præſtetur. 75.16
Privilegia conceſſa avocandi cauſas ſpirituales ante hanc Bullam revocata ſunt. 78.6
Privilegia libertatis Eccleſiaſticæ quænam cenſeantur. 99.2
Privilegii revocatio à legitimo ſuperiore facta, valida eſt. 110.4
Privilegii limites ſervandi ſunt, in avocandis cauſis ſpiritualibus,&c. 77 3
Privilegium principibus conceſſum avocandi cauſas ſpirituales poteſt revocari. 78.7
Privilegium Epiſcopi, aliorúmque Prælatorum, non excuſat avocantes cauſas ſpirituales. &c. ibid. 4
Privilegium avocandi cauſas ſpirituales non inducitur per tolerantiam Summi Pontificis. ibid. 5
Privilegium, ſeu facultas abſolvendi à caſibus Bullæ quomodo concedenda ſit. 144.8
Privilegium habens abſolvendi circa caſus reſervatos, & cenſuras, non poſſet ab excommunicationibus Bullæ abſolvere, etiam præciſo Bullæ decreto. 145 17
Privilegium validè revocari poteſt, etiamſi per modum contractus conceſſum ſit. 150. 5
Privilegium Eccleſiæ conceſſum revocari non poteſt. ibid. 5
Privilegium habens abſolvendi ab excommunicationibus Bullæ, abſolvere poteſt. 144.7
Privilegium habens abſolvendi, poteſt à caſibus in decreto Clementis VIII. expreſſis abſolvere, in Urbe, & extra Italiam, non verò in Italia. 145.20
Privilegium aſſeranti ſe habere, incumbit onus probandi. 77.2
Privilegium Apoſtolicum habens recipiendi ordines a quolibet Epiſcopo, impunè ordinari poteſt abſque litteris dimiſſoriis ſui Epiſcopi, non verò abſque commendatitiis. 142.52
Privilegium religioſorum ad celebrandum tempore interdicti loc lit an revocatum ſit in Concilio Tridentino. 302.11
Probatio monitorii à quibuſnam facienda ſit. 364 7
Proceſſare quid ſit. 132. 6
Proceſſus quid ſit. 68. 14
Proceſſus genus quotuplex ſit. 5. 2
Procurans decerni mandata curiis ſecularibus contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrit. 100 31
Procurans abortum fœtus animati excommunicationem incurrit, & quovis pacto procurat. 161 3
Procurans, ut conſervator intromittat ſe in aliis, quàm in manifeſtis injuriis non ligatur excommunicatione, antequam conſervator ſe intromittat. 183. 3.
Procurator, vel procurans Eccleſiaſticum ad ſeculare tribunal trahi non incurrit excommunicationem. 89. 13
Procuratores, Rectores & Actores negotiorum quinam dicantur. 64 8
Proditoriè occidens infidelem nihil tale prævidentem, non privatur immunitate, juxta probabilem ſententiam. 214.1
Proferens ſententiam contra perſonas Eccleſiaſticas, excommunicationem incurrit. 131.14
Proferre ſententiam quid ſit. 45. 15
Proferre quid ſit. 33. 6
Profeſſio an valida ſit dum novitius completo novitiatûs anno egreſſus fuerit, & poſtea admiſſus ad profeſſionem, abſque alio novitiatu 380. 9
Profeſſio eſt titulus, ad quem religioſus promoveri poteſt. 335. 17
Prohibens vel impediens litterarum Apoſtolicarum executionem, excommunicationem incurrit. 72.57
Prohibens acceſſum ad Romanam Curiam pro ſuis negotiis, aut alias actiones hîc varias faciens, incurrit excommunicationem, non ſolum eas faciens publicè, verùm etiam privata auctoritate. 73.2
Prohibens excommunicatos publicè, vel interdictos exire de Eccleſia tempore Miſſæ, dum à celebrantibus moniti ſunt, excommunicationem incurrit. 226.9
Prohibens, vel prohiberi mandans, & conſulens delationem victualium, juxta probabiliorem ſententiam, excommunicationem contra impedientes victualia ad urbem deferri, incurrit. 40. 11
Prohibitiones, vel mandata, quæ contra judices Eccleſiaſticos procurantur, an debeant eſſe pœnalia. 110.32
Prohibitiones, vel mandata procurans contra judices Eccleſiaſticos executioni mandari, ligatur excommunicatione. 110.33
Prohibitiones, vel mandata faciens contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrit. ibid. 34
Prohibitiones, aut mandata exequens contra judices Eccleſiaſticos, excommunicationis pœna punitur. ibid. 35
Promiſſio facta non inducit excommunicationem latam contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitiam in Romana Curia. 241. 8
Promiſſio debiti ex gratitudine, an puniatur pœna excommunicationis latæ contra promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda. ibid. 10
Promittens, vel recipiens aliquid pro gratia, vel juſtitia in Romana Curia obtinenda excommunicationem incurrit, etiamſi non ratione pecuniam, ſed aliud. ibid. 11
Promittentes, vel recipientes aliquid pro gratia vel juſtitia in Romana Curia obtinenda, an parvitas materiæ excuſet. ibid 12
Promulgatio Bullæ, an ſufficiat ad interrumpendam præſumptionem. 141. 3
Proponuntur rationes, ad oſtendendum non eſſe valida geſta Summi Pontificis ante coronationem. 3.12
Proventus unde dicantur. 114. 8
Provocantes ſe ad pugnam nullo ſtatuto loco, & tempore, non afficiuntur excommunicatione. 161.15
Publicantes decreta contra libertatem Eccleſiaſticam, an illa revocare teneantur, dum abſolutionem ob te intendunt. 144 9
Publicatio Bullæ ubi facienda ſit. 150.2
Publicatio Bullæ Romæ facta ſufficit ad inducendum ubique obligationem. 151.4
Publicatio Bullæ an ſemel tantùm in anno ex obligatione, facienda ſit. ibid. 7
Publicationi, vel conceſſioni indulgentiarum ob quæſtum cooperantes non ſubjiciuntur excommunicationi. 139 8
Pugnam inchoans in Eccleſia non videtur incidere in pœnas duellum committentibus propoſitas, ſi Eccleſia egrediantur, ob ipſius reverentiam, & pugnam, extra Eccleſiam committant. 160.8

Q

QUænam forma ſervanda ſit in reſignationibus. 353.4
Quandonam Epiſcopus cenſendus ſit non amœdatus. 78 6
Quinam cenſeantur ad limina accedere. 372.2
Quotuplex admonitio requiratur, ut Epiſcopus non reſipiſcens à concubinatu ſuſpenſionem incurrat. 328.5

R

RApere fœminam quiſnam dicatur. 163.2
Rapiens aliquid è manibus clerici per vim, aut inferens violentiam rebus clerico adhærentibus, excommunicationem incurrit. ....
Rapiens uxorem, filios, vel ſervos, quos accedens ad Sedem Apoſtolicam ſecum ducebat, an excommunicatione ligetur. 44. 21.
Raptores virginum privilegio immunitatis gaudent. 163. 4
Raptori mulieris conſilium, auxilium, aut favorem præbens, excommunicationem incurrit. 231.12
Ratam habens ſimoniam ordine, vel beneficio, ligatur excommunicatione. 163
Ratam habens vexationem alicujus, qui cenſuram tulerat, non incurrit excommunicationem. 204.7
Ratam habens delationem armorum ad infideles, non obſtringitur cenſura contra deferentes arma, vel equos infidelibus. 32.28
Ratam habens mutilationem, vel occiſionem, an excommunicationem incurrat. 42. 6
Ratam habens actionem impediendi executionem litterarum Apoſtolicarum non incurrit excommunicationem. 71. 11
Ratam habens avocationem cauſarum ſpiritualium à judicibus Eccleſiaſticis non incurrit excommunicationem. 77 26
Ratum habere quid ſit. 56. 20
Recedere à Sede Apoſtolica quinam dicantur. 37. 6
Receptatores, vel fautores piratarum, non ligantur excommunicatione, antequam piratæ ingreſſi fuerint mar.. 19.16
Recipiens tributum ab Eccleſiaſtico ſponte dato, non incidit in excommunicationem. 323. 10
Recipiens aliquem in navim, ut in altum ducat, & vita vel rebus ſpoliet, excommunicationem incurrit. 18.7
Recipiens litteras in conclavi miſſas, quandonam ligetur excommunicatione. 185 9
Rectores portum locum excommunicationem incurrunt cædendo arbores, illáſque in proprios uſus convertendo. 150 7
Recurrens ad judicem ſecularem, incurrit excommunicationem, etiam ſi recurrat poſt ſententiam, vel ante. 110.23
Recurrens à judicibus Eccleſiaſticis ad laicos, incurrit excommunicationem, etiamſi ſententia contra recurrentem ab Eccleſiaſtico judice lata, juſtitiam contineret. ibid. 2
Recurrens ad Curiam ſeculares an excommunicationem incurrat, etiamſi à judice laico, ad quem recurrit, nihil obtineat. ibid. 28
Recurrens ad Curias ſeculares, & ab illis obtinens prohibitiones, eáſque executioni mandari curans, an plures excommunicationes incurrat. ibid. 2

Digitized by Google

Recurrens ad judicia laicos communicationem incurrit, etiamſi ſubditi ſint Eccleſiæ, imò etiamſi Eccleſiaſtici ſint & temporali juriſdictione gaudeant. 69.23
Redituus unde dicatur. 114.7
Reformant vectigalia jam impoſita, non ſubjiciunt excommunicationi, modò rem aliam majoris valoris non exigat, aut ſolvi imponat. 26. 27
Regalium nomine, ſeu cuſtodiæ, guardiæ, quid intelligatur. ...
Reges ante Chriſti adventum non ſolum temporalem, verum etiam ſpiritualem juriſdictionem habebant. 20.5
Reges non poſſunt auctoritativè Epiſcopos convocare. 28. 15
Reges aliique Principes in cenſuram non incidunt proteſtando perſonas Eccleſiaſticas. 2347
Reges, vel Imperator, non ligantur excommunicatione, cogendo fœminam ad ingreſſum in monaſterio, aut aliam actionem hic vetitam faciendo, juxta probabiliorem nonnullorum ſententiam. 157. 14
Regna, terræ & loca eorum, qui impedire præſumunt Legatum, ſeu Nuncium Summi Pontificis, ne terras ſibi ſubjectas ingrediatur interdicto tandiu ſubjecta manent, quandiu impedientes non deſiſtunt impedire, qui inſuper excommunicantur. 393 3
Religioſæ dominæ retrahentes ſe à ſolutione decimarum non incurrunt excommunicationem, in ſententia Auctoris. ...
Religioſi mendicantes recipientes novas domos, vel loca ad habitandum ſine licentia Papæ, ligantur excommunicatione. 189.7
Religioſi reformati nequeunt ad fratres conventuales tranſire, nec conventuales poſſunt eos recipere. ibid.1
Religioſi S. Franciſci de Paula ligantur excommunicatione recipiendo ſine licentia fratres Ord. Minorum de Obſervantia. 190.3
Religioſi profeſſi matrimonium contrahentes excommunicationem incurrunt, ut hic innuitur, & alibi ſuſiùs ab Auctore explicatur ibid.
Religioſi cujuſvis Ordinis, & alii prædicantes, aut privatim annunciantes indulgentias S. Mariæ ad populum, in urbe Roma percipi poſſe, à ſæcularibus viſitantibus Eccleſias privilegiatorum, ſubjiciuntur excommunicationi 198. 3
Religioſi Societatis Jeſu ligantur excommunicatione dimittendo habitum religioſum. 193.15
Religioſi qui contracta ſuſpenſione ob negligentiam in admonendis confitentibus de obligatione ſolvendi decimas prædicare audent, &c. 301. 13
Religioſi quandonam dicantur commoditatem habere admonendi confitentes de obligatione ſolvendi decimas. ibid.14
Religioſi quibus conſcientiam facere tenentur obligationis ſolvendi decimas, ut à cenſura ſuſpenſionis, & excommunicationis eximantur, ibid. 15
Religioſi non tenentur admonere pœnitentes de obligatione ſolvendi decimas, quibus certò ſciunt monitionem non profuturam. ibid. 16.
Religioſi an teneantur interdictum ſervare, dum vident illud ſervari ab Eccleſia Cathedrali, non verò à parochiali loci. 302.7
Religioſi non ſervantes interdictum, vel ceſſationem à divinis, incurrunt excommunicationem, quoties interdictum aut ceſſatio obſervatur à Cathedrali vel Parochiali loci, modò impoſita fuerit auctoritate Sedis Apoſtolicæ, &c. ibid. 9
Religioſi non poſſunt tempore interdicti localis generalis celebrare virtute privilegiorum conceſſorum ante *Clem. ex frequentibus.* ibid 10.
Religioſi mendicantes & parochi non ſervantes pacem inter ſe factam in partibus Germaniæ, ſubjiciuntur excommunicationi. 303. 3
Religioſi mendicantis receptio & admiſſio in ordinem non mendicantium non ſolùm eſt illicita, verum etiam invalida. 304.5
Religioſi qui poſt Extravagantem Martini V. in ordinem mendicantium adſcripti ſunt, ligantur excommunicatione tranſeundo ad ordinem non mendicantium. 305. 8
Religioſi ordinis Humiliatorum admittentes aliquem ad ſuam religionem, excommunicationi ſubjiciuntur. ibid.2
Religioſi cujuſcumque ordinis recipientes aliquem ex Societate Jeſu ſine licentia, excommunicationem incurrunt, exceptis Carthuſianis. 308.22
Religioſi clauſtrales recipientes Minimos ſine licentia, excommunicationem incurrunt. 305.3
Religioſi Minores recipientes fratres Ord. Prædicatorum ſine debita licentia laqueo excommunicationis obſtringuntur. ibid 4
Religioſi Minimi ſubtrahentes ſe ab obedientia Correctorum, in pœnam excommunicationis incidunt. ibid. 5
Religioſi an poſſint abſolvere ab excommunicatione contracta ob duellum. 264.40
Religioſi an poſſint abſolvere à caſibus duelli, expreſſis in conſtitutione Gregorii & decreto Concilii. 275.42
Religioſi Profeſſi ſubjiciuntur excommunicationi, intereſſendo agitationi ferarum. 270.7
Religioſi, vel clerici agitantes, vel aſſiſtentes agitationi vituli, non incurrunt excommunicationem. ibid 11
Religioſi aſſiſtentes bellicis equorum ſimulacris, non incurrunt excommunicationem. 242. 13
Religioſi non ligantur excommunicatione admittendo excommunicatos à Papa ad divina officia. 275. 5
Religioſi, an interdictum incurrant, admittendo excommunicatos ad divina officia. ibid. 6.
Religioſi non poſſunt hoc tempore virtute privilegiorum abſolvere ab excommunicatione contracta in electione Papæ contra conſtitutionem Gregorii XV. 283. 10
Religioſi, qui paupertatem in communi profitentur, ſubjiciuntur excommunicationi, admittendo aliquem ad profeſſionem, aut novam domum acquirendo, aut loca jam habita alienando ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. 188.3
Religioſi novum ordinem inſtituentes, non ligantur excommunicatione. 289. 5
Religioſi poſſunt antiquas domos recipere. ibid. 3
Religioſi poſſunt in alio oppido domum acquirere. ibid. 4
Religioſi aliique transferentes, vel alienantes loca antea acquiſita, non ſubjiciuntur excommunicationi, *cap. unic. de excommunicat.* ibid. 5
Religionem ingrediens ſimoniam quidem committit, ſed excommunicationem non incurrit, dum aliquid ex pacto petit, vel accipit à monaſterio, ut ingrediatur. 237.4
Religionem cujuſvis, quibus communicata ſunt privilegia religionis S Benedicti, impediens aliquem ingredi, an ſubjiciatur excommunicationi. 251 4
Religioſi, quibus communicata ſunt privilegia FF. Minorum, ſeu mendicantium, non incurrunt excommunicationem, admittendo Tertiarios ſuæ religionis ad divina officia tempore interdicti, 399. 7.
Religioſi S. Franciſci de Obſervantia incurrunt excommunicationem, dum ad Curias ſæculares recurrunt, contemnentes ordinationes, commiſſariorum ſui Miniſtri Generalis. 112 1
Religioſi abſolventes ab excommunicationibus reſervatis incurrunt excommunicationem. 148.10
Religioſi & clerici poſſunt peregrinationem Romam verſus ſuſcipere cauſâ proſequendæ appellationis, aut vitandæ gravis & juſtæ vexationis. 55.16
Religioſi ligantur ſuſpenſionibus, ſeu interdictis contra laicos latis. 378. 1
Religioſi ligantur interdictis, ſeu ſuſpenſionibus generaliter latis ibid. 2
Religioſi impedientes ſolutionem decimarum, vel eas ſibi uſurpantes, quandónam ſuſpenſionem incurrant. 282. 2
Religioſis & clericis interdicta eſt peregrinatio ſine licentia ſuperioris ſuſcepta. 53.18
Religioſum retinens in ſuis ſcholis poſt dimiſſum habitum, non afficitur excommunicatione, ſi retinens ſit Doctor. 180 22
Religioſus ordinis Prædicatorum conveniens coram judice ſæculari, ligatur excommunicatione. 175. 2
Religioſus contrahens matrimonium, ligatur excommunicatione. 301. 5.
Religioſus ſubigamus gaudet privilegio canonis. 279.8
Religioſus in omni loco & tempore habitum ſuæ religionis deferre debet, ſaltem ex honeſtate debita. 191. 4
Religioſus à monaſterio fugiens indutus ſuis veſtibus, non afficitur excommunicatione, quamvis fugiat abſque ſuperioris licentia ibid. 5
Religioſus qui per ſententiam carceri perpetuo condemnatus fuit, non ligatur excommunicatione, fugiendo ſine veſtibus. ibid.7
Religioſus qui nudus fugit, vel cum ſolis femoralibus, in excommunicationem incidit. ibid. 8.
Religioſus excommunicationem incurrit, non ſolùm dum totum ſuæ religionis habitum dimittit, verùm etiam dum partem detinet, alia parte dimiſſa, ſed ex parte detenta non poſſit religioſus dignoſci. ibid. 9
Religioſus profeſſus excommunicationem incurrit induendo habitum novitiorum, quoties novitii diverſo habitus genere utuntur. ibid. 10
Religioſus excommunicationem incurrit, occultando veſtes ſuæ religionis alio habitu ſuper impoſito. ibid. 11
Religioſus excommunicationem incurrit accedendo ad aliquem locum ſine habitu, etiamſi facultatem à ſuo ſuperiore ad illum locum accedendi obtinuerit. ibid. 12
Religioſus non deferens habitum in ſuo monaſterio excommunicationem incurrit, juxta probabiliorem ſententiam. ibid. 13
Religioſus non incurrit excommunicationem, ob quamlibet habitus dimiſſionem. 192.14
Religioſus excuſatur ab excommunicatione, dimittendo habitum cauſa ſervandæ vitæ, dum per loca Turcarum, vel inimicorum tranſitu eſt. ibid. 15
Religioſus non incurrit excommunicationem dimittendo habitum cauſâ alicujus lubricæ actionis. ibid.16.
Religioſus aſſumens habitum alterius religionis ſtrictioris, non incurrit excommunicationem. ibid. 17
Religioſus aſſumens habitum alterius religionis contra jura excommunicationem incurrit, licet multi Doctores oppoſitum ſentiant. ibid. 18
Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis ignorans prohibitionem, non incurrit excommunicationem. ibid. 9
Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis incurrit excommunicationem,

Digitized by Google

cationem, etiamſi animum habeat illum iterum aſſumendi. ibid. 10

Religioſus dimittens habitum brevi tempore non incurrit excommunicationem, etiamſi intentionem habuerit diutiùs dimittendi. ibid. 11.

Religioſus dimittens habitum, ligatur excommunicatione, etiamſi ipſius ordo inſtitutus fuerit poſt *cap. 1. ut periculoſa, de relig. domibus.* 193. 24

Religioſus promotus ad beneficium parochiale incurrit excommunicationem dimittendo habitum ſuæ religionis. ibid. 26

Religioſus creatus Epiſcopus non tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre. ibid. 27

Religioſus ad dignitatem Abbatis electus, habens propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubjectam, non tenetur ſub excommunicatione habitum ſuæ religionis deferre. ibid. 28

Religioſus creatus Epiſcopus, vel Abbas, cum dignitate quaſi Epiſcopi, tenetur adhuc votis religionis. ibid. 29

Religioſus ad Cardinalatûs apicem evectus, non ſubjicitur excommunicationi, deferendo habitum ſuæ religionis. 194. 30

Religioſus dimittens habitum ſuæ religionis excommunicationem incurrit, etiamſi phyſicam vel leges ſine ſuperioris licentia audire non intendat. ibid. 31

Religioſus audiens leges, vel medicinam in eadem civitate non incurrit excommunicationem. ibid. 3

Religioſus exiens de clauſtro alia de cauſa, quàm occaſione audiendi phyſicam vel leges, non incurrit excommunicationem. ibid. 4

Religioſus non exiens animo audiendi medicinam, vel leges non videtur in excommunicationem incidere, etiamſi poſtea extra clauſtrum permaneat animo eas audiendi. 195. 5

Religioſus, qui ex clauſtro exivit animo audiendi phyſicam vel leges, excommunicationem incurrit, etiamſi illas poſtea non audiat, modò ad monaſterium intra duos menſes non revertatur. ibid. 6

Religioſus monaſterio egreſſus animo audiendi medicinam, vel leges excommunicationem incurrit, etiamſi poſtquam egreſſus eſt mutaverit mentem illas audiendi. ibid. 7

Religioſus egrediens monaſterio ad docendum medicinam, vel leges, non incurrit excommunicationem juxta communiorem DD. ſententiam. ibid. 8

Religioſus qui clauſtro egreſſus eſt animo audiendi leges, vel phyſicam, non incurrit excommunicationem, ſi infrà duos menſes ad monaſterium revertatur. ibid. 10

Religioſus accedens ad ludos ſui oppidi ſine licentia ſui Prælati, non incurrit excommunicationem. 236. 4

Religioſus non afficitur excommunicatione accedendo ad aliud monaſterium, in quo ſtudia exercentur. ibid. 5

Religioſus transferens ſe ad aliud monaſterium ſuæ religionis, intentione operam dandi ſtudiis, quæ extra monaſterium exercentur, non incurrit excommunicationem, ſi intentionem habeat regrediendi in monaſterium ſui ordinis, & accedendi ad ſcholas juxta receptum uſum. ibid. 6

Religioſus accedens ad ſtudia ex licentia invalida, non eximitur ab excommunicatione. 307. 9

Religioſus non eximitur ab excommunicatione, dum egreditur ad ſtudia non convocato conventu, etiamſi alioquin adſit conſenſus majoris partis religioſorum. ibid. 15

Religioſus ad Curias Principum accedens animo damnum inferendi, ligatur excommunicatione, etiamſi illum damnum re ipſa non inferat. 198. 5

Religioſus accedens ad Curias Principum intentione damni inferendi ſuis Prælatis, vel monaſterio, ſubjicitur excommunicationi, etiamſi ad præfatas Curias accedat cum licentia ſui Prælati. ibid. 6

Religioſus quibuſnam perſonis intentionem nocendi habere debeat, ut incurrat excommunicationem, latam contra accedentes ad Curias Principum animo nocendi. ibid. 8

Religioſus accedens ad Curiam animo nocendi alteri religioſo, qui non ſit Prælatus, non ligatur excommunicatione. ibid. 9

Religioſus habens intentionem nocendi alteri religioſo, aut alteri monaſterio, non obſtringitur vinculo excommunicationis. ibidem 10

Religioſus appropians, vel uſurpans ſibi decimas, Eccleſiis debitas aut prohibens, vel non permittens illas ſolvi, ſubjicitur excommunicationi. 299. 9

Religioſus uſurpans ſibi decimas, vel prohibens eas ſolvi, poteſt abſolvi ante præſtitam ſatisfactionem. 300. 10

Religioſus, qui contraxit excommunicationem uſurpatione decimarum non remanet abſolutus ſtatim præſtita ſatisfactione, ſed abſolutione adhuc indiget. ibid. 11

Religioſus ſcribens epiſtolam alicui, ne decimas ſolvat, non incurrit excommunicationem. ibid. 1

Religioſus proferens ex inadvertentia vel ignorantia verba aliqua, quibus alter retrahitur à ſolutione decimarum, non incurrit excommunicationem. ibid. 4

Religioſus proferens, aliqua verba, quibus auditores retrahuntur, non incurrit excommunicationem, niſi id faciat intentione retrahendi. ibid. 5

Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem retrahendo auditores à ſolutione decimarum parochis, ſeu miniſtris Eccleſiæ debitarum. ibid. 6

Religioſus non incurrit excommunicationem, niſi retrahat auditores à ſolutione decimarum ex juſtitia debitarum. ibid. 7

Religioſus in ſententia Auctoris incurrit excommunicationem proferendo aliqua verba intentione retrahendi auditores à ſolutione decimarum, etiamſi re ipſa, & actualiter non retrahat. ibid. 8

Religioſus ordinis mendicantium ad quoſnam ordines tranſire prohibeatur. 304. 3

Religioſus mendicans tranſeundo ad ordinem monaſticum, excommunicatione afficitur ſolùm dum ad illum ordinem tranſit prætexto privilegii. ibid. 4

Religioſus ordinis mendicantium ejectus in perpetuum à religione, poteſt in ſententia Auctoris abſque periculo excommunicationis ad alium ordinem tranſire. 305. 9

Religioſus ſubornans pro ſe, vel pro aliis in electionibus aut procurans favorem extra religionem, ad officium in religione obtinendum, ſubjicitur excommunicationi. 306. 3

Religioſus adminiſtrans Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ ſine licentia, excuſatur ab excommunicatione, quoties id facit credens parochum ratam habiturum adminiſtrationem. ibid. 5

Religioſus adminiſtrans Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ exiſtenti in articulo mortis, non incurrit excommunicationem. 307. 4

Religioſus excuſatur ab excommunicatione adminiſtrando Sacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ unctionis, ſive ſibi data ſit licentia, ſive illi, cui Sacramenta adminiſtranda ſunt. ibid. 5

Religioſus, ut excuſetur ab excommunicatione incurrenda, à quonam licentiam obtinere debeat adminiſtrandi Sacramentum Extremæ unctionis vel Euchariſtiæ. ibid. 7

Religioſus obtinens facultatem à parocho adminiſtrandi Sacramentum Extremæ unctionis, vel Euchariſtiæ, excuſatur ab excommunicatione. ibid. 8

Religioſus non incurrit excommunicationem conferendo Baptiſmum, aut Confirmationem, aut Pœnitentiam, vel ordinationem. ibid. 9

Religioſus mandans alicui, ut hortetur alterum ad non ſolvendam decimam, non ligatur excommunicatione. 300. 3

Religioſus conferens Sacramentum Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, vel Extremæ unctionis alteri religioſo, non incurrit excommunicationem. 307. 12

Religioſus benedicens, ſeu ſolemnizans matrimonium ſine licentia, an incurrat excommunicationem, & ſuſpenſionem ſimul. ibid. 14

Religioſus abſolvens ab excommunicatione canonis, vel Concilii Provincialis, aut Synodalis excommunicationem incurrit. ibid. 15

Religioſus excommunicationem incurrit, non ſolùm ſi abſolvat ab excommunicationibus Papalibus, verùm etiamſi abſolvat ab excommunicationibus Concilii Provincialis vel Synodalis; ſecus ſi abſolvat ab aliis cenſuris, juxta communiorem DD. ſententiam. 308. 18

Religioſus abſolvens ab excommunicatione lata à Legato à latere, non videtur excommunicationem incurrere. ibid. 19

Religioſus abſolvens ab excommunicatione minori non incurrit excommunicationem. ibid. 20

Religioſus abſolvens à peccatis, non ab excommunicatione, non incurrit excommunicationem. ibid. 21

Religioſus abſolvens ab excommunicatione non reſervata, non afficitur excommunicatione. ibid. 22

Religioſus impendens indulgentiam plenariam, excommunicationem incurrit. ibid. 24

Religioſus conferens indulgentiam plenariam ligatur excommunicatione, etiamſi eam non conferat eo animo, ſi fingat eam conferre. ibid. 25

Religioſus fictè præbens Extremam unctionem, vel Euchariſtiam incurrit pœnam excommunicationis. 309. 27

Religioſus adminiſtrans Extremam unctionem, vel Euchariſtiam incurrit pœnam excommunicationis. 309. 27

Religioſus parochus non afficitur excommunicatione, adminiſtrando Sacramentum Euchariſtiæ, vel Extremæ unctionis iis, qui ſuæ curæ commiſſi ſunt. ibid. 29

Religioſus inferior non ligatur excommunicatione non denunciando alium religioſum de hæreſis labe infectum. 310. 6

Religioſus transferens ſe ſine licentia ad partes transmarinas, ubi eſt major pars fidelium, non ligatur excommunicatione. ibid. 4

Religioſus conferens ſe ad partes transmarinas ſine licentia, excommunicationem incurrit, etiamſi id faciat abſque pravo animo, vel ſcandali periculo. 311. 9

Religioſus dum decimas ſolvi prohibet, aut non permittit, excommunicatur, & quotuplex monitio requiratur ad incurrendam excommunicationem. 299. 6

Religioſus accedens ad ſtudia, ut immunis ſit ab excommunicatione, quænam licentia requiratur. 296. 7

Religioſus exemptus recipiens ordinem ſine licentia ſuorum ſuperiorum ſuſpenſionem incurrit. 340. 5

Religioſus aſſiſtens matrimonio abſque licentia parochi, non incurrit excommunicationem, ſed ſolam ſuſpenſionem. 350. 6

Religioſus admittens ad profeſſionem non expleto noviſiatûs anno, ligatur ſuſpenſione, etiamſi ipſius religioſo inſtituta fuerit poſt ipſam prohibitionem. 381. 13

Digitized by Google

Religioſus concedens jura, reditus, ex neceſſitate abſque licentia Prælati non ligatur ſuſpenſione. ibid. 3
Religioſus concedens jura, reditus, de conſenſu conventus an ligetur ſuſpenſione. 381 4
Religioſus tranſiens ad Eccleſiam ſecularem non ligatur ſuſpenſione, uſurpando ſibi decimas. ibid. 2
Religioſum, vel alium ordinans abſque titulo, quandonam ſuſpenſionem incurrat. 336 29
Religioſus concionator, qui non admonet populum ad ſolutionem decimarum, non incidit in ſuſpenſionem. 383.3
Religioſus quam pœnam incurrat concionando poſt prætermiſſam admonitionem pœnitenti faciendam de onere decimarum. ibid. 5
Religioſus tranſiens ad alienam religionem, & in ea ſacrum ordinem ſuſcipiens, non eſt ſuſpenſus ab ordine ſibi ſuſcepto. 384.5
Religioſus qui patrato delicto religionis habitum ſuſcepit, non gaudet privilegio fori. 88 25
Reliquias extrahens è catacumbis, excommunicatione ligatur, an. 3 §. incidenti.
Remigantes in triremibus Turcarum aggredentium naves Chriſtianorum excuſantur à mortali & à cenſura, ſi id faciant ex metu gravi damni. 18.8
Remiſſiones DD. circa Concilium Tridentinum, non videntur materia excommunicationis latæ in Trident. non contra edentes adnotationes ſuper Concilii Tridentini decretis. 170 5
Renuncians Epiſcopatui in dubio præſumitur renunciaſſe ſolum quoad locum, non verò quoad locum & dignitatem ſimul. 317.7
Renunciatio Epiſcopatus quot modis fieri poſſit. ibid. 6
Repreſſalia quid ſint. 174 5
Repreſſalias vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas, aut eas extendens ſubjicitur excommunicationi 173. 3
Repreſſalias, vel pignorationes concedens contra perſonas Eccleſiaſticas, non ligatur excommunicatione ſtatim poſt conceſſionem, ſed poſt menſem. ibid. 4
Repreſſalias concedens contra perſonas Eccleſiaſticas incurrit excommunicationem 323.1
Reſignatio beneficii ſub confidentia ſimoniali non eſt vetita ſub excommunicatione, ſed receptio beneficii. 451.3
Reſignatio beneficii facta extra Curiam prætextu facultatis Apoſtolicæ eſt materia excommunicationis latæ contra reſignatores ficte beneficia. 171.2
Reſignatio verò facta in Curia non eſt materia. ibid. 3
Reſignatio facta extra Curiam non eſt materia excommunicationis, quoties non eſt facta prætextu facultatis Apoſtolicæ. ibid. 4
Reſignationis quæ forma ſervanda ſit. 253.2
Reſignationem admittens non ſervata forma à Pio V. præſcripta, excommunicationi ſubjicitur. 285.5
Reſignationem admittens non ſervata Pii V. forma, ſuſpenditur à collatione, præſentatione, &c. 363.1
Reſtitutio totalis an requiratur ut ceſſet ſuſpenſio lata contra occupantes bona Eccleſiæ Cathedralis Sede vacante. 363.12
Reſtitutionem omittens ob impotentiam infra menſem excuſatur ab hac cenſura. 358.5
Reſtitutionem fructuum cuinam facere tenetur is, qui eos uſurpavit tempore ſequeſtri. 175.5
Retinere aliquem in ſcholis quiſnam dicatur. 179.6
Retinens religioſum in ſuis ſcholis poſt dimiſſum habitum, non afficitur excommunicatione ſi retinens non ſit Doctor. 180.15
Retrahens metu mendacii, aut alia ſimili ratione adducentem victualia ad uſum Romanæ Curiæ cenſuram incurrit. 27.4
Revelationem aliquam recipiens quo pacto ſe gerere debeat, tanquam illam publicet, vel populo denunciet. 175.15
Revelandi ab obligatione non eximitur is, qui promiſſit cum juramento non revelare. ....
Revocatio licentiæ ad vexandum aliquem, qui cenſuram tolerat excuſat ab excommunicatione eum, qui licentiam dederat, etiamſi is, cui licentia data fuerat, non excipiatur. 204 3
Reus in Eccleſia exiſtens damnari non poteſt ad mortem, vel ad pœnam ſaltem corporalem. 254 7
Rex Hiſpaniarum exercens ſupremam juriſdictionem in Sicilia, an excuſetur ab excommunicatione. 159.14
Romam pergens ad viſitandas Eccleſias dicitur peregrinus cauſâ devotionis. 52.11
Romam pergens ad implendum votum dicitur peregrinus cauſâ devotionis. ibid. 12
Romam pergens cauſa negotii, vel litis, non dicitur peregrinus cauſa devotionis. ibid. 14
Romam cauſa devotionis, vel peregrinationis quiſnam dicatur accedere. 53. 8
Romanam ad Curiam recurrere quiſnam dicatur. 63.2
Romanam Curiam is accedere non dicitur, qui arrepto jam itinere mutavit propoſitum, aut longo tempore ab inchoato itinere deſtitit. 44.4
Romanæ Curiæ nomine venit Summus Pontifex, non ſolùm quatenus juriſdictionem habet ſpiritualem, verùm etiam temporalem. 64 5
Romanum civem ſacra urbis loca viſitantem lædens, non incurrit excommunicationem, modo ille civis alibi non habitet. 51.4

S

SAcerdos poteſt in articulo mortis ab omnibus excommunicationibus abſolvere. 144 3
Sacerdos ſuſcipiens munus Viceregis, ſeu Præpoſiti ſæcularis, non incurrit excommunicationem, niſi admonitus deſiſtere noluerit. 268.6
Sacerdos ſuſpenſus à corpore, & ſanguine Chriſti ob dimiſſam Miſſam incompletam, poteſt more laicorum communicare. 348 7
Sacerdos Miſſam faciens, & in ea non communicans, ſuſpenſus eſt per annum à communione. 349 2
Sacerdos conſecrans in una tantum ſpecie, & illam ſumens, non incurrit ſuſpenſionem. ibid. 3
Sacerdos celebrans cum Epiſcopo tempore ordinationis, non incurrit ſuſpenſionem, non communicando in ea Miſſa. ibid. 4
Sacerdos qui ſuſpenſionem contraxit ob omiſſam in ea Miſſa communionem, poteſt more laicorum communicare. ibid. 6
Sacerdotes Orientales non incurrunt ſuſpenſionem ſuſcipiendo ſacros Ordines poſt contractum matrimonium. 322 5
Sacerdotes non poſſunt officium Viceregis, Gubernatoris regni, vel Provinciæ, tanquam officiales principum ſecularium percipere. 168.3
Sacerdotes poſſunt munus conſiliarii apud principem ſuſcipere, modò illud non exerceant in cauſa ſanguinis in caſa particulari. ibid 4
Sacerdos graviter peccat ſuſcipiendo munera Regia, vel Præpoſiti ſæcularis. ibid. 5
Sacerdotes ſuſcipientes munus Principis, vel Præpoſiti ſecularis ſubjiciuntur excommunicationi, etiamſi Prælati, vel Cardinales ſint, ſecus dicendum eſt de iis, qui ſacerdotali ordine inſigniti non ſunt. ibid. 8
Sacerdotes, aliique clerici dignitatem habentes, non ſtatim ligantur excommunicatione, auditione legum, vel phyſicæ, ſed opus eſt, ut auditio prædictarum ſcientiarum infra duos menſes, non intermittatur. 569 3
Sacerdos, aliique Prælati phyſicam, vel leges domi privatim audientes, non videntur incidere in excommunicationem. ibid. 5
Sacerdotes, aliique Prælati non incurrunt excommunicationem, docendo alios phyſicam vel leges ibid 6
Sacramentis in adminiſtrandis ſe ingerere quiſnam dicatur. 167. 1
Sanctiſſimam frangens, & res Eccleſiaſticas auferens, non ligatur excommunicatione. 201 7
Sanctus Paulus an peccaverit appellando ad Cæſarem. 86 7
Satellites, aut alii, qui mandata contra judices Eccleſiaſticos exequuntur, in excommunicationem incidunt. 111.36
Satellites, aliique officiales cooperantes ſolutioni collectarum, & onerum, in excommunicationem incidunt. 112.26
Satellites capiendo Eccleſiaſticos, an incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ. 9.14
Satisfactio cuinam præſtanda ſit dum obtinenda eſt abſolutio ob percuſſionem, vel homicidium religioſi. 199.14
Satisfactio cuinam præſtanda ſit ab eo, qui ſepelivit excommunicatum vitandum, vel alium in caſibus prohibitis. 179.12
Schiſma quid ſit. 13.1
Shiſma quoad definitionem, & eſſentiam quid ſit. ibid. 2
Schiſma eſt peccatum mortale ex ſuo genere. 14.4
Schiſma non poteſt fieri peccatū veniale ex parvitate materiæ. ibid. 5
Schiſma utrum unam tantummodo malitiam habeat. ibid. 6
Schiſmatici, an ſtatim priventur juriſdictione. ibid 7
Schiſmaticum quiſnam abſolvere poſſit. ibid.
Schiſmaticus quibus pœnis afficiatur. ibid. 8
Schiſmaticus an ligetur, & quando. ibid. 10
Schiſmaticus incurrit pœnam inhabilitatis ad beneficia. 65.11
Shiſmaticus non incurrit ipſo facto privationem beneficiorum priùs adeptorum, præciſo alio delicto. ibid. 12
Schiſmaticus non incurrit irregularitatem, quandiù delictum non ſit notorium. ibid. 13
Scholiar, ſeu additiones hæreticorum contentas in libris Catholicorum legens, an afficiatur excommunicatione. 65.6
Scientia, an requiratur ad incurrendam excommunicationem, contra dantes vel recipientes aliquid, promittentes, vel promiſſionem acceptantes pro gratia, vel juſtitia obtinenda in curia Romana. 286 15
Scientiam alieni delicti an præſumatur quis habuiſſe. 363.5
Sclopum explodens in Clericum, qui ob errorem ex hac vita deceſſit, excommunicationem incurrit, etiamſi pila eum non attingat. 198.15.
Scholaris Academiæ Bononienſis conducens alterius domum abſque ipſius damno ante finitum locationis tempus, non incurrit excommunicationem. 184 4
Scribens, vel dictans ſententiam, qua præſcribitur, ut uſuræ ſolvantur, vel ſolutæ non repetantur, non ligatur excommunicatione. 320 4
Scripturam mittens in conclave, ligatur excommunicatione, etiamſi Scriptura non agat de Summi Pontificis electione. 182.10
Scripturam mittens in conclave, ligatur excommunicatione, etiamſi in illa ſcriptura aliquid aliud involvat, aut credat ſore, ut non legatur. ibid. 11

Scripturam

Scripturam brevem, ſeu modicum chirographum mittens in conclavi, ligatur excommunicatione. ibid. 13
Scripturam ſacram contra proprium ſenſum interpretans, ſeu negans, quandonam ligetur excommunicatione Bullæ Cœnæ. 274. 3
Scripturam ſacram interpretari poſſumus præter proprium ſenſum à Patribus expreſſum. ibid. 4
Scripturæ teſtimonia quotuplicitet citari poſſint. ibid. 8
Scripturas Cameræ Apoſtolicæ retinens, aut retinentes non revelans, ſubjicitur excommunicationi. 201. 1
Scripturæ per ſe loquendo exhibendæ, & manifeſtandæ ſunt, quoties fertur excommunicatio contra exhibentes, vel non revelantes ſcripturas. ....
Secretum Chriſtianæ Reipublicæ revelans infidelibus, non ligatur excommunicatione. 34. 9
Sedem Apoſtolicam accedere quinam dicantur. 41. 5
Sedem Apoſtolicam accedere is non dicitur qui Romam venit putans hic Curiam adeſſe, cum alibi exiſtat ex ſuppoſitione. 132. 5
Sedes Apoſtolica quid ſignificet. 240. 2
Senatores, aut alii, qui ſuo voto ad legem contra libertatem Eccleſiaſticam concurrunt, excommunicationi ſubjiciuntur. 103. 4
Senſus Scripturæ quotuplex ſit. 124. 3
Senſus litteralis quinam dicatur. ibid. 6
Senſus myſticus quiſnam ſit, & quotupliciter ſubdividatur. ibid. 7
Sententia & decreta quid ſint. 110. 14
Sententia criminis declaratoria contra Clericum aſſaſſinii reum, à quo ferenda ſit 95. 18
Sententia lata per gratiam in præjudicium partis, an valida ſit. ....
Sepeliens ante ſententiam corpus excommunicati non videtur peccare. 153. 9
Sepeliens hæreticum nondum denunciatum, vel ejus fautorem non incurrit excommunicationem. 177. 4
Sepeliens mortuos in ſacro tempore interdicti localis in caſibus non conceſſis, excommunicationem incurrit. 178. 3
Sepeliens excommunicatum denunciatum, aut notorium clerici percuſſorem, aſſicitur excommunicatione. ibid. 6
Sepeliens in loco ſacro tempore interdictum, excommunicatione afficitur. ibid. 5
Sepeliens uſurarios manifeſtos, excommunicationem incurrit. ibid. 4
Sepelire, ſeu tradere Eccleſiaſticæ ſepulturæ quiſnam dicatur. 177. 6
Sepulchrum Domini ſine licentia vovens accedere, an teneatur votum adimplere. ....
Sepulchrum Domini accedens abſque licentia Summi Pontificis alia de cauſa, quàm devotionis, non ſubjicitur excommunicationi. 177. 3
Sepultura Eccleſiaſtica, quænam dicatur ....
Sequeſtrans, vel ſuſcipiens fructus alicujus beneficii, excommunicationem non incurrit, etiamſi beneficium vacet. 120. 9
Sequeſtrans ex ratihabitione bona Eccleſiaſticorum, non ligatur excommunicatione. 119. 3
Sequeſtrandi facultatem quiſnam concedere poſſit. ibid. 4
Sequeſtrare quid ſit. 111. 8
Sequeſtratio bonorum Eccleſiaſticorum, in quibus caſibus licitè fieri poſſit. 119. 18
Sequeſtrationem fructuum Eccleſiaſticorum, ſibi concedi conſulens, mandans, vel procurans, non incurrit excommunicationem. 118. 10.
Sequeſtrationem impediens circa beneficium, aut præſumens uſurpare fructus ſequeſtratos, ſubjicitur excommunicationi. 275. 3
Sequeſtrum faciens ad tollendas lites, non ligatur excommunicatione. ibid. 11
Sequeſtrum quid ſit. 68 15
Simonia non inducit ſuſpenſionem, niſi ſit completa. 319 4
Simonia quænam requiritur ad incurrendam excommunicationem. 230 6
Simonia confidentialis quænam dicatur. 232. 1
Simonia confidentialis in beneficio committitur, & excommunicatione punitur, etiamſi in pactum non deducatur ex parte utriuſque 233. 4
Simonia confidentialis committitur, etiam dum conferens, præſentans, aut eligens ad beneficium confidit quod beneficiarius reſignabit beneficium juxta ſuam voluntatem, aut fructus, vel eorum partem ſibi, vel alteri tradet, & hoc verum eſt, etiamſi conferat, præſentet, vel eligat perſonam alioquin dignam. ibid. 7
Simoniam confidentialis inducit excommunicationem, ſtatim ac penſio, vel beneficium ſub ſpe & confidentia receptum fuit. ibid. 8
Simonia confidentialis inducit excommunicationem ſtatim poſt receptionem beneficii, etiamſi nondum capta ſit pacifica beneficii poſſeſſio. 1349.
Simonia confidentialis ſub excommunicatione vetita eſt in penſionibus ad beneficia. ibid. 10
Simonia confidentialis quomodo dignoſci poſſit. ibid. 13
Simonia non committitur dum aliquid traditur, vel recipitur pro ſubſtentatione ingredientis religionem, licèt multi DD. oppoſitum ſentiant. 237. 4
Simonia committitur non ſolùm dum aliquid traditur vel recipitur tempore profeſſionis, verùm etiam in ipſo ingreſſu & receptione ad habitum, quamquam in hoc ſecundo caſu non incurritur cenſura. 238. 11
Simoniaca publicatio, vel conceſſio alicujus facultatis, non inducit pœnam cenſuræ, exceptis indulgentiis, & facultatibus abſolvendi. 229 4
Simoniaca confidentia in beneficio committitur, & excommunicatione afficitur; etiamſi in pactum non deducatur ex parte utriuſque. 133. 4
Simoniaci in aliis materiis an ipſo jure incurrant pœnas, & cenſuras, quæ jure antiquo non erant ipſo jure latæ, ferendæ ſententiæ. 232. 18.
Simoniaci abſolvi debent à Summo Pontifice, ob excommunicationem contractam in ſimoniaca collatione, vel receptione Ordinis, vel beneficii. ibid. 10
Simoniacis quænam pœnæ impoſitæ ſint à jure. ibid. 19
Simoniacus in collatione, aut conſecutione penſionis, non ligatur excommunicatione. 230. 1
Simoniacus in ordine vel beneficio non ligatur excommunicatione, effectu nondum ſecuto. ibid. 7
Simoniacus in beneficio an ſuſpenſionem incurrat. 319. 12
Simoniacus in beneficio non poteſt fructus beneficii percipere. ibid. 13
Simoniacus in beneficio an valide poſſit aliud beneficium obtinere. 14
Simoniacus in collatione ordinum, vel tonſuræ, quam pœnam incurrat, non ſervando ſuſpenſionem contractam ob præfatam ſimoniam. 346. 5
Simoniacus in beneficio non videtur ipſo facto ſuſpenſus, quamvis ſit excommunicatus. 37. 8
Simoniæ cenſuram in ordine quis tollere poſſit. 329. 10
Simoniæ cenſuram quis tollere poſſit. ibid. 11
Solemnitas præſcripta in libris imprimendis ſervanda eſt, etiam in edendis concluſionibus, & aliis ſcripturis. 169. 11
Solemnitas quænam ſervanda ſit in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum. 173. 12
Spirituales cauſas à judicibus Eccleſiaſticis avocari mandans, & ipſarum curſum impediri, excommunicationi ſubjicitur. 78 24
Spectator duelli ligatur excommunicatione. 263. 30
Spolians pecuniis proficiſcentem ad Romanam Curiam ſive victualiis excuſatur à cenſura lata contra impedientes deferri victualia ad Romanam Curiam. 39. 9
Spolians pecuniis proficiſcentem Romam cum victualibus, non ligatur excommunicatione, modò victualibus non ſpolietur ibid. 10
Spolians victualibus aliquem quæ deferebantur ad uſum certæ perſonæ, excommunicationem contra impedientes victualia Romam deferri, incurrit. ibid. 12
Spolians peregrinum jam ab aliis occiſum, excommunicationem non incurrit. 30. 14
Spolians muliones Romipetarum ſarcinas deferentium, excommunicationem incurrit, ſaltem ſi muliones comitabantur ipſos Romipetas. ibid. 18
Spolians infideles advehentes merces ad portus fidelium, cum privilegio, ſeu ſalvo conducto excommunicationem incurrit juxta probabilem ſententiam. 18. 11
Spolians infideles advehentes merces in utilitatem fidelium, ligatur excommunicatione; ſecus ſi ſpoliat advehentem merces in damnum fidelium. ibid. 13
Spolians naves infidelium mercibus onuſtas, non ligatur excommunicatione, modò, id faciat ſine damno fidelium. ibid. 14
Spoliatio quælibet vel perſecutio contra electorem non ſufficit ad incurrendam excommunicationem. 171. 4
Spoliationis nomine quid intelligatur. 201. 5
Spoliatio, vel perſecutio contra quas perſonas fieri debeat, ut incurratur excommunicatio lata contra gravantes perſonas Eccleſiaſticas, eo quod eligere noluerint eum, pro quo rogabantur. 171. 6
Sponſalia celebrans cum aliqua in caſibus prohibitis, non incurrit excommunicationem, etiamſi eam poſtea turpiter agnoſcat. 261. 18
Sponſio, vel quilibet alius contractus ſuper morte vel futura electione Summi Pontificis, aut ſuper promotione alicujus Cardinalis, punitur pœna excommunicationis. 188. 3
Sponſionem fieri permittens in ſuis terris ſuper vita, & morte, ſeu electione Pontificis, aut ſuper promotione alicujus Cardinalis, punitur pœna excommunicationis. ibid. 4
Statuta de ſolvendis uſuris facta poſt Clementinam unicam, non delens, non ligatur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris. 320. 7
Statuta ſervare præſumens, vel conſuetudines de uſuris ſolvendis editas poſt Clementinam unic. *de uſuris*, ligatur excommunicatione. ibid. 8
Statuta non delens, quibus decernitur uſuras ſolvi, vel ſolutas non reſtitui, ligatur excommunicatione; ſi is, qui delet, poteſtatem habeat delendi hujuſmodi ſtatuta. ibid. 5
Statuta non delens, quibus decernitur uſuras ſolvi, non ligatur excommunicatione, etiamſi omittat delere abſque licentia, & præſumptione. ibid. 6
Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam faciendi, auxilium, conſilium, vel favorem præſtans, non incurrit excommunicationem, niſi pro voto, vel alio ſimili modo ad ſtatutum concurrat. 105. 5
Statuta quomodo publicè revocentur. 149. 8

Statutis, vel decretis contra libertatem Eccleſiaſticam factis, quiſnam uti dicatur. 99. 8

Statutis contra libertatem Eccleſiaſticam factis privata utens auctoritate, an excommunicationem incurrat. ibid. 10

Statutum faciens contra libertatem Eccleſiaſticam non incurrit excommunicationem, antequam ſtatutum promulgatum eſt. ibid. 3

Statutum edens contra libertatem Eccleſiaſticam ligatur excommunicatione, etiam ſtatuti executio non ſequatur. ibid. 4

Statutum, quo decernitur, ne litteræ Apoſtolicæ quibus juri patronatus laicorum derogatur, admittantur, vel ne penſio cæteris ſolvatur, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur. 100. 3

Statutum quo laici prohibentur cum Clericis contractus inire, libertati Eccleſiaſticæ repugnat. ibid 5

Statutum edens, quo Clerici fiunt timidiores, laici verò audaciores, libertati Eccleſiaſticæ repugnat. ibid. 6

Statutum edens quo perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ipſorum bona poteſtati laicæ ſubiciuntur, libertati Eccleſiaſticæ repugnat. ibid. 7

Statutum arctans pœnas in monaſteriis faciendis, quodónam ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 8

Statutum, quo cavetur, ne quis beneficii poſſeſſionem capiat ſine licentia Principis libertati Eccleſiaſticæ opponitur. ibid. 9

Statutum prohibens ædificari Eccleſias ſine licentia Principis laici, repugnat Eccleſiaſticæ libertati. ibid. 10

Statutum laicorum puniens concubinas clericorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur in ſententia multorum DD. ſed contrarium ab Auctore probatur. 103. 36

Statutum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi tantùm contra certas perſonas Eccleſiaſticas feratur. ibid. 37

Statutum laicorum repugnat libertati Eccleſiaſticæ, etiamſi prætextu boni communis feratur. ibid. 38

Statutum faciens, ordinans, publicans, vel utens illo contra jura totius Eccleſiæ, vel Sedis Apoſtolicæ vel etiam particularis Eccleſiæ, pœnam excommunicationis incurrit. 104. 40

Statutum fieri mandans contra libertatem Eccleſiaſticam, utrùm ſententiam excommunicationis incurrat. 105. 6

Statutum, vel decretum contra libertatem ſcribens, non videtur reus excommunicationis. ibid. 7

Statutorum ſcriptores, & alii violatores libertatis Eccleſiaſticæ per ſtatuta, vel conſuetudines, ligantur excommunicatione, *cap. noverit de sent excomm.* quod hic explicatur. ibid. 4

Statutum præſcribens aliquam formam, non ſolùm à laicis, verùm etiam à Clericis in contractibus ſervandam, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. 100. 31

Statutum, quo in publicam utilitatem decernitur, ne oriza prope urbem ſeminetur, aut linum madefiat, non ligat Clericos ex vi coactiva. 501. 15

Statutum excludens Eccleſiaſticos à Collegio Doctorum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 16

Statutum, quo cavetur ne bona immobilia ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca transferantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ibid. 17

Statutum quo decernitur, ut bona quæ ad Eccleſiaſticos, vel ad pia loca pervenerint, intra tantum temporis vendantur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 18

Statutum quo decernitur, ut de re ad pias cauſas relicta, aliquid fiſco, vel etiam alteri Eccleſiæ, ſolvatur, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 19

Statutum præſcribens bona in ſubditos alienari nulla Eccleſiaſticorum facta mentione, libertati Eccleſiaſticæ non repugnat. ibidem, 20.

Statutum excludens ingreſſum, aut volentem ingredi religionem, aut alios Eccleſiaſticos à ſucceſſione, libertatem Eccleſiaſticam offendit. ibid 21

Statutum quo prohibetur laicis ne ad Eccleſiaſticos appellent, offendit libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 30

Statutum quo præcipitur ut oppreſſi ab Eccleſiaſticis ad ſæculares judices confugiant, oſtendit libertatem Eccleſiaſticam. ibid. 53

Statutum decernens, ut pater filios etiam Clericorum coram judice laico emancipet, quoties emancipare intendit, libertati Eccleſiaſticæ non derogare, probabile eſt. ibid. 54

Statutum præcipiens, ut Eccleſiaſtici gabellas ſolvant pro rebus ad ſui, vel familiæ ſuſtentationem neceſſariis, Eccleſiaſticam libertatem lædit. ibid. 59

Statutum, quo cavetur ut Eccleſiaſtici non gaudeant privilegiis ſtatutorum ab ipſo ſtatuente editorum, videtur eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. 205. 28

Statutum quo cavetur, ut illis, qui ſtatuenti ſubditi non ſunt non ſuffragetur, libertati Eccleſiaſticæ non adverſatur. ibid. 29

Statutum laicorum decernens omne debitum ſpatio quinque annorum intelligi præſcriptum, libertati Eccleſiaſticæ opponitur, ſi de Eccleſiaſticis in ipſo ſermo ſit. ibid. 30

Statutum quo emphyteutæ, ſeu coloni Eccleſiæ gravantur ratione bonorum, ſeu fructuum ex bonis Eccleſiæ perceptorum, libertati Eccleſiaſticæ adverſatur. 203. 33

Statutum, quo renovatur privilegium, ſeu aliud ſtatutum laicorum editum in favorem Eccleſiæ, aut Clericorum, repugnat libertati Eccleſiaſticæ. ibid. 35

Sterilitatis venena propinans alicui viro, ut impotens fiat ad generandum, non incurrit excommunicationem. 564. 14

Suadens alicui ad occidendum, aut mutilandum exiſtentem in Romana Curia, excommunicationem incurrit. 46. 42

Suadens fœminæ ingredi religionem prætextu metu privationis, alicujus boni ad quod fœmina aliàs non habet jus, non incurrit excommunicationem. 157. 3

Suadens alicui aliquem occidere, non ligatur excommunicatione, modo non ſit ſecutus effectus. 46. 42

Subdiaconus, vel Diaconus aſſiſtens matrimonio, vel benedicens abſque licentia parochi, non ligatur ſuſpenſione. ...

Subditi dubitantes de juſtitia vectigalis, an teneantur ad illius ſolutionem, remiſſivè. 26. 19

Subditum cogens ne matrimonium liberè contrahat, incurrit pœnam excommunicationis. 382. 5

Submiſſio bonorum ad breve tempus, non ſufficit ad incurrendam excommunicationem iſtam *in cap hoc conſultiſſimo* 171. 4

Subtrahens è manibus furis equum ibi furto ſublatum, non incurrit excommunicationem. 39. 15.

Subtrahens veſtes & alia proficiſcenti Romam excommunicationi ſubjicitur, etiamſi proficiſcens eas res ſecum non deferret, ſed domui reliquiſſet. 65. 2

Succeſſor illius, qui gabellam impoſuit, non afficitur excommunicatione Bullæ, non ſatisfaciendo intra menſem. 131. 6

Succeſſores, ſeu hæredes imponentium gabellas Eccleſiaſticis, excommunicationem incurrunt illa exigendo. 153. 3

Succeſſores imponentium collectas, excommunicationem incurrunt dum ſunt in mora ſatisfaciendi. 131. 2

Succeſſores imponentium tributa Eccleſiaſticis, ad quam ſatisfactionem teneantur. 133. 2

Summi Pontificis electionem attentas ipſo vivente, ſeu inconſulto, in excommunicationem incidit. 178. 5

Summi Pontificis electionem conſulens, non incurrit excommunicationem. ibid. 6

Submitti bona laicis quid ſignificet. 172. 3

Summum Pontificem offendens, ligatur excommunicatione. 199. 5

Summus Pontifex poteſtatem accepit à Deo & non ab hominibus 164. 1

Summus Pontifex poſſet invitis principibus exemptionem inducere, 85. 2

Summus Pontifex poteſt aliquando privilegia & leges principum ſæcularium revocare. 23. 9

Summus Pontifex poteſt alteri facultatem gabellam imponendi concedere, quoties bono ſpirituali expedire judicaverit. 25. 4

Summus Pontifex cur in Bulla contra lædentes Romipetas expreſſerit interficientes, & mutilantes, cum alioquin ſufficienter expreſſi cenſeantur in verbo *vulnerantes*. 49. 6

Superior religionis prohibens, ſeu retardans religioſum ne alterum de hæreſis labe infectum denunciet, excommunicationem incurrit. 310. 4

Superior religionis eximitur ab excommunicatione, quoties alium religioſum de hæreſis labe ſuſpectum denunciat per ſe vel per alium. ibid. 7

Superior concedens facultatem alicui religioſo litterato, ſed non provido, & experto transferendi ſe ad partes tranſmarinas, non eximitur ab excommunicatione. 331. 5

Superior concedens licentiam Religioſo alterius ordinis eundi ultra mare, ligatur excommunicatione. ibid. 6

Superior alicujus ordinis incurrit excommunicationem transferendo ſe ultra partes tranſmarinas ſine licentia. ibid. 8

Superiores religionum non poſſunt aliquem ad religionem admittere, quoties conventus eleemoſynis commodè non poteſt illum ſuſtentare. 337. 5

Supplicationes ſignatæ comprehendi videntur ſub nomine decretorum. 68 17

Supremæ juriſdictionis nomine quid intelligatur. 139. 19

Surreptio bonorum naufragantium facta ante naufragium, vel in ipſa naufragii trepidatione, non ſufficit ad excommunicationem incurrendam. 21. 6

Surripiens bona naufragantium, & poſtea illorum reſtitutionem differens, ligatur excommunicatione Bullæ, excommunicatione contenta *in cap. excommunicationi, de raptoribus.* ibid 5

Surripiens bona in mare projecta levandæ navis gratiâ, excommunicationem incurrit. ibid. 9

Surripiens navem ipſam jam exoneratam, vel navis inſtrumenta, excommunicationem incurrit. ibid. 10

Surripiens bona naufragantium, excuſatur ab hac cenſura, quoties excuſatur à mortali culpa. 20. 8

Surripiens minus adminiſtrationis, dum multi diverſæ nationis & linguæ ſub eadem fide ad aliquem locum accedunt, in quo permanſuri non ſunt, non ligatur excommunicatione. 167. 3

Surripiens clam crumenam Clerico, aut dormientem veſtibus ſpolians non ligatur excommunicatione. 391. 7

Suſpenſio lata contra Collegium, vel conventum ob ſimoniacam receptionem alicujus in religionem, quem effectum pariat. ...

Suſpenſio

Suſpenſio lata à Paulo V. Gregorio XV. occaſione Conceptionis quem effectum pariat. 252. 4
Suſpenſio ab officio quid operetur.
Suſpenſio à beneficio, quem effectum pariat. ibid. 6
Suſpenſio non ceſſat præſtita ſola ſatisfaciendi cautione. ibi. 12
Suſpenſio ceſſat, dum creditor obligationem reſtituendi condonat, ibid. 14.
Suſpenſio lata contra ſimoniacum in ordine, an ſuſpendat etiam à beneficio, & officio. 329 8
Suſpenſio lata contra ſimoniacos in ordine eſt, &c. ibid.9
Suſpenſio lata contra ſuſcipientem ordinem tempore excommunicationis, non ſuſpendit ab executione ordinum ſusceptorum ante excommunicationem. 330. 6
Suſpenſione afficiuntur delinquentes contra Bullam Pauli V. & Gregorii XV. de impugnantibus immaculatam B. Virginis conceptionem. 249.12
Suſpenſionem incurrere non videtur diſputans in Academia, aliiſque locis publicis de quæſtionibus Conceptionis. ibid. 9
Suſpenſionis tempus quandonam inchoetur ....
Suſpenſus à fructibus beneficiorum, an ſit etiam ſuſpenſus à fructibus penſionis. 375.8
Suſpenſus ob ſuſceptionem ordinem mala fide ſuſceptorum abſque debita facultate, non incurrit irregularitatem, exercendo ordines bona fide. 141. 16
Suſpenſus à Miſſæ celebratione, an poſſit Pontificalia exercere. 143.2
Suſpenſus ab officio ſacerdotali Pontificalia exercere non poteſt. ibid. 3
Suſpenſus à Pontificalibus poteſt jurisdictionem exercere. 346.4
Suſpenſus à Pontificalibus, an poſſit cenſuram conferre. ibid. 5

T

TAbellarios impediens, ne ad Romanam Curiam deferant litteras, an incurrat excommunicationem latam contra illos qui impediunt victualia advehentes ad Romanam Curiam. 37.10
Talearum, vel *Collectarum* nomine quid intelligatur. 112.2
Tempus, ſeu ſpatium anni, in quo ſuſpenſus remanet conſervator ob exceſſum ſuæ poteſtatis, debet eſſe continuum. 284.12
Tempus viginti dierum, quibus elapſis excommunicatio incurritur ab eo, qui litteras Apoſtolicas falſis retinet, à qua die computari debeat. 119. 5
Tempus duorum menſium, intra quod Sacerdotes ab auditione legum, vel phyſicæ deſiſtere debent, à quo die computandum ſit 269. 4
Tempus, intra quòd Principes tenentur uſurarios è terris ſuis expellere, quandonam incipiat. 272.7.
Tempus, ſeu ſpatium duorum menſium, intra quod Religioſus ad monaſterium redire debet, ut ab excommunicationis vinculo ſit exemptus, quo die computandum ſit. 293 13
Tempus, ſeu ſpatium, intra quod Principes temporales curare debent, ut contenta in *cap. felicis*, obſerventur, quomodo computandum ſit. 313. 4
Tempus modicum quodnam dicatur. 381.5
Tempus triennii quodonam incipiat, dum familiaris triennalis Epiſcopi ab ipſo ordinandus eſt. 341.9
Tempus Epiſcopis aſſignatum accedendi ad limina Apoſtolorum, quodnam ſit. 371. 2
Terra nomine quod intelligatur. 16. 10
Terræ Eccleſiaſticorum, qui per menſem animo indurato perſtiterunt in cenſura contracta, eo quòd permiſerint uſurarium manifeſtum in terris ſuis commorari ad fœnus exercendum, cenſuram interdicti incurrunt. 393.6
Territorium, & loca illius qui injurioſè, aut temerè Epiſcopum percutit, capit, bannit, vel hoc fieri mandat, conſulit, vel ratum habet, interdicto ſubiicitur. 392. 3
Territorii nomine quid intelligatur. 16 11
Tertiarii S. Franciſci, S. Dominici, &c. quandonam gaudeant privilegio fori. 88.17
Tertiarii quandonam gaudeant privilegio canonis. ....
Tertiarii Eremitæ deferentes habitum Minorum excuſantur ab excommunicatione. 303.6
Tyrannus ſolo regimine & adminiſtratione juris probabiliorem ſententiam, excommunicatione ligatur, gabellas imponendo injuſtè, 25. 6.
Tyrannus uſurpatione Regni poteſt probabiliter leges imponere, quoties poſſidet locum, cum aliàs competebat jus imponendi vectigalia. ibid. 5
Tyrannus iniquè Regnum poſſidens ligatur excommunicatione, 123. 2
Titulus ad quem aliquis ordinari poſſit quotuplex ſit. 335.15
Titulus, ad quem aliquis ordinatur, quânam bonorum quantitate conſtare debeat. ibid.20
Tolerantis Summi Pontificis an excuſet facientes ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam. 249.10
Tonſura quolibet die conferri non poteſt. 316.4
Tonſura infanti conferri non poteſt, niſi infans ſeptennium compleverit 343 8
Tonſuram recipiens ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprii ſuſpenſionem incurrit juxta ſententiam plurimorum DD. 341. 18
Tonſuram recipiens ſine licentia Epiſcopi, carere debebit privilegio clericali. ibid. 20
Tonſuram recipiens ſine licentia proprii Epiſcopi non poteſt beneficium ſine diſpenſatione Apoſtolica obtinere. 142. 22
Tonſuram conferens conjugato incurrit ſuſpenſionem à collatione primæ tonſuræ per annum. 344.1
Tonſuram conferens non ſibi ſubdito, excommunicationem incurrit. ibid 1
Tonſuram conferens non ſubdito, an ſuſpenſus ſit à collatione omnium ordinum, Vide *Clericum ordinatus.* 345.2
Tractans de bonis Sedis Apoſtolicæ infeudandis, ſeu alienandis, excommunicationis ſententiam incurrit. ....
Tradens pecuniam Clerico ad ſolvendum tributum, ſeu aliud onus, non incurrit excommunicationem. 123.17
Tradens, vel tradi conſulens oppidum, vel arcem infidelibus, cenſuram incurrit. 31. 16.
Tradens arma infidelibus in terris Chriſtianorum incurrit excommunicationem juxta probabiliorem ſententiam. 32. 18
Tradens arma infidelibus, qui non ſunt hoſtes Chriſtianorum, non ſubjicitur excommunicationi. 33. 2
Tradens ferra artifici infideli, ut ex eo arma ſibi conficiat, non incidit in excommunicationem. ibid 4.
Tradens, vel tradi procurans indirectè perſonas Eccleſiaſticas ad ſæculare tribunal excommunicationem contrahit. 90.15
Tradens in carcerem deferentem victualia ad urbem excuſatur ab excommunicatione. 39. 17
Trahere ex prætenſo officio, vel ad inſtantiam partis ad ſæculare tribunal quid ſit. 89.3
Tributa à laicis Eccleſiaſticis vel ipſorum bonis impoſita ſolventes, an excommunicationem incurrant. 124. 9
Tributa à laicis Eccleſiaſticis impoſita exigens, excommunicationem incurrit. 121 3
Tributa aliis imponens, excommunicationem incurrit, quoties impoſitum cadit in damnum Eccleſiaſticorum. 122.13
Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis. 124.2
Tributa imponi nequeunt Eccleſiaſticis, licet irretitis cenſura, vel etiam verbaliter degradatis. ibid. 3
Tributa & onera imponi poſſunt à laicis de conſenſu Summi Pontificis. 123.12
Tributa, & onera non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis de conſenſu Epiſcoporum, aliorúmve Prælatorum, etiamſi Princeps velit ea imponere ob publicam utilitatem. 116.16
Tributa non poſſunt à laicis imponi Eccleſiaſticis pro præparatione fontium, pro munitione caſtri, &c ibid.15
Tributa, & onera directè & immediatè reſpicientia utilitatem bonorum Eccleſiaſticorum, an ſolvenda ſint à Clericis, ſaltem ex æquitate, & ex vi directiva. ibid 17
Tributum ex fructibus, ſeu redditibus Eccleſiaſticorum, an ſolvendum ſit, poſtquam in laicos tranſlati ſunt. ibid. 20
Tributum ab Eccleſiaſtico ſponte datum recipiens, non incurrit excommunicationem. 112.10
Tributum, ſeu onus hoſpitandi milites non poteſt imponi Eccleſiaſticis 124. 5
Tributum, ſeu gabella quo pacto ſolvenda ſit ex bonis, quæ in communi, & pro indiviſo poſſidentur à clericis, & laicis ſimul. 126.19
Tributum, & aliorum onerum tam realium quàm perſonalium impoſitio, an vetita ſit ſub excommunicatione. 121.3
Tributum exigens à ſponte dantibus, non incurrit excommunicationem. 173. 4
Tributum exigens à Clericis excommunicationem incurrit, etiamſi tributum impoſitum ſit tantum modo laicis. ibid.5
Tributum exigens ligatur vinculo excommunicationis, ſive exigat per ſe, ſive per alium, ſive nomine proprio, ſive alieno. ibid.6
Tributorum impoſitio vetita eſt ſub excommunicatione decimi quinti etiam præciſa exactione. 121. 4

V

VEctigalis, ſeu tributum exigens per metum gravem, aut probabiliter ignorans injuſtitiam vectigalis, excommunicationem non incurrit. 16 18
Vectigalis imponere poteſt qui ſæcularem habet à ſupremo principe. 24. 3
Veli aut emiſſionis voti nomine quid intelligatur. 158. 2
Vendens oppida ſtatus Eccleſiaſtici excommunicationem incurrit, 139. 15.
Venenum Clerico propinans, ligatur excommunicatione. 213 5
Verba an ſemper formaliter accipienda ſint. 241.5
Verborum quantitas non eſt attendenda ad cognoſcendam materiæ parvitatem, & gravitatem, ſed attendenda eſt verborum ſignificatio. 27.3
Verbum impedire quid ſignificet. 37. 8
Verbum duplicem habens ſignificationem, genericam ſcilicet & ſpecificam in generalibus, accipiendum eſt in ſpecifica ſignificatione. 56 13
Verbum contrahere quid ſignificet. 255. 12

Veſtibus

Digitized by Google

Veſtibus prohibitis ex juſta cauſa utens, non ligatur cenſura. 375.2
Veſtis virgatæ, vel partitæ nomine quid intelligatur. ibid. 3
Vexans peregrinum volentem ſolum loca ſacra viſitare extra Urbis mœnia exiſtentia, non incurrit excommunicationem juxta ſententiam Auctoris contra alios. 52.7
Vexans peregrinum ad S. Jacobum Compoſtellanum, vel ad Domini ſepulcrum, vel ad ædem Lauretanam accedentem, non incurrit excommunicationem. ibid. 6
Vexans eum, qui Romam proficiſcitur cauſa devotionis, & ſimul cauſa negotii in Curia peragendi, unam tantùm excommunicationem incurrit juxta ſententiam Auctoris. 53. 16
Vexans Clericum ſeu Religioſum peregrinationis gratia Romam proficiſcentem ſine licentia ſui ſuperioris, excommunicationem incurrit. ibid. 17
Vexans, mutilans, ſpolians, &c. commorantes in Urbe cauſa devotionis, non ligatur excommunicatione. 53. 21
Vexans mutilans, & ſpolians incolas urbis Romæ non ligatur excommunicatione. ibid. 22
Vexans, ſpolians, aut mutilans recedentes ad Urbe ad quam cauſa devotionis venerant, ſubjicitur excommunicationi. ibid. 23
Vexans accedentes ad Urbem cauſa devotionis, ſed poſtea ibi nulla opera pia exercentes, non incurrit excommunicationem. ibidem 24
Vexans peregrinum incurrit excommunicationem, etiamſi eum vexent non ut peregrinum ad Urbem. 51.3
Vexans Cardinalem non afficitur excommunicatione lata contra offendentes Epiſcopum. 48.6
Vexans aliquem qui cenſuram invalidam tulerat, non incurrit excommunicationem. 204. 3
Vicaria temporalis, aut beneficium annuale non eſt ſufficiens titulus, ad quem aliquis promoveri poſſit. 336.24
Vicarii Imperatoris nomen retinens ligatur excommunicatione. 352. 4
Vicarius generalis non poteſt abſque ſpeciali mandato facultatem concedere alieno Epiſcopo exercendi Pontificalia in ſua diœceſi. 347. 5.
Vicarius Capituli Sede vacante, & alii Prælati exempti juriſdictionem Epiſcopalem habentes, excommunicationem ferre poſſunt contra eos, qui non reſtituunt. 154 4
Vicarius Epiſcopi poteſt excommunicationem ferre contra eos, qui non reſtituunt. ibid. 3
Vicarius Generalis poteſt abſolvere ab excommunicatione contracta ob Clerici percuſſionem. 297.4
Vicarius Generalis non poteſt in impedimentis matrimonii diſpenſandi facultatem aliis delegare, imò neque poteſt per ſe ipſum. 298. 21.
Vicarius etiam amovibilis curam animarum gerens, facultatem concedere poteſt Religioſis adminiſtrandi ſacramentum Extremæ Unctionis, vel etiam Euchariſtiæ. 307.9
Victualia & veſtimenta an comprehendantur in Bulla contra tranſferentes equos, aut arma ad infideles. 30 6
Victualia ad Urbem advehi abſente Summo Pontifice impediens, an incurrat excommunicationem. 37. 12
Victualia non quatenus ad Romanam Curiam deferuntur, ſed alio titulo, deferri impediens, excuſari poteſt ab excommunicatione. 38. 2.
Victualia deferri impediens ad Romanam Curiam, incurrit excommunicationem. 39.7
Victualia adducentes ad uſum Romanæ Curiæ retrahens metu, mendaciis, vel alia ſimili ratione excommunicationem incurrit. 37. 4
Violentiam faciens contra loca Prædicatorum, vel Minorum, aut impediens ne celebrent in ſuis Eccleſiis, vel prædicent, aut eleemoſynam recipiant, afficitur excommunicatione. 251 3
Viro alicui ſterilitatis venena propinans, ut impotens fiat ad generandum, non incurrit excommunicationem. 164.14
Vis quandonam licitè repelli poſſit, & quas conditiones requirat. 79. 2
Viſitans per alium non poteſt victualia accipere. 370. 5
Viſitator an poſſit victualia accipere à loco exempto ab hoc onere. ibid. 15
Viſitator à quo poſſit victualia accipere. ibid. 15
Viſitator, vel ipſius adjuncti, accipiendo aliquid ultra victualia, tenentur infra menſem ad reſtitutionem duplicem, alioquin cenſura ligantur. ibid. 15
Viſitator viſitans eodem die plura loca, an poſſit plura victualia accipere. ibid. 4
Viſitandi moniales munus, cui incumbat. 158. 1
Viſitator an poſſit loco victualium pecuniam accipere. 369.3
Viſitator qui accipit victualia, dum viſitat loca privilegio, vel conſuetudine exempta, tenetur ad duplum, incurritque ſuſpenſionem 370. 12
Viſitator, ſeu Prælatus, an teneatur ad reſtitutionem in defectum familiæ, non reſtituentis, ſi princeps non fuit. ibid. 18
Viſitatorem monialium impedire intendens, non incurrit excommunicationem, quia requiritur effectus conſummatus. 158.4
Viſitatorem monialium impediens non incurrit excommunicationem ſi monitione præmiſſa ceſſet impedire. ibid. 4
Viſitatorem monialium dum quis impedit, utrùm monitio ſpecialis ad incurrendam excommunicationem requiratur. ibid 5
Viſitatorem monialium impediens ut ligetur excommunicatione, quotuplex monitio requiratur. ibid. 6
Viſitatorem monialium dum quis impedit in ſuo munere, à quonam monitio fieri debeat. ibid. 7
Viſitatorem monialium impediendo in munere viſitationis, quænam perſonæ excommunicationi ſubjiciantur. 158.8
Viſitatores regulares, an cenſuræ ſubjaceant, recipiendo aliud quam victualia. 370.7
Viſitatorum familiares an ſubjiciantur pœnis, recipiendo aliquid occaſione viſitationis. ibid. 8
Univerſitas, ſeu communitas offendens officiales provinciæ Marchiæ afficitur interdicto Eccleſiaſtico. 199. 5
Univerſitates imponentes, exigentes, vel recipientes taleas, decimas, ſeu alia tributa, aut conſilium vel favorem præbentes, interdictum incurrunt. 587 3
Univerſitas quæ concedit repreſſalias, vel conceſſas extendit contra perſonas Eccleſiaſticas, vel ipſarum bona, etiam prætextu cujuſlibet conſuetudinis, niſi conceſſionem, vel extenſionem revocet infra menſem, interdicto ſubjicitur. ibid. 4
Univerſitas, quæ à ſententia Summi Pontificis appellat ad futurum Concilium generale, aut conſilium vel favorem præbet, interdicitur. ibid. 5
Univerſitas non ſervans Conſtitutionem Joannis XXII circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantium; interdicto ſubjicitur, remiſſivè. ibid. 7
Univerſitas, quæ uſurariis manifeſtis permiſit conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum, interdicti cenſura ligatur. ibid. 8
Univerſitas permittens uſurariis conducere domum in terris ſuis ad fœnus exercendum interdicitur. ibid. 2
Non tamen interdicitur univerſitas laica. ibid. 2
Vocans aliquem ad divina officia audienda in locis interdictis, incurrit excommunicationem, etiamſi vocet perſonam irregularem. 256. 8
Votum revelans, aut aliquid dictum, vel factum in conſiſtorio, quod Papa ſub ſilentio tegendum præcepit, excommunicationem incurrit in ſententia Auctoris. 284. 5
Votum habens ingrediendi religionem non incurrit excommunicationem audiendo leges, vel phyſicam. 395. 24
Votum ſuum præbens poſt alios, an ligetur ſuſpenſione, lata contra admittentes ad profeſſionem expleto novitiatus anno. 381.4
Uſurarii cadaver comitans ad ſepulturam, non videtur ſubjacere excommunicationi juxta probabilem ſententiam. 279.10
Uſurario domum concedens ad alium finem, quàm ad fœnus exercendum, non incurrit excommunicationem. 271. 5
Uſurario extraneo non permittit uſum domûs concedi titulo locationis, precarii, vel alia de cauſa. ibid. 3
Uſurarios manifeſtos in loco ſacro ſepeliens, excommunicationem incurrit. 278. 7
Uſurarium domi recipiens titulo conſanguinitatis, vel amicitiæ, non peccat. 271. 4
Uſurarium permittens conducere domum, vel habitare in terris, non incurrit excommunicationem. 271.6
Uſurarium non expellens de terris ſuis, non ligatur excommunicatione, ſi præfatus uſurarius originalem trahit à loco ſubjecto domino eidem, qui eum non expellit. ibid. 9
Uſurarius manifeſtus quinam dicatur. 258.7
Uſurpans ſibi bona à ſuis prædeceſſoribus Eccleſiis tradita, incurrit excommunicationem. 113. 6
Uſurpans bona Eccleſiaſtica incurrere videtur excommunicationem, quavis intentione uſurpet. ibid. 7
Uſurpans ſibi quamcumque juriſdictionem excommunicationem incurrit. 114. 3
Uſurpans juriſdictionem ſpiritualem Epiſcopi, vel etiam temporalem adnexam Epiſcopatui, excommunicationem incurrit. 115. 28.
Uſurpans fructus monaſterii, vel etiam annuum redituum religioſo relictum de conſenſu Prælati, aut bona patrimonialia monacho à parentibus tradita, quorum adminiſtratio eidem à ſuperiore conceſſa fuit, excommunicationem incurrit. ibid. 13
Uſurpans fructus alicujus Oratorii approbati, & deputati ad celebrandum in eo divina officia, ligatur excommunicatione. ibid. 16
Uſurpans fructus alicujus Oratorii nondum approbati, non incurrit excommunicationem. ibid. 17
Uſurpans fructus alicujus cœmeterii an excommunicationem incurrat. ibid. 18.
Uſurpans fructus, vel reditus hoſpitalium excommunicationem incurrit. ibid 19
Uſurpans juriſdictionem alteri delegatam, incurrit excommunicationem. ibid. 20
Uſurpans fructus commendarum pertinentes ad Equites S. Joannis, vel ad alios Religioſos, incurrit excommunicationem ibid. 12
Uſurpans ea, quæ ſacerdos acquiſivit occaſione audiendarum confeſſionum, vel funerum, vel concionum, & ſimilium, ligatur excommunicatione. 116. 22
Uſurpans fructus bonorum patrimonialium, ad quorum titulum

Sacerdo

Sacerdos qui ſacris ordinibus initiatus fuit, non incurrit excommunicationem. ibid. 23

Uſurpans fructus bonorum, quæ beneficiarius nomine proprio emit, non incurrit excommunicationem, etiamſi ea emerit ex fructibus beneficii. ibid. 24

Uſurpans fructus pertinentes ad Sacerdotem ratione altaris, ſeu Capellaniæ, cujus titulum ipſe non habet, non ligatur excommunicatione. ibid. 25

Uſurpans fructus beneficii quod alter beneficiarius conduxit, non incurrit excommunicationem. ibid. 26

Uſurpans juriſdictionem Epiſcopo competentem titulo paternæ ſucceſſionis, ſeu titulo patrimonii, incurrit excommunicationem. ibid. 27.

Uſurpans prædia Eccleſiaſtica, vel ipſamet beneficia, an incurrat excommunicationem. ibid. 28

Uſurpans prædia beneficii temporalis, non ſubjicitur excommunicationi. ibid. 29

Uſurpans juriſdictionem, vel fructus ab alio uſurpatos, incurrit excommunicationem, ſtatim ac eos tanquam proprios retinere incipit 118. 3

Uſurpans fructus, vel proventus beneficii vacantis, an incurrat excommunicationem. 116. 31

Uſurpans fructus Sedis Apoſtolicæ, mortuo Summo Pontifice, incurrit excommunicationem. 117. 32

Uſurpans fructus pertinentes ad Summum Pontificem, non ut Summus Pontifex eſt, ſed ut Princeps ſecularis, an incurrat excommunicationem. ibid. 33

Uſurpans fructus Eccleſiaſticos, & ſibi tanquam proprios adſcribens, incurrit excommunicationem. 118 4

Uſurpans juriſdictionem, vel fructus ad Eccleſiaſticum pertinentes titulo patrimonii, non incurrit excommunicationem. ibid. 5

Uſurpans quotidianas diſtributiones excommunicationem incurrit. ibid. 8.

Uſurpans ſummam juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ excommunicationem incurrit. 139. 13

Uſurpans ſupremam juriſdictionem, excommunicationem incurrit, ſive juriſdictio temporalis ſit, ſive ſpiritualis. ibid. 15

Uſurpans vel perturbans ſupremam juriſdictionem Romanæ Eccleſiæ Sede vacante, excommunicationem incurrit. ibid. 18

Uſurpans juriſdictionem Eccleſiaſticam incurrit excommunicationem etiamſi prætermiſſis aliis actionibus ibid. 32

Uſurpans, vel invadens loca Romanæ Eccleſiæ ex ignorantia, non incurrit excommunicationem. 140 25

Uſurpantes ſibi juriſdictionem contra morantes in Curia Romana, eos occidendo, mutilando, ſpoliando, capiendo, & detinendo, &c. excommunicationem incurrunt modò id auctoritativè faciant. 45. 34.

Secus dicendum, ſi privata auctoritate faciant. ibid. 36

Uſurpantes ſibi juriſdictionem contra accedentes ad Romanam Curiam, eaſdem actiones exercendo, excommunicationem incurrunt. ibid. 35

Uſurpantes juriſdictionem, fructus, vel proventus Eccleſiaſticos, excommunicationem incurrunt, ſive laici ſint, ſive Eccleſiaſtici 117. 2

Uſurpans bona Eccleſiæ Romanæ adhærentia, excommunicationem incurrit. 140. 28

Uſurpatio bonorum Eccleſiaſticorum pluribus in locis interdicta eſt. 119. 1

Uſurpatio diſtributionum bonorum Eccleſiaſticorum, an ſub excommunicatione vetita ſit. 113. 10

Uſurpationis nomine quid intelligatur. 119. 5

Vulnerans, occidens, vel ſpolians peregrinos juſta de cauſa, non incurrit excommunicationem. 51. 4

Vulnerans, occidens, mutilans, vel ſpolians peregrinum in adulterio deprehenſum cum propria uxore, matre, filia, vel ſorore, non ligatur excommunicatione, juxta ſententiam Auctoris. ibid. 5

Vulnerans aliquem in domo Cardinalis poſtquam eam domum armata manu invaſit, incurrit excommunicationem. 200. 5

Vulnerans lethaliter aliquem in Eccleſia, privilegium immunitatis amittit; etiamſi is vulneratus accepto vulnere extra Eccleſiam ſe conferat, ibique moriatur. . .4

Uxor clerici Græci, vel etiam Latini, an poſſit coram judice ſeculari conveniri. 52 8

Uxor, filia, mater, & ſoror quænam dicatur. 195. 7

F I N I S.

Digitized by Google

ADDITIONES
AD OPERA MORALIA
MARTINI BONACINÆ
Sacerdotis Oblati Mediolanenſis, &c.
TOMO TERTIO

Locis infra citandis inſerendæ.

Quarum aliquæ ſunt ejuſdem Auctoris, reliquæ in hac noviſſima editione, ex plurimis celeberrimis Theologis, ac Canoniſtis excerptæ, ſicut & plurimæ Propoſitiones à SS. Pontificibus damnatæ, ad pleniorem Moralis Theologiæ Studioſorum utilitatem adnotantur.

DE CENSURIS IN BULLA COENÆ.

P*Ag. 6. col. 2. in fine n. 3. Adde.*

Diana *in Op. coord. tom. 5. tr. 8 reſol. 3. pag. 240.* quærens an dubius in fide ſit hæreticus; ſic ait. Affirmative reſpondens ſexdecim DD. apud Sanchez *ubi infra*, quibus ego addo Villalobos *in Sum. tom. 2. tr. 1. dub. 10. n. 3.* Sylvium *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 11. art. 1.* Fabrum *de Sacram. Ordin. diſt. 25. quæſt. 5. diſp. 3. cap. 4. n. 112.* Homobon. *de exam. Eccleſ. part. 2. tr. 12. c. 4. quæſt. 19.* Molfeſ. *in Sum. tom. 1. tr. 8. art. 8. n. 44.* Lorca *in 2. 2. quæſt. 11. art. 3. diſp. 42. n. 5.* & Coninck. *de actib. ſupernat. diſp. 17. dub. 7. n. 102.*

Sed contrariam ſententiam non minus probabilem eſſe exiſtimo, quam tuetur Cano *de locis lib. 12. c. 9.* & Sà *verb. Hæreſis, n. 1.* quas citat, & ſequitur Sanch. *in Summa, tom. 1. lib. 2. c. 7. n. 12.* quibus ego addo Taoner. *in 2. 2. diſp. 1. quæſt. 8. dub. 6. n. 109.* Portel. *in addit. ad dubia regular. verb. Hæreſis, n. 4.* & Puteam. *in 2. 2. D. Th. quæſt. 11. art. 2. dub. 2.* Et ratio eſt, quia de ratione hæreſis eſt electio erroris contra fidem; ſed dubitans nondum aliquid eligit, ſed manet in dubio, & in ancipiti; ergo non eſt hæreticus. Deinde hæreſis eſt error fidei contrarius, ſeu aſſenſus contra fidem; at dubitans nullum fert aſſenſum pro, nec contra, hoc eſt enim dubitare, ideſt neque aſſentire, neque diſſentire; ergo ſi nullum habet aſſenſum, nullum errorem habet contra fidem, nec proinde hæreticus eſt.

Ad auctoritatem verò Stephani Papæ *in cap. 1. de hæret.* ubi aſſerit dubium in fide eſſe infidelem. Reſpondetur, hoc eſſet verum privativè, quia ſcilicet privatur certitudine aſſenſus neceſſaria ad habitum fidei retinendum; non autem eſſe verum contrariè, quaſi habeat actum fidei contrarium, cum revera non habeat. Secundò reſpondetur, quòd dubius in fide dicitur infidelis quoad forum externum. Et tandem dico dubium in fide eſſe infidelem, ex mente dicti Pontificis, quotieſcumque hæret, & præterea reflectus ſe ſupra ſuam cogitationem dubiam, & elicit judicium erroneum circa res fidei, ita ut de facto putet, illas eſſe tantùm probabiles. Hic ergo, qui hac ratione dubitat, eſt verè infidelis. Opinio igitur noſtra eſt ſatis probabilis, & tuta in praxi; unde Portel. ubi ſupra, aſſerit ex conſilio etiam cujuſdam inſignis Theologi excuſaſſe quemdam, qui dubitabat, an Chriſtus Dominus vere eſſet in Euchariſtia, quia intellectus talis dubitantis dubius, & pendulus fuit, & nullum judicium formavit. Hæc doctrina eſt valde notanda à Confeſſariis. Hæc Diana *l. c.*

Layman *lib. 2. tr. 1. cap. 13. num. 5. in fine pag. mihi 155.* ſic diſcurrit.

Id obiter hîc annotare placuit, eximendum eſſe ſcrupulum iis, qui de Fide Catholica dubitare ſe arbitrantur, eò quòd hæreticæ, aut blaſphemiæ cogitationes ipſis occurrere ſolent. Cum enim eas ſeriò deteſtantur, & nunquam in animum venire exoptent, inſuper proteſtationem faciant, nunquam eis conſenſum præbituros, non poſſunt culpæ imputari, ſed magis merendi apud Deum materiam præbent. Quare præſtat plerumque tales cogitationes, ſeu tentationes contemnere tamquam inefficaces ad conſenſum impetrandum apud eos, qui Dei gratia muniti ſunt. Verum in quibuſdam hominibus ejuſmodi tentationes à Deo permittuntur propter vitam eorum ſceleratam, præſertim impuritatis vitium; quibus proinde ſuadendum, ut ſe corrigant, tum fidem eorum, atque fiduciam in Deo conſtantiorem fore. Hæc Layman.

Pag. 8. col. 2. ante Punct. 2. Adde.

Huic Puncto operæ pretium eſſe duxi ſubnectere quæ de Primatu Romani Pontificis ſupra Concilium Generale ſcribit Marthæuc. *in Officiale Curiæ Eccleſ. c. 29. §. 2. à num. 1. & pag. 212.* ubi ſic.

Pontificem Romanum eſſe ſupra Concilium Generale, eſt veritas Catholica, & articulus plenè reſolutus apud Theologos, & Canoniſtas, quos allegat, & ſequitur Gonzalez *in 1. ad cap. Significaſti cap. 6. tit. 6. n. 17.* Fagnan. *in 1. ad cap. de elect.* & *infra ad cap. Antigonus, de pactis n. 50.* Petra *tom. 3. ad Conſt. Apoſt. ad Conſt. 11. Innoc. III. ſect. unica, n. 22.* Pignatell. *tom. 10. conſult. 147. n. 49.*

Primatus itaque Papæ ſupra Concilium Generale habetur Lucæ 22. *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Quod non Concilio, ſed Petro, ejuſque Succeſſoribus dicitur. Sicut non Concilio, ſed Petro, & Pontificibus Succeſſoribus dictum eſt, Matth. 6. *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Tibi dabo claves Regni Cœlorum*: Jo ult. *Paſce agnos meos, paſce oves meas*; ergo Petro, & Romanis Pontificibus eſt commiſſa cura paſcendi oves, adeoque & paſcendi Epiſcopos in Concilio congregatos; nam nullum Chriſtus excipit, ut eſt Text. *in cap. Unam Sanctam.*

Dicunt: Papa eſt ſupra omnes Epiſcopos diviſim, non verò in Concilio congregatos. At non obſtat; nam & in Concilio ſunt oves Chriſti; atque ita unum Paſtorem viſibilem habent, cui ſubſint, cui obediant, quem ſequantur, à quo dirigantur: & quem alium, quàm Romanos Pontifices Petri Succeſſores?

Valet illatio à diviſis ad collecta, quando ratio, quæ militat in diviſis, currit etiam in collectis. Ita Deo non minus quælibet creatura diviſim ſubjicitur, ſed etiam tota creaturarum collectio; quia tam quælibet creatura diviſim, quàm ipſarum collectio à Deo dependet: hinc cum Epiſcopi, tam diviſim, quàm omnes collectivè ſint oves Chriſti, commiſſæ regimini Petri, & Romani Pontificis, in utroque ſenſu à Pontifice dependent, & Superiorem agnoſcunt, juxta text. *in cap. Ubi periculum, de elect. in 6. §. Cæterum*, ibi: *Romanus Pontifex dicitur Doctor univerſalis Eccleſiæ, & Gregis Dominici Director*; idcoque & Concilii Generalis.

Idem Primatus Pontificis probatur, per hoc, quòd Concilia valent, & robur accipiunt, quatenus congregantur, & confirmantur à Pontifice *cap. Multis, & cap. Concilia 15. diſt. cap. Significaſti, de elect.* ibi: *Quaſi Romana Eccleſia legem Conciliis ullæ præfixerint, cum omnia Concilia per Romana Eccleſiæ auctoritatem, & facta ſint, & robur acceperint.* Confirmatio vero ad Superiorem ſpectat, ut per Turrecrematam *in cap. Sancta Romana 15 diſt. num. 2.* & Gelaſius I. *in Conſtit. Valde, 1. Bullar. tom. 1. §. 6.* dixit, ibi: *Confidimus, quòd nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus; non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam: quæ & unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & continuata moderatione cuſtodit.* Et §. 15. ibi: *Quoniam ſi, ut id, quod prima Sedes non probaverit,* con-

Digitized by Google

conſtare non potuit; ſic, quod illa conſulit judicandum, Eccleſia tota ſuſcepit: & Pelagius II. *Conſtit. Manifeſte unic. ibid.* §. 1. tradit, poteſtatem convocandi Synodum generalem eſſe apud Sedem Apoſtolicam, *ſine cujus auctoritate nulla Synodus rata legitur.*

Unde commune eſt apud Lauræam *de Fide diſp.* 5. *art.* 1. §. *unic.* quod Decreta Concilii Generalis non ſunt infallibilia, nec habent vim obligandi fideles ad credendum ea fide Divina, antequam à Papa confirmentur. Quoniam Petro, & in Petro ejus etiam Succeſſoribus promiſſa eſt aſſiſtentia circa docendam doctrinam Fidei, dicente Chriſto Lucæ 22. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Neque enim judicium Epiſcoporum in Conciliis eſt ultimò deciſivum, ut per D. Thomam 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. *in corp.* ubi dixit, ad auctoritatem Rom. Pontificis pertinere finaliter determinare ea, quæ ſunt Fidei; ſed ſemper propriam ſententiam dicunt, cum dependentia, & ſubordinatione ad ultimum complementum, & ad Caput Eccleſiæ, cujus influxus eſt neceſſarius, & judicium irreformabile, Guarnieri *de Eccl. milit. lib.* 4. *c.* 5. *num.* 6.

Hinc Bail. *tom.* 1. *Sum. Concil. appar. de triplici verbo Dei, tit. de verbo Dei definito*, §. *quomodo probares*, ad rem eleganter ſcripſit: *Summi Pontificis eſt dirigere Concilium, ea proponere, quæ in eo tractanda, judicanda, & definienda ſunt, eadem definita confirmare; cum robur, & poteſtas Concilii ab eo dependeat, quem Chriſtus Vicarium ſuum Generalem ſuper univerſam Eccleſiam conſtituit; ac proinde omnes Eccleſiæ Prælati, etiam in Conciliis, Romanum Pontificem maximè debent revereri, colere, ac venerari; ne ſi deprimatur, aut contemnatur, inanes ſint eorum definitiones ejus auctoritate deſtitutæ, & illegitima habeantur Concilia, ut ſæpe factum eſt.* Hæc ille.

De qua re Fagnan. *in* 3. *ad cap. Majores, num.* 36. *de Bapt.* notavit, infallibilitatem Decretorum Concilii non eſſe immediatè à Concilio, ſed à Papa; vel per ſe ipſum perſonaliter in Concilio præſente, quia tunc ipſe in eo ultimò definit, ut *ibid. n.* 17. & 26. vel ſi in eo per ſuos Legatos præſideat, per ejus confirmationem. Quâ poſita, Decreta Concilii dicuntur Acta Papæ, ut ibidem Guarnieri *cap.* 10. *n.* 1. & idem Fagnan. *in* 1. *ad cap. Antigonus, num.* 48. *de pactis*; & facit illud *leg.* 1. *cod. de veter. jur. enucl.* ubi ſic: *Omnia noſtra facimus, quibus noſtram auctoritatem impartimur.*

Dices. Epiſcopis in Conciliis legitimis promiſſa eſt aſſiſtentia Spiritus Sancti, Matth. 18. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo &c.* & ita Decreta per eos formata, vera, & infallibilia ſunt.

Ad hoc reſpondens Lauræa, *cit. num.* 82. advertavit Patres Concilii legitimi, qui ex zelo Dei veritatem cum ſimplicitate quærunt, Spiritus Sancti aſſiſtentiam habere, & illuminari, ut verum judicent; ut quoniam non ſemper ea zelo ſic inquirunt; inde non ſemper ſic illuminantur. Ut accidit in Epheſino II. Latrocinali, Ariminenſi, & Conſtantinopolitano ſub Nicolao I. in quo ipſimet Legati prævaricati ſunt; ideo eorum judicium apud Eccleſiam non eſt certò, & neceſſariò infallibile, cum errare poſſint, & ita habere, & non habere illuminationem Spiritus Sancti; atque ita neceſſe eſt, ut Romanus Pontifex, qui errare non poteſt, ſua auctoritate Concilium confirmet; & tunc Eccleſia teſtem infallibilem de illius veritate habet. Poſſunt utique Decreta à Patribus efformata, eſſe in ſe, & apud Deum vera, à Spiritu Sancto directa; tamen non obligant Eccleſiam ad credendum Fide Divina, donec Romanus Pontifex illa approbet; nec ante apud eam ſunt infallibilia, propter contingentiam veri judicii, ita Lauræa *cit. num.* 83. & 108. Videri poteſt etiam Pallavicinus *tom.* 1. *Difeſa del Pontificato Romano, lib* 4. *cap.* 14.

Quare PP. in Conciliis agnoſcentes neceſſitatem confirmationis Pontificiæ, à Romanis Pontificibus petere conſueverunt, ut Decreta Concilii confirmarent; prout ea epiſtola Concilii Niceni I. ad Sylveſtrum Papam apud Bail. *Sum. Concil. ad dictum Conc. Nicænum*, ibi: *Quidquid autem conſtituimus in Concilio Nicæno, precamur, veſtri, oris conſortio confirmetur.* Et in relatione Concilii Calcedonen. ad Leonem Magnum apud *cit. tit. ad dict. Concil.* Et Cabaſſutius *in Notit. Eccleſ. pag. mihi* 16. ibi: *Ut uniuſ Divinæ gubernati omnem vobis geſtorum vim inſinuavimus, ad noſtra ſinceritatis comprobationem, atque ad eorum, quæ geſta ſunt, confirmationem, & conſonantiam.* Confirmationis Litteræ ſunt *in Conſtit. Omnem* 2. *Leonis I. Bullar. ibid.* cum clauſula, *In iis, quæ ad fidei cauſam ſpectant.* Id etiam factum eſt in Concilio Conſtantienſi quoad Decreta conciliariter in materia Fidei. Et noviſſimè PP. Concilii Trid. confirmationem petierunt à Pio IV. ut *in fine ſeſſ.* 25. *de Reform.* ipſe autem Pius Concilium confirmavit *Conſt. Benedictus Deus* 73. *Bullar. tom.* 2. §. 2. & omnibus fidelibus præcepit obſervantiam.

Patet deinde Superioritas Papæ ad Concilia ex hoc, quod à ſententia Concilii Generalis ad Romanum Pontificem detur appellatio, à Romano verò Pontifice ad Concilium etiam Generale ſit interdicta *in dicta Conſtit. Gelaſii* 1. 1. & *in Conſt. Execrabilis Pii II.* 5. *ibid.* in qua appellantes ipſo facto ligantur excommunicatione Papæ reſervata, quæ quovis anno innovatur in publicatione Bullæ Cœnæ, prout *in can.* 17. Ratio eſt, quia appellare à Summo Pontifice ad Concilium, eſſet appellare à ſuperiore ad inferiorem, contra naturam appellationis, de cujus conceptu eſt, ut ſit provocatio de minori ad Judicem ſuperiorem, *cap. Nos putamus, de conſuetud. in* 6.

Dicunt. Papa eſt filius Eccleſiæ; Eccleſia autem, utpore Mater, eſſe debet ſupra Papam, cum Mater ſit ſupra filium, non filius ſupra Matrem, atque ita, cum Concilium Generale ſit Eccleſia univerſalis repræſentativè; ſequitur, Concilium eſſe ſupra Papam, & non Papam ſupra Concilium.

At objectum fuit præoccupatum à Pio II. *in conſt. In minoribus* 10. *dict. Bull.* §. 10. ibi: *Hæc nos de Romani Pontificis auctoritate, & poteſtate ſentimus, cui & congregare Concilia, & diſſolvere datum eſt. Qui, etſi Filius eſt propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur; & ſi ut filiationis causâ venerare debet Eccleſiam, tanquam Matrem, ac prælationis ratione præfertur ei, ut Paſtor Gregi, Princeps Populo, Rector Familiæ.* Quare Pontifex alia ratione dicitur Filius, alia Pater Eccleſiæ: Filius, quia regeneratus in Bapiſmate; Eccleſia enim per Baptiſmum dicitur continuò parere Filios, juxta Auguſtinum *in Pſalm.* 127. Pater verò ratione *Majoritatis, Poteſtatis, & Juriſdictionis* in Eccleſia.

Nec tenet illatio: Eccleſia eſt Mater; ergo eſt ſuperior Papa: nam Chriſtus Dominus eſt Filius Beatiſſ. Virginis Mariæ, & nullus niſi hæreticus dixerit, Matrem eſſe ſuperiorem Filio.

Urgent pariter: Romanus Pontifex eſt Membrum Eccleſiæ; atque ita Primatum non habet ſupra Concilium. Verùm neque id contra nos vim habet; nam Papa eſt Membrum Principale, caput nimirum viſibile corporis Eccleſiæ; nec quoad poteſtatem juriſdictionis eſt Membrum Eccleſiæ, prout hoc importat partialitatem, quia in eo poteſtas juriſdictionis non eſt limitata, ſed integra, & plena; dicitur itaque Membrum, prout importat diſtinctionem à cæteris. Tribus autem diſtinguitur ab aliis Membris Eccleſiæ, per Gonzalez *in* 1. *tit.* 6. *cap.* 6. *num.* 18.

Primò *Perfectione, & plenitudine poteſtatis*; nam Romanus Pontifex per Orbem terrarum plenam habet ſine loci, ac juriſdictionis exceptione integram poteſtatem regendi, & dirigendi Eccleſiam, ut benè ſcravint *Theol. dogmat. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 11. *de Eccleſ. Hierarch.* Quapropter eſt Caput non tantum dignitate, ſed gubernandi, præſidendi & regendi functione: ſicut D. Petrus fuit Caput Eccleſiæ, & Princeps Collegii Apoſtolici, ut *ibid. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 10.

Secundò. *Officio*, quatenus ipſe influit poteſtatem juriſdictionis in alios, ut *in cap. Ita Dominus* 19. *diſt.* & *in Conſt. Non mediocri* 15. Eugen. IV. *Bullar. tom.* 1. ibi: *Omnes Archiepiſcopales, Epiſcopales, Cathedrales, aliaſque Dignitates Romana fundavit Eccleſia: ſicutque licuit, uni Eccleſiæ amplam, alii ampliorem & alii ampliſſimam, prout expedire judicavit, tradidit poteſtatem. Omnes enim tanquam unius arboris rami ab una, eademque radice, & ut diverſi aquarum rivuli ab eodem fonte prodierunt, licèt unus alio copioſior, atque uberior.* Et Pius II. *dicta Conſt. In minoribus*, dixit § 10. *Habent illi (Epiſcopi) aſſignatos ſibi Greges, ſinguli ſingulos: Tibi univerſi crediti uni ſumus. Nec modo ovium, ſed & Paſtorum. Tu unus omnium Paſtor*; & infra: *Non eſt corpus Eccleſia ſine Capite; & omnis à Capite defluit in membra poteſtas.*

Tertiò. *Dignitate*; nam Pontificia Dignitas eſt ſuprema in Eccleſia, quâ in Orbe nulla eſt major; ſed Papæ omnes ſubſunt, eique obedire tenentur, ut expreſsè *in dicto cap. Solitæ, cap. Unam Sanctam, & cap. Novit, de judic.*

Ad id verò, quod Concilium Generale repræſentat Eccleſiam univerſalem, dicitur: vel ſumitur Concilium ſine Papa, & tunc eſt corpus truncum; quia *non eſt corpus ſine capite*, juxta phraſim Pii *in Cit. Conſt.* & ita non eſt Concilium univerſale, ſed conciliabulum: vel ſumitur Concilium cum Papa; & tunc, tam eſt certum Concilium non eſſe ſupra Papam, quàm quòd corpus cum capite non eſt ſupra caput; nec domus cum turri eſt ſupra turrim. Quinimmo, cum Eccleſia ſit cœtus fidelium ſub uno Capite viſibili Romano Pontifice, cui ſubeſt; ut hanc Concilium repræſentet, debet Papæ, tanquam Capiti ſubeſſe, & obedire.

Res etiam ex hoc ſit certa: nam Pius II. *dicta Conſt. In minoribus*, Primatum Romani Pontificis ſupra Concilium Generale reddit manifeſtum, ibi: *Pontifici datum eſt congregare, & diſſolvere Concilia. Inter quæ nullum invenimus unquam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitato Præſule, abſque ipſius auctoritate convenerit.*

Et Alex. VIII. *ſub* 7. *Decemb.* 1690. hanc in ordine 29. propoſitionem damnavit: *Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis Romani ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in Fidei quæſtionibus decidendis infallibilitate*: inflicta excommunicatione Papæ reſervata ipſam defendentibus.

Tandem objiciunt auctoritatem Concilii ſupra Papam eſſe rem definitam in Conciliis Generalibus, Piſano, Conſtantienſi, & Baſileenſi. Sed non obſervarunt, quòd Piſanum, & Conſtantienſe ſe reſtringunt ad caſum Pontificis dubii, & ad ſchiſmatis tempus; propterea in eiſdem diſpoſita, non ſunt aptabilia ad caſum certi Pontificis, prout prætendit aſſerta propoſitio. Hactenus Matthencius *l. c.*

Pag. 10. *col* 1. *ante* Punct. 2. *Adde.*

Facultatem generalem abſolvendi ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ, non eſſe extendendam ad caſum hæreſum, præter declarationes Summorum Pontificum Pii V. an 1572. & Greg. XIII. an. 1576. conſtat ex decreto particulari Innocentii X. ſub die

23.

Digitized by Google

21 Maii an. 1652 à Diana coordin. per extenſum adducto *in tract. de ſcriptionibus, & collocationibus, quæ prohibentur tempore Conclavis, tom. 9. tr 7. reſol. 118. n. 2. pag. mihi 321.* tenoris ſeq.

Feria V. die 23. Maii 1652. in Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & universalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. Innocentio Divinâ providentiâ Papa X. ac Eminentiſſ. & Reverendiſſ. DD. *S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem Inquiſitoribus Generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis. Lecto memoriali tenoris infraſcripti, videlicet: Beatiſſime Pater, Cum nuper in Diœceſibus Toletana, Hiſpalenſi, Salmantina & forſan aliis publicatum ſit Jubilæum omni Sancti à Sanctitate Veſtra conceſſum, cum facultate, ut quilibet Confeſſor ab Ordinario approbatus, poſſit abſolvere à quibuslibet cenſuris, & caſibus reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ, ab aliquibus dubitatum eſt, an in dicta generali conceſſione abſolvendi à reſervatis, comprehendatur facultas ab hæreſi. Et quia ex hoc magna poſſunt oriri incommoda in grave fidei damnum, quibus ut occurrerent aliqui Sanctitatis Veſtræ prædeceſſores, declararunt in Jubilæis à ſe conceſſis noluiſſe comprehendere hujuſmodi facultatem, Gregorius enim XIII die 22. Septemb. anno 1576. declaravit non fuiſſe ſuæ intentionis, nec S. Pii V. prædeceſſoris ſui in Jubilæis conceſſis, tam à ſe, quàm à prædicto ſuo prædeceſſore concedere facultatem abſolvendi à Crimine Hæreſis; & Clemens VIII. idem declaravit pro Jubilæis à ſe conceſſis annis 1592 & 1597 & Urbanus VIII. in Jubilæis annorum 1530 & 1634. quamvis conceſſit facultatem abſolvendi à cenſuris, & caſibus reſervatis, etiam in Bulla Cœnæ, excepit crimen hæreſis; idcirco D. Franciſcus de Cabrera Inquiſitor Toletanus humiliter orat Sanctitatem Veſtram, ut dignetur declarare in dicto Jubilæo à Sanctitate Veſtra conceſſo, vel in aliis in poſterùm concedendis, non cenſeri comprehenſam facultatem abſolvendi à Crimine Hæreſis, niſi expreſſè, & ſpecificè declaratur, cum quo prædictæ ceſſabunt dubitationes, & Orator magnam recipiet gratiam à S. V. quam Deus &c. Quo memoriali audito SS. D. N. Innocentius Papa X. prædictus, mandavit reſcribi, prout fuit reſcriptum, videlicet ſub die 18. Octobris 1638. per D. Cardinalem Millinum Inquiſitori Toletano. Hò veduto quello, che V. S. Illuſtriſſima hà ſcritto intorno alla facoltà del Giubileo, ſe viene eccettuato il caſo dell' Ereſia, intorno à che mi occorre dirle, che il caſo è eccettuato, e non compreſo in detta facoltà, e così è dichiarato.* Quod Decretum ſibi fuiſſe traditum in forma authentica ab Illuſtriſſimo D Inquiſitore Toletano Franciſco Diaz, teſtatur idem Diana *loco ſupra cit.* Et *tomo 3. tr. 2. in fine reſolut.* 54. *pag* 148. notat noviſſimum Decretum SS. D. N. Alexandri VII. quod ait ſe authenticum vidiſſe penes D. Franciſcum de Cabrera meritò Regis Catholici in ſuprema Inquiſitione à Conſiliis. Decretum autem eſt tenoris ſeq.

Feria V. die 23. Martii 1656.

In Congregatione Generali S. Romanæ, & Univerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico apud S Petrum coram SS. D. N. D. Alexandro Div. Prov. Papa VII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſ. DD S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana adversùs hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

Lecto memoriali D. Franciſci de Cabrera tenoris ſeq. videlicet, Beatiſſimo Padre. Don Franceſco de Cabrera nel Conſiglio della General Inquiſizione di Spagna eſpone alla Santità Voſtra, come non oſtanti diverſe dichiarazioni da alcuni Predeceſſori della Santità Voſtra, ed in particolare una della fel. mem. d' Innoc. X. fatta ad iſtanza dell' Oratore alli 23. di Maggio del 1552. nelle quali hanno dichiarato, che niſſun Confeſſore poſſa aſſolvere del crimen di ereſia in virtù delle facoltà, che ſi concedono nè Giubilei di aſſolvere da caſi riſervati etiam in Bulla Cœnæ, *ſe non che gli ſia data queſta facoltà eſpreſſamente. Con occaſione del Giubileo conceſſo della Santità Voſtra nel felice ingreſſo del ſuo Pontificato, alcuni Confeſſori, o Prelati, in particolare il Veſcovo Valliſoletano hanno preteſo di poter' aſſolvere in virtù del detto Giubileo dal ſopra detto crimen di ereſia con preteſto, che à loro non gli coſta delle ſopradette dichiarazioni, o che quando gli coſtaſſe, come è materia, che dipende dall' intenzione del Sommo Pontefice. che concede il Giubileo, dalle dichiarazioni de' Predeceſſori non ſi può ſapere l'intenzione della Santità Voſtra: E perche dal ſopradetto riſultano molti, e gravi inconvenienti, ſupplica la Santità Voſtra, ſi compiaccia di mettere rimedio convenienti, dichiarando per Breve, ò in altra forma, che in niſſun Giubileo ſi comprende detta facoltà, ſe non che eſpreſſamente ſia conceſſa, che l'Oratore lo riceverà per grazia ſingolariſſima dalla Santità Voſtra, quam Deus &c.*

Quo memoriali audito SS. D. N. D. Alex. VII. prædictus, inhærendo declarationibus aliàs à Prædeceſſoribus ſuis factis, ad removendam omnem dubitandi occaſionem, & ne circa poſterum ullo tempore hæſitari contingat, cum crimen hæreſis cæteris graviſſimum ſpeciali nota dignum ſit, decrevit facultatem abſolvendi ab hæreſi in Jubilæis, vel aliis ſimilibus conceſſionibus non cenſeri comprehenſam, niſi expreſſis verbis concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi. Hæc ex Diana ad verbum, *loco cit.*

Pag. 10. col. 1 *in fine num.* 1. *Adde*

Diana *in Op. coord. tom. 3. tr. 3. reſol.* 84. *in fine*, hæc habet. Certum eſſe puto, quod qui aſſereret, libros ex præcepto Inquiſitionis prohibitos in conſcientia retineri poſſe, quando libri non continent doctrinam contrariam Fidei, aut ſacræ doctrinæ, uti aſſertor propoſitionis ſcandaloſæ, & temerariæ, à S Officio graviter eſſet puniendus, ut dicit Pater Turrianus *ſelect. part* 1. *in cenſura propoſitionum, cent.* 4. *dub.* 17, ubi addit, talem aſſertorem eſſe S. Officio denunciandum, & ita ego prorſus teneo. Hæc Diana.

Pag 11. *col* 2. *in fine num.* 10. *Adde.*

Tamburinus *in Decal l.* 5 *c.* 1. *§.* 7. *n.* 27, ſic diſcurrit. Occaſione hujus clauſulæ (*ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ*) poſſumus, Primo quærere, quiſnam habeat poteſtatem concedendi licentiam libros vetitos legendi. Secundò, quiſnam actu habeat eoſdem libros legendi licentiam Quoad primum. Dico primò, nullum poſſe concedere licentiam libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes, niſi Summum Pontificem, vel cui ipſe poteſtatem conceſſerit. Hinc fit, ut nec Epiſcopi, nec Inquiſitores ex Metollo *tom.* 1. *diſp.* 1. *c.* 2. *coroll.* 7. *diffic.* 12 *n.* 418. nec Cardinales poſſint, ex Sanch. *l.* 2. *in Decal. c.* 10. *n.* 44. Suar. *diſp. de Fide* 20. *ſect.* 2. *n.* 18. Azor. *tom.* 1 *l.* 8 *c.* 16. *q* 12. immò nec iidem Cardinales etiam Sede vacante, niſi in caſu ſummæ neceſſitatis (quam certè rariſſimè occurrere poſſe video) obſervatâque formâ, quæ præcipitur *in Clement. Ne Romani, de electis.*

Veruùn Pontifex alicui-ne hanc facultatem conceſſit? Nemini docet Caſtrop. *tom.* 2. *tr.* 4. *diſp* 2. *p.* 10. §. 3. *n.* 5. ne ipſis quidem Epiſcopis, vel Inquiſitoribus. Immò Inquiſitores licet habeant poteſtatem concedendi licentiam legendi alios libros vetitos, non tamen legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Extant tamen quædam privilegia conceſſa Religioſis, de quibus ſua quiſque conſulat.

Petes, Epiſcopi poſſunt-ne concedere licentiam legendi libros vetitos (præter hæreticos) ſicuti, iiſdem exceptis, poſſe modò diximus Inquiſitores.

Tacet, ſeu fugit id decernere Caſtrop. *ibidem.* Sanchez, aliique communiter loquuntur de libris hæreticis, ad quos legendos non poſſe eos dare licentiam docent. Puto tamen in Regnis, ubi viget Hiſpanica Inquiſitio, non poſſe; poſſe ubi illa non adeſt. Ratio prioris dicti eſt deducenda ex privilegii conceſſis Inquiſitioni Hiſpanicæ privativè quoad alios quoſcunque, apud Pennam *in Bulla.* Ratio poſterioris eſt, quia Epiſcopus eſt primus Inquiſitor in ſua Diœceſi; ergo dum non conſtat ab ipſis hanc poteſtatem fuiſſe ademptam, non ſunt de ſua poteſtate dejiciendi.

Favet Regula ſecunda expurgatorii; *Hæreticorum libri*, inquit, *qui de Religione ex profeſſo tractant, omnino damnantur: Qui verò de Religione non tractant, à Theologis Catholicis juſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati, & approbati permittuntur.* Sane ſi Epiſcopis datur jus examinandi, & approbandi, non videtur iiſdem denegandum jus concedendi licentiam legendi. Immò, cum hæc Regula ſit *in expurgatorio Hiſpanico*, vide an etiam faveat Epiſcopis etiam pro Regnis Hiſpaniæ.

Quoad ſecundum. Dico ſecundò, neminem habere licentiam legendi libros hæreticorum hæreſim continentes, vel de Religione tractantes. Solùm invenitur ejuſmodi licentia conceſſa Inquiſitoribus, ejuſque Commiſſariis à Paulo V. & Pio IV. apud Pennam *loco cit.* & in Regnis Hiſpaniæ ſolùm Inquiſitoribus, non verò eorum Commiſſariis ex Bulla Pauli V. poſita *initio expurgatorii*; Caſtrop. *l. c.*

Qui habeant Religioſi, id ex ſuis privilegiis quiſque cognoſcat. Si verò ſit ſermo de aliis libris vetitis, generaliter eam habent Inquiſitores, & ii, qui ex modò dictis poſſunt dictam licentiam aliis concedere: ſi enim aliis concedere poſſunt, certè poterunt & ſibi. Denique ii omnes, qui poſt Conſtitutionem Urbani VIII. *Conſtit. Apoſtolatus Officium* 1. *Octob.* 1631. auferentis omnes præcedentes licentias legendi libros prohibitos, novam legitimè licentiam obtinuere. An autem *ibidem* Urbanus reſtrinxerit Epiſcopis extra Hiſpaniam, immò & Inquiſitoribus omnibus poteſtatem dandi licentiam legendi libros vetitos non hæreticos, quà eos, perinde ac Inquiſitores, fruí modò dixi *verſic. Petes*, viri docti conſiderent. Verba Urbani VIII *l. c. n.* 3. *in fine*, hæc ſunt: *Neque de cætero ſimiles licentiæ, niſi à Congregatione Sancti Officii, dum ſingulis hebdomadis coram nobis habetur, vel ab aliis per nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis, concedantur.* Conſiderent autem Docti, num hæc Urbani clauſula: *ne concedantur*, auferat poteſtatem; non enim dicit: *ne poſſint concedere*, ſed, *ne concedantur*, Hactenus Tamburinus *l. c.*

Pag. 13. *col.* 1. *verſùs fin. ante ly*, Hic agendum eſſet de obligatione. *Adde.*

Theologi Juriſconſulti, Medici, Profeſſores litterarum, & omnes ſuppellectilem librorum poſſidentes, Indicem librorum prohibitorum apud ſe habeant, Contra non habentes ſeveriùs agetur ad formam Regulæ Concilii Trid. nulla admiſſa excuſatione ignorationis. *Conc. Prov. Mediol.* 5. *tit. quæ ad Fid. tuend. ſpect. part.* §. *librorum.*

Pag. 15. *col.* 2. *in fine punct.* 1. *Adde.*

An ſit error in fide, aſſerere à Pontifice ad Deum ſaltem poſſe appellari; Pignatellus *in Conſult. Can. tom.* 9 *conſult.* 92. *n.* 27 ſic ait. Ut magis Pontificiæ poteſtatis lumen eluceat, ſubſcribimus Triumpho *qu.* 6. *art* 3 Jacobatio *de Concil lib.* 10. *art.* 1. Riccioll, *de jur. perſon. l.* 9. *c.* 1. *n.* 13. opinantibus, errorem in fide eſſe aſſerere à Pontifice ad Deum ſaltem poſſe appellari, licet in

Digitized by Google

appellantes hoc modo ex improbitate, aut paſſione animi, ſive errore tamen intellectus nulla ſit ſtatuta pœna, niſi ea forte, quam ex hæreſis ſuſpicione, ea appellando contraherent: & argumentum eſt evidens. Cum enim Pontifex ſit verus Chriſti Dei Vicarius *cap. a, cap. inter corporalia; cap. licet, de tranſlat.* utique unicum Tribunal eſſe debet Chriſti, & Pontificis, ut ait Hoſtienſ. *in cap. quanto, eod. tit.* Abb. *in cap. licet, num. 9. de elect.* Paul. de Caſtro *conſ.* 414. *n.* 1. Menoch. *conſ.* 51. *n.* 13. aliique apud Ricciullum *l. c. n.* 11. quandoquidem unum eſt Vicarii, & Epiſcopi Tribunal; neque à Vicario ad Epiſcopum appellatur, *can. viſis 16. quaſt. 2. cap. 3. de conſuet. in 6. cap. Romana de appell. ead.* & DD. citati ab eodem Ricciullo, *num.* 15. Hæc Pignatellus *l. c.* Apud quem plurima ſcitu digna videri poſſunt *de Appellationibus à Papa ad futurum Concilium, deque earum initio, ac de pœnis contra appellantes.*

Pag. 25. *col.* 2. *in fine num.* 7. *Adde.* De hac re videri etiam poteſt Diana *in Op. coord. tom.* 9. *reſol.* 237. *pag.* 263.

Pag. 33. *col.* 2. *in fine num.* 7. *Adde.*

Schiſmatici (ſic ſcribit Pignatell. *in Conſult. noviſſ. tom.* 1. *conſult.* 42 *initio, pag.* 112.) hæreticis affines, & iis aliquando deteriores, ultimo loco *in Bulla Cœna, can.* 1. *hæreſis* excommunicationem claudunt. Quod enim Eccleſiam, veſtem Chriſti inconſutilem ſcindere, ac dividere attentent, jure ab Eccleſiæ communione, à qua factis ſe ſeparant, per ſententiam erant proſcindendi licet in dicta Bulla Cœnæ ante Benedictum V. per aliquod temporis non exprimerentur, teſte Alterio *tom.* 2. *de Cenſur. lib.* 5. *diſp.* 2. *c.* 4. *col.* 2. Apte autem eo loco ſit, quia omnis ſchiſmaticus eſt ſuſpectus de hæreſi; ſchiſma enim via eſt ad hæreſim, ſicut amiſſio Charitatis ad amiſſionem Fidei, ut per D. Thomam 2. 2. *q.* 39. *art.* 1. *ad* 3. Quamobrem abjurans ſchiſma, tenetur etiam ſuſpicionem hæreſis abjurare. Pegna *in Direct. Inquiſit. p.* 2. *q.* 48. *com.* 73. Farinac. *de hæreſ. q.* 184. Duard. *in Comment. Bulla Cœna l.* 2. *can.* 1. *quaſt.* 56. *n.* 12. immo ex Conſtitutione Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus* edita *anno* 1558. tam ſchiſmatici, quam ſchiſma excitantes habentur pro relapſis, perinde ac ſi prius hæreſim in judicio publicè abjuraſſent, tanquam hæretici omnibus beneficiis, ac officiis, & honoribus privantur, & ad ea redduntur inhabiles, aliiſque afficiuntur pœnis ex juribus, de quibus Sylveſt. *v. ſchiſmaticus* §. 4 & 5. Turrecrem. *in Sum. l.* 4. *1.* 14. & 15. Azor. *inſtit. mor. tom.* 1. *l.* 1. *c.* 20. Sanch. *in Decal. l.* 2. *c.* 36 *annot.* 20. Duard. *l. c. annot.* 13. & Farinac. *ibid.* Hæc Pignatell qui *conſult.* 116 *ſub init.* §. *Schiſmaticus, pag.* 518. hæc etiam tradit.

Schiſmaticus quoque hæreticus cenſetur, eſtque is, qui ab unitate Eccleſiæ Romanæ ſe dividit, & determinationibus Eccleſiæ de fide factis pertinaciter credere non vult; ideoque hæreticus habendus eſt, quod teſtatur Eymer. *p.* 2. *Direct. qu.* 48 *n.* 4. Pegna *comment.* 73. & Farinac. *q.* 184. *n.* 8. *& ſeq.* vel ſaltem ſuſpectus de hæreſi; ideoque cogendus eſt abjurare ſchiſma. Principes verò ad Fidem converſi, dum interim procuratur unio cum Eccleſia Catholica, non poſſunt tutâ conſcientiâ communicare cum ſuis ſchiſmaticis, neque ab illis Euchariſtiam, & abſolutionem à peccatis, aliaque Sacramenta ſuſcipere. Neque eis licet fundare, vel dotare interim Monaſteria, vel Eccleſias Schiſmaticorum, neque poſſunt intereſſe Sacris, ac cæremoniis illorum, eaſque obſervare juxta morem gentis; neque jurare poſſunt, ſe velle retinere fidem ſuorum patrum, illamque ſuis ſubditis conſervare. Neque confirmare juramento ſtatuta Fidei Catholicæ contraria: neque legere libros ſchiſmaticorum ſuorum, ne illos quidem, qui Religionem Catholicam ex profeſſo non impugnant: neque poſſunt Principes Catholici ab Epiſcopis ſchiſmaticis coronari, benedici, & Sacramento Euchariſtiæ more ſchiſmaticorum refici: neque veſci poſſunt carnibus die Sabbathi, & jejunare feriâ quartâ more eorundem ſchiſmaticorum: neque illorum Templa viſitare; Sacra audire, ac eorum ritibus intereſſe prætextu, quòd aliàs non agnoſcerentur pro legitimis Dominis, ac ſubeſſet periculum perturbationis rerum. Hactenus Pignatell. qui *locis cit.* & alibi plurima ſcitu digna in hanc rem diſceptat.

Pag. 84 *col.* 2. *in med. num* 2. *poſt verba* & judiciis laicorum Principum immunes eſſe debent. *Adde* Ex *Conc. Prov. Mediol.* 4. *Conſtitutionum part.* 3. *tit. monitiones*, §. *vos item, pag.* 187. *Chriſti eſtis, nempe de ſorte Domini, & ipſe Dominus ſors, pars ſcilicet veſtra; tales probate vos, ut & ipſi poſſideatis Dominum, & poſſideamini à Domino, utrique dicatis*, Dominus pars hæreditatis meæ.

Pag 89. *col.* 1. *in fine num.* 17. *Adde.*

Fillius. *de excomm. Papa reſervatis, tom.* 1. *tr.* 15. *cap.* 1. *n.* 14. *pag.* 409. hæc tradit. Mulieres, ſi virginalem, vel cælibem, vel caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, dico gaudere privilegiis, & eſſe exemptas à juriſdictione Ordinarii. Idemque dicitur de hujuſmodi mulieribus, ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, & expreſsè voverint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, ut propriis domibus, vel ſeorſim habitent. Unde idem dicendum videtur de Oblatis Monaſterii Turris ſpeculorum de urbe, tum quia collegialiter vivunt, & emittunt ſua vota ſimplicia, quamvis Moniales propriè non ſint; tum quia ſunt oblatæ, & commiſſæ Monaſterii S. Mariæ novæ ejuſdem urbis, & ſecundum aliquem modum participant illum ſtatum, earumque vivendi modus approbatus eſt à Sede Apoſtolica, non pro religioſo, ſed pro bono; ſubjiciuntur tamen Ordinario. Hæc Fillius.

Idem de mulieribus Tertiariis, virginalem, aut cælibem vitam voventibus, etiamſi in propriis domibus, aut affinium ſuorum habitent, tradunt Matthæucc. *in Cautela Confeſſ. l.* 1. *t.* 8. *c.* 3. *n.* 46. *pag.* 49. & Poteſtas *in Exam. Eccl. tom.* 1. *part* 4. *c.* 5. *n* 3560. ex Conſtit. Leonis X. *Dum intra.*

De Tertiariis hæc habet Diana *in Op. coord. tom.* 9. *reſol.* 175. *à n.* 2. *pag.* 135. Si viri hujus Ordinis collegialiter vivant, & mulieres, ſi vitam virginalem ſimpliciter, expreſſéque voverint, etiamſi habitent in propriis domibus, puto privilegio fori gaudere. Et ita docet Baſil. Pontius *de imped. matrim. conſ.* 47. *c.* 19. §. 5. Portell. *in dub. regular. verſ. Tertiarii, n.* 7. Faſcecius *in praxi Epiſc. noviſſima p.* 2. *c.* 3. *art.* 7. *n.* 10. & Cherubin. *in compend. Bullar tom.* 1 *conſt.* 22. *Leonis X. Schol.* 2. ex declaratione Illuſtriſſ. Cardinalium ita aſſerentium. *Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Interpretum conſulta reſpondit, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles, ita demum Ordinis, cujus tertio Regula habitum aſſumpſerunt, privilegiis potiri, & ab Ordinarii juriſdictione exemptos, ſi viri collegialiter vivant, ſeu cum Clauſtralibus habitent: & mulieres virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur Conſtitutione Concilii Lateranenſis ſub Leone X. qua habetur ſeſſ.* 11. *in fine. Hoc autem voto mulierum, alia duo, ſcilicet paupertatis, obedientia nequaquam includi. Quinimo hujuſmodi mulieres, ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, expreſſeque voverint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſum habitantes, ſupradictis privilegiis Ordinis, cujus tertia Regula habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii juriſdictione frui debere, quemadmodum idem Leo poſtea declaravit, Conſtitutione edita die* 9. *Martii, anno* 1518. *Quod ſi Fratres, Sororeſque tertii Ordinis, quid amplius prætendant vigore conſuetudinis, poſſe jus ſuum proſequi in judicio ordinario. Hier. Card. Pamphilius.*

Ex his apparet, me his diebus probabiliter reſpondiſſe Gubernatoribus Montis Pietatis, ſupradictas mulieres, Tertiarias, ſi habuerint requiſita expreſſa in dicto reſponſo Cardinalium, conſequi poſſe legatum relictum pro Monachatu; licet contrarium doceat noſter Franciſcus del Caſtillo *lib.* 1. *deciſ.* 88. *n.* 2. & Aloyſius *part.* 4. *collect.* 1051. Et ratio noſtræ ſententiæ deſumpta eſt ex §. *ad hoc preſentis Authent. de Sanct. Epiſ. coll.* 9. Nec obſtat Barthol. *in lege commodiſſime ff. de lib. & poſth.* quia loquitur de ingreſſu Monaſterii, non autem de ſimplici Monachatu. Et ita fuiſſe decitum apud Rectores Orphanarum, & in Curia Archiepiſcopali Panormitana, teſtatur Caſtillo ubi ſupra, licet, ut diximus, ipſe contrarium ſentiat. Idem etiam fuiſſe deciſum apud Rectores S. Barbaræ, & Montis Pietatis, mihi conſtat. Et ita etiam tenuit Pater Joſeph Raguſa Societatis JESU, in quodam Conſilio in favorem Monachatus dictarum mulierum. Vide etiam Souſam *in tract. de Tertiariis.* Hactenus Diana, *l. c.*

Si lubet audire etiam Matthæuccium; ſic ſcribit *in Offic. Cur. Eccleſ. cap.* 52 *à pag.* 403. Varii ſunt Tertiariorum, ſeu eorum, qui de Tertiò Ordine nuncupantur, ſtatus, quorum (omiſſis iis, utpote verè Clauſtralibus, & Religioſis, quibus Leo X. *conſtit. Inter cetera* 13. *Bull. tom.* 1. aperavit Regulam, à S. Franciſco pro Sæcularibus inſtitutam, & Nicolao IV. *Conſt. Supra montem* 2. *ibid.* approbatam, & auctam) idem Leo *Conſtit. Dum intra* 22. *edita in Conſt. Lateranenſi, eod tomo* meminit, & plura circa eos diſponit, prout ſequitur. *Fratres autem, & Sorores Tertii Ordinis, necnon Mantellati, Corrigenti, Pizochara, Cordelluti, & alii quocunque nomine nuncupati, in propriis domibus habitantes, ſepulturam ubi voluerint, eligere valeant. Sed die Paſchatis tantùm Euchariſtiam, necnon Extremam Unctionem, ceteraque Eccleſiaſtica Sacramenta (Pœnitentia Sacramento dumtaxat excepto) a proprio Sacerdote recipere, & onera, qua Laicis incumbunt, perferenda teneantur, ac in Foro Sæculari coram Judicibus Sæcularibus conveniri poſſint. Collegialiter autem viventes, ſeu cum Clauſtralibus habitantes, ac mulieres virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem, expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertia Regula habitum geſtant, gaudere debeant.*

Ex Conſt. Nuper, etiam in Sacro Lateranenſi Concilio ſub eadem, & infra, nos ad tollendum omne dubium, motu proprio, & ex certa ſcientia, & de Apoſtolica poteſtatis plenitudine, harum ſerie decernimus; & declaramus; quòd in præmiſſis de voto ſolemni Religionis minimè intelligi debeat; ita ut mulieres virginalem, ſeu cælibem vitam ſimpliciter degentes, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſim habitantes, privilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui, & gaudere debeant.

Quibus *ſub die* 20. *Decemb.* 1616. acceſſit Decretum Sacræ Congreg. Epiſcoporum, & Regularium, apud Lantuſcam *verb. Tertiaria*, & Peyrin. *ad Conſt.* 4. *Sixti IV.* §. 7. *n.* 34. Nicol *Floſc. verb. Tertiaria, num.* 2. infraſcripti tenoris: *Ad tollendas omnes contentiones inter Epiſcopos, & Superiores Regulares ſuper immunitate, & exemptione Tertiariarum, qua in domibus privatis degunt, vulgò* Bizzochæ, *ſeu alio quovis nomine nuncupatarum; in primis, & ante omnia in memoriam revocat ea, qua Sacra Congreg. Concilii in eandem ſententia reſpondit, videlicet.*

Sacra Congreg. Concilii ſæpius reſpondit, minimè poſſe Sacerdotes Re- gulares

Digitized by Google

gulares Mulierum Tertii Ordinis, quas de pœnitentia, vel Bizzochas vocant, Confeſſiones Sacramentales audire, niſi fuerint ab Ordinario approbati ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas: quemadmodum nec poſſunt illis Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrare in die Paſchatis Reſurrectionis D. N. JESU Chriſti.

Verùm quoad ſepulturam, atque alia Privilegia, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles, ſeu demum Ordinis, cujus Tertia Regula habitum aſſumpſerunt, privilegiis potiri, & ab Ordinario juriſdictione exemptos eſſe, ſi viri collegialiter vivant, aut cum Clauſtralibus habitent, Mulieres virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub habitu, vitam traducerent, quemadmodum cavetur Conſtit. Conc. Lateranen. ſub Leone X. quæ habetur ſeſſ. 11. in fine.

Hoc autem voto mulierum alia duo, ſcilicet, Paupertatis, & Obedientiæ, nequaquam includi; quinimmo hujuſmodi mulieres, ſi virginalem, aut cælibem ſimpliciter, & expreſsè voverint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſim habitantes, ſupradictis privilegiis Ordinis, cujus Tertia Regula habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii juriſdictione frui debere, ut idem Leo poſtea declaravit Conſtit. edita die 1. Martii 1518.

An autem prædictæ qualitates in hujuſmodi Tertiariis concurrant; Ordinarii loci eſſe judicium.

Præterea ſi contingat, aliquem ex prædictis Tertiariis ſine ſepulturæ electione decedere, eos ſic decedentes ita demum in Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis earum communis ſepultura reperiatur; ſin minus in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe decernit.

Superioribus autem Regularibus ſufficienti facultate ad id à S. Sede Apoſtolica ſuffultis (Capuccinis exceptis) liberè mulieres ad hujuſmodi habitum recipere, atque ad ipſos viſitandi eas officium pertinere; non autem ad habitum admittendas, & recipiendas eſſe, niſi probata vita, ac bonis moribus præditas, ac in ætate, ſaltem quadraginta annorum, conſtitutas, quæ de proprio habeant, unde ſufficienter vivere poſſint: & non cum aliis viris, quàm cum conſanguineis, vel affinibus in primo tantùm gradu ſibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentiâ priùs impetratâ, qui non aliter eam concedat, niſi de prædictis, prævio examine diligenti, ſibi conſtiterit.

Verùm in hujuſmodi habitu concedendo, & reſpectivè deferendo omnino à velo ſupra caput, quod ſuperjectum *vocant, & à pectorali, quod vulgò dicitur* Sottogola, *& à patientia, abſtinendum eſſe; quinimmo eas, quæ ſupradicta tria, vel aliquod ipſorum deferre comprehenſæ fuerint, illa dimittere, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ab Ordinariis locorum compellendas eſſe decernit.*

Supradictis verò Decretis, mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendi; quinimmo eas diſpoſitioni Conſtitutioni Pii V. editæ Romæ anni 1596. 4 Kalend. Julii, quæ incipit: Circa Paſtoralis &c. *penitus ſubjacere, expreſsè declarat, non obſtantibus &c.*

Unde priuſquam Epiſcopus concedat mulieribus licentiam aſſumendi habitum, debet ſibi, vel ejus Vicario conſtare legitimè de ſingulis requiſitis expreſſis in dicto Decreto.

Tertiariæ autem prædictis requiſitis munitæ gaudent privilegio fori, & exemptione à Laica juriſdictione, & gabellis, ut ſæpius cenſuit Sacra Congreg. Immunitatis in Interamnen. 10. *Novemb.* 1638. apud Monacell. *form. part.* 1. *form.* 44. *tit.* 6. *num.* 1.

Per quæ patet, dictas Tertiarias ad tenorem Decreti. 1. Gaudere privilegio fori, & exemptas eſſe à Laica juriſdictione, ea modo dicta; quo tamen non gaudent viri Tertiarii in propriis domibus, ſicut cæteri Sæculares, habitantes, ex eadem S. Congreg. Immunit. in Tricaricen. 7. *Septemb.* 1638, ac ex S. Congreg. Concilii apud Fagnan. *in* 2. *ad cap. Nullus, de foro compet*, *num.* 71.

2. Exemptas eſſe ab juriſdictione Ordinarii, ut §. *Hoc autem vota.* Unde conveniri debent coram Judice Conſervatore illius Religionis, cujus habitum deferunt.

3. Proteguntur à privilegio Canonis. *Si quis ſuadente*: Annumerantur enim quoad hoc perſonis Eccleſiaſticis; ut per Fagnan. *cit. n.* 65. nam ſe Deo dediderunt, & conſecrarunt per capitulum ſimplex caſtitatis votum, & propoſitum obſervandi Regulam de Tertio Ordine à S. Sede approbatam, in habitu, prævio examine Epiſcopi, à legitimo Superiore ſuſcepto.

Controverſia eſt de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clauſuram vivunt. Sed reſolvitur eas allegatis privilegiis non potiri; nam in Decreto relinquuntur ſub diſpoſitione Conſtit. *Circa Paſtoralis* S. B. Pii V. *Bullar. tom.* 2. quarum profeſſiones, & receptiones B. Pontifex irritat, ac annullat. Et tales hoc tempore poſſe prohiberi, ne in communitate maneant, niſi profeſſionem ad formam dictæ Pianæ emittant, reſcripſit S. Congreg. Epiſcopo Lucen. 23. *Jan.* 1596. apud Piaſec. *prax. part.* 2. *cap.* 3. *art.* 7. *num.* 13. quare ſunt de juriſdictione Ordinarii.

Ipſi Viri de Tertio Ordine habitantes in propriis domibus, ſicut alii Laici, privilegio nedum fori, & exemptione ab juriſdictione Laica, ſed à gabellis non gaudent, ut reſcripſit S. Congreg. Immunitatis in allegat. Tricaricen. ex Sacra Congreg. Concilii apud Fagnan. *in* 2. *ubi ſupra, de foro compet.*

Poſt annum à receptione habitus profeſſionem emittunt, ut ex Con-

Addit. ad Op. Mor. Bonac. Tom. III.

ſtit. *Ad fructus* Pauli III. *Directorium trium Ordinum part.* 1. *art.* 2. *n.* 13. continentis ſtatuta ſpecificè edita pro Tertiariis proprias domus inhabitantibus, ubi *cap.* 2. *Fratres, & Sorores, poſtquam per unum integrum annum, habitum probationis detulerint, ſi converſatio laudabilis fuerit, per habentem facultatem Miniſtri Generalis, recipiendi ad hunc tertium ſtatum, ſolummodo, & non per alios, ad Profeſſionem recipiantur.* Et noviſſimè obſervavit P. Petrus de Almandiello *Eſcudo Seraphico, art.* 7. *pag. mihi* 515. Hactenus Matthæucc. apud quem alia videri poſſunt.

Pag. 19. *col.* 1. *ſub n.* 18. *lin.* 3. *poſt verba* gaudere hoc privilegio *Adde*; dummodo vivant prope Monaſterium earum more, ut obſervat Poteſtas *in Exam. Eccleſ. tom.* 1. *p.* 4. *n.* 3560. *pag.* 385. Item Laici, qui habitu Clericali incedentes, inſerviunt Congregationi Presbyterorum, qui collegialiter modo religioſo ſub certo Superiore vivunt, ita Poteſtas *l. c.*

Pag. 89. *col.* 1. *in fine n.* 18. *Adde.*

Quòd gaudeant privilegio fori Eremitæ, qui ſub aliqua regula, & obedientia vitam agunt, non diſſentit Caſtropalaus *part.* 6. *de cenſur. tr.* 29. *diſp.* 3. *p.* 13. §. 1. *n.* 14. *pag. mihi* 80. per hæc verba. Idem ferè dicendum eſt de Eremitis, qui ſub aliqua regula, & obedientia vitam agentes, edito paupertatis, vel obedientiæ voto, vel pacto inito, hoc privilegio proteguntur. Secus verò, ſi nullam ex his obligationem ſuſceperint, tametſi ex commiſſione Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſerviant, & habitum geſtent ſingularem, quia non firmum, & ſtabilem modum vivendi habent; cum pro libito poſſint ab eo recedere. Sic tradit Molina *diſp.* 50. *n.* 4. Rodriq. *Quæſt. Regular. quæſt.* 63. *art.* 4. Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 22. Coninck *dub.* 5. *n.* 164. Laym. *lib.* 1. *tr.* 5. *cap.* 5. *n.* 4. *in fine.* Hactenus Caſtrop.

Pag. 191. *col.* 2. *in fine n.* 14. *Adde.* De hac re videri etiam poteſt noviſſimè Diana *in Op. coord. tom.* 9. *reſol.* 239.

Pag. 121. *col.* 2. *in fine n.* 15. *Adde.*

De gabellis ſolvendis à Clericis ſuper carne, vino &c. hæc habet Diana *in Op. coord. tom.* 9. *reſol.* 240. *pag.* 164.

In verb. Immunitas part. . . *n.* 22. Sylveſter ſic aſſerit. Poſito quòd ſuper debita, aut aliud Conſules gabellam ponant ſuper carne, aut vino, & hujuſmodi, quam Eccleſiæ ſolvunt indirectè, cum emant carius, diſtinguendum eſt; nam ſi eam ponunt propter abuſum, & exceſſum eorum, ſcilicet quem fecerunt; ſic non licitè ponunt, ſed ſolvant de ſuo; ſi verò ponunt propter communem utilitatem, tam Clericorum, quàm laicorum; ſic licet eis. Si verò propter utilitatem laicorum principaliter, Clericorum verò indirectè, & à remotis, puta quia Civium proſperitas in Eccleſiam, & Eccleſiaſticarum perſonarum utilitatem redundat; iterùm diſtinguitur, nam, aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo non poſſunt; & ſic non licet, aut non faciunt eo animo, quia, etſi non eſſent Eccleſiaſticæ perſonæ, adhuc eam imponerent, & ſic licet eis. Ita ille; & ante illum Angelus *in verb. Immunitas, n.* 42. docet Henriquez *l.* 10. *c.* 15. *& in Gloſſa litt. O.* Paulus de Caſtro *conſ.* 443. *l.* 2. Octavianus Vulpellius *de liber. Eccleſ. p.* 2. *num.* 51. Lopez *in inſtruct. p.* 1. *c.* 40. Vide etiam Malderum *in* 2. 2. *tr.* 5. *c.* 6. *dub.* 11. *in fine.*

Sed falluntur equidem, & cautè legendi ſunt; nam, ut ſupra probatum eſt, Eccleſiaſtici non tenentur ſolvere gabellam, quæ principaliter concernit laicorum utilitatem, & ſecundariò Clericorum. Et ridiculum eſt dicere, quod dicti Auctores aſſerunt, Clericos tunc non teneri ad ſolutionem dictæ gabellæ, quando extorquetur ex animo accipiendi dictas pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo laici non poſſent; ſecus autem ſi non eo animo; nam reſpondetur, exemptionem Clericorum non dependere ex bono, vel malo animo imponentium gabellas, ſed ex privilegio, quod ex jure Divino, & humano habent non ſolvendi illas, & ſi talis opinio eſſet vera, ſemper laici imponerent gabellas abſque illo malo animo, & ſic Clerici ſemper illas ſolverent. Dicendum eſt igitur, Clericos exemptos eſſe à dicto onere gabellarum ſuper carne, vino, ſerico, &c.

Et ideò Rodriquez *in Sum. tom.* 1. *cap.* 74. *n.* 14 ita ait: *No deſto ſe pueden quexar los Clerigos, pues pueden comprar eſtas coſas en ſus carnicerias, y tavernillas, y oficinas, particularmente deputadas para ellos, donde comodamente las pueden tener. Verdad es, que donde comodamente no pueden aver eſtos oficinas particulares, toma por muy ſeguro boſas las dichas impoſiciones reſpecto de los Eccleſiaſticos*; ſic ille. Et abſolutè, tanquam falſam, hanc opinionem Angeli, & Sylveſtri refellit ex noſtris Pater Megala *in part.* 2. *lib.* 2. *c.* 16. *quæſt.* 9 *n.* 106. & Guttierrez *in tract. de gabellis, q.* 92. *n.* 10. Hæc Diana *l. c.*

An emens victualia pro filio Clerico, vel Capellano ſuæ familiæ teneatur ſolvere gabellas? Hæc habet eis. Diana, *reſol.* 242. *pag.* 164. Affirmativè reſpondet Thomas Sanch. *in opuſc. tom.* 2. *l.* 2. *c.* 4. *dub.* 54. *n.* 2. quia dominium eorum, quæ conſumuntur, non eſt Clerici, ſed patris, vel domini ſæcularis, ſicut Clericus, qui ſuſtentat plures famulos ſæculares, non tenetur ſolvere gabellam pro parte, quam famuli conſumunt, ſic docti recentiores. Ita Sanchez.

Sed contrariam ſententiam prorſus tenendam eſſe puto, & ita communiter obſervatur, & præſertim in noſtro Regno Siciliæ, ubi ſupradicti ſunt immunes à gabellis pro victualiis emptis in ſuſtentationem Clericorum, quia Clericus eſt ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipſe conſumit. Nec valet

B dicere

Digitized by Google

dicere cum Sanchez, quòd dominium eorum, quæ conſumuntur, non eſt Clerici; nam reſpondeo, quòd ſufficit, quòd illa victualia emantur pro Clericis, eaque ipſi conſumant; & ita ſentiunt plures Magiſtri Societatis JESU, & aliarum Religionum de hoc caſu à me conſulti. Adde, quòd in tali caſu patres poſſunt donationem facere filiis de tota illa ſumma, quam expenſuri ſunt pro illis, & poſtea eorum nomine illam in eorum ſervitium expendere, & ſic ceſſaret ratio Sanchez. Hæc Diana *l. c.*

An ſi Princeps, vel aliqua Reſpublica propter aliquam juſtam cauſam augerit tantillum pretium carnis, vini, olei, &c. ut illud plus convertatur in illam cauſam, non quidem in gravamen Clericorum faciens principaliter, ſed generaliter in gravamen omnium, incurrant in excommunicationem Bullæ ſi talem gabellam à Clericis exigant; vel in tali caſu, an aperienda ſit alia taberna, in quam ſine tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. juſto pretio? Hæc habet Diana *reſol.* 144. *pag.* 165.

Negativè reſpondendum videtur ex Angelo *verb. Immunitas, n.* 34. & ex Sylveſtro *eod. verb.* 1. *q.* 6. *n.* 22. quem ſequitur Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excomm.* 18. *fol. mihi* 445. Lupez *in inſtruct. p.* 2. *c.* 40. *fol. mihi* 127. & facit Henriquez *lib.* 5. *c.* 15. *n.* 5. quem poſtea ſecutus eſt Malderus *in* 2. 2. *tr.* 5. *c.* 6. *dub.* 11. *in fine*, ubi ſic ait. Eſt licita contributio à laicis impoſita, quando in valde modico gravat Clerum, & ipſe Clerus ſine magna moleſtia eximi non poteſt; utpote ſi gravamen vini ſit impoſitum, quod ex communi laicis taberna accipere velit. Et ita etiam hanc ſententiam ex Juriſperitis tenet Paulus de Caſtro *lib.* 2. *conſ.* 323. Vide etiam Roſellam *verb. pedagium, num.* 17. Richardum *quodlib.* 2. *q.* 30. & Aſtenſem *in Sum. l.* 2. *tit.* 30. *art.* 4.

Sed, his non obſtantibus, contrariam prorſus ſententiam amplectendam eſſe puto. Dico igitur, talem impoſitionem quoad Clericos, eſſe illicitam, & taliter facientes, incidere in excommunicationem, quia in Bulla Cœnæ non ſolùm excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis, ſed etiam indirectè. Nec valet dicere, quòd talis gabella non ſit poſita principaliter in gravamen Clericorum, ſed generaliter in gravamen omnium; nam ita ſecundariò indirectè Eccleſiaſtici gravantur, quos indirectè, ut diximus, per Bullam gravare prohibitum eſt; ergo &c. Cæteras rationes videbis apud noſtrum Megalam, qui doctè, ut ſemper ſolet, hanc ſententiam ſuſtinet, & defendit *in part.* 2. *l.* 2. *c.* 17. *quæſt.* 6. *num.* 107. & idem docet Alterius *tom.* 1. *diſp.* 19. *lib.* 5. *c.* 6. *fol. mihi* 740. *col.* 2.

Neque obſtat, quòd dicta gabella ſit poſita ex juſta cauſa, v. g. ob communem Clericorum, & laicorum utilitatem; nam reſpondetur, hoc efficiendum eſſe cum conſenſu Clericorum, ut ſupra probatum eſt. Hinc ipſemet Henriquez *loco cit. in Gloſſa, litt.* P. voluit; aliam tabernam aperiendam eſſe, in quam abſque tributo confluere poſſint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. juſto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate; nam Clerici ſunt liberi, ut poſſint emere victualia in omnibus locis, abſque onere alicujus gabellæ; ergo non ſunt coarctandi, ut emant in tali loco. Hæc Diana *l. c.*

DE CENSURIS EXTRA BULLAM COENÆ.

P*Ag.* 164. *col.* 1. *in fine. n.* 7. *Adde.*

Die 2. *Martii* 1679. *Innoc. XI. damn. hanc* 35. *prop. Videtur probabile, omnem fœtum, quandiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipere eam habere, cum paritur, ac conſequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.*

Pag. 164. *col.* 1. *in fine n.* 11. *Adde.*

Nota, quod Abortus, Mediolani eſt reſervatus, etiam non ſecuto effectu ſyn. Diæc. 32. *cap.* 10.

Et ſi eſt animatus, atque ſequatur effectus, cadit ſub excommunicatione ſpecialiter reſervata, nec poteſt tolli vigore facultatis generalis. Ex Conc. Prov. 7. *de Sacr. Pœnit.* §. *ſciant.*

Vicarius generalis tamen, & Pœnitentiarius major poſſunt & abſolvere, & alios Confeſſarios ſubſtituere ad abſolvendum. Ex Synod. Diæc. 32. *cap.* 10. §. *impium.*

Pag. 164. *col.* 2. *ante Punct.* 11. *Adde.*

Hac occaſione, ſi quis peteret, an Epiſcopus poſſit hodie diſpenſare in irregularitate contracta ex abortu? Diana *in opere coord. tom.* 5. *tr.* 5. *reſol.* 9. *pag.* 196. hæc habet. Reſpondet affirmativè Novarius *in Summa Bullarum, tom.* 2. *tit. de abortu, num.* 21. ubi ſic ait. Declaratur primò, ut poſſint hodie Ordinarii cum ſubditis diſpenſare in irregularitate cum ſubdito contracta ex abortu animato, ſecuto effectu, dummodo tamen crimen fuerit occultum, ut in terminis declaravit Sacra Congregatio. Ita ille. Sed cum irregularitas abortus oriatur ex homicidio voluntario, ad illam non ſe extendit auctoritas Epiſcopi; unde miror, quo pacto potuit hoc aſſerere Novarius, & adducere Declarationem Sacræ Congregationis. Imo Pater Theſaurus *in Praxi, p.* 1. *c.* 2. *in fine* obſervat, quòd ſupplicans in Sacra Pœnitentiaria, in caſu videlicet occulto, pro diſpenſatione ſuper irregularitate ex abortu, debet exprimere ſi erat fœtus à ſe genitus, aliàs gratia eſſet ſubreptitia, ut patet ex ſtylo, & facultatibus Sacræ Pœnitentiariæ, in quibus major in hoc caſu ponitur difficultas ad diſpenſandum; quod etiam docet noviſſime doctus, & amiciſſimus P. Alphonſus de Leone *de cenſur. recollect. n.* 58. Hæc Diana *loco cit.*

Pag. 187. *col.* 2. *ſub init. n.* 1. *ubi legitur* Paulus IV. in Bulla 16. &c. *ſic corrige.*

Contra ambientes Papatum, aut tractantes de electione futuri Pontificis, vivente adhuc Pontifice, eoque inconſulto, lata eſt excommunicatio ipſo facto; cum enim ille, qui abſque conſenſu Principis, tractat de ſucceſſore illius deligendo, reus ſit criminis læſæ Majeſtatis, ex Baldo *in lege quoniam liberi, Cod. de teſtibus*; jure merito Paulus IV. *in Bulla* 16. in ordine, quæ incipit: *Cum ſecundùm Apoſtolum*, ad evitandum periculum captandæ mortis Summi Pontificis, & alia incommoda, primo loco confirmat cenſuras, & pœnas quomodolibet latas contra eos, qui Papatum ambiunt, & ſimoniam ea occaſione committunt. Deinde tractantes de eligendo futuro Pontifice, inconſulto Pontifice vivente, non ſolum excommunicat; verum etiam privat omnibus dignitatibus, officiis, fructibus, voce activa, paſſiva, inhabileſque ad ea omnia reddit, & infamiæ notam injungit. Rurſus eaſdem cenſuras, & pœnas extendit ad eos omnes, qui conſilium, auxilium, opem, vel favorem præſtant, aut alio quovis modo ſe immiſcent, niſi hoc quamprimùm poterunt per ſe commode, vel per alium revelaverint. Denique contra impugnantes hanc Bullam, excommunicationem ipſo facto imponit, & contra ipſos tanquam ſchiſmaticos, & hæreticos inquiri mandat; hæc omnia prolixiùs exprimuntur in præcitata Pauli IV. Bulla. Circa quam primò explicabo materiam iſtius excommunicationis; ſecundo ſubjectum; tertiò utrum abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſervata ſit.

Pag. 187. *col.* 2. *ſub n.* 4. *verſ. fin. ubi legitur*, Vide Concilium Lateranenſe &c. *ſic corrige. & Adde.* Vide Concilium Lateranenſe citatum, & infra tradenda *quæſt.* 7. *punct.* 1. §. 2. *n.* 8. *& ſeqq. pag.* 343 ubi etiam explicabo Bullam Gregorii XV.

6. Tertiò dubium eſt, utrùm exoptans Papatum graviter peccet.

Reſp. negativè, per ſe loquendo, etiam ſi appetat ob eximiam gradus dignitatem, & ob bona temporalia. Ratio eſt, tum quia ad hoc facit illud tritum ſermone proverbium ex Apoſtolo deſumptum, *qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat*; tum quia licitum eſt expetere, quod licitum eſt recipere, cum non magis peccaminoſa ſit intentio, quam ipſum opus intentum; ſed licitum eſt Papatum recipere; ergo etiam licitum eſt expetere; tum quia ſequeretur, infinitos Clericos, & Eccleſiaſticos expetentes Eccleſiaſticas dignitates, in ſtatu damnationis perſiſtere, quod arduum, & durum videtur. Idem dicendum eſt de eo, qui Papatum procurat, modò actionem aliquam, in hac Bulla, vel in aliis Conſtitutionibus, de quibus ſupra *quæſt.* 3. & infra *in hoc puncto* prohibitam non exerceat.

Dixi *per ſe loquendo*, quia per accidens ratione alicujus circumſtantiæ mortaliter peccaminoſa, culpa gravis incurri poteſt; actus enim malitiam ſumit, non ſolùm ab objecto, & fine proximo, verùm etiam à remoto, & à circumſtantiis, ut docui *de peccatis*. Vide S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. Valentiam 2. 2. *quæſt.* 185 *art.* 1. *punct.* 2. *concl.* 3. Navarr. *Miſcellan.* 37. & 38. Plagam *de Cardinal. dignit. cap.* 28. Scortiam *in ſelectas conſlit. Theorem.* 478. & alios, quos in ſimili retuli *de beneficiis.*

Hinc ſequitur primò eum, qui Papatum appetit, ut conſanguineos modo licito locupletare poſſit, non eſſe reum lethalis culpæ; ſecundò eum, qui ſe Pontificatu indignum novit, graviter peccare Papatum appetendo; ſicut enim hic Papatum licitè recipere non poteſt; ita neque appetere, niſi forte appetat ſub conditione, ſi dignus eſſet: actus enim deſiderii, qui alias turpis eſſet, licitus efficitur, addita conditione, quâ poſitâ turpitudo ab actu aufertur, ut probavi *de matrim. & de peccatis.*

7. Major difficultas eſt, utrùm is, qui ſe dignum credit, ſed nonnullos alios digniores animadvertit, graviter peccet optando ſe dignioribus præferri.

Reſp. affirmativè juxta probabiliorem ſententiam. Ratio eſt, quia ſicut Electores tenentur digniorem cæteris paribus eligere, & præferre, ut benè Navarr. *Miſcellan.* 38. & Plator *cap.* 31. ita alter optare non poteſt ſe dignioribus præferri, quoties certò novit, illos eſſe digniores; ſi verò certè non novit, optare poteſt ſe aliis præferri, ſi Cardinalibus viſus fuerit dignus, qui exteris præferatur; tunc enim gravis peccati reus non eſt, cum alieno judicio ſe ſubmittat, ut patet ex dictis *de beneficiis*, cum loquerer de illo, qui ad concurſum beneficii accedit, animadvertens alios eſſe digniores; & *de contractibus, tom.* 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 1. *n.* 13.

Dices. Si hoc verum eſſet, ſequeretur multos Pontifices lethalis culpæ reos eſſe, dum Pontificiam dignitatem acceperunt, animadvertentes alios digniores prætermitti, ſeque dignioribus præferri.

Reſp. Pontifices poſſe in tali eventu conquieſcere, ſeque eligentium conſcientiæ remittere, & accommodare, cum fieri poſſit, ut ſuo judicio decipiantur, nec in propria cauſa Judex quis eſſe valeat, & hæc de prima actione.

Pag. 188. *col.* 1. *num.* 1. *ubi legitur.* Gregorius XIV ut occurreret incommodis, quæ ex prædictis ſponſionibus facilè ſequi potuiſſent in Bulla: *Cogit nos depravata*, irritat &c. *Corrige.* 1. Patiens ſponſionem, ſeu commiſſam ſuper vita, morte, aut electione Papæ, aut ſuper promotione Cardinalium, excommunicationem ipſo facto incurrit, & aliis pœnis afficitur. Ra-

tio

Digitized by Google

tio eſt, quia Gregorius XIV. ut recurreret incommodis, quæ ex prædictis ſponſionibus facile ſequi potuiſſent in Bulla; *Cogis nos deprava*tu, ſcitat, &c.

Pag. 188. *col.* 1. *in fine num. Adde* ex cod. Bonac. ubi *de Elect. Sum. Pontif. pag.* 137.

Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſervata eſt; nam Paulus *in præcit. Bulla*, ſic ait: *& ab excommunicatione, & maledictione hujuſmodi, per alium, quàm per nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, præterquam in mortis articulo, abſolvi non poſſint.*

Pag. 187. *col.* 2. *n.* 5. *ante verba* ſecundò cum *Adde*, ex cod. Bonac. ubi *de Elect. ſum. Pontif. pag* 130.

Abſolutio iſtius excommunicationis reſervata eſt Summo Pontifici, excepto mortis articulo, in quo abſolutio impendi poteſt, ſi pœnitens pecuniam occaſione ſponſionis receptam reſtituit: nam in præcitata Gregorii Bulla dicitur: *à qua eorum nullus ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, niſi in mortis articulo, & quoad eos, qui pecuniam, vel aliud quidpiam præmiſſorum occaſione perceperint, etiam prævia reſtitutione integra pecuniarum, ejuſmodi occaſione perceptarum, abſolvi poſſit, aut debeat.*

Pag. 191. *col.* 1 *ſub num.* 6. *verſus fin. poſt verba*, ut ſuppono *Adde*.

Beja *in Reſponſ. caſuum conſcient. part.* 1. *caſu* 45. citatus etiam à La Croix *lib.* 7. *in fine num.* 304. proponit, & doctè de more reſolvit hunc Caſum.

Christophorus deſiderio vindicandæ illatæ ſibi à quodam Presbytero extra Diœceſim commorante injuriæ, obtulit 20. *aureos cuidam, ut aliquod illius membrum mutilaret; ſed nequaquam interficeret. Is acceptâ pecuniâ illò eſt progreſſus, & tranſactis paucis diebus, ſcribit ſe venenum, mortem ad duos menſes illaturum, propinaſſe dicto Presbytero. Quæ res Christophoro valde diſplicet, immo nec plenam adhibet his dictis fidem, cum ſciat præfatum Presbyterum vivere. Tranſacti tamen adhuc non ſunt illi duo menſes: volens hoc Paſchate confiteri, & communicare.*

Quæritur quomodo ſe debuit Confeſſor cum prædicto gerere, & quid illi erat injungendum?

Caſus iſte ex multis redditur difficilis. Primò, quia Presbyter nunc rectè valet; & Christophorus nullam habet fidem de veneno propinato; & ideo videtur debere Confeſſorem ſtare pro parte illius conſcientiæ, dictanti eidem nihil eſſe factum, quàm incertiſſimo futuro eventu. Secundò, quia ſi Presbyter tranſactis duobus menſibus, immo & tribus, nihil mali habeat, non erit Christophorus excommunicatus; quare videtur, quòd nec modò tali vinculo ſit ligatus; nam excommunicatio purè lata, non poteſt eſſe in pendenti, *cap. Ad hæc quoniam, de app.* Jam autem ſi Presbyter intra illos duos menſes moriatur, erit ille jam inde à principio excommunicatus; & ſi non moriatur, nec quidquam damni ſentiat, nunquam erit excommunicatus. Tertiò, ſicuti qui ſagittam immittit in Clericum, non incidit tunc in excommunicationem, cum è balyſta per aerem ſagitta pergit; ſed illo tempore, quo attingit Clericum, ut colligitur ex *cap. Si quis ſuadente*; ita cum venenum non attingat cor, niſi in fine duorum menſium, videtur quòd tunc incurrat excommunicationem, & non antea; ſunt enim verba cum effectu accipienda, ut dicitur *cap. Relatum, de Cler. non reſid.*

Et corroboratur ex notabili dicto Panormit. *in cap. Cum in cunctis, de elect.* §. *Clerici ſanè*; ubi, inquit, quòd quando pœna apponitur à jure, *ipſo facto*, propter aliquod delictum, nunquam eſt locus illi pœnæ, niſi illud delictum ſit conſummatum, quantumcumque ſit inchoatum; ut probatur *cap. Cum in cunctis, & cap. Perpet. eo tit. lib.* 6.

Quibus non obſtantibus aſſerendum eſt. Christophorum in excommunicationis ſententiam incidiſſe, ſi venenum ſuit ſuo nomine propinatum; nec eſſe abſolvendum, quoad uſque conſtet de veritate facti; ſpectandumque eſſe tempus illud bimeſtre. & adhuc plus, ut effectu (jam quod conſtare aliter non poteſt) colligatur, fuerit-ne venenum propinatum Presbytero, vel ſecus; id quod oſtendo.

Tum quia in *cap. Si quis ſuadente* 17. *q.* 4. per manus violentas intelligitur quæcumque violentia, ſeu injuria facta Clerico, ſive id operetur immediatè, ſive mediatè, juxta Gloſſ. ſing. *in dicto cap. Si quis*, & Palud. & alios *in* 4. *ſent. diſt.* 18. & S. Antonin. 3. *p. tit.* 34. Sylveſt. *verb. Excommunicatio* 6. Navarr. *in Man. c.* 27. *n.* 37. ſed Christophorus operatus eſt ſaltem mediatè, ut venenum illud Presbytero daretur; quia pecuniis hominem conduxit ad membrum mutilandum; & quamvis non duxerit eo animo, ut veneno necaretur; nihilominus tamen, quia ſic mandando fuit in culpa, cogitare debuit, illud tale potuiſſe evenire, argum. *cap. fin. de homicid. lib* 6.

Tum etiam quia danti operam rei illicitæ, caſuale homicidium inde ſecutum imputatur illi, argum. à contrario ſenſu deſumpto ex *cap. ex litteris de homicid.* quod argumentum efficaciam habet apud Juriſperitos, ſaltem quando probatur illud, cujus contrarium non eſt jure expreſſum; juxta *cap. à nobis* 2. *de ſent. excomm.* & Gloſ. *cap. ſignificaſti de foro comp.* cum ergo Christophorus dederit operam rei illicitæ, offerendo pecunias, ut Presbyter deformaretur; dicendum neceſſariò erit, illud veneni homicidium eſſe illi imputandum.

Tum demum, quia ut quis per manus violentas in Clericum incidat in excommunicationem, ſatis eſt, ut percutiat enſe, baculo, pulvere, aquâ, ſalivâ, & qualibet re alia ſimili; vel jubeat id fieri; immo etſi non juſſerit, ſat eſt dixiſſe ſuis, ſe vindictam talis Clerici expetere, credens, vel credere debens, quòd ex hoc illi moverentur ad percutiendum, quando reverà effectus eſt ſecutus; ſed per venenum multò major fit injuria, & nocumentum Clerico, cum illud mortem celeriter inferat, difficilique remedio provideatur, & mutilet potiſſimum hominis membrum, nempe cor; igitur cum Christophorus dederit cuidam 20. aureos, ut aliquod Clerici membrum mutilaret, fatendum neceſſariò eſt, quod ſi venenum fuerit propinatum, excommunicationis vinculo Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, eſſe innodatum.

Nec excuſari poteſt, quòd nunquam talis veneni potationem intenderit; immo expreſſè caverit, & exceperit ut nequaquam interficeret; & ideo non debere illi imputari, venenum conſilio ipſius fuiſſe paratum, nec ob id excommunicationi ſubjacere. Non poteſt, inquam, excuſari; nam præcogitare tenebatur, poſſe quodlibet malum ſuccedere ex juſſione illa, de abſcindendo Presbyteri membro, & illum, cui pecunias dedit pro vindicanda illata ſibi injuria, debere mandatum exequi, eo modo, quo ſine ſui periculo poſſet. & ſicut parvam habebat conſcientiam in ſumendis pro malo opere pecuniis; ita nullam habiturum in necando ipſo Presbytero, quando aliud efficere nequiret. Sicut enim in exemplo, quod adducit Panormit. *cap. Ex litteris de exceſſ. Prælat.* famulo cujuſdam nobilis verberato, dominus ejus ſibi dixit, nunquam reverteris domum, niſi aliud ſentiam de te contra verberantem; poſtea famulus interfecit verberantem; & quæſitum fuit, an Dominus teneretur de illa morte; & concluſum quod ſic, ut recitat Panorm. *in leg. Si quis mihi bona.* §. *juſſu,* ff *de acquir. hæred.* per quod concludit Tabiena *verb. Excommunicatio* 5. *n.* 36. nihil referre quoad præſentem materiam directè, vel indirectè aliquid conſulatur. A Simili igitur in caſu noſtro erit Christophorus excommunicatus, quaſi mandaſſet, ſi ex ejus verbis, datiſque pecuniis, eſt aliquo modo ſecuta percuſſio. Interpretari ſiquidem debet textus ille: *Si quis*, largiſſime propter favorem privilegii Clericalis, & ſic conſilium, auxilium, vel favor quando aliquid operantur ad effectum, etiam quantumcumque modicum, ut cuſtodire veſtes, *cap. Sicut dignum de homicid.* dicuntur agere; & ſi intervenerit dolus, ut eſt in caſu propoſito, excommunicatione conſtringuntur. Vide Tabienam *ubi ſupra n* 39. & Panorm. in *cap. Quanto de Cler. pugn. in duello*, Sylveſt. *excom.* 6. §. 5. *not.* 4. Armilla *eod. n.* 2. & alii omnes.

Per hæc facilè diſſolvuntur, quæ in principio videbantur difficilem reddere caſum; etſi enim Christophorus nullam fidem adhibeat ei, qui aſſerit propinaſſe lethale venenum Presbytero; immo & ſciat certò ipſum Presbyterum nulla infirmitate nunc detineri, rectèque valere, non eſt adhuc abſolvendus; ſed ſpectanda rei veritas: tum quia datum venenum non erat operaturum totaliter ſuum effectum, niſi ad duos menſes, qui hucuſque non ſunt tranſacti; tum quia in dubiis tutior pars eſt eligenda, *cap. Ad audientiam, de homicid. cap. Si quis autem, de pœnit. diſt.* 7 & cum ille peſſimus Aſſaſſinus, cui pecuniæ pro ſumenda vindicta de Presbytero ſunt datæ, affirmet, præbuiſſe dictum venenum, nec de oppoſito adhuc evidenter conſtet, ſpectanda eſt illa temporis mora, quæ prudentis hominis judicio videbitur ſufficere ad diſcernendum, fuerit-ne infectus veneno Presbyter, vel non.

Nec propter hujuſmodi dilationem dicitur excommunicatio eſſe in pendenti; nam ab eo tempore, quo venenum fuit exhibitum Clerico, incurritur quia tunc incœpta eſt cum effectu injuria, quamvis effectum non conſummet, & perficiat, niſi tranſacto certo tempore, quo cor ipſum penetrat; & ita ſola notitia excommunicationis incurſæ, pendet ab eventu futuro, quatenus tunc erit nobis notum, Christophorum fuiſſe excommunicatum, per illam veneni propinationem, ſuo conſenſu, aliquo modo factam. quando ex morte Clerici conſtabit venenum fuiſſe ab illo Aſſaſſino propinatum; de cujus veritate Christophorus nunc quamplurimùm dubitat.

Nec exemplum de ſagitta eſt ad propoſitum; illa enim quamdiu per aerem volat, non dicitur tangere Clericum; & cum verba ſint cum effectu accipienda, *cap. Relatum, de Cler. non reſid.* & not. Can. *in cap. Cum in cunctis, de elect.* §. *Clerici*, ſanè non ſufficit, ut quis in excommunicationem hanc incidat, ſola attentatio, ſed requiritur, ut perveniat ad actum conſummatum, & vim, vel læſionem inferat Clerico, ut Joan de Lignano poſt Jo Andr. *in cap. Perpet. de elect. lib.* 6. & Summiſtæ omnes *verb Excommunicatio*, contra percuſſores Clericorum aſſeverant. At venenum, quamvis non perficiat totalem ſuum effectum, niſi præſcripto, ac determinato tempore; à die tamen, quo propinatur, agit, & operatur ad mortem paulatim, corrumpitque diſpoſitiones vitæ, & tandem cor adit; & ideo ab illo principio offenſa eſt perſona Clerici, ac per conſequens ex tunc excommunicationis vinculo fuit Christophorus innodatus. Hactenus Beja *l. c.* Videri etiam poſſunt Auctor Operis inſcripti: *Collegium Sacrum Bononienſe, ſeu illuſtrium caſuum conſcientiæ in Bononienſium Sacerdotum Congregatione, coram Illuſtriſſ. Card. Palleote, Archiep. Bonon. diſputatorum*; Sperell. *in Deciſ. Fori Eccleſ. tom* 1. *deciſ* 20. Sporer *tom.* 2. *tr.* 3. *in* 5. *Decal. præc. c.* 3. *pag. mihi* 135. La

Digitized by Google

Croix *lib.* 7. n. 304. *in fine*, & alii.

Pag. 191 *col* 1. *in fine num.* 6. *Adde.* Et noviſſimè videri poteſt Diana *in Op. coord tom.* 5. *tract.* 6. *reſol* 5 *& ſeqq. à pag.* 195.

Pag. 154 *col.* 1. *in fine n.* 8. *Adde.*

An autem Commendatarii laici, ut ſunt Milites Ordinis Chriſti & S. Johannis; Tertiarii S. Franciſci, vel S. Dominici, Eremitæ, & homines illi qui aſſumpto habitu Religioſo, adhibentur ad ſervitia Monialium, gaudeant eodem privilegia Canonis, vide dicta *diſp.* 1 *quæſt* 16. *ſect.* 1. *punct.* 3. *à n.* 16. etenim illæ rationes, quæ ibi probant eos gaudere privilegio fori, probabunt hoc loco, eos gaudere privilegio Canonis.

Ponet hic aliquis inquirere, an Novitii Divi Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, & præſertim Divi Joannis, gaudeant privilegio fori?

Circa propoſitam difficultatem, hæc habet Diana *in ſuo opere coord. tom.* 9. *tract.* 2. *de immun. Eccl. reſol.* 168. *à pag.* 133. His diebus in facti contingentia accidit caſus hic, de quo interrogatus fui, & negativam ſententiam tenet Maſtrillus *decif.* 290. *n.* 266. ubi ſic ait. An miles hujuſmodi Ordinum, qui adhuc profeſſionem non fecerit, gaudeat privilegio fori? Dico quod non, ſecundum Socinum *in cap. propoſuiſti, de foro competenti*, & ſuſſium *eod. tit. n.* 144 & ita alias vidimus practicatum in Regno. Ita ille; cui adde Villadiego *in Polit. cap.* 5. §. 20. *num.* 112. *&* 114. Bobadillam *in Polit. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 19 *n.* 12. *& ſeq.* Rodriquez *in quæſt. regular. tom.* 2. *quæſt.* 62. *art.* 14. & Hieronymus Cenedo *de paupert. religioſa, dub.* 50. *n.* 20. ibi: *Lo qual ſe entiende ſi delinquen deſpues de profeſſion.*

Sed ego affirmativam ſententiam protius tenendam eſſe puto, quam alibi docui, & me citato docet noviſſimè Illuſtr. & amantiſſ. Dominus meus Ambroſius Marchin. Archiep Calaguritanus *in reſol. pro Novitiis dictorum Ordinum*, ubi *in fine* ſic aſſerit: *De todo lo qual conſta que todos los Novicios de todas las tres dichas Ordenes Militares ſin differenzia ni diſtincion alguna en todos y qualeſquiera delictos ſin excepzion alguna dellos gozan del privilegio del fuero, y lo miſmo ſe ha de decir de los de Monteza, y de todas las demas Religiones militares, que tuvieren la miſma forma de los tres Religiones, y conſtituziones confirmadas por la Sede Apoſtolica.* ita ſapientiſſimus ille vir, cui adde videndum eruditum, & doctum Thom. Carlevalium *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *quæſt* 6. *ſect* 3 *à num.* 239. *uſque ad n.* 445. qui reſpondet ad ea, quæ affert Bobadilla. Et ratio eſt, quia ſicut Novitii Religionum Regularium gaudent privilegio fori ante emiſſam profeſſionem; ſic etiam Novitii harum Religionum Militarium; nam, ut probat amiciſſimus, & doctus Novarius *tom.* 1. *quæſt. forenſ. cap.* 24. valet argumentum de Statu Regularium, ad ſtatum, & Religionem Religioſorum Militarium; & ita declaraſſe Sacram Congregationem Cardinalium, teſtatur Riccius *in praxi, tom.* 4. *reſ.* 249 *n.* 3. quæ quidem omnia procedunt à fortiori in Novitiis Religionis Divi Joannis. Unde neſcio quomodo aliqui auſi ſint ſine timore cenſurarum Bullæ Cœnæ conſulere, potuiſſe Principem laicum quemdam Novitium dictæ Religionis carcerare, cum ſupradicta Religio ſit, ut aliæ Religiones Regularium, & diſſolvat matrimonium ratum & non conſummatum, & contrarium aſſerere, eſſet cenſura dignum; ergò &c. Et ideò non eſt attendenda contraria conſuetudo ſi adeſſet, etenim eſſet contra immunitatem Eccleſiaſticam, à Sacris Canonibus, & Bulla Cœnæ ſingulis annis reprobata.

Nec valet dicere, quod ſupradicti Equites aliquando multos annos remanent in Novitiatu, nam hoc non tollit eis privilegium fori, ut probat Marchinus ſupra citatus, *in reſol. pro jur ſdict. Ordinum militarium, art.* 4. *n.* 37. ad illum, & non pigebit, acutè enim, & doctè, ut ſemper ſolet, materiam hanc pertractat. Et pro Regularibus obſervat ex Rodriquez, & Sanchez: *que pueden los Superiores por juſta cauſa diferir a profeſſion de los Novicios aptos, y aſſi confirmaſe de hombres doctiſſimos de la Univerſidad de Salamanca, ſe dilato en la Orden de San Franciſco la profeſſion de un Novicio haſta que cumplio los veinte años, porque aquella edad era neceſſaria para diſponer de ſuos bienes.* Ita ille, quod eſt valdè notandum, & ego olim conſului. Unde ex his, & per ea quæ latè adducit Marchinus, & Carlevalius, ſatis remanet confutata doctrina Petri de Urrez *in Æſtivo ocio, pag.* 2. *n.* 109. quem merito inter Auctores prohibitos annumeravit Sacra Congregatio Indicis, *in decreto edito die* 4. *Februarii* 1627. Hucuſque Diana *loco ſupra cit.*

La Croix, *tom.* 2. *lib.* 7. *n.* 315 *Pag.* 539. notat ſeqq. Si quis percutiat Canonifſam, ait ipſe, Pirrhus Corradus *in praxi Benef. p.* 1. *l.* 5. *n.* 342. dicit, in Rota deciſum eſſe, quòd non incurrat pœnam hujus Canonis, quia Canoniſſa nec eſt clerica, nec Monacha, ſed ſæcularis & laica; è contra Gloſſa ad illum Canonem dicit incurri pœnam, ſi quis injiciat manus etiam in Eccleſiaſticas perſonas; talis autem Canoniſſa videtur eſſe perſona Eccleſiaſtica; cum ratione ſui ſtatus vacet Divinis in Choro, canat Horas, & aliter Deo in Eccleſia ſerviat, & ideo Pignatell. *tom* 8. *conſ.* 1. *n.* 11. docet illas gaudere privilegio fori, uti & Eremitas, & auctoritate Epiſcopi deputati ſint ſervitio alicujus Eccleſiæ, vel Oratorii, contra Delbene, qui tenet non gaudere privilegio hujus Canonis, quia illo gaudet ſolus Clericus, vel Monachus, qualis non eſt talis Eremita, uti nec Canoniſſa, multò minus gaudent illi Eremitæ, qui, ſola auctoritate propria, ejuſmodi habitum, & habitationem eligunt. Certum autem videtur ex illis, quæ affert Sperell. *decif.* 21. Equites Melitenſes, Teutonicos, alioſque ſimiles, eſſe vere Religioſos, adeoque gaudere privilegio fori, & Canonis, cum emittant tria vota ſubſtantialia, quamvis apud eos non ſit tantus rigor paupertatis, & obedientiæ, immo Sperell, n. 9. putat etiam Equites S Jacobi de Sparta, qui vovent Caſtitatem conjugalem etiam eſſe Religioſos, & gaudere privilegio hujus Canonis. Hactenus La Croix *loco cit.*

Pag. 195. *col.* 1. *lin.* 2. *Adde.*

Ex Layman. *l.* 1. *tr* 5 *p.* 2. *c.* 1. *n* 8. *pag.* 181. habetur. Licèt mulier excommunicationem non incurrat, ſi Clericum pudicitiam ſuam ipſo facto tentantem percutiat; ſecus tamen eſt, ſi eam Clericus ſolis verbis aggrediatur, tunc enim ſufficit etiam verbis repellere, niſi valde moleſtus ſit, ut mulier ſe aliter ab eo liberare non poſſit, quàm fuſte, aut verbere, ſicuti ex communi docet Avila *p.* 2. *c.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 13. *caſu* 18 Suar. *diſp.* 22. *ſect.* 1. *n.* 33. Ægid. Coninck. *n.* 294. Hæc Layman. *l. c.*

Pag. 195 *col.* 1. *in fine num.* 2. *Adde.*

Burghabet *in tribus Centuriis caſuum, centur.* 2. *caſu* 59. teſte La-Croix *lib.* 7. *n.* 313. docet, quòd ſi quis percutiat aliquem in bacchanalibus currentem cum larva, ignorans eſſe Clericum, non incurrit, quia imprudenter crederet eſſe Clericum.

Caſtrop *de Cenſur. tr.* 29 *diſp.* 3. *p* 23. §. 3 *n.* 4. hæc habet. Excuſantur ignorantes probabiliter Clericum eſſe, quem percutiunt, quia hæc excommunicatio non propter percuſſionem injuſtam, ſed propter percuſſionem ſacrilegam ſtatus Clericalis injurioſam ſtatuitur, *at* ſtante ignorantia probabili Clericatus, ceſſat injuria, ut manifeſtè colligitur ex *cap. ſi verò, de ſent. excomm.* ubi excuſatur ab excommunicatione percuſſor Clerici cum eum nutricaret, quia probabiliter exiſtimare poterat percuſſor Clericum non eſſe, ut multis relatis docet Sanch. *de matrim. diſp.* 32. *n* 41. Quod adeò verum eſt, ut eſto ſic Clericum ignoranter percutientes darent operam rei illicitæ, nullatenus in hanc cenſuram incurrerent, quia comparatione ſtatus Clericalis immunes à culpa ſunt, ut benè tradit Navarr. *cap.* 27. *n* 82. Covarr. *cap. Alma mater* 1. *part.* §. 10. *n.* 12. Molina *diſp.* 52. *n.* 1.

Quinimmo eſto animum haberent percutiendi Clericum; ſi tamen probabiliter ignorabant Clericum eſſe, quem percutiunt, ab hac excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Covarr. §. 10. *num.* 15) quia non ob pravum affectum hæc injungitur excommunicatio, ſed ob externam ſacrilegam manuum injectionem, uti notavit Molina *dicta diſp.* 53 *num* 2. *&* 3. Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 64. Coninck *dub.* 15. *num.* 197. Hactenus Caſtrop.

Pag. 195. *col.* 2. *in fine num* 4 *ſub init, Adde.*

De Patre, aliiſque propinquis, & conſanguineis, an filios, & conſanguineos Eccleſiaſticos ſibi ſubditos poſſint punire; eſt gravis dubitatio (inquit Caſtrop. *de Cenſur, tr.* 29. *diſp.* 3. *punct.* 23. §. 3. *à num.* 7.) & quidem ſi ſint in minoribus Ordinibus conſtituti, omnes conveniunt moderatè punire poſſe, quia ſic expreſsè habetur in *cap. cum voluntate, de ſent. excomm.* At ſi Sacris ſint initiati, variant DD. Affirmativam partem tenent S. Antonin. 3. *p. tit.* 23. *c.* 1. §. 2. *caſu* 12. Sylveſt. *v. Ex num* 6. *caſu* 8. Navarr. *c.* 27. *num.* 82. Avila 2. *p. de cenſur. c.* 5. *d.* 3. *dub.* 13. *caſu* 1. Suar. *d.* 22. *ſect.* 1. *num* 49. Filliuc. *tr.* 15. *c.* 1. *q* 1. *& qu.* 6. Coninck *diſp.* 14. *dub.* 15. *num* 172. Bannes 2. 2. *qu.* 65. *art.* 2. Valent. *quæſt.* 9. *punct.* ... Bon. c. aliis relatis *tom.* 3. *diſp.* 2. *de excomm. extra Bull quæſt* 3. *punct.* 6. *ſect.* 4. *num* 4. Moventur, quia ſacer Ordo non eximit filium à patria poteſtate, ut compertum eſt, æquè patri ſubditum relinquit, ac antea erat; at antea poterat pater filium moderatè corrigere prout qualitas culpæ, & circumſtantiæ perſonæ exigit: ergo etiam poterit Sacris initiatum. Deinde patrifamilias permiſſum eſt jure naturali corrigere delinquentes ex ſua familia; ergo ob correctionem jure naturali conceſſam, excommunicatio imponi non debet. Præterea Magiſtro conceditur diſcipulum etiam in Sacris moderate punire, ut ex communi ſententia ex *cap. ex tenore*; *cap. cum voluntate*, §. *fine ſent. excomm.* at pater majorem in filium habet poteſtatem; ergo quod Magiſtro conceditur, patri denegari non debet.

Cæterum verius puto, patri non eſſe conceſſum gratiâ correctionis punire filium in Sacris conſtitutum, quæ fuit ſententia Gloſſæ *in dicto cap. cum voluntate, verb inferiorum graduum*, Felini, Hoſtienſ Panormit Antonii de Butrio, & Zabarellæ ibi Angeli *verb. Excommunicatio* 5. *caſu* 1. §. 10 Molinæ *tr.* 2. *de juſt. diſp.* 228. *verſ. Hic tamen effectus*; *& tract.* 3. *diſp* 56. *n.* 7. Paulus Laym. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5 *num* 9 & ſub dubio Soti, *lib.* 5. *de juſt. quæſt.* 3. *art.* 2. Ducor, quia *in Can. Si quis ſuadente*, omnibus generaliter prohibitum eſt violentas manus in Clericum injicere; at nullibi conceſſum eſt patri correctionis gratiâ in filium in Sacris conſtitutum manus injicere violentas; quin potiùs colligitur, id expreſsè eſſe prohibitum ex *dicto cap. cum voluntate* per argument. à contrario ſenſu; ſiquidem ibi conceditur patri-familias punire correctionis gratiâ adoleſcentes in minoribus gradibus conſtitutos; ergo tacitè denegatur poteſtas puniendi, cum ſint majoribus inſigniti. Deinde poteſtas conceſſa patri-familias, conceditur propinquis comparatione propinquorum, qui ſunt in minoribus gradibus conſtituti, ut conſtat ex *dicto cap. cum voluntate*; at propinquis non permittitur conſtitutos in Sacris percutere; ergo nec parenti eſt permittendum. Præterea ex eo quòd Sacerdotibus ſenioribus, aliiſque ex officio deputatis concedatur, adoleſcentes pueros in minoribus conſtitutos turbantes Divinum officium correctionis gratiâ percutere, infert communis ſententia teſte

Molina

Digitized by Google

Molina *diſp. 56. n. 6.* nullatenus permiſſum eſſe punire, ſi fuerint in Sacris conſtituti; ſed eadem reſtrictio, & limitatio pro patrefamilias facta eſt; ergo aſſerendum eſt, patrifamilias non eſſe permiſſum filios in Sacris punire. Denique ob reverentiam ſacri Ordinis non eſt permiſſum Prælatis Epiſcopo inferioribus per alium Clericum corrigere, & caſu quo aliquando id neceſſarium fuerit, cavetur, ut fiat per Clericum, & non per laicum, quia indecens eſt, laicam manus violentas in Clericum injicere, tametſi correctionis gratiâ fiat; at regulariter paterfamilias laicus eſt; ergo credendum eſt, correctionem filiorum, ſaltem qui ſunt in Sacris conſtituti, prohibitam eſſe.

Neque obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ. Ad primum admitto, filios ob Ordinem ſacrum à patria poteſtate abſolute non eximi, tamen quoad effectum correctivæ percuſſionis. Ad ſecundum, concedo jure naturali filios ſubdi parentibus, corrigique ab eis poſſe; nego tamen poſſe corrigi qualibet correctione, ſed correctione accommodata filiorum qualitati; cum autem qualitati filiorum, qui ſunt in Sacris, accommodata non ſit violenta correctio ob Ordinum ſacrorum reverentiam; aſſerendum eſt, eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium admitto, Magiſtro permitti diſcipulum ſive in minoribus, ſive in Sacris conſtitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magiſter plerùmque eſt Clericus, etſi aliquando laicus ſit; at è contra paterfamilias plerùmque eſt laicus, tametſi aliquando Eccleſiaſticus ſit, lex vero ſpectavit ea, quæ frequentius contingunt. Quinimmo ſatis probabile eſt, ut tradit Felinus *in dicto cap. cum voluntate*, & Molina *dicta diſp. 56. n. 7.* Magiſtrum in gradu Eccleſiaſtico inferiori conſtitutum, non poſſe punire diſcipulum conſtitutum in altiori, quia indecens eſt, ut inferior in gradu Eccleſiaſtico Superiorem puniat. Hactenus Caſtrop.

Pag. 19. col. 2. in fine num. 6. versùs fin. poſt verba, & fraudibus patrocinari. *Adde.*

Ut excuſetur à cenſura (inquit Matthæuc. *in Offic. Cur. Eccl. c. 30. n. 6. pag. 319.*) debet ſtatim in ipſo actu turpi oſculi, amplexus &c percutere, & non ex temporis intervallo, & conſilio, quia textus habet, *turpiter inventum*. Propter quod excluditur eorum opinio, qui dicerent, maritum non ligari excommunicatione, qui non caſu invenit, ſed datâ operâ, & deliberato animo expectavit Clericum adulterum, ut vindictam ſumeret, quia hoc non eſt invenire, ſed deliberatè expectare; ſi dubitat de uxoris fidelitate, aliâ viâ provideat. Hæc ille.

Pag. 199. in fine num. 31. Adde.

De hac re ex profeſſo inter alios ſcripſit Matthæuccius *in Officiali Cur. Eccl. cap. 39. tit. Officialis quoad privilegium Canonis*, *à pag. 316.*

Pag. 349. col. 2. ante punct. 35. Adde.

Quæ circa hanc materiam decrevit Alex. VII. vide in tract. de peccatis, *tom. 2. diſp. 1. qu. 5. punct. 3. n. 3.* & infra *diſp. 3. qu. 6. punct. 4. n. 2.* necnon ſubditur Conſtitutio Clementis XI. ut Feſtum Conceptionis B. M. V. Immaculatæ, de præcepto abique in poſterùm obſervetur.

Pag. 250. col. 2. ante Punct. XXXVI. *Adde.*

Pignatellus hæc habet.

Porrò an Societas JESU à primævo ſpiritu, & fervore defecerit, an in priſtina gratia, & charitate perſeveret, homines inquirere amant, alienæ vitæ oculati cenſores, ſuæ pravitatis ignari. Quærunt, & ipſius ſocietatis alumni; & ſuperiores. Quærunt ut emendentur, quærunt æmuli, ut exprobrent. Quærit Societas cum tremore, ſciens quàm facilè ſit, labi, quàm periculoſum non progredi. Plures audivi hac de materia in Congregationibus Provincialibus, & Generalibus Inquiſitum magna fide de conſcientia dictas ſententias, omnium fuiſſe judicium. Societatem hucuſque divinâ Clementiâ, gratiæ Cæleſtis adjutorio, ut numero, & locis, ita etiam ſpiritu laborum, & tribulationum patientia, fructuque in Domino creviſſe. Profectus ille benedictionis æternæ teſtis oſtendit, nondum adeſſe, quem æmuli ariolantur Societatis interitum.

Ordinum languor, vetuſtas, rugæ, & maculæ, vel in ipſis moribus, vel in curanda aliorum ſalute, adeòque in ſapientiæ ſtudio cernitur. Propriæ perfectionis ſtudium in Societate incrementa accepit. Nam ſi vota ſpectes, paupertas reddita eſt aſtrictior; & de illa nunquam laxanda omnes profeſſi ſingulari jurejurando obligantur. Caſtitati amplius proviſum eſt, manetque cura puritatis, quæ in prima eſt fundatione præcepta. Obedientia prompta quotidie exercetur in officiorum, locorumque mutatione, in difficilium rerum, ut in Indicarum profectionum mandatis.

Ordinis in primævo flore, & vigore perſeverantis indicium eſt, ſi Conſtitutiones, Regulæque accuratè ſerventur, ſi nulla antiquata eſt, ſi omnes in uſu ſunt, ſi contra nullam impunè delinquatur. Hoc adeò in Societate agitur, ut quædam in Congregationibus Generalibus etiam factæ ſint ſtrictiores, Oratio, Conſcientiæ Examen, Uſus Sacramentorum frequentior.

Judicio Sancti Bernardi Ordines deficiunt, ſi Regulas veteres abrogant, leniores condunt, ſi olera in piſce, hos in altilia, ſi cilicium tenui lino, pannum rudem ſerico commutant, ſi hilaritatis ſe invitant, ſi ſilentia rumpunt, ſi cellæ vertantur in aulam, quæ nobilium ſtationibus obſideatur. Societas nihil de priſtino rigore lenivit, nihil novæ laxitatis admiſit. Ordinem cognoſcere jubet? In medio eſt norma, ad illam mores expende. Si adamuſſim quadrant, ad perpendiculum ſtructum eſt ædificium, ſi regulas, mores, vi ſua, & pondere in alterutram partem inclinavere, in propinquo ruina eſt, ſi in Monaſterio vetus regula laudatur, novis moribus vivitur, pronè in caſum animæ pendent.

Nulla ne ergo in Societate ruga? Nulla macula? Non eſt, neque fuit unquam Eccleſia ſine macula, nec patres Eccleſiæ. Nemo ſine vitiis naſcitur, nemo vivit. Septies in die cadit juſtus. Hoc igitur, ne ſciamus, etiamſi aliqua ruga ſit, nihilo tamen minus floreat, vigeat. Homines ſunt, ſi dicant peccatum ſe non habere, mentiuntur; & veritas non eſt in illis. An non alibi ſunt ulcera, vulnera, putredines? Difficulter ſine culpa tranſigitur hoc ævum, mundus luti aſpergine facilè tangit etiam cautos.

Itaque infirmitatis ſuæ conſcia vigilat, & gratiam expoſcit, laboribus ſtudiorum, cum diſcendo, cum docendo, otium tentationis fomitem excludit. Si venialis culpa committitur, domeſticis pœnitentiis expiatur. Si gravius peccatur, flagitia non tolerat, pœnâ, & miſſione plectit. Qui tales eſſe nolunt, aut exeunt à Societate, aut expelluntur.

Si de doctrina eſt quæſtio, ſanè perquam magna eſt in Societate copia virorum doctorum, tot in Accademiis habet, tot in Scholis illuſtres profeſſores loquuntur, Concionatores, & Scriptores. Major nunc ſtudiorum, quàm in principio cura, quia Collegiorum numerus creſcit, ſeverius urgentur, accuratiùs examinantur, & quidem ante Profeſſionem à juratis Judicibus. In juventute ſua erudienda ſingulæ Provinciæ in ſingulos annos multam ſummam, quædam uno anno viginti millia expendunt.

An autem Societas in curanda animarum ſalute deficiat? Mihi diligenti lectione conſtat ante plures annos in Societate fuiſſe perſonarum proportione minores labores, pauciores lectiones, Conciones, Cathechiſmos, Congregationes. Omnia in die augentur, præſertim Miſſiones, cura ægrorum, captivorum, carcerum, pauperum, Profectiones in Æthiopiam, utramque Indiam, Turciam, Angliam, Hollandiam, Septentrionem quotidie magnis precibus, & flagitantur, & impetrantur. Quamvis autem quotidiana itinerum, & navigationum pericula, morteſque nuncientur Sociorum, adeoque anno 1629. nova martyria, augetur tamen ſancta aliorum voluntas, atque ad famem, opprobria, verbera, carceres, mortes alacriter anhelant, ut in aliis non ſit major ad opulenta Sacerdotia, aut Prælaturas concurrentium ambitus, quàm Societatis ad triſtia pro Chriſto obeunda promptitudo, cui plurimum confert conſtans in honoribus repudiandis perſeverantia. Nec Deus deſinit incrementa dare. Illi enim, qui plantat, & rigat, nihil eſt; nam præter eos, qui in fide conſervantur, ſingulis annis multa millia convertuntur, ut Annales ipſius Societatis docent ex fide ſcripti; & Sæcularium etiam teſtimonio probati. Hoc pro veritate breviter, pro Societate nimis copioſè. Ejus enim conſuetudo eſt benefactis æmulorum vincere obtrectationes. Hactenus Pignatell. *loco ſupra cit.*

Pag. 261. col. 1. in fine num. 57. Adde:

Hac occaſione poteſt adnotari quod tradit Sbogar *in Theologia Radicali tr. 69. n. 5. pag. 285.* ubi ſic. Si Titius provocaret Cajum, non intentione pugnandi, ſed ſolùm terrendi, ex eo, quia eum dehonoravit, & eſſet moraliter certus, Cajum non accepturum duellum, non eſſet duellum. Ratio eſt, quia in hoc caſu nullum adeſt periculum mortis, nec alterius mali. Hic caſus valet in foro conſcientiæ, non verò in ſuo fori; nam in hoc puniretur, niſi intentionem ſuam probaret. Ita Gabriel à S. Vincentio. Hæc Sbogar *l. c.*

Pag. 265. col. 2. in fine num. 53. Adde.

Juvat præterea hic ſubnectere Medium efficax, & facile ad extirpanda omnino duella, quod docet inclytus Societatis JESU Theologus Pater Andreas Mendo *in Stat. Opu. diſſert. 1. ad 1. Decal. præc. quæſt. 21. §. 5. n. 273. & ſeqq. à pag. 70* cujus doctrinam vocat, laudatque etiam La Croix *l. 3. p. 1. n. 866.*

Quis non acerbè doleat violentas cædes (ſic ait Mendo, quæ frequenter in duellis privatis contingunt? Quis non lugeat, leges Divinas, Eccleſiaſticas, & civiles contemni? Et ne plus ponderis apud homines habeat obſervatio iniqua legum duelli, quas Diabolus eſt fabricatus, ac error ignorantiſſimus filiorum hujus ſæculi, quàm obſervantia legum Divinarum, obedientia debita Eccleſiæ, & exiſtimatio prudens virorum gravium, & timoratorum? Id tolerari nequit. Pontifices, & Reges Catholici anxiè optarunt extirpare duella; media oppoſuerunt, quæ efficacia judicarunt. Sed proh malitiam hominum! Non obtinuerunt illi ſua vota. Adhuc duella dantur. Ergo inſiſtant Principes Eccleſiaſtici, & Sæculares in ea amandanda, nec ceſſent à mediis excogitandis, quæ ſint efficaciora. Quin pro munere, quod gerunt, adminiſtrationis Regnorum, & Reipublicæ, & conſulendi ſubditorum bono, atque curandi, ut leges adeò juſtæ obſerventur, tenentur adhibere media, ſi poſſint, quæ penitus tollant è medio duella.

Ecce ergo medium efficaciſſimum, & facile. Præcipiatur, ut antequam quiſquam admittatur ad Ordinem Equeſtrem, aut ad quodvis munus Sanctæ Inquiſitionis, ſeu ad quodcumque Collegium ex inſignibus Majoribus, vel Minoribus, ſive ad quodvis munus publicum Senatorum, vel cujuſvis gubernationis, aut ad quamvis dignitatem Eccleſiaſticam, vel Canonicatum, quin & antequam Sacris Ordinibus initietur, fiant informationes, in quibus rigidè inquiratur, *An Candidatus pro*-

Digitized by Google

vocaverit, aut acceptaverit duellum? Statuatúrque, fore impedimentum indiſpenſabile, ut impedimentum infamiæ, ut ita nequeat quidquam ex illis rebus obtineri, ſi id impedimentum detur; & propterea à nemine poſſe diſpenſationem in illo poſci, nec audiendum eſſe; ulteriúſque privandum fore indiſpenſabiliter quocumque munere, vel Dignitate, ſi in ea ſit conſtitutus à Judice cognoſcente de duello, judicemque fore à munere ſuo deponendum; publicetúrque notandum eſſe, ut hominem infamem, quiſquis duellum acceptaverit, vel ad illud provocaverit, aut ejus fuerit patrinus.

Id medium inprimis eſt efficaciſſimum; nam ſi homines ſibi perſuaſum habeant, contrahi infamiam ratione duelli, nullus ſuam infamiam procurabit, maximè cum ignoranter judicent, duellum fuiſſe inventum ad repellendam infamiam, & idcirco eo utantur; quòd ſi contrarium cenſeant, à duellis ceſſabunt. Præterea cum omnes nobiles vel munus aliquod, aut aliquid ex dictis ambiant, ſeu eo potiantur, fugient inhabilitatem, ſeu privationem ex duello indiſpenſabiliter provenientem, Judiceſque ſtrictè in duellantes animadvertent; etenim inſiſtendum foret executioni omnimodæ prædictorum omnium, quin ullo timore, favore, aut viâ diſſimularetur. Præſtentur hæc, & actum eſt de duellis.

Deinde id medium eſt facile; tum quia ut juſtiſſimum poteſt à Principibus decerni, publicari, & acceptari abſque tergiverſatione judici; tum quia valde congruum eſt, ut qui inobedientes ſunt legibus Divinis, Eccleſiaſticis, & civilibus, ſcandalumque grave præbent, & deteſtabilem uſum duellorum, Dæmoni obtemperantes, fovent, Rempublicam turbant, crudelitate rumpantur, execrabileſque reddantur vitia timoratis, afficiantur pœnis præfatis, cum aliæ pœnæ non ſufficiant, nec ſit illis connivendum. Hæc eſt cauſa publica; ſummèque gravis, bono communi expediens, intereſtque nihil intentatum relinquere. Nec durum debet videri prudentibus (de aliis non eſt curandum) hanc pœnam, & infamiam firmiter ſtatui; nam ventum eſt ad rerum ſtatum, in quo aliter efficax non invenietur tanto malo medela; & cum non debeat permitti hæc publica calamitas, damnum, ruina, inobedientia legum, crudelitas, & deteſtabilis, execrabiliſque abuſus ſit, ut id debeat medium adhiberi, quod judicatur efficax fore, cum alia ſint inefficacia, ob hominum depravatam indolem, cæcumque errorem, ut experientia teſtatur. Jamque ſuperiùs aſſeruimus, pœnam duellantibus per leges civiles fuiſſe inflictam quòd punirentur quaſi rei læſæ majeſtatis, & proditionis. Inſtaurentur hæ leges; ſeu de novo condantur, exprimendo ea omnia, quæ præmiſimus, & inſiſtendo executioni, & indiſpenſabilitati. Sic Principes rem digniſſimam æterna laude præſtabunt, & magni apud Deum, ac Eccleſiam, & Rempublicam meriti. Id eis, qui poſſunt, ac debent præ oculis ſubjiciant; neque dubitandum erit, Catholicos, ac piiſſimos animos fore id medium amplexuros. Meminerintque, quòd ego enarravi *lib. de Principe perfecto, docum. 31. & 32.* pœnam proportionari debere culpæ, & delicta repetita, fore ſeveriſſimis pœnis plectenda; duellum autem eſt culpa atrocitate redundans, & poſt tot prohibitiones ſæpiſſimè repetita. *Profectò gravibus erroribus gravia ſupplicia conveniunt; Impunitas ſit licentia ſcelerum*; ut ajebat Natalis Comes *lib. 14. hiſtor.* Hactenus Mende.

Pag. 274. col. 1. ſub n. 9. ante verſic. Tertia actio eſt *Adde.*

Pitton. *in Conſtit. Pontif. ad Parochos*, hæc habet. Parochi in concionibus tempus præfixum futurorum malorum, vel Antichriſti adventum, aut certum judicii diem aſſerere nequaquam præſumant, ſub pœna excommunicationis, reſervata Papæ abſolutione. Leo X. *in Concilio Lateran.* apud Cherubin. *conſtit. 12.* quæ incipit: *Superna*, §. 5. & refert etiam Quaranta *in Sum. Bullar. verb. Prædicator.*

Pag. 276. col. 2. ante Punct. 5. Adde.

Notanda hîc quæ habet Matthæucc. *in Offic. Cur. Eccl. cap. 48. tit. Officialis quoad Sepulturas, à pag. 378* his verbis.

An electio ſepulturæ poſſit committi voluntati alterius. Dubitant DD. Sed tenendum cum Ventriglia *num. 39.* non valere commiſſionem, ſeu mandatum de eligenda ſepultura, quia ag tur de præjudicio Parochialis Eccleſiæ; niſi commiſſarius, eligat vivente, & ſciente principali. Cum quo tranſit Petra *num. 43.* putans opiniones poſſe conciliari dicendo, commiſſionem poſſe dari ad eligendum unum locum ſepulturæ præ alio in Eccleſia, quod poteſt fieri, etiam poſt mortem cum jam ſupponatur in vita facta electio ſepulturæ in tali Eccleſia.

In ſubſidium libertatis electionis ſepulturæ, eſt Clericis, & Religioſis in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ prohibitum, *ne aliquos inducant vota, vel juramenta, aut pacto, ſeu promiſſione inducant, ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent. cap. Animarum de Sepult. in 6.* ſub pœna nullitatis electionis, aliiſque prout in *textu*.

Neque eſt dubium ſic inducentes mortaliter peccare peccato inobedientiæ, quod eſt graviſſimum; cum omnes teneantur obedire Summo Pontifici. Obligationemque ſub mortali firmat adjecta *pœna maledictionis æternæ*, per quam non excommunicatio, ſed pœna æterna comminatur pro peccato mortali tranſgreſſionis hujus præcepti, ex obſervatis à Ventriglia *n. 36.*

Propter quod etiam incurritur ipſo facto excommunicatio Papæ reſervata, ut expreſsè text. *in Clement. Cupientes, §. ſanè, de pœnis.* Quæ excommunicatio incurritur, licet effectus ſepulturæ non ſit ſubſecutus, modò ſequatur effectus immediatus inductionis, hoc eſt, electio per juramentum, votum, vel pactum; ideò non ſufficit promiſſio de eligendo, ut dicatur inductio facta, per Sylveſtrum *Sum. verb. Excommunicatio, n. 49.* contra Bonac. *tom. 3. de excomm. in partic. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 4. n. 2. verſ. Secundò ex alleg.* Ventrigl. *n. 37.*

Advertendum tamen, prædictas pœnas non procedere contra inducentes ad eligendam ſepulturam in aliena Eccleſia, ſed de neceſſitate exigitur, ut quis inducat ad ſepulturam in Eccleſia ad ſe pertinentem; quod probat evidenter textus *in d. cap. & Clement.* ibi: *Ut apud eorum Eccleſiam ſepulturam eligant.*

Nec locum habent contra ignorantes prohibitionem, dummodo ignorantia non ſit affectata, ſed inductio debet eſſe facta ſcienter, & cum temeritate, quæ ſcientiam legis ſupponit; nam Clement. habet ibi: *Sanè temerarios violatores.*

Cum electio ſepulturæ ſit quid facti, probari debet, & non præſumitur. Probatur autem, vel teſtamento, & codicillo, vel ſigno, aut per Confeſſarii dictum, Genuenſ. *prax. c. 76. num. 8.* Et ſufficiunt probationes per duos teſtes ſingulares, modò non ſint ſingulares ſingularitate obſtativa alleg. Petra *num. 21.* Nec dicitur electio probata, ſi probetur propoſitum; ut ſi teſtes deponant infirmum dixiſſe: *Deſidero ſepeliri in tali Eccleſia*; quia deſiderium, ſeu propoſitum eligendi, non eſt eligere, ſicut propoſitum vovendi, non eſt vovere, ut, pluribus citatis ſcripſit Ventriglia ubi ſupra *num. 45.* Et in materia electionis ſepulturæ notes Reſponſa Sacræ Congregationis Concilii ad infra ſcripta dubia.

1. *An ſit valida electio ſepulturæ, quam quis, ſive ſanus, ſive infirmus coram Parocho elegerit?*
2. *An ad validitatem electionis ſepulturæ requiratur teſtamentum in ultima infirmitate, vel ſufficiat, quòd eligatur antea per aliquem actum publicum, qui teſtamentum non ſit?*
3. *An ſit nulla electio ſepulturæ, quando ipſa eligitur per teſtamentum factum in vita, & in morte?*
4. *An, qui habet Capellam cum propria ſepultura, aut Capellam erexerit cum ſepultura propria, moriens abſque ſepulturæ electione ſepeliendus ſit in Cathedrali?*
5. *An validè eligatur ſepultura coram duobus teſtibus?*
6. *An electio ſepulturæ per nutus, & ſigna in caſu, quo quis loqui non poſſit, ſit valida?*
7. *An Confratres Sodalitatum non electâ ſepulturâ, poſſint ſepeliri in ſepulchro ſuæ Eccleſiæ?*
8. *An electiones ſepulturæ, quæ jure præſumuntur, ſicut uxoris reſpectu mariti, filii reſpectu patris, eorumque majorum, ac ſervorum reſpectu dominorum, ſint validæ?*
9. *An, qui poſt mortem mandat ſuum corpus indui habitu Tertiariorum, ſit ſepeliendus in Eccleſia Regulari?*

Ad quæ *ſub die 13. Februarii 1666.* reſpondens declaravit, cenſuit, & decrevit, ut ſequitur.

Ad primum. Cenſuit eſſe validam; dummodo Parochus non teſtetur ad proprium commodum.

Ad ſecundum. Cenſuit non requiri neceſſariò teſtamentum.

Ad tertium. Cenſuit non eſſe nullam.

Ad quartum. Non eſſe ſepeliendum in Cathedrali.

Ad quintum. Eſſe validam.

Ad ſextum. Eſſe validam, dummodo ſufficienter conſtet de voluntate eligentis.

Ad ſeptimum. Negativè.

Ad octavum. Cenſuit, quatenus electa non fuerit ſepultura, uxorem in ſepulchro ultimi viri ſepeliendam; filios verò in ſepulchro majorum; ſervos autem in Parochia.

Ad nonum. Cenſuit negativè. Pignatell. *tom. 1. conſult. 17.*

Sed neceſſe eſt, ut in ea ſepulturam eligat, ut *ſub die 23. Novemb.* 1582. Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. reſcripſit Epiſcopo Novarienſi, Pignatell. *tom. 1. conſult. num. 20.* & non eſſe de neceſſitate in eorumdem Eccleſia ſepeliendum, habetur §. 8. *Conſt. Dum intra Leonis X. XXII. Bull. tom. 1.* Hucuſque Matthæucc.

Pag. 282. col. 1. ante §. 2. Adde, ex eod. Bonac. *ubi de Elect. Sum. Pontif. pag. 157.*

Abſolutio iſtius excommunicationis, Summo Pontifici reſervata eſt; nam in Bulla Julii II. dicitur *à qua nonniſi per Romanum Pontificem canonicè electum abſolvi poſſint, niſi in mortis articulo.*

Pag. 283. col. 1. ante verſic. Hinc patet reſponſio *Adde.* Idem ſentiendum eſt de Conſtitutione Summi Pontificis Urbani VIII. ibi: *non obſtantibus &c.*

Pag. 311. col. 2. ante Punct. 2. Adde, ex eod. Bonac. ubi *de Elect. Sum. Pontif. pag. 140.*

Abſolutio iſtius excommunicationis Summo Pontifici reſervata non eſt, quia in præfato textu nullum adeſt verbum, quod reſervationem ſignificet, non autem interdictum locale poſitum contra Civitatem, prædictorum Dominorum auferri poſſit à Confeſſario, vel Epiſcopo, conſtat ex regulis generalibus traditis *de cenſur. in genere*, ubi negativè reſponſum fuit.

Pag. 374. col. 2. ante punctum 5. Adde.

Hic itaque, loco eadem repetendi, pro meo intimo ad hoc Myſterium affectu, ac devotione, mihi liceat tantiſper immorari, referendo Decretum Summi Pontificis Alexandri VII. editum *anno* 1661. cujus verba ad piæ ſententiæ commendationem maximè facientia, ex doctiſſimo Patre Jacobo Platelio è Societate JESU, Sacræ Theologiæ in Univerſitate Duacena Profeſſore, in *Synopſi*

Curſus

Curſus Theol. part. 2. cap. 4. §. 3. à n. 230. & à pag. mihi 208. Hæc ſubjicio.

Sane vetus fidelium erga B. Virginem Mariam pietas, ſentientium ejus animam in primo inſtanti creationis, atque infuſionis in corpus fuiſſe ſpeciali Dei gratia intuitu meritorum Chriſti à macula peccati originalis præſervatam, atque in hoc ſenſu ejus Conceptionis feſtivitatem ſolemni ritu colentium, & celebrantium, crevitque borum numerus, atque hujuſmodi cultus poſt editas à Sixto IV. in ejus commendationem Apoſtolicas Conſtitutiones, quas Sacrum Conc. Tridentinum innovavit, atque obſervari mandavit. Aucta rurſus, & propagata fuit pietas, hac, & cultus erga Deiparam, poſt erecta hoc nomine, approbantibus Romanis Pontificibus, Religioſorum Ordinem, & Confraternitates, ac conceſſas ab eiſdem Indulgentias, ita ut accedentibus quoque Academiis ad hanc ſententiam, jam ferè omnes Catholici eam amplectantur, & quia ex occaſione contrariæ aſſertionis oriebantur ſcandala. Paulus V. vetuit opinionem præfatæ ſententiæ contrariam publicè doceri, aut prædicari. Quam prohibitionem Gregorius XV. ad privata etiam colloquia extendit, mandans inſuper in favorem ejuſdem ſententiæ, ut in Miſſæ Sacrificio, ac Divino Officio non aliò quàm Conceptionis nomine uti quicumque debeant.

Nihilominus prout Epiſcopi ferè omnes Hiſpaniarum ad nos litteris expoſuerunt, pergunt aliqui contrariæ illius opinionis aſſertores contra præfatas prohibitiones, tam privatim, tum publicè præfatam ſententiam aut impugnare, aut vellicare, & favorem à Romanis Pontificibus indultum, & Feſto ſecundùm illam præſtitum, ita interpretari, ut fruſtrentur; imò Eccleſiam Romanam huic ſententiæ, & cultui juxta illam B. Virgini exhibito favere negant; pios Chriſti fideles è ſua pacifica quaſi poſſeſſione deturbare conando; unde offenſiones, & ſcandala, quibus obviare voluerunt Paulus V. & Gregorius XV. durant adhuc, & ex occaſione eorumdem adverſantium majora hic incommoda in poſterum timentur, & moestò comentur.

Quapropter ſuper hic tam præfati Epiſcopi; quam Philippus Rex Catholicus nobis pro remedio ſupplicari fecerunt, nos conſiderantes, quòd Sancta Romana Eccleſia de Mariæ Virginis Conceptione feſtum celebrari, & ſpeciale hoc Officium olim ordinavit juxta piam, devotam, & laudabilem inſtitutionem, quæ à Sixto IV. emanavit; volenteſque laudabili huic pietati & feſto, ac cultui ſecundum illam exhibito in Eccleſia Romana poſt ipſius cultus inſtitutionem, nunquam immutato, Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum exemplo, favere nec non tueri devotionem hanc colendi B. Virginem, præveniente ſcilicet Spiritus Sancti gratia, à peccato originali præſervatam. Decreta à Sixto IV. & Gregorio XV. edita in favorem ſententiæ aſſerentis animam B. Virginis Mariæ in ſui creatione, & in corpus infuſione Spiritus Sancti gratiâ donatam, à peccato originali præſervatam fuiſſe, nec non in favorem Feſti, & cultus Conceptionis ejuſdem Virginis ſecundum piam ſententiam exhibiti, innovamus, & ſub cenſuris, & pœnis in iiſdem Conſtitutionibus contentis obſervari mandamus.

Inſuper omnes, & ſingulos, qui præfatas Conſtitutiones ita pergent interpretari, ut favorem per illas dictæ ſententiæ; & Feſto, ſeu cultui ſecundùm illam exhibito fruſtrentur, vel qui hanc ſententiam, Feſtum, ſeu cultum in diſputationem revocare, aut contra ea quoquo modo directè, vel indirectè, aut ſub quovis prætextu, etiam definibilitatis ejus examinandæ, ſive Sacram Scripturam, aut Sanctorum Patrum, ſive Doctorum gloſſandi, vel interpretandi ſcripto, ſeu voce, loqui, concionari, tractare, diſputare, contra ea quidquam determinando, aut aſſerendo, vel argumenta contra ea afferendo, & inſoluta relinquendo, aut alio quovis excogitabili modo differendo auſi fuerint, præter pœnas, & cenſuras in Conſtitutionibus Sixti IV. contentas, quibus illos ſubjacere volumus, & per præſentes ſubjicimus, etiam concionandi, publicè docendi, & interpretandi facultate, ac voce activa, & paſſiva in quibuſcumque electionibus, eo ipſo abſque alia declaratione privatos eſſe volumus, necnon ad concionandum, publicè docendum, & interpretandum perpetuæ inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrere, à quibus pœnis nonniſi à nobis ipſis, vel à ſucceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus abſolvi, aut ſuper iis diſpenſari poſſint; necnon eoſdem aliis pœnis noſtro, & Pontificum ſucceſſorum noſtrorum arbitrio infligendi pariter ſubjacere volumus prout ſubjicimus per præſentes.

Innovantes Pauli V. & Gregorii XV. Conſtitutiones, ac libros, in quibus præfata ſententia, Feſtum ſeu cultus ſecundùm illam in dubium revocatur, aut contra ea quomodocumque aliquid ſcribitur, aut loquitur, ſeu locutiones, conciones, tractatus, & diſputationes contra eadem continentur, poſt Pauli V. ſupra laudatum decretum edita, aut in poſterum quomodolibet edenda, prohibemus ſub pœnis & cenſuris in Indice librorum prohibitorum contentis, & ipſo facto abſque alia declaratione pro expreſſe prohibitis haberi volumus, & mandamus; vetamus autem Sixti IV. Conſtitutionibus inhærentes, quempiam aſſerere, quod propter hoc contrariam opinionem tenentes, hæreſis crimen, aut mortale peccatum incurrant, cum ab Eccleſia, & ab Apoſtolica Sede nondum fuerit hoc deciſum, prout nos nunc minimè decidere volumus; quia potius contrariam illam opinionem hæreſis aut peccati mortalis, aut impietatis damnare audentes, præter pœnas, quibus eos ſubjecit Sixtus IV. gravioribus aliis pœnis ſubjicimus, quas in contra facientes huic noſtræ concluſioni ſuperius inflixim us.

Notandum inſuper Sanctiſſimi D. N. D. Clementis Divinâ Providentiâ PP. XI. Conſtitutionem, ut Feſtum CONCEPTIONIS BEATISS. MARIÆ VIRGINIS IMMACULATÆ, de præcepto ubique in poſterum obſervetur.

CLEMENS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Commiſſi Nobis divinitùs Sacroſancti Apoſtolatus officii exigit ratio ut Glorioſiſſimæ VIRGINIS DEI-GENITRICIS MARIÆ cujus Conceptio gaudium annuntiavit univerſo Mundo, venerationem, & cultum, plurium Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum more, amplioro ſtudentes in terris, illius, quæ ſuper Choros Angelorum exaltata pro Populo Chriſtiano ſedula exoratrix apud eum, quem genuit, aſſiduè intercedit in Cœlis, potentiſſimam opem in eis tantiſque, quibus premimur, Chriſtianæ Reipublicæ, & Catholicæ Eccleſiæ neceſſitatibus, quantam nobis ex alto conceditur, promereri jugiter ſatagamus. Sincerâ itaque noſtra erga eandem Auguſtiſſimam Cœli Reginam, Patronam & Advocatam noſtram devotione incitati, Feſtum CONCEPTIONIS ipſius B. MARIÆ VIRGINIS IMMACULATÆ ubique Terrarum in poſterùm ab omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſti fidelibus, ſicut alia Feſta de præcepto ſervari & celebrari, ac ſub præcepto obſervationis Feſtorum comprehendi, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, decernimus, præcipimus & mandamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Volumus autem, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 6. Decemb. MDCCVIII. Pontificatus noſtri Anno octavo.

F. Oliverius.

De hac re, plura ſcitu digna habes ex Faſſaro *in lib.* cui tit. *Immaculata Deipara Conceptio Theologica commiſſa trutina*; ex Meodo *de Jure Academico*, ubi extant ſelectæ quæſtiones Theologicæ &c. cum Appendice de Academiarum, ac Studioſorum juramento defendendi Immaculatam Conceptionem Deiparæ. Item *in ſtatera opin. diſſert. 13. à pag. 295. & in Epiloga Fundamentorum, & rationum &c.* Ex Strotio *in Controverſ. de Concept.* Engelgrave *in Cœlo Empyreo, part. 2. à pag. 809.* & *in Cœleſti Pantheon, part. 2. à pag. 293.* Becano *de Incarnat. part. 4. cap. 28. quæſt. 1.* Platelio *part. 2. cap. 4. §. 3. à pag. 207.* Delrio *in Florida Mariana, à pag. 13.* Calvo *in quadrag. ſab. Cit. à pag. 57.* Meazza *in ſtimulo quotid. excit. ad Immac. Concept. Deip. memoriam*; Finetto *in Feſtivit. ejuſd. Deiparæ, ſub init.* & ex plurimis aliis celeberrimis Theologis & ſcriptoribus.

NOMI-

Digitized by Google

NOMINA, ET OPERA PRÆCIPUORUM AUCTORUM DE MATERIIS THEOLOGICO-MORALIBUS AGENTIUM,

Quorum plerique in Additionibus ad hunc, & alios duos Tomos referuntur,

A.

Abelly. LUdovicus Abelly, Epiſcopus Ruthenus. *Medulla Theologica.*

Afaitatus. Antonius Maria Afaitatus, de Albogaſio, Capucinus. *Memoriale Catechiſticum pro Monialibus.*

Albertis. Albertus de Albertis, Tridentinus, Societatis JESU. *Paradoxa Moralia de ornatu mulierum.*

Allozza. Joannes de Allozza Soc. JESU. *Flores Summarum, ſive Alphabetum morale caſuum conſcientiæ.*

Amicus. Franciſcus Amicus, Italus, Soc. JESU. *Curſus Theologicus de Act. hum. de juſt. & jure; de Sacramentis.*

And. à Matre Dei. Andreas à Matre Dei, Carmelita Diſcalceatus, Collegii Salmanticenſis. *Curſus Theologi ns. V. Salmanticens.*

Anſald. Anſaldus de Anſaldis. *Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ.*

Antinor. Dominicus Maria Antinorius, Soc. JESU. *devotio ad uſus præſentis normam.*

Antonell. Carolus Antonellus. *De Regimine Eccleſiæ Epiſcopalis. Tractatus poſthumus de juribus, & oneribus Clericorum.*

Ant. Maria à Pergula. Antonius Maria à Pergula Ordin. Minor. Reform. S. Franciſci. *Doctrina præcipua SS. Pontificum, Theologorum, Canonum, & Conciliorum de frequentia Sanctiſſ. Communionis.*

Arſdekin. Richardus Arſdekin, Hibernus, Soc. JESU. *Theologia Polemica, practica, Sacra.*

Arcudius. Petrus Arcudius, Corcyræus Presbyter &c. *de Concordia Eccl. Occid. & Orient.*

Arragon. Petrus Aragonius, Auguſtinianus. *Comment. in 2. 2. D. Thomæ de juſt. & jure.*

Arriaga. Rodericus de Arriaga, Hiſpanus, Soc. JESU. *De Legibus. Curſus Theologia.*

Averſa. Raphael Averſa à S. Severino, Clericorum Regularium Minorum Generalis. *De Ordinis, & Matrimonii Sacramentis. De Euchariſtia Sacram. & Sacrif. De Pœnit. Sacram. & Virtute. De extrema Unctione.*

Avila. Stephanus de Avila, Soc. JESU. *De Cenſuris.*

Azorius. Joannes Azorius, Hiſpanus, Soc. JESU. *Inſtitutiones Morales.*

B.

Bail. BAil. Lud. Gallus, *Examen Confeſſ.*

Baldell. Nicolaus Baldellus, Italus, Soc. JESU. *Diſputationes ex Theologia Morali.*

Bambacar. Cæſar Nicolaus Bambacarius, Canonicus Regularis Lateranenſis. *De frequentia Sanctiſſ. Communionis.*

Banholtzer. Joannes Banholtzer, Germanus, Soc. JESU. *De Ethica Chriſtiana, ſeu Regula Morum.*

Bannez. Dominicus Bannez, Hiſpanus, Ordinis S. Dominici. *De Fide, Spe, & Charitate. De Juſt. & jure.*

Barboſa. Auguſtinus Barboſa, Epiſcopus Ugentinus. *De officio Epiſcopi. De officio Parochi. De officio Canonicorum. Collectanea Doctorum in Jus Canonicum, &c.*

Bardi. Franciſcus Bardi Soc. JESU, Studiorum Præfectus in Collegio Panormitano. *De Conſcientia. In Bullam Cruciatæ. Selecta moralia.*

Baril. Jo. Dominicus Barilis, Clericus Regularis. *Converſationes ad uſus præſentis normam.*

Barth. à S. Fauſto. Bartholomæus à S. Fauſto, Ciſtercienſis. *Theſaurus Religioſorum. Speculum Confeſſariorum, & pœnitentium.*

Baſſæus. Eligius Baſſæus, Capucinus. *Flores totius Theologiæ practicæ.*

Baſſus. Carolus Andreas Baſſus, Oblatus, & Præpoſitus Burgi Tritii. *Curator Animarum. De Officio Canonici.*

Baucius. Carolus de Baucio. *Selecta caſuum conſcient. De exorciſm. & malef. Praxis Confeſſariorum.*

Bauny. Stephanus Bauny, Gallus, Soc. JESU. *Summa caſuum conſcientiæ.*

Becanus. Martinus Becanus, Belga, Soc. JESU. *Summa Theologiæ Scholaſtica.*

Beja. Ludovicus de Beja, Palæſtrellus Luſitanus, Ordinis Eremitarum, Theologus publicus in Bononienſi Gymnaſio, Sacræ Scripturæ Profeſſor, &c. *Reſponſiones Caſuum conſcientiæ.*

Belarius. Nicodemus Belarius. *Schola Theologicarum veritatum.*

Bellarm. Robertus Bellarminus, Italus, Soc JESU. Cardinalis, & Archiep. Capuanus *De Controverſiis Chriſtianæ Fidei*; aliaque opera Theologica.

Bellegambe. Franciſcus Bellegambe, Soc JESU. *Enchiridion de Jubilæo.*

Bernal. Auguſtinus Bernal, Hiſpanus, Soc. JESU *De Sacram. in gen. Euchariſt. & Ordine.*

Bertau. Bartholus Bertau, Gallus. *Regula prudentis, & pii Confeſſarii.*

Bertrand. Ludovicus Bertrandus, Dominicanus. *Reſolutiones Theologicæ.*

Beſutius. Innocentius Beſutius Presbyter Brixienſis, Doctor Theologiæ. *Anatome converſationis amatoriæ pro diſciplina juvenum conjugium quærentium. item Theologia Scholaſtica.*

Bichius. Cœlius Bichius. *Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ.*

Biel. Gabriel Biel, Ordinis Clericorum Regularium vitæ communis, Doctor profundiſſimus. Floruit 1480.

Binsfeld. Petrus Binsfeldius, Suffraganeus Trevirenſis *Enchyridion Theologiæ Paſtoralis. De Simonia. De Uſuris. De injuriis. De confeſſionibus maleficorum, & ſagarum.*

Biſſus. Bernardus Biſſus. *Hierurgia.*

Bodin. Joannes Bodinus. *In Dæmonomaniam.*

Bona. Joannes Bona, Ciſtercienſis Abbas, poſtea Cardinalis *De Sacrificio Miſſæ. Manuductio ad Cœlum.*

Bonaſpei. Franciſcus Bonæ ſpei, Belga, ex Ordine Patrum Carmelitarum Calceatorum. *Curſus Theologicus.*

Bonartius. Oliverius Bonartius, Belga, Soc. JESU *De Inſtitutione, obligatione, & Religione Horarum Canonicarum.*

Bordonus. Franciſcus Bordonus, Tertii Ordinis S. Franciſci, S. Officii Parmenſis Conſultor. *Conſilia Regular. Controv. Moral.*

Boſco. Joannes Boſco, Franciſcanus. *Theologia Sacramentalis.*

Boſſius. Joannes Angelus Boſſius, Mediolanenſis, Congreg. S. Pauli. *Moralia varia. De effectibus Sacram. Matrim. De Dote. De Jubilæo, &c.*

Boudevv. Michael Boudevvins. *Ventilabrum Medico-Theologicum.*

Bovicell. Julianus Bovicellus. *De Comis aſcititiis.*

Brancatus. Laurentius Brancatus de Lauræa Min. Conventus. S. Franciſci, in Rom. Facultate Theologiæ Profeſſore, Sacræ Congreg. Indulg. Rituum Viſitat. ac S Officii Conſult. & Qualificat. Concilorial. necnon Epiſc. Examinator, ac Biblioth. Vaticanæ Primus Cuſtos; nunc verò Tit. Baſilicæ SS. Apoſtolorum S. R. E. Presbyter Cardinalis Bibliothecarius. *In 3. Sent.* item *Epitome Canonum &c.*

Branden. Georgius Branden, Canonicus Auguſtanus. *In Concordata.*

Breſſerus. Martinus Breſſerus, Boacellanus, Soc. JESU. *De Conſcientia.*

Burghab. Adamus Burghaber, Bavarus, Soc. JESU. *Selectorum caſuum conſcientiæ Centuriæ tres.*

Buſembau. Hermannus Buſembaum, Germanus. *Medulla Theologiæ Moralis.*

C.

Cabrinus. JOſeph Cabrinus S. Theol. Doctor, Sanctæque Generalis Venetæ Inquiſitionis Conſultor. *Elucidarium Caſuum reſervatorum Directorium Ordinandorum.*

Cabaſſutius. Joannes Cabaſſutius; Congregationis Oratorii *Juris Canonici Theoria, & Praxis.*

Calcagnin. Cœlius Calcagninus. *De amatoria Magia.*

Camarg. Ignatius de Camargo, Doctor Salmanticenſis, Soc JESU, *Regula Honeſtatis Moralis.*

Campionus. Franciſcus Maria Campionus, Lucenſis, Congreg. MATRIS DEI. *Inſtructio pro ſe præparantibus ad audiendas Confeſſiones. Inſtructio pro Ordinandis.*

Candidus. Vincentius Candidus, Ordinis S. Dominici Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter *Diſquiſitiones Morales.*

Canus. Melchior Canus, Ordinis S. Dominici, Epiſcopus Canarienſis. *Loci Communes Theologici.*

Caramuel. Joannes Caramuel de Lobkovvitz, Diſembergenſis, Ciſtercienſis, Abbas Meſtrocenſis, Epiſcopus Miſiæ. *Theologia Fundamentalis. Moralis. Theologia Regularis.*

Cardenas. Joannes de Cardenas, Hiſpanus, Soc. JESU. *Prima Criſis Theologica. Secunda Criſis Theologica circa propoſitiones ab Innoc. XI. damnatas.*

Caſalicch. Carolus Caſalicchius, Soc. JESU Theologus. *Tuta Conſcientia.*

Caſpenſis. Ludovicus Caſpenſis, Franciſcanus. *Curſus Theologicus.*

Caſſianus. Caſſianus à Sancto Elia, Mediolanenſis, Carmelita Diſcalceatus. *Arbor omnium opinionum Moralium. Itinerarium Hiſtorico-Morale.*

Caſtro. Antonius de Caſtro, Franciſcanus. Obiit 1558.

Caſtrop. Ferdinandus de Caſtro Palao, Hiſpanus, Soc. JESU, vocatus etiam Palaus à Buſemb. & aliis. *Opus Morale.*

Ceſpedes. Franciſcus Ceſpedes, Clericus Regularis. *De exemptione Regularium*

Laert. Cherub. Laertius Cherubinus. *Magnum Bullarium Romanum.*

Flav. Cherub. Flavius Cherubinus. *Compendium Bullarum S. P. cum Scholiis.*

Clericatus. Joannes Clericatus, Præpoſitus Patavinus. *De Sacram. in gen. Sacramentalibus, de Bapt. Confirm. & Extrema Unct. Dei Euchariſtia. De Sacrif. Miſſæ. De Pœnit. De Sacr. Ordinis. De Matrim. Erotemata. Via lactea, ſive Inſtitut. Canonica. De delictis, ac peccatis, contractibus, & caſibus prudentialibus. Diſcordia forenſes. Deciſiones quæſitarum,*

Digitized by Google

torum, & caſuum conſcientia an. 1685. & 1687 Deciſiones quæſitorum, & caſuum conſcientia an. 1687. & 1688.

Eraſm Chok. Eraſmus à Choaier, Leodienſis Juriſconſultus. *De Juriſdictione Ordinarii &c*

Jo. à Chok. Joannes à Chocxier, Leodienſis Canonicus. *In Regulas Cancellariæ De commutationibus beneficiorum. De primariis Precibus. De libertate Eccleſiaſtica.*

Coeq. Florentinus de Coeq, Canonicus Ordinis Præmonſtratenſis *Theologia Moralis.*

Codronch. Jo. Baptiſta Codronchius, *De Morbis veneficis, ac Veneficiis.*

Comitolus. Paulus Comitolus, Italus, Soc. JESU. *Conſilia, ſeu Reſponſa Moralia De Contractibus, &c.*

Coninc. Ægidius Coninck, Belga, Soc. JESU *Quæſtionarium Theologicum de Actibus hum. Fide, Spe, Charitate De Sacramentis. De Cenſuris. Reſponſio ad diſſertationem impugnantem abſolutionem moribundi.*

Cordeirus. Cordeirus. *De perfecto Parocho.*

Corduba. Antonius de Corduba, ſeu Cordubenſis, Franciſcanus, *Quæſtionarium Theologicum. Deciſiones caſuum conſcientiæ. Expoſitio in Regula Fratrum Minorum.*

Corradus. Pyrrhus Corradus, Canonicus Neapolit. *Praxis Beneficiaria.*

Coriolano. Franciſcus Longhus à Coriolano, Capucinus. *De caſibus reſervatis.*

Corius. Haymo Corius Mediolanenſis Cler. Regul. Congr. S. Pauli. *Epitome Conciliorum. Promptuarium Epiſcoporum.*

Covarr. Didacus Covarruvias Leyma, Epiſcopus Segobienſis. *Opera omnia.*

Cozza. Laurentius Cozza à S. Laurentio Ordinis Minorum Regularis Obſervantiæ, Cardinalis. *Dubia ſelecta circa Sollicit. in Confeſſione Sacramentali.*

Creſpinus. Ludovicus Creſpinus à Borgia, Epiſcopus Oriolenſis. *Quæſtiones ſelectæ morales.*

Criſpinus. Joſeph Criſpinus, Epiſcopus Amelienſis. *Tractatus de Viſitatione Paſtorali*, Italice deſcriptus.

Crux. Joannes de la Crux, Ordinis S. Dominici. *Directorium conſcientiæ De ſtatu Religionis.*

Curiel. Joannes Alphonſus Curiel, Doctor Salmanticenſis. *Commentaria in 1. 2. Divi Thomæ.*

D.

De Juſtis. Vincentius De Juſtis, Nobilis Lucenſis. *De impedimentis, & diſpenſationibus matrimonialibus.*

Delbene. Thomas Delbene, Clericus Regularis. *De Comitiis, ſeu Parlamentis. De Immunitate Ecleſ &c.*

Delgadillus. Chriſtophorus Delgadillus, *De Communione.*

Delrio. Martinus Antonius Delrio, Belga, Soc. JESU *Diſquiſitiones magicæ.*

Deſchamps. Stephanus Deſchamps, Gallus, Soc. JESU. *Quæſtio facti circa opiniones probabiles.*

Diana. Antonius Diana, Panormitanus, Clericus Regularis. *Reſolutiones Morales*, diſtributæ, & coordinatæ in 9. *Tomos* per V. P. Martinum De Alcolea Monachum Carthuſienſem.

Dicaſt. Joannes de Dicaſtillo, Neapolitanus, Soc JESU. *De Sacramentis, juramento, & cenſuris; juſtitia, & jure.*

Donatus. Hyacinthus Donatus, Ord. S. Dominici. *Rerum regularium praxis.*

DuHamel. Jo. Bapt. duHamel, Profeſſor Pariſienſis. *Theologia ſpeculatrix, & practica.*

Duval. Andreas Duvallius, Regius in Sorbona Profeſſor. *In 2. 2. Divi Thomæ. De Poteſtate Pontificis.*

E.

Ehrentreich. Adamus Ehrentreich, Germanus. Soc. JESU *Principiorum de uſu probabilis opinionis declarat s.*

Elbel. Benjamin Elbel, Ordinis Fratrum Minorum Recollectorum almæ Provinciæ Argentinæ, ſeu ſuperioris Germaniæ. *Theol. Moralis.*

Elizalde. Antonius Celladeus, ſeu Michael de Elizalde, Hiſpanus, Soc. JESU. *Recta doctrina morum.*

Emerix. Jacobus Emerix de Matthiis, Germanus. *De exemptione Regularium Deciſiones Rotales.*

Engel. Ludovicus Engel, Benedictinus. *Collegium univerſi Juris Canonici. Manuale Parochorum.*

Ant. Eſcobar. Antonius de Eſcobar & Mendoza, Valliſoletanus, Soc. JESU. *Univerſa Theologia Moralis. Parva Theol. Moralis, edit. Lugdun.* 1644.

Jo. Eſcob. Joannes Eſcobar à Corro, Inquiſitor Murciæ. *Opera Moralia.*

Alphonſus Eſcob. Alphonſus Eſcobar. *De Pontif. & Reg poteſtate in ſtudiis generalibus*

Eſparſa. Martinus de Eſparſa Artieda, Navarrus, Soc. JESU. *Curſus Theologicus.*

Eugen. Lombard. Eugenius Lombardus, ideſt, Cardinalis Sfondratus, Benedictinus. *Regale Sacerdotium.*

F.

Faber. Philippus Faber, Franciſcanus *De Pœnit. De Reſtitut. De Sacr. Ordinis, & Cenſuris. Comment. in libros ſententiarum.*

Fagnanus. Proſper Fagnanus, Juriſconſultus Romanus. *In libros Decretalium*, dictus Juriſconſultus in Theorica Canonum, ac in Praxi Curiæ Romanæ verſatiſſimus, à Clericato *in tract. de Confirm. deciſ. 60. n. . pag 175.* ac fuiſſe Secretarium eximium Sacrarum Congregationum in Romana Curia, notat idem Clericat. in *tract. de Sacr. Ordinis, deciſ. 15 n. 25. pag 108.*

Fagund. Stephanus Fagundez, Luſitanus, Soc JESU. *In præcepta Eccleſiæ, & Decalogi. De Juſtitia & Contractibus.*

Farinac. Proſper Farinacius, Juriſconſult. Romanus. *Deciſiones Rotæ Romanæ Tract. de Hæreſi. Appendix ſuper Bullam Greg. XIV. de immunit. Eccleſiarum.*

Fay. Petrus Fay, Dominicanus. *De Pœnit. in 3. part. Divi Thomæ.*

Felinus. Felinus, Sandæus, Rotæ cauſarum Auditor. *Commentarii in libros Decretalium.*

Fenech. Joannes Lucas Fenech, J. U. D. Romæ Parochus. *Flores caſuum conſcientiæ.*

Ferrant. Hieronymus Ferrantinus Soc. JESU. *Theoretica, & practica Diſputationes de Scandalo; & Correctione fraterna.*

Vinc. Fernand. Vincentius Fernandez de Hæredia. *De Sacramentis.*

Ant. Fernand. Antonius Fernandez, de Corduba, Soc. JESU. *Examen Theol. Mor* item *Inſtructio Confeſſariorum.*

Filliuc. Vincentius Filliucius, Italus, Soc. JESU. *Moralium Quæſtionum Curſus. Appendix poſthuma de ſtatu Clericorum, Beneficiis, &c.*

Florentin. Hieronymus Florentinus Clericus Regul Congreg. MATRIS DEI. *De Baptiſmo humano fœtibus abortivis ſub conditione miniſtrando.*

Francolin. Balthaſſar Francolinus. Romanus, Soc JESU. *De Dolore ad Sacram. Pœnitentia requiſito. Diſciplina pœnitentia. Tirocinium Theologicum.*

Fraxinell. Paulus Fraxinellus. Auguſtinianus *Diſputatio de obligationibus Sacerdotum ad Miſſas pro aliis ex juſtitia celebrandas.* Item *an Sacerdos teneatur dicere Miſſam de Defunctis, vel ejus vice poſſit dicere de Sanctis.*

G.

Gamachæus. Philippus Gamachæus, Doctor Sorbonicus. *Summa Theologica.*

Garzias Nicolaus Garzias, Abulenſis Canonicus. *De Beneficiis. De Diſpenſationibus.*

Gavant. Bartholomæus Gavantus, Clericus Regularis S. Pauli. *Theſaurus Rituum Commentaria in Rubricas Miſſalis, & Breviarii. Praxis Synodi Diœceſ. Enchiridion, ſeu Manuale Epiſcoporum.*

Gavellus à Candelar. Antonius Gavellus à Candelaria, Piſaurenſis, Minorita ſtrictioris Obſervantiæ. *Opuſculum caſuum conſcientiæ. Breviarium Univerſæ Theologiæ. Supplementum ad Univerſam Theologiam.*

Genet. Franciſcus Genettus, Avenionenſis, Epiſcopus Vaſionenſis. *Theologia Moralis.*

Gerſon. Joannes Gerſon, Doctor, & Cancellarius Pariſienſis. *Op. de iis, quæ ad mores ſanctius informandos conducunt. De arte audiendi Confeſſiones, &c.*

Ghilin. Hieronym. Ghilinus Patricius Alexandrinus, Abbas, & Prothonot Apoſt *Reſolutiones caſuum conſcientiæ.*

Gibalin. Joſeph Gibalinus, Soc JESU. *De Irregularitate. De Clauſura Monialium, &c.*

Gob. Georgius Gobat, Germanus, Soc. JESU. *Experientiæ Sacramentales. Quinarium Tractatuum.*

Gonzalez. Thyrſus Gonzalez, Soc. JESU. *Fundamentum Theologiæ Moralis. Synopſis cum Logiſtica per Patrem Eſtrix*, &c.

Gordon. Jacobus Gordonus, Soc. JESU. *Theologia Moralis.*

Gormaz. Jo. Bapt. Gormaz, Hiſpanus, Soc. JESU. *Curſus Theologicus.*

Granadus. Jacobus Granados, ſeu de Granado, Hiſpanus, Soc. JESU. *Comment. in 1. 2. & in 3. part. D. Thomæ.*

Gratianus. Gratianus Benedictinus, Compilator Decreti, ſeu partis Juris utriuſque Canonici; obiit 1151.

Guaccius. Franciſcus Maria Guaccius, Ordinis S. Ambroſii ad Nemus. *Compendium Maleficarum.*

Guttierez. Joannes Guttierez, Juriſconſultus Hiſpanus. *Quæſtiones Canonicæ. De Matrimonio, & Gabellis.*

H.

Hallo. Richardus Hallo. *De quinque partita conſcientia, recta, erronea, dubia, opinabili, & ſcrupuloſa.*

Haunold. Chriſtophorus Haunoldus, Germanus, Soc. JESU. *Controverſ. de juſt. & jure. Theologia Univerſa cum vindiciis Illſung.* &c.

Henao. Gabriel de Henao, Soc. JESU. *De Sacram. Euchariſtia.*

Henricus à S. Ign. Henricus à S. Ignatio, Carmelita. *Ethica amoris.*

Henriq. Henricus Henriquez, Soc. JESU. *Summa Theologiæ mor.*

Herinxu. Gulielmus Herinex, Belga, Ordinis S. Franciſci, Epiſcopus Iprenſis. *Summa totius Theologiæ Scholaſticæ, & Moralis.*

Homem Leitomius. Matthæus Homem Leitomius. *De Conſcientia.*

Homobon. Homobonus de Bonis Ord. Cleric. Regularium S. Pauli. *Examen Eccleſiaſticum. De caſibus reſervat. De ſtatibus humanæ vitæ Concilia.*

Gaſp. Hurtado. Gaſpar Hurtado, Hiſpanus, Soc. JESU. *De Sacramentis. De Matrim. & de Cenſuris.*

Petr. Hurtad. Petrus Hurtadus de Mendoza, Hiſpanus, Soc. JESU. *De Fide, Spe, Charitate, Juſtitia, Actibus humanis, &c.*

Thom Hurtad. Thomas Hurtado, Hiſpanus, Clericus Regularis Minorum. *Reſolutiones Morales.*

I.

Jacob à Vernculo. JAcobus à Vernculo, Ord. Min. ſtrict. Obſerv. Reform. *Deciſiones caſuum conſcientiæ.*

Jaquer. Nicolaus Jaquerius. *Flagellum hæreticorum faſcinariorum.*

Illſung. Jacobus Illſung, Germanus, Soc. JESU. *Theologia practica univerſa.*

Iſambertus. Nicolaus Iſambertus Profeſſor Regius Sorbonæ *Comment. in 3. part. D. Thomæ.*

K.

Kazenberger. KElianus Kazenberger Ord. Minor. Recollect. *Supplementum ad Theologiam Moralem Sporer.*

Karchne. Simon Karchne Soc. JESU. *In quartum Decret. lium.*

Krimer. Ferdinandus Krimer Soc. JESU. *Quæſt. Canonic. in quinque libros Decretalium.*

Kugler. Joannes Kugler, Soc. JESU. *De Matrim. & Sponſalibus. Breviſſima Explicatio propoſitionum ab Innoc. XI. damnatarum.*

L.

La Croix. CLaudius LaCroix, Soc. JESU. Sacræ Theologiæ in Univerſitate Colonienſi Doctor, & Profeſſor publicus. *Theologia Moralis, Editio nova Lugduni* 1741.

Lantuſca. Angelus à Lantuſca *Theatrum Regularium.*

Laurent. Auguſtinus Laurentius, Soc. JESU. *Syntagmata Theologica.*

Lauræa. *V. Brancatus.*

Layman. Paulus Layman, Germanus, Soc. JESU. *Theologia Moralis. In Libros Decretales.*

Leander. Leandre à SS. Sacramento, Ordinis SS. Trinitatis. *Summa novem partium, de Sacramentis Præcept. Eccl. Cenſuris &c.*

Le Dent. Maximilianus Le Dent, Belga, Soc. JESU. *De Attritione ex metu gehennæ.*

Le Drou. Petrus Lambertus Le Drou ex Ord. Eremit. S. Auguſtini, Epiſcopus Porphyrienſis. *De Contritione, & Attritione.*

Leſſius. Leonardus Leſſius, Belga, Soc. JESU. *De Juſt. & Jure, & cæteris Virtutibus Cardinalibus; de Beatitudine, & Actibus humanis. Opuſcula varia de Gratia, Prædeſtinatione, Summo Bono, Providentia Numinis, Perfectionibus Divinis,* &c. *Auctarium ad* s. 2. in quo varii caſus conſcientiæ. *Prælectiones Theologicæ*, opus poſthumum.

Leurenius. Petrus Leurenius Colonienſis, Soc. JESU. *Forum Beneficiale De Vicario Epiſcopi. In Decretal.*

Lezzana. Jo. Baptiſta de Lezzana, Carmelita. *Summa Quæſtionum Regularium. Mare magnum. Conſulta moralia.*

Lohner. Tobias Lohner, Germanus, Soc. JESU. *Inſtructiones pro Confeſſariis. De Miſſa, Divino Officio, &c.*

Lotterius. Melchior Lotterius, Italus, Juriſconſultus. *De re beneficiaria.*

Loyherius. Loyherius. *De Spectris.*

Luca. Jo. Bapt. Cardinalis de Luca. *Theatrum Veritatis, & Juſtitiæ.*

Jo. Lugo. Jo. Cardinalis de Lugo, Hiſpanus, Soc. JESU *De Jure, & Juſt. Reſponſa Moralia. De Sacramentis in genere, Euchariſtia, Pœnitentia.*

Franc. Lugo. Franciſcus Lugo, Hiſpanus, Soc. JESU, Frater Joannis. *Theologia Moralis.*

Lumbier. Raymundus Lumbier, Carmelita. *Obſervationes Theologicæ Morales circa propoſitiones ab Innoc. XI. & Alex. VII. damnatas.*

M.

Machado. JOannes Machado de Chaves, Archidiaconus Limanus. *De perfecto Confeſſario.*

Magiſter Sent. Magiſter Sententiarum Petrus Lombardus, Epiſcopus Pariſienſis, dictus *Magiſter Sententiarum* quia Theologiam redegit in ſententias per quatuor libros diſtributas, quas ſequentes Theologi explicarunt.

Major. Joannes Major, Doctor Pariſienſis. *In 4. Sentent.*

Malderus. Joannes Malderus, Epiſcopus Antuerpienſis. *In part. 2. Divi Thomæ. In 2. 2. De Sigillo Confeſſionis, De abuſu reſtrictionum mentalium.*

Mancinus. Jacobus Mancinus. *Practica viſitandi infirmos.*

Mangionus Valentinus Mangionus, Italus, Soc. JESU. *De Religioſa paupertate.*

Manigart. Henricus Manigart, Leodii Paſtor ad S. Remigium. *Paſtorale.*

Manz. ned. Alphonſus Manzanedus. *Deciſiones Sacræ Rotæ Romanæ.*

Maraccius Ludovicus Maraccius, Clericus Regularis Congreg. MATRIS DEI. *Remedium ad curandam vanitatem fœmin.*

Jacob Marchant. Jacobus Marchantius, Decanus Convenſis, *Reſolutiones Paſtorales.*

Petr. Marchant. Petrus Marchantius, Ordinis S. Franciſci, *Tribunal Sacramentale.*

Marchinus. Philibertus Marchinus, Cler. Regul. S. Pauli. *De Sacr. Ordinis. De quibuſdam occurrentibus tempore peſtis. Commentaria de bello Divino, ſeu de peſte.*

Martinez. Gregorius Martinez, Dominicanus. *Comment. in* 1. 2. *Divi Thomæ.*

Martinon. Joannes Martinon, Soc. JESU. *De Sacramentis.*

Maſcardus. Joſeph Maſcardus, Juriſconſultus Sarzanenſis. *De Probationibus.*

Maſtrius. Bartholomæus Maſtrius de Meldula, Franciſcanus, *Theologia Moralis.*

Matthæucc. Auguſtinus Matthæuccius, Lucenſis, Ordinis S. in. Regulae. *Cautela Confeſſarii. Officialis Curiæ Eccleſiaſticæ. Officialis Curiæ Regularis. Obſervationes Doctrinales adverſus Quietiſtarum errores, &c.*

Maurus. Sylveſter Maurus, Italus, Soc. JESU. *Opus Theologicum.*

Mazuchell. Oliverius Mazuchellus. Obl. S. Theol. & J. U. D. *De Caſibus reſerv. in Diœceſi Mediol.*

Mean. Carolus de Mean, Conſul Leodienſis. *Definitiones ad Jus Civile.*

Megala. Marcellus Megala, Clericus Regularis. *Inſtitutiones Confeſſariorum. Conſilia.*

Mendo. Andreas Mendo Lucronenſis, Soc. JESU. *Statera Opinionum benignarum. Epitome Opinionum moralium. De Bulla Cruciatæ. De Ordinibus Militaribus;* Diſquiſitiones Canonicæ Theologiæ morales, & hiſtoricæ pro Foro interno, & externo. *De Jure Academico;* Selectæ quæſtiones Theologicæ mor. juridicæ, hiſtoricæ, & politicæ, de Academiis, Magiſtratibus, Collegiis, Profeſſoribus, Candidatis, & Scholaſticis, cum Appendice de Academiarum, ac Studioſorum juramento defendendi Immaculatam Conceptionem Deiparæ. *Epilogus Fundamentorum, & rationum ſuadentium Immaculatam Conceptionem Deiparæ. Criſis de Societatis JESU Pietate, Doctrina, & multiplice fructu.*

Menoch. Jacobus Menochius, Juriſconſultus Papienſis. *De Præſumptionibus. Conſilia.*

Merat. Ludovicus Meratius, Gallus, Soc. JESU. *In 3. part. Divi Thomæ, de Sacramentis.*

Mercer. Gulielmus Mercerus, Sacræ Theologiæ Profeſſor in Academia Lovanienſi. *Commentaria in 3. partem Divi Thomæ, de Sacramentis.*

Mercor. Julius Mercorus, Cremonenſis, Ord. Prædicatorum. *Baſis totius Theologiæ Moralis.*

Merolla. Franciſcus Merolla, *Diſputationes in Univerſam Theologiam Moralem.*

Miranda. Ludovicus Miranda. *Manuale Prælatorum Regularium.*

Molfeſius. Andreas Molfeſius, Clericus Regularis. *Summa caſuum conſcientiæ.*

Molina. Ludovicus Molina, Hiſpanus, Soc. JESU. *De juſtitia, & jure.*

Moneta Jo. Petrus Moneta Clericus Regul. S. Pauli. *De Diſtributionibus. De Decimis. De opinione canonica. De Judicibus conſervatoribus. De commutatione ultimarum voluntatum.*

Monteſin. Ludovicus de Monteſinos, Doctor Hiſpanus. *In* 1. 2. *Divi Thomæ.*

Moranges. Bedianus Moranges, Pariſinus, Doctor, & Socius Sorbonicus. *De Sacramentis Eccleſiæ.*

Moya. Matthæus de Moya, Hiſpanus, Soc. JESU. *Quæſtiones ſelectæ Morales.*

Munieſſa. Thomas Munieſſa, Hiſpanus, Soc. JESU. *Stimulus conſcientiæ.*

Muſart. Carolus Muſart, Soc. JESU. *Manuale Paſtorum. De Euchariſtia*, ſub tit. *Sanum tis Chriſtiana.*

N.

Natalis Alex. NAtalis Alexander, Dominicanus in ſacra Facultate Pariſienſi Doctor Theologus. Scripſit circa 1693 & præ cæteris habet Opuſculum eximium ſic inſcriptum, *Paralipomena Theologiæ Moralis, ſeu varia de rebus moralibus Epiſtola.*

Navarrus. Martinus ab Azpilcueta dictus *Navarrus*, Doctor Hiſpanus, Canonicus Regularis. *Commentarii in Jus Canonicum. Enchiridion, ſive Manuale, &c.*

Petr. Nav. Petrus Navarra, Doctor Hiſpanus, *De Reſtitutione.*

Neuſſer. Bruno Neuſſer, Franciſcanus Recollect. *Abſolutiſſima Polyanthea Theologo-Moralis Canonica.*

Nicolius. Hieronymus Nicolius. *Lucubrationes utriuſque Juris. Floſculi ex utroque Jure.*

Nider. Joannes Nider, Theologus. *Formicarium de Maleficiis, eorumque præſtigiis, ac deceptionibus.*

Nidus. Raymundus Nidus, Soncinatenſis, Ord. Prædicatorum, S. Theologiæ Magiſter, ac Papienſis Inquiſitor. *Lucerna Confeſſariorum pro abſolutione ab Hæreſi.*

O.

Ochagav. PEtrus de Ochagavia, Navarrus, Doctor Salmanticenſis. *De Sacramentis.*

Octav. Maria à S. Joſeph. Octavius Maria à S. Joſeph, Auguſtinianus Excalceatus. *Mille Interrogationes, & Reſponſiones ad caſus conſcientiæ. Trecenta, & decem dubia. Repertorium Moralia utriuſque Fori.*

Ognate.

Ognate. Petrus de Ognate, Valliſoletanus, Soc. JESU. *De Contractibus.*

Opatovius. Adamus Oparovius Sacræ Theol. Profeſſor in Academia Cracovienſi. *De Sacramentis.*

Opſtraet. Joannes Opſtraet. *Diſſertatio Theologica, de praxi adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ.*

Ottonellus. Jo. Dominicus Ottonellus, Soc. JESU. *Tract. de pictura, & ſculptura. De chriſtiana moderatione Theatrorum, &c.*

Oviedo. Franciſcus de Oviedo, Hiſpanus, Soc. JESU. *In 1. 2. S. Thomæ.* item *De Fide, Spe, Charitate.*

P.

Palavic. SFortia Pallavicinus, Romanus Soc JESU, *Aſſertiones Theologicæ, tomi 7.* item *De Actib. humanis.*

Palaus. V. *Caſtropalaus.*

Patis. Flaminius Paſſius, Advocatus Romanus. *De reſignatione beneficiorum. De conſidentia beneficiali.*

Parpera. Hyacinthus Parpera, Congregationis Oratorii. *De Aſtrologia veraci, juxta mentem Sixti V. & Urbano VIII.*

Paſcuccius. Thomas Paſcuccius. *Compendium ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli.*

Paſqualig. Zacharias Paſqualigus, Clericus Regularis. *Deciſiones Morales, Praxis Jejunii. Praxis magni Jubilæi. De Sacrificio novæ legis*

Paſqualis. Jo. Bapt. Paſqualis, Cremonenſis, Congreg. Clericorum Regularium, S. Theologiæ Profeſſor, & S. Inquiſitionis Conſultor. *Scutum inexpugnabile Fidei.*

Pax Jordan. Pax Jordanus, Epiſcopus Tagurienſis. *Elucubrationes var. tomi 2.*

Paſſerinus. Petrus Maria Paſſerinus, Dominicanus. *De Electione Canonica. De pollutione Eccleſiarum.*

Pellizarius. Franciſcus Pellizarius, Italus, Soc JESU. *Manuale Regularium. Tractatio de Monialibus,* in qua, præter alia notatu digna, referuntur varia ac utilia Monita, quibus Moniales dirigantur ad Profectum Spiritualem per Confeſſarium tam ordinarium, quam extraordinarium.

Ant. Perez. Antonius Perez, Hiſpanus, Soc. JESU, Doctor mirabilis, obiit 1649

Martinus Perez. Martinus Perez, Soc. JESU. *De Pœnitentia. De Matrimonio.*

Petrus à S. Joſeph. Petrus à S. Joſeph, Ciſtercienſis. *Idea Theologiæ Speculativa, & Moralis.*

Petra. Vincentius Petra. *Commentaria ad Conſtitutiones Apoſtolicas.*

Petſchacher. Benedictus Petſchacher, Benedictinus. *De Reſtitutione.*

Peyrinis. Laurentius de Peyrinis, Ordinis Minimorum. *De privilegiis Regularium. Subditus. Prælatus. Formularium &c.*

Piaſecius. Paulus Piaſecius, J. U. D. Protonot. Apoſtolicus, Archia-Diaconus Varſavienſis. *Praxis Epiſcopalis. & Eccleſiaſtica.*

Pignatellus. Jacobus Pignatellus, e Cryptaleis in Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctor. *Conſultationes Canonicæ, cum Append. noviſſima in fine,* item *Noviſſimæ Conſultationes Canonicæ, præcipuas Controverſias, quæ ad Fidem, ejuſque Regulam ſpectant, complectentes; tomi 2.* item *Annus Sanctus.*

Pinamont. Jo. Petrus Pinamontius, Soc. JESU. *De Aſtrolog.* item *Exorciſta ritè edoctus, &c.*

Pinchereau. Franciſcus Pinchereau, Gallus, Soc. JESU. *De Attritionis ſufficientia cum Sacramento Pœnitentiæ.*

Pirhing. Enricus Pirhing, Germanus, Soc. JESU. *Juris Canonici Methodus nova.*

Piſtacchius. Angelus Maria Piſtacchios Congreg Clericorum Regularium. Præpoſitus Generalis, & Conſultor S. Officii in Regno Neapolit. *De Purgatorio, tom. 3.*

Jo. Baptiſta Pittonus. Jo. Baptiſta Pittonus. *Conſtitutiones Pontificiæ ad Confeſſarios, & Parochos, &c.*

Franc. Maria Pittonus. Franciſcus Maria Pittonus. *Diſceptationes Eccleſiaſticæ.*

Platelius. Jacobus Platelius, Belga, Soc. JESU. *Synopſis Curſus Theologici.*

Plottenberg. Hunoldus Plettenberg, Germanus, Soc. JESU. *Introductio ad Jus Canonicum. Notitia Curiæ Romanæ.*

Baſil. Pont. Baſilius Pontius, Auguſtinianus *De Matrimonio.*

Jo. Pontius. Joannes Pontius, Franciſcanus. *Curſus Theologicus.*

Portel. Laurentius Portel, Franciſcanus. *Reſponſa Moralia. Dubia Regularium.*

Poteſtas. Felis Poteſtas, Panormitanus, Ordinis Minorum. *Examen Eccleſiaſticum, &c.*

Præpoſitus. Joannes Præpoſitus, Belga, Soc. JESU *Comment. in 3. part. Divi Thomæ.*

Pirolus. Hieronymus Pirolus. *Deciſiones Sacræ Rotæ Rom.*

Puteanus. Joannes Puteanus, Profeſſor Regius Sacræ Theologiæ in Academia Tholoſana *In 3. part. D. Thomæ.*

Puteobonell. Claudius Puteobonellus, Mediolanenſis, Conge. S Pauli *De Sacramentis in genere. De Eucharistia, & Sacrificio Miſſæ. De Sacram. Pœnitentiæ.*

Q.

Quadrius. DEfendens Quadrius Protonoth. Apoſt. Præpoſitus in Collegiata S. Mauritii Porti Vallis Tellinæ, *Viridarium Reſervatum, ſeu de Caſuum Reſerv. Diſput.*

Quaranta. Stephanus Quaranta. *Summa Bullarii, & Conſtitutionum.*

Quartus. Paulus Maria Quartus, Congreg. Clericorum Regularium. *De Jubilæo Anni Sancti. In Rubricas Miſſal.*

Quintanad-uenas. Antonius de Quintanadvennas, Hiſpanus Soc. JESU. *Singularia Theologiæ Moralis de 7. Sacram.* item *In Præcepta Eccleſiæ.*

R.

Raynaudus. THeophilus Raynaudus, Gallus, Soc. JESU. *De Beneficiis Eccleſiaſticis. Diſſertatio de Sobria alterius ſexus frequentatione per Sacros, & Religioſos homines,* edit. Lugduni per Michaelem Duhan. *Theologia Naturalis;* aliaque Opera varia Moralia.

Rebellus. Ferdinandus Rebellus, Luſitanus, Soc. JESU. *De Juſtitia. De Religione. De Charitate.*

Rebuffus. Petrus Rebuffus, Juriſconſultus Pariſienſis. *Praxis beneficiorum de Decimis.*

Reding. Auguſtinus Reding, Benedictinus, Abbas Einſidlenſis. *Theologia Scholaſtica.*

Redoanus. Guillelmus Redoanus, Epiſcopus Nibionenſis. *De ſpoliis Eccleſ. De Simonia.*

Reginald. Valerius Reginaldus, Burgundo-Sequanus, Soc. JESU. *Praxis Fori Pœnitentialis. De Prudentia Confeſſarii.*

Reiffenſtuel. Anacletus Reiffenſtuel, Franciſcanus. *Theologia Moralis. Jus Canonicum Univerſum.*

Requeſen. Joſeph Maria Requeſenius, Siculus, Soc. JESU. *Selectæ Diſputationes in 1. 2. S. Thomæ.*

Rhodes. Georgius de Rhodes, Gallus, Soc. JESU. *Theologia Scholaſtica.*

Ricardus. Ricardus de Media Villa, Franciſcanus. Doctor ſolidus. *In libros ſentent.*

Richelm. Joannes Richelmus, Ord. Minorum. *Veritas pro modeſtia.*

Richred. Paulus Richredeus, Dominicanus. *Practica conſcientiæ pro Monialibus.*

Riccius. Aloyſius Riccius, Neapolitanus Canonicus. *Praxis aurea Fori Eccleſiaſtici Deciſiones Curiæ Archiep. Neapolitanæ. Collectanea omnium Deciſionum.*

Rodericus. Gaſpar Rodericus, Juriſconſultus Hiſpanus. *De annuis reditibus.*

Rodriq. Emmanuel Rodriquez, vel Rodericus Franciſcanus. *Quæſtiones Regulares, & Canonicæ.*

Rodulph. à S. Hier. Rodulphus à S Hieronymo, Clericus Regul Scholarum Piarum. *Dux ſpiritualis ad acquirendum Jubilæum*

Roncagl. Conſtantinus Roncaglia, Lucenſis, Clericus Regularis Congreg. MATRIS DEI. *Quæſita Dogmatica, & Moralia.* item *Univerſa Theologia Moralis* inſuper *Opuſcula de Converſationibus modernis.*

Roſa. Thomas de Roſa, Epiſcopus Cavenſis *De Executoribus litterarum Apoſtolicarum.*

Roſmer. Paulus Roſmer, Belga Soc. JESU. *De Actibus humanis. De Jure, & Juſtitia. De Pœnitentia.*

Roſell. Joſeph. Roſſell, Carthuſianus. *Praxis deponendi conſcientiam dubiam & ſcrupulos.*

Roſignolius. Gregorius Roſignolius, Congr. S. Pauli. *Theologia Moralis.*

Rota Rom. Sacræ Rotæ Rom. *Deciſiones recentiores.*

Rot Deciſ. Rotales Deciſiones Theatrum Cardinalis de Luca amplectentes, confirmantes, & laudantes.

Rotarius. Thomas Franciſcus Rotarius, Altenſis, Cleric. Regul. Congreg. S. Pauli. *Apparatus ad Ordines. Apparatus Theologiæ Moralis. Theologia Moralis Regularium.*

S.

Sabinus. SAbinus Bononienſis, Ordinis Minorum Strictioris Obſervantiæ Reformatorum. *Lux Moralis.*

Salas. Joannes de Salas, Hiſpanus, Soc. JESU. *In 1. 2. S. Thomæ. De Legibus. De Contractibus.*

Salmanticenſ. Carmelitæ Diſcalceati Collegii Salmanticenſis *Curſus Theologicus.*

Salon. Michael de Salon, ſive Salonius, Auguſtinianus. *De Jure, & Juſtitia.*

Sanchez. Thomas Sanchez, Hiſpanus, Soc. JESU. *Opus Morale in Decalogum. De Matrimonio Conſilia, ſive Opuſcula.*

Sancius. Joannes Sancius, dictus ab aliquibus Joannes Sanchez, Hiſpanus, Doctor Theol. & utriuſque Juris. *Diſputationes ſelectæ. Practica Diſputationes circa Sacram. Pœnit. & Euchariſtiæ*

Sanctarell. Antonius Sanctarellus Soc. JESU. *De Jubilæo Anni Sancti.*

Sayrus. Gregorius Sayrus, Benedictinus. *Clavis Regia. Theſaurus caſuum conſcientiæ. De Cenſuris.*

Sbogar. Jo. Maria Sbogar, Salcanenſis, Congreg. S. Pauli. *Theologia Radicalis.*

Sbroc. Jacobus Sbroccius, ſeu Sbrozzius. *De Vicario Epiſcopi.*

Schiara. Antonius Thomas Schiara, Clericus Regularis. *Theologia bellica.*

Schilder. Ludovicus de Schildere, Belga, Soc. JESU. *De principiis formandæ conſcientiæ. Synopſis Theologica de Sacramentis.*

Schottus. Gaſpar Schottus, Soc. JESU. *Phyſica Curioſa &c.*

Scotus. Joannes Duns, natione *Scotus,* Franciſcanus, Alexandri Alenſis diſcipulus, Doctor ſubtilis obiit 1308.

Septala. Carolus Septala, Epiſcopus Dertonenſis. *De Myſteriis, & ſenſibus myſticis Sacrificii Miſſæ.*

Serra. Magiſter Serra, Dominicanus. *In 3. part. D. Thomæ.*

Siers. Siers *Opuſculum de Sacram. Pœnit. edit. 1698.*

Sylveſter. Sylveſter Mozolini & Prierate, Dominicanus, Magiſter S. Palatii. *Summa Sylveſtrina.*

Dominicus Sotus. Dominicus Sotus, Dominicanus. *In libros ſentent. De Jure & Juſt.*

Digitized by Google

Petr. Sot. Petrus de Soto, Dominicanus. *De Institutione Sacerdotum.*

Spe. Fridericus Spe, Germanus, Soc. JESU. *Cautio criminalis, ſeu de proceſſibus circa ſagas.*

Sperellus. Alexander Sperellus, Epiſcopus Eugubinus. *Deciſiones Fori Eccleſiaſtici.*

Spinula. Stephanus Spinula, Soc. JESU. *Opuſc. de electione opin.*

Sporer. Patritius Sporer, Recollecta. *Theologia Mor. in Decalogum. Tyrocinium Sacramentale. Theologia Sacramentalis.*

Steph. à S. Greg. Stephanus à S. Gregorio. *De Reſtitutione, & Contractibus.*

Steph. à S. Paulo. Stephanus à S. Paulo, Carmelita. *Theologia Moralis.*

Steph. Grat. Stephanus Gratianus J. U. D. Romanus. *Diſceptationes Forenſes.*

Stoz. Matthæus Stoz, Germanus, Soc. JESU. *Tribunal Pœnitentiæ.*

Stryck. Samuel Stryckius Juriſconſultus. *De cautelis contractuum. De ſucceſſione hæreditaria. De actionibus, & Præſcriptione, &c.*

Suarez. Franciſcus Suarez, Granatenſis, Soc. JESU Doctor eximius, in celebri Conimbricenſi Academia Primarius Profeſſor. *De Sacramentis. De Cenſuris. De Legibus*; item *de Religione, tomi 4.* nimirum.

Tom. 1. de Virtute Religionis. De Oblationibus. De Decimis. De Primitiis, De Sacrorum dierum obſervatione, & præcepto. De Templorum religioſo cultu, & Eccleſiarum immunitate. De vitiis Religioni contrariis. De Irreligioſitate. De Tentatione Dei. De Blaſphemia. De Superſtitione. De Sacrilegio. De Simonia.

Tom. 2. De Oratione Vocali, & Mentali. Devotione & Horis Canonicis. De Juramento, & Adjuratione. De Voto.

Tom. 3. De Statu Perfectionis, & Religionis.

Tom. 4. De Obligationibus Religioſorum. De varietate Religionum. De Religione Societatis JESU in particulari.

Sylvius. Franciſcus Sylvius. Duacenſis Profeſſor, & Decanus. *Comment. in 2. Divi Thomæ, & in 3. part. Variæ Reſolutiones Caſuum.*

T.

Taberna. JO. Bapt. Taberna, Belga, Soc. JESU. *Synopſis Theologiæ practicæ, Editio Lugduni* 1738.

Tambur. Aſcan. Aſcanius Tamburinus, Congreg. Vallis umbroſæ, Abbas Paſſinianenſis. *De Jure Abbatum. De Jure Abbatiſſarum, & Monialium.*

Thom. Tamburr. Thomas Tamburinus, Soc. JESU. *In Decalogum; de Confeſſione, Communione, Sacrificio, Sacramentis, Matrimonio, Contractibus, & Præceptis Eccleſiæ.*

Tancredus. Vincentius Tancredus, Siculus, Soc. JESU. *Quæſtiones Morales. De Matrimonio. De Virtute Religionis.*

Tannerus. Adamus Tannerus, Germanus, Soc. JESU. *In Sum. Divi Thomæ, tomi 5.*

Terillus. Antonius Terillus, Anglus, Soc. JESU. *De Conſcientia probabili. Regulæ Morum.*

Texeda. Lopez de Texeda, Dominicanus. *Controverſiæ Theologiæ Moralis.*

S Thom. S. Thomas Aquinas, Dominicanus, Doctor Angelicus, obiit 1274.

Thyræus. Petrus Thyræus, Noveſienſis, Soc. JESU, Theologus & Profeſſor Ordinarius in Academia Herbipolenſi. *De Obſeſſis à Spiritibus Dæmoniorum hominibus.* item *De Apparitionibus Spirituum.*

Tiberius. Jo. Baptiſta Tiberius, Brixienſis, Soc. JESU. *Inſtructio pro Ordinandis.*

Tiburt. vel Navar. Tiburtius Navar Ordinis S Franciſci de Obſervantia. *Manuductio ad Praxim Executionis litterarum S. Pœnitentiariæ.*

Tiraquell. Andreas Tiraquellus, Juriſconſult. Pariſienſis. *De pœnis legum temperandis. De retractu lignag. De jure conſtituti poſſeſſori. De Privilegiis piæ cauſæ &c.*

Toletus. Franciſcus Toletus, Hiſpanus, Soc. JESU. *Summa Caſuum. De Peccatis Mortalibus.*

Thomaſſ. Ludovicus Thomaſſinus, Ordinis Oratorii. *Vetus, & nova diſciplina Eccleſiæ circa beneficia, & Beneficiatos.*

Tondut. Petrus Franciſcus de Tondut. *Quæſtiones, & Reſolutiones Canonicæ, & Civiles.*

Tonellius. Hyppolytus Tonellius Prothon. Apoſt. & S. T. D. *Sacrum Enchiridium de iis, quæ ad Sacrif. Miſſæ ſpectant.*

Trull. Joannes Ægidius Trullenchus, Hiſpanus, Doctor Theologiæ. *Praxis Sacramentorum.*

Turrecrem. Joannes de Turrecremata, Dominicanus, Cardinalis, & Epiſcopus Sabinenſis. Claruit circa 1450.

Turrianus. Aloyſius Turrianus, ſeu Torres, Hiſpanus Soc. JESU. *In 2. 2. divi Thomæ. De Pœnitentia, & Cenſuris. De virtutibus, & vitiis.*

Tuſchus. Dominicus Tuſchus, Cardinalis. *Practicæ Concluſiones Juris.*

V.

Valentia. GRegorius de Valentia, Hiſpanus, Soc. JESU. *In Divum Thomam.*

Vaſquez. Gabriel Vaſquez, Hiſpanus, Soc. JESU. Doctor acutus. *Opera Moralia, tomi 10.*

Vega. Aloyſius de Vega, Ord. Minorum. *Summa Caſuum conſcientiæ. Speculum Parochorum.*

Ventriglia. Jo. Baptiſta Ventriglia, Epiſcopus Caſertanus. *Praxis Fori Eccleſiaſtici.*

Verde. Franciſcus Verde, S. T. & J. U. D. & in Neapolitano Gymnaſio Sacrorum Canonum Regius Profeſſor. *Theologia fundamentalis Caramuelis Poſitiones, &c.*

Vericellus. Angelus Maria Vericellus Congreg. Clericorum Regularium Theologus, & J. U. D. *Quæſtiones Morales.*

Ugolinus. Bartholomæus Ugolinus, Juriſconſultus. *De Cenſuris, & Irregularitatibus.*

Victoria. Franciſcus de Victoria, Dominicanus. *Relectiones. Summa Sacramentorum.*

Vidua. Ludovic. Maria de Vidua, Venetus, ex Minorum Obſerv. S. Franciſci. *Moralis Urbs Jeruſalem.*

Viexmont. Claudius Viexmontius, Pariſienſis. *Salutaris pœnitentia peccatoris.*

Villalobos. Henricus de Villalobos, Franciſcanus. *Candelabrum aureum, de Sacramentis, & Cenſuris.*

Vind. Gob. Vindiciæ Gobatianæ, ſive Examen propoſitionum, quas ex Operibus Patris Gobat damnavit Epiſcopus Atrebatenſis. 1706.

Vind. Tab. Vindex Tabernæ, ſeu Auctor Anonymus, qui Tabernam defendit contra damnationem Epiſcopi Atrebatenſis, ſcripto Gallico, *Liſte des Saints Canoniſez &c.* & latino, *Collectanea &c.* 1706.

Viva. Dominicus Viva, Soc. JESU. *Theologica Trutina damnatarum Theſium. Opuſcula Theologico-Moralia*, item *Curſus Theologicus Moralis.*

Vivaldus. Martinus Alphonſus Vivaldus, Italus, Canonicus Regularis Congreg. S. Salvatoris, Theologus, & Jurium Doctor. *Candelabrum aureum.*

Voetius. Gisbertus Voetius. *De Energumenis.*

Volpiliere. Philippus de Volpiliere. *Theologia ſpeculativa, & practica.*

Urbanus à Concept. Urbanus à Conceptione. *Theol. Moralis de triplici munere Confeſſarii.*

Vvadingus. Petrus Vvadingus, Hibernus, Soc. JESU. *De Contractibus.*

Vvagnereck. Henricus Vvagnereck, Bavarus, Soc. JESU. *Commentarius Exegeticus in Decretales.*

Vvierus. Joannes Vvierus. *De Præſtigiis Dæmonum, & de Lamiis.*

Vvigandt. Martinus Vvigandt, Dominicanus. *Tribunal. Confeſſariorum, & Ordinandorum.*

Vvigers. Joannes Vvigers, Doctor Lovanienſis. *In 3. part. Divi Thomæ.*

Vulpius. Marcellus Vulpius. *Praxis judicialis Fori Eccleſiaſtici.*

Z.

Zabar. PAulus Cardinalis, aliàs Zabarella, Patavinus, Ordinis S. Auguſtini.

Zacchias. Paulus Zacchias, Medicus Romanus. *Quæſtiones Medico-Legales.*

Zambranus. Melchior Zambranus, Paſtor Segobienſis. *Aureæ Deciſiones caſuum conſcientiæ.*

Zecchius. Lælius Zecchius, vel Cecchius, Juriſconſultus, Canonicus Brixienſis. *De Republica Eccleſiaſtica.*

Zerola. Thomas Zerola, Epiſcopus Minoricenſis. *Praxis Epiſcopalis. Praxis Sacramenti Pœnitentiæ.*

Zoes. Henricus Zoeſius, J. U. D. Lovanii. *In Jus Canonicum Univerſum.*

Zuccherius. Andreas Zuccherius, Soc. JESU. *Deciſiones de Euchariſtia.*

Zumel. Franciſcus Zumel, Ordinis de Mercede. Obiit 1607.

Zypæus. Franciſcus Zypæus, Juriſc. Vicarius Generalis Antverpiæ. *Reſponſa de Jure Canonico. De Juriſdictione Eccleſiaſtica. Jus Pontificium novum.*

Ad majorem Dei Gloriam.

IN-

Digitized by Google

Digitized by Google